

ANNALIVM
ECCLESIASTICORVM
CAES. BARONII
TOMVS SEPTIMVS.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
E. C. N.

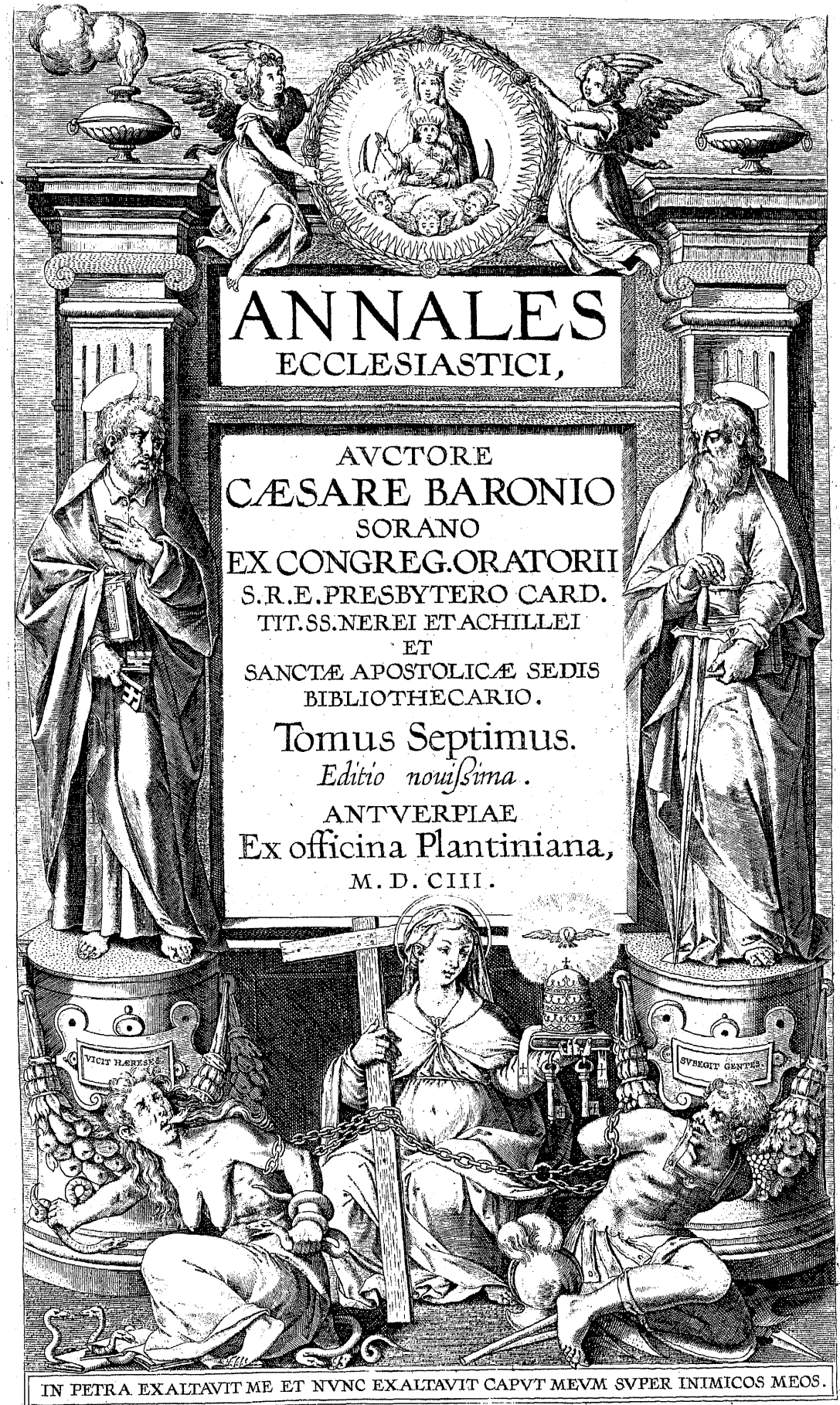

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35

ANNALIVM
ECCLESIASTICORVM
CAES. BARONII
TOMVS SEPTIMVS.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
E. C. N.

ANNALES
ECCLESIASTICI,

AVCTORE
CÆSARE BARONIO
SORANO
EX CONGREG. ORATORII
S. R. E. PRESBYTERO CARD.
TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI
ET
SANCTÆ APOSTOLICÆ SEDIS
BIBLIOTHECARIO.

Tomus Septimus.
Editio nouissima.

ANTVERPIÆ
Ex officina Plantiniana,
M. D. CIII.

IN PETRA EXALTAVIT ME ET NVNC EXALTAVIT CAPVT MEVM SVPER INIMICOS MEOS.

es La Libreria del collegio maior in Madrid granada

SANCTISSIMO
AC BEATISSIMO
PATRI
ET D.N. CLEMENTI VIII.
PONTIFICI MAXIMO

CÆSAR BARONIUS S.R.E. CARDINALIS
TIT. SS. MARTYRVM NEREI ET ACHILLEI
SEMPITERNAM FELICITATEM.

PER SOLVO & ad pedes Sancti-
tatis tuæ, Beatissime Pater, septi-
mum Annalium nostrorum to-
mum defero, sed tardiùs quàm
solebam : vix enim tandem ali-
quando emergere licuit ex mul-
tarum difficultatum veluti spinetis, quibus expli-
candis diu multùmque laboravi. His accessit,
quòd hoc tomo potissimùm narrètur multiplices
Romanæ Ecclesiæ ærumnæ, nimirù exilia & ne-
ces indignissimæ Summorum Pontificum à sedi-
tiosis & factiosis hominibus profectæ, qui sicut
impiè, ita & ambitiosè in Sedem se Pontificiam

intruſerunt, nec minùs, ſed multo etiam magis ab illorum Principum temeritate & audacia, qui ſuos limites tranſilire, & ad ea quæ ipſis conceſſa non eſſent, manus admouere non dubitarunt: quibus incommodis acceſſerunt hæreticorũ & ſchiſmaticorum aduerſus Eccleſiam Catholicam machinationes & doli ac vexationes aſſiduæ. His igitur luçtuofis narrationibus pertexendis ſtylus noſter etiam retardatus atque defatigatus eſt.

Sed quoniam in illis quoque voluminibus, quæ hæcenus à nobis ſunt edita, complura eiufdem generis argumenta, aut certè non valde diſſimilia acciderunt: vereor ne parum idonea huius dilatae editionis excuſatio à me afferri videatur. Quare vt verè & liberè dicam, honores & dignitates coaceruatae, quibus breui tempore immeritum me & nihil tale cogitantem cumulaſti, accincto & expeditè currenti, tamquam laxæ nimis & lacinioſæ veſtes, impedimento fuere partim ipſa rei natura, partim nouitate.

Primùm enim me Notariũ tuum & ſanctæ ſedis Apoſtolicæ creaſti ex primo ordine eorum qui Numerarij dicuntur: cuius ſanè dignitatis indumenta eſi inſtituto noſtro non planè aliena videntur, quòd tamen eſſent incongrua voluntati, impedimento potiùs, quàm tegumento fuere, & oneri, quàm honori. Vbi verò ampliffimæ dignitatis laxiora fuſioraq. ornamenta purpuræ addidiſti, curſus noſter nouæ vitæ nexibus implicatus,
iam

iam multo magis eſt retardatus: adeò vt mihi non ſecus ac Dauid^a acciderit, dum regiis indutus^{1. Reg. 17.} armis incedere non valeret, eo quòd (vt ipſe dicebat) conſuetudinem non haberet, qua eo magis ipſe carebam, quo longiùs aberam à propoſito: ſtatuera enim, votis que nuncupatis & iteratis ſæpe firmaueram (teſtis eſt Deus) in priuato illo ſimplicique vitæ genere optimè inſtituto & hæcenus feliciter ducto bene præcinctum mundi contemptu & expeditum vſque ad obitum permanere, vnà cum Iob illa decantans^b: In nidulo^{1. Iob 29.} meo moriar, & ſicut palma multiplicabo dies.] quæ diminutione eorum quæ deorſum ſunt foliorum, procera extollitur cælum verſus dulcibus foecunda fructibus.

Illud inſuper Sapientis^c aſſiduò mente voluēs: ^cSapient. 6. Exiguo conceditur miſericordia, potentes autem potenter tormenta patiuntur] & quod Dominus comminatus eſt^d, iudicium ſubituros fore grauius^d ^{1. Marc. 13. Luc. 16.} atque durius, maiorémque condemnationem accepturos, qui primas indignè cathedras occupant: libentiùs me, ſicut & tutiùs, intra domesticos parietes continebam: perterrebat namque me multo magis illa, quam videre meditabar, manus^e hominis contra candelabrum in pariete pu-^{1. Dan. 5.} blico, in ipſo Eccleſiæ albo ſcribentis, ſtateram & pondera præferentis, quibus expendendi eſſent omnes ad Cardinalatus dignitatem aſſumendi: altam illam, inquam, S. Bernardi^f ad Eugenium^f ^{1. Bernard. ad Eugen. lib. 4.}

Papam scriptam considerationem ob oculos omnium positam vnà cum recti iudicij statera & ponderibus Sanctuarij : quibus si quis appensus inueniatur minus habens , vt adulterinus procul eiiciatur ac reprobetur.

Ea quidem tam multa dum quis prudens perlegit, atque adeò magna, miràque & difficilia, arduaque considerat, eademq. plurima numero & diuersa recenset, ac mente scrutatur eminentem sublimemque omnibus absolutam numeris sanctitudinem vitæ, quam exigit durus exactor ab eo qui eligendus est Cardinalis : necesse est, vt timore perterritus, propriæ conscius imbecillitatis, despondens animum (quòd non nisi cum summo salutis æternæ discrimine adeò celsa petantur) omnino resiliat, penitusque refugiat, atque etiam precibus periculum redimat, illaque Loth verba proferat^a : Non possum in monte saluari: ne fortè apprehendat me malum, & moriar. est ciuitas hæc iuxta, ad quam possum fugere, parua, & saluabor in ea.] quam iure dixerim priuatæ vitæ confugium. Ista quidem prudens: sed

^aGen. 19.

^bPsal. 91.

^cGreg. Nazianz. orat. ad patr.

vir insipiens^b non cognoscet, & stultus non intelliget hæc: iure enim congemuit Gregorius Theologus^c, quorumdam hominum insipientium ignorantia factum esse, vt quæ ardua & ærumnosa, vallata periculis atque molestiis Ecclesiastica dignitas sit, eadem lata, ampla, ac planè regia & singularis, plenaque voluptatibus iudicetur. At

non

non ita sapiens cuncta diiudicans, addensq. scientiam, addit dolorem, cum pluribus cernit exemplis, istiusmodi fasce omnes sanctissimos viros nimium prægrauatos & curuatos esse pondere, quo portant^a Orbem, atque robustissimos licet^b gemuisse gigantes sub aquis. ^{1ob 9}
^{1ob 26.}

Ista, inquam, considerans, non est quod queri possis, Pater sanctissime, quòd Sanctitati tuæ ipse adeò videar reluctatus: sed si liceret, esset mihi iure exoptulandum, quòd cum à prædecessoribus tuis, qui me à priuatæ vitæ portu abstrahere non semel voluerunt, tamen quam deprecatus essem obtinuerim honorum immunitatem; à te verò, à quo magis amari scirem, nequaquam potuerim impetrare: sed quo mei amantiorem (venia petita dixerim) eo violentiorem expertus sim, cum per tuos seorsum abreptus, cubiculo clausus, vixque tandem vt audirer, multum rogans, admissus ante cōspectum tuum Angelis reuerendū, post meam defensionem, abs te responsum illud vnum tantum acceperim, quo robusta voce diram anathematis protulisti sententiam, si amplius resisterem, & nisi penitus acquiescerem. Quem non terruisset, ac non penitus deiecisset atque prostrasset talis erumpens è cælo repentè tanto fragore tonitrus, fulmen æternæ damnationis explodens?

Ita subactus, etsi manus dedi, non æquè animum: si enim licuisset, retraxissem illas, sicuti Zaraholim, dum è materno vtero progressurus, vbi ^cGenes. 38. se al-

se altera manu vinctum coccino sensit, primigenia non curans, eam retrahens, eundem repetiit vterum, malle se non nasci significans, quàm vinctum purpura progredi. sed sicut naturæ tandem ille cessit imperio, qui supra naturam quiddam admiratione dignum visus fuerat operatus: ita & ego legibus Christi obtemperare coactus, tamquam abortiuus sum proiectus^a ex utero, illo videlicet, in quo semel conceptus spiritu, cupiebam formari in virum perfectum, nec exire donec transferretur ad tumulum^b, ne oculus me videret. Maternum iure dixerim vterum domum illam, in qua post conceptionem illam meam coalescere cum fratribus meis, diemque extremum claudere absque aliqua lucis vifura, fulgore videlicet cuiuslibet dignitatis, in mentis firmo proposito erat, ne illud audirem infaustum^c: Quare misero data est lux? Lux enim (inquit S. Gregorius^d) miseris datur, cum & tolerare honoris munera compelluntur.] Cum ergo tanti etiam Patris sententia non nisi miser homo ex collatis honoribus censeatur, pro huiusmodi minimè gloriabor.

^e 2. Cor. 12. Quòd si gloriari licet (dicam cum Apostolo^e) libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi: propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis.] vtpote quæ sint vera signa diuinæ vocationis, eiusdem Pauli ita stylo formata^f: Videte vocationem vestram, fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi

multi potentes, non multi nobiles: sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, vt confundat sapientes: & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia: & ignobilia mundi & contemptibilia elegit Deus & ea quæ non sunt, vt ea quæ sunt destrueret, vt non gloriatur omnis caro in conspectu eius.] Quæ omnia humanæ imbecillitatis signa notis amplissimis in me expressa cognoscens, si voluero pro huiusmodi gloriari, non erò insipiens. Quo etiã sensu licebit & illud eiusdem Apostoli appositè vsurpare^g: Galat. 6. De cetero nemo mihi molestus sit: stigmata enim Domini mei Iesu Christi in corpore meo porto] illa inquam à Paulo eo modo imbecillitatis notis descripta, veluti indices diuinæ vocationis characteribus Apostolicis exarata: quibus impressus & insignitus magis exulto, Deo gratias agens, quòd nihil in his sit quod humana industria sibi tribuat, sed totum sibi vendicet diuina prouidentia, ad hoc mouens tuæ, Clemens, clementiæ abundantiam.

Cuius rei gratia, magna est mihi parta de patrocinio diuino fiducia, eoque maior, quo fideiufiores videar nactus Apostolos suis scriptis id ipsum pollicitos: nam Paulus^b: Qui cœpit (inquit) in vobis opus bonum, perficiet vsque in diem Christi Iesu.] ac rursus^c: Fidelis est qui vocauit vos, qui etiam faciet.] addidit verò & Petrus^d: Qui vocauit nos, ipse perficiet, confirmabit, solidabitque.] Quod non pro me tantum, sed æquum est id ipsum sentire pro omnibus aliis, quos vnà simul amplissima

plissima dignitate donans in sacrum Cardinalem collegium cooptasti.

Tu enim eosdem quos conceperas diuino spiritu, diu mentis vtero continens, simul ipsos pariter peperisti: Tu, inquam, qui nihil in consulto numine aggredi, & annuente prosequi atque perficere consueueris: Tu ipse, à quo nulla actio præcox, sed assiduitate precum & considerationis maturitate decocta procedat, vt sapiens architectus, videris super illas sexdecim bases argenteas, quas

<sup>Exod. 26.
& 36.</sup>

Beseleel^a diuino spiritu plenus statuit ad tabernaculi angulos muniendos & exornandos, totidem modò desuper erigere voluisse columnas. Quo nomine cum ex toto Orbe Catholico gratiarum tibi insonent actiones: quas ego dignè rependam, quòd me longè immeritum vnà cum eis ad tantam sublimaueris dignitatem, & ad tam sublime fastigium honoris licet indignum euexeris? infimum assumpseris in eminens illud collegium Apostolicum, infirmum verò statueris in templo columnam: obscurum licet, lucens tamen & ardens erexeris supra sacrosanctum altare candelabrum: vilem rudemque lapidem in Rationali collocaueris cum expolitis lapidibus pretiosis: annexerisque debilem Ecclesiæ sanctæ cardinibus illis, super quos quæ sunt in terra cæloque vertuntur. Ista tanta considerans, longè me imparè esse sentio, vt dignè pro collato munere satisfaciam.

Augendæ verò & ea quoque ex parte multiplicandæ

candæ sunt magis gratiarum actiones, quòd ad mensuram bonam & confertam, coagitatam etiam & supereffluentem adieceris: bis enim me, cum alterum me, meum vnanimem ad eundem amplissimi honoris gradum extulisti, quodammodo prouexisse videris; dum scilicet Archiepiscopum Auenionensem allegeris Cardinalem, Apostolicum virum, formam antiquæ probitatis, cui à spiritualibus incunabulis fuisse nexibus indiuiduæ charitatis obstrictum glorior, fratremque meum verè esse germanum exulto, ambos nimirum eodem parente, viro illo planè diuino Philippo Nerio secundum spiritum generatos, eiusdemque fuisse vbera matris, licet ipse primogeniti prærogatiua præcedat, atque multo magis meritis antecellat, cum in ipso virtutum progressu eius respectu ego quasi pedes (vt vetus prouerbiū habet) ad Lydium currum extiterim: adeò vt vix liceat oculis consequi ipsum ardua altaque virtutum petentem, nedum æquis passibus affectari: vt solatium sit, eius saltem impressa relicta vestigia sequi, eisque insistere in reliquo qui superest vitæ cursu iam ad terminum prolabente.

Ad multiplicem rursus gratiarum actionem ex tanta beneficiorum redundantia in chartis nostris veluti in alueo iugiter fluxuram, illam haud mediocrem adiicimus ex eo beneficio simul addito, quo voluisti esse benè consultum futuræ Annalium scriptioni: adeò vt quem ad dignitatem promoueris,

moueris, non amoueris ab instituto; neque cum vocaueris, reuocaueris à cœpto scribendi munere, sed opus vrgeas, quod exoptes ad finem perducere, cui vt sollicitius vacem, vacare me velis ab ingruentibus negotiis meliori parte diei, quam ab interuentoribus liberam esse iubeas, & Annalibus integrè custoditam.

Cuius rei gratia & hic ipse tomus, qui septimus mihi nascitur partus, & postremus timebat fecundæ claudere matris vterum, tibi lætus accurrit oblatus, ita iam de fratrum futura propagatione securus (quantum tamen in humanis rebus securitas esse possit) exultans pariter, quod & tua benignitate progreditur sanctorum Martyrum titulo gloriosus, incedens stipatus tantis cælestis curiæ Senatoribus, septus nempe altero latere Nereo, altero Achilleo Petri discipulis, decoris triumphalibus palmis atque coronis, quos datos in itinere comites, suos etiam cupit esse patronos, atque perpetuò apud Deum intercessores.

Finem verò dicendi facturus, Pater sanctissime, audi, rogo, quæ adhuc maximè cuperem superadiici. Ad tantum honoris verticem sublimatus, tibi que ipsi vt magnæ aquilæ lustranti Orbem pullus inexpertus inhærens, abs te peto duci, doceri, atque iuuari. Tu rectà ducas cælum versus, ne declinans ad dexteram siue sinistram, vel prosperis ventis alleuer, vel deprimar aduersis: Doceas pariter quæ sursum sunt sapere, non quæ su-
per

per terram, oculósq; ad Solem illum iustitiæ fixos tenere, neque deorsum ad ea quæ sunt mundi habere respectum: Iuuésque adminiculo alarum tuarum, imponens debilem super humeros fortitudinis tuæ, quibus Orbem quoque sustentas: vt ita à terra sublimes diuina petentes (secundum quod ait Apostolus^a) reuelata facie gloriam Domini speculantes, in eamdem imaginem transformemur à claritate in claritatem, tamquam à Domini spiritu] è præsentis videlicet claritudine purpuræ ad stolas illas candentes, dealbatas^b in sanguine Agni: sicque per ascensum purpureum istum perueniamus ad reclinatorium^c aureum, beatam illam requiem, vbi Deus cum Sanctis suis in æternum regnat.

Demum verò, Summe Sacerdos, oblatum septimum hunc Annalium tomum, nouæ primitias dignitatis, veteris verò agriculturæ fructus, tua benedictione dignum redde diuino conspectu: vt cum per eam Deo ipsi, cui in primis offertur, sit gratus, gratia diuina concilietur auctori. Vale, Beatissime Pater, téq; mente recta gradientem in omnibus vitiis tuis Deus custodiat semper.

Præfens

Præfens Annalium tomus incipiens ab anno Domini quingentesimo decimo octavo perducitur vsque ad annum quingentesimum nonagesimum, nempe ab anno primo Iustini Senioris vsque ad quintum Mauritij Augusti. Complectitur annos septuagintatres.

Accesserunt ad finem tomus parerga de conversione Ruthenorum ad Christianam religionem, & eorumdem ad Romanæ Catholicæ Ecclesiæ communionem reuersione sub Clemente VIII. Pont. Max.

A N N A

A N N A L E S E C C L E S I A S T I C I.

C

D ardua miro quodam tunc assurgit animus impetu, cum de diuino auxilio spem concipit haud dubiam, qua roboratus Apostolus, Omnia possum, inquit, in eo qui me confortat. Ideoque ne gracilis natura hominis sub oneroso fauce succumberet, & labores, quos præsertim supergredi vires sentit, consternata pauesceret atque refugeret: magnū illud olim Patriarchæ Jacob^b ostensum est signum de sublimis atque laboriosæ scalæ consensu, cum ad scandentium auxilium missas cælestis militiæ copias, ipsos administratorios^c spiritus, Angelos descendentes, ascendentesque contempsit, pariterque ipsum Dominum super scalam innixum, vigilem in spectorem, auxiliatorem fortem, remuneratoremque fidelem: quo de superna prouidentia certi, de diuino auxilio minimè dubitantes, atque de perenni retributione securi mortales omnes difficile licet immortalitatis iter per ardua virtutum, alta petentes, arriperent, atque obuios quosque labores facile superarent.

Quod igitur nostra ista Annalium scriptio scalæ ascensionis similitudinem referat, dum per annos singulos, singulis veluti distincta gradibus, res gestas enarrans attollitur: par est, ut in ea positi, sursum ad Deum, vnicum propositum nobis scopum, mētis oculos fixos habentes, precibus ab eo diuinum auxilium imploremus, Angelorumque occursum cum accursu sanctissimæ Dei Matris. Ad sit ergo ipsa, quam interpellare consueuimus, vnà cum obuijs Angelis Dei genitrix Virgo MARIA: descendat, ut subleuet, ascendat, ut eleuet, manuque prehensans ducat, atque perducatur tandem ad eum, quem fide cernimus super scalæ verticem præstolantem Dominum, laborum nostrorum finem, requiem, atque coronam.

^a Philip. 4.
PRÆFATIO
AUCTORIS
CVM NVMI-
NIS IMPLORATIONE.
^b Genes. 28.
^c Hebr. 1.

IESV CHRISTI HORMISDÆ PAP. IUSTINI IMP. I.
ANNVS ANNVS THEODORICI REG. 26.
518. 5.

DECURSIS rebus gestis anni quingentesimi decimo octauo Redemptoris nostri vsque ad septimum Idus Iulij, quo contigit obitus impij Anastasij Imperatoris; quæ sunt reliqua anni eiusdem sub Consulatu Magni atque Florentij, prosequamur; atque noui, eiusdemque maximè pij Imperatoris auspicijs nouum hunc septimum ordine Annalium tomum feliciter inchoemus; cum pulsas tenebris atræ noctis impietatis, tandem fidei Catholicæ radij Orientali Ecclesiæ illuxerunt. Sed quomodo id factum sit, videamus.

Annal. Eccl. Tom. 7.

A

Qui

IUSTINVS
IMPERAT.

Qui deposuit potentem de sede, idem exaltauit humilem, & de stercore erexit pauperem, collocauitq; cum principibus populi, vt folium glorię teneat. Etenim Iustinum post Anastasium ex stabulo (si primordia eius repetas) ad Imperij sublime fastigium euexit, cum primũ videlicet ex porcario siue armentario gregarius miles, & inde vbi in militia virtutum meritis, fide Catholica præuia, qua pollebat, primos duxisset ordines, Prætorianorum præfecturam accepit, atque demum Imperator efficit meruit. de quo præterea Euagrius ex Zacharia Eutychiano ista depromit: Postquam Anastasius ex corporis ergastulo ad præclarium domicilium (vt dixi) demigravit, Iustinus genere Thrax, nono mēsis Pauemi, qui à Latinis Iulius nominatur, anno autem quingentesimo sexagesimo sexto ex eo tempore quo vrbis Antiochia primũ illud nomen accepit, purpura vestitur Imperatoria; & à militibus Prætorianis, quibus antecũ esset Præfectus ordinum Aulicorũ præfuerat, Imperator declaratur. Qui quidem ad istam Imperatoris dignitatem, præter omnem spem propterea ascendit, quod multi & præstantes viri cum Anastasio cognatione coniuncti adhuc superfuerant, qui cum omnibus rebus, quas prosper & beatus vitæ status postulat, abundare videbantur, tum eam consecuti potentiam, quæ homines in tam amplo honoris gradu locare possit. Ceterum inuitũ ac reniteptem Iustinum ipsam creatum fuisse Imperatorem, ipsius litteræ ad Hormisdam Romanum Pontificem, & aliæ huius ad eum redditæ attestantur, quæ suo loco ponentur: ex quibus omnino redarguas quæ ex Zacharia Eutychiano Euagrius recitat, nempe eumdem Iustinum studia Amantij Præfecti cubiculi Anastasij Imperatoris conantis creare Theocritum amicum suum Imperatorem anteuertisse, atque vtrumque è medio sustulisse: hæc enim Euagrius ita narrat:

Euag. lib. 4. cap. 2. AMANTIUS NENCIENS MISTINO PROCVRAT IMPERIVM.

Per idem tempus Amantius vir potens in primis cubiculo Imperatoris præfuit: qui, quoniam nõ licebat eunuchis Imperio Romano potiri, cupiebat Theocrito, homini secum fide & benevolentia coniuncto, coronam donare Imperatoriam. Itaque Iustino accersito, magnam pecuniæ vim ei dat: quã iubet illis distribui, qui possent purpuram Imperatoriam Theocrito impertiri, & ad id præstandum maximè viderentur idonei. Iustinus autem, siue quod populum largitione suam planè reddidit, siue quod Excubitorum benevolentiam pecunia sibi conciliauit (vtrumque enim memoratur) Imperio ipse potitus est, ac statim post Amantium & Theocritum cum alijs nonnullis è medio sustulit. Dedit meritis impius eunuchus penas de perfidia, qua per plura annorum curricula contra Catholicam fidem patrocinitus est hæresi Eutychianæ, eiusq; sectatoribus fauit, deprimens Orthodoxos. Tali namque ministro per omnia suæ impiæ voluntati accommodato vsus Anastasius Imperator, quod damnũ intulerit Ecclesijs Orientalibus, vidimus. At Deus vindex eodem tempore, diuerso licet interitu, vtrumque sustulit, Anastasium videlicet, & Amantium eunuchum potentissimum, Eutychianorum patronum: in cuius nece imitatus planè est Iustinus Marcianum Augustum, qui (vt vidimus) Chrysothymum eunuchum eiusdem hæresis & hæreticorum promotorem & defensorem, mox vt creatus est Imperator, necandum curauit. At hæc de Amantio post aliquot dies contigerunt.

Zonar. 6. Cedren. in Iustin. PUBLICA ACTA INFERRISOLITA IN HISTORIAS.

Edidit tunc & non mediocre pietatis specimẽ Iustinus Imperator, dum coniugem suam, Lupicinam dictã, nomine Euphemie illustris martyris, pietatis ergo, appellari voluit, antequam eam Augustæ titulo decoraret. Quæ autem consecuta tunc sint, cum Ioannes Constantinopolitanus Episcopus vnã cũ populo in ecclesiam perrexit, Acta publica ad verbum excepta indicant; quæ recitata in Synodo Constantinopolitana contra Anthimũ sub Menna hic opportunè suo loco describenda putauimus, imitari Flauium Vopiscum, dum pro magno historiæ ornamento Acta publica de Consulatu Aureliani in eius Vitam intulit: secuti pariter Ælium Lampridium, qui in Commodo ex Mario Maximo multiplices conegessit acclamationes à Senatu proditas. Sc habent enim ista veluti ouatio quadam de expugnata perfidia, & de impietate compressa ac fide Catholica liberata triumphus, cum videlicet in ipsa magna Constantinopolitana ecclesia trophæa victoriæ eriguntur, dum expunctum è sacris tabulis nomen sacrosancti Concilij Chalcedonensis, & abrasa delerataque penitus nomina S. Leonis Papæ, necnon Euphemij & Macedonij Constantinopolitanæ Ecclesiæ Orthodoxorum Antistitum, exposcente populo, in eadem sacra Diptycha reuocantur. Accipe ergo quæ tunc feliciter in ecclesia coram Episcopo & Imperatore die decimaquinta eiusdem mensis Iulij & sequenti acta sunt:

Constantinop. Synod. contra Anthimium. lib. 1. Tom. 2. Constit. vet. edit.

Introitu factò secundum consuetudinem in sanctissima magna ecclesia nostra, die Dominica instantis mensis Iulij, Indictione vndecima à Domino nostro Archiepiscopo æcumenico

menico Patriarcha Ioannẽ (sicut non ignorat vestra erga Deum dilectio) dum ipse vnã cum venerabili clero esse circa ambonem, voces factæ sunt à populo, dicentes: Multi anni Patriarchæ, multi anni Imperatori, multi anni Augustæ: Anni plurimi Patriarchæ. Quid manemus incommunicati? Per tot annos quare non communicamus? Ex cuius manibus communicare volumus? Ascende ad ambonem. Heus persuade populo. Post multos annos communicare volumus. Orthodoxus es: quem times, digne Trinitate? hæc idcirco illi, quod à tempore eiccti Macedonij Orthodoxi ipsorum Episcopi, populus Orthodoxus se à cõmunionem impij Timothei subrogati successoris subduxerat. At prosequamur Acta, cum rursus acclamat populus, & fidem Catholicam sartam tectam conseruatam exposcit:

ACCLAMATIONES IN ECCLESIA IN AVSPICATIONE IMPERII.

Multi sint anni Imperatoris, multi anni Augustæ. Seuerum Manichæum eijce. Qui non loquitur, Manichæus est. Effodiantur ossa Manichæorum. Sanctam Synodum modò prædica. Multi sint anni Imperatoris: Multi sint anni Patriarchæ digni Trinitate. Sancta Synodus modò prædicetur digna Trinitate. Maria *θεοτοκος*, id est, Dei genitrix, est digna throno. Sancta Maria Dei genitrix est. idcirco inculcat hæc de genitrice Dei Maria populus acclamando, quod ab Eutychianis calumniam pateretur hæresis Nestorianæ. Sed pergunt: Sancta Synodus hoc dixit. Qui non loquitur, Manichæus est. Vincit fides Trinitatis. Vincit fides Orthodoxorum. Sanctam Synodum modò prædica. Orthodoxus regnat: quem times? Vincit fides Imperatoris. Vincit fides Augustæ. Noui Constantini multi sint anni. Nescit (vt vides) frena gaudium: exuberans læticia facit eadem sæpe repetere: quæ cum audies toties repetita, non erunt tibi fastidio, si in memoriam reuoces eorumdem longissimi temporis suspiria, gemitus, luctum, eiularum, exiccantemque eorum corda marorem. Sed magis admirari non desines eorumdem æstuantem ardore fidei Catholicæ animos, cum audies quibus rursus eundem suum ipsorum Episcopum compellant, exagitant, vrgentque clamoribus: Vel excas (clamant) vel prædicabis. Multi anni Imperatoris. Iustine Auguste tu vincis. Synodum Chalcedonensem modò prædica, quia Iustinus regnat. Quem times? his planè vocibus compellat populus Patriarcham, quem scirent semper fuisse Catholicum, verum sub Anastasio persecutore timore correptum ad tempus silentio obriguisse. Sed rursus in hæreticos ita exclamat populus:

EXCLAMAT POPVLVS IN HAERETICOS.

Seuerum Manichæum foras eijce. Synodum Chalcedonensem modò prædica. Qui non anathematizat Seuerum, Manichæus est. Eijce foras Seuerum: Nouum Iudam eijce foras. Insidiatorem Trinitatis eijce foras. Sanctam Synodum modò prædica. Heus, obtestor, vel prædicabis, vel exies. Fides est, non *σημειωπειν*. Fratres Christiani, vna anima. Iustine tu vincis. Si fidem amas, Seuerum anathematiza. Heus, heus, obtestor: Multi anni Imperatoris. Heus, traho te. Heus, portas claude. Qui non loquitur, Manichæus est. Sed cur, dices, Manichæos adpellant Eutychianos hæreticos? duplici sanè ex causa: Primũ quidem, quod Anastasius Imperator Eutychianorum patronus, Manichæorum hæresis (vt dictum est) infamia laborabat; ob idque & qui cum eodem aduersus Catholicam fidem conspirabant, Manichæi pariter dicebantur: deinde verò, quod cum veram naturam carnis post adunationem in Christo Eutychiani negarent, quamdam cum Manichæis negantibus pariter Christi carnis veritatem, affinitatem contraxerant. Sed rursus populi Orthodoxi conclamationes & compellationes in Patriarcham audi, cum simul addunt:

CONTRA EUTYCHIANOS CONCLAMAT POPVLVS.

Heus congregationi, Synodo, heus. Modò prædica, per Euangelium nihil præter te. Heus obtestor. Multi anni Imperatoris. Noui Constantini multi anni. Orthodoxi Imperatoris multi anni. Nouæ Helenæ multi anni. Seuerum eijce foras: Nouum Iudam eijce: Insidiatorem Trinitatis eijce foras: Multi anni Imperatoris. Fratres Christiani, vna anima fides est, non est simpliciter. Sancta Maria Dei genitrix est. Hæc & Synodus dixit.]

Has dum audis, lector, frequentes populi acclamationes, ne putes improuisos hos, incompósitosve ac dissonos fuisse clamores tumultuantis ac perstreptentis in ecclesia multitudinis, sed potius sonoras ad rythmum & modos musicos voces attemperatas, longè suauiores quàm in Circo esse solent: de quibus accipe quid Cassiodorus dicat, cum de Circensibus acclamationibus agit. Soletis enim aëra ipsa mellifluis implere clamoribus, & vno sono dicere, quod ipsas belluas delectet audire: profertis voces organo dulciores, & ita sub quadam harmonia citharæ concauum theatrum per vos resonat, vt tonos possit quilibet credere, quàm clamores. Numquid inter ista rixæ decent, aut inflammata contentio? &c.] Si ergo acclamationes in teatro tales esse solent, quales nam, quamque modestiores & magis harmonicæ esse in ecclesia debuerunt: Sed prosequamur Acta.

* singulariter ACCLAMATIONES QVALES ESSE SOLENT. Cassiod. lib. 1. epist. 31.

QUID PATRIARCHA AD POPULUM.

*OS

Hæc cum exclamassent, data est eis responsio à sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo & Patriarcha œcumenico Ioanne: Hæc patienter sustinete, fratres, ut prius adoremus sanctum altare; & post hoc de vobis responsum. Et cum intrassent in sanctum altare, manserunt clamantes: Multi anni Imperatoris: Multi anni Augustæ. Heus obrestor, non exibis, nisi anathematizes Seuerum: Anathema Seucro aperte dic: Heus * resera: Heus obrestor: Multi anni Imperatoris. Et demum ascendens super ambonem sanctissimus ac beatissimus Archiepiscopus & Patriarcha noster œcumenicus Ioannes, acclamauit hæc: Scitis labores meos, dilectissimi, quos & in antiquitate existens subiui, & nunc sustinui pro fide, & sustinuo vsque ad mortem. Non ergo opus est turbatione, aut tumultu. Neque enim aliquid prætergressum est de recta fide statuendum: neque sanctam Synodum quis anathematizare audeat; sed omnes sanctas Synodos, quæ confirmauerunt trecentorum decem & octo Patrum in Nicæa congregatorum, Orthodoxas cognoscimus, & maxime ipsas tres sanctas Synodos, hoc est, Constantinopolitanam, Ephesinam & Magnam Chalcedonensem: nam specialiter Symbolum trecentorum decem & octo Patrum, in quo baptizamur, ipsæ sanctæ tres Synodi consonanter confirmauerunt.

Post acclamationes verò, insistentibus ipsis per plures horas in ipsis vocibus, addebant: Non discedes, nisi anathematizes. Multi anni Patriarchæ digni Trinitatis: Multi anni Imperatoris. Multi anni Augustæ. Congregationem Synodi Chalcedonensis modò prædica. Commemorationem Patrum ad crastinum prædica. Nisi responsum accipero, vsque serò hic sum. Congregationem Patrum Chalcedonensium crastina die prædica: Hodie si prædicaueris, cras perficietur. Non recedimus, nisi prædicaueris. Eos qui Nestorium & Eutychetem anathematizauerunt, ad crastinum prædica. Nisi responsum accipero, vsque serò hic sum.] hæc quidem toties inculcata, ac toties repetita, ingeminataque sæpius, ex industria facta esse videntur & ex composito prodita, quo vniuersi populi perseverantia & ardor erga fidem Catholicam magis ac magis totius Orientalis Imperij oris innotesceret: non quidem ut ista cunctatione Ioannis Episcopi sincera fides, quam semper coluisset, in suspicionem adduci posset, quem probè nouerant etiam sub hæretico Imperatore perseverasse Catholicum: sed magis ut hoc vno conuentu, tum populi, tum Episcopi, tum denique Imperatoris fides Catholica probaretur, ac probata omnibus nota fieret. Subdunt verò Acta de ipso Ioanne:

Et acclamauit sanctissimus ac beatissimus Episcopus noster Patriarcha œcumenicus Ioannes sic: Quoniam perficis petijstis congregationem sanctorum Patrum Chalcedonensium: cognoscetes scietis, quod & hoc faciemus consilio pijsissimi & Christo amantissimi Imperatoris nostri. Perseuerantibus autem ipsis, & eisdem voces exclamantibus, & addentibus: Non recedimus, per sanctum Euangelium: Congregationem Patrum Chalcedonensium in crastinū prædica. Prædicata fuit congregatio per Samuelem diaconum sic: Notificamus vestræ charitati, quod crastina die perficiemus memoriam sanctorum Patrum nostrorum Episcoporum in Chalcedonensi metropoli congregatorum, qui vnà cum sanctis Patribus Constantinopoli & in Epheso congregati confirmauerunt Symbolum trecentorum decem & octo Patrum in Nicæa congregatorum. Congregabimur autem hæc.

Et post acclamationem congregationis iterum permansit populus, & vna voce quàm plurimum clamauit: Seuerus nunc anathematizatus est. Non exeo, nisi modò responsum accipio: Obrestor: Orthodoxus es: Modò anathematiza. Aut anathematiza, aut nihil. Et insistentibus ipsis plurimum in iisdem, presentibus Theophilo Deo amantissimo Episcopo Hieracleano, Theodoto Episcopo Gangrenorum, Hypatio Episcopo Claudio-politano, Ioanne Episcopo Bosphorio, Pythagora Episcopo Synopeno, Isacio Episcopo Quinquopolitano Græciæ, Ioanne Episcopo Commanorum regionis Pamphiliorum, Amantio Episcopo Nicopolitano, Ammonio Episcopo Abydano, Platone Episcopo Gratianop. Eustathio Episcopo Philadelphiæ, & Pelagio Episcopo Azanitano, & alijs amantissimis Deo Episcopis consentientibus sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo Patriarchæ œcumenico Ioanni, acclamata fuerunt hæc: Quod Seuerus, qui se ipsum ab hac Ecclesia separauit, iudicio se ipsum submisit, omnibus manifestum est. Sequentes itaque & nos diuinos canones & sanctos Patres, alienum ipsum putamus, & à diuinis canonibus per suam blasphemiam condemnatum anathematizamus & nos.] hæc tenus huius diei Acta Seueri anathemate clausa.

Sed antequam ad dici sequentis res gestas progrediamur, admonendum putamus lectorem, ut

CONCLAMATA AP-PROBATIO QUATVOR SYNODORVM.

SEVERVS PVBLICE CONDEMNATVS.

*Cratiano

D

E

rem, ut inter leta hæc posterorum Græcorum caueant imposturam. Cum enim ipsa Acta vera omnino atque legitima sint, haud tamen dubium putamus, ipsa quidem in eo esse falsata, dum quoties nominatus reperitur ipse Ioannes Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopus, toties ferme additus est titulus Patriarchæ œcumenici. Haud enim receperisset Romana Ecclesiæ eiusmodi Acta, in quibus adeò frequens titulus eiusmodi legeretur, quo Episcopus Constantinopolitanus, Patriarcha œcumenicus diceretur. Etenim Pelagius Papa sancti Gregorij prædecessor, in Ioannem Constantinopolitanum Antistitem eius nominis tertium, qui sibi huiusmodi titulum vsurpauerat, impugnatorem insurgens, cum ad vniuersos Episcopos scriberet, inter alia plurima in detestationem nouæ præsumptionis hæc habet: Stare fortes, stare securi: scripta, quæ vniuersalis nominis falsitate condemnata sunt, nec dare vnquam, nec accipere præsumatis. Idemque superius tradit nihil eiusmodi ab eiusdem Ioannis prædecessoribus Constantinopolitanis Episcopis aliquando tentatum fuisse: inquam sententiam sanctus etiam Gregorius Papa ad eundem epistolam dedit. Cum igitur adeò graues extent testificationes Romanorum Pontificum de eiusdem tituli detestatione atque abrogatione; quoniam pacto inter publica Acta Concilij illa reperitur esse descripta, atque recepta Acta, in quibus idem damnatus reiectusque titulus toties legitur repetitur: Præterea si in eadem Synodo idem sæpe titulus lectus, nec reiectus ab aliquo fuit: cur hæc non citata fuerant contra eosdem Romanos Pontifices Pelagium atque Gregorium? Sed quæ sequenti die itidem in ecclesia transacta sint, videamus. Hæc enim eadem quæ superius Acta publica habent:

His securis, sequenti Dominica (immo sequenti die post Dominicam, ut infra in Actis Concilij Constantinopolitani) quæ est decimalextra mensis Iulij, Indictione vndecima, finita memoria prædictorum sanctorum Patrum, rursumque facto introitu à sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo Patriarcha œcumenico Ioanne, statim dum ipse appropinquaret amboni, voces à toto populo venerunt sic: Multi anni Patriarchæ: Multi anni Imperatoris: Multi anni Augustæ: Noui Constantini multi anni: Nouæ Helenæ multi anni. Reliquias Macedonij Ecclesiæ restitue. Iustine Auguste tu vincis: Eos qui sunt in exilio propter fidem, restitue. Exhumentur ossa Nestorianorum: Exhumentur ossa Eutychianorum. Quis est Nestorianus, ego nescio: Anathema sit ipse à Trinitate. Quis est Nestorianus, ego nescio: Anathema sit ipse cum Eutychete. Exhumentur ossa Nestorianorum: Exhumentur ossa Eutychianorum. Manichæos eijce foras. Iustine Auguste tu vincis. Seuerum Iudam eijce foras: Manichæos de ecclesia eijce: Duos Stephanos eijce foras. Reliquias Macedonij modò fer. Nomen Macedonij modò ordinetur, totis vocibus Imperatori supplicamus. Nouum Ezumam eijce foras. Nouus Ezumas Amantius est. Maledicum eijce de Palatio. Euphemium & Macedonium Ecclesiæ scilicet restitue. Synodica Romana modò valeant.] ambo hi Constantinopolitani Episcopi, quod Catholicæ fidei professores essent, eiectione hæreticis Imperatoribus fuerant. Sed rursus Acta:

Multi anni Patriarchæ noui Ioannis, multi anni, digni Trinitatis. Iustine Auguste vincas. Multi anni Augusto, Reliquias Macedonij Ecclesiæ restitue. In ijs semper vincas. Euphemij & Macedonij nomina modò ordinentur ad perfectam ordinationem Ecclesiæ. Falsos testes Macedonij eijce foras. Quatuor Synodos Diptychis. Leonem Episcopum Romanum Diptychis. Sancta Maria Dei genitrix est: hoc Synodus dixit. Diptycha amboni. Qui non loquitur, Manichæus est. Diptycha amboni. Modò Deum tibi. Iustine Auguste tu vincas: curatorem non habes. Diptycha modò porta. Orthodoxi Imperatoris multi sint anni: Nouæ Helenæ multi anni. Si habes dominium, modò porta Diptycha. Si habes Augustum, Diptycha modò porta. Canones non reiecerunt istos. Heus ordina: Heus ordina.] Quæ autem Ioannes Constantinopolitanus Episcopus ad ista responderit, eadem habent Acta his verbis:

Et acclamata sunt hæc: Hesternæ die sufficienter satisfacimus vestræ charitati. Nunc verò zelum vestrum aperte cognoscetes, illa festinauimus & festinamus facere, quæ & Deum colunt, & vobis per omnia & in omnibus satisfaciunt. Quod autem debeat nihil nobis remoueri de recta fide, arbitror vestram dilectionem diuersis temporibus & modis experientiam accepisse. Et idcirco fundamentum fidei sanctum, sanctorum Patrum traditione firmum permanere, gratia Domini nostri & Saluatoris Iesu Christi studuimus, sperantes & per ipsum dissidentes Ecclesias vnire, & vndique ordinationem diuinorum canonum inuiolabiliter tenere. Neque enim conceditur aliquid remoueri, & de nouitate vocis, & subtilitate

DE NOMINIS OECUMENICI IMPOSTVRA RECENTIORVM GRÆGORVM.

* pelag. epist.

* Gregor lib. 4. epist. 38.

* Apud eandem Synodum Act. 1. Tom. 2. Concil. ver. edit.

PETITIONES POPVLI IN ACCLAMATIONIBVS.

PERSISTIT POPVLVS ACCLAMANDO.

* Sic habes Dominum

QUAE PATRIARCHA AD POPVLVM.

occupare

tilitate sermonis occupare. Fideles, sed adherere sancto Symbolo, in quo omnes baptizati A fumus, & cum sancto Spiritu Nicæna Synodus exclamavit, & sanctorum Patrum Constanti- nopolitani congregatio confirmavit, & sancta Synodus Ephesina confirmavit, & sancta Ma- gna Synodus Chalcedonenfis similiter sigillavit; quam nullo modo aut ratione amovere quis poterit, cum omnem male opinantibus tollat occasionem. Hanc itaque fidem immo- bilem tenentes ad inuicem, non dubitemus, sed omnem vocis nouitatem, ac omnem ser- monis subtilitatem abijcientes, vno ore sanctam & consubstantialem Trinitatem glorifi- cemus, quæ custodiat in pace vitam pijsissimi & Christianissimi Imperatoris nostri ac om- nium nostrum. Patri autem & Filio ac Spiritui sancto gloria nunc & semper & in sæcula sæ- culorum. Amen.

Hæc autem acclamatione facta, permanferunt ita clamantes: sed nullus modò egredia- tur: Obtestor te, portas claudere. Fratres Orthodoxi vna anima: Fratres per fidem vna anima. B ita planè mutua charitate iuncti erant, quod quidem specimè vnitate Catholice egregium ijdem ante ediderant sub Anastasio, cum (vt diximus) sæpe sæpius eiusmodi acclamationi- bus & conclamationibus & Imperij statum & vitam ipsius in discrimen adduxerint. Sed audi reliqua, cum rursus acclamant: Iustine Auguste tu vincas. Qui non loquitur, Mani- chæus est. Sanctus, Sanctus, Sanctus, Trinitas vincit. Et nunc non timeas Amantium, nec terror Orthodoxorum, eunuchus Præfectus cubiculi Anastasij Imperatoris, per quem idem Augustus hæreticus aduersus Catholicæ fidei defensores tyrannicè agere consuevit. Sed ij- dem rursus suum ipsorum Episcopum hisce compellant vocibus: Digne Trinitatis, & hoc bonum tibi referuatum est. Qui Synodum amat, ita honoratur. Multi anni Imperatoris: Multi anni Augustæ: Multi anni Patriarchæ. Vincit fides Orthodoxorum. Et rursus perfe- uerantibus ipsis in eisdem vocibus acclamantibus, sunt eis hæc dicta à Patriarcha: C

Quod omne studium posuerimus complacere vobis, & in scandalizatos vos conseruare, clarè cognoscitis. Sed quoniam omnia canonicè & bono ordine fieri oportet, permittite nos congregare Deo amantissimos Episcopos, vt secundum diuinos canones omnia prote- niant, consilioq; & iussu pijsissimi Imperatoris nostri: Omnes enim acclamationes vestras fug- serenitati aperiemus. Et cum ipsi clausissent portas, in iisdem acclamationibus permanenti- bus, accipiens Diptycha sanctissimus & beatissimus Archiepiscopus & Patriarcha œcume- nica Ioannes, iussit ordinari sanctas quatuor Synodos, sanctorum Patrum videlicet in Ni- cæa congregatorum, & in Constantinopoli similiter conuenientium sub Nectario sanctæ memorie, & in Epheso congregatorum super depositione Nestorij, necnon illorum de Chalcedona super deiectione Eutychetis & eiusdem impij Nestorij. Ordinariq; iussit no- mina in sancta memoria defunctorum Archiepiscoporum huius regie vrbs Euphemij & Macedonij, ac etiam Leonis Romani Pontificis. D

Tunc voce magna omnes de populo tamquam vno ore clamant: Benedictus Domi- nus Deus Israël, quia visitauit & fecit redemptionem populo suo. Magna autem hora ex vtraque parte consistentibus, & psallentibus hanc psalmodiam, cantores superuenientes conuerterunt se dicere Trifagium. Et cum ipsi incepissent, totus populus quieuit, & au- diebat attentis auribus Trifagium. Et post lectionem sancti Euangelij ex more sancta Mis- sa finita, Catechumenorum videlicet, & ianuis clausis, ac sancta lectione iuxta consuetudi- nem lecta, tempore Diptychorum, cum scilicet publicè recitarentur nomina defunctorum Episcoporum, currebat omnis multitudo cum magno silentio circumcirca altare. Et cum so- lum lectæ fuissent à diacono appellationes prædictarum sanctarum quatuor Synodorum, & E sanctæ memoriæ Archiepiscoporum Euphemij & Macedonij & Leonis, voce magna vni- uerfi clamauerunt: Gloria tibi Domine. Et post hoc cum omni modestia completa fuit cum Deo diuina Missa.] hætenus Acta, in quibus fraudulenta manus, quæ Constantino- politano Episcopo titulum addidit Patriarchæ œcumenici, nomen S. Leonis Papæ post Constantinopolitanos Episcopos vltimo loco ponit: nam & sui ipsorum veteres libri ritua- les eiusmodi redarguunt imposturam, in quibus primo loco descripta leguntur nomina Ro- manorum Pontificum, inde verò eius Ecclesiæ Antistitem. Certè quidem in ordine pre- eum ante omnes Romanus Pontifex, ac deinde ciuitatis Antistes poni solitus erat. Sunt de his plura exempla in liturgia S. Marci, quæ vsui erat primariæ totius Orientis Ecclesiæ Ale- xandrinæ, & inter alia cum ibi dicitur: Sanctissimum & beatissimum Papam N. quæ præ- sciuit fore vt sibi sancta tua Catholica & Apostolica Ecclesia omnium suffragijs eligeret, necnon

DE NON CYRANO AMANTIO.

DE COGEN- DO CONCILIO AGIT PATRIAR- CHA.

RESTITUTA NOMINA EPISCOPO- RVM DIPTYCHIS.

LUC. I.

Exat Tom. 6. Biblioth. sanctorum Patrum.

A necnon sanctissimum Episcopum N. conseruans, &c.] ita vetus vsus, quem recentiores schismatici peruerterunt.

Quod autem quæ in magna ecclesia, exposcente populo, tumultuarie facta essent, minus legitime ex forma à sacris legibus præscripta gesta esse viderentur: vt eadem ritè, more ma- iorum, in conuentu Patrum agerentur, Ioannes Constantinopolitanus Episcopus procura- uit. Sic igitur post dies quatuor à dictis publicis Actis in ecclesia habitis dicta die decimale- xta Iulij, eiusdem mensis die vigesima collecta est Synodus Constantinopoli eorum, quos ibi reperiri contigit, Episcoporum, vel qui proximè degentes citò vocari potuerunt, numero quadraginta: Cui primùm oblatum est à monachis Orthodoxis libellus quinque continens petitiones, quæ cognite examinataq; in Synodo sunt, & ab eadem quinque pariter edita decreta, quæ simul iuncta sua relatione Synodus vniuerso Christiano orbi nota fieri voluit, B publicis litteris ad ipsum Ioannem Episcopum datis, quæ sic habent:

Cum Deus omnium Dominus pro comodo Orthodoxæ fidei & stabilitate Catholi- cæ Ecclesiæ, præterita Dominica & feria secunda, expleta Missa in sancta Dei ecclesia huius regie vrbs, vna voce mouit innumerabilem & infinitum populum, & ad hoc diuino zelo accendit plurimum, & sedulo perere vestram beatitudinem ascendere ambonem, & exclamare pro recta fide, pro qua semper agonizastis & agonizatis: Et cum hæc fecistis, factæ fue- runt (vt dictum est) exclamationes plurimæ & continuæ populi vos laudatis pro Ortho- doxa fide, & Patres prædecessores nostros expulsos restitui exoptantis. Cum autem vester nun- cius totum nostræ examinationi tradiderit, & opportuna considerare mandauerit: necessa- rium putauimus, quæ secuta sunt & à nobis formata; per relationem primùm vestræ beati- tudini annunciare. sunt enim hæc: C

Vigesima instantis mensis Iulij, Indictione vndecima, Consulatu Magni clarissimi viri, vniuersus monachicus ordo huius à Christo amatæ Imperialis ciuitatis, qui ex diuersis mo- nasterijs conuenit, hic quidem Archimandritarum, alius verò reliquorum libellos porrexit huic omni congregatæ nostræ Synodo: petieruntq; ipsos legi, & capitula in eis cõtenta exami- nata à nobis fini tradere, immo verò sub forma Synodali ponere. Cum itaque ipsos libel- los legeremus, quos & subordinauimus formæ prædictæ: hæc continere: in ipsis legimus primam petitionem libelli habentis, vt sanctæ memoriæ Euphemij & Macedonij expul- si, & in exilio moritui, iuste & canonicè reuocentur, & tradantur catalogo prædecessorum Archiepiscoporum in Domino ibidem quiescenti; omnibus vactis manentibus, quæ con- tra ipsos quandoque facta fuerint: ponanturq; in sacris Diptychis ipsorum vocabula, se- cundum quod omnis populus & monachicus ordo sedulo & multum exclamauit.

D Nos autem ordinem optatum petitioni imponere studentes, quæsiuimus facta in ipsis. Et cum cognouimus per lectionem, quam plurima horum neque cum diligentia prouene- runt, neque fideliter, neque per iustitiam memorati Patres eiectionem sustinuerunt, neque tamquam aliquid amouerint de his quæ in recta fide seruabantur: necessarium putau- imus, petitioni totius populi simul cum mulieribus & pueris, ac totius dignitatis ac militiæ, atque etiam monachici ordinis sedulo clamantium secundum exhibitos libellos cum om- ni veritate satisfacere; vt secundum quod sanctæ memoriæ Paulus, & Ioannes, nempe Chrysostomus, & Flavianus Patres huius regie vrbs reuocati fuerunt; sic & ipsi huiusmodi honoris in sacris libris memoria digni facti sint. Quæ ergo considerauimus & reformauim- us, honestum existimauimus ad vestram beatitudinem deducere, & per ipsam pijsimo Imperatori nostro.

E Secundum capitulum in libellis continebatur, vt qui propter causam prædictorum Pa- trum (Euphemij dicimus & Macedonij) banniti fuerunt & fugati, reuersi restituantur pro- prijs gradibus. Quoniam igitur iusta petitio est, & primæ cõsequens: deliberauimus, vt præ- dicti adiuuentur, & adducantur ad pijsimum & serenissimum Imperatorem nostrum.

Tertium capitulum in petitione continebatur, vt pro maiori scripturarum auctoramen- to sancta & Magna Synodus trecentorum decem & octo Patrum congregatorum in Ni- cæa, qui sanctum fidei Symbolum definiuerunt & acclamarunt, in quo baptizati sumus & baptizamus, & quæ Constantinopoli sub Nectario sanctæ memoriæ congregata est, & præ- dictum sanctum Symbolum trecentorum decem & octo Patrum confirmavit, ponatur in sacris Diptychis.] desideratur comprobatio duorum reliquorum Conciliorum Ephesini & Chalcedonenfis, quæ pariter ab ipsis probata constat ex ijs quæ inferius in eadem epi- stola leguntur, in qua ista sequuntur: Quoniam igitur honesta petitio est (quod enim pro utilitate

RESTITUTA IN DIPTYCHIS NOMINA EX- PUNCTO- RVM EPI- SCOPORVM.

Apud eam- dem Synodum. A. I. Tom. 2. Concil. SYNODVS CONSTAN- TINOPOLI- TANA.

DE RESTI- TUNDIS NOMINI- BUS ORTHO- DOXORVM IN DIPTY- CHIS.

DE RESTI- TUNDIS ALIIS OR- THODOXIS SYLLIBVS.

utilitate Ecclesiastici status factum sit) dignum iudicauimus iuxta acclamationes populi, & acclamationem vestrae beatitudinis, & secundum porrectum libellum a venerabilibus Archimandritis & monachis, ipsas sanctas Synodos in Diptychis praedicari.

Quartum capitulum in petitione venerabilium monachorum continebatur, vt nomen sanctae memoriae Praefulis Romanorum Leonis in sacris libris similiter praedicetur, iuxta quod exclamationes populi supra & sedulo factae sunt. Quoniam igitur Chalcedonensis Synodus non solum Leonis sanctae memoriae, verum etiam & Cyrilli Alexandrinorum a Deo amati pastoris memoriam in Orthodoxa fide fecit, & Cyrillus quidem Alexandrinus in Diptychis praedicatur, Leo autem sanctae memoriae non praedicatur: iustum putauimus, vt quod defecit, suppleatur. Et quia aequaliter ab hac sancta Synodo pro statu Orthodoxae fidei honorati sunt, similiter & in sacris Diptychis pro utilitate & pace Ecclesiae praedicentur. Quod autem iidem in Synodo sacerdotes tradat aequaliter praedicatos esse Leonem in Concilio Chalcedonensi, atque Cyrillum in Ephesino, sic intelligas, quod Cyrillus ei praefuit, vices (vt suo loco dictum est) gerens Romani Pontificis: cum tamen magna sit differentia inter primarios magistratus, & delegatos ab eis.

Quintum capitulum in ipsis petitionibus continebatur, vt attentata contra sanctam Chalcedonensem Synodum remouerentur, & blasphema verba contra ipsam auferantur: per Seuerum dico, qui est in Antiochia, indispositus & perperam prolata anathemati subiiciantur, sicut sedulo acclamationes populi factae sunt. Quoniam igitur oportebat & de isto formam conuenientem Ecclesiastico statui proferre: necessarium iudicauimus: primum blasphemam ipsius verba in medio totius Synodi legi ad redargutionem eorum quae ab ipso praescripta fuerunt. Habent itaque sic de verbo ad verbum attentata & blasphemata ab ipso aduersus sanctam Synodum. Quae a Synodo eo tempore in Chalcedone congregata formata fuerunt ac stabilita, & eos qui pro ipsa pugnant, anathematizamus. Haec est illius sceleratae vocis blasphemiam: sed non solum immunis haec, verum etiam aliae plurimae blasphemiae in libris ipsius proclamantur in hac regia vrbe, quibus Orthodoxiae amatores incidentes, derident ipsius phrenesim, qui spurie sentit.

Quoniam igitur hoc accusatum habet redargutionem non solum ex praedicta voce, sed ex eo quod scriptum est, & ex alijs pluribus blasphemijs turpissimae eius linguae contra hanc sanctam Synodum: idcirco hunc iuste perpetuo anathemati & nos submittimus, omni honore, nomine, dignitate, & operatione, Christiano, aut sacerdoti conueniente, vel conuenire valente priuantes, & nudum diuinae communionis secundum Ecclesiasticos canones statuantes, contra quos & blasphemare & calumniari sanctam Chalcedonensem Synodum conatus est, quae specialiter signauit Symbolum trecentorum decem & octo sanctorum Patrum qui in Nicaea conuenerunt, & quae immotum ac immutatum ipsum existere praedicauit, sicut & sancti Patres, qui Constantinopoli, & qui in Epheso conuenerunt, similiter confirmauerunt, cum quibus & sancta Chalcedonensis Synodus similia defendit, & resplendere vbique hoc iussit.

Quapropter non solum tamquam blasphemum, sed & tamquam calumniatorem, & omnibus sanctis Synodis per istam Synodum iniuriantem, praedictum Seuerum omni honore destitutum esse statuantes, anathemati subiicimus. Haec a nobis examinata & formata, ad sanctum nuncium tuae beatitudinis festinanter exarauimus, & propria manu subscripsimus, & afferi subordinauimus exhibitos nobis libellos ad agnitionem veritatis: vt & haec per vestram beatitudinem veniant ad potentissimum & serenissimum Imperatorem nostrum, & ad piissimam ac Dei amantissimam Augustam, & ad gloriosum ipsorum ac magnum Senatuum. haec tenus Synodalis relatio, cui post subscriptionem quadraginta Episcoporum adiectus legitur monachorum libellus.

Fuerunt hi primi flores, quos post diurnam hiemalem brumam Orientalis terra produxit, quae haec tenus sub maledictione diuina non nisi tribulos atque spinas genuerat. Vt merito tunc Fidelibus illud Canticum occinere licuerit: Flores apparuerunt in terra nostra: ficus protulit grossos. Vineae florantes dederunt odorem suum. Verum flores & non fructus, grossi & non ficus, odor & non sapor ista fuerunt, quousque sapientis manu agricolae infructuosi palmites non fuerunt excisi. Intellexisti enim vna cum fidei Catholicae professione, approbationeque sacrosancti Chalcedonensis Concilij, simulque restitutione nominis S. Leonis Papae in sacras tabulas, atque conclamata & in Synodo & in ecclesia damnatione Seueri & aliorum haereticorum, his omnibus scite probeque transactis, admista zizania esse tritico, cum ab

DE NOMINE S. LEONIS IN DIPTYCHA RBSTITVENDVM.

EFFICANDVM DE DAMNATIONE SEVERI EPISCOPI ANTIOCHENSIS.

Can. 2. IN QUIBUS ORIENTALES ISTA SANCTENTES DEFECERVNT.

A cum ab eisdem reddita sunt nomina Euphemij & Macedonij Constantinopolitanorum Antistitiu propter fidem exulum, pariterque in sacra Diptycha reuocata, quos constat in schismate tanta passos, neque fuisse receptos in communionem ab Apostolica sede ob reuentum ab ipsis pertinaciter nimis nomen Acacij schismatici & haereticorum communione polluti, hi, inquam, infructuosi palmites Apostolica prius fuerunt praedicendi falce, vt culta vinea dignos fructus afferret.

Quamuis enim alia cuncta cum a populo recte in ecclesia petita, tum ab episcopis in Synodo sancte pieque definita videri possint, vt pote quae pro defensione Catholicae fidei, & allevatione oppressorum ab haereticis, & condemnatione haereticorum statuta essent: illud tamen constat perperam a populo flagitatum, & a Synodo turpius concessum ac decreto sancto firmatum, vt nomina eorumdem Episcoporum, quae iam antea licet ab haereticis in sacris Diptychis delata fuerant, in eisdem Ecclesiasticas tabulas inferrentur. Quamobrem cum postea haec rescisset Hormisda Pontifex per legatos quos Constantinopolim misit (vt suo loco dicemus) egit Apostolica auctoritate, vt restituta in Diptycha eorumdem nomina Euphemij & Macedonij vna cum nomine Acacij eiusdem ciuitatis Episcopi iterum in sacris tabulis expungerentur.

Est profecto magna admiratione dignum, quae tantae ciuitatis tam frequens populus vna cum monachis atque clericis tanta instantia petijisset, & congregati in Synodis siue Constantinopoli, siue in Syria, & vbique locorum in Oriente Orthodoxi Episcopi stabiliissent, in vnam eandemque sententiam conspirantibus omnibus Orientalibus Orthodoxis Episcopis, consentiente praesertim Imperatore, cum vnus tantum dissentire inuenitur Romanus Episcopus, omnia mox labefactata, sua sponte nulli negotio corruiere. Vnius itaque dumtaxat facultas fuit Hormisdae Romani Pontificis, vt quae ab omnibus probata essent, irrita prorsus redderentur, qui potuit eisdem ad ea omnia abroganda atque penitus delenda compellere. Eluxit plane & ea in re, quantus esset in vniuersa Ecclesia moderanda vigor Apostolicae sedis. Sed de his pluribus suo loco inferius agendum erit. Reliqua vero, quae in eadem Constantinopolitana Synodo tum pro firmitate Chalcedonensis Concilij, tum etiam contra Seuerum & alios Eutythianos haereticos decreta fuere, ab eodem Romano Pontifice rata habita sunt, & nouis accedentibus scriptis firmata, atque fortius roborata.

His igitur in Synodo Constantinopolitana decretis, curae fuit Ioannis Constantinopolitani Episcopi de omnibus certiores reddere omnes Orientis Episcopos, ad quos etiam vna cum Synodalibus litteris Actorum publicorum exemplaria, tum rerum gestarum in magna ecclesia, tum quae in Synodo definita fuissent, misit. Qualesnam autem eiusmodi litterae fuerint, ex ijs quas dedit ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum, reliquas intelligere satis valent. Extant ipsae quidem perbreues recitatae in eadem Synodo verbis istis:

Christus Deus noster, qui eiusdem animae & fidei hominibus vinculum charitatis in pace dedit, quae ab ipsis gesta sunt, communia esse, iustum ducit. Quoniam igitur diuinus quidam caelitus motus fuit Christianissimi populi huius regiae ciuitatis, ac omnia ab ipso exclamata, & a me pronunciata, mundo manifesta sunt: necessarium putavi tuae significare charitati, vt cum haec Spiritus sancti operatione cognoueris, verbo veritatis confirmaris: maxime quae sancta Synodus congregata petitione totius monastici ordinis definiuit in scripturis, & quae definiuit, tuae sanctitati quam celeriter mittere studuimus. haec tenus Ioannes ad Ioannem. Eiusdem plane sunt argumenti, quae eodem tempore scripsit idem Constantinopolitanus Episcopus ad Epiphanium Archiepiscopum Tyri, quarum est exordium: Deus qui omnia ad utilitatem desuper dispensat, &c.

Cum igitur istiusmodi adeo lata per litteras Ioannis vniuerso orbi Orientali innotuissent, atque ex missis Actorum exemplaribus pariter certum exploratumque in omnibus redditum esset, Iustinum nouum Augustum esse Catholicum, atque fidei Orthodoxae patrocinari: mox erectus est animus Orthodoxorum Episcoporum, illorumque potissimum, qui timore persecutionis sub Anastasio Imperatore vel latebras captassent, vel communicationi haereticorum se rursus miscuissent. Illo itaque mortuo, vt cessauit exactor (sicut est sermo propheticus) quiescit tributum: ad imperitiam ex imperato pacem Ecclesiae respirare coeperunt, & sub Orthodoxi Imperatoris patrocinio sumere ingentes spiritus Episcopi omnes, quibus vel exiguis saltem vitalis calor Catholicae fidei reliquus adhuc erat. Excitati vero huiusmodi Constantinopolitani Antistitis litteris, veluti milites classico, exurgunt omnes, & in vltionem impietatis armantur, coeunt simul iungentes spirituales copias: in diuersis

EUPHEMIUS ET MACEDONII NOMINA PERPRAM REDDITA DIPTYCHIS. Ex suggestione Germani et Pulion extat inter Hormisdas epistolae Tom. I. epist. Rom. Pontif. Quae ab Apostolica Sede Synodali Abolita.

Eadem Synod. Act. I. Epist. 16. An. ad Episcopum Hierosolymitan.

Isa. 14.

FREQVENTES SYNODI IN ORIENTE PRO FIDE CATHOLICA.

in diuersis enim prouincijs delectum habentes, Orthodoxos conuocant ad Synodos celebrandas Episcopos, in quibus aduersus impietatem & impios ardentioribus animis con-

Quot autem ea de causa hoc anno conuerint Orthodoxorum Synodi in Oriente, nescitur quidem: sed in singulis prouincijs eas celebratas esse, collectus simul Episcoporum numerus, qui rebus gestis pro fide Catholica, ipsique verae fidei subscribere, facile persuadet. Etenim Rusticus Romanae Ecclesiae diaconus Cardinalis huius saeculi scriptor luculentissimus, dum contra Acephalos per dialogismum disputat, testatur duo mille & quingentos sacerdotes sub hoc eodem Iustino Imperatore probasse Catholicam fidem; nam ait: Sufficeret tibi vnica auctoritas Synodi vniuersalis, quae toties cunctarum Ecclesiarum consensu sententia confirmata est tam per encyclicas epistolas, regnante Leone, quam per libellos sacerdotum forsitan duorum millium & quingentorum, imperante Iustino, post schisma Petri Alexandrini, & Acacii Constantinopolitani.] haec ipse. Sed vt tanta messis paucas saltem spicas, quae superfuerunt, in arcam inferamus; hic duarum tantummodo Synodorum, quae extant, Hierosolymitanae videlicet atque Tyriae, Synodales epistolas describimus, necnon litterarum clericorum & monachorum Apameorum & Antiochenorum fragmenta scitu dignissima ad horum temporum res ab haereticis gestas pernoscebas, cum ex iisdem nefanda haereticorum opera tenebrarum prodantur in lucem. Atque primum quae a Hierosolymorum Synodo, cui interfuerunt Episcopi trigintatres, & a Ioanne Hierosolymitano scripta est, hic recitetur, quae sic se habet:

Domino meo, Deo amantissimo & sanctissimo comministro Ioanni, & sanctae Synodo in Constantinopoli congregatae, Ioannes Dei misericordia Episcopus Hierosolymorum, & sancta Synodus trium Palaestinae existens sub sanctis locis Christi Dei omnium in Domino salutem.

Quoniam duplex est lacrymarum motus, alter quidem qui in dolorem fert, alter vero qui in laetitiam (nam Ioseph Patriarcha cum recognosceretur a fratribus, magno & intimo desiderio lacrymatus est; & Paulus vas electionis dicit quod tristitia mundi mortem operatur; quae autem secundum Deum est, salutem) incidentes nos illacrymabiliter in his quae a vestra sanctitate gesta ac scripta sunt, repleti laetitia sumus, ita vt nos magno cum Propheta Dauid dicamus: Laetati sumus in his quae dicta sunt nobis, in domum Domini ibimus. & hoc: Haec est mutatio dexterae excelsi. & illud: Confitemini Deo deorum, qui facit mirabilia magna solus, quoniam in saeculum misericordia eius. & illud: Quis loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudationes eius? Ecce enim Deus dicit per Samuelem: Facio opera mea in Israel, vt omnis qui audit, crepitent ambae aures eius. Haec & temporibus nostris opere prouenerunt.

Nam abominationem illam desolationis, monstrum pestiferum, Seuerum dicimus, qui iniquitatem in altum locutus est per sua blasphema verba contra sanctam Magnam & aecumenicam Chalcedonensem Synodum dicta; cuius neque principium cognitum est nobis, neque quis sit; qui Antiochenam sedem inique ac tyrannice ac contra Ecclesiasticos canones subripuit, & qui secundum illum Aegyptium in Aetibus, concitauit; & induxit in eremum sicarios, anathemati subiecit, & alienum fecit ab omni sacerdotali collegio & dignitate & honore per vestram sanctitatem, quae malum odit. Qui enim dedit Hieremiae Prophetae superaedificare & demoliri, eradicare & plantare, & Petro Apostolorum principi soluere & ligare; hic communiter donauit sacerdotio. Sanctissimos itaque & Deo dilectos monachos, qui sub magna illa & regia ciuitate habitant, atque etiam ipsius Deo dilectum populum propter Dei zelum laudamus: quoniam & vsque ad mortem perstiterunt, vt lupum Antiochenae ciuitatis de pascuis ouium expellerent: qui se ipsum occultabat quidem, sed magis nocere conabatur, quam ipse posset. Qui secundum illud Balac, maledicere conabatur, quem Dominus non maledixit. In caput ipsius omnes maledictiones eueniunt: & benedictus est Israel, qui intelligit. Et periit quidem Balac, simili modo & Baalam vates, qui opera actuum suorum suscepit, & anathematizatus est, & ille cum seruo otioso & malo poenam sustinet.] his adijcit plura, quibus se confirmare, rataque habere demonstrat

Estas Tom. 4. Biblioth. sanct. nou. edit. col. 1174. INGENS NYMERVS ORTHODOXORVM FIDEM CATHOLICAM PROBANTIVM.

Ende Synod. contra Antim. 1. SYNODALIS EPIST. CONCILII HIROSOL.

Genes. 45. 2. Cor. 7.

Psal. 121. Psal. 76. Psal. 135. Psal. 105.

1. Reg. 3.

DE IMPIETATE SEVERI.

1. Act. 21.

1. Hier. 1. 2. Matt. 16.

Num. 22. 23.

A demonstrat cuncta quae pro confirmatione Concilij Chalcedonensis, & pro restituendis nominibus Orthodoxorum, & damnatione haereticorum ab ipsa Synodo Constantinopolitana acta essent. Ad finem vero eiusdem Synodalis epistolae, symbola communicationis adiungens, haec ait: Congratulantes itaque in his vestrae sanctitati, & consentientibus his quae a vobis facta & scripta sunt, & vobis communicatiui existentes, propheticum illud eloquium dicimus: Celebra Iuda festiuitates tuas, redde Domino vota tua: ideo non apposuisti vt ires in vetustatem. Nobiscum ergo eadem orate, sanctissimi: communia enim sacerdotum sunt. Et sanctam & glorificatam Virginem Dei genitricem Mariam vna nobiscum supplicite intercedere pro pace sanctarum Ecclesiarum, & victoria & perpetuitate piissimi & serenissimi Imperatoris.] haec usque Synodalis epistola Hierosolymitani Concilij.

Quam autem Tyri conuenisse hoc anno Synodum diximus, habent Acta publica recitata, in dicta Synodo celebrata esse decimalexta die mensis Septembris, hoc videlicet anno, inchoante Indictione duodecima. A qua itidem nomine Epiphaniij Tyri Episcopi & collegarum sibi subiectorum Antistitum missae sunt litterae Synodales ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum, a quo idem Epiphanius alias (vt diximus) antea acceperat, est harum exordium: Benedictus Deus pacis Dominus, &c.] quibus ea quae bene gesta essent in Constantinopolitana Synodo comprobant, praesertim vero quae aduersus impium Seuerum decreta essent, de quo nefario pseudoepiscopo ista subiiciunt:

Quisnam sermo sufficiat ad enumerationem eorum, in quibus ille, Seuerus scilicet, peccauit contra diuinos canones & Ecclesiasticum ordinem? Exiit supercilium in arrogantiam, & fastuosus in anathematizationibus videretur, in homilij & in impijs conscriptionibus aduersus sanctos Patres; & quod verius est, aduersus spiritualem doctrinam diuinorum Apostolorum ipse se ipsum in redargutionem disponit in vniuersis vanis sermonibus, quos scripsit. Etenim conuenit in impia haeresi positos & mentem perturbare, & non sufficere vsque ad finem cooperire morbum quem habent, & qui ipsorum corrodit intellectum. Sed non fuit ita audax, vt imponeret vinculum ex auctoritate, quo separaret clericos aliarum ciuitatum a communione diuina, neque consilio, neque consensu suorum Episcoporum? Quid autem quod praesumpsit alienos clericos canonicè ligatos a proprijs Episcopis ad ipsum confluente, per praedicationem animae corruptiuam ab ipso subornatos, & ad suam communionem assumptos, sine permissione eius qui ligauerat, permittere in Ecclesiasticis ministerijs ministrare: & vtumque horum peregit in Tyrijs. Sed & eos qui dignitatem presbyteralem acceperant, & in principio se opponebant ipsi vanae vociferanti impiam doctrinam, postea vero secum concordantes, parauit in habitu diaconatus ministrare, iniuste ipsos honore presbyteratus priuans. Cum enim qui ipsos ordinauerat, non potuerit supplantare, vt suae doctrinae condescenderet, huius occasione ordinationem ab ipso impositam exiit: quod iam ab ipso in ciuitate Arcenensi factum fuerat.

Insuper autem nonne fuit extendens temeritatem suam, qui adulterando diuinos canones, in alienis dicecesibus ordinat suffraganeos, alibi autem paramonarios, credens sufficere ter habere? Hac via intendit impugnare & dissoluere iura ab Episcopis & sacris canonibus definita. Ad testimonium autem horum est accipere Tripolitanaam, item & ipsam Arcensem Ecclesiam. Apparet etiam quod fuit ausus permittere Episcopos ordinare in dioecesi alterius ciuitatis, cuius Episcopus adhuc supererat. Minister autem fuit Stephanus Episcopus Orthonensis, qui ausus fuit manum ponere in dioecesi Antiaradensi, superstite adhuc Theodosio bonae memoriae Episcopo praedictae ciuitatis. Quid autem dicemus & ad id quod per totum orbem (vt ita dicamus) diuulgatum est: si verum est quod accepit ordinationem presbyteri sibi a schismaticis datam, & alijs rursus ipsam ordinationem communicat: quod cum studio fecit, festinans nancisci rationalium ouium ouile Antiochenum & omnis alterius Orthodoxae Ecclesiae, & in perditionem traducere sua abominabili & scelesti voce, qua vermes portat, ex quibus ipse sibi thesaurizauit, nihil sanum aut rectum erga Orthodoxam fidem loquens; sed est ei turpissimarum actionum ambitio erga eos qui ab ipso prouisionati sunt, duplici exinde apparente peccato, quod ad maiorem damnationem ipsum representat.

Primum quidem collectio auri Ecclesiasticarum rerum Antiochenae Ecclesiae, quae dissipantur & disperguntur, & ad incurabilem restaurationem constitutae sunt. Secundum, quod ijs qui ex prouisionibus aluntur, mandauit omnem conentare turbationem, & omnem tumultum in ecclesijs ciuitatis dispergere, ac etiam in claustris monasteriorum: & semina schismaticorum ab ipso sparsa sunt. Ad quod est accipere ipsum aperte repugnare diuinis doctrinis in sacris

Num. 1.

DE SYNODO TYRI CONLECTA.

Extant in eade Synod. Tom. 2. Concil. QVAE SEVERVS CONTRA CANONES PRAESUMPSIT.

ALIA EIUSDEM SEVERI IMPIETAS FACTA.

Tit. 2. in sacris Euangelijis proclamatis magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, ipso quidem A pacem praedicante, & ipsam inquirere, & scandala abominari, & ipsis qui ipsorum causa sunt ligare ad collum lapidem molarem, & ipsum mergere in profundum, sicut scriptum est. At haec quidem desiderabilia sunt Seuero impio. Pacis auctore omnino refugit. Quod quidem si per quodlibet percurrere conaremur, infinita nobis esset oratio. Verumtamen haec odimus, & multitudinem praetermissorum alijs enarrate concessimus.] ita sane: etenim videntur ista leuissima respectu aliorum quae a clero narrantur, & ab Episcopis Secunda Syriae dicta reperiuntur, de quibus inferius erit sermo.

Adiicit his Epiphanius quae Ioannes clericus paramonarius Tyriae Ecclesiae Seuero additus nefanda patrarit: hic enim Tyro recedens, eidemque Seuero Antiochiam proficiscens inharens, rursus Tyrum rediens more latronis in eam Ecclesiam grassatus est, de quo haec praeter cetera in eadem epistola habet: Inter alia & venerabilis Crux lapidata est B ab his qui cum ipso nidificant in praedicto oratorio Dei genitricis. Et quidam de multitudine Christianorum & venerabilium clericorum flagellati fuerunt. Contigit autem & me Tyrorum Episcopum vsque ad mortem periclitari, propterea quod ipse cum ijs qui sibi assentiuntur, insidias parabant.] Vidisti qualia esse soleant opera haereticorum Crucis Christi inimicorum. Habent plane quibus manus exosculentur recentiores haeretici, dum Crucis signum grauioribus afficiunt ignominijs, utpote qui ex aduerso contra Christum bellantes, contraria a principe tenebrarum, sub quo militant, accepta tessera, aduersus Christi signum & eo signatos insaniunt. Haec & alia Epiphanius cum suis coepiscopis professus se cuncta rata habere quae in Synodo Constantinopolitana facta essent. Addit vero ad postremum se perfecisse quod ab eis decretum est, nempe ut nomina Euphemij & Macedonij exulum pro fide Episcoporum defunctorum in sacras tabulas restituerentur: sed rogat C ita pariter agere, ut & S. Flauianus Orthodoxus Antiochenus Episcopus in exilio mortuus sacris Diptychis redderetur. Haec Tyri.

Sed & Episcopi Secunda Syriae probantes quae Constantinopoli aduersus haereticos gesta essent, reddiderunt pariter litteras Constantinopolim ad Ioannem eius ciuitatis Episcopum. est ipsarum exordium: Cum adspeximus ad saturam, &c.] quibus scelera Seuera & Petri Apameae inuasoris Ecclesiae summatim perstricta paucis his narrant: Qualia enim sunt, in libellis nobis oblatis a venerabili clero Apamearum, & ab ordine venerabilium monachorum, peraeque percurri, homicidia, ebrietates, actus praesumptuosos, obsidiones monasteriorum venerabilium, impudicarium mulierum introductiones in sacris & intemeratis templis, periuria, blasphemias, ordinationes cum datione pecuniarum, & his horridiora & maiora, quam secundum naturam humanarum rerum dici possint.] haec & alia ipsi, quibus D iunxerunt libellos oblatis a clero Apameae & a monachis Syriae.

Clericorum Apameae libellus sic incipit: proprium sacerdotij & honestae pollicitationis, &c.] quo quidem horrenda nefandaque perpetrata a Petro scelera enarrant, atque primum sunt questi, sacrosancta Ecclesiastica dogmata, quae a sancta Romana sede in alias deriuata sunt Ecclesias, opera nefandorum haereticorum esse labefactata, penitusque corrupta per impium Seuera Antiochenae sedis inuasorem, & Petrum, qui se intrusit in Ecclesiam Apameae, quo auctore sicut fidei Catholicae, ita & sacrorum canonum profligatio facta esset, atque destructio paradisi, cum videlicet sanctos, qui ex hac vita migrassent, anathematizari Episcopos, deleueritque eorum nomina ex sacro Ecclesiae albo, eorumdemque imagines aboluerit, pingique fecerit loco ipsorum Dioscorum & alios haereticos condemnatos: Insuper quod ira percitus, comminatus in lectores, eiusmodi proruperit in blasphemiam homo nefandus, dicens: Nisi tacebitis, in subdiaconos vos redigam: & ipse qui crucifixus est, descendens non liberabit vos de manibus meis.] & alia occasione illud etiam aliquando putidum os euomuit: Anathema sit factis transactionibus, etiam si Paulus Apostolus resuscitatus post me sedebit in sede ista, qui quaereret & peteret rationes istas, aut diceret ei quicquam.] ita testes deposuere, dictumque insuper illud: Omnia altaria & ecclesias comburet Deus, & faciet vallem vnam.]

Quam praeterea monstrum istud impuris esset moribus, totumque respersum caeno libidinum, iisdem subdentes ostendunt amplissimis notis: nempe ipsum cum infamibus mulieribus sermones miscuisse in ecclesia impudicos: Et quod in baptisterio ecclesiae sanctae Mariae, posita illic quadam femina ad baptismum nudata, ipse nefarius intrans in baptisterium solus, eiecit omnibus, cum illa permaneret: Habuisseque etiam in delicijs subintroduitam E feminam

SACRILEGA FACTA HAERETICORVM IN CRUCEM IN SANIEN TIVM.

DE LITTERIS EPISCOPORVM SECVNDAE SYRIAE. Extant in diuita Synodo contra Anabaptismum. Act. 1.

DE LIBELLO CLERICO-RVM APAMEAE PERITISCELENA.

* comburat * faciat * collem TVRPITVDINIS PETRI APAMEAE.

A feminam Srephanam cognomento Pterouolam degentem in monasterio, ad camque introire pro animi voluntate, testati sunt: Quodque celebrans incruentum sacrificium, oculos ad mulieres conuersos haberet, excretionibusque eas ad reciprocum excitaret intuitum, sputis interea libidinis nuncijs inquinans sacrum altaris tegumentum: Sed & quod armatis sceleratorum turmis impetum fecerit in monasterium S. Dorothei, in quod introduxerit, pulsus & flagellatus monachis, meretrices, illic saltantes, & obscena quaeque nefanda patranes. Addiderunt & ab eodem corruptam vxorem militis, eandemque fuga lapsam haud ferre sustinentem turpissimi hominis foeditatem. De ordinationibus insuper adiecerunt ab eodem venundari solitis, & alijs nefarijs eius operibus, quae quidem textui corrupto-menda inharentia reddunt obscura. At non praetereundum illud inter alia ipsi Petro crimini datum, quod candida indutus veste spectatus incederet praeter sacerdotum morem. Vides quales esse soleant, quos ad destructionem Catholicae fidei antiquus hostis immittit. Subscripterunt epistolae clerici omnes eiusdem Ecclesiae Apameae professi fidem B Catholicam. Addiderunt autem his litteris post subscriptionem iisdem clerici ad eosdem Orthodoxos Episcopos Syriae in Synodo congregatos contestationem, qua petierunt a se scriptam epistolam mitti Constantinopolim, atque operam dare, ut eadem ab ipsis scripta nota fierent Imperatori ac magistratibus: quod diligenter praestitum est: insuper & acclamationes ab iisdem Apameae Ecclesiae clericis factas itidem subijci voluerunt, quibus & declamata fuere eiusdem Petri scelera, eademque omnia postea in Synodo contra Antium habita recitata. Haec de his quae a clericis sunt missae querele.

Sed & a monachis eiusdem Ecclesiae Apameae oblatae sunt (vt dictum est) litterae, siue libellus iisdem Syriae Episcopis: est autem eius exordium: Docuerunt nos diuinae Scripturae,] qui & inferius de his quae passi essent ab haereticis sanctissimi monachi fidei Orthodoxae cultores, historiam recitant memoria plane dignam, cum eadem quae narrant sceleratorum hominum impia facta, sint ipsa Sactorum trophaea atque coronae. Sed eqs audi: Alios quidem (inquiunt) corripuerunt, alios vero in captiuitatem traxerunt, nonnullos nudos vestibus constituerunt, & alios detritis corruptisque vestibus, tamquam in ignominiosa vita secundum illorum opinionem triumpharunt. Nos quidem in his quae facta sunt, merito gloriabamur, passiones & sanctas plagas pro Christo Deo nostro cum omni bona spe sustinentes. Verum cum tam magnas offensiones paruas putauerint, immittunt ad eremum exercitum rusticorum maiorem isto, & secundum impetum faciendo contra praedictum monasterium, partem muri diruunt, & noctis tempore subintrant, & quosdam interficiunt, plurimos vero verberant, & mediocrem substantiam monasterij subripiunt, & pro magnis lamentationibus trophaea iniqua contra fidem faciebant.] & inferius: Iterum & Petrus contra ciuitatem Apamearum excitatur.] & paulo post: Irrationabilem audaciam iuuentutis immittit saepius venerabili monasterio sancti Dorothei, protrahens multitudinem publicarum seminarum huic accommodatam: in quo illud dedecoris commiscuit in eis: nam meretrices erant & nullatenus nobiles: & percutiens ibi venerabiles monachos, trahit ad ciuitatem, & in carcerem detrudit, & hoc saepius facere non cessauit.] ac rursus: Si autem & homicidia dicere audebimus, in quibus saepius manus tinxit: quis Christianorum Orthodoxorum videns sanguinem altaribus respersum, non compungeretur dicere, immo & silentio deligeret talia occultare?

Verum si rursus renouarem praecedentia facta & perpetrata in Oragorum monasterio: quae charta sufficeret ad enumerationem tantorum delictorum? Non enim pigritauerunt, sicut in obsidione, destruere monasterium, & accipere causam captiuandi monachos ibidem psallentes: qui quamquam ad modicum lapsi sunt, demum tamen veritatis verbum dilexerunt, & coniunctionem communionis nostrae amplexati sunt. Pugnam in Larissa factam, & nefandam furiam Fausti, & quos inhumaniter sagittis deiecit, habet & quorundam gestorum fides: sicut enim & in inuasione incertorum factum est, actus neminem habitantium prouinciam perlatuit. Quanta vero & qualia differenter in venerabili domo victoriosi martyris Antonini perpetrata sunt, quae natura rationem habens sine lacrymis enarrabit? Ita enim in consuetudinem venerat interficiendi monachos: magnum lucrum putans, quod cunctis hominibus abominandum est, quod per sequaces suos, quos inique conducebat, interfecit venerabiles ac Orthodoxos monachos, qui ibidem in honorem peragendae celebratae congregabantur; sicque cruentis manibus astabat altari.] haec & alia de sceleribus Petri Archimandritarum litterae, quibus Archimandrita numero de-

* Apud eandem Synod. Act. 1. QUANTA MONACHI PASSI SINT AB HAERETICIS.

QUANTUM MONASTERIA PETRVS HAERETICVS PERPETRARIT.

cem & octo subscripti habentur, atque inter eos primo loco Alexander Archimandrita A monasterij S. Maronis, cuius monasterij monachi Maronitæ dicebantur, sicut & Studitæ à monasterio Studij Constantinopoli, omnes professores & defensores Catholice veritatis. Porro idem scripserunt epistolam ad Synodum Constantinopolitanam, quæ sic incipit: Curam quidem gessit vestra sanctitas recte fidei, &c.] extat eadem in dicta Synodo contra Antimum congregata in prima eius Actione descripta, qua se confirmare atque recipere profitentur, quæ ab eis Constantinopoli gesta essent.

Sed quæ clerici miserandæ Ecclesiæ Antiochenæ sub execrando Severo eius sedis inuafore laborantis scripserint hoc eodem tempore ad Ioannem Constantinopolitanum Antistitem & Synodum ibi coactam, videamus: intueberis sanè madidas lacrymis litteras commiseratione dignissimas non sine lacrymis scriptas, neque sine suspirijs lectas, nec sine immenso dolore postea in Synodo aduersus Antimum recitatas: quæ quidem sic à lætis incipiunt, vt maiorem excitent dolorem legentibus; ita enim se habent:

Adim Syn. Att. 1. tom. 2. Couil.

Psal. 95. DE CLADE ECCLESIAE ANTIOCHENAE EPISTOLA.

Nunc est, si quando fuit, tempus, beatissimi Patres, omnes Orbis sanctas Dei Ecclesias, tamquam ex vno ore, propheticum illud clamare: Latentur cæli, & exultet terra & omnia quæ in eis sunt: quoniam miserus est Deus populi sui. Quod enim scepra Romanorum pijs & à Christo amatis Imperatoribus sint commissa, sic & libertas ac fiducia Orthodoxam religionem colentibus donata sit, quomodo non meritò persuadet Fidelibus hanc vocem clamare? At in tam communi festiuitate Orbis, vnà ex omnibus, vel admodum cum paucis Ecclesia Antiochena mæstitia & luctu impleta est. Lupum enim pro pastore (nescimus quomodo) suscepit, & affligitur. Quam enim tragœdiam non excesserunt ac superarunt mala attentata à Severo? Qui primum quidem (vt quomodo vixerit prætereamus, vestris auribus parentes) nulli vniquam Ecclesiæ communicasse videtur: deinde cum calumniæ sagittis sagittauit & præparauit exagitare iustissimum pastorem Flavianum, beatissimique illius sedem violenter & contra canones subripuit: & inde ad instar mercenarij non solum non pavit ouile Christi, neque fugit (quod amandum erat) sed ipse operabatur ea quæ ferarum sunt, oues iugulando & dispergendo. Nouitates enim & blasphemias aduersus Deum lingens, nulli sanctorum Patrum pepercit: perseuerat enim tota die sic dicendo, ablegans Synodos pro pietate congregatas.] & inferius:

MONACHIS MARTYRIS & SEVERO-NICATI.

Quor quidem homicidia sanctorum monachorum fecerit, & cum manibus Iudaicis eiusmodi iugulationem injunxerit, neque vos, sanctissimi, neque aliorum aliquem latuit. Dirum enim spectaculum fecerunt iacentes viri, qui religiosis certaminibus vsque ad canicium certauerunt, nudi & insepulti iactati, vltra trecentos existentes ex Secunda Syriorum prouincia nati, canibus & auibus lacerandi proiecti. Similia autem & similiter miseranda sunt & quæ in xenodochijs, id est, hospitalibus ab ipso facta sunt. Vincula enim ædificat nunc, & ita multos pro fide incarcerando in tenebris & flagellando interficit.

SEVERI IN MENSA SACRILEGIA.

Talia, sanctissimi, & circa Fontes in Lauro facere præsumpsit, & veneficij ibidem vtens, scelestis sacrificijs dæmones colit: & hoc tota illa magna ciuitas cantat. Neque vtique ipsis sanctis altaribus pepercit, neque sacris vasis parcens: alia autem conflans, similibus sui erogat. Præsumptum est autem ab ipso & hoc, ð beatissimi: nam columbas aureas & argenteas, in formam Spiritus sancti super diuina lauacra & altaria appensas, vnà cum alijs sibi appropriauit, dicens, non oportere in specie columbæ Spiritum sanctum nominare. Pecunias quidem & domos, & quæcumque in optimis fundis erant, exportauit & expendit, & grauissimis vsuris Ecclesiam obruit.

* ad huc

At, beatissimi Patres, non est possibile omnia percurrere, quæ ab illo præsumpta fuerunt. E Ideò his paucis ex magnis contenti, deprecamur vestram sanctam Synodum, et si ferò quasi, sedare mala, quæ nostram Ecclesiam occupant & totum ferè Orientem; & ab isto nequissimo viro nos liberare, exacta ab eo pœna eorum, quæ contra diuinos canones & politicas leges fecit; prouidentiamque facere de his rebus quæ relictæ sunt, si quid remansit: persuadentes pijsimo Principi, vt mittat aliquos bonis moribus comprobatos, aliquo ex nostris simul veniente, qui rebus superstet, vt teneant, & rationem exigant de his quæ à principio vsque nunc fecerunt, & ad multa quæ ipsi furati sunt, & custodiant quæ inuenientur, ne totaliter omnia exportentur. Non enim cessat bonus homo aduersus ea quæ sunt Ecclesiæ Dei, & ea quæ ipsi Ecclesiæ conferunt, dissipando. Cum enim meritò ab omni spe Dei ceciderit: ad viros iniquos, à quibus nutritur, spem habet.

Rogamus etiam oratores mittere, & pro fratribus nostris, siue Episcopi sint, siue clerici,

A clerici, siue monachi, aut laici, vt relegati restituantur proprijs ciuitatibus & ordinibus. Insuper in his omnibus veniam petentes propter dolorem nos occupantem, adiuramus vestram beatitudinem per sanctam & consubstantialem Trinitatem, ac victoriam & perseuerantiam dominorum totius Orbis Iustini & Euphemie semper Augustorum, moueri; & nobis opportunè succurrere, & non despiciere supplicationes nostras: Adducere autem & hæc omnia ad pios & Christianos Imperatores nostros, & persuadere ipsorum serenitati, vt omnia bona sanctissimæ Ecclesiæ nostræ per ipsorum ac vestram consequamur prouidentiam.] hæc tenet epistola clericorum Orthodoxorum Ecclesiæ Antiochenæ.

QUAE SIBI VELINT AB IMPERATORE CONCERNI.

B Accidit autem, vt cum hæc perferrentur ad Iustinum Imperatorem, calumniati sint apud eum proceres Eutychiani, hos omnes, quorum querelæ perlatæ essent Constantinopolim, esse Nestorianos hæreticos, ob idque dignos qui pœnis subijcerentur. Quamobrem Imperator hæc audiens, scribens ad Syros ac Palæstinos, cuius essent fidei vt scriptis docerent, admonuit. Præstiterunt id illi abundè satis: & Antiocheni ac Hierosolymitani tam clericum, quam monachum, vnà simul conuenientes, libellum scripserunt ad ipsum Iustinum Imperatorem, quo se esse verè Catholicos, absque vlla ambiguitate perspicue declararunt. est eius exordium: Haurite aquas de fontibus salutis, vociferator Isaias Propheta exclamat, &c.] & post exactam fidei doctrinam eorundem professio hæc aduersus calumniantes habet in fine: Ita ergo cum Dei nomine semper sensimus: quapropter hanc satisfactionem vestræ obrulimus pietati. Iubere enim dignata est, nos proprium intellectum, & quem admodum de sana fide sentimus, exponere: quia quidam hæretici, dum suam malam doctrinam occultare festinant, nostram in Christo libertatem, & nostrorum fidem detrectare conantur. Supplicamus igitur clementiam vestram, sollicitudinem de perfecta Ecclesiarum vnitione sanctarum habere debere, &c.] hæc ipsi.

EXPLORATA FIDES SYROVUM.

Extat in Concil. ver. edit. in Hierosolyma.

Isai. 12.

C His acceptis, Iustinus Imperator pro ipsorum voto primum promulgauit edictum, quo iuberentur exules omnes fidei causa sub Anastasio condemnati ad propria postliminio redire debere, pristinosque gradus atque honores recipere, subrogati verò in ipsorum locum hæretici procul pelli, aliisque pœnis exagitari: Insuper addidit, vt lege pariter confirmaret sacrosanctum Chalcedonense Concilium, iuberetque ipsum in sacras inferri tabulas, & ab omnibus obseruari, vtque pax tutissima omnibus Ecclesijs redderetur. At licet non extet ipsum quidem edictum, mentio tamen eius habetur in Actis magni Sabæ.

EDICTVM PROMVLGAT IUSTINVS IMP. DE RESTITVENDIS EXVLEVS.

D Vt autem eiusmodi Imperatoris rescriptum promulgatum est, vix credi potest quibus gaudijs affecti sint Orthodoxi omnes. Qui enim sub Zenonis & Anastasij Imperio plurimis annis iugiter laborauerant sub gladio hæreticorum: sub Iustino Augusto respirantes, ad noui edicti promulgationem exultarunt. Tunc verò qui eximia fulgebat in Palæstina sanctitate diuinus Sabas, exiliens ex abditijs eremi & penetrabilibus solitudinis, ipse effici voluit præco diuinitus concessæ gratiæ, & Imperatorij promulgator edicti. Audi autem quæ eiusdem Acta prodant his verbis:

Extat apud Sur. to. 6. die 5 Decemb. S. SABAS EX ABDITIS PROGREDIENS PRÆDICAT EDICTVM IMP.

E Cum enim post Anastasium Iustinus piè assumpsisset Imperium, & per vniuersum orbem terræ misisset edictum, vt Orthodoxi quidem remitterentur ab exilio, Chalcedonensis autem Synodus scriberetur in sacris tabulis, & veteres honores redderentur Orthodoxis, & rursum tranquilla pace frueretur Ecclesia: his sic factis, & Iustino Imperatore, reuersa rursum fide Orthodoxa, erat quidem beatus Sabas natus plusquam octoginta annos ætatis, & corporis imbecillitate & senectute & longa illa & intensa virtutum exercitatione assuetus & maceratus: verum tamen et si ita se haberet, proimpro tamen & alacri animi studio florebat ac vigebar, & quos propter Christum suscipiebat labores præferabat omni quieti & animi relaxationi. Vnde etiam omnia postponens zelo, quo ducebatur pro fide Orthodoxa, statim profectus est per Cæsaream & Scythopolim, vbique prædicans pium illud edictum Imperatoris, & in tabulis Ecclesiarum inscribens quatuor Synodos, & alios quidem ex eis suasionibus & admonitionibus, alios etiam reprehensionibus reuocans, & omnes perfundens suauis melle suæ doctrinæ, & optimè inducens ad fidem Orthodoxam.] Sed quid contigerit cum esset idem Sabas Scythopoli, paucis audi:

Erat autem Scythopoli vir scholasticus nomine Ioannes, bonus animo, & vitam suam virtute exornans, qui de quodam Siluano, genere quidem Samaritano, auctoritate autem insigni, & multam aliam narrabat improbitatem & animi vitium, & dicebat etiam eum maximè infectari Christianos. Hæc cum magnus ille audiisset, quædam prædixit de Siluano,

uano, quæ non multo ita post effectum sunt consecuta: quo modo etiam, paulo post ostendet oratio: nempe igne in media vrbe accenso malum malè esse periturum. Ita planè perijt ex S. Sabæ prædicatione igne combustus impius, vt decebat, cum Iustinianus imperans cepit exagitare eosdem impios Samaritanos, vt suo loco dicitur.

SOLVITVR EXILIO S. THEODOSI VS ARCHIMANDRITÆ.

Inter alios autem exules, solutus liber dimissus est edicto Imperatoris ille sanctitate mirificus, de quo superiori tomo plura sunt dicta, Theodosius Archimandrita, rediitque ad suos monachos in Palæstinam: cui quidem magnus cum sancto Saba familiaritatis vsus intercessit: ambo enim æquis passibus, iunctisque manibus ad fidei Catholicæ defensionem gradiebantur. At quid tunc acciderit, cum vtrumque Ioannes Hierosolymorum Antistes hoc læritiæ tempore excepit mensa, quidve lepidum inter eos iactatum, quibus item conuiuium illud salibus fuerit conditum, accipe à Cyrillo res Sabæ accuratè scribente, cum tamen de mira eius abstinentia ista præmittit:

EPISC. HIEROSOL. EXCIPIT MENSAM ET THEODOS.

Solebat autem semel tantum in hebdomada vesci. Si verò aliquando ab aliquo vocatus esset ad cenam, aut ipse rursus aliquos conuiuio exciperet, bis sæpe vescens in die, nihil damni aut detrimenti sentiebat stomachus. Deniq; postquam rediisset Scythopoli, admodum iucundus, sed & optatus apparens Ioanni Hierosolymitano Pontifici (quod intercesserat enim tempus, auxerat desiderium, vt solet, amicorum) cum ab ipso vocatus esset ad conuiuium: aderat Antonius Episcopus Afcalonitanus, qui erat frater Archiepiscopi. Cum illi Sabam medium interceptissent, illi amicè propinabant, & pro viribus eum inuitabant & accipiebant. Sed neque rursus Sancto manus erant otiosæ, sed (vt par erat) remota omni fictione & simulatione, vescébatur appositis. Aderat autem diuinus quoque Theodosius, qui erat ei valde amicus & familiaris, vt iam à me sæpe dictum est: qui veluti quoddam condimentum vellet mensæ speciosam aliquam & gratam iniicere orationem, vrbane autem & lepidè inferens, dixit diuinum Sabam ita esurire, vt ne vos quidem ambo, aiebat, qui sufficitis ad totam simul alendam Palæstinam, possitis eius ventrem alere ad satietatem. tale & tam validum ac robustum corpus beati Sabæ generosæ contigerat animæ.] cibum esuriebat ille quidem, perinde ac Petrus*, cui ad comedendum, sub specie lintei pleni cunctis animalibus, ipsum vniuersum genus humanum cælitus proposita fuit mensa conuiuij. Vidistis sanctas propinationes, siuaues lepores, vrbanos iocos, iucunda scommata lætitiæ tempore versata ore sanctorum: ne quis tetricus putet, seruo Dei neque respirare licere. Similes habes iocos in S. Basilium à Gregorio Nazianzeno* ad Amphiloichium scribente iactatos, cum sancti viri voracitatem fugillar. Sed subdit auctor:

Act. 10.

Greg. Naz. epist. 46.

DIVERSA SEVDIA SABAE ET THEODOS.

* præfectorum

Cyrril. in vit. Theod. apud Sur. die 11. Ianuarij.

Luc. 21. DE SEVERIANIS MONACHIS A SARRACENIS DELETTIS.

Erat Sabas summa modestia præditus, & moribus lenis & facilis: & ad eum quidem conueniendum facilis patebat aditus: erat verò in sermone iucundus, & moribus quidem simplicissimus, prudentia autem constantissimus, charitatè non fictam, sed sinceram apud omnes conseruans. Erat verò valde affectus erga Theodosium: adeo vt quotidie ad se inuicem ventitarent, & inter se de virtute conferrèt, & essent ambo instar luminarium omnibus qui vitam amplectebantur monasticam: sed ille quidem eorum qui vitam exercebant communem, hic autem, Sabas inquam, eorum qui à congressione separatam & quietam susceperant præfecturam. Dicitur certè, beatum Sabam vrbane sæpe dixisse diuino Theodosio, illum quidem puerorum, se autem esse præfectum perfectorum*.] at de iocis hæcenus. Audi modò quæ seridè idem Theodosius de Seuerianis monachis propheticè prænuuciauit. Cyrillus enim in rebus ab eo gestis, postquam egit de eius ab exilio reditu, & laboribus pluribus pro restituenda fide Catholica exantlatis, ista post nonnulla subiecit:

Is ergo, nempe Iulianus Bostrensis Episcopus, de ipso quoque Theodosio hæc narrabat, quòd cum fuissent in ciuitate Bostrenorum, semper magnus Theodosius eum habebat socium vitæ ex Christo agendæ, volebatque cum eo philosophari & esse socius solitudinis.] & inferiùs: Monachi autem quidam ex monasterio Propinquorum, qui morbo Seueri laborabant, cum nos vidissent accedentes, lignum quod conuocat ad ecclesiam, pulsabant ante horam consuetam, & synaxim significabant fratribus, quòd eos colligerent. Magnus autem Theodosius, intellectis insidijs, cum diuino zelo accensus esset eius animus, verbis Domini* opportunè est vsus, & eos qui ipsi insultabant, iuste est vltus, lapidem non esse remansurum supra lapidem in eo loco, ipse quoque minatus. Porro autem minas consecutus est effectus. Breue tempus intercessit, & quædam Agarenorum multitudo, nocturna facta incurfione, illud quidem igni mandant monasterium, & diripiunt etiam quæcumque illic erant, & abducunt captiuos monachos. Et nunc proponitur locus, acerbum

quo modo etiam, paulo post ostendet oratio: nempe igne in media vrbe accenso malum malè esse periturum. Ita planè perijt ex S. Sabæ prædicatione igne combustus impius, vt decebat, cum Iustinianus imperans cepit exagitare eosdem impios Samaritanos, vt suo loco dicitur.

B

C

D

E

bum oculis spectaculum, qui non magis meretur videri, quàm deseri.] hæc Cyrillus de Seuerianis hæreticis, in quos Catholicæ communionis hostes Deus Agarenos inimisit, & iure quidem: cum enim non audissent Catholicum Imperatorem edicto monentem, experiri barbaros sæuientes meruerunt.

SECUNDVM EDICTVM IUSTINIANI IMP.

Inter hæc autem idem qui zelo Catholicæ fidei æstuat Catholicus Imperator, post promulgatum primum edictum pro fide Catholica eiusque cultoribus, secundum adiecit, quo exagitauit Seuerianos hæreticos, vel alios Ecclesiæ Catholicæ perduelles; dum vetuit, ne hæretici fungi publicis muneribus possent, ab omni que essent militia alieni. non extat ipsum quidem, verum eius meminit Iustinianus Imperator in constitutione à se sancta aduersus omnes hæreticos, vbi cauit, ne dotalia priuilegia hæreticis mulieribus prodesse.

Quoniam verò vt subsistere posset quod cum Imperatore Episcopi fidei Catholicæ erigerent ædificium, super firmam petram scirent ipsum, monitione Domini, imponendum: etsi ad statuendam firmandamque fidem Catholicam, post communia totius populi vota acclamationibus patefacta, accessissent quoque frequentes vbique Synodi, atque ad eandem corroborandam addita etiam essent Imperatoris edicta: tamen quòd omnia fulcienda essent communionem Romani Pontificis, primus omnium Iustinus Augustus has de sua creatione, vt Ecclesiæ filius, dedit litteras ad Hormisdam:

Estat. 10. epist. Rom. Pont. in Hormisdæ.

IUSTINVS IMP. SCRIBIT AD HORMISDAM PAPAM.

Iustinus Augustus Hormisdæ Papæ. Dei beneficia, licet multis, maximè tamen Summis Pontificibus conuenit indicari. Proinde sanctitati vestræ per has sacras declaramus epistolas, quòd primum quidem inseparabilis Trinitatis fauore, deinde amplissimorum procerum sacri nostri Palatii & sanctissimi Senatus, necnon electione firmissimi exercitus ad Imperium nos licet nolentes & recusantes electos fuisse atque firmatos. Precamur proinde, vt sanctis orationibus vestris diuinæ potentia supplicetis, quatenus initia nostri roborentur Imperij. Hoc enim & nos sperare, & vos decet implere. Data Kal. Augusti, Constantinopoli, Magno V. C. Consule.] Vides veterem morem Orthodoxorum Imperatorum, qui simulac essent creati Augusti, ad Romanum Pontificem, quem vt parentem venerarentur, litteras darent: nulla enim fortiori potentia, quàm communionem cum Catholica totius Ecclesiæ primario Antistite, conciliari sibi populorum fidelium voluntatem posse sciebant. Porro id ex debito præstare debere Orthodoxos Imperatores, vt eo modo primitias Imperij Petro Apostolo consecrarent, quæ sequitur ad eum reddita epistola Hormisdæ Papæ declarat, quæ sic se habet:

Hormisdæ epist. 22. tom. 1. epist. Rom. Pont.

HORMISDAE PAP. EPIST. AD IUSTINVM.

Hormisdæ Episcopus Iustino Augusto. Venerabilis regni vestri primitijs, fili gloriosissime, loco muneris, gratulationem suam Catholica transmittit Ecclesia: per quas se post tantam discordiæ fatigationem, requiem pacis inuenire confidit. Nec est dubium ideo ad rerum summam cælesti vos prouidentia peruenisse, vt vestris temporibus impacta religioni in Orientis partibus aboleatur iniuria. Debitas beato Petro Apostolo Imperij vestri primitias reddidistis, quas hac ratione deuoti suscepimus, qui Ecclesiarum per vos proximè futuram credidimus sine dubitatione concordiam. Deus qui pietatis vestræ sensibus alloquendo nos vota concessit, ipse circa sincerum religionis suæ cultum præstabit (sicut optamus) effectum.

Significastis, nolentibus & recusantibus vobis Imperij pondus impositum: quia ratione electos vos cælesti constat esse iudicio, secundum Apostolum dicentem: Non est potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt. Superest vt à Deo electi (sicut & credimus) Ecclesiæ, quam laborare cernitis, manus vestræ solatia porrigatis. Cessent qui paci eius obstitunt: obrumescant qui in forma pastorum conantur grægem Christi disperdere. Istorum correctio vires vestri firmat Imperij: quia vbi Deus rectè colitur, aduersitas non habet effectum. Hanc gratulationis paginam per Alexandrum V. C. non omisimus destinare, sperantes cum Dei nostri adiutorio, per Gratum V. C. filium nostrum, de singulis quæ ad vnitatem Ecclesiæ pertinent, nos clementiæ vestræ præbituros esse responsum.] hæcenus Hormisdæ Papa ad Iustinum Imperatorem: quibus etiam declarare videtur ex verbis ad finem positis, præter dictam epistolam, alias ab eodem Imperatore additas litteras de vnitatem Ecclesiæ concinnanda, de quibus paulo post sermo erit. dedit eas Grato V. C. cuius hic mentionem in sua epistola Hormisdæ habet.

Rom. 13.

Inter hæc autem Orientales Episcopi, à quibus Constantinopoli Synodus celebrata est, probè scientes, quæ in ea decreta essent, nullarum esse virium, nisi Romani Pontificis consensus accederet; & frustra pro Catholica fide instauranda laborare, nisi Catholica per eundem

EPISCOPY ORIENTALES AGVNT DE PACE ECCLESIAE CVR HORMISDA PAP.

eumdem communionem impartirentur: hanc ut ab Hormisda Papa consequi possent, Iustini A Imperatoris primum litteris agunt: insuper & ijdem ipsi ea de re scribunt litteras Synodales ad eumdem Pontificem: id enim ipse Imperator suis litteris testatur. non extant illae quidem Synodales, sed tantum litterae Ioannis Constantinopolitani Episcopi. quibus omnibus ijdem illud experierunt, ut legati ab ipso Romano Pontifice mitterentur Constantinopolim, qui Apostolica auctoritate conciliarent Ecclesiae pacem, & lapsos in Ecclesiam restituerent. Sed quae hac de re ab ipso Imperatore ad Hormisdam scriptae sunt litterae, videamus. Ipse igitur Iustinus Augustus ad eumdem Hormisdam scribens, rogat nomine totius Synodi de pace in Ecclesiae concilianda, mittitque ad eam rem legatum, quem diximus, Gratum V.C. Litterae autem ipsius sic se habent:

Iustinus Augustus Hormisdae Papae.

Ioannes vir beatissimus huius regiae sedis Antistes, & ceteri viri religiosi Episcopi de diversis locis & ciuitatibus hic reperi nostram serenitatem docuerunt pro concordia veram & Orthodoxam fidem colentium, proque vniuersitate venerabilium eius Ecclesiarum, litteras tuae sanctitati offerendas confecisse, ac magnopere postularunt nostras etiam epistolares paginas super hoc ad eam emanare. Quorum petitiones, utpote semper vnitatis amatores, libenter amplexi, hos diuinos apices ad tuam beatitudinem censuimus prorogandos. Quibus scriptis, desiderijs supradictorum reuerendissimorum Antistitum subuenire, proque nobis & reipublicae, cuius gubernatio nostrae pietati caelitus credita est, supernam maiestatem suis orationibus placare dignetur. Ut autem tuae sanctitati pacis & vnitatis atque concordiae iura plenius pateant, quosdam religiosissimos sacerdotes pacem amplectentes & desiderantes ad sacratissimum nostrum peruenire disponat Comitatum: ob hanc etenim causam Gratum V.C. sacri nostri Consistorij Comitem & Magistrum scribij & memoriae direximus, cuius praeclearam opinionem multis antea notam habemus temporibus. Data v. r. Idus Septembris, Constantinopoli, Magno V.C. Consule.] Iungenda his Imperatoris litteris fuissent, quas datas a Synodo ipse testatur, sed non extant. Subijciemus tamen epistolam Ioannis Constantinopolitani Episcopi, qua suae fidei Catholicae professionem intexuit, quod probe sciret, aliter se minimè recipiendum fore in Catholicam communionem ab ipso Romano Pontifice atque vniuersa Ecclesia. Epistola autem ipsa sic se habet, eiusmodi inscripta titulo:

Domino meo & per omnia Dei amatori sanctissimo fratri & comministro Hormisdae Ioannes Episcopus in Domino salutem.] Ex huiusmodi planè inscriptione redarguas imposturam illapsam in Acta publica superius recitata, in quibus semper ferè ipse Ioannes inscriptus reperitur Patriarcha oecumenicus, cum in litteris ad Hormisdam neque Archiepiscopum se nominet. Sed attende ipsam epistolam:

Saluto vestram sanctitatem, charissime in Christo frater, & salutans praedico, quoniam recta fides salua est, & charitas fraternitatis firmata est. Hoc Deus solus potens per studium Christianorum & pijsimorum Imperatorum fieri voluit. Scribere igitur Apostolicè, & scripta suscipere fraternè, Dei amore dignemini. Ego enim inquisibili ratione doctrinam sanctissimorum Apostolorum secundum traditionem sanctorum Patrum tenens, similiter honorem consubstantiali & per omnia sanctae Trinitati offero, sicut in Nicæa trecentorum decem & octo coetus promulgauit, & in Constantinopoli centum quinquaginta conuentus firmavit, & in Ephesina ducentorum firmavit, & in Chalcedone conuentus sexcentorum triginta Patrum firmavit. Hanc ergo fidem usque ad vltimum anhelitum per gratiam Dei custodiens, spiritualibus amplexibus tam vestram sanctitatem, quam etiam Orthodoxas Ecclesias ex animo amplector, vna tecum in veritate sentiens, & vna tecum sperans in illo die per hanc fidem saluari bona voluntate Patris & Filij & Spiritus sancti. Consubstantiali enim Trinitati omnis gloria debetur nunc & in saecula saeculorum, Omnem in Christum fraternitatem, quae cum vestra est sanctitate, ego & qui mecum, plurimum in Domino salutamus. Tantum ad satisfaciendum scripsimus, ut & venerabile nomen sanctae recordationis Leonis quondam vrbis Romae Archiepiscopi in sacris Diptychis tempore consecrationis propter concordiam affigeretur, & vestrum benedictum nomen similiter in Diptychis praedicetur. Ut de omnibus autem satisfiat vestrae sanctitati (quoniam pacem vestram amplectimur, & de vnitatem sanctarum Dei Ecclesiarum curamus) rogamus vos pacificos viros destinare, & vestra dignos Apostolica sede, qui debeant satisfacere, & satisfactionem nostram suscipere: ut & in hac parte Christus Deus noster glorificetur, qui per vos pacem hanc mundo seruaui. Accepta

XIII. Kal.

Exlat. tom. 1. epist. Rom. Pont. in Hormisda. IUSTINI IMP. EPIST. AD HORMISDAM DE PACE ECCLESIAE CONCILIANDA.

Exlat. inter epistol. Hormisdae Papae tom. 1. epist. Rom. Pont.

IOANNIS EPI. C. CONSTANT. AD HORMISDAE PAPAM EPISTOLA.

A XIII. Kal. Ian. post Consulatum Agapiti V.C.] haecenus litterae: in quibus illud obserua summa industria eumdem tacuisse Ioannem, restituta fuisse in sacras tabulas nomina Macedonij & Euphemij Episcoporum, qui extiterant Catholicae Romanae Ecclesiae communionis expertes, ne videlicet de pace acturus, a discordiae seminarijs auspicaretur.

Præter hæc etiam, quod res maximi ponderis tractaretur, nempe vnio Orientalis Ecclesiae cum Occidentali, a qua defecerat: ad rem tantam peragendam, Iustinianus, qui post Iustinum imperauit, qui que tempore Anastasij Imperatoris vnà cum Iustino (ut vidimus) steterat pro fide Catholica, atque ob eam causam in non leue vitæ discrimen adductus fuerat, benè modò vsus occasione Catholici Principis, omnem curam adhibet ut scissa vnirentur Ecclesiae: quamobrem & ipse summa qua apud Imperatorem polleret auctoritate, ad ipsum Hormisdam Romanum Pontificem de his scribit. extant ipsius litterae, quibus huiusmodi in scripto Vaticano codice praefixus est titulus:

B Per eundem Gratum etiam Iustinianus Comes ad eumdem Hormisdam Papam has litteras dedit his verbis:

Iustinianus Comes Hormisdae Papae.

Desiderabile tempus, quod summis votis optauimus, diuina clementia dolores generis humani respiciens, largiri dignata est: quo omnes Catholici & Deo perfecti fideles maiestati eius se valeant commendare. Idcirco has ad Apostolatum vestrum libera licentia, iam mihi beneficium caelesti indulta, direxi. Dominus etenim noster inuictissimus Imperator Orthodoxam religionem semper amplectens ardentissima fide, cupiens sacrosanctas Ecclesias ad concordiam reuocare, mox ut adeptus est caelesti iudicio insulas principales, sacerdotibus hic positus denunciavit, ut pro regulis Apostolicis vnirentur Ecclesiae: & magna quidem pars est composita, Deo auctore.] His praemissis, quod probe sciret idem Iustinianus nomen Acacij impedimento fuisse, quo minus exul concordia saepe per alios praedeceffores Romanos Pontifices tentata, reuocari aliquando potuisset: ne id ad sancendam modò pacem impedimento esset, de eiusdem Acacij nomine ingerit mentionem, certumque reddidit ipsum Pontificem, fore ut ex ipsius sententia illud exploderetur, ait enim:

C De nomine tantummodo Acacij vestre beatitudinis conuenit audire consensum. Quam ob causam dominus noster serenissimus Princeps Gratum virum sublimem vnanimem mihi amicum cum paginis Augustis ad sanctitatem tuam transmisit, ut modis omnibus dignetur Constantinopolim ad reliqua concordiae componenda venire. Sed absque quaque dilatione vestrum expectamus aduentum: quem si qua tarditas (quod fieri non debet) forsitan retinuerit, interim vel sacerdotes idoneos destinare festinet: quia totus mundus partium nostrarum conuersus ad vnitatem moras non patitur. Accelerate ergo, domine sanctissime, ne vobis absentibus, quae debet praesentibus, ordinari. . . . Scimus enim litteras vestrae beatitudinis & antecessorum vestrorum ad Orientem directas, quid super hanc eandem causam contineant. Ut autem nihil praetermittatur, propter causam saepius memoratam ab inuictissimo Rege religionis quoque negotium filio vestro viro sublimi Grato est iniunctum, fauente Domino nostro Iesu Christo.] hæc Iustinianus de pace Ecclesiarum admodum sollicitus ad Hormisdam Papam per eundem legatum conscripsit.

D Illa quidem hoc anno sunt gesta, vbi Iustinus habenas moderari coepit Imperij, cum de pace Ecclesiae concilianda Romani misit ad Hormisdam Pontificem Imperatoriam legationem, optatam quidem illam, gratamque per Gratum. Quid enim gratius atque iucundius potuit accidisse, quam intelligere, Christianam religionem scissam dispersamque ab haereticis, Imperatorem nactam esse Catholicum, eundemque pacis sequestrem, iam solidandae concordiae fundamenta iecisse? Actis igitur Deo gratijs, participataque cum fratribus laetitia, & cum eisdem de rebus agendis consultatione ex more adhibita, idem Hormisda Papa eo ordine, quo acceperat, litteras reddidit ad Iustinum Imperatorem: ad secundas enim per Gratum missas ita rescripsit:

Hormisda Episcopus Iustino Augusto.

E Sumptam de Imperij vestri ortu lætitiā, quamuis apud nos pollentē merito praecedenti, quoque geminastis alloquio, reciproca deuotione testati. Iam tunc securura prauidimus, quae nunc de Ecclesiastica vnitatis affectu caelestis gratiae inspiratione significastis. Habes ergo, clementissime Imperator, praesentem de tali voto iam gloriam: sed expectatur de perfectione perpetua. Hæc sunt validissima Imperij vestri fundamenta, quae in ipso nascentis regni vestri principio diuinam vniuersis praferunt sancta dispositione culturam. Tenete itaque

ASTUTE TACEAT DE RESTITUTIS IN DIPTYCHIS CHA-SCHIS MATICIS.

Inter epist. Hormisdae post 24. tom. 1. epist. Rom. Pont.

IUSTINIANI EPIST. AD HORMISDAE PAP.

DE NOMINE ACACII.

aliquid deest

Hormisdae epist. 23. 10. 1. epist. Rom. Pont.

HORMISDAE PAPAE EPIST. SECUNDA AD IUST. IMP.

itaque hanc piæ sollicitudinis curam, & pro Catholicorum pace, sicut cœpistis, insistite: quia **A** Deus noster, qui vobis hunc tribuit animum, elegit etiam per quos præstet effectum. Nam & Episcoporum vota, precesque nobis effusas gratanter amplectimur: qui tamen loci sui consideratione commoiti, ea desiderant, quæ dudum ut sequi vellent, sedis Apostolicæ exhortatio crebra non defuit. Et quoniam clementiam vestram id cupere, illos etiam hæc didicimus postulare, quæ res hæcenus Ecclesiarum pacem sub contentiosa obstinatione diuiserit, nec pietatis vestræ, nec illorum refugit, velut latenti causa, notitiam.

Quid igitur facere debeant, & litteris nostris, & libelli, quem direximus, serie continetur. Hæc si Deo nostro & clementia vestra adiuuante, suscipiunt & sequuntur, poterit ad eam, quæ maximo desideramus ardore, perueniri concordiam. Filius præterea noster V. C. Gratus sacri Consistorij Comes & Magister scrinij memoriæ ostendit in se vestrum allegationis suæ maturitate iudicium: cuius mora sensibus vestris, eo referente, melius asseretur. **B** hæc ad Iustinum Hormisdæ, inconcussè custodita volens, quæ à prædecessoribus suis iuste Orientalibus præscripta fuerant de Acacij nomine abolendo, deq; pace ea conditione inter Ecclesias facienda. Quamobrem & ad Ioannem Episcopum Constantinopolitanum, quæ agenda sint pro eadem concordia ineunda, idem Hormisdæ Papa scribit his verbis:

* Hormisdæ 24.

EPIST. HOR. MISDAE AD IOAN. EPIS. CONSTANTINOP.

Hormisdæ Episcopus Ioanni Episcopo Constantinopolitano. Spirituale gaudium directis charitas tua significauit affatibus, docedo, ut Catholicæ religionis disciplina ordinem suum vestris pastoribus, Deo nostro iuuante, receperit. Hæc esse beneficia misericordiæ supernæ, quis dubitet? Hæc quis dubitet venerabilis Principis trophæis adiungi? Quis ambigat, quia maior ei de hac parte quibuslibet proclij triumphus acquiritur? Istius laboris gloria nescit occasum: quia vbi Deus rectè colitur, numquam aduersariorum crescit iniquitas. Dilectionis tuæ confessionem grantanter accepimus, per quam sanctæ Synodi comprobantur, inter quas instauratione constitutorum omnium Chalcedonense Concilium prædicastis: & Catholicorum numero adiungi desiderans, sancti Patris Leonis in Diptychis nomen asseuerans scriptum. **C** At licet sic eius fidem Catholicam commendet Hormisdæ, minimè tamen adhuc Catholicam communionem eidem imperiendam esse putauit, nisi hæreticorum communionem pollutum nomen Acacij è Catalogo Orthodoxorum Antistitum omnino deleat: quamobrem mox subdit:

DE ACACII NOMINE ABOLENDO.

* charitate

Ista laudanda sunt, si perfectionis subsequatur effectus. Quia recipere Chalcedonense Concilium, & sequi sancti Leonis epistolam, & adhuc nomen Acacij defendere, hoc est, inter se discrepantia vindicare. Quis Dioscorum & Eutychetem condemnans, innocentè ostendere possit Acacium? Quis Timotheum, & Petrum Alexandrinum, & alium Petrum Antiochenum, & sequaces eorum declinans (sicut diximus) nõ abominetur Acacium, qui eorum **D** communionem secutus est? De ciuitate siquidem tua meliora Dei omnipotentis expectamus auxilio, habentes optimæ promissionis spem (sicut ad nos quæ direxisti tua scripta ostendunt) tecum in veritate sentiens, & ipsa defendens, sperans in illo iudicio per ipsa te posse saluari. Ita planè Hormisdæ, cum quid agendum sit docens, ut Catholicam Romanæ sedis communionem demerere possit, ad id ipsum præstandum erigit & hortatur: quæ si perficiat, mox sit consecuturus quod erat in optatis, ut communionem Romanæ Ecclesiæ consequeretur. Vnde ad finem hæc habet:

QUID AGENDUM PRÆSCRIBAT HORMISDAE IOANNI.

Post hæc quid restat, nisi ut sedis Apostolicæ, cuius fidem te dicis amplecti, sequaris etiam sine trepidatione iudicia? Igitur partibus Orientalibus ostende per te, quod sequantur exemplum: ut omnium laus, qui correcti fuerint, tuis laboribus applicetur. Ergo cum magna denuncies, & fidem beati Petri Apostoli te amplecti significes, rectè credens in ea salutem **E** nostram posse subsistere: libellum, cuius contentia subter annexa est, à charitate tua subscriptum ad nos dirige: ut sine conscientie formidine vnã communionem, sicut oramus, habere possimus. Pro persona quoque filij nostri Grati V. C. Deo nostro gratias sine cessatione persoluimus, cuius fides & recta credulitas nostrum circa se excitauit affectum: dignus re vera, qui tantæ curam susciperet actionis, & maximi Principis ad os mandata perferret. Hæc Hormisdæ ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum.

Interea verò ad cuncta facilius disponenda idem Romanus Pontifex retinuit ipsum Gratum eo munere legationis fungentem Romæ vsque ad sequentem annum, quo legatos misit Constantinopolim. Totum autem illud paucorum mensium spatium, quod intercessit, in tractandis ijs, quæ ad vniuersalis Ecclesiæ pacem spectarent, insumptum est. Cum more maiorum idem Hormisdæ Papa, collecto Episcoporum conuentu, quid in ardua atque difficil-

A difficillima causa decernendum esset, cum iisdem accuratè tractauit: num videlicet ob bonum pacis concedendum Orientalibus esset, ut nomen Acacij retineretur in Diptychis, eò quòd iam experientia fuerit demonstratū, id impedimento fuisse maioribus, ne pax vniuersalis Ecclesiæ sanciretur: quòd si concederetur, nequaquam expungenda fore ex iisdem Ecclesiasticis tabulis nomina Euphemij ac Macedonij Constantinopolitanæ sedis Episcoporum, qui ob exilium & obitū in exilio videri poterant satis esse confessionis gloria illustrati.

ROMANA SYNODVS IN CAUSA ORIENTALIVM.

In his autem in Synodo decernendis opus fuit prædecessorum Romanorum Pontificum Simplicij, Felicis, Gelasij, & Symnachi eo argumento scriptas epistolas legere: quibus ex Ecclesiæ archiuo depromptis, cognitum fuit omnes semper in vnã eandemque sententiam conspirasse, non recipiendam Orientalem Ecclesiam ad communionem Apostolicæ sedis, nisi Acacio schismatico condemnato. Quamobrem prædecessorum insistentis vestigijs, immo & sui ipsius, quæ iam satis pressa reliquerat, inhærens vnã cū alijs collegis in Synodo consentientibus Hormisdæ Papa decernit, ita oblatam pacem ab Orientali Ecclesia suscipiendam, si Acacij nomen penitus abolerent, & delerent, quos apposuerant sacris tabulis, Euphemium & Macedonium eadem labe resperfos. hæc sunt decreta in Romana Synodo, quæ per legatos ad hoc delectos voluit idem Pontifex innotescere Orientalibus: sed anno sequenti, quo sunt Roma dimissi, id fieri contigit, ut suo loco dicturi sumus. Hic autem finem accipiant præsentis anni res transactæ inter Orientales atque Occidentales.

QUID FERIT DECRETVM IN SYNODO.

Perlata ista omnia fuisse Romam ante decimum tertium Kalendas Ianuarij, superius vidimus. Antè autem quàm hæc deferrentur in Occidentem, peruenierunt ad Catholicæ Ecclesiæ communionem Episcopi Dardaniæ & Illyrici, qui ab ea haud sponte, sed inuiti tyrannide Anastasij acerbè nimis exagitati deficiuerant. Hi ergo vbi audierunt septimo Idus Iulij ipsum ex hac vita dirè sublatum, subrogatumque in locum eius Orthodoxum Imperatorem: statim detestati impietatem, scribentes ad Hormisdam Romanum Pontificem, in Ecclesiam Catholicam recipi flagitarunt, legatos ad eum eadem ex causa mittentes. Annuit Pontifex, communionemque eidem impertitus est. Quæ quidem adeò læta significare litteris voluit Ecclesiis Occidentalibus: interque alios de his scripsit ad S. Casarium Arelatensem Episcopum vicaria præfectura Apostolicæ sedis in Gallia tunc fungentem: quem enim habuerat doloris participem, eundem voluit tanti gaudij esse consortem. Litteræ autem ipsius Hormisdæ ad eum hoc anno mense Septembri scriptæ sic se habent:

Dilectissimo fratri Casario, vel his qui sub dilectionis tuæ ordinatione cõsistunt, Hormisdæ. Iustum est, ut qui Catholica communione lætamini, nobiscum de Ecclesiæ, si qua prouenit, concordia gaudeatis: ut quemadmodum vnus nobis consensus est fidei, ita sit indiuidua gratulatio prosperorum. Nostis qualiter detestabilis Eutychiana hæresis per Orientales serpat Ecclesias, & quoties præfatæ superstitionis virus Synodus generalis extinxerit, vel quoties eius sequaces salubria monita Apostolicæ sedis spreuerint, & quasi erubescetes manus dare veritati, aut Apostolicæ sedis prædicationibus obedire, in hac tanta obstinatione perstiterunt. Elatio enim semper assert saluti periculum, per quam ipsius inuentor diabolus angelica potestate priuatus est. Pro his nobiscum sæpissimè fraternitas vestra condoluit, Apostolicæ non immemor lectionis, qua monstratur: Si patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra. Sed Dominus, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad cognitionem veritatis venire, nunc multorum sensus illuminans, eis desiderium Apostolicæ communionis infudit, ut quod dudum intentione prædicabant, hoc nunc correctionis professione condemnent. Quorum reditum ideo absque suspicionis morsu recipimus, quia dum peccatum sine aliquo excusationis velamine confitentur, manifestum desiderium correctionis ostendunt. Ergo Episcopi tam Dardani, quàm Illyrici penè omnes ne sint errore condemnandi præterito, petentes B. Petri Apostolorum principis communionem, & scriptis & legationibus destinatis, se Apostolicæ sedis regulis obedire confirmant. Pro quibus quantum nos oporteat gratulari, soli quorum fides feruet intelligunt.

HORMISDAE PAP. EPIST. AD CASARIUM EPIS. ARELAT.

* tamen

1. Cor. 6. 1. Tim. 1.

* contentiose

E Sciendum vobis est igitur, anathematizari nunc ab ipsis quoque Nestorium, qui diuidit incarnatione Domini nostri Iesu Christi, & per hoc duos Filios conatur asserere. Eutyches carnis negans veritatè, & duas naturas in vna persona non prædicans, ut Manichæam phantasiam Ecclesiis Christi (quemadmodum putauit) infereret, simili ratione damnatur. His adiungitur Dioscorus Alexandrinus, qui malitiæ præfatæ consentiens, in sancto Chalcedonensi Concilio particeps damnationis effectus est; & malorum seminum æquales fructus inueniens, in eam cecidit foueam, quam Fidelibus parabat. Facti sunt istorum successores Timo-

CHRISTI 518. 519. HORMISDAE PAP. 5. 6. IVSTINI IMP. 1. 2. THEODORICI REG. 26. 27.

Timotheus Aelurus & Petrus, quorum sibi ubique consentit iniquitas, & mentientes, magistros in nullo deserunt, sed in omnibus prauitatibus antecedunt. Hi approbati sunt generalis materia lationis, quorum & manus sacerdotalis sanguinis maculauit effusio, & vitam innocentium peremit interitus: habent per vniuersum mundum a Catholicis infixam aeternam damnationis stigmata. quos Orthodoxi non solum fecerunt communionis expertes, verum etiam eos Christianorum spoliare vocabulo.

Petrum Antiochenum cum suis (sicuti ab his, de quibus loquimur, factum est) praefatis adiungite. De quibus, ne sermonum prolixitas nasceretur, hoc tantum dixisse sufficiat, Petrum & eius socios in nullo ab eorum qui damnati sunt dogmate discrepare. Quos Acacius aliquando condemnans, in laudes suas omnium Christianorum ora conuerterat, & eos impugnans qui Eurychianam haeresim vindicabant, fidem colentibus gratissimus apparuerat. Sed huic solitis insidiator fraudibus, quod fratradabatur, inuidit: nam postea hos suos complices habere desiderans, & in Catholicos arma conuertens, cum ipsis inuenit fortem, quos optauit habere participes. Longum est epistolae breuitate per vniuersa discurrere. Vnde ex totius summa negotij partem aliquam pro instructione direximus: iudicantes, quod tanta res vestram non possit latere notitiam, praecipue cum hoc praedecessorum nostrorum litteris, vestris fuerit regionibus nunciatum. Quod & nos pro his quae nuper acciderunt, fraternitatem vestram curauimus instruendam, ne alicubi per ignorantiam Fidelium locum inuenire possit subreptio praedictorum, sed qui nituntur talia vindicare, sacrae confortio communionis arcendi, euidentius innotescant.

Igitur ubi interest fidei, quicquid ad gratiam huius pertinet saeculi respuatur, cum nec naturalis affectio rebus debeat caelestibus anteponi: ut illud praecipuum Domini compleatur: Qui amat patrem aut matrem plusquam me, non est me dignus. De ceteris quae in religionis causa confidentes diuinis beneficiis praesenti tempore iterum de Orientis partibus speramus, & legatos direximus, Domino Iesu Christo supplicare, ut ipse, qui pro pietate sua prosperum donauit initium, similem concedere dignetur effectum. Vrbani sedis Apostolicae Defensorem etiam huic aptum negotio ad charitatem tuam direximus, per quem de vniuersarum effectu causarum responso congruo cupimus, quae sunt votiua cognoscere. Dominus vos incolumes custodiat, fratres charissimi. Dat. IIII. id. Septemb. Florentio Conf.] haec litterae Hormisdas Papae ad S. Caesarium. Quae autem post haec acciderint, dicemus anno sequenti.

IESV CHRISTI HORMISDAE PAP. IVSTINI IMP. 2. ANNVS 519. ANNVS 6. THEODORICI REG. 27. D

DE CONSULATU IVSTINI ET EUTHARICI.

AM vero ad sequentis anni res gestas transcamus: Notatus hic reperitur annus Consulatu ipsius Iustini Imperatoris, qui collegam Eutharicum cognomento Cillicam sibi asciuit: gener hic fuit Theodorici Regis, nupta ipsi Amalafuenta (dicta vulgo Amalafunta) filia ipsius Regis. Pax firma erat inter Iustinum atque Theodoricum Italiae Regem, cuius rei gratia mutuisque Principes inter se certabant officijs. De Consulatu autem Eutharici generi Theodorici collato ipsi a Iustino Imp. est perspicua testificatio Athalarici Regis, filij eiusdem Eutharici, dum inter alia scribens ad Imperatorem, haec ait: Vos genitorem meum palmarum claritate decorastis. fuisse palmatam vestem Consularem, habes apud Cassiodorum. Sed & adoptionis gratia impertitum a Iustino Imperatore Eutharicum, idem Athalaricus in dicta epistola inferius subdit.

Apud Cassiodor. lib. 6. epist. 1. LEGATIO MISSA AB HORMISDA CONSTANTINOPOLIM.

Quod autem ad anni huius res gestas pertinet: plane memorabilis ex eo redditur, quod post plurimorum annorum acerbissimam dissensionem Ecclesia Orientalis schismate scissa ab Ecclesia Romana, pace composita, eidem parens, communionem Catholicam coniungitur. Quomodo autem ista se habuerint, ordine rerum gestarum sunt pro temporis ratione pandenda: atque primum de missa legatione ab Hormisdas Pontifice agendum erit. Licet autem (ut vidimus) ipsius Hormisdas praesentia ad rem tantam ab Orientalibus quaereretur: tamen more maiorum per legatos rem agere, consultius visum est. Delegit itaque ad munus obeundum Germanum Episcopum, quem non alium putamus, quam mirificum illum S. Germanum Episcopum Capuanum, qui ad Anastasium Imp. eodem munere functus est, ut sexto Annalium tomo diximus. Missus cum eo est Ioannes Episcopus, sed cuius Ecclesiae

CHRISTI 519. HORMISDAE PAP. 6. IVSTINI IMP. 2. THEODORICI REG. 27.

A Ecclesiae Antistes fuerit, haecenus mihi incomperum est. His adiunxit Blandum presbyterum, & Felicem atque Dioscorum diaconos: quibus eiusmodi dedit admonitionem, quae continetur Indiculo ex eodem codice hic descripto, ne vel transuersum vuguem a mandatis recederent: ipse autem sic se habet:

Indiculus quem acceperunt legati Apostolicae sedis qui supra.

Cum, Deo propitio, partes Orientales fueritis ingressi, si qui Episcopi vobis occurrerint, & libellum, cuius continentiam percepistis, a se subscriptum offerre voluerint, suscipite, eisque praebete sanctae communionis consortium.] acceperunt enim iidem legati ab Hormisdas libellum professionis Catholicae fidei, quo probarentur qui vere se esse Catholicos dicerent, nimirum ut secundum formam illam ederent fidei confessionem. Vnde subdit: Si vero occurrentes Episcopi, eo quo superius diximus ordine profiteri noluerint, a vobis equidem sub sacerdotali affectione tractentur: sed neque vobis sit cum his mensa communis, neque ab his vel victualia praesumatim accipere, nisi tantum subuectionem, si causa poposcerit, & hospitalitatem: ne credant omnino fastidiosè despectos.] Habes, lector, quod obserues, ad quos usque terminos se extendat prohibita cum haereticis conuersatio. Haec sunt quae in via eisdem seruanda praescribit. Quae vero, cum peruenissent Constantinopolim, custodire deberent admonuit, accipe.

B Cum autem Constantinopolim, Deo adiuuante, veneritis, in eam accedite, quam Imperator praebuerit mansionem; & nullum ad salutationem vestram prius permittatis accedere, exceptis his, quos ipse miserit Imperator, aut nostrae communionis esse cognoscitis, donec ipsum Principem videatis: cui praesentari, saluantes, litteras nostras offerre; suggerentes magnum nos de eius Imperio gaudium percepisse, & nimium gratulari, quod cum Deo omnipotens ad hoc euexit, iuxta eius sacras litteras, ut secundum ea quae sunt ab Apostolicae sedis constituta Praesulibus, Deo auctore, & regno eius adnitente, Ecclesiarum & pax & vnitas his temporibus desiderata proueniat. Qui si vos hortatus fuerit, ut Constantinopolitanum videatis Episcopum: intimate, vos praesentia habere, quae etiam ab eis saepe sunt cognita, quae ab vniuersis Episcopis Catholicam communionem amplectentibus professio debeat celebrari. Haec si Episcopus Constantinopolitanus implere paratus est, ei gratulanter occurrimus. si vero sedis Apostolicae adhortationem sequi contemnit, quid necesse est, ut ad occasionem contentionis salutatio nostra proficiat, quibus non est disputationis aut certaminis causa mandata?] Vidisti quam prudenter cautum fuerit, vitare de fide vel communicatione disputationes & controuersias in ijs quae iam ante fuerant decreto sedis Apostolicae definita: vnde & intelligas, quanta infederit auctoritas Romano Pontifici, nimirum ipsum, quibusuis decretis Synodalibus antea ab ipsis Orientalibus editis (ut vidimus) non obstantibus, praescribere certam formam, quam ij, qui vere Catholici dici vellent, sequi deberent. Sed audi, quae rursus eisdem Hormisdas monuerit.

C Si vero Imperator sibi aperiri voluerit, quid sit, quod ab Episcopo fieri postuletis: formam libelli, quam portatis, ostendite. Quod si de anathemate Acacii consentiens, successores eius dixerit recitandos, ob hoc quod propter defensionem Chalcedonensis Synodi aliqui eorum, nempe Euphemius & Macedonius, fuerint exilio deportati: insinuabitis, nihil vos de libelli posse forma decerpere, in qua sequaces damnatorum pariter continentur. Sed si eos ab hac non potueritis intentione desistere, saltem hoc acquiescite, ut anathematizato specialiter per libellum, quem vobis dedimus, Acacio, de praedecessorum eius non inibus taceatur, abrais de Diptychorum inscriptione vocabulis.

D Quo facto, Episcopum Constantinopolitanum in vestram communionem accipite. Libellum vero vel Episcopi Constantinopolitani, vel aliorum, quos vos suscipere, Deo volente, contigerit, primo agite, ut praesente populo recitetur. Quod si hoc fieri non potuerit, saltem in Secretario, praesentibus clericis & Archimandritis, relegatur.] Probe, puto, intelligis, lector, quomodo vno resistente Romano Pontifice, in ventum penitus euanescent importunae acclamationes illae populi, & Ioannis Episcopi Constantinopolitani decretum, & Synodalis pariter constitutio, quibus nomina Euphemij atque Macedonij in sacras inferri tabulas iussa sunt: ut perspicue videas totius Ecclesiae orbem in vno verri cardine, nempe Romani Pontificis auctoritate. Sed quae his addat Hormisdas, videamus.

E Haec omnia si Deo fuerint volente completa, Imperatorem rogate, ut destinatis Sacris per Metropolitanos Episcopos, adiunctis ipsius Episcopi Constantinopolitani litteris, innotescat, Episcopum Constantinopolitanum, suo quoque consensu celebrata professione, quam

Extat inter Hormisdas epist. Rom. Pont. COMMUNITIO SCRIPTA LEGATA.

QUAE IN VIA AB EIS AGENDA ESSENT.

QUOMODO SE GERERE CONSTANTINOPOLIM LEGATI DEBERENT.

QUID DE ACACII NOMINE ET SUCCESSORVM AGERE DEBERENT.

DE FIDELI PROFESSIONE CATHOLICA PROMULGANDA.

quam sedes Apostolica destinavit, in unitatem communionis fuisse susceptum: quibus literis etiam ipsos hortetur similia profiteri. Quod si in hac parte Imperator aliquid difficultatis attulerit, Episcopus Constantinopolitanus; ceteris præceptionibus Episcopis suis paræcialibus, vel ceteris Metropolitanis, iisdem præsidencibus, qui à vobis pariter directi fuerint, quid ipse fecerit innotescat: quod ab eo modis omnibus vos oportet exigere, ut facti huius testimonio peragrante, etiam vniuersos, vel qui longè sunt positi, latere non possit.] hucusque legatis missis impertita admonitio ab Hormisda Pontifice.

In qua oblerua, quàm amplè fidei professionem præstari velit Romanus Antistes ab Episcopo Constantinopolitano licet semper Orthodoxo; inquinatò tamen communicatione prædecessorum Acacij nomini fauentium: nempe ut palàm coram populo, vel saltem coram Episcopis & Archimandritis illam ex scripto recitatam exhibeat, atque etiam publicis ad omnes sibi subditas Orientis Ecclesias literis datis, id ipsum cunctis faciat innotescere. Sed videamus quas per eosdem legatos idem Hormisda Papa ad Iustinum Imperatorem litteras dedit: de tanti enim momenti legatione nihil planè prætermittendum putamus, summas Deo gratias referentes, qui ad eò nobilia monumenta, licet non nihil obducta ruginè ob nimiam vetustatem, adhuc integra conseruauit. Litteræ igitur Romani Pontificis ad Imperatorem sic se habent ex eodem codice Vaticano depromptæ:

Hormisda Iustino Augusto.

In tantum pro gratia Diuinitatis gloriæ vestræ famam constat extensam, & ita vos, suffragante vitæ merito, laudabiliter mundo contigit innotescere, probatissimorum hominum opinione vulgante, ut super vos potius credatur dilatatum culmen Imperij, quàm per Imperium vos aliquis dicat agnosci. Certum est quidem huiusmodi protectione vestra pristino splendori accessisse decoris cumulum: sed sicut tenuistis olim moribus principatum, sic cum vos per ora gentium impatiens secreti magnitudo detulerit, ad nos quoque (sicut mysticè loquuntur Scripturæ) testimonij suauitatis vestræ odor aduenit. Et certè cum latè prudentium hominum sententia religiosæ vitæ vestræ fuerint instituta dispersa, habere non potuimus incognitum, quicquid de vobis fuerat mundi attestatione vulgatum. Quia sicut mediocri laude digna in immensum sibi nequeunt vindicare præconia; ita sine fine prædicandum rapitur in populum, quicquid bono fuerit admirationis ornatum. Vindicat enim sibi quantitatis suæ iure magnitudo famæ testimonia: quia nesciunt latere miranda. Hinc est, quòd principatus vobis ac honores publica iura commiserunt. Nam quòd meritum insignia generalitatis facta sunt vota: nemo ita rerum arbiter iniquus extitit, qui passim vos æstimet Arches inclyræ accepisse titulos, cum negari nequeat, dignè vos meruisse Imperij culmen, quorum probitatem mundus agnouit.

Sed parum est, quamuis iudicio vniuersitatis, suscipere loco præmij iura regnandi. Illud magis est admirabile, quòd ita vos hominū laudabilitate firmatos suscipiunt Imperia, ut iudicia sint diuina. Non est dubiū, electos suos venerabili prædestinatione Diuinitatis ad tantè potestatis ornamenta venire, quos sinceræ fidei documenta circūvallant. Verè vobis propheticus spiritus conuenire verba dixerimus: Priusquam te formarem in vtero, noui te.] Ne putes, lector, adularum Iustino Hormisdæ, tantis illum præconijs effertem: Iustorum namque est (secundum Prophetæ sententiam dicentis: Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus, timentes autem Dominum glorificat) pios viros laudum efferre fermone, cum Deus in his honoretur. Admiranda planè dona eidè Iustino Imperatori diuinitus impertita fulserunt, cum (ut quæ superius dicta sunt in eiusdem Iustini primordijs, perspicuè manifestant) secundum illud propheticum euenerit: De stercore erigit pauperem, ut collocet eum nõ solum cum principibus populi sui, sed super omnes solum gloriæ teneat: sed quòd magis præstat, ad hoc (ut idem Pontifex ait) à Deo prædestinatus fuisse videretur, ut fidem & pacem exules sanctæ Ecclesiæ restitueret. Sic more suo Deus infirma mundi elegit, ut fortia quæque confundat. Sed audi dignum Iustini laudum præconem.

Ad hanc vos gloriam, incomprehensibili supernæ maiestatis dispositione procurante, obsequium naturæ mundo protulit, sub custodia fidei transactæ vitæ probitas instituit, atque ad Imperia clementia diuina prouexit: ob hoc scilicet, ut tandem aliquando diuiores Dominici corporis fidei vestræ executione compressi, Ecclesiarum concordia diabolica impedimenta succideret, & vniuersitas de adunatione gauderet. Hoc religioni, hoc fidei, hoc serenitati vestræ specialiter cælitus mandatur officium, quibus & posse omnia & perficere videmus indultum. Itaque sicut institutis facere, nauati suscepti operis munus, quod

superna

Exstant in
1. epist. Rom.
Pont. epi. 26.
Hormisda.
HORMIS-
DÆ PA-
PÆ EPIST.
AD IVST.
IMP.

* defuerit

* Hier. 1.

* Psal. 14.

* Psal. 112.

A superna vobis providentia videtis iniunctum. Et verè sic decuit, ut per Principem pax debeat fieri, quam reuerentia Diuinitatis exposcit. Datis has assumpti Deo nostro vestri oblationes Imperij, ut per vos possit pacis fructus impleri. Sine dubio quicquid tali facto animæ vestræ fuerit præstitum, à vobis mundo iudicatur impensum. Magnum & inestimabile est, venerabilis Imperator, propter quod asciti estis iudicio Diuinitatis: extenduntur ecce vota pacem desiderantium: diuturni temporis tractu ineret Ecclesiarum indiuisibilis discissa communio: est in gemitu discerpta fraternitas, cum circa Patrum dogmata varia sit voluntas.

B Accingite ergo vobis viribus, fidei, videre cui vos Regi Diuinitas velit obsequi: quantum sit, quod per vos procurat impleri: Ecclesiæ venerandæ corpus, quod propria Christus noster passione fundauit, gloriæ vestræ adunare factis instruit. Non est quo magis circa vos gratia supernæ maiestatis, eluceat, quàm si Ecclesiæ corpus, per vestrum reparetur officium, sanguinis Dominici redemptione formatum. Est quidem causæ huius vetustissima calamitas, sed pro immunitate sui recentissimus dolor, & tanto Christianis animis fortior gemitus, quanto temporibus est dilatus. Videndum vobis est, in quantum quotidie antiqui hostis feruescat insania, cum olim causa sit decisa sine sententiæ, pacis faciat tarditatem: & cum Chalcedonensis Synodus, & beati Papæ Leonis constituta placeant, quo ad charitatem reueri volumus, à certamine non desistas. Sequuntur quæ dogmatibus prædictis ascripta sunt, & ab eorum sequacibus, quos prædicta auctoritate damnatos intelligunt, non recedunt. Tenent adhuc in complexibus nomen Acacij, quem videt iudicio sedis Apostolicæ merito pœnam subijisse damnati. Quis non intelligat, simulatè dici Sanctorum Patrum sequimur dogmata, sed non diligimus facta? Quæ à sancta Synodo Chalcedonensi constituta sunt, & quæ beati Leonis epistola continet, fouemus, veneramur, amplectimur: sed Acacio, qui damnatorum communionem securus est, impendimus vota.

C Sed quid opus est de iudicatis rebus verba facere, cum nos hortari tantummodo deceat, ut expressa superius simulatione sumimota, sub omni puritate pacem debeant, à quibus hæc dicuntur optare? Apud vos mihi est omnis deprecationis causa, Imperator egregie: Vos his ac talibus religiosi operis resistite viua charitate: Vobis imminet, ut qui Ecclesiasticæ concordia habuistis sub priuata vita desiderium, sub principatu detis effectum. Non fuit quo magis gratiæ vestræ cumulus accederet, quàm quod vobis diuinitus delatum est, ut quod semper voluistis fieri, per vos ad terminum possit adduci. Nec breue specimen circa vos gratiæ Diuinitatis effuluit, quibus datur posse facere quod semper optastis. Quapropter quoniam vobis tantæ causæ titulum videtis esse seruatum; remouete quicquid ambiguum remansisse creditur ad plenitudinem gaudiorum. Nos enim qua deuit affectione per Gratium V. C. cui pro moderatione sui congruè sensimus officium legationis iniunctum, litteris vestri principatus acceptis, causæ magnitudini conuenientes destinauimus viros, Germanum & Ioannem Episcopos, & Blandum presbyterum, nec non & Felicem diaconum, per quos, si (quemadmodum præsumimus) serenitatis vestræ fauor ariserit, secundum quæ mandata sunt, Ecclesiarum adunatione generalitatis possint vota firmari. I hæctenus Hormisdæ ad Iustinum Imp. epistola, in qua tamè desideratur Dioscori diaconi legati nomen, quod in reliquis eiusdem Pontificis datis ea de causa litteris, atque ab alijs redditus expressum habetur, licet non hoc ordine, quo hic recentia eorundem nomina reperiantur: nam in ipsis post nomina Episcoporum legatorum, mox nominati reperiantur ambo legati diaconi, & nouissimè Blandus presbyter, sed huius epistolæ auctoritate dici potest, errore librariorum factum, ut series nominum sit inuersa, & diaconi ante presbyterum positi. Quæ quidem præmonuisse lectorem oportuit, ne ad eò miretur, cum iegerit diaconos ante presbyterum nominatos, & nouissimo loco presbyterum collocatum: id enim errore factum esse, ex hac Hormisdæ Papæ ad Iustinum Imperatorem data epistola redarguitur. Sed cœptam de legatione decreta historiam prosequamur.

D Non satis id est visum Hormisdæ, qui nihil penitus voluit prætermisum officij, quo tanta legatio felicem consequeretur effectum; ut qui optimè mente retineret, complures antè missas à prædecessoribus Romanis Pontificibus legationes vel inanes redijisse, effectumque vacuas, vel ignominij sugillatas. Quamobrem præter eas quas vidimus ad Iustinum Imperatorem litteras datas, addidit alias ad Euphemiam Augustam insignem pietate feminam, quæ accedebat Iustino viro suo adiutorium simile ipsi, ut pote quæ eidem fuerat

Annal. Eccl. Tom. 7.

C

omnium

omnium bonorum sua pietate conciliatrix: quae & (vt dictum est) cum Imperio mutans pristinum nomen, in memoriam illustris martyris Euphemiae, in cuius basilica fuerat celebratum sacrosanctum Chalcedonense Concilium, Euphemia dici voluit, vt & eo pariter nomine declararet se esse eiusdem Magnae Synodi studiosissimam. Epistola autem ipsa sic se habet:

Hormisda. epist. 17.

Hormisda Episcopus Euphemiae Augustae.

*HORMISDAE
EPISTOLA
AD EUPHEMIAE
AVG.*

Ecclesiarum pax iam caelesti ordinatione componitur, cum vos ad Imperium Deus elegit, apud quos esse integrum semper religionis suae cognouit affectum. Nam sicut in priuata vita Deum semper recto dogmate coluistis, vt de religionis concordia cogitaretis, & multa quidem inter ipsa Imperij vestri primordia facta sunt, quae spem nobis correctionis integre pollicentur. Vnde quia in vobis amorem seruire fidei gratulamur: agentes Deo gratias quotidie pro vobis, beato Petro Apostolo supplicamus, vt votis vestris apud Dominum suffragetur, & cursum bonae voluntatis adimpleat. Nec dubium est, diuinis vos auxilijs adiuuari, quia tanto religionis studio mandatis caelestibus obeditis. Hinc est, quod quia sanctum coniugij vestri constat esse propositum, has fiducialiter ad vestram clementiam litteras destinamus, vt per vos ad perficiendam Ecclesiae pacem mariti vestri pietas amplius incitetur.

*COMPARATIO
THEOPHILAE
MIAE CVM
EUPHEMIA.*

Magnum opus arripuistis, magna vobis causa commissa est: per vos etiam populos Christus vult ad Ecclesiae foedera reuocare, quos per se voluit a morte redimere. Magna etiam vestro sexui parata est laudis occasio, si vobis instantibus, Ecclesiae suae Christus, quae diuisa salutis lignum seruatata est, & sola Crucem, quam omnis veneratur mundus, inuenit. Superabitur quinimo illius merita: quia Ecclesiae vnitas per illam suum intuenit signum, per vos est habitura remedium. Agat igitur iugalis vestri religiosa clementia, vt fratres & coepiscopi nostri sub eo libelli tenore, quem dudum misimus, fidem suam dignentur asserere, quatenus perfecta possit esse, quae est inchoata correctio: quia irrita est quaelibet in cultura Dei confessio, cui deest fidei plenitudo. Hoc enim quod a reliquis fieri poposcimus, a multis iam sacerdotibus constat effectum: & vnitas esse iusta in communionem non poterit, si non fuerit in reuersione seruata. *hac ad Augustam Hormisda Papa.*

Hormisda. epist. 18.

Sed attende quae scribat ad ipsum Constantinopolitanum Episcopum Ioannem, penes quem optime sciret residere totius pacis conciliandae facultatem: vt si ipse resileret, vt fecerant praedeccessores, omnem operam & impensam perijisse non dubitaret. Quamobrem demulcere hominem lenitate, & resilientem veritatis virgere stimulis ad cursum, dubiumque efficacioribus suadere & certum reddere argumentis, atque labantem animo rationibus stabilire non praetermisit. Accipe igitur ipsas dignas tanto Pontifice litteras, quae sic se habent:

*EPISTOLA
HORMISDAE
AD IOANNEM
CONSTANTINOPOLITANUM.*

Hormisda Episcopus Ioanni Episcopo Constantinopolitano. Reddidimus quidem, frater, congruum litteris tuis sub Ecclesiastica libertate responsum, & quid in his congratulati fuerimus insertum, quid taciturnitate praerertum, euidenter expressimus. Ac licet cuncta sensibus tuis nunc crebra legatio, nunc vsu in Ecclesia diuturnae conuersationis tuae vetustas infuderit, iuuat tamen adhuc latius aperire nostrum repetita ratione consilium: quia tunc bene de fidei firmitate disseritur, quando simplicibus verbis conciliandae pacis cupiditas explicatur. Desideria quippe tua, quibus te ad Ecclesiasticam testaris festinare concordiam, vt haberent partes illae, semper optauimus: nec sola vortorum ambitione contenti, vsi etiam precibus sumus. Vestro sunt haec & mundi testimonio roborata, quae loquimur: quia vt Catholicae vnitatis reparatio fiat, auctoritatem nostram intemeratae fidei integritate submittimus. Inclinet orationibus nostris aurem suam diuina miseratio, vt quod creditis postulandum, sequamini & ametis oblatum. Nobis vna causa sollicitudo, vna custodia est, ita pacem cupere, vt sic religionis, sic venerabilium Patrum constituta seruentur: quoniam quae inter se consona credulitate non discrepant, aequum est vt simili obseruatione subsistant.

ad Iustinianum

Sed cur diutius immoramur? Scis ipse, vnitatis causa quid exigit: scis ipse, qua via ad beatissimi Petri Apostoli debeas venire consortium. Habes itineris tui ducem, quem te iam sequi asseris, Chalcedone habitum pro religione conuentum. Iam te quoque, quod idem amplecti testatus est, beati Leonis redeuntem dogma comitabitur. Haec si placent, Acacij defensio damnata non placeat, hoc est, quod boni studij a perfectione vota suspendit. Si sunt enim illa aduersum Dei & legis eius inimicos venerabilium Patrum congregatione

gatione disposita, vt quisquis eos in communionem sequeretur, iam tunc latam subiret in sua damnatione sententiam: non sunt igitur noua, quae constanter exequimur, sed temporibus illis facta iudicia iusta Patrum constitutione seruamus. Hortamur itaque, frater, & mentem tuam, Dei nostri misericordia adiuuante, pulsamus, vt ab omni te haereticorum contagione, Acacium cum suis sequacibus condemnando, disjungens, vna nobiscum Dominici corporis participatione pascaris. Si nobiscum vniuersa praedicas, cur nobiscum non vniuersa condemnas? Tunc enim nobiscum quae veneramur amplecteris, si nobiscum quae detestamur horrueris. Pax integra nescit aliquam habere distantiam, & vnus Dei vera esse non potest, nisi in confessionis vnitate, cultura.

Quapropter salutantes te fraternae charitatis affectu, petitionem tuam missis (sicut sperasti) religiosissimis viris Germano & Ioanne Episcopis, Felice Diacono, Dioscuro diacono, atque Blando presbytero, significamus esse completam. Hi vero quibus fuerint mandatis instructi, ante allegationes eorum, si cogites, euidenter agnosces. Hi pacem tuam sub ea qua saepe scripsimus professione suscipient. Imple ergo, frater charissime, gaudium nostrum, & tuum ad nos per eos rectae fidei tuae remitte praconium, vt per te vniuersis detur exemplum. *hac per legatos ad Ioannem Patriarcham Hormisda. Quod autem dum Romae ista tractarentur, contigerat alias ab eodem ipsum Hormisdam litteras accepisse, ad eundem has reddidit breuiores, quae sic se habent:*

Hormisda. epist. 19.

Hormisda Episcopus Ioanni Episcopo Constantinopolitano.

Ea quae charitas tua destinatis litteris significauit, agnouimus, & gratulamur ad conscientiam nostram fidei tuae indicia peruenisse: optantes, vt intentioni tuae, quam rectam esse cupimus, plenum Deus noster circa Ecclesiasticam pacem concedere dignetur effectum, cuius spem animo supernae maiestatis assumpsimus: quia Imperatorem serenissimum ad hoc prouidentia diuina iudicamus electum, vt per eum Ecclesiarum reintegratio tantis temporibus desiderata proueniat. Quapropter licet quae pro fidei vnitate faciendae sunt, tuae charitatis noticiam latere non possint, legatos tamen direximus, quos ratio causae posebat: quibus hortantibus, & quae iam pridem a nobis significata, & quae nuper iterata sunt, ad effectum, Domino nostro auctore, perueniant. *hac ad Ioannem.*

*HORMISDAE
LITTERAE
AD IOANNEM
EPISCOPUM
CONSTANTINOPOLITANUM.*

Quod vero idem Hormisda Papa optime sciret, plurimum conferre ad pacis conciliationem, Constantinopolitanum demerere clerum, quem non ignoraret pro arbitrio vniuersum mouere populum posse, tantisque vno momento conflare discordias, vt etiam statum ipsius Imperatoris (quod pluribus exemplis vidimus) in discrimen adduceret: hos quoque amantissimis praenuntis litteris non praetermisit. Extant ipsae quidem aequae perbreues ad Archidiaconum & reliquos eiusdem Ecclesiae clericos scriptae verbis istis:

Hormisda. epist. 20.

Hormisda Episcopus Theodosio Archidiacono Constantinopolitano & vniuersis Catholicis a pari.

*STANTINOPOLITANORUM ET
THEODOXOS
EPISTOLA
HORMISDAE.*

Gratias misericordiae diuinae competenter exoluimus, quae fidem vestram diu laborare non passa est: nam tempus oblatum est, quo fidos milites suos Catholica recuperare possit Ecclesia. Quae enim maior animum vestrum potest obtinere iucunditas, quam malorum commemorata depulsio? Gaudiis praesentibus compensare afflictionis incommoda: quia Deus noster, qui remedio fuit, aduersis opprimi charitatem vestram noluit, sed probari. Nam si transacti temporis mala cum praesenti, quae diuina esse non ambigitur, retributione compensetis: quis dubitat ampliora vos praemia consecutos, quam nocere potuisset aduersitas? Et quamuis pro statu fidei Catholicae numquam sollicitudo nostra cessauerit, tamen serenissimi Principis sacris affatibus incitati, legatos destinare curauimus, quorum officio, Deo auctore, in his, quae saepe mandauimus, subsequi non dubitamus effectum. Et ideo competenter enitere, vt Ecclesiae Catholicae hoc praecipuum vestrae liberationis munus possitis offerre: quatenus repulsis omnibus quae haecenus nocuerunt, in vna, quam semper optauimus, communionem gratulantes, Deo nostro laudes referre sine cessatione possimus. *hac tenus ad Theodosium Archidiaconum & reliquum clericum Ecclesiae Constantinopolitanae Hormisda.*

Quod vero qui pietate fulgebat, & auctoritate in aula regia praestabat Iustinianus hoc tempore Comes Domesticorum, postea vero successor Iustini in Imperium, pacis cupidissimus esset, & post primas ad Hormisdam Papam datas eodem argumento litteras, alias quoque postea addidisset, misissetque Romam oblationes Apostolorum Principi offerendas per ipsum Romanum Pontificem: magnam ex his sumpsit Hormisda de pace concilianda

*IUSTINIANI
PIETAS
COMMENDATA.*

fiduciam. quamobrem qui binas ab eo acceperat litteras, totidem diuersis tamē diebus epistolas reddidit, quarum prioris est exordium ^a: Litterarum uestrarum serie religionis, &c.] sed satis nobis sit hic describere posteriorem, quæ sic se habet ^b:

^a Hormisd. epi. 31.

EPIST. HORMISDAE AD IUSTINIANUM V. C.

NOTA

Ratio de susceptione oblationibus Iustiniani.

^a Hormisd. epi. 32.

AULICIS IMPERATORIS LITTERIS HORMISDAE VENIT.

AD CIVITATEM PRAEFECTOS HORMISDAE SCRIBIT.

Hormisda Episcopus Iustiniano V. I. Magnitudinis uestræ litteras sanctæ fidei plenas amore suscepimus, quibus ad exercendam apud vos prædicationis Apostolicæ firmitatem; opportunitatem nobis prouenisse diuinitus nunciastis. Vnde indefinenter Deo nostro agimus gratias, qui ad tam præclara remedia & tempus vobis & animum dedit. Et nos quidem desuper ista agnouimus ordinari, postquam ei derulit diuina maiestas Imperium, qui se ad componendam Ecclesiarum pacem indicat ordinatum. Ergo restat, ut vniuersi Episcopi partis Orientalis, iuxta libelli ferriem, ad correctionis peruenisse se testentur effectum. Patet venerandæ via concordia: nota sunt optatæ remedia sanitaris. Sacerdotes, qui Catholicam pacem desiderant, professionem Catholicam non recusent. Non enim opus est partibus errorem corrigi, sed radicis amputari. Insistite igitur, sicut cœpistis: ut mercēs apud Deum uestra, quæ de boni operis inchoatione habet initium, de perfectione consequatur effectum.

Animum quidem uestrum talem missa ad nos testantur alloquia, ut ad plenitudinem boni propositi non multum indigeatis hortatu: nostri tamen desiderij, ea quæ spem dedicoratio, amplius accendit ardorem; & auidius gaudia impleri cupimus, quæ instare iam diuinitus arbitramur. Hinc est quod beatum Petrum Apostolum quoridie suppliciter obsecramus, ut vobis, per quos integrari membra sua, sancta iam sperat Ecclesia, & effectum Deus celerem, & salutem tribuat longiorem. Nos quidem uestris animis obsequentes, viros direximus ad solidandam sub Apostolicæ dispositionis ordinatione concordiam. Vestrum est, ut sicut nos bonæ intentioni deesse noluimus, ita eos apud nos optatum referre faciatis effectum. Munus uestrum veneranda sacraria susceperunt; quod amplius beato Petro Apostolo faciatis acceptius, si per vos optatam Ecclesiæ receperint vnitatem.] hæc Hormisda ad Iustinianum.

Magno quidem Dei beneficio (ut diximus aliàs) factum sentio, ut tantæ legationis tantorum virorum in causa tanti ponderis missæ vetera in hanc diem seruata sint monumenta, ut nihil ferme perierit; ut planè contingat, eiusmodi frequentia epistolarum, qui libet ipsas legentem, perfectius scire cuncta quæ in eadem causa contigerunt, quam qui eodem tempore vixere, sed has epistolas minimè conspexerunt: ex quibus haud mediocri omni ex parte legenti utilitas comparatur, si eas cunctas prudens lector accuratè & non officitanter cursimve perlegat. Intueri porro in eis licet summam Hormisdæ in rebus agendis solertiam, cum nihil omni ex parte intentatum reliquerit, quo missa legatio optatam referret concordiam. Nam præter illa quæ dicta sunt: quod idem sciret Hormisda, & pluribus esset doctus exemplis, aulicorum arbitrio res prosperè progredi, vel inuerti solere: ut qui essent apud Iustinum Augustum potentiores sibi litterarum commercio coniungeret, ad eosdem epistolas dedit: nam non ad Iustinianum tantum quas vidimus litteras scripsit, sed & alios item aulicos clarissimos viros de eadem legatione scripsit, ut ad Celerem atque Patricium in hunc modum ^c:

Hormisda Episcopus Celeri & Patricio VV. CC. à pari. Quamuis pro loci nostri consideratione de causa fidei Catholicæ minimè tacere possimus: tamen ad hanc partem serenissimus Princeps magnopere directis affatibus nostrum incitauit studium, pro cuius legatos voluntate direximus. Et quia huiusmodi causa filiorum Ecclesiæ subleuari debet auxilio; salutantes vos cultu atque honorificentia competenti, poscimus, ut pro Ecclesiastica pace allegationes eorum, qui directi sunt, apud animos serenissimi Principis adiuetis: siquidem uestræ celsitudinis laborem non parua retributio subsequitur, cum omnipotenti Deo nos gratias persoluere de uestris operibus feceritis. Hæc Hormisda. Extant & aliæ ad eundem Celerem litteræ in commendatione legatorum, quæ incipiunt: Cum necesse fuerit, &c.]

At non satis ipsi fuit, eos qui erant Constantinopoli apud Imperatorem magistratus admonuisse: sed voluit eos etiam, qui degerent in provinciis, per quas legati transituri erant, ad opus hortari. Quod enim sciret Thessalonica eosdem transituros fore legatos: ad eum qui ibi gerebat præfecturam, & alios, litteras dedit. Satis quippe memor erat, illic degere Dorotheum eiusdem ciuitatis Episcopum, qui non à communionem tantum Romani Pontificis, ut Anastasio morem gereret, se subduxerat, sed & alios ad id ipsum præstandum induxe-

A induxerat, immo & minis atque persecutione compulerat, ut quæ dicta sunt superiori tomo significant: ne igitur per eum turbæ aliquæ Thessalonica concitarentur, perbreues has ad eius ciuitatis Præfectum litteras dedit ^a:

^a Hormisd. epi. 33.

Hormisda Episcopus Præfecto Prætorio Thessalonicensi & ceteris VV. II. à pari. Licet pro causa Ecclesiastica numquam sollicitudo nostra cessauerit: tamen Imperatoris serenissimi sacris affatibus incitati, legatos cum cælestis misericordiæ fauore direximus, quorum officio bona, quæ de Principis mente præsumimus, impleantur. Et ideo salutantes amplitudinem uestram cultu & honore quo dignum est, poscimus, ut pro reintegratione fidei uestrum commodetis studium, nec tantis Fidelium tardari vota temporibus permittatis: quia non est dubium, celsitudinem uestram fructum tantæ laudis acquirere, si per eam, quæ ab omnibus bonis optantur, Dei nostri misericordia operante, proueniant.] hæc enim epistola, & quidem opportunè scripta: etenim contigit eisdem legatos Thessalonicae contradicentium & altercantium turbis plurimum agitari, ut inferius suo loco dicetur.

EPISTOLA HORMISDAE AD PRAEFECTUM PRÆTORII THESSAL.

Ad postremum verò clarissimarum quoque feminarum Hormisda Papa, datis ad eas litteris, ad rem bene faciendam implorauit auxilium: non enim despiciendas eas esse putauit, quæ tempore persecutionis Anastasij Imperatoris, pro Catholica fide non solum steterant inconcussæ, sed & virorum animos perstare in sententia suaserant, atque in pietatis officio continuerant: ut planè acciderit, sicut tempore Dominicæ passionis, cum, Apostolis fugientibus, mulieres Dominum Iesum numquam vsque ad obitum deseruerunt; ita in tanto fidei naufragio, quamplurimis Episcopis fugam arripientibus, immo & ad hostium castra se conferentibus, feminae fidem Catholicam profitentes inuictò steterint animo. Eminebant inter eas Anastasia atque Palmatia Senatoriæ ac Patriciæ clarissimæ feminae, ad quas perbreuem hanc Hormisda Papa dedit epistolam ^b:

FEMINARVM STDIVM PRO FIDE CATHOLICA.

^b Hormisd. epi. 34.

Hormisda Episcopus Anastasiæ & Palmatiæ à pari. Bonæ voluntatis studium diuinæ semper comitatur prosperitatis effectus. Dei nostri prudentia temporis facultas oblata est, in qua pro fidei uestræ præmio debeatis admitti. De superna primitus misericordia, deinceps de conscientia clementissimi Principis præsumentes, legatos pro religionis Catholicæ causa direximus, per quos amplitudinem uestram debite venerationis salutamus officio, postulantes, ut pro Ecclesiasticæ reintegratione concordia uestrum laborem atque operam non negetis: quatenus cum repulsis remotisque ijs, quos Apostolicæ sedis damnauit auctoritas, ad vnam, quæ recta est, communionem plebs Christiana redierit, beatum Petrum Apostolum, pro cuius fide nitimur, in uestris habere possitis adhibere adiutorem. Hucusque ad eas Hormisda, qui his omnibus datis litteris legatos ita munitos quam citò dimisit: non enim expectato tranquilliori tempore nauigandi, ante Quadragesimæ tempus hoc anno eos esse profectos, quamuis litteræ incuria librorum habeantur sine die & Consule datæ; ex relationibus tamen à legatis missis ad Hormisdam Pontificem, satis potest intelligi.

EPISTOLA HORMISDAE AD ANASTASIAM ET PALMATIAM.

Quod igitur, ex Prophetæ sententia, valde speciosi sunt pedes euangelizantium pacem, annunciantium bona: pericundum erit eorumdem legatorum affectari vestigia, & quæ in via positis iisdem acciderint, certa testificatione narrare. Dei quidem beneficio factum est, ut aliquæ relationes legatorum in archiuis afferuaræ, custodiæ remanserint ad hæc tempora, licet (ut accidit) mendis non nihil labefactatæ, sed collatione duorum exemplarum facta, aliquantulum emendatæ est autem secundæ relationis (prima enim excidit) eiusmodi scriptus titulus ^c:

DE REBUS LEGATORVM IN TERRIS.

Exemplum suggestionis Germani & Ioannis Episcoporum, Felicis & Dioscori diaconorum, & Blandi Presbyteri.

^c Inter epist. Hormisd. post 34. tom. 1. epi. Rom. Pontif.

In ciuitate Aulonitana quo ordine cum Dei adiutorio peruenimus, & quomodo sumus suscepti ab Episcopo ciuitatis ipsius, & quid est actum, vel quale responsum dederunt, & quia hæc promissit, ut cum Metropolitanano suo faceret libellum, in alia epistola beatitudini uestræ significauimus. At prima illa, ut diximus) desideratur à legatis facta relatio, secunda autem ita subiicitur: Quod in Scampina ciuitate factum est uestris orationibus; tacere nō permisimus. Antequam nos ingrederemur in ciuitatem ipsam, venerabilis Troius Episcopus cum suo clero vel plebe in occursum nobis egressus est. Et quomodo Deus in ipsa die benedictus est, & quæ festiuitas per ipsius pietatem est subsecuta, ad notitiam Apostolatus uestri referimus. Nobis præsentibus, vel suo clero & nobilibus viris ipsius ciuitatis, libellum subscripsit,

RELATIO LEGATORVM AD HORMISDAM.

subscriptis, porrexit: suscepimus, & praesentem omni clero vel plebe, in gradu suo a seruo A vestro Petro Notario S. Ecclesiae Romanae est relectus. Erat conuentus in basilica S. Petri.

Consitemur beatitudini vestrae, tantam deuotionem, tantas Deo laudes, tantas lacrymas, tanta gaudia difficile in alio populo vidimus. Propere omnes cum cereis viri cum mulieribus, milites cum crucibus in ciuitate nos suscepereunt.] exprimitur hic aliqua ex parte religiose procedentium Christianorum forma, nimirum cereos atque cruces ferre solitos esse, & in fine processionis Missas agere. vnde & mox subdunt: Celebratae sunt Missae, nullius nomen obnoxium religionis est recitatum, nisi tantum beatitudinis vestrae.] Ex his considera, lector, miserimum statum Orientalis Ecclesiae, in qua nullus fuerit, qui non pollutus saltem communicatione haereticorum, tunc verè Catholicus dici, & eius nomen in sacris publicè recitari potuisset. Sed pergunt: Noster Episcopus venerabilis Germanus Missam celebrauit. Et promiserunt nec postea recitari, nisi quos sedes Apostolica suscepit. Quanta à nobis operata sunt, Deus propitius in vobis conseruet. Istam epistolam ante triginta miliaria à Lignido fecimus, sperantes ipsa die in eadem ciuitate cum Dei adiutorio peruenire. Et quomodo ad nos peruenit Scampinus Episcopus, speramus & ipsius ciuitatis Lignidi Episcopum similia facere. Quod si factum fuerit, data occasione, rescribemus.

Scampis nobis positus, post Missas, hora coenatoria, Stephanus & Leontius viri clarissimi ab Imperatore missi in occursum venerunt, adhuc nescientes, nos in partibus Graeciarum positos: quia talia mandata fuerunt Comiti Stephano data, vt ad partes Italiae transirent in occursum nostrum.] Vides, lector, qualia esse consueuerint obsequia Orthodoxorum Imperatorum erga Romanum Pontificem, vt missae ab eo legationi per viros clarissimos occurrere voluerint, antequam legati ex Italia egrederentur, licet interiacens transmittendum esset Hadriae fretum eo potissimum tempore ad nauigationem minime opportuno. Sed pergunt de Stephano dicere:

Est Stephanus iste, qui modò dicitur, de parentela filij vestri Magistri militum Vitaliani. Hi nobis nunciarunt, Patricium Senatorem proscriptum & in exilium missum: pro qua tamen causa, nisi quo modo ad nos peruenerit, non possumus dicere: quia non est de talibus rebus facile deliberare. Dicitur tamen & Apocrisarius Thessalonicensis Ecclesiae teneri, apud quos dicunt epistolas inuentas: pro qua causa, nescimus: cum ipsis & Philumenum, Demetrium Magistrianum, & alias personas, quarum nomina ignoramus. Ista sunt (quomodo praediximus) quae audiuimus. De causa tamen Ecclesiastica cum Dei misericordia prospera nunciantur. Cosmatem tamen medicum, pro qua causa in Italiam venit, penitus intelligere non potuimus, nisi hoc, quia fortiter queritur, de quo debetis esse solliciti vt sciatis, pro qua causa ibidem venit.] haec tenet secunda relatio scripta initio mensis Martij, vt ex sequenti tertia relatione possumus intelligere, quae sic se habet:

In alia epistola significauimus beatitudini vestrae de Scampina ciuitate, de venerabili Troio Episcopo, quo ordine libellum dedit, & qualis festiuitas est celebrata in ipsa ciuitate. Cum Dei misericordia venimus Lignidum, Theodoritus Episcopus venerabilis vir ipsius ciuitatis similiter libellum dedit: qui libellus in ecclesia est relectus, & omnia secundum constitutionem vestram sunt facta. Rogate Deum: sperate ab Apostolis eius beatissimo Petro & Paulo, vt Deus, qui initia talia donauit orationibus vestris, similiter sequantur & prospera: vt tempora coronae vestrae in correctione Ecclesiarum semper praedicentur. Quam epistolam ad Apostolatam vestrum direximus die Non. Martiarum.] hucusque tertia perbreuis legatorum relatio.

Sed his iungenda est epistola eiusdem ciuitatis Episcopi Theodoriti ad Hormisdam Papam postea data: ex qua intelligas, quanta solerent reuerentia prosequi externi Episcopi ipsum Romanum Pontificem. Accepto hic ab Apostolica sede beneficio gratus existens, litteras ad ipsum Romanum Pontificem dedit: ex quarum inscriptione cognoscas pariter, quo cultu Orthodoxi Antistites venerarentur Romanum Episcopum. Est autem eiusdem epistolae iste titulus:

Domino sancto, beato, praedicabili, & adorando Apostolico Patri Hormisdæ Papæ vrbis Romæ, humilis famulus tuus Theodoritus.

Meae quidem exiguitatis non esset, tam magna praesumere, & ad vestrum pium sanctum Apostolatam pusilli sermone praesentes paruulas destinare paginas. Sed quia pro insita vobis humanitate, pio propitiationis animo omnia nutu Diuinitatis protegere conseruistis: lucidum diem & totius festiuitatis repletum omni reddidistis mundo, & omnia vestris praedicant.

OCORVS SCAMPINI EPISCOPI LEGATIS.

OBSEQUIA GATHOLICORVM FRINCIPVM ERGA ROM. PONT.

DE REBUS GESTIS CONSTANTINO-POLI.

Exat inter epist. Hormis. Papae tom. 1. epist. Rom. Pontif. TERTIA RELATIO LEGATORVM APOSTOL. SED.

Exat inter eiusdem Horm. epist. cu duobus exemplis vrbis collata. THEODORITI EPISCOPI EPISTOLA AD HORMISDAM.

praedicandis precibus ad pristinum veritatis reuocatis statum, & in vnum concordare vel subiugare vestris praedicabilibus & adorandis meritis annuistis. Ideoque etiam meis obrutis iniquitatibus & ab eis vndique oppressus, ex ipsis recreatus infernis, recurrente ad religiosa vestigia vestra famulo tuo virò religioso Pollione*, vsurpauit me tam per eum, quam etiam his paruulis & exiguis chartis, vestris praedicandis & adorandis me praesentare vestigijs, diuinum omnibus viribus exhortans fauorem, & clara voce cum omnibus omnino canens: Gloria in excelsis Deo; & in terra pax hominibus bonae voluntatis: qui pro sua incomprehensibili pietate vestris mirificis operibus omnia illuminauit & liberauit, & lucidum & totius festiuitatis repletum diem in toto Orbe vestris dignis precibus praestitit, & ab omni iniquitate eripuit, & omnem nodum colligationis absoluit, & omnem semitam aperuit. Hanc itaque gratulationis repletam pio vestro prouis offerens Apostolatui, deprecor, vt pro mea febiliteris exiguitate vestris pijs precibus memores esse dignemini, domine sancte beate Apostolice Patet.] haec tenet Theodoriti episcopi epistola, cui mox ista in codice subscripta erat:

Accepta XIII. Kalendas Iulias, domino Eutharico V. C. Consule.] Quod enim haec Pollioni data dicatur, scire debes hunc missum post Pascha cum litteris legatorum de pace cum Orientalibus stabilita. Testantur id quidem iidem legati in alia relatione ad Hormisdam Pontificem missa, cuius est exordium: Cum Dei misericordia, &c.] Porro hanc Theodoriti epistolam hic descripsisse volumus, quod eiusdem cum superioribus sit argumenti. Sed vt ceptum iter legatorum Apostolicae sedis prosequamur: quae nam eidem, cum Thessalonicam peruenissent, acciderint, scripta tum à Dioscoro diacono vno ex missis legatis relatio norum facit, quae sic se habet:

Ineffabilis Dei omnipotentis misericordia, & pietas eius, quam super humanum genus clementer effundit, humanis viribus aestimari non potest, nec sermonibus explicari; sed sufficit eius tantum consilia deuotis sensibus admirari, & scire omnia bona de eius tantum gratiae pendere remedijs. Est ista quotidiana probatio: audacter tamen praesumo dicere, domine meus beatissime Papa, quia praesens causa praeterita cuncta transcendit, quam Deus vestris temporibus & meritis reseruauit. Quid in Aulone sit actum, quid Scampis, quid Lignidi fuerit subsecutum, anteriori significatione suggesti. Ad Thessalonicam peruenimus: quas intentiones* habuerimus cum Episcopo Thessalonicensi, & quae dicta fuerint, vel etiam constituta, harum portitoris viua insinuatione disceris.

Quod tamen non oportet praeterire silentio; insinuare non disteto. Post multa certamina praefatus Episcopus (erat iste Dorotheus schismaticus, de quo plura superiori tomo) ratione conuictus, libellum subscribere voluit: sed quia Episcopi, qui sub eius sunt ordinatione constituti, omnes non aderant, in praesenti hoc conuenit, hoc promisit, vt post dies sanctos, Quadragesima scilicet, vno ex nobis à sede Constantinopolitanae vrbis directo, Episcopis congregatis, qui in eius sunt dioecesi constituti, libellum subscriberent: quod cum Dei adiutorio credimus esse complendum. Haec sunt Thessalonicæ constituta.] Subiicit autem his idem Dioscorus legatus, quae post haec, cum Constantinopolim peruenissent, ibidem fieri contigerint: ait enim:

Vestris orationibus commendati ad Constantinopolitanam peruenimus ciuitatem ferria secunda hebdomadis authenticæ, quam Maiorem hebdomadam Latini dicunt. Decimo ab vrbe praedicta milliaro Sublimes & Magnifici viri nobis occurrerunt, inter quos sunt Magister militum Vitalianus, Pompeius, & Iustinianus, & alij Senatores: cunctiq; Catholice fidei ardore ac desiderio redintegrandae pacis ardebant. Quid plura? cum summis penè omnium gaudijs ingredimur ciuitatem.

Alia die, quae est tertia feria, pijsissimi Principis praesentamur aspectibus: cunctus illic aderat Senatus, in quo conuentu erant & Episcopi quatuor, quos Episcopus Constantinopolitanus pro sua persona direxerat. Obtulimus beatitudinis vestrae litteras, quas clementissimus Princeps cum grandi reuerentia suscepit. Dicta sunt quae ante examinationem causae oportuit intimare: mox causa coepta est. Hortabatur nos clementissimus Imperator, hoc dicens: Videte ciuitatis huius Episcopum, & inuicem vobis pacifico ordine reddite rationem. Nos e contra respondimus: Quid imus ad Episcopum certamina facere? Dominus noster beatissimus Papa Hormisdæ, qui nos direxit, non nobis praecipit certare: sed praemanibus habemus libellum, quem omnes Episcopi volentes sedi Apostolicae reconciliari, faciant. Si praecipit pietas vestra, legatur: & si est in ipso quod ignoretur, aut verum esse

* Pulione

Exat in eodem codice inter epist. Hormisda. RELATIO DE REBUS THESALONICARUM.

* intentiones pro contentionibus vsurpat frater.

RELATIO DE REBUS GESTIS CONSTANTINO-POLI. multiq.

QUAE CONSTANTINOPOLITANAE IMP. SENATVS GESTA

* fecerunt esse

esse non credatur, dicant: & tunc ostendemus, nihil extra iudicium Ecclesiasticum in eodem libello esse conscriptum. Aut si illi possunt docere quia non conuenit religioni Catholicae; tunc nobis incumbit probare.

RECITATVR
CORAM IMP.
PER LIBEL-
LVS QUI EX-
CIPIENTVS
ESSET.

Relectus est libellus sub conspectu Principis & Senatus. Non statim subiunximus: Dicant praesentes quatuor Episcopi, qui adsunt pro persona Constantinopolitani Episcopi, si haec quae in libello leguntur, gestis Ecclesiasticis minimè continentur? Responderunt, omnia vera esse. Post quae nos subiunximus: Domine Imperator, & nobis grandem laborem Episcopi abstulerunt, & sibi conuenientem rem fecerunt, dicere veritatem. Mox clementissimus Imperator his qui aderant dixit Episcopis: Et si vera sunt, quare non facitis? Similiter & aliquanti de ordine Senatorio dixerunt: Nos laici sumus: Dicitis haec vera esse: Facite, & nos sequemur.] haec res gestae eius diei, relatione Dioscori significatae, qui & de reliquis mox subdit:

Intermissa feria quarta, Episcopus Constantinopolitanus in Palatio suscepit à nobis libellum: Et in primis quasi tentauit epistolam potius facere, quam libellum (quod quidem maioris id sibi videretur esse dignitatis: nam libelli ut plurimum offeruntur à lapsis.) Sed non post multa certamina hoc conuenit, procerum modicum facere, & subiungere mox libellum, quemadmodum vestra beatitudo dictauit.] Libellus auctus procerum sic se habet:

Extrat inter
epi. Hormisd.

Domino meo per omnia sanctissimo & beatissimo fratri & comministro Hormisdæ Ioannes Episcopus in Domino salutem.

LIBELLO
AFFIXVM
PROCEMI-
VM.

Redditis mihi litteris vestrae sanctitatis, in Christo frater charissime, per Gratum clarissimum in Comitum, & nunc per Germanum & Ioannem reuerendissimos Episcopos, Felicem & Dioscorum sanctissimos diaconos, & Blandum presbyterum: lætatus sum de spiritali charitate vestrae sanctitatis, quod vnitatem sanctissimarum Dei Ecclesiarum secundum veterem Patrum requiritur traditionem, & laceratores rationabilis gregis Christi animo repulsare festinas. Certus igitur scito, per omnia sanctissime, quia secundum quod vobis scripsi, vnà tecum cum veritate sentiens, omnes à te repudiatos hæreticos renuo & ego, pacem diligens. Sanctissimas enim Dei Ecclesias, id est, superioris vestrae & nouellae istius Romae vnam esse accipio; illam sedem Apostoli Petri, & istius Augustae ciuitatis vnam esse desinio.

Omni actis à sanctis illis quatuor Synodis, id est, Nicæna, Constantinopolitana, Ephesina, & Chalcedonensi, de confirmatione fidei & statu Ecclesiae assentior, & nihil titubare de bene iudicatis patior: sed & conantes aut enixos vsque ad vnum apicem placitorum perturbare; lapsos esse à sancta Dei generali & Apostolica Ecclesia scio; & tuis verbis rectè didicis euidenter vtens, per praesentia scripta haec dico.] haec ad libellum fidei appositum à Ioanne procerum. Libellus autem professionis à legatis oblati, Roma ab Hormisdæ Pontifice missus, ita se habet:

VIDE LI-
BELLVS OB-
LATVS AB
HORMISDAE
SCHISMAT-
ICIS.
Matt. 16.

Prima salus est, rectae fidei regulam custodire, & à Patrum traditione nullatenus deuiare: quia non potest Domini nostri Iesu Christi praetermitti sententia dicentis: Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam. Haec quae dicta sunt, rerum probantur effectibus: quia in sede Apostolica inuolabilis semper Catholica custoditur religio. De hac igitur fide non cadere cupientes, & Patrum sequentes in omnibus constituta: anathematizamus omnes hæreses, praecipue verò Nestorium hæreticum, qui quondam Constantinopolitanae urbis Episcopus damnatus in Concilio Ephesino à beato Caelestino Papa urbis Romae, & à venerabili viro Cyrillo Episcopo Alexandrinae ciuitatis: & vnà cum illo anathematizamus Eurycherem & Dioscorum Alexandrinae ciuitatis Episcopum, damnatos in sancta Synodo Chalcedonensi, quam venerantes sequimur & amplectimur; quae sequens sanctam Synodum Nicænam, Apostolicam fidem praedicauit. His coniungentes Timotheum parricidam, Aelurum cognominatum, anathematizamus, & huius discipulum & sequacem in omnibus Petrum Alexandrinum similiter condemnantes.

Anathematizamus similiter Acacium quondam Constantinopolitanae urbis Episcopum complicem eorum & sequacem factum, necnon & perseverantes eorum communioni & participationi. Quorum enim quis communionem complectitur, eorum & similem ad iudicationem in condemnatione consequitur.] hac enim clausula includitur Macedonius & Euphemius, vt ex his quae dicuntur, manifestius declaratur. atque subdit: Simili modo & Petrum Antiochenum condemnantes, anathematizamus cum sequacibus suis, & in omnibus suis.

Vnde probamus & amplectimur epistolas omnes beati Leonis Papae urbis Romae, quas conscripsit

A conscripsit de recta fide. Quapropter, sicut praediximus, sequentes in omnibus sedem Apostolicam, & praedicamus omnia quae ab ipsa decreta sunt; & propterea spero in vna communionem vobiscum, quam Apostolica sedes praedicat, me futurum, in qua est integra Christianae religionis & perfecta soliditas. Promittentes in sequenti tempore sequestratos à communionem Ecclesiae Catholicae, id est, in omnibus non consentientes sedi Apostolicae, eorum nomina inter sacra non recitanda esse mysteria. Quod si in aliquo à professione mea dubitare tentauero; his, quos condemnaui, per condemnationem propriam consortem me esse profiteor. Huic professioni verò subscripti mea manu, & direxi per scripta tibi Hormisdæ sancto & beatissimo fratri & Papae magnae Romae per superscriptos Germanum & Ioannem venerabiles Episcopos, & Felicem & Dioscorum diaconos, & Blandum presbyterum. & alia manu. Ioannes misericordia Dei Episcopus Constantinopolitanae nouellae Romae, hac mea professione consentiens omnibus supradictis, subscripti sanus in Domino. B Data mense Martio die vigesima septima, Indictione duodecima, consensu domini Iustini Imp. Augusti, Eutharico V. C. Consule. haecenus subscriptus à Ioanne libellus, ab Hormisdæ (vt dictum est) missus tamquam forma praefixa non ipsi tantum, sed omnibus qui coniungi vellent Catholicae Ecclesiae per Apostolicam sedem, eiusdemque Pontificem, cuius auctoritate Domini dicentis ad Petrum: Confirma fratres tuos) fuit semper rectè credendi praescribere formam, & rectè credentibus Ecclesiae Catholicae ostium referare. Pergit verò Dioscori legati relatio verbis istis:

Luc. 22.

Subscriptio ab eo facta est libello conueniens, similiter & Datarium, cuius exemplaria & Graecè & Latine Apostolatui vestro direximus. Post factum libellum, nomen Acacii de Diptychis est deletum, similiter & Phrauitae, Euphemij, Macedonij, & Timothei Constantinopolitanorum Episcoporum, quorum primus fuit hæreticus, reliqui verò schismatici: & non solum hoc in ipsa sola Ecclesia in qua Episcopus manet, verum etiam per omnes Ecclesias cum grandi diligentia, Deo adiutore, suggerimus fuisse factum. Similiter & deleta sunt de Diptychis Zenonis & Anastasij Augustorum nomina.]

DAMNATA
MEMORIA
HÆRETICORVM
IMPERATORVM
ET PATRIARCHARVM.

Hic, amabo te, siste, lector, gradum, atque mente repete, quomodo Deo rebellium est obliterata memoria, succisquae sunt atque auulsi radicitus cedri Libani & quercus Basan altis firmatae radicibus impietatis. Sed à quo ista tam grandia? & cuius in terra tanta vis atque facultas? non alterius quidem, quam vigentis in Petri sede potestatis, & inde auctoritate Apostolica fulminantis Romani Pontificis, sagittas accipientis è manu potentis ad faciendam vindictam in nationibus & increpationes in populis, ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manibus ferreis, vt faciat in eis iudicium conscriptum, & dissipet funditus aduersarias potestates, quae aded sunt ab irruente desuper Petra procratae, vt nec nominum memoria recolenda cum benedictione remanserit. Vbi modò Zenonis subdolae artes, & Anastasij ad decipiendum conquisita commenta? Vbi nunc satanica Acacii arrogantia, & successorum obstinata durities? Quot belluae istae fatigarunt Romanos Pontifices, qui eas ex feris reddere mansuetas, ex lupis oves, & in ouile e ferarum latibulis reducere frustra conati sunt? Seat immobilis Petra, fremant licet & turgeant, vrgentque vndique saevi fluctus: necesse tandem est, vt iidem rumpantur ad Petram illisi, & in spumam gracilem penitus dissoluantur. Sed ceptam à Dioscoro scriptam relationem prosequamur.

Psal. 149.

Episcopi (inquit) diuersarum ciuitatum, quanti inuenti sunt, Constantinopoli scilicet, libellum similiter obtulerunt: & cum grandi cautela suggerimus custoditum, ne quis nobiscum communicaret Episcopus, qui libellum primitus non dedisset. Pari modo & omnes Archimandritae fecerunt: apud quos Archimandritae & certamina nos habuisse, suggerimus, dicentibus illis: Sufficit quia Archiepiscopus noster fecit: nos factum eius sequimur. Quid amplius? post multa certamina, ipsi quoque ratione conuicti, libellos modis omnibus obtulerunt.

Post haec omnia, Deo adiuuante, in ecclesiam processimus: & qualia gaudia facta sint vnitatis, & quemadmodum Deus benedictus sit, quae laudes quoque beato Petro Apostolo & vobis relate sunt, ipsius actionis consideratione perspiciatis, quod mea lingua non valet explicare. Nihil est subsecutum secundum vota inimicorum, non feditio, non effusio sanguinis, non tumultus, quod veluti terrentes inimici antea praedicebant. Ipsi quoque Ecclesiastici Constantinopolitani admirantes, & Deo gratias referentes, dicunt, numquam se meminisse vllis temporibus tantam populi multitudinem communicasse.]

SCHISMAT-
TICI AD
COMMUNI-
CATIONEM
RECIPERE.

In ipso

In ipso namque sacrosancto die Paschatis factam esse coitionem, celebratamque commu- A nionem, & vnitatem Orientalis Ecclesiae cum Occidentali contractam, testantur epistolae Andrae Episcopi, & Iulianae Aniciae ad Hormisdam, quae inferius suo loco ponentur. Subdit verò ad postremum haec in sua relatione Dioscorus:

His adimpletis, etiam clementissimus Imperator ad beatitudinem vestram sua scripta subiunxit, ordinem rei gestae significans, similiter & vir reuerendissimus Ioannes Constantinopolitanae ciuitatis Antistes. Noueris etiam & Sacra generalia esse edita*, atque credimus, Deo propitio, & vestris sanctis orationibus, per vniuersas prouincias quantocumque destinari. Haec Constantinopoli gesta sunt. Et nunc de Antiochena Ecclesia tractatur, & ideo adhuc laboratur, quia nondum persona congrua est electa. Oret ergo beatitudo vestra intentius, vt Deus, qui vestris precibus exoratus Constantinopolitanam Ecclesiam Apostolicae sedi restituit, ipse & dignam personam donet in Antiochia ordinandam, & affi- B duas adunet Ecclesias. Rescribite Episcopo Constantinopolitano. Si videtur beatitudini vestrae, facite mentionem damnationum Seueri, & illorum, quos nominastis in epistola illa, quam scripsistis ad Secundam Syriam per Ioannem & Sergium monachos. hoc ipsum det ad Imperatorem rescribentes. Si feceritis, videtur mihi necessarium esse. haecenus relatio Dioscori ad Hormisdam Pontificem missa Romam per Pollionem subdiaconum, vt alia relatione postea legari testantur. Nos verò eodem ordine, quo idem Dioscorus recenser, missas Constantinopoli litteras ad Hormisdam referamus. Fuerunt tanta haec Dei beneficia quot litteris consignata, tot nobilibus testata monumentis, quae voluit Deus posteris custodita, veluti de haereticorum atque schismaticorum Imperatorum & Patriarcharum expugnata perfidia fornicem triumphalem viuis ex lapidibus structum, atque praclaris sculptum victoriis, inscriptumque tot titulis, quot reperiuntur tunc datae à diuersis epistolae: C quarum primam locum obtinet illa, quae à Iustino Imperatore ad Romanum Pontificem scripta reperitur, estque huiusmodi*:

Victor Iustinus, pius, felix, inclutus, triumphator semper Augustus, Hormisdæ sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo & Patriarchae.

Scias effectum nobis, Pater religiosissime, & quod diu summis studiis quaerebatur, noueris patefactum; & antequam aduenerint qui à vobis destinati sunt, quod Ioannes vir beatissimus Antistes nouae nostrae* Romae vna cum clero eius vobiscum sentiunt, nullis variantes ambiguitatibus, nullis diuisi discordiis: scias libellum ab eo subscriptum, quem offendendum indicaueras, sanctissimorum Patrum Concilio congruentem. Omnes concurrunt alacri opere ad suscipienda vota tam vestra, quam Constantinopolitanæ sedis, quos veritatis coruscus fulgor illuminat: omnes accelerant libentissime, quos oblectat via dilucida, D sequuntur scita Patrum sanctissima, leges probatissimas: & consiliis quorundam firmatis qui rectum tenebant tramitem, aliorum correctis qui vagabantur incerti, in eo res colligitur, vt vnitatem indiuiduae Trinitatis ipsi quoque vnitae colant mentium. Negatum est inter diuina mysteria memoriam in posterum fieri (pro tenore libelli, quem diximus) Acacij praenicatoris quondam huius vrbs Episcopi, necnon aliorum sacerdotum, qui vel primi contra constituta venerunt Apostolica, vel successores erroris facti sunt, nulla vsque ad vltimum diem suam poenitentia correcti.

Et quoniam omnes nostrae regiones admonendae sunt, vt exemplum imitentur ciuitatis regiae: destinanda vbique Principalia praecipua duximus. tanto flagramus religionis officio, tanto affectamus studio pacem Catholicæ fidei pro remuneranda caelitus pace nostrae Reipublicae, pro conciliando subiectis meis superno praesidio. Quid autem gratius reperiri E potest? quid iustius, quid illustrius? quam quos idem regnum continet, eiusdemque fidei cultus irradiat, eos non diuersa contendere, sed collectis in eodem sensibus, instituta venerari, non humana mente lata, sed diuini prudentia Spiritus? Oret igitur vestrae religionis sanctitas, vt quod peruigili studio pro concordia Ecclesiarum Catholicæ fidei procuratur diuini muneris opitulatio, iugi perpetuitate seruari annuat. haecenus Iustini Augusti epistola ad Hormisdam Papam. Quam verò ipse Constantinopolitanus Antistes ad eundem Pontificem tunc scripsit, accipe*:

Domino meo per omnia sancto & Deo amabili fratri & comministro Hormisdæ Ioannes in Domino salutem.

Quando Deus propria mirabilia in suis operatur, tunc oportet ea quae diuinis litteris continentur, ipsius Scripturae vocibus fiducialiter exclamare*: Quis loquetur potentias Domini,

dicta

DE CAUSA ECCLESIAE CONSTANTINOPOLITANAE

Extr. inter Hormisd. ep. tom. 1. epist. Rom. Pont. IUSTINI AVGVSTI EPISTOLA AD HORMISDAM. N. vestrae

DE PROMVLGANDIS VNIONIS FACTA CRISTIS.

Eodem tom. 1. epist. Rom. Pont. in Hormisd.

*Psal. 105.

A Domini, aut auditas faciet omnes laudes eius in omni tempore? Ecce enim talem piuum Principem Romanæ Reipublicae suscitauit, quali multo ante & Catholica indigebat Ecclesia, & omne genus hominum videre cupiebat. Ideoque ita etiam coronam gratia super eum caelitus declinavit, vt affluenter in sacrum eius caput misericordia funderetur: omni- que annunciationis eius tempore cum magna voce Deum omnium principem glorificauerunt, quoniam talem verticem meis manibus tali corona decorauit. fuisse in more vides, vt Orientalis Imperij electi Imperatores ab Episcopo Constantinopolitano coronarentur. Sed pergit:

Is verò maximus Imperator primam suorum certaminum palmam deuicto inimico, euidenter ostendit: secundum virtutis eius meritum adunationem sanctissimis Ecclesiis sapientissime comparauit regnum eius tertium bonum, dissipata coniunxit, & pacem mundi sapientissime procurauit. Idcirco in omnibus Deo magno gratias referens cuncta sapientissime gubernanti, annunciat tibi pacem pacis filio nunciaui, in omnibus Deo amantissime, vt illud gaudium salias, quo Dauid* quidem secundum legem in Arca Dei reuocatione figuratiter exultabat, Apostoli verò per gratiam veraciter lætabantur. Gaude itaque in Domino gaudium tuæ conueniens sanctitati, & scribe ea quae vestrum benignum animum decent, homo Dei. Nam quae fuerant diuisa, coniuncta sunt, & dispersa collecta sunt; & quae longè erant, sibi inuicem adunata sunt: & sicut oportet dicere & olim scripti, vtraque Ecclesia tam senioris, quam nouae Romae vnam esse, euidenter intelligens, & vtriusque earum vnam sedem rectè esse destinens, indiuisibilem adunationem, & vtriusque nostrum consonam confirmationem cum iudicij integritate cognosco.

Vnde rogo Deum semper eam inseparabilem permanere orationibus sanctorum Apostolorum & tuæ precibus sanctitatis, per quas donati nobis & vniuerso mundo clementissimum & Christianissimum Principem Iustinum, & piissimam eius coniugem, nostram autem filiam Euphemiam in pace multis temporibus comprecatur, per omnia beatissime & charissime frater. Gausi igitur de praesentia reuerendissimorum Episcoporum, necnon & clericorum vestrorum, gratias agimus: quoniam secundum petitionem nostram tales pacificos viros & dignos vestrae sedis Apostolicæ destinastis, regulam Patrum sine confusione seruantes, fidemque indiuisam custodientes. Quorum amplectentes in omnibus mentem, cuncta per eos ad satisfactionem vestrae egimus sanctitatis. Omnem in Christo fraternitatem, quae cum vestra est sanctitate, ego quoque & mei plurimum salutamus: haecenus Episcopus Constantinopolitanus Ioannes ad Hormisdam Pontificem.

Sed vt merere solent dolore capitis cetera membra, ita & eius pariter felicitate congaudent: quam obrem eidem vniuersalis Ecclesiae capiti, primarioque Antistiti congratulati sunt alij Catholici Episcopi. Accipe igitur quae hoc eodem tempore vnus ex eis Orthodoxae fidei cultor eidem Hormisdæ Papae breuiter scripserit* Andreas Praevalitanus Episcopus in Epiro, statum praeritici atque praesentis temporis simul iungens, quo gaudendi causa appareat manifestior, his verbis titulum inscribens:

Domino semper meo beatissimo & Apostolica sede intima veneratione praefereudo, atque Angelicis meritis coaequando Patri Patrum Papae Hormisdæ, Andreas.

Commendans me humillimè vestigiis vestris piissimis, indico propter Synodum Epiri Noui, quoniam finxerunt anathematizare intra semetipsos aliquas personas, hoc tantummodo ingenio vsi sunt, vt nos in sua malitia caperent: quibus restitit diuina Trinitas per vestras sanctas preces: & cum deprehensi fuissent in sua malitia, numquam potuimus Archiepiscopo suadere, vt ad viam veritatis & ad vestra praecipua verteretur. Sed modò cum aduenerunt beatissimi atque sanctissimi domini Episcopi vel diaconi directi à sancta corona vestra: occurrerunt illis Scampinus Episcopus vir beatissimus Troius cum omni gaudio & luminaribus: & porrecto libello secundum vestram praecipionem, statim recepti sunt in pace Christi, & Missas celebrare cum Episcopo in Scampina ciuitate. Et videntes Lignidonenses quod fecit Scampinus, simili modo & ipsi secuti sunt. Nunc dum istas litteras ordinarem, superuenit Magistranus de vrbe Constantinopolitana, qui nunciauit, quia Deo propitio precibus sanctis vestris, & Constantinopolitanis miserunt anathema Acacio, & cum pace Pascha celebrarunt. Iam quod sequatur, vestra intercessio apud Deum laboret, vt ad perfectum serui sedis Apostolicæ inueniamur. Epistolas verò, quas destinauerunt ad meam humilitatem supra memorati viri beatissimi Episcopi, pietati vestrae iunctas transmissi. Accepta die quo supra.]

IOANNIS EPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI EPIST. AD HORMISDAM. * CORUM

DE VNITA PACE GAVDYM.

* 2. Reg. 6.

ROM. PONTIFICI GRATIA

ORTHODOXI. Extr. tom. 1. epist. Rom. Pont. in Hormisd.

ANDREAS EPISC. AD HORMISD.

* dixerunt

Ex

Ex magistratibus autem qui primam locum apud Imperatorem obtinebat Iustinianus & A ipse Hormisdæ Papæ congratulatus, ista per breuiter scripsit: Domino meo sanctissimo Hormisdæ primo Archipontifici & Papæ vrbis Romæ, Iustinianus Comes, salutem.

Venerandæ sanctitatis vestræ prædicatio regularum, quæ Christo Deo pro Ecclesiarum pace & plebis concordia iugiter applicat, quicquid nunc per beatissimos suos sacerdotes annuit peragendum, propitia Diuinitate cuncta effectui sociata sunt, nulla prorsus quorundam valente discordia. Igitur vestris sacris orationibus ac præceptionibus Orthodoxorum fide muniti, supplices petimus, vt pro sanctissimo Augusto nostro optius fidei fautore, proque eius Republica, pro nobis quoque mandatorum vestrorum custodibus æternò Regi confucti, impetrabiles preces offerre dignemini, nosque vobis fideliter supplices vestris salutiferis rescriptionibus visitare. hætenus ad Hormisdam Iustinianus Pompeius ipse de quo supra, ad eundem scripsit epistolam, cui eiusmodi præficitur titulus:

Domino meo beatissimo & Apostolico Patri Hormisdæ Archiepiscopo vniuersalis Ecclesiæ, Pompeius.] ex quo vides Romanum Pontificem vniuersalis Ecclesiæ Episcopum semper cognitum atque vocatum, epistola autem sic se habet:

Sanctis beatitudinis vestræ precibus omnipotentis Dei pietas exorata, tantæ nobis fidei Principem condonare dignata est, vt religiois clementiæ eius auctoritate reintegratio pacis Ecclesiasticæ, quæ votis Fidelium omnium poscebatur, iure videatur esse collata. Regis prouentu solidissima principatus sui fundamenta sancti Spiritus operatione obstituit, quæ tantum roboris obtinent stabilitatis inuictæ, quantum actionis excellentia vniuersa & admirabilis æstimatur. Et ideo reuerendam Pontificatus vestri beatitudinem cultu reciprocantis alloquij salutantes, quæsumus, vt magis magisque pro clementissimi atque inuictissimi domini nostri Principis prosperitate orare dignemini: quatenus omnipotentis Dei pietas sua dona, in quibus etiam fructus vestræ agricolationis exuberat, iustis gratiæ opulatione custodiat: nobis quoque filiis vestris spiritualibus vobis conglutinatis affectu, quos finius operis maximè semper sollicitudo perstrinxit, suffragatrix intercessio sanctimonie Pontificalis assistat.] hæc Pompeius præcipue apud Imperatorem auctoritatis viri.

Scripsit quoque ad eundem Hormisdam reperitur clarissima femina Iuliana Anicia, ex nobilissimo illo stemmate Aniciorum familiæ propagata, ex quo præter Probas etiam Iulianæ plures claruere, de quibus suis locis mentio facta est, quando eodem ipse litterarum officio & pio obsequio profectæ sunt alios prædecesores Romanos Pontifices. Ista igitur prudentissima femina, probè considerans quanta esset insita Catholicis omnibus erga sedem Apostolicam reuerentia, quantumque hæreticis ab ea timor illatus, cum necessariam indicaret longiorem Constantinopoli moram legatorum, breuiter scribens ad eundem Pontificem, ipsum rogat, ne eosdem legatos reuocet, donec cuncta stabilita relinquunt. Epistola autem paucis concepta verbis est huiusmodi:

Domino beatissimo Patri Hormisdæ Iuliana Anicia.

Precibus vestræ beatitudinis, aduentu legatorum principalis sedis Apostolicæ, elisis erroribus hæreticorum, in vnitatem fidei Catholicæ conuenimus congregati simul ad vbera materna Ecclesiæ in die sanctæ Resurrectionis. Quapropter stylo venerationis alloquentes sanctitatem vestram, admonemus, vt intimetis destinatis à vobis reuerendissimis viris, nullo modo abscedere, antequam sicut præuideritis, vt oportet, firmetur ea quæ bene disposita sunt ab eis: vt amputatis omnibus reliquiis transacti erroris, impendiis vestræ beatitudinis roborata vnitatis ad effectum perpetuum deducatur.] hætenus Iuliana, vt potè quæ Græcorum leuitatem pluribus demonstratam nosset exemplis. Sed quid Anastasia itidem clarissima femina, ad quam Hormisdæ litteras dederat, ad eundem Pontificem scripsit, accipe:

Domino sancto & beatissimo Patri Patrum Hormisdæ Archiepiscopo vniuersalis Ecclesiæ Anastasia:

Diuini luminis illuxisse nobis gratiam meritò profitemur, Apostolatus vestri reuerentiam in sancto corde nostri tenere memoriam, paginali assertionè noscentes: veraci namque spe confidimus supernæ misericordiæ propitiationem de Pontificali intercessione subsistere, domine beatissime & Apostolico honore suscipiende Pater: Peruigiles vestrarum orationum excubiæ, & miranda victoriosissimi Principis fides splendore Catholico semper irradians, diu expectatam sacrosanctis Ecclesiis concordiam pacis restituit, quam omnibus triumphis suis solidissimè firmatis inuictum iure exultat præcoluisse vexillum. Ideoque illibata

Extant inter epist. Hier. misidæ.

IUSTINIANVS AD HORMISDAM.

POMPEIUS V. C. EPISC. AD HORMISDAM.

IULIANA ANICIA AD HORMISDAM PAPAM.

Extant inter epist. Hormisdæ epist. Rom. Pontif.

ANASTASIA EPISC. AD HORMISDAM.

A illibata vestræ paternitatis sanctimonia pro incolumitate atque prosperitate prædicti domini nostri Augusti vota precesque omnipotenti Deo offerre indefinenti continuatione persistat: vt ineffabilem tantorum bonorum gratiam, quam pijs eius sensibus inspirauit, ad futuræ quoque beatitudinis profectum conseruare dignetur. Domino etiam iugali filio vestro, & mihi peculiari cultrici vestræ, cum sobole quam nobis Dominus donare dignatus est, à vestro Pontificatu oratio benigniter impendatur, cuius suffragio diuini fauoris protectio nobis clementer aspiret.] hic finis epistolæ Anastasiæ.

Inter hæc autem cum tardius perferrentur Constantinopoli Romam epistolæ, minimè prætermisit litteris admonere legatos Hormisdæ de tanta causa sollicitus: extant namque eius epistolæ ad eos datæ. Cum enim nequaquam certior redderetur de rebus Constantinopoli gestis, & iam elapsa esset sacra dies Ascensionis Domini, Paulinum Ecclesiæ Defensorem mittit Constantinopolim, cui præter eas quas ad Imperatorem litteras scripsit, hanc ad legatos epistolam dedit:

Animus noster diuturna redditur expectatione sollicitus. Præcipue ad tantum Principem destinati, sub celeritate nos certiores debuissetis efficere. Nam ante diem Ascensionis Domini litteras vestras credebamus nos posse suscipere. Idcirco tam vestræ sospitatis indicia, quam profectum causæ, quam peragendam cum Dei nostri iuuamine suscepistis, desideramus agnoscere. Paulinum Ecclesiæ Romanæ Defensorem cum scriptis præsentibus destinare curauimus, tam Principi litteras, quam singulis, quibus oportuit, dirigentes. Quapropter Deum nostrum congruis precibus oramus, vt ipse salutem vestram sua propitiatione custodiat, & causæ qualem desideramus concedere dignetur effectum. Quia nihil maius inter titulos optimi Imperatoris adscribitur, quam si eum Ecclesia Græca præsens & futura prædicare mereatur pacis auctorem. Data i. Kal. Maias, Eutharico V. C. Conf.] ad eosdem item legatos septimo Kal. eiusdem mensis alias eodem argumento litteras dederat, quarum est exordium: Opinione diuersitas, &c.] alias postea addidit per Magistrianum dicta die iiii. Kal. Maias. Extant ipsæ quidem: verum illæ datæ per Paulinum ab Hormisdæ ad Iustinum Augustum, & aliæ ad alios scriptæ desiderantur. Quod enim inter hæc litterarum à legatis, tum ab Imperatore & alijs Romam ad Hormisdam perlatæ sunt: eas, quarum nullus esset vsus, minimè redditas fuisse putamus, ac proinde nec inter alias asseruatas, neque in archiuo cum reliquis custoditas.

Cum igitur his diebus tandem diutius expectatæ Pontifici redditæ essent Orientales litteræ pacis nunciæ, ingenti cum Hormisdæ Vrbs tota gaudio perfusa est: recitatæque ipsæ ex more publicè in ecclesia, ipsa nimirum Sacra Imperatoris, Ioannisque litteris fidei professionem continentibus, atque relatione legatorum, crebræ acclamatae sunt Deo laudes, simulque Hormisdæ atque Catholico Imperatori præconia faustis sunt vocibus frequentata. Periuicundè in primis auditum, damnatum esse nomè Acacij, cuius causa omnes scirent tot prædecesores Romanos Pontifices defudasse. Pro votis publicis publicæ redditæ sunt Deo gratiarum actiones. Visa est tunc Roma de superata Orientalium perfidia triumphasse, & cum premeretur à Gothis, de duobus tamen impijs Imperatoribus, Zenone videlicet & Anastasio penitus debellatis & extinctis atque cum execratione ignominiosè sepultis, gloriosa erexisse trophæa. Sensit noua tunc Roma miracula, maiore videlicet sine armis se præstare potentia, & posse imperare captiuam, & sub hostium iugo positam leges præscribere Imperatoribus, atque licet subiectam, exigere ab Orbe tributum longè præstantius auro, nempe fidem, rebellesque ducere captiuos hominum animos in obsequium veritatis. Sed nouit totum id se debere Christo, qui suas Petro vices legans, easdem propagauit in successores: experimentoque didicit, feliciter impletum mysterium petræ de monte sine manibus scissæ, percutientisque pedes ferreos mystici simulacri, atque crescentis in montem, vniuersamque terram implentis: gauisusque est, dispendio idololatriæ & deiectione humanæ superbix, longè ampliorem atque firmiorem se esse potentiam consecutam. Rependit pro tanto munere gratias, & vnà cum suo pastore exultans laudes dignas Christo perfoluit.

His verò impletis ex more solemnibus, Hormisdæ Pontifex, sui memor officij, ad Iustinum Imperatorem ista rescripsit:

Hormisdæ Episcopus Iustino Augusto.

LECTIS clementiæ vestræ paginis, quæ restitutam fidei concordiam nunciabant: in diuinæ laudis canctima mens totius Ecclesiæ prorupit, quo canitur: Gloria in exelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Huius igitur fiducia hymni dignam fidelibus meritis gloriam

Extant inter epist. Hormisdæ epist. Rom. Pontif.

HORMISDAE PAPAE EPISTOLA AD IUSTINUM IMP.

Annal. Eccl. Tom. 7. D gloriam

Hormisdæ epist. 35. 36. 37.

Hormisdæ epist. 70.

PAULINVS MITTITVR CONSTANTINOPOLIM.

Hormisdæ epist. 35.

PUBLICA VRBIS LAR-TITIA.

Dan. 2.

Hormisdæ epist. 38.

HORMISDAE PAPAE EPISTOLA AD IUSTINUM IMP.

gloriam felicitatemq. praesumite. Neque enim te ita Deo placitum Principem ad Imperij A verticem humanus tantum consensus euexit: te sibi diuinus fauor ante formauerat. Tradidit enim tibi Orientis Imperium, vt eius operum fieres instrumentum, atque ideo vt hoc in te propheticum dictum iure conueniat, efficiatis: Constitues eos principes super omnem terram: memores erunt nominis tui, Domine, in progenie & generatione. Etenim cum tibi sit Christianam pacem seruare propositum, quis te dubitet a Christo esse dilectum?

* Psal. 44.

* Selectum QVAE SINT FIRMA IMPERII MEMENTA.

* Psal. 88.

* Psal. 126.

* Impurabis QVAE SIT PRASSTANTIOR VICTORIA.

* Psal. 18.

HARESES ET SCHISMATA PRINIVS EXTIRPANDA.

LEGATOS MISSOS COMMENDAT.

* Hormisd. epi. 19. Hormisd. epi. 40. 41. 42. 43.

* Hormisd. epi. 46.

* Exat inter epi. Hormisd. Expe com. 1. epi. Rom. Pont.

Hac prima sunt vestri fundamenta principatus, Deum placasse iustitia, & asciuisse vobis excellentissimae maiestatis auxilia, dum aduersarios eius velut proprios comprimitis inimicos. Hac nimirum maxima Reipublicae fundamenta sunt, hoc solidum inuictumq. robur. Neque enim humanis ictibus potest esse peruium, quod est diuinæ gratiae firmitate vallatum. Testis est huic prophetica scriptura, ait enim: Elegi David seruum meum, oleo sancto meo unxi eum: manus enim mea auxiliabitur ei, & brachium meum confortabit eum. B Contra autem frustra arma, frustra sibi copias querit, quem gratia superna destituit. Etenim veraciter scriptum est: Nisi Dominus custodierit ciuitatem, in vanum vigilat qui custodiunt eam. Bellabis tu quidem diuino tutus auxilio, excellentissime Princeps, & tuae Reipublicae iugo ferocissimarum gentium colla submittes: sed nulla victoria potest esse praestantior, quam quoddam humani generis hostem post quaestita tam longi temporis firmameta subuertis.

Enimvero ceterorum natura procliorum distincta gentibus, regionibus terminata, cruore polluta: haec omne genus humanum palma complectitur, hunc omnibus regionibus importabis triumphum, & quod diuinæ proximum pietati est, qui paulo ante ductu diaboli grassabantur, nunc ad propriae salutis effectum sine sanguine vincuntur. Durabit igitur huius Christianae victoriae per aenum triumphus. Neque enim poterunt labe temporis aboleri, quae in sempiterna fidei stabilitate fundata sunt. Permanebit longè lateque vestrorum fama factorum, & sicut diuinis designatur eloquijs: In omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terrae verba eorum. Et ceteris quidem bellis agros, vires, oppida, & quod supremum est, subiectorum libertatem tueris, quae mortalium vltibus comparata, simili quadam mortalitate soluenda sunt: In hoc certamine vita ipsa defenditur, & quodammodo pro sempiternae beatitudinis arce pugnatur.

Quocirca continuam tanti operis apparatus clementiae vestrae intentionem requirit. Facite, vt nullum prorsus receptaculum, ex quo rursus immaniissimus hostis emergat, inueniat: cunctis eum nudate praesidijs, & si quid vsquam vestigiorum eius reliquum est, id omne clementi remedio purgate: omne nequitiae germen funditus eruatur: aduersa Deo stirps ad vitium vsque refecetur, ne minus compressa (quod abest) iniquitatis radix venenata latius iterum virgulta distendat. Quorsum haec? Quia superest adhuc vobis Alexandrinae atque Antiochenae & aliarum Ecclesiarum nullo modo negligenda correctio: in qua si suam curam clementia vestra immiserit, spes est, quo auctore bona cuncta credimus incipi, eodem celeriter auxiliatore compleri.

Commendamus praeterea legatos ab Apostolica sede directos, & apud vestram fidem religionemque deponimus: quos ita perfectis omnibus pietas vestra dimittat, vt diuinis, vestrisque beneficijs ad Apostolicam sedem plenam referant de Ecclesiarum omnium pacem laetitiam. Quae scripta per Paulinum Romanae Ecclesiae Defensorem famulum vestrae pietatis ingerenda transmisiimus. Data septimo Idus Iulij, Eutharico V. C. Consule.] haecenus ad Iustinum Augustum Hormisdam, qui his similes scripsit litteras ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum, quarum est exordium: Consideranti mihi tuae scripta charitatis, &c.] alias itidem reddidit ad Iustinianum, itaque alias ad Pompeium, necnon alias ad singulas clarissimas feminas Iulianam & Anastasiam, datas omnes eadem die, nempe septimo Idus Iulias. Praeter has omnes redditas post pacem nunciatam ad Orientales litteras, adiecit alias ad legatos, quae incipiunt: De his quae charitatis vestrae relatio comprehendit.] monens eos laborare de pace Ecclesiarum Alexandrinae & Antiochenae.

Sed quae post haec consecuta sunt litterae legatorum ad eundem Hormisdam Pontificem vt singulas huius anni res gestas singulis reddamus mensibus, hic describamus: complectuntur enim rerum Ephesinae, Thessalonicensis, atque Antiochenae Ecclesiarum, necnon tumultuantium monachorum historiam exactè descriptam. In primis igitur ita se habet relatio Dioscori diaconi vnus ex Apostolicae sedis legatis, cuius iste est in codice titulus: Suggestio Dioscori diaconi.] quae est huiusmodi: Verum est, nulla esse gaudia magne pere spiritualia, a quibus ex toto tribulatio possit esse separata. Gaudemus de unitate Constantino-

tino-

tinopolitanæ Ecclesiae, quae facta est cum sede Apostolica: laetamur quotidie diuersorum Episcoporum libellos nobis satisfactionis offerri. Modicum in Ephesina ciuitate contigit scandalum, vbi contempta est & iniuriata Synodus Chalcedonenfis. Est inuocatus clementissimus Imperator hoc corrigere, quod & sperat cum Dei adiutorio fieri.

RELATIO DIOSCORI AD HORMISDAM.

Nunc etiam post labores, etiam post intentiones plures, Antiochena Ecclesia ordinata est, electus est quidam Paulus nomine presbyter Constantinopolitanæ Ecclesiae, quem huic honori aptissimum Imperatoris testimonio comprobatum voluerunt & tentauerunt hic ordinare. Ego iussionis vestrae non immemor, contradixi, dicens: Iussit dominus noster beatissimus papa, secundum antiquam consuetudinem, ibi eum Episcopum ordinari. Hoc obtinuit, quod praecipistis. Orate, vt Deus precibus Apostoli Petri, & ipsam ciuitatem cum pace faciat electum suscipere sacerdotem.] Sed vnde, dices, altercatio ista? Hic meminisse debes quae superiori tomo dicta saepius sunt de iniustis conatibus Acacij, & successorum Constantinopolitanorum Pontificum, quibus nisi sunt vsurpare sibi electionem Antiochenorum Antistitum: vt non mireris, si de ordinatione Pauli noui Episcopi fuerit altercatum. Verum praeualuit auctoritas Romani Pontificis temerarios ausus prohibentis.

ANTIOCHENSIS ANTIQVA ORDINANDVS ANTISTES.

Sed quod inter haec, vigilantibus licet agricolis, venisset tamen inimicus homo, & superfeminasset zizania (Leontius enim cum collegis professor, vt videbatur, Catholicae fidei & defensor Chalcedonenfis Concilij, sub specie quadam pietatis, quasi niteretur ipsum robore Concilium, haesim Eutyshianam validare studebat) audi quae reliqua sunt relationis Dioscori ad Hormisdam: Et quia (inquit) ista aguntur, & in his quotidie proficit Ecclesia: insidiator antiquus suscitauit monachos de Scythia, qui de domo Magistri militum Vitaliani sunt omnino Christianorum votis aduersarij: quorum inquietudo non paruas moras generauerit unitati Ecclesiarum, & magnopere de praedictae Ecclesiae Antiochenae ordinatione. Isti monachi, inter quos est Leontius, qui se dicit esse parentem Magistri militum, Vitaliani scilicet, Romam festinant, sperantes aliqua capitula a beatitudine vestra confirmari: Est in ipsis inter cetera, vbi volunt dicere, vnum de Trinitate crucifixum, quod est nec in sanctis Synodis dictum, nec in epistolis S. Papae Leonis, nec in consuetudine Ecclesiastica. Quod si permittitur fieri, mihi videtur dissensiones & scandala non mediocria nasci inter Ecclesias. Istud Anastasius Imp. magnopere Catholicis imponere festinauit: istud & Eutyshetis discipuli in Synodo Chalcedonenfi proposuerunt. Quia quotiescumque Patres de Dei Filio Domino nostro Iesu Christo disputauerunt, Filium Dei Verbum, consubstantialem Patri, homouision Patri dixerunt. Iste autem sermo ideo nunquam est in Synodis a Patribus introductus, quod proculdubio Catholicae fidei minime poterat conuenire.

DE MONACHORVM NOVO ERRORE PVBLIVANTE.

Cuius sermonis si subtiliter attendatur intentio, ad quantas haereses pateat, & quae mala per eum possint disputationibus Ecclesiasticis introduci, quoniam longum est per praesentes insinuare, praeterimus. Vnde sanum mihi videtur & vile & ad pacem Ecclesiarum conueniens, nihil aliud responsum dari, nisi: Sufficit sanctum Chalcedonenfc Concilium, in quo & aliae Synodi continentur: Sufficiunt epistolae B. Papae Leonis, quas Synodus confirmauit. Nouitatem in Ecclesia introducere nec volumus, nec debemus.] noua enim vox ab Ecclesia, quantumlibet pia, non nisi ex Patrum consulto in rebus fidei vtenda proponi consuevit. Sed pergit: Est in propositione eorum callida & haec dicere: Nos Synodum Chalcedonensem suscepimus: hoc speramus, vt iubeatis nobis eam exponere, quia non sufficit sic quomodo est exposita contra haesim Nestorianam, non quasi non intelligentes, nisi conantes per subtilitatem ad hoc nos adducere, vt disputetur de Synodo Chalcedonenfi. Quod si actum fuerit, dubia & infirma ostenditur, & haereticorum omnium patuit errori. Inter alia, si post Synodum Chalcedonensem, si post epistolas Papae Leonis, si post libellos quos dederunt & dant Episcopi, & per ipsos satis fecerunt sedi Apostolicae, iterum aliquid nouum addatur: sic mihi videtur, quia quicquid factum est, destruitur. Data tertio Kal. Iunias, Constantinopoli.] haec sunt quae in hanc vsque diem Constantinopoli contigerunt, de quibus Dioscorus legatus Hormisdam reddidisse voluit certiozem. Digna quidem Apostolico legato monitio, ne audiantur haeretici, vel quicumque alij ad recte sancita in Oecumenicis Synodis, quibusuis praetextibus, noui aliquid addi petentes.

* omnium

NOVAM LOCVTIONEM IVRE REDDI SVSPICIAM.

Sed qua occasione eiusmodi sit oborta contentio, antequam rem gestam vltcrius prosequamur, quod fiant cuncta perspicua, hic principium repetamus. Priusquam Apostolicae sedis legati Constantinopolim peruenissent, quaestio oborta est inter eosdem Scythiae monachos

Annal. Eccl. Tom. 7. D 2 atque

atque Victorem diaconum professorem Synodi Chalcedonensis. Cum verò Scythiæ monachi eundem Victorem accusarent hæresis Nestorianæ, dedissentq; aduersus eum libellum sedis Apostolicæ legatis cum Constantinopolim peruenissent, necnò Ioanni Constantinopolitano Episcopo: apud eosdem cum aduersus Victorem acturi conuenissent, ipse Victor quò se omnino Catholicum esse monstraret, coram ipsis iudicibus professus est se credere quæ continet Chalcedonense Conciliũ, quæq; habet epistola S. Leonis ad Flavianum, recipereq; pariter Cyrilli scripta aduersus Nestorium. Sed cum ex aduerso Scythæ monachi reclamarent, hæc non sufficere, vt quis euacuetur ob omni suspicione hæresis Nestorianæ, sed addendum esse, vnum de Trinitate esse Christum crucifixum: displicuit legatis monachorum cauillosa suggestio, quam negauerunt admitti debere, asserentes satis esse profiteri Chalcedonense Concilium, vt quis Catholicus demonstratur, absque aliqua additione verborum. Illi verò eiusmodi à legatis passi repulsam, indignati, appellandum putarunt à sententia legatorum ad ipsum Romanum Pontificem, apud eundem accusaturi Victorem vt Nestorianum, & conquesturi de ipsis Apostolicæ sedis legatis, quod eundem Victorem vt Catholicum recepissent: Sicque hi furore perciti, Constantinopoli recedentes, Romam se contulere ad Hormisdam Pontificem. Hæc quidem omnia accepta sunt ex relatione Dioscori legati ad eundem Hormisdam, quam inferius suo loco ponemus, vbi de eiusdem Victoris causa sermo erit: coepta enim modò proseguenda est causa Scytharum.

Verùm antequam ulterius progrediamur, vnde iisdem Scythis, monachis manarit occasio, vt minimè satis esse putarent ad fidem Catholicam astruendam aduersus Nestorianum errorem profiteri Chalcedonense Concilium, nisi appositò additamento, quo quis expressè assereret, vnum de Trinitate crucifixum: ex Dionysio Exiguo in præfatione ad epistolam Procli Constantinopolitani ad Armenos, quam rogante Feliciano Pastore in Latinum vertit, possumus intelligere, ait enim: Temporibus Antistitis memorati, Procli videlicet, Theodosio Imperatore regente Rempublicam, per Syriam atque Armeniam discipuli Theodori Mopsuestenæ ciuitatis Episcopi prauam fidem, corrupto Symbolo, rudibus populis exorti sunt intinere, callidissima subtilitate beatam Trinitatem sic vnus essentia prædicantes, vt Christum Dominum nostrum conditorem vniuersitatis, vnum ex Trinitate nullatenus faterentur: vnde sequebatur hæc inepta suæ temeritatis absurditas, vt quia Christum constat verum esse Deum ac Dominum, quatuor personas in tribus astruerent, duosq; Dei Filios proculdubio prædicarent. Sed huic impietati mirè Pontifex antefatus obstitens, docuit Christum Dominum nostrum & à principio Verbum apud Deum, vnum de Trinitate esse, &c.] Actum de his est superius quinto Annalium tomo. Porro cum ista acciderint ante Chalcedonense Concilium, à quo plenissimè satisfactum Catholicæ veritati aduersus hæreses Nestorij & Eutychetis absque eiusmodi assertionem sententiæ: eam addi velle eidem sacrosancto Concilio, nec alicuius esse recipiendam Catholicæ fidei professionem absque eius assertionem, nimis durum visum est legatis Apostolicæ sedis, valdeque periculosum, ignominiosum verò ipsi Oecumenicæ Synodo. Vnde eadem iterum significare Romano Pontifici, necessarium putauerunt: sic igitur à priori relatione mense elapso, tertio Kalend. Iulias eodem argumento ipsi legati ad Hormisdam Papam litteras conscripsere, quibus primùm de causa Ecclesiæ Antiochenæ, inde de reliquis eum redderent certiorum. Fuisse autem tertiam vel quartam hanc epistolam à legatis sedis Apostolicæ scriptam post initiam cum Ecclesia Constantinopolitana concordiam, ipsi in ea legati testantur, quæ instar relationis ita se habet:

Cum Dei misericordia, quo ordine & qua cautela communicauimus in Ecclesia Constantinopolitana, iam aliis litteris per seruum vestrum Pollionem directis vestra beatitudo cognouit. Et similiter in aliis litteris non semel, sed secundò, qualia æmuli homines religionis tentant, significare curauimus: vt nihil sit actum, aut cogitatum faciendum, quod lateat beatitudinem vestram. Stat nobiscum cum Dei adiutorio, quicquid in Constantinopolitana Ecclesia est ordinatum. Non titubant gaudia spiritualia, quæ celebraunt & celebrant Catholici.] ista præfati, mox hæc de Ecclesia Antiochena:

Causa Antiochenæ Ecclesiæ ordinationis non solum nobis labores fecit, sed grandes tribulationes: quia homines festinantes impedimentum facere generali vnitati, diuersis modis diuersa impedimenta fecerunt. Nostra erat propositio de his qui se suspenderat de anathemate in prædicta Ecclesia ordinare sacerdotem. Non proposuerunt ante oculos suos futurum iudicium, palam dicentes: Omnes qui sedi Apostolicæ communicabant, Nestoriani sunt:

* Extat inter Hormis. epist. post 6. l. secund.

DE CAUSA ECCLESIAE ANTIOCHENÆ.

A
B
C
D
E

A sunt: & magis illis non debere credere, qui modo videntur ad communionem sedis Apostolicæ reuocari.] Eutythianorum hæreticorum eiusmodi erat assertio, & in ore eorum solita versari calumnia, Orthodoxos omnes, qui sacrosanctum Chalcedonense Conciliũ profiterentur, vocare Nestorianos, multo magis autem ipsum Romanum Pontificem, qui in hoc præ ceteris laborabat, nec quemquam in communionem recipiebat, nisi fidem Catholicam ab eodem Concilio comprobatur profiteretur. erant, inquam, huiusmodi Eutythianorum falsi prætextus, vt se ab eorum communionem sequebantur. Sed pergunt: Post multas afflictiones, & penè in tres menses à Patribus protracta certamina, piissimus Imperator sua auctoritate Paulum nomine presbyterum de Ecclesia Constantinopolitana elegit Episcopum fieri in Ecclesia Antiochena, dicens inter alia & hoc testimonium de ipso, quia duobus annis in Antiochia positus, non mediocriter resistebat Seuerò hæretico: similia & omnes Catholici consonabant. Et omnia ista de persona prædicti Imperator se promisit ad vestram beatitudinem relaturum.] hætenus de causa Antiochena: mox verò subdunt de monachis Scythiæ malorum omnium architectis his verbis:

Harum tamen tribulationum prouifores & focij & vnitati Ecclesiarum impedimento monachi de Scythiâ fuerunt, qui postea hinc* discesserunt, assignati ab omnibus nihil pacificum cogitare, ad beatitudinem vestra currerent, sperantes surrepere, & per litteras vestras sedis suas intentiones confirmare. Isti de sua provincia Episcopos accusant, inter quos est Paternus Tomitanæ ciuitatis Antistes. Petitiones obtulerunt; & coacti piissimi Principis & domini Vitaliani Magistri militum iussione, frequenter ad audientiam causæ conuenimus, non quasi volentes nos in his negotiis occupare: quia nobis sunt ante oculos beatitudinis vestre præcepta, quibus præcepistis, vt causæ tantum, cui veneramus intenti, nullis aliis negotiis misceremur, sed sperantes posse intentionem eorum pacari, ad hoc descendimus.

Et quia nobis diu laborantibus, illis nullam suscipientibus rationem, nihil proficiebat in eo, quò tendebamus: clementissimus Imperator in conuentu publico, vbi & nos interfuimus, Paternum prædictum Episcopum & magnificum virum Vitalianum reduxit ad gratiam: accusatores quoque eius suo præcepit Episcopo supplicare. Monachi verò cum similitè ad concordiam quærentur, fuga lapsi, maluerunt de ciuitate discedere, quàm ad concordiam peruenire.] At quanto in discrimine ob eosdem tumultuantes monachos constituta esset Catholica fides, si audirentur ab ipso Rom. Pontifice, iidem legati ista subdentes declarant: Prædicti monachi ad Italiam venientes, aliquanta capitula proponere habent, inter quæ & vnum de Trinitate crucifixum continetur, sperantes ita confirmari ex auctoritate beatitudinis vestre; sicut & in alijs litteris significauimus, & modò hoc dicimus, vt nulla nouitas à sede Apostolica scribatur: quia & nos ante Imperatorem & ante Senatam hæc indicauimus, dicentes: Extra Synodos quatuor, extra epistolas Papæ Leonis nec dicimus, nec admittimus, quicquid non continetur in prædictis Synodis. Aut: Quod non est scriptum à Papa Leone, non suscipimus.

Quia si voluerit dominus noster qualemuis nouitatem scribere, peius erit istud initium*, quam illud quod factum est per Eutythetem. Sufficere debet Ecclesiæ, quòd per sexaginta annos ab Eutythete visque modò sustinuit. Nobis quod visum est, scriptimus: in vestra potestate est, deliberare quod vobis Deus imperauerit: quoniam hæc illi nituntur asserere, eo modo sibi satisfacere cupientes, vt ita prostreamur, & dicamus vnum de Trinitate passum esse, quòd nec Patres, nec Synodi dixerunt: hæc legati, non negantes penitus dici non posse, sed cauendam in verborum nouitate fraudem latentem, explodendamque temeritatem ad sanctum Conciliũ addere aliquid præsumptem. Sed pergunt:

Ista ideo per singula exposuimus, ne illorum subtilitas gloriatur in nostra simplicitate propter istas nouas suas intentiones. Vitaliano magnifico viro subreperunt, vt & talia vindicare pro talibus rebus, & contra nos quæcumque potuit impedimenta afferret, cuius immutationem omnis nobiscum deslet Ecclesia. Quapropter rogamus, vt consueta cautela, & qua solet Dominus noster vigilantia cogitetis; & quomodo suspendendi sint, qui à nobis taliter recesserunt, & à nostra communionem seuerunt seuerunt; & quid eis respondatur, vel quomodo eorum capitula repellantur: quia eos omnes Constantinopolitana Catholica exhorret Ecclesia. Data tertio Kalend. Iulias Constantinopoli.]

Quòd verò ad Vitalianum spectat; memor ne es (lector, compello te) quæ ad finem superioris tomi pluribus dicta sunt de tam præclaro viro Magistro militum: cum inharens aduersus Anastasium Imperatorem hæreticum Catholico populo, eum in angustiam haud mediocrem

DE ELECTI- ONE PAVLI CON- STAN- TIN. PRES- BYT. IN AN- TIOCHEN- SVM EPISC.

DE MONA- CHIS SCY- THIAE TV- MVLTVAN- TIBVS. * hic defecce- runt

PERFIDI MONACHES PVGAB SE DEPVNT.

* vitium EXPLODENDAS. DA NOVI- TAS.

VITALIANVS DEFECIT AD HÆRETICOS.

ARTES VITALIANI DE INVA- DENDO IMPERIO.

mediocrem coniecit. Sed qua illa ipse egerit mente, postrema hæc ipsius actio declarauit: A nempe cupiditate inuadendi Imperij flagrasse hominem; eaque semel amentia captum, cuncta que ageret, in eundem finem ducto funiculo direxisse. Hinc vides, mutatis postea rebus, cum regnaret Catholicus Imperator, in aduersam ipsum transire partem, seque iungere cum hæreticis Eutyrianis, quos antea videri voluit impugnasse; eisdemque pro posse fauere, quorum ipse fauore aduersus Iustinum erigeretur. Sic planè licet prætenderetur de religione contentio, re vera tamen de regno adipiscendo, vel potius assumenda tyrannide intus ardens occultabatur intentio.

Euagrius lib. 4. c. 3. IUSTINVS DOLO AGIT CONTRA DOLOSVM VITALIANVM.

Verùm intelligens ista Iustinus, Vitalianum è medio sustulit: qua autem arte artem deluferit, accipe ex Euagrio, qui ait: Vitalianum verò vitam in Thracia degentem, qui Anastasium Imperio exturbare moliebatur, Iustinus Constantinopolim acersit: nam & potentiam eius extimuit, & ancipitem fortunam quæ in bellis cerni solet, & nominis eius celebritatem, B quæ in omnium ore fuit, & Imperij qua flagrabat cupiditatem. At cum coniectura conspiceret, idque sanè verissimè, se non alia ratione eum posse vincere, nisi amicitiam erga eum simularer; vultu merè ad fraudem cõposito, quæ faciliè deprehendi non posset, vnum ex Ducum numero, qui præsentès vocantur, eum designat: at quo magis persuaderetur Vitaliano, & facilior aditus ad fraudem pateret, ad Consulatus quoque honorem effert. Hæc Euagrius, sed p̄ oculdubio ex Zacharia Eutyriano ipsi Vitaliano fauente, & eius peccis causam Iustini iniquè ascribente tyrannidi. Sed hæc facta sunt anno sequenti. Quomodo enim, qui hoc anno Consul est designatus Vitalianus, sequenti in eius muneris functione occisus est, suo loco dicturi sumus. Qui verò potissimam causam necis Vitaliani ignorarunt, vel dissimularunt (quæ ex litteris legatorum satis potest esse comperta) calumniosè Iustinum doli & crudelitatis infimulant. Sed ad legatos Constantinopoli commorantes redeamus. C

Extat. lib. 1. epi. Rom. P. 6. in Hormisdæ. DE MITTENDIS RELIQUIIS SS. APOSTOLORVM CONSTANTINOP.

Dederunt iidem legati Apostolicæ sedis eidem nuncio, cui & relationem rerum gestarum commiserunt, alias litteras ad Hormisdam eodem die conscriptas de religiosa petitione Iustiniani Comitum Domesticorum viri clarissimi. At quænam illa fuerit, ipsæ litteræ legatorum declarant, quæ sic se habent: b

SANCTVARI A PETERI IUSTINIANOCONCEDENDA.

Filius vester magnificus vir Iustinianus res conuenientes fidei suæ faciens, basilicam sanctorum Apostolorum, in qua desiderat & beati Laurentij martyris reliquias esse, constituit. Sperat per paruitatem nostram, vt prædictorum sanctorum reliquias celeriter concedatis. Habuit quidem petitiõ prædicti viri secundum morem Græcorum, & nos contra consuetudinem sedis Apostolicæ exposuimus. Accepit rationem. Et quia talis est feruor fidei eius, qui meretur quicquid de Apostolica sede depoposcerit; & talis est, qui sperat vnde & salus animæ & fidei effectus accrescat: talibus desiderijs postulara competit non negare. D Vnde si & beatitudini vestræ videtur, sanctuaria beatorum Apostolorum Petri & Pauli, secundum morem, ei largiri præcipite: & si fieri potest, ad secundam cataractam ipsa sanctuaria deponere, vestrum est deliberare.] quid autem intelligant legati per sanctuaria, atque per primam & secundam cataractam, de quæ more isto Ecclesiæ Romanæ, consule quæ ex Gregorio Turonensi & aliis dicta sunt superiori tomo. Sed pergunt:

Perit & de catenis sanctorum Apostolorum (si possibile est) & de craticula beati Laurentij martyris. Ista sunt desideria prædicti viri: in hoc fides ipsius est incitata. Propter hoc in urbem vestram virum spectabilem Eulogium Magistrinum direxit, hoc sibi satisfacere iudicans, si de ipso fonte, de quo per omnem terram sanctuaria Apostolorum sunt data, inde & ipse reliquias suscipere mereatur. & benè facitis causam Ecclesiasticam magnopere in contestatione Dei tali homini commendare, cuius sinceritas & integritas circa religionem Catholicam nota est omnibus hominibus. Hic voluerunt capsellas argenteas facere & dirigere: sed postea cogitauerunt, vt & hoc quoque à vestra sede pro benedictione suscipiat. Singula tamen capsellas per singulorum Apostolorum reliquias fieri debere suggerimus. Data tertio Kal. Iulias, Constantinopoli.] E

Intelligis, lector, quàm præstaret hoc sæculo cultus sacrarum reliquiarum, cum pro magno munere maximi Principes peterent & acciperent non ex carne, vel ossibus, aut alijs, sed velum, quod ad secundum foramen demissum in sepulchrum Apostolorum, virtutem inde contraheret haud exiguam. Audis, inquam, quis esset Fidelium ardor ex vniuerso Christiano orbe legationes Romam mittentium, vt vela apposita Apostolorum sepulchris (quæ sanctuaria dici consueverunt) acciperet, ex quibus eorundem Apostolorum virtutem in signis edendis haurirét. Neget infans quisque Nouator Apostolos esse Romæ sepultos, & sacrarum

A & sacrarum reliquiarum cultum, dæmonis instar, horrescat. Sed præstat iam de his tantum audire virum, Iustinianum ipsum eadem suis litteris ab Hormisdâ ita petentem, cum in primis de vanis disceptationibus monachorum ingerit narrationem: a

Extat. lib. 1. epi. Rom. P. 6. in Hormisdâ.

Domino sancto meritis beatissimo & Apostolico domino patri Papæ Hormisdæ Iustinianus V. C.

Propitia Diuinitate, quæ semper Ecclesiam Catholicâ per incrementa fidei instituit, vnitatis sanctarum Ecclesiarum per doctrinam & auctoritatem Apostolatus vestri prouenit. Sed quoniam comperimus quosdam nomine monachos, quibus magis discordia in studio est, quàm charitas & pax Dei, cupientes quædam perturbare, ad Angelum vestrum hinc discedentes iter arripuisse: quos beatitudo vestra, præsentibus scriptis causam liuoris eorum cognoscens, ita vt mereretur, suscipere & à se longè pellere dignetur: quoniam vaniloquia ipsorum festinantium nouitates introducere in Ecclesia, quod neque quatuor Synodi venerabiles, neq; S. Leonis Papæ epistolæ continere noscuntur; in omni loco turbas excitare videntur. Quamobrem etiam & à viris reuerendissimis Episcopis & diaconibus directis ab Apostolatu vestro ad nos Angelus vester destinare dignetur, & ipsos digna correctione percussos (vt superius dictum est) pellere iubeat. Ergo hæc petimus, vt (sicut supra dictum est) ipsas huiusmodi litteras per eundem portitorem ad nos dirigere magnopere festinet. Sunt autem nomina eorum, Achilles, Ioannes, Leontius, & Maxentius. Hæc nostra est maxima sollicitudinis causa, ne vnitatis, quam vester labor oratioque perfecit, per inquietos homines dissipetur: sperantes in Domino Deo, quia si quid est quod adhuc à totius Orbis pace dissentiat, hoc quoque orationibus vestris Apostolicæ sedis communioni societur.] hæc quidem de nouitibus monachis piè sanctèq; Iustinianus Hormisdam Papam ad monuit: verùm quomodo immutatus, eorundem postea cõeperit fauere sententiæ, suo loco dicendum: modò ipsius ad eundem Pontificem epistolæ reliqua prosequamur; nam subdit:

DE MONACHIS VAGIS ROMAM VENIENTIBVS ADMONITIO.

Præsumentes autem de beatitudinis vestræ benevolentia, paternam dilectionem nimium petimus, quatenus reliquijs sanctorum Apostolorum tam nos, quàm basilicam eorum hic in domo nostra sub nomine prædictorum venerabilium constructam illustrare & illuminare largè dignemini, cognoscetes, quòd nullum nobis maius beneficium, nec munus præstare potestis, domine beatissime Pater, quàm si hanc nostram petitionem adimpleueritis. Subirò autem iter arripiente prædicto Agente in rebus, etiam duo pallia serica ad ornamentum altaris sanctorum Apostolorum direximus: quæ suscipientes, efficacissimis precibus vestris, nostri iubete iugiter facere memoriam.] hæc Iustinianus ad Hormisdam. Scias autem, teste Procopio, ecclesiam illam titulo Hormisdæ fuisse nominatam: nam ipse ait: b Principio Iustinianus sanctis Petro & Paulo templum extruxit iuxta regiam aulam, ab Hormisdâ olim denominatum, vbi priusquam imperaret, domicilium fouebat.] hæc Procopius, qui prætermisit à Iustiniano templum extructum illud fuisse, antequam Imperator creatus esset. Quod verò ad titulû Hormisdæ spectat, par est credere ab eo denominari voluisse ecclesiam Apostolorum, à quo ipsorum acceperat (vt dictum est) sanctuaria experita. c

Mauritius

DE RELIQUIIS APOSTOLORVM MITTENDIS

Procop. de edif. Iustin. Imp. lib. 1.

Quod autem ad monachos pertinet, duas alias eodem argumento, nempe de controuersia excitata per eosdem Scythiæ monachos idem Iustinianus ad eundem Romanum Pontificem epistolas dedit: in quarum posteriori per eundem qui supra Eulogium missa, inter dignas alias sententias, hæc habet de auctoritate atque maiestate Apostolicæ sedis, cuius sit probare vera atque Catholica dogmata, & in ambiguis ferre sententiam; cum ait: c

Extat. lib. 1. epi. Rom. P. 6. in Hormisdâ.

Post semel enim diuina misericordia donatam Ecclesiæ Catholicæ vnitatem, quidam asserunt, Christum filium Dei Dominum nostrum pro nostra salute carne crucifixum, vnum de Trinitate debere prædicari: quod si suscipiendum sit, paterna prouisione reuerentia vestra cautissimo suo rescripto, quid sequi, quidve super hoc vitare debeamus, nos certiorare dignetur: quoniam verba videntur facere dissensionem: nam sensus inter Catholicos omnes vnus esse probatur. Imponite igitur vobis semel susceptum laborem, sanctæ ac venerabilis Pater, etiam in hoc prædecessores vestros sequentes, quorum memoria & amplectimini, & confortio Pontificatus ornatis; & de hac intentione liberos nos properare reddere & securos. HOC ENIM CREDIMVS ESSE CATHOLICVM, QVOD VESTRO RELIGIOSO RESPONSO NOBIS FVERIT INTIMATVM, &c.]

ILLVD ESSE CATHOLICVM, QVOD A ROMANO PONTIFICE PRODITVR DEFINITVM;

Intelligis quidem, lector, Iustiniano dignam, cum suæ esset mentis compos, atque præstaret pietate, sententiam; ex qua perspicue satis quisque percipere, manûque tangere possit, quanta esse soletet in Theologicis controuersijs definiendis Apostolicæ sedis auctoritas;

auctoritas, vt quod ab illa esset definitum, illud apud omnes Catholicum haberetur. A

DE REBUS
GESTIS A
MONACHIS
SCYTHIAE
CONSTAN-
TINOPOLI

De ipsis nos acturi Scythiae monachis Constantinopoli Romam confugientibus ad Hormisdam Pontificem, antequam res ibi ab eis gestas attingamus, narrationis ordo postulat, vt quae ab ipsis acta sunt antequam Constantinopoli recesserint, eadem accuratius recensamus. In primis autem ex his quae dicta sunt & inferius dicentur, planè comperitur signis haud obscuris, & argumentis minimè dubijs, eosdem ipsos Eutyechianos fuisse haereticos, ita tamen, vt qui speciem praeserrent Orthodoxorum, ipsum Eutyechem cum suis sectatoribus oppugnare videri voluerint. Sic planè ipsis visum hoc tempore negotium agendum esse, cum vbiq; de prostrata Eutyechiana haeresi Catholici triumpharent. Versutum sanè callidumque commentum, vt dum videntur in haesim Eutyechianam insurgere, veluti manu porrecta eandem erigerent, labefactareque tentarent sacrosanctum Chalcedonense Concilium, dum noua adiectione verborum roborare illud velle, callidè simularent: cuius rei causa & scripserunt libellum fidei, quem legatis Constantinopoli agentibus obtulerunt: extat ipse quidem, estque ipsius huiusmodi inscriptio:

Adm. & Co-
chlaop. post Ful-
gentij opera.
LIBELLVS
MONACHO-
RYM SCY-
THIAE
LEGATIS
OBLATVS.

Domini viri beatissimi Germano & Joanni Episcopis. Felici & Dioscuro diaconis, Blando presbytero, & vniuersae legationi sedis Apostolicae, libellus ab exiguo Maxentio & omnibus qui mecum sunt. Ita titulus. ipse autem libellus sic incipit: Quoniam nonnulli videntes nos contra eos qui inimico proposito venerabilis Chalcedonensis Concilij fidem nituntur euertere, Patrum proferre sententias, &c. Verum dum simulant pro Synodo Chalcedonensi inire certamen, eam conantur prorsus euertere. Eiusmodi planè esse noscuntur mores haereticorum, vt omnia proditorie agant, & accepta tessera Catholicorum, inter ipsos Catholicos militare videri velint, vt contra fidem Catholicam aliquid proditorie tutius machinari possint. Miraberis tunc magis, lector, cum videris dolos & fraudes ipsorum iam perspicue patefactas; quas haud facile quis ex eorum scriptis deprehendat, nisi prius totius rei gestae historiam accuratè perdiscat. Intelliges itaque ex promenda historica veritate, ex ipsa inquam continuata rerum gestarum serie ex Hormisdæ & aliorum epistolis contextenda, horum imposturas, dolos, atque fallacias: quae si prudentem virum praetercant, mox deceptus, eosdem ipsos verè esse Catholicos, immo & acerrimos fidei Catholicæ defensores facile iudicabit; vt pluribus euenit, quos quae de his dicta sunt à nobis atque dicenda latuerunt.

COCHLAOP.
EDIDIT LI-
BELLVM
MAXENTII,
ATQVE LAV-
DAVIT.

Sic planè accidit, vt cum aded dolosa arte fucata extent ipsorum scripta, haud satis fuerit Lynceos habenti oculos Cochlaeo viro disertio & Catholica fide pollenti, qui eorumdem scripta, vnus ex ipsis titulo inscripta Maxentij nactus, eadem primus post Fulgentij opera edens & laudans, esse haereticorum hominum partum minimè intellexit; cum insignitum opus nomine Orthodoxo, eiusque auctorem plenè laudauit in praefatione, quam in operis fronte perspicua cunctis affixit. Ita quidem ipse candido atque sincero animo, haereticorum omnium alioqui valentissimus oppugnator, quod minimè còpertas haberet omnes epistolas de eadem controuersia vltro citroq; datas, cum praesertim ex ipsorum assertionem fidam crediderit Hormisdæ datam ad Possessorem epistolam. Quod enim videret hominem grauissimis sententijs perstringere Eutyechetè atque Nestorium, & veluti exurgere defensorem pro Synodo Chalcedonensi, nullum putauit latere dolum sub symbolo pacis; proculque abesse existimauit, vt propugnator illius, dici posset eiusdem sacri Concilij demolitor.

Irrepere tentauit vaser impostor (vt dictum est) vano quodam praetextu declarandae sententiae Concilij Chalcedonensis, quaedam adieciendo, vt ex hoc posset ipsum funditus perdere & damnatam haesim restituere; religionisq; simulans donum, alterum equum Troianum ad Catholicam fidem expugnandam admouit, cum pro defensione Orthodoxae fidei, Orthodoxa simulauit compingere scripta, quae intus occultos clauderent hostium cuneos armatorum; sic simulans ad robur & firmitatem Chalcedonensis Concilij eiusque declarationem illa esse adiecienda verba, quibus diceretur, Vnus de Trinitate esse crucifixus: quae sententiam (vt vidimus) legati ipsi Apostolicae sedis agentes Constantinopoli, prorsus reijciendam esse putarunt, vt pote qua nunquam Patres in Synodalibus sententijs vti fuissent: latere enim sciebant sub melle venenum, & errorem occultum sub symbolo pacis; proculque abesse existimauit, vt propugnator illius, dici posset eiusdem sacri Concilij demolitor.

Irrepere tentauit vaser impostor (vt dictum est) vano quodam praetextu declarandae sententiae Concilij Chalcedonensis, quaedam adieciendo, vt ex hoc posset ipsum funditus perdere & damnatam haesim restituere; religionisq; simulans donum, alterum equum Troianum ad Catholicam fidem expugnandam admouit, cum pro defensione Orthodoxae fidei, Orthodoxa simulauit compingere scripta, quae intus occultos clauderent hostium cuneos armatorum; sic simulans ad robur & firmitatem Chalcedonensis Concilij eiusque declarationem illa esse adiecienda verba, quibus diceretur, Vnus de Trinitate esse crucifixus: quae sententiam (vt vidimus) legati ipsi Apostolicae sedis agentes Constantinopoli, prorsus reijciendam esse putarunt, vt pote qua nunquam Patres in Synodalibus sententijs vti fuissent: latere enim sciebant sub melle venenum, & errorem occultum sub symbolo pacis; proculque abesse existimauit, vt propugnator illius, dici posset eiusdem sacri Concilij demolitor.

Quae

A Quae quidem noua & haecenus post Chalcedonense Concilium inusitata penitus ac proinde suspecta ab ipsis asserta verborum sententia, licet in alijs benè cognitis Orthodoxis, à quibus omnis imposturae suspicio procul abesset, tolerabilis videri potuerit, in istis tamen iure fuit penitus condemnanda, dum ea ad impugnandum Chalcedonense Concilium cognosceretur callidè ab ipsis inferri, cum eo additamento suppleendum contenderent ipsum sacrosanctum Concilium; quasi carens ipso, esse dicerent imperfectum, ac proinde cui haud tutò credi posset: cum insuper (vt ex ipsorum verborum sensu patebit inferius) abhorrent dicere, vnam Trinitatis personam esse passam in carne, explodere receptum in Ecclesia personae nomen dolosè conantes: necnon etiam (quod deterius videri potest) sic vnum de Trinitate in carne natum & passum dicerent, vt nulla habita proprietatis vocum distinctione, sicuti Deum, ita diuinitatem natam & passam dicerent; prout quae paulo post dicenda erunt, palam ostendent. His igitur & alijs pluribus ex causis quae dicentur, etsi ista in alijs fide Catholica benè perspectis (vt diximus) toleranda videri poterant, in his tamen fuerunt omnino cauenda.

Sunt quidem (vt dictum est) & aliae causae, quibus cum legati, tum ipse in primis Romanus Pontifex Hormisdæ (vt suo loco patebit) & alij insignis nominis Orthodoxi permoti, eam sententiam de passo vno ex Trinitate minimè recipendam esse putarunt: quas, de his fustis disputans, recitat Ferrandus diaconus Carthaginensis in epistola ad Anatolium Ecclesiae Romanae diaconum, verbis istis: Recordor aliquando triplicem me intellexisse causam, quae dubitare quosdam de hac sententia cogeret. Prima scilicet, ne quadam separatione intercedente, alia esset Trinitas, & alius qui vnus esset de Trinitate: sicut alius est Pater, alius est Filius, quando de Patre Filius esse dicitur: & alia ciuitas, aliusque homo qui de ciuitate esse narratur.] & paulo post: Secunda verò causa dubitationis videtur, nolentes dicere vnum de Trinitate passum, ne diuina substantia fieri passibilis videatur.] & inferius: Tertia dubitationis causa est, ne dicentibus, Vnus de Trinitate passus, inquisitor acerrimus dicat: Quis vnus? Et respondentibus, Filius, dicat iterum: Ergo si vnus est Filius de Trinitate, vel vnus est Trinitatis, Filiorum est Trinitas, aut Trinitatis est Filius? Respondentibus, Deus, dicat: Quis modo est qui ipsam vnus Deus de Trinitate, cum non sit vnus Deus nisi Trinitas?] haec quidem Ferrandus huius temporis doctor Africanus tantae aestimationis, vt & Romanae Ecclesiae diaconus ipsum de eadem quaestione consulendū putarit, necnon etiam ex Oriente Seuerus Scholasticus Constantinopolitanus tanti viri fama permotus id ipsum egerit. Tu verò his adde & quartam causam quam superius idem auctor ingerit his verbis: A quibusdā dicitur: Eutyechetis protulit Apocrifarius in Chalcedonensi Concilio] eam mirum sententiam, qua assereret vnum de Trinitate esse passum, ob idque respuendam, quasi panem veneno corruptum. Certè quidem neque Eutyechiani, neque Eutyechianorum patronus perfidus Anastasius Imperator (vt dictum est) eam sententiam recipendam ab Orthodoxis aded vehemèti studio ingessissent, nisi aliquod in ea latere scissent occultum malum, quo damnata eadem & extincta Eutyechiana haeresis reuiuisceret: dictum est namque superius ex epistola Dioscorig ad Hormisdam, non Eutyechetis tantum & ipsius discipulorum eam esse sententiam, sed & Anastasium Imperatorem id ipsum conatum esse, vt diceretur ab omnibus vnus de Trinitate passus.

Sed cur, dices, in id ipse aded impensò studio Anastasius incumbebat? Ex illa quidem etiam scias causa, quod cum semper ipsi ab Orthodoxo populo fuerit contradicendum, ne cruce Trisagio adderet praeter Ecclesiae morem (vt superiori como frequenter factum vidimus) ipse inde repulsus, aliunde ad blasphemiam sibi aditum parandum putauit; nempe si nolent accipere Orthodoxi, vt eo modo Trisagium caneretur, Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis, qui crucifixus es pro nobis] alijs verbis, quod id ipsum ex eorum sententia significare posset, dicendum proponeret, nimirum vnum de Trinitate passum: cum tamen Eutyechiani per vnitatem, vel singularitatem, substantiam acciperent, & non personam, vel si personam diuinam, certè humanæ naturæ expertem, quam negabant post adunationem duarum naturarum in Christo, dicentes ex duabus naturis, & non in duabus naturis Christum constare.

Eadem ergo ratione, qua Orthodoxi contradixerunt, ne crux Trisagio ascriberetur, resisterunt etiā, ne vnus de Trinitate passus simpliciter diceretur. nam cum in Trisagio adiecerent: Qui crucifixus es pro nobis] aequè vnitas exprimebatur: vt idem esse ipsi Eutyechianis videretur dicere: Vnus de Trinitate crucifixus] & in Trisagio addere: Qui crucifixus es pro

CAVSAS
CVR VITA-
RENT DI-
CREVVM
DE TRIN-
TATISVM.

pro nobis.] Trifagium enim non ad vnam personam, sed ad ipsam integram personarum A Trinitatem referri debere, fuisse omnium Orthodoxorum sententiam, testatur S. Ioannes Damascenus in tractatione, quam de Trifagio scripsit. Hæ sunt igitur causæ, quibus ab his possimum Scythis monachis Eutychnianæ heresis infamatis ea minimè esse accipienda, legati dicerent. Ita quidem cum istis agere, qui Chalcedonense Concilium additamento apposito minuere vellent, necessitas persuasit. Cum verò res postea inter Catholicos transacta esset, Catholicum sensum ex verbis elicere, additis aliquibus, quæ omnem possent obstruere aduersariis aditum, ratio temporis postulauit, vt suo loco dicturi sumus.

Sic igitur eadem ipsorum sententia omnino repellenda atque refellenda tunc fuerat, cum impij absque illis verbis Chalcedonense Concilium non posse subsistere, calumniosè iactarent. At quæ ista tanta arrogantia? quæ tanta procacia, auctarium apponere audere ad sacrosanctum Concilium Oecumenicum sexcentorum triginta Patrum? Si verè ex animo B fidem Catholicam (vt gloriabantur libellis oblati) profiteri cupiebant, vt verè crederent diuinam naturam humanæ naturæ coniunctam esse indiuisè, inconfusè, & inconuertibiliter: cur non more sanctorum Patrum dicebant, vnam personam Trinitatis, Verbum ipsum esse passum in carne, in vno supposito duas naturas indiuisè coniunctas declarantes, magis quàm (quod nemo aliquando post Concilium Chalcedonense dixisset) vnum de Trinitate in carne passionem subiisse? Cyr, inquam, vnum simpliciter dicere mallet, quàm vnam personam in duabus naturis, rem ipsam dilucidè ac sincerè demonstrantes? Sed audi inanes illorum prætextus: in responsione enim ad epistolam ad Possessorem Maxentius illorum coryphæus ista habet, dum inuehitur in auctorem ipsius epistolæ verbis istis:

An fortè illos rationi cedere, non imperare iudicat, qui Christum vnam personam quidem ex Trinitate, non autem vnum ex Trinitate esse fatentur? Sed hi qui hoc dicunt, potius rationi velle imperare, non cedere penitus conuincuntur. Qui enim tam stultus & vecors sit, qui dicere audeat Paulum ex Apostolis vnam esse personam, non autem vnum esse ex Apostolis Paulum?] Vidiſti infulſam & diſſimilem penitus ſimilitudinem atq; diuerſam illationem? Sed audi quæ poſt ſubiicit: Loci (inquit) opportunitas exigit à nobis, qualiter & cur hæretici, in quibus vnus Dioſcorus Apoſtolica ſedis legatus, vnam personam prædicantem Christum ex Trinitate, vnum ex Trinitate Christum confiteri, nullatenus acquieſcant.] Sed cum hæc ipſe dicat, attende calumniam grauiffimam Catholicis impingentem: Personam igitur (inquit) Dei Verbi habere aſſerunt Christum, non autem quòd ipſe Deus Verbum ſit Christus: ſicut personam Dei videbatur habere Propheta, qui dicebat ad Iſrael: Audi populus meus, & loquar: Iſrael, & teſtificabor tibi: Deus Deus tuus ego ſum, &c. Secundum hunc ergo modum Christum vnam personam aſſerunt hæretici eſſe ex Trinitate, non quòd hic Christus vnus ſit ex Trinitate, ſed quia Verbi Dei in ſe habitantis personam habeat, quæ vna eſt ex Trinitate; vt ſic vicarius quodammodo ſiue miniſter ſit Verbi Dei, Christus, non autem ipſe Deus Verbum ſit Christus.] hæc adeò probroſa impudentiſſimum Maxentium non puduit tribuere ſub nomine hæreticorum calumnioſè Catholicis, quæ ſunt propria Neſtorianorum: dum enim laborat omnes efficere Eutychnianos, vult Orthodoxos omnes fuiſſe Neſtorianos.

Sed considera sub inuolucro verborum captioſè laqueos occultantes, callidequè nomina confundentes, dum idem qui supra Dioſcorus Apoſtolica ſedis legatus in epistola ad Hormisdam, ex eorum fidei professione hæc verba recitat: Credimus, quia vnitas diuinitatis & humanitatis, quæ fieri cœpta eſt, non tantum in vtero non eſt diuiſa, ſed nec in partu, nec in nutrimento, nec in paſſione ſeparata eſt: in quibus verbis obſerua, cum vnitam dicit vnitate diuinitatis, nempe ſubſtantiam, non personam: & ex aduerſo audi quid dicit S. Ioannes Damascenus: At quòd diuinitas homo facta, aut incarnata ſit, aut humanitate ſe induerit, niſquam audiuiſimus. Illud certè didicimus, diuinitatem humanitati in vna ſuarum personarum vnitate eſſe.]

Quanto autem hæc effuſentur præiudicio Catholica veritatis, bene illis verbis Dioſcorus legatus ſignificauit, ſcribens ad Hormisdam: Cuius (inquit) ſermonis ſi ſubtiliter attendatur intentio, ad quantas hæreſes pateat, & quæ mala poſſint diſputationibus Eccleſiaſticis introduci, quoniam longum eſt, &c.] At quæ inter alia? audi ipſum Hormisdam Pontificem, cum hæc ait poſt multa, ſcribens ad Iuſtinum Imperatorem: Qui aliter habet, nec eſſe aut diuinitatem in multa diuidat, nempe vt tres ſubſtantias dicat, ſicq; tres Deos, aut ſpecialiter paſſionem ipſi eſſentia Trinitatis impingat.] hæc Hormiſda ex ipſorum nouitate verbo-

NOMINE PERSONAE QUOMODO ABVTANTVR HABITICI.

* Pſal. 49.

* Exat inter epiſt. Hormiſd. Rom. Pont.

* Exat inter epiſt. Hormiſd. Rom. Pont. DEVS, NON DIVINITAS NATA ATQ; PAſſA.

A verborum deriuat. Intelligis, lector, quo modo verſipelles ſub prætextu quodam impugnan- di Neſtorianos, Eutychnianam hæreſim auctam blaſphemijs Theopachaſitarum inuexerint, & calice aureo Babylonis impij blaſphemias propinarint: quamuis ne detegerentur hæretici, tam in libello quem legatis dederunt, quàm in alijs ſuis ſcriptis, verbis Catholicis videantur Chalcedonenſe Concilium velle erigere potiùs, quàm deprimere.

At quantum ſtuderint impij iſti videri pij, atque curarint, quòd non eſſent, prædicari Catholici: ex eo quoque intelliges, quòd cum Romæ interea degerent, atque viderent periclitari deductam in iudicium, ad lapidem Lydium, quam hætenus auſiſſent ſuam ipſorum Orthodoxi nominis æſtimationem: quo alibi, vbi minimè cogniti eſſent, eamdem excitarent, illud inire conſilium, vt ad Africanos Episcopos, inter quos magni nominis huius temporis confessor, eximiuſque Eccleſiæ Africanæ doctor ſanctus Fulgentius eminebat, legationem mitterent, darentque à ſe miſſo legato fidei Catholicae per capita diſtincta profeſſionem ipſis probandam; cum & in ea quam ad eosdem dederunt epistola uſurparunt dolosè nomen totius Orientalis, immo vniuerſalis Eccleſiæ, quò illos faciliùs ad ea que ſcriberent, confirmanda perducerent: ipſorum autem epistolæ exordium ſic ſe habet:

Dominiſ ſanctiſſimis & cum omni veneratione nominandis Diacono, Fortunato, Albano, Orontio, Boetho, Fulgentio, Ianuario, & ceteris Episcopis & in Chriſti confeſſione decoratis, exigui Petrus diaconus, Ioannes cognomento Maxentius, Leontius, Ioannes, & ceteri fratres in cauſa fidei Romam directi.

Vtile & pernecceſſarium, ſanctiſque Dei Eccleſiis ſpecialiter credimus profuturum, ea quæ de incarnatione & diſpoſitione diuina nobiſcum vniuerſæ ſanctæ Eccleſiæ Orientalium contra hæreticos defendunt, qui prauis & iniquis argumentis antiquam Eccleſiæ fidem inquietare non ceſſant, ſanctitati veſtræ ſuggerere, atque de his conſenſum veſtræ beatitudinis ſuppliciter promereri. Quia in nullo ſanctam glorioſamque cõfeſſionem veſtram credimus diſſentire, præſertim cum vno vbique ſpiritu ſanctam Dei Eccleſiam vegetari minimè dubitemus. Non enim parua, immo potiùs magna læticia vniuerſi complebuntur Orientales, ſi ſanctitatem veſtram ſuis, immo magis Catholicis nouerint in omnibus cõſentire dogmatibus. Vnde ſuppliciter petimus & obſecramus beatitudinem veſtram, quatenus diligenti examinatione, ea quæ inferiùs continentur, diſcutientes, vt decet veriſſimos & intrepidus Chriſti prædicatores, ſcriptis ſententiam veſtram nobis patefacere iubeatis: vt ſi Deo præſtante, Catholicae fidei conueniens & Apoſtolica traditionibus noſtra apud vos (ſicut nos conſidimus) fuerit expoſitio comprobata, & facile tantorum viro- rum, probatiſſimorumque ſacerdotum auctoritate muniti, iniqua loquentium ora obſtrucere valebimus; & in fide ſanctorum Patrum perfeuerantes, Deo, qui nos ſanctimonij ſui confeſſione glorificauit, gratias referamus, domini ſanctiſſimi & Deo digniſſimi. Nunc ea quæ ſequuntur, diligentius petimus exploretis.] hætenus ipſorum epistola ad Episcopos Africanos, quæ & appoſita eſt præſatio ſeptem, quæ ſubiiciuntur, de fidei ipſorum confeſſione capitibus.

Puto quidem in ipſo ingreſſu te conſideraſſe conſuetam hæreticorum arrogantiam, dum pauci Scythiæ monachi (ſi tamen monachi, potiùs verò circulatores dicendi & impoſtores) totius Orientalis Eccleſiæ præſerunt eſſe legatos, ſecumque omnes Eccleſias eadem ſentire, ac præſertim populos Orientis. Sed qui ita dilatant ſimbrias, ne quouis modo deprehendi poſſent quòd ipſi eſſent hæretici, illud quidem aſtute excogitarunt, vt non eam proferrent, quam Conſtantinopoli legatis dediſſent, vel Romæ Hormiſdæ Papæ fidei confeſſionem edidiſſent, qua dicendum contendebant, non vnam personam de Trinitate, ſed ſimpliciter vnum de Trinitate eſſe paſſum in carne, ſed Verbi nomen appoſuere: nam ita in capite quarto: Trinitas etiam poſt incarnationis myſterium Trinitas manſit: quia idem Deus Verbum etiam cum propria carne vnus eſt ex Trinitate, non quòd caro eius ſit de ſubſtantia Trinitatis, ſed quia caro Dei Verbi eſt, qui eſt vnus ex Trinitate.]

Non potuerunt Episcopi Africani ipſorum ita proditam confeſſionem non probare, ignari motæ in Oriente & Romam delatæ controuerſiæ, cuius nulla prorfus eſt mentio apud Fulgentium, qui omnium nomine collegarum ad ipſos reſcripſit, nullam ſuſpicans ſub verborum inuolucro occultatam fuiſſe blaſphemiam, intactamque penitus quaſtionem reliquit, vitauit tamen ipſe verborum ambiguitatem, voce perſonæ vſus, cum vt verè Catholicus dixit capite decimo: Vna ex Trinitate perſona Chriſtus Dei Filius vnicus, vt nos ſaluaret carne conceptus, & natus, &c.] hæcque & alia à ſe poſita eſſe ex Eccleſiæ Catholicae præſcripto

LEGATIO SCYTHIA- RVM MONACHORVM AD AFRICANOS EPISCOPOS.

SCYTHIA- RVM MONACHORVM AD AFRICANOS EPISCOPOS.

FULGENTII VS PRO OMNIBVS AFRICANIS EPISCOPI RE- SCRIPſIT.

scripto & Apostolicæ Romanæ consensu, ingenue profitetur, vt planè à rectè credendi linea A vellatum (quod aiunt) vnguem deflexisse, inueniri non possit.

DE PRIMA TV ECCLIE SIAE ROM. FVLGENTI V S.

Hoc quidem bonum saltem peperit nobis Scytharum perfidia, vt eorum interpellatione sanctus Fulgentius scripserit egregium illum de Incarnatione Verbi & gratia & libero arbitrio commentarium planè aureum, in quo inter alias gemmas nitet de primatu Romanæ Ecclesiæ ista sententia tanto digna doctore: Duorum, inquit, magnorum luminarium, Petri scilicet, Paulique verbis tamquam splendentibus radijs illustrata, eorumque decorata corporibus Romana, quæ mundi caput est, tenet & docet Ecclesia, totusque cum ea Christianus orbis & ad iustitiam nihil hesitans credit, & ad salutem non dubitat confiteri.] hæc Fulgentius; qua vna sententia, veluti cælitus vibrato fulmine, conatus omnes Nonantium confringantur.

SCYTHAR MONACHI ACCVSANT DIOSCORVM.

* Hormisdæ epist. 64.

Sed quid interea, cum Romæ monachi iidem morarentur? Primum omnium, antequam B ipforum impietas penitus patefacta fuisset, vt vindices Catholicæ fidei progrediuntur accusatores Victoris diaconi, necnon Dioscori, à quo ipsi Constantinopoli rei criminis hæresis constituti fuissent: quamobrem placuit Hormisdæ Pontifici eisdem monachos Scythas diutius Romæ detinere vsque ad reditum legatorum, prout idem Pontifex redditis à se his ad Iustinianum litteris docet *:

HORMISDÆ EPIST. DE RETENTIS MONACHIS ROMANIS.

Hormisdæ Iustiniano Illustri. Eulogio viro clarissimo filio nostro deferente, litteras celsitudinis vestræ suscepimus; eoque remeante, debitum persoluentes salutationis officium, significamus Scythas monachos allegasse plurima, quæ nos relinquere indiscussa non possumus: sed legatorum nostrorum, Deo iuuante, festinamus aduentum: pro qua re eos in Vrbe credimus retinendos, à qua nec ipsi ordinatione dissentiant. Amplitudinem vestram tamen retinere confidimus, C quòd de ipsis nobis præterito tempore litteris destinatis scripserit. In quorum allegationibus, cum legatis remeantibus competenter fuerimus instructi, si quid reprehensione dignum cognitio nostra repererit; necesse est, vt circa eos teneamus Ecclesiasticam disciplinam.] Subiicit his Hormisdæ de Victore diacono, quem iidem monachi apud ipsum Romanum Pontificem accusarunt, cum ait:

DE CAUSA VICTORIS DIACONI.

Victorem præterea, qui diaconi perhibetur habere officium, cuius fidem hi ipsi monachi vehementer accusant, vel alios qui peruersas forsitan obijciunt quæstiones, ordinatione domini filij nostri clementissimi Imperatoris, ad Vrbe, vobis suggerentibus, dirigantur: vt vniuersas allegationes, de quibus contendunt, nos possimus agnoscere.] hæc ad Iustinianum Hormisdæ: ex quibus intelligis, ad Romanæ Ecclesiæ tribunal omnes accessum habuisse, ipsum verò Vrbis Episcopum sedisse iudicem vniuersarum controuersiarum, ad quem D concurrant ex Scythia monachi causam acturi, iidemque alijs Constantinopoli degentibus diem dicturi. Sed de quæstione Victoris inferius. Extant aliæ litteræ eiusdem Hormisdæ ad eundem Iustinianum datæ hoc anno, mense Septembris, in quibus de retentione monachorum aliam affert rationem his verbis: Præterea monachos, quos venisse Romam significastis litteris vestris, ad propria mox voluimus reuerti. Sed quia sub testificatione potentia diuinæ dicebant, per insidias in itinere paratas, vitæ sustinere se posse discrimen, volentes redire Constantinopolim: passi non sumus violenter expelli. Quapropter necesse habuimus, venientibus legatis nostris inquirere, quare vera faciente causa, inter eos fuerit commota discordia.] Ita quidem vsque ad quatuordecim menses eosdem retentos fuisse Romæ, defensio Maxentij, de qua agemus anno sequenti, demonstrat.

5 Hormisdæ epist. 65.

MITTITRE- ET QVIAS HORMISDÆ AD IUSTINIANVM.

Significat autem iisdem ad Iustinianum litteris Hormisdæ, se petitas ab eo reliquias (vt E vidimus) mittere: nam hæc habet ad finem epistolæ: Beatissimorum verò Apostolorum Petri & Pauli sanctuaria, sicut religiosissimo quæstis affectu, per harum portitorem sub omni veneratione transmissimus: optantes orationibus eorum, vt mentis vestræ oblatio & desideria gratiæ sint Diuinitatis accepta.] Ex duplici namque pietatis officio commendari ab ipso Pontifice debuit Iustinianus, nempe quod ad S. Petrum misisset oblationem, quodque impensè coleret memoriam Apostolorum, quorum sacras reliquias ad se mitti petisset. Ad postremum hæc ad eum Hormisdæ: Petimus itaque, vt tam de his quæ geruntur pro concordia, quam etiam de incolumitatis vestræ bono nunciatis sollicitudini nostræ gaudium, currente pagina litterarum. Data quarto Nonas Septembris, Eutharico V. C. Conf.]

Quod verò ad ipsos Scythas monachos spectat: cum iussi essent expectare reditum legatorum, ipsi malam causam fouere detecti, fugâ arripere tentauerunt: sed eos Hormisdæ voluit custodiri

A custodiri vsque ad reditum legatorum. Testatur id quidem ipse Pontifex in litteris datis ad finem anni huius, nempe tercio Non. Decembris, ad ipsos legatos, in quibus hæc habet in fine: De personis Scytharum monachorum Iustinianus vir illustris nobis scripsit; quarum exemplaria litterarum fraternitati vestræ direximus. Qui cum nollet sustinere vestræ dilectionis aduentum, & obseruationum moras se dicerent ferre non posse, tentauerunt clam de Vrbe discedere: quos tamen nos faciemus sollicitius custodiri, ea quæ de vobis contraria dixerunt, volentes agnoscere: vt cum reuersi, Deo propitio, fueritis, eorum error rationabilibus adhortationibus corrigatur.] hæc Hormisdæ. At quænam fuerint à monachis contra legatos afferta, ex litteris Dioscori legati intelligitur. Scripserat autè idem Pontifex, eodem nuncio, ad Dioscorum b de iisdem Scythiæ monachis, qui aduersus eum potissimum dederant contestationem, quòd consuetudinè haberet hæreticorum, eo quòd recepisset Victorem diaconum, quem iidem monachi apud Hormisdæ reum fecerant Nestorianæ hæresis.

SCYTHAR MONACHI DVAM TVGAM TENTAVR CVSTODIRI. * Hormisdæ epist. 57.

* Extat to. 1. epist. Rom. Pöt. in Hormisdæ.

B Cum igitur litteris Hormisdæ Papæ ex falsa relatione Scytharum monachorum Dioscorus non nihil se perstringi sensisset; ad eum rescribens; quomodo se habuerit causa Victoris, in primis enarrat; sed & ne vel leui aliqua suspicione apud eundem Pontificem laboraret, exactam Orthodoxæ fidei confessionem iisdem suis apposuit litteris. Audi igitur historiam epistolarem de rebus gestis cum Victore Constantinopoli, quas superius attigimus. ipsa enim epistola Dioscori legati sic incipit *:

* Extat to. 1. epist. Rom. Pöt. post epist. Dioscori Relatio de rebus gestis cum Victore. * continuatorem

Per Eulogium virum sublimem.] & inferius: Significastis mihi ab illis, monachis scilicet, contestationem datam, vt non mihi hæretici iungerentur. Quos dicunt hæreticos, ego ignoro, nisi illos fortè, qui Synodum Chalcedonensem suscipiunt, quos ego Catholicos dico. Victor diaconus dicitur, hæreticus scilicet: quidam cum isto, antequam nos Constantinopolim ingrederemur, habuerunt intentionem * de vno de Trinitate crucifixo, & de Christo composito, & de alijs capitalis à nobis hic positis: obtulerunt contra ipsum libellum tam nobis, quam Episcopo Constantinopolitano. Conuersimus in domum Episcopi, vt inter eos intentionem, quæ vertebatur, agnosceremus. Prædictus Episcopus Synodum Chalcedonensem protulit: legit ante omnes omnia quæ sunt in eodem Concilio constituta, dicens: Præter ista nihil mihi aliud dicitur. Qui sequitur ista, potest inter Catholicos esse. Victor respondit: Suscipio similiter & epistolas Papæ Leonis, & sancti Cyrilli epistolas Synodales, quæ sunt in Chalcedonensi Concilio allegatæ: & manu mea subscribo, & sacramentis confirmo ista me suscipere, & præter ista nihil aliud prædicare: Et si inuentus fuero aliquando extra ista aliud prædicans, nullam circa me peto misericordiam.

Scythæ è contrâ inchoauerunt dicere: Addatur & vnus de Trinitate. Nos è contrâ diximus: Quod non est in quatuor Conciliis definitum, nec in epistolis beati Papæ Leonis, nec nec dicere possumus, nec addere. Displicuit hoc dictum. Victor autem verum sincero animo hæc diceret, an dolosè, quis nosse potest, nisi qui corda cognoscit: Verba ista nos audiimus; Dei est animus iudicare. Postea sine nobis magnificus vir Vitalianus Magister militum inter se & Episcopum Constantinopolitanum vocauerunt prædictum Victorem, locuti sunt cum eo: quid definerint inter se, nescimus.] & inferius post plenissimam fidei Orthodoxæ restitutionem; hæc de iisdem Scythis monachis: Maxentius tamen, qui sub Abbatis vocabulo dixit se congregationem habere: si interrogetur, aut cum quibus monachis vixit, aut in quo monasterio, aut sub quo Abbate monachus factus est: dicere non potest. Similiter & si de Achille dicere voluerit, rem facio superuacua: cui sufficit semper latere propter conscientiam suam ab omnibus Catholicis damnatam. Data Idibus Octobris, Eutharico Consule.] hic finis epistolæ.

SCYTHAR PSEVDONONACHIS.

E Vidisti igitur, quales fuerint pseudomonachi, qui nouis quæstionibus vno simul tempore Orientem Occidentemque perturbant. Hæc attende, ne cum ipforum scripta legeris, eorumdem verborum lenocinio capiaris. Sed & vidisti nebulonum artem, qui sub sanctitate monastici habitus latentes hæretici, eoque progressi sunt, vt Hormisdæm concitauerint in Dioscorum vnum ex Apostolicæ sedis legatis è latere missis. hæc quidem hæretici dolo atque callida fraudulentia. Quæ autem alij Eutychniani hæretici hoc tempore vi grassantes egerint Theflalonice, ab omni profus abhorrent humanitate, & vincunt immanitatem. Sed quænam ista fuerint, scripserunt legati Apostolici ad Hormisdæm: verum quòd tardiùs eorum perlatæ sint Romam litteræ, eadem antea idem Pontifex fama percepit, ob camque causam ad eosdem legatos litteras dedit, quæ sic se habent *:

HÆRETICI FRAVDIBVS VIAGVNT.

* Hormisdæ epist. 56.

Cum nos Ecclesiasticæ prosperitatis gaudia subleuarent, & prope plenum laboris vestri Annal. Eccl. Tom. 7. E fructum

QUAE NE- FARIA IN IOANNEM ET ALIOS ADMISSA SINT.

fructum quotidie caperemus : repente nos inimica vniuersi, quæ repente successerat, fama A confundit: cuius opinionis ordinem, etsi vobis necdum referentibus, suspicamur incertum; pro ipsius rei tamen magnitudine credimus non tacendum. Itaque perlatum est, fratrem & coepiscopum nostrum Ioannem, dum ad Thessalonicam pro suscipiendis tantum libellis, qui promittebantur, accederet, ita plebis irrationabili seditione concussum, vt extincto primùm eo, qui hospitium venienti præbuerat, ipse quoque non dissimili cæde maclatus, & vix sacrosancti fontis reuerentia vindicatus euaserit : cuius seditionis initium sub interroga- tionis dolosæ commeto ab Aristide presbytero narratur exortum. Verùm nos, si hæc mani- festa sunt, ad e de plebe non querimus. Erit in potestate venerandi Principis, temporis sui, & Catholici sacerdotis iniuriam qua iubeat rescare censura. Sed quod ad nos attinet, cura perugili per vos, Deo propitio, desideramus impleri : quia nullum volumus aut non reddita ratione conuertì, aut sic rectam viam fidei profiteri, vt sibi à Principe aliquid sine doctri- B næ remedio causetur imponi.

DE MITTEN- DO ROMAM DOROTHEO EPISCOPO THESSALICIS.

Hæc igitur suggestione vestræ supplicationis peragite, vt Thessalonicensis Episcopus, qui sub interrogationis obtentu Ecclesiasticam pacem protracto in longum nititur dissipare nego- tio, quoniam à vobis suscipere noluit, à Principe ad Urbem directus, ab Apostolica per- cipiat sede doctrinam, & quicquid sibi dubium putet, huc veniens, præsentì à nobis inquisi- tione condiscat : sic enim probare potest, se Catholicæ professionis seruare cautelam, non malitiosè concepta vindicare certamina : sciat nos paratos esse, & bene inquirentes instrue- re, & errantes ad fidei rectum tramitem scientia duce reuocare. quia si dubitans paratam non vult experiri doctrinam, nec rursus in simplicitate cordis, quæ pacis & religionis causa iubentur, admittere, in aperto est, qua mente vel Dei nostri præceptis obsistat, vel Ortho- doxi Principis exempla contemnat. C

HORMISDA IVDET CV- RARI VT ARISTIDES ROMAM VENIAT.

In hac ergo parte totus suggestionis vestræ actus imminet : quia nec illi alia possunt rati- one saluari, & incitata plebis sub hac melius moderatione causa sedatur. Cum quo etiam Aristidem presbyterum clementissimus Princeps ad nos venire præcipiat: quia (sicut præfa- ti sumus) omnes, quorum pax Ecclesiastica ambiguitate diuiditur, simul ac communionem nostram, depulsa mali erroris ægritudine, Catholicæ scientiæ cupimus sentire medicinam. Præterea mox vt præsentia vos contigerit scripta suscipere, debetis ad nos de vestris ali- quem destinare cum relatione, quæ vniuersa contineat, vnde his quæ gesta sunt, vel gerun- tur, sollicitudinem nostrâ releuare debeatis. Datatum quoque litteris vestris adiungite, ne vobis portitoris tarditas possit ascribi. Data tertio Idus Octobris, Eutharico V. C. Consule.] Vt autem rem magis perspectam habeas, Ioannem istum, quem Thessalonicenses ignomi- nia atq; vulneribus apperiuere, fuisse vnum ex Apostolicæ sedis legatis Episcopum, ex reli- quorù legatorum relatione intelliges. Quo enim à pacis auctoribus sensit se diabolus è re- gno suo, cui dominabatur perfidus, spoliari, eo vehementius in ipsos per suos ministros in- faniit. At quomodo re vera ipsa facta grassatio se habuerit, qui remanserunt reliqui Con- stantinopoli legati Apostolicæ sedis, ne deessent officio, nunciare Romano Pontifici, licet tardius eorum Romam perlata epistola fuerit, nempe quarto Kal. Decembris: quæ cum exactè omnia contineat, necessarò hic describenda est; cuius sic se habet titulus * :

* Extat to. 1. epi. Rom. Pöt. in Hormisd.

Suggestio Germani Episcopi, Felicis & Dioscori diaconorum, & Blandi presbyteri. Ipsa verò relatio est huiusmodi :

RELATIO LEGATO- RVM DE RE- BVS THESSALONIC.

Magna misericordia Dei est, & inæstimabilia eius iudicia, qui nihil occultum dimittit, vt probeatur vniuscuiusque conscientia. Dorotheus Thessalonicensis Episcopus non nouus appa- ruit, nec ad præsens factus, sed se demonstrauit quem olim vera prædicabat opinio. Ille E semper in malis desiderijs suis inuolutus, data occasione exercuit, quòd contra fidem Catho- licam semper parturiebat scelus. In alijs litteris significauimus beatitudini vestræ, quo ordine transeuntes Thessalonica, libellos non potuimus suscipere. Erat tamen constitu- tum, post ordinationem sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, vnum ex nobis ad ipsum dirigere : quia hoc sperabat prædictus, vt vnus ex nobis post susceptos libellos cum ipso Missas celebraret, quasi testimonio habens in generalitate se ad vnitatem sedis Apostolicæ esse coniunctum. Etsi tardè, factum est tamen : & venerabilem Ioannem Episcopum ad ipsum dirigentes, directus est cum ipso & communi electione Epiphanis presbyter : Ger- manus venerabilis & illustris Episcopus erat cum eis, & Licinius Comes Scholæ ex ordina- tione clementissimi Imperatoris.

DE IOAN- NE LEGATO

Qui Licinius tamen cum prius pro alia causa esset Thessalonicam directus, congregata Synodo

A Synodo de parocchia Ecclesiæ Thessalonicensis; ibi est inuentus, expectans secundum pro- missionem vnum ex nobis. Voluerunt; ipso præsentè, libellos facere & subscribere; quod factum est: signauit ipsos libellos prædictus vir, & veniens Constantinopolim factum nunci- auit. Dicebatur nobis ab Apocrifario Dorothei: Iubere dirigere qui libellos suscipiat: De- liberatum est (sicut prædiximus) venerabilem Ioannem Episcopum ambulare, vt haberet testimonium subscriptionis illorum. Rogauimus piissimum Imperatorem, vt comes Licini- us ambularet cum eo: quod & factum est.

PRIMUM CONGRES- SVS HAVD PACIFICVS.

Et quia peruenerunt in ciuitatem, nunciatum est Dorotheo per Comitem Licinium, præ- sentiam adesse nostrorum. Qui direxit Aristidem presbyterum cum alijs duobus Episcopis (quos solos sciebat aduersarios esse negotij) vt nostros videret: cum quibus voluerunt face- re primum certamen de libellis, dicentes: Sunt capitula quæ debent emendari. Dixerunt B nostri, non esse in potestate ipsorum hoc facere: Si vultis facere, Deo gratias. si non vultis facere; venimus, salutauimus vos, perambulabimus: Discesserunt post ista verba.

QUAE IN LEGATOS POPVLVS THESSAL.

Ad aliam diem conuenerunt, iterum ista loquentes: & antequam propositionem verbo- rum fecissent, ibi non est intentio generata, non iniuria secuta est: subitò populus infans ir- ruit super ipsum, & duos pueros occiderunt Episcopi, caput etiam fregerunt Episcopo in diu- bus partibus, & renes eius dissipauerunt: & nisi misericordia Dei & defensio S. Marci basi- licæ eruisset eos de manibus eorum, ibi perierant: liberati sunt tamen (quomodo dicitur) quia manus publica superuenit, quæ eos erucere potuit. Ista & istorum concinnameta Doro- thei malitia fabricauit, qui ante biduum quàm peruenerunt nostri Thessalonicam, super duo millia baptizauit: Sacramenta tanta erogauit in populo, quæ possint ipsis ad tempora sufficere; significans plebi, quia fides recta mutatur. sic illos præmunens, ne communio- nem acciperent ab externis, ac baptizarentur in alia fide. vnde iure subiicitur:

C Ista quomodo non habuerant excitare populum? Ista quem non inuitabant ad seditio- nem? Post hoc, ipsum libellum, quem fecerat cum Episcopis, ante populum seidit, dicens: Ego istud vsque ad mortem meam nunquam facio, nec facientibus consentio. Occiderunt & hominem* venerabilem Catholicum, qui nos venientes susceperat in domo sua, qui sem- per separatus fuit à communione Dorothei propter Synodum Chalcedonensem: in quo- talem mortem exercuerunt, qualem illi qui sanctum Proterium occiderunt. Ista ad clem- tissimum Imperatorem peruenerunt, & propè in tota ciuitate Catholicis iustus est propter talia quæ contigerunt scelera. Promittit sancta clementia vindicare, & citare Dorotheum: quia nos contestati sumus pietatem eius, dicentes: Nulla ratione Dorotheum inter Episco- pos, aut in communionem sedis Apostolicæ potest beatissimus Papa recipere: & contra qui voluerit cum in sua cõmunionem recipere, scire se esse reos auctoritate Ecclesiastica. Ista ad D notitiam beatitudinis vestræ festinauimus referre, vt nihil vos lateat, quod in istis partibus agitur. Accepta quarto Kalendas Decembris, Eutharico Consule.]

DE POPULO A DORO- THEO CON- CITATO. Ioannem

Post has autem alia ab iisdem legatis reddita sunt de rebus item Thessalonicensibus ad Hormisdã littere, quibus significabatur, iussu Imperatoris Dorotheum eius ciuitatis Episco- pum malorù omnium instigatorem & auctore, ductum Constantinopolim. Quibus acce- ptis Hormisdã litteris, de ordinando alio Thessalonicensis Ecclesiæ Episcopo, ad eos referri- bens, dat in mandatis epistola autè quæ ab eo data est hoc anno 111. Non. Dec. ita se habet:

DE IOHANNIS AD HAERE- TICIS NE- CATO.

Grauitè nos Ioannis Catholici afflixit interitus, quem hæretici Dorothei vesania per- hibetis extinctum. Ioannes quidem vocabatur Catholicus hospes, qui legatos receperat; ne putès Ioannem Episcopum extinctum, quem superuixisse ex multis constat. Sed pergit E Hormisdã: Nam eundem Dorotheum Constantinopolim iussu Principis didicimus euo- catum. Aduersus quem domino & filio nostro clementissimo Principi debetis insistere, ne in eamdem ciuitatem deuòd reuertatur; sed Episcopatus, quem numquam benè gessit, ho- nore deposito, ab eodè loco ac Ecclesia longius relegetur, vel certè huc ad Urbem sub pro- secutione congrua dirigatur. Ad hanc etiam partem euigilare debetis, ne in locum eius Ari- stides totius mali incensor & cõscius quibuslibet subreptionibus ordinetur: Nam nulli pro- dest mutari personam, si eiusdem forma nequitia perseveret. sed talem virum debetis eli- gere, vt de iudicio vestro cuncta Catholicorum congregatio gratuletur.] hæc de his Hor- misdã. subiicit autem iisdem litteris causam Thomæ & Nicoltrati Episcoporum, qui pete- bant in sedes suas, è quibus eiekti fuerant, restitui. Pro Elia etiam Episcopo Cæsareæ Cappa-

QUAE DEB- CERNAT HORMISDA IN CAUSA THESSAL.

dociaæ æquè sede pulso idè Pontifex ad diuersos litteras dedit, nempe ad Ioannem Constan- tinopolitanum Episcopum, ad Iustinum Augustum & Euphemiam Augustam, ad Iustinia- num

Hormisd. epi. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55.

nam atque Germanum viros clarissimos, in primis verò ad ipsos Apostolicæ sedis legatos. **A**
At quomodo tantum nefas in legatum Apostolicæ sedis eundemque Episcopum per-
petratum, corrumpendo Iudices auro, Episcopi qui vocati sunt Constantinopolim, excusa-
re conati sunt. Dorotheus atque collegæ: audi ex indiculo scripto à Ioanne Apostolicæ se-
dis legato, vel (vt præ se fert titulus) ab Epiphano presbytero, qui cum eodem Ioanne Epi-
scopo Thessalonicam missus fuit: est enim eiusmodi ipsius inscriptio:

<sup>Extat in I.
epi. Rom. Pöt.
in Hormisd.</sup>

Indiculus qui directus est à Ioanne Episcopo, vel ab Epiphano presbytero de Thessalo-
nica. Vel, pro, Et, sæpe in his epistolis vsurpatum inuenies, vt scias ab vtroque indiculum
datum, qui sic se habet:

RELATIO
EPIPHANI
VEL IOAN-
NIS DE
SCHELERE
THESSALO-
NICÆ.

Si pro peccatis nostris isti, qui hinc abducti sunt Episcopi, Constantinopolim fuerint in-
gressi: non dicamus quòd Imperatorem visuri sunt modis omnibus, sed quòd & suis locis
restituuntur. Tantas enim pecunias secum detulerunt, vt non homines, sed possint Ange-
los excæcare. Si ergo (quod absit) ingressi fuerint: tanta falsa per nostram absentiam dicturi
sunt, quanta potest diabolus inuenire. Nam si hic in conspectu nostro plura tentauerunt, &
Domino nobiscum stante confusi sunt: quanta facient per absentiam nostri? Vt ergo eorum
possit dissipari malignitas, iubete nobis præsentibus, si ad audientiam pro peccatis ventum
fuerit, vt constet apud homines non immeritò mortuos esse, & illos patrocinio pecuniæ
laborare. Nos enim eos in omnibus in conspectu Senatus conuincere possumus, quòd hæ-
retici perfecti sunt: tunc demum eorum potest monstrari fallacia.

Item dicendum: Si hæretici non sunt, quomodo ante duas hebdomodas quam nos ve-
nisse, statuerunt omnes in vnum Episcopi, ne quis Missas foras ciuitatem teneret? sed
hinc omnes, vt & multitudo esset futuræ seditioni congregata, & doceri posset secundum
errores eorum. Qui postquam senserunt nos venisse, publicè prædicauerunt, festinandum
esse cum paruulis, ne persecutione veniente, Pagani morentur infantes: & tunc velut ad
alterum Pascha tantos baptizauerunt, vt consuetam festiuitatem superarent. **B**

EXCVSATIO
NE CARERE
SCHELVS PER
PETRATVM
AB HÆRE-
TICIS.

Item dicendum: Si hæretici non sunt, quomodo tanta sacramenta confecerunt, vt ca-
nistra plena omnibus erogarent; ne imminente (sicut dicebant) persecutione, communi-
care non possent? Fecerunt isti, quod sciebant à maioribus factum persecutionum tempo-
ribus, quando accepta sacramenta domum ferebant, quòd ad ecclesiam pergere non lice-
ret, sumentes eadem domi. Sed subdunt: Item si hæretici non sunt, postea quare accusati
sunt Gestis à Candido viro sublimi Vicario Magistri militum prætorianorū in iudicio Præ-
fectorum? Et si maturum periculum cognoscerent affuturum: quare denuò tamquam dam-
nandi, velint subuenire iterum paruulis cupientes; tanta rursus & confutati exercuerunt
baptismata, vt verè cunctis se hæreticos ostendissent: ad quam rem satis & magna po-
restas Præfectorum grauissimè indignata est. **C**

Item si hæretici non sunt: quomodo cum in baptisterio absconditi essemus, consilium
inter se habitum per noctem, veluti de periculo liberare nos volentes, in naui mittere vo-
luerunt, vt hac occasione mari præcipites darent? Cumque nos respondissemus per Deme-
trium & Andream diaconos: Omnes, nos apud vos esse, cognoscunt, quomodo per noctem
nauigare possumus? Sed si vos verè pro nostra salute consulistis, crastina die secretè quin-
que vel sex Senatores, qui periculum substantiæ vel salutis suæ metuunt, vnà cum Magistri
militum Vicario Candido Comite iubete aduocare: cognoscant & ipsi vbi transferimur,
& facimus quod iubent. Sin autem soli, secretim; hoc non facimus. Tunc illi non inue-
nientes effectum, ad horam tacuerunt, & alia die iterum seditionem populi commouerunt:
vnde vix, Deo volente, euasimus.] hætenus quæ supersunt libelli, qui mutili videri potest,
cum in eo nihil de perpetratis cædibus habeatur. Missus autem est ipse libellus ab ipsis le-
gatis Ioanne & Epiphano adhuc Thessalonicæ commorantibus, cum Episcopus Thessalo-
nicensis cum collegis sibi subditis proficisci Constantinopolim iussi sunt, & confarcinati (vt
audisti) auro expugnaturi iustitiam perrexerunt. **D**

DETESTA-
TIO OPPRES-
SAB IUSTI-
TIAE.

At quidnam? potuitne sub clementissimi & veri amantissimi Principis ministris, in re
adeò nefaria, cunctis nota, ab omnibus deplorata Catholicis & declamata Fidelibus, locum
inuenire subreptio, & ad Iudicium coruptelam viam facere sibi aurum? Hic planè, hic illud
opportune exclamandum: Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames?] Proh pu-
dor! sub eo qui à iustitia nomen accepit, Iustino Imperatore, & rerum summam admini-
strante illo, qui itidem à iustitia nomen deducit, Iustiniano, potuit iustitia obrui auro, au-
reisque compedibus vincula detrudi in barathrum veritas: Proh scelus! inultum relinqui valuit
horren-

horrendum facinus, in Episcopum, eundemque Apostolicæ sedis legatum, atque in Ioan-
nem legatorum hospitem perpetratum; clamante præferim Hormisda ab Occidente, &
collegis legatis proximè lacrymis interpellantibus Imperatorem? At quid actum? languens
pedibus; manibusque infirma auro corrupta progressa vindicta, composito ad seueritatem
vultu, Theodorum Thessalonicensem Episcopum, qui amandandus erat in Oasim, in pro-
ximam ciuitatem relegat Heracleam; vbi paucis diebus detentum absque alia pœna car-
nificem ad suam Ecclesiam redire concessit. Habes hæc quidem ex relatione reliquorum
legatorum Constantinopoli commorantium ad Hormisdam Pontificem verbis istis cõscri-
pta, cum Ioannes Episcopus Thessalonicæ detineretur infirmus:

<sup>Extat in I.
epi. Rom. Pöt.
inter epist.
Hormisd.</sup>

Suggestio Germani Episcopi, Felicis & Dioscori diaconorum, & Blandi presbyteri.
Reuerenda vestri Apostolatus alloquia per filios vestros Leonem atque Eulogium defi-
derabili hilaritate suscepimus, quorū prius præceptum, cur quæ Thessalonicæ contigerunt,
non insinuauimus, arguebat. Sed longè ante eius aduentum, occasione comparata, curauimus
significare quæcūque vel rumore venientium, vel eorum qui perulerant scriptis, quo-
rum exempla subter adiunximus, vel piissimi Principis narratione comperimus. Secuta est
vindictæ promissio: aded vt Dorotheus Thessalonicensis Episcopus ad Heracleam dedu-
ceretur ciuitatem, donec causa terminum reperiret. Inter hæc, secundum ea quæ præcepi-
stis, auctoritatem Apostolatus vestri Principi insinuare curauimus, vt ad pereipiendam do-
ctrinam Catholicæ puritatis, Romam præfatus Dorotheus vnà cum Aristide mitteretur.
Qui respondit, causam non esse, pro qua Romam delegarentur audiendi, vbi sine accusa-
torum controuersia sese possent liberi excusare. Sed repente, dum hæc geruntur, ab He-
racleensi (quantum agnouimus) in qua tenebatur, dimissus est ciuitate: quam ob causam,
vel qua ratione, aut conditione, vel quibus agentibus, ignoramus.] hæc de Dorotheo. per-
gunt legati de anni sequentis Paschali calculo, dicentes:

RELATIO
LEGATOR.
DE REBUS
DOROTHEI
THESSALO-
NICÆ EPISC.

De Paschali die, vestra beatitudo cognoscat, concordare Orientalium cum Apostolica
sede sententiam, vt decimo tertio Kalendarum Maiarum die festiuitas celebranda speretur,
sicut Ioannis quocumque Constantinopolitani Antistitis relatione clarebit. Superest, vt oratio-
nis beatitudinis, vestræ adiunxerit celeriter (sicut cupimus) vestris mereamur præsentari
vestigiis.] hætenus legatorum relatio. Quæ autem secuta sint in causa eiusdem Thessalo-
nicensis Episcopi, sequenti anno (vt tempus postulat) referemus. **E**

DE PASCHA
LI, DIE I-
DEM OM-
NIUM CON-
SENSVS.

At quæ sunt anni huius reliqua, his coniungamus. Hoc namque anno (vt ex supputatione
Euagrii satis perspicue colligitur) in impium illum atque nefarium Seuerum Antiochenum
pseudoeπισcopum totius Orientis depopulatorem lata est ab Imp. sententia, vt damnati in
Synodis sæpe hominis lingua, qua Deum iugiter blasphemabat, præcideretur. At nefarius
impostor meritis pœnas fuga vitauit: licet aliter Euagrii sonent verba, dum ait: Seuerus
mandato Iustini, primo regni sui anno, prehensus pœnas dat, lingua (vt nonnulli prædicant)
abscissa.] dicendum potius, ipsum accepisse de abscindenda lingua sententiam: quod irro-
gati sententia supplicium fuga vitauit, vt ex eiusdem Euagrii verbis, quæ mox subdit, appa-
ret, necnon ex Liberato Diacono, pergit enim ita Euagrius: Quod negotium datum fuit Ire-
neo, qui magistratum quemdam Antiochiæ in Oriente id temporis administravit. Confir-
mat quoque Seuerus ipse, supplicii ei irrogandi negotium Irenæo commissum, in litteris
quas scripsit ad Antiochenos; modumque fugæ suæ exponit: in quibus quoque Irenæum
grauissimis vexat conuiciis, eumque diligentissimè obseruasse ait, ne Antiochia euolaret.

SEVERVS
PVLSVS AN-
TIOCHIA.

Sunt qui dicunt, Vitalianum Magistrum militum, de quo sæpe superius (ad id enim tempo-
ris videbatur maximè auctoritate & gratia apud Iustinum valere) linguam Seueri ideo pos-
tulasse, quòd Seuerus in suis concionibus probra & contumelias in eum iecerat. Ex sua verò
Episcopali sede fugit Gorpizo mense, quem Latini Septembrem vocant, anni quingentesi-
mo sexagesimo septimo post nomen vrbi Antiochiæ impositum.] est hic præsens annus
ex eiusdem auctoris sententia, dum agens de Iustini Imperatoris ingressu, numerat quin-
gentesimum sexagesimum sextum Antiochiæ nominis annum, ac proinde vbi dicit id pri-
mo Iustini anno factum, constat ipsum quidem exactum numerasse annum, cum ipsius sen-
tentia liqueat id accidisse secundo ipsius Principis inchoato. Subdit verò idem Euagrius: In
eius sedem successit Paulus: cui dabatur mandatum, vt Concilium Chalcedonense palam
prædicaret. Qui sua sponte decedens Antiochia, certo iam vitæ cursu confecto, commune
vniuersæ carnis iter ingreditur.] hæc Euagrius, ex quo alij eadem acceperunt.

Euag. hist.
lib. 4. c. 4.

Euag. lib. 4.
c. 1.

Mandatum erat Imperatoris, vt qui prædicare renuerent Chalcedonense Concilium, à
suis

fuis sedibus pellerentur. Ante Severum autem eiusdem iussu Imperatoris damnatum, eadem A ex causa eiectum fuisse Iulianum Episcopum Alicarnasense, Liberatus Diaconus agens & de Seueri fuga narrat his verbis: Iam enim ab ipso Imperatore Iulianus Alicarnasense Episcopus pro eadem sancta Synodo, eo quod eam non reciperet, pulsus fuerat sede. Quod sciens Severus, & prouidens quid sibi immineret, clam nocte descendit Seleuciam, & nauem conscendens, fugit Alexandriam, ad quam ciuitatem & Iulianus fugerat.] hæc Liberatus.

Porro iidem nefandissimi hæretici Alexandriam fugientes, inuenerunt ibi defunctum suum ipsorum collegam impietatis Dioscorum Iuniorem, cum iam annos tres sedem illam occupasset, subrogatumque in locum eius ab hæreticis Timotheum æquæ hæreticum, à quo ambo suscepti sunt. Haud enim eo statu res erant Alexandriæ, ut eis sicut aliis Iustinus Imp. facile mederi potuisset, populo ipso pariter cum suis Episcopis in hæresim captiuo deducto, cui patrocinari etiam magno cum vitæ discrimine parati essent. Illud namque ciuium animis infixerant seductores, Chalcedonense Concilium fuisse Nestorianorum conuenum, ab eoque destrui quæcunque ipsorum Antistitem, non alium quam quàm Cyrilli scriptorum defensorem se exhibuisse. His igitur & aliis huiuscemodi dolosis artibus, calumniis, atque mendacis execrandi impostores illi populum aded. dementarunt, ut planè se obsequium præstare Deo putarent, si aduersus fidem Catholicam fortes immobilesque constiterent, & eam etiam vitæ dispendio oppugnarent. Sic itaque defensione tumultuantis populi, qui illuc confugiebant hæretici, securi degere videbantur: magno namque periculo ab Imperatoribus perturbari Alexandrinos, exempla plurima docuere.

Sed quòdnam nouum portentum his diebus talium commercio Ægyptus prodidit, audi à Liberato Diacono: Sub isto, inquit, Timotheo de corruptibili & incorruptibili apud ipsam Ecclesiam quæstio mota est, hoc modo: Requisiuit quidam monachus Seuerum, quid oporteret dicere, Corpus Domini nostri Iesu Christi corruptibile, an incorruptibile. Ille respondit, sanctos Patres corruptibile illud dixisse. Hæc audientes quidam Alexandrinorum, cum requisissent Iulianum in alio loco sedentem, quid ipse diceret de eadem quæstione: ille dixit, sanctos Patres contraria dicere. Horum itaque singuli statuere proprium responsum volentes, scripserunt libros aduersus alterutrum: qui venientes in multitudinem ciuitatis, Ecclesiam illam diuiserunt, & alios quidem fecerunt Corrupticolas appellari, verum incorruptibilitatis assertores Phantasiastas. Timotheus verò magis sententiam Seueri secutus est. Cui cum diceret Themistius diaconus eius: Si corpus Christi corruptibile est, debemus eum dicere & aliqua ignorasse, sicut de Lazaro. Hoc Timotheus negauit dicendum: à cuius communione Themistius discedens, schisma fecit, & ab ipso dicti sunt in Ægypto Themistiani.] D hucusque Liberatus. Ita planè accidere consuevit, ut deuiantes semel à recto tramite fidei Orthodoxæ, per errorum abrupta ferantur infelices hæretici inter se ipsos sententiarum contrarietate discissi, cum cuique liberum esse vident quicquid velit astruere: qui & pruriginis gloriæ iugiter exagitati, nouum semper quid excogitare laborat, ex quo nomen nancisci queant de secta primum, dedignantes hæretici simpliciter nominari & veluti gregales milites dici, apperentes nomen hæresiarchæ. Agit de iisdem Leontius Scholiasticus: reliqua autem, quæ ad hæc spectant, suis dicentur locis.

Quingentesimus atque vigesimus Christi annus Rustico & Vitaliano Consulibus signatus habetur, quorum Rusticus in Occidente, Vitalianus verò in Oriente creatus est, sed infelici exitu: suo enim Consulatu suum consignauit interitum, de quo ita Marcellinus Comes in Chronico: Vitalianus mense Consulatus sui septimo, decemseptem vulneribus confossus in Palatio, cum Cleriano & Paulo satellitibus interemptus est.] luit pœnas de patrocinio Eurychianis monachis præstito aduersus Apostolicæ sedis legatos, ut anno superiori fufius dictum est: quod enim & ipse genere Scythæ esset atque affinis Leontio Scythæ monacho, fuit iisdem Scythæ monachis aduersus ipsos Apostolicæ sedis legatos. De eiusdem interitu agens Euagrius, sic ait: Consul factus, cum in Palatio verlaretur in porta quadam post aulam posita, per dolum cæsus occubuit: hasque pœnas pro scelere, quæ tam incon-

Liberat. in Ezech. 6. 19. tom. 2. Conc. IULIANVS ET SEVERVS FUGIUNT ALEXAND.

MISERANDVS STATVS ECCLESIAE ALEXAND.

Liberat. in Ezech. 6. 19. NOVAS HÆRESIS ORTAS IN ÆGYPTO.

HÆRETICI THEMISTIANI.

Leont. de fest. Aët. 5.

VITALIANI CONSULIS OBITU.

Euag. lib. 4. c. 3.

A inconsideratè contra Imperium Romanum conseruata, persoluit.] hæc ipse, planè alludens ad res ab eo gestas contra Anastasium Imperatorem, pro quibus sanè summa laude dignus habendus erat, si quæ fecit, non regnandi animo, sed rectæ religionis intuitu instituit, ut superius demonstratum est: ut planè satis perspicue fuerit patefactum, rectè facta si rectè careant intentione, minime solere consequi rectum finem, sed de his satis.

Quod ad res Ecclesiasticas spectat: eadem ipsa quæ ante annum à Iustino Imperatore cepta sunt Constantinopoli de restituenda pace atque concordia Orientalis Ecclesiæ, ab eodem, ut ad optatum finem vbique perducerentur, infatigabili studio laboratum est, prout scriptæ ab eo hoc anno ad Hormisdam Romanum Pontificem epistolæ docent, de quibus singulis ordine temporis agendum. Cum igitur qui extra Ecclesiam hætenus in castris hostilibus militarent Episcopi, ad vnitatem Catholicæ Ecclesiæ se velle redire significarent, libellos obtulerunt ipsi Iustino Imperatori, petentes, ut de his quæ ad fidem spectant, quæstiones aliquæ solverentur, ne quis dubitationis scrupulus eorum mentibus insideret. His acceptis Imperator, probè sciens non esse secularium Principum de fide soluere quæstiones, sed primarij, qui Ecclesiæ Catholicæ præsideret Antistitis, easdem ad Hormisdam Papam soluendas misit, has ad eum litteras scribens mense Ianuario:

Iustinus Augustus Hormisdæ Papæ. Quanto flagramus studio pro colligendis concordia sacratissimis Ecclesiis, iam dudum nos palam fecisse dignoscitur: qui & ab ineunte nostro Imperio sanctitudinem vestram admouendam duximus, quo certos dirigeret, ut interuentu eorum, remedium aliquod his rebus inueniri possit. Et antequam aduenerint qui destinati sunt, euncta præparauimus, quòd facilius transigerentur, quæ per hanc florentissimam urbem disponenda fuerant. Verum quoniam preces nostro numini porrectæ sunt ex diuersis Eois prouinciis, certa quædam dissentibus pro fide Catholicæ, secretaque suæ mentis declarantibus, quæ apud se pro indiuidua Trinitate constituta testantur, quæque firmiter sese recepturos ostenditur: hisque relictis, Dioscorus aliqua afferuit non conuenienti ordine inserta fuisse: meritò duximus aperienda vobis ea, quæ sumus edocti. Non multo itaque post à nobis quidam destinabitur ad certiore faciendam beatitudinem tuam super omnibus, & insinuandas vobis supplicationes, quæ nobis oblatæ sunt, & responsum pietatis vestræ referendum, quòd possint reserari tandem dubitationes incongruæ. Securi igitur de nostro consilio, sollicitis orationibus placare nobis Diuinitatem summam dignemini. Data decimoquarto Kal. Februarij, Constantinopoli, Vitaliano & Rustico Cons.] qua die etiam data extant nouissimæ Ioannis Constantinopolitani litteræ de Paschali solemnitate hoc anno celebranda decimotertio Kal. Maij. Quænam autem essent quæstiones illæ, de quibus Iustinus Imp. Hormisdam consuluit, ex aliis eiusdem Augusti litteris ad eundem Pontificem datis in fine huius anni patebunt: ad illud enim vsque tempus dilata est Imperatoris legatio, quam se in recitatis litteris ad ipsum fore missurum pollicetur.

At non Imperator tantum, sed & Iustinianus vir clarissimus Comes Domesticorum eodem argumento ad ipsum Hormisdam litteras dedit, ab eodem propositarum quæstionum expectans Apostolicam definitionem. Quibus acceptis Summus Pontifex, in his quas ad ipsum litteras reddidit, rem breuiter attingens, pollicetur plenius se ipsi eo tempore satisfacturum, cum per legatum ab Imp. Romam mittendum res omnes magis accuratè expressas accepisset: interim verò has breues ad ipsum litteras rescripsit, quas hic tibi legedas proponimus:

Hormisda Iustiniano viro illustri. Quod celsitudo vestra animi circa me sui beneuolentiam dignatur ostendere, facitis rem Deo placitam & rectæ conscientie congruentem. Sed si non parua sunt nobis huius emolumenta propositi: maior in vos fructus de tali bonitate reuertitur. Neque enim vacua honorificentia est, quæ defertur Antistiti: Indubitatum siquidem est, quia honor ministri, cultus est domini, & qui personam sacerdotis magni habet, maiorem remunerationem ab eo, cui sacerdos famulatur, accipiet; dicente Domino Iesu, iis qui Prophetas in honore suscipiunt, suam mercedem esse reddendam. Et apud me quidem magni est gratia vestra momenti, eo tamen pretiosior, quia quicquid mihi gratiæ dignanter impenditis, in Ecclesiæ defensione monstratis.

Sed ut ad id quod celsitudo vestra desiderat, noster sermo dirigatur: quamquam & eminentissimus Imperator & vos promittatis legationem esse venturam; & id cum ratione conuenerit, ut eorum qui dirigendi sunt, super omnibus nos docuerit expectare præsentiam tamen

IUSTINVS IMP. QUÆSTIONES DE FIDE REFERT AD HORMISD.

Extant inter litteras Hormisdæ Papæ. tom. 1. epist. Rom. Pont. IUSTINVS AD HORMISD. DE EPISCOPORVM QUÆSTIONIBVS.

ostendunt.

Extant inter Hormisdæ epist.

Hormisdæ epist. 74.

HORMISD. AD IUSTINIANVM EPISC.

Matt. 20.

Has accipiens à Possessore Episcopo litteras per Iustinum diaconū Hormisda Papa, quod A nouæ quæstionis occasione videret alterius scissionis in Oriente imminere periculū, responde- dere minime prætermisit, Iulius Augusti rescribēs ad Possessorem epistolā: qua etiam, quod fatis sciret ob Scythas Romam profectos monachos repulso à legatis, nouæ controuersie causa Constantinopolitanam Ecclesiam (quod & Possessor ipse scriptis docuerat) hæretico- rum insidiis laborare; primum omnium post deplorata præsentia mala, idem Hormisda de his, quæ cum illis transacta erant, voluit per eundem Possessorem Orientalibus innotescere. Porro de huius certa fide epistolæ, quàm ab ipsis aduersariis monachis Scythiæ in controuersiam deductam & negatam Hormisda esse scimus, quod valde per eam perstringe- rentur, agemus in fine ipsius: modò ipsa hic integra reddenda erit, quæ sic se habet:

*Exat emen- datione inter scrip- ta loan- nis Maxenti, mandator vero inter Hormisda epist.

AD POSSES- SOREM HOR- MISDAE PA- PAE EPIST.

*Psal. 128.

*iustificare

SCYTHAE MONACHI QVALES.

*2. Tim. 2.

TURBAE CONCITAE RVNT ROMAE SCYTHAE MONACHI. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

*Hormisda epist. 56. in p. 1.

Hormisda Possessori Episcopo. Sicut rationi congruit, vt consulant ambigentes, ita par est, respondere consultos: quia B ipse impellit in errorem, qui non instruit ignorantem; nec quicquam aptius est studioso reli- gionis, quàm inquisitio veritatis, quando facilius deuium vitat, qui iter per quod graditur, rogat. Sed priusquam respondendi curā de his quæ dilectio tua percunctatur, aggrediar: li- benter in litteris tuis fidei tuæ me fateor inuenisse feruorem, cuius calore succensus, rediui- uam in illis partibus infidelium peruersitatem vigere suspiras. Dignissimus dolor, qui dedita Deo corda contristat: nec enim est apud eos lapsus inlamentabilis, quibus est igniculus cha- ritaris: quia vnū spiritualium vorum est salus inconcussa cunctorum. Sed non est ignota Ec- clesie Dei de huiusmodi procellis aut insueta tempestas: & quamuis rectoris sui gubernacu- lo inconcussa persistat, variis tamen insurgentium fluctuum laborat vexata turbibus. Nam vnde est Psalmidici vox Prophetæ, qui ipsius Ecclesie personam, Spiritu quo impel- lebatur, assumens: Sæpe, inquit, expugnauerunt me à iuuentute mea: etenim non potue- runt mihi? Concutiunt, sed in nihilo præualebūt. Adhuc in area sumus, mixta sunt frumen- ta cum paleis: gemunt boni consortia malorum, sed superest flamma non necessariis, & pa- rata sunt horrea iam probatis. Vbi terrarum non est ista permixtio? Nos fixis decet instare vestigiis: proficiemus inter aduersantes propriis bonis, si erroribus non inuoluamur alienis. Probat enim virtutis suæ validum robur, qui cum impellitur, non mouetur.

Vbi non variæ tentationis aculei? Quales per hunc ferè iugem annum quorundam Scy- tharum, qui monachos præ se ferebant specie, non veritate, professione, non opere, subtili- tectas calliditate versutias, & sub religionis obtentu famulantiæ odii suis venenā pertuli- mus, studentes eos ab interno vulnere medicabilis patientiæ moderamine sanare, B. Pauli monita non tacentes: Nōli verbis contendere: ad nihil enim vtile est, nisi ad subuersio- nem audientium. Sed quando virus, quod viscera penetrauit, euellitur? Quando corda ma- le sibi credula veritatis obtemperant institutis? Quando induit obedientiæ humilitatem opinionibus suis vallata superbia? Quando acquiescunt paci contentionum studiis assueri, sola certamina amantes de religione captare, & mandata negligere? Numquam apud eos charitas nouo commendata præcepto, numquam pax Dominico relicta discessu, vna perti- nacis cura propositi, rationi velle imperare, non credere; contemptores auctoritatum vete- rum, nouarum cupidi quæstionum; solam putantes scientiæ rectam viam, qualibet conce- pta facilitate sententiam: consueque tumoris elati, vt ad arbitrium suum vtriusque Orbis pu- tent inclinandum esse iudicium: nec in numero Fidelium deputantes sequaces traditionis paternæ, si suæ viderint cedere nolle sententiæ: docti crimina ferere, obreſtationum ve- nena componere, integrum Ecclesie corpus odisse, seditiones instruere, inuidiam concita- re, & pro obedientia, quæ in cœnobus principatum regularis obtinet disciplinæ, obstina- tionem pertinacis amare superbiæ.

Non illos potuimus monitis, non mansuetudine, non auctoritate comprimere. In publi- cum vsque prodire conuentum, ad cōursionem quietis circa Regum etiam statuas incla- mantes: & nisi fidelis populi cōstantia restitisset, per diabolicæ femina nefanda zizanias apud illos dissensionem & discordiam cōmouissent, per quos adiutorio Dei de religione eorum est pulsa dissensio. De eis serò probauimus prophetica Apostolum voce dixisse: In nouis- simis diebus instare tempora periculosa, & fore homines sui tantum amatores, habentes formam pietatis, virtutem autem eius abnegantes; itaq; esse vitandos. Hæc ideo dilectioni vestræ indicanda sub occasione credidimus, ne si illuc fuerint fortè delati, ignorantes quem- admodum se in vrbe Romana tractauerint, sub aliqua verborum simulatione deciperent. Hæc de Scythis Hormisda, quos in epistola superioris anno data ad legatos Constantino- poli

A poli commorantes, fugam tentasse, sed custodiri iussos fuisse (vt vidimus) tradidit. At quæ sequuntur, responsum continent de libris Fausti Regiensis Episcopi istis verbis:

Hi verò, quos vos de Fausti cuiusdam Galli Antistitis dictis consuluisse, litteris indicastis: id sibi responsum habeant: Neque illum recipi, neque quemquam, quos in auctoritate Pa- trum non recipit examen Catholice fidei, aut Ecclesiasticæ disciplinæ ambiguitatem posse gignere, aut religiosi præiudicium comparare. Fixa sunt à Patribus, quæ Fideles sectari de- beant instituta: Siue interpretatio, siue prædicatio, seu verbum populi ædificatione com- positum, si cum fide recta & doctrina sana concordat, admittitur; si discordat, abolerur.

Vnum est fundamentum, extra quod quælibet fabrica si confurgit, infirma est: super il- lud quisquis ædificat, siue vilis, siue pretiosa, consideret. Errat autem à via, qui ab eo quod Patrum electio monstrauit, exorbitat: nec tamen improbatur diligentia per multa discer- rens, sed animus à veritate declinans. Sæpe de his necessaria prouidetur, de quibus ipsi æmuli conuincantur, instructio. Nec vitio dari potest, nosse quod fugias: arque ideo non le- gentes incongrua in culpam veniunt, sed sequentes. Quod si ita non esset, numquam do- ctor ille Gentium acquirisset nunciare Fidelibus: Omnia probate, quod bonum est, te- nete. Non ab re est, etiam mundanum, non tamen à ratione discretum miscere sermonem. Fertur quidam nobilis arte pingendi, cum equum penicillo vellet explicare, perfectū asel- lum sibi proposuisse pingenti, asserens, non vt iumentum imitaretur informe, sed ne in ali- cuius informis lineamenti similitudinem lapsus incideret.

Non improvidè veneranda Patrum sapientia fidei posteritati, quæ essent Catholica do- gmata, definiit; certa librorum etiam veterum in auctoritatem recipienda, sancto Spiritu instruyente, præstans: ne opinioni suæ lector indulgens, non quod ædificationi Ecclesiasticæ conueniret, sed quod voluptas sua concepisset, assereret. Quid ergo calumniatis opus erat, extra cōstitutos Ecclesie terminos porrigere quæstiones, & de his quæ habentur dicta, quasi dicta non sint, mouere certamina, cum Christiana fides Canonicis libris, & Synodali- bus præceptis, & Patrum regularibus constitutis stabili & inconcussio termino limitetur? inculcat hæc magna energia Hormisda, alludens ipse quidem ad censuram Gelasij Papæ at- que Romanæ Synodi, quorum decreto scripta ipsius Fausti reiecta sunt inter apocrypha. Sed subdit: De arbitrio tamen libero & gratia Dei, quod Romana, (hoc est Catholica) sequatur & asseueret Ecclesia, licet in variis libris beati Augustini, & maxime ad Hilarium & Prospe- rum, possit cognosci: tamen in scriiniis Ecclesiasticis expressa capitula continentur: quæ si tibi desunt, & necessaria creditis, destinabimus: quamquam qui diligenter Apostoli dicta considerat, quid sequi debeat, euidenter cognoscat. Data Iulius Augusti.] hætenus Hor- misda Papæ ad Possessorem Episcopum missa epistola, licet (vt aduersarij quæsti sunt) ead- em facta Encyclica longè lateque per provincias fuerit diuulgata.

Cum verò his se litteris perurgeri vehementer sensissent Scythæ monachi, ex iis qui vi- debatur esse disertior, Iohannes cognomento Maxentius aduersus eandem epistolam scri- psit apologiam, in qua vt liberam dicendi sibi compararet facultatem, Hormisda esse nega- uit epistolam, ab aduersariis eius nomine scriptam affirmans. Non enim eo proteruiæ atque procacitatis peruenerant isti, vt contra epistolam Romani Pontificis auderent contentiosum funem trahere, & refractarium stylum exerere. Ex quibus intelligas, in quam profundiorum foueam prolapsi sepulti iaceant infelices hæretici nostri temporis, qui palam publiceq; cla- morosa contradictione & obstinata auersione exagitare studentes Romanos Pontifices, pec- catum suum vt Sodoma prædicant. Ceterum quod ad præsentium monachorum nega- tionem spectat, etsi modestiæ velamentum quoddam habuisse videri possint, mendaces tam- en penitus cognoscuntur. Intelliget hæc perspicuè, qui reliquas omnes Hormisda Papæ epistolas ea in causa, eodemque argumento datas perlegerit, & quæ ab eodem sequenti an- no scriptæ reperiuntur: vt planè nulla sit ratio negandi hanc epistolam esse Hormisda, alias verò eodem argumento ab ipso conscriptas esse ipsius asserere, cum sicut illis, ita & istis lit- teris iidem monachi perstringantur. Ex connexionem igitur & compaginationem rerum gesta- rum, sententiarum atque verborum proprietate, ex stylo & aliis pluribus signis, esse Hor- misda, vnusquisque expendens cuncta, probè cognosceret: Illi tantum id negauerunt, qui scripta Maxentij dumtaxat legentes, & iudicantes secundum illa ipsum esse Catholicum, veluti pretio redimunt ad excusandum Hormisdam, ne Orthodoxorum insecutor argui possit. Verum cum ludificationem detegunt impostorum, in contrariam sententiam cita- to cursu eosdem pedibus ituros non dubitamus.

DE LIBRIS FAUSTI SENTENTIA HORMISDAE PAP.

QUOMODO LEGENDI LIBRI IMPROBATI.

*1. Thess. 5.

*transita

VERE ESSB HORMISDAE EPIST. A D POSSESSO- REM.

*Iste 3.

Sed

DE RESPON-
SIONE MA-
XENTII
MENDACII
REFERATA.

Sed æque scandalum patietur, qui legens eiusdem Maxentij pro monachis Scythiæ re-
sponſionem, omnibus quæ ab eo dicuntur, certam fidem adhibendam esse putavit. At quis
in his existimet vel ex hoc ipsis esse credendum, qui (vt anno superiori vidimus) cum non
essent, se monachos, monachorumq; patres esse profiterentur: quique etiam vt persuade-
rent Catholicis se esse Catholicos, pro ratione temporis & personarum, fidei formulas habe-
rent diuersas? qui insuper mendacia aperte esse locuti, ex aliis Hormisdæ epistolis conuin-
cuntur? Cuius esse fidei eos putas, qui iisdem suis scriptis calumniati sunt Dioscorum Apo-
stolicam sedem pariter hæreticum nominant in eadem responsione Maxentij? Quam etiam
turpiter idem Maxentius auctorem epistolæ ad Possessorem hæreticum fuisse mentitur?
At quàm manifesta illa calumnia est, qua notam eidem inurit Hormisdæ, quasi deprauatus
à Dioscoro, negarit Christum vnum de sancta Trinitate, cum scripta ipsius extent Hormis-
dæ, in quibus legitur expressè huius mendacij confutatio?

CALUM-
NIAR MON-
ACHORUM
STRVOSAB
MAXENTII.

Sed & quàm monstruosum mendacium, quod eadem responsione Maxentius testetur,
eundem Dioscorum Apostolicæ sedis legatum & alios eadem cum eo sentientes sic dicere
Christum vnam esse personam in Trinitate, vt nõ fieri velint ipsum Christum esse Deum
Verbum, sed æquiuocè intelligere eos vocem personæ non pro supposito, siue subsistentia,
sed quempiam alterum representantem appellare personam? quàm enim id longè longius,
atque longissimè dicam, abhorreat à Dioscori legati scriptis & Hormisdæ, cuius ille loque-
batur ore, omnes quæ ipsorum reperiuntur epistolæ clamant. Demùm verò quàm patens
illud esse mendacium dicas, dum idem Maxentius in eadem responsione sigillat Hormis-
dam Pontificem, dicens aliquid humani ipsum esse passum, cum antequam Dioscorus le-
gatus Romam rediret, ne argui posset à monachis, eos expulerit per Defensores ab Vrbe, ob
id notam inurens Hormisdæ conuicti hæreticæ cum Dioscoro prauitatis, quem procla-
mat aperte esse Nestorianum hæreticum: quàm inquam patens, putens, impudensq; men-
dacium id sit, litteræ Hormisdæ datæ anno superiori significant, quibus tradit eos abire ius-
sus, statim vt Romam venerant, sed ipsos recusantes ob viæ periculũ, noluisse Hormisdam
eos violenter expelli, sed retinuisse: immo ipsis tentantibus postea fugam arripere, eisdem
monachis impedimento fuisse, ne fugerent, & reditum legatorum vt expectarent, custodi-
ri eos iussisse. Quàm longè igitur proculq; abest, vt ipsi (vt dicebant) expulsi fuerint, qui
ne fugerent, ab Hormisdæ iussi sunt custodiri? Sed fugerunt utique postea, cum liberiores
dimissi, ea abusi licentia, publicas in publicis locis scriptas contestationes affixere.

Hormisdæ
epist. 63.

Hormisdæ
epist. 64.
DE TRV-
SIVR IMPO-
SITVRAE
MAXENTII.

Hormisdæ
epist. 66.

Sed audi iterum hæc omnia verbis Hormisdæ testata: atque primum repetã quæ ad Iusti-
nianũ anno superiori scripsit idẽ Hormisdæ Papa, cuius hæc sunt verba. Significantes Scy-
thas monachos allegasse plurima, quæ nos relinquere indiscussa non possumus, sed legato-
rum nostrorum, Deo iuuante, festinemus aduentũ: pro quã re eosdẽ monachos in Vrbe credi-
mus retinendos, &c.] & ad legatos Apostolicos Constantinopoli cõmoranates quæ idẽ scri-
pserit, licet recitata superius, hic repetẽda necessariò ducimus ad conuincendã balatronum
impudentiam foliis ficus turpem nuditate obtẽgere frustra conatium, dum ait: Cum nol-
lent sustinere vestræ dilectionis aduentum & obseruationũ moras se dicerent ferre nõ pos-
se: tentauerunt clam de Vrbe discedere; quos nos faciemus sollicitius custodiri: vt cum re-
uersi, Deo propitio, fueritis, eorum error rationabilibus adhortationibus corrigatur.] Hæc
Hormisdæ: quibus perspicue vides, quantũ à vero absit, vt (quod Maxentius iactat) pulsi fue-
runt, cum ne fugã captarent, eos Pontifex sollicitius custodiri præceperit. Factũ verò postea
est, vt iam propinquantem legatorum Romam reditu, causã diffusi homines isti, haud latius
ipsorum aspectum, quos Nestorianæ hæresis accusarant, opportunitatem temporis nacti,
contestationibus publicè affixis, aufererent. Contestationes autẽ illas, quæ ab ipsis Scythis
monachis in publicis locis affixæ fuerunt, haud aliis ab iis fuisse putamus duodecim ana-
thematis, quæ in ipsius omnium ore loquentis Maxentij scriptis adhuc extant.

At quæ tantã temeritas atque procacia & prorsus effrenis audacia (rogo hæc diligẽter ex-
pende) pseudomonachorũ istorum fuit, vt cum à sacrosancto Concilio Chalcedonensi vetiti
sunt monachi de fide disserere, isti eiusdem Concilij in omnibus hostes & refractarij non so-
lum de fide ausi fuerint disputare, sed & de his quæ ad eam pertinet sententiam ferre, infer-
req; cõtradictentibus anathema: Vidisses pro monstro Maxentium monachũ se fingentem,
atq; præferentem Catholicam fidem hæreticum, perinde ac in Pontificia sede locatum,
Orbi vniuerso de fide sancire leges, & in aduersantes quosque anathematis sententias ferre.

Si hæc

A Si hæc igitur paulo accuratius à doctissimo atque maximè pio viro Ioanne Cochleæ per-
uestigata cognitaq; fuissent, nequaquam Maxentij inter Catholicos & defensores Catho-
licæ veritatis connumerasset, nec improbasset ex eius sententia epistolam ad Possessorem
tamquam ab aliquo hæretico Hormisdæ nomine scriptam, quæ verè pia & ab eodem Pon-
tificem scripta monstratur. Sed excusandus vir fama celebris, quod carens citatis Hormisdæ
epistolis, & aliorum ad ipsum datis, quæ ad præsens vsque tẽpus latuerunt in bibliothecis ob-
ductæ situ, & obscuræ vetustate, haud facultatem habere potuit cuncta exactius disquirendi.

EXCUSA-
TVR CO-
CHLEÆVS.

Interea temporis, cum hanc ad Possessorem Hormisdæ Papa epistolam scriberet, cum
monachi Scythiæ iam (vt dictum est) fugam arripissent, Apostolicæ sedis legati Constanti-
nopoli Romam reuersi sunt: extant enim ipsius Hormisdæ litteræ accelerantis ipsorum
reditum. Porro discessisse eos mense Iulij, litteræ Iustini Imperatoris ad Hormisdam datæ
ipsis legatis discedentibus, satis indicant, in quibus idem Imperator in ipsorum commen-
datione hæc in fine habet: In præsentem verò redeuntibus viris religiosissimis, tam appellan-
dam vestram reuerentiam credidimus, quàm commonendam, vt suis orationibus pro no-
stro vtatur Imperio, proq; incolumitate Reipublicæ. Data septimo Idus Iulij, Constanti-
nopoli, Vitaliano & Rustico VV. CC. Consulibus.]

DE REDITV
LEGATO-
RVN.
Hormisdæ
epist. 64.

Interea autem dum Romæ hæc agerentur, Epiphanius Constantinopolitanus Episcopus
memor officij, quod iure debitum ab eo (vt vidimus) suis litteris Hormisdæ Papa exigebat,
nimirum vt litteris & legatione ex more de sua ordinatione certiorum redderet ipsum Ro-
manum Pontificem, vt rumque (vt dictum est superius) diligenter impleuit: atque primum
omnium has officij plenas litteras dedit ad ipsum Hormisdam Papam, quibus se docuit ef-
se Catholicum.

Extant in-
ter epist. Hor-
misdæ.

C Sanctissimo ac beatissimo domino fratri & comministratori Hormisdæ Epiphanius Epi-
scopus in Domino salutem.

Extant in-
ter epist. Hor-
misdæ.

Deus, qui in alto habitat, & humilia respicit, & omnia pro salute hominum affluenter
providet, pro suã bonitate & misericordia meam respexit paruitatem, & post obitum san-
ctæ memoriæ quondam Archiepiscopi & Patriarchæ Ioannis sedem sacerdotalem sanctæ
Ecclesiæ Catholicæ regiæ vrbs mihi conferre dignatus est sententia & electione Christia-
nissimi & iustissimi Principis nostri Iustini, & piissimæ Reginæ, quæ ei ad omne studium
communicat diuinum, sequentiumq; eorum: his, quibus est bona conuersatio, & qui regis
honoribus sunt sublimiores, simul & sacerdotum & monachorum & fidelissimæ plebis con-
sensus accessit. Quapropter necessarium duxi, hoc primum indicium meis inferre litteris,
vt ostendam, quam circa vestram Apostolicam sedem habeo voluntatem.

EPIPHANI
EPIST. AD
HORMIS-
DAM.

D Est mihi ratio magnopere, beatissime, vniri me vobis, & diuina amplecti dogmata, quæ
ex beatis & sanctis discipulis & Apostolis Dei præcipue summi Petri Apostolorum sanctæ
fedi vestræ sunt tradita, & nihil eis pretiosius existimare. Neq; enim extra aliunde veniens
sanctæ Ecclesiæ constituta ignoro, sed nutritus per Dei voluntatem ex teneris vnguibus in
sancta Catholica Ecclesia, parui per tempora sanctissimis sacerdotibus & Patriarchis. Nam
sepius præpositus his qui per sacratissimum & ineffabile baptismum sua exuunt peccata, &
veram vnus essentia Trinitatis docui fidem, quam (sicut præfatus sum) ex discipulis Dei
magni & Saluatoris nostri Iesu Christi procedentem, omnium sacerdotum & omnium lai-
corum amplectitur cœtus.

* oratio

Diuinum enim re vera sanctum & à Deo datum Symbolum trecentorum decem & octo
sanctorum Patrum in Nicæa congregatorum adoro, & prædico, & Christiani splendoris
manifestum indicium esse annuncio: Et quinquaginta & centum sanctorum sacerdotum
in hac vrbe regiã factam venerabilem Synodum: Similiter & ducentorum Dei amatorum
Patrum conuentum in Ephesina factum: Triginta & sexcentorum reuerendissimorum Pa-
trum & sacerdotum Synodum factam Chalcedone veram esse & conuenientem & com-
paginatam prædictis sanctis Conciliis, ipse ego didici, aliosq; docere cognoui. In his ergo
quatuor Synodis sanctis & sacris magnum pietatis prædicatum mysterium, & omnium ho-
minum est reposita salus. Eos enim qui fuerunt vel sunt eiusdem sententiæ & suscipio &
amplector, & vnire me eis diligo. E contra autem eos qui præter istas quid sentiunt, aut præ-
dicant, vel præterito tempore aliquid conati sunt, à cœtu Orthodoxorum extorres esse exi-
timo. Similiter rectas & re vera religiosissimas epistolas venerabilis Papæ Leonis pro recta
fide conscriptas circumamplector & suscipio.

EPIPHANI
EPIS. CON-
STANT. II-
DEI PRO-
FESSIO.

* vnam

Habeat igitur hæc sententiam circa me vestræ beatitudinis sancta fraternitas. Vobis enim
manifestum

manifestum feci, & sub me Ecclesijs hæc prædico, festinans per omnia eas mihiq. & vestra A
beatitudini vinculo charitatis adunari, quas omnino oportet esse vnitas & inuolabiles &
corpus vnum cõmunis Apostolicæ Ecclesiæ eundemq. perpetuò custodire. Quantus enim
circa venerabilem vestram fraternitatem in omnibus sit amor, iubete perpèdere: quia quos
vestra Apostolica sedes condemnans in sacris Diptychis recitare non iussit, eos nec ego in-
ter sacra facio nominari mysteria. Hoc autem & his notum est, qui à vobis sunt directi viri
reuerendissimi, id est, Germano sanctissimo & Ioanni Episcopis, Felici & Dioscoro diaconi-
bus, & Blando presbytero, qui efficaciter secuti sunt ea, quæ eis sunt à vobis iniuncta.

Oret igitur vestra sanctitas tam pro me, quàm pro subiectis meis sacerdotibus, vt perpe-
tuè custodiamur, rectam Dei tenentes confessionem, similiter & pro serenissimo Principe
nostro, & pro Christianissima Augusta: quia eorum salus communis sanctarum vbique est
Ecclesiarum profuturum firmamentum. Istam igitur vobis absentibus intentionem nullo B
modo iam licebit sanctam Dei dilacerari Ecclesiam, per gratiam sancti Spiritus & interces-
siones sanctæ & gloriosæ Dei genitricis Virginis Mariæ. Omnem quamcumque vestram fra-
ternitatem ego quoque & mei plurimum salutamus. *Alia manu.*

Incolumis in Domino ora pro nobis, Dei amator, sanctissime frater.

Accepta decimoquinto Kalend. Octobris, Rustico V. C. Consule.] hæc de Epiphanijs
prioris epistola ad Hormisdam. Quod verò eadem die accepta habeatur epistola Iustiniani,
quæ huic subiecta in codice legitur, argumento planè est, eandem per eundem nuncium
missam esse. de iisdem planè rebus scriptæ esse videntur, quo & alia duæ ipsius, quibus de
duabus quæstionibus in controuersiam deductis se expetere & expectare ab Apostolica se-
de responsum, Hormisdæ significat: quarum prior est de asserendo vnum ex Trinitate Chri-
stum natum & passum, posterior de tolerandis in Diptychis Episcoporum Orthodoxorum C
defunctorum nominibus, qui sub schismate Acacij mortui essent. Sed præstat ipsam audire
epistolam, quæ est huiusmodi:

IVSTINIA-
NIEPIST-
AD HOR-
MISDAM.

Domino nostro Iesu Christo fauente, regnat in sæculo, qui sacra religione suum fundat
Imperium: quoniam benè gubernat humana, cui prius diuinâ placuerint: quod præsentibus
euenisse temporibus gratulamur. Filius etenim vester clementissimus Imperator æter-
nitatis beneficio scepra sortitus, fidei causas arripuit explicandas, & ad tuam sanctitatè mis-
sa legatione, sedis Apostolicæ promeruimus sacerdotes, quorum aduentu non mediocriter
adoleuit Ecclesiarum concordia sacrosanctarum, vobis instantibus, vt decebat. Acacij nam-
que, quod dissidium generabat, nomine stirpitis amputato pro tenore libellorum quos di-
rexistis, in hac vrbe regia multisq. ciuitatibus vnitas optata prouenit, quam summis inuen-
tam laboribus venerari conuenit, in perpetuumque custodiri necesse est. D

QUORVM
TANTVM
NOMINA
TAGENDA
ESSENT IN
SACRIS.

Hæc quibuslibet argumentis retractari quispiam patietur, quæ sempiterna maiestas ritè
composuit? Sed quia prosperos cursus frequenter impedire festinat humani generis inimic-
us, pars Orientalium non exilijs, nec ferro, flammisq. compelli potest, vt Episcoporum no-
mina post Acacium defunctorum codemnet: quæ difficultas generali concordia moras ne-
cit. Sanctitas itaque vestra cælitus inspirata, temporum rerumq. qualitatem consideret, &
condemnatis huius erroris auctoribus, id est, Acacio Constantinopolitano, Petro & Timo-
theo Aeluro & Dioscoro Alexandrinis, Petroq. Antiocheno, finire dignetur inueteratum
certamen, de ceterorum nominibus quæstione sopita: vt redimatis plebem de sanguine,
quam Deus noster regendam commisit, ac non persecutionibus ac cruore, sed patientia sa-
cerdotali populum Domino nostro concilietis: ne dum volumus animas lucrari, & corpo-
ra multorum perdamus & animas. Errores etenim diuturnos lenitate clementiaq. conue-
nit emendari, præcipuè quia vestra beatitudinis prædecessores sæpissimè voluerunt Reipublicæ
nostræ Antistites ad suam reuocare communionem, si tantummodo taceretur
Acacius, ceterique prædicti.

Non est ergo græue, quod suasis vestra sedes: vt præster illud etiam, magis magisq. depo-
scimus, vt tua sanctitas concepta gratia cælesti, quæ prærendunt Orientales Episcopi, tracta-
re dignetur, eorumq. fidei competentem præbere consensum. Nobis etenim videtur, quo-
niam Filius Dei viui Dominus noster Iesus Christus ex Virgine Maria natus, quem prædi-
cat summus Apostolorum carne passum, rectè dicitur vnus in Trinitate cum Patre Spiritu-
que sancto regnare: sicut enim videtur ambiguum dicere simpliciter vnum de Trinitate,
non præmissio nomine Domini nostri Iesu Christi, sic eius personam in Trinitate cū Patris
Spiritulq. sancti personis non dubitamus esse. sine Christi namque persona nec credi Trini-
tas reli-

A tas religiosè poreft, nec adorari fideliter, quemadmodum S. Augustinus ait: An aliqua ex
Trinitate persona. & alio loco: Solus in Trinitate corpus accepit. & iterum: Vnus trium.

Rogamus igitur, reuerendissimè saluantes, vt futuri iudicij memores, causam taliter or-
dinetis, ne quid dubitationis relinquatur in posterum: quatenus omni scrupulo discordi-
rum sublato, pacis desideratæ per Orbem totum vincula renouètur, & venerandarum flo-
reat Ecclesiarum concordia, corporisq. vnus in pristinum statum membra recolligantur. DVO CAP-
TA CONTRA
VERSIAR.
Ille namque medicus iure laudatur, qui veteres ægritudines ita sanare deproperat, vt ex eis
noua vulnera non nascantur. Specialiter ergo cognoscat vester Apostolatus, compositis eis-
dem duobus capitalis, vnuerfos sacerdotes. istius Reipublicæ libenter amplecti vestram
communionem. Accepta decimoquinto Kal. Octobris, Rustico V. C. Consule.] distulisse de
his dare responsum Hormisdam vique ad aduentum legationis, quam ea de causa pollic-
sus fuerat mittere Imperator, ex ipsius recitatis superius litteris vidimus: quæ autem rescri-
psit, suo loco dicemus.

Epiphanius verò post hæc collègit Synodum Constantinopoli, ex qua legatio decreta est
ad eundem Hormisdam Pontificem, Synodicæq. simul ad illum datæ, quibus & idem Epi-
phanus posteriorum suam epistolam ad eundem Hormisdam iunxit, ita planè explens ab-
undè quæ sui muneris prætermisisse videri poterat. Sed quid interea accidit, quod decre-
tam moraretur legationem? cõtigit ipsum Ioannem Episcopum eiusdem legationis prima-
rium ægra valetudine laborare, quem, donec conualesceret, expectare oportuit. Cùm inter-
ea tantæ moræ impatiens Iustinianus Cõmes Domesticorum preueniendum putauit Hor-
misdam, misso ad eum Eulogio Tribuno atque Notario, cui has breuiores litteras dedit:

SYNODVS
CONSTAN-
TINOPOL-
ITANA.

Domino beatissimo atque Apostolico Patri Hormisdæ Papæ vrbe Romæ Iustinianus.
C Quanta reuerentia vestram beatitudinem veneremur, multis epistolis, ex quo serenissi-
mus Imperator filius vester regnauit, cognoscitis. In præsentibus quoque debito pudore salu-
tantes tuâ sanctitatem, postulamus enixius, vt assiduis precibus & frequentissimis orationi-
bus pro concordia laboretis Ecclesiarum vestrarum; nobisq. (sicut per legatos etiam vestros
post omnia scripsimus) tam de sermone de quo vertitur controuersia, quàm de nominibus
Episcoporum sub Acacio defunctorum per Eulogium virum sublimem Tribunalis & No-
tarium dignetur Apostolatus vester integrum indubitatumq. destinare responsum; omni-
bus videlicet, quæ præsentibus legatis vestris ordinata sunt, in perpetuò firmiter duraturis.
Vir namque religiosus Ioannes Episcopus, qui venturus est Romam, detinetur ægritudine
corporali: Nihil enim prohibet ante eius quoque aduentum concordia præuenire, sublata
dubitatione religionis: & eum tamen mox dimittemus, fauente Diuinitate, quia iam melius
D habet: quoniam nec difficilia sunt, quæ ceciderunt in ambiguitatè, nec expedit diutius cau-
sam vitæ prorahi sempiternæ; ne dilatis temporibus, aliquid nascatur incertius. Aternita-
tis igitur supernæ, tremendique iudicij non immemor sanctitas vestra, quæ sibi commissa
sunt, efficaciam tradi deproperet: vt intelligant cuncti, rectè vos Apostolicæ sedis esse prima-
tum sortitos. Hæc igitur, quæ à nobis scribuntur, affectu paterno iubete quantocumque adim-
pleri: scitis namque, quàm sit admirabilis gloriæ, tantorum errores annorum vestri Ponti-
ficatus tempore stirpitis aboleri.] hæc Iustiniani epistola ad Hormisdam.

Post hæc autem cum Ioannes Episcopus legatus penitus conualuisset, vnâ cum collegis
profectus Romam venit, litterasq. à Synodo datas Hormisdæ Pontifici reddidit, atque alias
ab Epiphano Constantinopolitano Episcopo acceptas. Reddamus verò hic primùm Syno-
dalem epistolam ad ipsum Romanum Pontificem datam, adiecturi deinde illam quam
E Epiphanius vnâ cum mulieribus Romam misit. Sed attende in primis in Synodalibus litte-
ris titulum honorificum:

Domino nostro sancto ac beatissimo Patri Patrum Archiepiscopo & Patriarchæ Hor-
misdæ Theophilus, Basiliscus, Anastasius, Paternus, Martianus, & cetera sancta Synodus, que
in Constantinopolitana est ciuitate congregata. Extat inter
epist. Hormis-
tom. 1. epist.
Rom. Pont.

Innumerabilem & inuestigatam magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi sapientiam,
quantum hominibus datur intelligi, considerantes charitatem eius immensam, iustè mira-
mur, & cum magna clamamus voce: Quis loquetur potentias Domini, auditas faciet om-
nes laudes eius: Ecce enim per bonam voluntatem sanctæ & vnus essentia Trinitatis, & in-
tercessione gloriosæ Mariæ Virginis, studio quoque & vigilantia Christianissimi & fidelissi-
mi Imperatoris & piissimæ Reginæ, olim quæ fuerant membra diuisa, per Spiritus sancti
gratiam ad vnitatem & charitatem perfectam sunt redacta. & sicut Moyses & Aaron Du-

Pfal. 105.

Exod. 15. ces Dei veræ culturæ Israëlitarum nominati, nunc ita & nos gaudentes clamamus: Cantes Dominus: gloriosè enim honorificatus est: Adiutor & protector factus est mihi in salutem. Et hæc sentire & prædicare cum fiducia sumus edocti.

Considerantes autem charitatem, & Deo amabilem vestræ beatitudinis vitam etiam ex ijs qui à vobis sunt destinati reuerendissimi legati, similiter & pacem sanctarum Dei Ecclesiarum tam senioris quam nouellæ Romæ, cui nos ipsi participes fuisse monstramur, bono pastori & Principi omnium Christo Deo nostro consuetè gratias referimus. Nam post obitum sanctæ recordationis quondam Archiepiscopi & Patriarchæ Ioannis Constantinopolitanæ ciuitatis, Deus, qui propriam sanctam Ecclesiam in Petra rectæ fidei incorrupta fundauit, & portas inferi non præualere ei decreuit, dedit nobis sanctum pastorem & Patriarcham Epiphanium, virtutibus & correctionibus & meditatione diuinarum florentem Scripturarum, rectam quoque tenentem fidem, & orbatorum paternam regentem sollicitudinem: & quid amplius dicam? omnem præconiorum fontem transcendentem. His ergo virtutibus pollens, non immeritò proprias & creditas sibi met maximas Ecclesiæ curas sapienter & honorificè gessisse dignoscitur, habens in mente illud, quod à sacri cantici auctore re-larum est: Os meum loquetur sapientiam, & meditatio cordis mei prudentiam. Vnde secundum rectam & probabilem fidelissimi & Christianissimi nostri Principis & piissimæ Reginæ & gloriosissimorum communis Reipublicæ procerum sententiã, nostra quoque, etiam omnium in hac vrbe habitantium testificatione, iudicium Pauli mirabilis communis Ecclesiæ doctoris non est in eo fraudatum, qui irreprehensibilem debere esse Episcopum denunciata: ita & nostrum Pontificem virtutibus vndique coronatum esse videmus.

Igitur Ecclesiasticam legem implentes, Apostolatui vestro debitum persoluentes officium, speramus vt amplius charitatis vinculum & paternum affectu circa nos charitas vestra custodire dignetur, & sapienti gubernatione & humilitate, quæ Christianum decet, & mansuetudine, quæ ad rationabilis traditi vobis ouilis salutè pertinet, peragatis, commune iucrum existimantes, quod per vos & vestrum germanum & ministratorem, nostrum autem dominum & Patriarcham pacè totius Orbis Ecclesiarum esse prouisam: Frater enim à fratre adiuuari spiritualiter, murus est inexpugnabilis, & ciuitas munita, ex diuinis est accipere Scripturis. Nam si intercessionibus vestræ beatitudinis generalis tranquillitas Ecclesijs Orthodoxorum fuerit redonata, gloria quidem in excelsis Deo omnium Saluatori per Angelos cum lætitia referetur, pax verò in terra confirmabitur, bona autem voluntas fidelibus communis Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi seruis fundetur. His scriptis, quosnam delegerint legatos Romam ad Hormisdam Papam mittendos, nominant, ista subdentes:

Adiicient igitur nostris supplicationibus, quod minus dictum est, Ioannes sanctissimus Episcopus Claudiopolitana ciuitatis noster comministrator, & Heraclianus reuerendissimus presbyter sanctæ maioris ecclesiæ & cohabitator prædicti sanctissimi Archiepiscopi & Patriarchæ Epiphaniij, & Constantinus vir reuerendissimus diaconus eiusdem sanctæ ecclesiæ, qui probationem suæ rectæ fidei & bonæ voluntatis olim ijs, qui à vestra Apostolica sede fuerant directi, dedisse cognoscuntur: digni autem & vestræ sanctitatis & administratione pacis & gratiæ Domini nostri Iesu Christi Dei nostri & vnitionis sanctarum Ecclesiarum monstrabuntur. Quos speramus lætantes in Domino, & pacem desideratam nunciantes, ad nos citius vestris Deo amabilibus correctionibus edoctos remeare dignemini. Omnem in Christo fraternitatem nos quoque & qui nobiscum sunt plurimum salutamus. Subscriptiones.

Theophilus misericordia Dei Episcopus Heraclienfis ciuitatis Metropolitanus subscribens id Synodalibus, saluto vos in Domino. & reliqui omnes numero viginti ibi scripti leguntur.

Sed accipe quas iisdem legatis cum muneribus Epiphanius Constantinop. ad Rom. Pontificem litteras dedit dignas ipso quidem qui misit, & cui sunt redditæ: sic enim se habent: Domino per omnia sancto ac beatissimo fratri & comministratori Hormisdæ Epiphanius Episcopus in Domino salutem.

Quantam habuimus alacritatem nos quoque & piissimus & Christo amantissimus Imperator vnà cum fidelissima & in omnibus bonis florente coniuge sua circa rectam & puram sanctarum Ecclesiarum vnitionem; & quemadmodum cum charitate Dei, qua nos decebat, destinatos à vobis sanctos Episcopos & religiosos suscepimus & venerandos habuimus clericos, existimamus quidem & ante, ex his quæ facta sunt, satisfactam vestræ beatitudini credidimus

LAUDES EPIPHANII EPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI.

Psal. 48.

I. Tim. 3.

SEX ECCLESIASTICA UT ROM. PONTIFICI OMNES DEFERANT.

Prover. 18.

LEGATI A SYNODO CONST. ROMAM MISSI.

Exstant inter epist. Hormis. tom. 1. epist. Rom. Pont.

EPIPHANII EPIST. AD HORMISDAM PAP.

A credidimus tamen, quod si Dominus Saluator Iesus Christus Deus noster idem ipsos reuerendissimos comministratores nostros incolumes vestris obtutibus præsentauit; omnia quæ excitata sunt, vobis sanctissimis manifesta fieri; & laborem, quem potuimus sustinere, per hos ipsos manifestius cognoscetis. Quemadmodum per Dei gratiam, & fidelissimorum Principum nostrorum, Constantinopolitanæ ciuitatis nostra Ecclesia pacificè est gubernata: & nomina eorum inter sacra non sunt recitata mysteria, quæ sedi vestræ profana cognouimus: sed quatuor Conciliorum pro recta fide consonantia prædicatur, & hoc ipsum omnibus sacrorum Diptychorum recitatione manifestum est.

Annuncient igitur vobis, quia non pauci subiecti nobis sacerdotes, nec rursus sub eorum ordinatione Episcoporum parua est subdita multitudo, quæ bonum huiusceptæ vnitionis amplectitur: vestra etiam sanctitas cognoscat, istius se generalis boni & principem & incertorem nihilominus constitutam. Vnde fortiter ad vigilandum beatitudi vestra laudum est stimulis excitanda, ne id quod diuina in honorem vestri cœperat ordinare misericordia, non ad plenum, ita vt condecet, communis vnitas peruenire videatur. Diligentius autem de his fidelissimi & piissimi nostri Principes de sanctarum Dei Ecclesiarum vnitate & concordia gaudentes, ad vestram mandauerunt beatitudinem supplicationes à plurimis sanctis sacerdotibus suscipientes tam Ponti, quàm Asiæ prouinciæ, & maxime Orientis, apud quos nomina quondam sacerdotum suorum tacere difficile & impossibile esse videtur, tantaque eorum obstinatio est, vt omne periculum pro tali facto parati sint sustinere.

Igitur præcedentes omnes circa pacis studium necessarium causas considerantes, quia per solam istam humilitatis viam communem omnibus vnitionem & salutem inuenimus, interrogantes (sicut dictum est) & satisfaciendes vobis ab illis qui à nobis in hoc negotio sunt destinati, causam cum pacifica, quam vos decet, gubernatione dispensetis: nam dum vna vtraque sit Ecclesia, proculdubio & bona, quæ per vigilantiam eueniunt, communis exinde laudis gloria vtrisque Patriarchalibus sedibus rimatur, vt consuetè omnium Dominus & conditor Christus verus Deus noster magnificetur.

De his autem omnibus summo vobis supplicentur affectu missi legati Ioannes sanctissimus Episcopus multos nobiscum sudores in præfenti deponens certamine, & Heraclianus reuerendissimus presbyter sanctæ maioris ecclesiæ & cohabitator noster, & Constantinus reuerendissimus diaconus eiusdem maioris ecclesiæ, per quos & nostra Synodalia secundum Ecclesiasticas vestræ beatitudinis destinauimus leges. Nunc igitur piissimi nostri Imperatoris studium circa sanctarum Ecclesiarum vnitionem ostendentis, pacificis ad vestram beatitudinem de his causis vtendo litteris, & oblatas sibi met ab Hierosolymitanis & Orientalibus petitiones destinauit.

Nos ergo occasionem salutationis inuenire volentes, hanc ad vos fecimus epistolam, per quam supplicamus, proponentes vobis sanctissimis hanc vocem diuinam: Ecce tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Ecce credidit nobis omnium Dominus talentum, quod augmentum possit restitui boni operis fructu, & saluari per laudabilem vestram dispensationem tantas quidem sanctas Ecclesias, tantoque eorum sacerdotes & multitudinem innumerabilem nunc quidem vnitam sanctæ Ecclesiæ, periclitantem autem & errantem; si vestræ beatitudinis gubernaculum commoretur, & maxime his qui in sanctis locis habitant Christi Dei nostri, ita vbique sanctis adhærentes Ecclesijs, vt eorum respui non debeat multitudo. Nam omnes per suggestionem eorum ita in obstinationis suæ malo perdurant, vt velint antè è vita recedere, quàm excogitata relinquere: Vt si Deus hos per vestram beatitudinem adunari præceperit, vestræ laudis meritum & præsentibus & futuris ascribatur temporibus.

Oret igitur vestra sanctitas tam pro piissimis & Christianissimis Principibus, quàm pro nostra paruitate & vnuerfali vnione, vt gratia sanctæ & vnus essentia Trinitatis, & intercessionibus Dominæ nostræ sanctæ gloriôsæ Virginis & Dei genitricis Mariæ, omnia ad vnitatem indiuisam conueniant, & fundamentum inconcussum Catholicæ fidei confirmetur, per omnia sanctissime frater. Indicia autem nostræ secundum Christum Dominum nostrum charitatis per viros reuerendissimos destinauimus, ad administrationem diuinæ culturæ & sanctæ Apostolicæ vestræ Ecclesiæ, calicem aureum gemmis circumdatum, patenam auream, & alium calicem argenteum, vela serica duo; quæ suscipere vestram beatitudinem supplicamus cum illa charitate, quam vos habere secundum Deum non dubitamus. Omnem in Christo fraternitatem, quæ cum vestra est sanctitate, nos quoque & qui

DE NOMINIBUS DEFUNCTORVM EPISCOPORVM NON DELENDIS.

2. Cor. 6.

COMMUNIO MORE EIE

MUNERA MISSA AD HORMISDAM PAP. AB EPISCOPO CONSTANTINOP.

CHRISTI . . . HORMISDAE PAP. . . IVSTINI IMP. 3. THEODORICI REG. 28.

nobiscum sunt, plurimum salutamus. Accepta pridie Kalendas Decembris, Rustico V. C. A. Confule.] haftenus ea quae hoc anno transacta sunt, inter Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum & Hormisdam Romanum Pontificem.

UTILITAS EPISTOLARIS HISTORICAE.

Habes igitur quam exploratissime, lector, cuncta quae ad hanc legationem spectant, & magis certa tibi facta ex recitatis singulis litteris vltro citroq; datis, quam si eisdem caronis, illis vixisset temporibus: etenim non nisi paucis ipsae innotescere potuerunt. Hanc tu conserueris, quam epistolari historia vtilitatem, vt gloriari iure valeas, res gestas magis to habere comperas, quam ipsos historicos illorum temporum, quos cum datae epistolae praeterierint, res maximi momenti alto sepultas silentio reliquerunt. Sed & alia complura (si sapias) ex ipsis epistolarum verbis colliges emolumenta: vt plane optandum tibi esset, in via ista, quam tenuimus antiquorum Annalium, nullius haftenus calcata vestigijs, ad passus singulos (si fieri posset) eiusmodi illucescere tibi faces, ipso hac ex parte Sole lucidiores. Quae autem ad haec rescripterit Hormisdam Papa, discere anno sequenti, quo ad ipsum Epiphanium ab Hormisdam redditae litterae fuerunt: detentos enim legatos tota hicine Romae, non ante mensem Martium inde proficisci contigisse, certum est: quo mense per eosdem idem Hormisdam (vt diximus) ad Epiphanium litteras reddidit.

LEGATIO IVSTINI IMP. AD HORMISDAM PAP.

Verum non solum ab Episcopo Constantinopolitano atque Synodo ibi habita Romae ad Hormisdam sunt missi legati, sed vna cum eis Iustinus Imperator quoque ad eundem suam legationem direxit, misso ad eius muneri functionem Grato viro illustri, qui & ab eodem alias ante profectus fuerat: cum enim magni momenti res tractanda esset, speciale ad opus voluit Imperator legationem ad Romanum Pontificem mittere: quid autem peream contenderet, cum litterae Iustiniani recitatae superius docent, tum etiam ipse Iustinus Augustus litteris ad Romanum Pontificem datis indicat, quae sic se habent:

Extant inter epistol. Hormisd. tom. 1. epist. Rom. Pont.

EPIST. IVSTINI IMP. AD HORMISDAM PAP. * lumeca

Quo fuimus semper, & quo sumus studio pro conciliandis sententijs Catholicam fidem colentium, vt eodem animo cuncti venerentur numen* indiuiduum Trinitatis, palam fecisse dignoscimur: nunc legatum ad vestram beatitudinem vltro ob hoc ipsum dirigentes Gratum virum sublimem Magistrum serinij, quo remedium tandem reperitur discordijs varia cunctantium, nuc prono libentiq; suscipientes affectu viros religiosissimos, quos interuentores vnitatis vestra sedes Apostolica credit destinados: Profecto enim tamquam ipsam pacem & iucundis oculis eos aspeximus, & extensis manibus duximus amplectendos: quin etiam omni intentione ordinauimus, vt venerabilis Ecclesia Constantinopolitana, necnon complures aliae vota suscipiant vestra non solum in ceteris, sed in auferendis etiam nominibus ex factis Diptychis, quae remouenda maxime postulasitis. Verum nonnulla fuerunt vrbes & Ecclesiae tum Ponticae, tum Asianae, & praecipue Orientales, quarum clerici vel populi omnibus pertentati minis & persuasionibus, tamen nequaquam flexi sunt, vt tollat Antistitum & repellant nomina, quorum apud eos opinio floruit: sed morte vitam duriozem estimant, si mortuos condemnauerint, quorum gloriabantur vita superstitum.

Quid igitur faciamus huiusmodi pertinaciae, quae nec deo audiens existit, & tormenta in tantum despicit, vt amplum sibi ac festiuum iudicet, si corpore prius quam religioso desistat consilio? Nobis quidem videtur opus esse mollius agendi & clementius: quae si non in tua sanctitate, iam nec in alio poterunt inueniri. Nam neque sanguinis & suppliciorum cupidum (quod dictu etiam graue est) libellum suscepimus, neque vt paruo discrimine remaneant imperfecta concordiae desideria, sed ad propagandam quo possumus ordine coniunctionem membrorum Ecclesiae. Vtrum itaque praestitius erit, minorum gratia in totum esse nobis adiectas tantas multitudines, an concessis exiguis & remissis, maiora & omni ratione quaerenda corrigi, vt quae non licuit per omnia, saltem ex necessarijs partibus allegentur?

QUID AB ANASTASIO IN CAUSA IAM DEFINITVM VIS-ET.

Veniam itaque nominum postulamus, non Acacij, non vtriusque Petri, non Dioscori, vel Timothei, quorum vocabula ad nos datae tuae sanctitatis epistolae continebant, sed quos in alijs celebravit ciuitatibus Episcopalis reuerentia, & hoc exceptis vrbibus, vbi vestrae beatitudinis libellus iam in plenu admissus est: nisi hanc quoque partem beneuolentia statuerit vestra mitius corrigendam. Verum nec iudicio caret sedis Apostolica, vt non magis venia dicenda sit, quam deliberata iam ac perspecta definitio. Anastasius quidem religiosissimae memoriae, vestrae culmen Ecclesiae, palam aperteq; constituit, cum hoc idem scriberet negotium praedecessori nostro, satis esse pacem affectantibus, si nomen tantum reticetur Acacij. Ergo priora vestrae sedis constituta sequitur, qui non omnes memorias mortuorum iudicat contemnendas:

CHRISTI . . . HORMISDAE PAP. . . IVSTINI IMP. 3. THEODORICI REG. 28.

temnendas: vt indignum habeatur & incongruum, si non placidior omnibus non solum defunctis, sed etiam superstitibus vestra diuulgetur in omni sine terrarum lenitas. Et hoc quidem non dubitauerimus ita gratiosum vobis futurum, vt pacifico statim responso laetior mundus reddatur.

Retinet autem vestra sanctitas, quod dudum scripsimus, ex Oriente supplicationes nobis esse destinatas, voluntatem ipsorum continentis & arbitrium, in quo sese duraturos ostendunt firmiter, & quo nulla ratione desistendum existimant. Hanc itaque chartulam secundum nostra promissa per Ioannem virum reuerendissimum Episcopum dirigendam vobis in praesenti merito credidimus, vt a vestra sede etiam tenor eius admissus ad colligendas proficiat & aduandas vbique venerabiles Ecclesias, & Hierosolymitanam praecipue, cui tamen omnes fauorem impendant, quasi matri Christiani nominis, vt nemo audeat ab ea sese discernere.]

Quod audis, cum his litteris, tum alijs superius recitatis inculcari causam Ecclesiae Hierosolymitanae: meminisse debes quae dicta sunt superiori tomo de Ioanne eiusdem Ecclesiae Episcopo, qui, pulso sancto Elia, ab Eutychnis intrusus est in illam Ecclesiam, ipso adhuc Elia viuente, & postea non solum conuersus est in Catholicum, verum etiam in Catholicae fidei defensorem populo gratum: sed cum ex mala institutione eius periclitaretur causa, pro ipso Iustinus & alij preces obtulerunt Hormisdam. Ad postremum autem haec habet in sua epistola Imperator: Consensum itaque proprium tuam sanctitudinem epistolari quoque pagina conuenit declarare: vt cognito omnibus atque patefacto tenore eiusdem chartulae a vobis etiam laudari & tenaciter custodiri, laetior mundus existat. Data Idibus Septembris, Chalcedone, Rustico V. C. Confule. Accepta pridie Kalendas Decembris, Confule suprascripto.]

DE CAUSA HIEROSOLYMITANI EPISCOPI.

Vidisti quanta id instantia a Rom. Pontifice Iustinus exposcat, quod Synodus Constantinopolitana, & Iustinianus, atque in primis Epiphanium eius ciuitatis Episcopus expetierant? duplicis id actum intelligis: vehementissimo studio legationis, vt ad id praestandum Hormisdam Orientales impellerent. Quae autem ad ista Hormisdam rescripterit, anno sequenti ex ijs quae ab eo datae habentur litterae, apparebit. Adiecit & Iustinianus, more suo curans quae essent Ecclesiarum pacis atque concordiae, alias per eosdem legatos litteras ad Hormisdam, quarum est exordium: Quam veneratione religionis, &c.] quibus eadem inculcat, adiciens quoque, recte dici Iesum Christum in Trinitate esse: quod licet verum esset, minus tamen ipse explorata habuit, quae his verbis contra Catholicam veritatem Scythae monachi Eutychniani molirentur. Subiicit & de retinendis nominibus defunctorum Episcoporum. In fine autem haec habet: Ostendat ergo tuus Apostolatus, quod Petro successit Apostolo: quoniam Dominus a vobis, vt pote summis pastoribus, exacturus est vniuersorum salutem, qui poterit esse salui, firmata concordia. Nos etenim, finitis capitulis, de quibus scripta suscepimus, vltra non partemur a quoquam controuersiam religionis in Republica nostra moueri, nec sanctitatem vestram conuenit audire superflua concertantes.] haec ipse per eosdem legatos (vt diximus) a Synodo missos, quibus addita est legatio Imperatoris.

IVSTINIANVS ALLAS DE IISDEM LITTERAS DEDIT. * Extant inter epistol. Hormisd.

Praeter duas has recensitas legationes, alteram a Synodo & Epiphanio Episcopo Constantinopolitano, alteram vero a Iustino Imperatore ad Romanum Pontificem missas, tertia accessit ab Ecclesia Thessalonicensi Romam destinata legatio, qua Dorotheum eius ciuitatis Episcopum apud Romanum Pontificem de nefandis sceleribus superiori anno perpetratis aduersus legatum Apostolicum excusaret. est metio eius legationis in epistola Hormisdam ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum, cum ait, eam decretam esse ordinatione Iustini Imperatoris. Quod enim iustissimam exostulationem audisset Romani Pontificis & legatorum de malis perpetratis contra Ioannem legatum Apostolicae sedis & alios; per eandem legationem, publicam voluit ab eadem Ecclesia Hormisdam Pontifici fatisferi. Sed & ipse Dorotheus Thessalonicensis, tamquam immunis a nefario sacrilegio perpetrato, has excusationis plenas non erubuit scribere litteras ad ipsum Hormisdam Papam, quem decuisset magis veniam ipsidem precari: quae sic se habent, perinde ac essent innocentissimi hominis:

LEGATIO AB ECCLESIA THESALONICA AD ROM. PON.

Hormisd. epist. 77. in

Sanctissimo ac beatissimo Patri ac comministratori Hormisdam Dorotheus in Domino salutem.

* Extant inter Hormisd. epistol. tom. 1. epist. Rom. Pont. DOROTHEI EPISCOPI THESALONICENSIS AD HORMISD.

Propositi nostri & orationis est summum studium, per omnia beatissime & ter beate Pater, & scribere frequenter ad vos sanctissimos, & mutua mereri colloquia: & nullo tempore exortem me ab huiusmodi laetitia esse condecet. Quoniam igitur manifeste cognoui quodam san-

dam sanctas aures vestras perturbare, & scio proculdubio vos in omnibus esse perfectos, & A quia nihil sine iudicio audire possitis, nec vlli penitus vestrum animum accommodare: & vt non amplius per taciturnitatem largiri tempus videar illis, qui nihil quidem a nobis laeti sunt, sed sine causa & superflue aduersum nos armati sunt: Deo tamen & vestrae satisfacio sanctitati, quia pro Ioanne viro reuerendissimo Episcopo, qui paulo ante a vestra venerabili corona directus est, praedestinavi me periculis, & mortem sustinui, & meam pro eius scio me obiecissem animam: & hoc ostenditur gestis, & ex his, qui quamquam per meam absentiam acerrime videantur esse discussi.

Et quid longo sermone opus est vti? cum vobis omnia Dominus Deus noster Iesus Christus patefacere & satisfacere possit, quia & quando cognoui vos ad Apostolicae sedis praesulatum aduocari, commune gaudium totius mundi esse iudicavi. Ab illo enim tempore hoc ipsum scribens ad vos: quantum ad me, quicquid ad honorem & satisfactionem vobis & B Apostolicae sedi pertinet, nihil praetermissi, sed nec praetermitto. Paulo post autem scietis per venerabiles, annuente Domino Iesu Christo; quia haec ab exordio mihi sunt excogitata; & quando Dominus Deus tempus dedit, ad effectum haec sunt perducta. Omnem cum vestra sanctitate in Christo fraternitatem ego quoque & mei plurimum salutamus.] quid autem Hormisda Papa rescripserit, accipe:

* Hormisda epist. 70.

Hormisda Dorotheo Episcopo Thessalonicensi.

QVID HORMISDA AD DORO- THEVM.

Considerantes tuae fraternitatis Ecclesiam ante praeteritum mala discordiae olim cum sede Apostolica praecipua fuisse charitate coniunctam, te nuper pacis redditae esse credebamus auctorem. Sed quia quos praevire debueras, sequi etiam remoraris; non leuiter pro fraternitatis tuae dilatae correctionis ingemiscimus tarditate. Scribis enim aures nostras cuiusdam sceleris atrocitate turbatas: Vtinam vsque ad nos tantum tam detestabilis fama percurreret, & non toto Orbe Christianis mentibus tam dolendum, tam execrabile facinus nunciaret, vt qui te innocentem nesciunt, a Christianitatis simul credant tramite deuiasse. In qua enim mundi parte immanitatis huius invidia non & Catholicas contristat Ecclesias, & haereticorum prava vota laetificat? Quae nos a dilectionis tuae conscientia (sicut litteris intimas) ostendi cupimus aliena. Quid enim votis nostris magis conuenit, nisi vt redire ad pacem Catholicam volentes Episcopos, a crudelitate & criminibus contingat semper innoxios comprobati? Expectamus igitur, si non desunt fraternitati tuae veritatibus Deo nota praesidia, vt & tanti sceleris a te repellas invidiam, & in reconciliatione fidei tandem eorum, qui reuersi sunt, sequaris exempla. Data quarto Kal. Nouembris, Rustico V. C. Consule.] haec ad Dorotheum Hormisda: qua etiam die extat eiusdem epistola ad Iustinum reddita de legationis ab eo decretae tarditate. est eius exordium: Benedicta Tri- D nitas Deus noster, &c.]

* Extat inter epist. Hormisdae.

Quid vero praeterea decreuerit idem Pontifex de eadem Thessalonicensium causa, non apparet, nisi quod de ea meminit in epistola ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum verbis istis: De Thessalonicensibus, quorum ad nos legati sub clementissimi & fidelissimi Principis filij nostri ordinatione venerunt: ne quid omisisse credamur, nosse vos volumus, secundum hoc quod Domino nostro Iesu Christo inspirante placuerit, causam omnem nostri dispositione tractandam.] haec de his Hormisda: qui praesidens Apostolico throno, ius reddens vniuersis Episcopis, ad eum vndique confluentibus legationibus iudicium exposcentium, & auxilium aduersus oppressores implorantium, hoc eodem anno eundem Epiphanium Constantinopolitanum litteris compellat ob Episcopos Orthodoxos suis sedibus ab haereticis spoliatos; ne reddita iam Ecclesiae pace, ipsi adhuc ab Ecclesijs E vagarentur extorres, occupatis illis ab Episcopis, qui in loca eorum suffecti erant. Isti igitur quoniam professi essent Catholicam fidem, ne ab Ecclesijs quas obtinuerant, expellerentur fauore potentium, ad defensorem omnium accurrerunt: qui pro iisdem cum plures in hanc diem ea de causa litteras conscripisset, nec quicquam profecisset, haud patiens miseros sedibus suis abire vacuos, quos rectae fidei confessio fecisset Apostolicae sedis communionem Catholicos; pro iisdem paulo acriores scripsit (vt dictum est) ad ipsum Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum huiusmodi litteras:

* Hormisda epist. 69. HORMISDA LABORAT PRO HERETICIS EPISC.

Hormisda Epiphanio Episcopo Constantinopolitano. Oportuerat quidem fraternitatem tuam, diuini contemplatione iudicij atque charitatis nostrae respectu, Eliam, Thomam, & Nicostratum fratres & coepiscopos nostros, postquam in consortium communionis nostrae recepimus, ad diuina tecum mysteria incunctanter admittere,

A admittere, atque ad Ecclesias suas, a quibus eos discordiae error excluderat, pro pacis nostrae plenitudine reuocare: vt vnitas, quam post annorum multa curricula per totum Orbem suis Deus restaurauit Ecclesijs, nulla voluntatum nostrarum distantia laederetur. Sed quia rem tam gratam & Patrum statutis venerabilibus congruentem quibusdam tarditatibus contigit nunc vsque differri, vnde etiam ad decessorem fraternitatis tuae nos scripsisse meminimus; hortamur, vt laetiam, quam de damnato praeteritae dissensionis errore percipimus, in nullo iterum discrepantium animorum causa contristet.

Etenim nulli videtur vos nobiscum pleno communicare mentis affectu, si eos qui nobiscum communicant, a vestro consortio segregatis. Incautum certe videntur pacem recipere, qui pacis differunt praecipua complere. Quicquid enim in illorum suscipienda communionem moramini, quodammodo de nostra reconciliatione detrahitis. Est prouidendum est, B frater charissime, ne si Ecclesiarum nostrarum tandem desuper indulta concordia ab his exordium sumat exemplis, & religionis veneranda regula, & Apostolicae sedis auctoritas imminuta (quod ab his) per Orientem potius diulgata, quam restituta videatur.] haec Hormisda. Erat Elias Episcopus Caesareae Cappadociae, cuius sedem alius occupauerat, vt ex litteris Iustini apparet.

* Extant inter epist. Hormisdae.

Hoc item anno, cum vbique Eutyriana haeresis damnaretur, poenitentemq; Eutyriani haeretici ad Ecclesiam Catholicam passim reuocarentur: relatum est ad Iustinum Imp. accidisse quid in Syria, quod Orthodoxis haud mediocriter conflauit inuidiam. Quod enim tanta fidei Orthodoxae aduersus Eutyrianos victoria non solum Catholici, sed & Nestoriani haeretici ad diuerso pugnantibus gauisi essent: iisdem Nestoriani contra Eutyrianos erexere trophaea, & duxere triumphum, cum videlicet solemniter Theodoretum Cyri Episcopi, qui aliquando Nestorio fauisset, super curram ponentes imaginem, eandem psalmorum anticis C introduxerunt Cyrum ciuitatem, vbi & memoriam celebrarunt Nestorij, eiusq; magistrorum Diodori Tarsensis, atque Theodori Mopsuesteni, necnon Nestorij martyris titulo decorati. quod vbi perlatum est ad Iustinum Imperatorem, aduersus eos eiusmodi rescriptum dedit, quod recitatum extat in Quinta Synodo, cui haec praemittuntur:

NESTORIANI EXULTAVNT DE DAMNATIONE EUTYRIANAE HAERESIS.

* Quint. Synod. Act. 7. in fin. tom. 2. Concil. QUID CYRI NESTORIANI EGERRINT.

Leeta sunt nobis gesta apud Antiochenam ciuitatis Defensorem, quibus inferrebantur testimonia militum significantium (vt compediosè dicamus) quod priusquam Sergius reuerendissimus Cyrestenam ciuitatem accederet, quidam, id est, Andronicus presbyter, & Defensor, & Georgius diaconus accipientes imaginem Theodoretum, qui vndique inculpatur propter fidei errorem, in curram eam imposuerunt, & in Cyrestenam ciuitatem introduxerunt, psallentes, & ostendentes, quod eiusdem illi sectae sint.] Haud improbandus D videri poterat eiusmodi cultus, si Orthodoxo doctore fuisset ab Orthodoxis impensus, cum Theodoretum imago eo solemniter in ecclesiam delata est: nam Catholicus cognitus probatusq; est a Romanae Ecclesiae Antistite: constat enim ipsum subscripsisse Chalcedonensi Concilio, damnasseq; ibi Nestorium, atque demum bona confessione receptum iam ante in communicationem Apostolicae sedis a Leone Magno Romano Pontifice in pace quiescisse, vt satis superius demonstratum est. Verum quod (vt diximus) Nestoriani id fecisse dicantur, haud potuit factum non reprehendi ab Orthodoxis, cum praesertim tantorum dehonesta eadem fuisset imago consortio haereticorum. Porro facinus maiorem Theodoro coflauit inuidiam, quam & auxit, quod subditur: Sergius autem postea cum in ciuitatem accessisset, collectam celebravit ipsius Theodoretum, & Diodori, & Theodori, necnon Nestorij cuiusdam, quem martyrem esse dixit, cum prouincia nullum habeat martyrem huius E nomini conuenientem.] his autem subijciuntur haec ex Iustini Imperatoris rescripto:

EX RESCRIPTO IMP. CONTRA NESTORIANOS.

Euidenter igitur mirati sumus, primum quidem, si latuerunt tuam eminentiam talia Gesta in ciuitate confecta: deinde si cognouisses quod factum est, non sine dilatione quaestionem fecisse negotij, maxime cum degere Sergius diceretur & cum Paulo reuerendissimo esse. Verum etiam leeta sunt nobis paulo post Gesta confecta apud Cyrestenam ciuitatis Defensorem: quae reuerendissimi responsales Sergij reuerendissimi dixerunt multorum voces continentia, quod nulla vnquam nec praedicata est, nec facta collectio in Nestorij cuiusdam nomine. Super haec autem Gesta preces audiuius tam ipsius Sergij, quam reliquorum Episcoporum Euphratensis prouinciae, qui repellunt vbique Nestorij nomen, & declinare quidem eius sectam consentunt, consentire autem sanctis quatuor Concilijs.

Sancimus igitur, nihil subtilitatis vel studij eminentiam tuam relinquere, sed conuocare quidem sine dilatione Cyrestenam ciuitatis Episcopum ibi degentem (sicut audiuius) trahere autem

CHRISTI
520.HORMISDÆ PAP.
7.IVSTINI IMP. 3.
THEODORICI REG. 28.

autem ad se milites etiam, qui testimonia in Gestis Antiochiæ confectis præstitisse inueniuntur de numero tertio Stabilisianorum, necnon etiam Andronicum & Georgium, qui ea que de imagine dicta sunt, fecisse dicuntur, & singula cum subtilitate requirere: Hoc est, si quod dicitur de imagine, factum est: & si psalmum, cuius mentio Gestis Antiochiæ confectis infera est, psallentes ad imaginis honorem ea cognouissent, & clericos admisit, & diuinis eis communicauit mysterijs: Et si collectionem Theodoretus & Theodori & Diodori prædicari fecit, aut celebrari cõcessit, & si hoc idem factum est in Nestorij nomine. Et omnẽ circumire viã tua magnitudo festinet, vt nihil subtilitatis possit latere.

Ne autem eminentia tua nostram tantummodo timeret indignationem, sed etiam iram Dei: non piget nos, & iuramentum tibi imponere in nomine Domini & Saluatoris Christi Dei nostri, ad quem talia pertinent, vt ipsam veritatem vndique requiras. Et si quidem inueniantur milites per omnia falsa dixisse, non tantum & quæ in Nestorium referuntur, sed etiam illa quæ ad Theodoretum & Theodorum & Diodorum: mox è fortissimo numero eijciantur, in quo militare noscuntur, & omnibus tormentis eorum corpora crucientur. Si autem veritatem in suis depositionibus dixerunt, siue pro imagine, siue pro collectione vel Nestorij, vel aliorum trium: de omnibus nobis suggerere, vt cognoscere possimus eos, qui in veram & immaculatam quam & nos colimus fidem peccauerunt. Ne quid autem ex his quæ nobis lecta sunt, tuam magnitudinem lateat: iussimus eadem gesta, quæ Cyri confecta sunt, & ad nos relata, necnon referipta eorum quæ Antiochiæ confecta sunt, tibi transmitti: vt post confecta omnia quæ iussimus, iterum nobis remittantur ipsa quæ in Cyro confecta sunt. Pro hac etenim causa destinauimus Thomam deuotissimum Agentem in rebus & Subadiuam. Legi. Data tertio Idus Augusti, Constantinopoli, Rustico V. C. Confule.] His in Synodo recitatis, cõmendata est Iustini Augusti pietas, quod ad fidem Catholicam conseruandam eiusmodi perquisita vetera monumenta Synodo cognoscenda misisset. Quæ autem post hæc secuta sint, nihil præterea in Synodi Actis habetur.

Iam cum ad calcem peruenerimus anni huius, quo diximus legatos à latere ab Hormisdæ Pontifice missos Constantinopolim, conciliata pace, Romam reuersos esse, ratio persuadet, vt quorum sumus profecuti labores, assequamur quoque eorumdem de extantato certamine & pace parta triumphum. Quorum quidem primo loco ponendus Ioannes Episcopus, qui de susceptis pro fidei defensione vulneribus, insignibus meruit decorari martyrij: & licet cuius fuerit ciuitatis Episcopus obscurum sit, satis tamen in Ecclesia fulget sacrorum claritudine stigmatum, illustratusque nitet purpura sui sanguinis. Sancto verò eius collegæ Germano, quem fuisse diximus Capuanum Episcopum, duplicis legationis bene perfuncto munere celebri, quali quantauit pompa fuerit illi in cælestem patriam redeunti paratus à Deo triumphus, fuit S. Benedictus inspector & testis. Sed præstat audire S. Gregorium, qui dum eiusdem S. Benedicti res gestas persequitur, ista quam fidelissimè narrat his verbis:

Alio quoque tempore Seruandus diaconus & Abbas eius monasterij, quod in Campania partibus à Liberio quodam Patricio fuerat constructum, ad eum visitationis gratia, ex more, venire consueuerat: eius quoque monasterium frequentabat; vt quia idem quoque vir doctrinam gratiæ cælestis infuebat, dulcia sibi inuicem vitæ verba transfunderent, & suauem cibum cælestis patriæ, quem adhuc perfectè gaudendo non poterant, saltè suspirando gustarent. Cumque hora quietis exigeret: in cuiusdam turris superioribus venerabilis Benedictus, in eius quoque inferioribus se Seruandus diaconus collocauit, quo videlicet in loco inferiora ad superiora peruius continuabat ascensus: ante eandem verò turrim largus erat habitaculum, in quo vtriusque discipuli quiescebant. Cumque vir Dei Benedictus, quiescentibus adhuc fratribus, instans vigilijs, nocturnæ orationis tempora præuenisset, ad fenestram stans, & omnipotentem Deum deprecans: subito, in tempesta noctis hora respiciens, vidit fusam lucem desuper cunctas noctis tenebras effugasse, tantoque splendore clarescere, vt diem vinceret lux illa, quæ in tenebris radiasset. Mira autem res valde in hac speculatione secuta est: quia (sicut post ipse narravit) omnis etiam mundus, velut sub vno Solis radio collectus, ante oculos eius adductus est.

Qui venerabilis Pater dum intentam oculorum aciem in hoc splendore coruscæ lucis infigeret, vidit Germani Capuani Episcopi animam in sphaera ignea ab Angelis in cælum ferri. Tunc tanti sibi testem volens adhibere miraculi, Seruandum diaconum, iterato bis terque eius nomine, cum clamoris magnitudine vocauit. Cumque ille fuisset in solito tanti viri clamore

DE IOAN-
NE ET GER-
MANO LE-
GATIS EPI-
SCOPIS.Greg. dial.
lib. 2. c. 35.CHRISTI
521.HORMISDÆ PAP.
8.IVSTINI IMP. 4.
THEODORICI REG. 29.

A more turbatus, ascendit, aspexit, respexit, partemque iam lucis exiguam vidit. Cui tantum hoc obstupescenti miraculum, vir Dei per ordinem quæ fuerant gesta narravit: statimque in Cassinum castrum viro religioso Theoprobo mandauit, vt ad Capuanam urbem sub eadem nocte transmitteret, & quid de Germano Episcopo ageretur, agnosceret & indicaret. Factumque est: & reuerendissimum virum Germanum Episcopum, is qui missus fuerat, iam defunctum reperit. Et requirens subtiliter, cognouit eodem momento fuisse illius obitum, quo vir Domini eius cognouit ascensum.] hætenus de S. Germani triumpho Gregorius. contigit autem eius ad Deum transitus tertio Kalendas Nouembris, qua die annua celebritate in Ecclesia eiusdem memoria colitur. Porro hæc longè postea cõtingerunt: nam (vt suo loco ostendetur) nondum hoc tempore S. Benedictus in Cassinum montem migrarat.

B IESV CHRISTI HORMISDÆ PAP. IVSTINI IMP. 4.
ANNVS ANNVS
521. 8. THEODORICI REG. 29.

QVI sequitur quingentesimus vigesimus primus Christi annus Fastis redditur Consulatu Valerij, quem dedit Occidens, & Iustiniani in Oriete à Iustino Imperatore creati, Roma altero, altero Constantinopoli gaudente. Celebratur in sui aditione Cõsularus Iustiniani munificentia, de quo Marcellinus ista habet in Chronico: Famosissimum hunc Consulatum Iustinianus præ Consulibus omnium Orientalium, vtilitatibus edidit: nam ducenta octoginta octo solidorum sestertia liberalitate Consulati profecta munificentia in populum, inque spectacula, siue spectaculorum machinam distributa sunt, viginti leones, triginta pardos, exceptis alijs feris, in amphitheatro simul exhibuit: numerosos præterea, phalaratosque in Circo caballos iam donatis quoque impertiuit aurigis. Vna dumtaxat vltimoque mappa insanienti populo denegata.] hæc Marcellinus. Licet autem gladiatorum dempra fuerint cruenta spectacula, retenta tamen ea fuere in venatione ferarum & pugna cum bestijs ab humanitate penitus aliena, multo magis verò à Christiana religione abhorrentia, dum discerpi à bestijs homines, & redempta Christi sanguine corpora sanguinem fundere cernerentur, atque isti populi ederetur insanum oblectamentum, quod ad mouendum luctum accomodatatum potius videbatur. In detestationem verò huiuscemodi cruentorum spectaculorum extat Theodorici Italiæ Regis epistola ad Maximum, qui post annu sequentem Consul creatus est: dicemus de ea suo loco. Sed iam signato Consulibus anno, Ecclesiasticarum rerum eodem anno gestarum narrationem aggrediamur.

Qui anno superiori ab Epiphano atque Synodo habita Constantinopoli, necnon ab ipso Iustino Imperatore missi sunt (vt vidimus) Romam legati, diuitis ab Hormisdæ retenti sunt, nempe integra hieme, sepe auditi, & de petitionibus quas vnà cum litteris ingesserunt differentes, omni probationum genere conuicti, atque etiam persuasi, hæud indignè de illis ab eodem Pontifice tulere repulsam, quam non ab infenso viderent prodire animo, vel à superba mente manare, sed potius è puro fluere doctrinæ fonte per maiorum traditionum irrigua, ipso Hormisdæ sæpius illud Apostolicum inculcante: Non possumus aduersus veritatem, sed pro veritate:] ostendente planè, tantam Pontificiam potestatem non ad destructionem, sed ad ædificationem datam, nihilque præter fas vsturpandum Ecclesiæ vniuersalis Antistiti, eidemque præfecto dispensatori mysteriorum Dei, cum ex sententia eiusdem Apostoli, inter dispensatores illud potissimum requiratur, vt fidelis quis inueniatur. Sed tantæ moræ, penes quem erat summa totius Imperij, Iustinianus Consul impatiens, has interea ad Hormisdam perbreues litteras dedit, quibus eorum reditum accelerandum esse rogauit:

Diligenter Apostolatus vester cognouit, quanto fidei calore filius vester serenissimus Imperator, nosque fuimus ab initio. Numquam cessauimus agere quæ pertinebãt ad firmamentum religionis diuinæ. Pro qua re nuper etiam reuerendissimos sacerdotes Romam direximus, vt integrum componeretur de capitulis, quibus ad ea dubietas vertebatur. Sed ignoramus, quæ difficultas prouenerit, vt minimè sopirentur hætenus ea, quæ videntur esse leuissima. Salutantes ergo vestram reuerentiam, petimus, vt nulla præbeatur occasio, qua de tua quicquam possit ambigere voluntate, sed habentes præ oculis iudicium maiestatis supernæ, modis omnibus festinare dignemini.] hætenus Iustinianus.

Qui

IVSTINI A-
NICONSVM
LATVS CVM
EDITIONE
MYNERVM.REVENTI
LEGATI
HORMISDÆ
MAE.

2. Cor. 13.

1. Cor. 4.

Extant in-
ter epist.
Hormisdæ.

Qui licet ex fidei Catholicæ ardore sit iure laudandus, dum tamen plusquam par est homini laico, à se proposita, ex sua ipsius sententia optat sibi cuncta quam celerrimè à Romano Pontifice definiri, parat sibi inscius ad lapsum foueam, in quam miser, eam vitare negligens, ad vitæ finem, dum sine consilio currit, præceps demum incurrit. Religio ne licentius currat, est ex Gregorij Theologi sententia infrenanda. Hæc igitur primùm hîc tibi consideranda proponimus, lector, vt primos gressus inspicias, quibus pederentim itur in mortem, cum videlicet quis nouitati aditum facilem parans, à vetustate recedit. Immemor enim sui propositi Iustinianus, cum aduersus monachos Scythas ad Hormisdam Pontificem scribens, nihil nouitati concedendum esse, fuerat (vt vidimus) contestatus: mutatus sententia, nouum quippiam cupit, auctoritate tamen Apostolicæ sedis, inferri. Sit Principibus omnibus in ore cordeque Prophetæ Principis illa sententia: Pes meus stetit in directo, in ecclesijs benedicam te Domine.] ne vel pedem vnicum à linea recta quouis prætextu deflectant: sed iugiter (quod monet Prophetæ) de semitis antiquis interrogent, & intelligant se Dei esse subditos sacerdoti. Sed iam rerum gestarum seriem prosequamur.

• Psal. 9.

• Hier. 6.

RECEDVNT LEGATI ORIENTALIS AD VABE.

Ab solutis igitur legatorum negotijs, ad quæ tractada venerant: hieme transacta, iam placido vere appropinquante, cum nauigationis tempus redditum videretur, iidem qui missi fuerant Romam legati, ab Hormisda Papa dimissi, discesserunt ab Vrbe reuerfuri Constantinopolim: ijs ad eos à quibus acceperat idem Pontifex litteras reddidit. Ad quænam illæ, qualisve, cuius etiam essent argumenti quæ anno superiori ad Hormisdam Papam missæ sunt ab Oriente: eorum quæ suo loco superius dicta sunt, meminisse debes: nempe petuum illis, vt præter nomen Acacij & præcipuorum nominatorum hæreticorum, quæ omnino fuerunt è Diptychis abradenda, reliquorum, qui communicatione ipsorum polluti essent, permanere sinerentur, id præsertim summa importunitate exposcentibus populis. Insuper & ingestum fuisse diximus, vt dici omnino deberet Iesum Christum crucifixum vnum de Trinitate. Sed & in memoriam reuoca, quanta ista fuerint petita & expetita diligentia atque licentia, quotq; litteris iisdemq; grauissimis inculcata, tot arietibus Romani Pontificis tentata constantia: vt impossibile potuisset videri, non flecti, & cuncta petentibus non indulgere. hæc inquam omnia tibi sunt memoria recolenda, quod ea quæ dicenda erunt, cum fueris assecutus, magis magisque mireris.

• Hormisd. epist. 72. 73. 74. 76.

• Hormisd. epist. 75. HORMISDAE EPIST. AD IUSTINVM IMP.

Hormisda igitur cum ad Synodum, tum ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum, necnon etiam ad Imperatorem epistolas hoc anno reddidit septimo Kal. Aprilis: extant quidem ipsæ: nos verò ex eis tres tantum reddemus, quarum duæ sunt ad Iustinum datae, vna verò eademq; nouissima ad Epiphanium. In duarum autem illarum altera, quam ad Iustinum dedit Hormisda, in eo versatur primùm, vt commendet pietatem Imperatoris ob munus legationis impensum, mox verò responsonem ad ea quæ petierat Imperator, vt reciperetur ad communionem illi, qui damnato Acacij nomine, reliquorum qui ei communicauerant Episcoporum nomina in Diptychis retinerent, subiicit: & de illa ad eò ventilata quæstione pertractat, num vnus de Trinitate in carne passus dici deberet. Sed ipsam ad Iustinum epistolam audiamus, quæ sic se habet:

Scio quidem, venerabilis Imperator, clementiam tuam conscientia boni operis tantum esse contentam; nec in his, quæ pro Catholicæ Ecclesiæ vnitatem disponitis, humanis laudibus indigere, & magni studij gloria non digna remuneratione vilescat. Quanta est enim circa eum humani summa præconij, cui contigit terrarum regna committi? Cum eo noxia sint blandimenta adulationis suspicionis, quæ humilitas detulerit imperanti. Et aliàs secundum Euangelicam traditionem necesse est, vt fructu supernæ remunerationis careat, qui E retributionis laudem expectat. Hinc mansuetudinem vestram, omni bonitatis perfectione pollentem, ad Deum vniuersa, quæ memorabiliter facitis, referre non ambigo: nec caduca cogitantes ab illo expectatis pro actuum vestrorum retributione mercedem, quem bonorum omnium constat auctorem.

Et tamen ego diuinis, quibus obsecundo, conuenio institutis, ne religiosæ conscientia vestra beneficia conferta dissimilem; ne taciturnitas mea, quæ vobis crescit ad gloriam, mihi (quod absit) vertatur in culpam. Noui enim de illis decem Domini & Salvatoris nostri pietate mundatis, quia & nouem sunt nota ingratitude improbat, & vnus testimonium fidei & merita receptæ salutis retulit, qui gratiarum actionem sanatus exsoluit. Exequor exempla quæ didici, & quod per officij mihi crediti materiam prædico, sub occasione litterarum sermonis exhibeo. Ago gratias quæto amplius possum, et si quantas debeo non possum: sed sola-

sed sola-

A sed solatium mihi est, quoddam de beneficijs mecum vestris mundus exultat, & laceratæ hæc tunc Ecclesiæ membra ad compagem suam reuocata gloriatur. Reduxisti populis fidem, persecutus errorem: inelinata est superbia inimicorum Ecclesiæ Dei, & humilitas erecta fide- lium. Magna res tibi cõgigit, Imperator: magna in te emolumenta cum potestate coierunt. Quæ merearis, intellige: Non exiguam in te partem boni operis illius, quod vadens ad caelum Dominus noster Iesus Christus contulit, transtulisti: nam pacem, quam ille discipulis dedit, per te mundus inuenit. Non est dubium congratulari tibi Angelos cæli: nam si iuxta asser- tionem Euangelicam, lætitia est eis super vno peccatore saluato, quæ potest esse, populo? ^{Lucæ 15.}

Saluo Ezechias præsentis ætatis: nam et si fuerunt ante eum Reges Iuda qui facerent bonum, nullus tamen eorum dissipauit Excelsum. Tu quoque schismatum & superbiæ dissipator, & cultus veteris restitutor, præsumte tibi similitudinem illius annorum augenda curricula, quæ operum eius imitatis exempla. Hæc omnia, quæ ad maius gloriæ tuæ expectat aug- mentum, non stimulo adhortationis alienæ, non vllis precibus excitatus aggredieris: solus tibi in consilio Deus: non est qui se ad participationem tanti operis tentet inferere: tibi de- bes actionis huius studium, tibi bonæ actionis affectum.

Tu me, venerabilis Imperator, Ecclesiæ vulnera tam longa mærentem, ad spem reddendæ salutis animasti. Tu me post tam continuos turbines iam penè desperatione cessantem, ad natam tranquillitatem, directis vltro pijs litteris, excitasti: hoc quoque proculdubio diuina intelligentia cõferente, vt inter ipsa tui principatus exordia fidei eius diceres obsequium, cui acceperum debebas Imperium. Sed qui te ad incipienda hæc non potui primus impelle- re, nunc maior fiducia tantis beneficijs compellor prouocatus orare, ne patiaris in re tam boni operis esse defectum: ne manus, quas ad Deum erigis, à cõcepti operis perfectione sus- pendas. Negare non possum pro Domini nostri hæc me affectu & vnitatis exposcere: sed fateor, & saluti tuæ pro tanta mansuetudinis gratia hæc studia me debere. Scriptum est enim, ^{Matt. 10.} quia qui perseuerauerit vsque ad finem, saluus erit. Nec vos aliquorum obstinatio reddat à proposito pigriores. Durum est, vt efficacior sit eorum pertinacia qui diuidunt pacem, quam eorum qui asserunt vnitatem. Amentur vulnera, eum prouideantur pro salute remedia, & peroptabile ^{Matt. 10.} putetur mortuus, quam inhæterere cum viuis.

An non æquum est, vt religiosi Principis subdantur imperio, qui non mouentur exem- plo? Non omnis æger remedijs salubribus acquiescit: & medendi studium sæpe ipsis, qui- bus adhibetur, ingratum est: & tamen grata est pro salute necessitas, nec ipsi post respira- tionem non sunt beneficijs obnoxij, qui curantur iniuri.] ista præfatus Hormisda, mox ad ea quæ petierat Imperator, vt ad communionem reciperentur Episcopi, sinerenturque co- rumdem nomina in Diptychis remanere, qui, damnatis hæresibus, receperant Chalcedo- nense Concilium, professique Catholicam fidem, fuissent tamen Acacij communionem pol- luti, respondet id minime concedi posse, cum talium communionem vniuersa simul inficere- tur Ecclesia, atque ait:

Cauenda est subtilium magna circumspeditione calliditas, qui ingerunt difficilia, dum ni- tuntur labefactare composita. Et quis hoc possit admittere, vt ad illa per pacem credamur adduci, ad quæ non potuimus discordiæ necessitate compelli? Et putetur æquum, vt con- tra salutem Princeps subiectorum voluntatem sequatur, quam pro sua salute subiecti Prin- cipis non famulentur imperio? Ipsam tibi mecum, venerabilis fili, crede Ecclesiam Dei supplicare, vt eam sine macula & ruga (sicut scis Domino placere) custodias: nec in eam oculus ille, qui peruiulat, nequam aliquem, quem auerfetur, aspiciat. Ama quod à Deo com- E punctus elegisti, & inemeratum serua illud, cuius pars esse voluisti. Fuerit antè sollicitudo tantum mea, nunc vniam nobis causam tua fecit esse clementia. Nec austeriorem me quis- quam dicat esse prioribus, nec adhortatio alicuius pro sententiæ auctoritate teneatur. Dili- gentiorem me non pertinaciæ studium, sed scandala secuta fecerunt: Fortè inter initia lo- cus esse potuit lenitati: malè (sicut notum est) per accessus præcedentium temporum erro- rum augmenta creuerunt.

Non parui habeas, fili sanctissime, quod curasti. Vbi sancta Chalcedonensis Synodus, & inter sanctos venerandi Papæ Leonis religiosissima constituta locum alicuius honoris ha- buerunt? Vbi non aduersum tanta fidei fundamenta quasi quoddam bellicum hostium Dei infonuit exercitus? Quanto acrioribus hæc impetita sunt iaculis, tanto validioribus sunt munienda subsidijs. Rogo, clementissime Imperator, ne me aut ad deserenda hæc quæ dudum beneplacita sunt, aut mutanda compellas. Vox enim illa auribus meis indefinenter

Annal. Eccl. Tom. 7.

G

immurmu-

Lucæ 15.

4. Reg. 20.

Matt. 10.

Defunt ali- qua in scripto codice. COGENDI SYNDICE ERRANTES, NON SE- QUENDI.

IUSTINE- GAT HORMISDA IN- IUSTA PE- TITA.

immurmurat: Quia nemo ad aratrum manum mittens, & post se respiciens, aptus est regno Dei: cum in euidenti sit, quia poenitentia malorum est operum, non bonorum.

Sequamquam his vrgemur angustijs, tamen propter mansuetudinis tuae considerationem, & venerabilium legatorum Ioannis Episcopi, Heracliani presbyteri, & Constantini diaconi allegatio nos non inhumana permouit, qui innocentibus aut ignaris cause remedia credidit esse poscenda: ad fratrem & coepiscopum nostrum Epiphanium scripta transmisimus, vt memor fidei, memor religionis, quos dignos susceptione esse crediderit, & alienos a communione quam respuimus (sicut asseritur) innocentes eos ad societatem sue communionis admittat, libelli tamen, qui a nobis interpositus est, tenore seruato. Melius est enim & magis Deo placitum, si salua fide Ecclesiastico corpori iungantur abscissi, quam in abscissos transeant qui in beati Petri immaculata communione manserunt. Data septimo Kalendaris Aprilis, Valerio V. C. Consule.] haecenus epistola Hormisdæ ad Iustinum Augustum: ex qua planè intelligis, quod & alias sæpius demonstratum est, quantà videlicet Romani Pontifices custodierint diligentia, quantoq; studio procurarint, ne pollueretur hereticorum quauis macula Ecclesia sancta, sed conseruata semper illibata communione Apostolicæ sedis, in suo candore integra permaneret.

Quid verò idem Hormisdæ Papa eidem Imperatori responderit ad agitatum illam tam in Oriente quam in Occidente quaestionem de vno ex Trinitate passo in carne, posterior eiusdem epistola eo argumento conscripta docet: cuius vt singula verba possint expendi, hic verbatim ipsa reddenda erit. Accipe igitur ex ea, quid consultus interpellatusq; magister Ecclesiæ à cathedra Petri respondeat, & quomodo omni purgatum scoria aurum obrizum è diuinæ sapientiæ consilatorio depromptum petentibus eroget. Poruisset quidem falli quiuus homo ingenij perspicacis (vt verè aliquos deceptos vidimus) ad impostorum subdolanam artem: sed qui clauem habebat scientiæ, minimè circumueniri potuit; & ne alij fallerentur, eam ad Imperatorem epistolam scripsit, quam voluit vt ipse testatus est in litteris ad Iustinianum publicam esse omnibus instructionem. Ita quidem qui doctoris officio vniuersæ præest Ecclesiæ, non Imperatorem dumtaxat, ad quem scripsit, erudiendum suscepit, sed omnes agentes vbique Fideles, pendentes ab ipsius ore Pontificis, expectantesq; quæ eius esset de re tanta sententia, voluit erudiri. Porro ea epistola Orbi nota, non fiat nobis incognita, sed hæc ipsam reddamus:

Hormisdæ Iustino Augusto.

Inter ea quæ ad vnitatem Ecclesiæ pertinentia, propter quam Deus clementiæ vestræ elegit Imperium, in litteras contulistis: hæc quoque, venerabilis Imperator, cura fidei, cui multipliciter vos studere declaratis, adiecit, vt aliquorum preces perferendæ ad humilitatis meæ notitiam iungerentur: quibus vel quid quaestionis oriretur, agnoscerem, vel ad summouendum propositæ consultationis ambiguum responsum à me religiosæ scientiæ conueniens redderetur. Legi omnia sollicitudine qua decebat: & licet ad responsi plenitudinem sufficere potuisset, si illa tantum quæ à veteribus sunt definita rescriberem; tamen vt religiosi propositi vestri remunerarem affectum, non subtrahendum credidi mei quoque sermonis obsequium. Quid enim est, quod emergentibus Nestorij & Eurychetis venenis, paterna omisit instructio? penè omnes impietates cum inuentoribus tam nefandorum dogmatum conuenientia in vnum Synodica decreta prefferunt: nec vterius remansit locus vllus, tam diris perfidiæ seminibus amputatis, aut Christum Dominum nostrum credere sine carnis fuisse veritate, aut eundem non Deum & hominem de materni vteri intemperate fecunditate prodijisse, cum alter eorum dispensationem qua saluati sumus, negando, quantum in se est, irritam faceret; alter opinione contraria, sed impietate consimili, in eodem Domino nostro Iesu Christo potestatem diuinam à vera humanitate secluderet: neque ille recordatus, quia palpandam carnem suam Christus ostendit; nec ille Euangelij memor, Verbum carnem factum esse dicentis, cui vox Domini indeficienter insonare debuerat, qua dixit & docuit: Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit Filius hominis, qui est in cælo.

Sæpe hæc & multis præcedentium sunt comprehensa sententijs: sed nec clementia vestra, licet iam dicta sint, fastidiosè poterit repetita cognoscere: nec nobis pudor est, ea quæ sunt à prædecessoribus nostris prædicta, reuoluere. Neque enim possibile est vt sit diuersitas prædicationis, vbi vna est forma veritatis, nec ab re iudicabitur alienum, si cum his, cum quibus conuenimus fide, congruamus & dogmate. Reuoluantur pijs mansuetudinis vestræ auribus

Hormisdæ epist. 44.

Hormisdæ epist. 76.

HORMISDA AD IUSTINIANUM IMP.

DOCTRINA FIDELI SALTIS A MAIORIBUS RELIGIOSA.

Ioan. 3.

Auribus decreta Synodica, & beati Papæ Leonis conuenientia sacræ fidei constituta: eadem inuenietis in illis, quæ recensueritis in nostris. Quid ergo est post illum fontem fidelium statutorum? quid amplius (si tamen fidei terminum seruat) quamlibet curiosus scrutator inquirat, aut opere, aut institutione perfectius? nisi forte mauult quisquam dubitare, quam credere, certare, quam nosse, sequi dubia, quam seruare decreta.

Nam si Trinitas Deus, hoc est, Pater & Filius & Spiritus sanctus, Deus autem vnus, specialiter legislatore dicente: Audi Israël, Dominus Deus tuus, Deus vnus est: qui aliter habet, necesse est aut diuinitatem in multa diuidens, aut specialiter passionē ipsi essentiæ Trinitatis impingat, & (quod absit à Fidelium mentibus) hoc est aut plures deos more profano Gentilitatis inducere, aut sensibilem poenam ad eam naturam, quæ aliena est ab omni passione, transferre. Vnum est, sancta Trinitas non multiplicatur numero, non crescit augmento: nec potest aut intelligentia comprehendi, aut hoc quod Deus est, discretionem se iungi. Quis ergo ille secreto aternæ impenetrabilisq; substantiæ, quod nulla vel inuisibilem naturarum potuit inuestigare natura, profanam diuisionem tentet ingerere, & diuini arcana mysterij reuocare ad calculum mortis humani?

Adoremus Patrem & Filium & Spiritum sanctum, indistinctam distinctè, incomprehensibilem & inenarrabilem substantiam Trinitatis: vbi etiam admittit numerum ratio personarum, vnitas tamen non admittit essentiæ separationem: ita tamen, vt seruemus diuinæ propriae naturæ, seruemus propria vnicique personæ, nec personis diuinitatis singularitas denegetur, nec ad essentiam hoc quod est proprium nominum transferatur. Magnum est sanctæ & incomprehensibile mysterium Trinitatis, Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus, Trinitas indiuisa: & tamè notum est, quia proprium est Patris vt generaret Filium, proprium Filij Dei vt ex Patre Patri nasceretur æqualis, proprium Spiritus sancti vt de Patre & Filio procederet sub vna substantia Deitatis.

Proprium quoque Filij Dei, vt iuxta id quod scriptum est, in nouissimis temporibus Verbum caro fieret, & habitaret in nobis: ita intra viscera sanctæ Mariæ Virginis genitricis Dei vnitis vtrisque sine aliqua confusione naturis, vt qui ante tempora erat Filius Dei, fieret Filius hominis, & nasceretur in tempore hominis more, matris vuluam natus non aperiens, & virginitatem maris Deitatis virtute non soluens. Dignum planè Deo nascente mysterium, vt seruaret partum sine corruptione, qui conceptum fecit esse sine semine, seruans quod ex Patre erat, & representans quod ex matre suscepit: nam iacens in præsepio, videbatur in cælo; inuolutus pannis, adoratur à Magis; inter animalia editus, ab Angelis nunciatur; vix egressus infantiam, & annuncians mysticam sine instituentem doctrinam, inter rudimenta annorum puerilium edens cælestia signa virtutum.

Idem enim Deus & homo, non (vt ab infidelibus dicitur) sub quartæ introductione personæ, sed ipse Dei Filius Deus & homo, id est, virtus & infirmitas, humilitas & maiestas, redimens & veditus, in cruce positus & cæli regna largitus, ita nostræ infirmitatis particeps, vt posset interim; ita ingenitæ potentæ Dominus, ne posset morte consumi: sepultus est iuxta id quod homo voluit nasci, & iuxta id quod Patri erat similis resurrexit, patiens vulnerrum & saluator ægrorum, vnus defunctorum & viuificator obeuntium, ad inferna descendens & à Patris gremio non recedens: Vnde & animam, quam pro communi conditione posuit, pro singulari virtute & admirabili patientia mox resumpsit.

Hæc ita esse, nec vllam dubitationem oportere recipere, idem Dominus noster Iesus Christus, ne inter corporis passiones Deus non esse crederetur, aut ne Deus tantum & non homo inter opera mirabilium stupèda virtutum, proposito nos duorum Apostolorum informauit exemplo, Deum esse Christum Dominum nostrum Petri fide, hominem Thomæ dubitatione declarans. Quid enim intererat, vt quem se homines dicerent, discipulos suos vellent inquirere, nisi vt respondente Petro, Tu es Christus Filius Dei viui, notum faceret, hoc non de carne & sanguine proditum, sed à Patre inspirante reuelatum, & per testimonium laudatæ responsionis fides patefacta fieret veritatis? Quid intererat, vt apparente post resurrectionem Domino, Thomas tamen aut decisset ceteris, aut solus ambigeret, nisi vt mundus crederet quod ambigens discipulus exploraret; vt dum vnus manibus se pateretur tangi, ad vniuersitatem Fidelium quid esset, possit agnosci? Non ergo ad improbandum discipulum interposita est dubitatio, sed quaesita posteritatis instructio. An ne ad aliud spectat, quod se idem Dominus Cleophae cum alio discipulo, eum ad Emaus tendentes de se loquerentur, inseruit; & quamquam de resurrectione Domini per mulieres,

Deut. 6. DIVINA SUBSTANTIA SINE NUMERO INDIVISA.

1. Pet. 1. DE VERBIFICATIONE.

Mat. 16.

Ioan. 10.

Luca 24.

quæ primæ ad monumentum conuenerunt, agnouissent; tamen ut per eorum dubitationem daret credendi futuris sæculis firmitatem, incipiens à Moyse & omnibus Prophetis, oportuisse pati Christum, & ita intrare in gloriam suam, interpretatus Scripturas ostendit, & per passionem humanam naturam, & diuinam in eo esse per gloriam, multipliciter hæc sanctarum Scripturarum testificatus exemplis:

Hæc apud religiosam conscientiam tuam, venerabilis Imperator, non tamquam ignota dicuntur. Fides enim ipsa, quæ à te constanter asseritur, tibi reddit hoc munus, ut sensibus tuis & affectum sui inserat, & scientiam, per quam diligentius asseratur, infundat. Et tamen interest dispensationis mihi creditæ, ut ego quoque vel apud scientes nota non taceam; ut succedente sibi per vices temporum Catholicorum prædicatione sensuum, quod indeficienter asseritur, sine fine credatur.

Lariùs hæc quæ ad Deitatem humanitatemq; Domini nostri Iesu Christi pertinent, & in eo vnitas duas sine confusione naturas, potui secundum veterum definita differere, si esset aduersum eos, qui his dissentiant, disputandum: sed cum in manibus omnium sint & Synodica constituta, & beati Papæ Leonis dogmata, perstrinxisse potius pauca, quam euoluere credidi conuenientius vniuersa. Nunc verò agnoscere satis est, & cauere ita proprietatem & essentiam cogitandâ, ut sciatur quid personæ, quid nos oporteat deferre substantiæ: quæ qui indecenter ignorant, aut callida impietate dissimulant, dum omittunt quid sit proprium Filij, trinæ intendunt insidias vnitati. Sed si quæ prædicta sunt, validis teneantur fixa radicibus, nec à paterna traditione receditur, & constanter quæstionibus obuiatur. Data septimo Kalendas Aprilis, Valerio viro clarissimo Consule.]

Sic igitur hæc de mysterio sanctissimæ Trinitatis & diuina Verbi incarnatione Hormisda Pontifex scripsit (ut dictum est) Imperatori, quo omnibus Fidelibus profutura promulgarentur vbique; & sic fixa sacra anchora fidei, haud ventorum impulsibus ipsa Christiana religio pateret exposita, arbitrioque nouantium impelleretur in syrtes Eutychianæ blasphemix: ita planè opportunè monente, prædicante, atque importunè ob maximum rei pondus clamante, qui Petro clauum tenenti assidet, Paulo: Profanas vocum nouitates deuota.] explodendaq; tunc penitus nouitas fuit, quantumlibet præferret speciem pietatis & veritatis, cum captiosè ab Eutychianis diceretur vnus ex Trinitate passus. Latro planè atque fur quisque aliunde ascendens, & non per patens ostium intrans, verbis Domini esse conuincitur. Etenim si cor eorum rectum cum Deo fuisset, vti que per viam à Patribus omnibus ceterisque Fidelibus calcatam perambulassent, atque sanctè pieque absque ambiguitatum ambagibus dictum ab ipsis fuisset, more maiorum, Deus Filius in carne passus, aut Verbum caro factum passum, siue secunda Trinitatis persona, aut suppositum, siue substantia in carne passa. Cum igitur tot vsurpatis à Patribus nomenclaturis veritas Catholica adeò copiosè pandatur: quid in ambiguitatis angustias eandem comprimendam oportuit coniecisse? Regiam amat viam, perspicuamque cupit Catholica fides, vitat obliqua, secreta refugit, anfractus declinat, nescit deuia, vel inaccessa, in quibus scit posse occultari latrones. vnde vel ex hoc ipso iure quisquis in suspicionem adduci possit hæreticæ prauitatis, quantumlibet pietatis speciem præferat, cum à communi Ecclesiæ traditione, vocabulisque receptis abhorret.

IMITATIO- NE DIG- NVM HOR- MISDAE EXEMPLVM.

Admiranda sanè Hormisdæ stantis super speculam sedula vigilantia, & imitandum potius exemplum curæ sacerdotalis, dum & à longè odoratus insidias, ex eminenti cathedra, ut dolos cauant, cunctis Fidelibus clamat: spectandum planè, sedandumque pariter quod edidit dignum specimen inconcussi roboris Pontificij, dum tot litteris flecti, vel latrum ynguem moueri minime passus est à prædecessorum vestigijs, quibus firmiter insistebat: cum alioqui propositas, nouas voces absque fidei præiudicio, apposita interpretatione, ob bonum pacis (ut aiebant) recipere potuisset; ut à successoribus factum est postea, vbi suspicio procul absuit, & causa recens emerita fieri persuasit: modò verò recta ratione aliud ab eo exigente, noluit eiusmodi patere perfidis aditum, nec per secretum accessum quempiam mentita tessera pietatis admittere, sciens carere postico domum Dei, vnamque solum patere cupentibus introeuntibus ianuam Catholicæ veritatis, per quam dumtaxat si quis introierit, saluari possit.

His itaque decretis, scriptisque ad Imperatorem Hormisda, ut inuiolatè custodirentur in Oriente, nouitas illa verborum penitus deleteretur, ac ne reciperentur qui in communicatione Acacij defuncti essent: hæc ut penitus seruariantur, suas vices legauit idem Pontifex Epiphano

A Epiphano Episcopo Constantinopolitano, qui Apostolicæ sedis nomine lapsos cum libellis reciperet, ita tamen, ut (ne quid subreperet hæreticæ communionis fermenti) singulorum libellos Romain ad ipsum Pontificem mitteret: tantum enim absuit, ut quod petebant Imperator & alij, ut vinceret ob bonum pacis ad Ecclesiam admitti populos qui tenacissimi erant nominum suorum Episcoporum communicatione Acacij pollutorum, ut nec recipi vel vnum pati voluerit, libello non penitus explorato, Romamq; misso. Quibus intelligas, quanta super omnes Romanus Pontifex polleret auctoritate, licet adhuc sub Rege Gotho ipsa Romana lugeret Ecclesia. Sed describamus epistolam ipsam, quam polliciti sumus, eodem argumento quo & scripserat ad Imperatorem, ad Epiphanium ab Hormisda datam, quæ sic se habet:

Hormisd. epist. 77.

B Multo gaudio sum repletus, quòd circa Ecclesiæ pacem & sanctissimi Imperatoris & dilectionis tuæ tale studium, quale litteris indicasti, legatorum quoque meorum assertione cognoui. Manifesta enim hinc supernæ misericordiæ documenta produuntur, quado & humani Principes causam fidei cum Reipublicæ ordinatione coniungunt; & Ecclesiarum Praefules, quod ad dispensationem suam pertinet, officij memores exequuntur. Talibus indigebat post discordiæ procellas religio Christiana rectoribus, qui compressis prouida dispensatione turbinibus, diu peregrinatam pacem, depulsa tempestate, reducerent; & in futura sæcula propositi sui exempla tendentes, sibi ascribendum indubitanter ostenderent; quæ quid Deo placitum posteris pro sua imitatione fecissent.

HORMISDAE EPISTOLA AD EPIPHANIVM.

C Benedicamus Deum, frater charissime, nostris hoc diebus fuisse concessum, & totis orationum & curarum viribus annitatur, ut quæ per Dei nostri opem benè correctæ sunt, ipsò adiuuante, per omnia compleantur. Sperandum enim est, ut ad compagem corporis sui reliqua quoque, quæ adhuc diuisa sunt, membra festinent, & à potioribus minor non discrepent. Ad quod cum me dilectio tua Christianæ studio charitatis horretur; debet, quòd incitat, sequi; & quod amandum suadet, amplecti. Similem enim iam fidei curam gerentes, per religiosam patientiam par etiam præmium de boni operis speramus effectu: heque enim difficultatis est cedendum. Non fatigatur asperis fides; nec ad cælorum ardua per procliue contenditur; nec remunerationem citra laboris exercitia quis metetur. Vnde ne facientes bona deficiamus, specialiter admonemur. Beati etiam, teste Psalmista, qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam in omni tempore: quia non initium laboris remunerationem præmij consequuntur inuenire, sed terminus. Ergo par studium sollicitudinis assumentes, quibus est vna in communione & credulitate societas, quemadmodum de adunata sedi Apostolicæ Constantinopolitana Ecclesia pariter exultamus in Domino, ita de reliquarum quoque (sicut affectuosè admones) redintegratio: curemus primùm, ut fidem, integritatemq; nostram immaculatam ab omni contagione seruemus. Nosti enim, frater sanctissime, quæ Ecclesiasticam seruent vincula concordiam, quæ nos ab hæreticorum tueantur insidijs, per quæ etiam canonum custodiatur auctoritas. His in robore suo omni circumspeditione seruatis, remedia sperantibus conferantur.

Gal. 6. Psal. 105.

D Habet enim & Ecclesiarum ordo regularum & ipsius forma iustitiæ, ut medicina rationabilis benignè & fideliter sperantibus non negetur: nec quisquam ita est ab humanitate discretus, quem non à rigore discretionis inclinet incauta simplicitas. Sed ut cautè hoc citra querelam, aut erroris alicuius neuum valeat expediri, dilectissime frater, personam meam & in hoc oportet induere, scientem & in huiusmodi causis (sicut prædictum est) quid faciendum sit, quid cauendum: ita omnia prouidenda, ut non ambigas rationem dispensationis huius Deo esse reddendam: ita tamen, ut eos qui fuerunt vobis communionem sociati, vel per vos sedi Apostolicæ, vestra nobis scripta declarent, quibus etiam continentia libellorum, quos obtulerunt, inseratur. sic enim & Seueri, vel complicum eius, vel similia absoluemus errores, nec eorum, qui sanari potuerint, dispendia patiemur. Quod ideo specialiter vobis credimus imponendum, ad diligentiam vestram nostra onera transferentes: quia non parua iam documenta, resistentes hæreticis, edidistis: nec debet de eo ambigi, quem benè contingerit explorari. Simul assume remedia medicinæ, simul accingere auctoritate iustitiæ; & sic circa supplices auctoritate mollire, ut in hæreticorum contagione perdurantes, aut eos qui innocentiam simulant, & cum nostris sola voce consentiunt, ab his quibus pro Ecclesiæ reintegratione consulitur & prouidetur, excludas: nec enim expedit circa hos Ecclesiasticam temperare censuram. Non enim erunt miserationis

SVAS VICES DELFOAT EPIPHANIO HORMISDAE PA. PA.

CHRISTI
521.HORMISDAE PAP.
8.IVSTINI IMP. 4.
THEODORICI REG. 29.

bona pro eorum, quibus consuli oportet, necessitate collata, si indiscretè fuerint bonis ma-
lisque communia.

DE CAUSA
ECCLESIAE
HIEROSOLY-
MITANAE.

Et quia Hierosolymitanorum quoque faciebat in tuis litteris tua dilectio mentionem, quorum etiam ad nos quaedam delata professio: necessarium duximus vel recensere quae scripta sunt, vel respondere quae congrua. Qui si sanctorum Patrum constituta custodiunt, si illa fidei fundamenta venerantur, ab his, quae per eos, sancto Spiritu compungente, definita sunt, non recedant. Aut enim perfecta sunt, ita ut sunt, & adiectione non indigent; aut bene valida, & ideo non mutanda, quando per ea omnia hereticorum venena compressa sunt: nec quicquam Chalcedonensis Synodus, quod vtile qualibet diligentia potuisset excogitare, praeterijt, quae praecedentium quoque dogmata vel clarius manifestavit, vel repetita auctoritate firmavit, speciale quoddam aduersus Nestorium & Eutychetem aggressa certamen; alterum Deitatem Dei nostri Iesu Christi à carne separantem, & ideo sanctam Mariam Dei genetricem pronuntiare vitantem, alterum veritatem carnis in Domino renuentem, quando Dominus noster Iesus Christus idem Filius Dei, idem Filius hominis, vna in duabus persona naturis, diuinitatis & humanitatis carnis, nec naturis adunatione confusus, non velut quarta persona addita Trinitati, sed ipse Filius Dei exinaniens semetipsum & formam serui accipiens: propter quod & vnam nec diuisibilem profitemur essentiam Trinitatis, & proprietatem tamen suam scimus inesse personis, vnam Patris, vnam Filij Dei cum assumpta carne, vnam Spiritus sancti, & personas proprietatibus designantes, & per vnitatem essentiae inseparabile Trinitatis mysterium confirmantes.

* Philip. 2.

Neque enim ambigi potest, Verbum Dei intra matris viscera per carnem humanam assumpsisse naturam; nec post à se intra vuluam naturam vnitione diuisam: nam ut humanitas sine Deo edita, sic in cruce non est impassibilis diuinitas à carnis passione diuisa: quod Virginis partus & intemerata fecunditas, & singularis à mortuis resurrectio, & ad caelos declarat ascensio. Haec si quemadmodum à Patribus constituta sunt, seruant, credant, non definita transcendant: à quo tramite qui declinant, ipsi sibi nebulam dubitationis offundunt. Nobis autem illud Apostolicum contentiosis respondere necesse est: Nos hanc consuetudinem non habemus, nec Ecclesia Dei. Haec ideo breuiter, quia nec ambigere conuenit de rebus iuxta fidem sapienter definitis, & penè superuacua est allegatio, quae adhibetur instructis, cum super hac re & ad clementissimum Principem filium nostrum non pauca perstrinxerim.

* 1. Cor. 11.

Et quia de Hierosolymitanorum propositione respondimus: hoc quoque æstimauimus salutis eorum causa competenter addendum: ut si communionis Apostolicæ desiderant vnitatem, professionem suam scripto inditam, quam legatis nostris apud Constantinopolim potius obtulerunt, aut per suos ad nos dirigant, aut fraternitati vestrae tradant, eodem tamen (sicut diximus) tenore conscriptam, quae ad nos modis omnibus sub vestra ordinatione deferatur. Nam de Thessalonicensibus, quorum ad nos legati sub clementissimi & fidelissimi Principis filij nostri ordinatione venerunt, ne quid omisisse credamur, nosse vos volumus, secundum hoc quod Domino nostro Iesu Christo inspirate placuerit, causam omnem nostri dispositione tractandam: Et si quod oportet, impleuerint, ordinanda haec per fratrem nostrum & coepiscopum venerabilem virum Ioannem, sed & filios nostros Heraclianum presbyterum & Constantinum diaconum Ecclesiastico honore dignissimos. Ad causam pertinentia conscripsisse contenti, gratulati sumus in viro ordinis nostri par meritum & religiosum nos inuenisse propositum, & cum legatione mandata sapientia & moribus congruentem. Votiuu enim res & plena gaudij est, ut sint iusta æstimatione probabiles, quos E communionis & officij contigerit esse consortes. Data septimo Kalendas Aprilis, Valerio viro clarissimo Consule.] haecenus ad Epiphanium Hormisdæ Papa.

DIMISSI
ORIENTA-
LES LEGATI

Sic igitur his pro restitutione lapsorum decretis legibus, & de fide Catholica confirmatis veteribus sanctionibus, quomodo occurrendum haeticis, atque subueniendum schismaticis foret, ita ut ex omni parte integritati fidei & puritati Catholice communionis consultum esset, Hormisdæ detentis hieme Romae legatos de omnibus optime institutos, & de institutis plenè persuasos in pace dimisit, cuncta se obtinuisse putantes, dum licet non illa ipsa quae venerant rogaturi, tamen quae veritati essent consentanea, traditionibus consona, diuinis legibus consentientia, sacris canonibus congruentia, petentibus vilia, daantibus non indigna assecutos se esse sentirent.

Exemplum planè ab Hormisdæ est posteris traditum Pontificibus, quod acceptum ipse à maiori-

CHRISTI
521.HORMISDAE PAP.
8.IVSTINI IMP. 4.
THEODORICI REG. 29.

à maioribus reliquit integrè custoditum, non ob gratiam Imperatorum vel Regum quantumlibet importunè petentium, non precibus quorumlibet magnorum Antistitum vel ex Synodo ad id praestandum urgentium, non cuiusuis dignae causae praetextu, quo magnarum etiam prouinciarum restitutionem fieri pollicerentur, debere Romanos Episcopos, quibus curae est custodire depositum Christianae religionis, vel minimum quid dasseti, cum à maioribus accepta fides vel laeditur, aut in suspicionem adducitur, vel traditio sauciat, aut illibata semper existens communicatio Catholica custodita polluitur. Ster igitur aduersus Principes indigna conantes Petri sacerdotale robur immortum, cui & portæ inferi, promissione Domini, praeualere non possunt.

QUID PRAB
STANDVM
A ROMANIS
PONTIFICI-
BVS.

Inter hæc autem Antiochena Ecclesia diu ab hæreticorum antesignanis possessa, licet, illinc fugato Seucro, Catholicus (ut vidimus) Paulus datus esset Antistes, tamen magno-
B pere fluctuauit, non hæreticis (ut prius) iugiter tumulantibus, vel ipsis ciuibus inter se mutuo confligentibus, sed, quod dolendum fuit, qui illi Praesul datus erat Paulus, ita moribus labefactatus apparuit, ut tantum abfuerit quod per ipsum ad Catholicam communionem hæretici restituerentur, ut etiam Orthodoxi ab ipsius communionem descicerent, immo & eius domesticis ob eam causam ab ipso defecerint: Quamobrem cum etiam eo tempore, antequam legati Apostolicæ sedis recederent Constantinopoli, aduersus eum ipsidem legatis accusationum libelli darentur, & post eorum discessum aliae multiplicarentur de ipso querelæ, malè sibi conscius miser sponte se abdicauit. O mortalium iudicium in personis de iudicandis infirmum! Qui tanta habita circumspectione legatorum in primis Apostolicæ sedis, Imperatoris, Constantinopolis Patriarchæ, & aliorum ibi degentium Episcoporum, miro omnium consensu delectus est ex multis, tanto omnium praconio celebratus & acclamatus, ille ipse omnium deterrimus prodijt atque nefandus, ut ex his intelliges litteris, quas incunte mense Maio Iustinus Imp. ad Romanum Pontificem dedit his verbis:

PAVLVS
PISCOPVS
ANTIOCH.
SE AB DIC-
CAT.

Iustinus Augustus Hormisdæ Papa.

* Extant in-
ter Hormis-
dæ Papæ
epist.

Ut quod in Paulo viro reuerendissimo contigit, Apostolatui vestro pateat: qui sacerdotio praeditus Antiochenæ ciuitatis, ita versatus esse dicitur in multis causis, quae religionis alienae sunt Episcopis, ut clericorum suorum prodicione, habitatorum etiam dictæ ciuitatis, aliorum insuper frequentium incusaretur, non tantum legatis vestrae sanctitudinis in hac regia positae urbe (ut ipsos quoque retinere censemus) verum post eorum recessum: qui male conscientiae suae victus testimonio, veritus insuper, ne quaestione habita, grauiorem formam exitus rei posceret, recufatoris libellos obtulit, ut liceret ei secedere à suscepto (sicut dictum est) Episcopatus officio.

IVSTINVS
AD HOR-
MISDAM
DE PAULO
ANTIOCH.
EPISCOPO.

D Quoniam igitur cordi nobis est & fuit, ut semper ciuitatum Antistites in amore sint omnium communi, quorum regendas acceperunt animas: Paulus autem vir reuerendissimus vitro se suo (prout memorauimus) abdicauit sacerdotio: praesentem epistolam duximus dirigendam, ut vobis aperiat, & orationibus proprijs celeste nobis auxilium dignetur acquirere. Data Kal. Maij, Constantinopoli, Iustiniano & Valerio VV. CC. Consulibus.] Scripsit & de his Epiphanius Constantinopolitanus Antistes ad Romanum Pontificem epistolam, cuius est exordium: Frequentiores quidem litteras ad vestram beatitudinem, &c.] Licet autem quae Pauli crimina fuerint, neuter explicet: satis tamen fuisse enormia, ex eo quicquid poterit existimare, dum suis litteris Epiphanius testatur, ob eam causam nonnullos scandalum passos, sese ab Ecclesia Catholica separasse, ea opinione falsa deceptos, haud re-
E ingenij, immo & insanæ mentis iudicium, fidem ex factis hominum, non ex Dei verbis iudicare sinceram. Sed qui se abdicando, hominum sententiam euitasse putauit, diuinum iudicium non effugit, quo dira admodum esse parata scandalum inferenti, testatur Euangelica veritas: vocatus est enim mox ad terrificum tribunal Dei: nam post abdicacionem citò morte praeventum fuisse Paulum, in locumque eius subrogatum Euphrasium, Euagrius ita docet: Paulus, cui dabatur mandatum, ut Concilium Chalcedonense palam praedicaret, sua sponte decedens Antiochia, certo iam vitæ cursu confecto, commune vniuersae carnis iter ingreditur. Cuius Episcopatus sedem Euphrasius Hierosolymis Antiochiam profectus capessit.] haec Euagrius. Sed ille visus est Paulus annos duos tantum inchoatos: quomodo autem contigerit Euphrasij electio, latet.

DE VINDE
CTA IN
PAVLVM
EPISCOPO
ANTIOCH.

* Matt. 18.

* Euag. lib. 4.
c. 4 in fin.

Quae verò post hæc Hormisdæ rescripserit, quae uel alia operosissimus Pontifex de alijs emergentibus rebus Ecclesiasticis egerit usque ad sequens biennium, quo superstes fuisse reperitur;

CHRISTI 521. 522. HORMISDAE PAPAE 8. 9. IVSTINI IMP. 4. 5. THEODORICI REG. 29. 30.

reperitur; extincta face rerum gestarum & temporum; quae haecenus ex epistolis ipsius no- bis illuxit, obscura penitus remanserunt. In hunc usque annum citati codices Vaticanus & Auellanensis exhibuerunt nobis Hormisdæ & aliorum ad ipsum datas epistolas, post hæc autem altum silentium. Verum ex rebus superius honorificentissime gestis, cetera quoque ad obitum usque eadem felicitate propagata esse, existimari facile potest.

ASTERIUS EPISC. ALEXANDR.

Hoc etiam anno iussu Iustini Imperatoris datus est Catholicis Alexandrinæ Ecclesiæ Catholicus Antistes Asterius nomine, hæreticis tamen impio Timotheo inhæretibus, haud enim passurus erat Orthodoxus Imperator tantam Ecclesiam Catholico carere Pontifice, quæ sub hæreticis Imperatoribus Anastasio atque Zenone graui damno ab hæreticis detenta fuit Episcopis. Habes ergo interitum esse Nicephori Chronicon, in quo desideratur Asterius Orthodoxus; quem Adæ Arææ martyris & sociorum; de quibus dicturi sumus anno sequenti, quàm fidelissimè produnt. Certè quidem nulla patitur ratio, vt dicatur sub omnium maximè pio Imperatore caruisse Ecclesiam illam aliquo Episcopo Orthodoxo, ne apud eum melioris esse conditionis viderentur hæretici, quàm Catholici.

OBITVS S. BRIGIDAE.

Hoc insuper anno, sub dictis Consulibus, sancta Brigida Scota virgo in Hibernia diem clausit extremum. hæc in Chronico gentilis ipsius Marianus Scotus, cui potius assentiendum putamus, quàm ijs qui ante biennium defunctam pönunt. Erupit è glacialibus oris flös iste virginitatis Domino offerendus, ex quo ager ille diuinis foret benedictionibus locupletandus: ita quidem: nam sanctissimis & Apostolicis viris fecundissimus extitit, feminæque magnitudine animi suum nescientibus sexum, & viros virtutibus superantibus, quarum quidem præter vetera, extant exempla recentia haud sanè vulgaria: sed de his suis opportunè locis dicendum erit. Porro Acta præclara huius clarissimæ virginis extant, quæ pro animi arbitrio quisque consulere poterit: diem verò natalem eius anniuersarijs cyclis Ecclesia Catholica ipsis Kalendis Februarij digna memoria celebrandum proponit.

Apud Syr. die 1. Febr.

IESV CHRISTI HORMISDAE PAPAE IVSTINI IMP. 5. ANNVS 522. THEODORICI REG. 30.

DECONSULATVS SYMMACHI ET BOETII. Hormisd. epist. 66.

QVI sequitur Christi annus quingentesimus vigesimus secundus, clarissimorum virorum Symmachi atque Boetij Consulatu aperitur: Hic namque ille Symmachus esse videtur, ad quem idem Boetius scripsit commentarium illum, cuius est titulus: Quomodo Trinitas sit vnus Deus. cuius viri pariter mentio habetur in Hormisdæ Papæ epistola ad legatos: ex qua colligi posse videtur, Orientalem Senatam dedisse Symmachum, Occidentalem verò Severinum Boetium exhibuisse Consulem: Porro Boetij tertius hic numerandus erit, Consulatus, si qui superioribus temporibus recensentur duo Severini Boetij Consulatus, vnus eiusdemque Boetij extiterunt. Sed emendes velim apud Bedam, vbi mentio habetur de tertio Boetij Consulatu verbis istis: Boetius vir illustris, qui & Patricius fuit, tertium cum Symmacho gessit Consulatum: ad hunc pauperculæ Britannorum reliquæ mittunt epistolam, &c. emenda, inquam, restitueque loco Boetij, Actium, cuius tempore ea quæ scribit, fieri contigerunt, vt suo loco superius dictum est: contigit enim Consulatus Actij cum Symmacho pariter collega anno Domini quadringentesimo quadragésimo sexto.

Bedæ de Gestis Anglor. lib. 1. c. 13.

Quod autem ad eiusdem Boetij tertium Consulatus de Trinitate ad Symmachum elucubrationem pertinet: præstare consuevit hæc ingenij feracissimum Theologicis quoque institutionibus non leuiter quidem tinctum; sed apprime imbutum occasione emergentium disputationum, quæ his temporibus crebræ erant. Cum & blaterantibus insipientibus quibusdam sciolis, & de sacris dogmatibus magno periculo iisdem incijs disputantibus, idem Boetius aduersus errorem Nestorij & Eutychetis disertum commentarium scripsit de duabus naturis & vna persona Christi, in quo sicut in eius tractatione præsertim Theologum discretissimum, ita & in fine operis (qualem decet esse Ecclesiasticum tractatorem) se exhibet modestissimum, dum hæc perorat, quæ vt memoria digna spectanda proponimus:

Hæc sunt, inquit, quæ ad te desider meæ credulitate scripsi. Quia in re si quid perperam dictum est, non ita sum amator mei, vt ea quæ semel effuderim, meliori sententiæ anteferre contendam. Si enim nihil est ex nobis boni: nihil est quod in nostris sententijs amare debeamus. Quod si ex illo cuncta sunt bona, qui solus est bonus: illud potius bonum esse credendum

CHRISTI 522. HORMISDAE PAPAE 9. IVSTINI IMP. 5. THEODORICI REG. 30.

A credendum est, quod illa incommutabilis bonitas atque omnium bonorum causa præscribit. ita quidem ipse, Deo accepta ferens omnium auctori, quæcumque aduersus hæreticos fuerit scribendo conatus, ex quo sententiam Domini ita dicentis intelligas: Qui quærit gloriam eius qui misit eum, hic verax est. & Qui ex semetipso loquitur, mendax est. Sunt hæc planè symbola, quibus à Deo missos, & qui à Deo inspirati loquuntur, intelligas, cognoscasque legitimos verbi Dei dispensatores, à quibus potissimum illud exigitur, vt fidelis quis inueniatur. Adiecit iisdem fermè temporibus in eodem argumento versatus, Vtrum Pater & Filius & Spiritus sanctus de Diuinitate substantialiter prædicentur. inscripsit enim hoc titulo perbreue opusculum ad Ioannem Ecclesiæ Romanæ diaconum, forsasse illum, qui Hormisdæ in sede successit. At de Boetio Consule haecenus, quem parum nobis fuit ostendisse Consulari purpura illustratum, nisi ex patrocinio Catholice fidei maioribus exhibuissimus splendoribus auctum. Sed iam sub tanto Consule res anni huius gestas narrare aggrediamur.

Ioan. 7. Ioan. 8. 1. Cor. 4.

Hoc eodem anno, Trasamundus Rex Vuandalorum in Africa, cum regnasset (vt ait Procopius) annos viginti septem & amplius menses quatuor (vt addit Iudorus) ex hac vita decessit, instar Antiochi, desperatione rerum bellicarum sinistrè cedentium nimium afflictatus. Iusto namque Dei iudicio factum est, vt pulsus, relegatque omnibus Orthodoxis Episcopis, ipse dire infestaretur à Mauris, ab iisdemque longe imparibus numero vinceretur: quod cum paulo antè eius obitum accidisse Procopius tradat, hæc nos opportunè pergratam ab ipso scriptam recenseamus historiam: ait enim:

TRASAMUNDVS REX MORITVR. Procop de bello Vuand. lib. 5. Iudor. in Chron. Vuand. Præcep. de bello Vuand. lib. 1.

Sub hoc item Vuandali magnum à Maurijs (ita nominat Mauros) incommodum accepere, quale numquam antea contigit. Cabaon Præfectus quidam apud Tripolim erat bello exercitatus & animo vafer: vbi audisset se à Vuandalis bello peti, talia commētus est. Primum subditos iussit ab omni iniustitia & cibis lautioribus, præterea à mulierum concubitu abstinere, geminum quoque vallum constituit, in altero vt ipse cum exercitu omni virorum esset, in altero mulieres conclusit, poena mortis apposita, si quis ad id accederet. hæc auctor de homine, quem quidem haud librorum sacrorum Christianæ religionis expertem fuisse, significare videtur, dum iustitia, ieiunio, ac castitate hostes vincendos esse haud frustra putauit. Sed audi de Mauro maiora, ex quibus magis admiraberis animi eius in rectè iudicando lumen diuinitus imperitum. pergit enim Procopius:

IEIUNIO ET CASTITATE VINCIHOSTES.

Post hæc certos ante mittit exploratores cum his mandatis: Quàm primùm Vuandali exercitum mouerint, si aliquod templum ex his quæ Christiani honorant, profanauerint: vbi statim inde discesserint, contraria illis agant, templum videlicet purgando. Fuit enim in more Vuandalis Arianis, vt Orthodoxorum ecclesias omni contumeliarum genere afficerent, ac penitus profanarent: quod Deo summo opere displicere, homo etiam non Christianus, Christianarum tamen rerum haud otiosus inspector, considerans, prudens illud scitumque consilium iniit: Hoc enim (pergit auctor) non ab re dicebat, vt Deum, quem Christiani colunt, veneraretur: Nam si (atebat) vt fertur, pius erit: par est vt iniquos ac ei contumeliam inferentes plectat, famulantibus verò præsto sit. Audiant hæc Nouatores sacrarum ædium profanatores, demolitores, & incensores: & ex euentu rerum Dei iudicio interposito, velint, nolint, probent necesse est sententiam hominis barbari, vt pauescant quod deluper imminet in sacrilegos venturum iudicium. Sed pergit Procopius:

CABAONIS SCITA CONSILIA.

Igitur exploratores vbi ad Vuandalos venerunt, eosque Tripolim cum exercitu petere conspexerunt, securi sunt & ipsi simili habitu ac specie. Vuandali prima die in templis Christianorum se cum equis & alijs animalibus locant, nullum more ipsorum in Deum eiusque habitationem probrum præmittentes: sacerdotesque & ædituos colaphis terga verberantes, more vilium feruorum sibi ministrare cogebant. erant hi sacri Dei ministri, qui, relegatis ipsorum Episcopis, soli remanserant in ecclesijs rui positis, vnicum solatium Catholice plebis, in quos Vuandali omne genus improperij exercebant. At exploratores (subdit Procopius) vbi discedentes vidissent, mandata Cabaonis protinus exequiebantur; templa purgâr, sterculisque ac si quid aliud immundum à gente turpissima relictum, educunt, odorem incendant; sacerdotes ab eis ludibrio habitos adorant; argentum pauperibus præbent, qui pro templis rogantes consistebant. Sic igitur toto itinere Vuandalos secuti, quæ illi profanabant, ipsi continuè sedulitate ac omni pietate refarciiebant.

VINCIVN- TVRPISTANTIA VVANDALI.

Vbi verò Cabaon hoc accepit, euestigiò exercitum in occursum educit, sepitque vallo, camelis circa pro muro dispositis, ex iijque duodecim in fronte collocauit: pueros autem ac femi-

VVANDALI A MAVRIS VICTI.

ac feminas, omnemq; imbellem turbam simul cum thesauro in medio ponit: fortissimos quoque ad camelorum pedes cum scutis constituit. Sic itaque collocatis Afris, Vuandali ancipites, quam aggredi eos oporteret: non enim erant neque iaculatores, neque sagittarii, neque etiam pedites qui in pugnam procederent, sed tantum equites omnes, hastis plurimum ac ensibus utentes, quibus nullo modo cerninus aduersarijs nocere poterant: praeter ea equi à camelorum aspectu perterriti, progredi non audebant. Quapropter magna ipsorum strages, frequentibus ab hoste sagittis irruentibus, facta est. hæc igitur Trasamundus ab Afris passus, paulo post decessit Rex annis vigintiseptem.] hucusque Procopius. Scribit eadem Euagrius, additq; Vuandalos adeo fuisse bello isto exagitados, ut ex ingenti numero exercitu perpauci admodum ad propria reuerterent: quo præclaro & memorabili exemplo demonstratum est, quid pietas possit in bello, quantumve impietas obstat. & quod est in Psalmo: Cognoscetur Deus iudicia faciens.] cum vel ex hoc tam perspicuo argumento Orthodoxa Ecclesia & in ea habitans Deus intelligatur: ut secundum illud Isaia Prophetæ contingat: Cum feceris iudicia tua in terra, iustitiam discent habitatores Orbis.] tanta vero accepta clade, impium Regem mærore nimio affectum interiisse, iam diximus.

*Erag lib. 4. c. 15.

*Psal. 9.

*Isa. 26.

HILDERICVS REX VVANDALORVM.

*Septuaginta quatuor

BONIFACIVS CREATOR EPISCOPVS CARTHAG.

*Vr. S. Fulg. apud Sur. tom. 1. die 1. Ianuar.

REDIITVS BKVLVM EPISCOPO. RVM CARTHAGINEM

S. FVLGENTIVS QVANTA EXCEPVS GLORIA.

Defuncto Trasamundo Vuandalorum Rege, regno potitur Hildericus filius Hunerici ex filia Valentianiani Imperatoris genitus, ut Isidorus est auctor, qui ait: Iste sacramento à prædecessore suo Trasamundo fuerat obstrictus, ne Catholicis in regno suo ecclesias aperiret, aut priuilegia restitueret: qui priusquam regnaret, ne religionem sacramenti violaret, præcepit sacerdotes Catholicos ab exilio reduci, & ecclesias aperiri.] hæc Isidorus. Sic igitur antequam Hildericus regni administrationem suscipere, omnes Episcopi exules in Sardinia & alibi ab exilio liberi in Africam redire: de qua Episcoporum restitutione hæc Anastasius in Hormisda: Huius temporibus, Episcopatus in Africam reuocatus est post annos viginti septem, qui ab hæreticis fuerat exterminatus.] ita planè deprauatus in codice numerus restituendus est: tot enim annis regnavit impius Trasamundus, qui eosdem eiecerat ab Africana Ecclesia sacerdotes. Simulac ergo ab Hilderico licentia illa fuit impartita: continuè plebs Catholica cum clero qui Carthagine repertus est, vno consensu, summaque concordia Carthaginensem Episcopum Bonifacium creauerunt; quem soluti ab exilio Episcopi Carthaginem redeuntes, magno gaudio confidentem in cathedra Primatem totius Africæ salutarunt. At quod ad reditum spectat Episcoporum; quos dolentes ac victos deportatos in insulam vidimus, eosdem victores cum gaudio remeantes pariter consequamur: hæc autem quomodo se habuerint, Acta sancti Fulgentij felicis explicant verbis istis:

Ut enim est dictatio ipsa finita, nempe septem libri aduersus scripta Faustii Regiensis de gratia Dei, de quibus (ut vidimus ex epistolis Hormisdæ & Possessoris anno superiori) controuersia Constantinopoli mota erat, atque ad Hormisdam Romam delata, protinus est longissima captiuitatis catena disrupta. Mors enim Trasamundi Regis, & mirabilis bonitas Hilderici regnare incipientis, Ecclesiæ Catholicæ per Africam restituta libertatem restituens, Carthaginensi plebi proprium donauit Antistitem, cunctisq; in locis ordinationes Pontificum fieri clementissima auctoritate mandauit.] hæc auctor, qui agens de reditu omnium Episcoporum, S. Fulgentij tamen præcipue est affectatus vestigia, utpote ipsius discipulus; eiusq; cum alijs collegis Episcopis reuersionem Carthaginem, triumphum instar, ita describit:

Beatus igitur Fulgentius, postquam sapienter expugnauit Pelagianos, lætificatos meruit videre Catholicos. Inde secundum quod per eum Spiritus sanctus prædixerat, reuersus est Carthaginem cum omnibus confacerdotibus, vnde solus exierat. Inuenit lætos, quos reliquerat mæstos: inuenit nimia exultatione feruentes, quos reliquerat persecutionis violentiam sufferentes: inuenit habere spiritualem patrem, quos reliquerat dolentes Ecclesiam matrem: inuenit expectantes se cum gaudio, quos reliquerat gementes cum tædio. Tanta enim fuit deuotio Carthaginensium ciuium beatum Fulgentium reuifere cupientium: sic vniuersus populus expectabat ardentem, quem viderat in conspectu suo pugnaliter viriliter, ut alijs Episcopis ante ipsum descendentibus, silens multitudo super litras staret, oculis & mentibus inter omnes Episcopos beatum Fulgentium, quem familiariter nouerat, quærens, & à cunctis nauibus beatum Fulgentium expetens.

Vbi verò facies apparuit, immensus nascitur clamor, altercantibus omnibus, quis primò salutaris agnosceretur, quis benedicenti caput supponeret, quis extremis vel saltem digitis mereretur tangere gradientem, quis videre vel oculis præfulgentem. Resonabat diuina

A diuina laus in omnibus linguis. Ad sancti quippe Agilei basilicam sequens populus, & populus præcedens, cõfessorum beatorum triumphum nobilem celebrabat. Multitudo enim maxima populi beatum Fulgentium, quem plus ceteris honorabat, concurrens alacriter, comprimebat; donec cauta quorundam Christianorù prouiso rotam in circuitu faciens, æstuanti liberum præberet iter in medio transeunti.

Probare tamen adhuc Dominus cupiens virorum fidelium charitatem, copiosis imbribus ambulantes mirabiliter inundauit. Et quis opera pietatis enarrare valeat absque dispendio veritatis? Immensa pluuia neminem terruit, aut obsequium sacerdoti glorioso præbere prohibuit: immo potius, veluti benedictione cælesti desuper descendente, tantum fides nobilium creuit, ut planetis super beatum Fulgentium graniter expansis, repellerent imbres, & nouum tabernaculi genis artificiosa charitate componerent, imitatores eorum effecti, qui prioribus temporibus Saluatori super pullum asinæ confidenti & Hierosolymam venienti vestimenta sua (sicut Euangelium loquitur) in via sternerant. Vix ergo appropinquante vesperæ sanctæ memoriæ Bonifacio Episcopo Carthaginensi representati, benedixerunt omnes & laudauerunt communiter Deum.] Quidni præ ceteris sanctus Fulgentius fuit illis omnibus maioribus obsequijs frequentandus, qui præ ceteris (ut superiori Annalium tomo dictum est) steterat aduersus Vuandalorum regem persecutorem intrepidus, dictis scriptisque in mediterraneo ipsius vrbs Carthaginensis Principem exagitans Arianum? sed iste fuit meritis de victoria adepta triumphus. Pergit verò auctor:

CARTHAGINENSIVM OBSEQVIA ERGA S. FVLGENTIVM.

*Matt. 21.

Tunc beatus Fulgentius per omnes vicos ciuitatis Carthaginensis, vbicumque transibat, manibus & oculis demonstrabatur, laudibusq; innumeris prædicabatur. Postquam autem cum gaudentibus gaudens, qui prius fleuerat cum stentibus, cunctorum desideria satiauit; vale faciens fratribus, egressus est de Carthagine, per omnes proxi itineris vias gaudia maiora reperiens, in occursum suum populis vndique tendentibus cum lucernis & lampadibus & arborum frondibus.] erant obsequia ista lætitiæ signa, quibus & festos dies adornare Fideles consueuerunt, ut alijs superiorum exemplis est demonstratum. Sed addit auctor: Fauor & gloria ineffabilis beatum Fulgentium mirabiliter in conspectu omnium fecerant gloriosum. Per omnes Ecclesias tamquam proprius Episcopus suscipiebatur, & sic de reditu eius omnis Bizacena prouincia velut plebs vna gaudebat.] memores omnes quantum deberent viro, qui in tanto naufragio Ecclesiæ Africanæ, velut alter redituus comparens Augustinus, verbi prædicatione, scriptorumq; editione ora impiorum obstruxerat, regiamq; potentiam reddiderat imbecillam, glorioseq; confessione ac fidei professione pro miraculo inter hostes in ipsa Carthaginis vrbe Catholicam fidem fecerat tunc triumphare, cum omnes Episcopi Africani victi in exilio tenerentur.

FLVRIMVM DEBIT FVLGENTIO ECCLESIA AFRICANA.

At quid ipse Fulgentius, cum tot tantisque ouationibus populorum vbique susceptus, & longiori via, longiori esset auctus vbique triumpho? non instatur; sed maiora inde hausit virtutum emolumenta. Nam audi eius discipulum ipsius vestigia cominus affectantem: Quem, obsecro (inquit) gloriæ huius non extolleret magnitudo: beatum tamè Fulgentium ad maius humilitatis studium prouocauit. Veniens namque cum gloria populari, dignitatem Pontificis priuilegio specialis venerationis accumulans, postquam cathedram sedit, inter monachos adhuc habitare desiderauit. Et ne videretur Abbatibus Felicis aduentu suo minuire potestatem, imperandi monachis omnem sibi ademit voluntariè facultatem, non suam, sed alterius volens ipse quoque facere voluntatem. Et qui adhuc monachus dispensationem susceperat fratrum, iam Episcopus dominari noluit in proprio monasterio: sic solicitè cauens, ne Felicem contristarit Abbatem, ut exhibens superuenientibus hospitalitatem, si quando vel multiplicari panem, vel aliquid amplius exhiberi necessitas experisset, Abbatibus primò Felicis consilium requireret.] Ecce quales esse consueuerunt magni sanctæ Ecclesiæ pugiles, nempe in prælio fortes, in pace humiles; aduersus hostes ante omnes, leonum instar, impetu insilire, inter fratres autem conuersos in annos humi cubare. Reliqua verò de Fulgentio suis locis sumus inferius reddituri.

FVLGENTII HUMILITAS ET DISCIPLINÆ EXEMPLVM.

Hæc autem peracta hoc tempore esse noscuntur, secundum Anastasium Bibliothecarium, sub Hormisda sanctissimo Papa. Ita planè Deus beatissimum Patrem hac etiam benedictione auxit, ut post restitutam Orientalem Ecclesiam Catholicæ communioni, Africanam quoque longa persecutione vexatam, atque nouissimè à Trasamundo Rege, omnibus cælestis Episcopis, proculcatam, temporis ferimè momento viderit liberatam, & pristino splendore (ut licuit) restitutam. Sic igitur his & alijs à Deo muncribus locupletatus, tandem

FELICITATIS HORMISDAE PAPAE.

tandem ab eodem præmia de laboribus & coronas de victorijs accepturus, sequenti anno ad superna est postea euocatus; quasi, senis Simeonis instar, iam responsum à Domino accepisset, non visurum se mortem, nisi videret Christum Domini, nempe dissoluto schismate, Orientalem vnitam Ecclesiam, & Occidentalem in Africa, sublato persecutore tyranno, in integram restitutam: vt his visis, licuerit ipsi facrum illud cygneum cum eo occidere canticum: Nunc dimittis seruum tuum, Domine; secundum verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuum, quod paraisti ante faciem omnium populorum, lumen ad reuclationem gentium non Orientalium tantum & Occidentalium Africanarum, sed & aliarum, quas ipse fortasse nec nomine nouerat, nationum; vt ex ijs quæ proximè dicturi sumus, intelliges.

LUC. 2.

DE PROPA-
GATA FIDE
APUD GEN-
TES.

Rom. 10.

1. Cor. 15.

Intra alia igitur plurima, quæ à Deo consecutus est Hormisda Pontifex beneficia, illud quidem haud leuioris momenti censendum esse videtur; quod hoc ipso anno copiosa Dei misericordia factum est, vt oues alias, quæ non erant ex hoc orbis reliquo vniuerso gregi coniungeret, cum videlicet barbaræ ac feræ gentes adhuc nesciæ ferre Christi iugum, expertesq; diuinæ legis, sepultæ diu erroribus, atque offusæ tenebris veræ religionis ignorantia, ad fidem Christianam capefendam accesserint, venerintq; Constantinopolim ad Iustinum, quem scirent esse maximè piùm Imperatorem. Tot secum bona vexit restituta Catholica fides, quæ schismatis libera nexibus, iam arctis & angustis suis nesciens contineri limitibus, ad externos longè positos Euangelium propagauit, & (quod mirabilius fuit) nemine prædicante, dicente licet Apostolo Paulo: Quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audiant sine prædicante? ita quidem. Verùm secundum eiusdem Apostoli sententiam: Non priùs quod est spirituale, sed quod animale, deinde quod spirituale accidit, vt auidus terrenæ gloriæ Rex Lazorum, qui à maioribus dicti sunt Colchi, iungi se cupiens Romanorum Imperatori, obicem infidelitatis studuerit remouere, probè scies nullis alijs quempiam arctioribus vinculis stringi posse, quàm si religionis nexibus animus religetur. At quonam pacto ista se habuerint, ex præcis auctoribus narrare aggrediamur.

Miscel. lib.

15.
REX LAZO-
RVM GON-
YERSVS AD
FIDEM.
Cadabes

facta
Zonar. 3.
par. Annal.
Cedren. in
Cõpend. hist.

Procop. de
diff. Iust.
Imp. orat. 3.

LAZORVM
REX S. DA-
NIELIS EX-
EMPLE
VERMOTVS.

Ioan. 1.

Hoc ipso igitur anno, qui numeratur quintus Iustini Augusti, præuio Rege suo, Lazorum populi ad Christianam fidem conuersionem contigisse, ex Theophane scribit auctor Miscellæ, cum ait: Quinto anno Imperij Iustini Zatus Rex Lazorum venit Byzantium ad Iustinum, & rogauit eum, vt fieret Christianus, & ab eo appellaretur Imperator Lazorum. At Imperator grandi cum gaudio illo suscepto, illuminauit eum, & filium appellauit. Profectus autem Lazorum Imperator à Iustino, portauit coronam & chlamydem Imperatoriam albam.

Quo comperito Cabades Rex Persarum significauit Iustino, dicens: Quia cum amicitia & pax sit inter nos, quæ inimicorum sunt, agis; & eos qui sub potestate Persarum erant à seculo, assumis. Qui rescripsit ei: Nos nequaquam subiectos Imperio tuo assumpsimus, neque subuertimus: sed ascendens Zatus ad Imperia nostra, procidens deprecatus est, vt à scelesto & pagano dogmate, impijs sacrificijs, & errore demonum liberaretur, & accederet ad Creatorem omnium Dominum, & fieret Christianus. Hunc nos baptizantes, absoluius ad propriam regionem. Ex tunc ergo fracta est amicitia inter Romanos & Persas. hæc ibi habet eadem Zonaras & Cedrenus, nec non & Anastasius Bibliothecarius in Chronico, sed anno superiori; Agathias verò sub Iustiniano Imperatore id factum tradit: idemq; affirmat, hos quos Lazos dicimus appellatos fuisse populos, Colchos antiquitus nominatos. Porro vt hæc sub Iustino potius facta dicamus, præter maiorem numerum testium, illud magnopere persuadet, dum Procopius ait, à Iustiniano Imperatore restauratam fuisse apud Lazos ecclesiam iam vetustate collabentem: vt planè certum sit argumentum ante Iustini tempora Lazos pietatis fuisse cultores.

Vnde autem Lazorum Regi in mentem venerit, abdicata idololatria, fieri Christianum, conijci potest, quædam semina pietatis in animo concepisse, cum (vt superiori tomò dictum est) sub Leone Imperatore Constantinopolim venit, atque eidem ab ipso Leone Christianæ religionis miracula in vno homine eius cultore fuere demonstrata; cum videlicet ostensus ei fuerit magnus ille Daniel super columnam viuens, cognomento Stylita: quod veluti grande portentum idem magnificè prædicans, inde recessit propemodum Christianus. Sed dubium alicui esse potest, an hic ille fuerit Rex Lazorum tum iuuenis, modò scænx: verùm potius existimamus (id testante Agathia) fuisse eius successorem filium, qui paternâ relatione tamquam radio lucis in tenebris illustratus, pederentim diuinæ gratiæ adminiculo ad Christum lucem veram omnem hominem illuminantem aduenit.

Procopius

Procopius de Lazis atque eorum confinibus Iberis texens historiam, hæc de bello à Persarum Rege hoc tempore excitato habet: Cabades autem quamuis maximè in fines Christianorum excurrere optaret: nullò modo poruit, casu, quem iam referam, superueniente. Iberi qui Asiam incolunt, prope Caspias habitant portas ad Boream pertinentes; ipsiq; sinistrorsum terra Lazorum, dextrorsum autè ad Orientem Persarum gentes sunt. Is igitur populus & Christianus est, dogmaque fidei præter omnes quos sciamus, obseruat: subditi Regi Persarum sunt. Hos Cabades ad fidem deferendam compellere conatus, Regi eorum Gurgeni cum alia mandauit ex suorum viis fieri consuetudine, tum mortuos terræ minime condere, sed aibus canibusque Persarum more proicerent. Quapropter Gurgenes ad Iustinum Imperatorem confugit, eius implorando fidem, ne Iberos à Persis Romæ iri perditum sinant. Ille verò alacriter re suscepta, Probum Anastasij Principis sororis filium virum Patricium ad Bosphorum misit, vt Hunnorum exercitum ad præstandum auxilium Iberis induceret. Est enim Bosphorus ciuitas maritima sinistrorsum Euxinum pontum nauiganti, hinc Chersonesus iter dierum viginti distans, in quorum medio Hunni cuncta possident. Bosphorizæ iamdudum liberi incolunt, ac Iustino nuper sese commiserunt. Quomodo autem Iustinus Imperator has gentes à Persis defendere curauerit, idem Procopius pluribus narrat. Sed hæc nobis satis ad intelligendum omnia dexterè cessisse Principi Orthodoxo, cuius se fidei externi populi committerent, & fidem Christianam ab eodem Gentiles quærent, quem sciebant Deo esse fidem.

Iam verò ex Iberis atque Lazis ad Homeritas peregrinans ducatur oratio: penes quos à temporibus Constantij Augusti coalescere Ecclesia cœpit, vt suo loco pluribus dictum est. quorum si quis antiquiora tempora repetat, eos ipsos esse reperiet, ex quibus Regina Saba progressa est audire sapientiam Salomonis; ex iis etiam sub primordiis nascentis Christi Ecclesiæ venisse eunuchum Candacis Regiæ Æthiopum in Iudæam venerari templum, & rediisse effectum iam ipsum Christi templum per factum baptismum. Quorum populorum etli cetera obscura, clarissima tamen sunt & cælesti luce micantia, quæ apud eos ab hoc anno quinto Iustini Imperatoris illic cœpta sunt agi, & quomodo à Iudæis ibidem dominantibus Ecclesia illa dirè vexari cœpit, & in ea persecutione complures coronam sunt consecuti martyrij, ab auctore quidem integerrimæ fidei, eiusque temporis scriptis prodita, sed postea alterius nomine edita, nempe Metaphrastis, qui in his nullam præterea nauauit operam, quam vt exscriberet, & in tomum à se collectum vitarum Sanctorum inferret. Astipulantur absque dubitatione rerum gestarum certæ veritati Græci auctores, Zonaras, Cedrenus, Nicephorus, atque alij. Illustretur igitur, sicut & ceteri, præsens tomus nobili purpura tincta sanguine martyrum; & pretiosiora includat dona, quàm illa quæ attulit Regina Saba ad Salomonem. Narratio fructuosa eo accedet gratior, quo veritati intelliges in omnibus consentire. Demoremur in his libenter, & videamus vno eodemque coalescere vbique Spiritu sanctam Ecclesiam, & sicuti vna viuunt anima omnia vnus corporis membra, ita vnum eundemque Deum se omnia in omnibus solitum exhibere. Erit planè, vt horum egregiè factorum inspecta pulchritudine, quis iure deplorat quæ præteritis temporibus in eadem Ecclesia memoria digna facta creduntur vel silentio prætermissa, vel iniuria temporum perditæ. Sed ipsam hæc referre historiam aggrediamur, quæ sic se habet:

Instabat iam quintus annus ex quo Iustinus acceperat scepra Romani Imperij: quo quidem tempore imperabat etiam Æthiopia Elefbaan, vir qui propter pietatem & iustitiam apud omnes maximum nomen fuit consecutus, in ciuitate autem Auxume Regiam construxerat. Ditione tenebat Arabiam: Felicem, quæ olim quidem Saba, nunc autem vocatur Homeritis, Dunaan Hebræus, vir impius & Christianorum generi inimicissimus, qui etiam omnes qui erant in sua potestate, habebat circumcisos, partim quidem Iudaicam sequentes superstitionem, partim autem planè Gentiles Soli & Lunæ sacrificantes & demonibus, quos etiam more gentis honorabant fanis & columnis. Porro autem ab Elefbaan odio habebatur Hebræus; quod omnibus ferè qui sunt sub cælo Christum Deum prædicantibus & verum Dei Filium, & nobis factum carne similem, ipse eum vilipendens inficiabatur hæc omnia, velans & adumbrans suorum maiorum scelus, quod in cruce admiserant: adeò vt Rex pius sæpe cum eo bello congressus, vi fuderit atque fugarit, & tributum pendere coegerit.

Verùm ille quidem non stans pactis conuentis, insurrexit contra Regem Elefbaan: Elefbaan

Annal. Eccl. Tom. 7.

H

sbaaa

Procop. de bello Persic. lib. 11. DE CONATV REGIS PERSARVM CONTRA IBEROS.

DE HOMERITIS IN CHRISTVM CRIDENTIBVS.

Apud Sur. die 24. Octob. ELEFBAAN CHRISTIANVS REX ÆTHIOPIVM DVNAAN HEBRÆVS HOMERITA RVM REX INIMICISSIMVS CHRISTVS

NAGRAN CIVITAS CHRISTIANA NOME SVSCEPIT FIDEM.

sbacan autem cum rursus valido adortus exercitu, fortiter expugnauit & in fugam conuertit. Denique ad illum cauendum relicto exercitu, in suam rediit ditionem. Interim non poterat Hebraeus quiescere: sed vt acceptae cladis doleret ignominiam, cum suos collegisset, & eos qui erant in praesidio inuasisset, omnes bello perdidit, & iussit omnes qui inueniebantur Christum esse Deum confitentes, citra vllam interire misericordiam. Nullus autem fuit ex iis qui erant sub ipso Christianis, qui se non huic impio edicto submiserit, illius animi reformidans iniuriam.] deditioem quidem facientes, verum nequaquam impietatem sectantes, sed pro fide Christiana tuenda mortem oppetentes, vt quae paulo inferius dicuntur ostendunt. Sed pergit auctor:

Quaedam tamen ciuitas frequens populo sita in Homeritide, quae vocatur Negran, cum iam longo abhinc tempore venisset ad agnitionem veritatis, & pietatem suscepisset, nempe ex quo Constantius Magni Constantini filius ad Sabaeos, qui nunc vocantur Homeritae, orti vero sunt ex Caetura Abrahae, misit legatos: & Rege illius gentis muneribus sibi conciliato, aedificauit hac in ciuitate ecclesias: & quemdam virum piuum, qui ad vitam declinabat monasticam, & moralibus & actiuis virtutibus erat magnus, atque adeo omnibus sui temporis superior, misit, vt praesert uis qui ad veram accesserant religionem. Quo quidem tempore, Iudaeis resistentibus, & barbaro suadentibus ne tam facile hospitem admitteret in ciuitatem, neque circa res diuinas aliquid innouaret, nisi prius vir religiosus aliquid signum ostenderet (quomodo solent isti petere, vt qui sunt increduli) quod quidem si praestiterit, tunc ei concederet ingressum in ciuitatem.

Mar. 16.

Ille diuinis fretus promissis, quod signa sequerentur eos qui crediderint, annuit citra vllam dubitationem, & eorum quae petebantur miraculorum magnam ostendit operationem. Ab eo autem tempore ciuitas Dominum pure colens, & Orthodoxa diuinorum Patrum sequens dogmata perseuerabat, si quid erat mali, repellere, & alienam effugere religionem, aded vt ne sineret quidem eam ad aures peruenire. Inuidens ergo malignus, totum (quantus erat) subiens Hebraeum, eum armat aduersus ciuitatem, partim quidem opinans fore vt id esset molestum pio Regi Aethiopum, partim autem eo spectans, vt in Christum suam expleret insaniam, & genus Christianorum omnino euerteret.

DUNAAN OBSIDET NAGRAN CIVITATEM

Itaque venit validum ducens exercitum: & cum circumcirca esset castrametatus, valloque & fossa omnia circumdedit, obsedit Nagran, minitans se illam expugnaturum, & omnes qui in ipsa erant interempturum, nisi cruce Domini a ciuibus in excelso posita, quam execrationis signum (prohi dolor!) stultus vocabat, ad nihilum redacta, deinde Christum quoque negassent, qui fuerat in ea suspensus.] Vides vbiq; gentium in vniuersa Ecclesia laudabilem illum semper viguisse morem, vt cruce a Fidelibus colenda in sublimi loco cuactis perspicue ponerentur? Sed pergit auctor: Quod quidem eo consilio faciebat, vt cum eos illo, quod inde veniebat, praesidio nudasset, hoc tam valido destitutos auxilio inuaderet. Quidam ergo execrandi illius Regis satellites in orbem obcunctes ciuitatem, caedem vociferabantur: Et si parerent quidem, dicebant fore vt dona & honores consequerentur: sin autem non parerent, & Galilaeo animum adhiberent, pro monarchia inducentes multorum principatum, igni & gladio traderentur. Porro autem ipse quoque Dunaan execranda & audaci lingua his falsa quaedam addebat, & iactanter dicebat: Nullam potuit Iesus opem ferre Christianis in mea potestate constitutis, quos omnes & ipsos illorum sacerdotes & monachos gladio & igne prius consumpsi, ne parcens quidem factis illorum templis: & nunc maximo coacto exercitu, nempe centum viginti millibus hominum, ad vos veni aut omnino persuasurus, aut perditurus.

64. Reg. 19. QUID CHRISTIANI RESPONDERINT IVDAEIS.

Ciues autem: Videmus, dixerunt, o Rex, te linguae multum indulgere, & attribuere imbecillitatem ei qui est solus Deus. Sed Rapaces dux exercitus Sennacherib non paruum tibi dederit exemplum: qui cum ipse quoque aliquando in Deum magna loquentem & iactantem vibrasset linguam, quot hominum millia perdidit, & cum quanto dedecore recesserit, pauci sunt qui nesciant. Quod autem nos accusas, quod multorum principatum & multos deos inducamus: nos qui multis abhinc saeculis tamquam hereditatem a maioribus veram accepimus religionem, nec monarchia in arcum adducimus diuinitatem, nec abundantia personarum adducimus multorum principatum, sed vnam naturam citra diuisionem in tres personas diuidentes, Patrem & Filium & Spiritum sanctum confitemur. Filium vero ipsum, quem vos contumeliosis incessitis, hominem esse factum, vt diuina praedixerunt responsa, & a vestris maioribus actum fuisse in crucem propter salutem omnium,

A omnium, cum illi male ignorassent dispensationis diuinae mysterium: & tertia die resurrexisset a mortuis, & rursus in caelum ascendisset, & in altum sublatus fuisse ad suum Patrem, & credimus & praedicamus.

Non sustinentes autem hos sacros audire sermones aures profanae, ad facta se contulerunt. Itaque ad obsidendam Rex conuersus ciuitatem, aduersus eam mouebat omnes machinas, omnes exitus diligenter custodiens & muniens, & putans fore, vt multorum dierum fames eos in suam redigeret potestatem. Et cum collegisset omnes Christianos qui erant in agris & suburbis, alios quidem interemit, alios vero iis qui erant in eius ditione vendidit in seruitutem. Cum autem pij ciues se aduersus omnia fortiter defenderent, & tempus quod terebatur, tyranno spem reddidisset valde exilem: statuit dolo capere ciuitatem. Itaque petit vt ei liceret ingredi ciuitatem, videlicet vt sciret ea quae ibi erant, prius terribili prolato iureiurando, & iis quae dicebantur, interposito ipso legis Deo, se nihil eis esse facturum praeter ea quae consueuerant, neque coacturum vt patriam abiurarent religionem, neque aliquod aliud malum magnum aut paruum eis esse facturum, sed solum ea visurum quae sunt in ciuitate, & annum tributum accepturum quod prius dabatur, deinde autem se illinc statim excessurum.

DOLO DEDITIONEM CIVITATIS TENTAT DUNAAN.

Hae cum dixisset, & pacta conuenta iniisset, & postremum iurasset iusurandum, persuaderet iis qui sunt in ciuitate, cum Deo vniuersorum permisissent, qui est testis sacramenti, & hoc solum dixissent: Regibus non cedere didicimus. Quod si tu secus statueris facere quam nobis dixisti, Deus, qui est spectator iurandi, id omnino vlciscetur, neque diu differet vindictam. Nobis autem, dicebant, o Christe Saluator & Fili Dei & Deus, pro te vel omnibus priuari facultatibus atque aded ipsa vita, non est leue iuramentum. Absit autem vt tuum nomen negemus, vt est impiorum institutum: nec si tale quid fecerimus, nos o Sol aspicias. Quae simulatque dixissent, totas portas aperiuunt, & intra ipsam ciuitatem, tamquam lupum in stabulum, malum Regem admittunt. Ille autem cum & figuram & situm & illam ciuitatis laudasset frequentiam & ciuium quoque splendorem, egressus est, in eos qui habitabant ciuitatem grauia versans (vt indicauit exirus) iusurandum & pacta conuenta, & quaecumque alia eis praebuit ad fidem faciendam, esse existimans puerilem deceptionem.

INGREDI TVR DUNAAN CIVITATEM.

Cum autem iam se pararet ad eos euertendos, vocat extra ciuitatem. Adcrant vero quicumque erant insignes opibus & gloria: praeter ceteris autem is qui & canitie & sapientia & morum modestia erat praestantissimus, diuinus inquam Arethas, cui ipsi quoque fuerat commissum regimen ciuitatis. Omnes igitur commendabant, extollebant, laudibusque celebrabant, & omnem honorem tribuebant ei qui videbatur esse seruator & Rex. Ille autem sibi culpae dandum esse tribuens quod differret cerni malus, non amplius expectans, aperit quod intus latebat Dunaan. Et iussit proinus omnes custodiri in vinculis: deinde etiam priuauit facultatibus, & rogauit, vbi nam esset Paulus eorum Episcopus.

DUNAAN VINCVLIS ARCTAT NOBILES CIVITATIS.

Cum autem iam duobus ante annis eum intellexisset esse mortuum, non habens in quem iram immitteret, contendit ad puluerem, & iussit sepulchrum effodere, & illius corpus comburentes in aerem ventilare. Aliud quoque excogitat furiosa anima, nec eam capit fatietas aliquid molendi aduersus Christianos: sed iubet accendi rogam, qui multa aleretur materia: & statim ciuitatis & eius quae est circum circa regionis sacerdotes & monachos & Deo consecratos virgines, quinetiam feminas quae vitam degerant monasticam, omnes simul in eum iniici: Ij enim, inquit, sunt plane causa aliorum interitus, persuadentes Crucifixum colere tamquam Deum.

SACERDOTES, MONACHI, ET VIRGINES COMBVRVTVR.

E Ad haec, perinde ac non sufficeret quod factum fuerat, ad eius incomparabilem ostendendam improbitatem, vt alios quoque sibi subigeret, vehementer contendit: & iussit praerones obire ciuitatem & regionem, proclamantes, vt Christum negarent, & viuerent Iudaice, eademque quae Rex sentientes. Porro autem ipse quoque Rex Arethae similia consulebat, quod ipsi quoque norunt Romani, illius maiores in crucem egisse hominem. Quomodo enim, dicebat, fuisset flagris caesus Deus, qui est natura incorporeus? Quomodo autem mortem aded turpem & ignominiosam natura gustauerit immortalis? Alioqui autem multi quoque ex Romanis, qui sunt apud vos, iactantes se Nestorum habere magistrum, ipsi quoque rursus dicunt, se non vt Deum, sed vt hominem & Prophetam quemdam oportere Christum honorare. Quae nisi vera essent, nec ego ad tantam processissem insaniam, vt ipse negarem in Christum fidem, & vos ad similem vocarem negationem. Vides Dunaan non simpliciter fuisse Iudaeum, sed ex Christiano apostatam deliciaisse iam

CIVES ET ARETHAS TENTANTVR.

DUNAAN APOSTATAM IN CHRISTVM NEASTVM BIASPHEMIAS

antea ad Iudæos. Sed pergit: Quomodo enim qui legem quidem tueor, & patrios mores & Aritus valde amplector, repello autem quicquid fuerit noui, & ideo Iesum quoque odio habeo hominem, qui diuinitatem sibi impudenter attribuit. Neque enim Soli & Lunæ, neque aliis rebus creatis, neque diis Gentium rogo vos cultum tribuere (absit vt sim ad eorum mentis) sed Deo soli, qui omnia producit, & est pater rerum generatorum, qui cum sit impatibilis & expers materiæ, generare nescit patibiliter.

CONFESSIO
ARETHAE
ET SOCIORUM.

Cui generosus Arethas cum sociis: Cur hæc dixisti, ô Rex? Neque enim dicimus Deum gignere patibiliter, sed impatibiliter, vt mens sermonem gignit. Illum autem asserimus nostræ naturæ motum misericordia misisse Filium, ad hominum inquam beneficium, ad eum vt carnem acceperit ex puella virgine, & per omnia nobis similis factus sit absque peccato, & omnia impleuerit quæ de ipso à Prophetis multis antè annis dicta sunt; quæ quidem tu quoque scis, qui legisti illorum libros: qui etiam sæpe per miracula, quæ sunt supra hominem, ipsam ostendit diuinitatem, & se suscepisse carnem non est inficiatus. Quid opus est pluribus? Nos cum & Deum & Dei Filium confitemur, & pro vniuersa respondemus ciuitate, & aliis Christianis qui sunt nobis subiecti: neque vllum est genus tormenti, quod non propter ipsum parati simus pati. Quis enim nos separauerit à charitate Christi? Nihil autem rei nobis est cum Nestorio, vel cum aliis qui eo morbo quo ipse laborant: qui hominem, qui citra diuisionem & per hypostasin vnitus est Deo Verbo, summa impudentia diuellentes à Verbi diuina hypostasi, per se consistentem & solum hominem ausi sunt dicere Verbum, quod in carne apparuit. Qui etiam, vt merebantur, à diuinis Patribus eiectione sunt à catalogo Orthodoxorum, & sunt in æternum traditi anathemati. Sed non pretermittet hoc certò scias) qui maledictus à te appetitur Dominus, quin euestigio pœnas sumat tuorum audaciam ceptorum, cum alterius inquam tuæ blasphemiar, tum iurifurandi, quod à te fuit conculcatum & euersum, & in primis impie & scelerate.

INGENS
MULTITUDO
MARTYRUM.

Ille autem cum eorum loquendi libertatem partim sustinisset, maximè autem Arethæ sapientiam & alium omnem splendorem esset reueritus, benignis verbis eos cepit lenire, eisque dona & honores proposuit, acrem ipsorum zelum in pietatem sic refrigerare machinans. Postquam autem vidit martyres omnino aures non præbere promissis, contra autem quam poterant clarissima voce clamare: Non te negamus, qui es vnus Trinitatis, ô Verbum Dei & Christus: neque enim iridemus susceptæ carnis dispensationem; neque tuis, quas propter nos passus es, perpeffionibus & cruci Iudaicæ insultamus. eos quidem victos adhuc detinuit; in aliam autem multitudinem, quæ collecta fuerat ex omni genere & ætate, mortis tulit sententiam.

GLORIOSA
CONFESSIO
FEMINARUM.

Vxoribus verò & liberis eorum qui detinebantur martyrum, ante oculos eorum adductis, prouocabat ad Christi negationem, partim quidem minis, partim autem blandis verbis eas aggrediens, nonnumquam omne supplicij genus in eas intentans, liberorumque & parentum & facultatum & ipsius quoque patriæ eas terrenis amissione. Illæ autem dicebant: Omnibus, ô Rex, quæ à te offeruntur, siue ea sint bona, siue aliter se habeant, lubenter hodie renunciantes, quæ à te maledictis incessitur Christi crucem extollimus, & qui in ipsa nostram procurauit salutem, Christum sequimur. Effet enim à ratione alienum & nimis effeminatum, ex nobis quidem alias quæ cum talibus viris cohabitauerunt, qui mortem propter Christum elegerunt, alias autem quæ virginitatem exercent, vt quæ Christo sunt desponsæ, non esse animo masculo, & vestram iram planè inconsideratam non nostro sustinere corpore.

FEMINARUM
CHRISTIANARUM
TYR OCCIDENTI.

Rex autem: O femina, inquit, possum vos meritò magnæ accusare stultitiæ, quòd hominis plani & præstigatoris, & qui violenta morte perit, gratiam eligitis, & voluptatibus præsentibus spem, cuius incertus est exitus, præferre statuistis. Quædam autem ex acrioribus matribus & monachis non ferentes Christi contumelias, vsæ sunt in Regem verbis asperioribus, eum ipsum, quem maledictis incesserat, Christum vocantes ad ultionem. Quod quidem agrè ferens Hebræus, in eas communiter pronunciat sententiam, vt gladio feriantur. Licebat ergo videre mulieres sanctas trahi crinibus, & sic duçi ad supplicium, vel potius ferri promptis & alacris pedibus, & sitire mortem propter Christum.

LAVDABILIS
CONFESSIO
INTER FEMINARUM.

Magna verò erat & præclara inter eas contentio. Monachæ enim virgines nequaquam concedebant primas partes iis quæ erant iunctæ matrimonio: Recordemini, dicentes, quod prius vobis sumus propositæ & in templum ingressu, & in sacramentorum participatione, & in statione, & in sessione: & ideo oportet nunc quoque nos ante vos & vestros maritos consequi

A consequi martyrium. Martyrum autem vxores, quæ iam etiam vocabantur matres, nequam ferebant in præsentia habere secundas partes. Infantes quoque balbutientes matres prætercurrebant, & ipsi quoque carnificem prouocabant ad mortem: sciebant enim alias quoque pueros fuisse Christo propter ipsum sacras oblatas victimas. Sic beatæ illæ mortem præcipientes, iis qui videbant, magnam afferebant lamentationem: ad eum vt Rex crudelissimus cum admiratione talem vocem emisserit: Qualem omnibus ferè hominibus errorem immisit Galilæus, vt qui vel ipsam mortem contemnere persuaferit, & pro illo perdere suas animas & corpora.

Interim autem quædam quoque femina, quæ duas filias habebat, & primas partes inter eas quæ erant in ciuitate obrinebat, longèque præstabat aliis genere, diuitiis, gloria, & pulchritudine; atque in iuuenili ætate adhuc vidua relicta fuerat, insectatur tyrannum. Ille autem statim iuber suis ministris, vt eam ad se adducant cum honore & reuerentia, & ei efficiant commodum aditum. Illa verò etsi hoc modo adduceretur, agrè ferebat tamen se ab aliarum mulierum abesse martyrio. Tertiò autem die post iussionem cum honore ad Regem adducitur cum filiabus. Ille verò placidè eam intuens: Fama, inquit, annunciat te esse modestam, ornatam & prudentem; quineriam ipse vultus & aspectus ferunt iis quæ dicuntur testimoniis: præterea autem vulgò fertur, te quoque esse genere claram & abundare diuitiis, & tibi non deesse splendorem. Ne ergo quo modo stultæ, quas ego perdidisti, sustineas ipsa quoque Deum dicere eum, qui fuit crucifixus, fuit autem homo vorax & vini potator, amicusque publicanorum & peccatorum, & nec patriis fuit contentus legibus: sed tuæ nobilitati faciens conuenientia, renuncia quidem Nazareno, & velis nobiscum sentire, & simul cum Regina versari in Regia: sic enim viues deinceps liberius, & liberata à malis quæ oriuntur ex viduitate, magis poteris aliis opem ferre. Venit enim ad nos fama, ipsæ autem res quoque restantur, quod cum magnas habeas diuitias, & plurimas facultates acceperis à maioribus, & sint multi qui tibi seruiant, pudori tamen & virtuti omnibus postpositis, in nullius alterius viri ne in conspectum quidem venisti, nisi eius qui fuit tibi legitimo coniunctus matrimonio. Ne nunc ergo, ne nunc (hoc ego tibi consulo) pulchritudinem tuam & iuuentutem & filiarum virginitatem licetorum manibus tradideris, quæ magis contumelia afficiunt, quàm puniunt: sed desistens Crucifixo gloriam tribuere, & nostris cedens legibus, & tibi & liberis prospice quæ sunt vitia.

VIDVA
NOBILITATE
TATVR
A
TYRANNO.

Beata autem illa appositè & cruditè respondens: Cum eum, inquit, ô Rex, quem oporteret honorare, & qui tibi dedit potentiam & hanc purpuram & hoc diadema, immo verò ipsam quoque essentiam & vitam, tamquam Dei Filius & Deus, ingrato animo contemptum audaci lingua iniuria afficias, non times ne fulmen deiectum te comburat: & me honorare velis. Vestrum ego honorem summam duco ignominiam. Cessa gladium in te ipsum impellere. Absit autem, vt ego à tali lauder lingua, quæ se armauit contra Deum. Neque eo procedam amentiar, vt verser cum iis qui Deo sunt ad eum inimici, & in peccatorum habitem tabernaculis.

QUARINTY
RANNVM
SANCTA
VIDVA.

Cum Rex hæc audisset, ira corde accensus, aspexit ad eos qui aderant: & cum dixisset: Quàm impudenter in nos egit hæc execranda muliercula: iuber eius capiti auferri tegumentum & eius filiarum, & sic eas nudo capite & promissa coma in castra duci per ignominiam. Egrediens ergo generosa mulier, cum vidisset magnam feminarum multitudinem stentem & euilantem, quòd talis nobilitas afficeretur contumelia: illa eas seuerè & magnificè intuens: Scio, inquit, ô amica, quòd propter nos dolorem accipitis, partim quidem fortasse propter naturæ cognationem, partim autem quòd indigna ac pudenda videar pari cum filiabus. Sed ne doleatis. Nos enim non ideo negauerimus Creatorem cæli & terræ: neque quæ sunt ad tempus, æternis prætulimus. Nam mihi quidè à maioribus per successionem pietas & vera religio, & à Christo denominari, & cum nosse Deum, tradita fuerunt in hereditatem, non mihi autem soli, sed vniuersæ quoque meæ cognationi. Propter quem ego complexa continetiam, viduitatem prætuli matrimonio; & ex facultatibus, quas habebam, plurimum distribui pauperibus. Sunt verò adhuc mihi magnæ diuitiæ in auro & argento, & magna multitudo seruorum: nolui autem, vt multæ aliæ mulieres solent, ad alium maritum intueri, etiam si cum multis casibus & calamitatibus, quæ viduis euenire consueuerunt, sæpe sum colluctata, quòd quidem vel solum sufficit ad mollem adhuc & tenerum animum incitandum ad secundas nuptias. & fortasse nullus meam damnasset iuuentutem, quæ ipsum ad hoc habebat patronum diuinum Apostolum?

VIDVA
AB
SVAS
CON-
CIURS
CHRISTIA-
NA VIDVA.

* 1. Tim. 5.

CHRISTI
522.HORMISDAE PAP.
9.IVSTINI I.M.P. 5.
THEODORICI REG. 30.

Sed hæc omnia paruifaciens, in hoc solum animum intendo, ut cum Christo sim vnâ cum sanctis, quæ præcesserunt, mulieribus & martyribus. Ego vobis iam secundò appareo. Nam prius in matrimonio sponsi qui erat ad tempus, nunc verò in nuptiis immortalis & alieni ab interitu, ad quem festino, & cui immaculatam conseruauit continentiam, me videtis. Filias quoque ipsi studeo desponsare, ut quæ earum hucusque integram ad hoc virginitatem conseruauerim. Hinc mihi plenus est animus voluptate & bona spe. Rogo vos igitur, ut mihi potius congratulemini, neque tam abiecto animo lamentemini, & mihi transmutetis festum in tristitiam.

Porro autem vobis quoque consuluerim, ut vos vndique muniatis, & magnam adhibeatis cautionem; ne vobis non aduertentibus, auferat fidei thesaurum qui est callidus suffurandi artifex; & maximum hoc vobis damnum afferat, quod pertingit vsque ad ipsam animam. Iam verò quæcumque hic estis mulieres Gentiles & Hebrææ (multæ enim, ut B video, hic adestis ad spectaculum) vos quoque depositis, Gentiles quidem, longis fabulis & nugis, & diis qui sunt solo nomine; Hebrææ autem, vmbra tandem & figuris & ænigmatibus, discite veritatem; & accedentes ad Verbum & Deum, qui est vnus Trinitatis, per eius cultum illuminemini, & diuini baptismatis regenerationem: neque sic simul peccatis in vestris impietatibus.

Cum martyr hæc & alia plura diceret mulieribus, quidam ex iis qui cum Rege sentiebant, illi hæc renunciarunt, & quòd peruerteret multitudinem. Rex itaque, ea rursus accersita, simulans mansuetudinem: Magna, inquit, vsus sum in te patientia, hoc consultò, & non inconsideratè faciens propter benignitatem, ut fracta lacrymis, quæ propter te funduntur & propter filias, nobis pareas. Illa autem: Quis me, inquit, ò Rex, si tibi paruerim, liberabit ab igne, qui non potest extingui? Sic dixit, & cælum statim intuens: Absit, inquit, ò Rex C immortalis, ut te negem, qui es solus vnigenitus Dei Filius, & credam viro, qui te habuit contemptui, & nos decepti perituro.

Non ferens itaque, Hebræus libertatem loquendi generosæ feminæ, sed deposita scena & ablata fictione, toruèque eam & furiosè intuens: Audacissima, inquit, mulier, ego tibi iam carnes discerpam ac dilacerabo, & intestina contrectabo: & si quid ex iis fuerit reliquum, id apponam deuorandum canibus. Videbo autem, quisnam te sit è meis manibus erepturus, etiam si maximè expectas fore, ut det tibi auxilium Nazarenus. Tunc execrandi tyranni verba non ferens prima filiarum martyris, annum iam agens duodecimum, tyranni oculos consputauit. Qui autem circumstitebant, non zelum, & id quod iure fuerat factum, laudantes, sed tempori seruientes, ipsam & sororem ense mox conficiunt: & cum ex defluente sanguine manibus planè feri homines accepissent, eum matri offerunt: Rex enim D ita iusserat. Illa verò (ò fortem & generosum animum) & lubenter eum gustat; & cum ad cælum sustulisset oculos: Tibi, inquit, Christe Domine, hoc meum offero sacrificium, & tibi martyres exhibeo castas virgines, quæ egressæ sunt ex utero meo, cum quibus me quoque connumeratam introduc in tuum thalamum, & (ut dicit diuinus Dauid*) ostende matrem propter filios lætantem.

MARTYR.
VMDVAVM
VIRGINVM.

*Psal. 112.

Rex autem grauissimo ægritudinis animi stimulo fauciatus, ut qui omnem spem planè abieciisset, in eam fert sententiam, cum hæc dixisset iis qui simul erant: Eius quidem & filiarum mirati sumus pulchritudinem (verum enim fatebor) multo autem magis victus sum ab earum temperantia & moderatione. Et ideo mihi venit in mentem admirari, ad quantam amentiam processerunt Christiani, ut colant hominem, qui morte perit violenta, & suam ei permittant salutem, qui fuit planus, id est, impostor, & præstigiator, & se E Deum temere appellauit.] hætenus primi diei certamen, quo ostensum est, quantus esset Homeritarum, siue Sabæorum Ecclesiæ ardor, dum infirmiore sexum exhibens ad conflictum, eundemque diuitiarum & pulchritudinis nexibus implicatum, ipso primo congressu superbum perfidumque Iudæum vicit: quo genere hominum nullam gentem infensorem & infeltiorem Christianis Dei Ecclesia est vnquam experta; quorum acerbissimo odio in Christianam religionem si æquè potentia coniungatur, nihil possit excogitari crudelius, acerbius nihil. Quòd & si consideres cum Iudaica perfidia coniunctam à Christiana fide apostasiam in Rege impio, magis miraberis sexum fragilem adedò gloriosum de perarduo diroque certamine retulisse triumphum. Sed ad sequentis diei spectaculum accurramus: pergunt enim auctor:

Sequenti autem die cum in loco excelso Rex confedisset, vocauit Aretham cum sociis, qui

CHRISTI
522.HORMISDAE PAP.
9.IVSTINI I.M.P. 5.
THEODORICI REG. 30.

A qui erant numero trecenti & quadraginta. Qui cum astitissent, magnum intuens Aretham, ARETHA
CVM SOCIIS
SISTERA
IYSSA.
qui erat affabilis & moderatus, & moribus maximam ostendebat virtutem: Cur tanta es, inquit, audacia, ò caput execrandum, ut in nostram quidem insurgas potentiam, toti autem ciuitati & tantæ persuadeas regioni, ut te solum colant tamquam tyrannum, & verbis tuis vtantur tamquam legibus, nostrarum verò legum & verborum nullam ducant rationem, & execrandum hominem Deum appellent, qui cum sibi auxilium ferre non potuerit, vos cum vobis adhibuistis adiutorem: & nec tuum patrem es imitatus, qui ante imperauit Nagræ, ius autem qui nos præcesserunt, Regibus fuit obedientissimus? Sed nisi mutatus & ad te rediens hanc vanam repperis opinionem, non te profunda senectus, nec simulatus hic habitus iuuant: sed tu & omnes tui eadem patiemini, quæ viri & feminæ prius interfecisti: quos quantum iuuerit Mariæ & fabri filius, omnes sciunt.

B Senex autem stans cogitabundus, & aperte ostendens se ægrè ferre superbiam verborum PERORAT
IN REGEM
ARETHAS.
Regis, eum se sustinuisse, & collegisset spiritum, & ex imo suspirasset: Non es, inquit, ò Rex, causa eorum quæ dicuntur aut fiunt; sed nostri ciues, qui meam contempserunt sententiam, quæ tibi non permittebat ingredi ciuitatem: contra autem aduersum te depugnare incitabat, & cum tuis tam multis millibus manus conferere, ut cum Madianitis olim Ge-^{Ind. 7.} deon cum paucis: & Christo, qui nunc à te contemnitur, vires addente & confirmante, te expugnare, demetere, & omnino delere virum impium, fidifragum, & immemorem pactorum conuentorum, quibus te ciuitatem & nos seruaturum pollicebaris.

Quidam autem ex iis qui cum Rege considebant, volens ingeniosè sancti verba reprehendere, & tempori valde seruiens: Sed non, inquit, sic vos docet lex Moyfi contumelia afficere Christum Domini: dicit enim b: Principi populi tui non maledices. Porro autem b Exod. 22.
C ipsa quoque scripta^a vestra vobis iubent Regem honorare, seu sit bonus, seu secus. Cui sanctus: Tu autem, inquit, fortasse non audisti, quod ab Achab dictum est^c Eliæ, cum dixit^d 3. Reg. 18.
eum euertere Israël, cui ille sic respondit: Non ego euerto, sed tu, & domus patris tui: non^e vsque ad Achab solùm sistens contumeliam, sed eos etiam comprehendens, qui erant in eadomo. Quomodo ergo se quispiam in Deum piè gerens, & Regem arguens quòd se inique gerat, vnquam offenderit ac violauerit legem, qui non est veritus os in cælum ponere, & Creatorem appetere maledictis? Sed (ut video) eius patientiam & tolerantiam contemnit, & nos facere similia procuratis.

Tu autem Rex, cum sis natura tam iniustus, & mala facere paratissimus, & nec sanctus in iis quæ ad Deum pertinent, nec in homines benignus: putas fore, ut illum lateas oculum, quem nihil latet? At qui Regem oportet esse veracem & benignum, ut verbis attrahat beneuolentiam eorum qui sunt in sua ditione: rerum autem sine & euentu fidem facere veritatis, & quòd se diuine gerat, gloriam habere: quales ego vidi in Iudæa & Æthiopia & ante te Homeritide: quos vera dicentes, & se benigne agentes in subiectos, non, ut tu Rex, peierantes, sed aliis promissa implentes, quasi ut Deum honorabat populus. Et Deus quidem eorum quæ à te sunt odio habens improbitatem, te qui in eum fuisti impius & infidelis, mox deponet ab Imperio, idque tradet viro fidei, & bono, roborabit & extollet genus Christianorum, magnamque suam efficiet ecclesiam, quam tu igne consumpsisti & humi deiecisti. Ego autem sum beatus, non ob id præsertim quòd in hac vita in bona fui æstimatione, sed quia in profunda senectute (iam enim ago nonagesimum quintum annum, videns filios filiorum & filias filiarum) subeo martyrium, & tam magnam & populorum tam frequentem ciuitatem & totam regionis ipsius gentem Deo offero, qui etiam mei perpetuam conseruabunt memoriam, summam illi agentes gratias.

E Ad populum autem conuersus, & ad commartyres (erat enim non solum visu iucundissimus, sed etiam in concionibus ad populum facundissimus) sic dixit: Viri ciues & amici & cognati, & quicumque propter consuetudinem & rerum communionem ad nos attinetis, quæ patriæ quidem & nobis ciuibus euenerunt, cum non pridem confiderauerimus, neque scrutati fuimus id quod erat futurum, sed fallaci homini, qui nos fraude studebat capere, crediderimus, ipsa nouimus experientia, ut cum iis qui foris erant, molestiarum fuerimus participes. Quæ verò in Deum linguam mouens locutus est hic superbus, ipsi auribus audistis. Quod autem ad Christi Dei prouocet negationem, testantur quidem eorum qui præcesserunt plurimæ & omne genus cædes: testantur autem hæc quoque vincula, quæ pro pietate nobis sunt imposta. Et fuisset quidem sapientium, non esse timidos & vitæ nimis cupidos, neque huic callido & improbo veteratori credere, fidem adhibentes iustitiam, qui

VATICINI-
VM A RB-
THAS MAR-
TYRIS.

rando, quod est promptissimum malorum artificium, sed bellum aduersus ipsum suscipere, A & Deo pugnam nobiscum capeffente, vlcisci hunc impium.

Cum autem res nostrae ad eam adductae sint necessitatem, vt vel tyranno parentes, & nos impiè gerentes, vitam agamus miseram, vel non parentes, & pietatem exercentes, beatum finem adipiscamur: studeamus immortalem gloriam consequi per martyrium. Nec me existimet aliquis tamquam iam senem & plenum dierum finem cupere, & ideo alios ad mortem incitare: sed consideret vnusquisque vestrum, mortem esse commune debitum & iuueni & seni, & esse inuitabilem corporis dissolutionem. Itaque non expectetur finis communis, qui & sua sponte venit; sed studeat, quilibet, vt sit quam fieri poterit gloriosus & beatus. Quidnam autem dixerit quispiam martyrio gloriosus, aut quaestuosus, aut piis omnibus beatus? Ego enim, si fieri posset, propter Christum mori saepe & ipse eligerem, & aliis consulerem, sicque esset & maior gloria & lucrum longè copiosius. sed cum hoc haberi non possit à natura, quod vel inuitis nobis ipsa ex se facit, praeripiamus cum gloria; & id tamquam proprium constituentes, a salute fallamus necessitatem.

CONTESTATA SVOS ARETHAS.

Nullus nostrum, o fratres, sit aded vitæ cupidus & aded pusilli & abiecti animi, vt brevi & misera vita perdat aeternitatem, & quænumquam soluitur beatitudinem. Comuni omnium inimico à nobis haud detur pars aliqua; ne cum vnum fuerit suffuratus, gloriatur peruersus, tamquam qui omnes ceperit. Sed qui est quidem talis, procul sit à choro martyrum, neque sit falsò nominis particeps. Si qui enim te, Christe & Verbum Dei, negauerit huius vitæ desiderio: ab ipsa excidat, & dehiscens eum terra deuoret. Si quis autem ex mea cognatione aut familiaritate desiderio bonorum praesentium, te relicto Creatore, sequatur hunc Regem interitui obnoxium & impium: ne ei detur, o Rex Christe, hic frui iis quæ videntur iucunda & delectabilia, & tradatur iis quæ sunt illic tormentis. C

Hæc dixit, & statim multitudo calidas effundens lacrymas: Esto bono animo, conclamauit: Nemo enim te deseret: nam tui (vt vides) desiderio omnes vel ante te mori properamus, & praeripere hunc beatum finem & desiderabilem. Ille autem ad hæc: Ego, ait omnibus, ego vos omnes praecedam, & ero vobis in Deo certus vitæ dux. Vt vos mihi primas conceditis in omnibus; ita mihi concedite, vt primus ad Christum accedam. Verum enimvero hoc vobis vltimum do mandatum: si qui meorum filiorum, aut eorum qui genere ad me attinent, relictus fuerit permanens in hoc puro cultu Christianorum, sit heres meorum facultatum. Porro autem tres illas ex eis quæ mihi restant possessiones pulcherrimas volo tribui Catholicæ ecclesiæ quæ est ædificanda, quas etiam iam consecro. Ista ipse omnia praenoscens ventura, diuino afflatus Spiritu, instar Patriarcharum antiquorum, est praelocutus martyrij candidatus Arethas. Subdit auctor: D

Hæc cum dixisset, & populo benedixisset, & Sit tibi gloria o Domine propter omnia, subiunxisset; conuersus dicit Regi: Laudo te, o Rex, quod vsus sis patientia, & non confuderis aut interruperis meam orationem, vt mos fuit olim Regibus. Quoniam ergo nostrum scopum & institutum, nempe quod fieri non potest, vt Christi cultu relicto, nos tibi assentiamur: fac quod superest, tempus non terens diutiùs. Cum sciret ergo Rex mentem eorum esse immutabilem, nec fieri posse vt eos ad suam traducat sententiam, iussit eos duci ad quemdam torrentem, qui vocatur Odias, & ipsis illic amputari capita.

SENTENTIA IN ARTHAM ET SOCIOS.

Ad quem cum venissent, & se prompto & alacri animo ad preces conuertissent: Domine, Domine, dixerunt, virtus salutis nostræ, obumbrasti super caput nostrum in die belli. Nunc quoque deduc nos in vitam æternam: quoniam nihil ex omnibus nobis pluris fuit, quam tui dilectio, non patria, non genus, non diuitiæ; sed omnia propter te perdidimus, etiam ipsam vitam, & tamquam occisionis oues sumus reputati. Et nunc te supplices rogamus, fiat vltio sanguinis seruorum tuorum, qui fuerit effusus: extolle manus tuas super istorum superbiam. Suscipe ac defende illorum filios, qui pro te moriuntur. Corroboramur tuum: templum sanctum tuum exusserunt; quod tibi placeat vt rursus extollatur & roboretur, dando sceptrum Regibus Christianis.] hæc & alia illi precati, iugulum singuli obtulerunt, primusque omnium coronam martyrij Arethas est consecutus. Subdit verò auctor hæc de admirando feminæ Christianæ certamine:

MIRABILITAS FEMINAE CHRISTIANAE.

Quaedam autem mulier habens puerum praetercurrentem non plus quam quinque annos natum, cum videret ea quæ fiebant, & ad similem accensa esset æmulationem, citissime accur-

accurrens, cum ipsa quoque accepisset martyrum sanguinem, se illo vnxit & filium. Deinde ipsum Regem ludificabatur, eum vocans tyrannum, & quam maxima poterat voce dicens: Erit Hebraeorum Regi sicut Pharaoni. Illius verò satellites, ijs quæ dicebantur, auditis, comprehensam statim mulierem ducunt ad ipsum Regem, & maledicta, quibus ipsum acerbè appetebat, renunciant cum magna accensione. Ille autem cum nec ei fecisset dicendi potestatem, nec eam quidem interrogasset, eam condemnat, vt igne moreretur.

Statim ergo fuit congregata materia, & ignis ei subiectus, & flamma se in altum sustulit, sulphure, pice, & sarmentis nutrita: deinde etiam fuit alligata mulier, & eam licetorum manus complectebantur, vt cum fuisset eis onus portatu facile, sic in mediam flammam recta coniceretur. Puer autem, qui solus remanserat, dolebat, indignabatur, ægrè ferebat, non secus ac recens nati pulli, non ferens matris absentiam. Porro autem in gyrum vertens oculos, & amicissima lingua matrem requirens, videt Regem sedentem in excelso, & ad ipsum accurrat oculos habens plenos lacrymis, deinde se prouoluit ad eius pedes pro matre rogans, vt poterat. Ille autem eo accepto, & genibus imposito (erat enim puer scitus & elegans, & qui vt puer suauiter balbutiebat) rogabat cum quo mallet versari, & quem magis diligeret. Ille autem matrem dicebat, matrem; & eam descebat assidue: Propter eam autem, inquit, veni, & rogo, o Rex, eam solui, vt me quoque assumat ad martyrium. Illa autem me saepe ad hoc hortata est.

PVERI CHRISTIANI SUPRA AETATEM CONSILIVM.

Attendens autem Rex ad verba pueri: Quid est autem hoc, inquit, quod dicis, martyrium? O quæ etiam infantes sapientes reddit tua, Domine, gratia! Pro Christo, inquit, mori, & rursus viuere. Sed quis est hic Christus? rursus dicit Rex. Puer autem: Veni huc, inquit, ad ecclesiam, & cum tibi ostendam.] ad aliquam sacram imaginem Saluatoris, ex more, in ecclesia pingi solitam puer alludens, ita quidem cum esset paruulus, loquebatur vt paruulus. Sed quid post? Interim autè cum matrem aspexisset, flens dixit: Sine, sine me venire ad matrem: video enim eam trahi & malè affici à licetoribus. Rex autem: Cur, inquit, huc venisti, matre relicta? Sed sis hic nobiscum, & dabo tibi quoslibet fructus pulcherrimos. Hoc ille quidem dixit, tamquam cum simplici puero, atque aded puero se loqui existimans. Ille verò longè supra ætatem prudentia praeditus planè renuebat, dicens: Non hic manebo: matrem desidero: nam arbitratus te esse Christianum, veni pro ea rogaturus: cum Iudæum autem inuenerim, tecum nec volo quidem versari, neque sustineo omnino à te aliquid accipere. Hoc autem solum mihi concede, o Rex, vt ad matrem reuertar.

REX FRUSTRA BLANDITVR PVERO CHRISTIANO.

Regem stupore affectis pueri sapientia. Quidam autem ex iis qui circumstabant, excogitantes aliquid sapientis, consebant vt infans adduceretur ad Reginam, sic teneram ætatem conantes allicere: nam cum Rege quidem consuetudinem existimabant esse puero infolitam, vt virilem & asperiore: quod si audierit Reginam & mulierem, prompto & alacri animo eam secuturum, vt qui apud matrem blandè educaretur, & molliori delectaretur consuetudine. Verum rursus pueri intelligentia superauit illorum calliditatem; nec eis quidem omnino ad hæc dabat responsum, sed vehementer solum vocabat matrem, & in eam cum animo toros desigebat obtutus.

CONTENDIT ARETHAM REGINAM PVER.

Cum eam autem vidisset iniici in ignem, vehementius inflammatus visceribus, audet statim puer aliquid fortius: & cum stetit ad genua tyranni Dunaan, se inclinans, acriter ipsum Regem mordet in femore. Ille autem simulatque sensisset morsum, & fuisset conturbatus, eum repente abiicit, & eum tradit cuidam ex Senatu, vt ab illo aleretur maximè Iudaicè, & abiuraret Christianismum. Et ille quidem abibat, accepto puero, admirans ea quæ facta fuerant, & simul etiam narrans alijs. Interim autem puer, eo nesciente, cursu contendit ad matrem, & insiliit ad mediam fornacem, matremque (vt ei videbatur) amplexus & pulcherrimum bustum se ipsum ei tradens, sit cum ipsa heres coronæ martyrij.] Ita planè (quod scriptum est) ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem, vt destruas inimicum & vltorem.] infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia. Parum fuit vinci à feminis superbissimum tyrannum, & ab ætate decrepita superari, nisi & à puero hostis immanissimus sterneretur. Tales esse solent Christianæ religionis de perfidia prostrata triumphati, vt vincat humilitate superbos, & superet infirmitate potentes. Sed pergit auctor:

PVER PROVOCAT IRAM REGIS ET CURRIT IN IGNEM.

Cum hæc sic fierent, patientium Christianorum moti misericordia ij qui erant circa Regem & ipse Senatus, rogabant, vt ceteros relaxaret, & non penitus perderet tam magnam ciuitatem & populo tam frequentem, quæ quotannis magna pendeat vestigalia. Postquam autem hac in re annuit dura illa anima & Pharaonica, crudelemque vicit avaritia, quid

REX PARCIT RELIQUIIS CIVIBVS.

CHRISTI 522.

HORMISDAE PAP. 9.

IUSTINI IMP. 5. THEODORICI REG. 30.

quid facit? Cum huius ciuitatis & totius regionis iuuenes tam masculos quam feminas rede- gisset in seruitutem, quorum erant multa millia, & alios quidem ipse retinisset, alios autem tradidisset quibus voluit, reuersus est in Regiam, libera ciuitate effecta serua, quae dedicata erat soli Trinitati, quam ipse Christus redemit proprio sanguine, & quae ei obru- lit tantam martyrum multitudinem, eorum victorias & certamina praecleara praedicans or- bi terrae. Et haec quidem ita se habebant.] haec de martyribus suo splendore in Ori- ente & Occidente vniuersae Ecclesiae eluculentibus: non enim eos Homeritae vel Aethiopes tantummodo coluerunt, sed & Graeci omnes, pariterque Latini, qui diuersis licet diebus eorumdem admirabilium martyrum annis singulis certamina publice in Ecclesia ex sacris tabulis legunt. Tanto ergo Orientalium Occidentaliumque consensu celebrari martyres meruerunt, qui licet in remotis aded regionibus passi sint, vnius tamen corporis, Catholi- cae nimirum Ecclesiae calore fidei proxima capiti membra erant. At quid post haec perfidus apostata egerit, audi: sed prius quae acciderint in caelo prodigia ad incutiendum terrorem crudeli barbaro, accipe.

PRODIGIA PERTER- RENTHE- BRAEORVM DVCEM.

Reuertente autem Hebraeo, apparuit ignis aliquot diebus tota nocte implens aera, qui ipsum Dunaan & eius terrebat exercitum, & coniciendam praebat Dei iram aduer- sus impios. Deinde ignis quoque desuper, qui erat perfecta plaga, pluit in terram. Sed nec sic quidem potuit corrigi sceleratus, neque plesti sub potenti manu Dei. Tanto autem furore erat accensus aduersus Christianos, vt etiam ad Regem Persarum miserit legationem, & rogauerit vt ipse quoque faceret similia; & omnes qui in sua ditione inueniebantur, Christianos perderet funditus: si vellet, inquit, Solem habere propitium, & eius patrem (sicut ille nugabatur) esse Deum Hebraeorum. Scripsit etiam ad Alamundarum Ducem Sarracenorum qui erant sub Persis, promittens etiam se ei daturum pecunias, si moueret persecutionem aduersus Christianos qui sunt ei subiecti. Sed ille quidem aded erat infestus Christianis, & sic faciebat.] Haec autem de Alamundaro cum audis, memoria repete sub Anastasio Imperatore superius esse dictum, eiusdem nominis Regem Sarracenorum ad fidem Christianam conuersum, baptizatum esse: hunc verò alium ab illo fuisse, dicendum videtur: etenim Sarracenorum alij erant Romano Imperatori obtemperantes, alij hostes, vt quae dicuntur, ostendent. Sed prosequamur reliqua:

LEGATIO- NES AD SARRACE- NOS.

Iustitia autem nequaquam cessauit implere suas partes in his quae fiebant. Iustinus enim Imperator, cum sic ei visum esset, hortatus est Alamundarum, vt foedera pacis iniret cum Sarracenis Romanorum vestigalibus. Et missus est Abrahamius vir pius & presbyter, qui hac fungeret legatione. Aderant autem illic quoque à Rege Persarum cum alij quidam, tum Isacius quoque presbyter, qui praerat Christianis Orthodoxis qui in Perside erant: aderat autem Silas quoque Episcopus Nestorianorum cum quibusdam aliis, partim quidem pro Hebraeo fungens legatione, partim verò volens conuenire Orthodoxos, & disputa- re aduersus recta dogmata.

NESTORIANI IVDARIS AFFINES.

Cum autem coram dictis legatis legerentur litterae Regis Homeritarum, & Silas assen- tiretur scopo eius qui scripserat, & diceret Christum solum esse hominem, & non Deum: Quomodo enim, inquit, qui nascitur ex muliere, & componitur ex eo qui est in ipsa san- guine, & inuoluitur fasciis, & paulatim accipit incrementum, deinde etiam laborat & fitit, & tandem ad crucem agitur & moritur, Deus esse dicitur, vt citra rationem Abrahamio videtur & Isacio? Haec cum sic dicerentur, ij viri pij non ferentes diutius Deum affici con- tumelia, scissis suis vestibus, eos vocabant haereticos, & magno animo eos expellebant ab Ecclesia Catholica, Nestorium eorum magistrum damnantes, vt qui talia seminasset ziza- nia: deinde fusijs etiam persequebantur ea quae pertinebant ad diuinam carnis susceptam dis- pensationem, ipsiisque Orthodoxa diuinorum Apostolorum & Patrum sequentes dogmata, Deum perfectum & hominem perfectum confitebantur Christum, in vna hypostasi duas naturas coniungentes citra confusionem. Atque cum sic quidem Silas à scopo excidisset, inanibus (vt dicitur) manibus est reuersus, & sic vana spe est delusus.

IUSTINVS SCRIBIT AD REGEM AETHIO- PYVM CHRISTIANVM.

Abrahamius autem ipso quoque foedere inito cum Alamundaro, salutatoque Isacio in Persidem reuertente, rediit & ipse, atque omnia exposuit Iustino Imperatori, & praesertim quae à Rege Homeritarum facta & scripta sunt contra Christianos. Ille autem sine mora scripsit ad Asterium Alexandriae Episcopum, vt incitaret Regem Aethiopum ad mouen- dum arma aduersus Homeritas: eadem quoque ipse Regi Aethiopum per litteras nuncia- uit, eumque docuit quemadmodum deleuisset Hebraeus omnes Christianos qui erant in sua

CHRISTI 523.

HORMISDAE PAP. 10.

IUSTINI IMP. 6. THEODORICI REG. 31.

A sua potestate, & quemadmodum Nagran ciuitatem populo frequentissimam fecisset in- habitabilem, omnibus puberibus partim quidem interfectis, partim autem redactis in seruitutem: quod Regem etiam Persarum & Alamundarum idem ille incitasset, vt face- rent similia: postremum adiecit fore, nisi ipse exurgeret in vltionem, vt Deus euestigio ei irasceret. Et haec quidem Imperator Iustinus. Ipse quoque Patriarcha Alexandrinus postea- quam cum monachis Orthodoxis, qui erant in Nitria & Scete, multas Deo fudit suppli- cationes, Regi illi ea significauit, quae pio videbantur Iustino.] At de his modò haecenus: quae aliter ibidem habentur de bello à Rege Aethiopum aduersus Dunaan suscepto, & insigni victoria à Deo obtenta, quoniam ea omnia anno sequenti contigisse narratur, suo loco de ijs dicturi sumus.

B IESV CHRISTI ANNVS 523. HORMISDAE PAP. ANNVS 10. IUSTINI IMP. 6. THEODORICI REG. 31.

QVingentesimus vigesimustertius Redemptoris annus vno tantum consignatus Con- sule Maximo reperitur, quem Roma dedit, & (vt testatur Marcellinus) sine collega: errore autem ab aliquo coniungi Maximo collegam Olybrium, inferius dicemus. Porro qui fuit Maximus creatus in Occidente, aemulus gloriae Iustiniani Consulis in Oriente, & ipse sumptuosa (vt ille ante annum superiorem) exhibuit in suo consulatu munera, quae ta- men fordida reddidit, dum praemia consueta certantibus & munerarijs persolvere detrecta- uit: cuius rei causa ab illis Theodorico Regi oblata sunt aduersus eum querelarum libelli: qui rei indignitate commotus, ad eundem Maximum Consulem epistolam dedit, cuius est exordium: Si Consulem munificentiam prouocant, &c.] vbi plurima in detestationem eiusmodi cruentorum spectaculorum, cum certamen inicitur cum bestijs, habet: quae ta- men ex praua inolita consuetudine iisdem necessaria visa sunt. nam audi quid idem Theo- doricus in fine epistolae dicat:

CONSVLA- TVS MAXI- MI.

Apud Cas- siodor. Var. lib. 5. epist. 42.

Sed vos, quibus necesse est talia populo exhibere, largitate manus fundite praemia, & haec miseris faciatis esse votiuia. Alioqui violenta compulso est, solemnina dona subtrahere, & mortes detestabiles imperare. Et ideo quicquid in longam consuetudinem antiqua libe- ralitate peruenit, sine aliqua dilatione concedite supplicanti: quia homicidij reatus est, il- lis esse tenacem, quos edictio vestra inuitauit ad mortem. Heu mundi error dolendus! Si esset vllus aequitatis intuitus, tanta diuitiae pro vita mortalium deberent dari, quantae in morte hominum videntur effundi.] haec Rex barbarus, & alia plura superius in odium huiusmodi Romanorum spectaculorum: vt non aded mirum sit ipsum humanioribus compositum moribus summa pace atque felicitate in hanc diem regnum ad tricennalia propagasse. Ita planè, quamdiu aequitati studens, & de Ecclesia Romana bene mereri solici- tus, eiusdem libertati atque securitati prospexit, omnia ipsi cessere dextera: cum verò aduer- sus Petram insaniens certamen inijt, & innitentem super eam Romanum Pontificem la- cessiuit (ò miraculum!) protinus pessumiuit, atque contractus periit. Iam verò narratio- nem rerum Ecclesiasticarum anni huius aggrediamur.

VENATIO FERARVM IN THEA- TRO DEPT- STABILIS.

Hoc itaque anno, octauo Idus Augusti, Hormisda Papa cum sedisset annos nouem & dies decem, perfunctus quam honestissime munere Pontificio, ex hac vita migravit, deside- rium sui relinquens bonis omnibus, utpote qui inter immensos saeculi fluctus tempore im- perij Anastasij Imperatoris Ecclesiam regens, clauumque regiminis summa constantia mode- ratus, latentia vitauit scopula haereticorum, vndasque humanae potentiae medium findens & calcans, ad opratum pacis portum Ecclesiae nauim sub Iustino Imp. perduxit: praescri- bensque iura Principibus, docuit, parere debere in his quae sunt ad Deum sacerdotibus Re- ges, non Principibus sacerdotes. Gaudent, exultant, glorianturque tanto conciuic nobiles populi Frustrates: verum non ipsi tantum memoriam eius dignis officijs prosequuntur, sed vniuersa Catholica Ecclesia in Occidente celebratibus annus eiusdem diem natalem fre- quentat octauo Idus Augusti.

OBITVS HORMISDAE PAPAE.

Antequam autem reliqua eius affigamus monumenta sepulchro, ambiguitas illa solu- enda est de obitus tempore. Nam si consulas Anastasium, ipsum secum pugnantem in- uenies, dum de ipso agens suae narrationis exordio, vixisse vsque ad superiorem annum Consulatus Symmachij, atque Boetij tradit; in fine autem eius obitum & sepulturam col- locat

DE TEMPO- RE OBITVS CON- TRO- VERSIA.

CHRISTI 523.

HORMISDAE PAP. IO.

IUSTINI IMP. 6. THEODORICI REG. 31.

locat sub Consulatu Maximi, qui contigit anno praesenti. Sed & cum eius successoris Ioannis ingressum aequè ponit sub Maximi Consulatu, magis firmat sententiam illam, hoc anno & non superiori Hormisdam dicta die esse defunctum. Rursus huic sententiae Graeci etiam astipulantur. Marcellinus enim Comes, qui his ferme diebus Chronicon scribebat, pariter sub Maximi Consulatu refert ingressum Ioannis Hormisdæ successoris in Pontificatum. Sed alia pleraque eidem consentiunt veritati, ut rerum gestarum ordo annis singulis usque ad ipsius Ioannis obitum declarabit: ita ut nulla possit de tempore Hormisdæ sedis ambiguitas remanere. Licet autem ab ipso Anastasio sedi eius tribuantur anni octo & dies decem; Indices tamen Vaticani habent annos novem & dies decem & septem: verum quod ad dies pertinet, post nouennium non nisi decem numerari contigit. Hæc quod ad obitus tempus satis.

Iam verò quæ reliqua sunt rerum ab eo gestarum, his tamquam corollarium apponamus, nempe ea, quæ quoto potissimum anno fieri contigerunt, haud satis constare possunt. Quamobrem cetera alia eiusdem Hormisdæ egregia facta, quæ haud certorum annorum possunt limitibus claudi, hic ad finem ex Anastasio referenda ex more duximus, quibus ostenditur non solum ipsi aduersus Eutythianos & alios superius recensitos hæreticos tuisse pugnandum, sed etiam aduersus Manichæos non leue iniisse certamen; de quo hæc in primis Anastasius: Hic composuit clerum, & psalmis erudiuit. Hic fecit basilicam in territorio Albanensi in possessione Mesontis.] & post multa, quæ suis locis superius dicta sunt, ista subiicit de repertis & condemnatis ab ipso hæreticis Manichæis: Hic inuenit Manichæos, quos etiam discussos cum examinatione plagarum, exilio deportauit: quorum codices ante fores basilicæ Constantinianæ incendio concremavit.] Magnæ cessit laudi Romanis Pontificibus super vniuersum gregem vigilantibus, insidiantes clanculo lupos inuenisse: nam eos prodidisse, perdidisse fuit. Quod igitur ipsius excubias totius Orbis gregis agentibus in hoc ipsum potissimum inuigilandum esset, hinc videas in ipsis Vitis Romanorum Pontificum non taceri, sed ut nobilem cunctis spectandum proponi titulum, cum contigit ab eis esse inuentos hæreticos: ut sæpius superius factum vidimus.

Sed obseruatione dignum, quod ad audis inuentos ab Hormisdæ Manichæos discussos cum examinatione plagarum in exilium deportari iussos. Habes Ecclesiastici iudicij praxim nempe huiuscemodi feras bestias è latibus primùm eductas, deinde discuti atque flagellis subijci ad extorquendam veritatem. At non ad eruendam veritatem tantum, sed & in poenam etiam consueuisse Episcopos adhibere flagella, apud sanctum Gregorium est sæpius inuenire. Habet enim hæc de puniendo subdiacono calumniatore Gregorius scribens his verbis ad Anthemium: Quia ergo tanta nequitia malura sine digna non debet ultione transire, supra scriptum fratrem Palchasium Episcopum volumus admoneri, ut eum de Hilarij prius subdiaconatus, quo indignus fungitur, priuet officio, atque verberibus publice castigatum faciat in exilium deportari, ut vnius poena multorum possit esse correctio.] At licet Episcopis concessa esset eiusmodi per flagella animaduersio, præsidebat tamen cunctis æquus arbiter ipse Romanus Pontifex, ne quis crudeliter nimis eadem infligi iuberet. hinc accidit, ut idem Gregorius Papa^b Andream Ferentini Episcopum duorum mensium spatio suspenderet à celebratione Missarum, quod feminam quamdam dire admodum fustibus castigari præcepisset. Sed & Abbatibus concessam fuisse virgarum animaduersionem, certum est. Subdit verò Anastasius:

Sub huius Episcopatu multa vasa aurea vel argentea venerunt de Græcia, & Evangelia cum tabulis aureis & donis pretiosis pensantibus libras quindecim: Patena aurea cum hyacinthis, quæ pensat libras quindecim: Patenæ argenteæ duæ pensantes singulæ libras vigintiquinque: Scyphus aureus cum gemmis pensans libras octo: Scyphi argentei deaurati pensantes singuli libras quinque: Gabatha electrina pensantia libras duas: Thecæ ceræ aureæ pensantes libras sex: Palliolum olophorum*, blætheum* cum tabulis auro textis de chlamyde vel stola Imperiali: Subcinctorium super Confessionem B. Petri Apostoli: hæc omnia à Iustino Orthodoxo votorum gratia oblata sunt.]

Sed & quod mirandum fuit, etiam hostis Catholicæ fidei Rex Italiæ Theodoricus munus obtulit Rege dignum basilicæ Vaticanæ: munus dixerim, non oblationem: solent enim oblationes tantummodo esse Fidelium Orthodoxorum, quæ solemnè ritu in ecclesiam inferri consueuerunt & recipi, munera verò, quæ nulla habita distinctione donantis, in ecclesiam tamquam in Gazophylacium inferrentur. Sed audi Anastasium: Eodem tempore

IGNA
HORMIS-
DAE MEMO-
RIA.

INQUIRE
HÆRETI-
CORUM
ROMA-
NORUM
PONT.

SCIENTIA
STICA ANI
MADENSIO
PER FLA-
VELLA.

Greg. lib. 9.
epist. 6. v. 1.
quid.

Greg. lib. 2.
epist. 44.
45. v. 1. edit.
Pallad. in
Lan. ac c. 8.
Greg. d. 1. og.
lib. 2. c. 4. Per-
nard. epist.
122.

EVNERA
IUSTINI
IMP. SVB
HORMISDA
ADROM.
ECCLESIAN
* quindecim
* olophorum
& blætheum

B

C

D

E

CHRISTI 523.

HORMISDAE PAP. IO.

IUSTINI IMP. 6. THEODORICI REG. 31.

A Theodoricus Rex obtulit beato Petro Apostolo cerosstrata argentea duo pensantia libras septuaginta.] hæc de muneribus oblati sub Hormisdæ Papa basilicæ Vaticanæ à Principibus Christianis, præter illa quæ superius eidem Hormisdæ oblata à Clodoneo Francorum Rege sunt dicta. Quæ quidem omnia summæ laudi Hormisdæ cessisse, quis non intelligit? sicuti etiam in libris Machabæorum factum à Regibus legitur templo Dei sub Onia summo sacerdote viro sanctissimo: nam audi quæ ibi dicuntur: Propter Oniæ Pontificis pietatem & animos odio habentes mala, fiebat, ut & ipsi Reges & Principes locum summo honore dignum iudicaret, & templum maximis muneribus illustrarent.] Sed sicut tunc Ethnici etiam muneribus templum Domini illustrarunt, ita & nunc Theodoricus Rex à fide Catholica alienus, ob id quæ hac ex parte ipsius Romanæ Ecclesiæ hostis dicendus, Petri basilicam donis nobilitauit: & quemadmodum tributum pendere solet licet inuitus Rex externus subiugatus Imperatori, ita idem Theodoricus reueritus sedis Apostolicæ maiestatem, quodam quasi miraculo infert dona in templum, quod imbutus hæresis Ariane perfidia auersatur: id exigente non alio, quam qui accepit à Patre Gentes hereditatem suam, & rebelles regere in virga ferrea; de quo & dictum: Et inimici eius terram lingent.] Sed de Hormisdæ reliqua prosequamur, quæ ad Dei cultum & templorum ornatum spectant.

Ad postremum enim hæc de ipso Hormisdæ Anastasius habet: Eodem tempore fecit Papa Hormisdæ apud beatum Petrum Apostolum trabem, quam ex argento cooperuit pensantem libras mille quadringentas. Hic fecit in basilica Constantiniana arcum argenteum ante altare, qui pensat libras viginti: Canthara argentea sexdecim, quæ pensant singula libras duodecim. Item ad beatum Petrum fecit arcus argenteos duos pensantes singulos libras viginti, Canthara argentea sexdecim pensantia singula libras quindecim, Amas argenteas tres pensantes libras tres, scyphos argenteos stationales sex cum calicibus pensantes singulos libras sex.] hæc de donis. subdit verò de ordinationibus: Hic fecit ordinationes in vrbe Roma per mensem Decembrem: ordinavit presbyteros vigintiunum, Episcopos per diuersa loca quinquagintaquinque. Qui sepultus est in basilica beati Petri Apostoli octavo Idus Augusti, sub Consulatu Symmachi. Cessauit Episcopatus eius dies septem.] hæc Apud Anastasium.

Sic igitur non amplius quam septem dierum spatio cessante sede, Idibus Augusti subrogatur in locum eius totius cleri consensu Ioannes Etruscus Constantij. filius ex presbytero tituli Pammachij. Res autem ab eo gesta magna ex parte scriptorum antiquorum iactura remanserunt obscuræ: quæ verò adhuc extant, suis locis opportunè reddemus.

Hoc eodem anno Tertullus ciuis Romanus claritudine generis nobilis, sed pietate magis insignis, Davidis Regis sacri memor eloquij, quo ad Deum conuersus ait: Et semen meum seruet tibi] & magni parentis Abrahæ vnicam prolem Deo in sacrificium offerre parati, filium suum Placidum septennem puerum Deo offerens, eundem S. Benedicto apud Sublacum iuxta Simbruinos montes monachos colligenti monasticis institutionibus tradidit imbuendum. Quem imitatus Eutythius Senator vir illustris, & ipse duodecim annos natum filium Maurum eidem Patri obtulit. Benedicto. res gesta narratur à sancto Gregorio. Porro hæc omnia hoc anno contigisse; vetus Chronicon Cassinatis cenobij asserit, & Leo Ostiensis consentit. Quod si ab his discrepare videatur, qui scripsit vitam S. Placidi, dum ait id factum anno Domini quingentesimo vigesimo secundo: tamen quod addit contigisse Ioanne Romano Pontifice, utique ad hunc annum ex eiusdem sententia referas necesse est: etenim superiori anno, immo & præsentis maiori parte sedisse Hormisdam, E satis liquet ex iis quæ nuper dicta sunt.

Degebat apud montes Simbruinos magnus ille Catholici orbis splendor, sanctissimus monachorum Patriarcha Benedictus, iam quæ duodecim exerat (ut testatur Gregorius) monasteria. Sed audi ipsum ista narrantem: Cum sanctus vir diu in eadem solitudine virtutibus signisque succresceret, multi ab eo in eodem loco ad omnipotentis Dei sunt seruitium congregati: ita ut illic duodecim monasteria cum omnipotentis Iesu Christi Domini nostri opulatione construeret, in quibus statutis Patribus duodecim monachos deputauit, paucos verò secum retinuit, quos adhuc in sua præsentia aptius erudiri iudicauit. Cœpere etiam tunc ad eum Romanæ vrbs nobiles & religiosi concurrere, suosque ei filios omnipotentem Deo nutriendos dare. Tuncque bonæ spei suas soboles Eutythius Maurum, Tertullus verò Patricius Placidum tradidit: è quibus Maurus iunior cum bonis polletet moribus, magistri adiutor cœpit existere: Placidus verò pueriles adhuc indolis gerebat annos.]

Annal. Eccl. Tom. 7.

I

hæc

* 2. Mach. 3.

* Psal. 2.

* Psal. 71.

ORNAMEN-
TA ECCLE-
SIÆ AB
HORMISDA
COLLATA.

* ciuibus

* Maximi

IOANNES
PAP. CHRIS-
TVS.

* Psal. 121.

* Greg. dial.
lib. 2. c. 34.

hæc de oblati à parentibus Romanis pueris S. Gregorius. Quando verò contigerit inde migrare Cassianum vitantem Florentij inuidiam S. Benedictum, suo loco dicetur. hæc modò de his satis: consule tu Gregorium, si plura cupis.

Sed ad res Orientales oratio conuertatur. Iustinus religiosissimus Imperator, Catholicæ fidei cultor studiosissimus, haud satis habuit suis legibus Nestorianos atque Eutychanos proscripsisse; sed audiens Manichæos in Oriente repertos esse, aduersus eosdem promulgauit edictum. Qui enim in Vrbe inuenti, Apostolica censura coërciti sunt, in longè positas regiones migrandi visi sunt inuisse consilium; quos cognitos suis Imperator legibus profligauit, quibus & omnes hæreticos, Iudæos, atque Gentiles pariter exagitauit, cum ista sancit: Manichæi vndique expelluntur, & capite puniuntur. Reliqui autem hæretici (hæreticus est omnis non Orthodoxus) & Græci, nempe Gentiles, seu Pagani, & Iudæi & Samaritanæ prohibentur magistratum gerere, & dignitatem habere, aut ius dicere, aut Defensores, aut Patres ciuitatum fieri (ne habeant licentiam vexare aut iudicare Christianos, aut Episcopos) item militare quoque prohibentur, præter quàm si ex genere Cohortalinorù sunt: hi enim manent onera quidem sustinentes, non offendentes autem, neque in Orthodoxos quid exequentes in publicis vel priuatis causis. Qui autem tentauerit quid horum facere, præter quàm quòd factum pro infecto erit, dabit etiam libras viginti: & qui publicis ipsos descriptionibus inserere conati fuerint, etiam viginti, & Præsides quinquaginta; & omnes hæc priuatis rebus inferantur. Excipiuntur Gothi, qui sunt foederati, & aliter prout visum Imperatori fuerit, honorantur.] hæc Iustinus, qui ob foedus cum Theodorico initum Gothis licet Arianis parcendum putauit.

Con. de he. vet. & Ma nich. l. 12. CONSTITVTIO IVSTINI ADVERSVS MANICHÆOS.

IUSTINVS MANICHÆOS OCCIDIT.

Apud Miscel. lib. 13.

MANICHÆI IN PERSIDE OMNES OCCIDIT.

Agath. de bello Persic. lib. 2.

Sed quod ad ipsos Manichæos spectat, hoc eodem sexto ipsius Iustini Imperatoris anno hæc de his quæ aduersus eos gessit, Cedrenus habet: Persecutus est idem Iustinus hoc anno Manichæos, multosque eorum suppliciis affecit, quod & Cabades Rex Persarum præstitit in suo regno; qui omnes quos reperit intra suos fines, trucidauit.] quàm autem ex causa ad hæc agenda permotus, accipe ab auctore Miscellæ: Cabades Rex Persarum, filius Perozi, multa millia Manichæorum cum Episcopo eorum Indagaro vna die peremit vnà cum senioribus Persis, qui consensus eorum erant: filium enim eius nomine Phatuarfam Manichæi à puero instituentes, repromittentes dicebant: Quia pater tuus senuit, & si contigerit eum mori, principes magorum vnū fratrum tuorum facient Imperatorem, eo quòd teneant dogma ipsorum. Nos autem possumus per orationes nostras persuadere patri tuo, abrenunciare Imperio, & te promouere, vt vbicūque confirmes dogmata Manichæorum. Qui promisit hoc facere, si imperasset.

Cum autem hæc Cabades cognouisset, iussit conuentum fieri, quasi facturum filium suum Imperatorem, omnes iubens Manichæos cum Episcopo eorum & mulieres & liberos adesse conuentui, similiter principem magorum Glonazen, & magos, & Christianorum Episcopum Boazanem dilectum à Cabade & medicum optimum. Et conuocatis Manichæis ait: Gaudeo super dogmate vestro, & volo vobis dare, dum viuo, filium meum Phatuarfam: sed segregate vosmetipsos ad recipiendum eum. Qui freti fiducia, semetipsos segregarunt: Cabades autem præcipiens exercitus suos ingredi, omnes occidit gladiis cum Episcopo eorum sub conspectu magorum principis & Christianorum Antistitis.] hæc auctor in Miscella. Ingentem planè eiusmodi fuisse Manichæorum cædem, inde existimare licet, quòd in Perside frequentiores esse solent Manichæi, vbi tutò degere consueuerunt, quàm in aliis Romani Imperij regionibus: cum præsertim quasi natiuum solum Persidem esse ipsi cognoscerent, vbi primum fuerant exorti: ob quam causam inter Manichæos & Persas plura fuisse communia, Agathias de Persarum moribus agens ostendit, nempe idem esse vtrique sectæ dogma de duobus principiis, ex quibus alia ab ipsis nefanda deducerentur axiomata: tu ipsum consule.

Sed iam Æthiopus reuisat oratio, ad quos anno superiori à Iustino Imp. per Alexandrinum Episcopum procuratam esse legationem vidimus, ipsaque Dei admiranda facta recenscat, quoniam modo post cædem martyrum Homeritarum Arethæ & sociorum perpetrata per dirum apostatam Hebræum secta Dunaan Regem, in eum vlus est Deus, immisso in ipsum Elefbaan Rege Æthiopum viro Christianissimo hoc anno post transactam hiemem. historiam quidem fide integram habent eiusdem Arethæ martyris Acta, quæ hic singulis reddere verbis, argumenti nobilitas & tractationis veritas persuadent. Secuta hæc autem sunt, cum (vt superius dictum est) Iustinus Imperator, audita Homeritarum Christianorum

A norum strage per Hebræum tyrannum quàm dirissimè perpetrata, per Alexandrinum Catholicorum Antistitem eundem Regem Æthiopum ad vltionem parandam excitasset. Quæ verò ab auctore iis subiiciantur, audi:

Non latebant autem nec prius quidem Æthiopum Regem ea quæ facta fuerant: sed tempore anni prohibente (erat enim hiems) vel inuitus quicuit. Itaque cum validum collegisset exercitum tum ex suis, tum ex auxiliis vsque ad centum & viginti millia, naues autem Indicas septuaginta in ipsa hieme construxisset, quin etiam ex negotiatoribus Persis & Æthiopicis, qui illuc venerant mercaturæ gratia, naues alias collegisset ad sexaginta: cumque eas quæ ex ipsis collapsæ fuerant, instaurasset ac refecisset, & omnia parasset: veris initio mouet exercitum, armisque & equis & alio apparatu properabat, vt prælio confingeret cum inimicis. Et per continentem quidem ab inferiori parte Æthiopiæ misit quindecim millia Æthiopum ad Homeritidis partes magis Occidentales; vt ipse quidem per mare cum nauibus, illi autem per terram irruentes, hostes in medium coërcerent.

Ceterum illi quidem cum multos dies iter fecissent per loca arida & transitu difficilia, omnes interierunt; vt qui nec peruenire ad Homeritam, nec ad regionem suam potuerint redire. Rex autem cum iam esset nauigaturus, venit in templum, ad cuius fores regia veste aliisque insignibus Imperij depositis, ingressus quidem est in priuato habitu: stans autem ex aduerso aræ, cum Deum multum orasset, & facta ab ipso in Ægypto miracula atque in ipsa solitudine pro Hebræis in memoriam reuocasset: Illi dicebat, fuerunt ingrati in te benefactorem, neque illi solum, sed etiam qui ex eis nati sunt. Tu enim scis Domine, quàm se malè gesserint in vna ciuitate, vt qui populum illum per dolum circūuenerint, & consilium inierunt aduersus sanctos tuos, & in eos qui restant, adhuc mala machinantur. Quòd si nostra peccata id merentur: sed ne tu nos tradas illorum manibus. Quod autem ipse volueris, hoc excepto, nobis impone supplicium: ne forte dicatur: Vbinam est ipsorum Christus, propter quem gloriantur, & crux eius?

Hæc cum precatus esset cum lacrymis, egreditur de templo & è ciuitate, & ad quemdam monachum, qui propter virtutis operationem dignus erat habitus vt præuideret futura, & in angusta turricula iam quadragesimaquinque annos fuerat inclusus, pedes venit eodem habitu, de prælio seiscitaturus: attulit composita quoque thymiatrata, in quibus etiam aurum latenter immiscuerat. Quæ cum tradidisset seni, quærebat preces & significationem eorum quæ erant euentura: Ille autem dolo deprehensò, cum quis esset, opprimè nosset: Sit tecum (inquit) Deus, qui etiam tecum regnat. Verum enim uerò abi, munitus martyrum sacrificio, quod Deus est odoratus, & precibus Pontificis Alexandriæ, & lacrymis Iustini. Hæc cum audisset Elefbaan, & cum non tentasset amplius, benedictione accepta, abiit latus: & cum iussisset exercitui ne ferrent vtiaticum plusquam viginti dierum, nauigauit.

Sed neque negligens fuit Rex Homeritarum: nam ipse quoque & suis & auxiliariis collectis copiis, præsidium tenebat in terra & in mari. Verum cum ille exercitus, qui erat in terra, ab afflictione & malorum perpeffione audiuit perisse, non amplius timens hostem, à continenti, in sola maris versabatur custodia. Itaque considerans angustissimum esse fretum quod est inter Æthiopes & Homeritas, neque superare latitudine duorum stadiorum, & alioqui habere etiam saxa multis in locis latentia, cum grauem ferream construxisset catenam, & quæ posset ferre vim ventorum & vndarum, & eam vtrinque à terra alligasset ipse Dunaan, vt existimabat, Elefbaan prohiberet aditum; vbi quidem erant latentis petrae, plumbum circulis catenæ appendens, & ferrum faciens requiescere, vbi autem erat profundum, colligans cum lignis leuissimis, & subleuans catenam: deinde etiam validum inducens exercitum, venit in eum locum, in quem expectabatur venturus esse Rex Æthiopum.] quil loci situm considerat, & freti angustias à cosmographis descriptas attendit; haud vanum fuisse consilium Regis Homeritarum intelligit. Sed pergit auctor:

Ille autem cum vento vsus esset secundo, accessit ad locum specularandum, & præmisit decem naues, quæ cum dolum nescirent, ex improviso ingressæ sunt in angustissimū fretum. Quo in loco etiam Deus facit miracula, parua esse ostendens potentia humanam inuentionem, vbi ipse adiuuare & opem ferre voluerit. Magnus enim quidam fluctus incuruatus, cum velut quemdam refluxum fecisset aquæ, portans vnū ex nauigiis posuit super catenam, adeò vt videretur nauis esse cuidam rupi innixa. Deinde exorta quedam procella cum mare repente conturbasset, extollit fluctus montibus pares magnitudine: & vndarum alia

EXPEDITIO REGIS ÆTHIOPVM IN HOMERITAS.

PIETAS REGIS ÆTHIOPVM IN EXPEDITIO NE PARANDA.

CONSULTVS MONACHVM REX ÆTHIOPVM.

REGIS HOMERITARVM DOLVS APPARATVS.

DELOSAR ARTES D VNAAN IRITAE REDDITAE.

quidem amouebant ligna catenæ alligata; aliæ autem tollentes naues in altum, transfirunt omnes supra catenam. Illa auté & à venti vehementia, & à fluctibus qui in eam irrumpebant, destructa, præbuit ceteris nauibus inoffensum aditum aduersus Homeritas. Decem igitur prædictæ appulerunt littori, quod aberat ducenta stadia vbi Rex erat cum exercitu: reliquæ autem naues vento retroactæ nihil potuerunt efficere.

APPULSÆ NAVIUM FIDELIUM ET CONATVS HOSTIUM.

Emissis itaque triginta millibus cataphractorum equitum Dunaan impediēbat eorum qui erant in decem nauibus exitum in terram. Viginti autem ex dispersis nauibus, vbi erat ipse Elefbaan, haud multo post illuc etiam ipsæ appulerunt. Tertio quoque die reliquæ apparentes naues appulerunt & ipsæ longè inferius. Opinatus autem Dunaan inter plures esse Regē, maiore accepto exercitu, illuc venit, parua relicta custodia vbi erat re vera Elefbaan. Cū autem tereretur tempus, nec è nauibus educeretur acies, defecerat quidem aqua & cibus iis qui erant in nauibus. Equitibus autem Hebræis Sol erat molestus, totoque die eos vehementer imperebat. Ceterum equitibus suis Dunaan magna machinatus est tabernacula, eorumque vmbra depulit æstus, qui afferebat molestiam. Porro autem misit etiam quemdam ex eius cognatis cum viginti millibus equitum ad explorandam partem illam in qua erat Elefbaan. Quidam autem ex eunuchis Regis arbitratus eum exire ad se exercendum, acceptis quinque aureis lanceolis, cum eo est egressus. Cū is autem Elefbaan copias inuenisset vigilantes, quarum pars iam è nauibus egressa, locum in littore comparat; accepto eunuchō & tribus ex suis, abiit procul ad venationem.

INSPERATA VICTORIA REGIS ÆTHIOPIVM.

Quidam autem ex Elefbaan exercitu oppressi fame, equos noctu conscenderant, vt hostes effugerent, qui cū in eos incidissent, alios quidem occiderunt, Regis autem cognatum capientes, & aureas lanceas portantes, ad naues redierunt. Eas autem cū accepisset Rex pius, statim Deo dedicauit. Ipse auté, reliquo armato exercitu immisso in breuiorē nauē, egressus est ad hostes qui erant in littore; & pugna terra marique commissa, Hebræos, qui terga dederant, iure belli omnes occidit, aded vt ne vnus quidem sit relictus rei gestæ nunciū. Cū autem haberet cognatum Regis qui ei ostendebat viam, quæ ducit ad ciuitatem Phare, in qua erat Regia Dunaan, ad illam ascendit. Qua potius, vt qui incustoditam offendisset ciuitatem, capit omnes diuitias quæ erant in Regia, & ipsam etiam reginam.

Exod. 15.

Verum cū captam urbem & Regiam occupatam, atque suos bello captos audisset Dunaan: timens ne aliqui ex cognatis deficerent ad Elefbaan, mente ei à Deo ablata, cū aurea catena se & illos alligasset, sedebat nullam rerum curam gerens. Quid hoc est, nisi secundum illud Propheticum: Conturbati sunt Principes Edom, robustos Moab obtinuit tremor, obriguerunt omnes habitatores Chanaan? Irruit planè, irruit in hostes Domini ingens metus & tremor, secundum quod subditur: Irruat super eos formido & pavor in magnitudine brachij tui: sicut immobiles quasi lapis. Ita quidem tunc accidit, cū timore obrigescens, cōmiserationem eo corporis habitu mouere Christiano Regi perfidus tentauit Hebræus, putans mox Elefbaan affuturum. Verum etiam ipse potuisset videri victus, cū ita vincens apparuit, adhuc tamen eius robur vigeat exercitus, quem est passā infestum pars reliqua exercitus Christianorum. nam audi: Qui autem in pluribus nauibus erāt Æthiopes, cū nihil audissent de suo Rege Elefbaan & his quæ gesserant, & laborarent inopia rerum necessariarum, essentque animo dubij & perplexi, conuersi sunt ad Deum supplicandum. Et cū magnas quidem naues inter se alligassent, & super oblonga ligna vela deinde vinxissent, & veluti quamdam ciuitatem in mari essent fabricati; extrinsecus autem breuiorē nauē, quæ quoddam murorum imitabantur propugnaculum, ordinassent: omnes simul congregati cum lacrymis. Deo longam obtulerunt supplicationem: deinde cū in sacra gustassent mysteria, & se armassent, descenderunt in naues breuiorē; & stantes ex obliquo, ne acciperent aliquod damnum à telis hostium, eas ipsi maiores post se trahentes, impulerunt ad terram, donec appulsa eorum latera fixa fuerūt in littore, aded vt naues essent ipsis pro muro. Hostes verò irruentes cum lanceis cōfringebant latera breuiorū nauium, & magna molestia afficiebant Æthiopes.

RELIQUA PARS FIDELIUM LABORAT.

COMMUNICANT IN NAVI FIDELIS.

VICTORIA DIVINITVS OBINETVR.

Qui cum lacrymis rursus Domini inuocabant auxilium. Ipse autem eos audiuit, & statim vox quædam fuit de celo exaudita, quæ dicebat: Gabriel, Gabriel, Gabriel. Et quidam ex illis qui naues impellebant, virgam ferens ferream, quæ desuper quidē habebat crucem, infernè autem lanceam, cū enataisset, & vnus equi caudam apprehendisset, in eius latus figit lanceam, aded vt mox turbatus equus deiecerit hostem, & alij equites timore affecti ceciderint in terram. Confidentes itaque Æthiopes cū descendissent de nauibus, & manus

con-

A conseruissent cum hostibus, eos fuderunt, & omnes interfecerunt; & regium ingressi tabernaculum, inueniunt aurea catena vincitum cum iis qui genere ad eum pertinebant Dunaan Regem Hebræorum. Cū autem intellexissent suum quoque Regem præstantissimum & omni ex parte optimum Elefbaan illic occupasse Regiam, properè ad eum accesserunt, & omnia quæ gesta fuerant, exposuerunt.

Ille autem, præsidio relicto in ciuitate, maxima abiit celeritate: & cū inuenisset Dunaan aurea illa vincitum catena, ipsum interfecit & cognatos, Deum laudans, & insultans Christi hostibus pœnam dantibus audacium suorum facinorum quæ admiserant in Christum & Christi crucem. Lætabitur autem iustus (inquit Dauid) cū viderit vindictam. Et ideo qui ex eis fuerunt vulnerati, non fuerunt vulnerati gladio (vt dicit diuinus Isaias) neque mortui eorum mortui bello. Est enim res fortis & dura ira Dei (ipse me rursus docet) vt grando quæ deorsum fertur in non habentem tegumentum, vt aquæ magnæ multitudo quæ trahit regionem.

DUNAN VNA CVM SVIS OCCIDITVR.

Psal. 57. Isai. 22.

Isai. 28.

Reuersus autem Elefbaan in ciuitatem Phare, omnes interemit qui erant in Regia; & cū veller ecclesiam in ea ædificare, fuit ipse primus opifex ædificij. Significauit autem omnia quæ gesta fuerant Pontifici Alexandria, & per illum Iustino Imperatori. Patriarcha autem Alexandria ordinatum Episcopum misit ad Homeritas. Qui cū illis consecrasset templum quod fuerat ædificatum, baptizat quidem omnes qui erant in ciuitatibus & pagis Homeritarum in nomine sanctæ Trinitatis, ex eis autem ordinat diaconos & presbyteros, & ecclesiis, quæ erant in regione, reddit statum suum solitum.

QUAR POST VICTORIAM ELEFBAAN FECERIT.

Diuinitus autem Rex ipse Elefbaan simul cum eo venit Nagran martyrum ciuitatem: & cū illuc extruxisset ecclesiam, & quinque possessiones regias ei tribuisset, & deinde ex martyris Aretæ possessionibus tres addidisset, vt ille mandauerat in fine martyrij, & collegisset omnes qui fuerant redacti in seruitutem, & alios dispersos in tempore persecutionis, & Aretæ martyris filium Ducem gentis constituisset, & curam gessisset loci, in quo iacebant ibi consummati martyrij reliquæ, & ius asyli illic cōstituit: vadit iterum in Regiam. Vbi cū Homeritis Abrahamium quendam virum pium & Christi nomine gloriantem elegisset Regem, & sanctissimo Episcopo ad decem millia Christianorum Æthiopum tradidisset, lætus rediit in suam Regiam cum præda & spoliis, dans etiam exercitui non paruum pecuniæ portionem.

COMPONIT RES HOMERITARVM REX ÆTHIOPYM.

Deo autem agens gratias pro tanta victoria & gratia, volensque se ipsum dignum reddere maioribus, cū diadema quidem regium misisset Hierosolymam, ipse indutus cilicio & noctu egressus è Regia & ipsa ciuitate, ascendit ad vnum montem ad monasterium viro- rum qui exercebantur: & cū se in exigua clausisset domuncula, & voluisset illinc non egressi toto tempore vitæ suæ, regulam suscipere monasticam, ex eis quæ sunt mundi nihil possidens, nisi solam stercem & poculum ad aquam bibendam, & paucos panes & aqua viuens & oleribus viridibus, si quis offerret, cū nullum ex mundanis vidisset tota vita, non ad aliud aliquid habens mentem erectam, nisi ad soli Deo vacandum. Denique cū diu sic se exercuisset, sic etiam è vita excedit in Christo Iesu Domino nostro, quem decet omnis gloria, honos & veneratio nunc & semper & in sæcula sæculorū. Amen. hætenus de Homeritis & Æthiopibus narratio summo digna præconio, vtpote quod ex ea significetur quàm feruentissimus fuerit Christianismus in Æthiopia & Homeritide, terra fecunda martyribus: pariterque perspicuè innotescat diuinitus illata vindicta in perfidum apostatam Hebræum ex Christiano redditum dirum Christianæ fidei persecutorem, cū amens

ELEFBAAN TRANQUILOREM VITAM SECTATVR.

E in folio sedens vniuersum Orientem mouere tentauit ad totius Christianæ religionis destructionem: vt meritò considerata aded repentina in eum diuinitus immissa vindicta, rerum vicissitudine, illud sit Propheticum repetendum: Vidi impium superexaltatum & eleuatum sicut cedros Libani: & transiui, & ecce non erat. Ita planè, pugnante Deo, apostatam perire decuit, & Hebræicæ perfidiæ sæpe prostratæ rursus insurgentis cornua debuerunt confringi. Sinit more suo Deus ad tempus, vt probentur electi, solutis habenis, liberè debacchari satellitio dæmonum fultam impietatem, sed protinus eandem diuina potentia vinci, & exponi ludibrio superatam.

Psal. 36.

Qui autem in locum Elefbaan successit Rex Æthiopiæ, æquè heres eius extitit pietatis: de cuius rebus gestis sub Iustiano successore Iustini Procopius meminit, pariterque de Rege Homeritarum, quos Romano Imperio foederatos aduersus Persas idem Iustinianus immittere cogitauit: meminit pariter de Hebræis in illis item Homeritarum regionibus tu-

Procop. de bell. Pers. lib. 1.

CHRISTI IORMISDAE PAP. IVSTINI IMP. 6.
523. IO. THEODORICI REG. 31.

mauluantibus, iterum debellatis. hæc & alia Procopius pluribus, describens simul regio- A
nem Homeritarum & aliarum gentium proximarum. Vidisti Æthiopiæ Ecclesiæ candore-
rem & pulchritudinem, eandemque per fidem, quæ purificat secundum Petrum Apосто-
lum^a corda hominum, super niuem dealbatam: ut merito eam adeo amaerit, sibi que in
sponsam iunxerit mysticus Moyses^b Christus Deus noster: cuius gratia veluti quodam mi-
raculo albescant Æthiopes, cum & secundum illud Propheticum tunc acciderit: Æthio-
pia præuenit manus eius Deo] cum ipsa ceteris visa sit cucurrisse ad Christum ardentius,
quæ adeo Dei amore feruentes habuit Christianos, ipsorumque Reges Christianæ subli-
mioris vitæ verticem attingentes. Vinam sicut Æthiopum & Homeritarum Fidelium præ-
claræ res gestæ tum superiorem, tum præsentem annum adeo illustrarunt, ita eorundem
reliqua digna memoria suppetere monumenta, quibus licuisset singulis annis locupletare
nostros Annales.

♦ Ceterum multis hæc tunc temporis illustrata sunt monumentis. Auctor est Photius in
Bibliotheca, extasse suo tempore cõmentarium de legatione Nonnosi ad Æthiopes & Ho-
meritas ac Sarracenos, cum apud eos regnaret filius Arthæ Regis, tempore Iustini Imper-
atoris Iustini huius successoris: itemque aliam scriptionem alterius legationis à Iustino
Seniore isto, de quo agitur, ad Alemundarum Principem Sarracenorum, functumque eo esse
munere Abrahamum eiusdem Nonnosi parentem, qua Ioannem & Nicofratum Roma-
ni exercitus Duces recuperavit. Sed perierunt ista: quibus quidem cuncta quæ dicta sunt,
dilucidiora firmioraque reddi potuissent. At de his hæc tenent.

Hoc itidem sexto Iustini Imperatoris anno, magno damno Christianæ religionis, Eu-
phemia Augusta de Catholica fide optimè merita ex hac fide migravit: cui honorificè ex-
tremâ perfunctus Iustinus Imperator, aliam accepit coniugem Theodoram nomine, quam C
& Augustæ titulo insigniuit. hæc Græci auctores^d.

Quod verò ad Africanæ Ecclesiæ statum pertinet, restitutus anno superiori (ut vidimus)
in Africam ad suas Ecclesias Orthodoxis Episcopis, ad restituendâ collapsam disciplinam,
& bene instituendas Ecclesias, pluribus in locis à diuersis Episcopis sunt Concilia celebrata,
quorum trium est mentio in rebus gestis^e S. Fulgentij Ruspensis Episcopi, nempe Bizaceni,
Vzecenfi^f, & Suphetani. At quid acciderit eidem S. Fulgentio in duobus postremis Con-
ciliis, Vzecenfi videlicet & Suphetano, dignum memoria exemplum audi: In Cõcilio quo-
que Vzecenfi iudicio sacerdotum omnium qui conuenerant, Episcopo cuidam nomine
Quoduuldeus, qui priorem se illius existere confirmabat, antepositus & prælatus, ipsa die
tacuit, nec auctoritatem Concilij excusando minuere voluit: sed ubi post Cocilium dolere
sensit Episcopum, timens propter suum honorem generare scandalum fratri, meliusque iudic- D
ans per charitatem se fieri minorem, quam sine charitate maiorem: Suphetani postea
Concilij gloriosum respiciens adesse conuentum, precem supplicem coram omnibus fudit,
ut sibi rursus, se volente, Quoduuldeus Episcopus præferretur, ut nomine suo posterius
recitato, lætus deinceps viueret, consecratoris animo conciliato.

Mirati sunt Episcopi humilitatem talia postulantis, nec contristare voluerunt offeren-
tem Deo sacrificium humilitatis, ad custodiendam spiritus societatem in vinculo charita-
tis. Vbi sunt nunc illi, quibus eminendi super ceteros dominatur affectus, qui se etiam
suis prioribus anteponunt, indebita sibi priuilegia vendicantes? Ecce beatus Fulgentius
nec primatum, quem meruit, defendere voluit: quia sine charitate prior esse alicui mini-
mè concupiuit.] hæc eius contubernalis, Viræ ipsius auctor, digna planè memoria, cum
assidue deplorandum sit in humili Christi regno eas iugiter inter Christianos controuer- E
sas agitari, quis aliis videatur esse maior, quas iam olim Dominus lata sententia definiuit.
Ceterum si superbia absit, si que citra scandalum fieri queat, absque animarum iactura, ius-
titia suffragante, ad retundendam superbientium arrogantiam, laudabiliter quemlibet
Christianum hominem apud legitimum Iudicem causam agere, suaque iura proferre, san-
ctus Leo Papa (ut suo loco superius dictum est) scribit ad Dorum^f Beneuentanum Episco-
pum. Quæ autem rursus de eiusdem S. Fulgentij horum temporum rebus gestis idem au-
ctor his subiiciat, accipe:

Catholicæ Ecclesiæ singularis magister & doctor, quantumlibet inter varias occupatio-
nes hic in Africa parum vacaret, plurimos tamen Ecclesiasticos sermones, qui in populis
dicerentur, scribendo dictauit. Vbicumque sermonem faciebat, mulcebat animos om-
nium, non inanes & vanissimos plausus, sed compunctionem generans cordis. Expectauit
& cum

^a Act. 15.^b Num. 12.^c Psal. 67.ORITVS EV
RHEMIAR
AVGVSTAE.^d Cedren. Ep
alij hoc anno.
DE CONCI-
LIIS IN A-
FRICA CE-
LEBRATIS.^e Extant a-
pud Sur.
die 1 Ian.
^f Viucensis
al. ViucensisCREDIT MI-
NORI LO-
CVM S. FVL-
GANTIVS.^f Leo epist. 5.DE HOMI-
LIS ALIIS-
QUE SCRIP-
TIS S. FVL-
GENTII.

CHRISTI IOANNIS PAP. IVSTINI IMP. 7.
524. I. THEODORICI REG. 32.

A & eum sanctæ memoriæ Bonifacius Episcopus Ecclesiæ Carthaginensis, apud Furnos^a ec-
clesiam dedicans, duobus diebus, se præsentem, tractantem: quando tantum delectatus est
audire verbum Domini de ore eius, ut donec ille sermonem finiret, ipse terram lacrymis
irrigaret, agens gratias Deo, cuius gratia semper in Ecclesia Catholica summos excitat præ-
clarosque doctores.

Iam reuersus de exilio, nouem & decem libros Fabiani mentientis falsa Gesta conuin-
cens, de veritate prædestinationis & gratia libros confecit tres, aliisque multa digessit: quæ si
quis scire voluerit, in eius monasterio veraciter scripta reperiet.] hæc de his auctor. sunt
autem hi tres libri ad Nominum scripti de duplici prædestinatione, in cuius operis præsta-
tione queritur de iis quæ apud Carthaginem à calumniatore passus esset: quem licet ipse
noluerit nominare, eius tamen discipulus in Vita ipsius Fabianum appellat. præfatur enim

B ita Fulgentius: Quoniam aduersus cuiusdam hæretici vaniloquia respondere compulsus
sum, qui non solum meum nomen sub Photiniani erroris nota nõ dubitauit lacerare, quin
etiam sanctorum Augustini & Hieronymi dicta tamquam mee professioni contraria in me
voluit retorquere. Cuius nomen nunc litteris insinuare distuli, sed potes ipse proculdubio
recordari. Nam ibi, te nobiscum apud Carthaginem posito, mihi dicta eius allata sunt, &
si bene recolo, etiam ad tuam notitiam peruenerunt: nihil enim te ibi posito legere pos-
sem, quod tibi recensendum offerre non possem. Eisdem igitur libellos, si Dominus vo-
luerit, vestrae charitati celeriter destinabo, &c.] Iam antea (ut dictum est) sub Hormisda
Pontifice fuit eidem Fulgentio aduersus Pelagianos errores per Faustum Regiensis clan-
culum restitutos pugnandum, cum septem libris eiusdem virulentos sub solis latentes ser-
pentes extinxit. Fuerunt autem dicta aduersus Fabianum Fulgentij scripta nouissimi ipsius
partus, eorum videlicet, quorum memoria sit. Quando verò contigerit ipsum ad super-
na vocari, suo loco dicemus.

IESV CHRISTI IOANNIS PAP. IVSTINI IMP. 7.
ANNVS ANNVS THEODORICI REG. 32.
524. I.

Christi annus quingentesimus vigesimusquartus Consulatu secundo Iustini Augusti
cum Opilione collega aperitur, quo eiusdem Iustini Imperatoris sextus mense Julio
absoluitur annus, & septimus inchoatur: cum idem Imperator Christianæ pietatis studio-
D sissimus, ubi omnes suis edictis rursus exagitaasset hæreticos, Arianis verò ob fœdus inicum
cum Theodorico Rege peperisset: memor diuinæ legis^a prohibentis ne cum Dei hostibus
fœdus aliquo modo sancirerur, & Arianos vexare aggressus est, qui hæc magna liber-
tate in Oriente vixissent. Nondum igitur sexto sui Imperij anno absoluto, sub hoc ipsius
Consulatu secundo, aduersus eos, minimè excipiens Gothos (ut antea fecisse diximus) pro-
mulgato edicto, Arianos exagitauit vniuersos. De his enim hæc in Miscella^b: At verò in
Orientis partibus, cum adhuc eo tempore per singula loca hæresis Ariana vigeret, Iustinus
Imperator eius Imperij anno sexto Orthodoxæ fidei studio omnimodis satagere cœpit, ut
hæreticorum nomen extingueret: statuit, ut vbi que eorum ecclesias Catholica religione
consecraret.] hæc ibi: que verò iis subiiciuntur de legatione à Theodorico Rege missa, non
ante sequentem annum facta esse noscuntur.

E Ista enim audiens Theodoricus Italiae Rex, indigno admodum animo tulit: nam ipse
præ ceteris inuigilabat hæresis Arianae patronus, Arianorumque protector: qui & veluti quo-
dam compensationis iure eorundem Arianorum securitatem ab Orthodoxis redemisse vi-
deri poterat, dum in Italia, & in aliis quibus præerat regionibus, nullum vmquam religionis
causâ Catholicis negotium facessisset, sed de iisdem benemeritis sæpe fuisset, & ipsam Ro-
manam Ecclesiam à schismaticorum oppressione leuasset, atque alia (ut vidimus) præstitif-
set, quæ vix à Catholicis Principibus impetrari potuissent. ista, inquam, in memoriam ipse
reuocans, & admodum exacerbatus animo versans, pro suis Arianis in Oriente agentibus
valde sollicitus (illi enim eius implorabant auxilium, crebris ipsum legationibus excitantes)
apud Iustinum Imperatorem pro eorundem libertate agere cœpit. Litteris itaque ea
de re hoc anno vltro citroque redditis, cum se minimè, quod optabat atque petebat, con-
sequi posse aliquo pacto videret, potentiori remedio rem tantam agere cogitauit, nempe legatio-
& cum

^a Deut. 7.
^b Ios. 9.
Iud. 2.IVSTINVS
IMPARIAS
NOS EXA-
GITAT.
^c Miscel.
lib. 15.THEODORI-
CVS PRO
SVIS ARIA-
NIS AGIT.

CHRISTI IOANNIS PAP. IVSTINI IMP. 8. THEODORICI REG. 33. 525. 2.

gationibus, iisdemque efficacissimis, nimirum ut cum proceribus quos legaret, impelleret ad suscipiendum legationis munus Ioannem Romanum Pontificem, futurum apud Imperatorem pacis mutuae conservandae sequestrem; comminatus, nisi delegatam subiret provinciam, se in Occidente adversus Orthodoxos illa facturum, quae in Oriente adversus suos Arianos legibus Iustini Augusti esse decreta sciisset.

Summa quidem Iustinus laude dignus habendus, dum plus detulit religioni, quam cuius causa regnandi praetextui: dum non timet potentissimum Regem foedere iunctum in se concitare, a quo tum ipse, tum praedecessores Imperatores precario pacem redemerant. Quanti enim facere consueverint Orientales Imperatores Regem Theodoricum, accipe ex epistola a Theodati Regis ad Iustinianum Augustum: Considerate (inquit) Principes docti, & abavi nostri historica monumenta recolite, quantum decessores vestri studuerint de suo iure relinquere, ut eis parentum nostrorum foedera prouenirent. Aestimare qua gratia debeant oblata suscipi, quae consueverunt postulari, &c.] Vides igitur quanto suo periculo Iustinus Imperator religionis causa contempserit barbari Regis potentiam, cuncta religioni posthabens, illud vnum existimans esse regnandi praesidium, si religioni optime consulatur. In his itaque praesens annus infumtus est. Quomodo autem sequentis anni veris initio Ioannes Romanus Pontifex vna cum Imperatoris legatis Constantinopolim profectus est, suo loco dicturi sumus. Sed & quam magno id suo Theodoricus tentauerit detrimento, ipsa rerum gestarum tractatio perspicua declarabit.

IESV CHRISTI IOANNIS PAP. IVSTINI IMP. 8. ANNVS ANNVS THEODORICI REG. 33. 525. 2.

Vigesimo quinto Christi anno supra quingentesimum, Consulibus Probrino atque Philoxeno, Ioannes Romanus Pontifex, praeter morem praedecessorum, a Theodorico Rege Italiae ira exarsuante ob Arianos suos in Oriente ecclesiis spoliatis, subire cogitur legationem Constantinopolim ad Iustinum Imperatorem. Id quidem hoc anno accidisse, ex epistola ipsius Ioannis sequenti anno ad Episcopos Italiae data colligitur, ut suo loco inferius apparebit. Porro eiusmodi Ioannis legationem Marcellinus in Chronico paucis in creatione ipsius Ioannis perstringit his verbis: Theodorico Rege pro Arianorum suorum caerimonis laborante, solus dumtaxat Romanorum sibi decessorum Vrbe digressus, Constantinopolim veniens, miro honore exceptus est. Dexter dextero Ecclesiae sedit folio, diemque Domini nostri Resurrectionis plena voce Romanis precibus celebrauit. hanc Marcellinus, non eo quo gesta sunt anno recolens, sed dum de Ioannis sedis initio habuit mentionem. Verum quod pertinet ad eiusdem legationis causam; ex Boetij scriptis satis potest intelligi, illam quoque intercessisse, quod apud Theodoricum Regem Senatus Romanus criminis maiestatis reus effectus, in suspicionem adductus est, aliqua cum Iustino Imperatore moliri secreta. Sed de his inferius.

Ceterum scimus sanctissimum Pontificem acerbas subire calumnias, ipsum pro reparandis rebus Arianorum collapsis eo munere functum esse. Tu autem veri amator, esto aequus arbiter, lector. Anastasius Bibliothecarius, missum a Theodorico, Ioannem Constantinopolim esse profectum affirmat, dum ait: Theodoricus Rex haec audiens, nempe ablatas ab Arianis in Oriente iussu Iustini Imperatoris ecclesias, exarsit in iram, & totam Italiam voluit gladio extinguere. Eodem tempore Ioannes Papa aegrotus egressus cum fletu ambulauit, pergens ad urbem Constantinopolim, & Senatores cum eo, scilicet Theodorus, Importunus, & Agapetus Exconsoles, & alius Agapetus Patricius, accipientes hoc in mandatis legationum ab ipso Rege, ut redderentur ecclesiae haereticis in partibus Orientis: quod si non faceret, totam Italiam gladio perderet. Qui cum ambulassent cum Ioanne Papa, &c.] Suadente itaque & cohortante, immo & impellente Theodorico rege, eiusmodi peregrinationem esse susceptam, ipse quoque Ioannes in epistola ad Italiae Episcopos testari videtur, de qua inferius.

Adegitse putauit minis Romanum Pontificem perfidus Arianus ad eam obeundam suorum causa Arianorum legationem, atque ad maledicendum Dei populo, si non pretio, timore tamen induxisse nouus Balac; sed non inuenit Balaam, quem quarebat: etenim praeter

Apud Casiod. lib. 10. epist. 22.

DE LEGATIONE IOANNIS PAPAE CONSTANTINOPOLIM.

COMITES IOANNIS PONT.

Num. 22.

CHRISTI IOANNIS PAP. IVSTINI IMP. 8. 525. 2. THEODORICI REG. 33.

A praeter opinionem incidit in Ioannem Herodes, quod potius iugulum sciret subdere ferro, quam flectere animum impietati, illud profunda mente fixum retinens, quod ille cuius successor in sede esset, fuerat Petrus coram Concilio praelocutus: Obedire oportet magis Deo, quam hominibus. At licet inuitus atque praeter consuetudinem diuelleretur ab Vrbe: haud tamen robur sacerdotale deseruit, quicquamve imminuit Pontificiae dignitatis, quam persecutio non obscurare, sed illustrare potius consuevit. Comitantur plures ab eundem Romanum Pontificem, cum eodemque proficiscitur diuina potentia in operatione signorum, quae eum cunctis redderet admirandum. Audi enim quae eidem Ioanni in itinere posito contigisse S. Gregorius narrat:

Gothorum tempore, cum Ioannes vir beatissimus huius Romanae Ecclesiae Pontifex ad Iustinum Senioremem Principem pergeret, in Corinthi partes aduenit: cui necesse fuit ut in itinere ad sedendum equus requiri debuisset. Quod illic quidam vir nobilis audiens, equum quem praemagna mansuetudine eius coniunx sedere consuevit, ita ei obtulit, ut eo ad loca alia perueniente, cum alius equus potuisset inueniri, deberet ille quem dederat, propter suam coniugem transmitti. Factumque est, ut usque ad certum locum praedictus vir, equo eodem subuchente, perductus esset: qui mox ut alium reperit, illum quem acceperat, transmissit. Cumque eum praedicti nobilis viri coniunx sedere ex more voluisset, ultra non valuit, quia post sessionem tanti Pontificis mulierem ferre recusauit. Coepit namque immenso flatu & fremitu atque incessanti totius corporis motu quasi despiciendo prodere, quia post membra Pontificis mulierem ferre non posset. Quod vir eius prudenter intuitus, huc ad eundem venerabilem virum protinus remisit, magnis precibus petens, ut equum ipse possideret, quem iuri suo sedendo dedicasset. hanc de equo Gregorius: quae cum Nouator calumniosè miraculi loco non ducat, audi quod subiicit ab eodem Pontifice caecum fuisse illuminatum. ait enim:

De quo etiam illud mirabile a nostris senioribus narrari solet, quod in Constantinopolitana vrbe ad portam, quae vocatur Aurea, veniens, populorum turbis sibi occurrentibus, in conspectu omnium roganti caeco lumen reddidit, & manu superposita oculorum tenebras fugauit. hanc breuiter Gregorius, quae Graecorum penicillus coloribus variis exornasset: sed gaudet magis nuda simplexque absque fuce spectari veritas. Hisce igitur miraculis praecursantibus, voluit Deus Romanum Pontificem quam honorificentissimè recipi. Quis illi negasset obsequium, quem brutum etiam iumentum, cognoscens possessorem suum, eo quo potuit modo visum est honorare? Quis adeo impietatis offusus caligine, ad reddendum caeco visum, amplius caecitaret? At quomodo a Constantinopolitanis exceptus fuerit, audi Anastasium:

Occurrerunt, inquit, beato Ioanni Papae a milliario duodecimo omnis ciuitas cum caereis & crucibus in honorem Apostolorum Petri & Pauli: quia veteres Graecorum hoc testificabantur dicentes: A tempore Constantini & beato Siluestro sedis Apostolicae Episcopo usque ad Iustini tempora non meruisse, &c.] nam nullum vquam viderat Oriens Romanum Pontificem, nisi Clementem, cum inde transiit relegatus in Chersonesum. Sed pergit: Tunc Iustinus Imperator dans honorem Deo, humiliavit se pronus in terram, & adorauit beatissimum Ioannem Papam.

Eo tempore beatissimus Ioannes cum Senatoribus superscriptis cum grandi fletu rogauerunt Iustinum Augustum, ut legatio acceptabilis esset in conspectu eius. Qui Ioannes Papa & Senatores viri religiosi omnia meruerunt, & liberata est Italia a Theodorico Rege haeretico. Iustinus autem Imperator gaudio repletus est, quod meruit temporibus suis Vicarium beati Petri Apostoli videre in regno suo: de cuius manibus cum gloria coronatus est Iustinus Augustus. licet enim simulac electus est in Imperatorem, a Ioanne eius ciuitatis Episcopo fuerit diademate insignitus, tamen & illud ipsum ab ipso Romano Pontifice suo voluit, pietatis ergo, capiti superimponi. Eadem ferè omnia quae Anastasius, Miscella quoque habet historia: sed addit, Iustinum Imperatorem precibus permotum legatorum, Arianis iura sua reliquisse: an autem istaec veritate subsistant, attentius disquirenda sunt.

Si nulla prorsus scriptorum antiquorum auctoritate haec ipsa possent redargui falsitatis, satis quidem quemlibet licet ab aduersariorum partibus stantem ipsa adeo patens ratio persuadere sufficiet. Quonam pacto egisse potuit ipse Ioannes de restituendis ablatas ecclesiis Arianis, idemque fuerit ab Imperatore Iustino concessum: si iam ex eius sententia negotio bene gesto, in Ioannem adeo exacerbarus est Theodoricus, ut ipsum redeuntem in caecum

Greg. dial. lib. 3. c. 2. Quid Ioannes Ni Papae apud Corinthum acciderit.

Caecus a Ioanne Pont. illuminatus.

Occurrunt Constantinopolitani Ioanni Papae.

Quomodo exceptus Ioannes Pontifex.

Calumniam in Ioannem Pontificem diluere.

cerem detruferit, ibiq; eum mori coegerit: Si enim ex optato Theodorici Regis per Ioannis impertitum officium redditæ omnes in Oriente fuerit ecclesiæ Arianis: par erat vt redeun- ti Ioanni tamquam liberatori suarum gentium ipse Theodoricus occurreret, eidemq; pu- blicos honores decerneret; & si nõ triumpho, ouatione saltem, comitatu totius Gothorum exercitus, idem Pontifex inferretur in Vrbe: cum tamen ob rem ab eo contra Arianos pertractatam, eundem indignans & furens, nec dignum putauerit Urbis aspectu, nec vita quidem, quam coegit Rex violentus amittere. Ex carcere igitur & irrogata Ioanni nece à Theodorico tyranno, certum patensq; ostenditur argumentum, non quæ Arianus Rex vo- luit, ab ipso Constantinopoli esse peracta, sed quæ noluisse impleta, nec quæ illi placerent, sed quæ maximè displicerent impio Ariano, ab eodem Romano Pontifice esse transacta: quæ quidem aded perspicua nemo non videre, dissimulare ve potest.

Hæc igitur et si sufficiens, ac plus satis abundans, & necessariò penitus persuadens ratio B videri possit: accedant adhuc firmissimæ auctoritates. Quid firmitus atque solidius ad id probandum desiderari potest, quàm publica ad omnes Italiæ Episcopos tunc scripta ab ipso Ioanne Papa circularis epistola? in qua hæc ipsa leguntur verba: Ecclesiæ verò Arianorum vbicunque inueneritis, Catholicas eas diuinis precibus & operibus absque vlla mora conse- crate: quia & nos quando fuimus Constantinopoli tam pro religione Catholica, quàm & pro Theodorici Regis causa & negotiis, suadente & hortante, Arianosq; excirpante piissi- mo atque Christianissimo Iustino Orthodoxo Imperatore, quascumque illis in partibus eo- rum ecclesiæ reperire potuimus, Catholicas eas (Domino opem ferente) consecrauimus.] hæc de rebus à se gestis Constantinopoli apud Imperatorem Romanus Anstites scripsit (vt suo loco dicitur) anno sequenti. A quonam hæc certiùs dici possunt, quàm ab ipso qui egit? & quorum scriptorum genere fidelius probari valent, quàm publica, patenti, cunctisq; nota C data ab eodem epistola?

At nequa vel leuis saltem de impostura suspicio in aduersariorum refractariam mentem surrepere possit, vt vel animo quis eorum fingere valeat, epistolam illam spuriam esse atque suppositam: accipe tantæ veritatis testem eisdem sæculi scriptorem Gregorium Turonen- sem, eadem ipsa disertis verbis testantem, cum ait in libro quem scripsit de Gloria marty- rum, nullam aliam ob causam eum detrusum in carcerem, coactumq; ibi in ærumnis vita perfungi, quàm quod Arianorum ecclesiæ in Catholicas consecrasset. Reddemus suo loco verba ipsius Gregorij, vbi de eiusdem Ioannis Papæ obitu agetur anno sequenti, cum ad eum ininuandum tota illa Gregorij narratio spectet. Habes igitur, lector, quo gaudeas (si veritatis amator & cultor es) dum non solum à turpissima præuaricationis labe purgatum omnino Ioannem, sed confessionis operibus mira claritudine decoratum ostensum, luce D perspicua intueris: quem & eadem ex causa glorioso auctum martyrio exhibebimus anno sequenti. Toto autem hoc anno integro detentum ipsum Pontificem Constantinopoli à Iustino Augusto, in sacris, quas diximus, functionibus occupatum, apparet.

Cum interea de Romano Pontifice ista audisset Theodoricus (vt ait Anastasius in Ioan- ne) in nobilissimos Senatores gladium Romæ conuertit. Sed accipe eius verba: Eodem au- tem tempore, cum supra scripti, id est; Papa Ioannes cum Senatoribus Theodoro, Importu- no, & Agapeto Exconsulibus (Agapeto Patricio defuncto Thessalonice) positi Constanti- nopoli essent, Theodoricus Rex hæreticus tenuit duos Senatores præclaros & Exconsules, Symmachum & Boetium, & occidit interficiens gladio.] hæc Anastasius: eadem in Miscel- la B leguntur, in eo tantum diuersa, dum ibi horum factam cædem esse, cum reuersuri iam legati essent, asseritur. Verum cum ex ipsius Boetij scriptis cõstet, ipsum antea proscriptum, E exulemque missum esse Ticinum, vbi arcta custodia teneretur; Symmachum verò interea absque læsione liberè Romæ degisse: non hoc quidem, sed sequenti anno eorundem necem contigisse, satis apparet.

Causam verò Boetij proscriptionis illam ipsemet fuisse testatur C, quod innocentem Se- natum maiestatis crimine postulatam defenderit ac liberauerit, alioque clarissimos ciues reos capitis è gladio ceruicibus imminente subduxerit: his accessit, quod calumniosè per aduersarios factum, vt suo nomine litteræ vulgarentur, quibus significabantur ipsius cona- tus de restituenda in statum pristinum collapsa iacente Romana Republica. hæc, inquam, ex eius scriptis probata satis habentur, de quibus agendum anno sequenti. Ex his intelligas, non fidei causa, sed regnandi iure Theodoricum esse commotum, suspectosque ipsi Roma- nos redditos conspirationis occultæ cum Iustino Imperatore, cuius rei causa potissimum ab

CERTA PRO- BATIO IN- TEGRITA- TIS IOAN- NIS PAPAE

ROBORAN- TVR QUAE DICTA SVNT

*Greg. Tur. de Gloria mart. c. 40.

THEODO- RICVS QVTD IN HOETVA ET SYMMACHVM.

*Miscel. li. 15. CVR IN SEN- ATORES COMMOTVS THEODO- RICVS.

*Boet. de Con- sol. lib. 1. prof. 4. BOETIO QVAE OBIE- CTA FVE- RINT.

A ab eodem (vt dictum est) missa fuerit tanti momenti legatio Constantinopolim. At de his modò hætenus: ad rerum Orientalium narrationem accedamus.

Hoc anno Antiochena ciuitas diu hæreticis prostituta, Nestorij ac Nestorianorum pri- mò facta asylum, inde sub Petro Fullone Eurychianorum schola, demum verò sub Senero Theopaschitarum prostibulum, suscepit A de manu Domini duplicia pro omnibus pecca- tis suis, potata calice B iræ furoris eius. Quomodo autem id acciderit, hæc primùm accipe, quæ à Marcellino sub huius anni Consulibus adnotantur: Totam Antiochiam Syriæ ciui- tatem repens inter prandentium ora terræmotus inuasit, atque etiam occiduam vrbe, ma- gnâq; eius partem, sinistris mox ventis vndique flantibus, flammâq; coquinarû pro tem- pore æstuantis ruentia in ædificia miscens, duplex torridum exitium importauit. Eu- phrasium quoque loci huius Episcopum, dempto eius capite, combusto simul obruit sepul- chro: obelisco Circi inuerso & humi defosso.] hæc Marcellinus sui temporis res scribens.

B Euagrius eandem persecutus eadem, cum ipsam accidisse dicat anno septimo Iustini Im- peratoris, mensè Maio, planè suader, vt non anno superiori quo cœpit mensè Iulio septi- mus annus eiusdem Imperatoris, sed præfenti, quo eodem mensè desinit, colloceamus.

Fuit autem semper Dei clementiæ, vt vltionem aliquam grandem inmissurus in popu- lum, desuper eam alicui ex seruis suis antè significaret: ita namque caelesti igni combustu- rus quinque illas in Palæstina ad mare mortuum olim positas ciuitates, illa ad fidelè Abra- ham est prælocutus C: Num celare potero Abraham, quæ gesturus sum?] Quamobrem venturam hanc cladem notam fecit Dominus magno illi sanctitate celebri Theodosio cœ- nobiarchæ, de quo superiori tomo plura locuti sumus. Cyrillus res ab eo gestas persecutus, hæc de his habet D: Iam verò qualis fuerit in futurorum præficientia Theodosius? Oporter enim paucis, quæcumque sunt, illis ostendere, & veluti eorum gustum præbere: vt sit etiam manifestum omnibus, quomodo sicut nullius ex his quæ virtute geruntur, ita nec charis- matum seu gratuitorum donorum fuit expers. Iussit aliquando, vt præter solitam horam pulsaretur lignum (nondum enim erat hora diei secunda) & præcepit vt fratribus signifi- carentur synaxis. Illi autem conuenerunt quidem, neque enim poterant contradicere, vt qui optimè didicissent obedientiam. Cum autem fuissent congregati, rogabant cur conuenis- sent ante tempus. Ille autem (ò puram animam! ò oculos, qui omnia procul aspicitis!) fle- biliter lugens & miserabiliter: Orandum est, inquit, ò Patres, orandum est. Video enim iram Domini, quæ iam mouetur aduersus Orientem. Hæc ille quidem dixit. Illi autem tunc quidem neque videbant aliquid, neque vnâ cum eo dolorem accipiebant: quoniam non iisdem quibus ille intuebantur oculis. Sexto autem aut septimo die postquam prædi- xerat, auditum est Antiochiam fuisse magno terræmotu euersam illo tempore, quo prædi- xerat ille magnus; totq; ornamenta tantamq; cecidisse speciem & pulchritudinem, & in vilem puluerem redactam iacere ciuitatem: quæ neque tanto casu dignas consecuta est lacrymas, neque luctum qui exæquaretur calamitati. Atque talis quidem fuit eius præfien- tia.] hæc de eo Cyrillus.

C enim paucis, quæcumque sunt, illis ostendere, & veluti eorum gustum præbere: vt sit etiam manifestum omnibus, quomodo sicut nullius ex his quæ virtute geruntur, ita nec charis- matum seu gratuitorum donorum fuit expers. Iussit aliquando, vt præter solitam horam pulsaretur lignum (nondum enim erat hora diei secunda) & præcepit vt fratribus signifi- carentur synaxis. Illi autem conuenerunt quidem, neque enim poterant contradicere, vt qui optimè didicissent obedientiam. Cum autem fuissent congregati, rogabant cur conuenis- sent ante tempus. Ille autem (ò puram animam! ò oculos, qui omnia procul aspicitis!) fle- biliter lugens & miserabiliter: Orandum est, inquit, ò Patres, orandum est. Video enim iram Domini, quæ iam mouetur aduersus Orientem. Hæc ille quidem dixit. Illi autem tunc quidem neque videbant aliquid, neque vnâ cum eo dolorem accipiebant: quoniam non iisdem quibus ille intuebantur oculis. Sexto autem aut septimo die postquam prædi- xerat, auditum est Antiochiam fuisse magno terræmotu euersam illo tempore, quo prædi- xerat ille magnus; totq; ornamenta tantamq; cecidisse speciem & pulchritudinem, & in vilem puluerem redactam iacere ciuitatem: quæ neque tanto casu dignas consecuta est lacrymas, neque luctum qui exæquaretur calamitati. Atque talis quidem fuit eius præfien- tia.] hæc de eo Cyrillus.

Quid præterea Zosimo viro sancto tunc pariter ostensum fuerit, Euagrius ita narrat: Zo- simus quidem genere Phœnix ex Sinda pago Phœnicæ ortus (qui pagus non abest Tyro viginti stadia) qui monasticum vitæ genus excolens, ita se tum abstinentia à cibis, tum iisdem capiendis, tum aliis virtutibus, quæ in eius vita elucebant, Dei gratiam sibi conciliauit, vt non modò res futuras præuideret, verum etiam ab omni perturbatione liber & vacuus ex- isteret. Cum fortè fortuna cum nobili quodam viro Patricio & prudentia eximio, nomine E Archesilao, qui & præclaris honoris insignibus & ceteris vitæ ornamentis egregiè decoratus fuit, Cæsareæ vrbe Palæstine primariè versaretur, ipso temporis articulo, quo Antiochia ce- cidit, subito ingemiscere grauitè, lamentari, & suspiria ex intimo pectore ducere cœpit, tan- tamq; vim profudit lacrymarum, vt terram madefaceret. Deinde thuribulum postulat, & toto choro in quo simul constiterunt, thuris incensi nidore perfuso, se prosternit humi, pre- cibus & orationibus Deum placaturus. Tum Archesilao sciscitanti, quid esset quod eum tantopere perturbaret? liquidò respondit, fragorem ruentis Antiochiæ iam tum eius auri- bus circumsonuisse: aded vt Archesilao, & alij qui fortè aderant, præ admiratione obstu- pescentes, ipsam horam qua res gerebatur, litteris mandarent, reperirentque postea ita se habuisse, vt Zosimus declarauerat.] at de Zosimo hætenus, ad eum iterum reuersuri: pro- sequamur modò quæ sunt reliqua eiusdem cladis Antiochenæ, quæ ab eodem Euagrion ita

D xerat, auditum est Antiochiam fuisse magno terræmotu euersam illo tempore, quo prædi- xerat ille magnus; totq; ornamenta tantamq; cecidisse speciem & pulchritudinem, & in vilem puluerem redactam iacere ciuitatem: quæ neque tanto casu dignas consecuta est lacrymas, neque luctum qui exæquaretur calamitati. Atque talis quidem fuit eius præfien- tia.] hæc de eo Cyrillus.

Quid præterea Zosimo viro sancto tunc pariter ostensum fuerit, Euagrius ita narrat: Zo- simus quidem genere Phœnix ex Sinda pago Phœnicæ ortus (qui pagus non abest Tyro viginti stadia) qui monasticum vitæ genus excolens, ita se tum abstinentia à cibis, tum iisdem capiendis, tum aliis virtutibus, quæ in eius vita elucebant, Dei gratiam sibi conciliauit, vt non modò res futuras præuideret, verum etiam ab omni perturbatione liber & vacuus ex- isteret. Cum fortè fortuna cum nobili quodam viro Patricio & prudentia eximio, nomine

E Archesilao, qui & præclaris honoris insignibus & ceteris vitæ ornamentis egregiè decoratus fuit, Cæsareæ vrbe Palæstine primariè versaretur, ipso temporis articulo, quo Antiochia ce- cidit, subito ingemiscere grauitè, lamentari, & suspiria ex intimo pectore ducere cœpit, tan- tamq; vim profudit lacrymarum, vt terram madefaceret. Deinde thuribulum postulat, & toto choro in quo simul constiterunt, thuris incensi nidore perfuso, se prosternit humi, pre- cibus & orationibus Deum placaturus. Tum Archesilao sciscitanti, quid esset quod eum tantopere perturbaret? liquidò respondit, fragorem ruentis Antiochiæ iam tum eius auri- bus circumsonuisse: aded vt Archesilao, & alij qui fortè aderant, præ admiratione obstu- pescentes, ipsam horam qua res gerebatur, litteris mandarent, reperirentque postea ita se habuisse, vt Zosimus declarauerat.] at de Zosimo hætenus, ad eum iterum reuersuri: pro- sequamur modò quæ sunt reliqua eiusdem cladis Antiochenæ, quæ ab eodem Euagrion ita

*Istic 40. hunc 51. DE AN- TIO- CHENO TIK RAEMOLV.

*Gen. 18. TERRAE- MOTVM VENTVRVM THEODOSIVS ANTE COG- NOUIT. *Apud Syr. die 11. Ian.

*Eua. lib. 2. c. 7. REVELATA ZOSIMO CLADE SAN- TIOCHENA

*Eua. lib. 4. c. 5.

Iisdem

CHRISTI
525.IOANNIS PAP.
2.IUSTINI IMP. 8.
THEODORICI REG. 33.ANTIOCH.
EXCIDIVM
PER TER-
RAEMOTVS.

Iisdem temporibus, regnante Iustino, grauius crebraq; incendia Antiochia contigerunt, A velut prænuncia terræmotuum valde terribilium in ea ciuitate statim consecutorū, & aliarum etiam calamitatum præuia. Nam breui tempore post, anno septimo regni eiusdem Iustini, Artemisio videlicet, id est Maio, quarto Kal. Iunij, die Veneris, in ipso meridie, conuassatio & terræmotus urbem occupant, parumq; aberat quin totam penitus euertissent: quæ duo sequebantur incendium, quasi calamitatem cum illis partituum. Nam quas res illa non attigissent, incendium eas depascens, prorsus absumpsit, & in cineres redegit. Quæ autem ciuitatis partes hac clade labefactatæ fuerint, & quot mortales incendio & terræmotu (sicut verisimile fuit) vastati: quàm præterea graues casus, quamque miri, qui certè nulla dicendi facultate existimari possunt, id temporis contigerint, tam luctuoso orationis genere à Ioanne rhetore explicantur, vt cuique animum magnopere commouere possint: qui quidem istis commemoratis, finem historiarum suarum imposuit.

DE OBITU
EUPHRASII
EPISC. AN-
TIOCHENSI.

Postremò omnium Euphrasius *Antiochena ciuitatis* Episcopus (cuius mors aliam nouam calamitatem attulit ciuitati) iisdem cladibus oppressus interiit, ne quisquam reliquus fieret, qui vrbi res prouideret necessarias. Verùm salutaris Dei erga humanum genus prouidentia, quæ ante plagam inflictam remedia parare, & gladium iræ suæ demulcere, & cum res ad desperationem venerint, suæ misericordiæ quasi fores aperire solet: Ephraimum Orientis præfecturam gerentem ad curam de vrbe illa suscipiendam, quod nulla ei res deesset necessaria, excitauit. Itaque sedes Apostolica, velut merces & præmium tantæ erga ciuitatem prouidentia, ei donata fuit, nempe vt sequenti anno Episcopus Antiochenus crearetur. ista habet Euagrius. Quomodo autem post duos annos iterum eandem ciuitatem terræmotu quassari contigerit, suo loco dicemus. Ista de clade Antiochena cum Iustinus Imperator accepisset, præ dolore sacco induitur, aspergiturque cinere, exutus purpura & diademate, multos dies in luctu sedens solitarius transiegit, etiam si dies festi adessent, quibus solitus esset cum splendore procedere ad ecclesiam. postea verò magna vi auri miseris præstò fuit.] hæc ex Miscella.

Miscel. lib.
25.Euag. lib. 4.
68.
CLADES DI
VERSARVM
CIVITATVM

Sed de aliis Orientis ciuitatibus, quas iisdem contigit agitari terræmotibus, ex eodem Euagrio accipe, qui hæc subdit inferius: Oppidum, quod iam Dyrrachium, olim Epidaurus appellatum fuit, terræmotu grauiter concussus est, similiter & Corinthus, quæ est in Græcia sita: adde his Anazarbum, urbem Minoris Ciliciæ primariam, quæ iam quarto illud cladis genus pertulerat: quas vrbes Iustinus magna pecuniæ summa suppeditatâ refecit. Iisdem temporibus Edessa vrbs Osioenorum amplissima & beata vndis Scirti torrentis præterlabentis sic obruebatur, vt multa ædificia aquæ impetu abriperentur, & infinita hominum multitudo, quos flumen secum euexerat, interiret. Edessa igitur & Anazarbum ab ipso Iustino noua nomina accipere, & vtraque vrbs Iustinopolis appellata est.] hæc tenus de his Euagrius, ex quo Nicephorus & alij accipere. Sed ad magnum illum Zosimum ipse nos reuocat Euagrius, de quo ista habet:

Euag. lib. 4.
67.
DES IOAN-
NE EPISC.
CAESAR-
IENSIS.

Sunt & alia complura ab eo edita miracula, quorum maximam partem silentio præteriens (quippe vix, aut ne vix quidem numerari possunt) quædam hoc loco percensebo. Eo tempore quo Zosimus, in magna nominis celebritate, & pari cum Zosimo virtutum excellentia præditus vixit Ioannes in Chuzubica Laura (qui locus positus est in extrema valle ad Aquilonarem partem viæ regiae, quæ Hierosolymis rectâ ducit ad urbem Hiericho) vitamque monasticam, camque à rebus terrenis quasi penitus secretam & liberam degit, & vrbs Cæsareæ, quam diximus, Episcopatum administravit: Hic Ioannes Chuzubites, postquam vxori Archefilai, de quo supra locutus sum, alterum oculum radio effossum audiuit, E propterea ad illam contendit, plagam quam acceperat conspicaturus. Vbi autem vidit pupillam penitus excidisse & oculum sede dilapsam, cuidam ex medicis qui eo commearant, mandat, vt spongiam afferat, oculumque dilapsum in sedem quam commodè posset, inducat, & spongiam appositis fasciis alliget.

INGENS
MIRACY-
LV M DE
OCVLO RE-
STAVRO.

Archefilaus verò aberat: siquidem id temporis cum Zosimo erat in eius monasterio, quod est locatum in oppido Suidena, quod Cæsarea abest ad summum quingenta stadia. Cum maximâ igitur celeritate itur ad Archefilaum, vt de his rebus certior fieret. Archefilaus fortè cum Zosimo confidens, sermonem cum eo contulit. Quibus rebus nunciatis, flebiliter eiulare, vellere capillum, dilacerare, & eundem caelum versus iacere cœpit. Zosimo verò causam roganti, Archefilaus quid acciderat, lamentis & lacrymis crebris interpositis exponit. Itaque Zosimus, illo relicto, solus ad cubiculum properè accurrit, in quo Deum (sicuti

CHRISTI
525.IOANNIS PAP.
2.IUSTINI IMP. 8.
THEODORICI REG. 33.

A (sicuti fas est id genus hominibus) familiariter compellat. Paulo post egressus ad Archefilaum, gestiens & modestè ridens, dixit: Abito domum lætus, abito: gratia Chuzubitæ tributa est: vxor tua sanata, vtrumque oculum habet integrum: nam calamitas ista nihil ei potuit adimere, quandoquidem ita Chuzubitæ placuit. Quæ duo miracula ab vtrisque viris illis iustis vno eodemque momento edita fuere.] est mentio de cœnobio Chuzuba dicto in Prato Spirituali: vbi & de eodem Ioanne, antequam fieret Cæsariensis Episcopus, mira narrantur. Pergit verò de Zosimo ita Euagrius:

Prat. Spirit.
Esp. 23. 24. 25.

Porrò isti Zosimo iter quodam tempore Cæsaream facienti, secumque asinum, cui res quasdam sibi necessarias imposuerat, adducendi, occurrit leo, & asino Zosimi abrepto, discedit. Zosimus per siluam vsque eò insequitur, quoad leo voratis asini carnibus satur esset. in quem hilari vultu & subridenti intuitus, dixit: At verò, ô amice, iter iam mihi penitus interruptum est: quippe cum annis plurimis onustus sim, & ætate admodum prouectus, nec valeam ea quæ asino erant imposita humeris portare, quare tu hoc onus contra naturæ tuæ consuetudinem gestes, necesse est, si modò Zosimum ex hoc loco discedere volueris: postea autem ad pristinam feritatem, naturamque propriam redibis. Tum leo furoris prorsus oblitus, subblandiri, & placidus extempore ad Zosimum accurrere, & ipso corporis habitu obsequij significationem dare cœpit. Cui Zosimus onus quod asinus gestauerat imponit, eumque ad portas vsque Cæsareæ deduxit, quod declararet tum virtutem & potentiam Dei, tum quòd omnia tamdiu hominibus inferuiant, obtemperentque, quamdiu secundum eius voluntatem vitam instituerimus, & gratiam nobis donatam nequaquam deprauamus.] hucusque de Zosimo, pauca ex multis referens Euagrius, sui temporis res gestas conscribens.

DE LEONE
EXHIBENTE
ZOSIMO A-
SINI MINI-
STERIVM.

C Hæc eadem ferme ad verbum Nicephorus recitat, qui & mox de alio Zosimo, qui iisdem temporibus vixit, ista subnectit: Alter verò quoque enituit Zosimus, non ille quidem solitariam degens vitam, sed in quodam Palæstinæ cœnobio inter monachos commune certamen persequens. Quem sacerdotio fungentem, rem diuinam arcanorum mysteriorum Ægyptiacæ illi fecisse aiunt: illi, in quâ, Ægyptiacæ, quæ tantopere primum carnis voluptate defluxisse dicitur, vt nihil prorsus carnalis petulantia intentatum reliquerit, eoque viciosæ libidinis peruenerit, vt eam eloqui verbis nemo possit: deinde ad summam virtutem ita euasisse, vt altera ab altera illustraretur. Sed enim illa, vt in Ægypto prognata & quo vitæ genere visa, multos libidinis magnitudine in potestatem suam ceu mancipia redegerit, & vt diuino nutu ad sacrosanctum lignum Crucis venerandum excitata, in viam se dedit, & inde diuertens Iordanis quoque flumen transierit, & in interiorum solitudinem sese abdidit, neque cum quopiam homine præterquam vno isto Zosimo collocata sit, ciboq; simul & vestitu abstinerit, denique vt inter precandum in sublime sublata, cum Zosimo hoc verba contulerit, vitamque hanc finierit, & in diuina communionem participauerit, nec non vt illi leo sepulchrum effossum parauerit, & vitæ ipsa exemplum pœnitentiam agere volentibus commodissimum reliquerit; Sophronio, qui olim Hierosolymitanam sedem Antistes exortauit, memorandum relinquimus, qui eleganter sanctæ eius feminae & Zosimi vitam descripsit.] hucusque Nicephorus. Porrò quam Græcè scripsit Sophronius vitam Mariæ, Paulus diaconus Neapolis eadem transfudit in Latinum, quæ præ manibus habetur. Conuenisse autem ipsam Mariam Zosimum his ferme diebus, ex ijs quæ Sophronius in eius vita scribit, apparet; dum roganti Mariæ, quo statu Dei esset Ecclesia: fugata discordia, pacem esse redditam, affirmavit: quod planè his temporibus conuenit.

Niceph. lib.
27. 6. 3.
DE ZOSIMO
ET MARIA
ÆGYPTIA-
CA.Sigebe. de
script. Eccl.
6. 69.

E Cognita quidem atque probata fuisse eiusdem Mariæ A&A vniuersæ Catholicæ Ecclesiæ, tum de Orientalibus fidem faciunt Menologia, tum de Occidentalibus Martyrologia: citata atque recepta eadem reperiuntur in secundo Nicæno Concilio, nec non à S. Ioanne Damasceno & aliis tum Græcis, tum etiam Latinis auctoribus. Accidit autem, vt huius pœnitentis exemplo complures meretrices ad meliorem frugem conuersæ, perarduum vitæ institutum arripuerint: huiuscemodi namque pœnitentibus Iustinianus Imperator (vt suo loco dicemus) monasterium Constantinopoli instituit. Vixit iisdem ferme diebus alia Maria patria Tarsensis, quæ & ipsa ex meretrice pœnitens in monasterio vitam transegit. Sed & alium Zosimum iisdem constat vixisse temporibus & ipsum genere Cilicem; de quo suo loco dicturi sumus.

Eodem anno Ioannes Hierosolymorum Episcopus, cum sedisset annos vndecim, moritur, inque locum eius suffectus est Petrus. Ita quidem ex Nicephori Chronico, cui consentiunt

Annal. Eccl. Tom. 7.

K

CHRISTI 526.

IOANNIS PAP. 3.

IUSTINI IMP. 9. THEODORICI REG. 34.

tiunt: quæ in Actis S. Sabæ leguntur his verbis: Cum autem multum temporis intercessisset, & magni Sabæ ad octoginta & sex annos ætas prouecta esset, decessit quidem Ioannes, relicto successore Petro, viro virtute insigni.] hæc ibi.

IESV CHRISTI ANNVS 526.

IOANNIS PAP. ANNVS 3.

IUSTINI IMP. 9. THEODORICI REG. 34.

Vi sequitur Christi annus quingentesimus vigesimus sextus, solius Olybrij absque collega Consulatu redditur Fastis à Marcellino descriptis: quo ipso anno Idibus Iunij data habetur à Ioanne Romano Pontifice epistola ad vniuersos Italiæ Episcopos, qua eos hortatus est aduersus Arianos fidem Catholicam defendere, ecclesiâsq; ab eis vsurpatis sacro ritu Catholicas reddere. Huius autem scribendæ epistolæ inde manauit occasio, quod cum in Italiam Ioannes reuersus esset, atque cum eo legati Theodorus & Importunus (nam Agapetus Thessalonicæ iam decesserat) Theodoricus Rex (vt Anastasius habet & Miscellæ auctor affirmat) eos omnes detrusit in carcerem; vbi Ioannes Papa licet pædore fameque consumptus, tantum abest vt desponderit animum, vt etiam maioribus sumptis spiritibus aduersus hæreticos insurrexerit: quamobrem etsi vinculis vinciretur, non vincebatur. Si quidem verbum Dei (vt ait Apostolus) non est alligatum, sed cum exagitur, maiori impetu fulminis instar fertur. Sic itaque aduersus eos scripsit dictam epistolam, ex qua ea tantum quæ pertinent ad historiam referemus, ab eius exordio inchoantes, quod est huiusmodi:

Ioannes Episcopus omnibus per prouincias Italiæ constitutis Episcopis in Domino S. Sæpissimè multo experimento didici, sanctum pietatis vestræ studium circa religionem Christianam gloriosis crescere & dilatarî augmentis: & fides recta, quæ non solum me, sed omnes Domini sacerdotes consolatur & roborat, vestris in mentibus & operibus per sacerdotale agnoscitur opus & dilatur. Quapropter, fratres, horror vos & moneo, contra Arianam perfidiam, quæ olim non semel, sed sæpe damnata est, & modò in quibusdam reuiuiscit, armari gladio Spiritus sancti: vt eam ita, adminiculante diuina gratia, opprimere & extirpare valeamus, vt nec radix eius in posterum inueniatur. Ecclesias verò Arianorum vbi cumque inueneritis, Catholicas eas, diuinis precibus & operibus absque vlla mora consecrate: quia & nos quando fuimus Constantinopoli, tam pro religione Catholica, quam pro Regis Theodorici causa negotij, suadente atque hortante, Arianosq; extirpante pussimo atque Christianissimo Iustino Orthodoxo Imperatore, quascumque illis in partibus ecclesias reperire potuimus, Catholicas eas, Domino opè ferente, consecrauimus. & quamquam prædictus Theodoricus Rex eorum peste tactus intrinsecus, nos & omnem regionem nostram perdere, & gladio & igne consumere minetur; nolite tamen propterea desicere, sed yriliter in agro Dominico elaborare studete. & iuxta Veritatis vocem, nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius eum timete, qui potest animam & corpus mittere in gehennam.]

Hæc & alia plura ad eos exhortandos Ioannes habet in dicta epistola: quæ cum in fine legatur data tertio Idus Iunij sub Consulatu Maximi & Olybrij, expungendus est Maximus, utpote superadditus: tam enim Maximus, quam Olybrius diuersis annis (vt vidimus) Consulatum gesserunt: nec potuit ea epistola sub Maximo dicta die Iunij dari: nam eo tempore nondum creatus erat Pontifex Ioannes, qui mense Augusti eiusdem anni sedere cepit. Dicendum ergo, Olybrij huius anni absque collega Consulatus tempore dictam scriptam esse epistolam. Sed & in eo quod habetur ipsa data tertio Idus Iunij, deprehenditur error: nam quomodo ita se habere potuit, si vigesima septima mensis Maij idem Ioannes hoc anno sub eodem Consulatu Olybrij mortuus esse ponitur? Multo verò manifestior ille est error in eiusdem Ioannis epistola ad Zachariam Archiepiscopum, cum data ponitur hoc item anno, xvi. Kalend. Nouembris, sub Consulatu item Maximi & Olybrij, quam potius dixerimus referendam ad Consulatum illum Maximi sine collega.

Ne autem ex errore diei existimes epistolam ipsam haud esse germanam, sed commentitiam, habes huius sæculi scriptorem Gregorium Turonensem eadem astipulantem verbis istis: Multi quidem sunt martyres apud vrbe[m] Romam, quorum historia passionum nobis integrè non sunt delatæ. De Ioanne tamen Episcopo, quoniam agon eius ad nos vsque non accessit

Anast. in Ioanne. Miscell. lib. 15. 2. Tim. 2. Extat tom. 1. Conc. vni. edit. in Ioan. me. & tom. 1. epist. Rom. Pont. IOANN. PAP. EPISTOLA C. ECL. RH. DATA.

Luc. 12.

ERRORES ELAPSI IN EP. ST. IOANNIS PAP.

de Glor. may. c. 40. RES GEST. TAE IOAN. PAP. EX GREGOR.

CHRISTI 526.

IOANNIS PAP. 3.

IUSTINI IMP. 9. THEODORICI REG. 34.

accessit scriptus, quæ à Fidelibus comperi, tacere nequiu. Hic cum ad Episcopatum venisset, summo studio hæreticos execrans, ecclesias eorum in Catholicas dedicauit: quod cum Theodoricus Rex comperisset, furore succensus, quia esset sectæ Arianae deditus, iussit gladiatores per Italiam dirigi, qui vniuersum, quotquot inuenissent, Catholicum populum iugularent. Hæc audiens B. Ioannes, ad regem, ne hæc fierent, deprecatus accessit: à quo cum dolo susceptus: alligauit eum, & posuit in carcerem, dicens: Ego te faciam, ne audeas contra sectam nostram amplius musitare. Positus verò sanctus Dei in carcere, tantis attritus est iniurijs, vt non post multum tempus spiritum exhalaret: obiitque in carcere cum gloria apud vrbe[m] Raucennam. Domini autem misericordia statim vltionem super Regem improbum irrogauit: nam subito à Deo percussus plagis magnis exinanitus interiit, susceptiq; protinus perpetuum gehennæ flammantis incendium.] hæc tamen à Fidelibus fideliter dicta percepit: Sed maiorem planè sibi vendicat fidem, quod communi assertionem ab omnibus Fidelibus traditur, quàm quod in vno vel altero codice legitur. Sed hæc omnia de pugna aduersus Arianos suscepta, amplioribus notis, nempe sua morte, Ioannes (vt diximus) testata explorataque in omnibus posteris tradidit: adeò vt etsi scripta decessent, satis sit signaculo mortis hoc apud Deum & homines proclamantis ipsum confessionem Catholicæ fidei & consummatum martyrium consignalte.

Sed suo maximo damno, summoq; rerum suarum detrimento tentauit ista tyrannus sacrilegus, cum Romanum Pontificem detrusit in carcerem, atque mori cogit: etenim qui in præsens vsque tempus trigintatria & amplius annorum curricula Theodoricus Rex summa felicitate transegerat, satis exemplo didicit, & alijs demonstrauit, quæ & in terris præmia consequantur Principes licet impij, cum de Apostolica sede benemerentur, & quanto rursus periculo & detrimento eandem exagitant. Relege singulos eiusdem regni sex lustrorum decursos quàm felicissimè annos, & reperies ea pro incolumitate Catholicæ & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ præstitisse Theodoricum, quæ à Catholicis Imperatoribus vix obtinenda fuissent: intrueberisque eundem ipsum haud inanem iustitiæ fuisse cultorem, sed dexterè omnia illi, Deo remunerante, ceussisse, atque felicissimè gesta esse: sed repentino tunc veluti oborto turbine, obductam mox densa caligine omnem illam eius effulgentem Solis instar claritudinem obscuratam, istamque fulmine iacuisse prostratam, vbi non horruit laceffere Ecclesiæ caput, & sacrilegam manum iniicere in Christum Domini, atque in carcerem instar Herodis Ioannem conijcere, & veluti Agrippa Petrum vincire catenis, cui cuncta soluendi atque ligandi in terra & in celo Dominus tradidit potestatem.

Verum vt olim ob vincula Petri vniuersa mærebat Ecclesia, & cum ita Petrus detineretur in carcere, oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo, æque ob detrusum Petri successorem Ioannem Papam in carcerem vniuersi orantes dolebant, lugebantq; Fideles: sed lætabatur ipse, tempore pacis inuenisse martyrium, expectans Angelum, non qui dormientem excitatum è summo foras educeret, sed obdormientem in Domino ad cælum perduceret; nec qui catenas solueret ferreas & liberaret è carcere, sed è vinculis catenis solutum erueret de corpore mortis huius; duceretque non ad portam ferream, sed auream, speciosam inquam illam portam cæli Patriarchæ Iacob ostensam. Venit optata dies, quæ fuit vigesima septima mensis Maij, cum redimitus corona martyrij summus Dei sacerdos offerens se ipsum Deo hostiam immaculatam, introiit semel in sancta, æterna redemptione inuenta cum videlicet eadem constantia qua prædecessores, nullam quærens redemptionem, vt meliorem inueniret resurrectionem, vitam profundens, martyrij titulo nobilitatus linquens terrena, cælum triumphator ascendit cum Deo in perpetuum regnaturus.

Describitur mox Ecclesiasticis Sanctorum tabulis dies eius natalis, repetendus ab vniuersa Catholica Ecclesia annis singulis digna memoria: ipsius verò corpus delatum est Romam, sepultumque in basilica Vaticana, non sexto Kal. Iunias (vt mendosus codex habet) ea enim die mortuus est, sed Iulias, cum Romam translaturum est. Excepit Vrbis Pontificem suum de Arianorum Rege atque Ariana perfidia triumphantem, quadriga candida vectum, non candentium iumentorum, sed candidatorum humeris sacerdotum. Accurritur vndiq; ad tantum spectaculum, honorant omnes sacram sarcinam debito Pontifici & decenti martyri cultu, affectanturque sacris canticis gloriosam victoriæ pompam, tantummodo impij in tenebris conticefcunt, & impietas à tanta gloria lugeat excluda, mæret inuidia, rapidus liuor in se ipsam dentes exacuit, cum tanto honore videt illatum in Vrbe[m], quem inglorium

IOANNES PAPA MAR TYRIO CO. COLLAPSAR

Mat. 12. IOANNES PAPA MAR TYRIO CO. RONATVS.

Genes. 28

Martyr. R. 27. Maij. ANNALES IUSTITIAS IOANNIS PAPAE.

extinxisse putauit in carcere. Vixit autem Ioannes in Pontificatu annos duos, menses novem, dies quatuordecim. Sed non excidant quæ Anastasius de ipso subdit his verbis:

Hic Papa Ioannes refecit cœmeterium beatorum martyrum Nerei & Archilici via Ardeatina. Item renouauit cœmeterium sanctorum Felicis & Adaudi. Item renouauit cœmeterium Priscillæ.] iure itaque accepit præmium martyris, qui martyres honorauit. Sed pergit: Eodem tempore positum est ornamentum super Confessionem beati Pauli de gemis prasinis & hyacinthinis. Item huius temporibus Iustinus Imperator obtulit patenam auream cum gemmis pensantem libras viginti, calicem aureum cum gemmis pensantem libras quinque, scyphos argenteos quinque, pallia auro texta quindecim: quæ ipse Ioannes detulit ad beatos Apostolos Petrum & Paulum, & ad sanctam Mariam, & ad sanctum Laurentium. Hic ordinauit Episcopos per diuersa loca quindecim. Cuius corpus transpositum est de Rauenna, & sepultum in basilica S. Petri.] hæc de Ioanne ibi. cuius sedes (idem inquit auctor) cessauit dies quinquaginta octo.

Quoniam autem idem qui supra Anastasius tradidit, nonaginta & octo dies medios intercurrisse ab obitu Ioannis Papæ vsque ad miserandum interitum Theodorici Regis: quæ nam scelestus & ferus barbarus eo temporis spatio aduersus nobiles pioque viros Boetium atque Symmachum Patricios crudeliter egerit, dicendum est: testatur enim idem auctor, ipsum occidisse clarissimos hos Senatores Patricios & Exconsules, quod etiam asseritur in Miscella. At ne tantorum virorum funera ingloria relinquamus, quos generis claritudo, Patriciatus dignitas, & ordinarij Consulatus decorarunt, sed præ his omnibus pietas illustrauit: hic nobis de his agendum, vt tamquam sepulturæ eorum inscripta elogia, nostro stylo hic ipsorum memoriam posteris relinquamus impressam.

Fuit ipse Boetius gener eiusdem Symmachi Consularis: nam eius filiam nomine Rusticianam acceperat, ex qua duos suscepit filios Consulares, quos optimis moribus imbuedos curauit. Quantam autem ex scientiis omnibus comparauerit sibi laudem, præter illa quæ dicta sunt superius in eius secundo Consulatu, accipe ex Theodorici Regis, cum tranquillioris animi esset, epistola ad ipsum data, vbi inter alia discas eius adhuc iuuenis libero homine dignos in addiscendo labores: nam post alia Rex ad eum: Hoc te multa eruditione faginatum ita nosse didicimus, vt artes quas exerceat vulgariter nescientes, in ipso disciplinarum fonte potaueris. Sic enim Atheniensium scholas longè positus introisti, sic palliatorum choris miscuisti togam, vt Graecorum dogmata doctrinam feceris esse Romanam. Didicisti enim, qua profunditate cum suis partibus Speculatiua cogitetur, qua ratione Aëtia cum sua diuisione discatur, deducens ad Romuleos Senatores quicquid Cæcropidæ mundo fecerant singulare. Translationibus enim tuis Pythagoras musicus, Prolemaus astronomus leguntur Itali: Nicomachus arithmeticus, geometricus Euclides audiuntur Ausonij: Plato theologus, Aristoteles logicus Quirinali voce disceptant: Mechanicum etiam Archimedem Latialem Siculis reddidisti. Et quascumque disciplinas vel artes secunda Græcia per singulos viros edidit, te vno auctore, patrio sermone Roma suscepit: quos tanta verborum luculentia reddidisti claros, tanta linguæ proprietate conspicuos, vt potuissent & illi opus tuum præferre, si vtrumque didicissent.] hæc ibi & alia plura cumulus de eiusdem mathesi & astronomia, & alibi de insigni eius pericia artis musicæ meminit, quæ tu consulas: aliud enim nostra tendit oratio, nempe vt quæ præcesserint causæ eiusdem cum Symmacho vinculosum, fiant ipsius testificatione notissimæ, quæ historiarum silentio remanserunt obscuræ.

In his enim quos scripsit senex in carcere constitutus quinque de Consolatione Philosophiæ libros, post multas lacrymas cum Philosophia sua consolatrice ita colloquitur: Tu mihi, & qui te sapientium mentibus inseruit Deus, esis conscij, nullum me ad magistratum nisi commune bonorum omnium studium detulisse. Inde cum improbis graues inexorableque discordiæ fuere, & (quod conscientia libertas habet) pro tuendo iure sprete potentiorum semper offensio. Quoties ego Conigastum in imbecillis cuiusque fortunam impetum facientem obuius excepi? Quoties Triguillam regis Præpositum domus ad incepta & perpetrata iam profus iniuria deiecti? Quoties miseris, quos infinitis calumniis impunita barbarorum semper auaritia vexabat, obiecta periculis auctoritate protexi? Numquam me à iure ad iniuriam quisquam detraxit. Prouincialium fortunas te in priuatis rapinis, tum publicis vectigalibus pessumdari, non aliter quàm qui patiebantur, indolui. Cum acerbæ famis tempore, grauis atque inexplicabilis indicia cœmetio profligatura inopia Campania in

RELIQVAE REGISTAR A IOANNE PAPA.

DE BOETIO AT QUÆSYM MACHO.

Apud Casiodor. lib. 1. epist. 41. BOETII EXCELLENS DOCTRINA OMNIUM SCIENTIARVM.

Apud Casiodor. lib. 2. epist. 40.

Post de Consolatione lib. 1. prof. 4. BOETII INTEGRITAS IN ADMINISTRATIONE.

Campaniam prouinciam videretur, certamen aduersus Præfectum Prætorij cõmunis commodi ratione suscepi, Rege cognoscente, contendi: & ne coemptio exigeretur, euici.

Paulinum Consulare virum, cuius opes Palatini canes iam spe atque ambitione deuorassent, ab ipsis hiantium faucibus retraxi. Ne Albinum Consulare virum præiudicata accusationis pœna corripere, odiis me Cypriani delatoris opposui. Satis ne in me magnas videor exacerbasse discordias? Sed esse apud ceteros tutior debui, qui mihi amore iustitiæ nihil apud aulicos, quò magis essem tutior, reseruau. Quibus autem deferentibus percussus sum? Quorum Basilium olim regio ministerio depulsus, in delatione nostri nominis, alieni æris necessitate compulsus est. Opilionem verò atque Gaudentium cum ob innumeras atque multiplices fraudes ire in exilium regia censura decreuisset, cumque illi parere nolentes, sacrum sese ædium defensione tuerentur, compertumque id Regi foret, edixit, vt nisi

intra præscriptum diem à Rauenna vrbe discederent, notas insigniti frontibus pellerentur. Quid huic seueritati posse astrui videtur? Atqui eodem die deferentibus eisdem, nominis nostri delatio suscepta est. Quid igitur? Nostræ ne artes ita meruerint? An illos accusatores iustos fecit præmissa damnatio? Ita ne nihil fortunam puduit, si minus accusatæ innocentia, at accusantium vilitatis?

At cuius criminis arguimur? summam quæris? Senatum dicimur saluum esse voluisse. Modum desideras? Delatorem, ne documenta deferret, quibus Senatum læsæ maiestatis reum faceret, impedisse criminatur. Quid igitur, ô magistra, censes? Insciabimur crimen, ne tibi pudori simus? At volui, nec vniquam velle desistam. Fatebimur: sed impediendi delatoris opera cessabit. An operasse illius ordinis salutem nefas vocabo? Ille quidem suis de me decretis, vt hoc nefas esset, effecerat: sed tibi semper mentiens impudentia rerum merita non potest immutare. Nec mihi Socratico decreto fas esse arbitror, vel occuluisse veritatem, vel concessisse mendacium. Verùm hoc quoquo modo sit, tuo, sapientumque iudicio æstimandum relinquo. Cuius rei seriem atque veritatem, ne latere posteros queat, stylo etiam memoriæque mandau. Nam de compositis falsis litteris, quibus libertatem arguor sperasse Romanorum, quid attinet dicere? Quarum fraus aperte patuisset, si nobis ipsorum confessione delatorum (quod in omnibus negotiis maximas vires habet) vt licuisset. Nam quæ sperari reliqua libertas potest? Atque vtinam posset vlla. Respondissem Caninij verbo: qui cum à Caio Cæsare Germanici filio conscius contra se coniurationis factæ fuisse diceretur: Si ego, inquit, scissem, tu nescisses.] & paulo post subdit:

Meministi (vt opinor) quid me dicturum, quid facturumve præfens ipsa dirigebas. Meministi, inquam, Verong, cum Rex auidus exitij communis, maiestatis crimen in Albinum delatum, ad cunctum Senatus ordinem transferre moliretur: vniuersi innocentiam Senatus quâta mei periculi securitate defenderim. Scis me hæc & vera proferre, & in nulla vniquam mei laude iactasse. Minuit enim quodammodo se probantis conscientia secretum, quoties ostentando quis factum recipit famæ pretium. Sed innocentiam nostram quis exceperit euentus, vides. Pro veræ virtutis præmiis falsi sceleris pœnas subimus. Et cuius vniquam facinoris manifesta confessio ita Iudices habuit in securitate concordem, vt non aliquos vel ipse ingenij error humani, vel fortunæ conditio cunctis mortalibus incerta submitteret? Si inflammare sacras ædes voluisse, si sacerdotes impio iugulare gladio, si bonis omnibus necem struxisse diceremur, præsentem tamen sententia confessum, conuictumve punisset. Nunc verò quingentis passuum millibus procul moti atque indefensi, ob studium propensius in Senatum morti proscripti que damnamur, &c.]

Habes igitur ex his, quinam fuerint accusatores, quòdve crimen obiectum, & qua pœna hucusque mulctatus sit. Scripsisse autem hæc ipsum initio sui exilij, ex eo cognosces, dum non adhuc focerum Symmachum detrusum fuisse in carcerem, qui cum ipso capitale postea supplicium subiit, ex verbis Philosophiæ eum cõsolantis intelliges, vbi ait inferius: Viget incolumis illud pretiosissimum humani generis decus, Symmachus focer; & quod vitæ pretio non segniter emeris, vir totus ex sapientia & virtutibus factus, suarum securus, tuis ingemiscit iniuriis. Viuit vxor ingenio modesta, pudicitia pudore præcellens, & vt omnes eius dotes breuiter concludam, patri similis: Viuit, inquam, tibi que tantum vitæ huius exosa spiritum seruat. quo vno felicitatem minui tuam vel ipsa concesserim, tui desiderio lacrymis atque dolore tabescit. Quid dicam liberos Consulares, quorum iam vt in idæatis pueris vel paterni, vel auti specimen elucet ingenij, &c.] Iulius Martianus, qui Boëtij Vitam scripsit, errore putauit filios Boëtij, eo quòd ipse nomen Consulares, eosdem

QVALES AC CVSATORES BOETII.

QVAE AC CVSATIO IN BOETIUM.

DEFENSOR SENATUS BOETIUS.

Post de Consolatione lib. 1. Prof. 4. DE BOETII SOCERO, VXORE, ET FILIIS.

dem fuisse Consules. At quomodo Consules, si adhuc pueri? & in quibus Fastis eorumdem post hæc tempora notatus est Consulatus? Sed idcirco scias eos appellatos Consulares, quod patrem Consulem haberent, sicut etiam dicere consueuerunt vxorem Consulis feminam Consularem.

EXTRAMAR- LVCVRATIONES BOETII. Boet. de Disciplin. in prim. DE TYBRI IN QVA BOETIVS DETENTVS EST.

Dum autem Ticini Boëtius detineretur in carcere, non solum aureos illos de Consolatione Philosophiæ libros elucubrauit, sed etiam commentaria quædam in opera Aristotelis, insuper & scripsit de Trinitate, simulque citatum superius librum de Disciplina scholarium, ut ipse eodem in libro testatur in præfatione ad Marcianum his verbis: Licet duplici genere commentorum sim impeditus, non tamen omnino diuersorum, in quâdam Aristotelis, necnon aliorum philosophorum editiones; proprioque attenuatus studio, & inhumani Regis Gothorum cruciati corrosus, philosophico me præueniente consolatui, extremaque profundæ Trinitatis perspicatione permollitus.] hæc de se ipse: quibus plane intelligi potest, fuisse eius carcerem longioris temporis ac valde prolixum: cum tandem & eius quoque focer Symmachus itidem carceri mancipatur. Ostenditur hodie Ticini turris, in qua Boëtius est detentus in vinculis, olim quidem ob reos in ea detentos horribilis, obque facinora detestabilis; sed eius habitatione, sanguinisque aspersione reddita quouis triumphali phornice clarior, quouis gloriæ monumento celebrior, & quauis erecta solida mole diuturnior, & propugnaculo fortior, quam nec omnia diruens tempus inuadat vmquam & destruat.

Extat ipsa ante Boetij opera. INGENS MIRACVLVM IN BOETII NECS.

Sed quid admirandum acciderit post capitis obruncationem, ex Iulio Martiano audies, qui eius Vitam eruditè conscripsit. Qui enim peritia litterarum Dionysio magno illi Arcopagitæ Atheniensi iure fuit absque inuidia comparandus Boëtius, & illud à Deo accepit, ut & genere mortis, insuper & insignis operatione miraculi eidem fuerit exæquandus, id operante Dei summa potentia, qui est diues in omnibus qui inuocant eum. At quomodo id acciderit, illum audi, qui hæc ait: Ticini incolæ semper à maioribus traditum constanter asseuerant, Seuerinum, cum regius spiculator lætale vulnus intulisset, vtraque manu diuulsum caput sustinuisse: interrogatumque à quonam se percussum existimaret? ab impiis, respondisse: atque ita cum in vicinum templum venisset, & flexis genibus ante altare sacra percepisset, post paululum exspirasse. Extinctus diuinos honores, illos videlicet, qui sanctis martyribus exhiberi solent, à nostris consecutus est, quod pro Catholicis contra perfidiam Arij mortem sustinuerit. Sunt tamen qui scribant, ipsum antea Rauennam accersitum, Prætorioque Regis præpositum, mox cum aliquot Senatoribus occisum: quod Symmacho potius conuenire videtur.] hæc de Boëtij nece & eius cultu Martianus: de sepulchro autem ista subdit:

EPITAPHIA AD SEPVLCHRVM BOETII.

Maonia & Latia lingua clarissimus, & qui Consul eram, hic perij, missus in exilium.

Et quia mors rapuit, prohibitas me vexit ad auras:

En nunc fama viget maxima, viuit opus.] Circumfertur & aliud clogium, quo sepulchrum eius exornabatur, antequam illic à Luitprando Longobardorum Rege collocaretur. ipsum igitur, ne quid tibi demptum queraris, subiungimus:

Ecce Boethus adest in celo magnus, & omni

Perspectus mundo mirus habendus homo:

Qui Theodorico Regi delatus iniquo,

Ticini senium duxit in exilio.

In qua se maestum solans dedit vrbe libellum:

Post ictus gladio exiit è medio.] Habuit Boëtius plurimos laudatores, nec defunt qui præconia augeant, nec aliquando defuturi sunt: adeo vt de illo vaticinium impleatur: In memoria æterna erit iustus.] Sed ad Symmachum Boëtij focerum transeamus.

Psal. III.

Præcessisse quidem Boëtij necem, sicut & carcerem, ex iis quæ dicta sunt, possumus intelligere. Cum autem Boëtius esset in carcere, ad ipsum librum scripsit de Trinitate: ex cuius exordio, quanta præstaret idem Symmachus pietate, accipe ex verbis istis: Quocumque igitur à vobis deici oculos, partim ignaua segnities, partim callidus liuor occurrit: vt contume-

SYMMACHVS MAXIME PIVS ET DOCTVS.

A tumeliam videat diuinis tractatibus irrogare, qui talibus hominum monstris non agnoscenta hæc potius quam proculcanda proiecerim.] hæc Boëtius, alludens ad impios atque stolidos Gothos. Quam autem esset Symmachus sacris litteris institutus, ex eo quoque cognosco, dum ipsum in eodem commentario Boëtius appellat arbitrum suorum scriptorum, vbi ait: Vobis tamen illud etiam inspiciendum est, an ex beati Augustini scriptis semina rationum aliquos in nos venientia fructus intulerint.] hæc ipse: quibus & illud assequi potes, Boetium in sacris litteris S. Augustinum esse secutum. Porro quod ad Symmachum spectat, de quo semel narratio suscepta est, non Theologicis tantum facultatibus apprime imbutus fuit, sed omnium scientiarum doctrinam calluit. est locuples eorum testis Priscianus Cæsariensis, qui in libro, quem de Ponderibus scripsit, sic eum laudat, vt probitatis & omnium scientiarum attingisse verticem intelligere possis. Vixit enim his temporibus ipse Priscianus grammaticus, docens Constantinopoli, vt Cassiodorus & ipse horum temporum scriptor affirmat.

Cassiod. de Orthograph. c. 12. SYMMACHVS LAVDATVS A PRISCIANO

Sed hic ipsius Prisciani verba reddamus: cum enim ad eum librum de Ponderibus atque mensuris inscribit, ita exorditur: Omni te, Symmache, nobilitatis splendore celebratum, ac omni naturæ munere præstantem, omni virtutis luce fulgentem, studiis etiam optimarum artium disciplinarumque florentem, iustissimeque prosperæ fortunæ meritis vitæ probantem, fama quidem antea nobis absentem venerabilem faciebat: nunc autem præsentem veritas supergressa laudes prædicationis ostendit. Mediocritatis enim altissima, qua superbiæ calcas tumores, & pietatis ponderibus grauisissimis superas omnia, &c.] Sed audi Ennodium, dum recenset Urbis ciues clarissimos, quos & imitandos proponit: post enim Faustum & Auicenum, de Festo atque Symmacho his verbis agit: Festus & Symmachus omnium disciplinarum materia & constantes forma sapientiæ de Vrbe sacratissima non recedunt. In ipsis est nobilis curiæ principatus: quos vidisse, erudiri est. Non apud eos sermo de ludicris, nec pantomimorum vix cognoscenda commemoratio. Isti auram popularem per pudoris detrimenta non cupiunt, contenti rectis magis placere, quam plurimis. Sortiuntur de innocenti actione testimonium, &c.] extant plures eiusdem Ennodij epistolæ, in quibus Symmachum cum summa nobilitate & probitate, doctrina etiam coniuncta laudatur: sed & ipse Theodoricus Rex eius occisor eundem sua olim laudasse epistola reperitur.

Ennodij dictio.

In hunc igitur magnum antiquæ probitatis decus & ornamentum truculentus tyrannus violentas manus iniecit, venerandamque canitiem sanguine cruentauit. At etsi gladio necari, non tamen extingui potuit: cuius secti capitis vel sola memoria sub prægrandis piscis concussit, & timorem incussit, vt necem attulerit corpori, anima in ignem inextinguibilem condemnata. Hæc autem strictim complexa, quomodo se habuerint, paulo post dicturi sumus. agamus modo de creatione Felicis Papæ successoris Ioannis, vt singula singulis reddamus mensibus.

Apud Cassiod. lib. 4. epist. 51.

Cum igitur (vt dictum est) post ipsius Ioannis obitum sedes vacasset dies quinquaginta & octo, die vigesimaquarta Iulij electus est in locum eius Felix natione Samnita ex patre Castorio, cum adhuc superstes esset Theodoricus Rex ipsius Ioannis Papæ interfector. Cuius quidem rabies semel contra Ecclesiam Romanam concepta, nequaquam tanti Pontificis obitu finem inuenit: sed quod nullus vmquam Ethnicorum Principum ausus fuerat, iste meditatus, impleuit, nimirum vt captiuam duceret ipsam Romanam Ecclesiam, Apostolicæ sedis Episcopi electionem atque nominationem ipse sibi procaciter arrogans: vt autem suæ ipsius voluntati nulla esset occasio refragandi, quem in Romano clero probatissimum nouit virum Felicem, Romanum Pontificem nominauit. Fatale (si ita liceret dicere Christiano) quodammodo videri potuit, vt quem delegit Constantius Arianus Imperator, & quem Arianus pariter Princeps ad tantam dignitatem assumpsit, Felix vterque appellaretur. De arroganti autem à Theodorico Rege facta Romani Pontificis electione, accipe ex Athalarici Regis, qui hoc anno ipsi successit in regnum, epistola ad Senatum iam acquiescentem iniquæ conditioni, cui fuerat refragatus:

FELIX PAPA ELIGITVR A THEODORICO.

Apud Cassiod. lib. 8. epist. 15. ATHALARICVS AD SENATVM DE FACTA PER THEODORICVM ELECTIONE.

Senatui vrbis Romæ Athalaricus Rex. Gratissimo nostro profitemur animo, quod gloriosi domni aui nostri respondisti in Episcopatus electione iudicio. Oportebat enim arbitrio boni Principis obediri, qui sapienti de liberatione pertractans, quamuis in aliena religione, talem visus est Pontificem delegisse,

vt

ut nulli merito debeat displicere: ut agnoscat illum hoc optasse precipue, quatenus bonis sacerdotibus Ecclesiarum omnium religio pullularet. Receptis itaque virum & diuina gratia probabiliter institutum, & regali examinatione laudatum. Nullus adhuc pristina contentione teneatur. Pudorem non habet victi, cuius votum contigit à Principe superari. Ille quinimo suum efficit, qui eum sub puritate dilexerit. Nam quæ sit causa doloris, quando hoc & in isto reperit, quod alteri in partem ductus optauerit? Ciuica * sunt ista certamina, pugna sine ferro, rixa sine odio: clamoribus, non doloribus res ista peragitur. Nam et si persona sum mota sit: nihil tamen à fidelibus amittitur, cum optatum sacerdotium possidetur. Quapropter redeunte legato vestro illustri viro Publano, rationabile duximus, ad cœtum vestrum salutationis apices destinare. Magna enim iucunditate perfruimur, quoties cum nostris proceribus verba miscemus; & hoc quoque suauissimum vobis minime dubitamus, si quod illius fecistis imperio, nobis etiam cognoscitis esse gratiosum.] hætenus B Athalaricus ad Senatum.

* Cines

ELECTIO ROM. PONT. A THEODORICO VSYR. PATA.

Ex his etiam illud intelligi potest, toto illo quinquaginta & octo dierum interstitio celsantis sedis, altercatum de electione Summi Pontificis: & licet in alium conspirassent eligentium vota, tamen Theodorico tyranno eum non probante, sed diligente summæ probitatis virum Felicem, duram licet, eam coacti sunt conditionem subire. Accepisse tamen postea tanta præsumptio noscitur moderationem illam, ut ex pristino vsu clerus deligeret Romanum Pontificem, quem tamen Rex suo confirmaret assensu: quam quidem ab Arianis Italiæ Regibus vendicatum sibi tyrannicè auctoritatem, iis de medio sublatis, Orientalis orbis Imperatores sibi pariter arrogarunt, quod valde S. Gregorius ingemiscit. Hæc cum tam grandia sint, tamen ab Anastasio omnino sepulta silentio relicta sunt.

QUALIS ESSE VOLEANT OPPRESSORES ROM. ECCLESIAE.

Vidisti, lector, quinam auctor fuerit redigendi sub seruitute Romanam Ecclesiam, ut electioni vel nominationi Romani Pontificis immiscerent se Reges? non nisi scæuus barbarus, dirus tyrannus, & impius Arianus: quem Deus absque dilatione, dissimulatione, & qua frequentius uti solet cum peccatoribus, repentina immissa calitus vindicta prostrauit, & post acceleratum diuinum exitium ad inferos perpetuò relegauit. Talem qui æmulatur Principem, expectent pari cum eo sententia iudicari, nimirum ut dum inconcessa præsumunt iura Ecclesiæ inuadentes, & vitæ præsentis & æternæ dispendium sentiant, & regnum haud diu ad posteros propagent, sed exteris cedere cogantur inuiti: quo nihil iustus dici possit, ut à terrenis excidant, qui diuina temerariè tentant. Quomodo verò terribili atque tremendo Dei iudicio haud diu post hæc præsumpta, cum & recens adhuc esset memoria Symmachi Consularis occisi, ipse Theodoricus Rex improuisa fuerit morte subreptus, ex Procopio huius temporis scriptore audi:

* Prop. de bello Goth. lib. 1.

DE NECE BORTIAT. QUE SYMMACHI.

Annos itaque cum septem & triginta superuixisset, vitam finiuit.] & paulo post: Sed mortis illi hæc causa fuit. Symmachus, & huius gener Boëtius, à suis maioribus gentis nobilitate adepti, inter Romanos & Senatorios viros principes erant, & Consulatus vtrique dignitate perfuncti, philosophiæ supra ceteros & æquitati studuerunt, multique tam ciuium quam externorum inopiæ succurrendo salutari fuerunt. Hi postquam ad ingentem gloriam euasere, deterrimos quosque in sui inuidiam concitarunt. Nam his delatoribus Theodoricus Rex persuasus, Symmachum, Boëtiumque peninde ac res nouantes occidit, eorumque bona omnia publicauit. Sed paucis post diebus, cœnanti sibi cum miræ magnitudinis piscis ministri decoctum caput apposuissent, Symmachi nuper occisi caput illi est visum, præfixis & extantibus inferiore in labro dentibus, & toruè intuentibus oculis, furibunde sibi & acerbè comminari.

THEODORICI REGIS OBIVS.

Vnde monstri nouitate territus, membrisque præter modum tremebundus & rigens, in cubiculum statim citato gradu secessit: identidemque iubendo, togarum ut sibi vim magnam ingererent, lecto decubuit, & parumper quieuit. Elpidio deinde medico omnibus quemadmodum accidissent diligentius explicatis, in Symmachum, Boëtiumque à se scelus patratum deflebat: Quo denique deplorato, ex accepta calamitate dolore ingenti affectus, haud longè post moritur, cum primum id iniustitiæ & vltimum in suos idcirco exercuisset exemplum, quia non suo & pristino more diligenter peruestigata causa in tantos viros animaduertat.] hætenus Procopius. Refert ex parte huiusmodi horribilis visio facta Theodorico de capite Symmachi, ore, labiis, dentibus & oculis comminante, exemplum illud de eo quod euenit discumbenti pariter Balthasar Regi, cum ad visum digitorum scribentium in pariete idem eum apprehendit tremor, pauorque dissolut, licet dissimilis sit tectus

* D. m. 5.

A cutus interitus. Hæc autem tantum parum fideliter Iordanus Gothus Episcopus prætermisit, cum de eiusdem Theodorici obitu agit, quem senio confectum defunctum fuisse tradit: addit autem; testamento monuisse suos, ut Senatuum populumque Romanum amarent, Orientalisque colerent Imperatorem: insuper decretatum, quæ ipse furore percitus perpetrasset.

Sed quod ait Apostolus: Et post mortem iudicium] quodnam qualis id fuerit ostensum diuinitus, accipe à sancto Gregorio, dum in dialogis ait: Iulianus namque huius Romanæ Ecclesiæ, cui Deo auctore deseruio, secundus Defensor, qui ante septem ferme annos defunctus est, ad me adhuc in monasterio positum crebrò veniebat, & mecum alloqui de animæ vilitate consueuerat. Hic itaque mihi quadam die narrauit, dicens: Theodorici Regis temporibus pater foceri mei in Sicilia exactionem canonis egerat, & iam ad Italiam redibat: cuius nauis appulsa est ad insulam, quæ Lyparis appellatur. Et quia illic vir quidam solitarius magnæ virtutis habitabat, dum nauis armamenta repararent, visum est prædicto patri foceri mei ad eundem virum Dei pergere, seque eius orationibus commendare. Quos vir Domini cum vidisset, eis inter alia collocutus dixit: Scitis quia Rex Theodoricus mortuus est? Cui illi protinus responderunt: Absit. nos eum viuentem dimissimus, & nihil tale ad nos de eo nunc vsque perlatum est. Quibus Dei famulus addidit, dicens: Etiam, mortuus est: nam hesternò die hora nona inter Ioannem Papam & Symmachum Patricium discinctus & discalceatus & vinculis manibus deductus, in hanc vicinam Vulcani ollam iactatus est. Quod illi audientes, sollicitè conscripserunt diem; atque in Italiam reuersi, eodem die Theodoricum Regem inuenerunt fuisse mortuum, quo de eius exitu atque supplicio Dei famulo fuerat ostensum. Et quia Ioannem Papam affligendo in custodia Coccidit, Symmachumque Patricium ferro trucidauit, ab illis iuste in ignem missus apparuit, quos in hac vita iniuste iudicarat.] hæc Gregorius. Quod verò nulla de Boetio mentio sit, æquè existimare licet, eum ante vtrumque, Ioannem videlicet atque Symmachum, esse iustum occidi, ostensos verò in visu illos nouissime ab eo iniuste damnatos.

* Heb. 9. Greg. dialo. lib. 4. c. 30. VISIO DE THEODORICI ANIMA

Sed loci ipsius, in quem ipse iactatus per visum ostensus est, audi ex eiusdem Theodorici litteris naturæ miracula: cum enim ad insulam illam deportari mandat Iouinum Curialem homicidam, Vulcani ollam ita describit: Careat proinde patrio foro * cum exitiabili victoris incendio, ubi viscera terræ non deficiunt, cum tot sæculis iugiter consummantur. Flamma siquidem ista terrena, quæ alicuius corporis imminutione nutritur, si non absumit, extinguitur: ardet continuò inter vndas medias montis quantitas indefecta: nec imminuit quod resoluì posse sentitur. Scilicet quia naturæ inextricabilis potentia tantum crementi cautibus reponit, quantum illi vorax ignis ademerit. Nam quemadmodum fæxa incolumia permaneret, si semper ignis adunata decoqueret? Potentia siquidem diuina sic de contrariis rebus miraculum facit esse perpetuum, ut palam consumpta occultissimis instaurer augmentis, quæ vult temporibus stare diuturnis. Verum cum & alij montes motibus vaporatis exæstuent, nullus simili appellatione censetur æstimandus: quia grauius succenditur, qui Vulcani nomine nuncupatur. Mitratur ergo reus capitis in locum prædictum viuus: careat quo vitur mundo, de quo alterum crudeli fugauit exitio.] hæc Theodoricus, qui in homicidam à se ipso latam expertus est & ipse homicida sententiam.

* Apud Cas. sod. lib. 3. epist. 48. * solo DE VULCANI OLLA.

Quod autem ad diem obitus eius spectat, fuisse comperitur dies secunda Septembris, si credimus ipsi Anastasio, qui eum defunctum tradit post dies nonaginta octo ab obitu Ioannis Papæ, quem contigisse diximus vigesima septima mensis Maij. De annis verò quibus regnauit, corrigendus videtur locus Procopij, in quo anni triginta septem eius regno in Italia tribuuntur, cum à nece Odoacris non amplius quàm trigintatres annos numerari contingat absolutos, triginta verò quatuor inchoatos. Hic præter leges Romanorum Principum, quas seruari voluit, alias leges condidit, quæ extant capitibus centum quinquaginta distinctæ; quas etiam tam Romanis quàm barbaris voluit esse communes: habes eas apud Cassiodorum cufas. Ex eis aliquæ sunt quæ spectant ad Ecclesiasticum cultum, nempe de clericis ab intestato decedentibus, ut quibus legitima successio deest, succederet Ecclesia. Quomodo autem immunitatem ecclesiis conseruatam voluit, cum ad eas confugerent homines; extat & de his eiusdem Regis epistola apud Cassiodorum. Veruit & graui pœna, ne defunctorum corpora intra Urbem sepelirentur: vnde opus fuit, ut more maiorum sepelirentur Fideles in cœmeteriis extra Urbem positis. Paganos præterea sacrificantes, & alios magijs intendentes, capitali pœna statuit puniendos.

* Anast. de Rom. Pont. in Ioanne. DIES OBIVS THEODORICI ET ANNI REGNI EIVS.

* Theod. edit. c. 26. * Ibid. c. 70. * Ibid. c. 125. * Cassiod. Var. lib. 3. epist. 47. * edit. Theod. c. 111. * Ibid. c. 108.

Quod

THEODORICI CVRA IMPENSA IN PVBLICIS AEDIFICIIS.

Apud Cas. fod. Var. lib. 1. epist. 25. & lib. 4. epist. 30. Apud Cas. fod. Var. lib. 3. epist. 31.

Apud Cas. fod. lib. 3. epist. 9. Apud Cas. fod. Var. lib. 4. epist. 51.

Apud Cas. fod. lib. 1. epist. 10. DE ROMANIS CLOACIS. magna

Apud Cas. fod. lib. 3. epist. 53.

Apud Cas. fod. lib. 1. epist. 6.

Apud Cas. fod. lib. 3. epist. 19. 10. 19

Amalafuntha ATHALARICI REX ITALIAE.

Procop. de bello Goth. lib. 1.

EDVCATIO ATHALARICI PVERT.

Quod autem ad solitudinem ipsius erga publica aedificia pertinet, de his quae ipse vel A Romae noua construxit, vel antiqua reparauit, & quae restituit, deq; Vrbs mœnijs instauratis, custodiaque antiquae Vrbs faciei: est de his ipsius epistola ad Sabinianum, ubi ad finem haec habet: Quis enim dubitet fabricarum miracula, hac prouisione seruata, & pendentifaxo formatas cameras regularum tegmine custoditas? vt antiqui Principes nobis merito debeant suas laudes, quorum fabricis dedimus longissimam iuuentutem, vt pristina nouitate reluceant, quae iam fuerant vetustosa senectute fuscata. Extrat & de his epistola ad Senatum, ubi de formis aquarum laeis est querela, & de plumbo & aere ornatus causa publicis muris affixis hominum rapacitate sublatis. sunt haec eius verba: Es praeterea non minimum pondus, & quod facillimum direptioni est, mollissimum, plumbum de ornatumœnium referuntur esse sublata, quae auctores suos saculis consecrarunt, &c. Hinc aliquando existimatum, apparere hodie in amphitheatro & alijs publicis aedificijs inter petrarum B iuncturas celte excauata foramina, vt aere vel plumbum iisdem haerentia auferrentur: metallis namque exornatos fuisse in structura lapides, idem indicat alia epistola, ubi ait: Vt collapsis metallis obliterata facies reddatur iterum de arte pulcherrima. Sed de his diuersa sunt sententiae diuersorum. Quantus in his fuerit Theodoricus, in epistola quam dedit ad Patricium Symmachum, de quo nuper est actum, ostendit, cum eidem plurimum antequam laudato, & erga publica aedificia propensiore adhibita ab eo cura commendata, iniungit ei theatri Pompeij iam propè vetustate collabentis reparationem.

At non ea tantum quae super terram essent visui patentia aedificia, sarcienda & restauranda curauit, sed & quae subter terram essent cloacae publicae: quas adeo ipse admiratus est, cum de his scripsit ad Vrbs Praefectum Argolicum nomine verbis istis: Romanae cloacae tantum visentibus conferunt stuporem, vt aliarum ciuitatum possint miracula superare. Videas illic fluuios quasi montis concauis clausos per ingentia stagna decurrere: videas stru- C ctis nauibus per aquas rapidas cum minima sollicitudine nauigari, ne praecipitato torrente marina possint naufragia sustineri. Hinc Roma singularis, quanta in te sunt, potest colligi magnitudo. Quae enim vrbiū atdeat tuis culminibus contendere, quando nec ima tua possunt similitudinem reperire? haec de his ipse magnopere admiratus. certe quidem tales oportuit esse cloacarum amplissimos fornices, in quas praeter pluuias omnium ferme Thermarum aquae deriuantes in Tiberim confluiebant. Curauit praeterea Theodoricus, vt Romana suburbana essent irrigua. extrat de his epistola ad Apronianum.

Sed quae in Vrbe praestitit, in alijs quoque exhibuisse ciuitatibus, eius ad diuersos datae epistolae indicant. Rauennam verò potissimum, ubi degere consuevit, egregijs aedificijs illustrare curasse, certum est: erexisse enim illic forensē basilicam, ipsius ad Agapitum D epistola docet. Nobilia quaeque ex vetustis collapsisque aedificijs sublata matmora Rauennam transferri, magna licet impensa, conatum esse, ipsius scriptorum aequè monumenta testantur: ibique voluit in vase porphyretico sepeliri. Qui quidem tum his, tum alijs officijs de Vrbe ipsa & tota Italia bene meritis, inter magni nominis Principes fuerat collocandus, nisi cum Ariana haeresis infamasset, atque extrema crudelitas in probatissimorum Senatorum necem debacchata sceddasset. Quantae autem aestimationis fuerit olim etiam apud Romanum clerum, vel ex eo accipe argumentum, quod Romanae Ecclesiae diaconus Ennodius cum publica oratione laudauit: nam ipse in eo panegyrico ad eundem Theodoricum conuersus ait: Vide diuitias saeculi tui. Tunc vix fora habuere Praefectos; nunc Ecclesia dirigit laudatorem.] at de his satis.

Cum autem Theodoricus Rex absque prole mascula decessisset, Amalafuntha* filia pro E Athalarico suo filio annuū dumtaxat octauum agente regnum administrandum suscepit, qui natus est ipsi ex patre Eutharico cognomento Cillica, cui nupta fuit sub Consulatu Florentij & Anthemij, anno Domini quingentesimo decimoquinto, vt Cassiodorus in Chronico tradit. Porro de ipsa matre magni ingenij femina ista habet Procopius: Amalafuntha itaque, filij procuratione suscepta, regnum administrabat, prudentia & aequitate mirifica pollens, viridem praeferebat naturam: quippe quamdiu haec Imperio praefuit, Romanorum neminem vel corporis pena affecit, vel rerum iactura; quietiam nec Gothos ipsos, etsi lacessendi Romanos percupidos, his quoquo pacto iniuriam permittebat inferere: quin potius Symmachi & Boetij liberis paterna bona restituit. Animo praeterea destinarat, Romanorum ex institutis ac Principum more vitam de cetero vt filius duceret; iamque ad literarum ludum, hunc, vt ventitaret coegerat, tribus Gothorum è senioribus lectis, qui

A qui sapientia ceteris & humanitate praestarent, iussisque Athalarico continenter assistere, & vna victitare.

Sed Gothi haec minus placere*, vt qui subiectis inferre iniuriam cuperent, & per Athalaricum mallet more barbarico regi. Vnde cum mater semel delinquentem in cubiculo puerum, frenandi castigandiq; gratia, manu (vt assolet) percussisset: Gothi ad se venientem & lacrymabundum hunc conspicati, rem quidem permolestè tulerunt, & Amalafuntham licentiùs conuiciati, identidem affirmabant, peruelle hunc puerum, quamprimum perditum iri, vt mox ipsa alteri viro nubat, cum eoque Gothi & Italis simul imperitet. Conuentu itaque facto, & in vnum contractis qui pollerent facundia viris, aditaque Amalafuntha, acrius querebantur, nec rectè sibi Regem, nec decentiùs erudiri: siquidem litteras & seniorum instructiones longo interuallo à fortitudine & magnanimitate abesse; ex hisque B illum effeminari potius, & ad timiditatem traduci. Sed necessarium fore, qui res maximas sit audacter & strenuè aggressurus, ex hisq; gloriam habiturus non mediocrem, praceptoris vt sit formidine liber, & armis vt studeat. Illudq; sedulo dicere, neque Theodoricum ipsum, Gothorum liberos ad ludimagistros mittendos, quoquo pacto percensuisse; idque frequentius vsurpasse, haudquaquam eos, quos ferulæ timor iam inuasisset, gladios ac lanceas parui facturos. Vnde parfore ducebant, Amalafuntham vt minimè praeteriret, Theodoricum patrem, qui tantarum Rex sit vrbiū factus, & regnum susceperit, nulla ex parte contigisse litteras ipsas, nec auditu quidem vsipiam percepisse. Quocirca, Regina, inquit, pedagogos istos missos nunc facito, & Athalarico, qui secum viuant, coaevos dato, vt aetate vna & gloria prouehantur, proque lege barbarica ad virtutem & virilitatem impellant.

His auditis, Amalafuntha, etsi minus quae dicerentur, probaret, verita tamen barbarorum insidias, pra se quidem latitiam ferre, & voluptati sibi fuisse quae hi detulissent, C dissimulare: sed demum quaecumque à se barbari exegissent, permittit pro eorum arbitrio fieri. Senioribus itaque Athalaricum deserentibus, pueri quidam ad hunc conuenenerunt, vitæ comites in posterum affuturi haud dum puberes, nec multum Rege natu maiores.] haec de educatione Gothi Regis pueri Procopius: sed quam potiora fuerint Amalafunthae consilia, exitus declarauit, nosque suis locis pro temporis ratione dicemus.

Athalaricus igitur, siue potius qui pro ipso regnum administrabat, ad stabiliendum quod hereditarium dominium fuerat consecutus, ubi quem elegerat Theodoricus auus in sede Pontificia, accedente omnium consensu, tandem confirmatum vidit, ad continentium in firma fide Senatum populumque Romanum, ab eisdem fidelitatis (quod dicitur) iuramentum exegit. Extrat de his ipsius Athalarici Regis litterae ad Senatum, alia itidem ad populum datae, & ad alios Romanos per Italiam Dalmatiamque dispersos, quod & à Gothis praestitum tradit. Porro eisdem iurasse Theodoricum ipsi adhuc superstiti, eiusdem litterae significant, quas hoc anno statim post obitum aui in Regem electus dedit ad Gothos, quae sic se habent:

Vniuersis Gothi per Italiam constitutis Athalaricus Rex. Voluissimus quidem domni aui nostri longæuæ vitæ gaudia nunciare. Sed quoniam diligentibus dura conditione subtractus est; nos heredes regni sui, Deo sibi imperante, substituit, vt successione sanguinis sui beneficia vobis à se collata faceret esse perpetua: dum nos illa & augere & tueri cupimus, quae ab illo facta esse cognoscimus. Cuius ordinationi, adhuc eo superstitite, in regia ciuitate ita sacramenti interpositione cunctorum vota sociata sunt, vt E vnum crederes promittere, quod generalitas videbatur optare.

Hoc vos sequentes exemplum, pari deuotione peragite, ne quid à praesentibus minus fecisse videamini, à quibus creditur totum similiter posse compleri. Illum verò Comitem vobis fecimus iurata voce promittere, vt sicut nobis vestrum animum deuotissimè proditis, sic optata de nostris sensibus audiatis. Recipite itaque prosperum vobis semper nomen, Amalorum regalem profapiam, Baltheum germen, infantiam purpuratam: per quos, Deo iuuante, parentes nostri decenter euecti sunt, & inter tam prolixum ordinem Regum susceperunt semper augmenta. Credimus enim de Diuinitate propitia, quae maiores nostros dignanter adiuuit, nunc quoque gratiam suæ dignationis impendere, vt & nobis regnantibus bonarum rerum fructus dulcissimos afferatis, qui sub nostris parentibus copiosa virtutum laude floruitis.] hucusque epistola Athalarici ad suos Gothos. Sic vides eiusmodi iuramentum fuisse reciprocum, nempe vt iurarent Regi subditi fidelitatem; ipse verò subditis

*placere

GOTHI TV. MVLTVAN. TVR CON. TRA AMA. LAS VN. THAM.

AMALASVN. THA GO. THIS AC. QVIBSCIT.

Apud Cass. Var. lib. 8. epist. 2. 1. Apud Cassi. lib. 8. epist. 4.

Apud Cassi. lib. 8. epist. 3.

ATHALARI. CVS REX. SVOS GO. THOS AD. MONET.

^o Apud Cas-
siod. lib. 8.
epist. 1.

ditis iuraret, omne se eis exhibiturum studium & patrocinium : quod etiam in litteris ad A
Iustinianum Imperatorem significat.

^o Apud Cas-
siod. lib. 8.
epist. 8.
ATHALARI-
CI EPIS-
TOLARUM
AD VICTO-
RIN. EPISC.

Sed & Episcopos monuit, quorum orationibus suum stabiliri regnum, datis ad eos litte-
ris, exoptavit. extat ad Victorinum eo argumento scripta brevis epistola verbis istis^b :
Victorino venerabili Episcopo Athalaricus Rex.

De fide atque constantia tales sunt commonendæ personæ, quæ desiderijs humanis di-
versa sorte quatiuntur. Vos autem, quos sapientia firmos efficit, & mens religiosa consoli-
dat, ad provincialium potius conuenit adunationem animari: quia iustè debitor fiet alieni
arbitrij, qui à pluribus meretur audiri. Quapropter salutantes veneratione qua dignum est,
quod vobis quidè maiorem possit inducere, transitum gloriosæ memorie domni aui nostri
cum dolore maximo nunciamus : Sed inde potest tristitia vestra temperari, quia nos in sede
regni sui, Diuinitate propitia, collocauit : vt in totum desiderio vestro non videatur erep-
tus, qui vobis confurgit in successione reparatus. Fauete nunc orationibus sacris nostris li-
benter auspicijs, vt Rex cælestis humana nobis regna confirmet, gentes externas atterat,
peccata absoluat, consolidet & conferuet propitius, quod parentibus nostris dignatus est
preestare gloriosus. Quapropter sanctitas vestra provinciale cunctos admonet, vt inter se
concordiam habentes, regno nostro per omnia debeant esse purissimi. Cupimus enim in
subiectis fidem reperiri, quam larga possimus pietate munerari.] hæcenus ad Victorinum
Episcopum, qui cuiusnam Ecclesiæ Antistes fuerit, ignoratur.

^o Apud Cassi-
od. lib. 8. epist. 6.
^o Idem lib. 8.
epist. 7.

At non Italiæ tantum regnum firmari sibi rectèque disponi Athalaricus per suos studuit,
sed quæ possidebat in Gallijs aequè reddi sibi tuta per Liberium Patricium procurauit:
extat ad eum data epistola, qua ipsum admonuit, vt Gallos, petito ab eis iuramento,
contineret in fide. Sed ad ipsos etiam Gallos pariter eodem argumento epistolam dedit^d.
Quod verò ad Liberium Patricium spectat, eundem hunc cum illo esse existimo, qui pos-
tea exiit in Campania monasterium, cui præfecit S. Seruandum Abbatem, cuius est
mentio apud S. Gregorium in dialogis^e. Extant & ad eundem plures Ennodij epistolæ,
& inter alias illa, qua eius probitas plurimum commendatur, cuius est exordium: Datum
est mihi cælestis, & c.]

^o Procop. de
bello Goth.
lib. 1.

Quod autem attinet ad ea quæ in Gallia antea possederat Theodoricus: ipso mortuo, ita
transactum est inter Athalaricum atque Alaricum Gothorum Reges, vt Athalaricus possi-
deret quæ cis Rodanum essent loca, ille autem quæ trans Rodanum ciuitates extarent:
quod Procopius tradit^f. Alaricus autem & prouincias recepit, quas in Hispanijs Theodo-
ricus tamquam tutor & moderator administrandas acceperat. Hoc namque anno cepit
esse numerari ab Isidoro regnum Alarici in Hispania, satis patet, dum numerat ab Æra
D quingentesima sexagesima quarta, qui est hic ipse annus. Sed vbi ponitur annus Iustini de-
cimus quartus, manifestus deprehenditur error, vt loco XIII. ita sit restituendum, VIII.
quo notatur præfens annus, cum absoluitur octauus & incipit nonus Iustini Imperatoris. Ad
stabilimentum autem regni ipsius Athalarici illud addebatur, quod in Gallijs tum Burgun-
diones, tum Thuringios habuit fœderatos.

^o Hermino-
fridus, vel
Hermenefre-
dus.
^o Apud Cassi-
od. lib. 4. epist. 1.

Verum cum res omnes vbique Gothis pacatæ essent, nihilque mutatio ista attulisset no-
uitatis: Francorum Reges filij Clodouei perturbare aggressi sunt Gothorum socios Thu-
ringios atque Burgundiones. Turingiorum autem Rex Hermenefredus^g neptem Theodo-
rici Gothorum Regis defuncti acceperat in coniugè nomine Amalabergam, quam Amal-
bergam nominant. extat de his epistola^h Theodorici. De bello verò Francorum aduersus
eum opportunè dicturi sumus anno sequenti. Cum Alarico autem Rege in Hispania & E
Gallia regnante Franci aliquamdiu pacem habuere, eò quod fœdere nuptiarum pax inter
eos firmior stricta est, dum Childebertus Clodouei filius Francorum Rex eidem Regi
Alarico matrimonio iunxit sororem suam Crotildem. Quomodo verò occasione eiusdem
Crotildis partum est bellum inter Francos & Gothos, dicemus inferius suo loco: hic modò
agendum est de rebus gestis inter Burgundiones, & Francos.

^o Procop. de
bel. Goth. li. 1.
^o Greg. Tu-
ron. de gest.
Franc. lib. 3.
c. 6.
^o Sigebert. in
Christ. anno
515.

Post obitum Theodorici Italiæ Regis, Burgundiones, quos Getmanos vocat, subactos
à Francis, Procopius auctor estⁱ: id ipsum affirmat Gregorius Turonensis^j. Ex quibus redar-
guas recentiorum chronographum^k, qui necem Sigismundi Burgundionum Regis recenset
anno Domini quingentesimo decimo quinto. Regebant Burgundiones hoc tempore Si-
gismundus & Godomarus fratres aduersus quos bellum gessit Clodomerus filius Clo-
douei. Sed quæ his præmittat de Sigismundo filium necante Gregorius^l, audiamus:
Mortuo

^o Gregor. de
gest. Franc.
lib. 3. c. 5.

A Mortuo (inquit) Gundebaldo, regnum eius Sigismundus filius obtinuit, monasteriumque
Agaunense solerti cura cum domibus basilicisque ædificauit. Qui perdita priori coniuge filia
Theodorici Regis Italiæ, de qua filium habebat nomine Sigericum, aliam duxit vxorè, quæ
valide contra filium eius (sicut nouercarum mos est) malignari & scandalizari cœcepit. Vnde
factum est, vt vna solemnitatum die, cum puer super eam vestimenta matris agnosceret,
commotus felle diceret ad eam: Non enim eras digna vt hæc indumenta tua terga contin-
gerent, quæ dominae tuæ, id est matris meæ fuisse noscuntur. At illa furere succensa, instigat
verbis dolosis virum suum, dicens: Hic iniquus regnum tuum possidere desiderat, teque in-
terfecto, id vsque Italiam dilatare disponit: scilicet vt regnum, quod auius eius Theodori-
cus Italiæ tenuit, & iste possideat. Scit enim, quod te viuente, hæc non potest adimplere, &
nisi tu cadas, ille non surget.

B His & huiusmodi illè incitatus verbis, vxoris iniquæ consilio vtens, iniquus exciit par-
ricida: nam sopitum vino dormire post meridiè filium iubet: cui dormienti lorum sub collo
positum ac sub mento ligatum trahentibus ad se inuicè duobus pueris, suffocatus est. Quo
facto pater serò ià pœnitens, super cadauer exanime ruës, flere cœpit amarissimè. Ad quem
senex quidam sic dixisse fertur: Te, inquit, plange amodo, qui per consiliū nequam factus
es parricida sequistimus: nam hunc, qui innocens strangulatus^m est, necessarium non est plan-
gi. Nihilominus ille ad sanctos Agaunenses abiens, per multos dies in fletu & ieiunijs du-
rans, veniam precabatur, psallentium (hoc est, psalmodiam) ibi assiduum instituens, Lugdu-
noⁿ regressus est, vltione diuina de vestigio eum prosequente. Huius filiam Rex Theodo-
ricus filius Clodouei accepit.] hæc Gregorius, & alij recentiores persecuti res Francorum: ea-
dem habet idem Gregorius^o in libro quem scripsit de Gloria martyrum, additque eundem

C Sigismundum pœnitentem ab iisdem sanctis martyribus Agaunensibus enixis precibus ex-
petiisse, vt in hoc sæculo potius quàm in futuro pœnam daret pro admissio immani facinô-
re. Quomodo autem exauditus sit, ita narrat^p: nimirum Godomarum & Sigismundum
Burgundiæ Reges eosdemque germanos à Clodomero victos atque fugatos, captum verò
fuisse Sigismundum, dum ad saltus Agaunenses fugere nisus est, vnà cum filijs & vxore. Ne
autem occideretur ab eo, intercessisse pro ipso sanctum Auitum Abbatem Nutiacensem
egregiæ sanctitatis virum, sed nihil profecisse, idem Gregorius subdit his verbis:

Discedentibus his Regibus, Godomarum resumptis viribus, Burgundiones colligit, re-
gnumque recipit: cõtra quem Clodomerus iterum ire disponens, Sigismundum interficere
destinauit. cui à beato Auito Abbate Nutiacensi magno tunc temporis sacerdote dictum
est: Si, inquit, respiciens Deum, emendaueris consiliū tuum, vt hos homines interfici non
D patiaris, erit Deus tecum, & abiens victoriam obtinebis: si verò eos occideris, tu ipse in ma-
nus inimicorum traditus, simili forte peribis, fietque tibi, vxoriquè, & filijs tuis, quod feceris Si-
gismundo & coniugi ac liberis eius. Sed ille auscultare despiciens consiliū eius, ait: Stul-
tum enim consiliū esse puto, vt inimicis domi relictis, contra reliquos eam; eisque à tergo,
hoc à fronte surgente, inter duos hostium cuneos ruam: fatius enim & facilius victoria pa-
trabitur, si vnus ab alio separetur: quo interfecto, facile & alius morti poterit destinari. Sta-
timque interfecto Sigismundo cum vxore & filijs apud Columnam Aurelianensis vrbs vi-
cum, in puteum iactari præcipiens.] hæc de Regis necè ibi Gregorius, qui alibi tradit^q, Si-
gismundi corpus è puteo sublatum ad Agaunensè ab ipso erectum cœnobium fuisse dela-
tum, ibique miraculis claruisse. ait enim:

Postea verò captus Sigismundus ab Clodomero Rege cum filijs, interfectusque eius iussu,
E ad eundem locum, nempe Sgaunum, delatus, sepulturæ mandatus est. Quem in confor-
tium Sanctorum ascitum, ipsa res quæ geritur, manifestat. Nam si qui nunc frigiditici, qui
& quartanarij dici solent, in eius honore Missas deuotè celebrent, eiusque pro requie Deo of-
ferant oblationem, statim compressis tremoribus, restinctis febribus, sanitati pristinè restau-
rantur.] hæc Gregorius. Accidit autem, vt miraculorum frequentia ad Sigismundi sepul-
chrum iugiter demonstrata, tamquam Deo eius sanctitatem testante, idem in Ecclesiasticis
tabulis receptus fuerit anniuersaria vbique memoria celebrandus Kalendis Maij. Quo qui-
dem exemplo demonstratum est, quàm Deo grata & accepta sit post quodlibet immensum
patratum facinus pœnitentia; quamque præter hinc à Deo pœnam accipere delictorum,
quàm in futuro sæculo condemnari. Sed & quanto suo damno non audiant Principes fer-
uos Dei monitores, Clodomerus suo exemplo alijs demonstrauit; quod idem qui supra
Gregorius ita narrat^r:

Annal. Eccl. Tom. 7.

L

Clodome-

SIGISMUN-
DVS REX
FILIVS NE-
CAT.

* iugulatus
est

* Agauno
SIGISMUN-
DI POENI-
TENTIA.
* Gregor. de
Glor. mart.
c. 71.

* Gregor. de
Gest. Franc.
lib. 3. c. 5.

DE PRÆ-
DICTIONE
AVITI ABB-
Batis.

* Gregor. de
Glor. mart.
c. 75.

SIGISMUN-
DVS REX O-
CIDITVR
CVM SVIS.

* Gregor. de
Gest. Franc.
lib. 3. c. 6.

CHRISTI
526.FELICIS PAP.
I.IVSTINI IMP. 9.
ATHALARICI REG. I.

Clodomerus Burgundias petijt, vocans in suppetias Theodoricum Regem: ille autem A iniuriam ioceri sui Sigismundi vindicare volens, ire promisit. Cumq; apud Viforontiam locum vrbis Viennensis coniuncti fuissent, cum Godomaro Rege Burgundionum configunt. Cumq; Godomarus cum exercitu terga vertisset, & Clodomerus insequeretur, ac à suis non modico spatio elongatus esset: adsimilantes illi signum eius, dant ad eum voces dicentes: Huc, huc conuertere, tui enim sumus. At ille credens abiit, intruitq; in medium inimicorum suorum. Cuius amputatum caput & conto defixum eleuant in sublime: quod Franci cernentes, atque cognoscentes Clodomerum interfectum, reparatis viribus Godomarum fugant, Burgundiones opprimunt, patriamq; in suam redigunt potestatem.] hæc Gregorius, quæ hoc anno cepta, sequenti vel alio absoluta putantur. Agathias a res Francorum profecutus, aliqua à Latinis diuersa recenset.

CLODOMERUS OCCIDITUR.

Agath. hist. lib. 1.

DE RELIQUIIS AB INCENDIO SVBTRACTIS.
Gregor. de Glor. mart. c. 31.

Quæ autem post necem Clodomeri contigerunt memoria digna in eodem bello Francorum aduersus Burgundiones, Gregorius gloriam profecutus martyrum ex miraculis per ipsorum reliquias comparatis, cum agit de sancto Andrea Apostolo, ista addit: Tempore quo interfecto Clodomero Rege Francorum, se exercitus reparans, Burgundiam deuastabat: in quadam basilica reliquie iam dicti Apostoli cum Saturnini martyris tenebantur. Accensaque basilica, cum iam tignorū moles dirueret, pauperes ac senes, quos barbaries reliquerat, flebant, dicentes: Væ nobis, qui tantorum pignorum hodie carumus auxilio: nec nobis vltra spes presentis vitæ manebit, si hæc deperierint. His ita flentibus, nutu Dei adueniens Turonicus homo condolens his lamentis, & discens virtutem martyrum, non minus fide quam parma protectus per medias ingreditur flammæ; apprehensasque ab altari sanctas reliquias, nihil ab igne nocitus, extulit foras; sed continuo ita constrictus est, vt egressum in antea agere non valeret. Tunc indignum se iudicans, qui ea ferret, vnâ puellam paruulam impollutamque elegit è præda, cui capsulam ad collum posuit, & sic in patriam prosperè accessit.] hæc Gregorius de suo Turonensi magna erga Deum fide pollente. Sed & qua occasione in honorem earumdem reliquiarum est erecta basilica, ita declarat:

BASILICA AEDIFICATA RELIQUIIS.

Tunc collocatis in altari Nouiucensis ecclesiæ dictis reliquijs, vbi nulla adhuc Sanctorum pignora habebantur, annis singulis deuotissime eorum solemnia celebrabat. Cuius filius cum hæc post patris obitum non impleret, quod à patre scilicet iussum esset, vt ibi basilicam erigeret, febre quartana per annum integrum laborauit. Vouit vt nouam basilicam in eorum honorem construeret. Quo facto, amota febre, sanatus est.] hæc Gregorius de rebus patrijs: subiicit his alia; verum hæc satis sunt.

DE AVITO ABBATE.
Greg. Tur. de Gloria c. 69. f. 6. 99.

At redeamus ad Avitum Abbatem: quem cum non audierit Clodomerus, sua victoria D petijt, dum insequens fugientes hostes occidit. meminit eiusdem idem Gregorius in commentario de gloria confessorum conscripro, atq; post obitum miraculis clarum anniuersaria celebritate in Ecclesia cultum, sepultumque fuisse apud Aurelianensem urbem. Sed inuisamus iam res Orientis.

EPHRAEM COMES ORIENTIS ELIGITVR EPISCOP.

Isai. 3. Enag. lib. 4. c. 5.

Sophr. Præf. Spirit. c. 37.

Hoc anno Ecclesia Antiochena iam (vt vidimus) anno superiori destituta pastore, mærens ob ingentem acceptam ex terræmotu cladem, noui Episcopi electione respirat. Qui enim ad leuamen tantarum miseriarum illuc accesserat insignis pietate Ephræm Comes Orientis, Imperatoris voluntate eidem præficitur ciuitati Episcopus: cui aptè Propheticum illud dictum ab Antiochenis occinitur: Ruina hæc sub manu tua.] Agit de eius electione Euagrius, qui eum plurimum commendat. At quomodo eius electio, vt diuinitus inspirata, prædicta fuerit, & quæ antequam in Episcopum assumeretur, fieri contigerunt, audi Sophronium, qui hæc ait: Quidam Patrum enarrauit nobis de quodam Episcopo, quod relicto Episcopatu suo, profectus est ad sanctam ciuitatem, Antiochiam scilicet, quod (vt dicemus) Theopolis Dei ciuitas fuisse diuinitus appellata, ibique sumpto operarij habitu, ministraverit architectis. Eo verò tempore vir clemens & misericordiaz operibus deditus Ephræm Comes Orientis erat, ac per ipsum ædificia publica reparabantur: ciuitas enim terræmotu ceciderat.

VISIO OSTENSÆ EPHRAEM DE EPISCOPO OPERARIO.

Die autem quadam vidit per visionem Ephræm dormientem Episcopum, columnamq; ignis super eum ad cælum vsque pertingentem. Hoc autem cum non semel, nec bis, sed sæpius cerneret, obstupuit Ephræm (erat quippe visio illa terribilis & plena stuporis) cogitabatque apud semetipsum, quidnam hoc esset; neque agnoscebat quis esset ille mercenarius, videns illum coma neglecta, veste sordida, vili & abiecto habitu, & nimia exercitatio-

ne &

CHRISTI
526.FELICIS PAP.
I.IVSTINI IMP. 9.
ATHALARICI REG. I.

ne & continentia, iugisque laboris fatigatione afflictum & squalidum toto corporis cultu. Accersitum autem operarium eiusmodi Ephræm percontabatur, quisnam esset: cœpitque seorsum agere cum illo, quo vocaretur nomine, & cuius ciuitatis esset oriundus. Qui ait ad illum: Ego vnus pauperum istius ciuitatis sum: cumque non habeam vnde me ipsum sustentare valeam, cogor vt possim, & Deus de laboribus meis pascit me. Motus ergo diuinitus Ephræm, respondit illi, & ait: Crede mihi, non te dimittam, donec mihi de te omnia veraciter profecutus fueris.

Cum verò ita constringeretur, neque se vltius posset abscondere, dixit illi: Pollicere mihi, quia quamdiu fuero in vita hac, nemini dices quæ circa me sunt: & ego, suppresso tantum nomine, vera tibi de me annuntiabo. Iurauitque illi Comes, nulli se ea dicturum, quamdiu esset in vita. Tunc ait illi: Ego Episcopus sum, & propter Deum dimissi Episcopatum, & veni huc quasi ad ignotum locum: affligens autem carnem meam & operans, ex labore meo modicum panis mihi acquirō. Tu verò quantum potes, adijce ad eleemosynam: his enim diebus Deus promouebit te ad Apostolicum thronum huius ciuitatis, vt pascas populum suum, quem acquisiuit per proprium sanguinem Christus verus Deus noster. Vt igitur dixi, eleemosynis insilte, & pro resecta fide iugiter sta & decerta: talibus enim sacrificijs maxime delectatur Deus. Ista, vt prædixerat, contigerunt. Sanctusque Ephræm, his auditis, glorificauit Deum, dicens: Quantos habet occultos famulos & soli sibi cognitos Deus!] hæc auctor.

DEPOSITVS CARMEN- TARIVS EPISCOPIVS.

Creatus Episcopus Ephræm, quàm diligentissime præstitit quod monuerat sanctus Episcopus, ex vtroque munere sum mam sibi comparans claritudinem, ex eleemosynis videlicet & Catholice fidei defensione: vtroque enim cibo indigebant creditæ ipsi oues, quod ob terræmotus (vt vidimus) iacturam passi essent suorum bonorum quæ in ciuitate repositæ fuerant; & ob fidem Orthodoxam à prædecessoribus hæreticis Episcopis deprauatam, qui pura sinceraque fide eosdem pasceret magnopere opus erat. Quantum autem sollicitus fuerit pro restituenda firmandaque fide Catholica in Oriente labefactata & euersa, magno illo & summa admiratione digno declarauit exemplo: cum videlicet sciens apud Hierapolim Seuerianum hæreticum æmulum gloriæ magni illius Simeonis Stylitæ columnam conscendisse, illicque vitam ducere admirabilem, & ex ea quasi ex pulpito docere hæreses; illuc protinus conuolauit, vt tanto malo festinus occurreret. Quæ autem inter ipsum & Seuerianum Stylitem transacta sint, accipe ex his quæ apud Sophronium scripta leguntur his verbis:

Narrauit nobis quidam Patrum de sancto Ephræm Antiocheno Patriarcha, quod valde zelans fuit & feruens circa fidem. Cum enim audisset de Stylite illo qui erat in partibus Hierapolis, quod Seuerianæ esset hæreseos, abiit ad illum, vt impietatem amoueret ab eo. Cœpit ergo sanctus Ephræm corripere Stylitem, & orare vt accederet ad sanctum Apostolicum thronum, & communicaret sanctæ & Apostolicæ Ecclesiæ. Respondens verò Stylites ait: Ego Synodo profusus non communico, Chalcedonensi videlicet. Dicit ad eum sanctus Ephræm: Et quomodo vis vt curem te, & satisfaciam pro gratia Domini nostri Iesu Christi? Sancta Ecclesia libera est ab omni forde prauitatis hæreticæ. Dicit ad eum Stylites: Accendamus ignem, domine Patriarcha, & ingrediamur simul: & quem flamma non laeserit, ille Orthodoxus erit, illum sequi debemus. Hoc autem dixit, vt terreret Patriarcham. Respondit sanctus Ephræm Stylitæ: Oportebat quidem te, fili mi, tamquam patri obtemperare, nihilque à nobis amplius querere. Quoniam verò rem postulasti excedentem quidem vires infelicitatis meæ: confido tamen in miserationibus Filij Dei, quia tuæ salutis causa & hoc faciam. Tunc ait sanctus Ephræm astantibus omnibus: Benedictus Dominus, afferite huc ligna.

Sophr. Præf. Spirit. c. 36.

INGENS MIRACVLVM EPHRAEM EPISCOPI AN- TIOCHI.

Cum verò allata fuissent ligna, succendit illa Patriarcha ante columnam, dicitq; Stylitæ: Descende nunc, & iuxta decretum tuum ingrediamur ambo. Stupefactus ille ad Patriarcham constantiam, descendere noluit. Tunc dixit ad eum Patriarcha: Nōne tu hoc fieri petijsti? & quomodo id nunc facere non vis? Tunc exuens se qua indutus erat stola Patriarchali, cum accessisset prope ignem, orauit dicens: Domine Iesu Christe Deus noster, qui propter nos dignatus es de sancta Domina nostra Dei genitrice semperq; Virgine Maria incarnari & nasci, ostende nobis veritatem. Et completa oratione, iactauit stolam suam in medijs ignibus. Cum autem ignis quasi per tres horas durasset, lignaq; iam igne consumpta essent, tulerunt inde stolam integram, ita vt nulla ignis indicia in ea deprehēdi possent. Tunc

PROBATA VERIG- NEM CATHOLICAE FIDES.

CHRISTI
527.FELICIS PAP.
2.IVSTINIANI IMP. I.
ATHALARICI REG. 2.

Stylites videns quod factum fuerat, certior de veritate factus, anathematizauit Seucrum & eius hæresin; accedensque ad sanctam Catholicam Ecclesiam, de manibus sancti Episcopi communicauit & glorificauit Deum.] hucusque apud Sophronium.

CAUSA
TRAECH-
DENSTAN-
TI MIRA-
CVLLI.

Rem tantam plenus Deo sacerdos magna fiducia, fide potens, nihil dubitans est aggressus, quod necessitas id exigere videretur, cum ob susceptum ab hæretico illo sublimi vitæ genus ad perfidiam multitudo populi pellici facile posset, ignarum præsertim vulgus, dum non ex sacris litteris, quas ignorat, sed ex vitæ exemplo definire soleat Catholica dogmata. Ne igitur eius vita nocere simplicibus posset, magno miraculo magnum illud mirandumque ob oculos omnium propositum vitæ sublimis exemplum fuerat superandum: & quod tamquam idolum exaltatum videbatur adorandum, ostensione summæ Dei potentæ fuerat prosternendum. Sustulit igitur magnus Patriarcha Ephræm Excelsa, quod consuebat populus ad immolandum; ostendens planè illum verè colendum esse Deum in Israël, qui secundum Eliæ Prophetæ^a sententiam, exaudire rogantem per ignem ostensus esset; illamque esse verè Catholicam fidem, non quam sectaretur spurius Philisthæus, qui ex sublimis columnæ suppedaneo tanta sibi proceritate comparata, insultans agminibus Dei viuientis, ad singulare certamen summa iactantia Orthodoxorum Pontificem prouocarat: sed victus, ductus est in triumphum magna sua utilitate cæpius, cum solutus illis est, quibus fuerat impietatis arctioribus nodis adstrictus. Tales namque esse solent Ecclesiæ victoriæ diuinitus concessæ, vt cum vincente victus quoque triumphet. At de his fati.

3. Reg. 18.

IESV CHRISTI FELICIS PAP. IVSTINIANI IMP. I.
ANNVS ANNVS ATHALARICI REG. 2.
527. 2. C

IVSTINIANVS IMP.
CRELATVR.

Quingentesimus vigesimus septimus Christi annus Mauortij absque collega Consulatu in Fastis notatur: quo Iustinus morbo senioque grauatus Iustinianum delegit Imperij successorem. Qui enim summa æquitate atque religione Imperium ad nonum vsque annum administrarat, consulens futuris Reipublicæ commodis, de eligendo legitimo successore in Senatu egit: vbi rogatis singulorum sententijs, Senatores quem scirent esse in animo ipsius Imperatoris, cuique iam antea credidisset moderandas Imperij habenas, qui & esset illi ex sorore nepos, eundem ex Cæsare dicunt Augustum ipsis Kal. Aprilis. De anno Marcellinus Comes huius temporis scriptor fidem facit, vbi sub eodè huius anni Consulatu Mauortij hæc ait: Anno regni vrbs conditæ centesimo nonagesimo septimo Iustinus Imperator ex sorore sua nepotem, iam dudum à se Nobilissimum, nempe Cæsarem, designatum, regni quoque sui successorem designauit Kal. Aprilis: ipse verò quarto ab hoc mense è vita discessit, annis imperatis nouem, & mensibus duobus.] hæc Marcellinus, contententia in omnibus quæ ab eodem Iustiniano Imperatore scribuntur in edita à se constitutione Kal. Septembris anno vndecimo sui Imperij, post Cōsulatum Belisarij anno secundo, qui est annus Domini quingentesimus trigentesimus septimus: Cum enim ab eo ille annus ab ipsis Kal. Aprilis numerari incipit vndecimus sui Imperij; planè ab hoc anno numerare cœpisse, dicere necesse est. Sed quod de his certior reddaris, audi verba ipsius^b: Inchoetur (inquit) mox, auctore Deo, à præcedente prima indictione, ita quodammodo de eis scribentibus: Imperij Iustiniani sacratissimi Augusti anno vndecimo, & post Consulatum Belisarij clarissimi viri anno secundo, die ante tot^c & tot Kalendas. Sicque in omnibus nominentur Imperij anni & nostri.] & paulo post: Palam namque est, quia nunc quidem annum vndecimum nostri scribunt Imperij: inchoante verò Aprili mense, nempe sequentis anni, & prima die, in qua nos Deus Romanorum superposuit rebus, duodecimum annum scribent.] hæc ipse in dicta constitutione data (vt dictum est) anno vndecimo sui Imperij, mense Septembris, post Consulatum Belisarij anno secundo: vt de his nulla penitus dubitatio omni possit: testante etiam id sæpe Procopio, dum singulos annos Gothici belli numerat. In quam sententiam ceteri sine controuersia abeunt, vno excepto Alciato, qui etsi doctrina præstans, hic tamen (nisi sit mendum in numero) visus est errore lapsus, dum post annos duos, nempe Domini quingentesimo vndecimo, creationem Iustiniani contigisse tradit^e. Hæc de tempore fati.

IVSTINVS
OBITVS.

o Cōstit. No-
mul. 4. &
Auth. Coll. 5.
tit. 2.
* vel nono
Kal. Iunij

e Alciat. pa-
ver. lib. 6.
c. 14.

Quæ

CHRISTI
527.FELICIS PAP.
2.IVSTINIANI IMP. I.
ATHALARICI REG. 2.

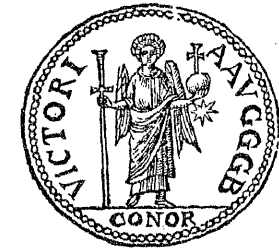
Quæ verò præcesserint, antequam ab auunculo Imperator decerneretur, à Zonara ita accipe^a: Cum autem (inquit) Principes Senatus aliquando Imperatorem orarent, vt Iustinianum collegam ascisceret: purpura prehensa, Vobis, inquit, optandum est, ne hanc iunior aliquis induat. At tum quidem preces eorum sic exclusit. Ipsi verò, paruo tempore interiecto, Nobilissimi titulum Iustiniano decreuerunt, & ab Imperatore impetrarunt, vt id decretum suis litteris comprobaret. Nec multo post in malam valetudinem incidit ex vlceris cruris: morboque in spe vitæ dubia inualecente, Patriarcha Epiphano & primoribus aduocatis, Iustinianum nepotem Imperatorem decernit, & suis manibus eius capiti diadema imponit. Cumque populus in equestre theatrum conuenuisset, Iustinianus coronatus ingreditur, & ab omnibus faustis acclamationibus acceptus in Regiam reuertitur, annos quadragintaquinque natus eo tempore. Statim autem eius vxor Theodora est Augusta appellata. Nec multum post Iustinus è viuis esse desijt, cum annos nouem & dies viginti regnasset.] hucusque Zonaras. His addit in Annalibus Cedrenus, ipsum, simulac Imperator creatus est, cuncta bona sua, quæ hætenus possedisset, ecclesijs donasse sanctorum Apostolorum, necnon sanctorum martyrum Sergij & Bacchi, quos colebat.

Zonar. An-
nal. tom. 3.

QUI IV-
STINIANVS
CVM CREA-
TVS EST
IMP.

De eiusmodi Iustiniani Imperatoris in Imperium prouectione extat numisma^a cufum, in quo ambo Imperatores expressi habentur, ijdemque diademate insigniti, & cum inscriptione trium Augustorum; per quos designari Iustinum, Iustinianum, atque etiam Theodoram, certum est.

C

Simulac autem Iustinianus creatus est Imperator, Agapetus diaconus ad eundem paræneticam scripsit epistolam, qua eum admonet, quomodo se gerere deberet in administratione Imperij: quod quidem dignum monumentum paucos ante annos è latebris erutum & è blattis & carie vindicatum, in lucemque Lugduni editum, hic tibi tamquam in arca publica perspicua omnibus, ne iterum pereat obliuione sepultum, collocandum putauimus. Quisnam autem fuerit Agapetus iste diaconus, in fine ipsius epistolæ differemus: eius verò titulus sic se habet:

EXPOSITIO CAPITVM ADMONITORIORVM,
edita ex tempore ab Agapeto diacono sanctissima Dei magna Ecclesia.
Quorum apex litterarius sic se habet:

Diuo & pietissimo Imperatori nostro Iustiniano, Agapetus minimus diaconus.

Honore quolibet sublimiorem cum habeas dignitatem, ô Imperator, honoras supra omnes qui hoc te dignatus est Deum: quoniam iuxta similitudinem cælestis regni, tradidit tibi sceptrum terrenæ potestatis, vt homines edoceres iusti custodiam, & eorum qui aduersus ipsum insaniant, insectareri latratum, tum ipsius obtemperans legibus, tum subditos tibi regens legitime.

EPISTOLA
PARAENETICA
AGAPETI AD IV-
STINIANUM
IMP.

Ceu gubernator vigilat perpetuo Imperatoris oculatissimus intellectus, continens tuto æquitatis clauos, atque expellens fortiter impetuosos iniquitatis fluctus, vt ne cymba mundanæ Reipublicæ illidatur fluctibus iniquitatis.

Diuinum documentum & potissimum nos homines, vt cognoscat se quisque, docemur. Qui enim se ipsum cognouit, cognoscat Deum: Deum verò qui cognouit, assimilabitur Deo: assimilabitur autem Deo, qui dignus factus Deo est: dignus denique fit Deo, qui

Annal. Eccl. Tom. 7.

L 3

nihil

CHRISTI
527.FELICIS PAP.
2.IVSTINIANI IMP. I.
ATHALARICI REG. 2.

nihil indignum patrat Deo, sed qui ut cogitat quæ ipsius sunt, ita tam loquitur quæ cogitat, A quam facit quæ loquitur.

Maiores nobilitate ne quis delicietur. Limum enim habent omnes generis auctorem, & qui purpura byssoq; turgent, & qui paupertate & aduersa valitudine affliguntur, tam qui diademate redimiti sunt, quam qui per cubacula excubant. Ne igitur lutulentum iactemus genus, sed morum integritate gloriemur.

Scito o pietatis diuinitus fabricatum specimen, quia quanto maioribus dignus habitus es, tribuente Deo, muneribus, tanto maioris retributionis ipsi debitor es. Ergo redde benefactori debitum gratitudinis, acceptanti debitum ut meritum, & beneficio beneficium rependenti. Ipse enim semper & beneficijs prior promeretur, & ut debitum beneficia repensat: gratitudinem autem exigit à nobis, non quæ verborum blandorum prolatione, sed quæ rerum piarum oblatione peragitur.

Nulla res adeo commendabilem reddit hominem, ut posse quidem quæ velit efficere, B semper humana & velle & agere. Quonia igitur à Deo tibi donata est facultas, qua indigebat propter nos bona tua voluntas: omnia & velis & agas, prout ei placet qui eam tibi dedit.

Terrenarum opum instabiles diuitiæ fluuiatiliū vndarum imitantur cursum. Modicum enim affluunt his qui habere se eas arbitrantur: mox verò refluentes, ad alios accedunt. Solus autem beneficentiæ thesaurus stabilis est possidentibus eum: bonarum enim actionum meritum ad auctores retorquetur.

Inaccessus nimirum existis hominibus propter celsitudinem huius quod hic deorsum est Imperij. Facilis item aditu sis indigentibus ob vim supernæ illius potestatis: atque aperias aures his qui à paupertate obsidentur, ut inuenias Dei auditum adaperum. Quales enim erga nostros fuerimus conseruos, talem circa nos reperiemus Dominum.

Solicitam Imperatoris animam speculi in modum abstergeri oportet, ut diuinis splendoribus semper coruscet, rerumq; distincta iudicia inde condiscat. Nihil enim adeo facit quæ peragenda sunt conspiceret, atque custodire eam perpetuo sinceram.

Sicuti sit apud nauigantes: cum nauta errat, modicum affert nauigantibus nocumentum; cum verò ipse gubernator, totius efficit nauigij perniciem: sic & in ciuitatibus, si quis ex subditis peccet, non tam Rempublicam, quam seipsum lædit: sin verò ipse Princeps, vniuersæ infert Reipublicæ detrimentum. Is igitur ut non exiguum redditurus rationem, si quid neglexerit eorum quæ facta opus sunt, cum exquisita diligentia & dicitur cuncta, & facitet.

Circulus quidam humanarum reuoluitur rerum, qui modò sic, modò aliter agit ipsas & circumfert: atque in his inæqualitas est, eo quòd nihil ex præsentibus in eodem statu maneat. Oportet igitur te, potentissime Imperator, in hac rerum versatili mutatione immutabilem habere pietatis cognitionem.

Auerfare adulatorum pellaces sermones, ut coruorum rapaces mores. Illi namque corporis effodiunt oculos, isti autem animæ hebetant cogitatus, cum non permittant perspicere rerum veritatem: vel enim commendant nonnumquam quæ reprehensione digna sunt, vel reprehendunt plerumque quæ omni laude sunt maiora: ut de duobus alterum ab ipsis commutatur, vel prauorum laus, vel contumeliosus bonorum contemptus.

Æqualem oportet semper esse Imperatoris animi: mutari enim pro rerum varietatibus, mentis instabilis argumentum efficitur. Firmiter autem bonis inherere, qua firmitate pium vestrum corroboratum & fixum est Imperium, & neque vsque ad insolentiam extolli, neque vsque ad animi consternationem deijci, in futa veluti basi stabilitorum est hominum, E inconcussamque habentium animam.

Si quis purgatam habet cogitationem de humana deceptione, perspicitque suæ naturæ vilitatem, breuitatemque, & caducam sortem præsentis vitæ, ac carni coniunctas, insitafque sordes, ad superbiam numquam illabetur præcipitium, quamuis in excelso dignitatis fastigio consistat.

Super omnia præclara quæ regnum habet, cultus diuini corona Regem exornat. Diuitiæ namque abeunt, & gloria transit: sed vitæ Deo placentis gloria immortalibus sæculis coextenditur, & trans obliuionis tenebras collocat possidentes.

Vehementer mihi videtur absurdissimum esse, quòd diuites & pauperes homines ex dissimilibus rebus detrimentum simile patiuntur. Illi namque satietate perumpuntur, hi verò fame pereunt. Item illi occupant vltimos mundi erminos, hi non habent vbi callosa pedum ve-

CHRISTI
527.FELICIS PAP.
2.IVSTINIANI IMP. I.
ATHALARICI REG. 2.

A dum vestigia stant. Vt igitur vtraque pars sanitatis fiant compotes, auferendo & diminuendo istos regere oportet, atque ad æqualitatem inæqualitas transferenda est.

Nostros temporibus ostensum est prosperæ vitæ tempus, quod prædixit quidam ex veteribus futurum, cum vel philosophi regnarent, vel Reges philosopharentur. Nam philosophando digni habiti regno estis, & regnando à philosophia non desciuitis. Si enim amare sapientiam, efficit philosophiam; principium autem sapientiæ, Dei est timor, quem in peccatoribus vestris iugiter habetis: clarum quàm verum sit quod à me dicitur.

Te re vera Regem assero, quippe qui & imperare ac dominari voluptatibus valeas, & sis corona castitatis reuinctus, & purpuram iustitiæ indutus. Alijs namque potestatibus mors ipsa succedit: huiusmodi verò regnum immortalem seruat perpetuitatem. Item aliæ hoc in sæculo soluuntur, hæc autem à perpetuo supplicio liberatur.

B Si honorem qui ab omnibus proficitur, perfrui vis, præsta te communem omnium benefactorem: nihil enim adeo attrahit ad benevolentiam, ut beneficij gratia, quæ datur indigentibus: quod enim ob merum præstatur obsequium, fucata est adulatio, ficti honoris titulo fallens eos qui ipsi animum aduertunt.

Venerandum iure est vestrum Imperium: quia hostibus quidem demonstrat potestatem, subditis verò exhibet humanitatem: & cum illos vincas armorum vi, inermi charitate vincitur à suis. Quantum enim feræ & ouis interstitium est, tantum esse inter eos discrimen putatur.

Essentia corporis æqualis est cuilibet homini Imperator, potestate autem dignitatis cunctorum præfidi Deo similis est. Non enim habet in terris se quemquam altiozem. Oportet igitur ipsum ut Deum non irasci, & ut mortalem non efferi. Nam et si effigie C diuina honoratus est, at pulueri tamen terreno connexus est: quo edocetur ut in omnes feruet æqualitatem.

Amplectere eos qui bonorum te consiliorum admonitum volunt, non eos qui adulari sæpenumero student. Illi enim quod expedit te vera perspiciunt: hi verò ad ea quæ placent potentibus respiciunt, corporumq; vmbra imitantes, singulis eorum dictis applaudunt.

Talem te præsta tuos erga famulos, qualem optas erga te Dominum esse: prout enim audimus, audiemur, & ut respicimus, respiciemur à diuino cunctaq; obruente aspectu. Priores igitur nos misericordiæ misericordiam conferamus, ut pari par recipiamus.

Sicut exquisita specula tales monstrant vultuum facies, qualia ipsa sunt archetypa, nitidas videlicet nitentium, tristes autem eorum qui sunt tristes: eodem pacto iustum Dei iudicium nostris actionibus assimilatur. Qualia enim sunt quæ à nobis præstantur, talia ipse D nobis par pari referens exhibet.

Consulta quæ agenda sunt, cunctanter: exequere autem quæ decreueris, maturè: quoniam periculosum est admodum inconsiderata in rebus temeritas. Si quis enim quæ ex inconsulta mente proueniunt mala conceperit animo, facile comperiet boni consilij commoda, ut qui sanitatis dotem post agrotationis experimentum persensit. Debes igitur, cordatissime Rex, tum consilio prudentiore, tum precibus ad Deum impensioribus exquirere diligenter, quæ mundo sunt profutura.

Optimè reges egregium tuum Imperium, si omnia des operam perspicere, nec negligere patiari quicquam. Neque enim paruum est in te, quod paruum esse apparet comparatione tuorum: quoniam vel exile Imperatoris verbum ingentem obtinet apud omnes vim.

Tibi ipsi custodiendi leges impone necessitatem, cum non habeas in terris qui te possit cogere. Sic enim tum legum præterferes cultum ipse, ante alios eas reuerendo tum subditis constabit, legum præuaricationem periculi non esse immunem.

Peccare, & non cohibere peccantes, iuxta æstima. Si quis enim in ciuitate vitam quidem ipse traducat iuste, toleret autem viuentes iniquè, focius malorum apud Deum iudicatur. Quòd si velis bifariam approbari, ut pulcherrima quæque gerentes honora, ita teterrima patrantibus succensc.

Expedire admodum arbitror, effugere prauorum contubernia. Qui enim cum hominibus improbis semper versatur, eum vel pati vel discere malum aliquid necesse est: qui verò vnà cum bonis degit, vel imitationem honestorum edocetur, vel diminutionem vitiorum condiscit.

Terrarum orbis à Deo cum concredidit tibi sit regnum, caue ne aliquo vtaris ex prauis ad rerum administrationes. Quæ enim illi perperam fecerint, eorum ratione reddet Deo, qui

CHRISTI
527.FELICIS PAP.
2.IVSTINIANI IMP. I.
ATHALARICI REG. 2.

qui peccandi facultatem ipsis indulserit. Magna igitur & diligenti cum perscrutatione magistratuum promotiones fiant oportet.

Æquale reor esse malum, & inimicorum excandescere flagitijs, & amicorum permulceri blanditijs. Oportet enim utrisque viriliter resistere, nec usquam à decore discedere, neque irrationabilem eorum malevolentiam vlciscendo, neque fictitiam horum benevolentiam remunerando.

Existima verissimos amicos, non qui laudent omnia quæ dicantur abs te, sed qui nihil non integro iudicio facere contendunt: sic ut gratulentur tibi, si bene; tristentur contra, si perperam dixeris, fecerisve. Hi enim re vera ab omni fraude abhorrentis amicitia præferunt insignia.

Ne mutet tibi magnanimam mentem terrenæ huius potestatis moles: sed ut fragilem fatoque obnoxium regens principatum, immutabilem habeto mentem in rebus mutabilibus, nimia neque lætitia sublimem te extollens, neque mæstitia vilescens.

Sicut aurum quamvis modò sic, modò aliter ab arte transfiguretur, atque ad varias ornamentorum species transformetur, permanet tamen id quod est, nec mutationem patitur: sic ipse quoque, inclytissime Rex, licet aliud ex alio per gradus obrinueris Imperium, pervenerisq; ad ipsum supremum honorem, idem tamen permanes non in eisdem rebus, immutabilem continens in officio animum.

Existima tunc demum te tutò regnare, cum volentibus imperas hominibus. Quod enim inuito animo subijcitur, seditionibus fluctuat, capta occasione: quod verò vinculis benevolentia regitur, stabilem feruat erga rectorem obedientiam.

Vt dominium Imperij facias decantabile, quantam habes aduersus subditos peccantes iram, tantam habendam esse tibi aduersus te ipsum peccantem censeo. Nemo enim valet tanta pollentem potestate corrigere, nisi ratio propria, quæ ex ipso peccante moveatur.

Magnam qui potestatem adeptus est, largitorem potestatis imiterur pro viribus. Si enim imaginem gestat omnium præsidis Dei, atque per ipsum continet rerum principatum: in eo maxime imitabitur Deum, ut non existimet quicquam misericordia pretiosius.

Super aurum & lapidem pretiosum beneficentia diuitias nobis veluti thesaurum recondamus. Illæ namque tum in præsentis vita oblectant spe futuræ fruitionis, tum in futura dulcedinem afferunt, experimento gustuq; speratæ beatitudinis: quæ verò nunc circa nos apparent, tamquam nihil ad nos pertinentia, ne nos allecent.

Da operam ut eos splendidioribus demerearis remunerationibus, qui cum benevolentia capefunt quæ mandantur abs te. Hoc enim pacto & bonorum augebis alacritatem, & malos docebis ut dediscant malitiam. Eisdem enim censeri dignos qui non eadem faciunt, nimis nefarium est.

Pretiosissimum omnium est Imperium: tunc verò vel maxime huiuscemodi est, cum hac qui circumdatus est potestate, non ad pertinacem & temerariam sævitiam propensus sit, sed ad æquitatem respiciat, inclementiam ut ferinam auersando, humanitatem ut Deo similem præferendo.

Æqua lance tam ad amicos quàm ad inimicos vergens, iudicandi munus obito, neque benevolis de te gratificans ob benevolentiam, neque malevolis resistens propter inimicitias. Quoniam eiusdem est absurditatis, & iniustum ut iustum probare, etsi sit amicus, & iniuriam iusto inferre, etsi sit inimicus: malum enim utrobique simile est, tametsi in contrarijs inueniatur.

Intenta mente auscultari debent rerum Iudices. Difficilis namque captus est iusti inuentio, facileque effugere solet non admodum attendentes. Quod si prætermissa dicentium eloquentia, dictorumq; neglecta verisimilitudine, ad penitissimam intentionum profunditatem penetraverint, sic demum haurient quod ab ipsis queritur, geminiq; infantes erunt delicti, neque ipsi honestum prodendo, neque alijs id ut committant concedendo.

Æqualia numero sideribus etsi habueris rectè facta, nõ tamen superabis Dei bonitatem. Quæcumque enim quispiam obtulerit Deo sua, ipsi offeret ex suis. Et sicut anteire nulli datur suam in Sole umbram, præuenientem semper, vel nimis properatè: ita insuperabilem Dei bonitatem nulli benefactis homines excedent.

Inexhaustæ sunt beneficentiæ opes. Nam largiendo acquiruntur, & dissipando colliguntur. Has tuo insitas animo habens, munificentissime Imperator, largire omnibus astatim

petentibus

CHRISTI
527.FELICIS PAP.
2.IVSTINIANI IMP. I.
ATHALARICI REG. 2.

A petentibus abs te. ἀποεργησῆς enim pro eis habebis remunerationes, cum tempus operam remunerandi venerit.

Nutu Dei regnum adeptus, imitate eum bonis operibus: quia inter eorum numerum natus es, beneficio qui afficere possunt, non qui affici postulant. paratæ enim rerum copiarum nullum impedimentum esse potest, quo minus conferantur in pauperes beneficia.

Sicut oculus innatus est corpori, ita Imperator mundo adaptatus est, à Deo datus pro administratione eorum quæ vsui sunt. Oportet igitur eum omnibus hominibus quasi proprijs membris prospicere, ut proficiant in bonis, ne malorum offensaculo illidantur.

Tutissimam arbitrare salutis tuæ custodiam, nulla quemquam ex subditis afficere iniuria: qui enim offendit neminem, suspectum habet neminem. Quod si nulla quemquam afficere iniuria tutelam conciliat, longè beneficijs collatis magis id præstabit: nam ut tutelam exhibet, ita charitatem non prodit.

Esto subditis, piensissime Imperator, & formidabilis ob excellentiam potestatis, & amabilis ob largitionem beneficentiæ: neque formidinem contemnens propter amorem, nec item amorem negligens ob formidinem, sed tam mansuetudinem præferens haud aspernabilem, quàm aspernabilem familiaritatem immitti severitate castigans.

Quæ subditis verbo quasi lege præscribis, hæc tu præueniens re ipsa præstes, ut verbis, quibus persuades, integra quoque vita adstipuletur. sic enim commendabile tuum asseuerabis Imperium, si & ratiocineris non sine opere, & opereris non sine ratione.

Eos plus amā, serenissime Imperator, accipere abs te beneficia qui supplicant, quàm tibi qui contendunt offerre munera. His enim debitor referendi gratiam efficeris: illi verò Deum dant tibi vadem, vendicantem sibi, pertinereque ad se putantem, quæcumque erga supplices contuleris, & remunerantem bonis retributionibus tuam tam piam, quàm perhumanam intentionem.

Solis profectò partes sunt, illustrare radijs Orbem: Principis verò virtus est, egenorum misereri. Porro illo clarior est Imperator qui pius est. Ille namque cedit succedenti nocti: hic autem rapacitati prauorum non concedit indulgetve quicquam, sed lumine veritatis iniquitatis occulta coarguit.

Priores quidem te Imperatores principatus adornavit: tu verò cum, præstantissime, illustriorem reddidisti, mansuetudine temperans diluensque potestatis molem, bonitateque vincens adeptum te formidinem. Quapropter tuæ serenitatis portum subeunt omnes qui misericordia indigent, fluctibusque paupertatis liberati, gratiarum actores hymnos ad te missitant.

D Quantum potestate ceteris antecellis, tatum factis etiam emicare ante alios enitere. Persuasissimum enim habe, eam abs te postulari honestorum operationem, quæ magnitudinivirium proportione respondeat. Ut igitur à Deo quasi per præconem victor declareris, corona iniuncti Imperij tuo capiti imposita, coronam etiam ex promerendis pauperibus acquirito.

Contemplator priusquam mandes quæ fieri velis: sic fiet, ut semper prudenter iubeas quæ fas est. Lubricum enim est instrumentum linguæ, maximumq; affert negligentibus periculum, quod si pium intellectum veluti musicum illi præfeceris, omnibus harmoniæ numeris concinnatum virtutis modulabitur melos.

Acutum quidem esse oportet omnem Principem, cum in alijs, tum vel maxime in afferendo de rebus difficillimis iudicio, lentum autem ad irascendum se præstare. Et quoniam omnimodiaræ absentia aspernabilis est; & irascatur mediocriter, & non irascatur: illud, ut prauorum impetum comprimat: hoc, ut propensiones bonorum peruestiget.

In exquisita, cui cordis curia diligenter perspicito conuersantium tecum mores, ut pernoscas adamussim, & quos charitas te colere compellit, & qui tibi per fraudem adulantur. plerique enim benevolentiam simulantes, magno credentibus detrimento sunt.

Sermonem cum audis iuuare valentem, ne auribus eum modò, verum opere etiam excipito: sic enim Imperatoris exornatur decoraturque dominium, cum vel ex se considerat quæ decent, vel ab alio reperta non despicit: sed tum discit sine verecundia, tum exequitur sine cunctatione.

Arx quidem inde populabilibus muris munita contemnit obsidentes se hostes: pium autem vestrum Imperium cum & liberalitate erga miseros veluti muro cinctum, & precum turribus corroboratum sit, iniunctum nulliq; hostium telis peruium sit, præclara & celebria contra eos erigens trophæa.

Vtere

CHRISTI
527.FELICIS PAP.
2.IUSTINIANI IMP. I.
ATHALARICI REG. 2.

Vtere vt oportet regno hoc inferiore, vt scala tibi fiat superioris claritatis. Qui enim A hanc rectè gubernant, illa quoque postmodum digni censentur: hanc autem rectè gubernant, qui paternam subditis ostendunt charitatem, & Principi debitum ab ipsis recipiunt timorem. Itaque minis quidem vitia compescunt: supplicij autem sensum ipsis nequam infligent.

Vestimentum non veterascens est beneficentiæ amictus, & incorrupta stola est charitas erga pauperes. Eum igitur oportet qui piè regnare vult, talium indumentorum pulchritudine animam exornare. Amoris enim in egenos qui indutus est purpuram, cælestis quoque regni compos efficitur.

Sceptrum Imperij cum à Deo susceperis, cogitato quibusnam modis placebis ei qui id tibi dedit, quoque omnibus hominibus ab eo sis prælatus, magis omnibus eum honestare festina. Porro id ipse honestamentum arbitratur maximum, si quasi ipsum, factos à se tuearis, B atque vt debiti exolutionem, benefaciendi munus adimpleas.

Recurrere ad supernum auxilium cum homo quibus debet salutem qui experat, tum ante omnes Imperator, vt pote qui pro omnibus sollicitus est: cum enim à Deo custodiatur, tam hostes generosa manu debellat, quam suos sedulo communit.

Deus nulla re indiget, Imperator solo Deo. Imitare igitur nullum indignum, petentibusque fac vberem misericordiæ copiam, non exacta & ad viuam refecante rem ratione impensarum tuarum erga famularum vtens, sed omnium de sustinenda vita petitionibus satisfaciens. Longè enim satius est, merito dignorum etiam indignis misereri, quam indignorum vitio dignos ijs defraudare quæ merentur.

Veniam cum delictorum tuorum petas, ipse quoque te offendentibus ignosce: quoniam C remissioni retribuitur remissio, nostræque cum conseruis nostris reconciliationi, Dei amicitia & familiaritas.

Qui inculpabiliter Principem agere studet, cum notas cauere debet quæ forinsecus inuuntur, tum se ipsum ante alios verecundari, vt & aperte delinquere abstineat propter alios, & à se ipso cohibeatur quo minus priuata seorsum flagitia committat. Si enim ex subditis sunt qui reuerentia digni habentur, multo magis ea dignus Imperator efficitur.

Priuari vitium esse assero, patrare praua, supplicioque digna: Principis verò culpam, non facere quæ honesta sunt, salutemque pariunt: neque enim malorum abstinentia iustificat potentem, sed bonorum editio coronat eundem. Ne igitur malitia dumtaxat abstinere cogiter, sed iustitiam etiam capeffere contendat.

Dignitatum splendores mors haud reformidat: omnibus enim voraces suos dentes infligit. Ergo ante illius ineluctabilem aduentum, opum copiam transportemus in caelum. D Nemo enim quæ colligit in mundo, illuc profectus abducit, sed omnibus in terra derelictis, nudus de vita sua reddit rationem.

Imperator vt est omnium dominus, ita cum omnibus Dei seruus existit. Tum igitur demum vocabitur dominus, cum ipse sibi dominari, nec illicitis voluptatibus famulari patitur: tum adiutricem piam rationem assumens, inuictam scilicet imperatricem animi perturbationum rationis expertum, indomitas cupiditates armatura castimoniam debellabit.

Quemadmodum vmbra corpora sectantur, sic animas flagitia comitantur, cuius effugie actiones exprimentia, ideo non datur in iudicio negare. Ipsa enim vniuscuiusque opera obtestabuntur, haud sanè vocem emittendo, sed talia prorsus sese repræsentando, qualia à nobis patrata sunt.

Nauis per mare comiteantis imitatur transitum, compendiosa præsentis vitæ conditio, E quæ sanè nos nauas fallens suos, & pedetentim cunctanti raptos cursu, tandem ad suum cuiusque exitum perducit. Si igitur hæc ita se habent, prætercurramus præcurrentia mundi negotia, adcurramusque his quæ ad sæcula sæculorum permanent.

Fastuosus & superciliosus homo ne vt taurus alticornis eleuetur, sed animaduertens carnis subsistentiam, sedare debet cordis elationem. Nam etsi factus est Princeps in terra, ne tamen ignoret sese ortum ex terra, cum ex puluere ad solium conscendere, atque in puluerem tandem descendere possit.

Studeto semper, inuictissime Imperator, & sicuti scalas qui scandere incipiunt, non prius desistunt ad superiora ferri, quam ad supremum perueniant gradum: ita tu quoque iugiter honestorum ascensum continuato. Sic fiet, vt cælestis quoque regni fructum aliquando percipias: quod vtinam & tibi tribuat & coniugi Christus Rex omnium, & qui regnat, & qui

CHRISTI
527.FELICIS PAP.
2.IUSTINIANI IMP. I.
ATHALARICI REG. 2.

A & qui regno subijciuntur, in sæcula.] hæcenus Agapeti saluberrima ad Iustinianum Imperatorem admonitio.

Quisquam autem iste fuerit Agapetus diaconus, diu multumque quæsitum est. Vixit his temporibus Agapetus diaconus S. R. E. qui nominatus cum alijs reperitur in Actis tertie Romanæ Synodi sub Symmacho Romano Pontifice, idemque creditus qui postea sub eodem Iustiniano Imperatore creatus est Romanus Pontifex, vir sanè doctrina atque pietate insignis, & apud eundem Iustinianum magnæ auctoritatis: vt planè ex his omnibus possit eiusmodi scriptio existimari dicti Agapeti fuisse. verum cum eadem Græcè scripra habeatur, & quidem Atticè atque admodum exultè loquentis, non Latinum, sed Græcum in omnibus auctore ostendit. Scimus his Iustiniani Augusti temporibus duos claruisse Constantinopoli Agapetos, eorumdemque esse sæpius mentionem in Actis Synodi Constantinopolitane sub Menna: verum quod ambo essent monasteriorum Archimandrita, iste autem, de quo est sermo, diaconus dicatur magnæ Ecclesiæ, alius diuersusque fuisse videretur ab illis, idemque primariæ Ecclesiæ diaconus: ita quidem eam fuisse appellatam, sanctam Magnam Ecclesiam, constitutiones quamplurimæ eiusdem Imperatoris significant. Hæc de auctore epistolæ dicta sunt: cui quamdiu idem Imperator aurem præbuit, iuste recteque in omnibus Imperium administravit: vbi verò deflexit, sibi, orbi que Romano ruinam parauit. Sed de his hæcenus.

Cum primum autem in Occidente cognitum est, Iustinianum Imperatorem creatum esse, mox qui Theodorico Regi successerat in Italia regnum Athalaricus, honorificam ad ipsum legationem decernit, duobus ad hoc muneris delectis legatis, quibus & has literas dedit: LEGATIO- NES AD IUSTINIANUM IMP. ^{Apud Casiod. lib. 3. epist. 12.}

Iuste possem reprehendi, clementissime Principum, si pacem vestram quærerem trepidè, quam parentes meos constat ardentius expetisse. Aut in qua parte dignus heres existarem, si auctoribus meis impar tanta gloria reperirer? Non hos maiorum purpuratus tantum ordo clarificat, non sic regia sella sublimat, quantum longè lateque potens gratia vestra nobilitat. Omnia enim regno nostro perfecte constare credimus, si hanc nobis minimè deesse sentimus. Sed vt pietatis vestrae præconiale est diligere, quorum patres contigit vos amasse. Nemo enim creditur impendisse veteribus puritatem innocuam, nisi qui eorum stirpem habere probatur acceptam. Claudantur odia cum sepultis: ira perire nouerit cum proteruis: gratia non debet occumbere cum dilectis, sed magis affectuosius tractandus est, qui ad regni causas innocens inuenitur. Perpendite quid à vobis mereatur successæ bonorum *.

Vos auum nostrum in vestra ciuitate celsis curulibus extulistis. Vos genitorem meum in D Italia palmata claritate decorastis, desiderio quoque concordia factus est per arma filius, qui vnus vobis penè videbatur æquæuus: hoc nomen adolescenti congruentius dabitur, * annis qualia nostris senioribus præstitistis. In parentis locum noster iam transire debet affectus, nam ex filio vestro genitus, naturæ legibus vobis non habetur extraneus. Atque ideo pacem non longinquus, sed proximus pero: quia tunc mihi dedistis gratiam nepotis, quando meo parenti adoptionis gaudia præstitistis. In roducamur in vestram mentem, qui adepti sumus regiam hereditatem. Illud est mihi supra dominatum, talem ac talem Rectorem habere propitium. Primordia itaque nostra solatia mereantur Principis longæui habere, pueritia tuitionem gratiæ consequatur: & non in totum à parentibus destituimur, qui tali protectione fulcimur. Sit vobis regnum nostrum gratiæ vinculis obligatum: Plus in illa parte regnabitis, vbi omnia charitate iubebitis.

E Quapropter ad serenitatem vestram illum & illum legatos nostros æstimauimus esse dirigendos, vt amicitiam nobis illis pactis, illis conditionibus concedatis, quas cum diuæ memoriæ domino auctore nostro inclytos decessores vestros constat habuisse. Aliquid forsitan & amplius mereor sinceritatis, cuius nec ætas videtur esse suspecta, nec generatio iam probatur extranea. Quædam verò per supra scriptos legatos nostros serenissimis sensibus verbo insinuanda commisimus, quæ clementiæ vestrae more ad effectum facite peruenire.] hæcenus Athalarici epistola ad Imperatorem.

Quinam autem fuerint duo hi legati Constantinopolim missi, licet eorum nomina in dicta epistola minimè inueniantur expressa, tamen ex alia Athalarici Regis epistola alter eorum ostendi videtur fuisse Arator magni nominis temporis huius orator, quem ad legationis honorificentissimæ functionem antea exornatum voluit egregia dignitate Comitum Domesticorum. Extat de his ipsius Regis epistola ^{Apud Casiod. lib. 8. epist. 12.}, qua eiusdem Aratoris in facultatibus rhetoricis

rhetoricis excellentia declaratur atque laudatur. Reperiuntur ad hunc ipsum Aratorem A complures epistolæ Ennodij Ticinensis & oratoriarum dictiones. Hunc eundem putamus Aratorem poetis quoque facultatibus præstantem, qui tandem cum relicta aula regia, se ministerio Ecclesiæ sub Vigilio Papa dicavit, creatus subdiaconus hæc scripsit in carmine ad Vigilium Romanum Pontificem:

Ecclesiam subeo, dimissa naufragus aula:

Perfida mundani de sero vela freti.

Transferor ad niueas Petri sine turbine caulas,

Et frvor optati iam statione soli.] hæc de Aratore altero legatorum:

quisnam autem ei collega accesserit, ignoratur.

Firmasse verò Iustinianum cum Athalarico Rege concordiam, satis potest intelligi, quòd dum vixit, numquam eidem negotium accessit. Magnam quidem consuetudinem & amicitiam usum intercessisse Iustiniano cum matre Athalarici Regis Amalafuntha, quæ scribit Procopius in eius obitu manifestant. Sed & cusa numismata ostendunt conciliatam fuisse pacem, sancitamque concordiam inter Athalaricum Regem atque Iustinianum Imperatorem: dum in vnius nummi altera parte Iustiniani Imperatoris nitet imago, in altera verò nomen inscribitur (vt vides) Athalarici Regis.

*Habet Romæ
Latus Pas-
qual. ANR.

PAX SANCTA ABSQVE PRAEIVDICIO CATHOLICAE FIDEI.

*Procop. de bello vand. lib. I.

*L. S. C. de sum. Trinit. diversa translatione.
DE FIDE CATHOLICA IUSTINIANI EDICTVM.

Quo planè symbolo, suscepisse etiam pueri Regis patrociniū Iustinianum Augustum, intelligere possumus; hæc omnia summa prudentia moderante ipsa Amalafuntha Athalarici Regis matre, quæ nouit Iustiniani animū officijs assiduè demerere. Porro Imperator ita pacem cum Ariano Rege tenuit, vt tamen Arianos in Oriente positos sæpe legibus exagitarit. nam audi Cedrenum: Cuiusque multos procerum labe Ariana vitiatos deprehenderet, bonis eorum publicandis, & supplicijs irrogandis, magnum alijs terrorem incussit, lege etiam lata, vt nemo nisi Orthodoxus Rempublicam gereret.] hæc ipse. At non Athalaricum tantum, sed Hildericum etiam Regem Vandalorum in Africa Iustinianum frequenti legatione conuenisse pro pace, & muneribus frequentasse, plurimumque coluisse, Procopius narrat. De legatione autem Francorum ad eundem Iustinianum missa agemus suo loco.

Sic igitur Deo benè disponente res Imperij, Iustinianus haud ingratus existens, quæ Deo grata esse sciret, explere curauit, nempe vt quæ essent Catholica religionis, optimè perferrentur; ita ratus omnia felicissimè cessura Imperatori, qui quæ Dei sunt, summo studio implere satageret. quamobrem ipso sui Imperij exordio de fide Catholica, quam profitebatur, promulgauit edictum: vt eo modo fides Catholica, quam ipse teneret, & æquè velleret ab omnibus custodiri, cunctis sibi subditis innotesceret: quod sic se habet:

Cum recta & inculcata religio, quam proficetur & prædicat sancta Dei Catholica & Apostolica Ecclesia nullo modo inuolutionem admittat: nos doctrinam sanctorum Apostolorum, & eorum qui post illos in sanctis Dei Ecclesijs versati sunt, sequentes, æquum esse existimauimus, notam & testatam omnibus spem quæ in nobis est relinquere, traditioni & confessioni sanctæ Dei & Catholicæ Ecclesiæ adherentes. Credentes enim in Patrem & Filium & Spiritum sanctum, vnam essentiam in tribus personis adoramus, vnam diuinitatem, vnam potentiam, Trinitatem consubstantialem. In extremis autem diebus confitemur vnigenitum Dei Filium ex Deo Deum, ante sæcula sine tempore ex Patre genitum, coæternum Patri, ex quo omnia & per quem omnia, descendisse de cælis, & incarnatum ex Spiritu sancto, & ex beata & gloriosa semper Virgine Maria hominem factum, & crucifixum,

A fixum, sepultum esse, & die tertio resurrexisse, vnius eiusdemque miracula, & passiones, quas sponte in carne sustinuit, agnoscentes. Non enim aliud Dei Verbum & alium Christum agnoscimur, sed vnum eundemque consubstantialem Patri secundum diuinitatem, eundemque consubstantialem nobis secundum humanitatem. Trinitas enim permansit Trinitas, etiam incarnato vno è Trinitate Dei verbo: neque verò quartæ personæ accessionem sancta Trinitas admittit.

Quæ cum ita se habeant, anathemate & execratione summa omnem hæresim condemnatum, tum verò vel maxime Nestorium *ἀνορθόδοξος*, id est, hominis cultorem & adoratorem, qui vnum Dominum nostrum Iesum Christum Filium Dei & Deum nostrum diuidit & distrahit, neque propriè & conuenienter veritati sanctam gloriosam semper Virginem Mariam Deiparam confitetur, sed alium quidem Dei Verbum ex Deo Patre appellat, alium autem eum qui natus sit ex sancta semper Virgine Maria, qui secundum gratiam & benevolentiam erga Deum Verbum, Deus factus est. Necnon amentem illum Eutycherem vanas quasdam opinioniones adducentem, & negantem ex sancta semper Virgine Deipara Maria veram incarnationem, hoc est salutem nostram, neque omnino consistentem consubstantialem Patri secundum diuinitatem, eundem consubstantialem nobis secundum humanitatem. Item Apollinarium illum *ψυχολόγος*, id est, humanam mentem Christo adimentem, qui affirmat Dominum nostrum Iesum Christum Filium Dei & Deum nostrum mentis humanæ expertem esse, & confusionem in humanitate Filij Dei introducit. Denique omnes eos, qui illorū opinionem secuti sunt, & adhuc sequendā putant. Quòd si post hanc nostram constitutionē, & plenissimam beatissimorum Episcoporum, qui in nostris regionibus constituti sunt, denunciationem, reperti fuerint contrariam opinionem sectantes; ne expectent, vt digni venia iudicentur: iubemus enim, vt homines huiusmodi tamquam conuicti & aperti hæretici iustæ & idoneæ animaduersioni subijciantur.] hæc tunc constitutio sine die & Consule, sed his ipsius Imperij primordijs datam esse, quæ dicturi sumus, indicare possunt: Contius etiam alia versione præsentis anno datam ponit.

Satis sit igitur cognouisse, eiusmodi pietatis fundamenta ad tantam molem, quam mente voluebat, erigendam, nouū Imperatorem sternere voluisse, & Imperij primitias his muneribus Domino consecrasset: quem constat aliàs pariter leges sanciuisse, quibus statum Republicæ, integra seruata iustitia, optimè disponderet, vt inter alias illam, qua iussit Episcopos præfectis prouinciarum Iudicibus præpositos esse, ne quid ab illis contra iustitiæ ordinē admitteretur. est autem eius sancti onis eiusmodi exordium: Ex quo nos Deus Romanorum præposuit Imperio, omne habemus studium, vniuersa agere ad vtilitatē subiectorum commissa nobis à Deo Republicæ.] & paulo post: Si verò dum aliquis adierit Iudicem prouinciæ, non inuenerit iustitiam: tunc iubemus eum adire suum sanctissimum Episcopum; & ipsum mittere ad clarissimū prouinciæ Iudicem, aut per se venire ad eum, & præparare eum, vt omnibus modis audiat interpellantem, & liberet eum cum omni iustitiâ secundum leges nostras, vt non cogatur peregrè de sua patria proficisci.

Si verò etiam sanctissimo Archiepiscopo compellente Iudicem cum iustitia determinare interpellantium causas, Iudex differat discernere negotium, & non seruet litigantibus iustitiam: iubemus sanctissimum ciuitatis illius Episcopum dare ad nos litteras ei qui nõ meruerit quod iustum est, insinuantes quia coactus ab eo Iudex distulit audire interpellatē, & iudicare inter eum, & qui ab eo conuentus est: Vt hoc cognoscentes nos, supplicia inferamus Iudici prouinciæ, qui interpellatus ab eo qui in iustitiam passus est, & coactus à sanctissimo Archiepiscopo, non iudicauerit quæ in dubitationem venerunt.] Subijcit ijs insuper, vt quotiescumque Iudex suspectus habetur, possit addi ad eam causam Episcopus, qui cum ipso causam definiat: sed etiam vt qui læsum se à Iudice queratur, interpellatus ab eo Episcopus causam illā iudicare possit, cuius si iustæ latæ sententiæ nõ steterit, nouissimis supplicijs affici Iudicem iussit. Sed & adiecit, vt si quis plus exegerit, quàm quæ legibus iustæ sunt sportulæ solui, de his Episcopi moneant Imperatorem. Qua etiam constitutione sanciuimus, ne monachi, clerici, vel Episcopi absque litteris Patriarchæ se conferant Constantino-polim. Hæc de his quibus voluit iustitiam factam rectam ab omnibus custodiri.

Magnam ex his de diuino patrociniō Iustinianus Imperator conciliauit sibi fiduciam, ratus nimirum propitium habiturum Deum, quem huiusmodi hostijs promereret. Nactus igitur in primis Iustini prædecessoris sanctis operibus pacatum Imperium, idemque securum ab Occidentalium Regum, qui pacem petierant, tumultibus atque molestijs, atque in

Iustinian. Nouel. 86. IUSTINIAN. EPISCOPOS PRÆFECIT IUDICIBVS CVSTODIBVS IUSTITIAR.

que insuper rebus iam quæ ad Catholicam fidem spectarent, antè compositis, diro sublato A ab Ecclesia schismate, quo ab Oriente Occidens diuisus erat: summa rerum potius, haud parua vel leuia meditatur: monarchiam enim concipit animo, liberationem Occidentalis Imperij occupati à barbaris mente versans. Adiecit verò ad diuinum auxilium promerendum ieiuniorum magnam austeritatem, & assiduas ad Deum preces, quibus diuinum sibi numen propitium redderet: magnam namque ex iis fiduciam comparasse, ipse ingenue profiteretur in constitutione edita de Proconsule Cappadociæ, vbi hæc inter alia: Sed & bonam spem habemus (quod Deus nobis annuat) vt & ceteras gentes, quas fo-

^{Novel. 30. in fine.}

^{Procop de edifice. iustini. Imp. lib. 1. IUSTINIANI I EIVNIA ET LABO- R ES.}

^{2. Cor. 12.}

^{QUIBUS CO- RUSINGEN- TES ADE- PTVS EST VICTORIAS IUSTINIAN-}

^{ap sal. 2.}

^{DE BELLO PERSICO VNCHOATO.}

^{Procop. de bel- lo Pers lib. 1.}

cordia sua Romani amiserunt, cum vtriusque Oceani terminos tenerent, iterum diuioni nostræ adiungamus: quas nos diuino freti auxilio ad meliorem statum redigere properamus: neque quicquam detrectamus eorum, quæ vel ad extremam pertingunt difficultatem, vigiliis simul & inediis, ceterisque laboribus iugiter pro subditis nostris, vltra quàm naturæ modus patitur, vtentes, &c.] Quæ autem eiusmodi essent inediae atque labores, qui naturæ modum superarent, accipe ex Procopio, cum de illis tantùm agit eius ieiuniis, quæ ab ipso Quadragesimæ tempore peragi consueuerunt: ait enim: Omnibus illis diebus qui Paschalem solemnitatem præcedunt, ieiunio addictus, duram quamdam vitam egit, nedum Regi alienam, sed neque priuato ciui aliquo modo acceptabilem. Per duos dies cibis abstinebat. Summo mane identidem è lecto surgens, Reipublicæ inuigilauit, cuius negotia verbo & opere pertrahans, matutinum & meridianum & non minus tempus nocturnum expendit. Nam in seram noctem lectum petens, mox surrexit, quasi plumarum pertæsus. Cibi appetens, vinum, panem, & id genus alia cibaria abesse voluit: brassicam solùm & agrestes herbas longo tempore sale & aceto maceratas edebat; in potu aqua erat sola: neque his ad saturitatem vtatur, sed petiturum cibum paulisper degustatum mox dimisit, non eo sumpto qui naturæ erat sitis.] hæc Procopius de laboribus & ieiuniis, quibus Imperatorem contraxisse agram valetudinem tradit. Sed planè accidit secundùm quod ait Apostolus: Cum infirmor, tunc potens sum.] Etenim eo modo debilitatus corpore, Persas, Gothos, Vuandalos, & alios barbaros superauit.

Sed quibus alijs pijs factis ad ardua petenda aperuerit sibi viam, vt ipsi vni licuerit quod nemini prædecessorum Imperatorum concessum fuerat, tum ex ipsiusmet Iustiniani scriptis, tum ex Procopio & alijs scriptoribus scies: nempe tanta promeruisse ex cultu sanctorum martyrum, veneratione eorumdem sacrarum reliquiarum, erectione nouarum ecclesiarum, veterum collabentium restitutione, hospitalium domorum edificatione, extirpatione hereticorum, inuiolabili iustitiæ obseruatione, prauorum proscriptione morum, propagatione verò virtutum, patrociniis bonorum, atque profligatione malorum: his quidem præuiis in bellis gerendis probè factorum cohortibus hostes vbique facile superauit, vt quæ singulis dicentur annis, perspicue demonstrabunt. Ita planè certa posteris cunctis relinquens impressa vestigia, quibus gressibus tenditur ad sublimia: Rursum verò que modo his destitutus auxiliariis copijs, lapsus, ad ima demersus, obrutus impietate perierit, magnam Principibus reliquit exemplum, quo timeant, cautioreque reddantur: vt planè illud Propheti- cum eisdem inclamare liceat: Et nunc Reges intelligite, erudi mini qui indicatis terram.] cum in vno Iustiniano vnicuique Principum, potissimum verò Imperatoribus sint exempla proposita de his quæ sectentur, vel fugiant, imitentur, vel caueant, non quidem ambiguis obscurisque signis, sed certis amplissimisque notis expressa.

His igitur iactis ad stabilitatem Imperij fundamentis, iam auspicaturus bellum Persi- cum, ex more legatos præmisit ad Regem Persarum Cabadem, ea petiturus quæ sibi iure debita esse constaret: quibus denegatis, Belisarium Ducem aduersus eos cum exercitu misit, cui inter alios Procopium consiliarium iunxit, eundem ipsum, qui præsens cuncta conspicatus, eadem scriptorum monumentis posteris commendauit. Tu si ea cupis singula noscere, habes quem legas auctorem: nobis hæc illa tantùm recensenda erunt, quæ ab instituto longius digredi minimè faciant: grato tamen accipies animo, si breuiore epistolæ vltro citroque datas inter Belisarium Romani Ducem exercitus, & Mirrhanem copiarum Persarum Præfectum antequam bellum inchoaretur, immo ante legatorum aduentum, cum ipse Dux Persarum in Romanorum ditionem exercitum immisisset, hæc ex ipso Procopio in medium adduxerimus. Scriptæ autem primo loco Belisarij ad Mirrhanem lit- teræ sic se habent:

Primum

A Primum quidem bonum esse pacem, apud omnes homines in confesso est, quibus pati- lulum rationis existit. Si quis autem ipsam turbare sit inuentus, malorum causa sibi ac proximis erit. Dux optimus idem profecto putandus, qui ex bello pacem disponere sit aptus: Tu verò, rebus in quiete constitutis, atque vtroque Rege concordiam exoptante, bellum absque vlla causa inferre decreuisti. Aderunt legati nostri propediem, qui si qua inter nos dissident, facile conciliabunt: nisi fortè ex hac interim tua expeditione graue aliquid oriatur, quod spem pacis nobis eripiat. Sed age istum celeriter domum reducito exercitum, nec maximis impedimento sis bonis, nec tuis (vt par est) grauium euentuum causa fueris.] hæc Belisarius ex diuina vtrique Scripturæ præscripto, quæ iubet, antequam cum hostibus con- grediendum sit, pacem eisdem offerre. Sed quæ corde tumens ad Belisarium responderit Mirrhanes Persarum exercitus ductor, accipe:

^{EPIST. BE- LISARII AD MIR- RHANEM.}

^{Deut. 20.}

^{MIRRHANES AD BE- LISARIUM.}

B Tuis literis permotus profecto obtemperassem, nisi Romæorum epistola fuisset, quibus promittere promptum est, promissis autem quamquam iuramento firmatis minime stare. Nos igitur vestræ occurrentes fallaciæ, ad arma cogimur venire. Vos ergo chari Romæi nihil in futurum aliud excogitate, quàm vobis cum Persis perpetuò bellandum. In hoc enim nos & consensere & mori simul oportet, donec re, non tantùm verbis in nos æqui fueritis.] hæc ipse, ad quem rursus ita Belisarius:

^{BE LISARI- VS RVSVM AD MIR- RHANEM.}

Non in omnes, optime Mirrhanes, iactantia vti oportet, neque proximos probris nullo modo ad rem pertinentibus semper incessere: præsertim cum Rufinum de eòcordia lega- tum iam iam asseueremus: tuq; breui videbis. Vobis nihilominus, si hostilia tan- dem cupitis, occurremus, auctore Deo, quem nobis propitium in periculo futurum, ac Romæorum quieti fauentem, iactantiaq; Persarum aduersum speramus. Et quando nobis ad pacem prouocantibus restitistis, acie decernere parati sumus, iusiurandum & conscripta fœdera violata in summis signis ad proelia suspendentes.] hucusque epistola Belisarij secundo data. Sed audi quid postremo ira exæstians barbarus ad eum rescripserit:

Neque nos absque dijs nostris in bella descendimus; quin ducibus ipsis comitati, con- tra vos venimus, quos spero cras ad urbem Darum Persas introducturos, vbi & balneum & prandium fac mihi intra mœnia pares.] hæc tunc nouus Rapsaces: quæ cuncta hæc oportuit descripsisse, quod quis intelligat, non inter homines dumtaxat, sed inter numina eiusmodi paratum esse conflictum, dum Dei Christianorum Belisarius niti se auxilio testaretur, Mirrhanes verò Persarum opem ostentaret deorum. In hoc laborandum semper prudentissimis Ducibus Christianorum exercituum, vt spem omnem in Deum conijciant, eam- demque veluti primarium vexillum ob oculos hostium ponant: in quod illi contume- liosi existentes, Dei vindictam in se concitatam excipiant, atque ita percant, vt semper contigisse liquet.

^{RVSVM MIRRHANES AD BE- LISARIUM.}

^{PERSAR A ROMANIS VICTI.}

At quæ sunt hæc secuta? quod videlicet semper accidit, vt aduersus superbos Deus ipse aduersarius pugnet. Inicum est certamen in Mesopotamia, quod exactè describitur à Procopio, in quo Dei virtus hostes opprimens manifestè cognita est, dum (quod accidit cum Theodosius Maior pugnavit aduersus Eugenium tyrannum) vi ventorum Persarum spicu- la ceteraque missilia in Romanos intorta præpedirentur, atque inefficacia penitus redde- rentur: contra verò validiori impetu Romanorum iacula vibrarentur, ex quibus ipsi aduer- sarij magnopere oppugnarentur, quibus hastis tantummodo reliquum pugnae conscien- dum fuit: sicque victi demum atque fugati sunt à Romanis victoria incruenta potitis Persæ; ad eò vt res Persarum in Mesopotamia penitus collapsæ sint. Rursum verò cum postea E in Armenia Maiori ab illis reparatum bellum fuit, itidem Persæ sunt victi, quando & Nar- ses Persa cum fratribus ad Romanos deficiens, benignè exceptus est, donatusque à Iustiniano Quæsturæ munere. hæc autem expeditio hoc anno à Iustiniano agitari cœpta, huc prosperum finem est consecuta quarto eius Imperij anno, vt idem Procopius testatur. Post- ea verò idem qui supra Mirrhanes Dux Persarum victus iterum apud Darum, ab ipso Ca- bade Rege Persarum maximas sustinuit pœnas, ornato in primis illo priuatus, quo crines redimitos auro & margaritis gestare solebat, qui honor apud Persas omnium maximus habebatur, quem à Rege quis consequi posset. Hunc tandem consecutus est finem ventosus homo, cum in dijs suis omnem fiduciam collocasset, & fastu erectus ad eò aspernatus esset Belisarium, qui fiduciam omnem spemque in ipsum verum Deum optimum maxi- mum posuisset; quo auspice, de victoribus hæc tunc hostibus victoriam in omnibus certaminibus feliciter reportauit.

Annal. Eccl. Tom. 7.

M 2

Quonans

CHRISTI
527.FELICIS PAP.
2.IUSTINIANI IMP. I.
ATHALARICI REG. 2.AVRO TE-
CTA CAME-
RA MAR-
TIRIS.

cipue, quod cum magnis virtutibus polleat, in periculosam tamen praesens vltor existit: nam A quicumque (vt assolet) occultum scelus admiserit, & data suspitione ad hoc perductus fuerit templum; aut statim quod admittit, virtute martyris perterritus confitetur; aut si periurauerit, protinus vltione diuina percellitur. Huius basilicæ cameram Iuliana quædam vrbs illius matrona auro purissimo texit hoc modo: Cum ad Imperatorem Iustinianum fama facultatis eius, multis narratibus, peruenisset: ad occursum illius properare celerius non tardauit, dicens: Latere te non puro, o venerabilis mater, qualiter à specie auri thesauri publici sunt exhausti, dum vos quietos esse volumus, dum patrias defendere studemus, dum gentes vobis placamus, dum solatia diuersorum dando conquiritimus. Ergo quia tibi potentia maiestatis diuinæ multum contulit auri: quæso vt nobis manum porrigas, atque aliquid pecuniæ commodes, vt scilicet, cum tributorum publicorum fuerit summa delata, quæ commodaueris reformentur; ac in postero laudis tuæ titulo B præcurrente, canatur, urbem Constantinopolitanam à Iuliana matrona fuisse pecunijs subleuatam.

IULIANA
EVSIT IM-
PERATO-
REM.

agnatum

At illa intelligens Imperatoris ingenium, sapienter obtegit quæ Deo deuouerat, dicens: Paruitas reddituum meorum tam de tributis, quam quod de fructibus speratur, per ipsas adhuc residet domos. Si ergo gloria vestra recipiendi spatium tribuit, cum collectum fuerit, omne conspectui vestro representabitur. Cumque oculis proprijs cuncta contemplati eritis, quæ placuerint & relinquitis & auferetis: erit mihi ratum*, quod voluntas cordis vestri censuerit. His ita delusus Imperator verbis, ad Palatium gaudens rediit, putans se hanc pecuniam iam in thesauris publicis retinere. At illa vocatis artificibus, quantum reperire auri in promptuarijs potuit, tradidit occulte, dicens: Ite, & factis iuxta mensuram tignorū tabulis, beati ex hoc Polycleti martyris cameram exornate, ne hæc auari Imperatoris manus attingat. Illi verò perfecta omnia quæ matrona præceperat, cameræ affixerunt, texeruntque ex auro mundissimo.

IUSTIN. DV-
CITYR IN
MARTYRIS
ÆDEM.

Quò opere explicito, vocat mulier Imperatorem, dicens: Paruitas pecuniolæ, quam coniungere potui, adest: veni ad contemplandam eam; & quod libuerit facito. Surrexit gauisus Imperator de folio, nihil percepturus ex auro. Pergit ad domum mulieris, putans se copiosos thesauros Palatio deportare. Cui cum mulier occursum humiliter reddidisset, inuitat in templum martyris ad orationem: erat enim proximum domui eius; & hæc quæ habere potuerat, loco illi delegauerat sancto. Apprehensa enim Imperator manu mulieris, eò quod esset senex, ingreditur ædem: prosternitur ad orationem, qua expleta, ait mulier: Suscipe, quæso cameram huius ædis, gloriosissime Auguste: & scito quia paupertas mea in hoc opere continetur. Tu verò quod volueris, exinde facito: D non aduersor.

DONATVS
ANNVLO
MATIMI
PRETII
IMP.

Ille autem suspiciens atque admirans, erubuit: & ne pudor eius manifestaretur, collaudans opus, & gratias agens, abscedere cœpit. Sed ne rediret vacuus à munere, extractum mulier annulum è digito, cuius gemmam vola concluserat, qui non amplius auri pondus quam vnus semiunciæ continebat, obtulit, dicens: Accipe, Imperator sacratissime, hoc munusculum de manu mea, quod supra pretium huius auri valere censetur. Erat enim in eo lapis Neronianus miræ viriditatis atque splendoris: qui cum fuisset ostensus, omne aurū quasi in viriditatem visum est conuersum à pulchritudine gemmæ: At ille accipiens, & iterum atque iterum gratias agens, & collaudans matronam, in Palatium est regressus. Vnde non est dubium, etiam in hac re martyris huius intercessisse virtutem, ne opes locis sanctis & pauperibus delegatæ, in illius transferrentur dominationem, cuius non fuerant studio con- E gregatæ.] hæcenus Gregorius de Iuliana: quæ cum in Miscella* dicatur fuisse consobrina Pompeij viri clarissimi, & Cyrillus in Saba dicat eundem Pompeium consobrimum fuisse Imperatoris: satis intelligere potes, vnde orta illi fuerit cum Imperatore ita agendi licentia, & Imperatori eandem ad eò honorificè pertractandi veneratio parta. Huius autem Iulianæ cognatam Pompeij vxorem, nomine Anastasiam, abdicato tandem saeculo post obitum viri sui, secessisse in Palaestinam, ibique in monte Oliueti vitam excoluisse monasticam, & egregia enituisse sanctitate, Cyrillus^b in Saba testatur, de ipsa adhuc supersistente mentionem obiter faciens. Sed quid de Iulianæ eunuchis post eius obitum ad sanctum Sabam migrantibus factum sit, audi eundem Cyrillum:

*Hist. Miscel.
lib. 15.
IULIANA
AFFINIS
IMPERA-
TORIS.^b Apud Sur.
die 5. Decemb.IULIANÆ
EUNUCHI
VITAM MO-
NASTICAM
CAPTANT.

Tum verò cum & quæ à me superius dicta est Iuliana è vita excessisset, eorum qui apud ipsam erant eunuchorum fidelissimi, qui iam longo antè tempore erant beate Sabæ amici & fami-

CHRISTI
527.FELICIS PAP.
2.IUSTINIANI IMP. I.
ATHALARICI REG. 2.

A & familiares, accedunt ad ipsum, afferentes cumulos pecuniæ, pro quibus nullam aliam petebant remunerationem, quàm solum vt referrentur in numerum suorum monachorum. Ille autem cum non posset suam legem soluere, neque eunuchorum & imberbium aliquem in suam Lauram admittere: cum multis admonitionibus & sermonibus apud eos esset vsus, & eos confirmasset ad futurum, ipsos emittit ab beato Theodosio. Illi verò paulo post Patriarcham conuenientes, petunt ab ipso quemdam locum, volentes in eo degere separatim, & sibi solis & Deo vacare. Ille autem cum Alexandro Eliæ monasteriorum Praefecto eos commendatos, apud ipsum aliquo breui tempore deposuisset, apud se consultabat, quem eis locum tribueret, & quemadmodum finem imponeret eorum voluntati. Interim verò pecunijs illectus Alexander, non stans pactis illis conuentis, quæ cum Eliâ inierat, diuidit eunuchis monasteria, cum ad ea nullum laborem nec operam prius B contulisset, quæ ille multis laboribus & sudoribus construxerat: à quibus vnum ex monasterijs in hodiernum vsque diem nominatum est Eunuchorum.] hæcenus Cyrillus de Iulianæ eunuchis saeculo se abdicantibus hoc anno post obitum clarissimæ dominæ, ex cuius liberalitate opulenti effecti, & pietatem edocti, opes ingentes partas amore caelestis patriæ contempserunt.

Ita se habentibus rebus Orientalis Imperij, Romana Ecclesia interea sub iugo barbarico laborabat: quo enim regni Athalarici bases ex foederibus cum Principibus istis firmatae satis stabilitæque esse visæ sunt, eò magis Gothorum creuit arrogantia, eo vsque progressa, vt iura Ecclesiarum inuaderet, ad eò vt clerici passim ad laicalia tribunalia traherentur. quod dedecus haud ferendum ratus qui Romanæ Ecclesiae Felix Pontifex praesidebat, vnâ cum Romano clero exposulauit de his vehementer apud ipsum Regem: qui vbi eos benignè audisset, humaniterque tractasset, ex ipsorum sententia sanctionem edidit, qua ad eò nefaria & inconcessa, temereque praesumpta fieri omnino vetuit. Ipsa autem ab eodem Athalarico constitutio eo argumento edita sic se habet ad clerum Romanum data^a:

ROMANA
ECCLESIA
RAT SVB
REGE BAR-
BARO.^a Apud Cast.
lib. 8. c. 24.

Clero Ecclesiae Romanae Athalaricus Rex.

Tanto Diuinitati plurima debemus, quanto à ceteris mortalibus maiora suscepimus: nam quid simile rependet Deo, qui potitur Imperio: Sed licet pro tanto munere nihil compensari possit idoneè: ipsi tamen gratia redditur, dum inseruiantibus honoratur. Itaque flebili aditione causamini, hoc fuisse longæ consuetudinis institutum, vt si quis sacrosanctæ Romanæ Ecclesiae seruientem aliqua crederet actione pulsandum, ad supradictæ ciuitatis Antistitem negotium suum dicturus occurreret, ne clerus vester forensibus litibus profanatus, negotijs potiùs secularibus occupetur: addentes, diaconum quoque vestrum ad contumeliam religionis tanta executionis acerbitate compulsum, vt Sais eum propriæ custodiæ crederet mancipandum: Presbyterum quineriam Romanæ Ecclesiae pro leuibus causis asseritis criminaliter impetitur. Quod nobis pro ingenua reuerentia, quam nostro debemus auctori, displicuisse profiteamur, vt qui pridem sacris meruerant inseruire ministerijs, conuentionibus irreuerenter nefarijs expositi iniurijs subiacerent. Sed aliorum plectenda subreptio nobis obtulit plenissimæ laudis euentum; vt causa contingerit praestandi, quæ nos caelestibus commendaret auxilijs.

ATHALARI-
CI CONSTI-
TUTIO PRO
ROM. CLERO.

Atque ideo considerantes Apostolicæ sedis honorem, & consulentes desiderijs supplicantium, praesenti auctoritate moderato ordine definimus, vt si quispiam ad Romanum clerum aliquem pertinentem in qualibet causa probabili crediderit actione pulsandum, ad beatissimi Papæ iudicium prius conueniat audiendus: vt aut ipse inter vtrosque more suæ sanctitatis agnoscat, aut causam deleget æquitatis studio terminandam. Et si fortè (quod credi nefas est) competens desiderium fuerit petitoris elusum: tunc ad secularia fora iurgaturus occurrat, quando suas petitiones probauerit à supradictæ sedis Praefule fuisse contemptas.

Quod si quis extiterit tam improbus litigator, atque omnium fuerit iudicio sacrilega mente damnatus, qui reuerentiam tantæ sedi exhibere contemnat, & aliquid de nostris assatibus crediderit promerendum: ante alicuius conuentionis effectum decem librarum auri dispendio feriatur; quæ à Palatinis sacrarum largitionum protinus exactæ, per manus saepe memorati Antistitis pauperibus erogentur: carensque impetratis, negotij quoque sui amissione mulsetur. Dignus est enim duplici poena percelli, qui & diuinam reuerentiam & nostra iussa temerari. Sed interim vos, quos iudicia nostra venerantur, Ecclesiasticis viuere institutis. Magnum scelus est crimen admittere, quos nec conuersationem

CHRISTI
527.

FELICIS PAP.
2.

IUSTINIANI IMP. I.
ATHALARICI REG. 2.

tionem decet habere saecularem. Professio vestra vita caelestis est. Nolite ad mortali-
um vota humilia & errores descendere. Mundani coercentur humano iure; vos sanctis
moribus obedite.] haecenus Athalarici constitutio, hominis licet Ariani; cuius com-
paratione si se ipsos meriantur Principes Nouatores, plane inferiores ipso quam longissime
inueniuntur.

DIONYSII
PASCHALIS
CYCLUS.
Cassiod. de
diuin. lect.
c. 13.

Ab hoc anno sub Consulatu Mauortij magnus ille Dionysius, cognomento licet Exi-
gitus, Paschalem Cyclum exorditus ad nonagintaquinque annorum curricula perduxit,
cuius fragmentum Marianus Scotus recitat in Chronico sub eodem Mauortij Consulatu.
At qualis quantusve vir iste fuerit, ex Cassiodoro * eius aequali sic ipsius verbis habeto: Ge-
nerat (inquit) etiam hodieque Catholica Ecclesia viros illustres, probabilius dogmatum
decore fulgentes. Fuit enim nostris temporibus & Dionysius monachus, Scythia natione,
sed moribus omnino Romanus, in vtraque lingua valde doctissimus, reddens actionibus B
suis, quam in libris Domini legerat, aequitatem. Qui scripturas diuinas tanta curiositate
discusserat atque intellexerat, vt vndecumque interrogatus fuisset, paratum haberet
competens sine aliqua dilatione responsum. Qui mecum dialecticam legit, & in exemplo
gloriosi magisterij plurimos annos vitam suam, Domino praestante, transegit. Pudet me de
conforte dicere, quod in me nequeo reperire. Fuit enim in illo cum sapientia magna simp-
licitas, cum doctrina humilitas, cum facundia loquendi parcitas: vt in nullo se vel ex-
tremis famulis anteferreret, cum dignus esset Regum sine dubitatione colloquijs. Interue-
niat pro nobis, qui nobiscum orare consueuerat: vt cuius hic sumus oratione suffulti, eius
nunc possimus meritis adiuuari. Qui petitus a Stephano Episcopo Salonitano, ex Graecis
exemplaribus canones Ecclesiasticos moribus suis, vt erat planus atque disertus, magnae
eloquentiae luce composuit, quos hodie vsu celeberrimo Ecclesia Romana complectitur. C
Hos etiam oportet vos assidue legere, ne videamini tam salutare Ecclesiasticas regulas cul-
pabiliter ignorare.

PERITIA
DIONYSII
AT QVB VIR-
TYTES.

Alia quoque multa ex Graeco translulit in Latinum, quae utilitati possunt Ecclesiae con-
uenire. Qui tanta Latinitatis & Graecitatis peritiaungebatur, vt quoscumque libros Grae-
cos in manibus acciperet, Latine sine offensione transcurreret, iterumque Latinos Attico
sermone legeret, vt crederes hoc esse conscriptum, quod os eius inoffensa velocitate fun-
debat. Longum est de illo viro cuncta retexere, qui inter alias virtutes hoc habuisse pro-
batur eximium, vt cum se totum Deo tradidisset, non aspernabatur saecularium conuersa-
tionibus interesse. Castus nimium, cum alienas quotidie videret vxores: mitis, cum ferè
gentium vesano turbine pulsaretur. Fundebat lacrymas motus compunctione, cum audi-
ret garrula verba laetitiae. Ieiunabat sine exprobratione prandentium, & ad eò conuiujs gra-
tanter intererat, vt inter corporales epulas exquisitis spirituales copias semper exhiberet. D
Quod si tamen aliquando comederet, paruo quidem cibo, sed tamen communibus ute-
batur. Vnde summum bonum aestimo patientiae, inter humanas esse delicias & abstinentiae
custodire mensuram.

DIONYSII
OBITU.

Sed vt bona mentis eius infucata laude referamus, erat totus Catholicus, totus paternis
regulis perseueranter addictus: & quicquid possunt legentes per diuersos quarere, in illius
scientia cognoscebatur posse fulgere. Cuius nomini aliqua prauis homines calumniosè ni-
tuntur ingerere, vnde sua videantur errata aliquatenus excusare. Sed ille iam saeculi peruer-
sitate derelicta, praestante Domino, in Ecclesiae pace sepultus, inter Dei famulos credendus
est habere consortium. Dicerem adhuc fortasse reliqua de sancto viro, quae nobis totius ver-
ritatis comprobatione comperta sunt: sed necesse est vt propositum nostrum potius exe-
quamur, ne cum sumus debitores alterius promissionis, aliud diu referre importuna loqua-
citate videamur.] haecenus de his Cassiodorus.

VIRI DO-
CTRINA
CELEBRES.

Praeter Dionysium laudat quoque idem Cassiodorus Graecarum rerum peritos, qui his
item temporibus inter illustres viros doctos floruerunt, Bellatorem presbyterum, Epipha-
nium, de quo superius dictum est, & Mutianum, quorum idem Cassiodorus opera est vsus.
De Bellatore saepe meminit in iisdem libris de Institutione diuinarum lectionum, complu-
ra ab eo è Graeco in Latinum translata, & alia in diuinis Scripturis elaborata, nempe de Ruth
& alijs Hebraeis feminis libros duos, in librum Sapientiae volumina octo, expositionem in li-
bros Machabaeorum. Quae autem per Epiphanium translata fuerint, idem meminit b, &
quae versa sint à Mutiano recenset c.

* Cassio. Inst.
diuin. lect.
c. 1. 5. 6.
b. lib. eod. lib.
c. 5. 8. 11. 17.

Sed ad Dionysium cunctis his celebriorem oratio reuocetur. Ipsi debemus, quod in
Cyclo

CHRISTI
527.

FELICIS PAP.
2.

IUSTINIANI IMP. I.
ATHALARICI REG. 2.

A Cyclo suo annos non per Olympiades, vel Consules, aut Indictiones, sed à Christi Domini
nostri incarnatione numerare coepit, vt Beda testatur his verbis a: Primi decennalis circu-
li cursu temporum ordo praefigitur, quem Graeci calculatores à Diocletiani Principis annis
obseruauerunt: sed Dionysius venerabilis Abbas Romanae vrbs, & vtriusque linguae, Grae-
ca videlicet & Latinae non ignobili praeditus scientia, Paschales scribens circulos, noluit eis
(sicut ipse testatur) memoriae impij persecutoris innectere, sed magis elegit ab incarna-
tione Domini nostri Iesu Christi tempora praenotare; quatenus exordium spei nostrae no-
tius nobis existeret, & causa reparationis humanae; id est, passio Redemptoris nostri eu-
dentius eluceret.] ita plane. Sed & Alexandrina Ecclesia vna cum vniuersa Aegypto detestata
chronologiam illam, quae ab impio & immani Christianorum hoste deducebatur,
illud praestitit; vt non à Diocletiano, sed à Martyrum tempore, qui sub Diocletiani persecu-
tione passi sunt, annorum computum deriuaret; qui haecenus apud eos vsus viget, vt vide-
re est in litteris Patriarchae Alexandrini in appendice tomi sexti nostrorum Annalium su-
perius recitatis.

ANNI A
CHRISTO
QUANDO
COEPTI
NUMERARI
a Beda de rep.
ratione c. 43.

Quod verò pertinet ad collectionem & translationem Graecorum canonum à Dionysio
factam: non id laboris idcirco ab ipso susceptum scias, quod Latina Ecclesia haecenus ca-
ruisset eisdem canonibus Latinitate donatis; sed quod siue vitio interpretis, siue librario-
rum incuria iisdem reperirentur valde mendosi: qua te permotus; in opus incubuit; vt ipse
testatur in epistola ad Stephanum Salonitanum Episcopum, cuius meminit Cassiodorus,
quam integram habet Creiconiana collectio: quod vnicum nobilissimi ingenij monumen-
tum hinc tibi reddendum putauimus; sic enim se habet:

DE COLLE-
CTIONE
DIONYSII.

Domino venerabili mihi, patri Stephano Episcopo Dionysius Exiguus in Domino
salutem.

Quamuis charissimus frater noster Laurentius assidua & familiari cohortatione parui-
tatem nostram regulas Ecclesiasticas de Graeco transferre impulerit, confusione credo pri-
scae translationis offensus: nihilominus tamen ingestum tuae beatitudinis consideratione
suscepi, cui Christus omnipotens Deus, solita populo pietate prospiciens, summi sacerdotis
contulit dignitatem; vt inter plurima virtutis ornamenta, quibus Ecclesiam Domini mo-
rum sanctitate condecoras, etiam sacratissima iura Pontificalibus per Dei gratiam digestis
conuentibus intemcrata conseruans, perfecto regimine clerum plebemque moderareris;
nullatenus nostri clerici more continentes, quo plenius consideramus recta nosse atque
perficere: sed diuino adiutus auxilio, quae fieri praecipis, ante perficies, vt efficacissimo Fide-
libus prois exemplo. Magna est siquidem iubentis auctoritas, eadem primitus iussa com-
plentis: quatenus Ecclesiastici ordinis disciplina inuiolabilis permanens, ad percipiendum
perenne praemium Christianis omnibus praestet accessum *, per quem & sancti Praefules pa-
ternis muniantur exemplis.

DIONYSII
PRAEFATIO
AD STEPHANUM
NUM.

In principio itaque canones, qui dicuntur Apostolorum, de Graeco translulimus: quibus
quia plurimi consensum non praebere facilem, hoc ipsum ignorare vestram nolimus san-
ctitatem: quamuis postea quaedam constituta Pontificum ex ipsis canonibus assumpta esse
videantur. Deinde regulas Nicenae Synodi, & deinceps omnium Conciliorum, siue quae
antea, seu quae postmodum facta sunt vsque ad Synodum centum quinquaginta Pontificum,
qui apud Constantinopolim conuenerunt, sub ordine numerorum, id est, à primo capitulo
vsque ad centesimum sexagesimum quintum, sicut habentur in Graeca auctoritate, digessi-
mus. Tum sancti Chalcedonenſis Concilij decreta subdentes, in his Graecorum canonum
finem esse declaramus.

ascensum

Ne quid praeterea notitiae vestrae credamur velle subtrahere, statuta quoque Sardicen-
sis Concilij, atque Africani, quae Latine sunt edita, suis à nobis numeris cernuntur esse di-
stineta. Vniuersarum verò definitionum titulos post hanc praefationem strictius ordinantes,
ea quae in singulis passim sunt promulgata Concilij, sub vno aspectu locauimus, vt ad in-
quisitionem cuiusque rei expensum aliquod atulisse videamur.] hucusque praefatur ad
Stephanum Salonitanum Episcopum Dionysius apud Cresconium, qui in sua collectione
eiusmodi Dionysij collectionem canonum tamquam rotam (secundum Ezechielis b visio-
nem) est in medio rotae complexus.

b Ezech. 2.

Subiecit verò his Cresconius eam, quam eodem ferme tempore Ferrandus Carthaginen-
sis Ecclesiae diaconus elaborauit, sed alio plane ordine, dum sub vnoquoque collegit capite,
& citando eos, non recitando, qui diuersorum Conciliorum de eadem re tractantes
reperirentur.

COLLECTIO
FERRANDI
DIACONI

reperientur canones collocavit, quod opus iure Cresconius Breuiarium appellandum A putavit. Sic igitur habes post primam illam mendis scatentem canonum veterem collectionem, in idem opus primum omnium laborasse Dionysium Exiguum, secundo loco Ferrandum Carthaginensem diaconum, postea Martinum Episcopum Bracharensem, vt suo tempore dicturi sumus, quarto vero loco Cresconium Episcopum Africanum, de quo ista in scripto codice, cuius est titulus, Concordia canonum^a, leguntur: Concordia Canonum à Cresconio Africano Episcopo digesta sub capitibus trecentis. Iste bella & victorias, quas Ioannes Patricius apud Africam de Sarracenis gessit, exametris versibus descripsit.] hæc ibi: ex quibus intelligi potest, quo tempore Cresconius vixerit, sed de his inferius dicendum, sicut & de pluribus alijs recentiorum canonum collectoribus: ad hæc autem occasione Dionysij Collectoris digressi sumus. Iam vero quas dignas Ecclesiasticis putamus Annalibus, Christianissimorum Francorum Regum res B prosequamur.

^aExant in no-
strabibliot.
tom 2. Con-
cord. can. pag.
174.

^aHermine-
frido
FRANCO-
RVM PV-
GNA AD-
VERSVS THY-
RINGIOS.
^bApud Cas-
siod. l. 4. c. 1.
^cGreg. Turon.
de Gest. Fran-
cor. lib. 3. c. 4.
^dGreg. de
Gest. Franc.
lib. 3. cap. 4.
^eApud Sur. tit.
3. tit. 8. l. 1. m. j.

FRIDVO
DEIRNTA
EXERCITVS
RVMENTA.

His temporibus Franci bella gesserunt aduersus Turingios, quorum Regi Hermene-
frido^a Theodoricus Italiæ Rex nuptui tradiderat neptem suam, vt docent datæ ab eo tunc litteræ^b ad eundem Regem. Mortuo enim Theodorico, cuius patrocinio fovebatur, Theodoricus Clodouei tertius & Clotarius quintus filij aduersus eum ducentes exercitum, eundem superatum occiderunt. Agit de his Gregorius^c, & alij recentiores. Iustè autem hæc passum esse Hermenefridum ob necem illatam ab eo Berthario germano suo, suasu Amalbergæ vxoris, idem Gregorius^d pluribus docet. Duxit vero ex præda potita captiuam Clotarius filiam Bertharij Regis fratris Hermenefridi, quam, cum ad annos nobiles peruenisset, sibi matrimonio iunxit. hæc est illa magna Radagundis celebris sanctitate Regina, de qua sæpius inferius dicendum erit.

Sed quid primum acciderit ipsi Clotario Regi, cum victor in regnum suum reuertetur, accipe ex Fortunato^e, vbi res sancti Medardi Nouiomenis Episcopi profecutus est: Rex postea Clotarius exercitum mouens, Somenam violenter transiit fluiuium, & vbique potuit deprædatus, adiacens omne deuastauit territorium: cum multa illa præda inter Nouiomum reuertebatur & Isaram. Verùm quia & Episcopum Viromandensem, & quæ sub illo degebat Ecclesia, deprædatus erat; diuinæ vltionis dignè & laudabiliter prædicandam non euasit sententiam. Parcens quippe Dominus & ipsi Clotario, & qui cum ipso huius erant participes criminis, equos tamen eorum & omnia vehicula, plaustra scilicet & alia quibus præda illa euehebatur, ad eò diuinitus afflixit, vt per omne triduum à loco illo nullo modo possent moueri.

Perficientes autem tantum hoc Dei miraculum, ad sanctum Dei sacerdotem Medardum, qui tunc temporis Salentiaci remorabatur, suppliciter confugiunt, ei que vniuersi deuotione, quæ deprædati fuerant, restituentes, cum ab eo super commissis absolutionem suscepissent, diuino illo vinculo resoluti, læti & alacres ad propria reuersi sunt. O mira & ineffabilis Dei clementia! Quos ipse Deus iudicij sui per triduum iustissima ligauerat condemnatione, sanctus confessor Medardus vno in momento indulta relaxauit absolutione. Verè lingua Petri, & qui ab eo suscipiunt clauis sunt regni celorum, quibus concessum est verè poenitentes tam potenter à nexibus absoluerè peccatorum.] hæc de his Fortunatus temporis huius scriptor.

^eApud Sur. die
13. Augusti.

Sed quæ idem auctor^f de regis puellæ Radegundis captiuitate, custodia & educatione scribat, breuiter hæc habeto: Beatissima igitur Radegundis natione barbara, de regione Thuringa, auo Rege Basino, patruo Hermenefrido, patre Rege Berthario, quo altitudinem sæculi tangit Regina de germine, celsa licet origine, multum celsior actione. Quæ cum suis parentibus breui commanens tempore, tempestate barbarica, Francorum victoria regione vastata, vice Israelitica exit & migrat è patria. Tunc inter victores, cuius esset præda regalis puella, fit contentio de captiua: & nisi reddita fuisset, transacto certamine, in se Reges arma mouissent. Quæ veniens in sortem præcelsi Regis Clotarij, in Viromandensem ducta, Atheias in villa regia nutriendi causa custodibus est deputata.

RADEGVNDIS CAPTI-
VARVITAE
INSITVTIO

Puella data laboribus qui conueniunt sexui, inter opera reliqua fit ex barbaris litterata, frequenter loquens cum paruulis, si conferret fors temporis, martyr fieri cupiens. Indicabat adolescens iam tunc merita senectutis, obtinens pro parte, quod petiit. Denique cum esset in pace florens Ecclesia, ipsa est à domesticis persecutiones perpessa: iam tunc id agens infantula, vt quicquid sibi remansisset in mensa, collectis alijs paruulis, lauans capita

A pita singulis, compositis sellulis, porrigens aquam manibus, ipsa inferebat, ipsa miscebat infantulis: hoc etiam præmeditans cum Samuele paruulo clerico, facta cruce lignea, præcedentem subsequens psallendo ad oratorium grauitate matura: simul paruuli properabant; ipsa autem cum sua veste pauimenta nitidans, circa altare verò cum facit ergo iacrem puluerem colligens, foris cum reuerentia recondebat potius, quam verrebat.] hæc de puellæ captiua dignis exordijs, præfagijs quidem eminentissimæ erigendæ sanctitatis perfectionis, cui tam grandia iacta fuerant fundamenta virtutum.

Quomodo verò Clotarius Rex Francorum eam sibi iunxerit matrimonio, ab eodem Fortunato sic accipe: Quam præparatis expensis cum voluisset Rex prædictus accipere, per berarcham ab Atheias nocte cum puellis elapsa est. Deinde Sueffionis cum eam direxisset, vt in Reginam eligeret, fugit, euitans pompam regalem, ne sæculo cresceret: sed cui debebatur, & humana gloria non mutatur. Nubit ergo terreno Principi, nec tamen separatur à celesti. At dum sibi accessit secularis potestas, n. agis quàm permitteret dignitas, se plus inclinavit voluntas, subdita semper Deo, sectans monita sacerdotum: plus participata Christo, quàm sociata coniugio. Illo verò sub tempore tentamus patefacere de multis pauca, quæ gesserit. Igitur iuncta Principi, timens ne à Deo degradasset, cum mundi gradu proficeret, se cum sua facultate cleemosynæ dedicauit. Nam cum sibi aliquid de tributis accideret, ex omnibus quæ venissent ad eam, antè dedit decimas, quàm recepit. Deinde quod supererant, in monasterijs dispensabat: & quò ire pede non poterat, misso munere circuibat. A cuius munificentiâ nec ipse se abscondere potuit eremita. Sic, ne premeretur à sarcina, quod acceperat erogabat. Apud quam nec egeni vox inaniter sonuit, nec ipsa surda præterijt; sæpe donans indumenta, credens sub corporis veste, Christi se membra tegere: hoc se reputans perdere, quicquid pauperibus non dedisset.] At de his, quod ad institutum pertinet, satis modò ista libasse; cum tamen duobus integris libris eximie eiusdem virtutes conscripserat habeantur. Quomodo verò à Rege dimissa monasticum arripuit institutum, suo loco dicturi sumus.

RADEGVNDIS IN VITTA IUNCTA
CLOTARIO.

Iam verò res Africæ inuisamus. Accidit interea, vt defuncto anno superiori Theodorico Rege Gothorum cuius timor coercebat alios Reges Occidentales, qui in eum essent infensum animo, Hildericus Rex Vuandalorum in Africa eiusdem Theodorici neptem Amalafriam nuptam Trasamundo Regi defuncto morte multarit. Cuius rei causa conflata sunt inimicitie inter ipsum & Athalaricum Regem Italiæ, cuius ad eum extat epistola^a, qua de nece Amalafriæ exostulat verbis istis:

AMALAFRI
DA MORI
COGITVR.

^aApud Cas-
siod. Var. l. 9.
epist. 1.

Hilderico Regi Vuandalorum Athalaricus Rex.

D Durissima nimis forte constringimur, vt quos antè dulces parentes diximus, nunc eis causas amarissimas imputemus, quas nemo potest relinquere, qui pietatis noscitur monumenta cogitare. Quis enim nesciat, diuæ recordationis Amalafriam, generis nostri decus egregium, violentum apud vos reperisse lucis occasum? & quam habuistis pridem dominam, passi non estis viuere nec priuatam. Hæc si contra fas parentelæ grauis esse videbatur: remitti ad nos debuit honorabilis, quàm magnis supplicationibus expetistis. Parricidij genus est, vt quam vobis fecerat affinem coniunctio Regis, nefandis ausibus in eius vos interitum misceretis. Quid tantum mali à suo coniuge relicta promeruit? Si successio debebatur alteri, numquid femina in eo ambitu potuit inueniri?

EPISTOLA
ATHALARI-
CI AD HIL-
DERICVM.

Mater quinimo haberi debuit, quæ vobis regna profudit. Nam & hoc nobilitati vestræ fuisset adiectum, si inter hanc diuorum stirpem retinuissetis Amali sanguinis puream dignitatem. Hoc Gothi nostri ad suum potius opprobrium intelligunt fuisse tentatum. Nam qui dominæ alienæ gentis intulit necem, omnino eius parentum visus est despexisse virtutem: quando nemo, quod rescandum credit, putat esse tentandum. Et morali ideo ratione commoti, per illum & illum legatos nostros verbis prius à vobis expetimus æquitatem, expectantes qualis excusatio tantis casibus afferatur. Nam etsi quodlibet negotium in tali persona fuisset enatum, nobis debuit intimari: vt & nostro iudicio periret, quæ se pessimis actibus miscuisset. Restat vt naturalis eius fingatur occasus. Impossibilia non dicimus: noua non quaerimus. Illum atque illum tradite, per quos facta res debeat elucere. Sit in eis totius causæ absoluta probatio. Sine bello, sine cade aut nos efficiat placatos, aut vos reddat obnoxios. Quod si creditis esse temnendum, nec vos ad rationabilia responsa componitis: conditione inditæ pacis absolui mur, qui læsi foederis vinculo non tenemur. Vindicet nunc superna maiestas scelus qualibet arte commissum,

CHRISTI
528.

FELICIS PAP.
3.

IUSTINIANI IMP. 2.
ATHALARICI REG. 3.

^a Genes. 4. missum, quæ ad se clamare fatetur ^a fraterni sanguinis cædem impiam.] hæc tamen Athalaricus ad Hildericum.

QVÆ IN
HILDERI-
CVM MOLI-
TVS SIT A-
THALARI-
CVS.
^b Procop. de
bello Vand.
lib. I.

Quæ autem hæc secuta sint, licet nemo describat, conijci tamen facile potest, eundem Athalaricum excitasse aduersus Hildericum Regē Gilimerem regis stirpis sobolem, Genzonis filium, de quo superius: qui post annos duos eundem Hildericum regno spoliavit, & arctæ custodiæ tradidit, ut suo loco dicemus. Egisse autē dolo potius Athalaricum, quam bello aduersus Hildericum, illud facile persuadet, quod cum (ut testatur Procopius ^b) esset ille Iustiniano Imperatori amicitia coniunctissimus; eundem bello lacerare periculosum admodum videretur. Sed ad res gestas anni sequentis progrediamur.

I E S V C H R I S T I F E L I G I S P A P . I U S T I N I A N I I M P . 2 .
A N N V S A N N V S A T H A L A R I C I R E G . 3 . B
528. 3.

CVR IUSTI-
NIANVS
DE REBVS
ECCLESIA-
STICIS LE-
GES SAN-
CIVIT.

Sequitur ordine temporum quingentesimus vigesimoseptimus Christi annus, in Fastis notatus Consulatu Iustiniani secundo absque collega: quo idem Imperator sacris sanctionibus tum fidem Catholicam, tum reliquum optimum Ecclesiarum atque Reipublicæ statum munire solidareque studuit. Quod igitur frequentissimæ sint leges de rebus sacris Ecclesiasticisque personis ab eodem Imperatore sancitæ; non immerito à compluribus arguitur, quasi rerum diuinarum inuasor, dum diuinis se miscuit, qui humanis tantum præfectus esset rebus: cum nec Ethnicus Imperatores id præsumpserint, nisi creati primum Põtifices Maximi. Verum ad eius excusationem multa sunt quæ possint afferri: atque primum illud accipe de his consilium eius. Quod enim ipse vidisset, plurimisque exemplis patefactum intellexisset, nullam esse Ecclesiasticorum canonum obseruationem, cum imperassent Principes fidei Catholicæ minimè studiosi, immo perduelles, ut fuerat Zenon, Basiliscus, & Anastasius, sed hæreticorum arbitrio cuncta esse permissa misceri atque confundi: sed & euenisset interdum (immo sæpius contigisset) ut Constantinopolitanæ Ecclesiæ hæretici Antistites præficerent, penes quos nulla penitus esset canonum ratio, sed studium tantum priuatæ fortunæ: Hæc, inquam, ipse considerans, illud sibi arrogandum putauit (quod aliàs inconcessum videri posset) ut plures de rebus & personis Ecclesiasticis ederet sanctiones, quibus coerceri possent infrenes hæretici, & petulantes schismatici cohiberi, atque soluti disciplina restringi; probè sciens, iustis non esse positam legem, sed præuaricatoribus.

PER IMP.
LEGES SAN-
CIVIT EDI-
SCOPI CON-
STANT.

Hæc quidem sunt, quæ ad aliquam excusationem Iustiniani afferri posse videntur, dum sacerarum legum conditorem agit, de sacerdotibus leges ferre, in eosque pœnas statuere præterius fasque præsumens. Quibus & illud haud incongruè fortasse quis adijciat, quod cum ipse homo fuerit penitus illiteratus, adeo ut nec alphabetum aliquando didicisset, cuius rei gratia (ut inquit Suidas) dictus est analphabetus: cumque & Tribonianus iuris consultissimus, cuius potissimum opera in sanciendo legibus utebatur, Ethnicus esset: par est credere omnes Ecclesiasticas Iustiniani constitutiones Epiphanius fuisse Constantinopolitani Episcopi, & eius qui in locum ipsius Menna successit: quas libèrius edi illi voluerint nomine ipsius Imperatoris, ut validioris obseruantia essent: nam eas violare timerent omnes, probè scientes quod omnium prouinciarum Præfecti ad earum iugem custodiam inuigilaret: adeo ut minimè mentiatur, qui dixerit, per Iustinianos Constantinopolitanos Episcopos esse locutos, & quotquot de fide Catholica & disciplina Ecclesiastica late esse reperiuntur ab Imperatore Iustiniano sanctiones, tot esse eorumdem Antistitum scripta decreta. Insuper autem quod eiusmodi sacrarum sancientiarum legum, vel probandi sancitas à Synodis ius in Ecclesiæ Catholicæ capite esse scirent, ne si eas ipsi Constantinopolitani Episcopi ederent, viderentur sibi quod suum non esset arrogare, cõstitutionibus Imperatoris id perficere, quod haud facile his obuiari posset, existimarunt.

IUSTINIANVS
ILLITER-
RATVS.

Quod verò ex Suida dictum est, Iustinianum Analphabetum fuisse; licet Suidæ non sit contemnenda auctoritas, ut qui apud antiquiores inuenta scriptis prodiderit: tamen non sic Analphabetus dici Iustinianus potuit, quod nescierit penitus legere, cum ex Vigilij Papæ epistola suo loco inferius recitata, & ex Eustathio suorum temporum historiam scribente constet: ipsum Iustinianum non solum legisse, sed etiam suis litteris subscribere consueuisse.

Quam ob-

CHRISTI
528.

FELICIS PAP.
3.

IUSTINIANI IMP. 2.
ATHALARICI REG. 3.

Quamobrem vsu loquendi potius dictum à maioribus puto Iustinianum penitus illiteratum, nec scisse litteras, quod de dogmatibus magna temeritate vir indoctus auderet disputare; ut dicere solemus de aliquo, qui arroganter supra suum captum differere de difficillimis quæstionibus Theologicis audeat: Ille homo cum nihil penitus sciat, de his agit; vel: Præsumit tanta, qui legere nescit, vel quid huiusmodi ex more per hyperbolem dici solitum. Quod dicendi genus haud proorsus abhorre ab historia reperitur, cum & in sacris historijs id sæpe vsurpatum inueniamus. Et ut alia referre omittamus exempla, satis modò illud ex sacro Matthæi Euangelio: Venit Ioannes neque manducans neque bibens, & dicunt, dæmonium habet.] cum tamen idem Euangelista de eo superius dicat: Elca autem eius erat locusta, & mel siluestre.] At nihil penitus Ioannes manducasse dictus est, quod ciborum abstinentissimus esset. Sed ut vnde digressi sumus, ad conditas à Iustiniano leges Ecclesiasticas reuertamur, iam dictis adhuc etiam illud adde quod ex ipsarum constitutionum verbis apparet: nimirum quod in his sanciendo decretis Iustinianus Imperator tantam sibi vendicat auctoritatem, ut se dicat de rebus personisve sacris agere Imperatoria potestate, sed potius ex sacrorum præscripto canonum: ut planè se in his non earum legum conditorem, sed sanctorum canonum præferat executorem atque custodem. id quidem ipse haud obscure significat pluribus in locis, cum de rebus Ecclesiasticis decernit aliquid: cuncta enim ex sanctorum canonum sententia se agere profiteretur, ut in Nouella constitutione tertia, ubi ait: Quod nobis videbatur benè & competenter habere, & regularum sanctorum dignè, &c.] sed & Nouella sexta, illis verbis: Hoc autem futurum esse credimus, si sacrarum regularum obseruatio custodiatur, quam iusti & laudandi & adorandi Imperatores, & ministri Dei verbi tradiderunt Apostoli, & sancti Patres custodierunt & explanauerunt. Sancimus igitur, sacras per omnia sequentes regulas, &c.] At hæc cumulatissimè Nouella centesima vigesimatercia in editione Holoandri, & Nouellis itidem centesima trigesima tertia & septima, in quibus omnibus id ipsum pluribus monet. Sed & Ioannes Papa (ut suo loco dicturi sumus) ex eiusdem Imperatoris legatorum relatione testatur, ea quæ de fide idem promulgaret edicta, facere consueuisse ex Episcoporum consensu.

^a Matt. 11.
^b Matt. 3.

IUSTIN.
AGIT CV-
STODEM ET
EXECVTO-
REM CANO-
NYM.

Sic igitur cum in his tradendis tum ipse, tum etiam alij Imperatores non aliud nisi custodes & executores sanctorum canonum se habuerint: nihil planè est, ut ab ipsis promulgata improbari debeant sanctiones. Quod si alio quis eorum id titulo sibi sumpsit, atque Imperatoria auctoritate temerè arrogarit: tunc sanè illud Iustini martyris in Antoninum Pium dictum opportunè inculcandum erit: Tantum Principes opinionem veritati præferentes valent, quantum in solitarijs locis prædones.] Quam autem sobriè, quamque modestè curare ista, rebusque se immiscere Ecclesiasticis Christiani Principes debeant: magnum in exemplum cunctis idem esse potest Iustinianus, dum quisque considerat, quod tandem ipse peruenit gressibus istis pietatem maximam licet in omnibus præferentibus: nempe cum qui ut laicus, vnusque ex ouibus gregis, doceri regi que deberet, munus sibi arrogaret docendi atque sacra regendi: etenim non patiens, cum opus esset, ab auctoritate habente erudiri & gubernari, iam senex imprudens in hæresis barathrum sese præcipitem dedit.

Vetus est Regum morbus, ut dira istiusmodi prurigine vrgeantur, ut appetant quæ sunt sacerdotum. Hinc illud Ambrosij: Vulgò dici, quod Imperatores sacerdotum magis optauerint, quam Imperium sacerdotes.] Sed audi rursum (quod ad hanc rem spectat) quid idem in Valentianum Augustum: Si, inquit, docendus est Episcopus à laico; quid sequatur? Laicus ergo disputet, & Episcopus audiat. Episcopus discat à laico. At certe si vel Scripturarum seriem diuinarum, vel vetera tempora retractemus; quis est qui abnuat, in causa fidei, in causa inquam fidei Episcopus solere de Imperatoribus Christianis, non Imperatoribus de Episcopis iudicare?] & inferius: Legem tuam nollem esse supra Dei legem: Dei lex nos docuit quid sequamur: humanæ leges hoc docere non possunt.] & in Auxentium: Imperator enim bonus intra Ecclesiam, non supra Ecclesiam est.] & ad Marcellinam: Allegabatur, Imperatori licere omnia, ipsius esse vniversa. Respondeo: Noli te grauare, Imperator, ut putes te in ea quæ diuina sunt, Imperiale aliquid ius habere. Noli te extollere. Sed si vis diutius imperare, esto Deo subditus. Scriptum est: Quæ Dei, Deo: quæ Cæsaris, Cæsari. Ad Imperatorem palatia pertinent, ad sacerdotem ecclesiæ.] Sed quid in his immoror, quæ sexcentis ferme locis superius ventilata, sunt firmissimè stabilita?

NULLA FAC-
CVITAS IM-
PERATORI-
BVS DE RE-
BVS ECCL-
DECER-
NENDI.

^a Ambrosij
33. 2. 1. edit.
ad hanc.

^b Ambrosij
32. 2. 1. edit.

^c Ambrosij
33.

Annal. Eccl. Tom. 7.

N

At in-

CHRISTI
528.

FELICIS PAP.
3.

IUSTINIANI IMP. 2.
ATHALARICI REG. 3.

At incusari possit vecordia atque timiditas Constantinopolitanorum Antistitum, sinentium Imperatorem leges ferre super omnes Episcopos, atque non secus ac ipsum caput Ecclesie, siue Concilium Episcoporum, Episcopis aliisque sacris Dei ministris iura prescribere: siue (vt diximus) id ipsum potius faciendum illi eidem consuluerunt: quod si accidit, imprudetia notam vitare non possint, cum potius eius auxilium aduersus improbos implorare debuissent, quam pati ipsum Ecclesie iura sancire, quod Summi Pontificis esse solet vel plurimum in vnum coeuntium Episcoporum. Accidit vero, vt cum Iustinianus Imperator diutius superuixerit, easdemque a se leges latas quam exactissime obseruari preceperit, inque Codicem suum redegerit, vim quamdam acceperint & firmitatem, atque in canones seime Ecclesiasticos complures earum frequenti vsu transferint. Sed minime quidem de his mirari quis debet, vel scandalum vllum pati, quod secularis Principis vigeant eiusmodi leges. Quae enim iusta rectaque sancita nouit Ecclesia, minime respuere consuevit, sed ea suis legibus & decretis probat, etiam si eorum non Christianus Princeps, sed Diocletianus fuerit promulgator, vel quiuis alius persecutor Ecclesie: secus vero, si quid minimum aduersus sacras leges ac bonos mores ab eis presumptum sit, omnibus iure reclamantibus atque dicentibus: Oportet magis obedire Deo, quam hominibus. Sed his praemissis, videamus ab ipso Iustiniano prescriptas in primis leges tam personis, quam rebus Ecclesiasticis, diuersis eius Imperij temporibus promulgatas, a nobis vero singulis annis, cum exigit institutum, suis locis pro temporis ratione reddendas.

Hoc igitur anno, cum secundum gereret Consulatum, decimo Kalendas Martij, idem Iustinianus Imperator ad coercendam ambitiosorum Episcoporum leuitatem, quamlibet occasionem captantium, vt ad Comitatum venirent, magno prauidicio Ecclesiasticorum bonorum, quae in his impendi necesse erat: ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum eiusmodi edidit sanctionem.

Omnem semper adhibentes prouidentiam circa sanctissimas Ecclesias, per quas & nostrum Imperium sustineri, & communes res clementissimi Dei gratia muniri credidimus: necnon & nostras & ceterorum omnium animas studentes saluari, & eam ob rem solliciti assidue ne commoda sanctissimarum Ecclesiarum, in quacumque ciuitate sunt constitutae, aliqua ratione minuantur, & quae in ipsis sunt diuinae liturgiae ex Deo amantissimorum sacerdotum absentia impediatur, aut non conuenienter curentur, ac ne etiam sanctissimarum Ecclesiarum consumantur res tam propter itinerum, quam etiam commentium huc sacerdotum & comitantium clericorum impensas, vnde saepe & sub scenore accipiendi necessitas emergit, & ex ea re onus ad ipsas sanctissimas Ecclesias venit: simul etiam ne Ecclesiasticarum rerum non conuenienter procedat administratio per absentiae Deo amantissimorum Episcoporum tempus: his ad tuam beatitudinem apicibus vti oportere existimauimus.

Per quos ipsi iubemus fieri omnibus manifestum per singulas metropoles vnicuiusque prouinciae ipsi subiectis sanctissimis sacerdotibus: quoniam non decet aliquem ipsorum, vel qui in alijs prouinciarum ciuitatibus sub Metropolitano ordinati sunt Episcoporum, secundum propriam voluntatem absque diuina nostra speciali iussione relinquere quidem gubernatam a se sanctissimam Ecclesiam, in hanc vero felicem commeare ciuitatem, qualiscumque emergat res: sed mittere huc oportere vnum aut duos ex sibi subiecto pio clero, & facere manifesta nostrae pietati ea, quibus opus habent, aut per se ipsos, aut per intermediam tuam beatitudinem, sicque perfri iusta & compendiarum nostra ope. Si enim quippiam eorum quae ad nos relata sunt, tale nobis visum fuerit, vt indigeat ipsorum Deo amantissimorum sacerdotum praesentia: confestim tum proficisci iubebimus ipsos: absque vero tali diuina iussione neminem proficisci concedimus.

Sciente horum transgressore, & recte & pie a nobis introductam pro sanctissimarum honore Ecclesiarum obseruantiam praetereunte, quod non paruam indignationem experietur: sed & sub excommunicatione fiet, si quidem Metropolitus sit, a tua beatitudine: si vero ciuitatis sit Episcopus, qui Metropolitae subiectus sit, ab ipso Metropolitano. Hic obserua, lector, cum contigerit audire in alijs eiusdem Principis sanctionibus, inferri in delinquentes excommunicationis sententiam, non id esse temerarie ab ipso presumptum Imperatore; sed per eos (vt hic vides expressum) ad quos pertinet, exercendum fuisse: quod & de alijs ab eo irrogatis censuris noueris esse intelligendum. Sed pergit: Pecuniarum namque poenam definire contra contemnentem diuinam nostram dispositionem, non necessarium esse pu-

ECCLESIA
NON RE-
SPICIT LE-
GEM RECTAS
AB IMPERII
LATAS.

Pl. 43. C. de
Episc. & cler.
LEX IMP.
NE EPISC.
AD CVRIAM
VENIANE.

CHRISTI
528.

FELICIS PAP.
3.

IUSTINIANI IMP. 2.
ATHALARICI REG. 3.

A esse putauimus, ne inde ad sanctissimas Ecclesias, quod inde euenerit damni redundet, quarum res ab omni diminutione liberarum manere cupimus. Haec igitur ad singulorum notitiam sub ipsa ordinatorum Deo amantissimorum Metropolitanorum Episcoporum perferre tua sanctitas studeat, & ab vnoquoque missas responsoes tam per Metropolitam, quam per ipsarum reliquarum prouinciae ciuitatum Deo amantissimos Episcopos de his, quae hac de re didicerint, ad nostram religionem referre. Data decimo Kalendas Martias C.P.D.N. Iustiniano A. 11. Conf.]

Decimo vero ab hinc die, nempe ipsis Kalendis Martij, idem Iustinianus Imperator de ordinatione Episcoporum ista sancit, scribens non ad ipsum Constantinopolitanum Episcopum, sed ad Atarbium Praef. Praetorio.

B Omnem adhibentes prouidentiam circa sanctissimas Ecclesias in honorem & gloriam sanctae & incorruptae homousiae Trinitatis, per quam & nos & communem Rempublicam saluos fore confidimus: insistentes etiam doctrinis sanctorum Apostolorum de creandis in reprehensibilibus sacerdotibus, qui quidem ob id potissimum ordinantur, vt suis precibus benignitatem humanissimi Dei rebus acquirant communibus: praesenti lege sancimus, vt quoties in qualicumque ciuitate sacerdotalem sedem vacare contigerit, decretum fiat ab his qui eam ciuitatem incolunt super tribus personis rectae fidei & honestae vitae, aliorumque bonorum & virtutum testimonium habentibus, vt ex ipsis idoneus ad Episcopatum promoveatur. Si enim sancti & gloriosi Apostoli sacerdotium a Domino Christo Deo consecuti, & qui bonis omnibus terram repleuerunt, & eius doctrinam omnibus impertiti sunt, neque ipsi vitae suae, quam in hoc mundo degebant, salutis nostrae causa pepercuerunt: quomodo aequum non fuerit, vt qui subingrediuntur eorum ordinem, & instituuntur sanctissimarum Ecclesiarum sacerdotes, purum habeant propositum, & pecunias contemnant, omnemque vitam suam ad clementissimum applicent Deum?

C Conuenit igitur huiusmodi eligi & ordinari sacerdotes, quibus nec liberi sint, nec nepotes. Etenim fieri vix potest, vt vacans huius quotidianae vitae curis, quas liberi creant parentibus maximas, omne studium, omnemque cogitationem circa diuinam liturgiam & res Ecclesiasticas consumat. Nam cum quidam summa in Deum spe, & vt animae eorum saluae fiant, ad sanctissimas occurrant Ecclesias, & eis omnes suas facultates afferant & derelinquant, vt in pauperes & egentes & ad alios vsus pios consumantur: indecens est Episcopos in suum illas auferre lucrum, aut in propriam sobolem, aut cognatos impendere. Oportet enim Episcopum minime impeditum affectionibus carnalium liberorum, omnium Fidelium spiritualem esse patrem. Has igitur ob causas prohibemus habentem natos aut nepotes ordinari Episcopum.

D De his vero Episcopis, qui nunc sunt, vel futuri sunt, sancimus, nullo modo habere eos facultatem testandi, vel donandi, vel per aliam quamcumque excogitationem quid de rebus suis, quas postquam facti fuerint Episcopi possederint & acquisierint vel ex testamentis, vel donationibus, vel alia quacumque causa, exceptis his quae ante Episcopatum a parentibus & theijs, id est, patris vel auunculis, & a fratribus ad ipsos peruenerunt, peruenturaeque sunt. Quaecumque enim post ordinationem ex quacumque causa extra praefatas personas ad ipsos peruenerunt, ea iubemus ad sanctissimam Ecclesiam, cuius Episcopatum tenuerint, pertinere, & ab ea vindicari & euinci nulla alia persona potestate habente ex eo proprium aliquod auferre lucrum. Quis enim dubitauerit eos, qui ipsis res relinquunt, aut reliquerint, & si in aliam personam transferunt aut transfulerunt, non potius ipsum sacerdotium contemplantes quam eius personam, & cogitantes quia non solum ab ipsis relicta pie insument, sed suas ipsorum res adiciunt, id fecisse?

E Ab hac autem generali nostra lege excipimus ea sola quaecumque & qualicumque in hunc usque diem fuerint Epiphanijs Archiepiscopi felicis huius ciuitatis & sanctissimi Patriarchae: Nam super his quae ab hoc tempore ei acquiruntur, ea quae a nobis constituta sunt, obtinere, & ipsa ad sanctissimam maiorem Ecclesiam pertinere iubemus. Post mortem vero Deo sanctissimorum Episcoporum, iubemus vt pro tempore illarum Ecclesiarum Oeconomus rationes reddat earum quae ab illis relictae sunt rerum; idque sanctissimis Ecclesijs proficere, quod ex hac nostra lege eis debetur. Et ipsos quidem Oeconomos cum iudicio & diligenti discussione creari praecipimus: scientibus ipsis, quod singulis annis rationem referent sanctissimo Episcopo suae administrationis: & quacumque in re viderint res Ecclesiasticas minuisse vel lassisse, vel proprium quastum quassisse, hoc Ecclesiasticis re-

* L. 42. C. de
Episc. & cler.
DE EPISC.
DELECTIONE
SANCTIO
IMP.

QUI ASSU-
MENDI IN
EPISCOPOS.

BONA EPI-
SCOPORUM
CADANT
ECCLESIIS.

OECONOMI
REDDERE
DEBEANT
RATIONEM

bus restituent. Itaque si quidem superstites istiusmodi rationes subierint, sicut quæ supra dicta sunt: si verò non redditis rationibus defuncti fuerint; tunc ipsorum heredes subijciantur tali discussioni, & conueniantur pro restitutione omnium, quæ ex ea causa debere illos constiterit.

DE HIS QUI
CURANT
HOSPITALIA.

Neccesarium quoque esse credimus etiam super his aliquid definire, qui curam susceperunt, suscepturive sunt venerabilium xenonum, & nosocomiorum, & ptochiorum, & orphanotrophiorum, & brephotrophiorum: nam & ipsis omnem licentiam auferimus de acquisitis rebus post susceptas huiusmodi curationes vel per testamentum vel aliquem alium modum vel machinationem quicquam in alias transferendi personas, exceptis quæ prius habuerant vel postea à parentibus vel theijs vel fratribus ad ipsos peruenerunt. Omnia enim quæcumque ad sancta pertinent loca, vel quæ ad ipsorum Prepositos post susceptam huiusmodi curam peruenerunt, vel peruentura sunt, ad ipsa venerabilia pertinebunt loca: eaque pie in eos distribui & erogari volumus, qui in illis locis sunt, vel curantur. Manifestum est enim, quòd quisquis derelinquit, vel donauerit siue in scriptis, siue sine scriptis Xenodochio, vel Nosocomio, vel Ptochotropho, vel Orphanotropho, idcirco dat, ut pie per ipsum dispenseretur: ut qui multam de eorum pietate præsumptionem & occasionem habeat, qui his locis præfetti sunt: Neque enim iustum est, ipsum ea quæ sub prætextu eorum, qui sub eius cura sunt, accipit, non in ipsos, vel pro ipsis impendere, sed in propriam personam auferre, & proprio lucro applicare, timore Dei contempto. Quis enim tali curæ præpositum non existimet idcirco eam suscepisse, ut non solum quæ extrinsecus ad eum peruenient, sed omnia quæ habere cum contigerit, in eam rem impendat?

REDITVS
EMANTVR
EX HIS QUI
SPERSVNT
REDITIBVS.

Amplius id quoque iubemus, ut quæcumque post necessariam erogationem in eos qui eorum curæ commisi sunt, & debitam curationem rerum & ædificiorum superesse contigerit, ut ad reddituum comparationem proficiant. Vndique enim noster scopus & nostra intentio est, ad amplificationem & augmentum adducere res ad pios vsus segregatas: sic enim quisquis pro sua anima quicquam facere volet, promptus erogabit, si crediderit ea quæ ab ipso data fuerint, pie administranda esse. Si autem contigerit aliquem ab administratione sua cessare, quam acceperat: sancimus, eum qui in eius locum constitutus est, cum timore Domini rationum redditioni subijci gestæ sub eo administrationis, sicut diuina nostra lege continetur: sciente & eo qui post ipsum constitutus est, quia Domino Deo pro his rationem reddet.

SIMONIA
IN OMNI
BUS VITAN-
DA.

Præterea sancimus (quemadmodum & diuinis canonibus definitum est) ne quis Episcopus aut Corepiscopus, aut Visitator, siue Circuitor, aut presbyter, aut alius cuiuscumque dignitatis clericus per largitionem ordinetur: sed nec Oeconomus, nec Ecclesiasticus, nec Xenodochus, nec Nosocomus, nec Ptochotrophus, nec Orphanotrophus, nec quisquis Ptochio præficiendus est, per talem fiat largitionem, sed per iudicium & probationem eorum, qui in illis locis sunt, Deo amantissimorum Episcoporum. Si verò quis inuentus fuerit, occasione prædictarum ordinationum & administrationum aliquid dedisse, vel accepisse, siue Episcopus sit, siue clericus: & eum qui præbuit, & eum qui accepit, extra sacerdotium & clerum fieri iubemus: ut post hæc Domini Dei subiaceant condemnationi. Si autem quis propter præfecturam dedisse quid compertus fuerit: eum qui ita Præfectus factus fuerit, extra clerum esse iubemus. Si verò Oeconomus, vel Ecclesiasticus, siue Defensor, vel Corepiscopus, vel Orphanotrophus, vel Ptochio præpositus comperietur præbuisse quid, ut sibi cura illa committeretur. & hunc remoueri ab huiusmodi cura iubemus.

CLERICI
PER SE DI-
VINA MV-
NTIA IM-
PLEANT.

Præterea sancimus, ut omnes clerici per omnes Ecclesias constituti per se ipsos psallant nocturna & matutina & vespertina, ne ex sola Ecclesiasticarum rerum consumptione clerici appareant, nomen quidem habentes clericorum, rem autem non implentes clerici circa liturgiam Domini Dei: turpe enim est pro ipsis scriptos, necessitate ipsis inducta, psallere. Si enim multi laicorum, ut suæ animæ consulant, ad sanctissimas Ecclesias confluentes, studiosi circa psalmodiam ostenduntur: quomodo indecens non fuerit, clericos ad id ordinatos non implere suum munus? Quapropter clericos omnino psallere iubemus, & ipsos inquiri à Deo amantissimis pro tempore Episcopis & duobus presbyteris in singulis Ecclesijs, & ab eo qui vocatur Archos, vel Exarchos, & ab Ecdico, siue Defensore cuiusque sanctissimæ Ecclesiæ; & eos qui inuenti non fuerint inculpatè in liturgijs perseverantes, extra clerum constitui. Nam qui constituerunt vel fundarunt sanctissimas Ecclesias pro sua salute & communis Reipublicæ, reliquerunt illis substantias, ut per eas debeant sacra liturgiæ

A turgia fieri, & ut in illis à ministrantibus pijs clericis Deus colatur. Licentiam autem concedimus omni personæ, quæ quid horum prætermisum esse cognouerit, ea denunciare & publicare: Ea verò quæ à nobis sancita sunt, fini tradi, & ad effectum perducere cum Dei benignitate iubemus. Eos verò qui in suspicionem venerint aliquid horum ausu temerario prætermisisse; primum quidem ex Domini Dei iudicio periculum, ac deinde positas in hac lege pœnas sustinere. Dat. Calend. Martij, C.P.D.N. Iustiniano PP. A. 11. Conf.] hætenus constitutio.

Compositis iam ijs quæ ad personas resque Ecclesiasticas, piusque cultum rerum sacrarum pertinere videbantur: nefando crimini, sancita noua lege, occurrendum putauit, cum hoc item anno ad Hermogenem Magistrum Officiorum aduersus virginum raptores ista rescripsit:

B Raptores virginum honestarum, vel ingenuarum, siue iam desponsatæ fuerint, siue non, vel quarumlibet viduarum feminarum, licet libertinæ vel seruæ inuentæ sint, pessima criminum peccantes, capitis supplicio plectendos decernimus, & maxime si Deo fuerint virgines vel viduæ dedicatæ: quod non solum ad iniuriam hominum, sed etiam ad ipsius omnipotentis Dei irreuerentiam committitur: maxime cum virginitas vel castitas incorrupta restitui non possit. Et meritò mortis damnantur supplicio, cum nec ab homicidij criminè huiusmodi raptores sint vacui. Ne igitur sine vindicta talis crescat insania: sancimus per hanc generalem constitutionem, ut hi qui huiusmodi crimen commiserint, & qui eis auxilium inuasionis tempore præbuerint, ubi inuenti fuerint in ipsa rapina, & adhuc flagranti crimine comprehensi, & à parentibus virginum, vel ingenuarum, vel viduarum, vel quarumlibet feminarum, &c.] extendit enim leges ad nuptas & sponfas, pœnasque dilatat, plectens etiam amissione bonorum: sed & huiusmodi delinquentes iubet incendio concremari; raptamque raptori nubere vetuit. Data autem ipsa lex ponitur decimoquinto Kal. Decembris, sub ipsius Iustiniani Consulatu secundo, ad quem spectant etiam duæ aliæ eiusdem Imperatoris Nouellæ, nempe centesima quadragesimatercia, & centesima quinquagesima, quas tu consulas.

Hoc eodem anno, qui tertius numeratur à priori terræmotu Antiocheno, de quo suo loco dictum est, rursus grauioribus impulsibus eadem ciuitas agitata dirè admodum concuti cepit; sed Dei ope subuentum, ne funditus periret. Hic quidem terræmotus cum diuersis ab alijs ponatur annis: nos secuti Euagrius, qui duos annos & sex menses numerat à priori terræmotu, hoc ipso anno, qui tertius est ab eo, de ipso agimus. Sunt enim hæc Euagrii verba: Ciuitas illa rursus biennio & sex menses post terræmotibus concussa est.

D Quo quidem tempore eum Theopolis pro Antiochia nuncupata fuit, tum alijs rebus Imperatoris prouidentia locupletata.] hæc Euagrius. Sed quomodo id acciderit, ex alijs petendum auctoribus.

Cum igitur eo modo ciuitas concuteretur, recenti memoria præteritorum malorum ciues penitus consternati, ad vnicum illud, quod tantum sibi superesse sentiunt, diuinum confugiunt patrocinium. Quid autem eisdem necessitas pietatis magistra suaserit, audi Nicæphorum, cum de his breuiter agens, hæc ait: Vnusquisque ciuium Christi nomen proforsus inscribens, eo modo terræmotum dispulit, cum Deus religioso cuidam homini oraculo hæc verba foribus inscribere præcepisset: CHRISTVS NOBISCVM: STATE.] eadem Cedrenus & Miscellæ auctor anno secundo Iustiniani Imperatoris: quorum omnium sententia illud affirmatur, tunc nouum esse indictum nomen Antiochenæ ciuitati, E vt Theopolis diceretur: ita enim in constitutionibus Iustiniani Imperatoris ab hoc tempore promulgatis Antiochiam Theopolim dictam reperies. Obseruatione quidem dignum est (quod & superius considerandum proposuisse meminimus) ciuitatem nobilissimam, omniumque Orientalium urbium florentissimam, in suo semper decore atque splendore perseverasse, vsque ad tempus illud quo ex ea progressa est Nestoriana blasphemiam, & ea labe tum Episcopi, tum ciues aspersi fuere, scelestissimi hominis erroris eius auctoris Nestorij patrocinium suscipientes: ex eo inquam tempore, secundum illud lugubre Hieremix Propheta: Egressus est à filia Sion omnis decor eius] immensis est attrita cladibus, & suis sepulta ruinis.

At neque hic quidem finis malorum eius, quæ (ut suo loco dicitur) grauioribus adhuc est afflictata molestijs. Etenim sub eodem Imperatore Iustiniano, sub quo omnia vbique in ruitum collocata videri poterat, cum & longè positas à fortissimis possessas barbaris prouincias

1. C. de
rap. virg.
ADVERSUS
RAPTORES
LEX IMP.

POSTERIOR
TERRÆMO-
TVS ANTIO-
CHENVS.

Euag. lib. 4.
c. 6.
THEOPOLIS
ANTIOCHIA
DICTA.

Nicæp. lib.
17. c. 3.

Thren. 1.

CHRISTI
529.

FELICIS PAP.
4.

IUSTINIANI IMP. 3.
ATHALARICI REG. 4.

Romano recuperasset Imperio, ipsa ciuitas ab irruente Cosrohoe Perfarum Rege capta est & incendio tradita. Vt planè cognitum sit, haud fuisse satis mutasse nomen, & ex Antiochia Theopolim appellari, nisi & morù esset subsecuta correctio. Ad maiorem hæc Deum prouocant iram, si sub sancto nomine iniquitas nutriatur. Hinc Dominus per Ezechielem ad Angelos percutientes: *A sanctuario meo incipite.*] & Paulus Apostolus: *Tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudæo primùm & Græco.*] Quòd si (vt idem subdit) non est acceptatio personarum apud Deum, nec nominis esse potest, nec loci aliqua ratio, secundùm illud quod occinendum proposuit Isaias: *In terra sanctorum iniqua gessit: & non videbit gloriam Domini.*] & quod Hieremias amarè fleuit: *Proiecit Deus de cælo in terram inclytam Israël, & non est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui.*] Ista planè Antiochiæ possunt congruere ciuitati, vbi primùm auditum est nomen Christianum, & sedit princeps Apostolorum Petrus, atque sanctissimi Episcopi floruerunt. Sed iam ad anni sequentis res gestas enarrandas progrediamur.

^a Ezech. 9.
^b Rom. 2.
^c Isai. 26.
^d Thren. 2.

IESV CHRISTI FELICIS PAP. IUSTINIANI IMP. 3.
ANNVS ANNVS ATHALARICI REG. 4.
529. 4.

B Aglij Iunioris Consulatu absque collega præsens annus Domini quingentesimus vndetricesimus adnotatur: quo ipsis Kalendis Ianuarij, summum illud Africanæ Ecclesiæ decus sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus post innumera pro Catholica fide certamina, post iteratas sæpe confessiones, post exilia, aliasque passas ærumnas, post denique plurimorum scriptorum egregijs monumentis tum hæreses profligatas, tum Orthodoxam pietatem & disciplinam Ecclesiasticam custoditam, sartamque tectam reliquam, opratum diu, antè præcognitum præsentis vitæ finem lætus imposuit. Ita quidem colligi ex rebus ab eo gestis, ab eius discipulo ad ipsius successorem Felicianum scriptis, superiori tomo ostendimus. Viget in scripta in Ecclesiasticis Fastis Consulibus nostri, ipsius inquam Fulgentij in æternum permansura memoria anni principio consecrata, ipsis Kal. Ianuarijs annis singulis in Ecclesia repetenda, ipsa videlicet die, qua felicioribus auspicijs non in Capitolium, sed in cælum perenni gloria trabeatus ascendit, non vt Consul terrenus annum vnum aperiens, sed vt cælestis amplissimæ dignitatis sibi referans æternitatem. At quæ apparitura præcesserit, videamus.

OBITU S.
FVLGENTII

Quibus, inquam, præuijs pietatis exercitationibus se ad præuisum vitæ exitum præpararit, ab eodem auctore sic accipe: Ante annum fermè quàm de isto sæculo raperetur, profunda cordis compunctio permotus, reliquit subitò Ecclesiasticas occupationes, & de ipso quoque monasterio suo secretò recedens, ad insulam Circinam, paucis comitantibus fratribus, nauigauit. Vbi in quodam breui scopulo, cui nomè est Chilmi, vbi iam monasterium fabricari mandauerat, lectioni & orationi ac ieiunijs vacans, veluti sciret appropinquare sibi nouissimum diem, sic ex toto corde suo pœnitentiam gessit. Et quamuis tota vita eius, ex quo manachorum professionem conuersus ex toto corde suscepit, pœnitentiæ fuerit tempus: in hac tamen insula multo ampliùs ac multo diligentius, inchoanti similis, membra sua mortificauit, & in conspectu solius Dei fleuit.

^a Arad Sur.
tom. 1. die 1.
Ianuar.
AD EVI-
RVM TRANS-
ITVM FVL-
GENTII
PRÆFA-
RATIO.

Inde iam plurimis de absentia sacerdotis murmurantibus, charitatis necessitate confectus, iterum descendit in monasterium suum, consueta hominibus religiosis exhibere solatia, laboreque durissimos pro vtilitatibus proximorum longanimiter sustinere. Non multi autem fluxerant dies, & ecce seruum fidelem bonus Dominus requirebat. Incidit enim repente in corporalis infirmitatis acerrimas passiones: vbi septuaginta propè diebus agitudine fatigatus, hoc solum frequenter dicebat: *DOMINE DAMIHI MODO HIC PATIENTIAM, POSTEA INDVLGENTIAM.* Nec ab isto sermone aliquando cessauit, siue dolor affligeret, siue febris intenderet, siue lassitudo dissolueret. Persuadentibus autem medicis, vt lauacris balnearibus vteretur: Numquid balnea, inquit, facere poterunt, ne homo mortalis, expleto vitæ suæ tempore, moriatur? Si verò proximam mortem nec aquarum calidarum possunt fomenta repellere: cur mihi, obsecro, persuaderis, vt rigorem diu seruatae professionis in sine dissoluam? Sic salutem tuam supernæ voluntati fideliter credens: postquam se sensit sine aliqua dubitatione dissol-

ÆGROTAN-
TI FVLGENTII
VERBA.

CHRISTI
529.

FELICIS PAP.
4.

IUSTINIANI IMP. 3.
ATHALARICI REG. 4.

A ne dissoluendum, vocans vniuersos clericos suos, præsentibus monachis allocutus est eos, dicens:

Ego, fratres, animarum vestrarum saluti prospiciens, molestus apud vos forsitan & difficilis extiti: & ideo obsecro vos, vt ignoscatis mihi, quisquis aliquid dolet. Et si forsitan seueritas nostra modum transgressa est debitum: orate ne mihi hoc Dominus imputet ad peccatum. Cumque talia beato Fulgentio lacrymosis singultibus exponente, cuncti simul super genua eius caderent, semper bonum, semper affabilem pro omnium salute, sicut decuit, inuigilasse, clamantes: *Provideat ergo, ait, vobis Dominus Deus meus pastorem dignum se.* Tunc imperato silentio, paulum requieuit. Et deinde curam pauperum gerens, requisita summa pecuniæ, de qua fidelissimus dispensator quotidie egentibus ministrabat, totum iussit expendi, per se ipsum memoriter recolens viduarum, pupillarum, peregrinorum, cunctorumque illic indigentium nomina; quibus quid singulatim daretur, propria deliberatione constituit, heredes in hoc sæculo non habens, hereditatem tamen huius beneuolentiæ sollicitudinis pauperibus derelinquens. Sed nec suos clericos debita benedictione fraudauit, ipsorum quoque paupertati misericorditer consulens. Ac secretè omnibus ordinatis, orans iugiter, & intrantes singulos benedicens, vsque ad extremam horam sana mente permansit. Postremò, die Kalendarum Ianuariarum post peractam vesperam, beatum spiritum feliciter in manibus Domini tradidit, annum sui Episcopatus agens vigesimum quintum, vitæ autem totius sexagesimum quintum, sicut multis antè fratribus mortis proximus indicauit.] pergit dicere auctor de eius celebri funere Christiano ritu exhibito & honorifica sepultura.

FVLGENTII
VS HVMI-
LITER VEN-
NIAM DE-
PRECATUR.

S. FVLGENTII
OBITU S.

Quantam verò ex eius transitu populus ille passus sit iacturam, confestim manifestauit euentus, quo declaratum est, ipsum viuentem suo populo fuisse, ne læderetur à proximis barbaris, munimentum; cum eo sublato, tamquam valido amoto præsidio, eisdem quicquid vellent, agere liberum fuerit. nam audi: Probauerant quippe (inquit auctor) sæpius, quanta bona illis oratio beati Fulgentij præstiterat, & quanta mala repulerat; sicut postea manifestis iudicijs euidenter apparuit: quando non post plurimos dies decessione eius gens inimica Maurorum Ruspensè territorium repente vexauit, rapinis, cædibus, incendijs multa deuastans, atque intra ipsos ecclesiæ parietes quos inuenire potuit, iugulans. Quis beati Fulgentij gratiam non miretur? Quamdiu vixit, furorem belli ciuitas illi commissa non sensit: & cum tota penè prouincia captiuitatem sustinuisset horribilem, Rupsa fuit incolumis propter sacerdotem venerabilem, cuius vita proprijs ciuibus murus fuit.] Verùm ob peccata populi secundùm illud Propheticum: *Auferam sepem eius, & erit in direptionem: diruam maceriam eius, & erit in conculcationem*] factum est cum miseris illis.

FVLGENTII
VS VIVENS
POPULI
CONSER-
VATOR.

Isai. 5.

Dedit planè S. Fulgentij precibus Dominus, vt viuens, conseruator esset non solum propriæ ciuitatis, sed totius etiam Africanæ prouinciæ, in qua per plures annos Ecclesia ibi posita pace sub Vuandalis fruebatur. quomodo autem ipso defuncto, rursus dira vexatione eandem contigerit agitari, dicturi sumus anno sequenti. Quod verò pertinet ad locupletem hereditatem, quam viuens atque laborans Ecclesiæ Catholicæ acquisiuit, moriensque reliquit, scriptorum inquam præclara monumenta, quæ & superiùs pro ratione temporis, quo singula scripta sunt, recensuimus: magna ex parte periisse, dolendum. Quæ enim extant eius lucubrationes, maiori faciunt eas quæ exciderunt dolore percipere. Planè contigit morte Fulgentij, tamquam fulgentis sideris radijs ad occasum dilapsi, vniuersam Africanam prouinciam tetra noctis caligine remansisse perusam. Etenim nullus post Fulgentium tanti fulgoris posterioribus sæculis illuxisse visus est doctrinæ & sanctitatis claritudine conspicuus Africanus Antistes.

POST FVL-
GENTII
OBITVM
AFRICANA
ECCLESIA
VEXATA.

Quæ autem temporibus Isidori adhuc extabant eius scripta, ita ipse agens de scriptoribus Ecclesiasticis numerauit: Fulgentius Afer Ruspensis Ecclesiæ Episcopus in confessione fidei clarus, in Scripturis diuinis copiosè eruditus, in loquendo quoque dulcis, in docendo ac differendo subtilis, scripsit multa: ex quibus legimus de Gratia & libero arbitrio libros responsionum septem, in quibus Fausto Gallo Regiensis vrbs Episcopo Pelagianæ prauitatis consentienti respondens, obnititur eius profundam destruere calliditatem. Legimus eius librum de sancta Trinitate ad Felicem directum Notarium: librum quoque Regulæ veræ fidei, & alium de Sacramento incarnationis Domini nostri Iesu Christi. Extant & duo libri eius de Veritate prædestinationis ad Episcopos missi, in quibus demonstrat, quòd

Isid. de Scrip.
Eccles. l. 14.
SCRIPTA
FVLGENTII
COGNITA
ISIDORO.

quod gratia Dei in bonis voluntatem humanam prætenit, & quod Deus quosdam præde- A stinationis suæ munera iustificans prælegat, quosdam verò in suis reprobis moribus occul- to quodam iudicio derelinquat. Est alter liber altercationis eius, quo de fide cum Trifa- mundo Rege idem Fulgentius disputavit. Ad Ferrandum quoque Ecclesiæ Carthaginen- sis diaconum vnum de interrogatis quæstionibus scripsit libellum. Inter hæc composuit & multos tractatus, quibus sacerdotes in ecclesijs vterentur. Plurima quoque feruntur ingenij eius monumenta; hæc autem ex pretiosis doctrinæ eius floribus carpsimus. Sors melior, cui delicias omnium librorum eius præstiterit Deus. hæc Isidorus.

Constat insuper testificatione Ferrandi diaconi Carthaginensis, in ipsis extremis vitæ B momentis absoluisse Fulgentium tractatum ad Reginum de quæstione illa famosa Ale- xandriæ (vt vidimus) agitata, num Christi caro corruptibilis, an incorruptibilis sit: sed fatissimè eidem Regino Comiti minimè valuisse, dum ab eodem scribi petierat præ- cepta à milite Christiano seruanda: cui postea ipse Ferrandus diaconus satisfecit, scri- bens ad eundem Comitem eo argumento eruditum satis commentarium. Testatur id quidem ipse, cum in opus ita post alia præfatus est: Laudabili sollicitudine interrogasti venerabilis memoriæ Fulgentium Pontificem Ruspensis Ecclesiæ, qualis tibi militibus actibus occupato regula esset spiritualis propositi retinenda. Sapienter profectò respon- sium sapientiæ à sapiente quæsieras. Nec interroganti, nec interrogato sancta pruden- tia defuit: & tu quod ille docere poterat, iam gerebas; & ille hoc docere poterat, quod tu gerebas: mores tuos in sermonibus eius agnosceres, sermones suos ille ex tuis moribus approbaret.

Modo autem quia semipleni libelli imperfecta dictatio nihil huic tuæ interrogationi cog- noscitur respondisse: principia enim gloriosi operis primam quæstionem litterarum tua- C rum diutiùs ventilant, Vtrum caro Christi corruptibilis, an incorruptibilis sit. Vnde ad- huc disputans ille doctor egregius, antequam fideliter (ratione fidei reddita) de actibus militibus cum pietate tractandis inciperet loqui, transiit ad æternæ beatitudinis im- mortalia gaudia, Verbum Dei, quod in corde & ore semper habuit, facie ad faciem con- templaturus: importabilem sarcinam super humeros debiles ponis, &c.] Absoluit igitur Ferrandus eius discipulus, quod magister ipsius Fulgentius impeditus morte ea ex parte non attingit. Coluit mirificè sanctum Fulgentium ipse Ferrandus diaconus vt magistrum: nam & in epistola ad ipsum scripta, se esse eius discipulum profiteretur, dum eundem ma- gistrum appellat: dignus planè tanto institutore discipulus, licet non talis, qui æquauerit præ- ceptorem. Ceterum & magno nomine ipsum Ferrandum hoc tempore claruisse, & de quæstionibus consuli solitum difficillimis: epistolæ ipsius, quæ extant reddita ad Anato- D lium Romanæ Ecclesiæ diaconum, & quæ ad Seuerum Scholasticum Constantinopolita- num sunt scriptæ, satis docent: sed & quam postea ad Pelagium & ipsum Anatolium Ro- manos diaconos scripsit (vt tradit Isidorus^a) num liceat aliquem condemnare post mor- tem, licet ipsa desideretur epistola, quantæ tamen fuerit æstimationis, æquè significat. At de Ferrando modò satis.

Quod rursum ad res Occidentalis Ecclesiæ pertinet, hoc ipso anno magnus ille Benedictus ex angustijs Sublacensium montium diuino monitu egressus, Cassinum petens, ad cuius montis radices erat sita villa Marci Varronis, illic erecto monasterio, monasticum ordinem mirificè propagauit: agit de his sanctus Gregorius in dialogis, vbi & res ibi ab eo præclarè gestas enarrat. Quod verò ad tempus spectat, id firmatum habes ex Cassinensi Chronico, & Leone Ostiensis Episcopo, atque ex Actis sancti Placidi, Gordiani nomine vtriusque con- E scriptis^b. dum anni quinque traduntur intercessisse ab aduentu Placidi in Sublacense mo- nasterium ad sanctum Benedictum vsque ad eius migrationem factam Cassinum: sed & id expressiùs confirmat auctor in Actis Placidi, dum hoc ipso anno Domini quingentesimo vigesimonono contigisse tradit: licet loco Iustini Imperatoris, Iustiniani restituendum sit, cuius Imperij tempore, non Iustini, hæc contigisse liquet. Sunt plura alia, quæ illic mendosa, nonnulla verò mendacia (vt suo loco dicturi sumus) inueniuntur.

At quis Dei consilium non magnopere admiretur, dum considerat, eodem fermè tem- pore, quo in Oriente monachismus esset magna ex parte collapsus, compluribus ex ijs à fide Catholica ad diuersos hæresum errores deficientibus, alijs quoque ab vllò vetere in- stituto rigido in delicias prolabantibus: eodem inquam tempore in Occidente instau- rari, atque longè lateque diffundi obseruantiam monasticæ disciplinæ, eamque adeò fœ- cundo

FERRAN- DVS DIAC- IN SIGNIS DOCTOR.

^a Isidor. de Vir. illust. c. 16.

S. BENEDI- CTVS CAS- SINVM PE- TIT.

^b Vt. S. Placidi apud Suer. dia. 5. Octobr.

MONACHIS MVIS IN- STAVRATVS ET PROPAGATVS.

A cundo germine propagari, cum veluti ex tenui furculo prægrandium exortæ sint frugifera- rum arborum siluæ, quæ vniuersam repleuerint Occidentalem Ecclesiam; extiteritque lo- cuples seminarium, ex quo plurimi progressi sint sanctissimi diuersarum Ecclesiarum Epi- scopi, nec defuerint ex ijs, qui in throno Apostolico confidentes, vniuersam Catholicam Ecclesiam, cum vehementiores vrgerent fluctus, constantissimè gubernarint: progressi que ex eodem monachorum ordine sint, qui Apostolico munere complures barbaras nationes, Christi iugum ferre impatientes, tandem ad Christianam fidem sponte capeffendam con- uerterint; prodierintque alij, qui ob suscepta grandia pro religione certamina sint victores consecuti coronam martyrij. præterimus modò illos, qui sacrarum rerum scientia nobiles inter scriptores Ecclesiasticos florere, nec numeramus, quæ numerari vix possunt; sacra- rum examina virginum: sicut nec facile sit recensere, quot ex hoc vno verè dicendo sui B humilitatè fonticulo immensa flumina sint deriuata; quot, inquam, ex Benedicto diuerso- rum ordinum sint progressa agmina monachorum, qui licet diuerso nomine in Ecclesia Dei circumamicta varietate censeantur, instituti tamen esse S. Benedicti, & ab ipso progre- di gloriatur. Hæc tanta tibi hæc vno intuitu, tamquam immensum cælum in paruo glo- bo descriptum, inspicienda obiter modò proponimus; quo sentias facturos nos operæpre- tium; si tanti viri primordia atque progressus, temporum ratione distinctos, quantum li- cuerit, Annalibus intexamus, atque cum opportuna se occasio dederit, eiusdem contige- rit meminisse.

Vt autem ad Cassini montem Christi athleta diuinitus vocaretur; certamen, quod ad- uersus dæmones mox ibi esset initurus, causa fuisse videtur. Nescio enim qua incuria dor- mitantium Episcoporum, quæ longè lateq; in Christiano orbe extincta erat idololatria, in C monte illo altioribus fixa radicibus adhuc vigeat: ibi namque fortis armatus, tamquam impietatis arce munitus, cultum à sibi subditis infeliciter exigebat, sed cum fortior ipso ve- nit, penitus cedere cogitur. At quomodo id acciderit, à S. Gregorio^a paucis accipe: Ibi, in- quit, vetustissimum sanum fuit, in quo ex antiquo more Gentilium à stulto rusticorum po- pulo Apollò colebatur: circumquaque enim in cultu dæmoniorum luci succreuerat, in qui- bus adhuc eodem tempore infidelium insana multitudo sacrificijs sacrilegis insudabat. Il- luc itaque vir Dei perueniens, contriuit idolum, subuertit aram, succendit lucos, atque in ipso templo Apollinis oraculum^{*} beati Martini, vbi verò ara eiusdem Apollinis fuit, ora- culum^{*} sancti Ioannis construxit: & commorantem circumquaque multitudinem prædi- catione continua ad fidem vocabat.

Sed hæc antiquus hostis tacitè non ferens, non occultè, vel per somnium, sed aperta vi- D sione sese eiusdem Patris oculis ingerebat, & magnis clamoribus vim se perpeti conquire- batur, ita vt voces illius etiam fratres audirent, quamuis imaginem minimè cernerent. Vt enim discipulis suis venerabilis Pater dicebat, corporalibus eius oculis idem antiquus hostis terrerimus & succensus apparebat, qui in eum ore oculisq; flam mantibus sæuire videbatur. Jam verò quæ diceret, audiebant omnes. Priùs enim hunc vocabat ex nomine: cui cum vir Dei minimè responderet, ad eius mox contumelias erumpebat. Nam cum clamaret, di- cens: Benedicte, Benedicte: & eum sibi nullo modo respondere cõspiceret, protinus respon- debat: Maledicte, non Benedicte, quid mecum habes? quid me persequeris, &c.] Intelligis ex his, puto, lector, cuiusnam lingua loquantur, quòve spiritu agitentur infelicissimi Noua- tores, qui in eundem sanctissimum virum, aliosque à Deo benedictos monachos maledi- cta & contumelias iaculari non cessant. At de S. Benedicto omnibus benedictionibus pro- E sequendo, modò hæc tenus. Quomodo autem diabolus licet victus semper, certamina ta- men noua instaurare aduersus magnum Christi militem numquam desistit, ipse Gregorius Papa eiusdem sæculi scriptor veritatis amanissimus omni fide posteris tradidit intuenda. Hic verò, quod exigere videbatur instituti ratio, perpauca modò hæc libasse sufficiat. Oc- curret enim nobis sæpe in via posteris temporibus Benedictus, cum nonnullas res ab eo ge- stas temporis ratio, vt in medium adducamus, à nobis opportunè requiret. Sed antequam recedamus ab Occidente, Francorum Ecclesiam inuisamus, probè factis Regum, & Episco- porum sanctitate florentem.

Hoc namque anno Theodoricus Rex Francorum, tertius Clodouei filius, egregium edi- dit specimen pietatis, dum sanctum Nicetium monachum, quem sæpe passus fuerat acer- rimum reprehensorem, vt aliquam paternæ charitati rependeret gratiam, curauit in Ar-chiepiscopum Treuerensem eligi, probè sciens, eum verè dignum Episcopatu, qui nõ vere-

S. BENEDI- CTVS AV- FERT RELI- QUIAS IDO- LOLATRIÆ

^a Gregor. dia- log. lib. 2. c. 8.

* oratorium * oratorium

CONQUERI- TVR DIABO- LVIS DE SS. MONACHIS.

S. NICETIVS PROMOVE- TVR IN EPI- SCOPVM TREVER.

CHRISTI
529.FELICIS PAP.
4.IUSTINIANI IMP. 3.
ATHALARICI REG. 4.

^a *Psal. 118.* retur pro custodia diuina legis vultum potentis, secundum illud Dauidicum ^a: Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebam.] Hoc, inquam, ipso anno ordinatum cum Treuerensem Antistitem, tabula^b eius Ecclesie docent: res autem ab ipso gestas ex eius discipulo beato Aridio Abbate acceptas recitat Gregorius^c Turonensis, à quo & hoc obseruatione dignum de eiusdem quoque ortu percepit: Cum Nicetius partu fuisset effusus, omne caput eius (vt est consuetudo nascentium infantium) à capillis nudum cernebatur, in circuitu verò modicorum pilorum ordo apparuit, vt putares ab eisdem coronam clerici esse figuratam.] Habes ex his non solum quod mireris de prodigio, sed & quod dicas de veteri clericali forma tonsuræ. At de eius ordinatione Theodorici Regis studium ab eodem auctore sic accipe:

Venerabatur (inquit) eum & Rex Theodoricus magno honore, eo quod sapius vitia eius nudaret & crimina, vt castigatus emendatior redderetur. Et ob hanc gratiam, decedente Treuericæ urbis sacerdote, eum ad Episcopatum iussit accersiri: iamque dato consensu populi ac decreto Regis ad ordinandum, & à viris summo cum regio honore præditis adducebatur. Verum tamen cum propinqui ad urbem, cadente Sole, fixis tentorijs, mansionem pararent: illi confestim laxatos equos per segetes pauperum dimiserunt. Quod cernens beatus Nicetius, misericordia motus, ait: Expellite quantocyus equos vestros à segete pauperum: alioquin remoueam à communionem meam. At illi indignantes dixerunt: Quanam est hæc causa, quam loqueris? Adhuc enim Episcopalem apicem non es adeptus, & iam excommunicationem minaris? Et ille: Verè, inquit, dico vobis, quia destinauit Rex, vt me auulsum à monasterio huic oneri consecrari iuberet: fiet quidem voluntas Dei: nam Regis voluntas in omnibus malis, me obistente, non adimplebitur. Tunc cursu rapido abiens, eiecit equos à segete, & sic cum admiratione hominum illorum ad urbem deductus est. Non enim honorabat personam potentis, sed Deum tantum in corde & opere metuebat.] At etsi leuia hæc videri poterant, maximi tamen ponderis à prudentibus existimata fuerunt. Quomodo enim passurus esset à potentibus opprimi personas pauperum, qui nec segetem à iumentis depasci permisit? Hæc in via. Quid autem obseruatione dignissimum in ipsius ordinatione contigerit, accipe:

Impositus itaque in cathedra, cum lectionum seriem auscultaret, sensit nescio quid graue super ceruicem suam. Cumq; bis aut ter manum clam ad tentandum iniecesset, nullius rei causam inuenire potuit, quæ hoc pondus inferret. Diuertensque caput ad dexteram & laeuam, odoratus est odorem suauitatis: intellexit quoque hoc onus esse sacerdotij ipsius dignitatem.] ita planè secundum illud Dauidicum ^a: Imposuisti homines super capita nostra.] hæc de sancti Nicetij ordinatione, quæ contigit hoc anno, Gregorius: reliqua de ipso temporis opportunitas suggeret. Videbis planè (quod mireris) inuictos Francorum Reges à Dei sacerdotibus tantummodo laudabiliter pati vinci: cum verò quis ipsis obstinatè nimis obstiterit, diuinam mox expertum esse vindictam, intelliges.

At non prætereat carmen Venantij Fortunati, quo eundem virum sanctissimum Nicetium iam Episcopum ordinatum profecutus est: sic enim se habet:

^a *Venat. Fort. carm. lib. 3.*

*Splendor, apex fidei, veneranda mente Niceti,
Totius Orbis amor, Pontificumq; caput:
Summus Apostolico, præcellens pastor ouili,
Auxisti meritis, quicquid honoris habes.]*

Apicem vocat fidei ob egregiam eius sanctitatem magna fide pollentem, qua ceteris præstare videri poterat: dicitque Pontificum caput, quod nobilissimæ præfectus esset Ecclesie Treuerensi, cui complures subiacerent Episcopi. Sed pergit:

*Diuino insistentis operi, terrena relinquit,
Cum moritur mundus, non moriture manes.
Vita breuis cunctis, sed non breuis illa beatis:
Cum bona non pereant, iure perennis erit.
Dum tibi restrictus maneat, & largus egenis,
Quod facis in minimis, te dare crede Deo.
Captiuus quicumque redit, sua limina cernens,
Ille lares patrios: tu capis inde polos.
Hic habet exul opem, ieiunus inuenit escas:
Qui venit esuriens, hinc satiatu abibit.*

Tristibus,

CHRISTI
529.FELICIS PAP.
4.IUSTINIANI IMP. 3.
ATHALARICI REG. 4.

*Tristibus, imponis curas, purgando querelas,
Et sanas cunctos vna medela viros.
Pauperis hinc lacrymas desiccans, gaudia præstas.
Qui prius ingemuit, vota salutis habet.
Te pascente greges, numquam lupus arripit agnos:
Sunt bene securi, quos tua caula regit.
Templa vetusta Dei renouasti in culmine præfisco,
Et floret senior, te reparante, domus.
Hinc populis longos tribuas pia vota per annos,
Et maneat pastor, ne lacerentur oves.]* hæc de Nicetio Episcopo Fortunatus. Iam verò res Orientales inuisamus, quas præfens annus memoria dignas exhibet.

Hoc igitur anno, sub eodem Consulate Basilij, edita extat Nouella^a constitutio à Iustiano Imperatore aduersus eos, qui homines castrantes, eunuchos reddunt. Sed vnde eiusmodi condendæ legis causa prouenerit, hic primum recensendum esse putamus. Euagrius^b namque ex Procopio ista summatim collegit: Memorat præterea idem scriptor Absagos ad mitius humaniusque vitæ genus traductos, iisdem temporibus fidem Christianam recepisse, Iustinianumque Imperatorem quemdam ex Eunuchis aulicis Absagum genere, nomine autem Euphratam ad eos misisse, qui vetaret, ne cuiquam in ea gente, quasi vi illata naturæ, testiculi execerentur. Nam qui cubiculis Imperatorum inseruebant, quos vulgò vocant eunuchos, sæpe ex ea gente sumi consueuerunt.] hæc de Absagis & eunuchis Euagrius ex Procopio, eademque Nicephorus^c. Addunt præterea, Iustinianum apud Absagos templum Deiparæ erexisse, sacerdotisque illic constituisse, à quibus populi illi Christianam religionem addidicerent. De his agens Procopius^d, eosdem populos habitare apud montem Caucasum tradit.

Ad hos itaque eundem Iustinianum Imperatorem alluisse apparet, dum ad finem diestæ constitutionis ait: Si enim barbari simulatque nostra de hoc audierunt mandata, hæc custodierunt: quomodo tandem permittemus, vt post tot retro Principum sanctiones tale quid denuo relinquatur in nostra Republica?] ex quibus etiam quod ad rationem temporis pertinet, intelligere valcas, Absagos iam ad fidem conuersos legibus Romanorum paruisse, factumque esse, vt cum ipsi licet barbari inolitam apud eos consuetudinem de castrandis pueris, parentes Iustiniani mandato, penitus reliquissent; idem Imperator vehementiori insurgeret animo in eos, qui diu legibus prædecessorum Imperatorum, ne id facerent, sæpe coerciti, nihilominus eiusmodi facinus perpetrare minime desinerent. Quanto autem id vitæ periculo fieri soleret, audi ab ipso, dum ait: Sæpenumero ex multis vix pauci euadant incolumes: vsque adeò, vt quidam ex his qui seruati fuerunt, sub nostro aspectu deposuerint: è nonaginta ægrè tres seruatos esse, &c.] Iustè igitur Iustinianus in eosdem eam legem tanti sceleris vindicem promulgauit, datam hoc anno, xv. Kalend. Decembris, sub dicto Consulate Basilij, Indictione decima inchoante.

Iisdem ferme temporibus & Tzani populi ad finem conuersi sunt: mentio est de ipsis apud Iustinianum^e Imp. in rescripto ad Zetam Magistrum militum, cum agit ibi de populis interioris Armenia: sed deprauatè ibidem Anzitena prouincia pro Tzanitena ponitur. Cum enim tempore illius latæ Tzani populi essent subiecti Romano Imperio, quam (vt ex ipsius exordio patet) satis apparet eius Imperij primordijs scriptam esse; planè intelligi potest, eosdem populos ipsis initijs eiusdem Imp. esse conuersos ad fidem: in ea enim sanctione ista habet: Cum propitia Diuinitate Romanum nobis sit delatum Imperium: sollicita cura, cauta diligentia pertractantes, perspeximus oportere partibus Armenia, &c.] Sed quid de eorumdem populorum moribus, eorumque ad fidem conuersione scribat Procopius^f, audi:

Vt hic autem Tzanorum gentes iam describam, mihi non videtur esse alienum à ratione: sunt enim Armenijs finitimi. Tzani suis legibus sine Rege aliquo degunt, belluinam vitam agentes: deos quidem lucos, volucres & alia animalia arbitrantur, & colunt. In altissimis montibus & opacis totam ætatem consumunt, terram nequaquam colentes, sed identidem furtis & latrocinij viuentes, negligentes terram exercere. Vbi montibus præruptis non cinguntur, locus est collibus & tumulis abundans: vbi tumuli, ibi quæ terræ imminet, talia non sunt, vt fruges afferant, si colantur: valde enim aspera sunt & supra modum dura, nullarum penitus frugum feracia. quamobrem fieri non potest, vt hic vel terram ares, vel campum

^a *Novel. 142.*

^b *Euagr. lib. 4. c. 21. DE ABSAGIS AD FIDEM CONVERSIS.*

^c *Niceph. lib. 17. c. 13.*

^d *Psal. 6.*

^e *Iustinian. Novel. 142.*

^f *Procop. de adific. Iustin. Imp. orat. 3.*

^a *Novel. 142.*

^b *Euagr. lib. 4. c. 21. DE ABSAGIS AD FIDEM CONVERSIS.*

^c *Niceph. lib. 17. c. 13.*

^d *Procop. de bello Persic. lib. 2.*

^e *Iustinian. Novel. 142.*

^f *Procop. de adific. Iustin. Imp. orat. 3.*

campum segetum demetas, vel pratum inuenias. Floret autem arboribus Tzanica, sed in frugiferis & omnino sterilibus: quoniam ut plurimum nulla est hic temporum reciprocatio & vicissitudo, ut nunc scilicet frigidis & humidis horis occupetur terra, nunc vero iuuetur calore Solis, sed perpetua hieme oppressa est, & assiduis niuibus irrigatur. propter hæc ex antiquo suis legibus viuunt Tzani. Iustiniano autem imperante, à Romanis pugna victi, & iam amplius certamini non fidentes, statim sese omnes dederunt, magis deligentes quam feruitutem, quam libertatem periculosam. Et mutata religionis opinione, omnes Christiani facti sunt, & vitam humaniorem amplexati, dimissis latrocinij, Romanos in suos hostes progredientes semper comitati sunt.

Iustinianus ipsis ecclesiam construxit in loco qui Chanalicon dicitur, effecitque ut sacra obirent, accederent ad mysteria, sacrificijs Deum placarent, & alijs quoque rebus sacrarentur, intelligentes tandem se homines esse. Structis etiam arcibus passim per regionem, Romanorum militum præsidia hic collocauit, atque Tzanos commercium cum ceteris hominibus habere instituit.] hæc Procopius de Tzanorum conuersione & facta à Romanis eorundem perfecta subiugatione, antequam quartus Iustiniani Imperij annus absolueretur, ut ex eodem Procopio colligitur, dum agit de bello Persico, recensetque ea quæ anno quarto Imperij Iustiniani terminata sunt: licet vitio scriptoris, loco Tzani, Zani populi ibi sint nominati, vbi & de ipsorum Christianitate pariter mentio habetur, & de bello quo iidem victi sunt. Felix Imperium, cuius primordia tam vberè prouentu ex multarum gentiù conuersione locupletata fuere: felicissimum verò dicendum, si in omnibus media atque postrema eiusdem Principis principia exæquassent. Sed quod in somnis ostensum est Pharaoni, post feracem prouentum exortas esse spicas tenues percussas vredine, quæ ingentem penuriam præsignarent, qua præcedentium annorum fertilitas penitus insumpta deficeret: ita ferè huic accidit Imperatori, dum plus æquo diuina pertentat, & in Romanos Pontifices extitit parum æquus. Sed reliqua prosequamur.

Hoc eodem anno idem Iustinianus Imperator, quem dederat colligendum, emendandumque Codicem suo nomine Iustinianum appellatum, absolutum confirmauit, vulgauitque. Datum id negotij fuerat anno superiori delectis ad hoc viris clarissimis, ut eiusdem Imperatoris constitutio edita Idibus Februarij ad Senatam Constantinopolitanam anno superiori sub Consulatu eiusdem Imperatoris secundo declarat. Absoluto verò opere hoc anno, septimo Idus Februarias ad Mennam Præfectum Prætorio de confirmando eodem Codice constitutionem edidit sub Consulatu Basilij. Ad hoc enim curandum opus Decemuiratus constitutus est ab eodem Imperatore, delectique Ioannes Patricius vir Consularis & Exquæstor, Leontius Magister militum ex Præfecto Prætorio, Phocas Magister militum & Patricius, Basilides Patricius ex Præfecto Prætorio Orientis, Thomas Exquæstor sacri Palatii, Tribonianus Magister Officiorum, Constantinus Comes sacrarum largitionum, Theophilus Comes sacri Consistorij, Dioscorus & Præsentinus togati Iudices sacri Prætoriani. His datum est onus Codicis Iustiniani elaborandi, eo ostento illis totius tractationis argumento, nimirum ut ex tribus Codicibus, Gregoriano, Hermogeniano, & Theodosiano, tertium elucubrarent, quem & Iustinianum (ut diximus) Codicem appellarent ob additamentum nouarum ipsius Imperatoris constitutionum.

Qui verò præ ceteris in opus insudasse visus est, fuit Tribonianus iureconsultissimus, de cuius statu moribusque Procopij diuersa assertio est: qui primum cum ipsum laudat, agens de bello Persico, ista habet: Tribonianus Pamphilus genere, vir moribus & disciplina omnium artium nulli secundus, iustum sectabatur lucrum, singulis diebus leges aliquas aut antiquabat, aut condebat.] hæc Procopius. At eodem libro, immemor fortasse Tribonianum à se laudatum, ista subiicit, fugillans ipsum auaritia: Cum natura mitis & humanus esset, quibus moribus simul & doctrina singulari vnicum auaritiæ morbum obscurabat.] sed vitium eo turpius videri solet, cum pulchritudine proximarum virtutum magis perspicuum redditur. At quæ in homine vera virtus, cui auaritia dominatur? Verum audi de Triboniano Suidam: Tribonianus Macedoniani filius à Dicegoris hyparchis Gentilis fuit & impius, omnibus modis à Christiana religione alienus, adulator & impostor, qui persuadere conabatur Iustiniano, eum non moriturum, sed cum carne in cælum assumptum iri. Fuit autem Quæstor Iustiniani. Hic & ingenij facultate vtebatur, & ad summam peruenerat eruditionem, nemini suæ ætatis inferior: pecuniæ ad miraculum auidus, ius pietio vendere solitus, & legum dies alios plerumque tollebat, alios scribebat, pro cuiusque necessitate

accepto

TZANI POPULI IVSTINIANO SUBIUGATI

Procop. de bello Persico. lib. 1.

Genes. 41.

Constit. de nou. Cod. Jac. Constit. de Iustin. Cod. consir. DECEMVI RATUS PRO COMPILAN DO CODICE

TRIBONIANVS QVALIS EVERIT. Procop. de bello Persico. lib. 1.

A accepto pretio. Eo in honore cum multos annos vixisset, morbo decessit, nihil iniucundi à quoquam perpeffus: nam & facundus erat, & cetera suavis, & auaritiæ morbum amplitudine doctrinæ solertissimè occultabat. hucusque Suidas.

Sed planè monstruosum id de persuasione immortalitatis, qua seducebat Imperatorem, putare quis posset & fabulosum, nisi id alterius grauissimi auctoris fulciretur auctoritate. Nam Hesychius Milefius de Philosophis scribens, hæc de ipso: Tribonianus Iustiniano Imperatori adulans, ei persuasit non moriturum ipsum, sed vnà cum corpore receptum in cælum migraturum. Erat autem Paganus & impius.] hæc ipse. Fortasse inde eiusmodi fama percrebuit, quòd Tribonianus leges scribens nomine ipsius Iustiniani, ea apponere verba consuevit: Nostra sanxit aternitas.] id quidem dicerem ad Iustiniani excusationem, nisi eadem verba ab alijs plerisque prædecessoribus Imperatoribus vsurpata inuenirentur, quæ diximus derisisse atque reprehendisse Ammianum in Constantio Imperatore.

Sed illud attende, quòd cum vsum esse scias Iustinianum Triboniano Ethnicò homine in legibus conscribendis, nihil est quod mireris, si impios Imperatores, Zenonem videlicet & Anastasium, iam sententia Romani Pontificis, comprobante id ipsum (ut vidimus) Constantinopolitano Concilio, necnon Iustino Augusto, è catalogo Imperatorum ab iustos, penitusque damnatos, nihilominus insigni titulo pietatis in legibus ab eodem Triboniano conscriptis eosdem reperias nominatos. Habes præterea, ex quibus eundem Tribonianum auctorem intelligas, cuius studio factum est, ut cum Christianorum Principum sanctionibus Christiana religio abundaret, suis nihilominus fauens Ethnicis Imperatoribus ipse Ethnicus legum conditor atque collector, in eodem Codice Iustiniano exscripserit leges ipsorum Augustorum, ut Diocletiani & aliorum, qui Christianam religionem persecuti sunt.

Sed quòd in his versatur oratio, non prætermittamus dicere de Ioanne Patricio, qui primus omnium recensetur decemuirum, quibus delegatum est opus: qualis namque iste fuerit, ex Procopio accipe, qui ait: Prætorij Præfectus tunc Ioannes Cappadox erat, Tribonianus verò Pamphilus.] & paulo post: Horum alter Ioannes artium liberalium ac disciplinæ omnis expertus fuit: nihil enim è scholis, nisi tantum litteras ab initio malas & has male scribere didicit: naturæ tamen robore omnium quos scimus vehementissimus, ac nosse oportuna idoneus, tum rebus dubijs viam aperire, cum his vitia miscuit ingentia. Nam in primis improbus, ac natura maleficus, neque Dei ratio, neque hominum reuerentiæ respectus vilis: perdere insuper hominum vitas, vrbesque delere ei curæ fuit, ex quo breui tempore multas opes consecutus est, quas vndique rapere & perdere natus erat. Voluptatibus insuper deditus, ebrietati quoque ac satietati vomitibus occurrebat. Et Ioannes quidem talis erat.] hæc ipse, qui & inferius de eodem: Ioannes verò omnibus grauis & difficilis, auaritia, crudelitate, perfidiaque infamis, eoque insanitiæ processerat, ut Theodoram Augustam feminam sapientissimam apud virum calumniaretur, &c.] hæc de ipso modò satis, reliqua autem suo loco inferius.

Possent quæ scribuntur à Procopio de Ioanne, in suspicionem adduci, num affectu priuato in illum commotus, eadem in ipsum probra congesserit: sed cum Cappadocem audio, memoriaque repeto quæ de Præfectis Cappadocibus antè scripserit Isidorus Pelusiota, ut de illis minimè dubitem facit. Nam audi quid sanctus vir ad Florentium: Hoc habete Cappadox est: ut Cappadox Imperium gessit.] Rursum attende quid idem scribat ad Isidorum: Carthaginenses homines minus malos lex magistratum gerere prohibet: Cappadoces autem quorum ingens est improbitas, nulla lex ab Imperio & Præfectura remouet.

Quoniam igitur de omnibus bene mereri cupis, & parem cupiditati potentiam habes: aut legem immuta, Cappadocem potius quam Carthaginenses à gerendo Imperio arcens; aut cum his illos quoque copula, &c.] & ad Ruffinum Præfectum Prætorio de Ægyptijs & Cappadocibus ista eodem argumento ingerit: Ægyptios quidem ob crudelitatem ac morum immanitatem lex ab Imperio & Præfectura arceat: Cappadoces autem, quicquid improbitate superant, non item. Quoniam igitur nos Cappadocem Præfectum nacti, nationis ad struendas calumnias propensæ periculum frequens facimus: Vos autem, qui Imperatoris voluntatem, quibus in rebus vultis, habetis: hos quoque illis copulate, ut ne cuiquam alij regionis Cappadox præsit, quam suæ. Consentaneum profectò est, eos patria acerbitate mutuo ab sese irrigari ac perfundi.] hæc Isidorus, qui alias plures eodem argumento reperitur scripsisse epistolas. At hæc satis occasione Ioannis Cappadocis, principis

Annal. Eccl. Tom. 7.

O

Decem-490.

PERSVASA IMMORTALITAS IVSTINIANO

TRIBONIANVS ETHNICVS FA-VIT.

Procop. de bello Persico. lib. 1. IOANNES CAPPADOX PATRICIVS

INFAMATI PRÆFECTI CAPPADOCIBVS.

Fodem lib. 1. epist. 485.

Fodem lib. 1. epist. 489.

Fodem lib. 1. epist. 483, 484, 487.

Decemuiratus ad Codicem Iustinianum colligendum electi. En quales homines sanciuere Romano Imperio leges.

Quoniam vero ex constitutione eiusdem Imperatoris de nouo Codice confirmando data hoc anno ad Mennam Praefectum Praetorio, satis intelligis cum hoc anno magistratu functum esse: reliqua quoque eiusdem Imperatoris sanctiones ad eundem inscripta, quae plures sunt diuersique generis, quo tempore fuerint promulgatae, possumus pariter intelligere. Sed hic finis esto rerum gestarum praesentis anni.

FELICIS PAPAE OB. ITVS.

Trigesimus Christi post quingentesimum adest annus, Lampadij atque Orestis Consulatu notatus: quo ad quartum Idus Octobris Felix Romanus Pontifex ex hac vita decessit, ubi sedisset annos quatuor, menses duos, dies vero decem & octo. Extat eius epistola data hoc anno sub dictis Consulibus Kal. Martij ad omnes Episcopos de ecclesiarum consecratione: rursus alia eiusdem argumenti sub iisdem Consulibus data, sed perperam duodecimo Kal. Nouembris; quo tempore non amplius Felix, sed Bonifacius Secundus Romanae Ecclesiae Pontifex praesidebat: facile enim accidisse potuit, ut loco Bonifacij, Felicis fuerit nomen appositum. Dolemus res eiusdem Papae Felicis ob iniuriam temporum admodum ieiunas esse relictas. Apud Anastasium enim non nisi ista de ipso leguntur:

Hic fecit basilicam sanctorum Cosmae & Damiani in vrbe Roma, ad locum qui appellatur via Sacra, iuxta templum vrbis Romae, est autem ista apud templum Pacis. Huius temporibus consumpta est incendio basilica sancti martyris Saturnini via Salaria, quam a fundamentis restituit. Hic fecit ordinationes duas per mensem Februarium & Martium, creauit presbyteros quinquagintaquinque, diaconos quatuor, Episcopos per diuersa loca vigintinouem. Qui sepultus est in basilica sancti Petri Apostoli quarto Idus Octobris: & cessauit Episcopatus dies tres.] licet alicubi legatur, vacasse mensem unum & dies quindecim, habita consideratione ad tempus schismatis, quando tandem ab omnibus cognitus est legitimus Pontifex.

Sic igitur cum ab obitu Felicis Papae tres dies intercessissent, decimo septimo Kal. Nouembris creatur Bonifacius patria Romanus, patre Sigisualtho: ex quo nomine conuicere possumus eum, etsi natus sit Romae, genere tamen fuisse Gothum: non enim Romanum, sed Gothum refert nomen Sigisualthus: ex illo fortasse descendens Sigisualtho Gotho, quem eo claritudinis peruenisse, ut Consulatum ordinarium promeruerit, suo loco superiori tomo dictum est. Creato autem ipso Pontifice in basilica Iulij, aduersus eum in schismate in basilica Constantiniana creatus est Dioscorus diaconus, quem illum putamus, qui sub Hormisdas Romano Pontifice functus est legatione ad Iustinianum Imperatorem una cum collegis Germano & Ioanne Episcopis, Blando presbytero, atque Felice diacono. Cuiusnam autem rei causa conflatum sit schisma, etsi nihil inueniatur expressum, tamen (quantum conuicere licet) illam mihi facile persuadeo, quod conanti Athalarico Regi aliquem consecrandum deligere sacerdotem, parte cleri illi consentiente, reliqui aduersati alium ex aduerso creauerint Romanum Pontificem. Id enim opinari, quae contigerunt in electione praedecessoris, admodum persuadent, & quae ex epistola Athalarici ad Senatum sunt superius recitata.

Sed quae post haec de huiusmodi schismate legantur apud Anastasium, audiamus: Fuit (inquit) dissensio in clero & Senatu, quo tempore defunctus est Dioscorus pridie Idus Nouembris. Istitis diebus Bonifacius zelo & odio ductus cum grandi amaritudine sub vinculo anathematis & chirographi reconciliauit clerum: quod chirographum archiepis Ecclesiae clausit, quasi damnans Dioscorum, & congregauit clerum: cui tamen in Episcopatu nullus subscripsit, dum plurima multitudo fuisset cum Dioscero.] Quae autem ibi subiunguntur de Synodo per Bonifacium congregata, sequenti potius anno contigisse videntur: agemus de ea suo loco. Dei namque beneficio factum est, ut citò morte praueuto schismatico, extingueretur & schisma.

Porro qui contra Bonifacium Papam creatus est Dioscorus, magnopere sionia crimine infamatus habetur. Scribens enim postea Athalaricus Rex ad Ioannem Bonifacij successorem Romanum Pontificem, haec inter alia: A tempore sanctissimi Papae Bonifacij, cum de

SIMONIAE LABE CONSPERSVS DIOSCORVS Apud Anast. lib. 9. epist. 5.

A cum de talibus prohibendis suffragiis P. C. Senatus consultum nobilitatis suae memores condiderunt: Quicumque in Episcopatu obtinendo siue per se, siue per aliam quamcumque personam aliquid promississe declaratur, ut execrabilis contractus cunctis viribus euacuaretur, &c.] Sed & haec clarius de Dioscero, quae Iustinianus Imperator tradit, confirmant, nempe ob causam pecuniariam fuisse post mortem ipsum anathematizatum: id quidem, ut de his nulla possit dubitatio superesse, testatur expressè idem Iustinianus in edicto ad Ioannem Romanum Pontificem: Sed de his agemus anno sequenti, ubi de Synodo in ea causa coacta sermo erit.

Legitur in collectione Conciliorum nomine Iustini Imp. ad Bonifacium Papam fidei professio, quae incipit: Prima satis est, &c.] quam quidem nec esse posse Iustini, qui ante annos quatuor iam obierat, prudens collector epistolarum Romanorum Pontificum considerans, B explosit, utpote quae nec sit Iustiniani, cum multa habeat epistolae Ioannis Constantino-politani Episcopi missae ad Hormisdas Papam, quam & ipse Pontifex ad Hispaniarum Episcopos dedit: habeatque & alia admixta ex alijs eius epistolis: ut planè esse appareat centum male confusus: Sed & inde vitiosa detegitur, quod data habetur sub Consulatu Iustiniani tertio, cum iam non amplius Bonifacius, sed Ioannes Romanae Ecclesiae Episcopus praesideret: sed & cum additur collega Orestes, magis arguitur impostura. Eodem planè vitio laborat, sed absurdiora continet illa quae nomine eiusdem Bonifacij legitur data epistola ad Eulalium Episcopum Alexandrinum, prout ostendimus in Notis ad Romanum Martyrologium & superius tomo quinto, cum eam manifestissimè imposturae conuictam penitus confutauimus. Eant procul à Fideiium coetu, qui in Ecclesiam non habentem maculam neque rugam eiusmodi conantur inferre quisquiliis: longèque longius exulent à Catholico orbe, qui quae corrumpere videntur, mendacijs suffulcire nituntur: nam super solidum fundamentum firmamque petram structa est, semper manens, numquam casura sincera fides.

C Hoc eodem anno Hildericus Rex Vuandalorum in Africa à Gilimere fratre consobriño coniectus in vincula, regno spoliatur, cum iam annos septem in eo expleisset. Res autem quomodo se habuerit, à Procopio sic accipere: Erat (inquit) in Genserici genere quidam Gilimer Genzonis Genserici nati filius aetate prouectus post Hildericum, cuius rei gratia successurum post eum sperabatur: hic & rei militaris peritissimus, & ingenio grauis, tum pecunia, vique ac rebus alijs aliena inuadere promptissimus. Qui quamquam se iure successurum quandoque videret, dilationem tamen ac moram minime tolerauit: quin viuente adhuc Hildericum, honores intemptissimus, factaque Imperij sibi usurpare, illum ut ignauum & inertem apud Vuandalos accusare, praeterea ob eius imperitiam ab Afris superacum dicere coepit; insuper calumnijs onerare quod Vuandalos simul cum tota ditione Iustiniano prodere vellet, nec aliud legationem Byzantium missam voluisse. Quae omnia Vuandali credentes, eum Regem constituunt; Hildericum post annos regni septem cum Amero & eius fratre Euagene custodia tradunt. Vbi vero Iustinianus iam factus Imperator haec audiuit, legatos in Africam ad Gilimerem mittens, haec scripsit:

D Impie facis, minimeque dignum Genserici testamento, quod Hildericum legitimum Regem in custodia teneas, cum breui post tempore tibi liceret ex lege omnino succedere: nunc vero ut modicum praueuias tempus, iura prodis, & Regni nomen in tyrauidem conuertis. Hunc igitur hominem sine donec viuat, regni saltem imaginem habere: aequè tantum quod Regem deceat, & aui tui Genserici mandatum circa regni successionem exposulat; ut quod nunc inuiste possides, ex aequo retineas. Hoc si in animum duxeris; & res tibi felicius, & nostra simul amicitia prouenerit. Haec itaque summa epistolae. Gilimer autem legatos re infecta remisit, statimque Amerem excœcauit, Hildericum vero & Euagenem arctiori tradidit custodia; insuper illudens hortabatur, ut Byzantium ad Imperatorem fugere meditarentur. Iustinianus ubi haec audiuit, alios rursus legatos mittit cum his litteris:

E Nos cum te minime nostris monitis aduersaturum putaremus, priorem tibi epistolam scripsimus: Quando vero placet tibi regnum hoc pacto habere, tibi habe quod fortuna ex ipso tribuerit. Tu autem Hildericum, & Amerem luminaribus cassum, eiusque fratrem ad nos mitte, solatium habituros quale poterunt, qui regno aut oculis sunt priuati. Quod si minime feceris, nos profecto coges, amicitia relicta, foedereque quod cum Genserico eiusque successoribus gestimus, soluto, te non solum armis petere, sed poena quali possumus persequi. Haec vero Gilimer excusans, hoc modo respondit:

acfferretur

Extat in Concil. vet. edit. in Ioan. Pap.

Hormisd. epist. 43.

NOMINE BONIFAC. SCRIPTA. ADITA.

HILDERICVS REX VVANDALORVM CAPTIVVS DENTENSIS Proc. de bel. Vuand. lib. 3.

IVSTINIANI LITTE. RAB AD GLILMEREM.

R V R S V M IVSTINIANVS AD GILIMEREM.

Gilimer Rex Iustiniano Imperatori salutem.

GILIMERIS LITTERAS AD IUSTINIANUM.

Neque ego per vim regnum accepi, neque contra meos propinquos quicquam iniustum perpetravi. Hildericum enim notua quarentem in familiam nostram, Vuandalorum gens magistratu deiecit, meque tempus & ex lege ætatis honor in regnum vocavit. Talem enim quemdam virum bonum regnum expostulat, qui nec alienas ab re curas persequatur. Tu vero item Rex curiosè facis ac iniuste aliena curare. Quod autem fœdera solues nobis bellum inferendo; respondere sum paratus quibus potuero viribus, obtestans ac fidem expostulans simul & iusiurandum Zenonis, cuius tu successor existis.

IUSTINIA. PARAT BELLYM IN GILIMEREM.

Has accipiens Iustinianus litteras, si malè prius in illum fuerat animatus, tunc in eum multo magis exarsit. Quapropter ei visum ante omnia Persicum soluere bellum, in Africamque transferre: erat enim in perscrutando ingeniosus, & ad ea quæ decreuerat perscienda non piger. Aderat insuper ex Oriente Belisarius Dux, non ut ad hoc bellum quaesitus, sed iam exacto magistratus tempore: nam & cum Persis induciæ (vt supra narratur) factæ fuere.] Hæc autem de litteris & legationibus vltro citroque missis inter Iustinianum & Gilimerem etsi hoc anno cœpta esse dicuntur, haud tamen eodem anno perfici potuerunt, sed vltra biennium duæ missæ legationes temporis insumpserunt. Etenim non ante annum septimum eiusdem Imperatoris fœdus cum Persis (vt idem Procopius tradit) sancitum est, neque ante idem septennij Imperij tempus bellum Africanum Iustinianus est auspiciatus.

STATVS REVM ORIENTALIVM. Procop. de bello Persico lib. 1.

Iam verò quæ hoc ipso anno quarto Iustiniani Imperatoris in Oriente contigerunt de bello Persico, alijs barbaris aduersus Persas ab eodem Imperatore concitatis, breuiter dicenda sunt. Vsq; enim ad annum hunc quartum Iustiniani Imperatoris bellum Persicum per Belisarium Ducem feliciter confectum esse, Procopius docet: post hæc autem non ita: nam temeritate militum inopportuno tempore pugnam appetentium Romanus exercitus in discrimen adductus est, cessitque victoria ipsi Persis, sed ita cruenta, vt Persarum exercitus Dux non solum illum sit consecutus præmium, sed à suo Rege Cabade subire supplicium iussus. Quo etiam tempore (vt idem Procopius tradit) Iustinianus Imperator gentes ad mare positas contra Persas excitare conatus est; Homeritas videlicet & Aethiopes, cum quibus societatem iniit, simulque Blemys & Nabathæos sibi ad hoc ipsum conciliavit, eosdem beneficijs demeritos atque deuinctos: eis enim iuxta Nilum frugiferum terram dederat incolendam, qui apud Oasis petras loca sterilia habitabant. Sed quod maioris beneficij loco habitum, illud fuit, quod eosdem adhuc in idolatria perseverantes, ea abolita, reddidit Christianos: nam audi Procopium:

Procop. de bello Persico lib. 1.

Procop. ubi supra. BLEMYS ET NABATHARIS.

Hæc namque gentes & Blemys & Nabathæ, cum alios deos, vt Græci, tum Isim & Osyrim magnopere colunt, nec minus etiam Priapum. Blemys etiam humana hostia Soli sacrificare consueverunt: qui mos barbarus vsque ad hoc tempus seruatus, iussu piissimi Principis Iustiniani sublatus est. Narses igitur genere Persamænius, cuius supra vt ad Romanos transfugæ memini, illorum militum Dux, eiusdem Imperatoris mandato & templa deleuit & sacerdotes in custodia vinxit, statuasque illorum Constantinopolim misit.] hæc de eorum patrio ritu Procopius; quibus simul cum Christianis ecclesias & sacerdotes Iustinianum voluisse esse communes, tradit; atque addidit: Et quod speraret sacrorum commercio eorum perpetua frui amicitia: ex eo oppidum in ea parte, Philas, ex argumeto appellauit.] Sed & quæ aliæ insuper nationes in alijs Ægypti partibus adhuc idolatræ existentes per eundem Iustinianum Christiana religione imbutæ sint, ex eodem auctore alibi ista narrante accipe:

Procop. de adific. Iustin. Imp. orat. 6. IDOLOLATRE AD FIDEM CHRISTI CONVERSI.

Habitantur, inquit, in Pentapoli videlicet, duæ vrbes cognomines: vtraque enim Ægila dicta est, quæ à Boreo absunt itinere quantum robustus vir quatuor diebus conficere potest: vetustæ profectò vrbes ad Notum ventum versæ, incolarum antiquos mores ac studia referentes. Omnes enim adhuc mea ætate errabāt, capti religione multorum deorum. Olim Ammoni & Alexandro hæc ædes positæ erant, quibus vsque ad Iustiniani Imperium hostias mactabant indigenæ. Erat enim eorū qui sacris seruiebant ingens turba. Ceterum hic Rex non tam subiectorum corpora tueri satagens, quam animas seruare procurans, hominibus hic commorantibus omni diligentia prouidit, non vt impense alia corrigeret, sed vt veram religionis opinionem doceret, per singulas familias Christianos factos, & transmurtatos ab obicenis patriæ moribus: apud quos templum Dei Genitrici ædificauit.

Boreum vrbs Maurusiis barbaris vicina in hæc vsque tempora ab exoluendo tributo libera

Abera fuit; neque vniquam ex quo homines esse cœperunt, ad illam peruenerunt publicani & tributii exactores. Prope eam olim Iudæi morabantur, vetusti templi, quod in primis venerabantur, possessores: quos omnes Christianos Iustinianus Rex efficiens, templum in ecclesiæ speciem transformauit.] hæc Procopius. Quod autem ad Iudæorum templum in Ægypto spectat, non potuit hoc illud esse, quod Onion constat fuisse nominatum: nam illud à Vespasiano demoliri iussum, auctore Iosepho, Annalium tomo primo dictum est: oportuit enim istud ipsum fuisse postea à Iudæis reedificatum. Quod verò in Ægypto potius quam alibi id sibi concessum Iudæi existimarent, permoti erant istiusmodi variatio Isaiæ: In die illa erit altare Domini in medio terræ Ægypti, & titulus Domini iuxta terminum eius: & erit in signum & in testimonium Domino exercituum in terra Ægypti.] hoc, inquam, Iudæi persuasi sacro oraculo, quod alibi nefas esse putarent, concessum sibi iidem rati id facere in Ægypto, templum iterum illic (vt patet ex Procopio) exererunt. Sed omnia necesse est cedant Christo, de quo Paulus Apostolus oraculum illud prædictum affirmat: Omnia subiecisti sub pedibus eius.]

Ioseph. de bello Iudæico lib. 7. c. 30.

Isaiæ 19.

1. Cor. 15. ap. alm. 8.

Quod verò pertinet ad Æthiopum Regem, quomodo aduersus Persas cum Romanorum Imp. Iustiniano hoc tempore fœdera iunxit: attende quæ tradat Procopius valde contentientia iis quæ superioribus annis diximus contigisse, cum de martyrum Arethæ & sociorum rebus gestis narrationem habuimus. ait igitur: Sub huius belli tempus Heliæus Æthiopum Rex Christianus, dogmatisc; huius maximè obseruantissimus, postquam ex Homeritis his qui in alterius littoris continente sunt, plures esse Iudæos didicit, multos autem sectam veterem colentes, quam Gentilem nunc homines vocant, cum non cessarent continud in vicinos Christianos incurere: cum classe aduersus eos venit & victoria potitus Regem cum Homeritis pluribus interfecit, alio subrogato Christiano, genere item & Homerita, cui nomen Esimiphæo: imperatoque tributo quotannis Æthiopiibus dando, domum se recepit.] & inferius: Regnantibus igitur apud Æthiopes Heliæo, apud Homeritas verò Hesiimiphæo, Iustinianus Iulianum legatū Reges ambos rogatum misit ob communem in Christo fidem, vti sibi contra Persas essent auxilio.] Sed quomodo ex hac spe Iustinianus excidit, cum multa intercessissent, quibus illi impediti minimè steteret promissis, ob idque ipse Imperator pacem cum Persis statuere coactus est, idem Procopius pluribus docet: Cabade enim Rege defuncto, eum eius filio regni herede Cosrhoë iustis legibus pacem composuisse tradit. Cuncta verò hæc vltra biennium esse propagata, pacemque cum Cosrhoë anno septimo Iustiniani Imperatoris fuisse firmatam, idem Procopius narrat, quando & ceceptum est moueri ab eodem Imperatore bellum Vuandalicum, de quo suo loco dicemus.

Procop. de bello Persico lib. 1.

DE REGIBUS ÆTHIOPIUM CHRISTIANO.

Hoc anno sub iisdem Consulibus Iustinianus Imp. eam edidit sanctionem, qua hæreticorum filij Orthodoxi à parentum successione quolibet proueniente titulo minimè repellerentur: sed etiam addidit, vt hæretici cogèrentur alere filios Orthodoxos; contra verò filios, qui essent hæretici, ab huiusmodi voluit legis auxilio omnino repelli. Cum verò ibi Iustinianus inter complures sectas hæreticorum, quorum liberi hæretici à parentum successione repellerentur adnumeret hæreticos Samaritas: planè ad eandem constitutionem alluisse visus est Cyrillus in Vita Sabæ, dum hæc ait de ipso Iustiniano Imperatore: De Samaritis hanc legem tulit, ne essent alter alterius heredes, ne per successiones opes illorum crescerent & amplificarentur.] hæc ibi: quæ quidem eundem sanctissimum virum Sabam curasse apud Imperatorem, nempe, vt eiusmodi constitutio aduersus hæreticos sanciretur, idem auctor testatur.

1. 19. Cod. de heret. constitutio imp. aduersus hæreticos.

Quæ autem præcesserint, vt idem Iustinianus Imp. vehementer commotus sit aduersus Samaritanos, idem Cyrillus diligenter quidem profecutus est. Sed antequam ista reddamus, ratio exigit argumenti, vt immania scelera ab eisdem antea perpetrata his præmittamus; cum, quo certo anno collocanda fuissent, incompertum penitus nobis esset. Ex Procopio itaque primum hic describamus eam quam de iisdem ipse historiam texuit: incipiens enim ab his quæ sub Zenone atque Anastasio Imperatoribus ab eis sacrilegia sunt perpetrata, hæc habet: Tempore Zenonis Regis, Samaritani subito tumultuantes irruunt in Neapolim, & multos ex Christianis Pentecostes solemnitate in Ecclesia agentes trucidarunt; & Episcopum Therebinthium nomine sacræ mensæ astantem, obeuntemque sacra, gladiis percussum vulnerant, dissectis manuum digitis: atque ita mysteriis iniuriam intulerunt, quemadmodum quidem Samaritanis facere collibuit, nobis verò silentio præterire.

Procop. de adific. Iustin. Imp. orat. 5. SCELERA SAMARITANORVM SVB ZENONE.

CHRISTI
530.BONIFACII PAP.
I.IUSTINIANI IMP. 4.
ATHALARICI REG. 5.

præterire. Mox sacerdos hic Byzantium profectus, & Regis conspectui sese insinuans, iis quæ commissa erant enarratis, vulnera sua ostendit, atque prædictionis Christi mentione habita, ultorem ac vindicem in omnibus ipsum Regem fore petebat. Zenon Rex consternatus, eos, qui nefanda parrarunt, digna poena affecit. Nihil enim moratus, Garizin montem, pulsus Samaritanis, mox Christianis restituit; & in vertice stradam ecclesiam, Dei quæ Genitrici dedicatam, ea solum ratione muro vallauit, ut re vera cinxisse videatur, collocato inibi militum presidio. Quam rem ægrè ferentes, vehementer excanduerunt: sed tamen ob metum Regis, iram silentio deuorabant.

QUID SAMARITANI SUB ANASTASIO.

Postremo tempore, cum Anastasius imperaret, tale quiddam contigit. Quidam ex Samaritanis à muliere persuasi, verticem & præcipitum montis descendunt præter opinionem, & templum ingressi, illic constitutos custodes trucidant: elataque vehementer voce, eos qui in vrbe adhuc erant, Samaritanos vocant. hi milites formidantes, iis qui tantum nefas ausi sunt, nequaquam opitulari voluerunt. Non multo post, is qui regionem illam gubernabat, vir disertus Procopius nomine, ex Edeffa vrbe, tam diri sceleris auctores comprehensos occidit. Nulla tamen ratio aut prouidentia munitionis tunc à Rege facta est: sed nunc Iustinianus Rex, Samaritanis ut plurimum Christianis effectis, vetustum in monte Garizin propugnaculum obcinctum feliquit, quemadmodum diximus.] hæc Procopius: quem miror proximam causam præterire, ob quam Iustinianus Imperator locum illum aduersus impios Samaritanos fortius communiuit. Porro rem ipsam Cyrillus, qui his ipsis temporibus vixit, istis verbis profectus est:

* Vita S. Sabæ apud Sur. 10. 6. die 5. Decemb. CRUELIA FACTA SAMARITANORVM.

Qui in Palæstina erat populus Samaritanorum, cum Iulianum quemdam, qui ipse quoque erat Samaritanus, sibi Regem creassent, multam iniuriam faciebant Christianis, ecclesias depopulantes & exurentes, Christianos afficientes suppliciis innumerabilibus, & deinde etiam occidentes, & in vicos finitimos facientes incursiones, & captas Sanctorum rumpentes & igni mandantes: quæ quidem maximè fecerunt in locis quæ erant circa Neapolim, nempe Samaritaniam, ut qui Episcopum quidem gladio peremerint, quosdam autem presbyteros comprehenderint, & primum quidem membratim & frustatim eos defecerint, & deinde eos cum martyrum reliquiis frixerint in fartagine, & nulli probro & contumeliæ pepercerint in Christianos.

Hæc postquam renunciata fuerunt Imperatori, aduersus illos magnas emittit copias: quæ cum eis manus confligentes, multos alios interimunt, & ipsum etiam Iulianum. A quibus Siluanus quoque tunc Scythopoli comprehensus, in ignem iniicitur, & ita acerbum accepit vitæ exitum vir qui multis probis & contumeliis affecerat Christianos, & ideo (ut arbitror) pulchrè ad hoc à diuina reseruatus erat iustitia, ut sic lucret supplicium sufficiens, & finem acciperet; quod non multis ante diebus de ipsis dictum fuerat à Saba.

CALVMNIAS ADVERSUS PALÆSTINOS.

Deinde quidam ex eius Comitibus nomine Arsenius, Illustris dignitate, ad falsa fingenda & confundenda veritatem omnium callidissimus: is cum post tetrum Iuliani interitum venisset Constantinopolim, & accessisset ad Imperatorem, & cum ipso & eius coniuge (nescio vnde) magna intercessisset familiaritas, multa quidem dicit, ad magnam autem iram eos accendit aduersus Christianos qui erant in Palæstina, dicens eos vel maximè fuisse auctores & causas seditionis Samaritanorum, & dignos grauissimo supplicio.

DELEGATIONE S. SABÆ AD IUSTINIANVM IMP.

Hæc postquam in Palæstina renunciata fuissent Patriarchæ, eum statim subit misericordia eorum qui falso accusabantur. Et accedens ad beatum Sabam, eum vehementer rogauit, ut abiret & fungeretur legatione apud Imperatorem, & excogitaram refelleret calumniam, & Christianos liberaret à tantis periculis, nihil aliud futuros, nisi diaboli linguæ trophæum & improbitatis. Ille autem paruit, & nullo interiecto spatio, iter statim arripuit. Eratque re vera præter fidem quod cernebatur; nempe hominem qui in tam imbecilla lababat senectute, & quem par erat in lecto se quieti dedere, citra moram tantum iter inire minimè cedentem, neque senile quippiam aut languidum remissumve sustinentem, sed perinde atque ætate adhuc vigentem, & magnam corporis imbecillitatem vincentem copia prompti & alacris animi.] erat enim Sabas hoc ipso anno Domini quingentesimo trigésimo, ætatis annorum nonaginta vnus, utpote natus sub Consulatu decimo septimo Theodosij, anno Domini quadringentesimo trigésimo nono, ut ex eiusdem Cyrilli auctoris eius Vitæ apparet assertione. Pergit verò Cyrillus:

QUANTA IMPER. S. SABÆ PRÆSTITERIT.

Cum autem iam peruenisset ad suburbia Constantinopolis, Imperatori quidem eius significatur aduentus. Et ipse statim mittit vnum ex iuuenibus Imperatoris & quosdam ex suis

CHRISTI
530.BONIFACII PAP.
I.IUSTINIANI IMP. 4.
ATHALARICI REG. 5.

A suis satellitibus, aduentum illius maximè honorans. Deinde eo quo par erat comitatu stipatus Sabas ad ipsum deducitur. Deinde Patriarcham quoque Epiphanium, & quicquid erat apud se clarum & illustre, emittit, ut ei procederet obuiam. Neque enim terrenum aut mundanum aliquem, sed tamquam vnum ex Angelis & ciuem supernæ Hierusalem se cenfebatur accipere. Quem postquam adhuc procul procedentem agnouit Imperator, ille quoque cernebat aliquid simile ei quod viderat Anastasius Imperator. Videbat enim quamdam coronam eius capiti impositam, eleganti quodam splendore decoratam & micantem luce omnis generis gratiarum. Visione ergo Rex obstupescens, è cathedra surrexit, & sacrum illud caput reuerenter ac iucundè est complexus. Deinde cum ab eo accepisset benedictionem, orauit ut sua quoque coniux esset eius particeps.

Cum ea autem affuisset, adorauit, & rogauit, ut solueretur vitium eius matricis (erat enim Petra sterilior) & ut ex se natum posset videre filium; quod quidem illa pluris faciebat, quam ipsum Imperium. Ille autem adhuc tacens, solum illi precabatur, ut sospes & salua esset eius potentia. Illa verò rursus instabat, petens preces liberorum procreationis. Ille autem pergebat eisdem rursus preces dicere, & aperte præseferbat, se recusare petere ut ipsa fieret mater filiorum. Vbi verò, cum illa hoc sæpe petiisset, ipse nihil magis annuit orationi, neque edidit preces conuenientes eius desiderio: tandem abiit Imperatrix magna affecta tristitia, quod id quod volebat, non esset assecuta.

THEODORA INTERPELLAT SABAM PRO SOBOLIBUS.

Deinde cum qui in preces incidissent, & maximè quicumque solent Principum gratificari cupiditati, etiam si sint inuites & nihil iusti habeant, eum criminarentur, quod preces recusasset dicere, & quod Imperatricem maiori molestia afficeret: ille ægrè ferens, causam aperè protulit. Sinite, dicens, o beati. Non enim Deus sine aliquem fructum ex ea edi, ne ipse quoque gustet Seueri dogmata, & deteriores quam prius sub Anastasio tumultus conturbent Dei Ecclesiam.] his planè insinuans forsque prodens quod intus Theodora occultabat in corde, nempe ipsam addictam hæresi Seuerianæ; ob idque haud concessum à Deo, ut sobolem pareret, quam eodem morbo inficeret. Ita planè se rem habuisse, euenta postea declarant. Pergit verò Cyrillus:

CYR DENEGATA PROLES THEODORÆ.

Imperator autem Iustinianus in Sanctum tantam ostendit pietatem & reuerentiam, ut cum eum conuenisset, non solum remisit iram, quam olim conceperat aduersus Christianos qui erant in Palæstina, sed etiam Samaritanos planè expulserit è ciuitate, & eorum synagogas deinceps prohibuerit, & de ipsis hanc legem tulerit, ne essent alter alterius heredes, ne per successiones eorum opes crescerent & amplificarentur: Quinetiam ut interficerentur quicumque eorum auctores fuissent seditionis. Quamobrem timore affectus D Iustinianus, qui erat ipse quoque vnus ex Samaritanis, cum humano metu diuino quoque concurrente, supplex à Saba contendit, ut ab ipso baptismum accipiat, & tam piam imperat petitionem. Sed hæc quidem postea.

IUSTINIANVS CONTRA SAMARITANOS RE-SCRIBIT.

Imperator autem cum talem sanxisset legem aduersus Samaritanos, & sic ea, propter quæ venerat, Sancto esset gratificatus; non hucusque sistit promptum & alacrem animum: sed se extremum damnum accipere existimabat, si nõ cum regalibus & splendidis afficeret beneficiis, & fidei abundantiam ostenderet sua erga eum munificentia. Cum eo certè assiduo colloquens, & eum honorans sicut prius Anastasius, vehementer instabat, ut aliquod pecuniæ vectigal subiectis monachis constitueret. Ille autem: Vectigalium quidem, inquit, & pecuniæ quantum satis est ad vsus necessarios ille nobis prouidebit, qui populum non obediens copiosè aliquando aluit in deserto, & aquam eduxit de petra, & qui non solum necessaria, sed etiam sæpe quæ redundant, suppeditat. Tibi autem, o Imperator, si tantæ est cura, ut nobis gratificeris, ad sunt aliæ quoque non paruæ & non contemnendæ occasiones, per quas poteris in nos tuam exercere liberalitatem.

RECUSAT OBLATAM PECUNIAM SABAS.

Exod. 16.

17.

Nam & Palæstini, qui malè sunt affecti à Samaritanis, & quorum magnæ quondam prædæ sunt abactæ, multa verò ædificia & diuina templa, & mancipia præterea & greges, & victum quotidianum comparent: supplices petunt aliquam ad tempus immunitatem, ut se parum recreent atque reficiant, & rursus possint sufficere annuis soluendis muneribus. Et qui ad adorandum viuificum sepulchrum veniunt in sanctam ciuitatem, ipsi recto opus habent, ut se parum recreent à labore itineris; & maximè si quis eorum aliquando in morbum inciderit, postulant necessariam corporis curationem. Quinetiam quod à Patriarcha Elia prius cœptum est ædificari Deiparæ Virgini templum, multis ad-

QUAE PETIERIT S. SABAS AB IMP.

ris adhuc indiget, nec satis instructum est ornamentis. Et quæ meis sunt structa manibus A monasteria, cum nullum in propinquo habeant præsidium, in quo se recipiant, nullo negotio capi possunt ab inimicis, & prima incurfione venire possunt in manus hostium.

QUAE PRÆ-
TAT ET POL-
LICEATUR
SABAS IM-
PERATORIS.

Ante omnia autem Arij, Nestorij, & Origenis dogmata perturbant Ecclesias, nec sinu- eas pura frui tranquillitate: & ideo à tua potentia magnum adhibendum est studium, ve omnibus viribus ea tollas de medio, & tantum malum procul expellas. Hæc si feceris, bo- nam spem concipio, & in Deo confido fore, vt mox diues sequatur remuneratio, Romaque vniuersa, & Carthago, & quæcumque amiserunt qui ante te imperarunt, cernentur rursus partes tui Imperij. Et fuerunt hæc quidem piæ & in commune vtilis beati Sabæ petitiones apud Iustinianum.] & inferius subdit auctor: Sed cum huc deducta sit oratio, venit mihi in mentem huius viri constantia & animi generositas, quod nulla eum temporis necessi- tas coegerit ad liberalem aspiciere adulationem, aut se aliqua in re gerere similiter (quod B quidem difficile obseruari potest à viris bonis, & est factu admodum difficile) sed vsus est conuenienti aduersus omnes moderatione, honestatisq; & philosophiæ magnam ducebat rationem. Hoc autem facile potest ostendi.

Nam cum in eius petitionibus occupatus esset Imperator simul cum Triboniano Quæ- store circa eam quæ vocabatur Magnaura, & in consilium eum adhibuisset: ille, nempe Sa- bas, cum iam venisset hora tertia, relicto Imperatore, Deo seorsum reddebat preces solitas, vacans sacris diuini Dauid psalmis. Cum Hieremias verò vnus ex discipulis ad eum acces- sisset, & dixisset: Quid hoc sibi vult, Pater? Cum Imperator tantum adhibet studium, & vt tuas impleat petitiones, vehementer laborat: tu eo relicto, nunc agis alibi? Ille admodum ingenuè respondens: Non est hoc alienum, inquit, ð fili. Nam & ipse facit quod ei conue- nit, & nos omnino id quod debemus.] hæc habet Cyrillus: quæ postea sequuntur, nos suo C loco reddidimus. Prioribus autem idem auctor ista coniungit, tacitæ obiectioni satisfac- iens, cur videlicet à magno Saba illæ potiùs, omiffis ceteris, propofitæ sunt hærefes ab Imperatore damnandæ: ait enim:

ARIJ, NES-
TORIJ, ET
ORIGENIS
HÆRESSES
VIGENTES.

Operæpretium est autem querere, cur prætermiffis aliis hærefibus, Arij, Nestorij so- lum meminit & Origenis. Fortasse enim quibusdam simplicioribus videbitur ceteris af- sentiri, quod ideo harum solum meminit. Quam ergo de causa harum meminit? Quod aliæ quidem hærefes non valde tunc vexabant Ecclesias: secta autem Ariana cum Gothos occupasset & Vuandalos & Gipedas, & apprehendisset totum ferè Occidentem, omnes fere ex æquo pestifero repleuit exitio.] in Oriente enim vsque in præsentem annum Ariani tuto consistebant, iam cum Athalarico Italiæ Rege & Hilderico Vuandalorum in Africa Principe sancitis fœderis legibus. Nestorij verò (pergit auctor) & Origenis hæresis morbo D multi monachi laborabant, & timendum erat, ne alios attraherent ad malorum societa- tem. Nam cum quidam nuper conuenissent monachi Byzantium, visi sunt quidem te- nere dogmata Theodori Mopsuesteni: rursus autem Origenis dogmata defendebat Leontius, qui erat ipse quoque monachus genere Byzantinus, vnus ex iis qui cum Nonno ingressi fuerant nouam Lauram: quos postquam cognouit magnus Sabas, à suorum statim expulit conuersatione.] Sed & nullam de Eutychnianis habuit mentionem, quod ij toto Iustini Imperio grauiffimè exagitati fiebant. Verùm ad cœptam semel narrationem re- diens Cyrillus, ista subiungit:

ORIGENI-
STAS EX-
PVLSI A
SABA.

Sed nobis (inquit) reuertendum est ad feriem narrationis. Cum diuinus Sabas propo- sisset tales apud Imperatorem petitiones: ille perinde ac iamdiu sciens gratificari Sancto, statim scribebat, imperabat, decretum in omnem partem mittebat: omnia faciebat, ne hæc differrentur & in longum protraherentur, ne eorum quæ fiebant dilatio tam pulchrorum beneficiorum obtunderet splendorem. hæc quidem Imperator. Qui autem ei qui frigidum solum aquæ calicem dedisset in nomine suo, pollicitus est se daturum centuplum²; non destitit remunerare & referre gratiam, neque promissum suum produxit in longum: sed vt magnus pollicitus est Sabas, simulatque Imperator per Præsides prouinciarum impleuit quæ fuerat pollicitus, & Africa vniuersa & Roma eius accefferunt Imperio: & qui erat in vtraque tyrannus, Vitiges Romæ, & Gilimer Carthagine, eos pro liberis seruos, & pro Regibus captiuos, & supplices accepit pro inimicis.] sed hæc postea, quæ & prolixiorem suis temporibus narrationem exposcunt. De executione verò decretorum Imperatoris ista idem Cyrillus subiecit:

*Matth. 10.
LARGE RE-
PENDIT
DEVS QVAE
IUSTINIAN.
PIS GESSIT.

Imperator ergo tanto studio affectus erga huius viri petitiones, per vniuersum orbem terræ

A terræ mittit decretum. Et statim Episcopis Antonio Afcalonitano & Zachariæ Pellæ litte- ris præcipit Imperatoriis, vt visant loca Palæstinæ quæ fuerant exusta à Samaritanis, & ha- bita ratione eorum, tributa alleuent. Visitent autem templa quoque Sanctorum; & quan- tum ipsa damnnum acceperint à scelerata & audaci manu Samaritanorum, per illorum ipso- rum facultates aut publicas repararent pecunias: & in sancta ciuitate extruant nosoco- mium, & annuos ei dent reditus mille octingentorum & quinquaginta aureorum. Quin- etiam aliam quoque domum, vt in ea habitarent, qui procul illuc veniebant: & Deiparæ templum eleganter extruant & exornent: & præsidium prope Lauram muniant, vt in ini- micorum insultibus esset tutum monachis refugium. Præter hæc verò nominatim quoque declaratas hærefes tollant de medio, & præclaro subiiciant anathemati.] at de his hæc auctor: quæ verò istis subiiciuntur, addidisse videtur Metaphrastes, vbi ait:

IMP. IVBET
AEDIFICIA
IN STAV-
RARI.

B De his ferè omnibus Procopius Cæsariensis quinto libro de Iustiniani ædificiis hæc sigil- latim refert, ipsumque constructum Deiparæ templum accuratè exponens, eiusque pulchri- tudinem & magnitudinem nulli dicens esse similem, & id Nouam vocari ecclesiam, cum Cyrillo conueniens qui diuini Sabæ vitam conscripsit ab initio.] Vides scholiasten absque controuersia stipulari, vitam S. Sabæ à Cyrillo fuisse conscriptam. Pergit verò idem Me- taphrastes: Præterea autem de duabus quoque ædibus constructis illi suffragatur, quarum vna quidem est ad excipiendos hospites, altera verò ad recreandos eos qui morbo affligun- tur. Quinetiam illic constitutos multos pecuniæ reditus, & templorum renouationes quæ exusta fuerant à Samaritanis, & propter inimicorum incurfiones extructum præsidium ei congruenter persequitur.] hæc ipse: sed nos de his singulis paulo inferius (vt dignitas pos- tulat argumenti) ex eodem Procopio dicturi sumus. At rursus Cyrillus de eadem Sabæ legatione ista subiungit ad finem:

NOVA EG-
CLVSIA.

Cum has ergo constitutiones diuinus Sabas ab Imperatore accepisset, & recessisset Con- stantinopoli, venit Hierosolymam. Cum autem illuc venisset, & magistratibus tradidisset litteras quas habebat Imperatorias, illinc venit Scythopolim, vbi que prædicans decreta Imperatoris, docens ciuitates, componensque & instruens ad fidem Orthodoxam: deinde eos quoque, qui grauiam illa passi fuerant à Samaritanis, & aliis modis recreans, & tributo- rum immunitate consolans.] hæc tamen Cyrillus. His autem de nobili legatione sanctissimi viri cælo terræque venerandi recensitis, siste, quæso, paululum gradum, lector, & contem- plare proponenda tibi ob oculos templa atque alia sumptuosa ædificia, quæ ex petitione eiusdem Sabæ Hierosolymis & in reliquis locis Palæstinæ Iustinianus Imperator erexit: erit vt ex eis magnam cum admiratione capias animi voluptatem. In primis igitur mirificum illud templum Deiparæ nomine erectum describitur à Procopio, ita tamen, vt multa ab eo desiderari posse videantur, vt pote (quæ in architectura primum locum obrinere videantur) rerum omnium numerus & mensura: vt hac ex parte minimè expleffe sententias nume- ros accurati historici, cum alioqui & interpretis vitio, ea quæ ab eo describuntur, reddan- tur haud adeo in omnibus perspicua. Sed accipe qualiacumque sint, quæ tamen in multis admirationem tibi pariant. ait ergo:

S. SABAS
PROMVLT-
GAT DE-
CRETUM IMP.

Hierosolymis templum Dei genitrici Iustinianus Imperator locauit, cui nullum planè aliud æquiparari potest: Nouam ecclesiam incolæ vocant: quod quale sit, ipse declarabo, tantum præfatus, quod hæc scilicet vrbs ferme tota collibus abundet, collibus inquam non glebaceis, sed asperis, duris, ac præcipitibus, per quos biuix & semitæ ad graduum similitu- dinem ex arduo in decliue protenduntur. Cetera igitur vrbs ædificia vniuersa in vno loco E constructa sunt, in colle videlicet, aut in plano secundum terræ aperturam. Solum tem- plum hac ratione non exurgit: mandauit enim Iustinianus Rex illud fieri, in radice col- lium; præter cetera quoque declarans, quantam fore oporteret templi latitudinem & lon- gitudinem. Non sufficiebat collis Regis mandato & operis inchoandi necessitati: nempe ad Meridiem & Solem orientem, vbi sacerdotes sacra obire conuenit, quarta pars templi defectura videbatur. Quapropter ij quibus opus commissum erat, istæ excogitauerunt. Su- per fundamenta in extremas partes subiectæ terræ deiecta, structuram erexerunt in altitu- dinem scopuli assurgentem: deinde in summo vertice murorum testudinibus collocatis, ædi- ficium applicant alij terræ pauimento. Hac ratione templum hinc in solida petra firmatur, inde in sublime erectum est, dum Regis potentia colli aliam molem artificio imposuit.

*Procop. de
ædificiis Iu-
stinian. Imp.
orat 5.
DE TEMPLO
DEI GENE-
TRICIS
HIEROSO-
LYM. ERE-
CTO.

Huius autem structuræ saxa hæc quidem . . . illa verò magnitudine qualia nouimus. Etenim huius operis artifices cum natura loci certantes, & molem altitudine scopulum

*Desunt ali-
qua in exem-
plari.

scopulum æquantem ex aduerso statuentes, omnibus quibus uti consueuerant destituti, in admiranda & profus ignota studia & molimina se conuerterunt. Nam yasta & ingentia saxa ex montibus, qui in longam ante urbem assurgunt, execta & scite expolita hoc modo huc euexerunt: saxis magnitudine æquales affixerunt currus, & singulis curribus singula imposita saxa electissimi boues quadraginta à Rege substituti portauerunt. Sed cum per vias quæ in urbem ducunt, currus perferri nequirent, exectos plerosque montes perducendis curribus aptarunt; & sic templum oblongum extruxerunt, quemadmodum Rex voluit: cui quoque latitudinem adhibuerunt secundum mensuræ rationem. Templo autem tectum imponere minime poterant: proinde nemora & loca siluosa perambulantes, sicubi audissent locum sublimibus arboribus consitum, inuenerunt siluam quamdam cedris abundantem, cedris scilicet in tantam altitudinem subleuatis, quantam finiri possibile est. Ex his tum tectum templo indiderunt secundum mensuræ rationem subiecta altitudine. Hæc igitur potestate humana & arte Rex Iustinianus effecit. Crescit autem religionis spes, quæ & Regi honorem rependit, & hoc studium adiuit & promouit.

NOVA LADIDICINA ADINVENTA.

Templo vndique opus erat columnis, quarum & forma templi elegantia responderet, & ea magnitudo foret, quæ molem impositam sibi sustineret. Regio autem in medio terræ sita longè à mare aberat, vndique præruptis quibusdam montibus vallata, quemadmodum dictum est. Addubitabant ergo opifices, quæ scilicet aliunde possent columnæ inferri. Quod cum Rex propter operis difficultatem moleste ferret, Deus in proximis montibus lapidis naturam indicauit huic operi satis congruam, qui planè lapis aut prius existens hic delituit, aut nunc primum conditus est. Vtrique probabilis ratio adest, quæ causam in Deum referebat. Nos humana potestate omnia merentes, multa arbitramur impossibilia: Deo nihil omnium neque anceps, neque impossibile. Hinc igitur ingentium columnarum & ignis flammam quodam colore imitantium magna copia vndique suffulcunt templum partim supernè, partim infernè: ad porticus quoque totum ferè templum obcuntes, præterquam ad latus auroræ obuersum.

In primis autem excellentes duæ columnæ stant ante fores templi nullis fortasse columnis totius Orbis secundæ. Deinde altera quadam porticus excurret, à ferula (vt opinor) nomen habens, quod scilicet in latum non protendatur: post hanc atrium similibus columnis in quadrangulo exurgens. Atrij fores adèd magnificæ sunt & decentes, vtrius qui extrà vagantur & deambulant, palam significant quale spectaculum sint adituri. Vestibula inde admirationis plena, nempe veluti fornix quidam duabus columnis euectus, immensam atque inexplanabilem altitudinem præculaccidenti ostentans, & duo semicycla aduersas inter se facies habentia: & paulo post: Hoc templum Dei genitrici consecratum Iustinianus Rex magnarum pecuniarum reditu honorauit.] hæc de templo illo mirifico Procopius, in multis absque dubio lectorem minime exatium relinquens. His autem de templo Mariæ Deiparæ enarratis, ad alia ibidem erecta tunc ab eodem Imperatore pia ædificia orationem conuertit, aitque:

ALIA AEDIFICIA IVSTINIANI IN HIEROSOLYMIS ET IN ALIIS LOCIS RECTA.

In via, qua ad templum itur, stant hospitia vtrinque duo: vno hospites peregrini suscipiuntur, altero requiescunt & refocillantur pauperes aegroti:] & ad finem orationis ista subiicit: Iberorum templum ædificauit Hierosolymis, & Lazorum in Hierosolymorum eremo, sanctæ Mariæ in monte Oliuarum, Fontis sancti Elisæi Hierosolymorum: item Siletheon Abbatis Romani in Bethlehem: similiter & Ioannis Abbatis in Bethlehem muros instaurauit.] subdit & de puteis & alijs ædificijs extructis. Addit præterea de templo Christianorum, quod erat in monte Garizin, ne rursus pateretur à Samaritanis incendium, illud ipsum duplici munitione vallatum inexpugnabile reliquisse: insuper & septem ecclesias Christianorum à Samaritanis exustas, eiusdem Imperatoris iussu restitutas esse. Ipsum item renouasse templum S. Thalalæi, S. Georgij, & Pantaleomonis martyrum in eremo Iordanis; ædificasseque etiam hospitium, necnõn templum Dei genitricis in Hierico. Insuper in Sina monte, in quo degebant monachi vita sanctissimi, ad radicem eius erexisse nobilem ecclesiam itidem Deiparæ Mariæ nomine nuncupatam. Nam (inquit) in vertice Sina homo pernoctare non potest propter assiduos strepitus & fragores, aliæque terribilissima quædam diuina, quæ nocturnis horis illic exaudiuntur humanam mentem & sensum percellentia.] Hæc & alia religionis Christianæ egregia monumenta in Palæstina & adiacentibus locis Iustinianus erexit, quorum fuit illi (vt vidimus) auctor magnus Sabas, ad promerendam victoriam, de qua vaticinatus fuerat,

A fuerat, aduersus Gothos Italiani & Vuandalos Africam occupantes: vt præclaro hæc documento esse possit Principibus Christianis, quibus operibus præparent sibi viam ad hostes numquam hæcenus debellatos & inuictos penitus superandos.

At non hic finis pugnæ Imperatoris aduersus improbos Samaritanos, quos alijs opus fuit legibus perurgeri, pœnisque percelli, vt apparet ex alijs legibus eiusdem Imperatoris aduersus eos diuersis temporibus datis, vt cum ad Ioannem Præf. Præf. rescripsit post Belisarij Consulatum, cum eos coegit curialia subire onera, sed curialibus priuilegijs non potiri. Rursus verò longè post hæc tempora, nempe eiusdem Imperatoris anno vigesimo quinto, sub Consulatu Basilij ad Arcobindum Præfectum Prætorio aliam de iisdem edidit sanctionem. Cum enim fatigati assiduis afflictionibus nullam emergendi esse sibi viderent facultatem Samaritani, illud iniere consilium, vt foris ostenderent sese Christianam religionem amplecti velle: aduentusque Cæsariensem Episcopum, ab eo petiere, vt pro ipsis apud Iustinianum Imp. intercederet: quod ille quidem eis credens nauiter præstitit. Lætus itaque ad nuncium Imperator, eosdem vt filios amplecti atque fouere minime prætermisit, atque pro ipsis nouam edidit sanctionem, quam hic tibi inspiciendam proponimus:

Nullum ita magnum subiectorum nostrorum delictum est, quod non nostra clementia mèdeatur. Licet enim eorum facta odio habentes, ad vindictam pro eis insurgamus: tamen tempus meditantis, & commonentes modis competentibus delinquentes, rursus ad nostram clementiam remeamus; iustitiam iracundiæ benignitatis reconcilians rationibus: quale quiddam & præsens nostra celebrat lex. Samaritanis enim pridem atroces & elatos contra Christianos & in omnibus velut nouissimam superbiam excedentes plurimis quidem pœnis afflictimus, vna verò maximè, quod neque testamenta ipsi possunt conscribere, neque hi defuncti absque testamento, cognatis qui ab intestato vocantur, hereditatem transmittere, nisi ad hereditatem ex vtraque causa vocatos rectæ Christianorum fidei esse contingeret. Interdiximus autem eis & legata dare, & donationes scribere, aut aliquas omnino alienationes in suis ponere rebus, nisi forsam Orthodoxa fide percipiens persona esset. Licet autem lege generali hæc comprehendentes tunc meminimus, tamen non eandem in operibus, quam in litteris subtilitatem reseruauimus. Nam neque nostrum fiscum, nec aliquam publici partem ex his quicquam accipere passi sumus, licet hoc expressim lex daret.

Nunc itaque ad moderationem reductos videntes eos, & nobis ipsis indignum esse putantes in iisdem permanere terminis, contra eos qui nõ similia prioribus languent præstantes, maximè omnium Sergij sanctissimi Cæsariensium metropolis Episcopi iustis petitionibus, quas pro eis facit, testimonium quidem perhibentis meliores eos factos, quietem verò eorum futuro tempore promittentis: ad præsentem sacram nostram venimus legem, per quam sancimus, licentiam esse Samaritanis iam scribere testamenta, & suas proprias dispensare substantias, sicut & alia præsent leges, & per præsentem nos decernimus, & sine testamentis morientes: ab intestato vocatos secundum imitationem aliorum hominum hæredes habere eos præter ea quæ per præsentem nostram transponimus legem. Sed & donationes eis permittimus scribere, & legata dare & accipere, & huiusmodi contractus facere cum omni licentia. Qui enim testari dedimus eis & omnem dispensare substantiam, quomodo de particulari dispensatione negabimus?

Sed tamen non eundem reddimus ordinem & Christianis successoribus & Samaritanis. Iterum verò & meritò meliora sectantibus priuilegium præstamus. Vnde si quis eorum sine testamentis moriatur, & filios ad Deum discretos reliquerit: soli vocabuntur ad huiusmodi hereditatem, qui rectam Christianorum allegant fidem, alijs exclusis quicumque ipso detinentur quo defunctus errore. Hæc autem dicimus non super filiis solis, sed etiam alijs cognatis, ex quacumque sint linea, &c.] hæc & alia de his Imperator. Porro conuersionem ab ipsis non ex animo factam, sed simulatè, vt parentum hereditatem participes esse possent, Iustinus Iunior Imperator in alia aduersus eos Nouella constitutione edita testatur, quam nos suo loco reddemus. Haud enim minis, neque beneficijs Imperatorum valuerunt ad fidem conuerti. Ad tempora namque sancti Gregorij eiusmodi genus hominum vixisse, scripta ab eo epistola ad Ioannem Syracusanum Episcopum fidem facit, qua exprobat de Samaritano quodam vendicante sibi mancipium Christianum contra legis præcepta: extat enim eiusdem Iustiniani Imperatoris constitutio id ne fieret omnino vetans. At de Samaritanis hæcenus.

QUID RVRSVM IN SAMARITANOS.

Novel. 45.

Novel. 129. IUSTINIANI BENIGNI EGIT CVM SAMARITANIS MEDICIS

capitulum

Novel. 144. SAMARITANIS ADHVC TEMPORIS GREGORII PAPAE. Greg. lib. 7. epist. 22. Novel. 45. in fin.

CVITVS FI- DELIVM ERGA EC- CLASIAS.

Ex ijs quæ dicta sunt, satis aperte pluribus declaratum exemplis vidisti, quis temporibus A istis vigeret Sanctorum cultus in erigendis iisdem vbique templis, eisdemq; redivis locu- pletandis: quod quidem pium Imperatoris studium subditi quoque sunt imitati, cum vix reperiri quis esset, qui, nisi erigendi ecclesiam facultas sibi esset, saltem ex suis bonis aliquid decedens non legaret ecclesiis, vel etiam ex asse institueret illas heredes. Hinc accidit, vt hoc eodem anno, iisdemque Consulibus Lampadio & Oreste, idem Iustinianus Imp. decimo- tercio Kal. Nouembris sanctionem promulgavit, qua declaravit, vt si quis in testamento suo Christum ex asse, vel semisse, aut aliter heredem instituisset, ecclesie illius loci caperent hereditatem, ita tamen vt ad pauperum alimoniam conferrent. Itemque definiuit, si quis ali- quem Archangelorum vel martyrum reliquisset heredem, quid agendum in ambiguis esset: consueuisse enim eiusmodi fieri institutiones, idem Imperator affirmat. habes constitutio- nem hanc in libro prætermisorum primæ classis post codicem Iustinianum. At de Iusti- niani hoc anno editis constitutionibus satis. Res iam petamus Occidentales.

Colligitur Comitus. 16. post Codic. lib. pag. 8.

Præclara facta Francorum multa nobis suppetunt, quibus locupletemus Annales. Hoc tempore Theodoricus Rex Francorum expeditionem parauit aduersus Gothos agentes in Gallijs: Sigiberti que assertionem expressum habetur, hoc anno Francos vendicasse sibi quæ in Gallia Gothi sub Theodorico Italiae Rege occupauerant: testatur enim id ipse his verbis: Franci extorquent de manu Athalarici, quicquid Galliarum auus eius Theodoricus Rex Italiae tenuerat. Sed an vera sint, exactius est explorandum.

FRANCI LABORANT EXPULSIBUS GOTHOS IN GALLIIS.

Nihil enim concessum fuisse Francis aduersus Gothos certantibus, defendente Liberio Patricio illic Præfecto Prætorio res Gothorum, epistolæ Cassiodori significant, quas scripsit, cum ab Athalarico collatum post tres annos gessit Romæ mînus præfecturæ Prætorianæ; in quod tempus perseverarat in Gallia eius provincie administratione idem Libe- rius Patricius, quem redeuntem Romam Athalarici mater, gratitudinis ergo, noua addita dignitate exornauit, vt Cassiodorus, dum laudes femine prosequitur, his narrat verbis: Respicite namque Patricium Liberium Præfectum etiam Galliarum, exercitualetm virum, communiõne gratissimum, meritis clarum, forma conspicuum, sed vulneribus pulchriorem, laborum suorum munera consecutum, vt nec præfecturam quam bene gessit amitte- ret, & eximium virum honor geminatus ornaret: confessus meritum, cui solus non sufficit ad præmium: accepit enim & præsentaneam dignitatem, ne de Republica benemeritus, diu absens putaretur ingratus. hæc Cassiodorus Indictione duodecima, quando (vt di- ctum est) Prætoriam præfecturam est consecutus anno Domini quingentesimo quingentesimo quarto: post quod tempus Amalafuntha ipsa desit, & Athalaricus de medio sublatus est. Quo pariter anno scribens ad Senatam eandem de sua præfectura epistolam Cassiodorus D Theodoricum Francorum Regem inuadere res Gothorum paratum, morbo iam vita fun- ctum tradit his verbis:

Cassiodorus ad obitum Theodorici Regis Francorum.

Franci enim tot barbarorum victorij præpotentes, quàm ingenti expeditione turbati sunt: lacesciti metuerunt cum nostris inire certamen, qui præcipitatis saltibus proelia semper gentibus intulerunt. Sed quamuis superba natio declinauerit consuetum, vitare tamen proprij Regis nequiuit interitum. Nam Theodoricus ille diu potenti nomine gloriatas, in triumphum Principum nostrorum languoris potius pugna superatus occubuit, ordinatione credo diuina, ne nos aut affinium bella polluerent, aut iuste productus exercitus vindictam aliquam non haberet. hæc cum scribat Cassiodorus (vt diximus) anno Domini quingen- tesimo trigesimo quarto, iam planè docet ante illud tempus Theodorici obitum contigisse. Ex quibus eundem redarguas Sigibertum, qui eius obitum refert anno Domini quingen- tesimo trigesimo septimo: & eos pariter errare conuincas, qui eundem Theodoricum an- nos vigintiduos vel tres regnasse tradunt, quem his temporibus Athalarici Regis Italiae morbo defunctum liquet. In primis verò mendacij redarguas Sigibertum, dum ait, Theo- doricum Regem Francorum ditione Gothorum in Galliis esse potit: non enim hoc tem- pore id accidit, neque ea præuia occasione, sed à Theodato Gothorum Rege id factum testa- tur Procopius, cum videlicet, vt Francos contra Græcos incitaret, quæ in Gallijs possidebat, Francis cessit: cum alioqui & Vuisigothi, qui in Hispania regnabant sub Amalarico Rege, aliam partem provincie possiderent in Gallia Narbonensi. Omnia ista Procopius.

Greg. Thuro de gest. Fran. lib. 3. c. 23.

Procop. de bello Goth. lib. 1.

Greg. Mirac. lib. 1. c. 13.

At quod accidit, cum Theodoricus in eiusmodi militaribus expeditionibus esset, & res Gothorum in Gallia pertentaret, memoria quidem dignum (quod & in vniuersa Gallia vulgatum fuisse tradit Gregorius Turonensis) nos hic describendum putamus: pertinet enim

A enim ad eiusdem Regis virtutem in sacrilegos vlciscentis, & ad Dei gloriam ex miraculis sanctissimi martyris Iuliani. nam ait: Et quia nullum latere credo aliquid de hostilitate Theodorici Regis, ac infirmitatibus Sigualdi, quæ ei in Aruernum posito contigerunt: propter virtutem tamen beati martyris Iuliani id diligentius exponendum, quod facilius fides dictis adhibeatur.

Igitur cum ob direptionem Aruernorum (quam ciuitatem iam diu antè cessisse Gothis, su- periori tom dictum est) Rex antedictus Theodoricus festinaret, & ingrediens terminum vastationi cuncta subigeret: pars aliqua exercitus separata ad Briuatensem vicum infesta prorupit, fama vulgante, quod in basilica essent incolæ cum multis thesauris adunati. Cum- que peruenissent ad locum, inueniunt multitudinem promiscui sexus, obseratis ostiis, in templo ipso cum propriis facultatibus residere. Cumque intrare non possent: vnus effra- ctam ceu fur in altari sancto fenestram vitream ingreditur: quia qui non intrat per ianuam, hic latro est. Dehinc reseratis ædis illius valuis, exercitum intromittit. At illi direpta cun- cta pauperum suppellectilia cum ministris ipsius basilicæ, reliquumque populum, qui intra erat, educlum, foris diuiserunt haud procul à vico. Quæ cum ad Regem delata fuissent, comprehensos ex his aliquos diuersis mortibus condemnauit. Fugiens verò ille, qui irru- pta æde, caput fuit huius sceleris, igne de cælo dilapso consumptus interiit. Super quem cum multi aceruum lapidum congregassent, à tonitruis & coruscationibus detectus, ter- rena caruit sepultura. Qui verò de consentaneis latentes Regem in patriam sunt regressi, correpti à dæmone, diuersis exitiis hanc vitam crudeliter finierunt. Hæc audiens Rex, om- nia quæ exinde sunt sublata reddidit: præceperat enim, ne à septimo à basilica milliario cui vim quis inferret. hæc Gregorius, qui de eisdem agit in historia rerum Francorum, & narratis hæc subdit:

INVASORIBUS RERVM EC- CLESIAE MALE PRE- EUENT.

Greg. de re- bus gest. Fran. lib. 1. c. 12. Greg. Mira- cul. li. 2. c. 14. OCCUPATOR VILLAE EC- CLESIAE IN DISCRIMEN ADDUCITUR.

Tunc Sigualdus cum Rege præpotens cum omni familia sua in Aruernam regionem ex Regis iussu migravit: vbi dum multorum res iniuste competeret, villam quamdam, quam gloriose memoria Terradius Episcopus Bituricensis basilicæ S. Iuliani reliquerat, sub specie obumbratæ commutationis audis peruasit: sed mense tertio postquam ingres- sus est, correptus est febre, & sine sensu effectus declinauit caput in lectulum. Cuius vxor dum de hoc exitu mæsta penderet, à quodam sacerdote commonita est, vt eum si videre vellet incolumem, auferret à villa. At illa hæc audiens, præparatis carrucis, compositoque plaustrum quo eum echeret, mox vt prædium sunt egressi, protinus diuina sunt pariter gra- tia munerati: nam iuste hospitare, illa meruit ex huius incolumitate lætitiã. Ferunt etiam in oratorio prædij illius S. Iulianum martyrem cum Tetradio Episcopo colloquentem cui- dam religioso reuelatum fuisse, promittentem se Episcopo, villam quam pro animæ suæ remedio sibi reliquerat, recepturum. Sed quod Theodoricum his temporibus Athalarici defunctum diximus: quæ obitum eius subsecuta sint, videamus.

Huic autem ex hac vita sublato eius filius Theodobertus successit, de quo hæc idem Gre- gorius in Nicetio: Cum, Theodorico decedente, Theodobertus filius eius regnum am- bisset, ac multa inique exerceret, & ab eodem plerumque corripere S. Nicetio Episcopo Treuerensi, quod vel ipse perpetraret, vel perpetrantes non argueret: aduenit dies Domi- nicus, & ecce Rex cum his qui ab hoc sacerdote communioni abesse iussi fuerant, eccle- siam est ingressus. Lectis igitur lectionibus, quas canon sanxit antiquus, oblati muneribus super altare Dei, ait sacerdos: Non hic hodie Missarum solemniam consummabuntur, nisi communionem priuati, prius abscedant. Hæc Rege renitente, subito exclamat vnus de popu- lo arreptus à dæmone puer iuuenis, cœpitque valida inter supplicia torturæ suæ & Sancti virtutes & Regis crimina confiteri: dicebatque Episcopum castum, Regem adulterum, hunc timore Christi humilem, illum gloria regni superbum, illum sacerdotio impollutum à Deo in postero præferendum, hunc ab auctore sceleris sui velociter elidendum.

THEODO- BERTVS REX PATRI SVCCEDIT. Greg. in Vi- ta S. Nicetij Episc. Treuer.

Cumque Rex timore concussus peteret, vt hinc energumenus ab ecclesia eiiceretur, dixit Episcopus: Prius illi qui secuti sunt, id est, incesti, homicidæ, adulteri ab hac ecclesia extru- dantur, & hunc Deus silere iubebit. Et Rex statim iussit omnes hos qui sacerdotis senten- tia damnati fuerant, egredi ab ecclesia. Quibus expulsis, iussit sacerdos dæmoniacum foras extrahi: sed cum, apprehensa columna, euelli à decem viris non posset, Sanctus Dei sub vestimento suo, propter iactantiam euitandam scilicet, faciens crucem contra dæmonem, relaxari præcepit. Qui protinus corruens cum his qui eum trahere nitentur, post paulu- lum sanus erectus est. Deinde post acta solemniam requisitus, numquam reperiri potuit,

PARBY TANDEM REX SACRA DOTI.

nec vllus sciuit vnde venerit, vel quo abierit: conuiciebatur tamen à plurimis, eum à Deo A missum, qui Regis, sacerdotisque opera non taceret. Vnde factum, vt sacerdote orante, Rex minor fieret.] hæc Gregorius: quæ autem subdit de excommunicato Clothario Rege, suo loco inferius dicturi sumus.

Quod verò ad eundem Theodobertum pertinet: censura Nicetij correctum & emendatum, meliori frugi redditum, idem Gregorius alibi ita testatur*: Ille in regno firmus magnum se omni bonitate præcipuum reddidit: erat enim regnum cum iustitia gerens, sacerdores venerans, ecclesias munerans, pauperes eleuans, & multis multa beneficia pia ac dulcissima accommodans volutate: omne tributum, quod in fisco suo ab ecclesiis in Aruernofitis debebatur, clemēter indulgit.] hæc ibi. Laudatur ab eodem^b Theodobertus, quod piè religioseque inuiferet loca Sanctorum: cum recitat quid mirè accidit de eo qui à Rege compulsus est iurare supra tumulum S. Maximi Episcopi Treuerensis. Commendatur præterea ab eodem auctore^c clemētia ipsius Theodoberti erga S. Agericum Virdunensem Episcopum dirè vexatum à Theodorico eius parente.

Accidit insuper, vt defuncto patre, cum hoc tempore in eius regnum successisset, legationem miserit ad Iustinianum Imperatorem. functus est eo munere Munzulus vir illustris, qui cum Patris in Achaiam aduectus esset, vsque ad interitum morbo calculi laborans, quomodo ope S. Andreæ Apostoli curatus sit, idem Gregorius^d alibi narrat: idemque^e tradit patrem suum Aruernensem ciuem obsidem aliquando cum aliis datum eidem Regi Theodoberto, quando virtutem reliquiarum Sanctorum contigit experiri. Sed de Theodoberto satis.

IESV CHRISTI ANNVS 531. BONIFACII PAP. ANNVS 2. IUSTINIANI IMP. 5. ATHALARICI REG. 6. C

ANNUS Redemptoris quingentesimus trigessimus primus vacuus Consulibus ordinariis, post Consulatum præcedentium Consulum Lampadij atque Orestis inscribitur: quo Romæ à Bonifacio Papa Synodus collecta est, de qua hæc breuiter Anastasius: Hic congregauit Synodum in basilica beati Petri Apostoli, & fecit constitutum, vt sibi successorem ordinaret; quo constituto cum chirographis sacerdotum & iureiurando ante Confessionem beati Petri Apostoli diaconum Vigilium constituit] successorem videlicet. Quod enim (vt superius fusiùs dictum est) Gothorum Reges Italiæ dominantes impie sibi vendicassent Romani Pontificis electionem: vt eiusmodi præsumptam & vi usurpatam licētiam ex Gothorum manibus Romana Ecclesia extorqueret, hoc prætextu visus est Bonifacius nouam hanc & à prædecessoribus hæctenus intentatam viam aggredi; nempe vt successorem deligens Pontifex, nullum relinqueret locum vacantis sedis: quod quidem licet speciem iustitiæ aliquam præferret, postea tamen ab omnibus est improbatum atque rescissum. Nam subdit de his idem Anastasius:

Eodem tempore facta iterum Synodo, hoc cassauerunt* sacerdotes omnes propter reuerentiam sanctæ sedis, & quia contra canones hoc fuerat factum, & quia culpa cum respiciebat, vt successorem sibi constitueret: ipse Bonifacius Papa reum se confessus est maiestatis, quod diaconum Vigilium sui subscriptione chirographi ante Cōfessionem beati Petri successorem constituisset: & ipsum constitutum in præsentia omnium sacerdotum & cleri & Senatus incendio consumpsit.] hæctenus de his Anastasius. Maiestatis verò ea ex parte crimen videri poterat Gothis Bonifacius incurrisse, quod contra Regis voluntatem, ad quem electionem Romani Pontificis spectare Theodoricus stauerat, à Bonifacio fuisset institutus successor. Sed nec placuerunt ista clero, neque Romano populo.

Cerum quidem est eiusmodi conatum probro esse datum ambobus, in primis verò ipsi Vigilio, quod id curasset. Scimus enim Siluerium Papam in decreto anathematis in Vigilium hæc ita exprobrasse^f: Quia contra iura canonica temporibus sanctæ memoriæ Bonifacij Papæ, ipso viuente, designari conbaris, nisi tibi amplissimi Senatus obuiasset iustitia: tunc prouidentia pastoralis ac Pontificali auctoritate tua execranda iam debuerant auspicia detruncari. Sed dum prauum vulnus in te neglectū est, insanabile accreuit apostema, &c.] hæc in Vigilium delectum à Bonifacio successorem Siluerius. Porro rerum gestarum Bonifacij

* Greg. de gest. Franc. lib. 3. c. 15. THEODOBERTVS REX MELIOR REDDITVS. b Greg. de Glor. confess. c. 91. c Greg. de gest. Franc. lib. 3. c. 14.

d Greg. de Glor. mar. lib. 1. c. 31. e Eod. lib. c. 34.

ROMANA SYNODVS SVB BONIFACIO.

* censuerunt

QVOD IN VIGILIVM OBIECTVM. f Epist. Siluer. ad Vigilium. s. 2. Concl.

facij Papæ non tantum hæc de eligendo successore, ipso viuente, & ab ipso deleta fuere, sed & ea etiam postea, quæ ab ipso post mortem Dioscori, cum damnato, anathematisque subiiciendo, gesta fuerunt. In ipsum enim Bonifacium ista peracta ab Agapeto Pontifice, testatur Anastasius Bibliothecarius^a: Hic, Agapetus videlicet, in ortu Episcopatus sui libellos anathematis, quos inuidiæ dolo extorserat Bonifacius presbyteris & Episcopis contra canones & contra Dioscorum, in medio ecclesiæ, congregatis omnibus, incendio consumpsit, & absoluit totam Ecclesiam ab inuidia perfidorum.] hæc ibi.

Sic igitur vides, non solum quæ per Bonifacium acta sunt in decernendo successore, ab ipso primùm, deinde à successoribus esse damnata, sed etiam quod in Dioscorum veluti sioniacum idem damnando eundem post mortem egisset. Ob causam quidem pecuniariam damnatum Dioscorum à Bonifacio, ex Iustiniano diximus; cuius in epistola inscripta ad Ioannem Papam, sed ad Vigilium data, hæc sunt verba: Super hæc autem omnia quis ignorat ea quæ nostris temporibus in Ecclesia antiquioris Romæ contra Dioscorum acta sunt? qui cum nihil in fidem peccasset, tamen solum propter Ecclesiasticum ordinem, post mortem ab eadem Ecclesia Romana anathematizatus est. Si igitur nihil in fidem peccantes Episcopi, propter solum Ecclesiasticum ordinem & propter causam pecuniariam anathemati & post mortem subiiciuntur: quanto magis Theodorum, &c.] hæc quo ad causam Dioscori, quem Agapetus iniusta sententia condemnatum absoluit.

Quod verò spectat ad successoris electionem: intelligis, puto, lector, ex his quæ dicta sunt, quantum exhorruerint Romani omnes, in primis verò iidem ipsi Romani Pontifices, vt aliquis sibi viuens quouis digno prætextu Pontifex deligat successorem, cum eadem ipsa qui ea statuit Bonifacius fuerit compulsus rescindere in posteriori Synodo, quæ in priori, suaudente iusta sibi visa ratione, facere decreuisset. At licet eadem cassata ab ipso auctore penitus & redita profus nulla fuissent, in ipsa tamen perperam gesta Siluerius & successores Romani Pontifices declamarunt.

Verùm erit videri potuissent istæ de eligendo successore commissa à Bonifacio, ab eodem expiata; tamen citò Deus, ad aliorum exemplum, eum ex hac vita subtraxit. Hoc namque anno die decima septima mensis Octobris post dictum Consulatum Lampadij ipsum ex hac vita migrasse, Bibliothecarius habet, quod & (vt dicemus) alia vetera monumenta testantur, quibus innotescit, hoc eodem anno post Consulatum Lampadij & Orestis iam eius successorem sedere cõpisse Ioannem cognomento Mercurium. Sic igitur dicta die mortuus est Bonifacius, cum sedisset annum vnum & dies duos; licet Bibliothecarius annos duos eius sedi tribuat & dies vigintifex: verùm cum ipsum hoc anno post Consulatum Lampadij defunctum dicat atque sepultum decima septima mensis Octobris, non nisi annum vnum & dies duos vixisse Pontificem oportuit, cum creatus habeatur anno superiori decima quinta die Octobris.

Antequam verò de eius vacatione sedis & electione successoris agamus: quæ de reliquis rebus gestis Bonifacij ex antiquioribus memoriis Ado descripsit, hic referamus: Non multo post (inquit) ab apparitione videlicet facta sancti Michaelis in monte Gargano sub Gelasio Papa, venerabilis etiam Bonifacius Pontifex ecclesiam sancti Michaelis Archangeli nomine constructam dicauit in summitate Circi, criptatim miro opere altissimè porrectam: vnde & idem locus in summitate sua continens ecclesiam, inter nubes situs vocatus.] hæc Ado: qui cum ea Bonifacio ipsi tribuat, qui primus post Gelasium vixit, nihil est vt alicui alij ex Romanis Pontificibus eius nominis tribui possint, nisi huic secundo eius nominis Bonifacio. Quod autem ad ipsum locum pertinet, super quem erectam fuisse ecclesiam sancti Michaelis affirmat: nullum alium nisi scruposum locum illum, super quem olim Hadriani moles erecta est trans Tiberim apud Circum Domitiæ, fuisse, diximus in Notis ad Romanum Martyrologium^b.

De Bonifacio rursus hæc in Anastasio leguntur: Eodem tempore venit relatio ab Afris Episcopis de constitutione, vt cum consilio sedis Apostolicæ omnia Carthaginensis Episcopus faceret.] præerat his temporibus Carthaginensi Ecclesiæ Reparatus Episcopus, de quo etiam inferius dicturi sumus. Ad postremum verò idem ait vacasse sedem Bonifacij mensis duos & dies quindecim. Verùm cum ex dicto numero mensium atque dierum dicendum esset successorem Bonifacij Ioannem creatum esse sequenti anno ipsis Kalendis Ianuarij post Lampadij & Orestis Consulatum secundò, erroris patentis auctor arguitur, cum constet hoc anno post dictorum Consulatum Ioannem cognomento Mercurium

a Anast. in Agapeto. ADVERSVS BONIFACII DECRETVM QVOD AGAPETVS.

NIMIS ASTRVDVM VT ROM. PONT. SIBI DELIGAT SUCCESSOREM.

BONIFACII PAPAE OBIECTVS.

b Mart. Rom. die 8. May. m.

creatum esse Pontificem. in Titulo enim Eudoxiæ, quæ est ecclesia S. Petri ad Vincula dicta, eiusmodi inscriptio legitur:

Exstat in ecclesia S. Petri ad Vincula, descriptio eiusdem.

SALBO PAPA NOSTRO IOANNE COGNOMENTO MERCURIO EX SANCTÆ ECCL. ROM. PRESBYTERIS ORDINATO. EX TIT. S. CLEMENTIS AD GLORIAM PONTIFICALEM PROMOTO. BEATO PETRO AP. PATRONO SVO A VINCVLIS EIUS SEVERVS PRESB. OFFERT ET IT. P. C. LAMPADII ET ORESTIS VV. CC. VRBICVLVS CEDRINVS EST.

IOANNES PAPA II.

Ex his igitur quàm perspicuè vides, sedere cœpisse hoc anno post Bonifacij obitum Ioannem cognomento Mercurium, natione Romanum (vt habet Bibliothecarius) ex patre Proiecto, de Cælio monte: quo autem die & mense creatus sit, haud quid certi affirmari posse videtur: circa finem tamen anni huius sedere cœpisse, ex dictis apparet.

AMALARICI REGIS OBITVS.

Quod insuper ad Occidentales res spectat, hoc ipso anno Amalaricus Rex Gothorum in Hispania, cum à tempore obitus Theodorici Regis in Italia regnantis potitus regno esset annis quinque, occisus desit, inque locum eius subrogatus est Theudis Gothus pariter & Arianus. Sed interitus Amalarici causa altiùs repetenda est. Childebertus enim quartus filius Clodouei, qui Parisiis regnabat, sororem suam Crotildem matrimonio iunxit eidem Amalarico Regi. Sed quòd Catholica illa esset, hæreticus verò iste, nulla conuentio lucis ad tenebras, neque templi Dei cum idolo penitus esse poterat: & licet iuncti corpore essent, animo tamen erant quàm longissimè separati. Quæ autem ob hanc causam pati contigerit ipsam Crotildem, ex Gregorio audi, qui hæc ait: Crotildis multas insidias ab Amalarico viro suo propter fidem Catholicam patiebatur: nam plerumque procedente illa ad sanctam ecclesiam, stercorea & diuersos foetores super eam proiici imperauit. Ad extremum autem tanta crudelitate dicitur eam cecidisse, vt illa infectum de proprio sanguine sudarium fratri transmitteret.

AMALARICVS MALE HABET CROTILDEM. Greg. de gest. Evanc. lib. 3. c. 10.

Vnde ille maximè commotus, Hispanias appetiuit. Amalaricus verò hæc audiens, naues ad fugiendum parat. Porro imminente Childeberto, cum Amalaricus naues deberet ascendere, ei in mentem venit multitudinem pretiosorum lapidum in suo thesauro reliquisse: cumque ad eos petendos in ciuitatem regrederetur, ab exercitu è porta exclusus est. Videns autem se non posse euadere, ad basilicam Christianorum Orthodoxorum confugere cœpit: sed priusquam limina sancta contingeret, vnus, emissa manu, lancea eum mortali ictu sauciavit, ibique decedens reddidit spiritum. Tunc Childebertus cum magnis thesauris sororem assumptam, secum adducere cupiebat: quæ nescio quo casu in via mortua est, & postea Parisiis delata, iuxta patrem suum Clodouicum sepulta est.

PRÆBDA CAPTA BXTIONE AMALARICI. Isidor. in Chronico Goth. Procop. de bello Goth. lib. 1.

Childebertus verò inter reliquos thesauros ministeria ecclesiarum pretiosissima detulit: nam sexaginta calices, quindecim patenas, viginti Euangeliorum capsas detulit, omnia ex auro puro & gemmis pretiosis ornata. sed non est passus infringi: cuncta enim ecclesiis & basilicis Sanctorum dispensauit & tradidit. hæc Gregorius: discrepat ab eo Isidorus, dum Amalaricum non in Hispania, sed Narbone in Gallia esse occisum tradit. Agit & de his Græcus historicus Procopius, eandemque refert causam belli inferendi, quam ex Gregorio recitauimus: at non Childebertum nominat, sed Theodobertum, verum Theodobertus nõ fuit filius Clodouei, sed nepos, nempe filius Theodorici ipsius Clodouei filij. Tuncque dicit cessisse Francis eam partem Galliarum, quam hætenus Vuifigothi possederant: ait enim: Theodobertus verò suis cum rebus omnibus sorore redempta, Gallia partem, quantamcumque sortiti Vuifigothi fuerant, recepit. Qui itaque Vuifigothorum ex gente bello deuicta reliqui ex ea clade fuere, ex Gallis cum vxoribus liberisque suis iam sedibus exciti, ad Theodem in Hispania tyrannidem exercentem se contulere. hæc Procopius. Verum siue rursus receperint Vuifigothi eam partem Gallia Narbonensis, siue non penitus ea caruerint; certum est, posterioribus Francorum Regibus cum Vuifigothis eam prouinciæ partem possidentibus fuisse pugnandum; vt quæ dicuntur suis locis inferius, perspicuè demonstrabuñt. Successit autem (vt diximus) post Amalaricum Theudis, qui licet Arianus, tamen bene habuit Orthodoxos, vt S. Isidorus affirmat.

TOLET. CONCIL. SECVNDVM SVB MONTANO EPISCO.

Hoc eodem anno, quo absoluitur quintus eiusdem Amalarici Regis, & primus incipit numerari Theudis eiusdem successoris, celebratum reperitur Concilium Toletanum, dictum secundum, sub Montano Archiepiscopo Toletano. De hoc acturi, primum omnium

A omnium more nostro ipsam rectam temporis rationem statuamus. Cum omnium assertionem & antiquorum codicum lectione constet, ipsum habitum esse anno quinto eiusdem Regis Amalarici; sitque omnibus pariter exploratum, quinquennium eiusdem Regis deduci ab obitu Theodorici Italiae Regis, quem decessisse diximus anno Domini quingentesimo vigesimo sexto: hic primum, vnde erroris occasio manare possit, emendandus est mendosus locus Isidori, ne ipsum sibi ipsi contrarium esse & turpiter hallucinatum quis dicere aliquo modo audeat. Sunt enim hæc verba in Chronico Gothorum Regum Isidori: Æra DLXIII. XIII. anno Iustiniani Imp. defuncto Theodorico, Amalaricus nepos eius quinque annis regnavit. quæ verba tum his quæ superius, tum his quæ inferius in eodem leguntur Chronico, penitus contradicunt, vt decimoquarto Iustiniani Imp. anno dicitur regnare cœpisse Amalaricus, qui vltimo anno Iustini Imp. auspiciatus est regnum. Quamobrem necessariò restituenda est germana lectio, ita vt loco Iustiniani, Iustinus, & loco numeri XIII. annorum Iustiniani, ponatur VIII. Iustini, vt dicat textus: Æra DLXIII. VIII. anno Iustini Imperatoris, defuncto Theodorico, Amalaricus nepos eius quinque annis regnavit. quo annorum numero tum ex Æra, tum ex annis Iustini Imperatoris significatur annus Domini quingentesimus vigesimus sextus, quo (vt dictum est) Amalaricus primum annum exordiens, hoc Domini anno terminat quintum, quo eadem Toletana Synodus habita esse sine controuersia ab omnibus affirmatur, & in codicibus tum scriptis, tum cussis æquè legitur. Sed & emendandum quod in nouissimam editionem ex mendoso exemplari irrepsisse videtur, dum quintus annus Amalarici, sub quo dicta Synodus acta ponitur, notatur Æra DLXV. qua non præsens annus quintus eiusdem Regis Amalarici, sed secundus inchoatus eiusdem notandus esset; quintus verò cum absoluitur (qui est præsens annus) inscribendus esset Æra DLXVIII.

EMENDATA TVR ERROR ILLAPSVS IN CHRONIC. S. ISIDORI.

C His igitur locis emaculatis, & sincera lectione vbique restituta, adhuc addimus: quòd et si hoc anno, qui numeratur quintus Amalarici Regis, dicta Synodus celebrata inueniatur: tamen sancti Isidori verba suadent, vt ipso potius Amalarico mortuo, exordio Theudis successoris regni, hoc eodem anno Patres conuenerint: id, inquam, Isidori, qui hoc sæculo vixit, verba declarare videntur, quibus ait: Æra DLXVIII. Iustiniani Imperatoris tempore, post Amalaricum Theudis in Hispania creatur in regnum per annos sexdecim: qui dum esset hæreticus, pacem tamen concessit Ecclesiæ Dei, vt licentiam Catholicis Episcopis daret, in vnum apud Toletanam urbem conuenire, & quæcumque ad Ecclesiasticam disciplinam necessaria existerent, dicere, licenterque disponere. hæc ipse, plane significans, id inconcessum omnino fuisse, viuentem Amalarico, Catholicis (vt diximus) infensissimo.

SVB THEOD. DE CONC. TOLET.

D Sed & quod dicit de Synodo Toletana cogenda impartitam ab ipso esse licentiam: id non de alia, quàm de hac ipsa, de qua est sermo, Toletana Synodo Isidorum constat intellexisse: nam nulla alia Synodus Toletana sub dicto Rege habita reperitur. Vnde opinari licet, quòd et si anno quinto Amalarici Synodus ista habita inueniatur hoc anno, tamen non sub ipso, sed æquè hoc anno sub eius successore celebrata fuerit. sed quòd nomen Amalarici in ipsa Synodo legatur, ex apposito titulo irrepsisse puto. Hæc quidem opinari suadent, quæ ex Isidoro magnæ huius temporis auctoritatis scriptore recitata sunt, adiuuantibus coniecturis, iisdemque ex odio Amalarici & benignitate Theudis erga Catholicos acceptis: addito ad hæc etiam, quòd cum Patres ipso exordio deplorent præterita tempora, quibus conueniendi denegata licentia videretur: id sub Amalarico accidisse, ex E Isidoro conspeximus. His de tempore stabilitis, iam de ipso Toletano Concilio quæ sunt notatu digna referamus.

Qui primum locum in hac Synodo iure tenuit Montanus Toletanus Episcopus celebris nomine fuit tum doctrina, tum etiam vitæ sanctitate: vtraque enim dignus laude à sancto Ildelfonso in libello de Viris illustribus celebratur. Extant eius lucubrationum duæ epistolæ, quarum idem meminit, altera data ad Ecclesiam Palentinam, ad Thuribium solitariam altera, digna felicissimi ingenij monumenta. Sed quod ad vitæ sanctitudinem spectat, hanc diuino testatam miraculo idem Ildelfonsus eiusmodi perspicuo declarat exemplo: Hic vir, ex antiquissima relatione narratur, ad explosionem infamiae tandem prunas tenuisse vestimentis ardentibus, donec coram sedis suæ altari sacro totius Missæ celebritatem per semetipsum expletet. Peractis autem solemnibus, nec prunæ ignem, nec vestimenta est amississe decorem. Tum Deo relatis gratiarum actionibus, qui per misericordiam

DES. MONTANO EPISCOPO TOLETANO.

naturam ignis cognita esset & fallacia detestabilis accusantis, & innocentia beatissimi sacerdotis.] hæc de eo Ildefonsus.

EPISCOPI INSIGNES QUI INTERVERVNT SYNODO.

Cum Montano septem alij tantum interfuerunt Episcopi, sed si numero pauci, virtute atq. doctrina præstantes: qui cum Zorobabele suo, in medio licet hostium positi, templum reedificare magna animi constantia sunt aggressi. Enituit autem in eo conuentu Patrum præter Montanum Iustus Vrgelitanus Episcopus, & ipse clarus inter scriptores Ecclesiasticos, & trium germanorum collegio æquè disertorum, nempe Iustiniani Episcopi Valentini, Nebridij, & Helpidij, illustrior redditus: licet iniuria temporum deperditis ipsorum scriptis, fratrum subobscura memoria sit relicta. agit de his omnibus Isidorus.

* Isidor. de vir. illustr. c. 20. 21.

Quinque in hac Synodo reperiuntur sancti canones esse ad disciplinam Ecclesiasticam illustrandam, & mores Fidelium informandos, quos tu consulas. Nos verò non omittimus, quòd gratitudinis ergò iidem Patres, absoluta Synodo, Regi licet Ariano, ob concessam concundi licentiam bene precati sunt. Ad finem enim Synodi ista leguntur: Nunc ergo in nomine Domini finitis his quæ in collatione venerunt, gratias agimus omnipotenti Deo, deinde domino nostro glorioso Amalarico Regi, diuinam clementiam postulantes, vt innumeris annis regni eius ea quæ ad cultum fidei proueniunt peragendi nobis licentiam præster. Amen.] Quid his simile habes præfatos esse Patres in Consilio Agathensi sub Alarico item Ariano Gothorum Rege collecto, ipsius accedente concessione.

* Theudi

At bene vti Montanus & alij Patres Regis beneficio, non semel tantum coierunt in Synodum, sed frequenter diuersis in locis. Etenim inter alia Concilium Palentinum patet congregatum fuisse: ita legendum, pro Valentino, Palentinum, vt ex eiusdem Montani epistola ad Thuribium data possumus intelligere: quæ cum alia habeat digna memoria, hic mihi eam reddere & tibi legere gratum erit. sic enim se habet:

* Apud Col. Rea. Concil. Hispan. Garf. Lón.

Domino eximio præcipuoque Christicolæ, domino & filio Theoribio Montanus Episcopus.

* Thuribio. MONTANI TOLSTANI EPISCOPI EPIST. AD THYRIBIUM *

Alumnum te fidei Catholicæ & sanctæ religionis amicum etiam in actis mundialibus conuerfantem valde & nouimus & probauimus. Cum enim adhuc floreret in sæculo, ita claritatis tuæ vita perpatuit, vt secundum sententiam Domini, & quæ sunt Cæsaris Cæsari non negares, & Deo quæ sua sunt deuota mente persolueres. Iure etenim te diuini cultus in hac præsertim prouincia nominabo. Putas ne quanta tibi apud Deum maneat merces, cuius solertia atque instinctu & idololatriæ error abiecit, & Priscillianistarum detestabilis & pudibunda secta contabuit? Si tandem adhuc & in nomine honorare desistant, cuius per tuam admonitionem collapsa esse opera non ignorant. Nam de terrenorum dominorum fide quid loquar? cui ita tum impendisti laborem, vt feroces cohabitantium tibi animos ad salubrem regulam & normam regularis disciplinæ duceres. præstauit diuina clementia: quia id quod summo labore conatus es, precibus & oratione perficeres. Quæ tamen ex Palentino conuentu ad nos peruenerint, celsitudini vestræ indicare curauit, quo facilius per vestram increpationem nefanda præsumptio in posterum conuiescat, &c.] subdit de presbyteris reprimendis, qui sibi chrisma cõficiendi auctoritatem vsurparant; de quæ Episcopis coercendis, qui in aliena diocesi ecclesias consecrarent: de quibus omnibus est querela eiusdem in epistola data ad Palentinæ Ecclesiæ subditos. Porro Thuribium istum longè diuersum esse ab illo ad quem extat S. Leonis Papæ epistola, diuersitas temporum persuadet.

Quod ad statum rerum Orientalium anni huius pertinet: tumultuosum illum quidem fuisse Constantinopoli, quæ habet Marcellinus hoc anno post Consulatum Lampadij atque Orestis significant, nimirum conpirationem factam esse aduersus Iustinianum Augustum, de qua hæc ipse:

CONIVRATIO CONTRA IUSTINIANVM.

Hypatius, Pompeius, & Probus genere consobitini, Anastasij Imperatoris nepotes, quòd Imperium sibi singuli indigna ambitione exoptarent, Idibus Ianuarii cum plerisque nobilium coniuratis, omnique seditiosorum turba armis domisque ministris illecta, dolis inuadere tentauerunt; atque per quinque continuos dies urbem regiam rapinis, ferro, igneque per sceleratos ciues sine certo interrege discurrentes hostili impietate, ipsi se fideles Reipublicæ in Palatio dissimulantes, depopulati sunt. Quinta verò huius nefandi sceleris die, dum de foro Hypatius sceleratorum comitantium manibus torque redimitus aureo, & Pompeius Comes sua sub veste loricatorum ad inuadendum tenendumque ascendunt Palatium: uterque eorum ante fores Palatij captus est; statimque puissimi Principis nostri nutu catena-

A catenatus, trucidatus poenas luit, & ante Imperium perdidit quàm haberet, innumeris passim in Cære populis trucidatis, & tyrannorum sociis continuo proscriptis. hæc Marcellinus, quæ à Procopio fulius enarrantur. Coactum verò fuisse Iustinianum acclamanti populo satisfacere, & Ioannem atque Tribonianum magistratu deponere, idem affirmat; sed eo cessante tumultu, restitutos tradit: verum Ioannes postea (vt dicitur) poenas dedit. Quanta autem fuerit præter incendia & prædam hominum cædes, idem Procopius refert, dum ait desiderata esse hominum triginta millia.

a Procop. de bello Persic. lib. 1.

His igitur permotus Iustinianus, præcauens in futurum, Nouellam edidit sanctione qua armorum vsu à priuatis adimere conatus est, dum prohibuit, ne quis priuatus esset armifactor; neque qui publico operi in armis faciendis inservirent, venderent ea priuatis. His namque impulsus esse ad hæc facienda, ipse eiusdem constitutionis exordio declarat, vbi ait: Magnum Deum & Salvatorem nostrum Iesum Christum & eius auxilium semper inuocantes, studemus omnes subditos nostros, quorum regimen credidit nobis Deus, illæfos & sine calumnia custodire, & inhibere bella, quæ per suam inconsiderationem suscipientes aduersus alterutros operantur dolores, duplex ex hoc contra se supplicium inferentes, tam quod sibi inferunt, quàm quod ex lege vesaniam eorum puniente patiantur.]

ARMORVM VSVS QUIBUS INFERDICTVS.

b Nouel. 82.

Promulgauit etiam idem Imperator hoc anno post Consulatum Lampadij & Orestis constitutionem, qua vetuit hæreticos & Iudæos contra Orthodoxos testimonium ferre: in contradibus dumtaxat eorum attestationem inspicere debere. Addidit postea & illam, ne quis hæreticus hereditatem, legatum, vel fideicommissum accipere possit. data est constitutio quinto Kalendas Augusti, anno secundo post Consulatum Lampadij & Orestis, quibus perperam iungitur annus secundus Iustiniani Imperatoris. Sed opinor inde erroris manasse occasionem, quòd notata lege post Consulatum Lampadij & Orestis secundo, nempe anno sequenti, putarit imperitus scriptor, eo numero appposito, secundum Iustiniani Imperatoris annum conscribi, cum annus potius post eorum Consulatum secundus significetur.

QUAE IN HÆRETICOS ATQUE IUDÆOS.

113. Cod. de heret. 1. ult. Cod. de heret.

Hoc item anno, quinta die Decembris, decima Indictione, ex hac vita migravit mirificus ille Sabas, de cuius legatione ad Iustinianum Imperatorem pro Palæstinis aduersus Samaritanos egimus anno superiori: haud enim diu post, eo perfuncto munere, ipsum superstitem fuisse, eius à Cyrillo scripta Acta citata superius indicant. Cui veritati assentiuntur quæ scripta sunt ab eodem Cyrillo in rebus gestis Ioannis Silentarij, nempe eundem Sabam vita functum decima Indictione: quod & in scriptis codicibus à nobis citatis in Notis ad Romanum Martyrologium pariter notatum vidimus, decima nimirum Indictione defunctum esse.

DE OBITU ET ABITATE S. SABAE.

D Ex quibus necesse est emendes quod in Vita eiusdem Sabæ scriptum habes, ipsum peruenisse ad annum ætatis nonagesimumquartum. Nam cum sub decimo septimo Consulatu Theodosij Iunioris eum natum idem auctor affirmet, qui est annus Domini quadringentesimus trigessimus nonus, & die quinta Decembris Indictionis decimæ constet esse defunctum: non nisi annos nonaginta duos vixisse reperies. Quem errorem qui non considerant, eum anno Domini quingentesimo trigesimo tertio diem obiisse dixerunt, quod & nos professi eramus: verum ad exactiorem rationem tempore reuocato, hoc potius anno eum esse defunctum consenserimus, pluribus id affirmare suadentibus; nempe quod diximus testificatione eiusdem Cyrilli, qui eum, absoluta illa legatione, esse vita functum tradit: nam ipsum amplius biennio oportuisset fuisse superstitem, si ad dictum annum nonagesimum quartum peruenisse dixerimus. Rursum verò cum idem auctor in fine numeret annos viginti tres ab obitu Sabæ vsque ad annum post Quintam Synodum, quæ celebrata est anno Domini quingentesimo quinquagesimo tertio: vtique hoc anno eum vita functum ostendit: ita vt nullus dubitandi relictus videatur esse locus, sed tantum emendandi sint illapsi errores de anno nonagesimo quarto, quem diximus, & de anno centesimo quinto, qui habetur de vita Sabæ in Actis Theodosij cœnobiarchæ.

E Tam verò quæ de tanti viri obitu idem auctor enarrat, audiamus: Reuersus (inquit) Hierosolyma, adoratis sanctis locis, & iis dictis quæ quodammodo dici solent in exitu; venit ad maximam suam Lauram: in qua cum parum esset moratus, morbus quidam ingruens illum verè fortem adamantem lecto tradit. Quod quidem cum significatum fuisset Patriarchæ, repente venit ad illum visendum. Cum verò venisset, & sic vidisset eum in cella iacentem, egenum rerum omnium necessarium, quando oportet etiam ea suppeteret quæ redundant, & circa corpus omnem excogitare curationem, vt pote quòd & morbus & senectus

* Cyril. in vita S. Sabæ, apud Sur. dig. 5. Decem.

& lon-

CHRISTI 531. IOANNIS PAP. I. IVSTINIANI IMP. 5. ATHALARICI REG. 6.

& longi labores possint vehementer cruciari:supplex ab eo contendit, vt exportetur ad sibi subiectam Ecclesiam, vt possit illic frui aliquo ex iis quæ pertinent ad remissionem & recreationem. Ille autem Patriarchæ reueritus supplicationem, & illuc asportatus iacebat, cum ipso morbo luctans, & ab eo similiter confectus. Cum verò aliquantum temporis intercessisset, ad eum diuina quædam aduenit visio, significans illius hinc futurum excessum. Statim ergo reportatus in cellam, cum vltima verba dixisset fratribus, & postremum eis dedisset osculum, & euidam Melitæ illorum commississet præfecturam viro idoneo, cui id crederetur; à terrenis migrat ad caelestia, suam animam in manu Dei disponens, iam natus nonagesimumquartum annum, erat verò quintus Decembris dies, quo mortuus est vir ille inelytus, & ad vitam quæ illic est commigravit comitatus ab Angelis ac martyribus, vt paulo post ostendet oratio. Nunc autem per seriem procedat narratio.

secundum

FNVS S. SABAE.

Cum ergo mors Sancti breui tempore in omnem partem peruasisset, cucurrit quidem ad sacrum illius corpus multitudo innumerabilis: cucurrit quoque vniuersus ordo monachorum, & quicumque erant Episcopi: qui cum quo par erat ornatu corpus composuissent, hymnos & cantica ei de more canentes, pie admodum & sanctè inter duas ecclesias in media Laura deponunt, vbi cum ille esset superstes, vidit columnam lucis. Atque talis quidem fuit vita beati Sabæ, & eius tam admiranda & quæ naturam superant rectè facta. Nobis autem eundem est ad miracula quæ facta sunt post mortem, quæ sunt & numero multa & insignia magnitudine.] hucusque ex Cyrillo: quod si tu cupis quæ ipse subiicit sanctissimi iustos ostendat, ex eorum reliquiis tamquam è viuo fonte facit scaturire miracula: sicut enim arbores ex foliis, floribus, atque fructibus virides esse certa significatione percipimus: eodem modo apud Omnipotentem viuere certò scimus cui omnipotentiam in ostensione signorum post mortem ipse communicauit.

S. SABAE IVGIS MEMORIA IN ECCLESIA.

Eiusmodi planè esse consuevere post iustorum obitum diuinitus exhiberi solita munera, vt loco funeris parceretur Sanctis in caelo triumphus, qui licet humanis oculis, minus perspicuus videatur; ex fulgoris tamen radiis, qui inde miraculorum editione coruscant, satis superque possit haberi perspectus, vespertilionibus & aliis lucifugis volatilibus tantum obscurus. Catholica igitur Ecclesia diuino semper lumine desuper illustrata, quem ex certis signis nouit receptum in caelum S. Sabam, eundem in terris colere ab ipso transitus eius die, repetito ipsius anniuersario cultu, tam in Oriente, quam in Occidente, numquam destitit, nec in posterum desitura est vsque ad diem nouissimum celebrare; vt pote quæ & nouerit concessum à Deo tantum virum eo potissimum tempore, quo tot tenebris offusus totus Oriens tenebatur: cum, silentibus, immo & in deteriora prolapsentibus Ecclesiarum Episcopis, ipse ex aduerso surrexerit, Regesque impios redarguerit, hæreticos exagitarit, fidemque Catholicam illæsam conseruandam curarit. Sunt ista modò numquam interitura sancti Sabæ præconia perpetuis notis affigenda sepulchro, quod non angusto sarcophago continetur manibus impiorum exposito, sed ipsa latitudine sui terram caelumque ambiente, manente semper Ecclesia, in qua uiuit iugi memoria, loquitur uiuis exemplis, operatur editione signorum, & vigilat semper opem laturus se precibus inuocantibus. Sed de magno Saba hætenus.

S. ANTONII CORPORIS INVENTIO.

Hoc item anno post eorundem Lampadij & Orestis Consulatum à Mariano Scoto consignatur inuentio corporis sancti Antonij magni in eremo, & translatio eiusdem Alexandriam in Basilicam S. Ioannis Baptistæ: licet alij in alios Christi annos hæc referant. Sed cum ea de re huius temporis scriptorum testimonia desint; cui magis quam dicto auctori assentiamus, haud est liberum definire.

IESV CHRISTI IOANNIS PAP. IVSTINIANI IMP. 6. ANNVS 532. I. ATHALARICI REG. 7.

IVSTINIANI BELLVM VANDALI CVM MEDITATVR.

Qui ordine temporum sequitur quingentesimus trigessimus secundus Redemptoris nostri annus, absque Consulibus nouis ex more creatis, post Consulatum Lampadij & Orestis secundò, notatus reperitur in Fastis, quo Iustiniani Imperatoris sextus inchoatur annus: cum iam decernit ipse, quem conceperat animo apparatus ad bellum Vandalicum, à quo

CHRISTI 532. IOANNIS PAP. I. IVSTINIANI IMP. 6. ATHALARICI REG. 7.

A à quo quamplurima erant quæ Imperatoris animum auocarēt, nempe exhaustum ærarium ob bellum Persicum in hoc vsque tempus productum, difficultas eius ob hostium longiorrem terra marique distantiam, roburque inuictum eorundem barbarorum, qui hædenus gladiis Romanorum visi erant impenetrabiles: his accedebat præteritorum memoria tristium, quæ absterrebat ab eo auspicando bello, quod aliàs fuerat sub Leone Imperatore infelicissimè pertentatum: siquidem etiam animalia natura docet, vt ea caueant loca, in quibus aliàs fuerint periclitata. Cum, inquam, istæ omnia à bello suscipiendo Iustiniani animum dimouerent; alia tamen complura erant, quæ ipsum ad eam belli prouinciam suscipiendam incitabant, nempe quòd ipsum maximè laceffissent barbari tyranni tumor atque superbia, quibus haud pridem fuerat nonnihil offensus: pariebatque fiduciam eiusdem impietas in Deum & homines, vt pote quod Arianum esse sciret fidei Catholicæ perduellem, & in proximos contra omne ius falsque peccasse, cum legitimum Regem, eiusque coniunctos in vincula coniecisset; Deumque ipsi aduersaturum esse putans, qui ad eò feris auspiciis sibi tyrannidem vendicasset. Impellebant verò ipsum præ cunctis ad bellum illud licet perdifficile aggrediendum, quæ de victoria aduersus hostes magnus ille Sabas prædixerat, cum apud eum ante biennium pro suis Palæstinis legatione fungeretur. His itaque dum excitaretur, tamen ab aliis quæ sunt dicta nonnihil retinebatur.

Cum igitur eiusmodi veluti euripo huc illucque agitaretur Imperatoris animus fluctuando: numen planè diuinum ad prosequendum quod mente conceperat arduum bellum impulit remorantem. Quod vt aggredi possit, primum omnium necessarium ducit pacem cum Persis firmare atque stabilire: non enim nisi Orientalibus pacatis rebus, Occidentales tentare posse satis intelligens, in opus incumbit, quod hoc anno aggressus, nonnisi sequenti, cum Imperator tertium iniret Consulatum, perficere potuisset; idem ipse Imperator suis sanctionibus restatum reddidit, vt suo loco patebit. Inter hæc autem vt omnes optimi Principis numeros expleret, de re tanta more maiorum voluit consuluisse Senatam. Est de his omnibus locuples testis Procopius, qui (quod ad tempus spectat) anno septimo eiusdem Imperatoris pacem cum Persis esse sancitam affirmat, sequenti videlicet, cum (vt dictum est) idem Imperator tertium iniret Consulatum: atque totum hunc annum in consultatione apparatusque esse consumptum. Verum non solum apud Senatam inuenit, qui conceptam de bello Vandalico spem, sui que animi calorem exardescentem extinguere penitus conarentur; sed præter aduersantes Senatores, cum ista foris euulgarentur, etiam tumultuantem populum passus est.

DR PACE FIRMANDA CVM PERSIS

Procop. de bello Persic. lib. I.

Cum autem ex his & adhuc inter ambigua versaretur: ex visione quadam Imperatoris animus confirmatum esse, quem bona spe antea crexisset sanctus Episcopus, Procopius tradit, qui post multa hæc de his habet: Episcopus quidam ex Orientis partibus veniens, dixit se paucis eum colloqui velle. Facta potestate, ait, Deum ei somnium noctu misisse, Imperatori assimilari, illumque impietatis accusasse, quòd Christianos è manibus barbarorum in Africa liberare constituens, nulla postea de causa destitisset: Negotium aggredienti omnino præstò esse, atque Africæ dominum eum facturum, se accepisse. Hæc vbi Iustinianus audiuit, animo deliberato rem vltra differre non potuit, exercitum properè coegit, naues quoque & cibaria præparauit, Belisarium verò exercitui præfecit.] laboratumque est tota hieme in comparandis naualibus, vtensilibus, annonæ, & scribendis exercitiis, donec sequentis anni soluendi tempus adesset.

Procop. de bello Vand. lib. I. PRÆDICTIONES DE FELICE REVENTV BELLI.

Præcesserant & de his alia varicina in Africa sanctis Episcopis demonstrata: fore nimirum, vt hoc tempore à dura Vandalica tyrannide liberaretur omnino: vsque ad eò diulgata, vt puerorum ore eadem occini consueuerint. nam audi Procopium: Dicebatur (inquit) antiquum Carthagine prouerbiolum solitum esse iactari: quod γ, quandoque β, & rursum β, γ, persequeretur: quod enim ludentibus tunc pueris in ænigmatate, nunc omnibus manifestum esse. Primum enim Gensericus Bonifacium expulit, nunc verò Gilimerem Belisarius. Hoc itaque siue ex fama quadam, seu ex oraculo fuerit, sic res se habuit.

Procop. de bello Vand. lib. I. ORE PVERORVM VATICINIUM PRÆENUNCIATVM.

Tunc insuper in somnium quoddam prius visum obscurum, vbi res contigit, in lucem venit. Fuit autem huiusmodi: Cyprianum virum sanctum ex omnibus maximè Carthaginensibus colunt, ipsiusque templo pulcherrimo ante urbem iuxta litus constituto festum quotannis celebrant, quod Cypriana vocant; eodemque vocabulo (vt ego nuper didici) ruentem tempestatem nominare solent, quod hæc eodem tempore, quo hoc festum Africanis celebrant, oriri consuevit. Hoc itaque templum Vandalis, imperante Honorio, pulsus Christianis,

S. CYPRIANI DELIBERATIONE AFRI- CAE PRÆ- DICTIO.

stianis, ac sacerdotibus multa ignominia ciectis, tenuerunt, ipsius cura Arianis delegata. A Quamobrem Afris maximo dolore percussis ac animi pendentibus dicunt, Cyprianum in somnis apparuisse, ac bono esse animo Christianos huius rei gratia iussisse, sese breui tempore ultorem futurum pollicedo. Vbi res in vulgus prodiit, Afri omnes vltionem hanc in Vuandalos expectabant: nec propterea vnde hæc procedere possent, conicere vlllo pacto poterat. Sed quomodo viderint impletum oraculum, sequenti anno dicitur. Ita planè plurima sunt exempla consueuisse Dominum, cum peccanti populo infligit verbera, ne in afflictione deficiat, sed emendatus erigat animum, quosdam inter densas tenebras lucis radios è longè monstrare, cum videlicet in ærumnis populum laborantem meliorum rerum prædictione solatur: sicuti cum Dei populus teneretur in Babylone captiuus per Prophetas suos liberationem futuram sæpe prædixit, id implorantibus suis precibus Sanctis.

Quis, rogo, satis exprimere valeat, quot quantisque hæc fuerint expetita ieiuniis atque vigiliis, implorataque lacrymis & precibus confessorum atque etiam promerita sanguine martyrum quorum ingens numerus sub Gêserico præcurrit, & maior exercitus sub eius filio Hunerico est subsecutus? Horum prima fuit militum ad inuadendos hostes in fronte bene disposita acies, cuius robore infirmi quique vinci soliti facti sunt fortes, & qui hæctenus aduersarij perstitissent inuicti, sunt debellati. Sancti namque per fidem (clamat Apostolus) vice- runt regna, fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum.]

Heb. 11. SANCTO RVM OBE- NITITVR IVSTINIAN.

Horum haud ignarus Iustinianus, huiusmodi militibus maiora stipendia contulit, cum (teste Procopio) sanctis martyribus diuersis in locis construxit, aliisque erigenda proposuit, itemque redditibus annuis locupletauit, necnon militiae caelestis summo Principi Michaëli pluribus in locis crexit ecclesias: probè sciens, si talem tantumque Ducem sibi conciliaret, qui rebelles Angelos cientes in caelo prælium superasset, certam securamque posse de vincendis Vuandalis habere fiduciam. Sed & præter omnia maximam omnium ex eo spem concepit & aluit, quòd sanctissimæ Dei genitricis Mariæ studiosissimus cultor, eam è summis frequentauit honoribus, obsequiisque demeruit, cum vbique locorum apud barbaras etiam nationes in eius memoriam basilicas summa impensa construxit. Est de his omnibus locuples testis citatus sæpe Procopius. Prægrandi igitur ex his sibi parta fiducia, idem Iustinianus Imperator perdifficilem arduamque non veretur subire prouinciam, durumque opus pauendum cunctis assumere, Dauidicum illud animo voluens & ore concinens: In Deo faciemus virtutem, & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.] Et quidem quomodo Deo auspice omnia dexterè contigere, dicemus anno sequenti.

Psal. 107.

RVRSVS IN SVRGVNT HÆRETICI.

Hoc eodem anno, qui sequitur post obitum magni Sabæ, inualefcntibus Origenistis in Palæstina, magna facta est perturbatio Orthodoxis. Incipiens à monachis eiusmodi conflagratio, inde longè lateque serpente incendio, magnam vniuersæ Catholicae Ecclesiae intulit cladem, vt quæ singulis annis inferius dicentur, ostendent. Quod verò ad anni huius res gestas pertinet, planè contigit secundum vaticinium illud Ioannis miræ sanctitatis viri nouæ Lauræ Archimandritæ, quod recitat Cyrillus in eiusdem S. Sabæ Actis: fore nimirum, vt hæretici magnas essent in monachos excitaturi turbas. Id quidem etsi sæpe, viuente Saba, impij tentarint, continuò tamen eximia tanti Patris virtute repressi, fugati que sunt. Instar enim vespertilionum Solis radios declinantium, & vbi sunt tenebræ, cauernas, ceteraque tetra loca captantium, vbi verò Sol occumbit, rursus emergentium: hi siluerunt quidem & latuerunt, nec è latebris egressi sunt, dum S. Sabas fulgètibz vitæ radiis eam viuens prouinciam illustraret: vbi verò contigit eum ex hac vita migrasse, iidem veluti è portis inferi erumpentes, dæmonum stipati cohortibus in eiusdem S. Sabæ filios debacchari cœperunt & insanire. At non fuit hoc malum monachis tantum illatum, aut in Palæstina dumtaxat cognitum & propagatum, sed & regiam ciuitatem Constantinopolim peruasit, totumque ferme Orientem depastum est; atque adeò, vt nec valuerit Iustiniani Imperatoris edictis extinguì; sed infelici germine magis magisque diffusum, opus fuerit illud œcumenici Concilij auctoritate conuelli, vt inferius suo loco patebit.

ORIGENISTAE HÆRETICI RVRSVS EMERGUNT.

Fuerunt hi (quod mirari possis) Origenis errores sæpe damnati, sed iterum reuocati, praecisi frequenter, germinantes rursus & latius palmites extendentes. Haud enim profuit labor impensus, nec satis fuit sudor effusus tot tantorumque Patrum, qui aduersus eiusmodi monstruosam bestiam studio indefesso certarunt, Dionysij Episcopi Alexandrini, Epiphaniij Hieronymi, Theophili in Oriente, in Occidente verò Anastasij Romani Pontificis & aliorum, qui ad conficiendum monstrum hoc vnà simul in sacris Conciliis conuenere, & anathemate

themate Origenis omnes errores cum eorum sectatoribus damnauere. Verum in Palæstina, vbi altas olim (vt vidimus) eiusmodi impietas radices fixerat, post centum annorum curricula, iterum sursum prodire visa est tamquam ostentum, coopertum tamen pallio sanctitatis, cum inter alumnos sanctissimi Sabæ se oculuissent qui essent eiusmodi præcones errorum. At quid de his sanctissimo Archimandrita Ioanni diuinitus fuerit obitus tempore reuelatum (vt rem ipsam ab ipso exordio repetentes, testatam posteris relinquamus) hic in primis ex Cyrillo in rebus gestis S. Sabæ in medium est adducendum: ait enim:

Cyrl. in Sabæ, c. 49.

IOANNIS DE ORIGENISTIS PRÆDICTIO.

Psal. 65.

Cum è præfenti vita Ioannes iam esset migraturus, & extremum iam traheret spiritum, & extrema verba emitteret: quoniam multi eum circumstitebant ex iis qui erant è Lauræ, cum profundis suspiriis, lacrymisque & animi turbatione: Ecce, inquit, veniunt dies, in quibus qui præsentem locum habitant, discedent à recta fide, & extollentur quidem in se ipsis (vt cum diuino Dauide dicam) qui exacerbant, in audacia verò sua destruentur, & altitudo eorum repente concidet. Hæc cum dixisset, migravit, cum septem annos impleisset in præfectura Lauræ.] hæc de Ioannis prædictione Cyrillus, qui subicem de eius successore Paulo miræ simplicitatis viro, Romano genere, sed qui sibi vacans à regimine penitus abhorreret: etenim quietis amore, præfecturæ oneris & honoris impatiens, fuga sibi consuluit, vbi tantum sex menses Lauræ monachis præfuisset, in Arabiam se conferens, vbi & ex hac vita decessit.

At quid tunc accidit? Aucupati simplicitatem Pauli quatuor scelestissimi nebulones Origenis hæresum defensores, oportunamque nacli occasionem viri ad cauendos dolos minimè prudentis vt serpenti, ad ipsum in Lauram pergunt, seque inter monachos allegi, summam vultu præferentes animi demissionem exorant. Assensus est ille, putans se magnum obsequium præstare Deo, si è mundo profugos omnes in solitaria vitæ portum exciperet: quibus & occurrendum esse putaret, nedum pulsantibus aperiendum, secundum illud Isaia: Fugienti occurrite cum panibus.] Cum verò Paulo (vt dictum est) fuga lapsus, pastore grex destitutus esset; Sabas, cui præcipua monachorum incumbere cura, loco eius alium dedit monachis præfectum, qui fuerat eiusdem Pauli discipulus, nomine Agapetum, de quo ista Cyrillus in Saba: Cum Agapeto Lauræ commissa esset præfectura, inuenit quosdam ex fratribus (erant autem hi quatuor à Paulo Abbate admissi, qui fuit simplicissimus, neque accuratè examinati) tamquam virus sub labris quædam Origenis occultantes. Inter quos primas partes obtinebat quidam Nonnus Palæstinus, qui videbatur quidem esse Christianus, & pietatis præfererebat speciem, laborabat autem morbo Gentilium, & Manichæorum, Didymi que, Euagrii & Origenis, qui nugati sunt de præexistentia. Cum ergo eos ita se habere deprehendisset Agapetus: timens ne malum manaret ad alios, & omnes communiter inficerentur, eam rem communicat Patriarchæ, coque in eius quod stauerat, adhibito societatem, illos è Laura expellit.

PAVLVS SIMPLICITATE ABVSTI HÆRETICI.

Isaia 21.

Cyrl. in Sabæ, c. 50.

DE NONNO SIGNIFERO ORIGENISTARVM.

Non multum temporis intercessit, & cum è vita excessisset Elias Episcopus Hierosolymitanus (vt deinceps apertius ostendet oratio) accedens Nonnus cum suis ad eum, qui successit, Patriarcham (erat is Ioannes) rogabat vt rursus restituerentur Lauræ, à qua dicebant se non iuste nec rectè fuisse expulsos. Ille verò cum alia quidem nondum sciret, sed solum eos fuisse expulsos à Deo dilecto Agapeto, & existimasset illum virum nihil fecisse vel dixisse aut gratia aut odio, eum statim accersit, rogatque num fieri posset, vt illi rursus admittentur. Cum autem is dixisset, non licere, & se malle illinc recedere, quàm videre illos in gregem relatos, qui sunt pleni tali contagione: ipse quoque eos abominandos amandat Patriarcha. Sed cum Agapetus quoque post hæc quinto anno susceptæ administrationis migrasset ad Dominum, & cuidam Mamanti commissa esset fratrum præfectura: Nonnus cum suis, tamquam morte Agapeti ansam accepissent libertatis, reuertuntur ad Lauram, & in ea clanculum subitiuntur Mamantis administrationi, malignum quidem morbum adhuc in animis inhabitantium circumferentes, sed quem metu Sabæ non proferebant, nec ad aliorum aures audebant transmittere.] hæc de eorum primordiis Cyrillus: qui & post multa ait: Hos ipsos, cum S. Sabas eius monasterij præfecturam accepisset, eosdemque esse Origenistas intellexisset, protinus expulit monasterio: qui Constantinopolim accedentes, non tantum Origenis, sed & Theodori Mopsuesteni dogmata tuebantur. Erat vnus ex his Leontius monachus patria Byzancenus.]

RETRACTI A B AGAPETO ORIGENISTARVM.

Cyrl. lib. 6. 95.

S. QUIRIACI LABORES ADVERVS ORIGENISTAS.

Quanam autem essent execranda horum dogmata ex Origene iterum restituta: ex rebus gestis S. Quiriaci anachoretæ, qui eorundem fuit ætate æqualis, quique aduersus eos multos

*Cyril. in Vita Quiriac. c. 10. apud Suriurum die 19. Septem.

*Cyrilium

ORIGENIS ERRORUM LE DEIENSIS AVCTORITATE GREGORII.

ORIGENIS ERRORUM LE DEIENSIS AVCTORITATE GREGORII.

*Rom. 1. DE NONNO AT QVE LEONTIO ORIGENISTIS.

*Psal. 26.

PETRVS ALEXANDRINVS ORIGENISTA.

multos labores exantlauit, referimus: quæ sic se habent: Mota itaque misericordia bona illa & clemens anima, Quiriacus videlicet, rursus descendit ad Lauram: & cum ad beati Charitonis cellam quinque vixisset annis, vehementissimè decertauit aduersus eos qui eadem sentiebant que Origenes. Atque tunc quidem admirabilis quoque Cyrillus, qui à magno Euthymij Laura ad beati Sabæ Lauram accesserat, vt videret Silentiarium Ioannem Episcopum, sit ei minister litterarum ad hunc beatum Quiriacum. Litteræ autem significabant bellum tunc fuisse suscitatum aduersus sanctam ciuitatem: & cum obsecrabant, vt Deum oraret intentius, vt qui erant in noua Laura cum Nonno & Leontio, qui Origenis dogmata defendebant, & aduersus rectam fidem militauerant, vincerentur, & summam illam amitterent arrogantiam. Cyrillus itaque cum venisset in Sucæam, & incidisset in Zosimum & Ioannem primos illius discipulos, cum eis venit ad magnum Quiriacum, & ei tradit epistolam, & narrat omnia quæcumque illi coram dicta fuerant. Ille autem cum ardentem & ex corde ingemisset & lacrymasset: Dic, inquit, ei qui te misit: Ne animo angamur, ô Pater: citò enim videbimus Nonnum quidem & Leontium è vita excessisse miserimè, lupos autem qui versati sunt in Laura, turpissimè illinc expelli, & oues ratione prædita sine molestia eam rursus habere, & sine metu in ea ali & pasci.

Ad hæc idem Quiriacus: Quænam sunt ea, ô Pater, inquit, quæ illi sua tuentur sententia? Affirmant, respondit Cyrillus, dogmata de præexistentia & restitutione in eundem statum esse media & ab omni periculo aliena; dicentes illa eis ad hoc ferre testimonium, quæ alicubi in suis Apologeticis magnus Gregorius ita scripta reliquit: Mihi videtur res non vilis & non contemnenda, dare in tempore vnicuique dimensum rationis, & dispensare in iudicio veritatem nostrorum dogmatum, quæ de mundo, aut de mundis philosophamur, de materia, de anima, de intelligentia, & naturis intelligentibus tam præstantioribus, quàm deterioribus, de prouidentia quæ omnia colligat quæ videntur euenire ratione, & quæcumque præter rationem inferiorem & humanam: & quæ præterea de prima nostra constitutione, figurisque, veritate, & testamentis, & Christi primo aduentu & secundo. In his enim & assequi est non inutile, & non assequi vacat periculo.] hæc Cyrillus. Porro quàm perperam hic locus Gregorij confarcinatus ex Apologetico & ex libro contra Eunomianos ab Origenistis in comprobationem suorum dogmatum adducatur, liquidò monstrat Aloysius Lipomanus Episcopus Veronensis, vir cum primis doctus ac pius in nota sua ad eadem Acta Quiriaci. Sed pergit auctor:

Cum admirabilis hæc dixisset Cyrillus. Beatus Quiriacus: Nequaquam, inquit, sunt media & vacant periculo dogmata de præexistentia, immo sunt lubrica potius & periculosa. Quomodo autem multiplicem eorum impietatem aperiendo, tibi paucis exponam: Dicunt Christum non esse vnum ex Trinitate. Dicunt corpora nostra, quæ habuerimus ex resurrectione, esse penitus ventura ad interitum, & Christi primum. Dicunt Trinitatem non fuisse mundi opificem: & quod in pristinum statum restitutione poterunt quæcumque sunt ratione prædita, ac demones vsque fabricari æones, id est, secula, & quod aethera & sphaerica excitantur nostra corpora in resurrectione. Sic quoque dicunt Domini quoque corpus fuisse excitatum, & nos futuros ei pares in restitutione.

Cum autem rogasset Cyrillus: Cur non sustinuerunt tot labores pro virtute, sed eos consumpserunt in hac quæ euacuatur & aboletur sapientia? Respondens beatus Quiriacus: Euanuerunt, inquit, in suis cogitationibus, & obscuratum est insipiens cor eorum: & dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Nonnus autem fuit horum malorum primitiæ: qui cum non ignauum ad hæc ministrum inuenisset Leontium Byzantinum post decessum beati Patris nostri Sabæ; continuò hunc malum morbum seminavit vbique in Ecclesia. Et primum quidem eos qui in noua Laura erant doctiores, vel (vt ita dicam) indoctiores, in suam induxit hæresim. Deinde non hætenus constitit: sed vt alia quoque monasteria solitudinis hac impartiret peste, magnum sibi censebat studium adhibendum. Demùm vt me quoque humilem & abiectum suis comprehenderet laqueis, qua non vsus est contentione? Sed se ipsam sefellit iniquitas (vt dicam sicut diuinus Dauid) & mihi diuina visio apparuit, illius hæresis cœnum accuratè ostendens. Neque ego solus vici eius improbitatem, sed hi etiam, qui erant conuentus Sucææ, per nostrum consilium illius malitiæ fortiter restiterunt, & fraudulentos illos mores & artificium ad malum superarunt.

Quoniam autem tam apertè congressus fuit superatus, alia ratione conuentum suæ potestati subicere est machinatus; & quemdam Petrum Alexandrinum, qui in eum & hæc improbam

A probam hæresim erat iam olim propensus, præficit conuentui, si quo modo hac quidem certè ratione eos paulatim attraheret ad communionem. Solent enim principi magna ex parte esse conformes ij qui sunt in eius potestate. Sed nesciebat stultus se deprehensum facilem & apertam escam proponere: nam cum consuetum illius vitium conuentui paululum se ostendisset, protinus ille totus commotus, Petrum pellit præfectura. Deinde rursus Nonni cœtus alium Petrum è Græcia ortum, qui à priore nihil differebat, ei præfecit. Conuentus autem videns expressos eius, qui præcesserat, malitiæ in eo characteres, protinus eum quoque expellit: & veniens in beati Sabæ Lauram, præfectum accipit Cassianum genere Scythopolitanum, religione fidelissimum, & in virtute & doctrina educatum. Et sic vix tandem potuimus eorum, qui morbo laborant Origenis, ardentem reprimere & arcere impetum, &c.] hæc in Actis Quiriaci fidelissimè scripta habentur, quæ & descripsit Cyrillus in libris, quos edidit: quem scias hunc ipsum esse Cyrillum discipulum Euthymij & Sabæ, qui eorum res gestas conscripsit.

At iam quæ idem Cyrillus de his ipsis Origenistis sit profecutus in Vita sanctæ Sabæ post obitum eius vsque ad Quintam Synodum, in qua iidem cum auctore damnati sunt Origenie, hic (vt sumus polliciti) describamus. Sed prius quid diuinitus postea ostensum sit aliquando de Origene & aliis hæresiarchis, cum idem Quiriacus liberauit Nestorianum hæreticum, in medium adducamus: in Prato enim Sophronij id his antiquis monumentis testatum habetur:

Senex quidam sedebat in Laura Calamonis iuxta Iordanem fluuium, Cyriacus nomine, magni apud Deum meriti. Ad hunc profectus est frater peregrinus ex regione Dora, Theophanes nomine, vt interrogaret sentem de cogitatione fornicationis, quem senior hortari cœpit atque vrgerè verbis de pudicitia atque castitate. Frater itaque magnificè edificatus, ait seni: Verè, Pater mi, ego nisi in regione mea Nestorianis comunicarem, tecum permanissem. Cum verò audisset senex Nestorij nomen, afflictus de perditione fratris, corripiebat eum, & orabat vt recederet ab hac pessima & perniciofa hæresi, accederetq; ad sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam: dicens non esse aliam salutis spem, nisi rectè sentiamus & credamus (vt re vera est) sanctam Mariam Dei genitricem esse. Dixit autem frater ille seni: Profectò, domine Pater, omnes hæreses sic dicunt: Nisi nobiscum comunices, saluus esse nõ poteris. Quid ergo faciam infelix nescio. Deprecare igitur Dominum, vt re ipsa me certum faciat, quænam sit vera fides. Senex autem cum gaudio verba fratris suscepit, dixitq; illi: Sede in spelunca mecum, & omnino spem in Deo habeto: quia reuelabit tibi ipse benignitas, quæ sit vera fides. Dimisso fratre in spelunca sua, egressus est senior prope mare mortuum, orans Deum pro fratre.

Circa autem horam nonam diei sequentis, aspexit frater, qui erat in spelunca, quemdam astantem sibi aspectu terribilem, ac dicentem: Veni, & vide veritatem. Assumensque eum, duxit in locum tenebrosum ac fœtidum ignem euaporantem: atque in ipsis ignibus videt Nestorium, Eutycherem, Apollinarem, Dioscorum, Seuerum, & Origenem, & alios quosdam. Dixitque illi is qui apparuerat: Locus iste preparatus est hæreticis, & blasphemantibus, & iis qui illorum dogmata sequuntur. Si ergo placet tibi locus, persiste in tuo dogmate. Si autem supplicium istud experiri non vis, accede ad sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam, quam te senex docet. Dico enim tibi: quia si omnes virtutes homo operetur, & non rectè credat, in hoc loco cruciabitur. Atque in hoc verbo venit frater in semetipsum, & redeunt seni narrauit omnia quæ viderat, accessitque ad communionem sanctæ Catholicæ Ecclesiæ. Remansit autem cum sene, impletisque quatuor cum illo annis, quieuit in pace.] hæc ibi. Porro ista ostensa Theophani videntur post obitum Seueri, de quo suo loco diceinus inferius. Quiriacus autem, de quo agimus, cum vixisset centum & septem annos (vt eius Acta restantur) quieuit in Domino, de quo in eodem Prato Sophronij iterum mentio habetur.

Hæc Deus de damnato cum aliis hæresiarchis Origene opportuno ostendi voluit tempore, quo plurimum Origenistæ inualescebant: aduersus quos etiam certasse constat magnum illum Theodosium cœnobiarcham, de cuius in Origenem odio habet ista idem Cyrillus: Quoniam autem (inquit) difficile est recensere omnia eius certamina pro fide orthodoxa: oportet illud in summa dicere, quod ipsi quoque cum Propheta inimicos Christi odisse mirabiliter inerat. Maximè autem ostendebat se auersari Origenem, qui existimauit suum in hoc ponendum studium, vt diuinæ Apostolorum prædicationi nugas contexeret

*Prat. Spirit. c. 26. *Quiriacus DE NESTORIANO LIBERATO AB HÆRESI.

ORIGENES CVM ALIIS HÆRESIARCHIS DAMNATUS.

*Apud Sur. die 29. Sept. *Prat. Spirit. c. 26.

S. THEODOSIUS DITESTATVS ORIGENEM

*Psal. 138.

CHRISTI
532.IOANNIS PAP.
I.IVSTINIANI IMP. 6.
ATHALARICI REG. 7.

Gentilium, & luderet in rebus minimè ludicris.] hæc de Theodosio Cyrillus, qui eum lon-
gè post sanctum Sabam diem extremum clausisse docet, dum ait vixisse adhuc temporibus
Agapeti Romani Pontificis: vt planè corrigendum sit, quod additum est in Actis Sabæ,
Theodosium ante eum diem obiisse.

Sed iam vnde digressi sumus, reuertamur ad Origenistarum execranda facinora, quæ post
obitum S. Sabæ in Palæstina aduersus orthodoxos monachos perpetrarunt: quæ idem qui
suprà Cyrillus scribit his verbis: Conuerti (inquit) oportet ad ea quæ deinceps sequuntur,
& narrandum est bellum, quod deinceps exortum est in Ecclesiis. Postquam enim fuit Ec-
clesia recens liberata ab hæresibus, & respirauit à longis illis tumultibus & perturbationi-
bus, & fuit in ea quies & tranquillitas: malignus rursus in eam inuidum iniiciens oculum,
mouit aduersus eam quosdam Nonni asseclas, Domitianum (inquam) & Theodorum: qui
cum iam olim sentirent quæ Origenes, vbi etiam assumpserunt auxilium temporis, & eo-
rum alter quidem Galatarum, Theodorus autem Cæsareæ Cappadociæ creati sunt Antisti-
tes, magnam suam ostentauerunt potestatem. Hinc Nonni quoque asseclæ per classes in om-
nem partem proficiscentes, & in omnia Orthodoxorum monasteria & ecclesias securè faci-
cientes incurSIONES, aduersus ipsam quoque maximam Sabæ Lauram militant cum securi-
bus & dolabris & quibusdam aliis instrumentis aptis ad diruendum & euertendum: vt vel
eam funditus euertent, vel eam etiam sua peste impleant.

Sed magni Sabæ Deus nunc quoque magnum operatur miraculum: & eos, sicut olim
Ægyptum^b, densis tegit tenebris & profunda caligine. Et cum esset hora diei secunda, illi
cum perinde ac noctu per totam diem ambulassent, nec vbi quidem essent scirent, vt illud
Isaiæ in eis compleretur, qui dicit: Contritio & infelicitas in visceribus, & viam pacis ne-
sciuerunt. palpabunt, vt cæcus murum: & tamquam non sint oculi, palpabunt. Cum sic er-
go nihil scirent, sed in viam asperam & accliuem & omnino minimè ritam incidissent, vix
tandem die sequenti inuenti sunt circa monasterium beati Marciani: & sic cum lucem as-
pexissent communem, pudore sunt repleti, & re infecta redierunt. Hoc sapientibus & non
mente captis suffecisset, si vel paruam honesti curam gessissent, vt scirent se ea aggredi, quæ
non essent Deo grata: sed non illis. verum eis magis crescebat vitium, & bellum excitaba-
tur vehementius & tetrius.

Dolis enim quibusdam compositis & sceleratis instructis insidiis, mittunt quædam paulo
post, nomine Theodorum, ad Petrum Episcopum Hierosolymitanum, & egregio illi viro
(hei mihi!) persuadent iis quæ improbè confinxerunt, vt Petri Alexandrini, & Ioannis, cui
erat cognomen Stongylus, id est, Rotundus, susceperet communionem. Quod quidè Non-
ni asseclis maiorem addidit animum, & plus dedit fiduciæ: & suam hæresim non latenter, D
sed apertè circumcirca abeuntes, tamquam legem ferentes, promulgabant. Quinetiam si
aliquem ex Orthodoxis monachis deprehendissent in sancta ciuitate, impia manu ferien-
tes, & Sabaitem vocantes, illinc cum turpiter expellebant. Multos quoque cum grauissimis
tradidissent suppliciis: quoniam non potuerunt latere, apertè eis bellum indicunt.

Cum autem rem sensissent viri qui circa Iordanem habitabant, Eliæ zelum (vt par erat)
spirantes, veniunt ad eis opem ferendam, & communiter cum eis tamquam ad aliquod
præsidium confugiunt ad Lauram diuini Sabæ. Postquam verò hæc renunciata fuerunt
Origenistis, in eos maximo impetu irruunt: & cum portarum confregissent cataraclas,
Lauram ingressi sunt: & vulnerantur multi ex Orthodoxis & ex sociis, Deo quoque hæc
permittente arcanis rationibus, & minimè prohibente, vt fieret manifestior furor hæreti-
corum, & suis athleticis splendidior contexeretur corona. Cum autem hæc sic processissent, E
mittitur Patrum communi suffragio Gelasius, cuius fidei commissa fuerat Lauræ præfe-
ctura, Byzantium, vt significaret Imperatori ea quæ facta fuerant. Qui cum interim tantum
terræ & maris obiisset, ei tamen excluso omni aditu ad Imperatorem & Patriarcham: om-
nes enim aditus præoccupauerat vitij colophon, qui Nonni sectatorum erat præcipuus
Theodorus, eis diligentibus impositis custodibus & speculatoribus, ne per aliquem eorum,
eis inscientibus, ingrederetur monachus ex Hierosolymis, & Patriarchæ & Imperatoris
aures ad se attraheret.

Cum ergo sic omni aditu exclusus fuisset Gelasius, post tantæ viæ longitudinem,
quam propter Christum pro fide Catholica sustinuit, post tantam afflictionem vacuis ma-
nibus reuertitur: & cum fuisset Amorij, quæ est ciuitas clara & illustis, propria morte è vi-
ta excedit. Cum hoc resciuissent Nonnus, Theodorus, & Domitianus, & quicumque erant
eiusdem

^a Cyril in Sa-
ba c. 101. apud
Sur. die 5.
Decemb.
T V R B A E
O R I G E N I -
S T A R V M I N
M O N A C H O S
S. S A B A E.

^b Exodi 10.

^c Isaiæ 59.

T E T R V S E P I
S C O P. H I E -
R O S O L. D E -
C I P I T V R A B
O R I G E N I -
S T I S.

T V R O R O R I
G E N I S T A -
R V M.

G E L A S I I
O B I T V S.

CHRISTI
532.IOANNIS PAP.
I.IVSTINIANI IMP. 6.
ATHALARICI REG. 7.

A eiusdem vitij æmulatores, Georgium, qui ipse quoque sequebatur sectam Origenis, eius
loco præfectum & ducem constituunt, & in diuinissimi Sabæ throno improbè (ô iustitia &
tolerantia Dei!) collocant. Rei acerbitate meus intumescit animus, iraque disrumpor &
suffocor. Hinc enim miserabiliter accidit, vt Patres, qui erant in Laura, alius aliò disperse-
rentur, non secus atque agni quidam, lupo aduentante.

Sed non diu admodum permisit Deus hanc superare tempestatem: neque diuini Sabæ
preces passæ sunt eum amplius tacere, & vti lenitate: sed mox diuinam iustitiam excitant
ad vindictam. Et ideò Nonnus quidem malorum illorum studiorum opifex vitam euertit
miserrimè. Euestigio quoque Georgius accusatus cuiusdam libidinis, cuius vel meminisse
solum linguam polluit, ab illa Laura turpiter expellitur, cum septem solum menses illi præ-
fuisset. Deinde autem rectionem suscipit Cassianus, vir qui ab infantia fuerat educatus
B apud diuinum Sabam, & in pulchra illius disciplina pulcherrimè institutus, & factus sacer-
dos maximæ Lauræ: qui cum decimum mensem impleisset in administratione, & deinde
ex hac vita excessisset, Cononi post mandant monachi præfecturam: mandant verò, Deo
(vt arbitrator) monachorum animos ad hoc mouente. Fuit autem vir ille summè resplen-
dens & rectis dogmatibus & omni virtute & rectè factis: qui etiam in præfectura vsus est
magna cura & diligentia. Nam & eos qui illinc recesserant eieci ab Origenistis, Patres rur-
sus collegit, & Lauram, quæ à frequentibus illis tumultibus & bellis hæreticorum iam in-
clinata fuerat in genua, mox erexit, & veluti renouauit.

Post hæc cum sancta & œcumenica Synodus Quinta congregata fuisset Byzantij, Theo-
dorus Mopsuestiæ, & Origenes & vnà cum his impia de præexistentia & rectitudine do-
gmata generali subiecta fuerunt anathemati: & sic hæreticis deinceps omni ablata liber-
tate loquendi, diuini Sabæ Lauræ & vniuersa ferè cum eis Palæstina vigesimotertio anno
C post illius mortem à grauioribus hæresibus & temporum acerbitate & iniquitate respira-
runt, gratia & benignitate Domini nostri Iesu Christi, cum quo Patri simul cum sancto
Spiritu sit gloria & potentia nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.] hæcenus
Cyrillus de Origenistis, aduersus quos etiam magnos labores exantlauit magnus ille Ioan-
nes Silentarius, prout discipulus eius, qui vitam illius scripsit, idem Cyrillus profite-
tur: quos idcirco ipse non refert, eò quod scriberentur ab aliis, vt ipse testatur in fine
vitæ ipsius.

Habes, lector, Origenistarum conatus, quibus vsque ad œcumenicam Synodum
Quintam fatigauerunt Palæstinos. Quod enim hæc ipsa annis singulis haud facile distin-
gui possint, placuit vna simul narratione relata prosequi. Quæ autem in aliis Orientis re-
D gionibus aduersus Orthodoxos moliti sint, nos latent: sed ex his discite reliqua. Quæ ve-
rò aduersus eos in primis Iustinianus Imperator suis edictis statuerit, suis locis dicturi su-
mus, iisdem ipsis annis quibus eadem ab ipso promulgatæ sunt sanctiones, quarum intel-
ligentiam faciliorem tibi reddent quæ de Origenistis iterum emergentibus hæc enarra-
ta legisti. Porro id isti profecerunt Origenistæ, vt qui hæcenus in Ecclesia toleratus fue-
rat Origenes, cum errores in ipsis scriptis reperti tantummodo à maioribus damnati fue-
rint, post hæc nomen ipsum Origenis sit execrabile redditum, damnatusque ipse à Pa-
tribus in Concilio post annos ab eius obitu ferè trecentos. Sed de his inferius suis lo-
cis agendum.

Idem Iustinianus Imperator sollicitus, omnes hæreticos ad Catholicam Ecclesiam reuo-
care, sciens Seueri sectatores Episcopos & monachos adhuc in Oriente, eius hæresis esse
E pertinaces defensores, atque propagatores: ad errorem extirpandum, & errantes corri-
gendos, collationem inter ipsos atque Catholicos habendam censuit Constantinopoli,
sex ex Seuerianis vocatis Episcopis, Catholicis verò quinque pro Catholica fidei defensionem
ex aduerso stantibus. Quod autem ad tempus spectat, licet acta non prodant: tamen
quod idem Imperator Iustinianus in sanctione, siue epistola ad Ioannem Pontificem data
anno sequenti, tradat se laborasse, vt sacerdotes Orientales ad communionem Ecclesiæ
Catholicæ reuocaret: planè intelligere possumus, ante sequentem annum ea fieri conti-
gisse, & hoc puro anno. Qui enim in hac collatione ex parte Catholicorum primum ob-
tinuere locum Hypatius Episcopus Ephesi & Demetrius Philippensis Episcopus inuenti
Constantinopoli, sequenti anno ab eodem Imperatore missi sunt Legati ad Ioannem Ro-
manum Pontificem, vt suo loco dicetur. Porro Acta huius collationis ab Innocentio vno
ex Catholica partis collegis Episcopo scriptis mandata, iam alta obliuione sepulta, his die-
bus

Annal. Eccl. Tom. 7.

Q 2

IVSTINIA-
NVS IN RE-
VOCANDIS
AD CATHO-
LICAM EC-
CLESIAM
HÆRETI-
CIS LABO-
RAT.

CHRISTI
532.IOANNIS PAP.
I.IVSTINIANI IMP. 6.
ATHALARICI REG. 7.

bus à Deo datum est, in lucem prodere, missis iis ad nos Parisiis vna cum aliis Ecclesiasticæ A antiquitatis monumentis à nostro Nicolao Fabro, cui plurimum hoc nomine nos debere fateamur. sic enim se habent.

De Collatione qua sub Iustinianno Imp. facta est Constantinopoli.

Domino amabili Thomati presbytero Innocentius Episcopus Maroniæ ciuitatis in Domino salutem.

ACTA COL-
LATIONIS
CONSTAN-
TINOPOL.
SVB IVSTI-
NIANO IM-
PER.

Scriptis mihi tua Deo amabilis caritas, eo quod susceptis humilitatis nostræ litteris vna cum exemplaribus piissimi atque amatoris Dei Principis nostri, & sanctissimi Archiepiscopi litterarum præcipientium me ad regiam pergere ciuitatem, in grandi sollicitudine deuenerit, nesciens occasionem euocationis nostræ. Propterea significo, venerande frater, eo quod propter Orientales Episcopos qui cum Seuero à sancta Catholica & Apostolica Ecclesia separati sunt, euocati sumus. Scriptum est autem de hac eadem re, primori quidem loco domino meo reuerentissimo ac Domino amabili Hypatio Ephesinæ ciuitatis Archiepiscopo, atque idem domino meo Ioanni* Vesinæ ciuitatis Episcopo, & meæ, sicut dictum est, humilitati. Dominus enim meus vir venerabilis Episcopus Stephanus Seleucien- B sium ciuitatis, & idem dominus meus Anthimus Trapezuntinæ ciuitatis Episcopus, qui nobiscum vna in Collatione fuerunt iam præcessissent in regiam ciuitatem cum Domino meo Demetrio Philippinæ ciuitatis Episcopo, etsi ipse propter corporalem ægritudinem præsens esse non potuit.

Ante Collationem igitur euocauit sanctissimum Archiepiscopum tranquillissimus Imperator in venerabili palatio suo, quod cognominatur Hormisdæ, relictoq; sacratissimo senatu, cum eo parumper secedens, conuocauit & nos, & cœpit nobis dicere: eo quod pro his qui cum Seuero Episcopo ab Ecclesia descuerunt, conuocauit vos, vt de his quibus ambigunt conferatis cum eis cum omni mansuetudine & patientia, sicut decet Orthodoxos & sanctos viros. Etsi enim illi exasperati fuerint, vos tamquam Dei amatores cum omni mansuetudine & tranquillitate eis satisfacite. Nolo autem sub mei præsentia fieri Collationem, ne in contemptum veniant, sed præcipio gloriosissimo Patricio Strategio (ille enim eo tempore locum tuebatur gloriosi Magistri Officij) vt vobiscum vna resideat.

Prima itaque die conuenimus in eodem Heptaconco triclinio, in quo & tunc pietas eius nos susceperat, & nos quidem eramus quinque, illi verò sex: Sergius ciuitatis Cyri, Thomas ciuitatis Germaniciæ, Philoxenus Dulichij, & Petrus de Theodosiopolis, Ioannes Constantinæ, Nonnus* Ceresinæ, & reliqui tam clerici quàm monachi. nobiscum verò dominus vir venerabilis Eusebius presbyter & Ciliarcha sanctissimæ maioris Ecclesiæ, & viri reuerentissimi presbyteri & Syncelli beati Archiepiscopi Epiphani, Heraclianus atq; Laurentius, sed & Antiochenæ siue Theopoleos ciuitatis venerabiles presbyteri & æconomi atque Apocryfarij Hermisigenes, Magnus, & Aquilinus vna cum Leontio viro venerabili monacho & Apocryfario Patrum in sancta ciuitate constitutorum: Et vt ex pluribus quæ illic dicta sunt, breuiter referam, quasi capitulatim: Si enim omnia voluerò scribere, tempus me ante deficiet.

Sedentibus ergo nobis, cœpit præfatus gloriosissimus Patricius Strategius, qui nunc Comes diuinarum vbique largitionum est, ad Orientales ita dicere. Piissimus atque tranquillissimus noster dominus tamquam Orthodoxus, & rectam fidem quotidie augere desiderans, conuocauit vestram religionem, non ex auctoritate principali, sed paterna & sacerdotali compunctione, quod de his quibus ambigitis, à præsentibus sanctissimis Episcopis satisfiat vobis, qui propter hoc ab eius pietate sunt euocati. Scitis autem & vos quoniam E gloriosæ memoriæ pater meus Appius ex Ægyptiorum oriundus prouincia, & tam vestras quàm Alexandrinorum secutus sectas dubitabat communicare sanctæ maiori Ecclesiæ in hac ciuitate constitutæ, sed piissimi atque fidelissimi Imperatores ratione ei persuaserunt, eo quod non aliud symbolum, vel aliam fidem tradiderint nobis hi qui in Chalcedone congregati sunt reuerentissimi Episcopi, nisi eandem quæ in Nicæa & in Constantinopoli & Epheso confirmata est. Ipsi quoque fidem decreuerunt, & Nestorium & Eutychem, qui nouas hæreses inducebant, condemnarunt. Qua ratione persuasus communicauit sanctæ Ecclesiæ. Et vos igitur non contentiosa mente, sicut decet venerabiles viros, quæcumque vobis dubia videntur, opponite coram religione eorum, & Dominus per ipsos satisfaciens vobis.

Orientales dixerunt: Nos satisfactionis chartulam de fide nostra compositam piissimo Impera-

CHRISTI
532.IOANNIS PAP.
I.IVSTINIANI IMP. 6.
ATHALARICI REG. 7.

A Imperatori porreximus. & in ea omnia quæ nobis ambigua videbantur, & scandalizabant nos, intexuimus. Reuerentissimus Archiepiscopus Hypatius os nostrum factus, sicut & beatus Petrus Apostolorum Princeps respondit, dicens: Chartulam illam peruidimus, in qua tam supra quàm infra Chalcedonenſe Concilium criminamini, quod aduersus Eutychemianam est hæresim congregatum: Propter quod, dicite nobis, qualem opinionem de Eutyche habetis? Orientales dixerunt, tamquam hæreticus, magis autem princeps hæresis: Reuerentissimus Episcopus dixit: De Dioscoro verò, & secundo in Epheso Concilio, quod ab ipso congregatum est, qualem? Orientales: Tamquam Orthodoxorum. Episcopus dixit: Si Eutychem velut hæreticum condemnatis, quemadmodum Dioscorum & cum eo congregatos, Orthodoxos dicitis esse, qui Eutychem quidem hæreticum iustificarunt, Flavianum verò & Eusebium condemnarunt. Orientales: Eutychem tamquam acta forsitan pœnitentia, iustificarunt. Episcopus: Si ergo pœnituit Eutyches, quemadmodum illum anathematizatis? Illis verò ad hanc responſionem hæsitantibus, rursus Episcopus: In tantum non pœnituit, quin & antequam impleverentur, quæ in Constantinopolitana vrbe aduersus eum gesta sunt, illum quidem tamquam Orthodoxum iustificarunt, Flavianum verò & Eusebium velut hæreticos condemnarunt. Si enim pœnituit Eutyches, rogari oportuit eos, non condemnari. Vt autem dicamus secundum vos, confessionem duarum naturarum esse hæreticam: quam exigebat Eutyches confiteri ab Eusebio & Flauiano, docebat Dioscorus laudare eum tamquam non susceptam duarum naturarum confessionem. Vt autem consubstantiali Patri secundum diuinitatem, & consubstantiali matri secundum humanitatem, dicere oportuit: Cum omni subtilitate exigere eum, vt confiteretur: & nisi hoc fuisset confessus, suscipi non oportuit. Dioscorus verò non solum quia non C exigit ab eo consubstantialis confessionem, sed magis consensit contrariæ eius & peruersæ confessioni, quæ dicit: Ante vnitionem quidem ex duabus naturis confiteor: post vnitionem verò vnam naturam. Et compulit omnes qui cum eo erant vociferari: Eutychem quidem Orthodoxum esse, Flavianum verò & Eusebium impios & hæreticos. Quid ergo vobis de istis apparet?

Contradicentes dixerunt: Reuera oportuit exigi Eutychem à Dioscoro consubstantialis confessionem: Sin autem sine ista suscepit eum & iustificauit, cæcitatem passus est idem Episcopus. Si ergo illum cæcitatem passum esse fatemini, ea quæ superius dicta sunt repetamus. Orthodoxum aut hæreticum Eutychem dicitis fuisse? Contradicentes dixerunt, hæreticum: & Episcopus: iuste ergo ab Eusebio accusatur, condecens verò à Flauiano damnatus est. Contradicentes dixerunt: iuste. Et Episcopus: Si ergo iuste à Flauiano D demnatus est. Iniuste & irrationabiliter suscepit eum Dioscorus & cum eo congregatum Concilium, an non? Contradicentes: Proculdubio apparuit, quod iniuste. Episcopus: Quoniam ergo totum illud vniuersale Concilium, quod cum Dioscoro congregatum est, consensit, sicut vos ipsi fatemini, iniustitiæ & cæcitati: Oportebat vniuersalis illius Concilij iniustitias & cæcitates ab altero vniuersali emendari Concilio, an non? Contradicentes dixerunt: Modis omnibus ita fieri oportebat. Episcopus dixit: Chalcedona itaque iuste congregatum Concilium est: vt ea quæ vniuersale Concilium deliquerat, vel, sicut vos dicitis, minus viderat, ab vniuersali Concilio corrigerentur. Contradicentes dixerunt: Bene quidem & necessarii congregatum est, si & iustum finem suscepit. His ergo per plures sermones, sicut supra dictum est, habitis, primi diei conuentus est dissolutus.

Secundo autem die cum conuenissemus, vir reuerentissimus Archiepiscopus Hypatius E ait: Recordamini finem hesternæ collationis, & nullius estis obliti. tamen si placet iterum commemoremus vos. Contradicentes dixerunt: Recordamur quidem, attamen ad pleniorum cognitionem & iterum reuoca nobis in mentem. Episcopus dixit: Confessi estis hesternæ secundum veritatem, hæreticum esse Eutychem, & iuste à Flauiano religioſæ memoriæ condemnatum, & iniuste susceptum à Dioscoro, vel ab eo congregato Concilio, & quia oportuit vniuersalis illius Concilij culpas ab altero Concilio item vniuersali corrigi, & quia propter prædictas occasiones iuste congregatum est Chalcedonenſe Concilium. Contradicentes dixerunt: Recordamur hæc omnia. Episcopus dixit: Ostensum ergo vobis est, quia iuste est congregatum Chalcedonenſe Concilium. Contradicentes dixerunt: Iuste conuenit, si & iustum finem suscepisset. Episcopus dixit: Quid enim reprehenditis illud peccasse Concilium, vt aduersus hoc possimus vobis reddere rationem? Contradicentes: Ante omnia duarum naturarum nouitatem. Beato enim Cyrillo &

CHRISTI
532.IOANNIS PAP.
I.IVSTINIANI IMP. 6.
ATHALARICI REG. 7.

anteceſſoribus eius ex duabus naturis vnam naturam Dei Verbi incarnatam, poſt vnitionem prædicantibus illis, in duabus naturis, innouare præſumpſerunt. Epiſcopus dixit: Omnis quidem nouitas peregrina eſt, non tamen omnis obnoxia. Ipi ergo ſecundùm quam rationem dicitis, innouantes damnandos illos ſecundùm peregrinam vocem, an ſecundùm noxiam? Contradicentes dixerunt: Secundùm vtraque: Beato enim Cyrillo & beato Athanaſio Alexandrinæ ciuitatis Epiſcopis, Felice etiam & Iulio Romanæ Eccleſiæ, Gregorio qui etiam mirabilem factore, & Dionyſio Areopagita, vnam naturam Dei Verbi decernentibus poſt vnitionem: hos omnes tranſgreſſi illi, poſt vnitionem præſumpſerunt duas naturas prædicare.

Epiſcopus: In tantum falſæ ſunt epiſtolæ, ſiue teſtificationes illæ quas dicitis, vt neque vnam ex illis beatus Cyrillus voluerit recordari, nec in epiſtolis quas ad Neſtorium ſcripſit, vel in his quas contra blaſphemias eius protulit teſtificationes in ſancta Synodo Ephēſina, B quando maximè debuit proferre eas, ſed nec in expoſitione duodecim capitulorum aduerſus Theodoretum & Andream ſcribens, qui contra eadem capitula ſcripſerunt, ſed nec aduerſus Orientale Concilium, quod vnde neſcio, Arii illi vel Apollinaris opinionem impoſuiſſe viſum eſt, neque enim Arius aliquando vel Apollinaris duas naturas conſeſſi ſunt, ſed vnam naturam Dei Verbi incarnatam ipſi magis nouiter protulerunt, vt creatam & paſſibilem ipſam diuinam Verbi naturam introducerent. Aduerſus quas duas ſubſtantias atque naturas omnes ſancti Patres decreuerunt, ſed & hoc dicimus, quia duodecim glorioſorum Patrum teſtimonia aduerſus Neſtorij blaſphemias in Ephēſo beatus Cyrillus proferens, id eſt, S. Petri Epiſcopi Alexandrinæ & Martyris, ſancti Felicis Epiſcopi Romanæ & Martyris, Cypriani Epiſcopi Carthaginenſis & Martyris, beati Athanaſij & beati Theophili Epiſcoporum Alexandriæ, Iulij Epiſcopi Romanæ, Ambroſij & Baſilij, Gregorij & alterius Gregorij, Amphiloſchij, Ichonij & Attici Conſtantinopolitani, nullum teſtimonium eorum de vna natura protulit: ſed non ſolum aliorum, ſed nec beati Athanaſij, qui à vobis profertur, in vnius naturæ incarnati Verbi conſeſſione, cum certè diuerſa teſtimonia eius illic intexerit, ſed & beati Iulij, eo quod Dei Genitrix ſit ſancta Virgo, & Dominum eſſe eum qui carne paſſus eſt. Si ergo ſciebat de vna natura quemquam ex his dixiſſe: illic maximè proferre habuit, vbi tantum erat & tale vniuerſale Concilium. Si autem illic non ſunt prolata: quemadmodum nunc à vobis proferantur, fatiſ admiror.

Contradicentes: Quid ergo ſuſpicamini quia nos eas falſauimus? Epiſcopus: Vos non ſuſpicamur, ſed antiquos hæreticos Apollinariflas, qui reprehendunt eum in epiſtola, quam ad Orientales pro vnitione & pace de duabus naturis ſcripſit. Quoniam & hi qui cum Neſtorio ſapiunt, falſauerunt ad Epiſterum S. Athanaſij epiſtolam: ſicut beatus Cyrillus beato Iohanni Antiochenæ ciuitatis Epiſcopo ſcribens, docuit nos. Contradicentes: Poſſumus oſtendere, quia beatus Cyrillus vſus eſt iſtis teſtimoniis in libris aduerſus Diodorum & Theodorum editis. Epiſcopus: Modò maximè & illos aduerſus Diodorum & Theodorum libros ambiguos facitis, tamquam fictos aduerſus mortuos prolatis dicentes, non poterant refellere falſitatem: ſi enim aduerſus mortuos prolatis ſunt, multo magis aduerſus Neſtorium, & eos qui contra capitula eius ſcripſerunt proferre habuit eadem teſtimonia, ſed nunc videtur, quoniam & in illis libris hæretici falſantes, addiderunt ea. Contradicentes dixerunt: Si ergo ex antiquis reſcriptis, & ex Archiuus Alexandriæ poterimus vtraque oſtendere ſic habentia, quid eſtis dicturi? Epiſcopus: Si ſub temporibus beati Proterij, vel Timothei cognomine Salofacioli oſtenſa ſunt, indubitabilia erunt: quoniam verò iam à multis hi qui aduerſantur Orthodoxæ duarum naturarum conſeſſioni illa antiqua E apud ſe retinent, indulgete nobis, ſi aduerſarios noſtros teſtes ſuſcipere dubitamus: nam & beati Iulij famoſam illam epiſtolam manifeſtè Apollinaris oſtendimus fuiſſe, ſcriptam ad Dionyſium, illam autem quam ſancti Gregorij mirabilem factoris dicitis teſtificationem, ſuadete Seuero, & his qui ea quæ illi ſapiunt conſiteri: quia incorruptum carnis ipſe decreuit, & tunc vobis credendum eſt: quoniam & ea quæ de vna natura dicta ſunt, ipſus ſunt, quod autem prius dici debuit hoc in vltimo dicimus: illa enim teſtimonia quæ vos Dionyſij Areopagitæ dicitis, vnde poteſtis oſtendere vera eſſe, ſicut ſuſpicamini? ſi enim eius erant, non potuiſſent latere beatum Cyrillum. Quid autem de beato Cyrillo dico? quando & beatus Athanaſius ſi pro certo ſciſſet eius fuiſſe, ante omnia in Nicæno Concilio de conſubſtantiali Trinitate eadem teſtimonia protuliſſet aduerſus Arii diuerſæ ſubſtantiaſ blaſphemias. Si autem nullus ex antiquis recordatus eſt ea: vnde nunc poteſtis oſten-

CHRISTI
532.IOANNIS PAP.
I.IVSTINIANI IMP. 6.
ATHALARICI REG. 7.

A oſtendere, quia illius ſint, neſcio. Contradicentes dixerunt: Si hæc falſa dicitis eſſe teſtimonia, duodecim capitulorum, quæ inſerta eſt, in Ephēſino ſancto Concilio, quam neque vos poteſtis denegare Synodicam eſſe, cur non recipit Chalcedonenſe Concilium? Epiſcopus: Si omnes formas & definitiones Fidei in Ephēſo aduerſus Neſtorium facti Concilij ſuſcepit & confirmauit Chalcedonenſe Concilium, quemadmodum hanc habuit refellere? ſed quia aduerſus Neſtorij blaſphemias, quæ duas naturas in duas perſonas & duas ſubſiſtentias diuidunt, vnam perſonam, & vnam ſubſiſtentiam volebant deſignare: illa autem epiſtola duarum ſubſiſtentiarum intulit mentionem, propterea propriè ea nominare diſtulit, vt non inuenirentur aut illi aut ſibi eſſe contrarij: ſed magis illam alteram epiſtolam eius præpoſuerunt, quæ ſuper conſenſu Symboli Nicæni Concilij laudata eſt. Et eam quæ ad Orientales ſcripta eſt.

B Contradicentes dixerunt: In epiſtola duodecim capitulorum duas ſubſiſtentias pro duabus naturis dicit. Epiſcopus: Antiqui Patres, & maximè Romani, pro ſubſtantia & natura ſubſiſtentiam nuncupabant. Vnde ſicut vnam naturam & vnam ſubſtantiam, ita & vnam ſubſiſtentiam ſanctæ Trinitatis eſſe dicebant. Orientalibus verò ſanctis Patribus pro perſona ſuſcipientibus ſubſiſtentiam, & ſicut tres perſonas ita & tres ſubſiſtentias in ſancta Trinitate dicentibus: per multa tempora diſſidium factum eſt inter Orientales & Occidentales ſanctas Eccleſias; Orientalibus quidem Occidentales Sabellianorum ſectam defendere ſuſpicantibus, quia vnam dicebant eſſe in Trinitate ſubſiſtentiam; Occidentalibus verò Orientales Arianam ſectam ſequi dicentibus; eo quod tres ſubſiſtentias in tres alterius ſubſtantiaſ vel naturaſ perſonas proferrent ſecundùm imitationem Arii. Quam diuiſionem per S. Athanaſium Deus vniuit. Vtriuſque enim linguæ petitus vtraque partes per Dei gratiam ad concordiam reuocauit, & ab eo tempore vſque in hodiernum diem, & apud nos & apud Romanos, ſicut vna ſubſtantia & vna natura in Trinitate ſuſcipitur, & ſicut tres perſonas in ſancta Trinitate conſitemur, ita & tres ſubſiſtentias glorificamus. Sic auditis igitur, quoniam indifferenter beatus Cyrillus idem dicebat eſſe ſubſtantiam quod naturam vel ſubſiſtentiam, & ideo in illis duodecim capitulis ſuis pro duabus ſubſtantiaſ vel naturis duas ſubſiſtentias poſuit. Oſtendite nobis & in ſancta Trinitate ita indifferenter eum dicere, & pro tribus perſonis vel ſubſiſtentiaſ, vnam perſonam ſecundùm Sabellium conſiteri, & vnam ſubſiſtentiam in ſancta Trinitate glorificantem, & pro vna trium perſonarum ſubſtantia vel naturaſ atque ſubſtantiaſ ſecundùm imitationem Arii prædicantem: & ita & vos conſitemini vel poteſtis glorificare, & tunc credimus vobis quia præ duabus naturis, duas docuit dici ſubſiſtentias.

D Contradicentes: Et hæc ipſæ quæ nominatim in Chalcedonenſe Concilio poſitæ ſunt epiſtolæ beati Cyrilli, id eſt, tam illa quæ ad Neſtorium, quam quæ ad Orientales ſcripta eſt ex duabus naturis, & in duabus. Contradicentes dixerunt: plurimum. Epiſcopus dixit: quàm hanc? Contradicentes: quod ex duabus quidem naturis dicere vnam ſignificat Dei verbi naturam incarnatam, ſecundùm beatum Cyrillum & ſanctos Patres. In duabus autem naturis duas perſonas & duas ſubſiſtentias ſignificat, pro certo & hi qui in duabus naturis vnam naturam dicunt, inueniuntur & ipſi ex duabus perſonis atque ſubſtantiaſ vnam perſonam atque ſubſiſtentiam declarare. Contradicentes: quemadmodum? Epiſcopus dixit: Sicut vos dicitis vnam; & ſancta Synodus vtroſque ſermones pari honore ſuſcepit & pertractat. Et quæ in Conſtantinopoli acta ſunt aduerſus Eutychem, & inueniuntur Flauianum Archiepiſcopum, & alios cum ipſo quosdam ex duabus naturis accuſantes: Beatum autem Baſilium Seleucenæ ciuitatis Epiſcopum, cum aliis iterum quibusdam in duabus naturis; & neque iſti illos reprehendunt, neque illi iſtos, tamquam vnius honoris arbitrati voces vtraſque, quando & vnam naturam Dei Verbi incarnatam non renuit beatus Flauianus in conſeſſione, quam propria manu ſubſcripſit, dicere; quæ præ recordationis Theodoſio data eſt: nam conſeſſio manu eius perſcripta his ipſis ſermonibus declarat.

Exemplum reſcriptæ fidei Flauiani Archiepiſcopi Conſtantinopolitani, datæ ab eo preſenti.

Imperatori Theodoſio ſalutem:

Nihil itaque congruum eſt ſacerdotibus, & diuina docenti dogmata, ſicut eſſe ſemper paratum ad ſatisfactionem omni exigenti eum rationem de ſpe quæ in nobis eſt, & gratia: nec enim erubescimus Euangelium: Virtus enim Dei eſt ad ſalutem omni credenti. Quoniam ergo & nos miſericordia omnipotentis Dei prædicationem Euangelij ſortiti ſumus,

rectè

CHRISTI
532.IOANNIS PAP.
I.IVSTINIANI IMP. 6.
ATHALARICI REG. 7.

rectè sapimus, & sine reprehensione semper diuinas secuti scripturas, & expositiones sanctorum Patrum tam in Nicæa congregatorum, quam in Epheso sub beatæ memoriæ Cyrillo Episcopo Alexandrinæ ciuitatis. Prædicamus itaque Dominum nostrum Iesum Christum ante secula à Patre sine initio natum secundum diuinitatem: in vltimis verò diebus eundem propter nos & propter nostram salutem ex Maria virgine secundum humanitatem Deum perfectum, & hominem perfectum, eundem cum assumptione animæ rationalis & corporis, consubstantialem Patri secundum diuinitatem, & consubstantialem matri eundem secundum humanitatem. Nam ex duabus naturis Christum post incarnationem ex sancta Virgine sumptam in vna subsistentia, & in vna persona vnum Christum vnum Filium vnum Dominum confitemur; & vnã quidem Dei Verbi naturam incarnatã tamen dicere nõ negamus: quia ex vtrisque vnus idemq; Dominus noster Iesus Christus est. Nam eos qui duos Filios, vel duas subsistentias, vel duas personas denunciant, & non vnum eundemq; Dominum Iesum Christum Filium Dei viui prædicant, anathematizamus, & alienos Ecclesiæ decernimus; & ante omnes quidem Nestorium impiam anathematizamus, & eos qui cum eo sapiunt, vel eadem dicunt, quibus & contingeret, vt excidant tales ab adoptione promissa rectè credentibus. Subnotatio eiusdem ex notis, sic, Domine Christe auxiliare nobis Deus. & iterum: hæc scripsi manu propria ad satisfactionem tuã serenitatis, & vt confundantur ij qui simplicem conuersationem nostram in Christo calumniãntur.

Episcopus dixit: Ecce satisfactio beati Flauiani manu eius per scripta ex duabus conficitur Dominum nostrum Iesum Christum, & tamen ex duabus ei dicenti naturis non peperit bonus ille Dioscorus. Propterea itaque cognoscens sanctum Chalcedonenſe Concilium, quia nihil ita recreare eos, qui cum Euryche aduersantur Orthodoxis duarum naturarum confessioni, nisi confusa & commixta & imaginaria vel Manicheica vnus naturæ confessio, explanatiuam potius vocem præposuit, vt in duabus naturis vnã personã & vnã subsistentiam confitentem. Sed & beati Flauiani rectam fidem collaudans omnia quæ ab eo dicta sunt, confirmauit.

Contradicentes dixerunt: Nos & (sicut superius dictum est) beati Cyrilli proferimus epistolas, in quibus duas subsistentes naturas confiteri post vnitionem abdicat. Episcopus dixit: Nos ea quæ epistolis eius synodicis consentiunt, suscepimus: quæ autem non consentiunt, neque damnamus, neque velut legem Ecclesiasticam sequimur. Synodicas autem eius dico (sicut superius dictum est) epistolas quæ à sanctis Conciliis & susceptæ & confirmatæ sunt, id est, tam eam quæ ad Nestorium, quam eam quæ ad Orientales scriptæ sunt. Nam contraria his neque damnamus, neque sicut illius suscipimus, quia & in Actibus sanctorum Apostolorum inuenimus, quia dispensationis gratia beatus Paulus Timotheum circumcidit, qui certè Galatis scripsit: Quoniam si circumcidimini, Christus vos nil adiuuabit. sed & beatus Petrus dispensatiuè aliquoties quidem cum Gentilibus comedeat; aliquoties verò subtrahebat se, & secernebat ab eis. Postquam verò vtrique Hierosolymas ascenderunt, & cum omnibus Apostolis vel senioribus, magnum illud decretum decreuerunt, per quod dicunt: Placuit Spiritui sancto & nobis nihil vltra oneris imponere vobis, nisi quod ex necessitate est, hoc est, abstinere à sacrificio idolis & sanguine & necato & fornicatione: à quibus custodientes vos bene agitis. Valet. Ab eo tempore ea quidem quæ communi consensu scripta sunt, & à Spiritu sancto confirmata, sicut legem Ecclesiasticam suscipimus; quæ autem dispensationis gratia ab vnoquoque sigillatim facta sunt, neque æmulamur, neque damnamus. Sicut ergo hæc in Actibus sanctorum Apostolorum inuenientes, non similiter his attendimus: ita & illic etiam si profiteamur, secundum indulgentiam tamen dictum sit, beati Cyrilli esse quæ à vobis proferuntur epistolas (aduersantur autem prædictis Synodicis rectæ fidei eius epistolis, in quibus duarum naturarum aperte decreuit confessionem) neque damnamus, neque sicut eius suscipimus. Continet autem illa ad Nestorium epistola de inconfusa & indiuisa duarum naturarum vnitate. His sermonibus B. Cyrilli ex epistola ad Nestorium quia diuersa quidem sunt quæ ad vnitatem veram conuenerunt naturæ. Vnus autem ex vtrisque Christus & Filius & Dominus non naturarum diuersitate sublata propter vnitatem: si autem non est sublata duarum naturarum diuersitas propter vnitatem: Saluator ergo & post vnitatem in vna persona & in vna substantia, magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi, & quemadmodum suscepta vel confirmata est, paucis expediã.

* hic aliquid
deest.

Recensito

CHRISTI
532.IOANNIS PAP.
I.IVSTINIANI IMP. 6.
ATHALARICI REG. 7.

- A Recensito Symbolo sancti Nicæni Concilij, & venerabili hac epistola omne quod aduersus Nestorium congregatum est illi Concilio non acruatum, sed singuli per nomen & personam confessi sunt parem atque consimilem eam esse sancto illi Symbolo: Enotica autem & pacifica ad Ioannem Antiochenæ ciuitatis Episcopum. epistola enim per quam vnitatem & pacem sanctis Ecclesiis suis Deus donauit his verbis continet: ita beati Cyrilli ex epistola ad Ioannem & Orientales: Confitemur itaq; Dominum nostrum Iesum Christum Dei Filium vnigenitum Deum perfectum & hominem perfectum ex anima rationali & corpore, ante secula quidem ex Patre genitum secundum Deitatem: in vltimis verò diebus eundem propter nos, & propter nostram salutem ex Maria sancta Virgine secundum humanitatem, & consubstantialem Patri secundum Deitatem, & consubstantialem nobis secundum humanitatem. Duarum enim naturarum vnio facta est, propterea vnum Christum, vnum Filium, vnum Dominum confitemur: secundum hunc inconfusè vnitionis intellectum confitemur sanctam Virginem Dei genitricem, ob id quod Deus Verbum ex ea incarnatus est, & ex ea conceptione vnio sibi templum quod ex ea processit. Euangelicas autem & Apostolicas de Saluatore voces scimus, mirificos viros quosdam quidem communicantes, tamquam in vna persona, quosdam verò euidenter, tamquam in duabus naturis, & Deo quidem dignas secundum Diuinitatem Christi, humiles autem secundum humanitatem eius tradentes.

Si verò dicetis non esse has voces illius, sed Orientalium: cognoscite quia cum multis laudibus eis consensus, & tamquam suas, eas ita in propria epistola intexuit cum laudibus: superius quidem dicens chartam sibi allatam à viro venerabili Paulo Episcopo, irreprehensibilem continentem Fidei confessionem. inferius verò: Has sacras vestras voces contemplati, sic & nos sapere inuenimus. Vnus enim Dominus, vna Fides, vnum baptisma, glorificamus omnium Saluatorem Dominum inuicem congratulantes, quoniam diuinis scripturis, & traditioni sanctorum Patrum consonantem habent Fidem tam quæ apud nos, quam quæ apud vos sunt sanctæ Ecclesiæ. hæc Synodica & rectæ Fidei epistola de inconfusa & indiuisa vnitate & extantibus duabus naturis docuerunt. Quales ergo ex his præferamus, quæ in secreto scriptæ ad vnum vel secundum amicum vel familiarem sunt, quæ & facillimè potuerunt à quolibet deprauari, an istas quæ in certamine dictæ sunt, & ab vniuersalibus Conciliis tam laudatæ, quam confirmatæ sunt, & super concessu Symboli sancti Nicæni Concilij sunt laudatæ: nõne potius has quæ Synodicae sunt, suscipimus & præferemus, & tamquam legem Ecclesiasticam recipimus, velut à tantis sanctis Patribus cum iudicio confirmatas, sicut sæpe retulimus?

- D Contradicentes: Nos non solum ad Eulogium sed etiam ad Successum secundam & alteras epistolas eius volumus relegere: Vos autem cum neque vnã audissetis, iam condemnastis eas. Episcopus: Quantaecumque vultis prælegere sine præiudicio relegite, vt ex consensu vel dissensu possit veritas apparere. His ergo dictis cœperunt Contradicentes legere ad Eulogium epistolam, & cum ad illud capitulum peruissent, quo dicitur: Sed & illud non ignorent, quoniam vbi vnio dicitur, non vnus rei declaratur conuentus, sed duarum vel plurium dissimilium secundum naturam. Episcopus: A superioribus & ex ipsis penè principiis epistola ista opitulatur: etsi in quibusdam locis falsata est, tamen etsi omnia secundum vestram haberet intentionem, hoc capitulum sufficiebat omnem contradictionem compescere: Si enim vnio non vnus rei conuentum declarat, sed duarum vel plurium dissimilium secundum naturam: Et quia qui dicunt duas naturas, ita consentur, E admiramur quemadmodum habentes hæc ac relegentes, à nobis quæritis suaderi, qui etiam alios ex his Orthodoxam esse duarum naturarum confessionem, suadere potestis, vel debetis. Cum enim mox in principio ipsius epistolæ relegatis dicentem eum, quia non omnia quæ dicunt hæretici fugere nos vel auerfari oportere: multa enim ex his consentur quæ & nos confitemur. quando enim dicunt Ariani Patrem Dominum esse, & omnium Creatorem, numquid nos oportet tales eorum voces auerfari? Sic & Nestorius etiam si duas dicat naturas, diuersitatem tamen significat carnis & Verbi: Alia enim natura: carnis, & alia Verbi. Si autem alteram confessus est carnis naturam & alteram verbi, quam ex his duabus naturis vos vel minuatam dicitis: vel subreptam beato Cyrillo, sicut ipsi narratis, in altera dicente epistola, neque minuatam, neque subreptam humanam naturam, cum & inferius dicat, compelli autem illos?

Attendite ad lectionem epistolæ beati Papæ Athanasij: illic enim contententibus quibusdam,

busdam, quia ex propria natura corpus sibi passibile ipsum creauerit Verbum, & supra & infra nititur dicens: quia non est consubstantiale Verbo corpus; si autem non est consubstantiale, alia atque alia necesse est ut sit natura, ex quibus vnus & solus intelligitur Christus. Ecce etiam hic aperte duas substantias in duabus naturis posuit, ex hoc hæreticos arguens, qui consubstantiale Verbo etiam corpus esse dicunt. quam ergo ex istis duabus naturis vel substantiis dicitis minuatam, ipsi fatemini. Sed & idem mox in sequenti versu ita addidit dicens: Sed & hoc non ignorent: vbi enim vnitio dicitur, non vnus significatur rei conuentus, sed duarum vel plurium & diuersarum secundum naturam. Si ergo dicimus vnitionem, proculdubio confitemur quia carnis animatæ & Verbi. Sed & hi qui duas naturas dicunt idem sentiunt. Illi ergo qui totiens in superioribus epistolæ suæ partibus ita duas naturas Orthodoxæ & aperte prædicauit. Sed & post eos qui falsati sunt sermones qui dicunt: Etsi parum circa proprietatem sermonis obscurati sunt, dicens de Orientalibus duas naturas manifestè confitentibus: qui enim confitentur, quia ex Deo Patre natus Vnigenitus Verbum, idem ipse natus est secundum carnem ex muliere, quoniam & Dei Genitrix est sancta Virgo. Et quia vna persona est & non duo filij neque duo Christi, quem admodum cum Nestorij blasphemias consentiunt. Nestorius enim duos dicit filios & Dominos & Christos, vt breuiter complectar. Orientales autem fratres nil tale dixerunt, sed tantummodo voces diuidunt. Diuidunt autem secundum hunc modum dicentes: eo quod quædam ex his Deo dignæ sunt, quædam verò homine: quæ autem communiter prolatae sunt tamquam habentes tam dignationem diuinam quam humanitatem, sed tamen ab vno eodemque prolatae. Et non sicut Nestorius qui quasdam quidem de Verbo proprie adsignat, quasdam verò nato ex muliere quasi alteri Filio. Aliud autem est vocum sine diuersitate, aliud diuidere in duabus personis tamquam alteri & alteri. qui enim superius illa, inferius autem hæc: numquid in medio loco poterat seipsum conuelleret? absit: sed contrarij sermones Synodicis eius epistolis ab hæreticis sicut apparet falsati sunt. proferentibus autem his, qui contradicebant tamquam inuictum scutum secundæ ab ipsis prolatae ad Successum epistolæ capitulum. Illud quod dicit: Repugnant nihilominus vnâ dicentibus filij naturam incarnatam, & velut cassum volentes illud ostendere, contendunt vbi que, duas naturas subsistentes ostendere.

Postquam recensitum est, dicentibus illis: Ecce vbi que beatus Cyrillus renunciat duas dici naturas post vnitionem. Episcopus: Nullo præiudicio habito, sicut sæpe diximus, Orthodoxæ Fidei, etiam si demus Cyrilli esse nuper relectam epistolam: multo magis duabus naturis existentibus aduocationem præbuit post vnitionem quam vnus Dei Verbi incarnata, ex eo quod dicit: Vestitus verò etiam nostra natura etiam si non est consubstantiale ex Deo Patre procedenti Verbo corpus quod vniuit sibi. Si ergo non est consubstantiale Verbo corpus quo circumdata est Dei Verbi natura, alia modis omnibus atque alia pro certo natura est. Sed & illud quod ait, carne eum passum & non Deitate, aliam iterum atque aliam ostendit naturam. Altera enim carnis natura passibilis, & altera Verbi impassibilis, sicut & vos ipsi fatemini. & iterum quod dicit, quia semen Abraham suscipiet, formam serui accipiens: alteram illam seruilem ex Abraham susceptam naturam docet, & alteram illam Dominicam Dei Verbi naturam. Sed & quod ait: Non est confusum, sicut illis placet, sed nec carnis in eius, sed in proprietate secundum vtrasque tam intelligi quam permanere: ex his magis ille, quam Chalcedonense Concilium in vna persona duas existentes naturas decreuit intelligi. Sed & quod ait, non minuatam neque subreptam humanam naturam, manifestè duas naturas existentes ostendit, diuinam scilicet naturam quæ assumptis, & quæ assumpta est, humanam. Sed & quod ait: Rectè & nimis prudenter tua perfectio de salutari passione sermonem protulit, non illum Vnigenitum Dei Filium, secundum quod intelligitur & est Deus, passum in propria natura ea quæ sunt corporis consistendo, sed magis passum eum natura terrena, aperte etiam hic duas naturas docuit subsistentes, & terrenam passibilem, & diuinitatis impassibilem. Sed & in fine epistolæ suæ illud quod ait: quid enim est humana natura nisi caro animata sensibiliter, sed & passum carne dicimus. Dominum: Ecce in ipsa quæ à vobis prolata est epistola, licet falsata est, non totiens de vna natura quantum de duabus naturis fidei rectæ tribuit aduocationem non solum post vnitionem, quæ in Virginis facta vulua est: sed & post passionem & resurrectionem magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, qui post resurrectionem ostendit perforatas immaculatas manus suas & transfixos pedes suos sanctis discipulis suis, ostendens se viuum

A viuum & vnum esse in vna persona & in duabus naturis: quod enim dicit: Videte manus meas & pedes meos, quoniam ego ipse sum: Vnam eius personam ostendit incarnatæ diuinitatis. quod autem addidit: Pertractate & videte quoniam spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habentem: Diuersitatem ostendit in semetipso duarum naturarum, tam assumptæ Deitatis, quam assumptæ humanitatis magni Dei Saluatoris nostri Iesu Christi. In tantum autem absuit beatus Cyrillus à contradictione Orthodoxæ duarum naturarum confessionis, quod Gregorium Nazianzenum, & Gregorium Nyssenum, & Ambrosium Mediolani protulit in sæpè dicto Ephesino sancto Concilio, ac veluti eos tibi aduocans perduxit: quorum prior his verbis dixit: *Beati Gregorij Nazianzenij Episcopi*: Naturæ quidem duæ, Deus & homo: nam & anima & caro, filij autem non duo, neque Dei: neque enim hic duos homines: Etsi ita Paulus tam interiori quam exteriori hominem appellauit: etsi licet breuiter dicere, aliud quidem & aliud, ex quibus Saluator; & si reuera non est, idem, visibile & inuisibile, & temporale & sine tempore, non autem alter & alter: Absit? Item & beatus Gregorium Nyssenum protulit dicentem: *Quid humilior in Deo quam forma seruilis? aut quid humilior in Rege omnium, quam in communi nostræ exiguæ naturæ propria voluntate descendere?* Per beatum autem Ambrosium in eodem duas naturas esse ita approbavit dicens: Custodiamus diuersitatem carnis & diuinitatis: Vnus enim Dei Filius in vtroque loquitur, quia vtraque natura in eo est: Attende in ipso, nunc quidem gloriam Dei, nunc verò hominis passionem. Sicut Deus docet, diuina, quoniam verbum est: sicut homo loquitur humana, quoniam in mea loquitur natura. Hæc testimonia ad confirmationem rectæ & inlibatæ fidei suæ in Ephesiaco Concilio protulit. Et sicut rectè fidei, ea secundum illud Concilium confirmauit. Quancumque ergo sermones sub nomine Domini prolati istis consentiunt, tamquam S. Cyrilli suscipimus: Quanti verò his aduersantur, aut non sunt illius, aut certè falsati sunt, etiam si concedamus illius esse. Ideo neque condemnamus talem Patrem, sed nec ad præiudicium rectæ fidei conlaudamus quæ ex persona eius proferuntur diuersæ laceratæ epistolæ.

Contradictentes: Concilia pro vnitate sanctorum, sanctorum Ecclesiarum in diuinis Dypticis intexta sunt, aut pro maiori diuisione? Episcopus: quid autem & antequam nominatim infererentur? numquid in omnibus Ecclesiis quæ sub cælo sunt non recitabantur Episcopi? Etsi nominatim Concilia ipsa non recitabantur, tamen in proprijs regionibus & ciuitatibus singuli quique adnotabantur. Si ergo in proprijs ciuitatibus singuli quique adnotabantur; vnusquisque in quocumque subscripto Concilio recitabatur: quanto magis rationabilis erat eos qui cum labore & sudore in vnum conuenerunt aduersus hæreticos, & Deo placitum prælium susceperunt, & bonam illam victoriam per gratiam Dei vicerunt, vno consensu inferi in gloriam Dei & laudem certantium ad maiorem adhortationem eorum qui post certaturi sunt? Contradictentes: Sicut prius dum recitabantur, neminè scandalizabant: Nunc autem plurimos scandalizant. Episcopus: Si coeperimus per singulos de his qui scandalizantur hæreticis Concilia offerre, inuenimus fidem nostram denegantes: Ariani enim scandalizantur in Nicæno Concilio, Macedoniani in Constantinopolitano, Nestoriani in Ephesino, Eutychianistæ in Chalcedonensi: si ergo illos voluerimus placare, Dominum offendimus fidem nostram denegantes. Nam & vos quanta per singula tempora innouastis? Imperatores, qui à vobis persuaderentur indempti, sicut Endodia Basilici aduersus Orthodoxam Fidem, & Enoticum Zenonis, & Trisagij nouitatem, & alia multa eiufcemodi, quæ ad euersionem fidei facta sunt, & Orthodoxos non sine causa scandalizarunt. Hæc enim nullum fidelium scandalizant: Si autem infideles hæretici scandalizantur, nec enim ex hoc conscientia nostra perturbatur.

Contradictentes: Ibas ergo & Theodoretus sicut rectæ Fidei suscepti sunt à Synodo, & sicut rectæ Fidei in diuinis Dypticis recitantur. Episcopus: Vtrique Nestorium anathematizantes suscepti sunt in sancto Concilio. Contradictentes: In tantum per dolorem anathematizauit Theodoretus, quia postquam anathematizauit discedens dixit eis: Valet. Episcopus: Quid ergo? Quoniam Eusebius Nicomedenæ & Theognius Nicænæ, & alij quidam cum ipsis, & in ipso Nicæno sancto Concilio fidei subscriperunt, & post hæc Arium aperte secuti Ecclesiam deuastarunt, & sanctos Patres nostros Eustachium Antiochiæ, Athanasium Alexandria, & Paulum Constantinopolitanum fugauerunt: propter illos nec Nicænum sanctum Concilium debemus suscipere, aut in diuinis id Dypticis recitare? Absit: Nos autem non tamquam Theodoretum defendentes, vel ea quæ præcesserunt diximus,

CHRISTI
532.IOANNIS PAP.
I.IUSTINIANI IMP. 6.
ATHALARICI REG. 7.

mus, vel quæ sequenter dicemus, sed veritatem, & sanctum Concilium quod eum iuste suscepit. Volens enim satisfacere quemadmodum sciret, nec tamen permixtus est propter anticipatos quosdam atque in eo scandalizatos, postquam vidit non suscipi satisfactionem suam, anathematizans Nestorium & Eutychen addidit, Valet: Cur autem hoc ipsum dixerit, Valet, superius manifestauit, dicens: quoniam nec sedem ambio, nec pro Episcopatu sollicitus veni. Sed ut persuadeam quemadmodum credo, propter quod anathematizo, sicut iubetis, & Vale vobis facio. Vnde neque sanctum Concilium, neque gloriosissimi iudices ad iniuriam hunc sermonem susceperunt: pro certo scientes quia antequam sanctum istud Concilium fieret, pacificatus esset beato Cyrillo, qui ab eo iniuriatus est in contradictoriis libris duodecim Capitulorum.

Contradicentes: Et vnde hoc potestis ostendere? Episcopus: Ex ipsa quæ ad Ioannem & Orientales scripta est epistola beati Cyrilli prouinitate Ecclesiarum.

Contradicentes: non habetis vnde ostendere, quia indulgetis eis. Episcopus: Nos ad omne Orientale Concilium epistolam ipsam scriptam inuenimus. Ostendite autem vos quod in vnitionem hos ex illa pacifica & coadunante epistola sua subtraxit. Quid autem amplius est, verbis detrahero, an per condemnationem inferre contumeliam? Sic ergo ipsi beatus Ioanni, & omnibus qui cum eo fuerant in Epheso & per condemnationem eum iniuriantes indulget beatus Cyrillus, multo magis qui tantummodo verbo in eo peccauerunt, indulgentiam præstitit, sed & inuenimus in Theodoretis litteris quas ad Dioscorum fecit, quia & secundo in his quæ contra Nestorium scripta sunt, scripsit. Et quando contra Iulianum, vel Aponeos conscripsit libros ipsos destinavit in Antiochiam beatus Cyrillus, & rogauit beatum Ioannem ostendere illos Orientalibus præclaris doctoribus. Et quia ostensis eis, scripsit eis Theodoretus, & rescripsit ei beatus Cyrillus, & diligentiam & affectum ei testificans. Et quia duas ab ipso suscepit affectuosas epistolas, quæ & custodiuntur apud eum, nullam de eo contumeliam designantes. Sed tamen & his ita scriptis atque dictis, non aliter eum suscepit sanctum Chalcedonense Concilium nisi clare sub conspectu omnium anathematizasset Nestorium & omnes definitiões eius.

His autem ita de Theodoro dictis. Contradicentes: Et Ibas ergo iuste susceptus est à Chalcedonensi Concilio? Episcopus: Ibas & aduersantium eum iudicium ex imperiali auctoritate delegatum est Phorio Episcopo Tyri, & Eustathio Episcopo Beryti & Vranio Hierosolymitanæ ciuitatis Episcopo, qui reuerentissimi viri, & nimium horrentes Nestorij blasphemias cum omni diligentia discutientes, eum immunem & sine culpa eum decreuerunt, sicut & Acta ipsorum & relatio manifestat, quem ergo iudices iustificauerunt, quemadmodum Concilium poterat condemnare? Contradicentes: Et illa ergo quæ ad Marin Perfam epistola eius scripta est rectè continet, quæ & prolata ab eis, & relecta nobis est, & inuenta est narrationem habens Actorum inter beatum Cyrillum & nefandum Nestorium, eo quod quasi per istos duos homines omne sæculum conturbatum esset: Nestorio quidem ea quæ Paulus Samosatenus sciret, affirmante, & propter hoc à beato Cyrillo in Epheso Concilio condemnato. Cyrillum autem suspicantibus quasi eum Apollinario sciret in illis duodecim Capitulis, & propter hoc condemnato à Ioanne Antiochenæ ciuitatis Episcopo, & cum eo habito Concilio. Et quia propter hanc causam cum inimicitia de Epheso discesserunt. Et propter illam inimicitiam diuisæ sunt omnes vbique Ecclesiæ, & fideles populi, aliquantis quidem huic parti consentientibus, aliis verò illi. Et quia dum in his essent rebus, compunxit Deus piissimum Imperatorem Theodosium conuocare virum reuerentissimum Episcopum Constantinopolitanæ ciuitatis Maximianum, & eos qui tunc fortè in eadem gloriosa aderant ciuitate, hortarique & sollicitudinem habere, vel cogitare de pace sanctarum Ecclesiarum. Et post illam pacificam cogitationem destinavit piissimus Imperator Aristolaum Tribunum & Notarium ob hoc ipsum: qui perueniens tam in Antiochia quàm in Alexandria, vtrasque partes miserante Deo ad pacem perduxit.

His ergo per epistolam declaratis, Episcopus dixit: Hæ litteræ etiam in vita beati Cyrilli diuulgatæ sunt, & non solum quia non mouerunt eum propter factam pacem & vnitatem propter Dominum: sed & Valeriano scribens Episcopo Iconij, talia de ipsis satisfecit, dicens: Nam si epistolas sibi componentes quidam circumferunt, tamquam ex persona scriptas illustrium virorum non debent credi, qui enim semel scriptis fidem propriam confessi sunt, quemadmodum diuersa possunt scribere tamquam ex poenitentia ad non bene credendum traduci? Sed tamen & beato Cyrillo ita pro eis testificante, & recensita

CHRISTI
532.IOANNIS PAP.
I.IUSTINIANI IMP. 6.
ATHALARICI REG. 7.

A censita præfata epistola in Chalcedonensi sancto Concilio, non tamen aliter præuidit suscipi eum propter suspensiones in eadem epistola insertas, nisi & ipse Nestorium, & omnia eius decreta anathematizasset: & postquam anathematizauit, tunc susceptus est in sancto Concilio. Nec tantum de his solis dico, sed & Nestorius & Eutyches simili modo, si proprias hæreses anathematizassent, modis omnibus etiam illi suscepti fuissent à sanctis Conciliis. Chalcedonense ergo Concilium circa Ibas & Theodoretum districtius agit quàm beatus Cyrillus. Beatus enim Cyrillus contentus fuit in consensu damnationis Nestorij, & ordinatione beati Maximiani; qui pro illo in hac ciuitate Episcopus factus est; Chalcedonense autem sanctum Concilium nisi sub præsentia sua anathematizassent Nestorium & omnia dogmata eius, & scriptis inter Acta insertæ fuissent voces eorum, non fuit contentum suscipere eos. In his ergo dictis, Contradicentes: De his quidem persuasum est nobis.

B Et ita secundæ diei conuentu dissoluto, & discedentibus nobis, & multa testimonia de duabus naturis præparantibus, piissimus atque amator Dei Imperator noster accersito sanctissimo Archiepiscopo Patriarcha Epiphano, præcepit etiam nos ingredi cum ipso. Et postquæ per confabulationem locutus est ei quæ illi Deus inspirauit, ipsum quidem dimisit, secundum morem oratione facta pro eius pietate; nos autem vnà cum venerando senatu retinuit, censuitque etiam Contradicentes ingredi. Quibus ingressis, ipsos quidem præcepit in vno scamno sedere, nos autem in altero, vnà cum gloriosissimis iudicibus. Et omnibus nobis tacentibus, pietas eius tanta actualis ad eos locuta est cum omni mansuetudine & tranquillitate, ut si alter mihi diceret ab eius pietate hæc dicta, vix crederem, nisi ipse auribus meis audissem, quæ cum magna gratia Dei ex benedicto eius ore prolata sunt.

C Nam Dauidicæ mansuetudinis, & Mosaicæ patientiæ, & Apostolicæ clementiæ instar, in eo conspexi: etsi enim non iisdem sermonibus, quibus beatus Paulus, sed tamen eadem mente qua ille ad sanctam Ecclesiam vestram scripsisset, locutus est cum eis. De qua idem beatus Paulus sanctæ Ecclesiæ vestræ, sicut dictum est, scripsit, dicens: Quia fuimus in medio vestrum tranquilli, & tamquam nutrix fouens filios suos; ita cum bona voluntate festinauimus tradere vobis non solum Euangelium Dei, sed & proprias animas; propter quod dilecti nobis facti estis. Et ut ex paucis possitis conicere quæ multifariè, multisque modis tam illo die ab eius pietate ad eos dicta sunt, quàm in reliquis confabulationibus, ex exemplaribus piæ eius epistolæ atque cognoscetis, quæ scripta est ad Euphemium virum reuerentissimum Theopolitanæ ciuitatis Archiepiscopum, ut per hoc appareat omnibus qui ab ipsis decepti sunt in Oriente: quæ præsentibus subitagentes epistolæ, vestræ venerationi transmissimus, ut per eam cognoscatis, quanta, Dei Gratia, per benedictum os eius tam primo die, quàm reliquis locuta est ad eos.

D Et postquam in nomine Domini conlocuti sumus inuicem, accusare nos tentantes Contradicentes ad piissimum Imperatorem, secretò suggesserunt ei per quemdam, tamquam non consentientibus nobis Dominum passum carne, vel vnum eum esse de sancta Trinitate, nec eiusdem esse personæ tam miracula quàm passiones. Ingresso itaque sanctissimo Patriarcha in venerando palatio ad piissimum Imperatorem, & domino viro reuerentissimo Archiepiscopo Hypatio, cum eo percontata est pietas eius ab ipsis, his verbis: Non confitemini eiusdem personæ Domini nostri esse Iesu Christi tam passiones, quàm miracula? vel Deum esse qui carne passus est, atque vnum eum esse de Trinitate? Respondit idem reuerentissimus vir: Nos, Domine, magis autem mater vestra Catholica & Apostolica sancta Dei Ecclesia eiusdem personæ magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi prædicat & passiones & miracula, non tamen eiusdem naturæ; sed sicut docuerunt sancti Patres, passibilem carnem, impassibilem diuinitatem, circumscriptum corpore, incircumscriptum spiritu, terrenum, & caelestem, visibilem, & intelligibilem: ut integro homini eidem & Deo, integer homo cohæreat qui ceciderat sub peccato: sicut beatus Gregorius Nazianzenus docuit in epistola scripta ad Cledonium, & vtraque sancta Concilia tam in Epheso aduersus Nestorium, quam in Chalcedone aduersus Eutychen & Nestorium congregata consenserunt, & confirmauerunt. Sed & Dominum carne passum ita rursus confitemur propter eos qui confundunt vel diuidunt, ut passibilem eum dicentes carne, impassibilem confiteamur diuinitatem, similiter & vnum esse ex Trinitate secundum diuinam naturam tam credentes quàm consentientes, secundum carnem verò vnum ex nobis placuisse ei, credimus fieri; & sicut consubstantialem Patri secundum diuinitatem, ita nobis consubstantialem

ialem secundum humanitatem; & sicut perfectum in Diuinitate, ita perfectum & in humanitate. Si autem illi aliter dicunt, & presumunt eum dicere, vt secundum carnem quidem ante secula sit, secundum diuinitatem vero in nouissimis diebus; vel creaturam eum esse secundum Deitatem, non creatum autem secundum humanitatem; vel visibilem & passibilem secundum diuinitatem, inuisibilem vero secundum humanitatem: tunc calumnientur nos tamquam frustra contrarios sibi.

Psal. 20.

Post Collationem ergo habitam cum Orientalibus Episcopis ac nostra tenuitate: ex piissimi nostri Imperatoris iussu, alia vice ingressis nobis in venerabili palatio eius, vna cum domino meo Archiepiscopo, vel aliis qui conuenerant reuerentissimis Episcopis, piissimus Imperator exultans in virtute Dei, & gaudens in salutari eius, ac latus nimis, quia desiderium cordis eius, secundum prophetica[m] vocem, presiterat ei; & voluntate labiorum non priuauit eum: cepit dicere ad nos, presente venerabili Senatu: Quia postquam locuti estis cum Orientalibus Episcopis per duos dies, tertio die conuocatis tam vobis quam illis, antequam susciperemus vos, ingressus sum in Oratorium gloriosi Michaelis Archangeli, quod est in Cochlio, & rogavi Dominum dicens: Quia si in veritate vniui habent nobis, magis autem sanctae tuae Ecclesiae: compunge eos velociter consentire nobis: sin autem nolunt, praepedi eos, vt ex ipsis magis culpa nascatur, & non ex nobis. Et cognouisti quantis propositionibus rationabilibus & pacificis cum omni mansuetudine & patientia prolatis a nobis, vir reuerentissimus Episcopus Philoxenes tantummodo persuasus est. Ceterorum vero peruersitatem cordis Deus aspiciens, conligauit linguas eorum, vt neque satisfactionem inuenirent, neque veritati consentirent: vt ex ipsis fiat occasio auersionis eorum, & non ex nobis. Et haec quidem gratias agens Domino, dixit eius tranquillitas de eorum peruersitate. Sed tamen & vsque hactenus omni continentia & beneficio dignatur eos attendere, non cessauit expectans propter Dominum, eorum conuersionem ad bonum. Quae illum spes non fecellit: nam etiam non Episcopi, qui hactenus in sua dissuasioue permansere; sed tamen plurimi clericorum & monachorum qui cum his conuenerunt, ad sanctam communionem cum gaudio remearunt in Ecclesiis suis ac monasteriis: Ex quibus quidam lingua Syriaca per interpretes locuti sunt nobis, dicentes: Quia ab illis decepti, & nos euerfi sumus, & multas animas euertimus: dicebant enim nobis, & quod Spiritus sanctus recessit ab Ecclesiis & baptisate, communioue eorum: & ideo haec audientes, & velut veracibus credentes decepti sumus; sed gloria Domino, qui satisfecit nobis de errore eorum, & vniuit nos Catholicis & Apostolicis sanctis Ecclesiis suis: confidimus enim in bonitate eius, & quoniam dabit nobis virtutem, vt eorum quos euertimus, plurioues iterum conuertamus ad sanctas Ecclesias eius, in gloriam & laudem sancti nominis eius. Explicite epistola Innocentij Episcopi Maroniae ciuitatis.] Quomodo vero modò non nihil compressi, rursus maiori audacia sub eodem Iustiniano Imperatore exsurrexere aduersus Catholicam Ecclesiam Episcopi Seueri socij, turbaueruntque Constantinopolitanam Ecclesiam, occasionemque dedere, vt quinta Synodus ageretur, suo inferius loco dicitur.

IESV CHRISTI IOANNIS PAP. IUSTINIANI IMP. 7. ANNVS ANNVS ATHALARICI REG. 8. 533. 2.

l. 1. c. 2. ff. de confirm. Digest.

Quingentesimus trigessimus tertius Redemptoris annus, idemque septimus Iustiniani Imperatoris inchoatus, tertio eiusdem Consulatu laetissime aperitur, quem ob innumera a Deo accepta beneficia idem Imperator perpetuis suarum sanctionum diuinae maiestati consecrat monumentis: nominatissimus ipse quidem, utpote qui Romano Imperio felicissimus extitit, idemque Imperatoris constitutionibus redditus celeberrimus: quot enim a Deo hoc anno sub suo ipsius tertio Consulatu consecutus est dona, iisdem saepe commemorat, de quibus inferius agendum erit.

Primum vero omnium auspicaturus ipse hoc anno perdifficile bellum Vandalicum, non aliunde magis quam ex bene custodita Catholica religione, exemplo Theodosij Senioris maxime pij Imperatoris, conciliare sibi diuinum numen contendit. Cumque soleant deten-

A detenti curis bellicis Principum animi, aliis negotiis remittere nuncium, vt vbi maius vertit rei momentum, ibi totis neruis in opus incumbant: Iustinianus veluti summo otio summaque pace, ac rerum tranquillitate, nihil sibi magis propensiori studio perficiendum putauit, quam vt curaret quae essent Catholicae fidei: cuius rei causa hoc ipso anno ad Ioannem Romanum Pontificem honorificam legationem decernit, mittens duos primarios Orientis Episcopos Hypatium & Demetrium.

Huius decernendae hoc anno legationis causam refert Liberatus diaconus, dum rem gestam prolixam satis his paucis complexus est: Defuncto Bonifacio Papa, Ioannes cognomento Mercurius sedis Apostolicae suscepit praesularum. Ad quem missi sunt ab Imperatore Iustiniano Hypatius Ephesiorum Episcopus & Demetrius a Philippis contra legatos Acoemetarum Cyrum & Eulogium negantes esse confitendum beatam Mariam vere & proprie Dei genitricem, & vnum de Trinitate incarnatum & carne passum. Sed Papa Ioannes, nobis ibi positus, hoc confitendum, epistola sua firmavit, & Imperatori direxit. A cuius comunione discedentes Romae quidam monachi, Acoemetarum legatos secuti sunt, & vsque nunc hanc confessionem de Christo non suscipiunt.] haec Liberatus, quem hoc ipso anno Romae fuisse, ipsius testificatione satis intelligis. Exscriptimus ista Liberati ex recentiori Conciliorum editione, cum in veteri nonnullis omisissis verbis textus reddatur obscurus.

Antequam autem magni momenti historiam ingrediamur: memoria repetas necesse est, quae rum Constantinopoli, tum Romae contigisse diximus temporibus Hormisdæ Pontificis, cum Scythas monachos Romam venisse superius enarrauimus conquesturos de legatis Apostolicae sedis negantibus addenda esse Chalcedonensi Concilio verba illa, quibus dicebatur, vnum de Trinitate esse crucifixum in carne; quos etiam, sicut legati Apostolicae sedis, cum essent Constantinopoli, ita Hormisdæ Papa Romae reiecit, negans pariter recipiendam esse nouitatem illam verborum; quae quamuis in rectum potuissent deduci sensum, ex multis tamen causis suo loco superius recensitis, ad explodendam omnem fraudem, quae per occultos Eutyechianos clam irreperere potuisset, verbis illis haud necessariis abstinendum esse Fidelibus, idem Pontifex litteris iteratis admonuit: ita vt sicuti additamentum illud ad Trifagion appositum, Qui crucifixus es pro nobis] Catholici abhorrerent, ita dicere, vnum de Trinitate in carne passum, pariter exhorrerent. Sed quid actum? Etsi idem ad certamen campus; nouis tamen & prioribus plane contrariis pugnantibus in arenam descendentibus, fuerunt quoque arma mutanda, & certandi modus fuit incundus a priori plane diuersus, integra illa saepe permanente fide Catholica: cui vt consuleretur in omnibus, aliter tunc, nunc vero aliter fuit a ducibus captandum pugnandi consilium, modusque quaerendus. At quoniam iste fuerit, audi.

Cum contra Eutyechianos dolis fidem Catholicam inuadentes reiectam illam sententiam Nestoriani audirent, qua assereretur vnus de Trinitate esse passus in carne: perinde ac si secundum suam ipsorum assertionem duplex assereretur Christi esse persona, sicut & naturae duae, humana atque diuina; & sic dici videretur passus homo, vt negaretur Deus esse passus in carne: mox illud quasi ex necessaria consequeretur assumptione: Si non est passus vnus de Trinitate in carne, ergo nec natus idem in carne: ergo nec proprie dici posse videbatur (aiebant illi) Mariam vere & proprie esse Dei genitricem: quod Nestorius, eiusque sectatores Nestoriani professi erant. His accedebat, quod (vt diximus) e latebris fuliginosi emergentes Origenistae, inter alias quas proponerent sententias illa erat, vt negarent Christum vnum de Trinitate fuisse. Quamobrem ex asserentium prauitate reddi cepta est prohibitio illa profana, quae antea videri poterat ad cauendos Eutyechianos vtiliter introducta. In tale igitur tantumque discrimen adducta Catholica fide, cum ista Constantinopoli controuersia ageretur, vt periclitari Christiana pietas videretur, irrumpentibus ex aduerso Nestorianis atque Origenistis ex aditu illo, quem ad expugnandos Eutyechianos occasio temporis aperiri suaserat: Epiphanius Constantinopolitanus Episcopus & cum eo Iustinianus Imperator ac reliqui Orthodoxi ex aduerso pugnantibus, firmiterque resistentes, sicut assererant, pie sanctaeque dici vnum de Trinitate esse passum in carne, ita ex praescripto Catholicae fidei nefas esse dicebant negare sanctissimam Virginem Mariam vere proprieque matrem Dei a fidelibus nuncupandam.

Istis in hunc modum se habentibus: qui Nestorianae sententiae potissimi assertores essent monachi Acoemetarum, cum ab Imperatore Iustiniano, Epiphanio agente, magnopere v-

LEGATIO A IUSTINIANO IMPERAT. AD IOANNEM PAP. Liberat. diac. Bren. c. 20. tom. 2. Conc. nou. edit. LEGATIONIS MITTENDAE CAUSA. *Achimicorum *Carum

DIVERSA CERTANDI RATIO EX OCCASIONE DIVERSA.

NESTORIANI EX VICTORIA CONTRA EUTYCH. CAPTANT ARMA.

ACOEMETAR MONACHI NESTORIANI.

gerentur: auxilium ab Ecclesia Romana sperantes, à qua seirent eam fuisse reiectam sententiam, qua ab Eutylianis callidè dicebatur vnus de Trinitate passus in carne: simulac audierunt Ioannem creatum esse Romanum Pontificem, legatos ad eum misere, rogantes vt que semel esset explosa ab ipsa Ecclesia Romana sententia, nullo aduersariorum conatu recipere-
 retur, ne tantæ Ecclesiæ nota posset præuaricationis iniuri, secundum Pauli Apostoli in se-
 ipsum dictum: Si enim quæ destruxi, iterum hæc ædifico: præuaricatore me constituo.]
 Audientes autem Epiphanius & Imperator, missam ab aduersariis esse Romanam legationem, aduersus eam ad eundem Ioannem Romanum Pontificem dictos legatos Episcopos cum litteris & ipsi miserunt: directæ autem legatio est nomine Imperatoris, qui & ad eum litteras dedit. Sed quòd ante eiusmodi legationem Romam missam, idem Imperator testetur in Epistola ad Epiphanium^b, se ea de causa edictum promulgasse; hic primò ipsum reddere, operæ pretium iudicamus: recitat illud Græcè scriptum Contius, quod Latinitate^B his verbis tradidit^c:

* Galat. 2.

¶ 1. 7. C. de summa Trin.

* Cont. præf. 1. Cod. pag. 1. EDICTVM IUSTINIANI DE FIDE CATHOLICA

Cum Saluatorem & Dominum nostrum Iesum Christum verum Deum nostrum colamus per omnia: studemus etiam, quatenus datum est humanæ menti assequi, imitari eius condescensionem, seu dimissionem. Etenim cum quosdam inuenerimus morbo atque infania detentos impiorum Nestorij & Eutychetis, Dei & sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ hostium, nempe qui detrectabant sanctam gloriosam semper Virginem Mariam Theotocon siue Deiparam appellare propriè & secundum veritatem: illos festinauimus, quæ sit recta Christianorum fides, edocere. Nam hi inuitabiles cum sint, celantes errorem suum, passim circumeunt (vt didicimus) & simpliciorum animos exturbant & scandalizant, ea astruentes, quæ sunt sanctæ Catholicæ Ecclesiæ contraria. Necesse est igitur esse putauimus, tam hæreticorum vaniloquia & mendacia dissipare, quam omnibus insinuare, quomodo aut sentiat sancta Dei & Catholica & Apostolica Ecclesia, aut prædicent sanctissimi eius sacerdotes: quos & nos secuti, manifesta constituimus ea quæ fidei nostræ sunt, non quidem innouantes fidem (quod absit) sed coarguentes eorum insaniam, qui eadem cum impiis hæreticis sentiunt: quod quidem & nos in nostris Imperij primordiis pridem satagentibus fecimus manifestum.

IUSTINIANI FIDEI PROFESSIO

Credimus itaque in vnum Deum Patrem omnipotentem, & in vnum Dominum Iesum Christum Filium Dei, & in Spiritum sanctum, vnam essentiam in tribus hypostasibus, siue subsistentibus personis, adorantes vnam Deitatem, vnam potestatem, Trinitatem consubstantialem. In vltimis autem diebus confitemur Dominum nostrum Iesum Christum, vni-
 genitum Dei Filium ex Deo vero Deum verum ante sæcula & sine tempore ex Patre natum, coeternum Patri, ex quo omnia, & per quem omnia, qui descendit de cælis, incarnatus de Spiritu sancto & sancta gloriosa & semper Virgine Maria, & humanatus sine homo factus est, & passus crucem pro nobis sub Pontio Pilato, sepultus est, & resurrexit tertio die. Vnius ac eiusdem passiones ac miracula, quæ sponte pertulit in carne, cognoscentes. Non enim alium Deum Verbum & alium Christum nouimus, sed vnum & eundem, consubstantialem Patri secundum diuinitatem, consubstantialem matri secundum humanitatem. Vt enim est in diuinitate perfectus, ita idem ipse & perfectus est in humanitate. Nam eius secundum hypostasim, seu secundum personam vnitatem suscipimus & confitemur. Manfit enim Trinitas, Trinitas, & post incarnationem vnum ex Trinitate Dei Verbum: neque enim quartæ personæ adiectionem admittit sancta Trinitas.

ANATHEMATIZAT HÆRETICOS

His ita se habentibus, anathematizamus omnem hæresim, præcipuè verò Nestorium anthropolatram, & qui eadem cum ipso sentiunt & senserunt, qui diuidunt vnum Dominum nostrum Iesum Christum Filium Dei & Deum nostrum, & qui non consentunt propriè & secundum veritatem sanctam gloriosam & semper Virginem Mariam Theotocon seu Deiparam, id est, matrè Dei: Sed & qui duos Filios dicunt, vnum ex Deo Patre Deum Verbum, alterum ex sancta semper Virgine Deipara Maria, gratia, habitudine, & propinquitate, quam cum Deo Verbo habet, natum esse: Et qui negant, nec consentunt Deum Dominum nostrum Iesum Christum Filium Dei & Deum nostrum incarnatum & hominem factum & crucifixum, vnum esse ex sancta & consubstantiali Trinitate. Ipse enim solus est coadorandus & conglorificandus Patri & sancto Spiritui.

CAUSA PROMVLGANDI EDICTI.

Anathematizamus insuper & Eutychetem mente captum, & qui cum eo sentiunt aut senserunt, qui phantasiam introducunt, negantque veram natiuitatem seu generationem Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi ex sancta Virgine & Deipara, hoc est, nostram salutem:

Autem: & qui non consentunt ipsum consubstantialem Patri secundum deitatem, & consubstantialem nobis secundum humanitatem. Similiter anathematizamus Apollinarium psychophtoron, siue animicidam, & qui eum eo sentiunt vel senserunt, qui dicunt inanimem, hoc est animæ humanæ expertem esse Dominum nostrum Iesum Christum Filium Dei & Deum, nostrum; & qui confusionem aut conturbationem introducunt & inuehunt in vniuersum Dei Filij humanationem siue humanitatem; & omnes postremò qui eadem cum ipso senserunt, aut sentiunt. Dat. Idibus Martij, Constantinopoli, Iustitiano PP. A. tertium Consule. Post hæc edicto ista subiecta leguntur: Scriptum est superius edictum Ephesiis, item Cæsariensibus, item Cyzicenis, Amidenis, Trapezuntis, Hierosolymitanis, Apameis, Iustinianopolitanis, Augustanis, Tarsensibus, Ancyrans.]

Ad huiusmodi autem edictum promulgandum ante legationem Romam missam eo fuisse videtur motus impulsu Iustitiano, ne aduersariis, aduersus quos ante Romam Pontificem missus per legatos suos esset certamen, aliquis euadendi calumniam; locus relinquere-
 tur, cum ipse Imperator æque Eutychetem atq; Nestorium eorumque sectatores condemnaret, & cum eis Apollinarem: peculiariter enim tunc temporis erat, vt cum quis Nestorium damna-
 ret, ab his Eutychanis diceretur siue Apollinarista, contra verò Eutychetem condemnans, ab iisdem appellaretur Nestorianus. Sic igitur se munire voluit Imperator, hos omnes ante condemnans, vt se esse verè Orthodoxum publico significaret edicto. Sed iam ad missam Romam ad Ioannem Papam legationem venimus. Delectis igitur præcipuis Orientis Metropolitanis, Episcopis, nempe Cæsariensibus atque Ephesino ad obeundam legationem collegis, per eosdem hæc scripsit ad Ioannem Romanum Pontificem:

Imperator Iustitianus, pius, felix, inclytus, triumphator semper Augustus Ioanni sanctissimo Archiepiscopo almæ vrbis Romæ & Patriarchæ:

Reddentes honorem Apostolicæ sedi & vestræ sanctitati (quod semper nobis in voto & fuit & est) vt deceat patrem honorantes vestram beatitudinem, omnia quæ ad Ecclesiæ statum pertinent, festinatim ad notitiam deferre vestræ sanctitatis: quoniam semper nobis fuit magnum studium, vnitatem vestræ Apostolicæ sedis, & statum sanctarum Dei Ecclesiarum, custodire; qui hætenus obtinet & incommotè permanet, nulla intercedente contrarietate. Ideoque omnes sacerdotes vniuersi Orientalis tractus & subicere & vniere vestræ sanctitati properauimus. In præfenti ergo quæ commota sunt, quamuis manifesta & indubitata sint, & secundum Apostolicæ vestræ sedis doctrinam ab omnibus semper sacerdotibus firmè custodita & prædicata: necessarium duximus, vt ad notitiam vestræ sanctitatis perueniant. Nec enim patimur quicquam quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quamuis manifestum & indubitatum sit quod mouetur, vt non etiam vestræ innotescat sanctitati, quæ caput est omnium sanctarum Ecclesiarum. Per omnia enim (vt dictum est) properamus honorem & auctoritatem crescere vestræ sedis.

Manifestum igitur facimus vestræ sanctitati, quòd pauci quidam infideles & alieni sanctæ Dei Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ, contradicere Iudicè atque apostaticè ausi sunt aduersus ea quæ ab omnibus sacerdotibus secundum vestram doctrinam rectè tenentur & glorificantur & prædicantur, denegantes Dominum nostrum Iesum Christum vni-
 genitum Filium Dei Deum Dominum nostrum incarnatum de sancto Spiritu & ex sancta atque gloriosissima semper Virgine Dei genitrice Maria hominem factum atq; crucifixum, vnum esse sanctæ & consubstantialem Patri secundum diuinitatem, & consubstantialem nobis eundem ipsum secundum humanitatem, passibilem carne, eundemque ipsum impassibilem Deitate. Recusantes enim Dominum nostrum Iesum Christum vni-
 genitum Filium Dei & Dominum nostrum fateri vnum esse sanctæ & consubstantialis Trinitatis, videntur Nestorij malam sequi doctrinam, secundum gratiam dicentis vnum Filium Dei, & alium dicentis Dei Verbum & alium Christum.

Omnes verò sacerdotes sanctæ Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ & reuerendissimi Archimandrita sanctorum monasteriorum sequentes sanctitatem vestram, & custodientes statum & vnitatem Dei Ecclesiarum, quam habent ab Apostolicæ vestræ sanctitatis sede, nihil penitus immutantes de Ecclesiastico statu, qui hætenus obrinuit, atque obtinet, vno consensu consentunt & glorificant prædicantes Dominum nostrum Iesum Christum vni-
 genitum Filium & Verbum Dei & Dominum nostrum ante sæcula & sine tempore de Patre natum, in vltimis diebus descendisse de cælis, & incarnatum de Spiritu sancto, & ex

¶ 1. 8. C. de summa Trin.

EPIST. VULG. IUSTINIANI AD IOANNEM ROM. PONT.

DE NESTORIANORVM CONATV.

DE VERBE INCARNATIONE QUID SENTIENDVM.

sancta & gloriosa Virgine Maria natum & hominem factum & crucifixum, vnum esse sanctae & consubstantialis Trinitatis, & coadorandum & conglorificandum Patri & sancto Spiritui nec enim alium Deum Verbum & alium Christum cognoscimus, sed vnum atque eundem ipsam consubstantialem Patri secundum diuinitatem, & consubstantialem nobis secundum humanitatem, passibilem carne, eundem ipsum impassibilem deitate. Verum enim est in diuinitate perfectus, ita etiam ipse in humanitate perfectus est. In vna enim substantia deitatem suscipimus & confitemur, quod dicunt Graeci τὸ καὶ ὑπόστασις ἑνὴν ὁμολογούμεν, id est, eam quae secundum personam est vnitatem seu coniunctionem consistit.

S. MARIA VERB MATR DEI.

Et quoniam vnigenitus Filius & Verbum Dei ante saecula & sine tempore de Patre natus, idem ipse & in vltimis diebus descendens de caelis incarnatus est de Spiritu sancto, & ex sancta atque gloriosa semper Virgine Dei genitrice Maria homo factus Dominus noster Iesus Christus proprie & vere Deus est; ideo & sancta atque gloriosam Virginem Mariam proprie & vere Dei matrem esse dicimus; non quia Deus Verbum principium ex ipsa sumserit, sed quia in vltimis diebus descendit de caelis, & ex ipsa incarnatus & homo factus & natus est; quem confitemur & credimus (sicut dictum est) consubstantialem esse Patri secundum diuinitatem, & consubstantialem nobis eundem ipsum secundum humanitatem: eiusdem miracula & passiones, quas sponte in carne suscepit, agnoscentes.

Suscipimus autem sancta quatuor Concilia, id est, trecentorum decem & octo sanctorum Patrum qui in Nicæna vrbe congregati sunt, & centum quinquaginta sanctorum Patrum qui in hac regia vrbe conuenerunt, & sanctorum Patrum qui in Epheso primum congregati sunt, & sanctorum Patrum qui Chalcedone conuenerunt; sicut vestra Apostolica sedes docet atque praedicat. Omnes ergo sacerdotes sequentes doctrinam Apostolicae sedis vestrae ita credunt & confitentur & praedicant.

DE LEGATIS MISSIS ET LITTEARIS MAXIS.

Vnde properauimus hoc ad notitiam deferre vestrae sanctitatis per Hypatium & Demetrium beatissimos Episcopos: vt nec vestram sanctitatem lateant, quae a quibusdam paucis monachis male & Iudaice secundum Nestorij perfidiam denegata sunt. Petimus ergo vestrum paternum affectum, vt vestris ad nos destinatis litteris & ad sanctissimum Episcopum huius almae vrbe & Patriarcham fratrem vestrum (quoniam & ipse per eosdem scripsit ad sanctitatem vestram, festinans in omnibus sedem sequi Apostolicam beatitudinis vestrae) manifestum nobis faciatis, quod omnes qui praedicta recte confitentur, suscipit vestra sanctitas; & eorum qui Iudaice ausi sunt rectam denegare fidem, condemnat perfidiam. Plus enim ita & circa vos omnium amor & vestrae sedis crescit auctoritas: & quae ad vos est vnitas sanctarum Ecclesiarum, inturbata seruabitur, quando per vos didicerint omnes beatissimi Episcopi eorum quae ad vos relata sunt, sinceram vestrae sanctitatis doctrinam. Petimus autem vestram beatitudinem orare pro nobis, & Dei nobis acquirere providentiam. *Item subscriptio talis fuit.* Deus te conseruet per multos annos, sancte ac religiosissime Pater.]

MUNERA IVSTINIANI OBOLATA S. PETRO.

Litterae autem ab Epiphano Episcopo Constantinopolitano ad Ioannem Pontificem, quarum Iustinianus mentionem facit, non extant. Meminit huius legationis Anastasius, qui & de muneribus a Iustiniano missis agit his verbis: Eodem tempore vir religiosus Augustus Iustinianus summo amore Christianae religionis mitit fidem suam scriptam chirographo proprio ad sedem Apostolicam per Episcopos Hypatium & Demetrium. His diebus obtulit Christianissimus Imperator beato Petro Apostolo scyphum aureum circumdatum gemmis prasinis & albis, & alios calices argenteos duos, scyphum pensantem libras quinque, calices argenteos singulos pensantes libras sex, & alios calices argenteos duos pensantes libras quindecim; palliola vero auro texta quatuor.] haec ibi.

Detentos autem legatos fuisse vsque in sequentem annum, ex reddita a Ioanne Pontifice epistola ad Iustinianum Imperatorem data sub quarto eiusdem Iustiniani Consulatu cum collega Paulino, satis intelligi potest: reddemus ergo eandem suo loco. Quid autem hoc anni tempore actum sit, antequam dicamus, agendum de epistola eiusdem Imperatoris ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum data hoc ipso anno sub tertio Iustiniani Consulatu, septimo Kalendas Aprilis: in qua cum mentio habeatur dictae Iustiniani epistolae ad Ioannem Papam, eam ante dictam diem fuisse scriptam oportet. Quoniam vero res agitur maximi ponderis, nihil plane praetermittendum est, quod in ea scriptum reperitur. Ipsam igitur in primis Iustiniani Imperatoris ad Constantinopolitanum Episcopum post missam Romam legationem conscriptam reddamus epistolam. Quod enim aduersarij Iusti-

A Iustiniani sparsissent in vulgus; ipsum eorum assertionem verborum Concilium Chalcedonense labefactare, contemnere vero alia Concilia generalia: visum fuit ipsi per necessarium palam exponere, quo esset erga sanctas quatuor Synodos affectu, & quomodo pro ipsis iugiter laboraret. Epistola autem sic se habet:

U. C. de summa Trinitate.

Imperator Epiphano sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo regiae huius vrbe & circumuenico Patriarchae.

Cognoscere volentes tuam sanctitatem ea omnia quae ad Ecclesiasticum spectant statum: necessarium duximus hisce ad eam vt diuinis compendis, ac per ea manifesta eidem facere quae iam moueri coepa sunt; quamquam & illa eandem cognoscere sumus peruolati. Cum itaque comperissemus quosdam alienos a sancta Catholica & Apostolica Ecclesia, impiorum Nestorij & Eutychetis secutos deceptionem; diuinum antehac promulgauimus edictum (quod & tua nouit sanctitas) per quod haereticorum furores reprehendimus: ita vt nullo quouis omnino modo immutauerimus, immutemus, aut praetergressi simus eum, qui nunc vsque coadiuuante Deo seruatus est, Ecclesiasticum statum, quemadmodum & tua nouit sanctitas; sed in omnibus seruato statu vnitatis sanctissimarum Ecclesiarum cum ipso sanctissimo Papa veteris Romae, ad quem similia hisce perscripsimus. Nec enim patimur, vt quicquam eorum quae ad Ecclesiasticum spectant statum, non etiam ad eiusdem referatur beatitudinem; cum ea sit caput omnium sanctissimorum Dei sacerdotum: vel eo maxime, quod quoties in his locis haeretici pullularunt, & sententia & recto iudicio illius venerabilis sedis correcti sunt.

IVSTINIANI EPISC. AD EPIPHANIANUM.

Ideoque ex praesentibus diuinis nostris breuiculis sciet tua sanctitas, quae a nobis proposta sunt: quam & quibus studio est pessime interpretari quae a nobis statuta sunt, comprehendetur. Pauci quidam infideles, & alieni a sancta Dei Catholica & Apostolica Ecclesia contradicere Iudaice ausi sunt aduersus ea quae ab omnibus sacerdotibus recte obseruantur, probantur, & annunciantur; negantes Dominum nostrum Iesum Christum vnigenitum Filium Dei & Deum nostrum incarnatum ex Spiritu sancto & sancta gloriosa semperque Virgine & Deipara hominem factum & crucifixum, vnum esse sanctae & consubstantialis Trinitatis, coadorandum & conglorificandum Patri & sancto Spiritui, consubstantialem Patri secundum deitatem, consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, passibilem carne, eundem impassibilem deitate. Recusantes enim Dominum nostrum Iesum Christum vnigenitum Filium Dei & Deum nostrum fateri vnum esse sanctae & consubstantialis Trinitatis, manifeste deprehenduntur impij Nestorij sequi prauam doctrinam, secundum gratiam cum dicentes Filium Dei, & alium Deum Verbum, & alium Christum dicentes: quos anathemate damnamus, eorum etiam dogmata, eos etiam qui eadem cum ipsis fenserunt, vt alienos a sancta Dei Catholica & Apostolica Ecclesia.] Quod audis, lector, Iustinianum anathemate haereticos condemnare, sic intelligas (vt saepe ostensum est) eisdem iam ante in sacris Synodis a Patribus condemnatos, eadem ipsorum sententia punitos atque damnatos habendos. Pergit vero:

Et reuerendissimi sacrorum monasteriorum Archimandrite sequentes sanctorum Patrum traditionem (ea scilicet fide, vt nihil omnino antehac immutarint, aut hodie immutent ab eo, qui nunc vsque, sicut dictum fuit, obtinuit, Ecclesiastico statu) vnanimiter fatentur & cum gloria annunciant Dominum nostrum Iesum Christum vnigenitum Filium esse & sine tempore ex Patre genitum, & in nouissimis diebus descendisse ex caelis, & incarnatum ex Spiritu sancto & sancta gloriosa semper Virgine & Deipara Maria, & hominem factum & crucifixum, vnum esse sanctae & consubstantialis Trinitatis. Consubstantialem enim ipsum scimus Patri secundum deitatem, & consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, passibilem carne, eundem impassibilem deitate. Quemadmodum enim est in deitate perfectus, sic idem in humanitate perfectus: ideoque eam quae est secundum hypostasin vnionem amplectimur & confitemur: quemadmodum etiam vnigenitus Filius Verbum Dei ante saecula & sine tempore ex Patre genitus, idem quoque in nouissimis diebus descendit de caelis, & carnem assumpsit ex Spiritu sancto & sancta gloriosa Deipara Maria, & homo factus est. quem confitemur (quemadmodum dictum est) consubstantialem Patri secundum diuinitatem, consubstantialem eundem nobis secundum humanitatem: eiusdem miracula & passiones, quas vltro sustinuit carne, confitentes.

Hae igitur sunt, in quibus per diuinum nostrum edictum haereticos coarguimus: cui diuino edicto vel omnes reperti hic verissimi Episcopi & reuerendissimi Archimandrite cum tua

tua

CHRISTI . . . IOANNIS PAP. . . IUSTINIANI IMP. 7.
533 . . . 2 . . . ATHALARICI REG. 8.

qua sanctitate subscripserunt, seruantes in omnibus sancta quatuor Concilia, & quae in vnoquoque eorum constituta, Nicenum trecentorum decem & octo Patrum, & huius regiae urbis centum quinquaginta, & Ephesinum prius, & Chalcedonense, manifeste omnibus qui vna nobiscum sentiunt Fidelibus sanctae Catholicae & Apostolicae Ecclesiae traditam regulam fidei, hoc est, sanctam formulam seu Symbolum tenemus & custodimus à trecentis decem & octo Patribus expositam, & illud quod in hac regia vrbe centum quinquaginta sancti Patres apertius exposuerunt, non quod defectuosum esset prius: sed quoniam veritatis hostes partim subuere, coeperunt sancti Spiritus deitatem, partim ex sancta semper Virgine Maria Deipara veram incarnationem Dei verbi negauerant: propterea Scripturae testimoniis idem Symbolum supradicti centum quinquaginta Patres apertius exposuerunt, idque & ante omnes sanctae Synodi Ephesina prior & Chalcedonensis eandem fidem sequentes susceperunt & custodierunt, sanctam & gloriosam semper Virginem Mariam Deiparam publicauerunt, & non confiscentes eam Deiparam anathemate percelluerunt, similiter anathematizarunt eos, qui aliud Symbolum, aliamve sanctam formulam traderent praeter eam quae à trecentis decem & octo sanctis Patribus exposita esset, & explicata & corroborata à centum quinquaginta sanctis Patribus in hac regia vrbe congregatis.

Et quidem Ephesinum prius impium Nestorium & eius dogma sustulit & anathematizauit, ad haec eos qui cum eo senserunt & sentiunt, & qui consenserunt & consentiunt. Chalcedonense vero sanctum Concilium damnauit & eiecit à sanctis Dei Ecclesiis & anathematizauit impium Euclychetem, eiusque dogmata, & qui eadem cum illo senserunt & sentiunt, & qui consenserunt eidem & consentiunt, & omnes haereticos, eorumque dogmata, & qui cum illis senserunt & sentiunt, anathematizauit: pariter anathematizauit Nestorium scilicet, eiusque dogmata, & qui cum eo senserunt & sentiunt, & qui cum eo consenserunt & consentiunt. Chalcedonense vero sanctum Concilium magno Proclio ad Armenios conscriptam epistolam, quod oporteat *confiteri* Dominum nostrum Iesum Christum Filium Dei & Deum nostrum vnum sanctae Trinitatis per propriam relationem, suscepit & confirmauit.

Quae praedicta quatuor sancta Concilia, si negligimus, aut ea quae his constituta, damus licentiam damnatis ab iis haereticis eorumque dogmatibus suam pestem rursus in sanctis Dei Ecclesiis ostendere. Optandum itaque, vt quod nondum contigit fieri, hoc aliquando contingat: idque eo magis, quod supradicta quatuor sancta Concilia speciali confessione haereticos eorumque dogmata damnauerunt. Ideoque si quis ab vno supradictorum sanctorum quatuor Conciliorum dissentiat, palam est eum amplecti dogmata à sanctis illis Patribus damnata & anathematizata. Nullus itaque frustra vos turbet spe vana innixus, quasi nos contrarium à supradictis quatuor Conciliis fecerimus, aut faciamus, aut fieri à quibusdam permittamus, aut aboleri eorumdem sanctorum quatuor Conciliorum piam memoriam ex dictis Ecclesiae Diptychis sustineamus: Omnes enim qui ab iis damnati & anathematizati sunt, & damnatorum dogmata, eosque qui eadem ac ipsi senserunt, aut sentiunt, anathematizamus. Ita bene precetur nobis & nostro Imperio beatitudo tua, omnes de nostra intentione & nostro erga irreprehensibilem fidem studio docens & certiores faciens. Data VII. Kalend. Aprilis, Constantinopoli, D. N. Iustiano PP. A. III. Consule.] haecenus ad Epiphanium, publicum tamen exponendum edictum. Quod enim ea de passo vno ex Trinitate verba Hormisdæ non receperit, ne quid inferretur praedicti Chalcedonensi Concilio, quod ea professus Iustinianus diceretur ab aduersariis Chalcedonensis Concilij: ea de causa apologiam pro sua fide in dicta ad Epiphanium epistola instituisse videtur. Sed res gestas Romae, cum legati ibidem morarentur, accuratius prosequamur.

Illud vero hic in limine admonendum, seu potius ad memoriam reuocandum, quod in Hormisdæ saepe superius dictum est: nunquam eam sententiam ab ipso Hormisdæ fuisse reiectam tanquam haereticam, sed proscriptam vt nouam atque suspectam, ne sub ea Eutychnianorum fallaciae occultarentur: re tamen ipsa, si dolus abesset, qui timebatur in monachis illis valde suspitione Eutychnianae haereticis laborantibus, recipienda esset omnino. Quamobrem cum personae mutatae essent, desissentque penitus illae de quibus doli suspicio haud leuis esset: absque Hormisdæ Papae iniuria reuocari ea posse videbatur in dubium, ab utentibus praesertim Nestorianis & Origenistis ipsius Hormisdæ Papae Apostolica auctoritate. Hinc enim licentia parua est Orthodoxis Episcopis Constantinopoli agentibus vna cum Epiphanio

CHRISTI . . . IOANNIS PAP. . . IUSTINIANI IMP. 7.
533 . . . 2 . . . ATHALARICI REG. 8.

A phanio eius ciuitatis Episcopo, simulque Iustiano Imperatori, de his tractandi apud Ioannem Romanum Pontificem, missa ad eum honorificentissima legatione.

Cum autem legatio Imperatoris Romae audita esset, lectaque litterae eodem argumento conscriptae tum ab ipso Iustiano Imperatore, tum etiam ab Epiphanio Episcopo Constantinopolitano: sed & nec spreti essent legati ab Accemetis monachis Constantinopoli degentibus Romam missi, auditi & ipsi, qui Hormisdæ Papae se tueri sententiam profiterentur: diu fluctuata est apud nonnullos Ecclesiae Romanae clericos, num Iustiani Imperatoris fidei confessio recipienda esset, quam in Scythiae monachis ante visus erat explorasse (vt vidimus) Hormisdæ Papa. Prudentiores autem causae diuersitatem considerantes, vt iure tunc ab Hormisdæ, cum ageret aduersus subdolos Eutychnianos, esse reiectam eam sententiam intellexerunt, ita conuersa nunc alca, & aduersus Nestorianos mutato certamine, recte à Ioanne Papa debere recipi affirmarunt. Contra vero dubitauere plerique, num quod semel ab Ecclesia Romana negatum esset, deberet admitti.

Inter haec ambigua, dum graues hinc inde sententiae dicerentur, neque quicquam definiretur ab ipso Romano Pontifice cuncta graui lance iudicij expendente: toto anni huius temporis spatio, ab aduentu videlicet legatorum vsque ad eorumdem profectioem ab Vrbe, nihil propensiori studio est Romae ab Apostolica sede curatum, quam vt quid decernendum esset, quam accuratissime quaeretur. Tunc temporis Anatolius S. R. E. diaconus consuluit Ferrandum diaconum Carthaginensis Ecclesiae, discipulum S. Fulgentij, virum huius temporis doctrina insignem, quae ipsius esset de proposita quaestione sententia: num videlicet absque aliqua licet leui fidei Orthodoxae offensione dici posset vnus de Trinitate passus in carne. Ad quem idem Ferrandus prolixam satis atque eruditam epistolam scripsit, haud pridem editam vna cum aliis eius opusculis ab Achille Statio Lusitano; qua cum multa de Verbi incarnatione disseruisset, vbi ad quaestionem de qua est controuersia venit, hanc firmat conclusionem: Recte dici vnum de Trinitate passum, sed securius addi, passum in carne: nam haec post multa habet:

Propter istos ista dixi, qui nunc audientes vnum de Trinitate passum, dicunt, Adde secundum carnem: quasi aliter intelligi debeat, etiam si ego non addam, vel addere multum necessarium sit, quod etiam si non additur, apparet. Libenter autem exigi à me parior, quod vltro addere sum paratus. Incunctanter profert lingua, quod retinet conscientia. Vnus de Trinitate Filius Dei Iesus Christus, qui est vna persona de tribus personis, passus est secundum carnem.] ad postremum autem post alia futius disputata, haec subdit: Superest nunc in conclusione huius voluminis eisdem duabus sententiis, de quibus inter se disputantium D fratrum prolata sit altercatio, nequa remanere vel suspitionis videatur ambiguitas, dare quamdam fidei regulam, qua praecedente, simplicitas loquentium manifestetur, & audientium remoueatur scandalum. Dicitur ergo vnum de Trinitate passum, prius addat, omnipotentis Dei vnam substantiam, tres esse personas, ex quibus vna persona, id est, Filius Deus permanens, homo factus, natus, & passus sit, neque Patre neque Spiritu sancto pariter incarnato, quamuis opus nostrae redemptionis tota fuerit Trinitas operata, &c.] haec ad omnes obstruendos aditus impiae calliditati.

Scripsit vero idem Ferrandus eodem argumento aliam epistolam ad Scuerum Scholasticum Constantinopolitanum; quae licet minime integra habeatur, satis suppleri potest ex dicta ad Anatolium diaconum epistola. Sicut ergo Ferrandus monuit, ita factum à Iustiano Imperatore apparet, vt cum assereret vnum de Trinitate passum, multa praemiserit, & rursus multa subiecerit, quae omnem possent de subdola captione suspitionem auferre: vt non mirum sit, si ipsius Imperatoris confessio à Rom. Pontifice post anni vnus agitata controuersiam recepta fuerit atque probata, vt videbimus ex litteris eiusdem Pontificis ad ipsum redditis anno sequenti. Quae quidem omnia ex sententia etiam Chalcedonensis Concilij esse dicta, Facundus Episcopus Hermianensis in tractatu ad Iustinianum Imperatorem de Tribus capitulis, pluribus docet ipso libri principio: extat ipse scriptus in Vaticana Bibliotheca. Sed & Dionysius Exiguus eidem fauit sententiae; cuius rei gratia tunc in Latinum transtulit Proclii epistolam ad Armenios, cui praefationem affixit, qua docuit pie recteque dici, vnum de Trinitate passum in carne. Erat viri huius Romae hoc tempore (vt dictum est ex Cassiodoro) aestimatio summa. Sed ad legationem redeamus.

Meminit huius à Iustiano missae legationis Procopius, vbi agit de Theodato Gotho conante in odium Amalathae prodere Tusciam, cui ipse praerat, Iustiano Imperatori.

FERRANDVS CONSVETVS AB ANATOLIO ROM. DIAC.

nam

Procop. de bello Goth. lib. 1. Amalafuntha THEODATVS QVID CVM REGATIS.

nam ait: Hanc sibi mali animi imprimere promptitudinem Amalafuntha * ceperat, A eaque de causa infensior illi Theodatus erat, remque molestè ferebat: Vnde huic animo inerat, Iustiniano Tusciam prodere; cuius rei ob gratiam vbi primùm vim magnam pecuniarum & Consularem dignitatem ab eo in præmium retulisset, Byzantij mens erat de cetero commorari. Hæc Theodato animo volente, ex Byzantio ad Romanum Antistitem legati venerunt, Christianorum altercationis sedandæ causa, sententium varia, & inter se disceptantium. Sed qualesnam istorum controuersia sint, etsi minùs ignorem, haudquamquam tamen in præsentem meminerim, nimirum qui furentis esse vesaniæ ducam, Dei velle qualisnam sit peruestigare naturam: hominè namque mortalem ne humana hæc quidem ad verum posse comprehendere reor, nedum ad diuinæ naturæ peruenire cognitionem sat queat. Sed per me ista sine discrimine prætereantur, quæ sola credulitate venerantur mortales: ipse verò de Deo fateri nil aliud hoc tempore ausim, nisi quod bonus omnino & rector sit, & vniuersa in sua habeat potestate.] ista Procopius, qui impietatis arguitur ab eiusdem temporis scriptoribus: vt non mireris, si quæstiones de fide Christiana contemnit. Porro his dictis indicat perplexas satis atque prolixas eiusmodi controuersias fuisse, pugnantibus ex aduerso legatis Accometarum.

SIMONIA- CA LABES ANVALVIT.

Sed ne discédamus ab Vrbe: hoc ipso tempore, quo Ioannes Papa (vt dictum est) Pontificiam sedem obtinuit, quod multa accidissent indigna in ipsa Romana Ecclesia sede vacante, dum videlicet complures vt ad Pontificatum adipiscendum sibi aditum præpararent, Ecclesiæ bona effudissent, & inter eos fuissent alij qui corruerint aliquos ex Senatoribus dando pecunias, vt postularentur in Romanum Pontificem: id indignè ferens senatus ipse in primis, aduersus eos qui adedò turpiter aliquid accepissent, Senatus consultum promulgauit. Egit insuper & Ioannes Papa apud Athalaricum Regem, vt qui impudenter Ecclesiasticos canones proculcarent, Regis perterrerentur edicto: per Ecclesiæ enim Defensorem petiit ab ipso Athalarico Rege, vt aduersus eiusmodi simoniacos, quos non compererent sacri canones, regia ageret potestate, pœnisque sæculi eosdem comprimeret, quos nec Dei timor, neque Ecclesiastica censura corrigeret. Sic igitur idem Athalaricus hæc ad ipsum Ioannem Papam rescripsit:

Apud Cass. Var. lib. 9. epist. 15. ATHALARI CVS ADVER SVS SIMONIA COS.

Ioanni Papæ Athalaricus Rex.

Si antiquis Principibus studium fuit leges exquirere, vt subiecti populi delectabili tranquillitate fruereutur: multo præstantius est, talia decernere, quæ possint sacris regulis conuenire. Absint enim à nostro sæculo damnosa compendia. Illud tantùm possumus verum lucrum dicere, quod constat diuina iudicia non punire. Nuper siquidem ad nos Defensor Ecclesiæ Romanæ flebili allegatione peruenit, cum Apostolicæ sedi peteretur Antistes, quosdam nefaria machinatione necessitatem temporis aucupatos, ita facultates pauperum extortis promissionibus ingrauaasse, vt (quod dictu nefas est) etiam sacra vasa emptioni publicæ viderentur exposita. Hoc quantum fuit crudele committi, tantum religiosum est, adhibita pietate, rescari. Atque ideo sanctitas vestra statuisse nos præsentem definitione cognoscat, quod etiam ad vniuersos Patriarchas atque metropolitanas Ecclesias volumus pertinere, vt à tempore sanctissimi Papæ Bonifacij, cum de talibus prohibendis suffragus Patres conscripti Senatusconsultum nobilitatis suæ memores condiderunt.] quodnam autem fuerit istiusmodi Senatusconsultum, ita subiicit:

SENATVS- CONSVLTVM ADVER SVS SIMONIA COS. effertur officietur

Quicumque in Episcopatu obtinendo siue per se, siue per aliam quamcumque personam aliquid promississe declaratur, vt execrabilis contractus cunctis viribus exueretur. Si quis autem in hoc scelere deprehenditur fuisse versatus, nullam relinquimus vocè: verum etiam si aut repetendum, aut quod acceptum est, non reddendum esse crediderit, sacrilegij reus protinus habeatur, accepta restituens compulsione iudicis competentis.] hæc tunc Senatusconsultum non aduersus clericos promulgatum, sed in laicos, quibus ob postulationem alicuius in Episcopum aliquid datum vel promissum esset, sed omnia reddens irrita, nec eis aliquid voluit esse suffragium in postulando. Hæc autem Rex Athalaricus confirmans à Senatu decreta, eosdem impiè agentes coëciet, ista subdens:

CONFIRMATIO S. C.

Iustissimæ quidem leges vt bonis aperiunt, ita claudunt malis moribus actionem: propterea quicquid in illo Senatus decretum est consulto, præcipimus in eos modis omnibus custodiri, qui se quoquo modo per interpositas quascumque personas secleris contractibus miscuerunt.] his in confirmatione Senatusconsulti appositis, eidem ipse festinus occurrere studuit sacrilegio, cum videlicet quis, vt subriperet sibi Pontificatum, maiorem pecuniarum

A cuniarum summam, quàm alij solerent, populo daturum promitteret, istiusmodi promissionibus veluti auctione quadam emens sibi, conciliata populi gratia, Pontificiam sedem: quod nefandum scelus vt penitus tolleretur eo modo quo diximus, per Defensorem Ecclesiæ apud Regem agens Ioannes Papa curari petiit: cui rex annuens, ista subiunxit:

* peruenire DE PECUNIAM CONSECRATIONIBUS SOLVENDAS. * idoneos

Et quia omnia decet sub ratione moderari, nec possunt dici iusta quæ nimia sunt: cum de Apostolici consecratione Pontificis intentio fortasse præuenient, & ad Palatium nostrum producta fuerit altercatio populorum, suggerentes nobis, intra tria millia solidorum cum collectione chartarum censum accipere, à quibus tamen omnes idoneos rei ipsius consideratione remouemus: quia de Ecclesiastico munere pauperibus est potius consulendum. Alios verò Patriarchas, quando in Comitatu nostro de eorum ordinatione tractatur, in supradictis conditionibus atque personis intra duo millia solidorum iubemus expendere: in ciuitatibus autem suis tenuissimam plebi non amplius quàm quingentos solidos se distributuros esse cognoscant. Reliquos accipientes & edicti præsentis & Senatusconsulti nuper habiti pœnam constringat, & dantes canonum seueritas persequatur.] Vides non aude Regem in dantes clericos pœnam conuertere, sed in accipientes tantummodo laicos, relinquens illos canonum censura plectendos: vt sicut Senatusconsultum, ita & Regis edictum laicas tantum personas respiciat, quæ aliquid huiusmodi ex causa acceperint; prout etiam quæ dicentur, insinuant. Sed & hic obiter illud obserua, per Patriarchas intelligi Archiepiscopos: præter enim Romanum Pontificem, nullus Patriarcharum in ditione erat Athalarici Italæ Regis. Ex Gothis enim eiusmodi vocis vsus emerit, vt Archiepiscopi in Occidente Patriarchæ etiam dici cœperint. Subdit ergo:

B Vos autem, qui Patriarcharum honore reliquis præfidetis Ecclesiis, quoniam constitutio nostra ab illicita promissione liberavit; restat, vt bona imitantes exempla, sine aliquo Ecclesiarum dispendio dignos maiestate Pontifices offeratis. Iniquum est enim, vt locum apud vos habeat ambitus, quem nos laicis diuina consideratione præclusimus. Quapropter si quis Apostolicæ Præsulem Ecclesiæ, vel Patriarcharum Episcopum siue per se, siue per parentes nobis seruientium quascumque personas aliqua suffragij crediderit ambitione promouendum: & ipsum reddere accepta definimus; & quod est canonibus statutum, eum modis omnibus esse passurum. Si quis verò quæ dederit aut promiserit, eodem superstitite, timentur publicare, ab heredibus vel pro heredibus eius Ecclesia repetat, cuius suffragio Antistes deprehenditur ordinatus: nota infamiae nihilominus superstitite inurente, reliquos quoque ordines sub eadem fieri distinctione præcipimus.

* nos

POENA SVQVATVR HEREDES.

C Quod si forsitan dolose machinationis inuento, sacramentis persona intercedentibus fuerit obligata, vt saluo statu animæ commissam iniquitatem neque approbare possit, neque audeat accusare: damus licentiam quibilibet honestis personis in singulis quibusque ciuitatibus apud Iudices competentes hoc crimen deferre, & quicquid ex ea potuerit probatione recolligi, vt ad probationem insequentes animemus, tertiam partem iudicata rei ille percipiat, qui tale facinus voluerit publicare: reliqua verò ipsis ecclesiis proficiant quæ videntur extorta, aut in fabrica earum, aut in ministerio nihilominus profutura. Decet enim ad vsus bonos conuertere, quæ voluit peruersitas inimica fraudare. Quiescat igitur malignantium praua cupiditas. Quò tendunt, qui à fonte præclusi sunt? Recolatur & timeatur Simonis iusta damnatio, qui emendum credidit totius largitatis auctorem.

APERTA VIA ACCVSATORIBVS

D Orate igitur pro nobis, edicta nostra custodientes; quia diuinis noscitur conuenire mysteriis. Sed quò facilius Principis votum vniuersorū mentibus innotescat: hoc Senatui, hoc populis per Præsulem Urbis præcipimus intimari: vt generalitas agnoscat, nos illos prosequi, qui maiestati diuinæ potius viderentur aduersi. Vos quoque hoc vniuersis, quos Deo propitio regitis, Episcopis intimare: neque sit alienus à culpa, qui potuit cognoscere constituta.] hæc tunc ad Ioannem Papam rescriptum siue edictum Athalarici Regis. Ex quibus intelligis, quàm execrabilis semper fuerit in Ecclesia simoniaca culpa, aduersus quam (quòd canones non proficeret) Ariani Regis auxilium oportuerit implorasse. Sed illud cessit ignominiosius, cum recitatum edictu aduersus huiusmodi delinquentes idem Rex voluit marmoreæ inscribi tabulæ, & ante S. Petri atrium illam perspicuam cunctis apponi. Ex violentis hinc remediis, quàm grandis morbus irreperit, est facile iudicare. Ad hæc igitur nauiter implenda ipse Athalaricus ad Præsulem Urbis ista conscripsit:

* approbatione

E Saluatio V. I. Præsule Urbis Athalaricus Rex. Grata res est, cuncta profutura vulgare: vt generale fiat gaudium, quod potuit esse votiuum:

* Apud Cass. lib. 9. epist. 16.

iusti & iniusti iudicium in eos exerceri qui prope nos sunt, prætereatur; nullus iam metus erit: vilis admodum fuerit homini animæ ratio. Si quis enim barbarus proximū per ebrietatem occiderit, ac venia propterea postulata, se crimine solutum dixerit: peccata licentia longè fuerint peiora. Neque enim vlla ratione fas ebrium esse, multo minus in exercitu militi proximos ob id interficiendo. Ipsa enim per se temulentia, vel cade non consequente, pœna est digna: quanto magis si ea consequatur, multo item magis in proximum, quam alienum. Exemplum itaque facti quale sit, & quàm detestabile, ipsi conspiciatis.

PROBATVR BEVERITAS BELISARII.

Vos ergo manibus temperare, ab iniuriaque abstinere opus. Nec putatote me conniuentem, iniustum quoquo modo toleraturum; neque illum quamuis hostibus formidolosum ac terribilem, qui alioquin manibus in hostes puris non feratur, vilo modo commilitonem putaturum, cum frustra sit fortitudo, vbi iustitia defuerit.] hætenus concio Belisarij pro iustitia in exercitu seruanda. Subdit verò Procopius: Vbi Belisarius finem dicendi fecit, exercitus omnis & verba Imperatoris non contemnenda considerans, & illorum supplicia spectans, timore corripitur; iamq; ex illo frugi esse, & ex æquo inter se viuere apud talem Ducem non iniusta passurum cogitabant.]

RES GERMANORVM DEPLORANTVR.

Ita quidem seueritate in suos adhibita, strauit sibi per sobrietatem atque iustitiam viam ad vincendos inuictos hætenus hostes. Ista ego considerans, & ad præsentia tempora conuertens oculos, eadem planè deploratissima faciliè sentio, vbi Christianorum exercitus impietate atque ebrietate corruptos intueor, & damna contemplor, quæ passi sunt Germani ab infidelibus Turcis: vnico tantum illo remedio subleuandi, si eodem obsignatos fide Catholica milites, sobrios redditos Belisarius alter ducat: fore tunc quidè, vt iidem recepto & integrato pristino robore, quo didicerant quoque superare Romanos, facillimè victores quoque vincerent, atque fortissimos debellarent. Sed què non vilem reddat impietas (cum fugiat impius, etiam nemine persequente) què mve non emolliat, frangat, atque sternat ebrietas: Præsentium itaque rerum miserimus status ista obiter deplorare, & ex imo pectore deducere suspiria importunè coegit. Sed cœpam historiam prosequamur.

PROU. 18.

CLASSIS APPRESVS ET AQUAS INVENTIO.

Postquam Procopius varios casus, qui in ea navigatione contigerunt, enarravit; post tres menses, ex quo soluerant Constantinopoli, ad litus Africanum classem referat appulsam in locum qui nouem dierum itinere à Carthagine procul aberat in provincia Byzacena. E Byzantio igitur cum Byzacium feliciter peruenissent, tale quid memoria dignum factum accidisse narrat, ex quo plurimum Dei prouidentia & benignitas erga suos commendata est:

Procop. de adific. Iustin. Imp. orat. 6.

Vbi autem (inquit) fossa castrorum fodiebatur, miraculo quodam animaduersum: aquæ multum sub terra erupit, numquam prius apud Byzacium visæ, vt locum perpetuò siccum: hæc igitur tunc cunctis hominibus & animalibus suppeditauit. Procopius verò simul cum Duce lætatus, ait non ob aquæ usum atque copiam se gaudere, sed ob auspiciū victoriae facilis & paruo negotio consecuturæ cælicolas voluisse significare: quod profectò euenit.] cuius miraculi testificationis causa, Iustinianus Imperator (alibi inquit Procopius^b) statim diuini doni testimonio confirmatus, id consilij cepit, vt locus ille inuivbem trāsferretur muro firmatam, & alio apparatu in felicis vrbis cumulum descriptam.]

SVMMA BELISARII IUSTITIAE EXEMPLVM.

Quod verò die sequenti acciderit factum, ex quo Belisarij summa enituit in exercitu ducendo iustitia, accipe ex eodem Procopio, qui mox ista subiungit: Die sequente, postquam milicum quidam in agros discurreres fructus attigerūt: eos ignominia notatos conuocans Belisarius sic est allocutus: Vim afferre & alienis pasci, turpe semper ac probrosum videtur, &c.] Tale autem exemplum, quo iustissimi Ducis Belisarius specimen edidit, ea planè haud modici leuisque momenti vtilitas consecuta est, vt (quod idem auctor subdit) Afri non sicut hostes, sed sicut amicos Romanos haberent, spontaneamque illis ministrarent annonam, & ipsi vice versa pretium soluerent, fidelissimosque se illis in omnibus exhiberent: qua securitate Carthagem vsque progressi fuerint; vbi Duces Belisarij, diuinitus oblata occasione benè pugnandi, bis vicerint obuios hostes: cum interea Gilimer tyrannus necari fecit in carcere Hildericum Regem, & focios, qui cum ipso eadem ex causa captiui detinebantur.

DE TEMPORE APPRESVS SVCKASSIS.

Quonam autem mense vel die anni huius contigerit classis aduentus, & visa sit contra Carthagem: ex his quæ inferius Procopius habet, satis intelligere possumus, nempe fuisse diem decimam quintam mēsis septembris, qua natalis sancti Cypriani Carthaginensis Episcopi anniuersariæ vigiliæ agebantur: vt ex hoc magis diuina id prouidentia factum ex Sanctorum patrocinio, qui creberrimis id precibus implorant, omnibus innotesceret: quod

A quod & præcedens oraculum relatum superius significauerat. Eo namque die, quo eiusdem Sancti (vt dictum est) vigiliæ agebantur, aduenit classis: ex cuius aduentu tanta est parca fiducia Africanis, vt iidem templum illud ad Decimum positum, in quo erit sepulchrum S. Cypriani, detentum ab hostibus inuadentes, sibi, pulsis Vandalis, vindicant, summaq; tranquillitate more pristino diem festum natalis eiusdem martyris sanctissimi Cypriani, solemniter celebrant. Sed audi rursus ipsum, qui in exercitu erat, Procopium cœpam historiam prosequentem his verbis:

S. CYPRIANI TEMPLVM SIBI VINDICANT AFRICANI.

Postquam autem Iustiniani classis aduenit, dies erat secuturus, in quo festum consuetum reuertebat. Sacerdotes tunc Christiani, quamquam Ammatas ad Decimum contra nostros veniret (hic erat germanus Gilimerus tyranni, qui ducebat partem exercitus Vandalorum) in spem erecti, proinus pulsis Arianis, templum recipiunt, lustrationibus curant, superstitutionibus purgant: donaria quæ pulcherrima essent, tholo suspendunt, lychnos præparant, aurea vasa, omnemque pretiosam & sacram suppellectilem è sanctuariis reconcinnant, diligenterque in ordinem restitunt, vt cum opus, sint vsui parata. Hæc apud Decimum gesta, vt mihi relatum. Christiani igitur reliqui, quibus ex opinione res pulchre successit, templum & ipsi aduentus, lychnos accendunt; sacerdotibus, quibus ex lege cura est horum, tristo adfunt.] hæc Procopius. Sic igitur mirando quodam modo ante contigit celebrari triumphum, quàm adipisci victoriam, quæ tamen celeriter est diuina ope secuta, cum Ammatas ad dictum locum Decimum nuncupatum adueniens, ibi cum Ioanne Præfecto Prætorio, qui copiarum partem iussu Belisarij antè deducebat, manus conferens, occisus est, conuersis in fugam ceteris qui secum erant, quorum ab insequentibus eos Romanis magna strages facta est: quo ex facto rem vniuersam Romanis benè cessisse, idè Procopius tradit: cum videlicet Gilimer Rex victoriam præ manibus habens, consternatus morte germani, à cœptis desistens, aduersarius reparandi vires & cum impetu hostes inuadendi tempus præbuit & occasionem: cum & ipse diuino quidem consilio, veluti veragine quadam mentis arreptus, in fugam actus, vnà cum suis ad Bulæ campum diuertens, seclusus ab vrbe, occasionem præbuit, vt Carthaginenses portas ciuitatis Belisario aperirent.

Sed magna tunc enituit Belisarij Ducis prudentia, cum ea nocte continuit exercitum extra mœnia: ne noctu ciuitatem ingrediens, præberet militibus occasionem cuncta rapina & cæde vastandi. Curæ enim illi summa fuit, vt qui venisset Vandalos debellare, liberaret Afros captiuitate detentos. nam audi Procopium: Die sequenti (ipse est dies natalis sancti Cypriani, martyris) pedites omnes è munitionibus vnà cum Belisarij vxore adfuerunt, vnàque omnes Carthagem contendimus: quò cum vespere peruenissemus, extra vrbes sub tenoris ea nocte fuimus, quamquam nemine ingressum prohibente: Carthaginenses inna portas illico aperuerunt, lamina vbique disposuerunt, ignes nocte rota per vrbes accenderunt: V Vandali qui relicti erant, ad templa supplices cōfugerunt. At Belisarius statim rem ita disponit, vt tam ex hostibus quàm ex nostris insidias vtriusque prohiberet, ne per noctis tenebras latentes in rapinam & direptionem venirent.

BELISARIVS POSITVR CARTHAG.

Hæc insuper nocte naues, Euro spirante, ad promontorium sunt actæ: quas vbi Carthaginenses conspexere, ferreas catenas portus, quem Mandracium vocant, trahentes, facilem classi aditum fecerunt. Est autem in domo regia carcer, vbi omnes miseri supplicio destinati à tyranno concludebantur: inter quos mercatores fuere plures eius temporis, qui ad bellum Gilimerem euntem iuuare opibus rogati fuere, eaque die perituri erant; qua Ammatas apud Decimum interiit, in tantum venere discrimen. Huius igitur carceris custos vbi hæc apud Decimum gesta audiuit, tum intra promontorium classem iam vidit: intus, ingrediens, eos qui nunquam ad eam diem ex quo capti fuere; bonum nunciū audiuerunt, sed in tenebris constituti, mortem quoque expectabant, interrogat, quid ex eorum substantia concessari essent his qui eos liberarent. At illi protinus respondent: quæcumque velint. Ipse autem nihil se dixit aliud ab eis velle, quàm omnes iurare, si inde aufugerent, ei in periculo constituto, omnibus viribus sua auxilio adfuturos. Illi verò sic egerunt. Ipse autem rem omnem manifestans, fenestrasque ex ea parte, quæ mare prospiciebat, aperiens, classem nostram ostendit: nec mora, cum eisdem è carcere liberatis simul abiit.] ista Procopius.

LIBERANTVR ECAR-CERRE VIN-CITI.

Post hæc autem, vnitis Vandalorum copiis, Gilimer cum fratre Zanzone, quem ex Sardinia reuocauit, Carthagem obsidere parauit: progressus est aduersus eos obuiam cum

exercitu Belisarius, quos inuentos centum quadraginta stadiis apud Tricamacam castra A habere, ad proelium prouocauit, congressisque simul exercitibus, in ea pugna Regis frater Zanzon occiditur, tandemque Vandalorum castra sunt expugnata, Gilimerē fuga lapsō, hicque finis anni huius victoria: nam contigerunt hæc post dimidium mensis Decembris, vt idem Procopius tradit, vbi ait: Hæc igitur omnia, appulsus elassis pugna, insecutio, Carthagini recuperatio, & castrorum expugnatio tribus facta sunt mensibus, terminata ipsa post dimidium mensis Decembris.] atque hic finis præsentis anni memorabilium rerum gestarum in Africa à Romanis vindicata post annos nonagintaquinque, non ab expugnatione Carthagini, sed ex quo VVandali Africam possederunt.

Procop. de bello Vand. lib. 2.

Procop. de adific. Iustin. Imp. orat. 6. SIBI IPSIS VVANDALI MALVM IN TVLERE.

Procop. de bello Vand. lib. 2. PROCOPII ADMIRATIO.

DE NAVALI VICTORIA SVB PIO PAP. QVINTO.

Mira quidem diuina prouidentia factum fuisse, alibi Procopius b narrat, vt VVandali omnia propugnacula & loca munita Africæ, excepta Carthagine, muro cincta, ne Africanis rebellant aliquo modo animus esse posset, incensis omnibus atque munitionibus spolauerint, quibus ita inuentis, absque aliqua obsidione omnibus Belisarius esse potitus, qui mox eadem muro cingenda & munienda curauit. Profuit igitur magnopere Romanis consilium VVandalorum, vt paucis diebus vniuersa Africa VVandali priuarentur, nulla existente munitione, qua se protegere potuissent. Hæc considerans qui interfuit ipse Procopius, in hæc verba admiratus erumpit: Hic tandem philosophari licet, ac res humanas pensare: nequiequam omnino desperandum, quia in omni seculo semper meliora sperare liceat, donec ipse hominū fortuna fuerint. Et quæ dictū factūque difficilia & fieri posse minimè videntur, audentibus sæpe ad effectum adducuntur, ita vt admiratione multa sint digna, quemadmodum hic contigit. Nam si talia vnquam euenirent, non habeo dicere. Quartum enim à Genserico successorem venientem, eiusque regnū opibus multis ac militum robore florens à quinque millibus hominum aduenarum, portu, stationeque carentium, tantū breui tempore dissolui atque ruere (tantus enim equitum numerus, qui Belisarium sunt secuti, & toto hoc tempore bellum sustinuerunt) siue fortuna, siue virtuti sit ascribendum, iure quis ita euenisse mirabitur.] hæc Procopius: Sed mirantem ipsum, cunctantemque certa sententia definire, fortunæ ne tanta ista, an virtuti sint tribuenda, miramur: cum haud dubium esse possit, facta esse hæc nutu diuino, cum tot tantisque piis operibus Principem ad hæc peragenda conciliasse sibi diuinum numen, ex his quæ supra retulimus, satis superque patcat. Vidimus plandē, Diuinitate propitia, diebus quoque nostris ista miracula, quid præces, sanctificato bello ex diuinarum legum præscripto, in re bellica valeant, & quid conferat, si pugnantibus aduersus Amalechitas Israelitis, Moyses ad Deum supplices manus expandat. Quænam, rogo, vel tenuis poterat esse spes, Turcarum classem semper inuictam, & ex recenti victoria, capta insula Cypri, exultantem, insultantemque Fidelibus, potuisse à Christiana sancto foedere iuncta classe vinci, vndeque vniuersam, atque integram, per paucis tantum fuga lapsis triremibus, paucarum horarum spatio in portum deduci captiuam, reclamantibus præsertim aliquibus è summis Ducibus, haud ses omnes Christianorum vniuersi alear committendas? Cum sanctissimus ille Summus Dei Sacerdos, Ecclesiæ Catholice Princeps, totiusque Christianæ religionis Antistes, Romanus Pontifex Pius Quintus, post primum miraculum illud (ita visum sapientibus) quo ad eodē diuersas mentes in diuersa contrariis studiis agitata in vnum coniunxit, sanctoque foedere strinxit: adiecit, vt piis ad Deum precibus Ducum consilia inter se pugnantia diuino quodam impulsu mutarent, & quantumlibet longè absens, inuitos ac refragantes diu licet, vno momento alacres ad ineundum difficultimum nauale certamen impulerit, atque demum insperatam illis à Deo victoriam impetraverit.

At nōne huic simile, quod præsentī anno, quo ista describimus, præter omnem spem vidimus esse factū? vnum Transiluanie Orthodoxum Principem exiguo militum numero, si copares cum numerosissimis Turcarum copiis, tendentibus ad cælum manibus eū Summo Pontifice Catholicis omnibus, debellasse prouincias, expugnasse munitissima loca, ipsumque semper inuictū Orbis tremendum copiosissimū Turcarum exercitū crebris insultibus lacessisse, atque demum quam ignominiosissime terga vertere coëgisse? At longiori indigent ista tractatu: hæc in modō obiter occasione Procopij nimis abiecit de Dei prouidentia sententias, cum ipsa semper rebus humanis inuigilet, & Fidelium precibus sanctisque operibus sæpe concedat, quæ etiam mortalium oxistimatione excedant, secūdum illud Prouerborū: Equus paratur ad dicam belli: Dominus autem salutem tribuit.] Sed iam reliqua prosequamur.

Procop. 21.

Renun.

A Renunciata autem tanta hæc fuisse Constantinopoli de recuperata vniuersa Africana prouincia, antequam præsens annus elaberetur: argumento sunt constitutiones Justiniani Imperatoris, quarum superius meminimus, de confirmatione Digestorum datæ hoc anno sub tertio Consulatu eiusdem Imperatoris, decimo septimo Kal. Ianuarij, in quibus de recuperata cum Carthagine Africa vniuersa narratur. qua item die & Consule data legitur constitutio de iuris docendi ratione: quæ verò loco præfationis Institutionum libris præfigitur ad inuentutem legum cupidam epistola, post sex dies data reperitur, nempe vndecimo Kal. Ianuarij (licet vulgata editio habeat vndecimo Kalendas Decembris) hoc anno sub eodem suo ipsius Consulatu tertio: in quibus omnibus cum iure eluceat titulus VVandalicus & Africanus ob VVandalos hoc anno deuictos & Africam recuperatam, reliqui tamen, vt Alemannicus, Gothicus, Francicus, Alanicus, postea adiecti fuisse videntur: etenim B nullum hæcenus cum his populis fuit Iustiniano certamen.

L. 1. c. 2. ff. de con. m. Dig. 37.

LIBRI DIGESTORVM ET INSTIT.

Sic ergo ad huius anni finem constat post tot accepta à Deo beneficia edita esse volumina Institutionum ac Digestorum: quod & disertis verbis ipse Imperator profectur in fine posterioris constitutionis de confirmatione digestorum his verbis: Hæc igitur volumina (Institutionum & Digestorum dicimus) in fine nostri tertij felicissimi Consulatus suum robur obtinere sancimus, id est, ex ante 111. Kal. Ianuariarum præsentis duodecimæ Indictionis in omne æuum valitura, & cum Imperialibus constitutionibus vigorem, &c.] paulo verò post rememorans accepta hoc anno à Deo beneficia, ista habet: Quem quidem Consulatum tertium nobis dominatissimum dedit Deus, quando & sub ipso pax cum Peris confirmata est, & hoc tantum legum volumen repositum est, quod à nemine maiorum vnquam excogitatum fuit: atque ad hæc tertia pars mundi (dicimus autem totam Libyam) nostris adiuncta est scepris. Hæc omnia à summo Deo & Salvatore nostro Iesu Christo dono tertio nostro Consulatu indulta.] hæc tam grandia ab ipso Iustiniano repentiuntur sæpius inculcata.

DE BENEFICIIS HOC ANNO OBTENTIS.

*Domino

In veteri autem iure enucleando quam Tribonianus cum collegis inierit rationem, idem Imperator explicat in sua constitutione de conceptione Digestorum edita, cuius est exordium: Deo adiutore nostrum gubernante Imperium, &c.] & in superiori constitutione de confirmatione Digestorum nuper citata idem docet verbis istis: Tanta nobis reuerentia antiquitati fuit, vt neque mutari nomina veterum Iureconsultorum sustinuerimus, sed vniuersiisque illorum appellationem legibus inscripsimus: mutant quidem si quid iam habere visum est non recte, partes iuris illas nunc tollentes, has nunc addentes, &c.] & inter alia quæ erant ab Vlpiano & aliis aduersus Christianos responsa, illa esse sublata, secundo Annalium tomo diximus. quod etiam recte factum negari non possit, consultum tamen antiquitati fuisset, si codices omnes illi, ex quibus & libri Digestorum & Codex collecti sunt, non minori fuissent diligentia custoditi. Porro totum hunc laborem in libris Digestorum atque Institutionum consiciendis quatuor ferme annis absolutum fuisse, data ab eodem Imperatore prima constitutio, qua id præcipit, docet: etenim scripta habetur ipsis Kalendis Ianuarij, Lampadio & Oreste Consulibus, qui est annus Domini quingentesimus trigentesimus. At de his hæcenus.

NON PLENE ANTIQVITATI CONSVLTVM.

Ad finem insuper anni huius idem Iustinianus Imperator iustitiæ cultor exactissimus edidit sanctionem aduersus eos, qui sacris virginibus vel viduis violento raptu ignominiam irrogassent, seu crissimam illam quidem, ne eiusmodi sacrilegijs Deus tot beneficiorum conciliator in vltorem conuerteretur: probè ostendens, iisdem iustitiæ operibus, quibus adepta sunt, esse conferuanda impertita diuinitus beneficia. Sed iam de rebus gestis hoc anno satis.

L. 54. C. de Episc. & Clero.

IESV CHRISTI IOANNIS PAP. IVSTINIANI IMP. 8. ANNVS ANNVS ATHALARICI REG. 9. 534. 3.

Qui tot à Deo dona suo tertio Consulatu Iustinianus est consecutus, hoc sequenti anno Domini quingentesimo trigesimo quarto quartum auspicatus est Consulatum, natus collegam Paulinum Iuniorem, quem Romanus Senatus Athalarici Regis voluntate delegit. Extat eiusdem Regis ad Senatum epistola de eodem Consulatu Paulini, quem ex

Apud Cass. V. l. 1. 9. epist. 23.

Annal. Eccl. Tom. 7.

S 3

Decio

DE CONST. LAT. PAV. ANL.

Deciorum familia, filium verò Venantij Parricij fuisse tradit: de cuius laude plura locutus, hæc de gloria ex impertita frequentius eius filii dignitate Consulatus: Si homines (inquit) ornat semel accepisse palmarum: quid ille censendus est, qui tot meretur in filiis Consulatus? Et ideo, Patres conscripti, alumnum vestrum Paulinum laurea dignitate vestimur; vt iuuentus eius, quæ fulget meritis, trabea quoque resplendeat triumphali. Hunc honorem Deciorum familia non miratur; quia eorum plena sunt atria fascibus laureatis. Aliis rarè dignitas ista contingit; in hoc decursu generis pene nascitur Consularis, &c.] Exstat itidem ad eundem Paulinum de collato ipsi Consulatu eiusdem Regis epistola, vbi pluribus agit de nobilitate Deciorum antiquæ familiæ: his temporibus florentissimæ, qua dicit Romanam curiam esse refertam.

Apud Cassi. Var. lib. 9. epist. 22.

Aui namque vestigiis illis prioribus sibi insistendum Athalaricus Rex, consilio vsus matris Amalafunthæ, iure putauit, vt de nobilibus Romanis ciuibus benemeretur: quamdiu enim id ipse præstitit, res felicissimè progressæ sunt, secus verò vbi tyrannicè illis est vsus. Quamobrem hoc item anno, duodecima indictione, Aurelius Cassiodorus Senator ab eodem Rege auctus est amplissima dignitate Præfecturæ Prætorij, de qua ad eundem extat eiusdem Regis epistola, vbi post multa in ipsius laudem ex magistratibus bene perfundis hæc habet: Quapropter iuuante Deo, quo auctore omnia prosperant, ab indictione duodecima in Præfecturæ Prætorianæ te suggestu atque insignibus collocamus.] Verum scias, non ipsi Ianuarii Kalendis, quibus Consules, sed ante, Præfectos Prætorios donari solitos Præfectura: nam Natali die Domini, idem qui creatus erat Præfectus Prætorio, præfectorios creare consueuerat magistratus. est de his eiusdem Cassiodori attestatio, cum in erogandis officiis ista præfatur: Si hodierno die redemptionis inuenimus natale remedium, si cælesti beneficio panditur spes salutis: conuenit etiam nos, &c.] Quanta autem vir iste clarissimus enituerit pietate, præter illa quæ de eo dicta sunt, præfens magistratus ostendit: insignitus enim tanto munere Cassiodorus, ad Ioannem Romanum Pontificem, eius implorans ad Deum preces pro bono regimine, ista conscripsit:

Apud Cassi. Var. lib. 9. epist. 22.

Cassio. Var. lib. 11. epist. 17.

Cassio. Var. lib. 11. epist. 2. EPIST. CASIOD. AD ROMAN. PAP.

Supplicandum vobis est, beatissime Pater, vt latitiam, quam per vos, Deo largiente, perceperimus, custodiri nobis vestris orationibus sentiamus. Quis enim dubitet, prosperitatem nostram vestris meritis applicandam, quando honorem adipiscimur, qui à Domino diligi non meremur, & permutatione efficaci bonâ recipimus, dum talia non agamus? Ecclesiasticis siquidem ieiuniis fames est exclusa popularis; decoris lacrymis tristitia cæca discessit; & per sanctos viros acceleratum est, ne traheretur diutius quod grauabat. Et ideo salutans officiositate qua dignum est, precor vt viuacius oretis pro salute regnantium: quantum eorum vitam cælestis Princeps faciat esse longævam, Romanæ Reipublicæ hostes imminuat, tempora tranquilla concedat: deinde quod ornatum pacem necessariam nobis copiam de abundantia suæ horreis largiatur: mihi quæ filio vestro intelligentiæ sensus aperiat; vt quæ verè sunt vtilia, sequar; quæ vitanda, refugiam: vigor ille rationabilis animæ nobis consilium præstet; facies veritatis albescat, ne mentem nostram innubilet caligo corporea: sequamur quod intus est, ne foris à nobis simus: instruat quod de vera sapientia sapit; illuminet quod cælesti claritate resplendet; talem denique Iudicem excipiat publicus actus, qualem filium Catholica mittit Ecclesia: in suis nos etiam muneribus virtus sancta custodiat: quia grauioribus insidias antiqui aduersarij tunc subimus, quando eius dona suscipimus.

Nolite in me tantum reiicere ciuitatis illius curam, quæ potius vestra laude secuta est. Vos enim speculatores Christiano populo prædicitis: vos Patris nomine vniuersa diligitis. Securitas ergo plebis ad vestram respicit famam, cui diuinitus est commissa custodia. Quapropter nos decet custodire aliqua, sed non omnia. Pascitis quidem spiritualiter commissum vobis gregem: tamen nec ista potestis negligere, quæ corporis videntur substantiam continere; nam sicut homo constat ex dualitate, ita boni patris est vtraque reseruire. Primum penuriam quidem temporis, quam delicta promerentur, orationibus sanctis amouere. Si quid tamen (quod absit) acciderit, tunc bene necessitas excluditur, quando contra eam sub vbertate tractatur.

BONVS PASTOR CVM ANIMA PASCIT ET CORPVS.

PRAEFECTI PROVINCIARVM DISCIPULI SYNT PONTIFICVM.

Monere me quæ sunt gerenda sollicitè: bene agere vel correptus exopto: quia difficilius errat ouis, quæ voces desiderat audire pastoris; nec facillè efficitur vitiosus, cui admonitor insidet assiduus. Sum quidem Iudex Palatinus, sed vester non desinam esse discipulus: nam tunc ista rectè gerimus, si à vestris regulis minimè discedamus. Sed cum me à vobis

A bis desiderem & moneri consiliis, & orationibus adiuuari: iam vobis est applicandum, si in me fuerit aliter quam oprabatur inuentum. Sedes illa toto Orbe mirabilis proprios regat affectione cultores, quæ licet generalis mundo sit præstita, nobis etiam cognoscitur & localiter attributa.

Tenemus aliquid sanctorum Apostolorum proprium, si peccatis diuidentibus non reddatur alienum; quando Confessiones illas quas videre vniuersitas appetit, Roma feliciter in suis sinibus habere promeruit. Nihil ergo timemus, talibus patronis, si oratio non desistat Antistitis. Arduum quidem est multorum desiderijs satisfacere: sed nouit Diuinitas magna præstare: ipsa retundat inuidos: ipsa nobis faciat ciues cælesti aspiratione gratissimos, & supplicationibus vestris tempora tribuat, quibus superna gratia prædiceretur indulgentia.] hæcenus ad Ioannem Papam Cassiodorus Præfectus Prætorio: quibus planè, quid delecti magistratus ipso suo exordio functionis agere deberent, admonuit, & tunc dexterè cuncta administrari in præfecturis, cum se humili obsequio Præfecti subiiciunt sanctis Episcopis, quorum fultis precibus concilient sibi diuinum auxilium. Hæc quidem non ignorans sapientissimus Cassiodorus, non Romanum tantum Pontificem, sed & reliquos Italiæ Episcopos interpellat, vt orationibus atque ieiunijs agant, & plebem ita instituant, vt quæ in ea Iudex puniat, non inueniat. Extat digna quidem Christiano Præfecto ad ipsos Episcopos eo argumento scripta epistola, quæ ita se habet:

CONFES- STIONES APOSTOLO- RVM.

Corporalium patrum naturalis mos est, de filiorum prouectione gaudere: dum eorum institutionibus applicatur, quicquid laudis in chara prole conceditur. Vos autem spirituales parentes, qui auctorem rerum illuminata mente conspiciatis, pro me sanctæ Trinitati sedulo supplicate, vt splendere latè faciat in medio positum candelabrum, quatenus nec mihi interior desit visus, & de me alius pandatur aspectus. Numquid proderit, Iudicem aliis esse perspicuum, si sibi potius reddatur obscurus? Dignitatem conscientia donet, qui tribunalia conferre dignatus est: faciat inoffensum iudicem ne damnet errantem: sit nobis prosperrimè præfens, vt infausta vitia reddantur absentia: amorem suum tribuat, vt peccandi ambitum miseratus excludat.

Cassio. Var. lib. 11. epist. 3. CASIODORI PRÆF. PRÆF. EPISTOLA AD EPISCOPOS

Quapropter animæ verè parentes, affectuosa & probabili petitione vos deprecor, vt iuncto ieiunio, Domino supplicetis, qui vitam Principum nostrorum florenti regno protendat, hostes Reipublicæ defensor imminuat, donet quieti tempora, & ad laudem sui nominis copiosa, faciatque rerum omnium tranquillitatem, vt me vobis reddere dignetur amabilem. Sed quod facilius vestra quoque exaudiatur oratio: estote circa eos, quos destinamus, attentis. Quod nescimus, nobis non debet imputari. Actus eorum testimonia vestra prosequantur; vt aut laudatus gratiam, aut accusatus apud vos inuenire possit offensam: neque enim nobis imputare poterunt, si delinquant, quando non iubentur mala dare, vt perpetram cogantur accipere. Orphanis, vidualisque contra sæuos impetus debent placita præstare solatia; ita tamen, ne (quod accidit) per nimiam pietatem, dum miseris subuenire queritis, locum legibus auferatis. Nam si aliquid offendit fortè districtum, talia date cunctis monita, vt iura possitis reddere ferata.

A Antonij

Excludite, sanctissimi, inter immundos spiritus implacabiles vitiorum furores, violentiam temperate, auaritiam depellite, furta remouete, depopulatricem humani generis luxuriam à vestro populo segregate. Sic auctorem iniquitatis efficaciter vincitis, si eius persuasiones de humanis cordibus auferatis. Episcopus doceat, ne Iudex possit inuenire quod puniat. Administratio vobis innocentia data est. Nam si prædicatio vestra non desinat, necessè est vt pœnalis actio conquiescat. Et ideo dignitatem meam in omni vobis parte comendo, quatenus actus nostri Sanctorum orationibus adiuuentur, qui minus in humana potestate præsumimus. Familiariter etiam mihi suadete quod iustum est. Non solum callidus admirator, quod generaliter debeo, incoactus exoluo: rependo etiam sanctitati vestrae honorificæ salutationis officium, textumque epistolæ affectuoso sine concludo, vt in mente vestra dulciora remaneant; quia bene sibi animus posteriora commendat.] hæcenus ad Episcopos Cassiodorus, quibus quidem, quid sæculi potestates, ipsi magistratus sibi ipsis populo, quid Episcopis, atque in primis diuino cultui debeant, quid etiam Episcopi ipsis magistratibus atque populis præstare teneantur, edocet.

EPISCOPORVM OFFICIVM PRO MISERIS.

MVNERA EPISCOPORVM ERGA SVBDITOS.

Ingentem planè hoc anno famem vexasse Urbem, tum recitata nuper epistolæ, tum aliarum plures ad diuersos ab eodè date significant. Degens enim ipse Raucennæ, vbi Rex erat, cum vices suas Ambrosio Romæ delegat, de eadem penuria dum agit, sententiam ipso Cassiodoro

adiutor, vel adiunctor.

INGENTI FAME VEXATA ITALIA.

Cassiod. Var. lib. 11. epist. 3. b. Cassiod. lib. 11. epist. 27. CASSIOD. EPIST. AD DATIVM EPISC. MED.

doro dignam accipe: Procul enim sic (inquit) ut aliquo eius civitatis esuriente, fatiemur. A illorum indigentia nostra penuria est. Quid plura? leri esse non possumus, nisi & illos gaudentes communiter audiamus.] Extat etiam eiusdem eo argumento, dum eadem fames vrgeret, ad Datium Mediolanensem Episcopum hac epistola b:

Minus prodest bonum iubere, nisi hoc per viros sanctissimos velimus efficere. Auget enim beneficium voluntas recta iustorum, & quicquid sine fraude geritur, hoc verè donantis meritum applicatur. Decet enim, ut munificentissimo Principalem sacerdotalis puritas exequatur: nam cui est studium boni de proprio facere, laudabiliter potest aliena vota complere. Et ideo sanctitatem vestram petimus (cuius propositi est diuinis inseruire mandatis) ut de horreis Ticinensibus & Dertonensibus panici speciem (sicut à Principe iustum est) tertiam portionem esurienti populo ad viginti quinque modios per solidum distrabi sub vestra ordinatione faciatis; ne cuiusquam venalitate ad illos perveniat, qui se de populo videntur posse transigere. Accipiat minus habens indulgentiam Principalem. Egentibus visum est, non diuitibus subuenire. Fundit potius, qui mittit in plenum: nam illud potius reconditur, quod vasis vacuis congregatur.

Quapropter sanctitas vestra miserationis officia non putet iniuriam: quia totum vobis dignum est, ubi pietas invenitur: siquidem aliena desideria fideliter gerere, hoc est bona propria perfecisse. Ad quam rem, Deo iuvante, procurandam, illum atque curaviimus festinare: qui sanctitatis vestrae ordinationibus obsecuti, nihil ex se faciunt, sed tantummodo vobis obedire contendunt. Solidi verò quanti ex supradicta quantitate panici poterunt congregari, vestra nobis relatione declarate, ut apud Arcarium reconditi ad supra memoratam speciem reparandam, futuris referentur. Deo auxiliante, temporibus more vestris rediit, cuius adunatio per fila resoluitur, ut in novam faciem splendido potius decore texatur.] hæc Cassiodorus ad Datium sanctissimum Mediolanensem Episcopum, de quo plura inferius dicturi sumus. Extat de subleuata inopia eiusdem edictum c, quo Regis munificentia mirificè commendatur. His addidit etiam prouidus Præfectus Prætorio, ut Episcoporum arbitrio esse voluerit pretium venalium rerum, quas hospites iter agentibus distraherent: habetur enim de his ipsius promulgatum edictum d. Sic igitur tanti Præfecti Prætorij industria factum est, ut ab ingruente fame Italia seruaretur: quibus his omnibus factis superque ostensum est, quod ubi magistratus religione nituntur, cuncta feliciter cedant. Sed iam ad res Ecclesiasticas orationem conuertamus, detenti in his occasione magistratum, qui vnà cum anno sunt progressi, Paulini videlicet Consulis collegæ Iustiniani, & Cassiodori Præfecti Prætorio, digni perenni memoria viri.

taxetur Cass. lib. 12. epist. 18. COMMEN- DATA DILEGENTIA CASSIOD. d. Cassiod. lib. 11. epist. 2.

ROM. CONC. OB EMERGENTEM CASSTIO- NEM.

Cum anno superiori (ut vidimus) Iustinianus Augustus ob exortas controuersias in Ecclesia Orientali, potissimum verò Constantinopoli ob monachos Acæmetas in Nestorianismum dilabentes, duos Archiepiscopos Cæsariensem & Ephesinum legatos misisset ad Ioannem Romanum Pontificem, quem etiam conuenissent missi ab aduersa parte legati: Romæ diu multumque disceptatum est, atque ad conuincendos aduersantes Catholicæ pietati, curatum (ut diximus) fuit, ut etiam à transmarinis eruditis viris, & inter alios à Ferrando diacono Carthaginensi ea de re tractatio scriberetur: demum verò in sacro Patrum confessu, habito de his Romæ Concilio, rogata cuiusque sententia, ex veteri Catholicæ fidei præscripto, quid sentiendum dicendumque esset, fuit si miter stabilitum: sed & que ab ipso Imperatore missa erat scripta fidei professio, cognita, examinata fuit, pariterque probata. Cunctis insuper aduersariis sententiis confutatis atque reiectis, ab ipso Romano Pontifice Ioanne scripta est ad Imperatorem epistola, qua missa ab eo fidei confessio probaretur: ut ita palam facta in Oriente Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ sententia, confirmarentur Fideles, solidarentur infirmi, debilesque; roborarentur; qui autem lapsi essent, scirent se extra Ecclesiam esse, apertum verò sibi aditum patere, si quam nossent probari ab Ecclesia Catholica fidem, eam, abdicata hæresi, vellent amplecti: ceterum nulla excusatione amplius digni essent, neque causari possent, nõ teneri se Imperatoris, utpote laici hominis, sectari promulgatam de fide Catholica sanctionem; cum iam quid de his senserit, statueritque Romanus Antistes, ex patentibus ipsius litteris fieret manifestum.

Scriptis igitur Romæ ad Iustinianum Imperatorem Apostolicis litteris, ipse Ioannes Romanus Pontifex hoc anno sub dictis Consulibus octauo Kal. Aprilis illas dedit legatis operientibus ibidem opportunum nauigandi tempus: quibus quidem laudauit in primis Summus Pontifex in Catholico Imperatore egregiam pietatem, debitumque ipsius religionis

IOANNES PAP. SCRIBIT AD IUSTINIANUM IMP.

Anis cultum, quo proferebatur Apostolicam sedem, à qua Euangelicam requireret veritatem: Rogauit deum eundem Augustum, ut quos à recto fidei Catholicæ aberrare itinere sciret, omni adhibito studio reuocaret, & inter alios ipsos legatos à monachis Acæmetis Romam missos. Sed præstat ipsi sancti Pontificis inspicere litteras, quas, ut posteris omnibus perspicua semper essent, in recentiori hæc antiõ facta sui Codicis editione Iustinianus voluit exarari: sunt verò huiusmodi a:

Gloriosissimo & clementissimo filio Iustiniano Ioannes Episcopus vrbis Romæ. Inter claras sapientia ac mansuetudinis vestrae laudes, Christianissime Principum, puriore luce tamquam aliquod sidus irradiat, quod amore fidei, quod charitatis studio, edocti Ecclesiasticis disciplinis, Romanæ sedis reuerentiam conseruatis, & ei cuncta subicitis, & ad eius deducitis vnitatem: ad cuius auctorem, hoc est, Apostolorum primum, Dominum loquente, præceptum est: Pascite oues meas. Quam esse omnium verè Ecclesiarum caput, & Patrum regule & Principum statuta declarant, & pietatis vestrae reuerentissimi testantur assensus. Patet igitur in vobis impletum fore, quod Scripturæ loquuntur: Per me Reges regnant, & potentes scribunt iustitiam. Nihil est enim, quod lumine clariore præfulgeat, quam recta fides in Principe: nihil est, quod ita nequeat occasui subiacere, quam vera religio. Nam cum auctorem vitæ vel luminis vtraque recipiant, rectè & tenebras respiciunt, & nesciunt subiacere defectui.] Sed antequam progrediamur ulterius, sciro, pie lector, ad huiusmodi adeo ab Imperatore prædicatas & promulgatas Romani Pontificis super omnes Ecclesias prærogatiuas fremere leguleiorum turbam hæreticorum, secundum illud Dauidicum b: Peccator videbit, & irascetur; dentibus suis fremet, & tabescet.] haud pati valentes, adeo amplissimis notis Imperatorio stylo in perpetuum permanfuris legibus in ipso fronte Codicis veluti æneis tabulis exarato epitaphio eiusdem Romanæ Ecclesiæ maiestatem & potestatem inspiciendam proponi: quam obrem tanta lucis radiis caligantes, amicas tenebras captant filij tenebrarum, iniectoque desuper mendacij furuo pallio, negant esse Ioannis Papæ & Iustiniani Imp. has epistolas: aduersus quos ad finem huius narrationis erit fusior disputatio, ex qua cum inscitia hæreticorum fraudes & dolos, quibus erubescant, perspicua luce inspiciet: modo autem quæ sunt reliqua Ioannis Papæ epistolæ accipiet pergit enim:

Quam obrem, gloriosissime Principum, votis omnibus exorabitur diuina potentia, ut pietatem vestram in hoc ardore fidei, in hac deuotione mentis, in hoc integræ religionis studio sine defectu sui in longiora tempora conseruet: hoc enim & sanctis credimus Ecclesiis expedire. Scriptum est enim: Labijs regit Rex: & iterum d: Cor Regis in manu Dei est; & ubi voluerit, inclinabit illud. Hoc est enim quod vestrum firmat Imperium, hoc est quod regna vestra conseruat. Nam pax Ecclesiæ, religionis vnitatis, auctorem facti in sublimè proiecit gratia sibi tranquillitate custodit. Neque enim parua ci vicissitudo à potentia diuina tribuitur: per quem nullis rugis Ecclesiæ diuisa secernitur, nullis inferis maculis varietur. Scriptum est enim c, quia cum Rex iustus sederit super sedem, non aduersabitur ei quicquam malignum. Proinde serenitatis vestrae apices per Hypatium atque Deme- trium sanctissimos viros fratres & cœpiscopos meos reuerentia consueta suscepimus: quorum etiam relatione comperimus, quod fidelibus populis proposuistis edictum amore fidei, pro submouenda hæreticorum intentione, secundum Apostolicam doctrinam, fratrum & cœpiscoporum nostrorum interueniente consensu: quod quia Apostolicæ doctrinæ conuenit, nostra auctoritate confirmamus.

Liquet igitur, Imperator gloriosissime (ut lectio tenor & legatorum vestrorum relatio patefecit) vos Apostolicis eruditionibus studere: cum de religione Catholicæ fidei ea sapitis, ea scripsistis, ea protulistis, ea populis fidelibus publicastis, quæ (sicut diximus) & sedis Apostolicæ doctrina, & sanctorum Patrum vnderanda decreuit auctoritas, & nos confirmamus in omnibus. Opportunum est ergo, voce exclamare Prophetica d: Iucundetur tibi & abundet calum desuper, & effundant montes iucunditatem, & colles lætitia lætati- buntur. Hæc igitur in tabulis cordis fideliter scribere, hæc ut pupillam oculorum conuenit obseruare. Neque enim quisquam est, in quo Christi charitas feruet, qui tam recta, tam veræ confessionis vestrae fidei refragator existat: cum euidenter impietatem Nestorij, Eutychetisque & omnium hæreticorum damnantes, vnã veram Catholicam fidem Domini & Dei nostri Saluatoris Iesu Christi magisterio institutam, & Prophetis Apostolicisque prædicationibus vbique diffusam & nostræ doctrinæ consentaneam, inconculse

1. B. C. de Iun. Trin. Ep. fide Cathol.

ROMANÆ ECCLESIAE PRÆROGATIVA.

Psal. 111.

Apo. 22.

Pro. 21.

Pro. 20.

Psal. 95.

atque

Isaie 28. Hier. 44. Prout. 4.

atque inuolabiliter deuota Deo & pia mente seruetis. Soli etenim professionibus vestris A aduersantur, de quibus diuina Scriptura loquitur, dicens: Posuerunt mendacium spem suam, & mendacio operati sperauerunt. Et iterum, qui secundum Prophetam dicunt Domino: Recede a nobis: vias tuas scire nolumus. Propter quod Salomon dicit: Per semitas propriæ culturæ errauerunt, colligunt autem manibus infructuosa.

Cumli. r-nli. Græc. dicitur, ut dicitur, in somno. Psal. 28. Isaie 50. Psal. 35. Ioan. 10.

Hæc est igitur vera vestra fides, hæc certa religio: hoc beata recordationis (vt diximus) B Patres omnes, Præsulesque Romanæ Ecclesiæ, quos in omnibus sequimur, hoc sedes Apostolica prædicauit hæcenus & inconcuse custodiuit. Huius confessioni, huic fidei quisquis contradictor extiterit, alienum se ipsum a sancta communione, alienum ab Ecclesia iudicabit esse Catholica. Nos enim Cyrum cum sequacibus suis in Romana inuenimus ciuitate, qui de Acœmetensi monasterio fuit: quos Apostolicis suasionibus ad rectam fidem, & velut oues quæ perierant, errantes, ad ouile contendimus reuocare. Dominicum: vt agnoscant (secundum Prophetam) linguæ balbutientes loqui, quæ ad pacem sunt. Ad non credentes autem per nos primus Apostolorum Isaie Prophetæ verbum dicit: Ambulate in lumine ignis vestri & flammæ, quam succendistis. Sed obduratum est cor eorum (vt scriptum est) vt non intelligerent: & pastoris vocem oues, quæ meæ non erant, audire minime voluerunt. In quibus obseruantes ea quæ ab ipsorum sunt statuta Pontifice, eos minime in nostra communione recepimus, & ab omni Ecclesia Catholica esse iussimus alienos, nisi errore damnato, doctrinam nostram quanto cyus sequi, habita regulari professione, signauerint. Equum quippe est, vt qui nostris minime obedientiam accomodant statutis, ab Ecclesiis habeantur extorres.

Sed quia gremium suum nunquam redeuntibus claudit Ecclesia: obsecro clementiam vestram, vt si proprio deposito errore, & praua intentione depulsa, ad vnitatem Ecclesiæ reuertii voluerint, in vestram communionem receptis, indignationis vestræ remoueatibus aculeos, & nobis intercedentibus, benigni animi gratiam condonate. Deum autem & Saluatorem nostrum Iesum Christum exoramus, quatenus longæuis & pacificis vos dignetur custodire temporibus in hac vera religione & vnitare & veneratione Apostolicæ sedis, cuius principatum vt Christianissimæ & pij conseruatis in omnibus. Præterea, serenissime Principum, laudamus legatorum vestrorum personas Hypatij & Demetrii fratrum & coepiscoporum nostrorum, quos clementiæ vestræ gratos fore; ipsa manifestauit electio. Nam tantæ causæ pondus non nisi perfectis in Christo potuisset iniungi; tantæ verò pietatis, tantæ reuerentiæ plenos affatus, nisi per amantes minime dignaremur destinare. Gratia Domini nostri Iesu Christi, & charitas Dei Patris, & communicatio sancti Spiritus sit semper vobiscum, piissime filii. Amen. Item subscriptio: Omnipotens Deus regnū vestrum D & salutem vestram perpetua protectione custodiat, gloriosissime & clementissime filii, Imperator Auguste, Dat. Romæ octauo Kal. Aprilis, D. N. Iustiniano PP. A. & Paulino V. C. Consi. J. hæcenus Ioannis Papæ ad Iustinianum Imperatorem epistola: quæ autem continet ipsius Iustiniani Imperatoris fidei confessionem, suo loco seorsum superius, quo scripta est tempore, recitauimus.

IUSTINIANVS EX SENTENTIA EPISCOPORVM CVNCTA DECERNIT.

In hac verò Ioannis epistola potissimum, velim consideres illa ipsius verba, quibus ait: Quorum etiam legatorum, videlicet, relatione comperimus, quod fidelibus populis proposuistis edictum amore fidei pro submouenda hæreticorum intentione, secundum Apostolicam doctrinam, fratrum & coepiscoporum nostrorum interueniente consensu: quod quia Apostolicæ doctrinæ conuenit, nostra auctoritate confirmamus. attendas ex his, inquam, velim quod ait, non solum secundum Apostolicam doctrinam, sed interueniente Episcoporum consensu, illa ab ipso Imperatore esse statuta atque pariter promulgata: ne putes (quod & superius admonuimus) ipsum Iustinianum Augustum in huiusmodi promulgandis edictis aliquid sibi præter ius fasque temere usurpasse: cum in primis in his decernendis Apostolicæ doctrinæ ratio haberetur, inde verò Episcoporum Orthodoxorum, qui aderant, expecteretur iudicium, atque requireretur sententia: ad postremum autem (vt vides) num omnia pie sancteq; in omnibus consentientia essent Catholicæ veritati, ipse qui primarius Ecclesiæ Catholicæ præsideret Antistes, Romanus Pontifex confuleretur, eiusque auctoritas, quæ confirmaret omnia, peteretur: adeo vt nihil his sanctius rectiusque perfici poruerit ab Orthodoxo Imperatore, qui Catholicæ fidei patrocinium studio indefesso susceperit. Quod enim in aliis ante promulgatis de fide Catholica sanctionibus, quibus potius quid ipse de Catholica fide sentiret reddi omnibus voluit manifestum, hæc visus esset prætermisisse: ne quid

A ne quid deesset ad plenam auctoritatem, ab Episcopis (vt videri potest) admonitus, Romanum Pontificem per literas atque legatos ex more consuluit; quod tunc facere prætermiserat, cum non essent qui ex aduerso consurgerent: sed excitatis illis Nestorij defensoribus, non sibi nec Episcopis Orientis satis virium & auctoritatis esse sensit ad cõfutandos hæreticorum errores, nisi accederet Apostolicæ sedis scriptis declarata sententia, quam quaesivit & promulgauit.

Hic insuper opus est monere lectorem, reperiri in totius Conciliorum longè prolixius scriptum edictum, immo librum (ita enim eum appellat Liberatus diaconus) inscriptum ad Ioannem Romanum Pontificem: quod cum præ se ferat ipsius fidei rectæ confessionem, est tamen veluti catechismus & fidei Catholicæ exacta declaratio, ac de tribus capitulis diu postea in Ecclesia controuerfis exacta discussio; cui eiusmodi præfixa reperitur inscriptio: Edictum piissimi Imperatoris Iustiniani fidei confessionem continens, & refutationem hæresum quæ aduersantur Catholicæ Dei Ecclesiæ, Ioanni Papæ Secundo transmissum, vt patet in Vita eiusdem Papæ ex libro Pontificali.] at hæc inscriptio alicuius est recentioris auctoris res aut satis exploratas habentis: in libro enim qui esse creditur Anastasij de Romanis Pontificibus nulla penitus mentio de hoc habetur edicto, sed de priori dumtaxat per dictos legatos Romam allato. Sed & scias perperam additum, ipsum missum fuisse ad Ioannem Secundum Romanum Pontificem, quod (vt dicemus) constat tempore Viglij Papæ conscriptum. hic ille enim est liber, quem aduersus Tria capitula Theodorici Cæsariensis Episcopus ab ipso Imperatore edendum curauit, vt testatur Liberatus diaconus, qui & his vivebat temporibus, atque ob oculos ea quæ est testatus habebat: cuius pariter libri mentio est apud Viglij Papæ decretum de damnatione ipsius Theodorici Episcopi Cæsariensis. Sed hæc manifestiora sicut suis locis inferius, cum de Tribus capitulis opportuna tractatio erit. Vt autem de his hoc tempore Iustinianus ad Ioannem Pontificem scriberet, nulla penitus ratio exigebat, quod nec aliqua causa id postularet, cum nondum de Tribus capitulis altercatio aliqua oborta atque vulgata esset. Contius igitur doctissimus Iureconsultus, dum in appendice ad Iustinianicum Codicem inter alia prætermissa ipsum edictum recitat, in præposita ei à se erudita notatione minime nobis probatur, dum tempore huius Ioannis Papæ ab eodem Imperatore editum tradit: neque dum etiam plus æquo illud commendat, non considerans fuisse in Ecclesia Catholica seminarium dissensionum, quæ diutius coalescentes, schismata germinarunt vbique. etenim (vt constat ex Liberato diacono) fuit illud scriptum contra Pelagium sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconum à Theodoro Cæsariensi, cuius sicut nec causa bona præcessit, ita nec felix finis est consecutus, turbata vniuersæ Ecclesiæ pace; vt ex his quæ inferius dicenda erunt, satis perspicuum apparebit. Sed prosequamur iam cœptam de legatis remeantibus narrationem.

EDICTVM IMP. IUSTINIANI AD IOANNEM PONTIFICEM ANASTASIVM PAMFALSO INSCRITVM.

Libertus diaconus. Br. 2. 24.

Iustinianus Imperator, reuersus Roma legatis, cum fidei suæ professionem, Catholicæque fidei rectam sententiam (vt optarat) ab ipsa Apostolica sede confirmatam accepisset: ne ea vlatenus è populi animis elaberetur, sed fixius vniuscuiusque menti inhaereret, quod Apostolicæ sedi placuisset: prudenter illud excogitauit, vt eam ad Ecclesiæ cantici rhythmos accommodatam, instar psalmi, Ecclesiis traderet concinendum: id namque ab ipso factum anno sequenti, quo Imperij nonus incipit, Miscella habet, licet Cedrenus anno septimo actum tradat: sed magis illi sententiæ inhaeremus, vt non antè id tentatum fuerit, quàm idè Imperator acceperit ab Apostolica sede confirmatum fidei suæ edictum. fuisse autè eius cantici eiusmodi exordium: Vnigenitus Filius & Verbum Dei, &c.] æquè confirmant. Quod enim ipso ferme initio nascentis Ecclesiæ vidimus factitatum, vt Romanorum Pontificum litteras cum acciperent Orientales, easdem conseruatas in ecclesiis populo publicè lectarent: ex maiorum vtique disciplina atque exemplo peractum apparer, vt quam sedes Apostolica cognouisset & confirmasset fidei professionem, omnes simul occinerent.

DE CANTICO IUSTINIANI AD ECCLESIAM TRADITO.

Sed ad Ioannem Romanum Pontificem redeamus: qui non solum Iustiniani Imperatoris fidei professionem probauit, sed & aduersantes illi Acœmetas monachos damnauit: idemque, et si satis esset confirmasse scriptam ab Imperatore fidem, tamen eo argumento adhuc longiorem tractationem aggressus scribere, interpellatus inter hæc à doctissimis quibusdam Senatoribus breuiorem eo argumento scripsit epistolam, quæ est huiusmodi:

Exstat in Biblioth. sanctæ.

Ioannes

IOANNIS PAP. DE FI. DE EPIST. AD SEN. ATORES.

* vestris

Gen. 2.

1. Cor. 8.

DE VERBI INCARNATIONE CATHOLICA DOCTRINA

Ioannes Episcopus Romanus illustribus & magnificis viris Auieno, Senatori, Liberio, Seuerino, Fideli, Auito, Opilioni, Ioanni, Siluero, Clementiano, & Ampelio salutem.

Olim quidem, illustres & magnifici filij, ad hoc sententiae meae summa constiterat, ut ante iussionem vestram, postquam epistolae vel dogmatis tenorem cuncta Ecclesia, hoc est, sacerdotum, Senatus, & populi probauit assensus, sub paginali alloquio vestris etiam sensibus intimanda dirigerem. Sed consilij ordinem illa res vertit, quia & dogmati per dies singulos diuinae Scripturae subduntur, & imperfecta destinari non poterant in exemplaribus scripta transmitti. Nouimus enim, quod Domino docente praecipit est, quod pastor diligens gregem, salubria vltro non desinat ingerere: quia res quae ad salutem animae pertinet, omnibus necesse est sensibus intimari. Proinde illustres & magnifici filij, quia festinatio non perituit portitores, ut ea scribi & dirigi potuissent, in continenti tamen, si dictus diuinus fauor arripuit, tam epistolae quam dogmatis exemplaria destinabimus.

Nunc autem, ne quid de nostris sensibus relinquatur ambiguum, quid epistolae tenor habeat, quid textus dogmatis contineat, breuiter insinuare curauim. Iustinianus siquidem Imperator filius noster (ut eius epistolae tenore cognouistis) de his tribus quaestionibus orta certamina fuisse signauit: Vtrum vnus ex Trinitate Christus & Deus noster dici possit, hoc est, vna de tribus personis sanctae Trinitatis sancta persona: An Deus Christus carne pertulerit, impassibili deitate: An proprie & veraciter mater Domini Dei nostri Christi Maria semper Virgo debeat appellari. Probauimus in his Catholicam Imperatoris fidem, & ita esse, Prophetis & Apostolicis vel Patrum exemplis euidenter ostendimus. Vnum enim ex sancta Trinitate Christum esse, hoc est, vnum de tribus sanctae Trinitatis personis sanctam esse personam, siue substantiam, quam Graeci *υποστασις* dicunt, in his exemplis euidenter ostendimus. In libro Genesis per Moysen Trinitas ipsa sic dicit: Ecce Adam factus est tamquam vnus ex nobis. Et item vas electionis Paulus ad Corinthios ita euidenter expressit: Vnus Deus Pater, ex quo omnia, & nos in ipso: & vnus Dominus noster Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum. Et in Symbolo Synodi Nicenae: Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, & in vnum Dominum nostrum Iesum Christum vnigenitum.

Item sanctus Augustinus, cuius doctrinam secundum praedecessorum meorum statuta Romana sequitur & probat Ecclesia, in libro vndecimo de Civitate Dei sic dicit: Credimus & tenemus, fideliter praedicamus, quod Pater genuerit Verbum, hoc est, Sapientiam, per quam facta sunt omnia, vnus vnum, aeternus coaeternum, summus bonus equaliter bonum. Et quod Spiritus sanctus simul & Patris & Filij sit Spiritus, & ipse consubstantialis & coaeternus ambobus, atque hoc totum Trinitas sit propter proprietatem personarum, & vnus Deus propter inseparabilem vnitatem; sicut vnus omnipotens propter inseparabilem omnipotentiam: ita tamen, ut cum de singulis quaeritur, vnusquisque eorum & Deus omnipotens esse respondeatur. Eiusdem in libro secundo contra Maximinum: Et Pater Deus est, & Filius Deus est, & Spiritus sanctus Deus est, & hi simul tres vnus Deus est, nec huius Trinitatis tertia pars est vnus, nec maior pars duo quam vnus est. In libro S. Augustini quinto-decimo de Trinitate: Ratione etiam reddita intelligentibus palam est substantia veritatis, non solum Patrem Filio non esse maiorem, nec ambos simul aliquid esse maius, quam Spiritum sanctum, aut quoslibet duos in eadem Trinitate maius esse quam vnum, aut omnes simul tres maius esse quam singulos. Gregorius Nazianzenus ex sermone de Epiphania: Deum, &c.] subtextit Graecorum Patrum atque Latinorum testimonia fidelissima, quibus (quod contendit) probatur vniam personam sanctissimae Trinitatis dici Christum, eundemque natum & passum in carne, vereque ac proprie Mariam sanctissimam Virginem Dei matrem dici, & esse quod dicitur. Ad postremum vero ita concludit:

His igitur euidenter ostensum est, illustres & magnifici filij, quod scripserit Imperator, quod Romana sequatur & colat Ecclesia; atque Christum Dominum nostrum vnum esse (ut saepe diximus) sanctae Trinitatis ex duabus naturis cognoscendum, hoc est, in deitate & humanitate perfectum, non antea existente carne & postea vnita Verbo; sed ab ipso Deo Verbo initium, ut esset, accipiens, ex materno corpore caro sumpsit initium, salua proprietate vel veritate vtriusque naturae, hoc est, diuinitatis atque humanitatis, Dei Filium Dominum nostrum Iesum Christum Catholici confitemur, omni post hanc communionis confusione submota: neque enim naturas in eo aliter agnoscimus, nisi differentiam intelligentes & confidentes diuinitatis atque humanitatis. Sed nec duas personas in Christo intelli-

celli.

Atelligimus per id quod dicimus duas naturas, ut adunationis diuisionem facere videamur, & sit (quod absit) Quaternitas, & non Trinitas, sicut Nestorius sensit insanus. Nec confundimus eandem vnitatem naturas, cum vniam personam Christi confitemur, ut Eutyches impius credidit. Tomum vero Papae Leonis, omnesque epistolas, necnon & quatuor Synodos, Nicenam, Constantinopolitanam, & Ephesinam primam, & Chalcedonensem (sicut Romana haecenus suscepit & veneratur Ecclesia) sequimur, amplectimur, atque seruiamus. Hoc est enim nostrae fidei firmamentum, haec est fidei nostrae petra firmissima.

Haec autem, illustres & magnifici filij, agentes gratias sollicitudini vestrae, pauca intimare curauimus: plenius tamen directis exemplaribus, poteritis agnoscere. Accemetas, qui se monachos dicunt, qui Nestoriani euidenter apparuerunt, Romana etiam eos damnat Ecclesia. A quibus vos, propter canonem, qui cum excommunicatis Christianum nec loqui nec communicare permittit, diligentia pastoralis admonere non desino, ut eorum etiam simplicem colloquutionem vitetis, nihilque vobis cum eis existimetis esse commune. Quod ideo facio, ne reus silentij inueniar, si haec ad vestram minimè, Christianissimi filij, notitiam perutilissem. Incolumentem magnitudinem vestram Deus noster custodiat, domini filij merito illustres atque magnifici.] haecenus Ioannes Pontifex ad Senatores.

Haec quidem epistola si innotuisset Nouatoribus leguleis, puto erubuissent (si tamen in ipsis innatae homini verecundiae aliquid remansisset) negare epistolam Iustiniani ad Ioannem Pontificem, illamque ab ipso ad eum redditam, esse germanas; cum ex hac ad Senatores conscripta ambae legitime declarentur. hanc autem nactus doctissimus Cuiacius, nihil penitus moratus, ex eadem dictas Iustiniani atque Ioannis epistolas cognouit genuinas, asseruitque esse germanas, secutus sententiam disertissimi Alciati, qui haec de his habet: Sunt qui & suspectam habeant Ioannis Pontificis epistolam, quae sub titulo de summa Trinitate in Iustiniani Codice sita est, dicuntque in antiquis codicibus non inueniri: quod (ut arbitror) eò faciunt, ut illos adiuuent, qui Pontificis Romani auctoritatem deprimunt; quo nomine alios quoque auctores deprauatos ab eis deprehendi, ut Othonis Fruingensis Chronica, & Lygurini poetae carmina quaedam. Ego in antiquis plurimis eam extare scio, nec vlla suspitione conuelli posse. Quod si vnus aut alter codex non habeat, id scriptorum incuriae tribuendum, qui eam quandoque omiserint, quod non multum ad legalis scientiae materiam pertineret: non tamen ideo haeritandum est, quin genuinus germanusque Ioannis sit scriptus. Hucusque doctissimus Alciatus, cui absque vilo haeritationis scrupulo vir insignis, iuris atque consultissimus Cuiacius non tantum (ut diximus) inhaerens ad stipulatus est; verum etiam ex recitata dicta epistola eiusdem Ioannis Pontificis ad Senatores, eandem sententiam firmius roborauit, solidius confirmauit, atque penitus stabiluit, dum ait:

Merito doctissimus Alciatus non tulit eos, qui a titulo de summa Trinitate & fide Catholica conabantur abstrahere epistolam Ioannis Papae siue Archiepiscopi Romani ad Imperatorem Iustinianum, cui inserta est ab ipso Iustiniano ad eundem scripta fidei professio. Nec enim in eo titulo ponendae epistolae illius auctor alius fuit, quam Iustinianus ipse, qui Pontificis Romani, cui libenter deferit primas in Ecclesia, iudicio & approbationi tribuebat omnia. Et omnino res ita procedit. Posuit primum in eo titulo Iustinianus fidei suae professionem, quam ediderat statim ipso initio sui Imperij, quae est lex quinta: Deinde edictum de fide sua, & haereticorum condemnationem propositum omnibus populis fidelibus (ut Ioannes ait in sua epistola) Constantinopolitanis scilicet, & Ephesiis, & Caesariensis Cyzicenis, & Amidenis, & aliis plerisque, quae est lex sexta: Tum ad Epiphanius Archiepiscopum Constantinopoleos specialiter epistolam ea de re, quae est lex septima: Et octauo atque vltimo loco similem aliam, praeterquam quod Latine inter summa verborum serie & consequentia parem ad Ioannem Archiepiscopum urbis Romae, quam maluit vna confirmatione & approbatione Ioannis iniectam nobis quam solam exhibere, ut probatur hic ordo euidenter in libris Basil. in quibus vltimo loco, quod Ioannis Latine exordium est huiusmodi: Inter claras mansuetudinis vestrae laudes, ita redditur: *Εἰς τὴν λαὸν ἐξ ἐξομῆς τῆς ἀδελφότητος ἐκείνης*, &c. Et de hac epistola idem Ioannes scribens illustribus viris Auieno, Senatori, Liberio, & aliis: Iustinianus, inquit, Imperator (ut ex eius epistolae tenore cognouistis) de his tribus quaestionibus orta certamina fuisse signauit: Vtrum vnus ex Trinitate Christus & Deus noster dici possit, &c.] haec Cuiacius, in omnibus firmiter insistens Alciati vestigiis, quem praeter ceteris scire in his dignoscendis praestare scientia, atque pollere prudentia & fide.

Annal. Eccl. Tom. 7.

T

At

DE VITIAN. DIS DAM. NATIS A. COEMETIS NESTORIANIS.

Cuiacius ob. ser. lib. 1. c. 26. Alciati. noy lib. 1. c. 11. PROBAT. EPIST. IVSTINIANI ATQ. IOAN. PAPAE.

Cuiacius ob. ser. lib. 1. c. 26. ALCIATI ATQVE CUIACII EPIST. IN DEUM SEN. TENTIA.

Perfringit... qui lib. 1. c. 1. Resp. amic. de hi agit.

1.7. Cod. de Sum. Trinit.

PRIMATUS ROM. ECCL. PLURIES SUBSTATVS.

Justinian. Nouel. 9.

Justinian. Nouel. 42.

Nouel. 131. 62.

PATEFY IMPERITIA NOVATORVM

At præterierunt tanta hæc quavis meridiana luce clariora offusum caligine hæresis No- A uatorem Iureconsultum, qui in ipso superliminari operis sui responsionum amicabilium egregium ac dignum auctore affixit tum impietatis tum etiam inficitie titulum cunctis spe- B standum, dum videlicet ipso primo operis sui capite, in odium, quo vehementissime flagras- se perspicitur, Romanorum Pontificum, probare frustra nisus est, constitutionem, Inter cla- ras, partum esse suppositam, non genuinum ipsius cuius asseritur, Ioannis secundi eius no- minis Romani Pontificis. Inter claras planè sedis Apostolicæ laudes tantæ claritudinis ful- goris impatiens egrediit vespertilio, quem captantem tenebras non aliter quàm veritatis lu- ce fugandum putamus. Quid enim? Num si (vt frustra putas) ab huiusmodi splendoris ra- dio absconderis, vitare poteris alia plurima lucis spicula vndique haud minore fulgore infir- mam tuam oculorum aciem fortius ferientia? Et vt à viciniore incipiamus: Numquid non ingens splendor ignis, & de igne fulgur egrediens est sententia illa Iustiniani in constitutio- B ne ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum, qua de iisdem datis ad Ioannem Romanum Pontificem litteris meminit, cum ipsum Romanæ sedis Antistitem nominat cap- ut omnium sacerdotum, cuius sit muneris pullulantes omnes hæreses condemnare? sed eius singula verba inferius reddemus. Numquid & hanc negas esse legitimam, de qua nul- la vnquam extitit vel leuis saltem controuersia? Numquid ipsum corpus Iuris euiscerabis, vt cuncta quæ fauent Ecclesiæ Romanæ primatui, prorsus euellas? Quod si non negas (sicut nec potes) hanc esse Iustiniani ad Epiphanium editam sanctionem: habes ex ea non tantum asseram eiusdem Ecclesiæ Romanæ super omnes Ecclesias principalem auctoritatem, sed etiam ad Ioannem Romanum Pontificem datam epistolam confirmatam.

Sed audi singula verba Imperatoris: In omnibus (inquit) seruato statu vnitatis sanctissi- marum Ecclesiarum cum ipso sanctissimo Papa veteris Romæ, ad quem similia hisce per- C scripsimus. Nec enim patimur, vt quicquam eorum quæ ad Ecclesiasticum spectat statum, non etiam ad eiusdem referatur beatitudinem, cum ea sit caput omnium sanctissimorum Dei sacerdotum, vel eo maxime, quod quoties in his locis hæretici pullularunt, & sententia & recto iudicio illius venerabilis sedis coerciti sunt. Quid ad hæc data ad ipsum Constans- tinopolitanum Episcopum dicis? Quid tu aded inaniter blateras Iustinianum Imperatorem & alios superiores Augustos Patriarchæ suo Constantinopolitano vel maiorem quàm aliis omnibus, vel certè parem potentiam atque auctoritatem tribuisse? Sed quibus ista probes auctoritatibus, quæras licet diutius, minimè poteris inuenire: cum è contrà quibus contra- rium affirmetur, confluant vndique testes & testimonia.

Numquid te præterierunt qui alios iuris prudentiam docendos susceperis, quæ idem Iu- stinianus Augustus pluribus sanctionibus de Ecclesiæ Romanæ primatu, deq; summa super D omnes Romani Pontificis potestate, supremâq; auctoritate in vniuersa Catholica Ecclesia amplissimis notis testata reliquit? Accipe hic ea in vnum collecta, quæ pro temporis ratio- ne diuersis in locis Annales exhibent, atque in primis quæ item ad Ioannem Papam idem Iustinianus scribens, in ipsius exordio epistolæ habet his verbis: Vt legum originem ante- rior Roma sortita est, ita & summi Pontificatus apicem apud eam esse, nemo est qui dubitet. Vnde & nos necessarium duximus, patriam legum, fontem sacerdotij speciali nostri numi- nis lege illustrare, &c.] Sed & inuere illa quæ ad Mennam Constantinopolitanæ Ecclesiæ Patriarcham itidem de Romana Ecclesia scribit, dum agit de Agapeto Rom. Pontifice, quod Constantinopolitanæ sedis Episcopum iure deposuerit Antinum, eo quod cum Ec- clesia Romana minimè conueniret, vt pote quæ tamquam lapis Lydius, quæ sincera, quæve sint spuria dogmata probet, atq; etiam quæ Apostolica auctoritate præcellens, omnes cuius- E uis amplissimæ Ecclesiæ sacerdotes à recto fidei tramite deuiantes condemnet.

Sed & quàm disertis verbis primatum declarat eiusdem Romanæ sedis, cum secundum locum tribuere satagit Constantinopolitanæ Ecclesiæ, accipe ex eiusdem Nouella consti- tutione ad Petrum Præfectum Prætorio data, vbi post alia: Ideoque sancimus (inquit) se- cundum earum, quatuor scilicet Conciliorum regularum, definitiones, sanctissimum senioris Romæ Papam primum esse omnium sacerdotum, beatissimum autem Archiepiscopum Constantinopoleos nouæ Romæ secundum habere locum post sanctam Apostolicam se- nioris Romæ sedem, aliis autem sedibus omnibus præponatur. hæc ipse: quorum verbo- rum exordio vides non ista ipsum concedere, vt primum locum obtineat Romana Eccle- sia, sed ea iam antè sacris canonibus constituta seruari debere, noua lege sancire. Quid his singulis recitatis sententiis, rogo, firmitus dictum, dilucidius repetitum, instantius inculca- tum,

tum, euidentius apertum, atque gloriosius prædicatum inueniri potest? vt planè non oculis tantum, sed mente penitus captum eum quis dixerit, qui tot fulgentibus radiis veritatis ad- huc egeuit, ac delirauit, dum ad negandum sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ primatum fati- tis sibi sufficere putauit, si vnâ Iustiniani Imp. constitutionem in Ioannis Papæ epistola recitatam, in dubium reuocet atque neget.

Dum ergo pro foribus operis sui istiusmodi aded spectanda gloriosè proponit: tu ex pos- sitibus tanta nigredine foris obductis intellige carbonariam, & ex ordita mendaciorum tela textorem ducipium, & imperitum considera. Quid enim scisse potuit, qui ad vnus constitu- tionis dubietatem expendendam putauit vniuersam sedis Apostolicæ auctoritatem, cum si vel mediocriter tinctus Ecclesiasticis litteris fuisset, plusquam sexcentas non ignorasset de ea firmissimas Patrum extare sententias? Et ne quis putet nos ista dicentes, hyperboles lo- qui, legat digestos à nobis hætenus singulos annos, & vix eorum inueniet aliquem, in quo suprema Romanæ Ecclesiæ super omnes Ecclesias non cluceat vel dictis vel factis auctori- tas. Cum igitur de primatu Romanæ Ecclesiæ idem Imperator eadè sepius inculcarit: cum femel dixisse dicatur: Constantinopolitana Ecclesia omnium aliarum est caput] quis non intelligat, ipsum ad Orientales tantum Ecclesias habuisse respectum? prout expressè habet in Nouella centesima trigesima prima. Zenonis quoque constitutionem quis non videat ita intelligendam? nam nihil amplius idem ei contulit Imperator, nisi vt vindicatum à ty- rannide Basilisci in integrum restitueret ipsam Constantinopolitanam Ecclesiam.

At ne quis existimet, non ita facile esse obiecta diluere, sicut est veritatem alstruere: nec- cessarium existimamus, ipsius aduersarij hæc verba reddere, quibus adulterinam esse Ioan- nis constitutionem affirmare conatur post enim nonnulla in dedecus opprobriumq; Apo- stolicæ sedis furiosè iactata, hæc habet: Harum epistolarum architectus in duabus vicinis le- gibus, septima scilicet & octaua, pugnantia scripsisse arguitur, vehementerque inter se dissi- dentia. Nam cum lege septima Græcè scripta & anno Christi quingentesimo trigesimo ter- tio data, nèpe sub Iustiniano solo tertium Consule, septimo Kal. Aprilis, faciat eum scripsisse litteras (vt nunc loquimur) patentes, omnibus cognoscendas, ad Patriarcham suum Constantinopolitanum; quibus litteris prædicat se hanc suam fidei confessionem iam antè Ro- mano Papæ spectandam cognoscendamq; misisse: Tamen hac nostra lege octaua, quæ con- fessionem illam continet, facit eadem illas litteras ad Papam Romanum datas, legatosq; missos anno demum insequente, nempe quingentesimo trigesimo quarto, Paulino Consule, septimo Kal. Aprilis. Superiore, inquam, anno scribit se iam misisse legatos ad Papam Romanum: at anno vertente, duodecimo denique post mense, scribit se tum primum le- gationem & confessionem illam mittere. Quàm sunt ista, quæso, consentanea & inter se congruentia? hæc ipse, dum pluribus patens (vt putat) mendacium & imposturam exaggerat, atque perinde ac si deprehendisset cum furto furem, exclamat.

Sed risimus imperitiam hominis, simulque miseri magis sumus praua affectione imbuti animi, qui aded patentem licet, tamen nolit, siue nesciat admittere veritatem. Dicit ipse, in constitutione data ab ipso Imperatore anno superiori ad Epiphanium mentionem ha- beri sanctionis eiusdem datæ ad Ioannem: hoc concedimus. insuper epistolam Ioannis redditam ad Imperatorem esse scriptam hoc anno, æquè assentimur. Cum verò asserit, sanctionem Imp. ad Ioannem, quæ intexta habetur in dicta Ioannis ad eundem Impera- torem epistola, hoc anno trigesimo quarto post quingentesimum sub Paulini Consulatu datam: hoc negamus; cum id probare minimè valeat, & contrarium expressè pateat. Sed noscatur primum, quàm insulsum ac penitus vanum sit, quo nititur, argumentum. Num quia in Ioannis epistola data hoc anno inseritur dicta sanctio ab Imperatore ad ipsum scri- pta sine die & Consule, dici necesse est hoc itidem anno datam? minimè gentium; cum potuisset Ioannes in sua reddita ad Imperatorem epistola quoduis scriptum ante plures etiam annos datum intexere.

Sed & cum in sua constitutione data anno superiori septimo Kal. Aprilis ad Epiphanium Constantinop. Episcopum Imperator mentionem habeat eiusdem datæ à se ad Ioannem Papam sanctionis: nullum dubium est, eam non hoc anno, sed superiori scriptam esse ante dictam diem, quo tēpore etiam legatio ab eodem Imp. Roma ad Ioannem Pontificem mis- sa est. Ioannes autem Papa ad ipsum Imperatorem rescripsit anno sequenti, hoc ipso vide- licet, cum legatos Iustiniani dimisit: aded vt nulla in his sit discrepantia, sed omnia concin- nè disposita vnâ cœoordent, prout superius à nobis inuenies ea cuncta pro ratione temporis collo-

PRIMATVS ROM. ECCL. VBIQVE LV CET.

1. 14. C. de sacrosanct. Eccl. 1. 16. C. eod.

QVAV OBIE CERIT AD- VERSARIVS

CONVTA- TIO MEN- DACTORVM.

SCRIPTO- RVM ORDO RECTE DIS POSITVS.

collocata: nimirum anno superiore ex insperato emergentibus Nestorianis,opus fuisse Imperatori presentancum adhibere remedium, sancireque aduersus eosdem edictum, quo tamen nihil nouum de fide decerneret, sed (vt proficitur) quæ iam in Ecclesia stabili essent aduersus Nestorianos, cunctis obseruanda proponeret. Sed quòd sciret (vt asserit) ad comprimendos insurgentes hæreticos, more maiorum, requiri solere auctoritatem primarij in Ecclesia Catholica Antistitis: quo illum suæ parti coniungeret, rectæ fidei confessionem per honorificentissimam legationem ad ipsum Romanum Pontificem misit.

*1.7. C.de summa Trin.

De his verò omnibus à se rebus gestis in illa data paulo post ad Epiphanium constitutione cum meminit Imperator, animi sui consiliu, quo id egerit, verbis antea recitatis aperuit, quæ hic ipsi rursus necessariò ob oculos ponenda putamus; sunt autem hæc: Diuinum (inquit) antehac promulgauimus edictum (quod & tua nouit sanctitas) per quod hæreticorum furores reprehendimus: ita vt nullo quouis modo immutauerimus, immutemus, aut prætergressi simus eum, qui nunc vsque seruatus est, Ecclesiasticum statum, (quemadmodum & tua nouit sanctitas) sed in omnibus seruato statu vnitatis sanctissimarum Ecclesiarum cum ipso sanctissimo Papa vrbs Romæ, ad quem similia scripsimus. Nec enim patimur, vt quicquam eorum, quæ ad Ecclesiasticum pertinent statum, non etiam ad eiusdem referatur beatitudinem, cum ea sit caput omnium sanctissimorum Dei sacerdotum; vel eo maxime, quòd quoties in his locis hæretici pullularunt, & sententia & recto iudicio illius venerabilis sedis coerciti sunt, &c.] habes igitur his verbis expressam mentem Imperatoris, animiq; consiliu. Ex quibus æquè expresse intelligis, sanctionem Imperatoris ad Ioannem non hoc anno datam esse, sed superiori ante constitutionem ad Epiphanium scriptam, prout ipse Iustinianus in dicta constitutione data ad Epiphanium proficitur.

PERSTRINGITVR NOVATOR.

Iam, puto, planè conspicis, qualia esse soleant hæreticorum deliria, imperitiæ tenebris inuoluta, & mendaciorum nexibus obligata, dum datam sine die & Consule sanctionem Imperatoris ad Ioannem Pontificem, scriptam esse hoc anno septimo Kal. Aprilis auctor turpiter mentiatur; cum tamen totidem verbis eam fuisse scriptam anno superiori ante septimum Kal. Aprilis, ipse Iustinianus testetur in dicta sæpius constitutione ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum. Hoc & certius liquet ex eiusdem Iustiniani sanctione ad Ioannem data, recitata verò in eiusdem Imperatoris epistola ad Agapetum Romanum Pontificem: expresse enim ibi habetur data anno superiori sub eiusdem Iustiniani Consulatu tertio, vt in fine dicturi sumus. Ignosce, lector: terere in obiectionibus his tempus inuiri cogimur, quæ sua fatuitate essent potius sibilis insectandæ, quàm responsione vincendæ: his enim (vt initio operis præfati sumus) his, inquam, nos legibus obstrinximus, vt veritatem historicam ab hæreticis labefactatam in genuinum candorem vindicemus.

IUSTINIANVS CVLTOR APOST. SEDIS.

Stat ergo firma sententia, Iustinianum Imperatorem, quamdiu sapuit, quamdiu in Catholica perseverauit Ecclesia, semper cognouisse, professum, atq; veneratum esse super omnes totius Orbis Ecclesias primarum Romani Pontificis, vniuersalq; de fide Catholica causas ad eundem deferendas esse intellexisse, testatù esse, atque opere perfecisse, prout ostendunt quæ ab exordio eius Imperij dicta sunt, & quæ per annos ferme singulos dicturi sumus, aperitissimè declarabunt. Quæ verò ad œconomiam vel disciplinam Ecclesiasticam restituendam, roborandamq; ab eodem sancita esse reperiuntur, eadem ex sacrarum regularum præscripto (vt sæpè diximus atque dicturi sumus) à se fieri solita, ipse est sapius contestatus, non autem vt Imperatoria potestate existimari se posse præscribere Ecclesiæ, ipsiusq; sacerdotibus leges, à quibus (vt ex dictis eiusdem constitutionibus intellexisti) leges ipse requirat, suasq; eis subiiciat.

QVAM INSVLSE EX STYLI DIVERSITATE ARGVAT NOVATOR.

Sed non hic febre hæretica laborantis hominis deliramentorum est finis: quem enim semel eiusmodi phrenesis morbus inuaserit, non mente tantum mouet, sed & corporis sensus vsu adimit, vt faciat eum etiam festucas sibi videri colligere, quæ non extant. Ita quidem iste, qui vt ostendat non esse Iustiniani eam constitutionem intexam Ioannis epistolæ, ad postremum ex diuersitate styli argumentatione studio inani ita compingit: Primum omnium (inquit) plena hæc epistola est indecoræ assentationis, & tanto Imperatore indignæ: quam ne verisimile quidem est Patriarcham Constantinopolitanum, haud minus fortasse quam ille Occidentalis fuit, ambitiosum, æquo animo laturum fuisse. Nos (inquit) reddentes honorem Apostolicæ sedi Romanæ. Quasi verò hæc sedes vel sola esset Apostolica, vel propter excellentiam commune multarum Ecclesiarum nomen suum fecisset.] hæc ipse. Sed hic primum aduerte, non haberi in textu, Romanæ, sed simpliciter Apostolicæ sedi: addi-

A addidit ipse, Romanæ; quòd sciret de Romana loqui Imperatorem. hæc ad eius excusationem dicta velim, ne ter miser adhuc legis Cornelæ pœnis reddatur obnoxius.

Quamuis autem alia essent Ecclesiæ, quæ dicerentur Apostolicæ sedes: cum tamen abque certi nominis expresse sedes Apostolicæ nominatur, ob sui excellentiam, Romanam Ecclesiam esse intelligendam, in confesso apud omnes Catholicos est. Receptæ itaque vulgaræque in Ecclesia nomenclaturæ haud inscius Imperator, simplici nomine Apostolicæ sedis, Romanam ipsam expresse Ecclesiam, quòd cum vtitatum sit dicendi genus apud Catholicos omnes; nec quidem (vt putat iste Nouator) ab eiusdem Imperatoris stylo abhorret, immo quàm maxime congruit: nam id frequenter vsurpatum inuenies in epistolis à ipso Iustiniano ad Hormisdam Papam conscriptis, vt illud: Apostolicæ sedis communioni societur.] ac rursus: Missa legatione, sedis Apostolicæ promeruius sacerdotes.] itemq; alia, vbi ait: Vt intelligant cuncti, rectè vos Apostolicæ sedis primatum sortitos.] id ipsum etiam sæpius dictum inuenies in epistolis eiusdem Imperatoris ad Agapetum Pontificem datis, necnon aliorum Episcoporum temporis huius, vt de aliis cuiusq; sæculi dicere omitteremus, eisdem verbis in eodem sensu milies vsis.

* Extant omnes inter epist. Hormisd. Pap. tom. 1. epist. Rom. Pont.

Expressum id habes & in literis ipsius Epiphani Constantino-politani Episcopi ad eundem Hormisdam, quem calumniosè vult Nouator ægro animo tulisse ostusas laudes Romanæ Ecclesiæ ab Imperatore prolatas: ipse, inquam, Epiphanius non eo tantum nomine honorat sanctam Romanam Ecclesiam sæpius, sed & se ipsi subditum pluribus proficitur. Vt ex his magis admirens refractarij procaciam hominis, qui tribuere velit Constantino-politano Episcopo, quæ ipse nolit accipere; quòd nec posse iure, conspiceret. vt merito obstupescas, quòd liuor & conceptum aduersus sedem Apostolicam odium ferat præcipitem homines infelices. Scias præterea, non solum Apostolicæ Ecclesiæ nomine per excellentiam Romanam intelligi, sed etiam appellatione Catholica Ecclesiæ, itidem Romanam significari, vt apparet ex epistola Hormisdæ Papæ ad Iustinum Imperatorem.

* Hormisd. epist. 22.

His exufflatis festucis, ad postremum, et si cuncta citata superius de veritate illius Iustiniani constitutionis ad Ioannem datæ deessent, satis superque esse posset eiusdem Iustiniani Imp. testificatio in epistola, quam scripsit ad eiusdem Ioannis successorem Agapetum, vbi more solito, simulac creatus ipse est Pontifex, mittens ad eum fidei Catholicæ professionem, non aliam quidem, quàm ad eius prædecessorem Ioannem Pontificem iam antea missam intexuit verbis istis: Reddentes honorem Apostolicæ sedi & vestræ sanctitati; quod semper nobis & in voto fuit & est, vt decet patrem, honorantes vestram beatitudinem: omnia quæ ad Ecclesiarum statum pertinent, festinamus ad notitiam deferre vestræ sanctitatis: quoniam nobis semper magnù fuit studium, vnitatem vestræ Apostolicæ sedis, & statum sanctarum Ecclesiarum custodire, qui hætenus obtinet & incommotè permanet, nulla intercedente contrarietate.] & reliqua, à librario prætermissa, quod à se descripta meminisset in dicta Ioannis Papæ ad Iustinianum epistola, cuius est exordium: Inter claras.] subiiciens tantum ea, quæ postea idem Imperator ita adiecit in fine epistolæ: Perimus, &c.] vsque ad calcem, vbi & recitantur dies & Consul, qui desiderantur in Codice Iustiniano, his verbis: Data octauo Idus Iuniarum, Constantinop. D. N. Iustiniano perpetuo Aug. tertium Conf.] anno nimirum superiori, vt à nobis superius est demonstratum. Sed pro Iuniarum, restitue, Ianuariarum: nam Iustiniani constitutio ad Epiphanium, in qua de ea mentio habetur, data reperitur mense Martio. Exemplo autem Ioannis prædecessoris Agapetus eandem à Iustiniano ad se missam fidei professionem in suis ad eum redditis literis posuit, quarum est exordium: Gratulamur, venerabilis Imp. &c.]

* In epist. Agapeti 6.

* Agap. ep. 6.

Habes igitur abundè satis, lector, ex his vindicatas à calumniis oblatrantis Iuriconsulti tum literas Ioannis Romani Pontificis, cum Iustiniani Imperatoris constitutiones, easdemque ex hac defensione magis illustratas: ex quibus reliquas ab eodem sparsas quisquillas verras: nimis enim ab instituto longè abduceremur, si verba singula singulis susciperemus confutanda sententiis. Satis iam verò ex his tibi possunt esse comperti, quales esse soleant, qui ex legum progressi gymnasiis, statim ostentant se tamquam in scena Theologos: à qua facultate quàm procul abhorreant, vel inde valeas intelligere, quòd cum disserunt de legum scientia, quam in primis professi sunt adeò enormiter (vt vidisti) hallucinati penitus conuincuntur: quod & rursus inferius ostendemus, cum aduersus alium leguleium hæretis etiam furore percitum nobis pro defensione historice veritatis cominus certandum erit. Hanc asserunt secum inter alias pœnam hæretes, vt nobilissima quæque obtundant, hebe-

ADVERSVS IV LECONES VLFOS HABETICOS.

*Rom. I.

rent, obdurent, infatuent, atque prorsus obsecrent ingenia, quae fidei Catholicae nitore florida videri potuissent, secundum illud Apostoli: Obscuratum est insipiens cor eorum; dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt.] sed de his haec tenent.

Quod rursus ad res gestas eiusdem Ioannis Pontificis spectat, hoc item anno mense Aprilis priuauit Episcopatu, redegitque in monasterium ad poenitentiam Contumeliosum quemdam ita dictum in Gallia Episcopum, cuius Ecclesiam commendauit S. Casario Episcopo Arelatensi. Extant de his duae epistolae eiusdem Ioannis Papae ex Arelatensi archiuo depromptae, quarum prior ad vniuersos Galliarum Episcopos data sic se habet:

Dilectissimis vniuersis Episcopis per Gallias constitutis Ioannes.

IOANNIS PAP. EPIST. AD GALL. EPISCOPOS DE CONTUMELIOSO EPISCO.

Innotuit nobis a fraternitate vestra missa relatio, in qua contumeliosus multis legitur criminibus inuolutus. Et quia huiusmodi persona sacris non potest inhærere mysteriis, ab hodierno vel officio eum nostra censet remoueri auctoritas: vt in monasterio constitutus delicti veniam a Domino petere non omitat. Nihil est enim impossibile eius clementiae, qui potest cuncta relaxare quae facta sunt. Sed ne eius Ecclesia destituta videatur, in eius loco Visitatorem dari, praesenti auctoritate decernimus, quia se ita nouerit omnia exhibenda, vt nihil de ordinibus clericorum, nihil de Ecclesiastica facultate praesumat, sed ea quae ad sacrosancta mysteria pertinent exequatur. Praedictum autem Contumeliosum, vbi habeat poenitendi licentiam, petitorum dare vobis censemus, vbi errorem suum euidenter allegans sub die profiteatur ei culpam. Dominus vos incolumes custodiat, fratres charissimi. Dat. VII. Id. Apr. Fel. Paulino Iun. V. C. Conf.] Posterior autem epistola sic se habet:

h &

Ioannes presbyteris, diaconibus, & cuncto clero Ecclesiae, in qua fuit Contumeliosus Episcopus.

Peruenit ad nos a fratribus & Coepiscopis nostris missa relatio, vbi Contumeliosus de criminibus suis confessus legitur atque conuictus. Et quia huiusmodi sceleribus implicatus sacerdotij non potest ministeria iam tractare, necessaria vobis solatia credimus Visitatoris adiungere: & ideo in Ecclesia eius Visitatorem dari nostra decreuit auctoritas, vt Ecclesia suo priuata Praesule summi nequeat Pontificis solatiis indigere: cui vos in omnibus parere decreuimus ad ea tantummodo quae sacris sunt gerenda mysteriis, ita tamen vt nihil de Ecclesiastica facultate praesumat, sed clerus in eo quo nunc est ordine constitutus nullis gradibus promoueatur, donec proprium sacerdotem possit habere. Omnem vero hanc sollicitudinem Casario fratri & Coepiscopo nostro iniungimus, ad cuius curam cuncta quae necesse sunt pertinere censuimus. Dominus vos incolumes custodiat, dilectissimi filij. Dat. VII. Id. Apr. Paulino Iun. V. C. Conf.] cuius autem hic fuerit Ecclesiae Episcopus, non dicit, vt pote de re notissima agens.

Cum audis Contumeliosum ita nominatum Episcopum, ne mireris: huius namque temporis vsus id ferebat: habes enim his etiam temporibus claruisse sanctitate in Gallia iniuriosum Episcopum Turonensem, de quo multa Gregorius eius Ecclesiae successor Episcopus. Obserua in reliquis morem veterem, consuli consueuisti in damnatione Episcoporum Apostolicam sedem. Porro quem modo audis sententia damnatum, scias ipsum appellasse ad successorem Ioannis Agapetum Papam anno sequenti, vt suo loco patebit.

Iam vero res bellicas, Deo iuuante, feliciter gestas in Africa prosequamur. Qui enim nihil antiquius habuit Iustinianus Imperator, quam vt rectam fidem, euulsis haeresibus, stabiliret, cuius rei causa singulis ferme annis nouas ediderat sanctiones, nec ab eo studio ex belli potuit multiplicibus curis auerti: Deum sibi conciliauit Imperij defensorem, hostiumque debellatorem: vt plane perspicuo valde fuerit declaratum exemplo, pro Imperio contra barbaros pugnare Deum, cum Imperator pro Ecclesia aduersus haereticos bellum gerit. Quod igitur anno superiori (vt vidimus) feliciter ceptum, & feliciter gestum est in Africa bellum aduersus semper inuictos vbique Vandalos, hoc anno est felicissime absolutum, cum videlicet eorum Rex Gilimer ad Mauros profugus, obsidione fatigatus sese tandem Romanis dedit. Quomodo autem id acciderit, rem gestam Procopius fusiùs prosecutus est: quod scilicet superatus cum suis Gilimer ipse se contulit in Numidiae montem, Papuam dictum, accessu difficillimum, quem a Phara Duce obsidendum Belisarius mandauit: atque demum trium mensium consumpto spatio, finita lueme, fame vexatus, arumnisque confectus dedit ille se Pharae, & per eum Carthaginem ad Belisarium ductus est, atque susceptum feliciter confectum est bellum. haec, inquam, pluribus Procopius narrat.

GILIMER SEDATROMANIS. Procop. li. 2. de bello V. ant.

Eneruata iam fuerat in Vandalis pristina illa bellica fortitudo, qua domuerant orbem Occi-

Occidentalem: quantum enim a primæuo illo robore, necnon ab optimis moribus, quos predicatos vidimus a Saluiano Massiliensi, defecissent, operapretium est verba hic Procopij reddere, cum ait: VVandali namque omnium sunt, quos sciam, mollissimi atque delicatissimi; omnium vero miserimi Maurusij. Illis, ex quo Africam tenuerunt, mensa quotidie copiosa, tum omnium rerum quas ea fert regio continuo referta: gestabant, praeterea vestem Medicam ac sumptuosam, quam sericam vocant; in theatris quoque & hippodromis ac omnibus aliis oblectamentis, praesertim in venationibus continuo versabantur: saltatores & mimos spectabant: auditum & acroamatis & musicis & omnibus quaecumque grata animo male instituto deliniebant. Eorum item plurimi in hortis agitates aquis & arboribus amœnis, ac symposia plura, conuiuiaque facientes, Venerea denique magnopere frequentantes. Hæc de VVandalis Procopius, contraria planè omnibus his quae de istis scribit Saluianus, antequam in Africam venerint, cum tamen impietate semper perseverauerint Ariani.

VVANDALI CORRUPTI DELICIIIS. Procop. eod. lib. 2.

Sed prosequamur Belisarium Constantinopolim redeuntem, relicto in Africa Salomone Duce exercitus, qui aduersus rebellantes Mauros dimicaret. Superata igitur calumnia, quam in eum inuidi parant, & patefacto Imperatori animi sui candore, decernitur ipsi ab illo triumphus, qui ab eodem Procopio ita describitur: Belisarius interea vna cum Gili- mero ac VVandalis Byzantium profectus, omnes assecutus est honores, qui superiorum temporum Ducibus maximas adeptis victorias statui consueuerunt, quosve nemo abhinc annis sexcentis habuisse visus est, praeterquam Titus, & Traianus, & alij quicumque Imperatores in bellum eantes, barbaras gentes superauerunt. Spolia namque atque trophæa patefaciens, captiuosque praefrens, per mediam vibem triumphum egit, non quidem antiquorum modò, sed ex propria domo pedibus vsque ad Hippodromum processit, inde rursus ad locum vsque vbi sedes erat Imperatoris.

DE BELISARIO TRIUMPHANTE

Procop. de bello VVand. lib. 2.

Erant autem spolia quaecumque ad Regis capti ministerium esse consueuerunt, aurei throni, vehiculaque quibus Regis uxorem vehi mos erat, ornatu deinde vario, lapidibusque pretiosis constructa: aurea quoque pocula, & alia omnia quae mensae regiae adhibentur: argentum praeterea multarum talentorum myriadum: omnis denique regia suppellex admodum pretiosa atque admiranda, vt pote a Gensericò quondam Romae à Palatio direpta, vti supra commemoravi: in qua & Iudaeorum res multae nobiles exire, quae olim a Tito Vespasiano, cum Hierosolymas cepit, Romam cum quibusdam aliis exportatae fuerunt: Quas cum Iudaeus quidam aspiceret, ait ad quemdam sibi proximum ex notis Imperatori, has opes Byzantium inferri in palatium minime oportere, quòd alibi nusquam quam in loco vbi Salomon Iudaeorum Rex ab initio eas constituit, consistere queant: propterea Gensericus Romanorum Imperium diripuit, nunc rursus ex eadem causa Romanus exercitus VVandalorum Gentem prostrauit. Hæc ad se delata Imperator intelligens, valde timuit, ac illico omnia illa Hierosolymam ad Christianorum templa remittenda mandauit.

DE SPOLIIS AB HOSTIBUS CAPTIS.

VASA TEMPLI HIEROSOLYMANI RELATA.

Erat autem intra triumphu captiuos Gilimer ipse purpuream quamdam vestem humeros amictus vna cum omnibus consanguineis ac VVandalis, quot proceritate corporum & pulchritudine praestarent. Postquam vero Gilimer in Hippodromo constitit, ac Imperatorem in alta sede constitutum, populumque circumstantem conspexit, ac demum se ipsum in quod fatum peruenerit, considerasset: neque fleuit, neque aliter conquestus est: tantum illud Hebraeorum voluminum memorauit: Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Nec mora, ipse pariter & Belisarius iussi ab his qui Imperatoriam purpuram sustinebant, Iustinianum supplices adorauerunt. At ille, simul & Theodora coniux, Hilderici filios & nepotes omnes, vt ex Valentiniani Imperatoris sanguine venientes, necessitudine quadam sibi deuinctos, opibus satis amplis munerauerunt. Gilimeri autem loca quaedam in Galatia non admodum contemnenda ad habitandum simul cum omnibus suis propinquis dedit. Inter Patricios eum referre non licuit, quod à secta nollet Ariana discedere.] hucusque res anni huius de Belisarij triumpho & Gilimeris statu Procopius. Quos autem eidem Belisario sequenti anno vna cum Consulatu contulit Imperator honores, res singulas singulis reddentes annis suo loco dicturi sumus. Voluit Iustinianus in Augusteo à se erecto, ipsa curia, quò Senatus conuenire consuevit, in amplissimi vestibuli fornice eiusmodi de VVandalis superatis historiam musico opere elegantissime pingi, vt cuncto populo ob oculos esset tantum a Deo acceptum beneficium. testatur id quidem Procopius, vbi de eiusdem Imperatoris aedificiis agit.

DE GILIMERE REGE CAPTIVO.

Eccles. 1.

Procop. de adipe Iustiniiani Imp. lib. 1.

Tanta

Tanta potitus victoria Imperator, tam eximij haecenus nemini concessi à Deo accepti A beneficij memor, haud ingratus videri voluit; sed in his totus existens, praeter redditas priuatum in cubiculo & publicè in ecclesia ingentes gratiarum actiones, adhuc illud adiecit, vt & in Codice à se edito id ipsum posteris omnibus tot vocibus, quot syllabis, iugiter loqueretur, coque Deo gratioribus, quo maiori animi summissione diuino numini est repensum obsequium, dum perpetuae memoriae gratiarum actionem Deo debitam noua constitutione edita voluit consecrassè. Etenim vbi eadem recuperata Africa, ad optimum eius regimen addixit animum, eidemque sanctissimè moderandae Praefectum Pratorio creauit Archelaum, qui sub Belisario in eodem proelio militauerat: constitutionem cum edidit de officio Praefecti Pratorio Africae; quanta à Deo fuerit ex ea re consecutus beneficia, recensens, ostentat magis, dum & mala quae à Vandalis Africa passa esset enumerat. B sed ipsum audi:

§. I. C. de off. Pr. f. Pr. Afric. GRATIA RVM ACTIO IMP.

In nomine Domini N. Iesu Christi, Imp. Iustinianus, &c. Quas gratias, aut quas laudes Domino Deo nostro Iesu Christo exhibere debeamus, nec mens nostra potest concipere, nec lingua proferre. Multas quidem & à Deo meruimus largitates, & innumerabilia circa nos eiusdem beneficia confitemur, pro quibus nihil dignum nos egisse cognoscimus. Prae omnibus tamen hoc, quod nunc omnipotens Deus per nos pro sua laude & pro suo amore demonstrare dignatus est; excedit omnia mirabilia opera, quae in saeculo contigerunt, vt Africa per nos tam breui tempore reciperet libertatem, antea nonagintaquinque annos à Vandalis captiuata, qui animarum simul fuerant hostes & corporum: nam animas quidem diuersa tormenta atque supplicia non ferentes, rebaptizando ad suam perfidiam transferebant; corpora verò liberis natalibus clara iugo barbarico durissimo subiugabant. C Ipsas quoque Dei sacrosanctas ecclesias suis perfidiis maculabant, aliquas verò ex eis stabula fecerunt. Vidimus venerabiles viros, qui abscessis radicibus linguis, poenas suas miserabiliter loquebantur. Alij verò post diuersa tormenta per diuersas dispersi prouincias vitam in exilio peregerunt.

EXAGGERATIO ACCEPTI DIVINITVS BENEFICII.

Quo ergo sermone aut quibus operibus dignas Deo gratias agere valeamus, qui per me vltimum seruum suum Ecclesiae suae iniurias vindicare dignatus est, & tantarum prouinciarum populos à iugo seruitutis eripuit? quod beneficium Dei antecessores nostri non meruerunt, quibus non solum Africam liberare non licuit, sed & ipsam Romam viderunt ab eisdem Vandalis captam, & omnia Imperialia ornamenta in Africam exinde translata. Nunc verò Deus per suam misericordiam non solum Africam & omnes eius prouincias nobis tradidit, sed & ipsa Imperialia ornamenta, quae, capta Roma, fuerant ablata, nobis restituit. Ergo post tanta beneficia, quae nobis Diuinitas contulit, hoc de Domini Dei nostri misericordia postulamus, vt prouincias, quas nobis restituere dignatus est, firmas & illas custodiat, & faciat nos secundum voluntatem suam ac placitum gubernare: vt vniuersa Africa sentiat omnipotentis Dei misericordiam; & cognoscant eius habitatores, à quam dirissima captiuitate & iugo barbarico liberati, in quanta libertate sub felicissimo nostro Imperio degere meruerunt.] Sed antequam ulterius progrediamur, attende, quae subdit de imploratione diuini auxilij precibus Mariae Virginis; quam solitus inuocare cum esset, cuius opitulatione tanta à Deo Iustinianus consequi meruerit beneficia, intelligas: precibus namque sanctissimae Dei genitricis Mariae id factum cognosces ex iis quae idem mox subiicit, cum ad reliqua impetranda rursus per eiusdem preces diuinum implorans auxilium, mox ista subiungit: Hoc etiam deprecantes exoramus sanctae & gloriose semper Virginis & Dei genitricis Mariae precibus, vt quicquid minus est Reipublicae nostrae, per nos vltimos seruos suos restituat in suo nomine Deus, & dignos nos faciat seruitium eius adimplere. E

DE PRAEFECTO PRAEFECTURAE AFRICAE DANDO

Deo itaque auxiliante, pro felicitate Reipublicae nostrae per hanc diuinam legem sancimus, vt omnis Africa, quam nobis Deus praestitit, per ipsius misericordiam optimum suscipiat ordinem, & propriam habeat Praefecturam: vt sicut Oriens atque Illyricum, ita & Africa Praetoriana maxima potestate specialiter à nostra clementia decoretur: cuius sedem iubemus esse Carthaginem, & in praefatione publicarum chartarum Praefecturis aliis eius nomen adiungi. quam nunc tuam excellentiam gubernare decernimus. Et ab ea, auxiliante Deo, septem prouinciae cum suis Iudicibus disponantur. Carthago & Byzacium & Tripolis Rectores habeant Consulares: reliquae verò, id est, Numidia, Mauritaniae duo, & Sardinia à Praefectibus cum Dei auxilio gubernentur, &c.] subdit enim de reliquis Iudicibus

A cibus iisdem praeficiendis; & quae emolumenta persolui debeant tum ipsis, tum aliis ministris, Notitiam, qua declaratur, adiungit.

Ista quidem sanciens Imperator, posteros omnes docuit Principes, digno quod retineretur exemplo: post populos Dei beneficio debellatos, tum verbis, tum factis gratias summas diuino numini esse reddendas: verbis quidem ea animi summissione depromptis, vt cuncta ipsi Deo optimo maximo ferantur accepta, ne illud blasphemum proferant, vt impiè cum impijs dicant: Manus nostra excelsa, & non Deus fecit haec omnia.] Factis verò gratias agant, vt intelligentes ea se lege tanta esse consecutos à Deo, vt deuicto populo non tyrannice praesint, sed prosint: se vt pastores gerant, pascentes, & non depascentes populum sibi à Deo creditum. Hac quidem conditione praefici populis à Deo Reges, David Rex verbis illis docens, occinuit: De post foetantes accepit eum, pascere Iacob seruum suum & B Israël hereditatè suam: Et pauit eos in innocentia cordis sui, & in intellectu manuum suarum deduxit eos.] quod tunc fiet, cum videlicet sanctis legibus eorumdem prospiciunt securitati atque quieti: dum leges iuste sanctaeque praescribunt magistratibus atque militibus subiectas sibi prouincias moderantibus & defendentibus, optime scientes; primum hos legibus coercendos, ne populus ab his pati cogatur, quae vix ab hostibus perpeti consuevit, vbi magistratibus atque militibus liberè relaxantur habenae.

Deut. 32.

Psal. 77.

Sic igitur post primam sancitam legem, idem Imperator, quae militibus in Africa militantibus, eorumque Ducibus per singulas prouincias disponendis debeantur, alia ad Belisarium Ducem exercitus data constitutione sancit hoc eodem anno, sub quarto suo Consulatu, Idibus Aprilis; cuius hinc tantum satis erit exordium recitare: se habent enim ista veluti acceptorum à Deo beneficiorum aenae incisae tabulae, quas voluit cunctis patentes perpetuò permanere, quae ita exordiuntur: In nomine Domini nostri Iesu Christi ad omnia consilia omnesque actus semper progredimur: Per ipsum enim iura Imperij suscepimus: per ipsum pacem cum Persis in aeternum confirmauimus: per ipsum acerbissimos hostes & fortissimos tyrannos deiecimus: per ipsum multas difficultates superauimus: per ipsum Africam defendere, & sub nostrum Imperium redigere nobis concessum est: per ipsum quoque vt nostro moderamine gubernetur & firmè custodiatur, confidimus. Vnde per eius gratiam etiam ciuilium administrationum Iudices & officia singulis Africanis prouinciis constituimus, attribuentes quidem emolumentum, quod vnusquisque percipere debeat. Ad eius igitur prouidentiam etiamnum animum nostrum referentes, & armatas militias & Duces militum ordinare disponimus. Sancimus itaque] & reliqua vsque ad finem, quae breuitatis causa praetermittimus: ea tu ipse, si cupis, consulere poteris. Voluit autem ipse Imperator has recens editas à se constitutiones hoc anno inferri in Codicem suum, quem antea editum vidimus; vt sic idem ex nouis promulgatis postea sanctionibus, quibus interdum nonnulla iura sancita emendabantur & alia addebantur, aueretur: ipsum enim hoc anno, suo Consulatu quarto, Imperator decimo sexto Kal. Decemb. edidit iterum (vt diximus) auctum & emendatum, recenti de his, quae haec significaret, apposita sanctione.

§. I. C. de off. Pr. f. Pr. Afric.

RECOLIT GRATO ANIMO AC CERTA A DEO BENEFICIA IMP.

Multa praeterea disposuit de his quae spectarent ad res Africanas Ecclesiasticas moderandas, quorum meminit in sanctione anno sequenti sub Consulatu Belisarii edita, quam suo loco recitaturi sumus. Erat planè miseranda facies Ecclesiae Africanae, utpote quae speciem quamdam praeserebat agri inculti, quem vepres, spinæ, & vriticæ vndique repleuissent, in quibus & inmanium bestiarum latibula essent. ad annorum enim ferme centum spatium ab Arianis truculentis barbaris possessa, quanam potuerunt in ea remanere pristini decoris & pulchritudinis? Ad eam autem excolendam, & in pristinam culturam (quantum fas esset) restituendam impigro studio, sequenti anno omnium Orthodoxorum qui reperiri potuerunt in Africa Episcoporum Concilium celebratum est: agemus de eo suo loco.

§. I. de omni dict. Cod.

Novel. 36.

Iustinianus insuper, vt quam recepisset nobilissimam summo labore Romano Imperio à maioribus partam prouinciam ad pristinum statum politicum reuocaret, pro viribus laborauit, sanctionem illam edens, qua voluit vt quisque sua reciperet, quae perdidisset, cuius hoc tantum fragmentum reliquum est: Omne infinitum, &c. Vt Afri, quae Vandalorum temporibus vel ipsis, vel propriis parentibus, vel auis vtriusque sexus, vel ex transuersis cognatis vsque ad tertium gradum erepta sunt, intra quinque annorum spatia vindicent, nisi legitimis excludantur praescriptionibus. Vt ad comprobandum genus ambae partes probationes proferant. Vt omnes Afri Romanis legibus subditi sint.] haec sunt quae de rebus Africa-

Novel. 35. DE REBUS AFRICANIS ALIA CONSTITUTIO.

Africanis Iustinianus sancitis legibus statuiffe reperitur. Sed quæ idem Imperator siue ad pietatem, siue ad decorem, vel munimentum spectantia in Africa ædificia erigenda curauit, Procopius diligenter profecutus est diffusè satis.

DE ECCLESIA CAR- THAGINE AB IMP. BRECTIS.

In primis autem grati animi signum illud rependit, cum ob gratiarum actionem, veluti triumphales quosdã fornices ei, cuius fultus præsidio & intercessione ad Deum vicerat, ipsi Dei genitrici semperque Virgini Mariæ Carthagine nobiles ædificauit ecclesias. Quodammodo enim visi sunt mutuis officiis atque etiam beneficiis certasse Dei genitrici atque Iustinianus: cum enim hic aduersus improbos Nestorianos eius defendisset summum omnium titulum dignitatis, quo verè Dei mater appellaretur, ab ipsa datum est ei, vt Imperio potiretur: & cum ipse complures eidem erexisset ecclesias, potissimum verò Hierosolymis nobilem basilicam; ab ea repensum est, vt quàm facillimè vniuersam Africam subiugaret: qui rursus ob accepta à Deo tam ingentia munera, pluribus ipsam basilicis honorauit, quas Carthagine extruendas curauit. Ita quidem reddendis beneficiis cum mutuo simul certent Deus & homo: semper tamen vincit Deus: sed vnã illam tantum cõsequi potest homo victoriam, si gratias agens, se fateatur diuinis beneficiis superatum: quod quidem Iustinianum fecisse vidimus.

Procop. de adific. Iustin. lib. 6.

Agens itaque idem qui suprã Procopius de ædificiis ab Imperatore Carthagine erectis, vbi locutus est de structuris antiquis à Vandalis per vniuersam Africam demolitis, hæc addit: Solùm Carthagine pauca quædam in antiqua specie manserunt, & ipsa quoque diuturnitate temporis iam collapsa. & paulo post: Primum Carthagine murum collapsum reparauit totum. fossa, quæ antè non fuit, egesta. Posuit quoque sacra templa Dei genitrici; & in palatio cui indigenarum sanctæ Primæ. non (vt puto) quoddam nomine diceretur aliqua nota Carthaginensis martyr (nulla enim apud maiores de ea mentio est) sed quæ primaria inter alias ecclesias à ciuibus haberetur. Addit Procopius & monasterium ab eo erectum, mœnibusque munitum iuxta mare, in quo monachi debitas Deo laudes persoluerent: insuper & Bagaiensem urbem cinxisse muris, eandemque nomine coniugis Theodorianam appellasse; Adrumetum præterea muris ab ipso cinctum, Iustinianam nuncupatum: quo etiam nomine ab eo fuisse Carthaginem nominatam Iustinianam, multiplex memoria est: id enim patet ex litteris Synodi Carthaginensis, & in ipsius Iustiniani constitutionibus.

Auth. de Eccl. adific. & aliis. DE MAVRIS AD CHRISTVM CONVERSIS. Procop. de adific. Iustiniani Imp. erat. 3.

Sed & illud laude dignissimum, dum barbaros repertos in Africa, quos Mauros vocant, Romanis subiectos, ex Gentilibus reddidit Christianos, de quibus ista Procopius: Tripolis hæc promontoria sunt, habitantque Mauri, barbara gens & Romanis antiquo fœdere iuncta. Hi omnes à Iustiniano Rege persuasi Christianorum dogma spontaneè amplexati sunt, vocanturque nunc Pacati, quod Romanis semper confœderati sunt, à pace ita dicti Latina voce. ceterum reliqui Mauri ab eodem Imperatore sub Duce Salomone Darenfi & aliis post eum vix post decennium subiugari potuerunt, reliquis parète reculantibus in partes interiores Africæ effugatis. Sed de Africanis rebus satis: iam ad Gothicas transeamus.

ATHALARI CI OBITU. Procop. de bello Goth. lib. 1. THEODATI REX GOTH.

Hoc eodem anno Athalaricus Rex Gothorum corruptis moribus adolescens, vbi annos octo in regno absoluisset, moritur, vt Procopius auctor est. Theodatus verò consilio Amalafunthæ regnum suscepit, de quo ista idem auctor: Erat autem Theodatus nomine quidam Theodorici ex forore Amalafitæ nepos ad multum ætatis prouectus, Latinarum litterarum, Platonicorumque dogmatum satis peritus, rei tamen bellicæ prorsus ignarus; longoque interuallo cum ab industrio & strenuo quouis abesset, accumulandis pecuniis enixius incumbabat. Extant litteræ Amalafunthæ ad Senatorem Romanum de subrogatione Theodati in regnum Gothorum, quibus eum plurimum laudat; necnò ipsius Theodati ad Senatorem item epistola. Sed quid accidit ingrati animi indignum facinus? Simulac Theodatus ipse liberatus est nactus regni habenas, Amalafuntham vinculis alligatam in insula ad lacum Vulsinum posita asseruari in carcere iussit. Interea verò oratum pacem legatos Constantinopolim Libarium atque Opilionem cum aliis tribus misit, litterasque eiusdem argumenti Amalafuntham ad eundem Imperatorem dare coëgit, vt Procopius tradit. Extant ipsæ litteræ, in quibus de missa legatione pacis mentio habetur: sed & litteræ Theodati pariter apud Cassiodorum integræ habentur, quibus pacem petit per legatos ab se missos. Qui igitur egit vt per Amalafuntham inuitam licet litteræ scriberentur ad Imperatorem, ad idem officij præstandum Senatorem Urbis adegit, antea expositulatus aduer-

AMALASVNT HA CAR. CERI TRADITA. Procop. de bello Goth. lib. 1. Apud Cassi. Var. lib. 10. epist. 3. 4. Apud Cassi. lib. 11. epist. 2.

A aduersus eum quasi nutantem, cuius exemplo vniuersum regnum facillè commoueri posset. nam inter alia: Quæ, inquit, ciuitas non fiat excusabilis, si Roma deliquerit? Epistola autem Senatus ad Imperatorem sic se habet:

Apud Cassi. Var. lib. 11. epist. 13. ROMANI SENATUS AD IVSTINIANUM IMP. EPIST.

Honestum nimis & necessarium videtur esse negotium, pro securitate Romanæ Reipublicæ pro Principe supplicare: quia conuenit à vobis expeti, quod nostræ possit proficere libertati. Nam inter cetera bona, quæ vobis singulariter diuina tribuerunt, nihil gloriosius probatur accedere, quàm quod vos cognoscitis vbique posse præstare. Rogamus ergo, clementissime Imperator, & de gremio curiæ duplices tendimus manus, vt pacem vestram nostro Regi firmissimam præbeat, nec nos patiamini abominabiles fieri, qui semper de vestra concordia videbamur accepti. Romanum siquidem nomen vos commendatis, si nostris dominis benigna conceditis: gratia vestra nos erigit ac tuetur: & hoc mereri cognoscimus, quod de vestra mente sentitur. Quietem ergo Italiæ fœdera vestra componunt; quia tunc amari possumus, si per vos dilectio votiua copuletur. Cui rei si nostræ preces non videntur posse sufficere: æstimate patriam nostram in hæc precatoria verba prorumpere:

Si tibi aliquando grata fui; ama, piissime Principum, defensores meos. Qui mihi dominantur, tibi debent esse concordēs; ne incipiant talia in me facere, quæ à votis tuis cognouerint discrepare. Non mihi sis causa crudelis exitij, qui semper vitæ gaudia præstitisti. Si me lædi pateris, vbi iam nomen tuæ pietatis ostendes? Quid enim pro me nitaris amplius agere, cuius religio, quæ tua est, cognoscitur sic florere? Senatus meus honoribus crescit, facultatibus indefinenter augetur. Noli per discordiam dissipare, quod deberes per bella defendere. Habui multos Reges, sed neminem huiusmodi litteratum: habui prudentes viros, sed nullum sic doctrinam & pietate præcellentem. Diligo Amalum meis vberibus enutritum, virum fortem, meâ conuersatione compositum, Romanis prudentia charum, gentibus virtute reuerendum. Iunge quinimmo vota, participare consilia: vt tuæ gloriæ proficiat, si mihi aliquid prosperitatis accedat. Noli me sic quærere, vt non valeas inuenire. Tua sum nihilominus charitate: sic nullum facias mea membra lacerare. Nam si Libya meruit per se recipere libertatem, crudele est me amittere, quam semper visum possidere, Impera motibus iracundiæ, triumphator egregie. Plus est quod generali voce petitur, quàm si vester animus cuiuslibet ingrati tudinis offensione vincatur. Hæc Roma loquitur, dum vobis per suos supplicat Senatores.

ROMA IPSA QUID AD IVSTINIANUM IMP.

Quod si adhuc minus est, beatorum Apostolorum Petri atque Pauli petitio sanctissima cogitetur. Nam qui securitatem Romanam sæpè defendisse probatur ab hostibus; quid erit quod eorum meritis vester non tribuat Principatus? Sed vt omnia reuerentiæ vestræ congruere videantur, per illum virum venerabilem legatum piissimi Regis nostri ad vestram clementiam destinatum preces nostras credimus dirigendas, vt multa debeant efficere, quæ vel singuli poterunt apud pios animos obtinere. Hæc Senatus, id expetente (vt apparet) Rege Gothorum. Diuersa hæc legatio est ab ea postea per Petrum legatum exhibita: hæc autem missa est hoc anno, cum legati profecti sunt Senatores, Liberius scilicet & Opilio: quod ipsi indicant iis litteris, vbi dicunt: Hæc Roma loquitur, dum vobis per suos supplicat Senatores.]

APOSTOLI VRBIS PATRONI.

Post hæc Theodatus Rex Gothorum, nonnullorum persuasione, quorum cognatos olim Amalafunthæ neci tradi iussisset, eandem obruncandam curauit. ita Procopius, sed Iordanus eam in balneo strangulatam tradit. hunc tandem finem consecuta est femina supra sexum magno & excelso animo prædita: qualis enim quantaque ista mulier fuerit, præter illa quæ de ea Procopius atque Iordanus habent, consule Cassiodorum in epistola hoc anno scripta ad Senatorem de collata sibi Prætorij Præfectura. Qui autem in Occidentem ab Imp. Iustiniano missus est Petrus, vt necem Amalafunthæ cognouit, quæ suæ virtutis ergo charissima erat Imperatori, detestatus est immane facinus, contestatusque pariter rem indignissimam perpetratam, quæ animum Iustiniani commouere plurimum posset; foreque post-hac vt nulla amplius spes pacis esset, sublata de medio femina æqui amantissima, ipsiq; Imperatori amicitia coniunctissima; quod & accidit. Etenim (vt idem testatur Procopius) vbi ista accepit Iustinianus hoc ipso anno ipsius Imperij octauo, aduersus Gothos bellum parare cepit, dimissis re infecta legatis: cepitque exercitum comparare, & aduersus eosdem commouere Francos, iam antè (vt vidimus) viuentem Athalarico concitatos. Quæ autem acta sint, dicemus suo loco anno sequenti, quo gesta esse noscuntur. Sed quæ hoc transacta sunt

Procop. de bello Goth. lib. 1. AMALASVNT HA HERCATHV. Cassiod. Var. lib. 11. epist. 16.

CHRISTI IOANNIS PAP. IVSTINIANI IMP. 8. THEODATI REG. I. 534.

funt anno his subiicimus: nempe dimisso legato Petro ad eundem Imperatorem a Theodato Rege, tam ab ipso quam ab eius coniuge Regina Gudelina ad Iustinianum Imp. reditas esse litteras, quibus obnixius pacem petere significarunt. habet eas qui scripsit Cassiodorus: in quibus & mentio habetur de legatione iterum per virum venerabilem cum iisdem litteris ad Imperatorem missa: Sacerdotem planè quemdã meritis insignem a Theodato delectum legatum esse, eadem scriptæ litteræ docent. Quod verò ad Petri legationem ab Imperatore directam pertinet, meminit eius pluribus Procopius. Hic verò in Theodati Regis exordio tibi cudendam curauimus, lector, eiusdem Regis Gothorum imaginem, cultumque regium sacro non absimilem, quo sacerdotes uti consueverunt: in qua præterea habes quod obserues, Gothum Regem in barba rafa pristinos imitatum esse Romanos; & aduersa eius parte in Victoriæ imagine serpentem calcantis, in-feriptione VICTORIA PRINCIPVM; adulatum Iustiniano, qui Vandalorum Regem debellasset.

* Cass. Var. lib. 10. capit. 29. 20. 21.

Procop. de bello Goth. lib. 1.

* Apud I. I. III. Pasquim.

MARCELLINI SCRIPTA a Cassiod. de diuin. lect. c. 17.

Hoc anno sub dictis Consulibus finem imponit suo Chronico Marcellinus Comes, ut ipse eius operis præfatione testatur, aitque hoc opus alij cuidã suæ scriptioni subiecisse, quam illam putamus, cuius Cassiodorus his verbis meminit: Marcellinus etiam quatuor libros de temporum qualitatibus & positionibus locorum pulcherrima varietate conficiens, itineris sui tramitem laudabiliter percurrit: quem vobis pariter dereliqui. & paulo post, ubi de Eusebij Chronico habuit mentionem, ista subiungit: Hunc subsecutus est supradictus Marcellinus Illyricanus, qui adhuc Patricij Iustiniani fertur egisse cancellos, sed meliøre dictione deuotus a tempore Theodosij Principis vsque ad fores Imperij triumphalis Augusti Iustiniani opus suum, Domino iuuante, perduxit: ut qui antè fuit in obsequio suscepto gratus, postea ipsius Imperio copiosè amantissimus appareret. hæc Cassiodorus de Marcellini Chronico, cuius & aliam refert inferiùs lucubrationem, cum ait: Marcellinus, de quo dixi, pari cura legendus est, qui Constantinopolitanam ciuitatem & urbem Hierosolymorum quatuor libellis minutissima narratione conscripsit. hæc de eo ipse. Sed præter Chronicon reliqua Marcellini scripta perisse videntur.

* Cassiod. de diuin. lect. c. 25.

IESV CHRISTI AGAPETI PAP. IVSTINIANI IMP. 9. ANNVS ANNVS THEODATI REG. 2. 535.

BEISARTE CONSVLATVS HONORIFICVS. Procop. de bello VVand. lib. 2.

Qui sequens est Christi annus quingentesimus trigessimus quintus Consulatu solius Belisarii feliciter incipit: ob præclaras enim res gestas in Africa summa Consulatus dignitate Iustinianus Imperator eum ornandum putauit, quem ad non minoris momenti expeditionem Gothicam accincturus esset. De ipso Consulatu Belisarii agens Procopius, hæc ait: Paulo post Belisario decretus triumphus antiquorum more: nam Consul factus est, curuli sella humeris captiuorum inuectus argentea, zonas aureas, aliasque de spoliis Vandalorum diuitias populo dispersit, quamquam rem nouam facere visus. Quæ autem ad Gothicam expeditionem spectare videntur, antequam attingamus, res Ecclesiasticas prosequamur.

Prouinciam Iustinianus perarduam subiturus, perdifficileque bellum Gothicum auspiciaturus, nullum sibi meliorem apparatusum cessurum existimauit, quam si probè factis consulere

CHRISTI AGAPETI PAP. IVSTINIANI IMP. 9. THEODATI REG. 2. 535.

A fuleret rebus sacris, præteritorum satis doctus exemplo, debellari à Deo feliciter hostes, cum Imperator piè pro religione laborat. Quamobrem in id totis incumbit viribus, ut quæ in primis in ipsa Constantinopolitana ciuitate aduersus sacros canones, probatamque consuetudinem, in ecclesiarum detrimentum, dispendiumque diuini cultus videret admitti, corrigeret. At quænam fuerint ista, eodem temporis ordine, quo sunt edita, hic nobis dicenda erunt. Inter alias autem eiusdem Principis hoc anno promulgatas sanctiones sub Belisarii Consulatu, primum locum illa obtinet ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum data, decimasexta mensis Martij, ut determinatus sit numerus clericorum sanctissimæ maioris ecclesiæ: quæ quidem non nisi ex canonum præscripto se facere, ipso eius exordio proficetur, cum regularum sacrarum meminit. Eius verò faciendæ legis ab ipso causam expressam habes: nimirum quod cum ab Episcopo plures ordinarentur clerici, quàm reditus ecclesiæ ferrent; inde accideret, ut ipsa ære alieno oppressa semper esset, alienareque cogeret bona etiam immobilia sibi relicta. Sed accipe quid agere solerent stuctores ecclesiarum: de his enim ista habet.

IVSTINIANVS PRO RELIGIONE LABORAT.

* Nouel. 3.

Inuestigantes igitur illud vndique, inuenimus, quoniam singuli horum, qui sanctissimas ecclesias ædificauerunt in hac felicissima ciuitate, nõ pro ædificio solummodo cogitarunt, sed etiam ut expensas sufficienter darent à se factis venerabilibus domibus, & determinarent quoniam quidem competens esset presbyteros per vnâquamque ecclesiam, quãtosque diaconos, masculos atque feminas, & quãtos subdiaconos, & rursus cantores atque lectores & ostiarios constitui: & super hæc etiam oratorij expensas definiuerunt, & reditus proprios sufficientes dederunt: in quæ se constituta sunt, si quis autem adiecerit multitudinem, nequaquam amplius penitus extendi valentes. Et quidem permanserunt vsque ad multum tempus talia conseruata, & donec hoc fuit, durauerunt sanctissimarum ecclesiarum domibus quæ sufficerent. Cum verò Deo amabiles Episcopi ad aliquorum preces semper respicientes pertracti sunt ad ordinationem multitudinem, aucta quidem est expensarum quantitas ad immensitatem multam: creditores autem vndique & vsuræ: & nouissimè neque creditores inueniantur propter incredulitatem iam causæ, sed alienationes cum necessitate & contra leges, &c.] plura enim aggregat mala, quæ prouenire solerent ex eiusmodi causa in dispendium ecclesiarum. Sed non prætermittenda sunt, quæ de numero clericorum ecclesiæ maioris Constantinopolitanæ cum decernit, de aliis eidem annexis ecclesiis habet. Erat illa ceteris eminens basilica, Sophiæ nomine nuncupata, de qua sæpe superius cum dictum sit, plura adhuc inferiùs dicenda erunt.

CONSULET IMP. ECCLESIAS AERE ALIENO OPPRESSIS.

Sancimus igitur (inquit) eos qui hæcenus sunt in eadem sanctissima maiori ecclesia, & reliquas omnes venerabiles domos, & reuerendissimos clericos & mulieres diaconissas & ostiarios manere in eo quo sunt schemate, eodem modo scilicet & ordine persenerent (non enim quod est inuimus, sed de futuro prouidentes hæc sancimus) Reliquo verò tempore nulla fiat ordinatio, nec ad antiquum numerum institutum ab iis, qui sanctissimas ecclesias ædificauerunt, reuerendissimorum clericorum quantitas redigatur. Sed quoniam pridem etiam reuerendissimorum clericorum sanctissimæ maioris ecclesiæ nostræ ciuitatis determinatus est numerus, & valde breuis erat, utpote vna existente sanctissima ecclesia, postea verò & venerabilis domus sanctæ gloriosæque Virginis & Dei genitricis Mariæ iuxta sanctissimæ maioris ecclesiæ viciniam posita ædificata est à piæ memoriæ Verina Augusta uxore Leonis Imperatoris, & veneranda domus sancti martyris Theodori ab Asporatio gloriosæ memoriæ dedicata est (gestit hic Consulatum vnâ cum Herculano tempore Marciani Imperatoris, anno Domini quadringentesimo quinquagesimo secundo) erat autem etiam venerabilis domus sanctæ Helenæ, quæ sanctissimæ maiori ecclesiæ copulata est: propterea redigere numerum ad antiquam figuram, impossibile est: non enim sufficient tantis ecclesiis pauci consistetes, quoniam quidem proprios clericos neque vna quidem harum trium habet basilicarum, sed communes sunt sanctissimæ maioris Ecclesiæ & earum: & omnes circumeuntes, secundum quemdam ordinem & circum*, ministeria in eis celebrant. Deinde etiam plurima multitudine ex antiquis hæreticis ad sanctissimam maiorem ecclesiam deducta, gratia quidem magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, laboribus autem & immutationibus nostris oporteat plures quàm à principio ad præsens officij ministerium definiri. Quod de hæreticis ait in maiorem ecclesiam receptis, intellige de iis, qui ex eiusdem ecclesiæ clero in hæresim lapsi, sed Catholicam fidem rursus professi, in locum pristinum sunt pariter restituti, Catholicis iam autè in locum ipsorum subrogatis; ex quo

MAIORI BASILICAE TRIS A MONTENAXE.

* Spretatio, vel Sparatio.

* circuitum

fiabat, vt necessariò auctus esset numerus clericorum. Sed quot cuiusque ordinis esse de- berent, ita decernit:

NUMERVS CLERICO- RVM MAIO- RIS BUCL.

Quapropter sancimus, non vltra sexaginta quidem presbyteros in sanctissima maiore ecclesia esse, diaconos autem masculos centum, & quadraginta feminas, *diaconissis scilicet*, subdiaconos verò nonaginta, lectores autem centum & decem, cantores viginti quinque: ita vt sit numerus reuerendissimorum clericorum sanctissimæ maioris ecclesie in quadringentis viginti quinque, & insuper centum existentibus iis qui vocantur ostiarij.] hæc de numero clericorum maioris ecclesie Constantinopolis, longe hac ex parte prima Romana numerosioris: vt vel ex his perspicuè intelligas, non ex nimio Romanæ Ecclesie splendore (vt aliqui garrunt) comparatam esse illi super omnes Orbis totius Ecclesie auctoritatem & potestatem, quæ hac ex parte pluribus diuersarum ciuitatum Ecclesiis inuenitur inferior; sed ex cathedra Petri à Deo super vniuersalem Ecclesiam constituti id ipsi perpetuò inhæsisse. Hinc vides, his etiam temporibus, cum Romana Ecclesia sub Gothis barbaris atque hæreticis videretur teneri captiua, & quodammodo sub tributo redacta (vt ea quæ sunt dicta superius docent) nihilominus summa auctoritate, quæ velut vt seruet, ipsi Constantinopolitanæ Ecclesie iubere, vt recitatæ nuper Hormisdæ Romani Pontificis litteræ manifestant.

Adiicit idem Imperator post hæc ex canonum præscripto, ne liceat clericis de minore ad maiorem ecclesiam fauore potentium pertransire; sed vt vbi sunt ordinati, illic debeant ministrare, etiam si è domo Imperatoria id veniat imperatum. Ad postremum verò illud inculcat, vt quæ supersunt de ecclesiarum facultatibus ministrantibus clericis, eadem in pauperes erogentur. atque demum ad Epiphanium Patriarcham ista perorat: Beatitudinem igitur tuam, quæ ab initio & infanti penè ætate in sacro omni ordine & schemate sanctissimam ornauit Ecclesiam; quæ & ex sacro vtique genere descendit: hæc custodire continuè sancimus, scientes quia non minor nobis cura est horum, quæ sanctissimis ecclesiis profunt, quàm quæ ipsi animæ. Data decimosextimo Kal. Aprilis, domino Belisario viro clarissimo Consule.]

ordinauit

Paulo post autem, vt quæ à sanctis Patribus de electione Episcoporum sancita sunt regulæ seruarentur, ad eundem Epiphanium scripsit; ad quem etiam, à promulgata dicta de numero clericorum constitutione triduo tantum elapso, idem Iustinianus Imperator decimanona eiusdem mensis Martij * de obseruantia monachorum sanctionem dedit (vt suo loco dicemus) in qua huius de Episcopis editæ constitutionis meminit, vt appareat ante data. Sic igitur ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum ista scribens, ad felicem successum belli Gothici viam sibi aperire putauit, si vt Ecclesiastici canones obseruarentur, inuigilaret: quæ enim ipse in hunc præfatur modum, animi eius consilium reddunt manifestum:

Novel. 5.

Novel. 6. SACERDOTII REFORMATIO PRO CYRANDA.

Maxima quidem (inquit ^b) in hominibus sunt dona Dei superna collata clementia, Sacerdotium & Imperium: & illud quidem diuinum ministrans, hoc autem humanis præfrens ac diligentiam exhibens, ex vno eodemque principio vtraque procedentia humanam exornant vitam. Ideoque nihil sic erit studiosum Imperatoribus, sicut sacerdotum honestas, cum vtique & pro illis ipsi semper Deo supplicent. Nam si hoc quidem inculpabile sit vndique & apud Deum fiducia plenum; Imperium autem rectè & competenter exornet traditam sibi Rempublicam: erit consonantia quædam bona, omne quidquid vtile est, humano conferens generi. Nos igitur maximam habemus sollicitudinem circa vera Dei dogmata & circa sacerdotum honestatem: quam illis obtinentibus, credimus quia per eam maxima nobis dona dabuntur à Deo: & ea quæ sunt, *adepta scilicet*, firma habebimus; & quæ nondum hætenus venerunt, acquiramus. Bene autem vniuersa geruntur & competenter, si rei principium, *auspicatio videlicet belli Gothici*, fiat decens & amabile Deo. hoc autem futurum credimus, si sacrarum regularum obseruatio custodiatur, quam iusti & laudandi & adorandi inspectores & ministri Dei Verbi tradiderunt Apostoli, & sancti Patres custodierunt & explanauerunt.]

Quod igitur probè sciret, spem omnem Ecclesiasticæ disciplinæ in eo esse repositam, si qui præfunt Ecclesiis sacerdotes, à quibus sunt alij illustrandi, ipsi sint superna luce reperi: in hoc laborans, vt præscriptæ de his à Patribus leges seruarentur, ista subiungit: sancimus igitur, sacras per omnia sequentes regulas, &c.] planè significans, quæ sacris essent canonibus constituta, seruanda se proponere, non autem de personis vel rebus Ecclesie;

A clestias ferre legem. Et inter alia multa coherentes vxori arceri voluit Episcopatu: nam subdit: Sed neque meruditis existens sacrorum dogmatum ad Episcopatum accedat. Prius autem monasticam vitam professus, aut in clero constitutus non minus mensibus sex, vxor tamen non cohærens, aut filios, aut nepotes habens. Hoc enim omnimodo super Deo amabilibus Episcopis quarimus, sicut etiam prius duabus nostris constitutionibus hoc sancitum est, per quas dudum coherentes vxoribus non perferuntur, omne præteritum relinquentes, de cetero autem nulli permittentes à positione legis vxorem habenti talem imponi ordinationem, &c.] Vides castitatem & sacris legibus & Imperatoria sanctione præscribi in Græcorum etiam Ecclesia eligendis Episcopis: quod non in Episcopis tantum, sed & in reliquis clericis sacris ordinibus mancipandis obseruandum esse, inferius idem Imperator admonet: subditque alia plura ex sacris regulis impedimenta, quibus quis repellatur ab Episcopatu.

DEPTIS CO- PORVM OR- DINATIONE

Sed & subiicit item de Episcopis, ne vltra annum absentes sint ab Ecclesiis suis, neque ad Comitatum accedant absque litteris suæ Metropolitæ. His multa addit de ordinatione clericorum atque diaconisatum, & aliis; quæ tu otiosius, si libet, legere poteris. Ad finem verò, omnia ista ex sacrorum canonum præscripto à se esse deprompta, verbis his contestatur: Quæ igitur à nobis sancita sunt, & sanctum ordinem statumque custodiunt secundum sacrarum regularum statum & virtutem, &c.] Sed neque hæc satis visa sunt Imperatori: qui paulo post, nempe decimanona mensis Martij rursum de monastica disciplina seruanda ad eundem Constantinopolitanum Episcopum Epiphanium constitutionem scripsit: in qua inter alia de his qui essent in monasterio suscipiendi, salubriter cauit, ne intra triennium sacro monachorum habitu induerentur, sed probarentur eo temporis spatio: hæcque ex canonum sententia, vt profectur his verbis: Sancimus ergo sacras sequentes regulas, eos qui singularem conuersationem profitentur, non prorupte mox à reuerendissimis Præsulibus venerabilium monasteriorum habitum percipere monachalem; sed per triennium totum (siue liberi forte sint, siue serui) tolerare, nondum monachicum habitum promerentes, sed tonsura & veste eorum qui laici vocantur vti, & manere, diuina discentes eloquia, &c.] hæc & alia plura ad ordinem monasticum sub disciplina continendum eadem sanctione Imperator inculcat.

Novel. 5. DE OBSERVANTIA MONASTICAE DISCIPLINAE.

Qui igitur de Episcopis, clericis, atque monachis in officio continendis tres has recentitas constitutiones ad Epiphanium Constantinopolitanum scripsit: aliam rursum ad eum de non alienandis permutandisve bonis ecclesiarum, sequenti mense, eodem anno dedit, nempe xvii. Kalendas Maij, sub dicto Belisarij Consulate. Ita quidem tum personis, tum rebus sacris idem Imperator optimè voluit esse consultum, quò sibi ad ardua pertentanda diuinum numen per eiusmodi pia conciliaret officia. Neque verò, sacra in pristinum decorem reformanda laborans, quæ laicorum essent, prætermittenda putauit: sed quòd salus integra Reipublicæ, quæ ex vtroque personarum statu & ordine constat, in vtroque vigeret, illud adiecit, vt eos quibus regimen subiectorum in diuersis prouinciis mandatum esset, regeret disciplina, & legibus coerceret, qui seruandis legibus populis præfecti essent. De Prouinciarum igitur Præfectis moderandis dignam Christiano Principe edidit sanctionem sequenti die, nempe decimosexto Kal. Maij, sub eodem Belisarij Consulate, qua inter alia singulis præfectis voluit Episcopos imminere, vt si quid iniustum admitterent, si idem Imperatori deferrent: nam post multa: Damus (inquit ^b) prouincialibus licentiam, si quid apud prouinciam iniustum, qui administrationem habet, egerit, vel si damnis aliquibus aut calumniis subdat nostros collatores: vt Deo amabiles Episcopi & prouinciæ primates preces ad nos dirigant, exponentes cingulum habentis delicta. Nos enim hæc cognoscentes, dirigemus in prouinciam hæc examinaturum; quatenus ipse, vbi iniustitiam fecit, illic quoque poenas subeat delictorum.] Adiecit insuper, vt Præfces prouinciæ, vbi ei successum esset, adhuc quinquaginta dies ibidem moraretur expositus cuiusque querelis. Inhibuit præterea, ne pro consequenda Præfectura aliquid quisquam persolueret, sicque Præfecturæ venales redderentur; im mo voluit eis à fisco stipendium assignari, vt sic omnis occasio vexandi subditos tolleretur. cuius rei gratia subiectos sibi populos ad persolueudas Deo laudes excitat verbis istis:

PRAEFECT. EMENDATIONE RE PV. B. N. H. CONSULTVM Novel. 8.

Itaque Deo & Saluatori nostro Iesu Christo omnes similiter offerant hymnos pro hac lege, quæ eis dabit & patrias habitare cautè, & proprias facultates habere firmissimè, & iudicium frui iustitia. Nam & nos propterea ea posuimus, vt & iustitiam, quæ in lege est, valea-

Novel. 8. PRO NOVA SANCITA LEGE GRATIAE AGIM DAB DEO.

valeamus Domino Deo nostro vouere, & nosmetipsos & nostrum commendare Imperium, & non videamur homines despiciere, quos nobis tradidit Deus, ut eis per omnia iuramus, eius sequentes benignitatem. Ideoque (quantum ad nos) consecratur hæc lex Deo; eo quod nihil in mentem nostram veniens boni, pro tuitione subiectorum relinquimus. Volentes enim inhonesta hæc & seruilia furta perimere, & nostros subiectos in quiete à provincialibus Iudicibus conseruare: propterea festinauimus gratis administrationes eis dare, ut nec ipsis liceat delinquere, & abripere subiectis, quorum causa omnem perferimus laborem, dedignantem imitari eos qui ante nos imperauerunt, qui pecuniis ordinabant administrationes, sibi metipsis licentiam auferentes administratoribus nocentibus increpandi iuste, &c.] Hanc editam à se legem Iustinianus ad Episcopos misit in diuersas prouincias vnà cum edicto ad omnes Archiepiscopos & Patriarchas, quos super custodiam latæ legis monet inuigilare, cum eos his verbis alloquitur:

^a Habetur in appendice Nouel. 8. EPISCOPI IN PRAEFECTORVM.

Traditæ nobis à Deo Reipublicæ curam habentes, & in omni iustitia viuere nostros subiectos studentes, subiectam legem conscripsimus, quam & tuæ sanctitati, & per eam omnibus qui tuæ prouinciæ sunt, facere manifestam, benè habere putauimus. Tuæ igitur sit reuerentiæ & ceterorum hæc custodire, & si quid transcendatur à Iudicibus, ad nos referre: ut nihil contemnatur horum, quæ sanctè & iuste à nobis sancita sunt. Sic enim nos quidem nostrorum subiectorum miserati, quoniam supra fiscalium functionum exactionem maximas sustinent ex furto Iudicum violentias propter factas prouinciarum venditiones, hæc auferre per subiectam studuimus legem. Vos autem si negligentes non referatis à nobis quidem consecratam Domino Deo: rationem reddetis apud eum pro aliorum iniustitia, si quod non agnoscentibus nobis damnum apud vos hominibus inferatur. Sed oportet præsentem vos, & pro eis ac reliquis detestantes, manifestos nobis facere & rectos Iudices, & transcendentem hanc legem nostram: quatenus utrosque cognoscentes, hos quidem puniamus, illis autem repensemus. Cumque lex publicè proposita fuerit & omnibus manifesta: tunc intus recondatur in sanctissima ecclesia cum sacris vasis, utpote & ipsa dedicata Deo, & ad salutem ab eo factorum hominum scripta. Facietis autem melius, & illic habitantibus vniuersis vtilius, si eam insculpentes aut tabulis, aut lapidibus, in porticibus sanctissimæ ecclesiæ describatis, plenam præbentes omnibus horum quæ sancita sunt lectionem atque possessionem.]

Adiecit insuper illud commendatione dignissimum, ut qui essent prouinciarum Præfecti, iidem iurarent Metropolitanæ eius prouinciæ Episcopo, omnia seruaturus, quæ essent Imperatoris legibus imperata. habetur eiusmodi iuramentum præscripta forma, quæ sic se habet:

^b Sub Nou. 8. in fin. edit. tit. 3. IUSVRANDVM PRAEFECTORVM Prouinc.

Iuro ego per Deum omnipotentem & Filium eius vnigenitum Dominum nostrum Iesum Christum & Spiritum sanctum, & per sanctam gloriosam Dei genitricem & semper Virginem Mariam, & per quatuor Euangelia, quæ in manibus meis teneo, & per sanctos Archangelos Michaellem & Gabrielem puram conscientiam, germanumque seruitium me seruaturum sacratissimis nostris dominis Iustiniano & Theodoræ coniugi eius occasione traditæ mihi ab eorum pietate administrationis, & omnem laborem & sudorem cum favore sine dolo & sine arte, quæcumque suscipio in commissa mihi ab eis administratione de eorum Imperio atque Republica. Et communicator sum sanctissimæ Dei Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ, & nullo modo vel tempore aduersabor ei, nec alium quemcumque permitto, quantum possibilitatem habeo.

Iuro quoque idem iuramentum, quod nulli penitus neque dedi, neque dabo occasione dati mihi cinguli, neque occasione patrocinij, neque promisi, neque professus sum de prouincia mittere, neque mitti, neque occasione dominici suffragij, neque famosissimis Præfectis, neque iis qui circa eos sunt, neque alij hominum vlli: sed sicut sine suffragio percepi cingulū, sic etiam purè me exhibebo circa subiectos piissimorum nostrorum dominorum, contentus iis quæ statutæ sunt mihi à fisco annonis. Et primùm omne adhibebo studium ut fiscalia vigilanter inspiciam: & indeuotos quidem & indigentes necessitate cum omni exigam vehementia, nequaquã subinclinatus, neque ob hoc lucrū ipsum omnino considerans, aut per gratiam aut odium exigens aliq̄ citra quàm competit, aut concedam alicui. Deuotos autem paternè tractabo, & subiectos piissimorum nostrorum dominorum illasos vndique (quantum possibilitatem habeo) custodiam. Et æquus in causis vtrique parti & in publicis disciplinis ero: nulliq̄ parti, citra quàm iustum est præstabo, sed exequar vniuersa delicta,

A delicta, & omnem æquitatem seruabo, secundum quod mihi visum fuerit iustum: & eos quidem qui innoxij sunt, vndique innoxios illasosq̄ conseruabo: noxiis autem imponam supplicium secundum legem: & omnem iustitiam (sicut iam dictum est) in publicis & priuatis contractibus eis seruabo, etsi comperero fscum iniustitiam pati. Non ego solum hoc ago, sed etiam semper mihi asidentem talem studebo assumere & circa me omnes: ut non ego purus quidem sim, si qui verò circa me sunt, furentur & delinquant. Si quis autem inueniatur circa me talis, & quod sit ab eo, me sanare & cum expellere. Si verò non hæc omnia ita seruauero: recipiam hic & in futuro sæculo in terribili iudicio magni Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, & habeam partem cum Iuda, & lepra Giezi, & tremore Cain: Insuper & pœnis, quæ lege eorum pietatis continentur, ero subiectus.] hæcenus iurandum à Iudicibus præstandum Episcopis.

^a dispensat. ^b opus erit.

B His igitur probè dispositis, cunctisque aptè compositis, quæ tam ad sacra, quàm etiam ad profana spectare posse videbantur: Iustiniani animum cogitatio illa subiit, ut Romanæ Ecclesiæ aliquod, sancta lege, priuilegium conferret: quæ cum adhuc sub Gothorum ditione detineretur afflictæ, nonnulla tamen in sibi subiecto Imperio latifundia possidebat; quæ quo essent remotiora, eo facilius occupari possent. Ut igitur eadem, nullo obice, perpetuo iure seruarentur ipsi Romanæ Ecclesiæ integra: munire eam voluit Imperator eo priuilegio, ut ipsam non triginta vel quadraginta tantum, sed centum annorum præscriptione vallaret, indignum omnino ratus, ut eo ipsa omnium caput Ecclesiarum priuilegio careret, quod meminerat Orientalibus Ecclesiis concessisse ante septennium, anno secundo sui Imperij, suo pariter Consulatu secundo, cuius quidem sancitiæ legis occasio quæ præcesserit, dicemus inferius, cum primùm reddiderimus ipsam pro Romana Ecclesia editam hoc anno sanctionem vigesima sexta mensis Aprilis, cui eiusmodi titulus præfixus habetur:

IUSTINIANI IMP. PRIVILEGIO MVNI ROM. ECCLE.

^c Licet de sac. Eccles.

^d Nouel. 9.

Imperator Iustinianus Augustus viro beatissimo ac sanctissimo Archiepiscopo & Patriarchæ veteris Romæ.

Ut legum originem anterior Roma sortita est, ita & summi Pontificatus apicem apud eam esse, nemo est qui dubitet. Vnde & nos necessarium duximus, patriam legum, fontem sacerdotij speciali nostri numinis lege illustrare: ut ex hac in vniuersas Ecclesias Catholicas, quæ vsque ad Oceanum fretum positæ sunt, saluberrimæ legis vigor extendatur: & sit totius occidentis, necnon & Orientis, vbi possessiones sitæ inueniuntur ad Ecclesias nostras siue nunc pertinentes, siue postea eis acquirendæ, lex propria ad honorem Dei consecrata. Cum enim antiqua iura triginta annorum metis temporales exceptiones concluderent, & si hypotheca fuerat, paulo longiora eis spatia condonabant: nos sacrosanctas Ecclesias huiusmodi quidem curriculis temporum nullatenus excludi contendimus, maxime in illis rebus, in quibus vel læsionem sustinuerint, vel quicquam debeat: sed centum tantummodo annorum lapsu temporalem exceptionem eis opponi sancimus, ut maneat per totum prædictum tempus integra iura Ecclesiastica, & non possit eis alia præter centum annorum obuiare exceptio; cum hoc tempus vitæ longæui hominis plerumque finis esse dignoscatur.

IUSTINIANI CONST. DE PRAESCRIP. GEN. AN. NOVVM.

Habeat itaque sanctitas tua hanc legem Catholicis totius Occidentis Ecclesiis profuturam, & in Orientales partes propagandam, in quibus aliquid sacrosanctæ possident Ecclesiæ: ut sit Deo omnipotenti dignum donatiuum diuinarum rerum tutio; nec iniquis hominibus impium remaneat præsidium, & tutus peccandi locus etiam scientibus relinquatur: sed ille seruetur innocens, qui re vera innoxius sit, nec improba temporis allegatione sese tueatur, tempus pro puritate prætendens. Quod igitur nostra æternitas ad omnipotentis Dei honorem venerandæ sedi summi Apostoli Petri dedicauit, hoc habeant omnes terræ, omnes insulæ totius Occidentis, quæ vsque ad ipsos Oceani recessus extenduntur, nostri imperij prouidentiam per hoc in æternum.

Reminiscentes huius legis prerogatiuam (sicut supra dictum est) non solum in Occidentalibus partibus, in quibus Ecclesiasticæ vrbis Romæ possessiones sunt, vel postea fuerint, scilicet omnibus iudiciis maioribus, siue minoribus, qui Christiani & Orthodoxi sunt, vel postea fuerint, hanc nostram consuetudinem seruantibus; nihilominus huius legis temeratoribus post cælestes pœnas etiam legitimam semper vigorem pertimescentibus, & pœnam quinquaginta librarum auri formidantibus, hac lege non solum in postea emergentibus causis sum tenorem exercente, sed etiam in iis quæ iam sunt deductæ in iudicium.

cium. Sanctitas itaque tua presentem nostrae mansuetudinis legem piissimam, siue sacro- A sanctam oblationem, quam Deo dedicamus, accipiens, intra sacratissima vasa reponat & a vobis seruandam, & omnes Ecclesiasticas possessiones seruaturam. Datum sexto Kalendas Maij, Belisario V. C. Consule.] haecenus sanctio & priuilegium à Iustiniano concessum Romanæ Ecclesiæ, atque Occidentalibus omnibus, quæ Catholica communione coniunctæ ipsi Romanæ Ecclesiæ essent: cum tamen idem priuilegium Orientalibus Ecclesiis ab eodem Imperatore concessum fuisset (vt diximus) ante septennium. porro causam apud Suidam ita recensitam inuenies^a:

^a Suid. verb. Priscus.

CAUSA SAN CIENDAS LEGIS.

Priscus Emesenus alienas litteras mirabiliter imitari potuit, artifex in eo fraudis genere nimium solers. Acciderat autem, vt Emesenum Ecclesia multis ante annis à quodam homine locupletissimo hæres esset instituta. Erat & homo quidam dignitate Patricius, nomine Mamianus, & genere & pecunia copiis illustris. Priscus verò hic, dinumeratis sub Iusti- B niano vrbs huius facultatibus omnibus, si quos inuenerat opibus florentes, qui magnam multam sustinere possent, horum maioribus accuratè peruestigatis, antiquas eorum litteras nactus, libellos multos quasi ab illis scriptos composuit, qui confiterentur se Mamiano pecuniam magnam reddiduros, vt quam ab eo depositi nomine accepissent. Ac pecunia fictitiis istis libellis comprehensa non minus centum centenariis confecit. Atque iam viri cuiusdam, de quo esset magna & veritatis & virtutis opinio, qui tum temporis in foro sedens, cum superstes esset Mamianus, omnes conficiebat ciuium tabulas, suis litteris singulas illarum obliuendo, quem Tabellionem Romani vocant, litteras solertissimè imitatus, procuratoribus Emesenæ Ecclesiæ tradidit, partem ita partæ pecuniæ ipsi pollicitus. Quia verò lex obstat, causas omnes ad annorum triginta præscriptionem redigens, paucas verò quasdam & hypothecarias omnes quadraginta annorum spatio excludens: Bizantium profecti, C & Imperatori Iustiniano pecuniam largiti, sine vlla cunctatione impetrarunt, vt legem ferret, vt præscriptionum causæ non constitutis temporibus, sed centum annorum spatio concluderentur.] hæc Suidas, cum agit de Prisco. Sed ad datam ab Imperatore ad Ioannem constitutionem redeamus. Est autem vt ex ipsa eos erroris redarguas, qui eundem Pontificem anno superiori defunctum ponunt sexto Kalendas Iunij: etenim in hunc annu ipsam propagasse vitam, ex dicta ad eum scripta sanctione perspicias.

DE IOAN. PAP. SENIS TEMPORIB.

Quo etiam anno data reperitur ad eundem Pontificem Synodalis epistola ex Concilio Africano. Vindicata enim in pristinam libertatem Ecclesia Africana, ij qui tunc extabant in vnum conuenere sanctissimi sacerdotes; qui restituere conantes collapsam ob longam seruitutem Ecclesiasticam disciplinam, ad ipsum Rom. Pontificem legationem misere, qua perfuncti sunt Petrus & Lucius Episcopi, atque Liberatus diaconus Ecclesiæ Carthaginensis, cui hoc tempore præerat Reparatus Episcopus. His igitur legatis ad Ioannem ipsum Pontificem has dedere litteras^b Episcopi Africani ex Concilio Carthaginensi.

^b Extant Tomo 1. epist. Tom. Pont. in Agapet.

Domino beatissimo & honorabili sancto fratri & confacerdoti Ioanni Reparatus, Florentinianus, Datianus, & ceteri ducenti decem & septem Episcopi, qui in vniuersis Conciliis apud Iustinianam Carthaginem fuimus.

EPISTOLA CONCILII CARTHAG. AD IOAN. PAP.

Optimam consuetudinem præteriti temporis, quam violenta captiuitas per annos centum, dolentibus cunctis, abstulerat, iterum seruare cupientes, ad vniuersalem totius Africae Synodum fidei deuotione conuenimus in illa Iustinianæ Cathaginensis basilica congregationis nostræ primitias Domino consecrantes, vnde nostros patres tyrannus Hunericus expulerat. Hæc basilica Faustus apud nos dicitur, multis martyrum corporibus insignita: quorum Deus exaudiuit orationes, vt daret huius rei fiduciam sacerdotibus. Ibi igitur quantum singuli lacrymantibus gaudiis flere potuerint, cogitandum potiùs beatitudini vestræ dimittimus. In omnibus enim latitiæ spiritualis vnus fuit affectus, agere gratias omnipotenti Deo, cuius gratia peccatoribus sine meritis operum datur, & antidotum fidei salutaris nuper reconciliatis hæreticis obtinetur.

DE ARIANIS PORNITENTIBVS SVSCEPIENDIS.

Definitionibus autem Nicæni Concilij publica lectione transcurfis, inter alia de quibus nasci debuit, disputatione requiri iam cœperat. Quomodo Arianorum sacerdotes ad Catholicam fidem suscipi oporteat, vtum ne in suis honoribus, an in laica communione. Sic omnibus nobis vnanimiter subito placuit sciscitari primitus beatitudinis vestræ sententiam. Potest enim sedes Apostolica (quantum speramus) tale nobis interrogantibus dare responsum, quale nos approbare concorditer, explorata veritas faciat. Ex omnium quidem collegarum tacitis motibus nemini placere sentimus, vt in suis honoribus Ariani suscipiantur.

piantur. Verumtamen conuenire charitati credidimus, vt quid habeat sensus noster in publicam notitiam nemo perduceret, nisi priùs vel consuetudo nobis, vel definitio Romanæ Ecclesiæ proderetur.] Disce ex his, lector, quo cultu, quo honore ac reuerentia prosequi solerent transmarini Episcopi etiam conuentu Synodali pollentes Romani Pontificis auctoritatem, vt etiam diuersam ab eo sententiam meditati cum essent, tamen paratos se præbeant ab ea libenter recedere, si ipse Pontifex, quem consulunt, diuersa rescriberet: cuius standum omnino decreto, esset Catholicis omnibus in confesso. Sed quæ sunt reliqua Synodalis epistolæ prosequamur.

Hanc igitur nostræ salutationis epistolam per fratres & confacerdotes nostros Caium & Petrum, & per filium nostrum Liberatum diaconum continuo destinauimus, & auctoritatem vestræ beatitudinis & gratiam debitis obsequiis honorantes. Talis quippe es, B qualem sancta sedes Petri merebatur habere Pontificem, dignus veneratione, plenus dilectione, loquens veritatem sine mendacio, nihil faciens arroganter: vnde etiam libera charitas vniuersæ fraternitatis requirendum putauit consilium tuum. Respondeat, obsecro, mens illa sancto Spiritui seruiens affabiliter & veraciter. Non solum enim de sacerdotibus, sed de ipsis quoque paruulis apud eos baptizatis, vtum soleant, vel debeant ad clericatum, si petierint, applicari, consulimus. Multis enim facere istas frequenter petitiones concedimus, nec negamus, donec habito vobiscum diligentiore tractatu, legatio nostra reuertatur.

Illud etiam beatitudini tuæ credimus intinandum: Fratres aliquantos ex nostro collegio, relictis sine causa plebibus suis, ad transmarinas nauigare sapiùs regiones: hos diutius Ecclesia tolerauit, excusante^c eos violentia temporis mali. Petimus nunc, vt quicumque forsitan Episcopus, aut presbyter, siue diaconus, aut cuiuslibet inferioris ordinis clericus sine nostra epistola venerit, & non approbauerit se pro vilitate sanctarum Ecclesiarum fuisse directum, similis hæretico iudicetur, neque vestra communione dignus existat: vt in omnibus & per omnia beatitudinis vestræ disciplina laudetur. Et alia manu. Vegetem te, nostrique memorem præstet omnipotens Deus, Domine frater.] At quid accidit? Antequam eiusmodi litteræ Romam per legatos perlatae essent, Ioannes Papa ex hac vita decessit.

LA VDRE PAP. IOANNIS.

^c accensantes ADVERSVS VAGOS CLERICOS.

Cum autem legatio missa ab Africano Concilio ad Ioannem Romanum Pontificem, inuenisset ipsum esse defunctum, ei qui in locum illius esset subrogatus, Agapeto Papæ litteras Synodales dedit. Antequam verò quæ post hæc acta sunt prosequamur, ordo rerum gestarum postulat, vt de illius obitu & huius creatione primùm agamus. Quod igitur D ad Ioannis Papæ obitus tempus pertinet: satis certè errare conuincuntur, qui eum anno superiori ex hac vita migrasse tradunt: ex litteris enim, seu potiùs constitutione data hoc anno ab Imperatore Iustiniano ad ipsum Ioannem sexto Kalendas Maij, ad id vtique tempus peruenisse, intelligi potest. Sed quo potissimum anni huius die decesserit, habet Anastasius, ipsum hoc anno esse defunctum sexto Kalend. Iulias, atque post sex dies suffectum in locum ipsius Pontificem Agapetum.

IOANNIS OBITVS, ET creatio AGAPETI.

Hæc si vera dixerimus, corrigendæ essent quæ reperiuntur eiusdem Imperatoris Iustiniani litteræ hoc anno datæ ad Agapetum Papam pridie Idus Martias sub Consulatu Belisarij, redditaque ad ipsum ab eodem Pontifice xv. Kal. Aprilis sub eodem Belisarij Consulatu: Sed magis illapsus videtur error in diem datæ dictæ Imperatoris sanctionis ad Ioannem: cum præsertim successoris eius Agapeti ordinationem contigisse hoc anno, ipsa huiusmodi litteræ eiusdem Agapeti Papæ ad Reparatum Carthaginensem Episcopum datæ declarent, suo loco paulo post recitandæ: quarum auctoritate optimè congruit, vt eadem ordinatione quamprimùm renunciata Constantinopoli, statim ipse Imperator (vt dictum est) scripserit ad ipsum Agapetum Pontificem, ex more, fidei Catholicæ professionem; de qua Imperatoris epistola agatur inferiùs. Verùm etsi hoc anno contigisse & Ioannis obitum & Agapeti ordinationem, tot testimonia probent, quo tamen potissimum die vnumquodque contigerit, minimè affirmari potest. At de Ioanne iam quæ sunt reliqua describamus: de eo enim Bibliothecarius hæc habet. Hic fecit ordinationem in vrbe Roma vnâ per mensem Decembrem, creauit presbyteros quindecim, Episcopos per diuersa loca numero vigintiunum. Qui sepultus est in basilica S. Petri.] & paulo post: Cessauit Episcopatus eius dies sex.] Eius autem sepulchro eiusmodi epitaphium inscriptum tradit Manlius ex antiquis monumentis basilicæ Vaticanæ:

DE TEMPORIBUS CREATIONIS AGAPETI.

IOANNIS PAP. EPITAPHIUM.

Hic

Hic tumulus Vatis conseruat membra Ioannis Ordine Pontificum qui fertur iure secundus. Licet in extremis solers, fidusq; minister Claruit, & primus iure Leuita fuit. Missus ad Imperium vice Praefulis, exiit auctor, Hunc memorant Synodus, Pontificisq; thronus. Cum titulus fidei vigilantia quanta regendi Commisus animas, ne lupus hostis oues Carperet, ammixtus premeret, ut potentior vnam Iustitiam cunctos nixus habere parem. Prouidus, humanus, summus, verusq; sacerdos, Nil temere, atque nimis pondere cuncta gerens.]

videt, deprauata. Qui autem in locum Ioannis subrogatus est Agapetus, patria fuit Romanus, filius Gordiani presbyteri tituli sanctorum Ioannis & Pauli. Fuisse autem Agapetum Archidia-

Liberat, dicitur in Breuiario. Quid verò, simulac creatus est Pontifex, egerit, ab Anastasio accipe: Hic (inquit) in ortu Episcopatus sui libellos anathematis, quos inuidia dolo extorserat Bonifacius à presbyteris & Episcopis contra canones, contra Dioscorum, in medio Ecclesiae, congregatis omnibus, incendio consumpsit, & absoluit totam Ecclesiam ab inuidia perfidorum.]

Vbi verò Iustinianus Imperator cognouit Agapetum esse creatum Romanum Pontificem, officium non desuit. Cum enim more maiorum (vt dictum est superiori tomo ex Symmacho) consueuerint omnes Catholici Imperatores ad singulos recens creatos Romanae sedis Episcopos mittere Catholicae, quam profiterentur, fidei professionem: id ipsum praestitit Iustinianus Imperator, qui mox eandem direxit ad Agapetum fidei confessionem, quam Ioanni Papae eius praedecessori miserat confirmandam, cui & hanc praefationem praefixit post huiusmodi consuetum apponi titulum:

In nomine Domini nostri Iesu Christi Dei, Imperator Flavius Iustinianus, Alemanicus, Gothicus, Francicus, Germanicus, Anticus, Alanicus, Vandalicus, Africanus, Pius, Felix, Inclytus, Victor, ac Triumphator semper Aug. Agapeto sanctissimo Archiepiscopo almae vrbs Romae & Patriarchae.]

inter tot è deuictis populis apponi solitos gloriae titulos cur Anticus voluerit nominari, habes quem consulas doctissimum Alciatum, nempe ab Antis Istri fluminis accolis, quos idem Imperator ad interuentionem fere delet. Sed epistolam audi:

Ante tempus in hac regia vrbe nostra quorundam de causa fidei exiit morbosa contentio: quam nos congrue respuentes, interposito edicto, repressimus. Et quia nostri studij est, emergentes eiusmodi causas ad Apostolicam sedis vestrae ferre iudicium: eiusdem fidei, quam sequendam duximus, tenorem epistolae nostrae ad beatam memoriam praedecessorem vestrum Ioannem per Hypatium & Demetrium venerabiles Episcopos misa legatione direximus. Quam pro integritate fidei memoratus praedecessor vester libenti gratulatione suscipiens, suo & totius Ecclesiae Romanae firmavit assensu. Cuius epistola nostrae tenor huiusmodi est: Victor Iustinianus, &c. Reddentes honorem Apostolicae sedi.] & quae sequuntur, prout supra descripta habetur. Porro fidei professioni recitate ista ad Agapetum Iustinianus adiunxit: Quamobrem petimus sanctitatem vestram, vt memoratam epistolam vestra auctoritate firmetis, & Cyrum vel sequaces eius à communione habeatis alienos, donec statutis sanctitatis vestrae obtemperent. Exemplar subscriptionis. Diuinitas te seruet per multos annos, sancte ac religiosissime Pater. Data pridie Idus Martiarum, Constantinopoli, Flauio Belisario V. C. Consule. qui est praesens annus Christi quingentesimus trigelimus quintus. Quid ad haec Agapetus Papa rescripserit, accipe:

Agapetus Episcopus Iustiniano Augusto.

Gratulamur, venerabilis Imperator, quod tanto Catholicae fidei ardore succenderis, vt omnibus piissimae vitae vestrae temporibus piam sollicitudinem circa seruandam augendamque Ecclesiarum concordiam clementer exhibeas, & vnā fidem, suāq; per omnia firmitate consimilem omnibus populis Christianis cupias praedicari. Nec mirum in eiusmodi clemen-

A clementiam vestra placita Deo cogitatione persistere, cum non alius Imperij vestri beator sit prouectus, quam religionis augmentum. Quapropter libenti hoc & Prophetica voce cantabo: Repletum est gaudios nostrum, & lingua nostra exultatione: quod florentissimum Principatum vestrum diuinis quotidie inspicimus beneficiis adornari.

Cupis enim, venerabilis Imperator, vt tuae pietatis epistolam de fidei vestrae expositione nuper ad beatam memoriam praedecessorem nostrum Ioannem Romanae sedis Antistitem per Hypatium atque Demetrium Episcopos destinata, & à praefato Praefule roborata, nostra quoque auctoritate firmemus: laudamus, amplectimur: non quia laici auctoritatem praedicationis admittimus, sed quia studium fidei vestrae Patrum nostrorum regulis conueniens confirmamus atque roboramus: per quod iam & vnitas prouenit Ecclesiae, & reliqua Catholicae membra Ecclesiae ad eius compagem Christianitatis constantia reditura confidimus. Cuius professionis vel epistolae vestrae tenorem inferius adnectentes, studium, quod circa Deum integrè geris, nostra auctoritate firmamus, praedicantes huiusmodi fidem omnium Patrum nostrorum regulis conuenire, & Apostolicae sedis concordare dogmatibus.

Constituentes, vt si quis nostrae Catholicae fidei contraire tentauerit, quam pro submouenda haereticorum suspitione paternis regulis consentaneam praesenti definitione firmamus, sanctae communionis efficiatur extraneus. Vnde & Cyrum, eiusque sequaces iam antè pro hac insania ab Ecclesiae Catholicae communione suspensos, & in sua haecenus perfidia permanentes, nisi sub satisfactione canonica doctrinam Apostolicam fuerint consecuti, nullatenus patimur eos sacrae communioni restitui, sed etiam vt haereticos anathemati subiicimus: vt qui nostris constitutionibus parere contempserit, Ecclesiasticum statum, puritatemque non maculet.] hucusque cum perduxisset Agapetus suas litteras, mox subnexuit dictam Iustiniani Imperatoris epistolam, necnon eius fidei professionem superius recitaram.

Haec ipsis exordiis Agapeti Pontificatus transacta sunt inter Imperatorem atque ipsum Pontificem: cuius sententia in dicta epistola Romano Pontifice digna numquam è memoria dilabatur: ita nimirum recipere Catholicam Ecclesiam, ipsamque Apostolicam sedem Imperatorum leges atq. sancita de rebus ad Ecclesiam pertinētibus, quatenus ea sunt sacris canonibus consentientia, non vt laici hominis docere in Ecclesia praesumentis: FIRMA MV S (inquit) LAVDAMVS, AMPECTIMVR: NON QVIA LAICIS AVCTORITATEM PRAEDICATIONIS ADMITTIMVS, SED QVIA STVDIVM FIDEI VESTRAE PATRVN NOSTRORVN REGVLIS CONVENIENS CONFIRMAMVS ATQVE ROBORAMVS.] Sicque & in ceteris discas, ita probatas Ecclesiae Catholicae & Apostolicae Iustiniani vel aliorum Principum de rebus Ecclesiasticis editas sanctiones, si eadem sacris canonibus innitantur, quibus faueant, eisdemq; consentiant: secus si contra. Haec quidem Agapeti Pontificis verba ad reliquas eiusdem Imperatoris editas de rebus Ecclesiasticis sanctiones admittendas, vel respuendas, regula sunt: nimirum vt illae dumtaxat Iustiniani Imperatoris recipiantur in Ecclesia de rebus sacris promulgatae constitutiones, quae auctoritate canonum fulciuntur; explodendae verò penitus illae, quibus sacri canones aduersantur.

Post haec autem idem Imperator prudentior factus ex hac Agapeti censura, non amplius priuatam à se editam fidei confessionem vsurpauit: sed ne quid sibi arrogare visus esset, publicam misit, & illam ipsam quam olim Hormisda Pontifex miserat per legatos Constantinopolim subscribendam ab iis qui Catholicae & Apostolicae Ecclesiae communionem consequi vellent: hanc, inquam, ipsam iterum misit Iustinianus Imp. ad Agapetum Pontificem, cuius est exordium: Prima salus est, &c.] insertam in epistola data hoc anno, decimo octauo Kal. Aprilis sub Consulatu Belisarij. Sed quae reliqua suat, eiusdem Pontificis rerum gestarum ipsius Pontificatus exordio, his coniungamus.

Simulac igitur idem Agapetus in Ioannis Papae defuncti locum subrogatus est, legari ex Africano Concilio antea ad eius praedecessorem directi, eo ex hac vita iam abiisse inuento, easdem litteras Synodales ipsi Agapeto dedere, adiecereque alias à Reparato Carthaginensi postea scriptas: quas vbi Agapetus omnes accepit, in primis ad Concilium Africanum, cui praesuerat Reparatus, mox verò priuatas adiunxit ad eundem Carthaginensem Episcopum litteras. Reddamus hic singulas, ac primo loco ad ipsam Synodum datas:

laicis QUALITER PROBETUR IMPROBANS DE FIDE.

IVSTINIANA CONSTI-TVTIONIBVS QVAE PROBATAE.

Extat inter epist. Agapet.

Tom. 1. epist. Rom. Pont. in Agapeto epist. 1.

Agapet.

Agapetus Episcopus Reparato, Florentiniano, Datiano, & ceteris Episcopis per Africam constitutis.

Psal. 125. EPIST. AGAPETI PP. AD AFRIC. CONC.

Iamdudum quidem, fratres amantissimi, de prosperitatibus vestris repletum est gaudium nostrum, & lingua nostra exultatione. Sed & nunc, cum litteras charitatis vestrae ad predecessorem nostrum datas accepimus, pridem gaudia concepta renouamus, benedicentes Dominum sempiternum, qui liberavit nos ab inimicis nostris & de manu omnium qui nos oderunt. Vobiscum enim recte nos dicimus, cum quibus & tribulati sumus: nam cum vnum corpus vbiq; sit Ecclesia, & apud nos quoque principalia compatiabantur & membra. Vester enim maeror nostra semper fuit afflictio, & de vestrorum omnium gemitu, imperante charitate, visceribus frequentabamus saepe singultus. Quae cum ita sint, redeuntibus Caio & Petro fratribus & coepiscopis nostris, atque Liberato diacono filio nostro, proferimus sincerissimam consilij vestri charitatem: quoniam sicut & sapientes facere debebat & doctos, immemores principatus Apostolici non fuistis; sed quaestiones illatae volentes vincula dissolvere, ab eius sede requisivistis (sicut decebat) aditum, cui potestas esset indulta claustrorum.

Luc. 1.

Vnde nos ea quae de eiusmodi negotio in penetralibus Patrum constituta posuerunt, libenter aperimus, & praesentibus alloquiis translata subnectimus: ut sine dubitatione possitis agnoscere, transcendendi positos iamdudum terminos non licere. Itaque si vitare volumus offensivum, quod a senioribus contingit excedere; & acerbiter cumulant excessuum, quos ignorantia non tueretur. Hinc est, ut quia in tantum Deus omnipotens erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui, ut de omnibus, quorum iniquitati subiacuimus, reconciliatione tractemus: ita sollicitè remedia debeamus adhibere, ne incolumitati nostrae sit incommodum quod curantur, aut medicina subeat maculam de vulnere, cui tribuere vult salutem: sed eiusmodi (sicut & nobis cautissime visum est) praestemus officium in obseruatione pastorum, ne cum perditam volumus congregare, pereamus; & cum sub nimia relaxatione absoluiamus, obnoxij (quod auerrat Dominus) cadamus in culpam: maxime cum priorum nostrorum sententia, redeuntibus ad nos ex Arianis, quolibet modo, in qualibet aetate illius pestilentiae labe pollutos, tanta charitate in fide complexa est eiusmodi iustitia, & sub dilectione redarguit, tanta ratiocinatione de ambitu honoris exclusi, ut erubescerent aliud magis quaerere, quam redire.

RESPONDET AD CONSUL. CONC. CAR. THAG.

De eo vero quod piissima compunctione requisivistis, vtrum ad officium suum debent suscipi, aut eos non oportet omnino promoueri, an alimoniorum saltem utilitatibus adiuuentur. Laudamus, hortamur, amplectimur, ut re vera eius promotionem aut officium, in quo fuerint, abnegantes, canonum vos reuerentia iudicent omnes appetere potius, quam gerere cupiditatis ardorem. Venientes igitur ad fidem sincerissimam, nutriam humanitas, consoletur; prompta sit omnibus misericordia, in cuius remuneratione dictum est: Beati misericordes, quia ipsi misericordiam consequentur. Illud quoque, quod Catholicos, qui praesunt aut militant Ecclesiae, sine sacerdotum suorum litteris suscipi a nobis minime debere mandatis, & canonibus est congruum, & disciplinis prodesse iudicamus ac fidei: quia permanendo in Ecclesiis, in quibus militant, & ministerij sui poterunt assiduitate in Dei Saluatoris nostri amore feruescere, & quae in pervagatione reprehensibilia sunt, vitare. Datum quinto Iduum Septembris.] Idem vero Agapetus ad priuatas litteras Reparati Episcopi Carthaginensis ad se datas, postquam innotuit illi ipsius electio, illa rescripsit:

Exstitit to. 1. epist. Rom. Pont. in Agapet. epist. 2. AGAPETI PAP. EPIST. AD REPARATVM.

Agapetus Reparato Episcopo Carthaginensi. Fratemitatis tuae litteris indicasti, post epistolam decessori meo dirigendam, inter nauigij suscipiendi moras, quas hiemis continuati generabat asperitas, ordinationem nostram tibi omnipotentis Dei beneficio nunciatam, & gratulatum te fraternitatis affectu, quia Pontificatus mihi diuinitas indulget officium. quod de sinceritate tua non sumus admirati: sic enim te nobis alloqui directi praesentauit affectio, ut cum dilectissimas tuas litteras legerem, te viderim. Quapropter ipsa te qua vidi mente complexus, postulo misericordiam Diuinitatis, ut & in vobis quietis reparata gratia fructificet, & Deus omnipotens, qui mihi sacerdotij dedit donum, concedat & meritum.

Praeterea ad ea quae Caius atque Petrus fratres & coepiscopi nostri, sed & Liberatus diaconus filius noster, ut apud nos agerent verbo, a fraternitate tua sibi iniuncta dixerunt: congruam

gruum putauimus verbo dare responsum, quod per legatos nostros (si Domino placuerit) reddere non moramur. Vniuersa praeterea, quae inimicorum peruerfitas inuaserat, charitati tuae Metropolitana iura reparantes hortamur, ut ea quae tuo vel aliorum nomine rescriptimus, vniuersis debeas innotescere. Metropolitanus quippe auctoritate suffultus, ne quis se excusabiliter asserat ignorare, quod sedis Apostolicae principalitas canonum consideratione praescripsit. Data quinto Idus Septembris, post Consulatum Paulini V. C.] qui est praesens annus signatus aliter Belisarij Consulatu. haecenus ad Carthaginensem Episcopum Reparatum Agapetus: non extant tamen decretales litterae ipsius Pontificis, quas in Africana Ecclesia promulgandas dedit.

Egit & Iustinianus Imperator apud Agapetum litteris de rebus Ecclesiae Africanae, rogans ita recipi Arianos Episcopos in Ecclesiam ad poenitentiam, ut tamen eidem indulgeretur in Episcopatu permanere: sed quid decreuerit Agapetus, paulo post dicendum erit. Constat etiam, ex eadem Synodo Carthaginensi legationem missam esse Constantinopolim ad Iustinianum Imperatorem pro recuperandis rebus ac iuribus Ecclesiasticis a Vandalis usurpatis: functus est hac legatione Theodoros diaconus. Quae autem rescriptis pro Africana Ecclesia Imperator, iam dicamus. Suscepit idem Augustus litteras ex Concilio Africano, inter alias redditas litteras reperitur ista rescriptisse ad Salomonem Praefectum Praetorio in Africa:

LEGATIO CONC. CAR. THAG. AD IVSTINIAN. IMP.

Venerabilem Ecclesiam nostrae Carthaginis Iustinianae, ceterasque omnes Africae Ecclesiae diocesanos sacrosanctas Ecclesias Imperialibus beneficiis releuare, noctu dieque festinamus: postquam nostrae Reipublicae per Dei praesidium a tyrannis directae sociatae sunt, nostras etiam sentiant liberalitates. Cum igitur Reparatus vt sanctissimus sacerdos nostrae Carthaginis Iustinianae, qui venerando Concilio totius Africae sanctissimarum Ecclesiarum praesse dignoscitur, vna cum ceteris eiusdem prouinciae reuerendissimis Episcopis, propriis per Theodorum virum religiosum diaconem & responsalem eiusdem venerabilis Ecclesiae Carthaginis ciuitatis Iustinianae litteris destinatis nostram deprecari sint maiestatem, possessiones Ecclesiarum totius Africae tractus tyrannico quidem tempore ablatas eis, post victorias autem caelesti praesidio nobis contra Vandalos praestitas, per nostram piam dispositionem eis redditas (salua in quocumque loco tributorum solutione) firmiter possidere secundum legis tenorem, quae iam super hac causa promulgata est: petitionibus eorum pro no libentique animo duximus annuendum.

Post Nouel. Iustinian. edit. Iustinian. pag. 120. & Nouel. 10. 37. QUAE IVSTINIAN. CONCESSIT AFRICANAE ECCLESIAE. * Separatus

Ideoque iubemus sublimitatem tuam suis disponere praecipionibus, ut praedictas possessiones, salua (vt dictum est) tributorum ratione, venerabiles Ecclesiae tam nostrae Carthaginis Iustinianae, quam omnium ciuitatum Africanae diocesanos firmiter possideant, & sine vlla concussionem a nullo penitus abstrahendas. Si quas autem alias possessiones, siue domos, siue Ecclesiarum ornamenta apud Afros vel Arianos vel Paganos vel alias quascumque personas detineri probatum fuerit: ea quoque omnimodo sine aliqua dilatione sacrosanctis Ecclesiis Orthodoxae fidei assignari, nulla prolixitate temporis his qui eadem res inique detinent uti concedendis, sed earum restitutionem, omni explosa machinatione, facere compellendis. Quia non patimur sacratissima vasa vel ornamenta venerabilium ecclesiarum, aut alias possessiones apud Paganos vel alias personas detineri: & lex quae a nobis antea prolata est, abundeque huiusmodi capitulo consultum fecerit. Alterius etiam nostrae constitutionis praerogatiua, quam pro Ecclesiasticis etiam fecimus rebus & possessionibus, Africae quoque venerabiles Ecclesias perpotiri censemus: & secundum eius tenorem licentiam eis damus, res proprias & possessiones, & quicquid ad eas pertinens ablatum est, vel fuerit, ab antiquis detentoribus vindicare.

Curae autem erit sublimitati tuae, quatenus neque Arianis, neque Donatistis, neque Iudaeis, neque aliis qui Orthodoxam religionem minimè colere noscuntur, alia detur omnino communio penitus ad Ecclesiasticos ritus, sed omnino excludantur a sacris & templis nefandis, & nulla eis licentia concedatur penitus ordinare Episcopos vel clericos, aut baptizare quascumque personas, & ad suum furorem trahere: quia huiusmodi sectae non solum a nobis, sed etiam ab anterioribus legibus condemnatae sunt, & a sceleratissimis, necnon inquinatis coluntur hominibus. Omnes autem haereticos secundum leges nostras, quas imposuimus, publicis actibus amoueri, & nihil penitus publicum gerere concedantur haeretici constituti, & Orthodoxis imperare: cum sufficiat eis viuere, non etiam sibi aliquam auctoritatem vindicare, & ex hoc Orthodoxos homines & Dei omnipotentis

rectif

rectissimos cultores quibusdam afficere detrimentis. Rebaptizatos autem militiam quidem A habere, nullo modo concedimus. Pœnitentiam autem eorum, si ad Orthodoxam fidem mente purissima venire maluerint, non respicimus: sed damus eis licentiam hoc faciendi: quia Deo omnipotenti nihil ita est acceptabile, vt peccatorum pœnitentia. Iudæis autem denegamus seruos habere Christianos, quod & legibus anterioribus cauetur, & nobis cordi est illibatum custodire, vt neque seruos Orthodoxæ religionis habeant, neque si fortè catechumenos accipiant, eos circumcidere. Sed neque eorum synagogas stare concedimus, sed ad ecclesiarum figuras reformari: neque enim Iudæos, neque Paganos, neque Donatistas, neque Arianos, neque alios quoscumque hæreticos, & speluncas habere, vel quædam quasi ritu Ecclesiastico facere patimur cum hominibus impiis sacra peragendi permittere, satis absurdum est.

* numinis

Insuper sacrosanctæ Ecclesiæ Carthaginis Iustinianæ omnia condonamus, quæ Metro- B politanæ ciuitates & earum Antistites habere noscuntur, quæ Codici nostro in primo eius libro segregata sacrosanctis Ecclesiis suum honorem præstare noscuntur: vt ciuitas, quam nostri nominis * cognomine decorandam esse perspeximus, Imperialibus etiam priuilegiis ornata floreat. Confugas etiam, qui ad venerabiles ecclesias & earum fines conuolare festinant, & suæ voluntati proficere, nulli penitus licere sacrilegis manibus ab iis abstrahere, sed eos venerabilibus locis habita reuerentia perpotiri, nisi tantum homicidæ sint, vel virginum raptores, ac Christianæ fidei violatores. Illos enim qui talia facinora committunt, nullis esse dignos priuilegiis quis non confiteatur? cum non possint sacrosanctæ ecclesiæ & homines iniquos adiuuare, & hominibus læsis suum adiutorium præstare.

Si quid præterea sacrosanctæ Ecclesiæ sæpe dictæ Carthaginis Iustinianæ & aliis Eccle- C siis Africanæ diœceseos à quacumque persona pro suæ salute animæ oblatum est vel fuerit quocumque modo legitimo, seu in possessionibus, seu aliis quibuslibet speciebus; & hoc apud venerabiles Ecclesias manere sinatur, nullius vniquam manibus abstrahendum: cum homines quidem tam laudabiles tamque Deo acceptabiles actus & pias facere oblationes depererant, satis & nos laudamus, & Dei cælestis remunerat clementia. Hæc igitur omnia quæ ad honorem sacrosanctarum dedimus Ecclesiarum totius Africanæ diœceseos per præsentem piissimam & in perpetuum valituram legem, quam omnipotenti Deo dicendam esse perspeximus, sublimitas tua cognoscens, firma, illibataque custodire festinet, & omnibus (prout solitum est) manifestare, edictis vbiq; proponendis: vt nostra iussa summa pietatis habentia, ex omni parte immutata seruentur: temeratoribus eorum pœnæ decem librarum auri subdendis; aliqua graui nostri numinis plectendis omnibus, qui no- D stram dispositionem quocumque modo vel tempore violare concesserint. Dat. Kal. Aug. C.P. Belisario V. C. Conf.] Hanc accipiens Salomon Præfectus Præt. in Africa sanctionem, cum eam executioni mandaret, Arianorum (quorum magna in Africa multitudo ad centum ferme annos regnarat) maximè in se odium concitauit. sed de his suo loco agendum erit. Porro huius anni exordio de rebus priuatorum idem Imperator ad eundem Salomonem rescripserat sanctionem * ipsi Kal. Ianuarij; qua admonuit, vt vnusquisque Catholico- rum infra quinquennium sua bona cognosceret atque repeteret. At de his quæ ad res Africanas pertinent, cuius Concilij occasione & petitione, eam quam superius recitauimus Iustinianus edidit sanctionem, iam satis.

* Post Nouel. Iustinian. à Julian. iras- latus in fin. pag. 245. edit. non.

Cum autem (vt nuper dictum est) idem Iustinianus Imp. apud Agapetum Pontificem litteris egisset pro Ecclesia Africana, petens, vt iis qui ab Ariana hæresi ad Catholicam fidem redirent, pateret aditus ad Episcopatum capiendum: iis acceptis Agapetus quid ad eundem Imperatorem rescripserit^b, accipe:

^b Agapet. epist. 3. Tom. 1. epist. Rom. Pont. AGAPETI EPISTOLA AD IVSTINIANUM IMP.

Agapetus Episcopus Iustiniano Augusto. Licet de sacerdotij mei primitiis, pietatis diuinæ muneribus ad referendas esset gratias multipliciter obligatus: susceptis tamen, venerabilis Imperator, per Heraclium venerabilem presbyterum filium nostrum vestræ serenitatis affatibus, quos æterni fructus vberitate plenissimos destinatis, votorum meorum sunt in Domino gaudia geminata, quod adunatis felicitatis vestræ prouectibus, tali mentis gloriosæ proposito terrena vobis regna subiicitis, vt simul cælestia conquiratis. Cuius rei non sunt ambigua documenta, quando ita vestris, quæ direxistis, oraculis Catholicæ professionis lumen irradiat, vt etiam beatis operibus emiteat. Siquidem illa est in Deo nostro plena & firma credulitas, quam spi-

A spiritualium simul fructuum commendat vbertas, sicut Vas electionis annunciat, dicens^a: Galat. 5. In Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed fides, quæ per dilectionem operatur. Quod enim maius fidei vestræ poterit opus existere, quam quod tantis Apostolicam sedem charitatis & munificentia titulis eleuastis, vt ipsa etiam desideria sperantium transiret? Et quidem hoc in vobis olim (sicut ego quoque probaui) per Dei gratiam semper floruit institutum, vt possibilitatis vestræ meritum quantitas ostenderet præstitorum, & ad hos prouectus inditæ^a momenta potentia tenderetis, vt benignitas vobis ingenita vota poscentium aut præueniret, aut vinceret. Hinc est, quod vsque ad Principalis coronæ fastigia, & vltra nunc vsque prosperis vestra tranquillitas successibus gloria- tur, nec vniquam cælestibus fraudabitur adiumentis; quia scriptum est^b: Diligentibus^b Rom. 8. Deum omnia cooperantur in bonum.

^a inde præ vel helyæ.

^b Rom. 8.

B. Vnde ego quoque piissima vestræ liberalitatis eloquia cum deuotione gratulantis Eccle- siæ (sicut præcepistis) diuinis scripta feci mysteriis adherere, vt supernæ maiestatis ob- titibus indefessis semper precibus ingerantur, & ad impetranda vobis retributionis vestræ præmia sit commemoratio sempiterna. Atque ideo, domine clementissime fili, obsequium salutationis vberimæ reuerenter exoluens, specialis vos sinibus charitatis amplector, spe- rans vt de mea deuotione (quantum in me est) in his quæ pro Ecclesiasticæ pacis vnitare præcipitis, vos vobis potius quæ sunt Catholica promittatis, iuxta hoc quod dicit Aposto- lus^c: Ita quod in me est, promptum est & vobis. Nec in aliquo eorum in quibus licitè pos- sumus obedire, mansuetudinis vestræ nos adhortationibus credatis obistere: quia sicut Gentium Doctor asseruit^d: Spem habeo, crescente fide vestra, & in vobis magnificari se- cundum regulam nostram. Et ideo immensas Deo nostro gratias exhibeo, quod pro populi multiplicatione Catholici tanto charitatis ardore feruetis, vt vbiq; mque vestrum pro- pagatur Imperium, regnum mox incipiat proficere sempiternum.

^c Rom. 1.

^d 2. Cor. 10.

C. Cuius studij beneuolentiæ vehementius insistentes, etiam nos in acquirendis eis, quos Arianam significatis vitare velle perfidiam, paternæ traditionis existimatis declinare posse censuram, scilicet vt in his honoribus, in quibus fuerunt apud hæreticos, perseuerent, & promoueantur ad alios. Quapropter bonum hoc quidem & summa laude præcipuum, quod omnes ouili Dominico per veram fidem cupitis aggregare: sed nõ oportet nobis eos, qui non rectè ingredi moluntur, excipere, beato Paulo Apostolo commonente^e: Nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum. Quantam autem pa- ternarum constitutionum, si sic recipiantur (quod absit) incurrant offensionem; ne quid pietatem vestram latere contingeret, ipsas quoque regulas credidi subnectendas, quæ spe- cialiter censuerant, ne quis talium conciliatus aut Ecclesiastici ordinis prouectibus augetur, aut desideret honores vterius possidere, quos se dubitare iam non debet culpabiliter amisisse: ex quibus pietas vestra melius poterit æstimare, si quo modo tam aperta & Syno- dalia sedis Apostolicæ licet infringere constituta, cum sententia clamer Apostoli^f: Si ta- men quæ destruxi, ea iterum reedifico, præuaricatorem me ipse constituo. Et ideo securus cum ipsius Apostoli voce profiteor: Quia confido in vobis & in Domino, quod nihil aliud sentiat. Etenim sicut idem Doctor asseruit: Certus sum & ego de vobis, quod pleni estis bonitate, tepleti omni scientia, vt possitis inuicem monere.

RECIPIEN- DOS NON ESSE LAP- SOS CVM HON- O- RIBVS.

^e 2. Cor. 6.

^f Galat. 2.

D. Si igitur hi, de quibus indicastis, ad fidem rectam legitimè venire festinant: nostræ fidei regulas sequi non abnuant, dicente Domino^g: Si quis vult venire post me, abneget se- meripsum, & sequatur me. Quod si adhuc vituperandi^h honoris ambitionibus excitantur, & pro lucro sanctæ fidei humanæ gloriæ pati damna formidant: ipsi pronunciant, necdum se à vitis & errore discedere, & nos magis velle suis excessibus implicare. De talibus ergo dicit Apostolusⁱ: Aemulantur autem vos non bene, sed excludere vos volunt, vt eos æmu- lem. Quæ cum ita sint, sancto studio vestro, quod Ecclesiam Catholicam cupitis ampliari, nihil ex hoc, si tales in clero non recipiantur, credatis imminui, Apostolo præmonente^j: Quid enim, si quidam eorum non crediderunt? numquid incredulitas eorum fidem Dei euacuauit? Absit. Nam licet simili studio charitatis pro multiplica- tione Fidelium ille beatus Petrus cælestis regni ianitor traheretur, qui vt Iudæorum plures acquireret, à doctrina & tramite regulari in non respuendo omni Iudaismo descendit: huic tamen ille iunior vincit in Domino Paulus se retulit obuiaffe, dicens^k: Sed cum vidissem, quod non rectè ingrederentur ad veritatem Euangelij, dixi Petro coram omni- bus: Si tu cum sis Iudæus, gentiliter viuus, quomodo Gentes cogis Iudaizare? Hæc ergo

VERE Pœ- NITENTES HONORES NON QUÆ- RUNT.

^g Matth. 16.

^h Galat. 4.

ⁱ Rom. 3.

^k Galat. 2.

ergo per omnia, Deo cordi vestro affidente, pensantes, agnoscere poteritis, non occasionem nos excusationis inquirere, sed ea quæ pro officij nostri ratione transcendere non possumus, vobis humiliter intimare, dicente Apostolo: Non enim possumus aliquid contra veritatem, sed pro veritate.

Vnde & de Stephani Episcopi persona simul & causa non credatis alicuius nos studio defensionis impelli. Absit à quorumlibet mentibus Christianis, vt in quacumque persona aut innocentiam redarguant, aut crimen absoluant. Sed vniuersa, quæ Apostolicæ sedis super hac sunt parte disposita, illo semper studio manauerunt, quæ principatui beati Petri vos quoque cupitis per omnia reseruari; scilicet ne in his qui sedis eius audientiam postulasent, separata ipsius reuerentia, alterius sententia proueniret. Et ideo quia clementia vestra salubriter offerre dignata est, vt à legatis nostris omne negotium tractaretur: hanc operam his quos in continentem dirigimus, Deo auctore, mandamus: ita tamen, vt iam nunc communionem nostram vir religiosus Achilles, Deo auctore, mandamus: ita tamen, vt iam nunc de sacerdotio perfruendo, cum ad nos vniuersa quæ legati nostri cognouerint, plenissima eorum fuerint relatione perlata, consideratis sanctorum canonum regulis, quas seruari præcipitis, sequenda firmiter censebuntur.

Quod autem clementia vestra fratris & coepiscopi nostri Epiphanius dignata est excusare personam: quia in prædici Achillis consecratione vestra potius iussio quam illius ordinatio præuenisset: credimus quod & ipse cognouerit iure culpatum; qui præter alia quæ deliquit, hoc certe excusare vix poterit, quod tam piissimo & clementissimo Principi, beati quoque Petri priuilegia defensionis non vel opportunè vel importunè suggererit, quid in hac parte sedis Apostolicæ reuerentiæ deberetur. De quo simul negotio, sed & de Iustiniana ciuitate gloriosi natalis vestri conscia, necnon & de nostræ sedis vicibus iniungendis, quid, seruat beati Petri, quem diligitis, principatu, & vestræ pietatis affectu, plenius deliberari contigerit, per eos quos ad vos dirigimus legatos, Deo propitio, celeriter intimamus. Superest, vt (sicut à beato Petro indefinenter exposcimus) de salute & prosperitate vestri semper Imperij gratulemur. Datum Idibus Octobris.] hætenus Agapetus, describens ad Iustinianum Imperatorem: sed desiderantur aliæ litteræ, sicut & collectio canonum de non recipiendis hæreticis cum honoribus, quam se his subiicere tradit.

At nec etiam de legatis missis, quinam isti fuerint, mentio vlla fit; sed ex Actis Quintæ Synodi intelligere possumus: nam iidem subscripti habentur in sententia lata contra Seuerum, Petrum, & Zoaram sub Menna Episcopo anno sequenti, nempe Sabinus Episcopus Canusinus, Epiphanius Episcopus Asculanus, Asterius Episcopus Salemitanus, Leo Episcopus Nolanus, Rusticus Episcopus Fesulanus, Theophanes & Pelagius diaconi sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Intelligis iam satis, puto, ex eadem epistola, non nisi Romani esse Pontificis de recipiendis hæreticis poenitentibus formam præscribere & dispensare, iureque Agapetum exposulasse aduersus Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum, qui inter alia quæ perperam egisset, absque requisita Romanæ sedis auctoritate Achillem ab Arianis ad Ecclesiam Catholicam venientem ordinasset, iubente Iustiniano Imperatore.

Quod pertinet ad Iustinianam ciuitatem, quam Agapetus in eadem sua epistola patrium solum ipsius Iustiniani nominat, cuius Episcopum petierat idem Imperator pallio insigniri, sicque vices gerere Apostolicæ sedis: cum totum negotium legatis tractandum se commisisse dicat, quid ea in re factum sit, diligentius est inuestigandum, atque in primis à Procopio noui nominis origo petenda. Ipse enim cum agit de eiusdem Imperatoris adificijs, ista habet: Apud Dardanos Europæ, qui iam post Epidamiorum terminos habitant, locus est Tauresia dictus: hinc Iustinianus Rex Orbis reparator oriundus erat. Hunc locum muro circumdans quadrangula figura, singulis angulis turrim imposuit, effecitque vt esset & vocaretur Quadraturrita. Iuxta hunc locum urbem nobilissimam condidit, quam Iustinianam Latina voce appellauit; atque hoc modo nutritionis officium altrici patriæ rependit. Fabricauit etiã canales aquarum, vt urbs aquis abundaret, & multa alia narratu digna. Non est facile enumerare Deo sacraata templa, verbis comprehendere Principum habitacula, ingentes porticus, nitida fora, fontes, vias, balnea, loca vbi res venum exponuntur. Magna plane urbs est, & totius regionis Metropolis Illyricorum Archiepiscopum sortita, aliis urbibus ipsi tanquam magnitudine præstanti cedentibus: quo fit vt etiam honorem Regi rependat. Vt enim ipsa urbs Rege honoratur tamquam alumno, ita è di-

* offensiois
o sperati
LEGATIS
ROM. PONT.
NEGOTIA
COMMISSA.

IN EPIPHANIVM
VICITIA
PRÆSEY-
MENTEM.

Quint.
Synod. Act. 1.
Tom. 2. Conc.
nou. edit.

SEDTIS APO-
STOL. TAN-
TYM ESSE
DE LAPSIDIS
DECERNEN-
RE.

DE PRIMA
IVSTINIANA.

Procop. de
adific. Iusti-
niana. Imper.
lib. 4.

uerfo Rex locum illum in urbem euehere curauit.] hæc de Prima Iustiniana Procopius, qui pergit dicere de Secunda Iustiniana ita nominata ab eo, quæ olim apud Dardanos vrbs erat nomine Vlpiana, necnon & de Iustinopoli auunculi nomine nuncupata, & alijs.

Porro quo ad priuilegia quæ ab Apostolica sede per Agapetum Papam impericienda idem Imperator rogarat, re diutius dilata, cum interea (vt dicitur anno sequenti) contigerit Agapetum ex hac vita migrare, Vigilius Papa eidem Iustiniano assensus est, vt idem Imperator sua constitutione declarat his verbis: Beatissimum Primæ Iustinianæ nostræ patriæ Archiepiscopum habere semper sub sua iurisdictione Episcopos prouinciarum Daciae Mediterraneæ, & Daciae Ripensis, & Priualis*, & Dardaniæ, & Mysiæ Superioris, atque Pannoniæ, & ab eo hos ordinari, ipsum verò à proprio ordinari Concilio, & in subiectis sibi prouincijs locum obtinere sedis Apostolicæ Romæ, secundum ea quæ definita sunt à sanctissimo Papa Vigilio. Simili quoque modo ius Pontificis, quos Episcopo Iustinianæ Carthagini Africanæ ciuitatis dedimus, ex quo Deus hanc nobis restituit, seruari iubemus.] hæc ibi Imperator. Est Nouella constitutio de priuilegijs collatis Archiepiscopo Primæ Iustinianæ, quæ incipit: Multis & varijs modis, &c.] data hoc anno sub Belisarij Consulatu. de iisdem in alijs ab eodem promulgatis mentio habetur.

Agapetus autem haud quicquam in præiudicium aliarum prouinciarum Metropolitano- rum Antistitum visus est voluisse concedere: magno opere enim cauere consueverunt Romani Pontifices, ne in canonum iniuriam & alterius præiudicium conferrent alicui priuilegium: sed Vigilius diu vi Imperatoria agitatus (vt suo loco patebit) acquieuit. Extant & Gregorij Papæ litteræ de collato pallio Ioanni Archiepiscopo Primæ Iustinianæ. Sic igitur quatuor habes Iustinianas, duas apud Europæ Dardanos, totidemque in Africa, vbi diximus duas amplissimas ciuitates eodem nomine appellatas, nempe Adrumetum atque Carthaginem. Sed de his satis.

Quod autem in recitatis nuper litteris Agapeti Pontificis ad Iustinianum querela est aduersus Epiphanium Episcopum Constantinopolitanum de illegitima ab eo ordinatione præsumpta, & alijs quibusdam perperam factis: haud impunè intentatum scias: nam quam citissime Deus vltus est, quod idem Episcopus in sacros canones deliquisset, & quidem seuerè, cum ipsum ex hac vita præripuit. Sciendum est enim, ipsum Epiphanium hoc anno ex hac vita sublato, inque locum eius Anthimum subrogatum. Ad hæc vsque tempora Epiphanium peruenisse, tot constitutiones hoc anno sub Belisarij Consulatu ab Imperatore ad ipsum datæ satis aperte demonstrant: quem tamen hoc eodem anno finem viuendi fecisse, ex his quæ dicuntur inferius, certum redditur.

Sic igitur Epiphanius cum sedisset annos quindecim, hoc ipso anno ex hac vita decessit: quo è medio sublato valido satis Orthodoxæ fidei propugnatore, callidis oculisque consilijs impiæ Theodoræ Augustæ Anthimus Episcopus Trapezuntius, qui foris licet Catholicam fidem profiteretur, intrinsecus tamen Eutychianam hæresim sectabatur, in sedem Constantinopolitanam intruditur. Id quidem de ipso publica sanctione anno sequenti edita Iustinianus testatus est.

Hinc malorum origo, hinc ipsi Imperatori atque vniuersæ Ecclesiæ Catholice acerbissimarum cladum fons erupit, cum videlicet Theodoram Augustam coniugem audiens Imperator, monstrum horrendum in regie ciuitatis Pontificiam sedem prouehit. Plus æquo, & quam deceat Catholicum Principem, audire solebat Iustinianus consilium hæreticæ femine impiæ Theodoræ: quod ipsemet in constitutione hoc ipso anno edita profiteretur, cum ait: Hæc omnia apud nos cogitantes, & hic quoque participem consilij sumentes eam, quæ à Deo data est nobis, reuerendissimam coniugem, &c.] Sed planè facta est ipsi in scandalum atque ruinam, vt quæ dicuntur annis singulis demonstrabunt.

De studijs autem Theodoræ erga Anthimum auctor est Liberatus diaconus, qui ista ait: Ea tempestate mortuo Epiphanio Constantinopolitano Episcopo, Theodora Augusta Anthimum transtulit in sedem, qui fuit Episcopus ciuitatis Trapezunti regionis Ponti, latenter Chalcedonense Concilium non suscipientem.] hæc ipse huius temporis scriptor. Sed audi ex Actis Quintæ Synodi Anthimi nebulonis in sedem ingressum ex libello monachorum Syriæ: Epiphanio sanctæ memoriæ Archiepiscopo huius regie vrbs in pace vita functo, Anthimus, qui aliquando ordinatus fuit Episcopus Trapezundarum, magnitudinem & dignitatem sacerdotij, non spiritualium animarum diligentiam esse putauit, sed quemdam civilem principatum, & propterea maiorem appetens, iam multo

DE PRIVILEGIIS PRI-
MAE IVSTI-
NIANAE.
Auth. de
Ecclesi. tit. 101. 9
tit. 14. Nouel. 111.
Briualis

Nouel. 11.
Novel. 132.
cap. 3.

Greg. lib. 4.
epist. 15.

OBITVS
EPIPHANII,
ET AN-
THIMI
SUBROGATI.

Nouel. 45.

Nouel. 8. c. 1.

Liberat. di-
ac. de caus.
Nest. c. 10.

Quint.
Synod. Act. 1.

tempore derelinquens propriam Ecclesiam, & ciuitatem regiam, Constantinopolim scilicet, apprehendens tamquam quædam plaga Ægyptiaca, vitamque fictam ipsius figuratæ continentia omnibus ostendens, cum hæreticis hic nidificantibus conuersatus est, similia quoque illis hæretica furta largiendo, & placita illis faciendo & dicendo, voluit adulterinè subripere sacerdotalem sedem ipsius ciuitatis contra omnem æquitatem Ecclesiasticam & canones, &c.] hæc pluribus Syriæ monachi profecuti sunt in libello, quem postea Agapeto Papæ obtulerunt anno sequenti.

Sed vnde tanta vis homini nequam, vt fauore paucorum hæreticorū (haud enim conferendi erant hæretici Constantinopoli commorantes cum degentibus ibidem Orthodoxis) sedem inuaderet tantæ vrbs, sub Catholico præsertim Imperatore, nisi insidiis Theodoræ Augustæ fauente illi vti Orthodoxo? quod & suasis viro suo, qui ad eum vt ad Orthodoxum Antistitem sequenti anno Idibus Augusti constitutionem dedit Ecclesiasticam de numero clericorum ordinandorum. Porro hæc eadem de Anthimi nefaria electio profecuti sunt Archimandrita Constantinopolitani in libello, quæ obtulerunt Agapeto Papæ, cum peruenit (vt dicemus) Constantinopolim anno sequenti: quo etiam testati sunt in fine ipsius, se ea de causa hoc anno misisse legationem Romam ad ipsum Pontificem, vt de his quæ acta essent Constantinopoli, de quæ persona Anthimi idem Agapetus certior redderetur. extat ipse libellus prope finem primæ Actionis Synodi Quintæ.

Tanta hæc mala ordita est pessima femina, quæ altera Eua serpenti obaudiens facta est viro malorum omnium causa, nouaq; Dalila Samsoni, eius vires dolosa arte eneruare laborans, Herodias altera sanctissimorum virorum sitiens sanguinem, petulantq; summi sacerdotis ancilla, Petri negationem sollicitans: sed parum sit ipsam huiuscemodi fugillasse nominibus, quæ reliquas impietate feminas antecelluit: accipiat potius nomen ab inferis, quod Furiis fabulæ indiderunt, femina furens, Alecto potius, vel Megera, aut Tisiphone nuncupanda, cuius inferni, alumna daemonum, satanico agitata spiritu, cæstro percita diabolico, imitæq; summo labore inimica concordia, pacisq; redemptæ sanguine martyrum & sudoribus confessorum partæ fugatrix: quanta enim hæc Ecclesiæ Catholicæ mala inuenerit, quæ dicenda erunt ostendent. Quam verò religiosissimo ista obfuerit Imperatori, satis superque, si quæ dicentur attendet, spectator luctuosæ tragædiæ intuebitur.

Quam felicissimus Iustinianus Imp. extitisset, & planè cui nullus vniquæ vel Gëtilium, vel Christianorum Imperatorum longo intervallo fuisset exæquandus, si Theodora cõiuge caruisset, & Catholicam nactus fuisset sibi similem consortem Imperij: vt planè secundum illud Ecclesiastici: Commorari leoni & draconi placebit, quàm habitare cum muliere nequã] ipsi contigerit. Et quidem secundum quod subditur: Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo] quanto propensiori studio palam fauit Iustinianus Catholicæ fidei, tanto ista callidiori consilio clam Eutychnianæ hæresi atque Eutychnianis hæreticis adiumento fuit & augmento, necnon etiam firmamento. Ceterum pristinum adhuc vigorem retinens Iustinianus, cum sibi, qualis esset Anthimus, bene perspectus est, eundem è sede eieclum proscripsit, sed hæc anno sequenti, postquam idem scelestus iudicio Agapeti Romani Pontificis detectus, eiusq; sententia condemnatus est, accedente Synodali decreto.

Sed quodnam hoc ite m tẽpore, ipsa peccati fomes, præpotensq; diaboli telum Ecclesiæ Alexandrinæ damnun intulerit, accipe à Liberato diacono, vbi post subrogationem Anthimi in Epiphani locum mox ista coniungit: Verum defuncto Timotheo Alexandrino Episcopo, studio & permissione Calotrychi cubicularij partis Theodoræ Augustæ, Theodosius ordinatur: qui licet haberet cleri decretum, contradicere volentibus non permisit certamen populi & monachorum, quos non habuit: hi enim pro Gaiano fuerunt. Confectudo quippe est Alexandria, illum qui defuncto succedit, excubias supra defuncti corpus agere, manumque dexteram eius capiti suo imponere, & sepulto manibus suis, accipere collo suo beati Marci pallium, & tunc legitimè sedere. Dum hæc Theodosius pertentat, cognouerunt populi & monasteria, quod esset factum vespere in Episcopo studio Calotrychi & Iudicum, id est, Aristomachi Ducis, & Dioscori Augustalis: mox Theodosium profecuti sunt, & expulerunt, ne colligeret funus Timothei.

Inthronizauerunt autem Gaianum, qui fuit Archiepiscopus ex parte assertorum incorruptibilitatis: habens autem consentaneos aliquantos ex clero, & possessores ciuitatis, & Corporatos, & milites, & nobiles, & omnem prouinciam, permanit Gaianus in Episcopatu dies centum & tres: post hæc à Iudicibus pulsus abscessit. Et post menses duos Narfes missus

Auth. de mensur. ord. cler. col. 3. tit. 3. Nouel. 26.

Conc. Tom. 2. edit. nos. DE THEODO RA AVG. MA XIME IMP. RIA.

IUSTINIAN. LABVS A CONIUGE HÆRETICA. Eccles. 25.

Liberat. di. v. titiar. l. 10. THEODOSIVS ET GAIAN. AL. TERCANTVR.

DIO SCHISMATE VE. XATA ECCLRS. ALB XANDR.

A missus ab Augusta Theodora Theodosium quidem inthronizauit, porro Gaianum misit in exilium: qui adductus Carthaginem, & inde quasi in Sardiniam directus, quid de eo contigit, ignoratur. Mansit autem Theodosius in sede annum vnum, menses quatuor, paucis ei communicantibus: plurimi enim communicabant ad nomen Gaiani: populi autem pugnaverunt pro Gaiano multis diebus: qui cæsi à militibus, maiorem sui partem amiserunt: sed & militum maior cecidit numerus. Vincebatur Narfes non armis, sed ciuitatis concordia: De superioribus domorum iactabant mulieres super milites, quicquid occurrisset. At ille igne vicit, quod ferro non potuit. Diuisa est vsque nunc illa ciuitas hoc schismate, vt Gaianitæ & Theodosiani in eo vocentur, id est, Phantasia & Corrupticola:] Fuerunt ista adeo cruenta atque funesta veluti pingues victimæ à Theodora immolatae diabolo. Pergit auctor:

B Nouissimè Theodosius de sede discessit, non ferens seditiones & bella quæ contra eum exercebantur à populo. Missus est Constantinopolim cum honore, eò quod ita Augustæ scripta præceperunt. Quò illo veniente, promittebat Augusta Imperatori, quoniam postea Theodosius Chalcedonensem suscipere Synodum: sed persistente & nolente eo, cum eius voluntate foras ciuitatem regiam sexto milliario in exilium missus est, iuxta basilicam, in via quæ ducit ad Stoma pontem: viuitque vsque nunc.] hæcenus de his Liberatus. Eandem profecutus historiam Leontius Scholasticus, tradit inter alia Gaianum fuisse Ecclesiæ Alexandrinæ Archidiaconum, Theodosium autem scriptorem orationum, huncque sectatorem Seueri, illum verò Iuliani Halicarnassei, magnates fauisse Theodosio, plebem verò Gaiano.

Quod autem ad successionem Alexandrinorum Antistitum pertinet, ex quo ibi præcipuam sedem hæretici occuparunt, ab ipsis & per ipsos successio spuria deducta est, interrupta verò Catholicorum: cum tamen & ij qui ibi erant Orthodoxi, licet longè inferiores numero hæreticis essent, Orthodoxum aliquando haberent Episcopum, cui communicabant. Diximus superius de Euagrio quodam Orthodoxo Episcopo Alexandrino; sed & mentio est apud Iustiniani Imperatoris sanctionem de Epiphanio Episcopo Alexandrino Catholico. nam in ea constitutione, cuius est titulus: Quomodo oporteat Episcopos, & reliquos clericos ad ordinationem adduci] scripta ipsa (vt diximus) hoc anno ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum, hæc de alio habet Epiphanio Episcopo Alexandrino: Scripta exemplaria sanctissimo Archiepiscopo Alexandria Epiphanio, sanctissimo Archiepiscopo Theopolitano, nempe Anthiochena Antistiti: scripta exemplaria Petro Episcopo Hierosolymorum, &c.] Post Theodosium autem atque Gaianum, quorum mutua altercationes ad biennium productæ fuerunt, qui creati sunt postea Episcopi Alexandrini, omnes fuere Orthodoxi defensores Concilij Chalcedonensis, quos numerat Leontius, nempe Paulus, Zoilus, Apollinaris, Ioannes, & Eulogius æqualis sancti Gregorij: quos ob cultum Synodi Chalcedonensis Synoditas appellat.

Inter hæc autem cum Constantinopoli federet Theodoræ Augustæ fauore Anthimus, & Alexandria (vt diximus) Theodosius, Seuerus ille perditissimus hæresiarcha ab Antiochena sede pulsus Iustini tempore, sciens hos qui præcipuas Oriëtis sedes occupassent, suæ esse farinae homines, sperans eiusdem Theodoræ potentia Antiochenæ fore se restituentum Ecclesiæ, egressus è latebris, conuolat Constantinopolim ad ipsam Theodoram & Anthimum Patriarcham in hæresi propaganda collegam. De his enim hæc habet Euagrius: Exstant (inquit) adhuc epistolæ Seueri ad Iustinianum & Theodoram scriptæ: ex quibus intelligi potest, eum ab initio, postquam sedem Episcopatus Antiocheni deseruerat, iter suum Constantinopolim versus distulisse, postea tamen eò se contulisse.] Spe enim vana Theodora impia Augusta illudebat Imperatoris pio animo, dum sicut Anthimum, atque Theodosium quasi professurum Concilium Chalcedonense vocauit Constantinopolim, ita & de Seuero persuasit hoc ipsum eidem Imperatori, absque cuius assensu idem sepe profcriptus hæresiarcha haud ausus esset conferre se Constantinopolim de sceleribus perpetratis daturus pœnas. Subdit verò de ipso ista Euagrius:

Scriptisq; Seuerum, se, cum esset Constantinopoli, & cum Anthimo collocutus esset, comperissetque eum eandem secum tenere opinionem, idem de Deo sentire persuasisse, vt sedem Episcopalem relinqueret. Scripsit præterea iisdem de rebus ad Theodosium Episcopum Alexandrinum litteras in quibus magnopere gloriatur se Anthimo (vt dictum est) persuasisse, vt huiusmodi dogmata gloriae terrenæ & Episcopatu longè præponeret.]

INDVCTVR CONSTANTINOP. THEODOSIVS.

Leont. de fest. 227. 5.

ORTHODOXVS ANTI-STIS PRÆFECTVS. Nouel. 6.

Leont. de fest. 227. 5.

Euagr. lib. 4. c. 11.

SEVERI HÆRESIARCHA CONATVS.

hæc quidem, cum Anthimus (vt paulo pōst dicturi sumus) factus reus impietatis, abdica- re hæresim & profiteri Chalcedonense Concilium quæsitus est, vt remaneret in sede. Post hæc autem rursus Euagrius: Extant porrò Anthimi ad Theodosium de iisdem rebus epi- stolæ, & Theodosij rursum ad Seuerum & Anthimum: quas, ne in librum, qui in manibus est, nimis multas res includere videar, præterire animus est, easque relinquere iis qui ea- rumdem voluendarum cupiditate incenduntur.] hæc de his Euagrius: quæ autem subiicit, postea facta sunt, nosque de iis suo loco dicemus. Vidisti quos colligit Theo- dora & in præcipuis sedibus Orientis collocat impios hæreticos, & quas infert in urbem Constantinopolitanam hominum pestes, id ordiens funestissima, vt occupatis maioribus sedibus ab hæreticis, inualeceret nefanda hæresis & dominaretur vbique: sed hæc (vt di- ximus) (clanculò per cuniculos in Ecclesiam conabatur inferre, quòd sciret viri animum pro fide Catholica semper inuigilare solere, & neruos omnes pro eadem roboranda con- tendere.

^a Teont. de se- ctiis A. 5. tom. 4. Bi- blioth. AGNOITA- RVM HÆ- RESIS.

^b Idem A. 10. DE GAIANI- TIS ET THEODO- BIANIS.

JACOBITAE HÆRETI- CI.

^c Idem Damas- lib. de hæres.

^d Greg. lib. 8. epist. 42.

^e Idem Damas- de THEMIS- TIANIS HÆRETI- CIS.

Theodosius verò Alexandrinus Episcopus hæreticus degens Constantinopoli, inter hæc noua occasione oborta, à suis diuisus est. quomodo id se habuerit, Leontius^a Scholasticus docet, cum ait: Cum autem priuatus Byzantij Theodosius degeret, Agnoitarum (sic ab ignorantia dictorum) dogma motum fuit. Nam quia Dominus ait, neminem horam iudicij scire, ne Filium quidem, extra solum Patrem: quæsitum est, An Christus eam ignora- ret vt homo. Theodosius Christum ignorare negabat, & aduersus Agnoitas scripsit. Alij verò Christum horam ignorare tradebant, quemadmodum ipsum dolorem sensisse dixi- mus. Inde diuulsi sunt à Theodosio qui Agnoitæ vocantur, cumque peculiarem sibi fecis- sent ecclesiam, seorsum communicabant.] Sed aduersabatur Agnoitis Theodosius, vt- pote Seuerianus, Gaianitæque contrarius.

Quinam autem error fuerit Gaianitarū, idem qui supra scriptor huius temporis Leonti- us Scholasticus docet his verbis^b: Constitentur Gaianitæ Deum Verbum è Virgine na- turam humanam sumpsisse perfectè ac verè, sed post vnionem esse corpus incorruptibile dicunt: omnes enim malorum species Christum perpeffum aiunt, vt esurierit & sitiuerit & defatigatus fuerit, at non eodem ista quo nos modo passum. Aiunt enim, nos quadam naturali necessitate, tum esurire, tum sitire, sed Christum hæc omnia sponte sustinuisse: non enim (inquiunt) naturæ legibus seruiēbat: alioqui passiones istas fatebimur præter volonta- tem accidisse, quod absurdum fuerit. Hæc Gaianitarum est opinio, Incorruptibilem dicta. Nos ad ea respondemus, etiam nos fateri, passiones & affectiones illas fuisse voluntarias, nec tamen idcirco dicere Christum eas perpeffum eo modo quo nos: Nam sponte dicimus ipsum seruuisse naturæ legibus, volentemque se concessisse corpori, vt sua perpetetur eo modo quo & nos patimur.] hæc Leontius, qui testificationibus sanctorum Patrum ista vt Catholica roborat atque firmat. Porrò aduersus eisdem Gaianitas disputat Euthymius in panoplia.

Leontius verò vbi de Gaianitis locutus est, de Theodosianis hæc habet: Agnoitæ verò constitentes omnia quæ Theodosiani, de corruptibilitate videlicet, discrepant in hoc quod Christi humanitatem ignorare negant, illis ignorare affirmantibus: Aiunt enim, per omnia nobis Christum assimilari: quòd si nos ignoremus, & ipsum ignorasse, &c.] Qui verò à Theodosio Theodosiani appellati fuerunt, eosdem postea à Iacobo propagatore Iacobitas esse dictos, eosque pariter Ægyptios nominatos, affirmat sanctus Ioannes Da- mascenus^c. Contra eiusmodi hæreticos Agnoitas dictos scripsit sanctus Eulogius Alexan- drinus Episcopus, cum ad finem sæculi huius eandem Alexandrinam Ecclesiam guber- naret, qui eo argumento editum commentarium cognoscendum Romam misit sancto

Gregorio Papæ; de quo ipse Gregorius ista respondit^d: De doctrina vestra contra hæreti- cos, qui dicuntur Agnoitæ, fuit valde quod admiraremur: quod autem displiceret, non fuit. In eodem autem sensu iam dudum communi filio nostro Anatolio diacono pluri- ma rescripseram. Ita autem doctrina vestra per omnia Latinis Patribus concordauit, vt mirum mihi non esset, quod in diuersis linguis spiritus non fuit diuersus, &c.] id quidem sensisse sanctum Augustinum ostendit, & veritatem aduersus eosdem hæreticos ex alijs di- uinæ Scripturæ locis docet. De iisdem alio quoque nomine nuncupatis hæc Ioannes Da- mascenus^e: Agnoitæ, qui idem Themistiani vocantur, impiè & improbè Christum diem iudicij ignorare, palam docent, eumque ignauitæ & timiditatis arguunt. Hi sunt quidem ex secta Theodosianorum: Themistius enim, qui eiusdem sectæ ac disciplinæ princeps fuit, vnã

vitam in Christo naturam coniunctam fuisse tradidit.] hæc de propagine Theodosiano- rum Themistianis Damascenus.

Ita quidem Seueriani omnes isti professione, hostesque Concilij Chalcedonensis, inter se ipsos more hæreticorum pugnant: vt planè acciderit hoc veluti portento quodam, vt bellua sine capite (ita Acephalorum hæresis appellata) eadem pluribus prodierit armata capitibus inter se pugnantibus: nam ex eis primum eminuit caput Seuerus, ex quo deno- minati sunt Seueriani; ex hoc verò plura alia capita pullularunt, nempe Gaianus, ex quo Gaianitæ; Theodosius, ex quo Theodosiani; Iacobus, ex quo Iacobitæ; Themistius, ex quo Themistiani: numerat adhuc aliud caput Ioannes Damascenus, nempe Barfanium, ex quo Barfaniani; siue Semidalitæ, de quibus ait: Hi cum omnia Gaianorum & Theo- dosianorum decreta defendant, aliquid tamen præterea addiderunt de suo; symbolis Dio- scori relictis, vt à reliquis Diocori sectatoribus noscerentur.] Aduersus has pessimas Seueri propagines Euthymius^a disputat; idemque testatur aduersus Theodosianos Anastasium Sinaitam scripta edidisse.

ACEPHALO- RVM CAPI- TA MULTA.

^a Euthym. de- nopt. lit. 16. 17.

Fuit & præpotens illud etiam ex Acephalis caput exortum, quod ita in eorundem cor- pore, qui cum Eutylianis atque Seuerianis vnã tantum faterentur in Christo natu- ram, prominebat, vt tamen se ceteris capitibus aduersarium exhiberet, morsibusque de- passeret ea: etenim fuit qui aduersus eiusmodi fæces hæreticorum stans ex aduerso Ioan- nes Philoponus ita pugnarit, vt tamen in hæreses ipse aquè prolapsus ruerit; de quo pri- mum ista Leontius^b: Hoc eodem tempore adhuc degente Theodosio Byzantij, denuò motum fuit dogma Tritheitarum, cuius sectæ princeps Philoponus fuit. Quoniam enim obiciebat Ecclesiæ, si duas in Christo naturas diceret; necessariò esse duas hypostasies con- fessuram, Respondebat Ecclesia: Si natura & hypostasis idem sint; necessarium quoque fa- rendum indiuiduum: sin aliud natura, & aliud hypostasis, quænam illa sortitio fuerit; vt naturas duas statuentes, omnino duas quoque confiteamur hypostasies? &c.] pluribus ipse inuicem aduersantia altercationum argumenta retexens, ita planè Philoponum ad oppu- guandam veritatem Catholicæ fidei ex deliramentis hæreticorum mutuatum esse arma demonstrat. Sed & adhuc de eodem Ioanne Philopono quæ habet Suidas, videamus: sunt enim hæc eius verba:

Ioannes Grammaticus Alexandrinus, cognomento Philoponus, plurima scripsit gram- matica, philosophica, arithmetica, rhetorica, sacras quoque litteras tractauit. Scripsit & contra decem & octo Procli argumenta & contra Seuerum: sed tamen ab Ecclesiæ docto- ribus, vt Tritheites, vt qui tres deos asserat, reiicitur, & in Orthodoxorum catalogo non admittitur.] ista de Philopono Suidas. Quod verò pertinet ad eius scripta aduersus Proclum Lycium, magnam quidem sibi ex eo laudem conciliauit, quòd aduersus impium hominem, qui scriperat instar Porphyrij contra religionem Christianam, Asylum exerceuis- set. Suidas enim hæc ait, dum de Proclo agit: Hic est Proclus ille, qui alter à Porphyrio impuram linguam & contumeliosam contra Christianos exercuit: sed Ioannes Philopo- nus præclarissimè eius propositiones refutauit, eumque in Græcis etiam, quibus effere- batur, rudem atque indoctum esse ostendit.] hæc Suidas de libris Procli atque redargu- tione Philoponi, ex qua sibi eximiam (vt diximus) gloriam comparauit: sed euanescentis in cogitationibus suis, non Gentilium dumtaxat atque hæreticorum, verum Orthodoxorum dogmata confutare aggressus est.

DE IOANNE GRAMMATE CO DICTO PHILOPO- NO.

Porrò delirans Philoponus indignus factus est, qui non solum inter Ecclesiæ magistros adnumerari meruerit, sed neque inter Christianos adscribi: Etenim & de eo scribit Phorius in Bibliotheca, ab eodem impio elaboratum fuisse commentarium aduersus resurrectio- nem mortuorum, quo & Christianos irritit: aduersus quem tradit scripsisse Theodosium monachum, item & Cononem, Euagrium, atque Themistium, licet omnes hi hæretici fuerint non assentientes Concilio Chalcedonensi. Auctor est idem Photius scripsisse eundem Ioannem Philoponum in Hexameron opus aduersus Theodorum Mopsue- stenum, qui in eodem argumento versatus fuerat. & rursus de eodem: Philoponus (in- quit) homo insanus scripsit librum aduersus Quartam œcumenicam Synodum.] Idem quoque affirmat Photius, extare Acta disputationis Seuerianorum aduersus Tritheitas habitæ coram Ioanne Episcopo Constantinopolitano sub Iustino Imperatore, Conone & Euagnio altera ex parte aduersus Tritheitas, altera verò Paulo atque Stephano Tritheitis Philoponi defensoribus, impiis aquè omnibus. Hæc monstra his temporibus pepe- rit Oriens

PHILOPO- NIERORUM RES.

lationem:quam cunctis manifestam ob oculos positam tam in Aegypto, quam in aliis Orbis regionibus à Catholica fide refugis, nemo non videt. At de Acæphalorum capitibus multiplicibus hætenus.

ANTHIMVS SVVDET VIDERI CATHOLICVS.

Iam verò ad Anthimum Constantinopolitanum Episcopum hæreticum subrogatum hoc anno in locum Epiphani] ab impia Theodora Augusta redeamus. Ita se comparauit vulpis ista, Anthimus inquam, vt cum nefandus hæreticus esset, studeret tamen in omnibus apparere Catholicus, probans Chalcedonense Concilium, & reliqua quæ veri Orthodoxi probarent: Sed & adiecit, quòd cum de eius hæresi sparsus rumor esset, sese homo callidus perpurgauit, dum coram ipso Iustiniano Imp. difertis verbis professus est, se in omnibus assensurum iis quæ Apostolica sedes sentienda præscriberet: hoc enim nullum euidentius signum edi posse videbatur, quàm si secuturum polliceretur, quicquid Ecclesia Romana credendum ostenderet, cui assentiri, sit se Catholicum demonstrare. Sed accipe cuncta hæc intexta in ipsius Anthimi damnationis sententia à Quinta Synodo promulgata verbis istis:

Quint. Synod. tit. 4. SVVDOLI CONATVS ANTHIMI.

Cumq; sic obtinere potuerit magnù Pontificium Anthimus, quemadmodum dictum est; paulatim putauit oportere depascere sanctissimas Dei Ecclesias tali morbo, & contrarium quàm diuinæ voces dicant, pro congregando rationabiles oues Dei ouilis diuisiones excogitabat aduersus omnes (vt ita dicam) Ecclesias, vt periclitando vnionem sanctissimarum Ecclesiarum tantis piissimi Imperatoris nostri laboribus reformatam in multas diuisiones scinderet. Denique paulatim hanc corruptionem significabat, simulans quidem suscipere sanctas Synodos, Nicænam dicimus contra impium Arium, Constantinopolitanam contra impium Macedonium, & Ephesinam primam contra impium Nestorium, ac Chalcedonensem contra impium Eutychetem, saltem ipsas habens in sacris Diptychis: sed cum inserta ipsis Synodis esset sancta memoria beatissimi Leonis Papæ, nullo tamen tempore aliter vel percipit, vel participat sanctissimis Dei mysteriis, nec celebrationem ipsorum prædicat ne in hac quidem sanctissima Dei Ecclesia, resiliens vniuersaliter à rebus ipsorum confessionibus, & neque magnorum Pontificum, neque venerabilium Priorum, qui pro talibus respiciunt, & omnino tolerat, aut aliquam defensionem dat. & paulo post: In talibus enim cum se ipsum magnus Imperator dispeserit, ad memoriamque sibi reuocauerit sententiam Principis Apostolorum, qua dicit, paratos nos semper esse oportere ad respondendum omni petenti rationem de ea quæ in nobis est spe: nihil plus iuuat, sed ad eius serenitatem deceptibilibus rationibus vsus, promissit se omnia facere, quæcumque Summus Pontifex magnæ sedis Apostolicæ decerneret; & ad sanctissimos Patriarchas scripsit, se sequi per omnia Apostolicam sedem. hucusque de primordiis Anthimi captiosi, formam ad tempus induentis Præsulis Orthodoxi.

Epist. I.

SVVDIA EPISTOLA NOMINE AGAPETI PAP.

Hæc cum ita se habuerint, non vacat imposturæ suspitione epistola illa nomine Agapeti Papæ vulgata ad Anthimum inscripta, qua erroris hæresis Eutychianæ ipsum redarguit: etenim hæc simulata ab Anthimo, nequaquam detecta atque damnata fuere, antequam sequenti anno (vt dicitur) se contulit ipse Pontifex Constantinopolim: interea autem quasi professor fidei Catholicæ & communicator Apostolicæ sedis est habitus idem Anthimus ex sua ipsius (vt dictum est) publica professione, qua se cuncta recipere, quæ Summus Pontifex credenda præscriberet, publicè ob omnium oculos, coramque ipso Iustiniano Imp. restatus est. Sed & ex falsa omnino Consulium nota Iustiniani quartum cum Theodato, seu potius Theodoro collega, detegitur impostura; cum data ipsa epistola reperitur anno superiori Kalendis Maij: nam ex his quæ superius dicta sunt, certum est, tunc non Agapetum, sed Ioannem eius prædecessorem sedisse in hunc vsque annum Romanum Pontificem. Sed & longè diuersus stylus ab aliis Agapeti epistolis, alterius esse sobolem parentis, satis indicat. Neque enim quicquam conquestus fuerat Iustinianus Imperator apud Agapetum de Anthimo, sed tantummodo de Cyro & sectatoribus eius. At de rebus Agapeti & Anthimi sequenti anno susus agendum erit.

Cassiod. in pr. si. diuin. lib. 1. Pontifice

Quæ verò sunt reliqua eiusdem Agapeti hoc anno rerum ab ipso Romæ gestarum, seu potius quæ agenda conceperat animo, perfecissetq; nisi bellico tumultu impeditus fuisset, nempe de publicis Romæ sacræ Theologiæ scholis erigendis, Cassiodorus narrat his verbis: Nisus ego cum beatissimo Agapeto vrbis Romæ, vt sicut apud Alexandriam multa tem-

to tempore fuisse traditur institutum, nunc etiam in Nisibi ciuitate Syrorum Hebræis scduld fertur exponi, diuina Scriptura scilicet, collatis expensis in vrbe Romana professos doctores scholæ potius acciperent Christianæ, vnde anima susceperet æternam salutem, & casto atque purissimo eloquio Fidelium lingua comeretur. Sed cum propter bella feruentia, & turbulenta nimis in Italico regno certamina, desiderium meum nullatenus valisset impleri: quoniam non habet locum lex pacis temporibus inquietis, ad hoc diuina chantate probor esse compulsus, vt ad vicem magistri, introductorios vobis libros istos, Domino præstante, confecerim, per quos (sicut aestimo) & Scripturarum diuinarum series, & sæcularium litterarum compendiosa notitia Domini munere panderetur. hæc de his Cassiodorus in eo laborans, ne docta Latinitas inter barbaricos vepres omnino siluesceret; Agapetumque tradens hoc ipsum optasse de rebus Theologicis faciendum, vt pote qui esset (vt ait Liberatus diaconus) in Ecclesiasticis rebus apprime eruditus.

DE SCHOLIS APRIEN- DIS IN VR- BE.

* res

Liberat. dicit in Bret. 21. ROM. ECCL. DOCTRINA EX APOST. TRADITIONIBVS.

Sed sicut admiratione, ita & obseruatione dignum est considerare, non extitisse hætenus Romæ, qui in scholis publicè sacras litteras profiterentur: vt ex hoc magis intelligas puritatem Apostolici fontis Romæ iugiter scaturientis, & in vniuersum Orbem aquas limpidas deriuantis: cum non pro arbitrio differentium, verbisq; pugnantium hominum (vt fiebat à Græcis, ob idque diuersis semper erroribus fatigatis) sacra dogmata Romana Ecclesia desinuerit, sed quæ ab Apostolis tradita, à maioribus deducta, à patribus seruata accepisset, hæc ipsa, vt pote sacrosancta, vniuersæ Ecclesiæ seruanda atque inuiolabili lege custodienda eadem Ecclesia Romana præscriberet; quam ceteris omnibus Orbis Ecclesiis diligentior fuisse Apostolicarum institutionum custodem, cum ex S. Irenæo, tum ex aliis antiquis Patribus superius abundè demonstratum est. Quæ enim olim sub Gentilitatis infaniis ipsa Roma antiquitatis amans & cultrix in rebus dubiis Sibyllinos libros consulere iugiter consuevit: Vbi sepultis erroribus, particeps facta est veritatis, quas ab Apostolis omnium præcipuis sacras traditiones accepit, easdem fida custodia conseruatas in rebus dubiis consulere; & ex eis responsa dare quærentibus consuevit, cunctis veluti diuinum oraculum accipientibus, quæ scirent non nisi ex Apostolico fonte manare.

C

At verò ne videretur Apostolica sedes Apostolicis innixa traditionibus repulsi- scientiam, & examina declinasse, atque refugisse discussiones, quasi verita ne constarent, quæ simpliciter seruanda proponeret: eadem ipsa postea quæ docuisset, in scholis differenda, & quæstionibus ventilanda proposuit (vti de auro obrizo fieri solet, quod Lydio probandum lapide vnicuique vbique & semper libenter offertur) occasione præsertim hæreticorum, quæ pura sunt atque sincera, esse adulterina clamantium: Fuit enim quondam tempus (inquit Gregorius Nazianzenus) cum res nostræ florent, ac præclare se haberent, cum nimirum superflua hæc & verborum lepore atque arte fucata tractandæ Theologiæ ratio ad diuinas caulas ne aditum quidem habebat: verum idem erat calculus ludere inuersionis celeritate aspectum fallentibus, & omnigenis & lasciuis corporis flexibus spectatores ludificare, quod noui quippiam ac curiosi de Deo vel dicere, vel audire: Simplex è contrà, ingenuaq; oratio atque doctrina pietas existimabatur. At posteaquam Sexti & Pyrrhones, & contradicèdi libidine incitata lingua velut grauis quidam ac malignus morbus in Ecclesias nostras infeliciter irrepit, quodq; Actorum liber de Atheniensibus narrat, ad nihil aliud vacamus, quàm ad noui aliquid dicendum vel audiendum. tunc namque opus fuit Ecclesiæ Catholicæ tractatoribus, ne quasi infirmi ipsi viderentur in hac parte, aduersus moles librorum obloquentium detrahentium in fidem Catholicam hæreticorù, cuncta quæ sunt fidei Christianæ aduersus eosdem differendo tractare, omniq; genere argumentorum vera certaq; firma atque solida demonstrare. Sed ad scholas Orientis reuocemus orationem.

QUA OCCASIONE IN- TRODV- CTAE SCHOLAE THEOL.

Greg. Naz. orat. in laud. Alban.

Ad. 17.

2. Cor. 11.

De scholis autem Nisibitis, quarum meminit Cassiodorus, est mentio etiam apud Iunilium Africanum Episcopum in libro ad Primasum legatione fungentem his ferme temporibus Constantinopoli, vbi ait: Dum te inter alios reuerendissimos coepiscopos tuos vsque Constantinopolim peregrina prouinciæ coegisset utilitas, ex ciuitatis affectu in noticiam colloquiumque peruenimus. Tu autem more tuo nihil antè quæstisti, quàm si quis esset inter Græcos, qui diuinorum librorum studio intelligentiaque flagraret. Ad hæc ego respondi, vidisse me quemdam Paulum nomine, Persam genere, qui in Syrorum schola in Nisibi vrbe est edoctus, vbi diuina lex per magistrōs publicos, sicut apud nos in munda-

DE SCHOLIS NISIBITIS.

CHRISTI
535.ACAPETI PAP.
I.IVSTINIANI IMP. 9.
THEODATI REG. 2.

mundanis studiis grammatica & rhetorica, ordine ac regulariter traditur, &c.] subiicit A
his regulas aliquot ab eodem Paulo acceptas, confecitque ex eis librum illum de Parti-
bus diuinæ legis inscriptum.

DELLI GO-
THICITATEM
PVS.
Præcop de
bello Goth.
lib. 1.

Sed quinam fuerint bellici tumultus, quibus (vt vidimus ex Cassiodoro) hoc anno fla-
grare Italia cœpit, iam dicamus. Fuit id bellum Gothicum, hoc anno (vt huius anni exor-
dio dictum est) ab Imperatore Iustiniano cœptum, cum videlicet idem Augustus annum
nonum Imperij inchoaret. de quo Procopius: Imperator vbi iam didicisset, quemadmo-
dum cum Amalafuntha actum fuisset, confestim se ad bellum parabat annos nouenos
potitus Imperio.] felicique progressu per Mundum Præfectum Illyrici Dalmatiam Got-
this subiectam inuadentem, Salonam urbem expugnasse tradit, sed & per Belisarium Sici-
liam tentasse, eademque potitum esse affirmat: huicque vni Belisario accidisse, vt triumpho
auspicatus Consulatum, eundem triumphans pariter deposuerit, aperiens & claudens B
annum quàm felicissimè.

FELICITAS
BELISARI

Subdit de eo ista Procopius: Cum Belisario itaque actum, quàm dici queat, longè felici-
cius: quippe qui Vuandalis recens deuictis, Consulatus dignitate accepta, cum eo adhuc
munere fungeretur, Sicilia insuper in potestatem redacta, postrema Consulatus die Syra-
cusas ingressus, plausu ingenti exceptus, aureorum numismatum vim magnam circumfu-
sam iactauit in turbam: nec sanè id ex industria factum, sed forte quadam Belisario omine
contigit, qui vniuersam Siciliæ insulam Romanis recuperasset, ea vt die Syracusas eue-
retur, qua & ei Consulatus finiretur, susceptum antea munus.] hucusque Procopius. Quæ
hæc secuta sunt, sequenti anno magis opportunè dicentur.

Ad inuadendam autem Italiam, quam forti robore Gothi tenebant, visum est Iustinia-
no Imperatori Francos sibi fœdere coniungere: ex pietate potissimum ad eos aduersus C
Gothos permouendos argumenta deducens: quod enim scriret Francos Catholicæ fidei
studiosissimos, facilè ipsis suauit, vt bellum Gothis inferrent, quos constaret esse Orthodo-
xæ fidei perduelles, vt pote impios Arianos. de his enim ista Procopius habet: Literas
deinde ad Francos Iustinianus in hanc sententiam misit:

Præcop. de
bell. Goth.
lib. 1.
FRANCI
ADVERSUS
GOTHOS
VOCANTUR.

Nostræ ditionis Italiam per vim Gothi ceperunt, nec solùm restituere hanc nobis haud
quaquam decernunt, sed iniuria insuper nos afficere nec toleranda quidem, nec mediocri.
quocirca exercitus aduersus nos mittere cogimur. Vos verò par fuerit, nobis hoc bello vt
auxilio sitis, quod vtique vtriusque nostrum commune rectior illa ac vera de Deo opinio
facit, in Gothosque odium, vt Arianorum errores reiciētibus detestandos.] haestenus litta-
ræ. Subdit verò Procopius: His litteris Imperator præscriptis, & Francorum Principibus
magna pecunia condonatis, maiorem se pollicetur daturum, vbi bellando rem gesserint. D
Franci verò hoc pacto illecti, bellum se promptius gesturos promittunt.] hæc ipse: cetera
autem inferius suis locis.

OPTIMIS
LEGIBVS IV-
STINIAN.
VICIT HO-
STES.

Ita prosperè cuncta cedunt Imperatori (quod sæpè ingerendum est) dum perinde atque
omni feriatu bello, in summo otio, tranquillaque pace dies duceret, nihil præterea curasse
(vt diximus) visus est, nisi vt nouis semper iteratis legibus Catholicæ veritati bene consul-
tum esset, & quàm iustissimè per prouinciarum Præsides vniuersum administraretur Im-
perium, & succrescentes diuersis ex causis prauos mores legum falce succideret. Id quidem
indicant multiplices sanctiones sub diuersis titulis collocatæ ab eodè Imperatore hoc an-
no editæ, nempe sub Consulatu Flauij Belisarij, sed in nonnullis earum errorè puto libra-
riorum illapsum, vt loco V. C. Conf. quod est, Viro clarissimo Conf.] putauerit imperitus
scriptor per illa elementa significari Vicariam Præfecturam, atq. loco V. C. Conf. scripserit E
sumus. Sic igitur cum in expeditione esset exercitus, erat ipse totus Imperator in legibus
fanciendis, probeque sciens leges etiam ipsas potentissima esse ad hostes vincendos arma,
id in Institutionum exordio hac ipsa voluit sententia declaratum: Imperatoriam maiesta-
tem non solùm armis decoratam, sed etiam legibus oportet esse armatam.] ita quidem ar-
matam legibus dixit: quod scilicet intelligeret ad hostes superandos præstare leges armis,
quæ prorsus obiecta atque inutilia omnino reddantur, cum iniustitia viget, prauique mores
insurgunt, & inulta scelera dominantur.

Porro de Sicilia hoc anno Romano Imperio è Gothorum manibus vindicata mentio-
nem habet idem Imperator in Nouella constitutione hoc anno sub eodem Cōsulatu Be-
lisarij data ad Ioannem Præf. Præt. de Proconsule Cappadociæ, vbi in fine & quam de Deo
fidu-

CHRISTI
535.ACAPETI PAP.
I.IVSTINIANI IMP. 9.
THEODATI REG. 2.

A fiduciam conceperit ad ea quæ reliqua essent proelia, notum facit, cum ait: Quæ res sum-
mo à nobis studio habita effecit, vt magnas etiam opes despexerimus: quamquam in tot
sumptibus & magnis bellis, per quæ Deus nobis dedit vt non solùm pacè ad finè deduxeri-
mus, & Vuandalos, Alanos, Mauritanos subegerimus, & totam Africam, insuper & Sici-
liam recuperauerimus, sed & bonam spem habeamus, quod Deus nobis annuet, vt & ce-
teras gentes, quas fœcordia sua Romani amiserunt, cum ad vtriusque Oceani terminos te-
nerent, iterum ditioni nostræ adiungamus; quas nos diuino freti auxilio ad meliorem sta-
tum redigere properamus. Neque quicquam detrectamus eorum, quæ vel ad extremam
pertingunt difficultatem, vigiliis simul & inediis, ceterisque laboribus iugiter pro subditis
nostris vltra quàm humanæ naturæ modus patiat, vtentes.] hæc & alia ipse ibi hoc anno.
Redacta verò sub Imperio Sicilia insula, eam Prætori more maiorum Iustinianus tradidit
gubernandam.^b

B At quid exsoluit pro tot à Deo acceptis beneficiis Imperator? illud quod maximè ipsi
Diuinitati gratum esse sentiret, nempe, vt ab omni turpitudine emundaret (quantum fas
esset) Imperij primariam ciuitatem & omnes prouincias Romano Imperio subiectas, in
primis verò eas quas Deus ipsi recens subegerat nationes, quas omnes cœno putentis lu-
xuriæ expurgaret, exhauriens omnium lenonum cloacas, in quas vndique inferrentur ver-
mibus insumenda cadauera, Nouella edita sanctione, qua veluti scopa verteret collectas
vndique sordes. Ad finem enim anni huius, vbi acceptorum in eo à Deo beneficiorum re-
censuit rationem, aduersus omnes lenonum turpitudines Deo iniuas ad Constantino-
politanos ciues inscriptam sanctionem promulgandam curauit: nec ipsi id satis, sed & ad-
didit, vt amplissimum monasterium exedificaret ad recipiendas miseras prostitutas ab ip-
sis feminas, quæ relapsentes Deo vellent iugi pœnitentiæ deseruire. Tantas autem res
Christianissimo Principe dignas haud compendiosa narratione angustandas esse existima-
mus: sed in primis ipsam aduersus lenones editam ab eo sanctionem, ob exactam rerum
cognitionem, quo magis eiusdem Imperatoris pietas elucescat, & animi puri candor appa-
reat, hic describendam putauimus, sic enim se habet:^c

Et antiquis legibus & dudum imperantibus satis odibile visum est lenonum nomen &
causa, in tantum vt etiam plurimæ contra talia delinquentes scriberentur leges. Nos autem
& dudum posita contra eos, qui sic impiè agunt, supplicia auximus; & si quid relictum est
à nostris prædecessoribus, etiam hoc per alias correximus leges; & nuper interpellatio-
ne nobis facta rerum inapiarum pro talibus negotiis in hac maximè ciuitate commissis,
causam non despeximus. Agnouimus autem quosdam viuere quidem illicitè, ex causis
autem crudelibus & odiosis occasionem sibi met nefandorum inuenire lucrorum, & cir-
cumire prouincias & loca plurima, & iuuenulas miserandas decipere, promittentes cal-
ciamenta & vestimenta quedam, & his venari eas, & deducere ad hanc felicissimam ciui-
tatem, & habere constitutas in suis habitationibus, & cibum eis miserandum dare & ve-
stem, & deinceps tradere ad luxuriam eas volentibus, & omnem quæsum miserabilem ex
corpore earum accedentem ipsos accipere, & celebrare conscriptiones, quia vsque ad tem-
pus quod eis placuerit, obseruabunt impiam hanc & scelestam functionem implètes. Quas-
dam verò earum etiam fideiussores expetere, & in tantum procedere illicitam actionem,
vt in omni penè hac regia ciuitate, & in transmarinis eius locis, & (quod deterius est) iuxta
sanctissima loca & venerabiles domos sint tales habitationes, & causæ sic impiæ & ini-
quæ sub nostris temporibus præsumantur: ita vt etiam quosdam miserantes earum, & ab-
ducere à tali operatione crebrò volentes, & ad legitimum deducere matrimonium, non
finerent.

E Alios autem sic scelestos existere, vt puellas nec decimum agentes annum ad periculo-
sam deponeret corruptionem: & quosdam aurum dantes non paruum, vix inde redemisse
se miseris, & nuptiis copulasse castis. Esse etiam decies mille modos, quos nullus præuale-
ret sermo comprehendere, cum ad infinitam crudelitatem deductum sit tale malum: ita
vt primùm quidem in vltimis partibus ciuitatis esset, nunc autem & ipsa, & quæ circa eam
sunt, omnia talium plena sint malorum. Hoc igitur dudum aliquis nobis secretè denun-
ciauit, deinde etiam nuper magnificentiissimi Prætores à nobis talia inquirere præcepti,
hæc eadem ad nos retulerunt: moxque audiimus & iudicauimus oportere Deo huiusmo-
di commendare causam, & velociter liberare tali scelere ciuitatem.

Sancimus igitur, omnes quidem (secundùm quod possunt) castitatem agere, quæ etiam
Annal. Eccl. Tom. 7. Y sola

^a Nouel. 30.
NITITVR
D. VINO AT
XILIO I V-
STINIA-
NVS.

^b Nouel. 75.
Cp. 104.
VIRGAT OR
BEM AB IS
MVNDITIIS
IMP.

^c Nouel. 1. A.
Cp. Auth. de
lenon col. 2.
tit. 1.
IVSTINIA-
NI ADVER-
SVS LENO-
NES SAN-
CTIO.
Inequitiis

A sola Deo cum fiducia potis est hominum animas præsentare. Quia verò plurima sunt humana cum arte & dolo & necessitate quaslibet tantum ad luxuriam deduci: omnibus prohibemus modis & nulli fiduciam esse pacere meretricem, & in domo habere mulieres, aut publicè prostituere ad luxuriam, & pro alio quodam negotio talia mercari, neque conscriptiones super hoc percipere, neque fideiussores exigere, nec tale aliquid agere, quod cogat miseram & inuitas suam castitatem confundere, neque sperare quia licebit de cetero eis vestium datione & ornamentorum forsitan aut alimenti decipere, vt etiam inuitæ sustineant. Non enim permittimus quicquam fieri tale, sed etiam nunc omnia talia breuiter competenti cura disponimus, statuentes etiam reddi eis omnem quam contigerit cautionem occasione sceleris huius exponi: & neque permittimus scelestos lenones, si quid dederunt eis, hoc ab eis auferre. Sed etiam ipsos lenones iubemus extra hanc fieri felicissimam ciuitatem, tamquam pestiferos & communes castitatis vastatores factos, & liberas ancillasque requirentes & deducentes ad huiusmodi necessitatem, & decipientes & habentes educatas ad vniuersam confusionem.

Præconizamus itaque, quia si quis de cetero præsumpserit inuitam puellam assumere & habere ad necessitatem nutritam, & fornicationis sibi deferentem quæstum: hunc necesse esse à spectabilibus Prætoribus populi huius felicissimæ ciuitatis comprehensum omnia nouissima sustinere supplicia. Si enim pecuniariorum eos furtorum & latrociniorum emendatores elegimus: quomodo non multo magis castitatis furtum & latrocinium eos coercere permittimus? Si quis autem patiat in sua domo quemdam lenonem, & huiusmodi propositum operationis habere, & hæc denunciata cognoscens, non etiam domo sua expulerit: sciat se decem librarum auri sustinere pœnam, & circa ipsam periclitaturum habitationem. Si quis autem conscriptionem de cetero in talibus præsumpserit, aut fideiussorem acceperit: sciat nullam quidem se vtilitatem huiusmodi fideiussionis aut conscriptionis habere. Etenim fideiussor quidem obligatus non erit, conscriptio autem omnino inuailida manebit, & ipse (sicut prædiximus) corpore supplicium sustinebit, & à magna hac longissimè ciuitate expelletur.

Mulieres itaque castè quidem viuere volumus & oramus, non autem inuitas ad luxuriosam vitam deduci, nec impiè agere cogi: omnino enim lenocinium fieri prohibemus, & factum punimus, præcipuè quidem in hac felicissima ciuitate & in eius circuitu: nihilominus autem & in locis foris positis omnibus, & quæ ab initio nostræ sunt Reipublicæ, & quæ nunc denuo à Domino Deo data sunt nobis, & maximè in illis: eò quod Dei dona, quæ circa nostram fecit Rempublicam, volumus conseruari pura ab omni tali necessitate, & Domini Dei circa nos munera permanere digna. Credimus enim in Domino Deo, etiam ex hoc nostro circa castitatem studio magnum fieri nostræ Reipublicæ incrementum, Deo nobis omnia prospera per talia opera conferente.

Quatenus ergo vos primi nostri ciues casta hac nostra fruamini dispositione: propterea hac sacra prædicatione vtimur, vt sciatis nostrum circa vos studium, circa castitatem ac pietatem labores nostros, per quos in omnibus bonis custodiri nostram Rempublicam speramus. *Scriptum exemplar gloriosissimo Magistro, mutatis ad hunc modum verbis:*

Vt ergo omnibus hæc manifesta fiant in nostra habitantibus Republica, tua sublimitas hanc nostram suscipiens sacram legem, in omni ditione præceptis propriis eam vniuersis insinuet: vt non solum in hac felicissima ciuitate, sed & in prouinciarum custodiatur locis, Domino omnium Deo pro alio quodam odore suauitatis oblata. Data Kalendis Decembris, Constantinopoli, Belisario V. C. Consule.] hætenus constitutio hoc anno data: sequenti verò post Consulatum Belisarij addidit aliam^a aduersus eos qui iuramentum exigerent à meretrice, quod numquam ob ea infami arte recederet.

Adiecit his etiam Iustinianus Imperator maximè pius, quo verè Christianissimi Imperatoris specimen edidit, vt miserabiles illas mulierculas prostitutas ita lenonum subsidio destitutas nequaquam abiceret, sed regia munificentia in regias exciperet domos, vbi easdem alendas regis expensis curauit. De his enim ista Procopius^b dum eiusdem Imperatoris ædificia præclara recenser: In opposito littore olim Regiæ erant spectatu dignæ: has Deo in hunc modum consecrauit Iustinianus Imperator. Apud Byzantium conuentus erat mulierum in lupanari Veneri feruentium, non quidem sponte, sed virgenci paupertate, à lenone victum accipientes, cogebantur subinde per singulos dies corpora vulgare, & viris ignotis, quos casus ferebat, admisceri. Olim enim hic erat lenonum copiosa familia,

^a Const. 45. a. quod Iulian. Annotest.

^b Procop. de a. distic. Iustinian. Imp. orat. 1.

A milia, quippe qui ex libidinis officina lucrum aucupabantur, in foro publicè alienam pulchritudinem venditantes, & illaqueantes castitatem. Rex autem Iustinianus & Theodora Regina inuicem pietate moti scelestum lupanaris conuentum expurgarunt, & expuncto lenonum nomine, mulieres paupertate oppressas ab intemperantia seruili liberarunt, dato illis libero victu & castitate libera. Hæc igitur Rex admittit in littore, quod in dextra occurrit ingredienti Euxinum mare: priores Regias in celebre monasterium commutauit, in receptaculum scilicet mulierum, quæ propter vitam malè actam pœnitentiam agunt. Quapropter hoc mulierum conuenticulum, ob rei similitudinem, cognominabant Pœnitentiam. Multis pecuniarum prouentibus Reges ipsi hoc monasterium locupletarunt, multa præterea venustate & sumptibus in primis excellentia ad consolandas mulieres ædificarunt, ne ad seruanda castitatis munia quoquo modo segniores fiant.] hætenus de his

B Procopius, hicque finis dicendi de rebus ab Imperatore gestis post Siciliam vindicatum. Qui igitur crepta à barbaris accepit à Deo regna, aliquam ex parte saltem vicem pendens, ipse erutas à diaboli tyrannide Christianas feminas in Regiis collocauit.

MONASTERIUM DICTVM PŒNITENTIA.

Iam verò quæ reliqua sunt Agapeti Papæ anni huius videamus: accepimus ab Ecclesia Arelatensi duas eius epistolas ad S. Cæsarium Episcopum Arelatensem, priorem quidem de non alienandis bonis Ecclesiasticis, posteriorem verò de appellatione Contumeliosi Episcopi ad Apostolicam sedem, datas ambas hoc anno, nempe post Consulatum Paulini, quarum prior sic se habet:

Dilectissimo fratri Cæsario Agapetus.

Tanta est, Deo propitio, & à Deo libentissimè concedenda quæ alimoniis proficiunt pauperum & circa tuæ fraternitatis affectum nostra deuotio, vt onerosum nobis nullatenus esse iudicemus, quod annui vestris desideriis postulatis: sed reuocant nos veneranda Patrum manifestissima cõstituta, quibus specialiter prohibemur prædialia iuris Ecclesiæ, cui nos omnipotens Dominus præesse constituit, quolibet titulo ad aliena iura transferre. Quam rem vestræ quoque sapientiæ credimus esse gratissimam, quod in nullo contra prisca definitionis cõstitutata vel regulas pro qualibet occasione, vel sub cuiuscumque personæ respectu venire præsumimus; ne tenacitatis studio, aut secularis vtilitatis causa hæc facere nos credatis. Sed diuini consideratione iudicij necesse nobis est, quicquid sancta Synodalis decreuit auctoritas, inuiolabiliter custodire. Quod vt charitati tuæ indubitabiliter elucescat, ad locum de hoc articulo ex constitutis Patrum fecimus releuari: quæ cum præsentibus pariter assaibus credimus dirigenda: Dominus te incolumem custodiat, frater reuerendissime. Dat. xv. Kal. Aug. P. C. Paulini Iun. V. C.] post finem epistolæ idem Pontifex eiusmodi apposuit decretum editum in Romano Concilio tertio^a sub Symmacho Papæ totidem verbis exscriptum, appposito huiusmodi titulo:

^a adeo AGAPETI PAP. EPIST. AD CAESARIUM EPISC. ARELAT. DE NON ALIEN. BON. ECCLES.

Ex constituto Synodali inter cetera, & ad locum: His ergo perpensis, mansuro cum Dei nostri consideratione decreto sancimus, vt nulli à præsentis die (donec disponente Domino Catholica fidei manserit doctrina Saluatoris) liceat prædium rusticum, quantæcumque fuerit vel magnitudinis, vel exiguitatis, sub qualibet alienatione ad cuiuslibet iura transferre. Nec cuiusquam excusetur necessitatis obtentu, quippe cum non sit personale quod loquimur: nec aliquis clericorum vel laicorum sub hac occasione accepta tueatur.

^a Cõcil. Rom. 3. sub Symmacho, c. 4.

Ac paulo post: Quicumque oblitus Dei, & decreti huius immemor, cuius Romanæ ciuitatis sacerdotes volumus religiosis nexibus deuincti, contrafacere aut aliquid alienare tentauerit, honoris sui amissione mulsetur. Præterea qui petierit aut acceperit, vel qui presbyterorum aut diaconorum seu Defensorum danti subscripserit, illo quo iratus Deus animo percussus, anathemate feriatur: sitque accipienti vel subscribenti de personis superioris comprehensis, id est, quas anathemate ferri censuimus (statuta pœna contubernio seruata) quam promissimus in dante vindicta, nisi forte dator sibi ceteri repetitione prospexerit. Quod si minori animæ suæ cura quisquam remedium oblatum fortè neglexerit, subeat ea pœnarum genera, quæ superius tenentur ascripta. Contra fas si qua corrupta fuerit scriptura, vniuersis viribus, quamuis ab initio nullas habuerit, effectetur. Sed etiam liceat quibuscumque Ecclesiasticis personis vocem contradictionis asserere, & Ecclesiastica auctoritate fulciri, ita vt cum fructibus possint alienata reposcere, nec aliquo se ante tribunal Christi obstaculo muniat, qui à religiosis animabus ad substantiam pauperum derelicta contra fas sine aliqua pietatis consideratione dispergit.] Hucusque descripsit Agapetus ex dicto Romano Concilio ad Cæsarium: ex quibus æquè intelligis, quam

^b salutaris perpetua

^b Eod. concil. c. 6. in 17. q. 4. quicquid Dei amittit & plura que illis leguntur verba.

^c Eod. Rom. Concil. cap. 7. contubernium alienatore alienatore Eod. Concil. cap. 8.

quàm auersi & profus alieni essent sancti Pontifices à rerum Ecclesie alienatione quouis obtentu quaesito. Qui enim rogat, sanctus est; pro quibus rogat, pauperes sunt, & vtrique sub cura Romani Pontificis: etenim etsi facta sit inter Principes Apostolorum in praedicatione verbi distinctio nationum, cura tamen pauperum (vt ait Paulus*) in solidum cessit vtrique: cum alioqui Romano incumbat Pontifici ex prerogatiua primatus, pauperum omnium pro facultate curam gerere. At de his nulla habita ratione, perstitit sanctissimus Agapetus firmiter in decreto de non alienandis bonis Ecclesiasticis, exemplum posteris praebens, quàm in his debeant esse tenaces. Sed reddamus hic posteriorem Agapeti epistolam ad eundem Caesarium cõscriptam in causa Contumeliosi antea damnati Episcopi: Dilectissimo fratri Caesario Agapetus.

AGAPETI PAP. EPISC. AD CAESARIUM EPISC. DE CONTUMELIOSO EPISC.

Optaueramus, frater amantissime, vt Episcopi Contumeliosi opinione integra permanente, nec tibi dudum fieret necessitas iudicij, nec nobis causa censendi: maximè quia in supra scripti viri accusatione communis honoris reuerentia quodammodo videtur incurfata. Vnde quatenus praesumptione (sicut asserit) innocentiae ad appellationis voluit auxilium conuolare, orationibus assiduis hoc innitatur, vt eum cognitionis iteratae beneficium gratulationi omnium restituat absolutum. Delegaturi enim, Deo nostro adiuuante, sumus examen, vt secundum canonum venerabilium constituta sub consideratione iustitiae omnia, quae apud fraternitatem tuam de eiusmodi negotio acta gestae sunt, diligentissima vestigatione flagitentur: neque enim praedictum virum conuenit euentu prius habitae cognitionis vrgeri, quippe cum & ipse iudicium petierit: Non auertatur voluntas animi à precibus infirmorum, cum in necessitate fuerint; ne nobis (quod auertat Dominus) ea quae leguntur in Prouerbijis dici possint: Qui obturat aurem suam, vt non audiat infirmum, & ipse inuocabit Dominum, & nõ erit qui exaudiet eum. Quid est enim infirmus Episcopo Contumelioso, qui in tribulatione positus & de praeteriti iudicij pudore cõfunditur, & cognationis quae futura est expectatione turbatur? quia quamlibet ei (quod optandum est) puritas forte suffragetur innocentiae, non potest iudicij sollicitudinem non habere.

PROV. 21.

Et nos quidem, quamuis culpatus à vobis Emeritus defensor memoratum Episcopum reuersum ad Ecclesiam suam charitatis tuae voluntate firmauerit vsque ad exitum iudicij, quod delegauerimus Episcopo Contumelioso, reddita sibi modo propria substantia, suspensum interim volumus ab administratione patrimonij Ecclesiastici, & celebratione Missarum: quia id quod sibi viderat iudicio fuisse sublatum, gloriosius, si ei veritas suffragatur, iudicio receperit, quàm vsurpationibus occuparit. Melius autem fecerat fraternitas tua, si postea quàm sedis Apostolicae appellationem interpositam desiderauit, examen circa personam eius à tempore sententiae nihil permisisses imminui, vt esset integrum negotium, quod interposita prouocatione quaereretur: nam si in executionem mittitur prima sententia, secunda non habet cognitio quod requirat. Addendum, quia etsi non esset praedictus Episcopus iudicationi refragatus, priuatam magis potuit secundum canones expetere secessionem, quàm seueritatem religionis excipere. Suspensus igitur (sicut praefati sumus) Episcopus Contumeliosus habeat tantum quam praesumpsisse dicitur celebrationem Missarum: & patrimonio Ecclesiae in gubernatione Archidiaconi eiusdem Ecclesiae constituto, ita vt alimonia sufficere Episcopo non denegentur, visitatoriam in eius loco praecipimus ordinari personam, & patienter expectare Iudices, quos inspirante nobis Domino, constituerimus, audire. Praeterea ne quid esset quod charitati tuae videatur incognitum, studio dilectionis constitutorum fecimus capitula subter annecti, vt scientia communicemur canonum, sicut participamus affectu. Dominus te incolumem custodiat, frater reuerendissime. Dat. xv. Kalen. Augustas. P. Con. Paulini Iun. V. C.] haecenus Agapeti epistola ad Caesarium. Iam ad res gestas anni sequentis transeamus.

AGAPETVS PAP. ALLEGATIONEM SVSCEPIIT.

Qui sequitur Christi annus quingentesimus trigessimus sextus, nullius Consulatu notatus, post Consulatum Belisarii in veteribus monumentis inscriptus habetur, idemque primus annus belli Gothici in Italia à Procopio numeratur, cum Iustiniani Imperatoris decimus inchoatur: Quo Agapetus Papa à Gothorum Rege Theodato subire cogitur difficillimae

A ficillimae legationis onus Constantinopolim ad Iustinianum Imperatorem. Quantumlibet enim anno superiori ad eundem Augustum pro Ecclesiasticis rebus honorificam plenamque satis misisset, quam recensuimus, legationem, per quam pacem à Iustiniano efflagitasset, nec obtinisset, immo iam bellum indictum accepisset, atque etiam Rex barbarus dispendium passus esset Dalmatiae atque Siciliae; timeretque, simulac hieme lapsa, opportunum nauigandi tempus adesset, fore, vt Belisarius, qui in Sicilia hiemauit, Italiam inuaderet: tantum discrimen anteuertendum putauit, non alio obice, quàm Summi Pontificis legatione, qua pacem rursus peteret ab Imperatore. de qua legatione haec Liberatus diaconus: Quo tempore Theodatus Rex Gothorum scribens ipsi Papae & Senatu Romano (Rauenna enim degere consuevit) interminatus non solum Senatores, sed & uxores, & filios, filiasque se gladio interempturum, nisi egissent apud Imperatorem, vt destinatum exercitum suum de Italia submoueret. Sed Papa pro eadem causa legatione suscepta, Constantinopolim profectus est.] haec Liberatus. Porro erroris arguuntur, qui hanc Agapeti legationem in superiorem reiciunt annum; cum ex Procopio, qui rebus praesens fuit, satis liqueat, haec de legatione acta absoluto anno superiori, cuius die nouissimo Belisarius Consulatus insignia, absoluto munere, Syraculis deposuerat.

Liberat. in Brev. c. 2.

Quae autem praecesserint Agapeti hoc anno legationem, ex eodem auctore rem accuratè prosequente dicamus. Missus est ad Theodatum rursus Petrus à Iustiniano Imperatore legatus, vir eloquens & in rebus agendis quàm dexterrimus, cum quo Theodatus quae egerit anni huius exordio, Procopius ita scribit: Petrus interea in Italiam delatus, de his omnibus, quae scilicet Belisario feliciter contigissent, certior factus, instare tunc acrius, & Theodatum terrere haudquaquam intermittebat. Tum ille timore percussus & attonitus similis, haud secus voce emissa ac bello captus fuisset, amotis arbitris, cum Petro in colloquium venit. Et inter eos demum conuentum, vt Imperatori Theodatus vniuersam Siciliam cederet, illique auream in annos singulos trecentarum librarum coronam mitteret, è Gothisque item ad tria millia pro eius vt traderet arbitrato. Theodato verò vt minimè liceat siue sacri, siue Senatorij ordinis, sine Imperatoris permisso quemquam occidere, vel eius bona in publicum proscripta redigere. Et si quem fortè ex subditis ad Patriciam velit, siue aliam hic dignitatem prouehere, ab Imperatore hanc dari deposcat. Quinetiam Romanus vt populus pro eius consuetudine, in acclamationibus ac plausu ipso, Imperatoris in primis nomen pronunciet, Theodati deinceps, siue in theatris, siue in ttiuis, siue alibi vbicumque id fieri contigerit. Statua praeterea siue aenea, siue alia quauis materia structa, namquam soli Theodato, sed vtriusque semper imponatur, Imperatoris ad dexteram, D Theodati ad laeuam.

Procop. de bello Goth. lib. 1. DE PACIS CONDITIO. NIEVS.

His quidem & scriptis cum pactionibus Petrum legatum Theodatus Byzantium ad Imperatorem remisit. Quo inde demisso, hominem statim trepidatio cepit, & in varias quasdam formidines egit, eiusque mentem variè volutabat, vel solo belli nomine territando, ne si forte Imperatori haudquaquam placerent quae inter se fuissent & Petrum conuenta, bella essent mox occurrura. Vnde abeuntem Petrum & in Albanos profectum, ad se reuocatum, perinde ac alia secum acturus, seorsum rogabat, num petitiones inter se factas voluptati esse Imperatori existimaret. Cui affirmanti ita se suspicari, respondit: Sin verò minus oblectent, quid deinde agendum? At Petrus: Belligerandum tibi proculdubio erit, & strenue. Tunc Theodatus: Num aequum id fuerit? Cur non id aequum futurum sit, inquit, vt studia animo cuiusque insita obseruentur & artes? Quid enim sibi vult illud, ó Theodate, vt ipse studij plurimum philosophiae impendas, Iustinianus verò Romanorum Imperator animi magnitudini studeat, strenueque vt omnia peragat: in eo tamen differat plurimum, quòd qui philosophiae operam det, mortem afferre hominibus & his quidem tam multis, haudquam sat deceat, & ex Platonicis praecipue disciplinis, quarum te scilicet participem factum, quauis caede vacare, profectò nil sanctius sit: sed illum pristino ac suo Imperio loca sedulo addere, atque identidem vendicare, nil profus dedecet.

THEODATVS NIMIS TIMORE AGGITAVIT.

Haec Theodatus tam callida suggestionem facile persuasus, cessurum se Iustiniano Imperatori principatum fatetur: idque ipse in primis, atque eius deinceps vxor iuravit, Petrumque adegerunt, vt iureiurando polliceretur, non se prius id editurum in vulgus, quàm Imperatorem cognouerit priores illas non admissurum condiciones. Vnde & Rusticum sacerdotum è numero quemdam, Romanum virum, & peridoneum ad eam rem confirmadam Byzantium cum Petro transmisit: Huic ad Imperatorem litteras dedit.] haec Procopius: Annal. Eccl. Tom. 7. X 3 quod

DE LEGATIONE RVSTICI AGAPETI.

quod verò de rustici legatione ait, hunc certum est fuisse Agapetum, qui rusticus dictus est. A porro visus est Procopius ignorasse, hunc ipsum fuisse Romanum Pontificem, cuius nec amplius vsquam meminit. Sed ne quid de hac legatione prætermittatur, quam Pontificia dignitas ad eò illustravit, nève quid ambiguum relinquatur, exactè cuncta sunt disquirenda, & quo sunt facta ordine recensenda.

DE TRIBVS PETRI LEGATIONIB.

In primis autem meminisse debemus, Petrum hunc, de quo agitur, sæpius ab eodem Imperatore missum ad Theodatum, eodem esse legationis munere functum: primò videlicet (vt ex Procopio patuit) cum adhuc superstes esset Amalasintha, quam cum in Italiam peruenisset, defunctam inuenit: secundò verò hanc, de qua est sermo, legationem obiit: tertio verò missus, vt quæ promiserat Theodatus Imperatori præstaret. hæc omnia ex Procopio. Quod autem ad secundam hanc, de qua agitur, legationem pertinet: has illi dedisse litteras Theodatum, Procopius tradit:

Procop. de bello Goth. lib. 1. LITTERAE THEODATI AD IUSTINIAN. IMP.

Non quidem ipse ad id regium culmen vt aduentitius & peregrinus perueni, quippe qui ex auunculo Rege sim genus sortitus, & pro eius nutritus hinc dignitate: bellorum verò ac bellicæ turbulentia sum equidem non omnino peritus. Cum enim in audiendis litterarum optimis disciplinis exercitum sim, & in eas studium meum omne contulerim, contigit sanè vt à bellicis his perturbationibus quàm longè semotus, ad id demum venerim, vt haud quaquam decere me ducam, pro terrestri Imperij & bonorum præsentium cupiditate vitam vt in discrimine agam, sed ab his prorsus vt procul absum, nimirum cui neutrum mihi sit voluptati: tum quia alterum fatietate metimur (nam suauitatu omnium fatietas est) tum quia insolentia ipsa, consuetudoque in anxietates plerumque & turbas inducunt. Ipsa igitur si modò mihi prædia sint, quæ aureos ducentos * & mille quotannis, parui equidem sum regnum facturum, tibi que statim Gothorum & Itolorum permissurus Imperium, vt qui C longè malim terræ cultor sine negotio esse, quàm in Imperatoris curis vitam hanc degere, vicissim in pericula transmittentibus. Mittes ergo quàm celerrimè hunc ad nos virum, cui cum Italiâ ipsam, tum res ceteras tuo sim nomine traditurus.] hæc tenus litteræ Theodati ad Iustinianum à Procopio recitatae.

aliter ex Græco habet, nempe XXI. centena- riorum annuum prouentum.

THEODATI ALIÆ SECRETARIE, ALIÆ PUBLICÆ LITTERARUM. Cassiod. Var. lib. 10. epist. 19. 20. 21. 22. 23. Cassiod. Var. lib. 10. epist. 22. Cassiod. Var. lib. 10. epist. 23.

Porro has litteras secretas esse oportuit. Etenim quas eidem Petro hoc anno datas recitat Cassiodorus b, ab his diuersæ sunt, nihilque præterea habent, quàm exhortationem ad oblatam pacem non respuendam: cuius etiam sunt argumenti, quas eidem Petro ad ipsum Imperatorem dedit Gudelina Regina vxor Theodati, & aliæ ad Augustam Theodorum, vel quas Theodatus misit, cum primùm profectus est Petrus: itemque & aliæ, quas dedit Summo Pontifici, quem licet non nominet, illis tamen verbis significat, quibus ait c: Nunc iterum per illum virum sanctissimum eadem credimus esse repetenda, vt vera atque affectuosa iudicetis, quæ frequenter repetita cognoscitis, &c.] & in litteris Reginae d: Et ideo illum virum venerabilem, vestris conspectibus verè dignissimum, legatum nostrum ad vos specialiter credimus esse dirigendum.]

Vera tamen esse, quæ de Theodato Rege Gothorum meticulofo Procopius scribit, & illis quidem maiora fuisse, vetera monumenta declarant, ex quibus ipsum statim adimplere cœpisse constat oblatas condiciones, quas Iustinianus postea respuit: nummos siquidem mox cadere aggressus est, in quorum singulis primo loco Iustiniani imaginem effigiendam curauit, ex aduersa autem parte nomen suum; prout ex vno ipsorum, cuius hinc tibi formam curauimus exprimendam, poteris intelligere.

Ex nummo argento è præuarico antiquitatum I. alij Pasqualini.

Satis vides, primum locum tributum Imperatori, in nummi verò postica inscriptum tantum haberi nomen ipsius Gothorum Regis Theodati absque aliqua eius imagine. Ex qua etiam

etiam in nummo posita inscriptione intelligis (vt id obiter tangam) quomodo eiusdem nomen Regis scribi solitum fuerit, nempe triplici aspiratione, Theodathus, non vt frequenter vsu receptam, vt simplici aspiratione Theodatus secundum Latinam, non secundum Gothicam pronunciationem scribatur. Habes de his præterea oppignoratam fidem scholiasticis in notatione affixa apud eundem Procopij locum de alio item eiusdem Theodati nummo huic simili, vbi ait: Ad hanc pacis conditionem accedit inscriptio nostri numismatis argentei, in cuius latere dextro D. N. IUSTINIANO P. AVG. à sinistro D. N. THEODATHVS REX:] Sic igitur certò vides, timore nimio Theodatum exagitatam antè implere cœpisse quas obtulit pacis condiciones, quàm eas Iustinianus probasset, quæ nouis emergentibus caulis (vt inferius dicturi sumus) contemptæ sunt. Sed iam de missa ab eo legatione agamus.

Agapetus igitur eiusmodi subire prouinciam barbarico coactus imperio, ad expensas in via faciendas, regio Arcario opus habuit vasa sacra oppignorare. Operatus est tamen postea Cassiodorus apud Regem, vt eadem redderentur ecclesiæ S. Petri, à qua sublata fuerant: de quibus eiusmodi memoria dignas litteras idem Cassiodorus a scripsit Arcariis, cum adhuc fungeretur ipse officio Prætorij Præfecturæ:

Tomaci * & Petro VV. CC. Arcariis Senator. Præfect. Prætorio.

Retinetis mecum, fidelissimi viri, sanctum Agapetum * vrbis Romæ Papam, cum ad Orientis Principem legationis gratia mitteretur, iussione regia, datis pignionibus, à vobis tot libras auri, facto pignacio, solemniter accepisse: vt ceteri prouidus dominator iussit ad subditum * eius etiam vtgere excessum. Primum quidem benignè præstitit, qui in necessitate mutuas pecunias dedit, sed quanto gloriosius fecit, etiam illud largiri, quod cum gratiarum actione potuisset offerri: Victa est sine damno necessitas: manus Papæ dabat, quod eius substantia non habebat: & illud iter est indemne redditum, quod donis constat expletum. Quale, rogo, videbatur, An sititem petentibus Ecclesiâ, & Ecclesiâ nulla detrimenta sentire? Distributor fuit potius, quàm donator: quia necesse est illi applicari, de cuius facultatibus videbatur expendi. quid non agat apud pium Principem talis legatio, quàm destinatam singulari constar exemplo?

Quapropter nostra præceptione commoniti, & regia iussione securi, Sanctorum vasa cum obligatione chirographi auctoribus sancti Petri Apostoli sine aliqua dilatione refundite, vt lucrosè reddita celeriter impetrata videantur. Optata referantur manibus Leuitarum ministeria toto Orbe narranda. Donetur quod proprium fuit: quoniam iuste per largitatem recipit, quod sacerdos legibus obligauit. Superatum est exemplum, quod in historia nostra magna intentione retulimus. Nam cum Rex Alarius vrbis Romæ de prædatione satiatus, Apostoli Petri vasa suis deferentibus excepisset, mox vt rei causam habita interrogatione cognouit, sacris liminibus deportari diripientium manibus imperauit: vt cupiditas, quæ de prædationis ambitu admiserat scelus, deuotione largissima deleret excessum. Sed quid mirum, si reuerendorum Sanctorum diripere vasa noluit, qui tanta se vrbis vastatione ditauit? Rex autem vester religioso proposito reddidit vasa, quæ iure pignoris propria videbantur effecta. Et ideo talibus factis frequens præstetur oratio: quando læta cœcedi posse credimus, cum retributione bonis actibus postulamus.] hucusque, Cassiodorus.

Ad hæc modò prouoco Nouatores, qui ex opulentiâ creuisse Romanæ Ecclesiæ summam auctoritatem, nõ ex Apostolica potestate, dixere: cum cernere sit sub barbarico iugo captiuam sanctam Romanam Ecclesiâ eò paupertatis adactam, vt cum nec ex omnibus suis redditibus corradere tantum pecuniæ possit, quæ Pontifici legatione fungenti ad iter conficiendum Constantinopolim satis esset, opus fuerit vasa sacra pignori dare ad pecuniam tunc necessariam comparandam: & tamen nihil vmquam toto eo tempore supremæ Pontificiæ auctoritatis fuit imminutum, vel relaxatum ad delinquentes coercendos Apostolici roboris: immo nescio an aliquo alio tempore magis vigerit in Ecclesia Romana suprema potestas, & ad eò fuerit à rebellibus cognita experimento, Orbi imperans, & coercens Apostolicæ sedis auctoritas & culta maiestas, sicut hoc sæculo, vt quæ sunt dicta superius in Hormisda docent de tot Constantinopolitanis Patriarchis, inuito etiam populo & contradicente clero, ex Albo Catholicorum abrais, de que duobus condemnatis post obitum Imperatoribus, de præscriptis toties ab ea legibus Orientalibus & Occidentalibus, si recipi ad eadem Romana Ecclesia vellent, de frequentioribus vndique ex diuersis prouinciis Occidentalibus atque Orientalibus ad ipsos Romanos Pontifices consultationibus missis,

DE LEGATIONE AGAPETI PONT.

Cassiod. Var. lib. 12. epist. 20.

Tomati

Agabitum

VASA OP.

PIGNORATA

TA REDDITA

REDDITVA.

Subsidium

NON EXDS VITIIS, SED EX APOSTOLICA AUCTORITATE MAIESTAS ROM. ECCL.

missis, crebrioribusque legationibus Imperatoris destinatis: quæ omnia & alia quamplurima superius exempla enarrata declarant, & quæ hoc ipso anno paulo post dicturi sumus ostendent; cum videlicet idem Agapetus Pontifex licet à Rege visus sit missus ad Imperatorem pro pace roganda, à Deo tamen proficisci iussus apparuit, ut imperaret imperatibus, & ab eis perperam facta rescinderet: nimirum ut quem Principes statuisent in sede, post Epiphanium, Anthimum Patriarcham Constantinopolitanum, inuentum hæreticum in ordinem redigeret, & loco eius eadem Apostolica auctoritate Mennam protinus subrogaret, atque delatos damnaret, hæreticos: quæ omnia vigenti Apostolica auctoritate fecisse, etiam diuinitus ostensa signa primitus docuerunt.

At. 3. Etenim illud ipsum ferme contigit Agapeto, quod olim Petro Apostolo, qui rogatus à claudo eleemosynam dare, pro petita pecunia, qua carebat, illud responsum dedit: Argentum & aurum non est mihi: quod autem habeo, hoc tibi do: In nomine Iesu Christi Nazareni surge & ambula.] ita planè Agapetus egentem se quidem pecunia in sacrorum oppignoratione vaforum ostendit, sed in ostensione signorum diuina gratia opulentum, cum & cuius esset successor, antequam Constantinopolim peruenisset, innouit. Ostensum quippe est, Romanum Pontificem, Petri successorem, Christi Vicarium semper & vbiq; esse locupletem, abundareque cælestibus donis, licet auri appareat egētissimus, utpote qui habeat in cælo promptuaria diuina promissione secura, eademque auro illo referta, de quo in Canticis Sponsa: Caput eius aurum optimum] Christum scilicet, in quo sunt (inquit Apostolus) omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei, quorum ipse dispensator fidelis existens, pro ratione locorum, & temporum quod opus est Fidelibus erogat. Qui igitur inops, ex oppignoratione sacrorum vaforum pecunia comparata, ab Vrbe discedit, viaticum à Deo locupletius, nempe virtutem miraculorum accepit, quorum amplissimum meruit affertorem, nempe Gregorium Magnum itidem Pontificem Maximum, cui ad prærogatiuam dignitatis & sanctitatis accedunt loci atque temporis adminicula, dum & suæ Ecclesiæ suique sæculi scribit historiam.

Greg. Dial. lib. 3. c. 3. MVTVS ET CLAVDVS AB AGAPETO CVRATA VR. Quæ igitur in itinere constitutus sanctissimus Agapetus miracula fecerit, idem S. Gregorius narrat his verbis: Post non multum temporis, exigente causa Gothorum, vi quoque beatissimus Agapetus huius sanctæ Romanæ Ecclesiæ Pontifex, cui, Deo dispensante, deseruio, ad Iustinianum Principem accessit. Cui adhuc pergenti, quadam die, in Græciarum iam partibus curandus oblatas est mutus & claudus, qui neque vlla verba edere, neque ex terra vniquam surgere valebat. Cumque hunc propinqui illius flentes obtulissent: vir Domini sollicitè requisit, an curationis illius haberet fidem. Cui dum in virtute Dei ex auctoritate Petri fixam salutis illius spem habere se dicerent: protinus venerandus vir orationi incubuit, & Missarum solemniam exorsus, sacrificium in conspectu Dei omnipotentis immolauit. Quo peracto, ab altari exiens, claudi manum tenuit, atque assistente & aspiciente populo, eum mox è terra in propriis gressibus erexit: cumque ei Dominicum corpus in os mitteret, illa diu muta ad loquendum lingua soluta est. Mirati omnes, flere præ gaudio cœperunt, eorumque mentes illico metus & reuerentia inuasit, cum videlicet cernerent quid Agapetus facere in virtute Domini ex adiutorio Petri potuisset.] hæc Gregorius. Vtinam totius peregrinationis Agapeti extarent scripta diaria, ex quibus nostri essent Annales locupletandi. Verum de reliquis ab eo rebus gestis in via, quousque Constantinopolim aduenit, alium vbiq; silentium.

DE ADVEN- TV AGAP. CONSTAN- TINOP. *Liberat. diacon. in Breviar. 6. 21. * suum Quando autem peruenit Constantinopolim, Anastasius refert id accidisse decimo Kalendas Maij: verum Acta Synodalia eum illuc maturius peruenisse, significare videntur. Porro de eius aduentu hæc habet Liberatus diaconus: Primum quidem honorificè suscipiens directos sibi ab Imperatore, spreuit tamen Anthimi præsentiam, eumque ad salutandum suscipere noluit. Deinde viso Principe, causam agebat legationis susceptæ. Imperator autem pro multis fisci expensis ab Italia destinatum exercitum auertere nolens, supplicationes Papæ noluit audire. At ille (quod summum fuit) legatione Christi fungebatur.] quænam ista fuerit, paulo post dicitur.

CVRDEPA CE SPES DEMPTA. Cur præterea Iustinianus non acquieuerit Agapeto pacem Theodato petenti, ex Procopio possumus intelligere: nempe accidisse, ut dum hæc tractarentur, Gothi qui residui erant in Dalmatia, cum Romanis conferentes manus, priores tulerint, occiso primùm Mauritio Mundi filio, atque demum Mundo ipso, qui anno superiori Salonas ceperat, quas hoc anno itidem Gothi recuperauerunt: quibus cum factus esset elatior Theodatus, ipsium

A ipsum de promissione facta pœnitere cœpit: quam obrem Iustinianus & ipse eam reiciens, confestim Belisarium iam paratum è Sicilia in Italiam cum exercitu traicere præcepit, qui improuiso agmine perueniens in Campaniam, Neapolim munitam valde ciuitatem obsedit: quid autem postea factum sit, infra dicemus. Interea verò Agapeti Papæ res gestas Constantinopoli prosequamur, de quibus ista habet in primis, cuncta summam referens Liberatus:

Denique petentibus Principibus, ut Anthimum Agapetus Papa in salutatione & communionem susciperet: illud fieri inquit posse, si se libello probaret Orthodoxum, & ad cathedram suam, nempe Trapezuntium, reuerteretur. Impossibile esse aiebat, translatum hominem in illa sede permanere. Augusta verò promittente munera multa, & rursum Papæ minas intentante, in hoc Papa persistit, ne eius audiret petitionem. Anthimus verò videns se sede pulsus, pallium quod habuit, Imperatoribus reddidit, & discessit, vbi cum Augusta suo patrocinio tueretur. Tunc Papa Principis fauore Mennam pro eo ordinavit Antistitem, consecrans eum in basilica sanctæ Mariæ. Fuit iste Mennas Præpositus xenodochij maioris, quod vocatur Samfonis, genere Alexandrinus, suscipiens Chalcedonense Concilium.] hæc summam (ut dixi) complexus est Liberatus: sed alij paulo latius rem sunt prosecuti, addentes nonnulla, quæ desiderari in his posse videntur.

At quæ primùm de his scripta ab Anastasio reperuntur, in medium afferamus: Ingressus (inquit) Constantinopolim Agapetus, primùm cœpit habere altercationem cum piissimo Principe domino Iustiniano Augusto de religione: cui beatissimus Agapetus constantissimè responsum dedit de Domino Iesu Christo Deo & homine, hoc est, de duabus naturis in Christo, &c.] Qui autem, simulac est Agapetus Papa creatus, ex more (ut vidimus) Iustinianus Imp. rectæ fidei misit Romam professionem, ut rursus ab eo idem exigeret Agapetus Catholicæ fidei professionem, non aliam ob causam accidisse potuit, quam quod ob consensum adhibitum in creatione Anthimi hæretici ipse etiam Imperator in suspicionem hæresis esset adductus. Potuisset aliquo prætextu idem Iustinianus tergiversari, reuereq; id sibi præstandum fore, quod semel & iterum (ut vidimus) antea præstitisset: verum in his non obtemperare Romano Pontifici exigenti, nefas ratus & impium, mox editam fidei confessionem illam iterat, quam Orientalibus ab Hormisda Pontifice vidimus fuisse præscriptam, cui ejusmodi legitur affixa inscriptio: Exemplar libelli piissimi domini Iustiniani Imp. quem dedit Agapeto Papæ apud Constantinopolim, de fide. In nomine Domini Dei nostri Iesu Christi, Imperator Cæsar Flavius Iustinianus, &c. Agapeto sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo Almæ vrbis Romæ & Patriarchæ.] incipit: Prima salus, &c.] omnia habens ut illa ab Hormisda per legatos Constantinopolim missa. Sed quod data habetur decimo octauo Kalend. Aprilis sub Belisarij Consulatu, mendum irrepit, ut post Consulatum, loco Consulatus, sit corrigendum.

Quomodo autem ante hæc, cum nodum compertus esset Iustiniano hæreticus Anthimus Patriarcha, eius causa successus ipse sit Agapeto Pontifici, Anastasius ita narrare pergit: Dum contentio versaretur, ita Dominus adfuit, ut Episcopum Constantinopolitanum nomine Anthimum inueniret Agapetus Papa hæreticum. Cumque contentio verteretur cum Augusto & Agapeto Papa, dixit ei Imp. Iustinianus: Aut consenti nobis, aut exilio deportari te faciam. Tunc beatissimus Papa Agapetus respondit cum gaudio dicens ad Imperatorem: Ego quidem peccator ad Iustinianum Imp. Christianissimum venire desideravi: nunc autem Diocletianum inueni: qui tamen minas tuas non pertimesco. Et dixit ei iterum Agapetus venerabilis Papa: Tamen ut scias tu, eum idoneum non esse religioni Christianæ, Episcopus tuus consistatur duas naturas in Christo. Tunc accersito ex præcepto Augusti Episcopo Constantinopolitano nomine Anthimo, & discussione facta, nunquam voluit confiteri in doctrina Catholicæ responsionis ad interrogationem beati Papæ Agapeti, duas naturas in vno Domino nostro Iesu Christo. Quem cum vicisset sanctus Papa Agapetus, glorificatus est ab omnibus Christianis. Tunc piissimus Augustus Iustinianus gaudio repletus, humiliavit se sedi Apostolicæ, & adoravit beatissimum Agapetum Papam. Eodem tempore eiecit Anthimum à communionem, & expulit in exilium. Tunc piissimus Augustus Iustinianus rogavit beatissimum Papam Agapetum, ut in locum Anthimi Episcopum Catholicum consecraret nomine Mennam.] hæc tamen Anastasius, quæ

* Liberat. ubi supra c. 22. AGAPETVS DEPOSITVS ANTHIMI MVM.

* Anast. in Agapeto.

* Exstat inter epi. Rom. Pont. in Agapeto. IUSTINIAN. OBTVLIT LIBELLVM FIDELI AGAPETO.

* Anthemius RES GESTAS INTER AGAPETVM ET IUSTINIANVM.

quæ etiam in Miscella historia legantur. Restitit primò haud dubium Iustinianus Agapeto pro Anthimo, impiæ Theodoræ Augustæ, qui ipsi Anthimo patrocinabatur, impultu: sed re comperta, plus apud eum tandem aluit iussio Pontificia, quam Augustæ coniugis perfida blandimenta: vt digno pòsteris exemplo sit, omnia fidei Catholicæ posthabenda.

Sed quid facit infelix, quæ se hac in re despici videt à viro suo, à quo non solum amari, sed coli se mirificè scisset? Haud despondet animum, sed vehementioribus à prauo damone stimulis agitata, cuius malo spiritu percita erat, ad Episcopos se conuertit; quos nosset fauere Eutychianæ hæresi: hos vrget, hos impellit, vt Agapeto resistent, qui vnus à se tanto labore parta dissoluit, virum quæ suum tamquam captiuum in suam sententiã trahit. Narra hæc Zonaras verbis istis: Nonnulli è primoribus sacerdotibus Agapeto Papæ Romano in Imperatricis gratiam sunt refragati, ab eadem quoque largitionibus corrupti: quos tamen ille, qui veritatem defenderet, omnes superauit.] hæc ipse.

Zonaras. An- nal. par. 3. in Iustiniano.

DAMNATI AB AGAP. PAP. ALII HAERETICI. Extat in C. 6. f. 1. in Synod. sub Men- na Act. 1. 10. 2. Concil. Deut. 32.

magi vel Sa- maritani.

AGAPETVS QVAM MA- GNIFICE GERIT.

Niceph. lib. 17. c. 19.

MITVS E- GIT CVM ANTHIMO AGAPETVS.

Sunt planè his consentientia quæ recitantur in libello Archimandritarum oblato Iustini- niano Imp. post obitum Agapeti: ex quo etiam illud apparet, vnà cum Anthimo eodem tempore damnatos ab eodem Agapeto vernoſos illos Constantinopoli degentes hære- ticos, Seuerum, Petrum, atque Zoaram: de quibus omnibus hæc in eodem libello: Ca- nonicum iudicium à Romano Pontifice in ipsum Anthimum & prædictos hæreticos au- diri voluistis, illo persuasus qui dicit: Interroga patrem tuum, &c.] & paulo pòst: Misit itaque Deus huic ciuitati Agapetum, qui verè Agapetus, id est, dilectus à Deo & homini- bus, Pontificem antiquæ Romæ in depositionem Anthimi & prædictorum hæreticorum Seueri, Petri, atque Zoaræ, tamquam olim Petrum magnium Apostolum Romanis in depositione Simonis Cretiani. Iste enim venerabilis vir sciens per libellos plurimorum nostrorum ea quæ iniquè contra Ecclesias præsumpta fuerè, ea ipso visu semel accipien- do, neque ad visum suscipere voluit Anthimum furentem aduersus canones, sed tunc iussè deiecit de sacerdotali sede ciuitatis suæ; & cooperulante & coadiuuante Catholicæ fidei & diuinis canonibus vestro Imperio, præfecit ipsi Ecclesiæ sanctissimum Mennam.] hæc & alia ipsi ibi.

In his quidem omnibus peragendis summa potestas Apostolica sedis Antistitis demon- strata est, dum tantæ Ecclesiæ Patriarcham fauore Iustiniani Imperatoris & Theodoræ Augustæ pollentem, plurimum iam antea Episcoporum (vt dictum est) suffragis confirma- rum ipse Summus Pontifex Agapetus, nullo super hoc cõgregato (vt moris fuit) antè Con- cilio, condemnauit. Quod enim sciret in gratiam Augustorum eosdem Episcopos facillimè conspirare, iis omisit, simplici habita discussione, simulac hæreticus idem Anthimus apparuit, ipsum condemnauit, atque Mennam in locum eius protinus subrogauit, dam- natis cum Anthimo itidem Apostolica auctoritate Seuero, Petro, atque Zoara. Immo nec etiam citatum, nec visum, sed & reiectum penitus, nec in conspectum admissum, fuisse ab Agapeto Pontifice Anthimum condemnatum, Nicephorus tradit, hæc dicens: Aga- petus cum de rebus Anthimi inquireret, multosque ab Archimandritis eius vrbs & alius libellos oblatos acciperet: illi ne in conspectum quidem admissio, Episcopatum abrogauit: cuius calculum monasteria etiam Palæstinae & Petrus Hierosolymitanus Antistes, nec non reliqui Ecclesiarum præfecti comprobauerunt.] hæc ipse consentientia ijs quæ ex libello monachorum modò sunt recitata.

At verò quod ex Nicephoro dictum est, Anthimum nec in conspectum admissum ab Agapeto Papa, è sede fuisse depositum; magis in hærerem sententiæ Anastasij dicentis vo- catum Anthimum, & discussione de eo facta, cum nollet confiteri duas in Christo naturas, id ab eo exigente Pontifice Agapeto, ab ipso tunc damnatū fuisse: nisi præter Nicephorum essent Acta Synodalia hoc testantia ex libello monachorum Iustiniano oblato, nuper à no- bis citato. Vnde intelligere possumus, vsum ipsum plenitudine potestatis, nõ seruata in om- nibus forma iudicij. Porro etiam aduersus Anthimum Agapeti Papæ iudicium absque Synodo huiusmodi fuit secundum supremam Apostolicæ sedis auctoritatem, qua supra omnes canones Pontifex eminet: haud tamen exiit commiseratione ieiunium: siquidem aditu- m ei apertum reliquit, vt si quando ab errore pœnitens ad Ecclesiam redire vellet, Epi- scopatus pristinus Trapezuntinæ Ecclesiæ eidem integer seruetur. Quam tamen com- miserationem Pontificis Agapeti erga Anthimum agrè ferentes Orthodoxi Archimand- ritæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, in alio libello quem postea eidem Pontifici hoc anno obtulerunt, ista arctari ad certum tempus petierunt, nempe vt præfinitus illi daretur ad

A

B

C

D

E

A respiciendum terminus, quo elapso, nullus illi vltra pateret aditus ad priorem Ecclesiam. Sed accipe eorum verba:

Non vultis omnimodam eius perditionem, sed vt conuertatur: imitami enim Chri- stum Deum nostrum, qui venit vocare non iustos, sed peccatores ad pœnitentiam: & om- nino paternis visceribus suscipitis, si recognouerit proprium peccatum, & conuertatur. Adiuuamus vestram beatitudinem (heer audax quid faciamus) per sanctam & consubstan- tialem Trinitatem, ac per principem Apostolorum Petrum, ac salutem & victoriam piis- simi Imperatoris nostri, non contemnere diuinos canones, qui ab isto pessumdantur, neque Ecclesiam ei traditam, quæ ab ipso despicitur: sed sequendo in omnibus eos qui ante ipsam tuam beatitudinem in sede vestra claruerunt, facere in ipsum adhuc & contra auctoritatem canonum inualeſcentem, & qui prætulit vitam degere cum hæreticis, quam cum propria Ecclesia, ea quæ sanctum Cælestinum contra Nestorium liquet fecisse, assi- gnando ei terminum, sicut & ille Nestorio: intra quem nisi occurrens prædictum libel- lum Apostolicæ vestræ sedi porrexit, ac vestræ beatitudini & sanctissimo Archiepiscopo vrbs regia, & à morbo hæretico se ipsum liberauerit, ne ad Trapezuntinam Ecclesiam sibi creditam proficiscatur: definite, sanctissimi, ipsum alienum esse & nudum ab omni Ponti- ficali dignitate atque efficacia, & se ipsum submittere condemnationi prædictorum hære- ticorum, & partem illorum accepisse; alterum verò pro isto Ecclesiæ Trapezuntinæ ord- inandum esse.] hæc ipsi ad Agapetum, quod mitius visum esset cum Anthimo actum hæretico.

Ex Synod. Constanti nop. sub Me- na. Act. 1. 1. Matth. 9. vt ceteris TERMINVS ANTHIMO PRÆSCRIBATUR.

Quo minùs autem Anthimus vteretur impertita ab ipso Romano Pontifice humani- tate, Seuerum illum caput hæreticorum Acephalorum, qui tunc (vt dictum est) Constanti- nopoli erat, impedimento fuit: etenim hortatus est eum, vt sede carere mallet, quam Chalcedonense Concilium profiteri. testatur id Euagrius ex eiusdem Seueri litteris dat- is ad Theodosium hæreticum Episcopum Alexandrinum; de quo superiori anno actum est pluribus.

SEVERVS HAERETI- CVS FOVET ANTHI- MVM. Enagr. hist. lib. 4. c. 11.

Sic igitur postquam præfuisset sedi Constantinopolitanæ Anthimus (sicut habet Nice- phorus in Chronico) menses decem, vel (vt Zonaras ait) annum vnum, ab Agapeto Papa depositus est: atque ab eodem subrogatus est Mennas magni nominis Orthodoxus, qui antequam Episcopus diligeretur, suæ fidei professionè publicè edere iussus est. Protulit ille quidem eandem ipsam, quam præscripsisse diximus Romanos Pontifices omnibus Orienta- libus communionè Catholicam experentibus, cuius est exordium: Prima salus est rectam fidei regulam custodire, &c.] cui ipse sua manu antequam subscriberet, hæc apposuit: Mennas misericordia Dei presbyter & Xenodochus suscipio prædictas quatuor sanctas Synodos, & omnia quæ in ipsis continentur dogmata, & epistolas Papæ Leonis, quas pro- fide conscripsit. Et confiteor in duabus naturis, id est, in diuinitate & humanitate Chri- stum Deum nostrum inconſusè & indiuisè agnoscendum, anathematizans omnes qui præter hæc sapiunt vnà cum omnibus qui condemnati sunt, vt superius dictum est, subscri- pti.] Hæc quidem Mennas ante suam ordinationem: postea autem, simulac ordinatus est, obtulit rursum more maiorum ipsi Romano Pontifici libellum fidei, quo omnes condem- nauit hæreses, & Catholicam fidem professus est. meminit eiusdem libelli Vigilus Papa in epistola quam scripsit postea ad Iustinianum Imperatorem.

His peractis, idem Agapetus Papa litteras dedit Apostolicas easdemque circulares ad omnes Episcopos Orientales qui cum Anthimo communicarant, quibus eosdem de An- thimi depositione ab Episcopatu, & de subrogatione Mennæ reddidit certiores: quarum quidem litterarum extat ad Petrum Episcopum Hierosolymorum exemplar his verbis conscriptum, exscriptum verò ex Synodo Constantinopolitana sub Menna, vbi eadem Agapeti litteræ recitantur:

Vigil. epist. 2. tom. 1. epist. Rom. Pont.

Dilecto fratri Petro Agapetus. Voluissimus quidem, fratres dilecti, propter coniunctionem nostræ charitatis omnes Domini sacerdotes iuxta Apostolicam traditionem irreprehensibiles inuenisse, & ne- minem aut per gratiam, aut per metum ab ecclesiasticis canonibus declinare. Sed quo- niam multa mototies subsequuntur, quæ pœnitentiam parere possunt, & Dei misericor- dia delicta peccatorum vincit, & idcirco differtur pœna, vt reformatio locum inuenire possit: monere necessarium iudicauimus, vt assumpta de cetero impræuaricata custodian- tur. Oportebat enim vestram charitatem memorem paternarum traditionum, nemi-

Cõst. Synod. sub Menna Act. 1. in fin. 6. r. 1. epist. Rom. Pont. in Agapet. epist. 5.

1. Tim. 3. AGAPETI EPIST. AD PETRVM.

ncm

nem permittere prohibita facere, sed si quis audax appareret, tota virtute resistere. A

Cum itaq; peruenimus ad Comitatum serenissimi Imperatoris filij nostri, inuenimus sedem Constantinopolitanæ Ecclesiæ contra omnem canonum honestatem ab Anthimo Ecclesiæ Trapezundarum Episcopo inconuenienter vsurpatam. cuius animam non solum secundum istam partem, sed (quod maius est) in confessionem veræ fidei & perditione reducere desiderauimus: sed Eutychetis errori insistens, ad viam veritatis redire contempsit. Vnde cum ipsius in fide pœnitentiam isto modo expectemus, neque Catholico neque sacro nomine dignum esse sententiauius, donec omnia à Patribus tradita, per quæ veræ religionis fides & disciplina custoditur, secundum congruentem satisfactionem suscipiat. Ceteros verò similes contumaciæ ipsius & sententia Apostolicæ sedis condemnatos similiter vestra charitas aduertat, quorum ipse se ipsum participem fecit. Constantinopolitanæ verò sedis iniuriam, Apostolica auctoritate adiuuante, & adiutorio fidelissimorum Imperatorum, emendauimus. Et supra modum quidem admirati sumus, quod istud opus ita apertè contrarium decretis Patrum vestra fraternitas non solum ad notitiam nostram adducere neglexit, sed & reprehensibili consensu confirmauit.

QVID IN ANTHIMVM AGAPETVS.

MENNÆ EPISC. LAVDES.

AGAPETE TO CONSILCRATVS MENNAS.

AGAPETE TRASCALARVM FACIUM.

Sed gratias agimus Deo, cuius spiritu mala ad melius vt plurimum vertuntur, & parua transgressiones ad vtilitatem & occasionem magni fuerint gaudij. Hoc autem pro excitando vestræ conspiritualitatis læticiam significo, quia Mennam fratrem & coepiscopum nostrum, virum multis laudum modis ornatum, prædicta Constantinopolitana Ecclesia Episcopum suscepit. Cui licet præter ceteros serenissimorum Imperatorum electio arriserit, similiter tamen & totius cleri ac populi consensus accessit, vt à singulis eligi crederetur: Etenim alicui neque scientia, neque vita fuit ignotus; sed & fidei integritate, & sacrarum Scripturarum studio, atque etiam piæ administrationis officio sic prædicta viri resplenduit opinio, vt ipsi tardius venire videretur, quo dignus erat. Hic, lector, obserua, dum Agapetus ait, arripisse electioni Mennæ Imperatores, intelligere absque dubio Iustinianum & eius coniugem Theodoram Augustam: vt cognoscas Theodoram licet maximè impiam feminam, præferuisse tamen foris imaginem Orthodoxæ, qua sæpe virum vidimus decepisse, magisq; Ecclesiæ Catholicæ obfuisse, quàm si quæ erat, se palam ostendisset hæreticam. Pergit verò Agapetus de eiusdem Mennæ electione:

Et hoc dignitati suæ addere credimus, quod à temporibus Petri Apostoli nullum alium vniquam Orientalis Ecclesiæ suscepit Episcopum manibus nostræ sedis ordinatum. Et forsitan vel ad demonstrationem laudis ipsius, vel ad destructionem inimicorum instans res tanta peruenit, vt illis ipse similis esse videatur, quos in his quandoque partibus ipsius Apostolorum Principis electio ordinauit. Commune itaque gaudium, fratres, pia exultatione suscipite. Et quantum vos Apostolicæ sedis nostræ iudicium comprobatis, consueta rescriptione significare, habentes duplicem exultationis causam, & quod mala sine mora corrigantur, & pro his optata subsecuta fuerint. De cetero præcauentes, ne rursus canonicis sanctionibus quid contrarium per vos (quod non credo) fiat, vestro accedente consensu: cumque sicut error eius qui semel peccauit, venia dignus est, sic frequens transgressio motum austeritatis deposcit. Deus incolumem te custodiat, frater venerandissime. hactenus Encyclica Agapeti.

At de damnatione Anthimi atque Mennæ substitutione per Agapetum facta iudicium si tibi, lector, ob oculos ponas, factique speciem mente consideres, admirari non defines: Videre nimirum Romanum Pontificem, quem furor barbaricus sub pulchro nomine pacis ab Vrbe remouet, vt Constantinopolim ad Imperatorem supplex accedat, eundemque ipsum egentem mutua collecta ex sacrorum vasorum oppignoratione pecunia, vbi Constantinopolim venit, imperare Imperatoribus, exigereq; debitum fidei, & perperam ab illis facta rescindere, & quam cum ipsi, tum Orientales Episcopi probassent, Anthimi ordinationem irritam reddere, eumq; è sublimi, quem conscēderat, throno deponere, iura dare, omnibusq; iubere, litterasq; publicas scribere, eiusq; successorem deligere & ordinare, hæc q; omnia (vt dictum est) absque coacto vilo Synodali conuentu; cum antea in simili causa Cælestinus Papa eiusdem Ecclesiæ Pontificem deponendum Nestorium scripserit, & per Theodorum Imperatorē ea de re non prouinciale dumtaxat, sed œcumenicum Ephesi Concilium cōuocandum curarit. Quibus intelligas, maiori tunc niti solere auctoritate Apostolicæ sedis Antistitem, quando magis ea videtur oppressa, quod certò sciat omnia illi cedere opus esse, si ea vti velit. In quibus & commendes Iustiniani Imp. moderationem,

rationem, animique demissionem, vtpote qui mari terraque victor, barbarorumque dominator ab vno Romano Pontifice vinci patiatur, accipiatque ab ipso leges, qui Romanis ac barbaris leges faciat, & exercitiis imperet. Sed iam quæ reliqua sunt rerum gestarum Agapeti Pontificis Constantinopoli prosequamur.

Quoniam dictum est, præter Anthimum excommunicatos quoque ab eodem Agapeto Rom. Pontifice Seuerum pseudopiscopum Antiochenum atque collegas eiusdem cum eo impietatis: qua occasione id factum sit, hic ordine recensendum putamus. Cum autem omnes sordes, fæcesque hæreticorum, fauente illis Theodora Augusta Seueri discipula, Constantinopolim conuenissent, illicque nidificantes, graui damno fidei Orthodoxæ multiplicarentur in foetibus: fuit iusta querela Orthodoxorum Antistitem aduersus horum antesignanos Seuerum, Petrum, atque Zoaram, & Iacium Persam. Quamobrem idem scriptum à se libellum obrulerunt Agapeto Papæ commoranti Constantinopoli. Extat ipse quidem, sed qui vitiosa translatione & librorum incuria mendosus non nihil appareat, sic enim se habet:

Domino nostro per omnia sanctissimo ac beatissimo Patri Patrum, Archiepiscopo Romanorum & Patriarchæ Agapeto, ab Episcopis Orientalis diocesis, & ab his qui sunt sub sanctis locis Christi Dei nostri, necnon Ambasiatoribus & ceteris clericis in hac regia vrbe congregatis.

Ex quo Christus Deus noster pro debitis vobis præmijs, propter ipsam in omni tempore cum vera fiducia sua inuisibili ac terribili virtute diuulgatam confessionem super venerabile caput vestrum requiescere fecit, cum sedem Apostolorum vobis, Pater beatissime, commisit, & firmavit supra firmam Petram pedes vestros, & direxit gressus vestros, & impleuit os vestrum cantico nouo, hymno Deo nostro: sperauerunt in Domino secundum Psalmidicum eloquium, clarificati à spiritali splendore vestro, per quem tãquam lucerna splendens super sancto candelabro caliginem eorum qui in tenebris sedent, & cæcos illuminastis, & oculos mentis ipsorum aperuistis. Et propterea confisi & credentes diuino eloquio dicenti: In tempore non timebit cor confugiens ad intellectū. Et experientia intellectus cognoscentes vos esse diligētes custodes thesaurorum Apostolicorum, exosauimus modò Anthimum, habitum pietatis circumferentem, potentiam verò ipsius negantem, qui conuenientem sibi sponsam dimisit, & aliam contra diuinos canones accipere ausus est: cognoscentesque, & à Deo custoditum Imperatorem nostrum, tamquã Christi discipulum approbatam animam habere, & participem vobis huius boni operis fuisse: Qui à primordijs regni sui vsque nunc studuit custodire omne corpus Ecclesiæ sanum & perfectè integrum & ab omni morbo hæretico liberū: & propter hoc statuit quatuor sanctas Synodos in diuinis ac sacris initiationibus, quando fecit magna voce à sacris prædicatoribus prædicari, quæ fortificant corda Fidei, & hæreticorum compungunt; sperans ipse ex clementia secundum naturam suam, & putans, quod sicut eos qui ex simplicitate errore subducti sunt, decenti tempore conuertit, sic & huius inuētores, immo diaboli discipulos, & numquam veritatem recognoscentes, iam factum hæreticorum à principio prouidere & præmeditari.

Rogamus, beatissime, rememorari memorato ac à Deo custodito Imperatori nostro illam sacram vocem dicentem: Omnem abominationem odit Dominus, quæ prima, media, & vltima est, Seuerus facinorosus, qui contra Deum semper locutus est super iniquitatem, & quandoque quidem Græcorum vanidicorum mysteria imbutus, ipsa honorauit: quandoque vero Eutychetis insaniam docuit, & in tota vita dixit, Bene valete in fide Christianorum: & appellationem Nestorij anthropolatræ ad decipiendos qui in simplicitate paratas habent aures, suscipiendam excogitauit, euidenter illa illis dicendo, Nestorianosque vocabat magistros rectorum dogmatum: & nec illi pepercit qui baptizauit ipsum, inualidisque anathematibus impleuit totum mundum; ac arroganter decernere ipse præsumpsit, & validiores fortitus est cum his qui adhærebant ei in ordinando Scythiam contra prædictam sanctam œcumenicam Chalcedonensem Synodum, & contra sacras ac Deo dilectas epistolas sanctæ memoriæ Leonis Papæ, qui fuit illuminator & colūna Ecclesiæ, quique firmavit Fideles ambulare in recta semita. sicq; illud relinquatur diuinæ Scripturæ impleri: incidit in foueam quam fecit. Vnde dubitantes quomodo ipsum propriè vocemus? Psal. 7. idem cum Gentilibus sentientem, eiusdem opinionis cum Eutychete, eiusdemque moris cum Nestorio: magis insigni & propria appellatione nominabimus, ipsum itidem cum veritate organum diaboli vocantes.

Hieros. Syn. Ab. 1. ad fin. recitata in Synod. Constantinop. Mem. Ab. 1. EPISTOLA ORIENTALIVM AD AGAPETVM PAP.

excommunicauimus

DE SEVERO NEFANDISSIMO HÆRETICO.

CHRISTI 536.

AGAPETI PAP. 2.

IUSTINIANI IMP. IO. THEODATI REG. 3.

* Iovius cor-ruptus.

EXCLAMANT CON-TRA EYM-DEM HÆ-RETICVM.

* aliquid de-est.

DE ZOARA.

* 2. Cor. 6.

DE ISACIO PERSA.

ROGANT LIBERARI AB HÆRE-TICIS.

Prætereuntes igitur multitudinem eorum quæ præsumpra sunt ab ipso, & sanguinem A sanctorum virorum qui in Eoan* effusus est ab Estasiastino Iudaico de Patria tunc sub ipso militante, ac alia difficiliora prædictis propter longam narrationem: Supplicamus, sanctissime, cum nunc sit tempus acceptabile, nunc dies salutis, clamamus: Adiuua nos & sanctas animas occisas; quas astare cogitate prudenter & ostendere vobis, quod propter Christum traditæ sint morti à bestia multi capitis, ac rursus ex sua omnibus manifesta mangania & Manichæo errore, quo confidens iste iniquus ausus est intrare mundas aulas regias, cum nullum locum debeat habere, sed barathrum, ad conuersantium destructionem. Et cum in præfenti pax donata sit omnibus Fidelium Ecclesijs cum tantis laboribus & sudoribus vestris ac Deo amantissimi Imperatoris nostri: parcentes ipsi extremitati animarum facientium conuentiones ad ipsum & communicantium per interpellationem anathematibus contra ipsum prolatis, studete longè expellere illum pollutum & abdicatum, qui anathematibus scriptis, & apertius ab Apostolica sede vestra, & à tantis Pontificibus, & in cælo ab Angelis electis suis iam condemnatus est. Qui secundum Euangelicam & diuinam vocem* cum iniquo & facinoroso alio Petro suo discipulo appellacionem propriam vsque nunc mentiri non erubuit, & verba apostasiæ quotidie loquitur: nec non cum Zoara, qui omnino diuinam Scripturam & omnem sacrum ordinem & Missam ignorat; sed cum audacia (nescimus vnde) sibi tradita pessumdat Ecclesiasticum ornatum atque statum per conuenticula & parabaptismata, quæ quotidie temerariè aguntur, cuius synagogam mulierculis, comestationibus & ebrietatibus, luxibusque & adulterijs deditis implet. Persuasimus autem & pijsimo Imperatori nostro, non permittere aggregari bestias edaces cum agnis, cum clarè & apertè sciat illud diuini Apostoli dictum^a, quod nulla participatio iustitiæ est ad iniquitatem, vel communicatio lucis ad tenebras, vel pars fidelis cum infideli.

At verò si ea quæ ab Isacio Persa nunc perpetrata sunt, sine lacrymis dicere non valemus: non est possibile neque metum abijcere, si narrare volumus quæ suis iniquis manibus ille facere non horruit. Nam in quodam diuersorio reposita honorabili imagine præfentis pijsimi Imperatoris, prædictus scelestus & arrogans vir, tamquam certans & secundum recentiorum modum dicendi blasphemauerit, diuinum extendens baculum, in quo inhonoratam senectutem suam firmare fingit, implensque simulatum stellionatum in conspectu eorum qui ab ipso seducti sunt, percutiebat sine venia similitudinem Christo amantissimi Imperatoris, hæreticum denominando: nec à furore cessauit, donec diuisit tunicam habentem nobilem eius effigiem, & partem pro se tenuit, quam & igni traditam, totam exterminare nõ voluit: nam conseruata fuit à meliori prouidentia in redargutionem manifestam & notam homicidialis temeritatis, & maioris omnibus accusationis. Testes sunt viri (sicut nouistis, sanctissime) manifestam veritatem aduocatam habentes.

Quoniam igitur præter opinionem hæresiarchæ submutauerunt eorum deiectionem, quæ cum ignominia debebat esse, & ante tempus multum dederunt audaciam habitandi in regalibus cellis, his qui per alium modum Deum negant, multis designatis & enumeratis ipsis nomen fictæ orthodoxiæ: & periculum est, fideles nunquã ambulare in domo Domini, cum consensu: Tollite à nobis citò malos, offerte consuetum sacrificium hoc Deo & Saluatori pro conseruanda nobis bona defensione in futuro tremendo iudicio: liberum ab omni timore & hæretica terribè repetita fluctuatione ornatum Ecclesiasticum conseruate, statum confirmate; rursusque exponendo iustissimo Imperatori nostro pias ac iustas sententias contra ipsos prius ab Apostolica sede prolatis, statuendo per illas, impia scripta tradere igni, & habentes illa in publicum prodere, iuxta imitationem eorum qui zelant pessumdare Manichæa & illa impij Nestorij & Eutychetis insensati ac Dioscori patris & protectoris eorum. Sic enim euacuabitur omnis expectatio his qui frustra sperant in eis. Rogamus etiam, sanctissime, finem perfectum imponere diuinæ ac vestræ sententiæ contra Anthimum, paternis vestris decretis conuenientem, vt omne de medio extingatur scandalum à paruulis in Dominum credentibus & omnibus nobis. Custodiat Dominus sedem vestram ac pijsimi Imperatoris nostri, tamquam dies cæli, qui Petri imitatores saluatis & nos à tribulationibus saluatis, eosque qui vos oderunt confunditis.] hæctenus Orientales Episcopi ad Agapetum Romanum Pontificem.

His subiicitur in Actis subscriptio Episcoporum Secundæ Syriæ, qui eam dederunt epistolam, primoque loco positus Thalassius Episcopus Berythorum. At non hi tantum, sed & qui

CHRISTI 536.

AGAPETI PAP. 2.

IUSTINIANI IMP. IO. THEODATI REG. 3.

A & qui erant Constantinopoli, & alij Archimandritæ Orthodoxi iridem libellum obrulerunt eidem Pontifici Agapeto, qui & ipse pariter habetur in textis primæ Actioni eiusdem Synodi, hæc verò ob multa notatu digna in eo posita recitandus nobis est: in primis enim quàm deploratissimus esset huius temporis Ecclesiæ status, cum ad eò vbiq; in Oriente hæretici inualescerent, ostendit; continetque nonnulla, quibus fecitata epistola siue libelli obscura dilucidetur: sic enim se habet^a:

Domino nostro sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo antiquæ Romæ & œcumenico Patriarchæ Agapeto Marianus presbyter & Primas Monasteriorum regis vrbis, & ceteri Archimandritæ eiusdem, & Archimandritæ ac monachi Hierosolymorum ac Orientales in eadem Synodo congregati.

Eos qui sanctas Dei ecclesias opprimunt, considerantes, & inimicos Dei quotidie aduersus eam scribere conspicientes, lamentationes sancti Gregorij^b in proœmium facimus opportunè ad vestram beatitudinem, dicentes: Visa est cura Dei penitus dereliquisse præfentem vitam, quæ temporibus ante nos Ecclesiam custodiebat.] habet enim hæc Gregorius Nazianzenus in epistola ad Nectanum Constantinopolitanam Episcopum data, ipso eius exordio, cum dolet Constantinopolitanam Ecclesiam à se derelictam diuersorum commercio hæreticorum pessumire. Sed pergunt ipsi: Et iam tantum cuiuslibet anima immersa est à calamitatibus, vt quidem proprios dolores vitæ nostræ non in malis esse putetur. Tot & tanta sunt communia mala Ecclesiarum ad singula respiciendo: quorum nisi aliqua in præfenti tempore fieret diligentia ad reformationem, ad omnimodam desperationis confusionem paulatim perueniretur. Cum multis itaque modis iam hæc enarrauerimus: non minùs verò & nunc magnas & incredibiles insidias aduersus Dei Ecclesiam factas multiplicauimus.

Schismatici & Acephali, qui à furia Dioscori & Eutychetis descenderunt (nescimus quis eos ad ameciam mouerit) qui veluti quadam audacia freti, suo proprio morbo triumphant, synagogas facientes, & parabaptismata innouantes, & tamquam ex euerfione hoc facientes, & nomen Episcoporum sibiipsis in locis nostris diffamantes, apertè ingruescunt, & licenter omnia audent non contra Ecclesias solum, sed etiam contra ipsum pijsimum Imperatorem nostrum & vestrum honorabile caput, sicut tanta prædictorum insania vestræ beatitudini manifesta fuit.]

Magna quidem admiratione dignum, sub Imperatore Catholico leges quotidie aduersus hæreticos sanciente, & pro fide recta patrocinium suscipiente, ad eò coaluisse, inualuisseque in Oriente, ac potissimum vbi ipse Imperator erat, Constantinopoli nefandos hæreticos, vt Catholicos qui ibi erant (vt audis) tentati supra modum (vt ita dicam cum Apostolo)^c & ultra vires, in victimam penè desperationem videri possent adducti. Sed vnde malorum omnium in mundum olim fluxit origo, ex eodem fonte diabolus modò tot damna in Ecclesiam deriuauit, eosdem aliquando obstructos referans aqua ductus per malam feminam; vt pote qui sciret, potentiori nullo vti posse ad Ecclesiam demoliendam ariete, adhibens ad hoc ipsam impiam sæpe dictam Theodoram Augustâ Seueri discipulam; cuius arte, fraude, dolisque femineo ingenio comparatis, omnes leges in hæreticos late pressæ faucibus strangulantur, vt sileant, cum & loquaces hæreses reuiuiscunt, atque hæretici maiori audacia, sprete etiam Imperatoria maiestate, clamantes, insurgunt. Ita planè secundum illud Ecclesiastici^d: Vnus edificans & vnus destruens: quid prodest illis nisi labor? Vnus orans & vnus maledicens: cuius vocem exaudiet Deus?]

E Sic igitur quæ Iustinianus Imperator sanctis legibus erigebat, impia femina occultis machinis destruebat; & quam ille voce scriptoque sæpe professus est singulis fermè annis Catholicam fidem, ista consueta perfidia abolere satagit. At non puto tanta ista iam in foris atque triuijs vbiq; vulgata, lacrymis & laments Catholicorum deplorata, altioribus (vt vides) dolentium declarata clamoribus, atque libellis scriptis toties ob oculos representata Iustinianum Imperatorem latere penitus potuisse. Sed quid? Frangit Adam Eua, & Dalila Samsōnem eneruat, vt illi ipse licet non seductus, sed turpiter emollitus acquiescat, atque incautè caput in eius sinum somno pressus inclinet. Sed quæ sunt libelli reliqua audiamus. Subdunt enim monachi, quàm contumeliosi facti sint hæretici in ipsa etiam primaria Imperij ciuitate vbi degeret Imperator, & quò tandem procacitæ venerint, vt in eiusdem Imperatoris imaginem insanerint:

Nam vementes (inquiunt) ad quamdam domum figuram oratorij habentem, in qua monachi

^a Synod. Constantinop. sub Memn. Act. I. LIBELLVS MONACHORVM OBLATVS AGAPETO. ^b Gregor. Nazianzen. ad Nectanum.

* etiam

^c 2. Cor. 1. THEODORA AVGVSTA CLAUDIA IN-FERT ECCLESIAM

^d Eccl. 34.

IN IMPERATOREM MOLESTISSIMI HABERETICI. N. EXCECANTES

nachi quidam de iniquo contubernio illorum habitant, imaginem pijsissimi Imperatoris furia excæcati, illud patris eorum diaboli fecerunt, qui cum non possit contra Creatorem, aduersus figmentum suam ostendit furiam. Irruit enim vnus ex eis Isacius Persa, qui magna quadam vtens, seducit corda volentium ab eo decipi, &c.] que superius in Episcoporum libello sunt recitata. Inferius verò dilemma illud adhibent, quo vsus est Gregorius Nazianzenus ad Nectarium scribens, qui fatua tolerantia sinebat cum Orthodoxis hæreticos coalescere, suasq; synaxes agere permittebat: rogantq; (vt ille perebat) ab ipsa vrbe Constantinopolitana pelli procul hæreticos. est autem huiusmodi adhibitum argumētum: Non possunt duo contraria esse simul vera: Si hæreticis facultas datur hæreses prædicandi, istud ipsum fateri est, veritatem apud ipsos esse, à nobis autem illam penitus defecisse: Sin autem eam apud nos esse iure firmemus, illos ea deficere, & vt mendaciorum textores Deo & hominibus execrabiles esse abijciendos, dicere necesse: cum præsertim in eo statu res modò postitæ essent, vt tolerare ista, etsi non iubere, pati q; saltem ipsum Principem subpacatissimo ac florentissimo Imperio, cum vbique terrori esset etiam longè positis barbaris, indecens esset, atque prope modum eisdem consentire, ac patrociniò ipsos fouere suo. Sed quomodo ijdem tacitè perstringant fautores illorum, accipe:

Quoniam igitur ex hac causa in multas domos eorum, qui in excellentia sunt, intrant, & indecentia faciunt, captiuantes mulierculas quasdam peccatis oneratas, quæ varijs ducuntur desiderijs, & semper addiscunt, & numquam ad cognitionem veritatis venire possunt: verum etiam in ipsis proprijs domibus & suburbij altaria & baptisteria erigunt in oppositum veri altaris & sancti fontis: & omnia simul contempserunt propter attributum eis patrociniò ab his qui in domo domini & aliquo alio modo potentes sunt.] proculdubio ista dicentes, significant, non ipsam vnã dumtaxat Theodoram Augustam infectam Seueri peste, sed alios eiusdem ciuitatis optimates, eorumque coniuges eodem morbo pessimè laborasse. Quòd enim cuncta Theodoræ arbitrio volui perspicerent, & hac ex parte prorsus imbellis esse nosset Imperatorem, cum minimè repugnaret vxori, non damnum & peccnam timebant, sed gratiam se esse sperabant consecuturos, dum fauerent hæreticis, quibus Augustam studere sciebant.

OPTIMATVM PLVRES HABERETI IN QV NATI.

DE TVGANDIS A CIVITATE HABERETICIS.

Hæc igitur sanctissimæ fidei confessores monachi deplorantes, eundem Agapetum Pontificem vnã simul interpellauerunt his verbis: Nolite pati, beatissime, non vti solira fiducia ad reformandum tantum malum. Sed sicut prius contra Anthimum insurrexistis, & lupum qui conabatur cooperiri per pellem ouis, & transcendere ostium Ecclesiasticorū ordinum, sanctionum & canonum, & qui latrocineranter mandram ouium transceuderat, pelle denudastis, & ipsummet demonstrastis, & procul à mandra expulistis: sic & nunc iterum vigilate, & ostendite pijsissimo Imperatori nostro, quòd nullum lucrum exierit (vt inquit diuinus Gregorius) studio reliquo suo circa Ecclesias, si tale malum in destructione sanæ fidei per ipsorum fiduciam præualebit, & permittantur adhuc isti ad corruptionem Ecclesiæ nidificare in domibus dominorum & in proprijs, & iniqua in ipsis facere.

Samaritan electiones

Hæc quidem dumtaxat portamus, licet incredibilia, & à diris doloribus incuruati: spem habentes ad elementissimum Deum, qui in tempore opportuno vestrum aduentum nobis ostendit, quòd sicut Petrum magnum Apostolorum principem his qui Romæ erant in depositione Simonis Soetici misit, sic & vos misit in depositione & expulsionem Seueri, Petri, & Zoaræ, & corū qui similia eis sapiunt, & qui omnigenis honoribus circumfouentur ad inhonorationem Dei, blasphemiasq; aciectiones: dabit vobis potestatem, coopitulante vobis pijsissimo & à Deo custodito Imperatore nostro, istos expellere de omni Ecclesia tãquam infidiatores & violatores non solum sanctissimarum Ecclesiarum, sed & politiæ ipsius: Nam cum hos ad suam malitiam conuenientia organa infidiator boni, nempe diabolus, inuenisset, totum orbem terrarum commotum fecit, & Sanctorum sanguine terram contaminauit, & ciuitates iugulationibus & tumultibus turbauit. Expellite igitur istos.

IN EOS QUI HABERETICOS NON EXPPELLVNT 10f. 7. 1. Reg. 14.

Scimus benè, si pijsimum Imperatorem nostrum & ipsius Christo amabiles Principes informati, quòd communicant anathemati, in medio habentes anathema, sicut ostendit nobis antiqua Scriptura in Achan & Ionathan, qui scienter & ignoranter inciderunt in anathema, & hæc ignorando in periculo fuerunt perire cum eis: quoniam in medio eorum fuit anathema. Et si cõmemoratis suo Deo amato & dilecto Imperio adducere Deo eos qui ab ipsis à recta fide abducti sunt, & si hoc non valeat facere, infidiatores Ecclesiæ repellantur. Non enim latuit tuam beatitudinem, quòd quamquam pijsissimus Imp. nosler mandauit

A daverit hæreticos non conuentus facere, neque rebaptizare: Zoaras tamen tale præceptum despexit, & parabaptizauit in die Paschæ non paucos, inter quos erant pueri eorum qui permanent in domo herili, sicut deposuit ille, qui ab ipsis gratia Dei potuit euadere & aufugere, & ad Dei Ecclesiam refugere. In alijs quoque locis & domibus excellentissimorum virorum hæc & similia istis facta fuerunt. Verum semper isti soli Dei Ecclesiam perturbauerunt & contristauerunt, & nos vsque ad istud tempus stetum vtique continuimus.

Sed quoniam & ab his qui intus iam esse videntur, ac in ordine Pontificum existere, omnino expugnatur, Catholica fides scilicet: tempus est dicere de eis illud Psalmi: Si inimicus maledixisset mihi, sustinuissem vtique: & si is qui odit super me magna locutus fuisset, abscondissem me forsitã ab eo; tu verò hominõ vnanimis, dux metus & notus metus, qui mecum dulces capiebas cibos, in domo Dei ambulauimus cum consensu. Tales fuerunt nonnulli commemorantium in magna & regia vrbe, prima ciuitatum, nomen quidem pastorum portantes, totaliter autem sunt lupi rapaces: è quorum numero maximè existit Anthimus Trapezuntinus & alij aliarum ciuitatum: isti enim & similes huic ex hæreticis Acephalis existentes, ac paululum religionis pietatem simulãtes, in Ecclesias se intruserunt tamquam quædam Ægyptiaca flagella qui nullo modo proprijs Ecclesijs vacare volunt, & hoc solum bene sapientes vt deualtent sibi assignatas Ecclesias, &c.] pergunt dicere de Anthimo Ecclesiæ suæ desertore, inuasore verò alterius: sed hæc nos suo loco opportuniùs recensuimus. Atque demum hæc addunt aduersus eosdem:

Psalm. 54. DE EPISCOPIBIS PIETATEM SIMVLANTIBVS.

Verum quoniam non solum iste, sed & ceteri Episcopi, clerici, & Archimandrita in magno numero, qui insidijs aduersus Dei Ecclesiam vtuntur, & propter hoc solum in hac ciuitate commorantur, ei & vniuersis Ecclesijs perturbaciones dare, nullo modo recusant: rogamus & vniuersos tales ad vos adduci, & exactiones promittere canonibus concedentes: quippe & in prædicto Anthimo & in istis omnibus vigilante iusto iudicio canonum à vobis bene custoditorum, vt paululum refrigeretur Dei Ecclesia ab istis liberata: & cognoscant qui ad pastorem curam & clerum hoc modo venire volunt, quòd non in sine tacebit Dominus, sed euigilabit super tales pastores, super quos secundum Prophetam exacerbatus est furor eius. Isti enim pascunt non oues, sed se ipsos, & iudicium abominantes, & omnia recta peruercentes, ad nihilum duxerunt insidias quæ sunt contra Ecclesiam, & blasphemiam contra sanctos Patres.

DE PSEVDOPISCOPIS DEGENTEB. CONSTANTINOP.

Ezech. 34.

Quam descendentes Ecclesiam, beatissimi, suscipite nostram supplicationem: & potestatem vobis à Deo datam in ipsos mouentes, purgate Dei Ecclesiam, & à lupis liberate, immittentes in ipsos nõ pastoralem, sed discipulatiuam virgam vestram. Nam etsi pœnitentia promittunt, præterita vita ipsorum, quæ alio & alio tempore & non veritate commutatur, non permittit committere pastoralia eis qui Ecclesiam Dei negauerunt, & hæreticis qui extra ipsam iustè constituti sunt, Seuero videlicet, Petro & Zoaræ, & qui similia his sapiunt, super quos iudicium vestrum pijsissimus Imperator suscepit, iamque condemnatos ab Apostolica sede vestra, & ab alijs Patriarchalibus sedibus, necnon ab omni Pontificio, cum non paciantur canonicè venire ad Ecclesiam Dei, expelli ab omni publica & priuata domo, pijsissimo Imperatore nostro pro pace Ecclesiarum idem vobiscum sententiantem, cui omnis cura & studium die noctuque de hac re super omnes est: & cessare facere omnem turbationem ab ipsis factam Ecclesijs, atque omnem alienam doctrinam simul videre, beatissimi, & hortari Deo amatum dominum nostrum, vt sanciat, sicut illa impij Nestorij, ita & ista Seueri mente capti animæ corruptibilia scripta in sanctam Chalcedonensem Synodum & in thronum sancti Patris nostri Leonis Archiepiscopi blasphemantia igni tradere: nam per ista dubiam fidem in animas simpliciorū facere studuit, & subannari fecit apud Gentes magnum & venerabile nomen Christianismi.

Etenim huius gratia & Romam ad vos misimus, & vestrum exoptatum aduentum denunciamus, & ipsum suscepimus. Tales à pijsissimo Imperatore nostro promissiones accepimus, quòd ea quæ à vobis canonicè pronunciata sunt, sua pietas omnino studeat mandare executioni, & totum mundum deinceps liberare à temporali horum turbatione. Nomina verò clericorum & monachorum tempore opportuno denunciabimus, exhibentes quomodo hi quidem que Nestorij sunt, hi verò quæ Eutychetis sentientes, ab vtraque parte diuellere Ecclesiam conantur.] hæcenus Orthodoxorum monachorum libellus, cui subscripta leguntur nomina Archimandritarum & presbyterorum pro suis monasterijs legatione fungentium numero nonaginta duo magna ex parte prouinciæ Palæstinæ. Nam

inter alios affuit legatio à magno illo Theodosio cœnobiarcha, de quo plura superius laude A dignissima pro fide perfuncta enarrata sunt: Helychius enim presbyter eius monasterij Theodosij legatus subscriptus eidem libello legitur.

Vivebat adhuc quidem Theodosius ipse, de quo ista in eius Vita post alia suscepta pro fide Orthodoxa certamina leguntur: Cum de eo, Theodosio scilicet, intellexisset & qui veteris Romæ sedem pulchrè tenebat (is autem erat Agapitus) & qui Antiochenam sedem regebat Ephraim, siue Ephram: ipsi quoque populis rectam fidem prædicabant. In quibus multa sunt ad laudem huius beati composita, quæ non minorem gloriam afferunt ijs qui scripserunt, quàm ei qui laudabatur, quòd non ad gratiam, sed planè ad veritatem fieret laudatio.] hæc ibi.

Sed quod ad libellum recitatum pertinet, oblata ista fuerunt ab Archimandritis Agapeto, vt quæ præcedunt ipsum libellum Acta testantur: ita tamen, vt ea omnia, antequam B libellos tum Episcoporum tum monachorum Agapetus susciperet, celeritate præuenerit, vt quod iam Anthimum condemnasset, nam vbi primùm exuisset Episcopatu Constantinopolitano, summa qua nitebatur Apostolica auctoritate rursus in eum sententiam talit, qua iudicauit, vt etiam ab Episcopatu Trapezuntij & omni sacerdotali munere & functione esse omnino deberet extorris: acceptos verò dictos libellos tum Episcoporum, tum etiam monachorum misit ad Iustinianum Imperatorem, quò ab eo damnati expellerentur hæretici.

Sed quid interea, peccatis exigentibus populi, funestum accidit? Cùm iam omnia ista ab ipso facta essent, implefferq; in omnibus partes suas, sanctissimus Agapetus ex hac vita migravit, tamquam omnibus absolutis ad quæ missus erat, post opus vocaretur ad præmium. Hæc autem omnia breui narratione à nobis perstricta, accipe quàm diligentissimè enarrata C in libello æcorumdem monachorum, quem Iustiniano Imperatori post Agapeti obitum obtulerunt, in quo post recensitum ab eis primum & secundum iudicium contra Anthimum latum, quorum priori è sede Constantinopolitana eum deposuerat, posteriori etiam è sacerdotio Ecclesiæ Trapezuntinæ, ista adiecere de his quæ post hæc sunt subsecuta:

Has verò petitiones nostras, oblatas scilicet Agapeto, vt omni sacerdotio exueret Anthimum, præueniens prædictus sanctissimus vir Agapetus, cum Anthimum se ipsum manifestum constituerit, simul cum prædictis hæreticis condemnauit, & omni dignitate sacerdotali & officio nudauit, & omni Episcopatu & Orthodoxo nomine vsque ad pœnitentiam eorum quæ deliquit. Et misit pietati vestræ libellos nostros, vt quæ in ipsis sunt, nempe vt eisdem damnati hæretici procul eijcerentur, per quos ad finem deducantur. Sic enim opportunè assumptus est hic honorabilis vir à dispensatore nostro Deo, & additus est patribus suis, & D bonum certamen certauit, & cursum perfecit, fidemque seruauit.] hæc ipsi de transitu sanctissimi Agapeti: atque eodem libello Imperatorem, vt eosdem abijciat hæreticos, interpellant his verbis:

Obrestamur itaque vestrum Imperium (licet temerarium quid faciamus) per magnum Deum Saluatorem nostrum Iesum Christum, qui protegat venerabile Imperium vestrum, & omnem inimicū & hostem propter vestram rectam fidē vobis subijciat, non contemnere iudiciū prædicti sancti viri, sed ipsum exequi, & Ecclesiam Dei & totum mundū liberare à peste Anthimi & prædictorum hæreticorū. Nam sancto Agapeto in præsentī vita existente, post Deum ad vestram pietatem respiciente, hæc accipere finem à vobis expectauimus. Implendo itaque quæ ab illo iuste & canonicè iudicata fuere, & per vestrā generalem sanctionem ista confirmando, taliaq; de cetero præsumi interdicens, illius beatam animam E coletis, quæ cum Deo proxima sit, eò quòd vinculo terræ & carnis huius soluta sit, & fiduciam ex proprijs bonis operibus adepta, pro pace & salute vestræ pietatis intercedit.

Vos autem cum Dauid ad Dominum cum fiducia clamate: Nōne qui oderunt te, Domine, odio habui, & super inimicos tuos tabescebam? Perfecto odio odiui illos, & inimici facti sunt mihi. Timendum enim est, piissime Imperator, ne propter multam dilationem illud Israëlitiçi populi patiamur & nos, in medio habentes ab omni sacerdotio anathematizatos; qui quoniam in medio habuit Achan & Jonathan in scientia & ignorantia se ipsos anathemati subijcētes, in periculo fuit totaliter perire, licet ignoraret quòd in medio haberet anathema. Non ergo, Christianissimi Imperatores, tale malum contemnite, sed vtimini zelo ad cognitionem Dei & his quæ ipsius sunt, adimplentes quod scriptum est: Ventilator impiorum Rex sapiens: vt cum Dauid, & Iosia, & Elia, ac Agapeto, qui maximè zelauerunt

DE THEODOSIO COENOBII ARCHIEPISCOPO

AGAPETVS INTERVM DAMNAT ANTHIMVM.

AGAPETI EX HAC VITA TRANSITVS.

apud Synod. Const. in ep. sub d. 1. 1.

QUI DOR. THODOXI ETANT AB IMP.

psal. 138. MAGNO PERICVLO SINVTYK HARETICI DEGERE IN CIVITATE. 1. Reg. 4. 2. Reg. 20.

zelauerunt pro Deo, partem vos habeatis in præsentī quidem sicut & illi, & sub scabelle pedum omnes inimicos vestros subijciat: in futuro verò cum illis æternum regnum tribuat, qui promisit coram isto centuplum, & in futuro seculo vitam æternam donare.] hæcenus Archimandritæ ad Imperatorem post obitum sanctissimi Agapeti.

Sed antequam cetera quæ hoc eodem anno Constantinopoli post Agapeti Papæ obitum secuta sunt, in mediū afferamus, in ipso transitu sancti Pontificis aliquantulum immorandum. Quod enim in primis ad tempus spectat: quo huius anni mense, quòve eius die defunctus sit, haud satis liquidò constat: certum est tamen errare eos, qui eius obitum contigisse referunt hoc anno vigesima prima mensis Maij: Siquidem ex Actis Synodalibus eius, quod hoc anno celebratum est Constantinopoli, Concilij post migrationem Agapeti, redarguuntur, cum eius prima Actio die secunda eiusdem mensis Maij habita legatur: adeò vt opus sit affirmare, ante eundem mensem Maium sanctum Agapetum ex hac vita deductum. Anastasius de ipso habet; sedisse tantum menses vndecim, & dies decem & octo. Verùm cum superioris anni exordio ipsum electum fuisse Pontificem satis apertè fuerit demonstratum, vtique amplius anni periodo ipsum vixisse, opus est affirmare. Ad calcem verò de eodem Agapeto hæc Anastasius: Post dies aliquantos agritudine correptus, defunctus est Constantinopoli: Cuius corpus in loculo plumbeo translatum est Romam vsque ad basilicam beati Petri Apostoli, vbi & sepultus est duodecimo Kalendas Octobris. Hic fecit ordinationem in vrbe Roma, creauit diaconos quatuor, Episcopos per diuersa loca numero vndecim. Et cessauit Episcopatus eius mensem vnum & dies viginti octo.] hæcenus Anastasius. Porro diem natalis eius illum celebrat annuatim Ecclesia, quo Romam trāslatum in basilicā Vaticanā ipsum excepit. Quod verò ad legationis negotium, cuius rei causā profectus est Constantinopolim: ipsum quidem benè gestum esse, idem Anastasius indicat, vbi ait: Agapetus Papa omnia obtinuit, pro quibus missus fuerat.] sed redarguitur ex his quæ dicta sunt superius ex Procopio, & ex ijs quæ postea sunt consecuta. Post hæc de eiusdem Agapeti obitu ista subdit Liberatus diaconus: His peractis, constituens Papa apud Imperatorem Apocrisarium Ecclesiæ suæ Pelagium diaconum suum, dum in Italiam reuertī disponit, Constantinopoli obiit.] hæc Liberatus.

Extat in bibliotheca Vaticana de rebus gestis ab Agapeto Pontifice Constantinopoli & obitu eius & funere verus monumentum, scriptum (vt apparet) ab aliquo qui tum interfuit, quod licet deprauatum valde, vt licuit, restitutum hic tibi reddendum putauimus, cum notatu digna nonnulla contineat: sic enim se habet:

Anno ædificationis Romanæ Ecclesiæ quadringentesimo nonagesimo, Agapitus, qui prima sedis Antistes fuit, à Theodato Gothorum nequissimo Rege ob postulandam à Iustiniano Augusto pacem Constantinopolim venit.] Hic obserua, lector, veterem chronographiam, qua aliqui numerarent interdum annos ab ædificatione Romanæ Ecclesiæ. Sicut enim prisca Romanis mos fuit ab Vrbe condita annos recensendo deducere, ita ijs visum ab Ecclesia Romana condita temporis nota memorias consignare: cui & consentire cohæreque nostram chronographiam adamussim omnino gaudeas. Etenim dum ostendimus anno Domini quadragesimo quinto Romanam Ecclesiam ab Apostolorum Principe Petro erectam: planè ab eo tempore absoluitur hoc anno quadringentesimus nonagesimus, & inchoatur nonagesimus primus eiusdem, quo vertitur annus Domini quingentesimus trigessimus sextus. Sed videamus quæ sequuntur:

Contestum vterque, Rex & Pontifex, sancta delibans oscula, & alter alterum veneratus, E diem duxere in vesperam, legationis dumtaxat pace negata. At verò Agapitus iuxta præceptum Petri, vniuersis profuturus Ecclesijs, quæ per id tempus omnes in se inclinatæ recumbebant, in ipsarum se necessitatem conuertit, columnamque se suffulsit immobilem.] etenim (vt dictum est) vbi Constantinopolim venit, plures de miserando statu Ecclesiarum ei libelli oblati sunt; petentes omnes ab ipso, cui vniuersalis gregis cura in Petro credita fuit, cui & dictum est: Confirma fratres tuos] auxilium impertiri. Hæcenus (subdit auctor) Romanum Pontificem Constantinopolim aduenisse dixi: nunc Anthimum vniuersalem Ecclesiam inuasisse dicam. Epiphano siquidem vigesimo regni vrbis Episcopo vita defuncto.] ita quidem numerans à Metrophane prædecessore Alexandri Episcopi Constantinopolitani, qui vixit tempore Constantini: ab ipso enim vsque ad Epiphanium, demptis hæreticis & schismaticis, totidem numerantur eius Ecclesiæ Episcopi: vt planè appareat, Nicephori catalogum Constantinopolitanorum Antistitum, à Stachi (vt ait) ab Andrea Apostolo

DE TEMPORE OBITU AGAPETI.

Lib. diac. Breuiar. c. 12.

Biblioth. Vat. lib. 1. 1. 1. 538. apud Regest. S. Greg. pag. 194.

CHRONOGRAPHIA AB ECCL. ROM. CONDITA.

SERIES ANTIQVA EPISCOPORVM CONSTANTINOP.

Apostolo ordinato inchoatum, his temporibus profus ignotum fuisse. Pergit verò auctor: Anthimus, qui relicto dudum apud Trapezuntium ciuitatem Episcopatu, Constantino-polim venerat, vitamque suam ieiunijs commendabat, siue Patrum decreto, siue Augusti fauore, siue procerum voto, hæreticorum pecunijs & seditioforum turbis fretus, in Cõstantinopolitanæ Ecclesiæ sedem irruit improuisus, adulter inuasit, & Apostolicum thronum, ingemiscente clero, populoque ad cælum oculos referente, homo inimicus infedit, arque cunctis ceteris insaniam suam tacitus seminavit, stipem egenis simoniaco ritu disseminans. Talem hunc Ecclesiæ adulterum & populi seductorem Agapitus Papa sine vllis morarum obstaculis Ecclesia expulit, & penitentiaẽ eidem tempus indixit: quod cum sine mora repelleret, & antiquam Ecclesiam quam reliquerat, reprobarer, perfidiamque suam alta mente reponeret, Papæ Agapiti voce & canonica secure percussus est; complicesque eius Seuerus & Petrus, Antiochenæ & Apamenæ ciuitatum quondam Episcopi de exilio in exilium deportati, Zoaras quoque presbyter, eorumque sequax Apostolica voce ligatus est.

CHRISTI SOLITA TEMPLA ET VITIUMSILIA. 1. c. 23.

Agapitus verò Papa, vas Catholicum, Euangelij tuba, præco iustitiæ, sacra altaris sedisque velamina sacrilegi Anthimi infecta flatibus, suis Catholicis precibus eluit.] citantur hæc verba à Gratiano ad probandum antiquum Ecclesiæ ritum, quo ostenderet Catholicam Ecclesiam semper exhorruisse quæ sunt hæreticorum, non solum ipsas ecclesias, sed omnia ipsarum vrenfilia, nec illis absque expiatione sacra vti solere. Sed perguit: Omnesque templi ædes ab inflicis inibi per Anthimum maculis Orthodoxis obsecrationibus expiauit, mercenario, lupoque ouium à Dominica caula detruso extra Ecclesiæ parietes. Ecclesiarum ministri, Catholico Principe sibimet aridente, consilium vnanimis inuenit: Agapito Præsuli Mennam presbyterum ordinandum sibi Episcopum suis vocibus commendantes, in medium proferunt: Agapitus Papa libellum eius instar fidei suæ manu propria editum flagit, scilicet Romæ eum per se beata Petro Apostolo porrecturus.

LIBELLUM OFFERT MENNAS AGAPETO.

Edito Mennas iuxta præceptum creatoris sui fidei libello, & Agapito Papæ in conspectu Ecclesiæ suæ oblato, ab eodem omnium Episcoporum Principe imposita manu, vniuersalem subiectarum sibi prouinciarum videlicet, Episcopatum adeptus est, solusque vigesimus primus Ecclesiæ suæ Episcopus à Romanæ sedis Antistite meruit ordinari. Hucusque Agapiti præceptoris nostri monitis lætati sumus in his quæ dicta sunt nobis: nunc subita infirmitate eius turbati mæremus. Quis enim potuit sic oculis Agapitum narrare morientem?

DE AGRI-TVDINE AGAPETI.

Incidit in grauissimam valetudinem: immo quod optabat, inuenit, vt nos desereret, & temporum malis mox subsequentiis careret, & Domino plenius cū sanctis Patribus iungeretur. Defecerat spiritus, & anhelans in morte, anima erumpere gesticbat; ipsumque stridorem, quo mortalium vita finitur, in laudes Domini conuertebat. Necdum spiritum exhalauerat, necdum debitam Christo reddiderat animam, & iam fama volans tanti prænuntia luctus, totius Orbis populos, quibus ciuitas repleta erat, ad exequias conuocabat. Aderant diuersarum prouinciarum numerosi Episcopi, & sacerdotum monachorumque chori penè urbem repleuerant. Tota ad funus eius Byzantium turba conuenit: sacrilegium putabat, qui non tali Pontifici vltimum reddidisset officium: sonabant psalmi, & excelsa recta domorum reboans in sublime Alleluia quatiebat.] locus iste ex epistola S. Hieronymi ad Aletium de funere Ruffinæ scripta desumptus indicat auctorem fuisse Latinum, arque Latine scripsisse: qui perguit: Hinc iuuenum choros, hinc senum videres. Quæ carmina, laudes sacerdotales, & facta feruntur?

DE SYMPTVOSO FVNERE AGAPETI.

Nemo quandoque totius Orbis vel Episcoporum, vel Imperatorum vita defunctus, inter tantas exequiarum copias funeratus visus est. Explorate procedentium & careruatim in exequijs eius multitudinem fluctuantem: non plateæ, non porticus, non eminentia desuper recta capere poterant prospectantes. Tunc suos in vnum populos vrbs regia prospexit, fauebant omnes sibi in gloriam defuncti sacerdotis. Nec mirum, si de eius fide homines exultarent, de cuius prædicatione Angeli lætabatur in celo. Quodque mirum sit, nihil pallor mutarat in facie: sed ita dignitas quædam & grauitas eius ora compleuerat, vt eum non mortuum, sed dormientem putarent.] hucusque ibi, sed nonnulla deesse videntur. Impendit Oriens viuo, impendit & mortuo Agapeto, quæ tantum decere sciret Romanum Pontificem, Orbis totius Antistitem: dum quam debuit eidem superstiti obedientiam exhibuit & obseruantiam, defuncto autem vt patri omnium parentauit.

Ne quid verò præterisse videamur ex ijs quæ sub eodem Pontifice gesta esse antiquitas prædidit: hinc ad finem rerum ab ipso gestarum collocanda nobis erunt, quæ absque nota temporis

A temporis esse conscripta reperiuntur de iis quæ ipsi acciderunt, dum Romæ esset: cum more nostro certis reddere annis nolimus, quæ nulla certitudine temporis enarrantur, sed ad calcem potius ipsa referre. Quæ igitur de eodem Agapeto Pontifice apud Sophronium narrata leguntur, his iungamus: sunt huiusmodi: Narrauit nobis Abbas Theodorus Romanus, dicens: Est non procul à Romana vrbe breue oppidum, quod Rumellum dicitur. In eo oppidulo Episcopus erat magnæ virtutis & meriti. Die ergo quadam habitatores oppidi ingressi sunt ad beatissimum Romanum Antistitem Agapetum, accusantes Episcopum suum, ac dicentes quia in sanctificato vase manducat. Pontifex autem solo auditu percussus, mittit duos ex clericis, vt vinctum Episcopum & pedibus iter agentem Romam perducerent: venientem verò continuò misit in carcerem. Cum ergo tres dies in carcere egisset Episcopus, venit Dominicus dies. Et cum Papa quiesceret; illucescente Dominico die, vidit in somnis quemdam astantem sibi ac dicentem: Hac die Dominica neque tu offeras salutarem hostiam, neque alius quispiam Episcoporum qui sunt in vrbe ista, nisi solus Episcopus, quem habes in carcere inclusum: illum enim hodie offerre volo.

Præc. Spirit. c. 10. Formellum DE EPISCOPO CALVMNIAM PAS. 50.

Expergestus autem Papa, & de visione quam viderat, hæsitans, dicebat in se ipso: Talem contra illum accusationem suscepi, & ipse habet offerre? Venit igitur ei secundò vox in visione, dicens: dixi tibi, vt Episcopus, qui est in carcere, solus offerat. Ambigenti adhuc, tertio apparuit illi, eadem repetens. Expergestus autem Pontifex misit in carcerem, & accersito ad se Episcopo, percunctabatur eum, dicens: Quod est opus tuum? Episcopus autem nihil illi aliud respondit, nisi: Peccator sum. Cum verò Episcopo persuadere non posset, vt aliud diceret: tunc ait ad eum Papa: Hodie tu offerre debes.

AGAPETVS ADMONITVS PRO-FICIT.

Cum ergo sancto altari assisteret, & Papa prope illum astaret, diaconis altare circumdantibus, cœpit sancta Missarum solemnia Episcopus. Et cum complexerit orationem oblationis, antequam concluderet ipsam, cœpit secundò ac deinceps tertio & quarto dicere ipsam sanctam oblationis orationem. Cunctis verò eam moram moleste ferentibus, dicit ei Pontifex: Quid hoc est, quòd iam quarto hanc orationem dixisti, nec eam concludis? Tunc respondit Episcopus: Ignosce mihi, Pater sancte: Quia non vidi iuxta consuetudinem sancti Spiritus descensum, idcirco non terminavi orationem. Sed, sancte mi domine, diaconum illum prope me assistentem, qui libellum tenet, ab altari remoue: ego enim illi dicere non audeo. Tunc iussu S. Agapeti recessit diaconus: & continuò vidit Episcopus & Papa sancti Spiritus aduentum. Sed & velum, quod altari superimpositum erat, vltro sublatum est, cœxitque Papam & Episcopum & diaconos omnes, qui sancto altari astabant, quasi per tres horas. Tunc venerandus Agapetus, agnita sanctitate Episcopi ex perspecto miraculo, quamque falsam calumniam perpeffus esset cognoscens, quòd illum ita vexauerat, tristis effectus, statuit non iam amplius per surreptionem quippiam agere, sed cum maturo consideratoque iudicio & magna longanimitate procedere.] hæc tenus ibi.

VISIOM SIGNVM SPIR. SANCTI.

D At ne tu ista legens errore ex huiusmodi narrata historia ducaris, vt existimes peccatis intercedentibus ministrorum posse effici, vt quod in Ecclesia Deo offertur sacrificium, minime suum sortiatum effectum. Etenim si nec ipsius sacerdotis rem agentis peccata impedimento esse possunt, quo minus incrementum illud & sacrosanctum sacrificium perficiatur omnino: quanto magis astantium ministrorum id haud poterit retardari criminibus? Sed totum illud factum esse diuinitus ad illius sanctissimi viri sanctitudinem declaradam, satis innotuit, arque ad reliquos admonendos, haud facile à Deo permitti omnino falli iudicia Summorum Pontificum, quorum sit mens recta, piaque: cum etsi aliqua possint vt homines falsa surreptione præueniri, Deus tamen succurrat ne labantur. Quæ si in huiusmodi priuatis cautis accidere consueverunt, vt etiam superiori tomo, dum de S. Equitio egimus, est demonstratum: quomodo non præsentaneo peculiarique Deo præsto erit auxilio, cum publica ad vniuersam Ecclesiam pertinentia iudicia exercentur, atque ea potissimum quæ sunt Catholicæ fidei discernuntur?

ADMONITIO DE IIB QVÆ DICTA SVNT.

At hic finis esto historiarum rerum gestarum sanctissimi Agapeti Romani Pontificis: cui haud scio an similis alius inueniri possit, qui ad eò breui temporis spatio Ecclesiæ Catholicæ præsidens, talia tantaque perfecit, cuiusque aequè apud Occidentales atque Orientales sint amplissima conclamata præconia: quique Fidelibus cunctis ex hac vita decedens sui ardentium, reliquerit desiderium, quod etiam de optimis priuatis amor adimere consuevit: qui denique in deplorata adeò incidens tempora, magis sacerdotali vigore nituerit, constantiorque apparuerit Pontificia potestate.

EXCELLEN-TIA AGAPETI.

APOST. LEGATI POST OBITUM PAPAE.

Iam verò quæ post sanctissimi Papæ decessum, antequam successor crearetur, facta sint Constantinopoli, hic enarremus. Aderant illic adhuc Apostolicæ sedis legati illi, quos idem Pontifex (vt dictum est) præmiserat anno superiori ad res componendas Constantinopolim, quos decedens nulla imminutos potestate reliquit. His autem cura illa potissima fuit, vt que ab eodem Agapeto viuente constituta fuissent, nullo vnquam hæreticorum labefactarentur insultu, sed sarta tecta atque in omnibus illibata & integra permanerent: cuius rei causa suis ipsorum verbis etiam obligare Orientales Episcopos, ipsis in consilio fuit, atque in eadem sententiam Mennam adduxerunt Constantinopolitanum Episcopum.

SYNODVS CONSTANTINOP. SVB MENNA.

Sic igitur pari consensu Synodum in eadem ciuitate ex vicinioribus Episcopis & ijs qui Constantinopoli morabantur colligere quantocyus decreuerunt, antequam rursus insurgerent potentia freti Imperatricis depositi nuper hæretici, qui fuerant Pontificia Agapeti auctoritate compressi. Pollebat ad hæc agenda viribus Mennas, vtpote qui non legatorum tantum muniebatur auctoritate, sed & ipse præpotens erat vicaria sedis Apostolicæ præfectura, qua ab eodem Romano Pontifice adhuc viuente insignitus fuerat, prout eiusdem Synodi Acta, de quibus sumus dicturi, declarant. His ergo relictis, qui ex hac vita ad æternam migrauerat Agapetus, viuere visus est in legatis, superlesq; in vicario Menna Constantinopoli adhuc post obitum permanere. Horum igitur opera atque labore, hoc anno, die secunda Maij, celebrari cœpta est dicta Synodus Constantinopoli, præsentibus cum Menna Apost. sedis legatis. Extant eius Synodi Acta recitata in Concilio Hierosolymitano, hoc item anno, die XXI. Septemb. habito, vbi hæc de ipsa Synodo Constantinopoli dicta ita celebrata leguntur, quibus tempus & personæ quæ interfuerunt, describuntur, atque die exordiantur.

Extant tota a Conc. nou. edit.

Post Consulatum Flauij Belisarij viri clarissimi, sexto Nonas Maias, Indictione decima-quarta, in Deo amantissima & Imperiali ciuitate Constantinopoli noua Roma, præfidente domino nostro sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo & Patriarcha Menna in Mesaulio * Digtico venerabilis domus dominæ nostræ sanctæ & gloriosæ Dei genitricis semper Virginis Mariæ, quæ est prope sanctissimam magnam ecclesiam. Et à dextra quidem parte confidentibus ei & coaudientibus iuxta pium iussum Christo amantissimi & à Deo custoditi Imperatoris nostri Iustiniani, sanctissimis ac Deo amantissimis Episcopis Sabino Canusino, Epiphanio Esculano, Asterio Salernitano, Rustico Faxulano, Leone Nolano, omnibus ex Italia regione prius quidem missis à sede Apostolica] & alijs ibi recitatis Episcopis, omnibus quinquaginta numero: post quorum nomina recensita, nouissimè recitantur, qui & eodem ordine subscripsisse repertiuntur Theophanes atque Pelagius S. Rom. Ecclesiæ diaconi cum dictis Episcopis eodem munere Apostolicæ legationis fungentes, vnà cum alijs ministris Menna & Petro Apostolicæ sedis Notarijs ac subdiaconibus & procuratoribus, ac ceteris qui aderant eiusdem Apostolicæ sedis clericis: interfuerunt legati quoque ab Antiocheno Patriarcha Ephræmio, necnon alijs à Petro Episcopo Ecclesiæ Hierosolymitanæ, itemque Cæsarea Cappadociæ, Ancyra, & ab alijs locis missi.

In medi- sulio aulæ ecciduo, DE HIS QUI SYNODO INTERE- RE.

DE LOCO SYNODI NOMINA TO DICTI- GO.

Quod verò in primis ad locum Synodi pertinet: non prætereat (quod & alibi notasse meminimus) dum habent Acta, eam habitam in Digtico: hanc vocem cum librarij minime intelligerent, eam corrupisse, vt pro Digtico, scripserint Dyticum, alijs Dippsychum: sed germana est illa lectio, qua Digticum ponitur; erat enim Constantinopoli percelebre monasterium Dij appellatum, à quo Digticum deriuatum, cuius hoc tempore præfectus erat Agapetus, qui in ordine Archimandritarum in datis Synodo libellis primo loco subscriptus habetur. Ita dictus locus ille à Dio Archimandrita sanctitate celebri, cuius natalem diem Græci notatum habent in Menologio decimanona Iulij. Cuius etiam monasterij Dij mentio habetur in Romano Martyrologio ^b, vbi memoria celebratur eiusdem monasterij monachorum martyrum, qui pro Catholica fide tuenda sub Anastasio Imp. occisi sunt, de quibus ibidem in Notis diximus.

Die 8. Febr.

DE PRIMA SYNODI ACTIONE.

Confidentibus itaque Episcopis, iussus est legi libellus oblatus antea Imp. Iustiniano ab Orthodoxis Archimandritis Constantinopolitanæ vrbis & alijs Syriæ Inferioris, qui etiam (vt nuper vidimus) alium Agapeto Papæ dedere libellum eodem argumento conscriptum, quibus omnibus petebant damnatos hæreticos procul expelli. His actis, rursus legi eorundem libellum datum Agapeto Papæ, Patres iusserunt, quo (vt dictum est) damnatos hæreticos non amplius audiri, sed procul relegari petebant; necnon alium eidem prius oblatum Pontifici, & scriptam ab eo epistolâ ad Petrum Hierosolymorum Episcopum. His lectis, interlocutus Mennas, conueniendum dixit esse & explorandum Anthimum, si resipiscere ab errore vellet,

re vellet, necne, vt si minus id faceret, expelli posset; hac vsus benignitate ex voluntate (vt restatus est) Agapeti Papæ. Missiq; sunt ex Synodo ad eum accersendum tres Metropolitanæ Episcopi, duo presbyteri, totidemq; diaconi. sicq; finis impositus est præsentis primæ Actioni.

Secundò conuenerunt iidem sanctissimi Patres Nonis Maij, siue (vt alia lectio habet) pridie Nonas eiusdem. Tunc, qui missi erant, retulerunt Anthimum quæsitum in Palatij locis vbi degere consuevit, & alibi, & in suburbio, nec inueniri potuisse. His auditis, placuit sanctæ Synodo rursus aliorum trium dierum terminum ad resipiscendum illi tribuere, cuius rei gratia alij legati sunt Episcopi, presbyteri, atque diaconi, qui eum quærerent. Hæc gesta sunt in hac Actione, neque amplius quicquam.

SECUNDA ACTIO. Habetur tom. 2. Cont. nou. edit.

Post hæc autem statuta die rursus ad Synodum Episcopi conuenere sexto Idus Maij: vbi vocatis qui ad inquirendum Anthimum missi essent, & pariter testatis maiori cū diligentia perquisitum & non inuentum: interlocutus Mennas Constantinopolitanus Episcopus vnâ cum sancta Synodo, tertiam adhuc Anthimo ad resipiscendum dilationem decernit, eademq; peremptoriam, missiq; totidem Episcopi, presbyteri, atque diaconi, prorogato decem dierum spatio ad poenitentiam Anthimo. Sed quid præterea à Patribus additum, ex Actis istidem accipe ^b quod interlocutus est Mennas & vniuersa Synodus post concessum decem dierum Anthimo spatium: Et pro tollendo omnem ignorantiam, seu (quod verius est) dissimulationis occasionem: sicut, quæ à nobis sententiata fuerint, manifesta toti Christianissimo populo huius regis ciuitatis, & proclamatio apponetur continens inquisitionem esse factam super Anthimum, & ipsum hortans serò venire ad nos.] his dictis clausa est tertia Synodi huius Actio: ipsa autem proclamatio lecta est quarta Sessione.

TERTIA ACTIO.

Duodecimo enim Kalendas Iunij eodem anno & indictione iterum conuenere Patres: vbi auditis Episcopis & alijs qui ad perquirendum Anthimum missi erant; cum nusquam eum esse inuentum, singulorum relatione innotuisset, tum Mennas Constantinopolitanus Episcopus ad Anthimum proclamationem scriptam publicè legi iussit, quæ sic se habet:

QUARTA ACTIO.

Mennas Archiepiscopus Constantinopolitanus œcumenicus Patriarcha & tota Synodus in ipsa Deo amata Roma Constantinopoli congregata Anthimo venerabili.

Si quidem aliqua ratio conueniens tibi fuisset & spēs poenitentiae de peccatis commissis, nihil certè opus fuisset præsentium proclamationum. Sed olim sanctæ memoriæ Agapeto Papæ antiquæ Romæ manifestam fecisti opinionem tuam, & iam in ipsis reprehensibilibus dogmatibus inculpatione meruisti, cum Pontifex Trapezuntinus appareas: sed neque inquisitionem illius sustinuisti; & cum à nobis tanto tempore ad poenitentiam euocatus fueris, non moderatior te ipso factus es, & inobedientiam tuam maiorem sacerdotali humilitate (sicut visum est) ostendisti. Et quidem quæ à te gesta sunt, nulla venia digna sunt: Verumtamen adhuc hominum lubrico peccata ascribendo, & clementiam vsque ad multum tempus erga eos qui peccauerunt, & occasionem emendationis (licet tardè) sapius factam inuenientes, præsentis litteræ te prouocamus, admonentes tuam venerabilitatem, non stare in ipsa contentione vsque ad finem, & venire ad sanctam Synodum intra numerum sex dierum, & opinionem quam in rectis dogmatibus adeptus es, pura voce ostendere, palamq; facere vniuersis alijs, quæta potest ad reuocationem his qui lapsi sunt Patrum mitissimorum & Iudicum clementissimorum admonitio. Si verò & hanc nostram vocationem despexeris: tibi de cetero non in tempore locus poenitentiae erit. Nobis enim non aliunde quàm ex his quæ fecisti, ea quæ iudicij sunt inducentur. Subsignauit, apposita mensis Maij die quintadecima, Indictione quartadecima, post Consulatum Flauij Belisarij gloriosissimi.] hæcenus ad Anthimum captantem latebras proclamatio. Terminò autem præscripro iam elapso, in eadem Anthimum sententia lata est, immo pronuntiata antea ab Agapeto Papa firmata, ex qua supra alia occasione complura deprompsimus, sed hic eam integram accipe ^c:

PROCLAMATIO AD ANTHIMUM.

Multarum transgressionum Anthimus reus demonstratus est. Venerabiles quidem Patrum leges tamquam non positas ad nihilum reputauit, & paulò minus suo exemplo omnem Ecclesiasticum statum conturbauit, introducendo se in Patriarchalem sedem huius regis vrbis, quæ nullo modo sibi conuenit, communemque confusionem sacerdotibus Dei ac populis fidelissimis operatus est. Quinimmo non hoc solum sibi studium erat, sed & Eutychetis opinionem habet. Cumque sic obtinere potuerit magnum Pontificium, quemadmodum dictum est, paulatim putauit oportere depascere sanctissimas Dei Ecclesias tali morbo, & contrarium quàm diuinæ voces dicant, pro congregando rationabiles oues Dei ouilis, diuisiones excogitabat aduersus omnes (vt ita dicatur) Ecclesias, vt per-

meliorera

Eccl. Concil. Constantin. Act. 4. tom. 2. Concil.

SINTEM- TIA LATA IN ANTHI- MVM.

richtando

ricitando vnionem sanctissimarum Ecclesiarum tantis pijsissimi Imperatoris nostri laboribus reformatam in multas diuisiones scinderet. Denique paulatim hanc corruptionem significabat, simulans quidem suscipere sanctas Synodos, Nicenam dicimus contra impium Arium, Constantinopolitanam contra hæreticum Macedonium, & Ephesinam primam contra impium Nestorium, ac Chalcedonensem contra impium Eutychetem, saltem ipsas habens in sacris Diptychis. Sed cum inserta ipsis Synodis esset sancta memoria beatissimi Leonis Papæ, nullo tamen tempore aliter vel percipit, vel participat sanctissimis Dei mysterijs, nec celebritatem ipsorum prædicat, ne in hac quidem sanctissima magna ecclesia, resiliens vniuersaliter à reëctis ipsorum confessionibus, & neque magnorum Pontificum, neque venerabilium Priorum, qui pro talibus respiciunt, aut omnino tolerat, aut aliquam defensionem dat: quomodo non paruum singulo die affert scandalum in talibus, infidelibus quidem irridentibus, Fidelibus verò dolentibus; vt qui parum credunt, adhuc magis B conturbentur, & in peius incidant.

In talibus enim cum magnus Imperator se ipsum disposuerit, ad memoriamque sibi reuocauerit sententiam Principis Apostolorum, qua dicit^a, paratos nos semper esse oportere ad respondendum omni petenti rationem de ea quæ in nobis est spe: nihil plus iuuat, sed ad eius serenitatem deceptibilibus rationibus vsus, promisit se omnia facere, quæcumque Summus Pontifex magnæ sedis Apostolicæ decerneret: & ad sanctissimos Patriarchas scripsit, se sequi per omnia Apostolicam sedem. At magno Deo & Salvatore nostro Iesu Christo non permittente talia vsque in finem procedere, missus est huic regiæ vrbi, secundum ipsius deitatem, Agapetus sanctæ & beatæ memoriæ Papa beatissimus, qui statim sacris canonibus manum cum Deo porrexit, & ipsum de sede sibi non conueniente depulit, data venia his qui talis rei participes aut communicatores sunt, & regiæ ac à Deo custodiæ ciuitati sacrum ornatum suum reddidit, cum ostendit vestram beatitudinem huic sanctæ magnæ sedi præesse.

Quoniam verò & in dogmatibus impietatis sibi infinita crimina impendit, supplicationesque & libelli multi porrecti sunt pijsissimo Imperatori nostro, & beatissimo Papæ à diuersis venerabilibus viris: & multis quidem sudoribus ipse beatissimus Papa animam ipsius paternè reuocare studuit; sic tamen insanabiliter eum se habere inuenit & pia dogmata recusantem, insuper etiam & criminantem vocem illam de duabus naturis (quod aduersus Eutychetem maximè sancta Chalcedonensis Synodus diffiniuit) prorsus negado, & reëctè condemnatos à sancta Synodo recusantem euitare, immo è contra ipsos amplexantem, & quantum in ipso est, studentem ostendere Dioscorum & ipsum Eutychetem prorsus in fontes, inter quos sequi hæresim deprehensus est: sententiam profert in scriptis plenam clementia & decenti sanctitate, differens^a ei tempus pœnitentiæ, decernensque, donec à tali opinione mutatus satisfecerit his quæ à sanctis Patribus doctè & canonicè definita sunt, ipsum non habere nomen Catholici, neque sacerdotis.

Hæc autem secutus pijsissimus Imperator noster, respiciensque ad supplicationes suæ serenitati à diuersis personis venerabilibus porrectas, vestram beatitudinem & nos omnes in id ipsum super isto conuenire benè satisfaciendo, iustum iudicauit. Nos itaque venerabiles canones sanctorum Patrum nostrorum sequentes, sacris vocationibus ipsum aduocauimus, & tempus pœnitentiæ ei dedimus, & latentem ac medelam recusanti proclamatione manifesta fecimus quæ à nobis facta sunt. Cumque in his omnibus ipsum ad conuersionem adducere non potuerimus, apertam hanc suæ hæresis demonstrationem accipientes, sequentesque ea quæ à beatissimo Papa benè examinata sunt: conspiciamus (si hinc vobis astaret) omnino ipsum tamquam membrum inutile & putridum abijci de corpore sanctarum Dei Ecclesiarum, & extra Episcopatum Trapezuntinum esse, & alienum ab omni sacra dignitate & potestate, & iuxta ipsius sanctissimi Papæ sententiam à Catholica appellatione.] hæc enim Synodi sententia.

Post hæc Mennas Constantinopolitanus Episcopus plura in eundem Anthimum locutus, afferens in eiusdem condemnationem calculum, quanta debeant flagrare charitate Iudices Ecclesiastici reum damnantes, declarauit exemplo, dum inter alia animi ad commiserationem commoti iudicium ostendit verbis istis: Vnde super impœnitenti inobedientia voluntatis ipsius lacrymantes, & super errore, qui illius animam apprehendit, gemiscentes, sequendo sanctissimam vocem magni Dei & Saluatoris nostri^b, qui docet nos non parcere proprijs membris, si alicuius scandali causa nobis fiant, sed ipsis incisionem facere in-

MENNAS
IN ANTHI-
MUM SEN-
TENTIA.

^b MATI. 5.

A sinuat ad integram totius corporis valetudinem: respicientes ad ea quæ pridem à sanctæ memoriæ Agapeto Papa antiqæ Romæ decreta sunt, &c.] prælocutusque multa, in eundem peruersum Anthimum sententiam tulit, quam secutæ sunt acclamationes Episcoporum, clericorum, & monachorum, exclamationesque pariter aduersus collegas Anthimi Seuerum, Petrum, atque Zoaram, iam ab Agapeto Papa prædamnatos. Post hæc monachi quoque aduersus eisdem libellum obtulerunt, cuius lectio in alium est dilata conuentum.

Ne autem ista dilatio quid suspicionis in eorum animis parere posset, ista ad postremum Mennas adiunxit: Putamus, charissimi, vestram pietatem non ignorare voluntatem & zelum pijsissimi Imperatoris nostri, quem habet ad Orthodoxam fidem nostrā: & nihil eorum quæ in sanctissima Ecclesia mouentur, conuenit fieri præter opinionem & iussum ipsius. Rogamus itaque vestram charitatem in præsentiarum acquiescere, vt nos tempus accipiamus, adducere ad pias suas aures ea quæ à vobis exclamata fuerunt.] hæc ipse dicens, ne de Imperatoris voluntate nimis profusè locutus esse videri posset, mox hac addita appendice, dicta coercuit: Nos enim (sicut scit vestra charitas) Apostolicam sedem sequimur, & ei obedi-

mus.] hucusque Mennas, qui & subscriptionem apposuit, quam ceteri qui Synodo interfuerunt, pariter subscribendo secuti sunt. Quod igitur ad Imperatorem se distortum hæreticorum causam relaturum Mennas Constantinopolitanus Episcopus dixisset, oblato sunt aduersus eos libelli eidem Imperatori, quos Synodo cognoscendos idem misit Augustus. Cuius rei causa opus fuit vt rursus Synodus conueniret: quoniam verò die, ita Acta declarant^a: Post Consulatum Flauij Belisarij, pridie Nonas Iunias, Indictione decimaquarta, in Deo amata ciuitate Constantinopoli, præsidente autem sanctissimo ac beatissimo domino nostro Menna, &c.] Notandum autem, quod in Actis Hierosolymitani Concilij hæc vltima Actio, Synodus secunda nominatur, prima verò quam recitauimus contra Anthimum: ita namque ob diuersas vtriusque Actiones distingui placuit, vt pote priorem illam esse dicendam contra Anthimum celebratā, posteriorem verò illam, quæ aduersus Seuerum, Petrum, atque Zoaram collecta est. Sed cum ea vera eodem in loco fuerit congregata, ab ipsdemque Episcopis celebrata, & eadem ex causa, nempe aduersus eiusdem classis hæreticos habita, Actionem hanc potius eiusdem Synodi esse dixerimus, quam Synodum à superiore distinctam.

Cum igitur dicta die & loco conuenissent Episcopi, iussus est ingredi Theodorus Tribunus & Notarius atque Referendarius Imperatoris, qui secum ferret ab ipso ad Synodum missos libellos, quos à diuersis acceperat: vocatique pariter monachi & clerici eorumdem hæreticorum accusatores, qui libellos obtulerant Imperatori. Primum verò præcipitur legi libellus Pauli Episcopi Apamæ, cuius Antistes antea fuerat Petrus, habens subscriptionem sex aliorum Episcoporum Secundæ Syriæ; cuius est exordium: Magnificauit etiam & nunc Dominus facere nobiscum, &c.] continet autem eorumdem libellus confessionem fidei Orthodoxæ, laudisque ipsius Imperatoris, quem commoueri suadent aduersus Seuerum, Petrum, atque Zoaram. mentionem pariter habet de epistola eodem argumento scripta ad Romanum Pontificem Agapetum, quam ipse morte præuentus non accepisset. Eo lecto libello, iussus est pariter recitari qui à monachis Constantinopolitanis & alijs Secundæ Syriæ eidem oblatus est Imperatori, qui incipit: Cor vestræ pietatis in manu Dei, & ad quodcumque ipse vult inclinari conspicientes, &c.] illud enixius expetentibus, vt dictos damnatos hæreticos iudicio Synodali subijciat, & de medio tollat omnes non communicantes Apostolicæ sedi. His lectis, dimissus est Theodorus Referendarius, qui ab Imperatore eisdem ad Synodum libellos attulerat.

Cum autem ipse recessisset, iussus est à sancta Synodo eorumdem monachorum legi libellus aduersus eisdem ad Synodum datus, cuius est initium: Cum iudicium aduersus Anthimum finem acceperit, &c.] versantur in eodem argumento, vt sicut Anthimum, ita reliquos damnat hæreticos Dei Ecclesiam perturbantes: in memoriam pariter reuocantes impia atque nefanda scelera ab ipsdem ipsis perpetrata; quæ cum à nobis superiori tomo sint suo loco & tempore quo facta sunt, recensita, hic eadem iterum repetere, superfluum iudicamus. Perlecto libello, quo ipsdem appellauerant olim agitarum aduersus eisdem Apostolicæ sedis iudicium, lecta sunt quæ aduersus eisdem rescripta fuerat ab Hormisda Rom. Pontifice ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum, necnon ea quæ idem Pontifex scripsisset ad monachos Secundæ Syriæ: de quibus epistolæ à nobis pariter actum est superius. Iuncta his lectio est libelli supplicis clericorum & monachorum Antiochiæ ad Ioan-

Annal. Eccl. Tom. 7.

A a

nem His-

CAVSAM
DILATIO-
NIS AT-
FERT MEN-
NAS,

^a Cõcil. Con-
stant. sub
Mennâ Act. 1.
10m. 2. Conc.
VLTIMA AC-
TIO SYN-
ODI CON-
STANT. SVB
MENNA.

CHRISTI
536.AGAPETI PAP.
2.IVSTINIANI IMP. IO.
THEODATI REG. 3.

nem Hierosolymorum Episcopum aduersus eosdem hæreticos tempore Iustini Imperatoris, cum pax reddita esset Ecclesiæ: cui subiecta est relatio à Ioanne Constantinopolitano Episcopo tunc temporis data de pace composita, & alia eiusdem temporis acta, de quibus nos suo loco abundè satis.

His omnibus perlectis & auditis, perspicuè cognitum est, tum à Romano Pontifice, tum in Oriente in Synodis Antiochiæ, Constantinopoli, Hierosolymisque & vbiq; locorum ab Orthodoxis eosdem iam esse damnatos hæreticos. Quamobrem in eosdem ab ipso Menna Episcopo Constantinopolitano, & vniuersa quæ congregata erat Synodo, eiusmodi sententia lata est verbis istis:

Cum Ioannes diuinus Apostolus & discipulus magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi dicat, quædam esse peccata non ad mortem, quædam verò ad mortem; doceatque nos per hanc sententiam fugere blasphemias in Deum per opiniones hæreticorum veluti ad mortem ducentes: videanturque Seuerus & Petrus sponte præeligere peccata ad mortem: oportunum est eos qui à principio errauerunt, & opinionibus hæreticis seducti sunt, & propter hoc à sancta Catholica Ecclesia & Apostolica, & ab omnibus qui in ipsa partem sacerdotij fortiti sunt, condemnationem sibi ipsis superinduxerunt, sobriè pœnam portare, & ipsam existimare occasionem pœnitentiæ atque recognitionis. At cum hi nihil tale videantur fecisse, neque toto tempore aliquam demonstrationem recognitionis fecerint, sed tamquam in ipsum Deum superbientes, manserunt in proprijs impietatibus, & paruum putauerunt stare vsque ad perditionem suam, & si non omnes alios, quibus validi fuerunt, perdidissent, & opus affectauerunt dignum solius auctoris & inuentoris iniquitatis, qui propriam ruinam communem omnium hominum perditionem constituere voluit, & vsque nunc vult. Non ergo cessauerunt vti doctrinis scriptis & non scriptis, & non solum in ciuitatibus in quibus fuerunt commorantes, sed etiam in longè remotis simpliciorum animas alliciendo, & participes propriæ perditionis faciendo, non ad intellectum accipientes iudicium Dei, neque Dominicam sententiam manifestissimè clamantem: Si quis scandalizauerit vnum de pusillis istis, obnoxius erit gehennæ ignis.

Insuper autem conculcauerunt venerabiles canones, qui prudenter sanxerunt, condemnationem in aliqua Synodo, nullo modo posse sacerdotale ministerium reassumere, donec de eo discussio ab alia Synodo facta, ipsum innocentem probasset: Et si quis audebit sacrum quid medio tempore facere ante restitutionem in alia Synodo, hunc nec postea in alia Synodo spem aliquam restitutionis habere. Sed hæc omnia despicientes prædicti Seuerus & Petrus & sui communicatores & participes, de quorum numero est Zoaras quidam monachus de Syria ortus homo, qui neque intelligere aliquid sacri potest, neque secundum rationem facere, non quod alijs quicquam boni impartiri possit, sed simpliciter sic hypocrisis veluti escam quamdam animabus esurientium porrigit, immo (quod verius est dicere) materiam auaritiæ facit.

Contempserunt quidem Ecclesiam Romanam, successorem Apostolorum, quæ sententiam contra ipsos protulit, & pro nihilo reputauerunt huius regis vrbis sedem Patriarchalem, & omnem Synodum in ea congregatam, & eiusdem Domini & Saluatoris omnium in sanctis locis Apostolicam successionem, & vltra hæc omnia etiam omnem sententiam Orientalis diocesis contra ipsos latam. Dicendum etiam est, quod illotis manibus sancta contrectauerunt, & tamquam porci quidam margaritas conculcauerunt (dico autem Evangelicas & paternas sententias) nec cessauerunt vsque ad hodiernum diem gnauiter obuiare statui & paci sanctissimarum Ecclesiarum. Ipsi enim clam & occultè faciunt ea quæ canonicis interdicta sunt, alios quidem multos iniqua doctrina ipsorum persuasitium peruerendo, conuenticulaq; & parabaptismata per domos & monasteria faciendo contra canones, & ipsorum sceleratam communionem multis, qui ab ipsis peruersi fuerant, tradendo: homines dicimus neque figura, neque re, qui habebant ordinationem ab ipsis datam, similiter ipsis peruersos.

Porro per hæc non solum non eradicatur anathema primò impositum à Patribus nostris, sed & ex nostra sententia, immo verò canonum auctoritate spes restitutionis ipsis aufertur, & vt Catholici filij cum hoc intelligunt, fugiant illorum errorem & hæresim. Propterea igitur sequentes sanctorum Patrum nostrorum sententias, & Evangelicis ac paternis inhærendo sanctionibus, suscipimus & sanctissimos fratres & comministros, cum ab ipsis lata fuerit sententia contra prædictos Seuerum, Petrum, & Zoaram, & alios quicumque

^b 1. Ioh. 5.
SENTEN-
TIA IN SE-
VERVM, PE-
TRVM, ET
ZOARAM.

^c Matt. 18.

CHRISTI
536.AGAPETI PAP.
2.IVSTINIANI IMP. IO.
THEODATI REG. 3.

A cumque communicant ipsis in impietate, ac contra complices ipsorum. Et nos illos per Dominum nostrum Iesum Christum verum Deum nostrum tamquam lupos quosdam grauitè irruentes in ouile Christi abieciimus, & cõsentanei sumus sanctissimis fratribus & comministris nostris: & sæpius prius nominatos Seuerum & Petrum simili anathemate ferimus; non autem ipsos solos, sed & Zoaram, & alios qui conuenticula & parabaptismata faciunt, necnon & omnia ab ipsis conscripta, quæ venenum draconis auctoris mali in ipsis nutriunt, & ipsum in simpliciorum animas emittunt.] hætenus sententiâ Synodi ex præscripto Hormisdæ & Agapeti Romanorum Pontificum.

His peractis, dedit litteras de damnatione dictorum omnium hæreticorum Mennas Episcopus Constantinopolitanus ad Petrum Hierosolymorum Episcopum, quæ sic se habent:
Per omnia Deo amantissimo ac sanctissimo fratri & comministro Petro Mennas in Domino saluem.

Recordantes solum venerabilium virorum qui apud vos sunt, lætamur: nam cum sine vultu interpellatione sit allocutio per epistolas, est animus vertere ad ipsos: propter hoc ergo solum & nunc me motum esse ad scribendum, & ex ipso momento alloquedi vos, delectatus sum sicut in omnibus diuitijs: nam sicut vnguentum effusum, sic odorem nominis tui nedum non præsentis, sed longè absentis, sentimus in eminentia morum vestrorum, in ipso medio cordis posita lætitia implemur, audientes virtutum vestrarum fertilissimã vberitatem. Nam sermo de vestra charitate quotidie versatur inter nos, cum multi quidem, quæ à vobis reformata sunt, narrent, maximè verò communis frater, immo communis benefactor Deo amantissimus presbyter Eusebius (veritatem dico & non mentior) magnus generaliter & continuus de vobis sermo est, maximè ab ipsius sanctitate, qui libenter narrat quæ apud vos sunt, sicut fides recta, vita irreprehensibilis, mansuetudo magna, & (simpliciter dicendo) omnis virtutum chorus vobis à Deo datus est, vt & Iacobi sedem accipere, & custos Orthodoxæ fidei esse mereamini. Igitur & Seuerum tamquam blasphemum vestra sedes deiecit. Post hæc quia tua sanctitas nobis præbuit femina fructuum, fuimus vobis consentientes contra Seuerum. Adsimilis huic fuit & Petrus, qui cum à ceteris iam depositus fuerit, eadem condemnatione & à nobis ille reprehensus est. Anthimus quoque ac Zoaras in similem errorem incidisse deprehensi sunt, & vterque istorum æquali pœna iudicatus est. Communicauerunt nobis in his omnibus hi qui de antiqua Roma venerunt, & quicumque congregati sunt in nostra venerabili Synodo: studiumq; vigilans ac prouidentiam Deo amabilem his omnibus contulerunt venerabiles monachi, qui ex vestra à Christo amata regione in regia vrbe conuenerunt.

D Ipsas itaque actiones Actorum in his omnibus formatas vobis mittimus. Sitis igitur eiusdem sententiæ in iudicatis à nobis & à vobis contra Seuerum, rursum in approbatis à nobis & ab alijs omnibus, & (vt ita dicatur) contra Petrum & Zoaram atque Anthimum sequi tardare nolite: nam vestrum vtiq; fuit, indissimulanter & indifferenter in alijs quidem principium liberationis hominum prauorum ibidem accommodare, in alijs verò (si fuerit datum) ab alijs sequi. Et ostendetur quidem vobis per partem rerum gestarum ordo atque status. Verumtamen volumus hæc à vobis fieri ipsis manifesta, & horum intimationem ad eos mittite, vestram & venerabilium Episcoporum qui subditi vobis sunt intelligentiâ circa gesta per litteras ipsis subiiciendas significantes: quæ autem à nobis missa sunt, manere apud vos sinite; quæ vestræ rectæ confessionis & eorum qui malam opinionem sustinuerunt & passi sunt, in perpetuum erunt symbolicum instrumentum.

E Rogo autem, talentum quod creditum est, nolite abscondere, sed participatione multiplicare, exerite & tradite veritates vestras, ne quandoque videamini ipsum in terram fodere. Secundum me ergo prope facientes, orate pro fratre, & supplicationes frequenter dicentes: Da pacem, Domine, nobis: omnia enim reddidisti nobis. Omnem in Christo fraternitatem, quæ cum sanctitate vestra est, plurimum salutamus.] hætenus Mennas: quem eiusdem argumenti alias misisse litteras ad Ephræm Antiochenum Episcopum sæpe aduersus eosdem hæreticos strenuè laborantem, par est credere, sed non extant.

Quem autem audisti litteris Mennæ ad Petrum laudari Eusebium Hierosolymitanæ Ecclesiæ ministrum Constantinopoli agentem, eundem scias commendari pariter in constitutione Iustini Imperatoris hoc anno data ad eundem Hierosolymitanum Episcopum Petrum de alienatione domorum quarumdam spectantium ad ecclesiam Resurrectionis dictam, Hierosolymis existentem: quam hic describere vile esse putamus ob

Annal. Eccl. Tom. 7.

A a 2

cognitio.

^a Apud Syn-
od. Constant.
sub Menna
Act. 1.

^b EPIST. MEN-
NAS AD PE-
TRVM HIE-
ROSOLYM.
EPISCO-
P. MOU

DE SVBIECO
PRESB.

CHRISTI
536.AGAPETI PAP.
2.IVSTINIANI IMP. IO.
THEODATI REG. 3.

cognitionem frequentis accessus huius temporis ex toto orbe Christiano ad loca sancta : sic enim se habet :

^{Novel. 40.}
IVSTINIANI
CONST. DE
ALIENAN-
TIS DOMI-
NIS ECCL-
HIEROS.

Iam quidem ea quæ de prohibitione ecclesiasticarum alienationum erant, lege communi promulgata sunt à nobis, quam sanè & obtinere & ratà in omnibus esse volumus. Quando autem conducentis omnibus ecclesijs boni prouidentiam agere conuenit, præcipue autem sanctæ Resurrectionis, & loci in quo mundi Creator dignatus est in humana constitui generatione : propter hoc existimauimus præsentem scribere legem, non ad subuersionem eorum quæ iam à nobis constituta sunt, sed ad aliquam conuenientem & necessariam rebus utilitatem. Omnibus enim est hominibus manifestum hoc, sanctissimam Resurrectionem eos qui ex omni Orbe eò confluunt (quorum multitudinem infinitum est dicere) & suscipere & alere & facere sumptus imensos & insperatos, his qui illic coaceruati sunt, sufficientes, secundum miraculorum operationem magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi (qui multitudinem ineffabilem ex paucis enutrit panibus) in dies susipientem. Itaque ipsi & reditus esse oportet plurimos, & occasiones pias, secundum quas futura sit possibilis constitui, ut multitudini auxilietur tantæ.

Notimus igitur, quatenus secundum præsens Eusebius Deo amantissimus presbyter & Cimeliarches eius quæ secundum regiam hanc urbem est sanctissimæ Ecclesiæ, profectus in præfatam Hierosolymorum ciuitatem, & honestos suos & Deo amabiles etiam nunc indicans mores (per quos multis & maximis & iustis augmentis sanctæ Ecclesiæ auxit reditum) potuit trecentis octoginta libris auri cõparare reditum triginta paulo plus minus auri librarum, quasdam quidem pecunias colligens piè, quasdam verò ut mutuas fumeret, exhortans Deo amabilissimos Oeconomos præfatæ sanctæ Resurrectionis. Docuit autem & nos, quia & creditores sua accipere quærunt, & quia aliud excogitauit inopinabile lucrum. Multis namque confluentibus & accedentibus ad prædictam Hierosolymorum ciuitatem desiderio repositorum & dicatorum Deo locorum, concupiscunt comparare habitationes ecclesiasticas auro multo, quatenus utique liceat ipsis, ea quæ secundum dictum locum est, habitatione perfrui : non posse autem hæc facere Antistites sanctæ Resurrectionis metu legis à nobis de ecclesiasticis alienationibus positæ, quamuis tanta existente utilitate huius inuenti, ut in annos quinquaginta velint quidam tabernacula seu cœnacula istiusmodi comparare, & inde multo & maiore quàm dici possit commodo futuro, si quidem possessio sanctissimæ ecclesiæ accedat reditus triginta auri librarum (hæc constituite admiratione) vix in tredecim annis, cum ædificiorum venditio in ipsis quinquaginta annis fiat, & præsertim cum substantia ipsius Resurrectionis in domibus sit constituta, quæ fortuitis omnibus subiacent casibus, repente vnà pereuntes cum ipsis, nec vestigium vel tantulum seruari faciliè valentes, si quidem ex aliquo (absit autem & hoc ut dicamus) casu cadant, aut alias consumuntur.

Hæc nos venire ad præsentem legem fecerunt, quam dedicamus Deo & omnium ecclesiarum sanctissimæ Resurrectioni, per quam sancimus omnia quidem alia & in sanctissima Resurrectione obtinere occasione prædiorum ecclesiasticorum (neque enim ipsi omnino permittimus venditionem nullam facere prædiorum) super sanè ædificijs laxamus aliquid de rigore legis. Si enim super utilitate sanctissimarum ecclesiarum hanc scripsimus, videmus autem tantam in re utilitatem existètem, quomodo non utique per præsentem legem hoc ipsis permittemus, omnem dantes & vendentibus licentiam, & ementibus securitatem ? & maxime postquam præsumimus, tempore ipso citius reducturo iterum ædificia ad ipsam, utpote ipsorum emptoribus, qui sicut propter studium circa Deum emerint ista, ita & postquam obierint, ipsi illa relicturis. Liceat igitur ipsi sanctissimæ ecclesiæ facere ædificiorum venditionem, nihil verenti legem in genere de his positam ; propterea quòd lege recentiore subdiuisionè accepit, neque aliqua pœna inde contra quamlibet personam omnino conueniente.] Audisti ex verbis Imperatoris Fidelium pietatem, cum quæ ab ecclesia ement, eidem relinquere solerent ecclesiæ. Sed pergit :

In sequens verò tempus hoc ipsum facere liceat, sicubi aliqua tanta emerferit utilitas, ut multocuplum * bonum pro minimo sanctissimæ accedat per alienationem Resurrectioni : omnem habentibus facultatem eorum emptoribus, nunc & in futurum omne tempus, & nullam ablationem verentibus, non ipsis, non heredibus ipsorum, non successoribus, neque nunc, neque in aliud tempus ; propterea quòd per præsentem legem ipsos confidentes posse ad emptionem accedere, non sunt iussi aliquam pro hoc sustinere turbam, aut accusacionem, aut

CHRISTI
536.AGAPETI PAP.
2.IVSTINIANI IMP. IO.
THEODATI REG. 3.

nem, aut damnum, aut ablationem : decreto proculdubio faciendo apud tuam beatitudinem præsentibus qui ex clero venerabili, & demonstrata causa, secundum quam alienatio ædificiorum sit, quia maiorum causa bonorum eorum venditioni studetur, exiguis quidem rebus venditis existentibus, pluribus autem & melioribus ijs quæ inde acquiruntur. Scilicet secundum præsentem mercedem congregatam ex pensionibus habitantium, venditione in quinquaginta annis facta, & pretio in solutionem debitorum soluendo, quæ creditores dederunt pro præfati reditus acquisitione.

Si enim omnium Dominus simul & creator Deus dignatus est tantum ipsi dare priuilegium præter alias ciuitates, ut ex ipsa resurgeret secundum carnem ; manifestum, quia & nos imitantes Dominum Deum & magnas eius miraculorum operationes, quantum homini possibile est, priuilegium aliquod dedimus ipsi præter ceteras ecclesias, ut ipsa fruatur hæc nostra lege, quam velut aliquas primitias ipsi adducimus, eius commodum per omnia eligentes & venerantes. Quæ igitur à nobis constituta sunt per hanc propriam legem & ipsam legem inscribendam voluminibus tua beatitudo cognoscens, manifestam ipsam omnibus ibi constitutis constituat. Indicat autem nostram voluntatem, quam pro sanctissima & merito ab omni hominum genere adoranda Resurrectione nostrum habet Imperium, & Domino dedicat Deo, tantis nos & tot bonis præter alios omnes qui ante nos imperarunt in re quilibet dignato & dignanti. Specialis lex scripta Petro sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo & Patriarchæ Hierosolymitanæ ciuitatis. Dat. xv. Kal. Iunij, C. P. post Belis. V. C. Conf.]

Vitis his, quæ tum à Menna, tum ab Imperatore hoc anno ad eundem Petrum eodem tempore scripta directa sunt, iam ad damnatorum hæreticorum causam, è qua digressi sumus, redeamus. Cum autem Iustinianus Imperator cognouisset ea quæ gesta essent in Synodo, consentientia in omnibus esse ijs, quæ haud pridem ab Agapeto Romano Pontifice acta essent, intelligensque nullam reliquam spem ut Anthimus suum emendaret errorem, qui latebras captans neque audire quæ sibi proficua esse potuissent, omnino voluisset : eadem religione, qua hæcenus semper enituit, pro munimento eorum quæ à Patribus sancita essent, sanctionem contra eosdem damnatos hæreticos scripsit hoc ipso anno, octauo Idus Augusti, quæ his verbis legitur in Nouellis :

Imperator Cæsar Fl. Iustinianus, &c. Mennæ sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo & Vniuersali Patriarchæ.] Hic aduerte, quòd quæ est in tomo secundo Conciliorum editio huius sanctionis, voce illa, Vniuersali, caret : sed licet ab Imperatore ipso dicatur apposita, haud tamèn dici potest eò sensu esse prolata, ut Constantinopolitanum Episcopum totius Ecclesiæ vniuersalem esse Antistitem, significare voluerit : cum hoc tantum esse Romani Pontificis, pluribus locis idem ipse Imperator disertis verbis significarit, & ipsis Synodalibus Actis, & omnibus quæ præcesserunt actionibus expressum sit quàm evidentissimè, subiaccere Constantinopolitanum Episcopum Romano Pontifici : ut planè certissimum appareat, eum appellari Vniuersalem, habito respectu ad subiectos ipsi in Oriente sacerdotes : quod nec recentiores Græci licet schismatici negant. Sed audiamus ipsius Imperatoris aduersus damnatos hæreticos sanctionem Catholico Principe dignam :

Rem non insolitam Imperio & nos facientes, ad præsentem venimus legem. Quoties enim sacerdotum sententia quosdam indignos sacerdotio de sacris sedibus deposuit (quemadmodum Nestorium, Eurychetem, Arium, Macedonium, & Eunomiū, & quosdam alios ad iniquitatem non minores illis) toties Imperium eiusdem sententiæ & ordinationis cum sacerdotum auctoritate fuit : sicque diuina, humanaque pariter consentientia, vnam consonantiam rectis sententijs fecere. Quemadmodum & nuper factum esse circa Anthimum sciimus : qui quidem deiectus est de sede huius regis urbis à sanctæ & gloriosæ memoriæ Agapeto sanctissimæ Ecclesiæ antiquæ Romæ Pontifice, eò quòd nullo modo sibi ipsi cõuenienti (contra omnes sacros canones) se intruserat sedi : sed & communi sententia ipsius sanctæ memoriæ vni primū, atque etiam sacre Synodi hæc celebratæ, condemnatus & depositus fuit, eò quòd à rectis dogmatibus recessit : & quæ prius multoties diligere videbatur, hæc demum diuersis lustrationibus aufugit, simulans sequi sanctas quatuor Synodos, trecentorum videlicet decem & octo Patrum in Nicæa, & centum quinquaginta in hac felici ciuitate, & in Epheso primò congregatorum ducentorum, & sexcentorum triginta venerabilium Patrum in Chalcedona.

At quidem nec dogmata sequi, nec nostram clementiam & condescensum, quem propter ipsius salutem habebamus, suscipere voluit, neque ipse abdicare auctores impiorum dogma-

^{Novel. 42.}
IVSTINIANI
IMP.
CONST. AD
VERSUS
HÆRETICO
S.

CONCOR-
DANTE DE
BERECVM
SACERDO-
TIBVS IMP.

QUID DE- CERNAT IMP. CON- TRA AN- THIMVM.

QVAE IN SEVERVM STATVAT.

dogmatum, qui prius à sanctis Synodis expulsi fuerant; sed putavit oportere secundum A ipsum & in æquali ducere & condemnatos & condemnatores. Nam semel alienis à sanctissima Ecclesia intellectibus mancipatus, & à rectis dogmatibus alienatus, merito ad ipsum rectitudinem reuerti non valuit, etiam ad hæc inuitatus à nobis & directus, qui omni studio vsi sumus ad ipsius salutem. Propter hæc igitur omnia sententiam depositionis in ipsum à sancta Synodo factam occasione non liciti, neque à sanctis canonibus approbati raptus sacrarum sedium huius regiae vrbs, & auersionis à rectis & veris dogmatibus cyriam propriam nostrum facit Imperium, & contra istum præsentem scribit legem. Interdicimus autem & ei commorari in hac felici ciuitate & eius districtu, & à quacumque alia insigni ciuitate, sancientes in quiete esse, & eos diligere, quibus se ipsum dignè supposit, & non aliquibus communicare, neque eos imbuere in perditionem interdictorum dogmatum.

Nec vtique extra Imperialem confirmationem relinquimus sententiam iuste contra Seuerum latam, ac ex omnibus (vt ita dicamus) Pontificalibus & Patriarchalibus vnà cum monachicis consensibus prouenientem sedibus, & anathematismum ipsi inferentem, qui prius contra sacras sanctiones accipiendo sedem sanctissimæ Ecclesiæ Theopolitanorum, sic vniuersa conturbauit, sicque accumulatas turbationes fecit, quod commune quoddam ac abominabile bellum sanctissimis Ecclesijs adinuicem immitteret. Et hoc & à sceptris que ante nos fuerunt contra ipsum scriptum erat, varijs dogmatum & à rectitudine alienatis intellectibus ac blasphemijs vsu fuisse, ac vniuersa conturbasse, & illum quemcumque errorem abominabilem hæresiarum & iniquorum dogmatum recipere, Nestorij dicimus & Eutychetis: & cum vterque horum præceptorum contrarij quodammodo adinuicè esse videantur, ad vnū verò impietatis finem inferant, etiam illorum diuulgatos sermones eum C in vnum formauisse: duobus enim existentibus dogmatibus adinuicem repugnãtib, quorum vtrumque similiter ad animæ perditionem adducit, Nestorij videlicet & Eutychetis (quemadmodum dicendo narrauimus) quæ ex Arianorum & Apollinaris contagione consistunt, ipse paradoxum quid perpessus, in vtrumque similiter incidit, & ibi quidem hoc, ibi verò illud mittendo, se ipsum & sermones suos visus est constituisse commune receptaculum tantorum delictorum.

Sit itaque & ipse sub prædicto anathematismo, quem vniuersus Patriarchalis Pontificalis, ac monachus nostræ (vt ita dicamus) politice cœtus iuste in ipsum induxit, de Theopolitana quidem Ecclesia eiectus idcirco, quod thronus de illa ipsum remouit, eo quod ipse principatum rectè non acceperat, sed adhuc viuente eo & in sanctissimis Ecclesijs commorante, qui ante ipsum sacerdotium habebat, & propter eum qui post ipsum fuit, de sacerdotio exciderat. Nec verò vsque huc stetit, sed etiam sub communi Orthodoxæ & Catholicæ Ecclesiæ anathematismo factus, multis libris, blasphemijsque & abominationibus nobis politiam impleuit.

Quare vniuersis interdiciamus aliquid de libris ipsius possideri: & sicut non licet Nestorij libros scribere vel possideri (quia prædecessoribus nostris Imperatoribus in suis constitutionibus visum est statuere similia his quæ dicta & scripta sunt à Porphyrio in Christianos) sic nec dicta & scripta Seueri maneat penes aliquem Christianorum, sed sint profana & aliena ab Ecclesia Catholica, igneque comburantur à possidentibus, nisi qui ipsa habent, velint periculum pati. A nemine ergo scribantur, neque ad pulchritudinem, neque ad velocitatem scribentium: sciendo, quia amputatio manus his qui scripta eius scripserint, pœna erit. Neque enim volumus in futuro tempore ex illis blasphemiam protrahi. Similiter autem & huic interdiciamus omnino regiam ciuitatem ingredi, aut districtum eius, nec aliquam aliam de insignibus, sed in aliqua solitudine & in silentio sedere, & non corrumpere ceteros, neque in blasphemiam ipsos adducere, & non semper aliquid noui inuenire contra vera dogmata, per quod rursus nobis conturbare sanctissimas Ecclesias festinet.

QVAE IN PETRVM STATVAT IMP.

Sed nec Petrum Episcopum Apameæ & simul depositum, & simul ab ipsis, à quibus Seuerus, sub prædicto anathemate factum, Imperium admittit: sed sint propria contra ipsum sententiata: & qui sub communi anathematismo ordinatus est, sub ipso esto, & sententia sanctissimorum Pontificum, quæ ipsum præuenit, firma permaneto. Neque verò permitimus illi hanc regiam urbem habitare, aut ipsius districtum, vel aliquam de insignibus, sed quorum secutus est errorem, horum imitetur dietam, quàm longissimè abscedens, & occul-

A & occultans se ipsum: nam talibus occultari, quàm videri, vtilius est: ignoti etenim existentes, se ipsos ledunt solos; publicantes verò sua dogmata, multis ex simplicioribus occasionem perditionis præbent: quod nullo modo fieri in Christiano ouili Dei & Orthodoxo populo iustum est, neque ab Imperio permissum est.

Quoniam verò & Zoaram dignè penitus iudicantur sub anathematismo esse reuerendissimi & qui iuste iudicantur Episcopi (cum parua quædam talium malorum interpositio sit) & in quibus dehonestatus est, omnia videlicet comprehendendo ex memoria quadam abundantia, sit & Zoaras interpositio quædam parua huius malæ partis (Anthimi dicimus, Seueri, ac Petri) ordineturque, & ipse inter anathematizatos, sacra sententia ipsum deferente, quam propriam & ipsam in se ipsa existentem, adhuc magis cyrioteran Imperium facit, & hunc de hac regia vrbe & eius districtu abijcit, & habitationem in alijs ciuitatibus ipsi omnino B interdicat. Itaque cum illis solis habitet & consulat, qui à nobis antè memorati sunt, qui similia quidem blasphemant, similia patiuntur, & similiter in exilio ponuntur. Si quid verò aliud in sententia sanctissimorum Episcoporum continetur, quæ prædictos deponit & anathematizat, hoc firmiter ponimus & diutius, ac Imperialibus nostris legibus ipsum corroboramus, ac si ab Imperio ipso prouenisset.

Si verò aliquis ipsorum deprehendatur de cetero facere aliquid præter constituta, sciat incidisse in legibus Imperialibus, quæ minores pœnas declinantes, ad maiores immittunt indignationes. Interdicimus autem & omnibus conantibus Catholicam Dei Ecclesiam diuellere, siue secundum hæretici Nestorij doctrinam, siue secundum insensati Eutychetis traditionem, siue secundum blasphemias Seueri, qui & similia illi intellexit, aut eorum qui illos sequuntur, seditionem immittet sanctissimis Ecclesijs, & loqui aliquid de fide: sed sanctum quemlibet talium silentium ducere, & non conuocare aliquos ad se, neque accedentes recipere aut parabaptizare audere, aut sanctam communionem sordidare, & ipsam aliquibus tradere, aut interdictas doctrinas exponere siue in hac nostra regia, siue in alia ciuitate, sed omne supportare periculum, si quid tale faciat. Interdicimus etiam omnibus istos suscipere. Abijci ergo ipsos sancimus à ciuitatibus ab ipsis concitatis, sciètes pœnas iam contentas in nostris diuinis constitutionibus, quæ & domos ipsas in quibus tale quid fit, & campos ex quibus nutrimenta præbentur, sanctissimis Ecclesijs assignant, & à possidentibus auferunt: quia detrimenti causa fit simplicioribus, sub sanctissimis verò & Orthodoxis Ecclesijs hæc iuste ducunt esse.

Hæc pro communi pace sanctissimarum Ecclesiarum statuimus, hæc sententiavimus, sequentes sanctorum Patrum dogmata, vt omne sacerdotium imperturbatum de cetero nobis permaneat: quo in pace seruato, aliqua nobis exuberabit politia, desuper pacem habens, quam omnibus magnus Deus & Saluator noster Iesus Christus, Trinitatis vnus, vniuersus Dei Filius prædicat & donat his qui sincerè ipsum & verè glorificare & adorare digni habiti sunt. Custodiat itaque beatitudo tua, quæ rectè adnotata sunt, & mittat ipsa per suas dilectas litteras omnibus sanctissimis Metropolitibus sub ipsa existentibus, quorum cuiuslibet cura erit ipsa manifesta facere sanctissimis Dei Ecclesijs sub ipsis ordinatis: vt neminem ex omnibus lateant, quæ sacerdotio visa sunt, & ab Imperio confirmata. *Diuina subscriptio.* Diuinitas te seruet per multos annos, sancte ac religiose Pater. Data octauo Idus Augusti, Constantinopoli, post Consulatum Belisarij viri clarissimi.]

Cum autem Mennas, absoluta (vt vidimus) Synodo, eius Acta misisset ad Petrum Hierosolymitanum Episcopum, cuius iussione monachi Orthodoxi Palæstinae & nonnulli Episcoporum abierant Constantinopolim acturi contra dictos hæreticos: idem Petrus Hierosolymis collegit Synodum Episcoporum decimanona mēsis Septembris, cuius extant Acta; quæ Actiones omnes dictæ Synodi Constantinopolitanæ (vt diximus) continent. Est eiusmodi eius exordium: Post Consulatum Flauij Belisarij gloriosissimi, decimotertio Kalendas Octobris, Indictione quincadecima, in colonia Ælia metropoli & Hierosolymis, præsidente sanctissimo ac beatissimo Patriarcha Petro, in Secreto venerabilis Episcopatus suæ beatitudinis, & assistentibus sacerdotio suo sanctissimis Episcopis trium Palæstinarum sub sanctis locis venerabilissimæ Synodi existentibus, &c.] interfuerunt omnes numero quadraginta quinque Episcopi. Vbi lectis in Synodo quæ Acta sunt cōtra Anthimum, Seuerum & alios hæreticos antedictos, prolata est primùm in eundem Anthimum sententia, quæ extat: desideratur autem quæ aduersus Seuerum, Petrum & Zoaram fuit in eadem Synodo pronunciata damnatio.

QVID IN ZOARAM.

Id est, propriam magis

REGIBVS SACCVLVS COERCENAS DI PERTINACES.

DE CONCILIO HIEROSOLYMITANO.

Extat tom. 2. Concil.

Sic

HAERETICI VBIQUE DAMNATI.

Sic igitur vbique locorum, vbi essent Orthodoxi, toto Christiano orbe conclamata est A damnatio dictorum haereticorum, cum omnes Synodi aequè probarent, quæ à totius vniuersalis Ecclesiae Antistite Agapeto aduersus eosdem Constantinopoli acta essent. Quæ verò post hæc secuta sint de Anthimo iterum fauore impiæ Theodoræ Augustæ inualecente, dicemus suo loco. De Seuero autem illud liquet, haud diu post fuisse superstitem, sed & praesenti vita & aeterna priuatum, cum sui aequalibus blasphemis ad infernales poenas esse damnatum: quod quidem Deus cuidam seruo suo, ad curandum hominem in errorem lapsum, ostendit, vt certa testificatione Sophronius narrat, nosq; superius alia occasione recensuimus, vt superfluum videatur eadem hic repetere.

Prat. Spirit. c. 20.

THEODOSII EPISCOPI ALEXANDRI.

Liber. c. 24. PAVLI EPISCOPI ALEXANDRINI CREATIO.

Sed & hoc anno decimo Iustiniani Imperatoris Theodosius Episcopus Alexandrinus (vt auctor est Liberatus^b diaconus) cum sedisset annum vnum & menses quatuor, cum licet rogatus à Theodora Augusta subscribere noluisset Concilio Chalcedonensi, in exilium missus est, substitutusq; in locum eius Paulus Episcopus Orthodoxus: hæc q; omnia agente Pelagio, qui Constantinopoli fuit Apocrisarius Romanorum Pontificum, Agapeti primùm, inde Siluerij, atque demum Vigilij. Porro de Pauli electione idem Liberatus ista subiicit: Postquam ergo Theodosius Alexandrinus in exilium missus est, Paulus quidam vnus Abbatum Tabennensium monachorum ad Alexandrinam sedem ordinatur Episcopus, plane Orthodoxus, suscipiens Chalcedonensem Synodum: ordinatus est à Menna Constantinopoli, praesente Pelagio responsario Vigilij, & Apocrisario Ephraemij Antiocheni, & Apocrisarijs Petri Hierosolymorum. Seuerus autem Antiochenus iam fuerat condemnatus, & Anthimus Constantinopolitanus ab Agapeto Papa Romano & Menna Constantinopolitano, & libellis datis aduersus eos Imperatori Iustiniano, praesentibus monasteriorum praesulibus Primæ & Secundæ Syriae, & praesidibus monasteriorum Hierosolymitanorum & eremi. Hoc ergo modo vnitas facta est Ecclesiarum anno Imperatoris gloriosi Iustiniani Augusti decimo.] ita supplendum ex rebus gestis superius enarratis. Pergit verò idem auctor hæc de Pauli inexpectata electione dicere, de quæ tumultibus Alexandrinis. Iste Paulus spretus erat ab aliquibus monachis suis, & venerat Constantinopolim pro se agere apud Imperatorem. Qui diuino nutu cathedram vacantem inueniens, meruit per Pelagium diaconum Alexandriae Episcopatum.] Quæ autem contigerunt, postquam Alexandriam reuerfus est (vt singula singulis reddamus annis) suo loco dicturi sumus: hæc modò de rebus hoc anno gestis.

ARIANI MILITES REBELLANT IN AFRICA.

Quod verò spectat ad statum Ecclesiae Africanæ: hoc eodem anno contigit, vt Ariani milites in Africa coniurantes aduersus Salomonem exercitus Ducem, Paschali tempore, in hostes conuersi, Africanam prouinciam dira affligerint clade, Carthaginemq; diriperint, electoq; sibi Duce Stofa tyranno, ab Imperio Romano omnino defecerint. Scribit hæc omnia Procopius: sed malè in margine lacunam impleturus quis addidit id factum anno duodecimo eiusdem Imperatoris. Etenim cum idem auctor disertis verbis dicat, tunc accessit in Africam ipsum Belisarium Syraculis agerem, non nisi hoc anno id factum oportuit: nam (vt dictum est) vltimo anni superioris tempore potitus Belisarius Syraculis, ibi degens hoc anno vocatur in Africam; sequenti verò Romam cum exercitu profecturus, Neapolim sibi obuiam ciuitatem vi cepit, post hæc semper perseverasse in expeditione Italica Belisarium, Procopius satis ostendit, qui eius singula affectatus vestigia, quæ duodecimo Imperatoris anno ab eo sunt gesta, fusiis est profecturus.

Procop de bell. v. annal. lib. 2. DE TVMVLTV TIONE AC REBELLIONEM MILITVM IN AFRICA.

Hæc autem de militum Arianorum in Africa facta defectione quomodo se habuerint, ex Procopio sic habeto: Annus (inquit) decimus Iustiniani Imp. agebatur, vere ineunte, quando Christiani festum celebrant, quod Pascha vocant, seditio in Africa inter milites contigit.] & inferius: Postquam verò dies festus proximus futurus erat: Ariani mæsti ob templorum prohibitionem, valde instabant, visumq; est eorum primatibus, vt in prima festi die, quam magnam vocant, Salomonem interficerent: erat is Dux exercitus Imperatoris. Res aliquando latuit, nullo consilium retegente, vtpote multa graui & dira consulentibus, sermo manifestus in nullum fuit inimicum, de qua causa rem celari putauerunt. Postquam verò multi Salomonis equites hastati & scutiferi ad hanc coniurationem oppidorum cupiditate asciti sunt, adueniente die, Salomon in templo securus, procul omni suspitione refedit. Eredientes autem quibus datum erat negotium, & spiritu vehementiore inter se ensibus accincti murmurantes, nihil omnino sunt ausi, siue templi tunc sacra carimoniasq; verentes, seu Ducis gloriam aspectumq; erubescences, vel aliqua alia re diui.

re diuinitus prohibiti. Sacris deinde peractis, eadem die domum redeuntibus, coniurati inter se obiurgant, ac planè illorum detestantur ignauiam atque molliem.

Rursus verò in diem sequentem eodem consilio re dilata, similiter re infecta discesserunt, ac in forum venientes se inuicem accusabant, quisque in alterum causam rejiciebat, vt mollem ac societatis & officij desertorem, simulq; Salomonis aspectus timorem probro dabant. Iamq; (vt par erat) re vulgata, eorum plerique non tutum in ciuitate morari putantes, extra vagando & oppida & agros populabantur; Afrosq; in quos incidebant, omnes loco inimicorum habentes. Alij verò ex coniuratis in ciuitate remanentes, consilium, mentemq; dissimulando, admirari videbantur. Salomon igitur vbi accepit regionem omnem vastari à suis militibus, vt rem nouam planè mirabatur; simulq; in hoc tumultu hos qui remanserant, omnes ne ab officio discederent, ac ad Imperatoris benevolentiam sequendam est adhortatus: qui ab initio quidem auscultare visis, postquam dies quinta aduenerat, ac illos qui extra prædabantur, iam in tuto esse, ac in tyrannidem confirmatos audierunt, in Hippodromo conuenientes, in Salomonem simul cum alijs Ducibus apertè conuicium iactabant. Itaque Theodorus Cappadox à Salomone missus, eos blandis verbis ac persuasionibus ad æquum deducere minimè dicto audientes conatur. Erat autem quidam huic Theodoro tunc inimicus, & Salomonis insidiosus atque suspectus. Hunc itaque milites illico Ducem suum de consilij sententia conclamant, ac cum eo arma corripientes multo tumultu in Palatium properant. hic quidem Theodorum alium, qui custodibus præerat, ante omnes trucidant, virum perfectum, cum alijs virtutibus clarum, tum belli disciplina præstantissimum; &c.] subdit de Salomone Duce, qui fugiens, in templo latuit, sicq; euasit periculum imminens, de quæ Carthagine ab iisdem seditiosis militibus direpta narrationem ingerit, ac de accessito mox Belisario Syraculis in Africam, de quæ Germano ab Imperatore post eum in Africam missis, cum, eo adueniente, Belisarius ad bellum Gothicum reuocatur. Quæ autem postea contigerent, suo loco dicturi sumus.

PATEFACTA CONIURATIO.

Iam verò Romanam Ecclesiam intusfamam, quæ tanto viduata pastore mærens diu in luctu permanit acerbius afflictata à Gotho tyranno, quo ille grauiora sibi imminere mala sensit ab Orthodoxis. Cum igitur Romæ auditus esset obitus Agapeti Papæ Constantinopoli, atque iam haberentur more maiorum sacra comitia de nouo creando Pontifice: idem Gothorum Rex Theodatus (si credimus ijs quæ ab Anastasio enarrantur) violentam manum immisit, vt non quem clerici vellent, sed qui ipsi esset in animo, crearent Agapeti Antistitis successorem. Hæc autem quomodo se habuerint, audiamus in primis ab ipso Anastasio, qui rem gestam ita recenset: Siluerius natione Campanus ex patre Hormisda Episcopo Romano sedit animum vnum, menses quinque & dies vndecim. Hic leuatus est à tyranno Theodato sine deliberatione decreti. Qui Theodatus corruptus pecuniæ dato, talem timorem indixit clero, vt qui non consentirent in eius ordinatione, gladio punirentur. Sacerdotes quidam non subscripserunt in eum secundum morem antiquum, neque decretum confirmauerunt ante ordinationem. Iam autem ordinato Siluerio sub vi & metu, propter adunationem Ecclesiae & religionis postmodum subscripserunt presbyteri. Post menses verò duos nutu diuino extinguitur Theodatus tyrannus, & eleuatur Rex Viti-gis, &c.] Quod ad collatam pro electione pecuniam spectat: ex his quæ dicemus paulò post, calumniosè dictum intelligi potest. At quod spectat ad vim à Gotho tyranno cuncta pauente, nec patiente facile aliquem eligi qui Iustiniani esset studiosus: quod vera fuerit, E adducimur vt credamus.

DE CREATIONE SILVERII PAP.

Vidisti in clero Romano dignum exemplum, dum ad euitandum schisma, quod omnino si alium elegerint, absque dubio constandum fuisset: cum electionem, immo intrusionem Siluerij (vt decuit) primitus improbasent, postea demum vno omnium accedente consensu, vt legitima esset electio, effecerunt: atque planè qui eijs iure meteretur intrusus, vtpote non legitimus pastor, qui aliunde & non per ostium introisset, cleri Romani tamen clementia factum est, vt eidem rursus in ouile patente ostio ingredi liceret: idq; non absque nutu diuino, vt exitus declarauit. Qui igitur primò non genuinus Antistites visus omnibus esset, mox legitimus bonus pastor apparuit, & quidem talis, qui animam suam daret pro ouibus suis, atque demum summum sacerdotium quod acceperat (quod maximæ gloriæ fuit) corona martyrij insignierit, vt suo loco dicemus. Hoc satis ad ingressum Siluerij.

CLERIGO MANI DIVINITVS INSPIRATVM CONSILIVM.

Quoniam

CHRISTI 536.

AGAPETI PAP. 2.

IVSTINIANI IMP. 10. THEODATI REG. 3.

DE TEMPORE RELECTIONIS SILVERII.

Quoniam autem huius anni mense vel die eiusdem Pontificis creatio contigerit, haud quis poterit facile definire...

Lib. d. ac. in Breu. c. 22.

QUAE MACHINATA SIT AVGVSTA CONSTAT SILVERII PRO VIGILIO.

AVRELIA- NEN SE CONCIL. SECVNDVM

Greg. Tur. lib. 10. c. 31.

I E S V

IESV CHRISTI SILVERII PAP. IVSTINIANI IMP. 11. ANNVS ANNVS VITIGIS REG. 1.

A

537.

I.

Qui sequitur annus Christi quingentesimus trigentesimus septimus, post Belisarii Consulatum secundus, ponitur idem a Procopio secundus belli Gothici...

Procop. de bello Goth. lib. 1. NEAPOLIS CAUTA A BELISARIO.

Paul. dia. histor. lib. 16.

Ammissione igitur tanti praesidii, quod vnicum intercedebat medium petentibus Urbem, magnopere consternati sunt Gothi, de qua salute sua penitus iam desperare coeperunt...

VITIGIS REGENS GOTHORVM.

THEODATVS OCCISVS.

Cassiod. Variar. lib. 10. epist. 31. VITIGIS REGIS EPIST. AD GOTHOS.

Quamuis omnis prouectus ad Diuinitatis est munera referendus, nec aliquid constat bonum, nisi quod ab ipsa dignoscitur esse collatum...

Arma

Quapropter primum diuinæ gratiæ, deinde Gothorum fauete iudicijs: quia me Regem omnes facitis, qui vnanimiter vota confertis. Deponite nunc damnorum metum...

quale Gothos habere deceat post inelytrum Theodoricum: vir ad regni curas singulariter A & pulchrè compositus: vt meritò vnusquisque Principum tantum præclarus intelligatur, quantum consilia ipsius amare dignoscitur. Idcirco parens ipsius debet credi, qui eius facta poterit imitari. Et ideo pro regni nostri vtilitate estote solliciti, de interna conuersatione, Deo adiuuante, securi.] hæcenus Vitiges ad suos Gothos, quos omnes in Theodatum in-

CONCILIUM VITIGIS RECEDENDI AB VRBE.

At verò Belisario victori ad tempus cedere coactus est, impossibile sentiens contra fluminis impetum niti posse: haud enim satis virium nouo Regi, resistere Iustiniano Imperatori, qui per Belisarium regnum inuasum iam magna ex parte possidebat, quiq; tot tantisque ex Vuandalico bello victorijs posset quibuscumque videri tremendus. Quamobrem haud sibi tutum putauit Romæ consistere, & à Belisario obsideri, scq; ac suos in discrimen adduci. Sic igitur commouentis (vt ait Procopius) ipso Siluerio Romano Pontifice atque vniuerso Senatū, vt Gothi de omnibus benemeritis fideles persisterent, relicto Vrbi præsidio quatuor millium selectissimorum Gothorum militum sub Duce Leudere, ipse cum ceteris ad reparandas vires & res componendas profectus est Rauennam. Vbi cum esset, statim legationem ad suos qui in Gallia erant Gothos mittit, & ad Francos, vt eos sibi belli socios iungeret, sicq; tum ex suis tum etiam ex focijs exercitum compararet, quo rediens posset occurrere Belisario, & cum eo collatis signis de rerum summa decernere. Mittens autem legatum ad Reges Francorum, dat in mandatis, vt illis Gallias cedat, & pecuniam à Theodato pactam persoluat, vt sic illos his beneficijs obligaret.

VITIGES EXERCITVM COMPARAT.

Interea verò veriti Romani ne paterentur quæ passi erant Neapolitani: suadente (vt ait Procopius) Romano Pontifice, sese Belisario dedere, missoq; qui eum vocaret, nuncio, vno eodemq; die per Asinariam portam ingressus est idem cum exercitu Belisarius, & ex aduersa egressi sunt Gothi Rauennam ituri. Porritus igitur Vrbe Belisarius, tamquam victoriæ insignia clauis portarum Constantinopolim misit, vindictamq; Leuderem Ducem Gothorum, qui capi potius quam cum alijs fugam capere decreuisset. Quibus peractis, idem Belisarius in reparandis Urbis mœnibus egregiam operam nauat.

QUOTEMPTORUM CAPTA VRBS. Enag. lib. 4. c. 18. Erulis Nizeph. lib. 27. c. 13.

Quonam mense anni huius, quoròve eius die capta à Belisario Vrbs fuerit, Procopius quidem rem tantam silentio præterijt, Euagrius verò his verbis notam facit: Ciuitas itaque Belisario sine pugna tradita est, & Roma denuo Romanis subijcitur post annos sexaginta, quibus à Gothis occupata fuisset, nono die Apellei, hoc est, ad quintum Idus Decembris, vndecimo anno Imperij Iustiniani. Jhæc Euagrius, eademq; Nicephorus. Anastasius verò in Siluerio tradit, quarto Idus eiusdem mensis Decembris Belisarium esse Urbem ingressum, anno autem ex quo ab Erulis capta est sexagesimo expleto, ex quo verò à Gothis pos-

Miscel. lib. 36.

Inter hæc Vitiges non prætermittit tentare animū Imperatoris, si ad pacem eū perducere posset, decernitq; ad cum legatos, quibus has literas à Cassiodoro conscriptas tradidit:

Cassiod. Var. lib. 10. epist. 32. VITIGIS LITTERAR AD IMP.

Quanta sit nobis, clementissime Imperator, gratiæ vestræ vortua suauitas, hinc omnino datur intelligi, vt post grauissimas læsiones & tãta effusione sanguinis perpetratas, sic videamur pacem vestram quærere, tamquam nos nemo vestrorum putetur antè læsisse. Pertulimus talia, qualia & ipsos offendere possunt, qui fecerunt insecutiones sine reatu, odium sine culpa, damna sine debitis. Et ne pro paruitate sui negligi potuisset, non in prouincijs tantum, sed in ipso rerum capite, nempe Roma, probatur inflictum. Æstimate quos dolores abijcimus, vt vestram iustitiam reperire possimus. Talis res effecta est, quam mundus loquatur: quæ sic à vobis meretur componi, vt æquitatem vestram generalitas debeat admirari. Nam

Theobaldi Theobaldi

si vindicta Regis Theodati quæritur, mercor diligi: Si commendatio diuæ memoriæ Amalasanthæ Reginæ præ oculis habetur, eius debet filia cogitari, quam iussis vestrorum omnium perducere decuisset ad regnum, vt cunctæ gentes potuissent agnoscere vicissitudinem vos gratiæ tanto pignori reddidisse.

sustidia

Illud etenim vos debuit permovere, quòd distributione mirabili ante regni fastigia inuicem nos Diuinitas vestram fecit habere notitiam, vt amoris causam tribueret, quibus aspectus gratiam contulisset. Quali enim reuerentia Principem colere potui, quem adhuc in illa positum fortuna suspexi? Sed potestis & nunc omnia reintegrare quæ facta sunt: quando non est difficile illum in affectu retinere, qui gratiam constat indicatè expetere. Et ideo salutantes clementiam vestram honorificentia competenti, desideramus nos legatos nostros illum atque illum ad serenitatis vestræ sapientiam destinasse, vt omnia more vestro cogitetis:

A cogitetis: quatenus vtrique Respublicæ restaurata concordia perseuerent; & quòd temporibus retro Principum laudabili opinione fundatum est, sub vestro magis Imperio diuinis auxilijs augeatur. Reliqua verò per legatos prædictos serenitati vestræ verbo insinuanda commisitimus, vt & aliqua epistolaris breuitas stringeret, & causas nostras suggerentes plenius intimarent.] hæcenus ad Iustinianum Vitiges: qui quòd ait de filia Amalasanthæ, tradit Procopius, eundem Vitigem, vbi Rauennam peruenit, eam ibi asseruatam matrimonio sibi, inuitam licet, coniunxisse, vt ita sanguinis regij vel ex coniugis saltem parte regnum ipsum minimè expers esset. Extant & tres aliæ Vitigis epistolæ occasione eiusdem legationis ad diuersos datæ. At verò nihil hac legatione actum esse; declarant euenta, cum non pax eam secuta sit, sed bellâ maximo apparatu comparata, vt docent quæ suo loco dicturi sumus anno sequenti.

Cassiod. eod. lib. 10. epist. 33. 34. 35.

B Quæ verò acta esse hoc tempore memoria digna narrantur, cum contigit Gothorum profectio ex Latio Romaq; concito gradu Rauennam; hic minimè prætermittenda putamus, quæ probè sibi cognita S. Gregorius in Dialogis refert, atque in primis de S. Bonifacio Ferentinæ ciuitatis Episcopo, cuius complura præclara gesta vbi recensuit, hæc de Gothis habet: Alio quoque tempore duo ad eum Gothi hospitalitatis gratia venerunt, qui Rauennam se festinare professi sunt: quibus ipse paruulum vas ligneum vino plenum manu sua præbuit, quòd fortasse in prandio itineris habere potuissent. Ex quo illi, quousque Rauennam venirent, biberunt. Gothi autè aliquantis diebus in eadem ciuitate morati sunt, & vinum quòd à sancto viro acceperant, quotidie in vsu habuerunt. Sicq; vsque ad eundem venerabilem serentes reuerfi sunt, vt nullo die cessarent bibere, & tamen vinum eis ex illo vasculo numquam deesset, ac si in illo vase ligneo, quòd Episcopus eis dederat, vinum nõ auergeretur, sed nasceretur. Jhæc de his Gregorius. Porro si hæc in ista festinatione Gothorum contigerunt, cum illi mense Decembri à Latio Romaq; Rauennam profecti sunt, reuerfi verò ad obsidionem Urbis mense Martio, ingens planè istud oportuit fuisse miraculum.

DE GOTHIS RAVENNAM IUSTINIANI TIBVS.

Greg. dial. lib. 1. c. 9.

C Sed quid idem sanctus Gregorius his ipsis temporibus factum à Fortunato Tudertinæ ciuitatis Episcopo tradat, accipe: Quadam (inquit) die Gothi iuxta Tudertinam ciuitatem venerunt, qui ad partes Rauennæ properabant, & duos paruulos puerulos de possessione abstulerant, quæ possessio præfatæ Tudertinæ ciuitati subiacebat. Hoc cum viro sanctissimo Fortunato nunciatum fuisset, protinus misit, atque eosdem Gothos ad se vocari fecit. Quos blando sermone alloquens, eorum prius studuit asperitatem placare, ac post intulit, dicens: Quale vultis pretium dabo, & puerulos quos abstulistis, reddite, mihiq; hoc gratiæ vestræ munus præbere. Tunc is qui prior eorum esse videbatur, respondit dicens: D Quicquid aliud præcipis, facere parati sumus: nam istos paruulos nullatenus reddemus. Cui venerandus vir blandè minatus dicit: Contristas me, fili, & non audis patrem tuum. Noli me contristare, nam non expedit tibi. Sed idem Gothus in cordis sui feritate permanens, negando discessit.

Greg. dial. lib. 1. c. 10. QUIDS. FOR. TVNATVS CVM GOTHO PERVICACVS.

Die verò altera digressurus, rursus ad Episcopum venit: quem iisdem verbis pro dictis puerulis iterum Episcopus rogauit. Cumq; ad reddendum nullo modo consentire voluisset, contristatus Episcopus dixit: Scio quia tibi non expedit, quòd me contristato discedis. Quæ Gothus verba despiciens, ad hospitium reuersus, eosdem puerulos, de quibus agebatur, equis superimpositos cum suis hominibus præmisit: ipse verò statim ascendens equum, subsequutus est. Cumq; in eadem ciuitate ante beati Petri Apostoli Ecclesiam venisset, equi eius pes lapsus est: qui cum eo corruit, & eius coxa mox fracta est, ita vt in duabus partibus os esset diuisum: leuatusq; in manibus, reductus est ad hospitium. Qui festinus misit, & puerulos quos præmiserat reduxit, & viro Fortunato venerabili mandauit, dicens: Rogo te, Pater, mitte ad me diaconum tuum. Cuius diaconus cum ad iacentem venisset, puerulos quos redditurum se Episcopo omnino negauerat, ad medium deduxit, eosq; diacono illius reddidit dicens: Vade, & dic domino meo Episcopo: Quia maledixisti mihi, ecce percussus sum: sed puerulos, quos quæstisti, recipe, & pro me, rogo, intercede. Susceptos itaque puerulos diaconus ad Episcopum reduxit: cui benedictam aquam venerabilis Fortunatus statim dedit, dicens: Vade citius, & eam super iacentis corpus projice. Perrexit itaque diaconus, atque ad Gothum introgressus, benedictam aquam super membra illius aspersit.

GOTHVS DIVINAM SENSIT VINDICTAM.

Vide aquæ benedictæ vsu atque virtutem, quam subdit his verbis: Res mira & vehementer stupenda: mox vt aqua benedicta Gothi coxam contigit, ita omnis fractura solidata est & saluti pristina coxa restituta, vt hora eadem de lecto surgeret, & ascenso equo iter ageret.

VSVS ET VIRTVS AQVÆ BENEDICTÆ.

ageret, ac si nullam unquam lationem corporis pertulisset. Factumque est, ut qui sancto viro A Fortunato pueros cum pretio reddere obediētię subiectos noluit, eos sine pretio pœna subactus donaret.] hęc Gregorius, quę se accepisse testatur a sene, ciue Tudertino, viro fideli. plura alia præterea narrat de eodem viro sanctissimo Fortunato, cuius virtus miraculorum exuberans etiam in Gothos Arianos largę aquę benedictę asperione manauit, quam No- uatores infelicissimi, Arianisq; deteriores contemnunt. Floruerunt his temporibus inter tot Italię clades viri sanctissimi, quorum pluribus in locis idem sanctus Gregorius in Dialogis meminit, nosq; opportunę, se offerente occasione, suis locis mentionem habebimus. Iam verò ad res Orientalis Ecclesię narrandas orationem conuertamus.

EXVLT
PAVLVS,
SVBSTITVI-
TVR ZOIL-
VS
Liber dicit
in Eru. c. 23.

Hoc anno Paulus Episcopus Alexandrinus Orthodoxus incautę agens, homicidij reus constitutus atque damnatus, in exilium eijcitur, subrogato in locum ipsius Zoilo. Hęc autem quomodo se habuerint, quàm diligenter profectus est Liberatus^a, qui de ipso hęc ait B post eius electionem: Accepit ab Imperatore potestatem super ordinationem Ducum & Tribunalium, ut remoueret hæreticos, & pro eis Orthodoxos ordinaret: per illos enim populi intiale secebant. Qui Alexandriam descendens, timore sui, suaq; industria addixerat suscipere Concilium Chalcedonense, nisi interuentu diaboli talis emerisisset causa. Cogitavit Paulo Episcopo remouere Eliam Magistrum militum, Pfoius diaconus quidam & Oeconomus Ecclesię, amicus Elię, per portitores litterarũ velocissimos pedestres (quos Ægyptij Simacos vocant) omnia volumina Pauli scribebat. Contigit autem Paulum inuenire litteras eius Ægyptiacę scriptas, & legere: & timens quod de Proterio contigerat, sollicitus de eo factus est, & cepit Pfoium cõpellere facere rationes Ecclesię: quem tradidit Iudici, & Imperatori de eo retulit. Eo tempore apud Alexandriam Rhodo erat Augustalis, qui eum accipiens custodiendum vsque ad Imperatoris præceptum, consilio cuiusdam prioris ciuitatis C nomine Arsenij, acceptis muneribus, in scio (vt fertur) Episcopo, clã nocte totis viribus eum magno cruciatu occidit. Cuius filij & affines Imperatorem interpellantes, suggesserunt ei, quia vi eorum parens debitum mortis perfoluisset. Quod audiens Imperator, vocauit Liberium & fecit eum Augustalem, misitq; eum Alexandriam inquirere causam. Ad quam vrbem Liberius cum venisset, Rhodonem ad se venire iussit, & ab eo requirebat, quomodo occidisset diaconum. Ille verò respondit, iussione Episcopi factum fuisse: habere se Imperatoris delegationem, aiebat, vt quicquid iuberet Episcopus, modis omnibus impleter. Sed negante Paulo Episcopo, & se nescire clamante, prior ille ciuitatis Arsenius homicidij illius auctor inuentus, morte multatus est. Porro Episcopo Paulo Gazam in exilium misso, Rhodo cum gestis de eo Actis directus est Constantinopolim. Cuius Gesta cum intra Palatium legerentur Principi: iussit eum duci, & foras regiam ciuitatem occidi.

DAMNA-
TVR PAV-
LVS EPISC.
ALEXAND.

• Ephraemio

Et post hęc misit Imperator Pelagium diaconum & Apocriſarium primę sedis Romane Antiochiam cum Sacris suis, quibus præcepit vt cum Euphemio^e eiusdem vrbis Episcopo & Petrus Hierosolymita & Hippatius Ephesinus venirent Gazam, & Paulo Episcopo pallium auferrent & deponerent. Pelagius verò profectus Antiochiam & inde Hierosolymam, cum memoratis Patriarchis & aliquantis Episcopis venit Gazam, & auferentes Paulo pallium, deposuerunt eum, & ordinauerunt pro eo Zoilum, quem postea Imperator deposuit, & Apollinarem ordinauit, qui nunc est Præsul ipsius Alexandrinę Ecclesię.] hęc Liberatus. Ceterum Zoili condemnationem post annos sex contigisse, ex numero annorum sedis eius à Nicephoro posito, dicere opus est. Sed non prætermittamus referre quę sub eodem Paulo Alexandrino Episcopo accidisse admiratione digna apud Sophronium habes^b:

• ppmt. Spirit.
c. 107.

Narrauit (inquit) nobis Abbas Theonas & Theodorus, quod Alexandria sub Paulo Pa- E rriarcha puella quædam relicta fuerat pupilla à parentibus magna facultate locupletibus. Erat autem adhuc sine baptismo. Die verò quadam ingressa pomarium, quod sibi reliquerant parentes eius (sunt enim in medio ciuitatis pomaria) vidit quemdam parantem sibi laqueum, vt se præfocaret. Cucurrit igitur, & dixit ei: Quid facis, homo? Dixit autem ei: Dimitte me, mulier, quoniam in multa tribulatione sum. Quę ait: Dic mihi causam, & forassis adiuuare te poterò. Dixit illi: Graui ære alieno premor, & valde suffocor à creditoribus: elegiq; potius semel vitam finire, quàm quotidie mori. Quę dixit illi: Quæso te, accipe omnia quę habeo, & redde: tantum ne perdas te ipsum. Sumens verò ille, reddidit omnia. Puella ergo angustiari cœpit, non habens qui sibi curam gereret: itaque destituta parentum solatio, fornicari instituit, & inde sibi victum quarere. Dicebant ergo viri illi sancti Theonas & Theodorus, admirantes scilicet: Quis nouit ista, nisi solus Deus; quomodo scilicet permit- tatur

A tatur anima propter causam aliquam ipsi soli cognitam ad tempus derelinqui? Post ali- quantum verò temporis infirmata est puella, & in se conuersa compuncta est, orauitque Pontificem, vt faceret illam Christianam. Omnes autem aspernabantur eam, dicentes: Quis hanc suscipiat, quę meretrix est? Affligebatur autem vehementer. Cum verò in his esset angustijs, altitit illi Angelus in specie hominis cum quo misericordiam fecerat. Cui illa dixit: Cupio fieri Christiana, & nemo vult pro me loqui. Qui ait: Numquid re vera istud cupis? Respondit illa: Vtique, domine, & deprecor te vt hoc mihi impertias. Qui ait: Noli tritari. Ego adducam aliquos qui te accipiant. Adduxit ergo alios duos & ipsos sanctos Angelos. Duxeruntq; illam ad ecclesiam. Rursum que se ipsos transformantes in personas quasdam illustres & notas in ordine Augustalium, vocant clericos, presbyterum scilicet & diaconum, qui in hoc ipsum constituti erant.

PVELLA MI-
SERICORS
MISERI-
CORDIAM
CONSECV-
TA.

Dicunt eis clerici: Vestra charitas pro ea pollicetur? Illi autem responderunt: Etiam, nos B pro illa pollicemur. Sumentes ergo illam, baptizauerunt: & albis induta, rursum ab eis subuecta est. Quam cum deposuissent, euaruerunt. Vicini ergo cum illam ita albis indutam viderent: postquam recesserunt illi, dicunt ei: Quis te baptizauit? Nunciauit autem eis rem totam, dicens: Venerunt quidam & tulerunt me in ecclesiam, locuti que sunt clericis, & baptizauerunt me. Et dixerunt ad illam: Qui sunt illi? Cum verò non posset dicere qui essent illi: abeuntes nunciauerunt Episcopo. Dixit autem Episcopus his qui ad baptizandum constituti erant. Et confessi sunt se illam baptizasse, exoratos ab illo & illo Augustalibus. Porro accersitis ex Prætorio his quos clerici dixerant, dixit Episcopus: Num ipsi ista fideiussistis? Qui dixerunt: Neque nouimus, neque conscij sumus nos hoc fecisse. Tunc verò iam cogitauit Episcopus, Dei hoc esse opus. Conuocansque illam, dixit ei: Dic mihi, filia, quid gestisti boni? Quę ait: Meretrix existens & pauperula, quid boni facere potui? Dixit illi Episcopus: Nihil omnino operata es? Dixit: Non, nisi quod videns quendam qui à credito- ribus premebatur, se suffocare volentem, data illi omni substantia mea, liberaui eum. Et his dictis, continuò obdormiuit in Domino. Tunc Episcopus glorificans Dominum, dixit: Iustus es, Domine, & rectum iudicium tuum.] hucusque auctor, non absque probatorum vi- rorum testificatione hęc asserens. Quod ad Zoilum pertinet Episcopus Alexandrinum, testatur Agatho Papa in epistola ad Imperatores Constantinum, Heraclium & Tiberium, ad eundem Zoilum scriptum fuisse à Iustiniano Imperatore edictum pro fide Catholica, aduersus Acephalos: quod exscriptum idem Agatho Papa ad dictos Augustos misit. caremus nos eo, neque vsquam inuenimus, cuius saltem hic meminisse oportuit.

Quod verò ad reliqua quę sunt anni huius spectat, dicere minime prætermittimus, te- periri hoc anno editas complures Iustiniani Imperatoris constitutiones: est inter alias illa D data Kalendis Septembris^a, qua in cunctis monumentis publicis apponi voluit nomen Imperatoris, Consulium, & Indictionis, de qua ad confirmandam temporis rationem superius egimus: alię^b item de permutandis Ecclesiasticis rebus: insuper ne etiam aliquid soluatur pro admittendis clericis in ecclesiam^c: item qua vetuit in priuatis domibus sacra^d fieri: & alię^e ad funera defunctorum constitutiones spectantes: quas cunctas tu, lector, otiosius consulere poteris: nos hic imponimus anni huius rerum gestarum finem.

• Nouel. 47.
• Nouel. 54.
• Nouel. 55.
• Nouel. 56.
• Nouel. 58.
• Nouel. 49.
59. 60. 61.
• sup. Nouel.
13. c. 49.

IESV CHRISTI SILVERII PAP. IUSTINIANI IMP. II.
ANNVS ANNVS ANNVS
538. 21. VITIGIS REG. 2.

E Consulibus Ioanne atque Volusiano aperitur annus Domini quingentesimus trige- simus octauus, idemque à Procopio numeratus annus tertius belli Gothici in Ita- lia: quo Vitiges Gothorum Rex, reuocatis in Italiam Gothis qui apud Francos erant, comparato exercitu (vt auctor est Procopius) centum & quinquaginta millium mili- tum, aduersus Belisarium veniens, Romam mense Martio obsidere cœpit. quę autem crebrò inter vtramque partem sint conflata certamina, iterati confictus, & quàm in mul- tre prudentia & bellica fortitudo Belisarij emittuerit, eundem exactè cuncta narrantem Pro- copium consule. Sat nobis pauca quædam ab instituto haud abhorrentia, sed maxime con- grua hic inferere, quę ad pietatem spectare posse pius quisque censēbit, vt eum hęc ait de mœnium custodia^f:

VRBS A VI-
TIGIS OB-
SASSA.

• Procop. de bello Goth. lib. 1.

MVRVS VR- BIS SVB S. PETRI PROTE- CTIONE.

Inter hanc portam, nempe Flaminiam, & alteram ad dexteram huic proximam portulam, A porta alia est quæ Pinciana vocatur. Huic proximi muri pars quædam, lapidum laxata iam- pridem compagine, seuuncta spectatur, nō solum à solo, sed à medio ad summum fastigium scissa, nec sanè collapsa, nec aliàs resoluta, sed vtrinque sic inclinavit, vt cetero muro extrin- fœcus partim prominentior esse appareat, partim retractior. Hanc muri partem cum demo- liri tunc primùm Belisarius niteretur, & iteratò ædificare cœpisset: obstitere Romani, Pe- trum Apostolum pro indubitato se comperisse, asseuerantes, eius loci tuendi pollicitum cu- ram se suscepturum. Quod vtrique Romanis ex voto successit: quandoquidem nec eo die quo per Gothos sunt mœnia oppugnata, nec per omne id tempus quo Urbem obsederant barbari, hostilis vis vlla ad hunc locum peruenit, nec planè vmq̃uam eodem tumultuatum. Et sanè me admiratio subit, nec Romanis, nec hostibus ipsi in ea tam diutina Urbis obfi- dione in memoriam venisse muri hanc partem. Quæ res cum miraculi postea loco sit habi- ta, nec facere quidem in posterum quisquam, nec de integro restituere ausus est, sed ad hunc diem ea è regione seuinctus permanet murus.] hucusque Procopius. Cernitur vsque hodie ipse paries ab alio diuisus, & quasi iam iam casurus deorsum inclinatus: vt qui nesciat, timeat illac pertransire. Extant & ibi proximè venerandæ imagines, indices veteris eiusdem loci sacri cultus.

Procop. de bello Goth. lib. 1. GOTHIV- NERATI BA- SILICAS OR- THODOXO- RVM. id

Sed illud maioris miraculi obtinet locum, quòd cum per annum & ampliùs, Vrbe ob- fessa, in suburbij moram fecerint barbari, ijdemque Ariani atque Romanæ Ecclesiæ ho- stes, nihil tamen contumeliæ damnive intulere ipsi Apostolorum basilicis extra Urbem positis, sinentes illic Catholico ritu liberè sacra peragi. Audi enim de his ipsa verba Pro- copij: Extat autem (inquit) Pauli Apostoli templum Romanis procul à mœnibus sta- dijs decem & quatuor, iuxta quòd Tiberis fluit, vbi nullum pater munitum esse præfi- dium: porticus tamen eodem ab Vrbe pertinens, circaque ædificia alia pleraque non sa- tis ad inuadendum opportunum locum hunc reddunt. Patebat & Gothi ad id sacrarium via, per quos omnibus constat per id belli tempus in neutra dedicata Apostolis: æde quic- quam editum, quod incolentibus vel molestius esset, vel quoquam pacto ingratum, sed sacratos ibidem viros liberè permisisse rem diuinam peragere.] hæc Procopius: quibus ve- hementer redarguas, exprobres, & execrationibus diris incesse recentis hæreticos diaboli faces, fœcesque hæreticorum, sacra Deo dicata vbique Sanctorum monumenta rapinis in- cendijsque vastantes.

Procop. de bello Goth. lib. 1. THEODORA QUAE AD- VERTISSIL- VERIVM SIT MOLITA.

At audi portentum, attende facinus omni execratione dignum Romæ hoc tempore per- petratum ab eo, qui se Catholicæ fidei esse cultorem præferebat ac defensorem hæcenus laudatissimum, Belisario. Pro monstro planè habitum est, vt cum qui foris erat barbari ho- stes Gothi Ariani, ne clericulum quidem iniuria damnòve affecerint, nec impederint quò minus Apostolis sacri ibi consistentes Deo dicati ministri diuersi ordinis clerici consuetum cultum impenderent, Apostolorumque basilicis nec leue damnum attulerint: eodem tem- pore, qui intrus degebat, pius, iustusque hæcenus semper visus, ab Imperatore missus expugna- re barbaros, Urbemque ab eorum tyrannide vindicatam tueri Dux exercitus Belisarius, idem ex impròuiso tyrannus apparuerit, atque sacrilegus in cathedram Petri & in vniuersam Ro- manam Ecclesiam, eam barbaricè tyrannicèque iniurijs damnoque afficiens atque profanans, iniiciensque violentam manum in ipsum Romanum Pontificem, deturbans inhonestisque ipsum visibile loco Christi positum Ecclesiæ caput. Quomodo autem id acciderit, in primis Procopium audi ita rem tantam paucis absoluentem:

Deinde (inquit) oborta suspicione, Siluerium vrbis Romæ Pontificem defecturum ad E Gothos; hunc quidem confestim transmittit in Græciam, alterum verò quempiam illi suffecit Vigilium nomine, non secus & alios quosdam, & hos Senatorios viros.] hæc ipse: sed dolosæ fraudis iste prætextus fuit: eiusmodi enim velamento obtegebatur, quod im- pia Theodora (vt dictum est ex Liberato diacono) cum Vigilio ab Vrbe Constantino- polim accersito molita fuerat: nempe se effecturam, vt ipse Pontifex, expulso Siluerio, crea- retur, dummodo quod sponderat in sana cupiditate flagrans ambitione Vigilium, Anthi- mum ab Agapero damnatum in Constantinopolitanam sedem restitueret. Sed quæ de his paulo fufius Anastasius habeat, audiamus: Theodora vsa consilio cum Vigilio diacono, misit epistolam Romam ad Siluerium Papam rogans & obsecrans: Ne pigriteris ad nos venire: aut certe reuoca Anthimum in locum suum. Hæc cum legisset beatus Siluerius, ingemuit, & dixit: Modò scio quia causa hæc finem vitæ meæ adducit. Sed beatissimus Siluerius

QUAE CA- LYMNIA IN SILVERIIUM SACOGITA- TA.

* Pincij, vel in P. uicis

* Liber. dist. Bressior. c. 22

QUANDO CONTIGIT SILVERII EXILIUM.

CALVMNIA- TORISSIL- VERII PAP.

* Phorius

A Siluerius fiduciam habens in Domino & beato Petro, rescripsit, dicens: Domina Augusta, ego rem istam numquam ero facturus, vt reuocem hominem hæreticum in sua nequitia damnatum. Tunc indignata Augusta misit iussiones suas ad Belisarium Patricium per Vi- gilium diaconum ista continentes: Vide aliquas occasiones in Siluerio Papa, & depone illum de Episcopatu, aut festinus certè transmittite eum ad me. Ecce ibi habes Vigilium Ar- chidiaconum & Apocrisarium, nostrum charissimum, qui nobis pollicitus est, reuocare An- thimum Patriarcham. Tunc suscipiens iussionem Belisarius Patricius, ait: Ego quidem iussionem facio: sed is qui intercedit in necem Siluerij Papæ, ipse reddet rationem de factis suis Domino Iesu Christo.

Et vrgente iussione, exierunt quidam falsi testes, qui dixerunt: Quia nos multis vicibus inuenimus Siluerium Papam scripta huiusmodi mittere ad Regem Gothorum: Veni ad B portam quæ vocatur Asinaria iuxta Lateranas, & ciuitatem tibi trado & Belisarium Patri- cium. Quod audiens Belisarius, primò non credebat: sciebat enim quòd per inuidiam de eo hæc dicebantur. Sed dum multi in eadem accusatione persisterent, pertimuit. Tunc fecit Belisarius Patricius beatum Siluerium Papam venire ad se in Palatium Pincis*, & ad pri- mum & secundum velum retinuit omnem clerum. Ingressus itaque Siluerio & Vigilio so- lis in Mausoleo, Antonina Patricia Belisarij vxor sedebat in lecto, & Belisarius Patricius se- debat ad pedes eius. Et dum vidisset eum Antonina Patricia, dixit ad eum: Dic, domine Silueri Papa, quæ fecimus tibi & Romanis, vt tu velles nos in manus Gothorum tradere? Adhuc ea loquente ingressus subdiaconus regionarius Regionis primæ tulit pallium de col- lo eius, & duxit eum in cubiculum, & expolians eum, induit eum monachicam vestem, & abscondit eum. Tunc Sixtus subdiaconus Regionis Sextæ videns eum iam monachum, egres- sus foras, nunciauit ad clerum, dicens: Quia dominus Papa depositus est, & factus est mo- nachus. Quod audientes, fugerunt omnes. Quem suscipiens Vigilus Archidiaconus in sua quasi fide, & misit eum in exilium ad Pontianas, & sustentauit eum pane tribulationis & aqua angustia.] hucusque Anastasius.

Sed ab his dissentit quòd ait Procopius, eum missum in Græciam, quod æquè fatetur Li- beratus diaconus. Ceterum Anastasius, omisso exilio Orientis, de vltima deportatione Siluerij meminuit, qua ex Græcia in Pontianam insulam, siue illi Proximam Palmariam di- ctam, contra Circeum montem posita, deportatus, ibi tandem mori coactus est. Sed & Li- beratus diaconus in eo discrepat à Procopio, dum ait, id factum, vbi Belisarius esset Rauennæ, quod non contigit nisi anno sequenti, vbi soluta est obsidio Urbis: cum tamen Proco- pius disertis verbis ostendat id factum, cum Belisarius Romæ detineretur obsessus. Sed præ- stat hic reddere quæ idem Liberatus de his habet, prætermissa ab Anastasio atque Proco- pio: fuit & ipse huius temporis scriptor, incipiensque à Vigilio in Italiam ex Oriente reuer- so, vbi cum Theodora conuenerat, Pontificatu & auro promisso: Facta (inquit) promissio- ne, Romam profectus est, vbi inuenit Siluerium Papam ordinatū. Quin & Rauennæ reperit Belisarium in eadem vrbe sedentem, eamque obtinentem.] hic puto Liberatum memoria lapsum Rauennam pro Neapoli posuisse: nam vix anno quinto belli Gothici potius est Ra- uenna Belisarius: sed longè antè constat Vigilium in Orientem remeasse, & quæ dicta sunt aduersus Siluerium molitum esse. Sed pergat auctor: Cui tradens præceptum Augustæ, pro- misit ei duo auri centenaria, si Siluerio remoto, ordinaretur ipse pro eo. Belisarius verò Ro- mam reuersus, euocans Siluerium ad Palatium, intentabat ei calumniam, quasi Gothi scri- psisset vt Romam introirent.

E Fertur enim, Marcum quemdam scholasticum, & Iulianum quemdam prætorianum fi- ctas de nomine Siluerij composuisse litteras Regi Gothorum scriptas, ex quibus conuinceretur Siluerius Romanam velle prodere ciuitatem. Secretò autem Belisarius & eius con- iunx persuadebât Siluerio implere præceptum Augustæ, vt tolleretur Chalcedonenfis Syn- odus, & per epistolam suam hæreticorum firmaret fidem. Qui mox de Palatio egressus, quid de eo fieret, consiliarijs suis locutus est. Et veniens contulit se in basilicam beatæ martyris Sabinæ, ibique manebat. Vbi directus est ad eum Photis* filius Antoninæ Patriciæ, & præ- stito sacramento, inuitauit eum venire ad Palatium. Qui autem Siluerio astabant, persua- debant ei, ne Græcorum crederet iuramentis. Ille autem exijt, & ad Palatium venit. At illa quidem die pro iuramento ad ecclesiã redire permissus est. Ad quem rursus mandauit Beli- sarius, vt ad Palatium veniret. Qui de ecclesia exire nolebat, dolos sibi præparatos agnosces. Sed postea orans, & causam suam Domino commendans exijt, & ad Palatium venit. Cui

penitentibus SILVERIIUS EXVL MITTITVR IN EXCIAM.

solus ingressus, à suis vltius non est visus. Et alia die Belisarius, conuocatis presbyteris & diaconibus & clericis, mandauit eis, vt alium sibi Papam eligerent. Quibus dubitantibus, & nonnullis ridentibus*, fauore Belisarij ordinatus est Vigilus. Siluerius autem in exilium missus est in ciuitatem prouinciæ Lyciæ, quæ Patara dicitur.] hæcenus de expulsione Siluerij & intrusione Vigilij Liberatus.

Magna hæc quidem fuit horribilissq; in Ecclesia Romana tempestas à furente hæretica femina excitata, ab ambitioso diacono procurata, per Belisarium autem impiè admodum consummata in eo quidem Pilato deteriorem, dum veritus est ipse, ne femine offensam incurreret, cuius iussa festinauit implere, cum ille ipsum Casarè pertinuerit: sed (vt suo loco dicemus) luit meritas infelix pœnas; nã qui tanto patrato scelere sibi deuincire putauit per Theodoram Imperatorem, Deo vlciscente factum, vt eundem in sensissimè expertus postea fuerit aduersarium, ab eodemq; ipse, qui tot victorijs gloriosus toto conspicuus Orbi fuit, in ordinem redactus sit; exèplum posteris factus, quanto suo quis damno in Christum Domini manus violentas iniiciat. Cui ob immensitatem sceleris perpetrati nec fatis fuit ad veniam promerendam facti pœnitentia: nam noluit omnino Deus, licet distulerit, absque vindicta relinqui, quod tanto sacrilegio facinus horrendum ab ipso fuerat perpetratum.

DE POENITENTIA BELISARI.

Belisarius enim post scelus admissum, in se reuersus, veluti ebrietate iam soluta, quod deliquisset ob mentis oculos iugiter habens, se ipsum erubuit, & detestatus valde, ad expiandum immane facinus, vt offensum diuinum numen conciliaret, illudq; ipsum redderet sibi propitium, mox Romæ ecclesiam erigendam curauit, cui præ foribus eiusmodi inscriptionem lapidi incidi voluit, patrati facinoris pœnitentiæ perpetuum monumentum^a:

Exat Romæ in pariete eccl. Crucifigorum inter Principum monum. & dicitur.

HANC VIR PATRICIUS VILISARIUS VRBIS AMICVS OB CVLPÆ VENIAM CONDIDIT ECCLESIAM HANC ICCIRCO PEDEM SACRAM QUI PONIS IN AEDEM VT MISERETVR EVM SAEPE PRECARE DEVM

IANVA HAEC EST TEMPLI DOMINO DEFENSA POTENTI]

At licet ipsa ecclesia ab eo erecta perierit, demolita fortasse à Gothis, cum rursus potiri sunt Vrbe (vt par est credere) in odium ipsius conditoris Belisarij: ipsa tamen inscriptio adhuc integra legitur, in alterius ecclesiæ affixa pariete, vt habes notatum in margine.

Act. 5.

Hæc quidem passus Siluerius, haud potuit esse desinere quod erat Romanus Pontifex: qui ad suum Apostolatium illa planè adiecit Apostolica signa, quibus Petrus^b & alij gloriabantur Apostoli, quod videlicet digni habiti essent pro nomine Iesu contumeliam pati. Ipso enim viuente, nemo iure dixerit, Vigilium verè potuisse Pontificem Maximū dici, licet in sede Petri federit violenter intrusus: sed Siluerium ipsum legitimum Papam & quidem claritudine auctum, vt pote adicientem ad Pontificiam dignitatem confessionis coronam, illustrantemq; ipsam palma martyrij, præter alia egregia facta complura: cum, dum vixit, nihil remiserit, licet exul, sacerdotalis auctoritatis atque Pontificiæ maiestatis, vt quæ ab eo gesta sunt, apertè declarant, de quibus agendum erit paulo post. Quæ autem post hæc transacta sunt Romæ inter Vigilium & Belisarium, idem Liberatus enarrat his verbis:

Liber. diac. in Ercuar. c. 22. TVRPITVDO VIGILII DE AVRO POLIICITO.

Post ordinationem ergo suam compellebatur Vigilus à Belisario implere promissionem suam, quam Augustæ promiserat, vt sibi redderet duo auri centenaria promissa. Vigilus autem timore Romanorum, & auaritia patrocinate, nolebat sponsones suas implere.] hæc quidem de Vigilio iure dicta, sententia in eum lata à Sancto Siluerio Papa demonstrat, vbi habetur simoniacam labem cõtraxisse ipsum Vigilium spondendo aurum, vt Pontifex esse posset. His de Vigilio præmissis, Siluerij in Orientè deportati vestigia affectatus idem Liberatus, quæ tunc ibi facta sunt, scriptis prodidit. Accidit planè illud admirandum, vt cum aduersus ipsum Romanum Pontificè insurrexisset qui inhærebat lateri eius diaconus ipse Vigilus; Deus excitauerit spiritum vnus ex Græcis Episcopis, qui magno sumpto animo pro eius defensione surrexit stereritque contra Imperatorem, ipsum de sacrilegio perpetrato redarguens. Hæc quidem Liberatus diaconus habet paucis descripta his verbis:

IUSTINIANI RESTITUTI SILVERIIUS VIBET.

Sed Siluerio veniente Pateram, venerabilis Episcopus ciuitatis ipsius venit ad Imperatorem, & iudicium Dei contestatus est de tantæ sedis Episcopi expulsionem: multos dicens esse in hoc mundo Reges, & non esse vnum, sicut ille Papa est super Ecclesiam mundi totius à sua sede expulsus. Quem audiens Imperator, reuocari Romam Siluerium iussit, & de litteris illius iudicium fieri: vt si approbaretur ab ipso fuisse scriptas, in quacumque ciuitate Episcopus

Episcopus degeret: si autem falsè fuissent approbatæ, restitueretur suæ sedi.] Ita quidem sentiens Iustinianus Imperator non esse cuiuslibet potestatis damnare Romanum Pontificem, quem etiam si errasse conuinceretur, Romanum tamen Episcopum, licet non Romæ, voluit permanere, ne videlicet (quod obiectum ei fuerat) ipso moliente, daretur Vrbs Gothis, sed vt alijs in locis eamdem, qua fungebatur, retineret Pontificiam dignitatem. Sed audi quid post hæc narret idem Liberatus de conatu Theodoræ Augustæ etiã Pelagium diaconum Apocrifarium impellentis, vt Siluerij reditum impediret: Pelagius verò currens cum voluntate Augustæ, volebat irritum facere Imperatoris præceptum, ne Siluerius Romam reuerteretur; sed præualente Imperatoris iussione, Siluerius ad Italiam reuersus est. Cuius aduentu territus Vigilus, ne sede pelleretur, Belisario mandauit: Trade mihi Siluerium; alioquin non possum facere quod à me exigit. Ita Siluerius traditus est duobus Vigilij defensoribus & seruis eius. Qui in Palmariam insulam adductus, sub eorum custodia defecit inedia. Vigilus autem per Antoninam Belisarij coniugem implens promissionem suam, quam Augustæ fecerat, talem scripsit epistolam.

Liber. diac. in Ercuar. c. 22.

Domini & patribus Vigilus.

fratribus

Scio quidem, quia ad sanctitatem vestram antea fidei meæ credulitas, Deo adiuuante, peruenit. Sed quia modò gloriosa filia mea Patricia Antonina Christianissima desideria mea facit impleri, quod fraternitati vestræ præsentia scripta transmitterem: salutans ergo vos gratia, qua nos Deo nostro Christo Saluatori coniungimur, & eam fidem quam tenetis, Deo adiuuante, & tenuisse & tenere significo; sciens quia illud inter nos prædicamus & legimus, vt & anima vna sit, & cor vnum in Deo. Profectus^c mei, quia vester est, Deo adiuuante, vobis gaudia maturauit ex meo animo, sciens fraternitatem vestram quæ optat & libenter amplecti. Oportet ergo, vt hæc quæ vobis scribo, nullus agnoscat, sed magis tamquam suspectum hic me sapientia vestra ante alios existimet habere, vt possim hæc quæ concepi, facilius operari & perficere. Et subscriptio. Orate pro nobis Deum, mihi fratres in Christo Domino nostro charitate coniuncti.] hæcenus Vigilij nomine epistola scripta.

VIGILII NOMINE EPISTOLA IMPIA.

Profectus

Hic, amabo te, siste paululum gradum, lector, & illud in primis considera, etiam si verè ista scripsisset Vigilus, nullum tamen ob id inferri penitus præiudicium Apostolicæ sedi, cuius tunc ipse inuasor, Siluerius autem germanus Pontifex esset. Verum commeticiam hanc fuisse epistolam, plura sunt quæ persuadent. Si enim re vera scripsisset ista Vigilus; cur non ex iisdem suis scriptis conuentus est, cum de restitutione Anthimi altercatus est postea Constantinopoli cum Theodoro? Rursus si istæ ab ipso scripta sunt, cur nō exprobrata eadem, cum ipse Constantinopoli à Theodoro Episcopo Cæsariensi & Menna Constantinopolitano durius vexaretur, cum verumque ipse Vigilus excommunicationi subiecit? Vel cur non id factum ab ipso Iustiniano Imperatore, cum in ipsum furore accensus etiam vi agendum putauit? Cur item id tacuit ipsa Quinta Synodus in eundem Pontificem accedere remittentem nonnihil commota? Hæc omnia publicè sunt ventilata, & publicis Actis excepta, nec tamen de dicta epistola vel nuru vsquam mentio. Neque etiam Facundus Hermianensis Episcopus in Vigilium ob tria capitula submissus aliquid huiusmodi (sicut cetera) ipsi obijcere vniquam ausus apparer. Sunt verò & alia inferius dicenda, quibus eandem epistolam imposturæ redarguas.

Sed accipe quæ his subijcit Liberatus: Sub hac (inquit) epistola Vigilus fidem suam scripsit, & resoluens tomum Papæ Leonis, sic dixit: Nos non duas naturas in Christo confitemur, sed ex duabus naturis compositum Deum Filium, vnum Christum, vnum Dominum. Et iterum: Qui dicit in Christo duas formas, vnaquaque agente cum sua communionem, & non confitetur vnam personam, vnam essentiam; anathema sit. Qui dicit, quia hæc quidem miracula faciebat, hoc verò passionibus succumbebat, & non confitetur miracula & passiones vnus eiusdemq; quas sponte sua sustinuit carne nobis consubstantiali; anathema sit. Qui dicit, quod Christus velut homo misericordia dignus est, & non dicit Deum Verbum & crucifixum esse, vt misereatur nobis; anathema sit. Anathematizamus ergo Paulum Samosatenum, Dioscorum, Theodorum, & Theodoretum, & omnes qui statuta eorum coluerunt & colunt. Et hæc Vigilus scribens hæreticis occultè, permansit sedens. In quo impletum est illud testimonium, quod Salomon in Prouerbij dicit: Edent viæ suæ fructus, & consilij suis saturabuntur. Ab ipsa hæresi afflictus, nec coronatus, qualem vitæ terminum suscepit, notum est omnibus.] hæc Liberatus: quem rogo, quonam pacto potuit

BLASPHEMIAR VIGILII NOMINE SCRIPTAR.

Pro. 1.

Et potuit Vigilus anathematizare Dioscorum, si cum Dioscoro Eutychem haresim A predicat: hæc enim sibi inuicem aduersantur, vt vtraque vera esse non possint.

Sed in hunc se miser statum coniecit, vt hæretica scripsisse, ab hæreticis vel fingi potuerit. Quid reliquum esse potuit falsi infatuati, nisi vt conculcetur ab omnibus, & proieceretur in hæresum sterquilinum? putorem namque contraxit hæreticæ prauitatis ex consuetudine inita cum hæreticis. En in quod barathrum infelicem hominem coniecit ambitio! in quantam eum insaniam & infamiam adiecit gloriæ vanæ cupido! cuius causa cogatur & in ipso portu pati naufragium, in Petra petreæ scandalum esse, atque in sede videri mobilem, & in fide infidelem haberi. Ita planè sententia Domini iudicatur à fide excidere, qui gloriæ mancipium se constituit; ipso dicente: Quomodo potestis credere, si gloriam ab inuicem accipitis? & de huius simili Ioannes: Diotrepes, qui amat primatum gerere in eis, non recipit nos.]

Quis non putasset Vigilium gloriæ turbine agitatam, in transfuersum ferri, & in præcipitia dedi: qui diu antè iam temporibus (vt vidimus) Bonifacij, vt ab eo viuento subrogaretur in sedem, contra leges omnes Ecclesiasticas atque morem, impudens pertentasset? Ita planè pondere scelerum prægrauatus, dum sursum ascendere meditatur, deorsum vnà cum ijs & ab ijs qui in cælo principatum superbè appetiere, demergitur, eadem cum illis consilia mente voluens: In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo folium meum, sedèbo in monte testamenti in lateribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.] cum his planè appetiuit ascendere, sedemque collocare super inanium altitudinem nubium, non supra deorsum positam in fundamento stabilem petram, de qua à Domino dictum: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.] At non est folium siliæ Chaldæorum: vagetur necesse est vt Cain, qui intus clausum habet, quod eum agit in diuersa, peccatum: perstat e contra stabilis & immobilis, qui super Petram folium collocauit, licet vndique vel ex inferorum spiritibus, vel Principibus huius sæculi insurgerent tempestates, ipse Siluerius sicuti verus legitimusque Petri successor: quamuis enim in insulam fuerit relegatus, factus est tamen ibi inhærens Petreæ ipse durissima petra, in quam tumentes fluctus illisi, in gracilem spumam conuersi retro fracti resillire coacti sunt: immobilisque manet in Apostolico sedens throno instar Régis, qui sedens in folio iudicij dissipat omne malum intuitu suo: Habito enim illic Episcoporum Concilio, in Vigilium sententiam damnationis intorquet; vt quæ inferius dicturi sumus, significabunt.

Ceterum quod ad Vigilium spectat, etsi complura ab eo perperam facta ipsum condemnent, vt excusari non possit, clamantibus vndique sacrilegijs: non defuerunt tamen qui Vigilij eam esse epistolam ad Theodoram inscriptam negarint, nomine verò ipsius ab aliquo I. utychiano suppositam, eoq. imperito, vt ex pluribus colligi potest. Equidem præter ea quæ dicta sunt, non Vigilij eam putamus: nam nomine Vigilij ab hæreticis scriptas fuisse litteras, Synodi Sextæ Acta testantur, in quibus hæc de damnatis imposturis hæreticorum: Anathema libro qui dicitur Mennæ ad Vigilium, & qui eum finxerunt, siue scripserunt. Anathema libellis qui dicuntur facti fuisse à Vigilio ad Iustinianum & Theodoram diuæ memoriæ, & qui sunt demonstrati.] hæc ibi. Sanè quidem inscriptio recitatæ nuper epistolæ nomine Vigilij, Ad dominos, ad Iustinianum & Theodoram Augg. scriptam eam fuisse demonstrat. Sed & abhorret à consueto scribentis more, dum præter dominos, & ad Patres, eadem epistola habeatur inscripta: vt iure possit argui imposturæ. Etenim cum Vigilus, expulso Siluerio, se egerit tamquam Romanum Pontificem: quodnam vnquam extitit prædecessorum exemplum, vt ipsos Imperatores Patres nominarit Romanus Pontifex, quos potius filios constat solitum appellare? Vel si dicas scriptam ad Episcopos: qui nouus mos iste & penitus inusitatus, vt Romanus Pontifex coepiscopos Patres appelleret & dominos? Vel si legas, Fratres: certè procul abhorret vt eosdem dicat & dominos. Præterea verò in eadem epistola à se ipso discrepat auctor, contraria simul iungens. Etenim quomodo cum Eutychem & Dioscoro negat duas in Christo naturas, & paulò inferius vnà cum alijs anathema Dioscoro inferre? Hæc quidem cum sibi inuicem aduersentur, augent (vt dixi) de impostura suspensionem.

Sed licet Vigilij schismatici, alienæ sedis emptoris & inuasoris (quæ negari non possunt) eam epistolam fuisse dixerimus: haud mirum videri debet, vt perditus homo addiderit ad schisma hæresim quoque. Auius enim semel cathedram erigere cōtra cathedram & viuento pastore legitimo, nulla nisi secularis hominis auctoritate absque iudicij vlla forma sententia

Vnde Vigilii L. 1. vs.

Ioan. 5. 3. Ioan. 9.

Isa. 14.

Matth. 16.

Isa. 47.

Genes. 4.

Prover. 20.

Quod ea epistolæ negari possit esse Vigilij.

Sext. Syn. Act. 15. tom. 3. Concil.

B

C

E

A tentia condemnato, sedere Pontifex: quoniam alio nomine, quàm lupus gregem inuaderis, fur & latro non per ostium, sed aliunde in ouile ouium conscendens, pseudopiscopus contra legitimum Episcopum stans, ac denique Antichristus contra Christum iure potuit appellari: Superat eiusmodi scelus quodlibet id genus antea perpetratum: cedit huic Nouati impietas, pertinacia Vrsicini, Laurentij præsumptio, ac denique aliorum omnium schismaticorum Antistitum superbia, arrogantia, atque facinorosa temeritas: siquidem nemo, sicut iste, tanta impudentia in viuentis Pontificis sedè insilijt, vt talibus perfidiæ præmissis antecambulonibus sacrilegijs eam occuparit, tantoq. periculo ex pactis conuentis cum hæreticis obtinuerit; cum eiusmodi improbo facto ianuâ aperta videri potuisset, per quam in Romanam Ecclesiam (proh scelus!) hæreses cum hæreticis se immitterent, atque cuncta Apostolica dogmata pestumdarent. Nullum hæctenus schisma extitit, ex quo in tantâ ignominiam inducta sit ipsa Pontificis sacrosancta maiestas, cum datur laico homini, absque Concilio, vllorq. sacerdotum assensu damnare primæ sedis Antistitem, viq. pellere, expoliatumq. sacerdotalibus indumentis procul eijcere in exilium, & restitutum licet sententia Imperatoris, nihilominus in insulam relegare, moriq. cogere. At quomodo Apostolicæ sedi moderandæ inuigilauerit in Vigilio Dei vindicta, atque tandem iustum sanguinem vltà sit, suo loco dicturi sumus.

Cum igitur hoc anno, expulso Siluerio, ageret Vigilus Romanum Pontificem, quantumlibet spurius, atque penitus, dum vixit Siluerius, illegitimus: quæ tamen Pontificij muneris essent, exequi minimè prætermisit. Nam inter alia respondisse reperitur hoc anno sub dictis Consulibus ad cōsultationem Eutherij Episcopi: cum enim ad legitimum Pont. Siluerium scriptas litteras accepisset, illo è sede eiecto, ipse rescripsit. Quisnam autem fuerit Eutherius ad quem scribit, & cuius ciuitatis Episcopus, licet nulla sit mentio; tamen ipsum fuisse Episcopum in extremis Hispaniæ oris Oceano coniunctis, vel in Lusitania, aut in Gallicia, satis possumus ex epistolæ argumento colligere: ibi namque viguisse rursum Priscillianistarum hæresim, superius diximus, cum egimus de epistola S. Leonis Papæ ad Turibium scripta, ex qua petenda est obscurorum hic positorum locorum elucidatio: licet habeat aliqua amplius epistola ista, ex qua quisnam fuerit huius temporis illius prouinciæ Ecclesiarum status, intelligi posse videtur. quam obrem hæc ipsam recitare, vtile iudicamus: sic enim se habet:

Dilectissimo fratri Eutherio Vigilus.

Directas ad nos tuæ charitatis epistolas, plenas Catholicæ inquisitionis sollicitudine gratanter accepimus, benedictentes Dei nostri clementiâ, quia tales in extremis mundi partibus dignatur suis ouibus providere pastores, per quos & pascuis valeant salutaribus abundare, & ab antiqui hostis rapacitate seruari, vt insidias nequeant eius subreptionis incurrere. Vnde certum est, quia promissæ vos beatitudinis gratia subsequatur, quâdo à vobis cælestium perfectio doctrinarum tam votiua sciscitatione perquirunt. Scriptum est enim: Beati qui seruantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum. Hoc igitur, frater charissime, propositum tuę consultationis tota mente tractantes, de te quoque prouenire contendimus, qui regulam Catholicæ fidei iisdem studere tenere vestigijs, quibus eam in Apostolica fide cognoscis esse fundatam. Et quamuis sonus eorum toto orbe diffusus, & vsque ad fines orbis terrarum verba eorum distensa, dilectionis tuę corda Christo probauerunt esse fidelia: tamè si quid ex his in Ecclesia, quæ tuæ gubernationi, Deo auxiliante commissa est, necdum plena luce claruerit: ad eundem fontem, de quo illa salutaris manarat limpha, recurritis: quod debita charitate sumus amplexi: quia fiducialiter de his, vnde apud eos obseruantiam esse dixistis ambiguum, nostra voluisti responsione firmari. Quapropter dilectionem tuam in Domino salutantes, de singulis quid iuxta Catholicam disciplinam teneat Apostolicæ sedis auctoritas, subiectis aliquibus etiam sanctarum capitulis regularum te credimus instruendum.

Ac primum de his quos Priscillianæ hæresis indicasti vitijs inquinari sancta & cōueniente religioni Catholicæ eos detestatione iudicas arguendos, qui ita se sub abstinentiæ simulatæ pretextu ab eis videntur carniū submouere, vt hoc execrationis potius animo quàm deuotionis probentur efficere: qua in re quia nefandissimis Manichæis esse cōsimiles approbantur, iuste Patrum venerabilium constitutis ab hac superstitione sub anathematibus interminatione prohibiti, quando aliquid ciborum contagione carniū credunt esse pollutum.] & post multa, quibus ex diuinæ Scripturę sententijs eiusmodi confutat impietatem, ista mox subiicit de alio eorundem errore:

De baptismo quoque solemniter adimplendo similiter quid Apostolica vel sanxerit, vel obseruet auctoritas, in subiectis tua charitas euidenter agnoscat. Illud autem nouelli esse iudicamus

NVLVM HACTENVE TVRPIVS SCHISMA.

VIGILIVS RESPONDET AD CONSULTATIONES.

Vigil. epist. a tom. 1. epist. Rom. Pont. VIGILII EPIST. AD EUTHERIVM.

Psal. 118.

Psal. 118.

DE PRISCILLIANISTARVM ABSTINENTIA.

CHRISTI
538.SILVERII PAP.
2.IVSTINIANI IMP. 12.
VITIGIS REG. 2.DE BAPTIS-
MI FORMA
ET GLORI-
FICATIONIS
HYM-
NO.

Matt. vii.

DE REBA-
PTIZATIS
AB ARIA-
NIS.ROM. ECCL.
RITVS EX
TRADITIO-
NE APOSTO-
LORVM.ROM. ECCL.
EXCELLEN-
TIA.

iudicamus erroris, quod cum in fine psalmorum ab omnibus Catholicis ex more dicatur, A Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto, aliqui (sicut indicas) subducta vna syllaba coniunctiua, perfectum conantur minuere vocabulum Trinitatis, dicendo, Gloria Patri & Filio Spiritui sancto. Quamuis ergo ipsa nos ratio euidenter edoceat, quia subducta vna syllaba, personam Filij & Spiritus sancti vnam quodammodo esse designent: tamē ad errorem talium conuincendum sufficit, quod Dominus Iesus Christus designans in inuocatione Trinitatis credentium debere baptismum celebrari, dixit: Ite docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Ergo cum non dixerit, In nomine Patris & Filij Spiritus sancti, sed equalibus distinctionibus Patrem & Filium & Spiritum sanctum iusserit nominari: constat illos omnino à doctrina Dominica deuiare, qui aliquid huic iusserint confessioni derogare. Qui si in errore permanserint, socij nobis esse nō possunt.] hæc cum damnet Vigilus: si quis causam huius erroris indagare voluerit, consulat citatam superiori tomo B S. Leonis Papæ epistolam ad Turibium Episcopum Asturicēsem eodem argumento, nempe contra Priscillianistas in Hispania commorantes conscriptam.

Quod autem vna ex parte ob Priscillianistas, altera verò ob Arianos, Arianis Principibus in Hispanijs regnantibus, Hispana angustiareretur Ecclesia, Catholicis aduersus vtramque pestem fuerunt remedia conquirenda: Vigilus ista de Apostolico fonte quæ à maioribus tradita reperit (aliter enim non licere sciret) petenti propinat. De his etiam (inquit) qui baptismatis gratia salutaris accepta, apud Arianos iterum baptizati, profundæ voraginis sunt morte demersi, quid per singulos ordines vel ætates antecessorum nostrorum decreta censuerunt, quæ multiplici sunt digesta ratione, è nostro scrinio releuata capitula his subiecta direximus. In quibus tamen illud speciali charitate etiam conuenit obseruari, vt quia pro peccatis plurimis in gentibus iniquitas ipsa surrexit, in æstimatione fraternitatis tuæ, aliorumq; C Pontificum per suas dioceses relinquatur, vt si qualitas & pœnitentis deuotio fuerit approbata, indulgentiæ quoque remedio sit vicina. Quorum tamen reconciliatio non per illam impositionem manus, quæ per inuocationem Spiritus sancti fit, quærat, sed per illam qua pœnitentiæ fructus acquiritur, & sanctæ communionis restitutio perficitur.] Vidisti Vigilium, etsi non legitimum Pontificem, legitimorum tamen inhærentem vestigijs: quod agi solitum erat: cum enim aliqui Ecclesiam Romanam Episcopi diuersarum prouinciarum consulerent, ne vel minimum à prædecessorum deuiarent decretis, ipsi Pontifices ipsa antiqua referabant archiua, vt quæ de eo quod quæreretur essent à maioribus responsa, cognoscerent, & illis consentientia responderent.

Post hæc autem subiicit de reparatis ecclesijs dedicandis, quando nempe solemniter debet in eis dedicatio iterari, vel fieri reconciliatio cum Missis, vel tantum aqua benedicta eadem fuerint conspergendæ. His addit de tempore Paschatis celebrandi his verbis: Pascha verò futurum nos, si Deus voluerit, xi. Kalend. Maiarum die celebraturos esse cognoscite.] subdit & de ordine precum, qui seruari solitus esset ab Ecclesia Romana in celebritate Missarum ex Apostolica traditione: nam ait: Ordinem quoque precum in celebritate Missarum nullo nos tempore, nulla festiuitate significamus habere diuisum, sed semper eodem tenore oblata Deo munera consecrare. Quoties verò Paschalis, aut Ascensionis Domini, vel Pentecostes, vel Epiphaniæ, Sanctorumque Dei fuerit agenda festiuitas, singula capitula diebus apta subiungimus, quibus commemorationem sanctæ solemnitatis, aut eorum facimus, quorum natalitia celebramus: cetera verò ordine consueto prosequimur. Quapropter & ipsius canonicæ precis textum direximus subter adiectum: quem. Deo propitio, ex Apostolica traditione suscepimus. Et vt charitas tua cuncta cognoscat, quibus locis aliqua E festiuitatibus apta connectes, Paschalis diei preces similiter adiecimus.] & post exhortationem ad fidem Catholicam illibare seruandam, hæc de missis reliquijs iungit: Significatur etiam, beatorum Apostolorum, vel martyrum (sicut speramus) sancto nos affectui tuo direxisse reliquias, præsumentes fidem vestram eorum deinceps plenius esse meritis adiuvandam.] & post aliqua de baptismi forma corrupta in integrum restituta, de Romanæ Ecclesiæ primatu vbiq; cognito addit hæc verba:

Nulli vel tenuiter sentienti, vel pleniter sapienti dubium est, quod Ecclesia Romana fundamentum & forma sit Ecclesiarum; à quo omnes Ecclesias principium sumpsisse, nemo rectè credentium ignorat. Quoniam licet omnium Apostolorum par esset electio, beato tamen Petro concessum est, vt ceteris præmineret: vnde & Cephas vocatur, quia caput est & principium omnium Apostolorum, & quod in capite præcessit, in membris sequi necesse est.

CHRISTI
538.SILVERII PAP.
2.IVSTINIANI IMP. 12.
VITIGIS REG. 2.

A cesse est. Quamobrem sancta Romana Ecclesia eius merito Domini voce consecrata, & sanctorum Patrum auctoritate roborata, primatum tenet omnium Ecclesiarum: ad quam tam summa Episcoporum negotia & iudicia atque querelæ, quàm & maiores Ecclesiarum quæstiones, quasi ad caput, semper referenda sunt. Nam & qui se scit alijs esse præpositum, non molestè ferat aliquem esse sibi prelatum. Ipsa namque Ecclesia, quæ prima est, ita reliquis Ecclesijs vices suas credidit largiendas, vt in partem sint vocatæ sollicitudinis, nō in plenitudinem potestatis. Vnde omnium appellantium Apostolicam sedem Episcoporum iudicia, & cunctarum maiora negotia causarum eidem sanctæ sedi referuntur esse liquet: præsertim cum in his omnibus eius semper sit expectandum consultū, cuius tramiti si quis obuiare tentauerit sacerdotum, causas se nō sine honoris sui periculo apud eandem sanctam sedem nouerit redditurum. Data Kal. Martij; Volusiano & Ioanne viris clarissimis Conf.] B hætenus Vigilij epistola, cum & habitum veri pastoris induit ipse, licet adhuc profanus.

Sed & hoc etiam anno sub Ioannis Consulatu, cum idem Vigilus Pontificem gereret, consultus de iniungenda pœnitentia Theodobero Regi Francorum ob incestuosas nuptias contractas, ad Cæsarium Arclatensem Episcopum ita rescripsit:

Dilectissimo fratri Cæsario Vigilus.

Si pro obseruatione celestium mandatorum Catholicæ filios Ecclesiæ opportunè vel importunè sacerdotes singulos decet instruere, quāto magis his qui deuotione laudabili de rebus sibi dubijs ad studium veniunt consulendi, competenti necesse est ordine respondere? Hinc est, quod gloriosi filij nostri Regis Theodoberi interrogatione, qua nos per Modericum virum illustrem legatum suum credidit requirendos, duximus amplectendam: in qua gloriam suam desiderat informari, cuiusmodi pœnitentia possit illius purgare delictum, qui C cum vxore fratris sui illicitū præsumpsit inire coniugium. Cui nos equidem missis affatibus, quorum tenore tua fraternitas in subiectis inueniet, hoc indicare curauimus, quoniam tale commissum non parua cordis afflictione valeat expiari. Sed quia (sicut charitatem tuam bene nosse confidimus) modis pœnitentiæ presentium potius sacerdotum in spectioni comittitur, vt iuxta compunctionis meritum, veniæ quoque possit indulgeri remedium: tuæ hoc potius æstimationi credimus relinquendum. Quapropter charitas tua, totius facti qualitate, ac pœnitentis ipsius compunctione perspecta, prædictum gloriosum Regem filium nostrum & de temporis obseruatione non omittat instruere, & ne vterius tale aliquid præsumatur instanter exposcat. Illud quàm maximè præcauendum, vt ne ipse qui hoc noscitur admisisse, ad eosdem vomitus reuertatur: sed diuisis etiam habitacionibus cōmanentes, ab omni suspicione commissi facinoris reddantur immunes. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Datum pridie Non. Martiarum, Ioanne V. C. Conf.] hætenus literæ Vigilij ad S. Cæsarium, impertitæ nobis vnà cum alijs ab Ecclesia Arclatenfi. Iam verò his recensitis, quid interea in Oriente in causa Origenistarum factum sit, videamus.

Quem anno superiori profectum esse Pelagium Romanæ Ecclesiæ diaconum in Palestinam, & cum Patriarchis Antiocheno ac Hierosolymitano, iuncto simul Episcopo Ephesino, Gazæ damnasse Paulum Alexandrinum Episcopum, ex Liberato diacono dictum est: idem Pelagius, his absolutis reuertens Constantinopolim, vbi agebat Apocrifatum, interpellatus ab Orthodoxis Palestinæ monachis aduersus Origenistas, eosdē secum Constantinopolim duxit. Quid autem ibi factum sit, Liberatus diaconus ita narrat: Redeunte verò Pelagio Constantinopolim, monachi qui ab Hierosolymis, per quos Pelagius in Gazam transitum habuit, venerunt ad eum in Comitatu, portantes capitula de libris Origenis excerpta, volentes agere apud Imperatorem, vt Origenes damnaretur cum illis capitulis. Igitur Pelagius amulus existens Theodoro Cæsareæ Cappadociæ Episcopo, volens ei nocere, eo quod esset Origenis defensor, vnà cum Menna Archiepiscopo Constantinopolitano flagitabat à Principe, vt iuberet fieri, quod illi monachi supplicabant, vt Origenes damnaretur cum ipsis capitulis talia dicentibus. Annuit Imperator facillimè, gaudens se de talium causa iudicium ferre. Iubente eo, dictata est in Origenem & in illa capitula anathematis damnatio: quam subscribentes vnà cum Menna Archiepiscopo apud Constantinopolim reperti, deinde directæ est Vigilio Romano Episcopo, Zoilo Alexandrino, Ephraimio Antiocheno, & Petro Hierosolymitano, quibus eam accipientibus & subscribentibus, Origenes damnatus est mortuus, qui viuentis olim fuerat antè damnatus.] hætenus Liberatus. Quæ autem hæc secuta sint, paulo post dicturi sumus.

Concitatos verò fuisse eiusmodi monachos à S. Theodosio in Palestina Archimadrata, de quo

VIGILII
PAP. EPIST.
AD CÆSARIUM
EPIS.
DE PŒNITENTIA
THEODOBERTI
REGIS FRANC.* Liber. diacon.
in Eren. c. 23.
prope fin.
MONACHES
PALÆSTINÆ
AGVNT
VT DAMNENT
ORIGENES.

88. THEODOSIUS ET SABAS HORTISTES ORIGENISTARVM.

quo saepe superius, eius Acta significant. siquidem Cyrillus de ipso, post damnationem haereticorum ab Agapeto Romano Pontifice factam, haec habet: Maximè autem Theodosius ostendebat se auerfari Origenem, qui existimauit suum in hoc ponendum studium, vt diuinæ Apostolorum prædicationi nugas contexeret Gentilium, & luderet in rebus minimè ludicris.]hæc ipse. Sed & sanctum Sabam magnopere auersatum esse eiusmodi hereticos dictos Origenistas, suo loco superius diximus.

IUDICIUM IN CAUSA ORIGENIS.

Sic igitur (vt decebat rem tantam, cuius causa per multa secula vniuersus Christianus exagitatus est orbis) Occidentalibus simul conuenientibus cum Orientalibus, nepe pro illis Apostolica sedis Apocrifario Pelagio, & pro istis Menna & ipso (vt dictum est) vicè agente Romani Pontificis, vnà cum alijs Orthodoxis Episcopis, qui hoc tempore Constantinopoli sunt reperti, magnum agitatū est de Origene iudicium, cui nec defuit maiestas Imperatoris: qui cum videret omnium vnā illam esse sententiā, vt cum erroribus suis auctor etiam damnaretur, iussit (vt ex Liberato diacono modo vidimus) in Origenem eiusq; decreta ex ipsius scriptis erroris capitula condemnationis sententiam scribi: quod & factum est.

DE SENTENTIA IN ORIGENEM LATINA.

Porro eam scriptam esse sententiā à Menna Episcopo Constantinopolitano Vicario Apostolica sedis vnà cū Pelagio S. R. E. diacono, nihil est quod quis reuocare possit in dubium: sed & eidem pariter sententiæ ceteros qui reperti sunt Constantinopoli Episcopos subscripsisse, Liberati assertio est: quam tamè Imperatoris nomine (vt aliàs plerumque factum esse videmus) quo petulantes haeretici nihili facientes Catholicae Ecclesiae iudicium, neque timentes anathematis ab ea solitam exerceri censuram coerceri possent, per Imperatoriam constitutionem edendam curarunt. Eam itaque cum tu legis, non Iustiniani legere nescientis lucubrationem existima, sed Mennæ atque Pelagij id ipsum Apostolica auctoritate tractantium, & collegarum Episcoporum accedente in subscriptione cōsensu, Imperatoris tamen nomine ad Mennam inscriptam, missam verò, quo omnibus nota fieret, ad Vigilium Romam, & ad Orientalis Ecclesiae Patriarchas, & per eos ad Metropolitanos Episcopos.

Porro epistola ista, siue constitutio tanti ponderis, scripta contra Origenem à Iustiniano Imp ad Mennam, cuius meminit Liberatus, diuissimè lauit: quam ex scripto codice Antonij Augustini viri præstantissimi, deque Ecclesiasticis antiquitatibus optimè meriti, Romam misso ad Antonium Carafam S. R. E. Cardinalem sanè doctissimum ac maximè primum, acceptam, hinc tibi, ne excidat rursus obliuione sepulta, primum edendam curamus, prolixam licet: tamen quod hætenus nusquam cusam esse sciamus, laboris suscepti minimè pœnitebit; eoque magis, quod non ignoremus & hodie non desesse qui infano quodam Origenis amore flagrent, eundemque conentur defendere, Æthiopem dealbantes. Opus namque fuit Patribus ipsis prolixè confutasse errores illos, quibus miseri Origenistæ modo tenebantur oppressi: vt, si vellent, possent contra venena paratum antidotum adhibere: sic enim ipsa se habet:

Epistola scilicet ipsa autem vocat in fine.

Oratio pijsissimi Imperatoris Iustiniani missa ad Mennam sanctissimum ac beatissimum Archiepiscopum vrbis Constantinopolis & Patriarcham, aduersus impium Origenem, nefariaeque eius sententias.

IUSTINIANI CONSTANTINOPOLITANI ADVERSUS ORIGENEM.

Nobis semper studio fuit, atque etiam nunc est, rectam & irreprehensibilem Christianorum fidem, statumq; sanctissimum Dei Catholicae & Apostolicae Ecclesiae perturbationum expertem vsque quaque custodiri. Hæc nobis prima & antiquissima cura est, per quam & nobis in præfenti seculo Imperium à Deo traditum esse & conseruari credimus, & Reipublicae nostrae inimicos subdi, & in seculo futuro misericordiam in conspectu bonitatis eius nos adepturos speramus. Nam si humani generis hostis varias occasiones comminiscitur, quibus hominum animas studet lædere: Dei tamen humanitas illius improbitatem & malitiam frangens atque euacuans, aduersariosq; redarguens, gregem suum damnatum accipere aut dissipari non permittit. Hæc autem à nobis ideo dicta sunt, quod ad nos allatū est, nonnullos Dei metum in animo non habentes, nec rectae doctrinae discrimen tenentes, quo saluatur quicumque veritatem cognoscit, relictis diuinis Scripturis, sanctisq; Patribus, quos Catholica Dei Ecclesia doctores habet, per quos omnis vbique hæresis expulsa est, fides verò Orthodoxa declarata: Origenem, eiusq; dogmata Paganorum & Arianorum & Manichæorum erroribus affinia asserere, per quæ ille in foueam incidit.

AUCTOR HÆRESIS ARIORIGENIS.

Qui eiusmodi sunt, quomodo possint in Christianis numerari, cum tuentes hominem, qui ea quæ Pagani, Manichæi, Ariani sentiunt, tradere studuit? Qui ante omnia in ipsam sanctam & consubstantialem Trinitatē blasphemias ausus est dicere, Patrem maiorem esse Filio,

A Filio, Filium sancto Spiritu, sanctum Spiritum alijs spiritibus. Porro hoc ad impietatem suam addidit, vt diceret nec posse Filium Patrem videre, nec Spiritum sanctum Filium: ipsum Filium & Spiritum sanctum creaturas esse: quodq; nos sumus ad Filium, Filium esse ad Patrem. Ad suas autem blasphemias hoc quoque adiunxit in primo sermone Periarchoh his verbis sic dicens: In principio quod cogitatur, tantum numerum voluntate sua intelligibilem substantiarum constituit Deus, quantus poterat perdurare. Dicendum enim, finitam esse Dei potentiam: nec sub obtentu laudis ac bonorum verborum tollendā eius circumscriptio est. Etenim si infinita sit diuina potentia, necesse est eam nec se ipsam quidem intelligere. Natura enim infinitum comprehendere non potest. Tanta igitur fecit, quanta poterat apprehendere & sub manu habere & sub prouidentia sua continere: quemadmodum & tantam materiam apparauit, quantam regere, distinguere, ac exornare poterat.

B An vllam maiorem potuisset Origenes in Deum blasphemiam proferre? qui & in sancta Trinitate gradus excogitans, inde vult multitudinem deorum inducere, ac ipsam Dei potentiam circumscriptam esse, monstruosè asserit. Hoc verò omni impietate plenum eius fabulositatis est dicere, omnia genera, speciesq; coæternas esse Deo: quodq; rationabilia, quæ peccarunt, ac propterea de statu suo exciderunt, pro proportionem suorum peccatorum supplicij causa in corpora iniecta sunt: ac expurgata rursus afferuntur in pristinum statum. omni deposita malitia: iterumq; ac tertium & compluries diuersis ad pœnam iniiciuntur corporibus. Ponit porro diuersos constituisse & constare mundos tum præteritos, tum futuros. Et quisnam adeo fatuus est, vt hæc audiens, animo non exhorrescat propter summam impietatem? Quis non execreretur insanum Origenem, qui huiusmodi finxerit ac scriptis mandarit in Deum blasphemias? quas vt omnibus Christianis interdictas, manifesta q; habentes

ORIGENIS INSANIAS ATQVE BLASPHEMIAS.

C impietatis argumenta, superuacaneum duximus refutatione dignari.

Quare si haeretici omnes ob vnus forsitan aut alterius dogmatis peruersitatem à sanctissima Ecclesia sunt eieci, subditq; anathemati cum suis dogmatibus: quis prorsus Christianorum sustinebit Origenem, eiusque praua scripta tueri, qui tot blasphemias dixerit, omnibusque ferè haeticis tantam exitij ac blasphemiae materiem præbuerit, ac idcirco pridem à sanctis Patribus anathemati subiectus sit vnà cum sceleratis eius dogmatibus? Nam quamuis concedat quis, Deo repugnantem Origenem ex veridica doctrina (quod & apud alios haeticos inuenitur) aliquid expressisse: in improbis suis scriptis: ea ipsius propria non est, sed sanctae Dei Ecclesiae: atque hoc ille malitiosè in simpliciorum fraudem molitus est. Nam in Paganorum commentis enutritus, eaque propagare in animo habens, diuinas se vtiq; Scripturas interpretari simulauit: vt hoc modo nefariam doctrinam suam sacrarum litterarum monumentis malignè admiscens, Paganicum & Manichæicum errorem suum atque Arianam vesaniam induceret, eosque qui sacram Scripturam non accurate perceperissent, inescare posset.

ORIGENIS QVAESVNT PAGANORVM INTVLIT IN ECCLESIAM.

dispersisse

Quid enim aliud exposuit Origenes, quam Platonis, qui Paganorum insaniam dilatarat, doctrinam? Aut à quo alio Arius mutuatus propria venena concinnauit, qui in exitium animæ suæ in sancta & consubstantiali Trinitate gradus excogitauit? An hic à Manichæo abest, qui animas hominum dicit propter peccata corporibus ad supplicium immitti? Quique primum quidem mentes & sanctas virtutes fuisse asserat, deinde contemplationis diuinæ fatietatem cepisse, ac in deterius conuersas idcirco à Dei amore refriguisse, sicq; Græco nomine appellatas, & supplicij causa corporibus esse inditas. quod vel solum ad eius damnationem satis erat, cum à Paganorum ortum sit impietate: Cum enim dixerit Deus: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram: ex eius vanis sermonibus inuenitur solum corpus absque anima ad imaginem & similitudinem Dei factum esse; si omnino præexistebat anima, & facta corpore, in id iniecta est, aut in id tamquam in vas immissa: ac necesse erit dicere, ipsum Deum opificem hominis esse, vt pote qui corpus ad imaginem & similitudinem suam fecerit. Quomodo autem corpus imago incorporei esse possit? Quomobrem ablit, vt his Christiani assentiantur.

DE PLATONIS SCHOLA ET A MANICHÆIS ORIGENES PLURA.

Si verò iuxta Origenis blasphemiam animæ præexistebant, ac in pœnam peccatorum suorum in corpora demissa sunt, vt emendatæ respiscerent: eas oportebat amplius nō peccare. Nam si in supplicium datum est animæ corpus propter peccata, vt doloribus emendaretur ad glorificandum Deum; quomodo eam adiuuat ad peccandum & corroborat corpus atque id quod puniendo est? Vincula enim, carceres, compedes, ac (vt breuiter dicam) omnia huiusmodi, iniurias & peccata eorum cohibent, quibus imponitur pœna; nec vt qui

DE PRÆEXISTENTIA ANIMARVM ET HOR ORIGENIS. ad id quod puniendus est

peccarit amplius peccet, vincula ei adduntur quæ ad peccandum adiuent, sed vt vinculo- rum cruciatu peccare desistat. Quare perspicuum est, non ad superiorum peccatorum casti- gationem (vt illi nugantur) corporibus immixtas esse animas, sed simul Deum & corpus & animam, id est, perfectum hominem fabricatum esse. Itaque eorum quæ per corpus nobis gesta sunt, siue bonorum, siue malorum, retributionem expectamus. Hoc enim nobis tradit diuinus Apostolus Paulus, dicens: Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Chri- sti, vt referat vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum. Attendenda ergo sunt Apostoli verba: nec enim dixit, Oportet recipere eum qui iudicatur, prout ges- sit ante corpus. Si verò ob ea sola quæ per corpus homo gessit, ab eo qui terram iudicat, vel pœna afficitur, vel præmio, nullaque mentio fit ante admissorum peccatorum: perspicuum est animas ante corpora non esse: si enim præexisterent, dixisset Apostolus, Gesta tum per corpus, tum ante corpus.

REDARGVI- TVR DE- MENTIA O- RIGENIS.

Animas verò hominum intelligentia & ratione uti, in confesso est: quod ne eos quidem negare putamus qui tuentur Origenem. Dicant igitur qui cum Origene sentiunt animæ ip- sorum: si quidē (vt asserunt) ante corpus fuerunt, quo in ordine, aut quid agebant: Opor- tuit enim eas si antè erant, scire quo loco essent, aut quomodo huc aduenissent. Si hoc nul- la ratione possunt dicere (nam id verum non est) apertum est eos fabulas dicere. At fortasse dicant, animas, postquam corpora ingressæ sunt, tum discernere posse & cognoscere quæ à se geruntur. Si hoc dicent, ex eorum inani disputatione efficitur, vt corpus plus pretij atque honoris quàm anima habeat, quod ei in beneficij loco det intelligentiam & rationem: at- qui hoc asserere, plenum dementiæ est atque absurditatis. Cur verò si anima (vt aiunt) antè fuit quàm corpus, disciplina indiget postquam in corpus venit, paulatimque instituitur, & ad meliora perfectioraque progreditur? nam si antè existeret, vtilia vtique cognosceret, nec C villa cgeret doctrina: nec vt pœna in cognitione versans, cura & diligentia eruditur. Ac si quid sit offendere sciebat, non edoceret quod antè sciuisset. Iam verò si edoceret, vt in ig- noratione versans, prius nesciebat: si non præsciuit, antè non fuit: verum enim uerò num- quam antea fuit.

HOMINIS VERA ORIGO.

Ortus enim nostri solus Deus in causa est: vt nos cum non essemus fecit, sic natos gratia manuque propria tuetur ac salutat, si digni ac idonei perhibeamur. Nam Deus, qui dixit: Faciamus hominem ad imaginem nostram & similitudinem: vtraque simul fecit, id est, cor- pus plasmauit, & animam intelligentem & rationalem creauit: vna enim & effinxit corpus, & animam immisit, perfectum hominem exhibens: neque enim homo corpus est sine ani- ma, nec anima sine corpore. Si enim anima præexistebat (vt delirat Origenes) cuius rei gra- tia sanctissimus Propheta Zacharias dixit: Figens spiritum hominis in eo? Iam verò cum D dicit Propheta, Figens, ostendit, vt corpus, sic animam non præexistetia Deum propria vir- tute & bonitate fecisse. Quod igitur homo (sicut dictum est) ad imaginem & similitudinem Dei sit factus, dignatusque inspiratione diuina: inde perspicuum est, non solum intelligentem & rationalem animam, sed etiam immortalem esse creatam, vt omnibus ijs quæ in terra fa- cta sunt, imperaret. Hoc est enim quod à Theologo Gregorio dictum est, à Deo esse, & diui- nam, ac supernæ nobilitatis participem: non vt nonnulli autumant ac dicunt, diuinæ sub- stantiæ animam esse, sed inspiratione Dei factam, gratiamque natam ab eo, vt intelligēs esset & rationalis & immortalis, nec vna cum corpore moreretur more irrationabilium anima- lium, sed per gratia participaret supernæ nobilitatis, id est, immortalitatis. His testimoniis perhibet sanctus Ioannes Constantinopoleos Patriarcha in vndecimo sermone in Creatio- nem, sic enim ait: Et insufflauit (inquit) in faciem eius spiritum vitæ, & fuit homo in ani- mam viuentem. Hæc nonnulli imperiti homines proprijs cogitationibus moti, ac nihil Deo decens in mente habentes, nec condescensionem verborum reputantes, dicerent audent, è Dei substantia esse animam. O insaniam! o dementiam! Atque hæc quidem, Pater, de ar- gumento proposito.

VNIUERSI CREATIO VTSITAE- QUA.

Considera autem de alijs omnibus in terra factis dixisse Deum: Fiat, &, Educat terra: & factum est. De homine autem dicit: Faciamus: non solum Faciamus, sed, Ad imaginem & similitudinem nostram. Et sumens puluerem de terra, proprijs manibus hominem fin- xit, & insufflauit in faciem eius spiritum vitæ, & factus est homo in animam viuentem. Ex his igitur perspicui potest, vt Deus hominem faceret honorabiliorem ac pretiosorem omnibus alijs quæ in terra sunt creaturis: alia quidem omnia fecit verbo: Dixit & facta sunt: hominem verò (sicut dictum est) proprijs ipse manibus iuxta diuinam Scripturam fecit.

A fecit. Quæcumque autem ab eo in terra facta sunt, subdidit homini, qui sexto factus est die: vt omnibus terrenis creaturis iam factis ac ipsi præparatis dominaretur ipse Dominatoris sui obediens imperio.

Hoc & nos docet S. Theologus Gregorius in oratione in Nouam Dominicam. sic enim dicit: Ita aliquid primum in diebus numeratur & secundum & tertium ac deinceps vsque ad septimam diem, qua requies fuit ab operibus: quibus diebus dispertitur ea quæ sunt ines- tabili ratione disposita, nec confertum edita, Verbo rerum omnium potente, cuius & cogi- tare & dicere, re ipsam est præstare. Quod si postremus homo designatus est, itaque manu Dei & imagine honoratus: nihil mirum: ei enim tamquam Regi oportuit prius regiam aulam subsistere, ac deinde Regem induci, omnium iam quasi satellitio stipatum ac munum. Quamobrem si ex Gregorij Theologi doctrina vltimus homo est designatus, itaque Dei ma- nu & imagine honoratus, ac omnia à Deo ei præparata sunt, ac ei tamquam Regi prius sub- sunt palatia, sicque à Deo introductus est omnium iam stipatus obsequio: quomodo dicunt qui iuxta Origenem desipiunt, præexistentes animas propter peccata in corpora dimitti, prius commissa luituras? Contra enim S. Gregorius postremum omnium hominem factum esse dicit & à Deo honoratum, & ijs omnibus quæ in terra sunt, dominari: quod sanè pœna non est, sed singularis prouidentiae ac beneficij significatio.

Theologo porro Gregorio consentit S. Ioannis Constantinopoleos Patriarchæ doctrina in vndecimo sermone de Creatione. sic enim dicit: At fortasse dicat aliquis: Cur nam, si anima pretiosior est corpore, quod inferius est prius sit, ac demum quod maius est ac nobi- lius? An non vides, dilecte, in ipsa creatione idem hoc factum esse? Quemadmodum enim cælum & terra & Sol & Luna, ceteraque omnia fabricata sunt, ac postremum homo, cui eo- rum imperium mandandum fuerat: sic in plasmatione hominis prius formatur corpus, tum anima, quæ honorabilior est. Nam vt expertia rationis, quæ ad vtilitatem & obsequium pa- rabantur, ante hominem extiteret, vt parata ministeria haberet, qui futurus erat eorum com- modis frui: ita corpus ante animam fabricatum est, vt cum iuxta occultam Dei sapientiam anima induceretur, propria officia posset motu corporis exequi. Atque hæc satis ad osten- dendum audientibus nos vbique eadem sentire & dicere, quæ Patres, qui animarum præ- existentiam tollunt.

Præterea cum sancta Scriptura de Adam atque Eua dicat: Benedixit eos Deus, & dixit: Crescite & multiplicamini, & replete terram & dominamini ei: quomodo igitur, si animæ antiquiores fuere corporibus, futurum fuit vt crescerent ac multiplicarentur, quæ antè (iuxta eorum fabulas) erant? Et quomodo habebat Deus benedicere animas iam in peccata lapsas ad crescendo & multiplicandum? Animæ enim peccatis contaminatæ maledictione potius quàm benedictione dignæ erant. Ac si animæ præexistebant, & iuxta Origenis fabulas in alio erant ordine: quamobrem solum Adam plasmauit Deus? An verò Adam anima tum sola peccarat, ac propterea vnum corpus à Deo fabricatum? Si enim antea alia animæ fue- rant, alia corpora simul fabricari oportuit, quæ susciperent animas. Et quomodo peccatrix (vt eorum est ratio) anima supplicij causa in corpus coniecta in paradysum deliciarum à Deo posita est? Nam si vt pœnas dependeret, in corpus esset missa: non in illo paradiso, sed in sup- plicij loco collocaretur. Tantopere verò dilexit hominem Deus, quem postremum fabrica- uerat, vt cum ille transgressus esset datum sibi præceptum, ac idcirco à paradiso esset expul- sus: crescente hominum genere, gliscete peccato, quod cogitatio hominis ad deteriora pra- uo studio incumberet: figmentum suum Deus, vt pote bonus non neglexit, sed multimodis E reprehendit & castigauit, sicut sancta Scriptura significat.

Postquam verò ob grauiores morbos maiore medicina indigimus: ipsum Vnigenitum Dei Verbum, vnus, id est, vna persona sanctæ Trinitatis propter benignitatem suam ho- mo fit, manens Deus, nec diuina sua substantia in humanam conuersa, nec humana in diui- nam mutata, vnusque est ac idem in vtraque natura, in ijsque inconfuse atque indiuisè cog- noscitur. Manens enim quod erat, factum est quod non erat: mortemque nobis debitam ex transgressionis damnatione & propria carne suscipiens, æterna nos morte liberauit, pri- mitiæ dormientium factus, ac primogenitus resurgens ex mortuis, consuscitauit nos & con- federe fecit in cælestibus, quemadmodum nos docet traditio Apostolica. Quamuis enim à principio humana natura propter inobedientiam priuata paradiso est: tamen (vt est di- ctum) Vnigenitus Dei Filius propter multam charitatem suam, qua dilexit nos, naturam no- stram suæ vnies indiuisè secundum substantiam in vtero sanctæ gloriosæ semperque Vir- ginis

BY PATRVM SENTEN- TIAS ASSE- RITVR VER- RITAS.

EX DIVINA SCRIPTU- RA ERROR REDARGVI- TVR.

DE VERBI INCARNATIONE DO- CTINA.

ginis Mariæ, maiori nos dignatus est gratia, gratificatus nobis regnum cælorum. Atque his testimoniū perhibet sanctus Ioannes Constantinopoleos Patriarcha in sermone de Ascensione, sic dicens: Qui terra indigni extiteramus, sumus & in cælum subuecti. Qui ne inferiore quidem imperio fueramus digni, ad regnum supernum conscendimus, supergressi cælos, regiumque solium adepti. Natura, propter quam Cherubim paradisi custodiebat, ipsa supra Cherubim hodie sedet.

EX GRIGORIO NAZARENZO TESTIMONIUM.

Quamobrem demonstratum est, animas non (vt Origenes nugatur) in cælis prius fuisse, ac deinde in corpora missas, vt peccatorum peccatorum pœnas exoluerent, sed contra in terra fabricatam vniuersam naturam humanam, bonitate ac benignitate diuina cælos adeptam esse: vt qui homines mandatum Dei custodirent ac implerent, Angelorum in cælis conuersatione digni haberentur, quos in terra imitari per confessionem in Deum iussi sumus. Nam cum vellet Deus propter inenarrabilem bonitatem suam, sicut in cælis à sanctis virtutibus glorificatur, ita in terra glorificari ab hominibus: fabricatus est hominem, alterum Angelum in terris, vt Dei gloria omnia completerentur. Itaque Dominus dans nobis orandi præceptum, dicit: Pater noster, qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum, adueniat regnum tuum, fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra.

EX GREGORIO NAZARENZO TESTIMONIUM.

Cum his porro quæ à nobis dicta sunt, conueniunt quæ sanctus Gregorius Theologus docet in sermone de sancto Paschate: sic enim dicit: Cum hanc rem Verbum artifex demonstrare vellet, etiam animal ex vtrisque, natura videlicet visibili & inuisibili, hominem fabricatur, sumptoque corpore è materia quæ antè subsistebat, ac à se ipso vitam indidisse, quod vti que animam intelligetem & imaginem Dei esse ratio nouit, veluti quemdam alterum mundum, in paruo magnum constituit in terra, alium Angelum, promiscuum adorantem, contemplantem visibilis naturæ, studiosumque eius, quæ tota mente comprehenditur. Quare attendendum est, Patrem hunc, cum diceret, Deum ex vtrisque fecisse hominem, addidisse, è prius subsistenti materia corpus sumptum, non dixisse verò, prius extitisse animam, nec ex vlla substantia natam quæ antè existeret, sed Deum per se ipsum vitam indidisse, quod animam esse intelligentem & Dei imaginem nouit ratio. Quod autem dicit Pater, Deum fecisse hominem in terra superno obstrictum imperio, euerit eorum rationem, qui ad pœnam animas immixtas corporibus dicunt. Nam in terra regnare, soliusque Dei teneri imperio, non in supplicij loco ducendum est, sed in magno beneficio ac munere Dei.

EX LUC. 16. EX PARABOLA DE LAZARO ET PVLONE ARGVITVR ORIGENES.

Ad hæc illud nobis necessarium dicendum existimamus in eos qui præexistentiã asserunt: Si verum esset prius animas esse quàm corpora: cognoscerent ac recordarentur quæ antè gessissent, quàm in corpora venirent: quemadmodum post obitum sciunt & norunt quæ in corporibus egere. Demonstrabimus autem animam post discessum è vita cognoscere quæ gessit, ex ipsis Euangelij verbis: dicit enim Dominus noster & Saluator Christus in Euangelio secundum Lucam, in periocha Lazari & diuitis. Homo quidam erat diues, & induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ante ianuam eius, vlcibus plenus, cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa diuitis: sed & canes veniebant & lungebant vlcera eius. Factum est autem, vt moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abraham. Mortuus est autem & diues, & sepultus est: in inferno autem eleuans oculos suos, cum esset in tormentis, vidit Abraham à longè & Lazarum in sinu eius. Et ipse clamans dixit: Pater Abraham, miserere mei, & mitte Lazarum qui intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham: Fili, recordare quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu verò cruciaris: & in his omnibus inter nos & vos magnum chaos firmatum est: vt si qui velint hinc transire ad vos, non possint neque inde huc transire. Et ait: rogo te, Pater, vt mittas eum in domum patris mei: habeo enim quinque fratres: vt testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum. Quamobrem pudeat eos qui tuentur Origenem, vel ex sancti Euangelij verbis. Si enim animæ antequam corpora fuissent, cognoscerent ea quæ ante corpus fecissent, quemadmodum post migrationem è vita reminiscuntur ea quæ in corpore gesserunt: hoc enim è verbis Euangelij didicimus.

Quod autem & sancti Patres sequentes inspiratas diuinitus Scripturas talem doctrinam condemnarunt vnà cum Origene, qui ea commentus est; iam quidem ex ijs quæ sancti Patres dixerunt, aperte ostendimus: nihilo tamen secius & ex insequentibus Patrum testimonijs

A monijs sunt demonstrati. Ac primum sanctum Petrum, qui Episcopus Alexandria & martyr fuit, præponemus, testimonium nobis his sermonibus perhibentem:

Sancti Petri Episcopi Alexandrini & martyris ex primo sermone.

Quod nec præextitit anima, nec cum peccasset, propterea in corpus missa est: diximus quædam de primo è terra terreno homine proponenda, vt demonstraretur vnum & eundem in tempore esse factum, quamuis particulariter nonnumquam interior & exterior homo dicatur. Nam etsi secundum salutarem sermonem qui interiora fecit, exteriora quoque fecit; tamen semel & eodem tempore, id est, ea die, cum dixit Deus: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Ex quo perspicuum est, non ex congressu, quasi aliquid aliud antecesserit & ex alio loco venerit, factum esse. Nam si congressus fuit, quamobrem scriptum est quod iam factum fuerat? Et post alia: Itaque non capit, ante corpora in cælo peccare animas, quæ prorsus nec ante corpora quidem subsisterunt. hæc enim doctrina à Paganorum philosophia est, quæ peregrina est, & ab ijs aliena qui in Christo volunt viuere.

PETRI MARTYRIS TESTIMONIUM.

Eiusdem in Mystagogia, quam fecit ad Ecclesiam, cum martyrij coronam suscepturus esset.

Propterea obsecro, vigilate: Afflictionem enim rursus adituri estis. Scitis quot subierit pericula qui me enutriuit pater meus & Episcopus Theonas, ab ijs qui in idola insanirent: in cuius ego sedem successi, vti etiam in mores. Scitis vt magnus se gesserit Dionysius, qui se è locis in loca abdebat, cum insuper Sabellius affligeret. Quid porro dicam Heraclam & Demetrium beatos Episcopos? quales tentationes sustinuerunt ab insano Origene, cum ipse diffidia in Ecclesia sereret, quæ ad hanc vsque diem ei turbas excitauerunt? An igitur turpe est aliquem bene sentientium ijs aduersari, quæ in Origenem dicta sunt à sancto martyre & Episcopo Alexandria Petro, qui egregium pro Christo certamen suscipiens, non solum Origenem, sceleratamque eius doctrinam abdicauit, sed etiam testificatur, sanctos qui ante ipsum fuerunt Patres multas sustinuisse tentationes ab illius dementia?

Dixit quoque sanctus Athanasius, qui & ipse Episcopus fuit Alexandria, in sermone de beati Antonij vita: Quomodo nos irridere audetis, qui dicimus Christum hominem manifestatum esse: cum & vos dementem animam esse definiatis, eam errasse dicatis, ac de apside cæli in corpus descendisse? Attendant qui audiunt, sanctum Athanasium ijs aperte aduersari, qui mentem præexistere dicunt, & ex ea animam ortam, peccando se contaminasse, ac è cæli conuexo in corpus descendisse.

ATHANASII TESTIMONIUM IN VITA S. ANTONII.

Eiusdem sancti Athanasij è sermone secundo contra Arianos.

Omnis creatura aspectabilis in sex diebus facta est: ac primo quidem die lux, quam vocauit diem, secundo autem firmamentum, tertio collectis aquis ostendit aridam, varioque in ea produxit fructus, quarto fecit cælum & Lunam, omnemque stellarum chorum, quinto maris natatiliam, aerisque volatiliam generationem condidit, sexto fecit in terra quadrupedes, ac de cetero hominem, qui ex anima rationali est & corpore. Ac inuisibilia eius à creatione mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, ac neque lux est vt nox, neque Sol vt Luna, neque irrationabilia vt homo rationalis est, neque Angeli sicut Chroni, neque hi vt Potestates: sed creaturæ quidem omnes sunt; vnumquodque autem eorum quæ orta sunt secundum genus in propria substantia, vt factum est, persistit ac manet. Ecce sanctus quoque Athanasius tradit, post omnes creaturas Deum fecisse hominem ex corpore & anima intelligente ac rationali. Neque enim dixit corpus post omnia factum esse, vt præexistens anima in id ingrederetur: sed dixit, post omnes creaturas hominem esse factum, qui ex anima rationali est & corpore: ostendens vtraque, id est, corpus & animam Deum simul fabricatum esse.

Quoniam autem Origenes ad ceteras blasphemias hoc adiunxit, Domini animam prius extitisse, eiq. Deum Verbum esse vnitum antequam è Virgine incarnaretur: hoc deliramentum euerit ipse sanctus Athanasius in epistola ad Epictetum, sic dicit: Merito sese damnabunt omnes qui existimant ante Mariam esse carnem quæ ex ea est, ac ante eam habuisse animam humanam Deum Verbum, ac in ea ante aduentum semper fuisse. Quare si ex ijs quæ à sancto Athanasio dicta sunt, anima Domini nostri Iesu Christi, qui per omnia nobis similis factus est absque peccato, non fuit ante eius in carne aduentum: qualis insanie est dicere alias hominum animas ante corpora esse?

DE CHRISTI ANIMA DELIRIVM ORIGENIS.

Audiamus præterea sanctum Basilium in sermone in illud, In principio erat Verbum & Verbum erat apud Deum; ita dicentem: Vide ne quando te vocis ambiguitas fallat.

EX S. BASILIO TESTIMONIUM.

Quomodo enim in principio erat humana ratio, cum homo deorsum principium genera- tionis acceperit? Ante hominem fucere bestia, ante hominem iumenta, reptilia tum terre- stria, tum aquatilia, volatilia caeli, stella, Sol, Luna, herba, terra, mare, caelum. Ecce Pa- ter aperte nobis denunciatur, ne Origenis fabulis de animarum praesistentia inducamur. Docet enim nos, non in principio fuisse humanam rationem, id est, animam, sed aperte cla- mat, omnibus Dei creaturis ortum hominis posteriorem esse. Si ergo creaturae omnes an- te hominem, qui est anima & corpus, dicit omnia fuisse: ex hoc ostenditur simul utrumque fabricatum esse.

EX GREGO- RIO NYSS- ENO.

Dicit autem sanctus Gregorius Episcopus Nyssae in disputatione de homine: Ac fortas- se alienum non est a disputationis nostrae proposito, id expendere, quod in Ecclesijs de anima & corpore controuersum est. Nonnullis enim qui ante nos fuerunt placet ijs qui *de anima* disseruerunt, animas veluti quemdam populum in propria vrbe ante substituisse, B atque ibi proposita esse exempla tum virtutis, tum malitiae; eamque animam quae in virtu- te atque honestate permaneret, congressum & conflictationem corporis minimè experiri: si verò à boni participatione defluerit, hanc in vitam delabi, sicque esse in corpore. Alij attendentes ex Moysè condendi hominis ordinem, animam corpori secundam tempore esse dicunt: quandoquidem primum Deus limum è terra sumens, finxit hominem, ac eum deinde inspiratione animauit. Ac paulo post: Qui primam rationem tuentur, & anima- rum quasi ciuitatem antiquiorem vita corporea asserunt, non mihi videntur carere Paga- norum fabulis, quae de metempsychosi proditae sunt. Si quis enim subtiliter examinet, comperiet necessariò rationem eorum deuolui. Auunt quemdam sectae suae prudentium dixisse, & virum fuisse se, & muliebri corpore induisse, & subuolasse cum auibus, & fuisse ar- bufeulam, & aquatilem vitam fortitum. Non longè, meo quidem iudicio, à vero discedit, C qui haec de se affirmat: verè enim ranarum aut graculorum garrulo strepitu, vel irrationabi- litate piscium, vel arborum insensibilitate eiusmodi disciplina digna est, quae tot res per- meare vnam animam dicat. Harum autem ineptiarum haec causa est, quòd praesistere animas opinio sit. Consequenter enim talis doctrinae principium ad affinia & ad adiuncta progrediens, hucusque commenta sua propagat. Nam si per vitia animus è sublimiori vita abstractus homo fit; ac si in confesso est vitam corpoream passionibus magis obnoxiam esse, quàm aeternam ac incorpoream: necesse est animam in hac vita degentem, in qua plures facultates ad peccandum suppetunt, in pluribus versari vitijs, magisque passionibus affici. Animae autem humanae passio similitudo est ad irrationabilia: huic ergo vitae deuincta ani- ma, in bestiarum naturam delabatur, ac semel vitia ingressa, inque irrationabilitate versans, D nullum finem ad malitiam progrediendi faciet; vbi enim malitia sistitur, succedit impetus ad virtutem. At qui virtus in irrationabilibus nulla est: in deterius ergo necessariò mutabi- tur, assidue ad peiora turpioraque progrediens, eiusque naturae, in qua est, deteriora quaeque semper comminiscens.

FABULAS GENTILIVM DE HOMINE

AN ABSVR- DO ORIGE- NE REDAR- GVITVR.

Porro quemadmodum rationabili sensibile subiacet, sic ab illo prolapsio est. Quamob- rem huc ratio eorum euadens à veritate aberrat, & per quamdam consequentiam ex ab- surdis ad absurda se confert. Exinde eorum doctrina per ea quae inter se non cohaerent, fa- bulosè procedit. Consequentia verò ipsa ostendit omnimodam animae corruptelam. Quae enim semel à sublimi vita decedit, nullum modum statuit malitiae suae, sed propter passio- num consuetudinem atque habitum à rationabili ad irrationabile deueniet: itaque in stir- pium insensibilitatem mutabitur. Insensibili autem inanimatum est consequens, in animo id quod non subsistit. Itaque penitus ex hac consequentia anima ipsis ad non ens tandem con- cederet: sic nullam facultatem habitura est ad meliora redeundi. Verum enim uerò ad homi- nem è frutice animam reducunt. Igitur praestantiorum demonstrant esse vitam in frutice, quàm incorpoream vitam. Iam enim ostensum est progressum animae ad deteriora, atque idcirco in inferiora esse. Subiacet autem insensibili naturae inanimatum, quo per consequen- tiam principium eorum doctrinae animam redegit. Sed quoniam hoc nolunt, aut insensibi- li animam concludunt, aut si inde ad humanam vitam eam reducunt, eam vitam quae in stirpe ducatur (vt dictum est) ostendunt antecellere primo animarum statui, siquidem in- de ad malitiam fuit prolapsio, hinc verò ad virtutem est reditus. Quamobrem illa ratio conuincitur esse sine capite, sine fine, quae viuere animas ante corpoream vitam asseuerat, propterque flagitia corporibus esse deuinctas. haec Nyssenus.

Cum igitur aperta si Patris huius doctrina, damnetque eos qui dicunt animas ante cor- pora

A pota fuisse: audiamus & sanctum Theophilum Episcopum Alexandriae in sermone ad quos- dam monachos scripto, qui Origeni assentientur: sic enim dixit: Quare anathematizantes Origenem, ceterosque hereticos, exemplo nostro, & Anastasij sanctae Romanae Ecclesiae Epi- scopi, qui ex veteribus certaminibus clarus, nobilissimi populi dux creatus est: quem & vni- uersa beatorum Occidentis Episcoporum sequitur Synodus, quae accepit ac probauit Ale- xandrinorum Ecclesiae sententiam in impium latam.

EX THEO- PHILO TE- STIMONIUM DE ANASTA- SIO PAPA.

Eiusdem Theophili de epistola ad sanctos qui in sacro essent, propter eos qui incusarent damnationem Origenis doctrinae:

Dicere nonnulli aui sunt, Origenem Ecclesiae doctorem. An hi, obsecro, ferendi sunt? An Ecclesiae doctor est Origenes? Magnos sibi spiritus sumunt Ariani & Eunomiani & Pa- gani: illi in Filium & Spiritum sanctum blasphemantes; hi similiter atque illi impij, resurre- B ctionem mortuorum deridentes. Ex his perspicuum est, eum qui sanctos Patres sequitur, non dubitare, quin hi qui cum Origene sentiunt, Paganorum errorem, Ariatorumque insa- niam sequantur.

Haec quoque sanctus Cyrillus dicit Alexandriae Episcopus in epistola ad monachos qui in Phua, in eos qui affirmant corporum resurrectionem non esse: Aiunt igitur nonnulli, esse qui negent humanorum corporum resurrectionem, quae pars confessionis nostrae est, quam facimus salutare aedentes baptismata: fidem enim profitentes adiungimus, credere nos car- nis resurrectionem. Si hoc tollimus, nec credimus Christum resurrexisse à mortuis, vt nos sibi conresuscitaret: claudicantem habemus fidem, ac à via regia deflectentes, prauum iter habemus. Huiusmodi autem opinio ab improbi Origenis dementia est, quem & Patres nos- tri vt veri deprauatorem abdicauerunt & anathematizarunt. Non enim sensit vt Christia- nus, sed Paganorum secutus ineptias & nugas, in errorem incidit. Hinc autem ei contigit morbi principium: asseuerat animas ante corpora esse, & à sanctimonia abductas fuisse in cupiditates & nequitiam, desciuissèque à Deo, à quo hanc ob causam damnatae sunt & corpo- ri obstrictae, suntque in carne tamquam in vinculis.

EX CYRIL- LO ALEXAN- DRANO.

Eiusdem ex epistola scripta ad eos qui in Phua erant monachos.

Ecclesia verò Scripturis obsequens à Deo inspiratis, nec animam nouit ante corpora fuisse, nec ante ea peccasse. Quomodo enim, quae non subsistebat, peccare potuit? At nos affirmamus, vniuersitatis officem corpus è terra finxisse, idque animasse, intelligente ani- ma: & haec est hominis structura. Et post alia: Animam hominis nec (vt aiunt) ob praete- rita flagitia atque scelera esse damnatam, nec in hunc demissam mundum, sanctissimus Pau- lus fidem facit, ita scribens: Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat D vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum. Cur ergo propter sola propria corporis manifestari nos oportere ait, nec potius propter ea quae ante corpus, si ani- mam ante fuisse norat, & ante peccasse? Si verò ob ea sola peccata quae in corpore designa- uimus, adducimur ad iudicium: non vti que habemus antiquius corpore peccatum: nam omnino ante id non constitit hominis anima. Hoc porro planum facit & legalis litterae vis. Si enim (vt dicit errabundus Origenes) ob superiora commissa, in supplicij ac poenae loco anima corpus accepit: quamobrem flagitiosis ac sceleratis mortem comminata est? Magis enim oportuerat, bonos ac iustos viros mortem oppetere, vt vinculis & supplicio li- berarentur, viuere contra scelestos ac nefarios, vt poena afficerentur, nec vlla vinculorum esset liberatio.

Ex expositione Synodica epistola Episcoporum Aegypti atque Alexandriae aduersus Ori- genis doctrinam.

Hic ergo de quo agitur Origenes, veluti abominationis desolatio in medio verae Eccle- siae extitit, ac presbyter ordinatus, à canonica, ab vna, à vera manu dignitatem presbyteri nu- dam ac solam habuit, quemadmodum Apostolatus habuit honorem fur ac proditor Iudas. Is enim cum cepisset blasphemias hominibus habere, Heraclas beatæ memoriae tum Episco- pus, vt studiosus veritatis ac arator ac vinitor Ecclesiastici agri, eum è medio pulchrae ac læ- te segetis euulsit. Ac paulo post: Quare hic è caelo in terram decidens tamquam fulgur, si- cut & eius pater diabolus, multè atrocisq. iracundiae contra veritatem spirans, in Palaestinam regionem nauigauit, moratusq. in Caesariensium metropoli, cum personam quam sibi in- duerat deposuisset, secq. aperuisset veluti piscis quae sepia apud quosdam appellatur, signifi- cans quod sibi voluptati erat, ac tenebrososum & atrum vitae venenum euomens, illic scri- ptis expressit, & sicut caupo Iudaicus boni speciei ac simulatione dulci amarum miscuit.

EX SYNO- DALI EPIS- TESTIMO- NIUM.

Quid

Quid enim iste prauè molens atque insaniens dicit? Erat (inquit) anima ante corpus, & A præxistebat in cælis: eamque cum peccasset, in custodiam immerisit Deus, id est, in corpus demisit: ad purgationem (inquit) & castigationem admissorum in cælis criminum. Hinc primùm impijssimus protinus fabulatur, veritatemque oppugnare studet. *Ac paulo post:* Si antè fuit anima in cælis, ibique prius deliquit, ut malè sanus Origenes, Deoque repugnans dixit: non oportuit dicere sanctissimum Prophetam: Et figès spiritum hominis in ipso, sed potiùs, demergens quasi virem spiritum hominis in ipso, vel fortasse, demittens. Iam verò cum hoc non dicat, sed figens in ipso: ostenditur, hunc lupum grauissimum esse, indutum extrinsecus ouina pelle ad deceptionem perditionis. Vecors enim è cælo animam àfferit decidisse, ceteraque quæ ibi definiuit: quasi apertè sciat, non solum antè fuisse animam, sed etiam antè peccasse. Quare demonstratum est tum è diuina Scriptura, tum è sanctis Patribus, nec verè Christianorum fidei nec rectæ rationi conuenire hæreticorum de animæ præxi- B stentia imaginationes.

Præterea hoc quoque Origenis demonstrat amentiam, quòd affirmat, cælum, & Solem, & Lunam, & stellas, & aquas quæ super cælos sunt, animata esse, & quasdam esse virtutes ratione vrentes. Hæc verò apertè refellit sanctus Basilius in tertio sermone commentariorum in Hexameron, sic contra Orgienis doctrinam disputans: Nobis porrò de separatis aquis dicendum est ad eos qui ab Ecclesia exciderunt, qui sub obtentu sensus anagogici, & sublimiorum videlicet sententiarum, ad allegoriam confugerunt, & asserunt, virtutes quasdam spirituales & incorporeas tropicè ex aquis significari, ac sursum quidem in firmamento mansisse meliores, deorsum verò in terrestribus siluestribusque locis deteriores perstitisse: ac idcirco aiunt, aquas quæ supra cælos sunt laudare Dominum, id est, bonas virtutes, quæ dignæ sunt propter potioris partis puritatem, dicentes laudem reddere C Creatori: aquas verò quæ subter cælos sunt, spiritualia esse nequitiae, quæ è naturali sublimitate in malitiæ profundum deciderunt, eaque turbulenta & seditiosa, passionumque tumultibus fluctuantia, maria appellari propter facilem mutationem atque instabilem voluntatem eorum motuum.

At nos huiusmodi rationes tamquam confusa somnia & aniles fabulas repudiemus, aquamque aquam esse cogitemus, separationemque à firmamento factam accipiamus secundum redditam rationem. Ac si quando ad communis vniuersorum Domini glorificationem aquæ quæ super cælos sunt, assumuntur, non propterea eas dicamus esse naturam ratione vrentem: nec enim cæli idcirco animati sunt, quòd enarrant gloriam Dei: nec firmamentum animal est præditum sensu, quoniam opera manuum eius annunciat. Hæc Basilius. Attendendum porrò est, Patrem, cum Græcè dicit, *αὐτὸς τοῖς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας*, D de Origene disserere, qui à Dei gratia & à sancta Dei Ecclesia expulsus fuerat, deique ijs qui cum illo sentiunt: non enim dixit, *αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ*, id est, ad eos qui in Ecclesia sunt, sed *αὐτὸς τοῖς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας*, quod significat, ad eos qui longe sunt ab Ecclesia. Catholicos etiam significasset, si dixisset, *τοῖς τῆς ἐκκλησίας*, id est, eos qui sunt Ecclesiæ: quoniam verò dixit *τοῖς ἀπὸ*, significauit eos qui absunt & qui ab ea exciderunt. Vnum autem id solum impio Origeni studium fuit, Paganorum errorem confirmare, & imbecilliorum animis zizania inferere.

Quamobrem hoc quoque risu dignum ab eo tamen dictum de hominum ex mortuis resurrectione, corpora hominum orbiculata suscitari. O dementiam atque inscitiam hominis insani, & Paganorum disciplinæ explicatoris: qui mente cæcutiens, studensque Christianorum fidei miscere fabulas, ipsam Christianorum spem ac salutem nixus est contumelia E violare, ne resurrectionem quidem Domini reueritus. Resurgens enim Dominus ex mortuis, & primitiæ dormientium factus, discipulis visus est, eisque ostendit foramina manuum ac pedum & plagam lateris; postque resurrectionem comedit, non ut cibo indigens, sed ut eo modo suscitati corporis naturam confirmaret. Et quidem cum Dominus ascenderet, Angelus ad discipulos dixit: Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cælum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum. Quod si (ut insanit Origenes orbicularum erat corpus Domini, quomodo potuit demonstrare manuum ac pedum foramina, aut lateris plagam? aut quomodo comedere potuit, aut omnino à discipulis agnoscì? Et quonam modo Sanctorum corpora, quæ post Domini resurrectionem surrexerunt, & in sancta ciuitate apparuerunt, potuerunt ab alijs agnosci, si quidem in alia erant figura, atque fuerant in vita? In fidei ergo petra nullo modo stabilitus, sed huiusmodi his multo

CAELESTIA CORPORA ANIMATA AFFIRMAT ORIGENES.

ET S. BASILIO REDARGUITO.

DE CORPORIBUS ORBICULATIS IN RESURRECTIONE.

atrociores

A atrociores blasphemias impius Origenes cum edidisset, nihil mirum est, cum in ipso martyrij articulo Christum abnegasse, cultamque à Paganis deorum multitudinem, quam ipse inducit, adorasse.

Atque id Dei providentia factum est, ne in Ecclesia pro martyre acciperetur, atque inde gregi Christiano inferretur aliquid detrimenti. Nam si etiam nunc sunt qui de eius quidem ruina confiteantur, doctrinam verò asserant: an non eam tamquam martyris ac patris erant defensuri, si contigisset eum, nulla idolis exhibita adoratione, consummari? Nemo enim veritatis tenax excidit à Deo, ab eoque deseritur, iuxta quod dicit diuina Scriptura: Respici- te filij nationes hominum, & sciatis quia nullus sperauit in Domino & confusus est. Quis enim permansit in mādatis eius & derelictus est? Aut quis inuocauit eum & despexit illum? Impius autem Origenes blasphemias suas non se ipso tenus statuit, sed proprijs scriptis in B multos alios suum errorem transmisit: ut in eum valde conueniat sancti Apostoli vox, quæ dicit: Quorumdam hominum peccata manifesta sunt præcedentia ad iudiciū, quosdam autem & subsequuntur. Nam eius erroris successio in infirmorum irrepens animos facit, ut eum sequantur quæ à principio ab ipso commissæ peccata sunt.

Quasi enim ijs qui Origenis placita sequuntur, non satis sit de præxistentia animarum impietas, ceteraque eius vaniloquentia, blasphemiarumque de sancta Trinitate, hoc quoque proprio errori adiungunt, ducem & auctorem habentes peruersam eius disciplinam, ut dicat omnium impiorum hominum ac præterea dæmonum poenam finem habituram esse, restitutumque iri tum impios homines tum dæmones in pristinum ordinem suum. Hæc cum dicunt, ignauos homines efficiunt in Dei præceptis exequendis, eos auertentes ab angusta & arcta via, inque lata: ac spatiosæ errorem inducentes. Omnino autem aduersantur C magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi dictis: Ipse enim in sancto Euangelio docet, impios quidem ituros in supplicium æternum, iustos verò in æternam vitam. Rursumque dicit ijs qui à dextris sunt: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. ijs verò qui à sinistris: Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius.

Cum igitur apertè Dominus in sancto Euangelio indefinens & supplicium & regnum denunciet: perspicuum est hos Origenis deliramenta sententijs Domini anteferre. Ex hoc quoque illorum amentia redarguitur: Si quis iuxta illius nugæ ponat supplicium deserturum: necesse est hunc & promissæ iustis vitæ æternæ statuere finem: æquè enim in vtroque æternum ponitur. Si autem & poena & fructio gloriæ habet finem; cur incarnatio fuit Domini nostri Iesu Christi? cur crucifixio & mors & sepultura & resurrectio Domini? Quòd D commodum ijs qui bonum certamen certauerunt & pro Christo martyrium subierunt, si & dæmones & homines impij eundem quem Sancti ordinè redintegratione habituri sunt? Verùm hæc in eorum capita vertant qui hæc fabulantur: nam Christi verba in Fidelium mentibus incussa manent atque in ipsa rerum veritate.

Qui porrò Origenis improbam opinionem tucuntur, firma hæc argumenta fugientes suumque conantes tegere errorem, quædam sanctorum Patrū dicta malè excipientes, prauèque ex sententia sua interpretantes, proprio morbo accommodant: quod etiam cum diuinis faciunt Scripturis. Nos autem ex ipsis sanctis Patribus ostēdemus inanes ac futiles eorum rationes esse. Hæc igitur scribit S. Gregorius Theologus in Apologetica oratione: Nobis verò, quibus periclitatur salus animæ beatæ atque immortalis, quæque sempiternam adiuturæ est vel poenam vel laudem propter malitiam aut virtutem, quanti faciendum est hoc E certamen, aut quanta scientia opus est?

Eiusdem ex oratione de plaga grandinis.

Qua falsa defensione, qua persuasione artificiosa, quonam commento veritatem oppugnante circumuenitur ius, ac fallitur rectum iudicium, quod omnibus omnia in statera ponit, facta, dicta, cogitationesque omnes; ac nequiter commissæ melioribus repensat, ut vincat quod propendet, sententiaque secundum plura dicatur, quam nulla excipiat pro-uocatio, non superior Iudex, non defessio alterorum factorum, non oleum vel à prudentibus virginibus sumptum, vel ab ijs qui deficientibus lampadibus vendunt, non poenitentia diuinit qui flamma crucietur, suorumque necessariorum querat emendationem, non ad mutationem præfinita dies: sed certum ac stabile ius & formidolosum & vltimum, & æquius iustiusque quàm quantus est terror, quinimò propter iustitiam terribile, cum throni ponantur, & antiquus dierum sedet, & libri aperiuntur, & fluuius igneus trahitur, & lux

DE ORIGENIS APOSTASIA.

Eccl. 2.

1. Tim. 5.

DE DAMNATIONIS ALIQVANDO SALVANDI DÆMONORUM.

TAM POENA DAMNATORVM QVAM VITA BERTORVM AETERNÆ.

pariter

& lux ante ipsum & tenebrae paratae: & eunt qui bona fecerunt in resurrectionem vitae, quae nunc in Christo absconditur, postmodum vero cum eo apparet: qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicii, quo qui non credunt, iam iudicati, damnatiq; sunt a Verbo, quod eos iudicavit: ac alios, quidem lux ineffabilis excipit, & sanctae regnantisq; Trinitatis gratia, apertius, puriusq; effulgentis, ac totam se toti menti inferentis: quod utique solum regnum caelorum esse dico: alia vero vna cum alijs malis tormenta, vel potius ante alia proiectum esse a Deo, & conscientiae turpitudine & verecundia nullum finem habens.

Basilij Episcopi Caesareae, ex eius libro Regularum. Interrogatio:

EX S. BASILIO ORIGENES ARGVI ZVR.

Sicut dicit, vapulabit multis, tum paucis, quo pacto quidam dicunt, nullum finem supplicij fore ijs qui poena afficiuntur? Responso: Quae ambigua, sunt ac videntur obscure esse dicta, quibusdam locis diuinitus inspiratae Scripturae alibi ab alijs, quae cofessa & aperta sunt, declarantur. Cum ergo Dominus pronunciat: Ibunt hi in supplicium aeternum, iusti autem in vitam aeternam: & alicubi: Mittas eos in ignem aeternum, qui paratus est diabolo & angelis eius, atque ira nominet gehennam ignis: vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur: ac rursus per Prophetam de quibusdam praedixerit: Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur: Cum haec & huiusmodi saepe a diuinitus inspirata Scriptura proponantur, hoc quoque est diaboli artis & astutiae, vt multi homines veluti obliuati talium tantarumque Domini sententiarum, finem sibi audeant poenarum in posterum adumbrare: Nam si aeterni supplicij quandoque finis est futurus, omnino habebit & vita aeterna finem. Sin in vita non sic Euangelici dicti sensum accipimus: quae ratio est, supplicio aeterno finem statuere? aeterni enim adiunctio pariter in vtroque ponitur: Ibunt enim (inquit) hi in supplicium aeternum, iusti autem in vitam aeternam.

Eiusdem e sermone adhortatorio ad sanctum bapisma.

Propter breuem ac temporariam peccati voluptatem sempiterna crucior poena: propter voluptatem carnis sempiterno igni addicor.

Sancti Ioannis Episcopi Constantinopoleos, e prima ad Theodorum monachum epistola.

EX S. IOAN. CHRYSOST. REIDARGV. T OORIGENIS.

In mente iugiter habeas fluum ignis: fluuius enim igneus, rapidusque egrediebatur a facie eius. Non est, quod quisquam ei deditus igni, supplicij finem expectet. Verum improbae saeculi huius voluptates ab umbris somnijsq; nihil differunt: priusquam enim peccatum ad finem peruenerit, extinguitur voluptas: suppliciorum vero, quae pro flagitijs suscipiuntur, nullus est finis.

Eiusdem in commentarijs in primam ad Corinthios epistolam.

a 2. Thess. 1.

Non leuis nobis hinc proposita quaestio est, sed de rebus valde necessarijs: Quae sunt plerique homines, ignis gehennae sit ne finem habiturus. Non habiturus, pronunciauit Dominus, cum diceret: Ignis eorum non extinguetur, & vermis eorum non morietur. Paucus vero eum perennem ostendens, ait de peccatoribus: Poenas dabunt in interitu aeternas. Quare cum diuina nos Scriptura, sanctique Patres edoceant, nullum finem impiorum supplicij, daemonumque qui ab illis coluntur: quam restitutionem imaginantur qui cum Origene sentiunt, vbi suppliciorum nullus est exitus? Sancta enim Christi Ecclesia quemadmodum iustis indefinenter praedicat vitam aeternam, ita impios perpetua supplicia manere tradit. Atque haec quidem in his. Nos porro paucas e multis diuinae Scripturae sanctorumque Patrum auctoritatibus afferendas esse perspeximus ad confutandam Origeneis impietatem.

DE SYNODO HABENDA CONSANTINOPOLI.

Cum autem velimus omne scandalum a sanctissima Ecclesia propulsare, vt nulla in ea macula relinquatur: obsequentes diuinis Scripturis, sanctisque Patribus, qui ipsum Origenem ac huiusmodi sceleratam impiamq; doctrinam profligarunt, ac iure anathemati subiecerunt, hanc epistolam ad tuam beatitudinem dedimus, qua eam hortamur, vt omnium qui in hac regia vixere nunc degunt, sanctissimorum Episcoporum conuentum habeat, ac Deo amabilissimorum praefectorum sanctis quae hic sunt monasterijs: faciatq; vt omnes in scriptis praefatum impium ac Deo repugnantem Origenem (qui & Adamantius) quique presbyter fuit sanctissimae Ecclesiae Alexandriae, & eius nefaria impiaq; dogmata, capitulaq; omnia quae inferius ponuntur, omnimodis anathematizent: & exempla dimittas eorum quae a beatitudine tua ob hanc causam gesta fuerint, ad alios omnes sanctissimos Episcopos, praefectosq; venerabilium monasteriorum, vt & ipsi subscriptione propria anathematizent Origenem, scelestaque eius dogmata cum omnibus qui declarabuntur haereticis.

In posterum autem ne aliter ordinentur Episcopi, aut monasteriorum hegumeni, nisi prius

A prius cum alijs omnibus haereticis, qui de more in libellis anathematizantur, id est, Sabellio, Ario, Apollinario, Nestorio, Eutychete, Dioscoro, Timotheo Aeluro, Petro Mogo, Anthimo Trapezuntij, Theodosio antea Alexandriae, & Petro qui Apameae praefuit, & Seuero qui Antiochiae, praedictum etiam Origenem qui Paganorum Arianorumq; infania laborauit vna cum execrabilibus impijsq; eius dogmatibus anathematizent. Omnibus enim praedicandum est, ne omnino quisquam audeat talem haereticum aut eius expositiones asserere, sed eas vnusquisque ex toto animo & tota cogitatione oderit & aueretur & anathematizet, vt a Christiana traditione alienas, & simpliciorum animabus grauem afferentes luem ac pestem. Haec porro eadem scripsimus non solum ad sanctitatem tuam, sed etiam ad sanctissimum & beatissimum Papam senioris Romae & Patriarcham Vigilium, & ad ceteros omnes sanctissimos Episcopos & Patriarchas, id est Alexandriae, Theopoleos, & Hierosolymorum: vt & hi huic rei prospiciant, & haec finem adipiscantur.

QVOS DEERE RENT ORDINANDI PRAESVLES ANATHEMATIZARE.

Cum vero cupiamus omnes Christianos cognoscere scripta Origenis prorsus a vera Christianorum fide aliena esse, ex multis immensisque eius blasphemijs paucas ad verbum esse ponendas censuimus. Sic autem se habent.

Quod minor sit Filius Patre, & Spiritus Filio, e primo libro Periarchon.

Quod Deus quidem & Pater omnia continens ad vnumquodque entium peruenit, esse vniciusque impertiens de suo, esse enim est minus. Quod vero praeter Patrem Filius ad sola rationabilia peruenit, est enim secundus a Patre. Adhuc etiam minor est Spiritus sanctus, ad solos Sanctos perueniens. Ita ex hoc maior est potestas Patris praeter Filio & Spiritu sancto, ampliorque Filij praeter Spiritu sancto, ac rursus praestantior sancti Spiritus potestas praeter alijs cunctis entibus sanctis.

ORIG. HORRENDAE BLASPHEMIAE DE TRINITATE. corruptum in Graeco videtur.

Quod finita est Dei & Patris potestas, e secundo libro eiusdem voluminis.

Finitam enim esse & potestatem Patris dicendum, nec praetextu laudis circumscriptio eius tollenda est. Et paulo post: Tanta enim fecit quanta sub manum comprehendere & habere poterat, & continere sub prouidentia sua: quemadmodum tantam construxit materiam, quantum administrare & exornare poterat.

DE POTESTATE DEI ORIG. BLASPHEMIAE.

Eiusdem e quarto libro eiusdem voluminis.

Nemo autem sermone offendatur, si modum statuimus Dei potestati. Infinita enim complecti, natura impossibile est. Nam cum semel finita sint quae Deus ipse comprehendit, necesse est terminum esse ad finita ipse sufficit.

Quod exitura Filius est, ex eodem libro.

Hic Filius de voluntate Patris generatus, qui est imago Dei inuisibilis & splendor gloriae eius, figura substantiae eius, primogenitus omnis creaturae, creatura, Sapientia: ipsa enim Sapientia dicit: Dominus possedit me in initio viarum suarum.] At de blasphemijs Origenis in Deum haec tantum in epistola Imperatoris: quibus hi subijciuntur anathematismi:

Si quis dicit, aut sentit, praexistere hominum animas, utpote quae antea mentes fuerint & sanctae virtutes, fatietatemq; cepisse diuinae contemplationis, & in deterius conuersas esse, atque idcirco, ερωλευθεισας, id est, refrixisse a Dei charitate, & inde ψυχαε, Graece, id est, animas esse nuncupatas, demissaque esse in corpora supplicij causa: anathema.

ANATHEMATISMI ADVERSVS ORIG. ERRORES.

Si quis dicit, aut sentit, Domini animam prius extitisse atque vnitam fuisse Deo Verbo ante incarnationem & generationem ex Virgine, anathema esto.

Si quis dicit, aut sentit, primum conformatum esse corpus Domini nostri Iesu Christi in utero beatae Virginis vt aliorum hominum, ac postea vnitum ei esse Deum Verbum & animam, utpote quae ante fuisset, anathema esto.

Si quis dicit, aut sentit, omnibus caelestibus ordinibus assimilatum esse Deum Verbum, Cherubimq; factum esse ipsis Cherubim, & Seraphim ipsis Seraphim, ac omnibus plane superioribus virtutibus similem esse factum, anathema esto.

Si quis dicit, aut sentit, in resurrectione corpora hominum orbiculata suscitari, nec confitetur nos suscitari rectos, anathema esto.

Si quis dicit, caelum & Solem & Lunam & stellas & aquas quae super caelos sunt animatas & materiales esse quasdam virtutes, anathema esto.

Si quis dicit, aut sentit, Dominum Christum in futuro saeculo crucifixum ita pro demonibus, sicuti pro hominibus, anathema esto.

Si quis dicit, aut sentit, finitam esse Dei potestatem, & eum fecisse quae plurima comprehendere potuit, anathema esto.

Si quis

Si quis dicit, aut sentit, ad tempus esse dæmonum & impiorum hominum supplicium, A eiusque finem aliquando futurum, siue restitutionem & redintegrationem fore dæmonum & impiorum hominum; anathema esto.

Anathema & Origeni (qui & Adamantius) vna cum nefaria eius execrabili scelestaq; doctrina; & cuius qui ea sentiat, aut vilo modo prorsus quocumque tempore tueri præsumat. In Christo Iesu Domino nostro, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen.] hæctenus ex scripto codice Antonij Augustini, in quo deest annus & dies.

Porro plures his fuisse errores Origenis ex S. Hieronymo collectos, meminisse debes, superius suo loco recensitos. Quod verò gesta hæc essent in Oriente, prætermissa sunt referri plurium Conciliorum atque Pontificum aduersus hos & alios enumeratos Origenis errores sancita decreta, quæ omnia olim delata Romam, ipsius Romanæ Ecclesiæ custodirent archiua, nempe quæ aduersus eosdè habita sunt à Theophilo Alexandrino Episcopo in Ægypto, quæve à S. Epiphano in Cypro, atque ab Anastasio Papa Romæ: de quibus omnibus suis locis superius dictum est. Porro anathematissimos hos hic recensitos omnes in Quinta Synodo recitatos probatosq; esse, ibiq; repetitam Origenis damnationem, Nicephorus tradit. Ipse enim Imperator, quòd sciret extra fines esse regalis auctoritatis de fide sancire decreta, hanc ob causam (vt in eiusdem modò recitata epistola audiuimus) ipsum Mennam Constantinopolitanum, ad quem scribit, admonet vt Synodum habeat, à qua ista omnia, quæ aduersus Origenem scripta essent, confirmarentur: quod & factum fuit.

Sed non prætereat, in ijs quæ ad finem prope eiusdem Imperatoris epistolæ scripta sunt de damnatione faciendâ hæreticorum, cum siue Episcopus siue Abbas ordinâdus esset, haberi inter alios execrâdos hæreticos esse adnumeratum Anthimum Episcopum Trapezuntij haud pridem damnatum ab Agapeto Pontifice. Quibus intelligas, ea cuncta quæ dicta sunt de studio Imperatricis apud Vigilium, vt restitueretur in sedem Constantinopolitanam Anthimus, eadem absque Imperatoris consensu vel scientia tractata esse per Theodoram Augustam primò cum Vigilio adhuc Romanæ Ecclesiæ diacono de creando ipso Romano Pontificem, si promitteret Anthimum restituere, deinde requisitum ab eadem, cum pulso Siluerio, idem Vigilus euectus esset in thronum. Sed & illud ex hac eadem epistola accipe: Iustinianum, cum nominat in eadem epistola Vigilium Romanum Pontificem, circumuentum fuisse, putasse nimirum, quem reuerti Romam & subire iudicium iussisset Siluerium Papam, & audisset relegatum in insulam, iusta sententia condemnatum, Vigilium verò legitima subrogatione susceptum: cum talem longè aliter res se haberet. Sic planè in rebus grauissimis contingit Principes falsa relatione sæpissimè falli.

Quid autem acciderit ex huiusmodi aduersus errores Origenis litteris Imperatoris promulgata damnatione, ex Liberato sic accipe: Ex referato adieu aduersarijs Ecclesiæ, vt mortuus damnaretur Origenes, Theodorus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus dilectus & familiaris Principum, secta Acephalus, Origenis defensor acerrimus, & Pelagio amulus, cognoscens Origenem fuisse dånatum, dolore damnationis eius, ad Ecclesiæ conturbationem, damnationem molitus est in Theodorum Mopsuestenum, eo quòd Theodorus multa opuscula edidisset contra Origenem, exosusq; & accusabilis haberetur ab Origenistis, & maximè, quòd Synodus Chalcedonensis (sicut probatur) laudes eius suscepit in tribus epistolis. Cuius damnationem memoratus Theodorus tali machinatione perfecit. Subscribete Principe contra Acephalos in defensionem Synodi Chalcedonensis, accedens idem Theodorus Cappadociæ vna cum suis satellitibus, qui sub nomine Catholico Acephalis fauebant, cum Theodoræ Augustæ fauore Imperatori suggestit, scribendi laborem eum non debere pati quando compedio posset Acephalos omnes ad suam communionem adducere. Siquidem illi (inquit) hoc offenduntur in Synodum Chalcedonensem, quòd laudes suscepit Theodori Mopsuesteni Episcopi, epistolamq; Iba: quæ per omnia Nestoriana cognoscitur, quam Synodus ipsa iudicio suo pronuncianerit Orthodoxam. Qui Theodorus si cù dictis suis & hac epistola anathematizaretur, tamquam retractata Synodus atque purgata, susciperetur ab eis per omnia & in omnibus, & sine pietatis vestræ labore Ecclesiæ Catholicæ societati gaudentes, in vniuersali Ecclesia clementiæ vestræ laus erit sempiterna.

Hæc audiens Imperator, & dolium doloſorum minimè perspiciens, suggestionem eorum libenter accepit, & facere libentissimè spondit. Sed rursus illi callida fraude rogauerunt eum, vt diceret librum de damnatione Trium capitulorum.] accessit enim duobus supra recensitis capitulis tertium de Theodoro Episcopo Cyri recepto in Concilio Chalcedonensi.

Niceph. lib. 17. c. 27. & 28. QUARANTIO IMP. DE FIDE SCRIBENDI EPISTOLAS.

IUSTINIAN. VBIQUE DE GESTIS.

Liber. diac. Breu. c. 24. ARTES VBIQUE DOLAE THEODORI CAESARIENSIS.

DE TRIBUS CAPITVLIS CONTRA VERSIA COERTA.

nenſi. Sed pergit dicere de scripto Iustiniani Imperatoris: Quo libro (inquit) eius edito & toto mundo manifestato, dum emendare Princeps erubescit, irreuocabilis causa fieret. Sciebant enim, Principem solita pietate, scandalo emergente, sententiam suam posse corrigere, seque ad periculum peruenire. Annuit his Princeps, & hoc se lætus implere promisit; & relinquens operis sui studium, vnum in damnationem Trium capitulorum condidit librum, pro delictis nostris omnibus notissimum.

Cetera verò quæ subsequenter in Episcopis & Catholica Ecclesia ab eodem Principe facta sunt, quo modo consentientes Episcopi in Trium damnationem capitulorum muneribus ditabantur, vel non consentientes, depositi, in exilium missi sunt, vel aliqui fuga latitantes in angustiis felicem exitum susceperunt, quoniam nota sunt omnibus, puto nunc à me silenda. Illud liquere omnibus credo, per Pelagium diaconum & Theodorum Cæsareæ Cappadociæ Episcopum hoc scandalum in Ecclesiam fuisse ingressum. Quod etiam publice ipse Theodorus clamitauit, se & Pelagium viuos incendendos, per quos hoc scandalum introiit in mundum.] hæctenus Liberatus finem imponens Breuiario suo de causa Nestoriana & Eutychniana collecto (vt ait) ex Ecclesiastica historia è Græco in Latinum translata, & ex Gestis Synodalibus atque etiam epistolis sanctorum Patrum: quæ quidem paulo post ab ipso scripta fuisse, ex vltima rerum gestarum narratione possumus intelligere. verum ipsum constat ex eorum classe fuisse, qui pro Tribus capitulis pugnantēs, pro Theodoro Mopsuesteno, licet non pro erroribus ei ascriptis, etiam scripsere defensionem: quod non obscure suis ipse scriptis significat. Ceterum quoniam fuerit istiusmodi de fide liber à Iustiniano Imperatore editus, inferius suo loco dicturi sumus.

Quod autem ad œconomiam Ecclesiasticam pertinet, idem Imperator aliàs edidit sanctiones, atque in his totus esse visus est, perinde atque ab omni belli cura remotus, cum tamen & Roma obsideretur à Gothis, & Africa, rebellantibus Arianis, in magno discrimine versaretur, vt paulo post dicturi sumus. Inter alia verò Kal. Maij hoc anno sanctionem promulgauit, ne quis præter voluntatem Episcopi domos oratorias fabricaret, insuper de Episcopis qui in suis Ecclesiis minimè residerent, ac de alienatione rerum Ecclesiæ immobilium: aliam rursus de clericis subrogatis, & emolumentis eisdem præstandis, necnon de iure præsentandi, quod iis competat qui in ædificandis ecclesiis ius sibi patronatus retinere voluerunt: itemque aliam sanctionem de bonis eorum qui ingrediuntur monasterium. has tu maiori otio consulas.

Hoc eodem pariter anno duodecimo Imperatoris, cum (vt dictum est) belli Gothici tertius adhuc annus ageretur (inquit Procopius) ex Mediolano vir facer quidam Dacius nomine (Episcopus hic erat Mediolanensis Ecclesiæ) ciuesque primores nonnulli cum Romanis venissent, à Belisario suppliciter petiere, modicum ad se vt præsidium mitteret, quo satis se posse asseuerarent non modò Mediolanum, sed Liguriam omnem abductam à Gothis Imperatori recuperare. Iqui hac functione est legatione Dacius, vitæ sanctitate insignis est habitus, de quo plura dicturi sumus. Hic ergo vt vendicaret à Gothis iisdemq; Arianis populos spirituali regimine sibi subditos, omnem adhibuit diligentiam. quo exemplo satis intelligas, non mereri calumniam, neque inuidiam Episcopos illos pati debere, qui ne sub hæretico Principe degant, omnem lapidem voluunt. Quomodo autem Belisarius eadem Mediolanensi ciuitate, totaque Liguria potius sit, idem Procopius narrat.

IESV CHRISTI SILVERII PAP. IUSTINIANI IMP. 13. ANNVS ANNVS VITIGIS REG. 3. 539. 3.

Annus Domini quingentesimus vndequadagesimus Apione Ægyptio Consule abſque collega notatur: ita Apio ab Api denominatus Ægyptius: licet in Nouellis Imperatoris, pro Apione, Ario ponatur, Nouellæ enim complures, quæ sub Consulatu Arionis datæ reperiuntur, sub Apione Consule scriptæ noscuntur. Numeratur idem annus belli Gothici in Italia quartus. Cum Siluerius Papa tertio exacto sedis suæ anno exagitatus (vt dictum est) aduersariorum calumniis & in Palmaria insula relegatus detentus, conuentu habito quatuor, qui eum conuenerant, Episcoporum, aduersus Vigilium Romanæ Ecclesiæ cathedræ inuaforem anathematis sententiam tulit, hisque verbis conscriptam ad ipsum misit: Annal. Eccl. Tom. 7. D d Siluerius

Lib. Breuiar. c. 3. 10. 24.

Novel. 67. & Auth. col. 5. tit. 17. Novel. 57. & Auth. col. 5. tit. 16. Novel. 76.

Procop. de bello Goth. lib. 2. DACIVS EPISCOP. MEDIOL. CONTRA GOTHOS IMPROBAT AUXILIUM.

Procop. de bello Goth. lib. 2.

alias Apio.

Novel. 78. usque ad 91. Liber. diac. in Breu. c. 22.

Exiat inter Alia Siluerij rom. 2. Concil. & 100. 1. epist. Rom. Font.

SILVERIUS
RELEGATUS
DAMNAT
VIGILIVM
IN TRIV-
BYM.

Silverius Episcopus Vigilio.

Multis te transgressionibus irretitum, sacerdotalis iam dudum novit generalitas. Et quia crucentis humano sanguine manibus decessoribus nostris pernicacia tua subripens, Leuiticis praesumpseris excubare ministeriis, plerique nouerunt Fidelium. Nam quia contra iura canonica, temporibus sanctae memoriae Bonifacii Papae, ipso viuente, successor eius designari conabar, nisi tibi amplissimi Senatus obuiaffet iustitia: tunc prouidentia pastorali ac Pontificali auctoritate, tua execranda iam debuerant auspicia detruncari. Sed dum paruulum in te neglectum est, insanabile accreuit apostema: quod nisi ferro altius abscindatur, fomentorum sentire non potest medicinam. Quippe qui nequissimi spiritus audacia, ambitionis phrenesim concipiens, in illius Apostolici medici, cui animas ligandi soluendique collata & concessa potestas est, versaris contumeliam, nouumque scelus erroris in Apostolica sede rursus niteris inducere; & in morem Simonis, cuius discipulum te ostendis operibus, data pecunia, meque repulso, qui fauente Domino, tribus iam iugiter emensis temporibus ei praesideo, tempora mea niteris inuadere.] per tria haec emensa tempora tres annos, diuinae Scripturae more, suae sedis iam elapsos Silverius notat, qui subdit:

PRIVATVR
VIGILIVS
ABBREPTO
PONTIFI-
CATA.

Habeto ergo cum his qui tibi consentiunt poenae damnationis sententiam: sublatoque tibi nomen & munus ministerii sacerdotalis agnosce, sancti Spiritus iudicio & Apostolica a nobis auctoritate damnatus. Sic enim decet fidem sanctorum Patrum in Ecclesia seruari Catholica, ut quod habuit amittat, qui improbabiliter temeritate quod non accepit, assumpserit. Data octauo Kalendas Iulij.] quod sequitur, Principe Basilio, siue (ut alia lectio habet) Belisario Patricio] adiectum putatur, cum temporibus his Silverij nullus conueniat Belisarij Consulatus, neque Basilij: quorum alterius, nempe Belisarij contigit ante annos duos; alterius itidem, Basilij scilicet, post annum sequentem. Subiicitur autem huic sententiae eiusdem Papae subscriptio & aliorum qui interfuerunt Episcoporum: Caelius Silverius Papa urbis Romae huic decreto anathematis in Vigilio peruafore facto, ad omnia statuta consensum praebens, subscripsi. Pariter & quatuor Episcopi subscripserunt, id est, Terracinentis, Fundanus, Firmanus, & Minturnensis. Data est chartula per Anastasium subdiaconum.] haec tenet ibi.

2. Tim. 2.
IN VINCV-
LIS NITET
PONTIFI-
CIA POTESTAS.

Sic igitur beatissimus Pontifex vna cum Apostolo Paulo vincit in Domino, & que cum Paulo illud Apostolicum concinit: Laboro usque ad vincula, quasi male operans: led verbum Dei non est alligatum.] ita quidem, cum licet deportatus in insulam, inclusus carceri, vallatus custodia, atque consumptus inedia, nihil tamen remittit sacerdotalis roboris atque constantiae, vel Pontificiae potestatis; potensque gladio Spiritus, quod est verbum Dei, sciens cunctos sibi populos habere subiectos, quos suo arbitrio vel absoluat, aut aeternis vinculis obliget, auctoritate qua pollet, aduersus Romanam Ecclesiam inuasorem, spuriumque intrusum Pontificem valide telum damnationis intorquet, & vniuerso ostendit Orbi, illum qui fastigium Apostolici throni ruiturus ascendit, seque pro Pontifice gerit, non referre Simonem Petrum, sed magum, neque Vicarium esse Christi, sed Antichristum. Eminent, licet conculcata pressuris, in insula Apostolica sedes: illustratur Antistitis praesentia plusquam Roma Palmaria: non angustiat exiguam insulam termino, nec clauditur circumdantis maris Ecclesia fluctibus, quae magis dilatatur aduersis & crescit angustiis. Foecunda antiquorum martyrum palmis ipsa Palmaria, nouo germine, tanti Pontificis martyrij palma mirifice decoratur; eoque magis, quod pacis tempore, cum nullus Christianae fidei hostis Gentilis tyrannus insurgit, sola ipsa eiusmodi triumphali fronde virefcit.

Deo Rom.
Martyrolog.
die 20. No-
uemb.

Tom. 1. epi.
Rom. Pont.
ante epi.
Siluer.

AMATORIS
EPISCOPI
EPIST. AD
SILVERIVM
PAPAM.
relinquere

Interea vero congemuit vniuersus Catholicus orbis ad vniuersalis Ecclesiae Praesulis ignominias, communicans ipsius vinculis (ut licuit) scriptis epistolis, quarum vnicum quod superest, hic tibi reddimus monumentum: quas enim vnus inter alios Amator Episcopus (quem puto Augustudinesem illum, qui hoc tempore claruit sanctitate) ad eum litteras cum muneribus dedit, ut ea quam patiebarur ipsum leuaret inopia, hic tibi integras exhibemus; sic enim se habent:

Beatissimo Silverio Amator Episcopus.

A quibusdam, Pater dilectissime, illis a partibus aduentantibus audiui, vos a sede sancti Petri iniuste pulsum, exilio destinatum. Quod nimis graue ferentes, misimus parua munuscula, id est, argenti libras triginta, ad vestram vestrorumque sustentationem: quae petimus ut ita grato animo suscipiatis, sicut grata mittuntur intentione. Precamur quoque, ut per vestram epistolam nobis remandare non dedignemini, qualiter circa vos sit actum, vel modum

A

B

C

D

E

modò agitur: ut certam rationem de vobis scire & fratribus valeam nunciare. Quid enim putas de nobis fieri, Pater summe, cum de summo Pastore & Vicario sancti Petri talia fiant? Vos tamen nolite multum tristari, sed confortamini semper in Domino: quoniam potens est Diuinitas immensae tempestatis incerta bono serenitatis amouere. Ora pro nobis, beatissime Papa.] haec tenet epistola sine die & Consule. Extat ad eundem Amatorem reddita Silverij nomine epistola ab aliquo otioso ex Anastasij scriptis confarcinata, mendaci Consulatum apposita nota, a veritate historica procul abhorrens, quam ex huius temporis scriptore Liberato diacono sincerè prodidimus: vnde indignam putantes quae ipsius Silverij nomine censeatur, relinquimus eam vndique imposturae labe suspectam.

Quod vero ad Pontificis defensionem spectat, iniquitas temporis reddidit Silverij vincula duriora. Etenim cum a Gothis Vrbs esset obsessa, & vniuersa Italia motibus Graecorum quateretur atque Gothorum, quodque scirent omnes, Belisarium cum vniuersis viribus Orientalis exercitus pro aduersariis contra Silverium militare: factum est, ut relegato Pontifici ad eum in sedem restituendum nullus suppetias ferre posset: non clerus Romanus foris Gothorum obsidione vallatus, & intus custoditus ab exercitu Imperatoris, quicquam ex more praestare valuit: non reliqui Episcopi, quod viderent frustra se niti posse, tot ingruentibus malis, contra torrentem, expectantes omnes, si meliora forte, quod esset in optatis, tempora aspirarent. Silent leges, cum arma strepant, nec canonum auditur clamor, ubi reboante classico milites excitantur.

IN FELICIS
SIMA TEM-
PORA.

RELIQVITVR
IN DE-
TENSVS
ROM. PONT.

Sic itaque iniuria temporis factum est, ut ab Ecclesia indefensum ipsius Ecclesiae visibile caput opprimi sineretur, quod alias, vrgente etiam Gentilium persecutione, accusationum vinculis absolutum, congregatum in cryptis Episcoporum Concilium suo ipsius iudicandum arbitrio iussit abire liberum. Ex quibus magis quis deploret istiusmodi infelicitissimum omnium rerum statum, quo sub Christianis Principibus fieri contigerunt, quae sub Imperatoribus Ethnicis iisdemque diris persecutoribus, ne fierent, Occidentalis orbis Episcopi sedulo studio intercesserunt: dum sine Episcoporum sententia damnatur absque spe vlla restitutionis Episcopus Episcoporum, & subrogatus artibus haereticorum is sedet, qui cum iisdem haereticis de restitutione damnati haeretici conuenisset. Hoc quidem discrimine grauius inuenimus numquam, neque periculum manifestius, sub quo fuerit Romana Ecclesia constituta. Sed qui super maria fundauit eam, de excelso folio clamat: Confidite, ego vici mundum.

Sed quid post haec Silverio accidit? Mouerunt aduersariorum inuidiam obsequia illa ipsi ab Episcopis diuersis impensa: auxit & in eum odium ab ipso in Vigiliam anathema recens illatum: cuius rei causa factum est, ut arctiori custodia traderetur, ac denique (quod Liberatus diaconus testatur) consumi inedia cogeretur: sed id quidem sensim, non statim violenterque: adeo ut in annum sequentem aeternam vitam produxerit: adhuc enim annum vnum ferme vixisse, ex eo cogimur affirmare, quod qui mense Iunio hoc anno (ut diximus) litteras ad Vigiliam dedisse reperitur, & Anastasij testificatione mense Maio obiisse diem ponitur: non hoc utique anno, sed sequenti eum esse defunctum, affirmare necesse est. dicemus de eo suo loco.

QUAE SIL-
VERIUS PA-
PA PATI
COACTVS A
VIGILIO.

Sed quantis haec Deus illata in Summum Pontificem mala immixtis caelitus cladibus vindicaret, vix credi potest, referreque detrectarem, quod superare videatur humanum captum: sed cum haec Procopius referat, qui hoc tempore eandem quam habebat praeculis scribebat historiam, verbis ipsius hic describere minimè praetermittam. Sub hoc enim anno de cimotertio Iustiniani Imperatoris haec adeo infelicia contigisse narrat in Oriente, vnde malum tantum originem duxit, his verbis: Ingentes igitur tunc Hunnorum exercitus Istrum transmittentes, in omnem Europam inuasurunt, nec vlla natio tot in hac parte maleficia damnaque intulit. A sinu enim Ionico hi barbari omnia usque Byzantij suburbana populati sunt, arcesque duas munitissimas in Illyrico, ciuitatemque Casandream vi euerturunt, quam antiqui Potideam vocabant, multaque gaza simul cum centum & viginti millibus hominum captis, domum reuerterunt, nullo penitus eis resistente. Posteris autem temporibus sapius reuersi intoleranda Romanis mala intulerunt: nam in Cherfonnesi expugnatione oppidanos deceperunt, ex parte maris (Melanes vocatur) muros ascendentes de improviso eos oppresserunt, quorum partim capti, partim interfecti sunt. Nonnulli angustiis maris inter Abidum & Sextum transeuntes, in Aetiae loca excurrentes, Cherfonnesium reuerterunt. Inde denique rursus domum cum toto exercitu se receperunt. In alia item irruptione Illyricum re-

Procop. de
bello Persic.
lib. 7.

CLADES IL-
LATAE O-
RIENTALI-
BUS.

CHRISTI
539.SILVERII PAP.
3.IUSTINIANI IMP. 13.
VITIGIS REG. 3.

petentes, Thermopolim obsedere, oppidanis se acriter defendentibus, vestigabant quam A via facilius ascendere possent: præter spem unam repperunt, quæ ad montem his superuenientem * ducit. Sic omnes fere Græcos, præterquam Poloponnesiacos infestantes, tertio domum remigrarunt.] hæc de Hunnorum incursionibus Procopius: quibus, tradit inferitis, annuam esse pollicitum Imperatorem pecuniam, sicut & Sarracenis: ita ignominiosè coactus est Imperator à barbaris ingruentibus redimere pacem pensatione tributi, qui haud pridem, cum Dei amicus esset, Vuandalos, Gothosque inuictos superasser.

Et vnde (si quis accuratè inuestigabit) tantorum malorum causâ prouenisse dicenda, nisi ob numen offensum? Quoddam hoc fuit quodammodo monstrum, vt qui victor in omnibus Iustinianus Imperator vniuersâ Africa potitus fuit, atque item bello Siciliam, Dalmatiam, Italiamque vnâ cum Vrbe recepit, idem ex insperato Hunnos pati coactus sit infundentes se vsque in Constantinopolitanâ vrbe mœnia, nec eos quicquam virium habuerit expellendi. Quis non manu tractet, & aperta omnino luce non videat, vocari à Deo barbaros in demolitionem & damnum Imperij, cum sancta religio à Principibus fauciatur? Cum factum est in Siluerium, quod nec profanus aliquis tentare ausus fuisset: passum est ab Hunnis Romanum Imperium, quod vix quælibet destituta sine Rege prouincia subitura fuisset.

Sed pauca sanè hæc atque ad eò leuia quisque dixerit, si conferat cum his quæ post hæc mala sunt subsecuta, hoc tamen anno fieri cœpta. Et quænam hæc? Audi ex eodem auctore Procopio, dum ait, hoc ipso anno decimotertio Iustiniani Imperatoris, Cofrhoen Regem Persarum statuisse rumpere fœdus, quod perpetuum fuerat cum Romanis sanctum, nec vllis potuisse ab instituto reuocari litteris vel legationibus Imperatoris: quænam verò ingentia mala bellum hoc secum vexerit, idem fusiùs narrat, nosque suis locis summam disturi sumus. Vitigem enim Gothorum Regem per legatos sollicitasse Cofrhoen ad inferendum bellum Iustiniano Imperatori, idem Procopius alibi tradit^a. His quidem malis Orientale Imperium hoc anno exagitatum constat. In Occidente verò post fatigatam Italiam diuturno Gothico bello, postque longam Vrbs obsidionem, ingenti penuria vniuersus populus laborauit. Ita planè in vltionem scelerum patratum exacuens gladium iræ suæ, famem vocauit Deus super terram^b, & omne firmamentum panis contriuit, ac secundum illud propheticum^c: Residuum erucæ comedit locusta, & residuum locustæ comedit bruchus, & residuum bruchi comedit rubigo.] Equidem quod bellicæ deuastationi superfuit, penuria deuorauit & pestis, & si quid à penuria & peste remansit illatum, rursus furor Gothicus deuastauit: ita vt non soluta obsidio Vrbs, sed potius eiusdem dilatum videri potuisset excidium, nec Gothorum tantum, sed Græcorum etiam gladiis D tradita Italia deuoranda.

Sed antequam ista ad eò ærumnosa laboris dolorisque plena narremus (vt cuncta ordine temporum describamus) quæ priùs de Vrbs obsidione ab eodem Procopio sunt dicta, ea scilicet quæ ad institutum pertinent, hic describamus. Quæ igitur mense Martio anno superiori obsideri cœpta est, vltra annum dies nouem eandem obsidionem propagatam fuisse Procopius tradit^d: cuius quoque testificatione, Romanorum studium erga Christianæ religionis cultum mirificè commendatur, cum quæ essent Gentilitiæ superstitionis mirum in modum detestarentur, quod ex iis quæ tunc acciderunt, digno exemplo edito demonstrarunt: cuius rei causâ forrasse accidit, vt non tam citò, veluti sub Alarico, tradita Gothis ipsa Vrbs fuerit, quando (vt suo loco superius dictum est) vigeat apud plurimos nobilium superstitio idolorum. Verùm licet purissimi modò Romani, paucis exceptis, essent Christianæ religionis cultores, proculque abhorrent ab omni cultu deorum: tamen quòd reiecto legitimo sacerdote, illic illud in loco sancto esset exaltatum idolum, ob Græcos tale sensit Vrbs ipsa flagellum: dederunt & pœnas, qui tantæ abominationis fuerunt auctores. Sed quæ de Iani delubro scribat Procopius, audiamus:

Per id tempus (inquit^e) Romani quidam Iani fanum aperire, foribus vi occultè illata, tentarunt. Hic Ianus deorum antiquissimus fuit, cuius foro in medio & ex aduerso Capitolij sacellum extat paulo supra eum locum, quem nunc Romani Tres Parcas appellant. Id verò Iani sacellum totum ex ære constructum fuisse sat constat, & quadrata quadam dimensione locatum, tantæque amplitudinis, quanta integri Iani statua poterat, quæ vtique & ipsa cum anea sit, non minor quam quinquepedalis esse apparet, per cetera omnia mortali similis, capite dumtaxat bifrons, ita vt facies altera in orientem Solem diuer-

* Supereminentem

ALIAS CLAUDIUM PERPETUUM

^a Procop. de bello Goth. lib. 1.^b Psal. 104. v. 10.

QVOD TEMPORE OBSESSAE VRBS.

^d Procop. de bello Goth. lib. 1. c. 2.

SUPERSTITIO NE GENTILITIA EX PLOSA, VRBS EORUM REDDITA.

^e Procop. de bello Goth. lib. 1.CHRISTI
539.SILVERII PAP.
3.IUSTINIANI IMP. 13.
VITIGIS REG. 3.

gat, in occidentem altera: portæ vtrinque & aneæ in faciem alterutram versæ: quas scilicet in pace & prosperis rebus ocludi Romani veteres quondam instituerunt, contraque aperiri, dum interea bellum his esset. Sed Christianæ fidei disciplinam si vsquam alij vquam, Romani præcipuè sunt venerati. Vnde has Iani portas perinde neglectas, ne belantes quidem aperuere. In ea tamen obsidione nonnulli, vetustæ illius (vt reor) opinionis & cultus memores facti, eni clàm sunt patefacere: haud tamen omnino id exequi potuerunt, nisi eatenus, vt fores vim passæ non inuicem sic cohererent, ac antea arctius cohaesissent. Latuere tamen qui aggressi id facinus fuerunt, nulla eius rei, vt in tanta omnium perturbatione, habita quæstione, quippe cum nondum ad Principes ipsos id delatum fuisset.] vt pote qui haud inultum facinus relicturi erant, vbi eius auctores sollicitè perquisitos adinuenerunt. Si igitur ad eò magnum execrandumque æstimabatur sacrilegium, vel aperire Iani portas esse tentatum: quæ de sacrificantibus diis, aliisque supersticiosos deorum cultus tentantibus fuerant pœnæ sumenda? Hæc de Vrbs obsidione, quam perdurasse menses quatuordecim dum alij tradunt, certè à Procopio, qui fuit præsens, erroris penitus arguuntur, cum ipsam annum vnus & dies noctem perseuerasse tantum affirmet. Sed quæ his successerunt mala, narremus.

Sub hoc eodem anno, qui quartus belli Gothici à Procopio ponitur inchoatus, dira famem vexauit Italiam, de qua ista idem auctor habet^a: Cum (inquit) iam se verterat annus, & messis tempus adesset, in campis frumentum sua sponte maturefcebat, non tamen quæ priùs id copia fuit, sed longè minori, vt quod nec hominum manibus, nec bouum labore factum humoq; tectum fuisset, sed temere in agri superficiem iactum: vnde eius pars quedam terræ vi fota emerferat; ipsum id tamen cum demeteret nemo, præ nimia sui maturitate in terram iteratò excidens tenescebat. Quæ res cum eundem in modum in Aemilia accidisset, eius regionis homines propriis sedibus ac bonis relictis, in agrum Picenum profugerant, haudquaquam existimantes eius prouinciæ loca, quia maritima essent, eadem omnino rei frumentariæ inopia premi. Tuscos præterea haud secus ac pari de causâ famem attigerat. Ex his tamen qui montes incolerent, frumenti in modum è glandibus commolitis confectum panem edebant. Vnde vulgatis velut in pecua morbis, vt par erat, multi mortales capiebantur, & paucis superstibus interibant. In Picentes autem tradunt non minùs quinquaginta millia hominum præ inedia interiisse, & longè plures extra Ionicum sinum. Qua autem morbi specie, & quemadmodum hi morerentur, mox explicabo.

Cum enim nihil iis esset quo vescerentur, extenuati nimirum omnes pallentesque reddebantur, caroque vt cibo diutius carens in se ipsa retracta cohaeserat: sel item cum nimium abundaret, atque ad eò corpora ipsa vi sua oppressa iam infecisset, haudquaquam sinebat suo è pristino cursu in his venas defluere. Malo itaque peruincente, nihil prorsus succi corporibus relinquebatur. Cutis præterea obdurata corio perfimilis erat, præ se maximè ferens quòd impacta ossibus inhæssisset, liuore iam in nigredinem commutato: vnde & homines exustis facibus nihil absumiles videbantur, eorumque facies stupidior erat, toruusque & furentis aspectus. Mortem itaque passim obibant, cibi partim inopia, nimia partim saturitate. Nam postquam in his fuerat calor omnis extinctus, quem natura introrsum exusserat: si quis fortè eos ad satietatem & non paulatim cibasset (vt recens nati lactari solent) cum ingestos minùs digererent cibos, celerius longè moriebantur. Fuere qui fame cogente, alterni se elitarent: Feminas enim duas fuisse tunc tradunt, quæ viros septemdecim interfectos absumperint, hæc namque (vt ferunt) cum solæ & resides domi, ceteris mortuis superfuissent, diuertentibus ad se peregrinis, noctuque dormitantibus interfectis diuescebantur: septem itaque & decem diuersis temporum spatiis in cibum absumptis, octauus ac decimus qui ad has fortè diuerterat, somno tunc subito experrectus, cum in se eadem quæ & in cæteros fecerant, molirentur, cognita primùm facti ab his ratione, vtrasque obruncat.

Sed eo iam alibi euaserat famis necessitas, vt quicquid vbique herbarum esset, celerius nonnulli adirent, & genu in terram nixi, cum auellere has niterentur, deficientibus viribus (nam è corporibus vigor omnis abscesserat) porrectas ad herbas solo moribundi procumberent, insculptique passim manerent, cum hos nemo humo contegeret: non enim erat qui sepulture rationem haberet.] hæc tamen de fame Procopius horum inspector ac deplorator.

Porro Miscellæ auctor coniungit famem hanc cum ea quam Vrbs passa est, dum obsideretur: sed quàm atrox ista fuerit, testificatione S. Dacij Mediolanensis Episcopi ita paucis describit: Tanta siquidem per vniuersum mundum eo anno, maximeque apud Li-

Annal. Eccl. Tom. 7.

D d 3 guriam

DIRA FAMIS ITALIAM VEXAVIT

QUAE FAMIS TEMPORE TRISTIA ACCIDERINT.

EVS HVMANARVM CARNIVM.

EVS FILICVS RVM.

CHRISTI
539.SILVERII PAP.
3.IVSTINIANI IMP. 13.
VITIGIS REG. 3.

guriam fames excreuerat, vt (sicut vir beatissimus Dacius Mediolanensis Antistes retulit) A pleraque matres infelicitum natorum comederent membra.] hæc ipse, quæ quidem perperam ponit sub anno decimoquinto Imperatoris: sicut & errare conuincitur Cedrenus, qui eandem sub anno nono recenset. nam quantum ex Procopio, qui præsens fuit, inspicere licet, ad præsentem hæc sunt annum referenda. Sed non defuit tunc Dei seruis annona.

Tunc enim accidisse videtur mirandum illud, quod sanctus Gregorius de sancto Benedicte narrat his verbis: Alio quoque tempore in eadem Campania regione fames incuberat, magnaque omnes alimentorum indigentia coangustabat. Iamque in Benedicti monasterio triticum decrat: panes verò penè omnes consumpti fuerant, vt non plus quam quinque ad refectionis horam fratribus inueniri potuissent. Cumque eos venerabilis Pater contristatos cerneret, eorum pusillanimitatem studuit modesta increpatione corrigere, & rursus promissione subleuare, dicens: Quare panis inopia vester animus contristatur? Hodie quidem minus est, sed die crastina abundanter habebitis. Sequenti autem die ducenti farinæ modij ante fores cellæ in saccis inuenti sunt, quos omnipotens Deus quibus deferentibus transmisisset, nunc vsque manet incognitum. Quod cum fratres cernerent, Domino gratias referentes, didicerunt iam de abundantia nec in egestate dubitare.] hæc Gregorius.

Sub eodem quoque anno quarto belli Gothici recenset idem qui supra Procopius cladem ciuitatis Mediolanensis, quando à Gothis capta & solo penitus æquata est. Rem gestam ipse pluribus scribit, quem tu consulas. Sed quæ post tantæ vrbs excidium enarratum fusiùs, breui cuncta stringens epilogò, demum adiicit, accipe: Mediolanum verò amplissimam vrbs solo aquatam desent, in eaque virorum trecenta millia sine vllò ætatis respectu trucidant: feminas verò seruitiorum in morem abductas Burgundionibus dono dedere, vt promeritas his gratias redderent pro initia secum belli societate: Reparatum verò, qui ad Romanos defectionis causa fuerat, inuentum, comprehensumque & minutatim concisum vorandum canibus obiecere. Birgentius tamen eiusdem non expers noxæ (nam & is Mediolani tunc aderat) fugiens in Venetos abiit, indeque sequentibus suis, in Dalmatiam venit, & ex ea prouincia ad Imperatorem se Byzantium contulit.] hæc Procopius: quæ quidem facta sunt à Mundila Gothorum Duce fœdistrago.

De Dacio autem Episcopo Mediolanensi, quem iam antea legatione apud Belisarium functum esse ex Procopio diximus, quid factum sit, licet nihil dicat: ipsum tamen fuga lapsum cruentorum manus euasisse Gothorum, S. Gregorius Papa testatur, peruenisseque Constantinopolim: sed quòd persecutores Gothi Ariani essent: causa fidei exactum ciuitate ipse putauit, qui & quid in via eidem acciderit, ita narrat: Eiusdem quoque Principis tempore, nempe Iustiniani, cum Dacius Mediolanensis vrbs Episcopus, causa fidei exactus, ad Constantinopolitanam vrbs pergeret, Corinthum deuenit. Qui dum largam domum ad hospitandum quæreret, quæ comitatum illius totum ferre potuisset, & vix inueniret, aspexit eminus domum congruentis magnitudinis, eamque sibi preparari ad hospitandum iussit. Cumque eiusdem loci incolæ dicerent, in ea tunc manere non posse, quia multis iam annis hanc diabolus inhabitaret, atque adedò vacua remansisset: vir venerabilis Dacius respondit, dicens: Immo ideo hospitari in eadem domo debemus, si hanc spiritus malignus inuasit & ab ea hominum habitationem repulit. In ea sibi igitur parari præcepit, securusque illam, antiqui hostis certamina toleraturus, intrauit. Itaque intempeste noctis silentio, cum vir Dei quiesceret, antiquus hostis immensis vocibus, magnisque clamoribus cepit imitari rugitus leonum, balatus pecorum, ruditus asinorum, sibilos serpentum, porcorum grunnitus, stridores foricum. Tunc repente Dacius tot bestiarum vocibus excitatus, surrexit vehementer iratus, & contra antiquum hostem magnis cepit vocibus clamare, dicens: Bene tibi contigit, miser: tu ille es qui dixisti: Ponam sedem meam ad Aquilonem, & ero similis Altissimo. Ecce per superbiam tuam porcis & foricibus similis factus es: & qui imitari Deum indignè voluisti, ecce (vt dignus es) bestias imitaris. Ad quam eius vocem (vt ita dicam) deiectionem suam malignus spiritus erubuit. An non erubuit, qui eandem domum ad exhibenda monstra quæ consueuerat, vltèriùs non intrauit? Sicque postmodum Fidelium habitaculum facta est: quia dum eam vnus veraciter fidelis ingressus est, ab ea protinus mendax spiritus atque infidelis abscessit.] hæc sanctus Gregorius. atque de his hætenus: reliqua de Dacio inferiùs suis locis dicenda erunt.

^a Gregor. dialog. l. 2. c. 21.
S. BENEDICTO DIVINITYS SUPPEDITATA ANNONA.

^b Procop. de bello Goth. lib. 1.
EXCIDIVM MEDICLANI.

^c Procop. de bello Goth. lib. 2.
^d Greg. dialog. lib. 3. c. 4.
S. DACIVS IVGA LA PVS VINIT CONSTANTINOP.

IESV

IESV CHRISTI
ANNVS
540.VIGILII PAP.
ANNVS
I.IVSTINIANI IMP. 4.
VITIGIS REG. 4.

Q Vi sequitur annus Domini quadragesimus supra quingentesimum, ascriptus Fastis reperitur Consulatu solius Iustini: tu addas collegam Paulinum, Iuniorem dictum, ad distinctionem alterius Paulini, qui ante sex annos vnà cum Iustiniano Imperatore Consulatum gessit. Ex Actis tertij Concilij Aurelianensis Iustino Consuli hunc collegam addimus Paulinum. Cum enim in fine eius Concilij notarum tempus habeatur, quo celebratum est, anno videlicet vigesimo sexto Childeberti Regis Francorum sub Consulatu Paulini Iunioris; hic ipse annus Domini quadragesimus supra quingentesimum demonstratur: secundum verò Aurelianense sub anno vigesimo secundo eiusdem Regis notatum habetur: vt planè appareat perspicua vndique veritas. Sic igitur, libera iam reddita à longa obsidione Vrbe, placuit Belisario hoc afflictis reddere Senatoribus, vt more maiorum suum in Occidente crearent Consulem, atque Paulinum eligerent, quem scirent ex progenitoribus Consulibus procreatum. Porro idem annus à Procopio, qui per chronologiam belli Gothici numerat annos, ponitur quintus eiusdem belli.

Quo anno Siluerius Papa in insula Palmaria relegatus, confectus ætatis, consumptusque media, diem tandem clausit extremum duodecimo Kalendas Iulij, ita martyrij corona sublimis in cælum cum martyribus collegis assumptus; cum etiam ab Ecclesia Catholica insignitus nobilique Martyrij titulo sacro ascriptus Albo perenni memoria perseverat dies natalis eius annis singulis rediuuus. De loco autem martyrij inter Liberatum & Anastasium ea diferepantia reperitur, quòd ille in Palmaria insula id accidisse ait, iste verò in Pontia: sed cum eadem ipsæ sibi vicinæ sint, haud potest diuersitas ista alicuius esse momenti, cum de altera in alteram transferri perspicue potuisset. Ceterum Liberatus diaconus cum iis ipsis temporibus hæc scripserit, firmiorem sibi vendicat fidem.

Qui igitur martyrij coronam consequi sub Christianis Principibus Siluerius meruit, à Deo etiam post migrationem est illustratus gratia miraculorum, restantibus quidè signis, viuere gloriosum in cælo, quem vis tyrannica adedò compressisset in terris. nam audi Anastasium paucis magna narrantem: Sepultus est (inquit) in eodem loco xii. Kalend. Iulij: ibique occurrit multitudo malè habentium, & saluantur.] hæc de miraculis. Ita quidem & ostensione signorum voluit Deus vniuersæ Ecclesiæ innotescere qui germanus esset Romanæ Ecclesiæ Pontifex, & salam omnibus fieri, in cælum cum collegis martyribus Pontificibus esse receptum, quem furor hæreticorum & ambitiosi hominis insana cupido vsque ad interitum afflictaffent. His verò Anastasius subdit: Hic fecit ordinationem vnã per mensem Decembris, ordinavitque presbyteros tredecim, diacones quinque, Episcopos per diuersa loca numero decem & nouem] cum sedisset annos quatuor, & quintum inchoasset. Quòd autem aliqui nec duos annos eius sedi concedunt, inde id euenisse liquet, quòd absurdè admodum numerent eius sedis tempus vsque ad Vigilij intrusionem tantum, cum ipse Siluerius è sede expulsus est: at verò vsque ad consummatum martyrium semper ipsum legitimum perseverasse Pontificem, & Pontificia, vt licuit, exercuisse liquet; Vigilium autem contra verum Dei sacerdotem sedentem nullum meruisse Pontificis titulum constat. Subdit verò hæc Anastasius: Cessauit Episcopatus eius dies sex.] hucusque ipse.

Sunt planè eius illa vltima verba pensanda: Cessauit Episcopatus eius dies sex.] Quibus perspicue intelligas, quem vsurpasse & malis artibus nactum esse, immo & inuasisse diximus viuents Siluerij sedem, & excommunicatum licet, factione tamen hæreticorum munitum vsque ad eiusdem Siluerij obitum tenuisse; hunc ipsum tamen, simulac Siluerium defunctum atque miracula edere audiuit, minimè diutius sedere perseverasse, seque ipsum in ordinem redegeisse, probè scientem minimè se legitimum fore dicendum Pontificem, quem tot crimina deturpassent, cum præter simoniacam labem, redarguerent ipsum coniuuentia cum hæreticis, pactis conuentis conscripta iurataque ipsorum defensio & Anthimi restitutio, Siluerij insuper prædecessoris expulsio, eiusdemque necis cooperatio, atque demum quod post damnationem & anathema in ipsum à Siluerio irrogatum, sedisset nihilominus tamquam verus in Ecclesia Pontifex. Hæc, inquam, ipse considerans, post Siluerij obitum à sede malè occupata descendit, fretus tamen potentia Belisarij quòd esset eam mox iterum consecuturus: locumque sic præbens sacris habendis comitiis conqueuit. Ita quidem se à Pontificatu abdicasse Vigilium, ex spatio vacationis sedis Siluerij dicendum omnino

CONSULATVS PAVLINI IUNIORIS.

SILVERII PAPAE MARTYRII CORONATVS.

SILVERII POST OBITVM MIRACVLIS CLARVS. X Iulij

VIGILII PRVDENS CONSTITVM SE ABDICANS.

omnino est: nam quomodo potuit secundum Anastasium sedes vacasse sex dies, si Vigilus, A ipso viuento Silucrio, intrusus semel, sedere post eius obitum perseverasset? neutiquam enim id aliquo modo potuit accidisse.

ASYTE
REM AGIT
VIGILIVS.

Verum, quod ipse id fecerit tamquam representaturus in scena comcediam, non ex animo, sed vt quoquo modo eliceret de sua electione cleri Romani consensum: inde mihi facile persuadeo, dum non (vt par erat) penitens scelorum patrorum, omnem penitus conceptam de sede Pontificia adipiscenda spem abiicit, seq; ea prorsus iudicauit indignum, reliquumque vitæ tempus (vt ab eo exigebant grauissima criminum pondera) in lacrymis sibi transigendum indixit; sed consueta summi honoris prurigne exagitatus, vt eum consequi tutò posset, nec vnquam inde eiici ob perpetrata delicta, huiusmodi sibi vaser viam aperendam curauit: cum præferrim securus de Belisarij voluntate, cuius studiis ex Theodoræ Augustæ mandatis foret totius cleri extorquendus assensus, haud dubiam iaceret aleam, B cum sciret eamdem quam vellet faciem reddituram. At quoniam eorum quæ sunt in mente inspector tantum & iudex atque vindex est Deus, non nobis quæ in eius mente cogitationes fixæ laterent, sed quas foris manifestè agendo cunctis aspiciendas proposuit actiones considerandæ erunt: nimirum ipsum, quod debuit exsoluisse, & vt immeritum, è sublimiori cathedra, quam superbè conscenderat, humili obsequio descendisse.

Rom. 4.

2. Cor. 4.

DEI PRO
ROM. ECCL
PROVI-
DENTIA.

Mat. 6.

Mat. 14.

Ceterum qui vocat ea^a quæ non sunt tamquam ea quæ sunt, & de tenebris facit^b lucem splendescere, non alium quam se ipsum esse qui regit Israël, & deducit velut ouem Ioseph, vult à cunctis intelligi, dum finit aliquando res Romanæ Ecclesiæ titubare, in summumque discrimen adduci, atque penè periclitari: vt cum omnis fermè spes videri possit esse consumpta, & animo concidant deficientque ipsi qui contra vehementes ventorum flatus nituntur & laborant in remigando; tunc ipse ex improviso appareat, atque dicat^c: Confidite, C ego sum, nolite timere. Sum ego ille ipse quidem, qui Petro^d, cum cœpisset mergi, manum extendens, eduxi illum ex vndis. Sum ego qui eidem cæli clauis tradidi & inferorum, quò scirent omnes, cælicos ipsum habere socios, & inferis dominari. Ego ipse sum, qui, ne aliquis eius successor posset diffidere demeritis, post triplicis reatum negationis eidem Petro vniuersalis gregis credidi præfecturam. Ego in super ille ipse sum, qui eidem aliquando dixit: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.] ne videlicet quilibet successor eius clauum tenens, ad impetum tumentium fluctuum timeret quassari nauiculam, vel in scopulos illisam frangi, dissoluique si impingat in Syres: cui magis sit metuenda infida securitas, ne in litore otiosa consistens cœno putrescat & alga sepeliatur, quàm à sæuo flante Aquilone tempestas. Sic igitur ex insperato tandem post diras, quibus agitata est Ecclesia Romana, procellas, imperante Deo ventus & mari, facta est tranquillitas magna, cum qui hæctenus ad malum Vigilus vigilasset, cœpit pro vniuerso grege agere vigil excubias, vbi legitimus esse cœpit Episcopus. Quo- modo autem hæc facta sint, audiamus.

CLERI RO-
MANI CON-
SILIVM DE
ELEGENDO
PONT.

His igitur quæ dicta sunt, à Vigilio legitime de sedis abdicatione completis: mox studia Belisarij, vt idem eligeretur Pontifex, suffragantur, populum ad id petendum impellentis atque Senatam, Tunc clerus in maximas coniectus angustias, quid ageret, agitabat diu multumque mutuis consultationibus: primumque longe abhorrens vt hominem tot criminibus impheatum in sedem eueheret Pontificiam, id præferrim sacris Ecclesiæ legibus prohibentibus: sed & quod immineret periculum, ne obsequens Vigilus votis Augustæ, eamdem sedem Apostolicam (quod numquam acciderat) si non hæresi, saltem communicatione cum hæreticis inita macularer, ab eius electione se magis magisque exhibuit alienum. Ma- gna quidem erant ista: adeò vt ad eligendum Vigilium nullis adduci rationibus possent qui essent optimi, sed omnes, vt ab execrando facinore, ab eius electione longè longius abhor- rere, suadebat ipsa recti amans ratio. Contrà verò accuratius rem expendentes, manifestè cernebant, si quemcumque alium eligerent Summum Pontificem, sciendam mox fore Ecclesiam diro schismate, quod potentia sæculari, ex sententia iussisque Theodoræ Augu- stæ rursus euehendus in Pontificiam sedem Vigilus esset, rursus idolum collocandum in templo, conspiciendamque abominationem desolationis stantem in loco sancto, per quem timerent simul cum schismate etiam hæresim inducendam; vtpote indigentem Vigilium auxilium Theodoræ, vt in sede semel adepta contineri firmarique posset, in gratiam ipsius cuncta facturum contra illum quem clerus elegisset Romanum Pontificem; foreque vt alius numquam sessurus esset, quousque viueret Theodora.

His

A His insuper addebat, quòd cum Vigilij personam, quam diu ob oculos habuissent, si- tis perspectam haberent, nempe esse hominem re vera Catholicum, honoris tamen cupiditate flagrantem, cuius rei causa sese turpissimè Theodoræ Augustæ instar mancipij vendidisset: salubre illud consilium iniertunt, vt ipsum quoque modo possent ab Imperatrice redimerent, impenso illi honore quem cuperet, sibi que ita hominem vendicarent, atque hoc modo arduioribus nexibus obligarent: duplicem inde se consecuturos esse vtilitatem videntes, nempe & ab imminente schismate & ab irreperente hæresi Ecclesiam Romanam reddendam fore securam. Sic igitur diuinitus inspirato consilio (vt exitus declarauit) communi sententiæ inhaerentes, more maiorum solemnibus ritibus rem agentes, accipientesque ab ipso Vigilio Catholicæ fidei professionem vnà cum hæresum & hæreticorum omnium execratione, euehunt ipsum in Pontificium thronum, creantque Romanum Pontificem B sexto (vt dictum est) die à morte Siluerij, quarto Kalendas Iulij.

DE VIGILII
PAP. RE-
CTIONE.

Hæc quidem cuncta Dei nutu esse facta, probauit euentus: siquidem notio exemplo accidit, vt qui^a ad maledicendum populo Dei Propheta antea fuisset inductus, idem ad benedicendum eidem conuerteretur; & qui^b missus fuerat homicida, in Prophetam Deum laudantem continuo mutaretur. Fuit ista planè mutatio dexteræ Excelsi, & insigne miracu- lum, quo perspicuum factum est, Dei prouidentia Romanam Ecclesiam sollicitius gubernari, vt in quouis discrimine constituta, sit penitus liberanda; quòd diuina sit promissione secu- ra, vt à portis inferi semper illæsa permaneat; & mirifica quadam transformatione, quos iniquos accepit, soleat mox reddere sanctos, vt iidem fixè mox ipsi inhaerentes sacrae Petræ, super quam Christus suam fundauit Ecclesiam, instar polypi ipsius colorem ac- cipiant, & quod maius est, eiusdem quoque consequantur robur & firmitatem. Siqui- dem probarunt euenta (quod apparuit tamquam ostentum) ipsum qui hæctenus stertis arundo fuit & mobilis in diuersa agitata pro diuersitate ventorum, in firmam stabilem- que petram esse conuersum, solido inhaerentem in Ecclesia posito fundamento. Hæc de electione Vigilij, sæculari quoque nobilitate clarissimi, filij nimirum (vt Anastasius ha- bet) Ioannis Consulis.

Nam. 12.
13. 14.
I. Reg. 19.
MIRABILIS
FACTA DI-
VINITYS
TRANSMU-
TATIO.

Horum gratia scito, non ob aliam, quòd clero non adeò liberum esset quicquid vellet li- berè agere, dictum à sancto Gregorio, ab Hormisdæ tempore vsque ad Vigilium fuisse Ro- manorum Pontificum ordinationes expositas: sunt enim hæc eius verba^a: De ordinationi- bus verò Apostolicæ sedis Pontificum, vtrum post beatissimum virum Hormisdam ali- qua sint addita, charitas vestra requirit: sed vsque ad Vigilij Papæ tempora expositas ordi- nationes Præsulum esse cognoscas.] hæc ipse. Haud tamen ob id Deus ipsam suam dereli- quit Ecclesiam, sed cum ipse eidem præsideret. Antistes, mala cuncta obuiantia conuertere sciuit in bonum, ipsosque lupos in gregem irruentes in optimos mutare pastores: vt omnes intelligerent, esse Deum qui regat Israël.

Greg. regiff.
li. 7. capit. 53.

Quis enim non intelligat, ista de electione Vigilij improbi hominis diuino consilio esse permessa, ne quis contemnendum putet, si quem viderit non meritis, sed nomine tantum referentem Petrum sedere super Apostolicam sedem Pontificem? memor & vmbra Petri immensam à Deo præstitam esse virtutem: nam etsi quid inane esse vmbra prorsus appa- reat, corpus tamen ipsum Sole illustratum ostendit, sicque ex diuina facta Petro promissio- ne, qui vmbra tantum eius corporis sua imbecillitate videri possent creati Pontifices, eos- dem tamen non esse Apostolicæ virtutis expertes; prout euentu rerum in Vigilio factum intelliges, nec quidem aliquo temporis interuallo; sed (quod magna admiratione dignum E est) statim vbi legitima electione Petri thronum conscendit, sacerdotale robur accepit, & constantiam induit Pontificiam: vt planè ad confutandas hæreses atque hæreticos visus sit accepisse à Domino Apostolatam, omnem spem penitus adimens aliter de se sperandi iis qui eum (vt vidimus) ad praua quæque perpetranda pellegerant. Quo enim tempore exspectabatur, vt post Siluerij obitum reuocaret (quod fuerat antea Theodoræ Augustæ pollicitus) Anthimum Episcopum ab Agapeto damnatum Constantinopoli: tunc aduersus eum atque collegas ipsius hæreticos irrogatum in ipsos anathema, illud iterans, confirma- uit. At quomodo id acciderit, videamus.

PETRI SVC-
CESSOR LI-
CET MALVS
A DEO NON
DESTITVI-
TVR.

Hoc igitur anno sub Iustini Consulatu, simulac de legitima electione Vigilij Constanti- nopolim nuncium perlatum est: ab Imperatore præstitum fuit, more maiorum, quod Im- peratores Catholici præstare consueuerunt (vt superius dictum est ex Symmachi Papæ Apologetico ad Anastasium) nimirum siue cum Imperij gubernacula susciperent, siue cum Apo- sto-

DE LÉGA-
TIONE IV-
STINIANI
AD VIGI-
LIVM.

Aposto-

Apostolicæ sedi nouum cognoscerent Præsulem institutum, ad eum protinus epistolam A dare, qua significarent se in eadem fidei professione ipsorum esse confortes. Iustinianus itaque Romam ad ipsum Vigilium mittens legatum Dominicum Patricium virum clarissimum, ei ad eundem litteras dedit, fideique Catholicæ confessionem adiecit. Præstitit id ipsum obsequium & Mennas Constantinopolitanus Antistes, eiusdem argumenti ad ipsum Vigilium scripta dirigens: desiderantur ipsa quidem; sed ita omnino factum esse, quæ ad eos ab ipso Vigilio sunt redditæ litteræ, aperte declarant, quas ex codice Vaticano acceptas iamque typis excusas atque editas hic reddituri sumus.

Sed primum illud ex iis exploratum habeas, longè abfuisse, vt Iustinianus Imperator in damnationem Siluerij ob restitutionem Anthimi Theodoræ Augustæ conuenerit: etenim si id accidisset, nequaquam confirmationem rerum gestarum per prædecessores Romanos Pontifices, potissimum verò Agapeti qui deposuerat Anthimum, ipse à Vigilio Papa dictis litteris per legationem Domini exegisset. Vnde satis perspicuum videri potest, verum esse quod dictum est, ea omnia Theodoram clanculo cum Vigilio esse molitam per Belisarium, Iustinianum autem ab omni Vigilij cum Theodora conuientia prorsus immunem fuisse.

Sed iam audi grandi miraculo noua hominem loquentem lingua, vbi Pontifex cœpit esse germanus: vt secundum vetus prouerbum illud: Num & Saul inter Prophetas? acciderit: momentoque temporis, vbi in sanctæ Ecclesiæ fede verè Vigilus constitit, nouam formam acceperit, vocesque nouas ediderit, & consona sanctis Patribus prophetarit, mutatus mira transformatione in virum alterum, nempe ex hoste in defensorem, ex persecutore in prædicatorem, ex blasphemio in confessorem, atque demum in omnibus ex perfido in fidelem. Sed audi ipsum è sublimi Apostolico throno ad Orientem conuersum litteris C suis ista clamantem:

Gloriosissimo & clementissimo filio Iustiniano Augusto Vigilus Episcopus. Litteris clementiæ vestræ, glorioso viro filio nostro Dominico Exconsule atque Patrio deferente, assueta veneratione susceptis: iucunditate multiplici vniuersali Ecclesiæ gaudendum esse perspeximus, quod Christianam fidem, qua diuina Trinitas honoratur & colitur, in nullo dissimilem, in nullo permittis esse discordem: & hanc clementissimo Imperio vestro, Dei, cui seruiendo regnatis & regnando seruitis, gratiam indefectis cumulatim operibus; vt in his quæ vobis pro integritate & deuotione fidei vestræ Dominationem docet Apostolus: quia Sancti per fidem vicerunt regna. Qualia enim regna plus armis fidei quàm corporea fortitudine viceritis, docet immensitas gentium subiectarum: quæ quanto maior assurgit numero, tanto mystici solius perfecta operatione miraculi superatur.

Vnde nos in Domino nimium conuenit gloriari, quod non Imperialem solum, sed etiam sacerdotalem vobis animum concedere sua miseratione dignatus est: & quod omnes Pontifices antiqua in offerendo sacrificia traditione deposcimus, exorantes vt Catholicam fidem adunare, regere Dominus & custodire toto Orbe dignetur; summis hoc pietas vestra viribus effecit; cum per omnes regni vestri partes & vniuersos fines terræ eam fidem, quam per venerabiles semper Christianæ confessionis iudicio complectendas Nicenam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, sed & Chalcedonensem Synodos constat irreprensibiliter solidatam, inconcussa iubeatis pace seruari: nec Christiano quemquam vocabulo nuncupetis, qui se à præfatarum Synodorum vnitatem seiungit: & qui fidem earum non omnibus viribus omnique defendit adnixa, non iudicandum, sed iam iudicatum potius existimetis.

Cui non ergo sacerdotum iucundam exultationem & gaudia infinita conciliet, quod insertum per Dei nostri gratiam cordi vestro lumen Euangelicæ veritatis, perniciosorum atque hæreticorum dogmatum nocte discussa, vniuersali resplendet Ecclesiæ? Absit ergo à nobis, vt quod omnibus fratribus & coepiscopis nostris generare gaudium profitemur, nostrum non aut cum omnibus misceatur, aut (quod magis dignum est) supra cunctos emineat. Ex qua re, venerabilis Imperator, deuota venerationis gratulatione suscipimus, quod ardore fidei & suavis iracundiæ commotione succensi, nobis etiam pios direxistis affatus, in quibus beatæ recordationis Cælestini atque Leonem Apostolicæ sedis Præsules, qui singulas hæreses pro diuina sibi dispensatione commissa cum Synodali congregatione

IUSTINIANVS ALIBVS A THEODORA IMPERATRICE.

VIGILII REPERTINA MUTATIO.

1. Reg. 10.

Ex Cod. Vatic. epist. 2. 12. g. 1. epist. Rom. Pont.

VIGILII PP. EPIST. AD IUSTINIANVM IMP.

Hebr. 11.

IMP. IUSTINIANI ET DEI RECTA CONFESSIO.

A gatione damnantes, quid cuncti generaliter sequi debeant Christiani, mansura in æuam lege sanxerunt, laudabili commemoratis affectu. Quorum probabilia constituta sanctæ recordationis Hormisda, atque Ioannes senior, necnon & Agapetus decessores nostri per omnia conseruantes, vniuersos Nestorianæ atque Eutylianæ sequaces hæresis iuste mucrone sententiæ perculerunt: quod nos summis viribus sequi, summoque adnixa defendere, pietatis vestræ clementia indubitabiliter agnoscat. Sed & beati Leonis epistolas ad sanctæ recordationis Flavianum tunc Constantinopolitanæ ciuitatis Antistitem, necnon & ad clementissimam memoriæ Leonem Principem destinatas, quibus hæreticorum, id est, Nestorij atque Eutychetis perfidiam, rationabili assertione, Deo sibi inspirante, confudit, omnino amplectimur & qua oportet charitate defendimus. Et quamuis nos animi, fideique nostræ, Deo custodiente, sinceritas contra ea nullatenus venire permittat: perpendere tamen debet vestræ pietatis admiranda prudentia, quia non digni censentur Antistites, qui præfatorum Præsulum sedis Apostolicæ inuolabiliter minimè constituta serauerint.

Hæc ergo quæ de fide à Patribus sanctarum quatuor Synodorum, & à designatis beatæ recordationis Papæ Leonis epistolis, atque à superscriptorum prædecessorum nostrorum constitutis sunt venerabiliter definita, per omnia nos sequentes, & eorum doctrinæ contrarios probabilis Apostolicæ sedis auctoritate damnantes: anathematizamus eos, quicumque de fide eius expositione, vel rectitudine, aut disputare peruersè, aut infideliter dubitare tentauerint, & contra eadem sentientes, quæ de fide in Nicæna, Constantinopolitana, Ephesina prima, & Chalcedonensi sanctissimis Synodis, necnon & beatæ recordationis prædecessoris nostri Leonis epistolis, quarum fecimus mentionem, vel vniuersis, quæ ipsius sanxit auctoritas, continentur; Catholicæ fidei vnitatem secernimus: Amplectentesque & in omnibus comprobantes fidei vestræ libellum, quem nostri obsequij famulatu tunc prædecessori nostro piæ recordationis Agapeto pietas vestra Orthodoxa deuotione contradidit: in quo ea quæ mente geritis, ad eruditionem futuræ ætatis, scripturæ quoque testimonio declarastis. Nihilque à sæpe dictorum prædecessorum nostrorum fide deuiantibus, sub qualibet occasione seruamus: nisi fortè si hæresis, in qua voluntantur, amputata caligine, superscriptam de fide veritatem penitentia competentis voluerint correctione sectari: & damnatis omnibus, quæ contra ea quæ præfati sumus, prauissima quidam impietate dixerunt, subscriptionibus suis & propriis vocibus cunctos hæreticorum respuentes errores, canonica fuerint distinctione conuersi, vt tunc communionis sacræ mysterium mereantur; dum omnia quæ præfati sumus, canonica & Apostolica distinctione impleuerint: quia nos nulli corrigenti se penitentia locum conuenit amputare.

In his verò, in quibus Mennam fratrem & coepiscopum nostrum, memorem libelli sui, quem prædecessori nostro beatæ memoriæ Agapeto, ordinationis suæ tempore, vestræ clementiæ consensu, porrexerat, sequentem re vera sedis Apostolicæ disciplinam, hæreticis inferius comprehensis, id est, Seuero Eutychiano, Petro Apameno, Anthimo qui etiam Ecclesiam Constantinopolitanam praua ambitione peruaserat, Zoaræ, sed & Theodosio Alexandrino, & Constantino Laodicensi, atque Antonio Versentano Eutylianæ hæresis, sed & Dioscoro, qui in Chalcedonensi Synodo inter alios legitur fuisse damnatus, & defensoribus atque sequacibus anathema dixisse, pietas vestra mandauit: in nullo à nobis quidem moleste suscipitur à prædicto fratre nostro vel à quolibet alio in hæreticos dicta damnatio: sed & libenter amplectimur, & sedis Apostolicæ auctoritate firmamus, complices damnatorum simili anathematis ultione plectentes, ea videlicet ratione, vt (sicut supra meminimus) secundum Præsulum sedis Apostolicæ constituta, his qui resipuerint, & prædecessorum Synodorum, vel superscriptorum Apostolicæ sedis Pontificum susceperint constituta, penitentia & communionis aditum referemus.

Sed quia nouimus potius plus illos, qui hæreticam perfidiam destruant, sibi magis professe errantium vitando consortium, quàm sententiæ superscriptorum Patrum multipliciter solidatæ aliquid fimitatis adiungere, quam constat suis indubitare viribus, Deo auctore, subsistere: ideo hætenus tamquam non nouiter latam damnationem, minimè arbitrari sumus nouo aliquo indigere responso. Qui enim hæresum, quarum supra meminimus, vel omnium aliarum, quæ sunt Apostolica definitione & constitutione damnatæ, sectatores fuerint inuenti, non tantum ex noua lege, sed ex ipsa auctorum suorum iam pridem

PRÆDECESSORIBVS IN HÆRETICIS.

ANATHEMATA IN HÆRETICIS.

ANATHEMATA IN ANTHIMVM ET SOCIOS.

* Constantino

OMNES HÆRETICOS AEQUE DAMNAT.

dem damnatione percussi sunt.] Addit his Vigilus defensionem, quod cum iam diu ante se gesserit pro Pontifice, nec quicquam tale Constantinopolim scripserit, à plerisque suum silentium in deteriorem partem fuisset acceptum, atque ait:

1. Pet. 3. * petentis DE PRIVILEGIIS ROM. ECC. NON MENDIS. * offendant

Et licet pietatem vestram aliter de taciturnitate nostra suspicari vel intelligere voluerit malignus interpret: nos tamen, quos beatus Petrus Apostolus omni poscenti rationem reddere pia traditione constituit, libenti animo Christianitati vestre satisfaciendum esse perspeximus: suppliciter sperantes, ut nullius subrepentis insidijs privilegia sedis beati Petri Apostoli Christianissimis temporibus vestris in aliquo permittatis immitti: quæ si turbentur (quod non credimus) aut minuantur in aliquo, violatæ fidei instar ostendant. Scit enim sapientia vestra pietas singularis, illam se auctoritati ipsius beati Petri Apostoli retributionem modis omnibus merituram, quam vel in illius privilegij, vel in nostra humili vestra servaueritis, Deo vobis adspirante, persona. Tamen ut cuncta pietatem vestram informet, & nihil pro callidi insidiatoris astutia ulterius relinquatur ambiguum: beatæ recordationis prædecessoris nostri Papæ Leonis, quæ diuersis ad Orientem sunt directæ a temporibus constituta, quanta de plurimis in præsentem necessaria credidimus, superadicimus: rogantes per ipsum, cuius causam integrè agere festinatis & cupitis Christianitatis affectu, ut vniuersa legere pietas vestra dignetur, ne aliquid superfit quod minimè relegatur. Scio enim, quia sicut Deus vobis legem dederit voluntatem, ita cuncta tractantes, sapientia vobis singulariter à Deo concessa disponitis, ut neque de religione, neque de aliquo præiudicio quilibet fidelium sacerdotum possit in qualibet parte vexari.

VIGILIUS FIDEM CATHOLICAM LIBERTATAM SERVAVIT.

Rationem his igitur (prout Christianitatis vestre meritum postulabat) in quantum valuimus reddidisse sufficiat: quamuis nos nihil contra Synodalia vel prædecessorum nostrorum Præfulum sedis Apostolicæ constituta aut commisisse aliquid, aut tentasse, quisque licet astutus & subtilis inueniet. Ea verò quæ fidei Catholicæ vel animæ nostræ expediunt (de qua, sicut nouit pietas vestra, & pro sacerdotali officio, & pro multiplicibus præstitis clementiæ vestre, causam plus alijs habeo cogitandi) suggerere non omitto. In primis supplicantes, & ipsius beati Petri Apostoli (quem diligitis) intercedente suffragio postulantes, ut semper ad hanc sedem Apostolicam pro disponendis Reipublicæ vestre utilitatibus Orthodoxas & Deo placitas & rugam aut maculam fidei non habentes dignemini destinare personas, per quas & ea quæ publico vestro conueniunt, salubriter ordinentur, & pro animæ vestre mercede Catholicæ disciplinæ in nullo conturbetur integritas: ut vniuersi re vera illud gratiæ cælestis munus iam (sicut & credimus) pietatem vestram habere cognoscant, quod Salomon adhuc à Domino postulabat, dicens: Dabis seruo tuo cor audire & iudicare populum tuum in iustitia, & intelligere inter malum & bonum.

3. Reg. 3.

COMMITTIT SECRETALLEGATO.

Et quia per filium nostrum Dominicum præsentium portitorem quædam verbo suggerenda mandauimus: speramus, ut ea (aspirante vobis Domino) & libenter audire dignemini; & maxime quæ Ecclesiasticæ paci ac dehinc generalitatis quieti profutura sunt, consueta Christianitate & prouidentia disponatis.] hanc ad Iustinianum Vigilus per legatum missum responsum dedit: quæ cum inter alia de fide Catholica illibate seruata atque seruanda ad eodè gloriose de se prædicet, tum omnem de hæretica à se scripta epistola suspicionem abolet, tum etiam omnem prorsus voluit siue Theodoræ siue alijs ademisse spem implendi, quæ de Anthimo restituendo fuisset aliquando pollicitus. Datam autem hanc esse hoc anno sub Consulatu Iustini, ex data per eundem redeuntem Dominicum legatum alia epistola ab eodem Vigilio ad Mennam satis perspicuè intelligi potest. Sed videamus ipsam eadem legatione ad Mennam Constantinopolitanam redditam. est huiusmodi:

Vigil. epist. 3 tom. 1. j. h. Rom. Pont. VIGILII EPISTOLA AD MENNAM.

Dilectissimo fratri Mennæ Episcopo Vigilus Episcopus.

Licet vniuersa (prout, Deo auxiliante, potuimus & credidimus expedire) domino filio nostro serenissimo & Christianissimo Imperatori de Ecclesiasticis causis nostræ insinuationis sermone suggererimus: necessarium tamen iudicauimus & charitati vestre per Christianissimi filij nostri Patricij Dominici personam scripta dirigere, quibus nos grandi exultatione & gaudio suscepisse cognoscite, quod Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam, & Chalcedonensem sanctissimas Synodos, in quibus fidei Orthodoxæ atque Apostolicæ fundamenta monstrantur) sicut pollicitationis vestre tunc ad prædecessorem nostrum sanctæ recordationis Agapetum lectio data testatur) inuolabiliter vos asseritis custodire, & maxime beati Leonis prædecessoris nostri sequi in omnibus constituta. Quid est cha-

A est charitati tuæ dignius honoris quod conueniat, nisi à Romanorum Præfulum non detinere doctrina? Aut quid nobis iucundius, quidve sit gratius, quam illos in Christi Domini & Saluatoris nostri charitate complecti, qui maiorum nostrorum & prædecessorum facta custodiunt?

Vnde spiritaliter salutantes te, hortamur, & qua nos conuenit affectione incessanter alloquimur, ut illius normam, illius admonitionem, illius (sicut & promisisti & indicas) sequaris in omnibus constituta. Plena sunt enim de prædicti prædecessoris nostri sanctæ & venerandæ recordationis Leonis scriptis vestre fraternitatis scrinia, quæ ad prædecessores tuos leguntur ab eodem destinata Pontifice: ibidemque quod & nostris prædecessoribus, quod vestri promiserint, relegendur. Sed hæc dixisse sufficiat. Apostoli namque sermo ante oculos nostros est, qui dicit: Sapientiam loquimur inter perfectos. De his verò, quibus te memorem libelli, quem suprascripto prædecessori nostro tradideras, & sequentes Apostolicæ constituta doctrinæ in hæreticos inferius comprehensos, id est, in Seuerum Antiochenum, Petrum Apamenum, Anthimum quoque peruaforem Constantinopolitanæ Ecclesiæ, & Theodosium Alexandrinæ ciuitatis, necnon & Constantinum atque Antonium Versentanum Eutychiæ hæresis, sed & Dioscorum, qui in Chalcedonensi Synodo inter alios legitur fuisse damnatus cum defensoribus atque sequacibus, anathema dixisse cognouimus: In quibus non aliquid nouum sententiæ olim à Patribus decretæ iunxisti, nec talibus Præfulibus beati Petri Vicariis in auctores hæresum ipsarum data sententia penitus indigebat: quia qui damnatæ hæreseos sectator agnoscitur, non tantum ex nouella lege, sed ex ipsa iam auctoris sui damnatione percussus est: gratè admodum & libenter amplectimur, & auctoritatis sedis Apostolicæ, cui nos Deus præsidere voluit, interpositione firmamus; & vniuersi eorum complices, vel omnes hæretici pari damnationis sententiæ subiacebunt.

DE FIDE CATHOLICAE LIBERTATAM SERVANDA.

1. Cor. 2.

Hoc tantummodo (sicut Apostolicæ moderationi conuenit) per omnia reseruantes, ut si aliquis vel eorum vel quorumlibet errantium, quasi agnita Catholicæ fidei veritate, poenitentiam agens, reuerti voluerit, & hæresis in qua volutatur errore contempto, scripturæ quoque professione vniuersam errorum suorum ac complicum damnauerit prauitatem, & Apostolicæ sequens instituta doctrinæ anathema dixerit ei, qui vel prædictas quatuor Synodos in fidei causa non sequitur, vel beatæ recordationis prædecessoris nostri Leonis venerabilia constituta in omnibus non constetetur, & non in omnibus viribus omnique animi sequitur puritate: tunc communionis nostræ (quam nulli nos negare conuenit poenitenti) sub Apostolica & canonica (sicut præfati sumus) satisfactione modis omnibus agatur: quia Redemptor noster non venit aliquem perdere, sed omnes sua pietate saluare. Et manu domini Papæ. Deo iuuante, per ipsius gratiam Vigilus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Catholicæ vrbs Romæ has sedas epistolarum suprascriptarum, quas ego Deo iuuante dictaui, ipso auxiliante recognoui, atque subscripsi. Et alia manu subscriptio Flauij Dominici Patricij. Flauius Dominicus V. C. Comes Domesticonum Exconsul ac Patricius has schedas à beatissimo atque Apostolico Papa Vigilio in causa fidei facta ad dominum nostrum Iustinianum piissimum & Christianissimum Principem, sed & ad Mennam virum beatissimum Constantinopolitanæ Archiepiscopum ciuitatis, relegendens, conferens, consentiensque subscripsi die xv. Kalend. Octobris, Iustino V. C. Consule.]

QUID AGERE DEBERANT REBAPTIZANTES HAERETICI.

1. Tim. 2.

Porro Flauius Dominicus iste, qui hac ad Vigilium Papam legatione functus est, illum existimamus esse Dominicum, qui Præfecturam Prætorij agebat Illyrici, ut patet ex Nouella centesima sexagesima secunda. Vides igitur, qualia quantaque ipso suæ sedis ingressu Vigilus præstitit: ut nihil minus habuisse appareat ab omnibus sanctissimis prædecessoribus, nihil veritus Theodoræ Augustæ insidias, ad cuius nutum sciebat Belisarium Ducem exercitus cuncta mouere, prout ex his quæ in Siluerium facta essent, potuerat didicisse: quanto namque ista ipse tentaret periculo, optimè conscius erat: verum fidei Catholicæ causa etiam vitam ipsam prodigendam esse, si opus esset, ex petra veluti grandi miraculo petre soliditate percepta, iam firmiter mente conceperat. reliqua verò annis sequentibus. Sed lustremus res gestas in Galliis.

Ad hunc eundem annu, qui numeratur vigesimus sextus Childeberti Regis Francorum, referenda est tertia Synodus Aurelianensis: tot enim ipsius regni reperuntur anni ab obitu Clodouci. Addita est annis Regis nota etiam Consulatus Paulini Iunioris, qui desideratur in Fastis: sed adiciendus collega Paulinus Iustino, ut exordio anni huius præfati sumus.

SYNODUS AURELIANENSIS TERTIA.

Nec est quod quis dicere possit, Paulinum istum illum esse intelligendum, qui ante annos A sex Consulatum gessit: siquidem non solum his repugnant anni Regis Francorum hic numerati, sed & Acta secundae Synodi Aurelianensis itidem annorum Regis chronographia consignata, de qua suo loco superius dictum est. haec quod ad tempus.

Quod autem ad res in eadem Synodo gestas pertinet: fuit quidem Synodus ista nobilis ob sanctos Episcopos, qui eidem interfuerunt siue per se siue per vicarios numero viginti-quinque, iidem sanctitate spectati. Inter alia autem plura quae trigintaduobus capitulis in hoc Concilio sunt definita, recens fuit canon vigesimus nonus, qui haec de Iudaeis: Quia Deo propitio sub Catholicorum Regum dominatione viuimus; Iudaei a die Coena Domini usque ad secundum sabbati in Pascha, hoc est, ipso quadriduo procedere inter Christianos, neque Catholicis populis se villo loco, vel quacumque occasione miscere praesumant.] haec canon, cui accessit ipsius Regis Childeberti edictum hac de re promulgatum, quod citatur a Concilio Matisconensi itidem in Gallia celebrato, vbi & huius scienda legis causa narratur, addunturque alia aduersus eosdem pariter constituta, dum ibi ista subduuntur: Secundum edictum bonae recordationis domini Childeberti Regis per plateas aut forum (illo quadriduo scilicet) quasi insultationis causa, deambulandi licentia denegetur. Et vt reuerentiam cunctis sacerdotibus Domini vel clericis impendant, nec ante sacerdotes confessionem nisi ordinati habere praesumant. Qui hoc facere fortasse praesumpserit, a Iudicibus locorum (prout persona fuerit) distringatur.] His fuit infrenanda legibus petulantia Iudaeorum, quae vbiq; & semper Christianae religioni insultare consuevit.

DE IVDAEIS CANON ET REGIS EDICTVM.

Concil. Matiscon. c. 14.

Ed. Concil. 651.

ALBINI SANCTITAS ET DIGNA SEVERITAS. Apud cur. die 1. Martij.

Sed & memoria dignum illud in hoc eodem Concilio statutum esse constat, vt clericus cuiuslibet gradus sine Pontificis sui permisso nullum ad saeculare iudicium praesumat attrahere: neque laico, inconsulto sacerdote, clericum in saeculari iudicio liceat exhibere. C Ista quidem sanctissimi Patres illi, clericorum ac totius Ecclesiae immunitati prospicientes sanxere, haud dubium annuentibus ipsis Francorum Regibus, quibus & cum fide Catholica Ecclesiastica immunitas cordi erat.

Quod autem vna cum aliis huic Synodo S. Albinus Episcopus Andegauensis interfuisse reperitur, vir ob egregiam sanctitatem vbiq; spectatus: quid ipsi acciderit, cum noluit excommunicato benedictionem impertiri, eius vitae Acta declarant, in quibus inter alia haec leguntur: Praeter labores reliquos etiam per Synodos pro ipsa causa, incestuarum scilicet nuptiarum, quarum auctores damnauerat, saepius excitatus excurrans, ad postremum complurium Episcoporum iniunctione, vt excommunicatas a se personas absolueret, vi fratrum coactus est. Et cum rogaretur, vt Eulogias, quas reliqui Antistites ad personam communionis suspensam dirigentes benediceret, & ipse signaret, ait ad sacerdotale Concilium: D Etsi ad imperium vestrum ego signare compellor, dum vos causam Dei recusatis defendere: ipse potens est vindicare. Quo facto, antequam Eulogias excommunicata persona suscipere, expirauit; & priusquam portitor peruenisset, sermo sacerdotis obtinuit. Qui ad beatum Caesarium Arelatensem Praesulem pro eadem causa consulturus occurrit.] haec tenus de his Albinis Acta. Est enim ad haec spectans eiusdem Concilij Aurelianensis canon decimus de incestis coniunctionibus.

Praeter alios etiam Synodo huic praesens fuit Iniuriosus Turonensis Episcopus magni hoc tempore nominis sacerdos, de cuius in redarguendis regibus constantia & libertate haec habet memoria digna S. Gregorius eiusdem Ecclesiae Episcopus: Clotharius Rex indixerat, vt omnes Ecclesiae regni sui tertiam partem fructuum silco soluerent. Quod licet inuiti sancti Episcopi consensissent atque subscripissent: viriliter hoc beatus Iniuriosus respiciens, subscribere dedignatus est, dicens: Si vuleris res Dei tollere, Dominus regnum tuum velociter auferet: quia iniquum est, vt pauperes, quos tuo debes alere horreo, ab eorum stipe tua horrea replentur. Et iratus contra Regem, nec Vale dicens, abscellit. Tunc commotus Rex, timens etiam virtutem beati Martini, misit post eum cum muneribus, veniam petens, & hoc quod fecerat, damnans, simulq; rogans, vt per virtutem beati Martini Antistitis exoraret.] haec Gregorius: qui & de erecta ab eo basilica beatissimae Dei genitrici Mariae, de qua aliis ab eodem pie sancteque institutis inferius meminit. Numerantur & alij sanctissimi sacerdotes, qui & secundam Aurelianensem Synodum pariter illustrarunt: sed de his aliis inferius dicendum erit.

Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 4. c. 2.

INIURIOSI EPISCOPI DIGNVM EXEMPLVM.

Idem lib. 10. c. 31.

BELLVM CIVILEM FRANCORVM DIVINIUS SEDATVM.

Hoc item anno factum est, vt cum regnum Francorum periclitaretur bello civili, dimittitur inter fratres Reges inita sit concordia; paxque firmata: sub hoc enim anno ista Sigebertus

A bertus habet: Childebertus Rex cum patruelo Theodoberto in fratrem Lotharium insurgit, sed matre eorum satis agente Crotilde apud Deum, ne inter fratres fieret civile bellum, horrenda tempestate coerciti, cum super Lotharium ne signum quidem apparuerit horroris huiusmodi, reddunt se fraternae paci.] At cuius virtute haec gesta sint, a Gregorio accipere, qui sic ait: Childebertus autem & Theodobertus commouentes exercitum, contra Clotharium ire disponunt. Ille autem haec audiens, existimans se horum exercitum non sustinere, in siluam confugit: & concides magnas in siluis illis fecit, totamque spem suam in Dei pietatem transfundens.

Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 3. c. 28.

Sed & Crotildis Regina haec audiens, beati Martini sepulchrum adiit, ibiq; in oratione prosternitur, & tota nocte vigilat, orans ne inter filios bellum civile confurgeret. Cumque hi venientes cum exercitibus suis eum obsiderent, tractantes illum die sequenti interficere: manè facto, in loco quo erant congregati orta tempestas tentoria dissecat, res diripit, & cuncta subuertit, immixtaq; fulgura cum tonitruis ac lapidibus super eos descendunt, ipsi quoque super insectam grandinem humum in faciem prouunt, & a lapidibus descendentibus grauter verberantur: nullum enim eis tegumen remanserat, nisi parmæ tantum: hoc maxime metuentes, ne ab ignibus caelestibus cremarentur. Sed & equi eorum ita dispersi sunt, vt vix in vigesimo quoque reperirentur stadio: multi enim ex eis prorsus non sunt inuenti. Tunc illi (vt diximus) a lapidibus caesi & humo prostrati, poenitentiam agebant & precabantur veniam a Deo, quod ista contra sanguinem suum agere voluissent. Super Clotharium verò neque vna quidem pluuiae gutta decidit, aut aliquis sonitus tonitruum est auditus, sed nec anheliu vllius venti in illo loco sensere. Hi quoque mittentes nuncios ad eum, pacem & concordiam petierunt: qua data, ad propria sunt regressi. Quod nullus ambigat hanc per obtentum Reginae beati Martini fuisse virtutem.] hucusque Gregorius: quae quidem & alij, qui res Francorum sunt profecuti, testantur.

S. CROTILDIS PIETAS SEDAT CIVILE BELLVM.

Hoc eodem anno Theodobertus Rex Francorum magno animo inuadens Italiam, magnum in Picenum usque duxit exercitum, qui lue exagitatus, admodumque debilitatus & imminutus, re infecta redire ad propria cogitur. Scimus Procopium ob hanc causam in eos vt fidi fragos multa iactare: Verum si consulas Agathiam, haud leuem eam fuisse belli suscipiendi causam censebis, quam praebuisset Iustinianus Imperator: testatur enim Agathias, haud aequo animo pati potuisse Theodobertum Regem, quod Iustinianus Imperator Graeco quodam fastu in monumentorum publicorum Imperatoris titulis omnigenere litterarum inscriptis ponere consuevit, sicut Vuandalicum & Gothicum, ita & Francicum nomen, perinde ac sicut Vuandalos & Gothos, ita Francos etiam debellasset, quos ne attigerat quidem. Haec igitur ad inferendum bellum aduersus Iustinianum Imperatorem in Italia satis iusta visa est causa Francorum Regi alterius domini nomine tenus licet impatienti, & iugo vel verbis tantum subdi penitus auersanti.

FRANCI INVADUNT ITALIAM.

Agath. li. 1. histor.

Quod autem idem Procopius calumniosè tradit de iisdem Francis humanas id temporis hostias immolantibus, nullum habet ad stipulatorem, immo contradictorem eundem Agathiam aequè Graecum, qui haec de his ait, dum de Theodoberto dicere aggreditur: Sunt quippe omnes hi Christiani, & rectissima inter ceteros omnes opinionis. Habent praeterea per ciuitates Antistites, sacerdotesque; festos insuper haud secus ac ipsi nos peragunt dies. Et sanè hi mihi, etsi cetera barbari, moribus tamen videntur quam optimis praediti, & maximum in modum ciuiles, nec quicquam habere, quod a nobis hos faciat alienos, praeter vestitus barbariam, & vocis innatae, sonumque linguæ. Quos quidem cum ob eorum virtutes, tum ob in ceteros aequitatem, inter seque concordiam mirum in modum admiratione ac laudibus prosequor.] haec & plura de his Agathias alia occasione alibi repetita. Sed satis haec ad institutum de causa Francorum in Iustinianum commotionis ob vsurpatum indebitum titulum, vt Francicus diceretur.

VINDICANTVR FRANCICI A PROCOPII CALVMNIA. Agath. li. 1. histor.

Quod autem ad res Gothicas in Italia spectat, aliquis tandem diuinæ gratiae Romano exercitui fauor illuxit, cum (vt Procopius tradit) nulla Ducum virtute, Rauenna ciuitas, ipseque Vitiges Rex Belisario deditur. Haec omnia quomodo acciderint, habes ipsum Procopium fusius enarrantem, cunctaq; sub hoc anno belli Gothici quinto claudentem: quos eos redarguas qui haec facta referunt anno superiori. Porò quintum annum belli Gothici eundem esse Imperatoris decimum quartum, ex eo certò scies, lector, dum idem auctor vndecimo anno eiusdem Imperatoris secundum belli Gothici annum statuit. At non hic finis eiusdem Gothici belli: immo post haereses ingruentes in deterius videbis res Romanas esse

RAVENNA CVM VITIGIS REGE DEDITA BELISARIO. Procop. de bello Goth. lib. 2.

CHRISTI
540.VIGILII PAP.
I.IVSTINIANI IMP. 14.
VITIGIS REG. 4.

nas esse prolapsas. parua enim Gothorum manus minimè despondens animum, nouum A elegit sibi Regem Theodebaldum nomine, quem ipso regni exordio vix mille Gothi sequebantur, vt idem Procopius tradit: sed maioribus in annos singulos, nouis creatis Regibus, incrementis auctæ sunt, quæ videbantur esse concisæ Gothorum vires, adeo vt Romanum in Occidente Imperium in maximum discrimen adduxerint; vt quæ annis singulis pro temporis ratione dicentur, facile demonstrabunt.

Ita planè diuina prouidentia moderans res humanas, sic atterere consuevit pietatis hostes, vt tamè eos perdere penitus nolit: deprimit quidem, ne fortè (secundùm illud Propheticum^a) superbirent hostes eorum, & dicerent, Manus nostra excelsa & non Dominus fecit hæc omnia.] erigit verò, ne erutus è flagellis Dei populus liber, timore solutus in grauiora iterum peccata dilabatur. Ob idque pro illis ad Deum conuersus precatus est Dauid, dicens^b: Ne occidas eos, ne quando obliuiscantur populi mei.] sic & vidimus noluisse Deum B septem illos Israëlitis infensos populos Palaestinam occupantes ab ipsis penitus vinci atque deleri, sed vsùm illis fuisse tamquam virga ad infligenda peccantibus verbera. Eodem itaque modo permisit idem rerum moderator Deus reuiuiscere ad tempus extinctum in Vitige regnum Gothorum, vt Latinis nimium insultantes Græcos cohiberet; deleuit verò tandem, vt Arianæ hæresis error, quo nec afflictati cladibus Gothi carere voluerunt, cum ipsa gente pariter tolleretur.

Sic itaque Deus, iustitiæ dextera suspensa lance, æquilibrio pro meritis hominum cuncta disponere consuevit, secundùm illud Prouerborum^c: Pondus & statera iudicia Domini sunt.] cuius quoque arbitrio & illud factum est, vt cum res Occidentalis Imperij felicissimo visæ sunt hoc anno exitu claudi, eodem sanè tempore res Orientis coeptæ sint diro bello vexari, & planè pessumire, atque in Syria funditus perdi: vt his concussa Theodora C Augusta desineret persequi Romanam Ecclesiam, in cuius Pontificem Vigilium non stantem pactis conuentis terribilius insurgendi iusta causa videri posset exorta. Sed de Orientis cladibus narrationem aggrediamur.

Hoc enim anno Cosrohes Rex Persarum, rupto foedere, in Romanum Imperium mouit exercitum: quanta autem damna eidem intulerit, cum non esset miles qui ei aduersaretur, Procopius^d narrat: videlicet quòd Rex Persarum per Mesopotamiam descendens in Syriam, nullo obice, eandem deuastauit, Surenorum ciuitate in deditionem accepta, atque vnà cum habitatoribus funditus excisa, spretis pactis conuentis cum Episcopo eius loci Candido nomine, quem redimere coëgit duodecim millia captiuorum, credita & iuramento promissa pecunia ducentorum aureorum: quodque inde Hierapolim veniens, illic Magnum Berœensem Episcopum ab Antiochenis legatum pacis missum inuenit, quo eluso, Berœam expugnauit: indeque Antiochiam deueniens, eadem potitus est, cum illinc prius aufugisset Ephræm eius Episcopus, atque Germanus Dux, qui illuc ab Imperatore missus fuerat, reliquis in ciuitate inuentis interneccioni traditis: cum & Antiochenæ duæ ex clatioribus feminis, ne quid indecens paterentur à Persis, sese spontè in Orontem fluuium demersere: quando & ciuitate cremari iussa, maiorem tantùm Ecclesiam legatorum precibus redemptam pecunia voluit esse saluam, quam antea ornamentis omnibus expilauerat. Suburbia quoque ab eisdem incensa Procopius tradit, saluo dumtaxat S. Iuliani templo & coniunctis illi domibus, in quas legati ab Imperatore missi diuerterant. Huius autem Antiochenæ ciuitatis horrendæ cladis tempore accidisse credi potest, vt inde Romam translatum fuerit corpus S. Ignatij eiusdem ciuitatis Episcopi.

At quis tandem belli finis? magna ignominia cum Cosrohe transactum per legatos E fuisse, persolutis videlicet quinquaginta millibus nummùm aureorum, totidemque per annos singulos dandis loco tributis pactis, obsidibusque datis, pacem inter Cosrohen & Iustinianum Imp. constitutam tunc fuisse Procopius tradit. Ante hæc verò incensum à Cosrohe templum sancti Michaëlis in Daphne, idem affirmat: qui & mirandum quoddam Apameæ tunc accidisse recenset his verbis: Post hæc (inquit) Cosrohes cum exercitu Apameam venit, vbi pars Crucis Dominicæ magnitudine cubitali visitur, ab homine Syro huc clam delata, quam oppidani magnam eius loci tutelam esse existimant ac venerantur, theca ei condita lignea, quam auro multo ac gemmis tectam sacerdotibus tribus custodiendam tradiderunt, insuper quotannis certa die adorant. Tunc itaque Apamentis populus videns Persarum exercitum ad se venientem, in magna trepidatione fuere, Cosrohenque audientes vt minimè promissis maneret, Thomam vrbis Episcopum ad euntes, rogauerunt Crucis lignum

^a Deut. 32.
CONSTITI-
VM DEI
CIRCA HO-
STES SVOS.
^b Psal. 58.

^c Prou. 16.

^d Procop. de
bello Pers.
lib. 2.
DE CLADE
ILLATA
SYRIÆ.

CAPTA AN-
TIOCHIA.

PAX INO-
MINIOSA
ROMANIS.

^e Procop. de
bello Pers.
lib. 2.
MIRACU-
LVM DE LI-
GNO CRV-
CIS.

CHRISTI
540.VIGILII PAP.
I.IVSTINIANI IMP. 14.
VITIGIS REG. 4.

A lignum eis ostendi; vt eo viso, feliciter morerentur. Ille verò cum eis morem gessisset, spectaculum fieri contigit sermone ac fide maius. Præsule enim id tenente, ignis iubar supra ferebatur: vnde in templi tholo splendor præter solitum apparens, illum continuò circum-euntem sequebatur.] hucusque Procopius: sed subdit Euagrius de liberatis virtute Crucis Apamentibus à Cosrohe Rege Persarum.

Ipse enim Euagrius, qui interfuit, ista addit^a: Eò autem parentes mei cum aliis conueniunt, meque id temporis ad scholam euntem secum duxerunt. Postquam verò nobis data fuit potestas honoratam Crucem adorandi, amplexandi que: Thomas sublatis manibus, lignum Crucis, quò vetus peccati maledictio deleta fuit, totum sanctuarium circumiens (vt statis adorationis diebus fieri solebat) omnibus ostendit; ac Thomam de loco ad locum progredientem ingens flamma ignis splendentis non ardentis sequebatur. Quæ res salutem, quæ postea Apamentibus contigit, significauit. Ob quam causam imago in testudine Sanctuarij statuta fuit, quæ inscriptione in basi incisa hoc miraculum illis qui eius rei ignari essent, commonstrauit.] hæc de miraculo Euagrius, qui de eodem Episcopo Thomam ista præmisit:

Thomas autem non doctrina modò, sed rectè factis etiam præstantissimus, qui fortè vnà cum Cosrohe certamen equorum in Circo spectare (licet hoc Ecclesiæ canon vetaret) neutiquam recusauit. Quod propterea ab eo factum est, vt omnibus modis Cosrohis furorẽ molliret, mitigaretque. Quem percunctanti Cosrohi, vellet ne eum in sua videre ciuitate? Respondisse ferunt verè & animo, nolle lubenter eum ibi videre. Quod eius dictum Cosroho admiratum esse, hominemque veritatis causa (vt merebatur) admodum amplexatum.] hæc Euagrius ante dictum miraculum refert.

C Sed ne, lector, ob ludicra ita obiter transeas luctuosa: verùm dum totius Syriæ cladem, Antiochenæque ciuitatis omnium Orientalium nobilissimæ vidisti incendium atque ruinam; require causam, ac memoria repete, quæ superiori tomo à nobis dicta sunt de Syriæ Episcopis, in primis verò Antiochenis, ex quibus aliquos primum fuisse Nestorij defensores, aliquos verò postea Eutychianæ blasphemie sectatores: vt planè sicuti experimento^b videmus amplissima quæque ruere ædificia, cum ipsorum fundamenta deficiunt; ita etiam necesse sit pessumdari florentissimas ciuitates atque prouincias, quibus Christianæ religionis deficit fundamentum, quod est ipsa Catholica fides. Et licet non semper statim perfidiam vltio subsequatur, vanam tamen inanemque penitus esse scias peccantium iactantiam illam, qua dici ab ipsis solet^c: Peccaui, & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor.] Clamant hæc vera esse omnes quæ sunt in Asia, Africa, & Europa Orientales prouincias, traditæ feris barbaris ad multa annòrum sæcula deuastandæ. Sed ad illam te in his considerationem rursus prouoco atque reuoco, quàm prosperè, quàmque feliciter cesserint res bellicæ Iustiniano Imp. tam in Perside, quàm in Africa, antequam in Siluerium Romanum Pontificem fuerint violentæ manus iniectæ; postea verò conuersa alea, quàm exiterint luctuosæ: nam licet in Occidente ad modicum temporis spatium res Gothica dexterè atque floridè succedere visæ sint, quæ sæpe postea sunt in discrimen adductæ; certè quidem in Oriente, vbi regnabat Imperator, res longè diuersè visæ sunt vbi que deploratissimæ, eoque statu miserrimo collocatæ, vt non Hunnis tantùm (vt superius dictum est) sed etiam Persarum Regi fieri necesse fuerit tributarium Imperatorem illum, qui Vuandalorum atque Gothorum Reges nuper duxerat sub iugo captiuos. Sed & res Africanas quàm felicissimis auspiciis inchoatas, maxima secuta sunt detrimenta, vt ex Procopio satis potest quisque cognoscere: & ne longius recedamus, ex iis quæ hoc anno in Africa gesta esse testatur, perspicuò valeas intelligere, quàm dispares rerum progressus à principio fuerint subsecuti.

Hoc enim anno decimoquarto Iustiniani Imperatoris in Africa à Romanis malè pugnatum est cum Mauris: quo in proelio inter alios ipse Romani præcipuus Dux exercitus desideratus est. Quomodo autem hæc se habuerint, à Procopio discas, qui cuncta est fusiis profecutus. Hic modò nobis illa tantùm perbreuis recensenda erit historia, qua in inuocatione diuini numinis affuisse pereuntis militi diuinam virtutem, palàm ostensum fuit. Porro rem gestam apud Sophronium relatam sic accipe^d: Narrauit mihi quidam Patrum, accepisse se à quodam milite: quòd cum bellum gererent in Africa Romani cum Mauritanis, victique fugarentur à barbaris, & plurimi illorum passim cæderentur: ipsum quoque vnus ex barbaris nactus, hastam, vt illum feriret, vibrare cœpit. Quod cum ille cerneret, orare

^a Eug. lib. 4.
c. 25.

DE THOMA
EPISCOPO
APAMEÆ.

DE VINDI-
CTA OB
VIOLATAM
CATHOL.
FIDEM.

^b Eccles. 5.

^c Prat. Spirit.
c. 20.
MILES DNE
VIRTUTE
LIBERA-
TYR.

CHRISTI
541.VIGILII PAP.
2.IVSTINIANI IMP. 15.
THEODIBAL. REG. I.

Deum cœpit & dicere: Domine Deus, qui apparuisti ancillæ tuæ Theclæ, & eripuisti eam a dem ab iniquorum manibus, libera me in hac necessitate, & salva ex hac acerba morte: mox ibo in cremum, & agam vitam solitariam. Conuersus autem, neminem ex barbaris vidit. Itaque continuo venit in hanc Lauram Cepartha; mansitque in spelunca, Dei protegente gratia, annis trigintaquinque.] hæc auctor: cuius rei gestæ veritatem probauit euentus, & qui casum est subsecutus effectus, cum videlicet miles haud ingratus, redemptam precibus vitam ipsi obtulit, cui eam acceptam ferret, seruiens Deo in sanctitate atque iustitia omnibus diebus vitæ suæ. At iam præsentis anni rebus gestis hic finis esto.

IESV CHRISTI
ANNVS
541.VIGILII PAP.
ANNVS
2.IVSTINIANI IMP. 15.
THEODIBAL. REG. I.

QUI sequitur ordine temporis quingentesimus quadragesimus primus Christi annus, Basilij Iunioris sine collega Consulatu notatur: nec post hæc amplius aliquis Consulatus reperitur additus Fastis, licet non penitus Consules esse desisse, ex veteribus monumentis appareat. Ita planè Iustinianus Imperator eiusmodi per Consulatus à maioribus deductam chronologiam, sui antiquitate venerandam, paulatim antiquare atque penitus tollere voluit, illam inducens, qua per Imperatoris annos tempora notarentur, adderentur verò Consules, si qui essent, quod & lata lege vidimus sanciuisse: cuius rei gratia inuidiam sibi peperit, & odium ab antiquitatum cultoribus concitauit. Potuit tamen (si quid ad eius excusationem afferre liceat) dignus ille eius rei esse prætextus, factum id scilicet ad immoderatas expensas illas tollendas, quas in Consulatus ingressu ab ipsis creatis Consulibus fieri moris erat: nam eiusdem rei causa Marcianus Augustus illam promulgauerat legem, ne Consules in populum pecunias spargerent, tamquam missilia, colligendas. Sed cum nec ita pareret insanus gloriæ appetitus, Iustinianus ipse sancitam moderatus est legem, prohibens ne Consules aurum effunderent, spargendi autem argenti tribuit liberam facultatem*. Sed quod neque his se limitibus sciret humana superbia coarctare: hinc & illud subiit Imperatoris animum, vt Consulatus dignitatem amplissimam paulatim à Senatu proscriberet.

Hæc, inquam, ad Imperatoris excusationem de inuidia in eum conflata dicta sunt: Siue potius ea fuerit, conuertenda in legum conditorem Tribonianum ad tale honoris culmen ascendere non valentem, atque odio prosequentem in aliis, quod ipse consequi minime potuisset, prohibente lege, ne quis non Christianus atque Catholicus amplissimi honoris gereret magistratus: Ethnicum enim ipsum perseuerasse, superius dictum est. Verum ab omnibus in ipsum Imperatorem culpa transfertur, factu elatum agrè ferentem sub alieno potius nomine, quam Imperatoris, tempora numerari: cum tamen ipsi Imperatori vnà cum Imperio iugem inhærere voluerit Consulatum. ait enim ad finem constitutionis, quam de Consulibus promulgauit^b: Imperatori quidem iugis & indefinens Consulatus omnibus ciuitatibus & populis & gentibus in singulis quæ placuerint distribuendi aduenit, aut cum ipse annuerit, trabea: Ideoque & Imperij Consulatus per omnia sit sequens sceptrum.] hæc ipse.

Porro hic ipse annus, qui & decimus quintus ipsius Imperatoris Iustiniani numeratur, idem à Procopio^c sextus ponitur belli Gothici: quo Belisarius ob ingentem sibi partam gloriam, capta Rauenna & Vitige Rege in potestatem redacto, ab æmulis passus inuidiam, in suspensionemque adductus affectatæ tyrannidis, Constantinopolim reuocatur: de cuius illuc aduentu & gloria hæc accipe à Procopio^d:

Suspensis Belisarius adhuc & dubiis rebus, cum Vitige Gothorumque optimatibus & Theudibaldi tunc regnantis liberis, pecuniaque omni, & regia pretiosaque cetera supellectile secum deuectis, Byzantium venit, Ildigere, Valeriano, Martino, & Herodiano Præfectis sequentibus. Vitigem verò cum vxore Iustinianus gratanter suscepit, barbarorum item agmen pro eximia corporum specie ac magnitudine mirabatur. Theodorici deinde in curiam dignas profecto receptas gazas Senatoris vitis seorsum visendas exposuit, rerum gestarum magnitudinem gloriæ ducens. Non enim vel has populo spectandas hic præbuit, vel Belisario, vt triumpharet, permisit, quemadmodum alias, cum ex Gilimere Rege &

CONSULATVS COEPTI NEGLIGIT.

* Nouel. Iustinian. Imp. 10. & Auth. de Consul. 4. tit. 3.

b Nouel. 105.

c Procop. de bello Goth. lib. 2. in fine.

d Procop. de bello Goth. lib. 3. in Princip.

BELISARIUS REDIT CONSTANTINOPO- LIM.

CHRISTI
541.VIGILII PAP.
2.IVSTINIANI IMP. 15.
THEODIBAL. REG. I.

A Vuandalis victoriam retulisset. Sed in omnium ore Belisarius erat egregius victoris duabus ornatus, quales antehac mortalium memini contingere, quippe qui Reges duos Byzantium captiuos deduxerit, & Genferici, Theodoricique ingentes opes, præter omnium spem Romanis vt ex hostibus spolia essent. vnde vel apud barbaros ipsos nemo vnquam clarior & fama celebrior fuit: quippe qui demictis ex hostibus in publicum ærarium maximas rursus ingessit diuitias, & terræ marisque dimidiam partem tam breui recuperauit.]

Porro alibi idem Procopius^a tradit, acceptas de duobus Regibus victorias ab ipso Iustiniano Imperatore in Palatii atrio fuisse multisuo opere satis egregie pingi iussas. ait enim: Super parietes octo fornices suspensi sunt, testudinem totius operis in medio ad sublimitatem sphericam arctatam continentes: fastigium picturis expositum est, non liquenti cerâ & diffluenti materia coactum, sed concinnatum exiguis tenuibusque lapillis & vario colore nitentibus; imitantur eum alia, tum homines. Qualis autem pictura sit, indicabo: Pugna est & bellum. Diripiuntur multæ vrbes, hinc Italia, inde Libya: vincit Iustinianus, Duce Belisario. Accedit ad Regem Dux integrum habens exercitum, tradit spolia, Reges, & regna, & quæ ab hominibus desiderari possunt. Stant in medio Rex & Regina Theodora lætis similes, & ob victoriam ferias agentibus: Vuandalorum & Gothorum Reges adueniunt victi & captiui: circumstant Romanorum Senatus, omnes ferias agentes. Hoc lapilli hilari planè & florida facie ostentant: gestiunt omnes & adblandiuntur Regi, diuinos honores illi propter gestorum magnitudinem impartientes. Hæc quidem sic se habent.] hæcenus de his Procopius. Sed recuocemus orationem eius susceptam semel de gloria Belisarij.

Erat (inquit idem auctor^b) Byzantinis cuius voluptati Belisarium intueri in forum cotidie prodeuntem, vel se domum inde recipientem, atque adeo vt tanti spectaculi hosti nulla satietas caperet: nam eius pompa, spectatior ob præeuntium turbam & subsequentium erat, vt quem Vuandalorum, Gothorumque & Maurusiorum multitudo sequeretur non mediocriter. Ad hæc accedebant, quod pulchritudo hunc, magnitudoque corporis honestabat. Humilem præterea se benignumque adeo atque aditum obuiis quibusque perfacilem exhibebat, vt infimæ sortis viro per similes videretur. Milites & rustici & cuiuscumque generis homines certatim hunc beneuolentia prosequerentur: nam in suos præcipue milites magnificentia ceteros anteibat: & qui bello rem fortè malè gessissent, pro acceptis vulneribus pecuniam non paruam donando, indignationem ac simul mæsticiam sæpius permulcebat: ei verò qui in acie se egregie habuisset, varia dona dabat in præmium, armillas & torques: & qui præterea aut arcus aut rei alterius bellicæ iacturam preclando fecisset, confestim alia & potiora per Belisarium parabantur.

Erga agricultores agrestesque homines tanta hic indulgentia ac prouidentia utebatur, vt Belisario ductante exercitum, nullam hi vim paterentur, sed ex insperato potius opulenti & diuites reddebantur, vt qui crebro aduentantibus copiis, maiora omnia in victum pretio vendiderant. Segetes in super, dum in agris maturefcerent, diligentius tuebatur, ne forte equorum greges has deuorarent: arborumque maturos fructus, frugesque ceteras, inuitis dominis, suos attingere prohibebat. Erat item vir continentior, vt qui præter denuptam sibi vxorem nouerit nullam: nam ex Vuandalis, Gothisque tanta multitudine & forma egregia feminas quas bello cepisset, earum nullam vel in eius conspectum venire, vel se alloqui quoquo pacto permisit.

Ad cetera eius huiusmodi ornamenta perspicax quidem & viuudum accedebat ingenium: quippe dubiis ipsis in rebus, ad ea quæ potiora forent cogitanda, mirum de se in modum & opportunè valeret, in ipsoque belli discrimine animi præstaret magnitudine, è tutoque & consideratius ad res gerendas audentior esset. Festinare præterea, cunctarique in ipsis aduersus hostem conatibus, vt res poscebat. In rebus trepidis benè sperare, nec terrore aliquo capi. Non prosperis insolens esse: nec vitam in deliciis agere. Nec quisquam vnquam hominum fuit, qui temulentum eum viderit.] hæc Procopius de Belisario exercitus Duce inter felicissimos adnumerando, nisi impiæ Theodoræ nimis obsequens, eius causa dira facinora perpetrasset: sed Dei iusto iudicio postea factum est, vt ob hanc causam quod feminæ ipsum Deum posthabuit, grauissima pati coactus sit, vt suo loco dicemus.

Imperator verò tot à Deo beneficiis auctus & gloria cummulatus, illud ei ex more rependit obsequium & gratiarum exhibuit actionem, vt de sancta Ecclesia Catholica quibuscumque valeret studiis benemereret, pias sanctasque ad fidem Catholicam Ecclesiasticamque disciplinam

a Procop. de edifice. Iustin. lib. 1. PICTURA DE VICTORIS BELISARII.

b Procop. de bello Goth. lib. 3. LAUDES BELISARII.

AGRICOLARVM IMMUNITAS.

disciplinam factas rectas conseruandas plures hoc anno promulgans sanctiones, de quibus A
singulis dicturi sumus. In primis autem quæ ad Concilium Bizacenum in Africa hoc anno
celebratum scripserit, videamus.

NE CONCILIO
LIO BIZACENO.
* In collect.
Iustiani prope
finem.
* Bizacij

Hoc namque anno in Africa in prouincia Bizacena Concilium celebratum est, ex quo
legario missa est ad Iustinianum Imperatorem: id enim ex eiusdem Imperatoris rescripto
ad ipsum Concilium reddito apparet, quod sic se habet*:

Imp. Iustinianus Alemannicus, Gothicus, &c. Daciano Metropolitano Vizatij* & omni
Concilio Vizaceno. Restitutus & Heracleus reuerendissimi viri omnium quodammodo
vestri Concilij sacerdotum non relationem tantum, sed suam visi sunt attulisse presentiam:
relecebat namque in eis puritas vestrae auctoritatis & vitæ. Non solum Ecclesiasticis causis,
sed totius prouinciæ vtilitatibus præfuerunt, dicentes quibus iam beneficiis gaudeatis, &
quæ à nostra sunt mansuetudine conferenda. Vnde precibus eorum summa cum benigni- B
tate susceptis, ad vniuersa respondimus: & quantum apud nos eorum legatio valuit, ipsa re-
statutur exhibitio præstitorum. Quæcumque igitur ad priuilegia vestra vestriq; Concilij per-
tinent, iuxta veterem firmamus disciplinam. Orate igitur diuinam misericordiam, vt &
nos Reipublicæ & ipsam nobis seruet incolorem, & quos à iugo subripiimus Vuandalico-
rum, vltro florem felicitatis antiquæ (sicut volumus) erigamus. Data pridie Nonas Octo-
bris, Constantinopoli, Imperij domini nostri Iustiniani Aug. anno decimoquinto. Rursum
verò ad eundem Dacianum, sed anno sequenti, ita rescripsit:

RESCRIPTVM
IVSTINIANI
IMP. AD
DACIANVM.

Imp. Fl. Iustinianus, &c. Daciano Metropolitano Vizatij. Semper nostræ serenitati
cura fuit seruandæ vetustatis maximè disciplinæ, quam numquam contempsimus, nisi
& in melius augeremus: præsertim quoties de Ecclesiasticis negotiis contigit quæstio, quæ
Patrum constat regulis definita, immo aduentu superni numinis inspirata: quia constat C
cælitus institutum, quicquid Apostolica decreuit auctoritas. Hinc est, quòd in Africanis
quoque Conciliis illa volumus referuari, quæ antiquitas statuit, & sequentium obedi-
entia custodiuit, atque in nostrum vsque sæculum intemerata perduxit. Nullus inter Pri-
mares aliud sibi priuilegium vendicet, quod accepisse non legitur: nullus arripiat, quod
habuisse iugiter non probatur: nec de rescriptis ad vnius suggestionem pro meritis, aut de
exemplis consuetudinem violantibus quibuslibet sibi blandiatur ambitio. Illud pro lege
seruandum est, quod Conciliis definitum seruauit deuota posteritas*. Nam quæ quis
in præiudicium statutorum quibuslibet rebus vsurpauit, corrigenda potius quàm imitan-
da censemus.

* prosperitas

IVSTINIANI
LEGVM EC-
CLESIASTI-
CARVM CV-
STOS.

Si quid igitur Metropolitano Carthaginis, vel Primatibus Numidiæ vel Vizatij Conci-
liorum auctoritas præstitit, & inoffensa consuetudo seruauit; hoc sibi quisque optet, sibi D
vendicet, hoc nostra sperent sanctione firmari. Nos tutores tantum sumus vetustatis &
vindices. Nec deerit Ecclesiastica vindicta, vel nostra in eos, qui aut ambitiosa superbia,
aut subreptitiis postulationibus antiquitatem temerasse docebantur: Quoniam ad Diuini-
tatis tendit iniuriam, qui sanctorum Patrum constituta contemnere aut violare non me-
ruit, sancte ac religiosissime Pater. Beatitudo itaque tua quæ per hanc diuinam pragmati-
cam sanctionem nostra statuit aternitas, effectui mancipari, obseruarique procuret. Diui-
nitas te seruet per multos annos, sancte ac religiosissime Pater. Data quarto Kalendas No-
uembris, Imperij domini nostri Iustiniani anno XVI.]

Vidisti, lector, quantum deferat Imperator sacris Conciliorum canonibus, quorum se
custodem & vindicem profitetur, atque ad hoc se de illis leges sancire, non vt abroget, sed
vt confirmet, secundum alia ab eodem Imperatore in aliis editis constitutionibus sæpius E
repetita, vel quæ habet in Nouella constitutione hoc item anno data mense Februario,
quam Oleandri editio iunxit Nouellæ centesimæ vigesimæ tertie. Expediit autem vt hic
eius proœmium recenseamus, quòd appareat eiusdem Imperatoris mens, nimirum dum
de rebus Ecclesiasticis leges sancit, non alium quàm se vindicem sacrorum canonum præ-
stitisse: sic enim se habet*:

* Nouel. 137.
edit. Godof.
apud Oleand.
verò Nouel.
137.
IMPRA-
TOR AGIT
VINDICEM
CANONVM.

Si ciuiles leges, quarum potestatem nobis Deus pro sua in homines benignitate credi-
dit, firmas ab omnibus custodiri ad obedientium securitatem studemus: quanto plus stu-
dij adhibere debemus circa sacrorum canonum & diuinarum legum custodiam, quæ su-
per salute animarum nostrarum definita sunt? Qui enim sacros canones custodiunt, Do-
mini Dei adiutorio digni sunt: qui autem eos transgrediuntur, ipsi semetipsos iudicio tra-
dunt obnoxios. Maiori igitur condemnationi subiacent sanctissimi Episcopi, quibus con-
creditura

A creditum & commissum est & canones inquirere & conseruare; si quòd eorum prætermis-
sum fuerit, indemnatum atque impunitum reliquerint. Sanè cum hæcenus canones ob-
seruati non rectè fuerint, diuersas ex eo passi sumus interpellationes contra clericos & mo-
nachos, & quosdam Episcopos, vt secundum diuinos canones non viuerent, & quidam
etiam inter eos inuenirentur; qui nec ipsam quidem vel sacrosanctæ oblationis vel baptis-
mi orationem tenerent aut scirent. Dei igitur intelligentes & animo insignentes iudicium,
singulorum quæ nobis delata sunt inquisitionem simul & correctionem iustimus canonicè
procedere. Si enim illa, quæ à laicis peccantur, generales leges non concedunt extra in-
quisitionem & vindictam manere: quomodo à sanctis Apostolis & Patribus super om-
nium hominum salute canonicè statuta despici pariemur? Sanè multos ex eo maximè de-
prehendimus in peccata fuisse prolapsos, quòd non sunt factæ Synodi sanctissimorum sa-
cerdotum iuxta ea quæ à sanctis Apostolis & Patribus definita sunt. Si enim hoc fuisset B
obseruatum, quilibet metuens grauem in Synodo accusationem, studuisset vtique & sa-
cras ediscere liturgias, & temperanter viuere, ne condemnationi diuinorum canonum subi-
aceret, &c.] pergit dicere de ordinatione Episcoporum, quæ in constitutione Nouella cen-
tesima vigesimæ tertie habentur inserta. Data autem hæc lex reperitur hoc anno sub Con-
sultu Basilij, decimo Kalendas Martij.

Accidit verò, vt aliquando idem Imperator inuigilans vehementissimo studio super sa-
crorum custodiam canonum, dum videret eos ab iis conculcari, qui magis obseruare de-
berent, Episcopis, non nihil commotus, aduersus ipsos insurgens, ne ex mutua indulgentia
licentius peccaretur, Præfectos iusserit accurere prouinciarum, qui eiusmodi Episcopos
coercerent. Ad hæc planè spectat illa, quam hoc eodem anno ipsis Kalendis Februarij No-
uella promulgauit constitutionem de appellationibus: qua quidem cum ipse Iustinianus
Imperator Dei zelum se habere præferat, non tamen fuit ille secundum scientiam. Ete-
nim cum negligens Episcopos & sine poena peccantes vult emendari, eò incautè prolabi-
tur, vt præter ius fasque per prouinciarum Præfectos ipsorum iudicia voluerit exerceri, & ab
ipsis eisdem ad maiores appellare Præfectos, & si opus esset, ab iis ad Imperatorem prouo-
care. hæc quidem ita se habuisse, docent quæ in exordio eius constitutionis ponuntur
his verbis*:

* Nouel. 115.

Peruenit ad scientiam nostræ serenitatis, quòd cum inter Eustachium virum reue-
rendissimum Tholonæ* in Lycia ciuitatis Episcopum, & Pistum diaconum Ecclesiæ
Thelmissensis itidem in Lycia maritima ciuitatis fuisset causa commota, processit à Re-
ctore prouinciæ diffinitiuam sententiam, contra quam appellatio porrecta est. Iudices igitur
D
tur, apud quos appellatio ventilabatur, dubitantes ad nostram clementiam retulerunt,
&c.] hæc ibi: quibus videas ipsum Imperatorem sibi nimium de Ecclesiasticis iuribus
arrogasse; qui dum se canonum vindicem præferat, atque pro Ecclesiæ seruanda illiba-
ta disciplina inuigilare profitetur, canones ipse conculcat, penitusque pessundat Eccle-
siasticam œconomiam. Etenim non sæculares Iudices causas iudicare Episcoporum &
inferioris ordinis clericorum, sed Synodos Episcoporum, & si sit ab his appellandum,
non ad Imperatorem, sed ad maiores sedes, ac denique ad ipsum Romanum Pontifi-
cem recurrendum, docent sacra sanctorum Patrum regulæ, traditio ostendit, vsusque
probauit. Tunc verò laicis his se immiscere concessum, cum vel ad hæreticos aut schis-
maticos comprimendos, vel aduersus potentiores vel discordes ab Episcopis in auxi-
lium sunt vocati. Porro hæc ipsa quæ fuerunt obiter pertractata, æque videntur esse ab
E eodem Imperatore correctæ: nam si qua de his fuerat ab ipso lex sancita, ab eodem pari-
ter est abrogata, siquidem nulla eius sanctio inuenitur, qua Episcoporum causas à Præ-
fectis cognosci voluerit, & ab iis ad alios sæculares itidem Iudices appellari, atque ab
his ad Imperatorem.

* Thonæ.

IVSTI-
NIANO ALI
QUANDO
CANONES
CONCVL-
GATI.

At reuocemus orationem ad eiusdem Imperatoris Nouellam constitutionem centesi-
mam vigesimam tertiam, cuius est titulus, De sanctissimis Episcopis ac Deo amabilibus &
reuerendissimis clericis & monachis] cui intexta sunt quæ diximus haberi in Nouella cen-
tesima trigesima septima data hoc anno sub eodem Consultu Basilij, decimo Kalendas
Martias: hæc autem de qua est sermo, hoc anno sub Consultu Basilij data cognoscitur
Kalendis Maij, ipsaq; quadragintaquatuor distincta capitibus: quam ob nimiam vitandam
prolixitatem hic describere prætermittimus, satis ad institutum esse putantes, si capitum
singulorum index hæc apponatur, qui singulis ita affixus habetur:

De or-

CHRISTI
541.VIGILII PAP.
2.IVSTINIANI IMP. IS.
THEODIBAL. REG. I.CAPITA
CONSTITV-
TIONIS IV-
STINIANI
CXXIII.

De ordinatione Episcoporum. cap. 1. A
De accusationibus Episcoporum. cap. 111.
De Episcopis qui ante ordinationem Ecclesie res suas obtulerint. Et quid pro cathedra-
tico dari conueniat. cap. 111.
Vt Episcopatus à seruitute & ascriptitia fortuna hominem liberet. cap. 1 v.
De presbyteris & diaconis & subdiaconis cognationis iure ad tutelam vel curam voca-
tis. cap. v.
Vt clerici à muneribus personalibus & negotiis secularibus abstineant. cap. vi.
Ne Episcopus dicendi testimonij causa euocetur. cap. vii.
Ne propter quamlibet causam Episcopus ad sæcularem Iudicem trahatur. cap. viii.
Ne Episcopi proprias Ecclesias relinquunt. cap. ix.
Vt Archiepiscopi & Patriarchæ sæpius in annis singulis Concilia & Synodos celebrent. B
cap. x.
Ne quis ante causæ exitum excommunicetur. cap. xi.
Quales esse debent qui in clericos ordinantur. cap. xii.
De ætate presbyterorum & ceterorum clericorum. cap. xiii.
De vxoribus clericorum, ne videlicet diaconus, vel subdiaconus quis ordinetur, nisi an-
tea pollicitus sit absque vxore continentem vitam ducere. cap. xiv.
Quibus causis curiales clerici ordinari possint. cap. xv.
Vt ordinationes gratis fiant. cap. xvi.
Quomodo seruus ordinari possit, aut ascriptitius. cap. xvii.
De edificatoribus Ecclesiarum. cap. xviii.
Vt omnes clerici res suas in sua potestate habeant. cap. xix. C
Quibus pœnis subiiciantur clerici, qui falsum tulerint testimonium. cap. xx.
Vt clerici apud proprium conueniantur Episcopum. cap. xxi.
Vt Episcopi apud proprium conueniantur Metropolitanum. cap. xxii.
Vt Oeconomi & similes apud proprium Episcopum conueniantur. cap. xxiii.
Vt Episcopi illic, vbi deliquerint, conueniantur. cap. xxiv.
De Apocrifariis. cap. xxv.
Ne Episcopi legationis nomine conueniantur. cap. xxvi.
Vt monachi per procuratorem se defendant, & de quantitate sportularum. cap. xxvii.
De modo sportularum in persona clericorum. cap. xxviii.
Ne clerici mulieres superinductas in propriis domibus habeant. cap. xxix.
De diaconissis. cap. xxx. D
De his qui in Ecclesia Episcopo vel aliis clericis iniuriam inferunt. cap. xxxi.
Ne laici faciant Litanias sine Episcopo & clericis & crucibus. cap. xxxii.
De monasteriis & monachis. cap. xxxiii.
Vt Abbas non tam antiquitate quàm bona æstimatione censendus sit & eligendus.
cap. xxxiv.
De monachis non statim vestiendis. cap. xxxv.
Vt monachi in vno conclauo habitent. cap. xxxvi.
Conditionem nuptiarum vel liberorum non extare, si quis monasterium ingrediatur.
cap. xxxvii.
Vt qui monasteria ingrediuntur, se suaque dedificent monasterio. cap. xxxviii.
Vt solutis sponsalibus per monasterij ingressum, simplæ tantum arrhæ reddantur. c. xxxix. E
Si vir aut vxor ingrediatur monasterium. cap. xl.
Non licere parribus exheredare filios qui ingrediuntur monasteria velut ingratos. c. xli.
De monacho monasterium deserente. cap. xlii.
De raptoribus sanctimonialium. cap. xliiii.
Ne liceat laicis & scenicis vti monachi schemate. cap. xliiii.] atque demum ad Pe-
trum Præfectum Prætorio ista habet epilogus : Tua igitur gloria, quæ per præsentem le-
gem in perpetuum valituram nostra sanxit tranquillitas, per omnia custodiri prouideat.
Data Kalendis Maij, Constantinopoli, Iustiniano PP. Aug. Basilio V. C. Conf. Missa Petro
Præfecto Prætorio.]
Sed & hoc anno mense Martio idem Iustinianus Imp. de Ecclesiasticis titulis & priuile-
gijs atque alijs Nouellam constitutionem edidit, cuius est hoc exordium^a : De regulis Ec-
clesiasticis

^a Nouel. 131.CHRISTI
541.VIGILII PAP.
2.IVSTINIANI IMP. IS.
THEODIBAL. REG. I.

A cleasticis & priuilegijs, aliisque capitulis ad sacrosanctas Ecclesias & reliquas venerabi-
les domos præsentem proferimus legem.] moxque de quatuor Synodis ibi sic primum
decernit :

Sancimus igitur vicem legum obtinere sanctas Ecclesiasticas regulas, quæ à sanctis qua-
tuor Concilijs expositæ sunt aut firmatæ, hoc est, in Nicæna trecentorum decem & octo, DE QVA-
TUR CON-
CILIIS ET
IN HIS DE-
CRETIS.
& in Constantinopolitana sanctorum centum quinquaginta Patrum, & in Ephesina prima
in qua Nestorius damnatus, & in Chalcedonia in qua Eutyches cum Nestorio anathema-
tizatus est. Prædictarum enim quatuor Synodorum dogmata sicut sanctas Scripturas accipi-
mus, & regulas sicut leges obseruamus.] & de sede Constantinopolitana, vt primum lo-
cum post Romanam teneret, ita constituit :

Ideoque sancimus secundum earum definitiones, sanctissimum senioris Romæ Papam DE SEDE
CONSTAN-
TINOPOLITANA.
B primum esse omnium sacerdotum, beatissimum autem Archiepiscopum Constantinopo-
leos nouæ Romæ secundum habere locum post sanctam Apostolicam senioris Romæ se-
dem, alijs autem omnibus sedibus præponatur.] hæc ipse : qui quod sciret non esse Impera-
toris auctoritatis ordinem præscribere sedibus, ex eadem Synodorum definitionibus
id se non definire, sed definita promulgare seu confirmare testatur. Verum hæc quidem
perperam : etenim cum tam ex Concilio œcumenico Constantinopolitano, quàm etiam
Chalcedonensi id sibi Episcopus Constantinopolitanus vendicare conatus esset, aduersatus
est sanctus Leo Papa, vt superiori tomo demonstratum est. Sic igitur non tam ex iure cano-
num id sibi arrogat Imperator, quàm contra omne ius fasque præsumit.

Subiicit his de alijs Ecclesiarum priuilegijs concessis possessionibus Ecclesiasticis : de præ-
scriptione quadraginta annorum ad loca venerabilia pertinente : de ædificatione Ecclesia-
rum : ne in domibus priuatis vel fundis Missæ celebrentur : vt legatum Deo relictum illi
C debeatur Ecclesie, vbi testator domicilium habet : de his qui oratorium ædificari iusserint :
deque legatis pro captiuorum redemptione relictis, vt ab Episcopis præstentur, neque lo-
cum Falcidia in pijs legatis habeat : Itemque inhietur Episcopis, ne testari possint de his
quæ post Episcopatum acquisierint. De hæreticis illud addidit, ne ab Ecclesijs vel priuatis
res immobiles quoquo titulo accipiant, neque iidem ipsi hæretici noua oratoria ædificent.
Ad postremum verò de Orphanotrophis illud additur, vt instar tutorum, cum bona hospi-
talis administrant, inuentarium conficiant. Hæc Imperator ad Petrum Præfectum Præ-
torio, ad quem ita perorat : Quæ igitur per præsentem legem in perpetuum valituram
nostra sanxit tranquillitas, tua celsitudo edictis solemniter in hac vrbe propositis, ad om-
nium studeat peruenire notitiam. Nos enim prouidebimus, quatenus sine collatorum di-
D spendio fiat etiam in prouincijs manifesta. Data xv. Kal. Aprilis Constantinop. D. N. Iusti-
niano PP. Aug. Basilio V. C. Confule.]

Sed hæc obiter notandum est, quod cum agens de xenodochijs Imperator mentionem
habet celeberrimi hospitalis Mariæ Sanso, seu potius (vt Contius legendum magis putat)
memoriæ Samsonis : sciendum hoc antea exustum incendio, ab ipso Iustiniano Imperato-
re fuisse restitutum, vt Procopius verbis istis ostendit^a : Erat hospitale, in quo recipiebantur
languidi & infirmi, superioribus annis à religioso quodam viro, cui Samson nomen
erat, extructum : restabant quædam vestigia neque gregarijs militibus satis commoda : cæ-
tera perierant vnà cum templo exusta & collapsa. Instaurauit illud nobile hospitale Iu-
stinianus structura splendidiore magnificentius, & mansionum multitudine multo am-
plius.] hæc Procopius : ex quo corrigas auctorem vitæ Samsonis, vbi habet, non restitutum,
sed erectum hoc hospitale ab ipso Iustiniano Imp. fuisse, cuius & tempore eundem
E Samsonem vixisse putauit. Sed & habes in quo pariter Cedrenum redarguas, qui existi-
mauit penultimo anno Iustiniani ipsius idem xenodochium conflagraffe. Diximus de eo
in Notis ad Romanum Martyrologium die vigesima septima Iunij, qua tam apud Græ-
cos quàm etiam Latinos digno sanctitatis titulo celebratur eiusdem sancti Samsonis na-
talis dies. Quod insuper ad idem hospitale spectat : omnium fuisse primum, sub quo alia
constituta essent, quæ in eadem Nouella leguntur, ostendunt his verbis : Seruari au-
tem iubemus venerabili orphanotrophio huius regis vrbs, & xenodochio, quod vocatur
sanctæ Mariæ Sanso, & sub eius gubernatione constitutis oratorijs & xenonibus
aut venerabilibus domibus omnia priuilegia quæcumque habet maior sanctissima Eccle-
sia Constantinopolitana.] Est etiam mentio huius xenodochij sancti Samsonis in alia^b con-
stitutione eiusdem Imperatoris, vbi secundum lectionem Contianam legitur, Sanctæ me-
morie

DE HOSPI-
TALI S.
SAMSONIS.^a Procop. de
edific. Iustin.
Imp. lib. 1.^b memoria
Samsonis^c Nouel. 131.
c. 3.

CHRISTI
541.VIGILII PAP.
2.IVSTINIANI IMP. 15.
THEODIBAL. REG. 1.

moriar Samsonis] loco, Sanctæ Mariæ Sanfo.] Porro eiusdem hospitalis sancti Samsonis A
presbyter fuerat (vt dictum est) Mennas: qui hoc tempore erat Constantinopolitanus Epi-
scopus. sed de his fati.

^a Nouel. 1. 6.
Auth. collat.
8. tit. 7.

PRO SAMO-
RITANIS
IVSTIN. RE-
SCRIPIT.
^b Nouel. Iu-
stin. 119. col.
321.

^c Nouel. 132.
Auth. coll.
9. tit. 12.
ADVERSUS
HAERETI-
COS SAN-
CTIO.

^d Nouel. 109.
Auth. coll.
8. tit. 5.

^e Nouel. 111.
c. 3. §. si quis.

DE AVXIMI-
TIS AD FI-
DEM CHRI-
STI CON-
VERSIS.

^f Procop. de
bello Pers.
lib. 1.

^g Extrat. apud
Sur. 10. §. die
9. Octobr.

Hoc etiam anno Kalendis Iunij idem Iustinianus Imp. constitutionem ^a edidit de præ-
scriptione, qua antiquavit priuilegium concessum Ecclesiæ centum annorum, quod vide-
licet esset litium seminarium: satis existimans fore quadraginta annorum periodum, vt Ec-
clesia sua sibi valeat vindicare. Quo item anno idem Imperator, qui aduersus Samaritanos
Christianorum hostes leges scripserat, monitus à Sergio Episcopo Cæsariensi, qui eos ad
meliorem frugem restitutos fidem fecit, noua edita sanctione, pœnas in eos sancitas anti-
quat. Extat eius constitutio ^b Nouella sub Consulatu Basilij data anno xv. Imperatoris. Sed
videamus quas hoc pariter anno idem Imperator, qui multus fuit in exagitandis hæreticis,
aduersus eos complures edidit sanctiones: quarum prima ita se habet data ad Mennam B
Constantinopolitanum Episcopum ^c:

Primum esse & maximum bonum omnibus credimus veræ & immaculatæ
Christianorum fidei rectam confessionem, vt per omnia hæc roboretur, & omnes orbis
terrarum sanctissimi sacerdotes ad concordiam copulentur, & consonam immaculatam
Christianorum confessionem prædicent, & omnem occasionem quæ ab hæreticis inueni-
tur, auferant: quod ostenditur ex diuersis conscriptis à nobis libris & editis. Sed quoniam
hæretici neque Dei cogitant timorem, neque interminatas talibus pœnas ex legum seueri-
tate considerantes, diaboli opus implent, & quosdam simplicium seducentes, sanctæ fidei
Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ adulteras collectas & adultera baptismata lateenter fa-
ciunt: pietatis existimauimus per præsens nostrum edictum monere eos qui tales sunt, qua-
tenus & ipsi recedant ab hæretica vesania, & nec aliorum animas per simplicitatem per-
dant, sed magis concurrant ad sanctam Dei Ecclesiam, in qua recta prædicantur dogmata,
& omnes hæreses cum principibus suis anathematizantur. Nosse enim volumus omnes,
quia si de cætero aliqui inueniantur contrarias collectas facientes, aut apud semetipsos col-
lectionem: nequaquam omnino eos ferimus, sed domos quidem, vbi aliquid delinquitur,
sanctæ assignamus Ecclesiæ: his autem qui colligunt, aut apud se colliguntur, ex consti-
tutionibus pœnas inferri, omnibus modis iubemus. Data pridie Non. Aprilis Constans-
tinop. D. N. Iust. PP. Aug. Basilio Consule.] Sed & aliam edidit sanctionem ^d, ne priui-
legis dotis fruerentur hæreticæ feminæ. Id quidem hoc anno sub Consulatu Basilij, xi.
Kalend. Maij, seu potius Martij, antequam inchoaret decimum quintum annum idem
Iustinianus Imperator: nam si Maij dixerimus, loco anni decimi quarti, quintusdecimus in
fine constitutionis ponendus esset. Adiecit quoque aliam constitutionem ^e hoc anno datam D
Kalendis Februarij, vt hæretici omnes velut ingrati à parentibus essent exheredandi, Ca-
tholicis tantum filiis ab eis heredibus institutis. Hactenus de sancitis hoc anno legibus Ec-
clesiasticis. iam reliqua profsequamur.

Eodem anno decimo quinto Iustiniani Imp. de Auximitis populis ad fidem Christi con-
uerfis Credenus hæc habet: Anno decimo quinto Iustiniani Imp. Adadus Auximitarum
Rex bellum illaturus Damiano Hebræorum Regi, quod negotiatores Christianos interfe-
cisset, vouit se Christianum fore, si Homeritas, quibus ille imperabat, vicisset. Et quidem
commisso prælio vicit eos, auxiliante Deo: victumque Regem eorum Damianum in potes-
tatem redegit, potitusque est regno & Regia. Itaque Deo gratias agens, misit ad Iustinia-
num, ab eoque sibi Episcopos & clericos mitti petiit. Ita tota regio Christi fidem ample-
xata est, baptizati que sunt & Christiani facti.] hæc ipse, quæ anno sequenti contigisse in E
Miscella narrantur, pauloq; fusius explicantur. Hebræos namque illis in regionibus magna
potentia viguisse, atque Reges facere consueuisse, quæ dicta sunt superius, dum Arethæ
martyris & sociorum Acta retulimus, satis ostendunt. hæc de Auximitis ad fidem Christi
conuerfis. Ad Homeritas autem iam antè Euangelium peruenisse, ex Procopio ^f dictum
est, necnon ex Actis Arethæ martyris & sociorum, iisdemque Christianum Regem datum,
sed eodem è medio sublato, subrogatum Abrahamium, idem Procopius tradit: cui success-
sisse videtur Damianus, de quo agitur, Rex Hebræus.

Hoc eodem anno Domini quingentesimo quadagesimo primo, à Gordiano ^g ponitur
consummatum martyrium sanctorum Placidi & sociorum in Sicilia à pyratibus illatum: sed
dum hunc ipsum annum auctor numerat Iustiniani Imp. decimum tertium, planè erratum
liquet in numero. Quod si sub dicto Imperatoris anno decimo tertio eisdem martyrio co-
ronatos

CHRISTI
541.VIGILII PAP.
2.IVSTINIANI IMP. 15.
THEODIBAL. REG. 1.

Aronatos vult, tunc dicendum erit, ipsos passos anno Christi quingentesimo trigesimo nono.
Quod verò ad eosdem martyres pertinet, eos quidem egregiam fuisse coronam martyrij
consecutos, cum nullatenus reuocari possit in dubium, siquidem eosdem antiquiores Ec-
clesiæ tabulæ titulo martyrij inter Sanctos allecctos habent atq; descriptos die quinta Octo-
bris, qua eorumdem natalis dies anniuersaria memoria celebranda recurrit: tamen ab au-
ctore, qui sub nomine Gordiani eam conscripsit historiam, multis ipsa reperitur erroribus
deprauata, vt in primis quod habet hos affectos martyrio à Mamuca Duce, eodemq; Aga-
reno pyrata misso ab Abdala Agarenorum Rege in Hispania regnante: cum non Abdala,
sed Theudis, idemque non Agarenus, sed Gothus his temporibus (vt patet ex Ildoro &
scriptoribus omnibus) in Hispania regnaret. Agareni verò seu Sarraceni longè post hæc tem-
pora in Hispania regnare cœperunt, cum post Muzam Abdalazirum siue Abdalassius eius
filius, captis quampluribus Hispaniæ ciuitatibus, anno Domini septingentesimo decimo-
sexto Regem se gessit. Sunt & complura alia apud eundem pseudo Gordianum, quæ & tem-
porum rectæ rationi repugnant, & contradicunt historicæ veritati.

Eiusdem quoque sunt generis epistolæ, quæ siue Gordiani siue aliorum nomine apud
Ieonem Ostiensem in appendice leguntur Chronici Cassinensis, in quibus nulla cohæren-
tia inest appositis à mendaciorum effictore Consulibus cum annis ibidem notatis Iustinia-
ni Imperatoris. Et vt hæc obiter attingamus, extant ibidem litteræ eiusdem Iustiniani ad
Placidum nepotem suum datæ anno duodecimo ipsius Iustiniani Imperatoris (qui est an-
nus Domini quingentesimus trigessimus octauus) sub Consulatu Boëtij & Cethegi, additæ
anno tertio, quorum nulla est mentio quod vnâ simul gesserint Consulatum, sed diuerso
tempore inter se & à dicto Imperatoris anno longè remoto: siquidem Cethegus Consul
C fuit anno Domini quingentesimo quarto, Boetius quingentesimo decimo, sub anno verò
duodecimo Iustiniani Ioannes & Volusianus (vt vidimus) Consulatum gesserunt. Qua pa-
riter censura corrigas, quæ ei subiicitur, Theodoræ epistolam ad S. Placidum iisdem Con-
sulibus & anno Imperatoris datam.

Sed maiori indigent castigatione eiusdem Imperatoris Iustiniani nomine litteræ illæ iis-
dem coniunctæ, quibus salua vult esse Cassinensi monasterio, quæ Tertullus Placidi parens,
quæve Iustinus senior Imp. eidem cœnobio contulisset, nempe villas, rura, castra, oppida,
ciuitates, & municipia ibidem recensita, & quidem non parua vel exigua numero. At qua-
nam sub Theodorico Gothorum Rege esse poterant alicui Romanorum Patricio oppida &
ciuitates? Vel quæ Iustinus Imp. eiusmodi in Italia existentia potuit donasse non sua? nec
enim glebam Imperator Orientis sub Theodorico Rege in Italia possidebat. Et quid illud
D ad finem: Ex minio manu propria subscriptum] cum teste Suida, Iustinianus litteras pen-
nitus ignoraret? Et quomodo (vt superiores epistolæ) eadem data legitur sub Consulibus
Boëtio atque Cethego, anno duodecimo eius Imperij? Et quæ insuper ridenda illa subscri-
ptio testium: Theodoricus Rex aquilifer, Belisarius draconifer, Mauritius leonifer, Tibe-
rius lupifer?] Ac denique quoniam modo subscriptis potuit ei priuilegio anno duodecimo
Iustiniani Imperatoris Theodorici Gothorum Rex, cum longè ante hæc tempora dece-
fisset, & post eum Athalaricus, inde Theodatus, ac postea Vitiges eo anno duodecimo Ius-
tiniani regnaret? Sed missa istæ, quæ dolemus ab aliquo otioso conficta, vt pote non (vt va-
nè putauit) illustrante res Patris sanctissimi Benedicti, sed obscurate potius istiusmodi men-
dacis, densarum instar nubium globis fulgentis vbi que radiis Solis oppositis: miramur ve-
rò magis eadem ab eiusdem sacri ordinis monachis viris doctis non fuisse reiecta, & obli-
E uione omnino sepulta. Non indiget qui eos primus tantus genuit Pater, neq; ab eo descen-
dens sancta & generosa posteritas per cuncta sæcula in Ecclesia Dei feliciter propagata &
sanctis ramis mirificè dilatata, hisce mentitis gloriæ titulis siue ex sanguinis nobilitate, siue
ex diuitiarum amplitudine comparatis: qui ceteri nec his omnino caruere, ex virtutibus ta-
men terræ celo que sunt redditi celeberrimi. Sed de his hactenus.

Hoc eodem anno, qui post Consulatum Paulini reperitur inscriptus, idemque Theodo-
berti Fracorum Regis vigesimus septimus (vt ex his quæ anni superioris exordio dicta sunt,
patet) Aruernis in Gallia Concilium celebratur, cui ceteri pauci numero, meritis tamen ex-
cellsi quindecim interfuerunt Episcopi: nam eorum nonnulli egregia claruisse sanctitate
noscentur. Antequam autem de rebus in adeo præclaro conuentu gestis agamus, eos pri-
mum qui in tam nobili sacerdotum corona prominent flores intuentes, simulq; fructus ex
eorumdem probè factis antè carpentes, quinam qualisve isti fuerint cupidius audiamus:

Annal. Eccl. Tom. 7.

Ff

g rator

ACTA S. PLA-
CIDI IN
QUIBUS IN-
UENIANTUR
COMMEN-
TITIA.NOMINE
IVSTINIANI
VBI POSITAE
EPISTOLAE.DE FALSO
PRIVILEGIO
IVSTINIA-
NI IMP.ARVERNEN-
SE CONCILII.

CHRISTI
541.VIGILII PAP.
2.IVSTINIANI IMP. 15.
THEODIBAL. REG. I.

gratior namque ille habetur sermo, quem animi primò virtutes commendant, secundum A illud Prouerbiorum¹: Cor sapientis erudiet os eius, & labiis eius addet gratiam: fauus mel-
lis composita verba, dulcedo animæ, sanitas ossium.]

Præerat hoc tempore eidem Aruernensi Ecclesiæ, in qua Synodus est celebrata, ille ma-
gni nominis Gallus sanctitate conspicuus, tenuitque in sessione secundum locum, idemque
haud imparis meritis S. Auiti successor: ex cuius genere prouenisse gloriatur Gregorius Tu-
ronensis ciuitatis Episcopus, qui eundem Gallum patrum suum fuisse testatur², de quo
etiam complura admiratione quidem digna confer. pfit, ex quibus (ne ieiunus omnino ab-
cedas, fame ex fama tanti viri tibi parata) hoc modo vnum breuiter accipe: Cum autem
Aruernensis ciuitas maximo incendio cremaretur, & hoc Sanctus cõperisset, ingressus Ec-
clesiam, diutissime Dominum ante sanctum altare cum lacrymis exorauit, surgensq; Euan-
gelii comprehensit, apertisq; obuiam se igni obtulit: quo obtemperante, protinus ad aspe-
ctum eius ita omne incendium est extinctum, vt nec fauillæ quidem in eo igne remansis-
sent.] hæc Gregorius: quomodo verò luc grassante, eadem ciuitas Aruernensis, vbi Syno-
dus acta est, ab ipso fuerit liberata, suo loco opportuniùs dicturi sumus.

Qui tertius ordine ponitur Gregorius Lingonensis Episcopus, æquè sanctitate clarus est
habitus: de eo verò superiùs rursus mentio facta est; quem ad hæc tempora fuisse supersti-
tem, ipsius subscriptio docet: ad trigintaduos namque annos sedisse Episcopum, Venantius
Fortunatus³ in Epitaphio eius testatur, quod hic tibi describendum putamus:

*Postquam siderens dirupit Tartara Princeps,
Sub pedibus iusti mors inimica iaces.
Hoc veneranda sacri testatur vna Gregorij,
Qui modò post tumultos intrat honore polos.
Nobilis antiqua decurrens prole parentum,
Nobilior gestis nunc super astra manet.
Arbiter ante ferox, exhinc pius ipse sacerdos,
Quos domuit Iudex, fouit amore Pater.
Triginta & geminos direxit ouile per annos,
Et grege de Christi gaudia pastor habet.
Si queras meritum, produunt miracula rerum,
Per quem debilibus fertur amica salus.]*

Cum ergo testificatione For-
tunati trigintaduos annos sedisse Gregorium certum sit: vtique dicendum est, ipsum fuisse
creatum Antistitem Lingonensem anno Domini quingentesimo nono, quo interfuisse re-
peritur Concilio Epaunensi (vt suo loco dictum est) & hoc anno pariter viuere desisse, quo D
ipsum sedis expletur annus trigesimus secundus: cum & in locum ipsius successus est S. Te-
tricus, de quo inferiùs opportuniè dicturi sumus.

Quarto autem loco scribitur, subscribiturque Hilarius Episcopus Gabalitanus, qui &
ipse sanctitate insignis certa die⁴ colitur in Ecclesia, qua è terrenis fuit ad superna vocatus:
ad quem extat carmine missa salutatio Fortunati in hunc modum⁵:

*Lux serena animi semper mihi dulcis Hilari,
Quamuis absentem quem mea cura videt.
Cuius honestus amor tantum mea corda repleuit,
Vt si nete nunquam mente vacante loquar.
Versibus exiguis mandamus vota salutis:
Quæ dedit affectus, sint tibi grata precor.*

Hæc ad eum Fortunatus. E
Hunc sequitur ordine Ruricius Episcopus Lemouicensis, quem præter egregiam morum
præstantiam, auita etiam nobilitas, qua Anicianæ familiæ iunctus erat, reddidit clariorem.
Quod autem tanti viri antiqua prosapia Romani sanguinis illustrissimi obscura memoria
relicta sit; vnicum quod extat ipsius gloriæ monumentum ab eodem Fortunato posteris
traditum (quo nomine plurimum ei debent antiquitatis studiosi) hic intexedum erit, nem-
pe scriptum ab eo ipsi post obitum epitaphium versibus istis⁶:

*Inuida mors rapido quamuis miniveris hiatu,
Non tamen in Sanctos iura tenere vales.
Nam postquam remeans domuit fera tartara Christus,
Iustorum meritis sub pede victa iaces.
Hic sacra Pontificum toto radiantia mundo*

Membra

DES GALLO
EPISC. AR-
VERNENSIS.Greg. de glo-
ria marti-
lib. 2. c. 33.DE S. GRE-
GORIO EPI-
SCOPOLIN-
GON.Fortun.
carm. lib. 4.Rom. mar-
tyrolog. lib.
25 Octob.
Fortun.
carm. lib. 3.
DE HILA-
RIO GABA-
LITANO.Fortun.
carm. lib. 4.
DE DVOBVS
RURICIIS.CHRISTI
541.VIGILII PAP.
2.IVSTINIANI IMP. 15.
THEODIBAL. REG. I.

A

*Membra sepulchra tegunt, spiritus astra colit.
Ruricij gemini flores, quibus Aniciorum
Iuncta parentali culmine Roma fuit,
Accumulante gradus prænomine sanguine nexi,
Exultant pariter hinc auus inde nepos.]*

Quod geminos audis Ruricios, haud alium ab hoc illum existimo seniore Ruricius virum doctrina insignem in Galliis
item degentem, ad quem plures extant Sidonij Apollinaris epistolæ⁷. Sed audi eiusdem
epitaphij reliquos versus, quibus amborum præclara facta narrantur:

*Tempore quisque suo fundens pia templa patrono,
Iste Augustini, candidit ille Petri.]*

Non enim in Africa tantum, vbi claruit sanctus Augustinus, magno religionis cultu prosequerantur Fideles eiusdem San-
cti memoriam, sed etiam in Gallia (vt vides) in eius honorem templa erigere consue-
runt. Sed pergit:

*Hic probus, ille pius, hic serius, ille serenus:
Certantes pariter quis sibi maior erit.
Plurima pauperibus tribuentes diuite censu,
Miserrunt calos, quas sequerentur opes.
Quos spargente manu redimenes crimina mundi,
Inter Apostolicos credimus esse choros.
Felicis qui sic de nobilitate fugaci
Mercari in calis iura Senatus habent.]*

hactenus Fortunatus; cui mul-
tum etiam debemus, quod dum vnus Ruricij facta quærimus, alterum seniore Ruricius
æquè virtutibus egregium inuenimus.

Sed & qui hunc in subscriptione subsequitur Nicetius Episcopus Treuerensis, & ipse his
temporibus Gallias illustravit, spectatus vbiq; virtutum excellentia & miraculorum edi-
tione, relatusque inter Sanctos iugi memoria in Ecclesia perseverat. Scripsit autem præcla-
ras ab eo res gestas Gregorius Turonensis⁸. Inferiùs verò de eodem nobis nonnulla oppor-
tuniori occasione dicenda: sed hic tantum de eo illud ad memoriam reuocasse satis, eius
opera factum, vt Theodobertus Rex, de quo est mentio in eiusdem Synodi præfatione, ad
meliolem frugem conuersus sit.

Qui verò nonus ordine recensetur, Flavius est Remensis Episcopus. Ex quo velim obser-
ues, planè errore deceptos, qui S. Remigij eiusdem Ecclesiæ Episcopi ad Deum transitum
referunt⁹ ad annum Domini quingentesimum quadragesimum quintum. Nam quomodo
D ad illud tempus potuit Remigius peruenisse, si hoc anno sedisse Flavius reperitur, quem &
præcessisse ponitur Romanus eiusdem S. Remigij primus successor? Par erat (si licuisset) An-
tistitis celeberrimi Francorum Apostoli ex hac vita ad Deum transitum certò signasse in
nostris Annalibus, sicut die, ita & anno: sed quòd quæ de his ab aliis scriptis mandata ferun-
tur, haud eiusmodi esse noscantur, quæ immobili veritate subsistant, inuiti abstinere cogi-
mur, & non nisi hic dumtaxat obiter meminisse: Gregorij enim¹⁰ Turonensis testificatione
asserentis septuaginta annos & amplius S. Remigium sedisse, & Hincmari assertionem dicen-
tis vixisse in Episcopatu annos septuaginta quatuor, inualuit opinio illa, vt qui creatus habe-
tur Episcopus anno Christi quadringentesimo septuagesimo primo, idem peruenit ad an-
num quingentesimum quadragesimum quintum. Sed Synodalia Acta maiorem vendicant
sibi fidem; ex quibus liquet neque ad annum septuagesimum peruenisse. At reliqua de
E Aruernensi Synodo percurramus.

Qui verò penultimo loco scriptus ponitur Desideratus Episcopus Virdunensis, ipse est
de quo plura Gregorius Turonensis¹¹ habet, & inter alia quæ ad hanc ipsam Synodum spe-
ctare posse videntur in commendatione Theodoberti Regis Francorum, cuius est mentio
in eiusdem Synodi præfatione. ait enim: Desideratus Virdunensis Episcopus, cui Theo-
doricus Rex multas irrogauit iniurias; cum post multa exitia¹², damna & ærumnas, ad li-
bertatem propriam, Domino iubente, redisset, & Episcopatu apud Virdunensem urbem
potiretur: videns habitatores eius valde pauperes atque destitutos, dolebat super eis. Et
cum ipse per Theodoricum de rebus suis remansisset extraneus, nec haberet de proprio
qualiter eos consolaretur: bonitatem & clementiam circa omnes Theodoberti Regis cer-
nens, misit ad eum legationem, dicens: Fama bonitatis tuæ in vniuersam terram vulgatur,
cum tanta sit tua largitas, vt etiam non petentibus opem præstes. Rogo, si pietas tua habet

Annal. Eccl. Tom. 7.

Ff 2

aliquid

Sidon. lib. 4.
epist. 6. lib. 3.
epist. 15. li. 8.
epist. 10.PRÆCLA-
RA FACTA
RURICIO.
RVM.DE S. NICE-
TIOTREVE-
RENSI EPI-
SCOPO.Greg. in vi-
ta S. Nicetij
Episcopi Treuar.DE FLAVIO
EPISCO. RE-
MENSE.Sigeb. in
Chron. Galij
ann. secuti.Greg. Turon.
de Glor. con-
fess. c. 79.Greg. Turon.
de Gest. Fræc.
lib. 3. c. 34.DESIDERA-
TUS EPISCO-
PUS VIRDUNENSIS.STA.
* exilia

aliquid de pecunia, nobis accommodes, qua ciues nostros releuare valeamus: cumque hi negotium exercentes, sponfionem in ciuitate nostra, sicut reliquæ habent, præstiterint, pecuniam tuam cum vsuris legitimis reddemus. Tunc ille pietate commotus, septem ei milia aurcorum præstitit. Quæ ille accipiens, per ciues suos erogauit. At illi negotia exercentes, diuites per hoc effecti sunt, & vsque hodie magni habentur. Cumque antedictus Episcopus debitam pecuniam obtulisset Regi, respondit Rex: Non habeo necessarium hoc recipere: illud mihi sufficit, si dispensatione tua pauperes, qui opprimebantur inopia, per tuam suggestionem & meam largitatem sunt releuati. Et nihil exigens, antedictos ciues diuites fecit.] hucusque Gregorius.

Cum igitur ex his Theodorici improbetur in expoliatione sacerdotum tyrannis causam intelligis, cur in hoc eodem Concilio Patres eos damnauerunt qui à Regibus bona Ecclesiæ vsui pauperum inseruientia impetrarent. ait namque hæc Gregorius: Eiusdem Theodorici Regis tempore illud iniquum germen cœperat pullulare, vt sacerdotium aut venderetur à Regibus, aut compararetur à clericis. Ad hæc, inquam, primùm pertinet, quod iisdem sanctissimi sacerdotes secundo canone sic statuere: Placuit etiam, vt sacrum quis Pontificij honorem non votis quærat, sed meritis: nec diuinum videatur munus comparare rebus, sed moribus: atque eminentissimæ dignitatis apicem omnino conscendat electione, non paucorum fauore, &c.] & in tertio canone: Ne à potentibus sæculi clerici cõtra Episcopos suos vilo modo erigantur. atque item quarto canone: Qui regulam Ecclesiæ petunt à Regibus, & horrendæ cupiditatis impulsu egentium substantiam rapiunt, à communione Ecclesiæ, cuius facultatem auferre cupiunt, excludantur.]

Greg. Tiro. in Vind. Gal. II. TYRANNIS REGVM IN RES ECCL. INSVRGENS COMPRESSA.

THEODOB. REGIS PIETAS COMMENDATA.

Hæc sanctissimi Patres, erigentes se aduersus Regum temeritatem pro arbitrio concedentium petentibus bona Ecclesiastica: quibus quidem constituendis fuisse adiumento Theodobertum Regem, ex iis quæ iisdem ad Concilium vocati sacratissimi Antistites præfati sunt, intelligi posse videtur, dum aiunt: Cum in Dei nomine, congregata sancto Spiritu, consentiente domino gloriosissimo pioque Rege Theodoberto, in Aruernam urbem sancta Synodus conuenisset, ibique flexis in terra genibus pro Rege, pro eius regno, &c.] Sic igitur consentiente Rege (vt vides) contra Reges manus iniicientes in bona iuraque Ecclesiastica iisdem Patres eosdem quos diximus canones sanciuere. Ex quibus magis magisque Nouatores Principes sacrilegij arguantur, qui inhiantes diu bonis Ecclesiasticis, inuenere tandem pseudopphetas, qui ex eorum sententia id posse iure fieri responderent, maiorem adhibentes fidem arreptis penitus mentis infania, nequam spiritu agitatis apostatis ex monachis perfidis & impiis, quam tot tantisque sanctissimis Patribus, in quibus inhabitasse Spiritum sanctum, Deus multiplici miraculorum editione monstrauit.

THEODOBERTVS EMENDAT PATRIS ERKATA.

Theodobertus igitur Rex maximè pius, detestatus vehementer quæ à suo ipsius patre Theodorico rerum Ecclesiasticarum inuasore sæpius in sanctos Episcopos & bona Ecclesiarum fuerant perpetrata, cõsi heres regni, non tamen perfidix esse voluit, quàm longè auersatus, in omnibus immunitati Ecclesiasticæ studuit esse consultum, sanciri que Ecclesiasticas leges, quibus iura antiqua Ecclesiis illibata penitus seruantur, atque illi qui prauis emersissent abusus funditus tollerentur. Sic itaque quem imitari in his filius hæres noluit, sed perperam ab eo facta per Episcopos corrigi, cur fideles Principes auersari non debent? Porro hæc omnia accepta ferenda esse videntur sanctissimo viro Nicetio Episcopo Treuerensi, qui huic Auernensi interfuit Synodo; quod eundem Theodobertum Regem prauis moribus deprauatum ad meliorem frugem sæpe reprehendendo (vt ex Gregorio patet) conuertit.

Greg. in Vita S. Nicetij Episc. Treuer.

Extant insuper alij eiusdem Concilij canones ad disciplinam Ecclesiasticam restituendam conseruandamque ab iisdem Patribus constituti, quos tu pro animi arbitrio consulas: hæc nobis modò satis ad horum temporum Gallicanæ Ecclesiæ statum insinuandum. Ceterum et si hæc saluberrima apposta sunt vlceri serpenti remedia; haud tamen factum est, vt postea minimè rursus eruperit: vt planè in his plurimum fuerit Galliarum sanctis Episcopis insudandum; prout quæ suis sæpe locis inferius dicentur, significabunt.

I E S V

542.

3.

Christi annus quingentesimus quadragesimus secundus absque nouis Consulibus inchoatus, post Basilij Consulatum inferibitur, idem à Procopio belli Gothici septimus numeratus: quo, nouo occiso Rege Theodibaldo, Gothi euexerunt in regnum Atricum; quo etiam paucos post menses perempto, Totilas regnum accepit. hæc pluribus idem Procopius tradit. Theodibaldi Totilas nepos fuit, ingenio & viribus præstans, in flagellum dominantium in Occidente Græcorum in regnum euectus: qui hoc ipso anno, non amplius quàm quinque millium Gothorum collecto exercitu, bis collatis signis, apud Fauentiam in Æmilia primùm, inde apud Florentiam in Tuscia Romanorum exercitum superauit: reliqua autem ab eo fortiter gesta, eademque à Procopio enarrata, suis locis annis singulis (cum tamen instituti ratio exiget) Annalibus intexemus. Hoc igitur anno hæc facta esse, quo Procopius numerat annum septimum belli Gothici, non est quod in dubium reuocari possit: nam & id ex eiusdem auctoris ea confirmatur assertione, dum Totilam regnasse annos vndecim dicit, obiisseque anno decimo octauo eiusdem belli: cuius pariter sententiæ suffragatur Agathias, qui eiusdem Totilæ necem ponit post vigesimum sextum annum Iustiniani Imperatoris. Hæc de temporis ratione aded certa & probata reliquisse oportuit ad redarguendos errores mendacia compingentium, de quibus inferius sermo erit. modò res Orientis inuisamus.

occisy reges goth.

Procop. de bello Goth. lib. 2. TOTILAS REGNARE COEPIIT.

Iustinianus Imperator redempta (vt vidimus) pace à Cosroho Rege Persarum, adiecit animum, vt incensam ab eo Antiochiam restitueret atque muniret: quænam autem illic crexerit ædificia, Procopius pluribus refert, vbi postquam ea quæ ad ciuitatis munitionem pertinent, exactè descripsit, hæc de aliis ibi erectis ædificiis narrat: Vniuersam urbem ab hostibus exustam ipse reparauit; purgatis carbonibus & cineribus, liberum aera reddidit: pauimenta vrbis grauibus saxis instrauit: distinxit urbem porticibus & foris: biuia angustioris discriminauit, constitutis fontibus & aquarum fluctibus & ductibus. Et quibus vrbes exornantur, theatris, balneis, & aliis ædificiis decorauit, quibus vrbes felicitas illustrari consuevit: & vt faciliè & citra laborem incolæ suas ipsorum domos instruant, præstitit. hoc modo Antiochiam nunc illustriorem esse quàm prius contigit. Hic etiam Dei genitricis ingens templum dedicauit, cuius splendorem & magnificentiam oratione æquare impossibile est. Præterea Michaëli Archangelo magnam admodum ædem consecrauit. Prouidit & pauperibus egroris diligenter & domo & iis quæ ad curam & infirmitatum mutationem pertinent, ordinatis seorsum viris, & seorsum mulieribus. Nihilominus prouidit & peregrinis ex opportunitate factis hic inquilinis.] hæc Procopius de ædificiis à Iustiniano Antiochiæ excitatis, cum ad eandem restituendam ciuitatem ex integro operam dedit. Sed ad res Occidentis conuertamus orationem.

ANTIOCHIA A IUSTINIANO IMP. RESTITVTIVR. Procop. de edific. Iustiniani Imp. lib. 2. in fin.

Hoc eodem anno Clotharius & Childebertus fratres Francorum Reges aduersus Theodorum Gothorum Regem Arianum in Hispania regnantem mouent exercitum, victoresque Cæsaraugustam vsque peruenientes, eamque obsidentes, S. Vincentij martyris sacris exuuuis ciuitate defensa, iisdemque dono ab obsessis acceptis, in Gallias redierunt ouantes. De tempore fidem facit Sigebertus. Quod ad belli apparatus pertinet, constat Childebertum maximè pius, summa religione nuncupatis Deo votis, precibus nisum Sanctorum eandem expeditionem auspiciatum esse, cuius rei causa liquet conuenisse S. Eufichium eremitam, à quo & responsum de victoria lætus accepit, vt paulo post dicturi sumus. Porro de rebus tunc in bello gestis hæc S. Gregorius narrat eiusdem sæculi scriptor:

FRANCORVM BELLV M IN HISPAN.

Post hæc Childebertus Rex in Hispaniam abiit: quam ingressus cum Clothario, Cæsaraugustanam ciuitatem cum exercitu vallant atque obsident. At illi in tanta humilitate ad Deum conuersi sunt, vt induti ciliciis, abstinentes à cibis & poculis, cum tunica B. Vincentij martyris muros ciuitatis psallentes circumirent: mulieres quoque amictæ nigris palliis, dissoluta cæsarie, superposito cinere, vt eas putares virorum funeribus deseruire, plangendo sequebantur. Et ita totam spem locus ille ad Domini misericordiam retulit, vt diceretur ibi Niniuitarum ieiunium celebrari, nec existimaretur aliud posse fieri, nisi eorum precibus diuina misericordia inflecteretur. Hi autem qui obsidebant, nescientes quid obsessi agerent, cum viderent sic murum circuiti, putabant eos aliquid agere maleficij. Tunc apprehensum virum de ciuitate rusticum, ipsum interrogant, quid hoc esset quod agerent. Qui ait: Tun-

Greg. Tiro. de Gest. Fræc. lib. 3. c. 29.

cam B. Vincentij deportant, & cum ipsa, vt eis Dominus misceretur, exorant. Quod illi timentes, se ab ea ciuitate remouerunt: tantum acquisita maxima Hispaniae parte, cum magnis spoliis in Gallias redierunt.] hæc Gregorius: qui tamen in eo errare visus est, dum hæc sub Amalarico Rege Hispaniarum contigisse, ex iis quæ subdit, affirmare videtur.

Verum certum est, hoc tempore non Amalaricum, sed Theudem seu Theodem in Hispania regnasse. Addit Aimoinus *, eisdem Reges vocasse ad se Episcopum eius ciuitatis, atque ab eo in redemptionem obsidionis petiisse & accepisse tunicam S. Vincentij. Verum & ipse in eo errare videtur, dum sub Germano Parisiensi Episcopo eadem facta esse testatur: siquidem is longè post sedit: nam ante S. Germanum sederunt Emelius, qui subscriptus reperitur secundo & tertio Conciliis Aurelianensibus, annis proximè elapsis (vt vidimus) celebratis: post quem quarto Concilio Aurelianensi (quod anno trigesimo octauo eiusdem Childeberti Regis habitum reperitur) Simplicius interfuit eiusdem Parisiensis Ecclesie Episcopus, quem S. Germanus secutus est. Porro non tunicam tantum sancti martyris, sed & alias sacras Sanctorum reliquias constat acceptas, quas honorificè postea idem Childebertus recondidit, vt idem auctor affirmat, recitatq; de his eiusdem Childeberti Regis donationem istis verbis longè post hæc, erecto templo, conscriptam b:

Ego Childebertus Rex vnà cum consensu & voluntate Francorum & Neustrasiorum *, & exhortatione sanctissimi Germani Parisiorum vrbis Pontificis, vel consensu Episcoporum, construere cepi templum in vrbe Parisiaca prope muros ciuitatis, in terra quæ aspicit ad fiscum nostrum Isciacensem, in loco qui appellatur Leucotitio, in honorem S. Vincentij martyris, cuius reliquias ex Hispania asportauimus, ecu & sanctæ Crucis, & S. Stephani, & S. Ferreoli, & S. Iuliani, & beatissimi sancti Georgij, & sancti Geruasij, Protasij, Nazarij, & Celsi pueri, quorum reliquiae ibi sunt consecratae: propterea in honorem dominorum Sanctorum concedimus nostrum fiscum largitatis nostræ, qui vocatur Isciacus.] reliqua inferiùs suo loco: nam non hoc anno data habetur, sed longè postea, nempe anno eiusdem Regis quadragesimo octauo, quando videlicet absoluta basilica, recondidit ibi sacra martyrum pignora, non quando ea ex Hispania victor retulit; quod decepit auctorem confundentem simul vtraque tempora. At non Parisiis tantum, sed in pluribus Galliarum ciuitatibus fuisse celebrem memoriam sancti Vincentij, eiusque sacras reliquias honore cultas claruisse miraculis, Gregorius narrat c: sed de his nos inferiùs tempore scriptæ donationis.

Quod rursus ad idem bellum spectat: eum idem Childebertus Rex in Gallias victor rediisset, quod Deo vouerat templum in honorem sancti Auiti, extruendum curauit: res gesta in eiusdem sancti Auiti Actis ita narratur d: Ea tempestate Rex Childebertus inclytus Francorum Princeps, comparato exercitu, Hispanias suo addere imperio volebat. Audita verò sancti viri fama, & quia sepulchrum eius exigui parietes vallarent: caelesti Regi integra deuotione votum nuncupauit: Si incolumis in regnum suum S. Auiti intercessione reuerteretur, amplissimam se super eius monumentum basilicam conditurum. Itaque in itinere multa quidem ab hostibus perpeffus est: sed quoties ei structæ essent insidiae, toties S. Auiti intercessione ab impendentibus periculis liberatus est, atque ita sospes & triumphans rediit in regnum suum. Tunc verò insignem ædem (vt erat pollicitus) in loco supra dicto extruendam curauit, vsus ad eam exornandam solertia VVaddonis, vnus ex proceribus suis, cuius operis mercede eum credimus minimè frustratum: Illic enim assiduis miraculis virtutum gesta clarescunt, clausi patefcunt oculi; debiliùm membra subitò conualescunt, mutus vocem repetit, surdus auditum, &c.] hæc ibi auctor, vbi eiusdem Sancti res gestas quàm fidelissimè enarrauit.

Rursus etiam postquam rediit, aliam constat ædificasse basilicam in loco vbi sancti Eufichij eremitæ membra quiescebant, quam item antea vouerat. Etenim in prociuctu positus, antequam Hispanias ingrederetur, idem Childebertus valde pius sancti Eufichij eremitæ miraculis clari diuersorium petiit, vt eius precibus fulciretur; à quo de adipiscenda victoria responsum accepit. id verò paucis Gregorius ita narrat e: Ad hunc ergo senem Childebertus in Hispaniam abiens venit. Cum que ei quinquaginta aureos obtulisset: ait senex: Quid mihi ista profers? alii qui ea pauperibus largiantur attribue; mihi autem hæc necessaria non sunt: sufficit mihi vt pro meis peccatis Dominum mercau deprecari. Et adiecit: Vade & victoriam obtinebis, & quod volueris, ages. Tunc Rex aurum pauperibus erogans, vouit, vt si eum Dominus cum sua gratia de itinere illo reduceret, in honorem Dei basilicam

* Aim. hist. Franc. lib. 2. c. 19. S. VINCENTII TUNICA TRADITA FRANCIS.

* Aim. lib. 2. c. 20. * Austrasiorum

RELIQUIAE EX HISP. IN GALLIAM ASPORTATAE.

* Greg. Thro. de Glor. mar. lib. 1. c. 89. & 90.

* Apud Sur. tom. 3. die 17. Iunij.

CHILDEBERTVS ERIGIT TEMPLVM S. AVITI

* Greg. Thro. de Glor. confes. c. 82.

CHILDEBERTVS ERIGIT TEMPLVM S. EUFICHII

A cam eo loco ædificaret, in quo senis membra quiescerent: quod postea adimpleuit.] hæc Gregorius. Cum verò scriptores veteres de adepta victoria Childeberti omnes æquè testentur: quidnam est, rogo, quòd hæc apud Chronicon Isidori leguntur, cum de Theude Rege loquitur auctor: Iste Francorum Reges quinque Casaravgustam obsidètes, omnemque ferè Tarraconensem prouinciam bello depopulantes, misso Duce Theudiselo fortiter debellauit, atque à regno suo non pace, sed armis exire coegit?] hæc autem quàm repugnent his quæ dicta sunt, tu considera, & quinam quinque Reges fuerint, tu peruestigato: sed non inuentis, facile (puto) consenseris ea verba ab alio fuisse ad Isidorum apposita, magis quàm Isidorum esse mentitum.

Hoc item anno Domini quingentesimo quadragesimo secundo ponitur à pluribus obitus sancti Benedicti in Cassino monte: id quidem Gordiani nomine incertus auctor asserit in Actis sanctorum martyrum Placidi & sociorum, cum vult sequenti anno ab eorundem martyrio ipsum ex hac vita migrasse: verum cum id factum affirmat decimo quarto anno Iustiniani Imperatoris, procul abhorret à veritate: nam hic annus decimus sextus eiusdem Imperatoris numeratur ab ipsis Kalendis Aprilis. Eadem sententia de anno Domini asseritur in Chronico Cassinensi, communiori que consensu recepta, magis quàm dicentium eundem peruenisse ad annum Domini sexcentisimum tertium, cuius respectu hanc probatorem aliquando diximus: verum si res ad calculum quàm exactissimè redigatur, nec ipsa nobis probari potest.

Etenim quomodo hoc anno mensè Martio dicere aliquo modo possumus ipsum S. Benedictum esse defunctum, cum necdum creatus esset Totilas Rex Gothorum, quem hoc anno, occiso Theodibaldo, præcessit Araricus? Sed et si eodem anno creatus sit Totilas, nondum in Campaniam duxisse copias constat ex iis quæ de ipso Procopius scripsit, qui ferme singula eiusdem Regis vestigia est consecratus: cum tamen satis ex S. Gregorio certum sit, notum fuisse eidem Regi S. Benedictum, pluresque cum eo miscuisse sermones, atque ab ipso sub eodem Rege miracula edita esse: vt ad minus ad annum Domini quingentesimum quadragesimum quartum oportuerit eundem sanctum Benedictum peruenisse; vt ex iis quæ ex Procopio, iunctis his quæ de eodem ex S. Gregorio dicturi sumus, perspicuè intelligi potest. Ad hæc fortè respectum habuit Leo Ostiensis, dum asserit ipsum defunctum potius anno sequenti, Domini scilicet quingentesimo quadragesimo tertio.

Qui verò eum tradidit longè post hæc tempora decessisse anno Christi sexcentisimo tertio Marianus Scotus, inde ipsi errandi emerfit occasio, quòd cum in Actis S. Mauri Abbatibus eiusdem S. Benedicti discipuli asseratur, eundem S. Benedictum eo anno ex hac vita migrasse, cum contigit celebrari Pascha duodecimo Kalendas Aprilis: & quòd ex tabulis astronomicis & Paschali computo id non inueniatur accidere potuisse nisi dicto anno sexcentesimo tertio, mox in eam sententiam abiit, vt eo anno idem S. Benedictus diem extremum obierit: nam ipse sub eodem anno sic ait: S. Benedictus Abbas (sicuti sui scribitur) duodecimo Kalend. Aprilium, sabbato sancto Paschæ, in hoc anno videtur obiisse.] verum sequenti potius anno sexcentesimo quarto, & alias antea quingentesimo nono, dicta die celebratum Pascha in Ecclesia reperitur. At cum pluribus locis Dialogorum S. Gregorij inueniatur longè ante illa tempora S. Benedictus esse defunctus, nihil est vt ex norata in Vita Mauri die obitus eius possit elici veritas de ipsius in cælum transitu anno. Quomodo (rogo te) potuit sexcentesimo tertio anno Domini, qui fuit Pontificatus S. Gregorij Papæ nouissimus, mori S. Benedictus, si ipse quarto sui Pontificatus anno scribens Gregorius libros Dialogorum, ipsorum libro secundo vitam recensuit & obitum S. Benedicti, multumque temporis intercessisse sæpè demonstrat ab eiusdem S. Benedicti morte vsque ad eam Dialogorum scriptionem? Hæc cum ita se habeant, non nisi mendum in Acta Mauri irrepsisse dicendum est de eius anni Paschatis mensè vel die. Hæc autem dicta sunt ad redarguendos potius de tempore obitus S. Benedicti vulgatos errores, quàm ad certum annum nobis incertum eius ad Deum transitu statuendum: plura enim ab eo præclarè gesta post hæc sunt, quæ suis inferiùs reddemus locis.

DE TEMPORE OBITVS S. BENEDICTI.

REDARGVENDVS ERROR IN VITAM S. MAURI.

IESV CHRISTI VIGILII PAP. IVSTINIANI IMP. 17. ANNVS ANNVS TOTILÆ REG. 2. A

QVingentesimus quadragesimustertius Domini annus post Basilij Consulatum secundus inscribitur, idemque à Procopio octauus belli Gothici numeratur, quo Totilas regni sui annum secundum auspiciatur, cuius istos in bello progressus hoc anno Procopius narrat: Cæsena deinde mox Totilas ac Petra præsidia cepit, & paulo post se in Tusciam contulit, locisque in ea iam pertentatis, cum ad se nemo concederet, amne Tiberino transmissio, non tamen Urbis ingressus confinia, ad Campanos & Samnites diuertit. Quid autem ei acciderit, cum Romam versus proficisceretur, vbi Narniam venit, audi sanctum Gregorium b:

*Procop de bello Goth. lib. 3. TOTILAS POTITVR CAMPANIA *Greg. lib. 3. dial. cap. 6. *Narnis

A S CASSIO CVRATOR SPATHARIVS.

Eodem namque Gothorum tempore, cum præfatus Rex Totila Narniam * venisset, ei B vir vitæ venerabilis Cassius eiusdem urbis Episcopus occurrit. Cui quia ex cõspersione semper facies rubere consueverat: hoc rex Totila non conspersionis esse credidit, sed assidue potationis, eumque omnimodo despexit. Sed omnipotens Deus, vt quantus vir esset qui despicietur, ostenderet: in Narniensi campo, quo Rex aduenerat, malignus spiritus coram omni exercitu eius spatharium inuasit, eumque vexare crudeliter cepit. Qui cum anre Regis oculos ad venerandum virum Cassium fuisset adductus: hunc ab eo vir Domini, oratione facta, signo Crucis expulit: qui in eum ingredi vterius non præsumpsit. Sicque factum est, vt Rex barbarus seruum Dei ab illo iam die veneraretur ex corde, quem despexitum valde iudicauit ex facie. Nam quia virum tantæ virtutis vidit, erga illum illa mens efera ab elationis fastu detumuit.] hæc Gregorius.

* Greg. dial. lib. 3. c. 12. MIRA DE S. FVLGENTIO EPISCO. VTRICVL.

Cum autem Narnia decedens Totilas Vtricolanæ ciuitati appropinquaret, quid accide- rit, idem Gregorius his verbis inferius narrat: Fulgentius Episcopus, qui Vtricolanæ Ecclesie præerat, Regem crudelissimum Totilam insensum omnimodo habebat. Cumque ad easdem partes cum exercitu peruenisset, curæ fuit Episcopo per clericos suos xenia ei transmittere, eiusque furoris insaniam, si posset, muneribus mitigare. Quæ ille, vt vidit, protinus spreuit, atque iratus suis hominibus iussit, vt eundem Episcopum sub omni asperitate constringerent, eumque eius examini seruarent. Quem dum feroces Gothi, ministri scilicet crudelitatis illius tenuissent, circumdantes, eum vno in loco stare præceperunt, eique in terra circulum designauerunt, extra quem pedem tendere nullo modo auderet. Cumque vir Dei in Sole nimio æstuarer, ab iisdem Gothis circumdatus & designatione circuli inclusus: repente coruscationes & tonitrua & tanta vis pluuie erupit, vt hi qui eum custodiendum acceperant, immensitatem pluuie ferre non possent. Et dum magna nimis inundatio fieret, D intra eandem designationem circuli, in qua vir Domini Fulgentius stetit, ne vna quidem pluuie gutta descendit. Quod dum Regi crudelissimo nunciatum esset, illa mens efera ad magnam eius reuerentiam versa est, cuius poenam prius insatiabili furore sitiebat. Sic omnipotens Deus contra elatas carnalium mentes potentie suæ miracula per despectos operatur, vt qui superbe contra præcepta veritatis se eleuant, eorum ceruicem veritas per humiles premat.] hæc Gregorius.

* Greg. dial. lib. 3. c. 18. S. BENEDICTI IYNO RIS GRANDE MIRACVLVM.

Pergit autem Procopius Totilæ progressus in Campaniam atque Samnites dicere; quæ prætermittimus. Referemus verò, quid actum, dum in Campania esset, cum S. Benedicto Iuniori egregie sanctitatis viro: quod dignum perenni memoria factum idem S. Gregorius ita narrat d: Fuit (inquit) quidam in Campaniæ partibus intra quadragesimum Romanæ urbis miliarium, nomine Benedictus, equidem ætate iuuenis, sed moribus grandæuus, & E in sanctæ cõuersationis regula se fortiter stringens. Quem Totilæ Regis tempore cum Gothi reperissent, hunc incendere cum sua cella moliti sunt. Ignem namque posuerunt, sed in circuitu arserunt omnia, cella verò illius igne comburi non potuit. Quod videntes Gothi, magisque fauientes, atque hunc ex suo habitaculo trahentes, non longè aspexerunt succensum clibanum, qui coquendis panibus parabatur, eumque in illo proiecerunt, clibanumque clauerunt. Sed die altero ita illæsus inuentus est, vt non solum eius caro ab ignibus, sed neque extrema villo modo vestimenta cremarentur.] hæc Gregorius. Quæ verò, cum vterius Totilas progressus est ad Cassinum montem, sexagesimo ab Vrbe lapide, inter S. Benedictum Seniore & Totilam transacta sint, iam dicamus.

TOTILAS INVISIT S. BENEDICTVM.

Adeo enim sanctissimi viri Benedicti in eodem Cassino monte vitam monasticam excolentis & virtute miraculorum effulgentis fama apud omnes increbuerat, vt ipsa potens etiam value-

CHRISTI VIGILII PAP. IVSTINIANI IMP. 17. 543. 4. TOTILÆ REG. 2.

A valuerit trucem barbarum omnia cæde miscntem Totilam Gothorum Regem ad eundem super montis verticem degentem pertrahere. Quæ autem tunc gesta sint inter mitissimum Dei virum & hominem barbarum crudelissimum, à S. Gregorio rem gestam accuratè narrante audiamus: Gothorum (inquit) temporibus, cum Rex eorum Totila sanctum virum prophetie habere spiritum audisset, ad eius monasterium pergens, paulo longius substitit, eique se venturum esse nunciauit. Cui dum protinus mandatum de monasterio fuisset, vt veniret: ipse sicut perfidæ mentis fuit, an vir Dei prophetie spiritum haberet, explorare conatus est. Quidam verò eius spatharius Riggo dicebatur, cui calciamenta sua præbuit, eumque indui vestibus regalibus fecit: quem quasi in persona sua pergere ad Dei hominè præcepit. In cuius obsequio tres qui sibi præ ceteris adherere consueuerant Comites misit, scilicet Vulterium, Rudericum, & Blindinum, vt ante serui Dei oculos ipsum Regem Totilam esse simulantes, eius lateri obambulant, cui alia quoque obsequia quasi spatharii præberent, vt tam ex eisdem obsequiis, quam ex purpureis vestibus Rex esse putaretur.

* Greg. dial. lib. 2. c. 14. c. 15.

TOTILAS DE S. BENEDICTO EXPERIMENTVM FACIT.

Cumque idem Riggo decoratis vestibus, obsequentium frequentia comitatus monasterium fuisset ingressus, vir Dei eminus sedebat. Quem venientem conspiciens, cum iam ab eo audiri potuisset, clamauit, dicens: Pone fili, pone hoc quod portas, non est tuum. Qui Riggo protinus in terram cecidit: & quia tanto viro illudere præsumpsisset, expauit, omnesque qui cum eo ad hominem Dei veniebant, terræ consternati sunt. Surgentes autem, ad eum propinquare minimè præsumperunt, sed ad suam Regem reuersa nunciauerunt trepidi in quanta velocitate fuerant deprehensi. Tunc per se idem Totila ad Dei hominem accessit: quem cum longè sedentem cernebat, non ausus accedere, sese in terram dedit. Cui cum vir Dei bis terve diceret, Surge, sed ipse ante eum de terra erigere se non

RES TRANACTAE INTER S. BENEDICTVM ET TOTILAM.

C auderet: Benedictus Christi Iesu famulus per semetipsum dignatus est accedere ad Regem, prostratumque de terra leuauit, & de suis artibus increpauit: atque in paucis sermonibus cuncta quæ illi erant ventura prænunciauit, dicens: Multa mala facis, multa mala fecisti: iam aliquando ab iniquitate conuiesce. Equidem Romam ingressurus es, mare transiurus; nouem annis regnans, decimo morieris. Quibus auditis Rex vehementer territus, oratione petita, recessit; atque ex illo iam tempore minus crudelis fuit, & non multo post Romam adiit, ad Siciliam perrexit, anno autem regni sui decimo omnipotentis Dei iudicio regnum cum vita perdidit.

QVIB DE VRBI CLAUDI S. BENEDICTVS VTRICOLANVS

Præterea Canusina Antistes Ecclesie ad eundem Dei famulum venire consueuerat, quem vir Dei pro vitæ suæ merito valde diligebat. Is itaque dum cum illo de ingressu Regis Totilæ & Romanæ urbis perditione colloquium haberet, dixit: Per hunc Regem ciuitas ista destruetur, vt iam amplius non inhabitetur. Cui vir Domini respondit: Roma à gentibus non exterminabitur, sed tempestatibus coruscis, turbiniibus, ac terræmotu fatigata, in semet ipsa marcescet. Cuius prophetie mysteria nobis iam facta sunt luce clariora, qui in hac vrbe dissoluta mœnia, eueras domus, destructas ecclesias turbine ceruimus; eiusque ædificia longo senio laxata, quia ruinis crebrescentibus prosternuntur, videmus. Quamuis Honoratus eius discipulus, cuius mihi relatione compertum est, nequaquam ex ore illius audisse perhibet: sed quia hoc dixerit, dictum sibi à fratribus fuisse testatur.] hæc Gregorius.

* Greg. dial. lib. 2. c. 31. DE GALLA DVCE ET S. BENEDICTO.

Quæ præterea eodem ferme tempore inter eundem sanctum Benedictum & Gallam vnum ex Totilæ Ducibus acta sint, idem S. Gregorius inferius ita recenset b: Gothorum quidam, Galla nomine, perfidæ fuit Arianae, qui Totilæ Regis eorum temporibus contra E Catholicæ Ecclesie religiosos viros ardore immanissimæ crudelitatis exarsit, ita vt quisquis ei clericus, monachusve ante faciem venisset, ab eius manibus nullo modo exiret. Quadam verò die auaritiæ suæ æstu succensus, in rapinam rerum inhians, dum quemdam rusticum tormentis crudelibus affligeret, eumque per supplicia diuersa laniaret: victus poenis rusticus, sese res suas Benedicto Dei famulo commendasse, professus est, vt dum hoc à torquente creditur, suspensa interim crudelitate ad vitam hora repararetur. Tunc idem Galla cessauit rusticum tormentis affligere: sed eius brachia loris fortibus astringens, ante equum suum cepit impellere, vt quis esset Benedictus qui eius res susceperat, demonstraret. Quem ligatis brachiis rusticus antecedens, duxit ad sancti viri monasterium, eumque ante ingressum cellæ solum sedentem reperit & legentem. Eidem autem subsequenti & fauienti Gallæ rusticus dixit: Ecce iste est de quo dixeram tibi, Benedictus pater.

Quem dum feruido spiritu cum peruersæ mentis insania fuisset intuitus, eo terrore quo confue-

CHRISTI
543.VIGILII PAP.
4.IVSTINIANI IMP. 17.
TOTILÆ REG. 2.NOVIT GAL
LA DIVI-
NAM VIR-
TYTEM.

confueuerat acturum se existimans, magnis cepit vocibus clamare, dicens: Surge, surge, & res istius rustici redde, quas accepisti. Ad cuius vocem vir Dei protinus oculos leuauit à lectione, eumque intuitus, mox etiam rusticum qui ligatus tenebatur attendit. Ad cuius brachia dum oculos deflexisset, miro modo tanta celeritate ceperunt illigata brachiis lora deuoluere, vt dissolui tam concitè nulla hominum festinatione potuissent. Cumque is qui ligatus venerat, cœpisset subito astare solutus: ad tantæ potestatis vim tremefactus Galla ad terram corruit, & ceruicem crudelitatis rigidæ ad eius vestigia inclinans, se orationibus illius commendauit. Vir autem sanctus à lectione minimè surrexit; sed vocatis fratribus, eum introrsus tolli, vt benedictionem acciperet, præcepit. Quem ad se reductum, vt à tantæ crudelitatis insania quiescere deberet, admonuit. Qui fractus recedens, nil ulterius petere à rustico præsumpsit, quem vir domini non tangendo, sed respiciendo soluerat.] hucusque de his Gregorius.

Greg. dial.
lib. 1. c. 2.
S. LIBERTI-
NI RES GE-
STAE CVM
DVCE GO-
THORVM.

Cum verò Gothorum exercitus ad Vulturum fluuium super Capuam, vbi amnis transmeabilis equis est, iturus ad Samnites peruenisset: quid ibi acciderit, recensam ex eodem S. Gregorio Papa, qui ait: In eadem prouincia Samnij, quam supra memorauimus, idem Libertinus vir pro vtilitate monasterij carpebat iter. Dumque Darida Gothorum Dux cum exercitu in loco eodem venisset, Dei seruus ex caballo, quo sedebat, ab hominibus eius proiectus est. Qui iumentum perditum libenter damnatum ferens, etiam flagellum, quod tenebat, diripientibus obtulit, dicens: Tollite, vt habeatis, qualiter hoc iumentum minare valeatis. Quibus dictis, protinus se in orationem dedit. Cursu autè rapido prædicti Ducis exercitus peruenit ad fluuium qui vocatur Vulturum, ibique equos suos singuli ceperunt hastis tundere & calcariis cruentare; sed tamen equi verberibus cæsi, calcariis cruentati fatigari poterant, moueri non poterant, sicque aquam fluminis tangere, quasi mortale præcipitium pertimescebant. Cumque diu cadendo sessorum singuli fatigaretur: vnus eorum intulit: Quia ex culpa, quam seruo Dei in via fecerant, illa sui itineris dispendia tolerabant. Qui statim reuersus, post se Libertinum reperit in oratione prostratum. Cui cum dicerent: Surge, tolle caballum tuum. Ille respondit: Ite cum bono: ego caballo opus non habeo. Descendentes verò, inuitum eum in caballum, de quo deposuerant, leuauerunt, & protinus abscesserunt. Quorum equi tanto cursu illud quod prius non poterant transire flumen transierunt, ac si ille fluminis alueus aquam minimè haberet. Sicque factum est, vt cum seruo Dei vnus caballus suus reddatur, omnes à singulis reciperentur.] hæc Gregorius. ita quidem Deus in omnibus ferme locis virtutis suæ vestigia impressa reliquit.

Procop. de
Bello Goth.
lib. 3.
PROGRES-
SVS TOTI-
LÆ.

Sed quid post hæc Totilas? audi à Procopio, vbi ista dictis subdit: Beneuentum munitissimum oppidum nullo in potestatem labore redegit, eiusque muros in solum mox diruit; ne fortè exercitus aliquis è Byzantio eò se conferens, vt è loco munito in Gothos impetu facto, negotium illis exhiberet. Neapolitanos deinde obidere decreuit; quandoquidem se intra urbem recipere, etsi plerique quidem & allicibilia prædicantem, hi prorsus reuerent. Conon eam tunc urbem custodiebat cum Isauris, Romanisque mille. Sed Totilas ipse cum maxima copiarum parte haud procul à mœnibus castris positus quiescebat, partemque exercitus ad Cumas dimissa cum his & aliis simul munitissimis locis potitur, pecuniarumque numero non mediocri. Feminas verò quasdam patricias captis in oppidis per suos comprehensas nulla prorsus affecit iniuria, sed summa cum diligentia liberè abire permisit: vnde factum est, eius vt nomen, vt sapientiæ, ita & benignitatis celebre apud Romanos iam esset & maximi fieret.] Ex S. Benedicti monitis (vt ex S. Gregorio nuper diximus) hoc esse lucratum Totilam, vt redditus mitior eiusmodi humanitatis & continentiae exempla ederet, possumus intelligere. Sed pergit Procopius:

TILAS
MONITIS
S. BENEDI-
CTI PRO-
FECIT.

Cumque nusquam hostes sibi obuiam irent, paucis è suo exercitu circummissis, res memoratu digna gerebat. Brutios itaque & Lucanos subegit, Apuliaque & Calabria simul potitus, publica tributa frequenter exigere, & omnium rerum prouentus rapiendo & fraudando sibi habere, cetera haud fecius facitare ac Italiam sortitus iam esset Imperium.] hæc Procopius: quibus ista ex S. Gregorio sunt addenda de eodè Totila, dum in Apulia versaretur, & S. Sabinum Canusinum Episcopum adiit, æquè ac fecerat cum S. Benedicto, experturus, num (quod auditu perciperat) esset in ipso spiritus prophetiae. Hic ille Sabinus, qui pluribus (vt diximus) legationibus Rom. Pontificis illustratus, iam senio viribus corporis fractus, sed animo vigens, & cum oculorum luce priuatus penitus esset, spiritu tamen futura noscens, Prophetæ & Videntis nomen fuerat consecutus. Ait ergo de eo Gregorius:

Greg. dial.
lib. 3. cap. 5.

Hunc

CHRISTI
543-544VIGILII PAP.
4.5.IVSTINIANI IMP. 17.18.
TOTILÆ REG. 2.3.

A Hunc Rex Gothorum Totila prophetiae habere spiritum audiens, minimè credidit, sed probare studuit quod audiuit. Qui cum in iisdem partibus deuenisset, hunc vir Domini ad prandium rogauit. Cumque iam ventum esset ad mensam, Rex discumbere noluit, sed ad Sabinum venerabilis dexteram sedit. Cum verò eidem Patri puer ex more poculum vini præberet, Rex silenter manum tetendit, cumque per se Episcopo vice pueri præbuit, vt videret an spiritu prouidentiae discerneret, quis ei poculum præberet. Tunc vir Dei accipiens calicem, sed tamen ministrum non videns, dixit: Viuat ipsa manus. De quo verbo Rex letatus crubuit, quia quamuis ipse deprehensus sit, in viro tamen Dei quod quærebat inuenit.] hæc de his quæ tunc inter Totilam & Sabinum sunt gesta, Gregorius.

DE SABINO
NO EPISC.
CANUSINO,
ET TOTILA.

Accidit autem inter hæc vt cum Neapolis arcta obidione perstringeretur, auxilium expectaret ab Imperatore. At cum classis ab eo missa ad Neapolitanum littus ventorum impulsibus naufragium passa esset, quæque fluctibus emerferant, in Gothorum deuenisset potestatem: his perterriti Neapolitani, Totila sese dedere. Horum deditione anni huius periodum Procopius claudit Totilæ rerum gestarum. Quod verò Totilas tantam præstiterit superatis humanitatem, non parcendo tantum, sed alendo & comineatum eisdem præbendo, vt neque aliquis propinquorum vel intimorum amicorum talia illis officia exhibere valuisset (vt idem auctor pluribus narrat) planè apparuit, quatum ex S. Benedicti congressu atque monitis barbarus profecisset, effectus insuper summx iustitiæ cultor, cum videlicet anno sequenti in armigerum suum animaduertit, quod virgini vim intulisset, cui & morte affecti armigeri bona dari voluit: quæ omnia fufius Procopius scriptis est profecutus.

Quod verò ad res bellicas Orientales pertinet, rursus rupto foedere Rex Persarum in Romanum Imperium immisit exercitum: hoc enim anno à Procopio secunda ponitur Cofrhis in Romanos expeditio, cum Belisarius aduersus eum bellum gesturus in Persidem missus est: vbi vno tantum castro capto, eodemque postea amisso, nihil præterea memoria dignum est factum, Deo aduersus Romanos pro Persis pugnante, cum videlicet ægritudo inuaserit Romanum exercitum, ad eò vt vix pars eius tertia seruari potuerit. scribit hæc Procopius pluribus: sed ad institutum ista fatis.

Procop. de
Bello Persico
lib. 2.IESV CHRISTI VIGILII PAP. IVSTINIANI IMP. 18.
ANNVS ANNVS TOTILÆ REG. 3.
544 5.

D Quingentesimus quadragesimusquartus Christi annus notatus reperitur in Consularibus tabulis post Basilij Consulatum tertio, idemque à Procopio numeratus belli Gothici nonus: quo Totilas Urbem cogitans, eam prius litteris ad Senatam iterum scriptis quam armistentare decreuit. sed cum Ioannes Præfectus, Constantinopoli olim missus, illic esset, Senatam in officio continens, illi rescribere veruit: cuius rei causa Totilas indignatus, Romam versus ad eius obidionem exercitum mouit: cum istis admonitis Iustinianus, Belisarium è bello Persico reuocans in Italiam misit. hæc sunt quæ hoc anno nono Gothici belli accidisse Procopius tradit, additque hoc item anno factum, vt omnes qui Ariana hæresis Romæ suspecti haberentur, ne proderent Gothis itidem Ananis Urbem, inde protinus pellerentur, id opera (vt creditur) Vigilij Papæ, à quo etiam illud procuratum fuisse videtur, vt Belisarius in Italiam mitteretur. Hæc quidem primò accipe à Procopio, qui ait: Ipse verò cum maiori & reliqua parte exercitus ad circumiecta Vrbi loca ductare statim contendit. Cuius profectioe cognita Imperator, etsi fortissimè adhuc sibi insistentibus Persis, mittere rursus in Italiam Belisarium cogitur.] hæc ipse. Quod verò de his rogatus à Vigilio Papa Iustinianus Imperator annuere, audi quæ Arator in præfatione ad ipsum Vigilium præfixa Heroico carmini, quo Acta Apostolorum cecinit, habet his versibus:

TOTILAS
TENTAT
LITTERIS
SENATVM.Procop. de
Bello Goth.
lib. 3.

Mœnibus vndi sonis bellorum incendia cernens,
Pars ego tunc populi tela pauentis eram.
Publica libertas, Vigili sanctissime Papa,
Aduenit in cluso soluere vincula gregi.
De gladio rapiuntur oues, Pastore ministro,
Inj, humeris ferimur, te reuocante, piis.

VIGILII O-
PERA VRBS
LIBERATA.

Corpo-

Corporeum satis est sic euasisse periculum, At mihi plus anima nascitur inde salus. Ecclesiam subeo, dimissa naufragus aula, Perfida mundani desero vela freti, &c.] ad finem verò hæc habet: Te duce, tyro lego, te dogmata disco magistro. Si quid ab ore placet, laus monitoris erit.] hæc ad Vigilium Papam Arator:

ARATOR SVBDIACONVS CARMINUM IN APT. APOST. VIGILIO GEF. FERT. *Cum eius

* Fortun. eam. de Vita S. Martini lib. 1.

b Procop. de bello Persico lib. 2. TERTIA COSRHOIS IN ROMANOS EXPEDITIO.

SERGIOPOLIS DIVINITVS DEFENSA.

qui hoc eodem anno iam ordinatus Romanæ Ecclesiæ subdiaconus ipsum nobile elucubratum à se carmen, quo luculenter Apostolorum Acta à Luca conscripta profecutus est, egregium opus Vigilio Papæ obtulit: nam quo die, mense & anno id factum, continet Vaticanus codex eiusdem carminis, in quo ista leguntur: Beato Petro adiuuante, oblatus est huiusmodi codex ab Aratore subdiacono sanctæ Ecclesiæ Romanæ, & sancto & Apostolico viro Papæ Vigilio, & susceptus ab eo die VIII. Idus Aprilis in Presbyterio ante Confessionem beati Petri, cum ibidem plures Episcopi, presbyteri, diaconi, & cleri pars maxima interessent. Quem cum ibidem legi pro aliqua parte fecisset, Surgentius vir venerabilis Primicerius scholæ Notariorum in serinio dedit Ecclesiæ collocandum. Cuius beatitudinem litterati omnes doctissimi que continuo rogauerunt, ut eum iuberet publicè recitari. Quod cum fieri præcepisset, in ecclesia beati Petri, quæ vocatur, Ad Vincula, religiosorum turba conuenit; atque eodem Aratore recitante, distinctis diebus, ambo libri, septem vicibus, sunt auditi, cum vnus medietas libri tantummodo legeretur propter repetitiones assiduas, quas cum fauore multiplici postulabant. Eadem hæc repetitio facta est his diebus: Prima Idibus Aprilis, secunda decimoquinto Kalendas Maij, quarta verò tertio Kalendas Iunij, tertio anno post Consulatum Basilij V.C. Indictione VII.] hæc ibi. Porro de eodem Aratore poëta, qui Apostolorum Acta metro cecinit, hos habet C versus Venantius Fortunatus:

Sortis Apostolice qua Gesta vocantur & Actus, Facundo eloquio vates fulcauit Arator.] at de ipso satis.

Quod autem ad Orientales res pertinet, hoc anno à Procopio bellum Persicum scriptis prosequente tertia ponitur Cosrhois in Romanorum ditionem irruptio, cum Sergiopolim tentauit ciuitatem, quæ presidio sancti Sergij munita, eiusque patrocinio defensa illæsa permansit: de qua primum quid idem Procopius tradat, audiamus: Vere (inquit) postea ieuente, Cosrhoes tertiam in Romanorum regionem irruptionem maximo fecit exercitu, Euphratem dextrorsus habens. Candidus autem Sergiopolis Præsul postquam Persarum exercitum prope mœnia perspexit, timens & sibi & ciuitati, quod pacta inter eos priora non seruauerit, sese vltro excusans, Cosrhoi occurrit, ac rogans, ne propterea ciuitati sit iratus: nam ei pactam pecuniam numquam fuisse, quam ei pro redemptis Surenis (vti supra commemorauimus) debebat. Cosrhoes autem ipsum in custodiam duci, atque corpus eius probris omnibus affici, pecuniam deinde duplam atque prius conuenerat exsolui iussit. Ille verò Sergiopolim aliquos mitti rogauit, qui omnem pretiosam templi suppellectilem auferrent, cum quibus etiam alios ipse misit. His Sergiopolitani quæcumque sunt iussa tradidere, sibi nihil aliud relictum dicentes. Cumque Cosrhoes non satis hoc esse diceret, aliaque expereret, adhuc alios de bonis eorum nomine quidem vestigarum misit, re autem vera vt urbem caperet.

Sed quando diuinitus datum non erat vt ea potiretur, quidam è Sarracenis Christianus, alioquin sub Alamundaro militans, Ambrus nomine, nocte per muros ascendens, omne consilium ciuibus nunciauit, suavitque nullatenus Persas in urbem recipiendos. Sic igitur à Cosrhoë missi, sine effectu reuerterunt. Quamobrem idem urbem euertere statuit; protinusque exercitu sex millium misso, mœnia oblidere atque oppugnare cepit. Sergiopolitani autem fortiter ab initio resistentes, deinde periculum metuentes, ciuitatem hosti dederè decreuerunt: milites enim non plus quam ducenti erant. Sed Ambrus rursus ad mœnia noctu veniens, duorum tantum spatium dierum Persarum oblidionem duraturam dixit, aqua eis deficiente. Quapropter illi nullatenus in sermonem cum hoste venerunt. Interim verò barbari, premente siti, inde discedentes, ad Regem venerunt, qui Candidum adhuc non dimiserat: oportebat enim (existimo) illum tamquam periurum à sacerdotio deiici. Et hæc quidem sic se habuerunt.] hucusque de his Procopius, qui subdit in fine: At Belisarius rursus ab Imperatore accessit Byzantium, vt in Italiam iterum mitteretur, rebus iam Imperij collabentibus.]

De

A De rebus autem sacris ad ipsum Cosrhoem asportatis è templo hæc addit Euagrius: Simul vt mœnia aggreditur, fit vtrique sermo & colloquium de seruanda ciuitate: conuenitque inter eos, vti sacris thesauris ac monumentis (inter quæ Crux à Iustiniano & Theodora missa fuit) vrbs redimeretur. Vbi ista fuere ad Cosrhoem apportata; percunctatur à sacerdote & Persis qui cum eo ad eam rem missi erant, eorumque alia superessent? Cui quidam eorum, qui verum dicere minimè consueuerat, respondet, alia etiam adhuc monumenta restare à paucis quibusdam ciuibus occultata. Relinquebatur autem ab his qui thesauros & monumenta attulerant, auri argentique profus nihil, sed alterius cuiusdam materiæ multo præstabilioris, quæ Deo omnino dicata fuit: sanctissimas dico reliquias Sergij inuicti Christi martyris, quæ in capsâ erant oblonga argentoque obducta reposita.

* Euag. lib. 4. cap. 27. ECCLESIAE THEOAVRI AD COSRHO. DELATI.

Itaque postquam Cosrhoes his verbis persuasus totum exercitum ad urbem excidendam dimiserat, derepentè in ipsi mœnibus magna hominum multitudo clypeis munita visa est ciuitatem propugnare. Quam qui erant à Cosrhoë missi conspicati, reuerterunt; ac tum multitudinem, tum armaturam admirati, ad Cosrhoem rem referunt. Vbi autem rursus certior factus est, paucos admodum in vrbe remanere, eosque vel ætate exacta esse vel tenera & immatura (quippe omnes qui firma fuere ætate & robusta, è medio sublati erant) pro certo nouit illud miraculum à sancto martyre editum: & propterea metu perculsus, admiratusque Christianorum fidem, domum reuertitur: quem ferunt sub extremum ætatis tempus diuino regenerationis lauacro tinctum fuisse.] hæc Euagrius & ipse sui temporis res gestas scribens, eaque addens quæ à Procopio præterita sciret. Subdit his verò ipse Procopius: In animo quoque Cosrhoes habuit, rectâ in Palestinam tendere, vt tum alia, tum Hierosolymitani templi sacram ac pretiosam suppellectilem prædaret.] quo minùs autem id perfecit, inde accidit, quòd Belisarius rursus hoc anno aduersus eum missus occurrit, egitque vt Cosrhoes pacem cum Imperatore denuo iuramento firmaret. Cuius rei causa percommode euenit, vt Belisarius iterum in Italiam mitteretur (sicut dictum est) vt periclitanti ibi Imperio præsto esset.

COSRHOES DIVINITVS AB VRBE REPELVSVS.

Hoc eodem anno lues magna in Oriente grassari cœpit, de qua ista admiratione digna Procopius: Fuit insuper iisdem temporibus ingens pestilentia, cui remedium nullum inuentum, præterquam ex Deo, vnde venit: quamquam multi arrogantes phisilogiæ causas commentari contendant, vanas quidem omnes & inuestigabiles, tantumque sermone decipientes. Hic enim morbus nulli neque ætati, neque sexui, neque loco pareebat. Vnde verò initium habuerit, aut quo modo perimebat, referam. Cœpit enim ab Ægyptis, qui apud Pelusium sunt: hinc vniuersam terram comprehendit, itinere semper procedens, nullas reliquit locorum latebras, nec bis eadem corpora repetebat. Incipiebat autem hoc modo. Phantasmata demonum multis humana specie visa sunt: quot enim in ipsa inciderent, percuti se ab aliquo viro putabant, morbusque subito irruerat.

b Procop. de bello Persico lib. 2.

PESTIS IMMISISSA PER ANGELOS MALOS.

Nonnulli ab initio verbis sanctis ac aliis (vt poterant) supplicationibus eum auertere frustra quærebant: ac tamquam lymphati, seu spiritu maligno agitati, amicos vocantes minimè audiebant; in locis quoque angustis coerebantur. Nonnullis verò in somnis hæc eadem accidebant. Corripiebantur enim statim febre, calore coloreque pariter corporis nusquam mutatis; neque vlla item inflammatio (vti febricitantibus solet) sed tussis quadam ab initio, vsque ad vesperam febris erat: adè vt nullo adhibito medicamento, nullius opinionem periculi præberent. Eodem verò die, nonnullis sequenti, aliis non multo post tuber succrescebat, aliis alibi. Præterea quibusdam somnus inerat profundus, nonnullis acura quadam stultitia; & primum quidem omnium oblitæ rerum, etiam cibum negligentes moriebantur. In stultitia verò corripiti sibi visi, aut inuadi clamabant, auertentesque fugiebant: quorum curatores & ministri dira atque intoleranda patiebantur, adè vt non minus ipsi quam agroni misericordia digni fuerint, non quòd morbo & ipsi afficerentur (non enim is contagione nocebat) sed quòd furentes, aut è lecto se præcipitare, aut ad flumina ob sitim propere volentes, vix retinebant. Peribant aliqui eodem die, nonnulli multis post diebus. Tribus igitur mensibus huiusmodi lues Constantinopoli præualuit, & ab initio quidem pauci, deinde in singulos dies quinque, sæpius etiam decem millia efferebantur: adè vt plures etiam diuites, ministris iam omnibus extinctis, curatorum penuria magis quam morbo perirent, & insepulti manerent.] subdit his Procopius de nauata opera ab Imp. per Theodorum Referendarium, vt afflictatæ ciuitati subsidio esset.

PESTIS EFFECTVS RANDI.

* medic

Meminit eiusdem pestis Euagrius, pluraque addit à Procopio prætermissa, diuersaque Annal. Eccl. Tom 7. Gg narrat, cap. 43.

CHRISTI
544.VIGILII PAP.
5.IVSTINIANI IMP. 18.
TOTILÆ REG. 3.

narrat, corrigendus in eo, dum ait biennio post captam à Persis Antiochiam ea cœpisse; A cum ex Procopio euidenter appareat tum contigisse, cum Belisarius è bello Persico in Italiam missus est: cuius potius fidem sectandam putamus, quàm Euagrii, quem post quinquaginta annos ea scriptis mandasse, idem ipse testatur. Porro ætatem Procopij longè morbum ipsum prætergressum esse oportuit, cum scribat Euagrius annos quinquagintaduos inter homines grassatum esse, neque Orientem solum, sed vniuersum ferme terrarum orbem ab eodem fuisse depastum; nonnullasque vrbes omnibus fuisse habitatoribus per eandem pestilentiam orbatas, atque in illa ipsa loca, quæ antea inuassisset, sæpè reuersam, plura insuper symptomata in ægrotantibus accidisse, ac planè diuersa ab eis quæ idem Procopius tradit, de quibus tu ipsum consulas.

PRÆTIS AD
ANNOS PLV
RIMOS PRO-
PAGATA.

DEI GEN-
TRIX PH-
STEM SE-
DAT CON-
STANTI-
NOP.

* Nicoph. lib.
17. cap. 28.
Cæren. in
compend. Mis-
sel. an. 15. In-
fin. Sigelbr.
in Chron. an-
no 544.

Quod verò non ampliùs quàm tribus mensibus ciuitatem Constantinopolitanam occu-
parit, miraculo tribuitur. quod licet neque à Procopio vel Euagrio recensatur, haud ta-
men obliuione sepultum penitus relictum est: nam tantum beneficium solempni die festo
in honorem Dei genitricis Mariæ instituto, anniuersariaque die in Ecclesia repetendo, re-
manisit postera perpetua memoria consignatum, cum videlicet idem Hypapani est no-
minatus, nempe humilis occurfus Simeonis, cum Deipara suū filium Dominum nostrum
Iesum Christum in templum intulit, cuius festi diei in Occidente Gelasium Papam fun-
damenta iecisse, cum Lupercalia penitus abstulit, in Notis ad Romanum Martyrolog. dixi-
mus. Porro de hac festiuitate Dei genitricis, præter publicis tabulis commendatam testifi-
cationem, quam Græci in Menologiis habent, alij tum Græci tum Latini auctores memi-
nere. Sed & ex his quæ dicta sunt, corrigas necesse est, quòd pestem istam alij decimo Imp.
Iustiniani anno, alij nono, vel alij alio contrigisse dixerunt: nullam enim insignioris nominis
pestem sub eius Imperio accidisse præter istam de qua dictum est, ipse significat. Cum ve-
rò Imperator Iustinianus accepisset Persas laborare peste, misit aduersus eos exercitum, qui
ab illis ignominiosè fugatur & trucidatur, rem gestam pluribus Procopius narrat.

Hoc anno defuncto S. Cæsario Episcopo Arelateni, in locum eius Auxanius substituitur, cuius audita promotione Vigilius Papa per legatos ipsius Romam missos ad petendum pallium, has ad eum litteras dedit:

Dilectissimo fratri Auxanio Vigilius.

VIGILII PA-
PÆ LITT.
AD AXXA-
NIUM EPIS.
AREL.

* Iacobi 1.

* Heb. 5.

* Mat. 25.

* Mat. 24.

Scripta de ordinatione charitatis vestrae, Ioanne filio nostro presbytero, sed & Terentio
diacono deferentibus, cum animi spirituali gratulatione suscepimus, Domino gratias refe-
rentes, quia hoc in Ecclesia Arelatensi factum est, quod & canonibus & decessorum nostro-
rum regulis conueniret, quatenus ex sequenti ordine sacerdotij tua fraternitas ad Pontifica-
lis proueheretur apicem dignitatis, & diuinæ in te electionis iudicium compleretur, sicut D
scriptum est: Omne datum optimum & omne donum perfectum desursum est descen-
dens à Patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Et
iterum Doctor Gentium Apostolus Paulus dicit: Nec quisquam sumit sibi honorem, sed
qui vocatur à Deo tamquam Aaron. Superest, vt Deus, qui nos immeritis ineffabili mise-
ricordia honorè miserans Pontificalem habere pro sua pietate cœcedit, donet & præmium:
vt illud in nobis compleatur, quod Christi Dei & Saluatoris nostri verba testantur, dicen-
tis: Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra
in gaudium domini tui. Et iterum: Quis putas, est fidelis seruus & prudens, quem consti-
tuit dominus super familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram? Beatus ille
seruus, quem cum venerit dominus, inuenerit ita facientem.

Sunt etiam quæ per Dei gratiam super fraternitate vestra ad facienda bona hortentur E
exempla. Si enim decessoris tui illa, quæ à sede Apostolica de fundameto petre Dominicæ
doctrinæ bona suscipiens a tibus exauauit, imitari volueris, & à sedis Apostolicæ in nullo
deuiauaueris constitutis, sicut scriptum est, coronam sine dubitatione percipies, quam dedit
Dominus diligentibus se. De his verò, quæ charitas vestra tam de vsu pallij, quàm de alijs si-
bi à nobis petiit debere concedi, libenti hoc animo etiam in præsentem facere sine dilatione
potuimus, nisi cum Christianissimi domini filij nostri Imperatoris hoc (sicut ratio postulat)
voluissimus perficere notitia, Deo auctore: vt & vobis gratior præstitorum causa reddatur,
dum quæ postulatis cum consensu Christianissimi Principis conferuntur, & nos honorem
fidei eius seruasse cum competenti reuerentia iudicemur. Dominus te incolumem custo-
diat, frater charissime. Dat. xv. Kal. Nouembris. P. C. Basilij V. C. III.]

Ad postremum hic tibi subiicimus epitaphium nobilis monumenti, quod in citeriori
Hispa-

CHRISTI
544.VIGILII PAP.
5.IVSTINIANI IMP. 18.
TOTILÆ REG. 3.

A Hispania haud admodum longè ab Hispali, in loco qui vulgò dicitur Alcala del rio, posi-
tum est in ecclesia dicta S. Gregorij:

* IN HOC TVMVLO
IACET FAMVLVS DEI
GREGORIVS QVI VI
XIT ANNOS PL. MIN.
L. RECESSIT IN PACE
Δ II. NONAS FEBR.
ERA DLXXXII.]

est is præsens annus. Ferunt coli ab accolis atque vi-
cinis populis eam qui in hoc sepulchro conditus habetur Gregorius, eundemque pluribus
coruscare miraculis, multaque inesse tum in ipso sepulchro signa, tum in parietibus anti-
quæ picturæ, quibus viri sanctitas possit intelligi.

Verùm quod absque scripti alicuius monumentis Gregorij istius ob Gothorum & alio-
rum barbarorum Hispanias vastantium illata damna obicura prorsus memoria remansit:
consultum fuisse videtur vt Magnus ibidem Gregorius Pontifex Maximus coleretur duo-
decima mensis Martij, qua eiusdem Pontificis natalis dies celebrari consuevit, secundum
illud Domini ad Samaritanam: Nos adoramus quod scimus. Eodem quoque modo vi-
sus est consuluisse ipse sanctus Gregorius Papa, cum ab Augustino accepisset, coli in Anglia
quemdam incognitum Sixtum martyrem: dum vt conseruaretur illic memoria Sixti mar-
tyris, & populus quem certò sciret esse martyrem Sixtum coleret, misit illuc certas reliquias
Sixti martyris: cum tamen ibidem S. Gregorius tradere videatur, satis esse posse ad sancti-
tatem viri indicandam & cultum eidem impendendum, si corpus incognitum quod cre-
ditur sancti, miraculis coruscat.

Habet Ambrosius in Chronicis suis ex Resendio eiusdem anni duo hæc epitaphia exa-
rata eodem fermè modo his verbis:

PAVLA. CLARISSIMA. FEMINA. FA-
MVL. A. CHRISTI. VIXIT. ANNOS
XXIIII. MENSES. DVOS. RECES-
SIT. IN. PACE. XVI. KAL. FEBRVA-
RIAS. ERA. DLXXXII.] itemque aliud eiusdem anni sic scriptum:
DEPOSITIO. PAVLI. FAMVL. DEI
VIXIT. ANNOS. L. ET. VNO. RE-
QVIEVIT. IN. PACE. D. IIII. IDVS
MARTIAS. ERA. DLXXXII.]

Habes quod & ex his discas, nullum
penes illos antiquos Christianos nobiliorem fuisse titulum, quàm dici famulum Dei.

IESV CHRISTI VIGILII PAP. IVSTINIANI IMP. 19.
ANNVS ANNVS TOTILÆ REG. 4.
545. 6.

Qui sequitur ordine temporum Christi annus quingentesimus quadragesimus quintus,
post Basilij Consulatum quartus idem belli Gothici decimus à Procopio numeratur:
cuius initio Belisarius reuocatus à bello Persico (quod malè pacis velamento compressum
adhuc vigeat) in Italiam veniens, Romam se contulit. hæc pluribus Procopius, cum agit
de bello Gothico, ac etiam in historia de bello Persico. Quo tempore Totilas ad Tibu-
ris obsidionem conuersus, eo per prodicionem potito, ciues omnes vnà cum ciuitatis præ-
fule internecioni subiecit, summæ crudelitatis edens exemplum. Belisarius verò in Æmi-
lia constitutus, quòd non tantum sibi virium esse sciret vt collatis signis cum Gothis de-
cerneret, impedimento esse Totilæ conatus est, ne munitionibus à Romanis decentis po-
tiretur, misitque Romam ex suis qui Vrbem pro viribus tutarentur. hæc summatim ex eo-
dem Procopio de rebus bellicis dicta sunt. Quod autem in Miscella legitur, Belisarium
ipsum se Romam contulisse, atque cruce auream sancti Petri basilicæ obtulisse, id qui-
dem per suos factum oportuit: siquidem cum minimè esse Vrbem ingressum, ex Procopio
res singulas exactissimè prosequente colligi potest. Referripoterat eiusmodi oblatio, cum
VVandalis deuictis Romam Belisarius venit: verum cum sub Vigilio Papa factum tra-

* Prorop. de
bello Goth.
lib. 2.

* Procop. de
bello pers.
lib. 2.

TIBVRE CA-
PTO, IN TI-
BERTINOS
TOTILAS
SABVIT.

Annal. Eccl. Tom. 7.

G g 2 dant,

Miscel. lib. 16. DONA OB- LATA S. PE- TRO A BE- LISARIO.

dant, nihil est quod ad ea tempora reduci valeat. Sed eius verba reddamus, vbi sic ait: A Belisarius victor Romam venit, aureamque crucem centum librarum, pretiosissimis gemmis exornatam, in qua suas victorias descripserat, beato Petro per manus Vigilij Papæ obtulit.] hæc ibi; licet addatur id præstitum, cum iterum Vuandalos subiecisset: sed (vt diximus) nequaquam Vigilij tunc Romanæ præerat Ecclesiæ. De eadem cruce aurea apud Anastasium ista leguntur: Obtulit beato Petro Apostolo per manus Vigilij Papæ crucem auream cum gemmis pensantem libras centum, in qua scripsit victorias suas, cerostrata argentea deaurata maxima duo, quæ sunt vsque hodie ante corpus beati Petri Apostoli, sed & multa alia dona & elemosinas pauperum elargitus est: fecit etiam Belisarius Patricius xenodochia in via Lata & in Flaminia, iuxta ciuitatē Ortas monasterium S. Iuuenalis, vbi & possessiones & dona multa largitus est.] hæc ibi: sed de his quæ ad structuram ædium pertinent, hæc olim cum primò in Italiam venit, ab ipso facta esse, omnes æquè puto consen- B tient, qui res ipsius à Procopio scriptis mandatas exploratas habent.

Eodem quoque anno, nempe quarto post Consulatum Basilij, Vigilij Papa, petente etiam Childeberto Rege Francorum, pallium dedit Auxanio Episcopo Arelateni, eidem- que cum suis vices delegasset, commonitorias eiusmodi litteras scripsit his verbis:

Dilectissimo fratri Auxanio Vigilij.

Sicut nos pro tuæ charitatis affectu, & pro gloriosissimi filij nostri Regis Childeberti Chri- stiana deuotione mandatis, vices nostras libentissima voluntate contulimus: ita fraternita- tem tuam conuenit Deo placitis operibus tantæ sedis auctoritate digna conuersatione vti atque disponere; vt bonis actibus innotescens, rectum circa charitatem tuam iudicium nos- træ dilectionis ostendas. Conuenit enim nos Doctoris Gentium mandata recolere, quibus Timotheum discipulum suum instructionibus sanctis hortatur, dicens: Exemplum esto Fi- delium in verbo, in conuersatione, in charitate, in fide, in castitate. Et sicut item Apostolo- rum primus saluberrima admonitione præcipiens, Pascite qui in vobis est gregem Dei, consequenti adhortatione subiungit: Forma facti gregis ex animo. Et cum apparuerit prin- ceptis pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam.

Si quæ ergo inter fratres & Coepiscopos nostros in locis charitati vestræ præsentis aucto- ritate commissis, seminante illo auctore ex antiquitate zizaniam, dissensiones emerferint: adhibitis vobiscum sacerdotibus numero competenti, causas canonica & Apostolica æqui- tate discutite, ea modis omnibus prælato iudicio finituri, quæ Deo placitis decessorum nos- trorum possint regulis conuenire.

Si qua verò certamine aut de religione fidei (quod Deus auferat) aut de quolibet nego- tio, quod ibi pro sui magnitudine terminari non possit, euenerint: totius veritatis indagine diligenti ratione discussa, relationis ad nos seriem destinantes, Apostolicæ sedi terminanda seruate; vt vniuersis à fraternitate vestra competenti ratione dispositis, pax, quæ voce col- lata est Ecclesiæ Dei, quæ vna est in toto Orbe diffusa, stabili firmitate seruetur, ne antiqui hostis possit quassatione vexari, in illius petra Christi Dei Domini & Saluatoris nostri ere- ctione firmata stabilitate persistens. Quæ cuncta vt fraternitas vestra melius per Dei gratiam possit implere, vniuersis Episcopis, quibus te præesse volumus, auctoritatis nostræ est serio declaratum. Nullus ergo de Pontificibus tuæ per has vices ordinationi commissis (sicut & ad eos data loquitur nostra præscriptio) in longinquis quibuslibet locis audeat proficisci, nisi solemniter more (sicut, decessore nostro prædecessori vestro similiter concedente, consueue- rant) Formam vestræ charitatis acceperit.

Oportet ergo fraternitatem vestram incessantibus supplicationibus Deo nostro preces effundere, vt dominos filios nostros clementissimos Principes Iustinianum atque Theodo- ram sua semper protectione custodiat, qui pro his nobis vestræ charitati mandandis, sugge- rente gloriosissimo & excellentissimo filio nostro Patricio Belisario, pro quo item vos con- uenit exorare, pia præbuerunt deuotione consensum. Hortamur quoque, vt sacerdotali opera inter gloriosissimum virum Childebertum Regem, sed & antedictum clementissi- mum Principem conceptæ gratiæ documenta paterna adhortatione seruetis. Bene enim Domini & Saluatoris nostri, quæ populis prædicamus, mandata ante oculos retinemus, quibus ait: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Et quia digna credimus ratione compleri, vt agenti vices nostras pallij non desit ornatus: vsum tibi eius (sicut decessori tuo prædecessor noster sanctæ recordationis Symmachus legitur contulisse) beati Petri sancta auctoritate concedimus. Ea verò quæ de præsentis ordinatione nostra directa præceptione signa-

VIGILII PA- PAP. AD AV- XANIVM EPISC. ARE- LAT. EPISC. COMMONI- TORIA.

I. Tim. 4.

I. Pet. 5.

Iniquitate

Saluatoris

Mat. 5.

A signauimus, ad vniuersos Episcopos per charitatem tuam volumus peruenire. Dominus te incolumen custodiat, frater charissime. Dat. xi. Kalend. Iun. Quarto P. C. Basilij V. C.] Quo etiam die idem Vigilij ad eundem Auxanium de cognoscenda causa Prætextati Episcopi has litteras dedit:

Dilectissimo fratri Auxanio Vigilij.

Licet fraternitati vestræ Apostolicæ sedis vicibus attributis, quas directa auctoritate com- misimus, generaliter emergentium causarum sit discutienda licentia: tamen quia filij nos- tri Ioannis presbyteri, sed & Terentij diaconi, qui ad nos à tua charitate directi sunt, de Præ- textati excessu est porrecta petitio, necessarium valde credimus specialiter memorati nego- tij examinationem præsentis vobis auctoritate mandare. Quapropter charitati, qua in Chri- sto iungimur, reddentes, fraternæ alloquia visitationis, hortamur, vt adhibitis vobiscum fra- tribus & Coepiscopis nostris numero competente, discussa ratione canonica veritate, & sapienti ordinatione disponat, quæ decessorum nostrorum conueniant statutis, charitas vestra ratione prospiciens, ne aliquè facillè ex laicis ad sacros ordines saltu præcipiti cui- quam sacerdotum liceat aggregare. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Dat. xi. Kal. Iun. P. C. Basilij V. C. IIII.] Porro de causa Prætextati sæpe ad iudicium reuo- cata pluribus agit Gregorius Turonensis. Sed quas eodem die & anno idem Romanus Pon- tifex litteras dederit ad Episcopos Galliæ subiectos Arelateni, accipe:

Dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis prouinciarum omnium per Gallias, qui sub regno vel potestate gloriosissimi filij nostri Childeberti Regis Francorum constituti sunt, sed & his qui ex antiqua consuetudine ab Arelateni consecrati sunt vel consecrantur Epi- scopi, Vigilij.

Quantum nos diuina potentia Apostolorum primi sedem non pro nostris meritis, sed pro ineffabili suæ misericordiæ pietate habere constituit, tantum nos de vniuersarum Ec- clesiarum dispositione & pace & statu curam habere etiam conuenit, cum Gentium dicat Apostolus: Instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum. Quomodo ergo inter Domini sacerdotes sancta & Deo placita potest manere concordia, nisi vt si humani generis hostis antiqua nequitia cõsuetam zizaniam seminare voluerit, is qui absentiam nos- tram sedis Apostolicæ vicibus perseruando spiritali gratia repræsentat, auferat certamen exortum? Quapropter Auxanio fratri & Coepiscopo nostro Arelateni ciuitatis Antistiti vices nostras charitas vestra nos dedisse cognoscat: vt si aliqua (quod absit) fortassis emer- serit contentio, congregatis sibi fratribus & Coepiscopis nostris, causas canonica & Apo- stolica integritate discutitis, Deo placita æquitate diffiniat.

Contentiones verò si quæ (quas Dominus auferat) in fidei causa contigerint, aut tale emerferit fortè negotium, quod pro magnitudine sui Apostolicæ sedis magis iudicio de- beat terminari: ad nostram, discussa veritate, perferat sine dilatione notitiam. Et quia ne- cesse est, vt aptis, Deo propitiante, temporibus Arelateni Episcopus nostris vicibus fun- gatur: quoties iudicauerit expedire pro facienda consolatione communi, Episcoporum de- beant congregari personæ. Nullus inobediens eius fortè mandatis sit: quod si fuerit, à congregatione suspendatur; nisi aut corporalis infirmitas, aut iustitiæ causa eum excusatio venire prohibeat: ita tamen, vt si se quo minus occurrat rationabili potest exceptione de- fendere, ad Synodum pro suo presbyteri aut diaconi dirigat loco personam; quatenus quæ à nostro Vicario congregatis fratribus diffinitua sententia fuerint terminata, ad eius qui absens est per suos perducta notitiam, sincera & inuolabili stabilitate seruentur: necesse est enim, quotiens in nomine Domini eius famuli ad tractanda quæ ipsi sunt placita colli- guntur, sancti Spiritus non deesse præsentiam. Ita enim Christi Dei Domini & Saluatoris nostri mandata nos instruunt, quibus ait: Vbi fuerint duo aut tres in nomine meo con- gregati, ibi ero in medio eorum. Quid ergo se æstimat subiturum, qui Deo odiosa super- bia in illa congregatione interesse contemnit, in qua se Dominus noster affuturum pia promissione denunciat?

Illud pari auctoritate mandamus, ne quisquam Episcoporum sine prædicti fratris & Co- episcopi nostri Formata ad longinquiora loca audeat proficisci: quippe quia & decessorum nostrorum decessoribus eius, quibus vices suas libentissimè contulerunt, sanctæ sic defi- niunt iussiones: vt his omnibus obedientia Deo placita custoditis, pax quæ à Christo Deo Domino & Salvatore nostro Apostolis tamquam hereditario est nomine derelicta, in Ec- clesia Dei, quæ vna est toto Orbe diffusa, firma stabilitate seruetur. Dominus vos incolumes

Annal. Eccl. Tom. 7.

Gg 3

custo-

VIGILII PAP. AD AVXANIVM EPISC. DE PRÆTEXTATO EPISC.

ca

*

VIGILII PA- PAP. EPISC. AD EPISCO- POS GAL- LIAE.

2. Cor. 11.

Mat. 18.

CHRISTI
545.VIGILII PAP.
6.IUSTINIANI IMP. 19.
TOTILÆ REG. 4.

custodiat, fratres charissimi. Dat. xi. Kal. Iun. Quarto P. C. Basilij V. C.] hæc quidem A hoc anno, quo, vel sequenti saltem idem Auxanius videtur fuisse defunctus: nam sequenti alius ab eo diuersus, nempe Aurelianus reperitur fuisse Arelatensis Episcopus, vt suo loco dicturi sumus. Scias verò citatas à nobis & recitatas epistolas acceptas esse ab Ecclesia Arelatensi, omni fide probatas.

COSRHOES
INVADIT
EDESAM.a Procop. de
bello Persic.
lib. 2.

Hoc item anno decimonono Iustiniani Imperatoris quarta à Cosrhom aduersus Romanum Imperium expeditio facta est, cum ipso primo egressu obsedit Edessam, sed ita tamen, vt iam non contra homines, sed contra ipsum Deum Christianorum bellum esset, vt Procopius his verbis significat: Anno insequenti Cosrhom in Romanorum agrum rursus incurrit, in Mesopotamiam exercitum ducens: quæ quidem irruptio non aduersus Iustinianum Imperatorem aut alium quempiam mortalium facta, sed in ipsum Deum, quem Christiani colunt.] hæc quidem de Cosrhom Procopius, quod non exercitum Romanorum aduersantem reperit, sed diuinam virtutem in Christi imagine eius profligantem exercitum. Quomodo autem id acciderit, cum apud ipsum Procopium non legatur, quod Euagrius hæc referens testatur se à Procopio accepisse, dicere necesse est intercisum mutuumque locum illum Procopij.

b Euzg. lib. 4.
cap. 26.

At verò iam audiamus quæ ex Procopio se referre Euagrius profitetur, cum ait: Idem porro Procopius litteris mandauit ea quæ sunt de Edessa & Abagaro à veteribus commemorata, & quemadmodum Christus ad Abagarum scripserit epistolam: deinde quo pacto Cosrhom, altera facta incursione, Edessam obsidere constituerit, ratus ea se falsa esse conuicturum, quæ de ea ciuitate omnium Fidelium ore ac sermone celebrantur, nempe, Edessam numquam ab hostibus subiugatam fore. Quæ res in epistola à Christo Deo nostro ad Abagarum scripta non ponitur illa quidè (vt studiosi ex historia Eusebij cognomento Pamphili, apud quem hæc epistola ad verbum recitata est, intelligere possunt) sed tamen eum exitum consecuta esse, à Fidelibus non decantatur solum, sed etiam creditur, ratuq; eius euentus prædictionem illam veram esse confirmat.

CONATVS
COSRHOES
IN OFFV-
GNANDA
EDESAM.

Nam postquam Cosrhom vrbe inuadere aggressus est, quamquam multos in eam impetus fecit, & aggerem aded ingentem struxerat, vt moenia ciuitatis facile transgredi posset, aliasque complures machinas apparauit: re tamen infecta, inde discessit. Sed quemadmodum res gesta sit, exponam. Cosrhom primùm militibus suis imperat, vt magnâ struem lignorum, qualiacumque essent, ad vrbe obsidendam in vnum congerant. Quibus dicto ferè citius in vnum coaceruatis, inq; orbem ductis, aggerem in medium iniicit, eumq; versus vrbs murum rectâ dirigit, atque extruit pedetentim, ligno & alia materiei congerie imposita. Tum ita tollit in sublime, & eius altitudine ita moenia superat, vt tela in eos qui in muro pro vrbs defensione capita suo periculo obiciebant, percommode iacere possint. Vbi qui obseci erant, vident aggerem instar montis vrbi appropinquare, & verisimile esse hostes in eam pedibus ingressuros: primo manè è regione aggressus fossam struere moliantur, inque eam ignem iniicere, ad eum planè finem, vt eius flamma ligna aggeris absumpta, ipsum aggerem solo æquarent. Qua quidem machina confecta, rogoque accenso, neurtiquam successit quod intenderant; propterea quod ignis erumpere, aeremque ad se admittere non poterat, quo struem lignorum occuparet.

N A
VIRTUTE
EDESAM DE
FENDITVR.

Ad extremum igitur, cum desperatione debilitati fere succumberent, sanctissimam imaginem diuinitus fabricatam, quam non hominum manus effinxerant, sed Christus Deus Abagaro (quandoquidem eum videre cupiebat) miserat, proferunt: eamq; in fossam, quam construxerant, importatam, aqua conspergunt, ex qua non parum in rogam ac struem lignorum immittunt; ac diuina potentia fidei illorum qui ista moliebantur, subsidio veniente, quod ab illis antè fieri nequaquam poterat, iam facile confectum fuit. Nam ex templo ligna inferiora concepere flammam, & dicto citius in carbones redacta, ad ligna superiora, igne omnia vndique depascente, eum transmissere. Vbi verò qui obsidione premebantur, vident fumum in sublime erumpere, istam machinam ad hostes ludificandos excogitant: paruas inducunt lagenas, easque sulphure & stupa & alia id genus materiei ad flammam concipiendam apta farciunt, deinde conuiciunt in aggerem: quæ fumum, igne ipsa iaciendi vi & imperu accenso, ex se emittunt. Qui quidem fumus erumpens ex aggere aded penitus obscuratus fuit, vt omnes qui machinæ ignari erant, existimarent fumum illum non aliunde quam ab ipsis lagenis effusum esse.

At verò triduo post flammulæ ignis è terra erumpentes visæ sunt: ac dum quidem Persa, qui

CHRISTI
545.VIGILII PAP.
6.IUSTINIANI IMP. 19.
TOTILÆ REG. 4.

A sæ, qui in aggere pugnabant, intellexere in quod discrimen deuenissent. Verùm Cosrhom quasi diuinæ virtuti ac potentæ reluctaturus, aqueductus qui extra vrbe erant, ad rogam deriuat, eumque ita restinguere conatur. At rogam aquam veluti oleum, sulphur, aut aliud quippiam eorum quæ facile incendi solent, excipiens, magis exarsit, vsque aded, vti totum aggerem vastaret, inque cineres prorsus redigeret. Postremò igitur Cosrhom de spe penitus deturbatus, cum re vera intelligeret, se turpem admodum dedecoris notam propterea subiisse, quod in animum induxerat, se Deum quem colimus omnino superatum, domum cum ignominia reuertit.] hæc Euagrius ex Procopio: sed (vt diximus) in ipso Procopio desiderantur ea quæ de imagine Christi ipse Euagrius narrat. in reliquis autem fusiùs ea quæ summam collegit Euagrius, apud Procopium leguntur, aliaque plura, quibus diuina virtus in tuenda ciuitate enituit: ad postremum verò addit, hoc ipso anno à Iustiniano Imperatore redemptas fuisse auro ab eodem Rege Persarum quinque annorum pacis inducias, hoc videlicet anno decimonono Iustiniani Imperatoris.

Hoc eodem anno cum Græci tum Latini historici tradunt de Paschatis tempore ex Iustiniani Imperatoris edicto in Oriente erratum esse. Ita planè permisit Deus, vt cum sacris se immiscerent Principes, & quæ sunt sacerdotum sibi vsurpant, in errorem labantur. In Miscella hæc ita narratur: Anno Imperij Iustiniani decimonono facta est inopia frumenti, vini, & olei, ac pluuia magna, & factus est terræmotus magnus Constantinopoli, & euerfodie sancti Pascha, ccepit vulgus abstinere à carnibus mense Februario, die quarto Imperator autem præcepit alia hebdomada carnem apponi, & omnes carniū venditores occiderunt & apposuerunt, & nemo emebat aut edebat. Porro Pascha factum est vt Imperator iussit, & inuentus est populus ieiunans hebdomada superflua.] hæc ibi. Eadem hoc item anno Cedrenus habet.

In Occidente etiam de Paschatis die anni huius exortam controuersiam, intelligi potest ex Concilio quarto Aurelianensi his temporibus celebrato, vbi de Victoris cyclo seruando statutus est canon eiusdem Concilij primus his verbis: Placuit igitur, vt sanctum Pascha secundum laterculum Victoris ab omnibus sacerdotibus vno tempore celebretur: quæ festiuitas annis singulis ab Episcopo Epiphanius die in Ecclesiis denunciatur. De qua solemnitate quories aliquis dubitat, inquisita vel agnita per Metropolitanos à sede Apostolica sacra constitutio teneatur.] hæc canon aduersus Iustiniani Imperatoris edictum sibi quod suum non esset arrogantis, inque eius edictum quo vna hebdomada augebatur Quadragesimæ ieiunium. Sequentes enim quæ à Patribus statuta esse videntur, ista mox addiderunt: Hoc etiam decernimus obseruandum, vt Quadragesima ab omnibus Ecclesiis æqualiter teneatur: neque Quinquagesimam aut Sexagesimam ante Pascha quilibet sacerdos præsumat indicere: sed neque per sabbata absque infirmitate quisquam soluat quadragesimale ieiunium, nisi tantum die Dominico prandeat: quod fieri specialiter Patrum statuta sanxerunt. Si quis autem hanc sacram regulam irruerit, tanquam transgressor disciplinæ à sacerdotibus censetur.] hæc sanctissimi Episcopi Gallicani aduersus temeritatem (vt apparet) Iustiniani Imperatoris pro arbitrio sacra miscerentis.

Quod autem ad cyclum Victoris pertinet, qui ita à Synodo commendatur, vt tamen vbi aliqua emergeret ambiguitas, esset de his consulenda Apostolica sedes: auctor illius fuit Victor Episcopus Capuanus, qui his ipsis temporibus (vt Beda testatur) vixit doctrina & sanctitate celebris, cuius natalis dies in Ecclesia agit xv. Kalendas Nouembris: scripsisseq; dicit Beda cyclum suum ad confutandum cyclum Victorini Aquitani, qui scripsit tempore Hilari Papæ, vt ex Gennadio liquet: Hunc autem ad tempora Iustiniani Imperatoris referunt, & tunc scripsisse, Beda testatur. Porro non hoc anno, sed post Consulatum Basilij nouies, ex Victoris seu Victorini cyclo obortam esse controuersiam, idem ipse Beda affirmat.

Quod autem ad quartum Aurelianense Concilium pertinet, cuius duos canones recitauimus, hoc ipsum his temporibus celebratum (licet certus non ponatur annus) dubium esse non debet; cum magna ex parte illi ipsi Episcopi, qui interfuerunt tertio Aurelianensi Concilio, idem huic quarto præsentem fuisse atque subscripsisse legantur, & inter alios Galus Episcopus Aruernensis, qui tamen superioribus Conciliis Aurelianensibus non nisi per legatos præsto fuisse reperitur: vnde fit vt in hoc potius Concilio ea accidisse putemus, quæ de ipso atque eius diacono Gregorius narrat his verbis: Apud Aurelianensem autem vrbe, inculpato ab iniquis Marco Episcopo & in exilium truso, magnus Episcoporum conuentus est congregatus, Childeberto Rege iubente. In qua Synodo cognoscen-

ERRATVM
IN DIE PAS-
CHATIS IN
ORIENTE.QVOD DE
PASCHATIS
DIE STA-
TUTVM.a Beda de sex
ant. sub in-
stisb Beda de tem-
poratione
cap. 4. in fi-
de CONCILII
QUARTO
AURELIANENSIS.c Greg. Turon.
vlt. sanct. cat.
cap. 3.

tes

res beati Episcopi hoc esse vacuum quod contra eum fuerat mustitatum, cum ciuitati & ca-

DE DIACO- NO S. GAL- LI.

Sed audi quæ subdat de eiusdem sancti Galli diacono: Denique tunc in seruitio sancti Galli Valentinus diaconus, qui nunc presbyter habetur atque vocalis, abiit. Cumque Episcopo alio Missas dicente, diaconus ille propter iactantiam potius quam pro Dei timore cantare vellet, à sancto Gallo prohibebatur, dicente sibi: Sine, inquit, fili: quando, Domino iubente, nos celebrauerimus solemnia, tunc & tu canere debes, nunc eius clerici concinant, qui consecrat Missam. At ille, & tunc se posse, pronunciat. Cui sacerdos: Fac ut libet: nam quod volueris, non explebis. Ille quoque negligens mandatum Pontificis, abiit, & tam deformiter cecinit, vt ab omnibus derideretur. Adueniens autem alia Dominica, dicente sæpe dicto Pontifice Gallo Missas, iussit abire: Nunc, inquit, in nomine Domini quod volueris explicabis. Quod cum fecisset, in tantum vox eius præclara facta est, vt ab omnibus laudaretur.] hæc Gregorius, qui alias quamplurimas de sanctissimo viro præclaras res gestas & miracula narrat.

GONTHARIS IN AFRICA TYRANNVS. Procop. de bello Goth. lib. 1.

Hoc item anno Iustiniani Imperatoris decimonono missus Areobindus maritus filiaris Imperatoris in Africam, idem à Gontharide sibi subiecto Duce, sub quo aduersus Mauros V Vandali militabant, iam effecto tyranno, necatur sub fide præstita Reparato Episcopo Carthaginensi. Rem gestam Procopius ita narrat: Deinde Gontharis Reparatum ciuitatis Episcopum Areobindo nunciatum mittit, vt sub fidem incolunitatis ad palatium venire maturaret (continebat enim se Areobindus vnâ cum coniuge in monasterio intra Carthaginem posito à Salomone Duce edificato, quod cinctum muro arcem reddiderat munitissimam) Quod si contempserit, sese illum expugnaturum, ac illico interfecturum minatur. Areobindus susceptis ab Episcopo mandatis, metuens, se statim venturum dixit, si lauacro filium diuino de more prius abluerit, deinde per idem iurauerit spem ei certam salutis se daturum. Præsul itaque ei morem gessit. Ille euestigio redeuntem sequitur vestem indutus feruilem, neque Duci neque vili militari viro conuenientem.

AREOBINDUS OCCIDITVR.

Postquam verò prope palatium fuit, sacrum Euangelium à Præsule accipiens, in eius conspectum venit, pronusque aliquandiu iacuit, preces & sacrum Euangelium ac paruam filium tunc sacro baptisate ablutum, per quod Præsul iurauerat, præpendens. Gontharis eum miseratus, ad spem quoque exhortans, surgere iussit: omnia quæ Præsul pollicitus fuerat, se præstiturum affirmado. Posteraque die eius & vxorem & substantiam Carthaginem transferri mandauit. Deinde Præsulem missum faciens, Areobindum & Athanasium secum cœnare iussit: ac Areobindum ante omnes in summo accumbere, post cœnam verò in cubili solum dormire coëgit. Vbi Vlitheus cum nonnullis aliis ab eo missus ipsum & stentem & multa obtestantem, ac misericordiam, fidemque datam implorantem interfecit; non esse immortalem dicens, in longam eius puto senectutem cauillando.] hæc de tyranno Gontharide & nece Areobindi Procopius, qui ad finem eius commentarij tradit post dies triginta sex eumdem Gontharidem dolo necatum ab Artabane Duce, quem conuiuio exceperat. hisque diffusè narratis, idem Procopius finem imponit historiæ de bello VVandalico in hunc vsque annum conscriptæ, quod felicissimè inchoatum, ac penè absolutum, denno restauratum, difficillimumque in dies redditum est. crebris defectionibus populorum, emergentibus nouis tyrannis, postquam Imperator siue eius ministri sacrilegè agentes, in insula Romanum Pontificem mori impiè cocgerunt.

Sequitur annus Domini quingentesimus quadragesimus sextus, idemque belli Gothici à Procopio vndecimus numeratus, & post Consulatum Basilij quintus: quo Totilas Spletum in deditionem accepit, Perusiumque obsedit, diuque obsidione frustrata, demum dolo necans Cyprianum, cui custodia mandata erat, occupauit. Scribit hæc omnia Procopius pluribus, qui & tradit capti eo modo Perusij à Totila præfectos custodiæ Medium & Vlisum transfugas. Sed quomodo tunc contigerit sanctum Herculanium eiusdem ciuitatis Episcopum subire martyrium, ex S. Gregorio sic habeto:

Procop. de bello Goth. lib. 1. Greg. dial. lib. 3. c. 13.

Nuper

Nuper quoque floridus venerabilis vir vitæ Episcopus narrauit quoddam memorabile valde miraculum (fuit hic Floridus Tifernas Episcopus sanctitate clarus, de quo inferius idem sanctus Gregorius meminit) dicens: Sanctissimus Herculanus nutritor meus, Perusina ciuitatis Episcopus fuit, ex conuersatione monasterij ad sacerdotalis ordinis gratiam deductus. Totilæ autem perfidi Regis temporibus eandem urbem annis septem continuis Gothorum exercitus obsedit; ex qua multi ciuium fugerunt, qui famis periculum ferre non poterant. Anno verò septimo nondum finito, obsessam urbem Gothorum exercitus intravit.] Hic admonendum putamus, ex deprauato codice pro mensibus annos positos Perusinae obsidionis: siquidem ex Procopio, qui vestigia Totilæ est affectatus, apparet non ante presentem annum ab eodem Rege tentatum esse Perusium, vt pote qui in aliis expugnandis munitionibus intentus fuit. Pergit verò Gregorius:

Greg. dial. lib. 3. cap. 35.

Tunc (inquit) Comes, qui eidem exercitui præerat, ad Regem Totilam nuncios misit, exquirens quid de Episcopo vel populo fieri iuberet. Cui ille præcepit, dicens: Episcopo prius à vertice capitis vsque ad calcaneum corrigiam tolle, & tunc caput eius amputa: omnem verò populum qui illic inuentus est, gladio extingue. Tunc idem Comes venerabilem virum Herculanium Episcopum super vrbs murum deductum capite truncauit, eiusque cutem iam mortui à vertice vsque ad calcaneum incidit, vt ex eius corpore corrigia sublata videretur: moxque corpus illius extra murum proiecit. Tunc quidam humanitatis pietate compulsi, abscissum caput ceruici apponentes, cum vno paruulo infante, qui illic extinctus inuentus est, iuxta murum corpus Episcopi sepulturæ tradiderunt.

S. HERCULANVS MAR TYRIO CO. RONATVR.

Cumque post eandem eadem die quadragesimo Rex Totila iussisset, vt ciues vrbs illius, qui quolibet dispersi essent, ad eam sine aliqua trepidatione remearent: hi qui prius fame fugerant, viuendi licentia accepta, reuersi sunt: sed cuius vitæ eorum Episcopus fuerat, memores, vbi sepultum esset corpus illius quæsierunt, vt hoc iuxta honorem debitum in ecclesia beati Petri Apostoli humarent. Cumque itum esset ad sepulchrum, effossa terra, inueniunt corpus pueri pariter humati, vt pote iam die quadragesimo tabe corruptum, & veribus plenum; corpus verò Episcopi, ac si die eodem esset sepultum: & quod est adhuc magna admiratione venerandum, quia ita caput eius vnitum fuerat corpori, ac si nequaquam fuisset abscissum, sic videlicet, vt nulla vestigia sectionis apparerent. Cumque hoc & in terga vertèrent, exquirentes si quod signum vel de alia monstrari incisione potuisset, ita sanum atque intemeratum omne corpus inuentum est, ac si nulla hoc incisio ferri tenuisset.] hæc de sancto Herculano Gregorius.

Subdit verò Procopius, è Perusio mox Totilam ad Urbem obsidendam perrexisse: à qua cum octo tantum milliariibus procul abesset, de S. Cerbonio Episcopo spectaculum truculentum populo exhibuit, quod S. Gregorius refert. Accidit enim vt in dies magis magisque sauiet crudelis barbarus: qui cum de ferocia sua monitis S. Benedicti aliquid ad tempus remississe visus esset, eandem duplo resumpsit, vt intelligere potes tum ex his quæ dicta sunt, tum etiam ex his quæ mox dicemus de crudelitate quam exercuit in S. Cerbonium Populonij Episcopum, dum idem barbarus Rex hoc anno in Tuscia (vt tradit Procopius) versaretur. Rem gestam idem S. Gregorius ita narrat: Vir quoque vitæ venerabilis Cerbonius Populonij Episcopus magnam diebus nostris sanctitatis suæ probationem dedit. Nam cum hospitalitatis studio valde esset intentus, die quadam transeuntes milites hospitio suscepit, quos Gothi superuenientibus abscondit, eorumque vitam ab illorum nequitia abscondendo seruaui. Quod dum Gothorum Regi perfido Totilæ nunciatum fuisset, crudelitatis immanissimæ vesania succensus, hunc ad locum qui octauo huius Urbis milliario Merulis dicitur, vbi tunc ipse cum exercitu sedebat, iussit deduci, eumque in spectaculo populi vrbs ad deuorandum proici.

Greg. dial. lib. 3. c. 11.

Cumque idem Rex perfidus in ipso quoque spectaculo consedisset ad inspiciendâ mortem Episcopi, magna populi turba confluit. Tunc Episcopus deductus in medium est, atque ad eius mortem immanissimus vsus exquisitus, qui dum humana membra crudeliter carperet, suæ Regis animum fatiaret. Dimissus itaque vsus ex cauea est, qui accensus & concitus Episcopum petiit: sed subito suæ ferocitatis oblitus, deflexa ceruice, submissaque humiliter capite, lambere Episcopi pedes cœpit: vt patenter omnibus daretur intelligi, quia erga illum virum Dei æterna corda essent hominum, & quasi humana bestiarum. Tunc populus, qui ad spectaculum venerat mortis, magno clamore versus est in admirationem venerationis. Tunc ad eius reuerentiam colendam Rex ipse permotus est: quippe cum

S. CERBONIUS EPISC. OBSICITVR VRSO.

cum quo superno iudicio actum erat, vt qui Deum sequi prius in custodienda vita Episcopi noluit, saltem ad mansuetudinem bestiam sequeretur. Cui rei hi qui tunc presentes fuerunt, adhuc nonnulli supersunt, eamque cum omni illic populo se vidisse testantur.] hæc de sancto Cerbonio Gregorius, qui & de eodem quæ contigerunt tempore Longobardorum mox subiicit: sed de his suo loco.

AGRICOLAS LIBERE COLERE AGROS SVIT TOTILAS. * Procop. de bello Gotib. lib. 3.

Didicit igitur ferus homo ab vno humanitatem, quam tamen citò exiit, vt dicemus: verum eam solum erga agrorum cultores, cum ad Urbis obsidionem veniret, illibatam seruatam voluisse, idem Procopius docet istis verbis: His Totilas rebus peractis, Romam contendit, quam statim vbi proximè ventum, obsedit. Agrorum verò cultoribus per omnem Italiam mali nihil quippiam intulit, sed terram vt intrepidè colerent, nil secus ac antea imperauit, sibi que ac Reipublicæ tributa dependerent, & fructus dominis reportarent.] hæc Procopius de Totila hæc lege etiam de hostibus benemerente. Sed obsidibus commiserationem omnino negauit. Etenim cum sciret, qui Romæ essent, fame laborare cœpisse, omnem mox interclusit viam terra mari que, per quam victualia inferri possent in Urbem. ex quo factum est, vt frumentum à Vigilio Papa ex Sicilia missum in ipso Romano Portu in hostium conspectu cœperit. Rem gestam idem Procopius narrat, quam ad finem anni huius contigisse æquè testatur, nosque paulò inferius dicturi sumus.

PELAGIUS DIAC. ROM. REDIIT.

Hoc item anno Pelagius sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconus fundus munere Apocrifarij apud Iustinianum Imp. Constantinopoli, accepto successore Stephano, Romam rediit, vt Procopius testatur, dum ait, ipsum aut diu ante Urbis oppugnationem à Totila factam, esse reuersum. Huius absentia nactus occasionem Iustinianus Imperator promulgauit edictum aduersus Tria capitula sacrosancti Chalcedonensis Concilij ex sententia Theodori Archiepiscopi Cæsareæ Cappadociæ, qui in odium Pelagij, cuius opera (vt dictum est) damnatus fuerat Origenes cum suis erroribus, Imperatori suggestit de damnando Theodoro Mopsuesteno cum epistola Iba & scriptis Theodoretæ aduersus duodecim Cyrilli capitula: ex his fore pollicitus, vt si id fieret, omnes Acephali aduersarij Chalcedonensis Concilij, illud mox suscepturi essent. Cum enim, resistente Pelagio, id facere haud integrum fuerit Imperatori; eo Constantinopoli recedente, illud à Theodoro conscriptum edictum suo nomine promulgauit, per vniuersum sibi subiectum Imperium.

* Facundus pro defensione Capit. lib. 2. IUSTINIAN. THEODORO PATROCI. NATVR.

Id quidem cum Liberatus diaconus in primis tradat, Facundus etiam Hermianensis in Africa Episcopus res sui temporis scribens affirmat, cum his verbis Imperatorem ipsum compellat: Nostra te (inquit) reprehensio nihil offendat: Egerunt enim callidè per suos complices (sicut solent) aduersarij veritatis, cum ipsa quæ scribi fecerunt, etiam titulo nominis tui pronotarunt, existimantes, quod posito terrore tuæ personæ, condemnationem vel etiam cuiusque temeritatis effugerent. Verum nos illa scripta nolumus tua dici, quæ scimus cognitæ nobis tuæ fidei contraria.] hæc Facundus, ex quo & plura inferius dicturi sumus. Id ipsum quoque affirmat Vigilius Papa in sententia aduersus ipsum Theodorum Cæsariensem prolata, vbi hæc verba leguntur: Deinde tuis ex consuetudine incitamenti, liber condemnationem capitulorum ipsorum continens, in Palatio, te assistente & instruente, coram quibusdam Græciæ Episcopis est relectus, à quibus assentionum fauorem tuis vocibus exigebas.]

* Extat 10 2. Concil. in Vigilia.

SVB VIGILIO SCRIPTVS LIBELLVS DE TRIBVS CAEP.

Quinam autem fuerit eiusmodi Iustiniani libellus, ignorare se illum dicat opus est, qui non considerat vendicandum libellum illum, siue potius constitutionem dixerimus, à Ioannis Papæ tempore, sub quo mendaci inscriptione notatur; & hic sub Vigilio esse restituendum, ex iis quæ modo dicta sunt, non intelligit. Qui enim rerum gestarum tempora minimè accuratè distinxit, falsa opinione ad Ioannem Papam libellum illum conscriptum esse putauit. Verum vt certò scias recentem esse illam inscriptionem, consule antiquitus scriptam Nouellarum collectionem & translationem factam in Latinum à Iuliano Antecessore cognominato, & inuenies eandem constitutionem ab eo absque illo ad Ioannem Pontificem titulo esse conscriptam, hæcque tantum inscriptione notatam: Edictum piissimi Imperatoris Iustiniani, fidei confessionem continens, & refutationem hærescon, quæ aduersantur Catholice Dei Ecclesiæ.] hæc habet titulus, qui in collectione Conciliorum apposito Ioannis Papæ nomine adulteratus est ab imperito librario: cum liquido constet, minimè antè præsens tempus potuisse esse conscriptum libellum illud, præcedentibus primùm quæ dicta sunt Theodori cum Paschali diacono controuersiis, quæ sub Papa Vigilio & non alio contigerunt. Quod igitur in dicto libello totius obortæ discordiæ ob Tria capitula cardo verti-

vertitur, in quo plerisque scimus hallucinatos esse: illum ipsum prolixum satis hic aliqua saltem ex parte reddere, operæpretium existimamus. sic enim se habet:

* Tom. 1. Concil. vet. edit. in Ioanne 2. Papa. CONFESSIO FIDEI A IMPERAT. EDITA.

Scientes quod nihil aliud sic potest misericordem Deum placare, quam vt omnes Christiani vnum idemque sapiant in recta & immaculata fide, nec sint disensiones in sancta Dei Ecclesia: necessarium putauimus, omnem occasionem interimentes eis qui scandalizantur vel scandalizant, rectæ fidei confessionem, quæ in sancta Dei Ecclesia prædicatur, præsentem edicere facere manifestam; vt & illi qui rectam fidem confitentur, firmiter eam custodiant; & illi qui aduersus eam contendunt, discerentes veritatem, festinent semetipsos vnire sanctæ Dei Ecclesiæ.

Confitemur igitur credere in Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatem constantialem, vnam Deitatem, siue naturam, & substantiam & virtutem & potestatem in tribus subsistentiis siue personis adorantes, in quibus baptizati sumus, in qua credimus, & quibus confessionem dedimus, proprietates quidem separantes, Deitatem autem vnitatem: vnitatem enim in Trinitate & Trinitatem in vnitatem adoramus, mirabilem habentem & diuisionem & vnionem: vnitatem quidem secundum rationem substantiæ, siue Deitatis, Trinitatem autem secundum proprietates vel subsistentias siue personas: Diuiditur enim siue diuisione (vt sic dicamus) & coniungitur diuisa. Vnum enim est Deitas in tribus, & tria vnum, in quibus Deitas est. Aut (vt subtilius dicamus) ipsa trina est Deitas, Deus Pater, Deus Filius, & Deus Spiritus sanctus, cum vnaqueque persona solum intelligitur, mente separante inseparabilia. Et ita vnus Deus cum simul intelligitur propter eandem virtutem, eandemque naturam, quam oportet & vnum Deum confiteri, & tres subsistentias prædicare, seu tres personas, & vnamquamque cum sua proprietate. Et vnitatem cõfidentes, confusionem non facimus secundum Sabellium dicentem Trinitatem vnam esse personam, trinomium eundem Patrem & Filium & Spiritum sanctum; nec diuidentes proprietates, alienamus à Dei Patris substantia Filium & Spiritum sanctum, secundum Arii furorẽ, in tres diuersas naturas incidentes Deitatem. Vnus igitur Deus Pater ex quo omnia, & vnus vnigenitus Filius per quem omnia, & vnus Spiritus sanctus in quo omnia.

TRINITATIS MYSTERIVM.

Credimus autem ipsum vnigenitum Filium Dei, Deum Verbum ante sæcula & sine tempore ex Patre natum, non factum, in vltimis diebus propter nos & propter nostram salutem descendisse de cælis, & incarnatum esse de Spiritu sancto & sancta gloriosa Dei genitrice semper Virgine Maria, & natum ex ipsa, qui est Dominus Iesus Christus, vnus de Trinitate, & consubstantialis Deo Patri secundum Deitatem, & consubstantialis nobis idem ipse secundum humanitatem, passibilis carne, impassibilis idem ipse Deitate. Non enim alius quidam est præter Deum Verbum, qui passionem & mortem suscepit, sed ipse impassibilis & sempiternus Deus Verbum, generationem carnis humanæ sustinere dignatus impleuit omnia. Ideo nõ alium Deum Verbum esse qui miracula operatus est, & alium Christum qui passus est, cognoscimus, sed vnum eundemque Dominum nostrum Iesum Christum Dei Verbum incarnatum & hominem factum, & eiusdem ipsius miracula & passiones, quas carne voluntariè sustinuit, confitemur. Non enim homo aliquis pro nobis semetipsum dedit: sed ipse Deus Verbum suum corpus pro nobis dedit, ne in hominem fides & spes sit nostra, sed in ipsum Deum Verbum nostram fidem habeamus. Et Deum igitur eum confitentes, non abnegamus ipsum esse hominem; & hominem dicentes, non abnegamus ipsum esse & Deum. Si enim Deus tantummodo esset, quomodo patiebatur? quomodo crucifigebatur & moriebatur? Aliena enim ista sunt Deo. Sin autem homo solum, quomodo per passionem vincebat? quomodo saluos faciebat? quomodo viuificabat? Hæc enim supra hominis naturam erant. Nunc autem idem ipse patitur & saluos facit, & per passionem vincit idem ipse Deus, idem ipse homo, vtrumque tamquam vnum, vtrumque tamquam solum. Vnde ex vtraque natura, id est, ex Deitate & humanitate vnum Christum compositum dicentes, confusionem vnitioni non introducimus. Et in vtraque item natura, id est, in diuinitate & humanitate vnum Dominum nostrum Iesum Christum Dei Verbum incarnatum & hominem factum cognoscentes, diuisionem quidem per partes, vel intercessionem non ferimus vnus subsistentiæ.

CHRISTE HVMANITATIS EXACTA DISCVSSIO.

Differentiam autè naturarum, ex quibus compositus est, significamus non interemptam propter vnitatem, quoniam vtraque natura in ipso est. Cum enim compositionem dicamus, necesse est confiteri & partes in toto esse, & totum in partibus cognosci. Nec enim diuina natura in humanam transmutata est, nec humana natura in diuinam conuersa est. Magis

DE DVABVS IN CHRISTO NATURIS.

Magis autem intelligitur, quod vtraque in proprietate & ratione suæ naturæ manente, facta est vnitas secundum substantiam. Vnitas autem secundum substantiam significat, quod Deus Verbum, id est vna substantia ex tribus Deitatis substantiis non ante plasmato homini vnitus est, sed in vtero sanctæ Virginis creauit sibi ex ipsa in sua substantia carnem animatam anima rationali & intellectualem, quod est natura humana. Hanc autem secundum substantiam vnitatem Dei Verbi ad carnem docens nos & diuinus Apostolus, dicit^a: Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, æqualem se esse Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Per hoc enim quod dixit, Qui cum in forma Dei esset, Verbi substantiam in natura Dei ostendit: Per hoc autem quod dixit, Formam serui accepit, naturæ hominis & non substantiæ suæ personæ vnitum esse Verbum significauit. Nec enim dixit, quod cum qui in forma serui erat, accepit; ne ante plasmato homini vnitum esse Deum Verbum ostenderet, sicut Theodorus *Mopsuestenus* & Nestorius impij blasphemauerunt, effectualem dicentes vnitatem.

Nos autem sequentes diuinas Scripturas & sanctos Patres, confitemur, quod Deus Verbum caro factus est, quod est secundum substantiam sibi vnire naturam humanam. Ideo & vnus est Dominus noster Iesu Christus, habens in semetipso perfectionem diuinæ naturæ & perfectionem naturæ humanæ. Et est vnigenitus quidem & Verbum, utpote à Deo Patre natus, & primogenitus autem in multis fratribus idem ipse cum factus homo: Filius enim Dei Filius hominis factus est. Vnde & duas natiuitates eiusdem ipsius vnigeniti Dei Verbi confitemur, ante sæcula quidem ex Patre incorporaliter nati, in vltimis autem diebus eiusdem ipsius incarnati & nati de sancta gloriosa Dei genitrice & semper Virgine Maria. Qui enim de Patre splenduit supra intellectum, ex matre ortus est supra rationem: & cum Deus verus esset, factus est vere homo. Ideo proprie & vere Dei genitricem sanctam gloriosam & semper Virginem Mariam confitemur: non quod Deus Verbum initium ex ipsa accepit, sed quod in vltimis diebus vnigenitus Deus Verbum, qui ante sæcula erat, incarnatus ex ipsa, immutabiliter homo factus est: & cum inuisibilis in suis esset, visibilis factus est tibi nostris: & cum impassibilis Deus esset, non dedignatus est passibilis esse homo, & immortalis mortis legibus subiaceret. Istum qui in Bethlehem de semine Dauid natus est secundum carnem, & similis factus est hominibus, & crucifixus est pro hominibus sub Pontio Pilato, prædicauerunt sancti Apostoli ipsum esse Deum, ipsum hominem, ipsum Filium Dei, ipsum Filium hominis, ipsum de cælo, ipsum de terra, ipsum impassibilem, ipsum passibilem.

Deus enim Verbum, qui natus est deorsum ex Patre inenarrabiliter, incomprehensibiliter, sempiternè, ipse in tempore nascitur deorsum de Virgine Maria; ut illi qui deorsum prius nati sunt, deorsum secundo nascerentur, id est, ex Deo. Cum enim accepisset mortalem patrem hominem Adam, dedit hominibus suum Patrem immortalem, secundum quod dicitur^b: Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Vnde & mortem secundum carnem gustauit Filius Dei propter carnalem suum patrem*, ut filius hominis vitæ eius particeps fieret propter suum secundum spiritum Patrem Deum. Ipse igitur secundum naturam Filius est Dei, nos secundum naturam sumus filij Adam. Parer enim est eius Deus secundum naturam, noster autem secundum gratiam: & Deus ei fuit secundum dispensationem, eo quod homo factus est: noster autem secundum naturam Dominus est & Deus: & ideo Deus Verbum, qui est Filius Patris, vnitus carni factus est caro, ut homines vniti spiritui fierent vnus spiritus. Ipse igitur verus Filius Dei omnes nos induit, ut omnes induamur vnum Deum; & est post incarnationem vnus de sancta Trinitate vnigenitus Filius Dominus noster Iesus Christus, compositus ex vtraque natura: compositum autem Christum confitemur, sanctorum Patrum doctrinam sequentes. In mysterio enim Christi vnitas secundum compositionem confusionem & diuisionem reicit, & seruat quidem vtriusque naturæ proprietatem. Vnam autem substantiam seu personam Dei Verbi & cum carne ostendit: & est vnus, idemque perfectus in Deitate & perfectus in humanitate, non tamquam in duabus substantiis siue personis, sed in diuina natura & humana cognoscendus, ut vnus sit vtraque perfectus Deus & perfectus homo, idem ipse Dominus noster Iesus Christus vnus de sancta Trinitate, conglorificandus Patri sanctoque Spiritui: nec enim quartæ personæ adiectionem suscepit sancta Trinitas, incarnato vno de sancta Trinitate Deo verbo. [his de Verbi incarnatione quam exactissimè assertis, subiicit ad omnia confirmanda sanctorum Patrum assertiones, quas nos breuitatis causa referre prætermittimus.

Voluit

A Voluit enim Theodorus Cæsariensis Iustinianum non minus esse prolixum in his edendis, ac fuerat in constitutione lata contra Origenem: sed & quod persuaserat Imperatori sub huius fidei professione Acephalos Ecclesiæ vnidos, eam omni genere doctrinæ voluit esse refertam, omnique ex parte constantem. Vbi autem de enarrato incarnationis diuinæ mysterio longiorem produxit orationem, postea subiungit de his quæ spectant ad confessionem quatuor œcumenicorum Conciliorum, nempe Nicæni, Constantinopolitani, Ephesini, & Chalcedonensis: ita ut quemque Catholicum gaudere potuisset, dum disertis verbis probat eandem quam hæcenus deestati essent Acephali hæretici Catholicæ fidei confessionem. Sed cum post hæc quatuordecim subiicit anathematismos, illis vltimo loco tria illa includit capitula, de quibus nuper mentio fieri cœpta est. Anathematismi autem sic se habent:

B Si quis non confiteretur Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatem consubstantialiam, & vnā Deitatem, siue naturam & substantiam, & vnā virtutem & potestatem in omnibus substantiis siue personis adorandam: talis anathema sit.

Si quis autem non confiteretur eum qui ante sæcula & tempora ex Patre natus est, Deum Verbum in vltimis diebus descendisse de cælis, & incarnatum esse de sancta gloriosa Dei genitrice semper Virgine Maria, & hominem factum & natum esse ex ipsa, & propter hoc eiusdem Dei Verbi duas esse natiuitates, quæ est ante sæcula incorporaliter, & quæ est in vltimis diebus secundum carnem: anathema sit.

Si quis dicit, alium esse Deum Verbum qui miracula operatus est, & alium Christum qui passus est, aut Deum Verbum cum Christo esse nascente ex muliere dicere* vel ipso esse tamquam alterum in altero, sed non vnum eundemque Dominum nostrum Iesum Christum Deum Verbum incarnatum & hominem factum, & eius ipsius miracula & passiones, quas carne sponte sustinuit: talis anathema sit.

Si quis dicit, secundum gratiam, vel secundum operationem, vel secundum dignitatem honoris, vel secundum auctoritatem, vel relationem, vel effectum, vel virtutem, vnitionem Dei Verbi ad hominem esse factam, vel secundum homonymiam*, per quam Nestoriani & Deum verbum vocantes Christum & hominem, separatim Christum nominantes, solo vocabulo vnum Christum dicunt: Aut si quis per bonam voluntatem dicit vnitionem factam esse, sicut Theodorus hæreticus ipsis verbis dicit, quasi quod placuit Deo Verbo homo, eo quod bene visum est ei de ipso, sed non secundum substantiam Dei Verbi ad carnem animatam anima rationali & intellectualem vnitionem confiteretur, & ideo vnā eius substantiam esse: talis anathema sit.

D Si quis per relationem, aut abusiue Dei genitricem sanctam gloriosam semper Virginem Mariam dicit, aut hominis genitricem, aut Christotocon, tamquam Christo Deo non existente, sed non proprie & vere Dei genitricem ipsam confiteretur, eo quod ipse qui ante sæcula ex Patre natus est Deus Verbum, in vltimo ex ipsa incarnatus & natus est: talis anathema sit.

Si quis non confiteretur Dominum nostrum Iesum Christum, qui carne crucifixus est, esse verum & Dominum gloriæ & vnum de sancta Trinitate: talis anathema sit.

Si quis in duabus naturis dicens non tamquam in Deitate & humanitate vnum Dominum nostrum Iesum Christum, Deum Verbum incarnatum confiteretur, nec ad significandam differentiam naturarum, ex quibus compositus est, sed pro diuisione per partes talem excipit vocem in mysterio Christi, quasi separatim vnaquaque natura suam habente substantiam, sicut Theodorus & Nestorius blasphemauerunt: talis anathema sit.

Si quis in vno Domino nostro Iesu Christo, hoc est, Deo Verbo incarnato, numerum constitens naturarum, non intellectu differentiam earum, ex quibus & compositus est, excipit, utpote non interemptam propter vnitatem, sed pro diuisione per partem numero vitur: talis anathema sit.

Si quis dicens vnā naturam Dei Verbi incarnatam, non sic hoc intelligit, quod ex diuina natura & humana vnus Christus effectus est, consubstantialis Patri secundum Deitatem, & consubstantialis nobis idem ipse secundum humanitatem; sed quod Deitatis & carnis Christi vna natura siue substantia effecta est, secundum Apollinaris & Eutychetis perfidiam: talis anathema sit. Equaliter enim & eos qui per partem incidunt vel diuidunt, & eos qui confundunt diuinæ dispensationis mysterium Christi, reicit & condemnat vniuersalis Dei Ecclesia.

Annal. Eccl. Tom. 7.

Hh

Si quis

ANATHEMATO
THEODORICISANATHEMATO
MATRIS
ADVERSUS
DISSIDENTES
PROLATA
II.* vel Deum
in ipso

* homonymiam

* Philip. 2.

* to. m. i.
* suam matrem

Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, & Eutychem, & eos qui similia eis sapuerunt, vel sapiunt: talis anathema sit. Qui autem sequuntur tres anathematismi continent tria capitula, de quibus agitata diu controversia post hæc fuit. Ex eo enim quod in Concilij Chalcedonensis Actione decima recitata reperitur Ibas epistola, in qua Theodorus Mopsuestenus laudatur, accusatur verò S. Cyrillus ex calumniis in eum à Theodoro illatis, quasi particeps fuisset sententiæ Apollinaris: ne occasione illius Epistolæ quis Theodorum recipiendum esse putaret, vel Theodoretici scripta contra Cyrillum probanda, aut ipsam Ibas nomine recitatam dictam epistolam receptam esse quis assereret ab eodem Concilio Chalcedonensi; ex tribus inquam his causis, tres qui sequuntur formati sunt anathematismi, ex quibus tria capitula post hæc derivata inveniuntur: quorum primus contra Theodorum sic se habet:

PRIMUM EX TRIBVS CAPITVLIS.

* Ephes. 5.

* Ioan. 10.

* Ioan. 10.

Si quis defendit Theodorum Mopsuestenum, qui dixit, alium esse Deum Verbum, & alium Christum à passionibus animæ & desideriis carnis molestias patientem, & ex perfectu operum melioratū, & baptizatum in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, & per baptismum gratiam sancti Spiritus accepisse, & affiliationem meruisse, & ad similitudinē Imperialis imaginis in personam Dei Verbi adorari, & post resurrectionem immutabilem cogitationibus, & impeccabilem omnino factum fuisse: & iterum dixit talem factū esse vnitatem Dei Verbi ad Christum, qualē dixit Apostolus de viro & muliere, Erunt duo in carne vna. Et super alias suas innumerabiles blasphemias ausus est dicere, quod post resurrectionem, cum insufflasset Dominus discipulis suis, & dixisset, Accipite Spiritum sanctum, non dedit eis Spiritum sanctum, sed figuratiuē tantūmodo insufflauit. Sed etiam confessionem quam fecit Thomas, cum palpasset manus & latus Domini post resurrectionem, dicens, Dominus meus & Deus meus, inquit non esse dictam à Thoma de Christo. Nec enim dixit Theodorus, Deum esse Christum, sed ad miraculum resurrectionis stupefactum Thomam glorificasse Deum, qui Christum resuscitauit. Et quod peius est, etiam in interpretatione, quam in Actus Apostolorum scripsit Theodorus, similem fecit Christum Platoni & Manichæo & Epicuro & Marcioni: quod sicut illorum vnusquisque ex dogmate quod inuenit, suos discipulos fecit vocare Platonicos & Manichæos & Epicureos & Marcionistas; simili modo & cum Christus dogma inuenisset, ex ipso Christianos vocari. Si quis igitur defendit eundem Theodorum, qui talia blasphemauit, & non anathematizat eum & eius scripta, & eos qui similia illis sapuerunt, vel sapiunt: talis anathema sit.

SECUNDVM EX TRIBVS CAPITVLIS.

Si quis defendit conscripta Theodoretici, quæ exposuit pro Nestorio hæretico aduersus rectam fidem, & Ephesinam primam sanctam Synodum, & S. Cyrillum, & duodecim eius capitula, in quibus sceleratis conscriptis idem Theodoretus effectualem dicit vnitatem Dei Verbi ad hominem quemdam, de quo blasphemans dixit, quod palpauit Thomas cum qui resurrexit, & adorauit eum qui resuscitauit; & propter hoc impios vocat doctores Ecclesiæ, qui vnitatem secundum subsistentiam Dei Verbi ad carnem consentur; & super hæc Dei genitricem abnegat sanctam & gloriosam semper Virginem Mariam. Si quis igitur memorata scripta Theodoretici defendit, & non anathematizat ea: talis anathema sit. Propter tales eius blasphemias ab Episcopis eiectus est, & postea in sancto Chalcedonensi Concilio compulsus est omnia contraria memoratis suis conscriptis facere, & rectam fidem confiteri.

TERCIVM EX TRIBVS CAPITVLIS.

Si quis defendit impiam epistolam, quam ad Marin Perfam hæreticum Ibas conscripsisse dicitur, quæ abnegat Deum Verbum hominem factum esse, & dicit non Deum Verbum ex Virgine incarnatum esse, sed purum hominem ex ipsa esse natum, quem templum vocat, vt alius sit Deus verbum, & alius homo: & super hoc iniuriat Ephesinam primam Synodum, quasi sine inquisitione & examinatione ab ipsa Nestorio condemnato: & sanctum Cyrillum vocat hæreticum, & duodecim eius capitula impia dicit: Nestorium autem & Theodorum cum impiis eorum conscriptis collaudat & defendit. Si quis igitur (sicut dictum est) eandem ipsam epistolam vindicat, vel rectam esse dicit ipsam vel partem ipsius, sed non anathematizat eam: anathema sit.] hæcenus anathematismi, quorum tres nouissimi (vt diximus) complectuntur tria illa capitula, de quibus mota controuersia est, additis his quæ sequuntur:

Tali ergo (subdit ipse) epistola iuste anathematizata propter insertas ei blasphemias, Theodori & Nestorij impietatis sequaces conantur dicere, susceptam esse etiam à sancto Chalcedonensi Concilio. Hoc autem dicunt, sanctam quidem Chalcedonensem Synodum calum-

calumniantes, nomine autem eius festinantes debita condemnatione liberare Theodorum & Nestorium & impiam epistolam, pro qua Ibas sæpius accusatus, non est ausus dicere esse suam propter insertas ei blasphemias, &c.] pergit agere de Actis Tyri, cum ibi causā ventilata est Ibas, item de Actis Chalcedonensibus, negans à Synodo ipsa Ibas epistolam esse receptam, quam inquit ipsum Ibas negasse esse suam. vnde subdit: Si igitur ipse Ibas propter impiam epistolam sæpius accusatus, non est ausus eam suam dicere, sed etiam Chalcedonense Concilium omnia ei contraria compulit eum peragere: quomodo eadem sancta Synodus memoratam epistolam susciperet, & condemnationi impietatis quæ in ea continetur se subiiceret, à qua Ibas liberare festinauit? Ista autem quæ ad eum Imperator inculcat, non ausum Ibas profiteri epistolam esse suam, quomodo subsistant, consule quæ dicta sunt superiori tomo, vbi de rei gestæ veritate accuratissime actum est.

Sed quod ita rem gestam esse purauit idem Iustinianus Imp. ibidem post multa subiicit ex eiusdem epistolæ Ibas nomine editæ occasione; quod dolose hæretici, vt Catholici haberentur, multa ponant quæ à Catholicis dici debent, vt eū in ea auctor confitetur in Christo naturas duas, vnam verò personam, vt Orthodoxi profiteri solent; cum tamen aliter vocem Naturæ atque Personæ ipsi accipere consueuerint. vnde subiungit: Nihil autē mirandum, si vocabulo naturarum vsus est scriptor impiæ illius epistolæ. Solent enim hæretici, vt simplices deciperent, vocibus quidem vt quæ ab Orthodoxis pie dicuntur, rectū autem eorum intellectum & expositionem ad suam impietatem transferre. Rursus verò aduersus eosdem, qui Synodi esse dicerent cuncta quæ in Actis Synodi reperirentur, sicq; inurere notam hac via viderentur Concilio Chalcedonensi, quod plura in eo reperirentur esse hæreticorum: his occurrentis idem Iustinianus Imperator, post alia ista subiicit:

Quæ enim de hæreticis proferuntur in Synodis, & pars gestorum sunt, non ad deliberationem inseruntur, sed ad maiorem condemnationem eorum & qui eis similia sapiunt. Oportet autē etiam illud attendere eos qui veritatem perferuntur, quod forsitan in Conciliis quædam à certis ibi conuenientibus dicitur aut per fauorem, aut per contrarietatem, aut per ignorantiam: Nemo autem attendit ea quæ per partem à quibusdam dicuntur, sed sola illa quæ ab omnibus communi consensu definiuntur. Si enim aliquis secundum illos voluerit attendere huiusmodi contrarietates, vnaquæque Synodus inuenietur se ipsam destruens. Propter hæc igitur oportebat eos, si sanctum Concilium rectè susciperent, non tales blasphemias ei applicare, sed sequi doctores Catholicæ Ecclesiæ, &c.]

Ad postremum autem de Theodoro damnando, cuius rei gratia omnia quæ eadem constitutione superius dicta sunt, præmissa videntur: ista addit Imperator post alia in hominis detestationem sæpius inculcata: Impio enim Theodoro (inquit) non sufficit super alias eius blasphemias ad suum errorem malè interpretari symbolum trecentorum decem & octo sanctorum Patrum, sed etiam contempto eo, aliud symbolum exposuit omni impietate plenum, in quo anathematizare ausus est eos qui aliter sapiunt vel tradunt; vt quantum ad illius insaniam pertinet, omnes sancti Apostoli & Patres condemnarentur. Hoc autē Theodori impium symbolum & in Ephesina prima Synodo prolatum & in Chalcedonensi recitatum, ab vtraque Synodo cum eius expositore & eis qui illud suscipiunt condemnatum est.

Quoniam autem quidam verba pro Theodoro facientes, cum proferunt impia eius conscripta, propter insertam eis blasphemiam, consingunt quidem dicere, quod impia sint, ipsum autem, qui talem iniquitatem euomuit, recusant anathematizare: miramur eorum dementia, quod diuinæ Scripturæ contraria agunt, euidenter dicenti, quod æqualiter

horribilia sunt apud Dominum impius & impietas: actio enim cum auctore punietur. Si autē similiter impietati horribilis est Deo ille qui impiè agit, certè separatus est talis à Deo, & anathemati iuste subiicitur. Anathema autem nihil aliud significat, nisi à Deo separationem, sicut in veteri & nouo Testamento iudicium de anathemate significat. Quod autem & Dominus eos qui non permanent in verbo veritatis ipsius separatos esse ab Ecclesia dicit: in Evangelio secundum Ioannem Iudæos alloquens, sic ait: Omnis qui facit peccatum, seruus est peccati: seruus autem non manet in domo in æternum. Quod autem Dominus nominat domum, diuina Scriptura Ecclesiam Dei viui vocat: id Apostolus testatur in epistola prima ad Timotheum.

Si verò quidam dicunt, non oportere Theodorum post mortem anathematizari: sciant qui talem hæreticum defendunt, quod omnis hæreticus vsque ad finem vitæ in suo errore permanens iuste perpetuo anathemati & post mortem subiicitur: & hoc in multis hæreticis

QUAE RATIONE HALLEN DA SYNO-DALIVM ACT.

DE SYMBOLO THEODORI MOPSUESTENI.

* 5. p. 14.

EXCOMMUNICATVS THEODORVS.

* Ioan. 8.

* 1. Tim. 3.

POST MORTEM VITAM POTEST IN RELIGIANA THEMATA.

cis & antiquioribus & propioribus factum est, id est, Valentino, Basilide, Marcione, Cherintho, Manichæo, Eunomio, & Bonoso: hoc autem idem & in Theodoro factum est & in vita accusato, & post mortem anathematizato à sanctis Patribus: quibus si credere voluerint, ut hæretici eius defensores, vel impiæ epistolæ quam ipsi defendunt, credant: quæ licet Theodorum collaudet, manifestè tamè dixit, quòd in Ecclesia à sanctis Patribus anathematizatus est, & ex illo plurima inquisitio facta est de eius conscriptis, utpote plenè impietate. Hoc autem tunc faciebant Catholice Ecclesie doctores, ne simpliciores legentes illius impia conscripta, à recta fide declinarent.

DAMNATI POST MORTEM HÆRETICI.

Quòd autem impij, licet non in vita in suam personam anathema susceperint, tamen post mortem anathematizantur à Catholica Ecclesia, ostenditur à sanctis Synodis. Nicæna enim Synodus eos qui impij Arii sectam colunt sine nomine anathematizavit: quæ autem Constantinopoli congregata est, impiam Macedonij hæresim similiter condemnauit, B si tamen sancta Ecclesia & post mortem Arium & Macedonium nominatim anathematizat. Cùm autem ex multis probationibus conuincuntur, quod superuacue & impie agunt, qui Theodorum & impietatem eius defendunt: ad aliam vanam occasionem confugiunt, dicentes non oportere eum anathematizari, eò quòd in communicatione Ecclesiarum mortuus est.

THEODORVS A SYNA ECCLESIE DAMNATVS.

Oportebat autem scire eos, quod illi moriuntur in communicatione Ecclesiarum, qui commune pietatis dogma, quod in vniuersali Ecclesia prædicatur, vsque ad finem seruauerunt: Ille autem vsque ad mortem in sua permanens impietate, ab omni Ecclesia eiectus est. Itaque & omnis plenitudo Mopsuestenæ Ecclesie, in qua Episcopus dicitur fuisse, cùm inuenisset, quòd Paganis & Iudæis & Sodomitanis à sanctis Patribus connumeratus est, deleuerunt ipsi ex illo à sacris Ecclesie Diptychis eius nomen, sicut Gesta in eadem ciuitate apud Concilium Episcoporum illius provincie confecta ostendunt. Miramur igitur Theodori sequaces, qui eum & impietatem eius tamquam suam defendunt, cùm Ecclesia, in qua fuit Episcopus, utpote hæreticum, ex multis temporibus eum eiecit.] hæc & alia Imperator, subiiciens plura exempla, quibus pateret & damnari & absolui consueuisse mortuos, qui viuentes vel damnari vel absolui meruissent. Atque demum eiusmodi contestatione finem imponit ipsi quam de fide constitutionem conscripsit.

CONTESTATIO IMP.

Si quis igitur post eiusmodi rectam confessionem & hæreticorum condemnationem, saluo manente pio intellectu, de nominibus, vel syllabis, vel dictionibus contendens, separat se à sancta Dei Ecclesia, tamquam non in rebus sed in solis nominibus & dictionibus posita nobis pietate: talis, utpote dissensionibus gaudens, rationem pro semetipso & pro deceptis & decipiendis ab eo reddet magno Deo & Saluatori nostro Iesu Christo in die Iudicij.] hæc tamen Iustiniani de fide Catholica promulgatū edictum, non ob aliam causam (ut vult Liberatus) quam ob æmulationem Theodori Cæsariensis in Pelagium diaconum, qui Originem damnari curasset.

DE TRIUM CAPITVLIS SYMMA.

Antequam autem ulterius de his progrediatur oratio, hic ad limen monendum putamus lectorem, quòd etsi demum post obortas plurimas controuersias, immensaq; parta dissidia Catholica Ecclesia sententiam Iustiniani Imperatoris contra Tria capitula sit secuta, tamen hoc ipso exordio propositæ quæstionis, immo assertæ ab Imp. sententiæ, contra eadem Tria capitula complures Orthodoxi, immo & ipse Vigilus Romanus Pontifex, quasi vindices Chalcedonensis Concilij, in cuius præiudicium ea viderentur ab Imp. sancita, insurrexere. Cùm autem perspicue pleneque cognitum fuit, nequicquam derogatum sacrosancto Concilio Chalcedonensi per damnationem trium capitulorum, ipsa in primis Apostolica sedes eam Imperatoris edicto primùm promulgatam & postea per Quintam Synodum confirmatam assertionem probauit atque retinuit, itumq; est à Catholicis omnibus in eandem sententiam eum Quinta Synodo habita Constantinopoli, & cum ipsis Romanis Pontificibus, aliisque Apostolicæ sedis communicantibus: Qui verò postea ab his dissentere, ut schismatici habiti sunt atque reiecti: cùm tamen interea ante nouissimum Apostolicæ sedis assensum non esset piaculum pro Tribus pugnare capitulis, cùm præsertim in ea assertionem habuerint aliquando quem sequerentur ipsam Vigilum Romanum Pontificem.

Quo etiam tempore qui Tria capitula defendebant, pugnare se æque pro Synodo Chalcedonensi præfulerunt, cùm nihil vellent de eodem sacrosancto Concilio imminutum: nec ita impugnabant Imperatoris edictum illud aduersus Tria capitula datum, ut errores dogmatum, qui siue in Theodoro, siue in Iba, vel Theodoro iure condemnabantur, defenden-

A fendendos putarent: respuebant enim & ipsi eorum errores & execrabantur: sed erat ab istis pro personis instituta defensio, neimpe contendentes non esse damnandum Theodorum Mopsuestenum, quem indemnatum à Patribus constaret esse in Catholica communicatione defunctum; neque Ibam vel Theodoretum, quos damnantes hæreses Chalcedonensis Synodus recepisset: neque facessendum negotium mortuis dictitabant, quos in pace Ecclesie esse defunctos, nec ab ea fuisse reiectos, probari posset. Sic igitur isti pro Tribus pugnantes capitulis, nequaquam defendebant (ut dictum est) quæ dicebantur repectæ hæreses in commentariis Theodori, neque errores in epistola Iba enunciatiue insertos, vel antea iam improbata scripta Theodoretu aduersus duodecim Cyrilli capitula, quæ omnia ipsi etiam respuebant, retinentes pariter quæcumque in sacrosancto Concilij Chalcedonensis Actis esse inuenirentur intexta; & defendentes licet epistolam Iba, nequaquam blasphemis in ea relatis patrocinabantur: cùm tamen iidem omnes aduersus Iustinianum Imperatorem tanta sibi in Ecclesia Catholica arroganter inueherentur, atque edicto ab eo promulgato simul aduersarentur: quo nomine (ut dictum est) inter alios ipse Facundus Hermianensis in Africa Antistes scriptum aduersus eundem Imperatorem pro Trium capitulorum defensione volumen edidit.

Porro defensores isti laudati aliquando sunt, cùm quem sequerentur haberent Vigilum Romanum Pontificem; interdum verò tolerati, cùm de huiusmodi controuersia quid sancta Synodus definiret, expectaretur; reprobari autem tunc penitus, vbi damnante Tria capitula Quinta Synodo, & eam postea probante Vigilio, atque successoribus Romanis Pontificibus, ipsi ab ea nimis obstinate resisterunt. Hæc est summa totius historie, immo tragœdiæ, utpote per quam plurima damna Ecclesie Catholice noscantur illata, quæ tu ipse plorabis, cùm legeris. His autem summatim ingestis, quorum meminisse debes, prosequamur iam suo ordine cœptam historiam, & in primis de Iustiniani Imperatoris conatu in edicto illo promulgando, eodemque ab aduersariis in æteriore partem accepto, atque proinde reiecto.

Cùm ergo ea omnia velamento quodam pacis agerentur, factum est ut animosius ab Imperatore Episcopis subscribenda ingererentur. Nam de vnione promissa ista Facundus: His igitur ita fraudulenter agentibus, ac nescio quam promittentibus vnitatem, quæ si etiam sequeretur, confusio porius dicenda esset, &c.] Sed iustus, etsi tamen acritus, dum inferius in Zenonem perfidum Imperatorem inuehitur, qui impia illa excogitata vnione, de vnitate pariter impium olim promulgauit edictum, ipsum Iustinianum Imperatorem coarguit atque perstringit, vbi post multa: Etiam aliud deterius addens, ait, quòd sanctæ quæ vbi que essent Catholice Ecclesie, & qui eis præessent Deo amabiles sacerdotes non aliter deberent credere: quasi omnium fides Ecclesiarum ex eius voluntate penderet, & nemini liceret aliter credere, quam præciperet Imperator. Videbat (ut arbitror) quosdam timidos, vel rerum temporalium cupidos, sibi fauere, & ex illis ceteros existimabat: quibus etsi vocem contradictionis abstulerat, animum certè mutare non potuit. Nec enim amplius aliquid mundi potestas valet in his quos à libera fidei assertionem retraxerit, nisi ut in illud incidat, quod Dominus ait: Qui me erubuerit & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet. cùm venerit in maiestate sua * & Patris & sanctorum Angelorum. Aliquod ergo ius mundana potestas Ecclesie valet auferre, nullum sibi tamen acquirere. Melius ergo est, ut semet intra limitem suum contineat; quem cùm transgreditur, perdere multos potest, lucrari neminem. Nam & suas habent officinas vel artifices, omniaque ex proposito doceri E videmus. Numquam enim de textrina personare incudes audiimus, & ignem illic in fornacibus anhelare. Numquam comperimus à sutore quæsitum quæ cuiusque fabricæ proportio latitudinis conueniret, & quanta vtrisque conueniens congrueret altitudo: quoniam illa integrè scire possunt, quæ ab ipsis artis sunt præceptoribus institutæ scholæ.] hæc licet in Zenonem ab ipso esse videantur dicta, in Iustinianum tamen vult retorqueri; qui cùm esset penitus illiteratus, eruditas tamen sibi arrogare de fide Catholica edere sanctiones, quas dolose conscripsissent hæretici. Pergit verò Facundus:

In contemptu sunt diuinæ litteræ, quæ nec suam scholam nec magistros habeant, ut de quibus peritissimè disputare se credat, qui nunquam didicit. Deinde, cùm Palatii cause transferantur ad Ecclesiam: quomodo Ecclesie causam ad Palatium transferebat? Postremò, numquid iam domuerat, vel pacauerat omnes infensas Reipublicæ barbaras nationes? iam per vniuersas Imperij sui prouincias seditiones ac seditionū causas abstulerat? iam cunctis

DEFENSORVM TRIUM CAPITVLORVM STATVTVS.

* Facund. pro defens. Cap. lib. 1. IN ZENONE REDARGVITVR IUSTINIANVS. b Facund. pro defens. Cap. lib. 1. in ju.

* Luca 9.

* in præ-

NON ESSE IMP. SANCTIBUS LEGIBUS ECCLESIE

Etis criminalium, siue ciuiliu caufarum, qui illis conueniens, dederat finem? Cum ergo A his non fuſſiceret, quibus nemo ſufficere poteſt; quomodo ſi cogiraret tanta loci ſui pericu- la, & de omnibus ſe rationem crederet redditurum, etiam periculis ſe alienis emergeret?]

FACUNDVS PERSTRIN- GIT IUSTIN.

En quàm bellè ſed argutè magis Facundus in Zenonem intendens iacula, eadem in Iu- ſtinianum ex pericia bellicæ artis vibrat: quippe qui (vt etiam damnat Procopius) cum vni- dique ingruerent bella & ſeditiones, ipſe tamen totus eſſet intentus diſputationibus diuinæ Scripturæ. Quantum, rogo, ipſi in his temporis inſumendum fuit, vt qui nec prima elemen- ta calleret vt legere poſſet eiufmodi perplexas quaſtiones vel ſaltem leuiter intelligeret? quamque facile, vt non auditis quæ obicerentur ab aduerſariis, in ſuam eum ſententiam traherent, qui iam eius præoccupaſſent aures? At quis in tantum diſcrimen fidem Catholi- cam adducendam eſſe cenſeat, vt qui eiufmodi eſſet, & de ſide leges ſanciret, vniuerſam Eccleſiam Catholicam eiſdem parere obligaret? Hæc addidiſſe volumus ad roborandam B Facundi ſententiam, qua cum Vigilio tunc Tria capitula defendebat.

ADVLATIO IMPERATO- REM DE- MENTAT.

Sed vnde iſta mala in ipſum prouenerint Iuſtinianum, etiam ſub Zenonis perſona idem auctor declarat, cum hæc addit: Ad hoc autem deſertandum facinus adulantium laudibus eum credimus excitatum, cum ei dicerent quemadmodum ſolent: quod omnes ſuos de- ceſſores ſapientia & religione præcelleret: quod nullus ei poſſet in vniuerſis qui eſſent vel fuiffent Dei ſacerdotibus comparari. Quibus ille credulus, exiſtimauit per ſingularem ſa- pientiam, quam ei præter aſſentatores nemo tribueret, inuenire ſe poſſe rationem faciendæ vnitatis, quam nullus antè per tot tempora potuerit inuenire.] hæc & alia prudentiſſimus Eccleſiaſticus agoniftes Facundus, cum inter Catholicos militans, ea ſcriberet, iubente Vi- gilio Catholicæ ſedis Antifite, imprudentem Iuſtiniani conatum ſugillans, atq; ſimul om- nes Principes illos arguens, qui inamiſcentes ſe ſidei cauſæ, tantum ſibi ſumunt, vt non ve- reantur legem credendi præſcribere Chriſtianiſ.

STEPHANVS APOCRISA- RIVS IUSTI- NIZ IMP.

Imperator igitur ſimulac de ſide tale promulgauit edictum, ſciens eiufmodi conſtitutio- nes nullarum virium eſſe, niſi ab Epifcoporum ſubſcriptione auctoritatem acciperent: pri- mum omnium Apoſtolicæ ſedis Apocriſarium ibi degentem Stephanum diaconum, vt id faceret, vehementer rogauit. ſed tantum abeſt vt illum ad id præſtandum impellere potue- rit, vt eundem maximè ſuis conatibus expertus fuerit aduerſarium, ſicut & Dacium Me- diolanenſem Epifcopum, qui tunc item erat Conſtantinopoli: idem verò Vigiliu Ro- manum Pontificem monuerunt abſentem. At non ſic quidem Orientales Epifcopi, qui ſi- ue blanditiis, ſiue terroribus compulſi, magna ex parte Imperatori ceſſerunt, licet idè ſicut antea, ita & poſtea facinus fuerint deſertati. Nam audi, quaſo, quid de Patriarchalium ſe- dium Epifcopis idem Facundus ſcribat: Illud eſt inſuetum, illud mirabile, illud in quo ma- D gna vis veritatis apparet, quòd ipſos quoque præſumptores internis conſcientiæ ſtimulis ſa- teri coëgit, ad deſtructionem Concilij Chalcedonenſis hæc fuiſſe conſcripta.

MENNAS EPI SC. SVB- SCRIBIT ENVIſVE.

Nam primus inſirmator eorum Mennas Conſtantinopolitanus Epifcopus cum adhuc tentaretur ſcripto (ſicut præceptum fuerat) præbere conſenſum: contra Synodum Chal- cedonenſem fieri, proteſtatus eſt. Sed & poſtquam conſenſit, à prædicto venerabilis memo- riæ Stephano Eccleſiæ Romanæ diacono & Apocriſario conuentus: cum priori ſententiæ ſuæ contrarius acquieuit his quæ antè culpauerat, & de quibus ſe nihil acturum ſine Apo- ſtolica ſede promiſerat: ſub ea ſe conditione ceſſiſſe, iuratum ſibi fuiſſe reſpondit, quòd chirographum ſuum reciperet, ſi hæc Romanus Epifcopus non probaret.] hæc de Menna Facundus: ex quibus intelligas Apoſtolicæ ſedis ſummam auctoritatem, cuius arbitrio, quæ eſſent ab Imperatore ſtatuta & à Patriarchis ſubſcripta, validanda relinquerentur, caritu- E ra robore & auctoritate, ſi ipſius Romani Pontificis approbatione carerent. Sed quæ cum aliis Patriarchis tunc tranſacta fuerint, ex eodem auctore cognoſce, qui paulo poſt iſta ſub- iungit per antiphrasim:

TRES PA- TRIAR- CHÆ SVB- SCRIBVNT MOLENTES.

Quis porrò auctoritatem contemnere poſſit iſtorum? Quis dubitet talium ſequi ſenten- tiam, videns quàm liberè ab his & intrepidè veritas prædicatur? Zoilus quoque Alexandri- næ vrbis Antifites cum Romanu Epifcopum venire cognoſceret (quod contigit anno ſequenti) obuiam illi ad Siciliam miſit, conquerens ſe ad ipſius decreti affirmationem fuiſſe compul- ſum. Quòd hic ei, poſtquam venit, idem Romanus Epifcopus in facie palàm, nobis quoque inter alios præſentibus, exprobrauit. Necnon Ephræmius Antiochenus, cum primùm ei mandaretur, vt hoc etiam ipſe ſubſcribendo firmaret, conſentire noluit. At poſtquam ei denunciatum eſt, quòd excludendus eſſet, niſi faceret; ſui potiùs honoris, quàm veritatis dilector

A dilector inuentus eſt. Quid autem Petrus Hieroſolymitanus? nonne publica notitia reſert, quoniam conueniente ad ſe multitudine monachorum, iuratus pronunciarit, quòd ſi quis eidem decreto monitus conſentiret, contra Chalcedonenſe Concilium faceret: nec tamen ſe ab eius conſenſione ſuſpenderit? Hoc autem velut hereditarium de præuaricatione primæ illius mulieris cognouimus eſſe contractum, quæ priùs interdictum ſibi fuiſſe reſpondit, ne de ligno, quòd erat in medio paradifi, comederet: & poſtea quòd ipſa illicitum pronuncia- uerat, uſurpauit, ac viro vt comederet, perſuaſit. Et quid dicemus ad hæc? niſi quòd Domi- nus dixit: Verumtamen veniens Filius hominis, putas inueniet fidem ſuper terram?

Iam verò de aliarum ciuitatum Epifcopis quid loquamur? Qui & cum ſubſcribere com- pellerentur, palàm reclamauerunt, contra magnam Synodum fieri: & poſt ſubſcripſio- nem memorato Stephano Romano diacono libellos dederunt, ſedi Apoſtolicæ transmitt- B tendos, conſentens in eis, quòd à Conſtantinopolitano Epifcopo coacti ſubſcripſerint. qui ſi à veſtra pietate quaerantur, poterunt & apud vos noſtris aſſertionibus atteſtari. Vnde non ſolum ipſi qui hæc fecerunt, ſed & illi etiam qui facientibus communicando conſentunt, de ignorantia ſemetipſos excuſare non poſſunt, & fruſtra diſſimulant, fruſtra ſe dicunt ne- ſcire quòd factum eſt, ſiue lucra temporalia diligentes, ſiue gratis ſuas animas negligentes. Cui enim non ſufficiat ad cognoſcendum cauſæ meritum ſola confeſſio tranſgreſſorum & verbis publicè facta & libellis expoſita?] cum interea ipſum Vigiliu conſulere non præ- termitterent.

QUID EPI- SCOPUS A- LIARVM CI- VITATVM.

Quid autem excuſando ſe, quòd Iuſtiniano Imperatori paruiffent, illi dicerent, idem Fa- cundus ſuperius ſic ait: Adhuc dicant, quòd de tanta ſua præſumptione Eccleſiam quo- que Romanam conſuluerint, & ſententiam beati Vigilij Præfulis adhuc expectent.] hæc C ipſe: qui poſt multa ſubdit & de Domiciano Epifcopo Metropolitanò Ancyre in Galatia, qui Origeniſta cum eſſet, ſcripto tamen libello ad Vigiliu Romanu Pontificem, inge- nuè profeſſus eſt, Origeniſtarum ſtudiis ea fuiſſe ab Imperatore contra Theodorum Mop- ſueſtenum & alios aduerſus Synodum Chalcedonenſem promulgata: ait enim: Quia per- inſtantiam tuæ religionis eiufdem profani dogmatis (Origeniſ ſcilicet) iterata damnatio eſt: hinc eius ſectatores exarſerunt aduerſus Eccleſiam, quærentes eam quacumque poſſent im- miſſione turbare. Et hoc totum publicam notitiam non effugit. Præſertim cum & Domi- tianus Ancyrenſis quidem ciuitatis Epifcopus prouinciæ Primæ Galatiæ, qui fuit ipſius Ori- genianæ hæreſis maniſeſtus aſſertor, per libellum quem ad beatum Papam Vigiliu ſcri- pſit, Deo extorquente, confeſſus eſt, quòd eius complices Origeniani cum viderent non ſe poſſe proprium dogma defendere, neque ſibi quicquam ſpei de conſictu reſtare: ad vltio- D nem eorum qua contra Origenem geſta ſunt, hæc Eccleſiæ ſcandala commouerunt.] hæc Facundus, qui & inferius eiufdem Domitiani verba in libello fuſius ſcripta recitat. ſed de his modò ſatis, quòd ex Liberato diacono eadem ſuperius fuerimus proſecuti, hic verò oc- caſione libelli ad Vigiliu miſſi oportuit repetiſſe.

Facund pro deſenſ. Cap. lib. 2.

Facund pro deſenſ. Cap. lib. 4.

Facund. l. i. ab ORIGE- NISTIS HOE- MALIVM PROCEſſIT.

Sed qui fuerint hoc eodem tempore Occidentaliu conatus aduerſus eiufmodi Iuſti- niani Imperatoris promulgatum de ſide decretum, videamus. Pelagius Romanæ Eccleſiæ diaconus ſimulac Conſtantinopoli reuerſus hoc anno in Urbem eſt, contra eiufdem Impe- ratoris de ſide ſancitum edictum clauſicum cecinit, & cum alios, tum etiam Africanos Epi- ſcopos armare conatus eſt: qui enim (vt ex Liberato diximus) hoſtis erat & acerrimus im- pugnator Origeniſtarum, & aduerſarius Theodori Caſarienſis, aduerſus eadem inuenta magno animo inſurrexit vnà ſimul cum collega Anatolio: de quibus pauca tantum hæc, E vnde multa valeas intelligere, ex Facundo dicemus, quæ ſic ſe habent: Non ergo ciuiliſ hæc cauſa credenda eſt, vel talis quæ pro Eccleſiarum pace ferenda ſit, ſed quæ meritò iu- dicetur contra ipſius Catholicæ fidei ſtatum hæreticorum ſubreptione commota; pro qua pars maxima orbis Chriſtiani, quæ poruit, primùm inter primos Chriſtianos ſacerdotem, nempe Vigiliu, publica conteſtatione pulſauit: & Romana quidem vniuerſitas atq; Aſti- ca, priuſquam ipſius Romani Antifitis acceperimus epistolam, non paruo iam agnouera- mus iudicio, quid de huius facti nouitate ſentirent.

STVDIA PE- LAGII ET ANATOLII DIACONO- RVM.

Facund. pro deſ. Cap. l. 4.

Nam venerabilis Pelagius & Anatolius Romani diaconi debitam officio ſuo & loco ſoli- tudinè pro Eccleſia Dei gerentes, laudabilis in Chriſto memoriæ Ferrando diacono Car- thaginienſi ſcripſerunt, vt habito de hac cauſa diligenti tractatu cum reuerendiſſimo eiuf- dem Eccleſiæ Carthagenſis Epifcopo, vel aliis, quos & zelum fidei & diuinæ Scripturæ ſcirent habere notitiam, conſulentiſſibus reſponderent, quid obſeruandum in cõmune om- nibus

AFRICANÆ EPIſCOPE- RISTIVNT IMPERATO- RI.

nibus videretur.] His ab Ecclesiæ Romanæ diaconis acceptis litteris, Ferrandus diaconus Carthaginensis facere minimè prætermisit quod fuit iniunctum: quamobrem omnes eius esse sententiæ inuenit Africanos Episcopos, ne Imperatoris decretum in aliquam acciperetur auctoritatem, nec quicquam penitus de ipso Chalcedonensi Concilio pertingendum. Hæc cum Facundus testetur, meminere quod superius, dum de Ferrandi scriptis mentio facta est, iam diximus scriptam fuisse ab eo ad Pelagium & Anatolum Romanæ Ecclesiæ diaconos eo argumento epistolam, quæ desideratur. At quæ eo tempore de his extat epistola Pontiani Episcopi Africani ad Imp. conscripta videamus, quæ sic se habet:

* Extral. Conc. tom. 1. inter vlt. Ionn. Eups.

PONTIANI EPISCOPI AFRIC. AD IUSTINIAN. NUMEPINT.

* Mat. 16.

NON PVAT DAMNAN- DOS MOR- TVOS.

IMP. CON- ITI- NOPOLIM ACCERSIT VIGILIVM.

Clementissimo ac piissimo filio Iustiniano Imperatori Pontianus Episcopus in Domino salutem.

Principaliter nomen ab ipsis incunabilis iustitiæ suscepisti: & iustus Dominus qui ita præstitit, ut nomen antè iustitiæ tribuerit, cui imperij postmodum gubernacula contulisset. B Adunata est igitur gratia Saluatoris non solum in nomine, verum etiam in merito, cuius vita exaltata est imperando, & Imperium iuste viuendo. Dignatus es nos in Africanis partibus commorantes litteris admonere, qualè fidem teneas & defendas. Cognouimus quòd Dominus B. Petro statuit dicens: Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo clauas regni cælorum. Exultauit spiritus noster, hoc firmiter te piissime esse Imperator, quod Apostolica fides prædicat, credentes quòd à rectæ credulitatis tramite non declines. Talem enim decet esse Imperatorem, piium, iustum, fidelem, qualem te nos esse cognouimus.

In extremo itaque epistolæ vestræ cognouimus, quod nos non mediocriter remorderet, debere nos Theodorum & scripta Theodoretæ & epistolam Iba damnare. Eorum dicta ad nos vsque nunc minimè peruenerunt. Quod si & peruenerunt, & aliqua ibi apocrypha, quæ C contra fidei regulam sint, legerimus: dicta possumus respicere, non auctores iam mortuos præcipiti condemnatione damnare. Quòd si adhuc viuerent, & correcti errorem suum non condemnarent, iustissimè damnarentur. Nunc autem quibus recitabitur sententia damnationis nostræ: quòd in eis recorigatur, non est. Sed timeo, piissime Imperator, ne sub obtentu damnationis istorum, Eutychniana hæresis erigatur; & dum minima indicia non spernimus, ad maiorem hæresim collisionemque veniamus. Et quid nobis cum mortuis inire bellum, ubi nulla inuenitur in congressione victoria? Apud Iudicem verum iam tenentur, à quo nullus appellat. Per ipsum, in quo nos honoratis & diligitis, supplicamus clementiam tuam, ut pax permaneat temporibus tuis; ne dum quæris damnare iam mortuos, multos inobedientes interficias viuos, & exinde compellaris reddere rationem ei qui venturus est iudicare viuos & mortuos.] hucusque ad Imperatorem Pontianus ex Africa, cum illic mis- D sum hoc anno ab ipso Iustiniano fidei decretum Episcopis Africanis innotuisset: cuius autem sedis iste Episcopus fuerit, ignoratur. At illud opinari facile quisque potest, quod ab eo factum est, id ipsum ab aliis Episcopis diuersarum regionum minimè prætermisum: nam liquet omnes fidei Catholicæ professores simul aduersus eiusmodi nouitatem insurrexisse, vindicisque se Chalcedonensis Concilij exhibuisse.

At quid inter hæc Imperator? Cum cerneret primarum sedium Orientalium Episcoporum, præcipuè verò Mennæ Constantinopolitani Episcopi suspensam esse sententiam ad Vigilij Papæ arbitrium, & ex eius voluntate pendere: existimauit necessarium fore, ipsum Romanum Pontificem Constantinopolim conuocare; quod fecit hoc anno, ipsum summa celeritate venire rogans. Nec remoratus quidem ipse Vigilius fuit, qui hoc item anno recessit ab Vrbe, & se contulit in Siciliam, ubi hiemauit. Sed tum ex his quæ ex Facundo E dicta sunt, tum ex his quæ dicuntur ex Procopio, ambobus huius temporis scriptoribus, aperti mendacij redarguitur Anastasius, dum alias profectiois Vigilij Constantinopolim causas asserit, atque subtractum violentè ab Vrbe, insecratumque iurgis & blasphemis tradit, porro res ad eò ignominiosa minimè latere potuisset res suorum temporum accuratissimè prosequentes auctores.

Ceterum cum nò alia causa præcessisse cognoscatur profectiois ipsius Vigilij Papæ Constantinopolim: oportuit eum summo cum honore ab Imperatore vocatum esse, ne ipse aduersans inefficaces redderet omnes eius de promulgato de fide decreto conatus. Sciens enim (quod dictum est) præcipuos Orientis Episcopos ex Rom. Pontificis definitione pendere: eum sibi quibus valuit studuit conciliare blanditiis, ut quæ dicturi sumus quàm perspicuè demonstrabunt. Ceterum Vigilij Papæ Constantinopolim profectio magnum intulisse Catho-

A Catholicæ Ecclesiæ damnum, declararunt euenta; quæ & significarunt, quàm prudentissimè egerint prædecessores Romani Pontifices, ut sanctus Leo & alij, qui vocati sæpè ab Orthodoxis licet Imperatoribus in Orientem, numquam passi sunt ab ipsa fixa Romæ sedè diuelli. Obfuisse haud modicum vsu rerum reperitur Pontificum ab Vrbe profectio ad Comitatum, cum Imperatorum siue blanditiis siue minis, contrariis hisce ex aduerso pugnantibus ventis, exposita sæpè noscatur magno periculo Petri nauicula, cuius clauum immobilis sedens Romanus Pontifex tutius teneat.

NON RECEN- DENDVM AB VRBE PONTIFICIBVS.

Hoc igitur anno, qui (ut dictum est) à Procopio vndecimus belli Gothici numeratur, Vigilium Papam Roma recessisse Constantinopolim profecturum, & in Siciliam peruenisse, idem affirmat: ubi Dacium Mediolanensem Episcopum Constantinopoli venientem obuiam habuit, & legatum suscepit ab Ephræmio Episcopo Antiocheno missum, à quibus

* Facund. pro defens. Cap. lib. 4. VIGILIVS PAPA QUID COMMUNAVT IN NOTATORIBVS.

b 2. Cor. 12.

B cuncta quæ Constantinopoli gesta essent, exploratiùs intellexit. Quid autem egerit ubi ea omnia comperta habuit, à Facundo accipe, cum ait: Hoc est autem mirabile, ut postquam horum condemnationem fecerunt, dicerent quod Ecclesiam Romanam consulerent, & sententiam Vigilij eius Præfulis expectarent: cui, quantum ad illos attinet, non permisissent censere quod senserit, antè statuente, ut si quis Theodorum Mopsuestenum cum suis dogmatibus & epistolam venerabilis Iba non anathematizat, sit anathema. Sed ecce iam veniens, ex itinere, quod ei videbatur edixit, & facti huius auctori correctionem tu multuariæ suæ transgressionis indixit, & nisi citius quod male factum est, auferretur, etiam vindicatum se esse prædixit, protestans & dicens cum Apostolo & Timotheo: Ne fortè cum venero, non quales volo inueniam vos, & ego inueniar à vobis qualè non vultis.] erant hæc scripta in epistola quam Constantinopolim Vigilius misit, quam etiam iisdem præcurrentibus C legatis dedit ad Imperatorem, ne quid innouari pateretur: nam subdit idem Facundus:

Præter quod & à vestra clementia summis precibus, summoque adnifu per suos legatos petit, sicut eum venientem diuersæ prouinciæ contestatæ sunt, ne patiamini stare quod factum est: tale siquidem ipsius facti crimen esse iudicauit, ut illo Doctoris Gentium testimonio duceret arguendum, quo discipulo Timotheo scribens, dixit: Deposito custodi, deuitans profanas vocum nouitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Quid ergo adhuc quaeritur, vtrum contra fidem & Synodum Chalcedonensem factum fuerit (quod dolemus) quando ille, cuius dicebatur expectari sententia, profanas vocum nouitates & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt, in ipsius facti auctorem sibi vendicauerat arguendas? Denique etiam beatum Dacium Mediolanensem Episcopum, quem hinc reuersum in Sicilia se vidisse perhibuit & alios confacerdotes suos, sed venerabilis memoriæ Stephanum solum, quem Romanæ Ecclesiæ, cui per Dei gratiam præsidet, hic habuit responsalem, & per missos Ecclesiæ suos approbavit, quod & pro hac causa à venerabilis Mennæ huius regiæ vrbis Episcopi communionem suspenderit, & eos qui ei communicauerant, sub debita satisfactione suscepit.

QVARE VIGILIVS CONSTANTINOPOLIM SCRIPSERIT

* ibi

* multos

Quod non faceret, nisi contrarium Synodo Chalcedonensi, quod factum est, sicut & alij, iudicaret: non autem solos quos commemorauimus sanctos & venerabiles viros hoc secum iudicasse monstrauit, quando non tacuit, quod Romana quoque vniuersitas egredientem, quod venientem Africa, atque etiam Sardinia, quamquam non per eas transiit, per ipsius tamen consiliarium publica eum contestatione pulsauerint, sicut Hellas & Illyricus prouinciæ, per quas venit; ut nullatenus nouitati, quæ facta est, acquiescat. Non ergo ciuilis hæc causa credenda est, nec talis quæ pro Ecclesiarum pace ferenda sit, sed quæ merito iudicaretur contra ipsius Catholicæ fidei statum hæreticorum subreptione commota; pro qua pars maxima orbis Christiani, quæ potuit, primùm inter primos Christianos sacerdotem publica contestatione pulsauit: & Romana quidem vniuersitas atque Africa, priusquam Romani Antistitis acceperimus epistolam, non paruo iam agnoueramus indicio, quid de huius facti nouitate sentirent.] hætenus Facundus de Vigilij Papæ rebus gestis hoc anno, antequam perueniret Constantinopolim, quod sequenti anno contigisse, suo loco dicemus.

MVLTA PROVIN- CIARUM CONTESTATAE SVNT VIGILIVM PAP.

Porro ipsum Vigilium diutiùs mansisse in Sicilia, indeque laboranti fame Vrbi frumentum misisse, Procopius testatur, ubi ait: Per idem tempus Vigilius vrbis Romanae Præful, cum in Sicilia esset, magnum nauium numerum frumento complet, & Romam transmittit, ratus omnino Vrbe tutè adire hos posse, qui onera nauibus importarent. Qui utique cum Roma-

* Procop. lib. 3. de bell. Goth. VIGILIVS E SICILIA TRITICVM MITTIT IN VRBEM.

num ad portum cursum tenerent, hostes eorum aduentu percognito, paulo antè priores ipsi A cum in portum venissent, intra muros delituerunt, ut eò naues iam descendentes nullo negotio caperent. Sed hos qui in mœnibus erant custodes mox conspicati, è propugnaculis veste altius agitata, signum nautis ad se nauigantibus dabant, ne vltra progredierentur, sed aliò quocumque possent verterent vela. Illi verò prodito signo non intellecto, sed rati potius, qui in Portu erant, Romanos præ gaudio ex suo aduentu alacres factos id signum dedisse, seque ad Portum ineundum hortari, prospero ac præfenti afflante his vento, intra Portum celerrimè cum nauibus peruenerunt; in quibus Valentinus Episcopus quidam cum Romanis plerisque aliis nauigabat. Tunc barbari ex insidiis confestim exorti, naues omnes, nemine defendente, mox capiunt, Episcopum cum Romanis comprehensum ad Totilam ducunt, ceteros verò obruncant, & cum oneribus naues remulco trahentes euestigio abeunt. Totilas interea cum Episcopum quid sibi iam vellet rogasset, & mendacij apertius B conuicisset, vtrasque illi manus præcidit.] hæc Procopius, qui de longa Vigilij in Sicilia mora, deque profectioe ipsius anno sequenti Constantinopolim agit.

Porò onerasse naues Vigilium ex Ecclesiæ frumento, possumus intelligere; quod constet amplissimum fuisse Romanæ Ecclesiæ in Sicilia patrimonium, ut ex sancti Gregorij epistolis liquet. Quod autem ad Valentinum Episcopum pertinet, hunc fuisse Episcopum Siluæ Candide, alio titulo sanctarum Rufinæ atque Secundæ, Anastasius tradit, missumque à Vigilio in Urbem, ut ibi Vicarius consideret, affirmat: quem reuersum ad Vigilium Constantinopoli iam agentem, quæ postea dicuntur, ostendent. Ad hæc insuper addit Anastasius, ipsum Vigilium in Sicilia commorantem, Catanæ ordinationem habuisse mense Decembri, ordinasseque presbyteros atque diaconos, ex quibus Romam misisse Ampliatum presbyterum Vicedominum suum, Valentinum verò (quem diximus) ad cleri gubernationem, vique loco Pontificis Vicarius ibi degeret in ædibus Lateranensibus. Dum verò subdit, in vigilia Natalis Domini eundem Pontificem peruenisse Constantinopolim, ex dicendis è Procopio mendacij redarguitur. At hic finis esto rerum gestarum huius anni Vigilij Romani Pontificis. Ceterum annis singulis inchoatæ tragediæ Actus luctuosi inferentur in scenam cunctis spectandi. Quæ verò reliquarum huius anni rerum gestarum narratio superest, prosequamur.

Hoc eodem anno, cum Auxanius Arelatenfis Episcopus ex hac vita migrasset, in locum eius subrogatus est Aurelianus, quem Vigilius suum decreuit esse Vicarium. Epistola autem tunc ad eum scripta ab ipso Romano Pontifice sic se habet:

Dilectissimo fratri Aureliano Vigilii.

Administrationem vicium nostrarum fraternitati vestræ animo libenti committimus, & D credimus charitatis vestræ officio actibus Deo placitis diligenter vniuersa compleri, quando & summi sacerdotij consortio vos dignos diuina esse gratia iudicauit, & gloriosissimi Childeberti Francorum Regis Christiana & Deo placita in perhibendo vobis testimonium voluntas accessit. Quapropter vices nostras vestræ charitati hac auctoritate committimus, ut vniuersa quæ decessorum nostrorum vel canonum statuta sanxerunt, Deo congruis operibus faciendo atque seruando, & nostrum & prædicti gloriosi Regis iudicium circa charitatem tuam rectum fuisse possis ostendere. Sacrarum enim Scripturarum nos docet auctoritas, quia Christus Deus & Dominus Saluator noster prius vniuersa quæ bona sunt facere voluit, quàm docere: scriptum est enim^a: Primum quidem sermonem feci de omnibus, ò Theophile, quæ cepit Iesus facere & docere, vsque in diem qua præcipiens Apostolis per Spiritum sanctum, quos elegit, assumptus est. Item quid commonendo Timotheum Doctor Gentium dicat Apostolus, fraternitatem tuam semper ante oculos habere cõfidimus: ait enim^b: Confortare in gratia, quæ est in Christo Iesu; & quæ audisti à me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere. Et itè ipse^c: Sollicitè cura te ipsum probabilem exhibere Domini operarium, inconfusibilem, rectè tractantem verbum veritatis. Et iterum^d: Labora sicut bonus miles Christi Iesu. Intellige quæ dico: dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum.

Si quam ergo inter fratres diabolus humani generis hostis antiquus zizaniam seminaverit calliditate nequitie consuetæ, aut de aliquo sacerdote fraternitati tuæ, seruatis maiorum per omnia constitutis, fuerit querela deposita: adhibitis tibi fratribus & Coepiscopis secundum qualitatem negotij numero competenti, causam canonica & Apostolica ordinatione discutens ea sententia definies, quæ & decessorum nostrorum conueniat statutis, & Deo.

VIGILIUS ORDINATIONEM IN SICILIA HABET.

VIGILII PAP. EPIST. AD AURELIAN. EPISC. ARELAT.

1. ^b 2. Tim. 2. ^c Ibidem. ^d Ibidem.

A & Deo æquitatem in omnibus diligenti sit grata. Si quod verò de religione fidei (quod Deus auferat) fuerit certamen exortum, aut tale aliquod negotium fortassis emerferit, quod pro sui magnitudine ibidem nequeat definiri: veritate discussa, relationis serie distincta, ad nostram consultationem potius vt remittas hortamur: quia ita decessores vestros, qui decessorum nostrorum vices egisse monstrantur, fecisse, testimonium nostri declarat sermij: quatenus ea dispositione seruata, Ecclesiæ vnitas stabili firmitate persistens pacis bono in omnibus perfruatur, cuius velut hereditarium munus Christus Deus & Saluator noster ad cælos, vnde numquam defuit, rediturus, discipulis suis legitur reliquisse, dicens^a: Pacem^a 10. 41. 14. meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.

Et vt vniuersa fraternitas vestra diligenti possit ratione complere, Episcopis quibus pro vice nostra te præesse voluimus, nos præcepta destinasse signamus, vt & illi vobis obedientiam exhibere debeant competentem, & fraternitas tua eos in Christi charitate completens, exemplis bonorum potius operum ad quæ sunt Deo placita facienda semper inuitet. Illud pari eis auctoritate signauimus, ne quis sine Formata tuæ fraternitatis ad longiora loca audeat sedis habuisse Vicarium, & à vobis Formatam postulent, si causarum suarum necessitate compulsi ad longiora itinera destinare disponunt. Sed ne in aliquo sedis nostræ Vicarius minor suis decessoribus videatur, necessarium fore credimus pallij vobis vltum, quemadmodum decessori vestro hæctenus dederamus, præfenti auctoritate concedere: vt & morum, & omnium bonarum rerum vobis, beato Petro Apostolo suffragante, non desit ornatus.

Oportet ergo Charitatem vestram sacerdotali semper studio inter dominos filios nostros clementissimos Principes, & gloriosissimum virum, id est, filium nostrum Childebertum Regem gratiæ intactæ fœdera custodire. Scitis enim, nec vos conuenit ignorare, quòd necessariò prædicatis, quia Scriptura pronunciat, dicens^b: Beati pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona. Et hoc quoque vestrum facere desideramus affectum, vt glorioso viro filio nostro Patricio Belisario destinatis scriptis gratias referatis, qui homini vestro laborem ad clementissimum Principem abstulit transeundi, sed mox vt responsum recepit, nobis suis litteris indicauit. Dominus te incolumem, custodiat, frater charissime. Data xi. Kal. Septembris. Quinques post Consul. Basilij V. C.] Dedit & alias eodem argumento ad Galliarum Episcopos, quæ sic se habent:

Dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis qui sub regno gloriosissimi filij nostri Childeberti Regis sunt per Gallias constituti, Vigilii.

D Admonet nos loci nostri ministerium diuina misericordia Domini collatum, Domini gratia protegente, nec legentis^c cuitando periculum, bonis potius palmam retributionis promissæ & studeamus & mereamur accipere. Vnde quantum nobis Christus Deus Dominus & Saluator noster primus Apostolorum locum pro ineffabili pietatis suæ gerere largitate concessit, tantum nos de vniuersarum pace Ecclesiarum, quæ licet in multis, vna tamen est toto Orbe diffusa, incessante studio conuenit esse sollicitos. Quippe quia nos sacrarum Scripturarum eloquia reddunt diligenter instructos, quòd cum Moyses Dei famulus diuinis iussionibus obsecundans ad montem voluisset ascendere, loco sui Aaron & Hur legitur reliquisse, dicens^d: Expectate hic, donec reuertamur ad vos. Habetis Aaron & Hur vobiscum: si quid natum fuerit quæstionis, referetis ad eos. Ita enim inter sacerdotes Domini potest pax super omnia Deo placita custodiri, si fuerit qui vicium nostrarum auctoritate subnixus, personam nostram in Galliarum partibus præsentans secundum consuetudinem à nostris decessoribus attributam sapientiam sollicita indagatione custodiens, si quam humani generis hostis antiquus zizaniam inter Dei famulos nequitia consueta feminare tenterit, sapientie suæ moderamine, adhibitis sibi fratribus & Coepiscopis nostris, iustitia Deo placita scandala orta submoueat.

Vnde quia dudum Auxanio quondam Arelatenfis ciuitatis Antistiti vicium nostrarum sollicitudinem dederamus, sed cursum vitæ præfentis implendo, de hac luce migravit, in cuius loco Aurelianus frater noster noscitur successisse: necessarium valde credimus sollicitudinem hanc à nobis antefato debere committi, confidentes illum & pro loci sui qualitate bonis actibus vniuersa quæ Deo placeant posse complere, & maximè cum gloriosus filius noster Childebertus Rex testimonium bonæ conscientie pro Christiana suæ voluntatis deuotione perhibuit. Oportet ergo charitatem vestram ei in omnibus, quæ seruatis per cuncta

VIGILII PAP. EPIST. AD GALLIAR. EPISCOPOS.

Exodi

cuncta canonibus salubriter secundum nostrorum definita maiorum pro nostra auctoritate censuerit, præbere obedientiam competentem.

Et quia omnino necesse est, ut pro diuersis confratribus, Deo iuuante, tractandis, statutis aptisq; temporibus Episcoporum Synodum debeat congregare: idcirco præfenti auctoritate censemus, ut nullus, ubi aut quando constituerit, se audeat excusare, excepta infirmitatis causa, quam humana non potest vitare fragilitas, aut certe quem dignæ excusationis ratio fecerit non venire. Omnibus nihilominus scientibus, quid Christus Dominus & Saluator noster pia institutione pronunciat, dicens^a: Quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo, qui in cælis est. Quemadmodum autem quis sibi quæ postulat credit posse concedi, si congregationis sanctæ conuentum, ubi Dominus præsentiam suam promisit modis omnibus futuram, sine aliqua rectæ excusationis causa euitare crediderit? Sed sicut præfari sumus, si iusta causa illum ad Synodum fecerit non venire, pro se aut presbyterum aut diaconum destinare non differat, quatenus quæ fuerunt constituta, per eos possit agnoscere, & definita complere. Pari auctoritate mandantes, ut nullus sine prædicti Formata ad longinquiora loca audeat proficisci: præsertim quia & decessorum nostrorum decessoribus eius, quibus vices suas commississe præteritis temporibus relegantur, sic definiunt statuta: ut his omnibus obedientia Deo placita custoditis, pax Ecclesiarum stabili firmitate persistat, & sicut Doctor Gentium dicit Apostolus^b, Ecclesia Dei possit sine ruga & macula permanere. Dominus vos incolumes custodiat, fratres charissimi.]

^a Mat. 18.

^b Ephes. 5.

DOMINVS
ANTIOCHENSIS
EPISCOPVS

^c Sophron.
Præf. Spirit.
c. 117.

DE ABBATE
GEORGIO
DIVINITVS
TRANSLATO.

GEORGI
ABBATIS
EXCVSATIO
ET PRAE-
DICTIO.

Hoc anno Ephræm Episcopus Antiochenus, cum sedisset decem & octo annos, ex hac vita migrat; in cuius locum Dominus eius nominis secundus est subrogatus. hæc ex Nicephori Chronico. qui autem eum anno superiori diem obiisse putarunt; ex his quæ ipsum egisse cum Iustiniano Imperatore hoc anno vidimus, errare noscuntur. Idem dicendum de Petro Episcopo Hierosolymitano, quem non ante præsentem annum diem obiisse oportuit, licet anno superiori eum defunctum ponant: in cuius locum successit esse Macarium secundum huius nominis, tum Euagrius tum Nicephorus tradunt. Quæ autem huius Petri obitum præcesserint ante sex menses memoria digna, & prophetia de eius obitu, quæ & eius vitæ sanctitatem commendat, narratam à Sophronio^c hic historiam attexamus: quam cum à Sophronio petitam dicimus, ita quidem more maiorum citare consueuimus librum illum qui à Ioanne conscripserat ad Sophronium legitur: etenim apud Damascenum, necnon apud Septimæ Synodi acta Sophronij nomine citatus habetur. ait igitur auctor:

Narrauit nobis Abbatisa Damiana solitaria mater Abbatis Athenogenis Episcopi Petrensis, dicens: Erat quidam Abbas in sancto monte Sina, nomine Georgius, miræ virtutis & abstinentiæ vir. Huic Abbati Georgio magno sabbati die in cellula sua venit desiderium faciendi sacrum diem Resurrectionis in sancta ciuitate, & sumere veneranda mysteria in sancta Christi Dei nostri Resurrectione. Per totum ergo diem veneranda meditatione sollicitabatur, & orabat. Cum itaque serò factum esset, venit discipulus eius, dicēs ei: Iube, Pater, ut eamus ad synaxim. Senex autem respondit ei: Vade, & tempore sanctæ communionis veni ad me, & pergam. Mansit itaque senex in cellula. Cum autem aduenisset tempus sanctæ communionis in sancta Resurrectione, inuentus est senex prope Archiepiscopum beatum Petrum, qui præbuit tum illi, tum presbyteris sanctam communionem. Videns igitur eum Patriarcha, dixit Menneæ assessori suo: Quando venit Abbas montis Sina? Respondit ille: Per orationes vestras, domine, non vidi illum, nisi nunc solummodo. Tunc ait Patriarcha: Dic illi ut non recedat: volo enim ut mecum sumat cibum. Ille verò profectus id dixit seni. Qui ait: Voluntas Dei fiat. Cum ergo salutasset synaxes, adorato sancto monumento, inuentus est in cellula sua. Ecce discipulus eius pulsauit, & dixit: Pater veni ut communices. Senex verò profectus in ecclesiam cum discipulo suo, iterum sumpsit veneranda mysteria.

Petrus autem Archiepiscopus contristatus quòd illi inobediens fuisset, post solemnitatem misit ad Episcopum Phari Abbatem Photinum & ad Patres Sina, ut Abbatem ad se mitterent. Cum ergo venisset qui attulerat litteras, dedissetque illas, misit & senex tres presbyteros, Abbatem scilicet Stephanum Cappadocem magnum illum virum, cuius & supra meminimus; & Abbatem Zosimum, cuius etiam superius mentionem fecimus; & Abbatem Dulcicium Romanum ad Patriarcham, purgaueritque seipsum senior scribens ac dicens:

A dicens: Absit à me, mi domine sanctissime, ut sanctum Angelum vestrum contempserim. Scripsit autem idem Georgius Abbas & hoc ad eum: Ut sciat beatitudo vestra, post sex menses Christo Domino & Deo nostro simul occurruri sumus, & illic adorabo vos. Egressi itaque presbyteri dederunt Patriarchæ litteras. Dixerunt tamen & hoc ei, quoniam senex multos annos habebat ex quo non venerat in Palaestinam. Ostendebant item & litteras Episcopi Phari simul contestantes, quòd ferme septuaginta annos habebat senex, ex quo de sancto monte Sina non exierat. Sanctus verò & mitissimus Petrus afferebat testes eos qui tunc affuerant, Episcopos & clericos, dicentes: Verè nos senem vidimus, & omnes osculo sancto illum salutauimus. Postquam igitur impleti sunt sex menses, requieuerunt in pace senex & Patriarcha, iuxta scilicet ipsius senis prophetiam. hucusque ibi: quibus videas his innouata antiqua signa Habacuc & Philippi diaconi, qui in momento translati sunt è loco in locum. Voluntatem enim timentium se facit Dominus, & desiderium pauperum exaudit. Etenim cupienti seni vltimum suum Pascha agere Hierosolymis, id magno miraculo præstitit ei Deus diues in omnes qui inuocant illum, non senescens, ut virtute ex diuturnitate temporis minuat, quo minùs præstare semper valeat, quod olim aliis concessisse legitur.

Qui autem in locum Petri successus est in sedem Hierosolymitanam Episcopus (ut dictum est) Macarius nomine, in suspicionem adductus est hæresis: adeò ut multi ab eius se cõmunionem separarint, ut patet ex eodem Sophronio^a: verum id potius ex leuitate quàm veritate factum, ostendunt quæ ab eodem auctore narrantur inferiùs verbis istis^b: Cum alius hic fuisset senex genere Arabs, Iulianus nomine, captus oculis, ipse aliquando scandalizatus est in Macarium Archiepiscopum Hierosolymitanum, nolebatq; communicare illi. Quadam ergo die Abbas Iulianus significauit Abbati Simeoni, qui erat in monte Mirabili, (distat autem à Theopoli mons ille milliarius nonem) dicens: Cæcus sum, & quò abeam nescio: neque verò habeo qui possit auxiliari mihi, & communicare Macario detrecto. Indica mihi, Pater, quid agere habeam de fratre qui fornicatus est, & de illo qui se cum eo iuramento constrinxit. Respondit autem Abbas Simeon Abbati Iuliano, dicens: Ne recedas, neque te ipsum à sancta Ecclesia separe: neque enim illa malè habet gratiam Domini nostri Iesu Christi Filij Dei.] hæc de Macario ibi. In Vita^c S. Gregorij Episcopi Agrigentini proluxa atque honesta pariter mentio fit de Macario isto, eidemque spiritus prophetiæ tribuitur: ab eoque ipsum Gregorium fuisse diaconum ordinatum, auctor affirmat: Fuit autem hic eius nominis secundus Hierosolymorum Episcopus: Senior enim Macarius vixit temporibus Constantinij Magni Imperatoris.

DE MACARIO
EPISCOPO
HIEROSOLYMITANO.
^a Sophron.
Præf. Spirit.
c. 19.
^b Idem. c. 56.

^c Apud. S. Greg.
lib. 23. Non.

D IESV CHRISTI VIGILII PAP. IUSTINIANI IMP. 21.
ANNVS ANNVS TOTILÆ REG. 6.
547. 8.

QVI sequitur post Basilij Consulatum annus sextus, idem numeratur Domini quingentesimus quadagesimus septimus, qui & à Procopio ponitur belli Gothici annus duodecimus: quo cum obfessa anno superiori Roma à Totila, grati premeretur inedia, ad eam leuandam incubuit opera Pelagij diaconi sanctæ Romanæ Ecclesiæ: cuius res gestas cum Totila hoc ipso anno duodecimo belli Gothici, simul & cladè Vrbs sic idem describit E Procopius^d: Erat (inquit) tunc fortè inter Romanos & sacros viros Pelagius quidam diaconus, qui diu Byzantij cõmitoratus, maximam sibi cum Imperatore cõciliauerat amicitiam. Vnde & pecuniarum vi maxima circumsultus, Romam se paulo antè quàm obsideretur contulerat. In eaq; deinde obsidione necessariis indigentibus eius pecuniæ partem largiter impartitus, cum vel antehac esset inter Italos omnes vir probus, maiorem (vti par erat) charitatis & in proximos quosq; benevolentia gloriæ retulit. Hunc igitur, cum præ fame indigna quædam Romani & difficillima paterentur, facile suadent, conuentum ut Totilam precaretur, paucorum sibi dierum inducias his conditionibus daret: ut si intra constitutum inter se tempus nemo sibi suppetias ex Byzantio venerit, sine mora, se ipsi Vrbsque barbaris proderent. His cum mandatis ubi ad Totilam Pelagius venit, & ab eo est perbenigne susceptus, prior Totilas sic exorsus est:

^d Procop. de bello Goth. lib. 3.

LEGATIO
PELAGII
DIACONE
AD TOTILAM.

Constat sanè apud barbaros omnes, id lege cautum esse, oratores ut hi plurimum colant
Annal. Eccl. Tom. 7. Ii & reue-

TOTILÆ
AD PELLAGIUM
DIACONUM
ORATIO.

& reuerentur. Mihi verò, qui virtutis sibi aliquid compararunt, qualis es tu, honorem de-
ferre simul & reuerentiam iam pridem studium fuit. Sed oratoribus delatos honores, siue
illatam his ignominiam, non personarum mansuetudine, siue verborum tumiditate & ele-
gantia decerni reor: sed cum vera quædam fatentur, vel non sanis admodum verbis vtun-
tur. Oratori illi itaque honor deferri maximè solet, qui veritate mox patefacta, ad suos di-
mittitur: sed is ignominia præ ceteris affici, qui vbi commentitia quædam & subdola fe-
cerit verba, ad suos mox redeat. Cetera quidem, Pelagi, quæ à nobis petieris, facile con-
sequeris, tribus dumtaxat exceptis, & vbi hæc caueris, vt planè subicias magis expediet:
ne fortè maximam ipse causam præbeas, quo minùs eorum vel peragas, quorum ob gra-
tiam huc aduenisti, vel nos fortè ex re infecta incuses. Petere namque quæ presentibus
haudquaquam rebus conueniant, plurimum proculdubio facit, nemo pro votis vt quip-
piam consequatur.

His autem sic interdico, ne quoquam pacto pro Siculis, vel Vrbs in cænis hisce, vel
transfugis seruis verba nunc facias: quandoquidem fieri non potest, vt aut Gothorum opera
vii pro Siculis queas, aut murus vt iste Vrbs integer maneat, vel serui ipsi qui nobiscum nunc
militant, suis quondam de cetero dominis seruiant. Verùm ne videantur hæc inconsiderata
quædam per nos prætendi sententia; & causas ipsas explicaturi mox sumus. Fuit olim Sici-
lia insula & priscis quidem temporibus pecuniarum vt felix prouentu, ita & cuius generis
frugum in ea nascuntur ceteris terris fecunditate præstantior, atque vt non solum hæc
incolis suppetant, sed vel vobis Romanis itidem ad vitam sint necessaria per annos singulos
exportantibus satis. Vnde tunc primùm Romani Theodoricum deprecabantur, ne ea in
insula maius aliquod Gothorum præsidium collocaret, ne ea res fortè ad ceteras prosperi-
tates eorum libertatem interpellaret. His ita peractis, hostium exercitus in Siciliam nau-
gavit, qui ferme nec hominum multitudine, nec re alia vlla nobis essent in bello pares. Si-
culi verò, visa hostium classe, non ad Gothos quicquam denunciare; nec se continere mu-
nitionibus, nec hostibus saltem censere vt cumque occurrandum tunc esse, sed promptissi-
mè patefactis tunc vrbiū portis, supinis hostium exercitum manibus exceperunt; & haud
secus egere, ac infidissima seruitia solent, quæ diutiùs in carcere asseruata, dum minorum
volunt manus effugere, in nouos quosdam & alienigenas statim incidunt. Ea itaque ex insu-
la hostes, vt è loco munito impetu facto, omni Italiae ora sine vilo potiti negotio sunt: quin-
ctiam vel vrbs hanc Romam cæpere, ac tantum inde frumenti numerum importarunt,
vt vel obsessi in anni spatium queant Romanis obistere. De Siculis hæcenus, quibus per
Gothos vt venia detur, fieri nullo modo iam poterit, criminum magnitudine misericor-
diam ab his adimente qui affecti iniuria sunt.

Nunc verò intra hos muros hostes se exercendo, in campum quidem descendere, & no-
biscum acie decertare minimè censent: dolis verò & deceptiunculis continentur & per sin-
gulos dies nos oppugnando, iniuste quidem nostris his rebus & planè absurdius nunc potuntur.
Ne itaque iteratò hæc eadem patiamur, prouidendum iam ducimus. Qui enim præ-
ignorantia semel circumuenti falluntur, si rursus in infortunium recidant, quia minùs peri-
clitando præuideant consuetam sibi calamitatem, haudquaquam ex aduersante fortuna id
fieri videbitur, sed quia se deliquisse planè ignorent: vel illud quidem adiecerit quispiam, &
vobis omnibus maximè profuturum, vt Vrbs hæc in cænia solo æquentur; ne cum aliis &
ipsi demum coerciti, vel ab insultantibus hostibus circumuallati, sed malis exclusi alieno
periculo, nec vilo vestro discrimine victoribus futuri sitis in præmium. De seruis verò, qui
vltro ad nos concesserunt, dicturi hæc sumus: Si enim qui nobiscum fuere in hostem instru-
cti, & à nobis deinde fidem nostra ex confessione acceperunt, ne se vniquam veteribus do-
minis vt cumque restituaamus, vestras in manus dedendos esse nunc censuerimus: profectò
nec vobis quidem traditam fidem seruaturi quandoque essemus. Non enim qui vel cum
omnium miserimus pactiones factas neglexerit, erga alium quempiam firmiorem præfe-
rere animum quiuerit: quin potius veluti absurdioris naturæ indicium, ad omnes qui se-
cura versantur, circumferre perfidiam videtur. Hæc Totilas.

Pelagius verò ita respondit: Summum tibi, vir strenue, in dicendo studium fuit, me si-
mul & oratoris nomen extollere, et si aliàs in fordidissima statuisti nos sorte. Virum nam-
que amicum & oratorem non solum cum affectu contumelia duxerim, qui vel caput illi
percussit, vel alio quouis in hunc defauit modo, sed vel qui re infecta dimiserit ad se de-
legatum. Non enim homines oratoris munere idcirco funguntur, vt honorem ab his con-
sequan-

PELAGIUS
DIACONUS AD
TOTILAM
RESPONSIUM.

A sequantur, qui suscepturi se sint, sed quod vsui Reipublicæ in posterum sit peragendo, ad
eos qui se legauerint, mox redeant. Sic igitur velut affectis iniuria longè magis conducatur eor-
um aliquid effecisse, quorum ob causam venerint, quàm Principum verbis benignioribus
auditis, nihil pro spe consecutos ad suos redire. Deprecor autem, haudquaquam fat scirem,
quæcumque præfatus nunc es. Cur enim quisquam ei molestum se præbeat, qui antequam
postulatis respondeat, conuentiones facturum se neget? Sed illud quidem minimè subrice-
bo, quod præ te facile feras, quantum erga Romanos, qui in te arma susceperint, ostensus
benignitatis & benevolentia sis, qui in Siculos nil tibi aduersatos immortale quoddam de-
cernas effundere odium. Sed ipse, mea ad te omnia legatione, ad Deum hanc transferam,
qui supplicum contemptores odisse solet. His Pelagius dictis, abcessit.

Quem Romani vbi re infecta ad se redeuntem videre, eo acrius animo conflictari, quo
B & fames quotidie inualecendo, insanabiliter eos afficeret. Militibus verò nondum necessa-
ria decerant, sed se adhuc sustinebant. Vnde Romani Græcis immixti, exercituum Præfectos
Bessam & Cononem aduentus, lacrymabundi & multo cum gemitu profati huiusmodi sunt:
Talem vobis præsentem esse fortunam spectamus, vt si vel impium aliquid aduersum vos
facinus patrassemus, haudquaquam posset id meritò nobis in crimen ascribi: necessitatis si-
quidem magnitudo excusationis in se plurimum habet. Nunc verò cum nobis ipsis ad opi-
tulandum nil quicquam sit virium, verbis ostensuri calamitatem ipsam, hanc deploratum
nunc ad vos venimus. Sed benignè quæ dicturi nos sumus audiat, precamur; nec vlla di-
cendi audacia obturbari vos volumus, sed malorum ex ea pensitare nunc magnitudinem.
Nam qui de salute cogitur desperare, nec opere quidem nec verbis decorum seruare de ce-
tero poterit. Nos verò, o Principes, nec Romanos quidem, nec vobis consanguineos ducitis,
C nec eorundem vel morum vel legum socios esse, sed perinde rebelles, & qui Imperatoris
non vltro intra Vrbs exercitum exceperimus, sed hostes potius ipsos, in vos armis defum-
pris. Nunc verò veluti acie victis, captisque bello, vobis in seruitutem ex lege cedentibus, da-
te vestris mancipiis alimenta, non ad necessitudinem sustentura, sed quæ ad tenuem saltem
vitam ducendam sint satis: vt & nos superstites facti, vobis contra subministremus, quæcum-
que dominis serui par est vt ministrent. Quod si id vobis non facile placet, sed dignum du-
xeritis sine vlla ope missos nos facere; id luci estis denique habituri, quod in seruorum nihil
operæ insudabit sepulturam. Et si ne id quidem de vobis sperandum relinquitur, saltem
nos obruncare, nec morte honesta nunc fraudetis, nec vitæ exitum nobis inuideatis om-
nium proculdubio suauissimum, sed vno facinore infinitis Romanos liberare difficultati-
bus.] hæcenus ad Præfectos militum Romani. pergit verò Procopius:

D Præfecti itaque, his auditis, comitatus Romanis quos tribuant, nullos in præsentia esse
respondent: ipsos verò necare, impium ducere, nec planè sine discrimine fore, si sic relin-
quantur: Belisarium tamen & ex Byzantio transmissos exercitus identidem affirmare affu-
turos propediem esse. Denique his verbis Romanos solati dimittunt. Fames interea inua-
lescendo in immensum cum accreuisset, maximum in malum euasit, vt quæ ciborum ab-
surdiora quædam suggereret genera & naturæ excedentia terminos. Sed Bessas, Cononque
vt Vrbs Præfecti custodiæ frumenti maximum numerum intra in cænia sibi reconditum,
sua necessitate militibus fraudatis, Romanorum primoribus & his quidem diuitibus in-
genti pecunia vendebant: medimni siquidem (quod vtique mensuræ est genus) aurei se-
ptem pretium erat. Sed quibus non erant tantæ domesticæ facultates, cibos tam delicatos
vt possent & tanti opulentiorum more absumere, eius pretij parte quarta depensa, fursure
medimnum complentes, pane inde sordidior confecto diuescebantur, id cibi genus ne-
cessitate ipsa suauissimum faciente.

Bessas porro & eius armigeri, qui bouem haberent venalem, aureis quinquaginta vende-
bant. Ex Romanis verò cui vel equus fortè obisset, vel istiusmodi aliquid demortuum erat
& putidum, inter felicissimos habebatur, quia mortui animalis carnibus vesci posset. Cete-
ra hominum turba vtricas dumtaxat edebat, quales circa Vrbs pomcerium & locis incul-
rioribus passim & affatim nascuntur: quas tamen decoctas, ne vel sapore vel innatis offen-
derentur aculeis, esitabat. Quamdiu itaque fuit Romanis nummus, frumentum (vt dictum
est) & fursures comedebat: verùm vbi demum is defuit, domesticam suppellectilem omnem
in forum inferre, & pro diurno hanc victu in eorum commutare iacturam: sed vbi frumenti
militibus nihil reliquum fuit quod impertiri Romanis possent, ad vtricas vniuersi iam cir-
cumspicere, quibus deficientibus, cum earum non magna his copia esset, atque ad ad saturi-
tatem

QUAE RO-
MANI AD
DVCRAS.DIRA FA-
MES VRGEBAT
ROMANOS.MISERRI-
MVS STATVS
ROMANO-
RVM.

CHRISTI
547.VIGILII PAP.
8.IVSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

tatem non omnes haberent, corpore extenuari denique cœperunt; colorque cum in pallorem se paulatim & liuorem conuertisset, simillimi idolis videbantur: plerique verò vel incedentes, vel dentibus adhuc ipsis vrticas mandentibus, de improviso exanimati cadebant.

QVOVSQVE
MISEROS
FAMIS AD-
EGIT.

Iamque vel purgamentis in cibum & stercorebus vtebantur: nonnulli etiam fame nimia prægrauati manus sibi met inferebant, cum nec canes quidem, nec mures decetero inuenirent, nec aliud vsquam demortuum animal, quibus uti in cibum possent. Erat inter ceteros Romanos vir quidam liberorum quinque factus iam pater: hunc filij omnes circumstabant, prehensandoque ut assolent, cibum sibi efflagitabant. Tum ille nec ingemiscens quidem, nec villo edito perturbationis indicio, sed fortissimè dolore dissimulato, filios iussit se subsequi, & cibum mox accepturos. Vbi verò supra Tiberis pontem peruenit, capite obuoluto, velatisque oculis, in Tiberis aquas confestim exiliuit, spectantibus filiis, Romanisque ceteris qui ea tunc fortè è regione constiterant.] hæc de fame. Ad postremum verò cum copiarum missa Constantinopoli ab Imperatore variis in via bellis detentæ & à Gothis interea profligatæ essent: milites Romæ degentes obsessi, clam prodendi Urbem Gothis consilium iniere. hi fuerunt Isauri, de quibus ista Procopius:

* Procop. de
Bello Goth.
lib. 3.

SAVRORVM
PRODITIO.

Cum itaque perpauci (vt diximus) admodum ad murorum custodiam relinquerentur, & hi quidem iam fame confecti: quaterni custodes quidam & Isauri genere ad portam Asinariam custodias nacti, nocte concubia obseruata, qua ceteros somnus oppresserat, demissa è pinnis ad terram restæ, & ea se demittentes, Totila inde adito, excepturos se Gothorum intra urbem exercitum pollicentur, idque se nullo negotio facturos affirmant. Tum Totilas gratias illis se redditurum ingentes professus, pecuniaque donaturum non parua, si ea quæ obtulissent, peragerent: datos quosdam suis è satellitibus cum his statim dimittit, locum contemplaturos, vnde hi aditum affirmassent suis in Urbem fore. Qui vbi ad muros venere, restæ comprehensa, in propugnacula ipsa, nullo interpellante, euadunt. Quò vbi est ventum, Isauri barbaris omnia ostentare, & nihil omnino edicere impedimenti vsquam fore volentibus muros conscendere, & item licentiæ plurimum, vbi iam conscendissent, quia nemo obsisteret. Proinde Gothi iussi Totilæ cuncta renunciare quæ viderant, eodem quo prius ascenderant fune, protinus demittuntur.

ISAVRI
TERTIO VO
CANT IN
VRBEM TO-
TILAM.

Quorum relatu omnibus Totilas cognitis, etsi eo fuisset ex nuncio læticia non mediocri affectus, suspicione tamen propter Isauros captus, haud dum confidendum his nimium esse censebat. Non multos inde post dies ad Totilam Isauri iidem venere ad id facinus hortantur: Tum ille alios duos cum his rursus ire mox iussit, vt & ipsi diligentius omnibus & accuratè peruestigatis, visa renunciarent. Qui vti que non longè post ad Totilam reuerentes, priorum simillima referant omnia. Interea verò Romani milites multi exploratum quid hostes agerent missi, non procul ab Vrbe Gothis decem occurrunt iter eà habentibus: quos statim comprehensos ad Bessam deducunt. Sciscitantique Bessæ, quidnam Totilas animo ageretur: Gothi respondent, eum sperare Isauros quosdam eius in potestatem Urbem duros: iam enim ad barbaros vt certior rumor is emanarat. Sed nihilominus Bessas & Conon Urbis tunc Præsides, his auditis, negligenter se (vt cœperant) gerere, nec aliquam tantæ rei rationem habere. Vnde factum, vt tertio demum Isauri Totilæ cum in conspectum venissent, ad aggrediendum id facinus incitarent. Tum ille alios quosdam cum Isauris mittit, cum hisque & sanguine quemdam sibi propinquiorem. Hi verò ad Totilam paulo post redeuntes, ad rem peragendam confirmant.

TOTILAS
TOTITVR
VRBE.

Qui omnium certior factus, primis tenebris, vniuerso armis instructo exercitu, ad portam asinariam duxit, quaternosque inde è Gothis præualidos viros, Isauris ducibus, per funem iubet in muros euadere. Qui nocte statim eadem qua & Isauris ipsis obuenerat per vias custodia, dormientibus ceteris, ad fores Asinarias aperiendas descendunt, præcisâ lignea securibus obice, refractisque ferreis claustris, Gothis aditum patefaciunt, & patentibus portis cum vniuerso exercitu Totilam intra Urbem ad hostium arbitrium recipiunt. Sed ipse vbi intro est itum, vnum in locum copias omnes coëgit, nec abire diuersim permittit, hostium insidias veritus. Verum vbi (vti par erat) tumultuatum, & perturbatio inde & timor, vt in capta Vrbe, Romanos inuaserant, militum Romanorum pars maxima cum Ducibus ipsis, vt facile cuique, fugam capebant. Pauci quidam Romanis cum ciuibus se immiscerent, in templo perfugium habuere. Solum omnium ex Patriciis viris Decius & Basilius cum aliis nonnullis, cum præparatos ad id equos haberent, cum Bessâ fugere potuerunt. Sed Maximus Olybriusque & cum his simul Orestes & alij quidam in Petri Apostoli ædem se fuga

CHRISTI
547.VIGILII PAP.
8.IVSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

Afuga recipiunt. Constat sanè è plebe tunc homines ad quingentos in Vrbe resides per id tempus fuisse, qui in diuorum se templa receperant: ceteri omnes iam ex Vrbe excefferant, & in alias se contulerant terras, vel (vt supra iam diximus) lue absumpti perierant.

Multi interea & noctu quidem de Bessâ & hostium discessione Totilam fecerant certiorum: quo affirmante pergratam illos sibi rem nunciare, neminem tamen suorum fugientium insistere vestigiis fuit: nihil esse homini suauius dicitando, quam terga sibi vt hostes darent. Verum vbi primum illuxit, nec vlla ad insidias relinquebatur suspicio, Totilas ipse orandi gratia Petri Apostoli templum ingreditur; sed Gothi interea quos obuios habent, obruncant. Vnde hoc pacto ex militibus quidem desiderati viginti dumtaxat sunt, sexaginta è plebe homines. Ineunti itaque id Totilæ templum, Pelagius ipse sese obuiam offert, Christi in manibus Euangelia gestans, supplexque omnibus factus, & genu procumbens: Parce, inquit, ô Princeps, tuis. Tum ille arridens, & sanè profusus, ita profatus est: Nunc mihi supplicaturus aduenisti, Pelagi? Ita quidem, respondit, quandoquidem tuum me seruum effecit Deus. Sed ab his iam abstine manus, qui tibi in seruitutem cessere. His itaque victus precibus Totilas, Gothis militibus edicto mox imperat, Romanorum de cetero vt neminem obruncarent, & ei in primis pretiosissima quæque delecta seruantur, cetera sibi habent in prædam. quam multa in Patriciorum ædibus inuenta fuere, sed omnium maxima extitere quæ Bessas reliquerat, vt qui velut omnium perditissimus homo infaustum illud diuenditi frumenti pretium Totilæ ad ceteram prædam accumulasset. Sic itaque cum Romanis & Patricijs viris tunc actum.

Vnde vel Rusticianæ Boëtij quondam vxori & Symmachi filiarum id reliquum fuit ad vitam & miseriarum ad cumulum, vt ab hostibus panem vel necessarium aliud quiequam emendicando deposceret; quæ facultates antehac suas egentibus impertisset, & seruilibus ipsa rusticanisque indumentis amicaretur. Haud secus & Romanorum primores, amissis prorsus fortunæ bonis, domos circumeundo, foresque oppulsando, cibum dari sibi suppliciter precabantur, nil prorsus his ignominie ea re afferente. Sed Gothi in Rusticianæ mortem iam conspirauerant, eius hanc noxam insimulantes, quod tradita Romani exercitus Ducibus non parua pecunia, Theodorici statuas disturbasset, in Symmachi patris virique vindictam. Totilas tamen nulla hanc affici iactura permisit, sed eam ac ceteras feminas omnes, vt extra iniuriam essent, seruaui, vel Gothis has sibi maxime cupientibus coniugio iungi. quocirca factum vt nulla ex his sit per barbaros vitiata, qua ille ex re maximam reculit continentia laudem.]

Quod autem ad Rusticianam pertinet, de qua agit, Symmachi filiam, vxoremque Boëtij plures eius nominis eiusdemque generis reperiri est feminas: prima illa habetur vxor Symmachi Senioris, quam viro suo doctissimo tenuisse candelam & candelabrum, Sidonius scribens ad Hesperium tradit: alia verò, de qua est sermo, Symmachi Iunioris filia, coniuxque Boëtij: rursus etiam alia Rusticana, quæ ex Vrbe migravit Constantinopolim, clarissima femina, ad quæ extant complures S. Gregorij Papæ epistolarum datæ, cum Pontifex esset; vnde diuersam ab hac ipsam existimare licet: etenim quæ ætate senescens erat cum occisus est vir eius à Theodorico anno Domini quingentesimo vigesimo sexto, vt peruenerit ad annum Domini sexcentimum quando ad illam scribebat Gregorius, nequaquam persuaderi facile potest; fuisse tamen eiusdem familia, ex epistola ipsa Gregorij ad eam scripta sub Indictione quarta, facile quis intelliget. Sed ad res Totilæ redeamus, de quo ista Procopius subdit:

Postero autem die Gothi omnibus Totilas ad se conuocatis, verba huiusmodi fecit: Non equidem nouum aliquod vel vobis incognitum monendi genus in præsentem facturus, ô viri commilitones, huc vos conuocaui, sed eadem illa vel nunc differturus, quæ apud vos antehac sæpe disserui. Vobiscum verò, qui ea ex me accepistis, actum quam optime est. Non igitur ita commonefactis in segnitiam est relabendum: nam & verborum, quæ ad felicitatem traducunt, nulla esse mortalibus fatietas debet, vel si quos fortè inscitia opprimat rationis: quandoquidem eorum nullo sunt pacto, quæ probè dicuntur, beneficia respicienda. Quorsum hæc? Fuere quondam & Gothi militum millia centum bellicosissimorum in vnum tunc coeuntium, qui vti que maximum in modum ad gloriam opibus utebantur: & equorum armorumque summa his copia suppetebat, veteranorum præterea & prudentissimorum vis ingens, qui sanè ipsis in certaminibus constituti nostris rebus conducere plurimum videbantur: & alioqui à Græcorum militum millibus septem hi omnes deuicti, Imperio primum fuere, deinde & ceteris rebus priuati.

Annal. Eccl. Tom. 7.

I i 3

Nunc

CAVS A RVINAE GOTHOR.

Nunc verò nos qui reliqui sumus, & tanta praesertim paucitate, nudi quidem & planè ca-

CVR INFI- DELIS AD VERSVS FI- DELES ALI- QVANDO PRASVA- LEANT. Rom. 2.

Luc. 1. 2.

Isai. 10.

Isai. 1.

QVAB AD SENATO- RIBVS QVE- RELAE TOTILAE.

PELAGIVS ROCAT PRO CAR- TIVIS.

A beneuolè tuerentur, & in Italiam reditum accelerarent. His deinde iniunxit, totis vt viri-

Quae in vrbe Roma ad hanc diem contigerint, cum te fuisse edoctum iam putem, silen-

B His cognitis Imperator mandatis, & oratoribus auditis, hos statim responso dato dimisit,

Ad urbium ornamenta, aedificia, quae antea nulla fuissent, construere, sapientum ferme

E His itaque se ita habentibus, rectè velim intelligas, è duobus alterum necessarium fore:

Sed quis anni huius rerum Urbis finis? Cum igitur eo consilio vsus esset, vt moenium

TOTILAE EPISTOLA AD IUSTINIANVM.

TOTILAE MVRI ALI- QVA EX PARTE SPOLIAT VRBEM.

LITTERAE BELISARII AD TOTILAM PRO VRBE SERVAN- DA.

DILEMMATE PER- SVADET.

BELISARIUS VRBEM IN- GREDITUR ET MVNIT.

camque ingreditur, murosque dirutos (vt licuit) statim instaurandos curauit, fossisque mu- niuit, adeo vt reuertentem ad eius oppugnationem Totilam omnino repulerit: qui ab ea saepe reiectus, Tibur se contulit. huncque tandem finem res Vrbs anni huius habuerunt, luctuosae quidem omni ex parte atque funesta.

Procop de Bel. Goth. l. 5. VIGILII PAPAE VNI CON- STANTINOPOLIM.

Hoc item anno transacta hieme, redditoque nauigandi opportuno tempore, Vigilus Papa e Sicilia soluit Constantinopolim: nam sub hoc anno duodecimo belli Gothici ista Procopius a: His ita peractis, iam hiems se circumegerat: Vigilus interea Romanus Antistites ab Imperatore ex Sicilia euocatus, Byzantium venit: nam vt eo contenderet, diuti- nam ea in insula hic traxerat moram.] haec Procopius, nec de eo quicquam vterius. Red- duxisse secum Dacium Mediolanensem Episcopum, qui sibi occurrerat in Sicilia, quae di- centur inferius demonstrabunt. Anastasius b autem ista subiicit de eius aduentu Constanti- nopolim, quae tamen in omnibus haud arident, vt in his praesertim quibus ait ipsum illic peruenisse in Vigilia Natalis Domini. nam si ordinationem habuit (vt ait) mensē decem- bri Catanæ prope diem Natalis Domini: quomodo in Vigilia eiusdem potuit peruenisse Constantinopolim? Sed de eius aduentu audi ipsum: Tunc (inquit) obuius est ei Impera- tor; & exosculantes se coeperunt flere, & plebs illa psallebat ante eum vsque ad ecclesiam sanctae Sophiæ, dicens: Ecce aduenit Dominator Dominus, &c.

VIGILII CVM THEO- DORA ET IUSTINIA- NO CON- TENTIO.

Per biennium verò fuerant contentiones de Anthimo Patriarcha, quomodo promissis- set reuocare & remittere eum in locum suum, & cautionem manus suae ostendebant, cum promiserat eum in ordine suo reuocare, sed Vigilus nullatenus voluit eis consentire, sed tanta roboratus virtute, mori magis desiderabat, quam viuere. Tunc Vigilus Papa dixit: Vt video, non me fecerunt venire ad se Iustinianus & Theodora piissimi Principes, sed hodie scio quoddam Diocletianum & Eleutheriam inueni: facite vt vultis; digna enim factis reci- pio.] Cetera autem quae sequuntur, post obitum Theodorae contigerunt, quando excitata in eum rursus persecutione per Theodorum Episcopum Caesariensem, oportuit ipsum confugisse Chalcedonem in basilicam sanctae Euphemiae. Haec de his quae spectant ad alter- cationes Vigilij cum Theodora Augusta. Ceterum alia inter ipsum atque Imperatorem intercessere alia ex causa contentiones, nempe ex Tribus capitulis, quorum causa (vt anno superiori dictum est) vocatus fuit ab Imperatore Constantinopolim. Sed antequam rerum gestarum narrationem aggrediamur, primum elucidandum, quænam esset ista de Tribus capitulis suborta contentio in Oriente.

Exstat bi- bliothec. tom. 4.

Etsi enim ex superioribus dictis possit cuique eadem esse perspicua, & ex iis quae per singulos ferme annos dicenda erunt, nulla de ipsis dubitatio penitus exoriri possit: tamen hic occur- rendum putamus cuidam viro erudito, qui à veraci maiorum sententia discedens, nouam de Tribus capitulis iniit rationem, quippe qui haec illa Tria putauit esse capitula, quorum diferta mentio fit in epistola à Ioanne Romano Pontifice ad Auienum & alios Senatores conscripta his verbis: Iustinianus equidem Imperator filius noster (vt ex eius epistolae te- nore cognouistis) de his tribus quaestionibus orta certamina fuisse significauit: Vtrum vnus ex Trinitate Christus & Deus noster dici possit, hoc est, vna de tribus personis sanctae Tri- nitatis sancta persona: An Deus Christus carne pertulerit, impassibili Deitate: An proprie & veraciter mater Domini & Dei nostri Iesu Christi Maria semper Virgo debeat appellari. Probauimus in his Catholicam Imperatoris fidem, &c.] habet eadem Iustinianus Impera- tor in fidei professione ad ipsum Ioannem Romanum Pontificem.

4 l. 1. Cod. de Trin. & sup. l. cum recta. Cod. eod. CONVENTA- TUR FALSA OPINIO DE TRIBUS CA- PITULIS.

At procul à veritate aberrat, vt ista sint Tria illa capitula, quorum causa diro schismate Ec- clesia longo tempore scissa est. Etenim cum constet istam de Tribus capitulis inter Catholi- cos contentionem esse oportam, non autem inter Catholicos & haereticos: quis, rogo, Ca- tholicorum vnquam negauit Verbum carni vnium vniam esse personam sanctissimam Tri- nitatis, & eundem hominem factum, eundemque Deum vnum de Trinitate perseuerasse in- diuisa & inconfusa atque inconuertibili vnione? Et quis aliquando Orthodoxorum vel le- uiter dubitasse reperitur, sanctissimam Mariam Virginem verè proprieque Dei matrem in Ecclē- sia appellatam? Aut quis vnquam pietatem colentium reuocauit in dubium, Deum verè dici passum in carne? Cum igitur in his inter se Catholici se per consenserint, & pro his ad- uersus Nestorianos & Eutychianos iunctis manibus animisque certauerint, & posthac pugnare numquam desierint: quæ ergo causa, vt ob Tria dicta capitula inter se inuicem tã in Oriē- te quàm in Occidente Fideles fuerint scissi, atque schismate separati? Præterea si quis rerum gestarum seriem disponat ordine temporis, inueniet, non tempore Ioannis illius Papæ, sed sub Vi-

A sub Vigilio Romano Pontifice de Tribus capitulis quaestionem exortam esse: vnde appa- reat longè diuersa illa esse Tria capitula, quae à Ioanne Papa recitantur in epistola ad Sena- tores, ab illis, quae (vt dicemus) sub Vigilio in controuersiam deducta sunt.

Explosis igitur his quae nulla ex parte veritati cohærent, neque subsistere possunt: non alia quisque prudens Tria illa affirmare poterit fuisse capitula, quam quae ipse Iustinianus Imp. saepius suis epistolis inculcauit, praesertim verò in ea quae ad Ioannem inscribitur, sed re vera ad Vigilium esse datam ostendimus, & in ea quae in exordio Quintae Synodi recita- tur: nempe primum de damnatione Theodori Mopsuesteni: secundo loco de damnatio- ne epistolae Ibae Episcopi Edeffeni: tertio demum de damnatione scriptorum Theodoretii Episcopi Cyri contra Cyrillum. haec sunt Tria illa capitula dissensionum omnium locuples seminarium. Etenim (vt dictum est) non inter Catholicos & haereticos eiusmodi certamen extitit, sed inter Catholicos tantum ipsos, qui omnes saluum vellent Chalcedonense Con- ciliū; neque ex diuersa causa constatum, sed planè eadem: siquidem tam qui ista Tria volebant damnari capitula, quam qui defendi, id se facere dicebant, vt in omnibus con- sultum esset Concilio Chalcedonensi, ne illorum occasione ipsum labefactari ab haereticis posset. Sic igitur eorum negotio vel assertio pro tuendo Chalcedonensi Concilio facta vel praesentia, nisi aliud quippiam erroris admiscuisset, non constituebat quæquam haereticum; sed esse schismatici conuicti sunt, qui diuersum à Romano Pontifice in his decernendis sen- tentiam sectari essent: nam de personis & non de fide quaestione fuisse, Gregorius Magnus affirmat. Magna fuit ista in Ecclesia Dei tentatio, cum miserando modo inter se Catholici ita configerent, non secus ac cum in castris contingit oriri tumultus, & inter se arma colli- dere ac vibrare iacula milites sub eodem Principe constitutos.

QUAESTRIA CAPITULA.

Greg. lib. 3. epist. 37.

C Sed quid factū sit hoc anno, vbi Vigilus (vt dictum est) Constantinopoli moraretur, iam videamus. Cum ipse diu expectatus Constantinopolim peruenisset: primum omnium (vt ex Facundo liquet) Zoilum Alexandrinum occurrentē sibi de emissa subscriptione redar- guit, atque etiam alios. Dumque maximam inter Episcopos concitatum reperit esse dis- cordiam, in summumque periculum adductam Ecclesiam, vt schismate scinderetur, fauen- tibus aliis iisdemque longè maiori numero & praestantiorum sedium Episcopis Imperatori, Africanis autem ex aduerso stantibus, inter quos facundus ipse (quem diximus) scientia eminebat: ipse Vigilus Papa inter hos omnes pacis arbiter fedit, vt ambarum partium au- ditor, sedaret, si posset, concitatos inter eos conflictus illos.

STVDIA DE- VERSA DE TRIBUS CAPIT.

At non ipse id agere solus, verum colligi voluit eorum qui aderant Synodum triginta Episcoporum: in qua cum aduersae partes inter se conflictantes adessent, & inter differen- dum alterearentur haud pacificè (vt par erat) rem agētes, adeo vt quid magis veritati con- gruum esset minimè posset examinari & aequa iudicij lance perpendi: placuit tunc Vigilio, vt quae quisque sentiret, & quibus quam proponeret sententiam defendendam rationibus comprobaret, scriptis proderent. Tunc opportunè accidit, vt idem Facundus ex commen- tario illo duodecim libris partito, quem habebat praemanibus, necdum absoluerat, respon- sionem elicitam ederet: qui postea ipsum integrum commentarium pro Trium capitulo- rum defensione perfecit, atque vulgavit: quem quidem in communionem Catholicam esse scriptum, cum ipse Vigilus Papa pro defensione eorumdem capitulorum epistolas (vt vi- dimus) conscripserit, & adhuc in opus incumberet, satis liquet ex iis quae toto illo com- mentario pluribus in locis idem ostendit. Quae verò in ipsius operis praefatione haud ob- scure habet, atque ea quae sunt à nobis dicta confirmat, accipe, vbi ait:

SYNODVM VIGILIIVS AGIT.

E Hoc opus suadentibus fratribus, ad Imperatorem Constantinopoli scripsi: quo nondum finito ac pertractato adductus est Romanus Episcopus: in cuius certamine, cum Gestis super hac causa disceptaremus; mediante conflictu, interrumpi Aeta praecipit, & ab vni- uersis Episcopis qui aderamus experit, vt scripto quisque ostenderet, quid eis de his capi- tulis videretur. Cum ergo per Magistrum Officiorum sub graui necessitate respondere con- tingeret: vix mihi septem dierum induciæ datae sunt, in quibus erant etiam duo festi. Vnde vt omnia dicerem quae magis necessaria iudicabam, ex his libris aliqua decerpsi, quia non occorrebat omnia noua dicere: siquidem tria millia versusum excedit illa responsio. Sanè quoniam (sicut dixi) necdum à me pertractati fuerant iidem libri, quaedam testimonia pro- mendentate codicum, ex quibus ea posueramus, vel pro incuria transcriptorum aliter conti- nebant; quae sic etiam in illa responsione transposita sunt. Idcirco praeloqui haec ac praemo- nere curavi, vt neminè, qui memorata responsione perlecta, hos contigerit libros, offendat ista

peractio, vel perfecta QVA OCCASIONE FACUNDVS COMMENTARIOS SCRIPSEIT.

ista diuersitas, sed illic ignoscat festinanti, & huic potius credat.] hæc cum præfatur in duodecim suos libros Facundus, adhuc sub iudice tunc temporis litem fuisse demonstrat.

ADVERSARIUM EPISCOPORUM VOLUNTATEM ROM. PONT.

Gal. 2.

ET THEODO- SII EXAM- PIONVMITA ADMONI- TIO.

Ceterum quantumlibet aduersarij vrgerent condemnationem, cui ipsi subscriperant, Trium capitulorum: haud tamen ita videri voluerunt effrontes, vt ea de re aliter statuere, quam decreuisset Romanus Episcopus, cuius expectarent sententiam, sint professi. Id quidem pluribus in locis Facundus ipse testatur, vt secundo libro, dum ait: Adhuc dicunt, quod de tanta sua præsumptione Ecclesiam quoque Romanam consuluerint, & sententiam beati Vigilij Præfulis expectent.] & post plura: Quomodo ab his creditur quartusdecimus successor eius, nempe Leonis, sanctus Vigilus nouum posse aliqui iudicare, præsertim illo dicente: Nam secundum Apostolum, Si quæ destruxi hæc ædifico, præuaricatorem me constituo; & eis me vltionum conditionibus subdo, quas non solum auctoritas beatæ memoriæ Principis Marciani, sed etiam ego mea defensione firmavi, &c.] Habet autem ad finem operis idem Facundus ad ipsum Imperatorem, cui scribit; admonitionem Orthodoxo Antistite dignam, hæc meritò inferendam, dum primò Theodosij Imp. exemplo eum, quid agere debeat, ita docet:

Maior Theodosius Imperator, cuius semper memorabilis erit in Ecclesia Christi memoria, quanquam sæpe de magnorum barbarorum præliis & de maximorum tyrannorum triumphauerit, non tamen in eiusmodi victoriarum frequentia, in quibus Traiano filio gehennæ comparari non potest, veram meruit gloriam, sed de supplici & publica peccati sui pœnitentia, quam expugnato regali fastigio, placidè ac humiliter, Ambrosio Episcopo castigante, suscepit, & indictum sibi debitæ satisfactionis tempus ab Ecclesiæ communione remotus impleuit, piè admodum credens, & sapienter intelligens, quod non ex temporalis potestate, qua fuerat etiam sacerdotibus Dei præpositus, sed ex eo peruenire posset ad vitam, quod illis erat ipse subiectus. Vnde credendum est, quod si nunc Deus aliquem Ambrosium suscitaret, etiam Theodosius non deesset: Sed cum minor est exigendi fiducia, minor est reddendi deuotio: non est autem magnus amator veritatis, cui etiam personæ commendat auctoritas.] & post pauca: Non tale aliquid petimus corrigi, quale fuit quod excommunicatione vlciscebatur Ambrosius. Illud enim non, quamuis malè fuerit gestum, creditum tantum erat Theodosij potestati: quod autem nunc factum est, vel si rectum fuisset, rectè non fieret: quia nulli Regum hinc aliquid agere, sed solis est sacerdotibus datum] sancire videlicet de fide decretum, cum Imperatorum sit fidem Catholicam coram sacerdotibus profiteri, non eamdem præscribere sacerdotibus atque omnibus Christi Fidelibus. Hæc ad calcem ferme librorum locutus est Facundus: quos absolutos paucos post dies ipsi obtulit Iustiniano Imperatori.

VIGILIUS PONTIFEX RESPON- SIONES EX- IGIT.

Sed redeamus ad Synodum, quam diximus hoc anno Constantinopoli ab ipso Vigilio Romano Pontifice fuisse collectam, & in eius prima Actione auditis altercationibus ambarum partium, defensionis ab ipsis scriptis mandandas, Synodoq; reddendas esse præceptas: quibus omnibus acceptis, eandem Imperatori iussit esse tradendas. At non placuerunt ista Facundo, nec reliquis Trium capitulorum defensoribus, cum iam postea inter schismaticos militare cœpisset: ipse enim eadem conatus est fugillare, in deteriorem partem accipiens. Sed audi ipsum Facundum in libello ad Mocianum inter plura de eadem Synodo ista subinfensè dicentem: Gestis de medio sublatis, quibus causa cœperat aperiri, & interrupto suo iudicio Vigilus, à confidentibus Episcopis flagitauit, vt quid eis de causa videretur, prolata quisq; in scriptis responsione, signaret. Et quia illi Episcopi maximè Constantinopolim occurrerant in eius aduentum, quorum nulla in hac causa subscriptio tenebatur, & de sua fuerant integritate securi: per occasionem huius interrogationis ipsi quoque separatim cōpulti sunt ab aduersariis Ecclesiæ, quomodo dictauerunt in præiudicium magni Concilij, respondere: Ac ne postea subtraherent, & quæ scripto responderant, iudicio non offerrent: iam sub prosecutione ipsorum atque custodia palàm ad illum deducebantur, tradere sua profana & detestanda responsa. Oculis nostris hæc vidimus nos: Acephalos coram ipso Iudice alacres & exultantes aspeximus, cum Episcopos ad eum, Vigilium scilicet, adducerent, eadem responsa portantes. At quomodo hæc sic inhæreant cordibus audientium, vt sic ea detestari ac lugere possitis, sicut nos, in quorum animis ipsorum malorum adhuc imago versatur?] hæc ipse subiensus in Vigilium, cum iam aduersarij parti fauisse visus est. Sed pergit:

Suscipiens verò ille, nempe Vigilus, memoratas responsiones, post aliquot dies ad Palatium attulit, atque alteri detulit parti in præiudicium Synodi Chalcedonensis cum aliorum

rum chirographis, qui antea subscriperant, referuandas. Verum ne suis traditor videretur, talibus verbis eos fecellit, vt diceret: Quid apud nos referuamus ista cōtraria Synodo Chalcedonensi responsa, vt inuenta quandoque in Ecclesiæ Romanæ scrinio, à nobis approbata credantur? Sed afferamus illa in palatium, & de illis agant ipsi qui iam nouerint. Quasi ea scindere vel vrere ipse non posset, aut per suam euacuare sententiam, aut ipsis à quibus fuerant data refundere, quæ nec suscipere ab eis nec extorquere debuerat. Si verò decretum generalis Synodi præcauebat, atque ista solita fictione fingens eius præiudicium se cauere, hoc pro voluntate cōtrariorum fecit, quod ei, si dissimulemus, præiudicet: quomodo enim non præiudicet, si demonstrantur triginta circiter Episcopi cum Romano Antistite Constantinopoli congregati (vt illos omittam qui antè subscriperant) condemnasse cum approbatoribus suis epistolam à Chalcedonensi Concilio approbatam, & illum Episcopum, cuius doctrinæ laudes in memorato Chalcedonensi Concilio citatæ sunt, nemine resistente, cum suis dogmatibus anathematizasse post mortem, scientibus ceteris & in eorum cōmunionem manentibus?] hæc Facundus postea iam factus hostis, cum videlicet se inter schismaticos collocasset, inuectus & in Vigilium plurimum de chirographo antè ab eo tradito, cum Pontifex fieri ardenti desiderio laboraret, ista refricans & inculcans, ne (quod ait) personæ summa auctoritas causæ præiudicium afferret: vt schismaticorum atque hæreticorum mos est, cum ex criminibus in aduersarios irrogatis suam volunt causam defendere, & præferre iustitiam. Vtinam extarent ipsa Synodalia Acta, ex quibus fuissent ipsi redarguendi schismatici: non enim locus relictus esset imposturæ.

QUID AD VIGILIUM FACUNDVS IN SYNODO.

Sed quod illis caremus, fragmenta hinc inde non sine magno labore collegimus, nec aliunde quidem quam ex eiusdem temporis scriptis, licet magna ex parte illa perierint. In primis autem ex ipso Facundo accipe, quæ in libello tunc temporis ad Mocianum conscriptis, vbi tunc aduersatum se fuisse Vigilio tradit, dum ait: Accipite quæ in iudicio ipsius Vigilij inter alia fuerim persecutus, sicut editæ nobis ab Officio tertiar Actionis gesta declarant. Ego enim fateor simpliciter beatitudini vestræ, non pro Theodori Mopsuesteni damnatione me à contradicentiæ communione subtraxisse: hoc enim vel si approbandum non sit, ferendum tamen existimo, nec tantam esse causam iudico, pro qua debere-mus à communione multiplici segregari: sed quod ex persona Theodori epistolam Ibæ Nestorianam probare conati sunt, & quod ex epistola Ibæ Synodum, Chalcedonensem scilicet, à qua suscepta est, improbarent.] hæc Facundus, cum iam à Vigilij sententia recessisset, in ipsum inuectus, quod iam in defensione Trium capitulorum, quam antè acerri-mè susceperat, tepuisset.

Qui enim abiens (vt diximus) pro Trium capitulorum defensione visus est laborasse Vigilus, & aduersus eos, qui ea vnà cum Iustiniano Imperatore oppugnabant, insurrexisset: re perpensa, videns nihil afferri præiudicij Chalcedonensi Concilio, vel Catholicæ fidei, quam quis partem tueretur, cum re vera omnes æquè damnaret errores qui fuerunt Theodori, Theodoret, & Ibæ, sed maximum damnum accipi ex eo, quod iidem ferme omnes inhærentes nouæ Imperatoris constitutioni, qui in Ecclesiæ Catholicæ communione hæctenus retinebantur, iam in gratiam Imperatoris schismate essent diuidendi: hæc, inquam, Vigilus Papa considerans, primum quidè ne ob id Occidentales defensores Trium capitulorum scandalum paterentur, rem secreto transigendam esse, atque (vt in re quæ non spectaret ad fidei veritatem) dissimulandam putauit. Demum verò cum sibi aduersari sentiret Episcopos Africanos, & res esset in eo statu reposita, vt siue Occidentalibus paucis, siue Orientalibus omnibus sibi inhærendum esset: consultius sibi visum, istorum, nempe Orientalium fauere sententiæ, quam illorum; secretò de his iudicans: sperans fore, vt & ij etiam in eam sententiam perducerentur. sed res aliter accidit, perstantibus Occidentalibus in sententia qua semper fuerant pro Trium defensione capitulorum, atque eidem firmiter inhærentibus; aded vt eius causa sese à communione Catholica, schismate conflato, diuiserint. Hæc quidem de Vigilio Papa ita transacta esse, ea quæ dicta sunt atque dicentur, certam fidem faciunt.

VIGILIUS CVR FAVERE VISVS EST ORIENTA- LIBVS.

Sanè quidem nemo iure inficias ire poterit, Vigilium aduersus Tria capita ad Mennam Constantinopolitanum Episcopum libellum conscripsisse, id ipsius Vigilij scriptis testantibus, nempe publicis Actis latæ ab ipso sententiæ in Rusticum & Sebatianum & alios Trium capitulorum defensores, de quibus dictum sumus; cum queritur aduersus Rusticum, quod se inconsulto, quam citissime sententiam suam, quam Iudicatum appellat, ad Mennam scripsit,

VIGILIUS CONTRA TRIA CAPA TVLA LABO RAVIT.

CHRISTI
547.

VIGILII PAP.
8.

IUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

fanciri filētium, illud saltem ad tempus indiceretur, vt interea cūm cōstatum esset ab armis, A
pax mutua tranquillioribus animis tractaretur: ad quā cōciliandam, sicut tempore fœderis
sunt concessa commēcia, ita & Vigilio placuit omnibus concedēdam esse communionem.

Quod autem sciamus eiusmodi Vigiliū consilium in deteriore fuisse partem acceptum,
ob id quē ipsum collusorem, prauaricatoremq; ab aduersariis conclamatum, quod ob ti-
morem Imperatoris, ad eius gratiam promerendam, à cœptis continuò resiliit: ad hæc
omnia excusanda illud satis superque esse potest quod summæ constantiæ specimen edidit,
vbi hoc anno Constantinopolim venit. Vbi enim non cum Catholicis, sed pugnandum sibi
fuit aduersus hæreticos, cum quibus minimè esse dissimulandum sciret: mox auctoritate
Pontificia insurrexit, ac nullo habito respectu potentium, & pro nihilo hac ex parte ducens
Imperatoriā potestati, in ipsam Theodoram Augustam diutissimè magno Ecclesiæ detri-
mento toleratam, sententiam tandem excommunicationis inflixit, eadem pœna afficiens B
hæreticos omnes Acephalos Seuerianos & Eutyechianos, quam ipsa eorū patrona meruerat.
Hæc quidem haud vulgo iactata, vel teste minus digno feruntur, sed eo, quo ob Pontifi-
ciam dignitatem, vitæque sanctitatem, & rerum vsū atque scientiam nullus dignior dici
potest: Etenim testatur id Gregorius Magnus in epistola ad Hibernos Episcopos schisma-
ticos verbis istis: Postquam recordandæ memoriæ Vigilius Papa in vrbe Regia constitu-
tus, contra Theodoram tunc Augustam & Acephalos damnationis promulgauit senten-
tiam: tunc Romana vrbs ab hostibus adita & captiuata est. Ergo bonam causam habue-
runt Acephali, & iniuste damnati sunt, post quorum damnationem talia contigerunt? Ab-
sit: hoc enim nec nostrum quæmpiam, nec alios qui Catholicæ fidei mysteris instituti sunt,
dicere, vel aliquo modo confiteri conuenit.] hæc Gregorius aduersus schismaticos eorum-
dem Trium capitulorum defensores. C

THEODORA
AVG. CVM
ACEPHALIS
A VIGILIO
EXCOMMV-
NICATA.

Greg. lib. 1.
epist. 36.

VIGILII IN
PUGNANDO
DISCRETIO
2. 10. 11.

Vides igitur, pro diuersitate personarum, Vigiliū magna consideratione adhibita atq;
prudētia diuerso modo pugnasse, aliterq; se aduersus hæreticos, aliter cum Catholicis ex-
hibuisse: illos quidem, quibus nec Aue dicendum monet Apostolus^b, quamuis fastu elar-
ros, potentiaq; sublimes, excommunicationis sententia, fulminis instar cœlitus emissi pro-
frauit: hos autem non abiicit, sed Apostolicis charitatis visceribus fouens, iterum parturit,
cūm dissimulat, annuit, expectat, reprimat, corripit, tolerat. In quorum etiam salutem istius-
modi aduersus Theodoram Augustam redundauit offensa seueritas: intendit enim in eam
eo modo neruos censuræ Catholicæ, ne ob defēsa antea, damnata postea vel suspēsa
Tria illa capitula, in suspitionem vocaretur proditæ fidei, & cum Eutyechianis in ita secreto
societatis: sed vt tam euidenti signo ostēso vigoris sacerdotalis in Orthodoxa fide tuen-
da, & hæreticos eorūque patronam damnando, omnes qui Catholici re vera essent, eri-
gerent animos; & quæcumque ab ipso Vigilio gererentur, in meliorem partem acciperent:
cūm iam certo scirent; nihil apud ipsum Romanum Pontificem antiquius esse, quam ad-
uersus hæreticos fidem Catholicam propugnare, posterisque sartam rectam relinquere.
Quæ autem hæc secuta sint, suo loco dicemus. D

IESV CHRISTI
ANNVS
548.

VIGILII PAP.
ANNVS
9.

IUSTINIANI IMP. 22.
TOTILÆ REG. 7.

Procop. de
bello Goth.
lib. 3.
SCLAVINI
OCCVPANT
ILLYRICVM

QVingentesimus quadragesimusoctauus Christi annus, idem post Consulatum Basilij
septimus, & belli Gothici decimustertius à Procopio^c numeratur: quo nouis cladibus
in Italia diuersis in locis Romanus exercitus à Gothis afficitur: additumq; ad alia damna, vt
Sclavinorum exercitus, transmissio Istro, Illyricum occuparit. hæc omnia Procopius pluri-
bus. Sed neque his motus aduersis reuocatur Imperator à susceptis aduersus Tria illa capitu-
la studiis, quibus maiorem inflixit Ecclesiæ cladem, quàm à barbaris pateretur Illyricus.
Audi igitur lugubrem de oborto schismate & à Romano Pontifice defectione tragediam.
Cum Romanæ Ecclesiæ diaconi Rusticus atque Sebastianus Constantinopoli apud Vi-
giliū agentes vidissent ipsum Summum Pontificem minimè condēnasse (vt in votis erat)
qui damnarant Tria illa capitula, immo & ipsum cum illis communicasse: iidem ab Africa-
nis impulsī, aduersus ipsum Vigilium rebellarūt: id verò præ ceteris operati sunt Felix Gilli-
tanus

CHRISTI
548.

VIGILII PAP.
9.

IUSTINIANI IMP. 22.
TOTILÆ REG. 7.

A tanus monasterij in Africa Abbas, atque Lampridius, qui hanc ob causam Constantinopo-
lim se contulerant: & licet hi primum reiecti fuissent à Vigiliū Papæ clericis, eo quod ipsius
Pontificis vitarent communionem; dolo tamen se insinuantes Sebastiano diacono, eum-
dem à Vigilio abstraxere, qui & secum in eadem schismatis societatem Rusticum itē Ro-
manæ Ecclesiæ diaconum captiuum duxit. Hi verò cūm gloriaretur vindices insurgere pro
Concilio Chalcedonensi, in eadem societatem traxerunt etiam Vigiliū subdiaconos, De-
fensores, atq; Notarios, quorum hæc sunt nomina, Ioannes Gerontius, Seuerinus, Importu-
nus, alterq; Ioannes, & Deusedit. hi quidem aduersus eundem Romanum Pontificem
ad diuersos Episcopos in diuersas prouincias litteras dederunt. Hæc autem omnia expressa ha-
bentur in libello sententiæ aduersus Rusticum atque Sebastianum prolata, quem suo loco
recitabimus. Eiusdem verò Felici Gillitani huius schismatis instigatoris meminit etiam
B Facundus Episcopus in libello ad Mocianum, eumq; maximum defenforem fuisse Theo-
dori Mopuesteni docet, Abbatemque nominat. Sic itaque sub prætextu defendendi Con-
cilij Chalcedonensis maximum fuit in Ecclesia Dei schisma constatum, & calumniis ex-
gitatus ipse Vigilius, quasi fautor accesserit impugnantibus ipsam sacrosanctam Synodum
Chalcedonensem: factumque vt vndique ab Episcopis Orthodoxis querelarum plēnæ ad
eundem Pontificem litteræ scriberentur, de quibus suis locis agemus.

QVT ROM.
ECCLE. CLER-
ICI DE-
FEREVT
A VIGILIO.

Cūm enim istiusmodi ab Ecclesiæ Romanæ diaconis diuersarum Ecclesiarum Episcopi
litteras perceperunt: haud putantes contemni debere, quæ de re tanta à viris tantis è tali lo-
co, nempe Constantinopoli scriberentur; magnopere turbati sunt, verumq; esse existiman-
tes quod ab ipsis diaconis Romanæ Ecclesiæ scriberetur, ipsum scilicet Romanum Pontifi-
gem molitum aliquid contra Chalcedonense Concilium: magnopere commoti sunt, eo-
rumq; nonnulli se ab ipsius Romani Pontificis communionē diiunxere, alij ad tempus, do-
nec res magis sibi explorata fieret, ab eius se consuetudine temperauere; alij verò, quibus
maior inerat in re tanta prudentia, ad rem apertius cognoscendam nuncios misere Con-
stantinopolim, litterasque ad ipsum Vigilium conscribere: sicq; duorum Romanæ Eccle-
siæ diaconorum nempe Rustici & Sebastiani litteris vniuersus concussus est Orbis, Ecclesia-
que Catholica perturbata & in summum discrimen adducta; iactaque sunt ab eisdem im-
mensi schismatis fundamenta, adnitentibus cum ipsis potissimum Africanis, qui (vt dictum
est) aduersus Imperatorem primum pro Concilio Chalcedonensi (vt sibi videbatur) erexe-
re vexillum. Hæc omnia (vt diximus) expressa habentur in libello damnationis amborum
diaconorum sequenti anno à Vigilio Papa conscripto.

RVMPVTVS
ADVERSV
VIGILIVM
EXORTVS.

D Sed & his omnibus insuper à Rustico diacono additum, vt ad suam firmandum pro
Trium capitulorum defensione sententiam, commentarium per dialogisum scriberet ad-
uersus Acephalos, ad cuius finem posita ab eo fuit de Tribus capitulis disputatio. Extat ipse
quidem, sed sine decurtatus, vbi de Tribus capitulis controuersia tractabatur. Nam inter
disputandum, cūm vsgeret Orthodoxus hæreticum, vt Dioseorum anathematizaret, ad hæc
hæreticus: Nos interim non de causis singularum colloquimur personarum, sed de fide
vniuersaliter disceptamus: Hoc verò negotium illi seruabimus tempori, quando de Dio-
doro, Theodoro, Iba, & Theodoreto disputabimus, causas personarum quæstioni de fide
miscētes.] hæc ibi: ex quibus appareat eundem librum sine carere, cūm ea illic quæ di-
cenda proposuerat, desiderētur. Sed & cūm desit in fronte operis nomen diaconi ad quem
tomum illum inscribit: coniectura ducimur & illud esse subtractum, neque alium quem-
quam hunc fuisse, quàm collegam in schismate, quem diximus, Sebastianum diaconum,
ad quem inter alia ista præfatur: E

RVSTICVS
DIAC. SCRIBIT
CONTRA
VIGILIVM.

Memento (inquit ipse) Christianum te esse atque diaconum, & hoc summæ totius vni-
uersitatis Ecclesiæ, nempe Romana. Si importabile onus est ordinis, quare vilo modo ag-
gressus es dignitatem? Semel diaconus factus, tuis votis obligatus es Deo: alioqui debuisti
reputare prius, & citra^{*} huiusmodi gradum cum aduersario tenere pacem, perquirens si tu
cum decem millibus viginti aduersarij millia euincere potuisses.] hæc & alia Rusticus dia-
conus collegam incendens ad prælium: vnde & illud percipere valeas, quibus animis ini-
tum sit certamen; tali tantoque classico præcantato. Dempis autem ex libro illo spinis qui-
bus ager fertilis abundabat, & vepribus quibus in angulo silue scebat excisis, quæ remanse-
runt, viro quidem docto sunt digna: in quo cūm plura notanda sint, illud obiter inculca-
tum de persequente in Ecclesia pristino sacrarum reliquiarum vsu non prætermittam, ne
quis putet traditiones à Patribus acceptas temporum fuisse diuturnitate vel varietate di-
missas:

Annal. Eccl. Tom. 7.

K. k. 2

missas:

missas: Clauos (inquit) quibus confixus est Christus, & lignum venerabilis Crucis, omnis A per totum mundum Ecclesia absque vlla contradictione adorat, &c.]

DIRVM SCHISMA IN ECCLIA CATHOLICA OBORTVM.

At non Rusticus tantum exauit contra Vigilium Romanum Pontificem stylum pro defensione Trium capitulorum, sed alij plures: nam in Africa id praestitit Liberatus Ecclesiae Carthagenensis diaconus, Facundus Episcopus Hermianensis in libello praesertim contra Mociannum edito, necnon Victor Episcopus Tumenensis, de quibus inferius prolixior sermo erit. horum meminit Isidorus: licet corrupte, pro Facundo, Secundus legatur. De illis vero qui postea Vigilij patrocinium susceperunt, & pro Trium capitulorum damnatione pugnarunt, suo dicemus loco, vbi de Quinta Synodo pertractabimus. Sic igitur maximo Ecclesiae Catholicae detrimento vbiq; rixae, vbiq; dissidia, contentiones & dissensiones sunt simul exortae, pugnantibus aduersus se inuicem Orthodoxis, enormi schismate scissis, inter seq; mutuo collidentibus, ex quo totum hoc saeculum redditum plane est infelicissimum. Sed de his modò satis.

THEVDIS REX OCCIDENTIS.

Isidor. de Viris illust. c. 20.

Hoc anno Theudis Rex Gothorum in Hispania occisus est, vbi regnasset (ex sententia Isidori) annos septemdecim & menses quinque; licet deprauate legatur sexdecim, atque mendose anno Iustiniani Imp. xii. pro xxi. ex quibus etiam corrigas Aera menda. Sub hoc Rege Theude recensetur ab Isidoro de Viris Illustribus Iustinianus Valentinus Episcopus istis verbis: Iustinianus Ecclesiae Valentiae Episcopus, ex quatuor fratribus & Episcopis eadem matre progenitis vnus, scripsit librum Responsonum ad quaedam Rusticum de interrogatis quaestionibus: Quarum prima responsio est de Spiritu sancto: Secunda est contra Bonosiacos, qui Christum adoptiuum & non proprium dicunt: Tertia responsio de baptismo Christi, quod iterare non licet: Quarta responsio de distinctione baptismi Ioannis & Christi: Quinta responsio, quia Filius sicut Pater inuisibilis est. Floruit in Hispaniis temporibus Theudis Principis Gothorum.] haec ipse, qui pergit dicere de eius fratribus, Iusto Orgelitano Episcopo, Nebridio, & Helpidio, iisdemq; sacrorum scriptorum auctoribus: sed periere praecleara horum virorum illustrium monumenta.

Rom. Martyrol. ea die. DE S. LAVRIANO EPISCOPO HISPALENSIS MARTYRIS.

Paulo autem ante obitum Theudis, inter tot tenebras Gothorum perfidia superinductas, nobilem Hispalensem Ecclesiam S. Lauriani martyrio illustratam, vetera Ecclesiae Catholicae monumenta testantur, quae diem natalem eius anniuersaria memoria renouant quarto Nonas Iulij. Qui persecuti sunt res Hispaniae, tradunt, hunc fuisse Pannonium genere, presbyterum vero Mediolanensis Ecclesiae, inuectumq; zelo fidei in perfidum Totilam Arianum Principem, ab eo quaesitum ad necem, sed fuga lapsam Hispaniam ad laterbras delegisse: adduntq; quod ibi cum virtutum praestantia qualis esset citò innotuisset, delectus est in Episcopum Hispalensem post Maximum. Cum vero id Totilas cognouisset, barbarica obstinatione per gentilem suum Theudem Regem illi necem inferendam curauit: qui diuino monitu fugam rursus captans, Romam se contulit, cum nondum Vigilus esset profectus in Orientem, à quo honorifice exceptus est. sed cum reuersurus in Hispaniam, peruenisset in Galias; mira sagacitate ab exploratoribus Totilae singula eius vestigia affectantibus repertus apud Massiliam, ab eisdem apprehensus, capite gladio Ariano truncatus est. cuius corpus Eusebius Episcopus Arelatensis, qui praecessit Aurelianum, sepeliendum curauit, caput vero in suam delatum ecclesiam, populum fame pesteq; laborantem (vt praedixerat) liberauit: cum paulo post occisus est Theudis, & regnum arripuit Theodegisclus, idemq; Gothus & Arianus. Hunc tandem felicem consecutus est finem vir sanctissimus Laurianus, ardore Catholicae veritatis & dicendi libertate omnes huius saeculi Catholicos facile antecellens, & miraculorum operatione nulli secundus: ex quibus illud tantum E posteris notum, caecum in itinere, cum Romam peteret, illuminasse.

THEODEGISCLUS REX IN HISPANIA.

Porrò Theodegiscli haud fuit in regno longa permanensio: siquidem Isidorus tradit, quod post annum & menses septem, pari exitu, coniuatorum manu inter epulas gladio confectus extinctus est, ob poenam (vt Gregorius Turonensis existimauit) offensi numinis, dum curiosius diuina disquirere, & illis detrahere laborauit. Homo enim Catholicae fidei infensissimus, & gerrimo patiebatur animo, vt Deus manifestis iisdemq; perennibus miraculis declararet quae sibi religio cordi esset, & veram fidem à perfidia signis manifestissimis discriminaret. aded vt, antequam regnum adipisceretur, cum, Theude adhuc superstite, habenas regni administraret, admodum curiosè scrutatus sit, vt redarguere posset imposturam, quod Deus inter Arianos euident edere consuevit signum, quo & fides Catholica veluti Dei digito probaretur, & Ariana impietas damnaretur. Sed quòdnam id fuerit, meminimus super-

A superius alia occasione retulisse, cum de aliis huiuscemodi miraculis in Sicilia, Italia, & Oriente fieri solitis sermonem habuimus: hic verò (quod locus & tempus postulat) eiusdem Gregorij verbis repetere, haud putamus legenti fore fastidio. sic enim ait: Est & illud illustre miraculum de fontibus Hispaniae, quos Lusitania prouincia profert.

Greg. Tur. de glor. mart. c. 24. 25. * Olier. DEMIRACV LIS IN FON TE BAPT I. S M A T I S Q U O T A N N I S R E N O V A R I S O L I T I S.

Piscina namque est apud Ofen* campum antiquitus sculpta, & ex marmore vario in modum crucis miro composita opere: sed & aedes magnae claritatis ac celsitudinis desuper à Christianis constructa est. Igitur cum dies sacer post curriculum anni antecedentis adueniret, quo Dominus, confuso proditore, mysticam discipulis praebuit cenam: conueniunt in locum illum cum Pontifice ciues, iam odorem sacri perferententes aromatis. Tunc data oratione sacerdos, ostia templi simul iubet muniri signaculis, aduentum virtutis Dominicae praesolantes. Die autem tertia (quod est sabbati) conuenientibus ad baptizandum populis, adueniens Episcopus cum ciuibus suis, inspectis signaculis, ostia referat clausa. Ac mirum dictu, piscinam quam reliquerant vacuum, reperiunt plenam, sed ita cumulo altiore refertam, vt solet super ora modiorumriticum adgregari: videasq; huc illucq; latices fluctuare, nec partem in diuersam defluere. Tunc cum exorcismo sanctificatum, conspersum desuper christina, omnis populus pro deuotione haurit, & vas plenum domi pro saluatione reportat, agros vineasq; aspersione saluberrima tutaturus. Et cum exinde multitudo amphorarum sine collecto numero hauriatur, numquam tamen vel cumulum minuit: licet vbi infans primò inunctus fuerit, mox aqua reducitur: & baptizatis omnibus, limphis in se reuertis, vt initio produntur nescio, ita & sine clauduntur ignaro.

Cuidam verò ex haereticis Deum non metuenti, neque venerationem praestanti huic loco sancto, neque credenti corde miraculum quod in eo Dominus ad corroborandam suorum fidem praestare dignatus est, quid euenerit, non silebo. Venit cum turba equorum, solutisque impedimentis, iussit in basilica poni, equisque in ea praesepia praeparari, irridens miser quae de hoc loco narrabantur ab incolis. Igitur media nocte praetereunte, à febre corripitur, ac penè exanimis, & tardius quam debuerat poenitens, exclamat, equites ab aede expelli: erat enim ei, sub Rege licet, magna tamen in ea regione potestas. Expulsisque à basilica sancta equitibus, ad se conuersus cepit detibus proprium lacerare corpusculum, nec profusus retineri à suis ob nimiam poterat debacchationem: tandemque oppressus inter suorum manus spiritum exhalauit.

DIVINA VI TIO IN CON TEMPIO. REM.

Denique Theodegisclus* huius Rex regionis cum iam vidisset hoc miraculum, quod in his sacris Deo fontibus gerebatur: cogitavit intra se dicens: Quia ingenium est Romanorum (Romanos enim vocitant homines nostrae regionis) vt ita accidat, & non est Dei virtus. Veniens verò ad annum sequentem, ostium cum sigillis suis cum Episcopi sigillo munivit, posuitque custodes in circuitu templi, si forte aliquem deprehendere posset fraudis alicuius concium, per cuius ingenium in fontibus aqua succresceret. similiter & alio fecit anno. Tertio verò conuocata virorum multitudine, fossas in circuitu basilicae fieri iussit, ne forte locis occultis limphae deducerentur in fontem: fueruntque fossae in profundum vicenum quinum pedum, in latitudinem verò quindecim. Sed nihil abditum potuit reperiri. Tamen vitae finem faciens, & credo pro huius inquisitionis temeritate, anni sequentis diem, quo hoc mysterium celebrabatur, videre non meruit, eo quod arcanum virtutis diuinæ inuestigare praesumpsit. Habentur autem in ea reliquiae S. Stephani Leuitae.] haec de his Gregorius: quibus haud vulgarem conciliant fidem, quae eiusdem generis in vnum congesta miracula superiori tomo sunt enarrata.

* Theodegisclus THEODEGISCLUS REX SVO DAMNO PERICVLVM DE FONTE FACIT.

E Hoc eodem anno Macarius Hierosolymorum Episcopus, vbi sedisset annos duos, pelitur: de quo ista Euagrius habet: Sedit Macarius, Imperatore nondum ei suffragane: qui postea sede sua pulsus fuit, nam ferebatur, cum dogma Origenis tutatum. Cui in Episcopatu successit Eustochius.] haec Euagrius: verum ipsum Macarium passum fuisse calumniam, ea quae superius in eius creatione dicta sunt, possunt facile suadere. hincq; factum est, vt vbi Origenem damnasset (vt idem auctor ait) in suam sedem receptus sit: quem sedisse annos quatuor, Nicephorus tradit. Ceterum post eum rursus liquet restitutum Eustochium: siquidem constat, ipsum ei quae celebrata est anno Domini quingentesimo quinquagesimo tertio, per legatos Quintae Synodo interfuisse. Vnde corrigendum est Nicephori Chroicon, vbi habet annum tantum sedisse Eustochium.

MACARIVS EPISC. HIEROSOLIMENSIS PVLVSVS. * Euag. lib. 4. c. 36. Niceph. lib. 17. c. 26.

Quod autem ad Eustochium spectat, qui hoc anno suffectus est Macario pulso, ab Euagrio ista accipe, dum eius meminit occasione Barsanuphij sanctissimi anachoretae: Vixere

* Euag. lib. 4. cap. 32.

DE BARSA-
NAPHIO
ADMIRAN-
DO ANA-
CHORETA.

per idem tempus viri planè diuini, qui multis in locis magna edebant miracula, & quorum gloria vbique peruagata fuit. Ex quorum numero erat Barsanuphius genere Ægyptius: Ipse vixit in monasterio prope urbem Gazam, & in carne vitam carni aduersam degit, aded vt multa mirabilia ederet miracula. Creditur porrò, eum in ædícula quadam clanculum ætatem degisse, atque à tempore quo eam ingressus est, ad spatium quinquaginta annorum & amplius neque à quoquam visum esse, neque quicquam alimenti vel aliarum rerum in terra cepisse. Quibus rebus cum Eustochius Episcopus Hierosolymorum minimè fidem adhiberet; cumque ædículam, in qua ille diuinitus inclusus fuit, perfodere constituisset: parum aberat, quin ignis ex ea erumpens, omnes, qui cum eo illuc venerant, combussisset.] hæc de Eustochio occasione Barsanuphij habet Euagrius. Viuebat tunc & in Palæstina miræ sanctitatis vir Mirogenes nomine, de quo hæc inter alia Sophronius^a: De hoc Abbate Mirogene cum audisset Hierosolymitanus Archiepiscopus Eustochius, voluit ad eum Bmittere quæcumque erant necessaria, nam hydropisi laborabat: sed ille numquam ab eo quicquam consensit accipere: hoc autem solum illi significabat: Ora pro me, Pater, vt liberer ab æterno cruciati.] hæc ipse.

*Sophron.
Vrai. Spirit.
1. 8.

*Eua. lib. 4.
cap. 33.
DE SIMEO-
NE SALO.

Pergit autem Euagrius^b: Fuit Emeſæ vir quidam nomine Simeones, qui omni inanis gloria cupiditate abiecta, quamquam sapientia cuiusque generis & diuina gratia refertus fuit, tamen his qui eum minimè ignorabant, delirus visus. Iste maxima ex parte remotus ab aliorum conspectu vitam tranſegit, nec cuiquam potestatem concessit comprehendendi quando aut quomodo Deum precaretur, neque quo tēpore solus apud se vel abstineret cibariis, vel eadem capefferet. Interea verò cum in publica platea vel in foro versaretur, visus est à pristina viuendi consuetudine deflexisse, immò verò etiam nihil omnino vel prudentiæ habere, vel ingenij. Quin etiam tabernas aliquando ingressus, esculētis, cum eluriret, vel cibis quibuslibet vesceretur. Quòd si quisquam inflexo capite eum salutabat, ira accensus è loco illo celeriter excessit, ventus ne sua virtus à vulgo deprehenderetur.] hæc & alia de eodè Simeone Euagrius, quibus ostendit eum virtutè miraculorum fuisse adeptum, atque etiam propheticum spiritum consecutum. Porrò res ab eo præclarè gestæ fultius scriptis^c mandatae fuerè à Leontio Neapohis Cypri Episcopo, vt Acta Nicænæ posterioris Synodi^d fidem faciunt.

*Habet ea a-
phid. Sur. tom.
4. die 1. Iulij.
d. Conc. Nicæ.
2. Act. 4.
QUALIS ORI-
GENES EVE-
KIT DECLA-
RATVS.

At quid his temporibus, quibus in Palæstina præsertim hæreses Origenis inualuerunt, interrogare cupientibus quid de Origene sibi videretur, responderit: accipe scitè dictum, sed stultitiæ pannis obiectum. Sic eam Leontius narrat historiam: Cum autem duo quidam Patres tunc in quodam monasterio prope Emeſam inter se quærerent & perſcrutarentur, cur cecidisset Origenes hæreticus, qui tanto ingenio & tanta sapientia à Deo fuerat ornatus: Et vnus quidem diceret, non fuisse à Deo eam quæ ei aderat scientiam, sed fuisse quod-
dam donum naturæ & dexteritatem ingenij: nam cum in lectione diuine Scripturæ, & san-
ctis Patribus maximè esset versatus, acuit ingenium, & ideo libros conscripsit. Alius verò
contrà, diceret, neminem ex dono naturæ posse tales, quales ille edidit, habere orationes, &
maximè ea quæ sunt de iis quæ dicuntur Hexapla: quòcirca ea vel in hodiernum diem sus-
cipit Ecclesia tamquam necessaria. Cum ille autem rursus responderet: Crede mihi: sunt
Gentiles, qui eo maiorem habuere sapientiam, & qui eo plures libros conscribere: quid
ergo oportet ne eos laudare propter verbosas eorum nugas?

Cum, inquam, non potuissent conuenire, tandem dicit vnus alteri: Audimus ex iis qui veniunt ex sanctis locis, esse magnos monachos in solitudine Iordanis: eamus, & hoc discamus ex ipsis. Cum itaque ad sancta loca venissent, & orassent, veniunt etiam ad Mortui maris solitudinem, in quam secesserant semper memorandi Ioannes & Simeon. Cum ergo fecisset Deus vt eum laborem non frustra susceperint, inuenerunt Abbatem Ioannem, qui ipse quoque ad perfectam iam mensuram peruenerat. Postquam enim eos videt, dixit: Bene venerunt qui mare reliquerunt, & in siccum lacum veniunt ad hauriendum.] hæc ea ex causa, quod cum in patria haberent Simeonem, eo non cognito, & ob id præterito, ad ipsum tam longo itinere perrexiſſent. Sed pergunt auctor: Cum longa ergo, piæque ac religioſa inter eos fuisset congressio, dicunt ei, quamam de causa tantum iter consecerant. Is verò dicit eis: Nondum, Patres, accepi donum discretionis iudiciorum Dei: sed abite ad Salum Simeonem, qui est in vestra regione: ipse vobis potest & hæc & omnia quæ vultis soluere, ei dicentes: Precare etiam pro Ioanne, vt illi quoque decem forte contingant.] quid autem per hæc decem significarit, nota ista erant inter se symbola, quæ ipsorum Vitæ exordio auctor declarat. Sed rursus Leontius:

Postquam

A Postquam autem venerunt Emeſam, & rogauerunt vbinam esset ille Simeon qui dicitur Salus, id est, Stultus: omnes eos irridebant, & dicebant: Quid ex eo vultis, Patres? Est homo amens, qui omnes vexat & subannat, & maximè monachos. Cum ij autem qui quæſierant, inuenissent eum apud Fuscarium rodentem lupinos tamquam vrsum: vnus ex eis statim passus est scandalum, & dixit apud se: Venimus ad videndum virum magna cognitione præditum: is potest multa nobis dicere? Postquam ergo appropinquauerunt, dicunt ei: Benedic. Ille verò eis dicit: Malè venistis, & qui vos misit stultus. Apprehensa verò auricula eius qui scandalum passus fuerat, impexit ei talem alapam, vt plus quàm tres dies signum apparuerit; & dicit: Cur vituperas lupinos? ij fuerunt madefacti quadraginta diebus: Origenes verò ex eis non comedit, quoniam mare subiit, & non potuit egredi, & fuit suffocatus in profundo. Ij ergo obstupescit, quòd eis omnia prædixisset: quinetiam, quòd decem velit Salus, sed est stultus, vobis similis: Accipitis ne, ait, plagam in crure? Certè, certè, abite. Statimque sublata olla, in qua erat leuis vesica, vssit eos duos in labris, ne quid possent dicere quod eis dixisset.] Ista symbolicè de Origene Simeon, quòd deferens ille Christianam bene probatam simplicitatem per lupinorum esum representatam, cum plus sapere vellet quàm oportet sapere, euanuit in cogitationibus suis, & putans se sapientem, verè stultus factus est. istiusmodi igitur ludibrio Simeon Origenem cum Origenitis voluit condemnasse. At quonam alio edito stultitiæ signo grassantem his temporibus Acephalorum hæresim palam ob oculosque omnium idem damnatam ostenderit, accipe quæ his mox idem Leontius ita subdit:

EX FACTE
INDICANS
MONACHVS
CORRIP-
TVR.

ORIGENES
VBI SA-
PIENTIVL
TVFACTVS.

Cum autem quadam die esset in officina in qua erant vesicæ, accepit calamum, & cepit tibia canere in quodam angusto vico, vbi erat spiritus immundus. Cauebat autem tibia, & dicebat orationem magni Niconis, vt ex eo loco effugaret spiritum: multos enim vexauerat. Postquam ergo fugit dæmonium, transit tamquam Æthiops per vesicarum officinam, & confregit omnia. Reuersus ergo ille admirabilis, dicit dominæ: Quis hæc fregit? Illa autem dixit: Vnus Mauritanus sceleratus venit, & omnia contriuit. Is verò dicit ridens: Pumilio, pumilio. Illa verò dicit: Certè, Sale. Ille autem dicit: Re vera ego eum misi, vt omnia confringeret. Postquam autem illa hæc audiuit, voluit eum verberare. Ille verò se incuruans, & puluerem tollens proiecit, & oculos eius Sanctus obscurauit, & dixit: Re vera non me apprehendes, sed aut in Ecclesia mecum communicabis, aut Mauritanus confringet omnia. erat enim ex hæresi Acephalorum. Postquam ergo recessit ab ea, ecce cras, eadem hora venit Maurus, & rursus confregit omnia tam aperte, vt videretur oculis. Vires itaque humpserunt Orthodoxi, vt qui Simeonem haberent Dei famulum, de eo autem Dominus audentes dicere, quamuis quotidie transiret Salus, & eos irrideret.] ita planè vt illud Apostoli his aptari possit^a: Cum mundus per sapientiam Deum non cognouisset, placuit per stultitiam prædicationis saluos facere credentes.] Sed quod ad recitatam historiam spectat, aliqua decisse videntur in textu, nempe tum feminæ, tum viri eius Fuscarij conuersio ad fidem Catholicam: quod ex iis quæ idem auctor superius dixerat, elici fati potest, vbi de eodem Simeone hæc ait:

DÆMON
IN OFFICINAM HAS
VESICARUM
MISIT: DA-
BACHATVR.

ACEPHALVS
CONFRIGIT
MIRACVLO.

^a 1. Cor. 1.

Cum autem Deus vellet saluum facere Fuscarium (erat enim hæreticus ex hæresi Acephalorum Seuerianorum) vidit ipsum eius vxor in manu suffumigantem: ea verò obstupescit dixit: Vnus Deus, o Abbas Simeon, in manu tua suffumigas? Postquam autem hoc senex audiuit, prætulit se comburi, & nescio quæ lucida è manu sua tranſtulit in verus pallium quod gestabat, & dixit: Si nolis in manu mea, ecce in meo pallio suffumigo. Virtute autem Domini, qui rubum conseruauit incombustum & pueros, nec Sanctus sensit flammam, nec eius pallium. Quomodo autem salui euaserunt Fuscarius & eius vxor, dicitur in alio capite] eo nimirum, quo ab Æthiopsis formam induto prauo dæmone ea ipsos passos esse damna auctor narrat. Sed qui eo modo per Æthiopem Acephalos condemnauit, & in lupinis Origenis insipientiam demonstrauit, quomodo & de Iudæis triumphum egerit, ex eodem auctore accipe, qui ista subiungit:

IUDÆORVM
CONFRIGIT
VERSIO.

Quidam verò ex his qui præerat officinis ciuitatis, voluit eum publicare, cognoscens eius virtutem: semel enim vidit, cum lauaretur, duos Angelos qui cum eo conuersabantur. Erat autem is qui præerat officinis Hebræus, & Christum sæpe blasphemabat. Apparet ergo ei in somnis hic Sanctus dicens, vt nemini diceret quod viderat. Manè autem voluit de eo triumphum agere & eum traducere. Protinus autem astans Sanctus, eius labia attrigie & compressit, nec potuit vllum verbum loqui. Venit autem ad Salum, & ei manu annuit, vt face-

vt face-

vt faceret eum loqui. Simulabat verò Abbas Simeon amentiam, & ei contra annuebat tanquam stultus: ei autem annuebat, vt se signaret. Licebatq; utrosque videre inter se annuentes terribili spectaculo. Ei ergo rursus apparet in somnis senex, dicens: Aut baptizare, aut eris mutus. Atque tunc quidem nec induxit in animum, vt crederet. Postremò autem quando mortuus fuit Abbas Simeon, & se vidit adductum in angustias, maximè autem dum eius transferrentur reliquæ, tum ipse baptizatus fuit & eius domus. Et cum primùm ascendit de sacro lauacro, est locutus. Faciebat autem Sali quotannis commemorationem, & inuitabat pauperes: Sed quomodo alium idem Salus Hebræum baptizari coëgit, audi:

Rursus autem semel sedebat cum fratribus, & se calefaciebat prope caminum vasorum vitreorum opificis: erat autem vitreorum opifex Hebræus. Dixitque ludens pauperibus: Vultis faciam vos ridere? Ecce quando artifex facit poculum, faciam crucem, & frangat. Postquam autem septem fregit ordine, coeperunt ridere pauperes, & rem ei dixerunt. Is verò illum ira accensus est persecutus. Postquam autem recessit, clamauit ei, dicens: Re vera, Manzer, donec crucem in tua fronte feceris, conterentur omnia. Cumque rursus tredecim alia confregisset ordine, compunctus est, fecitque crucem in fronte, nec vllum fregit amplius. Hoc ergo modo abiit, & factus est Christianus. Sed qui Origenistas atque Accephalos vit, Iudæosque superauit, quem de magis triumphum egerit, paucis accipe:

Erat autem illo tempore quædam mulier diuinatrix, quæ faciebat amuleta, & utebatur incantationibus. Hanc conabatur hic vir iustus facere sibi amicam, dans ei ea quæ colligebat, siue escam, siue pultem, siue etiam vestes. Itaque quadam die dicit ei: Vis tibi faciam amuletum, vt nunquam sit tibi lema in oculo? Illa verò dicit ei: Certè, Sale. repurans, quòd et si sit fatuus, id fortè possit prestare. Abiens itaque scripsit in tabella Syriacè: Deus te faciet cessare & desistere ab auertendis ab ipso hominibus. Dedit ergo ei, & ipsa gestauit: neque potuit amplius alicui diuinare. hæc & alia plura Leontius: sed ad institutum ista satis. Vides in his planè quàm vehementer admireris Dei prouidentiam, dum quo tempore infatuata videri poterat Græcorum sapientia, cum iam Oriens sterilis prorsus redditus parere desisset doctissimos illos atque sanctissimos viros, qui sicut antea orbem terrarum scientia illustrarent, atque aduersus hostes fidei Christianæ pugnarent ac superarent, virtutem excitat, qui se stultum fingens, omnium sapientissimus demonstraret: simulque lasu quodam aduersantes Christianæ religioni hæreticos, Iudæos, & magos vincat. Vt planè illud cum Apostolo liceat exclamare: Vbi sapiens? Vbi scriba? Vbi inquisitor huius sæculi? Nonne stultus fecit Deus sapientiam huius mundi? Sed quod superest anni huius tetrum Theodoræ Augustæ funus, inspiciamus. didicit ipsa infelix tandem, quàm sit terribilis qui aufert spiritum Principum.

Hoc enim anno Imperij Iustiniani vigesimo secundo, eadem Theodora Aug. ad eadem fidei Orthodoxæ solùm intenta, ex hac tandè vita, licet serò, subducatur, cum (inquit Procopius) imperasset annum vnum & viginti, mensèque tertium. ita ipse scribens de bello Gothico, & in fine commentarij de rebus Persicis id ipsum affirmat, vbi cum refert res gestas in bello Persico anno eiusdem Iustiniani Imp. vigesimo tertio, mox ista subdit: Ioannes autem Cappadox anno superiore ab Imperatore reuocatus est; quo tempore finis item vitæ Theodoræ Aug. aduenit. hæc de tempore obitus Imperatricis Procopius: sed quo morbi genere fuerit ex hac luce subtracta, hic omnino silentium. Verùm qui hæc Procopius obiter attigit, scorsum (teste Suida) in alijs libris scripsit vituperationes Iustiniani & Theodoræ, necnon Belisarij & eius coniugis: sed cum eiusmodi à Procopio scriptis libris careamus, nihil est vt de Theodora aliud dicere possimus, nisi quòd à Vigilio fauciatam primùm duro iaculo anathematis, haud post diu, vlciscente numine, est secutus interitus.

Sed videamus quæ de Ioanne Cappadoce, qui semper apud Iustinianum Imp. primarium locum obtinuit, idem Procopius istis subiicit: Ioannes ob suspicionem magistratu deiectus, sacerdotium sumere compulsus est: quamquam in eo statu in phrenesim quamdam atque opinionem consequendi Imperij venit. Quarit enim demon ambitioni homines deditos summorum honorum spe deludere, qui præsertim constanti natura seu proposito nõ sunt: quod Ioanni accidit, cui mira ac vana soliti prædicere homines, cum alia, tum futurum vt is quandoque Augusti habitum indueret: quod fortasse factum in hoc verum apparuit, quòd quidam sacerdos nomine Augustus Byzantijs thesauri Sophiæ templi custos prope aderat, quando Ioannes sacerdotis habitum induit; forteque suum, ceteris deficientibus, accommodauit. hæc Procopius: qui & hic finem imponit historie de bello Persico.

Quod

ALTERIVS HERRAEI NON VERBIO

MAGIÆ VVS ADEM PVVS MALEICAE.

1. Cor. 1.

DE QVITV THEODOREAE AVG.

DE IOANNE IN ORDINEM REDACTO.

Quod verò ait compulsus Ioannem effici sacerdotem, non sic accipias, vt inuitus potuerit ordinari sacerdos: Sed cum ea offerretur ab Imperatore conditio, vt si vitam sibi saluam vellet, sacris initiaretur ordinibus, alioqui foret gladio feriendus: ille fieri sacerdos magis elegerit, minimè cogendus, si renuisset. Est namque exemplum de Anastasio Imperatore, qui cum quemdam ex Senatorio ordine vellet ordinari presbyterum, ipsum penitus renuentem, & omne potius supplicium subire paratum, laicum tandem remanere permisit potius, quàm vi cogeret fieri sacerdotem; quem à successore Iustino Imperatore creatum fuisse Praefectum Prætorio testatur ex Romani scriptis Petrus Damiani in epistola ad Nicolaum Romanum Pontificem.

Sed ad Ioannem redeamus, de quo idem Procopius in bello Persico, quæ sunt reliqua ipsius tragœdiæ memoria digna, prosequitur verbis istis: Igitur de magistratu primum deiectus, in exilium in Cyziæ suburbanum, quod Artacem vocant, missus est: vbi presbyteri tantum habitum, non autem sacrificandi animo sumpsit, ne impedimento fieret ad repetendos forsitan honores, quorum spem non omnino abiecerat. Bona eius Constantinopoli publicata, quamquam longa pars ei Imperatoris benignitate dimissa est. Cum his iraque, atque alijs quæ occultauerat, ditissimus remanserat, eaque vixit nihilominus licentia & his delicijs, quibus prius: adeo procul ab omni cura fuit: quamobrem odium in se Romanorum accumulauit, perspecta hominis impudentia, & in calamitate merita inconsiderantia. Verùm eum Deus grauiori poenâ, puto, reseruauerat: quod hoc modo contigit.

Erat quidam apud Cyzicum Episcopus Eusebius, omnibus cum quibus versaretur, non minus quàm Ioannes grauis. Hunc Cyziceni apud Imperatorem accusantes, ad iudicium accersuerunt: verùm eo viribus ac potentia resistente, nihil tunc egerunt: conspirantibus demum quibusdam iuuenibus, in foro interficitur. Erat autem Ioannes in dissensione cum Eusebio, ex quo illi insidiæ in primis prouenisse putabantur. Mittitur igitur è Senatu Romanorum qui crimen sedis inquirant. Hi Ioannem ante omnes in carcerem coniciunt. Deinde hominem olim inter Patricios potentissimum & Praefectum, & quandoque Consulem, nudum more latronis, constituentes, auctores caedis dicere coegerunt. Deinde cunctis eius bonis direptis, breui tantum eum ac linea contentum veste nauim imposuerunt: sic itaque circumductus per totum Aegypti iter vsque ad Antinoi urbem, petere ab obtujs stipem cogebatur. Hic verò tres annos in custodia seruatus est. Quodque mirum, in tantis arumnis constitutus, numquam imperandi spem dimisit, sed & quosdam Alexandrinos publicè aurum debentes, palam etiam calumniabatur. Post decem itaque annos à Ioanne malè administratæ Reipublicæ poena exacta. hæc tenus Procopius de Ioanne illo insignis nominis, ad quem Praefectura Prætorij fungentem extant complura Iustiniani Imp. data rescripta, homine planè in exemplum positò rerum mundi huius volubilis status, & eius animi insania obdurati, quem nec malleus ferreus tribulationum valuit vllò pacto conterere, secundum illud Sapientis: Si contuderis stultum in pila quasi prisanas, feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius. Sed hic iam finis anni huius rerum gestarum esto.

ANNVS sequens post Consulatum Basilij octauus numeratus, quingentesimus vndequingagesimus Domini ponitur, idemque à Procopio belli Gothici decimusquartus asseritur: quo Belisarius, relicta Italia, Constantinopolim remeauit: de eo enim ista Procopius habet: Belisarius interim nulla referens militiae decora, Byzantium venit, cum per quinquennium ex Italia nusquam discessisset, nec potuisset per eam quoquam pacto vagari, sed tacita fuga quadam deterritus vt vitabundus id omne tempus de loco in locum nauigando consumpsit. Qua ex re factum, vt urbem Romam iterato in seruitutem receperint Gothi, cumque ea & cetera fere Italiae oppida. sed id anno sequenti. Reuersum autè Constantinopolim otiosam degisse vitam, idem auctor affirmat. Amantissimæ verò coniugis precibus ipsum testatur idem Procopius ab Italia reuocatum.

Sed quo statu res Occidentalis Imperij essent, antequam inde recesserit Belisarius, ex eodem auctore accipe, vbi ait: Dum hæc agerentur, totius Occidentis barbari Imperio potantur:

Procop. de bello Pers. lib. 1. IN EXILIVM IOANNES MITTITVR.

RVRSVM IOANNES REVOCATVR AD FORNAS

Proci. 27.

Procop. de bello Goth. lib. 3. BELISARIUS REDITVS IN GLORIVS

Procop. de bello Goth. lib. 3.

occidentali imperio lapsum.

causa martiorum.

Procop. de bello Goth. lib. 3. Franci ab imp. iura Galliarum accipiunt

Franci primi videntur avros cum regis imagine.

conversio in iustinianum.

Procop. de bello Goth. lib. 3. Styria iustinianum circa dogmata.

tiuntur: Romani verò cum Gothis, etsi paulo antè (vt diximus) debellatis, bellum dum in- tegrant, pecuniarum hominumque iactura ingenti facta, & sine vilo eorum commodo, Ita- liam amiserè, cum hac simul Illyricos omnes, Thracèsque, cum à barbaris iam finitimis fa- ctis sua omnia agerentur in prædam, & item ipsi foedè deprædarentur.] hæc Procopius, qui & subdit, Romam iterato in seruitutem à Gothis redactam fuisse. At de his suo loco.

Quod verò pertinet ad Belisarium, considerare ne prætermittas quàm disparis exitus à priore posterior hic fuit ipsius in Italiam aduentus, & reditus Constantinopolim. Ex quo enim (quod sæpius ob oculos repræsentandù est) in Romanum Pontificem Siluerium vio- lentas manus iniicit, vis omnis ipsius roburq; Romanæ militiæ concidit, addita verò fuit hostibus bellica fortitudo, quam innumeræ victoriæ sunt secutæ: vsque aded, vt quæ tanto fuerunt parta labore, pessumgerint, cum illis potiti sunt Gothi. reliquas verò prouincias, nempe Pannoniam & finitimas regiones, Longobardi à propriis sedibus super Istrum flu- uium positæ Gipedum regioni finitimis excitati inuasertunt; grassantèsq; in Dalmatiam & Illyricum, Epidamnum vsque cuncta depopulati sunt. Hæc omnia pluribus Procopius ha- bet, qui de aucto hoc anno Francorum regno hæc subdit:

Dum hæc gererentur, totius Occidentis barbari Imperio potiuntur.] & paulo pòst: Gal- liarum partem suæ quondam ditionis effectam in huius belli principio Gothi Germanis, nempe Francis, tradiderant, cum minùs se posse existimarent Romanis simulac Germanis resistere. Id sanè factum non solùm Romani nil prorfus interpellarunt; sed vt Gallias sibi Germani haberent, Iustinianus vltro permisit: non enim illi has tuto se possessuros reban- tur, nisi & Imperator eas suæ ditionis futuras perpetuò confirmasset. Quo factum, vt ex eo tempore Principes Germanorum Massiliam Phocæsum quondam coloniam & cetera cir- ca mare loca tenuerint, totiusq; eius oræ maritimæ potiti imperio sint: vnde & Arelate nûc resident ad certaminis equestriis spectaculum.] Quis ista legens, & in memoriam reuocans vsurpatum à Iustiniانو indebitè titulum Francicum, non admiretur Dei prouidètiã re- bus humanis inuigilantem, ad hoc in primis, vt mente elatos deprimat, & humiles eleuet? Ecce enim qui inani titulo, præter alia gloriæ nomina è populis debellatis accepta, Franci- cus à Francis superatis dici voluit, quos nec bello tentauerat; modò cogitur cedere Francis quæ potiora in Gallis Romani essent Imperij. Ita planè accidit, vt nihil sit in ceteris Gallia- rum prouinciis, quod iustis Franci possederint, quàm Massiliam cum aliis eiusdem prou- inciaë locis, acceptis illis concessione Gothorum, & cessioe facta Imperatoris.

Pergens Procopius, ad gloriam insinuandam Francorum hæc adicit: Aureum nummum natiuo & Galliarum metallo hi cudunt, non Romani Imperatoris (vt ceteri solent) imagine, sed sua impressa. Perfarum siquidem Imperator etsi ad arbitrium argenteum numisma fa- cit, auro tamen non illi fas est suam vt imponat effigiem, nec barbarorum Princeps alius qui- quam id facere aufit. Sed de his hæcenus. Franci interea pleraque sibi & nullo iure in Ve- netos occupant loca, cum nec Romani ea tueri iam possent, nec Gothis tantum virum ef- fet, vt his vtrisque bellum inferrent.] hæc Procopius de statu Occidentalis Imperij.

Sed & hoc pariter anno accidisse tradit, vt Artabanus, qui Guntharidem tyrannum oc- cidisset in Africa, vnà cum Arface cognato suo atque aliis nonnullis proceribus aduersus ipsum Iustinianum Imperatorem conspirauerit; & nisi molitiones detectæ fuissent, planè de ipsius Iustiniani vita atque Imperio actum esset. Describit hæc pluribus ipse Procopius, sed nihil ad institutum.

Illud verò satis admiratione dignum, quòd licet tot tantisq; malis obortis vndique Ro- manum adeò fluctuaret Imperium, Iustinianus tamen totus erat in dogmatibus Ecclesiasti- cis perscrutandis. Nam cum de coniuratione Artabanis in Imperatorem Procopius agit, hæc ab Arface de eo inter alia dicta refert: Ad multam noctem hic sedet, circumstanti- bus sacratis quibusdam & effectæ ætatis viris, Christianorum scriptis miro studio reuoluen- dis intentus.] & post multa subdit ista Procopius: Vigilus autem vrbis Romanæ Præsul cum Italicenibus aliis & primoribus viris, qui secum Byzantij erant, ab Imperatore suppli- citer & enixius postulabant, Italiam omnibus in suam vt viribus redigeret potestatem: sed Gothicus præ ceteris maximè vir sanè Patricius ad ipsum in hunc crebrò impellere, horta- riq; vt qui ea de causâ Byzantium se contulisset. Imperator verò Italiam sibi curæ fore, re- spondit. Sed circa Christianorum dogmata componenda nimis intentus, eorum altercatio- nes vt rectè disponderet, nitebatur.] hæc Procopius de Imperatoris studiis: quibus dum plus quàm decet Imperatorem, curiosè vacaret, vniuersum pessumdedit Imperium.

Videant

contra politicos novatores.

A Videant ergo Politici Nouatores, quanta cum iactura quæ sunt Pontificum arrogant si- bi Principes, quamuis, sicut Iustinianus, ex sacrarum legum præscripto cuncta se facere pro- fiteantur. Regum namque est de sacris dogmatibus ex Ecclesiastica disciplina accipere ab Episcopis leges, non quouis colore præscribere, sed sancitas ab ipsis ipsorumq; maioribus il- libatas seruare, & pro illis aduersus hæreticos decertare. Intelligant illud insuper vel ex ipso rerum vsu, quanto cum Imperij detrimento, regnandi iuris inani prætextu peccent Princi- pes in sacerdotes: Recolant Siluerium Papam abductum ab Vrbe eo colore ne proderet ipsam Gothis, quæ, illo pereunte, ab iisdem Gothis iterum capitur; insuper & Italia ab eo- dem Imperatore à Gothis antea fortiter vindicata, rursus amittitur; atque vniuersi demum barbari, veluti impellente numine, ad cladem Romani conuocantur Imperij. Tanta sub Iu- stiniano mala Romano Imperio sunt allata. Sed & parua hæc quodammodo videri possent, nisi ipse gratia intulisset in Catholicam Ecclesiam damna Iustinianus, dum laborat leges sacras præscribere sacerdotibus, à quibus accipere potius debuisset: edicto enim illo de Tri- bus capitulis promulgato, materiam præparauit, & ignem quo vniuersus orbis Catholicus concisus schismate conflagraret, apposuit. Tot igitur tantaque mala sæculi prudentia (quæ mors est) inuexit in mundum, & vsque hodie in sui perniciem laborare non cessat. Sed iam reliqua ordine temporis prosequamur.

IESV CHRISTI ANNVS 550. VIGILII PAP. ANNVS II. IUSTINIANI IMP. 24. TOTILÆ REG. 9.

C Vingentesimus & quinquagesimus annus Domini, post Consulatum Basilij nonus, & belli Gothici decimus quintus agit, Imperij verò Iustiniani annus vigesimus quartus notatur à mensis Aprilis exordio. Quo ipso anno, mense Martio Vigilus Papa ad Va- lentinianum Episcopum Tomitanum Tomitanus dedit aduersus schismaticos, qui vbique scri- ptis litteris illud vulgarent, ipsum Vigilium Papam Tria damnando capitula, impugnare Chalcedonense Concilium. Cum enim eius rei causa complures haud leuiter perculsi ani- mo resisterent ex ipsius Vigilij Papæ communionem: prudentiores qui essent, rem accuratius considerandam rati, litteras miserunt ad ipsum Vigilium agentem Constantinopoli, inter quos fuit hic Valentinianus Tomitanus in Scythia Episcopus Metropolitanus, ad quem Vigilus ista rescripsit:

D Dilectissimo fratri Valentiniano Episcopo de Tomis prouinciæ Scythiæ Vigilus. Fraternitatis tuæ relegendes scripta, Pontificalem in vobis sollicitudinem inesse gratan- ter accepimus: quia Prophetica sibi possunt verba competenter aptari, quibus ait: Salua- bo gregem meum, & suscitabo super eum pastorem, qui pascat eum, seruum meum. Opor- tet ergo charitatem tuam ea quoque Domini nostri verba sectari, per quæ dixit: Specula- torem te posui domui Israel, & audies de ore meo verbum, & annuncabis eis ex me. & conuocatos eos quos scâdalizari diuersis rumoribus retulisti, incessanter hortari, ne per hos forsitan seducantur, qui sub prætextu Catholico, nequissimo spiritu simplicium Christia- norum corda fallacia sua decipere moliantur, & patris sui diaboli consuetudinem maligno sectantes spiritu, Ecclesiam sibi commissam diuersis mendacibus scriptis conturbare desi- derant: quibus Apostolica lectio congruenter apratur, dicens:

E Rogo autem vos, fratres, vt obseruetis eos qui dissensiones & offendicula præter doctri- nam quam vos didicistis faciunt, & declinare ab illis. & infra: Et per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. Vestra autem obedientia in omni loco diuul- gata est, quatenus fraternitatis vestræ adhortatione sæpe commoniti nulla fideles eorù ani- mos à rectitudine viæ, quæ Christus est, qui ait: Ego sum via, veritas, & vita, qualiter ma- ligna annunciatione submoueant. sed si (quod non oportet) ab aduersariis conturbati, ali- quid (quod Deus auertat) contra fidem factum fortè formidant: cum mansuetudine, quæ conuenit Christianis, prophetica verba sectentur, dicentis: Interroga patrem tuum, & an- nunciabit tibi: seniores tuos, & dicent tibi. Et alius Propheta: Labia sacerdotis custo- diunt scientiam, & legem requirunt ex ore eius.

Et quoniam Valentinianus illustis & magnificus vir filius noster cum his, qui pro actibus tuæ fraternitatis Ecclesiæ in Constantinopoli obseruant, pari ratione dixisse noluntur, etiam hoc

Estas apud Synodum Quint. Ath. 7. & tom. 1. epist. Rom. Pont. epist. 6. Vigilij. Vigiliæ epist. ad Valentinianum. Ezech. 34. Ezech. 3.

Rom. 16.

Ioan. 14.

Deut. 32. Maluch. 2.

hoc Dei inimicos fuisse mentitos, quod personæ Episcoporum Ibae atque Theodoretum in nostro (quod absit) fuissent Iudicato damnatae: legant ergo, quæ de causa, quæ hic mota est, ad fratrem nostrum Mennam Constantinopolitanæ urbis Episcopum scribentes, legimus definisse: & tunc cognoscent, nihil à nobis, Deo nos custodiente, commissum, vel certe depositum, quod contra fidem, prædicationemque venerandarum quatuor Synodorum, quæ pro vna eademque fide definita sunt, id est, Nicænæ, Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ, & Chalcedonenfis reperitur aduersum, aut vnus ex his qui definitioni superscriptæ Chalcedonenfis fidei subscripserunt, tangat iniuriam, vel quod decessorum prædecessorumque nostrorum inueniatur (quod absit) constitutis forte contrarium, sed in omnibus Apostolicæ sedis Præfulum & beatæ recordationis Leonis Papæ & prædicatarum Synodorum aduersariis restitisse. Fratritatem autem vestram credimus non latere, inimicos fidei Christianæ hoc semper sæculari & reprobanda molitos astutia, vt Evangelistas quatuor contraria sibi (quod absit) dixisse monstrarent: quibus à sanctis Patribus per Euangeliorum concordia libros est cælesti sapientia contradictum.

Quod nunc quoque sancti Chalcedonenfis Concilij aduersarij (inter quos etiam Rusticum & Sebastianum comperimus istius auctores scandali, quos olim pro meritis suis à sacra communione suspendimus; in quibus nos, si non respuerint celeriter, fraternitas tua noscat canonicam sententiam prolaturus) qui sub prætextu falsæ defensionis student, vt eandem Synodum contra prædictas tres Synodos dixisse (quod absit) ostendant. Quibus hæc conantibus, Prophetæ dicta consonanter aptantur, dicentis^a: Verè mendacium operatus est stylus mendax scribarum: verbum Domini nostri proiecerunt, & sapientia nulla est in eis: docuerunt enim linguam suam loqui mendacium: vt iniquè agerent, laborauerunt. Quibus, si non pœnituerint, veniet Psalmistæ inuocata sententia, dicentis^b: Vt destruas inimicum & defensorum.

Credimus enim, Catholicis Ecclesiæ filiis, ea quæ tunc ad fratrem & coepiscopum nostrum Mennam scripsimus, id est, de blasphemis Theodori Mopsuesteni, eiusque persona, vel de epistola quæ ad Marim Persam scripta ab Iba dicitur, & scripta Theodoretum quæ contra rectam fidem & duodecim capitula S. Cyrilli facta sunt, abundè posse sufficere. Quippe dum in constituto nostro superius designato possit diligenter agnosci, quia in ipsa definitione fidei, quam sancti Chalcedonenfis Concilij sacerdotes secundum præcedentes eam tres alias sanctas Synodos protulerunt, non aliquid mutauerunt, sed laudantes omnia quæ à superioribus acta sunt, sancta definitione sua perpetuo robore firmauerunt. Tamen si post hæc aliquis (quod non credimus) dubitare voluerit, hortamur vt cum tuæ fraternitatis ordinatione ad nos venire festinet: quatenus lucida admonitione cognoscat, omnia quæ decessorum nostrorum & antefatarum quatuor Synodorum sunt de vna eademque fide acta scriptaque temporibus, à nobis inuolabiliter fuisse seruata.

Qua ratione percepta, sublato (sicut oportet) de Christianissimis animis scandalo, pax Deo placita in eius Ecclesia illibata perduret. Hoc quidem fraternitatem tuam credimus adhortandam, ne vltius prædictorum Rustici & Sebastiani, aut illorum qui prauæ eorum præsumptionis probantur esse participes, scripta suscipiat: sed & vniuersos ad tuam pertinentes ordinationem commoneas, ne vel ipsi à prædictis relegant aliquid destinatum, vel falsitati eorum vltius animum suæ credulitatis accommodent. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Data x. v. Kalendas Aprilis, Imperij domini Iustiniani perpetui Augusti anno vigesimotertio, post Consulatum Basilij viri clarissimi anno nono. per Ioannem presbyterum & Apocrisarium, & ipse direxit eam per Maxentium hominem suum.] hætenus Vigilij epistola ad Valentinianum, cuius mentio fit in litteris Iustiniani Imperatoris recitatis in Quinta Synodo.

AVRELIANI
EPISCOPI
ARELAT.
AD VIGILII
LIVM LE-
GATIO.

Vigil. epist. 4
tom. 1. epist.
Rom. Pont.

At non Oriens tantum, sed & Occidentalis Ecclesia hoc eodem concussa est terræ motu: cuius rei fidem quoque faciunt legatio missa ab Aureliano Episcopo Arelatensi & litteræ datæ Anastasio Constantinopolim ad eundem Vigilium Romanum Pontificem: de hoc enim ipso quærenti, num videlicet verum esset, aduersum Chalcedonenfe Concilium aliqua ab ipso esse tentata, quidnam rescripserit Vigilius Papa, ipsius quæ extant tunc datæ litteræ docent, quæ sic se habent^c:

Dilectissimo fratri Aureliano Episcopo Arelatensi Vigilius.

Fraternitatis vestræ litteras pridie Idus Iulias, Anastasio deferente, suscepimus: & gratias referimus diuinæ clementiæ, quia sollicitudinem vestram in fidei causa, vel in nostræ opi-

A opinione personæ factis relegimus conuenire mandatis, vt dignè charitati tuæ verba Dei & conuenienter aptentur, quibus ait: Elegi te sacerdotem ex omnibus: vt ascendens ad altare meum, portes coram me nomen magnum cunctis diebus vitæ tuæ. Necessè ergo nobis est, charitatis vestræ sollicitudinem breui interim (quantum pro temporis qualitate poruimus) releuare colloquio: quatenus modis omnibus confidatis, nihil nos penitus admisisse, quod decessorum nostrorum constitutis, vel sanctæ, quæ vna eademque est, fidei quatuor Synodorum, id est, Nicænæ, Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ, atque Chalcedonenfis, inueniatur (quod absit) esse contrarium, aut quod ad personarum iniuriam pertineat, quæ definitioni eiusdem sanctæ fidei subscripserunt, vel sanctorum prædecessorum nostrorum Cælestini, Xysti, Leonis, aliorumque præcedentium atque sequentium definitis reperitur aduersum: sed à nobis omnibus prædictis Synodis vnam venerationem, vnamque fidei credulitatem indubitabiliter exhiberi: & eos qui omnes superscriptas quatuor Synodos in rectitudine fidei non sequuntur, vel vnam ex ipsis vel omnes in fide reprauant, aut reprauare, aut iniuriare, vel repudiare nituntur, abiicimus. Sed & ea quæ in eiusdem sanctæ fidei iniuriam verbo dicta vel reperiuntur scripta, anathematizanda, execrandaque iudicauimus, & constituimus iudicanda: Simili pœna plectentes etiam eos, qui fidem beati Cyrilli, quam sanctæ recordationis Leo prædecessor noster ad prædecessores vestros aliosque datis probauit & laudauit scriptis, & Chalcedonenfis veneranda sancta Synodus legitur protulisse, aliorumque Patrum, quos Apostolicæ sedis Præfules susceperunt atque secuti sunt, execranda superbia impiam vocauerunt.

Fraternitas ergo tua, quem Apostolicæ sedis per nos constat esse Vicarium, vniuersis Episcopis innotescat, vt nullis aut falsis scriptis, aut mendacibus verbis, aut nunciis qualibet ratione turbentur: sed potius primi Apostolorum (sicut conuenit) verba sectentur, dicentis^a: Aduersarius vester diabolus vt leo rugiens circumit, quærens quem deuoret: cui resiste fortes in fide. Et quod item Doctor Gentium dicit Apostolus^b: Rogo autem vos fratres, vt obseruetis eos, qui dissensiones & offencicula præter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt: & declinate ab illis: In Domino confidentes, quia (sicut præfati sumus) ab Apostolis fidem traditam, & à prædictis sanctis quatuor Conciliis declaratam, & à decessoribus nostris & ab antedictis Patribus prædicatam atque inuolabiliter custoditam, sincera voluntate tenuimus, tenemus, venerati sumus, & veneramur, atque defendimus, & contra eam facientes Apostolica auctoritate damnamus.

Sed quanta possumus per filium nostrum Anastasium de his quæ gesta sunt breuiter nos indicare necesse est: & cum nos dominus filius noster elementissimus Imperator, sicut promissit, Deo, qui cor ipsius tenet, iuuante, reuerti præceperit, hominem, qui vobis ad singula subtiliter innotescat, Deo propitio, destinamus. Quod ideo adhuc non fecimus, quia & hiemis asperitas, & Italia quæ vos non latet, necessitas præpediuit: donec serenissimus Princeps, sicut desiderat, Domino adiuuante, ipsi subueniat. Illud quoque credimus sperandum, vt quia scriptum est^c: Frater fratrem adiuuans exaltabitur: & sicut de credentibus in Domino cor vnum & anima vna: vt sit fraternitas vestra in hac quoque parte sollicita: & glorioso filio nostro Childeberto Regi, quem Christianitatis studio venerationem integram sedi Apostolicæ, cui nos Deus præesse voluit, cognouimus exhibere, supplicare non desinas, quatenus in tanta rerum necessitate circa Ecclesiam Dei sollicitudinem (sicut & confidimus) Christiana deuotione persoluat: vt quia Gothi cum Rege suo in ciuitatem Romanam perhibentur ingressi, hoc eis dignetur scribere, ne se in Ecclesiæ nostræ præiudicio (quippe velut alienæ legis) immisceat, & aliquid faciat, aut fieri qualibet ratione permittat, vnde Catholica possit Ecclesia perturbari.

Dignum enim est, & Catholico (sicut est) Regi conueniens, vt fidem & Ecclesiam, in qua Deus illum voluit baptizari, omni debeat virtute defendere. Scriptum est enim^d: Viuo ego, & glorificabo Dominum, quia glorificantes me glorificabo. Festina ergo, frater charissime, vt in sanctæ fidei sinceritate persistens, Ecclesiarum pacem, quæ vel à Deo per meritum sacerdotij tibi commissa est, vel à nobis per Apostolicam auctoritatem vicaria potestate mandatur, competenti sollicitudine, Deo propitiante, custodias, & Vicarium te sedis nostræ dignis Deo manifestes operibus. Deuste conseruet, frater charissime. Data III. Kalendas Maias, Imperij domini nostri Iustiniani perpetui Augusti anno xxiiii. post Consulatum Basilij V. C. anno octauo. per hominem quem Anastasius direxit.] hætenus Vigilius. Mentio huius

Annal. Eccl. Tom. 7.

L1

episto-

VIGILII AD
AVRELIANI
EPISCOPI
ARELAT.
EPISTOLA.

1. Pet. 5.
Rom. 16.

Proh. 18.
Ad. 4.
VOCATUR
REX FRAN-
CORVM IN
AVALLIVM.

1. Reg. 2.

nono

epistola fit à Iustiniano Imperatore in litteris ad Quintam Synodum datis & ibidem recitatis. Porro hic Aurelianus, ad quem Vigilus scripsit, claruit sanctitate, agiturque eius celebritas annua die decimasexta Iunij^a.

^a Martyrol.
Rom. ea die.

DE VRBE A
GOTHIS ITE
RVN CAPTA

Quod autem Vigilus Papa his ad Aurelianus litteris meminit de Vrbe à Gothis capta, rogatque ut de eius incolumitate apud Childebertum Regem Francorum agat: bene hæc consentiunt iis quæ Procopius sub hoc eodem anno decimoquinto belli Gothici narrat, nimirum hoc anno rursus proditione Isaurorum Urbem Gothis cecidisse, Romanis caesis, his exceptis qui in ecclesias se recepissent: quibus cum ceteris abire iussis, & iam destitutam habitatoribus Urbem ac desolatam relinquendi cum Totilas consilium iniisset, quo minus id faceret, requisitus per Aurelianus à Vigilio opportuna oblata occasione destitit: nempe cum Totilas ab eo filiam in matrimonium petiisset, & eo prætextu recusaret ille, quod Urbem caput Imperij destitutam hostibus relinquens, se summa gloria pariter spoliaret: factum est, ut Totilas ciues aliò migrare iussos reuocaret in Urbem, quam & nouis ædificiis muniuit & illustrauit. Sed hæc omnia Procopius pluribus. Idem verò inferius subdit, magno cum exercitu post Liberium Patricium missum esse Germanum, cum iam Totilas Siciliam inuasisset. His addit, quod Sclauinus populus iterum, Istro transmissis, Illyricum & Thraciam deuastauit, & summa crudelitate in necem omnium incolarum sæuens, exaturatus humano sanguine, præda spoliisque onustus ad propria remeauit. Quæ autem per Germanum gesta sunt, anno sequenti idem Procopius narrat.

Neglectis tamen his Iustinianus, quæ primò (ut decebat Imperatorem, sibi subditos ab hostium inuasionem defendere) curare debuisset, exagitatus prurigine quadam aduersus mortuos incundi certamina, obtentu firmandæ pacis Ecclesiæ, sed re vera turbandæ: ut stabiliret quæ de capitulis Tribus, instigante, immo & scribente Theodoro Casariensi, statuisse, hoc anno (ut inferius dicitur) curauit ut Mopsuestiæ in Syria Synodus cogeretur, à qua Theodori eius ciuitatis Episcopi ante centum & amplius annos defuncti facta atque alia de eo monumenta cognoscerentur. Porro homini in his omne studium impendenti, & ob id in optimo Imperij regimine frigescenti, illud fuit vetus prouerbiū occinendum, Non ultra crepidam. Dum enim amplius quàm par est aures admouet oculis hæreticis, sub prætextu conseruandæ fidei, & pacis in Ecclesia reintegrandæ, factiosorum se studiis inferuit, sacra dogmata in discrimen adduxit, inter Cathólicos schismata dirum inuexit, & ipsum Romanum Imperium barbaris desolandum reliquit. Queritur de his sæpe Procopius, nempe de cura Reipublicæ Iustinianum redditum sequirem, nec ea qua antea solitudine bellicas res curasse.

VIGILIUS
AGIT AD
VERSUS
SCHISMA-
TICOS CLER-
ICOS.

^b Vigil. epist.
5. tom. 3. epist.
Rom. Pont.

Sed ad Vigilium redeamus, qui schismaticorum factione ad eò vexabatur, ut à suis quoque clericis compluribus destitutus, ab eisdem indignissime vrgeretur tum dictis, tum scriptis, iisdemque per Orbem ubique vulgatis, ut suas ad diuersos (ut vidimus) cogeretur scribere apologias. Quamobrem quòd in graue id damnum vertere intellexeret totius Ecclesiæ vnitatis; hæcque diutius tolerare, patientiaque differre, non nisi grauiora mala in Ecclesiam inferre cognoscens; aduersus desertores clericos suos, qui in castris hostium militabant, censura Ecclesiastica sibi agendum esse putauit. Collectis igitur qui ibi tunc erant Italiae Episcopis, aduersus eosdem, præcipue verò Rusticum & Sebastianum, eiusmodi damnationis sententiam^b protulit, cuius fit mentio in epistola Iustiniani ad Quintam Synodum:

Vigilius Episcopus Rustico & Sebastiano.

SENTEN-
TIA LATA
IN AVCTO-
RES SCHIS-
MATIS.
^c Rom. 2.

Diu vobis, Rustice & Sebastiane, canonibus & decessorum nostrorum decretis conuenientem ultionem inferre, pro Apostolica moderatione distulimus. Sed quia Doctoris Gentium in cordis vestri duritia (quod à nobis cum nimia tristitia dicitur) verba videmus impleta, quibus ait: Nescitis quia patientia Dei ad poenitentiam nos adducit? Tu autem secundum duritiam tuam & impoentens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ. Ut excessus vestros ex plurimis paucos interim (in quantum possumus) designemus: venientibus nobis hic in regiam ciuitatem, tu Rustice, dum aliqua nobis ignorantibus legeres, quæ hominem loci tui omnino legere non decebat, & plura committere dicereris, quæ etiam nostram, si te non prohibuissemus (quod absit) opinionem atque animam lædere potuissent: dicente quoque de te nobis aliqua Paulo diacono, etiam te præsentem, sicut oportuit, & pro affinitate, qua nobis à germano, quem dileximus, iungebaris, & pro eo quod nos te ad Leuiticum prouexeramus officium, frequenter & secretè paterna monuimus charitate, ut si

ea quæ

A ea quæ de te dicebantur; ex aliqua parte cognosceres, à talibus temperares: ne, quia Dei causam indiscussam non pateremur qualibet ratione relinquere, canonicum per nos in te iudicium proueniret.

Tu autem non solum admonitionem nostram audire maleuolo spiritu noluisse, sed etiam (sicut scriptum est^a: Argue sapientem, & adamabit te: stultum, & odio habebit te. Et iterum^b: Noluit intelligere ut bene ageret, iniquitatem meditatus est in cubili suo) ad hoc malitia tua perducta est, ut nostra admonitione contempta, in odium potius prosilires, & occasionem quæreres, quatenus causa Capitulorum, id est, de dictis Theodori Mopsuesteni, eiusque persona, sed & de epistola quæ ab Iba ad Marim Persam perhibetur scripta, non & dictorum Theodoretii, quæ contra rectam fidem & epistolam beatæ recordationis Cyrilli Synodicam ad Nestorium cum duodecim capitulis, quam & sancta Synodus Ephesina prima suscepit, & beata Chalcedonensis Synodus ad conuincendas Nestorij vesanias in definitione fidei legitur posuisse. . . . quæ, te etiam instante, certum est flagitata: ita ut filiis nostris Sapato & Paulo diaconis, sed & Surgentio Notariorum Primicerio clamitares, dicens, Non solum nomen & scripta Theodori Mopsuesteni à nobis debere damniari, sed & territorium eius ipsum, vbi positus est: & si ossa eius euulsa quisquam de sepultura eiceret, & cum eodem territorio incenderet, gratanter acciperes.

^a Prou. 9.
^b Psal. 35.

Et cum necesse esset, ut negotium quod fuerat in iudicio nostro perductum, te etiam quàm maximè inter alios tam sacrati ordinis quàm sequentis consentiente, sententia finiretur (quod constat effectum) & quid de eodem Iudicato feceris, quomodo etiam in Palatio ut fratri nostro Mennæ, ad quem scripseramus, celeriter traderetur, institeris, nulli habebit incertum: ita ut filio nostro Surgentio Primicerio petenti scedam ipsam Iudicati nostri, ut apud se pro loco suo secundum consuetudinem retineret, per multos dies dare penitus noluisse, donec exemplaria per plurimos sacerdotes ac laicos, sed & per gloriosum virum Tyrannum Magistrum militum, aliosque laicos in Africana provincia destinaret: quod in Ecclesia nostra à diacono numquam factum est: ac nobis etiam nescientibus, eius exemplaria destinaret.

Nam & sabbatho sancto, quo ipsum, te (sicut præfati sumus) imminente, protulimus Iudicatum, in Ecclesiam sessum processisse, & communicasse, & officium tuum implese cognosceris. Nam & eodem die reuertens ab Ecclesia, coepiscopo nostro (quantum perhibet) Iuliano hoc diceres, quia melius fieri non potuit, quàm quod factum est Iudicatum, & hottarieris ut Deus oraretur, neque quod factum est tolleretur: Quod etiam, succedente Dominico die Paschæ, similiter effecisti: & diu in eadem perdurando sententia, alios, ut Iudicatum nostrum libenti animo sequerentur, nihilominus hortabaris.

Nam dum Antiochenæ Ecclesiæ Apocrifariis eiusdem Iudicati exemplaria nos dare penitentibus differremus, sed hoc magis iustum esse prædictis Apocrifariis diceremus, ut à fratre nostro Menna potius exemplaria peterent, ad quem à nobis videbatur fuisse prolatum: tu autem publica voce deposceres, dicens Dominum Leonem ita de epistola sua diuersis exemplaria destinasse, nos facere debere similiter, asserendo quia metueres, nisi vniuersitas Iudicati nostri exemplaria de scrinio nostro edita teneret, qualibet ratione postea forsitan celaretur.

Nam dum occasionem euntis ad Siciliam reperisses, & Iudicatum nostrum, laudesque eius, vbi etiam filij nostri diaconus Primiceriusque tecum manifestum est subscripsisse, filius nostris Pelagio diacono, aliisque dirigere voluisses pro cautela, ne ab aliquo inueniri forsitan potuisset, nobis etiam ignorantibus in membrana conscriptum, & in breuitate quadruplicatum, litteris scriptum minutissimis destinasti. Nam & Vincentio secundæ regionis subdiacono iterum à nobis postea ad Siciliam directo, per eum filio nostro Pelagio diacono similiter scripsisti: sed quia ita memoratus subdiaconus prosperè nauigauit, ut illum qui in membrana scripta portauerat, præcedere potuisset, quantum nobis retulit, ea quæ in membrana scripseras, Pelagius diaconus ipso præsentem percepit.

Ergo dum & te præ omnibus imminente, prolatum fuerit Iudicatum, & tanta in eius Iudicati laude succensus per multum tempus scripseris, fecerisve, ut nunquam te credere. mus ab hac posse rectitudine deuiare: immutatum te subito post hæc quadam animi leuitate, vulgante opinione comperimus, & cum aduersariis Ecclesiæ, qui contra Iudicati nostri seriem nitebantur, & à nobis sunt per Iudicati ipsius tenorem à communionem suspensii, secreta tractare, & dum filius noster diaconus Paulus ad Italiam discedere voluisset, post-

CHRISTI
550.VIGILII PAP.
II.IVSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.

quam & ad eum peruenit, quod scandalum Ecclesiæ in communione adhuc nostra positus A
feceret, & hic & in Africana provincia, ubi antea defendendo & laudando Iudicatum no-
strum, eius exemplaria destinaſti, facere nitebaris: tunc tibi cepit insistere & dicere, vt si
verum esset, producere debuisses, quod tu conuictus celare minimè potuisti.

Tunc verò memoratus nobis cepit imminere diaconus, vt aut corrigere te ab his quæ
illicite faciebas, sub nostra præſentia clericorumque promitteres, aut certe petitionem ad-
uersum te, & varietatem tuam atque fallaciam ab eo factam, quam & præ manibus gere-
bat, debuisses accipere: ad hoc es propria voluntate perductus, vt tactis Euangelis sacra-
menta præstares, & verba tua à Notario scripta in nostro teneantur scrinio, quibus inter
alia legeris promississe, te numquam à nostro penitus obsequio discessurum. Postquam verò
peior te Sebastianus pro solo scandalo faciendo (sicut & initia ipsius venientis in Constan-
tinopolim monstraſerunt, & exitus peior edocuit) noscitur aduenisse, ita vt mox tui im- B
memor sacramenti, coniurationem inter vos contra statuta canonum, nobis ignorantibus,
facientes, in apertum vterque prorumperetis scandalum.

Sed vt tua, Sebastiane, non in quantum sunt, sed in quantum referre possumus, mala quæ
feceris diuersi cognoscant, & iuste te (nam magis tardè) canonicam aduertant subiisse sen-
tentiam: ad tuæ ordinationis veniamus initia. Absentibus filiis nostris diaconis Anatolio
atque Stephano, à nobis postulasti, vt ad tempus pro implendo officio absentium loco, dia-
conum te interim faceremus.] hæc cum Vigilus ingerat in Sebastianum ad tempus crea-
tum diaconum, non accipias quo ad ordinem, sed potiùs quo ad ministerium, vt qui diaco-
nus iam esset, ministrare loco diaconi Cardinalis permitteretur. Pergit verò Vigilus: Quod
ideò tibi ad præſens speranti concessimus, quia antè ordinationem tuam cautionem nobis
propria voluntate legeris emisisse, quam & testibus roborasti, & tactis Euangelis iuramen- C
tum corporaliter præstitisti, vt quicquid tibi à nobis pro Ecclesiastica utilitate fuisset iniun-
ctum, fideliter & sine aliqua fraude compleres; officium verò, locumque diaconi sine ali-
quo vicio, sine aliqua superbia, sine aliquo neglectu, donec reuenterentur diaconi memo-
rati, aut quanto te tempore in Levitarum voluissimus ordinatione ministrare, cum omni
humilitate & studio sine neglectu modis omnibus impleturum; in eadem cautione rursus
adiciens, quod si de his omnibus quæ cum sacramento, tactis corporaliter Euangelis, pro-
mistiſti, aliquid minùs impleſſes, tunc à sancta communione esses suspensus: ita vt si à die
excessus tui intra annum poenitentia noluiſſes colla submittere, tu tibi anathema manu
propria scribendo dixiſti. Tunc ergo ad præſens factus es sub ea quam sperabas & pollicitus
fueras conditione diaconus.

Postea verò vt à nobis ad Dalmatarum patrimonium mittereris, summis precibus pos- D
tulasti: quod nos securi, quia talem feceras cautionem, animo libenti concessimus. Qui
dum in Salonitana vrbe pro ordinatione patrimonij aduenisses (quantum ad nos postea est
plurimorum relatione perductum] illicitis te & à sede Apostolica prohibitis ordinationi-
bus miscuisti; & quos Honorius tunc prædictæ ciuitatis Episcopus contra consuetudinem
Romanæ vel suæ Ecclesiæ & sedis Apostolicæ constituta sacris ordinibus applicauerat, non
solum prohibere penitus noluiſti, sed nec nobis de hac causa scripto referre, vel quando
Theſſalonica nobis occurreras, memor conscientia tuæ ne verbo quidem suggerere volui-
ſti, & cum illis tamquam cum legitimo & rationabili ordine factis cupiditatis spiritu ac-
quieuiſti procedere, & eorum socius es communionis venalitate reptus.

Iterum Theſſalonica ad Dalmatias patrimonij regendi causa remiſſus es; ex qua prouin- E
cia frequenti te auctoritate monuimus vt non ante discederes, nisi omnes secundum polli-
citationem tuam tam de Dalmatarum patrimonio, quam de Præualitano colligeres pen-
siones. Sed tu omnia prætermittens, ad Constantinopolitanam vrbe pro solo faciendo scan-
dalo venire festinaſti, quantum & sequens exitus declarauit. Relegens tamen constituti nostri
seriem, quam de præfatis capitulis ad Mennam huius ciuitatis Antistite dedisse relegimus,
in conspectu diaconorum, subdiaconorumque, vel vniuersorum clericorum publica voce lau-
dabas, vt de cælo Iudicatum nostrum ordinatum atque prolatum omnibus (sicut præfati fu-
mus) clericis loquereris. Dicta verò Theodon Mopsuesteni asserebas te in Romana vrbe in-
ter aliquos codices inuenisse, quæ confirmabas omni execratione & blasphemis esse com-
pleta. Hæc dicendo, in nostro obsequio, & in ecclesia publicè, & in Placidias officium dia-
conatus implebas.] erat locus ad Placidias, siue Palatium Placidia, ubi Vigilus Constanti-
nopolim morabatur, prout Synodalia Acta declarant. sed subdit hæc idem Vigilus.

Nati-

CHRISTI
550.VIGILII PAP.
II.IVSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.

A Natiuitatis Christi Dei Domini & Saluatoris nostri secundum carnem præterito anno
dies aduenit. vocauimus te; quia ad nos quæ supra meminimus te fecisse in Dalmatis, de
recenti peruenerunt: & sicut oportuit, diximus tibi: Si cum illis qui contra Apostolicæ se-
dis constituta in sacris sunt applicati ordinibus processisti, aut eorum te communioni (sic-
ut dicitur) sociasti: necesse nobis est, vt si nos Deus ad nostram dignatur Ecclesiam reuoca-
re, quæramus ista, & veritatem manifestius cognoscentes, secundum canones iudicemus.
Tu verò conscientia tuæ reatu perterritus, quia contra Apostolica feceras constituta, occasio-
nem tibi discedendi, dissimulans, requirebas. Nam cum te pro certo mandato cum Ioanne
Episcopo & Surgentio Primicerio atque Saturnino Consulario nostro ad Mennam fratrem
nostrum huius ciuitatis Antistitem misissemus: reuersus in Placidias, multis præſentibus, &
officium diaconi tu & Rusticus ex more compleſtiſti. Et quando clementissimus Princeps
dominus filius noster, vt alia die ad ecclesiam procedere deberemus, Referendarium desti-
nauit: vt ei promitteremus, cum aliis diaconis & clericis nos tu & Rusticus fuisset hortati.
Nam & ad refectionem pariter in nostra mensa ambo fuisse, simili ratione probabimini:
sed sicut Iudas, postquam buccellam accepit, de traditione Domini cogitauit, ita & vos no-
stris horis pro concitando scandalo Ecclesiæ discessistis.

Nos autem alio die mandantes vobis, vt aut procederetis, locum diaconi ex more com-
plentes, aut à communionem vos cognosceretis fuisse suspensos: tu verò, Sebastiane, his quos
inter alios miseramus, fratribus nostris Ioanni & Iuliano Episcopis hoc (quantum renun-
ciauerunt) dixisti: Ego Iudicatum, quod Papa protulit, sequor, si tamen in illis vendicat
quæ contra Iudicatum faciunt. Nam & simili eis (quantum perhibent) ratione dixisti, in
tantum vt diceres ibi venisse Lampridium & Felicem monachos, qui nostrum Iudicatum
suscipere noluerunt, & mandasse vos eis: Non possumus vos videre, quia vos aliam causam
habetis, & nos aliam. Postea verò ad hoc nequitia vestra peruenit, vt excommunicatis com- C
municare contra canones superbo præsumeretis spiritu, id est, memoratis, vel aliis, quos pro
hoc quod contra iudicatum nostrum scripserant, per eiusdem iudicati seriem constabat iara
à nobis communionem suspensos: cui Iudicato (sicut supra meminimus) vos acquieuisse &
consensisse & communicasse, Catholica probauit Ecclesia. Vnde constat vos secundum re-
gulas canonum iuste damnari. Definunt enim canones: Si quis excommunicatus ante au-
dientiam communicare præsumperit; ipse in se damnationem protulit. Item: Placuit vni-
uerso Concilio, vt qui excommunicatus fuerit pro suo neglectu, siue Episcopus, siue quilibet
clericus, & tempore excommunicationis suæ ante audientiam communicare præsum-
perit; ipse in se damnationis iudicetur protulisse sententiam.

D Adieciſti etiam execranda superbia quæ nec leguntur, nec sine sui Pontificis iussione
aliquando ordinis vestri homines præsumperunt, auctoritatem vobis prædicationis con-
tra omnem consuetudinem vel canones vendicare, Ephesiæ primæ Synodi impugna-
tionem & exprobrationem, sed & beatæ recordationis Cyrilli, blasphemias quoque contra
Iesum Dominum nostrum dictas simili defendentes infania, & per omnes prouincias fal-
laciter scribentes nos aliquid commisisse, quod reperatur aduersum definitionem sanctæ Chal-
cedonenſis Synodi, quæ præcedentium se trium, id est, Nicænæ, Constantinopolitanæ, at-
que Ephesiæ primæ concordat fidei Synodorum. Ita ergo cunctorum animos, qui ve-
stram malitiam nescierunt, sed tamquam à Romanis diaconis suscipientes scripta, simpli-
citer crediderunt, ad tantum scelus operatio fallaciæ vestrae peruenit, vt humanus sanguis
in aliquibus locis intra ecclesiam (quod dici nefas est) funderetur: & omnem legem Ec-
clesiasticam superbo spiritu conculcare voluistiſti: sanctarum quoque regularum conse-
quentiam iniuriis affecistiſti, impia & quæ non sunt licita per vniuersas contra nos prouin-
cias fallaciter indicando.

E Nuper etiam malis vestris addentes peiora prioribus, dominum Leonem prædecesso-
rem nostrum in Theodori Mopsuesteni dictis, quæ contra rectam fidem legitur scripsisse,
consensum præbuisse atque firmasse, dato scripto ad Christianissimum Principem dominum
filium nostrum, ausi fuistiſti astruere.] hæc enim & Facundus habet in suis citatis à nobis su-
perius scriptis. Sed pergit: Absit ergo quemlibet credere Christianum, quod aliquid tale,
quod contra rectam fidem à quolibet inueniatur scriptum, illius tanti Præſulis sanctitas
suscepisset: quippe qui in vniuersis epistolis suis & Nestorium & Eutychetem vel eis simi-
lia sapientes pari legitur sententia condemnasse. In quo memorato scripto etiam contra
diuinas Scripturas non solum Pontificibus multis, sed etiam (quod dici nefas est) ipsi quo-

Annal. Eccl. Tom. 7.

L1 3

que

CHRISTI
550.VIGILII PAP.
II.IVSTINIANI IMP. 24.
TOTILAE REG. 9.

que Principi sacrilegas iniurias irrogare tentastis, quatenus ignorantem Christianum populum diabolica amplius deciperetis astutia. **A**

Hæc ergo sustinentes per multa temporis spatia patientia sacerdotali, refecare distulimus, credentes vos forsitan respicere & ab illicitis temperare. Sed quia semel & secundò adhortatione nostra per fratres nostros Episcopos, id est, Ioannem Mariscanum, Iulianum Cingulanum, vel Sapatum filium nostrum atque diaconum, necnon & per gloriosum virum Patricium Cethegum, & religiosum virum item filium nostrum Senatorem, alioque filios nostros commoniti, nolulistis audire, & neque ad Ecclesiam neque ad nos reuerti (sicut omnia facitis) voluistis detestanda superbia: & ideo necesse nobis est in vobis canonicè vindicare, ne videamur diuinarum Scripturarum increpationibus subiacerere. Scriptum est enim^a: Videbas furem, & simul currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas. Et ipse Dominus ac Saluator noster dicit^b: Quòd si oculus tuus dexter scandahzat te, erue eum & proiice abs te: expedit enim tibi vt pereat vnum membrum tuum, quam totum corpus mittatur in gehennam. Et quoniam iste intellectus magis de officiis Ecclesiarum vel proximis non rectè agentibus & scandala in Ecclesiis intrentibus sano sensu debet aptari, sicut & alibi nos admonet, dicens^c: Oportet venire scandala, sed vè illi per quem veniunt. Et beatus Apostolus simili prædicat ratione^d: Vtinam & abscondantur qui vos conturbant. Et iterum sancta Scriptura nos commonet, dicens^e: Eice pestilentem de Concilio, & exiet cum eo iurgium.

^a Pfil. 49.^b Mat. 5.^c Mat. 18.^d Galat. 5.e Prou. 22.

Oportet ergo nos iam post tantas admonitiones in vobis, Rustice & Sebastiane, per auctoritatem B. Petri, cuius nos Dominus sibi voluit vice seruire, regulariter vindicare, propterea ne si iam diutius differamus, omnis Ecclesiasticus ordo soluatur. Ideoq; (quod à nobis cum gemitu, sed cum beati Petri auctoritate dicendum est) pro suprascriptis excessibus alienos vos à diaconi esse honore decernimus, & omni ministerio officij Leuitici, prædicti vobis honorem auferentes, penitus submouemus, nullam vltè licentiam habentes, vt ex Leuitico nomine aut gradu aliquid facere præsumatis, vel sub nomine diaconorum scribendo iterum Dei conturbetis Ecclesiam: quippe ex Apostolica auctoritate & Patrum regulis, contra quas multa spiritu superbo atque irreligioso fecistis, vos olim dignos damnatione, præsentia auctoritate deponimus. Et vt vniuersi nos hæc pro loco in quo nos Deus esse voluit, & auctoritate beati Petri Apostoli rectè fecisse cognoscant: canonum constituta posuimus, quæ sancta Chalcedonenfis Synodus apud se relecta laudauit.] subicit hæc ex Actis eiusdem Concilij Chalcedonenfis:

Acrius Archidiaconus relegit: Si quis præbyter aut diaconus suum contemnens Episcopum, à communionem semetipsum suspendit Ecclesiæ, & secretus collectam facit & altare constituit, & nolit euocanti Episcopo consentire, & noluerit eidem acquiescere neque obedire & prius & secundò vocanti: hunc omnino damnari, nec vnquam hunc curacionem mereri, nec recipere eum posse honorem. Si autem permanferit turbas faciens & seditiones Ecclesiæ per extraneam potestatem: tamquam seditionum debere comprimi. Omnes reuerendissimi Episcopi clamauerunt: Hæc iusta regula. hæc regula Patrum.

Pariter statuentes, vt si nobis viuentibus (sicut optamus) sub humilitate & mansuetudine canonicè poenitentes matrem recognoueritis Ecclesiam, cõpetenter à nobis venia concedatur. Si verò (quod non optamus) sub regulari poenitentia ad matrem Ecclesiam cõsuetudine distuleritis redire superbia: Conciliorum in vobis, quorum regulas posuimus, censura feructur: vt nullus post transitum nostrum contra Constitutum nostrum, quod ex B. Petri, cuius locum licet immeriti gerimus, auctoritate proferimus, canonum regulas exequentes, in Ecclesiastico gradu audeat reuocare Ioannem, Gerontium, Seuerinum, Importunum, Ioannem, atque Deus dedit, quos constat vestræ coniurationis & conspirationis esse participes: quos nos putantes bonos, militare Ecclesiæ, cui Deo præsidemus auctore, nostro tempore feceramus. tamen vt & ipsi possint & diuersi cognoscere, de Subdiaconorum & Notariorum vel Defensorum officio præsentia se sententia nouerint fuisse depositos, & nullum penitus in Ecclesia nostra gradum vltè detinere, nisi fortè (sicut præfati sumus) nobis in hac luce supersitibus, & ipsi poenitentia canonicæ colla submiserint.

Felicem etiam monachum Afrum, qui Gilitano monasterio dicitur præfuisse, & leuitate sua atque inconstantia congregationem eiusdem monasterij per diuersa loca certum est dispersisse, & vestræ prauitatis incensor est, cum vniuersis qui cum vel vos tam clerici vel monachi, quam laici post præsentia interdicta in aliqua vestra se societate polluerint, aut

confer-

CHRISTI
550.VIGILII PAP.
II.IVSTINIANI IMP. 24.
TOTILAE REG. 9.

A consensum consiliumq; præbuerint, regularem in his, quæ item superius legitur, constitui-mus manere sententiam: quatenus in his remediis ordine seruato canonico, nullus præsumat pacem, quam Dominus diligit, vltè Ecclesiæ perturbare. Præsentem autem sententiam per Ioannem Mariscanum, Zaccharum Scyllacenum, Iulianum Cingulanum fratres & cõepiscopos nostros, sed & Sapatum atque Petrum filios nostros diaconos, necnon & filium nostrum Surgentium Primicerium Notariorum, atq; Seruum Dei subdiaconum regionis primæ, necnon & Vincentium subdiaconum regionis secundæ nostræ cui præsidemus Ecclesiæ, vobis noscitur transmississe.] hæcenus Vigilij sententia in schismaticos lata.

B Quamuis autem ista hoc anno Constantinopoli à Vigilio Papa aduersus schismaticos decreta fuerint, nequaquam tamen constatum schisma sedatum est, sed magis excitatum, vtraque parte aduersus ipsum commota, nimirum & capitulorum defensoribus ob damnata Tria illa capitula, atque etiam ob non damnatos aduersarios; & impugnantibus Trium capitulorum, eo quòd silentium ab ipso Vigilio de illis esset indictum, vt diximus superius ex verbis ipsius Vigilij in sententia de Theodori Cæsariensis damnatione relatis. Horrendum planè spectaculum reddebat cunctis spectantibus exorta, tribus simul ex aduerso stantibus contrariis ventis, maris ista tempestas, qua naus illa, quæ typum gerit Ecclesiæ, agubatur, Catholicis aduersus Catholicos confligentibus, & ipsi etiam Romanæ Ecclesiæ clericis aduersus suum Antistitem rebellantibus. Gratum id tantum fuit hæreticis, illis præsertim, qui mentito Catholico nomine, Orthodoxos inter se scissos, ita contra se inuicem pugnare fecissent. Ad tanta sedanda dissidia cum vnicum illud esset excogitatum remedium, vt vniuersalis Synodus haberetur: quæ sibi conducere possent Iustinianus parare sollicitus, Mopsuestenam Synodum agi curat, vt aliqua inde Patribus de damnatione Theodori Mopsuesteni facta olim afferret.

C Hoc eodem igitur anno, qui (vt dictum est) nonus post Consulatum Basilij numeratur, Mopsuestia in Cilicia celebratur Synodus aduersus Theodorum eiusdem ciuitatis Episcopum centesimum iam ante annum defunctum: vbi ab iis qui conuenerunt, hoc actum, vt aduersus ipsius Theodori acerrimos defensores, è loco ipso vbi federat atque scripserat, antiquæ proderentur memoria, si quæ de ipso ibidem adhuc reliquæ essent. Huius Synodi Acta habentur inserta in Quintæ Synodi^a Actione quinta. Incumbente itaque Imperatore in opus, ad hoc ab ipso missus est Martianus Comes Domesticorum, cui & litteras dedit ad Metropolitanum Ioannem, necnon ad Cosmam Episcopum Mopsuestenum & alios. Interfuerunt eidem conuentui nouem Episcopi & complures viri clarissimi Comites atque Tribuni. In qua Synodo nihil præterea factum est, nisi diligens examinatio de nomine Theodori, num in eius Ecclesiæ sacris Diptychis vna cum aliis eiusdem ciuitatis Episcopis Catholicis reperiretur ipse Theodorus adscriptus: & diligenti facta testium examinatione, nempe eorumdem qui aderant clericorum, qui essent longa senectute probati; inuentum est omnium assertione, nullam eius sæculi memoriam esse, quod nomen Theodori Episcopi fuerit è Diptychis recitatum, in quibus nec scriptum erat, sed eius loco positum fuisse, ipso dempro, Cyrillum. His igitur quam exactè percognitis, eadem Synodus ea de re certiore reddidit Vigilium Romanum Pontificem eiusmodi testificatione:

D Decebat verè, cum primam sacerdotis dignitatem sortiti estis, sanctissime, ea quæ ad sanctarum Ecclesiarum statum respiciunt, manifesta vestræ diuinitus honoratæ beatitudi-ni fieri. Hoc bene & Christianissimus noster Imperator considerans, & ad vestram scientiam quadam quæ de Theodoro quondam Mopsuestenæ Ecclesiæ Episcopo mota sunt, iussit inferri. Pius enim ad nos litteris vsus, hortatus est, ad Mopsuestenam ciuitatem conuenire, quæ vna Secundæ Ciliciæ est; & cum subtilitate perscrutari, quomodo Theodorus, qui olim prædictæ ciuitatis fuit Episcopus, sacris Diptychis eiectus est; & manifesta ea tam eius tranquillitati, quam vestræ diuinitus honoratæ facere beatitudini. Statim igitur Mopsuestiam accedentes, religiosissimum congregauimus clerum & fidelem eius populum: eligentes eos qui seniores sunt, qui & retinere forsitan memoria possent subtilitatem eius quod quærebatur. Et diuina & adoranda eis proponentes Euangelia, vt suspicionem sui testimonij emendarent: dicere inuitauimus, si sciunt, quo tempore Theodori antiqui nomen eiectum est Diptychis. Illi verò multos annos & suam excedentes memoriam esse iurauerunt, ex quo nulla eiusdem Theodori memoria sacris Diptychis infertur: Cyrillum autem religiosæ memoriæ Alexandrinæ ciuitatis Pontificem eius loco scriptum esse: quæ ex Patribus suis audisse asseruerunt.

DE SYNO-
D. MOPVST
STENA.^a Quint.
Synod. Act. 5.
tom. 2. Conc.SYNODALIB
AD VIGI-
LIUM PAP.

Sed

CHRISTI
550. 551.

VIGILII PAP.
11. 12.

IUSTINIANI IMP. 24. 25.
T O T I L A E REG. 9. 10.

Sed eorum quæ dicebantur subtilitatem inuestigantes, & per ipsa venimus sacra Diptycha, & mortuorum commemorationem considerabamus. Et Theodori quidem in antiquioribus temporibus nullam memoriam inuenimus: in ipso verò sine sacrorum Diptychorum Theodorus scriptus est, quæ omnes nuper quidem mortuum esse dixerunt, ex Galatia verò ortum esse prouincia: hunc & nos omnes nostri Concilij partem factum ante biennium mortuū esse cognouimus. Hæc ita habere, ipsa Gesta vobis sanctissimis manifestant, quæ humili suggestioni coniungentes, ad scientiam vestram destinauimus. sed petimus diuinitus inspiratos vos religiosissimis & Deum placantibus vestris orationibus nos humiles suscipere.] hæc Mopsuestena Synodus quæ ad Vigilium Papam Iustiniani consilio & opera missa fuerunt, ne in futura generali Synodo Theodorum ipse damnare aliquo modo detrectaret, quem sciret fuisse iam antè condemnatum.

Ad hunc vsque annum perduxit Iordanus, siue Iornandes Gothorum Episcopus, quem scripsit commentarium de Regnorum ac temporum successione, vt ipse in præfatione ad Vigilium quemdam alium à Romano Pontifice testatur, cum hæc habet in fine: Ab ipso Romulo ædificatore Vrbis originè sumens in vigesimoquarto anno Iustiniani Imperatoris, quamuis breuiter, vno tamen in tuo nomine & hoc paruissimo libello confeci, iungens ei aliud volumen de origine & actu Geticæ gentis, quod iam dudum communi amico Castalio edidissim: quatenus diuersarum gentium calamitate comperta, ab omni ærumna liberum te fieri cupias, & ad Deum conuersus, qui est vera libertas. Legens ergo vtrosque libellos, scito quòd diligenti mundum semper necessitas imminet. Tu verò ausculta Ioannem Apostolum, qui ait: Charissimi, nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt: quia mundus transit & concupiscentia eius: qui autem fecerit voluntatem Dei, manet in æternum. Estoque toto corde diligens Deum & proximum, vt impleas legem, & res pro me, nobilissime frater.] hæcenus ille, perbellè admonens, hanc nos ex historiarum lectione consequi debere vtilitatem, vt mundi huius prauitates & ærumnæ, quibus indefinenter voluitur & inuoluitur, cum nos contemnere penitus debere & odio prosequi persuadeant. Quòd si à lectore hæc exigit auctor: ab auctore quomodo non totus id ipsum mundus iure requirat? Faxit Deus (quod est in optatis) nos mundi scabra & lutulenta illæso & impoluto pede transire. Sed iam ad anni sequentis res gestas enarrandas progrediamur.

SIGNA AD-
MONITIO
IORDANI
HISTORICI

* 1. Ioh. 2.

IESV CHRISTI
ANNVS
551.

VIGILII PAP.
ANNVS
12.

IUSTINIANI IMP. 25.
T O T I L A E REG. 10.

Quingentesimus quinquagesimus primus aduenit Christi annus, idem numeratus post Basilij Consulatum decimus, & à Procopio belli Gothici decimus sextus, Iustiniani vero Imperatoris vigesimus quintus, Romano Impetio funestissimus: quo Germanus insignis ductor exercitus, in quo omnis recuperanda Italiæ collocata spes erat, improvisa morte subtrahitur, classisq; Imperatoria naufragium passa est in ostiis Hadriatici maris contra Calabriam; Sclauipiq; barbari iterum grassantes, apud Hadrianopolim Romanū profligarunt exercitum, victoresq; progressi vsque ad Murum longum, qui vnus diei spatio distat Constantinopoli, sed vix repulsi, ad propria remearunt. Habet pluribus omnia ista Procopius. Sed vnde tot mala, quibus terra mariq; vbiq; ab irato numine Romanum pessumdarur Imperium? Dictum est sæpe, repetendum verò sæpius, pro hostibus pugnare Deum, cum à Principibus in religionem peccatur; reddiq; imbecilles ac profus inutiles robustissimos quosque exercitus, nisi pietate firmentur, at debiles hostes euadere potentes, cum in aduersariorum castris offensam passa religio mæret: quæ quidem ex diuinis litteris pluribus declarata exemplis, eadem crebrius singulis sæculis produntur expressis signata monumentis. Tu verò hæc clariùs intueberis ex recenti quæ ob oculos ponetur historia.

NOTES CLAR-
DIBVS AE-
FLIGITVR
ROMANVM
IMPERIVM

Procop. de
bello Goth.
lib. 3.

IMPERA-
TOR CVM
THEODORO
EVERTIT
ECCLESIAM

Quenam autem hoc anno aduersus sacros canones, contra Ecclesiasticas sanctiones, decretaque Patrum, maiorumq; traditiones, in contumeliam primæ sedis Antistitis vsque hæcenus mortalibus inaudita facta sint Constantinopoli, videamus. Instigante rursus Theodoro Casariensi omnium malorum auctore, contra præcedentis Synodi decretum & emissam sponsonem de seruando vsq; ad Concilium vniuersale silentio, Iustinianus Imp. con-

D

tra

CHRISTI
551.

VIGILII PAP.
12.

IUSTINIANI IMP. 25.
T O T I L A E REG. 10.

A tra Tria illa capitula publicè appendi iussit editum: quod nec rogante per suos Vigilio, reuocare voluit; immo & præter minas, vim quoque adhibuit, suis mandans satellitibus, nimium oblitus sui, furore percitus, mente dimotus, correptus maligno spiritu, aggitatus à fatana, vt in ipsum Vigilium Apostolicæ sedis Episcopum manus iniiciant. Conuertit in vnum Vigilium (ò laudem egregiam!) quod aduersus tot barbaros vbiq; deuasantes Imperium prælium agendum erat: hinc sibi cupit parari triumphos illitteratus Theologus, si vincat vi, quem non possit ratione cõuincere, Ecclesiæ vniuersalis Antistitem; vniuersam iam subiugasse Ecclesiam ratus, cui vt sibi subdite aggressus erat præscribere leges. Vbi verò audisset ista Vigilium, in fuga tantum spem ponit, sicque ex domo Placidiana, vbi debebat, confugit ad ibi proximè iunctam Ecclesiam S. Petri, vbi & Ecclesiastica tractans, ad aliquod temporis spatium mansit, in aduersarios sententiam ferens.

* Vigil. epist.
7. tom. 1. epist.
Rom. Pont.

Nam & Theodorus ille Casareæ Cappadociæ Præsul, qui inhærens Imperatori omnium malorum illi auctor accessit, eius gratia nisus, & potentia factus impudens, eò audaciæ progressus est, vt primæ totius Orientis Ecclesiæ Zoilum Patriarcham Alexandrinum, quòd inhærens olim Vigilio Romano Pontifici Tria illa capitula ab Imperatore promulgata damnare penitus renuisset, sua sponte, nulla Synodo congregata, vel aliquo ordine iudiciali seruato, veluti si primarius ipse solus toti Orbi præsideret Antistes, condemnarit; in ordinemque redigens, sede priuarit, & tamquam hæretici hominis ex sacris Diptychis eius nomen expunxerit, inque locum ipsius successorem subrogarit Apollinarem: Sed & illud aduersus Apostolicam Romanam sedem non est veritus perpetrare, vt cum synodice Vigilium Papa (vt vidimus) itaruisset, tacendum esse de quaestione oborta condemnationis Trium capitulorum vsque ad generalem Synodum celebrandam, iste perucax aduersus eadè Tria capitula cuncta publice agere non destiterit, egeritque vt contra eadem ab ipso Iustiniano Imperatore palam edito proposito omnes æquè assentirentur Episcopi. Addidit verò, vt Vigilio contradicenti, atque sub anathemate id prohibenti non solum non acquieuerit, sed planè despexerit, insultarit, inque eius contumeliam, licet ab eo vetitus, Missas tamen publicè celebrauerit, aliaque nefaria id genus adiecerit, quibus contumax ingenium, refractariumque animum, atque rebellem penitus voluntatem ostenderet, nec ipsarum memor legum Imperatoris, quibus haud semel quidem, sed sæpius quanta esset super omnes totius Orbis Episcopos Romani Pontificis auctoritas declarasset.

THEODORUS
CASARIENSIS
IMPV-
DENTIA.

En quò tandem progressus est præceps ex monacho Origenista præpotens armiger Iustiniani: hoc enim nomine nuncupauerim eum, qui lateri eiusdem assistens, fecit analphabatum Imperatorem palliatum repente apparere Theologum, atque de dogmatibus acutissimè disputare, qui numquam legere sciuerit vel ipsum foris inscriptum sacrorum titulum Bibliorum. Accipiat & à Nouatoribus, quibus etiam militat, miles iste stipendium; cum nihil præterea suis studiis intelligant hominem istum vastrum esse conatum, nisi vt tam profana quàm sacra cuncta tribui vellet Imperatori, à quo sicut laici, ita & accepturi essent leges Episcopi, sicque omnem in Ecclesia dissolueret institutum diuinitus ordinem, faceretq; ex regno caelorum (quo nomine sæpe Ecclesia denotatur) ergastulum inferorum, vbi nullus ordo inest, sed vbiq; confusio: verum quæ Dei (inquit Apostolus) à Deo ordinata sunt. Hæc verò omnia ex Actis publicis accepimus, ex ipsa inquam sententia Vigilij Papæ in eundem Theodorum lata, quam proximè hic descripturi sumus, vt cuncta certa explorataque absque vlla dubitatione reddantur.

Rom. 13.

Quid autem ipse Vigilium? Num dissimulanda putauit atque negligenda, tempore inueniendo, quæ contra statuta decreta à Theodoro ignominiosè peracta cognouit? Num timore percussus, agere desinit aduersus canonum violatorem, iuriumq; Ecclesiæ inuasorem? An non protinus aduersus pacis perturbatorem, violentumq; Ecclesiæ grassatorem vindex insurgit? Sed quid agat in terra aliena, vbi silent iura, & à legum conditore intelligit leges proculcari, & iustitiam à Iustiniano exulem agi? Non despondet animum, nõ concidit viribus, quibus scit Apostolica auctoritate fulciri, non timore percellitur: fugitiuus licet, aggredientem insequitur hostem, erigitq; se ex aduerso pro Ecclesia Dei, inq; sacrilegum pseudoepiscopum immo tyrannum insurgit; collectoque paucorum, quos secum habebat, Episcoporum conuentu, execranda Theodori facinora examinanda proponens, deinum aduersus peruerfentem legum & euerfentem iurium, occultum hæreticum, manifestum schismaticum, sententiam excommunicationis intorquet his verbis:

VIGILIUS
ADVERSUS
THEODO-
RVM INSV-
GIT.

Extr. to. 1.
epist. Rom.
Pont. 7. tom.
2. Concl.

Vigilius Episcopus sanctæ Ecclesiæ vrbis Romæ dixit: Res est quidè diuinæ conueniens iussioni

CHRISTI
551.VIGILII PAP.
12.IVSTINIANI IMP. 25.
TOTILÆ REG. 10.EXCOMMUNICATIO
IN THEODORVM.

iussioni, patientiam præbere peccantibus : quam non tamen adusque decet extendi, vt spe A
continuae impunitatis iugiter sine correctione peccetur. Quoniam igitur tu, Theodore Cæ-
sareæ Cappadociæ ciuitatis Episcopo, qui hætenus ab ordinationis tuæ tempore, vnus anni
spatio in Ecclesia, cuius gubernacula suscepas, non passus es residere; sed auctoritate no-
minis Episcopalis abusus, vniuersalis Ecclesiæ scandala generare non cessas; & à nobis mo-
dò familiariter obiurgatus, modò precibus obsecratus, nonnumquam verò fraterna incre-
patione correptus, sæpè etiam diuinarum Scripturarum auctoritate commoitus, vel Eccle-
siasticæ consuetudinis conuictus exemplis, semper emendationem sermone promittens,
quam factis nequissimis respuebas, numquam à praua intentione cessasti.

* dissipatione

Nos verò longanimitatem nostram diuina largitate concessam, tam circa te, quam circa
seductos abs te, penè hoc quinquennio elapso monstrauius. Primum quidem in eo, quòd
pro scandalo refrenando condescendentes quorundam animis, quos aliqua dispensatio B
ne * credimus temperandos, quia tu iam eos pluribus annis inquietissimus stimulator ac-
cenderas, quædam pro tempore medicinaliter existimauimus ordinanda, tali scilicet con-
ditione, vt omni in posterum perturbatione sopita, nihil vltra nec verbo nec litteris quis-
quam facere ex eadem causa præsumeret. At tu prauæ consuetudinis tractus audacia, neq;
tunc cessare à conscribendis & prædicandis nouitatibus voluisti: ita vt sapius libellis Epi-
scoporum redditis, & consensum tuum cum eis propria confessione condemnans, eorum
vel tuis excessibus sapius à nobis concedi veniam postulasses.

* aliarum

Post hæc autem cum te à præsumptione solita nec pudor humanæ verecundiæ, nec sa-
cerdotij pondus, nec timor diuini iudicij cohiberet, dum amplius quàm iustum fuerat, pa-
tientiam tuis facinoribus præberemus: ad hoc est causa perducta, quatenus semotis omni-
bus quæ de Trium capitulorum à quibuslibet dicto scriptoribus fuerant ordinata, quid de ipsa C
re factò opus esset, cum Africanarum, Illyricanarum, seu Galliarum * partium congregata
Synodo tractaremus, eorum maximè præsentiam requirentes, quorum fuerat scandalizata
fraternitas. Illud quoque magnopere nobis cum clemētissimo Principe, præsentibus etiam
Menna Constantinopolitanæ ciuitatis & Dacio Mediolanensis vrbis Antistite, aliisque tam
Græcis quàm Latinis Episcopis, cum quibus omnibus etiam tu Theodore pariter affuisti,
necnon & præsentibus Iudicibus atque proceribus, vniuersòq; Senatu, conuenit, ne vsque
ad memoratam Concilij definitionem quicquam de præfatis Tribus capitulis ab aliquo fie-
ri intentaretur. At deinde tuis ex consuetudine incitamenti liber condemnationem capi-
tolorum ipsorum continens, in Palatio, te assistente & instruente, coram quibusdam Græ-
cis Episcopis est relectus, à quibus assentationum fauorem tuis vocibus exigebas. Ex quo fa-
cto tam tu, quàm tibi consentientes Episcopi, mitius licet à nobis quàm oportuit increpati, D
ad promerendam facta satisfactione veniam conuolastis.

Quis autem commemorare sufficiat, quæ te incitante atque exequente mala commissa
sunt: Nam vt de magnis excessibus tuis parua narremus, totius scandali incitamentum fui-
sti atque sedicio. Qui domi tuæ sedens, antiquarios pretio caro conducēs, ea quæ iurata vo-
ce te non esse facturum vsque ad constitutum tempus frequentius firmaueras, conscripsisti,
& sub prætextu religionis, ea quæ Ecclesiam Dei diuiderent (sicut etiam rebus ipsis agno-
scitur) perpetrasti. Nam vsque ad hoc animum Christianissimi Principis falsis suggestioni-
bus perduxisti, vt clementia eius, quæ in suis hostibus pia semper apparuit, contra nos graui-
ter moueretur. Sed hæc omnia bona desideria nostra, quæ pro pace Ecclesiæ proculdubio
militabant, ita animus tuus quietis impatiens dissipauit, vt illa quæ fraterna collatione &
tranquilla Episcoporum fuerant referuanda iudicio, subito contra Ecclesiasticum morem, E
& contra paternas traditiones, contraq; omnem auctoritatem Euangelicæ Apostolicæque
doctrinæ, edictis propositis, secundum tuum damnarentur arbitrium, dum Fidelium nul-
lus ignorer, per quos Dominus & Deus noster doctrinis cælestibus plebem suam iusserit
erudiri, vel quibus ligandi soluendique super terram dederit potestatem.

Deinde in domo Placidiana cum Græcarum vel Latinarum partium Episcopis, qui in
vrbe regia aderant, & presbyteris ac diaconibus Constantinopolitanæ Ecclesiæ conueni-
sti: ibique sub magnæ vociferationis contestatione, tam nos quàm frater noster Mediola-
nensis Episcopus prohibuimus, ne aliquis vestrum præuaricationi communis Constituti,
contempta fraternitate, præberet assensum. Tu autem sedis Apostolicæ interdientis per
nos auctoritate despecta, ad ecclesiam in qua edicta ipsa pendeabant, reliquos tecum at-
trahens, perrexisti, ibique aliis adiectis præuaricationibus, Missarum solemniam celebrasti: &
quasi

CHRISTI
551.VIGILII PAP.
12.IVSTINIANI IMP. 25.
TOTILÆ REG. 10.

A quasi nihil tibi esset, primæ sedis Antistitem præsentem & contradicentem contempnissè,
Pontificem etiam Alexandrinæ Ecclesiæ sacerdotem fratrem nostrum Zoilum, cuius no-
men vsque ad memoratum diem communicatum vobis fuerat, Diptychis eximètes, Apol-
linarem quemdam peruerforem atque Ecclesiæ ipsius adulterum vobis sociastis, vt vestra
iniquitas non solum in remouendo simplicissimo sacerdote, sed etiã in recipiendo patefec-
ret peruerfore. Reticeamus interim alia, quæ eodem die à vobis in Apostolicæ sedis & in ca-
nonum perpetrata probantur iniuriam: ne detenti enumeratione culparum, quarum in-
uentor ostenderis, quod tibi compètit, diutius differamus.

Et licet ante triginta dies pro memoratis excessibus vestris ab Apostolicæ vos commu-
nionis remouissèmus consortio, credentes quòd sacerdotali proposito facilius quæ malè
gesta fuerant, satisfactione congrua curaretis: Ideoque ex persona & auctoritate beati Pe-
tri Apostoli, cuius licet exigui nos locum gerimus, cum Dacio Mediolanense, Ioanne Mar-
ficano, Zacchæo Scyllaceno, Valentino Siluæcandidæ, Florentio Matellicateni, Iuliano
Signino, Romulo Numentanensi, Dominico de Calliopoli, Primasio Adrumetino, Ve-
recundo Lunensi, Stephano Ariminensi, Paschasio Alatrino, atque Ioanne Cortonensi,
fratribus & coepiscopis, hac Theodorum Cæsareæ Cappadociæ ciuitatis quondam Epi-
scopum sententiæ promulgatione, tam sacerdotali honore & communionem Catholica,
quàm omni officio Episcopali seu potestate spoliatum esse decernimus: nullis te vacare vl-
teriùs rebus, nisi penitentis lacrymis censentes, quibus percepta remissione culparum, lo-
cum, communionemque tuam aut à me aut post obitum meum à successore meo (si me-
rueris) indulgentiæ recipias.

Teq; Mennam Constantinopolitanæ ciuitatis Episcopum, qui non dissimili culpa con-
stringeris, cum omnibus Metropolitanis & Micropolitanis Episcopis ad tuam dioecesim
pertinentibus, sed & tuos Orientales, vel diuersarum prouinciarum maiorum minorumq;
ciuitatum Episcopos, qui his excessibus, pro quibus Theodorum Cæsareæ Cappadociæ
quondam Episcopum condemnauimus, præbuiisti assensum, humaniore *sententia* pro Dei
consideratione tamdiu à facta communionem suspendimus, donec vnusquisque vestrum er-
rorem suæ præuaricationis agnosceas, culpam apud nos propriam competenti satisfactione
diluierit. *Hæc est subscriptio sancti Papæ: Deo iuuante & ipsius gratia Vigilii Episcopus san-
ctæ Ecclesiæ Catholicæ vrbis Romæ huic damnationi atque excommunicationi Theodori
Cæsareæ Cappadociæ, & huic communicantis Mennæ Constantinopolitanæ vrbis Episco-
pi vel aliorum Præfectorum, subscripsi. Data XIX. Kalendas Septembris, imperante domi-
no Iustiano perpetuo Augusto, anno vigesimo quinto, post Consulatum Basilij viri clarif-
simi anno decimo.*] hætenus Constitutum Vigilij de anathemate. Quod autem ad Zoi-
li depositionem ac substitutionem Apollinaris pertinet, hæc Liberatus diaconus ait: Zoilum
postea Imperator deposuit, & Apollinarem ordinauit, qui nunc est Præsul ipsius Ale-
xandrinæ Ecclesiæ.] hæc ipse.

Antequam autem quæ post hæc sunt subsecuta narremus: cum inter Episcopos, qui vnà
cum Vigilio dicto conuentui interfuerunt, nominatus reperitur Primasius Episcopus
Adrumetinus in Africa: hunc illum esse putamus, qui clarus habetur inter scriptores Ec-
clesiasticos, cuius & meminit Isidorus & alij. solus hic (quod sciam) inter Africanos Epi-
scopos reperitur, qui inhæserit Vigilio, ceteris ab eius communicatione recedentibus.
Cum verò hic dicatur Episcopus Adrumetinus, errore lapsus videtur Trithemius, dum
eum nominat Episcopum Vticensem: nisi quis dicere velit, duos fuisse Primasios Episco-
pos Africanos eisdemque eruditione claros; quod non persuadetur: nam dum de Prima-
sio meminit Cassiodorus, ipsum sui fuisse æqualem profiteretur, cum ait: Nostris quoque
temporibus Apocalypsis beati Primasij Antistitis Africani studio minutè & diligenter quin-
que libris exposita est, &c.] Porro his temporibus vixisse Cassiodorum, nullus ignorat.
Quod verò Primasium Trithemius dicit fuisse Episcopum Vticensem, discipulumque san-
cti Augustini, & Scholiastes eundem ipsum floruisse ait temporibus Theodosij, anno Do-
mini quadringentesimo quadagesimo: sanè quidem vterque decipi reperitur: nam cum
idem Primasius inueniatur in commentariis in epistolam ad Hebræos citare ipsum Cassio-
dorum, qui his vixit temporibus Iustini Imperatoris, longè post Theodosij tempora ip-
sum claruisse oportuit. Quamobrem nonnisi vnum eundemque Primasium dixerimus,
ipsumque Episcopum Adrumetinum, qui Constantinopoli (vt videmus) cum Vigilio Pa-
pa aduersus schismaticos stetit.

SENTEN-
TIA IN
THEODO-
RVM CAES.
EPISC.SENTEN-
TIA IN
MENNAM.

* xi.

* Liberat.
diac. breu.
cap. 23. 10. 2.
c. 10.DE PRIMA-
SIO EPISC.
ADRUMETI-
TINO.* Cassiodor.
de diuin. lect.
cap. 9.

Hæc

^a Vigil. epist. 7. tom. 1. epist. Rom. Pont.

VIGILIVS CONFUGIT AD ECCLESIAM S. PETRI. ^b Vigil. ep. 7.

VIGILIVS EXCOMMUNICAT AD VERSARIOS

^a decimonono Kalend. ita in sententia lata in Theodorum.

Hæc autem omnia acta sunt ab ipso Vigilio Constantinopoli in ecclesia sancti Petri, ad quam Imperatoris ministrorum violentiam metuens ante confugerat, ut ipse docet litteris ^a circularibus anno sequenti datis. Vbi dum moraretur, atque ea quæ per Theodorum essent gesta cognouisset, eam ipsam quam recitauimus sententiam tulit; verum non statim promulgauit, sed apud se retinendam aliquantulum, in consilio habuit, paci interim Ecclesie consulturus.

Sed quæ præcesserunt, cum ad euitandos Imperatoris satellites Vigilius è Placidiana domo hoc anno fugit ad ecclesiam S. Petri, nuper à nobis relata, iam ex eiusdem Pontificis scriptis sequenti anno datis hic recitemus, quo cuncta certius habeas explorata: ait enim ipse in epistola circulari vniuersæ Ecclesie Catholice scripta ^b:

Posteaquam edicta sua piissimus Princeps iussit appendi: omnibus Episcopis diuersarum partium & presbyteris atque diaconibus necnon & clericis Constantinopolitanæ Ecclesie ad nos venientibus in Placidiana domo, antequam ad S. Petri confugeremus basilicam, facie ad faciem ita locuti sumus: Rogate piissimum Principem, ut edicta sua, quæ præcepit appendi, remouere dignetur, & constitutum commune expectare, id est, ut scandalizati Episcopi Latine lingue ad Synodum veniant; aut certe remota omni violentia, suas scripto declarent sententias. Quod si forte preces vestras audire noluerit: vos nulli rei præbeatis assensum, quæ ad diuisionem tendit; nec contra constitutum comminatione aliqua veniatis. Quod si hoc forsitan (quod non credimus) feceritis: noueritis ex præsentis die, ut præuaricatores Apostoli Petri, per ministerium vocis meæ haberi suspensos.

Et quoniam his actis, non solum ea quæ commissa fuerant, nullo modo sunt correctæ, sed etiam ex aliis causis die ipso in regularum Ecclesiasticarum præiudicium, vel iniuriam sedis Apostolicæ, peiora præsumpta sunt: nec vterius eos communionis nostræ permittimus esse participes, nec aspectus eorū post tot præuaricationes nostri oculi receperunt. Ea enim quæ verbo de memorata excommunicatione cunctis Episcopis vel presbyteris & diaconibus aliisque clericis Constantinopolitanæ Ecclesie vocè publica dixeramus, postea etiam die Nonarum ^a Septembrium nuper præteritarum in beati Petri basilica scripto firmauimus: in quo etiam illum, qui sub habitu Episcopali lupi rapacis Dominico gregi tendit insidias, & assumens totius ducatum scandali, vniuersalem perturbauit ac perturbat Ecclesiam, de Episcopatus ordine deponentes, damnauimus: alios verò, qui superiis memorati sunt, à communionem suspendimus.

Sed hæc hæcenus. Paginam ipsius damnationis proferre nolumus: quoniam & clementissimum Principem pro tali ac tanto scandalo ea quæ facta sunt, diuini consideratione iudicij reuocare confidimus: omnibus oportebat nos spatium pœnitentiæ reseruare, imitantes beatum Petrum, cuius sedem tenemus immeriti. Chastam verò ipsam excommunicationis atque damnationis cuidam Christianæ personæ tradidimus conseruandam: ut si forsitan hi qui excefferant, nullo modo corrigere voluissent, aut si nobis vis aliqua irrogaretur, siue quælibet inquietudo fieret, vel certe humana sorte transitus de hac luce contingeret, mox eam in celeberrimis locis proponeret; quatenus eius notitia Christianis omnibus patefacta, seruetur in posterum.] hæc de sententia in Theodorum atque Mennam lata Vigilius: quæ ipse scripsit anno sequenti in basilica S. Euphemie Chalcedone, ad quam, urgente rursus violentia regionum ministrorum, ex dicta ecclesia S. Petri confugere coactus est.

I E S V C H R I S T I V I G I L I I P A P . I V S T I N I A N I I M P . 2 6 .
A N N V S A N N V S T O T I L Æ R E G . 1 1 .
552. 13.

OMNI LIN- GVA DOCE- RI LEGEM IVDÆIS CONCE- DITUR.

Quingentesimus quinquagesimus secundus Domini annus, post Consulatum Basilij undecimus notatur in Fastis, à Procopio autem belli Gothici decimus septimus, quo & mensis Aprilis exordio annus incipit numerari Iustiniani Imperatoris vigesimus sextus: cum mense Februario, adhuc durante eiusdem Imperatoris vigesimo quinto, idem Iustinianus sanctionem edidit aduersus Iudæos, qui suos prohiberent sacræ legis libros alia tradi docerique lingua, quam Hebraica: quo fiebat, ut simplicioribus, quos vellent, ipsorum magistri magno illorum damno propinarent errores. Hos igitur lege coerceri præ-

Præcipit, si quid iidem contra diuinam Scripturam ausi sint docendo tradere, ut negare mortuorum resurrectionem, siue vniuersale Iudicium, vel asserere per Angelos cuncta esse creata. Quantum enim ex Iustiniani sanctione conspicitur, Hebræi iam vulgò à linguæ Hebraicæ vsu desierant, & nationum lingua, siue ea quæ apud eos vulgaris esset, utebantur. Ita igitur sanctio sic se habet ^a:

Necessarium quidem erat, Hebræos sacros audientes libros, non solis litteris adherere, sed ad reconditas eis prophetias inspicere, per quas magnum Deum & Saluatorem generis humani Iesum Christum annunciant. Sed etiam si insensatis semetipsos interpretationibus tradentes, à recta vsque nunc aberrauerunt gloria; tamen certare adinuicem discen- tes ipsos, non sustinimus sine iudicio eis relinquere tumultum. Per has enim ipsorum quæ nobis adductæ sunt interpellationes, didicimus, quod quidem solam habentes Hebraicam vocem, & ipsa vti in sacrorum librorum lectione volunt, nec Græcam tradere dignantur, & multum dudum tempus per hoc adinuicem commouentur. Nos igitur huiusmodi discen- tes, meliores iudicauimus esse & Græcam vocem ad sacrorum librorum lectionem tradere volentes, & vocem omnem simpliciter, quam locus aptiorem & magis cognitam audientibus facit.

Sancimus igitur, licentiam esse volentibus Hebræis per synagogas suas in quocumque Hebræi omnino loco sunt, per Græcam vocem sacros libros legere conuenientibus, vel etiam patria fortè (Italica hac dicimus) lingua, vel etiam aliorum simpliciter, vna scilicet cum locis etiam lingua commutata, & per ipsorum lectionem, per quam clara sunt quæ dicuntur conuenientibus omnibus deinceps, & secundum hæc viuere & conuersari. Neque fiduciam esse his qui apud eos sunt expositoribus solam Hebraicam tradentibus malignari hanc quemadmodum voluerint; multorum ignorantia suam ipsorum abscondentes malam consuetudinem.

Verumtamen hi qui per Græcam legunt, Septuaginta vtantur traditione, quæ omnibus certior est & præ aliis melior iudicata, præcipue propter quod circa interpretationem contigit: quia & per duos diuisi & per diuersa interpretantes loca, tamen vnâ tradiderunt omnes compositionem. Ad hæc verò quis non horum virorum & illud admiraretur, quia multo antiquiores salutaris apparitione magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi constituti, tamen illam futuram tamquam videntes sacrorum librorum traditionem fecerunt, tamquam prophetiæ gratia circumfulgente eos? Et hæc quidem vtantur præcipue omnes: sed non tamen tamquam eis residuas excludere fanciuerimus interpretationes. Licentiam damus & Aquilæ vti, etsi alienæ tribus ille, & non competentem in aliquibus sermonibus habet cum Septuaginta interpretatione dissonantiam.

Eam verò quæ ab eis dicitur Secunda editio, interdico omnimodo, vt pote sacris non coniunctam libris, neque desuper traditam de Prophetis, sed inuentionem constitutam virorum ex sola loquentium terra, & diuinum in ipsis habentium nihil. Et ipsas ergo sacras voces legant, codices ipsos respuentes, sed non abscondentes quidem quæ per eos dicta sunt, exterioribus verò traditis sine scriptis vanæ vocis vtentes ad simpliciorum per ipsos excogitatis perditionem (*Talmudistas Iudæorum signat Imperator.*) Vt hæc data à nobis licentia, neque damnis aliquibus subiiciantur omnino qui Græcam vocem & alias tradunt, neque ab alio quouis prohibeantur. Neque licentiam habebunt hi qui ab eis maiores omnibus Archiphæretæ, aut presbyteri forsitan vel magistri appellantur, perinceis aliquibus aut anathematismis hoc prohibere: nisi velint propter hos castigari corporis pœnis, & insuper priuationem facultatum nolentes sustinere, meliora verò & Deo amabilia volentibus nobis & iubentibus.

Si quidam verò apud eos atheos vanæ nouæ vocis eloquia inferre præsumperint, aut resurrectionem & iudicium negare, aut facturam Dei & creaturam Angelos subsistere: hos & expelli volumus loco omni, & non relinqui vocem blasphemie, & ita à Dei simul lapsam notitia: præfumentes enim eos affari aliquid huiusmodi, vltimis subdantur supplicis, illato terrore ex hoc Iudæorum emendantes gentem. Oramus autem eos, aut per istam, aut per illam linguam sacros libros audientes, seruare quidem interpretantium malignitatem, non solas verò considerare litteras, sed rebus refici & diuinum veraciter intellectum recipere: ut & redoceri quod melius est, & quiescere aliquando errantes, & in hoc ipso, quod est omnium *καπιότατος* peccantes in Deum spem dicimus. Propterea enim omnem eis vocem aperimus ad sacrorum librorum lectionem, ut omnes de cetero eorū accipiant.

pientes scientiam, doctiores ad melius fiant, re confessa constituta, paratorem multo ad discretionem esse, & ad melioris intentionem, sacris in nutrimentum libris, & parum quod deest habentem ad emendationem, quam scientem quidem horum nihil, solo vero cultus inchoatum nomine, & tamquam anchora retentum sacra, & doctrinam piam hæresis appellationem esse putantem.

Quæ igitur nobis placuerunt, & per hanc præsentem piam legem declarata sunt, custodiet quidem tua gloria, & quod tibi obtemperat Officium: seruat & pro tempore qui in eodem cingulo ordinabitur, & non permittet omnino Hebræos præter hæc facere, sed insistentes & prohibere omnino nitentes, corporalibus primum pœnis subiiciens, exilium incolere compellet, auferens & bona, ut non simul ipsi contra Deum sed & Imperium audaciter insurgant. Vtetur autem & præceptionibus ad prouinciarum Præsides, præcipiens B ipsis nostram legem, ut & ipsi hanc discentes proponant per ciuitatem vnumquamque: scientes, quia hæc obseruari vtile erit his qui nostram indignationem veriti fuerint. Data sexto Idus Februarij, Constantinopoli, D. N. Iustin. PP. Aug. an. xxv. post Basilij V. C. Consulatū anno xii.] sed corrigendum, ut dicat, anno vndecimo: annus enim Imperatoris vigesimus quintus absoluitur hoc anno in fine mensis Martij; nam Aprilij mense vigesimus sextus inchoatur. Hac igitur Imperatoris sanctione ordine temporis recensita, iam rerum Vigilij Papæ anni huius, nullius alterius lectionis obice intercessam, narrationis seriem ingrediamur.

Memuisse, lector, debes quæ anno superiori Constantinopoli aduersus Vigilium Romanum Pontificem sunt sacrilegè perpetrata, cum ipse Catholicæ & Apostolicæ sedis Antistes vim metuens Imperatoris ad sancti Petri basilicam primum confugere coactus est. Sed quod nec facer ille asylius, seruilis etiam cõditionis quibuscumque securus, tanto Pontifici ab Imperatoris sacrilegi violentia videri poterat esse tutus ante oculos eius positus: trans mare quæsiuit effugium, & in basilicam sanctæ Euphemie apud Chalcedonem (si quis tamen inueniri possit locus ab Imperatoris furore securus) habitare disposuit. Hoc planè tempore accidisse noscuntur, quæ Anastasius Bibliothecarius iungit, immò confundit cum prioribus quæ acciderunt viuente adhuc Theodora Augusta: Tunc (inquit) *antequam scilicet ab ecclesia S. Petri recederet*, dedit alapam in faciem eius quidam, dicens: Homicida, nescis quid loqueris: quia Siluerium Papam occidisti, & filium mulieris viduæ ad calces & fustes interfecisti. Tunc fugies in basilicam sanctæ Euphemie, tenuit columnam altaris.] hæc ibi vsq; ad posteriorem fugam, priorem omittens: cetera autem quæ sequuntur, suo loco dicentur.

In eadem itaque sanctæ Euphemie basilica Vigilus degen, sicut prius fecerat, nihil penitus remisit Apostolicæ auctoritatis: atque perinde ac si Romæ in ipsa Lateranensi basilica siue Vaticana summa pace confisteret, ibi cum suis memoratis antè Episcopis degen, quæ essent Ecclesiæ libertatis & Catholicæ fidei integritatis, tractare minime prætermisit: Sed ex eo, cuius in sede confisteret, ipso inquam Petro Apostolorum Principe, tanta est ipsi parva fiducia, ut ex Apostolico throno, cui in sua persona sciret considerè Petrum, & in Petro Christum, summa potestatis plenitudine aduersus Metropolitanos Episcopos, immò in ipsū Patriarcham Constantinopolitanum ferre sententiam, insuper & perperam facta. Imperatoris rescindere magno animo sit aggressus, minimè reueritus vultu potentis, sciens maiore fulciri quàm Hieremiam auctoritate, cui à Domino dictum: Ecce constitui te hodie super gentes & regna.] ac rursum: Dedi te hodie in ciuitatem munitam, & in columnam ferream & in murum æreum super omnem terram Regibus Iuda, Principibus eius & sacerdotibus, & omni populo terræ: & bellabunt aduersum te, & non præualebunt: quia ego tecum sum (ait Dominus) ut liberem te.] Tanto namque ipse potentior est Prophetis effectus, quanto differentius præ illis nomen hereditauit. Cuiam aliquando Prophetarum dictum: Tu es Petra, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam? His igitur Domini promissionibus roboratus, tum aliis tum se ipso robustior tunc apparuit, cum magis deorsum mergeretur.

Vidisses planè tunc non characteribus tantummodo exaratam sententiã illam omnium ore versatam, Vbi Papa, ibi Roma, sed velut in tabula graphicè coloribus delineatã veritatem ipsam, dum idem ipse qui ad fugam captatus est locus, & veluti delectus ad latebras, idem sit effectus ipsius præsentia Romani Pontificis eminentis cunctisque perspicuum ad iudicandum tribunal, & ad reprimendos sternendosq; aduersarios sublimis turris, inaccessibilis cuilibet humanæ potentie, è qua missilia in hostes iaceret is qui confugit in eam, manens

xi.

Hierem. 3.

Matt. 16.

A manens ipse securus, secundum illud Proverbiorum: Turris fortissima nomen Domini: ad ipsum currit iustus, & exaltabitur.] intellexisses pariter, quam verum sit quod Apostolus Paulus ingenuè proficitur: Cum infirmior, tunc potens sum.] Etenim qui animi infirmitate visus esset iterata fuga longius esse progressus, ibique corporis quoque languore grauius affectus, animi tamen vigore resumpto, fortior factus atque robustior intrepidè de victoria securus insurgit. potentissimaq; spiritalia specula iacit in hostes, feritq; ipse illæsus existens.

Ita planè magno veluti miraculo factum, ut dum fugit Vigilus, vincat: dum insequentem & persequentem patitur Imperatorem; eundem reddat humilem & obsequentem: ut perspicuè apparuerit vel ex hoc facto, quod non homo tantum, sed Christus ipse Deus & homo cum homine in sede Petri sedente cõsedeat, cui cedere necesse sit omnem humanam potentiam atque portas etiam inferorum. Sed quomodo hæc facta sunt, iam enarrare aggrediamur. Vbi Iustinianus Imp. accepit Vigilium Romanum Pontificem iusto metu percussum è Petri basilica confugisse Chalcedonem, & in ecclesia Euphemie martyris cum suis degere, insuper & corporis mala valetudine laborare: facti pœnitens, non milites qui eum inde abducerent militi iratus, sed dignam tanto Pontifice legationem ornauit, quam iuramento præstito in pristinum domicilium honorificè reuocaret.

At ipse Vigilus inde egressus nunquam consensit, neque iuratis Patricijs fidem voluit adhibere, nisi prius in omnibus consultum esset sedis Apostolicæ dignitati, nempe, ut quæ contra ipsius Romani Pontificis voluntatem de Tribus capitulis Imperator appendisset edicta, idem protinus reuocaret, atque penitus aboleret. Sed & quod licet magna pollicentibus missis nuncijs haud facile putaret esse credendum, utpote (quod in proverbio est) Græcorum fides: illud excogitauit, ut antè ad vniuersos Christi fideles encyclicam daret epistolam, qua cuncta quæ gesta essent, vniuersæ Ecclesiæ innotescerent: sic namque fore, ut si quid in ipsū Vigilium decerneret Imperator fidistragus, omnes scirent qua animi constantia ipse illi restiterit, & si quid præter illa quæ statuisset ab eo suis sanctionibus vulgaretur, nihil esse nosset sua consensione firmatum. Epistola autem encyclica tunc ab ipso Vigilio Papa conscripta ita se habet:

Vigilius Episcopus Ecclesiæ Catholicæ vniuerso populo Dei. Dum in sanctæ Euphemie basilica graui laborantes ægritudine teneremur, piissimus atque clementissimus Imperator Dominico die, id est, Kalendis Februarij, gloriosos Iudices suos ad nos destinare dignatus est, id est, Belisarium & Cethegum Exconsules atque Patricios, necnon & Petrum exconsulem Patricium atque Magistrum, sed & Iustinianum Exconsulem & Curampalati, & Marcellinum Exconsulem & Comitum Excubitorum, sed & gloriosum virum Constantinum Quæstorè, qui nobis dicerent, ut sacramenta percipere deberemus, & de sanctæ Euphemie ecclesia ad ciuitatem regiam remeare.

Quibus tale dedimus, Deo adiuuante, responsum, dicentes: Nos quidem in hanc basilicam pro nulla pecuniaria vel priuata causa confugimus, sed pro Ecclesiæ tanto scandalo, quod iam toti mundo pro peccatis innotuit. Et ideo si causa Ecclesiæ ordinatur, ut pacem eius, quam ab auunculi sui piissimum Princeps fecit temporibus, & modo restituat: ego sacramentis opus non habeo, sed statim egredior. si causa finita non fuerit, isdem sacramentis opus non habeo: quia numquam de sanctæ Euphemie ecclesia exire dispono, nisi scandalum ab Ecclesia Dei fuerit amputatum. Nam posteaquam edicta sua, &c.] pergit narrare quæ gesta sunt anno superiori, quæ suo loco posuimus: quibus recensitis, ista ad postremum addit:

Dum hæc autem præfatis iudicibus diceremus, rogauimus eos, inuocato omnipotentis Dei iudicio, ut clementissimo Imperatori hoc quoque ex nomine nostro suggererent: Quia illis qui à nobis excommunicati sunt, in quibus & is quem prædiximus est damnatus, communicare non debet, ne graue (quod absit) peccatum incurrat. His ita se habentibus, per magnificum virum Petrum Referendarium die pridie Kalendas Februarias quædam charta nobis allata est, quam à clementissimo Principe nullo modo credimus destinatam, quia nec fuerat pietatis eius manu scripta. Et dum memorato Referendario diceremus, ut in ea scriberet diem, & quomodo ab ipso fuerat oblata, pariter signaret.] hucusque in codice: reliqua desunt, magno præiudicio historicæ veritatis. Ceterum ex his quæ dicentur, constat cessisse tandem Vigilio Imperatorem, atque appensa amoueri iussisse à se prolata de Tribus capitulis edicta, & ex sententia ipsius Vigilij nihil de illis tractari voluisse ante Synodum generalem, quam ex eiusdem Pontificis desiderio & voluntate conuocari fecit, ut suo loco sequenti anno dicemus.

Annal. Eccl. Tom. 7.

M m 2

Ex his

Prou. 18. 2. Cor. 12.

MIRA FACTA MVTATIO.

VIGILIVS ABOLERE VIBET IMP. EDICTVM.

Vigil. epist. Rom. Pont. ENCYCLICA VIGILII AD CHRISTI FIDELIS.

Citropalatiem

QVID VIGILIVS PETAT.

postulidie CEDIT VIGILIO IMPERATOR.

Anast. in Vigilio. REFELLVN. TVC ERKO. RES.

NICEPHOR. RI ERRORES ARGVN. TVR.

Niceph. lib. 17. c. 26.

ECCLESIASTICVM BELLVM VBIQVE VIGET.

Procop. de bello Goth. lib. 3.

THEODORI EPISC. CONSTANTINENTIA.

Psal. 76. & Psal. 117

Ex his igitur complura conuincenda sunt scriptorum mendacia, primumq; ab Anastasio tradita; nisi quæ mixtim confusæque ab eo narrantur, suis seorsum reponantur locis, & non sub Theodora Augusta referantur quæ longè post eius obitum facta esse noscuntur. Epistolari enim historia cetera à quibusvis scripta cedant necesse est; si præsertim ex illis accepta noscatur epistolis, quæ inyclicæ dictæ, vniuerso populo Christiano, patentes vnicuique, scriptæ esse noscuntur. Ex iisdem pariter habes ex quibus redarguas Nicephorum Callistum, qui de huiuscemodi turbis historiam scribens, multipliciter errasse comperitur, dum parum æquus in Vigilium Papam, quod Constantinopolitanum Episcopum Mennam à communionem suspendit, in eum inuehitur, & mendacissime asserit parem sententiam aduersus Vigilium ipsum à Menna latam: Quod si ille ausus fuisset, necessario planè & præcipuè de his habenda mentio erat in eiusdem Vigilij Epistola circulari. Sed alia plura mendacia miscuit, quæ tu ex eius verbis colliges, quæ sic se habent:

Eo (inquit) Vigilium insolentiæ progressus est, vt & Mennam à communionem quatuor mensibus excluderet. Idem sanè & Mennas aduersus illum fecit. Sed enim Iustinianus rebus huiusmodi ad iram commotus, eum comprehendere misit. Vigilium autem sibi metuens, ad Sergij martyris arcem confugit, & sacris ibi fistulis implicatus, non prius inde extractus cessit, quàm illas euertit: erat enim magnus & corporis statura vastus. Postea verò cum eius rei Iustinianus pœniteret, partibus suis interponente Imperatrice Theodora, Vigilium suscepit, atque ille rursus Mennam ad communionem admittit. hæc Nicephorus: qui etsi non in aliis corrigendus foret, certè defendi non potest, dum hæc viuente adhuc Theodora Augusta facta narrat, cum redarguatur ex Procopio: & dum ait ad sancti Sergij aram Vigilium confugisse, planè mendacij conuincitur ex ipsius Vigilij scriptis, quibus (vt vidimus) ait, ad S. Petri, inde ad Euphemie basilicam confugisse.

Porrò turbata in hunc modum Ecclesia, rerum naturam etiam æquè esse turbatam, ea quæ hoc anno accidisse Procopius tradit, declarant: etenim hoc ipso anno Græciæ ciuitates plures terræmotu excisas, hiatu terræ loca multa absorpta, portentosaque maris æstuationes factas enarrat. his accessit Sclauinorum & Hunnorum in Romanum Imperium incurso repetita. Sed & hoc pariter anno Gothos Corsicam & Sardiniam cepisse, idem Procopius refert. Quid enim potuit esse stabile, cum religio, basis ipsa Orbis exagita. ur? Concuti quidem opus est omnia, cum ipsa petra, super quam Ecclesia fundata est, motibus in diuersa propellitur. Etenim eiusdem etiam testificatione Procopij illud asseritur, eiusmodi qui Constantinopoli contigit motu alias etiam Orientis Ecclesias fluctuasse: quo vno allato exemplo, quæ in reliquis facta sint ciuitatibus, facile quisque intelligere possit: sunt enim hæc ipsius verba: Ceteri milites, Imperatoris iussu, circa Vlpianam in Illyriis vrbem stationem habuerunt ob seditionem ea de causa inter incolas ortam, qua Christiani solent de fide solertiùs disceptando inter se alterari. hæc Procopius: ex quibus licet paucis magna possumus intelligere, nempe miserandum totius Ecclesiæ statum, Catholicis inter se in qualibet ciuitate pugnantibus.

Verùm cum inter tot discrimina fluctibus agitata nauicula omnino vnà cum capite vniuersum periclitari visum est Ecclesiæ corpus: repente excitatus est tamquam dormiens Dominus, imperansque vento & mari, cuncta, temporis fermè momento, fecit esse tranquilla. Etenim (vt dictum est) Imperator appensa antea de Tribus capitulis tolli iussit edicta, & ex sententia Vigilij Papæ, quod fecerat abrogauit; atque quod idem Pontifex postularat, cuncta in generali agitata Concilio referuauit. His accessit, quod & Theodorus malorum omnium auctor, cuius causa vniuersa hæc fuerat tempestas exorta, iam penitens facti (quod admiratione summa dignum est) ad eum à quo sententiam damnationis acceperat, accedens humilis, libellum supplicem ipsi Vigilio Papæ offert, quo & rectam fidem professus est, & quatuor sacra Concilia comprobauit non in his tantum quæ spectant ad fidem; sed & cuncta quæ in eis essent acta, rata firmaque habenda esse, pariter comprobauit: quibus planè docuit, excitatam à se primùm de Tribus capitulis questionem profundo esse silentio obruendam: his adiecit, vt & de irrogatis in ipsum Summum Pontificem probris & contumeliis eodem libello suppliciter veniam peteret.

Quis, rogo, ista considerans, non miretur, atque etiam obstupescat, Davidicum illud exclamans: Hæc mutatio dexteræ Excelsi, & A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris? cum primaria illa petra, quam ad eò reiecerant ædificantes, eadem repente reposita sursum inspiciatur in caput anguli, præcipuo digna honore habita: vt præ miraculo illud

illud factum appareat, quod idem Propheta occinit, ita dicens: Absorpti sunt iuncti petre Iudices eorum dum eidem cessere penitus qui aduersari erant terra: Principes & summi religionis Antistites. Nam præter Theodorum Archiepiscopum Casariensem, præstitit id ipsum etiam Mennas Constantinopolitanus Episcopus, qui ab eodè Vigilio eadem ex causis fuerat ad certum tempus communionem priuatus: ipse enim, sicut & Theodorus, totidem verbis scriptum libellum supplicem Vigilio obtulit, quo etiam præter ea quæ dicta sunt, pariter professus est, libellum quemdam in Vigilium scriptum, minimè esse suum. Sic igitur tali præmissa satisfactione, Vigilium eisdem in communionem accepit, redditaque est Ecclesiæ pax: quæ ex optato cunctis innotescens, eo iucundior atque gratior facta est, quo magna secum bona vexit, quæ decimus. Porrò hæc omnia habentur in Vigilij Papæ Constituto, de quo inferius agendum erit.

Sed quænam hæc mox secuta sunt bona? accipe. Gothi è Sicilia præter omnem spem expelluntur, belloque nauali vincuntur: missoque in Italiam à Iustiniano Imperatore Narsete, res Gothorum in deterius dilabi cœperunt. Vt planè perspicuè fuerit demonstratum, pro statu rerum Ecclesiasticarum res Imperij à Diuinitate disponi; vt cum lacefluntur Dei sacerdotes, barbari inualeant, proterantur autem, cum illorum dignitati consulitur: sicque veluti quadam necessitate Ecclesiæ pacem felicitas subsequatur Imperij, Ecclesiæ verò illatum à Principe bellum cladem Imperij secum ducat. Sed de anni huius rebus prosperè gestis in Sicilia atque Italia terra marique Procopium consule. At hæc magis anni sequentis facta docebunt.

Respirante iam populo atque optata pace latante, immensa vbiq; & ab omnibus gratiarum actiones Deo redduntur: quando & publica festa parantur, quæ triumphum quamdam speciem præferant. Etenim hoc anno ipse Mennas Constantinopolitanus Episcopus, postquam à Vigilio Papa in communionem admissus est (vt inquit Nicephorus) vigesima nona Iunij die Encarnia celebravit basilicæ sanctorum Apostolorum, cum sacræ reliquiæ curru aureo circumuectæ ab eodem Menna reconditæ sunt. Sed quæ de eadem basilica Procopius habet, audi: Erat (inquit) antiqua apud Byzantium ecclesia Apostolis consecrata, longitudine temporis iam emota, & quæ (vt suspicabatur) amplius stare non poterat. Hanc Iustinianus instaurauit pro dignitate. Vbi latomi & artifices, effosso fundamento, inuenerunt ligneas arcas tres insculptis litteris indicantes esse scilicet trium Apostolorum corpora, Andree, Lucae, & Timothei. Quæ rex ipse & omnes Christiani maximo cum seruore conspexerunt, & conspecta rursus terra occulere, non negligentes locum & vicinis orbatum reliquerunt, sed Apostolorum corporibus dedicatum cum pietate constituent. Constat autem, quod Apostoli beneficiorum memores, ad Regis honorem nunc hominibus apparuerint, Regis inquam pij & religiosi. Neque enim ab humanis recedunt diuina, sed admisceri percipiunt & hominum conuersatione oblectari. hæc tenus Procopius de restituta basilica Apostolorum, quam Mennas hoc anno (vt dictum est) dedicauit.

Porrò eidem bene cessit, vt post tot Ecclesiæ conflata dissidia, ex quibus extra Ecclesiam ipse positus fuerat, reddita pace postliminio quodam, & communionem Apostolicæ sedis, cuius iacturam fecerat, consecutus, & cuncta antea benefacta recipiens, feliciter mox ex hac vita migrarit: hoc enim anno finem viuendi fecit, cum sedisset annos sexdecim: in cuius locum sequentis anni exordio subrogatur Eutychius: de eius electione diuinitus facta anno sequenti, quo contigit, nos agemus. Quid autem acciderit Constantinopoli sub Menna de puero Hebræo ab incendio diuinitus liberato, ita narrat Euagrius:

Menna temporibus miraculum editum fuit planè memorabile. Vetus fuit consuetudo Constantinopoli, vt si quando multæ admodum particulæ puri & immaculati corporis Christi Dei nostri superessent, pueri impuberes qui scholas frequentabant, accerferentur, easque manducarent. Quod cum factum fuit, filius cuiusdam hominis Hebræi quidem opinione, arte autem vitriarij, vna cum pueris versatus est: qui quidem, parentibus percunctantibus ab eo causam moræ, respondit, vt res se habuit, seque cum aliis pueris pariter comedisse. Hebræus bile, furore & iracundia inflammatu, in clibanum ardentem, in quo vitrum formare solebat, puerum coniecit. Postquam verò mater puerum querens reperire non potuit, passim per totam urbem ibat, Deum cum gemitu obrestans, & flebilibus lamentis se dedens. Triduo autem post ad ostium officinæ viri sui consistens, luctu miserabiliter diuexata, nomine puerum compellat. Puer matris vocem vt agnouit, è clibano responsum dat. Mater effraësis foribus, intorumpit videre puerum in medijs carbonibus candentibus.

Psal. 140.

MENNAS EPISC. CONSTANTINOP. PONTIF. NITENTIA.

PAX ECCLESIAE EST SALVS IMPERII.

DEDICATVE. A MENNA BASILICA APOSTOLORVM. b Niceph. lib. 17. c. 26.

Procop. de edific. Iustim. imp. lib. 1.

MENNAS MORITVR.

Euag. lib. 4. cap. 35. DE PUERO IVDÆO AB INCENDIO SERVATO.

SYNODVS AVRELIANENSIS QVINTA.

candentibus consistentem illasum ab ignis incendio. Qui cum rogaretur; quo pacto illa- A sus manserit: Mulier, inquit, veste amicta purpurea crebro ad me venit, porrexit aquam, qua carbonum flammam corpus ambiculis exstinguere, cibum denique dedit quoties esuriebam. Qua re ad Iustinianum perlata, puerum cum matre lauacro regenerationis tingendos decreuit: patrem autem pueri, qui recusauit in numerum Christianorum ascribi, in Syris cruci suffigendum curauit.] haec Iustinianus rem suo tempore gestam vniuerso iam factam Orbi notam enarrans.

Hoc eodem anno, qui numeratur Childeberti Francorum Regis trigesimo octauo, habita est Synodus Aurelianensis, eius nominis quinta, vbi vigintitres canones statuti reperiuntur. Interfuit eidem Aurelianus Arelatensis Episcopus, ille nimirum qui ad Vigilium Papam agentem Constantinopoli legationem misit vna cum ea epistola, ad quam etiam B Vigilium diximus rescriptisse: Trium namque capitulorum occasione ipsam fuisse Synodum celebratam, canon primus admonet, dum eius exordio damnantur haereses Nestorij & Eutychetis, quarum causa sciret Ecclesiam Orientalem incendio conflagrare. Praefuisse autem eidem Synodo reperitur, primoque loco subscriptus sanctus Sacerdos ita nominatus Episcopus Lugdunensis, cuius egregiam sanctitatem testantur Ecclesiasticae tabulae, dum ipsius anniuersariam commemorationem celebrandam representant pridie Idus Septembris. Itemque praesens fuit S. Agricola Episcopus Cabilonensis & ipse inter Sanctos adnumeratus, cuius & natalis dies decimo sexto Kalendas Aprilis singulis annis agitur.

Martyrolog Rom die 16. Septemb. Fortunat. car. lib. 3. DES AGRICOLA EPISCOPI CABILON.

extat de ipso epigramma Venantij Fortunati his versibus:

Praesul honoris apex, generis, fidei, cacumen, Cultor agri pollens, pastor opime gregis: Cum mea terra matrem meruit genitoris arari, Reddatur nati vomere culta sui. Nam pater affectu dulci memorabilis Orbi Me vobiscum vno fouit amore duos. Corde parens, pastu nutrix, bonus ore magister Dilexit, coluit, rexit, honesta dedit. Ille pio studio sulcata non alia seuit:

Quod pater effudit, hoc mihi semen ale.] ita ipse alludens ad nomen Agricolae patri filioque commune.

Inter alios etiam sanctitate celebres viros interfuit Tetricus Episcopus Lingonensis, qui sicut viuens nouit gregi suo bene praesesse, ita & post mortem eiusdem curam gessisse, ipsius D vindicta in successorem suum moribus deprauatum ostendit: de ipso enim mira haec Gregorius Turonensis habet, dum interitum Pappoli, qui ei subrogatus est, ita conscribit: Anno octauo Episcopatus sui, dum diocesem & villas Ecclesiae circumiret, quadam nocte dormienti illi apparuit beatus Tetricus vultu minaci. Cui ita: Quid tu, inquit, hic, Pappole? Vt quid sedem meam polluis? Vt quid Ecclesiam peruadis? Vt quid oues mihi creditas dispergis? Cede loco, relinque sedem, abscede longius a regione. Et haec dicens, virgam quam habebat in manu pectori eius cum ictu valido impulit. In quo ille euigilans, dum cogitat quid hoc esset, fixè in loco illo defigitur, ac dolore maximo cruciatur: abhorret cibum potumque, & mortem iam sibi proximam praestolatur. Quid plura? tertia die, cum sanguinem ore proiiceret, expirauit.] haec Gregorius, quae in commendationem sancti Tetrici, qui Synodo interfuit, hic volumus recitare: quo & illud quam perspicuo cognoscatur, suorum laborum post obitum sanctos viros non esse immemores. Sed accipe dignum E tanto viro epitaphium scriptum ab eodem Venantio Fortunato:

Fortun. car. lib. 4.

S. TETRICI EPITAPHIUM.

parentum

Palma sacerdotij venerando, Tetrice, cultu, Te patriae sedes, nos peregrina tenet. Te custode pio, numquam lupus abstulit agnum, Nec de furo timens pascua carpsit ouis. Sex quasi lustra gerens & per tres insuper annos, Rex illi placido pastor amore gregem. Nam ut condirentur diuino corda sapore, Fudisti dulcem iugiter ore salem. Summus amor Regum, populi decus, arma potentum, Ecclesia cultor, nobilitatis honor,

Esa

A

Esa inopum, tutor viduarum, cura minorum, Omnibus officis omnia pastor eras. Sed cui praebat variae tua cura medelam, Funere rectoris plebs modo triste gemit. Hoc tamen, almae Pater, speramus, dignus in astris Quales honore nites, hic pietate probes.] haec Iustinianus epitaphium. Sed ad * profus

Synodum redeamus.

Ornauit etiam tantam coronam Patrum sanctus Eleutherius Episcopus Antisidori & ipse inter Sanctos adnumeratus: itemque sanctus Firminus Episcopus mendosè scriptus Vticensis pro Venciensi. Quid Vticae Episcopo cum Concilio in Gallia celebrato? In Martyrologio Vsuardi non legitur Firminus Episcopus in Africa, qui re vera in Gallia floruit B hoc ipso tempore. Intertuit eidem Concilio S. Gallus Episcopus Aruernensis, de quo plura superius: atque item Isidius Viennensis: ex quo corrigas Adonem eiusdem Ecclesiae Episcopum, qui ipsam tradit peruenisse vsque ad Zenonis Imperatoris tempora, cum appareat his Iustiniani temporibus eum sedisse cum Patribus in dicto Concilio quinto Aurelianensi. Sed & Lauto Constantiensis & ipse reclusus inter Sanctos, necnon Nicetius Treuerensis, insuper & Prætextatus Rhotomagensis, atque Quintianus Rutenensis pariter praesentes fuerunt, quos omnes sanctitate conspicuos Catholica colit Ecclesia, sacris tabulis ascriptos. Omnes verò fere numero quinquaginta, qui simul eiusdem Regis cohortatione ad Synodum conuenientes, eius pietatem in ipsa Synodi praefatione iidem Patres verbis istis testatam reliquerunt: Dominus Childebertus cum pro amore sacrae fidei, studio religionis, in Aurelianensium urbem congregasset in vnum dominos sacerdotes, cupiens C ex ore Patrum audire quod sacrum est, &c.]

Constituti sunt ab iisdem Patribus canones vigintitres, quos tu consulas. Quod verò in eiusdem Concilij canone decimo quinto mentio habetur de xenodochio Lugdunensi ab eodem Rege eiusque coniuge Vltrotho aedificato: restitue pro Vltrotho, Vltrogotho: hoc enim nomine Francorum Reginam Childeberti coniugem nominatam fuisse, tum ex Gregorio Turonensi, tum ex Venantio Fortunato liquet, de qua inferius dicendum erit. Ar de his quae spectant ad Aurelianense Concilium haec tenent.

Hoc eodem anno Theodobertum Regem inuadentem Italiam ex hac vita discessisse, filiumque Theodibaldum regni heredem & paterni instituti prosecutorem reliquisse, Procopius tradit. De pietate Theodoberti nonnulla habet vita S. Mauri Abbatum, in quem plura idem Rex contulit beneficia. Quomodo autem in venatione occasio est obitus eius ex D orta, narrat Agathias: sed Gregorius morbo interiisse tradit: qui & de Parthenio, cui regni ab eo cura commissa erat, ista mox addit: Franci verò cum Parthenium in odio magno haberent, pro eo quod tributa eis antedicti Regis tempore infixisset: ille verò in periculo positum se cernens, confugium ab vrbe facit, & a duobus Episcopis suppliciter exorat, ut eum ad urbem Treuericam deduceres, populi saeuientis seditionem sua praedicatione comprimerent. Quibus cunctibus, nocte dum in stratu suo decumberet, per somnium vocem magnam emittit, dicens: Heu, heu, succurrite qui adestis, & auxilium ferte pereunti. A quo clamore expergesti qui aderant, interrogabant, quid hoc esset. Respondit ille: Aufanius amicus meum cum Papiamilla coniuge, quos olim interfeci, ad iudicium me accerbant, dicentes: Veni ad respondendum. Zelo enim ductus, ante aliquot annos, coniugem innocentem amicamque peremerat.

E Igitur accedentibus Episcopis ad antedictam urbem, cum strepentis populi seditionem ferre non possent, eum in ecclesia abdere voluerunt, scilicet ponentes eum in arca, & desuper sternentes vestimenta quae erant ad usum ecclesiae. Populus autem ingressus, percutatusque vniuersos angulos ecclesiae, cum nihil reperisset, frendens egrediebatur. Tunc vnus ex suspitione locutus, ait: En arca, in qua non est inquisitus aduersarius noster. Dicentibus verò custodibus, nihil in ea aliud nisi ornamenta ecclesiae contineri, illi clauem postulant, dicentes: Nisi referaueris velociter, ipsi eam sponte confringimus. Denique reuerata arca, amoris linteaminiibus, inuentum extrahunt, plaudentes atque dicentes: Tradidit Deus inimicos nostros in manus nostras. Tunc caedentes eum pugnis, sputisque perurgentibus, vinctis post tergum manibus ad columnam, lapidibus obruunt.] haec de nece Parthenij Gregorius. Atque hic finis esto rerum gestarum praesentis anni.

IESV

IESV CHRISTI ANNVS 553. VIGILII PAP. ANNVS 14. IVSTINIANI IMP. 27. THEIAS REX. A

QVingentesimus quinquagesimustertius Christi inchoatur annus, ascriptus in Fastis post Consulatum Basilij duodecimus, quo & Iustiniani vigesimusseptimus mense Aprili incipit, idemque numeratur à Procopio belli Gothici decimus octauus: cum excita- tis turbis illis aduersus Vigilium Papam sedatis, atque sacerdotali auctoritate compressis aduersariis, iam extincto Menna, in locum eius successit Eurychius monachus, qui com- munionis Catholicae Ecclesiae particeps fieri ab ipso Vigilio Papa petiit; & vt Catholicus haberetur Antistes, fidei rectam confessionem conscripsit: de qua antequam agamus, hic de eiusdem Eurychij ordinatione dicendum est: etenim mirifica quaedam eam praecessisse B narrantur. ipsam verò huius anni exordio contigisse, ex eius fidei professione & Vigilij re- sponcione hoc anno reddita suademur.

DE EVTY CHII EPISC. CONSTAN TINOPOL. OR DINATIONE.

Apud Syr. dicitur April. 14.

FRASC. E- DENS VISI- OSTENSA EVTYCHIO

Luc. 19.

MANSTI- CVM MEN- NA EVTY- CHIVS.

APERTA VIA EVTY CHIO AD EPISCOPA- TUM.

Rom. 8.

ASSERVARI VBI ET VBI EVTYCHIVS

Qui res ab eo gestas est prosecutus Eustathius eius alumnus, in primis narrat visionem ipsi diuinitus ostensam, vbi iussu Amaseae Episcopi Constantinopolim ad Synodum indictam mittitur: ea enim illuc veniendi causa intercessit, vbi vniuersale Concilium est conuocatum.

Videbam (inquit) in visione noctis digitum manus Domini in firmamento caeli, & montem sancto monasterio imminentem (est enim mons ille valde sublimis & excelsus, in quo sancti martyris Thalalae aedem constructam videmus) cuius vertex mihi à digito illo ostendebatur, & vox audiebatur, dicens: Illic eris Episcopus. Quis per montem illum aliud quam urbem regiam (vt exitus docuit) significari existimasset? Cum igitur visionem hanc vidisset, Deum qui illam ostenderat, deprecabatur, vt sacrum illud munus & periculum, quod ex eo immineret, à se transferret, atque sibi potius concederet in futura vita bonis illis, quae iustis promissa sunt, perfrui, atque audire verba illa: Esto super decem ciuitates. Sed Deus, qui nubes educit ab extremis terrae, quique à gregibus ouium vocauit Dauid, vixitque illum Prophetam & Regem, elegit & mitem hunc virum, & occasione illa quam dixi (nempe vt ab Episcopo Amaseo morbo detento, suo nomine, mitteretur ad Synodum) in v- bium amplissimam duxit.

Manit autem apud Patriarcham qui tunc erat: Mennas appellabatur, eratque vir sanctif- simus & diuinus. Cumque angelicam ageret vitam, futuraque prospiceret, magnum Eury- chium hortatus est, ne à se discederet: ostendensque illum sancto clero, dixit: Hic mona- chus erit successor meus. Confestim autem illum misit ad Imperatorem, apud quem cum de rebus propositis disputaretur, apparuit omni diuina humanaque disciplina instructissi- mus. Cumque congressus esset cum haereticis, qui soliti sunt verbis digladiari, non ad vi- litatem, sed ad simpliciorum cuersionem: illi non potuerunt resistere sapientiae & spiritui quo loquebatur. Cum enim quidam negarent eos anathemate feriendos, qui post mortem deprehen- si essent haeretici, ipse diuinarum Scripturarum testimonis anathemate punien- dos esse demonstrauit: Rex enim Iosias (inquit) cum id prophetia ante significasset, ossa eorum, qui vitulis immolarant, post mortem effodit atque combussit. Idem ergo in haere- ticos seruandum est, vt post mortem anathemate dampnentur.

Hoc igitur Imperator & qui astabant, admirati, magnopere coluerunt & obseruarunt. Itaque maiore cum libertate deinceps in Regia versabatur: & maiores cognitionis eius di- uinitae apud Deum atque homines declaratae sunt. Amabat eum Imperator, immo verò Im- peratorum ac Regum omnium Dominus: cui cum ante ortum nostrum nota sint omnia E- (quos enim praesciuit & praedestinauit, hos & vocauit & glorificauit) magnum etiam Eury- chium summa cum gloria vocauit ad Pontificatus dignitatem. Paucis enim post diebus sanctus Dei seruus Mennas regiae vrbis Patriarcha, de quo mentionem fecimus, in senectute bona & dierum plenus, quos cum Dei gratia transegerat, hinc ad Angelorum & sancto- rum Patrum vitam migravit. Cuius quidem obitus nuncio ad Christianissimum Impera- torem perlato, multi certatim incredibili studio conabantur amicos Imperatoris promissis & muneribus corrumperere, vt hominibus indignis Pontificatum deferret.

Sed qui omnia facit & mutat, quique corda scrutatur & renes Deus, in manuque sua cor Regis continet cum sinibus terrae, quietissimi Imperatoris cor ad virum dignum inclina- uit. Qui celeriter vni e Referendariis (Petrus hic appellabatur) mandauit, vt quaereret & teneret & congruenti honore custodiret magnum Eurychium: quod sane factum est. Sed autem te visionem, quam is, dum seruaretur, vidit: Videbar (inquit magnus ille vir) magnam quamdam

CHRISTI ANNVS 553. VIGILII PAP. ANNVS 14. IVSTINIANI IMP. 27. THEIAS REX.

A quamdam & praecalam domum videre & lectum splendide stratum, in quo mulier nomi- ne Sophia iacebat: quae cum vocasset me, ornamentaque demonstrasset, vidi mox domum adiacens solarium niue repletum, & puerum in solario stantem, nomine Sotericum quise solarium casurus videbatur, nisi ego praecurrens, e niue eductum, à lapsu conseruassem. Hoc viso quid aliud significabatur, nisi pulcherrima Ecclesia sanctissimae operae? Hae enim erant illa ornamenta. Per puerum autem in niue periclitantem, dogmatica disciplina laborare in- dicabatur. Quae quidem omnia sancti viri praesidentis operam & diligentiam requirebant.

Cum igitur haec ita processissent, sancto clero; sacroque Senatui liberè consilium suum exposuit Christi studiosissimus Imperator, affirmans se de illo diuinam visionem vidisse: Cum enim (inquit) in arde sancti Petri Principis Apostolorum, in qua Senatus habebatur, me somnus complexus esset, in quiete vidi Principem. Apostolorum mihi magnum Eury- chium ostendentem, dicentemque: Fac vt hic sit Episcopus. Hae cum ita se habere in- reiurando affirmaret Imperator, omnes ipsius intentionem & studium (quod diuino quo- dam splendore vultus declarabat) conspicientes, vno animo, eademque mente, & iunctis suffragiis atque vna voce ante tempus clamabant: Dignus est, Dignus est. Cum igitur illi omnia ordine & ex diuinorum canonum praescripto contigissent, & tempus esset vt sacra- rum manuum impositione & imitatione consecraretur Pater & magister ipsorum, addu- citur ad sanctum altare, qui multos ad illud sacerdotes atque Pontifices erat adducturus: precibus ac manu & diuinis ac venerandis oraculis consecratur: sancto inungitur Spiritu, vel potius sanctificatus ipse vicissim praesentes omnes Pontifices sanctificat: omnes erantis typum super humeros tollit, in sedem sublimem ascendit, in solio seder, atque pastorem principem Christum in caelum reuerentem imitatur. Dicit enim ipse quoque populo vni- uerso verbum illud, quod coniunctionem, conciliationemque & conseruationem signifi- cat, nempe, PAX OMNIBVS, atque ab omnibus illud vicissim accipit.] haec de ele- ctione & consecratione Eurychij Eustathius, qui & paulò inferius ait, cum tunc fuisse aetatis annorum quadraginta.

Sed antequam ulterius progrediatur oratio; quid significare velit verbis illis Eustathius, videamus, quibus ait: Ouis errantis typum super humeros tollit.] Isidorus Pelusiota de hac re interrogatus, respondit, pallium illud, quod decoris gratia super omnia indumenta su- perinducitur sacerdoti, significare deperditam ouem illam, quam pastor ille Euangelicus super humeros imponit suos. haec enim ipse in epistola ad Herminum Comitem habet: Id autem amiculum, quod sacerdos humeris gestat, atque ex lana & lino contextum est, ouis illius, quam Dominus oberrantem quaesiuit, inuentamque humeris suis sustulit, pellem de- signat: Episcopus enim, qui Christi typum gerit, ipsius munere fungitur, atque ipso etiam habitu illud omnibus ostendit, se boni illius ac magni Pastoris imitatore esse, qui gregis infirmitates sibi ferendas proposuit.] haec Isidorus. Sed ad Eurychium redeamus: qui si- mulac sacris initiatus est mysteriis, fidei suae professionem, more maiorum, Vigilio Roma- no Pontifici dedit, quae sic se habet:

Sanctissimo & beatissimo domino & confacerdoti Vigilio Eurychius. Scientes quantorum bonorum causa est pax Dei, custodiens corda & sensus Fidelium, & colligans eos, vt vnum idemque sapiant in recta fidei confessione, & ad perficienda di- uina mandata, & propitium Deum faciens in his quae recta sunt concordantibus: ideo re- stinantes vnitatem conseruare, ad Apostolicam sedem vestrae beatitudinis manifestum fa- cimus, quod nos semper & seruauimus & seruamus fidem ab initio traditam à magno Deo & Salvatore nostro Iesu Christo sanctis Apostolis, & ab illis in omni mundo praedicatam, & à sanctis Patribus explanatam, & maxime ab his qui in sanctis quatuor Synodis congregati sunt: quas in omnibus & per omnia amplectimur & suscipimus, id est, trecentos de- cem & octo sanctos Patres qui Nicaeae congregati sunt, & sanctum Symbolum siue mathe- ma fidei exposuerunt, & Arianam impietatem anathematizauerunt, & eos qui similia eis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem centum quinquaginta sanctos Patres Constanti- nopolis congregatos, qui idem sanctum mathema explanauerunt, & de Deitate sancti Spiritus dilucidauerunt, & haeresim Macedonianam sanctum Spiritum impugnantem & im- pium Apollinarium condemnauerunt cum his qui similia illis sapuerunt vel sapiunt. Susci- pimus autem & sanctos ducentos Patres in Ephesina prima Synodo congregatos, qui per omnia secuti sunt idem sanctum Symbolum siue mathema, & condemnauerunt Nesto- rium impium & impia eius dogmata, & eos qui similia ei aliquando sapuerunt vel sapiunt.

Ad haec

IVSTINIA- NVS STV- DENT BLE- CTIONI EV- TYCHII.

Isid. Pelu- si. lib. 1. epist. 136.

Extrat in Quinta Synodo collat. 1. Episcopus Vigilij episcopi ten. 1. epistol. Rom. Pont. EVTYCHII DE DEI PRO- FESSIO.

Ad hæc autem suscipimus & sexcentos triginta sanctos Patres Chalcedone cōgregatos, qui etiam ipsi per omnia consenserunt prædictis tribus Synodis, & secuti sunt prædictum Symbolum siue mathema à trecentis decem & octo sanctis Patribus expositum, & à ceterum quinquaginta sanctis Patribus explanatum, & anathematizauerunt eos qui aliud præter prædictum Symbolum præsumunt docere, aut exponere, aut tradere sanctis Ecclesiis Dei. Condemnauerunt autem & anathematizauerunt & Eutychem & Nestorium & impia eorum dogmata, & eos qui similia his sapuerunt vel sapiunt. His ita se habentibus, certum facimus, quod omnia quæ à prædictis sanctis Synodis iudicata & definita sunt, & seruauimus & seruamus: quia etsi per diuersa tempora prædictæ sanctæ quatuor Synodi factæ sunt, tamen vnâ eandemque confessionem fidei seruauerunt, & prædicauerunt. Suscipimus autem & amplectimur etiam epistolas Præsulum Romanæ sedis Apostolicæ tam aliorum, quàm Leonis sanctæ memoriæ de recta fide scriptas, & de quatuor sanctis Conciliis, vel vno eorum.

Cum igitur prædicta omnia & seruauimus & seruamus, & in his nobis ipsis inuicem consentimus; necessarium est conferri de Tribus capitulis, vnde quibusdam quæstio nata est. Et ideo petimus, præsidente nobis vestra beatitudine, sub tranquillitate & sacerdotali mansuetudine, propositis sanctis Euangelis, communi tractatu eadem capitula in medio proponenda quæri & conferri, & finem quæstioni imponi Deo placitum, & conuenientem his quæ à sanctis quatuor Conciliis definita sunt: quoniam ad augmentum pacis & concordiam Ecclesiarum pertinet, vt omni de medio dissensione sublata, quæ prædictis quatuor sanctis Conciliis definita sunt, inconcussa seruentur, sanctarum Synodorum reuerentia in omnibus custodita. His autem & subscriptis incolumis in Domino. Ora pro nobis, sanctissime & beatissime Pater. Ego Eutycheus misericordia Dei Episcopus Constantinopolis nouæ Romæ omnibus superscriptis subscripti.] hucusque Eutycheus, ex quibus intelligis, tam ipsum, quàm Imperatorem manus dedisse, vt quæstio de Tribus capitulis synodice disputaretur, nec absque Patrum diligenti examinatione, quæ ille de iisdem Tribus capitulis promulgasset edicta, à Fidelibus reciperentur. Sic igitur satis vides, tum secularem potentiam, tum etiam sacerdotalem reuerentiam Pontificia auctoritate prepressas, nec ausis præter id quod à Vigilio Papa statutum esset, aliquid decernere, vel quæ antè promulgato edicto decreta essent, vllatenus approbare. Quæ autem Vigilius ad ista ab Eutychio data rescripserit, accipe.

Dilectissimo fratri Eutychio & Episcopis sub se constitutis Vigilius.

Repletum est gaudio os nostrum & lingua nostra exultatione, quod discordiæ confusione submota, pacem Deus suæ reformauit Ecclesiæ: vt impleretur quod dictum est: Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum. Valde enim nos in Domino exultare conuenit, quod charitatis vestræ scripto nobis est oblata professio, cuius tenor ita se habet: Scientes quantorum donorum causa est pax Dei, &c.] descripta hic habebatur & inserta ipsa integra Eutychie fidei professio: eaq; absoluta, hæc mox Vigilius subiicit, quæ in ipsa desiderantur: His autem & subscriptis, huius professionis Orthodoxæ claritatem libèter amplexi, eadè nos per omnia & in omnibus approbantes custodituros atque inuolabiliter seruatuos Deo nostro profiteamur auctore.] pergit verò Vigilius in sua epistola:

Omnibus igitur, quæ professio vestra continet, in sua perenniter firmitate durantibus, poposcit vestra fraternitas, vt nobis præsentibus, de Tribus capitulis, ex quibus quæstio nata est, sub tranquillitate & sacerdotali mansuetudine, sanctis propositis Euangelis, conferatur, & finis quæstionis ipsi Deo placitus & conueniens iis quæ à memoratis sanctis quatuor Conciliis definita sunt, imponatur: vt omni de medio dissensione sublata, quæ ab iisdem quatuor sanctis Synodis definita sunt, inconcussa seruentur, earumdem Synodorum reuerentia in omnibus custodita. Quam professionem paternarum traditionum memorem & sequacem tam in fraternitate vestra, quàm in omnibus similia confessis atque confitentibus, omni laude plenissimam iudicauimus, & nostros ex ea re verè fratres agnoscimus.

Vnde diuinæ clementiæ supplicamus, vt omnes nos in hac confessione & in paternis traditionibus permanentes, nostro digni reperiatur officio, & in die diuini iudicij nulli prauaricationi paternarum constitutionum inueniamur obnoxij. Quibus ita prædictis postulationibus vestrū desiderium cognoscetes annuimus, vt de Tribus capitulis, ex quibus quæstio nata est, factò regulari conuentu, seruata æquitate, mediis sacrosanctis Euangelis, collationem cum vnitris fratribus habeamus, & finis detur placitus Deo & conueniens iis quæ à sanctis

Ex Quin-
Synod. coll. 1.
Ep. ep. 8. 11.
gl. tom. 1. ep.
Rom. Pont.
VIGILII
RESPONSIO
AD EUTY-
CHIVM.
Ep. Gal. 132.

A à sanctis quatuor sunt definita Conciliis. Scientes vtiq; sicut & communis professionis testimonio declaratur, memoratarum Synodorū in omnibus reuerentiam custodiri. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Data vt. Idus Ianuarij, Imperij domini Iustiniani perpetui Aug. anno vigesimo sexto, post Consulatum Basilij V. C. anno duodecimo.]

Sic igitur reddita est pax Ecclesiæ, cum à persecutione Vigilij Iustinianus Imp. cessauit, suumque appensum iam in foro de Tribus capitulis reuocauit edictum, penitusque ipsius Romani Pontificis voluntati cessit, qua statuerat, vt nihil ea de re vsque ad generalem Synodum decerneretur: annuitque eidem & Eutycheus recens creatus Episcopus, seque Vigilio subiecit, suæ fidei professione illi oblata, vt Catholica ab ipso communionem percepta, legitimum Episcopus haberetur. Id ipsum fecit & Apollinaris Alexandrinus, cui licet vitiosum & adulterinum ingressum ad Episcopatum patefecerit Imperator, cum, pulso Zoilo, ipsum intrulit, tamen eodem Zoilo ex hac vita sublato, cum sicuti Eutycheus & ipse eidem Vigilio eiusdem fidei Catholicæ professionem obrulit, sicut ille pariter receptus est. Sic itaque animis iunctis, restituitoque in pristinam dignitatem atque honorem ipso Romano Pontifice, indicta est œcumenica Synodus diu à Vigilio expetita, ad mensẽ Maium, iam exoptata diu (vt dictum est) sancita in Ecclesia pace: quæ quanta mox Romano Imperio attulerit bona, breuiter percurramus.

Primum omnium Gothorum classis Orientem infestans, redire cogitur cum ignominia: Tarentum à Gothis antea captum, Romanis militibus redditur: præterque opinionem Narfes cum exercitu, obstructis licet & obseratis itineribus à Francis & Gothis, Raennam peruenit incolumis, ac tandem in Rubiconem fluium ab hostibus custoditum, occiso Gothorum Duce, transiens, in Tuscia occurrentem cum ingenti exercitu Totilam nactus, aduersus eū collatis signis dimicans ac superans in fugam ipsum conuertit, atque occidit, vniuerso eū eo exercitu trucidato. Factumq; Dei opera (quod & ipse Narfes ingenue professus est) vt bellicosissimus vir Totilas vnâ cum potentissimo exercitu, innumeris clarus victoriis, ac viribus pollens à semiuiro Narfete (eunuchus enim erat (cuncta nitete Marię Virginis opè (vt dicemus inferius ex Euagrio) vinceretur. Nōne, quæso te, lector, cōtrectas mambus, nedū è longè digito signas, simulac Ecclesiæ capiti debitus honor impeditur à Deo esse repesa bona cuncta, quæ in Pontifice vim passa & contumelia affecta religio penitus effugata?

Sic igitur inuictissimus Rex Gothorum, qui ob offensum à Catholicis numen ex tenuibus paruissq; principiis in immensum auctus, quàm sepius prostratis aduersariorum copiis, vniuersam penè Italiam Vrbe iterum potitus subegerat: inita demum pace Ecclesiæ, numineque cōciliato, eodem ferme momẽto conteritur vnâ cum suis atque necatur, anno regni sui (vt Procopius ait) vndecimo inchoato, decimo expleto, secundum sancti Benedicti vaticinium: regnare enim cepisse diximus ex Procopio anno septimo belli Gothici, qui Domini est quingentesimus quadragesimus secundus. Quo interempto, eiusque exercitu caeso, cum aliæ nobilissimæ Italiæ ciuitates, tum Vrbs ipsa à Narfete breui tempore capta est: cuius portarum clauces ad Iustinianum Imperatorem ab eo Constantinopolim missas, idem Procopius tradit. Factumque est, vt diuini compescata lance iudicij, postquam Imperator cum suis Orientalibus obsequentem se præbuit Romano Pontifici, Romana ipse potiretur vrbe, eiusque clauces acciperet, cum Petri clauces in Vigilio recognouit.

Ad hæc additum, vt cum Theias Gothorum fortissimus in Regem ab eis electus esset, & reparare Gothorum res satageret, postquam compressionem diu Romanorum militum fortiter sustinuisset, demum & ipse occideretur. Hæc omnia ad eadè præclara & immensa consecutus est Imperator, dum sibi imperari à Romano Pontifice passus est. Porro hæc tanta summam collecta, pluribus persecutus est Procopius, iisdemque rebus gestis (vt ipse in fine restatur) operi finem imponit. cetera autem ab Agathia in posterum petenda erunt. Est mentio de Procopio Casariensi apud Sophronium, quem eundem cum isto esse putamus, corrige verò errorem illapsum apud eundem auctorem in numerum annorum Imperatoris, dum hæc omnia facta esse anno vigesimo quarto Iustiniani dicuntur, quæ contigerunt vigesimo septimo.

Sed vnde tantum virium semiuiro Narfeti, ex Euagrio atq; di, dum ait: Commemortum est ab his qui vnâ cum Narfete fuerunt, dum precibus & aliis precatis officijs diuinum numen placaret, debitumque cultum ei tribueret, sanctam Virginem Deiparam ei apparuisse, planeque tempus præteripisse, quo bellum cum hostibus gereret, atque vt non prius ad prælium committendum se accingeret, quàm calitus signum acciperet. Multæ aliæ quoque

APOLLINARIS RECIPIVIT A VIGILIO.

TOTILAS A NARFETE VINCITVR. ET OCCIDITVR.

CVM REPTIONI CONSVLTVR, IMPERIVM PROPAGATVR.

Procop. de bello Goth. lib. 3. Gregor. dial. lib. 2. cap. 15.

THEIAS REX GOTHORVM OCCISVS.

Prat. Spirit. c. 131.

Euagr. lib. 4. cap. 23. AVXILIO DEI GENITRICIS NARSIS POTENS.

^a C. int. 6.

^b Procop. de bello Goth. lib. 3. prope finem.

NAKSES DI MITTIT LONGOBARDOS.

AGITUR DE COGENDA QUINTA SYNODO.

^c Euagri. lib. 4. cap. 37.

^d Leon. de fest. An. 6. QVI VIGILII RENT CONFLICTVS ECCLESIAE.

quoque res à Narsete valde memorabiles gestæ sunt, &c.] Intelligis, lector, cuius niti præsidio Duces debeant, vt maxima quæque & inconcessa aliis præstare valeant, nimirum Dei genitricis Mariæ, quæ interpellata precibus aduersus hostes confurgat: de ea enim canit Ecclesia: Terribilis vt castrorum acies ordinata.] cuius fultus auxilio Narsetes, indomitos barbaros est expertus imbelles. Porro fuisse & ipsum Narsetem æqui amantissimum, quæ de eo Procopius refert ostendunt: nihil enim apud eum antiquius fuit, quàm iustitiæ cultus, quo milites in officio continere consuevit æqui atque recti cultores; vt quæ de Longobardis ab ipso dimissis ostendit Procopius, vbi ait ^b:

Narsetes itaque ex re bene gesta lætior factus, id omne Deo acceptum (vt erat in vero) indefinenter referre. Conuersus deinde ad ea quæ proxima erant administrandum, Longobardorum in primis nefanda facinora se in expeditionem sequentium vindicare primum & expiare curauit. Illi namque ad ceteram vitæ factorumque impietatem & scelus, vel ad infamia ipsa in quæ fortè diuerterant, iniussi cremabant, stuprumque feminis & vim inferebant sacras in ædes refugientibus. Vnde magna pecunia hos primum donatos ad proprios redire penates permisit, Valeriano, Damianoque suis cum copiis Ducibus traditis, qui eos tamdiu deducerent, quoad in Romanorum confinia peruenissent; & illis iniunctum, vt sine aliorum iniuria pertransirent.] hæc Procopius de Narsete, qui delegit potius robore fortissimorum carere militum, quàm Deum eorum perperam factis offendi, probè sciens ex militum delictis in firmiorem exercitum reddi, ex pietate autem imbelles effici quosque fortissimos. Iam verò ex barbaricis præliis ad Ecclesiasticas lites orationem conuertamus.

Cùm Iustinianus Imp. (vt superius dictum est) vi rem agere desistisset, propositumque de Tribus capitulis editum reuocasset, atque ea omnia esse in Synodo generali cognoscenda secundum Vigilij Papæ sententiam acquieuisset: de eiusmodi cogendo Episcoporum conuentu laborat, quem per necessarium Ecclesiæ paci putauit: etenim non ob Tria illa tantum capitula schismate Orbis videbatur esse diuisus, verùm etiam ob damnatum edito Imperatoris (vt diximus) Origenem vnà cum ipsius erroribus: eius enim rei causa Oriens ferme totus cum Palæstina prouincia grauioribus exagitatus moribus erat. Ad hos igitur omnes sedandos tumultus Synodum vocatam esse, Euagrius ^c pluribus docet; nos autem ea hic referre prætermittimus, cum de his suo loco latius dictum sit, tempore videlicet promulgati aduersus Origenem Imperatoris edicti, vbi & res perperam gestas ab Origenistis in Palæstina vsque ad præsens tempus, Quintæ videlicet Synodi, ex eiusdem temporis scriptoribus abundè satis profecuti sumus. Ceterum præcipua huius cogendæ Synodi causa fuit haud dubium maxima illa de Tribus capitulis altercatio.

Leontius ^d Scholasticus, qui his vixit temporibus Iustiniani Imperatoris, ad decernendum de Tribus capitulis cum conuocata Synodum dicit, huiusmodi eius cogendæ dignos prætextus adducit, dicens ad occultos hæreticos auertendos Eutychianos atque Nestorianos eiusmodi fuisse remedium excogitatum: cum eò vêtum esset, vt tam illi quàm isti sese Nestorij vel Eutychetis esse discipulos palàm profiteri detrectarent, erubescerent; horum tamen fauere dogmatibus, aliis quibusdam inuentis causis, iustis apparentibus, minime prætermitterent. Nam omnes qui Eutychetis laborabant morbo, cum non communicarent Ecclesiæ, non ob defensionem erroris ipsius id facere profitebantur, sed nolle dicebant amplecti Synodum Chalcedonensem eam ob causam, quod quædã in eius Actis esse corrigenda videretur, quæ Tribus illis erant cõprehensa capitulis. Hos verò non Eutychianos, sed Hæsitantes nominatos fuisse, cum tamen ex Eutychianis progredierentur, affirmat.

Ad hos igitur Ecclesiæ Catholicæ vniendos, in causa trium capitulorum Imperatorem E studuisse dictam Synodum congregare, idem qui supra Leontius tradit. Quod enim hi haud longius viderentur aberrare, facile corrigi posse, & ex dubitationibus reddi certos atque securos existimauit, ita persuasus (vt dictum est superius) à Theodoro Episcopo Cæsareæ Cappadociæ, fore nimirum vt omnes isti susciperent Chalcedonense Concilium, si damnatis illis capitulis, eadem Synodus purgaretur; cum iidem simul omnes iuste clamare viderentur, Nestorianæ hæresis suspectos esse qui fauerent Theodoro Mopsuesteno, Ibae epistolæ, & Theodoretis scriptis aduersus Cyrillum Alexandrinum, quod scilicet Theodorus institutor fuerit Nestorij, cuius & sectatores ac focij extitissent Ibas atque Theodoretus.

Porro iidem ipsi qui Tria illa esse damnanda capita assererant, aduersarios qui id negarent faciendum, Synoditas nominare consueuerunt: è conuerso autem Catholici appellabant Hæsitantes huiusmodi occultos Eutychianos & Seuerianos: qui quidem in quantum

foris

A. foris apparebat) se esse Catholicos, Synodumque suscipere profitebantur; immo & pro eadem certare isti, sicut illi, tum ore tum scriptis etiam assererant. Ad hos igitur simul vnò nexu, fidei Catholicæ constringendos studium insudauit Imperatoris, qui ante Synodum indictam (vt vidimus) vt eiusmodi Hæsitantes colligeret, de damnandis Tribus illis capitibus editum antea promulgauit. Sed cum nec factus esset sui compos desiderij, vt illi redierint ad Ecclesiam, immo subssecutus esset contrarius optatis effectus, dum qui erant in Ecclesia Synodi defensores, existimantes ex Tribus illis capitibus condemnatis maximam irrogatam esse eidem Synodo contumeliam, sese ab aliis Catholicis separarant, vt inter alios fecisse diximus complures Episcopos Africanos; sed & cum inter hæc pars alia nec illis nec istis inhærens, Synodum expectandam esse diceret, quæ ambages omnes istas solueret, & quid de his agendum esset, summa auctoritate decerneret: bene consultum fuit, vt ex Vigilij Papæ sententia Synodus œcumenica ageretur. id quidem Vigilius ipse Pontifex præ ceteris exposcebat, quem eius rei causa tot tantaque mala esse perceptum vidimus.

Cùm igitur eius cedendum esse voluntati necessitatem cogere intelligeret Imperator: quieuit tandem, atque ex ipsius sententia Synodum conuocandam esse decernit, ratus nimirum fore, vt editum à se de Tribus capitibus decretum ab œcumenica Synodo firmaretur, quod absque Episcoporum decreto & Pontificia auctoritate omnibus carere penitus viribus sciret. At sicut laudabile fuit ex Vigilij Papæ sententia Synodum colligere laborasse, ita illud reprehensione non caruit, dum quos sciret suæ esse sententiæ Episcopos, eosdem ad Synodum conuocare, omisis ceteris, conatus fuerit. Huius quoque rei consequendæ causa Episcopatum Constantinopolitanæ Ecclesiæ (vt vidimus) Eutychio contulit, quem acerrimum esse nosset Theodori Mopsuesteni impugnatorem: optimè enim ipsum compertum habuit, dum Constantinopoli constitutum Apocrisarium agentem Episcopi Amaseni (vt Nicæphorus tradit) sæpe sapius aduersus defensores trium capitulorum ipsum audierat strenuè dimicare. Insuper eiusdem quoque rei consiciendæ causa illud antea fuisse orditum vidimus, vt in ordinem redacto Zoilo Episcopo Alexandrino, in locum eius substitueret Apollinarem eiusdem cum ipso sententiæ defensorem, cum & in eam traxisset quamplurimos Orientales Episcopos: sed cunctantem expertus Romanum Pontificem, ad eum permouendum, penes quem ob sedem Apostolicam summam sciebat esse prærogatiuam, tot tantosque (vt vidimus) terrores ipsi incussit, & ignominias irrogauit.

Hic verò sicut semper inconcussus resistit Imperatori sibi nimium arroganti & inconcessa tentanti, nec quieuit quousque omnes sibi subiecerit aduersarios: ita modò conatu istiusmodi Imperatoris occurrere festinauit, illud in primis aggressus, si suadere illi posset, cum de ea re ageretur, cuius causa vniuersis ferme Orbis Occidentalis esset perturbatus, vt Occidentalium Episcoporum æquè requireretur assensus, atque sententia rogaretur, sicque ad eandem Synodum vocarentur: Verùm quòd ob ingruentia bella perdifficilis esset eorumdem in Orientem accessus, acquiesceret Imperator, vt in Sicilia eadem Synodus ageretur, loco nimirum in mediterraneo posito quo & Orientales & Occidentales vnà cum transmarinis Africanis Episcopis facilius conuenirent: horum namque potissimum esse habendam rationem asserens, qui ob Imperatoris de Tribus capitibus promulgatum editum sese ab Orientalibus segregarant, neque cum Occidentalibus conuenirent, quos in Imperatoris sententiam abductos suspicarentur. Proposuit & Iustiniano Vigilius, si ad Synodum cogendam Sicilia non placeret, vt aliam aliquam ipse Italiæ ciuitatem maritimam æquè sibi subditam Imperator eligeret.

Verùm etsi æqua hæc videri poterant, facere tamen abnuuit Imperator, timens ne Latorum Episcoporum suffragiorum frequentia obruerentur qui de Tribus capitibus condemnandis Orientales ex aduerso pugnabant: Nimis enim suæ ipsius sententiæ tenax Imperator sic Synodum cogi curabat, vt tamen eandem sibi, si liceret, faceret consentientem. At instar rursus Vigilius, vrgetque Imperatorem, vt saltem (quod æquitas non negaret) ex Italia & Africa ad Synodum Constantinopolim accerferentur Episcopi: aliter fore, vt tamquam exclusi sacro cœtu iidem haud æquo animo id laturi essent, periculumque ingens de alio excitando ab eis schismate immineret: cum enim id expetitur à Romano Pontifice ipsi scirent, ab Imperatore verò negatum, nullamque sui habitam rationem, sed pro ipsius Augusti arbitrio cuncta facta cognoscerent; fore vt seorsum illi Synodum collecturi essent, & aduersantes decretis Orientalium de Tribus capitulis siue alios canones sancituri.

Annal. Eccl. Tom. 7.

N n

His

EX VIGILII P. SENTENTIA SYNODVS INDICTA.

VIGILIUS IN OCCIDENTEM CVPIIT TRAHERE SYNODVM.

DE VOCANDIS OCCIDENTALIBVS EPISC.

His adeo efficacibus rationibus Iustinianus persuasus, tunc Vigilio assensus est, sed ea adhibita conditione, ut exæquato numero Episcoporum, qui siue ex Italia, siue ex Africa vocarentur, non plures hi essent, quam qui ab ipso Imp. ex diuersis Orientis Ecclesiis Constantinopolim vocarentur. Huiuscemodi igitur pactis conuentis, cum Vigilus hæc cuncta festinaret implere, ut legitima Synodus haberetur: Iustinianus Imperator per Theodorum Decurionem Palatii ad eundem Vigilium Romanum Pontificem à se ante conscriptum volumen de Tribus capitulis misit, ut quæ de illis sua esset sententia; scriptis ipse profiteretur. Tunc Episcopi qui cum Vigilio aderant, negauerunt id esse faciendum, non expectato fratrum aduentu. At Imperator eam temporis dilationem moleste ferens, rursus suos ad eum proceres destinauit, qui virgerent ipsum quantocyus de ea re ferre responsum.

At hæc Vigilus rogauit Imperatorem, ut sibi saltem viginti dierum temporis daret inducias, cum (quod omnibus erat manifestum) nondum conualluisset à corporis agra valetudine, quæ eum diutiùs detinuerat agrotum. Hæc ut impetraret ab Imperatore, idem Vigilus Pelagium diaconum ad eum abire iussit, quibus obtentis, Vigilus æger adhuc in his cogitur laborare, & addere ad priora, simulq; in volumen quoddam ab Imperatore per Ecdignum Episcopum Heracleæ Paphlagoniæ ante delatum insudare, in quo horrendæ erant conscriptæ blasphemie capitibus sexaginta distincta, nomine Theodori Mopsuesteni in ipsius luminari pagina prænotatæ: Has omnes idem Vigilus per singulas reiecit, confutauit, anathematizauitq; atque tandem in fine quæ de Tribus capitulis sua esset sententia suis scripsit. Extat libellus ipse siue Constitutum Vigilij ad Iustinianum Imperatorem datū hoc anno pridie Idus Maij: quod descriptum ex Vaticano codice antiquitus scripto interius ponemus suo loco. Ex quo quidem cuncta hæc quæ ad Synodū præfati sumus, desumptimus: quæ præstat audire magis, quam quæ ex Nicephoro præmittuntur ad Quintam Synodum.

De qua illud etiam admonendum putamus, ipsa quæ edita in hanc diem Acta reperiuntur, esse corrupta, atque decurtata in pluribus, ut suis locis fiet cuique manifestum: id autem factum ab aduersariis Origenistis, siue à Monothelitis, fuit nonnullorum sententia. Pudentia planè in illis intertexta habentur, ac prorsus indigna Synodo œcumenica: cum aliqui nec œcumenicæ tunc Synodi potuerit habuisse nomen, utpote nec in Spiritu sancto legitime congregata, cui siue per se siue per suos ipse Romanus Pontifex noluit interesse.

Quod ad Actiones eiusdem Synodi siue Collationes dixeris, seu Sessiones pertinet: duas dumtaxat Nicephorus numerat, alteram aduersus Tria capitula congregatam, alteram verò aduersus Origenis errores: verum quæ extant Quintæ Synodi Acta, octo continent Collationes, de quibus singulis dicturi sumus.

Sed ut ab eiusdem Synodi principio exordiamur: cocunt sine capite membra; immo nec cum aliis qui sub capite censebantur artibus compaginari curantes, nulla Vigilij Papæ ægotantis adhuc habita ratione, hoc eodem anno, cum vocatus prima die mensis Maij (ut habetur in eius Synodi Collatione secunda) Vigilus ad Synodum non venisset: quarto Nonas Maij Orientales Episcopi, qui Constantinopolim venerant, vnà conueniunt, ad eum de ventilata diu quæstione trium capitulorum, omnes numero centum sexaginta. Tunc enim cum ibi essent, vocauerunt ad Synodum ipsum Vigilium Summum Pontificem honestissima vocatione, nempe Episcoporum nomine Synodi, & magistratuum nomine Imperatoris: hac prærogatiua etiam aduersarij dignati Romanum Pontificem, ut cum aliis (quod sæpè vidimus) si Patriarchalium sedium vocandi essent Episcopi, tres mitti solerent; ad conuocandum ipsum Romanum Pontificem Vigilium viginti missi fuerint, tres Patriarchæ, reliqui verò omnes Metropolitanæ Episcopi, ut Acta ipsa docent, in quibus nomina singulorum descripta leguntur.

Inter nobilium autem sedium Episcopos, qui Synodo interfuerunt, post Eutylichem Episcopum Constantinopolitanum, de quo diximus, numerantur Apollinaris Patriarcha Alexandrinus, Dominusque Antiochenus, Eustochius autem Episcopus Hierosolymitanus per legatos interfuit. Externorum verò Sextilianus Episcopus Tunienis siue Tunetenis præsto fuit legatus missus à Primoso Episcopo Carthaginensi, qui sedit post Reparatum, de quo superius est habita mentio. Reliquos autem numerare prætermittimus, & quarum essent ciuitatum Antistites, cuiusve vitæ meriti.

Cum igitur (ut dictum est) Episcopi conuenissent: confidentibus omnibus, Theodorus Silentarius à Iustiniano Imperatore missus libellum attulit coram Patribus in Synodo legendum.

INTERPRE-
LAT VIGI-
LIUM IMP.
PRODERE
QUID SEN-
TIAT.

SYNODI
QUINTÆ
ACTA COR-
RUPTA.

DE NUME-
RO ACTIO-
NUM.

PRÆCIPVI
EPISCOPI
QUI SYNO-
DO INTER-
FUERUNT.

COLLATIO
PRIMA.

A legendum: qui, cunctis audientibus, iussus est legi. est eius exordium: Semper studium fuit Orthodoxis & piis Imperatoribus, &c.] Ea in primis scriptio, quid omnes prædecessores rectæ fidei Imperatores ad destruendas obortas hæreses egerint, quantumve studij in id ipsum sedulo impenderit, per singulos recenset. Qualis autem ante sua tempora Ecclesiæ esset facies lurida, sic describit: Post Concilium Chalcedonense, exiguo tempore transacto, iterum surrexerunt Nestorij & Eutychetis sequaces, & tantas turbas in sanctis Ecclesiis fecerunt, ut diuisiones & schismata in eis fierent, & nullam ad se inuicem communionem haberent. Neque enim præsumebat aliquis de ciuitate in ciuitatem veniens, in ecclesiam procedere.] his addit suum à se nauiter impensum studium ad conciliandas ac simul vniciendas Ecclesias, quo minus autem fieret in omnibus voti compos, Nestorianos obtinuisse ait, qui scripta Theodori Mopsuesteni, aliaque Theodoretæ Episcopi Cyri, necnon epistolam Iba proferrent in medium; sicque ea vi restituere conati essent Nestorij hæresim: Quibus cum occurrendum sibi esset, pro remedio ea Tria capitula primùm ab Episcopis qui conuenerant Constantinopoli damnanda procurasse, quæ item Vigilij Papæ auctoritate improbata iterum atque iterum fuisse, testatus est.

Insuper (quod nuper accidisset) se per suos conuenisse Vigilium, ut scriptis dicta capitula damnaret, vel si minus facere veller, quæ esset sua de ea quæstione sententia itidem scriptis commendaret: quod & ipse se esse facturum, pollicitus esset. Post hæc autem suæ fidei confessionem cum subdit, illos omnes qui ad Synodum conuenerunt Patres rogat de his omnibus ferre sententiam, asserens de Theodoro Mopsuesteno: Non nuper nomen eius abrafum est à Diptychis, sed ex quo ipsius hæreses prodire in lucem.] hæc continet libellus Iustiniani Imperatoris oblatum Synodo, scriptus autem (ut ibi notatur) tertio Nonas Maias, hoc ipso anno vigesimo septimo sui ipsius Imperij. Eadem etiam Actione, suggerente sancta Synodo, iussæ sunt legi litteræ Eutychiej Episcopi Constantinopolitani, quibus suæ fidei professionem (quam superius recitauimus) dedit eidem Vigilio Papæ: rursusque ipsius Vigilij ad Eutylichem de eadem reddite litteræ.

His omnibus recitatis, Synodus testata est, aliquos Episcopos rogasse Vigilium Romanum Pontificem, ut ad Synodum vnà cum ceteris conueniret, nec tamen hætenus id fecisse: quam ob causam illum solemniter esse accersendum vocatione, operæpretium duxit. Missi itaque sunt iidem qui eum vocarent Episcopi (ut dictum est) omnes numero viginti, iidemque Metropolitanæ præter tres præcipuarum sedium Patriarchas, nimirum Constantinopolitanam, Alexandrinam, & Antiochenam. Qui redeuntes, de illo retulere, causatum ipsum esse corporis aegritudinem, scriptis tamen se Synodo satisfacturum pollicitum, & quid de Tribus capitulis sentiret, palam facturum.

Rursus enim ad octauum Idus Maias conuenerunt Episcopi: vbi primùm viginti illi ac primarij Ecclesiæ Orientalis Antistites, qui iterum missi erant ad conueniendum atque inuitandum ad Synodum Vigilium Romanum Pontificem, quid ab eo acceperint, coram omnibus referunt: nimirum eam suæ absentia causam Vigilium prætexuisse, quod non adessent Occidentales Episcopi, nisi perpauci admodum; se autem conscriptam de ea quæstione sententiam ad Imperatorem missurum. Ad hæc se respondisse testati sunt missi Episcopi, olim in quatuor præcedentibus Synodis œcumenicis perpaucos Occidentalium interfuisse sacerdotes: satisque esse, ut qui adessent, conuocati Episcopi, ipsi inter se de proposita agerent quæstione. Hæc autem cum retulissent Imperatori, ipsum suos vnà cum Episcopis sequenti die ad Vigilium accersendum missurum, esse pollicitum, quod & fecisse, testati sunt, missisque ad eum liberium Patricium, Petrum Patricium Magistrum Officiorum, Patricium Patricium, Constantinum Quæstorem, & cum his Belisarium, Cathegum, atque Rusticum Exconsules vnà cum deputatis Episcopis à Synodo missis pridie eius diei.

Post priorem istam habitam relationem, iussi sunt à Synodo ij qui missi erant, quæ apud Vigilium gessissent, palam facere. Qui retulerunt, Vigilium iterum inducias postulasse, quo suam sententiam scriptis depromeret; ut quid sentiret, omnibus notum faceret. Respondisse autem hos, ipsum idem iam aliàs sensisse, condemnasseque Tria capitula, & per hæc suam esse sententiam declaratam; tantum ab eo requirere, ut quod solus fecisset, cum Patribus in publico conuentu ageret. Et si ad hoc inducias optaret, ut tandem ad Synodum conueniret, Synodum expectaturam: aliàs inter se de quæstione trium capitulorum Patres qui conuenissent acturos. Ad hæc autem Vigilium, se solum suam de ea re sententiam conscripturum respondisse. His porrò tam ab Episcopis missis quam à prædictis Patriciis in Syn-

odo relatis: qui missi erant ab Imperatore, se iam sanctos munere, recessuros: de reliquo A hortari Patres ut rei ceptæ finem imponerent, cum id Imperator optaret, apud quem nihil esset antiquius, quam ut fides Catholica semper maneret inconcussa.

His peractis, Synodus iussit mitti tres Episcopos, qui Primasium Episcopum Adrumetinum in Africa Metropolitanum Constantinopoli tunc degentem vocarent ad Synodum, simulque Sabinianum, Proiectum, & Paulum Episcopos Illyrici. legati sunt ad hoc opus tres Episcopi, toridemque presbyteri. Hi redeuntes, de Primasio in primis hæc retulerunt, illum dixisse: Papa non præsentem, non venio.] reliquos autem citatos Episcopos Illyricos recusasse accedere, eo quod non adesset eorum Archiepiscopus Benenatus. His relatis, de Primasio sententiam differre Synodo placuit; illi verò Illyrici ut Benenatum adirent, ut idem cum illo sentirent, quem constaret vnus esse cum ipsis qui aderant ad Synodum convocati sententiæ, eadem decrevit Synodus. His in hunc modum rebus gestis, finis habetur B impositus secundæ Collationi.

COLLATIO
TERTIA.

Sequenti die, ad septimum Idus Maias, iterum Episcopi conuenerunt, recitatisque omnibus ante actis, agendum iam esse de quæstione Trium capitulorum proposuerunt. Antequam autem rem ipsam aggredierentur, publica professione Synodus fidem Catholicam profiteretur: se nimirum credere quæ olim sancti Apostoli, quæ & sanctæ quatuor Synodi tradidissent, quæ insuper sancti Ecclesiæ doctores tam Græci quam Latini, quos recolit, scripsissent, tenere. sunt verò hi à Synodo nominati, Athanasius, Hilarius, Basilius, Gregorius Theologus, Gregorius Nyssenus, Ambrosius, Augustinus, Theophilus, Ioannes Chrysostomus, Cyrillus, Leo, Proclus. Ceterum professæ est Synodus & alios se suscipere Patres, qui in sancta Dei Ecclesia rectam fidem vsque ad finem vitæ prædicassent. Quæstio autem de Tribus capitulis, videlicet de Theodoro Mopsuesteno & scriptis eius, deque scriptis C Theodoretæ in Cyrillum, atque de epistola quæ dicta est Ibae Episcopi ad Marim Persam, in sequenti Collatione tractanda proponitur, sicque præsens tertia Collatio finem accepit.

Tom. 2. Concil. edit. noua.
COLLATIO
QUARTA.

Conuenerunt ^a rursus Episcopi ad quartum Idus Maias: iussaque sunt palam in Synodo recitari horrendæ blasphemæ excerptæ ex descriptionibus (ut dicebant) Theodori Mopsuesteni olim Episcopi, quibus & subiecerunt eiusdem Theodori impium fidei symbolum. Porò in eis non tantum quæ impius homo aduersus Christi Domini nostri humanitatem in vna persona cum diuinitate coniunctam dicebatur conscripsisse, sunt posita; sed & quæ improbus in Cantica Cantorum, librum tam ab Hebræis quam à Christianis semper receptum, effutiit, adducta sunt in medium; sicut & quæ in librum Iob, quem repudiassæ aserebatur, tamquam ab aliquo Pagano conscriptum, & alia eiusmodi: aduersus quæ omnia à Patribus magna fuit detestatione exclamatum in Synodo. Cetera in alium consessum D sunt reseruata, nimirum ut ageretur de his quæ sancti Patres, vel leges Imperiales, aut historici de eodem Theodoro conscripsissent.

Tom. 1. Concil. noua edit.
COLLATIO
QUINTA.

Collationem autem quintam Patres quo potissimum die habuerint, haud adeò exploratum habetur. nam quod in codice ^b typis excuso notatus est octauo Idus Maias: mendum inesse, dubitare nemo debet: siquidem nulla patitur ratio, ut cum præcedens Actio quarta sit habita ad quartum Idus Maias, quinta hæc quæ post illam celebrata esse constat, inscribatur Octauo Idus eiusdem mensis: vnde potius vel sequenti, vel post sequentem diem pridie Idus Maias, quo & oblatum Synodo Vigilij Constitutum datum reperitur, hanc esse habitam Actionem dixerimus. In qua primum ea quæ sancti Patres aduersus Theodorum scripserunt, quæve legum Imperatorum auctoritate aduersus cum sancita reperirentur, insuper & quæ Hesy chius presbyter Hierosolymitanus nobilis historicus E eodem descriptionum monumentis testata reliquit, in medium adducta sunt & recitata: sed & quæ etiam pro Theodoro conscripta fuerant, eadem discussa sunt & confutata.

Post hæc autem omnia fusius explicata. Sextilianus Episcopus legatus missus à Primoso Carthaginensi Episcopo atque à Concilio Carthaginensi, ex S. Augustino nonnulla attulit loca, quibus ille sæpè profiteretur, aliquem posse damnari post mortem, quod etiam roboratum fuit exemplis aliorum, ac præsertim Romani Pontificis, qui Dioscorum schismaticum post mortem damnauit: confirmatum est etiam exemplo ipsius Vigilij Romani Pontificis, qui damnarat Origenem: dictum est enim: Quod etiam nunc in ipso Origene fecit & vestra sanctitas, & Vigilij religiosissimus Papa antiquioris Romæ.] Sed hæc acta ab ipsis Episcopis cum desiderantur in Synodo, utique eam haud haberi integram, sed decurtatam atque deprauatam ab aliquo Origenista, nemo iurè negarit. Vigilium seorsum

A sum Pontificio decreto damnasse Origenem, etiam Cassiodorus testatur: sed de hoc inferius. Ad hæc insuper post alia multa in eadem sententiam à Patribus aduersus Theodorum superaddita, recitata sunt Acta Synodi Mopsuestenæ, quorum superius suo loco meminimus, quibus probaretur ipsum Theodorum olim ex Diptychis Ecclesiæ fuisse abrasum, & in locum eius fuisse susceptum Cyrillum Alexandrinum.

Cassiodor.
Inscr. diuin.
lib. 1.
cap. 1.

Post hæc autem omnia aduersus Theodorum allata, produnt Acta, ad causam Theodoretæ factam transitum; cum videlicet ex ipsius Theodoretæ scriptis aliqua loca excerpta sunt recitata, quæ ab Orthodoxa fide viderentur esse aliena contra sanctum Cyrillum scripta. His iuncta legitur epistola quædam Theodoretæ nomine edita post obitum Cyrilli Episcopi Alexandrini, qua mirum in modum dicitur & scommatibus in defunctum inuehitur. His sic habitis, laudauit Synodus iudicium sanctorum Patrum Concilij Chalcedonensis, quod non prius Theodoretum idem suscepissent, quam ipse Nestorium condemnasset. Sicque finis impositus est præsentis quæstionæ Actioni. Deteximus autem, vbi de Cyrilli obitu egimus, de Theodoretæ illa quæ dicitur epistola imposturam. At hic quod opportunè de ea tractari contingat, eadem modò repetere non grauamur, quò ostendatur non ea Synodi germana Acta esse, sed nebulonis cuiuspiam excogitatum commentum. Dicimus itaque, epistolam illam, quæ recitatur in Synodo hac Actione quinta sub nomine Theodoretæ ad Ioannem Antiochenum de Cyrilli obitu gaudentis, omni ex parte conuinci minime esse potuisse Theodoretæ. Ex his verò discas, lector, Synodum Quintam haud adeò esse legitimam, sed magna ex parte suppositam, in aliquibus mutilatam, auctam in aliis: nam hæc quæ de Cyrilli Episcopi Alexandrini obitu sub nomine Theodoretæ narratur, ab aliquo Euty chiano hæretico esse conficta, non ambigimus: idque ut credamus, immo certò affirmamus, non leui aliqua ducimur coniectura, vel tenui quadam suspicione, sed firmissima sanè rei demonstratione.

DE EPIST.
THEODOR.
RETI NO-
MINE SV-
POSITA.

Quoniam pacto, quæso, hæc Theodoretus de obitu Cyrilli ad Ioannem Episcopum Antiochenum scripsisse potuit, si ante Cyrilli mortem ipse Ioannes ex humanis sublatus esse reperitur? Id enim tum ex Nicephori Episcopi Chronico, tum ex aliis qui Patriarchalium sedium successiones Episcoporum conscripserunt, exploratum habetur. Verum ne rem tantam chronistarum dumtaxat fide (etsi magna sit) definiendam esse velimus, in quorum scripta errorem irrepisse quis dicere possit: ne de his vlla tibi penitus remaneat dubitatio, Ioannem Antiochenum scilicet ante Cyrillum mortuum esse: habes inter eas quæ leguntur canonicas diuersorum Episcoporum epistolas eiusdem Cyrilli Patriarchæ Alexandrini scriptam epistolam ^b ad Domnum Episcopum, qui fuit successor eiusdem Ioannis Episcopi Antiocheni: ut nullus iam dubitare valeat S. Cyrillum post eius obitum superuixisse. Quòd autem ille Domnus, ad quem extat dicta epistola Cyrilli canonica, ille ipse sit, & non alius ab Episcopo Antiocheno successore Ioannis, ex rebus quæ in ea tractantur, satis potest intelligi: dum tantæ illum fuisse auctoritatis ostendit, ut Episcopum posset deponere, atque iterum restituere: vnde appareat non inferioris sedis aliquem esse potuisse eius nominis Episcopum. Certè quidem in serie Episcoporum Orientalium, qui tam in Concilio Ephesino, quam Chalcedonensi iisdem temporibus celebratis, recensiti reperiuntur, nullus alius eius nominis Domnus inscriptus vel subscriptus Episcopus legitur, qui alios Episcopos sub se haberet, tantaque polleret auctoritate, ut ad libitum (quod dictum est) deponere atque restituere eos posset. Indigna planè ostenditur epistola illa tanto viro, quem probauit ac recepit sancta Synodus Chalcedonensis, & S. Leo à calumniatoribus (ut vidimus) E vendicauit: quem & nauiter Constantinopoli apud legatos Apostolicos pro fide Catholica vidimus insudasse. At hic iterum opportunè ipsam epistolam in dicta Actione quinta Synodi Quintæ recitatam describamus: ut quisque intelligat, non esse partum hominis vel mediocriter Christianam pietatem sectantis, sed impudentissimi cuiuspiam impostoris figmentum. sic enim se habet eiusmodi titulo prænotata:

Apud Theod.
Balsam. in
addit. pag.
79.
DELEGITUR
IMPOSTV-
RA.

Theodoretæ ad Ioannem Archiepiscopum Antiochiæ epistola scripta, cum mortuus esset Cyrillus Archiepiscopus Alexandrinus.

Serò tandem & vix malus homo defunctus est. Boni enim & benigni ante tempus inde migrant: mali verò in multo tempore vitam producant. Et arbitror omnium dispensatorem bonorum prouidentem, celerius quam tempus est, humanis tribulationibus eos abducere, & tamquam victores liberare luctationibus, & in meliorem vitam transducere: quæ vita præmium positum est his qui pro virtute luctantur, sine & tristitia & sollicitudine libera.

CONFICTA
EPIST. NO-
MINE THEO-
DORÆTI.

libera. Malitiæ verò amatores & operatores diutiùs concedit præfenti vita frui, vt aut fa-
tietatem caperent malignitatis, & virtutem postea discerent, aut pœnas darent & in hoc
sæculo, pro molestia suorum morum longo tempore amaris & malis vitæ præfentis flu-
xibus æstuant. Illum verò miserum nec ad similitudinem aliorum dimisit nostrarum
animarum gubernator diutiùs eorum potiri, quæ videntur esse delectabilia; sed crescen-
tem quotidie viri malignitatem sciens & corpori Ecclesiæ nocentem, quasi quamdam pe-
stem amputauit, & abstulit opprobrium à filiis Israel. Lætificauit quidem superstites eius
discessio: contristauit verò forsitan mortuos: & timor est, ne prægrauati eius conuersatio-
ne, iterum ad nos remittant, vel illos diffugiat, qui eum abducunt, sicut ille tyrannus Cy-
ni Ciliciam. Procurandum igitur est, & oportet tuam sanctitatem maximè hanc suscipere
festinantiam, & iubere collegio mortuos asportantium, lapidem aliquem maximum &
grauissimum sepulchro imponere, ne iterum huc perueniret, & instabilem voluntatem
iterum demonstraret. Infernis noua dogmata adserat: ibi diu noctuque (sicut vult) sermo-
cinetur. Non enim timemus, ne & illos diuideret, aduersus pietatem publicè alloquens;
& morte circumdans naturam immortalem. Lapidabunt enim eum non solum qui diui-
na eruditi sunt, sed etiam & Nemrod, & Pharao, & Sennacherib, & si quis eorum est
similis Dei impugnator. Sed enim sine causa multa loquor: silet enim miser inuitus. Egre-
dicitur enim, dicit, spiritus eius, & reuertetur in puluerem suum: in illo die peribunt om-
nes cogitationes. Iste verò & aliud habet silentium: nudata enim illius facta alligant lin-
guam, obstruunt os, frenant sensum, silere faciunt, in terram inclinare cogunt. Ideo plan-
go miserum & ploro: nec enim puram mihi delectationem fecit mortis eius annuntiatio,
sed dolore permixtam. Lætor enim & iucundor, eiusmodi pestilentia commune Ecclesiæ
videns liberatum: contristor verò & ploro, quòd nec requiem malorum miserabilis susce-
perit, sed maiora & peiora pertentans defunctus est.

Somniauit enim (sicut dicunt) & regiam urbem perturbare, & piis iterum dogmatibus
repugnare, & tuam sanctitatem accusare, vt pote ea colentem. Sed vidit Deus & non de-
spexit: immisit verò simum in os eius, & frenum in labia eius, & auertit eum in terra ex
qua sumptus est. Fiat verò orationibus tuæ sanctitatis, vt misericordiam & veniam con-
sequatur, & vincat immensa Dei clementia illius malignitatem. Rogo verò tuam san-
ctitatem, soluere nobis animæ tumultus. Plurimæ enim & diuersæ famæ circumsonant, &
nos perturbant, communes calamitates annunciantes. Quidam verò & tuam reueren-
tiam proficisci dicunt ad comitatum sine voluntate. Et vsque nunc despiciebam, vt pote
falsa, ista quæ diuulgantur. Quoniam verò vidi sola eademque omnes dicentes, necessa-
rium existimaui veritatem à tua discere sanctitate: vt vel rideamus, vt pote falsa, aut vt vera,
meritò lugeamus.] hæc enim epistola. Sanè quidem & huius scriptor temporis valde accu-
ratus Leontius in libro de Sectis, cum multa ab hæreticis conficta tradat, inter alia ab ipsis
epistolas scriptas esse nomine Theodoretæ testatur. At quam fidem, rogo, merentur Acta
huiusmodi, quæ sunt his contexta commentis? Illud etiam non præterimus: leges illas
Theodosij Imperatoris aduersus Nestorium prolatas ac recitatas in dicta Actione, aliter
se habere in Codice Theodosiano, atque in Actis Concilij Ephesini, quas & nos suo loco
sub die & consule datas superius recitauimus, in quibus nulla prorsus habetur mentio
de Theodoro. Hæc de commentitiis atque suppositis scriptis hic dicta sufficiant: de subla-
tis modò dicendum.

Desideratur autem in iisdem publicis Synodalibus Actis Vigilij Papæ libellus oblatas
Synodo, quem ipse Constitutum appellat, quod idem est quod decretum: hunc ipsum esse
scias, quem de sua sententia ab Imperatore interpellatus idem Vigilus pollicitus fuit se
missurum suo tempore ad ipsum Imperatorem atque ad Synodum, quod & ingenue præ-
stitit. Scripserat autem illud ipsum Constitutum iam antea: nam eius ipse meminit in epi-
stola ad Valentinianum Episcopum Tomitanum in Scythia: nec quidem illud elaborauit
vt ipsi dumtaxat innotesceret Imperatori vel Synodo, sed vt vniuerso Orbi Catholico
cunctisque Christi fidelibus palam fieret, nec ob aliam causam (vt ex ipso patet) nisi vt
omnia quæ à sanctis Patribus in Chalcedonensi Concilio definita essent, firma consisterent,
nec vlla quouis prætextu possent calumnia labefactari. Porro Constitutum hoc ip-
sum Vigilij, quod sicut alia pleraque ex Actis Quintæ Synodi noscitur esse sublatum, nos
hic suo loco restituendum esse putamus.

Vt igitur hic cuncta suis reddantur diebus, post Quintam Collationem describendum
hic ip-

A hic ipsum censuimus Vigilij Papæ Constitutum, antequam de reliquis agamus ipsius Quin-
tæ Synodi Collationibus: nacti illud sumus in Vaticana bibliotheca, vbi antiquitus scri-
ptum asseruatur. Id verò eo libentiùs facturi sumus, quòd numquam in hæc diem impres-
sum ipsum inuenerimus. Pertinere illud quidem ad ipsa Acta Synodalia Quintæ Synodi,
quæ superius dicta sunt, aperte declarant: ipso enim voluit Vigilus, quæ de Tribus capi-
tulis sua esset sententia, tam Imperatori, quam Synodo vniuersæ innotescere: quod enim
antea pollicitus fuerat viris clarissimis ab Imp. missis & Episcopis à Synodo ad illud ipsum
munus explendum delectis, modò opportune præstandum putauit. Porro illud cum in sine
notatum habeat diem & Consulem, quo ipsum Vigilus publicè edendum curauit, ad hunc
ipsum annum & diem Collationis quintæ pertinere cognoscitur: nosque hic ipsum suo
loco inferendum putauimus.

B In qua quidem descriptione illud in primis visus est Vigilus iniisse consilium, ne scilicet
Tria illa pro Chalcedonensi Concilio defendens capitula, in suspicionem vel leuem
ab aduersariis adduci possent defensionis errorum Nestorij ob indemnatum Theodorum
Mopsuestenum: primùm omnium multo studio totus fuit in damnatione, errorum illo-
rum, qui in scriptis Theodori Mopsuesteni dicebantur inuenti, quos attulerat ad ip-
sum Vigilum nomine Imperatoris (vt vidimus) Benignus Episcopus Heracleæ Paphla-
goniæ. Sic igitur ne ipse redargui possent ab aduersariis, fauisse Theodoro, si eum anathe-
mate damnare detrectaret, oblatos damnat errores: ita quidem se gerens; vt ad dam-
nandos defunctorum errores accurreret impiger; in damnandis autem auctoribus, quos
scisset in Catholica communione defunctos, minimè præpropere agendum putarit. Iam ve-
rò ipsum Vigilij recitemus Constitutum, in quo primùm res transactæ de incunda concor-
dia recensentur, sic enim se habet:

Gloriosissimo & clementissimo filio Iustiniano Augusto Vigilus Episcopus.

Inter innumeras sollicitudines, quibus oneratur Imperiale fastigium, laudabile clemen-
tiæ vestræ cognouimus esse propositum, per quod summotis omnibus discordiæ semini-
bus, quæ in agro Domini humani generis inimicus asperserat, vniuersos Domini sacerdo-
tes, præmissis ad testimonium conscientiæ suæ professionibus; per quas sanctorum Patrum
& venerabilium quatuor Synodorum ac Præfulum sedis Apostolicæ inhærent definitioni-
bus atque iudiciis monstrarentur, ad vnitatem atque concordiam restituere properastis:
quarum professionum formam, vt Ecclesiasticæ pacis amplectendum posteris tradatur
exemplum, præfenti (quemadmodum se habet) inserta pagina declaramus.

Exemplum primæ professionis, quam ad St. Euphemii templum fecerunt.

D Omnes quidem Fideles, maximè verò Dei sacerdotes pacem & sanctificationem sequi
cum omnibus oportet, sine quibus nemo secundum Apostolum * videbit Dominum. Nos
igitur Apostolicam sequentes doctrinam, & festinantes concordiam Ecclesiasticam serua-
re, præfentem facimus libellum. In primis quatuor sanctas Synodos, Nizænam trecento-
rum decem & octo, Constantinopolitanam centum quinquaginta, Ephesinam primam
ducentorum, in qua in Legatis suis atque Vicariis, id est, beaissimo Cyrillo Alexandrinæ
urbis Episcopo, Arcadio & Proiecto Episcopis, & Philippo presbytero, beaissimus Cælesti-
nus Papa Senioris Romæ noscitur præfuisse, & Chalcedonensem sexcentorum triginta
sanctorum Patrum suscipimus. Et per omnia & in omnibus, quæcumque in omnibus Ge-
stis Chalcedonensis Concilij aliarumque prædictarum Synodorum, sicut in iisdem qua-
tuor Synodis scriptum inuenitur, communi consensu cum Legatis atque Vicariis sedis
E Apostolicæ, in quibus iuxta tempora sua prædecessores sanctitatis vestræ beaissimi Papæ se-
nioris Romæ ipsi Synodis præfiderunt, tam de fide, quam de aliis omnibus causis, iudiciis,
constitutionibus, aut dispositionibus definita, aut iudicata, vel cõstituta, siue disposita sunt,
inconcussè, inuiolabiliter, irreprehensibiliter, atque irtractabiliter sine adiectione vel
imminutione aliqua nos promittimus secuturos, nec quicquam contrarium, quod ad ea-
rum reprehensionem & retractationem vel permutationem siue iniuriam sub qualibet oc-
casionem vel nouitate pertineat, admitturos, aut tale aliquid præsumptibus consenturos. Sed
quæcumque communi consensu cum Legatis atque Vicariis sedis Apostolicæ Orthodoxæ
ibidem dicta sunt, ea Orthodoxa veneramur atque suscipimus.

Quæcumque anathematizauerunt vel damnauerunt, anathematizamus & nos atque
damnamus; & vniuersa, sicut ab iisdem Synodis communi consensu cum Vicariis sedis
Apostolicæ iudicata, aut definita, vel constituta, siue disposita lecta inueniuntur, irtracta-
biliter

DE VIGILII
PAPAE EDI-
TO CONSUE-
TUM.

VIGILII
PRVDENS
CONSUE-
LIVM.

VIGILII
CONSTITU-
TVM AD
IMP.

* 1. Thef. 40
MENNAR,
THEODORI,
ET ALIO-
RVM EPI-C.
PROFES-
SIO.

etabiliter atque impermutabiliter conseruamus. Sed & beatæ recordationis Papæ Leonis A epistolas & sedis Apostolicæ constituta, quæ tam de fide, quàm de firmitate supradictarum quatuor Synodorum processerunt, nos in omnibus secuturos, seruaturisque promittimus. Anathematizantes omnem hominem ad ordines & dignitates Ecclesiasticas pertinentem, quicumque contra ea, quæ superius promissimus, sub qualibet occasione vel altercatione venire tentauerit. Libellum autem in causa Trium capitulorum, de quibus quæstio nata est, contra constitutum pissimi Principis & beatitudinis vestræ ego quidem nullum feci: sed volo atque consentio, ut omnes libelli, qui facti sunt sub hac forma, beatitudinis vestræ reddantur. De iniuriis autem, quæcumque beatitudini vel sedi vestræ factæ sunt, eas quidem non feci: sed quia pro pace Ecclesiæ modis est omnibus festinandum, velut si eas fecissem, veniam postulo. Quia verò tempore discordiæ excommunicatos vel non receptos à beatitudine vestra in communionem suscepi, pariter veniam postulo. B

In hac forma fecerunt Mennas Constantinopolitanus Episcopus,

Theodorus Casareæ Cappadociæ Episcopus,

Andreas Ephesinus Episcopus,

Theodorus Antiochiæ Pisiæ Episcopus.

Petrus Tarsensis Episcopus: sed multi alij Episcopi idem fecerunt. Hæc quidem Vigilus in sui ponit exordio Constituti, ut quæcumque transacta fuissent cum aduersariis, omnibus innotescerent, viderentque singuli, quàm ab ipsorum promissione facta contraria sint secuta, & quàm mobiles illi fuerint Episcopi, qui cum hæc subscripta sua ipsorum manu Vigilio obtulissent, non erubuerint rursus in eundem ob gratiam Imperatoris insurgere. Sed audiamus aliam quam hic subiicit Vigilus fidei professionem trium Patriarcharum, Constantinopolitani, Alexandrini, & Antiocheni, nempe Eutychiej, Apollinaris, & Domni, siue C

ALIA PRO-
FESSIO OB-
LATA VI-
GILIO.

Exemplar professionis quam residui Episcopi Theophaniorum die nobis fecerunt. Scientes quantum bonorum causa est pax Dei custodiens corda & sensus Fidelium, & colligens eos, ut vnum idemque sapiant in recta fidei confessione, & ad perficienda diuina mandata, & propitium Deum faciens in his quæ recta sunt concordantibus: ideo festinantes vnitatem conseruare, ad Apostolicam sedem vestræ beatitudinis manifestum facimus, quod nos semper conseruauimus & conseruamus fidem ab initio traditam à magno Deo & Salvatore nostro Iesu Christo sanctis Apostolis, & ab illis in omni mundo prædicatam, & à sanctis Patribus explanatam, & maxime ab his qui in sanctis quatuor Synodis congregati sunt, quos per omnia & in omnibus sequimur & suscipimus, id est, trecentos decem & octo sanctos Patres qui Nicææ congregati sunt, & sanctum Symbolum siue mathema fidei exposuerunt, & Arianam impietatem anathematizauerunt, & eos qui eadem sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & centum quinquaginta sanctos Patres Constantinopolitani congregatos, qui idem sanctum mathema explanauerunt, & de Deitate Spiritus sancti dilucidauerunt, & hæresim Macedonianam Spiritum sanctum impugnantem & impium Apollinarium condemnauerunt cum his qui eadem cum illis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & sanctos ducentos Patres in Ephesina prima Synodo collectos, qui per omnia secuti sunt idem sanctum Symbolum siue mathema, & condemnauerunt Nestorium impium & scelerata eius dogmata, & eos qui similia ei aliquando sapuerunt vel sapiunt.

Ad hæc autem etiam suscipimus sexcentos triginta sanctos Patres Chalcedone congregatos, qui etiam ipsi per omnia consenserunt prædictis sanctis tribus Synodis, & secuti sunt prædictum Symbolum siue mathema à trecentis decem & octo sanctis Patribus expositum, & à centum quinquaginta sanctis Patribus explanatum, & anathematizauerunt eos qui aliud præter prædictum Symbolum præsumunt docere, aut exponere & tradere sanctis Dei Ecclesiis: condemnauerunt autem & anathematizauerunt & Eutychem & Nestorium, & impia eorum dogmata, & eos qui similia eis sapuerunt vel sapiunt. His ita se habentibus, certum facimus, quod omnia quæ à prædictis sanctis quatuor Synodis iudicata & definita sunt, seruauimus & seruamus: Quia etsi per diuersa tempora prædictæ sanctæ quatuor Synodi factæ sunt, tamen vnam eandemque confessionem fidei seruauerunt & prædicauerunt.

Suscipimus autem & amplectimur & epistolas Præfulum Romanæ sedis Apostolicæ, tam aliorum, quàm Leonis sanctæ memoriæ: de recta fide scriptas, & de quatuor sanctis Conci-

A Concilii, vel de vno eorum. Cum igitur prædicta omnia & seruauimus & seruamus, & in iisdem nobis inuicem consentimus: necessarium est conferri * de Tribus capitulis, * confiteri vnde quibusdam quæstio nata est. Et ideo petimus, præsentem nobis vestra beatitudine, sub tranquillitate & sacerdotali mansuetudine, sanctis propositis Euangelis, communi tractatu eadem capitula in medio proponenda quæri, & conferri, & finem quæstioni imponi Deo placitum & conuenientem his quæ à sanctis quatuor Conciliis definita sunt: quoniam ad augmentum pacis, & concordiam Ecclesiarum pertinet, ut omni de medio dissensionis sublata, quæ à prædictis sanctis quatuor Conciliis definita sunt, inconcussa seruentur, sanctarum Synodorum reuerentia in omnibus custodita. His autem & subscripsimus in hunc modum fratres & coepiscopi nostri.

Eutychieus Episcopus Constantinopolitanus.

B Apollinaris Episcopus Alexandrinus.

Domnus * Antiochiæ Syriæ Episcopus.

* Domnus

Elias Episcopus Thessalonicensis; sed & ceteri qui primam professionem non fecerunt, & in hac secunda professione aut subscripserunt, aut seorsum eandem fecerunt.

His igitur dispositis, optauimus quidem, venerabilis Imperator (sicut frequentissime CVIDE-
RIT CVM
IMPERA-
TORE VIGILII
LIVS. supplicii prece poposcimus) eundem ad quemlibet Italiae locum, aut certe ad Siciliam, & conuocatis ad nos Africanæ & aliarum prouinciarum Latinæ linguæ sacerdotibus, vel Ecclesiæ nostræ sacratis ordinibus, secundum consuetudinem tractaremus, & de quæstionibus Trium capitulorum pietati vestræ redderemus plena deliberatione responsum: quod quia fieri serenitas vestra non annuit, hoc iterum noscitur constitutum, ut oblati à nobis mansuetudini vestræ nominibus de superscriptis prouinciis, qui nobiscum ad tractandum adhererentur Antistites, clementia vestra faceret aduenire: cui dispositioni item præbui-
mus Ecclesiasticæ pacis amore consensum. Postea verò hoc magis cum consensu fratrum nostrorum, nostrarum partium Episcoporum, nuper ante sanctum Paschæ diem pietas vestra constituit, ut exæquato numero his Pontificibus qui in Constantinopolitana vrbe præsentibus sunt, de Tribus capitulis, ex quibus quæstio vertitur, secundum superius designatam fratrum nostrorum Episcoporum professionem deberemus inire tractatum.

Sed quia, dum ea quæ pro conseruanda Ecclesiarum pace cum fratribus nostris fieri, vestra dispositione conueniant, festinarem impleri, ut adhibita salubri deliberatione communiter, & propter informandam vniuersalem Ecclesiam, cunctis quæ inter nos geruntur, in scriptis deductis atque iacentibus, nostrum ex his collectum de Tribus capitulis in quæstionem deductis iudicium proueniret: continuo pietas vestra post illud volumen, D quod nobis ante multos Paschæ dies per virum magnificum Theodorum Decurionem Palatii destinauit, in quo vos interim, quid de Tribus sentiretis capitulis exponentes, nostrum poposcitis dari ex eadem causa responsum.

Ideoque cum fratres nostri, neque exæquato nobiscum numero residere, neque in scriptum quæ ageremus, vel tractaremus, redigi parerentur, tamquam (quod absit) non conuenientia rectitudini loqueremur, quæ scribere timeremus: Et insuper gloriosissimis ad nos proceribus destinatis insisteret vestra clementia, nostrum de Trium capitulorum negotio quàm celerrimè proferre debere responsum: nec sic destitimus vestræ obedire velle clementiæ: hoc solum modo postulantes, ut pro infirmitate corporis nostri, quæ nulli habetur incognita, viginti dierum nobis daretis inducias, quatenus habito nobiscum, Deo auxiliante, tractatu, definitionis nostræ, constituto die scripto, sententiam diceremus: ad fratres & coepiscopos nostros, à quibus similiter de eadem causa responsum vos flagitare dixissetis, filium nostrum diaconum Pelagium cum huiusmodi mandato direximus, dicentes: ut quia constitutus collationis faciendæ modus fuerat prætermissus, saltem viginti dies pro antedicta nostri corporis imbecillitate, quam norunt, nostrum deberent definitum de Tribus capitulis sustinere responsum, antiquum & regularem custodientes ordinem, ne ante nostræ, hoc est, sedis Apostolicæ, cui per Dei gratiam præsidemus, promulgationem sententiæ, quicquam proferre tentarent, vnde scandali rursus, quæ sopita fuerat, oriri posset occasio.

Propositis itaque nobis & diligenter inspectis, in quantum vniuscuiusque capituli in quæstionem deducti ratio postulabat, Synodalibus codicibus atque Gestis prolatis, quæ aliis eorumdem Patrum vel in sanctis quatuor Synodis, aut in vna earum rescriptis * monstrantur, Synodalibus epistolis inspectis, nihilominus prædecefforum nostrorum sedis Apostolicæ

* rescriptis

licæ Præfulum Constitutis, aliisque probatorum Patrum necessariis instructionibus pertractatis: si qua de his quæ in quæstionem deducta sunt apud Patres nostros examinata fuerint, finita atque disposita, memores superiorum designatarum professionum, inuestigare corauimus: inspicientes dogmata quædam in prima chartacei voluminis parte per fratrem nostrum Benignum Episcopum Heracleæ Paphlagoniæ à vestra parte transmissi iacencia, quorum tenor secundum intellectum subter expositum ad excludendum totius ambiguitatis errorem præsentis definitioni nostræ tenetur insertus, plena exœcrabilibus blasphemis, & Orthodoxæ fidei (quæ secundum Euangelicam Apostolicamque doctrinam à sanctis quatuor Synodis, Nicæna, Constantinopolitana, Ephesina, atque Chalcedonenſi probabiliter atque irreprehensibiliter, sancti Spiritus cooperante præsentia, legitur definita) valde inimica esse perpeximus, & procul à Christianis sensibus repellenda. Propterea ergo, utpote execrabilia, atque à sanctis Patribus olim sine dubitatione damnata, nostra quoque sententia anathematizamus atque damnamus, quorum primum capitulum ita se habet:

PRIMA
THEODORI
BLASPHE-
MIA.

Quomodo igitur tu, quem super omnes maximè decet animarum regimen, illum eundem, qui ex Virgine natus est, Deum esse, & ex Deo consubstantiali Patri existimari dicis, nisi forte sancto Spiritui imputari illius creationem nos iubes? Sed quis est Deus ex Deo & consubstantialis Patri? is idem qui ex Virgine natus erat? (ô mirandum) & qui per Spiritum sanctum secundum diuinas Scripturas plasmatus est, & consubstantiam in muliebri accepit ventre: inerat forsitan, quia mox quam plasmatus est, & ut templum Dei esset, accepit: non tamen existimandum nobis est, Deum de Virgine natum esse: nisi forte idem existimandum nobis est & quod natum est, & quod est in nato templo, & qui in templo est Deus Verbum: non tamen nec secundum tuam vocem pronuntiandum est omnino, ex Virgine natum Deum esse & ex Deo consubstantiali Patri. Nam si non homo est (sicut dicitur) assumptus, qui natus est ex Virgine, Deus verò incarnatus; quomodo qui natus est, Deus ex Deo & consubstantialis dicitur Patri, carne non potente hanc vocem suscipere? Nam est quidem dementia, Deum ex Virgine natum esse dicere: hoc enim nihil aliud est, quam ex semine eum dicere Dauid de substantia Virginis genitum & in ipsa plasmatum: quia quod ex semine Dauid & de substantia Virginis est, in materno ventre consistit, & sancti Spiritus plasmatum virtute, natum fuisse dicimus de Virgine. Ut autem aliquis ex hoc concedat dicere ipsis, quod Deus ex Deo & consubstantialis Patri natus est ex Virgine, eo quod est in templo nato, sed non per se natus est Deus Verbum: incarnatus verò, sicut dicit iste sapiens. Si igitur cum carne eum natum esse dicunt, quod autem natum est Deus ex Deo & consubstantialis Patri est: necesse est hoc & carnem dicere. quod si non idcirco caro est, quoniam nec Deus ex Deo, nec consubstantialis Patri, sed ex semine Dauid, & consubstantialis ei cuius semen est, & non id quod natum est ex Virgine Deus est & ex Deo & consubstantialis Patri: nisi forte pars nati, prout ipse in inferioribus partem Christi nominat Deitatem; sed non diuina natura ex Virgine nata est: natus autem est ex Virgine, qui ex substantia Virginis constat, non Deus Verbum ex Maria natus est: natus est autem ex Maria, qui ex semine est Dauid, non Deus Verbum ex muliere natus est; sed natus ex muliere, qui virtute sancti Spiritus plasmatus est in ea, non ex matre natus est consubstantialis Patri (sine matre enim est, secundum beati Pauli vocem) sed qui in posterioribus temporibus in materno ventre sancti Spiritus virtute plasmatus est, utpote sine Patre propter hoc dictus.] ita impius, duas in Christo personas constituens. tantam hanc blasphemiam Vigilius damnans, ista subdit:

VIGILIUS
RESPON-
SIO.

In superscripto primo capitulo quoniam per circuitus id videtur astrui, quia homo purus ex sancta Virgine Maria natus sit, dicendo: Si fatemur Deum Verbum, qui consubstantialis est Patri, carne ex eadem Virgine natum, necesse est, ut carnem consubstantiali Patri consequenter esse dicamus. Ideoque quicumque huiusmodi intellectus sapit, docet, credit, aut prædicat, & non eundem Verbum ac Filium Dei per secundam natiuitatem ex sancta Maria incarnatum & natum credit; anathema sit.] cum vnâ tantum sit dicenda persona in duabus naturis. Rursus impius:

THEODORI
ERROR 11.

Mox autem in ipso plasmato Deus Verbum factus est: nec enim in cælum ascendenti solum inerat, sed etiam ex mortuis resurgenti, utpote & resuscitans eum secundum suam promissionem: nec resurgenti solum inerat, sed etiam crucifixo & baptizato, & Euangelicam post baptismum conuersionem peragenti, necnon etiam de baptismum legalem adimplenti constitutionem, & præsentato secundum legem & circumciso, & factui pannis ob-

uoluto:

A uoluto: erat autem fortè in ipso & nascente, & cum in utero esset à prima statim plasmatione: dispensationi enim quæ circa eum erat, ordinem imponebat, & particulatim ipsum ad perfectionem perducens:

Et per tempus quidem ad baptismum ducens, post illud autem ad mortem, deinde secundum suam pronuntiationem resuscitans, ducens in cælum, collocans eum ad dexteram Dei per suam coniunctionem, ex qua sedet & adoratur ab omnibus, & omnes iudicabit. Istorum autem omnium finem apud se habebat Deus Verbum, cum in eo erat, & omnia per ordinem complebat: quem ordinem ipse arbitrabatur bene habere per finitionem quidem & voluntatem, quam antea statuit pro his quæ euentura erant, & bona voluntate, quam circa eum habebat, ab initio similiter inerat ei, per ordinem autem placitum ad perfectionem ducebat ipsum.

THEODORI
ERROR 111.

B In superscriptis secundo & tertio capitulis hoc videtur astrui, quia Deus Verbum homini plasmato inerat tamquam alter in altero. Dicendo enim, ut particulatim dispensationi, quæ circa eum erat, ordinem videretur imponere, & eum propter bonam voluntatem, quam circa ipsum habebat & parabat eum qui assumptus est ad prouectum perfectionis adducere: talibus verbis dualitas personarum in Domino vno & Deo nostro Iesu Christo excellenter videtur induci, & tamquam quemlibet hominem Dei Verbi gratia per spatia temporum profecisse. Ideoque quicumque eo intellectu sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit.] rursus ex Theodoro:

VIGILIUS
PAPA.

Suam autem cooperationem ad proposita opera præstatat ei qui assumptus: ubi hoc facit in loco sensus fuisse distantem illi qui assumptus est: nec enim eis quibuscumque donauit cooperationem; sensus locum eius obtinebat: Si autem & modo præcipuam quandam cooperationem donauit illi qui assumptus est, non hoc faciebat locum sensus Deitatem obtinere. Sed si Deitas pro sensu fiebat illi qui assumptus est, secundum vestra verba: quomodo timorem in passione suscipiebat? quid vehementioribus orationibus ad imminentem necessitatem indigebat, quas cum magna quidem & clamorosa voce, cum plurimis etiam lacrymis secundum beatum Paulum^a referebat Deo, Euangelista^b aperte dicente, quod globis sanguinis similis sudor descendebat? Quid autem Angeli aduentu & visitatione egebat animam rescipientis in experimento malorum confortantis eius alacritatem, exercitantis eum ad imminentem passionis necessitatem, tolerare fortiter mala suadentis, virgentis ad patientiam & tolerationem malorum, ostendentis præsentium malorum fructum ex passione, mutationem in gloriam bonam circa eum post passionem futuram? qui enim secundum Euangelistam^c vocem confortabat eum, Angelus scilicet, verbis istis fortem eum faciebat, & infirmitati nature superiorem fieri hortabatur, & corroborando cogitationes eius fortem eum faciebat.

CAP. IIII.
HARRET.

^a Hebr. 5.
^b Luc. 22.

^c Luc. 11.

In superscripto quarto capitulo, quia dici intelligitur, quod sicut aliis hominibus donauit suam cooperationem Deus, ita & ei qui assumptus est, licet præcipuam; tamen similiter ut aliis hominibus dicitur esse donatam, & ita purum atque infirmum hominem circa passionem Angeli eguisse præsidio, ut ei pro corroborandis cogitationibus, eius futura gloria promitteretur de tolerancia passionis. Quæ si quis ita sapit, credit, aut prædicat; anathema sit.] Item Theodorus:

VIGILIUS
PAPA.

Vade post me satanas^d, scandalum mihi es, quod non sapis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum. non est confusio mihi mors, non fugio ipsam ut indecentem, ad humanam gloriam respiciens. Sustinebo autem meliori animo experimentum mortis pro plurimis bonis futuris, in quibus & ipse fuero, & per omnes, ne mihi animum lædas atque turbes, tantquam confusione dignum fugere admones mortis experimentum.

^d Matt. 16.
MOR. 3.
CAP. V.
HARRET.

In superscripto quinto capitulo dicitur, quod ideo Iesus Christus verba Petri Apostoli fuerat aspernatus, quando ei dixit: Vade post me satanas, scandalum mihi es, quia non sapis ea quæ Dei sunt: ne dissuasione eius animus ipsius perturbatus refugeret passionem, & quia passione sua proficeret, & pro pluribus bonis exinde adipiscendis. Qui igitur hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non magis nobis mortem ipsius quam propria carne susceperit, æternæ credit vitæ præmia contulisse; anathema sit.] pergit hæreticus:

VIGILIUS
PAPA.

Quod enim dictum est: Ducebatur à Spiritu: aperte hoc significat, quod ab eo regebatur, ab eo ad virtutem propositorum confortabatur, ab eo ad hæc quæ oportebat ducebatur, ab eo quod decebat docebatur, ab eo cogitationibus corroborabatur, ut in tantum certamen sufficeret, sicut & beatus dicit Paulus^e: Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, hi

^e Matt. 4.
CAP. VI.
HARRET.

^f Rom. 8.

tur, hi

tur, hi sunt filij Dei: Duci Spiritu, dicens illos, qui ab eo gubernantur, ab eo docentur, ab eo ad melius constituuntur, ab eo competentem doctrinam accipiunt. Cum dixisset autem Euangelista, quod Spiritu sancto plenus regressus est ab Iordane: aperte demonstravit, quod huius causa sancti Spiritus habitationem in baptismo suscepit, ut inde propositam caperet virtutem: unde & ad certamen illud, quod pro nobis erat ad diabolum effecturus, Spiritu ducebatur.] tantam blasphemiam damnans Vigilius, addit:

VIGILIVS PAPA.

* Rom. 8.

In supradicto sexto capitulo rursus tanquam purus homo a Spiritu, cuius presentiam post baptismum suscepisse dicitur, ad omnia ductus perhibetur, confortatus & edoctus, sicut ceteri homines, de quibus (ut hic videtur dici) Apostolus ait: Quicumque Spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt. Si quis haec ita sapit, docet, credit, aut praedicat, & non Deum Verbum incarnatum vnum esse credit & confitetur & praedicat Christum, anathema sit.] Inficiens adhuc impius impia addens, ait:

CAP. VII. HAERET.

Dicant igitur nobis omnium sapientissimi, si pro sensu Domino Christo, qui est secundum carnem, Deitas facta esset, sicut dicunt: quid sancti Spiritus operatione ad haec Christus indigebat? Nec enim vnigeniti Deitas Spiritu indigebat ad iustificationem, Spiritu indigebat ad vincendum diabolum, Spiritu indigebat ad operanda miracula, Spiritu indigebat ut doceretur ea quae decebat peragere, Spiritu indigebat ut immaculatus appareret. Si enim pro sensu quidem Deitas sufficiebat, ad omnia autem eius virtus, necesse erat inde omnia fieri, ut superflua esset sancti Spiritus habitatio: sed nunc vinctum esse dicitur ipsum Spiritu, & habitasse in eo Spiritum, & ad omnia adiuvasse proposita, & doctrinam inde ipsam accepisse & virtutem, & inde impetrasse iustificationem, & inde immaculatum factum esse.] contra haec adeo enormia ita Vigilius:

* Act. 10.

VIGILIVS PAPA.

In suprascripto septimo capitulo hoc dici intelligitur, quia ut ceteri homines ad iustificationem suam & ad vincendum diabolum & ad operanda miracula, & ut doceretur ea quae decebat eum agere, & ut immaculatus appareret, habitatione sancti Spiritus eguisse, & ipso Spiritu eum ad omnia adiutum fuisse proposita. Quicumque haec ita sapit, docet, credit, aut praedicat, & non sua Deitate Christum, utpote verum Deum, omnia operatum fuisse quae voluit, & operari quae volet, sed tanquam purum hominem sancti Spiritus eguisse solatio, anathema sit.] Sed rursus inuehitur in Orthodoxos haereticus:

CAP. VIII. HAERET.

Hoc quod ante saecula erat, dicit in vltimis factum esse temporibus, utpote quibusdam hoc contentibus, cum nemo ex his qui pietatis causam habent, istum patitur morbum habere dementiae, ut dicat, cum qui ante saecula est, in vltimis factum esse, & ex his infert quod necesse est, & hoc quod in vltimis est, ante saecula esse, & accusat eos qui non omnia similiter cum obseruatione dicunt, quasi hi qui vnu esse Filium confitentur, necessitatem habeant cum obseruatione omnia dicere. Et quis non beatificat vestram clementiam?

exsecratione

exsecratione

Quis autem non optet tales impetrare doctores, tantam confusionem rationi pietatis introducentes, ut dicerent, hoc quod ante saecula, factum est in vltimis, & hoc alienarent sua natura, & ad deterius deducerent, deinde obuertent, quod & hoc quod est in vltimis, ante saecula est, cum oporteret forte dicere, quia quod ante saecula erat, assumpsit hunc qui in vltimis erat, secundum beati Pauli vocem. Vestras igitur leges sequentes, & a tua sapientia constitutam obuersionem, immo magis subuersionem suscipientes, age omnia simul confundamus, & nulla iam sit discretio nec Dei formae, nec serui formae, nec templi sumpti, nec eius qui in templo habitauit, nec eius qui solutus est, nec eius qui suscitauit, nec eius qui perfectus est in passionibus, nec eius qui perfecit, nec eius qui memoriam meritis est, nec eius qui memor factus est, nec eius qui visitatus est, nec eius qui visitauit, nec eius qui paulo minus ab Angelis minoratus est, nec eius qui minorauit, nec eius qui gloria & honore coronatus est, nec eius qui coronauit, nec eius qui constitutus est super opera manuum Dei, nec eius qui constituit, nec eius qui accepit ista ad subleuationem, nec eius qui dedit subleuationem.] at vno ictu ista praecedens Vigilius ait:

VIGILIVS PAPA.

In supradicto octauo capitulo diuersis modis videtur induci dualitas personarum per hoc quod dicitur: Non ipse qui ante saecula erat, in vltimis dicendus est venisse temporibus: sed quasi altera sic assumptis humanitatem, altera assumpti persona. Si quis igitur haec ita sapit, docet, credit, aut praedicat, & non eundem Deum Verbum, qui ante saecula ex Patre natus est, in vltimis temporibus ex beata Virgine Maria incarnatum & natum esse fatetur, ut vnus idemque sit Christus in vtraque natura, anathema sit.] Delirans adhuc stultus stulta haec addit:

Istum

A Istum igitur virum, in quo statuit omnium facere iudicium ad fidem futurorum, cum resuscitasset eum ex mortuis, & Iudicem omnium demonstrasset secundum B. Pauli vocem, meriti vnitatem ad se ipsum dignatus est: & per coniunctionem ad se factam, talium participem fecit, ut & adorationis communionem haberet, omnibus quidem diuinae naturae debitam adorationem reddentibus, comprehendentibus autem adoratione & illum, quem inseparabiliter scit esse coniunctum. Ex quo manifestum est, quod ad maiora eum perduxerit.

CAP. IX. HAERET. Ad. 10.

In suprascripto nono capitulo coniunctionis & participationis cuiusdam vocabulo, quasi Dei ad hominem Christum facta, diuinis Christus asseritur operibus decorari, per quae rursus dualitas inducitur personarum. Si quis igitur ita sapit, docet, credit, aut praedicat, & non vnum eundemque Christum Deum ac Dominum nostrum, manentibus in suis proprietatibus differentis naturarum, agnoscit & credit: anathema sit.] Item haereticus:

VIGILIVS PAPA.

Ego quidem, quem videtis, nihil quidem facere possum secundum meam naturam, cum homo sim: operor autem, quia in me manens Pater, omnia facit: quoniam enim & ego in Patre, & Pater in me, Deus autem Verbum vnigenitus in me est: certum est quod & Pater cum ipso in me manet, & opera facit. Et non est mirandum de Christo haec existimari, cum euidenter ipse de ceteris hominibus dicat: Qui diligit me, verbum meum obseruabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Si enim apud vnumquemque huiusmodi hominem & Pater & Filius mansionem faciunt: quid existimandum est, ut in Domino secundum carnem Christi ambo simul putarentur manere, communionem eorum secundum substantiam, communionem etiam mansionis forsitan suscipientem?] damnat ista Vigilius, dicens:

CAP. X. HAERET. Ioan. 14.

Ioan. 14.

C In suprascripto decimo capitulo ita in homine Christo Deus Verbum inesse dicitur, sicut Pater: ut per hoc aut & Pater incarnatus esse videatur, sicut & Filius: aut nec Filius sit incarnatus, sicut nec Pater, aut magis uterque in tertia persona hominis habitare. Qui igitur ita sapit, docet, credit, aut praedicat, anathema sit.] Rursus haereticus:

VIGILIVS PAPA.

Ita & animam, utpote humanam & immortalem constitutam, & sensus participem prius accipiens, & per resurrectionem & immutabilitatem constituens, sic & nobis eorundem istorum per resurrectionem praebuit communionem. Ideo autem ante resurrectionem ex mortuis increpat quidem Petrum, ut suis eum vocibus scandalizantem, & in magna trepidatione per tempus passionis constitutus, apparitione Angeli indiget confortantem eum ad patientiam & tolerantiam imminentium malorum. Post resurrectionem autem ex mortuis & in caelos ascensum impassibilis factus, & immutabilis omnino, & ad dexteram Dei sedens, Iudex vniuersi est orbis terrarum, utpote in eo diuina natura faciente iudicium.] contra haec Vigilius:

CAP. XI. HAERET.

In suprascripto vndecimo capitulo eadem repeti videntur, quae superius in quarto iam dicta sunt, quod ante passionem ita infirmus fuerit Christus, ut in magna trepidatione passionis tempore constitutus, Angeli videretur eguisse solatio. Quod quia velut purum hominem, qui huiusmodi auxiliis eget, significare videtur: Si quis ita sapit, docet, credit, aut praedicat, anathema sit.] Urget adhuc haereticus, dicens:

VIGILIVS PAPA.

Sic igitur & hic sapientissimum omnium habere nos docet Christi sensum, ut sanctum Spiritum habentem illum, qui sensui Christi aliquam virtutem adimplebat, prudentiam eius praestans ad omnia quae agenda erant: sicut & in praecedentibus demonstrauius, quod ab ipso quidem in cremum ad certamina, quae contra diabolum erant, ducebatur, vntionem autem illius & scientiam, & vim eorum quae agenda erant, accipiebat, & illius particeps factus, non solum miracula faciebat, sed etiam quomodo vti oportebat miraculis, sciebat subtiliter, ut notam quidem faceret gentibus pietatem, pateretur autem laborantium infirmitates, & sic ad effectum suam voluntatem duceret, & iustificabatur inde, & immaculatus ostendebatur, siue reparatione peiorum, siue custodia meliorum, siue etiam paulatim ad meliora profectibus.] insectatur ista Vigilius, addens:

CAP. XII. HAERET.

In suprascripto duodecimo capitulo eadem quae in septimo capitulo videntur exponi, asserendo Dominum nostrum Iesum Christum per habitationem sancti Spiritus ad omnia informatum, & per tempora ad perfectionem vntionis eius auxilio peruenisse. Si quis igitur eum non sua Deitate perfectum esse credens, sed tanquam purum hominem vntione sancti Spiritus indigentem fuisse adiutum sapit, docet, credit, aut praedicat, anathema sit.] Addit idem haereticus:

VIGILIVS PAPA.

CAP. XIII.
HÆRET.1° Ioan. 1.

Quomodo igitur sequentiam habet, eo quod homo factus est Deus, istum hominem A
Deum Verbum esse dicere? Si enim homo est Deus Verbum, ut ipse dicit: omnimodè de
homine dicemus ea quæ de Deo Verbo Euangelista^a dicit. Quid autem dicit? In principio
erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, iste erat in principio apud Deum: omnia per
ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil quod factum est. Ergo si homo est Deus Ver-
bum, dicemus de ipso: In principio erat homo, & homo erat apud Deum, & Deus erat
homo, erat homo in principio apud Deum: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum
est nihil quod factum est. Si enim homo est Deus Verbum, sicut dicit, conuenient omnia
ipsi, quæ de Deo Verbo dicit Euangelista.

VIGILII
PAPA.

In superscripto decimotertio capitulo negari videtur Deum Verbum hominem factum,
& rursus hominem Verbum Deum esse, ut per hoc inducatur (sicut superius dictum est)
dualitas personarum. Si quis igitur ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non potius man- B
nente in Domino Deo nostro Iesu Christo inconuertibiliter atque indiuisè differentia natu-
rarum, sic vna persona, siue substantia eius esse creditur, ut & Deus Verbum sine vlla di-
uinae naturæ suæ conuertibilitate homo esse, & assumpta humanitas propter singularitatem
personæ inconuertibiliter Deus esse credatur: anathema sit.] addit Theodorus:

CAP. XIV.
HÆRET.

Hoc quidem quid est: Ad Patrem meum & Patrem vestrum, & Deum meum & Deum
vestrum? Nemo sic demens est, ut alij cuidam conuenire diceret, nisi templo Dei Ver-
bi assumpto pro nostra salute homini, qui est mortuus, & resurrexit, & ascensus esset in
caelos. Et patrem sibi ascribit cum discipulis suis Deum, & ipse gratia adoptionem meritis:
& Deum suum appellat, quia cum cæteris hominibus similiter ut esset accepit. Vnde pro-
pter communitatem quidem naturæ, Patrem meum & Patrem vestrum dicit, Deum
meum & Deum vestrum. Diuisit autem iterum suam personam ipsis principium gratiæ C
significans, propter quam ad Deum Verbum coniunctione in loco veri Filij ab omnibus
honoratur hominibus.

VIGILII
PAPA.1° Ioan. 20.

In superscripto quartodecimo capitulo per hoc quod legitur in Euangelio^b: Ascendo
ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum: ita intelligitur,
quod Iesus Christus Dominus & Deus noster, sicut cæteri homines, gratiam adoptionis,
ut Filius Dei diceretur, accepit, & quasi per coniunctionem ad Deum Verbum in locum
veri Filij ab omnibus adoretur. Quod si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non
magis vnum Iesum Christum Filium Dei & Dominum nostrum in duabus inconuisis &
inseparabilibus intelligit & credit esse naturis: anathema sit.] Item hæreticus:

CAP. XV.
HÆRET.1° Act. 1.

Hic quod dictum est, Accipite, pro Accipietis, dicit. Si enim cum insufflasset, Spiritum
dedisset (quod valde quidem stultè existimauerunt) superfluum erat dicere postea his, &
maximè tempore ascensus in caelos^c, non separari ab Hierusalem, sed expectarent promissio- D
nem Spiritus. & in sequentibus: Sed accipietis virtutem, superueniente Spiritu sancto
in vos. Aduentum autem ipsum sancti Spiritus super discipulos Lucas factum esse dicit
quinquagesimo die resurrectionis, post ascensum. Et illud tamen animaduertendum est,
quod si ab insufflato suscepissent Spiritum, non diceret, Accipite, sed, Quoniam accepistis.
hoc enim quod dictum est, Accipite, his conuenit, qui nondum acceperunt.

VIGILII
PAPA.1° Ioan. 20.

In superscripto decimoquinto capitulo dicitur, quia insufflans Dominus noster Iesus
Christus^d post resurrectionem suam in facies discipulorum suorum non dedit eis Spi-
ritum sanctum, sed dandum significauerit: ut per hoc aut veritas ipsa (quod absit) pute-
tur esse mentita; aut tamquam purum hominem illo flatu non habuisse quod daret, aut
dare minimè potuisse. Si quis igitur hæc ita sapit, docet, aut prædicat, anathema sit.] per-
git impius:

CAP. XVI.
HÆRET.

Dicit ad Thomam: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & porrige manum
tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. Quoniam, dicit, non cre-
dis, & tactum solum sufficere tibi ad credendum putas (hæc enim dicens non me latuisti)
tange manu, & cape experimentum, & discite credere, & non dissidere. Thomas qui-
dem cum sic credidisset: Dominus meus & Deus meus, dicit: Non ipsum Dominum &
Deum dicens: Non enim resurrectionis scientia docebat etiam Deum esse eum qui resur-
rexit: sed quasi pro miraculo facto Deum collaudat.

VIGILII
PAPA.1° Ioan. 20.

In superscripto decimosexto capitulo de illo loco Euangelij^e, vbi Thomas Apostolus
palpans fixuras clauorum dixit: Dominus meus & Deus meus: asseritur quod Thomas
Apostolus non ipsum Iesum Christum Dominum Deumque confessus sit, & quia resurre-
ctionis

A ctionis scientiam non doceret, vel quia Deus esset qui resurrexit, sed quia magis pro mira-
culo facto Thomas Apostolus Deum laudauerit. Si quis igitur hæc ita sapit, docet, credit,
aut prædicat, & non potius Thomæ confessione & verum Deum esse Iesum Christum, &
in vera carne eum resurrexisse declaratum credit, anathema sit.] Rursum Theodorus:

Ille autem dixit^a oportere poenitentiam agere eos pro crucis iniquitate, & agnoscentes
Saluatorem & auctorem honorum omnium Iesum Christum, quoniam propter ista perue-
nit & assumptus est, de diuina natura in ipsum fidem suscipere, & eius discipulos fieri, ante
omnia autem ad baptismum accedentes, quod ipse tradidit nobis præformationem quidem
habens operationis futurorum, in nomine autem celebrandum Patris & Filij & Spiritus
sancti. hoc enim quod est ut baptizetur vnusquisque in nomine Iesu Christi: non hoc dicit,
ut vocationem quæ in nomine Patris & Filij, & Spiritus sancti est, relinquentes, Iesum

CAP. XVII.
HÆRET.
1° Act. 26.

B Christum in baptismo vocent. sed quale hoc est quod in Moyse baptizati sunt in nube &
in mari, ut diceret, quia sub nube & mari Ægyptiorum separati sunt, liberati eorum seruitu-
ture, ut Moyse leges attendere: tale hoc est, ut cum ad ipsum accessissent tamquam Sal-
uatorem & omnium bonorum auctorem & doctorem veritatis, ab ipso utpote auctore bono-
rum & doctore veritatis vocarentur, sicut omnibus hominibus quamcumque sectam se-
quentibus consuetudo est ab ipso dogmatis inuentore vocari, ut Platonici, Epicurei, Ma-
nichæi, & Marcionistæ, & quidam tales dicuntur: eodem enim modo & nos nominari
Christianos iudicauerunt Apostoli, tamquam per hoc certum facientes, quod istius doctri-
nam oportet attendere: sic & quod ab ipso datum est, suscipere baptismum in ipso quidem
primò constitutum, qui & primus baptizatus est, ab ipso autem & cæteris traditum, ut se-
cundum præformationem futurorum celebretur.

C In superscripto decimosextimo capitulo ex verbis beati Petri, quibus in Actis Apostolo-
rum dicit^b, Baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesu Christi, hoc asseritur: quia
in ea inuocatione, quæ in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti sit, non contineatur &
Christus: & quod dixit Petrus Apostolus, debere eos in Christi nomine baptizari, ut se-
cundum hunc intellectum appareat introducta quaternitas. Adicitur etiam in eodem ca-
pitulo, quia sic à Christo Christiani vocemur, quemadmodum diuersarum sectarum & er-
rorum sequaces ab inuentoribus & magistris suis sunt sortiti vocabula, ut à Platone Plato-
nici, à Marcione Marcionistæ, & à Manichæo^c Manichæi. Si quis hæc ita sapit, docet,
credit, aut prædicat, anathema sit. Nos enim ideo Christiani vocamur & sumus, quia
ipsum Dominum nostrum Iesum Christum in baptismo percipientes induimus, ipso nobis
existente capite, omnes in eodem vnum corpus efficiamur.] his annectitur sequens blasphem-
ia decimoctaua:

VIGILII
PAPA.
1° Act. 2.

D Et secundum duas rationes locum imaginis obrinet: qui enim amant quosdam, post
mortem eorum sapius imagines statuentes, hoc sufficiens mortis solatium habere arbi-
trantur, & eum qui non videtur, nec præsens est, tamquam in imagine aspicientes, putant
videre, ita flammam desiderij & vigorem placantes: sed etiam illi qui per ciuitates habent
Imperatorum imagines, tamquam præsentibus & videntes honorare videntur eos qui non
sunt præsentibus, cultu & adoratione imaginum. Ista autem vtraque per illum adimplentur:
omnes enim qui cum illo sunt & virtutem sequuntur, & debitorum Dei parati redditores,
diligunt eum & valde honorant, & charitate quidem ei, diuina natura licet non aspiciatur,
adimplent in illo qui ab omnibus videtur, sic omnibus existimantibus, ut ipsum videnti-
bus per illum, & illi semper præsentibus, & honorem verò omnem sic attribuunt tam-
quam imagini imperiali, cum quasi in ipso sit diuina natura, & in ipso spectetur. Si enim &
Filius est qui inhabitare dicitur, sed cum eo est etiam Pater & inseparabiliter omnimodò
ad Filium esse ab omni creditur creatura, & Spiritus autem non abest, utpote etiam in lo-
co vnctionis factus ei, & cum eo est semper qui assumptus est: & non mirandum est, cum
etiam quibuslibet hominibus virtutem sequentibus cum Filio & Patre esse dicitur: Ve-
niemus enim & ego & Pater, & mansionem apud eum faciemus. quod autem & Spiritus^d
huiusmodi hominum inseparabilis est, certum est omnibus.

Manete

CAP. XVIIII.
HÆRET.

E In superscripto decimosextimo capitulo ita inuisibilis Dei imago asseritur esse Christus,
tamquam si absentium Principum imagines pro eorum colantur honoribus. Quæ si quis
ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.] addit hæreticus:
Hoc enim, quod, Hic^e Filius meus dilectus in quo mihi complacui, in baptismo
adoptionem demonstrat, sed non comparationem Iudaicæ adoptionis: quia & ad illos di-
ctum

1° Ioan. 14.VIGILII
PAPA.CAP. XIX.
HÆRET.
1° Matth. 3.

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.IVSTINIANI IMP.
27.

^a P^{sal.} 81. ^b I^{sthe.} 2.
 Etum erat: Ego ^a dixi, Dii estis & filij Excelsi omnes: & Filios ^b genui & exaltaui. eius adoptionis præcipuum, eo quod dixit, Dilectus, & in eo mihi complacui: ostendens propter hoc, & vox Patris fiebat adoptionem confirmans, & Filij nominationem per adoptionem secundum gratiam, eum qui verè filius est demonstrabat, cuius coniunctio ad veram & firmam adoptionem istum constituerebat, & Spiritus sanctus in specie columbæ descendens permansit super eum, quatenus in coniunctione ad eum qui verè Filius est, ea cooperatione tentus maneat, firmam adoptionis habens dignitatem. Per omnia autem in quo primo adoptionis præformabatur baptisma, dico autem Domini Christi ex Patre & Filio & Spiritu sancto, hoc quod fiebat complebatur.

^c I^{sthe.} 3. ^d VIGILII PAP.
 In superscripto decimonono capitulo, vbi Euangelium secundum Lucam ^e de baptismo Christi videtur exponi, duæ sunt reprehensiones: vna, qua dualitas inducitur Filiorum, cum per adoptionem videtur dici Christus Filius Dei: alia, quia in nomine Trinitatis B ipse quoque asseritur baptizatus, per quod quaternitas sine dubitatione monstratur. Si quis igitur hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit.] pergit blasphemus Theodorus:

^e CAP. XXI. HAERET.
 Ideo ergo differentiam quidem Dei Verbi & recepti hominis tantum nobis ostendit Psalmus: diuisa verò hæc in nouo Testamento reperiuntur, Domino quidem in se accipiente primordia Psalmi, in quibus factorem eum dicit esse creaturæ, & eleuatam habere super caelos magnificentiam, & mirificari in omni terra. Apostolo autem supradicta quæ de homine dicuntur, qui tantum beneficiorum meruit, quomodo non manifestum, quod alterum quidem nos diuina Scriptura docet euidenter esse Deum Verbum, alterum verò hominem, & multam eorum esse ostendit nobis differentiam: nam iste quidem memorat, ille autem memoriam meretur: & iste quidem visitat, alter autem cum visitationem meretur, beatus dicitur: & iste quidem beneficium dando minuit paulo minus ab Angelis, ille autem & per talem minutionem beneficium accepit: & iste quidem gloria & honore coronat, alter autem coronatur, & pro his beatus dicitur: & iste quidem constituit ipsum super omnia opera manuum eius, & omnia subiecit sub pedibus eius; alter autem meritis est dominari eis, quorum antea non habebat potestatem.

^f VIGILII PAP.
 In superscripto vigesimo capitulo, vbi octauus Psalmus videtur exponi, & nudus homo (sicut & in aliis iam dictum est) Christus asseritur, & diuisus à Verbo monstratur, & dualitas inducitur personarum. Quæ si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non ita in Christo Domino duas naturas indiuisibiliter & inconfusè vnitas intelligat, vt manente eorundem differentia naturarum, ipse vnus atque idem verus sit Dei, & verus hominis Filius; anathema sit.] sequuntur alia capitula hæretici:

^g CAP. XXI. HAERET.
 Sed non volentes ista considerare, voces omnes trahere ad Dominum tentarent Christum, vt ea quæ de populo facta sunt simili modo intelligerent, & ritum præstarent Iudæis, quando ex scriptorum sequentia nihil ad Dominum Christum pertinentes ostendant voces.

^h CAP. XXII. HAERET.
 *
 Tale est & quod non derelicta est anima eius in inferno, nec caro eius vidit corruptionem: Nam Propheta quidem supra modum ipsam ponit circa populum prouidentiam, volens dicere: quoniam inter tentabiles ⁱ eos ab omnibus conseruauit malis. Quoniam autem hoc verum & ex ipsis rebus euentum accepit in Domino Christo, frequentissimè de eo loquens beatus Petrus, vtitur voce, ostendens, quoniam quod de populo supra modum dictum est, ex quadam ratione vtente voce Propheta, hoc verum euentum in ipsis rebus accepit nunc in Domino Christo.

^j VIGILII PAP.
 In superscriptis vigesimo primo & vigesimo secundo capitulis hoc videtur dici, quod prophetiam, quæ ex persona Christi loquens ait ^k: Non derelinques animam meam in infernum, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem: non de ipso Christo prædictam fuisse, sed de populo Israeliticæ generationis: beatum verò Petrum Apostolum ^l ad Christum hanc prophetiam per euentum aptare voluisse. Et ideo qui hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit.] Rursum Theodorus:

^m P^{sal.} 21. ⁿ CAP. XXIII. HAERET.
 Eumdem intellectum habet & illud ^o: Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestimentum meum miserunt sortem. quod etenim Psalmus nullatenus conuenit Domino, certum est: neque enim erat Domini Christi, qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius, dicere: Longè à salute mea verba delictorum meorum. Sed & ipse Dominus, cum secundum communem hominum legem in passione opprimeretur ^p: Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti: misit vocem. & Apostoli ^q: Diuiserunt sibi vestimenta, & super ve-

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.IVSTINIANI IMP.
27.

A per vestimentum meum miserunt sortem, ad eum traxerunt manifestè: quoniam quod supra modum dictum fuerat prius à Dauid, propter illata ei mala, hoc ex operibus euenit in Domino Christo, cuius & vestimenta diuiserunt, & forti tum ea subiecerunt.

^r VIGILII PAP.
 In superscripto vigesimotertio capitulo exponendo quadam vigesimoprimum Psalmi verba, quibus dicitur, Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem, negant Iesu Christo Domino conuenire; sed quod Dauid propter quadam mala quæ perpeffus est, de se dixerit, Euangelistam ex euentu ad Christum traxisse. & adicitur: Quia non poterat dicere Dominus Iesus, qui peccatum non fecit: Longè à salute mea verba delictorum meorum. Et ideo qui hæc sapit, docet, credit, aut prædicat; & non ea, in quibus delictorum meminit, ad corpus ipsius, quod est Ecclesia, quæ in hoc mundo sine delicto esse non potest, intelligit pertinere: illa autem de diuisione vestimentorum non B specialiter de ipso capite, id est, Domino Deo nostro Iesu Christo prædicta, & in ipso credit esse completa: anathema sit.] Post hac Theodorus:

^s P^{sal.} 41. ^t CAP. XXIV. HAERET.
 Foderunt ^u manus meas & pedes, & omnia perscrutabantur & quæ agebam, & quæ conabar. Nam foderunt, ex translatione dicit eorum, qui per fossionem scrutari quæ in profundo sunt tentant. Dinumerauerunt omnia ossa mea: totius meæ fortitudinis & totius meæ substantiæ detentores facti sunt, vt etiam numero mea subicerent. Istud autem ex consuetudine, quam habent hostes, dixit: qui quando obtinuerint, numero & talibus subtilem notitiam inuentorum faciunt: propterea & sequenter dicens: Ipsi verò consideraerunt, & conspexerunt me. Intulit: Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestimentum meum miserunt sortem. Considerantes enim me, ait, & conspicientes, quod omnia eis euenierunt in me desiderata (conspicere enim ita vt apud nos dicitur pro eo quod est vidit) in eum, quæ volebat pati eum ^v; iam tanquam me omnino malis dedito, sicut hostes in ea C post vastationem & captiuitatem diuiserunt sorte diuisionem eorum facultates. Et Euangelista ^w quidem in Domino verba ex rebus assumens, eis vsus est, sicut & in aliis diximus. Nam quod non pertineat ad Dominum Psalmus, in superioribus euidenter ostendimus. At verò beatus Dauid supra modum ista magis in his, quæ ab Absalon facta sunt; dixit: quoniam dum recessisset Dauid, iure belli metropolim ingressus, omnes quidem obtinuit res regales, non piguit autem patris cubile inquinare.

^x VIGILII PAP.
 In superscripto vigesimo quarto capitulo de memorato eodem vigesimoprimum Psalmi illa verba vbi dicit: Foderunt manus meas & pedes meos, dinumerauerunt omnia ossa mea: ipsi verò consideraerunt & inspexerunt in me: asseritur non de Christo esse prædicta, sed Dauid hoc de se dixisse propter tyrannidem Absalom, qui regiam urbem substantiamque perualerat, atque in terra omnia dinumerauerat patris: sed Euangelistam hæc ex euentu ad Christi traxisse personam. Qui igitur hæc ita credit, sapit, docet, aut prædicat, anathema sit.] Rursum ex impio Theodoro:

^y CAP. XXV. HAERET.
 Quoniam cibi & potus suaues quidem fiunt in tempore gaudij, insuaui autem & amara in tristitia: talia erant (inquit) quæ ab illis fiebant, vt ex tristitia & ira esset quidem mihi in locum fellis cibus, esset autem & potio aceto nihil differens. maximè autem hoc fit in iracundiis, quæ cum tribulatione fiunt, quod verisimile erat pati eos contra suos. Vfus est autem Euangelista hoc testimonio in Domino. Et ipse autem Dominus: Zelus domus tuæ comedit me, de se ipso dicens. Et beatus Paulus de Iudæis loquens: Fiat mensa eorum, &c. Et beatus Petrus de Iudæis: Fiat habitatio eius deserta. Et certè diuersis constitutis rebus, non quasi Psalmi modò pro his dicto, iterum autem de illo, & iterum de alio. Sed quia E de Iudæis dicta sunt plura, qui separauerunt de Deo & lege conuincencia illorum deuotionem & necessarius est testimoniorum vsus simul ex rebus captus, qualis est: Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto.

^z VIGILII PAP.
 In superscripto vigesimo quinto capitulo de eo loco Psalmi, vbi dicit: Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto: contra euidentem Euangelij veritatem exponitur, dicendo: quia nec vero aceto potatus est Dominus, sed ad tristitiam & iracundiam offerentium habuerit potationem in aceti loco, & escam in fellis; nec de ipso prædictum, sed Euangelistam hoc testimonio vsum fuisse ex euentu in Domino. Propterea qui hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit.] Sequitur alia blasphemia:

^{aa} CAP. XXVI. HAERET.
 Sicut igitur per huiusmodi confessionem non Deitatis Nathanael habens scientiam ostenditur, Iudæi & Samaritæ talia sperantes plurimum Dei Verbi à scientia longè erant, sic & Martha per confessionem illam non Deitatis habens tunc scientiam probatur: mani-

festè autem nec beatus Petrus : adhuc etenim ipsis sufficiebat tunc reuelationem illam suscipientibus præcipuum aliquid & maius de ipso præter ceteros hominum phantasia accipere. post resurrectionem autem Spiritu perducti ad scientiam, tunc & reuelationis perfectam scientiam suscipiebant, vt scirent quia præcipuum ipsi præter ceteros homines, non aliquo puro honore ex Deo peruenit, sicut in ceteris hominibus, sed per vnitatem ad Deum Verbum, per quam omnis honoris ei particeps est post in cælos ascensum.

VIGILIIVS PAPA.

In supra scripto vigesimo sexto capitulo & agnitionem Deitatis Christi ante resurrectionem eius Petrus habuisse negatur, phantasia verò intelligentiæ præ ceteris hominibus accepisse dicitur : & rursus dualitas filiorum inducitur, dum hominem participem dicit ad Deum Verbum, postquam in cælos ascendit. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non vnum eundemque esse intelligit Christum & Dominum nostrum Dei & hominis Filium, manente in ipso vnitatum differentia naturarum, anathema sit.] Sed pergit blasphemus hæreticus :

Matth. 4. CAP. XVII. HAERET. Luc. 22. Matth. 28. Marc. 16. Luc. 24. Ioan. 20. Ioan. 1.

Matthæus quidem Euangelista post tentationes dicit, quòd accedentes Angeli ministrabant ei, scilicet cum eo constituti cooperantes, & omnibus circa eum Deo ministrantes, quòd iam per certamina ad diabolum ostensus est clarior : sed & quòd passuro ei aderant Angeli, ex Euangelis discimus. Et cum resurrexit, in monumento visi sunt : per omnia enim ista monstratur dignitas Christi, quòd inseparatè ei Angeli aderant, & omnibus circa eum ministrabant : sicut enim à peccantibus separantur, sic & per meritum honoratis subueniunt. Propter quod bene Dominus ait : Quod maius videbitis, quòd & cælum aperietur omnibus per me, & omnes Angeli semper mecum erunt, nunc quidem ascendentes, nunc verò descendentes, sicut ad domesticum Dei & amicum.

VIGILIIVS PAPA.

In supra scripto vigesimo septimo capitulo, vbi de Matthæo Euangelista exponitur, quia consummatas tentationibus accesserunt Angeli, vt ministrarent Christo, dicitur : quia sicut & alij per meritum honorato Christo subuenerint Angeli, & quia sic ad Christum in cælos ascenderint & descenderint Angeli, tanquam ad amicum & domesticum Dei. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non vt vero Deo, veri Dei Filio vni eidemque cum assumpta ex vtero Virginis perfecta humanitate, Angeli vt pote Creatori & Domino deseruiant atque deseruiant ; anathema sit.] Sequitur hæreticus :

CAP. XVIII. HAERET.

Plus inquietabatur Dominus & certamen habebat ad animæ passiones, quàm corporis, & meliore animo libidines vincebat, mediante ei Deitate ad perfectionem ; vnde & Dominus ad hæc maximè instituens videtur certamen : cupiditate enim pecuniarum non deceptus, & gloriæ desiderio non tentus, carni quidem præbuit nihil, nec enim illius erat talibus vinci animam autem si non recepisset, sed Deitas est qui ea vinceret, nullatenus eorum quæ facta sunt, ad nos respicit lucrum : quæ enim ad conuersationis perfectionem similitudo Deitatis, & animæ humanæ ? Etiam videntur Domini certamina non ad nos respiciens habere lucrum, sed ostentationis cuiusdam gratia fuisse. quòd si hoc dicere non est possibile (certum etenim est, quòd illa propter nos facta sunt, & maius certamen instituit ad animæ passiones, minus autem ad carnis) quanto & amplius & magis inquietare illos contingebat, & magis illa erant, quæ & ampliori indigebant medicina, videlicet, quòd & carnem & animam assumens pro vtraque certabat, mortificans quidem in carne peccatum, & mansuetans eius libidines, & facile capiendas meliori ratione animæ faciens, erudiens autem animam & exercitans & suas passiones vincere, & carnis refrenare libidines. hæc autem Deitas inhabitans operabatur, hæc inhabitans medebatur vtrique eorum.

VIGILIIVS PAPA.

In supra scripto vigesimo octauo capitulo iterum purus homo Christus inducitur, qui ratione animæ, corporis dicitur mansuetas fecisse libidines, & erudisse animam, & exercitasse eam, vt passiones suas vinceret, & carnis in se libidines refrenaret : quæ tamen vtraque, mediante Deitate, operatam fuisse dicit animam : vt secundum hæc iam nec ipsum vnum eundemque Iesum Christum mediatorem Dei & hominum habeamus, sed carni & animæ mediatrix Deitas fuisse videatur. Qui igitur hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.] his adiungitur vigesimo nono capitulo Theodori :

CAP. XXIX. HAERET.

Sed si caro erat (inquit) crucifixæ, quomodo Sol radios auertit, & tenebræ occupauerunt terram omnem & terræ motus, & petræ dirumpebantur, & montui surrexerunt ? Quid igitur dicant & de tenebris in Ægypto factis temporibus Moysis non per tres horas, sed per tres dies ? quid autem propter alia per Moysen facta miracula ? & quæ per Iesum Naue, qui Solem stare fecit : qui Sol & in temporibus Ezechie Regis & contra naturam

A turam retrouersus est ? & de Elisei reliquiis, quæ mortuum suscitauerunt ? Si enim Verbum Deum passum demonstrant quæ in cruce facta sunt, & propter hominem non concedunt facta esse ; & quæ in temporibus Moysis, propter genus Abraham non erant, & quæ in temporibus Iesu Naue, & quæ in Ezechie Regis. quòd si illa propter Iudæorum populam mirabiliter facta sunt : quomodo non magis quæ in cruce facta sunt propter Dei Verbi templum ?

VIGILIIVS PAPA.

In supra scripto vigesimo nono capitulo, dum quasi Apollinari, qui diuinam naturam passionibus implicabat, contradicitur, a recto tramite declinat, & modus assertionis exceditur, vt purus homo pependisse putetur in cruce. Et ideo qui hoc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non Christum Deum verum credens, manente impassibili Deitate, eundem carne propria passum esse confitetur, anathema sit.] pergit hæreticus :

B Manifestum est autem quòd vnitas conuenit : per eam enim collectæ naturæ vnæ personam secundum vnitatem effecerunt. Sicut enim de viro & muliere dicitur, quòd iam non sunt duo, sed vna caro : dicamus & nos rationabiliter secundum vnitatis rationem, quoniam non sunt duæ personæ, sed vna, scilicet naturis discretis. sicut enim ibi non nocet numero duorum vnæ dici carnem (certum est enim secundum quod vna dicitur) ita & hic non nocet naturarum differentia personæ vnitas. Quando etiam & naturas discernimus, perfectam naturam Dei Verbi dicimus, & perfectam personam : nec enim sine persona est, substantiam dicere perfectam, perfectam autem & hominis naturam & personam similiter : quando autem ad coniunctionem respiciamus, vnæ personam tunc dicimus.

CAP. XXX. HAERET. Matth. 19. Marc. 10.

In supra scripto trigesimo capitulo pessimo exemplo tentatur ostendi, quomodo vna persona Christi possit intelligi, id est, sicut de viro & de muliere conuenientibus legitur, sic & in Christo discretis naturis quasi vnæ esse personam : & sequitur perfectam esse naturam Dei Verbi, & perfectam personam, & perfectam hominis naturam atque personam similiter : vnde apparet quia & de exemplo viri ac mulieris, vbi duæ personæ sunt, & de his quæ sequuntur, tametsi tacetur numerus, duæ autem inducuntur vnus Christi personæ. Quod qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.] prosequitur impius :

VIGILIIVS PAPA.

Sed Christum quidem secundum carnem assumptam serui formam ; eum autem qui eam assumpsit super omnia nominans Deum, intulit tamen hoc secundum coniunctionem ; vt per significationem nominum, naturarum manifestam diuisionem faciat. Nemo igitur, neque eum qui secundum carnem ex Iudæis est, dicat Deum, nec iterum Deum qui est super omnia secundum carnem ex Iudæis.

CAP. XXXI. HAERET.

In supra scripto trigesimo primo capitulo, in expositione quæ de Symbolo trecentorum decem & octo Patrum facta videtur, non solum diuisio naturarum asseritur, sed & absolute dicendo, neque eum qui secundum carnem ex Iudæis nudus Deitate homo, & purus sine carne Deus, quasi seorsum & seorsum duæ pronuntiantur esse personæ. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non sic in vno Christo vnitas confitetur esse naturas, vt personæ siue substantiæ singularitas agnoscat, anathema sit.] adhuc Theodorus :

VIGILIIVS PAPA.

Iesum enim dicit à Nazareth, quem vnxit Deus Spiritu sancto & virtute : qui autem Dei Spiritu vnctus est, omnino aliquid inde assumpsit. Quis autem furens dicat de Spiritu aliquid assumpsisse diuinam naturam ? necnon & participem : participes enim eius videlicet vocat qui & ipsi vncti sunt : qui autem vncti sunt, & in hoc participes eius iuste facti, non aliter vnctiones communicare dicuntur, nisi ei qui assumptus est : hoc ipsum autem demonstratur, quòd mercedem iustam accepit : Pro hoc enim (inquit) quòd dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem, pro his præcipuam vnctionem meruisti.

CAP. XXXII. HAERET.

In supra scripto trigesimo secundo capitulo in commento epistolæ ad Hebræos adhibetur illud Petri, vbi dixit : Iesum à Nazareth, quem vnxit Deus Spiritu sancto & virtute. & infertur : Qui autem Dei Spiritu vnctus est, omnimodè aliquid inde assumpsit. & additur : Quis autem furens dicat de Spiritu aliquid assumpsisse diuinam naturam ? per quæ verba purus homo Christus inducitur, qui vnctione Spiritus sancti particeps factus sit diuinæ nature, sicut & alij : & mercedis iustæ nomine, quia dilexerit iustitiam & oderit iniquitatem, præcipuam meruerit vnctionem. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.] pergit veterosus hæreticus :

VIGILIIVS PAPA. Act. 10.

Rabbi, tu es Filius Dei, tu es Rex Israel : hoc est, tu es ille, qui de longè prædicatus es Christus : hæc enim scilicet de Christo sperabat, sicut domestico constituto præter omnes Deo.

CAP. XXXIII. HAERET.

CAP. XXXIV.
HAERET.

Certus quidem & ipse erat Filius Dei, non secundum Deitatis dicens diuinitatem, sed secundum quod domesticus Deo erat, per quod filij Dei qui per virtutem domestici Deo constituti homines interim vocabantur.

VIGILII
PAPA.
1. Ioh. 1.

In superscriptis trigesimo tertio & trigesimo quarto capitulis de interpretatione Evangelij secundum Ioannem adhibentur verba Nathanaelis dicens Domino: Tu es Filius Dei, tu es Rex Israel. & infertur dictum esse Christo tamquam domestico Dei, ut non ipse Christus sit Deus, sed plusquam alij homines sit domesticus Deo. & dicitur, quia sicut alij sancti homines filij Dei dicuntur, sic & Christus per familiaritatem, quam ad Deum habet, à Nathanaele, cum quo loquebatur, Deus sit nominatus. Quae qui ita sapit, docet, credit, aut praedicat, & non eundem Christum verum Deum & verum hominem confitetur, vnum in vtraque natura perfectum, anathema sit.] Rursum ex Theodoro:

CAP. XXXV.
HAERET.

Quando enim dicit, de Filio suo, qui factus est ex semine Dauid secundum carnem, non Deum dicit Verbum, sed assumptam serui formam: nec enim Deus secundum carnem, nec Deus ex semine factus est Dauid, sed sumptus pro nobis homo, quem Filium beatus Apostolus manifeste vocat.

VIGILII
PAPA.
1. Rom. 1.

In superscripto capitulo trigesimo quinto, cum exponitur locus Apostoli de epistola ad Romanos, vbi dicitur, De Filio suo qui factus est ex semine Dauid secundum carnem, nuda serui forma depromitur, dicendo quod hic Filium eum qui ex semine Dauid factus est secundum carnem, non Deum Verbum dicit, sed sumptum pro nobis hominem, quem Filium beatus Apostolus manifeste vocat. quae verba ostendunt nudum (sicut dictum est) hominem praedicari. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut praedicat, & non eundem, qui ex semine Dauid secundum carnem natus est, iuxta Dauid & Pauli Apostoli vocem, ipsum credit esse etiam super omnia Deum, anathema sit.] pergit impius:

CAP. XXXVI.
HAERET.

Renatus alter factus est pro altero non iam pars Adam mutabilis & peccatis circumfusi, sed Christi, qui omnino inculpabilis per resurrectionem factus est.

VIGILII
PAPA.

In superscripto trigesimo sexto capitulo, vbi ad baptizatum dicitur, quia renatus alter factus est ex altero non iam pars Adam mutabilis & peccatis circumfusi, sed Christi, qui omnino inculpabilis per resurrectionem factus est: quibus verbis Christum ante resurrectionem (quod absit) vult videri fuisse culpabilem. Qui ergo haec sapit, docet, credit, aut praedicat, anathema sit.] addit adhuc execrandus haereticus:

CAP. XXXVII.
HAERET.

Vt multam quidem eius faceret diligentiam, omnia autem illius propria faceret & toleraret per omnes conductus passiones, per quas eum secundum suam virtutem perfectum fecit, nec à mortuis secundum suae naturae legem recedens, sed sua praesentia & operatione & gratia liberans eum quidem de morte & malis quae inde sunt, suscitans eum de mortuis, & ad meliorem finem perducens.

VIGILII
PAPA.

In superscripto trigesimo septimo capitulo dicitur, quia Christo in passionibus & morte Deus Verbum praesentia & operatione & ad gratiam affuerit: quod si ita est, tanquam alter alteri praesens gratiam & operationem impendisse videbitur. Qui ergo haec ita sapit, docet, credit, aut praedicat, & non ipsum Deum Verbum, seruata impassibilitate diuinitatis suae in carne anima rationali & intellectuuali animata, quam sibi ab ipso conceptu vniuit ex Virgine, omnia quae de Passione eius scripta sunt, voluntarie sustinuisse dicit, anathema sit.] subdit praeterea blasphemus impostor:

CAP. XXXVIII.
HAERET.

Deinde ostendens cuius gratia passus est, diminutionem infert, quatenus citra Deum pro omnibus gustaret mortem: quia diuina natura ita volente, separata illa, ipse pro se, pro omnium utilitate gustauit mortem: & ostendens quod Deitas separata quidem erat, ab illo qui passus est secundum mortis experimentum: quia nec possibile erat illam mortis experimentum accipere, non tamen ille qui passus est, adfuerat secundum diligentiam.

VIGILII
PAPA.
1. Heb. 2.

In superscripto trigesimo octavo capitulo & falsatum testimonium Apostoli agnoscimus: quia vbi legitur, Vt gratia Dei pro omnibus gustaret mortem: hic inuenitur, Vt sine Deo pro omnibus gustaret mortem. & hoc quasi astruendo dicitur: quia diuina natura separata, ipse pro se, vel ut purus homo pro omnium utilitate gustauerit mortem. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut praedicat, & non confitetur, quia Deus Verbum carnem, quam sibi ex ipsa conceptione secundum substantiam aduniuit, nec in passionibus, nec in morte vnquam deseruerit, anathema sit.] sequitur trigesima nona blasphemiam haeretici:

CAP. XXXIX.
HAERET.

Iesum autem, ait, de Nazareth, quem vixit Deus Spiritu & virtute: cuius vnctionem meri-

A meritis, immaculatus effectus est per omnia, & ad diuinam naturam meruit coniunctionem; neque coniunctionem suscepisset illam, nisi prius immaculatus fuisset, ut si concedat illius vnctatem.

In superscripto trigesimo nono capitulo rursum illud quod beatus Petrus dixit: Iesum à Nazareth, quem vixit Deus Spiritu & virtute: exponens dicit, per vnctionem Spiritus, quod meruit, & immaculatum eum per omnia factum, & ad diuinam naturam meruisse coniunctionem: quae verba Christum purum hominem aperte signant. Qui ergo haec ita sapit, docet, credit, aut praedicat, anathema sit.] prosequitur Theodorus:

Nam & illud: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui: infaniae evidens est de Deo Verbo putare dicere eum, qui enim dixit: Hic est Filius meus dilectus, & intulit, In quo mihi complacui: significauit quod aperte ad comparisonem hoc dicit aliorum filiorum, qui nec dilecti facti sunt, nec placere nimis potuerunt ei.

In superscripto capitulo quadagesimo de interpretatione Evangelij secundum Mattheum: vbi dicitur: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, subiungitur & dicitur: Infania evidens est de Deo dicere eum, qui enim dixit: Hic est Filius meus dilectus, & intulit, In quo mihi complacui: significauit, quod aperte ad comparisonem hoc dicit filiorum, qui nec dilecti ei facti sunt, nec placere nimis potuerunt. Quae verba Christum Iesum purum rursus hominem & adoptiuum filium euidenter ostendunt. Qui igitur haec ita sapit, docet, credit, aut praedicat, anathema sit.] addit porro ista haereticus:

Permanens autem, donec secundum suam creaturam & virtutem soluens mortis labores liberauit eum ineffabilibus illis vinculis, & de mortuis resuscitans, transfudit quidem in immortalem vitam: incorruptum autem eum & immortalem & immutabilem efficiens, in caelum duxit.

In superscripto quadagesimo primo capitulo dicitur, quod soluens mortis dolores, liberauit Christum ineffabilibus illis vinculis, & de morte resuscitans transfudit quidem ad immortalem vitam, incorruptum autem eum & immortalem & immutabilem efficiens, in caelum eduxit: per quae omnia verba declaratur nudum hominem esse Iesum Christum. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut praedicat, anathema sit.] pergit blasphemus:

Christum iustificatum & immaculatum factum secundum virtutem sancti Spiritus (sicut beatus Apostolus modo quidem dicit quod iustificatus est in Spiritu, modo verò quod per Spiritum aeternum immaculatum se obtulit Deo) mori quidem fecit secundum legem hominum, utpote autem impeccabilem virtute sancti Spiritus factum resuscitauit de mortuis, & vitam constituit meliorem, immutabilem quidem animae cogitationibus, incorruptum autem & indissolubilem & carne faciens.

In superscripto quadagesimo secundo capitulo dicitur Christum iustificatum & immaculatum factum esse virtute Spiritus sancti: & adicit, Mori quidem eum fecit secundum legem hominum, utpote autem impeccabilem virtute Spiritus sancti factum resuscitauit de mortuis. quibus verbis sic separatus à Verbo Dei insinuat homo, ut sancti Spiritus virtute immaculatus & impeccabilis quasi aliquis iustus homo asseratur effectus. Qui ergo haec ita sapit, docet, credit, aut praedicat, anathema sit.] Rursum execrandus Theodorus:

Deo autem gratias, qui nobis dedit victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum. Istorum causam nobis fuisse dicens Deum, qui contra omnes aduersarios dedit nobis victoriam sine mortis, sine peccati, sine cuiuscumque hinc nascendi mali: qui Dominum nostrum Iesum Christum pro nobis hominem sumens, & ipsum per resurrectionem de mortuis ad meliorem transfudit finem, & in dextera sua sedere fecit, & nobis ad eum donauit communionem.

In superscripto quadagesimo tertio capitulo, exponendo verba Apostoli Pauli, quibus dicitur: Deo autem gratias, qui nobis dedit victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum. & post plura subiungitur: Dominus noster Iesus Christus pro nobis hominem sumens, & ipsum per resurrectionem de mortuis ad meliorem transfudit finem. per quae iam quasi existens homo, à Deo Verbo significatur assumptus, ut duo fuisse videantur, & alter alteri praestitisse. Qui ita sapit, docet, credit, aut praedicat, anathema sit.] Nondum finis blasphemiarum: auunc pergit improbus haereticus:

Cum ergo interrogent, hominis genitrix ne aut Dei genitrix Maria dicatur à nobis? Vtraque, vnum quidem natura, alterum autem relatione: hominis enim genitrix natura, quia

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.IUSTINIANI IMP.
27.

quia homo erat & in ventre Mariæ, qui & processit inde: Dei autem genitrix, quia Deus A erat in homine nato, non illum circumscriptum secundum naturam, sed quod in eo erat affectu voluntatis.

VIGILIVS
PAPA.

In suprascripto quadragesimoquarto capitulo dicitur: Cum ergo interrogent, hominis genitrix, an Dei genitrix Maria dicatur, quasi ex respondentis persona, dicitur, vtraque dici. & adiungitur: Vnum quidem natura rei, alterum autem relatione. & additur: Hominis enim genitrix natura, quia homo erat & in ventre Mariæ, qui & processit inde: Dei autem genitrix, quia Deus erat in homine nato. & additur: Non ille circumscriptus secundum naturam, sed quod in eo erat affectu voluntatis. Quæ verba item & vnum hominem Christum & duos filios beatæ Mariæ demonstrant. Quod qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat; & non Deum Verbum, qui ante omnia sæcula ex Patre ineffabiliter natus est, eundem sancta Virgine Maria (sicut in primo capitulo diximus) per secundam natiuitatem suam incarnatum & natum vnum in vtraque natura inconfusa inseparabilique cognoscit: anathema sit.] Adhuc vrgens impius addit:

CAP. XLV.
HÆRET.

Gratia filius qui ex Maria est homo, natura autem Deus Verbum: quod autem secundum gratiam, non natura; & quod secundum naturam, non gratia; non duo filij? sufficiat corpori, quod ex nobis est, secundum gratiam filiatio, gloria & immortalitas: quia templum Dei Verbi factum est, non supra naturam eleuetur: Deus Verbum pro debita à nobis gratiarum actione non iniurietur: & quæ est iniuria componere cum corpore, & putare indigere corporis ad perfectam filiationem: nec ipse Deus Verbum vult se David filium esse, sed Dominum; corpus autem hoc vocari David filium non solum non inuidit, sed & propter hoc adfuit.] contra hæc Vigilus.

VIGILIVS
PAPA.

In suprascripto quadragesimo quinto capitulo dicitur, quia per gratiam sit filius qui ex Maria natus est homo, natura autem Deus verbum: & quasi ratiocinatur dicendo: Quod gratia, non natura: & quod natura non gratia. & adiungitur: Sufficit corpori quod ex nobis est secundum gratiam filiatio, & non supra naturam eleuetur, & Deus Verbum pro debita à nobis gratiarum actione non iniurietur. quæ verba nudum hominem ex Virgine Maria significant, qui per gratiam appellatur Filius Dei. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.] Insaniens adhuc ita blasphematur hæreticus:

CAP. XLVI.
HÆRET.

Quando erit quæstio de natiuitatibus secundum naturam, ne Mariæ filius Verbum Dei existimetur. mortales enim mortales generant secundum naturam, & corpus simile sibi: & duas natiuitates Deus Verbum non sustinuit, vnam quidem ante sæcula, alteram verò in posterioribus temporibus.] at damnans hæc Vigilus ait:

VIGILIVS
PAPA.

In supradicto quadragesimo sexto capitulo dicitur vt Mariæ filius Deus Verbum non existimetur: adiuciendo, quia mortalis mortalem generat secundum naturam, & corpus simile sibi. quæ verba & purum hominem de sancta Virgine Maria significant, & duos filios introducunt. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit.] Insuper hæreticus impiè.

CAP. XLVII.
HÆRET.

Ergo iam cessabunt ab impudente pugna, desistent autem à sua contentione, erubescentes euidentiâ prædictorum: plurimos enim dicunt Filios in gloriam ducentes. Ecce igitur in filiationis rationem Apostolus^a apparet, assumptum hominem ceteris connumerans, non secundum quod illius filiationis particeps est, sed secundum quod similiter gratia filiationem assumpsit, Deitate sola filiationem possidente.] ita verò damnat ista Vigilus:

VIGILIVS
PAPA.

In suprascripto quadragesimo septimo capitulo id quod dicit Apostolus, qui multos filios ad gloriam adduxerat, exponendo dicitur, quod assumptum hominem ceteris connumeret sanctus Apostolus, eo quod similiter gratiam filiationis acceperit, sola Deitate naturalem filiationem possidente. quæ quidem verba (sicut superius dictum est) duos introducunt Filios, id est, vnum per gratiam, alterum per naturam. Quod qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.] Sed blasphemare non cessans hæreticus addit:

CAP. XLVIII.
HÆRET.

Sed ad hoc dicunt, quod Iesus nomen Saluatorem significat: Saluator autem si dicitur, quomodo ille homo dicatur? obliui quod Iesus dicebatur etiam filius Naue: & quod mirandum est, quia non sit vocatus fortuito in generatione, sed transhominatus à Moyse: certum autem est quod non hoc imponere homini patiebatur, si diuinam naturam omnimode significabat.] at damnat ista Vigilus, dicens:

VIGILIVS
PAPA.

In suprascripto quadragesimo octavo capitulo de nomine Iesu, quod Saluatorem significat, argumentando negatur, & dicitur: Quia si Saluator diuinam naturam significaret, num-

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.IUSTINIANI IMP.
27.

A numquam tale nomen homini imponeretur. Quibus verbis absolute & purus homo Christus ostenditur, & duæ personæ intelliguntur. Quæ qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit. Adhuc insaniens blasphemus addit:

CAP. XLIX.
HÆRET.

Itaque non solum Filium ipsum vocat à Deo Verbo separans, sed etiam secundum rationem filiationis communicans ceteris participibus filiationis conuincitur: quoniam gratia & ipse particeps fuit filiationis, non naturaliter ex Patre natus, habens tamen ad ceteros excellentiam, qui vnitate ad ipsum filiationem possidet, quod ei firmiorem ipsius rei donat participationem.] reicit ista Vigilus, dicens.

VIGILIVS
PAPA.

In suprascripto quadragesimo nono capitulo dicitur, quia Christus per gratiam particeps fuit filiationis, habens tamen ad ceteros excellentiam, quod ei firmior ipsius rei donata fuerit participatio. Quod qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non magis Deus Verbum cum assumpta carne vnus atque idem Dominus Iesus Christus & verus Filius Dei & idem ipse verus Filius hominis intelligitur & creditur, anathema sit.] Pergit hæreticus:

CAP. L.
HÆRET.

Homo Iesus similiter omnibus hominibus nihil differens connaturalibus hominibus, quàm quod ipsi gratiam dedit: Gratia enim data naturam non mutat: Sed post mortis destructionem donauit ei Deus nomen super omne nomen.] contra hæc Vigilus;

VIGILIVS
PAPA.

In suprascripto quinquagesimo capitulo dicitur, quod homo Iesus nihil differat ab omnibus connaturalibus hominibus, nisi quod ei gratiam dedit: Quæ verba Dominum nostrum Iesum Christum velut vnum de Iustis hominibus faciunt æstimari, qui non Deitate sua excelsus intelligatur, sed gratia aliquid amplius quàm ceteri homines asseratur adeptus. Quod si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.] Rursus impius:

CAP. LI.
HÆRET.

Sed mei fratres, qui eiusdem mihi matris sunt filij, dicunt mihi: Non separato hominem & Deum, sed vnum eundemque dic hominem, dicens, Connaturalem mihi dico Deum. Si dicam, connaturalem Deo, dico: Quomodo homo & Deus vnus sunt? numquid vna natura hominis & Dei, Domini & serui, factoris & factura? Homo homini consubstantialis est, Deus autem Deo consubstantialis est: Quomodo igitur homo & Deus vnus per natiuitatem esse potest, qui saluificat & qui saluificatur? qui ante sæcula, & qui ex Maria apparuit? At audi Vigilum:

VIGILIVS
PAPA.

In suprascripto quinquagesimo primo capitulo negatur quod vnus idemque dici possit Deus & homo, dicendo: Quomodo homo & Deus vnus per vnitatem esse potest? qui saluificat, & qui saluificatur, qui ante sæcula est, & qui ex Maria apparuit? Quæ verba duas introducunt in Christo personas. Si quis igitur ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.] Addit insuper execrandus hæreticus:

D Bene intulit: Namque ego homo sum: ne dicat, nihil mirandum si hoc potes, cum sis homo accipiens à Deo: quoniam & ego cum hoc sim, accipio obediens, semel habens iubendi potestatem propter datoris indulgentiam.

CAP. LII.
HÆRET.
1. Tim. 3.

Quapropter & nec incongruum est, vt te accepta ista à Deo potestate, verbo solo iubentem abigere passiones. nec enim tamquam Filio Dei & ante vniuersam creaturam existenti & Creatori eorum quæ sunt, accessit Centurio.] sed contra ista omnia ita Vigilus:

CAP. LIII.
HÆRET.

In suprascriptis quinquagesimo secundo & quinquagesimo tertio capitulis dicitur: quia Christo dixerit Centurio, nihil mirandum esse si hoc potes, cum sis homo, accipiens à Deo: quoniam & ego cum hoc sim, accipio obediens, semel habens iubendi potestatem propter datoris indulgentiam. Et quamuis ex eo quod sequitur, Centurionem non tamquam Filium Dei adisse, qui vniuersam condiderit creaturam, videatur quidem esse confiteri eum esse Filium Dei & creaturæ totius opificem: Tamen quia nec de Centurionis intellectu bene existimauit, cuius Dominus fidem non laudaret dicendo, Non inueni tantam fidem in Israel, nisi sciret eum intellexisse quia Deus est: & ex his & superioribus capitulis & aliis dictis iam non per vnitatem subsistentiæ, sed per gratiam dicitur Christus esse Filius Dei, & ex eo Christus purus homo videtur induci, qui pro merito suo acciperet per datoris indulgentiam potestatem. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.] Instat adhuc blasphemus, addens:

CAP. LIV.
HÆRET.
1. Tim. 3.

Consonantia & Apostolus^b dicit & manifestè magnum pietatis mysterium, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in Spiritu, dicens ipsum, siue quod ante baptismum cum subtilitate competente legem custodiuit, siue quod etiam post illud gratiæ conuersationem cooperatione Spiritus cum magna compleuit subtilitate.] At in hæc Vigilus:

VIGILIVS
PAPA.

In suprascripto quinquagesimo quarto capitulo id quod Apostolus dicit: Quod manifesta-

festatum est in carne, iustificatum est in Spiritu: Christus iustificatus esse asseritur, siue A quod ante baptismum cum subtilitate competenti legem custodiuit, siue quod etiam post illud gratiæ conuersionem cooperatione Spiritus cum magna subtilitate compleuerit. Quæ verba quia item purum hominem Christum iustificatione eguisse demonstrant: Si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non magis ipsum ut verum Deum consubstantialem Patri & Spiritui sancto iustificare impios per fidem credit; anathema sit.] Vrget adhuc blasphemus:

CAP. LV.
HAERET.

Idem hoc dicimus iuste & de Domino, quod Deus Verbum sciens eius virtutem, & secundum præscientiam statim in ipso initio complasmationis cohabitare bene voluit, & vnies eum sibi affectu voluntatis, maiorem quamdam præstabat ei gratiam, vtpote gratia quæ in eum est & in omnes homines diuidenda. Vnde & circa bona voluntatem integram ei custodiebat. Non enim hoc dicemus, quod ille homo voluntatem habebat nullam, sed quod volebat quidem bonum, magis autem ei voluntariè plurimum aderat & boni desiderium, & contrarij odium: conseruabatur verò à diuina gratia illi voluntas integra ab initio, Deo qualis erit subtiliter sciente, qui & ad confirmandum eum magnam illi cooperationem habitatione sua præstabat pro omnium nostrum salute: vnde nec iniustum dicat aliquis esse, quod præter omnes præcipuum aliquid datum est illi homini, qui à Domino assumptus est.] ita profanus. Sed contra hæc Vigilius:

VIGILII
PAPA.

In supra scripto quinquagesimo quinto capitulo dicitur, quia Deus Verbum secundum præscientiam sciens hominis Christi virtutem, initio complasmationis statim inhabitare in ipso bene voluerit, & vnies eum sibi affectu voluntatis, maiorem quamdam ei præstabat gratiam. Ex quibus verbis, & ex aliis quæ sequuntur, duæ euidenter inducuntur esse personæ, & quia Filius Dei in Filio hominis per affectum & gratiam, & relationem habitare videatur. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non vnum eundemque Christum in duabus perfectis & indiuiduis inconfusisque agnoscit & credit naturis; anathema sit.] Addit verò adhuc impius:

CAP. LV.
HAERET.

Nam rationalis quidem primùm est discretio bonorum & malorum: cum verò non sint contraria, non erat ei possibile aliquid discernere. primùm igitur in his quæ creata sunt, magnum contrarietatem fecit.] sed hæc expendens Vigilius, ait:

VIGILII
PAPA.

In supra scripto quinquagesimo sexto capitulo dicitur, rationalis proprium esse discretionem bonorum & malorum. & post pauca sequitur: Primùm igitur in his quæ creata sunt magnum contrarietatem fecit. Quæ verba si ea intentione dicantur, ut mali natura, sicut & boni, introducantur; anathema sit.] Sed rursum hæreticus:

CAP. LVII.
HAERET.

Quoniam autem non obaudiuit Adam, deinde subditus est morti, & factum est hoc D propter inobedientiam, quod & citra inobedientiam propter vtilitatem nostram à Creatore factum est, & docti sumus omnes peccatum.] at contra hæc Vigilius ita:

VIGILII
PAPA.

In supra scripto quinquagesimo septimo capitulo dicitur, quia etsi non fuisset Adam inobediens, tamen propter vtilitatem hominum à Creatore factum esse, & edoctos nos esse peccatum: quod absit ut Catholica fides credat, à Deo nos, ut peccatores efficeremur, doceri potuisse peccatum. Si quis ergo hoc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; & non magis prohibente Deo, primi hominis culpa introductum fore esse peccatum, & iusto Dei iudicio eum atque eius progeniem propter inobedientiam suam mortis subiisse supplicium: anathema sit.] Vrget adhuc blasphemus, dicens:

CAP. LVIII.
HAERET.

Nec igitur mortem sponte & præter iudicium suum intulit hominibus, nec peccato aditum ad nullam vtilitatem dedit: nec enim hoc fieri, nolente ipso, poterat: sed quoniam E sciebat vtile esse nobis, magis autem omnibus rationabilibus prius quidem malorum & deteriorum fieri aditum, postea autem deleri quidem hæc, introduci autem meliora: ideo in duos status diuisit Deus creaturam, præsentem & futurum, in isto quidem ad immortalitatem omnia addicturus, in præsentem verò creaturam in mortem & mutabilitatem interim demittens. Nam si statim ab initio immortales nos fecerit & immutabiles, nullam differentiam ab irrationabilibus haberemus, proprium nescientes bonum: ignorantes etiam mutabilitatem, immutabilitatis ignorabamus bonum: nescientes mortem, immortalitatis lucrum nesciebamus: ignorantes corruptionem, non laudabamus incorruptionem: nescientes passionum grauamen, impassibilitatem non mirabamur (compendiosè dicam, ne longum sermonem faciam) nescientes malorum experimenta, bonorum illorum non poteramus scientiam mereri.] Audi verò Vigilium.

In supra-

A In supra scripto quinquagesimo octavo capitulo dicitur, ideo Deum dedisse peccato aditum, quia vtile hoc sciebat esse nobis, magis autem omnibus rationabilibus, ut prius videlicet malis & deterioribus rebus fieret aditus, postea autem his deletis introduci meliora. & adicitur: quia si statim ab initio immortales nos fecisset & immutabiles, nullam differentiam ad irrationabilia haberemus, proprium nescientes bonum. Quibus verbis primùm contra regulam fidei Deus asseritur tanquam nobis vtile introduxisse peccatum. Secundò cum omnia rationabilia complectitur, hoc etiam de Angelis & de vniuersa cælesti militia, quæ ratione est prædita, facit intelligi. Tertiò quia illud, quod diabolus ad decipiendum primis hominibus persuaferit, quia si de ligno prohibito manducarent, sicut dii scientes bonum & malum, beneficij loco asseritur profuisse. Quæ si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit.] Rursum verò erroribus intexens errores impius addit:

VIGILII
PAPA.

B Necessè est autem omnia simul rationabilia, inuisibilia dico, & nos ipsos, quibus mortale quidem est corpus, animam autem per omnia eiusdem generis inuisibilibus & rationabilibus substantiis hæc quidem præsentem mutabilitatem pati, ut optima erudiamur doctrina religiositatis, & ad benevolentiam constituamur.] ad hæc Vigilius:

CAP. LX.
HAERET.

In supra scripto quinquagesimo nono capitulo dicitur: necessè est omnia simul rationabilia, inuisibilia, & nos ipsos, quibus mortale quidem est corpus, animam autem per omnia eiusdem generis inuisibilibus & rationabilibus substantiis hæc quidem præsentem mutationem pati, ut optima erudiamur doctrina religiositatis, & ad benevolentiam constituamur. Quibus verbis si & Angeli lucis, & vniuersæ cælestes inuisibilesque virtutes sic mutabilitati hæctenus subiacere, sicut humanæ animæ asseruntur; anathema sit.] Rursum hæreticus:

VIGILII
PAPA.

Nam sciebat quidem, quod peccabunt omnimodò: concedebat verò hoc fieri, expedire C eis cognoscens, quoniam non erat impossibile eum qui confecerat non existentes, & tantorum quidem demonstrauerit dominos. tanta verò bona proposuerit, ut eis fruantur, nec prohibere peccati aditum, sed expedire eis hoc cognosceret: sed enim non erat possibile nos aliter discere peccatum & passionum molestias & deteriora, & nostram infirmitatem in his demonstrandam, & ostendendam magnitudinem immutabilitatis quam postea nobis esset donaturus, nisi sic ab initio hæc fuissent à Deo dispensata, ut collatione & experimento infinitorum illorum bonorum possemus scire magnitudinem, & huiusmodi gratia, vtpote profuturum nobis peccatum intrare dimittens, magnum in eius bello auxilium inuenit.] contra hæc Vigilius:

CAP. LX.
HAERET.

In supra scripto sexagesimo capitulo dicitur, quia Deus sciens hominem peccaturum, ideo peccare permisit, quia hoc ei nouerat expedire, & propterea non prohibuisse peccati D aditum, quia sic ab initio à Deo fuerit dispensatum, ut collatione & experimento infinitorum malorum, bonorum possemus scire magnitudinem, & huius rei gratia, vtpote profuturum nobis peccatum intrare dimittens, magnum in eius peccati bello auxilium inuenirent homo. Quæ verba quoniam aliena sunt à sensu diuinæ Scripturæ, ut dicatur, quia peccatum à Deo pro vtilitate nobis introductum sit: Si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit. Sancta enim Catholica Ecclesia hoc certum tenet & credit, quia Deus & prohibuerit à peccato primum hominem, & per inobedientiam peccatum punierit iusto supplicio: sed bene vtens etiam malis nostris, singulari nos remedio, per vnigeniti Filij sui incarnationem, passionem, mortem, & resurrectionem, hoc est Domini nostri Iesu Christi, ab omnium peccatorum nexibus liberauit.] hæctenus sexaginta capitulum facta damnatio, ipsaque præmissa defensionis Trium capitulorum: ne (ut dictum est) cum pro ipsorum defensione laborat, pro allata Theodori nomine mala doctrina pugnasse videri posset, & pati calumniam ab iis qui inferre parati erant. Subdit itaque hæc opportunè Vigilius:

VIGILII
PAPA.

His igitur competenter, & per Orthodoxæ fidei rectitudinem, Apostolicæ sententiæ auctoritate damnatis: constituimus, ut ex omnibus istis, quæ nos Patrum statutis atque traditionibus inherentes Apostolica auctoritate damnauimus, nulla iniuriandi præcedentes Patres, vel Doctores Ecclesiæ (quæ proculdubio scandala sacrosanctæ Ecclesiæ suscitavit) præbeatur occasio: anathematizantes omnem ad ordines Ecclesiasticos pertinentem, qui Patribus atque Doctoribus Ecclesiæ contumeliam ex supra scriptis impietatibus quodammodo ascribere vel irrogare voluerit. Et quoniam præfata dogmata, quæ secundum intellectum de his expositum anathemati atque damnationi subiecit in eo volumine, quod nobis per fratrem nostrum Benignum Episcopum nuper à pietate vestra transmissum, sub Theodori Mopsuesteni Episcopi perhibentur nomine prænotata: ad hoc sollicitudinis nos-

DE TRIBVS
CAPP. AC
PRIMUM
DE THEO-
DORO MOP-
SVEST.

stræ animum consequenter adiuuimus, ut si quid de persona vel nomine memorati Theodori apud Paucos quæsitum sit, vel si qua super eius nomine ab eis regulariter fuerint constituta, siue disposita, diligentissima indagacione querere curarem: Et hæc inuestigantes aduertimus beatæ recordationis Cyrillum Alexandrinæ ciuitatis Antistitem de persona iam mortui Theodori Episcopi Ioanni reuerendæ memoriæ Antiochenæ ciuitatis Episcopo, vel Orientali Synodo ad eius litteras rescribentem, inter alia ita tradidisse: Quæ prolata est in sancta Synodo Ephesina definitio, veluti à Theodoro disposita (sicuti offerentes dicebant) nihil habens sanum, euacuat quidem eam sancta Synodus veluti peruersarum plenam intelligentiarum, condemnans item eos qui sic sapiunt. Dispensatum verò mentionem viri non fecit, neque eum nominatim anathemati subdidit, neque alios. Ipsam verò Synodum Ephesinam primam sollicitè recensentes, nihil de Theodoro Mopsuesteni persona referre comperimus, sed Symbolum, quod Carisius presbyter illic prodidit, magis quia ab Athanasio & Photio, qui tunc temporis hæretico Nestorio adhærebant, per Antonium & Iacobum nomina tantum presbyterorum habentes ad Philadelphorum Ecclesias fuerit destinatum: ex quo claret, beatum Cyrillum hoc quod per litteras profitetur, à prolatoribus scilicet symboli iam defuncti Theodori Episcopi nomen fuisse delatum, sua prouidentia Ecclesiasticam moderationem circa mortuum sapientia sacerdotali seruauit, noluisse nomen eius, ne monumentis quidem Synodalibus, propter regulam quæ de mortuis in sacerdotio seruanda est, contineri. Quomodo autem hoc quod supra dixit beatus Cyrillus dispensatiuè factum, ut minimè anathemati nomen viri subiicere voluisset intelligi, ad Ecclesiasticam regulam porrigendum, in eadem epistola sua subter adiecit, dicens: Sed iuste audient, tamen si nolint, qui huiusmodi causas præbent: Obluiscimini vos ipsos, quando aduersus cineres arcus extenditis: non enim superest qui apud eos inscriptus est: & me nulus culpet in hæc verba progressum, sed cedant valde, nimirum prædecessori.

Graue est enim insultare defunctis, vel si laici fuerint, nedum illis qui in Episcopatu hanc vitam deposuerunt. Iustissimum enim apparet prudentibus viris cedere præscienti Deo scilicet vniuersiueque voluntatem, & cognoscenti qualiscumque quisque futurus sit. Beatum quæ etiam Proclum huius regiæ ciuitatis Antistitem ita memorari Ioannis Antiocheni Episcopi similiter constat respondisse rescriptis, dicentem inter alia: Quando enim scripsi tuæ sanctitati, oportere aut Theodorum, aut alios quosdam, qui pridem defuncti sunt, anathemati subdi, aut nominatim alicuius feci mentionem? & post pauca: Et illa capitula, quæ subiecta sunt, repuli, utpote subtilitatem non habentia pietatis: neque autem de Theodoro, neque de alio quoquam qui iam defuncti sunt scripsi, Deo amantissimi, aut ut anathematizaretur, aut ut abdicetur. Sed neque charissimus Theodorus, qui à nobis directus est, diaconus, talia mandata suscepit. Item ipse Beatus Proclus in epistola ad Maximum diaconum post alia ita dicit: Quomodo igitur per litteras didici nunc, quia Theodori Mopsuesteni & aliorum quorundam nomina præposita sunt capitulis ad anathematizandum, cum illi ad Deum iam migrauerint: & eos qui iam vitam reliquerunt, superuacuum est iniuriari post mortem, quos nec viuos aliquando culpauimus. Et post pauca: Post subscriptionem autem tomi, & post abiectionem capitulorum, quæ cuius sint ignoramus, continuo præpara diaconum Theodotum venire ad regiæ ciuitatem.

Perpendat ergo pietatis vestræ sapientia singularis, quia Proclus eruditissimus sacerdotum, & non longè à Theodori Mopsuesteni vita repertus, mala quæ libenter damnauerat cuius essent, se iam tunc professus est ignorare. Sed neque in sancto ac venerando Chalcedonensi Concilio aliquid de sepius designati Mopsuesteni Theodori Episcopi nomine inuenimus statutum vel dictum esse contrarium, dum in relatione, quam eadem veneranda Synodus piæ memoriæ Marciano tunc Imperatori transmisit, quam vos quoque vestris legibus, dum Orthodoxa professione vnum de sancta Trinitate Christum Deum ac Dominum nostrum confitendum astruitis, ad testimonium laudabiliter adduxistis, litteræ Antiocheni Ioannis cum Orientali Synodo ad Theodosium tunc piissimæ recordationis Principem destinatæ venerabiliter memorentur, quibus Mopsuesteni Theodori Episcopi persona, ne post mortem damnari deberet, excusatur.

Post hæc ampliori cura prospeximus, si quid in his, qui iam defuncti sunt, & minimè reperiantur in vita damnati, etiam sanctæ recordationis prædecessores nostri decreuerint. Quibus inspectis, agnouimus, quod huius cautelæ prouidentiaque formam veneranda prædecessorum nostrorum sedis Apostolicæ Præsulum constituta nobis apertissime tradiderunt.

A derunt. Nam beatissimus Papa Leo ad Theodorum Episcopum Foroliuensem post alia ita dicit: Non necesse est nos eorum, qui sic obierunt, merita actusque discurrere: cum Dominus Deus noster, cuius iudicia nequeunt comprehendere, quod sacerdotale mysterium implere non poterat, suæ iustitiæ reseruauit. Item beatus Gelasius Papa in epistola, quam ad Episcopos Dardaniæ de causa Acacii scripsit, post alia ita dicit: Qui postquam in collegium recidens prauitatis, iure meruit ab Apostolica communione secludi, in hac autem persistens damnatione defunctus est, absolutionem quam superstes nec quæsiuit omnino, nec meruit, mortuus iam non potest impetrare. Siquidem ipsis Apostolis Christi voce delegatum est: Quæ ligaueritis super terram, & quæ solueritis super terram. Cæterum iam de eo, qui in diuino est iudicio constitutus, nobis fas aliud decernere non est, præter id in quo eum dies supremus inuenit.

B Item memoratus beatæ recordationis Papa Gelasius in Gestis Synodalibus de Miseni Episcopi Cumani absolutione confectis, hoc euidenter edocuit, dicens: Totum quod supra facultatis est modulum, diuino iudicio relinquamus: non autem nobis poterunt imputare, cur præuaricationis offensam viuentibus remittamus; quod Ecclesiæ, Deo largiente, possibile est: nec nos iam mortuis veniam præstare deposcant; quod nobis non esse possibile, manifestum est: quia cum dictum sit: Quæ ligaueritis & solueritis super terram: hos quos super terram iam non esse constat, non humano, sed suo Deus iudicio reseruauit: nec audeat Ecclesiæ sibi met vendicare, quod ipsis Apostolis conspicit non fuisse concessum: quia alia est causa superstitum, alia defunctorum. Hanc autem regulam & in sanctorum Ioannis Constantinopolitani Episcopi, quem Chrysostomum vocant, atque Flauiani eiusdem ciuitatis Episcopi veneranda memoria constat esse seruauit: qui licet violenter exclusi sunt, non tamen pro damnatis sunt habiti, eo quod semper inuiolatam eorum communionem Romani Pontifices seruauerunt: nec abscondi ab Ecclesiâ dici potuerunt, vel poterunt, quos sibi inconuulsè vnitos Apostolica iudicauit auctoritas.

In Eusebij etiam cognomento Pamphili historiæ libro septimo legitur, Dionysium Alexandrinæ ciuitatis Episcopum, qui longè antè fuerat, de Nepore quodam Episcopo Aegypti ita fecisse: Hic enim Nepos Episcopus de mille annis, quibus post primam resurrectionem Sanctos cum Christo regnuros esse, beatus Ioannes Apostolus in Apocalypsi dicit, scripsisse asseritur, in quibus Iudaicum intellectum habuisse narratur. Post cuius mortem, cum ad Dionysium Alexandriæ Episcopum peruenisset, quod tota Aegyptus ipsos libros quos Nepos reliquerat, veluti magnum aliquod & occultum mysterium se habere putaret: & pergens ad eum locum (in Arsenoite enim quæstionem ipsam mortem fuisse refert) scribensque destruxit eosdem libros, atque euertit: Nepotem verò qui eos scriperat, propter hoc maximè, quia iam defunctus fuerat, nulla sit aggressus iniuria. Quæ si quis latius agnoscere velit, in memorato septimo historiæ eiusdem Eusebij libro reperiet.

Quibus omnibus diligenter inspectis, quia licet diuerso Patres nostri verborum modo, vnus tamen ductu intelligentiæ differentes, illæfas sacerdotum in pace Ecclesiastica defunctorum seruare personas, idemque regulariter Apostolicæ sedis quæ supra diximus definiunt constituta: Nulli licere nouiter aliquid de mortuorum iudicare personis: sed in hoc relinqui, in quo vnumquemque dies supremus inuenit, & specialiter de Theodori Mopsuesteni nomine, quid sancti Patres nostri disposuerint, superius euidenter expressum est: cum nostra non audeamus damnare sententia, sed nec ab alio quopiam condemnari concedimus. Absit tamen, ut supra scripta capitula dogmatum, quæ secundum subiectos intelligentiæ sensus à nobis constant esse damnata, vel quæcumque dicta cuiuslibet sine nomine prænotata, Euangelicis tamen & Apostolicis ac quatuor Synodorum Nicænæ, Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ, atque Chalcedonensis, & Apostolicæ sedis non congruentia consonaque doctrinis, non solum sensu, sed vel etiam aure patiamur admittere.

De scriptis verò quæ sub viri venerabilis Theodoretum quondam Episcopi nomine proferruntur: miramur primum, cur necesse sit eius sacerdotis nomine in obreccationem quicquam cuiuslibet studio deuocari, qui ante centum & amplius annos in sanctæ ac venerandæ Chalcedonensis Synodi iudicio constitutus sine aliqua cunctatione subscripsit, & beatissimi Papæ Leonis epistolis prona deuotione consensit. Dehinc cum existerent tunc Dioscorus & Aegyptij Episcopi, qui cum dicerent sanctum Cyrillum anathematizasse, & eundem Theodoretum etiam hæreticum esse: tamen sancti Patres nostri hæc audientes, diligentissimè eodem Theodoro posthac examinatione discessu, & præsentè à præsentibus

bus inquisito, nihil aliud ab eo exegisse noscuntur, nisi vt statim Nestorium eiusque impia A dogmata anathematizaret atque damnaret, hoc sibi tantummodo sufficere iudicantes: quod ille coram vniuerso Concilio faciens, Nestorium cum dogmatibus suis, vniuersis Patribus audientibus, clara voce damnauit. Ex quo euidenter apparet, quia quicquid sit vel fuerit sub cuiuslibet prolato nomine, quod impij Nestorij videatur concordare dogmatibus, hoc tunc in illo sancto Concilio à viro venerabili Theodoro fuerit sine dubitatione damnatum: & sit valde contrarium & Chalcedonenſis Synodi iudicio indubitabiliter inimicum, quædam Nestoriana dogmata nunc sub eius sacerdotis nomine condemnari, qui cum sanctis Patribus eundem impium Nestorium & execrabilia eius dogmata (sicut diximus) tunc apertissime anathematizauit. Quid enim aliud est, mendaces aut simulantes professionem rectæ fidei Patres in sancta Chalcedonenſi Synodo residentes ostendere, quàm dicere aliquos ex eis similia sapuisse Nestorio, quorum iudicio videas Nestorium B cuiusque dogmata fuisse damnata.

Nec illud arbitrandum est, quia sanctæ memoriæ Cyrilli iniuriis per duodecim capitulorum eius reprehensionem à viro venerabili Theodoro (vt putatur) ingesta beatissimi Patres nostri in sancta Synodo Chalcedonenſi neglexerint: sed aut (vt pote rebus de proximo gestis cuncta præ oculis habentes) Theodoretum nihil tale fecisse probauerunt; aut exemplum ipsius sanctæ memoriæ Cyrilli iudicauerunt esse sequendum, qui post multa & graua contra se ab Orientalibus apud Ephesum scripto gesta, tempore quo cum ipsis in concordiam remeant, tamquam si acta non fuissent, pacis amore, silentio dereliquit: vt impleret vtique illud Apostolicum dictum, quo Corinthiis scribit, dicens: Cui enim aliquid donastis, & ego. Nam & illud sancta Synodus Chalcedonenſis intendisse credenda est, quia dum doctrinam sancti Cyrilli ex epistolis eius in eadem Synodo referatis atque receptis memoratus Episcopus Theodoretus ita deuota mente suscepit, vt doctrinæ quoque eius ad laudandam beatissimi Papæ Leonis epistolam testimonio vteretur, etiam si in eum iniurias intulisse constaret, plenissime satisfecisse videretur, illius venerabiliter amplectendo fidem, cuius falsò fuerat suspicatus errorem. Et ideo nos nec aliquid velut omisſum à Patribus nostris querere nunc, aut retractare conuenit; & eos, quibus S. Cyrilli reprehensio nunc placet, aut iisdem sanctis Patribus nostris æstimant placuisse, modis omnibus refutamus.

Hac ergo rerum veritate perpensa, statuimus atque decernimus, nihil in iniuriam atque obreſtationem probatissimi in Chalcedonenſi Synodo viri, hoc est, Theodoretum Episcopi Cyri, sub taxatione nominis eius à quoquam fieri, vel proferri: sed custodita in omnibus personæ eius reuerentiâ, quæcumque scripta, vel dogmata eius cuiuslibet nomine prolata sceleratorum Nestorij atque Eutychetis manifestantur erroribus consonare, anathematizamus atque damnamus. Etenim satis habet, abundeque sufficere debet, quòd damnantes atque anathematizantes cum Paulo Samosateno & Bonoso Nestorium, & è diuerso cum Valentinio atque Apollinare Eutychetem simul & errores eorum, aliosque hæreticos omnes cum dogmatibus suis, illos quoque pariter condemnamus, qui erroribus eorum impliciti & inemendabiles permanentes de vita præsentis sæculi migrauerunt. Siquidem per hoc nihil peruersæ doctrinæ relinquimus, quod non per hanc sententiam à nobis prolata à sancta Dei Ecclesia Apostolica auctoritate inueniatur exclusum.

Rurſus tamen hoc specialiter dicimus: vt si quis, seruata inconuertibilitate naturæ diuinæ, non confiteretur Verbum carnem factum, & ex ipsa conceptione de vtero Virginis humanæ naturæ sibi secundum subsistentiam vnisse principia, sed tamquam cum existenti iam homine fuerit Deus Verbum, vt per hoc non sancta Virgo verè Dei genitrix esse creditur, sed verbo tenus appelletur: anathema sit.

Si quis secundum subsistentiã vnitatem naturarum in Christo factam denegat, sed seorsum existenti homini tamquam vni iustorum inhabitare Deum Verbum; & non ita confiteatur naturarum secundum subsistentiam vnitatem, vt Deus Verbum cum assumpta carne vna permaneret permanetque subsistentia siue persona: anathema sit.

Si quis voces Euangelicas & Apostolicas in vno Christo ita diuidit, vt etiam naturarum in ipſo vnitatem diuisionem introducat: anathema sit.

Si quis vnum Iesum Christum verum Dei & eundem ipsum verum hominis Filium futurorum ignorantiam aut dei vltimi iudicij habuisse dicit, & tanta scire potuisse, quanta ei Deitas, quasi alteri cuidam inhabitans, reuelabat: anathema sit.

Si quis illud Apostoli, quod est in epistola ad Hebræos^b dictum, quòd experimento cognouit

^a 2. Cor. 2.

THEODORETUS NON DAMNANDUS.

ANATHEMATIZANDUS.

^b Hebr. 5.

agnouit obedientiam, & cum clamore forti & lacrymis preces supplicationesque obtulit ad Deum, qui saluum illum posset à morte facere: tanquam nudo Deitate Christo depucans, qui laboribus virtutis perfectus sit, vt ex hoc duos introducere Christos vel duos Filios videatur, & non vnum eundemque credit Christum Dei & hominis Filium ex duabus & in duabus naturis inseparabilibus indiuisisque consistendum atque adorandum: anathema sit.

His omnibus & huiusmodi blasphemis ita à nobis abdicatis atque damnatis; hac præsentis constitutionis dispositione quàm maximè prouidemus, ne (sicut supra diximus) personis quæ in pace & communionem vniuersalis Ecclesiæ quieuerunt, sub hac damnati à nobis peruersi dogmatis occasione aliquid derogetur: sed execrabilibus dogmatibus in Nestorio atque Eutychete hæresiarchis, vniuersisque eorum sequacibus condemnatis, illis sacerdotibus, qui in pace Catholicæ Ecclesiæ (sicut dictum est) sunt defuncti, nulla contumelia B generetur; ne inde iniuriarum nascatur occasio, vnde potius debeat sanctorum Patrum reuerentia custodiri.]

Hic aduerte, assertionem istam Vigilij de mortuis non condemnandis haud ita generaliter, vt ponitur, vsu receperant. Quamuis enim aliquis probetur mortuus in pace Ecclesiæ, & tamen absque calumnia consistit eum damnatam hæresim aliquam scriptis suis acerrimè reliquisse defensam, & in eo errore perseverantem diem extremum clausisse, simulatque Catholicæ Ecclesiæ communicasse: eiusmodi hominem iure damnare post mortem sancta consuevit Ecclesia. Pergit verò Vigilius:

De epistola quoque venerabilis viri Iba quondam Edessenæ ciuitatis Episcopi, de qua pariter inquisitis, diligenti nihilominus inuestigatione quaesiuimus, si quid de ea præcis temporibus apud Patres nostros motum vel agitur, siue quaesitum, seu fuerit constitutum. Et quia Græcæ linguæ (sicut cunctis & maximè pietati vestræ notum est) sumus ignari: nunc per nostros, qui eiusdem linguæ videntur habere notitiam, Gesta sancti venerandi Chalcedonenſis Concilij in Synodalibus codicibus diligentissimè perquirentes, dilucidè aperteque reperimus, duabus in eadem Synodo Actionibus prædicti viri venerabilis Iba examinatam fuisse negotium, ibique ex gestis apud Photium Tyri & Eustathium Berythi Episcopos habitis, hanc de qua quaeritur, inter cætera prolata fuisse contra eum ab accusatoribus eius epistolam: cumque consummata ipsius disceptatione negotij, à venerandis fuisset Patribus requisitum, quid de eiusdem constituendum videretur Iba negotio; consequenter huiusmodi processisse sententias:

Paschasius & Lucentius reuerendissimi Episcopi & Bonifacius presbyter tenentes locum sedis Apostolicæ (quia Misi Apostolici semper in Synodis prius loqui & confirmare soliti sunt) per Paschasium dixerunt: Relectis chartis, agnouimus ex sententia reuerendissimorum Episcoporum, Ibam reuerendissimum innoxium approbari. Relecta enim eius epistola, agnouimus eum Orthodoxum. Et ob hoc decernimus, ei honorem Episcopatus restituendum, & Ecclesiam à qua iniuste & absens expulsus est, reparandam. De Episcopo igitur sanctissimo Nonno, qui pro eo paulo ante factus est, existimationis erit venerabilis Episcopi Antiochenæ Ecclesiæ, quid oporteat de eo formari^a siue statui.

Anatolius reuerendissimus Archiepiscopus Constantinopolis noua Roma dixit: Deo amantissimorum Episcoporum & Iudicum fides, ac lectio omnium horum quæ sunt subsequuta, demonstrant innoxium Ibam reuerendissimum ab accusationibus quæ illatæ sunt in eum: Vnde omnem in presenti suspicionem abiicio, quoniam consentit & subscribit ei quæ nunc de fide sententia data est à sancto Concilio, & epistole sanctissimi Archiepiscopi Romæ Leonis, & dignum eum E iudico Episcopatu, & habere curam in qua pridem existebat Ecclesia.

Maximus reuerendissimus Episcopus Antiochenus dixit: Ex iis quæ modo relecta sunt, consensit manifestum esse, quia ab omnibus ei illatis reuerendissimus Ibas innocens est repperitus: ex relecto vero rescripto epistola, quæ probata est ab eo qui aduersarius eius existit, Orthodoxa est eius declarata dictatio.] & cætera vsque ad finem Actionis decimæ. Ex quibus omnibus ille cognoscitur scopus fuisse Vigilij, vt non errasse probaret Apostolicæ sedis Legatos, vel alios qui interlocuti sunt post illam recitatam epistolam, Ibam esse Catholicum. Id se idcirco probare conatur, ne hac ex parte derogaretur Chalcedonenſi Concilio, idem ipse ad finem huius Constituti restatur; non autem vt cuncta quæ dicerentur in ipsa Iba epistola, voluerit asseruisse Catholica. Quæ verò in eadem sententiam post illa recitata ipse subiiciat, accipe:

His igitur ita in sanctæ Chalcedonenſis Synodi iudicio dispositioneque iacentibus, & ita

QUOS VIGILIIUS NON DAMNARI MORTE.

DE IBA EPISCOPO CAUSA CAP. III.

Conc. Chalced. Act. 10. prope finem. EX ACTIS CONCILII CHALCEDON.

firmari

IUDICIUM
SYNODI DE
EPIST.
IBAE.

vicariatum sedis Apostolicæ venerandorum Præfulum sustinentium & cæterorum Patrum interlocutionibus declaratis, euidenter aduertimus, quod ab his, qui in eadem sancta Chalcedonenſi Synodo locum beatissimi prædeceſſoris noſtri Papæ Leonis tenuiſſe noſcuntur, dictum ſit: *Relecta eius epiſtola, agnouimus eum eſſe Catholicum.* & ab Anatolio Conſtantinopolitano dictum ſit: *Leſtio omnium quæ ſunt ſubſequuta, demonſtrant innoxium Ibam reuerendiſſimum ab his quæ in eum accuſatores intulerant.* à Maximo verò Antiocheno dictum ſit: *Ex relecto ſcripto epiſtole, quod perlatum eſt ab aduerſario eius, Catholica eſt eius declarata dictatio.* quorum interlocutionibus cæteri Epiſcopi non ſolum non contradixiſſe, verum etiam apertiffimum noſcuntur præbuiſſe conſenſum.] hæc Vigilius.

VIGILII AD
MUNITIO
MAGNORIS.

Antequam autem ulterius progrediamur, hic te admonendum, lector, putamus, non eò ſpectare ſententiam Patrum Chalcedonenſis Concilii ſuis iſſorum recitatiffis interlocutionibus, vt voluerint probaſſe epiſtolam Ibae referentem erroribus recipiendam eſſe vt Orthodoxam, cum in ea eſſent complures aſſertæ blaſphemix, neque id Vigilium aſſerere voluiſſe, ſed tantum ex ea eſſe recipiendum Ibam, in qua nimirum teſtetur ipſe ſe iam amplecti pacem Eccleſiæ; qua recepta, neceſſe fuerit eundem probare Catholicum. Quod igitur ex dicta epiſtola complures viderentur aſſertæ blaſphemix, ex quibus idem Ibas poſſet in ſuſpicionem adduci Neſtorianæ hæreſis: ad hanc ſuſpicionem perpurgandam (licet antea in eadem Actione demonſtrauerit ſe poſt pacem inſitam pleniffimè Orthodoxum, atque cum Cyrillo communicaffe) vt ab illis omnibus idem ipſe poſt pacem acceptam redderet omnino liber, Patres ſanctiffimi euſdem Chalcedonenſis Concilij addiderunt hæc in fine euſdem actionis decimæ: *Omnes reuerendiſſimi Epiſcopi clamauerunt. Omnes eadem dicimus: Neſtorium modo anathematizet & Eutychem, & eius dogma modo anathematizet. Ibas reuerendiſſimus Epiſcopus dixit: Et iam in ſcripto anathematizauit Neſtorium, & nunc anathematizet eum decem millies. Quod enim ſemel cum ſatisfactione fit, ſi fiat decem millies, non contriſtat: Anathema & Neſtorio, & Eutychem, & vnâ dicenti naturam: & omnem eum qui non ſapit ſicut hæc ſancta Synodus, anathematizet.*] hæc ad finem decimæ Actionis Chalcedonenſis Concilij Ibas. Quod igitur (vt dictum eſt) non propter errores, quibus antea fuerat Ibas implicatus, in eadem epiſtola recenſitos, Patres dixerunt eam epiſtolam vt Catholicam recipiendam, ſed quod illa ipſe Ibas proſiteretur ſe paci inter Ioannem atque Cyrillum inſitæ conſentire; hæc ex parte iudem ſanctiffimi Patres pronunciarunt recipiendam eſſe: prout declarat his verbis idem Vigilius inferiùs, cum iſta ſubiungit:

IBAS PLE-
NE COGNI-
TUS ORTHO-
DOXVS.

Propter illam prædicationem fidei, per quam venerandæ recordationis Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus & reuerendiſſimus Ioannes Antiochenus Antiffes atq; omnes Orientales Epiſcopi per Paulum Emefeſenſis ciuitatis Epiſcopum ad concordiam redierunt, quam Ibas quoque in eadem epiſtola laudans, libenter amplectitur, Orthodoxa eſt Ibae Epiſtola à Patribus pronunciata dictatio. Illa verò quæ in ipſa Ibae ſacerdotis epiſtola in iniuriis beatæ recordationis Cyrilli per errorem intelligentiæ dicta ſunt, Patres in ſancta Chalcedonenſi Synodo epiſtolam pronunciantem Orthodoxam, nullatenus receperunt: quippe quæ etiam ipſe venerabilis Epiſcopus, intellectu capitulorum eius meliore recepto, mutando reſtauit, ſicut interlocutione venerandæ memoriæ Eunomij Nicomediensis Epiſcopi in eadem ſancta Chalcedonenſi Synodo reſidentis euidentiffimè declaratur: quod ita ſe habet: *Eunomius Epiſcopus Nicomediae dixit: Iam quidem ex his quæ relecta ſunt, innoxius approbatus eſt beatus Ibas: in quibus etiam dicendo malè culpæ viſus eſt beatiffimum Cyrillum, & in poſtremis rectè conſeſſus, illa quæ culpaerat, reſtauit. vnde & ego anathematizantem eum Neſtorium & Eutychem & impia eorum dogmata, & conſentientem his quæ à ſanctiffimo Archiepiſcopo Leone ſcripta ſunt & in hac vniuerſali Synodo, dignum eſſe Epiſcopatu decerno.*] Sic vides non alia ex parte probari à Patribus illis Ibae epiſtolam, niſi quantum ad id ſpectat, quod ſignificauit in poſtrema eius epiſtolæ parte, ſe in omnibus pactis conuentis inter Ioannem atque Cyrillum de vniõne Catholica faciendâ præbuiſſe conſenſum: nec aliud quidem ſenſiſſe cæteros qui interlocuti ſunt Patres, ex eorumdem ſententiis, quas mox addit, ſatis apertè demonſtrat: pergit enim:

Nam & venerabilis memoriæ Iuuenalis interlocutio hoc idem ſignificat: quod Ibas Epiſcopus de eo quod ſancto Cyrillo capitula eius aliter intelligendo detraxerat, poſtea proſeſſus, quia his ab eo explanatis & à ſe intellectis, in communionem eius deuotè concurrerit, & de his quæ priùs aliter intellexerat ſit conuerſus: propterea recipere eum Epiſcopatum decreuit, vtpote quantum ad profeſſionem fidei Orthodoxam exiſtentem, ita dicens:

Qui

- A *Qui conuertitur, Scriptura diuina ſuſcipi iubet: quapropter & ab hæreticis reuerentes ſuſcipimus. vnde præiudeo reuerendiſſimum Ibam mereri clementiam, quia & ſenex eſt, vt habeat Epiſcopatus gradum, Orthodoxum exiſtentem.* Quibus verbis (inquit idem Vigilius) hoc intelligitur: quod ſi ab hæreticis venientes ſuſcipimus; quomodo Ibam, qui eſt Orthodoxus, & intellectu capitulorum beati Cyrilli hæſitans ei obloqui viſus eſt, nunc ab eo in quo fallatur intellectu conuerſum non ſuſcipiamus, cum eum Orthodoxum conſtet exiſtere? Neque enim Orthodoxum exiſtere Ibam diceret Iuuenalis Epiſcopus, niſi ex verbis epiſtolæ eius confeſſionem fidei Orthodoxam comprobaret. Vt autem appareat quia interlocutio Iuuenalis Eunomij interlocutioni concordat, verba ipſa ex interlocutione Eunomij nos edocent, quæ inter alia ita ſe habent: *In quibus enim dicendo malè culpæ viſus eſt beatiffimum Cyrillum, in poſtremis rectè conſeſſus, illa quæ culpaerat reſtauit.* Ex quibus verbis euidenter declaratur, in Iba Epiſcopo nihil de confeſſione fidei reprehenſum, quam conſtat eſſe laudatam; ſed eundem Ibam, quod fallente intelligentia de beato Cyrillo malè ſenſerat, reſtauiſſe.] hæc ipſe Vigilius: qui, ne minùs ſufficientia eſſe putarentur ad Ibae excuſationem, quæ ex ipſius epiſtolæ extrema parte ſunt allata, vtpote quod poſſent in deteriore parte accipi, quæ de duabus naturis Ibas ibi habet: Non enim quiſquam audeat dicere quia vna eſt natura diuinitatis & humanitatis, ſed conſiteantur in templum & in eum qui in hoc habitat, qui eſt vnus Filius Ieſus Chriſtus.] quæ quidem verba à Neſtorianis in eum accipi ſenſum conſueuerunt, vt ita in Chriſto duæ ponerentur naturæ, quæ duas pariter conſtituerent perſonas inter ſe diuiſas, ſicuti ſunt templum & qui in eo habitat ab inuicem ſeparata: ne itaque putaretur Ibas euſdem eſſe in verbis illis ſententiæ cum Neſtorianis, ipſe Vigilius veluti declarationem verborum illorum ad rectum ſenſum deducendorum aſſert, dum docet ex Actis ipſum Ibam iam recepiſſe Ephefinum Concilium, cuius profeſſione de Neſtorianismo omnis ſuſpicio tolleretur. ait enim:

- Nam idem venerabilis Epiſcopus Ibas ex ipſis Geſtis præcedentibus (ſicut Photij & Euthathij ſententia continet) apertiffimè perhibetur habere ſe & recipere omnia quæ in Ephefina prima Synodo geſta ſunt, & æqua iudicare quæ in Nicæa ſunt conſtituta, & nullam differentiam arbitrari eius ad alia, & nimis eius ſanctitatem ſe laudaſſe pronuncians, quod pronè Ibas ſapuerit curare eos qui vel ſuſpicionem vel alio aliquo modo eius læderent opinionem doctrinæ: nam & poſt explanationem duodecim capitulorum beati Cyrilli factam, & intellectum eius ſibi quem ſanctus Cyrillus in ipſis capitulis habuit declaratum, & Orthodoxum eum ſe cum omnibus Orientalibus Epiſcopis habuiſſe, & in communionem ipſius vſque ad exitum permaniſſe profeſſus eſt. Ex quo apparet, eundem Ibam, & priùs quàm duodecim capitula beati Cyrilli intelligeret, & cum in eis ſuſpicaretur vnâ Chriſti prædicari naturam, Orthodoxo ſenſu quod malè dictum exiſtimauerat reprobaſſe: & poſt explanationem eorum, eundem Orthodoxo ſenſu, quæ rectè dicta cognouerat, venerabiliter ſuſcepiſſe.

- Sed & illud indubitanter cunctorum Fidelium mentibus patet, quod magis in Ephefina ſecunda hæretico intellectu Dioſcorus cum Eutychem beato Cyrillo & primo Ephefino Concilio contumelias irrogarint, qui crediderunt ſanctum Cyrillum vnâ naturam in Domino Deo noſtro Ieſu Chriſto per duodecim ſua prædicaffe capitula: & ob hoc aliquos Orientales Epiſcopos, qui vnâ naturæ prædicationem noluerunt ſuſcipere, Dioſcorus condemnauit: inter quos & Ibam Epiſcopum propter hanc ſpecialiter fidei eius profeſſionem, qua duas naturas, vnâ virtutem, vnâ perſonam, quod eſt vnus Filius Dominus noſter Ieſus Chriſtus, apertiffimè conſitetur, hæreticum condemnauit; & Eutychem propter vnâ naturæ prædicationem ſicut Catholicum reuocauit, damnans quoque propter duarum naturarum vocem ſanctæ recordationis Flauiani perſonam: & inuentus eſt ipſe magis Dioſcorus Ephefinam primam Synodum conari deſtrudere, qui eam ſub execrabilis intellectus imagine defendebat, & ampliùs beatum Cyrillum criminatus eſt laudans Dioſcorus atque Eutychem, quàm Ibas ſub falſi intellectus errore vituperans. Namque cum laus atque vituperatio ad vnum tenderent intellectum: Dioſcorus & Eutychem, qui laudauerunt, hæretico ſpiritu laudaſſe reperti ſunt, atque ideo ſunt à ſancta Chalcedonenſi Synodo damnati: at verò Ibas Epiſcopus, qui per errorem vnâ putans in his prædicari naturam, priùs vituperauit capitula; & poſt declaratum ſibi intellectum eorum, communicatorem ſe beati Cyrilli cum omnibus Orientalibus eſſe profeſſus eſt, & in Catholica fidei rectitudine ab eadem Chalcedonenſi Synodo iudicatus eſt permaniſſe. Hæc ergo eadem

QUOMODO
ET QUAN-
DO TRAS
ADVERSA-
TUS S. CY-
RILLO.

Synodus

Synodus in Dioscuro atque Eutyche, qui se falso per beatum Cyrillum velamine tegere a nitebantur, videns potius beati Cyrilli prædicationibus Dioscorum atque Eutycherem apparere contrarios per hoc quod vnam post adunationem naturam blasphemio spiritu prædicabant, simili atque eadem Dioscorum cum Eutyche sententia condemnauit, destruens Ephesinam secundam, primamque confirmans.

VIGILII
SCORVS
1. 2. 22.

Et quia nobis de Ezechielis Prophetæ verbis obiicitur illud, quod ad sacerdotes Hierusalem malum à bono non discernentes, ex persona domini dicebat: Sacerdotes eius spernentes legem meam, coinquinauerunt sancta mea, inter sanctum & pollutum non distinguebant, & inter medium mundi & immundi non secernebant: debet vestra pietas pariter nobiscum & vniuersorum corda Fidelium ex his verbis aduertere, ideo nos non audere Chalcedonensis Synodi retractare iudicium, ne ibidem confidentibus sacerdotibus ista (quod absit) ab hæreticorum insidiis macula inuratur: ut eos inter sanctum & pollutum, & inter medium mundi & immundi non potuisse discernere criminentur, si nos modò causas eiusdem sanctæ Synodi cum consensu sedis Apostolicæ iudicio terminatas, sub qualibet occasione, viderint retractare. Propterea ergo discretionem atque iudicium sanctorum Patrum nos in omnibus seruantes, & rerum omnium dispositionem secundum eam quam reddimus rationem ex Chalcedonensis Synodi iudicio declaratam, cum satis apertissima luceat veritate, ex verbis epistolæ viri venerabilis Ibas rectissimo ac piissimo intellectu perspectis, & ex Gestis apud Phorium & Eustachium habitis; & ex ipsius Ibas Episcopi præsentis à præsentibus intentione discussa, Patres nostros in Chalcedone residentes iustissime Orthodoxam eiusdem viri venerabilis Ibas Episcopi pronunciaffe fidem, & reprehensionem beati Cyrilli, quam humanitus per errorem intelligentiæ euenisse cognouerant; congrua satisfactione purgata: præsentis sententiæ nostræ auctoritate statuimus atque decernimus, cum in omnibus, tum etiam in sapius memorata venerabilis Ibas epistola intemperatum Patrum in Chalcedone residetium manere iudicium.] quo nempe declararunt ex ea Ibas comprobatum esse Catholicum, non autem quod qui in ea recitantur errores aliquo modo recipiendos esse putarint, quos iam antea ab iisdem Patribus & ab ipso Iba in eadem Synodo liquet fuisse damnatos. Quamobrem ne ob eam causam ab occasione quaerentibus ex ea epistola aliquid derogaretur integritati ipsius Synodi Chalcedonensis, idem Vigilius non pro defensione epistolæ, sed pro firmitate eiusdem Synodi conferuanda hæc addit:

Nec quemquam ad ordines & dignitates Ecclesiasticas pertinentem hoc Constituto nostro permittimus aliquando præsumere vel super eiusdem epistolæ negotium, vel aliis in Chalcedonensi Concilio consensu Vicariorum sedis Apostolicæ iudicatis, ordinatis, definitis atque dispositis, tamquam imperfectis atque reprehensibilibus, siue per additamentum, siue per diminutionem, siue per immutationem, vel quoquo modo aliquid temerariæ nouitatis inferre.] hæc ipse pro defensione atque integritate Actorum Synodi Chalcedonensis: adeò vt duplex de ea epistola esset iudicium faciendum: alterum, cum epistola illa consideratur in eiusdem Synodi Actis inserta & ad hoc posita, vt qualis tunc esset Ibas, qui iam antea hæreticus fuerat, intelligeretur: hac habita ratione, nequaquam detrahendum quis iure dixerit Apostolicæ sedis Legatis, vel aliis, qui ex ea comprobauerunt Ibas esse Catholicum, cum ex ea intelligeretur, ipsum esse, iam pace facta, redditum vnitati, ob idque non esse explodendam epistolam, sed ad hoc quod diximus, probandum, esse recipiendam: Alterum verò iudicium faciendum, si ea ratio auferatur, atque seorsum posita, extra Acta epistola illa consideretur: tunc quidem iure meritoque nemo non dixerit (quod pariter à sancta Synodo & sanctissimorum Pontificum decretis definitum postea E fuit) eam epistolam ob blasphemias in ipsa positas penitus respuendam. Sed quæ his addat Vigilius, accipe:

DE DVODE-
CIM CAPIT-
VLIS CY-
RILLI.

Pari ratione decernimus, ne quisquam epistolæ beati Cyrilli, cui duodecim sunt subiecta capitula, vel ipsis capitibus aduersus Nestorij perfidiam promulgatis existimet derogandum: cum constet eundem Ibas, vel inter omnes Orientales Episcopos post explanatum sibi eorumdem capitulorum intellectum, beati Cyrilli communicatorem toto vitæ eius tempore permansisse, abicientem ea, & à veri intellectus rectitudine repellentem, in quibus vel ex supra scripta epistola vnius Ibas Episcopi, vel ex omnibus quæ in sancta Synodo Chalcedonensi iudicata, ordinata, definita, atque disposita sunt, ita quicquam aptatur, vt per auctoritatem eiusdem Synodi aut peruersum dogma assertum esse Nestorij, aut ipse dicatur Nestorius excusatus.

Et ne

A Et ne quis forsitan arbitretur ambiguum, quod præfatis Legatis atque Vicariis sedis Apostolicæ à beatissimo Papa Leone tantum fidei causa, & non etiam de depositorum incompetenter Episcoporum fuerit reuocatione mandatum, & quasi superflue Ibas quoque Edeffenæ ciuitatis Episcopi causam coram sanctis Patribus existimet agitatam: nouerit beatissimum Papam Leonem sanctæ Chalcedonensi Synodo hæc inter cetera scripsisse, dicendo: Quia verò non ignoramus per prauas æmulationes statum multarum Ecclesiarum fuisse turbatum, plurimosque Episcopos qui hæresim non reciperent, sedibus suis pulsos, & in exilia deportatos, atque in locum superstitem alios substitutos: his primitus vulneribus adhibenda est medicina iustitiæ, ne quisquam careat propriis, vel aliter vtatur alienis.

Et ne quis dubitet, vtum ea quæ de restitutione Episcoporum gesta sunt in Chalcedonensi Synodo, ad beatissimi Leonis fuerint perducta notitiam, & ab eodem confirmata: B ipsam potius Synodi relationem ad beatissimum Leonem prædecessorem nostrum directam congrua legere sollicitudine non omittat: cuius post alia in fine hæc verba sunt: Omnem vobis Gestorum vim insinuare curauimus ad consistentiam nostram, & eorum quæ à nobis acta sunt, confirmationem & dispositionem. post quorum notitiam idem beatissimus Papa Leo ad præmemorata Pulcheriam Augustam gratias referens de restitutis Episcopis, ita scribit: Clementia igitur vestra cognoscat omnem Romanam Ecclesiam de vniuersis fidei vestræ operibus plurimum gratulari, siue quod legationem nostram pio per omnia iuuistis affectu, & quod sacerdotes Catholicos, qui ab Ecclesijs suis iniusta fuerant eieci sententia, reduxistis. Ecce & in eo quod omnia Gesta beatissimo Papæ Leoni directæ sunt, rerum gestarum ad eum perducta notitia est, & in recurrentium actione gratiarum rerum gestarum confirmatio declaratur.

C Non dubitamus igitur omnium Fidelium sensibus patefactum, quæ Vicariis beati Leonis Papæ loco eius Synodo præsentibus, ab eodem fuerit dispensandarum rerum forma mandata, vel quales ad expungendum perceperint actiones, vel quæ ab illo generali Concilio, præfidente ac consentiente per Vicarios suos sedis Apostolicæ Præsule, fuerint constituta: quæ neque minui, neque augeri, neque perfringi, neque posse fas est ab aliquo retractari. Non licere autem venerandæ Chalcedonensis Synodi statuta conuelli, vel quolibet colore seu titulo retractari, prædecessorum nostrorum pauca de innumeris prolata constituta nos docent, ex illius præcipue beati Leonis prædecessoris nostri epistolis, quo in Vicariis suis Summo Præsule floruit sanctum Chalcedonense Concilium. Ait namque in epistola ad præmemorata Leonem Augustum ita: Hæc autem Dei munera ita demum nobis diuinitus conferuntur, si de his quæ sunt præstita non inueniamur ingrati, & tanquam nulla sint quæ adepti sumus, contraria potius expectemus. Nam quæ patefacta sunt quærere, quæ perfecta sunt retractare, & quæ sunt definita conuelli, quid aliud est, quàm de adeptis gratias non referre, & ad interdictæ arboris cibum in prauos appetitus mortiferæ cupiditatis extendere? Et post aliquanta, ita: Prænoscat (inquit) igitur pietas tua, venerabilis Imperator, hos quos spondeo dirigendos, non ad confligendum cum hostibus fidei, nec certandum contra illos à sede Apostolica profecturos: quia de rebus & apud Nicæam & apud Chalcedonem, sicut Deo placuit, definitis, nullum audemus inire tractatum, tamquam dubia vel infirma sint, quæ tanta per Spiritum sanctum fixit auctoritas.

QVOD S. LEO
PRO INTE-
GRITATE
CONCILII
CHALCED.

Ne non idem beatus prædecessor noster Papa Leo ad præfatum venerabilem Augustum in alia epistola: Non finas (ait) contra dexteræ Omnipotentis triumphos rediuis exurgere motibus extincta certamina: præsertim cum in damnatis iam dudum hæreticorum ausibus omnino non liceat: & hic fructus piis laboribus debeatur, vt omnis Ecclesiæ plenitudo in suæ vnitatis soliditate secura permaneat, nihilque prorsus de bene constitutis retractetur: quia post legitimas & diuinitus inspiratas constitutiones velle configere, non pacifici est animi, sed rebellis, dicente Apostolo: Verbis enim contendere nihil vtile est, nisi ad subuersionem audientium. Nam si humanis persuasionibus semper disceptare sit liberum, numquam deesse poterunt, qui veritati audeant resultare, & de mundanæ sapientie loquacitate confidere. Item post pauca: Piè nobis & constanter videndum est, ne dum talium disputatio admittitur, his quæ diuinitus definita sunt auctoritas derogetur. Item in epistola Papæ Leonis ad Anatolium Constantinopolitanum Episcopum: Vt autem hæc exhortatio ad omnium fratrum possit notitiam peruenire, diligentia vestra cura perficiat: quia (quod sæpè dicendum est) tota religio Christiana turbatur, si quicquam de his quæ apud

2. Tim. 20.

apud Chalcedonem constituta sunt, conuellantur; & quæ ex diuina sunt dispositione com- A
posita, vlla patiamini nouitate temerari.

QVID PRO
SYNODO
CHALCED.
SIMPLICIUS
PAPA.

Sed & beatissimus prædecessor noster Papa Simplicius ad Zenonem Augustum sic inter
cætera dicit: Neque aliquis dubius rationis & trepidus mentis expectet noui aliquid post
Chalcedonense Concilium contra definitiones ipsius retractari: quia per vniuersum mun-
dum insolubili obseruatione retinetur, quoddam sacerdotum vniuersitate est constitutum.
Item memoratus Papa Simplicius Zenoni Augusto: Nullus ad aures vestræ pietatis perni-
ciosis mentibus pandatur accessus, nulla retractandi de veterimis fiducia concedatur: sic
hæresum denique machinamenta cunctarum Ecclesiasticis prostrata decretis, numquam
sinuntur oppugnationibus elisa reparare certamina. Item prædictus Papa Simplicius ad
præfatum Zenonem Augustum: Ita Chalcedonensis Synodi constituta, vel quæ beatæ me-
moræ prædecessor meus Leo Apostolica traditione perdocuit, intemerata vigere iubeatis: B
quia nec vilo modo retractari potest, quod illorum definitione sopitum est.

QVID VIGI-
LIUS CON-
SVLTVM VO-
LVIT CONC.
CHALCED.

Constat ergo ex præfatis testimoniis Patrum quam tenere debeamus pro Apostolicæ se-
dis reëctitudine, & pro vniuersalis Ecclesiæ consideratione cautelam: cuius nos quoque cau-
telæ iam dudum memores, in eam quam tunc dederamus ad Mennam Constantinopolita-
num Episcopum epistolam, quam tum præsentibus pluribus sacerdotibus & glorioso Sena-
tu, Menna sanctæ recordationis Episcopo vestræ clementiæ offerente, & pietate vestra no-
bis cum eius consensu restituerent receptam, quantum ad Trium capitulorum causam per-
tinet, euacuauimus, nullatenus à loci nostri atque propòiti circumspectione cessantes,
competentem Chalcedonensis Synodi reuerentiam curauimus omnibus exhibere, sicut
series eiusdem testatur epistola: cuius ad probandam cautelam nostram subiecitur per-
pauca de plurimis: quibus diligenter inspectis, qualiter apud nos sancta Chalcedonensis C
Synodus inuiolata permanerit atque permaneat, cui lenter ostenditur. Siquidem de ead-
dem Synodo ita nos ipsa epistola nostra certum est inter cætera posuisse, dicentes: Cum
apud nos manifesta ratione perclareat, quicumque in contumeliam antefatæ Synodi aliquid
tentat agere, sibi potius nociturum. Item post alia:

QVANTVM
DEFEREN-
DVM SYNO-
DIS.

Sed si euidenter nobis fuisset ostensum in ipsis Gestis potius contineri, nullus auderet
tantæ præsumptionis auctor existere, vt aliquid, quod in illud sanctissimum iudicium pro-
ductum est, velut dubium iudicaret: cum credendum sit, illos tunc præsentis à præfati reu-
rum memoria diligentius etiam præter scriptum aliqua requirere, vel definire certius potuis-
se, quod nobis nunc post tanta tempora velut ignota causa videatur ambiguum, cum &
hoc deferatur reuerentiæ Synodorum, vt & in his quæ minus intelliguntur, eorum cedatur
auctoritati. Item post alia: Saluis omnibus, atque in sua perpetua firmitate durantibus, quæ D
in Nicæno, Constantinopolitano, Ephesino primo, atque Chalcedonensi venerandis constan-
tibus Conciliis definita, & prædecessorum nostrorum auctoritate firmata, & cunctis, qui in
memoratis sanctis Conciliis abdicati sunt, sine dubitatione damnatis, & his nihilominus
absolutis, de quorum ab iisdem Synodis absolutione decretum est. Item post alia:

PRO CONC.
CHALCED.
VIGILII AS-
SERTIONES.

Anathematis sententiæ eum quoque subdentes, qui quæuis contra prædictam Syno-
dum Chalcedonensem, vel præfati, vel quælibet in hac causa siue à nobis, siue à qui-
buscumque gesta scriptæ inueniuntur, pro aliqua susceperit firmitate: & sancta Chal-
cedonensis Synodus, cuius magna & inconcussa est firmitas, perpetua & veneranda, si-
cut Nicæna, Constantinopolitana, atque Ephesina prima habent, suam teneant firmi-
tatem. Item post alia: Anathematizamus & eum quoque, quicumque sanctam Nicæ-
nam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, atque Chalcedonensem sanctissimas E
Synodos in vna & immaculata fide Apostolis consonantes, & ab Apostolicæ sedis Præsu-
libus roboratas, non & fideliter sequitur, & æqualiter veneratur: vel qui ea quæ in ipsis
sanctis Conciliis, quæ præfati sumus, gesta sunt, vult quali prauè dicta corrigere, aut vult
imperfecta supplere.

SYNODO
CHALCED.
VULT CON-
SVLTVM.

Ecce, venerabilis Imperator, luce clariùs demonstratur, hanc nos habuisse semper in fan-
ctarum quatuor Synodorum reuerentia voluntatem, & quæcumque à sanctis Patribus in
eisdem confidentibus definita, vel statuta, siue iudicata sunt, intemerata permanere. Ma-
nentibus ergo omnibus quæ de epistola Ibe personæque eius in sanctorum Patrum & se-
dis Apostolicæ Vicariorum interlocutionibus continentur, illud nobis, omnibusque Ca-
tholicis æquali voluntate sufficiat, quod illic sibi sancta Synodus sufficere posse clamauit,
dicendo: Nestorium & eius dogmata modò anathematizet: quo anathemate nefandissi-
morum

A morum Nestorij & Eutychetis ab Iba Episcopo toties iterato, totius satisfactum esse Syno-
di voluntati.

His igitur à nobis cum omni vndique cautela atque diligentia propter seruandam in-
uiolabilem reuerentiam prædictarum Synodorum & earumdem venerabilia constituta
dispositis: memores scriptum esse, terminos patrum nostrorum nos transcendere non debe-
re: Statuimus & decernimus, nulli ad ordines & dignitates Ecclesiasticas pertinenti licere
quicquam contrarium his quæ præfati asseruimus vel statuimus Constituto, de sæpè dictis
Tribus capitulis aut conferbere, vel proferre, aut componere, vel docere, aut aliquam post
præfentem definitionem mouere vltèrius quæstionem. Si quid verò de iisdem Tribus capi-
tulis contra hæc, quæ hic asseruimus vel statuimus, nomine cuiuscumque ad ordines & di-
gnitates Ecclesiasticas pertinentis factum, dictum, atque conscriptum est, vel fuerit, & à
B quolibet vbicumque repertum, hoc modis omnibus ex auctoritate sedis Apostolicæ, cui per
gratiam Dei præsidemus, refutamus.]

Subscriptio.

A P Ω. Iuuante Deo & per ipsius gratiam Vigilus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Ca-
tholicæ vrbis Romæ huic Constituto nostro subscripsi.

Subscriptions Episcoporum.

Ioannes Episcopus Ecclesiæ Marforum huic Constituto consentiens, subscripsi.
Zachæus Episcopus Ecclesiæ Scyllacenæ huic constituto consentiens, subscripsi.
Pastor misericordia Dei Episcopus Ecclesiæ Iconiensis Metropolis huic Constituto
consentiens, subscripsi.

C Vincentius Episcopus Claudiopolitanus Metropoleos huic Constituto consentiens,
subscripsi.

Zacchaus Episcopus rogarus à fratre Valentino Episcopo Siluæcandidæ, ipso præfente
& consentiente & mihi dictante, huic Constituto pro ipso subscripsi.] *Valentinus hic est il-
le, de quo superius egimus: qui missus Vicarius à Vigilio Romam, in Portu Romano à Totila
Rege Gothorum amputatus est manibus, ob idq; per alium subscribit.*

Iulianus humilis Episcopus Ecclesiæ Cingulanæ huic Constituto consentiens, subscripsi.

Paulus humilis gratia Dei Episcopus Ecclesiæ Vlpianensis huic Constituto, quod bea-
tissimus Papa Vigilus in causa Trium capitulorum protulit, ad omnia supra scripta con-
sentiens, subscripsi.

Proiectus Episcopus Nafitanæ ciuitatis huic Constituto consentiens, subscripsi.

D Fabianus gratia Dei Episcopus Zapparenæ ciuitatis huic Constituto, quod beatissimus
Papa Vigilus in causa Trium capitulorum protulit, ad omnia supra scripta consentiens,
subscripsi.

Primasius Dei gratia Episcopus ciuitatis Adrumetinæ, quæ etiam Iustinianopolis dici-
tur Consilij Bizaceni, huic Constituto, quod beatus Papa Vigilus in causa Trium capitu-
lorum protulit, consentiens, subscripsi.

Stephanus Episcopus Ecclesiæ Ariminensis huic Constituto consentiens, subscripsi.

Alexander Episcopus Ecclesiæ Melitenæ huic Constituto consentiens, subscripsi.

Iulianus Episcopus Ecclesiæ Melitenensis huic constituto consentiens, subscripsi.

Redemptus Episcopus Ecclesiæ Nomentanæ huic Constituto consentiens, subscripsi.

Venantius Episcopus Ecclesiæ Lippianensis * huic Constituto consentiens, subscripsi.

E Quoduult deus Episcopus Ecclesiæ Numanæ * huic Constituto consentiens, subscripsi. * *Liparenis*
Theophanius Archidiaconus sanctæ Ecclesiæ Romanæ huic Constituto consentiens,
subscripsi. * *Nuceranæ*

Pelagius miserante Deo Diaconus sanctæ Ecclesiæ Romanæ huic Constituto consen-
tiens, subscripsi.

Petrus miserante Deo sanctæ Ecclesiæ Romanæ Diaconus huic Constituto consen-
tiens, subscripsi.

Datum pridie Idus Maij, impetante domino nostro Iustiniano perpetuo Augusto anno
xxvii. Post Consulatum Basilij V.C. anno xii. in Constantinopolitana ciuitate.] hæc
Vigilij tractatus, Constituti nomine nuncupatus. Porro eiusmodi Vigilij decretum an-
te conscriptum, ad Imperatorem primum datum, ab eodem ad Synodum missum esse, ex
sequenti Collatione sexta Synodi Quintæ possumus intelligere, in qua allata ab ipso Vi-
gilio

VIGILII
PROHIBI-
TIO.

* Liparenis
* Nuceranæ

gilio pro defensione Ibae epistolae, nempe interlocutiones Episcoporum in Concilio Chalcedonensi confutantur.

COLLATIO
SEXTA AD-
MODUM DE-
PRAUATA.

Agamus igitur de ipsa, quae sexta ordine sequitur, Collatione: De qua primum monendum, quod dum falsa quaedam asserta ibi reperiuntur, de impostura non mediocrem suspicionem inducunt: cum videlicet habetur ibidem dictum, Ibam negasse epistolam esse suam, ex eo quod post unionem pacemque factam negauerit se quicquam contra Cyrillum esse locutum. Verum cum eodem momento pacis initae eam scripserit Ibas epistolam: quod dixit, post unitatem inclutivè intelligi voluit, post quam minime probaretur ipsam aduersus Cyrillum aliquod protulisse indecens verbum. Sed & quod ibidem subditur, eandem epistolam in Synodo Chalcedonensi à Patribus fuisse damnatam, ipsa Acta secus docent: neutrum enim horum verum esse, superius cum egimus de Chalcedonensi Concilio sexto tomo ex ipsius Synodi Actis apertius demonstrauimus. Certè quidem & sanctum B Gregorium Romanum Pontificem eadem Acta deprauata nactum esse, dum eadem affirmat, item ostendimus. Etenim Ibam eandem epistolam suam esse professum, & Legatos Apostolicæ sedis inter alios asseruisse, ex ea lecta epistola Ibam cognitum esse Catholicum, quod Catholica pacta conuenta initae pacis se recipere profiteretur, inter quae erat damnatio Nestorij & eius errorum, superius diximus.

COLLATIO
SEXTA.

Porrò hæc sexta Collatio, quæ celebrata ponitur decimoquarto Kal. Iunias, eo ordine disposita est, ut cum in ea actum sit de ipsa causa Ibae (quod est vnum ex tribus capitulis) primo loco ipsius Ibae epistola recitata sit, indeque contra Ibam epistola Procli in medium allata, ex quibus conuinceretur Ibas post pacem Ecclesiæ perseuerasse Nestorianus: postea iudicium de ipso habitum Berythi breuiter repetitum est. Inde verò additum de interlocutionibus Episcoporum, quæ in causa Ibae in Chalcedonensi Concilio descriptæ reperiuntur, actumque est (ut apparet) aduersus Vigilij Constitutum, licet præ reuerentia ipsum non nominauerint: partimque excusant, partim verò redarguunt, hoc vltimum argumentum: In Conciliis non vnus vel secundi interlocutionem attendere oportet, sed quæ communiter ab omnibus vel amplioribus definiuntur. Istitis subiiciunt; ex Episcoporum etiam interlocutionibus probari epistolam Ibae esse hæreticam, & damnatam à Patribus, cum videlicet ipsum Ibam coegerunt damnare Nestorium, cui visa esset eadem epistola fauisse. Post hæc autem relegi iussa sunt Acta primæ Synodi Ephesinæ, & sancti Leonis Papæ ad Flavianum epistola, atque ex Concilio Chalcedonensi petita fidei professio, cui collata epistola Ibae in multis comprobata est hæretica, ob idque ab omnibus condemnata, dictumque iterum anathema Nestorio, ac Theodoro Mopsuesteno. huncque finem tandem sortita est Collatio sexta.

QUOMODO
EN EPISTO-
LA HÆRE-
TICA IBAE
OSTENSUS
CATHOLI-
CVS.

Sed quomodo hæc non contradicant Actis Synodi Chalcedonensis, in quibus interlocutione Apostolicæ sedis Legatorum & aliorum disertis verbis dictum est, ea lecta epistola, Ibam auctorem eius probari esse Catholicum? nam si epistola esse pronuntiatur hæretica, quomodo auctor ipsius dici potuit probari Catholicus? De his cum saepe superius dictum sit, dum de eodè Concilio Chalcedonensi est historia recitata, atque itidem nuper ingestum iterum: hic rursus paucis erit in memoriam reuocandum: nimirum quod in fine habetur epistolæ, eius auctorem Ibam pacem in Ecclesia initam esse testari, seque ostendere ex eo lætari, paci que consentire, dum de restituta concordia Deo gratias agit: cumque ea conditione transactio illa facta fuerit, ut Nestorius atque eius pariter condemnarentur errores, Synodusque Ephesina prior, & in ea decreta reciperentur: planè ex necessaria proueniebat assumptione, ut & (quod Catholici esset hominis) Ibas Nestorium condemnarit, Synodumque Ephesinam professus sit. Sic igitur haud perperam interlocuti sunt Apostolicæ sedis Legati & alij, cum dixerunt, epistola illa lecta, Ibam probatum esse Catholicum: & hoc plane fuit quod interlocutus est Eunoimius Episcopus, ipsam epistolam in principio apparere hæreticam, in fine verò inuentam esse Catholicam. Sed de his modò satis, de quibus superius saepe diffusius actum est.

QVINTA
GRÆCIS
ADDITVS
AD CONC.
CHALCED.

At non prætermittamus hic Græcorum illorum vafriciem notam facere, nimirum præter fas usque sacrum corrupisse textum Synodaliū Actorum, dum tandem addiderunt (quod diutius tentarant) verba illa ad Chalcedonense Concilium, de quibus sub Hormisdæ Papa diu fuerat altercatum, cum contenderent nonnulli Eutychnianæ hæresis suspecti, præsertim verò Seythæ monachi, de quibus superius pluribus actum est, ut in ipsam sacrosanctam Synodum Chalcedonensem inferretur verba ista: Dominum nostrum Iesum Christum

stum vnum esse de sancta Trinitate.] quod cum tunc non obtinuissent, quod absque additamento Synodus rectè confisteret: hic modò dum confertur Ibae epistola cum Concilij Chalcedonensis professione, hæc recitant Synodi verba: Chalcedonensis sancta Synodus in definitione quam de fide fecit, prædicat Deum Verbum incarnatum hominem factum esse.] addideruntque Synodi verbis hæc: Qui est Dominus noster Iesus Christus vnus de sancta Trinitate, &c.] quasi id professus fuerit ipsa Synodus Chalcedonensis, quæ potius vniam dicere maluit personam sanctæ Trinitatis, quàm vnum de sancta Trinitate. Sed cur id dicendum recusarit Hormisdæ ob dolos vitandos hæreticorum Eutychnianorum, & cur à successoribus ad confutandos Nestorianos illa sint verba recepta, dictum est de his pluribus suo loco superius. Iam verò veniamus ad septimam Collationem.

B

Rursus enim ad septimum Kalendas Iunij iidem qui supra Orientales Episcopi ad Synodum conuenerunt. Vbi primum Constantinus Questor nomine Imperatoris Synodo suggestit, ut singula legerentur quæ Vigilij ad diuersos scripserat, siue cum damnauit Rusticum & Sebastianum Ecclesiæ Romanæ diaconos, siue cum suspitione pulsatus de Trium capitulorum damnatione litteras scripserat ad Valentinianum Tomitanæ in Scythia Ecclesiæ Antistitem, necnon ad Aurelianum Episcopum Arelarensem, in eo ex his laborante Imperatore, ut posset arguere ipsum Vigilium præuicationis, quasi ante Tria capitula condemnasset, quæ postea defendisset. Ad postremum verò recitantur Acta Antiochena, quibus docetur, Nestorianos vendicantes sibi ut suum Theodoretum, eius imaginem super currum cum triumpho duxisse. His peractis, absoluta est Collatio septima.

COLLATIO
SEPTIMA.

C

Vltima demum Collatio habita legitur quarto Nonas Iunias: in qua recitata est sententia contra Theodorum Mopsuestenum, Ibae epistolam, & Theodoretum scripta aduersus Cyrillum. est eius exordium: Magno Deo & Saluatore nostro Iesu Christo, &c.] Ad calcem verò sententiæ à Synodo positi habentur duodecim anathematismi contra Nestorij & Eutychnianæ hæreses & aduersus Tria illa capitula: quæ omnia secuta subscriptio Episcoporum roborauit. Ab Eutychnio Episcopo Constantinopolitano primum omnium subscriptum est latæ sententiæ, inde ab Apollinare Alexandrino, & Domino Antiocheno: sed cum Episcopus Hierosolymitanus non adesset Eustochius, per legatos subscriptus legitur. sunt omnes numerati centum sexagintaquinque. Quid autem in eadem sententia de Vigilio Papa sint prælocuti, hic recitemus; sic enim se habent:

OCTAVA ET
VLTIMA
COLLATIO.

D

Quia contigit Vigilium religiosissimū in hac regia vrbe degentem omnibus interesse que de Tribus capitulis annotata sunt, & tam in scriptis quàm sine scriptis ea sepius condemnasse: postea tamen & consensit in scriptis in Concilio conuenire & disceptare vnà nobiscum de his tribus capitulis, ut diffinitio communiter ab omnibus nobis præbeatur fidei rectæ conueniens: piissimus Imperator (secundū quod inter nos placuit) tam ipsum quàm nos hortatus est communiter conuenire, eo quod sacerdotes decet communibus questionibus sine mō communem imponere. Vnde necessariò petiuimus ipsius reuerentiam, scriptis suas promissiones adimplere: nec enim iustum esse amplius scādulum de his Tribus capitulis crescere, & Dei Ecclesiam conturbari.] & inferius: Cum autem & à nobis omnibus inuitatus, & insuper gloriosissimis Iudicibus missis ad ipsum à piissimo Imperatore, promissit per se ipsum de iisdem Tribus capitulis sententiam proferre. Huiusmodi responso audito, Apostoli nos admonitiones in corde habentes, quod vnusquisque pro se rationem reddet Deo, timentes autem & scādulum imminens eis qui vel vnum ex minimis scandalizant, quāto magis Imperatorem ita Christianissimum & populos & Ecclesias totas, &c.] subditur enim causa, cur ipsi ad ea de Tribus capitulis definienda permoti fuerint, putantes præmissam excusationē sufficere, quod Vigilij Pontifex, vocatus licet tam solemniter, ad Synodū venire recusarit.

QUARTA
TAIN SEN-
TENTIAM
DE VIGILIO.

E

Ex his primum illud considerandum putamus, renuentem Vigilium minime coactum fuisse aliquo termino peremptorio ex more præfixo ad Synodum conuenire, neque prohibitum pro arbitrio de causa in Synodo ventulanda, pendente Synodo, sententiam ferre, neque vlla ob id à Synodo censura percussum. Illud insuper, quod sciret Synodus absque assensu Romani Pontificis irrita reddi decreta Concilij: vt cumque possent Vigilij consensus ad ea quæ ab ipsis de Tribus capitulis sunt definita prætere, in sententia posuerunt, antea ab ipso & scriptis & sine scriptis. Tria damnata esse capitula, tacentes omnino quid ab ipso per editum Constitutum, pendente Synodo, pro defensione Trium capitulorum decretum esset; vt pote quod scirent, non esse cuiusvis Synodi infringere latam sententiam ab ipso Romano Pontifice. Hæc, inquam, omnia tacere, vt qui (quod dictum est)

REVEREN-
TVR AD-
VERSARI-
AVCTORI-
TATEM
ROM. PONT.

non ignorarent, nullius esse roboris, quæ contra præceptum eiusdem Pontificis esset Syno. A dus congregata, & quæ ipso contradicente, in eadem fuissent Synodo constituta. Quodd igitur scirent, non esse tantum virium cuius Synodo quolibet numero Episcoporum pol- lenti, vt infringere possit decreta Romani Pontificis: silentio potius agere, quam contrariis niti viribus, consultius visum fuit: sicque nullam penitus de Vigilij Constituto, quo defen- debat Tria capitula, mentionem habendam esse duxerunt.

QUALIS ISTA SYN- ODVS.

His ita se habentibus, si ad numeros omnes, quibus constare debet Synodus, vt Oecu- menica in Spiritu sancto legitimè congregata dicatur, istam conferas: rebus sic stantibus quas exhibent Acta, planè consentiens ipsam non Oecumenicam tantum, sed nec priuatæ Synodi mereri nomen, vt quæ resistente Romano Pontifice fuerit congregata, & contra ipsius decreta ab ea pariter sententia dicta. At quomodo factum sit, vt eadem postea no- men Synodi obtinuerit Oecumenicæ, inferius dicturi sumus.

FRVSTRA CONDE- SCENDITVR HÆRETI- CIS.

Hic modò illud considerandum est: num effectum illum fuerit id Concilium consecu- tum, cuius causa fuit indictum, nempe vt Eutychiani illi hæretici, qui dicebantur Hæsitantes, reciperent (vt promittebatur) sacrosanctum Chalcedonense Concilium, Tribus illis, quibus offendi videbantur, capitulis condemnatis? minimè gentium: etenim in errore pressius permanerent. vnde ex hac Synodo euidentis fuerit posteris relictum exemplum, ni- hil contra fas hæreticis concedendum sub specie conuersionis illorum. Nam audi Leontium Scholasticum, qui his temporibus hæc scribebat: Alia (inquit) nobis oritur de Iustiniani tēporibus difficultas: nam quia Iustinianus, qui videret Hæsitantes occlamare Theo- doreto & Ibae, quasi que propter ipsos auersari Synodū, anathemati eos subiecit: obiciunt nobis, quamobrem illos anathematizassemus? Aut boni scilicet erant, aut mali. Si boni, cur anathematizatis? Si mali, cur à Synodo, Chalcedonensi videlicet, recepti sunt? Quodd si vos iam ipsos vt malos anathematizatis, quid hoc ad Chalcedonense Concilium à vobis probatum, quod eos suscepit? Ad hoc respondemus, Iustinianum hoc certo quodam consilio fecisse. Nam quia videbat (vt diximus) horum causa Hæsitates Synodum auersari: per- fecturum se putabat, vt iis anathematizatis, Synodus reciperetur. Ideoque duos anathema- tizandos duxit (quamquam minimè anathematizatos oportuit) vt omnes ad vnionem redigeret. Hanc igitur ob causam illos anathemati subiecit. Verum nec sic quidem adducti sunt Hæsitantes vt Synodum reciperent.] hæc Leontius, qui & alia quæ in Orthodoxos il-

a Leont. de scit. Act. 6. in fine c. 7. b Theodoro

dem Hæsitantes obicerent, recenset atque refellit. citat ipsum Ioannes Damascenus b: At non hæretici tantum minimè conuersi (quod ferendum aliquo pacto esset) sed quod longè deterius est, Orthodoxi schismate diuisi sunt, & vniuersa Ecclesia Catholica schif- mate dilacerata: & quod monstruosius accessit, ab Imperatore, qui Christianissimus sem- per videri voluit, persecutio excitata fuit, & haud quidem leuis: siquidem illi qui damna- tionem Trium capitulorum non reciperent, Imperatoris iussu in exilium agebantur. Nam audi Liberatum Diaconum c, dum ait, quodd sicuti omnes qui consentiebant in damnationem Trium capitulorum, ab Imperatore muneribus ditabantur: Ita (inquit) non consen- tientes, depositi, in exilium missi sunt: vel aliqui fuga latitantes in angustiis felicem exitum susceperunt.] hæc ipse, qui vnà cum suis Africanis pro Tribus capitulis pariter pugnavit. Sed & de Victore in Africa Episcopo hæc Isidorus habet d: Victor pro defensione Trium capitulorum à Iustiniano Augusto exilio in Ægyptum transportatur. Vnde rursus Con- stantinopolim euocatus, dum Iustiniano Imperatori & Eutychio Constantinopolitanæ vrbis Episcopo obrectatoribus eorumdem Trium capitulorum resisteret, rursus in mona- sterium eiusdem ciuitatis custodiendus mittitur, atque in eadem damnatione (vt dicunt) permanens moritur.] hæc de Victore Isidorus. Constat & Facundum Hermianensem Episcopum in Africa quæsitum ad pœnas, eo quodd quàm disertissimè pro Tribus illis (vt dixi- mus) scripsisset capitulis: ipsum autem captantem latebras euasisse, è quibus aduersus Mo- cianum hæc ipsa exprobrantem libellum scripsit.

Ioan. Damas. de Orthod. fid. lib. 1. c. 11

IUSTINIAN. RESISTEN- TES SYNO- DO PVNIT ENILIO.

c Liberat. diac. in Bre- uiar. c. 11.

d Isidor. de Vir. Illust. c. 25.

EPISC. ATRI ET ILLYRI- CI DIRA PASSI. e Isidor. de Vir. illust. c. 18.

At non Africanis tantum Episcopis ob eandem causam idem Imperator negotium fa- cessiuit, sed aduersus Illyrici Episcopos, qui pro Tribus capitulis collegerant Concilium, edictum promulgauit. De his enim hæc Isidorus habet e, cum de Iustiniano Imperatore agit: Condidit quoque (inquit) & rescriptum contra Illyricanam Synodum & aduersus Africanos Episcopos, in quo Tria capitula damnare contendit, &c.] Immunes à persecu- tione illi tantum fuere, qui non sub ipsius Iustiniani debebant Imperio: hincque accidit, vt Venetæ & ei adiacentium regionum Episcopi, cum essent sub Francorum dominio, Franci enim

A enim tunc illis dominabantur prouinciis) contra Quintam Synodum cogerent Concilium Aquileiæ, cuius meminit Beda. Quem igitur contra aduersantes Episcopos promulgasse constat edictum, num Vigilio Papæ pepercit, qui pro Tribus capitulis aduersus Imperato- ris promulgatum antè decretum & contra Synodi sententiam Constitutum antè à se edi- tum vniuersæ Ecclesiæ notum fecit? minimè quidem. Liqueat enim ex Anastasio, Vigilium vnà cum iis qui cum ipso erant, in exilium fuisse deportatum, demum verò rogatu Narsetis ab exilio omnes pariter reuocatos: de quorum restitutione suo loco acturi sumus.

Porro si Vigilus in exilium actus est: quomodo dicunt nonnulli ipsum Vigilium per lit- teras consentium iam Synodo tribuisse? non enim ista sibi inter se aduersantia simul conuenire possunt, vt Vigilus consensum Synodo præbuerit, & in exilium actus sit: cum præsertim Liberatus testetur eos qui in damnatione Trium capitulorum Synodo consenserunt, ab Imperatore abdicatos esse. Græcorum tamen nonnulli sunt, qui de ipsius Vigilij consensu affirmant, quodd scilicet scirent absque eius assensu cuncta irrita cassaq. ipso iure esse. Euagrius enim hæc ait a: Vigilus autem per litteras consentit Concilio: non tamen interesse voluit.] eadem quoq. Nicephorus b tradit, necnō Eustathius in Vita Eutychij: id ipsum Cedrenus, Zonaras atq. Photius de septem Synodis apud Euthymiū in Panoplia c. Sed mihi verissimi- le non fit, vt vel pendente Synodo, vel statim vt est absoluta, id Vigilus fecerit, tum ex his quæ dicta sunt de eius exilio mox secuto: tum etiam quod si verum esset, tunc per litteras assensum Vigilium tribuisse, vique litteræ illæ tanto emendicatæ labore atque industria Actis fuissent intextæ, & plurima earum exemplaria exscripta, notaque facta omnibus tum Orientalis, tum Occidentalis orbis Ecclesiis, non secus ac epistola Leonis Papæ, quodd ex illis validarentur quæ à Synodo sancita ipso contradicente essent inualida. An autem post exilium assensus sit, cum redire Romam permixtus est, suo loco dicemus.

AN VIGI- LIVS CON- SENSERIT QUINTAR SYNODO.

a Euagr. lib. 4. c. 37. b Niceph. lib. 17. c. 27. c Phot. 2. d. e Euthym. Pa- nop. part. 2. tit. 14.

C Sed dices: Si Vigilus tunc cum ageretur non consensit, neque ratam statim absolutam Synodum habuit: quonam pacto nomen & titulum & auctoritatē obrinuit Oecumenicæ? Hic siste, lector, atq. rem attentè cōsidera: non esse hoc nouum, vt aliqua Synodus, cui nec per Legatos ipse Pontifex interfuerit, sed aduersatus fuerit, titulū tamen obrinuerit Oecu- menicæ, cum postea vt huiusmodi titulum obtineret, Romani Pontificis voluntas accessit. Ita quidd accidisse superius diximus Synodo Constantinopolitanæ sub Theodosio Maiore celebratæ, repugnate Damaso, qui (vt suo loco vidimus) Synodum ipsam Romæ celebran- dam indixerat: cui tamen accedens postea eiusdem Damasi Papæ consensus, eam Oecu- menicam esse fecit. Huic igitur Synodo etsi Vigilij consensum aliquando defuisse dixerim- us, ipsius tamen postea, vel successoris eius Pelagij, & aliorum qui post ipsum præfuerunt Pontificum Apostolicæ sedis assensu ipsa non caruit. Sic igitur quæ aliquando expers fuit penitus auctoritatis, vt nec legitima Synodus dici meruerit, eo quodd resistente Romano Pontifice fuerit congregata, & eodem contra obnitente absoluta: vbi tandem pariter ipsius Vigilij & successorum Romanorū Pontificum sententia est probata, eadem titulo Oecume- nicæ toti Christiano orbi plena eluxit auctoritate. Ex quibus quisque poterit intelligere, quanta vis in Apostolica sede resideat, cuius arbitrio pendeat, quid velit esse in vniuersa Ecclesia sacrosanctum, & ab omnibus custodiri legitimum, atque canonicum comprobari.

QVA AV- TORITATE QVINTA SYNOVVS OECVME- NICA FA- CTA SIT.

Quodd autem dum de Synodis agunt Patres, non eodem præconio eademque fiducia celebrant Synodum Quintam, sicut alias quatuor præcedentes: id ea ex causa accidisse vi- detur, quodd hac ex parte haud adeò nobilis ista Quinta vt alia visa fuit, eo quodd nō de fide in hac actum est, sed de personis, in quatuor autē superioribus Synodis præcipua fidei Chri- stianæ tractata atque stabilita sunt dogmata, nimirum de diuinitate Filij Dei & Spiritus sancti, atque de incarnatione Verbi. Hinc vides sanctum Gregorium Papam non audere hanc Quintam cum quatuor superioribus conferre Synodis, cum ad Cōstantium Medio- lanensem scribens, hæc ait d: Nunc ita facimus, sicut vobis placuit, vt quatuor Synodos so- lummodo laudaremus. De illa autem Synodo quæ in Constantinopoli postmodum facta est, quæ à multis Quinta nominatur: scire vos volo, quia nihil contra quatuor sanctissimas Synodos constituit vel senserit: quippe quia in ea de personis tantummodo, non autem de fide aliquid gestum est, & de his personis, de quibus in Chalcedonensi Concilio nihil continetur, sed post expressas Synodos seu canones facta contentio, & extrema Actio de personis ventilata est.] hæc Gregorius, eo quodd ea de controuersis Episcoporum post fidei definitionem statuta, appendix potius quædam ad ipsam Synodum viderentur.

CVR NON VT ALIAR QVATVOR QVINTA SYNOVVS LAVDATA.

d Gregor. lib. 1. epist. 37.

De probatione autem ipsius Quintæ Synodi idem S. Gregorius ad Ioannē Constantino- politanum

Gregor. lib. 1. epist. 24. RECEP. QUINTA SYNODVS V. OECV. MENICA.

Gregor. lib. 3. epist. 4.

Gregor. lib. 7. epist. 10. Anst. 11.

Gregor. lib. 7. epist. 31. Anst. 10.

DE LIBRO PELAGII PRO QVIN. TA SYNOD.

Gregor. lib. 2. epist. 36.

Paul. Diac. de Gestis Lib. 3. 10.

DEFENSIO RES CONSTITVTI VIGILII CONFLA. RYNTSCHIS MA.

politanum Episcopum hæc habet: Quintum quoque Concilium pariter venero: in quo epistola que Iba dicitur, erroris plena reprobatur: in quo Theodorus personam Mediatoris Dei & hominum in duabus subsistentiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse conuincitur: & in quo scripta quoque Theodoretum, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementiæ prolata reperiuntur. Cunctas verò quas præfata veneranda Concilia prorsus respuant, respicio; quas venerantur, complector.] hæc Gregorius ad Ioannem: in eademque sententiam ad Theodolindam Longobardorum Reginam sic ait: Quantum vos purè diligimus, tantum de vobis fortius dolemus, quia vos imperitis stultisque hominibus creditis, qui non solum ea quæ loquuntur, nesciunt, sed vix ea percipere quæ audierint, possunt. Dicunt enim, piæ memoriæ Iustiniani temporibus aliqua contra Chalcedonensem Synodum fuisse constituta. Qui dum neque legunt, neque legentibus credunt, in ipso errore manent, quem tibi de nobis ipsi finxerunt. Nos enim, teste conscientia, fatemur de fide eiusdem sancti Chalcedonensis Concilij nihil motum, nihil esse violatum: sed quicquid prædicti Iustiniani temporibus actum est, ita actum est, vt fides Chalcedonensis Concilij à nullo vexaretur. Si quis autem contra eiusmodi Synodi fidem aliquid loqui præsumit vel sapere, nos eius sensum sub anathematis interpositione detestamur.]

Ad Sabinum verò subdiaconum sic: Exeuntes maligni homines turbauerunt animos vestros, non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant, astruentes quod aliquid de Chalcedonensi Synodo piæ memoriæ Iustiniani temporibus sit imminutum, quam omni fide omniq. deuotione veneramus: Et sic quatuor Synodos sanctæ vniuersalis Ecclesiæ, sicut quatuor libros sancti Euangelij recipimus. De personis verò, de quibus post terminum Synodi aliquid actum fuerat, eiusdem piæ memoriæ Iustiniani temporibus est ventilatum, ita tamen, vt nec fides in aliquo violaretur, nec de iisdem personis aliquid aliud ageretur, quàm apud eandem Synodum Chalcedonensem fuerit constitutum. Anathematizamus autem, si quis ex definitione fidei, quæ in eadem Synodo prolata est, aliquid minuerè præsumit.] hæc ad Sabinum: sed fusiùs de his agit scribès ad Secundinum, vbi inter alia: Synodus quæ post eam generaliter facta est, idcirco à nobis recipitur, quia eiusdem Synodi Chalcedonensis scilicet, in omnibus sequax, honorem illius auctoritatemque custodit.]

At quòd in epistolis suis breuiter tantum attigisse hæc Gregorius potuit, nec cunctos qui eius essent quæstionis valuit explicare numeros: idem scribens ad Hibernos Episcopos de his quærentes, mittit ad eos Pelagij Papæ librum eodem argumento conscriptum, quò doceri potuissent, nihil ab Ecclesia perperam factum, quòd ab alijs Episcopis iure redargui potuisset, nam audi ipsum de his ad eos ita scribentem: Vt de Tribus capitulis animis vestris ablata dubietate possit satisfactio abundanter infundi: librum quem ex hac re sanctæ memoriæ decessor meus Pelagius Papa scripserat, vobis vtile iudicavi transmittere: quem si, posito voluntariæ dissensionis studio, puro vigilantique corde sæpiùs volueritis relegere, cum vos per omnia secuturos, & ad vnitatem nostram reuersuros nihilominus esse confido. Porro si post huius libri lectionem, in ea qua estis volueritis deliberatione persistere, sine dubio non rationi operam, sed obstinationi vos dare monstratis.] hæc ad Hibernos dicta ex causa schismate diuisos Gregorius. Meminit etiam eiusdem Pelagij Papæ epistolæ Paulus Diaconus, quam dicit fuisse conscriptam ab ipso Gregorio, cum esset Diaconus. ex quibus intelligas, librum illum non Pelagij Senioris, sed Iunioris, qui præcessit Gregorium, fuisse opus.

At non Gregorius tantum cum prædecessoribus Romanis Pontificibus, sed & successores omnes Quintam Synodum recepisse atque confirmasse noscitur. Constat id de Leone Secundo, qui ad Constantium Imp. scribens, eandem Synodum confirmauit, cuius epistola in Sexta Synodo recitatur. Præstitit id ipsum Hadrianus Papa in epistola ad Nectarium data. Itemq; in alijs Oecumenicis Synodis postea celebratis eadè Quinta Synodus Oecumenica cognita est atque probata: vt nihil penitus sit, quo id in dubitationem amplius reuocari possit. Verum quòd ad hæc spectat tempora, accidit quidem, vt cum his temporibus Vigilij Constitutum de Tribus capitulis comprobatis vbique vulgatum haberetur præ manibus, eius nisi auctoritate atque fiducia complures Catholici orbis Episcopi Synodum Quintam minimè receperint, atque à contraria illis sententiis sese diuiserint: fuerunt hi Episcopi Africani, Italiq; illi Venetiæ provinciæ atque Liguriæ, & alij Epirotici, Illyrici, & illis finitimi, de mumq; progressum est malum (vt vidimus) ad Hibernos. Constituto namque Vigilij fretos, id sibi iure licuisse eos arbitratos esse, ex S. Gregorio satis intelligi potest.

Sed

A Sed insurgens aliquis Nouator, vrgensque dilemmate, dicit: Si bene fecit Vigilius contraria prioribus decernens, Pelagiusque & successores aliud statuentes de Tribus capitulis, quàm quæ ab ipso Vigilio statuta essent, fateri necesse est Vigilium ipsum aliquando errasse. Contra verò si Vigilius suo Constituto minimè errasse dicatur, tunc dicere opus erit, eundem aliud decernentem, id ipsumque confirmantes Pelagium & successores, à recto veritatis tramite deuiasse. Vel saltem erit, vt leuitatis crimen Vigilius effugere minimè posse videatur, iuxta illud Ecclesiastici: Vnus ædificans, vnus destruens: quid prodest illis nisi labor? Sed & præuaricationis notam quomodo effugiet, secundum Apostoli verba dicentis: Si quæ destruxi, hæc iterum ædifico, præuaricatore me constituo:] Vt autem hos soluas nodos, tricaque resoluas, tollas ambages, spinetaque tanta veritatis falce succidas, attende.

Primum omnium absque controuersia vlla ab omnibus consentitur (quòd modò legimus ab ipso S. Gregorio sæpiùs inculcatum, & à nobis superius est pluries dictum) in his disceptionibus de Tribus capitulis nullam fuisse de fide quæstionem, vt alter ab altero aliter sentiens dici posset hæreticus. Rursum pariter ex his quæ dicta sunt, in comperto est, vtramque partem in altercando ac differendo professam esse, totum quòd agerèr, in id respicere, vt consultum esset dignitati sicut & auctoritati sacrosancti Concilij Chalcedonensis, id quidem Quintæ Synodi sexcenta loca, id Vigilium Papam suo Constituto sæpe sæpiùs inculcasse legisti: vt nec de his vlla dubitatio esse possit. Hæc cum ita se habeant: si licuit Vigilio ex causa vitandi schismatis priorem mutare sententiam, & contraria iis quæ antea statuisset Constituto decernere: cur ipsi non licuit ex eadem causa, mutato rerum statu, rursum mutare sententiam, itidemque eius successoribus in ipsius Vigilij abire decretum: cum præsertim (vt sæpe dictum est) in vtroque bene esset consultum Concilio Chalcedonensi, siue cum damnaret Tria illa capitula, siue cum eadem ipsa defenderet, vt ex alatis pro vtraque parte rationibus perspicue intelligi potest.

Cum enim damnarentur eadem Tria capitula, nihil detractum fuit vel derogatum sacrosanctæ Synodo Chalcedonensi, sed additum potius, siue dixerimus aliquid magis perspicue declaratum. Etenim cum Theodorus Mopsuestenus in epistola Ibe inueniretur esse laudatus: ne quis deciperetur, vt ob id à sancta Synodo ipsum vnà cum eius scriptis putaret esse receptum, magnoque præiudicio Catholice veritatis, plus illi quàm par esset tribueret: placuit ipsum ex suis scriptis fuisse hæreticum demonstrare, pariterque damnare, ad obstruenda etiam hæreticorum ora, qui calumniabantur Synodum suscepisse in epistola Iba eiusdem Theodori præconia. Insuper quòd in eadem epistola videri possent ab auctore laudata Theodoretum scripta, & Cyrillus nota Apollinaris erroris iniustus: ne ex his daretur occasio, vt ab aduersariis dici posset fuisse recepta à Synodo scripta Theodoretum contra Cyrillum, probasseque Synodum Cyrilli crimen: opus esse videbatur, hæc veluti declarando, damnare iam antea improbata Theodoretum contra Cyrillum scripta. Rursum verò, ne quòd Iba epistola Actis Synodi Chalcedonensis haberetur intexta conferta blasphemis, à Synodo in omnibus videretur esse suscepta: placuit Synodo & alijs eius sententiæ Episcopis eam vt hæreticam condemnare. Hæc sunt causæ & rationes, quibus Tria illa primum condemnare capitula tum Vigilium, tum Iustinianum, tum Synodus postea sunt persuasi. His accedebat, quòd magna spes erat, si ea Tria capitula damnarentur, fore vt Eutychianorum pars illa, quæ Hæsitantium dicebatur, ad Ecclesiam remearet.

Vt autem Vigilium aliquando postea in hac sententia non steterit, sed pro defensione trium capitulorum fecerit Constitutum, vtque alij quamplurimi diuersarum provinciarum Antistites itidem pro defensione trium capitulorum solliciti fuerint, plures etiam accesserunt dignæ causæ & rationes: atque primum, quòd veluti per cuniculos aditus patefactus videretur ad inuadendum sacrosanctum Chalcedonense Concilium, cum quæ in eo acta essent, iterum ad examen reuocarentur. Præterea si concederetur, vt in communicatione Catholica defunctus aliquis posset damnari post mortem: pateret ostium, vt ex suis scriptis quisque Ecclesiæ scriptor post mortem, licet in communionem Catholica defunctus esset, sæpe posset vt hæreticus condemnari: cum haud facile sit reperire aliquem rerum Ecclesiasticarum tractatorem, qui quantumlibet titulo sanctitatis atque doctrinæ resulerit, non sit erroris alicuius arguendus.

Rursum verò, quòd infirmari videretur ab aduersariis ipsum sacrosanctum Concilium Chalcedonense, quòd recepisset epistolam Iba blasphemam: pro eius defensione insurgendum esse, necessarium visum fuit, asserereque, quòd etiam Synodus Chalcedonensis reccitaram

DEFENDAS PROPNV. VR OBIE. CTIONAS.

Eccli. 34. Galat. 2.

SALVO CONCIL. CHALCED. DISCEPTATVM.

CONTRARIAS SENTENTIAS QUOMODO IN VNVM CONSERTIANT.

QUID PRÆSTITERINT DEFENSORES TRIUM CAPITULORVM.

APATRIBVS PLENB COMSVLTVM CAUSABAR.

raram audierit epistolam Ibae, non potest tamen affirmari ita eam recepisse, ut cuncta quae in ea scripta haberentur probaret, sed tantum quod ex ipsa cognitus fuerit Ibas euasisse Catholicus, nimirum cum historicè ipse in ea mala praeiterita blasphemiasque recensens quae haecenus viguissent, ad postremum de pace sancita, qua ab omnibus Nestorius fuit condemnatus, exultans Ibas potuit videri Catholicus: sed quasi id non sufficeret, à Patribus compulsus est plenius ibi condemnare Nestorium, adeò ut bene definitum iudicium de Iba iam cum iniuria Synodi calumniosè reuocari videretur in dubium.

DEFENSIO- RVM CAP. DVPLEX CONDITIO.

6. lit. 2.

Ad. 16.

His accedebat causa vrgentissima, qua coactus fuerit in hanc Vigilii sententiã pertransire, nempe quod (ut saepe dictum est) viderit tum Africanam tum reliquas ferme omnes Occidentales Ecclesias schismate diuidendas, si contra Tria capitula in priori sententia persistisset. Cum verò grauiori damno vniuersum Orientem ab Ecclesia Romana diuisum cerne-
ret, nisi Synodo cõsenti-
ret, eam probauit. Sic igitur nouis emergentibus causis, sententiam cum saepe mutarit, haud arguendus est leuitatis: sicut nec accusandus est Paulus Apostolus, neq. prauaricator dicendus fuit, si eum ipse tulisset de abroganda circumcisione suffragium, postmodum noua suborta causa Timotheum circumcidit, atque rursus priora secutus, Petro ad tempus dissimulanti in faciem restiterit, & redarguerit eum, quod magno aliorum periculo Iudaizaret, ita pro ratione temporis modò hoc, modò illud adimplens, factus est omnia omnibus, ut omnes lucraretur.

Hæc sunt quæ ad excusationem Vigilii spectant, necnon eorum qui pro defensione Trium capitulorum hæcenus laborarunt: à quibus tamen in eo Vigilii discrepasse visus est, quod illi pertinaci animo impudenter satis cum Tribus capitulis defendebant pariter Theodorum Mopsuestenum, ut apparet ex scriptis Liberati diaconi, atque Facundi Episcopi Hermianensis: Vigilii autem contra, cuncta quæ eius nomine allata fuissent, anathemate (ut vidimus) condemnauit. At sicut Vigilii, ita & Vigilii successor Pelagius Papa eandem iniens rationem, ipsam Quintam Synodum damnantem capitula Tria esse suscipiendam existimauit, ex ea potissimum permotus ratione, ut Orientalis Ecclesia schismate scissa ob Vigilii Constitutum, Romanæ Ecclesiæ vniretur. Quod insuper in ea (ut dicemus) rara habita esset damnatio Origenis & eius errorum, qui magnopere in Orientali inualecebant Ecclesia: ne viderentur eam damnando Synodum, quæ insectata erat Origenis errores, iisdem aliquo modo fauisse, eandem Quintam Synodum iisdem comprobantur.

DE TRIBUS CAPITVLIS DAMNOSA DISPVTATIO.

Hæc ad excusationem vtriusque sibi inuicem aduersantis partis voluimus in medium adduxisse: cum tamen illud affirmare non desinamus, longè præstantius futurum fuisse, ut ab his controuersis Dei Ecclesia ieiuna mansisset, nec ymquam de his aliquis habitus esset sermo, ex quibus tum Oriens tum Occidens immensa strage multiplicibus diu sunt repleti funeribus. Hanc tandem cladem Orbi, pestemque Ecclesiæ Iustinianus inuexit, dum suadente Theodoro Casariensi, de Tribus damnandis capitulis primus legem sanciuit, & promulgauit edictum. Vides, quanta iactura, quod est Episcoporum Principes sibi sumant, cum indicere audent ipsis sacerdotibus leges, à quibus sanctitas seruare ipsi debet, & seruandas edicere: quo semel è cardine suo reuulso ordine, confundi omnia, cunctaque necesse sit in summum discrimen adduci, periclitarique penitus quæ sunt in Ecclesia bene disposita.

DESIDERARI A QUINTA SYNODO DAMNATIONEM ORIGENIS.

Nicoph. lib. 17. c. 27. Cedren. in compend. siml.

His visis, iam ad ea quæ in eadem Quinta Synodo desiderari videntur, quæve spuria eidem postea acceperunt, orationem diu per altercationum tribulos atque carduos dissensionum deductam, libentiori animo conuertamus. Constat quidem plurium testificatione (ut superius dictum est) in eadem Synodo damnatos esse Origenem, Didymum, & Euagrium vnà cum ipsorum erroribus, scriptoque aduersus eos decem anathematismos, quos Nicophorus recitat: in Actis autem Synodi de Origene eiusque erroribus condemnatis fit tantum breuis mentio in vndecimo anathematismo. Assert verò Cedrenus ex epistola Iustiniani Imperatoris ad Synodum Quintam data de erroribus Origenis hæc ipsa:

EX EPIST. IUSTINIANI DE ORIGENIS ERRORIBVS.

Litterarum Iustiniani ad Concilium hæc est sententia. De Origene & iis quæ ab eius sunt secta, operam dedimus, iustum esse intelligentes, ut sanctam Dei Apostolicamque Ecclesiam à turbis securam præstemus, utque ea quæ quocumque modo aduersa rectæ fidei enascuntur, condemnentur. Cum ergo compertum habeamus, esse Hierosolymis quosdam, monachos nimirum, qui Pythagoræ, Platonis, Origenis Adamantij impios errores sectentur atque doceant: existimamus curam & inquisitionem de his adhibendam, ne hi ad extremum Græcicis & Manichæicis suis imposturis multos perdant. Nam ut de multis pauca commemoremus, mentes aiunt esse inimi-

meras

A meras & nominis expertes, omniaque ratione prædita vnum esse idemque substantia & efficacia facultateque ad Deum & cognitione omnia vnita. Has mentes, cum amoris ac cõtemplationis Dei satietas eas cepisset, pro eo ut quauis magis minusve in deterius deficerat, vel crassiora vel tenuiora corpora indui, atque nomina fortiri, atque cælestibus & administris facultatibus esse subiectas: ipsum adeò Solem, Lunam, & stellas, cum ipsa quoque in rationali ista vnitate essent, mutatione in deterius facta, id cõpisse esse quod sunt. Eas verò mentes, in quibus Dei amor magis etiam refrigit, animas factas, & crassioribus, qualia nostra sunt, corporibus immitti: Quæ verò ad extremum peruersitatis venerint, eas frigidis & caliginosis inferi corporibus, quos dæmonas vocant: Ex Angelico proinde statu animalem, ex animali dæmoniacum fieri & humanum.

De tota autem vnitate mentium vnã dumtaxat persistisse immotam, neque ab amore & cõtemplatione Dei passam esse abduci: eum esse Christum, qui Deus & homo fuerit. Affirmauit etiam corpora prorsus interire, ipsumque primò Dominum corpus suum abiecit, & id omnes homines facere: rursusque omnes in vnitatem redire, ac mentes fieri, sicut ab initio fuerant: ipsum videlicet etiam diabolus & reliquos dæmones, impiosque homines in eandem cum sanctis & diuinis hominibus & cælestibus facultatibus, eodemque quo ipse Christus modo cum Deo vnitus iri, sicut & à principio vniti fuerant: atque adeò Christum planè nihil à reliquis ratione præditis differre, neque substantia, neque cognitione, neque facultate, neque efficacia. Sanè Pythagoras principium omnium rerum esse vnitatem pronunciauit, idemque & Plato docuerunt, esse quamdam gentem animarum corporis expertium, quæ si quid delinquant, pœnæ loco in corpora demittuntur. quamobrem Plato corpus *σώμα*, quasi *σῆμα*, id est, vinculum appellauit, in eo animam quasi se-
cultura alligari, indicans.

Idem de futuro Iudicio & præmiis ac pœnis animarum sic scribit: Philosophi anima, qui masculorum amore & flagitiis se polluit, tres millenarias circuitione pœnas luit: itaque millesimo anno allata eiicitur & abit. reliquæ hæc vita defunctæ, aliæ ad tribunalia infra terram deferuntur, pœnas ibi daturæ dictæ causa, aliæ in cælestem quemdam locum subleuatur: à iustitia pro vitæ meritis beatitudine fruuntur. Est autem in promptu huius sententiæ absurditatem perspicere. Quis enim eum docuit millenarias istas annorum conuersiones, & quod mille annis elapsis, quæuis anima ad suum perueniat locum? nam quæ in medio sunt horum, de his ne libidinosos quidem decuit ita pronunciare, nedum tantum Philosophum. Quippe eos qui vitam perfectissimis functi officiis egerunt, cum interperantibus & masculorum amatoribus composuit, eademque utrosque manere dixit. Pythagoras ergo, Plato, Plotinus, aliisque horum tribules immortalitatem animæ vno sensu ascribentes, eas corporibus priores affirmant, & esse quamdam animarum gentem, ac eas quæ peccant ideo in corpora dilabi, pigrorumque animas abire in asinos, rapacium in lupos, dolosorum in vulpes, mulierum amore furentium in equos. Sed Ecclesia diuinis astipulans Scripturis, animam vnã cum corpore condi affirmat, neque alterum altero prius esse, ut vecordi visum est Origeni.

Propter has igitur malas & perniciosas opiniones, aut deliria potius, vos hortamur, o sanctissimi Patres, ut in vnum collecti subiectam expositionem & singula eius capita examinetis, damnetisque vnã cum Origene omnes qui idem sentiunt, aut quocumque tempore sentient. Patres his acceptis litteris, omnibusque per pensis, exclamauerunt: Damnamus hæc omnia, & omnes qui ita sentiunt & sentient.] hæcenus de litteris Iustiniani ad E Synodum Cedrenus: ceterum & illas putamus esse his subiectas litteras Imperatoris ad Mennam (siue edictum dixeris) quas superius recitauimus per singula distincta capita alios plures Origenis errores continentes, iam antè (ut vidimus) editas. Porro ex eiusdem auctoris sententia, de Origene eiusque sectatoribus Didymo, Euagrio, & aliis actum esse in Synodo ponitur, inde verò de Theodoro Mopsuesteno, Ibaeque epistola, & Theodoretæ aduersus Cynillum editis scriptis.

His autem recitatis subiicit aliam eiusdem Imperatoris ad Synodum datam epistolam de quatuor Conciliis Oecumenicis historiam continentem, vbi ad calcem plura habet aduersus Theodorum Mopsuestenum. est eius exordium: Maiores nostri fidei cultores, qui ante nos Imperium pie administrarunt, &c.] Fuisse verò eandem epistolam ad Synodum datam Actis eius intextam, nemo iure dubitavit: ut ex his etiam intelligas, quam plurima in eadem Quinta Synodo desiderari.

Secd

AB ORIGENI
NISTIS
SYNODVS
MUILATA.

Sed & cum Actorum contra Origenem & Origenistas pars magna fuerit, quod desideratur in eis, recitatum suo loco prolixum Imperatoris contra eosdem edictum, quod quidem ipsis fuisse putamus adnexum: quis dubitet id factum ab Origenistis qui Synodo praefuerunt, quorum summa erat apud Imperatorem auctoritas, quorum patronus fuit (ut saepe dictum est) Theodorus Caesariensis malorum omnium concinnator? Sed & in non leuem suspicionem Origenismi induci potuit Eutyechius Constantinopolitanus Episcopus, cum videlicet secundum Origenis errores aliquando illud sensisse certum sit, non cum eadem carne atque membris corpus nostrum resurrekturum; licet redargutus postea à sancto Gregorio Papa tunc diacono Apocrifario Romanae Ecclesiae, eo abdicato errore, Catholicus sit defunctus. Cum igitur audis Quintae Synodi coriphæos Origenis errores vel ex parte scitatos esse; æquè intelligere potes, quorum arte, quæ in Synodo acta sunt contra Origenem & eius errores, ex ea fuerint decurtata.

Guil. Tyr. de bello sacro. lib. 14. c. 12. o. Domini Hierosol. Ecclesia erecta in Patriarchat. Chazym.

Acta illa præterea deesse noscuntur, quibus agebatur de adiectis Patriarchatui Hierosolymitano Ecclesiis, de quibus hæc leguntur in Bello sacro: Tempore prædicti Principis, Iustiniani videlicet, congregata est Synodus generalis apud Constantinopolim, tempore Domini Vigilij Papæ, Eutyechij Constantinopolitani, Apollinaris Alexandrini, Pauli Antiocheni, & Eustochij Hierosolymitani Patriarcharum, super Tribus capitulis, &c. In qua Synodo post alias populo Dei necessarias institutiones, quas pro tempore promulgandas decreuerat sanctorum Patrum qui ad eam conuenerant auctoritas, prædictam Deo amabilem Hierosolymitanam honorare Ecclesiã, & eius Episcopo locum inter Patriarchas dare, communi sanxit voluntate, reuerentiam exhibens sanctæ Resurrectioni. Et quoniam prædicta Dei cultrix ciuitas, quasi in limite Alexandrini & Antiocheni Patriarcharum erat, nec haberet unde illi vrbì ordinaret Suffraganeos, nisi vtrique Patriarchæ aliquid detraheret: visum est expedire, ab vtroque aliquid detrahere, ut eidem iuxta formam aliorum Patriarchatuum ordinaret subiectos. Subtraxerunt ergo Antiocheno Caesariensem & Scythopolitanum Metropolitanos, Alexandrino verò Rubensem & Berythensem item Metropolitanos. Et quoniam iterum eundem Patriarcham oportebat habere præter supra dictos Metropolitanos familiares Suffraganeos, quos Græci Cancellos vocant: subtraxerunt prædictis Metropolitanis quosdam Episcopos, & quosdam de nouo erexerunt vsque ad vigesimum quintum, quorum nomina subiunximus, computatis prius Metropolitanis & Suffraganeis eorum. Est autem ordo talis: Dorensis, Antipatritia, &c. eadem reperimus in Vaticana bibliotheca in codice notissimo, cuius est titulus, Liber Censuum.

Syrcellos

Conf. 103. de Proconsul. Palest.

Quinta Synod. cor. sexta a Monothelitis.

Memuisse debes lector, hæc tentasse & obtinuisse Inueniensem Hierosolymorum Episcopum in Concilio Chalcedonensi post absentiam Legatorum; sed quo minus ea, quod in præiudicium verterentur aliarum Ecclesiarum, executioni mandata essent, Leonem Romanum Pontificem intercessisse. Sic igitur inuerso antiquo ordine à sacrosancto Nicæno Concilio instituto, Caesariensis Ecclesia totius Palaestinae Metropolis spoliata, nunc primum subiecta est Hierosolymorum Ecclesiae. Porro Iustinianus Imperator eandem Caesariensem ciuitatem nobilitare voluit Proconsularibus fascibus, restituens quem diu antè possidisset Proconsulatum, ut de his edita eiusdem Imperatoris constitutio docet. Nunc ergo primum Hierosolymorum Ecclesia Patriarchatu verè aucta cognoscitur, licet eodem nomine sæpè eius Episcopus ante hæc tempora vsus esse inueniatur.

Iam verò ad postremum videamus quæ ab impostoribus fuerint Quintæ Synodi nomine peruulgata. Monothelitarum fuit inuentum, ut sub titulo Quintæ Synodi, tamquam ex eius Actis depromptam ediderint epistolam quamdam Mennæ Constantinopolitani Episcopi nomine ad Vigilium Papam conscriptam de vnica in Christo voluntate. Sed eiusmodi strophæ detecta est in Sexta Synodo à Legatis Apostolicæ sedis ostendentibus tres quaterniones Actis Quintæ Synodi recens adnexos. Rursus verò dum in Sexta Synodo Actio septima Quintæ Synodi legeretur, duo in ea superadditæ epistolæ inuentæ sunt Vigilij Papæ nomine inscriptæ, quarum altera ad Iustinianum Imperatorem, altera verò ad Theodoram Augustam data haberetur, quibus Vigilij Papæ de vna in Christo operatione esset assertio, quas commentitias atque suppositas idem Apostolicæ sedis Legati manifestè probarunt. Detectæ sunt eiusmodi hæreticorum imposturæ in Actione decima quarta eiusdem Sextæ Synodi, in qua dictum est pariter anathema in eos qui quoquo modo eandem Quintam Synodum corruerunt. Vides igitur, quàm fuerit Quinta Synodus tum ab Origenistis, tum etiam à Monothelitis diuersis temporibus lancinata.

His

DE REBUS POST SYNODVM GE-STIS.

A His ergo hinc inde collectis quæ ad Synodum Quintam spectare videbantur, reliquum est, ut iam quæ post Synodum diuersis in locis fieri contigerunt, his adnectamus. Extant acta sancti Sabæ à Cyrillo (ut dictum est) omni fide conscripta: ad quorum finem hæc habentur de damnatione Origenis atque sectariorum eius relata in Actione prima Septimæ Synodi: Itaque cum sancta vniuersalis Quinta Synodus Constantinopoli esset congregata, communi & generali anathemate reiecti sunt Origenes & Theodorus Episcopus Mopsuestiæ, & quæcumque ab Euagrio & Didymo dicta sunt de præexistentia, &c. Probauerunt autem id quatuor Patriarchæ præsentibus. Præterea Imperator noster Dei obseruantissimus Acta Synodi Hierosolymam misit: in qua ciuitate coacto Episcoporum conuentu; quotquot erant Palaestinarum Episcopi manibus & pedibus & ore sententiam & statutum Synodi confirmarunt, nisi quod Alexander Episcopus Abyles contrarium sentit: quamobrem Episcopatu exutus, Byzantium se recepit; & terræ motu absorptus est & defossus. Neolauritas autem (monachos scilicet qui nouam Lauram sancti Sabæ incolebant) cum se à Catholica communione separassent, Eutyechius Patriarcha diuersis rationibus aggressus est, octo menses vsque varia admonitione & cohortatione vsus, cum non posset voti fieri compos, nèque ad vnitatem Ecclesiae eos perducere, Imperatoris iussionibus obtemperans, illos per Anastasium Ducem à Neolaura expulit, regionem ab illorum peste liberans.] hæc ibi.

B Ceterum quod pertinet ad terræ motum, quo Constantinopolitana ciuitas concussa est: id factum hoc anno, in Miscella ita describitur: Anno vigesimo septimo Imperij Iustiniani factus est terribilis terræ motus Constantinopoli & per alias vrbes, qui tenuit dies quadraginta. Et paulatim homines compuncti sunt, litaniam agentes & frequentantes, atque in Ecclesiis commeantes. Cumque multa misericordia Dei facta fuisset; homines ad peiora delapsi sunt. Fit autem memoria huius terræ motus per singulos annos, in campo litaniam populo agente.] hæc ibi. Agit de eodem terræ motu Agathias, cuius etiam assertione colligitur, hoc eodem anno contigisse, nempe vigesimo septimo eiusdem Iustiniani Imperatoris, autemaliq; tempore: Verum (ut dictum est) non Byzantium tantum, sed & alias regiones Orientis eodem fuisse motu concussas, & ciuitates solo æquatas; ut inter alias Berythum in Phœnicia, contremuisseque etiam Alexandriam Ægypti vrbem (quod magno miraculo factum est) terræ motibus minime soli natura subiectam, idem asserit Agathias, qui & de eiusmodi prodigijs multa philosophatur, quæ tu ipse consulere poteris: nobis non est tantum otij, nec pariter institutum ut hæc inquiramus.

TERRÆ-MOTVS CON-CUSSA CON-STANTINO-POLIS.

Agath. li. 2.

C Ceterum quis negare poterit, si ab euentis facta nouerit iudicare, præfagia ista fuisse malorum quæ sunt Synodum hoc anno habitam consecuta? cum videlicet grauiore concussione commota Ecclesiae sunt, quæ inter se inuicem collidentes, ciuitatibus Orientis & Occidentis lacrymabile planè spectaculum intulerunt, cum nequaquam terræ motus instar breui temporis spatio perdurantis, sed commotio talis fuit, quæ indefinenti concussione ad plurimorum annorum spatia sanctam Ecclesiam iugiter agitauit, prout quæ singulis ferme annis dicturi sumus facile demonstrabunt. Etenim ipsa Synodo absoluta, tantum abesse ut pax reddita sit Ecclesiae, ut maius bellum exarserit, intestinaque discordia magis fauerit, Orthodoxis inter se inuicem altercantibus, inhærentibus alijs Synodalibus de Trium capitulorum damnatione decretis, alijs verò euentibus Vigilij Pontificis Constitutum pro eorumdem Trium capitulorum defensione sancitum. prauauerunt isti in Occidente, in Oriente autem illi, vbi imperatoria eminebat auctoritas. Sic igitur haud tunc accidit (quod in alijs Oecumenicis Concilijs euenisse scimus (ut de hæresibus expugnatis atque damnatis Orthodoxi Episcopi ad propria cum triumpho redirent, pacemque referrent, erigerentque de impietate expugnata trophæa, sed ciuilem potius discordiam inuexere. Vbi cumque enim Synodale decretum munitum Imperatoris edicto à prouinciarum Præsidibus promulgabatur, illic ab aduersa parte luctus excitabatur, quasi proculcata sacrosanctæ Synodi Chalcedonensis maiestate, atque auctoritate Apostolicæ sedis in Vigilio vilipensa.

D Verum luctus mærorumque haud ipsorum animos hebetarunt, sed vehementioribus sumptis spiritibus exurgentes ex aduerso, pro Tribus capitulis Synodos collegere, putantes se legitimum inire certamen, quod iniisse scirent atque profequi quantumlibet exulem Romanum Pontificem, seque pro sacrosanctis pugnare legibus, quarum causa viderent primum Catholicæ Ecclesiae Antistitem constanti animo exilium ferre. Congregata sunt igitur ea de causa ab ipsis in Occidente Concilia, in quibus Constituto Vigilij subscribentes,

E

bentes,

CHRISTI
553.VICILII PAP.
14.IVSTINIANI IMP.
27.

bentes, quæ facta essent Constantinopoli damnauere, memores ea tantum de Synodis in Ecclesia esse recepta, quæ Apostolica sedis Antistites suo calculo comprobassent: cuius veritatis de precedenti Oecumenica Quarta Synodo ingerebatur exemplum, ubi quæ sexcenti & amplius de sedium prærogatiua Episcopi statuissent, non consentiente sed aduersante ipso sancto Leone Romano Pontifice, irrita cassaque reddita sunt & nullius auctoritatis. Quo igitur iustius iuncta capiti membra sibi visa sunt suscepisse certamen, eo ardentius profilierunt ad pugnam; coronandi quidem, si secuti eundem postea Vigilium Romanum Pontificem probantem Synodum, capiti itidem inhærentes, ipsum non deseruissent, neque in Vigilij locum subrogatos sibi inuicem Romanos Pontifices de quaestione proposita ob bonum pacis aliter statuentes, salua fide & Chalcedonensis Concilij integritate seruata. Verum dum contrariæ sententiæ defensionem Trium capitulorum obstinatius quam par erat inhærent, à coniunctione visibilis capitis desciuerunt. Sed de his abundè suis locis inferius.

DE AVARO
TERRIBILIS
CASVS.

Iam verò quæ reliqua sunt anni huius rerum gestarum prosequamur. Habet hæc Cedrenus sub huius anni periodo: Eo tempore Constantinopoli diues quidam cum ægotaret, mortemque timeret, triginta libras argenti in pauperes erogauit: restitutus autem præter spem suam bonæ valetudini, fraude diaboli eò inductus est, vt facti ipsum pœniteret, hocque fideli cuidam suo amico aperiret. Monet ille hominem, ne huic malæ assentiatur cogitationi, Deumque irriter, qui propter istam largitatem miseratus, sanitatem donarit; alioqui fore vt subita morte, nondum mutato facto, pereat. Cum non moueretur ille, sed magis magisque irritaretur: amicus, Quando, inquit, salutare consilium non admittis, aliud tibi subiiciam. Poscenti hoc, verè misericors ille: Agedum, ait, ad templum vade, & non te sed me in pauperes elargitum pecuniam istam dicit: ipse statim triginta libras reddam. Consentiens infelix ille ad templum abiit, auroque accepto, ita vt alter præceperat; locutus est. Inde egrediens, ad ipsam templi portam mortuus concidit. Clericis de rei nouitate stupentibus, omnibusque aliis qui fortè aderant, iubentibus alterum pecuniam recipere suam, ille non obtemperauit, sed inter egenos omnem diuisit, quod diceret Deum non pati fannas. Promissa enim Deo non tantum pecuniam, sed verba voluntatemque obligant; & quicquid homo Deo pollicitus fuerit, id præstare opus habet, virgo virginitatem, continens continentiam, &c.] hæc auctor. Sed quæ post hæc subiicit de Synesio, suo loco illa posuimus. Iam verò huius anni res Francorum inuisamus.

CHROTIL-
DIS REGI-
NAR OBI-
TUS.
² Sigbertus in
Chron. & alijs
eum secuti.

Hoc eodem anno finem huic vitæ imposuisse magnam illam feminam sanctam Chrotildem Clodouei Regis coniugem, scriptores tradunt^a: cui debent Franci, quicquid boni ob susceptam Christianam religionem sunt consecuti, vt pote quæ suis precibus & hortationibus Clodoueo viro suo simulque Francorum genti auctrix fuit, vt Christianam religionem, abiecta idololatria, susciperent. Quæ fidei Catholicæ, vitæque fidei congruæ profunda relinquens beneque impressa vestigia, viduata viro, reliquum vitæ tempus apud sepulchrum S. Martini Turonis ad obitum vsque sanctissime perduxit, cum illi Ecclesiæ præfideret Iniuriosus Episcopus, quem interfuisse diximus quarto Concilio Aurelianensi. ait enim Gregorius^b: Chrotildis Regina plena dierum, bonisque operibus prædita, apud urbem Turonicam obiit tempore Iniuriosi Episcopi: Quæ Parisios magno cum psallentium præconio deportata, in sacrario basilicæ sancti Petri ad latus Clodouei Regis sepulta est à filiis suis Childeberto atque Clothario Regibus: nam basilicam ipsa construxerat, in qua & Genouefa beatissima est sepulta.] hæc Gregorius.

^b Gre. Turon.
hist. lib. 4. c. 1.
& lib. 16.
c. 31.^a Isaiæ 51.^b Rom. Mar-
tyrolog. die. 3.
Iunij.

Quæ enim viuens coluit, custodiuit, propagauitque fidem Petri, in Petri pariter basilica elegit, quam erexerat, sibi sepulchrum, sciens in terra & in cælo ei traditam potestatem: ita quidem sicut viuens verbis & exemplis, sic moriens testatum relinquere voluit perpetuo monumeto Francis omnibus, potissimum verò Parisiensibus amplissimis notis expressum, quam sectari deberent fidem & colere pietatem: quibus meritò positum sit ob oculos semper loquens & auribus inelamans iugiter illud diuinum elogium: Attendite ad petram vnde excisi estis, & ad cauernam laci, de qua præcisi estis. Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram, quæ peperit vos] ad Clodoueam, inquam, atque Chrotildem, qui supra petram fundamenta regni perpetuò permanfuri locantes, in signum Petro basilicam erexere, in qua quiescentes in spe, diem nouissimum expectarent. Prosecuta verò est tantæ feminæ dignam memoriam Catholica Ecclesia, dum inter Sanctos illam ascribens, dici quoque natalis eius anniuersariam memoriam celebrat^d. At de his satis.

IESV

IESV CHRISTI

VICILII PAP.

IVSTINIANI IMP.

ANNVS

ANNVS

ANNVS

554.

15.

28.

Annus Christi Redemptoris quingentesimus quinquagesimus quartus, post Consulatum Basilij decimustertius in Fastis notatur, quo Vigilus Papa precibus Narsetis Ducis ab Imperatore liberatur exilio. Res gesta ab Anastasio ita describitur: Adunatus clerus Romanus rogauerunt Narsetem, vt vnà cum eius suggestione rogarent Principem, vt si adhuc viueret Vigilus Papa, aut presbyteri, vel clerus qui cum eodem Vigilio fuerant in exilium deportati, reuerterentur. Suscepta relatione Narsetis vel cuncti cleri Romani, lætus effectus est Imperator, & omnes inclyti eius, eo quod requiem donasset Deus Romanis. Mox misit iussiones suas per diuersa loca, ubi fuerant in exilium deportati in Gyssa^a & Proconesso, & adduxit eos ad se Imperator, dicens eis: Vultis recipere Vigilium, vt suat Papa vester? gratias ago. Minusve? hic habetis Archidiaconum vestrum Pelagium, & manus mea vobiscum erit. Responderunt omnes: Imperet Deus pietati tuæ. Restitue nobis modò Vigilium: & quando voluerit eum Deus transire ab hoc sæculo, tunc vestra præceptione donetur nobis Pelagius Archidiaconus noster. Tunc dimisit omnes cum Vigilio.] hæc Anastasius.

VIGILIVS
AB EXILIO
LIBERATVS.

Audisti Imperatorem iam arrogasse sibi Romani Pontificis confirmationem, immo & abrogationem, nimirum dum se paratum exhibet, si clerus Pelagium magis velit, facturum vt Vigilus cesseret, ita planè captiuam ducens Romanam Ecclesiam, quam sub eodem humiliatam tenuit iugo, cum videlicet nullam haberi voluit electionem cleri, nisi electi accederet confirmatio ab Imperatore. Vidisti & clerum abiectè nimis profitentem, post obitum Vigilij in successoris substitutione præceptionem ipsius expectaturum. Sic quidem ducta^a est in captiuitatem domina Gentium, & Regina prouinciarum facta est sub tributo. Totidem è Hieremia petitis verbis deplorat ista S. Gregorius^b Papa, cum & doler non sine certæ oblatione pecuniæ eiusmodi fieri solitam ab Imperatore probationem Romani Pontificis, vt apertius suo loco inferius apparebit.

^a Thren. 7.
^b Gre. in sept.
Psal. poenite.

Vidisti scelus? Qui enim præ ceteris videri voluit Imperator maximè pius, se maximè impium præstitit, dum duriores coëgit Romanam Ecclesiam subire conditiones, quàm tulerat sub Ethnicis Imperatoribus, de quibus nulla est vsquam mentio, quod confirmationem electi in Romanum Pontificem sibi aliquando arrogarint. Ista igitur quæ neque humana neque diuina iura tribuunt Imperatori, iste qui legislator omnium maximus dici studuit, sibi fumens, in his impiè decernendis diuinorum & humanorum decretorum profanator & conculcator euasit, in gratiam haud dubium æmulantium Græcorum Romanæ Ecclesiæ gloriam. Sed frustra humana id præsumpsit astutia: Impingentes enim ipsi in lapidem, fracti sunt. Romanæ verò Ecclesiæ decor magis semper eluxit, vt quæ dicentur amplissimam fidem facient.

Hæc autem quæ de liberatione Vigilij & aliorum ab exilio dicta sunt, licet Anastasius facta tradat rogante Narsete exercitus in Italia duce: tamen & tunc accidisse putamus, vt Vigilus Papa assensus fuerit Imperatori, recedensque à sua sententia, quam Constituto edito declarauerat, Quintam Synodum comprobaret. Etenim cum de consensione Vigilij Græci omnes affirmant, & qui his temporibus vixit & scripsit Euagrius id ipsum asserat, vt quæ sunt superius dicta testantur: cumque pariter declaratum sit, id non eo tempore accidere potuisse, cum idem Pontifex actus est non ob aliam causam in exilium, nisi quod Quintam Synodum minimè probare voluisset: necesse est affirmare, id ab ipso factum esse hoc tempore, cum ab exilio solutus est, liberque dimissus, vt in suam rediret Ecclesiam, iam vindicata per Narsetem à Gothis Italia.

DE QUINTA
SYNODO A
VIGILIO
COMPRO-
BATA.

Vt istæc firmemus, alia plura suadent. In primis verò, quod Liberatus diaconus Carthaginensis, & ipse ex iis vnus qui pugnarunt pro Trium capitulorum defensione (vt ex B reuuario ab iplo conscripto satis apparet vel ex eo potissimum dum Theodorum Mopsuestenum laudat) ipse, inquam, Liberatus in Vigilium parum æquus, præter alia quæ aduersus eum conscripsit, ista de eius sine habet^a: Hæc (inquit) Vigilus scribens hæreticis occultè, permansit sedens. In quo impletum est illud testimonium, quod Salomon in Prouerbijs dicit^b: Edent viæ suæ fructus, & consilijs suis saturabuntur. Ab ipsa hæresi afflictus Vigilus, nec coronatus, qualem vitæ terminum suscepit, notum est omnibus.] hæc Liberatus: qui quidem si perstantem in sententia vsque ad mortem pro Trium capitulorum defensione,

^a Liberat. Bro.
c. 22. in fine.^b Prou. 10.

sione, quorum causa constitutum ediderat, Vigilium comperisset, ipsum in ea defunctum velut martyrem collaudasset: sed cum ait, ipsum fuisse afflictum nec coronatum, plane alludit ad eius exilium, & post exilium a priori proposito defectionem.

Suadet etiam istud ipsum ea ratio, quod cum Iustinianus Imperator nihil antiquius habuerit Trium capitulorum damnatione, quorum causa plura (vt vidimus) fanciuit edicta, & Synodum Occumenicam collegit, suaeque sententiae aduersantes seuerè puniuit: quomodo passurus fuisset, nisi consensisset, vt Vigilius, qui amplissimis scriptis contrariam sententiam professus fuit, & ad eam sectandam vniuersam Ecclesiam Catholicam impulit, idem postquam solueretur exilio, sineretur proficisci in Occidentem, haud dubium vniuersos Episcopos orbis Occidui aduersus edicta Imperatoris atque Synodi decerere concitatus? Rursum verò cum Iustinianus Imperator non solum ab exilio ipsum Vigilium liberauerit, sed alia nonnulla eidem petenti concesserit, & ipso exigente sanctionem de rebus Italicis promulgarit, absque dubio ex huiusmodi officiis declaratum est, eumdem Vigilium ipsi valde charum extitisse, vt ea petenti indulserit: at non nisi consensione in Trium capitulorum damnatione effici potuit, vt inter eos amicitia sanciretur, quorum solum causa odium conflatum erat, & in eum exilium irrogatum.

Sic igitur ex omnibus, suffragante potissimum Graecorum auctoritate, satis apparet, Vigilium Papam, vt natum occasione Trium capitulorum schisma penitus tolleret, omnemque Orientalem Ecclesiam Catholicae communioni coniungeret, abrogato quod pro Tribus capitulis ediderat constituto Quintae Synodo aduersanti, eadem Synodum auctoritate Apostolica comprobasse, œcumenicamque dixisse: cuius postremam sententiam cum posterius omnes Romani Pontifices sint secuti, vniuersa Dei Ecclesia, paucis exceptis schismaticis, eandem Synodum vt œcumenicam semper nouit & praedicauit. Eius verò exemplaria tunc in Romanae Ecclesiae archiuus fuerunt inter alia scripta authentica collocata, quae vtinam conseruata fuissent: non enim opus esset eam corruptam & mutilatam (vt vidimus) è codicibus Graecis accipere.

Porro eadem exemplaria genuina misisse noscitur S. Gregorius ad Theodolindam Longobardorum Reginam, & eius filium Aduloualdum reuuentem aliquando ea de causa Ecclesiae Catholicae communicare, quod accepisset, ex eadem Synodo derogari scriptis S. Leonis Papae ab vniuersa Ecclesia vt sacrosanctis toto orbe receptis. Sed accipe ipsius verba Gregorij ad ipsam Theodolindam Reginam reddita: extremo tempore sui Pontificatus: eam tamen (inquit) Synodum quae pie memoriae Iustiniani tempore facta est, per latores praesentium transmisi: vt praedictus filius meus dilectissimus ipsam relegens cognoscat, quia falsa sunt omnia, quae contra sedem Apostolicam vel Catholicam Ecclesiam audierat. Absit enim nos cuiuslibet sensum haeretici recipere, vel à tomo sanctae memoriae Leonis praedecessoris nostri in aliquo deuiare: sed quaecumque à sanctis quatuor Synodis sunt definita, recipimus; & quaecumque reprobata sunt, condemnamus.] haec Gregorius, qui tam ipsam Reginam, tum eius filium Regem Longobardorum detrectantes interea ob falsos à schismaticis sparsos rumores Apostolicae sedi communicare, rei veritate dilucidè demonstrata, communionem Catholica & Apostolica impertiuit.

Sed ad ipsum Vigilium solutum iam exilio, dimissumque liberum vt ad suam redire Ecclesiam posset, reuertamur. Cum rediturus Romam, Constantinopolim ad Iustinianum Imperatorem venisset: ab ipso petiit sanctionem promulgari vniuersae Italiae profuturam. Extat illa quidem, quae hic tibi reddendam putauimus, vt quae sunt dicta notiora fiant. ipsa verò ad Narsetem Ducem & ad Antiochum Italiae Praefectum data reperitur hoc anno, distincta capitibus vigintiseptem: sed nobis satis haec ex multis pauca referre:

Pro petitione Virgilij venerabilis antiquioris Romae Episcopi quaedam disponenda censuimus ad vtilitatem omnium pertinentia, qui per Occidentales partes habitare noscuntur. In primis itaque iubemus, vt omnia quae Athalaricus vel Amalafuntha regia mater eius, vel etiam Theodatis, Romanis, vel Senatu poscente, concesserunt, inuiolabiliter conseruentur: sed & ea quae à nobis, vel à pie memoriae Theodora Augusta quondam coniuge nostra collata sunt, volumus illibata seruari: nulla cuiusque danda licentia contra ea venire, quae à praedictis personis pro quibuscumque rebus vel titulis data vel concessa esse noscuntur, excepta videlicet donatione à Theodato in Maximū pro rebus habita Marciani, ex quibus dimidiam portionem Liberio viro gloriosissimo dedisse meminimus, reliquam dimidiā Maximo viro magnifico relicta, quas apud vtrumque firmiter manere censuimus.

Si quid

VIGILII
IUSTINIA
NO AMICVS
REDDITVS.

VTTIMAM
VIGILII
SENTEN
TIAM ECCL
ESIAE ECYTA.

QVINT. SY
NODI GER
MANA EX
EMPLARIA

Greg. lib. 11.
epist. 7.

Novel. In
lian. edit. nif.
EDICTVM
IUSTINIA
NI IMP. DE
REBUS ITA
LIAE.

A Si quid à Totilano tyranno factum vel donatum esse inuenitur cuiusquam Romano, seu cuique alio; seruare, vel in sua firmitate manere, nullo modo concedimus; sed res ablatas ab huiusmodi detentatoribus antiquis dominis reformari praecipimus. Quod enim per illum tyrannidis eius tempore factum esse inuenitur, hoc legitima nostra notare tempora non concedimus.] & inferius de iisdem rebus à Totila alienatis: Quia autem verisimile putamus, diuersos tyrannidis tempore res suas per metum alienasse hominibus vel officium quodcumque gerentibus, vel aliam à Totila commissam actionem, vel potentiam, vel gratiam apud eum habentibus, siue venditione, siue aliis quibuscumque contractis titulis, modò vero quod factum est prius, rescindi desiderare, vt ipse per violentiam, vel per metum tyrannici temporis factum: sancimus omnibus esse licentiam sui recipiendi, siue vendicandi, vel possessionis à Iudice adipiscendae; pretis tantummodo videlicet restituti; quae tamen res qui se dedisse perhibet adprobante) veraciter constituerit exoluta; nec aliquò postea modo vel fraude subtrahenda, vel ab eo recepta, cum non absque ratione esse putemus multa tunc temporis per metum & violentiam facta esse, quae nostris temporibus rescindi possit iustitia, poena videlicet instructa inserta propter praedictas factiones modis omnibus quiescente.] haec & alia plura ad res siue immobiles siue mobiles spectantia, instate Vigilio Papa, Iustinianus sanxit, multaque alia ad personas respicienda, quas vel barbaricus furor redegerat in seruitutem, vel militaris licentia profanasset. nam post alia plura haec de dicatis Deo virginibus: Cum autem tyrannicae ferocitatis praesumptionem res etiam illicitas quasi permissas egisse, sine dubio sit: sancimus, vt si qui mulieres Deo sacras, vel habitum religiosum habentes tibi coniunxisse inueniantur, nulla eis tenendi, vel dotes forte conscripitas, iterum monasteriis, vel ecclesiis, aut sancto proposito cui dedicatae sunt, restituantur.] haec & alia

Iustinianus hoc anno vigesimo octauo sui Imperij, & post Consularum Basilij tertio decimo: quae quidem ab Imperatore procurasse Vigilium apparet, vt quae tempore bellico fuissent iura iussa sileri, eadem reuiscerent, suumque vnicuique tribueret. Quomodo autem recedens Constantinopoli Vigilium Papa, cum in Siciliam peruenisset, illic extremum clausis diem, sequenti anno; quo id contigit, dictum sumus: modò quae anni huius sunt reliqua prosequamur.

Hoc eodem vigesimo octauo Imperatoris anno à Cosroë Persarum Rege aduersus Iustinianum Augustum bellum mouetur, non quidem ex more in Syria; sed in Colchorum prouincia; quo Romanus exercitus turpiter victus atque fugatus est. Haec verò quomodo se habuerint, Agathias pluribus refert. Quibus accuratè narratis, diuertit idem auctor ad peregrinationem seu transmigrationem quorundam Gentilium philosophorum è Romano solo in Persidem, ea (vt refert) occasione, quod pertaxi illi Christianam religionem & eam colentium mores, ad Persas, quos acceperant esse modestiores, proficisci; ibique reliquum vitae tempus apud eos degere decreuerunt: verum falsa decepti fama, vbi Persarum foedissimos inuenerunt mores, mox redire ad pristinos lares, & cum Christianis reliquum vitae tempus degere censuerunt. Quae autem notatu digna iisdem tunc acciderint remeantibus, ab eodem accipiamus auctore, qui rem sic exorditur:

Paulo antè Damascius Syrus, Simpliciusque è Sicilia, Eulamius Phryx, Prifanius Lydus, Hermias praeterea & Diogenes ex Phoenicia, Isidorusque Gazaxus in Persidem ad Regem hunc visendum se contulerunt: qui omnes facile hac nostra aetate omnium erant philosophorum principes. Hi quidem, cum minus placerent quae de Deo Romani rectius sentiunt, & multorum relatu persuasi iam essent Persarum instituta & mores ceteris longè praestare, in Persiam ad Regem, vt in ea victuri, vnà concesserunt, & eo libentius, quod Regem in primis iustissimum, continentissimumque esse acceperant, qualem & vult Plato, vt philosophia sit cum Imperio iuncta: subditos verò pollere virtutibus, quandoquidè nec fures apud hos essent, neque praedones, nec denique qui iniustiora cetera facerent: atque adeò vt pretiosissima quaeque vel in solitudine quauis relicta, qui fortè inuenerit, haudquaquam sit sublaturus, sed relinquenti vtrumque domino integra omnia vsque ad reditum maneat. Vbi tamen eò est tandem peruentum, cum omnia aliter longè ac ipsi acceperant, sese habere iam competissent, & omnem scelerum apud hos speciem exerceri, ipsique haec molestissim: ferrent: inconstantiae & leuitatis se statim insimularunt, & mutati loci coepit hos poenitere. Vnde etsi Cosroë eps & beneuolentia prosequeretur, & vt apud se manerent, precibus fatigasset: confestim tamen ad pristina loca, e quibus exceleserant, se receperunt, existimantes, longè sibi porius fore, in itis mox Romanorum consuiibus mortem, si fortè contingat,

Agath. lib. 20.

DE PHILOSOPHIS AD PERSAS PERGRINANTIBVS.

obire, quàm apud Persas morando, maiora sibi præmia comparare. Sie demum omnes ad pristinas sedes reducti, barbarica detestabantur hospitia.] Ita quidem experimento didicere philosophi, solutos licet disciplina Christianes præstare moribus quibuslibet veri Dei cultum ignorantibus populis. Quid verò his subiiciat auctor admiratione dignum, accipe:

DE CADAVRE
VIRI HV
MATO AT
QUA REPOS
506

Sed cum interea iter hi facerent, mirandum quiddam his serunt & dignum memoria contigisse. Nam cum in agrum quemdam Persicum philosophi diuertissent, hominis eiectum cadaver viderunt recens mortui inhumatum. Tum, hi legis barbaricæ prauitatem commiserati (*lege enim Persarum, defunctorum hominum corpora non humari, sed feris bestis & volucris exponi iubeantur*), quandoquidem nec par fore existimabant, vt vel in partem aliam natura iniuriam pateretur, cadaver illud per seruos elatum, terra (vt licuit) obruerunt. Noctu verò, his quiescentibus, vnus quidam eo ex comitatu (non enim sat calleo) obuersari sibi speciem vidit hominis senioris, sibi que incogniti, aliis tamèn grauis & venerandi, & qui philosophiæ studentis vt pallio, ita & barba promissiore nihil esset ab similis; sibi que perinde iubendo, monendo que huiusmodi inelamasse: Noli inhumatum humare: perimite canibus lacerandum. Terra vniuersorum mater matris corruptorem hominem non suscipit (*hæc idcirco, quòd Persis in more esset, filios cum matribus commiseri.*) Tum ille quamprimùm præ formidine experrectus, aliis somnium statim renunciauit. At illi tum primùm dubij animi erant, quoniam esset id somnium euasurum. Antelucano autem tempore surgentes progrediuntur quòd erat iter octeptum, agrum eundem carpando, cogente ad id loci situ in quo pridie mortui cadaver suffoderant. Nudum illum iteratò inueniunt, in agri superficie iacentem, tamquam sponte sua in apertum remittente terra, nec tolerante non à bestiis absumptum seruare. Illi igitur rei miraculo obstupesciti, iter prosequuntur, omisso humanitatis officio, quod sibi ex lege iniungebatur. Somnium interea cum sermonibus agerent, ex eo facile fatebantur, pœnas luere Persas pro impudico & materno concubitu, eo que & insepultos manere, & non iniuria per canes dilacerari.] hæc Agathias, suorum temporum recensens historiam, haud leuiter accepta refert.

DEPTOS IM
PII POENIS
AFFICIUNT.

Ex hoc quidem exemplo quis non intelligat, in suæ ipsorum vitipnem impietatis fini à Deo Nouatores hæreticos spernere ab Apostolis traditos & in Ecclesia Catholica sæpè vti receptos atque posteris commendatos Christianis ritus sepulchrales, pompam que piam, qua sacris canticis ducuntur funera, sacris que locis, quæ sunt Christi membra, humantur corpora defunctorum; eisdem que verè impios sua sponte ab Ecclesiastica communione discissos huic priuari, atque tanquam infames in loco profano, profana que sepultura mandari? vt planè iusto Dei iudicio in eis Hieremie^a vaticinium compleatur, quo ait: Sepultura a fini sepelietur, putrefactus & proiectus extra portas Hierusalem.] Sed qua de funere & sepultura dicimus, de pluribus aliis Dei beneficiis Catholicæ Ecclesiæ collatis æquè dicenda sunt, quibus in suorum scelerum pœnam sua ipsorum sententia impij, sed iusto Dei iudicio omnino priuantur.

Hierc. 22.

IESV CHRISTI VIGILII PAP. IUSTINIANI IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
555. 16. 28.

VIGILII
PAPAE OBI
555.

Hic annus Domini quingentesimus quinquagesimus quintus, post Consulatum Basilij numeratur decimus quartus: quo Vigilus Romanus Pontifex venturus in Italiam, in Sicilia diem obiit, cum sedisset annos sexdecim, licet Anastasius habeat sedisse annos decem & septem, menses sex, & dies vigintifex: sed nulla subsistunt talia ratione, quam plurimis his aduersantibus. De ipso item hæc Anastasius subdit, cum agit de eius obitu: Venerunt itaque in Siciliam, in ciuitatem Syracusas, vbi Vigilus afflictus, calculi dolorem habens, mortuus est. Corpus eius delatum Romam, sepultum est ad sanctum Marcellum via Salaria.] sed quoto anni mense die ve sit mortuus, nulla apud antiquos mentio: nec nobis de his diuinandum, cum nec ex successoris annis tempus Vigilij sedis possit mensium atque dierum numero desiniri. Ceterum hic non prætermitendum, Pelagium diaconum ductum esse in suspicionem illatæ mortis Vigilio: id enim idem Anastasius tradit, cum agit de eiusdem Pelagij ordinatione: addit autem, ipsum Pelagium publicè se purgasse de tanta illata calumnia. sed de his inferius.

Hic tandem finis Vigilij Papæ, vt iusto Dei iudicio in insula defunctus sit, confectus ipse ærumnis

ærumnis ex morbo, qui coegerat sanctum prædecessorem suum Siluerium deportatum in insulam illic animam exhalare. Qui enim malis artibus ad Pontificatum sibi parauit ascensum, ipsum adeptus, immentis semper agitur fluctibus, inuisus in primis Imperatori, cuius gratiam tot studiis demerere conatus fuit, Orientalibus haud gratus Episcopis, aduersus quos diu multum que certauit: sed & Occidentalibus defensoribus Trium capitulorum redditus execrabilis, quòd in sententia non steterit, sed impugnantibus eorumdem, suo constituto abolito, inhaesisset, Quintam probando Synodum, quam antea impugnasset: ac tandem cum è procellis in portum sibi visus est appulisse, pedem que alterum in Urbem, à qua diu abfuisset, propemodum intulisse, in via mori cogitur immensis confectus ex calculi morbo doloribus.

Fuit ista Vigilij, dum esset Pontifex, vitæ periodus: ex qua quidem multa quis hauriet diuinæ providentiæ inuigilatis super Ecclesiam Romanam exempla: quibus illud potissimum euidentiùs innotescat, ipsam Diuinitatem eius gubernaculū tunc præcipuè moderari, cū qui nauis præsidet, clauum que tenet, obdormire videtur, vel aliò non opportunè dirigere, quòd vel timor impellit, aut priuatus commouet affectus: qui enim in ea residet Christus, huc atque illuc inuierfam nauim pro arbitrio vertit: & fluctus licet contrarij vrgeant, & flantes venti in aduersam partem impellant: numquam tamen ipsa nauis impingat in scopulos, neque offendant in lyrtis, vel crebrioribus vndarum ictibus dissoluatur, sed illæsa permaneat, nesciens vel vetustate lenescere, vt per lata foramina sorbens aquam, absorbeat à fluctibus.

Intelliget ex iis pariter accuratus inspector, quanta Romanæ Ecclesiæ insit auctoritas, viget que potestas, cum viderit ex aduerso frustra sæcularem niti potentiam, in casum que armari perfidiam, vane que contra niti Orientales Episcopos, otiose resiliire Occidentales Antistites, inutiliter vbi que cogi Concilia atque sanciri decreta, vbi non accesserit ipsius sedis Apostolicæ confirmatio, & qui in ea sedet Romani Pontificis comprobatio: cum illud tantum necesse sit in Ecclesia Catholica haberi ratum & firmum, quod noscitur consensione asserta vel præsumpta eiusdem Romani Antistitis comprobatum.

Vidisti enim, frustra nisum Imperiali edicto Iustinianum, quousque illi Vigilus restitit, nulliusque roboris habitum totius Orientis collectum Concilium, donec illud ipsum suo assensu voluerit Romanus Pontifex effici Oecumenicum: cum planè non alia ratione ipsi etiam Græci illud comprobent Oecumenicum esse, nisi quòd illi consensus accesserit Romani Pontificis. Sic vides, quo magis in Vigilio contempta est Apostolicæ sedis auctoritas, eo amplius eandem apparuisse illustratam: & cum nulla fuerint tempora, quibus sub Catholico Imperatore adeò ignominiosa diraque pati coactus sit Romanus Pontifex, numquam tamen magis, quanta in Petri successore vis atque potestas esset, cognitum fuit, in illo præsertim Antistite, quem ante electionem præterita crimina adeò infamassent, & violenta præcedens intrusio, illicitæ que atque probrosæ promissiones factæ hæreticæ feminæ contemptibilem reddidissent, atque demum Siluerij Papæ obitus fermè omnibus detestabilem effecisset. Ita planè permisit Deus Apostolicam sedem adeò fluctuare, atque in discrimen adduci, vt ab omnibus intelligatur non humanis sed diuinis illam fulciri præsidij. Sed quæ reliqua sunt Vigilij Papæ, antequam de eius agamus successore, prosequamur.

In huiuscemodi habitis cum Iustiniano conflictibus cum fatigatus esset ærumnis Vigilus, idem Imperator ab eo inter alia illud extorsit, quod ab Agapeto Papa obtinere frustra tentauerat, nec ab eius successore Siluerio impetrare valuit, nempe vt Prima Iustiniana, natale solum, à se mirificè illustrata, non Episcopatus tantum, sed Metropolitanæ sedis augeatur dignitate. Cum id, inquam, à Vigilij prædecessoribus ipse Iustinianus impetrare conatus esset, minimè valuit obtinere, quòd scirent iidem Romani Pontifices (vt superius dictum est) ea verti in præiudicium aliarum ipsi prouinciæ adiacentium Metropolitanarum sedium, iniustum rati dedecore nobilium Ecclesiarum illustrari nouam Ecclesiam Primæ Iustinianæ, indecens que esse alias denuotare, vt vna superexornaretur Ecclesia, cresceret mirum ipsa diminutione maioris cui ipsa subdita fuisset Ecclesiæ; & pallium quod illa soleret accipere à Romano Pontifice, Prima Iustiniana ab eodem peteret, ac sibi superindueret. Id quidem fuisse à Vigilio Papa decretum, vt eius Episcopus pallio ornaretur, vicem que gereret Apostolicæ sedis, idè Iustinianus Imp. in constitutione Nouella proficitur: de eodem que pallio, quod Archiepiscopus Primæ Iustinianæ accipere soleret à Romano Pontifice, testis est Gregorius^b Papa in epistola ad Ioannem. Exciderunt autem ipsius Vigilij Papæ Apostolica litteræ de collatis à se priuilegijs Primæ Iustinianæ. Hæc verò, quòd incerta habeantur

ROMANA
ECCLESIAM
LABITVR
ADVERSUS.

APOST. OBI
DIE SVMMA
AVCTORITATE.

A VIGILIO
COLLATVM
PRIVILEGIVM
PRIMÆ
METROPOLITANÆ
ECCLESIÆ.

^a Nouel. 131.
^b Gregor. lib.
4. epist. 150.

quo anno facta fuerint, hic ad finem ipsius Vigilij rerum gestarum ex more posuimus. **A**
 Ad postremum de eodem Vigilio Papa his illud adicere monumentum minimè prætermittimus, quod habet Hadrianus Romanus Pontifex in epistola ad Carolū Magnum Imp. nempe ab eo egregiis iisdemque piis imaginibus exornatam fuisse basilicam à se erectam. Cùm enim inter alia plurima idem Pontifex vellet ostendere Imperatori, viguisse semper in Ecclesia sacrarum vsum imaginum, & de singulis temporibus quibus celebrata essent Occumenicæ Synodi adduxisset de Romana Ecclesia, quam alia minores Ecclesiæ imitarentur, exempla: vbi ventum est ad proximè dicta tempora Quintæ Synodi, ita habet: **E**
 de sancto Quinto Concilio: Sanctissimus Vigilus Papa in Lateranensi Patriarchio basilicam faciens, pulcherrimis eam decorauit picturis, tam in historiis, quàm in sacris imaginibus.] hæc ipse: quæ quidem verba (vt ex præcedentibus patet) eam habent sententiam, vt Pontifex dicere voluerit, sicut tempore reliquorum Conciliorum Occumenicorum vsum probatur sacrarum imaginum, ita etiam tempore Quintæ Synodi, cùm esset Pontifex Vigilus Papa, qui basilicam à se constructam sacris decorauit picturis. Quod tamen ab ipso Vigilio ante factum oportuit, quàm in Orientem proficisceretur: nam semel Roma discedens, illuc non est ampliùs reuersus.

HACRARIUM
VVS IMAGINUM.

Gregor. lib.
7. epist. 115.

Cassiod.
Instit. diuin.
lib. 1. c. 1.

PELAGIUS
PAPA CREA-
TUR.

Quod rursum ad reliqua eiusdem Vigilij monumenta pertinet; nec excidat, quod sanctus Gregorius Papa in epistola ad Vigilium Episcopum Arelatensem meminit de priuilegijs ab ipso concessis Arelatensi monasterio, quod Childebertus Rex Francorum erexit, & petiit à Vigilio sedis Apostolicæ immunitatibus communiri: cui illum assentientem, litteras Apostolicas ad Aurelium tunc Arelatensem Episcopum^a dedisse significat, ad quem constat aliam quàm superiùs recitauimus scripsisse epistolam.
 Vides igitur tam in Oriente, quàm in Occidente, tum Imperatores tum Reges non ab alio Antistite quàm à Romano Pontifice expetere consueuisse pro locis à se erectis priuilegia, vt pote quòd certò scirent in ipso totius Catholicæ Ecclesiæ residere primatum, vniuersosque Antistites eiusdem parere præceptis, sæcularesque Principes haud audere violare, quæ scirent Apostolicæ sedis priuilegijs esse munita. Nec de Vigilio illud prætereat (quod attigimus) Constitutum aliud sanciuisse aduersus Origenem, ipsum condemnans, vt Cassiodorus testatur his verbis^b: Hunc, nempe Origenem, licet tot Patrum impugnet auctoritas, præsentem tamen tempore & à Vigilio beatissimo Papa denuo constat esse damnatum.] Hæc cùm testetur Cassiodorus, satis habes declaratum, quomodo accipiendum sit, quod in alio suo Constituto Vigilus ad Iustinianum Imp. dato, quod haud pridem recitauimus, ait, post mortem non esse aliquem condemnandum, qui in pace & communionem Ecclesiæ Catholicæ decesserit: cuius sententiæ sensus quomodo sit accipiendus, suo loco diximus. **D**
 Demum verò, vt res Vigilij ad finem perducamus, de ordinationibus ab eo factis quæ habeat Anastasius, accipe: Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros quadraginta sex, diaconos sexdecim, Episcopos per diuersa loca octoginta & vnum. Cessauit Episcopatus eius menses tres & dies quinque.]

Subrogatus est in locum Vigilij Pelagius Archidiaconus: quo autem mense & die, antiquorum nemo docet. De huius ordinatione hæc idem Anastasius: Dum non essent Episcopi qui eum ordinarent, inuenti sunt duo Episcopi, Ioannes de Perusio & Bonus de Ferentino, & Andreas presbyter de Ostia, & ordinauerunt eum Pontificem: tunc enim non erant in clero qui eum possent promouere, & multitudo religiosorum, sapientum, & nobilium subtraxerant se à communionem eius, dicentes quia in morte Vigilij Papæ se immiscuit, vt tantis pœnis affligeretur. Eodem tempore Narfes & Pelagius Papa, consilio inito, data litania à S. Pancratio, cum hymnis & canticis spiritualibus venerunt ad S. Petrum Apostolum: Cùm Pelagius tenens Euangelium & crucem Domini super caput suum, in ambonem ascendit: & sic satisfecit cuncto populo & plebi, quia nullum malum peregrisset contra Vigilium. Item adiecit Pelagius Papa: Pero vt petitionem meam confirmetis, vt si quis ille est, qui promouendus est in sancta Ecclesia ab ostiario vsque ad gradum Episcopatus, neque per aurum neque per alias promissiones proficiat (vos enim omnes scitis quia hoc simoniacum est) sed si quis ille est doctus in opere Dei bonam vitam habens, non per dationem, sed per bonam conuersationem, inhiemus eum vsque ad primum gradum venire. Eodem tempore Ecclesiæ rebus præfecit Valentinum Notarium suum timentem Deum, & restitui fecit omnia vasa aurea & argentea & pallia per omnes ecclesias.] hæc tunc de Pelagij ingressu Anastasius.

Qui

A Qui igitur non sine assensu, immo & promotione Iustiniani Imperatoris, qui etiam Vigilio adhuc superstitite (vt vidimus) ei studebat, Pelagius Pontifex creatus est, licet viuentem Vigilio cùm esset Archidiaconus, eius Constituto pro Tribus capitulis subscripsisset: tamen postremam eiusdem Vigilij sententiam probantem Synodum secutus est; cùm præsertim probe nosset, causam non esse eiusmodi, vt non nisi cum iactura Catholicæ fidei, vel ignominia Synodi Chalcedonenfis (vt superiùs est monstratum) sanciri pax potuisset. Sed ad alia transeamus.

PELAGIUS
PAPA RECI-
PIT QVIN-
TAM SYNO-
DVM.

Hoc anno vigesimonono Iustiniani Imperatoris, qui sub Theodibaldo Fræcorum Rege militabant duo germani, idemq. Alemanni Leuthares & Bucellinus (quem Agathias Bultinum vocat) cum Francorum ingentibus copiis descendentes in agrum Campanum, Leutharos, Brutios, omnesq. interiacentes regiones depopulantur. hæc pluribus Agathias^c, qui horum exercituum fuisse septuaginta duo millia delectorum virorum tradit. Porro Alemannos ductabat Leuthares; Francos verò Bucellinus. De eodem Francorum Duce meminit Gregorius Turonensis^d, licet malè temporibus Belisarij eius expeditionem corrigisse dicat; huncque ipsum Bucellenum appellat, quem S. Gregorius^e Papa nominat Bucellinum, dum agit de S. Libertino, qui in monasterio apud Fundos in Campania posito egregia floruit sanctitate; atque de eodem Bucellino, qui eius tunc monasterium inuaserat, hæc scribit: Eodem verò tempore in Campaniæ partibus Bucellinus cum Francis venit. De monasterio verò præfati vni famuli Dei rumor exierat, quòd pecunias multas haberet. Ingressi oratorium Franci cœperunt sæuientes Libertinum quærere, Libertinum clamare, vbi in oratione ille prostratus iacebat. Mira valde res, quærentes, sæuientesque Franci ingredientes in ipso impingebant, & ipsum videre non poterant, sicque sua cæcitate frustrati à monasterio sunt vacui reuersi.] hæc Gregorius, qui de sancto viro miranda complura alia scribit. Agathias dum de Bucellini grassatione in Italiam facta agit^d, hæc ait, Francorum erga res sacras abstinentiam commendans:

FRANCI
CVM ALEMANNIS
INVADENT
ITALIAM.
Agath. lib. 2.

Gregor. Turon. histor. Franc. lib. 3. cap. 32.
Gregor. dial. lib. 1. c. 2.

Agath. lib. 2.

Eò vbi ventum iam est, Franci omnes, qui locis hisce antè insueuissent, erga sacra pietate & reuerentia vtebantur, vt qui ad potiores leges tamquam veræ fidei cultores concesserant (vt suprà iam diximus) & haud secus ac Romani sacrificarent. Sed Alemannorum exercitus omnis (nam aliter longè hi sentiunt) sine vllò delectu & per impietatem templa diripiebant simul & deformabant; sacraque ex auro vasa, & ad peragendam rem diuinam parata, pretiosamque ceteram suppellectilem cum sustulissent, in possessionem turpiter vendicabant: cumque ea parassent, necdum malefactis exatiati, vel vnas ipsas, quibus templorum structores recondebantur, frangebant, euertebantque pauimenta, & cruore templa fœdabant, prædaque omnis conspurcabatur, cùm mortuos insuptos discicerent. Haud tamen diuina longè post ira, quæ ob tanta hæc scelera iuferebatur, hos pœnis affecit. Quandoquidem bello partim, partim morbo interiire, ita vt eorum nemo quippiam sit ex pristina rapiendi spe consecutus. Iniustitia namque & erga Deum impietas vt fugienda permaximè sunt, ita & prodesse nil poterunt, & in ipso præsertim bello. Nam patriæ opem ferre, ac patrias leges tueri, & has deuantibus se minùs permittere, sed enixiùs hos impugnare, æquum proculdubio fuerit & generosum. Qui verò lucri & auaritiæ gratia, odiique nulla ratione subnixi, cùm nullum criminandi ius habeant, si velint in aliena irumpere, & eos incessere, qui iniuriæ nihil intulerint, profectò insolentes hi sunt, & planè insaniunt, neque quid ius fasque sit norunt, nec magni id faciunt, si maleficis sit infensor Deus. Quo fit, vt aciora his inferantur supplicia, & ad insanabilem calamitatem, qui prauè gesserint, recidunt, **E** et si ad breue felices existimentur. Leuthari itaque, Bultinoque istiusmodi euenere, &c.]

Agath. lib. 2.

Quàm autem terribilem Dei in se iram expertus sit Leuthares germanus Bucellini, dum onustus sacrorum spoliis domum reditum parat, idem auctor paulo inferiùs his verbis conscribit:
 Paulo post pestilens morbus de repente cùm hos inuasisset, multitudinem absumebat, ita vt partim circumiectorum locorum aërem vt noxium causarentur, & eius mali originem fuisse hunc ducerent, partim etiam vitæ incusarent mutationem: quandoquidem ex assidua belli exercitatione, longisque itineribus ad otium & delicias diuertissent. morbi tamen principium & calamitatis necessitatem non admodum pernoscebant. Iniustitia namque & rebus sacris, humanisque legibus illata iniuria, exitij causa his (vt equidem reor) fuit. cui rei vel Princeps ipse argumento sat fuit, quem ex Deo ingesta supplicia diuexabant. Quippe qui demens iam factus, in apertam est rabiem versus, vt amentes solent & furibundi.

LEUTHARUS
DAT FOR-
NAS PATRA-
TORVM SCIB-
LERVM.

Anal. Eccl. Tom. 7.

Rx 3

bundi. Vertigo præterea crebrior quædam eum excepit, eiulatusque edebat horribiles, cer-
 nusque nonnumquam, vel vtrumque in latus se prorucendo, illis solo volutabatur, abun-
 danti que spuma os ipsum prolucbarur: tamen oculi horribiles visu, inuerti que erant, & eò
 iam miser vefania venerat, vt vel propria membra defæuendo gustaret. brachiis siquidem
 vbi iam mordicus in hæssisset, dentibus carne dilacerata in feræ bestie morem, his vesceba-
 tur defluentem que lingebar cruorem. sic demum suo exatiatus, & paulatim deperditus,
 miserimè ex humanis excessit. Ceteri verò passim moriebantur, nil penitus remittente
 malo, quousq. tandem vniuersi interiire. Quinetiam vel febre maior pars degrauiata mor-
 tem obibat: nonnullos apoplexiæ morbus acerrimus inuadebat, alij capitis dolore peribant,
 & mentis excessu quidam. Itaque dum variè omnes afficerentur, in perniciem morbi ipsi
 cedebant. Cum Leuthare igitur & ceteris omnibus, qui se sequebantur, sic actum: & hunc B
 ea expeditio habuit finem.] hæc Agathias, qui de Bucellino refert, iurasse non se recessu-
 rum ab Italia, sed pro Gothis semper bello aduersus Romanos acturum. Quæ verò dicta
 sunt de Leuthari atque Alemannorum exercitu, contigisse ait idem auctor trans Padum
 ad Venetiæ loca apud Cenedam vrbe[m], cum iam iidem reuertentur in patriam.

FRANCI A
ROMANIS
VICTI.

Bucellinus autem apud Capuam cum Francis agens, & prælio decernens cum Narsete,
 ab eo victus est, ac necatus cum omni Francorum exercitu: adeo vt ex tam ingenti hostium
 numero quinque tantum modo fuerint reperti qui remearint ad propria. Rem porro egregiè
 gestam cum Agathias describat, id tribuit pietati ac iustitiæ Narsetes, qui non antè cõserere
 manus cum hostibus voluit, quam purgato exercitu: inuictum verò tunc vnum Herulorum
 nobilem militem, qui feruum occidisset, pari illum pœna plectendum esse iussit, nec magni
 fecit, etli in tanta temporis ac rerum necessitate ingès Herulorum multitudo sese ab exer- C
 citu, mortem gentilis sui ægro ferens animo, separaret. Pluribus hæc omnia idem auctor
 scriptis mandauit, qui & inferius eiusmodi recitat inscriptionem, qua tanta victoriæ monu-
 mentum exaratum fuit: ait enim^a: Mibi verò ex incolis quidam nonnulla elogia recitauit
 in vrnam insculpta lapideam sub Casilini fluminis ripas locatam, quæ huiusmodi sunt:

^a Agat. lib. 2.

QVAS CASILINI FLVMINIS MORTVIS GRAVATAS SVSCEPIT
 TYRRHENI MARIS LITTVS, QVANDO FRANCORVM GENTEM
 OCCIDIT AVSONIVS ENSIS, VBI MISERO HÆC GESSIT MO-
 REM BVLINO. FELIX ETIAM ISTE FLVCTVS, ET ERIT BAR-
 BARICO PRO TROPHÆO DIVTINE ERVCTANS SANGVINEM.

Id epigramma siue in vero lapide fuerit insculptum, siue aliàs vtrumque celebre sit, ad me
 peruenit: haud tamen diffido fuisse hoc modo inscriptum.]

^b Agat. lib. 2.
CVR FRAN-
CI VICTI.

Cum autem idem auctor apertè testetur^b, ob iniustitiam victos fuisse Fracos: hic exami-
 nandum est præcipuum eorum peccatum, cuius rei gratia adeo ad internecionem cædi me-
 ruere. Nam cum ab eodem auctore Francorum pietas commendetur, iustitia tamen non
 ita: quòd scilicet Agathias de eorum Duce tradat, obstinatè nimis atrocitatem Gothorum
 suscepisse: adeo vt recedente Leuthari cum Alemannis, ipse laturus Gothis opem rema-
 nere omnino voluerit. ait enim: Bultinus verò cum iureiurando iam confirmasset aduer-
 sus Romanos & pro Gothis se bella gesturum, hi que adulando barbarum permulcerent,
 ac suum Imperatorem fore se prædicarent: visum est tandem manendum apud hos potius
 esse, & peragenda conuenta: vnde apud Gothos is manit, & ad bellum necessaria compa-
 rabat.] hæc auctor dum in bello suscepto iniustitiam aperit, cum illos defendendos Fran-
 ci suscepissent, qui ditonem inuaserant alienam. Adde his etiam, quòd ea ex parte impie E
 tatem defenderent (licet hoc non esset in animo) dum aduersus Catholicos pro Arianis,
 quales Gothi erant, iuratum prælium profequi statuissent. His etiam iunge illud, quòd in-
 uito Theodibaldo Francorum Rege (vt idem auctor testatur) suaq. sponte idem Dux exer-
 citus Bucellinus pro Gothis Francos duxit cum Alemannis ad pugnam. Vt planè exemplo
 posteris fuerit, fortissimos quosque debiles reddi ac prorsus imbelles, quos iustitia deserit,
 quam meritò Sapiens præliantium^c thoracem appellat, fidem verò scutum; quibus si ca-
 reant præliantes, omnino sint perituri, nisi (quod sæpe contigit) ad scelera vlciscenda his
 Deus vtatur tamquam virga furoris sui.

^c Sap. 5.

ROM. EXER-
CITVS PRO-
FLIGATVS
IN COL-
CIVS.

Sed quòd res humana: sui varietate inconstantes esse soleant, lætis mox admixta sunt
 tristitia; cum videlicet post tam ingentem de Francis adeptam victoriam in Italia, Romanus
 exercitus qui in Perside militabat, posteriores tulit. Siquidem hoc anno ab eo male pugna-
 rum est cù Persis, fugatis à tribus millibus Persarum quinquaginta millibus Romanorum,
 vlciscente

A vlciscente Deo (vt ab omnibus iactabatur) innocentem sanguinem Regis Colchorum à
 Romani exercitus Ducibus fraude necati. De his pluribus Agathias. Erat namque Rex ille
 Christianus maximè pius, totaque eius prouincia Christianitate refulgens. Factaque hæc
 ait, dum Persæ obsiderent Onogorim antiquum præsidium, quod Christiani Colehi à Pro-
 tomartyris nomine Sanctum Stephanum nominarunt. Tu verò de his eundem, si libet, au-
 ctorem consule.

Inter hæc verò, dum quæ dicta sunt de Francis in Italia gererentur, Theodibaldum
 Francorum Regem adolescentulum penè puerum morbo miserime affectum ex hac vita
 migrasse, idem auctor Agathias affirmat, ob id que cum ad consanguineos superstites Fran-
 corum Reges Childebertum atque Clotharium deuolueretur hereditas, inter eos obor-
 tam esse discordiam tradit. De Theodibaldo scribit Gregorius, vxorem duxisse, annoque
 regni sui septimo decessisse. Porro vnà cum regno eius quoque coniugem incestuoso con-
 nubio Clotharium accepisse narrat, reprehensum verò à sacerdotibus eam dimisisse. sed audi
 verba ipsius^a: Regnum eius Clotharius Rex accepit, copulans Vuldotradam vxorem eius^b Gregor. lib.
 strato suo: sed increpitus à sacerdotibus, reliquit eam, dans ei Garinaldum Ducem, &c.]^{4. c. 9.}
 Vigeat quidem Gallicanorum Episcoporum sacerdotalis vigor his temporibus aduersus
 incestuosos: nam exstant plures canones diuersorum Conciliorum in Gallis habitorum,
 quibus eiusmodi crimen Ecclesiasticis censuris infectati sunt sanctissimi Patres illi quos di-
 ximus Aurelianensium Synodorum secundæ, tertiæ, quartæ, & quintæ, necnon Concilij
 Turonensis. Sane quidem & aliud id genus crimen eiusdem Clotharij idem Gregorius^b re-
 fert, nimirum duas sibi in matrimonium coniunxisse sorores, ex quibus septem suscepit fi-
 lios. Vnde ob tanta hæc facinora haud modicum fuit iisdem sanctis Episcopis laborandum,
 vt malos hos extorri ceptos frutices sacrarum legum falce succiderent.

Sed vt repetamus res Orientis, hoc eodem anno vndetrigesimo Iustiniani Imperatoris
 tumultuatum rursus esse à Iudæis & Samaritanis hæreticis in Palæstina, Miscellæ auctor
 ia describit: Anno vigesimo nono Imperij Iustiniani seditionem cõcitauerunt Iudæi & Sa-
 maritæ Casareæ Palæstinæ, & facti quasi in ordine Prasino & Veneto irruerunt in Christia-
 nos eiusdem ciuitatis, & multos interfecerunt, & ecclesias combusserunt, & Stephanum
 ipsius ciuitatis Præfectum in Prætorio peremerunt, & substantiam eius diripuerunt. Vxor
 verò illius fugiens in vrbe[m], adiit Imperatorem: Qui iussit Adamantio Magistro militum
 descendere in Palæstinam, & occisionem exquirere Stephani: qui veniens, eorum quos re-
 pent, alios suspendit, alios decollauit, alios verò debilitauit & publicauit: & factus est timor
 magnus in omnibus partibus Orientis.] hæc aduersus Iudæos & Samaritas hoc anno facta
 sunt, quos iam antea sæpius aduersus Christianos sæuientes legibus eiusdem Imperatoris
 compressos, sæpe superius dictum est.

IESV CHRISTI PELAGII PAP. IUSTINIANI IMP.
 .ANNVS .ANNVS .ANNVS
 556. 2. 30.

QVingentesimus quinquagesimus sextus Christi annus post Cõsulatum Basilij decimus
 quintus notatur: quo debellatis Francis, Alemannis lue consumptis, & Gothis in de-
 ditionem acceptis; à bellis Italia tandem quieuit: cum tamen vigeret bellum Ecclesiasti-
 cum, & illud quidem haud leue, iam antè ortum, cum Vigilus Constantinopoli primùm
 E contra Tria capitula illa sententiam tulisse ferretur, vt diximus: auctum verò, cum cogni-
 tum fuit, ab eo Quintam Synodum comprobata[m] eadem Tria capitula condemnantem:
 magis autem commotum, cum auditum, quòd Pelagius Papa (vt dictum est) anno superio-
 ri creatus Pontifex, vt Orientalem Ecclesiam ob Quintam Synodum cum Occidentali
 coniunctam in pace seruaret, ipsam Quintam Synodum recepisset: maior enim inde facta
 est scissura Occidentalium Episcoporum, ad quam consarciendam idem Pelagius Pontifex
 impigre laborauit. Aded enim visi sunt exhorruisse Occidentales Antistites fere omnes
 aliam Oecumenicam Synodum post Quartam admittere, vt nec potuerit Pelagius reperi-
 re Episcopos Romæ, à quibus consecraretur, atque opus fuerit presbyterum Ostiensem
 (quod nūquam antea accidisset) loco Episcopi munus illud obire, ipso Pelagio ita iubente.
 Quantum enim auersati fuerint Quintam Synodum Occidentales, vel ex Cassiodo-
 ro^c & aliis possumus intelligere, qui licet à communaione Catholica nunquam defece-
 rint,

BELLVM EC-
CLIASTI-
CVM IN OC-
CIDENTE.

^c Cassiod. Inst.
diuina lect. li.
I. cap. II.

rint, nec eandem Quintam Synodum aliquando damnarint: eam tamen silentio præterierunt, satis esse putantes in his quæ spectant ad Catholicam fidem quatuor profiteri Oecumenicas Synodos, in quibus Catholica dogmata aduersus hæreticos aduersantes sunt stabilita: nam in ipsa Quinta Synodo actum constat de personis: quam obrem haud necessarium visum est in assertione Catholica vnâ cû quatuor Synodis etiam Quintam eadē obseruantia qua illas quatuor profiteri. Sic & Cassiodorus fecisse cogoscitur, & aliquando etiam S. Gregorius Papa, atque Patres Concilij Bracarenfis secundi, vt suo loco dicitur. Non dubium enim est, pertælos etiam fuisse Catholicos Occidentales professores Quintæ Synodi, aliquid esse occasione Chalcedonenfis Concilij innouatum. Hinc est, quod ipse Cassiodorus in commetario illo quo de diuinæ lectionis institutionibus agit, vbi de quatuor Synodis summa cum laude mentionē habet, aduersus eos qui innouarunt sic inuehitur: Sunt nonnulli, qui putant esse laudabile, si quid contra antiquos sapiant, & aliquid noui, vnde periti videantur, inueniant. Chalcedonenfis autem Synodi testis est codex encyclicus, qui eius reuerentiam tanta laude concelebrat, vt sanctæ auctoritati meritò iudicet comparandam, quem codicem ἐπιτομὴν, id est, totius Orbis epistolarum à viro disertissimo Epiphanio fecimus in Latinum de Græco sermone conuerti. Hæc ipse, intelligens per encyclicum codicem totum illum epistolarum, procurante Leone Imperatore, à quamplurimis eius temporis Episcopis pro defensione Chalcedonenfis Concilij conscriptarum, quem continet secundum volumen Conciliorum, de quo suo loco pluribus dictum est. Neminem verò moueat, si idem Cassiodorus recensens Oecumenicas Synodos, de Quinta Synodo nullam habuerit mentionem, sicut & S. Gregorius aliquando fecisse visus est; quod (vt ipse Gregorius testatur) in ea non de fide, sed, de personis sit actum: id enim (vt dicitur) & alij plures fecisse noscuntur, cum tamen eidem non contradicerent.

CASSIODORVS QVARTORVM ANNOVM ASENTOR. Cassiod. de diuin. le. c. 11. c. 17.

Gregor. lib. 1. epist. 33. Gregor. lib. 3. epist. 57.

DE AETATE ET SCRIPTIS CASSIODORVS.

At ne quis putet Cassiodorum, quæ claruisse vidimus tēpore Theodorici & successorum Regum Gothorum, ad hæc tempora minimè peruenisse: ex eodem libro Institutionum diuinarum lectionum, quoniam tēpore ætatis eius ille sit scriptus, facillè intelligi poterit. Cum enim trigesimo eiusdem commentarij capite memnerit libri de Orthographia à se cōscripti, idemq. testetur in eiusdem voluminis præfatione illum ipsum à se elaboratū anno suæ ætatis nonagesimo tertio: planè intelligere vales, eundem Cassiodorum his superuixisse temporibus, pluraque scripsisse, edidisseq. de sacræ lectionis Institutionibus librum illum, vbi quatuor tantum Synodos agnoscere proficitur, omni explosa altercantium nouitate, quod (vt dictum est) mirum esse minimè debet, cum & temporibus Gregorij Papæ de eadem Quinta Synodo haud esset omnium Orthodoxorum eam recipientiū libera certa que assertio. Sed ad Pelagium redeamus, Cassiodorum opportuniore tēpore conuenturi.

PELAGIUS LABORAT PRO QUINTA SYNO. DO.

Pelagius igitur vbi Occidentalium animos ex Oriente veniens exploratos habuit, etiam grauem subiisse prouinciam sensit, & supra vires onus suscepisse ex eius pondere intellexit: haud tamen à cœptis destitit, sed per arduum opus semel aggressus, illud perficere manibus (vt aiunt) pedibusque conatus, omnes neruos intendit, vt Occidentales Episcopos, potissimum verò Italos sibi in his obsequetes redderet. Verum cum omnes ferme reperit renitentes, tū verò præ ceteris refractarios illos inuenit, qui in ea Italiae erant regione, quæ hæcenus Franci subdita fuit, nempe Venetos, Istrios, atque Ligures: quos ad Catholicam vnitatem reducere festinans, eosdem litteris Apostolicis vocauit, & prouocauit aliorum exemplis. At cum penitus resisterent, per Narsetem eos compescere, atque coercere putauit. Narsetes verò quod pius admodum esset, veritus est aduersus Episcopos aliquid agere; cum ad eum e ita trepidantem Pelagius hæc tunc scripsit:

Pelag. epist. 3. tom. 1. epi. Rom. Pont.

Non vos hominum vaniloquia retardent dicētium, quia persecutionem Ecclesia faciat, dum vel ea quæ committuntur reprimit, vel animarum salutem requirit. Errant huiusmodi rumoris fabulatores. Non persequitur, nisi qui ad malum cogit. Qui verò malum vel factum iam punit, vel prohibet ne fiat, non persequitur iste, sed diligit. Nam si (vt illi putant) nemo nec reprimendus à malo, nec retrahendus à malo ad bonum est: humanas & diuinas leges necesse est euacuari, quæ & malis poenam, & præmia bonis, iustitia suadente, constituunt. Malum autem schisma esse, & per exterarum etiam potestates huiusmodi homines debere opprimi, & canonicæ scripturæ auctoritas & paternarum regularum nos veritas docet. Quisquis ergo ab Apostolicis diuisus est sedibus, in schismate eum esse, non dubium est, & contra vniuersalem Ecclesiam altare conatur erigere.

Sed quid de talibus infertus Chalcedonenfi Synodo canon statuat, gloria vestra confideret,

A deret, vbi post alia sic dicit: Qui à communione se ipsum suspendit, & collectam facit, & altare constituit, & noluerit vocanti Episcopo consentire, & noluerit eidem acquiescere, neq. obedire primò & secundò vocanti, hunc omnino damnari, nec vnquã vel orationem mereri, nec recipere eum posse honorem. Si enim permanserit turbas faciens & seditiones Ecclesiar, per exteram potestatem tamquam seditiosum comprimi. Et beatus Augustinus de talibus dicit: Multa etiam cum inuitis benigna quadam asperitate plectendis agenda sunt: quorum potius vtilitati consulendum est, quàm voluntati. Nam in corripiendo filio, quantumuis asperè, numquam paternus amor amittitur: fit tamen, quod noller, vt doceat, qui etiam inuitus videtur dolore sanandus.

August. Enchir. l. 72.

B Ecce videtis, quemadmodum tanti testimonio Patris non persequatur coercendo talia, sed diligit emendando tales semper Ecclesia. Facite ergo etiam vos (quod scientes intentionem Christianitatis vestræ frequenter hortamur) & date operam, vt talia fieri vltra non liceat, sed etiam (quod vobis facillimum esse non dubito) hi qui talia præsumserunt, ad piissimum Principem sub digna custodia dirigantur. Recolere enim debet celsitudo vestra, quid per vos Deus fecerit tempore illo, quo Istriam & Venetias tyranno Totila possidente, Francis etiam cuncta vastantibus, non antè tamen Mediolanensem Episcopum fieri permisistis, nisi ad clementissimum Principem exinde retulissetis; & quid fieri debuisset, eius iterum scriptis recognouissetis; & inter vbique feruentes hostes, Rauennam tamen & is qui ordinabatur, & is qui ordinaturus erat, prouidentia culminis vestri deducti sunt.

C De Liguribus atque Veneticis & Istriis Episcopis quid dicam? quos idonea est excellentia vestra ratione & potestate reprimere, & dimittere eos in contemptum Apostolicarum sedium de sua rusticitate gloriar: cum si quid eos de iudicio vniuersalis Synodi, quod Constantinopoli per primam nuper elapsam Indictionem actum est, fortè mouebat, ad sedem Apostolicam (quomodo semper factum est) electis aliquibus de suis, qui dare & accipere rationem possent, dirigere debuerunt, & non clausis oculis corpus Christi Dei nostri, hoc est, sanctam Ecclesiam lacerare. Nolite ergo dubitare, huiusmodi homines principali vel iudiciali auctoritate comprime: quia regulæ Patrum hoc specialiter constituerunt, vt si qua Ecclesiastici officij persona, cui subiectus est resisterit, vel seorsum collegerit, aut aliud altare erexerit, seu schisma fecerit, iste excommunicetur, atque damnetur. Quod si fortè & hoc contempserit, & permanserit diuisiones & schisma faciendo, per potestates publicas opprimatur. Ecce domine, quod animus vester fortè timidus est, ne persequi videaris, de Patrum vobis auctoritate hæc breuiter dirigenda curauit: cum mille alia exempla & constitutiones sint, quibus euidenter agnoscitur, vt facientes scissuras in sancta Ecclesia, non solum exiliis, sed etiam proseriptione rerum & dura custodia per publicas potestates debeant coerceri. Hactenus ad Narsetem Pelagius.

COOPERATIONE DE SCHISMATICI.

D Ecce Pelagius Papa (vt vides) schismaticos Donatistarum exemplo vult corripere per secularum Principem, sicut eos sanctus Augustinus cogendos scripsit per Romanum Imperatorem. Ceterum quod ad hæc spectat, Facundus Episcopus Hermianensis Africanus (de quo plura superius) acerrimus Trium capitulorum defensor, in libello quem scripsit ad Mocianum, nequaquam horum causam esse similem Donatistarum schismati, sed longè disparem, asserit & lamentatur: reclamabant enim vndique schismatici, dum vrgerentur, persecutionem se pati à Patribus Orthodoxis: isti verò ex aduerso schismaticos vi coercendos, exemplis sanctorum Patrum atque legibus probabant Ecclesiasticis. Sed & quod iidem essent in schismate, inde certo declarabant argumento, quod diuini essent in primis ab ipso capite, simulque ab omnibus totius Catholice Ecclesie Patriarchalibus sedibus.

E Quod igitur idem probè sciret Pelagius, quanto cum detrimento schismatici permitterentur sua infania agere, atque seorsum colligere conuenticula: vrget opus, ad Narsetem iterum scribens his verbis:

Pelag. epi. 5.

Istud est quod à vobis poposcimus, & nunc iterum postulamus, vt Paulinum Aquileiensem pseudoepiscopum, & illum Mediolanensem Episcopum ad clementissimum Principem sub digna custodia dirigatis: vt & iste, qui Episcopus esse nullatenus potest, quia contra omnem canonicam consuetudinem factus est, alios vltra non perdat, & ille, qui contra morem antiquum eum ordinare præsumpsit, canonum vindictæ subiaceat. Nec licuit alicui aliquando, nec licebit particularem Synodum congregare. Sed quoties aliqua de vniuersali Synodo aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam de eo quod non intelligunt rationem, aut sponte ij qui salutem animæ suæ desiderant, ad Apostolicam sedem pro-

EPISCOPE AQUILEIENSIS ET MEDIOLANENSIS SCHISMATICI.

^a *Pronoib.* 18. recipienda ratione conueniant : aut si forte (sicut de talibus scriptum est ^a : Peccator cum uenerit in profundum malorum, contemnit) ita obstinati & contumaces extiterint, ut doceri non uelint : eos ab eisdem Apostolicis sedibus aut attrahi ad salutem quoquo modo necesse est ; aut ne aliorum perditio esse possint, secundum canones per seculares compri-mi potestates.] hæc ad Narsetem Pelagius.

Ceterum etsi Episcopi à capite schismate scissi essent, populi tamen nõ ita. Etenim quod longo usu didicissent, secundum hierarchicum in Ecclesia semper seruatam ordinem, esse non posse legitimum sacerdotem, qui à Romano Pontifice non habeat communionem, nec uiuere in corpore membrum, quod à connexionione capitis sit abscissum : hac de causa cum scirent eiusmodi esse à Romani Pontificis coniunctione discissos, eosdem non ut pasto-res legitimos cognoscebant, sed ut alienos auersabantur & fugiebant, & ad eum quem uerè sciebant in Ecclesia omnium uniuersalem esse pastorem accurrebant porrigentes que-relarum libellos aduersus eos quos patiebantur schismaticos sacerdotes. Hos cum audiret Romæ Pelagius, officio non defuit, ut oues à luporum insultibus vindicaret : sed quod probe nosset haud eiusmodi litteris permoueri, nec legationibus reprimi, sed magis ex his pasto-ralibus admonitionibus eosdem reddi proteruos ; sæcularis esse opus auxilio potestatis in-telligens, in eandem sententiam de comprimendis his qui à sede Apostolica sunt diuisi, hæc ad Narsetem Præfectum scribit ^b :

Quali nos de gloriæ vestræ studiis iudicio gratulemur, nõ solum uestram, sed multorum ac penè omnium credimus habere notitiam : & idcirco nunc de his, quæ uobis præsentibus ibi fieri stupemus, fiducialiter apud gloriam uestram duximus conquerendum. Thracius ^a siquidem atque Maximilianus nomina tantum Episcoporum habentes, & Ecclesiasticam ibi unitatem perturbare dicuntur, & omnes Ecclesiasticas res suis uisibus applicare : in-tantum ut contra unum eorum, id est, Maximilianum, usque ad nos per tam longum iter, nec-cessitate compellente, quidam insatigabiliter uenientes, preces offerrent. Ob quam causam Petrum presbyterum sedis nostræ, sed & Proiectum Notarium ad eadem loca duximus de-stinandos, ut ea quæ canonicis statutis à prædictis pseudoepiscopis compererint commissa, vel digna debeant ibi ultione comperere, vel eosdem ad nos usque perducere.

Et ideo saluantes paterno affectu gloriam uestram, petimus, ut præfatis, qui à nostra sede directi sunt, in omnibus præbeatis auxilium : nec putetis alicuius esse peccati, si huiusmodi homines comprimuntur. Hoc enim & diuinæ & humanæ leges statuerunt, ut ab Ecclesiæ unitate diuisi, & eius pacem nequissime perturbantes, à sæcularibus etiã potestatibus com-primantur. Nec quicquam maius est, unde Deo sacrificium possitis offerre, quàm si id ordi-netis, ut hi qui in suam & aliorum perniciem debacchantur, competenti debeant uigore com-pesci.] hæc Pelagius ad Narsetem, ad quem eodem argumento aliàs (ut uidimus) lit-teras dedit. Ceterum ipse litteris permotus Pelagij Narsetis, cum aduersus schismaticos mo-ueretur, non ui, sed hortatione cum eis agendum putauit : cum illi contra, eum à Pelagij communicatione debere recedere hortarentur : quod cum Narsetes detestaretur, ipsi schis-matici eum cum ignominia ueluti schismaticum auersati sunt. Cum autem hæc omnia ipse Narsetes Pelagio significasset, idem Pontifex ad ipsum ista rescripsit ^c :

Relegentes litteras excellentiæ uestræ, de iniuria quidem, quam uobis iniquorum homi-num præsumptio ingessit, ualde doluimus. Sed quia scimus occulto Dei iudicio animam uestram etsi per aliorum iniquitatem & superbiam à contaminatione schismatis custodi-tam ; egimus omnipotenti Deo gratias, qui etiam de malis hominum actibus bona operari consuevit. Nec enim sine illius prouidentia factum esse credendum est, ut inueniatis & per-uerſi homines ad hoc usque proſilirent, ut suam diuisionem, Catholicam esse credentes Ecclesiam, à sua uos pollutione prohiberent. Sic enim per misericordiam Dei, etiam ne-scientibus illis, hoc factum est, ut à schismaticorum factione eruti, Catholicæ quam diligi-tis, seruari uos contigisset Ecclesiæ. Quamuis igitur uestra per illorum scelus utilitas facta sit : nolite tamen impunitam iniquorum hominum præsumptionem grassari permittere. Si enim hoc, quod in uestram gloriam præsumpserunt, non fuerit uindicta compressum : quod in minoribus non ualeant puniri, ambigi ultra non debet.

Exercere igitur in talibus debitam auctoritatem ; & ne eis amplius talia committendi spiritus crescat, ueſtris coercitionibus reprimantur. Ad hoc siquidem Dei nutu etiam con-tra uos talia præsumpserunt : ut talia uobis corrigentibus, ab eodem scelere alios possitis, Deo propitiante, munire. Quales autem sint qui Ecclesiam fugiunt, Euphrasij uos scelera

POPULI RE-CURRUNT AD PELAGIUM.

PELAGIUS RURSVM EXCITAT NARSETEM CONTRA SCHISMATICOS. ^a THRACIUS

SCHISMATICI COM-PRIMENDI.

RURSVM PELAGIUS AD NARSETEM.

A (quæ amplius occulta Deus esse noluit) euidenter informant : qui in homicidio quidem nec hominis necessitudinem, nec fratris charitatem, nec sacerdotij reuerentiam cogita-uit. Incestuoso autem adulterio etiam ipsius uindictæ abstulit modum : quia si adu-lerium punias, non remanet in quo uindictetur incestus. Si incestuoso ingeras pœnam, inul-tum crimen adulterij remanebit. Ecce de quo collegio sunt ; qui quantum ad superbiam suam, iniuriam uobis inferre moliti sunt ; & quantum ad prouidentiam Dei, impollutos uos Ecclesiæ seruauerunt. Auferre tales ab ista prouincia : uirgini oblata uobis à Deo op-primendi perſidos occasione. Quod tunc plenius fieri poterit, si auctores scelerum ad ele-mentissimum Principem dirigantur, & maxime Ecclesiæ Aquileiensis inuasi, qui in schis-mate, & in eo maledictus nec honorem Episcopi poterit retinere, nec meritum.] hæcenus de his Pelagius.

B Hic autem Episcopus Aquileiensis, de quo agitur, Paulinus nomine, post Macedonium sedit annos uiginti duos, ut habent monumenta Ecclesiæ Aquileiensis. Quæ uerò gesta sint per Narsetem Pelagij Papæ impulsio-nibus, ex scriptorum inopia latent. sed & quæ re-liqua fuerint Pelagij aduersus schismaticos studia, licet præter hæc altum sit silentium : ex his tamen quæ dicta sunt, ea quæ ignorantur, possumus intelligere, cum constet constatum semel schisma minime confopitum, sed maioribus in dies incrementis auctum, ut ex Gre-gorij Papæ epistolis satis liquet. At quidnam profecit Pelagius per Narsetem : multum qui-dem, nempe ut nonnulli Italiæ Episcopi ueluti membra capiti subderentur. Aquileiensis tamen Episcopus & aliorum ipsi inhaerentes obstinatissimi permansere, adeo ut Ecclesia illa usque ad Sergij Papæ tempora in schismate diuisa permanserit ad centum ferme annorum spatium, licet omnes successores Pelagij, ut eum cum aliis ad Catholicam unitatem redu-cerent, nauiter laborauerint. At de his hæc modò satis.

C Hoc eodem anno, nempe decimoquinto post Consulatum Basilij, idem Pelagius Papa cum suscepisset legatos à Childeberto Francorum Rege, necnon ab Episcopo Arelatenſi Sapaudo, siue Sabaudio (ita enim subscriptus reperitur Concilio secundo Mariscouensi) ad eosdem rescripsit, in primis que ad eundem Episcopum Arelatenſem litteras dedit, qui-bus eidem suas delegauit uices, & impertitus est pallium. accepimus eas ab Ecclesia Arela-tenſi : sic enim se habent :

Dilectissimo fratri Sapaudo Pelagius. Maiorum nostrorum, operante Dei misericordia, cupientes inhaerere uestigiis, & eor-um actus diuino iuuamine in omnibus imitari ; charitati tuæ per uniuersam Galliam san-ctæ sedis Apostolicæ, cui diuina gratia præsidemus, uices iniungimus : hoc enim antiquita-tis memoria docet, hoc Ecclesiæ Romanæ testantur serinia à sanctis Patribus & decessori-bus nostris tuis decessoribus esse concessum : ut illius stabilis petreæ sempiterna soliditas, su-pra quam Dominus Saluator noster propriam fundauit Ecclesiam, à Solis ortu usque ad oc-casum primatus sui apicem successorum suorum auctoritate tam per se, quàm per Vicarios suos firmiter obtineret. Nos autem (sicut dicit beatus Apostolus ^a) non in immensum glo-riamur, sed secundum mensuram regulæ, qua mensus est nobis Deus mensuram pertin-gendi usque ad uos : nec enim quasi qui non pertingentes ad uos superextendimus nos. Sic ergo participata sollicitudine, sanctam Dei uniuersalem Ecclesiam nostri per Dei gratiam rexere maiores. Hinc est quòd & nos fraternitati tuæ huiusmodi curas iniungimus, ut se-dis nostræ Vicarius institutus ad instar nostrum in Galliarum partibus primi sacerdotis lo-cum obtineas, & quicquid ad gubernationem vel dispensationem Ecclesiastici status ge-rendum est, seruatis Patrum regulis & sedis Apostolicæ constitutis, diuini iudicii conside-ratione dispenses, talemque te in custodiendis canonibus sancta conuersatione demonstres, qualem tanti loci decet esse Vicarium.

D Memor sententiæ beati Pauli Apostoli, qua Timotheum discipulum sollicitè magister informat, dicens ^b : Testor coram Deo, & Christo Iesu, & electis Angelis eius, ut hæc custodias sine præiudicio, nihil faciens in aliam partem declinando : ut erogetur, charissi-me frater, auctoritas Pontificis & pastotis mansuetudo, per nos tibi locum Vicarij, sicut & decessoribus tuis, noueris gratiæ largitate concessum. Quia licet apud Dominum non sit acceptio personarum, tuam tamen charitatem etiam carnali generatione constat esse præclaram. Et ideo conuenit, ut quanto in te Dominus multiplicata bona largitus est, tan-to in sacerdotibus actibus probitatem morum exhibeas clariorem. Scriptum est enim ^c : Cui commodauerunt multum, plus petent ab eo. Usam quoque pallij tibi alacriter affectio-

PELAGIUS PAP. EPIST. AD SAPAUDUM EPISC. ARELATA.

1. Cor. 10.

1. Tim. 5.

Luc. 12.

affectione affectioſeque concedimus, pariter etiã pallium dirigentes: vt in tanti loci faſtigio conſtitutus præclaro quoq. habitu decoreris, ſciturus omnibus Eccleſiaſtici gradus hominibus nullam haberi licentiam ſine Formata tuã charitatis ex quacumque Galliarum parte longiores petere regiones, ne prohibita præſumentes ipſi ſe proprio primare videantur officio. Hæc igitur per Flavianum diaconum, & Neſtorium ſubdiaconum Eccleſiæ tuæ, per quos epistolâs tuas accepimus, ſcribenda eſſe curauimus, in quorum etiã conuerſatione laudabilis tuæ charitatis agnouimus inſtitutum. Dominus te incolumem cuſtodiat, frater chariſſime. Dat. III. Non. Febr. anno xv. P. C. Baſilij V. C.] Ad ipſum verò Frãdorum Regem hæc ſcripſit epistolam:

PELAGII PAP. EPIST. AD CHILDEBERTVM FRANC. REG. Sabaudius

Domino filio merito glorioſiſſimo atq. præcellentiſſimo Childeberto Regi Pelagius. Excellentiæ veſtræ litteras poſt illas quas legati veſtri detulerunt, etiã per eos quos frater & Coepiſcopus noſter Sapaudius ad nos direxit, reuerentiſſe accepimus, & ſalutis veſtræ, quæ nobis ſemper optanda eſt, cognoscentes indiçia, gratias diuinæ pietati reſuſimus, exorantes clementiam eius, vt vos largiſſimâ pietate ſua conſeruet incolumes. Litteras autem noſtras præfate conſacerdoti noſtro Sapaudo ſecundum petitionem veſtram direximus, vſum pallij pariter concedentes: quia in ſerinio Eccleſiaſtici huiusmodi exempla reperimus, quibus oſtenditur Arelatenſibus Episcopis à ſanctæ recordationis deſſoribus noſtris hæc fuiſſe collata. Propterea ſalutantes cultu regalibus inſulis debito poſtulamus, vt ita eum atque Eccleſiam eius gratia excellentiæ veſtræ ſeruetur ac foueat, ne quem per vices noſtras augeri, propitiante Domino, poſtularis, in aliqua parte cuiquam Gallicanorum ſacerdotum, vel cuiuslibet ordinis Eccleſiaſtici perſonis (quod non oportet) contemptibilis habeatur, & in ea auctoritate ſanctæ ſedi Apoſtolicæ & genio veſtro, qui pro eo ſuffragatores acceditis (quod abſit) videatur in aliquo derogari. Per incolumem excellentiam veſtram Deus noſter cuſtodiat, domine fili glorioſiſſime atque præcellentiſſime.] deſunt quibus data eſt dies & Conſulatus; ſed eodem tempore quo ſuperior datam eſſe, argumentum ipſius ſignificat. Cum autem ea data tertio Non. Februarij habeatur, præmittenda eſt reliquis ab eodem Pelagio Papa ſiue ad eundem Sabaudium, ſiue ad Childebertum Regem poſtea eodem anno datis, atque in primis quæ ſcripta legitur decimo octauo Kalendas Iunias ad eundem Sabaudium Episcopum, quæ ſic ſe habet:

ALTA PLAGII PAP. EPIST. AD SAPAUD. EPISC.

Dilectiſſimo fratri Sapaudo Pelagius. Quia legatus filij noſtri glorioſiſſimi Regis Childeberti beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli & aliorum ſanctorum martyrum reliquias popoſcerunt: neceſſe habuimus hominem bonum ſubdiaconem de clero noſtro dirigere, qui eas vſque ad fraternitatem tuam cum reuerentia deportaret. Et ideo ſalutantes, hortamur vt quæſita occasione ſiue nauis, ſiue terreno, cum talibus perſonis, de quibus nulla periculi poſſit eſſe ſuſpicio, ad nos eum, iuuante Domino, remittatis. Ea autem quæ pro honore charitatis tuæ à nobis ſupradicti legati popoſciſſe noſcuntur, parati ſumus, Deo iuuante, concedere. Sed niſi litteras tuas per te acceperimus, ſicut etiã deceſſores noſtri poſtulantibus tuis deceſſoribus præſtiterunt, ſuperfluum iudicauimus vltro tranſmittere: ſed mox ad nos, iuuante Domino, cum de clero tuo cum litteris direxeris, ſi Dominus voluerit, & ſi vixerimus, promittimus, nos eſſe facturos. Præterea hortamur, vt viro magnificentiſſimo filio noſtro Patricio Placido genitori tuo dicas, vt quod de penſionibus poſſeſſionum Eccleſiæ noſtræ collectum eſt, aut per ſuum hominem, aut per harum nobis dignetur dirigere portitorem: quia Italiæ prædia ita deſolata ſunt, vt ad recuperationem eorum nemo ſufficiat. Et ſi poſſibile eſt vt nobis de ipſis ſolidis ſaga tumentacia, quæ pauperibus erogari poſſint, & tunicas albas, aut cucullas, vel colobias, aut ſi quæ aliæ ſpecies in Prouincia ſunt, quæ pauperibus (vt diximus) erogari debeant, exinde facite comparari, & opportunitate nauis inuenta dirigite: vt maximas fraternitati tuæ gratias referamus, dum huiusmodi ſolicitudinem noſtram prouidentia charitatis tuæ releuari contigerit. Hortamur etiã, vt Anaſtaſium fratrem Pauli Defenſoris Eccleſiæ ad nos faciatis occurrere. Dominus te incolumem cuſtodiat, frater chariſſime. Data x. Kal. Iun. anno xv. P. C. Baſilij V. C.] hæc Pelagius ad Arelatenſem Episcopum: quibus intelligis ſtudio Regis Chriſtianiſſimi erga Sanctorum cultum, cum ad accipiendas Sanctorum reliquias Romam ad Pelagium Papam legationem miſit, & reuerentiam illis exhibitam ab ipſo Romano Pontifice, dum eas non credidit homini laico, ſed mittendas putauit per Romanæ Eccleſiæ ſubdiaconum virum pium. Porro hæc menſe Maio eſſe à Pelagio Papa ſcripta vidisti. Quo item anno, poſt Conſulatum ſcilicet

A ſcilicet Baſilij decimo quinto, idem Pelagius Papa menſe Iulio has ad eundem Arelatenſem Episcopum litteras per breues dedit:

Dilectiſſimo fratri Sapaudo Pelagius. Quæ nobiſcum omnipotentis Dei gratia fuerit operata, ad charitatem tuam credimus fuiſſe perlatum: pro qua re ad vos deſtinari conuenerat, vt viſitatione communi magno inuicem gaudio fruereſſet. Nos tamen fraternæ memores charitatis, per præſentium portitorem, occasione reperta, officium fraternæ ſalutationis impendimus. Optamus, vt alterna in timore Domini charitate viuentes, mutuo frequenter reſoueamur alloquio. Dominus te incolumem cuſtodiat, frater chariſſime. Dat. III. Nonarum Iuliarum, anno xv. P. C. Baſilij V. C.] Rurſum verò eodem anno menſe Septembri ad eundem idem Pelagius Papa dediſſe litteras reperitur, quæ ſic ſe habent:

B Dilectiſſimo fratri Sapaudo Pelagius. Fraternitatis veſtræ grata nobis colloquia, Felice viro honeſto deferente, ſuſcepimus: quibus recentis, communi Domino ac Deo non inſufficientes gratias egimus, quia incolumitatem dilectionis tuæ, quæ nobis eſt deſiderabilis, eorum teſtificatione cognouimus. Ea autem quæ in noſtris laudibus ſacundia oris veſtri diſeruit, quamquam vos congruentem vobis rem feciſſe manifeſtum ſit, nos tamen nihil noſtrum ex omnibus quæ dicta ſunt agnoſcentes, verecundiam magis incurrimus, illud doctiſſimi viri ad animum perducen- tes, qui dixit: Sicut vera laus ornata, ſic falſa caſtigat. Multum enim vitæ noſtræ ac morum verba charitatis veſtræ menſuras excedunt. Optamus tamen, vt Sanctorum omnium precibus & veſtris orationibus faciat nos Deus tales exiſtere, quales vos eſſe ex bona voluntate pinxiſtis. Atque ideo ſalutantes debito charitatis affectu, indicamus nos, inuenta ante hoc paruum tempus occasione quorundam de prouincia veſtra Romam venientium, tanto amoris veſtri ſeruore fuiſſe ſuccenſos, vt impatienter ferremus huiusmodi opportunitatem ſilentio prætereire.

C Scribentes namque glorioſiſſimo communi filio Regi Childeberto, etiã ad charitatem tuam litteras, quales ſub breuitate temporis potuimus dictare, tranſmiſimus. Quædam autem nobis (ſicut ſcripſiſtis) proprio ore, litterarum veſtrarum in compendio portitor intimauit, quæ nos non mediocriter promouerunt, admirantes nimirum, qua ratione tam noua res fuerit uſurpata: & neceſſe habemus ſolicite, vt ſi quis venerit, non facile nobis tamquam ignaris ſubrepere videatur. Melius tamen fraternitas tua faciet, ſi cognoscentes illos quos ſuſpicamini ad nos eſſe venturos; & vos perſonam inſtructam ex omni parte dirigatis, quæ eis poſſit obſiſtere. Quia cum epistolâ veſtra nihil de cauſa contineat: ſi hic, qui nobis modò ex voluntate veſtra verbo ſuſceſſit, tunc apud nos nequeat inueniri, videbimur nos accuſatoris officium ſuſcepiſſe. Quòd ſi à tua charitate perſona dirigitur: noſtrum eſt & pro affectu quem vobis impendimus, & pro rei geſtæ nouitate, ſaluâ æquitate, competentem, quem dilectio tua miſerit, præbere fauorem. Dominus te incolumem cuſtodiat, frater chariſſime. Dat. xi. Kalend. Octob. anno xv. P. C. Baſilij V. C.] Quænam autem iſta fuerint, quibus Episcopos Arelatenſis iudicandus fuerit ab ipſo Romano Pontifice, ex epistolâ eiusdem Pelagij data ad Childebertum Francorum Regem aliqua ex parte poſſumus intelligere, quæ ſic ſe habet:

Dilectiſſimo fratri Sapaudo Pelagius. Domini filio glorioſiſſimo atque præcellentiſſimo Childeberto Regi Pelagius. Cum celiſtadini veſtræ multa dona miſericordia diuina contulerit, pro amore tamen quem Eccleſiæ eius ſinceriter exhibetis, fecit vos multis regnantibus clariores: quoniam inter alias regni veſtri curas pro tranquillitate ſanctæ Eccleſiæ præcipuam ſolicitudinem vos certum eſt exhibere. Quæ cum ita ſint, miramur quia & quantum nobis præſentium portitorum ſuggeſtio patefecit, paſſi eſtis ſubripi vobis Sapaudum fratrem & Coepiſcopum noſtrum Arelatenſis ciuitatis Antifiſitem, cuius Eccleſia in regionibus Gallicanis primatus priuilegio & ſedis Apoſtolicæ vicibus decoratur, ad petitionem Episcopii ab ipſo ordinati in iudicium ſequentis ciuitatis Episcopii (quod nulla Eccleſiaſtica lege vel ratione conceditur) iudicandum iuberetis occurrere; vt ipſo de conculcato loci ſui præiudicio conquirente, illum qui uſurpauit neceſſe ſit de illicita præſumptione culpâri. Pro quibus Chriſtianitatis veſtræ confidentia freti, paterno ſtudio poſtulamus, vt ſi quid eſt tale factum, congrua ſatiſfactione celeriter amputetur, nec vllum ſui exemplum in perturbatione Eccleſiarum, quas vobis Deus credidit, relinquere concedatur. Et huiusmodi cauſis ſolicitam vos in reliquo decet exhibere cautelam, ne quid contra Eccleſiaſticas regulas petentibus conce-

SI VSD E M AD EVNDEM EPIST. III. * 105

SI VSD E M AD EVNDEM EPIST. IV.

* perſeruari

PELAGII PAP. AD CHILDEBERTVM REG. EPIST.

CHRISTI
556.PELAGII PAP.
2.IVSTINIANI IMP.
30.

concedatis: quia (quod bene cognitum est religioſa menti veſtræ) non aliter Deo noſtro A. rectè poteſt regalis deuotio famulari, niſi prouidentia eius Eccleſiaſticorum ordinum ſeruet integritatem. Incolumitatem excellentiæ veſtræ Deus noſter cuſtodiat, domine fili glorioſiſſime atque præcellentiſſime.] hætenus epiſtola ad Regem Francorum, quæ ſine die & Conſulatu hæc poſita habeatur, datam tamen anno quintodecimo poſt Conſulatum Baſilij, quæ dicta ſunt, docent. Quo pariter anno ab eodem Pontifice ſcripta legitur epiſtola menſe Decembri ad eundem Childebertum Francorum Regem per Ruſſinum legatum miſſa. Quòd enim Græcis conſenſiſſet Pelagius in probanda Quinta Synodo, à ſchiſmaticis in ſuſpicionem adductus eſt de violata Catholica fide: cuius rei gratia idem Rex Ruſſinum legatum Romam ad ipſum Pontificem miſit id exploratum. Quo audito, mox idem Pontifex has ad eundem Regem litteras reddidit: B.

ALTA EIVS-
DEM AD
EUNDÈM
EPIST.

Domino filio glorioſiſſimo atque præcellentiſſimo Childeberto Regi Pelagius Epifcopus.

Ruſſinus vir magnificus legatus excellentiæ veſtræ nobis dixit, quòd & in prouinciis Galliarum quidam ſemina ſcandalorum ſparſerunt, dicendo quid contra fidem Catholice (quod Dominus non patiatur) admiſſum. Et quamuis à tranſitu diuæ memoriæ Theodoræ Auguſtæ nullas de fide quæſtiones Eccleſia Dei in partibus Orientis, Deo miſerante, formidet, ſed quædam capitula extra fidem fuerint agitata, de quibus longum eſt vt epiſtolari poſſint complecti ſermone: hoc breuiter ſecundum admonitionem præfati magnifici viri Ruſſini, ad ſanandum animum veſtrum, vel omnium fratrum & Coepiſcoporum noſtrorum in Gallia regionibus conſiſtentium, faciendum eſſe perſpeximus, dicentes anathematizare nos, & alienos ab æternæ vitæ præmiis iudicare, quicumque ab illa fide, quam beate recordationis Papa Leo in ſuis epiſtolis prædicauit, & quam Chalcedonenſe Concilium ſequens eundem Præſulem edita diſſinitione ſuſcepit, in vna ſyllaba aut in vno verbo vel in ſenſu errauit, vel errauerit aliquando, aut declinauit, vel declinauerit aliquando.

Quibus ſe ita habentibus, non attendat ceſſitudo veſtra, nec fratres noſtri Epifcopi fabulas eorum hominum, qui ſcandalis delectantur. Quoniam hæc ipſa ita contigerunt, vt cum pater veſter clementiſſimus Imperator omnes hæreſes, quæ Conſtantinopoli Epifcopos ſuos & eccleſias cum magnis reſtitutionibus & vaſorum diuerſitate vſque ad tempora Imperij eius habuerunt, euerterit, & ſublatis baſilicis eorum atque reſtitutionibus, omnibuſque aliis rebus, Catholicis tradiderit: hi ergo, qui in ipſis erroribus remanſerunt, conglobati ſunt in vnum, & agunt vehementer, qualiter Eccleſiam Catholicam ſcindant atque perturbent. Nam & ſic in Italiam (quamdiu nos in Conſtantinopoli fuimus) de nomine noſtro chartas mittebant, dicendo, quaſi nos dixerimus fidem Catholicam fuiſſe corruptam: nunc vero etiam contra nos afferunt hæc chartas tacitis nominibus, vt neſciatur qui eas miſit: ſed ſic faciunt Chriſtiani qui in Conſtantinopoli ſunt, dum eos conſtet non eſſe Chriſtianos, maximè tamen Neſtorianæ hæreſis homines, pro eo quòd Neſtorius duas naturas in Chriſto ſeparatas quidem & diuiſas aſtruxerit, fraudulenter moliantur dicere longè ab intellectu eſſe Chalcedonenſis Synodi & Papæ Leonis, dum Neſtorium pro eo quòd diuiſas duas naturas aſſereret, ipſo dogmate beati Papæ Leonis conſtat eſſe damnatum.

Hæc breuiter inſinuanda eſſe excellentiæ veſtræ curauimus, vt ille ardor fidei veſtræ & vnitatis amor non alicuius peruerſi hominis fabulas aut chartas ſuperſtuas permittat attendi: quia & ſic ſimplices aliquos Epifcopos & neſcientes prima elemèta fidei ſolicitauerunt, vt nec rationem ipſam intelligant, nec diſcernant quantum ſit bonum à fide Catholica non errare, ſed ſi qua ſunt alia quibus crimen ab hæreticis patitur ſancta Eccleſia, reſutare. Quis enim patiatur, vt Neſtorij vel ſectatorum eius blaſphemias pro eo quòd duas naturas in Chriſto ſeparatas, id eſt diuiſas eſſe aſtruxerit, Catholica fidei exiſtinet concordare?

Vt autem nos diu tribulationes Conſtantinopoli pateremur, illa res fecit, quam breuiter ſuperius terigimus: quoniam viuente Auguſta, quicquid in Eccleſiaſticis cauſis mouebatur, ſuſpectum habuimus: nam pater veſter clementiſſimus Imperator & B. Papæ Leonis dogma & Chalcedonenſis Synodi fidem nullo modo patitur violari. Reliquias vero tam beatorum Apoſtolorum, quam ſanctorum martyrum iam quidem per ſeruos Dei monaſterij Lirinienſis direximus: ſed & nunc quas legati veſtri popoſcerunt, nos miſiſſe ſignamus, deputantes hominem bonum ſubdiaconem ex clero Eccleſiæ noſtræ, à quo vique ad fratrem & Coepiſcopum noſtrum Sapaudum, iubente Domino, deferantur. Dat. i i i. Id. Decemb. anno xv. poſt Conf. Baſilij V. C. Per Ruſſinum legatum.

Pelagius

CHRISTI
556.PELAGII PAP.
2.IVSTINIANI IMP.
30.

A. Pelagius miſericordia Dei Epifcopus Eccleſiæ Catholice vrbis Romæ exemplari epiſtola noſtræ ſubſcripſimus.]

Post hæc autè idem Rex, ad omnè dubitationè tollendâ, adiecit vt peteret ab ipſo Pontifice exactiorè fidei profeſſionè: quod & fecit anno ſequenti eam ſcribès: habes ipſam collocatâ in fine Pelagij. Has vero omnes epiſtolas ab Eccleſia Arelatenſi accepimus ex antiquitus ſcripto codice. Hæc geſta ſunt cû Eccleſia Gallicana. Quenam autè hoc eodè anno geri contigerit cum Epifcopis Italiae prouinciæ Tuſciæ, ex litteris eiufdem Pelagij ad eos datis menſe Februarij ſatis apparet. extant ipſæ integræ ex eodem codice acceptæ, neq. ſe habent:

Dilectiſſimis Fratribus Gaudentio, Maximiliano, Gerontio, Iuſto, Terentio, Vitali, & Laurentio per Tuſciam Annonariam Pelagius.

PELAGII
PAP. AD
TVSCIAR
EPISCOPOS
EPIST.

B. Directam à vobis relationem, Deſenſore Eccleſiæ noſtræ Iordane deferèrè, ſuſcipientes fatiſ mirati ſumus, ita vos Apoſtolicæ auctoritatis oblitos, vt diuiſionem veſtram ab vniuerſali Eccleſia meo etiam volueritis (quod abſit) conſenſu firmari; & quos decuit popularem ignorantiam ſacerdotali doctrina comprimere, in contumeliam ſedis Apoſtolicæ, plebis velle ſequi iudicium. Nec iſta dicentes, iniuriam noſtram dolemus, quibus donante Domino propoſitum eſt in manſuetudine ſupportantes omnia fraternæ pacis vinculo cuſtodire: ſed (ſicut diximus) diuiſionem veſtram à generali Eccleſia, quam tolerabiliter ferre non potero, vehementer ſtupeo. Cû enim beatiſſimus Auguſtinus Dominicæ ſententiæ memor, qua fundamentum Eccleſiæ in Apoſtolicis ſedibus collocauit, in ſchiſmate eſſe dicat, quicumque ſe à Præſulis earundem ſedium auctoritate vel communionem ſuſpenderit, nec aliam manifeſter eſſe Eccleſiam, niſi quæ in Pontificibus Apoſtolicarum ſedium eſt ſolidata radicibus: quomodo vos ab vniuerſi Orbis communionem ſeparatos eſſe non creditis, ſi mei inter ſacra myſteria ſecundum conſuetudinem nominis memoriam retinetis, in quo licet indigno Apoſtolicæ ſedis per ſucceſſionem Epifcopatus præſenti tempore videtis conſiſtere firmitatem?

C. Sed ne apud vos fortè, vel apud greges qui vobis cõmiſſi ſunt, de fide noſtra aliqua poſſit remanere ſuſpicio: hoc dilectionem veſtram certiffimè noſſe deſidero, me illam, donante Domino, cuſtodire fidem, quam ſacra Apoſtolorum doctrina cõſtituit, quam Nicenæ Synodi firmavit auctoritas, quam Conſtantinopolitanæ, Ephoſinæ primæ, & Chalcedonenſis ſanctarum Synodorum explanauere ſententiæ, nec quicquam de præfatarum Synodorum definitionibus vel imminuiſſe me aliquid, vel auxiſſe, aut in aliquo permutaſſe: ſed omnia, Deo propitio, quæ ab illis de fidei puritate conſcripta ſunt, inuolubiliter cuſtodire: anathematis nihilominus iudicio ſubdens, quicquid ad ſupraſcriptarum quatuor Synodorum fidem, vel ad beatiſſimi Leonis Præſulis Apoſtoheæ ſedis tomum, qui in Chalcedonenſi eſt Synodo conſtitutus, aliqua ex parte vel infirmandum quoquo modo, vel in dubium (quod abſit) deducendum aliquando conſenſerit. Hac igitur dilectio veſtra fidei noſtræ profeſſione munita, ignorantiam hominum (ſicut ſacerdotes decet) in ſpiritu manſuetudinis edocere feſtinet, & à praua intentione modis omnibus reuocare, atque vnitati Eccleſiæ reddere. Quòd ſi quis fortè etiam poſt hæc aliquem ſibi ſuperſeſſe credit ſcrupulum; ab inſano tumultu deſineas, ad nos magis venire feſtinet: vt ex his quæ dubitat, rationabili ſatiſfactione percepta, lætus, Deo propitio, cognita veritate, vniuerſali reformetur Eccleſiæ. Nos enim (ſecundum Apoſtolicam ſententiam) parati ſumus ad ſatiſfactionem omni poſcenti nos rationem de ea qua in nobis eſt fide: quia in nullo nos à ſanctis patribus, cuſtodiente nos diuina gratia, cognoviſſimus deuiſſe. Dominus vos incolumes cuſtodiat, fratres chariſſimi. Dat. xv. Kalend. Mar. anno xv. P. C. Baſilij V. C.] hæc Pelagius, qui cû vbique tumultuari audiret, ſchiſmaticis omnes Eccleſias aduerſus ipſum Romanum Pontificem concitantibus, expedire iudicauit de fide Catholica ad vniuerſum populum Chriſtianum circulares (quas dicunt) litteras dare, quas ex eodem codice hic tibi reddere, operæpretium iudicauimus; ſic enim ſe habent:

Pelagius Epifcopus vniuerſo populo Dei.

Vas electionis beatiſſimus Paulus Apoſtolus cû de Iudæis in Chriſto necdum credentibus loqueretur, zelum eos Dei habere profeſſus eſt; ſed ne ex hoc ſine culpa eſſe crederentur, conſequenter adiecit, ſed non ſecundum ſcientiam: vt eos neceſſariè per doctrinam à Deo ſibi creditam oſtenderet emendandos. Quod teſtimonium noſtro etiam tempore conuenire, charitas veſtra non ambigit: quia etiam zelum Dei in quorundam mentibus eſſe deprehendiſſimus, in hoc tamen quòd ſuſpicionibus quibuſdam ſine noticia

Rom. 10.
PELAGII
PAP. AD
VNIUER-
SYM POP-
VLM CHRI-
STIAN DE
CATHOLI-
CA FIDE
EPIST.

Annal. Eccl. Tom. 7.

S 2

veritatis

veritatis se concusserunt atque concutiunt, & quod se à visceribus vnicæ matris Ecclesiæ nefaria animositate discerpunt, sine scientia eos esse non dubium est. Et possemus quidem totius causæ rationem ad sedandos rumores hominum, diuina nobis cooperante misericordia, fiducialiter explicare, nihilque contra fidem Patrum, contraque quatuor Synodorum firmitatem vllatenus esse tentandum, lucidissimis approbationibus demonstrare, magisque id actum vt memoratarum Synodorum firmitas contra omnes inimicos immobili soliditate consisteret. Sed quia hoc his, qui lacte potius quam solido cibo nutriendi sunt, necessarium esse non duximus, vt (sicut memoratus Doctor gentium dicit^a) inter perfectos loquenda sit sapientia: hoc interim, quod etiam paruulis abunde sufficiat, ad notitiam omnium deferendum esse perspeximus. Id autem est, vt fidem meam annexa subter professione definiam, in qua, Deo propitio, & rectæ me Apostolorum doctrinæ & Patrum inhaerere vestigiis euidenter appareat: vt per vos, qui zelum Dei etiam cum scientia possideris, ceteris innotescat, quos, operante Domini nostri gratia, non sine vestra mercede ab irrationabili diuisionis suæ malo confidimus liberandos.

^a 1. Cor. 6.

De sanctis verò quatuor Conciliis, id est, Nicæno trecentorum decem & octo, Constantinopolitano centum quinquaginta, Ephesino primo ducentorum, sed & de Chalcedonensi sexcentorum triginta, ita me protegente diuina misericordia sensisse & vsque ad terminum vitæ meæ sentire toto animo & tota virtute profiteor, vt eas in sanctæ fidei defensione, & damnationibus hæresum atque hæreticorum, vt pote sancto firmatas Spiritu, omnimoda deuotione custodiam; quarum firmitatem, quia vniuersalis Ecclesiæ firmitas est, ita me tueri ac defendere profiteor, sicut eas decessores meos defendisse non dubium est: in quibus illum maximè & sequi & imitari desidero, quem Chalcedonensis Synodi auctorem nouimus extitisse; qui suo congruens nomini, eius se membrum, qui de tribu Iuda leo extitit, viuacissima fidei sollicitudine euidenter ostendit. Similem igitur supra scriptis Synodis reuerentiam me semper exhibiturum esse confido, & quicumque ab eisdem quatuor Conciliis absoluti sunt, me esse Orthodoxos habiturum, nec vniquam in vita mea, Deo nos in omnibus protegente, aliquid de sanctæ & veræ prædicationis eorum auctoritate minuire.

Sed & canones, quos se des Apostolica suscepit, sequor & veneror, & Deo adiuuante defendo, neque vel de hac professione recedere, aut discedere aliquando promitto. Epistolas etiam beate recordationis Papæ Calestini, Sixti, & præ omnibus B. Leonis, nec non etiam successorum eius Hilari, Simplicij, Felicis, Gelasij, Anastasij, Symmachij, Hormisdæ, Ioânis, Felicis, Bonifacij, Ioannis alterius, & Agapeti pro defensione fidei Catholice, & pro firmitate supra scriptarum quatuor Synodorum, & contra hæreticos tam ad Principes, quam ad Episcopos, vel quolibet alios per Orientem & Illyricum atque Dardaniam, aliasque provincias diuersis temporibus missas, inuolubiliter, adiuuante Christo Domino nostro, me custodire profiteor, & omnes qui ipsi damnauerunt, habere damnatos; & quos ipsi receperunt, præcipuè venerabiles Episcopos Theodoritum & Ibam, me inter Orthodoxos venerari.

^b 1. Pet. 3.

Hæc est igitur fides mea, & spes quæ in me dono misericordiæ Dei est: pro qua maximè paratos nos esse debere, beatus Petrus præcipit, ad respondendum omni poscenti nos rationem. Cum hac professione me viuere opto cum ipsa ante tribunal Christi assistere: per hanc à peccatis meis absolui me credo, & ad dexteram gloriæ diuina misericordia deportandum. Quicumque autem aliud sensent, crediderit, prædicauerit, hæc anathematizet sancta & vniuersalis Ecclesia Dei. Deus vos incolumes custodiat, filij dilectissimi. Amen.] Ad hæc quidem compulsus est Pelagius Papa, cum obrutus ubique esset schismaticorum calumniis, quod Quiniam probando Synodum, Quartam aboleuisse, vel saltem corrupisse iactarent. Profuerunt ista quidem multis, non tamen omnibus: etenim in pluribus Italiæ locis diutius eiusmodi viguisse schismaticos liquet.

^c Agat. lib. 2. BELLVM CIVILE ET DOMESTICVM AFFLIGIT GALIAS.

Hoc eodem tempore (vt Agathias tradit) regnum Francorum in maximum discrimen adductum est ex bello civili conflato inter fratres Regem Childebertum atque Clotarium ob diuisionem bonorum Theodibaldi Regis defuncti: cui & domesticum bellum accessit, cum Chramnus Clotarij filius contra patrem arma mouit, quo tempore idem Clotarius aduersus Saxones rebellantes in expeditione esset. Sed omnibus his omissis, luc ea tantum referenda sunt, quibus Dei aduersus sacrilegos vitio his temporibus non semel progressa narratur. Ac primum de Leone Pictauiensi, qui inter alios filium in patrem commouit, hæc notari digna Gregorius^d: Habebat Chramnus & Leonem Pictauiensem ad omnia mala perpetranda grauem stimulum, qui non minus sui tamquam leo erat in omni cupiditate

^d Gregor. Turon. lib. 4. c. 16.

A cupiditate fauissimus. Hic fertur quadam vice dixisse, quod Martinus & Martialis confessores nihil Fidei viribus vtile reliquissent: & statim percussus à virtute confessorum, furdus & mutus effectus, amens est mortuus. Venit enim miser ad basilicam sancti Martini Turonos, celebrauitque vigiliis, dedit munera: sed non eum respexit virtus consueta, cum ipsa enim qua venerat infirmitate regressus est.] inhuasse hominem rapacem in bona Ecclesiæ, vltio secuta declarat.

LEONICTA-VIEN. BLA-SPIEMVSTIN SA N C T O S PVNITVR.

Complures alios his civilium discordiarum temporibus iniectisse manus in bona Ecclesiastica, nonnulla alia exempla diuina vltionis in eos immissa demonstrant: quod & testatur primus canon^a Parisiensis Concilij post annu sequentem (vt suo loco dicemus) habitum: hæc enim habet in fine post nonnulla aduersus huiusmodi facinorosos statuta: Accidit autem Clodouci Regis, res Ecclesiarum aliqui competissent, ipsasque res inuasissent, improuisa morte collapsi, propriis heredibus reliquissent. Placet & hos quoque, nisi res Dei admoniti à Pontifice, agnita veritate, reddiderint, similiter à sanctæ communionis participatione suspendi: quoniam res Dei, quæ antecessores eorum immatura morte credendæ sunt peremisse, non debent filij vltieris possidere. Iniquum esse censemus, vt potius custodes charitarum, per quas aliquid à fidelibus personis legitur derelictum, quam defensores rerum creditarum (vt præceptum est) iudicemur.] hæc Patres in Concilio Parisiensis.

^a Concil. Parisiens. cap. 1.

Sed & præter hos bonorum Ecclesiarum inuasores regij quoque ministri eadē Fisco addicere consueverunt: cuius rei gratia iidem in eadem Synodo Patres hæc in secundo canone posuerunt: Perpetuo autem anathemate feriatur, qui res Ecclesiæ confiscare, aut competere, aut peruadere periculosa infestatione præsumpserit.] periculosa, inquit, infestatione, quod scilicet (vt dictum est, atque dicitur) multæ aduersus eiusmodi vltionis diuina exempla edi solerent. hæc canon secundus eiusdem Concilij, de quo post sequentem annum suo loco dicturi sumus: sed cœpta prosequamur.

Ad eiusmodi verò contra patrem sceleratum bellum susceptum idem perditissimus filius Chramnus patruum suum Childebertum Regem Clotarij fratrem sibi, fœdere iæto, coniunxit. Sed quænam essent obuentura, clerici Diuionenses in hunc modum ex diuinis Scripturis deprompto oraculo notum fecere: ait enim Gregorius: Positis, clericis, tribus libris super altarium, id est, Prophetiæ, Apostoli, & Euangeliorum, orauerunt ad Dominum, vt Chramno quid eueniret, ostenderet: aut si ei feliciter succederet, aut certe si regnare posset, diuina potentia declararet. simulque vnam habentes conuiuentiam, vt vnusquisque in libro quod primum aperiret, hoc ad Missas etiam legeret. Aperto ergo primum omnium Prophetarum libro, reperiunt: Auferam^b maceriam eius, & erit in direptionem: Pro eo quod debuit facere vas, fecit autem labruscas. Reseratoque Apostoli libro, inueniunt: Ipsi enim diligenter scitis, fratres, quod dies Domini sicut fur in nocte ita veniet: & cum dixerint, Pax & securitas, tunc repentinus illis superueniet interitus, sicut dolores parturientis, & non effugient. Dominus autem per Euangelium ait^c: Qui non audit verba mea, ad similibitur viro stulto, qui ædificauit domum suam super arenam, descendit pluuia, aduenerunt flumina, flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & facta est ruina eius magna.] Ista sunt in suscepto bello prænunciata de Chramno, ac pariter adimpleta in exemplum iusti iudicij magni Dei: sed quomodo id acciderit, dicemus inferius, simulque diuinitus ostensa prodigia. Subiicit enim ista Gregorius^e:

^b Isai. 50.

^c 1. Thess. 5.

^d Matt. 7.

^e Gregor. lib. 4. c. 18. DE AVSTRALIA PIO DVCE.

Austrapius Dux Chramnum metuens, in basilicam S. Martini confugit: cui tali in tribulatione posito non defuit diuinum auxilium. Nam cum Chramnus ita eum constringi iussisset, vt nullus illi alimenta præbere præsumeret, & ita arctius custodiretur, vt nec aquam quidem ei haurire liceret: quo facilius compulsus inedia, ipse sponte sua de basilica sancta periturus exiret: accedens quidam vasculum illi cum aqua semiuivo detulit ad potandum. Quo accepto, velociter Index loci aduolauit, ereptumque de manu eius terra diffudit. Quod velox Dei vltio & beati Antistitis virtus est subsecuta. Ea namque die Index qui ista gesserat, correptus à febre, nocte media expirauit, nec peruenit in crastinum ad illam horam qua in basilica Sancti poculum de manu excusserat fugitiui. Post istud miraculum, omnes ei opulentissimè quæ erant necessaria detulerunt.] hæc Gregorius: quibus præter diuinitus patrata miracula, illud admiratione dignum pariter innotescit, quam religiosè à Francis sacra custodirentur, cum nec perditissimus Chramnus ea violare præsumpserit, sed obidione potius quam inuasionem capere voluerit inimicum. Quid autem eidem

eidem acciderit Chramno, cum euasurus indignationem patris confugit ipse in eandem A basilicam S. Martini, suo loco dicemus. Sed quæ præterea diuina ultio consecuta sit milites Chramni cum res Ecclesiæ abstulissent, eundem audi Gregorium^a:

^a Gregor. de gloria mart. c. 66.

MYLITES SACRILEGI PVNIVN TVR, POE NITENS LI BERATVR.

In ipso quoque territorio, tempore quo Chramnus Aruernum abiit, cum diuersa scelera ab eius gererentur ministris, quinque viri sacrosanctum oratorium domus Ieiaccensis fur- tim appetunt: habentur autem in eo S. Saturnini reliquæ: interruptoque ablatis palliis vel reliquis ministerij ornamentis, nocte regente, discedunt. Sed presbyter recognoscens furtum, ac inter vicinos serutans, nullum potuit ex his quæ ablata fuerant indicium repe- rre. Protinus verò latrones, qui hæc admiserant, in Aurelianensē se territorium transtule- runt: diuisisque rebus, accepit vnusquisque partem suam. sed mox insequente vltione diui- na, quatuor in seditionibus interfecit: quintus verò totam furti huius hereditatem superstes remanens vendicauit. Sed vbi hæc in domum suam contulit, statim obtectis san- guine oculis, exæcatus est. Tunc compunctus tam doloribus, quam inspiratione diuina, vouit, dicens: Si respexerit Deus miseriam meam, & mihi visum reddiderit, referam loco illi sancto quæ abstuli. Et hæc cum lacrymis orans, visum recepit. Accedens verò ad oppi- dum Aurelianensē, prouidente Deo, diaconum Aruernensē inuenit: cui traditis rebus, suppliciter exorauit, vt easdem oratorio restitueret. quod diaconus deuotus impleuit.] hæc- tenus de his Gregorius. Sed ad Orientem recurrit oratio.

^b Agat. lib. 3.

IUSTINVS PIETATI INTENTVS PERSAS VINCI.

Hoc eodem anno (vt colligitur ex Agathia^b) ingentem insperatamque victoriã de Persarum exercitu apud Colchos Romanus exercitus obtinuit, Deo ita cuncta sua prouidentia disponente, dum qui sacrificij causa Iustinus Dux cum equitatu abesset, reuersurus in mu- nitionem, hostes quibus occurrit fugauit. Agathias rem gestam narrans, hæc de Iustino, qui post Iustinianum imperauit: Interea verò Iustinum (non enim Nachoragan Persarum Duce[m] de improviso affuturum putabat) cogitatio subit, & diuinitus quidem (vt reor) tem- plum quoddam sanctissimum, & apud Christianos haud dubiè permagnificum, sacrifi- candi gratia adeundi haud procul ab vrbe situm Delectis itaque ex vniuerso exercitu equi- tum mille fortissimis & bellicosissimis viris, haud secus instructis, armatisque ac acie mox esset concertandum, processit, sequentibus signis, & militari cetero apparatu: & ferme tunc accidit, vt nec Persæ hos abeuntes præuiderint, neque hi illos in se aduentantes: [I. I. alia eu- cti, moenia de improviso aggrediuntur.] & inferius post enarratum summum dis- tinent in quod obfessi coniecti erant, de eodem Iustino ista subiicit: Interea Iustino è templo iam redeunti, ex ipso tumultu & armorum concussione quæ gererentur innotere: vnde equi- tatu statim conuerso, & ordine suo quodam instructo, iussisque antesignanis vt signa erige- rent, vniuersos operam vt nauarent hortatus, suos certiores mox fecit, non sine diuino nutu D ex oppido se excessisse, vt hostes in se subita territis obsidione abduceret.] Quomodo au- tem compressione in hostes facta, omnes in fugam adegit, ordines turbans, & internecioni subiecit, idem pluribus refert. Sed hæc satis ad institutum, quo moneamur omnia florida euenire, cum diuini numinis cultus præcedit opus.

IESV CHRISTI PELAGII PAP. IUSTINIANI IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
557. 3. 31.

Quinquagesimus septimus supra quingentesimum Christi annus, idemque post Consti- latum Basilij decimus sextus in Fastis inscriptus, Constantinopolitanis admodum lu- etuosus ob ingentē rursus repetitum terræ motū ipsam urbem horrenda denuo quassatione concutientem extitit. Agathias enim post recensitas anni huius res gestas, nimirum quæ fa- cta sunt hieme aduersus Rusticū & Ioannem Duces exercitus capite damnatos ob neccm illatam Cholcorum Regi Christiano Romani Imp. socio; & bella quæ prosperè confecta sunt aduersus Misianos, qui defecerant à Romanis ad Persas: postq. enarratum supplicium superbissimi Persarum exercitus Ducis, quem ob malè rem gestam Colihoc Rex excæcari iussit: post denique de Regibus Persarū, ciuidemq. gentis moribus plura fuisse pertractata: quæ funesta hoc eodem anno Constantinopoli autumnii tempore contigerunt, ita scribit: Paulo antè quam hæc gererentur, iterato Byzantij vehementer ad eò terra mouit, vt omnis ferè collapsa ciuitas sit. Hunc terræ motum & alter tantæ magnitudinis insecutus, quanta: (vt reor) numquam antea fuerat: nimirum qui sit ex æstuantibus aquis, salientisque terræ

^c Agat. lib. 3. CONSTAN- TINOP. A TERRAE- MOTU CON- GYSSA.

A terra perseverantia factus: & is sanè eo horridior videbatur, quod & pleraque periculosus occurrerant. Exierat namque autumnii iam tempus, & pro nominibus ex Romana con- suetudine symposia peragebantur. frigus tunc erat, quale per id esse tempus decebat; Sol- que in occidentum vertens, in Capricornum deferebatur: cum interea circa mediã noctis custodiam ciuibus altiore somno detentis & iam quiescentibus, derepente id malum inua- sit, atque adeò vt à fundamentis omnia quaterentur: motusque ipse etsi in principio statim violentissimus fuit, in maius tamen continenter excreuit, ita vt alio addito ad id incremen- to, in immensum euaderet.

Demum itaque omnibus excitatis, eiulatus vndique, complorationesque exaudiebatur, & vox item illa quæ in huiusmodi malis afferri sponte ad Deum solet. Nam sonitus qui- dam grauis, ferusque perinde tonantis è terra stridor, fragorque remittebantur, remissisque ventorum turbines sublequebantur, & terrorem ingeminabant pauentibus: siquidem ter- restris spiritus quidam fumosa nebula nescio quo pacto sursum versus expulsus descebat & turbulentior & sonorus. quo territi homines & pauore correpti, mentis quadam torpe- dine, è domiciliis se proruebant: tum publica angustioresque viae multitudine compleban- tur, tamquam non domi deperituri, si pereundum iam esset: nam frequentia, continuata, connexaque inuicem eius vrbs aedificia sunt, atque adeò vt vix locum sub diuo situm, apertumque, & omnino non adiacente aedificio altero vacuum reperiat quisquam. Sed alioquin cum ad superiora dirigerent oculos, & vtrumque cælum spectarent, Deumque hoc pacto deprecarentur: summitti timor animi omnis & perturbatio denique sensim his videbatur, & perinde leuiter cadente niue irrigabantur, algore iam degrauati: haud tamen vel ita affecti tecta iterato subibat, ni fortè sacras aedes inissent nonnulli, eodemque prouo- C luti ex Deo opem deposcerent.

Videre tunc licuisset feminarum vim maximam, nec infimæ sortis, sed familiæ honora- tissimæ cum viris simul deferri, & turbæ immisceri, omnem ordinē & pudorem confundi, nec cuiusvis conditionis homines præ formidine sine vilo discrimine proculcari. Domi- nos præterea ferui aspernabantur, nec dicto parebant, cum maiore quodam terrore victi se in templa recipere. Haud secus inferiores priuatique homines magistratus gerentibus sine vilo honoris respectu permixti iam aderant, vt ex communi omnibus incidenti peri- culo, vniuersis existimantibus se non longè post perituros. Frequentiores ea sunt nocte euerse domus, & præsertim in Regio (vrbs arx Regium est) quam multa præterea & in- credibilia contigere. Nam alibi fortè siue lapide tecta, siue ligno aedificata, velut renuata compage hiantia, ab inuicem diellebantur, ita vt æther inde altraque nihil secus ac sub D diuo conspicerentur, ac mox iteratò in pristinam compagem coibant. Alibi verò columnæ e superiori domicilij loco firmius collocatæ, violentia exæstuantis motus depulsa excutie- bantur, superiectaque proximas domos, ad eas quæ longius aberant, veluti funda emisse euehebantur, & fragore ingenti omnia conterebant. Alibi verò horribiliora acciderant, sed alia sæpe & superioribus temporibus facta, & vt in posterum fiant necesse est, quoad usque terra hæc superest & humanæ naturæ peccata: tunc tamen in maius omnia occurrerunt. Nam è turba magna vis hominum & obscuriorum interiit. Ex his verò qui Senatorum nu- mero essent ascripti, solus Anatolius perijt, vir sanè Consularis dignitatis honoratissimus: ad quod accedebat, quod Imperatoris domus vt curam susceperat, sic & esset honorum om- nium procuracionem nactus.

Is itaque cum suo & consueto lectulo quiesceret, marmoris iuxta se frustum in cubuli E aedificio stabat pulchrè atque decenter elaboratum, qualia parietibus solent ad ornatu & ostentationem, non ad necessitatem per eos affigi, qui istiusmodi superuacaneis inhiant rebus, & non admodum necessariis ornamentis. Ea igitur saxi moles præ nimio motu dif- fracta luxataque è pariete pulsa huic in caput concidit dormienti, & planè contriuit. Ana- tolius verò tanta mole oppressus ad id modò suffecit, vt grauior ex cordeque ingemiscens, eodem tamen in lecto procumberet moribundus. Hæc noctu.

Die autem comparente, perquam libenter se inuicem cives contuebantur, cum ob- uiam offerrentur amantissimi quique & familiarissimi: complorationesque mutua cete- re se turbæ insinuantes, alternisque singuli pro data redditaque vltro salute, etsi sui iam de- sperantes, voluptate afficiebantur. Interea verò dum Anatolius in sepulchrum effertur, è plebe homines quidam (vt sit) dicitare, non iniuria cum hoc mortis genere faul- se affectum, quippe qui iniustissimus fuerit, & quam multis multa subtraxerit, & facile con- firmare,

INGENS TREMOR IN CVPAT OMNES.

VARIAC MISERABLES CASVS.

ANATOLIUS OBITVS.

QUAE CON- STANTINOPOLITANIS ANGVSTIIS.

firmare, descriptas illas per eum tabellas sub puniceas vestes hunc sibi demum exitum habuisse, quas sub prætextu in Imperatorem beneuolentiæ in domos felicium frequenter con-

DE IMP-
STORIVS
OCCASVM
MYNDI
PRAEDI-
CENTIBVS.

Tunc igitur & deinceps dies quamplurimos terra mouit: breuior tamen, nec qualis tunc primum hic motus inuasit, sed validus alioquin, ut qui reliqua quæ Byzantij essent concuteret. Tunc portenta mox quædam & prædictiones absurde in vulgus temere diuulgari, & mundi hanc machinam prædicari quam concitatissimè collapsuram. Nebulones præterea quidam & deceptores, veluti diuini quidam & vates sponte sua circumire, & sibi visa prædicere, terroresque multis incutere, quibus facillè poterat, ut antea territis, persuaderi. Hi itaque siue incassum furere, & prauo agitari dæmone se simularent, grauissima quædam passim iactabant, & tamquam ex adnata sibi prauorum dæmonum specie fuissent futura edocti, de quæ suis admodum furis iactarentur. Alij præterea astrorum decursus, figurisque animo agitantes, maiores calamitates, & perinde communem rerum euersionem fore significabant. Itaque terrore omnes percellabantur. Quomodo autem & ob præsentia quæ aderant mala, & futura quæ timebantur, populus sibi timens totus esset in supplicationibus, idem sic addit auctor:

POPVLVS
CONST. AD
MELIOREM
FRVGEM
CONVER-
SVS.

Eorum tamen nemo qui affuissent, sibi non admodum formidolosus terrore obstupescerat. Vnde & supplicationes publicè factæ, hymniq. supplices, vniuersis astantibus ad id vnum coactis, exaudiebantur. Quintiam quæ verbo tenus antea laudassent, sed factis rariùs confirmassent, tunc mira animi promptitudine exequabantur: æquitatem præterea vniuersi in suis commerciis præferabant; ita ut vel Principes ciuitatis, lucri cupiditate reiecta, ex lege causas vendicarent: tum alij etiam, etsi potentes, taciti secum quiescere, iustioraque facere, & à turpissimis abstinere. Nonnulli verò, immutato profus viuendi more, solitariam potiùs vitam & in montibus ducere maluerant, relictis honoribus, pecuniisque & eiusmodi ceteris quæ suauissima dicunt mortales; vel fortè in sacras ædes, sacrosque viros collatis. Noctu præterea primores vrbs publicas circumuecti vias abundè cibis, vestituque miseris quosque & calamitosos donabant, quorum plerique ut corpore mutilati in terram proiecti tunc fortè emendicabant. Hæc ferme per tempus aliquod gesta, & quamdiu recens timor incubuit. Postquam verò subleuari parumper discrimen, confestim ad pristinam rediere plerique consuetudinem: dum enim necessitas vrget, & formido ingruebat, quæ recentiora sunt factu, utcumque & leuiter degustamus. Hæc Agathias, qui & post diuersorum sententias de terræmotus causa allatas, de Iustiniani studio ista subdit:

IUSTINIANI
IMP. TEM-
PLVM IN-
STAVRAT.

Per eam itaque hiemem in his malis ciuitas versabatur, adeò ut ad plurimos dies terra visa sit commoueri, etsi minùs concuteretur: infederat id hominum mentibus, & suspicio inerat animi cogitatus obturbans. Imperator interea ædificia pleraque, quæ putrentia & debilia essent, vel fortè prolapsa, instaurare nitentur. Sed curæ illi præcipuè fuit Dei illud maximum & egregium templum, quod antea ipse per populùm quondam incensum, conspicuum & admirabile iteratò construxerat, & ut pristina magnitudine excellentius, ita & formæ decore & metallorum varietate ornarat. Erat in eo pars quædam testudinis & intermedia quidem, quæ ceteras superaret ædificij partes, terræmotu excussa, quam Imperator longè firmiùs ex ædificari curauit. Quomodo autem id factum sit docet, Easserens insuper de eodem mirabili ædificio extare egregium poëma Pauli Flori viri maiorum nobilitate clarissimi atque inter Præfectos insignis, cuius etiam argumenti edita reperirentur egregia alia poëmata. De eodem quoque templo præter illa quæ à Procopio scripta habentur (Euagrius eius structuram, situm, & dimensiones capite vno complexus est: quod hic describere, haud superuacaneum esse putamus. ait igitur:

Procop. lib.
1. edif. in-
fin. imp.
Euagr. lib.
4. c. 30.

Idem Iustinianus Constantinopoli cum alias multas sacras ædes pulcherrimo artificio elaboratas Deo & Sanctis erexit, tum insigne illud & præ ceteris eximium, amplissimum dico Sophiae templum extruxit: quod quidem tale fuit, quale non aliquando visum fuisset, quodque ornato & splendore adeò excelluit, uti nulla dicendi vi facillè explanari posset: at ipse tamen illud pro virili describere conabor. Testudo sanctuarij quatuor fornicibus in sublime erecta, & ad tantam sublata altitudinem, ut ad eius emiphærij fastigium acies eorum

DESCRIPTIO
SOPHIAE
TEMPLI.

Arum qui infra ad basim consistentes oculos sursum tollebant, ægrè penetrare posset, & qui supra stabant, etiam si valde essent animosi, despiciere nequiquam auderent, oculosve ad basim deicere. Fornices à solo vsque ad tectum (vsque eò namque eriguntur) penitus vacant. In dextero templi latere sunt homini ingredienti ad laeuam columnæ ordine locatæ, quæ ex lipide Thessalico confectæ sunt. sunt etiam alta tabulata aliis columnis similibus suffulta, in quibus si qui volunt, mysteria peracta videre possunt. In illis quoque Imperator diebus festis, dum sacrosanctæ mysteriorum celebrationi interesset, assidere solet. Quæ quidem partim versus orientem Solem, partim occidentem versus sic diriguntur, ut minimè impedimento sint, quo minùs amplitudo talis operis spectari queat. Porro autem porticus eorumdem tabulatorum, quæ infra, columnis paruissimè fornicibus operis extremitates ambiunt. Verùm quò magis admirabilis ædificij fabrica velut ante oculos cuiusque versetur, visum est hoc loco intexere, quot pedes eius longitudo contineat, quot latitudo, quot altitudo, & de fornicibus eodem modo quot pedes vacuus eorum complectatur ambitus, quot denique eorum altitudo. sic igitur se habent:

Longitudo à porta quæ à regione sacrae conchæ, in qua incruentum offertur sacrificium, sita est, ad ipsam concham vsque pedes continet centum nonaginta. Latitudo à parte Septentrionali ad Borealem pedes centum quindecim. Altitudo ab ipso puncto in vertice hemisphærij ad solum vsque pedes centum octoginta. Latitudo autem cuiusque fornicis pedes habet sexaginta sex. Longitudo totius templi ab Oriente ad Occidentem pedes ducentos sexaginta. Latitudo verò *τὴν εὐδοκίαν* illius pedes continet septuagintaquinque. Sunt præterea versus Solis occasum alia duæ porticus valde eximiae, & atria vndique sub dio posita. Hucusque de Sophia templo Euagrius. De cuius sacra mensa ista Cedrenus: Sacram quoque mensam tum fecit, opus imitatione multa æquandum: constabat verò auro, argento, omnisque generis lapidibus, lignis, metallis, omnibusque rebus, quas terra fert, mare, & totus mundus: ex omni materia pretiosiora plura, viliora pauciora collegerat: liquatissimè, his quæ fluunt, sicca illis immiserat, atque in formam mensæ absoluerat. Itaque varium illud opus contuentibus stuporem coniciebat. In orbem hanc habuit inscriptionem:

TEMPLI DIMEN-
SIONES SEN-
TYLAE.

TVA DE TVIS TIBI OFFERIMVS SERVI TVI CHRÏSTE IUSTINIANVS ET THEODORA. EA TV PROPITIVS ACCIPE FILI DEI VERBUM QVI NOSTRI CAUSA CARNEM ASSVMPSISTI ET CRVCI AFFIXVS FVISTI. AC NOS IN TVA RECTA FIDE CONSERVA. ET QVAM NOBIS COMMISISTI REMP. EAM AD TVAM GLOKIAM AVGE ET TVERE; INTERCEDENTE SANCTA DEIPARA VIRGINE MARIA. Hæc tenus inscriptio. Rursus verò de eodem sumptuoso ornato meminit Agathias, ubi ait: Huius ex versibus nosse insuper poteris, sanctius illud sacellum argento auroque constare, & in mysteria dumtaxat sepositum pretiosissimis rebus & mira vanetate ornatum. At de his modò hæc tenus.

IESV CHRISTI	PELAGII PAP.	IUSTINIANI IMP.
ANNVS	ANNVS	ANNVS
558.	4.	32.

Quingentesimus quinquagesimosexagesimus sequitur Christi annus, post Basilij Consulatum decimusseptimus, idemque Constantinopolitanæ ciuitati ob nouas ingruentes elades planè miserissimus, longeque superiori funestior: etenim ille vltima sui parte ob terremotum dumtaxat infelix, hic verò peste belloque semper ærumnosus extitit. Complectitur breuiter Agathias lugubrem tragediam verbis istis: Eodem anno, vere iam ineunte, derepentè & iteratò urbem pestilens morbus inuasit, & infinitam sustulit multitudinem: haud tamen profus cessauit, ex quo tunc primum anno Iustiniani Imperij quinto irrepere hanc nostram regionem incepit. qualis verò eiusmodi contagio esset, ita inferius: Interiebant autem repentina morte quàm multi tamquam apoplexiæ graui morbo correpti: qui plurimum resistebant, ad quintum vix diem vita defungebantur. sed & qualis esse soletet febris quæ hos perurgebat, narrare pergat.

Agat. lib. 5.
PESTIS BEL-
LVM QVE
CONSTAN-
TINOPOLIM
VRGAT.

Ad tanta hæc auertenda mala, pestis scilicet & terræmotus, Iustinianus Imperator haud dubius ob peccata diuinitus eiusmodi immitti flagella, hanc ad populum Constantinopolitanum edidit sanctionem:

Novel. 77.

Omnibus

Omnibus hominibus qui rectè sapiunt, manifestum esse putamus, quia omne nobis est A studium & oratio, vt crediti nobis à Domino Deo bene viuant, & eius inueniant placationem: quoniam & Dei misericordia non perditionem, sed cōuersionem & salutem vult, & delinquentes qui corriguntur, suscipit Deus. Propter quod vos omnes inuitamus, Dei timorem in sensibus accipere, & inuocare eius placationem: & nouimus, quia omnes qui Dominum diligunt, & misericordiam eius sustinent, hoc faciunt. Igitur quoniam quidam diabolica instigatione comprehensi, & grauissimis luxuriis semetipfos inferunt, & ipsi naturæ contraria agunt: Istiti iniungimus, in sensibus accipere Dei timorem & futurum iudicium, & abstinere ab huiusmodi diabolicis & illicitis luxuriis, vt non propter huiusmodi impios actus ab ira Dei iusta inueniantur, & ciuitates cum habitatoribus earum pereant. Docemur enim à diuinis Scripturis, quia ex huiusmodi impiis actibus & ciuitates cum hominibus pariter perierunt. B

Et quoniam quidam ad hæc quæ diximus & blasphemata verba & sacramenta de Deo iurant, Deum ad iracundiam prouocantes: istis iniungimus, abstinere ab huiusmodi & aliis blasphemis verbis, & non iurare per capillos & caput & his proxima verba. Si enim contra homines factæ blasphemie impunitæ non relinquuntur: multo magis qui ipsum Deum blasphemant, digni sunt supplicia sustinere. Propterea igitur omnibus hominibus huiusmodi præcipimus à prædictis delictis abstinere, & Dei timorem in corde accipere, & sequi eos qui bene viuunt. Propter talia enim delicta & fames & terræ motus & pestilentia sunt: & propterea admonemus abstinere ab huiusmodi prædictis illicitis, vt non suas perdant animas. Sin autem post huiusmodi nostram admonitionem inueniantur aliqui in talibus permanentes delictis: primum quidem indignos semetipfos faciunt Dei misericordia, post hæc autem & legibus constitutis subiiciuntur tormentis. C

Præcipimus enim gloriosissimo Præfecto ciuitatis regie, permanentes in prædictis illicitis & impiis actibus post hanc admonitionem nostram comprehendere, & vltimis subdere suppliciiis, vt non ex contemptu talium inueniatur & ciuitas & Respublica per hos impios actus lædi. Sin autem post hanc nostram suasionem quidam tales inuenientes hoc supercelauerint, similiter à Deo Domino condemnabuntur. Ipse etenim gloriosissimus Præfectus si inuenierit quosdam tale aliquid delinquentes, & vindictam in eos non intulerit secundum nostras leges: primum quidem obligatus erit Dei iudicio: post hæc & nostram indignationem sustinebit.] hucusque Imperator: qui dum famem, terræ motum, & pestem per eiusmodi delicta illata refert, nec de barbarica grassatione quicquam meminit: inde adducimus vt credamus eam hoc anno latam esse, sed ante Hunnorum aduentum, qui tempore autumnii contigit, vt Agathias docet. Verum primò quid Glicas his addat, audi: D

Cum (inquit) reperti quidam essent illicitis vntes amplexibus, tamquam in triumpho per urbem, veretris prius amputatis, ducti sunt. Horum in numero quidam magnates & Pontifices erant, qui hoc modo circumducti vitam miserè finiebant.] Sed hæc expressius accipe à Cedreno, dum ait: Anno secundo Iſaias Rhodi & Alexander Diospolis Thraciæ Episcopi, aliique multi deprehensi sunt masculorum corruptores. Horum alii veretrum amputari iussit Imperator, aliis calamos acutos in meatus genitalium inferi, eosque nudos in forum quasi in triumpho produci. Fuerunt & ciuium ac Senatorum multitudo & Pontificum summorum non pauca in eadem culpa: qui castrati & publicè nudi in forum producti, miserabiliter perierunt, suoque exemplo reliquos pudicitiam colere docuerunt. Tullius Iustinianus acres leges contra impudicos, &c.] è quibus eam hoc tempore latam esse quam diximus, ea quæ sunt dicta ex Agathia de terræ motu atque peste satis docent: horum namque seclerum gratia tanta obuennisse mala, Imperator ea est edita sanctione conquestus. Verum nec tantæ maculæ tantis sunt abstere flagellis, quæ olim non nisi igne immisso cælicus dilui meruerunt. Nam audi ab eodem auctore Agathia, quæ hoc eodem anno autumnii tempore mala Constantinopolim oppresserunt:

Super his autem ciuitati & alia pleraque eodem tempore inciderunt tumultuosa & turbida, nihil minus, quam ea quæ diximus, permolesta. Sed qualia fuerint, explicaturi mox sumus, si prius & breuiter vetustiora quædam nos transfegerimus.] narratis post hæc de Hunnorum gente nonnullis, mox ista subiungit: Eodem itaque anno, quo pestilentissimum morbum Byzantium diximus inuasisse, Hunnorum reliquæ saluabantur, erantque adhuc celebritate & nomine clari. Descendentes itaque Hunni ad notum ventum, haud longè ab Istri fluminis ripis pro eorum arbitrio confidebant. Tunc igitur lueme iam inuenit, huius fluminis

*Agat. lib. 5.

NOVA HVN-
NORVM IN-
CVRSIO.

A fluminis aquæ (vt alias semper) nimio præ algore magnam in profunditate concretæ obstrictæque obduruerant, adeò vt peruia tam viris essent quam equis iam reddita. Zabergera igitur Cotrigurorum Hunnorum Præfectus magna cum hominum, equorumque multitudine dum per constrictos fluminis vortices nihil secus ac terra iter haberet, facillimè in Romanæ ditionis loca pertransit, nimirum quæ deserta iam essent, & procedenti sibi nihil impedimento fuisset. Quo factum est, vt quamprimum Mœciam, Scythiamque transgressus, in Thraciam demum perueniret: quò vbi ventum, exercitus partim in Græciam, vt de improviso sine custodia loca excurreret & popularetur, dimisit, & alias deinceps manus in Chersonesum Thraciæ.] ac post nonnulla:

Ipse verò Zabergera cum equitum millibus septè rectà ire Constantinopolim pergit, agros depopulando, tentandoque proxima quæque castella, ita vt passim omnia perturbaret.] & post hæc: Cum itaque procedentibus nemo obuiam iret, incursiones liberè factitabant, & agros depopulati ingentem auertebant prædam, magna vi captiuorum coacta, quos inter & feminæ quàm multæ vt nobiles, ita & continentissimæ crudelius trahebantur: quæ vtique infeliciores eo maxime erant, quo & barbarorum ministræ profusæ libidini cogebantur. Quinetiam barbari homines plerisque vel è sacrario abductis vim inferebant, quæ à pueritia iam pridem nuptiis renunciaissent & sæculi voluptatibus, ac castam vitam vt degerant, in remoto aliquo domicilio recondentur Deo ad supplicandum idoneo, & id magni facerent, vt semota omnino & liberæ à quouis hominum contubernio quàm procul abessent, quietique se solum permitterent. Erant præterea, quæ cum barbarorum renunciarent concubitus, vel partui proximæ (si quæ fortè istiusmodi esse tunc contigissent) ita distrahebantur, vt si necessitas ipsa parienti ingrueret, in ipso itinere, in propatulo foetum mox ederent, nec verecundos possent partus dolores obtegere, vel hos vrgentes significare: vnde vel editi plerumque infantes canibus discerpendi, vel aibus in solitudine relinquerentur, perinde idcirco essent in lucem producti, & frustra quòd nati fuerant hi degustassent.

Rem sanè calamitosam, vt eò tandem res Romanorum redactæ iam essent, vt vel in circumiectis regie vrbi locis à barbaris etsi perpauca quidem mala hæc inferrentur. Quibus tamen non eatenus audacia finiebatur: sed urbem versus progrediendo, ad longos (quos nuncupant) muros se facile contulerunt, & præsidii quæ infra hos essent, appropinquabant: iam verò præ vetustate & negligentia maioris castelli dissolutum ceciderat ædificium. Tum barbari ipsi vel stantes in partem aliquam muros haud secus ac sua intrepidè disturbabant: nec aliquid erat quod hos coërceret, cum nullum ibidem esset militare præsidium collocatum, nec vlla ad defensionem tormenta, nec demum (si fortè affuissent) qui ea tractare satis callerent: nec canum latratus audiebatur, nec hominum fremitus: & si non id dictu ridiculum sit, tamquam porcorum in claustris Romani exercitus interclusi manebant, tamen vel eo numero essent, quo tunc primum & veterum Imperatorum tempore recensèbantur, & non in minimam partem redacti, haudquaquam sint tamen Imperij magnitudini suffecturi.] Enarratis denique, quàm florentissimi olim esse solerent atque copiosissimi qui vbique terrarum nutriebantur exercitus, sugillatæque ignavia Iustiniani iam in senectute non ferro, sed auro barbaros auertere consueti, talia deplorans tempora, ista subdit:

In scorta, aurigisque & homines eiusmodi effeminatos ac deliciis deditos, ciuilemque in seditiones tantum intentos & corporum curam, contentiosos, furentes, audaces, & alia demum minoris longè momenti militare stipendium infamebatur. Quo factum est, vt non solum Thracia, sed vel proxima regie vrbi loca deserta iam adeò essent & sine vllis custodiis derelicta, vt barbaris peruia fierent, & ad incursiones nimium opportuna: nam illi eò euaserant insolentia, vt vel ad Melantidem vicum castra posuerint, qui à Byzantio ne centum quidem & quadraginta stadiis abest: quem vicum Atyras circumfluit amnis, qui fermè exiguò progrediens spatio, in austrum ventum sentim declinans, in Propontidem fluxum eructat, ad cuius ripam ipso in exitu promontorium habet porrectius, cuius appellationem & flumen id retulit. Hostibus itaque tam proximè urbem stationem habentibus, ciuium multitudo & timere primum & pauore percelli, & imminetia mala non solum qualia essent, sed longè maiora animo agitare, somniareque obidionem, incendia, futuram necessariorum carentiam, mœniumque diruptiones.

Itaque in ciuitatem, in publicas vias fugæ subitò multitudinis factæ, impulsionesque multæ & pauores, & quidem pertrepidati ita & temerarij, perinde iam barbari in se impetum fecerint. In forumque ex portarum violento impulsu crepitus ingens iam edebatur: atque

INGENS ET
MISERAN-
DA STRA-
GES.DEPLOKA-
TVS RERVVM
STATVS.PRODIGIO-
SA IVSTI-
NIANI MV-
TATIO.

ad d

CUNCTA
 LVCIY PLE-
 NA.

BELISARIVS
 ARMATVS
 ADVERSVS
 HUNNOS.

*Euagr. lib. 4
 c. 31.
 IUSTINIA-
 NI STVLTI-
 TIA, DV M
 FACTIOSVS
 HAVET.

aded vt non modo plebeios obscuræ fortis homines timor inuaderet, sed magistratus om- A nes, & Imperator haud parui quæ acciderant faceret. Dehonestabantur itaque Imperato- ris ipsius permissu sacra omnia templa extra urbem locata, Europæque è regione, littorisque adiacentia loca, quæ vbiq; è Blanchernis (id loco nomen) initium sumunt, in pontum vsque Euxinum porrecta sunt, & in Bosphorum desinunt. Ex his itaque locis quæ pretiosiora essent oblationum cum cetero apparatu his necessario, partim plaustris deferentes intra urbem deposuerunt, partim inuicta nauigiis, & intermedio traicta freto in aduersum litus in continentem in ox deuehunt. Videres tunc sacras nudatas ædes suo splendore sic & or- natu priuatas, perinde ac numquam antea dicatas, nec religionis quicquam aut sanctitatis fortitas, sed vt nuper fundatas. Aded autem terribilia erant & ingentia illa discrimina, tan- to opere, vt occurrere omnino animis ipsis cõcepta, vt vel in Syces mœnia, Chiscamque por- tam primores quidam Præfæctique & armatorum vis magna infederint hostes oppugnan- tinum, si se fortè inuaderent. Iustiusmodi fuit miserandus ciuitatis status: ex quo quisque Reli- qua quæ extra urbem, & in aliis tum Thraciæ tum Græciæ ciuitatibus, in quas idem Hun- ni grassati sunt, ab iisdem sint crudeliter acta, poterit intelligere. Subdit verò Agathias:

Dum interea ciuitas omnis tumultuando maximum in modum perturbaretur, & bar- bari haudquaquam proxima quæque depopulari intermississent: Belisarius clarissimus olim Præfæctus, etsi præ senectute in curiuitatem iam declinasset, mittitur tamen per Imperato- rem in hostes, eo armorum habitu circumactus, quibus à pueritia iam insueuerat: vnde & rerum per se quondam gestarum recordatio succurrebat, & ipse quidem de se mira animi promptitudine iuuenis munera exequabatur: id namque illi vltimū in vita certamen fuit, nec tamen ex eo minorem retulit gloriam, quàm ex Vuandalis olim Gothisque deuictis: si- quidem malorum præteritorum & futurorum iam desperatio, vt conatus hosce maiores fore, superbioreque arguebat, ita & victoriam periucundam.] Quomodo verò idem Beli- sarius non sine labore atque periculo eiusmodi tandem ab vrbe propulsauerit infestos bar- baros, idem Agathias pluribus narrat: ac demum quonam pacto reliquos Hunnos per Thraciam Græciamque grassantes, non armis, sed auro penso, annuoque pollicito, vt ad propria redirent, tributo persuasit, atque alios Hunnos, quibus antea idem Imperator tri- butum pendebat, astuto consilio in hos concitauit, idem auctor fusiùs profæquitur: sed hæc nobis satis ad institutum.

Quàm autem iusta querela fuerit Agathiæ ista tempora deplorantis, cum thesauris Ro- mani Imperij non copiosissimi vt olim exercitus nutrentur, sed uidem in aurigas & alios huiusmodi vanos homines impenderentur: audi suorum quoque tēporum nobilem histo- riarum scriptorem Euagrium, cum hæc tradit: De alio item Iustiniani factō mihi dicen- dum est: quod quidem siue ex naturæ vitio, siue ex formidine & timore ortum sit, non ha- beo dicere; eius tamen generis fuit, vt omnem belluinam immanitatem longè superaret. Duxit autem initium ab ea seditione populari, quam Nica, hoc est, Vince, vocant. Placuit Iustiniano ita vehementer in alteram factionem eorum qui Prasini dicuntur animo pro- pendere, vt impunè possent ipso meridie in ciuitate aduersarios trucidare, & non modo non pœnas metuerent, verum etiam dignarentur honoribus: aded vt inde multi homicidæ existerent. Licebat enim illis in ædes alienas irrupere, thesauros diripere in illis recondi- tos, hominibus suam ipsorum salutem ac vitam diuidere. Et si qui magistratus illos cohibere moliretur, suo ipsius capiti creauit periculum.

Vnde certè vir quidam qui gessit in Oriente magistratum, quoniam nonnullos eorum qui rebus nouis studebant, neruis coërcere voluit, quo modestiores efficerentur: per me- diam urbem circumductus fuit neruis grauiter cæsus. Callynicus porrò Præfæctus Ciliciæ, cum duo Cilices Paulus & Faustinus, homicida vterque, in eum impetum facerent, occi- dereque in animo haberent: quoniam pœna ex legibus constituta eos multauit, in cru- cem actus est, hocque supplicio pro recta conscientia & legum obseruatione affectus. Inde factum est, vt qui alterius erant factionis, cum domiciliis suis fugissent, & à nemine vs- quam exciperentur hospitio, sed velut scelera vbiq; exagitarentur, tendere insidias via- toribus, compilare, cædes facere cœperint, vsque eò, vti omnia loca nece immatura, dire- ptione, & reliquis id genus maleficiis redundarent. Interdum animo in contrariam sen- tentiam mutato, eius generis homines interfecit, legumque permisit potestati etiam eos quos antè passus fuisset more barbarorum in ciuitatibus impia scelera consciscere. Sed ad ista singillatim profæquenda mihi nec tempus suppetit, nec facultas discendi. Atque ea quæ

A quæ diximus, satis esse poterunt ad coniecturam de reliquis eius facinoribus faciendam.] hucusque Euagrius de magno legislatore, verumtamen maximo re vera iurium proculca- tore. At à quibusnam abstinuisset iniustis actibus potuit, qui nec veritus est in ipsum Ro- manum Pontificem manum inuicere? ita miser à pristino illo vitæ instituto defecit, dum se supra se contra Dei sacrosanctos sacerdotes erexit: sed hæc satis: ad res iam Occidentales.

Hoc eodem anno, quem diximus adnotatum post Consulatum Basilij decimumsepti- mum, magnus ille Ecclesiæ Narniensis Antistes S. Cassius ex hac vita feliciter transiit. Testantur id eiusdem Ecclesiæ vetera monumenta, nempe his versibus ad eius sepulchrum inscriptio exarata, haud tamen exculca minerua: inter tot enim tantaque bella; quibus est Italia deuastata, bonarum litterarum campum spinetâ repleuerant:

*Cassius immerito Præsul de munere Christi,
 Quem fato anticipas consors dulcissima vita.
 Tu, rogo, quisquis ades, prece nos memorare benigna.
 Hic sua restituo terra mihi credita membra.
 Ante meum in pace requiescit Fausta sepulchrum.
 Cuncta recepturum te nosce congrua factis.
 DD. ANN. XXI. M. VIII. D. X.
 RE. IN PAGE. PR. KAL. IVL.
 P. C. BASILII AN. XVII.]*

Vides sanctissimum virum ex coniugio (vt aliis etiam plerisque viris sanctissimis contigit) vocatum ad Episcopatum, egregia claruisse sanctitate: cuius præclaram memoriam annis singulis in Ecclesia celebrandam Ecclesiastica tabulæ reddunt die ipsius natali, qui ita describitur à sancto Gregorio Papa:

C Vir vitæ venerabilis Cassius Narniensis Episcopus, qui quotidianum offerre consueuerat Deo sacrificiū, seque in lacrymis inter ipsa sacrificiorū arcana maestabat, mādaturum Domini per cuiusdam sui visionem presbyteri suscepit, dicēs: Age quod agis: operare quod operaris: non cesset pes tuus, non cesset manus tua: natali Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Qui post antos septem, ipso natalitio Apostolorum die, cum Missarum solemnia peregisset, & mysteria sacre communionis accepisset, è corpore exiuit.] hæctenus de Cassij transitu sanctus Gregorius.

Hoc eodem anno magnus ille Ioannes cognomento Silentarius ex Episcopo anacho- reta, de quo complura superiori tomo dicta sunt, ex hac vita migrasse reperitur: annos natus centum quatuor, vt liquet asserione Cyrilli eius discipuli, quem Euthymij & aliorum illu- strium monachorum res gestas scriptis mandasse diximus: licet agones eius aduersus hæ- reticos, præsertim verò Origenistas, ab aliis conscribendos fuisse testetur: quamobrem ipse de Sancto præclariora prætermisisse videri potest. Sed audi ipsum ita perorantem: Hæc quidem pauca ex multis selecta mandam litteris, mittens narrare eius de fide certamina, quæ suscepit aduersus Origenis & Theodori Mopsuestiæ dogmata, & eorum qui ea defendebant, & persecutiones quas congruenter Euangelio pro decretis sustinuit Apo- stolicis. Sed quæ ab eo in his gesta sunt, relinquo narranda aliis. Scio enim fore, vt multi (licet est consentaneum) post eius decessum studeant scribere eius certamina & perfectio- nes & pericula quæ sustinuit pro fide Orthodoxa, victoriasque & res ab eo gloriosè gestas, &c.] Sed his caremus magno detrimento eius temporis historice veritatis. Quod ad rationem temporis eius obitu pertinet, satis id liquet, vt quem natum idem Cyrillus tradit anno quarto Imperij Marciani Aug. qui est annus Domini quadriagesimus quinquagesimusquartus, & vixisse scribit annos centum & quatuor, eum hoc anno defun- ctum opus sit affirmare: quem inter Sanctos in tabulas Ecclesiasticas relatum, tum Ori- entalis, tum Occidentalis Ecclesiæ anniuersaria memoria colit. Hic verò rerum gestarum anni huius finis esto.

OBITUVS
 S. IOANNIS
 SILENTIA-
 RII.

IESV CHRISTI	PELAGII PAP.	IUSTINIANI IMP.
ANNVS	ANNVS	ANNVS
559.	5.	33.

Q uingentesimus vndesagesimus Christi annus, idem Iustiniani Aug. trigésimus ter- tius, & post Basilij Consulatum decimus octauus annus inscribitur: quo Pelagius Pa- pa, vbi sedisset annos quatuor, mentes decem, diesque decem & octo, ex hac vita migravit

secunda Martij. ita ex Anastasij commentario, qui scriptus habetur in Vaticana bibliotheca, ex quo ista exscripsimus: quibus erroris redarguuntur, qui eundem vixisse annos vnde-
cim & aliquot menses ac dies ponunt, quive anno sequenti eundem mortuum tradunt. Sed quæ de ipso sparsim scripta reperiuntur, nec certo quo facta sunt anno describi possunt, his veluti appendicem apponamus. De eodem enim Pelagio hæc Hadrianus Papa in epistola ad Carolum Magnum de imaginibus: Multo amplius verò eius sanctissimi successores dominus Pelagius & dominus Ioannes miræ magnitudinis ecclesiam Apostolorum à solo ædificantes, historias diuersas tam in musiuo, quam in variis coloribus cum sacris pingentes imaginibus, & nunc vsque hæcenus à nobis venerantur.] hæc Hadrianus. Porro de eadem basilica à Pelagio cœpta, à Ioanne verò successore perfecta, idem qui supra Anastasius meminit in Ioanne, eamque titulo Philippi atque Iacobi sanctorum Apostolorum consecratam affirmat. ex antiquis Vaticanæ basilicæ monumentis à Manlio collectis, B de absoluta à Ioanne Papa basilica à Pelagio cœpta, habet versum hunc:

PELAGII
PAP. EPITAPHIUM.

Pelagius cepit, compleuit Papa Ioannes.] recitatur ab eodem & epitaphium Pelagij Papæ inscriptum his versibus:

Terrenum corpus claudant hæc fortè sepulchra

Nil sancti meritis derogatura viri.

Viuit in arce poli celesti luce beatus,

Viuit & hic cunctis per pia facta locis.

Surgere iudicio certus, dextramq; tenentem

Angelica partem se rapiente manu.

Virtutum numeret titulos Ecclesia Dei

Quos ventura ut i secula ferre queant:

Rektor Apostolica Fidei, veneranda resexit

Dogmata, quæ clarè constituere Patres.

Eloquio curans errorum scismate lapsos,

Ut veram teneant corda placata Fidem.

Sacrauit multos diuina lege ministros,

Nil pretio faciens immaculata manus,

Capitulos redimens, miseris succurrere promptus,

Pauperibus numquam parta negare sibi.

Tristitia participans læti moderator optimus:

Alterius gemitus credidit esse suos.

Hic requiescit Pelagus Papa, qui sedit annos quatuor, menses decem, dies decem & D octo. Deposit. IIII. Non. Martij.] hæcenus ibi.

DE BASILI-
CA XII. APO-
STOLORVM.

Quod verò spectat ad Ecclesiam Apostolorum, his opportunè subiiciendum duximus antiquum bullæ exemplar è manuscriptis Vaticanis excerptum eiusdem Ioannis I I I. cui eiusmodi inscriptio præposita legitur, his verbis.

Exemplum Bullæ Papæ Ioannis Tertij, vbi dicit basilicam duodecim Apostolorum initiatam per Pelagium prædecessorem suum, & morte præuento non absolutam consummasse, Titulumque Cardinalem eam constituisse, & assignat eidem basilicæ parochiæ fines, & eam diuersis donariis donat de suo Vestuario.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Cardinalibus & clericis Ecclesiæ Apostolorum perpetuò in Christi seruitio manentibus.

consumm-
te

ad

Quoniam primitiuam Ecclesiam post incarnationem Christi duodecim Apostoli præ- E dicatione illustrauerunt, & operibus stabiliuerunt, sicut in Actibus eorundem legitur, quibus erat cor vnum, & in eisdem erant illis omnia communia, ac pro Christi Fide legitime decertantes gloriosè coronati sunt: placuit mihi Ioanni Urbis Romæ humillimo Pontifici Ecclesiam duodecim Apostolorum * confirmare, quam Pelagius Papa bonæ memoriæ prædecessor meus ante palatium Constantij initiauerat, sed morte præuentus inchoatam reliquit. Deinde Patris nostri incepta captantes, quod ipse dimisit, diuina gratia opitulante, vel perfectum vsque finem adduximus: hanc etiam & in natali Apostolorum Philippi & Iacobi, quod est in Kalendis Maij ad honorem omnium Apostolorum decenter dedicatam Titulum Cardinalem illam constituimus, nec non & parochiam sicut ceteri Tituli Urbis habent de aliis & de aliis colligentes, sic tanta & tam honorabili basilicæ

A basilicæ ratam & inconcussam deliberamus. Non enim laudaremur, si solum in ædificiis extollendis laborauissemus, & alias dignitates Ecclesiasticas ei non prouideremus.

Idcirco præsentem & consentientem fratrum nostrorum cœtu, nouæ basilicæ concessam & attributam parochiam determinamus, ita sanè vt omnes capellæ constitutæ vel constituende & populus qui infra terminos istos comprehenduntur, Apostolicæ basilicæ de parochiali iure deinceps penitus respondeant, videlicet. A via vbi est calix marmoreus & lapis marmoreus magnus in gradibus excauatus, cum omnibus domibus ante se, & inde itur iuxta Ecclesiam sancti Marcelli, & declinatur ad læuam, ante Ecclesiam sanctæ Mariæ quæ est in Via lata, & inde recto itinere producit per viam quæ est sub monte Tarpeio vsque ad arcum Clagentariorum, & inde itur in viam ad læuam per viam secus hortum, qui dicitur Mirabilis, atque per Scalam mortuorum fit ascensus per cauam montis vsque ante B Caballos marmoreos recta via ac inde vertitur ante arcum Pacis: deinde ad dextram extenditur iuxta latus montis super Caricam, & exinde deriuatur per Calicem montis vsque ad hortum Veneris, & deinde itur in viam Salariam, & exitur in Pincianam, deinde descenditur per Silicem, & fit transitus super formam Virginem iuxta Monumentum, & deinde conuertitur citra eandem formam continuò vsque illuc vbi dicitur, Cannella eiusdem formæ, & exinde recolligitur per viculum Capralicum cum insula & casis ex vtroque latere viæ ad præfatum Calicem marmoreum, lapidem in gradibus excauatum.

Insuper ex sacro nostro Vestuario hæc donaria contulimus, videlicet Crucem vnâ auream pensantem libras sex, calicem vnum aureum pensantem libras duas, calices duos argenteos pensantes libras quatuor, vestes quoque sericias cum gemmis albis & auro contextas quatuor; libris etiam multis ac variis eam adornare curauimus. Iis Ecclesiæ Apostolorum nostris manibus conditæ & dedicatæ parochialibus terminis statutis, ac donariis impartitis ex parte Dei omnipotentis & B. Mariæ & auctoritate Apostolorum Petri ac Pauli & omnium Apostolorum benedictionem nostram, & suorum peccatorum remissionem capituli huius ac priuilegij obseruatoribus & coadiutoribus condonamus. Contradicentibus autem & præuaricatoribus, eadem auctoritate, vsque ad satisfactionem Dathan Coræ & Abiron Moyfi superbientium & contradicentium maledictionem & damnationem intendimus & confirmamus. Ipsi gloria, laus, potestas, imperium, qui viuunt & regnant per infinita sæcula sæculorum. Amen. Bene valere.

Dat. temporibus domini Ioannis Tertij Papæ per manus Petri Episcopi Cancellarij sanctæ Sedis Apostolicæ, mense Maio, die tertia.

Ego Crinus in Dei nomine Secretarius sanctæ Romanæ Ecclesiæ sicut inueni in charta D cinio priuilegio Tituli Apostolorum, fideliter in hac membrana exemplificauit.

Quod verò ad eiusdem Pelagij Papæ scripta pertinet, præter epistolas quas superius suis locis posuimus, extat eiusdem nomine epistola nonnulli prolixæ ad Vigihum quemdam Episcopum scripta: sed dum ad finem eius data ponitur sub Consulatu Narsetis atque Ioannis, imposturæ suspensionem auget. Etenim cum vetera quæque monumenta signata vbique reperiantur post Basilij Consulatum toties repetitum, planè significatur, nullum alium interea Consulem esse creatum. Et ne de his dubites, habes Cassiodorum^a numerantem annos post Consulatum eiusdem Basilij vicies semel repetitum. Quod si Narsetis, vel aliorum post Basilij Consulatum fuisset Consulatus Fastus interpositus: certè non ab illo vltimo Consulatu Basilij tot anni post eius Consulatum reperirentur inscripti, sed post Consulatum Narsetis atque Ioannis. Sic igitur ex his reliquæ etiam epistolæ post E Consulatum Basilij datæ, sed aliorum à Mercatore Consulatum nota suppositæ, imposturæ suspensæ redduntur.

Rursum verò quod ad Pelagij Papæ scripta atque res gestas spectat, audi quæ^b Papyrius^c vir planè disertus in Francorum Annalibus dicit, dum agit de Childeberto Rege: Childebertus Rufinus in Italian ad Pelagium Romanum Pontificem miserat, rogatum an Catholicè Leonis tomum aduersus Eutychem sequeretur. Pelagius respondit, librum illum Ecclesiæ probari, ipseque vt Rex postularat, nouam fidei formulam scripsit. Extat epistola Pelagij ad Childebertum.] hæc ipse. Porro cum scribendi fidei professionis libellum siue epistolam Pelagio occasio oborta illa fuisse videtur, quod cum contra Tria capitula pro Quinta Synodo (vt vidimus) sententiam sequeretur, in suspensionem lætæ pietatis, ostensæque Catholicæ fidei haud mediocrem adductus esset: cum præsertim defensores Trium capitulorum illud vbique vulgassent, ac pariter exclamassent, omnes qui agerent cõtra Tria

DE PELAGIO
PAP. SCRIPTIS.
^aCassiod. de
comput. Pn-
scali.LEGATIO
CHILDE-
BERTI AD
PELAGIUM
PAP.

illa capitula, impugnare Chalcedonenſe Concilium: qua quidem calumnia vt dubitantium animos liberaret, eam ad Childebertum de fide Catholica Pelagius epistolam dedit: quod & praestitisse S. Gregorium ad Theodolindam Reginam eandem ob causam oportuit.

Sed & ex dictis illud obserua: cum in dubium venit Romani Pontificis fides Catholica, non aliunde eius peti consueuisse examinationem atque discussionem, quam a fide tradita a praedecessoribus; quibus si consentiat, nihil sit quod possit eum erroris arguere, secus si contra. Sic igitur Childebertus Rex de fide Pelagij subdubitans, ad S. Leonis Papae epistolam de recta fide ad Flavianum conscriptam prouocauit: cui se in omnibus cum Catholica Ecclesia consentire cum professus sit scriptis Pelagius, omnem prorsus conceptam de se suspensionem amouit.

Haec autem ad finem rerum gestarum Pelagij Papae oportuit collocasse, cum nobis esset penitus incompertum, quoto eius Pontificatus anno contigerint. Sed accidit, vt cuso iam romo (vt saepe superius dictum est) cum allata ad nos essent ab Ecclesia Arelatensi complures diuersorum Romanorum Pontificum ad diuersos Episcopos Arelatenses datae epistolae, inter alias reperiremus eas de fide Catholica ad Childebertum Regem litteras scriptas, quae & ipsae cum die carerent & Consulatu, quando tamen datae fuerint, ex alia epistola tunc ab eodem Pontifice ad Sapaudum, siue Sabaudium Arelatensem Episcopum scripta possumus intelligere, quae data legitur anno decimosexto post Consulatum Basilij: est is annus Domini quingentesimus quinquagesimus septimus, Pelagij vero Pontificatus annus tertius. Epistola autem ad Sabaudium sic se habet:

Dilectissimo fratri Sapaudo Pelagius.

Tanta nobis est circa personam tuam fraternitatis affectio, vt nullas occasiones transire silentio patiamur. Denique veniente illuc Petro urbis negotiatore, praesentia curauimus ad fraternitatem tuam scripta dirigere, desiderantes vt de incolumitate quoque vicissim datis opportunitatibus agnoscamus. Arque ideo salutantes fraterno charitatis amore, indicamus, propitiante Domino, circa nos omnia prosperè geri. Et hortamur, vt si epistola, quam per diaconum atque subdiaconum fraternitatis tuae ad excellentissimum filium nostrum Childebertum Regem direximus, in qua de institutis beatissimorum Patrum nostrorum fidem Catholicam nostro per Dei gratiam sermone deprompsimus, tam ipsi gloriosissimo Regi, quam charitati tuae, vel aliis fratribus & Coepiscopis nostris placuit, rescripto tuae charitatis celerius agnoscamus.

Praterea commendamus specialiter dilectioni tuae Romanos, qui illuc hostilitatis metu confugerunt, vt solatium fraternitatis tuae & continentiam, qualem peregrinatio eorum poscit, inueniant: quos etiam filio nostro magnificentissimo viro Patricio Placido genitori tuo ex nostra persona volumus commendari, vt in sua continentia recognoscant, quantum apud charitatem tuam eis commendatio nostra profuerit.

Sed & illud ad commemorationem tuae fraternitatis adducimus, vt (sicut iam pridem scripsimus) vestes quae pauperibus erogentur, id est, cucullas & tunicas atque saga de eo quod pro pensionibus Ecclesiasticarum possessionum nobis dominus filius noster Placidus directurus erat, comparari faciatis, & ad Portum Romanum, Deo propitiante, dirigere, quatenus sollicitudinem nostram ex parte aliqua releuetis: quia tanta egestas, & nuditas in ciuitate ista est, vt sine dolore & angustia cordis nostri homines, quos honesto loco natos idoneos noueramus, non possumus aspicere. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Data Idibus April. anno xvi. P. C. Basilij. Epistola autem ad ipsum Francorum Regem Childebertum data, in eodem codice posita sequitur istis verbis.

Domino filio gloriosissimo atque praecellentissimo Childeberto Regi Pelagius Episc.

Humani generis saluator ac Dominus discipulos suos docens, ait: Non est voluntas Patris vestri qui in caelis est, vt vnus saltem pereat de pusillis: de quibus nec scandalizari quemquam sine magni assent comparatione supplicij. Cum igitur etiam de pusillis ista forma praeccepti sit: quanto nobis studio ac labore satagendum est, vt pro auferendo suspicionis scandalo obsequium confessionis nostrae Regibus ministremus, quibus nos etiam subditos esse sanctae Scripturae praecipunt? Veniens etenim Ruffinus vir magnificus legatus excellentiae vestrae confidenter a nobis (vt decuit) postulauit, quatenus vobis aut beatae recordationis Papae Leonis tomum a nobis per omnia conseruari significare debuissimus, aut propriis verbis nostrae confessionem fidei destinare. Et primam quidem petitionis eius partem, quia facilius fuit, mox vt dixit, impleuimus; meque in omnibus praedictis Praefulis

PELAGII
PAP. EPIST.
AD SAPA-
UDUM EPISC.
RELAT.

Matth. 18
PELAGII
PAP. AD
CHILDE-
BERTUM
REG. DECA-
THOLICA
FID. EPIST.

tomum

tomum pro Catholicae fidei assertionem conscriptum, Deo propitio, custodire, manus nostrae ad vos professione signauimus. Vt autem deinceps nullius (quod absit) suspicionis resideret occasio, etiam illam aliam partem, quam memoratus vir illustris Ruffinus admonuit, facere maturavi, scilicet propriis verbis confessionem fidei, quam tenemus, exponens. Definitiones quoque de eadem Catholica fide, quae in quatuor sanctis Conciliis statuta sunt, sed & memorati Pontificis, quas vniuersalis semper tenuit ac tenet Ecclesia, nos sancto Dei auxilio tenere atque defendere praesenti ad excellentiam vestram colloquio intimum necessario iudicavi.

Fides Pape Pelagij.

Credo igitur in vnum Dominum Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Patrem scilicet omnipotentem, sempiternum, ingenitum; Filium vero ex eiusdem Patris substantia vel natura genitum ante omne omnino vel temporis, vel cuiusquam initium: de omnipotente omnipotentem, aequalem, consempiternum, atque consubstantialem. Spiritum quoque sanctum omnipotentem, vtrique, Patri scilicet ac Filio aequalem, consempiternum, atque consubstantialem, qui ex Patre intemporaliter procedens Patris est Filij quoque Spiritus, hoc est, tres personas, siue tres substantias vnus essentiae, siue naturae, vnus virtutis, vnus operationis, vnus beatitudinis, atque vnus potestatis, vt trina sit vnitas, & vna sit trinitas iuxta vocis Dominicae veritatem, dicentis: Ire, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. In nomine, inquit, non nominibus, vt & vnum Dominum per indistinctum diuinae essentiae nomen ostenderet, & personarum discretionem suis demonstratam proprietatibus edoceret: quia dum tribus vnum Deitatis nomen est, aequalitas ostenditur personarum. Et rursus aequalitas personarum nihil extraneum, nihil accedens in eis permittit intelligi: ita vt & vnusquisque eorum verus perfectusque sit Deus, videlicet ex plenitudine diuinitatis nihil minus in singulis, nihil amplius intelligatur in tribus.

Ex hac autem sancta & beatissima atque consubstantiali Trinitate credo atque confiteor vniam personam, id est Filium Dei pro salute humani generis nouissimis temporibus descendisse de caelo, nec patriam sedem, nec mundi gubernacula relinquente: & superueniente in beata Virgine Maria sancto Spiritu, atque obumbrante ei virtute Altissimi, eundem Verbum ac Filium Dei in utero eiusdem sanctae Virginis Mariae clementer ingressum, & de carne eius sibi vnisse carnem animam rationalem & intellectualem animatam: Nec ante creatam esse carnem, & postea superuenisse Filium Dei: sed sicut scriptum est, Sapientia edificante sibi domum, mox carnem in utero Virginis; mox Verbi Dei carnem factam, exindeque sine vlla permutatione atque conuersione Verbi carnisque naturae Verbum ac Filium Dei factum hominem vnum in vtraque natura, diuina scilicet & humana, Christum Iesum Dominum verum eundemque, verum hominem processisse, id est, natum esse, seruata integritate maternae virginitatis: quia sic eum virgo permanens, genuit, quem admodum virgo concepit. Propter quod eandem beatam Virginem Mariam Dei genitricem verissimè confitemur: peperit enim incarnatum Dei Verbum.

Est ergo vnus atque idem Iesus Christus verus Filius Dei, & idem ipse verus Filius hominis, perfectus in Deitate, & idem ipse perfectus in humanitate, vtpote totus in suis, & idem ipse totus in nostris: sic per misericordiam natiuitatem sumens ex homine matre quod non erat, vt non desisteret esse quod per primam qua ex Patre natus est erat. propter quod eum ex duabus & in duabus manentibus indiuisis, inconfusisque credimus esse naturis: indiuisis quidem, quia & post assumptionem naturae nostrae vnus Christus Filius Dei permansit: inconfusus autem, quia sic in vniam personam atque substantiam adunatas credimus esse naturas, vt vtriusque proprietate seruata, neutra conuerteretur in alteram. Ac propterea (sicut saepe diximus) vnum eundemque Christum esse verum Filium Dei, & eundem ipsum verum Filium hominis confitemur, consubstantialem Patri secundum Deitatem, consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, per omnia nobis similem absque peccato: passibilem carne, eundem ipsum impassibilem Deitate. Quem sub Pontio Pilato sponte pro salute nostra passum esse carne confitemur, crucifixum carne, mortuum carne, resurrexisse tertia die glorificata & incorruptibili eadem carne, & conuersatum post resurrectionem cum discipulis suis, ac multimodis euidenter eis ostendisse sui corporis veritatem: & quadagesimo die, videntibus eisdem discipulis, ascendisse in caelos, sedere etiam ad dexteram Patris. Quem credo & confiteor secundum testificationem Angelorum, sicut ascendit in caelos, ita venturum iudicare viuos & mortuos. Omnes enim

Annal. Eccl. Tom. 7.

Tr 3 enim

enim homines ab Adam vsque ad consummationem sæculi natos & mortuos, cum ipso Adam eiusque vxore, qui non ex aliis parentibus nati sunt, sed alter de terra, altera autem de costa viri creati sunt, tunc resurrecturos esse confiteor, & altare ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue bona, siue mala; & iustos quidem per largissimam gratiam Dei, vt pote vasa misericordiae in gloriam præparata, æternæ vitæ præmiis donaturum, in societate videlicet Angelorum absque vilo iam lapsus sui metu sine fine victuros. Iniquos autem arbitrio voluntatis propriae vasa iræ apta in interitum permanentes, qui viam Domini aut non agnouerint, aut cognitam diuersis capti præuacationibus reliquerunt, in pœnis æterni atque inextinguibilis ignis, vt sine fine ardeant, iustissimo iudicio traditurum.

Hæc est igitur fides mea & spes, quæ in me dono misericordiae Dei est, pro qua maximè paratos esse debere beatus Petrus Apostolus^a præcipit ad respondendum omni poscenti nos rationem. Nunc conuenit excellentiam vestram pro feruore eiusdem fidei, quam vos in corde habere gaudemus, peculiarem curam per vniuersas Galliae vestrae regiones impendere, ne illic scandala seminantes (sicut in partibus istis facere conabantur) frontis suæ proccacitate impellente discurrant, & aliquos fratres & Coepiscopos nostros vel creditas eis plebes ad dissensiones exagitant. Quia dum rectæ fidei non sine dolore oppressionis suæ, vt se ad nutrienda scandala Catholicis familiares efficiant, etiam rectam fidem se simulant vindicare, maximè apud eos qui fraudes ipsorum & dolos ignorant. Sed Deus, qui gloriam vestram contra inimicos pacis Ecclesiasticæ misericorditer hoc tempore præparauit, præster vos ita sollicitos & circumspectos existere, vt non præualeant intra læta sanctæ Ecclesiæ in illis partibus loliorum suorum semina maligna iactare. Perincolumentem excellentiam vestram Deus noster custodiat, domine fili gloriosissime atque excellentissime.] hucusque fidei confessio Pelagij Papæ. Ad postremum autem hæc de eo apud Anastasium: Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros vigintifex, diaconos nouem, Episcopos per diuersa loca quadragintanouem. Qui etiam obiit secunda mensis Martij: & cessauit Episcopatus menses tres, & dies viginti quinque.] sicque vigesima septima mensis Iulij subrogatus est in locum eius Ioannes cognomento Catellinus, ex patre Anastasio viro illustri.

IOANNES
PAP. III.

S. EUPHRO-
NIUS EPI-
SCOPVS TY-
RONENSIS
CREATVS.
b. Gregor. Tu-
ron. lib. 1. m.
vac. S. Mar-
tin. cap. 32.

DE PARI-
SIEN. PRIO-
RI CONCI-
LIO.

Quod autem res Galliarum perlustrando occurrit: hic est annus, quo S. Euphronius Turonensis Episcopus creatus est, vir qui his temporibus non eam tantum prouinciam, sed vniuersas planè Gallias illustrauit. Supputatio autem temporis hac ratione deducitur, quod scilicet eiusdem Ecclesiæ Episcopus Gregorius^b secundum Sigeberti Francorum Regis annum, eumdem numeret septimum sancti Euphronij. Porro Sigeberti regnum inchoatum esse anno Domini quingentesimo sexagesimo quarto, quæ dicentur inferius palam facient. Quod igitur hoc anno certum sit relictione Gregorij Euphronium Turonensem Episcopum sedere cœpisse, affirmare necesse erit, cuncta quæ sub eodem Episcopo facta esse dicuntur, non ante præsentem annum contigisse. Vnde & illud ex his inferitur, Parisiense Concilium, cui idem sanctus Euphronius præsens fuit, non ante hunc eundem annum celebrari potuisse, licet alij ante biennium referat. Dignus planè memoria conuentus ille habetur: in quo Patres inter alia laudabiliter instituta, insurgentes aduersus regios ministros in res Ecclesiarum manus iniicientes, quotquot id facere auderent, anathemate feriendos esse sanxerunt. Ex bello civili exorta licentia illud effecit, vt non in aduersantium tantum bona manus hostes iniicerent, sed & à rebus Ecclesiarum minimè abstinerent; atque qui ea ab Episcopis impetrare diffiderent, importuna petitione à Regibus obtinerent: ita cum sacrilegio auaritia grassans, inconcessa tentans, prædia inuadebat Ecclesiarum. Sed & ambitio ambiendo, flexuosoque gressu ad honores peruenire despiciens, breuiori via seculari iuncta potentiae ad primos Ecclesiarum honores sibi aditum patefecit, cum videlicet pro Episcopatibus adipiscendis ipsos Reges adirent, peterentque ab eis, quod obtinere per leges Ecclesiasticas non licebat.

Quamobrem aduersus eiusmodi adeò temerè præsumpta, sacrilegè tentata, atque probrosè vsurpata sanctissimi Galliarum Episcopi insurgentes, non clanculo, vel in angulo, Regum timore, Synodum coëgere, sed Parisiis, vbi Rex ipse degere consuevit. Præerat tunc nobili Ecclesiæ Parisiensi S. Germanus recens creatus Episcopus (vt ex ordine subscriberentium patet) quem æstantem zelo Ecclesiasticæ disciplinæ auctorem fuisse eiusmodi congregandi Concilij, mihi facile persuadeo. Res planè agebatur magni momenti

verum

verum etsi aduersus Reges Ecclesiastica iura sibi vsurpantes certamen suscipiendum erat: pluris tamen apud eos fuit Dei timor, quam Principum terror, sicque sacerdotali vigore, quo scirent cunctos Principes esse subditos sacerdotibus (si modo Christi esse oues, & numerari sub grege ipsius velint, & non procul abiici, & inter hædos haberi maledictionis heredes) rem tantam agrediuntur, primoque loco eiusmodi canonem promulgarunt^a:

Itaque placet, ac omnibus nobis conuenit obseruare, vt quia nonnulli memores sui, per quaslibet scripturas pro captu animi de facultatibus suis, Ecclesiis aliquid contulisse probantur: quod à diuersis minùs Deum timentibus eatenus mortifera calliditate tenetur, vt aliorum oblatio illis pertineat ad ruinam; nec intueri corde possunt diem iudicij, dum nimia cupiditatis delectantur ardore. Quicumque ergo immemor sui interitus, res Ecclesiæ (vt supra diximus) delegatas iniuste possidens, præsumperit retinere, & veritate compta res Dei seruis suis dissimulauerit reformare: ab omnibus Ecclesiis segregatus, à sancta communione habeatur extraneus, neque aliud mereatur habere remedium, nisi culpam propriam rerum emendatione purgauerit. Indignè enim ad altare Domini properare permittitur, qui res Ecclesiasticas & audet rapere & iniuste possidere, ac in iniqua defensione perdurat. Necatores enim pauperum iudicandi sunt, qui eorum taliter alimenta subtraxerint. Sacerdotalis tamen debet esse prouisio, vt vindictam admonitio manifesta præcedat: vt si res vsurpata iniuste quis tenet^b, adhibita æquitate restituat. Quod si neglexerit: cum necessitas compulerit, postea prædonem sacerdotalis districtio maturata percellat.

Neque quisquam per interregna res Dei defraudare nitatur: quia Dei potentia cunctorum regnorum terminum singulari dominatione concludit. Quod si præsumperit: & ipsius offensam & prædictæ damnationis periculum sustinebit. Competitoribus etiam huiusmodi frenum districtiois imponimus, qui facultates Ecclesiæ sub specie largitatis regiae improba surreptione peruaserint.

Sera namque de his rebus pœnitundine commouemur, cum iam anteaetis temporibus contra huiusmodi personas canonum suffulti præsidio se sacerdotes Domini erigere debuissent, ne mansuetudo indulgentiæ ad similia perpetranda improborum audaciam adhuc quotidie prouocaret: sed nunc tardè, iniuriarum mole depressi, damnis quoque Dominicis compellentibus, excitantur. Quod si is qui res Dei competit, in aliisque vbi res agitur, maximè solet territorij commorari, sacerdotem loci illius, vbi habitat, Episcopus ille huiusmodi prauitatis contemptus neglecta persona, litteris mox reddat instructum: tunc Antistes, ipsius fratris anxietate comperta, aut peruasorem admonitione corrigat, aut canonica districtione condemnet, &c.] quæ nos superius alia occasione recitauimus. Et rursum inferius^b: Perpetuo anathemate feriatur, qui res Ecclesiæ confiscare, aut conterere, à Rege scilicet postulare, aut peruadere periculosa infestatione præsumperit.]

Sed & ne Clotarij Regis, qui (vt diximus) coniugis suæ defunctæ sororem vxorem duxerat, & aliorum incestuoforum Principum exemplo populus Francus solitus mores suorum dominorum imitari deprauaretur, iidem sanctissimi Patres aduersus incestuosa coniugia hæc statuerunt^c: Conuenit etiam vniuersis fratribus, vt non solum præsentium rerum actus, sed & animarum quoque debeant præparare remedia. Nullus ergo illicita coniugia contra præceptum Domini inire præsumat, id est, fratris relictam, nec nouercam suam, relictamque patrui, vel sororem vxoris suæ sibi audeat sociare, atque auunculi quoque quæ relictæ est, neque nurus suæ vel materteræ coniugio potiat: pari etiam conditione à coniugio amitæ, priuignæ, ac filiarum priuignæ coniunctionibus præcipimus abstinere.] hæc sancta Synodus, malos excrecentes ex malis Regum exemplis vepres succidens. Sed & in Reges ipsos præsumentes contra canones, arrogantesque sibi ius præficiendi Ecclesiis pastoribus destitutis Episcopos, hæc statuere^d:

Quod in aliquibus rebus consuetudo prisca negligitur, ac decreta canonum violantur: placuit vt iuxta aliquam consuetudinem canonum decreta seruentur. Nullus ciuibus iniuris ordinetur Episcopus, nisi quem populus & clericorum electio plenissima quaerierit voluntate: non Principis imperio, neque per quamlibet conditionem contra metropolis voluntatem, vel Episcoporum prouincialium ingeratur. Quod si per ordinationem regiam honoris istius culmen peruadere aliquis nimia temeritate præsumperit: à comprouincialibus loci ipsius Episcopis recipi nullatenus mereatur. Quem indebitè ordinatum cognoscunt, si quis de prouincialibus recipere contra interdicta præsumperit, sit à fratribus omnibus

^a Conc. Paris.
1. cap. 1. tomo
1. Concil.

^b Aulic

^c defensæ

^b Concil.
eod. c. 2.

^c Eod. Concil.
cap. 4.

^d Conc. Paris.
1. cap. 8.

ADVERSUS
REGES EC-
CLISIIS EPI-
SCOPOS DA-
RE PRÆ-
SVMENTES.

nibus segregatus & ab ipforum omnium charitate remotus, &c.] Sanè quidem id à Regi- bus præsumptum hoc sæculo tum in Occidente, tum etiam in Oriente, ea quæ sunt dicta, & suo loco dicentur, fidem haud dubiam faciunt.

NIHIL RE- GILICAT PRAETER IVS.

*Conc. Paris. cap. 6.

Insuper verò cum iisdem temporibus inter sanctos Episcopos Gallicanos vigeret Ecclesiastica disciplina, contigit vt prauis homines à Rege impetrare conarentur, quod ab Episcopis scirent prohiberi: vnde & fiebat, vt etiam præter bona, fauore Regis, quam optarent peterent sibi coniugem. Cui temeritati Patres obuiantes, ista etiam veruere, hac sancientes: Nullus res alienas competere à regia audeat potestate: Nullus viduam, neque filiam alterius extra voluntatem parentum aut rapere præsumat, aut Regis beneficio æstimet postulandam: quod si fecerit, similiter ab Ecclesiæ cõmunionem remotus, anathematis damnatione plectatur.] hæc & alia Patres, in omnibus regiam auctoritatem plus æquo sibi fumentem sacerdotali robore reprimentes.

DE SECVN- DO PARI- SIENS. CONC.

Cum autem huic Concilio Parisiensi minimè subscriptus reperitur Saphoratus eius ciuitatis Episcopus, quem interfuisse constat Concilio quinto Aurelianensi habito (vt vidimus) anno Domini quingentesimo quinquagesimo secundo: facile mihi persuadeo, posterius quod habetur Concilium Parisiense, in quo idem Saphoratus depositus legitur, ante præsentem Synodum celebratum esse, inuersumque ordinem, vt quod prius fuit dicatur posterius celebratum Concilium, hoc verò de quo est sermo, post illud fuisse habitum, vt & qui huic habetur Germanus subscriptus, ipse sit sanctissimus ille Dei sacerdos Germanus Parisiensis, quem Eusebio successisse post depositum Saphoratum Aimoinus tradit. Sanè quidem cum Parisiense Concilium illud secundum dictum (vt ex ipso patet) paulo post quintum Aurelianense Concilium habitum affirmetur, æquè ratio persuadet ante præsentem Synodum esse collectum.

DE S. GER- MANO EPI- SCOPO PA- RIENSIS. b Extat apud Sur die 28. Maij. * Fortun. arm. lib. 1.

Quod verò pertinet ad sanctum Germanum: ipsum ex Abbate monasterij S. Simphoriani sanctitate vitæ, dignis moribus, & miraculorum editone præstantem, præcedentibus prophetiis, vocatum ad regimen Parisiensis Ecclesiæ, Fortunatus Pictauiensis Episcopus tradit, qui res ab eo præclare atque mirifice gestas enarrat. Sed & Venantius Fortunatus, quanta sub eodem sancto Germano polleret Ecclesiastica disciplina Parisiensis Ecclesia, eleganti cecinit carmine ad Parisiacum clerum inscripto, in cuius fine:

Sub duce Germano felix exercitus hic est.

Moyfes tende manus, & tua castra iuuu.] Cuncta planè docuerunt, maximo

CHILDE- BERTUS RE- X VALDE PRO- FECIT SVB S. GERMA- NO.

Dei beneficio his calamitosi temporibus euectum esse in sedem Pontificiam tantum Antistitem, cuius virtutum fulgore non Galliæ solum, sed vniversus orbis Occidentalis illustraretur, proficerentque omnes tanti viri monitis & exemplis. Inter alios autem quantum sub eodem Antistite Childebertus Rex Francorum pietate emtuerit, plura sunt exempla, & egregia monumenta, atque in primis basilica, quam S. Vincentio, ipso Germano hortante, construxit, de qua suo loco dictum sumus.

De elemosynarum verò copiosa largitione Fortunatus Pictauiensis Episcopus in rebus gestis eiusdem sancti Germani hæc habet his verbis: Quæ (inquit) elemosynæ tam de rebus Ecclesiæ, quàm populi oblatione, vel regio munere per manus eius sanctificatæ sint, solus ille qui omnia scit, nouit & numerat. Denique quadam vice præ excellentissimus Childebertus Rex cum ei direxisset sex millia solidorum pauperibus eroganda: expendens tria millia, reuertitur ad Palatium. Interrogatusque à Rege, si adhuc resideret quod egenis tribueret: respondit, medietatem resedisse, nec inuenisse se inopes, quibus mox totum expenderet. Erat ergo spectanda contentio inter sacerdotem & Principem: faciebant apud se de misericordia pugnam, & de pietate certamen.] hæc Fortunatus de Childeberti Regis sub sancto Germano erga pauperes amore atque munificentia: vt planè illud fuerit certo experimento cognitum, vbi sacerdotes sancti dignè numeros explent suos, Reges sponte se illis suæque bona subiicere, secundum vulgatum illud Machabæorum: Propter Omnia Pontificis pietatem, & animos odio habentes mala, fiebat, vt & ipsi Reges & Principes locum summo honore dignum ducerent, & templum maximis honoribus illustrarent.] At de S. Germano plura inferius: nunc rursus ad S. Euphronium Episcopum Turonensem, de quo dicere cœpimus ipso exordio narrationis Concilij Parisiensis, recurrat oratio.

* 2. Mach. 3

Extant ad hunc ipsum duæ epistolæ Venantij Fortunati, nec non carmen quo eum mirificè laudat, dignumque sancti Martini prædicat successorem, cum eius tempore amplioribus

bus miraculis eiusdem sancti cineres coruscarent. Prædicat idem Fortunatus eiusdem sancti viri inter alia erga pauperes mirificam charitatem istis versibus:

Aduena si veniat, patriam tu reddis amatam, Et per te proprias hic habet hospes opes. Si quis iniqua gemit, tristis hinc nemo recedit: Sed lacrymas remouens, letificare facis. Martinus meritis hac vos in sede locauit: Dignus eras heres, qui sua iussa colis. Ille tenet celum, largo dans omnia voto: Christo iunctus eris hunc imitando virum.] &c.

EUPHRONII TEMPORE GRANDIA A. S. MARTINO MIRA- CVLA EDI- TA. * Fortun. li. 3.

At (vt paululum à Synodi Actis diuertamus) quæ hoc ipso tempore, cum federet Euphronius, & bella vigeret Clotarij aduersus Chramnum filium suum, miranda fieri contigerunt virtute sancti Martini, rogante eodem Euphronio Episcopo, memoratu digna, accipe à Gregorio eiusdem Ecclesiæ Antistite successore, dum ait:

* Gre. Turon. de mirac. S. Martini. lib. 1. c. 25. CHRAMNVS LIBERTVS A VINCVLIS.

Dignum existimati & illud non omittere in relatu, quod Viliathario presbytero referente audiui. Tempore quo propter perfidiam Chramnus iram Clotarij Regis incurrerat, in basilicam sancti Martini confugit, atque ibidem in catenis positus custodiebatur: sed virtute beati Martini Præsulis comminutæ catenæ, stare non potuerunt. Nescio autem quomodo imminente negligentia, foris atrium comprehensus est: quem oneratum ferro, vincis post terga manibus, ducebant ad Regem. At ille voce magna clamare cœpit: vt sibi beatus Martinus misereretur, orare, nec eum sineret abire captiuum, cuius deuotus expetierat templum. Statimque in eius vocibus, orante beato Euphronio Episcopo de muro ciuitatis contra basilicam, dissolutæ sunt manus eius, & omnes bacæ catenarum confractæ ceciderunt. Perductus autem vsque ad Regem, ibi iterum in compedibus & catenis constrictus retinebatur: sed inuocato nomine sæpe dicti patroni, ita omne ferrum super eum comminutum est, vt putares illud fuisse quasi figlinum. Hoc tantum erat in spatiis, vt non solueretur à vinculo, quoadusque nomen illud sacratissimum inuocasset: inuocato autem, omnia soluebantur. Tunc Rex altioris ingenij videns virtutes S. Martini ibidem operari, & ab onere vinculorum absoluit eum, & pristinæ restituit libertati. Hæc ab ipso Viliatharij presbyteri ore coram multis testibus facta esse cognoui.] ista Gregorius. Porro quomodo tot tantisque donis abusus, aduersus patrem iterum rebellans, meritis impius pœnas dedit, inferius suo loco dicemus.

Redeamus modò ad sanctos Episcopos prioris ordine positi Concilij Parisiensis. Interdixit eidem quoque reperitur S. Prætextatus Rothomagensis Antistes nobilior postea redditus corona martyrij, de quo suo loco pluribus agendum erit. Qui verò subscriptus Chalactericus nominatur, scias hunc fuisse Episcopum Carnotensem sanctitate clarum, sed iniuria temporis obscurum redditum: de quo vnicum quod extat monumentum hic describendum putamus, vt quoquo modo eundem vindicemus in lucem. Venantius enim Fortunatus eius sepulchro huiusmodi inscripsit epitaphium hoc titulo prænotatum:

* Fortun. arm. lib. 4.

Epitaphium Chalacterici Episcopi ciuitatis Carnotensis. Illacrymant oculi, quatiuntur viscera stertu, Nec tremuli digiti scribere dura valent: Dum modò que nolui viuo, dabo verba sepulto, Carmine vel dulci cogor amara loqui. Digne tuis meritis, Chalacterice sacerdos, Tardè notus nobis, quam citò, chare, fugis. Tu patriam repetis, nos triste sub vrbe relinquis: Te tenet aula nitens, nos tenebrosa dies. Ecce sub hoc tumulo pietatis membra quiescunt: Dulcior in tumulo lingua sepulta iacet. Forma venusta decens, animus sine fine benignus, Vox suavis legem præmeditata Dei. Spes cleri, tutor viduarum, panis egentum, Cura propinquorum, promptius ad omne bonum. Organa psalterij cecinit modulamine dulci, Et teiigit laudans pleetra beata Dei.

* & mella

* 28886

Cautere

Cautere eloquij bene purgans vulnera morbi:

Quo pascente fuit sida medela gregi.

Sex qui lustra gerens, octo bonus insuper annos,

Ereptus terra iustus ad astra redit.

Ad paradisiacas epulas te cruce reducto:

Vnde gemit mundus, gaudet honore polus.

Et quia non dubito quanta est tibi gloria laudum,

Non debes fieri talis, amice Dei.

Hac qui, sancte Pater, pro magnis parua susurro:

Pro Fortunato, queso, precare tuo.] haec tenus vetus memoria Chala-

terici: sed agamus de reliquis.

Interfuit pariter eidem Concilio fama ille insignis, decus Aquitaniae, Leontius Episcopus Burdegalensis, de quo plura dicenda nobis erunt inferius, cum agemus de Concilio Santonenfi ab ipso collecto: porro idem interfuisse reperitur quarto Aurelianensi Concilio. Præter alios verò nobis incompetos, qui penultimo ponitur loco Paternus, sanctitate conspicuus extitit Episcopus Abrigenfis, quem etiam Catholica Ecclesia ascriptum tabulis Ecclesiasticis annua memoria celebrat decimasexta die Aprilis. Extat ad eundem epigramma Venantij Fortunati his versibus^a:

^aFortun. carm. lib. 9.

Nominis auspicio fulgent tua facta, Paterne,

Munere qui proprio te facis esse patrem.

Seruitij nostri non immemor omnia prestas,

Et tibi deuotis das pia vota libens.

Vt bona distribuas modo qui tam promptus habetis,

Vnde magis prestes, amplificentur opes.] Quodnam esset seruitiū, quod

Paterno impertit Fortunatus, idem alio declarat epigrammate versibus istis:

Paruimus tandem in suis, venerande sacerdos:

Nominis officium iure, Paterne, regis.

Quj propriis meritis ornans altaria Christi,

Tam prece quam voto das placitura Deo.

Supplico, cede tamen, si quid me foris fessellit:

Nam solet iste meas error habere manus.

Obtineat supplex modo pagina missa salutem:

Hec quoque cum reliquis me memorare velis.] hæc Fortunatus ad Pa-

ternum tunc adhuc Abbatem, vt eiusdem epigrammatis inscriptio habet. extant res ab eo ^b præclare gesta.

^bSar. dia. 16. Aprilis. 10. 2.

Qui verò vltimo loco ponitur Samson Episcopus, idem claruit in Minori Britannia sanctus Dei sacerdos, cuius perpetua viget memoria in Ecclesia, quæ eius natalem diem celebrat vigesima octaua Iulij. Sunt & alij nobis haud scriptorum monumentis satis noti: porro omnes quindecim numerantur: statueruntque canones nouem tantum numero, sed virtute pollentes, quibus Regum eorumque ministrorum atque aliorum sibi nimium sumentium temeritatem represserunt: ex quibus non solum ij qui illis vixere temporibus, sed & Nouatores nostri temporis exagitantur.

Non prætereant, quod Episcopi qui huic S. Synodo interfuisse reperiuntur, Euphronius, Prætextatus, Germanus, Felix, Domitianus, ibidem nominati, & præter eos duo alij Victorius & Domnolus, alter Redonensis, Cænomanensis alter, sanctitate clarissimi, inscripti E reperiuntur in epistola ab iisdem data ad S. Radegundem Reginam de seruanda institutione monastica, quam miro ardore animi susceperat, & cum regis aliisque nobilissimis virginibus Pictaui excolebat, quod enim ex horum diocesibus ad dictum monasterium Deo dicandæ virgines conuolassent: ne aliqua ex illis post promissionem Deo factam ad propria redire posset, vel nubere, iisdem sanctissimi Patres eiusmodi scripsere epistolam ad sanctissimam Reginam, quæ sic se habet:

^cRecitata in beata Greg. lib. 9. cap. 59. EUPHRONII ET ALIORUM EPISCOPORUM AD RADEGUNDIAM REGINAM DE INSTITVT. NO. HASL.

Dominae beatissimæ & in Christo Ecclesiæ filia Radegundi Euphronius, Prætextatus, Germanus, Felix, Domitianus, Victorius, & Domnolus Episcopi.

Solicita sunt iugiter circa genus humanum immensæ Diuinitatis prouisa remedia, nec ab assiduitate beneficiorum tuorum quocumque loco vel tempore videntur aliquando seiuncta, cum pius rerum arbiter tales in hereditate cultura Ecclesiasticæ personas vbique disse-

A disseminat, quibus agrum eius intenta operatione fidei rastro colentibus ad felicem centeni numeri reditum diuina temperie Christi seges valeat peruenire. Tantum igitur benignitatis eius se passim dispensatio profutura distendit, vt illud nusquam deneget, quod prodesse multis agnoscit: quarum personarum exemplo sanctissimo, cum iudicaturus aduenerit, habeat in plurimis quod coronet.

Itaque cum ipso Catholicae religionis exortu cœpissent Gallicanis in sinibus venerandæ fidei primordia respirare; & adhuc ad paucorum notitiam tunc ineffabilia peruenissent Trinitatis Dominicæ sacramenta (cum videlicet tempore Constantij in Gallis Ariana heresis sub Saturnino Arclatenfi Episcopo grassabatur) ne quid hic minus acquireret, quam in Orbis circulo prædicantibus Apostolis obtineret: beatum Martinum peregrina de stirpe ad illuminationem patriæ dignatus est dirigere, misericordia consulente: qui licet Apostolorum tempore non fuerit, tamen Apostolicam gratiam non effugit: nam quod defuit in ordine, suppletum est in mercede: quoniam sequens gradus illi nihil subtrahit, qui meritis antecellit. Huius quoque, reuerentissima filia, in vobis congratulamur, rediuiua surgere superne dilectionis exempla propitiatione diuina: nam declinante tempore sæculi vetustate, vestri sensus certamine fides reuifescit in flore; & quod veterno tepuerat algore senectæ, tandem feruentis animi rursus incalcescat ardore.

Sed cum penè eadem veneritis ex parte, qua beatum Martinum huc didicimus accessisse: non est mirum, si illum imitari videaris in opere, quem tibi ducem credimus itineris extitisse: vt cuius es secuta vestigia, felici voto compleas & exempla, & beatissimum virum intantum tibi facias esse socium, in quantum partem refugij habere de mundo. Cuius opinionis radio præmicante, ita reddis audientium pectora cælesti fulgore suffusa, vt passim prouocati puellarum animi, diuini ignis scintilla succensi, raptim festinent auidè in charitate Christi fonte vestri pectoris irrigari, & relictis parentibus, te sibi magis eligant, quam matrem. facit hoc gratia, non natura.

Igitur huius studij vota videntes, gratias clementiæ supernæ referimus, qui voluntates hominum suæ facit voluntati connecti: quoniam confidimus, quas apud vos iubet colligi, suo vult amplexu seruari. Et quia quasdam comperimus, Diuinitate propicia, de nostris territoriis ad institutionem vestrae regulæ desiderabiliter conuolasse: inspicientes etiam vestrae petitionis epistolam libenter à nobis exceptam, hoc Christo auctore & remediatores firmamus: vt licet omnes æqualiter quæ ibi conueniunt in Domini charitate mansuræ, debeant inuolabiliter custodire quod videntur libentissimo animo suscepisse: quoniam contaminari non debet Christo fides, celo teste, promissa: vbi non leue scelus est templum Dei (quod absit) pollui, vt ab eo possit ira succedente disperdi: tamen specialiter definimus, si qua (sicut dictum est) de locis sacerdotaliter nostræ gubernationi, Domino prouidente, commissis in Pictaui ciuitate vestro monasterio meruerit sociari, secundum beatæ memoriæ domini Cæsarij Arclatenfis Episcopi constituta, nulli sit vltius discedendi licentia: quæ sicut continet regula, voluntate prodita videtur ingressa, ne vnus turpi dedecore ducatur in crimen, quod apud omnes micat in honore.

Et ideo si (quod Deus auertat) aliqua insanæ mentis illicitatione sæcensa ad tanti opprobrij maculam suam præcipitare voluerit disciplinam, gloriam, & coronam, vt inimici consilio sicut Eua eiecta de paradiso, per qualemcumque de claustris ipsius monasterij, immo de cæli regno exire pertulerit: mergenda & conculcanda vili platearum in luto, separata à communione nostra, diri anathematis vulnere feriatur. Ita, vt, si fortassis, Christo relicto, homini voluerit nubere, diabolo captiuante: non solum ipsa quæ refugit, sed etiam ille qui ei coniunctus est, turpis adulter & potius sacrilegus, quam maritus; vel quisquis vt hoc fieret, venenum magis quam consilium ministravit, simili vltione, sicut de illa dictum est, cælesti iudicio, nobis oprantibus, percellatur: donec separatione facta, per competentem exequandi criminis pœnitentiam à loco quo egressa fuerat, recipi meruerit & annecti.

Adiicientes etiam, vt eorum qui nobis quandoque successuri sunt sacerdotes, similis condemnationis teneantur adstrictæ reatu: & si (quod non credimus) aliquid ipsi voluerint aliter, quam nostra deliberatio continet, relaxare: nouerint se nobiscum æterno Iudice definiendo causaturos: quia communis est salutis instructio, si quod Christo promittitur, inuolabiliter obseruetur. Quod nostræ determinationis decretum, pro firmitatis intuitu, propriae manus subscriptione credimus roborandum, perpetualiter à nobis Christo auspice duraturum.] haec tenus sanctissimorum Patrum epistola, siue de dicatis Deo virgi-

virginibus sacerdotale decretum: quibus admoneantur nostri saeculi Novatores & ipsi ex-

IESV CHRISTI ANNVS 560. IOANNIS PAP. ANNVS I. IUSTINIANI IMP. ANNVS 34.

Sexagesimus supra quingentesimum Domini annus inchoatur, post Basilij Consulatum

Miscel. & Cels. Anna. hoc anno. CONSTAN- TINOPOLIS DIKEPTIO.

Procop. de adific. Iustini. Imp. 7. lib. 1. INVENTIO RELIQUIA RVM SAN- CTORVM MARTY- RVM.

Iuxta orificium Sinus Irenes martyris templum fundatum est tanta magnificentia, ut

At non semel tantum sanctorum martyrum beneficio curatum esse Iustinianum ab aegritu-

Procop. de adific. Iustini. Imp. 7. lib. 1.

MIRACULA EX SANCTO RVM RELI- QUIIS.

Non id recens, semelve experimento declaratum est, sanctorum reliquias Dei ope edi-

A suam deferens, cum vellet flammis exurere, se sanguine imaginis cruentatum videns, pra-

Quod verò de Iudæis mentio facta est: non praetermittimus dicere, eiusdem Iustiniani

IMPOSTV- RA DE LI- BRO RECOM- DITO.

Quod ad res Occidentalis Ecclesiae pertinet, ultimos adeamus Hispaniarum fines Ocea-

THEODOMI- RVS REX SVEVORVM REDDITVS CATHOLI- CVS.

Charrarici cuiusdam Regis Galliciae filius graviter aegrotabat: qui tale rædium incurerat,

Greg. Turc. mirac. S. Mart. 1. lib. 1. c. 11.

Qui profecti, oblatis muneribus, exorant ad beati tumulum pro egroto. Sed infidente ad-

Et sic iterum suos dirigit maiore cum munere: qui venientes ad beatum locum reli-

Vigilata (inquit) vna nocte, facto manè, quæ posuerant pensitabant. In quibus tanta

psalmodia reliquia transferri solebant) & admirantes suauitatem soni, interrogant custodes, A quid hoc esset. Qui dixerunt: Reliquiæ domini Martini in Galliciam transmittitur, & ideo sic psallitur. Tunc illi flentes, inuocabant S. Martinum, ut eos sua uisitatione liberaret. Exterritisq; custodibus, & in fugam versis, diruptis obicibus retinaculorum, liber populus surgit à vinculo, & sic vsque ad sancta pignora, plebe inspectante, uenerunt, osculantes flendo beatas reliquias, simulq; & gratias B. Martino pro sui absolute reddetes, quod eos dignatus fuerit sua pietate saluare. Tunc obtentis per sacerdotem à Iudice culpis, incolumes dimissi sunt. Quod uidentes gestatores reliquiarum, gauisi sunt valde, dicentes: Nunc cognouimus, quod dignatur beatus Antistes nobis peccatoribus propitium se præbere.] fuerunt hæc eorum quæ facienda erant in Gallicia in solutione perfidiæ vinculorum signa prænuncia in catenarum fractione monstrata. Sed prosequitur cetera Gregorius:

DE MARTINO PEREGRINO.

Et gratias agentes, prospero prosequente patroni præsidio nauigium, vndis leuibus, temperatis flatibus, velo pendulo, mari tranquillo, velociter ad portum Galliciarum perueniunt. Tunc commonitus à Deo quidam nomine Martinus de regione longinqua, qui ibidem nunc sacerdos habetur, aduenit. Sed nec hoc credo sine diuina fuisse prouidentia, quod eo die se commoueret de patria, quo beata reliquiæ de loco leuatae sunt, & sic simul cum ipsis pignoribus Galliciarum portum ingressus sit.] perinde ac si Martinus Martinum ad Sueuorum conuersionem asciuerit, atque perfecit æquæ Martinus doctrina, quod Martinus miraculis inchoauerat: ut illud Euangelicum probaretur exemplo, quod est à Domino dictum: In hoc ueritas est, quod alius est qui seminat, alius est qui metit.] Quæ pignora (subdit Gregorius) cum summa ueneratione suscipientes, fidem miraculis firmant: nam filius Regis, dimissa omni ægritudine, sanus properat ad occursum. Beatus autem Martinus sacerdotalis gratiæ accepit principatum. Rex unitatem Patris & Filij & Spiritus sancti confessus, cum omni domo sua christianus est. Squallor lepræ à populo pellitur, & omnes infirmi saluantur, nec unquam ibi vsque nunc super aliquem lepræ morbus apparuit. Talemque gratiam ibi in aduentu pignorum beati patroni Dominus tribuit, ut uirtutes quæ ibidem illa die factæ sunt, enarrare perlongum sit. Nam tantum in Christi amore populus ille promptus est, ut omnes martyrium libentissimè susciperent, si tempus persecutionis adesset.] hæc tenus de his Gregorius.

Joan. 4.

DE PRAECUM PEREDIA PER FIDEM TOLLITUR.

THEODOMIRI REGIS CONuersio

Porro hæc omnia contigisse ipsius Theodomiri regni exordio, ex eo certum illud deducimus argumentum, quod post annum sequentem, nempe tertio ipsius regni, totius suæ ditionis conuocari fecit Episcopos, Conciliumq; Brachari celebrari. Sed & de eiusdem Regis conuersione paucis agit Isidorus in Chronico Sueuorum uerbis istis: Post multos deinde Reges regnum Sueuorum suscepit Theodomirus: qui fidem Catholicam adeptus, Arianae impietatis errore destructo, Sueuos unitati fidei reddidit. Huius tempore Martinus Dumienensis monasterij Episcopus fide & scientia claruit, cuius studio pax Ecclesiæ reddita est, & multa monasteria condita.] hæc Isidorus: sed de Martino rursus inferius dicendum erit.

Gregor. lib. 1. mirac. S. Mart. c. 12.

Quod uero tanta S. Martini meritis tribuuntur: opportunum putamus his attexere gloriosissimæ Francorum Reginae (quæ iisdem temporibus contigit) peregrinationem ad sepulchrum eiusdem S. Martini, de qua Gregorius ita pergit: Nam & Vltrogotha Regina, auditis miraculis quæ ad locum sunt quo sancta membra quiescunt, tamquam sapientiam Salomonis expetiit corde deuoto prospicere. Abstinens ergo se à cibis & somno, præcurrentibus etiam largissimis eleemosynis, peruenit ad locum sanctum; ingressaque basilicam timens & tremens, nequaquam audebat adire sepulchrum, indignam se esse proclamans, nec ibidem posse, obstitentibus culpis accedere. Tandem deducta uigilijs nocte, & orationibus, ac profluis lacrymis, manè oblati muneribus multis in honorem beati confessoris Missas expetiit celebrari. Quæ dum celebrantur, subito tres cæci, qui ad pedes beati Antistitis longo tempore priuati lumine residebant, fulgore nimio circumdati, lumen quod olim perdididerant, receperunt. Quo facto, clamor in cælum attollitur magnificantium Deum. Ad istud miraculum currit Regina, currit & populus: mirantur omnes fidem mulieris, mirantur gloriam Confessoris. Sed super omnia collaudatur Deus noster, qui tantam uirtutem præstat Sanctis suis, ut per eos talia operari dignetur.] hæc Gregorius de Vltrogotha Regina. Extat Venantij Fortunati epigramma de horto eiusdem Vltrogothæ, siue Vltrogothonis Reginae, licet deprauatus codex habeat Regis, pro Regina: non enim de Rege, sed de Regina esse epigramma illud, postremi saltem duo uersus significant, qui sunt huiusmodi:

Vend. curm. lib. 6.

Possideas

A

Possideas felix hæc Vltrogotha per eum Cum geminis natis tertia mater ouans.]

at de ipsa satis: ad res iam sequentis anni transeamus.

Redemptoris nostri annus quingentesimus sexagesimus primus, post Basilij Consulatum vigesimus, idemq; Iustiniani Imperatoris trigelimus quintus adest: quo defuncto Domino Iunior Episcopo Antiocheno, ubi sedisset annos quatuordecim, subrogatus est in locum ipsius Anastasius cognomento Sinaita, quod ex monachis in Sina monte vitam agentibus ad Episcopatum eius Ecclesiæ uocatus sit, de quo plura suis locis dicturi sumus. Quo etiam tempore post Eustochium Hierosolymorum Ecclesiæ substitutus est Ioannes, cuius sedis tempus & res gestæ profus obsecratur mansere: licet alij in locum Macarij iterum restitutum eum creatum Hierosolymorum Antistitem dicant.

Hoc item anno trigelimo quinto Imperatoris, mense Nouembri structas fuisse insidias ad occidendum ipsum Iustinianum Augustum, habet Miscellæ auctor. Cum, re detecta, in crimen adductus Belisarius pœnas dedit, bonis & dignitate exutus. Porro sequenti anno mense Martio dimissum fuisse ipsum Belisarium ea de causa detentum, atque suis dignitatibus restitutum, idem auctor affirmat: quem & post biennium Byzantij mortuum esse, Cedrenus tradit. Sed aduersantur Latini nonnulli, qui eum excæcatum, exutumq; omnibus dignitatibus atque diuitijs, mendicare stipem fuisse coactum asserunt.

BELISARII DVXIS CALAMITAS.

Crimin. de honest. discip. lib. 5. Valter. Pont. m. vel alij reced. hores omnes. Alant. p. rerg. lib. 4. c. 24. Hist. 2.

Aduersus hos scimus dimicare Alciatum^b sui Iustiniani acerrimum defensorem. At utriusque leues istæ tantum essent Iustiniani sordes, quæ breui ab eodem viro docto elui potuissent Apologia, & non potius illius generis, de quo Hieremias: Si laueris te nictro, & multiplicaueris tibi herbam borith, macularis es in iniquitate tua coram me.] aspersus enim impietate & sacrilegij coinquinatus antea perpetratis diem clausit extremum, ut suo loco dicemus; ut nulla esse possit sufficiens quæ ipsum emundet apologia.

Quod uero ad presentem Belisarij causam pertinet, antiquiorum vna omnium sententia fuit, ut ipse in coniurationis suspicionem adductus, ab eodem Iustiniano Imperatore fuerit redactus in ordinem. De reliquis autem varias reperimus sententias esse: cum alij dixerint excæcatum, & ita vsque ad finem vitam traxisse miseram: alij uero in eo tantum consentiant, ut è sublimiori statu deiectus, rursus fuerit in pristinum restitutus. Sed accipe de his in primis Ioannis Græci auctoris lambos:

Ille Belisarius Imperator magnus Iustinianensis existens temporibus Imperator, Ad omnem quadrantem terræ cum explicuisset victorius, Postea inuidia excæcatus (ò fortunam inabilem) Poculum ligneum detinens clamabat plebi in studio: Belisarij obulum date Imperatori, Quem fortuna quidem clarum fecit, excæcavit inuidia. Alij dicunt chronici, non excæcatum fuisse hunc, Ex honoratis autem infamem profecto factum esse, Et iterum ad reuocationem astantiationis uenisse prioris.] hæc ipse. uerum de

E

Belisarij in pristinum restitutione altum apud Græcos silentium.

Certe quidem Zonaras cum bonis omnibus priuatum dicat, de restitutione nihil: ut plane in statu miserimo ipsum derelictum, nec amplius subleuatū, possit intelligi. Sed & Glicias minime eum in pristinum restitutum affirmat; idem & Cedrenus, qui de eodem hæc ait: Ad eum acceptus fuit Iustiniano, ut is percussio nummo, in altera parte se, in altera parte Belisarium armatum effinxerit cum inscriptione hæc: BELISARIVS ROMANORVM DVXVS. Verum enim uero inuidia ut solet rebus prosperrimè succedentibus insidiari, Belisarium quoque ita adorta est, ut is per calumniam delatus & magistratu & honore sit exutus.] hæc Cedrenus. Sed & Constantinus Manasses in Annalibus cum id ipsum assereret, vehementer istiusmodi inuectiua probrosum Imperatoris infectatus est facinus, ubi res à Belisario præclare gestas enarrat:

Ann. Eccl. Tom. 7.

Vu 2

Sed

CHRISTI
561.IOANNIS PAP.
3.IUSTINIANI IMP.
35.VRO BELI-
SARIO DE-
GLAMATIO.

Sed hæc (inquit) inuidia sceleratissima non placebant: quapropter honestissimam Du-
cis famam parum æquis oculis intueatur, & toto impetu gloriam eius oppugnabat: nam
vulgo quoddam dicitur, Quid sit vile, ignorat inuidia. Quamobrem vir fortunatus, ma-
gnus copiarum ductor, qui formidabilem Cosihoen Persarum Principem exterruerat,
qui reges seruitutis iugo subiecerat, qui gladio tot Lybiæ nationes domuerat, vir de-
nique Mauortius, & in prælijs animo leonino præditus, immanis belluæ, nimirum inui-
diæ dolis circumuentus, absque milite, propugnatoribus, pharetratorum turba ruinam
indignam & lacrymis deplorandam ruit. Factus est (heu miser) pupillo nudior, calicem
calamitatum largiter hausit: ceu fugitiuum quoddam mancipium rebus suis vniuersis spo-
liatus est: eoque denique loci redactus est, vt (heu fortem acerbam) carnificem expecta-
ret, quando ceruices ei gladio secturus esset. O inuidia, bellua nocens, latrocinatrix, cæ-
dibus & persecutionibus gaudens, scorpie infinitis stimulis prædite, tigris homines deuo-
rans, draçena, venefica, letalis herba, telum ferri expers, cuspis acutissima, qualia designas &
improba committis? Quas calamitates, quæ mala struis? Vincit me dolor, conturbat lu-
ctus, & lacrymas exprimit. Quousque perditrix tantum virium habebis? Quousque sce-
leratissima vitam humanam perturbabis? O tyranne mala machinans, sanguinarie cun-
cta appetens, etiam ipse (quod numquam factum oportuit) tuas in manus incidi, tuæque tela
expertus iaceo, parum per adhuc spirans.] hucusque Constantinus in inuidiam veluti malo-
rum omnium causam stylo pugnans, cum & alij in eodem argumento versantes fortunam
proditionis incusent.

Sed Ethnicorum sint ista lamenta: altiùs figit oculos Christi fidelis, qui cum manare cun-
cta è diuina providentia intueatur, haud casum incusat atque fortunam; sed præterita ho-
minum impie facta considerans, diuinam intelligit esse vindictam, quam imprudens quis-
piam inuidentiæ tribuit atque fortunæ. Quod autem, ex sententia Sapientis³, Altissimus sit
pariens redditor, cum interdum vindicet peccata patrum in filios, nepotes, ac pronepotes: se-
ram haud quis iudicabit esse vindictam, qua ipsum viderit peccati esse persecutum aucto-
rem. Vt igitur æqua libra expensam intelligas in Belisarium cælitus Deum iaculatū esse vin-
dictam: hic ob oculos pone quæ in sanctissimum Ecclesiæ Romanæ Pontificem Siluerium in
gratiam Theodoræ Augustæ Romæ Belisarius aliquando perpetravit: quorū et si poenituisse
postea visus sit, tamen (quod honor Regis iudicium diligit) licet culpa peccantem absol-
uat, ob quam perpetua gehenna dignus erat, haud semper poenam in presenti vita luendam
omnino remittit: vt inter alia exempla quibus affluit diuina Scriptura, de David⁴ patet ex-
pressum, cui licet peccatum à Deo dimissum Nathan annunciauerit, poenam tamen in præ-
senti vita ipsi à Deo infligendā pariter demonstrauit. Quam autem sit immane scelus, atque
pauendum etiam daemionibus sacrilegium, iniicere manus in Christum Domini, vñctumq;
in sanctum sanctorum, ex illa satis sit ponderare sententia Domini, qua ait⁵: Qui tetigerit
vos, tangit pupillam oculi mei.] vel cum minatur⁶: Qui scandalizauerit vnum de pusillis
istis qui in me credunt, expedit ei vt mola asinaria appendatur in collo eius, & deiciatur in
mare.] Sed quis præterea, si sceleris immensitatem consideret, incusare poterit & non ad-
mirari potius diuinum iudicium iustè latū in Belisarium, cum experiri ipse coactus sit, quoddam
(vt ex Procopio dictum est) pati coactus est Ioannes Consul atque Præfectus Prætorio insi-
gnis Patricius, qui re vera ob inopiam compulsus est mendicare?

Quod verò his de Belisario enarratis Alciatus (vt dictum est) repugnans, nullum præterea
argumentum afferat, quàm de re tanta silētium Procopij & Agathia: Quod ad Procopium
pertinet, nihil est quod ex eo aliquid induci possit, cum minimè ad hæc tempora suam hi-
storiam perduxerit: Ceterum ipsum post historiarum volumina scripsisse librum constat,
quo eiusdem Iustiniani cōprehendit vituperationes, simul & vxoris eius Theodoræ, itemq;
Belisarij, atque coniugis ipsius, prout testatur Suidas: in quo quidem commētario ea tracta-
ta fuisse, ratio argumenti cogit existimare. Quod autem pertinet ad Agathiam, haud po-
tuit ipse hæc pertractasse, quæ facta diximus anno trigesimo quinto ipsius Iustiniani Impe-
ratoris, cum eius historia annum trigesimum secundum non excedat. At de his hæc tenus.
Ad res verò Occidentalis Ecclesiæ pietas Childeberti nos prouocat.

Hoc enim anno, qui eiusdem Childeberti Francorum Regis quadragesimo octauus nu-
meratur inchoatus, data reperitur eiusdem Regis pragmatica sanctio de bonis à se donatis
ecclesiæ sancti Vincentij, quam (vt iam diximus) sumptuosè construxit. Vt ergo memora-
bile antiquitatis monumentum cunctis notum fiat, quo Christianissimi Regis pietas inno-
tescit,

CHRISTI
561.IOANNIS PAP.
3.IUSTINIANI IMP.
35.

A rescit, hic ipsam integram describere, ex parte aliqua superius recitatam, haud erit otiosum:
sic enim se habet⁷:

Childebertus Rex Francorum V. I.

Recolendum nobis est & perpensandum vtilius; quòd hi qui templa Domini nostri Iesu
Christi edificauerint, & pro requie animarum suarum ibidem tribuerint, vel in alimoniam
pauperum aliquid dederint, & voluntatem Dèi adimpleuerint, in æterna requie sine dubio
apud Deum mercedem recipere mereantur. Ego Childebertus Francorum Rex vnà cum
consensu Francorum & Neustrasiorum, & exhortatione sanctissimi Germani Parisiorum
vrbis Pontificis, vel consensu Episcoporum, cœpi construere templum in hac vrbe Parisiaca
prope muros ciuitatis in terra quæ aspicit ad fiscum nostrum Iliacensem, in loco qui appel-
latur Leucoritio, in honorem sancti Vincentij martyris, cuius reliquias ex Hispania asporta-
uimus, ceu & sanctæ Crucis, & S. Stephani, & S. Ferreoli, & S. Iuliani, & beatissimi S. Geor-
gij, Protasij, Nazarij, & Celsi pueri, quorum reliquiæ ibi sunt consecratæ.

Propterea in honorem dominorum Sanctorum concedimus fiscum nostrum largitatis
nostræ Iliacum, qui est in pago Parisiorum prope aluicum Sequanæ, vnà cum omnibus quæ
ibi aspiciunt cum mansis & commanentibus in eius agris, territorijs, vineis, siluis, pratis, ser-
uis, inquilinis, libertis, ministerialibus (præter illos quos ingenuos nos esse præcepimus) cum
omnibus appendentijs suis quæ ibi aspiciunt, cum omnibus adiacentijs, cum omnibus quæ
nobis deseruiunt tam in aquis quàm in insulis, vel cum molendinis intra portam ciuitatis &
turrin positæ, cum insulis quæ ad ipsum fiscum adiacent, cum piscatorijs quæ appellantur Ve-
rena, cum piscatorijs omnibus quæ sunt in ipso alueo Sequanæ, sumuntque initium à ponte
ciuitatis, & sortiuntur sinem vbi alueolus Sauaræ veniens præcipitat se in flumen: Has om-
nes piscationes, quæ sunt & fieri possunt in vtraque parte fluminis, sicut nos tenemus & no-
stra forestis est, tradimus ad ipsum locum, vt habeant ibidem Deo seruientes victum quori-
dianum per succedentia tempora. Damus autem hanc potestatem, vt cuiusque potestatis
littora fuerint vtriusque partis fluminis, teneant vnā perticam terræ legalem, sicut mos est
ad ducendas naues & reducendas, ad dimittenda retia vel deducenda absque vlla refraga-
tione & contradictione, seu iudiciaria contentione.

De argumentis⁸ verò, per quæ aues possunt capi super aquam, præcipimus vt nulla potens
persona inquietare valeat famulos, sed omnia securè teneant, possideant per infinitas tempo-
rum successiones, & cum aris & casis infra Parisios ciuitatem cum terra & vinea, & orato-
rium in honorem S. Andeoli martyris, quæ de Hilario & Ceraunio, dato pretio, comparau-
imus, & cum omnibus quæcumque in eo nobis deseruiunt, pro requie animæ meæ, quando
Deus de hac clarissima luce dederit discessum. Ipse fiscus qui vocatur Iliacus, cum omnibus
quæ ibi aspiciuntur, ipso die ad ipsum templum Domini, quod nos ædificauimus, deseruiat,
& ad omnia quæ illi sunt opus tam ad lumen quàm in Dei nomine ad stipendia seruorum
Dei quos ibi instituimus, seu ad ipsos rectores qui ipsos regere habent, omnino ibi transuo-
lant, & per longa annorum spatia ad ipsum templum Domini, quod absque contradictione
vel refragatione aut iudiciorum contentione inspecta, ipsa præceptione omni tempore pro-
ficiat in augmentum. Et vt hæc præceptio cessionis nostræ futuris tēporibus firmior habeat-
ur, & Deo auxiliante, per omnia tempora inuolabiliter conferuetur: manibus proprijs vel
nostris signaculis infra decreuimus roborare. Datum quod fecit mense Decembri, die se-
xto, anno quadragesimo octauo postquam Childebertus Rex regnare cœpit.] hæc tenus do-
nationis tabulæ Regis Christianissimi, ex Ecclesiastica disciplina colentis cineres sanctorum
martyrum, & perpetuam requiem post obitum per elemosynas sibi conciliantis.

Porrò quod ad nobilem basilicam ab ipso Childeberto Parisijs erectam pertinet, est ciui-
modi carmen Venantij Fortunati hac inscriptione notatum:

De ecclesia Parisiaca.

*Si Salomoniaci memoretur machina templi:**Arte licet par sit, pulchrior ista fide.**Nam quæcumque illic veteris velamine legis**Clausula fuere prius, hic reserata patent.**Floruit illa quidem vario intertexta metallo:**Clarius hæc Christi sanguine tincta nitet.**Illam aurum lapides, ornarunt cedrina ligna:**Hic venerabilior de Cruce fulget honor.]* hæc idcirco de Cruce, quòd

Annal. Escl. Tom. 7.

V u 3

(vt vidi-

⁷ Apud Rip.
l. 2. cap. 10.DONATIO
CHILDE-
BERT. REG.
FRANC.⁸ Instrumen-
tisDE BASILE.
CAS. VIN-
CENTII.³ Eccli. 5.
PECCATI
EVILIA, NON
POENA DI-
MISSA.⁴ 2. Reg. 12.⁵ Zach. 2.
⁶ Mat. 18.
Mat. 9.
Luc. 17.

CHRISTI 561.

IOANNIS PAP. 2.

IUSTINIANI IMP. 35.

(vt vidimus) in tabulis donationis inter alias sacras reliquias lignum quoque sanctæ Crucis A illic Childebertus collocandum curauit. Sed pergit:

Constitit illa vetus ruituro structa talento:
Hæc pretio mundi stat solidata domus.
Splendida marmoreis attollitur aula columnis:
Et quia pura manent, gratia maior inest.
Prima capit radios vitreis oculata fenestris,
Artificiosq; manu clausit in arce diem:
Cursibus aurora vaga lux laquearia complet,
Atque suis radiis & sine Sole micat.]

His dictis, de auctore qui eam crexit, donisque multiplicibus ditauit, hæc addit:

Hæc prius egregio Rex Childebertus amore
Dona suo populo non moritura dedit,
Totus in affectu diuini cultus inherens,
Ecclesiæq; inges amplificauit opes.
Melchisedech noster merito Rex atque sacerdos
Compleuit laicus religionis opus.
Publica iura regens, & celsa palatia seruis
Vnica Pontificum gloria, norma fuit.
Hinc abiens, illinc meritorum viuuit honore:
Hic quoque gestorum laude perennis erit.]

hæc Fortunatus post obitum (vt apparet) ipsius Ghildeberti Regis, de quo dicemus anno sequenti.

PEREGRINATIO S. GERMANI HIEROSOL. 2. Aimon de Gest. franc. lib. 3. cap. 9.

Ad hanc autem spiritualibus muneribus locupletandam basilicam, ipse S. Germanus ad loca sancta inuisenda in Orientem profectus, expetitas à Iustimano Imperatore reliquias detulit, atque in eadem basilica collocauit: de quibus Aimoinus hæc habet *: Beatissimus quoque Germanus Præsul Parisiæ vrbs ad sancta loca Hierosolymam pergens, indeque rediens, præfatum Principem, nempe Iustinianum Imperatorem, adiit, à quo & honorificè est susceptus. Cumque eam plurimis vellet decorare muneribus, vir Deo plenus auri & argenti spernens munera, ab eo reliquias tantummodo Sanctorum expetiit. Cuius deuotionis præfatus congaudens Princeps, de Domini nostri Iesu Christi corona spinca, simulque reliquias Innocentium, vnaq; brachium sancti Georgij martyris pro magno munere contulit. Quæ vir Dei gratanter suscipiens, ad propria rediit, & prædicta Sanctorum pignora in ecclesia sanctæ Crucis, sanctique Vincentij condidit.] hæc auctor.

DE ALIIS MEMORIIS S. VINCENTI Fortun. lib. 2. c. 8. & 9.

Porrò quod ad reliquias ipsius sancti Vincentij martyris pertinet, vigit magnopere non in Hispanijs tantum, vbi passus est, sed & in Gallijs earumdem cultus: cuius rei præter cetera fidem faciunt alia eiusdem Fortunati eodè argumento scripta carmina, nempe de eiusdem Sancti basilica vltra Garumnam, quam S. Leontius Episcopus Burdegalensis stano cooperuit, & de alia in Vernemetè, quam idem Leontius erexit à fundamentis, vbi & recohit miraculum in eius dedicatione, martyris virtute, factum; simulq; docet toto orbe terrarum cultum S. Vincentij martyris fuisse celebrem. Sed accipe eius epigramma:

Cultoris Domini toto sonus exiit Orbe,
Nec locus est vbi se gloria celsa neget.
Sed cuius meritum scimus præcurrere mundum,
Huius vbiq; viri surgere templa decet.
Ecce beata nitent Vincenti culmina summi,
Munere martyrij qui colit astra poli.
Promptus amore pio que Papa Leontius olim
Condidit eximio consolidata loco,
Nomine Vernemetis voluit vocitare vetustas,
Quod quasi fanum ingens, Gallica lingua refert.
Auspicio præmissa fides erat arce futura,
Vt modo celsa domus flagret honore Dei.
Hic etiam sanctus Domini suffultus amore
Virtutis summe signa tremenda dedit.
Nam cum templa Dei Præsul de more dicauit,
Martyris aduentu demonis ira fugit.

S. VINCENTII CELEBRITATE BERKINVS CULIUS.

Redditur

CHRISTI 562.

IOANNIS PAP. 3.

IUSTINIANI IMP. 36.

A

Redditur incolam quidam de parte maligna:
Cui vidisse pia templa, medela fuit.
Emicat aula potens diuino plena sereno,
Vt merito placeat hic habitare Deo.
Nunc specie suadente loci hac virtutis honore
Enotat hic populus: hinc decus, inde salus.
Qui plebem accendit, veneranda conditor arcis,
Talibus officijs premia iusta metis.]

hæc ad Leontium Fortunatus. Sed & de alijs eiusdem martyris in Gallia basilicis & miraculis illic edi solitis agit Gregorius Turonensis in commentario de Gloria martyrum. At de his hæc satis.

B

IESV CHRISTI ANNVS 562.

IOANNIS PAP. ANNVS 3.

IUSTINIANI IMP. ANNVS 36.

NOuus illuxit annus, idemque Domini quingentesimus sexagesimus secundus numeratur, atque post Consulatum Basilij vigesimus primus, decimæ Indictionis: quo religiosissimus Francorum Rex Childebertus sanctis operibus clarus ex hac vita migravit, agens in suo regno annos quadragintanouem. Ad hunc vsque annum saltè peruenisse ipsum, vetera scriptorum monumenta anno superiori recitata satis docent. Vnde emendes eos qui idem tribuunt annos quadragintaquatuor: nam præter ea quæ dicta sunt, constat ex Fortunato ad tempora Euphronij Episcopi Turonensis atque Germani peruenisse, qui haud pridem (vt diximus) creati fuere Episcopi. Sanè quidem Aimoinus atque Papyrius qui res Francorum accuratius sunt profecti, ad dictum à nobis positum annorum numerum eundem Regem peruenisse testantur. Porrò vbi defunctus est in erecta ab ipso basilica sancti Vincentij (quod iusserat) sepultus fuit: ad cuius sepulchrum eiusmodi inscriptio exarata legitur *:

CHILDEBERTI REGIS OBITVS.

Apud Aimon. lib. 2. c. 9. EPITAPHIUM CHILDEBERTI REGIS.

clarens

Francorum rector, præclarus in agmine ductor,
Cuius & Allobroges metuebant soluere leges,
Dacus, & Aruernus, Britonum Rex, Gothus, Iberus:
Hic situs est, dictus Rex Childebertus Honestus.
Condidit hanc aulam Vincenti nomine claram
Vir pietate cluens, probitatis munere pollens,
Amplectens humiles, prosteruens mente rebelles;
Templa Dei dicans, gandeat, bona repensans:
Millia mendicis solidorum dans & egenis,
Gazarum cumulos satagebat condere celo.]

D

Porrò idem Rex religionis propentioris cultus alia plura monumenta reliquit, nempe hospitalem domum pauperibus extructam Lugduni, cuius est mentio in Concilio Aurelianensi, celeberrimum insuper monasterium Arelatense, cuius meminit S. Gregorius, cum illud locupletat priuilegijs; necnon etiam monasterium Mодоalense; in quo sanctus Carlephus vna cum suis monasticam vitam summa excoluit diligentia, vt eius vitæ Acta dignificant. Sed & alia multa fuisse, non dubium est, quæ nos latent.

Conz. Aurelian. 5. c. 33. Greg. lib. 7. epist. 111. Extrait apud Sur. tom 4. de l'Hist. Clotarius Monarchie Françoise. Fortun. 2. vita S. Germani c. 24. and Sur. Tom. 3.

E

Post obitum verò Childeberti Regis Clotarius germanus eius regnum, filius eius, accepit, solusque totius Francorum regni monarchia positus est. Qui Parisios veniens, & in morbum repente incidens, à S. Germano eius ciuitatis Episcopo, cuius contemptus causa ille diuinitus immisus erat, curatur. Sed quomodo id acciderit, accipe à Fortunato, dum ait: Cum S. Germanus ad gloriosum Clotarium Regem occurrisset, nec tamen de sancto viro stante ante Palatium ei fuisset indicatum: mora facta ante vestibulum, non præsentatus, domum reuertitur. At sequens nox conductus in oratorio vigilijs ducitur: Rex dolore atque febris infestatione torquetur. Vix primo diluculo ad domum Pontificis à proceribus conuersatur: pœna Regis exponitur, & vt sua visitatione Regis doloris vim mitiget, optimates deprecantur. Mox apud pietatis virum iniurie causa postponitur: & qui ante nec nunciabatur, intrat iam honoratus, & exoratus Palatium visitat. Tunc Rex vix assurgens de lectulo, casum se diuino flagello conqueritur, allambitque palliolum, & vestem sacerdotis deducit gaudens per loca

OB S. GERMANI CONTEMPTVM REG AFFLIGITVA

CHRISTI
562.IOANNIS PAP.
3.IUSTINIANI IMP.
36.

per loca doloris: culpam namque confessus est criminis, & sic dolor omnis fugatur. Itaque actum est, ut cuius incurrebat de contemptu periculum, sentiret de contactu remedium.] hæc Fortunatus. Porro ubi monarchiam Clotarius Galliarum obtinuit, cum ceteros viros sanctos, tum præcipue sanctum Maurum, qui à sancto Benedicto missus erat in Gallias ad propagandam vitam monasticam, coluit, multaque erga eius monachos exhibuit pietatis officia, atque contulit beneficia, quæ Mauri Acta profecutus Faustus pluribus narrat. Perpercitq; iterum filio suo Chramno sæpius rebellanti Clotarius hoc anno, ubi monarchiam est consecutus; sed frustra: nam de eo ista Gregorius^a:

^a Greg. Turon.
lib. 4. c. 20.

Chramnus patri repræsentatur, sed postea infidelis exitit. Cumque se cerneret euadere non posse, Britannias petiit, ibique cum Conobio Britannorum Comite ipse & vxor eius & filix latuerunt. Vuilicharius autem focer eius ad basilicam sancti Martini confugit. Tunc sancta basilica à peccatis populi ac ludibriis, quæ in ea fiebant, per Vuilicharium, coniugemque eius succensa est: quod non sine graui suspirio memoramus. Sed & ciuitas Turonica ante annum iam igne consumpta fuerat, & totæ ecclesiæ in eadem constructæ deserta relictae sunt. Protinus beati Martini basilica, ordinante Clotario Rege, stanno cooperta est, & in illa qua prius fuerat elegantia reparata.] hæc Gregorius: reliqua autem de Clotario suo loco.

BASILICA
S. MARTINI
IN INGEN-
SIA.

DE AVREL.
CASSIODORO.

Sed ratio temporis à nobis exigit, ut doctissimum illum & æquè sanctissimum virum, decus Romanæ nobilitatis, præfecturis innumeris diutiùs illustratum conueniamus Aurelium Cassiodorum, non otiosum illum quidem, licet feriatum degentem in monasterio quod extruxit: ubi velut in portu residens post naufragia Regum Gothorum, quorum regna Prætoria præfectura curarat, Deo & litteris vacans, reliquum vitæ tempus ad obitum vsque semper aliquem fertilissimi ingenij partum edens, effectam licet annis, fecundam frugibus necessitatem ducebat. Scribebat hoc anno Paschalem computum, & de Indictione adinuenienda currente, ac de Epacta, alijsque ad Paschalis temporis computum spectantibus. In quibus singulis disponendis quàm adamussim in omnibus idem ipse nostræ censentiat Annalium chronographiæ (quod ex alijs testibus sæpè docuimus) ipsum audi ista dicentem: Si nosse vis, quorus annus est ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi: computa triginta sex per quindecim, sunt quingenti quadraginta: his semper ad de duodecim, & sunt quinquaginta duo: adde & Indictiones anni cuius volueris, ut puta, decimam, vicies semel post Consulatum Basilij Iunioris: sunt quingenti sexaginta duo, &c.] ac paulo post: Si vis scire, quora est Indictio, ut puta vicies semel post Consulatum Basilij Iunioris: sume ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi, id est, quingentos sexaginta duos: his semper adijce tria, sunt quingenti sexaginta quinque. Hæc partire per quindecim, remanent decem: decima est Indictio.] hæc ipse, præsentem designans annum.

Nos igitur ab eodem Cassiodoro hæc accuratè tractante accepto hoc anno tradito Indictionis inueniendæ, numerandæque modo, singulos post hæc annos Indictionis nota signatusi sumus. Cum enim iam propè nos deserant Consules per quos hæc annos singulos numerare consueuimus, vel admodum infrequentes inueniantur, nihil est vt per eos annos singulos numerare possimus: vnde opus est per Indictionem periodos deducere temporum supputationem. In quo illud monendum, quod etsi numeret Cassiodorus ab incarnatione, nos verò à natali Domini, vnus idemque annus Domini est, cum nouem tantum menses intercedant ab incarnationis tempore vsque ad natalem ipsius diem, idemque annus sit sub Consulatu Basilij vicies semel signatus, vt etiam numeratum eum vides à Cassiodoro. Verum si à mense Septembri, more maiorum, numerare cœperis Indictiones: tunc fiet vt non eadem sit Indictio anni ab incarnatione numerati, & eius qui exorditur à sequenti natali Domini: sæpè enim opus erit vt vnus numero crescat annus à Domini natali notatus; sicque hic ipse annus Domini quingentesimus sexagesimus secundus, sub Consulatu Basilij vicies semel, Indictionis decimæ ab incarnatione Domini, idem sit Indictionis vndecimæ à natali tempore. Quamobrem cum hoc anno Indictio decima à Cassiodoro ponatur, vndecima ponenda à nobis esset, ipsa incipiente à mense Septembri eiusdem anni quingentesimi sexagesimisecondi incarnationis Domini, qui deducitur vsque ad vigesimam quintam mensis Martij anni huius, à quo tempore postea sexagesimus tertius incipit numerari.

Quoniam verò maiores nostri, qui Christi annis coniungere Indictiones, eos non à natali Domini, sed ab incarnatione (vt vides) incipiunt numerare: nos ad euitandas perplexitates eo-

CHRISTI
562.IOANNIS PAP.
3.IUSTINIANI IMP.
36.

Ates eodem pariter ordine iungemus Christi annis Indictiones, ita vt præsentis anno, veluti sit ab incarnatione inchoatus, ex sententia Cassiodori decimam ponamus Indictionem. Ceterum nequaquam sit præiudicium institutæ chronographiæ, cum eodem anno & sub ipsidem Consulibus (vt sæpè dictum est) quo Christus est incarnatus, pariter & natus sit, curratque idem annus, licet non eadem Indictio, absoluta priori mense Septembri, quo & sequens inchoatur. Hæc igitur meminisse oportuit, vt in ponendis Indictionibus nostri instituti ratio habeatur. Sed ad Cassiodorum redeamus.

Vt autem tanti viri memoria nostris Annalibus pressius in hæreat, præter illa quæ de ipso superius dicta sunt, quæ sunt reliqua recolamus, ne qui nobis scribentibus quamplurima suppeditaui, suumque sæculum mirificè illustrauit, ipse obscurus prætereat, atque ingrata nimis obliuione sepeliatur inglorius. Qui igitur à tempore Theodorici Amali Regis vsque ad Vitigem itidem Italiæ Regem, apud ipsos Gothorum Reges florētissimè vixit, summis semper honoribus auctus; exaturatus ad nauisam vsque continuatione amplissimorum magistratum, quo turbulentiam mundi pelagus magis expertus est, eo libentius tenui cymba contulit se in solitudinem, exoptatum diu portum tranquillitatis, nempe in monasterium à se constructum, de quo ipse pluribus in libris de diuinis lectionibus^a meminit; appellatq; ipsum monasterium Viuariense, siue Castellense, ita à loco denominatum, ubi (vt ait) piscosus amnis Pellena ductus se mittit in mare. Sanè quidem ubi iste situs fuerit qui ab ipso Cassiodoro describitur locus, haud facilis est inuentu: ex Gregorio tamen Romano Pontifice in epistola ad Ioannem Scyllitanum Episcopum, ubi positum fuerit ipsum Cassiodori monasterium, quod Castellense nominatum tradit, possumus intelligere.

^a Cassiod. de
diuin. lect.
c. 29.
DE MONA-
STERIO CAS-
SODORIO.

Meminit enim ipse^b de Castellense siue Castellienſe monasterio à Romanis Pontificibus priuilegijs communito, traditq; collocatum fuisse apud ciuitatē Scyllitanam. Et ne quis putet S. Gregorium de alio aliquo Scyllitano siue Scyllacæo loco esse locutum, quàm de eo qui in extrema parte Calabriae, siue dixeris magnæ Græciæ situs est, ubi famosus Scyllæ contra Caribdim scopulus imminet, à quo ciuitas nomen accepit: satis id intelligere possumus ex alia epistola^c eiusdem Gregorij Papæ ad Secundum Tauromenij Episcopum data, cui committit causam eiusdem Castellienſis monasterij monachorum. Esse autem Tauromenium in Sicilia ciuitatem ex aduerso littore positam, nemo ignorat. Ceterum de Pellena anme nusquam mentionem reperimus. At ex his quæ dicta sunt, minimè induci possumus, vt credamus (quod alij dicunt) Cassiodori monasterium in Rauennate fuisse territorio collocatum. Remotiora videtur quæsisse loca, qui sæculo nuncium omnino remisit, & non ubi assiduò bella vigeant.

^b Greg. lib. 7.
Indict. 1.
epist. 33.

^c Greg. lib. 7.
Indict. 1.
epist. 31.

Sed cur duo nomina vni monasterio ab ipso indita, cum eiusmodi affixit titulum loci descriptioni, videlicet, De positione monasterij Viuariensis, siue Castellensis.] accipe quæ ipse in fine eius capituli habet his verbis: Si nos in monasterio Viuariensi (sicut credere dignum est) diuina gratia suffragante cœnobiorum consuetudo competenter adiuuat, & ali-quod sublimius defectos animos optare contingat: habetis montis Castellii secreta suaui, vt velut anchorita, præstante Domino, esse possitis: sunt enim semota & emicantia eremi loca, quando muris pristinis ambientibus probantur inclusa.] A viuarijs verò piscium Viuariense monasterium esse dictum, ipse superius testari videtur, ubi ait: Maria quoque nobis ita subiacent, vt piscationibus varijs pateant, & captus piscis, cum liberit, viuarijs possit includi. Fecimus illic, iuuante Domino, grata receptacula, ubi sub clauſtro fidei vagetur piscium multitudo, ita consentanea montium speluncis, vt nullatenus se sentiat captum, E cui libertas est escas sumere, & per solitas se cauernas abscondere.] hæc de loco & nominibus monasterij.

COENOBIS
TIS ET ANA-
CHORETIS
LOCVS AN-
PEVS.

Porro ita ipsum optime, ciuitatis instar, instituit, vt nihil Deo seruientibus ex ijs deesset, quæ Christiano philosophanti ad rerum diuinarum contemplationem conducerent. describit ipse^d eadem vtensilia: ubi & de lucernis ex Archimedis officina sumptis hæc mira: Parauimus etiam nocturnis vigilijs mechanicas lucernas conseruatrices illuminantium Haramarum, ipsas sibi nutriendas incendijs, quæ humano ministerio cessante, prolixè custodiunt vberissimi luminis abundantissimam claritatem: ubi olei pinguedo non deficit, quamuis flammis ardentibus iugiter torreatur.] & de horologijs ista mox subiicit: Sed nec horarum modulos passis sumus vllatenus ignorare, qui ad magnas vtilitates humani generis noscuntur inuenti. Quapropter horologium vobis, quod Solis claritas indicet, præparasse cognoscor: alterum aquatile, quod die noctuque horarum iugiter indicet quantitatem:

^d Cassiod. de
diuin. lect.
c. 29. 30. 31.
DE LUCER-
NIS ET HO-
ROLOGIIS.

quia

quia frequenter nonnullis diebus Solis claritas abesse cognoscitur, miroque modo in terris aqua peragit, quod Solis flammæ vigor desuper modularis excurrit. ita, quæ natura diuisa sunt, ars hominum facit ire concorditer; in quibus fides rerum tanta veritate consistit, ut quod ab utrisque geritur, per internuncios existimes constiturum. Hæc ergo procurata sunt, ut milites Christi certissimis signis admoniti, ad opus exercendum diuinum quasi tubis clangentibus euocentur.] hæc ipse.

DE CASSIODORI BIBLIOTHECA.

3. Cassiod. Infr. diu. lect. c. 8. § 11.

AB ANTIQUO PETERINO AD C. G. R. I. N. A.

6. Genes. 28.

DE MUTIANO.

6. Cassiod. Infr. diu. lect. c. 8. § 11. PETRO TRIPOLLITANO. 6. perfectum.

Sed quod omnibus præstat, egregiam planè eisdem vitam monasticam excolentibus ibidem bibliothecam constituit, quam & in commentario Institutionis diuinarum lectionum descripsit: quo & effecit, ut (quod in eius præfatione proficitur) cum bellis pax esset in Italia vbique turbata, ob idq; ad discendum scholæ minimè essent apertæ, ipse addiscere cupientibus doctores veluti in cathedris constituerit, cum eorum scripta per nouem (ut ipse testatur) distincta armaria ibidem collocauit. Sed audi consilium eius, quod præfando declarat his verbis: Quoniam non habet locum res pacis temporibus inquietis: ad hoc diuina charitate probor esse compulsus, ut ad vicem magistri, introductorios vobis libros istos, Domino præstante, confecerim, per quos (sicut æstimo) & scripturarum diuinarum series, & sæcularium litterarum compendiosa notitia, Domini munere panderetur.]

Et post hæc, quid è singulis sit accipiendum libris, sic vtiliter admonet: In quibus non propriam doctrinam, sed præcorum dicta commendo, quæ posteris laudare fas est, & prædicare gloriosum. Quoniam quicquid de præcorum sub laude Domini dicitur, odiosa iactantia non putatur.] & paulo post, non propriam, sed præcorum esse in diuinis rebus sententiam sectandam, his verbis edocet: Quapropter, dilectissimi fratres, indubitanter ascendamus ad diuinam Scripturam per expositiones probabiles Patrum, veluti per quamdam scalam visionis Iacob: ut eorum sensibus prouecti, ad contemplationem Domini efficaciter peruenire mereamur. ista enim fortasse scala Iacob per quam Angeli ascendunt atque descendunt, cui Dominus innititur, lapsis porrigens manum, & fessos ascendentium gressus sui contemplatione sustentans.] hæc ipse: qui & quæ tyronem deceant, quæve prouectoribus sint proponenda, magna habita discretionem, partitur.

Præter autem sanctorum Patrum varia scriptorum monumenta, recetiorum lucubrationes recenset auctorum, ut Dionysij Exigui, Epiphaniij, Bellatoris, Eugipij, Primasij, quorum omnium superius suis locis fecimus mentionem. Meminit & Mutiani viri discretissimi, cuius se opera usum tradit, ut trigintaquatuor homilias S. Ioannis Chrysostomi in epistolâ Pauli ad Hebræos Latinitate donaret. Porro hunc crediderim Mutianum illum fauorem Quintæ Synodo & Romanis Pontificibus in damnatione Trium capitulorum, redarguentemq; Africanos obstinatè nimis resistentes, & schismate se ab Ecclesia Catholica diuidentes: aduersus quem Facundus Hermianensis Episcopus opusculum scripsit, cuius ante meminimus.

Agit præterea Cassiodorus, dum relegit suam bibliothecam, de quodam Petro Abbate in Africa; cuius scripta dum recenset, hæc ait: Petrus Abbas Tripolitane prouinciæ S. Pauli epistolâ exemplis opusculorum S. Augustini subnotasse narratur, ut per os alienum sui cordis declararet arcanam: quæ ita locis singulis competenter aprauit, ut hoc magis studio beati Augustini credas esse profectum. Mirum est enim sic alterum ex altero dilucidasse, ut nulla verborum suorum adiectione permixta, desiderium cordis proprii complectere videatur: qui vobis inter alios codices, diuina gratia suffragante, de Africana parte mittendus est.] hæc de Petro Cassiodorus.

Tu verò scito, lector, eiusdem Petri extare labores, sed Bedæ nomine editos; quod ut probaret qui præfationem præfecit operi, Bedæ quædam verba id testantia recitat ad finem (ut ait) historię ipsius apposita: sed cum desiderentur illa in ipsa recentiori etiam Bedæ editione, imposturam arbitror. Absit à Venerabilis Bedæ probitate, alienos sibi partus supposituisse. Sed sicut Bedæ illud opus nõ est, ita nec Flori Abbatis, cui à Sigeberto tribuitur. Quis vero eius sit legitimus auctor, satis definitam habes litem, nempe esse opus illud Petri Abbatis Tripolitani: quod (ut vidimus) Cassiodori testificatione monstratur.

Inter alios autem illustres viros, quorum ibidem Cassiodorus meminit, Eusebius cæcus est nemini notus, nisi qui commentarium illum legerit. de ipso enim hæc habet, dum de Didymo Alexandrino agit: De Didymo quod ferebatur, mihi penè impossibile videbatur esse, cum legerem: nisi de partibus Asiæ quemdam ad nos venire Eusebium nomine contigisset. Qui se infantem quinque annorum sic excæcatum esse narrabat, ut finistram eius oculum excæcatum orbis profundissimus indicaret; dexter verò globus vitreo colore confusus,

6. Cassiod. Infr. diu. lect. c. 5. DE EUSEBIO NOVATIANO HABERETICO.

A fusus, sine videndi gratia infructuosus vsibus voluebatur. Hic tantos auctores, tantos libros in memoriæ suæ bibliotheca condiderat, ut legentes probabiliter admoneret, in qua parte codicis quod prædixerant inuenirent. Disciplinas omnes & animo retinebat, & expositione planissima lucidabat.] & post alia de eius lucubrationibus: Quem tamen adhuc Nouatiana prauitatis errore detentum, misericordia Domini suffragante, rectæ fidei credimus illuminatione complendum; ut quem scripturas suas animo fecit discere, iubeat Catholicæ fidei integritate pollere.] hæc Cassiodorus.

Sed iam ipsius recensamus Cassiodori lucubrationes, quas in eadem collocavit bibliotheca, & quo ordine scriptæ fuerint, pernotamus. Scripsit perbreue Chronicon vsque ad annum Domini quingentesimum decimum nonum, id Theodorico Rege petente: itemq; de rebus Gothicis duodecim libros, ut ipse tradit in Variarum præfatione: id ipsumq; & Iordanus, qui eos in compendium redegit. Variarum insuper duodecim libros collectos epistololarum in eadem bibliotheca posuit asseruandos. Mox verò scripsit librum de Anima, ut ipse testatur, cum ita exorditur: Cum iam suscepti operis optato sine gauderem, meq; duodecim voluminibus iactatum quietis portus exciperet, vbi etiam non laudatus, certè liberatus adneneram: amicorum me suauis collegium in salum rursus cogitationis exposuit: postulat, ut aliqua, quæ tam in libris sacris, quam in secularibus abstracta compereram, de animæ substantia, vel de eius virtutibus aperirem, &c.] habet id ipsum in vndecimi libri Variarum præfatione. Porro ex dictis etiam illud apparet, tamdiu permansisse ipsum in secularibus curis, quamdiu vixere illi Gothorum Reges, quibus in amplissimis præfecturarum ordinibus militabat vsque ad Vitigem; inde verò sæculo huic nuncium remisisse, atque monasterij captasse quietem: cum iam degustans spiritualis vitæ dulcedinem, crateris potatus sapientiæ, hoc ore promebat, stylog; pingebat, quo erat plenus interior; nam in fine eiusdem opusculi: Tibi denique Domino (inquit) nobilius est seruire, quam mundi regna capessere, quando ex seruis filij, ex impijs iusti, de captiuis reddimur absoluti, &c.]

Tunc temporis etiam, hortatu Summi Pontificis, Psalmos accepit interpretandos, ut ipse proficitur, cum ait in ipsius operis præfatione his verbis: Repulsus aliquando in Rauennate vrbis solitudinibus dignitatis, & curis secularibus noxio sapore conditis, cum Psalterij celestis animarum mella gustassem, &c.] in fine autem: Quocirca (inquit) Pater Apostolice, qui celestes litteras sanctis monitis reddidisti, præstante Deo, tua imitatione prouocatus, absque diuinis ingrediar.] Ea scriptio perfecta, ad Salomonis Parabolas stylum conuertit: id enim ipse pollicetur est in fine eiusdem commentarij super Psalmos: idemq; in Institutione diuinarum lectionum super Psalmos à se editas lucubrationes affirmat: sed & in Parabolas Salomonis meminit in prologo aliqua commouisse. Quos autem post hæc ipse ediderit commentarios, audi ipsum eosdem hoc ordine referentem:

Iam tempus est, ut totius operis nostri conclusionem facere debeamus, ut melius in animo recondantur, quæ septenaria conclusione distincta sunt. Prima post commenta Psalterij, vbi, præstante Domino, conuersionis meæ tempore primum studium laboris impendi. Secunda deinde post Institutiones quemadmodum diuinæ & humanæ deberent intelligi lectiones, duobus libris (ut opinor) sufficienter impletus, vbi plus utilitatis inuenies, quam decoris. Tertia post expositionem epistolæ quæ scribitur ad Romanos, vnde Pelagianæ hæreseos prauitates amouit, quod etiam in reliquo commentario facere sequentes admonui. Quarta post codicem, in qua artes Donati cum commentis suis & librum de Etymologijs, & alium librum sacerdotis de Schematibus, Domino præstante, collegi; ut instructi simplices fratres, vbi necesse fuerit, similia dicta sine confusione percipiant. Quinta post librum quoque titularum, quem de diuina Scriptura collectum, Memorialem volui nuncupari, ut breuiter cuncta percurrant, qui legere prolixa fastidiunt. Sexta post complexiones in epistolis Apostolorum, & Actibus Apostolorum, & Apocalypsi quasi breuissimas explanationes decursas. Septima ad amantissimos Orthographos discutendos anno ætatis meæ nonagesimotertio, Domino adiuuante, perueni.] hæc ipse de suis scriptis hætenus editis.

In quibus omnibus sanè admirari non desino doctissimi viri incredibilem animi demissionem, facti (secundum Apostolum) omnia omnibus: etenim non quæ sua sunt quærens, sed aliorum, prima etiam rudimenta in decrepita senectute monachos veluti pueros docere voluit, & tamquam puerorum manum tenere & ad characteres rectè formandos ducere non recusauit: in eorumdem enim fratrum vtilitatem plurimum se laboris infusus,

DE CASSIODORI SCRIPTIS.

6. Cassiod. Infr. diu. lect. c. 8. § 11.

6. Cassiod. Infr. diu. lect. c. 5. 6. Cassiod. de Orb. graph. in præf. CASSIODORI ELYCVBRATIONES.

6. 1. Cor. 9. CASSIODORI IN SENECTUTE LABORES.

CHRISTI 562. IOANNIS PAP. 3. IVSTINIANI IMP. 36.

plisse testatur, vt secundum orthographiam iam librariorum incuria prætermiffam, ad vtilitatem legentium, sacros codices restitueret: nam audi ipsum, dum in præfatione Institutionis diuinarum lectionum hæc ait: Illud quoque credidimus commonendum, sanctum Hieronymum simplicium fratrum consideratione plectum, in Prophetarum præfatione dixisse, propter eos qui distinctiones non didicerunt apud magistros secularium litterarum, colis & comatibus translationem suam, sicut hodie legitur, distinxisse. Quod nos talis viri auctoritate commoiti, sequendum esse iudicauimus, vt cetera distinctionibus ordinetur, &c.] Verum licet diligentissimis Notarijs opus delegarit, ipse tamen plurimum laboris insumpsit, vt cunctos à se in bibliotheca positos codices cum alijs antiquis voluminibus sedulo legendo conferret. Sed qua hæc tanta ipse mercede? in fine operis posita ipsius verba audi: Valere fratres, atque in orationibus vestris mei memores esse dignemini, qui inter cetera & de orthographia virtute, & de distinctione ponenda (quæ nimis pretiosa cognoscitur) sub breuitate B commonui: & quemadmodum Scripturæ diuinæ intelligi debeant, copiosissime legenda præparauit: quatenus sicut ego vos ab imperitorum numero sequestratos esse volui, ita nos virtus diuina non patitur cum nequissimis pœnali societate coniungi.]

Sed quid postea? num hic finis eius didascalie? minimè gentium. Etenim post hæc quos rectè scribendi facultatem docuit, eosdem arte Grammatica reddere voluit diligenter excultos dum eiusdem de eadem Grammatica librum cõscripsit: sed & postea de Rhetorica breue adiecit compendium, de Dialectica etiam copiosius volumen, nec non de Arithmetica, de Musica, de Geometria, & Astronomia, non euanescentes quidem in philosophorum sententijs, sed de ea persecutus, quæ lectorem sobrium reddant ac pium: nam hæc habet in fine libri de Astronomia: Nobis sufficit, quantum in Scripturis sacris legitur, tantum de hac arte, nempe Astronomia, sentire: quia nimis indecorum est, hinc humanam sequi sententiam, vnde quantum nobis expedit, diuinam noscitur habere doctrinam.] hæc ipse, explosa penitus à Fidelium corde ea, quam iudiciariam dicunt, Astronomia, euenta hominum præsignante. Ad postremum autem libellum addidit de Paschali computo, quem hoc ab eo anno esse elucubratum, ex annorum numero post Basilij Consulatum designato (vt dictum est) satis manifestè apparet: an autem post hæc aliquid scripserit, nobis ignotum, quantumque vitam duxerit, pariter incompertum; sed propè centenarium ex hac vita migrasse, ex dictis possumus opinari.

Quod autem ad reliquas superius non numeratas Cassiodori lucubrationes pertinet: ante duodecim libros Variarum ipse de se testatur, dixisse panegyricos Regibus atque Reginis, in super Ecclesiasticam historiam ex Socrate, Sozomeno, atque Theodoro tripartitam contexuisse, ipsè auctoribus (vt ipse affirmat) ab Epiphano in Latinum versis. Addidit D Schematibus & tropis libros duos, quos ante libros de Orthographia posuit habes. Sic igitur, qui vegetiorè ætatem in optima regni gubernatione vtiliter honorificèq; consumpsit, nec in decrepita senectute labores ad res diuinas cõuersos vel minimum intermittens, in suo monasterio tandem sancto sine quieuit, ad monasterij curam duobus præfectis Abbatibus viris sanctissimis, Chalcedonio scilicet atque Geronio, quorum alter Viuariensibus cœnobitis, Castellensibus alter præfesset ibidem iunctis anachoretis. At de Cassiodoro satis.

IESV CHRISTI 563. IOANNIS PAP. 4. IVSTINIANI IMP. 37.

QVingentesimo sexagesimotertio Christi anno, post Consulatum Basilij vicesimo secundo, numerari cœpto Indictionis vndecimæ, noui de fide tumultus Ecclesiam Constantinopolitanam perturbant, cum se Iustinianus Imp. infelix in hæresim præcipitem dedisset. Hunc tandem consecuta est finem reprehensibilis Imperatoris curiositas, atque temeritas in miscendis sacris, summus velut Antistes esset. Qui igitur compositam à prædecessore Iustino pacem inuenit, fidemq; Catholicam stabilitam, vndique compressis hæreticis, dum quæ sunt sacerdotum sibi nimium arrogat, & Pontificum partes usurpat, pacem profligat, fidemq; in discrimen sæpe adducit, atque tandem penitus labefactat. Ita planè homini accidit non quæ sunt Cæsaris tantum sibi sumentis, sed & quæ Dei procaciter usurpanti. Sed hæc quomodo se habuerint, videamus.

Vbi se.

CASSIODORVS QVARE ETIAM SVOS DOCVIT.

Cassiod. in præf. Variar. RELIQVÆ CASSIODORI ELVCBRATIONES.

IUSTINIANVS IMP. L. A. SVS.

CHRISTI 563. IOANNIS PAP. 4. IVSTINIANI IMP. 37.

A Vbi semel pacis & concordie Ecclesiasticæ in eundem velamento cœpit Iustinianus Imperator, cum hæreticis habere consuetudinem, quos procul pellere, & more Catholicorum Imperatorum in exilium mittere debuisset: plane accidit, vt eorum venena minus cautè variant: dumq; aduersantes sibi Romanos Pontifices (vt vidimus) auersari cœpit & persequi, factum est, vt tum maiorem fiduciam conciliaret hæreticis, tum etiam aduersus eos clamantium ora Orthodoxorum obstruxerit, ex quibus partes hæreticorum reddere fuerint firmiores. Sed & quod iidem essent inter se conflictantes hæretici adinuicem separati: aequè factum est, vt (quod consuevit in ludis Circensibus) alteri ipsorum parti aduersus alteram factorem se Imperator addiderit, sicuti magnis animis summoq; conatu aduersus Venetos Pratinis stultè studuisse meminimus.

B Erat vtraque pars ex Eurychianorum secta progrediens; quarum altera Corrupticolarum siue Gaianitarum, altera verò Aphthardocitarum, siue Incorruptibilium, vel Phantasiatarum nominabatur, quarum altera à Seucro, à quo & Seuenani hæretici dicti fuere, altera verò à Iuliano pseudopiscopo Halicarnasseo eodem tempore & loco, nempe Alexandria principium duxit, prout suo loco ex Liberato diacono & Leontio Scholastico ambobus suorum temporum rerum scriptoribus dictum est. Testatur verò Leontius, prævaluisse sententiam Aphthardocitarum; ex quo factum esse, vt pulso Theodosio hæretico Eurychiano Episcopo Alexandrino Corrupticolarum fautore, in locum eius subrogatus fuerit Gaianus potentissimus defensor incorruptibilitatis, à quo eius sententiæ sectatores dicti fuerint Gaianitæ. Hi enim sic incorruptibilem & passionum expertem penitus Christi carnem dicebant, vt tamen, si voluisset, eandem subijcere passionibus valuisset.

C At contrarium omnino proficetur Ecclesia Catholica, ita assumptam à Deo carnem passionibus abique peccato fuisse subiectam, vt tamen si voluisset, vel quando voluisset, ab eisdem se liberum reddere potuisset: quamobrem qui erant in carne Christi eiusmodi naturales affectus, non passionibus, sed propassiones Theologi Orthodoxi nominauerunt, nempe vt cum vellet ipse, tantum insurgerent; & si nollet, nequaquam ipsi dominarentur. Ex priori autem sententia illud deducebatur absurdum, vt vna tantum esset in Christo voluntas: ex posteriori autem dicta illa Catholicaque assertio, vt sicut duæ prædicantur in Christo nature, ita pariter & duæ voluntates affirmarentur. Quamobrem factum est, vt ex illa priori sententia exorta fuerit Monothelitarum hæresis, quæ diu multumque Ecclesiam Catholicam perturbauit, vt suo loco dicturi sumus. Porro eo magis culpanda fuit horum hæreticorum de incorruptibilitate sententia, quo eam scire potuissent in Hilario esse damnatam non à recentioribus tantum, sed & à Claudio Mamerto Episcopo Viennensi; licet D in meliorem sensum Hilarij dicta recentiores acceperint, excusetque idem Claudianus virum sanctissimum.

E Contraria verò sententia dicentium Verbum corpus suscepisse passionibus subditum, in eo à Catholicis diserepabat, quod id illi necessitate incubuisse traderent, vt etiam si noluisse, illis inferuire cogeretur: vnde & in illam deteriorem prolapsi sunt hæresim, qua ab ignorantia dicti sunt Agnoitæ, vt pote qui dicerent nescisse penitus Christum iudicij magni tempus, quod scilicet ignorantia passio ita ipsi inhæserit, vt quod nesciret sui natura, eadem nosse minimè potuisset. Sic igitur ab vno eodemq; Eurychianæ hæresis lutofo fonte turbidos hos videas riuos Corruptibilium & Incorruptibilium hæreticorum manasse, rursusq; ex illo Agnoitarum, ex isto autem Monothelitarum esse hæreses propagatas: Cum è contrà Catholica Ecclesia cœnosus hõce Ægypti lacus declinans, bibens aquam (vt monuit Sapiens) de cisterna sua, eandem in plateas deriuans, sic asseruit atque docuit Christi corpus subditum fuisse passionibus, vt non nisi volentem illam eundem appetere possent. vnde & olim Propheta: Oblatus est, quia ipse voluit.] & sic in eodem duas nouit & docuit voluntates, vt tamen quæ esset secundum humanam naturam ei quæ secundum diuinam in omnibus & semper subditam esse nosset.

Iustinianus igitur vbi semel de dogmatibus edicta faciendi sibi arrogauit auctoritatem, ad huiusmodi dirimendas quæstiones haud more maiorum Orthodoxorum Imperatorum consulendam sibi putauit Apostolicam sedem (sicut antea sæpe ipsum fecisse vidimus) neque coactò aliquo prouinciali saltem Concilio, quid sentiendum esset explorauit Patrum sententias: sed quid ab vniuersa Catholica Ecclesia credendum, atque prædicandum foret ab omnibus Orthodoxis, super omnes Episcopos eleuans sibi thronum, non secus ac Antichristus in templo Dei erigens sibi cathedram, & extollens se supra id omne quod colitur, de sta-

Vnde IUSTINIANORVNA.

HÆRETICIS INTER SE CONTRARIIS.

Liber. diac. in Bron. cap. 3. 10. Leont. de scilicet scilicet 5. 10.

ECCLESIAE CATHOLICÆ SENTENTIA.

Claudio statumina lib. 2. c. 11. Magist. senen. lib. 3. diu. 5.

Prover. 5.

Isai. 53.

de stabilienda perfidia leges sacrilegas sancit, atque de hæresi conscribit edicta: vt planè lu- A gubre illud Hieremie^a fuerit omnibus Orthodoxis ex imo corde ductis suspirijs exclaman- dum: Obstupefcite caeli, & portæ eius desolamini] ob tam grande peccatum Imperatoris, cum relinquens venam aquarum viuèntium, effudit sibi cisternas dissipatas.

Vifum planè tunc fuit in Ecclesia contra Ecclesiam monstrum illud triiceps, quod aded odio dignum & execrabile esse Ecclesiasticus^b monuit, vbi ait: Tres species odiuit anima mea, & aggrauor valde animæ illorum: pauperem superbum, & diuitem mendacem, & se- nem fatuum & insensatum.] Ita planè apparuit Iustinianus, qualem fabulæ fingunt fuisse tricorporeum Gerionem, cum in se tria hæc aded detestanda coniunxit: dum videlicet cum pauper esset, immo pauperimus expertus penitus litterarum, cui nec ad legendum (vt aiunt) ipsa elementa suppetere, nihilominus voluit omnium videri doctissimus Episcoporum, & quem sequi deberet vniuersa Ecclesia, cui non veretur doctrinam suam prescribere, & ne quis contradicere audeat, sua prohibere potentia: ex quo & diues ille mendax apparuit, de quo est illud etiam Sapientis^c: Locutus est diues, & omnes tacuerunt, & verbum illius vs- que ad nubes perducent.] Sed & cum respuit consilia seniorum, planè senex cognitus est fatuus & insensatus: nam è contra subdit Ecclesiasticus^d: Quàm speciosa veteranis sapientia, & gloriosus intellectus & consilium? Corona senum multa peritia, & gloria illorum timor Dei.] Sic igitur incautè miser tunc lapsus est iam senex, cum ceteri, licet desipuèrunt in iuuentute, sapere saltem in senectute incipiunt.

^a Hierem. 2.

^b Eccli. 25.

^c Eccli. 13.

^d Eccli. 25.

Vtinam probrosa hæc possent aliqua excusatione purgari: cum enim eius in hæresim lapsus tam Græci quàm Latini auctores omnes sint testes, omnesq; pariter facinus detestentur, vnus tantùm Nicephorus^e crimen ab eo admissum his verbis attenuat: Hæc ipsa est Aphthardocitarum hæresis, qua multi mortales sunt correpti, non solum ex his qui honores & magistratus gesserunt, sed & Hierarchæ primarij, & monachi vita illustres, & ex sacerdotali ordine alij, atque aded etiam ipse Imperator Iustinianus: & is plurimum opinio- ni ei inhaesit, non ille aliud dogma tale inuestigans, verùm verbi ipsius significationi acrius insistent, videlicet quòd haudquaquam tale quiddam de Christo propter summum ipsius erga illum amorem & desiderium audire constituerit] nempe vt carnem corruptibilem passionibus obnoxia idem suscepisse diceretur. at subdit: Princeps enim iste tanto in Christum pietatis ardore flagrasse, ab eis qui res illius memoriæ posteritatis mandarunt, dicitur, quanto alius ex ijs qui ante eum Imperium obtinuerunt, ter maximo illo Constantino semper excepto. Itaque propter vehementem in Christum amorem, illius gratia, multa etiam violenter fecit: Hebraeos namque Pascha ante Christianos celebrare passus non est, &c.] hæc quidem Nicephorus: verùm & ipse hæc ex parte (venia sit dictum obrepta) fatuus iudicandus, qui putauit ex nimio in Christum amore posse aliquem aduersus Christum eiusq; Ecclesiam hæreses promulgare. Charitas enim nõ agit perperam, nec quarit quæ sua sunt.] iustus excusasset, si quod ait Apostolus^f, de ipso dixisset. Testimonium illi perhibeo, quòd zelum habuit, sed non secundum scientiam.]

Qui igitur semel imbibit de incorruptibilitate sententiam, ita ebrius factus est, vt mente motus quid de ea sententia vellet vt vniuersa Catholica sentiret Ecclesia, conscripserit edictum, de quo ista Euagrius^g: Iustinianus edictum scripsit, quo asseruit corpus Domini non fuisse obnoxium internecioni, neque affectionum illarum quæ naturaliter insita sunt, inque nullam incurunt reprehensionem, particeps esse, & Dominum eodem modo ante passionem comedisse, quo post resurrectionem comedit, & corpus eius sanctissimum nullam conuersionem, mutationemve, vel ex formatione quæ in matrice facta est, vel ex voluntarijs naturalibusve affectionibus accepisse, immo ne post resurrectionem quidem.] hæc ex eius conscripto edicto summatim est complexus Euagrius. Sed quomodo ad id compellere nisus sit sacerdotes, & quomodo resisterint Orthodoxi, mox ita subdit: Quibus opinionibus vt sacerdotes & Episcopi vbique assentirentur, compellere instituit. At omnes se Anastasij Episcopi Antiochiæ sententiam expectare respondendo, primum illius conatum repulerunt.] Magni tunc nominis erat inter omnes Orthodoxos Antistites Anastasius Sinaita ex eremo Sinæ montis petitus tum ob eminentem vitæ sanctitatem, tum etiam ob eximiam viri doctrinam vbique in Oriente spectatam; de quo idem Euagrius ista mox subiicit:

Anastasius vir quidem erat cum in sacrarum litterarum cognitione apprime disertus, tum

de stabilienda perfidia leges sacrilegas sancit, atque de hæresi conscribit edicta: vt planè lu- A gubre illud Hieremie^a fuerit omnibus Orthodoxis ex imo corde ductis suspirijs exclaman- dum: Obstupefcite caeli, & portæ eius desolamini] ob tam grande peccatum Imperatoris, cum relinquens venam aquarum viuèntium, effudit sibi cisternas dissipatas.

Vifum planè tunc fuit in Ecclesia contra Ecclesiam monstrum illud triiceps, quod aded odio dignum & execrabile esse Ecclesiasticus^b monuit, vbi ait: Tres species odiuit anima mea, & aggrauor valde animæ illorum: pauperem superbum, & diuitem mendacem, & se- nem fatuum & insensatum.] Ita planè apparuit Iustinianus, qualem fabulæ fingunt fuisse tricorporeum Gerionem, cum in se tria hæc aded detestanda coniunxit: dum videlicet cum pauper esset, immo pauperimus expertus penitus litterarum, cui nec ad legendum (vt aiunt) ipsa elementa suppetere, nihilominus voluit omnium videri doctissimus Episcoporum, & quem sequi deberet vniuersa Ecclesia, cui non veretur doctrinam suam prescribere, & ne quis contradicere audeat, sua prohibere potentia: ex quo & diues ille mendax apparuit, de quo est illud etiam Sapientis^c: Locutus est diues, & omnes tacuerunt, & verbum illius vs- que ad nubes perducent.] Sed & cum respuit consilia seniorum, planè senex cognitus est fatuus & insensatus: nam è contra subdit Ecclesiasticus^d: Quàm speciosa veteranis sapientia, & gloriosus intellectus & consilium? Corona senum multa peritia, & gloria illorum timor Dei.] Sic igitur incautè miser tunc lapsus est iam senex, cum ceteri, licet desipuèrunt in iuuentute, sapere saltem in senectute incipiunt.

Vtinam probrosa hæc possent aliqua excusatione purgari: cum enim eius in hæresim lapsus tam Græci quàm Latini auctores omnes sint testes, omnesq; pariter facinus detestentur, vnus tantùm Nicephorus^e crimen ab eo admissum his verbis attenuat: Hæc ipsa est Aphthardocitarum hæresis, qua multi mortales sunt correpti, non solum ex his qui honores & magistratus gesserunt, sed & Hierarchæ primarij, & monachi vita illustres, & ex sacerdotali ordine alij, atque aded etiam ipse Imperator Iustinianus: & is plurimum opinio- ni ei inhaesit, non ille aliud dogma tale inuestigans, verùm verbi ipsius significationi acrius insistent, videlicet quòd haudquaquam tale quiddam de Christo propter summum ipsius erga illum amorem & desiderium audire constituerit] nempe vt carnem corruptibilem passionibus obnoxia idem suscepisse diceretur. at subdit: Princeps enim iste tanto in Christum pietatis ardore flagrasse, ab eis qui res illius memoriæ posteritatis mandarunt, dicitur, quanto alius ex ijs qui ante eum Imperium obtinuerunt, ter maximo illo Constantino semper excepto. Itaque propter vehementem in Christum amorem, illius gratia, multa etiam violenter fecit: Hebraeos namque Pascha ante Christianos celebrare passus non est, &c.] hæc quidem Nicephorus: verùm & ipse hæc ex parte (venia sit dictum obrepta) fatuus iudicandus, qui putauit ex nimio in Christum amore posse aliquem aduersus Christum eiusq; Ecclesiam hæreses promulgare. Charitas enim nõ agit perperam, nec quarit quæ sua sunt.] iustus excusasset, si quod ait Apostolus^f, de ipso dixisset. Testimonium illi perhibeo, quòd zelum habuit, sed non secundum scientiam.]

Qui igitur semel imbibit de incorruptibilitate sententiam, ita ebrius factus est, vt mente motus quid de ea sententia vellet vt vniuersa Catholica sentiret Ecclesia, conscripserit edictum, de quo ista Euagrius^g: Iustinianus edictum scripsit, quo asseruit corpus Domini non fuisse obnoxium internecioni, neque affectionum illarum quæ naturaliter insita sunt, inque nullam incurunt reprehensionem, particeps esse, & Dominum eodem modo ante passionem comedisse, quo post resurrectionem comedit, & corpus eius sanctissimum nullam conuersionem, mutationemve, vel ex formatione quæ in matrice facta est, vel ex voluntarijs naturalibusve affectionibus accepisse, immo ne post resurrectionem quidem.] hæc ex eius conscripto edicto summatim est complexus Euagrius. Sed quomodo ad id compellere nisus sit sacerdotes, & quomodo resisterint Orthodoxi, mox ita subdit: Quibus opinionibus vt sacerdotes & Episcopi vbique assentirentur, compellere instituit. At omnes se Anastasij Episcopi Antiochiæ sententiam expectare respondendo, primum illius conatum repulerunt.] Magni tunc nominis erat inter omnes Orthodoxos Antistites Anastasius Sinaita ex eremo Sinæ montis petitus tum ob eminentem vitæ sanctitatem, tum etiam ob eximiam viri doctrinam vbique in Oriente spectatam; de quo idem Euagrius ista mox subiicit:

Anastasius vir quidem erat cum in sacrarum litterarum cognitione apprime disertus, tum

de stabilienda perfidia leges sacrilegas sancit, atque de hæresi conscribit edicta: vt planè lu- A gubre illud Hieremie^a fuerit omnibus Orthodoxis ex imo corde ductis suspirijs exclaman- dum: Obstupefcite caeli, & portæ eius desolamini] ob tam grande peccatum Imperatoris, cum relinquens venam aquarum viuèntium, effudit sibi cisternas dissipatas.

Vifum planè tunc fuit in Ecclesia contra Ecclesiam monstrum illud triiceps, quod aded odio dignum & execrabile esse Ecclesiasticus^b monuit, vbi ait: Tres species odiuit anima mea, & aggrauor valde animæ illorum: pauperem superbum, & diuitem mendacem, & se- nem fatuum & insensatum.] Ita planè apparuit Iustinianus, qualem fabulæ fingunt fuisse tricorporeum Gerionem, cum in se tria hæc aded detestanda coniunxit: dum videlicet cum pauper esset, immo pauperimus expertus penitus litterarum, cui nec ad legendum (vt aiunt) ipsa elementa suppetere, nihilominus voluit omnium videri doctissimus Episcoporum, & quem sequi deberet vniuersa Ecclesia, cui non veretur doctrinam suam prescribere, & ne quis contradicere audeat, sua prohibere potentia: ex quo & diues ille mendax apparuit, de quo est illud etiam Sapientis^c: Locutus est diues, & omnes tacuerunt, & verbum illius vs- que ad nubes perducent.] Sed & cum respuit consilia seniorum, planè senex cognitus est fatuus & insensatus: nam è contra subdit Ecclesiasticus^d: Quàm speciosa veteranis sapientia, & gloriosus intellectus & consilium? Corona senum multa peritia, & gloria illorum timor Dei.] Sic igitur incautè miser tunc lapsus est iam senex, cum ceteri, licet desipuèrunt in iuuentute, sapere saltem in senectute incipiunt.

Vtinam probrosa hæc possent aliqua excusatione purgari: cum enim eius in hæresim lapsus tam Græci quàm Latini auctores omnes sint testes, omnesq; pariter facinus detestentur, vnus tantùm Nicephorus^e crimen ab eo admissum his verbis attenuat: Hæc ipsa est Aphthardocitarum hæresis, qua multi mortales sunt correpti, non solum ex his qui honores & magistratus gesserunt, sed & Hierarchæ primarij, & monachi vita illustres, & ex sacerdotali ordine alij, atque aded etiam ipse Imperator Iustinianus: & is plurimum opinio- ni ei inhaesit, non ille aliud dogma tale inuestigans, verùm verbi ipsius significationi acrius insistent, videlicet quòd haudquaquam tale quiddam de Christo propter summum ipsius erga illum amorem & desiderium audire constituerit] nempe vt carnem corruptibilem passionibus obnoxia idem suscepisse diceretur. at subdit: Princeps enim iste tanto in Christum pietatis ardore flagrasse, ab eis qui res illius memoriæ posteritatis mandarunt, dicitur, quanto alius ex ijs qui ante eum Imperium obtinuerunt, ter maximo illo Constantino semper excepto. Itaque propter vehementem in Christum amorem, illius gratia, multa etiam violenter fecit: Hebraeos namque Pascha ante Christianos celebrare passus non est, &c.] hæc quidem Nicephorus: verùm & ipse hæc ex parte (venia sit dictum obrepta) fatuus iudicandus, qui putauit ex nimio in Christum amore posse aliquem aduersus Christum eiusq; Ecclesiam hæreses promulgare. Charitas enim nõ agit perperam, nec quarit quæ sua sunt.] iustus excusasset, si quod ait Apostolus^f, de ipso dixisset. Testimonium illi perhibeo, quòd zelum habuit, sed non secundum scientiam.]

Qui igitur semel imbibit de incorruptibilitate sententiam, ita ebrius factus est, vt mente motus quid de ea sententia vellet vt vniuersa Catholica sentiret Ecclesia, conscripserit edictum, de quo ista Euagrius^g: Iustinianus edictum scripsit, quo asseruit corpus Domini non fuisse obnoxium internecioni, neque affectionum illarum quæ naturaliter insita sunt, inque nullam incurunt reprehensionem, particeps esse, & Dominum eodem modo ante passionem comedisse, quo post resurrectionem comedit, & corpus eius sanctissimum nullam conuersionem, mutationemve, vel ex formatione quæ in matrice facta est, vel ex voluntarijs naturalibusve affectionibus accepisse, immo ne post resurrectionem quidem.] hæc ex eius conscripto edicto summatim est complexus Euagrius. Sed quomodo ad id compellere nisus sit sacerdotes, & quomodo resisterint Orthodoxi, mox ita subdit: Quibus opinionibus vt sacerdotes & Episcopi vbique assentirentur, compellere instituit. At omnes se Anastasij Episcopi Antiochiæ sententiam expectare respondendo, primum illius conatum repulerunt.] Magni tunc nominis erat inter omnes Orthodoxos Antistites Anastasius Sinaita ex eremo Sinæ montis petitus tum ob eminentem vitæ sanctitatem, tum etiam ob eximiam viri doctrinam vbique in Oriente spectatam; de quo idem Euagrius ista mox subiicit:

Anastasius vir quidem erat cum in sacrarum litterarum cognitione apprime disertus, tum

de stabilienda perfidia leges sacrilegas sancit, atque de hæresi conscribit edicta: vt planè lu- A gubre illud Hieremie^a fuerit omnibus Orthodoxis ex imo corde ductis suspirijs exclaman- dum: Obstupefcite caeli, & portæ eius desolamini] ob tam grande peccatum Imperatoris, cum relinquens venam aquarum viuèntium, effudit sibi cisternas dissipatas.

Vifum planè tunc fuit in Ecclesia contra Ecclesiam monstrum illud triiceps, quod aded odio dignum & execrabile esse Ecclesiasticus^b monuit, vbi ait: Tres species odiuit anima mea, & aggrauor valde animæ illorum: pauperem superbum, & diuitem mendacem, & se- nem fatuum & insensatum.] Ita planè apparuit Iustinianus, qualem fabulæ fingunt fuisse tricorporeum Gerionem, cum in se tria hæc aded detestanda coniunxit: dum videlicet cum pauper esset, immo pauperimus expertus penitus litterarum, cui nec ad legendum (vt aiunt) ipsa elementa suppetere, nihilominus voluit omnium videri doctissimus Episcoporum, & quem sequi deberet vniuersa Ecclesia, cui non veretur doctrinam suam prescribere, & ne quis contradicere audeat, sua prohibere potentia: ex quo & diues ille mendax apparuit, de quo est illud etiam Sapientis^c: Locutus est diues, & omnes tacuerunt, & verbum illius vs- que ad nubes perducent.] Sed & cum respuit consilia seniorum, planè senex cognitus est fatuus & insensatus: nam è contra subdit Ecclesiasticus^d: Quàm speciosa veteranis sapientia, & gloriosus intellectus & consilium? Corona senum multa peritia, & gloria illorum timor Dei.] Sic igitur incautè miser tunc lapsus est iam senex, cum ceteri, licet desipuèrunt in iuuentute, sapere saltem in senectute incipiunt.

Vtinam probrosa hæc possent aliqua excusatione purgari: cum enim eius in hæresim lapsus tam Græci quàm Latini auctores omnes sint testes, omnesq; pariter facinus detestentur, vnus tantùm Nicephorus^e crimen ab eo admissum his verbis attenuat: Hæc ipsa est Aphthardocitarum hæresis, qua multi mortales sunt correpti, non solum ex his qui honores & magistratus gesserunt, sed & Hierarchæ primarij, & monachi vita illustres, & ex sacerdotali ordine alij, atque aded etiam ipse Imperator Iustinianus: & is plurimum opinio- ni ei inhaesit, non ille aliud dogma tale inuestigans, verùm verbi ipsius significationi acrius insistent, videlicet quòd haudquaquam tale quiddam de Christo propter summum ipsius erga illum amorem & desiderium audire constituerit] nempe vt carnem corruptibilem passionibus obnoxia idem suscepisse diceretur. at subdit: Princeps enim iste tanto in Christum pietatis ardore flagrasse, ab eis qui res illius memoriæ posteritatis mandarunt, dicitur, quanto alius ex ijs qui ante eum Imperium obtinuerunt, ter maximo illo Constantino semper excepto. Itaque propter vehementem in Christum amorem, illius gratia, multa etiam violenter fecit: Hebraeos namque Pascha ante Christianos celebrare passus non est, &c.] hæc quidem Nicephorus: verùm & ipse hæc ex parte (venia sit dictum obrepta) fatuus iudicandus, qui putauit ex nimio in Christum amore posse aliquem aduersus Christum eiusq; Ecclesiam hæreses promulgare. Charitas enim nõ agit perperam, nec quarit quæ sua sunt.] iustus excusasset, si quod ait Apostolus^f, de ipso dixisset. Testimonium illi perhibeo, quòd zelum habuit, sed non secundum scientiam.]

Qui igitur semel imbibit de incorruptibilitate sententiam, ita ebrius factus est, vt mente motus quid de ea sententia vellet vt vniuersa Catholica sentiret Ecclesia, conscripserit edictum, de quo ista Euagrius^g: Iustinianus edictum scripsit, quo asseruit corpus Domini non fuisse obnoxium internecioni, neque affectionum illarum quæ naturaliter insita sunt, inque nullam incurunt reprehensionem, particeps esse, & Dominum eodem modo ante passionem comedisse, quo post resurrectionem comedit, & corpus eius sanctissimum nullam conuersionem, mutationemve, vel ex formatione quæ in matrice facta est, vel ex voluntarijs naturalibusve affectionibus accepisse, immo ne post resurrectionem quidem.] hæc ex eius conscripto edicto summatim est complexus Euagrius. Sed quomodo ad id compellere nisus sit sacerdotes, & quomodo resisterint Orthodoxi, mox ita subdit: Quibus opinionibus vt sacerdotes & Episcopi vbique assentirentur, compellere instituit. At omnes se Anastasij Episcopi Antiochiæ sententiam expectare respondendo, primum illius conatum repulerunt.] Magni tunc nominis erat inter omnes Orthodoxos Antistites Anastasius Sinaita ex eremo Sinæ montis petitus tum ob eminentem vitæ sanctitatem, tum etiam ob eximiam viri doctrinam vbique in Oriente spectatam; de quo idem Euagrius ista mox subiicit:

Anastasius vir quidem erat cum in sacrarum litterarum cognitione apprime disertus, tum

de stabilienda perfidia leges sacrilegas sancit, atque de hæresi conscribit edicta: vt planè lu- A gubre illud Hieremie^a fuerit omnibus Orthodoxis ex imo corde ductis suspirijs exclaman- dum: Obstupefcite caeli, & portæ eius desolamini] ob tam grande peccatum Imperatoris, cum relinquens venam aquarum viuèntium, effudit sibi cisternas dissipatas.

Vifum planè tunc fuit in Ecclesia contra Ecclesiam monstrum illud triiceps, quod aded odio dignum & execrabile esse Ecclesiasticus^b monuit, vbi ait: Tres species odiuit anima mea, & aggrauor valde animæ illorum: pauperem superbum, & diuitem mendacem, & se- nem fatuum & insensatum.] Ita planè apparuit Iustinianus, qualem fabulæ fingunt fuisse tricorporeum Gerionem, cum in se tria hæc aded detestanda coniunxit: dum videlicet cum pauper esset, immo pauperimus expertus penitus litterarum, cui nec ad legendum (vt aiunt) ipsa elementa suppetere, nihilominus voluit omnium videri doctissimus Episcoporum, & quem sequi deberet vniuersa Ecclesia, cui non veretur doctrinam suam prescribere, & ne quis contradicere audeat, sua prohibere potentia: ex quo & diues ille mendax apparuit, de quo est illud etiam Sapientis^c: Locutus est diues, & omnes tacuerunt, & verbum illius vs- que ad nubes perducent.] Sed & cum respuit consilia seniorum, planè senex cognitus est fatuus & insensatus: nam è contra subdit Ecclesiasticus^d: Quàm speciosa veteranis sapientia, & gloriosus intellectus & consilium? Corona senum multa peritia, & gloria illorum timor Dei.] Sic igitur incautè miser tunc lapsus est iam senex, cum ceteri, licet desipuèrunt in iuuentute, sapere saltem in senectute incipiunt.

Vtinam probrosa hæc possent aliqua excusatione purgari: cum enim eius in hæresim lapsus tam Græci quàm Latini auctores omnes sint testes, omnesq; pariter facinus detestentur, vnus tantùm Nicephorus^e crimen ab eo admissum his verbis attenuat: Hæc ipsa est Aphthardocitarum hæresis, qua multi mortales sunt correpti, non solum ex his qui honores & magistratus gesserunt, sed & Hierarchæ primarij, & monachi vita illustres, & ex sacerdotali ordine alij, atque aded etiam ipse Imperator Iustinianus: & is plurimum opinio- ni ei inhaesit, non ille aliud dogma tale inuestigans, verùm verbi ipsius significationi acrius insistent, videlicet quòd haudquaquam tale quiddam de Christo propter summum ipsius erga illum amorem & desiderium audire constituerit] nempe vt carnem corruptibilem passionibus obnoxia idem suscepisse diceretur. at subdit: Princeps enim iste tanto in Christum pietatis ardore flagrasse, ab eis qui res illius memoriæ posteritatis mandarunt, dicitur, quanto alius ex ijs qui ante eum Imperium obtinuerunt, ter maximo illo Constantino semper excepto. Itaque propter vehementem in Christum amorem, illius gratia, multa etiam violenter fecit: Hebraeos namque Pascha ante Christianos celebrare passus non est, &c.] hæc quidem Nicephorus: verùm & ipse hæc ex parte (venia sit dictum obrepta) fatuus iudicandus, qui putauit ex nimio in Christum amore posse aliquem aduersus Christum eiusq; Ecclesiam hæreses promulgare. Charitas enim nõ agit perperam, nec quarit quæ sua sunt.] iustus excusasset, si quod ait Apostolus^f, de ipso dixisset. Testimonium illi perhibeo, quòd zelum habuit, sed non secundum scientiam.]

Qui igitur semel imbibit de incorruptibilitate sententiam, ita ebrius factus est, vt mente motus quid de ea sententia vellet vt vniuersa Catholica sentiret Ecclesia, conscripserit edictum, de quo ista Euagrius^g: Iustinianus edictum scripsit, quo asseruit corpus Domini non fuisse obnoxium internecioni, neque affectionum illarum quæ naturaliter insita sunt, inque nullam incurunt reprehensionem, particeps esse, & Dominum eodem modo ante passionem comedisse, quo post resurrectionem comedit, & corpus eius sanctissimum nullam conuersionem, mutationemve, vel ex formatione quæ in matrice facta est, vel ex voluntarijs naturalibusve affectionibus accepisse, immo ne post resurrectionem quidem.] hæc ex eius conscripto edicto summatim est complexus Euagrius. Sed quomodo ad id compellere nisus sit sacerdotes, & quomodo resisterint Orthodoxi, mox ita subdit: Quibus opinionibus vt sacerdotes & Episcopi vbique assentirentur, compellere instituit. At omnes se Anastasij Episcopi Antiochiæ sententiam expectare respondendo, primum illius conatum repulerunt.] Magni tunc nominis erat inter omnes Orthodoxos Antistites Anastasius Sinaita ex eremo Sinæ montis petitus tum ob eminentem vitæ sanctitatem, tum etiam ob eximiam viri doctrinam vbique in Oriente spectatam; de quo idem Euagrius ista mox subiicit:

Anastasius vir quidem erat cum in sacrarum litterarum cognitione apprime disertus, tum

atum in moribus & tota vitæ ratione aded exquisitus, vt etiam rerum leuicularum magnam curam haberet, inque illis nec à constanti & stabili animi sui proposito decedere vellet, ne- dum à rebus maximi momenti & ponderis, & quæ ipsum Deum videretur attingere. Quin etiam ita suum temperauit ingenium, vt neque propter lenitatem animi atque comitatem nimis facilè his rebus, quæ minùs rationi consentientes erant, cederet; neque propter seueritatem & inclementiam ægrè his, quæ recta ratio postulabat, assentiretur. Ac rebus scrijs audiendis eius patebant aures; & vt sermone profluens, ita in quæstionibus dissoluèdis acutus & perspicax: rebus autem ineptis & nullius momenti occlusit aures: linguam verò sic freno cohibuit, vt & sermonem ratione moderaretur; & silentium loquela præstabilis efficeret. Istum tamquam turrim munitissimam oppugnare omni machinarum genere aggressus est: illud scilicet complectens animo; se si istum euerteret, nullo labore ciuitatem totam occupaturum, recta fidei dogmata redacturum veluti in seruitutem, & oves Christi denique captiuas ab Ecclesia abducturum.] Assensus est petitioni Episcoporum Orthodoxorum Iustinianus Imperator, sperans fore, vt datis ad eundem Anastasium ipse litteris, eum mox in eandem quam ipse fouebat sententiam perduceret, stultè credens eundem Anastasium id genus esse Episcopum, qui Imperatoris gratiam quibuslibet dogmatibus antefere- ret. sed quàm deceptus sit Imperator, Euagrius ita subdit:

Verùm Anastasius sic diuina quadam animi celsitate elatus fuit (nam supra firmam pe- tram constitit) vt Iustiniano per litteras suas liberè & apertè contradiceret, tum perspicuè admodum, tum disertè ostenderet, Apostolos & sanctos Patres confessos esse atque aded tradidisse corpus Domini internecioni obnoxium esse, & affectionum quæ sunt natura in animis impressæ, quæque reprehensione carent, particeps: Eodem modo etiam monachus Maioris & Minoris Syriæ de hac re sciscitantibus sententiam respondit: omnes confirmant mentes, ad certamen ineundum preparauit. In ecclesia denique lætitauit quotidie illam Pauli vasis electionis sententiam: Si quis vobis Euangelizauerit præter id quod accepistis, etiam si Angelus de cælo sit, anathema esto. Quibus omnes, paucis exceptis, assensu, simile studium erga fidei defensionem declararunt.]

Iustinianus autem cum litteras Anastasij perlegisset, intellexissetq; violentia sibi agendum fore, si vellet turres eiusmodi expugnare, ne euanesceret quod scripsisset edictum: exilium omnibus Episcopis contradicentibus comminatur. Cum itaque & ipse Anastasius esset eadem ex causa subiturtis exilium, ante profectionem suos armandos putauit ad procliù, data ad eos epistola, de qua subdit his verbis Euagrius: Idem verò Anastasius, cum accepisset Iustinianum velle ipsum in exilium mittere, scripsit ad Antiochenos orationem, qua eorum animos in fide confirmaret: quæ certè tum ob sermonis elegantiam, tum ob crebritatè sententiarum, tum ob testimoniorum è sacris litteris petitorum frequentiam, tum denique ob historiam quæ tam comode in ea narrata est, optimo iure sanè permagni facienda est.] hucusque Euagrius. At egregium tanti viri opus hæcenus latere dolemus. Quid autem post hæc aduersus renitentes Episcopos Iustinianus molitus sit, dicturi sumus anno sequenti.

At Deus tantum Imperatoris lapsum aliquo non prætermisit statim admonere flagello: siquidem ipsa Constantinopolitana ciuitas hoc ipso anno conflagrauit; eodemque incendio conflagrasse præcipuam domum hospitaalem Samsonis & complura alia ædificia ac monasteria & ecclesias, auctor est Cedrenus: qui in eadem ciuitate à trigesimoquarto Imperatoris anno vsque ad trigesimumseptimum diuersis in locis eandem urbem tertio incendio passam affirmat, magno ciuium damno. Sed nec tot incendijs purgata scoria, ciuitas pura mansit, polluta vbique ab hæreticis atque alijs sceleratis hominibus pacem publicam perturbantibus.

Sed quid accidit? dum Imperator in Oriente à Catholica fide deficiens insequitur Orthodoxos (ò mirabile diuinæ prouidentiae signum!) in Occidente qui erat hæreticus ad fidem conuersus Princeps, colligit Catholicos Episcopos, per quos Concilium celebrat, quo damnantur hæreses cum hæreticis. Hoc enim ipso anno, qui tertius Theodomiri Sueuorum Regis numeratur, idem Princeps celebrari curauit Concilium Bracharense in totius Galliciæ metropoli ciuitate. Porro in editis ibi canonibus, loco Theodomiri, Ariamirus postitus est, qui eius filius fuit. Præfuit autem Synodo Lucretius Bracharentis Episcopus, qui successit Profuturo, præcessit autem Martinum. Est ipsius Synodi eiusmodi exordium: Anno tertio Ariamiri Regis, Kalend. Maij, cum Galliciæ prouinciæ Episcopi, &c.]

In hoc autem Concilio primum omnium ex præscripto Apostolicæ sedis damnata est hæresis

Annal. Eccl. Tom. 7. X X 2

QUALIS ANASTASIVS ANTIOCHI.

Euagr. eod. lib. 4. c. 19. ANASTASIVS VS REPVGNAT IMPERATORI.

IUSTINIANVS PERSECVTIONEM INSTITVIT.

INCENDIVM CONSTANTIN.

CONCILIVM BRACHARENSE.

Theodos. m.

ANASTASIVS ANTIOCHI ORTHODOXIVS SENTENTIAM EXPECTANT.

ARBITRIO
ROM. PONT.
CUNCTA
DEFINITA.

hæresis Priscillianistarum, & aliorum hæreticorum errores, capitulis decem & septem. Sed sicut fides recta sancita est ex Apostolicæ sedis instructione, ita pariter ex eiusdem scriptis datis ad Profuturum Episcopum Lucretij prædecessorem, quæ spectarent ad Ecclesiasticam disciplinam vigintiduoibus regulis sunt instituta. De litteris autem à Romano Pontifice ad Profuturum antea datis ita ibi testati sunt Patres: Si quid est illud magnum vel paruum, quo variari videmur: ad unam (sicut dictum est) formulam, præfixis rationabiliter capitulis, reuocetur: præcipue cum & de certis quibusdam causis instructionem apud nos sedis Apostolicæ habeamus, quæ ad interrogationes suas quondam venerandæ memoriæ prædecessoris tui Profuturi prudentia ab ipsa beatissimi Petri accepit cathedra.] lecta est ipsa ibi epistola Romani Pontificis, quam se omnes sequi professi sunt, in ipsis præsertim sacris ritibus, & inter alia ita de Missa:

Conc. Epi-
char. l. c. 22.

Item placuit, ut eodem ordine Missæ celebrarentur ab omnibus, quo Profuturus quondam huius metropolitane Ecclesiæ Episcopus ab ipsa Apostolicæ sedis auctoritate accepit scriptum.] ita quidem more maiorum vsus semper ille viguit in Ecclesia Catholica, qui ab exordio ipsius incipiens, idem ad posteros propagatus semper est, nempe ut ad Apostolicam sedem, ipsam Romanam Ecclesiam veniant omnes longè lateq; per Orbem vniuersum sitæ Ecclesiæ, ut ab eadem tam de fide, tum de his quæ ad sacros ritus necnon ad Ecclesiasticam disciplinam pertinent, erudiantur.

Eccl. Concil.
c. 32.
HISPANI.
CÆ ECCLE-
SIÆ AFRICANÆ.

Quò insuper ab omni hæresis suspicione Dei ministri procul abessent, audi quid fuerit ab istis sanctis Patribus salubriter institutum: Item placuit, ut quicumque in clero cibo carniū non vtuntur, pro amputanda suspicione Priscillianæ hæresis, vel olera cocta cum carnibus tamen prægustare cogantur. Quod si contempserint, secundum quod de talibus sancti Patres antiquitus statuerunt, necesse est pro suspicione hæresis huius hos excommunicatos ab officio omnimode remoueri.] Hoc planè sibi laudis vendicauit semper Ecclesia Catholica in Hispania, ut non ab erroribus tantum, sed & à suspicionibus esse voluerit suos immunes. Quo factum est, ut & hoc ipso nostro sæculo, cum longè lateque facibus hæreticorum Orbis inflammaretur, ipsa illæsa persisterit, accurrentibus summa celeritate Dei ministris, si vel tenuem suspensionis scintillam, vel si non ignem, fumum saltem viderint latentis ignis indicium, ipso præcipue Catholico Rege super omnes in opus nauiter incumbente.

Eccl. Concil.
c. 36.

Sed & illud ex sancitis hæc legibus velim obserues, hætenus perseverasse veterem usum, ne in ecclesijs corpora defunctorum sepelirentur: sanctorum tantummodo martyrum vel confessorum sepultura ecclesia tunc temporis seruabatur. Hinc pluribus S. Gregorius Papa epistolis admonet, summo opere cauendū esse, ne in ea quæ dedicanda foret ecclesia, aliquod corpus hominis cuiuslibet, licet Christiani, humatum esset. Quando autem, quæ ueritate fuerit deinde concessum, ut intra Ecclesias Fideles sepelirentur, suo loco disturi sumus. Statutis igitur canonibus quadraginta, quos tu consulas, Episcopi octo numero subscribere.

IESV CHRISTI IOANNIS PAP. IUSTINIANI IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
564. 5. 38.

IN SEQUENTIBUS
IUSTINIANI
IGNORANTIA
PRAE-
VAE DISPO-
SITIONIS.

Qui sequitur annus Christi quingentesimus sexagesimusquartus, idem vltimus est Iustiniani Imperatoris, atque postremus qui post Consulatum Basilij numeretur vigesimustertius, Indictionis duodecimæ: Quo ipse Iustinianus Imperator, ubi elaboratum à se edictum contemni ab Orthodoxis & pro nihilo duci percepit, ira exarsuans magnam aduersus Catholicos Episcopos persecutionem commouit: quos enim habuit consultores ad impietatem statuendam, eosdem inuenit instigantes aduersus resistentes Antislites. Non enim sibi, ut alias fecerat visum est ea de causa cogi debere Concilium, cum sciret non Antiochenum tantum, sed & Constantinopolitanum Patriarcham, atque alios primarum Ecclesiarum Episcopos fore totis viribus impietatem oppugnatos, nec villo modo passuros, ut eiusmodi prauum dogma decretis Synodalibus probaretur, quod tamquam idolum nulla ratio sed sola Imperatoris auctoritas erectura erat in Dei templo.

Neque etiam (quod antè saepe fecerat, cum aliqua oboriretur Ecclesiastica cõtrouersia) voluit de re tanta consulere Apostolicam sedem, quam aduersariam sibi fore haud dubijs signis

signis intelligebat: quin potius ipsi celandum esse putauit, ne scilicet, si rescisset, more consuetudo eidem inconcessa tentanti Pontificia auctoritas restitisset, cohibuissetque quodiam aggressus facinus esset; scripsissetque ad Episcopum, clerum, populūque Constantinopolitanum & alios, omnes hortans aduersus emergentem hæresim ad mortem vsque certare, iussissetque pariter conuocari ea de causa Episcopos, atque celebrari Concilium: hæc, inquam, omnia ut vitaret Imperator, noluit de istis ex more certiores reddere Romanum Pontificem.

Quò igitur omnis qui malè agit, odit lucem, ne eius praua opera arguantur: agi cuncta voluit Imperator summo silentio, nolens penitus intelligere ut benè ageret, secundum illud Dauidicum: Iniquitatem meditatus est in cubili suo, astitit omni viæ bonæ.] non alios quàm complices erroris adhibens in consilium. Rescuerit ne per suum Apocrisarium ista Ioannes Romanus Pontifex, haud exploratum habetur: perire enim eiusdem Pontificis totius ipsius Pontificatus scripta, ac reliqua monumenta. Quicquid sit, illud quidem constat, absque Episcoporum assensu Imperatorem hæresim comprobasse, eandemq; scripto edicto firmasse, & in Episcopos persecutionem haud mediocrem commouisse: cuius prius passus est impetum, qui proximè aderat ipsi contradicens Eutychius Constantinopolitanus Episcopus, cuius res gestas cum Imperatore Eustathius eius Vitæ auctor scriptis mandauit: nos autem cuncta reddemus verbis ipsius, quibus eiusmodi narrationem instituit, ab exordio lapsus ipsius Iustiniani Imperatoris historiam texens, sui temporis rerum gestarum scriptor:

Ioan. 3.
Psal. 35.

Scitis vos omnes (inquit) qui pij Imperatoris Iustiniani diuinorum dogmatum studium meministis, quomodo is in eam potissimum curam inculcaberet, ut omnes hæreticorum rationes vnà cum ipsis hæreticis improbareret & euerteret: quod quidem fecit tum argumentis & demonstrationibus, tum testimonijs Scripturarum. Hic, nescio quò auctore & magistro, cepit execrabile ac detestandam & perniciosam opinionem illam sub specie religionis probare, quæ Domini nostri Iesu Christi corpus ex ipsa diuinitatis coniunctione incorruptum assererat: quæ quidem ut cancer serpens atque depascens, totum prope Orbem perdidisset, nisi nos Phineas anteuertens restitisset. Sed quò huic morbo remedium adhibuit? Sanctorum Apostolorum, Prophetarum atque doctorum testimonia, & demonstrationes sunt multæ, quibus vsus est ille ad pestiferum illum morbum opprimendum.

Ext. me eius
Acta die 6.
Apostolis opud
Ioan. 2.
DE REBUS
GRÆCIS EV-
TYCH. PA-
TRIARCHÆ
CVM IMPER-
RATORE.

Perniciosa omnino pestis est, affirmare incorruptum fuisse Domini nostri Iesu Christi corpus ante resurrectionem. Quis adeò stultus est, ut Domini corpus ex eo quò cum diuina natura copulatum fuit, incorruptum asserat, cum hoc concessio, colligendum sit necessarium sistam & simulatam humanæ carnis susceptionem extitisse? Quomodo enim incorruptum corpus pati potuit, aut circumcidi, aut panis inuolui, aut lacte nutriri? Quæ si illam vitæ largitricem carnem subijisse credimus, crucem item & clauorum foramina & lanceæ vulnus confiteri oportet. Incorruptum igitur de illo dici non potest: nisi per hoc verbum intelligamus, corpus illius nulla vnquam fuisse peccati macula contaminatum, aut in sepulchro non esse dissolutum. Verum hæc à magno diuinoque doctore Eutychio scriptis studiosè sunt & acriter disputata. Ex quibus, si quis veritatem ignorat, facile eam poterit intelligere. Longiores essemus, si ea vellemus persequi. Videamus igitur, quid posteaquam Patrum attulit testimonia, consecutum sit.] hæc de disputatione, qua Eutychius redarguit Imperatorem, abduxissetque eum fortasse poterat ab errore, in quem sese præcipitem dederat, nisi in eo veluti quibusdam vinculis obligatus fuisset quàm arctissime ab illis qui ei assiste-

DE INCOR-
RUPTIONE
ERROR.

ebant hæresis eius defensoribus Episcopis.

At quinam isti fuerint, licet à nemine expressum inuenerimus: ex eo tamen quòd idem Eustathius persecutus res gestas eiusdem Eutychij cum Imperatore (ut dicemus) hos fuisse testetur, qui præcipui defensores essent Origenis errorum: facile quidem & absque calumnia affirmare poterimus, horum antesignanum fuisse Theodorum illum nequissimum Cæsareæ in Cappadocia Archiepiscopum, quem mirum in modum fauisse ostendimus Origenis hæresibus; eiuq; causa vniuersum concussim vidimus Orientem, dum olim in odium Pelagij Romanæ Ecclesiæ Apocrisarij Constantinopoli exurgentis atque damnare curantis vniuersos cum auctore Origenis errores, ipse ex aduerso contra Chalcedonense Concilium occultè se erigens, famosam illam de Tribus capitalis excitauit in Ecclesia quæstionem, qua tantopere, tantoque tempore Catholicam Ecclesiam perturbauit, atque hætenus perturbare minime quieuit.

THEODO-
RVS CÆSAR-
EENSIS
AUCTOR ER-
RORIS IMP.

Hic igitur nefandissimus, totius Ecclesie pestis, postquam totum id quod tamdiu molitus fuerat, esset de Tribus capitulis consecutus, cum etiam faciem praeferret Antistitis Orthodoxi, omniumque maximè pij, re vera tamen hæreticus esset, non Origenis tantum erroris affecta, sed & Eutychnæ blasphemie vehementissimus propugnator, sensum rudem rerum sacrarum Imperatorem in quam voluit flexit opinionem: ubi enim semel de homine isto nequam optimam ipse Imp. concepisset æstimationem, eius semper inhaerere vestigijs summam putavit esse religionem: ita miser cæcus cæcum sectans, cum ipso pariter mergitur in profundum. Fuerunt nescienti sacras litteras ad errorem illecebre ipsius nominis pulchritudo, nempe ipsa de incorruptibilitate sententia, ut dignius putaret asserere incorruptibile, quàm contrarium affirmando inter detestabilis nominis hæreticos Corrupticolas numerari: ita planè rem tantam sono vocis definiens imprudenter, sicut Ariani olim à fide Catholica homines absterere solebant, dum voce exotica Catholicos nominarent Homoufianos. Sicque Theodorus versutus homo, ut puerum larua, absterruit à contraria sententia Iustinianum Imperatorem, atque in hæresim captiuum abduxit.

INCERTVS DECEPTVS SONO VO- CIS IMP.

Nab. i. CVR SILENTIO AVCTORES ERRO- RIS OMNIS.

Habes igitur de auctore atque malorum omnium concinnatore Theodoro Cæsariensi assertam sententiam: reliquos autem qui ad malum accesserint adiutores, ex superius dictis quisque poterit reperire, eos scilicet quos ad alias miscendas discordias idem asciverat sibi sodales: facile enim est, auctore inuento, reliquos prauitatis eiusdem peruestigare cõfocios: ad malum namque pravi homines ut spinæ sese inuicem complectuntur. Quos omnes cum optimè Eustathius nosset, cur non expresserit, ea fuisse causa videtur, quod cum suorum temporum eam ipse historiam scriberet, superstites etiam ipsi non essent, eorum tamen propinqui, iidemque pietatem magnopere præferentes, viuerent, quinam hi fuerint, maluit ex quibusdã notis notos ipsos relinquere, quàm inuidiosè nominatim exprimere, haud tamen numeros omnes scribentis historias in hoc implès: sed nec illos voluit proprio nomine significare, qui magistratibus perfungentes amplissimis ad eiusmodi errores ipsi Imperatori impulsores inhærebant: quos tamen quàm citissimè pœna est consecuta ex recenti delicto in ipsam maiestatem Imperatoriam perpetrato. Quod enim qui Deo infideles existunt, haud hominibus norunt præstare fidem: iidem ipsi qui eiusmodi hæresis laborabant infamia, pravi in finitum demonis ipsi dominantis, aduersus Imperatorem coniurationem consilare, machinarique eadem aggressi sunt, sed detecti luere meritò pœnas. fuerunt hi Ablaius, Marcellus, & Sergius, inter quos & Belisarius, quem (siue iuste, siue iniuste id acciderit) vidimus fuisse proscriptum. Sed iam ipsum Eustathium eandem prosequentem historiam audiamus, ait enim hæc post superius dicta consecuta fuisse:

Ex. reb. 3.

Cum magnus hic vir, Eutychnus scilicet Constantinopolitanus Episcopus, longa oratione Imperatori non esse id Catholicæ Ecclesie dogma comprobasset: animam suam (ut ait Ezechiel Propheta) quæ ad propositum pertinerent explicans, seruauit: illi verò malorum inuentores in peccatis suis perierunt: instar enim sepe cadentis guttæ & petram excauantis Imperatori persuaserunt. Atque huius quidem improbæ opinionis magistri execranda nugacis Origenis & Euagrii & Didymi dogmata defendebant: quorum nomina libens prætereo, ne malum malo pendere videar, & contumeliam calumnia persequi, & contra propositum, & mores sancti Eutychni facere qui ex beati Saluatoris mandato, non esse malum pro malo reddendum, sed contra potius maledicentibus benedicendum, & pro persequentibus precandum, tum factis, tum verbis docuit. Quamquam silenda potius videtur, quàm prædicanda, quæ tunc gesta sunt. Quamobrem (ut ipse vir sanctus edocuit) quæ silentio sunt digna prætereamus. Vigil igitur iustitiæ oculus malitiam impunitam abire non permisit, sed calumniam omnino retexit & patefecit: adeo ut illi ipsi ore proprio coniurationem confessi sint, & ultionis æquitatem collaudarint.

Erant autem qui hæc machinati sunt, non solum ex eorum numero qui plurimum valebant apud Imperatorem, verum etiam ex sacerdotibus qui erant insignes, quique magnas Ecclesias gubernabant (si tamen sacerdotis nomine digni sint homines improbi & calumniatores) quos tamen omnes iustitia puniuit obstruens labia aduersus iustum loquentia iniquitatem in superbia & despectione. Isti igitur (ut dictum est) execrabiliū & impiorum dogmatum studio simplicitatem Imperatoris peruerterunt, & sub incorrupti occasione inique (ut demonstrabitur) & præter diuinos canones & Ecclesiastica instituta beatum ac pium virum oppugnarunt. Sed eos iustus Iudex & in hac vita puniuit, & mox in inferorum supplicia detrusit sempiterna.

Cum

Cum igitur studijs istorum diuturna vis morbi esset adaucta, & vulnus intrastabile atque aded immedicabile euasisset: cumque Imperator, assumpta charta, in qua detestanda illa opinio, quod Domini corpus ex diuine nature copulatione incorruptibile fuerit, continebatur, eam diuino magnoque pugili Eutychno perlegisset; flagitabat, ut sententia & suffragio suo illam comprobaret. At ille, ut æquum erat, primùm cohortationibus vtens, negabat eam esse doctrinam Apostolorum, quamobrem se illi nec animo posse, nec verbis assentiri. Deinde cum nec cohortationibus, nec admonitionibus posset Imperatori persuadere, ne quid contra Catholicam Ecclesiam & recta dogmata faceret: omnem curam & sollicitudinem suam in Deum reijciens, Apostoli verbis testatus est, se nihil vitium omisisse, quod non nunciaret: atque in posterum ita se confirmauit, ut pro Christi fide vellet omnia perpeti: Certò (inquiens) scio, nec mortem, nec vitam, nec præsentia, nec futura, nec afflictionem, nec angustiam, nec famem, nec nuditatem, nec gradium, nec exilium posse me separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro. Hæc vir sanctus verbis primùm, mox autem factis comprobauit. Constat enim facta esse subsecuta.

TENTAT IMPERATOR UT EUTYCHIVS SVBSCRIBAT.

Act. 20. ADMIRANDA EUTYCHII CONSTANTIA.

Cum enim nollet dogmatis errorem suscipere, & Aphthardocitas comprobare: statim malorum inuentores, qui omnia facile audent, principes illi & sacerdotes annui congregati in auditorium & conuenientes meditati sunt inania & stulta aduersus Dominum & aduersus Christum eius: & Imperatori persuaserunt, ut virum omnibus ornatum virtutibus à sede exturbaret, in eaque aliam constitueret, qui studijs & opinionibus suis consentiret. quod quidem & factum est. Nam cum festus dies S. Timothei apud Hærmisdæ regionem in nouo Palatio celebraretur (erat ibi ecclesia sancti Petri ab ipso Iustiniano in suis adibus structa, ut Procopius docet) & S. Eutychnus rem diuinam faceret: Tribunus militum & satellites immanis feræ ministri Episcopatum inuaserunt, comprehensis & distractis viris Sancti familiariibus, qui contra illum testificarentur, ut quoquo modo illum non sine causa ex Episcopatu eiecctum fuisse ostenderent. At vir magnus cum eorum inuasionem in Episcopatum, & quosdam de suorum numero illinc violenter abstractos & in carcerem coniectos fuisse cognouisset, peracto sacrificio, distributaque sancta communione, in sacrario mansit. Dicebant enim quidam graues viri: si de sacro templo exiret, fore ut interficeretur: quosdam enim armatos, atque in Antiochi prædio collocatos, eo consilio eum foris expectare.

MILTRES INVADEVNT EUTYCHIVM SACRA PERAGENTEM.

Procop lib. 8. Hist. Iustin. Imp.

Hæc cum beatus vir accepisset, constitit ante altare, solitisque vestibus & superhumerali indutus, quod semper secum habebat, usque ad vesperam preceationibus incubuit, Deum obsecrans, ut Ecclesiam suam tranquillam & recta dogmata conseruaret. Cum autem fecisset obsecrandi finem: sacerdotes & monachi, qui aderant, hortati sunt eum, ut cibum caperet: quod & fecit. Cumque paululum quiescisset, affuit cum gladijs & fastibus, multoque cum præsidio militari magna illa fera, qui Eucherius appellabatur: correptum sanctum virum nudum & nihil habentem, in monasterium, quod Choracudim appellant, asportauit. Quo in loco cum vno die commoratus esset, & propter monasterij paupertatem malè tractaretur; misericordia commoti (nam viri sancti virtutem aduersarij quoque mirabantur) eum in Osiæ, id est, Sanctæ sic appellato monasterio prope Chalcedonem collocarunt. Nec amplius quærentes, verum iure, an iniuria de sede fuisset eiecctus, coacto post diem octauum cõuentu Episcoporum & Principum, virum sanctum, quem in dicta causa eiecctant, in ius ut se defenderet, vocarunt, quod libellus aduersus eum Confessui esset oblatum. Quid autem libellus contineret, non sine risu potest audiri: Quod vnctus esset: quod auiculas comedisset: quod multas horas genibus flexis orasset: & alia his magis adhuc ridicula. Ab huiusmodi igitur criminibus ut sese purgaret, eum accersuerunt. Sic igitur reuocantur impiè in Eutychnum, quæ olim fuerunt contra S. Ioannem Chryostomum, urgente Eudoxia, actitata.

EUTYCHIVS VI BATHYDITVR IN MONASTERIVM.

Quæ in dicta hic Eucherius pœnas dedit, scribit E. magrus hist. lib. 5. c. 3.

Vbi primùm autem de exilio Eutychni sententia lata est: continuò de successore eligendo actum, delectusque fuit Ioannes cognomento Scholasticus ex Apocrifario Ecclesie Antiochenæ, homo planè seruus gloriæ & nundinator rerum sacrarum, quique pretio adulationis eam mercatus est dignitatem. Ne quid tamen absque vmbra saltem iudicialis formæ factum contra canones videretur: ubi Ioannes creatus est, iubetur citari Eutychnus à Conciliabulo collecto Constantinopoli. At quid ipse, ita Eustathius subdit: Sed vir sanctus Episcopis & Principibus, qui Confessus mandato nuncium attulerant: Ad quem (inquit) acceditis? ad quem me vocatis? Illi veritate coacti responderunt: Ad dominum nostrum & patrem. Quibus ipse rursus: Quis est (inquit) iste dominus & pater vester? Venimus (inquiunt, tamquam occultis quibusdam verberibus vapularent) ad Patriarcham nostrum dominum

QVID CONTRA EUTYCHIVM ACCERIT CONCILIABVLVM.

dominum Eutyrium. Patriarcha ego (inquit ille) Patriarcha Dei gratia sum, nec à me quifquam hominum tollet hanc dignitatem. Cuius est ille, quem meo in loco collocastis: Quibus verbis cum illi respondere non possent, victi reuerterunt ad eos, à quibus missi fuerant. Verum idem Conuentus iterum & terriò còtra canones eum vocauit. Sed ille semper congruenter respondit: Si canonicum (inquiens) iudicium constatutum est; detur mihi clerus meus & ordo Patriarchatus, & veniam, defendamq. me, & accusatorum meorum vtar testimonio. Hæc illi responsa cum accepissent, nihil consentaneum facientes, sententiam contra ipsum tulerunt ipsi iudicibus dignam. Quam tamen beatus vir anteuertens, subiecit omnes pœnis canonicis, donec resipiscerent.

EUTYCHIVS DEPARTAVR IN INSVLAM.

Verum cum finem accepisset Confessus illius Iudi: is qui consilium Achitophelis dissecerat, axesque curruum Pharaonis confregerat, dissipauit etiam illorum consilium, implicans eos inter se. Qui cum occasionem honestam non reperiret aduersus iustum: vt quæ in insula egerat, iuste viderentur gessisse (erant enim iidem Iudices & accusatores) eum ex loco, vbi erat, in insulam, quæ Principe dicitur, transferunt. Ad hanc appulit insulam beatus vir cum tempestate, die sabbati, nocte propenda. Cum autem illuxisset, antequam quicquam aliud ageret, vidit crucem in pariete pictam, cum hoc elogio: CHRISTVS VOBISCVB EST. STATE.] terramotus enim tempore eiusmodi verba in domibus inscribi consuetum fuisse, diximus supra, cum actum est de clade terramotus Antiocheni. subdit verò: Quia quidem re vehementer lætatus, gratias egit Deo, qui hanc sibi consolationem attulisset.

NOBISCVB

EUTYCHIVS A MASEAM TRANSFERTVR.

Sed cum in illa insula tres hebdomadas sub magna militum custodia transegisset, rursus ab ipsdem Iudicibus decretum est, vt Amaseorum metropolim peteret, maneretq; in monasterio, quod ipse constituerat: quod & factum est. Quæ autem illic aduersus eum acta scriptæ sint, dicere, ne longior sim, supersedebo. Satis enim est quod ad hoc propositum dixit Ezechiel ex persona Dei: Eo tempore auertam faciem meam ab eis, & inquinabunt Episcopatum meum, & ingredientur in sancta mea sine reuerentia, & facient iniquationem magnam. Sed quæ inde euenerint, videamus.

Ezech. 36.

Act. 17.

Fidelis Dei seruus Eutyrius Paulo similis declaratus est, & ad eum quoque Pauli historia referri potest. sic enim de Paulo scriptum est: Vt autem iudicatum est vt Italiam navigarem, tradiderunt Paulum & quosdam vietos Centurioni nomine Iulio. Sic & de sancto viro factum est. Nam postquam multa temerè consulta essent, tandem (vt diximus) decretum fuit, vt ad Amaseorum metropolim sese conferret, & in suo ipsius monasterio viveret. Hoc ille nuncio doluit fortasse? auersatus est? vel succurrit illi quod Dominus prædixerat: Nemo Propheta acceptus est in patria sua: Minimè verò, sed prompto animo omnia subiit. Gaudebat enim, quod dignus habitus esset, qui pro nomine Dei contumelia afficeretur. Studebat enim, non solum vt in illum crederet, verum etiam vt pateretur: quoniam fides sine operibus mortua est. Imitatus est hæc item in re super omnia ipsum Deum, qui dorsum suum tradidit flagellis, & genas alapis, & faciem suam non auertit à rœditate sutorum, cuius liuore sanati omnes sumus. Qui etiam dixit: Si me persecuti sunt, & vos persequentur: Si patrem familias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius? Hoc egit & seruus Dei.

DETRVDITVR EUTYCHIVS IN MONASTERIVM.

Decreuerat enim omnes potius perpeti acerbitates, quam fidem proderet: vt exemplo sui multi confirmarentur, stabilesq; & immobiles in rectæ fidei confessione permanerent. Quod quidem & factum est. Omnes enim Patriarchæ, multiq; Episcopi, præcipueque Orientales recusarunt Imperatoris opinioni subscribere: & ei tum Synodo, tum scriptis restiterunt, in primisq; sanctissimus Theopolis Patriarcha Anastasius, qui eandem quas magnas, ærumnas ne dicam, an coronas? pertulit. Cum igitur indicta causa damnatus esset exilio, parataque essent iam omnia: nos item cum illo persecutionem pro Christo & exilium ferre decreuimus. Quo quidem constituto, illè omnes qui aderam in insula ore osculâs, vt Ephesios Paulus in littore, animo autem totam Ecclesiam sibi à Deo creditam in osculo sancto, eam Domino, à quo ipsam acceperat, commendauit. Eorum igitur qui nos ducebat & qui miserant arbitrio in monasterio ipsius constitimus tamquam in exilio, vt ipsi arbitrabantur: quod tamen vir sanctus saluiferum sibi & multorum bonorum causam existimabat. Quæ autem tunc in via publica gesta sunt, vtrum molesta acerbaque fuerint, an miraculis & ægrotantium curationibus plena, vt orationis longitudo vitetur, prætereo: quamquam eadem, maioraq; publiceque perspecta sunt, cum viri sancti reuocauo celebrata. est.] & paulò post:

A post: Qui cum fide ad Sanctum accedebant, plus gratiæ accipiebant, cum omnia sint credenti possibilia, viro sancto nimirum traditam sibi à Patre luminum gratiam impertiente. Hic autem exordiar: Vos qui huiusmodi narrationibus delectamini, attendite.

Sed vnde & à qua gratia exordium est? Quamuis alia sint miracula præstantiora, ab hoc tamen initium sumendum existimo. Erat in vrbe Amasea quidam Androginus legitima vxore copulatus: qui cum filijs procreandis operam darent, ita frustrabatur, vt infantes, antequam è ventre exirent immaturi præriperentur; ex quo parentes ipsi magno marore afficiebantur. Quid igitur faciunt? Vtile consilium capiunt. Cofugiunt ad Deum, qui mortuos etiam potest per seruos suos in vitam reuocare. Imitantur viduam illam Sareptanam, cuius filium Elias suscitauit: Sunamitidem imitantur, quæ currit ad Eliseum, cum filius eius in cœnaculo mortuus iaceret. Confugiunt & ipsi ad beatum virum: supplicat vt precibus suis impetret, ne infans sibi in lucem editi statim moriantur. Quæ cum pro illis precatus esset, ambos vnxit oleo sancto, tum eo quoddè pretiosa Cruce; tum illo quoddè ex sanctæ puræque Dei genitricis & perpetuæ Virginis Mariæ nostræ domina: veneranda imagine scaturire solet Sopolis, dicens: In nomine Domini nostri Iesu Christi. Hæc enim verba cunctis ægrotantibus qui ad se accedebant, solitus erat adhibere; quemadmodum & S. Iacobus præcipit, sed non vt in Sacramento. Cum igitur precandi finem fecisset, & tamquam gratia quadam afflatus taceret: mox, Nomen illi (inquit) Petrum imponetis, & viuet. erat enim mulier grauida. Cum autem ego adessem, & respondissem: At si feminam, inquit, pariet, cequod illi nomen imponet? Minime (inquit) sed Petrum vocabunt, & saluus erit. Quibus verbis gaudentes, tamquam puerum nondum natum in vlnis gestarent, domum reuerii sunt.

EUTYCHIVS MIRACVLA ET PROPHECIA.

Tempore iam impleto peperit filium, quemadmodum anteuiderat & prædixerat seruus Dei. Quem cum baptizandû curassent parentes, & nominaissent Petrum: postea vnâ eû ipso ad virum sanctum accedentes, coplexi sunt pedes eius, & confessi sunt quæ sibi fecisset Deus, & quod sui miserus esset. Impositis autè puero manibus, vir sanctus benedixit ei. Sed cum creuisset ille qui ex præcognitione & precibus genitus fuerat, alter natus est illis. Itaque venientes rursus, ambos filios ad sanctum virum attulerunt, laudantesque Deum rogabant, quo nomine postremus deberet appellari. Qui geminos filios intuitus, illud Salomonis venustè vsurpauit: Frater qui coadiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma. Parentibus autem illorum dixit: Ioannem hunc appellabitis: quoniam in æde sancti Ioannis preces vestras Dominus Deus audiuit.] hæc Eustathius, qui his omnibus præfens aderat.

Porò quoddè hæc & alia de Eutychio ab eodem recentita ibi miracula, non tam ad Eutychie probandam sanctitatem, quam ad fidem Catholicam, cuius causa ea patiebatur, confirmandam, Deo volente, edita fuisse videntur: nos hæc eadem referre minimè præterierimus. Ita plane Deus (sicut Pharaonem, vbi in populum Israëliticum insurrexit, miraculis voluit repressisse) cum Iustinianus Imperator omni ad stabiliendâ hæresim & fidem Catholicam deprimendam potentia vsus est, ex aduerso confurgens, ad indicandam, firmandam, stabiliendamq; Catholicorum dogmatum veritatem, confutandam verò hæreticam prauitatem, hæc voluit per Eutyrium Catholicæ fidei confessorem edi signa, atque propalari miracula: vt si vel ex ipsi Pharae non proficeret; neque Ægyptij emendarentur, remanerent tamen in Ecclesia perpetua de veritate Catholicæ fidei monumenta, & contra expugnatam diuinitus impietatem erectæ columnæ. Quamobrem hæc de his agere, ratio postulat argumenti. Subdit igitur hæc Eustathius:

MIRACVLA CONFIRMANDAE FIDELI CATHOLICÆ.

Senex quidam è villa quæ ad sanctissimam Ecclesiam pertinebat, filium habebat surdum & mutum annorum circiter quatuordecim: quem cum ad sanctum virum perduxisset, supplicabat vt ipsi à Deo opem impetraret. Itaque cum pro illo preces fudisset, omnes eius sensus vnxit oleo sancto, terq; Nunehem (nam illi id erat nomen) vocat. Ac primo quidem die obscure respondit: cum autem tres ibi dies mansisset, & oleo sancto inungeretur, solutum est vinculum linguæ eius, & planè audiebat & loquebatur. Sed cum vellet eum pater in monasterio relinquere, noluit Dei seruus. Senex igitur, assumpto filio, domum magno cum gaudio reuersus est. Audiamus & aliud insigne miraculum.

DESVRDO ET MVTO SANATO.

Quidam aliusdem loci, qui inter ipsius sanctissimæ Ecclesiæ clericos electus erat, (Cyrillus ille appellabatur) filium habebat, qui cum quinque esset annorum & eo amplius, nec loqui poterat, nec alimentum accipere, nec vitæ propè, nec mortis erat particeps. Hunc cum ad virum sanctum perduxissent: ille solitas preces adhibuit, & sanctam communionem impertiuuit, & cum panem benedixisset, dedit ei, atque dimisit. Ex illa autem die solutum est

tum est vinculum linguæ eius, & loquebatur, & edebat atque bibebat, cum Dei gratia fan-

Zela DE PVERO CVRATO MIRACY- EVM.

Est oppidum quoddam nomine Zala, ipsi metropoli Amaseæ propinquum. Quidam inde profecti, quadrimulum puerum ad sanctum virum adduxerunt. hic nihil aliud nisi ex matris vberibus nutrimenti paululum capiebat. Erat autem propè carnis & corporis ex-

DE PICTO- RE MIRAC- VLYM.

Iuuenis quidam arte pingendi peritus eam in domo Chrysofij piæ memoriæ in ipsa ciuitate Amasenorum exercebat. Hic aliquando veterem in pariete Veneris picturam dele-

CONVEGT- VNT AMA- SEAM CHRI- STIANI. Zela

Hic velim attendas, lector, non tantum editum diuina virtute miraculum, sed etiam patefactam latentem ipsam veritatem, si quis eam ab exemplis deductam accipere velit.

Impiorum Persarum in Rempublicam nostram impetum omnes scimus, cum nouus Nabuchodonosor Cosroes Sebasten venit & Melitenem. Cum igitur in magnas tunc angustias atque discrimen adductæ res essent: vicini omnes ferè tunc Nicopoli, tum Cæsarea, tum Comanis, tum Zala ex alijsq; finitimis ciuitatibus Amaseam tamquam ad locum munitissimum se conferebant, non tam vrbis præsidio, quam viri sancti precibus cõfisi.

Cum

Cum enim multitudini panis subministraretur, & sic exinanitæ essent arcæ monasterijs in quibus farinæ conseruabantur, vt ne vnus quidem hebdomadæ cibus in eis reliquus esset: cum igitur horrei custodes monachi religiosissimi farinam minui, & flagitantium cer-

FARINA DIVINITVS AVCTA.

Ad. 6.

3. Reg. 17.

Psal. 74.

Perduravit exilium Eutychie (vt idem auctor affirmat) spatio duodecim annorum & amplius, nimirum annis duodecim & mensibus septem, quibus sedet Ioannes Scholasticus, vt habet Nicephori Chronicon, in quo & ipsum hoc anno Iustiniani Imperatoris trigesimo octauo Eutychie esse eiectum traditur, cui ceteri Graeci historici assentiuntur.

April. 11. pom. 10m. 7.

Quod ad res pertinet Occidentales, nihil præterea Annales reddunt, nisi monumenta Francorum. Hoc enim ipso anno, qui Clotarij Regis Francorum præcedit obicium, eius filij Chramni sæpe rebellantis & ad veniam sæpe recepti tragœdia finem habuit, qui à Gregorio ita deferbitur: Clotarius autem Rex contra Chramnum frendens, cum exercitu aduersus eum in Britanniam dirigit. Sed nec ille contra patrem egredi timuit. Cumque in vno campo conglobatus vterque resideret exercitus, & Chramnus contra patrem aciem instruxisset, incumbente nocte à bello cessatum est.

DE CHRAM- NI MISE- RANDO IN- TERTIV. Greg. hist. Franc. lib. 4. cap. 20.

Reuerso autem ab hostium caede Clotario contigit interesse sancti Medardi Episcopi Nouiomensis felici ad Deum ex hac vita migrationi. Auctor enim res ab eo præclare gestas narrans, qui asseritur Fortunatus, hæc habet: Cum autem beatus hic Pontifex vitæ appropinquaret ad exitum, contigit Clotarium Regem, postquam Chramnum filium suum cum vxore sua ac filiabus combusserat, è regione reuertî Britannorum. Cognita verò huius inuoluntate Pontificis, ad eum visendum humiliter festinauit, eius se non diffidens contra diabolicas infestationes benedictione muniri, & intercessione apud diuinam maiestatem reconciliari.

Estat. 1. 108. Sur. die 6. Iulij. DE OBITU S. MEDARDI EPISC. NOVIOMENSIS.

pum de

pum de sepultura Pontificis tractaretur, suorum assensu filiorum sua, se in sede Sanctus ipse A
 præordinavit sepeliendum. Cuius sententia obstinato Rex animo resistens, Suesionem
 eum constituit transferendum, asserens se super corpus eius basilicam decenter adificatu-
 rum, & ad laudem & gloriam diuinæ in aeternitate cœnobiale seruorum Dei regulam ordi-
 naturum. Cessit igitur beatissimus Pontifex regis dispositioni, & indefessè se suosque Do-
 mino commendans, finita oratione, spiritum exhalauit. O felix corpus, felicioremque ani-
 mam! Mox eorum certissimo qui aderant testimonio, cali aperti sunt, & diuina luminaria
 ferè per duarum horarum spatium ante Sancti apparere præsentiam, de tenebris eum
 transitorijs ad lucem designantia pro certo transisse perpetuam. Hoc tanto beatissimi Præ-
 fultis animati miraculo, maiori ut eam transferrent, accenti sunt desiderio. Corpore itaque
 sancto composito ac delato ad ecclesiam, nocte illa exequialem eum multa deuotione ce-
 lebrauerunt vigiliam.

REXCLOTA
RIVS SVH-
TICIT TER-
GA FERRE-
TROS. ME-
DARDI.

Manè autem factò, cum Episcopi, quibus interesse contigerat, suum defuncto celebra-
 rent officium, inopinabilis multitudo conuenit nobilium de castellis & ciuitatibus, de
 agris & municipijs adiacentibus inextimabilis accurrit conuentus, alij eius deuotè desi-
 derantes interesse obsequijs, alij admodum lugentes patrem separari à filijs. Per medias
 ergo plorantium lacrymas Rex irrumpens cum Episcopis & optimatibus, suis ipsius hu-
 meris corpus sustulit sanctissimum, Suesionis (sicut prædixerat) efferre volens sepelien-
 dum. Ea nimirum hora, quibus interesse contigit, ineffabilem lugentis populi expan-
 dere gemitum, dum non modò in illa ecclesia, sed per totam ciuitatem & in suburbio per vi-
 cos quoque & plateas vnã & eandem vocem audirent plorantium. Relebant siqui-
 dem vrbis illius indigenæ patris sanctissimi (qua eatenus informati fuerant) benignissimam
 prædicationem: dolebant verò & vehementer angebantur, quia cum patrem amississent, pa-
 tris etiam sepultura, Regis & procerum violentia, frustrabantur. Compatiebantur qui su-
 peruenerant ad tantam plebis illius compunctam illacrymationem. Verum quia regia vr-
 gebat dignitas, ad sanctissimi corporis intentè insudabant translationem. Vix ergo & non
 sine multo labore, patre, mærentibus & lugentibus filijs, erepto (sicut à Rege susceperant)
 iter aggrediuntur.]

Greg. lib. 12.
epist. 12.
DE ECCLE-
SIA ET MO-
NAST. S. ME-
DARDI.

Qui enim multa audierat iam antè edita à viro sancto miracula, quiq; præsens inspexerat
 cælitus missis luminibus coronatum feretrum, cui venerandum corpus erat impositum, ei-
 dem Clotarius Rex humeros supponere ad gestandum, maximum esse duxit honorem, ac
 veluti agere de victoria nuper adepta triumphum: amplius verò erga Sanctum affectus est,
 vbi vidit què in via, dum pergerent Suesionem, ab eodem sunt edita magna miracula: quo-
 rum gratia magis de construenda illi ecclesia excitatus, colligere hinc inde magna sollicitu-
 dine curauit, quæ ad sumptuosum ædificium opus essent; quàm, cum ipse decessisset anno
 sequenti, eius filius Sigebertus extruxit, monasteriumque coniunxit. hæc omnia pluribus
 auctor enarrat, simulque miracula ibi fieri solita recenset. Porro quale quantumve ipsum
 S. Medardi fuerit monasterium, quod regia est ex ædificatum impensa, ex Gregorij^a Papæ
 epistola intelligere potes, dum munitum illud à se ve' nit sedis Apostolicæ priuilegijs, ut pri-
 mum omnium esset honore & dignitate Galliæ monasterium. Ioannes autem, qui hoc
 tempore sedebat Romanus Antistes, idè monasterium alijs muniuit priuilegijs, prout Gre-
 gorius eadem testatur epistola, dum ait: Iuxta filiorum nostrorum præcellentissimorum
 scripta Regum Brunichildis ac nepotis eius Theodorici, monasterio sanctæ Dei genitricis
 Mariæ, ac beatorum Petri Apostolorum Principis, necnon protomartyris Christi Step-
 hani, quod est in Suesionum ciuitate situm, vbi S. Medardus requiescere, & vir venerabilis
 Gailardus præesse videtur, huiusmodi priuilegia auctoritatis nostræ decreto indulgemus; &
 ea plenius confirmamus priuilegia, quæ à bonæ memoriæ Papa Ioanne, comitante illu-
 strum Regum clementia, Clotarij scilicet, & Sigeberti huius nostræ filie iugalis, ipsi loco
 sub anathematis vinculo sunt concessa vel indulta, concedimus & terminamus: ita tuer-
 res, nullum Regum, &c.] ac post nonnulla: Ne vilescat tantæ sublimitatis locus sanctæ
 Mariæ, & beati Petri, necnon & protomartyris, & domini Medardi meritis sacratus, quem
 caput monasteriorum Galliæ constituimus, nullique ditioni patimur subesse.] at hæc satis
 de monasterio.

Sorta, lib. 2

Extat autem de egregia sanctitate atque miraculis eiusdem sancti Medardi carmen ele-
 giacum Venantij Fortunati, vbi & aliquot recenset ab eo edita tum in vita, tum post mor-
 tem Apostolica signa, cuius est exordium^b:

Insc.

A Inter Christicolæ, quos actio vexit in astra,
 Pars tibi pro meritis magna, Medarde, patet.] deq; cæco illuminato, vbi
 defuncti corpus iaceret adhuc in feretro, hæc eleganter:

DE CARCO
ILLUMI-
NATO.

Cum pia composito veherentur membra feretro,
 Subtractum meruit cæcus habere diem.
 Anxius ille sacra lumen suscipit ab umbra,
 Et tua mors illi lucis origo fuit.
 Dumq; sepulchra darent, oculi rediere sepulti:
 Tunc sopor ille tuus hunc vigilare facit.
 Cum fugis à mundo, datur illi lumine mundus,
 Te linquente dies, hunc fugiunt tenebræ, &c.]

B tunc edita recenset inuocato sancto viro signa, quæ ex auctore latius tibi perenda relinqui-
 mus. Ad finem verò pro Rege Sigeberto, qui extruendum templum curauit, precans au-
 ctor ita perorat:

PRO SIGE-
BERTO RE-
GEBRECES
FORTUNA-
TI.

En tua templa colit nimio Sigebertus amore,
 Insistens operi promptus amore tui.
 Culmine custodi qui templum in culmine duxit,
 Protege pro meritis qui tibi tecta dedit.
 Hæc pia pauca ferens ego Fortunatus amore
 Auxilium posco, da mihi vota, precor.]

Porro eadem ipsa die qua obiit S. Medardus, pariter excessisse ex hac vita S. Gildardum
 Rothomagensem Episcopum eius germanum, eademque cum ipso die natum atque sacra-
 tum, Audoenus eiusdem Ecclesiæ Episcopus his testatur verbis:

C Hi sunt Gildardus fratres gemini atque Medardus:
 Vna dies natos vtero, viditq; sacros,
 Albus indutos, & ab ista carne solutos.] sic & Catholica Ecclesia^a vna ea-
 demq; die amborum ad Deum transitum celebrat. Quos igitur vna die peperit, simulque
 aluit, & Pontificia dignitate insuper auxit, vna pariter die Ecclesia Catholica missos ad su-
 peros colit. At rerum gestarum anni huius hic finis esto.

^a Martyrol.
Rom. 6. Idus
Iunij.

D Vingentesimus sexagesimus quintus Domini, idemque Iustiniani Imperatoris nouissi-
 mus, Indictionis decimæ tertie incipit annus: quo Iustinianus Imp. vbi absoluisset sui
 Imperij annum trigessimum octauum, atque nonum ingressus esset (vt ait Euagrius^b) per
 menses octo, vel post annos triginta octo (vt auctor Miscellæ habet) menses septem & dies
 decem, aut (quod Cedrenus tradit) dies tredecim, ex hac vita migravit Idibus Nouem-
 bris, media nocte, vt ex Corippo huius temporis poeta in carmine de Iustini Imp. laudibus
 habes. Media namque nocte clamor factus est, cum ex improviso instar furis ianuam effrin-
 gentis mors eum rapuit improvisa & importuna, opportuna verò ipsi Romano Imperio sub
 Imperatore heretico titubanti, & in deteriora labenti, vindicante Deo illatas sanctis Episco-
 pis contumelias, pariterq; prohibente, ne accensum ab eo semel incendium vniuersam de-
 pasceretur Ecclesiam.

^b Euag. lib. 4.
cap. 40.

Vt enim Dei iudicium fieret manifestius, tunc subitanea est morte subreptus, cum iam
 indixisset exilium Anastasio Episcopo Antiocheno, atque ceteris illi in hærentibus Ecclesiæ
 sacerdotibus. Tulerat diu consueta patientia Deus, quæ aduersus Eutychem Patriarcham
 anno superiore Imperator contra fas iusq; sacrilegè perpetrarat, cum è sede eum violentus
 abstraxit: verum qui non relinquit virgam peccatorum super sortem iustorum, haud siuit
 ulterius progredi qui non solum non emendaret peperam facta, sed audaciora tentaret, re-
 pentina eum morte subducens. nam audi Euagrium^c: Verum (inquit) Iustiniani edictum
 diuina prouidentia, qua melius nobis prospectum fuit, minimè vulgatum est. Nam Iusti-
 nianus, qui Anastasio & suis sacerdotibus exilium indixerat, ex improviso percussus, cum
 triginta octo annos & menses octo regnasset, ex hac luce migravit.] De obitu item eius ista
 Annal. Eccl. Tom. 7.

IUSTINIAN.
DEI VINDI-
CTA EX HAC
VITA RE-
PENTE AB-
REPTVS.

^c Euag. lib. 4.
cap. 40.

^aNiceph. lib. 16. c. 31. Nicephorus: Iustinianus namque cum Anastasij, sacerdotumque eius, qui eodem cum illo ardore flagrabat, exilij libellum dicitaret, inuisibili ictus plaga, ex hac vita excessit.] Euagrius insuper eum quem diuina hæc vindicta percussit, ob impietatem quam fovebat, & discordias quas in Ecclesia excitauit, ad inferos detrusum affirmat, cum ait: Iustinianus igitur cum omnia omnino turba ac tumultu compleuisset, mercedemque, his debitam in extremitate suæ tempore reportasset, ad supplicia iusto Dei iudicio apud inferos luenda profectus est.] hæc Euagrius suorum temporum rerum gestarum scriptor insignis.

Qui autem diu post ipsum vixit, eum extremo illo spiritu facti poenituisset, iussisseque Eutyrium ab exilio reuocari, Nicephorus tradit: quod ex eo (vt putat) argumento deduxit, dum non sicut aliorum hæreticorum eius nomen abrasum fuit è sacris tabulis, siue quod Patres Sextæ Synodi & alij elogio Catholico homine digno & pietatis titulo reperiuntur eius memoriam prosecuti. nam S. Gregorius Papa cum eundem nominat Imperatorem, piæ memoriæ Iustinianum appellat. Sed accipe de eodem Imperatore in Synodo Romana ab Agathone Papa pronunciatum præconium: in epistola enim ad Heraclium & Tiberium Imperatores post recitatos sanctos Orthodoxos Episcopos, qui aduersus hæreticos pro fide Catholica certamen inierunt, mox de Iustiniano hæc subdit: Et præ omnibus æmulator veræ & Apostolicæ fidei piæ memoriæ Iustinianus Augustus, cuius fidei reuerentia quantum pro sincera confessione Deo placuit, tantum Rempublicam Christianam exaltauit. Et utique ab omnibus gentibus eius religiosam memoriam ueneratione digna censetur, cuius fidei reuerentia per augustissimam eius edicta in toto Orbe diffusa laudatur: quorum vnum, quod ad Zoilum Alexandrinum Præfulem aduersus Acephalorum hæresim missum est pro Catholicæ fidei reuerentia, satisfacere sufficiens cum hac nostræ humilitatis suggestionem vestræ tranquillissimæ Christianitati dirigentes per præsentium latrores offerimus, &c.] Et in alia rursus epistola ad eosdem Augustos Roma ex Synodo centum viginti quinque Episcoporum missa, ubi Theodosij Magni atque Marciani fidei Catholicæ præstantiam prædicauit, hæc de Iustiniano mox infert, cum præfert ipsidem: Sicut extremi quidem, præstantissimi tamen omnium magni illius Iustiniani, cuius vt virtus, ita & pietas omnia in meliorem ordinem restaurauit: cuius instar fortissimæ vestræ clementiæ principatus, virtutis quidem conatibus Rempublicam Christianam uetur & restaurat in melius, pietatisque studijs Catholicæ succurrit Ecclesiæ.] hæc sunt ex Agathone Romano Pontifice Iustiniani præconia.

Quod enim quæ de eius hæresi iactarentur, nullis constarent edictorum ipsius publicis monumentis (nam etsi scripsit non tamen, vt vidimus ex Euagrio, promulgauit de hæresi Imperator edictum) & è contrâ eiusdem Imperatoris fides Catholica pluribus promulgatis sanctionibus probaretur: nihil præterea de eo sentiendum, quam suis ipsius scriptis reperiretur expressum, idem Romanus Pontifex existimauit, cuius sententiam non ex populari clamore, sed potius ex certa scriptorum testimonio proferri debet. Sed nec irrogata in Orthodoxos exiliorum supplicia eum omnino conuincebant hæreticum, etsi iniustum arguebant atque sacrilegum: sicut nec cum Vigilium Papam eadem poena multauit: præsertim verò cum de exilio Eutyri Episcopi culpam visus fuerit deleuisse, dum eum ex testamento (vt Nicephorus ait) reuocandum constituisset.

Quod igitur edictum retentum minimè fuerit promulgatum, & perperam facta vltimo elogio visus sit reuocasse; haud adeò infamem posteris, sed honorifica eius memoria mansit. Nam audi eundem de his Nicephorus: Ioannes Chalcedonij filius cum Constantino-politanæ præfesset Ecclesiæ, Alexij Comneni ætate, in ipso Verbi Dei Sapientia: templo quotannis magnificè memoriam eius celebravit, populi vniuersi concione ad rem diuinam coacta. Memoria eius Ephesi quoque, in ecclesia discipuli eius qui supra pectus Saluatoris recubuit culta: quam ecclesiam ipse Iustinianus construxerat.] hæc de eius memoria publicis honoribus affecta post mortem Nicephorus, qui & de eiusdem sepultura hæc subiicit: In magnifico monumento ab ipso lapide Sardinia in Apostolorum templo constructo sepultus est, ad dexteram in ædem ingredienti partem.]

Sed quo magis humanum possunt Imperatores, subductis chartis, legitimum fallere atque vitare iudicium, quod non nisi (vt aiunt) secundum acta atque probata proferri potest: eo distinctius diuino referuntur examini iudicandi, atque atrociori poena plectendi, secundum illud quod ait Sapiens ad Reges terræ: Horrendè & citò apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum his qui præsumunt fieri. Exiguo enim conceditur misericordia, potentes autem

^a Niceph. lib. 17. c. 31.
^b Euag. lib. 5. cap. 1.
^c Greg. lib. 2. epist. 10. lib. 5. epist. 4. lib. 7. epist. 126.
^d Extra recitata in Synodo Sexta c. 4.

^e Iustiniani Pontificis IV. Dictionis.
^f Sapiens. 6.

A autem potenter tormenta patientur.] Sanè quidem etsi humanæ non sit facultatis diuinis interesse iudicij, ac de illis omnino nefas sit iudicare: tamen secundum irreuocabilem illam Dei sententiam, quæ de omnibus reperitur pronunciata defunctis: Opera illorum sequuntur illos] eadem ipsa quæ hinc abeuntem secuta sunt Iustinianum, aduersus eum hæcenus clamant in chartis, nempe iuge bellum Ecclesiasticum, quod (exule facta, quam reperit, pace) iugiter enutrit, decedensque reliquit accensum: sacrilegiorum immensitas, cum sæpe in Christos Domini sanctos Episcopos violentas manus iniecit, vt inter alios in Vigilium Romanum Pontificem & Eutyrium sanctissimum Constantinopolitanum Antistitem: crudelitas insuper in ciues innoxios ab Euagrio superius deplorata, & auaritia ab eodem pressius fugillata, vt omittamus reliqua. Quam autem mortuus ante horrendum maiestatis diuinæ tribunal sententiam accepit, etsi non sit hominis iudicare: opinari tamen sicut licet, facilius est inuenire, qui Euagrii de eius condemnatione velit sequi sententiam, quem iure sciat prærogatiua temporis, cum quæ scripsit inspexerit, historicis reliquis esse præferendum, qui longe post Iustiniani tempora res ab eo gestas scribere: cum præsertim in eandem proculdubio abiisse sententiam Procopius eiusdem temporis luculentus historicus visus sit, dum quem antè sæpe laudarat, postea scripto volumine tam ipsum quam Theodoram coniugem recantans palinodiam magnopere vituperauit, vt apud Suidam notat um haberetur.

At cum laudatam audis ab eodem Procopio insignem eius pietatem in erectione templorum, quibus replese non Constantinopolim tantum, sed vniuersum penè visus est Orbem: prouoco te ad Euagrium de his ista dicentem: Erat porro tam largus in pecunia eroganda, vt multa sancta & magnifica templa in multis locis extrueret, aliaque sacra ædificia, quibus tum viri tum mulieres & ætate tenera & exacta, tum qui varijs morbis vexabantur, sedulo accurarentur, ædificaret: magnamque seorsum colligeret à suis pecuniarum vim, vnde ista perficerentur: alia denique infinita exequeretur opera: quæ sanè pia, Deoque accepta essent, si modò vel ille, vel alij qui talia moluntur, de suis ipsorum bonis efficienda curarent, suæque vitæ actiones vacuas à sceleris labe tamquam hostiam Deo offerrent.] hæc ipse, qui paulò superius de eiusdem Imperatoris in pecunijs à subditis corradendis cupiditate ista recenset:

In Iustiniano verò tam inexplebilis fuit pecuniæ cupiditas, & tam turpis atque adeò absurdum rerum alienarum appetitio, vt omnia subiectorum bona his qui magistratus administrabant, qui tributa colligebant, qui nulla de causa infidias hominibus struere volebant, ob auri amorem vendiderit. Complures verò, immo innumerabiles qui bona multa possidebant, causa falsa commenticiaque conficta, omnibus fortunis multauit. Quod si quæ meretricis oculos cupiditatis ad alicuius bona adiciens, consuetudinem se vllam cum eo vel coniunctionem habuisse simularet: statim omnia iura ac leges, modò Iustinianum turpis lucri socium constitueret, eius causa euerfa iacuerunt; facultatesque omnes illius, qui falso in crimen adductus erat, fuerunt in eius domum translatae.] hæc Euagrius; cuius sententia, quot ab eo nouæ promulgatae sunt leges & veteres restitutæ, tot tenfa ad extorquendam pecuniam retia dices: cum etsi ex illis aliquæ currentibus ad prædam Iudicibus venatoribus aliquando potuissent obstare, continuò easdem mira arte depressas siuerit à magistratibus pro arbitrio proculcari. Ista ex antiquioribus, fideque sincera pollentibus scriptoribus referans, scio in me concitasse Iuriscoasultorum agmina pro suo Iustiniano pugnantia: verum satis sit ad defensionem vnica opposita veritas, quam profiteamur, & illibatam colimus & excolimus.

Ceterum quæ ab eo iuste pieque restituta vel sancita reperiuntur, vt Dei munus Christianitas non refugit, sicut nec Ethnicorum Imperatorum, eorumdemque Christianorum persecutorum leges iuste decretas, mente illud retinens & ore versans, quod diuina Sapientia clamat: Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt: Per me Principes imperant, & potentes decernunt iustitiam.] Hinc videas ipsum quoque S. Gregorium Romanum Pontificem in moderandis etiam rebus Ecclesiasticis vti eiusdem Iustiniani Imperatoris constitutionibus, easdemque citare consueuisse, sicut & aliorum Christianorum Imperatorum, necnon & Gentilium, vt Modestini & aliorum, cum opus fuit, Iuriscoasultorum. Quæ verò præter ius fasque idem Iustinianus suis sanctionibus obseruanda præcepit, Catholica Ecclesia respuit, vt quæ sibi super Ecclesias personisque Ecclesiasticas arrogare præsumpsit, quæve de vltis constituit. Sed in his consule Alciatum, licet ei in omnibus

^a Apocal. 14.

^b Euag. lib. 4. c. 19. in fin. ALIEN A PERCVNIA ERB CTAE ECCLSEAB A IVSTINIANO

IUSTINIANI TURVIS AVARITIA.

^c Prouer. 18.

^d Greg. lib. 11. epist. 54.

^e Alciat. parerg. lib. 6. c. 20.

minimè assentiamur. Quòd autem inuratur nota Iustiniano de voluntario concessio diuor- A tio; ad eius successorem Iustinum eam legem potius pertinere, suo loco dicemus.

Quæ verò spectant ad eiusdem Imperatoris scripta, seu potius aliorum lucubrationes suo ipsius nomine promulgatas: præter illa quæ sunt recensita ipsius de fide edicta, Iſidorus de eodem ista habet: Iustinianus Imperator quosdam libros de Incarnatione Domini edidit, quos etiam per diuersas provincias misit. Condidit quoque rescriptum contra Illyricanam Synodum & aduersus Africanos Episcopos, in quo Tria capitula damnare contendit, &c.] Sed ne quis ex ijs redarguat Suidam, quod analphabetum dixerit Iustinianum tot scriptorum auctorem: nam sicut Tribonianus fuisse ciuiles leges, ita & Theodori Cæsariensis scripta suo nomine vulgari voluisse, quæ dicta sunt superius docent. At de Iustiniano hæc tenentur.

Antequam autem ad eius successorem conuertamus orationem, incisas à Narsete prope B Romam, cum adhuc viueret Iustinianus hoc anno, in ponte à se restituto super Amnicena fluuium inscriptiones (ne eas amplissimis litteris exaratas non legisse culpæ sit) hæc describamus: sic enim se habent:

*Iſid. c. 18. IUSTINIANI NOMINE VULGATA SCRIPTA.

NARSETIS MONUMENTUM IN PONTE ANIBENIS.

IMPERANTE. D. N. PISSIMO. AC. TRIUMPHALI. SEMPER IUSTINIANO. PP. AVG. ANN. XXXVIII NARSES. VIR. GLORIOSISSIMVS. EX. PRÆPOSITO. SACRI PALATII. EX. CONS. ATQVE. PATRICIVS. POST. VICTORIAM GOTHICAM. IPSIS. EORVM. REGIBVS. CELERITATE. MIRABILI. CONFLICTV. PVBLICO. SVPERATIS. ATQVE. PROSTRATIS. LIBERTATE. VRBIS. ROMÆ. AC. TOTIVS. ITALIÆ. RESTITVTA. PONTEM. VIÆ. SALARIÆ. VSQVE. ADAQVAM. A. NEFANDISSIMO. TOTILA. TYRANNO. DESTRVCTVM. PVRGATO. FLVMINIS. ALVEO. IN. MELIOREM. STATVM. QVAM. QVONDAM. FVERAT. RENOVAVIT] itemque ibi:

QVAM. BENE. CVRBATI. DIRECTA. EST. SEMITA. PONTIS ATQVE. INTERRVPTVM. CONTINVATVR. ITER CALCAMVS. RAPIDAS. SVBIECTI. CVRGITIS. VNDAS ET. LIBET. IRATÆ. CERNERE. MVRMYR. AQVÆ ITE. IGITVR. FACILES. PER. GAVDIA. VESTRA. QVIRITES ET. NARSIM. RESONANS. PLAVSVS. VBIQVE. CANAT QVI. POTVIT. RIGIDAS. GOTHORVM. SVBDERE. MENTES HIC. DOCVIT. DVRVM. FLVMINA. FERRE. IVGVM]

Iam ad ipsum Iustinum veniamus.

Simulac autem ex hac vita Iustinianus discessit, succedit Iustinus ipsius sororis Iustiniani Imperatoris nomine Vigilantiæ filius, patreque; nomine Dulcissimo natus; coniux verò Iustini, Sophia appellata, Theodoræ Augustæ neptis fuit, vt ex Victoris Tunnenſis Chronico, & Corippo Africano grammatico, qui Iustini laudes cecinit, apparet: nam pulchrè hic de ipsius Iustini, matrisque; eius, atque vxoris nominibus:

Mater consilij placidis Vigilantia vestris Semper inest oculis: quamq; omni pectore gestas, Alma Augusta tui consors Sipientia regni. Tu quoque Iustitia nomen de nomine sumens, Frena regendorum retines firmissima Regum, &c.]

Iustinus igitur apud Iustinianum Imperatorem cognationis iure primum sibi vendicauerat locum, ab eodemque Curopalates creatus (ita Græci dicunt magistratum, cui Palatii cura credita erat) qui & Cæsar iam antea dictus fuerat: id quidem Corippus his versibus docet:

Te dominum sacre quis non prædixerat aule, Cum magni regeres diuina Palatia patris, Par extans curis, solo diademate dispar, Ordine pro rerum vocitatus Curapalati: Dispositus iam Cæsar eras. Cum sceptrâ teneres Fortis adhuc senior, regni tu summa regebas

Consilio

A Consilio moderata graui: Nil ille peregit Te sine.] Sed quæ diuinitus de eodem sint præuisa ab Eutychio Patriarcha, Eustathius ita narrat:

Tribus circiter annis ante Imperium Iustini futura prospicienti & magno Pontifici patefactum fuit, ipsum imperaturum: Qui nulla interposita mora, vt eum in Dei timore cõstrimaret, tutiusque vitam eius ad pietatem incenderet, cum in Iucundianis quodâ die Senatus haberetur, in remotum quemdam locum Dei seruus Iustinum seduxit, quo quidem in loco fenestra erat (hoc enim signum, vt lapidum cumulus olim inter Iacob & Laban testimonium fuit.) Et audi, inquit, amplissime vir: Quâuis ego humilis sim seruus & sacerdos Dei significauit mihi Deus te post auunculum tuum fore Imperatorem. Quare vide, ne huc illic occupationibus distrahis: sed accede tibi, & operam da, vt dignus enadas, qui Dei perficias voluntatè. His auditis Iustinus, gratias egit Deo, & viro magno respondit in hunc modum: Deus me dignum faciat, vt voluntati eius obtemperem, meque gubernet & regat arbitrio suo. Et hæc quidem sic facta sunt. Cum autem vir magnus esset in insula quæ Principe appellatur, quadam die narrabat nobis: In visione (inquiens) noctis quidam gladium dedit duorum imagines continentè, Iustini & coniugis eius, qui & mihi aridebant. Sed quidnam id significaret, ab eo quæsiuit vnus ex ijs qui illic præsto erant, num illius gladij visione sectionem aliquam, vel rei finem portendi sciret. Minimè, inquit ille, sed hi ipsi regnabunt, & me liberabunt: Imperatorio enim habitu indutos aspexi. Quòd imperauerint, perspicuum est. Quòd autem fuerit liberatus, quodque exilij eius multæ visiones extiterint, omnes nouimus.] hæc Eustathius. Verùm sicut pincerna tardius recordatus est Iosephus in carcere detenti, ita & Iustinus ferius quàm par erat Eutygium ab exilio reuocauit, & non antequam qui in eius locum intrusus fuerat Ioannes ex hac luce discesserit.

Ex hac vita iam subducto Iustiniano Imperatore, excitatur media nocte Iustinus à Callinico Excubitorum Præposito, & vt habenas sumat Imperij admonetur, progressusque, ad aulam, & Senatu hortante, sumit Imperium: cum interea componitur exanime Imperatoris cadauer, ornaturque, ad sepulturam, Sophia tunc ipsum veste contexit pretiosa valde, in qua effigiatæ erant eiusdem Imperatoris res gestæ: quæ describitur à Corippo, cum agit de Sophiæ pietatis tum exhibitis officijs defuncto Iustiniano. Pandemus hic tibi eam velut picturam in tabula, quam docta manus non penicillo, sed acu formauit. Cum igitur de paratis agit exequijs, pompaque funeris adornata, hos etiam habet versus:

Exequijs adiecit solito plus dona paternis: Ireque, contractas densò iubet agmine turbas: Et tulit intexam pretioso murice vestem, Iustinianorum* ubi tota laborum Nexo auro insignita fuit, gemmisque, cornuſca. Illic barbaricis flexa ceruice phalanges, Occisos Reges, subiectasque, ordine gentes Pictor acu tenui multa formauerat arte, Fecerat & fuluum diſtare coloribus aurum, Omnis vt aspiciens ceu corpora vera putaret. Effigies auro, sanguis depingitur ostro. Ipsum autem in media victorem pinxerat aula Effera Vuandalici calcantem colla tyranni, Plaudentem Libyam fruges laurumque, ferentem: Addidit antiquam tendentem brachia Romam Exerto & nudo gestantem pectore mammam Atiricem Imperij, libertatisque, parentem. Hoc ideo fieri viuax Sipientia iussit, Ornatum vt proprijs funus regale triumphis Augustum in tumultum fatalis duceret hora.]

hæc de ornatu cadaueris atque feretri. Ceterum idem post multa subdit auctor, nullum fermè vas fuisse, in quo non sculptæ essent victoriæ eiusdem Imperatoris imagines; nam ait:

Ipse triumphorum per singula vasa suorum Barbarico historiam fieri mandauerat auro,

* Apud Sicut die 6. April. tom. 2. QVAE PRÆ DICTA DE IUSTINIANO IMPERATORE.

Genes. 40.

serice

DE VESTRE AVRO PICTA.

TRIMPHALIA VASA.

*Tempore quo captis iniicit vincla tyrannis
Iustinianus ouans quarto cum Consule Princeps
Alta triumphali terret Capitolia pompa.]*

At ita composito ad funus Iustiniani feretro, illud minimè tamen effertur, nisi postquam insignia Iustinus accepit Imperij, quæ quidem nec recipere voluit, nisi consulto oratoq; numine, & religionis officijs persolutis: nam idem hæc de his cecinit auctor:

*Ipse autem procerum magnis oratibus actus
Non primum Imperij regalia signa recepit,
Ni sacrata prius supplex oracula poscens,
Effusus precibus Christo sua vota dicaret.
Illicet Angelici pergens in limina templi,
Imposuit pia thura focis, cerasq; micantes
Obtulit, & supplex lacrymis ita capit obortis:
Omnipotens Princeps, &c.]*

IUSTINVS
A IOANNE
EPISCOPO
CORONA-
TYR.

seorsum exsoluit.

Expletis verò quæ solerent à proceribus exhiberi solènijs, à Patriarcha Ioanne idem Iustinus benedictionem accepit atque coronâ: quod pulchrè his versibus idem poëta describit:

*Postquam cuncta videt ritu peracta priorum,
Pontificum summus, plenaq; ætate venustus
Astantem benedixit eum, cælig; parentem
Exorans Dominum, sacro diademate insit
Augustum sancire caput, summosq; coronam
Imponens apici, &c.]*

STROCHY-
CISEMV-
NIT ET LI-
GNO IMP.

Post hæc autem diademate insignitum & in folio collocatum, acclamationibus absolutis orationem habuisse testatur ad populum, quam describit: ante cuius exordium cum signasse cruce frontem tradat, veterem morem intellige, consueuisse nimirum Fideles ante concionem præmittere crucis signum: nam audi:

*Ipse coronatus solum conscendit auitum,
Atque crucis faciens signum venerabile sedit:
Erectaq; manu, cuncto præsentie Senatu,
Ore pio hæc orans ait: Super omnia regnans
Regna Deus, &c.]*

At non manu tantum signasse crucis signum, sed & ligno sacratissimæ Dominicæ crucis frontem exornasse, idem inferius docet, hæc dicens:

*Egreditur cum luce sua, frontemq; serenam
Armauit sancti faciens signacula ligni.*

In frontibus enim Regum crucem fulgere cõsueuisse, superius auctoritate Patrum, aliâ id poscete occasione, dixisse meminimus. Post hæc autem vbi ad populum perorasset, atque eius querelas lugubribus editas vocibus percepisset, quibus dolebat iniuste exactionibus vexatum à prædecessore Principe, & ab eo debita non esse soluta: Iustinus sua vnicuique reddenda præcipit, & æs alienum Iustiniani dissolui iubet. Hæc autem pereleganter Corippus his versibus cecinit:

IUSTINIANI
AES ALIE-
NUM DIS-
SOLVIT IV-
STINVS.

*Flere diu tantis lacrymis non passus acerbis,
Condoluit miserans, & se pietate subegit
Legibus vltro suis: Aliena pecunia, dixit,
Reddenda est. Vires patri qui substitit heres
Thesauros fidei priuatos ferre ministris
Imperat. Innumera mox aduenere catenæ,
Fortia centenis onerataq; brachia libris
Deposuerunt humeris: turba glomerantur in vnum,
Et totus fuso Circus resplenduit auro.
Tunc posita ratione palam, populoq; videntre,
Debita persoluit genitoris, cauta recepit.
Gaudia quanta illic, quantus fauor! vndique letus
Tollitur in celum populorum clamor ouantum, &c.]*

Hæc quidem omnia profectò redarguunt Iustiniani prædecessoris avaritiam, ne recitata superius ex Euagrio esse calumnias & ex prauo ea scribentis animo prodijisse quis putet. Præter hæc etiam de cauendis delictis Iustinum populum admonuisse, tradit auctor. Sed nec

prætermi-

prætermisisse quæ ad Ecclesiarum statum pertinere videbantur, testatur Euagrius, qui vbi plura præcedentibus consentientia narrauit, hæc addit: At primum dat mandatum, ut omnes Episcopi & sacerdotes, qui ex omnibus locis in vnum Constantinopoli cõuocati erant, ad suas ipsorum dimittere atur sedes, uti consuetos cultus Deo sanctè religioseq; adhiberēt, monens ne quisquam quod ad fidem pertineret nouare moliretur. Atque istud quidem eius factum in laude ponendum est.] hæc Euagrius.

Sed quæ ad Iustiniani Imp. funus spectant, quod postea curatum constat, pauca quædam hic ex codè Corippo cuncta exactè prosequente describenda putamus, utpote quæ ad Christianum cultum pertinere noscuntur, atque primum de multiplicibus luminaribus celebri pompa delatis, cum ait:

*Vasa aurea mille,
Mille columnarum species, argentea mille,
Quæ super impositis implebant atria ceris,
Ordinæ cuncta suo patrum sic more parata.]*

B

Vasa illa fuisse intelligas multiplicia instrumenta pretiosorum diuersi generis candelaborum ad portandos cereos fabricatorum, quorum superius diuersis in locis mentio facta est. Subdit verò de his quæ ferebantur condiendi causâ cadaueris:

*Thura Sabæa cremant: frAGRANTIA mella locatis
Insudant pateris, & odoro balsama succa:
Centum alie species, unguentaq; mira feruntur
Tempus in æternum sacrum seruantia corpus.]*

Et inferius de procedente populo, & psalmodia qua religiosam prosequerentur funeris pompam:

*tota populus proccesit ab aula:
Mastag; funereas accendant agmina veras.
Omnis in exequias sexus conuenit & ætas.
Quis memorare potest tanta miracula pompæ?
Hinc Levitarum mirabilis ordo canentium,
Virginibus tonat inde chorus: vox æthera pulsat.]*

At hæc satis ad insinuandam veterem Ecclesiæ Catholicæ consuetudinem in celebritate funerum Fidelium defunctorum, per singula tempora vsque in præsens religiosissimè propagatam. Sed de funere Imperatoris ad aliud Regis funus transeamus.

Hoc enim anno & Clotarius Rex Francoium, cum ageret ab obitu Clodouci annos quinquaginta & vnum in regno, ex hac vita migravit: de quo ista Gregorius^a, res sui temporis scripis prosequens: Rex verò Clotarius anno quinquagesimo primo sui regni cum multis muneribus limina beati Martini expetijt, & adueniens Turonos ad sepulchrum antedicti Anstiltis, cunctas actiones, quas fortasse negligenter egerat, replicans, & orans cum grandi gemitu, ut pro suis culpis beatus Confessor Domini misericordiam exoraret, ea quæ irrationabiliter commiserat, suo obtentu dilueret. Exin regressus quinquagesimo primo regni sui anno, dum in Conia silua venationem exerceret, à febre corripitur, & exiunde Compendium villam redijt, in qua cum grauitè vexaretur à febre, aiebat, Vah, quid putaris? qualis est ille Rex caelestis, qui sic tam magnos Reges interficit? In hoc enim tadio positus, spiritum exhalauit.] Quod ad eius culpas pertinet: ipsum quidem compluribus delictis obnoxium, potissimum verò incestis nuptijs infamatum, sæpe excommunicatum fuisse à S. Nicetio Episcopo Treuerenti, idem Gregorius in rebus gestis eiusdem Episcopi, quas conscripsit, affirmat. sed de eius sepultura vbi suprâ idem auctor hæc addit: Quatuor filij sui cum magno honore Suesionas deferentes, in basilica beati Medardi sepelierunt] loco scilicet quem delegerat ad basilicam construendam, quam tamen filius Sigebertus construxit. ac demum: Obijt autem post vnum decurrentis anni diem, quo Chramnus fuerat interfectus.] hæc Gregorius.

Defuncto Clotario, quatuor eius filij inter se partiti sunt regnum, nempe Charibertus, Chilpericus, Guntheramnus, & Sigebertus: quorum Charibertus regni sedem tenuit Parisijs, Chilpericus Suesionis, Guntheramnus Aurelianis, Sigebertus Rhemis. Porro horum omnium religiosissimus habitus est Sigebertus. Hic enim simulac accepit patrem esse defunctum, nihil antiquius habuit, quam ut sanctum Nicetium Treuerensem Episcopum ab eo in exilium amandatum postliminio reuocaret: de quo ista in Vita eiusdem S. Nicetij Gregorius habet:

IUMINA-
RIA EXOR-
NANT EV-
NVS.

VNGVEN-
TIS CONDE-
TYR COR-
PVS IMP.

Greg. Tur.
Hist. Franc.
lib 4 c. 21.
CLOTARIUS
FRANCO-
RVM REGIS
OBITVS.

QUATVOR
FILII CLO-
TARI RE-
GNANT IN
GALLIIS.

Greg. Tur.
Vit. S. Nicetij
cap. 1.

Sanctus

Sanctus Nicetius quotidie prædicabat populis, denudans crimina singulorum, & pro remissione deprecans assidue confitentium: unde aduersus eum sæpius odij virus exaruit, quod tam veraciter multorum facinora publicaret. Nam plerumque se persequentibus vltro obtulit, gladio exerto ceruicem præbuit: sed nocere ei Dominus non permisit. Voluit namque pro iustitia mori, si persecutor fuisset infestior. aiebat enim: Libenter moriar pro iustitia. Sed & Clotarium Regem pro iniustis operibus sæpius excommunicauit, exiliumq. minante eo, numquam est territus. Quodam verò tempore, cum ad exilium ductus, ab reliquis Episcopis, qui adulatorem Regis effecti fuerant, remotus esset, atque à suis omnibus derelictus: vni diacono, qui adhuc persebat in fide, ait: Quid tu nunc agis? quare non sequeris fratres tuos & eos quos volueris, sicut & illi fecerunt? Qui ait: Viuit Dominus Deus meus, quia vsquequo spiritus meus intra hos artus contentus fuerit, numquam derelinquam te. Et ille: Quia (inquit) hæc dixisti, dicam tibi quæ Domino reuelante cognoui: Cras enim in hac hora & honorem recipiam, & Ecclesiæ meæ restituar. Hi autem qui me dereliquerunt, cum magno pudore ad me confugient. Præstolabatur itaque diaconus rem promissam attonitus: quod postea est expertus. Illucescente enim die crastina, subito aduenit legatus Sigeberti Regis cum litteris, nuncians Clotarium Regem esse defunctum, seq. regnum debitum cum Episcopi charitate debere percipere. Hæc ille audiens, ad Ecclesiam regressus, potestati restituitur; confususq. ijs à quibus derelictus fuerat, omnes in charitate recepit. Ihucisque Gregorius, qui & alia sanctissimi Præstulæ egregia facta scriptis mandauit.

SIGEBERTVS REX LIBERATUS AB ANILIO S. NICETIVM.

PESTIS IN INGUINARIA ITALIA VASTATA. Paul. diac. de Gest. 1. or. Sigebert. lib. 1. c. 4.

Hoc eodem anno (quo nimirum Iustinianus Imperator mortuus est) pestis illa vehemens, inguinaria dicta, vniuersam inuasit Italiam, peruasitq. etiam regiones Boreales; de qua ista habet Paulus diaconus: Ipsidem temporibus in Liguria prouincia maxima pestilentia exorta est. Subito enim apparebant quædam signacula per domos, ostia, vasa, vestimenta; quæ si quis voluisset ablucere, magis magisq. apparebāt. Post annum verò expletū cœperunt nasci in inguinibus hominū & alijs delicatioribus locis glandulæ in modum nucis, seu dactyli, quas mox sequebatur febris intolerabilis æstus, ita vt triduo homo extingueretur. Sin verò aliquis triduum transegisset, habebat spem viuendi. Erat vbique luctus vbique lacrymæ. Nam (vt vniq. rumor habebat) fugientes cladem aut vitantes relinquebant domos desertas habitatoribus, solis carulis eas seruantibus: pecuaria sola remanebant in pascuis, nullo astante pastore. Cerneret villas & castra agminibus hominum repleta, postero die, vniuersis fugientibus, in summa vastitate & silentio. Fugiebant filij, insepulta parentum relinquentes cadauera. Si quem fortè antiqua pietas perstringebat, vt vellet sepelire proximum, restabat ipse insepultus: & dum obsequabatur, perimebatur: dum offerre obsequium defunctis præmeditabatur, ipse sine obsequio futurum cadauer remanebat: vt videres seculum in antiquum redactum silentium. Nulla vox audiebatur, nisi gemetium in morte, nullus pastorum sibilus, nullæ ferarū insidiæ parabantur. Pecudibus nulla damna domesticis volucribus: fata transgressa metendi tempora intacta expectabant messorum. Vineæ amissis folijs, radiatibus vuulis, illæsa remanebant, hieme appropinquante. Nocturnis horis personabat tuba belatium: audiebatur a pluribus quasi murmur exercitus: nulla erant vestigia commeantium: nullus cernebatur percussor, & tantum visus oculorum superabant cadauera mortuorum. Pastoralia loca conuersa fuerant in hominum sepulturas, & habitacula humana facta fuerant habitacula bestiarum. Et hæc quidem mala intra Italiam tantum vsque ad fines Alemannorum & Baiouariorum solis Romanis accidere. Inter hæc Iustiniano Principe è vita decedente, &c.] hæc Paulus diaconus. At quæ de eadem lue vbique pauenda scripserint duo Gregorij, res gestas suorum temporum prosequentes, his subiiciam.

Greg. dial. lib. 1. c. 26. PRODIGI V. DE PVBE RO PESTE PERCVSSO.

Hæc planè pestis illa fuit, cuius S. Gregorius Papa meminit in Dialogis, mira que narrat verbis istis: Ammonius mihi iam in monasterio positus narrauit, quod in ea mortalitate, quæ Patricij Narsetis temporibus hanc urbem vehementer afflixit, in domo prædicti Valeriani puer armentarius fuit præcipua simplicitatis & humilitatis. Cum verò eiusdem aduocati domus eadem clade vastaretur, idem puer percussus est, & vsque ad mortem deductus. Qui subito sublatus à præsentibus, redijt, sibi que dominum suum vocari fecit. Cui ait: Ego in cælo fui, & qui de hac domo mortui sunt, agnoui: Ille, ille, & ille mortui sunt. Tu verò ne timeas: quia in hoc tempore moriturus non es. Vt verò scias, quia me in cælum fuisse, verum fateor: ecce accepi illic vt linguis hominum loquar. Numquid tibi incognitum fuit Græcam me linguam omnino non nosse? & tamen Græcè loquar, vt cognoscas an verum sit, quod me linguas hominum accepisse testificor. Cui tum Græcè dominus suus locutus est, atque

A est, atque ille in eadem lingua respondit, vt cuncti qui aderant, mirarentur. In eadem quoque domo prædicti Valeriani Narsetis spatharius Bulgar manebat; qui festinè ad agrum deductus, ei Bulgarica lingua locutus est: sed ita puer in Italia natus, & nutritus in eadem, barbarâ locutione respondit, ac si fuisset ex eadem gente generatus. Mirati sunt omnes qui audiebant; atque ex duarum linguarum experimento, quas eum antè nescisse nouerant, crediderunt de omnibus, quæ probare minimè valebat. Tunc per biduum mors ei dilata est: sed die tertio (quo occulto Dei iudicio, nescitur) manus & brachia, lacertosq. suos dentibus lanauit, & ita de corpore exiuit. Hæc Gregorius. Sanè quidem & in amentiam quoque atque furorem deducere homines consueuisse pestem illam, Gregorius Turoensis testatur. Nec verò de alia planè lue meminit idem Gregorius, quàm de ista tunc grassante in Gallias: non enim Italiz terminis contineri potuit, sed & exterâs regiones Gallias atque Germaniam peruasit, vt ex pluribus Gregorij locis apparet; qui in primis quomodo Rhemenfis ciuitas fuerit liberata, ita describit:

Gregor. de Glor. conf. c. 79.

RHEMENSIS CIVITAS PRÆSTEM ORE S. REMIGII.

Sed nec illud sileri placuit, quod illo gestum est tempore, cum lues inguinaria populorum Primæ Germania deuastaret. Cum autem omnes terrentur huius cladis auditu, cucurrit Rhemenfis populus ad S. Remigij sepulchrum, congruum huius causæ flagitare remedium. Accensis cereis, lychnisq. non paucis, hymnis, psalmisq. cælestibus per totam excubat noctem. Manè autem facto, quid adhuc precatui desit, in tractatu rimatur. Reperiunt etenim, reuelante Deo, qualiter oratione præmissa, adhuc maiori propugnaculo urbis propugnacula munirentur. Assumpta igitur palla de beati sepulchro, componunt in modum feretri: accensisq. super cruces cereis atque ceroferalibus, dant voces in canticis: circumeunt urbem cum vicis, nec prætereunt vllum hospitium, quod non hac circuitione concludant. Quid plura? Non post multos dies, fines huius ciuitatis lues aggreditur memorata. Verumtamen vsque ad eum locum accedens, quo beati pignus accessit, ac si constitutum cerneret terminum, initio ingredi non modò non est ausa, sed etiam quæ in principio peruaserat, huius virtutis repulsum reliquit. Hæc Gregorius: qui & quonam modo Treuerensis etiam ciuitas ab eadem ingruente tunc lue fuerit liberata per S. Nicetium hoc tempore eius Episcopum, narrat in libello, quo eiusdem Sancti res gestas prosecutus est, his verbis:

Greg. Turo. in libel. vita S. Nicetij. S. NICETIVS LIBERAT TREVERENSIS AB INGUINARIA.

Cum autem lues inguinaria Treuericum populum in circuitu ciuitatis valde vastaret, & sacerdos Dei pro ouibus commissis Domini misericordiam imploraret assidue: factus est sonus de nocte magnus tamquam tonitruum validum super pontem amnis, ita vt putaretur urbs ipsa absorberi. Cumque omnis populus exterius in lectulis resedisset, letiferum sibi interitum opperens: audita est in medio vox vna ceteris clarior, dicens: Et quid hîc, ô socij, D faciemus? Ad vnam enim portam Eucharius sacerdos obseruat, ad aliam Maximinus excubat, in medio versatur Nicetius: nihil hîc vltra præualere possumus, nisi sinamus hanc urbem eorum tutioni. Hac audita voce, statim morbus quieuit, nullusq. ab eo vltra defunctus est. Vnde non ambigitur, virtute memorati Antistitis fuisse defensam. Hæc Gregorius de eadem agens inguinaria lue. Quomodo etiam precibus S. Galli Episcopi populus Aruernensis sit liberatus, idem auctor hæc ait:

Greg. hist. Franc. lib. 4. c. 5. Et in vita S. Galli. S. GALLVS LIBERAT ARVERNENSIS AB INGUINARIA.

Huius tempore, cum lues illa, quam inguinariam vocant, in diuersas regiones defuisset, & maximè tunc Arelatensem prouinciam depopularetur: sanctus Gallus Aruernensis Episcopus non tantum pro se, quantum pro populo suo trepidus erat. Cumque die noctuque pro populo deprecaretur, vt veniens plebem suam vastari non cerneret: per visum noctis apparuit ei Angelus Domini, qui tam cæsariem quàm vestem in similitudinem niuis candidam efferebat; & ait ad eum: Benè enim facis, ô sacerdos, quod sic Dominum pro populo tuo supplicas: exaudita est enim oratio tua, & ecce eris cum populo tuo ab hac infirmitate liberatus; nullusque te viuente, in regione ista ab hac strage deperiet: nunc autem ne timeas, post octo verò annos time. Vnde manifestum fuit, transactis his annis, eum è sicculo discessurum. Expergestus autem, & Deo gratias pro hac consolatione agens, quod eum per cælestem nunciū confortare dignatus est, Rogationes illas instituit, vt media Quadragesima psallendo ad basilicam beati Iuliani martyris itinere pedestri venirent. sunt enim in hoc itinere quasi stadia trecenta sexaginta. Tunc etiam in subita contemplatione parietes vel domorum vel ecclesiarum signari videbantur, unde à rusticis hæc scriptio Thau vocabatur. Cum autem regiones alias (vt diximus) lues ista consumeret, ad ciuitatem Aruernam, S. Galli intercedente oratione, non attingit. Vnde hanc non parua censeo gratiam, qui hoc meruit, vt pastor positus oues suas deuorari, defendente Domino, non videret. Hæc Gre-

hæc Gregorius, qui eadem repetit, cum eiusdem S. Galli collectas res gestas conscripsit. Sed A
quid post annos octo timendum esse Angelus prædixit, cum videlicet ipso Sancto defun-
cto, in locum eius subrogatus est Cautinus Episcopus Aruernensis, suo loco dicturi sumus.
At è Gallijs in Britanniam insulam transeamus.

Hoc enim anno gens Pictorum in Britannia insula commorantium ad Christi fidem per
sanctum Columbanum perducta est. Rem gestam certa temporis nota signatam Beda nar-
rat his verbis:

*Beda de Ge-
stis Angl. lib.
3. c. 4.
CONVERSIO
PICTORUM
SEPTEN-
TRIONA-
LIUM.*

Anno incarnationis Dominicæ quingentesimo sexagesimo quinto (quo tempore guber-
naculum Romani Imperij post Iustinianum Iustinus Iunior accepit) venit de Hibernia pres-
byter & Abbas habitu & vita monachi insignis, nomine Columbanus, in Britanniam præ-
dicaturus verbum Dei prouincijs Septentrionalium Pictorum, hoc est, eis qui arduis atque B
horrentibus montium iugis ab Australibus eorum sunt regionibus sequestrati. Namque ip-
si Australes Picti, qui intra eosdem montes habent sedes, multo antè tempore (vt perhibet)
relictò errore idololatriæ, fidem veritatis acceperant, prædicante eis verbum Nynia Episco-
po reuerendissimo & sanctissimo viro de natione Britonum, qui erat Romæ regulariter fide-
dem & mysteria veritatis edoctus: cuius sedem Episcopatus S. Martini Episcopi nomine &
ecclesia insignem (vbi ipse etiam corpore cum pluribus Sanctis requiescit) iam nunc Anglo-
rum gens obtinet: qui locus ad prouinciam Berniciorum pertinens, vulgò vocatur Ad can-
dicam casam, eo quòd ibi ecclesiam de lapide, insolito Britonibus more, fecerit.

*S. COLUM-
BANVS AB-
BAS PICTO-
RVM APO-
STOLVS.*

Venit autem in Britanniam Columbanus, regnante Pictis Bridio filio Meilochon Rege
potentissimo, nono anno regni eius: gentemq; illam verbo & exèplo ad fidem Christi con-
uertit: vnde & præfatam insulam ab eis in possessionem monasterij faciendi accepit: neque
enim magna est, sed quasi familiarum quinque iuxta æstimationem Anglorum: quam suc-
cessores eius vsque hodie tenent, vbi ipse sepulchrum est post annos circiter trigintaduos, ex
quo ipse Britanniam prædicaturus adiit. C

Fecerat autem sibi, priusquàm in Britanniam veniret, monasterium nobile in Hibernia, quod
à copia roborum Dearnach, lingua Scotorum, hoc est, Campus roborum, cognominatur. Ex
quo vtroque monasterio plurima exinde monasteria per discipulos eius & in Britannia & in
Hibernia propagata sunt: in quibus omnibus idem monasterium insulanum, in quo ipse re-
quiescit corpore, principatù tenet. Habere autè solet ipsa insula rectorem semper Abbatem
presbyterum, cuius iuri & omnis prouincia & ipsi etiam Episcopi ordine inusitato debeant
esse subiecti, iuxta exèplum primi doctoris illius, qui non Episcopus, sed presbyter extitit &
monachus: de cuius vita & verbis nonnulla à discipulis eius feruntur scripta haberi.

*PICTORVM
CHRISTIA-
NORVM ER-
ROR DE DIE
PASCHALIS
CELEBRAN-
DO.*

Verùm qualiscumque fuerit ipse, nos hoc de illo certum tenemus, quòd reliquit succes-
sores magna continentia, ac diuino amore, regulariq; institutione insignes: in tempore qui-
dem summæ festiuitatis, *Paschalis scilicet*, dubios circulos sequentes, vtpote quibus longè
vltra Orbem positus nemo Synodalia Paschalis obseruantia decreta porrexerat: tantùm ea
quæ in Prophetis, Euangelicis, & Apostolicis litteris discere poterant, pietatis & castitatis
opera diligenter obseruantes. Permansit autem huiusmodi obseruantia Paschalis apud eos
tempore non pauco, hoc est, vsque ad annum Dominicæ incarnationis septingentesimum
decimum sextum, per annos centum quinquaginta. At tunc veniente ad eos reuerendissi-
mo & sanctissimo patre & sacerdote Egberto de natione Anglorum, qui in Hibernia diu
exulauerat pro Christo, & erat doctissimus in Scripturis, & longæua vitæ perfectione exi-
mius: correcti sunt per eum, & ad verum canonicumque Paschæ diem translati.] Sed de
his inferius suo loco. E

IESV CHRISTI IOANNIS PAP. IUSTINI IVN. IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
566. 7. 1.

Qui sequitur annus Redemptoris quingentesimus sexagesimus sextus, idem Iustini Imp.
primus numeratur, inchoatus tamen ab anno superiori mense Nouembri, Indictionis
decimæ quartæ: quo idem Imp. Consul creari voluit. Intermissus diu à Cõsultu Basilij eius-
modi magistratus populum nonnihil mæstum reddiderat; exhilaratus verò est, cum Iusti-
nus restituendum Cõsulatam fore promisit: nam hæc Corippus ex Iustini persona:

*Coripp. in
laud Iustini
lib. 2.*

Non

A
*Non solum optati iubeo spectacula Circi:
Præmia sed populis & maxima dona parabo:
Ditabo plebes opibus: nomenq; negatum
Consulibus Consul post tempora cuncta nouabo,
Gaudeat vt totus Iustini munere mundus.
Dona Calendarum properant vicina mearum.
Vos vestris adstate locis, properate, parate,
Promissaq; die nostras sperate curules.
Expauit gaudens inopino nomine vulgus
Consulis audito: natus fragor, itq; tumultus
Per latos ingens*, fremit undique murmur,
Ingeminantq; cauos dulci modulamine plausus.]*

B
Aduenientibus igitur ipsis Kalend. Ianuarijs Cõsulatam iniens Imp. donatium more
maiorum dedit, templumq; petijt Deo acturus gratias more Christiano, non Gentili, quo
Romani olim consueuerunt ascendere Capitolium. Sed audi ipsium Corippum:

*Hunc, Christum scilicet, mente fidelis
Regnator Iustinus amans, irabeatus ab aula
Egrediens, templum primus sublime petiuit,
Atque Deo grates solita pietate peregit.
Plurima votorum sacravit dona suorum,
Immensaq; piùm ditavit munere templum:
Obrulit & ceras, sed mitis voce petiuit,
Corde humilis, dextraq; Dei benedictus abiit.
Plus exaltatus, plus iustificatus in ipsum,
Quòd se humilem stans ante Deum, veramq; fateetur
Quam retinet pietate fidem.]*

C
nem, quam nouus creatus Imperator ipso sui Imperij initio publicè exhibere solebat.
Quòd verò periclitantem nactus esset statum Imperij ob fidem Catholicam à prædeces-
sore magnoperè (vt dictum est) perturbatam, edictum etiam de fide conscripsit, quo consul-
tum voluit fidei Orthodoxæ, recitatur illud ab Euagrio istis verbis:

In nomine Domini Iesu Christi Dei nostri, Imp. Cæsar Fl. Iustinus, fidelis in Christo,
Manuetus, max. Beneficus, Alemannicus, Gothicus, Germanicus, Articus, Francicus, He-
rulicus, Gipedicus, Pius, Fortunatus, Gloriosus, Victor, Triumphator, semper Augustus.

D
Pacem meam do vobis, inquit. Christus Dominus verus Deus noster: pacem meam re-
linquo vobis, idem Dominus omnibus prædicat. Atque istud aliud nihil est, quàm vt cre-
dentes in eum, ad vnam eandemq; Ecclesiam se conferant, & in recta Christianorum fide
ipsi inter se consentiant, eosq; qui ei contradicunt, opinionem vne aduersariam consecretantur,
penitus detestentur. Est enim prima omnibus hominibus salus, ingenua veræ fidei cõfessio.
Quæ circa nos tum præceptis Euangelicis, tum sancto Symbolo, id est, doctrinæ sanctorum
Patrum obsequentes, hortamur omnes, vt ad vnam eandemq; Ecclesiam & disciplinam se
recipiant, credentes in Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatè consubstantialem,
Vnam Deitatem, id est, naturam & substantiam ratione & re ipsa vnam, vim, potentiam &
facultatem vnam in tribus personis glorificantes, in quibus baptizati sumus, in quas credi-
mus, quibus in vnum coniungimur. Vnitatem in Trinitate, & Trinitatem in Vnitate ado-
ramus, tum diuisionem habentem, tum coniunctionem planè admirabilem: vnitatè secun-
dum substantiam, id est, Diuinitatem: Trinitatem secundum proprietates, id est, personas
(diuiditur enim ratione, vt ita dicam, indiuidua, coniungitur autè diuidua: siquidem Diui-
nitas vnum est in tribus, & tres vnū, in quibus est Diuinitas, vel, vt accuratiùs dicā, quæ sunt
ipsa Diuinitas) Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum: quandoquidè sin-
gulæ personæ per se considerantur, mente ea quæ seiungi non possunt seiungente; Deum ni-
mirum tres esse personas, quæ in vnū motus & naturæ (vt ita dicā) identitate cõiunctæ intel-
liguntur. Nam oportet & vnū confiteri Deum, & tres personas siue proprietates prædicare.

Confitemur etiam ipsum vnigenitum Filium Dei, Deum Verbum ante secula & ab æter-
nitate à Patre genitum, non factum, & in nouissimis diebus propter nostram salutem de-
scendisse de cælis, & incarnatum ex Spiritu sancto, & ex domina nostra sancta & gloriosa
Deipara semperque Virgine Maria, & natum ex ea: qui est æqualis Patri & Spiritui sancto.

Nam

*Euag. lib. 3.
cap. 4.
IUSTINI
IMP. DE CA-
THOLICA
FIDE EDI-
CTVM.
b 10th. 14.*

Nam quartæ personæ accessionem, id est, Dei Verbi incarnati, qui est vna persona Trinitatis, A sancta Trinitas non admittit: sed est vnus & idē Dominus noster Iesus Christus, qui est consubstantialis Patri secundum Diuinitatē, nobis autem consubstantialis secundum humanitatem, patibilis quidē carne, Diuinitate autē impatibilis. Non enim alium Deum Verbum qui miracula edidit, & aliū qui passus est, agnoscimus: sed vnum eundemq̄. cōfitemur Dominum nostrum Iesum Christum Dei Verbum incarnatū & verē hominem factum, & tū miracula quæ edidit, tū afflictiones quas sua sponte pro nostra salute carne sustinuit, vnus & eiusdem fuisse. Nam non homo aliquis se ipsum pro nobis tradidit, sed ipse Deus Verbum, qui sine Diuinitatis mutatione factus est homo, & sua sponte passionem & mortem pro nobis subiit. Quapropter dum Deum illum confitemur, non inficiamur hominem esse: & dum illum confitemur hominem, Deum esse nō negamus. Vnde dum vnum Dominum nostrum Iesum Christum ex vtraque natura Diuinitate & humanitate constare asserimus, B non confusionem in vnitatem introducimus. Etenim quod secundum nostram naturam factus sit homo, non desinet esse Deus: neque quod Deus sit secundum suam naturam, similitudinemq̄. habeat nostræ similitudinis haud capace, homo esse detrectabit: sed manet sicut Deus in humanitate, sic non minus in Diuinitatis præstantia homo.

Ambo igitur in eodem, & vnus Deus pariter & homo, qui est Emmanuel. Eundem porro dum perfectum in Diuinitate, perfectum quoque in humanitate, ex quibus duabus rebus constat, concedimus, vni eius compositæ personæ diuisionem, sectionemve particularem non inferimus, sed naturarum significamus differentiam, quæ propter copulationem minimè tollitur. Si quidem neque diuina natura mutata est in humanam, neque humana natura in diuinam conuersa: sed quia vtraque in propriæ naturæ finitione rationeq̄. melius intelligatur, exilatque, idcirco copulationem factam in persona dicimus. Copulatio autem quæ est in persona, ostendit Deum Verbum, hoc est, vnam ex tribus personis in Diuinitate, non homini qui antè extitit, coniunctum fuisse, sed in vtero dominæ nostræ sanctæ & gloriosæ Deiparæ & semper Virginis Mariæ sibi ex ea in propria persona carnem nobis consubstantialem, & ipsam nobiscum affectionibus, peccato excepto, obnoxiam, eamq̄. animationis & intelligentiæ particeps imbutam fabricasse. In se namque propriam habuit personam, & factus est homo, & est vnus & idem Dominus noster Iesus Christus eiusdem cum Patre & Spiritu sancto particeps gloriæ.

Ac dum mentē completimur inexplicabilem eius copulationem, confitemur verē vnam naturam Dei Verbi incarnatam carne anima rationali & mentis particeps imbuta. Rursus autem cum cogitatione comprehendimus naturarum differentiam, duas naturas, nulla tamen inducta earum dirēptione, asserimus. Nā in eo vtraque inest natura: & propterea vnum D & eundem confitemur Christum, vnum Filium, vnam personam, siue vnam proprietatem essentiæ diuinæ, Deum pariter & hominem. Quocirca omnibus qui istis contraria vel sentierunt vel sentiunt, denunciamus anathema, alienosq̄. à sancta Catholica & Apostolica Dei Ecclesia iudicamus. Et cum recta veraq̄. dogmata, quæ sancti Patres nobis tradiderūt, nobis prædicata sint: hortamur vos omnes, immo verò etiam obsecramus, vt in vnam eandemq̄. Catholicam & Apostolicam Ecclesiam coalescat. Nam non grauamur, licet firmus in hoc eximio Imperij gradu locati, eiusmodi verbis pro omnium Christianorum concordia & coniunctione vti, eo quidem consilio, vt omnes vno ore laudem & gloriam Dei optimi maximi & Saluatoris nostri Iesu Christi celebrent; & nemo de reliquo vlla de causa vel de personis Trinitatis, vel de vlla syllaba in ea comprehensa digladietur: quandoquidem ipsæ syllabæ nos ad vnam & sinceram fidem sententiamque ferant, & eadem consuetudo & E modus in sancta Catholica & Apostolica Dei Ecclesia hætenus omnino firmus & minimè nouatus manserit, & in vniuersum posterum tempus mansurus sit.] hucusque Iustini Imp. edictum. Pergit verò Euagrius:

Huius edicti quamquam consensere omnes, illudq̄. sicut vera fides poscit, editum dicere: membra tamen Ecclesiæ, quæ opinionum varietate distracta erant, minimè fuerunt ad consuetudinem in Ecclesijs firmam & minimè nouatam hætenus mansisse, & in posterum tempus mansuram.] hæc Euagrius. Iecit stabilendo Imperio hæc fundamenta Iustinus, ex quibus magna est ei parca fiducia, vt ingruentes barbaros non timeret: tantumque abfuit vt eisdem dona mitteret, vt & pactum à Iustiniano tributum, quo redemerat cladem Imperij, eisdem persolueret denegarit, immo minas addiderit: vt secundum illud Prouerbio- rum:

PROBATA
IMPERII
FUNDAMENTA.

A rum: Iustus quasi leo contendens absque terrore erit.] Iustinus fide munitus summam ^a Prou. 28. induerit animi fortitudinem.

Hoc namque anno cum auspiciatus est consulatum, idem Iustinus Imperator audiuit legatos Gagani Regis Auarum, qui missi erant ad exigendam à Iustino annuam pecuniam, quam Iustinianus Imperator illi soluere consueuerat, ne laceraret, incursumque inueneret in Romani Imperij ditionem: sed tenuit id præstare Iustinus, eosdemque inanes ac vacuos redire iussit, bellum eisdem comminatus, si quid contra Imperium moliri tentarent. Prosequitur ista describere Corippus, qui inter alia hæc Iustinum ad legatos constanti animo esse locutum tradit:

Res Romana Dei est: terrenis non eget armis:

Iure pio vinit: bellum non ingerit vltro;

Suscipit illatum.] & inferius.

Quod superest, vnumq̄. meum speciale leuamen,

Imperij Deus est virtus & gloria nostri,

A quo certa salus, sceptrum datur atque potestas:

Qui populos clemens super omnia regna Latinos

Constituit, pacemq̄. suam commendat amari:

Cuius spe fruimur, cuius virtute superbos

Deicimus: cuius populos pietate tuemur:

Qui nostros auget mira virtute triumphos:

Ipsius laudamus opus, solumq̄. timemus:

Hunc vnum colimus Regem. Dominumq̄. fatemur.

Cognoscant Auares, quoniam Deus omnium hic est.]

C cundum illud Dauidicum ^b: In Deo faciemus virtutem, & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.] contemnit formidabiles omnibus gentibus barbaros, qui (vt dictum est) & suum prædecessorem Iustinianum, qui V Vandalos ac Gothos debellauit, iam sub tributo redegerant.

Quod insuper ad eosdem barbaros à Iustino repulso spectat, non prætermittendum putamus, Photium in sua bibliotheca, dum agit de Theopanis Byzantij historia cepta (vt ait) à bello Persico, quod actum est post fœderis solutionem anno secundo Iustini Junioris successoris Iustiniani Imperatoris, & producta vsque ad annum decimum eiusdem belli, inter alia mentionem habere de legatione Turcarum missa vnâ cum donis ad Iustinum ipsum, qua peterent ne susciperet Auares barbaros ipsi insectissimos: atque de Turcis, fuisse D populū habitantem apud Tanaum versus Euri venti partem, eosdemque antiquitus appellatos esse Massagetas, à Peris verò ipsorum lingua Chermichiconas nominatos. hæc de his ex Theophane Byzantio Photius.

Sic igitur Iustinus in Deum sperans, non est fraudatus à desiderio suo; sed eodem truculentos hostes hætenus semper & vbique victores summa gloria superauit per Tiberium Ducem anno quarto sui Imperij, vt suo loco dicemus. Ad hæc idem Imperator maximè pius hoc itidem anno (vt Miscellæ auctor habet) ad sedandos obortos Alexandriæ tumultus occasione diuersarum sectarum inter se altercantium, Photinum Belisarij priuignum illuc misit, simulq̄. munera ecclesijs offerenda dedit & quidem sumptuosa. Sunt hæc sanè magna laude digna, si in reliquis idem Imperator optimi Principis numeros omnes simul expleset, & non potius turpi vita scedasset quæ ipso sui Imperij exordio laudabiliter (vt E Christianissimum decet Principem) peregrisset. Hæc autem vt cognoscas, accipe quæ de ipso scripta sunt ab Euagrio istis verbis ^d:

Verum quod ad vitæ eius rationem attinet, deliciis re vera defluxit & mollicie, in voluptatibus obscenis volutatus, alienæ pecuniæ ad eò ardentem appetēs, vt omnia iniqui quæstus gratia diuenderet; immo verò etiam ipsa sacerdotia, diuinū nomen minimè reuerens, plebeis hominibus venalia palam exponeret.] hæc Euagrius. Porro incontinentis animi primum illud publica lege ^e sancita hoc anno Kal. Ianuarij dedit indicium, dum pœnas Iustiniani legibus aduersus illicita coniugia contrahentes sancitas silere voluit, atque ita coniunctos ab inuicem minimè separauit: sed his etiam deterior constitutio illa hoc eodem anno Septembri mense lata, qua communi coniugum consensu dissolui matrimonium posse sancit. Extat ipsa constitutio, sed malè inter Iustiniani Imperatoris Nouellas ^f adnumerata, cum ipse Iustinus in ea testetur expressè, diuersam Iustiniani de ea re fuisse sententiam.

Annal. Eccl. Tom. 7.

Z z

Habes

IVSTINVS
CONTEMNIT
BARBAROS.

^a populum

^b verum

^c omnibus

^d Psal. 59.

^e Psal. 77.

IVSTINVS
THEOPHANIS
CATHOLICAE
STVDIOSVS

^f Euag. lib. 5.

cap. 1.
IVSTINI
PRAVI MO
RES.

^g Iustin. Nouel.
lib. 1.
apud Iulianum.

^h Apud Nouel.
Iustinianum
lib. 140.

Habes editionem Iuliani Antecessoris, in qua cum eiusmodi constitutio recitetur, Iustino, A non autem Iustiniano tribuitur: vt de his nihil sit quod dubitare quis possit. Hæc oportuit admonuisse, vt Iustinianus ab illata à nonnullis calunnia vindicaretur. Porro ad testandam ac detestandam Iustini temeritatem istiusmodi inter Christianos contrariam sacro Euangelio legem sancientis, hic ipsam describendam putauimus. sic enim se habet:

Imp. Cæs. Flavius Iustinus Alemannicus, Gothicus, Francicus, Alanicus, Vandalicus, Africanus, Pius, Felix, Gloriosus, Victor, ac Triumphator semper colendus Aug. Iuliano Præf. Vrbis Consp.

Nuptiis decentius nihil est hominibus, ex quibus filij, ceteraque nationum successiones, fundorum quoque & ciuitatum habitacula, & Reipublicæ eximius status. Propter quod nuptias felices esse eis qui eas ineunt, sic optamus, ita vt nunquam eas sinistra omnis opus fieri, neque nuptiis copulatos ab inuicem separari, iustam non habentes absolutionis nuptiarum occasionem. Sed quoniam difficile est in omnibus hominibus hoc seruari (in multitudine enim tanta non aliquas incidere irrationabiles similitudines, vnum de impossibilibus existit) oportere putauimus his reperire quamdam medelam; magis verò illic, vbi pusillanimitas in tantum erigitur, ita vt inplacabilis horror fiat coniugibus viâ manentibus: Antiquitas quidem licebat sine periculo tales ab inuicem separari secundum communem voluntatem & consensum hoc agentes, sic vt plurimæ tunc leges extarent hoc dicentes: ET BONA GRATIA. sic procedentē solutionem nuptiarum patria vocitantes voce. Postea verò diuæ memoriæ nostro patri pietate & temperantia omnes vbicumque aliquando imperantes excedenti visum est, qui ad suam vtilem & firmam respiciens voluntatem, non autem miserias pusillanimitatis coniciens, legem sancire, qua prohibuit consensu coniugia solui: quod nos quoque volebamus nimis obtinere in hoc ipso.

Plurimi autem nos adierunt inter se coniugium horrentes & abominantes, & proelia discordiasque propter hoc domi contingere accusantes (hoc quod valde doloriferum & triste consistit) dissoluere propter hoc precantes connubia; etsi occasiones non habuerunt dicere, per quas sine timore lex hoc dabat facere ipsis. Desiderium verò & studium eorum pro hac re in aliquanto distulimus tempore, aliquando quidem monentes, aliquando verò minantes quiescere eos ab irrationabili circa inuicem horrore, & ad vnanimitatem properare, & melioris fieri voluntatis: agebamus verò plus nihil. Quoniam verò difficile est immutare semel deçentos irrationabili passione & horrore: forsitan enim contigit istis & insidias aggredi ad inuicem, & venenis aliisque ad mortem agentibus vti: ita vt nec filios eis factos valere ad vnam similemque tales voluntatem immiscere. Hæc igitur aliena nostris iudicantes temporibus, in præsentem sacram constituimus legem, per quam sancimus licere (vt antiquitas) consensu coniugum solutiones nuptiarum fieri: non vltra verò obtinere constitutas pœnas constitutione nostri patris aduersus eos qui cum consensu coniugij faciunt solutionem. Si enim alterutrorum affectus nuptias solidat, merito contraria voluntas istas cum consensu dissoluit, ad insignificantis rebus quæ nuptias soluunt.

Certum autem sit, omnia alia quantacumque legibus ac potissimum sacris constitutionibus nostri patris dicta sunt de nuptiis, & filiis, occasionibusque ex quibus præcipitur dissolui nuptias (si & sine ratione non & cum communi consensu, secundum quod & præsens nostra constituit diuinitas, hoc agentibus & disponentibus pœnis interpositis) obtinere, & ex præsentem nostra lege per omnia habere virtutem propriam. Quæ ergo nobis visa sunt, & per præsentem manifestata legem, tua gloria per consuetum sibi modum omnibus fieri manifesta præcipiat in hac vrbe regia. Data decimo octauo Kal. Octob. Chalcedone, Imp. D. N. Iustino P. P. Aug. anno primo, Indictione quintadecima.] hæc tamen Iustini sanctio, qua bene instituta primordia sui turpiter corrodauit Imperij.

Porro horrenda hæc debuerit per Episcopos prohiberi ne fierent, & iam facta rescindi, & ab Ecclesia penitus propulsari: sed cuius id erat muneris Ioannes Constantinopolitanus Episcopus, quod precario eam sedem quodammodo possideret intrusus Antistes, minimè restituisse reperitur. De Ioanne autem Romano Pontifice, cum omnia ferme eius rerum gestarum monumenta perierint, nihil est quod dicere valeamus: quem tamen à prædecessoribus minimè existimamus fuisse degenerem, quorum sæpe sacerdotalis vigor enituit in continendis Orientalibus Imperatoribus in fide Catholica & Ecclesiastica disciplina, in exercendisque illis cum ab ea vel leuiter declinarent, prout res gestæ ipsorum superius recensitæ declarant.

Sed

A Sed iam de statu Ecclesiæ Gallicanæ, qualis fuerit, postquam quatuor Reges Francorum post obitum Clotarij anno superiori inter se regnum partiti sunt, videamus. Cum autem (vt superius suo loco vidimus) in Concilio Parisiensi Episcopi statuissent, neminem admittendum ad Episcopatum, quem Regis auctoritas absque canonica electione intruderet, sed quem clerus eligeret, & Episcopi prouinciales vnâ cum Metropolitanis probarent: Leontius Burdegalensis Episcopus, collecto collegarum Concilio Santonis, inter alia decreta Emerium Episcopum Santonensem à Clotario Rege eo modo in Episcopatum regia auctoritate intrusum, sede priuauit; qui tamen à Rege Chariberto vi rursus intruditur. Hæc autem cuncta quomodo se habuerint, accipe à Gregorio res sui temporis scriptis tradente his verbis:

Apud vrhem Santonicam Leontius, congregatis prouinciæ suæ Episcopis, Emerium ab Episcopatu depulsi, afferens non canonicè fuisse hoc honore donatum. Decretum enim Regis Clotarij habuerat, vt absque Metropolitanis consilio benediceretur, qui non erat præsens. Quo eiectione, consilium fecere in Heraclium tunc Burdegalensis Ecclesiæ presbyterum: quod Regi Chariperto * subscriptum propriis manibus per nūcupatum presbyterum transmiserunt. Qui veniens Turonos, rem gestam beato Euphronio pandit, deprecans hoc, vt consensum, *decretum videlicet*, subscribere dignaretur. Quod vir Dei manifestè respuit. Igitur postquam presbyter Parisiæ vrbis portas ingressus Regis præsentiam adiit, hæc effatus est: Salue Rex gloriose: sedes enim Apostolica eminentiæ tuæ salutem mittit vberriam. Cui ille: Numquid, ait, Turonicam adisti vrhem, vt Papæ illius nobis salutem deferas? Hic accipe, sic dicit à Gregorio Ecclesiæ Turonensem sedem Apostolicam, atque Burdegalensem; non quod ab Apostolis fuerint instituta, cum longè post Apostolorum tempora (vt ipsemet tradit) cœperint habere Episcopum; sed quod eisdem ab Apostolica sede Petri concessa per pallium Apostolica inesset auctoritas. Sed pergit:

Pater (inquit presbyter) Leontius tuus cum comprouincialibus Episcopis salutem tibi mittit, indicans Æmulum (sic enim vocitare consuevit Emerium ab infantia sua) eiectionem ab Episcopatu, pro eo quod prætermissa canonum sanctione, vrbis Santonicæ Episcopatum ambiuit. Ideoque consensum ad te direxerunt, vt alius in locum eius substitueretur: quo fiat, vt dum transgressores canonum regulariter arguuntur, regni vestri potentia æuis prolixioribus propagetur. Hoc eo dicente, fremens Rex, eum à suis conspectibus extrahi iussit, & plaustro spinis suppleto imponi desuper, & in exilium protrudi præcepit, dicens: Putas ne, quod non est desuper quisquam de filiis Clotarij Regis, qui patris facta custodiat, quod hi Episcopum quem voluntas Regis elegit, absque nostro iudicio proiecerunt? Et statim electis vris religiosus, Episcopum loco restituit, dirigens etiam quosdam de Camerariis suis, qui exactis à Leontio mille aureis, reliquos iuxta possibilitatem damnet Episcopos. & sic patris est vltus iniuriam.] hæc quidem tyrannicè Rex. Quomodo autem idem Rex impiè agens, inuadens res Ecclesiarum, diuina vltione percussus interit, suo loco dicemus. Permanisse quidem Emerium in Santonenfi Episcopatu, eundemque reconciliatum fuisse Leontio, ex his quæ scribit Venantius Fortunatus ^b in carmine de basilica S. Bibiani intelligi potest: nam eius precibus idem Leontius basilicam S. Bibiani Santonenfis cœptam ab Eusebio perfecit, vt ipse Fortunatus docet his verbis:

Digna sacerdotis Bibiani templa coruscant:

Quo si iusta petis, dat pia vota fides:

Quæ Præsul fundauit ouans Eusebius olim;

Ne tamen expleret, raptus ab Orbe fuit.

Cui mox Emerius successit in arce sacerdos:

Sed captum vt strueret, ferre recusat onus:

Quod precibus commisit opus tibi Papa Leonti,

Cuius ad hoc votum iugiter instat amor, &c.]

At non S. Bibiani tantum inchoatam Leontius perfecit ecclesiam, sed etiam collapsam restituit S. Eutropij primi eius sedis Episcopi, vt aliud eiusdem Fortunati subsequens indicat epigramma: quibus declaratur erga Santonenfes fuisse Leontium propensiorum. Sed accidit (iisdem puro temporibus, cum Regis violentia opprimeretur) vt falso allato nuncio ipsum iam esse defunctum, non defuerit qui in Burdegalensi Ecclesia creari conaretur Episcopus: cum ex improviso ipse adueniens, summo ciuium exceptus est gaudio: quando & eiusdem Leontij studiosissimus Venantius Fortunatus iucundissimum illum cecinit hymnum, cuius hæc sunt exordia:

Annal. Eccl. Tom. 7.

Z. z. 2

Agnoscat

IVSTINI
EPICVVM
DE DIVOR-
TIO.

* debeat

CONCI-
LIVM SAN-
TONENSE.

* Greg. Turon.
lib. 4. c. 26.
CHARIBERTVS
REX TYRANNI-
CB AGIT
IN EPI-
SCOPOS.
* Chariberto

LEONTIVS
MVLTATA-
TVRA CHA-
RIBERTO
REGE.

* freddens

^b Fortun.
carm. lib. 1.

LEONTIVS
AVIS EXIM
PROVISO
KARDIVS.

CHRISTI
566.IOANNIS PAP.
7.IVSTINI IVN. IMP.
I.

*Agnoscat omne seculum
Pontificem Leontium
Burdegalense premium
Dono superno redditum.
Bilinguis ore callido
Crimen fonebat inuidum,
Ferens acerbium nuncium
Hunc iam sepulchro conditum.] & post multa:
Non longiore tempore
Persantur in hoc murmure:
Dum cogitant succedere,
Redit sacerdos qui fuit, &c.]*

Quod igitur ad Leontium spectat, decimus tertius hic Burdegalensis Ecclesiæ Episcopus numeratur ab eodem Fortunato his versibus^a:

*Tertius à decimo huic urbi Antistes haberi,
Sed primus meritis enumerandus eris.]* qui nobilissimo ortus genere, diuinitif-

que pollens, & egregis animi virtutibus exornatus, coniugatus licet, inuitus ad eius Ecclesiæ Episcopatum assumptus est. Fuit nomen coniugis Placidina ex Imperatorio stemmate procreata, de qua idem auctor:

*Cogor amore etiam Placidina pauca referre,
Que tibi tunc coniunx, est modo chara soror.
Lumen ab Arcadio veniens genitore resulget,
Qua manet Augustum germen, Antea, iuuum
Imperij factus toto qui rex in Orbe,
Cuius adhuc pollens iura Senatus habet.
Humani generis si culmina prima requiras,
Semine Cæsareo nil superesse potest.
Sed genus ipsa suum sensu & moderamine vicit,
Cuius ab eloquio dulcia mella fluunt.
Chara, serena, decens, sollers, pia, mitis, opima,
Que bona cuncta gerit, quicquid honore placet:
Moribus, ingenio, meritorum luce cornescans
Ornauit sexum mens pretiosa suum.]* Ita quidem optimis composita mori-

bus, et si diuisa corpore à sancto viro, inhæsit tamen ipsi in bonis operibus comes indiuidua, vt inter alia illis quoque docet versibus Fortunatus, vbi agit de ecclesia S. Bibiani:

*Sacra sepulchra regunt Bibiani argentea recta,
Vnanimis tecum que Placidina dedit.]* Et cum idem agit de basilica S. Martini ab eodem Leontio erecta, ab ipsa verò Placidina ornata, hos in fine habet versus:
*Que Placidina sacris ornauit culmina velis:
Atque simul certant: hic facit, illa colit.]* Sed & de aliis Deo donis ab ipsis oblati eiusmodi extat eiusdem auctoris epigramma:
*Summus in arce Dei pia dona Leontius offert,
Votis iuncta sacris & Placidina simul.
Felicis quorum labor est altaribus aptus,
Tempore qui paruo non peritura ferunt.]* Excitit verò & Placidinæ virtutis E

amula soror ipsius nomine Alchima; quæ & ipsa iuncta coniugio, Apollinari viro suo, vt Episcopus crearetur, indulguit, pariterque ad construenda sanctis martyribus templa se contulit, vt ex Gregorio^b habes, vbi agit de martyre Antoliano. Tanta hæc antiquæ Gallicanæ nobilitatis germana haud fuerunt prætereunda silentio, quæ egregiarum additamento virtutum reddita sunt contemptu seculi clariora. Sed vt ad Leontium redæamus, cuius præclaras res gestas nonnisi per fragmenta scriptorum colligere licuisse dolemus, siue eas à Gregorio, siue à Fortunato relatas: scias & in Actis^c quoque S. Maclouij Episcopi in Britannia de hoc eodem Leontio mentionem esse frequentem: ex quo etiam tempus, quo idem Maclouius vixit, poteris facile intelligere. qui fuit vir sanè à Deo plurimis magnisq; miraculis illustratus.

Demum verò vt eidem nostro Leontio persoluamus extrema, quod eius sepulchro epitaphium

^a Fortunat. in laud. Leontij. carm. lib. 1.

DE PLACIDINA CLARISS. FEMINA.

^b Gregor.

DE ALCHIMACIARIBUS SIMA. T. MINA. Gregorius de glor. mar. cap. 65.

^c Apud Sm. to. die 15. Nou. c. 11. 22. 23. 24. 25.

CHRISTI
566.IOANNIS PAP.
7.IVSTINI IVN. IMP.
I.

A taphium affixit idem qui supra Venantius Fortunatus^a, hic describamus. sic enim se habet:

*Omne bonum velox, fugitiuaq; gaudia mundi:
Prosperitas hominum quàm cito rupta volat.
Mallem cui potius nunc carmina ferre salutis,
Peruerso voto flere sepulchra vocor.
Hoc recubant tumulo venerandi membra Leontij,
Quem sua Pontificem fama sub astra leuat.
Nobilitas altum ducens ab origine nomen,
Quale genus Romæ forte Senatus habet.
Et quamuis celsa fueret de sanguine patrum,
Hic propriis meritis crescere fecit auos.*

B *Regum summus amor, patria caput, arma parentum,
Tutor amicorum, plebis & urbis honor,
Templorum cultor, tacitus largior egentium,
Susceptor peregrum distribuendo cibum.
Longius extremo si quis properasset ab Orbe
Aduena mox vidit hunc, ait esse patrem.
Ingenio viuax, animo probus, ore serenus:
Et mihi qualis erat, pectore flente loquor.
Hunc habuit clarum qualem modo Gallia nullum:
Nunc humili tumulo culmina celsa iacent.
Placabat Reges, recreans moderamine ciues.
Gaudia tot populis, heu, tulit vna dies.
Lustra decem felix & quattuor in super annos
Vixit, & à nostro lumine raptus obit.
Funeris officium magni solamen amoris*

Dulcis adhuc cineri dat Placidina tibi.] hucusque epitaphium Leontij, qui iunior Leontius dicendus est respectu senioris itidem Burdegalensis Episcopi, cuius epitaphium apud eundem Fortunatum extat^b à Theodosio scriptum, de quo puto mentionem haberi apud Sidonium^c Apollinarem: neque enim alium illum existimo à Leontio seniore Burdegalensi Episcopo, æque nobilitate & vitæ sanctitate conspicuo. At de his hæcenus.

D Sed inuidia prauæ dæmonis interea factum est, vt dum tot luminaribus Gallicana Ecclesia perfulgeret, quæ erat hoc tempore bene hæcenus culta Ecclesia in Hibernia delis tenebris obduceretur, passa naufragium, dum non sequitur eam, quæ ad salutis portum ante omnes pergit viam monstrans, nauiculam Petri: dum enim iustior ceteris videri voluit, & plus sapere quàm oportuit, decipitur imprudens à schismaticis. Dolo namque schismaticorum falso ad eos rumore perlato, à Quinta Synodo peccatum esse in sacrosanctum Chalcedonense Concilium, quasi Trium damnatione capitulorum damnasset pariter quæ in eadem Synodo statuta essent: ardentissimo iidem studio pro Trium capitulorum defensione, iunctis animis, omnes qui in Hibernia erant Episcopi insurrexerunt. Addiderunt & illud nefas, vt cum percepissent Romanam Ecclesiam æque suscepisse Trium damnationem capitulorum, atque suo consensu Quintam Synodum roborasse: ab eadem pariter resisterint, atque reliquis qui vel in Italia, vel in Africa, aliisque regionibus erant, schismaticis in-

E hæserint, fiducia illa vana crecti, quòd pro fide Catholica starent, cum quæ essent in Concilio Chalcedonensi statuta defenderent. Ita miseri rerum ignari, specie quadam apparentis iustitiæ permoti, zelum habentes, non tamen illum qui esset secundum scientiam, cum & in remotioribus Orbis partibus degerent, vt haud facile admoneri & corrigi potuissent, accedentibus incommodis aliis, quæ bella, pestis, & fames secum ferre solent, ita permanere diutius, miseri illorum qui Quintam Synodum sectarentur, tamquam qui à recto fidei tramite aberrarent: tantum absiuit vt se errore deceptos esse intelligere potuissent. Sed eo fixius inhærent errori, cum quæcumque Italia passa sit bellorum motibus, fame, vel pestilentia, ea ex causa illi cuncta insaufa accidisse putarent, quòd pro Quinta Synodo aduersus Chalcedonense Concilium prælium suscepisset. Quo statu miserimo collocati vsque ad S. Gregorij Papæ tempora, ad finem videlicet præsentis seculi, permanserunt, cum de his iidem literas ad eundem quem scirent Deo amicum virum sanctissimum conscri-

Annal. Eccl. Tom. 7.

^a Fortun. carm. lib. 4. nou. edit.

LEONTIUS EPISCOPI BURDEGALENSIS EPITAPH.

^b Fortun. car. lib. 4. nou. edit. Sid. n. lib. 6. epist. 3. & li. 7. p. 11. 6.

HIBERN. EPISC. SCHEISMATICI.

piere. Quid autem ad ea Gregorius ipse rescripserit, suo loco dicturi sumus. Extat ipsa epi- A stola*, ex qua ista depromptimus.

* Greg. lib. 7. epist. 35.

At verò quod non solum (vt dictum est) sanctorum virorum hoc tempore viuentium Catholica Ecclesia est illustrata miraculis, ex quibus ubi esset veritas, potuisset agnosci, si id attendere schismatici voluissent; verum etiam præstarent id ipsum abundantius Sanctorum cineres ubique miraculis coruscantes: his iungenda putauimus, quæ hoc ipso anno, quo & secundus Sigeberti Regis Francorum incipit numerari (anno enim superiori, vt vidimus, auspiciatus est regnum) ipsi Gregorio Turonensi Episcopo tunc diacono, qui successit Euphronio, hoc eodem anno, quæ septimum eius sedis numerat, acciderint. Dum enim insignia recenset eiusdem S. Martini miracula, hæc habet de se ipso^b:

^b Greg. Turon. miracul. S. Mart. lib. 1. cap. 32.

Ergo his exactis quæ circa alios gesta sunt, aggrediar quæ circa me indignum virtus præsentis est operata patroni. Anno centesimo sexagesimotertio post assumptionem sancti ac prædicabilis viri B. Martini Antistitis, regente Ecclesiam Turonensem S. Euphronio Episcopo anno septimo, secundo anno Sigeberti gloriosissimi Regis.] cõcordat luso optimè posita chronographia ab obitu S. Martini, quæ decessisse diximus anno Domini quadringentesimo secundo; à quo tempore si deducas annos centum sexaginta tres exactos, planè hunc ipsum annum constituit, nempe quingentos sexaginta quinque absolutos, inchoato sexagesimo sexto. Sed pergit ipse: Irrui in valetudinem cum pustulis malis & febre: negatogue vsu potus & cibi, ita angebar, vt amissa omni spe vitæ præsentis, de solis sepulture necessariis cogitarem: obsecerat enim me mors cum ardore, animam cupiens expellere de corpore.

QVAB GRE- GORIVS HOC ANNO CON- SECVTVS EST A S. MARTINO.

Tunc iam valde exanimis, inuocato nomine beati Martini Antistitis, parumper conu- lni, & lento adhuc conamine iter incipio præparare: infederat enim animis, vt locum venerabilis sepulchri visitare deberem. Vnde tanto desiderio affectus sum, vt ne viuere me optarem, si tardius direxisssem. Et quia vix euaseram, ex ardore incommodi cœpi iterum ardore febri succendi. Nec mora, adhuc parum fortis iter cum meis arripio: actis que vel duabus vel tribus mansionibus, ingressus silvas corruo rursus in febrem, & tam grauius agrotare cœpi, vt omnes me autumarent vitam amittere. Tunc accedentes amici, & videntes me valde lassum, dicebant: Reuertamur ad propria: & si te Deus vocare voluerit, in domo tua moriere: si autem euaseris, vortuum iter facilius explicabis: fatius est enim reuerri ad domum, quàm mori in eremo. Ego verò hæc audiens, vehementer lacrymabar, & plangens infelicitatem meam, locutus sum cum eis, dicens: Adiuro vos per omnipotentem Deum, & reis omnibus metuendum iudicij diè, vt ea quæ rogo consentiat: de cœpto itinere non desistere: & si mereor S. Martini videre basilicam, grãtias ago, sin aliàs, vel exanime corpus deferentes ibidem sepelire: quia deliberatio mea est non reuerri domum, si non eius sepulchro meruero præsentari. Tunc vnà pariter flentes, iter quod cœperam, aggredimur: præcedente verò præsidio gloriosi domini, ad basilicam eius aduenimus.

^c Ibid. cap. 33

Eodem tempore vnus ex clericis meis, Armentarius nomine, bene eruditus in spiritua- libus Scripturis, cui tam facile erat sonorum modulationes appendere, vt eum non puta- res hoc meditari, sed scribere, in seruitio valde strenuus & in commisso fidelis: hic verò, in- ficiente veneno, à pustulis malis omnem sensum perdidit, & ita redactus fuerat, vt nihil penitus aut intelligere posset, aut agere. Tertia autem nocte postquam aduenimus ad sanctam basilicam, vigilare disposuimus: quod & impleuimus. Manè autem factò, signo ad matutinas commoto, reuerri sumus dormitum: qui lectulis quiescentes vsque ad horam propè secundam dormiuibus. Experges factus ergo, amota omni languoris & cordis amaritudine, sentio me pristinam recepisse sanitatem: & gaudens, puerum familiarem, qui mihi seruiret, euoco. Exurgens autè Armentarius, velociter coram me stetit, & ait: Domine, ego parabo quod iusseris. At ego existimans adhuc esse eum extensum, Vade, inquam, vo- ca puerum. Et ait: Ego quæcumque præceperis, adimplebo. Obstupescit interrogo quid hoc esset. Qui ait: Intelligo me valde sanum, sed vnus error est animi, quod nescio de qua parte huc aduenerim. Et ita incipiens, ita mihi impendit seruitium, sicut erat solitus ante triduum. Tunc ego exultans & flens præ gaudio, gratias omnipotenti Deo tam pro me, quàm pro ipso refero, quod intercedente patrono, incolumem me corpore, illum mente reddiderit, & vnus excursus ex fide etiam alteri amenti, qui nec petere nouerat, salutem præstitisset.] ac paulo post^d:

^d Ibid. c. 34. DE CERTIS MIRACV- LVN.

Nos verò reuertètes, tres cercolos pro benedictione beati sepulchri portauimus. De qua cera quàm multæ virtutes factæ sunt super frigoretics & aliis infirmis, longum est enarrare. Sed

A Sed vnum è multis miraculum proferam. Agrum quemdam possessionis nostræ grandio an- nis singulis vastare consueuerat, & tam grauius sauebat, vt nihil ibidem, cum venisset, re- linqueret. Tunc ego in vicinis illis arborem vnã quæ erat excellior ceteris eligens, de san- cta cera super eam posui. post illam autem diem vsque in præsens tempus, nunquam ibi- dem tempestas cecidit: sed veniens, locum illum tamquam timens præterit.] hæc ibi. Quomodo verò vno ex cereolis è S. Martini sepulchro sublatis sanauit Iustinum filium Iò- roris suæ, idem Gregorius pluribus inferius narrat^e. Sed pergit ipse reliqua referre^b:

^e Greg. lib. 2. mirac. sancti Martini. c. 2.

^b Greg. lib. 1. mirac. sancti Martini. c. 15. DE LIGNO CANCERLI S. MARTINI MIRANDA.

Fide commouente, quidam ex nostris lignum venerabile de cancello lectuli à monaste- rio Sancti, me nesciente, detulerat; quod in hospitiolo suo pro saluatione retinebat. Sed credo quia non sic honorabatur aut decorabatur, vt decuerat, cœpit familia eius grauius agrotare. Et cum penitus nesciretur quid hoc esset, nec minueretur aliquid, sed quotidie augetur deterius: vidit in visu noctis personam terribilem dicentem sibi: Cur sic tecum agitur? Qui ait: Ignoro prorsus vnde hoc euenerit. Dicit ei persona: Lignum quod de lectulo Domini culisti, negligenter hic retines: ideo hæc incurristi. Sed vade nunc, & defer illud Gregorio diacono, & ipse secum retineat. At ille nihil moratus, mihi exhibuit: quod ego cum summa veneratione collectum, loco digno reposui. Et sic omnis fami- lia in domo eius sanata est, ita vt nemo ibidem deinceps aliquid mali perferret.] hæc Gregorius: qui his longè maiora edita à Sancto refert miracula, eademq; quatuor libris distin- xit. Hæc autem quæ de se Gregorius hoc anno accidisse triplici signat chronographia, præ- termisisse nolimus: quo etiam fieret manifestum, qualisnam & his temporibus cultus re- liquiarum vigeret in Galliis, præcipuè verò in sacris cineribus S. Martini: de cuius celebra- tate vide quæ inter alia Venantius Fortunatus^f his consentientia scribat ad Childebertum

^f Venantius Fortunatus. lib. 10.

S. MARTINI VIRTUS TO- TO ORBE PERSPICVA

Val. Martius

C Regem, atque Brunichildem Reginam: Qui modo de Gallis totum mirè occupat Orbem, Et virtus pergit, quò pede nemo valet: Qui velut alta Pharus lumen protendit ad Indos: Quem Hispanus, Morus*, Persa, Britannus amat: Hunc Oriens, Occasus habet, hunc Africa, & Arctos. Martini decus est, quæ loca mundus habet. Quiq; per Oceanum discurret marginis vndas, Omnibus vt præstet circuit Orbis iter.] Sed quomodo idem Gregorius iam Episcopus, hausto puluere è sepulchro sancti Martini accepto, è morte fuerit reuocatus ad vitam, suo loco inferius dicturi sumus. Habes ex his in Ecclesia Catholica, tum ex viuus, tum vita functis sanctissimis viris (vti proposuimus) semper scaturite veluti è fonte perenni miracula, quibus manifestissimis notis quisque licet mente stolidus cognoscere possit, ubi veritas permaneat sacrorum dogmatum, ac pariter intelligere hæreticos atque schismaticos censendos esse, qui ab iis procul aberrant.

Ceterum admiratione maxima dignus est fidei Christianæ feruor, qui his temporibus er- ga sacrarum reliquiarum cultum adeò exardebat in Galliis, vt licet abundarent illæ prouinciæ sacris pignoribus sanctorum martyrum & confessorum, nihilominus fame inhiarent ad peregrina: quorum gratia in Orientem profectam esse diximus S. Germanum Parisiensem Episcopum, qui factus pij voti compos ad suam Ecclesiam locupletatus hisce dinitus est reuer- sus Parisios, vt diximus. Sed & sancta Regina, Clotarij Regis quondam coniux, clarissima Radegundis his ipsis tēporibus sapius legatos misisse reperitur in Orientem ad perquirēdas

CULTVS SA- CRARVM RELIQUIA- RVM VIGET IN GALLIIS

E Sanctorum reliquias, de quibus hic nobis opportunè dicendum: de prima enim legatione hæc habet Bandonnia, siue Bandomina, quæ cum ea in monasterio coalescens, quæ vidit, de ipsa quàm fidelissimè scripsit, his verbis^g: Quantam illa, postquam in monasterium se contulit, sanctarum reliquiarum multitudinè precibus fidelissimis aggregarit, restatur Oriens, Aquilo, Auster, & Occidens confitetur. Vndique enim gemmas pretiosas, celo reconditas & quas paradisi habet, & muneribus & precibus, vt adipisceretur, effecit: apud illas verò si- ne intermissione meditari, psalmos & hymnos sibi depromere videbatur. Perlatum est ad eam, Mammetis* martyris sacros artus Hierosolymis quiescere. Illa instar hydropicæ, mi- rè sitiens, auidè hæc hauebat. Sicut enim qui hydropis laborant, quanto plus bibant, tanto maiori ardente siti: ita & ipsa rore Dei persusa magis incaluit. Itaque virum venerabilem Recculum presbyterum, qui cum secularis adhuc erat, & hodie superest, ad Patriarcham Hierosolymitanam transiit, petens beati Mammetis pignora sibi donari. Eius preces vir Dei benignè

^g Bandon. in Vita S. Radeg. lib. 2. tom 4. Sar. die 13. Aug.

* Mammetis

* Regulum ACCURAT RELIQUIE MAMMETIS MARTYRI.

CHRISTI
566.IOANNIS PAP.
7.IVSTINI IVN. IMP.
I.

benignè admittens, orationes populo indixit, cupiens nosse Dei voluntatem. Tertio die A
Missa celebrata, ad beati martyris sepulchrum cum omni populo accessit, altaque voce &
plena fide dixit: Obsecro te, confessor & martyr Christi, si vera est ancilla Dei beata Rade-
gundis, innotescat gentibus potentia tua, permittasq; de pignoribus tuis mentem fidelem
accipere quod possit. Oratione completa, cum populus omnis respondisset, Amen: venit
ad sanctum sepulchrum, semper beatæ fidei pronuncians: contrectat sacra membra, seire
cupiens, quænam ipse martyr beatissimus dominæ Radegundi donari velit. Tangit manus
dexteræ singulos digitos: ubi ad minimum ventum est, leni tactu è manu amotus est, vt
beatæ Reginae desiderio satisfaceret. Eum verò digitum vir Apostolicus eo quo par erat ho-
nore beatæ Radegundi mittit. Ab Hierosolymis verò Pictavos vsque in eius honorem sem-
per diuinæ laudes promebantur.

Quis verò pro dignitate explicet, quàm ardenti animo, quàm fida deuotione tantum il- B
la munus expectans sese abstinentiæ manciparit? Postquam autem hoc cæleste donum cum
multa animi alacritate accepit, tota hebdomada cum vniuersa congregatione psallentium
vigiliis & ieiuniis se accommodauit, Deum benedicens, quòd tale munus consequi meruis-
set. Sic Deus suis fidelibus quæ postulant, non negat.] Lucusque de prima à sancta Rade-
gunde Regina in Orientem legatione missa.

Post hæc autem paulo inferius de alia ab eadem missa legatione in Orientem ad Imper-
ratorem pro ligno sanctæ Crucis accipiendo eadem Bandoninia refert, hæcque habet: Quod
igitur fecit sancta Helena in Oriente, hoc fecit beata Radegundis in Gallis. Sed quia nihil
sine consilio facere voluit quamdiu vixit in hoc mundo, litteris ad Sigebertum excellen-
tissimum Regem datis (is est filius Clotarij Regis, qui vnà cum fratribus regnauit in Gallis)
petiit ab eo, vt cum eius bona venia liceret sibi pro totius patriæ salute, & regni ipsius stabi- C
limento, lignum salutaris Crucis Domini ab Imperatore expetere. Illo clementissimè sanctæ
Reginæ precibus annuente, deuotione plena cum multo desiderio ad Imperatorem
munera misit, quippe quæ causa amoris Christi pauperem se fecerat. Sed Sanctos iugiter
implorans, nuncios suos ablegauit; Sanctorumque suffragiis, quod optabat, adepta est. Im-
perator enim & beatum lignum Crucis Domini auro & argento ornatum, multaque San-
ctorum reliquias, quas Oriens obtinebat, ei per legatos transmisit vnà cum Euangelis auro
gemmisque decoratis.] asserit Gregorius eas fuisse reliquias sanctorum Apostolorum arque
martyrum. Pergit verò Bandoninia:

Vt autem salus mundi Pictauorum urbem cum sanctis reliquiis aduenit, lociq; Antistes
(is erat Meroueus) cum omni populo deuotè ea veller accipere: inimicus humani generis per
satellites suos egit, vt pretium mundi repelleretur, nec illud intra urbem vellent accipere, D
aliud pro alio Iudaico more afferentes. Quid sanè egerint, non est nostrum commemora-
re: ipsi viderint: Dominus nouit quænam rei sint.] tacuit prudens femina peccatum Anti-
stites Morouei, quod Gregorius ex parte saltem prodit his verbis: Perit Regina Episcopum,
vt cum honore debito, grandique psallentio in monasterio locarentur: sed ille despi-
ciens suggestionem eius, ascensis equis, villæ se contulit. Tunc Regina iteratò ad Sigeber-
tum Regem direxit, deprecans, vt iniunctione sua quicumque ex Episcopis hæc pignora
cum illo quo decebat honore, votumque eius exposcebat, in monasterio locarent. Ad hoc
enim opus beatus Euphronius urbis Turonicæ Episcopus inungitur, &c.] Sed & modeste
quidem Gregorius tacet, quòd à ciuitate, sicut à monasterio, ne illuc inferretur, sacrosan-
ctum lignum exclusum sit: ne enim vel in ciuitatem admitteretur, satanico ille spiritu hoc
prohibebat. Sed audiamus Bandoniniam ita historiam prosequentem:

At beata Radegundis feruens spiritu, animo certans, ad clementissimum Regem scripsit,
orans vt in ciuitatem lignum Dominicum recipi iuberet. Interim donec eius nuncij à Re-
ge redirent, Turonico suo virorum monasterio, quod ipsa condiderat, cum psalmodis &
canticis sacerdotum Crucem Domini & Sanctorum pignora comendauit. Vbi tamen non
minorem iniuriam sancta Crux perpeffa est, stimulante inuidia, quàm Dominus ipse, cum
ad Præsidem & Iudices iniquos maligna omnia patienter pertulit, ne id quod creauerat
periret.] quidnam autem istud fuerit, sicut nec ipsa, ita neque Gregorius innuit.

Ceterum ea cuncta in maiorem Dominicæ Crucis cessere gloriam: etenim apud Turo-
nos in honorem sanctæ Crucis erectum oratorium fuit, de quo meminit Venantius Fortu-
natus, qui, cum pallia crucibus intexta successor Euphronij Gregorius dono dedit, eandem
dignam oblationem his versibus prosequutus est, quibus & Crucis gloriam prædicauit^b:

Virtus

CHRISTI
566.IOANNIS PAP.
7.IVSTINI IVN. IMP.
I.

A
Virtus excelsa Crucis totum rectè occupat Orbem:
Hæc quoniam mundi perditæ cuncta redit.
Quodq; feras serpens inscit felle veneni,
Christi sanguis in hac dulce liquore lauat.
Quæq; lupi fuerant raptoris præda ferocis,
In Cruce restituit Virginis agnus oues.
Tensus in his ramis cum plantis brachia pendens,
Ecclesiam stabilis pendulus ipse Cruce.
Hoc opus in ligno reparans deperdita pridem,
Quod vetiti ligni poma tulere boni.
Addita quinetiam virtutum flamma corusca,
Bona quod obsequis Crux parat ipsa suis.] hætenus de Crucis sanctæ præ-
coniis. Quænam autem eiusmodi essent dona, quibus Crucis gloria illustraretur, ex nun-
cupato voto persoluta, mox ista subiungens ostendit:
Denique sancta Cruci hæc templa Gregorius offert,
Pallia dum coperit signa gerendo Crucis:
Dona repente dedit diuina potentia Christi:
Mox fuit & veti causa secuta pæj.
Pallia nam meruit, sunt quæ Cruce textile pulchra
Osequiisq; suis Crux habet alma Cruces.
Serica cum mureis agnata est blatea telis,
Et textis Crucibus magnificatur opus.
Sic citò Pontifici dedit hæc deuota voluntas,
Atque dicata Cruci condita vela placent.
Vnde salutifero signo tibi clare sacerdos,
Hæc cui complacuit, reddere magna valeat.] Ita planè vsu veteri receptum
fuit, vt cum ipsa figura ecclesiæ, tum vel vestes, vasaque sacra, & alia ad diuinum opus pa-
rata vrenfilia tam in Occidente quàm in Oriente sanctæ Crucis signis multiplicibus orna-
rentur. Sed ceptam ex Bandoninia prosequamur historiam, cum post despectam à mem-
bris diaboli Crucem ista refert:

Id verò sancta femina animaduertens, magnis se cruciatibus dedit, ieiuniis, vigiliis, pro-
fationi lacrymarum se addicens cum tota congregatione sua; donec respexit Dominus hu-
militatem ancillæ suæ, aspirauitque eam mentem Regi, vt in populo faceret iudicium &
D
institiam. Misit enim deuotus Rex virum illustrem Iustinum ad virum Apostolicum Eu-
phronium Episcopum, præcipiens vt cum honore condigno gloriosam Domini Crucem
& Sanctorum reliquias in monasterium dominæ Radegundis inferret.]
Tunc temporis verò à Venantio Fortunato eiusdem S. Radegundis studiosissimo (vt ex
plurimis ad eandem scriptis carminibus constat) nobilis ille conscriptus est sacer hymnus,
qui ab vniuersa Occidentali Ecclesia vt in honorem sanctissimæ Crucis sæpe caneretur, vsu
receptus est, sicque incipit:

Vexilla Regis procedunt,
Fulget Crucis mysterium,
Quo carne carnis conditor
Suspensus est patibulo.] &c. Adiecit & illum itidem in Ecclesia Catholica
E
vbique à Latinis musicis modulis occini solitum, cuius hoc est exordium:
Pange lingua gloriosi prælium certaminis,
Et super Crucis trophæum dic triumphum nobilem,
Qualiter Redemptor orbis immolatus vicerit] &c. quòd enim ore omnium
ferme Fidelium iidem soliti sunt concini sacri hymni, eos hic reddere integros non cura-
mus. Verùm aliud ab eodem tunc temporis eadem occasione in honorem eiusdem san-
ctissimæ Crucis elaboratum elegans epigramma his describendum putauimus: sic enim
se habet:

Crux benedicta nitet, Dominus qua carne pependit,
Atque cruore suo vulnera nostra lauat.
Mitis amore pio pro nobis vtilissima factus
Transit ad ore lupi qua sacer agnus oues.

Transfixis

QUANTA
VENERA-
TIONE SA-
CRÆ SVS-
CEPTÆ RE-
LIQUIÆ.ALTA LEGA-
TIO IN O-
RIENTEM
PRO LIGNO
CRUCIS.MOROUVS
ADVERSA-
TVRS. CRV-
CI.^a Greg. Turon.
lib. 9. c. 11.^b CRUX
CONTINVE-
LIAM PAS-
SÆ.^c Fortun.
ann. lib. 2.

* rite

* pius

* coruscet

* agnata

PER B. EU-
PHRONIUM
LIGNVM
S. CRUCIS
RECONDIT-
TVR. SVO
LOCO.

Transfixis palmis, ubi mundum à clade redemit,
Atque suo clausit funere mortis iter.
Hic manus illa fuit clavis confixa cruentis,
Quæ eripuit Paulum crimine, morte Petrum.
Fertilitate potens, ô dulce & nobile lignum,
Quando tuis ramis tam nona poma geris.
Cuius odore nouo defuncta cadavera surgunt,
Et redeunt vitæ qui caruere die.
Nullum vret æstus sub frondibus arboris huius,
Luna nec in nocte, Sol neque meridie.
Tu plantata micæ secus est ubi cursus aquarum,
Spargis & ornatas flore recente comas.
Appensa est vitis inter tua brachia, de qua
Dulcia sanguineo vina rubore fluunt.]

Quæ autem secuta sint post illatum in monasterium venerandum lignum Crucis, audi que subdit sacra virgo Bandoninia :

Quod ut factum est, exultauit mirificè beata illa cum omni congregatione tale sibi donum cælitus collatum, quod propitium Deum effecturum esset suæ congregationi, quam in Dei seruitium collegisset, nimirum spiritu præfatiens, post decessum suum quàm esset eximia monasterij eius futura facultas, licet ipsa cum cæli Rege gloriaretur. Ut ergo illi subueniret, instar optimi prouisoris & pastoris boni, ne oues vsquequaque desereret, pretium mundi de pignore Christi è longinqua regione expetitur in loci eius honorem & populi salutem suo monasterio reliquit.] Sed quid accidit? Quæ visa est sanctissima Crux alieno auxilio & Regum obsequio indigere ad eliciendam credentium fidem, mox ipsa apparere voluit non alieno quo non indigebat, sed suo fulgore corusca. Nam audi quid dictis subiiciat: Ibi diuina agente virtute, cæcis redditur lux, aures surdorum patescunt, mutorum linguis suum restituitur officium, claudi ambulant, dæmones profligantur. Quid multa? Quisquis morbo laborans (quicumque tandem ille sit morbus) ex fide eò accedit, per sanctæ Crucis virtutem recedit incolumis. Pro quo ineffabili dono, quod in hanc urbem beata intulit, quisquis ex fide viuuit, eius nomini benedicat.] At ne ieiunium omnino lectorem ista prætere sinamus, vnum vel duo ex Gregorio Turonensi, qui interfuit, his miracula attestamus: qui cum ea describit, ista præfatur :

Crux Dominica, quæ ab Helena Augusta reperta est Hierosolymis, ita quarta & sexta feria adoratur. Huius reliquias & merito & fide Helenæ comparanda Regina Radegundis expetiit, ac deuotè in monasterium Pictauiense, quod suo studio constituit, collocauit: misitque pueros iterum Hierosolymas, ac per totam Orientis plagam; qui circumcuntes sepulchra sanctorum martyrum, confessorumque cunctorum reliquias detulerunt. Quibus in arca argentea cum ipsa Cruce sancta locatis, multa exinde miracula conspiciere meruit. De quibus illud primum exponam, quod ibidem Dominus in diebus passionis suæ dignatus est reuelare.

Sexta feria ante sanctum Pascha, cum in vigiliis sine lumine pernoctarent, circa horam tertiam noctis apparuit ante altare lumè paruulum in modum scintillæ: deinde ampliatum huc illucque comas fulgoris spargens, cœpit gradatim in altum conscendere; cincta que pharus magna, obscuræ nocti, vigilantique plebeculæ lumen præbuit supplicanti. Illucescente quoque celo paulatim deficiens, data terris luce, ab oculis mirantium euanuit.

Ego autem audiebam sapius, quod etiam lychni qui accendebantur ante hæc pignora, ebullientes virtute diuina, in tantum exundarent oleum, ut vas suppositum plerumque replerent: & tamen iuxta stultitiam mentis duræ numquam ad hæc credenda mouebat, donec brutam segnitiam ipsa ad præsens quæ ostensa est virtus argueret. Ideoque quæ oculis propriis viderim, explicabo.

Causa deuotionis extitit, ut sepulchrum S. Hilarij visitans, huius Reginæ audire colloquia: ingressusque monasterium, consalutata Regina, coram adoranda Cruce ac sacris beatorum prosterior pignoribus. Denique oratione facta, surrexi. Erat enim ad dexteram lychnus accensus: quem cum stillis frequentibus defluere conspexissem, testor Deum quia putauit quasi vas esset extractum, quia erat ei concha supposita, in quam oleum defluens decidebat. Tunc conuersus ad Abbatissam, aio: Tanta ne te retinet mentis ignauia, ut integrum

MIRACULA EDITA EX LIGNO S. CRUCIS.

Gregor. Tur. de Glor. mur. cap. 5.

LUX DE CRUCE.

OLEVM EXUNDANS.

INSIGNIB. MIRACVLVM DE EXCRESCENTE OLEO LAMPADIS S. CRUCIS.

A

B

C

D

E

grum cicindile laborare non possis, in quo oleum accendatur, nisi effractum quo defluat, ponas? Et illa: Nec est ita, domine mi, sed virtus est Crucis sanctæ, quam cernis. Tunc ego ad me reuersus, & ad memoriam reuocans quæ prius audieram, conuersus ad lychnum, video in modum ollæ feruentis magnis fluctibus exundare, ac per oram ipsam vndis intumescentibus superfluere, & (vt credo) ad incredulitatem meam arguendam magis ac magis augeri, ita vt in vnius horæ spatio plus quàm vnum sextarium redderet vasculum, quod quartarium non tenebat: admiratusque filii, ac virtutem adorandæ Crucis dei, ceptis prædicauit.] hæc & alia ex dicto Crucis ligno mansisse miracula, idem auctor affirmat.

Porro sancta Radegundis pretiosissimi accepti ab Imperatore muneris grata, non litteris tantum ipsi gratias agendas existimauit, verum etiam certos misit ad gratias debitas persolendas legatos, nempe venerandum sacerdotem Regulam, per quem illud ipsum accepit, & alios. De hac rursus missa in Orientem legatione, eadem quæ supra eiusdem monasterij monialis sacra virgo Bandoninia ista habet: Pro cælesti autem hoc munere misit supradictum presbyterum cum aliis, gratias vt agerent Imperatori.] Quid verò iisdem legatis in Gallias redeuntibus, dum nauigarent, acciderit, ex quo eiusdem sanctæ Radegundis virtus magis entuit, ex eadem accipe, dum ista mox subdit:

Quibus redeuntibus, mare fluctibus cœpit agitari, ita vt multis illi obiecti periculis, eiusmodi procellas & tempestates numquam se vidisse faterentur. Quadraginta diebus & noctibus in medio mari in summum vitæ discrimen coniecti, cum vitam planè desperarent, & mors eis ob oculos versaretur, inter se mutuo conciliati, pelago illos iam iam absorbere incipiente, vocem in cælum dabant, ita dicentes: Domina Radegundis, subueni seruis tuis, vt qui tibi obediimus, sine subsidio non pereamus: libera nos de presentissimo subuersionis periculo. Vbi cumque ex fide inuocaris, misericors es: adiuua etiam tuos, ne pereamus.

Ad has voces in medio mari columba ad eos veniens, nauem ter circumuolauit: cumque tertio id faceret in nomine sanctissimæ Trinitatis, quam beata Radegundis semper in suo habuit pectore, famulus eius Benefarius manum exendens, è cauda tres extraxit pennas, quas mari intingens, tempestatem sedauit.] hæc de liberatione legatorum precibus Radegundis (vt ab omnibus sine subsidio non pereamus) per alius nuntius suos periclitantes inuiseris, & per eius pennas, quibus nihil leuius esse potest, exæstuantis maris fluctus diuinitus mitigantis, penitusque sedantis.

Magno namque beneficio Francorum gentis, talem tantamque Reginam virginem æque ex Burgundiæ Regibus oriundam, sicut & Crotildem fidei Christianæ Francis auctricem, Deus clarere in Ecclesiæ fecit hoc sæculo, cum Gallia bello ciuili sæpe repetitò flagrarent; quæ veluti nocturno tempore super excelsum turrim ingens pharus esset posita lucens, perspicua errantibus duplici lumine tum ex sanctissimæ vitæ moribus, tum etiam ex frequentibus edi solitis ab ea miraculis comparato. in cuius laudem tum metro tum soluta quoque oratione cum plurima scripserit Venantius Fortunatus, ex multis vnum hic accipe epigramma:

Ad beatam Radegundem.
Regali de stirpe potens Radegundis in Orbe,
Alteri cui cælis regna tenenda manent.
Despicens mundum, meruisti acquirere Christum:
Et dum clausa lates, hinc super astra vides.
Gaudia terræ eni conculcans noxia regni,
Vt placeat regi læta saeuente polo.
Nunc angusta tenes, quo cælos largior intres:
Effundens lacrymas gaudia vera metes,
Dum corpus cruciant, animam ieiunia pascunt.
Saluè quam Dominus seruat amore suo.]

Quod autem idem Fortunatus eandem sanctè picq; amans sæpe carmine caneret, & munusculis frequentaret: cum eiusmodi officia quæ ex pietate animique integritate progredi solerent, in deteriorem partem susurriones acciperent, qui non nisi ex suis ipsorum deprauatis moribus soleant aliorum facta metiri: idem ad ipsam hæc scripsit tum carmina:

Mater honore mihi, soror autem dulcis amore:
Quam pietate, fide, pectore, corde colo,
Cælesti affectu, non crimine corporis illo:

LEGATIO RADEGVNDIS AD IMP.

Band. in Vita S. Radeg. lib. 4. c. 17.

RADEGVNDIS REGINAE GLORIA.

Fortun. carm. lib. 8.

Fortun. carm. lib. 11. MIRIFICORUM COLVITRA RADEGVNDIS FORTVNATVS.

Non

*Non caro, sed hoc quod spiritus optat, amo.
Est testis Christus, Petro, Pauloque ministris,
Cumq; piis sociis sancta Maria videt,
Te mihi non aliis oculis, animoq; fuisse,
Quam soror ex animo tu Tulliana fores,
Ac si uno partu mater Radegundis virosque
Visceribus castis progenisset eram,
Et tamquam pariter nos vbera chara beata
Pauissent uno lacte fluente duos.
Heu mea damna gemo, tenui ne forte susurro
Impediant sensum mollia verba meum.
Sed tamen est animus simili me viuere voto,
Si vos me dulci vultis amore coli.]*

IVSTE AMA
TA CVLTA
QUE S. RA
DEGUNDIS
A FORTV
NATO.

ctor inculcat aduersus obretractores. At quomodo non toto amanda corde, omnibusque laudibus prosequenda, obsequiisque cunctis honoranda, & muneribus demerenda ab omnibus, quae regiae nobilitatis verticem Christi amoris causa summa animi demissione ad eum inclinasset, angelicamque vitam in terra, spreto connubio Regis, ducere statuisset, omniisque virtutum genere compta Christo sponso placere semper ardentissimè studuisset? Quis vehementer amare refugere posset, quam à Deo, eiusque Angelis atque sanctis praeter ceteris diligere perspexisset? Quis obsequi in omnibus illi refugeret, cuius virtuti in miraculorum editione caelestia atque terrestria pariter obtemperare cognouisset? Quis denique omni cultus genere prosequi eam praetermississet, quam currentem in odorem vnguentorum caelestis sponsi, & post eam & ab ea sacrarum virginum chororum duci intellexisset? Sed de Radegunde ac Fortunato modò satis.

*Isidor de Vir.
Illustr. c. 25.
DE VICTO
RE EPISC.
AFRICANO.

Quòd verò iam ad calcem anni huius peruenimus, non praetermittendum de Victore chronographo meminisse, quem genere Africanum in hunc usque primum Iustini Imp. annum suum Chronicon perduxisse, auctor est Isidorus, qui de ipso ista habet*: Victor Tumuentis siue Tunnenis Ecclesiae Africanae Episcopus, à principio mundi usque ad primum Iustini Iunioris Imperatoris annum perbreuem per Consules annuos bellicarum Ecclesiasticarumque rerum nobilissimam promulgauit historiam laude & notatione illustrem ac memoria dignam, &c.] Diximus ex eodem de ipso superius suo loco, iussu Imperatoris in exilium deportatum, ac demum Constantinopolim reuocatum, detrusumque ibidem in monasterium in defensione Trinum capitulorum perstante diem clausisse extremum. Porro de eodem Victore locum corrigere Isidori in libro Originum: ibi enim dum de ipso agitur, nominatus reperitur Turonensis Episcopus loco Tunnenis, siue Tumuentis. Finis hic Victoris: quem cum aliis, dum videri voluit nimis iustus, stupor oppressit, non attendentem quod commonet Ecclesiastes, dicens^b: Iustus perit in iustitia sua.] & paulo post: Noli esse multum iustus, neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas.

^b Eccles. 7.

IESV CHRISTI IOANNIS PAP. IUSTINI IVN. IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
567. 8. 2.

CRVENTVS
ANNVS NE
CE NOBI
LIVM.
^c Miscol. huc
an. Co. Celso.
^d Eustath. in
Vita S. Euty.
apud Syr.
die 6. April.
^e Euag. lib. 5
c. 12.
^f Codex in
nal. in Iustino

QVingentesimus sexagesimus septimus annus Redemptoris adest, qui Indictionis decima quinta, ipsius Iustini Imperatoris secundus à mense Nouembri anni superioris iam ceptus adnumeratur, idemque alicubi secundo eiusdem Augusti Consulatu inscriptus habetur: sic enim visus est reuocasse in usum Consulatus amplissimum magistratum, ut ipse solus eo potitus nullum asciverit sibi collegam. Sanguinolentus fluxit hic annus nece Iustini Ducis cognati ipsius Imperatoris, necnon clarissimorum virorum Etherij & Addaei: quos hoc anno Imperatorum gladium sustulisse, omnes historici^e nota temporum singula consignantes affirmant: sed & diem necis notat Eustathius^d, fuisseque ait tertiam mensis Octobris. Ante hos illustres viros è medio sublatus esse Iustinum, Euagrius^e docet, cui potius assentimur, quam recentiori^f auctori ad sextum annum Iustini Imperij referenti. De Iustino igitur primum aggrediamur tragediam: cuius non sit quem non misereat, qui res ab

res ab eo praclare gestas in bello Persico & aliis ex Procopio atque Agathia perceperit. Sed audiamus de eius nece quae scribat Euagrius^a:

^a Euag. lib. 5.
c. 12.
DE ABARIS
ATQ. TVR
CIS.

Quinetiam (inquit) audacia & timiditate, duobus vitiis contrariis irretitus, primum Iustinum cognatum, virum in magna gloria apud omnes tum ob rerum bellicarum usum, tum ob alia ornamenta, iam circiter Danubium ideo commemorantem, ut Abaris, ne eo flumine traiecto in fines Romanorum irrumperent, prohiberet, ad se accessit. Isti Abari sunt ex gente Scytharum, qui Amaxobij dicuntur, quique agros ultra Caucasum iacentes accolunt, oriundi. Qui Turcas vicinos suos ab illis grauib; affecti incommodis cum omnibus suis fugientes, primum ad Bosphorum venerunt; deinde Euxini ponti litoribus relictis (ubi multae gentes barbarae habitant illae quidem, sed vrbes & castella à Romanis incolebantur, atque eò tum nonnulli milites rude donati aduenerant, tum coloniae erant de sententia Imperatorum deductae) recto itinere contenderunt, omnibus barbaris qui ante pedes erant usque eò expugnatis, quoad Danubij ad littora peruenirent; vnde legatos miserunt ad Iustinum.] At quod ad Turcas pertinet, quos Abaris fuisse confines Euagrius tradit: veteres eosdem non ignorarunt: siquidem à Plinio^b adnumerantur inter eas gentes, quae circa Meotidem paludem habitant. horum dum huius etiam temporis serpror meminit Agathias^c, ac ipsos fuisse horribiles visu, inconfos, sordidos, impexos, squallidos. sed de his alias. Pergit Euagrius:

^b Plin. hist.
lib. 6. c. 7.

^c Agath. lib. 1.

Ex eo loco Iustinus accerseretur, eo nomine videlicet, uti conditionibus inter ipsum & Imperatorem Iustinum pactis frueretur. Nam quoniam ambo in simili vitae splendore positi videbantur, & Imperium ad vtrumque spectaret, post magnam de rerum summa disceptationem & controuersiam conuenit inter eos, ut vter illorum ad Imperij honorem ascenderet, alteri deferret secundas, eatenus quidem, uti licet secundas ab Imperatore, praeter ceteris tamen omnibus primas obtineret. Quapropter Iustinus Imperator beneuolentia quadam fronte simulata, alterum Iustinum complectitur, & criminibus paulatim contra eum confictis, & satellitibus militibus praetorianis ac stipatoribus ab eo remotis, vetat quo minus in publicum prodiret (domi enim assidue se continuit) & tandem mandat Alexandriam transportandum. In qua vrbe nocte intempesta, cum iam decumberet in lecto, miserandum in modum interemptus est: istaq; mercede tum ob beneuolentiam in Reimpublicam, tum ob res praclare in bello gestas remuneratus. Atque non prius Imperatoris, eiusque coniugis *Sophiae Augustae* furor & iracundiae flamma restincta fuit, quam caput eius ceruicibus abscissum cernerent, inque illud calcibus insultarent.] hac de nece Iustini Ducis exercitus habet Euagrius.

IVSTINVS
DIX IN IV
STE NECA
TVR

Sed quae in Aetherium & Addaeum clarissimos Senatores admiserit, ita subdit: Non longo tempore post, Aetherium & Addaeum, vtrumque ex ordine Senatorio, qui Principem locum apud Iustinianum diu tenuerant, in iudicium ob piaculum quoddam adducit Iustinus. Quorum alter (Aetherium dico) confessus se animo instituisse Imperatorem veneno conficere, habuisseque Addaeum illius conatus socium & in omnibus adiutorem. Verum Addaeus grandi cum iureiurando affirmat, se istius rei profusus ignarum esse. At vterque tamen securi percussus est. Atque Addaeus, cum iam caput absunderetur, dixit ingenue, licet falsò de his rebus esset accusatus, iusta tamen debitaque à Deo facinoris cuiusque contemplatore & vindice sibi inflata supplicia: Theodotum namque aulae praefectum se praestigiis quibusdam è medio sustulisse. Ceterum ista ita ne se habeant, an secus, non possum quidem pro certo affirmare. Atramem vterque scelestus fuit: quippe Addaeus infame no puerorum amote exarsit: Aetherius autem nullum calumniae genus praeteriens, tum viuos, tum mortuos nomine aulae Imperatoriae, cui regnante Iustiniano praefuit, fortunis spoliavit. Atque haec res hunc habuere exitum.]

AETHERI
ET ADDAEI
SVPPLI
CIVM.

Hac cum habeat Euagrius, ipsum quidem illa causa praeteriit vtriusque supplicij, sacrilegium nimirum ab utroque aduersus sanctum Eutychium Constantinopolitanum Episcopum perpetratum, cum eum trudentes in exilium pessimè habuere, Est horum omnium fidelis testis Eustathius, qui interfuit, cunctaque litteris commendauit, atque de his haec habet^d:

^d Eustath. in
Vita S. Euty.
apud Syr. die
6. April.

Ea quidem die tertia mensis Octobris, quae erat Dominica. Qua quidem die & illi qui viro sancto insidias struxerant, atque in exilium eiecerant, Aetherius & Addaeus, quorum hic vrbes Praefectus erat, ille autem Antiochiae Curator, mortui sunt: & quemadmodum virum sanctum eiiciendum curauerant, ita ambo mercedem perceperunt. In hac igitur die

vir optimus sedem recepit atque Ecclesiam suam, & ipsi priuati sunt vita, multis annis antequam ipse reuocaretur.] & paulo inferius: Iam de superhumerali, pallio videlicet, dicenda sunt: neque enim illi in ea expulsionem fuit ereptum, sed apud eum mansit. Cum enim quidam de clericis suaderent Aetherio, vt ipsum adimeret viro sancto: ille, neglectis eorum verbis, recusauit. Itaque cum ipse in indignatione versaretur, eis qui ad se inuisendum venerant, confessus est: Quæ, inquit, in domino Eutychio, ea in me cumulatè reciderunt. Per homines enim meos oppugnavi eum, & per homines meos oppugnatus sum: Vestimenta illius diripui; omnia mihi direpta sunt. Vnum tantum non ademi: id mihi quoque relictum est. Cum enim clerici me hortarentur, vt adimerem superhumeralia, non feci. Ecce cum in hac sim calamitate, non tantum & dignitatis meæ insignia à me non sunt ablata. Lugens ille quidem hæc narrabat: pœnitentiæ tamen tempus non inuenit, quamuis multis lacrymis eam quaesiuisset. At de his quidem satis.] hæc Eustathius: quibus intelligas virgam illam, quam vigilantem Hieremias vidit, diuinam scilicet imminentem super quoslibet delinquentes vltionem, iuste dignæque ad infligenda peccantibus verbera diuinæ manus arbitrio tempore congruo deorsum ferri.

Hier. 1.

Sed iam ingens strepitus barbarorum Italiam aggredi parantium, vt oculos atque aures, ita & stylum ad se conuertit. Quæ enim deprellis atque penitus ferè extinctis Gothis, cunctisque Francis eam subigere laborantibus, iam tandem visa est Italia quiescisse; nouis exundantibus barbaris, maiori cœpit subiacere discrimini, cum videlicet grassantes Longobardi in eam parant aduentum. Hæc autem quomodo se habuerint, quæ Paulus diaconus Longobardorum res persecutus conscripfit, primum adducamus in medium, qui sic exorditur:

Paul. diac. de Gest. Longobard. lib. 1. sup. 5. DE NARSETE ET SOPHIA AVGVSTA.

Narfes (inquit) dum multum auri & argenti, aliarumque rerum diuitias acquisiisset, magnam à Romanis, pro quibus multum contra eorum hostes laborauerat, inuidiam traxit: qui contra eum Iustino Augusto, eiusque coniugi Sophiæ Augustæ suggestere, dicentes, quod expedierat Romanis seruire Gothicis potius quam Grecis, vbi Narfes eunuchus imperat. & nos seruitute opprimit, & hæc noster piissimus Imperator ignorat. Aut igitur libera nos de manu eius, aut certe urbem Romam & nosmetipsos Gentibus trademus. Cumque hoc Narfes audisset, hæc breuiter retulit verba: Si malè feci Romanis, malè inueniam. Tunc Iustinus Augustus in tantum aduersus Narsetem commotus est, vt statim in Italiam Longinum Præfectum mitteret, qui Narsetis locum obtineret. Narfes vero his cognitis, valde timuit, & vsque ad eam ab Augusta perterritus est, vt ultra regredi Constantinopolim non auderet: cui inter cetera (quia eunuchus erat) illa hoc fertur mandasse, vt cum puellis in gynæceo lanarum pensa faceret diuidere. Ad quæ Narfes respondisse fertur: Telam se eidem talem orditurum, qualem ipsa, dum viueret, deponere, aut detexere non posset.

REGATIO NARSETIS AD LONGOBARDOS.

Itaque odio & metu exagitatus, Neapolim Campaniæ ciuitatem secedit: vnde legatos mox ad Longobardorum gentem duxit, mandans vt pauperrima Pannoniæ rura desererent, & ad possidendam Italiam cunctis refertam diuitis venirent: simulque multimoda pomorum genera, aliarumque rerum species, quarum Italia ferax est, ad eos mittit, vt eos ad veniendum citius posset illicere. Longobardi læta nuncia, quæ ipsi præoptauerant, gratanter accipiunt, deque futuris commodis animos extollunt. Continuo vero apud Italiam terribilia noctu signa visa sunt, vt pote igneæ acies in caelo apparentes, eum videlicet, qui postea effusus est, sanguinem tali coruscatione portendentes.] hæc Paulus diaconus, qui hæc accidisse hoc eodem anno satis demonstrat, dum ipsam eruptionem Longobardorum è Pannonia in Italiam anno sequenti, nimirum quingentesimo sexagesimo octauo, quarto Nonas Aprilis vel ipsis Kalendis eiusdem, contigisse commemorat.

Paul. diac. de Gest. Longobard. lib. 1. cap. 6.

Quod autem spectat ad inimicitias inter Senatam populumque Romanum atque Narsetem constat: Anastasius auctor est Ioannem Romanum Pontificem ad eos inter se conciliandos accessisse sequestrem, Neapolimque ea de causa profectum, eum demum in Urbem reuocasse: ait enim: Vt cognouit Ioannes Papa, quia suggestionem suam ad Imperatorem contra Narsetem Senatorem misissent, Romani scilicet, festinus venit Neapolim: cœpit eum Ioannes Papa rogare, vt reuerteretur Romam. Tunc Narfes dixit ei: Dic sanctissime Papa, quid mali feci Romanis? Vadam ad pedes eius qui me misit, vt cognoscat Italia, quomodo totis viribus laborati pro ea. Respondit Ioannes Papa, dicens: Citius ego vadam, quam tu de hac terra egressus fueris. Reuersus est ergo Narfes cum Ioanne sanctissimo Papa. Hinc sanctissi-

sanctissimus Papa retinuit se in cœmeterio sanctorum Tiburtij & Valeriani, & habitauit ibi multum temporis, vt etiam Episcopus ibi consecraret. Narfes vero ingressus Romam, non post multum temporis mortuus est, &c.] sed de Narsetis obitu inferius pluribus agendum erit. Vidisti omnia quæ de Narsete tum à Paulo diacono, tum ab Anastasio scripta sunt. At hæc vera ne sint, diligentiori sunt studio inuestiganda.

Atque primum illud expendendum, an veritate subsistat, Narsetem hoc tempore in Italia commoratum, atque inde Longobardos è Pannonia conuocasse, qui sequenti anno irruerint in Italiam, cum iam in locum eius ab Imperatore Longinus subrogatus esset. Hæc autem ab auctoribus conscripta, qui post plurimos annos vixerunt, vt in dubium reuocentur, haud mirum videri debet; cum præsertim ab auctore arguantur, qui his temporibus vixit. Certe quidem Corippus grammaticus Africanus, quem superius sæpe citasse meminimus, Narsetem iam ante præsentem annum reuocatum Constantinopolim, magnumque honorem apud Iustinum Imp. consecutum docet, dum ait ipsum præsentem fuisse anno superiori quo Iustinus adiit Consulatum, in hæc fuisseque præ ceteris lateri ipsius Imperatoris, cum audiuit legatos missos ab Auaribus barbaris. habet enim de ipso hos versus:

DE NARSETE HISTORIA PAULI DIACONI RELIQUIA.

Armiger interea, domini vestigia lustrans,
Eminet excelsus super omnia vertice Narfes
Agmina, & Augustam cultu præfulgurat aulam,
Comptus casariæ, formaque insignis & ore:
Aureus omnis erat, cultusque habitus, modestus,
Et morum probitate placens, virtute verendus,
Fulmineus, cautus, vigilans noctesque diesque,
Pro rerum dominis.] & inferius de eodem Narsete ita magnificè:
Nec non ensipotens membrorum robore constans,
Aspectu mentis, non à gravitate benignus
Adstabat Narfes, sedemque ornabat herilem,
Splendida signa gerens, qualis pretiosus achates,
Aut medius fuluo Parus lapis emittet auro,
Artificis formante manu: sic luce coruscus,
Sic antmo placidus, mitis sic gratior ore,
Terga regens domini, claris fulgebat in armis.]

Corip. in laud. Iustini lib. 3.

Corip. lib. 4. in fin.

hæc de Narsete auctor ipso anno primo Iustini Imperatoris: vt non sit dubium ipsum iam antea ab Italia fuisse Constantinopolim reuocatum. Quamobrem ea omnia à Paulo diacono, siue ab aliis de ipso asserta commenta corruunt, dum volunt minimè antehac fuisse reuersum Constantinopolim, sed hoc anno altercatum cum Senatoribus Urbis, & ab Augusta contemptum.

Sed nec est quod dici possit, ipsum Narsetem, qui reperitur anni superioris initio fuisse Constantinopoli, ab Imperatore iterum in Italiam missum cum eodem munere præfecturæ. Etenim omnes consentiunt atque simul testantur, Longinum in eius locum subrogatum fuisse: quamobrem in Italiam iterum missum esse vt dicamus, nulla ratio persuadet. Sic igitur cuncta quæ de vocatis ab eo ex dicta causa Longobardis sunt per Paulum diaconum enarrata, in dubiū reuocari posse videntur, & fabulæ loco accipi quæ sponte corruant, cum firmitate veritatis non subsistant. His in medium adductis, reliquum est, vt cœptam iam de aduentu Longobardorum in Italiam historiam prosequamur, atque primum de iis quæ de dira clade ab ipsis Italiæ inferenda fuerunt antè significata.

Quod igitur ad prodigia attinet, quorum meminit Paulus, ea ex ipso sunt fonte petenda. Sanctus Gregorius Papa de his agens, hæc pro concione habuit ad populum: Priusquam Italia Gentili gladio ferienda traderetur, igneas in caelo acies vidimus, ipsumque qui postea humani generis fufus est, sanguinem coruscantes.] hæc Gregorius. Sed quæ ante hæc ostensa de his sint sancto redempto Episcopo Ferentinati, idem sanctus Gregorius narrat his verbis: Redemptum Ferentinæ ciuitatis Episcopum, viræ venerabilis virum, qui ante hos fere annos septem ex hoc mundo migravit, tua dilectio cognitum habuit. Hic, sicut mihi adhuc in monasterio propè posito valde familiariter iungebatur, hoc quod Ioannis Iunioris prædecessoris mei tempore de mundi sine cognouerat, sicut longè lateque claruerat, à me requisitus mihi ipse narrabat. Aiebat namque, quia quadam die, dum parochias suas ex more circuiret, peruenit ad ecclesiam beati Eutyhij martyris. Aduersperalcente autem die,

Greg. homil. 1. in Euang.

Greg. di. 10. lib. 3. c. 38. QUAE PRÆ OIBUS DE INCYRSTIONE LONGOBARDORUM S. REDEMPTO.

stratum sibi fieri iuxta sepulchrum martyris voluit, atque ibi post laborem quicuit. cum nocte media (vt assererat) nec perfecte vigilare poterat, nec dormiebat, sed depressus, vt solet, somno grauabatur quodam pondere vigilans animus: atque ante eum idem martyr Eutychius astitit, dicens: Redempte, vigilas? Cui respondit: Vigilo. Qui ait: Finis venit vniuersae carnis: Finis venit vniuersae carnis: Finis venit vniuersae carnis. Postquam trinam vocem visio martyris, quae mentis eius oculis apparebat, euauit. Tunc vir Dei surrexit, seque in orationis lamentum dedit.

MALA LONGO BARDIS ILLATA.

Mox enim illa terribilia in caelum signa secuta sunt, vt haestae atque acies igneae ab Aquilonis parte viderentur. Mox effera Longobardorum gens de vagina suae habitationis educta, in nostram ceruicem grassata est; atque humanum genus, quod in hac terra praenimia multitudine quasi spissae segetis more surrexerat, succisum aruit: nam depopulatae vrbes, euerfa castra, concrematae ecclesiae, destructa monasteria virorum & feminarum, desolata ab hominibus praedia, atque ab omni cultore destituta in solitudine vacat terra, nullus haec possessor inhabitat: occuparunt bestiae loca, quae prius multitudo hominum tenebat. Et quid in aliis mundi partibus agatur, ignoro. Nam in hac terra, in qua nos viuimus, finem suum iam non nunciat, sed ostendit. Tanto ergo nos necesse est instantius aeterna quaerere, quanto a nobis cognoscimus temporalia fugisse. Despiciendus a nobis hic mundus fuerat, etiam si blandiretur, si rebus prosperis demulceret animum. At postquam tot flagellis premitur, tanta aduersitate fatigatur, tot nobis quotidie dolores ingeminat: quid nobis aliud, quam ne diligatur, clamat?] haec S. Gregorius de aduentus Longobardorum praedictione.

Ezech. 7. QUOMODO ACCIPIEN DVM VATI CINIVM.

At ne quis putet mendax fuisse oraculum de fine vniuersae carnis praedictum: sciat hisce verbis non saeculi consummationem significatam, sed gentis Italiae cladem: sicut olim Deum per suum Prophetam comminatum fuisse constat, vbi ait: Haece dicit Dominus Deus terrae Israel: Finis venit: Venit finis super quatuor plagas terrae: Nunc finis super te, &c.] sicut ergo finem vniuersae carnis minitante Propheta, non mundi est demonstratus interitus, sed imminentes tantum clades praesignatae fuere, ita pariter eadem quae praedicta sunt S. Redempto accipienda erunt. Certum quidem finis quodammodo tunc dici potuit aduenisse Romani Occidentalis Imperii, cum Longobardi Italiam inuadentes, rerum potiti sunt. Etenim post paucos Hexarchos Constantinopoli ab Imperatoribus in Italiam missis, qui Rauennae confidere consueuerunt, iisdem diu praevaletibus Longobardis, Occidentis Imperium penitus collapsum est, neque vsque ad Carolum Magnum amplius restitutum, vt tamen in Gallias fuerit ipsum translatum. Sanè quidem quam durissima foret Longobardorum aduentura, grassatio, eiusmodi factis diuinitus vaticiniis praesignata potest intelligi, quibus mundi ipsius interitus fuit creditus significari.

QVAM DI RA LONGO BARDORVM INVASIO.

Quid autem passa sit a Longobardis Italia, vel hoc vno collige argumento: Si, teste Propetio, cum iidem amici essent Imperatoris, & laboranti Italiae bello Gothico in auxilium Longobardi venientes, longè deteriora hostibus perpetrarunt, vt opus fuerit eos dimittere: quid ab iisdem factum potest existimari, cum iam hostes redditi hostili animo Italiam inuaserunt? Sanè quidem adeo immensa vbique increbuerunt sub ipsis mala, vt non leues quaeque personae, sed ipse S. Gregorius Papa, idemque Magnus praemeritorum celsitudine nuncupatus existimari iam instarè nouissimum diem, quo vniuersi Orbis conflagratio immineret. Sed de his pluribus suo loco agendum inferius: iam verò quae rerum gestarum anni huius sunt reliqua videmus.

Hoc eodem anno, qui est secundus Iustini Imperatoris, defuncto Athanagildo Rege Gothorum in Hispania, cum cessasset regnum menses quinque, Liuba ei praeficitur, secundoque sui regni anno sibi collegam asciuit Leuigildum fratrem. haec Chronicon Isidori, licet quod ad notam Aerae pertinet deprauatus numerus eius reperitur. Fuenunt Athanagildo duae filiae, quarum altera maior natu Gelesuintha, minor Brunichildis; illa nuptui tradita Chilperico Francorum Regi regnanti Sueffionis, ista Sigeberto Regi itidem Francorum Rhemis regni sedem habenti. Quod enim a patre etfi Ariano, Catholicis tamen fauente, immo & clam (vt Tuditanus est auctor) Catholicam fidem colente, sint genitae; per facile fuit easdem, vbi venerunt in Gallias, rectis dogmatibus imbui, & abiurata Ariana impietate, reddi Catholicas.

Fortun. carm. lib. 6.

Cecinit tunc temporis Venantius Fortunatus epithalamium de nuptiis Sigeberti Regis atque Brunichildis Reginae, vbi plura de laudibus Sigeberti, deque pace inter Francos & Gothos nuptiis Brunichildis sancita haec habet:

Quis

A

Quis crederet autem Hispaniam tibi met dominam Germania nasci, Quae duo regna iugo pretiosa annexit vno? Non labor humanus potuit tam mira parare: Nam res difficilis diuinis vititur armis, Longa retro series Regi hoc vix contulit vlli: Difficili ni su superantur ardua rerum. Nobilitas excelsa nitet genus Athanagildi, Longius extremo regnum qui porrigit Orbi, Diues opum, quas mundus habet, populumq; gubernat Hispanum sub iure suo pietate canenda.] &c. De ipsa verò a viro suo ad fidem conuersa Brunichilde haec idem auctor in carmine in laudem Sigeberti Regis eius coniugis habet:

PAX CONCILIATA NVPTIIS BRVNICHILDIS.

Regi hoc contulit vlli: hoc contulit.

B

Catholico cultu decorata est optima coniunx: Ecclesia creuit, te faciente, domus. Reginam meritis Brunichildem Christus amore Tunc tibi coniunxit, hanc tibi quando dedit. Altera vota colis melius, quia munere Christi Pectora iuncta prius, plus modo lege placent. Rex pie, Regina tanto de lumine gaude: Acquisita bis est, quae tibi nupta semel. Pulchra, modesta, decens, solers, pia, grata, benigna, Ingenio, vultu, nobilitate potens. Sed quamuis tantum meruisset sola decorem: Ante tamen homini, nunc placet ecce Deo.]

Fortun. carm. lib. 6. DE BRVNICHILDE REGINA FACTA CATHOLICA. qua

C

Cecinit idem auctor de Gelesuintha eius sorore nupta Chilperico Regi non epithalamium, sed lugubres elegos: quibus planè ostendit in poetiis facultatibus haud Latinas Musas his temporibus raucas, sed planè sonoras, quae & ad collacrymandum lectorum impellant. Miserrima quidem fuit Gelesuinthae conditio: de eius enim cum Chilperico infelici coniugio Gregorius ista habet: Chilpericus Rex, cum iam plures haberet uxores (ita nominat concubinas) sororem Brunichildis Gelesuintham, siue Gelesuintham, vel Gelesuintham dictam, expetiit, promittens per legatos se alias relicturum, tantum condignam sibi Regisque prolem mereretur accipere. Pater verò eius has promissiones accipiens, filiam suam sicut anteriorem similiter ipsi cum magnis opibus destinauit: nam Gelesuintha aetate senior quam Brunichildis erat. Quae cum ad Chilpericum Regem venisset, cum grandi honore suscepta, eiusque est fociata coniugio. A quo etiam magno amore diligebatur: detulerat enim secum magnos thesauros. Sed per amorem Fredegundis, quam prius habuerat, ortum est inter eos grande scandalum. Iam enim in lege Catholica conuersa fuerat & christmata. Cumque se Regi quereretur assidue iniurias perferre, diceretque nullam se dignitatem cum eodem habere; petiit, vt relictis thesauris quos secum detulerat, liberè redire permitteret ad patriam. Quod ille per ingenia dissimulans, verbis etiam lenibus demulfit. Ad extremum eam fugillari iussit a puero: mortuamque reperit in stratu.] haec Gregorius. Ceterum rem haud omnibus compertam fuisse, Fortunatus demonstrat, dum repentina eam morte abreptam, non violenta ex hac vita subductam tradit: qui de ambabus sororibus haec primum habet:

Greg. hist. lib. 4. c. 28.

D

Toletus geminas misit tibi Gallia turres: Prima stante quidem, fracta secunda iacet. Alta super colles speciosa cacumine pulchro Flaribus infestis culmine lapsa ruit. Sedibus in patriae sua fundamenta relinquens, Cardine mota suo, non stetit vna diu. De proprio migrata solo noua merfit arena Exul, & bis terris, heu, peregrina iacer.] & inferius de eius in pauperes amore & fide Catholica recens accepta hos versus idem auctor cecinit eleganter: Regnabat placido componens tramite vitam, Pauperibus tribuens aduena mater erat.

Fortun. de Gelesuin. car. lib. 6. DE BRVNICHILDE ET GELESVINTHA SORORIBVS.

mors fit.

E

Quos, magis possit regno superesse perenni,
Cartholica fidei conciliata placet.
O dolor insignis, quid differs tempora stertus,
Lugubresq; vices plura loquendo taces?
Improba fors hominum, * qua improviso condita lapsa
Tot bona tam subito, sorte volante, voras.
Nam breue tempus habens, consorti nexa iugali,
Principio vite funere rapta fuit.
Præcipiti casu, volucris præuenta sub ictu
Deficit, & verso lumine lumen obit.]

Hoc tamen lucrata fuit Hispana virgo, vt ex Ariana Gallia Catholica redderetur, ac planè sancta moribus efficeretur. Quid autem acciderit ad ipsius sepulchrum, quod eius sanctitatis indicium haud leue existimatum est, refert Gregorius, dum ista subdit:

Post eius obitum Deus virtutem magnam ostendit: Lychnus enim ille qui fune suspensus coram sepulchro eius ardebat, nullo tangente, fune disructo, in pavementum corruit: & fugiente ante eum duritie pavimenti, tamquam in aliquod molle elementum descendit, atque medius est suffusus, nec omnino contritus: quod non sine magno miraculo videntibus fuit.] hæc ipse; quæ idem Fortunatus in eius panegyrico, dum de ipsius funere agit, ita carmine cecinit:

Ducitur, ornatur, deponitur, vndique stetur,
Conditur & tumulo sic peregrina suo.
Nascitur & subito rerum mirabile signum,
Dum pendens lychnus lucet in obsequium,
Decidit in lapidem, nec vergit, & integer arsit:

Et ad finem ex eodem arguit auctor miraculo, quod anima eius lucidas cum Sanctis sedes acceperit: hæc enim idem Fortunatus habet, quæ vt alia plura in veteri editione desiderantur, in tantæ femine commendatione piè ac religiose decantata:

Tot lacrymas stillasse sat est: sed ab imbre vaporis
Non releuanda sitim gutta ministrat opem.
Affectus si forte potest miscere, dicam:
Namq; ea stenda iacet, qua loca læta tenet.
Dicite si quid ei nocuit, quam tempore lapsa
Mortis iter rapuit, vita perennis alit.
Quæ modo cum Stephano caelesti Consule pergit,
Fulget Apostolico principe clara Petro:
Matre simul Domini plaudens radiante Maria,
Rege sub æterno militat illa Deo.
Conciliata placet, pretioso funere fulget:
Deposita veteri, nunc stola pulchra regit.
Atque utinam nobis illos accedere vultus
Cedat amore Deus per mare, per gladios:
Vita signa tenet, vitreo cum vase cadente
Non aqua restinxit, nec petra fregit humi.
Tu quoque mater habes consultum voce tonantis
De nata & genero, nepote, nepore, viro:
Credite Christicola vitam quia credidit illam,
Non hanc flere decet, quam paradysus habet.]

hactenus Fortunatus. Sed que est secuta vltio Chilpericum, cum detectum est facinus, à Gregorio item accipe, qui ait: Rex autem Chilpericus cum eam mortuam decessisset, post paucos dies Fredegundem recepit in matrimonio. Post quod factum reputantes eius fratres, quod sua emissionem antedicta Regina fuerit interfecta, cum è regno deiiciunt.] sed hæc postea.

Porro hoc tempore in Hispaniis etsi non amplius aduersus Francos coniugij foedere sociatos Gothis certandum esset: aduersus tamen Græcos ascitos socios, sed conuersos in hostes iugiter pugnandum fuit: post obitum enim Athanagildi Isidorus tradit Hispaniarum Regibus adhuc fuisse cum istem conflegendum: Aduersus quos (inquit) hucusque confli-

* fugas

* Greg. lib. 4. cap. 28.

* suffusus MIRACVLVM AD SEPTVLCHRVM GELBSVINTHAE.

HISPANI ADVERSVS GRAECOS PUGNANT.

igitur: nam frequentibus ante præliis cæsi, nunc autem multis casibus fracti ac diminuti sunt.] hæc Isidorus. Ad hæc planè spectant, quæ S. Gregorius scribit ad Recharedum Regem requirètem capitula ac pacta illa conuenta cum Iustinianno Imperatore, dum ait: Item in Anagnostico ante longum tempus dulcissima mihi vestra excellentia, Neapolitano quodam iuvene veniente, mandare curauerat, vt piissimo Imperatori scriberem, quatenus pacta in chartophylacio requireret, quæ dudum inter piæ memoriæ Iustinianum Principem & iura regni vestri fuerant emissa: vt ex his colligeret, quid vobis seruare debuisset. Sed ad hæc facienda duæ res mihi vehementer obstiterunt: Vna, quia chartophylacium prædicti piæ memoriæ Iustinianni Principis tempore ita surrepente subito flamma incensum est, vt omnino ex eius temporibus penè nulla charta remaneret: Alia autem, quia (quod nulli dicendum est) ea quæ contra te sunt, apud te metipsum debes documenta requirere, atque hoc per me in medium proferre. Ex qua re hortor, vt vestra excellentia suis moribus congrua disponat, & quæque ad pacem pertinent, studiosè peragat, vt regni vestri tempora per longa sint annorum curricula cum magna laude moderanda.] hæc Gregorius: quibus indicat adhuc viguisse bellum in Hispania aduersus milites Imperatoris, qui aliquo sibi iure id faciendum putaret: conuentum namque inter eos tradunt, vt si opem ferret Imperator, Hispaniæ pars sub Romani Imperij ditionem, hoste superato, rediret: ob idque ad pacem idem Gregorius hortatus est Recharedum. Verùm non pace, sed gladio sinem bello impositum, idem Isidorus affirmat.

Sub hoc anno secundo Chilperici Clotarij filij Regis Francorum notatæ reperiuntur præclaræ res geste sancti Launomari Abbatis, qui his temporibus in Gallia egregia sanctitate atque miraculis refulsit. extant ipsæ omni fide conscriptæ ab æquali b ipsius: ex quo hæc tantum quæ ad annum hunc spectant, haud silentio prætereunda putamus, cum agit de monasterio ab eo erigi ccepto, vbi antea plurimis miraculis claruisset. reliqua verò quæ ab eodem auctore descripta leguntur, tu consulas: Cœpit (inquit) eo in loco vir Dei ad laborem se accingere, Deo adiuuante, illum repurgare; Intrusionis pristino permanente vocabulo: statuitque ibi oratorium, instarque cœnobij cellulas ædificauit, in iis cum suis habitans. Factum hoc est anno secundo Chilperici Regis, qui fuit filius Clotarij supradicti à Clodoueo primo Francorum Rege Christiano progeniti. Die quadam monachi venerabilis Patris vetustam quercum amputauerunt, cessuram in structuram oratorij. Vbi autem hora cibi capiendi aduenit, vir Domini illos iussit abscedere: ipse verò cum suo ministro in opere permansit. Erat arbor illa in loco importuno sita, vt à fratribus neque securi, neque dolabris aptari posset ad vsum ædificij.

Itaque seruus Dei ad solitum præsidium recurrens, precibusq; pulsans Dominum, illius virtute & opere fretus, arborem immensæ molis & roboris, quo illi collibitum fuit transposuit: ita vbi ab hominibus non suppetebat adiutorium, non deerat fideli seruo manus auxiliatrix præpotentis Dei. Fertur autem ea arbor tantæ fuisse vastitatis, vt vix quadraginta viri illi deportandæ sufficerent. Præcepit autem vir sanctus ministro suo, vt venientibus fratribus diceret, à prætereuntibus allatam fuisse opem. In cunctis autem operibus suis valde id studebat, vt hominum fugeret notitiam & spiritum vanitatis atque iactantiæ: admonebatque vt omnis laus vni Deo ascriberetur, cuius etiam re vera totum esset, quicquid fecisset boni.] ita quidem tegere sua admiranda opera consuevit, vt tamen mendacij prauitatem effugeret: neque enim quisquam eum esse mentitum dicere potuit, dum à prætereuntibus allatam opem ad quercum transferendam asseruit: prætereuntes namque quis dixerit sanctos Angelos viatores, qui ipsorum apparitiones factas Abrahæ, Loth, atque Tobie in memoriam reuocant. Sed attende quid mox idem subiiciat auctor:

Fuit siost hæc vir quidam nobilis, Ermoaldus nomine, qui iam ad extrema perductus, mortis angoribus premebatur. Misit igitur ad virum Dei solidos quadraginta, obnixè rogans, vt ipsi iam in supremo constituto spiritu velit benignus opitulari, & suis apud Deum precibus efficere, vt spes obtinendæ sanitatis ipsi præstetur. Illam pecuniam vir sanctus prorsus recipere noluit: attamen rogante latore, accepit illam quidem, sed ingressus in oratorium fudit preces ad Deum, vt accepta foret in conspectu illius oblatio hominis: imponensq; altari pecuniam, & multo studio singulos appendens & manu reuersans nummos, crebroque flectens genua & orans Dominum, ad extremum nonnisi vnum ex omnibus retinuit sibi solidum, quem per spiritum cognouit non rapina, sed iure partum esse. Reliquos autem restituens illi qui eos attulerat, ait: Hæc pecunia per iniquitatem conflata est;

* Greg. lib. 7. epist. 116.

* neque

* Recitat Sur. tom. 1. die 19. Ian.

* Corbionis REGESTA S. LAVNOMARI.

nec

CHRISTI 568. IOANNIS PAP. 9. IVSTINI IVN. IMP. 3.

nec potest mutare sententiam Dei, nec vitæ spatia producere, nec peccatorum veniam im-

Proph. 1. 5. Amos 4.

IESV CHRISTI IOANNIS PAP. IVSTINI IVN. IMP.

ANNVS 568. ANNVS 9. ANNVS 3.

LONGOBARDI INTEL- VNT IN ITALIAM.

Quingentesimus sexagesimus octauus Domini annus adest, Indictionis primæ, qui & Consulari secundo Iustini Imperatoris in aliquibus (vt dicitur) monumentis notatus habetur: quo Alboinus Rex Longobardorum è Pannonia, quam occuparat, & ad quadragintaduorum annorum (spatia illic manserat, cum suis ex Scandauia insula iam antè pro-

Paul. diac. de Gest. Longobard lib. 2. cap. 6. Greg. lib. 4. epist. 34. DE TEMPO RE ADVENTVS LONGOBARDI IN ITAL.

gressis, in Italiam magnis potens viribus ingreditur. Quòd autem aliqui anno superiori id factum volunt, temporis ratio exactius est exploranda. licet enim Paulo diaconò id testanti de prima Indictione & anno præ ceteris fides præstanda esset, eius adhuc sententiam sancti Gregorij Papæ assertionem fulcire in promptu est: in epistola enim ad Constantiam Augustam data sub Indictione decimatertia post mensem Iunium (qui est annus Domini quingentesimus nonagesimus quintus) cum numeret annos vigintiseptem ab aduentu Longobardorum: vtique ab hoc anno eum oportuit numerare cœpisse. Rursum verò cum in epistola ad Phocam Imperatorem data sub sexta Indictione (qui est annus Domini sexcentisimus tertius) numeret annos trigintaquinque à Longobardorum incursionibus: vtique etiam affirmare necesse est, ab hoc ipso anno numerum deduxisse. at enim scribens ad Constantiam, siue potius dixeris Constantinam: Viginti iam & septem annos ducimus, quòd in hac vrbe inter Longobardorum gladios viuimus.] quæ verba cum nequaquam intelligi possint, ex quo Longobardi Romam venerunt, vtique de tempore inuasæ ab eis Italiæ accipienda erunt, sicuti & cum hæc scribit ad Phocam Imperatorem: Qualiter enim quotidianis & quantis Longobardorum incursionibus ecce iam per trigintaquinque annorum longitudinem premimur, nullis supplere vocibus suggestionis valeamus.] hæc quòd ad annum Longobardorum in Italiam aduentus, sed & diem pariter signant, vbi id factum hoc anno, quarto Nonas Aprilis, alij ipsis Kalendis eiusdem tradunt.

Greg. lib. 11. epist. 43.

Greg. Turc. hist. Franc. lib. 4. c. 35. CVM LONGOBARDIS ALII BARBARI.

Paul. diac. lib. 2. c. 12.

LONGOBARDORVM PESSIMI MORIBVS.

Quòd autem ad ipsum Regem spectat: cum esset Francis amicitia & affinitate coniunctus, magis reddebat. Romanis timendus: ipse enim (vt Gregorius auctor est) Chlothouindam Clotarij filiam in vxorem duxit: sicque non tantum Regis potentissimi effectus est gener, sed & quatuor Francorum Regum cognatus. His addebat, quòd & Hunnis fœdere erat iunctus, quibus Pannoniam liberè possidendam precario concessit. Accedebat ad tanta hæc, quòd & alios cõplures barbaros nactus est auxiliares, nempe Saxones, & præter hos alias nationes, quarum vel singulæ negotium faceffere Romano Imperio potuerunt. quarum hæc fuerint, audi Paulum diaconum: Certum est autem (inquit) Alboinum tunc multos secũ ex diuersis gentibus, quas vel alij Reges, vel ipse ceperat, ad Italiam adduxisse. Vnde in hodiernum vsque diem populos in his quos habitant vicis, Gipedas, Bulgaros, Sarmatas, Pannonios, Sueuos, & aliis huiuscemodi nominibus appellamus.] hæc Paulus.

Sed & quid magis exterruerit animos audientium vel solum nomen Longobardorum, memoria rursus repere quæ ex Procopio superius dicta sunt; qui res belli Gothici tractas, expertam iam fuisse Italiam tradit, quam ferè bestiarum essent & truculentæ, quamq; turpissimæ;

CHRISTI 568. IOANNIS PAP. 9. IVSTINI IVN. IMP. 3.

A sinæ; cum Narseti, qui aliquot ex ipsis vocauerat contra Gothos, necessarium fuerit eos muneribus donatos quam citissime ad propria dimisisse, quòd intolerabilis esset eorum in Italia commoratio, amicorum cuncta præda, incendiis, & libidinum putore miscentium. Sed iterum accipe verba Procopij ista dicentis: Illi namque, Longobardi videlicet, ad ceteram vitæ factorumque impietatem & scelus, vel ædificia ipsa, in quæ fortè diuerterant, iniuste cremabant, stuprumque feminis & vim inferebant sacras in ædes refugientibus: vnde magna pecunia hos primum donatos, ad proprios redire penates permisit, &c.] Si tãta hæc, Romanis militantes, aduersus eosdem scelera immania perpetrabant: quid putandum eosdem iam hostes, in Romanum solum cum irrumpere, peracturos? cum præsertim nullus esset qui illis arma obiciendo resisteret: licet enim Hexarchus in Italiam ab Imperatore missus Longinus defendere à barbaris eam (quantum fas esset) conaretur; tamen quòd valde debilis viribus esset, occurrendi & cum eisdem in campo collatis signis pugnandi, nulla penitus illi facultas. Quales autem fuerint in Italiam Longobardorum progressus, scire si cupis, eos consule qui eo argumento commentarios conscripsere: nobis satis ad institutum, hæc quo potissimum anno agi sint cœpta, in medium asferre, his & alia pro ratione temporis addituri, quæ ad rerum Ecclesiasticarum statum spectare noscentur.

Procop. de bello Goth. lib. 3.

Illud autem minimè prætermittimus, ipsum Alboinum Regem ad conciliandos sibi Italorum animos benignum se præbuisse, deposuisseque pauendam illam cunctis Longobardis innatam sœuitiam: testatur siquidem Paulus diaconus, eidem in Italiam ingredienti occurrisse Felicem Ecclesiæ Taruisanæ Episcopum, ab eoque suæ Ecclesiæ petiisse immunitatem, ne scilicet ab hostibus detrimentum aliquod pateretur, accepisseque ab eodem quæ postulasset. ait enim: Igitur Alboinus cum ad fluuium Plauem peruenisset, ibi ei Felix Episcopus Taruisanæ Ecclesiæ occurrit: ei que vt erat largissimus, omnes Ecclesiæ suæ facultates postulanti concessit, & per suum pragmaticum postulata firmavit.]

ALBOINVS REX LONGOBARDORVM MITIS VIRI CVBIT. Paul. dia. lib. 2. c. 9.

Hæc narrans Paulus de Felice, hunc illum tradit esse Felicem pernecessarium Venantij Fortunati, cuius meminit in Vita S. Martini his versibus:

DE FELICE EPISCO. TARVISANO.

Illustrem socium Felicem, quæso, require, Cui mecum lumen Martinus reddidit olim. Sed quid sit quod ait: Cui mecum lumen, &c.] declarat inferius idem ipse, dum ad finem Vitæ S. Martini, quam heroico carmine cecinit, de se ipso testatur, laborantem oculis, oleo lampadis ad imaginem S. Martini incensæ esse sanatum, quorum nos iam meminimus. Sed audi iterum ipsum rem tantam his versibus describentem:

Venant. Fortun. in Vita sancti Martini lib. 4. in fine.

D

Expete Martini loculum, quo iure sacelli iam desperatum lumen mihi reddidit auctor, Munera qui tribuit, saltem rogo verba repende. Est ubi basilica culmen Pauli atque Iohannis, Hic paries tenet sancti sub imagine formam, Amplectenda ipso dulci pictura colore. Sub pedibus iusti paries habet arte fenestram: Lychnus adest, cuius vitrea natat ignis in vrna. Huc ego dum propero, valido torquente dolore, Diffugiens gemens oculorum luce fenestra. Quo procul ut teiigi benedicto lumen oliuo, Igneus ille vapor marcenti fronte recessit, Et presens medicus blando fugat unguine morbos.] ista & alia Fortunatus: qui

OLEO LAMPADIS CVRATVS OCVLIS FORTVNATVS.

ANIS

E

accepti diuinitus beneficij memor, pro gratiarum actione res gestas S. Martini quatuor libris concinuisse voluit. Sed de his alia occasione superius: hic verò ob Paulum diaconum repetenda putauimus, qui eiusdem Fortunati natale solum describit his verbis:

Sanè quia huius Felicis fecimus mentionem, libet quoque pauca de venerabili & sapientissimo viro Fortunato contexere, qui hunc Felicem asserit sibi socium fuisse. Hic itaque Fortunatus ortus quidem in loco, qui Duplabilis dicitur, fuit; qui locus haud longè à Cenetensi castro vel Taruisana distat ciuitate: sed tamen Rauennæ nutritus & doctus in arte Grammatica, Rhetorica, & Geometria clarissimus extitit. Is cum oculorum dolorem vehementissimum pateretur, similiter & Felix præfatus socius eius eorundem dolore laboraret, &c.] curationem eorum recenset ipsius Fortunati versibus recitatam, de quo & ista subdit:

Fortu-

Fortunatus in tantum B. Martinum veneratus est, ut relicta patria, paulo antequam Longobardi Italiam inuaderent, ipsius sanctissimas reliquias in Gallia sitas visitare decreuerit: quod iter suum per flumina, montes, valles, oppida, pagos ipse in carminibus suis dilucide describit in praefatione ad Gregorium. Qui postquam Turonos iuxta votu proprium peruenit, Pictauos transiens, illic habitauit, & multorum ibidem Sanctorum gesta partim profa, partim metrica oratione conscripsit: nouissimeq; in eadem ciuitate primum presbyter, deinde Episcopus ordinatus est, atque in eodem loco digno tumulatus honore quiescit.] subdit de eiusdem lucubrationibus, atque haec ad finem: Ad cuius tumulum, cum illuc orationis gratia aduetaessem, epitaphium rogatus ab eiusdem loci Abbate contexui.] hucusque Paulus diaconus de Fortunato, non aliunde quam ex ipsius scriptis elicit. Sed quae huius anni rerum gestarum reliqua esse putantur, iam prosequamur.

Longino (ut vidimus) ab Imperatore in Italiam misso, cessasse Narsetem a praefectura, atq; pariter vitae finem imposuisse, sunt qui testentur. Verum quid actum sit de eodem Narsete in Italia Duce, haud leuis suboritur controuersia, quam necdum ab aliquo inuenimus esse solutam, sed nec etiam pertractatam. De eo autem quid primum Latini tradant, audiamus. Paulus diaconus, Anastasij & alij eos secuti testantur eundem cum Ioanne Pontifice Romam reuersum, facti admissi poenitentem, Romae extremum diem clausisse, corpusque eius loculo plumbeo collocatum vna cum ipsius thesauro Constantinopolim esse translatum. haec, inquam, Latini habent. Sed longe discrepant ab his Graeci, dum asserunt, eum Constantinopolim esse reuersum, & post reditum sumptuosa aedificia erexisse. Cedrenus enim haec habet anno sexto Iustini Imperatoris: Narfes charissimus Imperatori domum, Narsetis dictam, construxit, & Catharorum mansionem.] sed & Miscella haec in Tiberio: Narfes quoque Patricius Italiae cum multis thesauris ab Italia ad supra memoratam urbem, Constantinopolim videlicet, aduexit, & ibi in domo sua cisternam effodit magnam, in qua multa millia centenariorum auri argentiq; deposuit: interfectisque omnibus consciis, vni tantummodo seni, haec pro iuramento ab eo exigens, commendauit, &c.] ex quibus intellegas plures post haec annos oportuisse eundem Narsetem fuisse superstitem.

Quibusnam autem alterutrorum maior sit in tanta scriptorum diuersitate praestanda fides, aqua sunt cuncta expendenda statera. Certè quidem inclinari lancem pondere veritatis in Graecorum sententiam, quae superius recitata sunt ex Corippo sui temporis scriptore declarat; quibus demonstratum est, ante annum Narsetem rediisse Constantinopolim, illicq; mirifice cultum, nec amplius in Italiam, misso illuc longino, esse reuersum. Quae verò haec de re scripta sunt à Latinis, leuitate tolli, & instar fumum in aëra euanescere, praeter ea quae dicta sunt, plura alia persuadent. Primò quidem periclitari fides Latinorum videtur, dum dicunt, statim ut reuersus est Narfes in Urbem, mortuum esse. Etenim si Anastasius habet eodem tempore contigisse mori Ioannem Pontificem, quo Narfes extinctus est, cum constet de Ioanne adhuc post annos quatuor fuisse superstitem, totidem anni vitae Narseti tribuendi erunt. Id magis patebit ex litteris Ioannis Papae, si agere ex illis velis, in quibus mentio est Consulatus Narsetis cum Iustino sextum Consule, quem hoc anno secundum Consulatum gessisse, ex his quae proximè dicentur, apparet.

Sed nec illud asseri quidem vel coniectura existimari potest, quod aiunt, post tam immane facinus Narsetis quo Italiam barbaris prodidit, cum iustissimam Imperatoris iram commouisset, eius tamen corpus (vbi ipse defunctus est) eum honore esse translatum Constantinopolim; quod quidem si fuisset sepultum, exhumandum illud & proiciendum foras, magnitudo sceleris postulasset. Sic ergo siue viuens Constantinopolim rediisset, siue post mortem eius cadaver translatum dixeris Constantinopolim, vtrumque (quodcumque fuerit) eundem ab Italiae prodicionis erimine reddit immunem: vt planè tela illa, in qua tot tantaq; mala ab eo ordita feruntur, contexta appareat in mendaciorum textrina. Quoniam pacto, rogo, totius Italiae fax, tantae auctor prodicionis, postquam defunctus est, tanto honore dignus est habitus, vt si non ipse, cineres ipsius saltem velut quodam triumpho euehendae fuerint Constantinopolim, cum iure meritoque siqua illius siue lapide siue aere extaret incisa memoria, fuisset more maiorum penitus abolenda? Graecis igitur hac in re maiorem putarem fidem adhibendam; cum praesertim iidem & Latinum huius temporis scriptorem astipulatorem habeant Gregorium Turonensem, qui ea cuncta de thesauro abscondito tradita à Graecis narrat.

Verum & Graecorum in eo fides vacillat, dum quem omnes praedicant religione maxime pium,

PEREGRINATIONE FOR IVNATI.

DE NARSETIS DVCI FINI DIVERSAR SENTENTIAE. Paul. dia. lib. 2. c. 5. & Miscell. lib. 17.

DE PRODITIONE NARSETIS REBELITV ASSERTIO.

Greg. Tur. lib. 5. c. 19.

Amè pium, operibusque probè factis Deo gratissimum, ipsi eundem auarum atque crudelium fuisse tradunt, cui non satis fuerit adeo ingentem pecuniam congregasse, sed & insonitum immani caede eandem sanguine madidam nullius profuturam vtilitati in loco abdito collocasse: de quo portentoso facinore dicturi sumus inferiùs in Tiberio Augusto opportuniori loco. Porro laudatum vidimus Narsetem à Procopio, eumque ob insignem pietatem de Gothis plenam meruisse, desperatis iam planè rebus, victoriam, id ipsum testante Euagrio, atque Nicephoro, istis reperitis verbis: De Narsete, qui familiariter cum eo vixere illud perhibent, ita ipsum ex diuino numine pependisse, atque id omnis generis pietate coluisse, & Virginem eandemque Dei genitricem ita veneratum esse, vt illa manifestò ei apparens, quando proclium committèdum esset, praeceperet, neque illum facile priùs in aciem descendisse, quam tempus opportunum ab ea cognouisset. Plures & alias res maximas Narfes gessit, &c.] haec de Narsete Euagrius, itemque Nicephorus laudauit & ipsum plurimum Agathias. Sed de eodem audi elogium Pauli diaconi: Erat (inquit) vir piissimus, in religione Catholicus, in pauperes magnificus, in reparandis basilicis multum studiosus, vigilis & orationibus in tantum studens, vt plus supplicationibus quam armis bellicis victoriam obtineret.] Certè quidem si quid huiusmodi Narfes post adeptam ob victorias tantam gloriam perpetrasset, scribens post haec res sui temporis Euagrius parcius saltem laudasset hominem, quem tam infamis exitus sugillasset, eaque de ipso referre, vel saltem meminisse minimè praetermisisset: sed cum ad Mauritij tempora suam historiam perducatur, nec de eius obitu vel minimum quidem loquatur, adhuc fuisse superstitem, haud leuem suspensionem ingerit.

Quod facit vt in illum respiciam virum insignem eodem nomine nuncupatum Narsetem sub eodem Imperatore Mauritio domi forisque spectatum, summa gloria auctum, eandemque Patricius dignitate insignitum, eidem muneri mancipatum, nempe Romani exercitus praefecturam, & (quod maius est) eadem etiam pietate imbutum: hunc ipsum inquam dum intueor, me suspicio haud leuis pulsatur, num hic idem cum ipso sit, atque adhuc ad annos triginta vitam propagarit. Quòd si quis penitus inficias ierit; tunc necesse erit affirmare, duos eodem ferme tempore eiusdem nominis, ordinis, dignitatis, probitatis, & virtutis insignitos, bello spectatos Duces exercitus vixisse Narsetes: quod haud adeò firmissimum, cum nulla distinctione prior senior vel maior, posterior verò iunior vel minor dictus inueniatur. De eius Narsetis praefectura exercitus, quo vicit Varanem inuasorem regni Persarum, restituitque in regnum Cosroem iunioris senioris filium, agitur pluribus in Miscella sub anno quarto Mauritij Imperatoris, item huc de ipso Zonaras, Cedrenus in Tiberio, Nicephorus, & Constantinus; qui & de eius nece sub Phoca tyranno agunt: ab eodemque aedificatas ecclesias SS. Patalemoni, Probo, Taracho, & Andronico, necnon hospitalem domum, Zonaras tradit, dum recenset viri insignis pietatis monumenta; quibus ipsum eundem esse Narsetem Patricium S. Gregorij Papae obseruantissimum, ad quem ipsius Pontificis tres extant epistolae, suademur.

Si verò hunc sub Mauritio Imperatore tot insignibus spectatum Narsetem diuersum ab eo qui sub Iustiniano Gothos vicit, fuisse quis dicat: haud pro his nobis adeò pugnandum erit, cum res tantum modo coniecturis agatur, & haec ipsa potius consideranda proposuerimus, quam historica lege credenda. Ad postremum autem de Narsete Italiae Duce quod refert Paulus diaconus, haud perfunctorie praeterendum est. His quoque temporibus (inquit) Narfes Patricius, cuius studium ad omnia vigilabat, Vitalem Episcopum Altinae ciuitatis, qui ante annos plurimos ad Francorum regnum, hoc est, ad Moguntinensem ciuitatem confugerat, tandem comprehensum apud Siciliam exilio damnauit.] haec ipse. Porro non tanta sibi arrogasse Narsetem virum pium, vt in Episcopos manus iniiceret, quisque sciat, nisi cum id iussum ipsi fuit pluribus litteris à Pelagio Papa Ioannis huius praedecessore, prout quae recitatae sunt superius ipsius Pelagij litterae facillè demonstrant. Pelagium verò ipsum ad haec Narsetem excitasse constat, vt obortum recens schisma sedaretur: quod & iure faciendum esse, S. Augustinus aduersus Donatistas agens, pluribus comprobauit. Fuisse autem tum Altinensem tum Aquileiensem Ecclesias temporibus istis in schismate, quae superius dicta sunt atque dicentur ostendunt.

Sed res Orientales obuias prosequamur. De Sophia Augusta dignum Christiana femina facinus chronographi hoc anno recensent, nempe dissoluisse nomina omnium debitorum: ait enim Cedrenus: Tertio anno Sophia Augusta accitis omnibus qui aere alieno obstricti erant,

NARSES MIRIFICI LAUDATVS. Euag. lib. 4. c. 21. Niceph. lib. 17. c. 13. m. f.

Agath. lib. 1. Paul. diacon. de Gest. Longobard. lib. 2. c. 4. p. 3.

DE NARSETE PATRICIO TVDVSIVRMAVRATIO.

Miscella lib. 17. Zonar. in An. c. 20. Niceph. lib. 18. c. 20. Constantin. in Annal. Zonar. in Phoca. Greg. lib. 1. epist. 6. lib. 1. epist. 14. & lib. 5. epist. 27.

Paul. diacon. de Gest. Longobard. lib. 2. c. 4. in fin. DE VITALE EPISCOPO ALTINENSE IN EXILIVM DEPORTATO.

Cedren. anno 3. Iustini. & Miscella an. 107.

erant, debita eorum creditoribus dissoluit, & pignora suis auctoribus, dominis scilicet, reddidit.] eadem in Miscella. Præcesserunt hæc clamores pauperum à potentibus oppressorum: pro quibus cum Imperator sapius rescripisset, sed nihil profecisset, violento tandem intellexit opus esse remedio: nempe ut vno ex sublimioribus magistratibus pœnam dante, reliqui discerent aduersus iustitiam nihil debere præsumi. Quodnam autem istiusmodi remedium fuerit, Cedrenus exactè rem gestam narrat his verbis:

Iustinus hic cum crebro agrotaret, ac vertigine vexaretur, neque in publicum prodire posset: potentes quidam (quia ad Imperatorem querelæ de eis afferri non possent) nemini parentes, omnium facultates diripuerant. Cum verò Imperator aliquando se recollectisset, atque in templum prodisset: ij qui iniuria fuerant affecti, misericordiam ipsius magna voce implorauerunt. Omnibus ergo in curiam vocatis, Iustinus: Existimabam, inquit, vos omnes pietatem colere, vestrisq; contentos, nemini egenorum iniuriam inferre: at vos & Deo & Imperio nostro aduersa patris facinora. Hortor ergo vos, ut pauperibus sua vltro reddatis, ne vestra ipsorum bona amittatis. Potentes his auditis, tamen consuetudine ducti deteriora etiam prioribus adiecerunt. Acris enim res est consuetudo, quæ iam altera natura iudicatur. Itaque cum Imperator rursus ad processum prodiret, plures eum inuocabant. Rursus igitur in progressu conuocato Senatu, dicit: Si me à Deo putatis Imperatorem factum, eius auxilio imperare: parete iustis meis mandatis: iniuria afficere pauperes desinite: solis namq; piscibus moris est, ut validior & maior deuoret minorem. Quod si meis præceptis non parere, sed in rapiendo vestris obsequi vultis cupiditatibus, alium vobis vestro arbitrio deligite Imperatorem. Ego enim contumacibus iniustis, & aliena violentibus imperare nolo.

Ibi quidam procerum, libertate dicendi sumpta, ita Imperatorem alloquitur: Constitue me coram omnibus Præfectum Vrbis, mandaq; ne cuiusquam rationem potiore iustitia habeam, utq; mihi te de rebus necessariis monituro semper aditus pateat: recipio in me, effecturum me intra mensem, ne vlla sit vel illata in vrbe, vel accepta iniuria. Quod si quis profert culpam, quam mihi indicatam non punierim, capite me plekti iubero. Pergat hunc Imp. fuit, eumque Præfectum Vrbis constituit. Is ergo cum manè pro tribunali sederet, & quædam vidua quereretur se à Magistro quodam omnibus suis facultatibus spoliatam: mittit eam cum sigillo ad Magistrum illum, iubetque eum ad dicendam causam venire.

Cum eandem viduam Magister verberibus malè multatam remisisset: mittit Præfectus ad eum de Cursoribus vnna: sed hunc quoque verbis delusum dimittit. Interim dum Præfectus in Circo sedet, Magistrumq; opperitur: hic ad conuiuium ab Imp. vocatur. Eodem se Præfectus quoque confert, aitq; Imperatori: Si in eo Imp. persistis, quod mihi mandasti, ne cui eorum, qui pauperes concutiunt, parcam: scito me promissis meis satisfaturum. Sin eos tu, penitentia ductus, amicos potius habes, & coniuuiis adhibes: scias me quoque detrectare ea quæ in me recepi. Imperatore respondente, uti se ipsum potius folio detraheret, si fontem talis criminis sciret: Præfectus illico Magistrum vi abripuit, & in curiam, quæ Arca dicitur, cum eo abiit. Ibi diligenter vtriusque sermone considerato, cum haud leuibus iniuriis ab eo affectam mulierem comperisset: verberibus impositis homini caput rasisit, asinoq; nudum impositum per mediam vrben velut in triumpho duxit, & omnes eius opes mulieri addixit. Hoc exemplum reliquos ita in viam redègit, ut vbiq; summa in pace viueretur, atque intra trigessimum diem neque actor vllus esset, neque reus iniuriarum. Tunc Præfectus Imperatori significat, se promissa impleuisse: & Imperator in publicum progressus, cum nulla querela audiretur, reuersus Patricia dignitate eum ornat, & per omnem vitam Præfectum vrbis esse iubet.] hæcenus de his auctor.

Hoc eodem tertio anno Iustini Imp. cum Spesindeum Episcopus Primas Bizacena: prouincia: in Africa de suæ Ecclesiæ priuilegiis conseruandis interpellasset Imperatorem, ipse morem gerens in hunc modum ad eum rescripsit:

Imperator Iustinus Aug. Spesindei viro beato Archiepiscopo Vizacena: prouincia: Cum & priuatis hominibus donata priuilegia pietas nostra obseruare curauerit: hoc ipsum multo magis & sanctis Ecclesiis custodiri, necessarium esse putamus. Petiuit enim tua beatitudo per Euasium reuerendissimū diaconum, diuinas regulas atq; priuilegia data sancto Concilio tuo, vel Ecclesiæ tuæ inuiolata custodiri: ut si quando contra clericos accusatio processerit: quæ pertinet ad diuinas regulas, non apud Iudices ciuiles aut militares causæ examinatio procedat, sed ad tuam beatitudinem, sicut & pater noster per diuinos apices constituit. Quapropter sancimus, secundum regularum diuinarum tenorem, atq; dispositio-

IUSTINI AD MAGISTRATVSORATIO.

PRAEFECTURA CONCESSA PRO DEFENSIONE OPPRESSORVM.

EGREGIUM FACINOROSA PRAEF. VRBIS.

Est in No. vel. Iulian. Antioch. Bizacena: IUSTINVS IMP. SALVA VVET PRIVILEGIA ECCL. BIZACENAE.

A positionem patris nostri, Episcopos, siue omnes clericos subiectos tuæ beatitudini, si accusantur ab aliquo, sub tua audientia satisfacere in his quæ ad regularem ordinem pertinent: quia nostra pietas hæc ipsa atque priuilegia data sancto Concilio tuo præuidit confirmare.

Super hæc petisti, ut quando opus fuerit ad nostram pietatem tuos Responsales dirigere, nullus eos prohibeat nauigare: quod & nobis placuit, ut nihil necessarium lateat aures nostras. Vnde licentiam tuæ beatitudini damus, ut quando opus fuerit aut Ecclesiæ tuæ, aut communi prouincia: ad serenitatem nostram aliquem transmittere docturum causas necessarias, sine aliquo impedimento dirigere eum; ut veritatem audientes, quicquid oporteat fieri, statuamus. Alios verò Episcopos illius prouincia:, si necessaria: causæ emerferint, ad nos dirigere, aut ad nostram venire pietatem, cum voluntate Primatis hoc faciant. Hæc ergo tua beatitudo effectui tradere obseruareque procuret. Legi. Data Kalend. Maij, Constantinopoli, Imperij domini nostri Iustini PP. Aug. an. 111. Consulatu eiusdem secundo.] hæc quidem ipse pio digna Imperatore: quibus huius anni rerum gestarum finem imponimus.

IESV CHRISTI ANNVS 569. IOANNIS PAP. ANNVS 10. IUSTINI IVN. IMP. ANNVS 4.

QVingentesimus ac sexagesimus nonus vertitur annus Domini, secundæ Indictionis, idemque quartus Iustini Imperatoris: cum Liuba Rex Gothorum in Hispania, ipsius regni anno secundo propè dilapsò, collegam sibi allegit fratrem suum Leuigildum, cui & cessit Hispanias, ipse contentus regno quo potiebatur in Gallia Narbonensi. Erat Leuigildo vxor Theodolia Catholica femina, eademque soror sanctorum Leandri, Fulgentij, Isidori, ac Florentia:, filia verò Seueriani Carthagenensem prouinciam moderantis. sed nihil ex sancto consortio profecit Rex impius Arianismi tenacissimus. De tempore fidem facit idem S. Isidorus in Chronico, dum ait, anno secundo Iustini Imp. Liuuam regnare coepisse; & idem addit, eumdem secundo anno ab adepto Principatu ascuuisse in regnum socium fratrem Leuigildum. Vnde opus est ut ex eodem Isidoro corrigas Isidori deprauatum in eo Chronicon, cum ibidem subditur, anno secundo Iustini vocatum ad regnum à fratre Leuigildum: ut quartus Iustini pro secundo ponendus sit annus. De persecutione Datum à Leuigildo aduersus Catholicos excitata suo loco dicturi sumus.

Hoc irem anno sub Theodomiro Sueuorum Catholico Rege celebratum est in Galicia Lucense Concilium, de quo per pauca hæc tantum monumenta habentur, Ambrosij rerum Hispanicarum luculenti historici diligentia nuper inuenta: Tempore Sueuorum, sub Æra sexcentesima septima, die Kal. Ianuarij, Theodomirus Princeps Sueuorum Concilium in ciuitate Luco fieri præcepit, ad confirmandam fidem Catholicam, vel pro diuersis Ecclesiæ causis, &c.] quod insuper recitat ex alijs scriptis exordium, cum spectare cognoscatur ad secundum Lucense Concilium, de eo suo loco dicendum. In hoc autem actu rogatione Regis, ut noua institueretur Metropolitana Ecclesia in Galicia, quæ tamen esset subdita Bracharensi: circumscriptique sunt in eodem Conuentu limites Lucentis Ecclesiæ ad lites de finibus euitandas. Ita planè incaluit recens redditu Catholicu Regis fidei ardor, ut totus esset in his quæ spectarent ad fidem Catholicam illustrandam, conseruandamque in Ecclesia pacè; curarique summa diligentia neophytus Princeps, quæ sunt absolutissimi sacerdotis.

Quod verò ad res Orientales pertinet, hoc ipso anno quarto Iustini Imp. Tiberius Comes Excubitorum, qui postea Augustus creatus est, aduersus Auares barbaros pugnans, eos vicit atque penitus debellauit, adeo ut eosdem pacem submisisset petere ab Imperatore cogerit. hæc apud Victorem Tunnensem in Chronico: sed & horum meminit Corippus in carmine ad Iustinum his versibus:

Ille colubrimodis Auarum gens dura capillis Horribilis visu, crudisq; asperrima bellis Imperio subiecta tuo seruire parata, In media supplex defusus criminibus aula Exorat pacem, nec fidere millibus audet

Annal. Eccl. Tom. 7.

Bbb

Tot

Isidor. in Chron. Goth. Liudam

AVARES VICTI A TIBERIO PACEM PETENT. Corip. in princ. carm.

CHRISTI
570.IOANNIS PAP.
II.IVSTINI IVN. IMP.
5.

*Tot nemorosa suis Romana laceffere signa.] & infra:
Pars inimicorum cecidit cum magna tuorum
Perfidia punita sua: nunc Marte peracto
Victores, victisq; famulantur in aula.] at hæc fatis.*

IESV CHRISTI IOANNIS PAP. IVSTINI IVN. IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
570. II. 5.

Septuagesimus supra quingentesimum adest annus Domini, tertiæ Indictionis, idemque quintus Iustini Augusti, qui & in ipsius constitutione ^a annus secundus post Consulatum **B** eiusdem inscribitur. Quo Apollinaris Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus, ubi sedisset annos decem & nonem (secundum Nicephori Chronici rationem) ex hac vita migravit. de quo non prætereant quæ de ipso apud Sophronium omni fide testata leguntur, cum contigit eum sanctissimos viros ordinare Episcopos in Ægypto, quorum vnus è mortuis resurrexerat. Res gesta ita describitur ^b testificatione Zosimi Cæcis magni anachoretæ:

^c Narravit autem nobis (inquit) & hoc senex, dicens: Ante annos viginti duos ascendi in Porphyrcilem, volens illic morari. Accepi autem & discipulum meum Ioannem mecum. Cum autem illuc venissemus, inuenimus duos anachoretas, mansimusque prope illos. Erat autem alter quidem ex his Galata nomine Paulus, alter verò Melicinus nomine Theodorus (ex monasterio fuerant Abbatis Euthymij) feriebant autem collobia ex pellibus bubalorum. Mansi autem illic ferme duos annos: distabamus ab inuicem quasi duobus stadiis. **C** Die autem quadam, cum sederet Ioannes discipulus meus, percussit eum serpens, statimque defunctus est, sanguinem ex omnibus partibus fundens. In multa igitur angustia existens, abij ad anachoretas. Qui vt viderunt me turbatum & afflictum, antequam aliquid dicerem ad eos, dicunt mihi: Quid est, Abba Zosime? mortuus est frater? Dico: Ita sanè, mortuus est. Venientes igitur mecum, videntesque ipsum in terra iacentem, dicunt mihi: Noli contristari, Abba Zosime: adest diuinum adiutorium. Vocantesque fratrem, dixerunt: Frater Ioannes, surge: quia senex te opus habet: Continuoque surrexit frater de terra. Querentes autem bestiam & inuenientes, tenuerunt eam, & in conspectu nostro illam in duas partes dispererunt. Tunc dicunt mihi: Abba Zosime, vade in Sina. Deus vult tibi committere Ecclesiam Babylonis. Continuo itaque recessimus nos. Cumque venissemus in Sina, Abbas inisit me & duos alios in ministerium Alexandriam: tenensque nos Papa Alexandrinus beatissimus Apollinaris, omnes tres fecit Episcopos, vnum quidem Heliopoleos, alium Leontopoleos, me verò in Babylonem misit.] hæc de facta ab Apollinare ordinatione Episcoporum. Porro idem Zosimus abdicauit se postea Episcopatu, & in Sinæ monasterium reuersus est, vt idem auctor testatur ^d. In locum verò ipsius Apollinaris Episcopi Alexandrini subrogatus est Ioannes.

Sanè quidem frequentia fuisse miracula, quæ his temporibus Deus per Catholicos operabatur ad hæreses destruendas, accipe ex relatione eiusdem auctoris, cum ait ^e: Dicebat senex quidam: Signa & prodigia vsque hodie diuinitus in Ecclesia sunt propter eas quæ pullulauerunt & pullulant quotidie impias hæreses, & maximè propter Acephali Seueri & ceterorum perniciofa schismata, ad munimen ac firmitatem infirmarum animarum, atque ad illorum ipsorum, si ita voluerint, conuersionem. Propterea igitur à sanctis Patribus & à beatissimis martyribus ab initio fidei vsque hodie sunt mirabilia in sancta Catholica & Apostolica Ecclesia.] hæc quidem scite, vt pote quod peculiaris hæc sit dos Ecclesiæ, neque cupiam extra Ecclesiam posito aliquando concessum, vt vera miracula faciat. Gloriantur licet hæretici de argumentorum captiositate quam præferunt, insultent licet in Catholicos consumelii: numquam tamen ostendere possunt suam ipsorum veris miraculis confirmatam esse perfidiam, Dei voluntate signis ostensa.

At non prætereant de Apollinare Alexandrino Episcopo illa his addere, quæ ipsius sanctitatem commendent. Quod enim eius ingressus in Alexandrinum Episcopatum, pulso Zoilo, visus sit Vigilio Romano Pontifici (vt dictum est) haud legitimus, sed probrosus, rursus verò ipse vnà cum Quinta Synodo, cui interfuit, cum fuerit aequè receptus, purgata est labe intrusionis, & inter germanos Alexandria Episcopos adnumeratus est. vt ergo eum

^a Conf. de f. lib. 1. apud Iulian. Antic. c. 124.

^b Prat. Spir. c. 124.

^c DE TRIBVS EPISCOPIS AB APOLLINARE ORDINATIS.

^d Prat. Spir. c. 127.

^e Prat. Spir. c. 121. MIRACULA CÆCER. IN TESTIMONIUM FIDEI.

CHRISTI
570.IOANNIS PAP.
II.IVSTINI IVN. IMP.
5.

A ostendamus magnæ quoque fuisse virtutis; quæ de ipso ex Sophronio narrata habentur, hic sunt referenda: sic enim se habent ^a:

Narrauerunt nobis de sancto Abbate Apollinare Alexandrino Patriarcha, quod valde fuerit misericors & compassionis visceribus affluens: cuius rei indicium id afferebant. Erat (aiebant) Alexandriæ iuuenis quidam, qui primarij ciuitatis dignitate atque diuitijs clarissimi filius fuerat. Parentibus itaque istius defunctis, qui infinita illi bona tam in auro, quam in naualibus commercijs reliquerant, non satis feliciter & prosperè ea gubernans, perdidit omnia, atque ad extremam inopiam deductus est, cum neque gulæ, neque luxuriæ vacauerit (quæ solent diuitum exhaustire patrimonia) sed in casus varios atque naufragia incidit. Itaque ex opulentissimo pauperrimus est effectus, iuxta illud Psalmistæ: Ascendunt vsque ad cælos, & descendunt vsque ad abyssos. Namque adolescens quanto fuerat pecunijs sub-

B limior, tanto per inopiam inferior factus est. Hoc audiens beatus Apollinaris, vidensque in quantum miseræ & paupertatis adolescens delapsus esset, cum parentes eius fuissent locupletissimi: miseratus illius casum, exiguum ipsi charitatis impendere voluit ministrando alimenta: sed erubescerebat, & quoties videbat illum, in secreto conscientie suæangebatur, cernens vestem sordidam & luridam faciem, quæ sunt extremæ paupertatis indicia. Cum igitur huiusmodi curis angretur Pontifex, die quadam diuinitus inspiratus, consilium profectò mirabile adinuenit ipsius sanctitati maximè conueniens. Accessiuit itaque dispensatorem sanctissimæ Ecclesiæ, seorsumque illum alloquens, dixit ei: Poteris mihi seruare secretum, domine dispensator? Qui ait: Spero, domine mi, in Filium Dei, quia quodcumque mihi iusseris, nemini dicam, neque discet aliquis vquam ex me, quod mihi seruo tuo aperueris. Tunc ait ad illum Episcopus Apollinaris: Vade & conscribe chirographum quinquaginta librarum auri, quæ à sanctissima ista Ecclesia Macario illius miseri adolescentis patri debeantur, & appone testes & stipulationem & ratam, & affer illud mihi.

Dispensator continuo quod sibi fuerat à Pontifice iniunctum cum omni celeritate per egit, attulitque chirographum, & dedit illi. Cum itaque pater adolescentis ante decem annos defunctus esset, chartaque chirographi noua videretur, ait illi Pontifex: Vade, domine dispensator, chirographum istud vel in tritico vel in hordeo absconde, & post paucos dies affer illud ad me. Quod ille cum fecisset, præfinito die chirographum retulit quasi subuertutum, deditque Pontifici. Tunc ait ille: Perge modo, domine dispensator, & dicit adolescenti: Quid mihi daturus es, si tibi dederò chirographum magnæ pecuniæ quæ debetur tibi? Et caue ne plusquam tria numismata ab illo accipias, & præbe illi chirographum. Respondens autè dispensator: Verè mi domine, si iusseris, nihil accipiam. Dixit ei ille: Volo omnino vt tria numismata accipias. Perrexit autem ille ad iuuenem, sicut ipsi iussum fuerat, & dixit ei: Dabis mihi tria numismata, si ostendero tibi aliquid magnæ vtilitatis tuæ? Ille verò pollicitus est illi, quicquid vellet, se daturum. Fingens autem dispensator ait illi: Ante quinque vel sex dies euoluens instrumenta Ecclesiastica, reperi chirographum istud, & memini quia Macarius pater tuus mihi multum confidens, ipsum mihi diebus aliquot permisit: defunctoque ipso, contigit illud apud me vsque hodie manere: obliuione enim subreptum est mihi, nec vquam venit in mentem vt illud redderem tibi. Ait illi adolescens: Nosti quod persona illa sit locuples quæ debet? Dixit ei dispensator: Ita sanè, locuples & grata est: potesque ab illa debitum sine labore recipere. Dixit ei iunior: Nouit Deus, quia modò nihil habeo; sed si recepero quod meum est, quicquid petiisti, dabo tibi, vltra etiam tria numismata.

E Tunc dedit ei dispensator instrumentum quinquaginta librarum. Suscepto itaque chirographo, perrexit ad sanctum Pontificem, prostratusque ante illum, dedit ei chirographum. Cum ergo accepisset ille instrumentum ipsum ac legisset, cœpit se ipsum turbatiore ostendere, dixitque ei: Et vbi fuisti vsque modò? pater tuus ante decem annos defunctus est: perge, nolo tibi nunc respondere. Qui dixit illi: Veraciter, domine mi, non ego illud habui, sed dispensator illud habebat, & ego nesciebam: sed Deus ipse miseretur, quia modò ipsum mihi reddidit, dicens, se inter chartas suas domi inuenisse. Pontifex verò illum interim remisit, dicens: Deliberabo mecum, seruat apud me chirographo. Post vnam igitur hebdomadam rediit ad Episcopum iunior, iterumque deprecabatur eum. Ille autem quasi nihil ei vellet dare, dicebat: Quare tantum distulisti proferre chirographum? Dixit illi adolescens: Mi domine, scit Deus, quia non habeo vnde familiam meam nutriam; itaque si Deus inspirat vobis, miseremini mei. Tunc dixit illi S. Apollinaris, fingens se illius precibus

^a Prat. Spir. c. 191. APOLLINARIS EPISC. ALBT. INST. GNIS LIBR. ALITAS. ENGA PAV. PERES.

cedere. Summam quidem integram ego tibi restituiam : hoc autem obsecro, mi domine frater, ne a sancta hac Ecclesia vsuras exigas. Tunc proci dens ille adolescens, ait: Quicquid voluerit & iusserit mihi dominus meus, hoc faciam; & si ex principali summa placet minuere aliquid, minue. Dixit illi Episcopus: Non id quidem: satis est si nobis vsuras dimittis. Tunc proferens quinquaginta libras auri, dedit ei, & dimisit eum, orans eum pro vsura remissione. Hoc opus summi Apollinaris, ista sancta illius ars atque misericordia.] hanc ibi, hic apposita ad Apollinaris sepulchrum ornandum.

PROGRESSVS LONGOBARDORVM IN ITALIA. * Paul. diac. de Gest. Longobard. lib. 2. cap. 10. * Eod. lib. c. 12.

Quod autem ad res Occidentalis orbis spectat, de progressu Longobardorum in depraedationem Italiae Paulus diaconus agens sub hoc anno tertiae Indictionis, praeter illa quae in deuastratione Venerae prouinciae ab iisdem perpetrata esse superius tradidit, haec postmodum hoc anno facta addit: Alboinus igitur Liguriam introiens, Indictione ingrediente tertia ad Nonas Septembris, sub temporibus Honorati Archiepiscopi Mediolanensis ingressus est. Dehinc vniuersas Liguriae ciuitates, praeter eas quae in litore maris positae sunt, cepit. Honoratus vero Archiepiscopus Mediolanum deserens, ad Genuesim urbem confugit. Paulinus vero Patriarcha Aquileiensis vndecim annis sacerdotio functus ex hac luce subtractus est, regendamque Ecclesiam Probino reliquit.]

DE PATRIARCHAE NOMINE.

Quod vero sit hic prima mentio de Patriarchatu Aquileiae: vnde emerferit istiusmodi inauditum haecenus in Italia nomen, in qua praeter Romanum Pontificem, neminem eiusmodi titulo apud veteres reperies insignitum, accuratius disquiramus. Ad haec autem primum illud dicendum occurrit, vsurpatum frequenter id ipsum nomen his temporibus repertum pro Archiepiscopo, nimirum vt qui sub se alios haberet Episcopos, sicut dictus esset Archiepiscopus, idem pariter ex vocis significatione Princeps Patrum, & Graeco nomine Patriarcha nominaretur. Sunt de his plura exempla: etenim Gregorius Turonensis Patriarcham appellat S. Nicetium Archiepiscopum Lugdunensem: id ipsum etiam habes in Concilio secundo Matisconensi, vbi item Priscus Lugdunensis Episcopus Patriarcha pariter appellatur. sunt & de his alia plura testimonia. Constat praeterea Arianos consueuisse suos primarios Episcopos Patriarchas appellare: quod cum apud Victorem, tum apud Gregorium & alios vsurpatum inuenies: factumque est, vt & alij haeretici a Catholica communione discissi, quem sequerentur erroris Principem, eumdem quoque dicerent Patriarcham, ad hoc male vsurpato nomine Patriarchae, quod olim Apostolicarum tantum sedium consuevit esse nomen amplissimae dignitatis.

* Greg. Turon. hist. Franc. lib. 3. c. 20.

Ceterum quod ad praesentem causam spectat, non alio praeterito tempore, sed praesenti, cum videlicet Venetarum & Istriae Episcopi atque Liguria: (vt vidimus ex epistolis Pelagij Papae) essent in schismate, Paulinusque Aquileiensis his omnibus praemineret, placuit iisdem schismaticis qui ab Ecclesia Romana descisissent, illum sibi loco Pontificis constituere supremum Antistitem, quem & Patriarcham nuncupauere. Hanc igitur putamus veram germanamque fuisse noui nominis causam; ab hac vero diuersam neque quis poterit somnare, cum non antea sed tunc aucta sit maioris dignitatis amplitudine Ecclesia illa, dum esset in schismate.

* Pelag. epist. 3. c. 5.

Sed o mirabilis, sicut & terribilis Deus in consiliis super filios hominum! Etenim in violationem eorumdem schismaticorum feros barbaros aduocauit, inque gladium eorum eos primum cum sectatoribus suis tradidit consumendos. An non sunt haec certa diuinae vindictae impressa vestigia? cum ipsi primum schismatici traditi sint a Deo ore gladij deuorandi, & ante omnes schismaticorum lacubula Aquileia, Mediolanum, & aliae Ecclesiae dictarum prouinciarum captae atque in praedam datae Longobardis; Roma autem ipsa quamuis a Gothis saepe antea capta fuerit, a Longobardis licet inuadi, minimè tamen comprehendi potuerit? Habes igitur haec de Aquileiensis Ecclesiae Patriarchatus origine ex schismate derivata: quod quidem nomen eidem retinere bono pacis permissum fuisse videtur, quo & ad praesens vitur, sedis Apostolicae indulgentia. Pergit vero Paulus eiusdem Ecclesiae diaconus: Ticinensis autè ciuitatis per ea tempora ultra quatuor annos obsidionem perferens, se fortiter continuit, Longobardorum exercitus non procul ab ea in Occidentali parte residente. Interim Alboinus cunctis militibus inuasit omnia vsque ad Tusciam praeter Romam & Rauennam & quaedam castella quae erant in maris litore constituta. Nec erat tunc virtus Romanis vt resistere possent: quia & pestilentia, quae sub Narsete facta est, plurimos in Liguria & Venetia extinxerat, & post annum quem diximus mirae uertatis fuisse, fames nimia irruens vniuersam Italiam deuastauit.] hanc Paulus: cetera autem quae subdit, suo loco.

* electis

Sed

A Sed ad res Gallicanas inueniendas transeamus: In Gallis hoc tempore ob complures sanctos Episcopos, qui praerant diuersarum prouinciarum Ecclesiis, vigeat magno opere Ecclesiastica disciplina: nam & sicubi ea collapsa reperiretur, euestigio qui eam restituerent excitabantur Episcopi. Hoc namque anno, qui sextus Chariberti Regis numeratur, celebrata reperitur Synodus Turonensis: secunda decimoquinto Kal. Decembris, vt ex eius Actis habetur expressum; nam ea sexto anno ipsius Regis habita dicitur. cui etsi pauci numero interfuisse reperiantur Episcopi, nempe octo tantummodo numerati: tamen ex eis viri sanctitate celebres quatuor praeter alios subscripi habentur, iidemque in sacras Ecclesiae tabulas relati, nempe qui primo loco ponitur Praetextatus Rhotomagensis, Germanus Parisiensis, Domitianus Catalaunensis, atque Domnulus Carnotanus, quorum omnium memoriam suis descriptam diebus annis singulis Ecclesia Catholica celebrare consuevit. Verum quod inter eos non legatur S. Euphronius hoc tempore Episcopus Turonensis eius videlicet loci vbi Synodus est celebrata sacer Antistes, neque per vicarium subscriptus reperitur inde existimo seriem Episcoporum intereantem & minimè integram ibi ponam. Eius autem Synodi celebrandae illa occasio intercessit, quod videlicet nonnullorum temeritate sacri canonis proculcarerentur; pro quorum stabili firmitate sanctissimi Patres illi ex aduerso consurgentes, pro muro se domui Israel opposuerunt; atque duodeviginti canones statuerunt, quibus Ecclesiastica disciplina collapsa resurgeret, pristinoque nitore splendet. Inter alios vero ille obseruatione dignus est canon, quod de asseruatione sanctissimae Eucharistiae ita decernitur: Vt corpus Domini in altari non in imaginario ordine, sed sub Crucis titulo componatur: nempe vt dignitatem sibi vendicaret locum, statutum est; vt non inter sacras magnas super altari positas poneretur, sed sub ipsa Cruce, quae in medio altaris ipsius altaris collocari consuevit. Scimus intra eolumbam argenteam alicubi his temporibus conseruari consueuisse Eucharistiam, quod Synodus prohibuisse videri potest, dum prohibet ne in imaginario collocaretur ordine: sicque videas non esse nouum vt corpus Christi super altare seruetur.

DE SYNO- DO SECVN- DA TVRO- NENSI.

* Concil. Turon. l. c. 3. VBI EUCHARISTIA SERuari DEBERET.

His adiciamus de Felice Episcopo Bituricensi, qui huius Synodo interfuit, tertioque loco subscripsit, ipsum perelegans auream vas ad sacratissimam Eucharistiam conseruandam turris instar fabricari curasse; quod Venantius Fortunatus eiusmodi epigrammate celebravit, cui praeposita legitur haec inscriptio:

DE AVREIS VASIS AD EUCHARISTIAM CONSERVANDAM.

Ad Felicem Episcopum Bituricensem in Turrem eius.

Quam bene iuncta decent, sacrati vt corporis Agni
Margaritum ingens aurea dona ferant.
Cedant chrysolitis Salomania vasa metallis:
Ista placere magis ars, facit atque fides.
Quae data, Christo, tibi Felici munere sic sunt;
Qua tunc tribuit de grege pastor Abels.
Et cuius tu corda vides praetere coaquare
Par viduae merito quae dedit, era duo.] Vides igitur quanto honore conseruetur Eucharistia custodiri super altare sub sacratissima Cruce in pretiosissimo tabernaculo turris instar, quo nomine auctor in titulo ipsum appellat. Commendatur tamen a S. Hieronymo S. Exuperius Tolosanus, qui tempore exundantium barbarorum, ne istiusmodi aurea sacra vasa cederent illorum rapinae, ipsa conuulsat in vsum pauperum, canistro vincto & vitreo calice corpus Domini portans. Haec occasione canonis de loco Domini corporis ea statuentis.

Sed illud Christianam magnam redolet pietatem, cum ad curam pauperum adhibendam ista sanxerit Patres: Vt vnaquaeque ciuitas pauperes & egenos incolas alimentis congruentibus pascat: secundum vires: vt tam vicini presbyteri, quam ciues omnes suum pauperem pascant. Quo fiet, vt ipsi pauperes per ciuitates alias non vagentur. Sed & de ieiuniis obseruari solitis in monastica obseruantia, deque psallendi ordine in Ecclesia vsu recepto canones condiderunt. Insuper aduersus repullulantem Nicolaitarum haeresim, qua sacri ministri iam relictas resumebant vxores, inuigilauit sacerdotalis diligentia; succidens eiusmodi fructus Dei Ecclesiam occupantes; canone sancito vigesimo.

* Hier. epist. 4

* Ibid. c. 5. DE CVRA PAUPERVM

Insuper & plurimum iidem cognoscuntur laborasse Patres aduersus incestuosos, quorum gratia vigesimum secundum canonem statuerunt, in quo ex diuinae Scripturae locis ad

lata sententia, & diuersorum Conciliorum diuersi intexti sunt canones. Et hoc quidem visum sunt statuisse sanctissimi Patres ad corrigendum ipsum Regem Charibertum tanto crimine labefactatis, utpote qui sororem coniugis sibi nefarie copulasset, Marcouesam scilicet Meroffendis vxoris sororem. Sed quid accidit? Cum nec ista remedia ipsi profuerint, paratumque à sanctis Patribus antidotum omnino respuerit, ab ipso S. Germano Parisiensi Episcopo huius canonis vindicte, cui subscripserat, interpellatus, sed non remendatus, fuit excommunicatione percussus, ut Gregorius ait, cum post turpitudines eiusdem Regis recensitas hæc addit: Post hæc Marcouesam Meroffendis scilicet sororem coniugio copulauit: pro qua re à S. Germano Episcopo excommunicatus uterque est, sed cum eam Rex relinquere nollet, primum illa percussa iudicio Dei obiit: nec multo post & ipse Rex post eam docessit Charibertus.] quod contigit post sequentem annum, quo agemus de eodem pluribus.

^a Greg. Tur. hist. Franc. lib. 7. c. 26.

^b Concil. Turon. 1. c. 24.

Quod autem ab istem additum est à sanctis Patribus, ut præter S. Ambrosij hymnos alij etiam in Ecclesia canerentur: ni fallor, eiusmodi sanciente legis causam dedisse existimo hymnos Venantij Fortunati, quos (ut dictum est) haud pridem de sancta Cruce cecinerat, quos & scimus fuisse ab Ecclesia receptos, atque hæc hactenus pie sancteque concini solitos.

Rursum verò quod excise semel atque iterum spinæ illæ in agro Dominico, adhuc magno damno è maledictis radicibus foras emergerent: fuit in his deniuo succidendis sanctis Patribus laborandum. Acciderat enim, ut frequenti occasione bellorum, cum non esset amplius in regis thesauris vnde Princeps satisfaceret militantibus, bona Ecclesiæ iidem inuaderent, ea à Rege petentes, vel sponte eadem usurpantes. Ad hæc igitur reprimenda penitusque tollenda diuino pollentes Spiritu Patres ista decreuerunt:

^c Conc. Tur. 1. c. 25.

Illud quoque quamquam canonica sit auctoritate præfixum; quo dum intra se fatiunt domini nostri, Reges Francorum scilicet, ac malorum hominum stimulo concitantur, & alter alterius res rapida cupiditate peruat: ne ista caduca actione, qua inter se aguntur, Ecclesiastica rura aut contaminare præsumant, inuolabiliter obseruandum celsimus: Ut quicumque tam Ecclesiæ, quam Episcopi res proprias, quæ & ipsæ Ecclesiæ noscuntur esse, quas Pontifex Actoribus Ecclesiæ dignoscitur assignasse, vel Abbatum, aut monasteriorum, siue presbyterorum quaquæ temeritate peruadere, competere, vel confiscare præsumperit: Tunc reseruatæ correctionis hoc loco adhuc presbyter eiusdem Ecclesiæ, cuius interest, peruasorem conuenit admonere: & si restitutionem distulerit, adhuc quasi filius ab omnibus fratribus ad reddendum, missis epistolis compellatur. Qui si pertinaciter in peruatione persistit, & se tollere post tertiam cõmmonitionem de re illa aut Ecclesiæ aut propria noluerit: conuenit omnes omnino cum eoniuuentia simul cum nostris Abbatibus ac Presbyteris, vel clero, qui stipendiis ex ipso alimento pascuntur (quia arma nobis non sunt alia) adiuuante Christo, circumsepto clericali choro, necatori pauperum, qui res peruat Ecclesiæ, psalmus centesimus octauus dicatur, qui incipit: Deus meus laudem meam ne tacueris, &c. ut verè sit super eum illa maledictio, quæ super Iudam venit, qui cum loculos ferret, subtrahebat pauperum alimentum: ut non solum excommunicatus, sed etiam anathema monatur, & cælesti gladio fodiat, qui in despectu Dei & Ecclesiæ & Pontificum in hac peruatione præsumit assurgere.] hæc de his Patres, qui & eidem ipsorum instituto canonici subiungunt alium antè (ut dictum est) eadem ex causa contra eosdem in Concilio Parisiensi sancitum; nihil penitus omittentes, quo eiusmodi cohiberent rerum Ecclesiæ inuafores. Ceterum compluribus fuit declaratum exemplis, maledictionem illos sequi non desinere qui res Ecclesiæ inuafere, diuinitusque vindictam immitti in eiusmodi delinquentes: quæ quidem cum suis locis opportunè scripserimus, hic vel vnū ex his (quod ratio exigat argumenti) reddere minimè prætermittimus. Accipe igitur quæ eodem ferme tempore ibidem in Gallia Gregorius accidisse narrat his verbis:

^d Greg. de Glo. mai. lib. 1. c. 17.

Fuit etiam quidam diaconus, qui relicta ecclesia, Fisco se publice iunxit; acceptaque patronis potestate, tanta perpetrabat, ut vix posset à vicinis circumpositis sustineri. Accidit autem quadam vice, ut saltus montenses, ubi ad æstiuandum oues abierant, circumiret, atque pascuaria, quæ Fisco debebantur, inquireret. Cumque diuersos spoliaret iniuste, conspexit eminens greges, qui tunc sub nomine martyris Iuliani tuebantur: ad quos leui cursum volans, tamquam lupus rapax dissipat arietes. Conturbati atque exterriti pastores ouium, dicunt ei: Ne, quæsumus, contingas hos arietes, quia beati martyris Iuliani dominio subigati sunt. Quibus ille hæc irridens respondisse fertur: Putas ne quia Iulianus comedit arietes? Dehinc ipsis verberibus affectis, quæ voluit abstulit, ignorans miser, quod qui de domibus

ambus Sanctorum aliquid auferret, ipsis Sanctis iniuriam facit; ipso sic Dominio protestante: Qui vos spernit, me spernit: & qui recipit iustum, mercedem iusti accipiet.] Sed ne immissa in sacrilegum vltio aliqua alia ex causa vel casu accidisse à quolibet fingi posset: delectus est ad supplicium locus & modus, ut vindicta diuinitus illata fieret manifestior. Verum quomodo id acciderit, audi: subdit enim:

Contigit autem, ut post dies multos, non religione, sed casu conferente, ad vicum Britatensem diaconus properaret, proiectusque humo ante sepulchrum martyris, mox à febre corrumpitur, & tanta vi caloris opprimitur, ut neque consurgere, neque punctum euocare posset. Famuli verò cum vidissent eum extra solium plus procumbere, accedentes: Quid tu, inquit, in tanta diuturnitate deprimeris? non enim tibi tam longus mos erat orandi, aut deuotio. Ferebant autem de eo; quod quando quidem in ecclesiam fuisset ingressus, parum per immurmurans, nec capite inclinato, regrediebatur. Tunc interpellantibus pueris, cum responsum reddere non valeret, ablati manibus è loco, in cellam quæ erat proxima, lectulo collocatur. Igitur inualecente febre, proclamat se miserum incendi per martyrem: Et quod primò siluerat, ad motus animæ iudicij facibus, crimina confitetur; iactarique super se aquam, voce qua poterat, deprecabatur. Delatis quoque in vasculo linaphis, & in eum sepe deiectis; tanquam de fornace, ita fumus egrediebatur è corpore. Interea miseri artus eum combusti, in nigredinem conuertuntur: vnde tantus procedebat fetor, ut vix de astantibus posset aliquis tolerare. Innuens enim dehinc manus, indicat se esse deuotorem. Mox illis recedentibus, hic spiritum exhalauit: De quo haud dubium est qualem illic tenuat locum, qui hinc cum tali discessit iudicio.] hæc Gregorius, occasione canonis Concilij Turonensis à nobis relata, quo Patres diuinam vltionem aduersus huiusmodi facinorosos implorandam esse putarunt. At quomodo & in ipsum Regem peruadente bona sancti Martini dira vindicta secuta sit, dicemus inferius in eius obitu. Sed de Turonensi Concilio hæc hactenus.

Hoc eodem anno, qui pariter sextus numeratur Guntheramni Francorum Regis, celebrata reperitur Synodus Lugdunensis, quæ prima earum quæ reperuntur, dicta inuenitur, cui interfuerunt Episcopi quatuordecim; eorumque aliqui per legatos: statuti que in eadem sex canones reperuntur, quibus Ecclesiastica paci atque indemnitati consulitur appositè quidem ob scandala à quibusdam malis Episcopis tunc illata. Quænam autem ista fuerint, ex Gregorio Turonensi ita accipe: Contra Salonium (inquit) Sagittariumque Episcopos tumultus exoritur: hi enim à S. Nicetio Lugdunensi Episcopo educati, diaconatus officium sunt fortiti: huiusque tempore Salonius Ebredunensis vrbs, Sagittariusque Diapingensis Ecclesiæ sacerdotes statuunt. Sed assumpto Episcopatu, in proprium relati arbitrium, ceperunt in peruationibus, cardibus, homicidiis, adulteriis, diuersisque in sceleribus infano furore grassari: ita ut quodam tempore celebrante Victore Friscassinorum Episcopo solemnitate natalitij sui, emissa cohorte, cum gladiis & sagittis irruerent super eum: venientesque sciderunt vestimenta eius, ministros ceciderunt, vasa & omnia ad apparatus prandij auferentes, relinquentes Episcopum cum grandi contumelia. Quod cum Rex Guntheramnus comperisset, congregari Synodum ad vrbe Lugdunensem iussit. Coniunctique Episcopi cum Patriarcha Nicetio beato, discussis causis, muenerunt eos de his sceleribus, de quibus accusabantur, valde conuictos. Præceperuntque, ut qui talia commiserant, Episcopatus honore priuarentur. At illi cum adhuc propitium sibi Regem noscent, ad eum accedunt, deplorantes se iniuste remotos: sibi que tradi licentiam, ut ad Pampam vrbs Romanæ accedere debeant. Rex verò annuens petitionibus eorum, datis epistolis, eos abire permisit.] Vigebat his etiam temporibus (vxi semper viguit) vnus ille à quopius Concilio ad Sedem Apostolicam appellandi: quod & hi fecisse noscuntur, de quibus pergit Gregorius hæc dicere:

Qui accedentes, coram Papa Ioanne exponunt se nullius rationis existentibus causis dimotos. Ille verò epistolas ad Regem dirigit, in quibus locis suis eosdem restitui iubet. Quod Rex sine mora, castigatis prius illis verbis multis, impleuit.] Vides ne, lector, quantum reuerentiam exhibuerint Reges atque Episcopi sententiæ Romani Pontificis, ut quantumuis idem videri potuissent iniuste restituri esse, quos Synodus iuste damnasset, parere tamen ipsi minime prætermiserint. Sed nulla (subdit Gregorius) quod est peius, fuit emendatio subsecuta. Tamen Victoris Episcopi pacem petierunt, traditis hominibus, quos in seditionem direxerant. Sed ille recordatus præcepti Dominici, non debere reddi inimicis mala pro

CONCILIUM
LUGDUNENSE
SEPRIMUM

^e Greg. Tur. hist. Franc. lib. 7. c. 20.

pro bonis, nihil his mali faciens, liberos abire permisit: unde in posterum a communione A suspensus est; pro eo quod publice accusans, clam inimicis pepereisset absque consilio, quibus accusauerat, fratrum.] hæc de his quæ spectant ad Concilium Lugdunense hoc anno tempore Ioannis Papæ celebratum. Porro de iisdem Episcopis hæc superius idem Gregorius, dum agit de bello Longobardorum aduersus Burgundiones: Fueruntque in hoc prælio Salonijs & Sagittarijs fratres atque Episcopi, qui non cruce cælesti muniti, sed galea atque lorica seculari armati, multos manibus propriis (quod peius est) interfecisse referuntur.] hæc tunc primum sunt monstra cepta, videri, vt loricati Episcopi militarent.

Hoc anno Liuba Rex Gothorum in Hispania, ipso regni sui anno tertio moritur: sicque Leuigildus eius germanus in collegam antea ascitus, solus vniuerso potitur regno. Quo pariter anno defunctus Theodomirus Sueuorum Rex Catholicus, maximeque pius, filio Ariamiro, quem precibus S. Martini ex diuturno atque grauiissimo morbo sanum accepit. B rat, vna cum pietate regnum pariter reliquit: de quo hic describenda putamus, quæ Gregorius Turonensis rudi licet stylo, veritatis tamen fulgore corusco posteris tradidit hisce verbis: Et quia Florentiani Maioris memoriam fecimus: quid ab eo didicerim, nefas putò taceri. Tempore quodam causa legationis Galliciam adiit, atque ad Mironis Regis præsentiam accedens, negotia patefecit iniuncta. Erat enim eo tempore Miro Rex in ciuitate illa, in qua decessor eius basilicam S. Martini adificauerat, sicut in libro primo huius operis exposuimus. Ante huius ædis porticum vitium camera extensa per traduces dependentibus vitis quasi picta vernabat. Sub hac enim erat semita, quæ ad sacras ædis valvas peditem deducebat. Cumque Rex sub hac præteriens camera hoc templum adiret, dixit suis: Cauete ne contingatis vitium ex his botriionibus, ne forte offensam sancti eius incurratis. Omnia enim quæ in hoc habentur attrio, ipsi sacrata sunt.

Hoc audiens vnus puerorum, ait intra se: Verum sint hæc huic Sancto consecrata, an non, ignoro: vnum scio, quia deliberatio animi mei est de his vesci. Et statim iniecta manu, caudam botriionis cepit incidere: protinusque dextera eius adhaerens cameræ, a terentē lacerto dirigit. Erat autē mimus Regis, qui ei per verba iocularia lætitiā erat solitus excitare: sed non eum adiuuit cachinnus aliquis, neque præstigiū artis suæ; sed cogente dolore, voces dare cepit, ac dicere: Succurrite, viri, misero: subuenite oppresso, & releuate appensum, & S. Anastasis Martini virtutem deprecamini, quia tali exitu crucior, tali plaga affligor, tali incisione disungor. Egressus quoque Rex, cum ea quæ acta fuerant didicisset, tanto furore contra puerum est accensus, vt eius manum vellet incidere, si à suis prohibitus non fuisset. Dicentibus tamen prætereā famulis: Noli o Rex, iudicio Deituum adiungere vltionem, ne forte iniuriam quam minaris puero, in te retorqueas. Tunc ille compunctus corde, ingressus basilicam, prostratus coram sancto altari, cum lacrymis preces fudit ad Dominum, nec antea à pavimento surrexit, quam flumen oculorum huius paginam delicti deleret. Quo à vinculo, quo nexus fuerat, absoluto, ac in basilicam ingresso, Rex eleuatur è solo: & sic recipiens in columem famulam, palatium repetiuit. Testatur autem Maior præfatus, hoc se ab ipsius Regis relatione, sicut actum narrauimus, cognouisse.] hucusque Gregorius. Hisce Deus miraculis recens credentem Regem voluit admonuisse, quod non sine diuina vltione peccant, qui vel minimum quippiam è rebus Ecclesiæ auferunt, quæ vel seruienti vni vsui, vel pauperum alimoniis sunt destinatæ. Quomodo autem idem Rex paterno exemplo duo Concilia, Bracharense videlicet atque Lucense congregauit, suo loco dicemus.

A Duenit annus Domini quingentesimus septuagesimus primus, quartæ Indictionis: quo Alboinus Longobardorum Rex, vbi regnasset in Italia annos tres & menses sex, Kalendis Octobris moritur; cum paulo ante Ticinensem ciuitatem per tres annos & amplius obsessam cepisset. Quid autem tunc admiratione dignum acciderit, à Paulo diacono ita accipe: At verò Ticinensis ciuitas per tres annos & aliquot menses obsidionem perfe-rens, tandem se Alboino tradidit & obsidentibus Longobardis. In quam cum Alboinus per-

* Paul. diacon. de Gest. Longobard. lib. 2. cap. 13.

A per portam quæ dicitur sancti Ioannis, ab Orientali vrbis parte introiret; equus eius in portæ medio incidens, quamuis calcaribus stimulatus, quamuis hinc inde a Stratorio verberibus cæsus, non poterat eleuari. Tunc quidam de Longobardis ita Regem allocutus est: Memento, domine Rex, quale votum vouisti: Frange tam durum votum, & ingredieris in urbem. Verè enim Christianus est populus in hac ciuitate. Siquidem Alboinus vouerat, quod vniuersum populum, qui se dedere noluerat, gladio extingueret. Qui postquam tale votum disumpens, veniam promisit; mox equo surgente, ciuitatem ingressus, in sua promissione permansit. Tunc ad eum omnis populus in palatium, quod quondam Rex Theodoricus construxerat, corruens post tantam miseriam, de spe iam fidens, cepit animum ad meliora futura leuare. Qui Rex postquam in Italia tres annos & sex menses regnauerat, infidiis suæ coniugis peremptus est.] quomodo autem id acciderit, pluribus ipse narrat his verbis:

B Causa autem eius interfectionis huiusmodi fuit. Cum in conuiuio vltra quàm oportuerat, apud Veronam latus resideret, cum poculo, quod de capite Chunimundi Regis sui foveri fecerat, Regina ad bibendum vinum dari præcepit, atque eam vt cum patre suo lætenter biberet, inuitauit. Hoc ne cui videatur impossibile: veritatem in Christo loquor: ego hoc poculum vidi in quodam die festo Rauchis Principem, vt illud conuiuiis suis ostentaret, manu tenentē. Igitur Rosimunda (id erat uxori Alboini Regis nomen) vbi rem animaduertit, altum concipiens in corde dolorem, quem comperere non valens, mox in mari necem, patris eadem vindicatura exarsit: consiliumque mox cum Helmige, qui Regis Scilpor, id est, Armiger & collectaneus erat, vt Regem interficeret, iniit. Qui Reginae suauis, vt Peredeum, qui erat vir fortissimus, in hoc consilium ascisceret.

C Cum verò Peredeus Reginae suadenti tantum nefas consensum adhibere noller: illa se noctu in lectulo suæ vestianæ, cum qua Peredeus stupri consuetudinem habuerat, supposuit: Vbi Peredeus inficius fraudis cum Regina concubuit. Cumque illa; patraro iam scelerere, ab eo quæreret, quam se esse existimaret: & ipse nomen suæ amicæ, quam esse putabat, nominasset: Regina subiunxit: Nequaquam est vt putas, sed ego Rosimunda sum. Certè nunc Peredee, rem talem perpetrasti, quod aut tu Alboinum interficies, aut ipse te suo gladio extinguet. Tunc ille intellexit malam quod fecit; & quod sponte noluerat, tali modo in Regis necem coactus assensit. Tunc Rosimunda, dum se Alboinus in meridie sopori dedisset: magnum in palatio silentium fieri præcipiens, omnia alia arma subrahens, spatham illius ad lectuli caput, ne tolli aut euaginari posset, fortiter colligauit, & iuxta consilium initum Peredeum & Helmigem* interfectores, omni bestia crudelior, introduxit. Alboinus subito de sopore experrectus, malum quod imminebat intelligens, manum citius ad spatham porrexit, quam strictius ligatam cum trahere non valeret, apprehenso scabelle suppedaneo, se per aliquod tempus defendit. Sed heu, prohi dolor! vir bellicosissimus & summe audaciæ, nihil contra hostem præualens, quali vnus de inermibus interfectus est, vniuscumque mulierculæ consilio perit, qui per tot hostium strages in bello fortunatissimus exiit.] hic finis Regis Longobardorum, qui inuasit Italiam, & tot malorum quæ sunt subsecuta, primus exiit auctor. Subdit verò Paulus diaconus de fuga Rosimundæ ad Romanos Rauennam cum Helmige, simulque cum Longobardorum Regis thesauro. Sed quæ vtrumque sint consecuta mala Rosimundam & Helmigem, ab eodem sic breuiter accipe:

Tunc Longinus Præfectus (erat is missus ab Imperatore Hexarchus, morabaturque Ra- uennæ) suadere cepit Rosimundæ, vt Helmigem interficeret, & ipsius se nuptiis copularet. Illa vt erat ad omnem nequitiam facilis, cum affectaret Rauennatum domina fieri, ad tantum facinus perpetrandum assensum præbuit: atque dum Helmigis se in balneo abluerat, egredienti mortis poculum, quod salutare asseruit, propinauit. Ille vbi sensit se mortis poculum bibisse, Rosimundam (euaginato gladio super eam) quod reliquum erat bibere coegit. Sicque omnipotentis Dei iudicio Regis interfectores nequissimi vno momento perierunt.] hucusque Paulus: quibus vidisti representatam de Rege atque Regina tragediam: ita planè agente Deo vindice, vt qui innoxios populos crudeli cæde depascere, in se ipsos suam ipsorum sanctiam retorquerent. Successit post Alboinum Clephis Rex, tenuitque regnum annum vnum & menses quinque. Corrigenus verò textus Gregorij Turonensis esse videtur, vbi præter omnium sententiam Alboinum regnasse in Italia tradit annos septem: ab ipsa enim Gregorij Papæ sententia de tempore aduentus Longobardorum discre-

* Paul. diacon. de Gest. Longobard. lib. 2. cap. 14. ALBOINVS REX ARYS CONIUGIS NECATYR.

ALBOINVS REX OCCIDENTIVR.

* Amecchilidem

ROSIMVNDÆ REGINÆ ET HELMIGIS OBILVS.

CLEPHIS REX LONGOBARD.

CHRISTI IOANNIS PAP. IVSTINI IVN. IMP.
572. 13. 7.

discrepare cognoscitur, quam duabus ipsius testatam epistolis superius proposuimus. **A**
Sed de propagatione Longobardorum in Italia regni, diuinum admirare consilium, quod manifestè declararunt euèta, Deum permisisse eiusmodi feros barbaros potiri Italia, vt eius dominio Orientales exueret Imperatores quibus barbaris aduersus Romanos truciore: sicq; tandem fieret, vt excussa Græcorum tyrannide, & vendicata à Francis cum Vrbe Italia, eadem magna ex parte cederet Romano Pontifici: ita suauiter Deo ex more cuncta disponente, qui semper maiores Ecclesiæ clades maioribus consuevit compensare prouentibus, sicut & Ecclesiæ ipsius nomine cognoscitur occinuisse Propheta, dum ait: In tribulatione dilatasti mihi.] cum & consilium illud Græcorum euauit, quo deprimeret Romanam Ecclesiam diutius laborarunt, reddita illa magis magisque ex ipsorum cladibus ampliore.

* Pfol. 4.

IESV CHRISTI IOANNIS PAP. IVSTINI IVN. IMP. **B**
ANNVS ANNVS ANNVS
572. 13. 7.

Quingentesimus ac septuagesimus secundus Domini annus quintæ Indictionis adest: quo Ioannes Papa, vbi sedisset annos tredecim, minus diebus quatuordecim, moritur tertio Idus Iulij, vt ex Anastasio admonemur, qui de eodem hæc habet: Hic ampliavit & restaurauit cœmeteria sanctorum martyrum. Hic constituit, vt oblationes, & amulæ vel luminaria in eadem cœmeteria per omnes Dominicas de Lateranis ministrarentur. Hic perfecit ecclesiam sanctorum Philippi & Iacobi, & dedicauit eam.] & in fine: Eodem tempore Ioannes Papa & ipse mortuus est, & sepultus est in basilica S. Petri Apostoli tertio Idus Iulias. Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros triginta octo, diacones tredecim, Episcopos per diuersa loca numero sexaginta & vnum. Cessauit Episcopatus eius menses decem, dies tres.] hæc Anastasius. De subrogatione igitur successoris agemus suo loco anno sequenti.

IOANNIS
PAP. OBITUDE OBITU
CONSTAN-
TII EPISC.
AQUINATIS
Greg. dialo.
lib. 3. c. 8.LONGOBAR-
DORVM IN-
CVRSIONE
PLVRES EC-
CLESIAE
DESOLATAENot. in Rom.
Martyrol.
die 1. Sept. O.

Ad hæc tempora eiusdem Ioannis Romani Pontificis, antequam tamen Longobardi irrumperent in Italiam, Constantius Episcopus Aquinas, qui viuentem adhuc S. Benedicto iam sedere cœperat, defunctus est, vt restatur sanctus Gregorius, qui & ipsius ex hac vita ad Deum transitum refert his verbis: Vir quoque venerabilis vitæ Constantius Aquinæ ciuitatis Episcopus fuit, qui nuper prædecessoris mei tempore beatæ memoriæ Ioannis Papæ defunctus est. Hunc prophetiæ habuisse spiritum, multi restantur. Cuius inter multa hoc **D** serunt religiosi veracesque viri, qui præsentem fuerunt, quod in die obitus sui, cum à circumstantibus ciuibus, vt pote discessurus, Pater tam amabilis amarissimè plangeretur: eum flendo requisierunt, dicentes: Quem post te Patrem habebimus? Quibus ipse Pater per prophetiæ spiritum respondit, dicens: Post Constantium mulionem, post mulionè fullonem. O tu Aquina, & hos habes. Quibus prophetiæ verbis editis, vitæ spiritum exhalauit extremum. Quo defuncto, eius Ecclesiæ pastorem suscepit curam Andreas diaconus illius, qui quondam in stabulis itinerum cursum seruauerat equorum. Atque hoc ex hac vita subducto, ad Episcopatus ordinem Iouinus accersitus est, qui in eadem ciuitate fullo fuerat. Quo adhuc superstitire, ita cuncti habitatores ciuitatis illius & barbarorum gladiis & pestilentia immanitate vastati sunt, vt post mortem illius nec quis Episcopus fieret inueniri potuisset. Sic itaque completa est viri Dei sententia, quatenus post discessum duorum **E** se sequentium eius Ecclesia pastorem minimè haberet.] hucusque Gregorius: quæ quidem cum sub Ioanne Papa contigisse dicat, nec quoto eius Pontificatus anno sunt facta referat, hic ad finem rerum gestarum eiusdem Pontificis ex more voluimus collocasse cum reliquis aliis quæ certo anno minimè descripta reperiuntur. Porro ex his etiam infelicem Italiae statum huius temporis possumus intelligere, cum desolarentur penitus tum ob bella, tum etiam ob pestem integræ ciuitates. Quod rursus ad Constantium ipsum spectat, eiusdem nominis & ciuitatis diximus in Notis reperiri Episcopum, qui sub Hilario Papa claruit & peruenit ad Symmachi tempora, vt Concilia Romana sub iisdem Pontificibus celebrata testantur: licet priorem illum alicubi non Constantium, sed Constantinum appellatum inuenimus.

Vt autem ad postremum de scriptis eiusdem Ioannis Pontificis nomine editis agamus: fertur

CHRISTI IOANNIS PAP. IVSTINI IVN. IMP.
572. 13. 7.

A fertur eius epistola ad vniuersos Episcopos Germaniæ & Galliæ aduersus Corepiscopos, qui sibi quæ essent Episcoporum vsurparent: data habetur eadem sub Consulatu Iustini sexto cum Narsete, quo designatur iste ipse præfens annus, si annis singulis cum gessisse dixerimus Consulatum. Etenim quem anno tertio Consulem secundo fuisse constat ex recitata superius eius constitutione, vtique hoc sui Imperij anno septimo & non antè oportuit gessisse sextum Consulatum. Verum dum decimoquarto Kal. Augusti eadem data reperitur epistola, vtique non nisi ad tempus post obitum Ioannis referri potest: adè vt imposturæ argui facile possit: quæ & non ex his tantum, sed & aliis signis cõuincitur non esse Ioannis, sed ex suppositis mercibus Mercatoris. Etenim nomen Corepiscoporum, de quorum munere integra est epistola illa scripta, in Galliis siue in Germania penitus erat abolitum. **B** Consule cuncta Gallicana Concilia his temporibus celebrata, & nullam de Corepiscopis inuenies mentionem. Sed quod eadem epistola contineat de Lino & Cleto Romanis Pontificibus, quod non fuerint re vera Romani Pontifices, sed Corepiscopi tantum: est planè ab omni antiquitate & veritate historiæ alienum. Sunt præterea alia signa quæ vultum expriment Mercatoris, siue potius subdoli venditoris. sed de his satis.

DE SPYRIA
IOANNIS
PAPAE NOM-
INE EPI-
STOLA.Greg. Turco.
de miracul.
S. Mart. li. 1.
cap. 29.
CHARIBERTI
REGIS SAC-
RILEGIA.REY IMPYVS
INVADIT
SVO DAM-
NORIS EC-
CLESIAS.

Hoc pariter anno defunctus est Charibertus Francorum Rex, qui regnabat Parisiis, cum tenuisset regnum annos octo: sed quæ eius obitum scitu digna præcesserint in testimonium iudicij magni Dei, hic recensenda putamus. Gregorius igitur, qui his temporibus viuebat, hæc in primis de ipso habet: Videtur non silendum, qualiter vir beatus Martinus præfidia famulis ad res suas defendendas quaquā iuber, accommodat. Charibertus Rex cum, exosis clericis, ecclesias Dei negligeret, despectisque sacerdotibus, magis in luxuriam declinasset: ingestum est eius auribus, locum quem basilica S. Martini diuturno tempore retinebat, sibi sui iuri, reddique debere: loco autem illi Nauicellis nomen prisca vetustas indiderat. Qui accepto iniquo consilio, pueros velociter misit, qui remiculam illam in suo dominio subiugarent. Cumque hæc rectè possidens videretur habere, iussit in locum illum stabularios cum equitibus dirigi, ibique sine æquitatis ordine præcepit equos alii. Accedentes ergo pueri scœnum, quod coaceruatum fuerat, accipiunt in equorum expensas. Cumque iniunctum studiosè ageretur seruitium, atque equi appositum scœnum cœpissent expendere, corripiuntur rabie: & frementes adinuicem, disruptis loris, per plana profluunt, & in fugam vertuntur: & sic malè dispersi alij excæcantur, alij rupibus præcipitantur, alij se sepibus ingerentes palorum acuminibus transfodiuntur. Tandem stabularij, iram Dei intelligentes, paucos extra terminum loci, quos assequi potuerunt, expellunt, sanosque recipiunt, nuncios Regi rem illam iniustissimè detineri. Et ideo hæc cum fuissent perpeffi, **D** dixerunt: Dimitte eam, & erit pax tibi.

Qui furore repletus, sic dixisse fertur: Siue iustè, siue iniustè reddi debeat, regnante me hanc basilica non habebit. Qui protinus diuina iussione transitum accipiens, quieuit. Adueniente autem gloriosissimo Sigeberto Rege in eius regnum, ad suggestionem beati Euphronij Episcopi, hoc in domo sancti Martini restituit, quod vsque adhuc ab eius basilica possidetur. Audite hæc omnes potestatem habentes: sic vestite alios, vt alios non spoliatis: hoc adiungite vestris diuitiis, vt damna non inferatis Ecclesiis. Vindex est enim Deus velociter seruorum suorum. Et ideo monemus, vt qui de potestatibus hæc legerit, non irascatur: nam si irascitur, de se fatebitur dictum.] hucusque Gregorius, piam ingerens monitionem legenti.

Quomodo autem idem S. Euphronius Turonensis Episcopus eiusdem Regis obitum propheticò spiritu præfens, idem auctor alibi narrat his verbis: Ipse quoque Pontifex cum à multis crebrius vrgeretur, vt ad occursum Chariberti Regis deberet accedere, & innectens moras ire differret: tandem commotus à suis, ait: Ite præparate iter, vt eamus ad occursum Regis, quem visuri non sumus. Igitur imponetes plaustris necessaria, & caballis ad iter præparatis, iamque in hoc stante ratione, vt deberet viam incedere, ait: Reuertantur plaustra, laxentur equi: non modò hoc iter incedimus. Dicentibus autem suis, quæ esset hæc leuitas, vt quæ tam instantè parari iusserat, tam facile deturbaret: ait secretiùs: Princeps ad quem nos ire compellitis, obiit, nec viuentem, si abierimus, inueniemus. Stupefacti audientes, diem notant, & Sancti verba taciti seruant. Aduenientibus autem ab vrbe Parisiaca hominibus, ea hora Regem transisse nunciant, qua sacerdos plaustra de itinere iusserat reuocari.] hæc de Euphronij prædicatione Gregorius eius in Episcopatu successor.

Greg. de Glo.
confess. c. 19.
PRAEDIC-
TIO S. EU-
PHRONII.

Verum eundem Charibertum decessisse excommunicatum à sancto Germano Parisio-

KLUED

DE THEO- DIGILDE CONCUBI NA REGIS. Greg. Tur. hist. Franc. lib. 4. c. 16.

tum Episcopo ob incestum coniugium (quod dictum est superius) idem auctor affirmat: A & quæ post obitum de Theodigilde Regina secuta sint, ita narrat: Nec multo post illatam excommunicationem a sancto Germano, & ipse Rex post eam deceffit. Cuius post obitum, Theodigildis vna Reginarum eius nuncios ad Guntheramnum Regem dirigit, se vltro offerens matrimonio eius. Quibus Rex hoc reddidit responsum: Accedere ad me ei non pigeat cura thesauris suis: ego enim accipiam eam, faciamque magnam in populis, ut scilicet maiore mecum honore, quam cum germano meo, qui nuper defunctus est, potiarur. At illa gauisa, collectis omnibus, ad eum profecta est. Quod cernens Rex, ait: Rectius est enim, ut hi thesauri apud me habeantur, quam apud hanc, quæ indignè germani nati torum adiuit. Tunc ablatis multis, paucis relietis, Arclateni eam monasterio destinavit. Hæc verò ægrè acquiescens ieiuniis ac vigiliis affici, per occultos nuncios Gothum quemdam adiuit, promittens, si se in Hispanias deductam coniugio copularet, quod cum thesauris suis de monasterio egrediens, libenti cum animo sequeretur. Quod ille nihil dubitans, rem promissit. Cumque hæc collectis rebus, factisque involucris, e coenobio pararet egredi: anticipavit voluntatem eius industria Abbatis, deprehensaque fraude, eam grauitè casam custodiae mancipari præcepit, in qua vsque ad exitum vitæ præsentis non mediocribus attrita passionibus perduravit.] hucusque Gregorius.

DE THEO- DIGILDE REGINA.

Venant. satm. lib. 6.

Porro licet nomine eandem, diuersam planè moribus atque genere Theodigildem aliam, siue Theodichildem itidem Reginam laudat Venantius Fortunatus: licet errore librariorum in carminis inscriptione, loco Theodigildis Reginae, inditum sit nomen Theodigildi Regis: de femina namque, non de viro illa fuisse scripta, his planè haud obscure declarat versibus, dicens:

Femineum sexum quamquam præcedis honore, Tantum alias superas & pietatis ope. Si nouus adueniat, recipis sic mente benigna, Ac si seruitus iam placuisset auis. Pauperibus fessis tua dextera seminat escas, Vt segetes fructu fertiliore metas. Vnde fouens inopes semper satiata marebis: Vt quem sumit egens, sit tuus ille cibus. Peruenit ad Christum, quicquid largiris egeno: Et si nemo videt, non peritura manent. Cum venit extremus finis concludere mundum, Omnia dum pereunt, tu meliora petis. Ecclesie sacre, te dispensante, nouantur: Ipsa domum Christi condis, & ille tuam. Tu fabricas illi terris, dabit ille supernis: Commutas in melius sic habitura polos. Stat sine fraude tuum quod mittis ad astra talentum: Quas bene dispergis, has tibi condis opes. Quæ Domino viuis summo, non perdis honores, Regna tenes terris, regna tenenda polis. Sit modo longa salus pro munere plebis in vrbe, Felix quæ meritis, luce perennis eris.]

concordie

Greg. hist. Franc. lib. 4. c. 16.

de Regina tunc viuente. Porro longè diuersam hanc esse à coniuge Chariberti, de qua nuper egimus, non mores tantum valde dissimiles significant, sed & genus: illam enim Opilionis filiam fuisse, idem qui supra Gregorius tradit: quam verò Fortunatus laudat, idem docet regali genere, patreque Rege natam: nam ita de ipsa exorditur:

Inlyta progenies regali stirpe coruscans, Cui celsum à proavis nomen origo dedit: Currit in Orbe volans generis nona gloria vestri, Et simul hinc frater personas, inde pater.]

&c. Rursum verò cum dicat de illa Gregorius, nullius ipsam matrem fuisse filij (nam quem vnicum aliquando genuerat, mox, inquit, ut processit ex aluo, delatus est ad sepulchrum) istam è contrario secundam fuisse, idem Fortunatus his versibus significat, quibus ait:

Mens

A

Mens veneranda, decens, solers, pia, chara, benigna

Cum sis prole potens, gratia maior adest.] Hæc idcirco ad discriminationem alterius ab altera dicta volumus, ne quis post laudes ab eodem Fortunato tributas Chariberto Regi, legens præconia Theodigildis Reginae, existimet eam fuisse ipsius coniugem.

Mentio est etiam de eadem Theodigilde apud eundem Gregorium in commentario de Gloria confessorum, vbi pro Theodigilde, Theodichildis scripta habetur, sicut & in epitaphio ipsius ab eodem Venantio Fortunato conscripto, vbi inter alia de eius nobilitate atque pariter pietate:

Cui frater, genitor, coniux, auus, atque priores, Culmine succiduo regius ordo fuit:

B

Orphanus, exul, egens, viduæ, nudeq; iacentes Matrem, escam, tegmen hic sepelisse dolent.]

Diem verò obiisse senem annorum ætatis septuagintaquinque, postremo versu docet, cum ait:

Actibus his instans terrena in luce redacta;

Ter quinto lustro vixit in Orbe decus.]

hactenus Fortunatus: qui etsi laudasse legitur Charibertum Regem, quem infami exitu diem extremum clausisse vidimus; non eum post mortem, sed eum regnare coepit laudasse cognoscitur: quas laudes & Nero commuerisse potuit, qui primò triennio optimè Imperij habenas moderatus est. Sed de Theodigilde, atque de rebus Gallicis hactenus: iam ad Hispanicas transeamus.

C

Hoc ipso anno, mensè Decembri celebrata est Synodus posterior Bracharensis, anno secundo Ariamiri Regis Sueuorum, ut eius Acta sui exordio declarant his verbis: Regnante Domino Iesu Christo, corrente Æra sexcentesima decima, die decimo octauo Kalendarum Ianuariarum, cum Gallie Episcopi tam ex Bracharensi quam ex Lucensi Synodo cum suis Metropolitanis præcepto præfati gloriosissimi Regis simul in Metropolitana Bracharensi Ecclesia conuenissent, id est, Martinus, Nitigius, &c.] omnes numero duodecim. Statuti sunt autem canones decem ad Ecclesiasticam disciplinam spectantes: existant ipsi quidem ab ipso Martino Metropolitano canonum collectore summa industria elaborati, quos tu consulas. Porro eadem Æra sexcentesima decima, qui cum Metropolitano suo Nitigio ad propria reuersi sunt Episcopi, Luci habuere conuentum, in quo de eadem secunda Synodo Brachari habita mentio facta est. de his locuples testis est vetus constitutio eiusdem Regis hac pariter Æra data, vendicata autem in lucem ex abditis Ecclesiasticis tabulis ab Ambrosio, quo nomine plurimum ei debent Hispaniæ, omnesque simul

BRACHARENSE SECVNDVM CONCILIVM.

Nitigius Nigeuus

DE CONCILIO LVCENSI SECVNDO.

D

rerum antiquarum studiosi. Recitat ipse quæ in eiusdem Regis constitutionis habentur exordio verbis istis: Deo omnipotenti trino & vno & vero Patri & Filio & Spiritui sancto, qui sua sapientia ineffabili in Deitate perfecta ex arce summa quæcumque sunt tam præsentia quam futura inspicit, ut præcius ordinat atque disponit ut dominus. Ipso cælorum Rege inspirante seu opitulante, ego Theodominus Rex, cognomento etiam Mirus, Gallicie totius provincie Rex, Deo, eiusque genitrici gloriose Mariæ ac ceteris Sanctis cupiens esse famulus & seruulus, coadunato nutu Dei Concilio in Lucensi iam præfate provincie vrbe omnium Catholicorum Episcoporum, seu religiosorum virorum, nobis ab ipsis intimatum est vno animo cordeque perfecto, auctoritate etiam sedis Apostolicæ sancti Petri, cuius legationem læti excepimus.] hucusque ex eius constitutionis exordio Ambrosius: ex quibus & illud intelligis, nisos sedis Apostolicæ auctoritate Reges, cum præciperent Episcopos ad Synodos conuenire. Missam autem apparet ad hunc Regem à Ioanne Papa legationem, simulac paternum regnum accepit. Moris quidem fuisse liquet Romanorum Pontificum, novos, vbicumque essent, Christianos Reges legationibus conuenire, quibus eos quæ decere Catholicos Principes commonerent, & quæ opus essent ad religionis statum integre conseruandum, ut facerent, æquè iuberent, facultatemque eisdem eam tribuerent, quæ ad res bene conficiendas necessaria videretur.

Ambr. Mo's val. Chron. lib. 21. cap. 62

E

Sed quæ post Regis constitutionem Nitigij Episcopi verba postrema recitat videamus: vbi enim de his Rex egit quæ ad terminos diocesis constitutos in priori Lucensi Concilio conseruandos admonuit, ipse Nitigius Episcopus ista subiecit: His itaque determinationibus seu definitionibus Comitatum à me Nitigio nutu Dei Lucensis sedis Episcopo diligentissime exquisitis, per antiquorum virorum scientiam seu scripturarum seriem vetustate

DE NOMINE ET COGNOMINE REGVM SVRVVM.

rum studiosissimè post peractam Synodum Bracharéssem secundam, ibidem in diebus gloriosissimi domini Mironis Regis sub Æra sexcentesima decima in præsentia ipsius Regis & omnium Catholicorum magnatum totius Galliciae, &c.] Sed illa haud leuis suboritur de textu deprauato suspicio, cum Theodomiri ea dicatur constitutio, quam ex Æra notata & mentione secundæ Synodi Bracharensis constat non patris eo nomine appellati, sed filij Ariamiri esse: nam quòd vterque Mirus dicatur, commune nomen fuisse videtur Regibus Sueuorum, vt Ambrosius existimauit, cui consentio: sed & Theodem, sicut & Mirum, eorum fuisse Regum cognomina honorem & dignitatem aliquam significantia, haud facile admittendum putamus: nam cum ambo eiusdem fuerint Reges regni, non diuersa cognomina, sed eadem iisdem fuerant ipsorum nominibus apponenda. vnde magis inesse in scripto vitium, librariorum (vt accidit) errore dilapsum, putamus.

DE PR OMISSA PROFESSIO QVINTAE SYNODI.

Quòd verò eadem sancta Synodus cum sacrosanctas Oecumenicas recenser Synodos, omissa Quinta, quatuor tantum numerat, nempe Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam, & Chalcedonensem: rationem discas ex Gregorio Romano Pontifice, quòd videlicet in Quinta (vt ait ^a) non sit actum de fide, sed de personis, in illis verò quatuor de fide, ob idque illarum professio necessaria videretur. Nihil est ergo vt ob id iisdem sanctissimi Episcopi in susceptionem schismatis possint adduci, quibus eum cõstat (vt dictum est) Apostolicam sedem litteris atque legatione ad Regem missis communicasse. Videmus enim & ipsum quoque Gregorium ^b interdum non nisi quatuor recensere Oecumenicas Synodos, cum tamèn & Quintam recipiendam esse testetur ^c.

Gregor. ad Theodolind. lib. 3. epist. 33. Greg. lib. 1. cap. 24. in fin.

Ad eundem Lucensis Ecclesiæ Episcopum Nitigium, simulque ad vniuersum Lucense Concilium Martinus Bracharensis Episcopus collectionem & emendationem Orientalium canonum direxit huiuscemodi perbreui præfatione notatam:

Nigetio MARTINI BRACHAR. COLLECTIO CANONVM.

Domino meo beatissimo & Apostolicæ sedis honore suscipiendo in Christo fratri Nitigio * Episcopo, vel vniuerso Concilio Lucensis Ecclesiæ Martinus Episcopus. Canones sancti, qui in partibus Oriëtis ab antiquis Patribus constituti sunt, postea autem succedenti tempore in Latinam linguam translati sunt. Et quia difficile est vt simplicius aliquid ex alia lingua transferatur in aliam, simulque & illud accidit, vt in tantis temporibus scriptores aut non intelligentes, aut dormitantes multa prætermittant, & propterea in ipsis canonibus aliqua simplicioribus videantur obscura: ideo visum est, vt cum omni diligentia quæ per translatores obscurius dicta sunt, immutata, simplicius & emendatius restaurarem, id primum obseruans, vt illa quæ ad Episcopos vel vniuersum clerum pertinent, vna in parte conscripta sint; similiter & quæ ad laicos pertinent, simul sint adunata: vt de quo capitulo scire aliquis voluerit, possit celerius inuenire.] extat ipsa collectio canonibus octoginta- quinque locupletata.

Isidor. de Scrip. Eccles. cap. 22.

Verùm fuerunt eiusdem viri alia scriptorum monumenta, de quibus Isidorus dum agit, hæc ait ^d: Martinus Dumienfis monasterij sanctissimus Pontifex, ex Orientis partibus nauigans, in Galliciam venit, ibique conuersis ab Ariana impietate ad fidem Sueuorum populis regulam fidei & sanctæ religionis constituit, ecclesias informauit, monasteria condidit, copiosaque præcepta piæ institutionis composuit. Cuius quidem ego legi librù de Differentiis quatuor virtutum, & aliud volumen epistolarum, in quibus hortatur vitæ emendationem & conversionem fidei, orationis instantiam, & eleemosynarum distributionem, & super omnia culturam virtutum omnium pietatem. Floruit regnante Theodomiro Rege Sueuorum, temporibus illis quibus Iustinianus in Republica, & Athanagildus Hispanus Imperium tenuere.] hæc Isidorus. Porro libellù illum de Virtutibus quatuor cõplectentem honestæ vitæ formulam, inscripsisse ad Mironem Regem, Sigebertus ^e est testis. Reliqua de eodem Sancto rursus in eius obitu dicturi sumus. Sed iam pandat vela in Orientem oratio.

Sigibert. de Scrip. Eccles. cap. 19.

Hoc ipso anno qui numeratur S. Anastasij Sinaitæ Episcopi Antiocheni sedis vndecimus (vt in Chronico Nicephorus docet) ipse à Iustino Imperatore in exilium missus est, inque locum eius subrogatus Gregorius fuit. Hæc autem quomodo se habuerint, ab Euagrio res sui temporis prosequente petamus historiam: ipse enim de his agens, hæc primum ait ^f:

Euag. lib. 5. cap. 6. CALVMNIAE CONTRA ANAST. ANTIOCH. EPISCOP.

Iustinus itaque Anastasium, his illi obiectis criminibus, primum quòd sacrù thesaurum extra modum & in nullum vsum necessarium profuderit, deinde quòd conuicia in ipsum iecerat (Anastasium enim, cum rogaretur quid causæ esset, cur sacrum thesaurum tam effusè assumpisset: ingenuè respondisse ferunt, Ne à Iustino communi totius Orbis Principe diriperetur, sede Antiochena exturbauit. Quinetiam dicitur, Iustinum Anastasio succensisse

A fuisse, quòd postulanti ei pecuniam, cum Episcopus esset designatus, Anastasius dare noluit. Alia præterea crimina à quibusdam, qui Imperatoris instituto (credo) inseruire studebant, ei intendebantur.] hæc Euagrius de exilio Anastasij, qui exul vixit annis viginti quatuor (tot enim annis sedit Gregorius, qui in locum eius à Iustino est subrogatus, vel annis vigintitribus, vt idem habet Euagrius ^a) inde Mauritij Imperatoris tempore iterum restituitur, vt suo loco dicemus inferius. Verùm cum à Iustino depositus dicatur Anastasius, non tamen sine coactò ad hoc Episcoporum conuentu id esse factum scias: docet id enim Eutychie Constantino-politani Episcopi superius enarratum exemplum. Porro quem in locum eius substitutum Gregorium diximus, hunc mirificè laudat Euagrius, sic dicens ^b:

Euagr. hist. lib. 6. c. 21.

Euagr. hist. lib. 5. cap. 6. GREGORIVS EPISC. ANTIOCHEN. IN LOCVM ANASTASII.

Post illum Gregorius ad sacrum Episcopatus gradum elatus fuit, qui ob poeticam facultatem magnam apud omnes gloriam consecutus est. Hic ineunte ætate monasticam viuendi viam ingressus est, & ad eò viriliter & excelso animo in ea decertauit, vt cum iam primum pubescere inciperet, ad summum ac perfectissimum gradum peruenerit, præfueritque monasterio Constantino-poli, in quo vitam inopem & austeram degit. Deinde mandato Iustini monasterio in monte Sina præfectus fuit: vbi obsessus à barbaris Scenitis Arabibus, in grauissima incidit pericula. Ac cum in illis locis pacem constituisset, inde ad Episcopatum capeffendum accersitus fuit. Erat vir quidem, iuc prudentiam, siue virtutem spectes, omnium præstantissimus, & ad quamcumque rem animum suum applicaret, in ea perficienda longè diligentissimus: atque vt metu percelli non poterat, sic nullo modo adduci, vt vel sententia cederet, vel hominum pertimesceret potestatem.

Ita porro magnificas pecuniarum fecit largitiones (liberalitate namque & munificencia in quemque vltus) vt cum aliquò prodiret, ingens multitudo, præter eos qui illum comitari consueuissent, eum sequeretur, & qui vel viderent, vel audirent eum quopiam iurum, frequentes confluerent. Atque ad eximiam illius dignitatis amplitudinem, in qua collocatus fuit, hæc secunda adiecta fuere ornamenta, quòd videlicet homines sua sponte inducti tam sæpe vel propè in eum intueri, vel verba facientem audire cuperent. Erat enim ad desiderium sui in animis omnium, qui quacumque de causa vel quocumque modo ipsum compellissent, inferendum aptissimus, & admirabilis cum primis aspectu, sermone propter leporem iucundissimus, & sicut ad rem quampiam intelligentiæ acumine extempore eliciendam peracutus, sic ad optimum consilium capiendum & ad iudicandum tum de suis rebus, tum de alienis solertissimus. Vnde etiam euenit, vt tot & tam egregia facinora gereret: nihil enim distulit in crastinum.

GREGORIVS LAVDVS.

In magnam præterea traduxit admirationem non solum Imperatores Romanos, verùm etiam Reges Persarum: propterea quòd omnibus ita vti poterat, sicut tum posebat necessitas, tum occasio, quam non aliquando omisit, postulabat. Cuius eundem rei singula eius res gesta argumento esse possunt. Erat quoque in eo multa seueritas, & interdum ira: non exigua rursus, immo etiam permagna comitas & mansuetudo: vtilis illud prudens Gregorij Theologi dictum in eum optimè conueniret: Seueritas sic cum pudore temperata fuit, vt neutra res læderetur ab altera, sed vtraque alterius ope maximam consequeretur commendationem.] hæc Euagrius: sed & alia de eodem laude dignissima tradunt: quibus appareat eum minimè fuisse violenter in sedem Antiochenam intrusum, sed legitime electum, cum Anastasius fuisset in Synodo ab Episcopis etsi non iuste, aliqua tamen specie prætensa iustitiæ legitime condemnatus. Alioqui quam commertuisse potuit laudem intrusus? an non potius insectandus probris, qui vt fur & latro aliunde quam per ostium in ouile ouium ascendisset? Porro eundem Gregorium etiam postea ex aliis rebus probè gestis summam gloriam assecutus esse, dicitur inferius.

Hic verò in eius ingressu mira illa dicenda, quæ de eodem Gregorio Episcopo Antiocheno in Prato Spirituali ^c habentur, dum eiusmodi narratur historia de S. Cosma Abbate: Narrauit nobis Abbas Basilus presbyter Bicitiorum, dicens: Cum essem Theopoli apud Patriarcham Gregorium, venit ab Hierosolymis Abbas Cosmas eunuchus Lauræ Pharan, vir singularis religionis & fidei, rectorumque dogmatum valde tenax & zelator, ac diuinarum Scripturarum scientia non mediocriter instructus. Cum ergo fuisset ibi senex dies non paucos, defunctus est. Et iussit Patriarcha pretiosas illius reliquias in monasterio suo sepeliri, vbi & positus erat quidam Episcopus. Die igitur quadam profectus sum vt salutarem sepulchrum tenis. Erat autem supra sepulchrum eius iacens homo quidam pauper, eleemosynam petens ab ingredientibus in templum. Cum ergo me conspexisset pauper terriò

Prat. Spirit. cap. 42. DE COSMAE ABBATIS OBITU ET MIRACVLIS.

prostratum & seni orationem facientem, dicit mihi: Abba, magnus profectio erat senex ille, quem sepelivisti hic ante duos menses. Tunc ego ad illum: Unde hoc tu nosti? Qui respondit: Verè, domine Abba, ego paralyticus fui annis duodecim, & per ipsum curavit me Deus: & quoties in tribulatione sum, venit ad me consolationem afferens, mihi que refrigerium præstat.

NEC INVI-
TANECIN
MORTECOM
MUNICAN-
DVM CVM
HÆRETICIS.

Sed & aliud audi de illo miraculum. Ex qua die illum sepelivisti, usque ad horam hanc, audio illum singulis noctibus clamantem, ac dicentem ad Episcopum: Noli me tangere, hæretice, & ne appropinques mihi, inimice sanctæ Dei Catholicæ Ecclesiæ. Hoc ego audiens ab eo qui sanatus fuerat, perrexi, & omnia ex ordine Patriarchæ retuli, orabamque ipsum sanctissimum Patriarcham, ut sumptum ex eo loco corpus senis, in sepulchro alio conderemus. Tunc ait Abbas Gregorius Patriarcha: Mihi crede, fili, nihil ab hæretico læditur Abbas Cosmas: sed hoc tantum factum est, ut senis virtus, zelusque fidei nobis innotesceret, qualis scilicet fuerit, qualisque sit etiam post carnis occubitum, utque Episcopi nobis proderetur opinio, ne illum arbitraremur Orthodoxum fuisse atque Catholicum, &c.] plura de eodem Cosma subiicit, de quo etiam Cyrillus in Actis S. Sabæ Abbas meminit.

Estrog. lib. 5.
cap. 7.

Hoc autem primo anno, quo Gregorius, de quo agimus, accepit sedem Antiochenam, Christiani incolentes Maiorem Armeniam, cum graua paterentur fidei causâ à Cosrohoe Rege Persarum, legationem miserunt ad Iustinum Imperatorem, cupientes, sicut olim erant, Romani Imperij ditioni subiaci. Quid autem actum sit, Euagius rem gestam narrat his verbis: Primo anno quo iste Episcopatum administravit, qui Maiorem accolebant Armeniam (sic enim olim appellata est, postea autem Persiam, quæ antè fuerat Romanis subiecta, & à Philippo, qui Gordiano successit, Saporis prodita: atque ut Armenia, quæ Minor dicitur, fuit in ditione Romanorum, sic reliqua tota Persis paruit) qui inquam Maiorem accolebant, fidem Christianam professi: quoniam à ceteris Persis miserè & potissimum religionis suæ gratia vexabantur, clandestinam ad Iustinum miserè legationem, supplicaturi, ut Romano subiicerentur Imperio, quò liberè, nemine impediente, divinos cultus exequerentur. Quam legationem cum Iustinus admisisset, & quædam conditiones in litteris, quas ad eos dabant, explicatæ essent, ac sacramento ac solemnium iuramento confirmatæ: Armenij ipsos suorum Principes trucidant, & se cum suis omnibus Romano adigunt Imperio. Quibuscumque regio finitima, in qua homines cum eiusdem generis, tum peregrini habitabant, vni Romanorum ditioni accessit, duce Vardane, qui apud eos tum ob generis & honoris splendorem, tum ob peritiam rei militaris facilè primas obtinuit. Itaque Iustinus Cosrohoen his de rebus eum insimulantem hac ratione repulit: Præfinitum paci tempus effluxisse: nec fas esse, ut Christiani Christianos in tempore belli ad se confugiens desertos esse patiantur. Atque Iustinus tamen hoc responsum dedit Cosrohoi, tamen ad bellum gerendum ne utiquam se parat, sed consuetis deliciis tenetur irretitus, omniaque suæ voluptati postponit.] hæc ipse. At de his hæc modò satis.

ARMENIA
PERSIS AF-
FLICTA.

IESV CHRISTI BENEDICTI PAP. IUSTINI IVN. IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
573. I. 8.

BENE-
DICTVS PAPA.

Estrog. lib. 5.
c. 10.

Anno Redemptoris quingentesimo septuagesimo tertio, Indictionis sexta, vbi Romæ Ecclesiæ sedes bellicis tumultibus exagitata vacasset menses decem & dies tres, creatus est Benedictus cognomento Bonosus decimasexta mensis Maij: Græci verò hunc à cognomento non Benedictum, sed Bonosum appellant, ut Euagius. De eo autem ita Anastasius: Benedictus natione Romanus ex patre Bonifacio sedit annos quatuor, menses duos, dies quindecim. Eiusdem tempore gens Longobardorum inuasit totam Italiam, simulque & fames nimia, ut etiam multitudo castrorum se traderet Longobardis, ut temperare possent inopiam famis. Quod dum cognovisset Iustinus piissimus Imperator, quia Roma periclitaretur fame & mortalitate, misit in Ægyptum, & oneravit naues frumento, & transmisit Romam: & sic miseratus est Deus Italiæ.] hæc Anastasius.

CLEPHIS
REX OCCI-
DENTIS.

Quod autem ad Longobardos pertinet: hoc anno, qui fuerat in locum Alboini subrogatus Clephis, vbi regnasset annum vnum & menses quinque, à seruo occisus est, interregnumque

gnumque fuit (ut Paulus diaconus ait) annis decem, cum interim triginta sex militum Ducum partiti sunt sibi quas cepissent in Italia ciuitates. Quibus diebus (inquit Paulus) multi nobilium Romanorum ob cupiditatem Ducum interfecti sunt: reliqui verò per partes diuisi tertiam partem frugum Longobardis persoluerunt, & tributarij efficiuntur. Porro his Longobardorum Ducibus, septimo anno ab aduentu Alboini & totius gentis, expoliatis ecclesiis, sacerdotibus interfectis, ciuitatibus subrutis, populisque qui more segetum excreuerant, extinctis in iis regionibus quas Alboinus ceperat, Italia maxima ex parte capta à Longobardis subiugata est.] hæc Paulus.

Paulus diaconus.
lib. 2. cap. 17.

De persecutione Longobardorum acturi, primum omnium ipsorum exploremus religionem, cuius numinis cultores iidem fuerint Longobardi. Eos quidem Christianos fuisse, Procopius haud obscure testatur: verum etsi non omnes, quamplurimos tamen adhuc Gentiles & idolorum cultores perseuerasse, multa quæ de ipsis à S. Gregorio Papa in Dialogis conscribuntur ostendunt: unde hac ex parte senior illis inerat aduersus Christianos immanitas, & maior in loca sancta despectus: ut planè quæ antehac à barbaris passa Italia esset, tolerabilia videri potuissent. Ceterum & eos qui inter ipsos erant Christiani, fuisse sectariarios, Gregorius testatur, dum in Dialogis agit de Longobardorum Episcopo quodam Ariano. In his autem aliquos ex Principibus conuersos fuisse postea ad Catholicam fidem, quæ dicentur, ostendunt.

DE LONGO-
BARDORVM
RELIGIO-
NE.

Procop. de
bello Goth.

Gregor. in
Euag. hom. 1.
& dialog. li.
3. c. 26. 28.

Gregor. dia-
log. li. 3. c. 29.

Quod verò ad persecutionem ab eis illatam spectat: numerat idem S. Gregorius Longobardorum grassationem inter alias sævas Ecclesiæ persecutiones, dū ait: Sunt etiam portæ inferi quædam potestates huius mundi. Quid enim Nero, quid Diocletianus, quid demique iste qui hoc tempore Ecclesiam persequitur, nempe Longobardorum populus, numquid non omnes istæ portæ inferi &c.] Sed eiusmodi portæ inferi non præualuerunt aduersus Romanam Ecclesiam, neque ipsam quidem Urbem, qua potiri minimè datum est Longobardis, veluti magno miraculo, ut Gregorius testatur his verbis in epistola ad Rusticianam Patriciam, vbi ait: Si verò gladios Italiæ & bella formidatis: sollicitè debetis aspicere, quantum beati Petri Apostolorum Principis in hac Vrbe protectio est, in qua sine magnitudine populi, sine adiutoris militum, tot annos inter gladios illæsi, Deo auctore, seruamur.] hæc Gregorius tempore sui Pontificatus.

DE PERSE-
CUTIONE
LONGOBAR-
DORVM.

Greg. lib. 7.
epist. 23.

Ceterum ut ingruentes eiusmodi possent abigere bestias, muneribus interdum Romani Pontifices eos auertebant ab Vrbe: nam ad Constantinam Augustam hæc scribit: Viginti autem iam & septem annos ducimus, quod in hac vrbe inter Longobardorum gladios viuimus: quibus quàm multa hac ab Ecclesia quotidianis diebus erogantur, ut inter eos viuere possimus, suggerenda non sunt. Verum in Urbem licet non sint ingressi, in suburbia tamen omnia quæ potuerunt damna intulerunt, demoliti etiam ædificia quæ constructa erant in sanctorum martyrum cœmeteriis, quibus Vrbs abundabat. testatur id quidem Paulus Romanus Pontifex in suo Constituto de erectione ecclesiæ sanctorum Stephani & Siluestri Romanorum Põtificum: cuius hæc sunt verba, vbi de cœmeteriis loquitur: Igitur eum per euoluta annorum spatia diuersa sanctorum Christi martyrum atque confessorum eius foras muros huius Romanæ vrbis sita cœmeteria neglecta antiquitus satis manerent diruta: contigit postmodum ab impia Longobardorum gentium impugnatione funditus esse demolita. Qui etiam & aliquanta ipsorum effodientes martyrum sepulchra, & impiè deuantantes, quorundam Sanctorum secum depopulata auferentes deportauerunt corpora. Et ex eo tempore omnino desidiosè atque negligenter eis debitus venerationis exhibebatur honor. Nam (& quod dictu nefas est) etiam & diuersa animalia in aliquantis eisdem Sanctorum cœmeteriis aditum habebant, & illic eorum existebant septa bouilia, in quibus foetoris egerebant squalorem, &c.] ex quibus accidit, ut ad auertenda animalia in cœmeteriis stabulantia, eorum complurium fuerint aditus omnino clausi: ex quo & illud grauius accidit damnum, ut & ipsorum memoria omnino perierit: contigit verò sæpe diebus nostris, à vinitoribus, vel à fossoribus arenam fossilem eruderantibus aliquod detegi cœmeterium. Hæc autem ut querantur, & quæ sita religioso cultu custodiantur, scimus esse curæ Sanctissimo D.N. Clementi Octauo Pontifici Maximo: quod ut impleat, Deus concedat. Sed ad cladem per Longobardos illatam redeamus.

Greg. lib. 4.
epist. 34.

ROMA
QUAE PAS-
SA A LON-
GOBARDIS.

COEMETE-
RIA A LON-
GOBARDIS
DIRUTA.

Quoniam verò non sicut res Gothicas Procopius, ita Paulus per singulos annos grassationes Longobardorum persecutus est, sed quamplurima prætermisisse constat, utpote qui neque sicut ille sui temporis, & quæ aspexit oculis, sed post ducentos & amplius annos suam

LONGOBAR-
DORVM REB
HAUD EX-
ACTE CON-
SCRIPTAE.

A suam de Longobardis historiam scripsit, tempore videlicet Caroli Magni Imperatoris, neque antiquorum aliquis inueniatur qui in eo argumēto versatus sit: operæpretium existimamus, quæ diuersis in locis sanctus Gregorius Papa de eorumdem Longobardorum persecutione suis scriptis mandauit, hic tibi in vnum colligere; eius fides cum ob dignitatem & sanctitatem personæ omnibus probata videri possit, eo certior atque exploratior simulque fidelior haberi debet, quod sui temporis res gestas fuisse stylo profectus apparet, & cuncta ferme certa testificatione cōsignata reliquit: vt ex his quæ lector vera sinceræque competerit, reliqua possit mente concipere, quæ remanserunt absque scriptiois alicuius lucerna tenebris obscurata.

SVB DVCI-
BUS LONGO-
BARDI TRV-
CVLENTIO-
RES.

B Age igitur, quæ certo tempore in reliquis Italiae partibus sub Benedicto Papa in eadem Longobardorum incurfione sunt facta, quæ & à S. Gregorio sunt scripta, hic colligentes sub anno præfenti recenscamus, quo videlicet deficiente Rege, Duces esse cœperunt: cum eo licentiùs ipsos fœuiffe constat, quo ex crudelitate quisque potentior videri vellet, cum neminem haberet, qui patratum scelera vltor Iudex existeret. Etenim hoc ipso eorundem Ducem primo progressu, hisque diebus quibus Benedictus Pontifex vixit, teste Paulo diacono, eorumdem furor rabiesque barbarica vehementiori incendio exarsit.

DE PVGA
CHRISTIA-
NORVM, ET
DE S. CER-
BONIO
EPISC. PO-
PVLONII.

C Dispersis creatis Ducibus per diuersas Italiae regiones, cum eorum crudelitatis fama percurreret, frequentes erant Fidelium latebræ atque fugæ; suaque ipsorum bona eisdem relinquentes in prædam, saluti singuli consulere sollicitè festinabant, siebantque desertæ ciuitates, ipsa verò loca deserta ciuibus replebantur: magis autem insulæ maris appetebantur ab eis, quibus nauigij alicuius poterat esse facultas. Inter alios autem vnâ cum suis clericis magnus ille confessor Cerbonius Episcopus Populonij, qui Gothorum tempore sese ipsis obiecit intrepidè, modò exundante vehementiori Longobardorum scuitia, in Iluam insulam Tyrrheni maris se contulit, vbi & Deo iuuante, vitæ præfentis finem accepit: sic enim melius abscondit eum Dominus in abscondito faciei suæ à pusillanimitate spiritus & tempestate. Moritur igitur iisdem primordiis Ducum Longobardorum incurfionis sanctissimus hic Episcopus, de cuius obitu & sepultura idem sanctus Gregorius scribit his verbis:

Greg. dial.
lib. 3. cap. 1.
* Iluam
S. CERBONII
VITVS ET
EVNVS.

D Cum Longobardorum gens in Italiam veniens cuncta vastasset, ad Helbam * insulam idem sanctus Cerbonius recessit. Qui ingruente agridine, ad mortem veniens, clericis suis sibi que obsequentiis præcepit, dicens: In sepulchro meo, quod mihi præparauit Populonij, me ponite. Cui illi cum dicerent: Corpus tuum illuc qualiter deferre possumus, quia à Longobardis teneri loca eadem, & vbique illic eos discurrere scimus? Ille respondit: Reducite me securi: nolite timere, sed festinè sepelire me curate: moxque vt sepultum fuerit corpus meum, ex eodem loco sub omni festinatione recedite. Defuncti igitur corpus imposuerunt naui. Cumque Populonium tenderent, collectis in aère nubibus, immensa nimis pluuia erupit. Sed vt patefceret omnibus cuius viri corpus nauis illa portaret, per illud maris spatium, quod ab Helba insula vsque Populonium duodecim millibus distat, circa vtraque nauis latera procellosa valde pluuia descendit, & in nauem eandem vna pluuia gutta non cecidit. Perucnerunt itaque ad locum clerici, & sepulturæ tradiderunt corpus sacerdotis sui, cuius præcepta seruantes, in nauem sub festinatione reuersi sunt: quam mox vt intrare poterunt, in eundem locum, vbi vir Domini sepultus fuerat, Longobardorum Dux crudelissimus Gummar aduenit: ex cuius aduentu, virum Dei habuisse spiritum prophetiæ claruit: quia ministros suos à sepulturæ suæ loco sub festinatione discedere præcepit.] hæc de S. Cerbonio & Longobardorum Duce Gregorius.

S. CERBONII
TRIVM-
PHVS.

E Erat Gummar vnus ex dictis triginta sex Ducibus, quos inter se hoc anno partitos esse regnum Longobardorum diximus. De Populonij autem Ecclesia destituta pastore agit idem Gregorius cum esset Pontifex. Ita planè qui à Longobardis, iubente Deo, cum suis timens visus est in insulam confugisse, mortuus de iisdem apparuit triumphasse, dum cælitus missis aquis illi reiecti sunt, cum quot pluuia guttis, tot veluti characteribus fuit eius sanctitas prædicata: vt non lugubre funus illud Deus esse voluerit, sed paratum illi è cælo triumphum, quo pariter quam accepisset eius anima à Deo in cælo coronam, omnibus perspicuè innotesceret. Sic igitur quem confessorem sub Gothis nouit Ecclesia, & sub Longobardis post obitum tanto miraculo diuinitus illustratum accepit, eundem inter Sanctos eadem die, qua ex hac vita migravit, allegit, atque legit ex more in ecclesia anniuersaria obitus die ipsius populo Christiano confessionem.

Mart. Rom.
die 10. Octob.

Ceterum

A Ceterum sicut & fugientes Dominus non deseruit, & defunctis honorificam parari voluit sepulturam, ita & is qui remanserunt præsto fuit, & manus conferentibus assistit, vt vnus fugeret mille, & duo decem millia, non armis, sed fide, qua Sancti vicerunt regna, fortes facti sunt in bello, & castra vertebant exterorum. Nam accipe primum quæ in prouincia Samnij accidisse iisdem temporibus; idem S. Gregorius his verbis enarrat: Nuper in prouincia Samnij quidam venerabilis vir, Menas nomine, solitariam vitam ducebat: qui nostrorum multis cognitus, ante hoc fere est decennium defunctus. De cuius operis narratione vnum auctorem non refero; quia penè tot mihi in eius vita testes sunt, quot Samnij prouinciam nouerunt. Hic itaque nihil ad vsum suum aliud, nisi pauca apium vascula possidebat. Huic cum Longobardus quidam in iisdem partibus rapinam voluisset ingerere, prius ab eo viro verbo correptus est, & mox per malignum spiritum ante eius vestigia verax gentem eius celebre nomen haberetur, nullusque vltra præsumeret eius cellulam nisi humilis intrare: hætenus de Mena Gregorius.

Gregor. dia-
log. li. 3. c. 26.
DE MENA
SOLITARIO.

B Sed coronis coronas iungens, huiuscemodi addit gloriosum ex religione triumphum, cum videlicet non aduersus Longobardos tantum pugnatum est, sed & contra Arianam perfidiam, qua armatus ipsorum Episcopus in castra Dei tentauit violentus irumpere: ait enim: Vnum narro, quod per Bonifacium monasterij mei monachum, qui vsque ante quadriennium cum Longobardis fuit, adhuc ante triduum agnouit. Cum ad Spolitanam urbem Longobardorum Episcopus, scilicet Arianus, venisset, & locum illic, vbi solemnitas sua ageret non haberet, cœpit ab eius ciuitatis Episcopo ecclesiam petere, quam suo errori dedicaret. Quod dum valde Episcopus negaret, idem qui venerat Arianus, beati Pauli Apostoli ecclesiam illic copinatus sitam se die altero violenter intraturum esse professus est. Quod eiusdem ecclesiæ custos audiens, festinus cucurrit: ecclesiam clausit, seris muniuit: facto autem vespere, lampades omnes extinxit, seque in interioribus abscondit.

Greg. dia-
log. li. 3. c. 29.

C In ipso autem subsequente lucis crepusculo Arianus Episcopus collecta multitudine aduenit, clausas ecclesiæ ianuas effringere paratus. Sed repente eundem simul portæ diuinitus concussæ, abiectis longius seris, apertæ sunt, atque cum magno sonitu omnia ecclesiæ claustra patuerunt. Effuso desuper lumine, omnes quæ extinctæ sunt lampades, accensæ sunt. Arianus verò Episcopus, qui vim facturus aduenerat, subita cæcitate percussus est, atque alienis manibus ad suum habitaculum reductus. Quod dum Longobardi in eadem regione positi omnes agnoscerent, nequaquam vltius præsumperunt Catholica loca, ibidem scilicet posita, temerare. Miro enim modo res gesta est, vt quia eiusdem Ariani causa lampades in ecclesia beati Pauli fuerant extinctæ, vno eodemque tempore & ipse lumen perderet, & in ecclesia lumen rediret.] hæc Gregorius. Sed quod arma fidelium non sint carnalia, sed Deo potentia, & non ira sed charitate aduersus hostes consueuerint dimicare: his adiungam quæ de Christi milite Sanctulo Nursinæ Ecclesiæ presbytero idem auctor tunc accidisse scribit his verbis:

ARIANVS
EPISCOVVS
DAT PCB-
NAS IMPRE-
TATVS.

D Hic (inquit) quodam tempore, cum in prælo Longobardi oliuam premèrent, vt oleum liquari debuisset: sicut iucundus erat & vultu & animo, vtrem vacuum ad prælum detulit, laborantisque Longobardos læto vultu salutauit, vtrem protulit, & iubendo potius, quam petendo, cum impleri sibi dixit. Sed Gentiles viri, quia tota iam die frustra laborauerant, atque ab oliuis exigere oleum torquendo non poterant, verba illius moleste susceperunt, eumque iniuriis insectati sunt. Quibus vir Dei lætiori adhuc vultu respondit, dicens: Si premetis, vt istum vtrem Sanctulo impleatis, sic oleum vobis reuertetur. Cumque illi ex oliuis oleum desfluere non cernerent, & virum Dei ad implendum vtrem sibi insistere viderent, vehementer accenti maioribus huic verborum contumeliis detestari cœperunt. Vir autem Dei videns quod ex prælo oleum nullo modo exiret, aquam sibi dari petiit, quam cunctis videntibus benedixit, atque in prælum suis manibus iactauit: ex qua protinus benedictione tanta vbertas olei erupit, vt Longobardi, qui diu incassum laborauerant, non solum sua vascula omnia, sed vtrem quoque, quem vir Dei detulerat, implentes, gratias agerent, quia is qui oleum petere venerat, benedicendo dederat quod postulabat.]

Gregor. dia-
log. li. 3. c. 37.
MIRA DE
SANCVLO.

E Sed de eo subdit maiora idem S. Gregorius, referens insigne miraculum ab ipso Sanctulo eodem tempore editum, cum ecclesiam S. Laurentij à Longobardis incensam restitueret conaretur. ait enim: Alio quoque tempore vehemens vbique fames incuberat (illa videlicet,

ECCLESIAM
INCENSAM
SANCTVVS
INSTAVS
RAT.

delicet, de qua ex Anastasio hoc anno mentionem fecimus) & beati Laurentij martyris ecclesia fuerat à Longobardis incensa, quam vir Dei restaurare cupiens, artifices multos ac plures subministrantes operarios adhibuit; quibus necesse erat vt quodidianos sumptus laborantibus sine dilatione præberet. Sed exigente eiusdem famis necessitate, panis defuit: cœperuntque laborantes instanter victum quærere, quia vires ad laborem per inopiam non haberent. Quod vir Dei audiens, eos verbis consolabatur, foris promittendo quod deerat: sed ipse grauius anxiebat intus, exhibere cibum non valens, quem promittebat.

PANIS OPERARIIS
PEDITATVR
INDIFFI-
CIENS.

Cum verò huc illucq; anxius pergeret, deuenit ad clybanum, in quo vicina mulieres pridie panes coxerant: ibiq; incuruatus aspexit, si forte panis à coquentibus remansisset. Tunc repente panem miræ magnitudinis atque insoliti candoris inuenit: quem quidem tulit, sed deferre artificibus noluit, ne fortasse alienus esset, & culpam velut ex pietate perpetraret. Per vicinas itaque hunc mulieres detulit, eumque omnibus ostendit; ac ne cui earum remansisset, inquisiuit. Omnes autem quæ pridie panem coxerant, suum hunc esse negauerunt, atque panes suos numero integros retulisse, professæ sunt. Tunc lætus vir Domini perrexit ad multos artifices cum vno pane: & vt omnipotenti Deo gratias agerent, admonuit; & quia eis annonam præbuerat, indicauit. Eisque ad refectionem protinus inuitatis, inuentum panem apposuit. Quibus sufficienter pleneque satiatis, plura ex eo quam ipse panis erat, fragmenta collegit: quæ die quoque altero eis ad refectionem intulit. sed id quod ex fragmentis supererat, ipsa quoque quæ apposita fuerant fragmenta superabat. Factumque, vt per dies decem omnes illi artifices & operarij ex illo pane satiati, hunc & quotidie ederent, & ex eo quotidie quod edi posset in crastinum superesset, & sic fragmenta panis illius per esum crescerent, & cibum comedentium ora repararent.] hucusque de his Gregorius: sed nondum de Sanctulo, eiusque cum Longobardis inito certamine finis.

Greg. dia-
log. li. 3. c. 37

DIACONVS
LIBERATVR

Audi enim quæ iis idem sanctus Gregorius de eodem mox adnectit, cum plenè de Longobardis aduersantibus victoriam tulit, spoliaque reuexit, & perspicuè in Ecclesia permanentura trophæa Christi gloriam prædicantia statuit. ait ergo Gregorius: Die quadam captus à Longobardis quidam diaconus tenebatur ligatus, eumque ipsi qui tenuerant, interficere cogitabant. Aduersperascente autem die, vir Dei Sanctulus ab ipsidem Longobardis petiit, vt relaxari, ei que vitam concedi debuisset: quod posse se facere, omnino negauerunt. Cumque mortem illius deliberasse eos cerneret, petiit vt sibi ad custodiam dari debuisset. Cui protinus responderunt: Tibi quidem eum ad custodiendum damus, sed ea conditione interposita, vt si iste fugerit, pro eo ipse moriaris. Quod vir Domini libenter accipiens, prædictum diaconum in suam suscepit fidem: quem nocte media, cum Longobardos omnes somno graui depressos aspiceret, excitauit, & ait: Surge, & concitus fuge: liberet te omnipotens Deus. Sed idem diaconus promissionis eius non inmemor, respondit, dicens: Fugere, pater, non possum: quia si fugero, pro me sine dubio ipse morieris. Quem vir Domini Sanctulus ad fugiendum compulit, dicens: Surge, & vade: te omnipotens Deus eripiat: nam ego in manu eius sum: tantum in me possunt facere, quantum ipse permiserit. Fugit itaque diaconus, & quasi deceptus in medio fideiussor remansit.

SANCTVLVS
IN DISCRI-
MEN ADDU-
CTVS LIBE-
RATVR.

Facto igitur manè, Longobardi, qui diaconum ad custodiendum dederant, venerunt: quem dederant, petierunt: sed hunc venerandus presbyter fugisse respondit. Tunc illi inquit: Scis ipse melius quid conuenit. Seruus autem Domini constanter ait: Scio. Cui dixerunt: Bonus homo es: nolumus te per varios cruciatus mori: elige tibi mortem quam vis. Quibus vir Domini respondit, dicens: In manu Dei sum: ea morte me occidite, qua occidi permiserit. Tunc omnibus qui illic aderant Longobardis placuit, vt eum capite truncare debuissent, quatenus sine graui cruciatu vitam eius compendiosa morte terminarent. Cognito itaque, quòd Sanctulus, qui inter eos pro sanctitatis reuerentia magni honoris habebatur, occidendus esset: omnes qui in eodem loco inuenti sunt Longobardi conueniunt, sicut sunt nimis crudelitatis, læti ad spectaculum mortis. Circumsteterunt itaque acies. Vir autem Domini deductus in medium est, atque ex omnibus viris fortibus electus est vnus, de quo dubium non esset quin vno ictu caput eius absunderet. Venerandus igitur vir inter armatos deductus, ad sua arma statim ecurrit: nam petiit vt sibi paululum orandi licentia daretur. Cui dum concessum fuisset, in terram se strauit & orauit. Qui dum paulo diutius oraret, hunc electus interfecto calce pulsauit, vt surgeret, dicens: Surge, & flexo genu extende ceruicem. Surrexit autem vir Domini, genu flexit, ceruicem extendit; sed tenio collo eductam contra se spatham intuens, hoc vnum publicè dixisse

A dixisse fertur: Sancte Ioannes, suscipe illam. Tunc electus carnifex euaginatim gladium tenens, nisu forti in altum brachium percussurus eleuauit, sed deponere nullo modo potuit: nam repente dirigit, & erecto in cælum gladio, brachium inflexibile remansit.

Tunc omnis Longobardorum turba, quæ ad illud spectaculum aderat, in laudis fauorem conuersa, mirari cœpit, virumque Dei cum timore venerari: quia profectò claruerat, cuius sanctitatis esset, qui carnificis brachium in aère ligasset. Itaque postulatus vt surgeret, surrexit: postulatus vt brachium sui carnificis sanaret, negauit, dicens: Ego pro eo nullo modo orabo, nisi mihi ante iuramentum dederit, quia cum ista manu Christianum hominem non occidat. Sed Longobardus idem, qui (vt ita dicam) brachium contra Deum tendendo perdidit, pœna sua exigente, compulsus est iurare, se Christianum hominem numquam occidere. Tunc vir Dei præcepit, dicens: Depone manum deorsum. Qui statim deposuit. Atque illico adiunxit: Remitte gladium in vaginam. & statim remisit.

LONGOBARDI
DI SANCTV-
LVM VENE-
RATI.

B Omnes ergo tantæ virtutis hominem cognoscentes, boues & iumenta, quæ deprædati fuerant, certatim ei offerre in munere volebant: sed vir Domini tale munus suscipere recusauit, munus autem bonæ mercedis requisit, dicens: Si mihi aliquid vultis concedere: omnes captiuos, quos habetis, mihi tribuite, vt habeam vnde pro vobis debeam orare. Factumque est, vt omnes captiuo cum eo dimissi sint, atque superna gratia disponente, eum se vnus pro vno morti obrulit, multos à morte liberauit.] hucusque Gregorius de Sanctuli inito cum Longobardis certamine, in quo charitati iuncta fides extinxit odium, atque perfidiam superauit. Siquando verò eos permisit Deus in Dei seruos sic fauere, vt eosdem absque obice neci traderent, & in hoc declarata est diuina potentia, eum iidem occisi licet, tamen vt victores triumphale carmen concinere auditi sunt. Nam accipe quæ insuper in prouincia Valeria accidisse in hunc modum idem auctor enarrat:

SANCTVLVS
CAPTIVOS
LIBERAT.

C Vitæ namque venerabilis Valentius, qui pòst in hac Romana vrbe mihi (sicut nosti) meoque monasterio præfuit, prius in Valeriæ prouincia suum monasterium rexit. In quo dum Longobardi scruientes venissent (sicut eius narratione didici) duos eius monachos in ramis vnus arboris suspenderunt, qui suspensi eodem die defuncti sunt. Facto autem vespere, vtrorumque eorum spiritus claris illic apertisque vocibus psallere cœperunt: ita vt ipsi quoque, qui eos occiderant, nimium mirati tenerentur. quas videlicet voces captiuo quoque omnes, qui illic aderant, audierunt, atque eorum psalmodiæ postmodum testes extiterunt. Sed has voces spirituum omnipotens Deus idcirco pertingere voluit ad aures corporis, vt viuentes quique in carne discerent, quia si Deo seruire studeant, post carnis mortem vberius viuant.] hæc ipse: sed & aliis quoque signis Deus reddidit manifestum in cælo viuere, quos tunc barbaricus gladius in terra necasset. nam audi eundem Gregorium ista narratem:

Greg. dia-
log. li. 4. c. 21.

MONACHI
SUSPENSII
PSALLVNT.

D Quibusdam religiosis quoque viris attestantibus, adhuc in monasterio positus agnouit, quòd hoc Longobardorum tempore iuxta in hac prouincia, quæ Sura nominatur, quidam monasterij pater venerabilis Soranus nomine fuerit, qui captiuis aduenientibus, atque à Longobardorum deprædatione fugientibus, cuncta quæ in monasterio videbatur habere, largitus est. Cumque in eleemosynis vestimenta sua ac frarum omnia & cellarium cõsumpsisset, quicquid habere in horto potuit, expendit. Expenis verò rebus omnibus, Longobardi ad eum subito venerunt, eumque tenuerunt, & aurum ab eo petere cœperunt. Quibus cum ille diceret, se omnino nihil habere; in vicino monte ab eis ductus est, in qua silua immensæ magnitudinis stabat. Ibi captiuus quidam fugiens, in caua arbore latebat: vbi vnus ex Longobardis, educto gladio, prædictum venerabilem occidit virum: cuius corpore in terram cadente, mons protinus & silua concussa est, ac si se ferre non posse pondus sanctitatis eius diceret terra quæ tremuisset.] Sic igitur sanctum virum martyrio coronatum, anniuersaria recurrente die, quolibet anno Ecclesia celebrare consuevit. Sed attende quid de alio itidem martyrio vita perfuncto Gregorius subdit:

Ibid. c. 22.

DE SORANI
ABBATIS
NECR.

E Alius quoque in Marforum prouincia vitæ valde venerabilis diaconus fuit: quem inuentum Longobardi tenuerunt, quorum vnus educto gladio caput eius amputauit. Sed cum corpus eius in terram caderet: ipse, qui hunc capite truncauerat, immundo spiritu correptus, ad pedes eius corruit, & quòd amicum Dei occiderit, inimico Dei traditus ostendit.] hæc sanctus Gregorius. Quòd igitur alios ereptos, alios verò ab eisdem barbaris necatos audis: in vtriusque admirandam Dei prouidentiam contemplari licet, cum vt alij coronam consequerentur, & vt alij in aliorum leuamen solatiumque remaneret, effecit

Ibid. c. 23.

VLTIO SVB-
SVCUTA
EST DIACO-
NI OCCISO-
RRM.

CHRISTI
573.BENEDICTI PAP.
I.IUSTINI IVN. IMP.
8.

fecit; ne si magistri omnino deficerent, exolesceret disciplina. Quomodo autem reliqui sanctissimi monachi mirifici illius Equitij alumni à Deo illæsi à furore barbarico conseruati sint, eundem audi Gregorium, cum ita scribit^a:

^a Greg. dia.
log. lib. 1. c. 4.

^b Greg. dia.
svos libe-
rat.

Eandem Valeriæ prouinciam Longobardis intransibus, ex monasterio reuerendissimi viri Equitij in prædicto oratorio ad sepulchrum eius monachi confugerunt. Cumque Longobardi sciantes oratorium intrassent, cœperunt eosdem monachos foras trahere, vt eos aut per tormenta discerent, aut gladiis necarent. Quorum vnus ingemuit, atque acri dolore commotus clamauit: Heu, heu, heu, sancte Equiti, placent tibi quod trahimur, & nos non defendis? Ad cuius vocem protinus sciantes Longobardos immundus spiritus inuasit: qui corruentes in terram tamdiu vexati sunt, quousque cuncti qui foras erant Longobardi cognoscerent, quatenus locum sacrum temerare ulterius non auderent. Sicque vir sanctus dum discipulos defendit, etiam multis postea remedium illuc fugientibus præstitit. Idemque de Cassinati monasterio S. Benedicti ista inferius^b tradit, in primis referens quæ ab ipso sancto viro antè cognita atque prænunciata fuissent:

^b Greg. dia.
log. l. 1. c. 17.

Vir quidam nobilis Theoprobos nomine eiusdem Benedicti Patris fuerat admonitione conuersus, qui pro vitæ suæ merito magnam apud eum familiaritatis fiduciam habebat. Hic cum quadam die eius cellam fuisset ingressus, hunc amarissimè flentem reperit. Cumque diu subsisteret, eiusque non finiri lacrymas videret (nec tamen vir Dei consueuerat orando plangere, sed merendo) quænam causa tanti luctus existeret, inquisiuit. Cui vir Dei illico respondit: Omne hoc monasterium quod construxi, & cuncta quæ fratribus præparavi, omnipotentis Dei iudicio Gentibus tradita sunt. Vix autem obtinere potui, vt mihi ex hoc loco animæ concederentur. Cuius vocem tunc Theoprobos audiuit, nos autem cernimus, qui destructum modò à Longobardorum gère eius monasterium scimus. Nocturno enim tempore, quiescentibus fratribus, nuper illuc Longobardi ingressi sunt, qui diripientes omnia, ne vnum quidem hominem tenere potuerunt. Sed impleuit omnipotens Deus, quod fidei famulo Benedicto promiserat, vt si res Gentibus traderet, animas custodiret. hæc Gregorius. Porro eosdem monachos inde pulsos Romam commigrasse, idem alibi tradit, Abbatèque numerat, qui ad ea vsque tempora eidem monasterio præfuerunt^c, traditumque his fuisse Lateranense cœnobium incolendum affirmat. Hos etiam accipere consueuisse alimoniam vnà cum aliis monachis ab ipsa Apostolica sede, idem Gregorius in epistola ad Constantinam Augustam^d docet. At de Longobardorum sub Benedicto Papa cœpta grassatione per Duces in reliquis Italæ partes satis. Plura sunt alia, quæ certis annis, quibus gesta esse reperiuntur, opportuniùs inferemus.

^c Greg. dia.
log. lib. 2. in
princ.

^d Greg. lib. 4.
epist. 34.

Quod verò ad res hoc anno in Gallis gestas pertinet, auctor est Sigebertus hoc anno altercatum esse inter Hispanos & Gallos de Paschatis diei celebratae ritum: Hispani & Franci de Pascha celebrando dissentiunt, Hispanis duodecimo Kalendas Aprilis, Franci verò decimoquarto Kalendas Maij Pascha celebrantibus. Sed Francos rectè celebrasse, per hoc diuinitus claruit, quod fontes in Hispania, qui in sabbato sancto Pascha ad baptizandum sponte diuinitus repleti solent, non in Hispanorum, sed in Francorum Pascha repleti sunt. hæc ipse, ex quibus omnis de impostura interdum oborta suspicio abolita est. Si enim humana arte ea de fontibus contigissent, vtique eadem ad Hispanorum sententiam comprobendam accommodata fuissent.

^e Gallio-
ritus.

^f Greg. Tur.
v. hist. Franc.
lib. 4. cap. 5.
^g Greg. Turon.
in Vit. SS.
Patr. cap. 3.

Hic ipse insuper numeratur annus octauus à tempore inguinariæ pestis, quo suum S. Gallus Aruernensis Episcopus obitum designauit, & cladem populi ex renascente eodem morbo prædixit, vt suo loco ex Gregorio^e Turonensi narratum est. Porro de eius felici ad Deum transitu idem auctor ista alibi habet^f: Cum grauatus incommodo decubaret, ita febris interna omnia membra eius depilauit, vt capillos & barbam simul amitteret. Sciens autem, reuelante Domino, post triduum migraturum, conuocat populum, & omnibus contrafacto pane, communionem sancta ac pia voluntate largitur. Adueniente autem die tertia, quæ erat Dominica dies, quæ ciuibus Aruernis immanem cõtulit luctum, albescente iam celo, interrogat, quid in ecclesia psallerent. Dixerunt, Benedictionem sese psallere, nempe psalmum Benedicite omnia opera Domini Domino. At ille, psalmo quinquagesimo, & Benedictione decantata, & Alleluatico cum capitulo expleto, consummauit officium totum temporis matutini. Quo iam extremo perfunctus officio, ait: Vale dicimus vobis, fratres. Et hæc dicens, extensis manibus, spiritum celo intentus præmisit ad Dominum: transit autem atatis suæ anno sexagesimoquinto, Episcopatus verò sui septimo & vigesimo

CHRISTI
573.BENEDICTI PAP.
I.IUSTINI IVN. IMP.
8.

mo anno.] hucusque Gregorius de obitu S. Galli: pergite verò dicere de funere atque miraculis: sed satis ad institutum.

At non prætereundum de eodem S. Gallo Venantij Fortunati^a epitaphium, quod in gratiam Gregorij Turonensis eius nepotis conscripsit: sic enim se habet:

^a Fortun. lib. 4.
cap. 7.

*Hostis inique, Adam paradiso fraude repellis:
Ecce Deus famulis præstat adire polos.
Inuide, sic tua mors homini meliora parauit:
Tu expellis terris: hic dat & astra suis.
Testis & Antistes Gallus probat ista beatus,
Nobilis in terris; diues eundo polos.]*

Sed quod ad eius pertinet antiquam nobilitatem, testatur Gregorius Turonensis^b in vita ipsius, genus ducere ab egregio martyre Vero Epagatho; cuius mentio est in epistola Ecclesiæ Lugdunensis apud Eusebium^c, fuisseque tradit natum ex Georgio Senatoriæ stirpis viro & matre Leocadia. Pergit verò idem Fortunatus eius vitam summam referre:

^b Gregor. Tur.
SS. Patr. c. 3.

^c Euseb. lib. 6.
cap. 1.

*Qui Christi auxilio fulsus, nec adultus in annis
Se maiora petens, odit amore lares:
Effugit amplexus patrios, matremque, relinquit:
Qui monachum reget queritur Abba parens.
Illic tyro rudis generoso cepit ab eno
Militie Domini belliger arma pati.
Quintiano demum sancto erudiente magistro,
Pulchrior est auro corde probatus homo.]*

Fuit iste Quintianus sanctitate præclarus Episcopus Aruernensis; qui eum ex monacho reddidit clericum, atque imbuit sanctis moribus & Ecclesiasticis litteris, quibus optimè excultus, cum innotuisset Theodorico Francorum Regi, ab eo accersitus atque retentus est: vbi cum esset, apud Coloniam Agrippinam idolorum templum, quod frequentabatur à rusticis, succendisse tradit Gregorius. Pergit verò Fortunatus:

*Inde Palatinam Regis translatus in aulam,
Theodorice, tuam, vixit amore pio.
Mox vbi destituens terras, petit astra magister;
Cessit discipulo cura tenenda gregis:
Pontificatus enim moderans ita rexit habenas,
Pastor vt officij, esset amore pater;
Mansuetus, patiens, bonus, æquus, amator, amandus,
Non erat offensa, sed locus hic venia.
Siqua superuenit, facta est iniuria verbis:
Vnde furor poterat, inde triumphus erat.]*

plura id genus de ipso Gregorius refert exempla, de contumeliis scilicet atque verberibus à suis presbyteris magna patientia toleratis. Sed audi reliqua:

*Plebem voce fouens, quasi natos vberis nutritæ
Dulcia condito cum sale mella dabat.
Hoc opus exercens præsensit dona futuri,
Se pastore nihil posse perire gregis.]*

hoc idcirco Christianus poeta, quod ingruente inguinaria lue, à diuino oraculo accepit responsum (vt idem tradit Gregorius) ipso viuente, nullum è suis ea peste lædendum: quod & sicuti prædictum fuit, evenit. Quot autem annis eandem Ecclesiam gubernarit, his Fortunatus, quos subdit, versibus docet:

*Sic Pater Ecclesiam regit in quinquennia quinque,
Bis terdena tamen lustra superstes agens.
Hinc meliore via sanctum ad caelestia vectum
Non premit urna rogi, sed tenet vlna Dei.]*

hucusque Fortunati de S. Gallo epitaphium. Claruisse autè corpus eius terræ mādaturum pluribus miraculis, Gregorius, tradit, qui tamen in numerando sedis ipsius tempore duobus annis à Fortunato discrepat: siquidem eum Ecclesiæ Aruernensi præfuisse Episcopum ait annos vigintiseptem. Remansit posteris eius memoria in vniuersa Ecclesia celebris: etenim sacris inter Sanctos ipse ascriptus tabulis, die qua obiit, Kalendis Iulij anniuersaria memoria vbique recolitur.

^d Psal. 106.
& Exod. 32

Sed qui dum vixit extitit suis mediator apud Deum, tamquam Moyles^d, qui stetit in con-
fractione

fractione in conspectu eius, vt auerteret indignationem eius, ne disperderet eos: Vbi vero mortuus est, sublato de medio tanto obice, tamquam a vinea macerie depulsa, de qua scriptum est: Auferam maceriem eius, & erit in direptionem] mox lues illa inguinaria, quae ante annos octo Italos & Gallos afflixit, Aruernos autē, Sancto intercedente, non laeserat, populum illum inuasit, magnaque clade affecit, vt Gregorius ipse testatur, cum de diuina virtute, quam tunc fuit in famulo suo expertus per sancti Iuliani martyris Aruernensis reliquias, ita alibi narrat:

Isaie 5.

Gregor. Tur. hist. Franc. lib. 4. cap. 15. Greg. Tur. rom. ac Glo. mar. lib. 2. c. 45.

Inter reliqua vero insignia suscipiendorum miraculorum ponimus & istud, quod insipientes corrigat, & roborat sapientes. Igitur Cautini Episcopi tempore, quo ingruentibus peccatis populi Aruerni regio ab excidio luis, quam inguinariam vocant, deuastabatur; ego Briuatensem vicum expetij, scilicet vt qui meritis tutari nequibam, beati martyris Iuliani tutarer praesidio. In quo dum commorarer vico, vnus puer ex nostris ab hoc morbo corripitur: reclinatoque ad lectulum capite, grauiter aegrotare coepit. Erat autem febris assidua cum stomachi pituita, ita vt si quid acciperet, confestim eiiceret, nec erat ei cibus confortatio, sed magis exitus putabatur. Denique mei cum viderent eum in extrema vexari, hariolum quemdam inuocant. Ille vero venire non differens, accessit ad aegrotum, & artem suam exercere conatur, incantationes immurmurat, sortes iactat, ligaturas collo suspendit, promittit viuere quem ipse mancipauerat morti. Haec autem me inscio agebantur. Quae cum mihi delata fuissent, amarissimus reddor, & cu graui suspitio illud commemoro, quod Dominus per Eliam Prophetam Ochozia Regi pronunciat, dicens: Quia dereliquisti Dominum Deum Israēl, & consuluisti Deum Accaron, ideo de lectulo in quo ascendisti non confurges, sed morte morieris. Nam iste post aduentum harioli validius febre succensus, spiritum exhalauit. Cuius post obitum interpositis paucis diebus, puer alius simili laborare coepit incommodo. Tunc ego eis inquit: Accedite ad martyris tumulum, & aliquid exinde ad aegrotum deportate, & videbitis magnaia Dei, atque cognoscetis quid sit inter iustum & iniustum, & inter timentem Deum & non seruientem illi. Accedentes autem, parumper pulueris circa sepulchrum iacentis sustulerunt. De quo vt hausit infirmus cum aqua, protinus assecutus est medicinam, recuperatisque viribus ac restincta febre coualuit.

4. Reg. 1.

EVILVERE SEPVLCRUM S. MARTYRIS CVRATI BRFFIRMI.

Intelligite ergo nunc, o omnes qui insipientes estis in populo, & postquam ita discussieritis, scitote quia nihil sunt quae ad seducendum humanum genus diabolus operatur. Ideo moneo, vt si quis vexillo Crucis signatus, si quis baptismi absolutione mundatus, si quis vetustate deposita in nouo nunc homine viget, talia postponat ac negligat: quarat autem patrocinia martyrum, per quos sanitatum miracula celebrantur: postulet adiutoria confessorum, qui merito amici sunt Dominici nuncupati, & quae voluerit, obtinebit. Jhucusque Gregorius, eamdem spirans in sacrarum reliquiarum cultu pietatem, qua omnes non Galliarum tantum, sed totius Catholici orbis sanctissimi Episcopi praediti semper fuerunt.

ARVTENFN SIS ECCLES. SCHINMATE LABORAT. Greg. hist. Franc. lib. 4. c. 5. c. 7.

Quod vero Aruernenses populi post obitum sancti Galli ea meruerunt affligi clade: ad alia ipsorum peccata, quorum Gregorius meminit, illud accessit, vt post obitum eius diuina schismate ecclesia illa fuerit, studentibus aliis Catoni presbytero, Archidiacono vero Cautino aliis, cum iste dolo agens, clam profectus ad Regem, ab eodem dari sibi petiit Episcopatum, quae quidem omnia luctu digna idem Gregorius suo profectus est stylo: verum cognoscitur memoria lapsus, dum ad tempora Theodibaldi Regis id refert: nam longē post Theodibaldi obitum superstitem fuisse Gallum, tum ex Actis Conciliorum quibus Gallus interfuit, tum ex iis quae de eodem Gallo ipse Gregorius scripsit, apparet.

IESV CHRISTI BENEDICTI PAP. IVSTINI IVN. IMP. ANNVS ANNVS ANNVS 574. 2. 9.

AVARES RVRSVM INVADVNT ROM. IMPERIVM.

I Am quingentesimus septuagesimusquartus Christi annus adest septimae Indictionis, idemque nonus numeratus Iustini Imperatoris: qui quidem extitit Orientali Imperio funestissimus, Abaris vna ex parte, Persis ex altera Romanum Imperium deuantantibus. Anno enim hoc nono Iustini (inquit Cedrenus) Abari siue Auares ad Danubium venerunt, ac vicerunt Romanos. De his haec pauca ipse, Euagrius vero pluribus, dum agit de Tiberio, qui ascitus postea fuit collega in Imperium a Iustino: Hunc (inquit Iustinus, ingenti collecto

A collecto exercitu, ad congregiendum cum Abaris iam pridem miserat. Qui quidem, militibus aspectum barbarorum haud ferentibus, parum aberat quin captus fuisset, nisi diuina prouidentia eum praeter omnium opinionem seruasset, & in fines Imperij Romani reduxisset incolumem: quippe temerarius Iustini institutis obsecutus, ipse cum tota Romana Republica in periculum venit penitus pereundi, & amplum Imperij Romani decus barbaris concedendi ad occupandum:] haec ipse: His autem haec praeterea hoc item antio addita mala a Persis, idem Euagrius affirmat his verbis: Et Artabanus Persa in Romanorum ditionem facta incurfione, multos captiuos abduxit, captoque etiam Daras castro; domum rediit. Iustinus nuncio tantae cladis accepto, animo abalienatus est, petiitque ab Hormisda, vt pacem componeret, quae & in annum pacta est. Constitutum sub eo est, vt psalmus; Tuę cœnæ mysticæ] magna feria quinta caneretur. Illata quoque tunc est imago nulla manu facta Camulianis pago Cappadociae: illuc enim Edessa, ne in Persarum manus deueniret, olim translata fuit. Et veneranda ligna, Crucis sanctissimæ scilicet, ab Apamea Syriae Secundae Constantinopolim translata sunt.] quibus exuta ciuitas illa, quae (vt dictum est superius) ab iisdem in alia Persarum incurfione miraculo magno diuinitus defensa fuit, capta statim atque in fauillam redacta est.

Verum quae de hac Persarum incurfione, ex qua in magnum discrimen Antiochia adducta est, idem Euagrius tradat, hic describamus. Ipse enim dum agit de Nisibis, quae erat sub potestate Persarū, obsidione, qua Marcianus Dux Romani exercitus ad multū temporis spatium protraxerat, ob idque Iustinum Imp. in indignatione commouerat, cuius & praecipiti animo mala cuncta Imperio inferrentur, haec ait: De ea incurfione, quam scilicet pararet Cosroes per Adaarmānem Ducem (sic enim eum appellat, quem Cedrenus nominat Artabanum) sit certior Gregorius Episcopus Antiochia: nam huic Episcopus Nisibis amicissimus fuit, magnis muneribus ab eo donatus: & propterea cū insanam Persarū contumeliam contra Christianos admissam, qua semper fere premebantur, aegre admodum pateretur, & magnopere cuperet ciuitatem, cuius ipse fuit Episcopus, in ditionem Romanorum venire, omnia quae extra fines Romanorum circiter Nisibin gerebantur; significauit opportunè exposuit. Quae quidem Gregorius illico ad Iustinum retulit, eiq; quam celeritatem declarauit Cosrois incurfionem. At vero ille in consuetarum voluptatum sordibus volutatus, Gregorij litteris neque animum attendere, neque fidem habere voluit: illud dumtaxat verum arbitratus, quod ipse in animum induxerat. Nam hominum intemperantium & luxu perditorum consuetudinē imitabatur, in quorum animis sicut ignauia insita est, ita de prospero rerum aduentu nimis magna fiducia, & si quid contra ipsorum voluntatem acciderit, ei nolunt vilo modo fidem adiungere. Itaque scribit Gregorio, resque ad se relatas, quasi omnino verae non sint, rejicit: quod si verae sint, Persas non ante suos obsidione occupaturos, sin autem ante occuparent, cum magno suo malo discessuros.] ita quidem Euagrius, deuastationem Syriae & captiuitatem Antiochia tribuens Imperatoris ignauiae: sed alius optassem ipsum ista considerasse, curante septem annos, quibus Imperium Iustinus administrauit, minime cōtigerint, sed vbi scilicet sanctissimum Episcopum ab ea ciuitate dimouit: haec enim si considerasset, non in ignauiam, sed ad sacrilegium Imperatoris ea cuncta mala retulisset: sicut enim in templo columnarū, & in aedibus sunt fundamenta, ita planē se habent in ciuitatibus atque prouinciis sanctissimi sacerdotes, quos si quis e loco dimoueat, forisque pellat, necesse sit cuncta quae virtutum fortissimo robore iustinebant, omnino corruiere ac pessumire. Cū Anastasius Antiochiae sederet, ipse Dominus positus erat in Syria vniuersa murus & antemurale, quo sublato, & Dominus pariter recessit ab eis, atque tunc luxu antemurale, & murus pariter dissipatus est, cum vniuersa Syria cessit deprædationi barbarorum, cum iam nullus penitus esset qui resisteret grassantibus vbique locorum hostibus crudelissimis, sed quomodo id acciderit, sic narrare pergit Euagrius.

Euag. lib. 5. c. 9. 10.

PECCATVS VRGENTIBVS DATVM ROBYR HOSTIBVS CONTRA ROMANOS.

Deinde mittit Acacium Imperator, hominem superbum & contumeliosum, ad Marcianum Ducem exercitus cum hoc mandato, vt si Marcianus alterum pedem in ciuitatem Constantinopolitanā ante intulisset, quam scilicet de hostibus victoriam accepisset, honoris sui gradu eum abdicaret. Quod quidem factum est ab eo sedulo: idque non sine Reipublicae detrimento, quod Imperatoris mandato inseruaret. Nam profectus ad castra Romanorum, Marcianum iuxta fines Imperij versantem, insciente exercitu, spoliat dignitate. Praefecti autem Manipulares ad Centuriones, vbi peractis vigiliis didicerant Ducem suū de honoris gradu dimorum, copias non vterius ducunt, sed clam se inde subducentes, sparsi fuerunt.

Thren. 2.

PERSAE VNIVERSAM DEPOPVLATISYRIAM.

giunt, obsidione ciuitatis Nisibis cū omni irrisione dimissa. Adaarmanes igitur, qui Persarum & Scenitarum barbarorū satis validum & magnū habebat exercitum, Circesium præteriens, res Romanorum incendio, occisione, & aliis omnibus vastationis generibus populatus, nec quicquam clementiæ omnino vel cogitatione complexus est, vel factis declarauit. Capit castella & pagos multos, nemine præterea repugnante: primū quod copiæ Romanæ nullum Ducem habuere: deinde quod militibus circiter Daras à Cosrohoe circumclusis, populationes agrorum & incursiones absque vllō timore fiebant.

Inuadit porro Cosrohoes Antiochiam per suos dumtaxat milites (ipse namque eod non venit) qui præter omnem spem inde repulsi fuere; cū tamen nemo, vel pauci admodum in ciuitate remanerent. Cumque Episcopus inde fugisset, secumque eduxisset sacrum Ecclesiæ thesaurum, propterea quod magna pars muri ceciderat, & populus (vt fit in his præsertim temporibus) seditione conflata nouis rebus studebat, quibus fugientibus vrbs, deserta relicta: nec quisquam erat, qui vel ad machinas vllas contra hostes fabricandas, vel ad eisdem vllō modo resistendum, animum intenderet.] subiicit^a his de Heraclea ab hostibus incensa, Apameaque capta & igne absumpta, abducto captiuo Episcopo vnā cum ciuitatis Præfecto, aliisque malis innumeris illatis regionibus illis, in quas iidem se grassantes infuderant: cū interea ipse Cosrohoes Daram expugnauit ciuitatem munitissimam in finibus positam.

^a Euseb. lib. 5. c. 13.

^b Nouell. s. in sum inter Nouell. Iustini 44.

^c Nicen. Con. cil. 2. Act. 1.

DE SAMARITIS IN SACRAS IMAGINES INSIANIENSIBUS.

Alia rursus clade contigit his Iustini temporibus Syriā non nihil affligi à Samaritis hæreticis sæpe repressis, cicctis, ac sæpe receptis, sed denuo in Catholicos insurgentibus: de quibus idem Imp. Nouellam^b constitutionem ediderat, mulctans ciuilibus pœnis eos qui in eodem permansissent errore. Quæ autem malæ bestię istæ tentauerint, videtur esse apud acta Niceni posterioris Concilij Oecumenici, cū à Patribus recitari iubetur epistola Simeonis Stylitæ Iunioris ad ipsum tunc Imperatorem Iustinum data, cuius titulus sic se habet^c:

Beati Simeonis Stylitæ, qui in admirando monte vixit, epistola ad Iustinum Iuniorum Imperatorem.

Quis dabit oculis meis fontem lacrymarum, vt omnibus diebus miseræ vitæ meæ satis ex corde fleam? Tanta enim, vestra serenitate & pietate regnante, tanta scelera & impietates ab impiis & execrandis Samaritanis in sanctum templum, quod deuota tua maiestas extrui iussit, designata sunt, qualia numquam sunt audita. Dico autem eos, qui castra habent prope ciuitatem Porphyronis. Hæc autem quæ sunt facta, breuiter & tenuiter cognoscat vestra serenitas in his quæ nostra humilitas per sanctissimum Episcopum Orientalem Patriarcham, qui non leuiter ex hoc angitur, ad vestram maiestatem scripsit. Nec lapides sufficientes sunt ferre, si omnem illam impietatem exclamet, quam oculis suis dictus sanctissimus Archiepiscopus vidit. Citius enim mortem & interitum nostra tenuitas expeteret, quam iterum talia mihi narrari audire. Omnem enim blasphemiam excellit improbum hoc factum, quod in Deum Verbū pro nobis incarnatum, eiusque gloriosam matrem, & venerandam sanctamque Crucem designarunt. Hanc rem cū cogitamus, ad diuinas vestras aures nos referimus. Nam cū videamus piæ leges vestras, eos qui imaginem aut statuam Imperatoris ignominia afficiunt, extremo & iusto mortis supplicio plectere: quæ tandem pœna puniendi sunt, qui in imaginem Domini nostri eiusque matrem nefando facinore grassati sunt? Profecū non video quid mihi dicendum sit. Tantum enim scelus est commissum, vt nec vlla humanitatis mica amplius superesse credatur. Quamobrem obsecramus victoriosam vestram potentia, ne vlla posthac eis misericordia ostendatur, neque amplius parcere illis quisquam velit, neque vllam apologiam aut excusationem illorum nomine accipere, ne posthac peiora aggrediantur.] hæc tunc magnus Simeon.

ADVERSUS ICONOCLASTAS.

^d Euseb. lib. 6. cap. 22. DE VITAE MIRACULIS SIMEONIS IUNIORIS.

Videant recetiores Iconoclastæ, quibus sese cōiunxerint hæreticis omnium nefandissimis: audiant à spiritali homine qui omnia rectè diiudicat, qualia sint de quibus etiā gloriantur sacrilegia, dum violentas in sacras imagines manus immittunt, & quibus sint digni supplicii, ex verbis pariter Simeonis expendant. Quid verò de his factum sit, nusquam verbum.

De ipso autem Simeone plura etiam scribit Euagrius, cui magnus cū eo vsus amicitiae intercessit: qui quoniam pacto tā arduum vitæ institutū arripuerit, Abbate in cuius monasterio degebat, id monente, narrat his verbis^d: Erat autem iste Simeones propter eximiā virtutem omnium hominum suæ ætatis facile præstantissimus, qui in columna vitam seueram coluerat adeo à teneris (vt aiunt) vnguiculis, vti dentes suos in ea mansione commutaret.

Ad vitam

A Ad vitam autem in columna degendam tali causa inductus fuit. Cū adhuc tenella valde ætate esset, & puerorum more per montis iuga ludendo saltandoque pererraret, forte fortuna incidit in pardum: cuius collo cingulo circumiecto, eo veluti freno bestiam, quæ iam suam feram naturam exuerat, ad suum monasterium secum ducit. Quod cū magister eius, qui ætatem agebat in columna, videre: percontatur quid sit. Respondit puer, selem esse, quem vulgò catum nominant. Hinc igitur coniecturam faciens, quantopere virtute esset in posterum præstaturus, ad vitam in columna degendam cum induxit. In qua columna simul & in altera summo in montis vertice sita sexaginta & octo annos vixit omnibus gratiæ donis repletus: quippe dæmones expulit, sanauit omnem morbum & omnem languorem, res futuras perinde ac præsentis præuidit. Qui prædixerat Gregorio, illum eius morti minimè adfuturum, atque adeo ignioraturum quid post ipsum mortuum eueniret.

B Quinetiam cū ipse mecum cogitarem de liberorum amissione: quæreremque quid causæ esset, cur Gentibus, qui liberis abundarent, idem ipsum nequiquam accideret: Simeones, quamuis hanc cogitationem nemini patefecissem, scripsit ad me, vt ab huiusmodi cogitationibus, vt pote Deo minimè probatis, desisterem. Porro autem hoc factum cum vxore scriba mei: quoniam lac illi postquam pepererat ita obstructum fuit, vt infans in maximum vitæ veniret periculum. Simeones vbi manum dexteram viri eius tetigerat, iussit vt ad vxoris vbera inuiceret: quo facto, extemplo lac veluti ex fonte erupit, adeo vt vestem mulieris totam madefaceret. His accedit, quod puerū à viatoribus, quibuscum iter faceret Simeones, in tempesta nocte à tergo relictum leo dorso imposuit, & ad monasterium Simeonis adduxit. Itaque ministrum Simeonis iussu ingressi, puerum à Leone apportatum introduxerunt. Multa alia præterea gessit admirabilia, quæ linguam disertam & vacuum tempus & separatam tractationem desiderant: quæ certè crebro hominum ore sunt atque sermonibus decantata. Nam cuiusque nationis homines, non Romani solum, sed etiam barbari ad eum aduentarunt, rerumque postularum compotes facti sunt. Huic Simeoni rami quidam fruticis in monte crescentis & cibi & potionis loco fuere.] Hæc Euagrius de Simeone obiter, alia occasione ad ea de ipso scribenda perductus. Porro hic Iunior Simeon cognomento Stylita senioris respectu dictus reperitur: diuersum enim ab illo seniore Stylita fuisse, tempora distincta, actionesque atque demum ætas cum pluribus aliis, quibus alter ab altero

C discriminetur, ostendunt. Sic igitur tum Oriens tum Occidens eodem tempore, cū plurima ingruerent vndique mala, viris sanctissimis illustrantur, tantam noctem non sine facibus Deo relinquente. Nam in Occidente hoc eodem anno S. Euphronius Episcopus Turonensis ex hac vita cū migraasset, Gregorius equè sanctus ipsi successit. Porro ipsum Euphronium virum quidem sanctitate conspicuum inter Sanctos coopertum habent ecclesiasticæ tabulæ, honore impertito anniuersariæ commemorationis. Quod verò ad tempus Euphronij obitus spectat (ne quid perfunctorie astruere videamur) ex Gregorio eius successore optimè colliges asserti temporis ratione. Cū enim ipse de se testetur^a, vigesimum primum habuisse in Episcopatu Turonensi annū, cū S. Gregorius Papa ageret in Pontificatu annū quintum (ipse est annus Domini quingentesimus nonagesimus quintus) ab hoc numero si viginti & vnum detrahas, hoc anno ipsum reperies Euphronio successisse. Rursum verò cū alibi^b dicat, se ordinatum anno centesimo septuagesimo secundo à transitu S. Martini, quem anno quadringentesimo secundo ex hac vita imigrasse sæpe superius demonstrauimus: vtique reperies hoc anno ipsum fuisse Euphronio subrogatum. Verum dum ibidem addit id factum anno duodecimo Sigeberti Regis, ne ipse sibi contrarius esse appareat, dicendum pro anno nono Regis illius errore esse positum duodecimum, cū alibi anno secundo Sigeberti Regis habuisse Euphronium annum septimum tradat; qua etiam ratione dicendum est ipsum sedi Turonensi præfuisse annis quatuordecim: cū tamen habeat alibi, dū de eius morte agit, se diste annos decem & septem. vnde opus est, vt ex Gregorio ipsiusmet Gregorij textum emendes.

Quoniam verò egregiæ sanctitatis virum ipsum appellat eius in sede successor Gregorius^c, par est vt ex iis quæ sunt reliqua de monumentis à maioribus traditis, quibus ipsius virtutes prædicantur, reddamus posteris notiozem. Extant in primis eius æqualis Venantij Fortunati duæ datæ ad eum diuersis temporibus epistolæ, quas hic tibi describere haud putauimus superuacuum: solent enim legentibus esse iucunda, quamuis etiam corrosa carie, quæ è suo penu fragmenta pauper & pannosa sed fidelis antiquitas prodit. Est autem eiusmodi prioris inscriptio:

Annal. Eccl. Tom. 7.

Ddd 2 Domi-

DE ORITV S. EUPHRO- NII EPISC. TURONEN- SIVS.

^a Greg. Turon. lib. 7. m. fin.

^b Greg. Turon. de mirac. S. Martini lib. 1. c. 32. cap. 2. c. 1.

^c Greg. Turon. lib. 1. c. 10. cap. 2. c. 1.

FORTVNATI
EPIST. AD
EUPHRO-
NIVM.
repletum

Domino sancto & meritis Apostolico domino & dulci patri Euphronio Papæ Fortunatus. A
Ante paucorum dierum volubilitatem transeuram, deferente litterarum portitore, ve-
nerabilis oris vestri colloquium à me caelesti pro munere significo fuisse perceptum: quod
ea auiditate, teste rerum creatore, complexus sum, qua & vestrum piissimum animum cir-
ca meam humilitatem iugiter approbavi profusum, & me supplicè multis copiosum * be-
neficiis agnosco deuotum. Qui quamuis in altera commoret ciuitate, nouit Deus, quia à
vobis abiens sum tantummodo loco, non animo, & quocumque fuero, intra me vos clau-
sos habeo. Verè dico: non est illud cor carneum, vbi vestrae animæ non recipitur miranda
dulcedo, sed marmore durius, si tantæ charitatis non amplectitur blandimētum: nam quis
de te tam congrua prædicet, quàm mens verè sancta deposcit? aut quis suo sic satisfaciat
animo, vt vestrum sicut decet dignè prodat affectum, qui interea sic humilis habetur cie-
lus in caelis, vt inclinando ad infima, te subleuari faciat ad excelsa: vt iam cognoscas, qui B
Christi humilitatem libenter amplecteris, de eius regni munere quid habebis.

Quoniam (sicut ipsius mandata sunt) qui se paruulum inter homines vult videri, magni-
ficū se elatumq; respiciet in supernis. vnusquisq; qualiter desiderat, exponat. Ego verò gra-
tulator, in corde domni Euphronij, dilectione domni mei sedisse Martini. Quapropter mul-
tiplici me prece Apostolatui & sanctæ charitati vestrae cōmendās, rogo per ipsum dominum
Martinum, cuius frueris participato confortio, vt apud eum memorari præcipias me famu-
lum & deuotū, quatenus quid apud eum meritis præuales, in mea humilitatis protectione
iugiter ostendas. Ora pro me, domne sancte & Apostolice, peculiaris domne & Pater.] ita
se habet prior quæ reperitur epistola, facta collatione duorum exemplarium. Posterior au-
tem est huiusmodi, vt expressas in ea videas præcipuas illas virtutes non in Episcopo tan-
tum, sed in quolibet Christiano homine commendatas, charitatem videlicet cum humilitate atque mansuetudine: C

Domino sancto, mihiq; in Domino peculiari patrono Euphronio Papæ Fortunatus.

Copiosam & superabundantem pectoris vestri dulcedinem, quam circa deuotionem
personæ meæ vestram beatitudinem, Pater amantissime, fateor impēdisse: quis illam (vt di-
gnum est) vel corde possit concipere, vel sermone valeat explicare? quæ tanto me sibi vin-
culo admirandæ charitatis adstrinxit, vt ne vnus horæ spatio ab illo mihi videar separari
conspicū, quem etsi præsentem non video, attamen intra pectoris habitaculum retineo
conditum & reclusum. Quis enim tuæ charitati peculiaris non redditur, in qua tantæ bo-
nitatis beneficia continentur? aut quem ad tuam dulcedinem non inducas inuitum, cuius
probauimus animum ineffabili charitate profusum? Qua autem illud admiratione com-
plectar, cum te sic video cunctos diligere, ac si vnumquemque visus sis proprio latere gene-
raste? Quis verò filiorum superbus esse desideret, vbi te patrem & doctorem tantæ humili-
tatis agnoscat? Aut quis summo nobilitatis descendens de culmine, cum te hic respicit sup-
plicem, non se tuis vestigiis in terra prouolutum ostendet? Verè dico. Si tumidum su-
perbia deiecit: multum est laudabilis humilitas, quæ vos erigit*. Quis denique illic possit
esse iracundus aut turbidus, vbi sacerdos & Pontifex tam placidus es inuentus? Scit enim
totus sine rapacitate grex viuere, vbi viuendi tranquillitas discitur à pastore.

Quid de rebus reliquis referam, in quibus sic impendis singulis, vt lauderis à cunctis?
quæ tamen etsi imitari non possumus, vel vidisse quod imitari deceat, congaudemus. Qua-
propter dominationi & sanctitati vestrae peculiariter me commendans, rogo & obtestor, sic
ille dominus meus Martinus sua intercessione obtineat vt cum ipso iuxta merita vestra in
luce perpetua vos collocet diuina misericordia, vt pro me humili filio & seruo vestro ad E
eius beatum sepulchrum orare dignetur, vt pro peccatorum meorum remissione pius in-
tercessor accedat. Eos verò qui vestri sunt, omnes domnos & dulces* reuerenter saluto.
Dominum meum filium vestrum Euentium pro me multipliciter supplico salutari. Dom-
no meo Felici Episcopo, si per vos venit, me benigno animo commendari depono.
Ora pro me.] hætenus Fortunatus ad S. Euphronium.

Quem Felicem hic nominat Fortunatus Episcopum, fuisse Namnetensis Ecclesiæ Præsu-
lem ex sequenti ad ipsum data epistola possumus intelligere, de quo pauca paulo post dictu-
ri sumus: nunc autem eiusdem Fortunati de laude Euphronij carmina, aliqua ex parte supe-
rius recitata, velut epitaphium hic ad sepulchrum eius appositum, integra audiamus*:

Quamuis pigra mihi hæcat sine fomite lingua,
Nec valeam dignis reddere digna viris:

Attamen

* ostendit
* eiecit
* inuenitur

* duces

* Fortū. carm.
lib. 3.

A

Attamen, almae Pater, Christi venerande sacerdos
Euphroni, cupio soluere parua tibi.
Debeo multa quidem, sed suscipe pauca libenter.
Sit veniale precor, quod iuus edit amor.
Ecclesiæ lampas sub te radiante coruscat,
Lumine Pontificis fulget ubique fidus.
Gratia præcellens sincero in pectore vernat,
Quo nullus dolus est, Israëlita vir es.
Immaculata tibi feliciter actio currit:

B

Vt penetres celos, hæc via pandit iter.
Dulcia colloquij sine fuce dicta re fundis.
Non sic mella mihi, quàm tua verba placent.
Quicquid habet sensus, hoc lingua serena relaxat:
Pectore sub vestro frans loca nulla tenet.
Qui sine felle manens in simplicitate columbae,
Nec serpens in te dira venena fouet.

C

Aduena si veniat, patriam tu reddis amatam,
Et per te proprias hic habet hospes opes.
Si quis iniqua gemit, tristis hinc nemo recedit:
Sed lacrymas remouens lætificare facis.
Martinus meritis hac vos in fide locauit:
Dignus eras heres, qui sua iussa colis.

E

Ille tenet calum, largo dans omnia voto.
Christo iunctus eris hunc imitando virum.
Non perit hic vestrum qui grex ad ouile recurrit,
Candida nec spinis vellera perdit ouis.
Non lupus ore rapit prædam, patre ore vigente,
Sed fugit exclusus non lacerando greges.
Hæc tibi lux maneat longos, venerande, per annos,
Atque futura dies lucidiora ferat.] hæc de S. Euphronio Fortunatus:

Quod verò ad Felicem pertinet, de quo in dicta epistola ad S. Euphronium Fortunatus
agit: meminisse debes de eiusdem genere ex Consularibus viris deducto nos egisse supe-
riori tomo, anno videlicet Domini quingentesimo vndecimo; ibique Felicis Consularis
occasione de huius nobili familia, ex qua oriundus erat, recitasse carmina Venantij Fortu-
nati, qui hunc ipsum Felicem antiquæ nobilitatis Romanæ decus & ornamentum, clarum
doctrina, Pontificia dignitate decorum, auctum summis cum sæculari potentia atque diui-
tiis animi dotibus, nempe virtutibus omnibus plurimum celebrat, scriptis de eo epigram-
matibus & elegiis*, ex quibus, ne icuinus penitus abeas, vel hoc vnum accipe:

Fida salus patriæ, Felix, spe, nomine, corde,
Ordo sacerdotum, quo radiante, micat.
Restituis terris quod publica iura petebant,
Temporibus nostris gaudia prisca ferens:
Vox procerum, lumen generis, defensio plebis,
Naufragium prohibes hic, vbi portus ades.
Auctor Apostolicus, qui iura Britannica vincens,
Totus in aduersis spe Crucis arma fugas.
Vincit decus patriæ, fidei lux, auctor honoris,
Splendor Pontificum, noster & orbis amor.]

Celebrauit idem Fortunatus carmine sacra Encænna, cum erecta in honorem sanctorum
Apostolorum Petri & Pauli ab eodem Felice basilica, vocatis Episcopis, & inter alios S. Eu-
phronio Turonensi, de cuius obitu ac sanctitate agimus, ab eisdem est dedicata, collocatis in
ea eorumdem Principum Apostolorum sacris pignoribus ab Vrbe acceptis: in quorum
laudem hæc idem egregiè Fortunatus, cuiuslibet ipsorum distinguens peculiare munus
& gradum:

Siderei montes speciosa cacumina Sion,
A Libano gemini flore comante cedri,

Annal. Eccl. Tom. 7.

D d d 3

Calorum

æzul

DE FELICE
EPISCOPO
NAMNET.

* Fortū. carm.
lib. 3.

DE BASILI-
CAE APO-
STOLORUM
DEDICA-
TIONE.

*Calorum porta, lati duo lumina mundi,
Ore tonat Paulus, fulgurat arce Petrus.
Inter Apostolicas radiant luce coronas
Doctior hic monitu, celsior ille gradu.
Hunc per corda hominum reserantur, & astra per illum:
Quos docet iste stylo, suscipit ille polo.
Pandit iter cæli hic cum dogmate, clauibus alter:
Est via cui Paulus, ianua fide Petrus.
Hic Petra firma manens, ille architectus habetur:
Surgit in his templum, quo placet ara Deo.
Vno fonte pares medicata sument rigantes,
Restinguunt avidam dulce liquore sitim.
Fortia bella geret quisquis cupit astra tenere,
Rex dedit hos proceres militis esse duces.
Gallia plaude libens: mittit tibi Roma salutem,
Fulgur Apostolicus visitat Allobroges.
A facie hostili duo propugnacula præsumt:
Quos fidei turres Urbis caput Orbis habet.] &c.*

a fida

PETRI ET PAULI ECCLÉSIAE FREQUENTES.

Apostolorum omnium atque martyrum erigeretur à maioribus nostris ubique memorie, quas siue ecclesias, siue templa atque Basilicas nominamus: nomine tamen ipsorum Principum Apostolorum Petri & Pauli ubique locorum Christiani orbis frequentiora atque celebriora excitari consueuisse monumenta, præsertim in Galliis, quæ diuersis in locis à nobis sunt superius dicta fidem faciunt. quibus & addendum de ecclesia à Trifarico in honorem eorumdem Apostolorum eo in loco ædificata, ubi sanctus Martinus se spoliatus vestiuit egentem: de qua extat etiam eiusdem Fortunati epigramma, ex quo hæc satis retulisse ^a:

^aFortun. carm. lib. 2.

*Hæc est aula Petri, calos qui clauæ catenat,
Substitit & pelagi, quo gradiente, lacus.
Sedibus his habitat Paulus, tuba Gentibus una:
Et quæ prædico prius, hic modo præco manet.] &c.* Iam de his fatis.

Inter alias nobiles Galliarum Ecclesias illustrata est hoc sæculo sanctissimis viris Ecclesia Turonensis, aucta nimirum egregiæ sanctitatis Episcopis felici propagatione sibi inuicem succedentibus: præter alios enim, quos superius recensuimus, defuncto proximè dicto sancto Euphronio, S. Gregorium successisse in locum eius diximus: Huius quidem egregiam cum sanctitate nobilitatem generis Fortunatus ^b versibus celebravit, quem matrem natum maximè pia femina, nomine Armentaria, affirmat ^c: patrum verò habuisse sanctum Gallum Episcopum Aruernensem, ex ipsiusmet Gregorij testificatione ^d dictum est. Post obitum igitur Euphronij, ubi vacasset sedes eius (vt idem ipse ait ^e) diebus decem & nouem, Episcopus creatus est Turonensis. Cecinit eius ingressum Fortunatus his versibus ^f:

DE ORDINATIONE GREGORII TURONENSIS. EPISCOPI. Fortunatus carm. lib. 3. in prin. Fortunatus carm. lib. 5. in fin. Greg. Turon. hist. lib. 10. cap. ult. Gregor. Turon. de glor. mari. lib. 2. cap. 23. Fortunatus carm. lib. 5. in prin.

*Plaudite felices populi noua vota tenentes,
Præsulis aduentu reddite vota Deo.
Hoc puer exortus celebret, hoc curua senectus,
Hoc commune bonum prædicet omnis homo.
Spes gregis ecce venit, plebis pater, urbis amator:
Munere pastoris lætificentur oues.
Sollicitis oculis, quem prospera vota petebant,
Venisse aspiciant, gaudia festa colant.
Iura sacerdotis merito reuerenter adeptus
Nominè Gregorius pastor in urbe gregis.] &c.*

Quid autem ei contigerit mense secundo à die ordinationis ipsius notatu dignissimum, hic descripsisse haud poenitebit. ait ergo ipse ^g: Anno centesimo septuagesimo secundo post transitum S. Martini Antistitis, Sigeberto gloriosissimo Rege duodecimo anno regnante, post excessum sancti Euphronij Episcopi, non meo merito, cum sim conscientia terribilissimus & peccatis obuolutus, sed tribuente fideli Deo, qui vocat ea quæ non sunt tamquam ea quæ sunt, onus Episcopale indignus accepi. Mense autem secundo ordinationis meæ, cum

^gGregor. Turon. de mir. c. S. Martini li. 1. c. 1.

A cum issem in urbem, incurri dyenteriam cum febre valida, & taliter angere cœpi, vt imminente morte, viuere omnino desperarem.] & inferius, ubi ipsam descripsit infirmitatem, mox subdit:

Cumque sic ageretur mecum, vt non remansisset spes vitæ, sed cuncta deportarem in funere, nec valeret penitus medici antidotum, quem mors mancipauerat ad perdendum: ego ipse me desperans vocavi Armentarium architarum, & dico ei: Omne ingenium artificij tui impendisti, pigmentorum omnium vim probasti, sed nihil proficit. Perituro ex faculo vnum restat quod facias; magnam tibi thiriacam ostendam: puluerem de sacratissimi domini Martini sepulchro exhibe, & exinde inibi facito potionem: quod si hoc non valuerit, amissa sunt omnia euadedi præsidia. Tunc misso diacono ad antedictum beati Præsulis tumulum, de sacrosancto puluere exhibuit, dilutumque mihi porrigunt ad bibendum.

PULVERIS MARTINI VOCATUR AD VITAM GREG.

B Quo hausto, mox omni dolore sedato, sanitatem recepi de tumulo: in quo tam præsens fuit beneficium, vt cum datum fuerit hora tertia, incolumis procederem ad conuiuium ipsa die hora sexta.] hæc ipse de puluere sacro: idemque inferius ex puluere eodem alios curatos tradit, sicut ex cereolis ad sepulchrum Sancti incendi solitis. Audi verò quæ de velo, lignoque cancelli sepulchri eiusdem Sancti se miracula sensisse testatur ^a:

^aGregor. Turon. miracul. S. Martini li. 4. c. 1. & 2.

Nuperrimo autem tempore (inquit) ventris dolorem incurri: & licet non vsquequaque dabat solutionem, tamen doloris malum in illis intrancorum flexuosis recessibus bacchabatur. Adhibui, fateor, sæpius balnea, atque res calidas super ipsas alui torturas: ligari faciebam, sed nihil mederi poterant infirmitati. Sexta etenim dies illuxerat, quod magis ac magis dolor inualecebat: cum mihi venit in mentem, ante paucos annos (sicut in libro secundo huius operis continetur scriptum) me ab hoc dolore Sancti virtute fuisse sanatum. Accessi haud temerarius ad locum sepulchri, proiectusque solo orationem fudi, atque secretius à pendentibus velis vno sub vestimento iniecto filo, crucis ab hoc lignaculum depinxi. Protinus dolore sedato, sanus abscessi.] addit his hæc de se itidem:

Quodam verò tempore lingua mihi grauius obriguerat, ita vt plerumque dum loqui vellem, balbutire me faceret: quod non mihi sine improprio erat. Accessi autem ad tumulum Sancti, ac per lignum cancelli linguam impeditam traxi. Protinus tumore composito, diuualui. Intumuerat enim valde, & torum palati impleuerat antrum. Deinde post diuertium labium mihi exilire grauius cepit. Accessi iterum quarere sanitatem ad tumulum: tactusque à dependentibus velis, protinus sterit venæ pulsus.] hæc Gregorius, quæ ipse experius testatur: Quibus quis non magnopere Dei potentiam prædicer in Sanctis suis, dum non ex anima tantum in cælo beata, & ex corpore humi sepulto, sed & ex puluere circa sepulchra Sanctorum consperso, exque velorum contactu, lignisque cancelli Fideles hauriant sanitatem? At de his modò satis: iam ad res gestas anni sequentis migremus.

IESV CHRISTI BENEDICTI PAP. IVSTINI IVN. IMP.

ANNVS 575.

ANNVS 3.

ANNVS 10.

E Quingentesimus & septuagesimus quintus Christi voluitur annus, Indictionis octauæ: quo non Italis tantum Longobardorum incurfio (vt dictum est) sed Gallis etiam molesta fuit, aliquot Ducibus ad eos infestandos immisfis: licet enim antea eos frustra tentassent, atque cum ignominia repulsi fuissent, visi iam sibi Italix dominatione redditi fortiores, ne à Francis victi fuisset aliquando dicerentur, certamen instaurantes, aditum sibi per Alpes Cotias parant ^b, Nicæamque deuantant & alias obuias ciuitates. Sed quomodo populi peccatis id factum sit, audiamus Gregorium Turonensem, ex quo Paulus diaconus quæ narrat accepit: nam licet stylus rudior, veritas tamen ipsa securior atque purior hauritur e fonte: Cum enim S. Hospitij reclusi voluntariè ad poenitentiam res præclare gestas narret de præuisa ab eo Longobardorum incurfione in Gallias æquè narrationem instituit. Quæ quidem dum Gregorius post Regis Alboini obitum sub eius successore contigisse tradit, vtique ad hæc sunt tempora referenda: quod præmonuisse volumus, ne quis hunc Longobardorum in Gallias aduentum cum superiori confundat.

LONGOBARDI IN GALLIAS INVADENT.

^bPaul. diacon. de gest. Longobard. lib. 3. c. 1.

Accidit

Accidit planè tunc quidem, quod sicut euenire sapè videmus, cum tumentes maris flus ventorum impulsibus fursum elati exitium singuli nauigantibus minitentur, idem vilis obice arenæ collisi, fracti retrò resillire cogantur: ita cum exastuantes Longobardorum furores in Francorum damna effunderentur in Gallias, homuncionis vnus (si tantum spectes quæ foris sunt) eiusdemque victi atque ergastulo clausi virtute sint victi, secundum illud Sapientis: Fugat umbra iusti impium, & fugit impius, nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens absque terrore erit. Sic planè Deus eosdem primò voluit homuncionis vnus virtute vinci, quo discerent ad plectenda populorum peccata accipere gentes à Domino fortitudinem, adeò vt si quis iustus inueniatur, omnibus ipse potentior efficiatur: vt cunctis innotescat, ad hostes vincendos magis pietatem conferre, quam arma.

Proph. 28.

Greg. hist. lib. 6. cap. 6. S. HOSPITII DE CLADE LONGOBARDORVM PRAEDICTIO.

Sed audiamus Gregorium, qui hæc ait de S. Hospitio: Quodam tempore, reuelante sibi Spiritu sancto, aduentum Longobardorum in Gallias hoc modo prædixit: Venient, inquit, Longobardi in Gallias, & deuastabunt ciuitates septem, eo quòd increuerit malitia earum in conspectu Domini: quia nullus est intelligens, nullus qui faciat bonum, quo ira Dei placatur: est enim omnis populus infidelis, peruriis deditus, furtis obnoxius, in homicidiis promptus, à quibus nullus iustitiæ fructus vllatenus gliscit: non decimæ dantur, non pauper alitur, non nudus tegitur, non peregrinus hospicio recipitur, aut cibo sufficienti satiatur. ideo hæc plaga superuenit. Nunc autem dico vobis, congerite omnem substantiam vestram intra murorum septa, ne à Longobardis diripiatur. Hæc eo loquente, omnes obstupescati, & vale dicentes, cum magna admiratione ad propria sunt regressi.

Monachis quoque dixit: Abscedite & vos à loco, auferentes vobiscum quæ habetis: ecce enim appropinquat gens, quam prædixi. Dicentibus autem illis: Non relinquemus te, sanctissime Pater. ait: Nolite timere pro me: futurum est enim vt inferant mihi iniurias, sed non nocebunt vsque ad mortem. Discedentibus autem monachis, venit gens illa, & dum cuncta quæ reperit vastat, peruenit ad locum vbi Sanctus Dei clausus erat. At ille per fenestram turris ostendit se eis. Illi verò circumeuntes turrem, aditum, per quem ingrederentur ad eum, inuenire non poterant. Tunc duo ascendentes detexerunt tectum, & videntes eum vinctum catenis, indutumque cilicio, dicunt: Hic malefactor est, & homicidium fecit: ideo in his ligaminibus vinctus tenetur. Vocatoque interprete, sciscitantur ab eo quid mali fecerit, vt tali supplicio arctaretur. At ille fatetur se homicidam esse, omniisque criminis reum] vt pote quia peccatum quodlibet perpetrare minimè prætermisisset, nisi Deus sua gratia munuisset. Sed pergit:

PERCUSSOR AB INFERA IMPIETATE FIT MONACHVS.

Tunc vnus extracto gladio, vt in eius caput vibraret, dextera in ipso ictu suspensa dirigit, nec eam ad se potuit reuocare: tunc gladium laxans, terræ deiecit. Hæc videntes socij eius, clamorem in cælum dederunt, flagitantes à Sancto, vt quid agi oporteret, clementer intinuaret. Ipse verò imposito salutis signo, brachium sanitati restituit. Ille autem in eodem loco conuersus, tonsurato capite, fidelissimus monachus nunc habetur. Duo verò Duces, qui eum adierunt, incolumes patriæ redditi sunt: qui verò contempserunt præceptum eius, miserabiliter in ipsa prouincia sunt defuncti. Multi autem ex ipsis à demoniis correpti clamabant: Cur nos, sancte & beatissime, sic crucias & incendis? Sed imposita eis manu, mundabat eos. Hæc de his Gregorius: quibus videas non Longobardos tantum ab Hospitio Dei seruo victos fuisse, sed & vltiores demones ad vindictam à Deo missos nullo negotio expulsos. Hæc tunc transacta fuere cum Longobardis secundum Propheticum illud oraculum: Erunt capientes eos qui se ceperant. Pergit autem idem Gregorius alia eiusdem Hospitij miracula recensere, quibus Deus voluit innotescere quantaliter in homine sanctitas.

Isaiæ 14.

Greg. lib. 6. cap. 6.

PEREGRINATIO AD LIMINA APOSTOLO RVM.

Ex quibus illud vnum satis in medium adduxisse, quo perseverans pristinus ille vsus declaratur, quo Fideles consueverunt Romam ad Apostolorum limina, vt ibi à diuersis languoribus sanarentur, se conferre. ait enim Gregorius: Homo erat Andegauenis incolæ, qui per nimiam febrem eloquium pariter auditumque perdidit, & cum de febre conualuisset, surdus permanebat ac mutus. Igitur diaconus ex prouincia illa Romam directus est, vt beatorum Apostolorum pignora, vel reliquorum Sanctorum, qui illam urbem muniunt, exhiberet. Qui cum ad parentes infirmi illius peruenisset, rogant eum, vt eum sibi comitem itineris sumere dignaretur, consili, quòd si beatissimorum Apostolorum adiret sepulchra, protinus posset assequi medicinam. Euntibus autem illis, venerunt ad locum vbi beatus

beatus Hospitius habitabat. Quo salutato ac deosculato, causas itineris diaconus pandit, ac proficisci se Romam indicat; seseque his qui sancto viro de naucleris amici essent, commendari deposcit.

Cumque ibi adhuc moraretur, sensit vir per spiritum Domini adesse virtutem, & ait diacono: Infirmum qui comes tui nunc est itineris, rogo, vt meis aspectibus repræsentes. At ille nihil moratus, velociter ad metatum vadit, inuenitque infirmum febre plenum, qui per nutum aures suas dare tinnitum indicabat: apprehensumque ducit ad Sanctum Dei. At ille apprehensa manu cesarie, attraxit caput illius ad fenestram, assumptoque oleo benedictione sanctificato, tenens manu sinistra linguam eius, ori, verticique capitis infudit, dicens: In nomine Domini mei Iesu Christi, aperiantur aures tuæ, referetque os tuum virtus illa, quæ quòdam ab homine surdo & muto noxium eiecit dæmonium. Et hæc dicens,

OLEO BENEDICTO CVRAVIT INFIRMVS.

interrogat nomen. Ille verò clara voce ait: Sic dicor. Cumque hæc vidisset diaconus, ait: Gratias tibi immensas refero, Christe, qui talia per seruum tuum dignaris ostendere. Quærebam Petrum, quærebam Paulum, Laurentiumque, vel reliquos, qui proprio cruore Romam illustrant. hic omnes reperi, hic cunctos inueni. Hæc eo cum maximo steru & admiratione dicente, vir Dei omni intentione vanam vitans gloriam, ait: Sile, sile, dilectissime frater: non hæc ego facio, sed ille qui mundum ex nihilo condidit; qui pro nobis hominem suscipiens, carnis visum, surdis auditum, mutis præstat eloquium; qui leprosis curam pristinam, mortuis vitam, omnibusque infirmis affluentem medicinam indulget. Tunc diaconus gaudens abscessit cum comitibus suis, &c.] hæc Gregorius: ex quibus etiam vetus illa in Ecclesia Catholica conuerudo perseverans ostenditur, cuius Tertullianus ad Scapulam meminit, qua videlicet oleum benedictum adhibere consueverunt Fideles ad morborum curationem.

Quod rursus pertinet ad Longobardos, idem Gregorius superius de alijs eorundem in Gallias eruptionibus diuersis temporibus repetitis hæc ait: Prorumpentibus Longobardis in Gallias, armatur Pericius nuper Celsi successor: concurruntque ibi, tantamque tunc stragem Longobardi feruntur fecisse de Burgundionibus, vt non possit colligi numerus occisorum, onerati que præda, ascenderunt iterum in Italiam. Quibus ascendentibus, Eunius, qui & Mummolus, accessit in Rege Guntheramno Patriciatu culmen meruit. Irruentibus iterum Longobardis in Gallias, & vsque Muscias Calmes accedentibus, quod adiacet ciuitati Ebredunensi, Mummolus exercitum mouet, & cum Burgundionibus illuc proficiscitur: circumdatique Longobardis cum exercitu, actisque concædibus, per diuortia siluarum irruit super eos, multosque interfecit, nonnullos cepit, & Regi direxit: quos ille per loca dispersos custodire præcepit, paucis quodammodo per fugam elapsis, qui patria nunciarent.

Greg. Tur. hist. lib. 4. cap. 36.

TENTANT ITERVM GALLIAS LONGOBARDIS.

Fueruntque in hoc prælio Salonius & Sagittarius fratres, atque Episcopi, non cruci celesti muniti, sed galea & lorica sæculari armati: multos manibus proprijs (quod peius est) interfecisse reperiuntur. hæc prima Mummoli certaminis victoria fuit. Meminisse debet, lector, hos Episcopos iam tempore Ioannis Papæ (vt dictum est superius) fuisse Episcopali dignitate diminutos, sed Rege intercedente, per ipsum Romanum Pontificem restitutos: verum licet specimen aliquod ad breue tempus ediderint modestioris vitæ; quia tamen quocumque factum durable non est, in pristinos relapsi mores, se ipsis sunt deterioriores effecti. de quibus hæc rursus ipse Gregorius:

Greg. Tur. hist. lib. 4. cap. 37.

SALVINVS ET SAGITTARIVS EPISCOPI BELLATORES.

Hi verò in maioribus sceleribus quotidie miscebantur, & in prælijs illis (sicut iam supra meminimus) quæ Mummolus cum Longobardis gessit, tanquam vnus ex laicis accincti arma plurimos proprijs manibus interfecerunt: in ciues verò suos nonnullos commoti felle, verberantes fustibus vsque ad effusionem sanguinis saniebant. Vnde factum est, vt clamor populi ad Regem denuo procederet, eosdemque Rex accessiri præcepit. Quibus aduenientibus, noluit suis obtutibus præsentari; scilicet vt prius habita audientia, si idonei inuenirentur, sic Regis præsidium mererentur. Sed Sagittarius felle commotus, vt erat leuis ac vanus, & in sermonibus irrationabilibus profusus, declamare plurima de Rege cepit, ac dicere, quòd filij eius regnum capere non possent, eo quòd mater eorum ex familia Magnacharij quondam ascita Regis torum aduisset; ignorans, quòd prætermisissis nunc generibus feminarum, Regis vocarentur liberi, qui de Regibus fuerint procreati. His auditis Rex commotus valde, tam equos, quam pueros, vel quacumque habere poterant, abstulit, ipsosque in monasterijs à se longiori accessu dimotis, in quibus penitentiam agerent,

Greg. Tur. hist. Franc. lib. 5. cap. 22.

agerent, includi præcepit, non amplius quam singulos eis clericos relinquens, Iudices locorum terribiliter commoneans, ut ipsos cum armatis custodire debeant, ne cui ad eos vitandus ullus pateat aditus.

SYNTHESAMNI REGIS PIETAS COMMENDATA.

Superstitēs autem erant his diebus filij Regis, ex quibus senior ægrotare cœpit. Accedentes autem ad Regem familiares eius dixerunt: Si propitius audire dignaretur Rex verba seniorum suorum, loquerentur in auribus suis. Qui ait: Loquimini quæ libet. Dixeruntq;: Ne forte innocentes hi Episcopi exilio condemnati fuissent, & peccatum Regis augeatur in aliquo, & ideo filius domini nostri pereat.] non quidem innocentes ex dictis superius comprobati, sed iniuste ab eo damnati dici poterant, cum Regum hoc non sit, sed tyrannorum, Episcopos condemnare: Summorum enim Pontificum sententia, vel Synodali decreto more maiorum id fuit solitum agi. Subdit verò de Rege: Quod rex hac ex parte suam culpam sentiens, ait ad eos: Ite quanto cyus, & relaxate eos, deprecantes ut orent pro parvulis nostris.] Vides quantum tribuat Rex Christianissimus Episcopatu ob sacramentum, ut licet sciret deterrimos esse homines, eos tamen victos absoluerit, & preces ad Deum ab eisdem efflagitarit. Intelligis pariter, quãti Deus ipse fieri voluerit à Principibus quoscumque licet improbos sacerdotes, pro quibus aduersus eos quos non decet insequentes eorum scelera festinè vindex insurgat. Sed quid de illis: pergit auctor dicere:

EPISCOPI IN DETERRIS IERUSALEM.

Quibus abeuntibus, dimissi sunt. Egressi igitur de monasteriis, cõiuncti sunt pariter, & se osculantes, eo quod olim se vili non fuerant, ad ciuitates suas regressi sunt: & in tantum compuncti sunt, ut viderentur numquam à psallentio cessare, celebrare ieiunia, elemosynas exercere, librum Dauidici carminis explere per diem, noctesq; in hymnis & lectionibus meditando deducere. Sed non diu hæc sanctitas illibata permansit: conuersi que sunt iterum retrorsum: & ita plerumque noctes epulando atque bibendo ducebant, ut clericis matutinas in ecclesia celebrantibus, hi pocula poscerent, & vina libarent: nulla prorsus de Deo erat mentio, nullus omnino versus memoriæ habebatur. renidente aurora, surgentes à cœna, mollibus se indumentis operientes, somno vinoque sepulti vsque ad horam diei tertiam dormiebant: sed nec mulieres decrant, cum quibus polluerentur. Exurgentes igitur, abluti balneis, ad conuiuium discumbebant, ex quo vespere surgentes, cœnæ inhiabant vsque ad illud lucis tempus, quod superius diximus. sic faciebant singulis diebus, donec ira Dei diruit super eos: quod in posterum memoraturi sumus.] hucusque de his modò Gregorius. Quomodo autem hi in Episcoporum Concilio ab Episcopatu eieciti sunt, & alij in locum eorum subrogati, atque demum licet correcti, sed inemendati malè periere, inferius eodem anno quo ista fieri contigerunt, dicturi sumus.

IUSTINIANUS HORAT MENTIS DELIQUIO.

Euagr. lib. 5. c. 12.

SOPHIA AVG. PACEM A REG. PERSARVM OBVIET.

Quod verò ad statum pertinet rerum Orientalium, additum est ad calamitatem, ut post grassationem Persarum, deuastationemque Syriæ, & expugnationem, quam diximus, Dara, Iustinus Imperator ob marorem nimium, quem ex tot acceptis cladibus hausit, in phrenesim incidit, deliquimque mentis sit passus, dilucidis interdum interuallis ad modicum temporis spatium resipiscens. Cum interea Sophia Augusta ut conuerti omni ex parte Reipublicæ consuleret, consilium inuit ut precibus à Cosirhoe Rege pacem redimeret: quomodo autem id factum sit, ab Euagrion ita accipe:

Initum est (inquit) maturè consilium rebus Romanis oportunitate & accommodatum, quo illud quod temeritate peccatum erat, in integrum restitutum est. Nam mittitur ad Cosirhoen Traianus vir eximius ex ordine Senatorio, magno in honore ab omnibus tum ob canos, tum ob singularem prudentiam habitus, non ex persona Imperatoris aut Reipublicæ, sed pro Sophia dumtaxat Imperatrice verba facturus. Nam scripsit illa litteras ad Cosirhoen, quibus apud illum de viri calamitate, deque Republica Principe orbata conquesta est, & quod non oportet illum in mulierem viduam, in Imperatorem iacentem & afflictum, in Rempublicam desertam, opeque destitutam imperum facere: Nam olim ei morbo diuexato non modò parem benignitatè declaratam, verum etiam optimos quosq; medicos à Republica Romana ad ipsum missos, qui eum morbo curarent. Quibus verbis persuasus fuit Cosirhoes; & quamquam in res Romanorum extemplo erat incursionem facturus, tamen ad triennium pacificetur inducias pro partibus versus Orientem, simulque decretum fuit, ut Armenia simili frueretur conditione, nullumque bellum ibi gereretur, neque quisquam partibus ad Orientem vergentibus quicquam faceretur molestiæ.] hæc de fœdere inito Euagrion, quod hoc anno esse sancitum inde ducimus argumentum, quod cum illud ad triennium pactum seruatum integrum fuerit, post tres annos à Tiberio aduersus

A sus eum pugnatum constat. Corrigendi verò videntur, qui id nono anno eiusdem Imperatoris factum putarant, quo tempore (ut dictum est) nondum eam cladem acceperat à Persis Romanum Imperium: sicut etiam errant, dum eodem anno nono creatum Tiberium Cæsarem tradunt, refragante Euagrion, qui ea ipsa quæ oculis vidisse potuit, scripsit.

Cedron & Misael. mis. iustini.

Quod rursus ad eundem Iustinum pertinet: quomodo magicas incantationes passus, diuino præsidio curatus sit, à Gregorio Turonensi eiusmodi accipe narrationem, ubi agit de clauis quibus Christus in Cruce confixus est, deque freno Constantini, in quo ex illis vnus connexus fuit: Magnam (inquit) asserunt virtutem esse huius freni; quod ambigi nequaquam potest: quod Iustinus Imperator publicè expertus est, ac suis omnibus patefecit. Illusus enim à quodam mago propter pecuniam, emissas sibi à dæmonis umbra intolerabiles per duarum curricula noctium sustinuit insidias: sed dum tertia nocte frenum capiti collocasset, locum insidiandi inimicus ultra non habuit, repertumque auctorem insidiarum gladio percussit.] hæc Gregorius: qui licet de seniori vel de iuniori an hæc dicat non exprimat, de iuniori potius Iustino, qui eius tempore vixit, accipiendum putamus, quem deliquim mentis passum diximus. Quo tempore idem ipse Imperator illud stulto homine dignum facinus edidit, quod in Miscella, non tamen congruo tempore ita narratur: Iustinus infirmatus & contristatus aduersus Biduarium fratrem suum, & hanc iniuriis lacerauit: nonnulli verò præcepit cubicularis pugnis caesum educere illum in conspectu Concilij Senatorum: erat enim Comes Imperialium stabulorum. Quo comperto, ophia

Gregor. de lib. 1. c. 6.

A MAGICIS LARVIS LIBERATVR.

IUSTINI TA CENSUS IMPERATORIS IN DIGNVM. Miscel. li. 16. anno 3. Iustini.

B collocasset, locum insidiandi inimicus ultra non habuit, repertumque auctorem insidiarum gladio percussit.] hæc Gregorius: qui licet de seniori vel de iuniori an hæc dicat non exprimat, de iuniori potius Iustino, qui eius tempore vixit, accipiendum putamus, quem deliquim mentis passum diximus. Quo tempore idem ipse Imperator illud stulto homine dignum facinus edidit, quod in Miscella, non tamen congruo tempore ita narratur: Iustinus infirmatus & contristatus aduersus Biduarium fratrem suum, & hanc iniuriis lacerauit: nonnulli verò præcepit cubicularis pugnis caesum educere illum in conspectu Concilij Senatorum: erat enim Comes Imperialium stabulorum. Quo comperto, ophia tristata est, & conquesta Imperatori: Qui se pœnituit, & descendens ad eum in stabulum, introiit subito cum Præposito cubiculariorum. Biduarius autem, viso Imperatore, fugit è loco in locum per superiora præsepis præ timore Imperatoris. At Imperator clamabat: C Adiuo te per Deum, frater mi, expecta me. Et cum cucurrisset, tenuit eum, & amplexatus osculatus est eum, dicens: Peccasti tibi, frater mi: sed suscipe ut fratrem tuum primum & Imperatorem: ex diabolica enim operatione noui quod factum sit hoc. Qui cecidit ad pedes eius, & flens ait: Veraciter, domine, potestatem habes, verum tamen in præsentia Senatus deformasti seruum tuum: modò, domine, his rationem redde, & ostendit ei equos. At verò Imperator rogauit eum secum manducare, & pacificati sunt.] hucusque auctor, sed interuerso (ut dictum est) ordine temporum. At de facultate Iustini satis.

IESV CHRISTI BENEDICTI PAP. IUSTINI IVN. IMP. ANNVS ANNVS ANNVS 576. 4. II.

D Sequitur Christi annus quingentesimus septuagesimus sextus, nonæ Indictionis: quo ciuili bello in Galliis recrudescente inter Guntheramnum atque Sigebertum & Chilpericum in societatem vocatum Francorum Reges, celebrata est prouincialis Synodus Parisiis, ea de causa ab eodem Rege Guntheramno procurata, ut sanctissimi qui tunc in Galliis florebant Episcopi causam cognoscerent, contentioneque obortam sedarent, litesque antequam deueniret ad arma, componerent. Verum ubi semel res armis cœpta est agi, siluerunt Ecclesiastica leges. Accidisse namque ait Gregorius inter hæc, ut Chilpericus per filium suum Theobertum magnam intulerit cladem, superato Gundebalo Duce, Turonensibus, Pictauiensibus, atque aliarum ciuitatum Ecclesiis: quam paucis his Gregorius ipse clericos interfecit, monasteria virorum deuicit, puellas deludit, & cuncta deuastat, fuitque illo in tempore peior in Ecclesiis gemitus, quam tempore persecutoris Diocletiani.] ista sic deplorans Gregorius, mox exclamat in deprauatos corruptosque moribus Francorum Reges, à maioribus ipsorum valde degeneres: excipitur verò ab his Guntheramnum, qui ab eo sanctissimus prædicatur: Recurramus (inquit) ad illud quod parentes eorum egerunt, & isti perpetrarunt. Illi post prædicationem sacerdotum de fanis ad ecclesias sunt conuersi: isti quotidie de ecclesiis prædas detrahunt. Illi sacerdotes Domini ex toto corde venerati sunt & audierunt: isti non solum non audiunt, sed etiam persequuntur. Illi ecclesias & monasteria ditauerunt: isti eas diruunt & subuertunt.

Gregor. Theor. de Gest. Franc. lib. 4. cap. 47. 48. SYNODVS PARISIENSIS.

Quid de Latra monasterio referam, in quo beati Martini habentur reliquie? Cum ad eum vnus currens hostium aduocaret, & fluuium qui propinquus est, transire disponeret,

ret, vt monasterium spoliaret: clamauerunt monachi, dicentes: Nolite barbari, nolite huc A
 transire: beati enim Martini est monasterium. Hac audientes eorum multi, compuncti à
 Dei timore regressi sunt. Viginti tamen ex ipsis, qui non metuebant Deum, neque beatum
 confessorem honorabant, ascendentes nauem, illuc transgrediuntur, & inimico stimulante,
 monachos cædunt, monasterium euertunt, resque diripiunt, de quibus facientes sarcinas,
 nauis imponunt. Ingressique fluuium, protinus vibrante carina, huc illucque feruntur. Cum
 que amisso auxilio remorum, hastilibus lancearum in fundo aluei defixis, remeare cona-
 rentur, nauis sub pedibus eorum dehiscit, & vnusquisque ferrum quod contra se tenebat,
 pectori defigit, transfurberatque cuncti à propriis iaculis interimuntur. Vnus tantum ex
 ipsis, qui eos increpabat ne ista committerent, remansit illæsus. Quod si quis hoc fortuito
 euenisse dicat, cernat vnum infontem plurimis euasisse de noxiis. Quibus interfectis, mo-
 nacho ipsi res suas alueo detrahentes, & illos sepelientes, res domi restitunt.] hæc Grego- B
 rius, res gestas sui temporis, suæque pariter regionis describens: quæ autem his subiicit, an-
 nis potius sequentibus facta noscuntur, si res singulas exactè pensemus.

^b Luc. 13.

Vidisti sacrilegorum diuinitus immisam vindictam, vt suis ipsorum singuli armis con-
 fossi perirent: quò discant impij, passuros se vindicem Deum, cum in res ipsi dicatas infur-
 gunt. Nec gloriantur, si qui eiusmodi scelera perpetrantes, non eamdem confestim vindi-
 ctam experiantur: sed meminisse debent sententiæ Domini ^a de occisis à Pilato Iudæis,
 atque necatis ruina turris Siloë, asserentis de aliis diriora patrantibus facinora, nec sta-
 tim poenas dantibus, eos ad poenitentiam referuari; quam si agere prætermittant, durius
 esse iudicium subituros. Quàm malè autem cesserit Sigeberto Regi, sacerdotes Dei san-
 ctissimos Episcopos, quæ sunt pacis curantes, non expectasse, vt secundum sacras ciuilescque
 leges sententiam ferrent, exitus patefaciet, de quo sequenti anno dicturi sumus. Denum, C
 vt vno verbo rem absoluam, pluribus fuit semper declaratum exemplis, regna tunc opti-
 mè gubernari, cum sanctæ religioni fuerint veluti fundamento solido superposita: quo si
 careant (nutare sit necesse, & quolibet licet leui terræmotu prosterni: eo quòd nemo possit
 aliud ponere fundamentum quo firmè quid permaneat, præter id quod à Deo positum est,
 Christus, scilicet Deus noster.

^b Gregor. de
 glor. mart.
 lib. 1. c. 105.
 INVASORES
 ECCLESIAE
 S. VINCENTII
 MISERE
 FERERE.

Quid præterea eiusdem Regis furore grassantis tēpore acciderit militibus qui basilicam
 S. Vincentij martyris in eadem regione positam inuaserunt, audi eundem Gregorium ista
 narrantem his verbis ^b: Tempore autem illo, quo contra Gundibaldum commotus exer-
 citus ad Conueniensem urbem directus est, ab huius hostilitatis multitudine basilica S. Vin-
 centij martyris vallatur tota: erat enim in ea plebs omnia rerum suarum præsidia confiden-
 tes de reuerentia martyris, quòd nullus ea præsumptione temeraria auderet attingere; & D
 obseratis ostiis, se ab intus cum rebus incluserat. Circumdantes autem hostes, cum aditum
 per quem ingrederentur, inuenire non possent, ignem ostiis ædis subiiciunt: quem diu mul-
 tumque succedentes, non apprehēdebant valua; donec impulsu securium comminatis,
 ingressi sunt, diripientes res, populumque inclusum in ore gladij trucidantes. Sed non diu
 hæc remanserunt inulta: nam alij à dæmone correpti, nonnulli in flumine Garumnæ neca-
 ti, multi etiam à frigore occupati diuersis in partibus diuersorum morborum genere vexa-
 bantur. Nam vidi ex eis multos in Turonico territorio, qui in hoc fuerant mixti scelere,
 grauiter cruciari, & vsque ad vitæ præsentis amissionem intolerabilium dolorum cruciatu
 torqueri. Multi enim ex his confitebantur se iudicio Dei ob iniuriam martyris fuisse morti
 pessimæ destinatos. Ecce quantum Deus præstet martyribus suis: Ecce qualibus eosdem
 laudibus Christus Dominus bellorum fidelium inspector honorat: Ecce quantum præstet E
 ipsius nominis dignitas Christiani, si non Gentilium more aut inhiemus cupiditati, aut
 luxuriæ seruiamus.] hucusque de his ibi Gregorius: quomodo autem ex insperato inter
 Francorum Reges pax sancita fuerit, dicitur anno sequenti.

IESV CHRISTI BENEDICTI PAP. IUSTINI IVN. IMP.
 ANNVS ANNVS ANNVS
 577. 5. 12.

Quingentesimo septuagesimo septimo Domini anno, decimæ Indictionis, vltima die
 Iulij Benedictus Papa cum sedisset annos quatuor, mensem vnum & dies viginti octo,
 moritur, vt colligitur ex Anastasio, qui de eodem ista subdit: In istis laboribus ex incurso-
 nibus

Anibus Longobardorum illatis & afflictionibus positus sanctissimus Benedictus Papa mortuus
 est: qui sepultus est in basilica B. Petri Apostoli, in secretario, pridie Kal. Augusti. Hic fecit
 ordinationem vnã per mensem Decembrem, presbyteros quindecim, diaconos tres, Epi-
 scopos per diuersa loca numero viginti vnum.] hæc Anastasius. Habetur nomine ipsius
 notata epistola ad David Episcopum in Hispania Batica de mysterio sanctissimæ Trinitatis
 ex diuinis Scripturis deprompto. Quòd autem Ioannes diaconus dicat à Benedicto crea-
 tum fuisse diaconum S. Gregorium: id quantum à veritate aberret, dicemus suo loco infe-
 rius, cum de Gregorio agemus pluribus.

Vbi verò post obitum Benedicti sedes vacasset menses tres & dies decem, vndecima mēsis PELAGIUS
 Nouembris creatus est Pelagius iunior eiusque nominis secundus Rom. Pontifex, natus ex
 patre Vuinigildo, ex quo quidem nomine eum potius genere Gothum quàm Romanum
 putamus. Hic (inquit Anastasius) ordinatur absque iussione Principis, eo quòd Longobardi
 obsiderent ciuitatem Romanam, & multa vastatio ab eis in Italia fieret.] hæc de eius or-
 dinatione, quæ quidè in calamitosissima planè tempora incidit, cum gladio Longobardo-
 rum vniuersa vastaretur Italia, idemque in ipsam Urbem immineret exercitus. Addebatur
 ad mala hæc tanta dirum schisma orbis Occidentalis, separatim quam plurimis Ecclesijs, ip-
 sique prouincijs vsque ad Hibernos (vt dictum est) ab Ecclesiæ Romanæ communicatione
 ob damnationem Trium capitulorum: cum idem Pontifex istis consulturus, adhibito in
 consilium & auxilium S. Gregorio, qui ipsi in sede successit, librum edidit pro Quinta Syn-
 odo quam defendit, probeque factam ostendit Trium capitulorum damnationem. me mi-
 nit eundem scriptoris ipse S. Gregorius in reddita epistola ad Hibernos. Sed de his modò
 hætenus: reliqua verò suis locis inferius.

Eodem tempore inter Reges Francorum iriter se mutuo (vt dictum est) præliis decer-
 tantes pax ex insperato composita est: Nec hoc (inquit Gregorius^a) Martini virtute fa-
 ctum ambigitur, vt hi inter se sine bello pacificarentur: nam ipsa die qua hi pacem fecerunt,
 tres paralytici ad beati basilicam sunt directi: quod sequentibus libris, Domino iuuante,
 disseremus] in commentario videlicet de miraculis S. Martini, vbi hæc de his habet ^b:
 Quidam ex Antisiodorensi oppido, Manulfus nomine, deferentium manibus ad B. Mar-
 tini sepulchrum iactatus est. Qui iugi orationi & ieiunio incumbens, pedes quos intortos
 exhibuit, reddita subito sanitate, retulit in vsu consueto directos, & ita Sancti virtute refor-
 matus est, vt qui aliorum manibus deportatus est, propriis firmatus vestigijs, præsentibus
 nobis confurgeret sospes.

Alius autem paralyticus ex Aurelianensi territorio carruca deuectus venit in sanctam
 basilicam: qui diebus multis iacens ad ostium illud, quod secus baptisterium ad medium diem
 pandit egressum, B. Antistitis implorabat auxilium: factum est autem vt vna die iacens gra-
 uius extra solitum torqueretur, ita vt vicini de proximo ad eius voces concurrerent (distol-
 uebantur autè ligaturæ neruorum eius, & dirigebantur, propterea erat dolor intolerabilis)
 & sic tribuente patrono, erectus super plantas, flens præ gaudio, populò teste, surrexit: qui
 continud clericus factus, & in sospitate firmatus, ad domum regressus est. Sed & alius gressu
 debilis, nomine Leubouius, iam clericus, adueniens, sed per terram se trahens, quia pauper-
 rate faciente, nõ habebat qui eum ferret, de die in diem B. Martini limina requirebat. Qui
 dum quadam die ad Sancti pedes fletet, directis genibus atque pedibus, spectante populo
 sanitate recepit. Tres virtutes ipsas ista die facta fuisse constat, qua Sigebertus gloriosis-
 simus Rex Sequanam transiens sine collisione exercitus pacem cum fratribus fecit. Quod
 E nullus ambigat hanc tertiam beati Antistitis fuisse victoriam.] hucusque Gregorius, cum de
 inita inter Francorum Reges pace testatur, quæ tamen anni vnus terminum non excessit:
 siquidem post sequentem annum iterum Chilpericus Guntheramnum excitauit aduersus
 Sigebertum, vt idem Gregorius^a tradit: sed de his suo loco dicendum erit.

Quod ad rerum Orientalium statum pertinet, nihil præterea nobis veteres reddunt Anna-
 les, nisi quòd Iustinus Imp. cum vastata à Persis audiret Imperium, ad conciliandum sibi diui-
 num numen, Dei genitricis Mariæ templum erigendum curauit, de quo ita hoc anno eiusdem
 Imperij duodecimo in Miscella: Iustinus Imp. synagogam Iudæorum, quæ erat Constan-
 tinopoli in Chalco, pretijs ablatam ab eis, fecit ecclesiam dominæ nostræ sanctæ Dei geni-
 tricis, quæ proxima est magnæ ecclesiæ.] Quænam autem sit Iustinus à Deo ob pie factum
 beneficia consecutus, idem auctor mox addit, nimirum, quòd cum deliquio mentis labora-
 ret, ob idque res Imperij in summo essent discrimine positæ, tantum ei Dei genitrix præstuit
 Annal. Eccl. Tom. 7. Ecce sanitatis,

MIRACULA
 ALIA AD NE-
 PULCHRUM
 S. MARTI-
 NI.

^c Greg. lib. 4.
 cap. 10.

ECCLESIA
 DEI GENI-
 TRICIS AB-
 DIFICATAVR
 AB IMPE-
 RATORIB.

fanitatis, ut dilucido interuallo potius, cunctis rectè dispositis, statum Reipublicæ in turo A collocaret, ascito sibi Tiberio in collegam: quod quomodo anno sequenti contigit, paulo post dicturi sumus.

^aEuagr. lib. 5. cap. 13. TIBERIVS SIMVLICVM IUSTINO IMPERAT.

^bEuagr. lib. 5. cap. 11.

^cEustath. in Vir. S. Euych. apud sur. 10. a. die 6. April.

PRÆDICTIO DE TIBERII IMPERIO.

TIBERII MORIS KAVDATI.

^aEuagr. lib. 5. cap. 13.

ADMONITIO IUSTINI AD TIBERIVM.

Quingentesimo septuagesimo octavo Christi anno, Indictionis vndecimæ, cum Iustinus Imperator decimum tertium ageret in Imperio, ascito sibi collegam Tiberium. Ita quidem Euagrius rerum præsentium inspector, cum hæc ait: Ut autem ordinem temporum accuratissime complectamur, intelligendum est, Iustinum Iuniorum per se solum ad annos duodecim & menses decem cum dimidio regnasse, atque vnâ cum Tiberio ad annos tres, & vndecim menses. Hæc ipse: ex quibus corrigas alios, qui Tiberij cooperationem ante quatuor vel quinque annos collocant in suis Annalibus. Causam autem allegandi sibi collegam, idem auctor superius refert huiusmodi: His rebus auditis, nempe Perfarum felicibus Progressibus, Iustinus præ nimia insolentia ac superbia, sanitate animi & prudentia ex mētis domicilio exturbata, casum qui acciderat, multo acerbius quam humana fert consuetudo, tulit, atque in morbum, quem Græci *operrida* vocant, id est, mentis alienationem & insaniam incidit: adeo ut de cetero, rerum quæ gereret, nullum omnino sensum haberet. Itaque Tiberius genere Thrax, qui facile primas apud Iustinum obtinuit, Reipublicæ capessit administrationem.] hucusque Euagrius.

Hæc autem quomodo eidem Tiberio prænunciata fuerint à S. Eutychio Episcopo Constantinopolitano cum in exilio degeret, Eustathius eius comes ita scripsit: Quid porro de pie memoriæ Tiberio prædixerit, videamus. Primum quidem ipsum Tiberium Notarium apud Iustinum, antequam esset Imperator collocavit. Deinde cum apud Syrmium Abarici belli causa ageret, scripsit ad eum vir admirabilis. scribendi autem hæc fuit occasio: Tribunus quidam militum Amasæ commorantium cupidus apud Tiberium gratiam inire, acceptis à sancto viro litteris cōmendatitiis, ad eum alacri animo Syrmium profectus est. Atque illius quidem epistolæ argumentum erat huiusmodi, sed tamen Imperij quoque prænunciationem continebat. post pro æmum enim epistolæ sequebantur hæc verba: Nunc quidem in partem Reipublicæ gubernacula tibi commisit Deus, mox autem & finem concedet. Hoc nemò nostrum tunc animaduertit, sed ubi Cæsar creatus est, tunc intelleximus. Epistolam D autem ille (ut audivimus postea) seruauit.] hæc Eustathius.

Porro Tiberius ubi administrationem accepit Imperij, horum memor, opportunè oblata occasione mortis Ioannis intrusi in sedem Cōstantinopolitanam, mox eundem Eutyrium summum cum honore restituit. hæc autem quomodo se habuerint, paulo post dicturi sumus. Versetur modò in his quæ de Tiberio scripta narrantur, de cuius laudatissimis moribus accipe Suidæ verba: Tiberius Romanorum Cōstantinop. Imp. quem Iustinus cōmendat ve virum clementissimum & humanum, hominem alienum ab avaritia, qui felicitatem in vno eo reponat, ut floreat populus & omnibus rebus abundet, communem hominum felicitatem præclarum & inuiolatum thesaurum existimans: qui que tyrannicam insolentiam perosus, & humanitatem amplectens, & regi à suis, quam illos à se crudelius tractari, paterq; à suis diei maluerit, quam dominus.] hæc Suidas. Sed maiora de eo ab Euagr. sunt præconia decata- E ta, cum primum de iis quæ acciderunt in eius promotione eiusmodi orationem instituit:

Interea temporis Iustinus de consilio Sophiæ Tiberium Cæsarem declarat, taliaque verba in eo declarando locutus est, qualia nulla historia vel vetere vel recentiore sunt omnino commemorata, Deo videlicet propitio ei tempus largiente tum ad sua peccata consistenda, tum ad explenda ea quæ ex usu Reipublicæ forent. Nam cum Ioannes Episcopus vnâ cum suis, cumque principes & magistratus, cum denique milites prætoriani in atrio sub dio, ubi eiusmodi negotia de more inueterato agi solent, in vnum cogerentur, sic clara voce Iustinus allocutus est Tiberium, tunica induens Imperatoria, & lana circumuestiens: Ne te in errorem inducat vestis splendor, neque illustis ornatus istarum rerum, quæ sub aspectu cadunt, decipiat, quibus ipse in fraudem impulsus, imprudens me ipsum grauissimis supplicis obnoxium reddidi. Itaque tu in Republica summa cum mansuetudine & animi

Animi lenitate regenda vitia mea præfatio. Atque digno magistratus demonstrans: Non oportet, inquit, horum consiliis morem gerere: nam hi me ad istas quas cernis miserias deduxerunt. Aliaque eius generis protulit verba, quæ omnes in maximam adduxere admirationem, tum ad immensam lacrymarum vim profundendam impulere.

Erat iste Tiberius corpore maxime procerus & robustus, & pulchritudinis excellentia omnium opinione maiore: adeo ut non Regibus solum & Imperatoribus, sed omnibus etiam hominibus facile præstaret. At primum quod ad corporis formam attinet, ea principatu planè digna fuit. Quod autem spectat ad animum: illum mansuetudo & benignitas exornarunt: primo enim aspectu omnes videbatur ad se diligendum inuitare: diuitias eas parauit, quæ cuique satis essent ad largiendum non solum ad necessitatem, verum etiam ad affluentiam. Nam non istud modò considerabat, quod qui opis indigeant, illis beneficia accipienda sint, sed quod Imperatorem Romanum deceat liberaliter dare: aurum verò adulterinum existimauit quod cum subiectorum lacrymis collectum est: qua re inductus, tributum vnus integri anni vectigalibus condonat: quin etiam prædia quæ Adarmanes tributis impositis fere labefactauerat, quasi in libertatem vendicauit, & non modò damnorum eius magnitudine, sed etiam cum scœnore sarciniit; atque iniquas largitiones, pro quibus alij Imperatores suos subiectos magistratibus pro sua libidine abutendos exponere & quodammodo diuendere consueuerat, remisit, cavitque per leges, ne quid huiusmodi in posterum committeretur.] hæc Euagrius de Tiberio. Quomodo autem hoc anno defuncto Ioanne Episcopo intruso, reuocatus à Tiberio est Eutyrius exul tertia die Octobris, Eustathius, qui interfuit, rem gestam ita describit:

Cum ex hac vita decessisset is quem Deus arcanis quibusdam de causis, quas ipse nouit, in sedem huius ærumnosi magnique viri irepere permisit, cumque pius populus pastorem doctoremque suum flagitaret: ad pie memoriæ Imperatores Iustinum & Tiberium, in primisque ad Imperatorem & Regem Dominum nostrum exclamant, ut fidei custos & Trinitatis buccinator redderetur. Suscipientes illi diuinum populi fidelissimi studium, & charitatis ardorem, quo ipsi quoque iam pridem erga sanctum virum flagrabant, pio populo id quod petebat, concesserunt. Illud enim semper optauerant cum multis aliis de causis, tum ob eam præcipuè, quod eos Imperatores futuros prædixerat.] & inferius: Cum igitur Christi amantissimi populi clamores exaudissent Iustinus & Tiberius Imperatores, statim magna cum celeritate ingentique gaudio Scribas generosissimos miserunt ad sanctissimum virum, ut eum vel inuitum ac recusantem ad regiam ciuitatem reducerent. Hi cum ad eum peruenissent, reddiderunt litteras Imperatorum: quas cum ille perlegisset, suspiciens in celum & lacrymans, egit gratias Deo: Ecce, inquit, Domine, labia mea non prohibebo: quoniam tu cognouisti cogitationes meas de longè, semitam meam & funiculum meum inuestigasti, & omnes vias meas prauidisti: Mirabilis facta est scientia tua ad me: confirmata est, & non potero ad eam. Quis nouit mentem Domini, & quis consiliarius eius fuit? Quis ea quæ Deus altissimus decreuit, dissipabit? Num dicet figmentum ei qui se fecit: Cur me fecisti sic? Audiui auditionem tuam, & timui: cogitavi opera tua, & expaui.

His & aliis multis verbis cum gratias egisset, & in sancto monasterio ditinuit sacrificium obtulisset in sede constitutus (dies tunc erat Dominica) postquam salutiferæ etiam Crucis memoriam die quartadecima mensis Septembris splendide celebrauimus, monasterio & omnibus in eo habitantibus benedixit, vniuersaque ciuitati, omnesque Deo commendans, iter suscepit. Comitatus est autem eum vsque ad regiam ciuitatem Archiepiscopus Apameæ ciuitatis. Videre licuit nouum planè spectaculum & diuina etiam anima dignum: mixta inter se contraria, dolorem & gaudium, luctum & lætiam, cum alij quidem ob eius discessum dolerent, alij propter eius reuocationem latarentur.] & paulo post.

Quis (inquit) ea quæ tunc admirabilia contigerunt pro dignitate valeat explicare? Quæ lingua narrare queat assiduus & variis concursus & congressus, & faustas acclamationes, cum omnes vnâ clara voce dicerent: Benedictus qui venit in nomine Domini. &, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax. Sciebant enim qui ita clamabant, à Domino esse dictum: Qui vos accipit, me accipit: & qui accipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet.] hæc quo ad acclamationes: quæ verò ad miracula, accipe quæ mox subdit de populorum ipsi occurrentium magna fide, Sanctique virtutibus.

Infirmos autem iuxta viam efferebant, ut vel umbra fortasse viri eos attingeret: qui pro ratione fidei à Deo auxiliu accipiebant. Accidit & res admirabilis. Nam cū ab Euchaitis vir sanctus

TIBERII FORMA ATQUE VIRTUTES.

^a Apud Sur. die 6. April. tom. 1.

EUTYCHIVS AB EXILIO REVOCATUS.

EUTYCHII REDITVS.

MIRACULA IN VIA.

sanctus discederet, mulier quædam cum filio ægrotante progrediens, sic est à multitudine A conculcata, ut de ipsius filiiq. salute omnes desperarent: quæ tamen euasit incolumis, morbusq. discessit: atque ita totum iter nostrum perfecimus. Cum autem in Nicomediensium metropolim peruenissemus, videbamur nobis in alium mundum venisse (sicut accidit Petro, qui cum liberaretur ab Angelo, putabat ea per visum fieri) sic cum Nicomediam peruenissemus, verè cognouimus Deum misisse Angelum suum, & Petri imitatorè eripuisse de manu omnium qui illi struxissent insidias. Non solus enim fidelis & Christi studiosus populus, regale sacerdotium, gens sancta cõgruentes acclamationes edebat, & gratias agebat Deo: sed & incredulus etiam & à grege nostro alienus populus Hebræorum, propemodum pueros illos imitans, clamabat: Benedictus qui venit in nomine Domini. & Crescet fides Christianorum.

LÆTITIA PUBLICA CONSTANTINOPOLIS.

Cum hoc igitur honore ex honesta peregrinatione in urbium reginam ingressus est propugnator, ut fortis olim Magnus Arhanasius Alexandriam (taliam enim de ipso S. Gregorius scripsit) neque enim aliquis arrogantiam ei tribuat. Pullus enim asinæ virum illum portabat: ramuli ac stragulæ vestes variæ illum excipiebant: alij præcinebant & præfultabant. Neque enim solum multitudo puerorum, sed omnium linguæ certatim faustis acclamationibus utebantur. Prætereo varios plausus & thura quæ incendebantur, & ignes qui ita vbique fiebant, ut tota urbs ardere videretur. Mitto conuiuia publica, & noua ædificia, & quæcumque solent ciuitates efficere, ut gaudium lætitiâque significant: quæ quidem omnia abundè fuerunt exhibita. Tanta profectò vir admirandus & magnus Eurychius exceptus est celebritate, ut cum honorificæ multæ iam fuerint, nulla post hominum memoriam splendidior extiterit. Illud Isaia^a Prophetæ eximij huic merito congruè dixeris: Adducent fratres ipsorum, id est, viri fideles & pij, Leuitas & sacerdotes in splendidis mulis cum vehiculis in sanctam ciuitatem munus Domino. An non ita fuit? Immo verò patrem ac pastorem, magistrumque suum fidelis populus duxit in sanctam ciuitatem nouam Hierusalem ac reginam urbium.

^a Isaie 66.

Quis dicendo assequi posset res admirandas, quæ tunc in terra marique gesta sunt? quo modo mare contratum sit, tergaq. sua nauibus subiiciens terræ factum fuerit simile, aded ut sine impedimèto possent omnes super ipsum incedere? Nemo enim præ hominum multitudine poterat aquam à terra discernere, & erat terra omnis atque mare labium vnum, voxq. diuina & cælestis omnium simul Domini & creatoris sui Dei gloriam celebrantium. Hæc dicta sunt, ut qui sciunt recordentur, & qui nesciunt discant. Quid porro prætermittimus ne reliqua? minimè verò. Quænam ista sunt? Diuino consilio factum est, ut vnde discessus principum fuit, inde reditus etiam initium habuerit. Cum enim dies festus S. Timothei in Hormisda (ut antè diximus) celebraretur, illinc pius vir sacrificium faciens sublarus est, & ea pertulit quæ passus est. Cum autem cursum expleisset tamquam Sol, exultauit ut gigas, currens etiam à summo cæli, & occursum eius vsque ad summum eius. Rursus enim in Hormisda restitutus est, tamquam sponsum ingrediens in thalamum suum, & non fuit qui se absconderet, aut calore eius non frueretur. Omnes enim Fideles sanctitatis & gratiæ eius participes extiterunt vel per visum, vel per tactum: multi enim per salutationem & dulcem congressum delectabantur, alij per auditum vehementer gaudebant: fama enim eius paulo post per omnem terram est peruagata. Cum igitur noctem ibi transegisset, manè sumpto superhumerali, quod secum ipse semper gestabat, cum sancto clero suo in angustam ædem sanctæ & immaculatæ dominæ nostræ Dei genitricis & semper Virginis Mariæ, quæ in Blanchernis sita est, concessit. Illic erant pij Imperatores Iustinus & Tiberius: qui hilari vultu & magno cum honore sanctum virum excipientes, quæ temporibus conueniebant, colloqui sunt, & quia dies erat Dominica, & diuinum ipse sacrificium erat facturus, cum dimiserunt. Quis non commemoret hic opportunè verba psalmi^b: Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam? Si quis illam tempestatis & tentationis seu persecutionis diem ac noctem cum hac reuocationis & reditus eius summæque paciis & tranquillitatis die nocteq. comparat, magnam sapientiam atque scientiam in vtroque tempore negotioque reperiet. Nam in persecutionis tempore sabbatum & hiems erat.

IMPERATORES SVSCIPIVNT E. V. TYCHIVM. ^b Psalm. 118.

Vigesimo secundo mensis Ianuarij die vir sanctus tentus & eiectus fuit, reuocatus autem est die tertia mensis Octobris, quæ erat Dominica: qua quidem die & illi qui viro sancto insidias struxerant atque eum in exilium eiecerant, Aetherius & Addæus, quorum hic quidem Urbis Præfectus erat, ille autem Antiochiæ Curator, mortui sunt: & quemadmodum ambo virum sanctum eiiciendum curarunt, ita meritam ambo mercedem acceperunt.

Arunt. In hac igitur die vir optimus & sedem recepit atque Ecclesiam suam, & ipsi priuati sunt vita multis annis antequam ipse reuocaretur.] & post multa de Aetherij persecutoris confessione, quæ & superius alia occasione dicta sunt, hæc subdit:

Cum vir sanctus (ut dictum est) cum Imperatoribus congressus esset, & vix tandem ab eo diuelli potuissent, videns populū Christi pastoris sui studiosum sine interpellatione gratias agentem Deo, precatus est eum, ut bonis ipsius esset remunerator. Atque ita cum vniuerso populo fideli in sanctam Dei magnam Ecclesiam ingressus est, non sine labore tamen, tamquam in regnum Dei, cum magna premeret multitudo, quæ diuinū templum occuparat. Cumque in locum editum, ut Moses olim in monte Sinai, ascendisset: sublaits ad Deum manibus, populi preces & supplicationes cælesti Deo & Patri offerre, Deiq. misericordiam ad populum deducere videbatur: neque enim aliud propter populi multitudinem fieri poterat. Tonitruus enim & buccinæ progredientes, id est, aptæ diuinorum oraculorum lectiones clariùs & vehementiùs pronuntiatæ cum timore & magna compunctione peragebantur. Quid tum? Diuina caligo sanctum operuit altare, super quo cum incruentum sacrificium obtulisset, fidei populo distribuit: quæ quidem distributio ab hora tertia ad nonam vsque perducta est, cum omnes ab ipso accipere vellent communionem. Quoties enim distribuebat, omnes ad eum sine cessatione concurrebant. Nam qui rectè sentire soliti erant, nulla visendi eum satietate afficiebantur: sed quanto quis illi magis hærebat, tanto magis attrahebatur, eodem erga illum affectus modo, quod erga magnetem lapidem ferrum, quod arcana quadam illius vi naturali pertrahitur: ita vir admirabilis omnes qui videndi ipsum studio tenebantur, amanter attrahebat.] & post multa de virtutibus eius dicta, hæc etiam de reditu populo admodum proficuo addit:

EVTYCHIVS INGRESSVS IN ECCLESIAM COM. MUNITAT POPVLVM ET BENEDICIT.

Vos qui reditum eius memoria tenetis, non ignoratis magnam & diuturnam, antequam reuerteretur, pestem extitisse: quæ quidem ita sæuebat, ut nisi hic à Deo electus tamquam alter Phinees obstinisset, omne genus hominum atque omnis ætas interierisset. Quomodo autem placatus est Deus? Supplicationibus, quas ipse cum Christi studioso populo adhibuit, à sanctissima magna ecclesia incipies, vsque ad ædem sanctæ & immaculatæ dominæ nostræ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ, quæ in Blâchernis colitur. Dum igitur supplicationes ad Christum Deum nostrum, quem ipsa Virgo de Spiritu sancto concepit, fierent: pepercit ille populo, Angelumq. cohibuit, qui ciuitatē sine intermissione percutiebat.] & paulo post. Ab eo igitur die vsque ad beati viri vitæ finē Christus Deus noster à populo prouocatus iram cohibuit. Ac reditus quidem ipsius primum opus hoc fecit, quo salutem omnibus communem impetrauit, &c.] pergit Eustathius enarrare complura miracula ab eodem Eurychio Constantinopoli post reditum suum edita, quæ breuitatis causa prætermittimus: cetera autem de ipso opportuniùs suo loco dicemus inferiùs. Ecce suffertentiam^a Sancti audistis, & finem Domini vidistis, quoniam misericors Dominus est & miserator, qui non dat in æternum fluctuationem iusto, secundum illud^b: Vsque ad tempus sustinebit patiens, & postea redditio iucunditatis.] At de his satis.

EVTYCHIVS PESTEM PRECIBVS AVERTIT.

^a Ier. 5. ^b Psalm. 54. ^c Eccli. 1.

IESV CHRISTI ANNVS 579. PELAGII PAP. ANNVS 2. IUSTINI IVN. IMP. ANNVS 14.

Sequitur ordine temporis Christi Redemptoris annus quingentesimus septuagesimus nonus, Indictionis duodecimæ: quo Tiberius Imperator Cosrthoen Persarum Regem, euoluto iam triennio icti fœderis, arma mouentem aduersus Romanum Imperium vicit, eoq. quæ maxoris adegit superbum hominem crebris victoriis elatum, ut mori cogeret.

Antequam autem rem gestam hic describamus, de annis eiusdem Persarum Regis ratio exquirenda est. Constat ipsum, ex sententia Agathiæ^a huius quoque temporis scriptoris, regnasse annos quadraginta octo: hoc verò anno secundo Tiberij Imp. ab eodem superatum, esse morte sublatum, quem testatur inchoasse regnum anno quinto Iustiniani Imp. (est is annus Domini quingentesimus trigelimus primus) licet Procopius tradat^b ipsum non ante septimum eiusdem Iustiniani annum regnare cœpisse: quo anno ait perenne illud inter Romanos & Persas fœdus decretum fuisse, cum statim Cosrthoes regnum inuasit. Verum Agathias^c nobis sequendus res Persicas accuratiùs profecutus, cuius sententia dicimus Cosrthoen hoc anno victum esse atque defunctum

^a Agath. hist. lib. 4.

^b Procop. de bello Persic. lib. 1.

^c Agath. lib. 2.

DE ANNIS
COSRHOIS
AGATHIAE
LOCVS E-
MENDAN-
DVS.

Euag. lib. 5.
ca. 14. 15.

BELLVM A
TIBERIO
G E S T V M
CONTRA
COSRHOEN.

PERSAE A
ROMANIS
VICI.

Sed corrigendus est locus Agathiae, vbi coniungit quintum annum Cosrhois Regis cum A Iustiniani Imp. anno vigesimo octavo: qua ratione dicendum foret, ipsum coepisse regnare anno eiusdem Imperatoris vigesimotertio, peruenisseque ad annum Domini quingentesimum nonagesimum septimum, quod vtrumque pro monstro esset habendum. Nam quomodo dicto anno vigesimo tertio potuit inchoasse regnum, cum inferius tradat anno quinto defunctum Cadabem, & regnum coepisse Cosrhoen? Rursus vero cum constet sub Tiberio mortuum esse, quomodo ad annum Domini nonagesimum septimum post quingentesimum peruenit, cum tunc Mauritius imperaret: Liqueat igitur apud Agathiam in annorum numerum mendum irrepisse, ne accuratum in sui temporis rebus gestis scriptorem hallucinatum dicere quis cogatur, stabili manente eiusdem sententia Agathiae testantis hoc anno Cosrhoen victum atque defunctum finem imposuisse regnandi. Quae vero ante obitum Cosrhois praecesserint praecia, hic ex Euagrion breuiter ea prosequente narremus:

Idem Tiberius cum pecuniam male & inique partam ita collocasset, sicut ratio & aequitas postulabat, res ad bellum faciendum necessarias parare, ingentem cogere exercitum virorum facile praestantissimorum tam ex gentibus Transalpinis circiter Rhenum incolentibus, quam ex Cisalpinis, quinetiam ex Massagetis, aliisque ex genere Scytharum, ex Praonia praeterea, Mysia, Illyria, Iauria collectorum: aded vt prope centum quinquaginta turmas equitum lectissimorum instructas haberet: quorum subsidio Cosrhoen, qui statim post Daram expugnatam tempore aestiuo Armeniam inuaserat, indeque iter versus Casaream urbem Cappadociae primariam susceperat, penitus profligauit. Ille Cosrhoes tam insolenter se gessit aduersus Romanum Imperatorem, vti cum Imperator Legatos ad eum misisset, illis ne quidem adeundi potestatem facere dignaretur, sed iuberet eos Casaream vsque sequi: ibi namque se consilium de eorum legatione initurum dixit. Postquam vero exercitum Romanum ex aduerso sibi occurrentem, & a Iustiniano fratre Iustini, qui tam miserabiliter interfectus fuit, gubernatum & armis firmè munitum, & tubas classicum canentes, & signa ad pugnam sublata & milites acutè vociferantes & in acie pulchro ordine locatos, iram & furorem anhelantes, & tantum & tam egregium equitatum, quantum nemo aliquando ex Imperatorum numero vel ipsa cogitatione conceperit, animaduertit: vehementer obstupescens praere tam insperata inexpectataque, ex intimo pectore ingemuit, & praecium exordiri noluit.

Eum igitur pugnam differentem, cunctantem, terentem tempus, & callidè ludificantem, Curs Scythae, qui dextero cornu exercitus Romani praefuit, adortus est: & cum Persae impetum eius ferre non possent, sed aciem penitus desererent, Curs magnam caedem hostium fecit. Postremum agmen a tergo inuadit, vbi apparatus tum Cosrhois, tum totius exercitus locatus fuit. Caput thesaurum Regis vniuersum, & omnem praeterea apparatus bellicum, idque Cosrhoem spectante, toleranteque, atque hoc potius perpetiendum arbitrate, quam Curs impetu facto in ipsum irrueret. Curs igitur cum suis magna pecuniae vi & multis spoliis potitus est: iumenta cum sarcinis, inter quas ignis fuit, quem pro Deo coluit Cosrhoes, abducit: atque Persarum exercitu repulso, laetum praena canens, sub crepusculum redit ad suos, qui iam stationes, in quibus ordine locabantur, reliquerant. Et adhuc neque Cosrhoes, neque illi praeciarum coeperant, sed quaedam dumtaxat velitares pugnae factae sunt, sicubi singuli ex vtroque exercitu (vt fieri solet) cum singulis congrederentur. Cosrhoes autem ingenti rogo accenso, nocturnum praecium instituit. Ac cum Romani duos haberent exercitus, illum qui versus Septentrionem erat, intempesta nocte adortur, Melitinam urbem sitam in proximo praesidiis nudatam ac prorsus desertam a ciuibus inuadit: qua igne absumpta, parat se ad flumen Euphratem traiciendum.

Vbi vero copiae Romanorum in vnum coactae eum sequi coeperunt, ipse metuens de salute sua, conscenso elephanto, fluuium transmittit: magna autem pars exercitus sui, tranando flumine, vndis obruta est, quam submersam cum accepisset, maturè discessit. Itaque Cosrhoes hoc postremum supplicium pro insana temeritate contra Romanos admissa luens, vna cum suis qui supererant, in Orientem reuertit. Ibi autem pactas habuit inducias, ne quis eum inuaderet. Iustinianus vero incursione cum toto exercitu in fines ditionis Persarum facta, tota hieme ibi commoratus est, nemine quicquam omnino ei exhibente molestiarum: circiter vero solstitium aestiuum rediit, nulla parte exercitus amissa, atque in finibus, quibus Romanorum & Persarum Imperium terminatur, cum magna vitae prosperitate & rerum gestarum gloria totum aestatis tempus contriuit. Cosrhoes autem ingenti

A ingenti doloris cumulo oppressus, animo fracto & ancipiti cura debilitato languens, crebris denique & variis agritudinis fluctibus demersus, miserandum in modum interit; ac legem quam scripsit, ne Rex Persarum in posterum contra Romanos arma ferret, velut sempiternum suae fugae monumentum post se reliquit. Quo extincto, Hormisdas eius filius regnum cepit. Hucusque Euagrius de Romanorum bello cum Persis, quod biennij temporis spatio confectum est:

At quod spectat ad interitum Cosrhois, aliqua habet Agathias, quae in ipso Euagrion considerari videntur: cuius res praec oculis habentis atque puro stylo easdem prosequentis haud est auctoritas contemnenda: Admiratus vero ipse mirabilem Dei potentiam, quomodo post tot annorum turricula ipsi Cosrhoi quam felicissimè euoluta, respexit Deus tandem in mentem illam magnam, in Regem Assyriorum, eumque è folio detraxit, in terramque prostrauit, eiusmodi de eodem Cosrhoem habet ad calcem orationem: Illud (inquit) in praesentia dixerim, per octo & quadraginta annos, quibus potitus Imperio est, quam multas hunc retulisse victorias, & eò magnitudinis euasisse, vt nullus priorum apud Persas Regum fuisse huic similis comperiat: vel si cum singulis eum quis conferat, ne Cyrum dicam Cambysii huic parem facturus sit: sed ne Xersem quidem ipsum, quem mare ferunt contabulasse, equitabileque id reddidisse, & nauigabiles montes. Cosrhoes igitur etiam magnitudine ceteros anteiuit, vitae tamen est exitum vt calamitosum & inglorium nactus, ita & alienissimum a sui temporis Principum fine. De ipso vero Cosrhois obitu eiusmodi habet historiam:

Is namque cum interea circa Carduchios montes aestiuo tempore, in Thamanorum vico quodam, vitandi aestus ob gratiam, & ob locorum temperiem secedendo diuersaretur: Mauricius Pauli per Tiberium Constantinum Romanorum Imperatorem Orientalibus copiis praecesse iussus, in Araxanum agrum incursionem de improviso fecit, qui vti que contiguus erat circumiectis vico, vbi Rex erat Persarum, castellis & agris protinus & intrepidè deuasitatis, Zirma flumine traiecto, in anteriora processit; & proxima quaeque depopulatus, igne demum succendit. Cum is itaque armis igneque omnia peruasaret, Cosrhoes ipse (non enim longè aberat, quam vt in altum euectam lateque diffusam flammam intueretur) hostilibus perinde incendiis insuetus, haudquaquam eius prospectum tulit: vnde pudore simul ac formidine percitus, nec hostibus obuiam iuit, nec quoquam pacto iniuriam vindicauit: sed praec modum ex ea clade ingenti dolore percussus, ac sui profusus desperans, morbo statim insanabili quodam corripitur: vnde quam celerrimè ac per manus elatus, ad Seleuciam Ctesiphontem regiam fertur: & in fugae morem facta discessione, non longè post vitam finiuit. Hae Agathias. Ita Deus tumentes fluctus exiguae arenae obice in gracilem spumam conuertit, cum dispergit superbos in furore suo, & respiciens, omnem arrogantem humiliat. Hae in Oriente. Iam vero quae memoria digna facta sint in Occidente, videamus.

Hoc eodem anno (vt ex S. Gregorio possumus intelligere) contigit octoginta martyrum coronis Ecclesiam illustrari. Ad hunc enim annum referenda sunt, quae idem S. Gregorius de his scribit in Dialogis tertio sui Pontificatus anno, dum ante annos quindecim eadem contigisse affirmat, vbi haec ait: Ante hos ferme annos quindecim (sicut hi testantur qui interesse potuerunt) quadraginta rustici à Longobardis capti carnes immolatiarias comedere compellebantur. Qui cum validè resisterent, & contingere cibum sacrilegum nolent: coepere Longobardi qui eos tenuerant, nisi immolata comederent, mortem eis minari. At illi aeternam potius vitam quam praesentem ac temporariam diligentes, firmiter perstiterunt, atque in sua constantia simul omnes occisi sunt. Quid itaque isti, nisi veritatis martyres fuerunt, qui ne veritum comedendo, conditorem suum offenderent, elegerunt gladiis vitam finire?

Eodem quoque tempore, dum ferè quadraginta captiuos alios Longobardi tenuissent, more suo immolauerunt caput caprae diabolo, hoc ei per circuitum currentes, & carmine nefario dedicantes. Cumque illud ipsi submissis ceruicibus adorarent, eos quoque quos ceperant, hoc pariter adorare compellebant. Sed ex eisdem captiuis maxima multitudo, magis eligens moriendo ad vitam immortalem tendere, obtemperare iussis sacrilegis noluit, & ceruicem quam semper Creatori flexerat, creaturae inclinare contempsit. Vnde factum est, vt hostes qui eos ceperant, graui iracundia accensi, cunctos gladiis interficerent, quos in errore suo participes non haberent.

COSRHOES
MAERORE
CONSVM-
PTVS MO-
RIVR.

Agath. lib. 4.

DE OBITU
COSRHOIS
EX ANIME
MAERORAE
AGATHIAE
SENTENTIA.

Job 40.

Gregor. dialo-
g. lib. 3. ca.
17. 18.

MARTYRES
CAPTI A
LONGO-
BARDIS.

ALII MAR-
TYRIS SVB
LONGO-
BARDIS.

Quid

Quid ergo mirum, si erumpente persecutionis tempore illi martyres esse potuissent, qui in ipsa quoque pace Ecclesie semetipsos semper affligendo, angustam martyrij tenuerunt viam; quando ingruente persecutionis tempore, hi etiam mesuerunt martyrij palmam accipere, qui in pace Ecclesie latus huius seculi vias sequi videbantur?] hæc quidem tunc facta. Postea verò licet Longobardi esse hostes perseuerarint, nullum tamen fidei causa negotium faceere consueere: nam paulò post Petrus diaconus hæc interloquitur: Super indignos nos diuinæ misericordiæ dispensationem miror, qui Longobardorum sæuitiam ita moderatur, vt eorum sacerdotes sacrilegos, qui esse se Fidelium quasi victores vident, Orthodoxorum fidem persequi minimè permittat.] Ad hæc Gregorius: Hoc, Petre, faceere plerumque conati sunt, sed eorum sæuitiæ miracula superna resistere.] hæc verò quæ inculcat, idem demonstrat exemplis, de quibus nos aliàs.

Longobardorum synodus perstitit. **Q**uod autem spectat ad huiusmodi aliquot Longobardorum idololatriam, qua caput capræ immolantes venerantur: est de his eiusdem Gregorij Papæ querela ad Reginam Francorum Brunichildem de quibusdam licet Christianis in eodem tamen errore perseuerantibus. sed audi eius verba: Hoc quoque pariter hortamur, vt ceteros subiectos vestros sub disciplinæ debeatis moderatione restringere, vt idolis non immolent, cultores arborum non existant, animalium capitibus sacrificia sacrilega non exhibeant: quia peruenit ad nos, quod multi Christianorum & ad ecclesias occurrant, & quod dici nefas est, à culturis dæmonum non discedant.] hæc Gregorius Papa.

Hoc ipso anno, cum pax inita inter Francorum Reges, post anni vnus elapsus curriculum, noui belli obice turbaretur, conspirantibus in Sigebertum Chilperico ac Guntheramno, proelio Theodobertus filius Chilperici victus occiditur. Victor verò Sigebertus Rex Francorum hoc eodem anno, cum in regno decimumquartum annum ageret, dolo impiæ Fredegundis, dum aduersus Chilpericum germanum suum Regem iterum certamen parat, per sicarios necatur annos atatis agens quadraginta. Hæc ex Gregorio, qui fusiùs rem gestam prosequitur: atque vbi primum de nece Theodoberti pœnas luentis nefandorum scelerum, quæ (vt vidimus) à militibus sibi subditis in Dei Ecclesias Ecclesiasticasque personas sunt perpetrata, narrat, hæc de nece habet Sigeberti, quæ incurrit, quod audire noluerit S. Germanum Parisiensem Episcopum: Misit Sigebertus, qui fratrem suum Chilpericum in supra memorata ciuitate Rothomagensi obsiderent, ipse illuc properare delibens. Cui S. Germanus Episcopus dixit: Si abieris, & fratrem tuum interficere naueris, viuus & victor redibis: si aliud cogitabis, morieris, sic enim Dominus per Salomonem dixit: Foueam quam fratri tuo parabis, in eam corrues. Quod ille, peccatis facientibus, audire neglexit. Veniente autem illo ad villam, cui nomen erat Victoriacum, collectus est ad eum omnis exercitus, impositumque super clypeum sibi Regem statuunt.

Tunc duo pueri cum cultris validis, quos vulgò scramafaxos vocant, infecti veneno maleficati à Fredegunde Regina, cum aliam causam se gerere simularent, vtraque ei latera feriunt. At ille vociferans atque corruens, non post multo spatio emisit spiritum.] hic finis Sigeberti Dei sacerdotem non audientis, cum alioqui optimi Regis & verè Christianissimi sapè antea egregium specimen ediderit: vt planè inter maximè pios Principes collocandus fuisset, nisi furor ille belli ciuili eius animum inuasisset: quamuis enim sapè propepetu ferri se fuit, vt Dei contemnens monita sacerdotis, in eam infidiarum foueam præceps incurreret.

Commendatur inter alia eiusdem pietas Regis in colendis Dei seruis, monasteriisque construendis à Iona ea scriptione qua profecutus est res gestas sancti Columbani Hiberni egregiæ sanctitatis viri, cuius opera magnopere in Gallias atque etiam in Italia propagatus est monachisimus, vt eiusdem viri sancti Acta demonstrant.

Sed quidnam memoria dignum acciderit huius Sigeberti Regis tempore (quoto autem anno eius regni, nescitur) cuidam Childerico qui apud eundem Regem primum locum obtinebat, hic tibi historiam perpetuis dignam monumentis intexendâ putamus. narrat eam Gregorius istis verbis: Aquenibus concessus est inclytus athleta Metrias, vir in corpore iuxta historiam actionis magnificæ sanctitatis, & licet ditione seruus, liber tamen iustitia: qui (vt serunt legentes certaminis eius textum) peracto cursu boni operis, à seculo victor abscedit, sapiùs se in cælis degere virtutibus manifestis ostendens. Tempore igitur quodam, cum Franco Episcopus huius municipij Ecclesiam gubernaret: Childericus, qui tunc primus

¹Sigebert. de Script. Eccl. 1. 4. extat apud Bed. tom. 3. ²Syr. to. 6. die 22. Nouemb. ³Gregor. Thron. de Glor. confes. cap. 71. ⁴FRANCO AQVENSIS EPISC. IVRIVR ACRESIAB.

A primus apud Sigebertum Regem habebatur, villam eius competit, dicens, quia iniuste ab Ecclesia Aquensi retineretur. Ac dicto citius conuenitur Episcopus, datisque fideiussoribus, in præsentia Regis adstilit, clamans & obsecrans, vt Rex ad huius causæ audientiam præsentiam suam auerteret, ne cælesti iudicio condemnetur; addens: Scio enim virtutem Metri viri beati, quod velociter in peruasorem suum irrogat vltionem. Denique coniuuenti Auditores causam discutiunt. Insuper Childericus, & impropere eriminibus exaceruatum Episcopum, quod res fisci ditionibus debitas iniquo ordine retineret: extrahi eum à iudicio iubet; & eundem ablata per iudicium præsentium villa trecentis aureis condemnauit. Fauebant ei omnes, nec quisquam contra voluntatem eius audebat decernere, nisi quod eidem libuisset.

Denique condemnatus, spoliatusque sacerdos ad urbem rediit, atque prostratus in oratione coram sepulchro Sancti, dicto psalmi capitello, ait: Non hic accèdatur lumen, neque psalmorum modulatio cauetur, gloriosissime Sancte, nisi prius vlciscaris seruos tuos de inimicis suis, resque tibi violenter ablatas Ecclesie sanctæ restituas. Hæc cum lacrymis effatus, sentes cum acutis aculeis super tumulum proiecit. Egressusque clausis ostiis, similiter in ingressu alias collocavit: *typhus is erat derelicti penitus loci.* Nec mora, corripitur peruasor à febre, decumbit in lectulo, exhorret cibum, fastidit & potum; profert æstuans iuge suspirium: cui etiam si interdum ab ardore febris sitis accederet, aquam tantum, nihil aliud hauriebat. Quid plura? in hac ægrotatione integrum ducit annum, sed mens praua non fluctatur. Interea labitur cæsaries cuncta cum barba, & ita omne caput remanet nudum, vt putares cum olim sepultum, nuper eiectum fuisse post funera de sepulchro.

His & talibus miser afflictus malis, serò recogitat, dicens: Peccaui, eo quod expoliauerim Ecclesiam Dei, atque Episcopo sancto intulerim iniuriam. Nunc autem ite quantocyus, & reddita villa, sexcentos aureos super tumulum Sancti deponite: est enim mihi spes, quod res reddita tribuat ægrotanti medelam. Quod audientes homines eius, accepta pecunia, fecerunt sicut eis fuerat imperatum. Reddiderunt agrum, solidosque super sepulchrum serui Dei posuerunt. Sed cum hoc fecissent, statim ille in loco quo erat, spiritum exhalauit, lucratuque est detrimentum animæ per adeptionem acquisitionis iniquæ. Episcopus autem obtinuit vltionem de inimico Ecclesie, quam promiserat futuram per athletæ Dei virtutem.] hucusque Gregorius, ostendens renouatum Antiochi exemplum, qui licet in extremis positus violati templi Dei pœnitentiam præstulerit, ablataque restitui præcepisset, ab ægritudine tamen qua detinebatur, haud valuit conualescere. Hæc tempore Sigeberti, quem hoc anno vita functum diximus.

Sed quid in super statim post obitum eiusdem Regis acciderit violatori Ecclesiasticæ immunitatis, ab eodem Gregorio accipe res ob oculos postas enarrante: Cum verò (interempto Sigeberto Rege, Chilpericus regnum exemptus ab imminente morte cepisset: Ruccolenus cum Cenomanicis grauius ciuitatem Turonensem opprimebat, ita vt cuncta deuastans, nullam spem alimonæ in domos Ecclesie vel pauperum hospitio relinqueret. Postera autem die legatos ad ciuitatem mittit, vt homines qui propter culpam minimè nobis incognitam ad Sancti Basilicam residebant (quod illic confugisset Guntheramnus Dux, qui dicebatur occidisse Theodobertum) extraherentur à clericis. Quod si differretur fieri, vniuersa promittit incendio concremari. Et nos hæc audientes, mastru valde basilicam sanctam adimus, & beati auxilia flagitamus: statimque paralytica, quæ per duodecim annos fuerat contracta, dirigitur. Ipse verò Ruccolenus vltiorem ripam aggressus, morbo confestim regio lauciatur, atque ab infirmitatibus Herodianis (quas enarrare longum videtur) allisus, & sicut cera à facie ignis guttarum defluens, quinqueagesima die ab hydrope conflatus interiit.] hæc Gregorius, qui Herodianum appellat morbum, quo nefandus Herodes interiit. Subdit verò his ista: Sed nec hoc silebo, quod illo tempore alueus fluuij nutu Dei, vel virtute beati viri absque pluuiarum inundationibus repletus, hostem, ne ciuitatem laderet, transire prohibuit.] hæc ipse: qui de superbia Ruccoleni & de eius miserando interitu alibi pluribus agit. vbi post multa, rursus ad ea quæ hoc anno facta sunt, reuocat orationem, sic dicens:

Anno verò quo supra, id est, quo mortuo Sigeberto, Childbertus eius filius regnare cepit, multæ virtutes ad sepulchrum beati Martini apparuerunt, quas in illis libellis scriptis, quos de ipsius miraculis componere tentauimus: & licet sermone rustico, tamen celari passus non sum, quæ aut ipse vidi, aut à Fidelibus relata cognoui. Hic tantum quid negligentibus

¹CHILDERTVS DAT POBNAS PATRATVS SCLETERIS. ²Gregor. Thron. miror. S. Martini lib. 2. c. 17. ³RUCCOLENYSSACRI REGVS DAT POBNAS.

⁴Gregor. Thron. histor. Franc. lib. 5. cap. 1. c. 1. ⁵Gregor. Thron. lib. 5. c. 6. MIRACULA AD SEPULCHRVM S. MARTINI.

gentibus euenērit, qui post virtutem cælestem terrena medicamenta quaesserunt, exoluam: A quia sicut per gratiam sanitatum, ita & per castigationem stultorum virtus eius ostenditur. Leonastes Biturigis Archidiaconus, decidens cataractis, lumine caruit oculorum. Qui cum per multos medicos ambulans nihil omnino visionis recipere posset, accessit ad basilicam beati Martini, ubi per duos aut tres menses consistens, & ieiunans assidue, lumen ut reciperet, flagitabat. Adueniente autem festiuitate, clarificatis oculis, cernere cœpit. Regressus verò domum, vocato quodam Iudæo, ventosas, quo earum beneficio oculis lumen augetur, humeris superponit: decidente verò sanguine, rursus in reciduum cæcitatem redigitur. Quod cum factum fuisset, rursus ad templum sanctum regressus est: ibique iterum longo spatio commoratus, lumen recipere commēruit.] ita antè punitus, dum à Iudæo petisset suppleri, quod à sancto Martino videri poterat prætermisum. Et inferius de sanctis viris hoc anno defunctis ista subiicit:

^a Gregor. Turon. hist. lib. 5. c. 7.

SENOCH PRESBYTERI OBITU.

^b Greg. ibid. c. 8.

TRANSITVS S. GERMANI EPISCOPI PARISIENSIS.

Sed & illud commemorare libet, qui vel quales viri hoc anno à Domino sunt vocati] nempe Senoch presbyter virtutibus clarus, de quo ait: Benedictus Senoch presbyter, qui apud Turonos morabatur, hic migravit è sæculo. fuit genere Theisalus, & in Turonico clericus factus, in cellulam, quam ipse inter parietes antiquos composuerat, se remouit, collectisque monachis, oratorium, quod multo tempore dirutum fuerat, reparauit. Idem super infirmos multas virtutes fecit, quas in libro vitæ eius scripsimus.] hæc ipse. Subdit de transitu sancti Germani Episcopi Parisiensis his verbis:

Eodem anno & beatus Germanus Parisiorum Episcopus transit: in cuius exequiis multis virtutibus, quas in corpore gesserat, hoc miraculum confirmationem fecit. Nam carceratis acclamantibus, corpus in platea aggrauatum est, solutisque iisdem, rursus sine labore leuatur. Ipsi quoque qui soluti fuerant, in obsequium funeris vsque ad basilicam, in qua sepultus est, liberi peruenerunt. Ad sepulchrum autem eius multas virtutes, Domino tribuente, credentes experiuntur: ita ut quisque, si iusta petierit, velociter exoptata reporter. Si quis autem strenuas virtutes illius, quas in corpore fecit, sollicitè vult inquirere; librum vitæ illius, qui à Fortunato presbytero compositus est, legens, cuncta reperiet.] hæc sanctus Gregorius.

^c Aimoin. lib. 3. c. 16.

Porro epitaphium eius à Chilperico Rege fuisse conscriptum, Aimoinus affirmat his verbis: Ingrediente autem postmodum Chilperico Rege in urbem Parisiacam, sequenti die postquam Rex ingressus est ciuitatem, paralyticus qui in porticu basilicæ sancti Vincentij (in qua beatus Germanus requiescit in corpore) residebat, dirigitur: manè autem facto, spectante populo, beato Antiliti gratias referebat. Quod eum Regi nunciatum foret, magna cum deuotione illuc adueniens, & tanto gauisus miraculo, eius epitaphium his distychis rhythmicè composuit:

EPI TAPHIVM S. GERMANI.

*Ecclesiæ speculum, patria vigor, ara reorum,
Et pater & medicus, pastor, amorq; gregis,
Germanus virtute, fide, corde, ore beatus
Carne tenet tumulum, mentis honore polum.
Vir cui dura nihil nocuerunt fata sepulchri:
Vixit enim: nam mors quem tulit, ipsa timet.
Crenit adhuc potius iustus post funera: Nam qui
Fictile vas fuerat, gemma superba micat.
Huius opem ac meritum mutis data verba loquuntur,
Redditus & cæcis prædicat ore dies.
Nunc vir Apostolicus rapiens de carne trophæum,
Iure triumphali considerat arce throni.]*

Excultum quidem fuisse ipsum Regem poëticis litteris, testatur Venantius Fortunatus, atque Gregorius Turonensis. Subdit verò idem scriptor: Factaque illi prædictus Rex oblatione solemnni, munificentia regali, ad propria rediit.]

^d Aim. lib. 3. c. 2.

Delegisse potissimum visus est ad sepulturam S. Germanus Ecclesiam S. Vincentij, quod sacras reliquias ab Imperatore Iustiniano acceptas, cum rediit Hierosolymis, illic (ut idem testatur auctor) collocauerat, nempe spinæ coronæ Domini nostri Iesu Christi partem, sanctorumq; Innocentiū reliquias, necnon S. Georgij martyris celeberrimi brachium. At qui viuens miraculorum virtute resplenduit S. Germanus, in cælum scandens maioribus fulgoribus coruscavit, ut quæ à Gregorio & Fortunato & aliis de ipso sunt scripta testan-

A testantur. Dies verò natalis eius anniuersaria ueneratione celebris ab Ecclesia Catholica custoditur. Successit autem S. Germano Ragnemodus, siue Regnamundus, de quo, cum esset diaconus; Gregorius narrat, liberatum à morbo, haulto diluto puluere collecto è sepulchro S. Martini. Subdit his etiam idem Gregorius, hoc item anno migrasse è vita Calluppam reclusum, cuius res gestas a libi scriptis mandauit, agitque de Patroclo eiusdem vitæ instituto ad magnum sanctitatis culmen euecto: quos omnes anniuersaria commemoratione Dei Ecclesia colere consuevit.

^a Gregor. mirac. S. Martini lib. 2. c. 12.

Ad postremum verò quæ de Iudæorum conuersione Aruerni per eius ciuitatis Episcopum S. Auitum facta hoc item anno narrat, ipse hic verbis reddenda putamus. ait enim: Et quia semper Deus noster sacerdotes suos glorificare dignatur: quid Aruerni de Iudæis hoc anno contigerit, pandatū. Cum eosdem plerumque beatus Auitus Episcopus commoneret, ut relicto velamine legis Moisaicæ spiritaliter lecta intelligerent, & Christum Filium viuentis Dei prophetica & legali auctoritate promissum corde purissimo in sacris litteris contemplerentur: manebat in pectoribus eorum iam non dicam velamen illud, quo facies Moysi obumbrabatur, sed paries: Sacerdotè quoque orante, ut conuerterentur ad Dominum, velamen ab eis littere rumpebatur: quidam ex eis ad sanctum Pascha, ut baptizarentur, expeuit; renatusque Deo per baptismi sacramentum, cum albatis reliquis in albis & ipse procedit. Ingredientibus autem populis portas ciuitatis, vnus Iudæorum super caput conuersi Iudæi oleum foetidum, diabolo instigante, diffudit. Quod cum cunctus abhorrens populus voluisset eum virgere lapidibus, Pontifex ut fieret non permisit.] fuisse quidem in Gallijs frequentem Iudæorum populū, eosque superbia elatos in religionis Christianæ contemptum quamplurima perpetrare consueuisse, quæ habentur de iisdem in Concilio Matifisonensi demonstrant. sed pergit Gregorius:

^b Gregor. hist. Franc. lib. 5. cap. 11. DE IUDÆORVM CONVERSIONE.

Die autem beato, quo Dominus ad cælos post redemptum hominem ascendit gloriosus, cum sacerdos de ecclesia ad basilicam plallendo procederet: irruit super synagogam Iudæorum multitudo tota sequentium, destruens eam à fundamentis, ut campi planicie locus assimilaretur. Alia autem die sacerdos eis legatos mittit, dicens: Vi ego vos confiteri Dei Filium non impello, sed tamen prædico, & salem scientiæ vestris pectoribus trado: pastor sum enim Dominicus quibus superpositus; & de vobis ille verus pastor, qui pro nobis passus est, dixit habere se alias oues quæ non sunt ex ouili suo, quas eum oporteat adducere, ut fiat vnus grex & vnus pastor. Ideo, si vultis credere, ut ego, estote vnus grex, custode me posito: Sin verò aliud, abscedite à loco: Illi autem diu æstantes atque dubitantes, tertie die (ut credo) obtentu Pontificis coniuncti in vnum, ad eum mandata remittunt, dicentes: Credimus Iesum Filium Dei viuū, nobis Prophetarum vocibus repromissum: & ideo petimus ut absummur baptismo, ne in hoc delicto permancamus.

SYNAGOGA IUDÆORVM DESTROYTA.

Gauisus autem nuncio Pontifex, nocte sancta Pentecostes, vigiliis celebratis, ad baptismum foras muraneum egressus est: ibique omnis multitudo coram eo prostrata baptismum flagitauit. At ille præ gaudio lacrymans, cunctos aqua abluens, & christinate iuniens, in sinu matris Ecclesiæ congregauit. Flagrabant cerei, lampades refulgebant, albicabat tota ciuitas de grege candido; nec minus fuit vrbis gaudium, quam quondam Spiritu sancto descendente super Apostolos Hierusalem videre promeruit. Fuerunt autem qui baptizati sunt, amplius quingenti. Hi verò qui baptismum recipere noluerunt, discedentes ab illa vrbe, Massiliæ redditi sunt.] hucusque Gregorius de Iudæorum conuersione à sancto Auito diuino Spiritu administrata, ex Euangelij (ut putauit) præscripto, quo Dominus monuit

IUDARI BAPTIZANTVR A S. AVITO EPISCOPO.

E compellendos vi aliqua intrare in Ecclesiam remorantes: licet à S. Gregorio Papa in concilio synagogarum minimè comprobetur; sed nec à recentioribus scholasticis scriptoribus, qui eamdem quæstionem diffusissimè pertractarunt, vi extorquendam conuersionem, conceditur: quamuis non desint qui ex aduerso opinè repugnent, & contrariam sententiam tueri conentur. In Auito autem quis id audeat condemnare, viro præsertim cuncta sua sancti Spiritus arbitrio moderantis, itidemque miraculis coruscantis?

^c Luc. 14.

^d Gregor. li. 1. epist. 34. c. 2. li. 1. epist. 13.

Cecinit carmine Fortunatus eiusmodi Iudæorum conuersionem atque baptismum, id ipso experente Gregorio Turonensi, ad quem illud misit, cui & epistolam dedit, quæ eidem præfixa legitur, de quibus post alia quæ præclare cecinit, de absterfo ex sacro lauacro Iudæo factore ista habet:

^e Fort. carm. lib. 5. EUBTOR IUDÆORVM A STERSVS BAPTIZMATE.

*Abluitur Iudæus odor baptismate dino,
Et noua progenies reddita surgit aquis.*

Vincens

*Vincens ambrosios suavi spiramine rores
Vertice perfuso chrisimatis efflat odor.] Deq; vsu illo pristino, quo baptiza-
ti candidis indui vestibus, & accensos ferre cereos solerent, ista subdit admodum præclare:
Undique raptam manu lux cerea pronocat astra,
Credas ut stellas ire trahendo comas.
Lacteus hinc vestis color est, hinc lampade fulgor
Ducitur, & vario lumine picta dies.] &c. Qui verò ista de Iudæorum
conuersione cecinit Fortunatus, eiusdem ad eundem Auitum tria extant epigrammata,
quibus & ipsius insignes celebrantur virtutes.*

Quod rursus spectat ad Iudæorum in Gallia commorantium conuersionem: opera quo-
que S. Germani Episcopi Parisiensis constat complures ex eis esse conuersos: cuius obitum
cum hoc eodem anno contigisse dixerimus, aspergatur floribus istis eius sepulchrū, hicque
reddamus quæ de his miranda recitat Fortunatus in Vita ipsius: Cunctorum (inquit) sa-
luti semper instans sollicitus, cum Bituricas accessisset pro ordinatione Felicis Episcopi, præ-
dicante illo, Sigericus quidam Iudæus, fidei sacramento percepto, conuersus est: habebat
enim in Iudaismo coniugem Mammonam nomine. Hæc de sui conuersione, dum nec men-
tionem quidem reciperet sapius per missos beati admonita, sed cum magis refugeret, fa-
cta ad eam vigilia, doctor ipse profectus est. Quæ cum beatorum virum nec visu vellet in-
tendere, decantato cursu tertiæ, manum suam Pontifex ad mulieris frontem dignanter
admouit pietatis ex opere. Statim à circumstantibus de mulieris naribus, quasi scintillante
igne, fumus egredi visus est: ut cunctis clarum fieret, eiectione insidiatore, mulierem vsque
tunc repugnasse salutis suæ per obsidentem. Tunc exonerata inimici fasce, respirans con-
fessa est, numquam se prius faciem beati viri potuisse conspiceret. Inde petens ac humiliter
supplicans cum propria domo meruit effici Christiana. Nam & exinde quasi capite subdi-
to, exemplo eorum ad fidem conuersi sunt.] hæc Fortunatus.

^aFortun. in
Vit. S. Germ.
c. 64.

DE FEMI-
NAB IV-
DABAE CON-
VERSIONE.

DE CHIL-
PERICO II
MORTE IN
REGNUM
ELECTO.

^bFortunatus.
lib. 9.

LUPICINVS
TREMEN-
DVS CHIL-
PERICO
RIDDITVR.

Sed iam ad Chilpericum Regem ob repentinam Sigeberti necem è periculo erutum re-
deamus. Magna quidem momento temporis facta est rerum mutatio, ut qui obsidione val-
latus quæreretur ad necem, iam regno integro ferme deperdito, idem mox surgens vnâ
cum vita recuperaret & regnum. Tribuit id Venantius Fortunatus eiusdem Regis pictati,
ceterisque virtutibus, quas hoc tempore carmine laudationis edito celebravit, in pristinum
statum præter spem restitutionem eius his versibus concinens:

*Sed meritis tantis subito fors inuida rerum
Perturbare parans regna quieta tibi,
Concutiens animos populorum & fœdera fratrum,
Ludere dum voluit, prosperitate fauet.
Denique iam capiti valido pendente periclo,
Quando ferire habuit, reppulit hora necem.
Cum retinereis mortis circumdatus armis,
Eripuit gladio fors, operante Deo.
Ductus ad extremum, remeas de funere vite:
Vltima qua fuerat, fit tibi prima dies.
Noxia dum cuperent hostes tibi bella parare,
Pro te pugnavit fortis in arma fides.
Prospera iudicium sine te tua causa peregit,
Et rediit proprio celsa cathedra suo.
Rex bone, ne doleas: nam te fortuna querelis
Vnde fatigauit, hinc meliora dedit.
Aspera tot toleranda diu modo læta sequuntur,
Et per merores gaudia nata metis.
Multimodis per opes seminans, tua regna resumis:
Namque labore graui crescere magna solent.
Aspera non nocuit, sed fors te dura probauit:
Vnde grauabaris, celsior inde redis.] &c.*

Ut autem tot tantaque à Deo obtinere meruerit Chilpericus, S. Lupicini insignis san-
ctitatis viri preces intercessisse videntur: de eo enim in Vita ipsius ista habet Gregorius
Turonicus: Lupicinus iam senex factus accessit ad Chilpericum Regem, qui tunc Bur-
gundiæ

A gundiæ præerat. Audierat enim eum habitare apud urbem Ianubam: cuius cum ingressus
est portam, tremuit cathedra Regis, qui ea hora ad conuiuium residebat. Exterritusque ait
suis: Terramotus factus est. Responderunt qui aderant, nihil se sentisse commotionis. At
ille: Occurrite quanto citius ad portam, ne forte aliquis aduersari cupiens regno nostro ad-
sit quasi nociturus nobis: non enim sine causa hæc sella contremuit. Qui protinus occur-
rentes, offenderunt fenem in veste pellicea, & dixerunt de eo Regi. Qui ait: Ite & adducite
eum in conspectu meo, ut intelligam cuius ordinis sit homo. Et adductus stetit coram Re-
ge, sicut quondam Iacob coram Pharaone. Cui ille ait: Quis es, & vnde venisti, & quod est
opus tuum, vel quid necessitatis habes ut venias ad nos?

Cui ille: Pater sum (inquit) Dominicarum ouium, quas cum Dominus spiritualibus ci-
bis iugi administratione reficiat, corporalia eis interdum alimenta deficiunt. Ideo petimus
B potentiam vestram, ut ad viduū vestituque necessaria aliquid tribuatis. Rex verò hæc au-
diens, ait: Accipite agros vineasque, de quibus possitis viuere, ac necessitates vestras ex-
plere. Qui respondit: Agros & vineas non accipiemus; sed si placet potestati vestræ, aliquid
de fructibus delegate: quia non decet monachos facultatibus mundanis extolli, sed in hu-
militate cordis Dei regnum iustitiamque eius exquirere. At Rex cum audisset hæc verba,
dedit præceptionem, ut annis singulis trecentos modios tritici, eiusdemque mensura nu-
mero vinum accipiant, & centum aureos ad comparanda fratrum indumenta: quod vsque
nunc à filii ditionibus capere referuntur.] hucusque Gregorius. Sic igitur seminans Rex
ista carnalia, messuit iugi prouentu spiritualia, nempe præes assiduas tantorum monacho-
rum, ex quibus etiam ditatus est rerum temporalium copia, nouo auctus regno, qui iam
propè casurus erat è suo.

C Sed quæ læta hæc sint tristitia subsecuta, iam ex Gregorio nobis dicendum erit. Accidit
enim, ut maior natu ex alia coniuge filius Chilperici Moroueus nomine aduersus patrem in-
surrexerit occasione incestuosi contracti coniugij, cum videlicet copulauit sibi in matrimo-
nium Brunichildem Sigeberti Regis sui patris relictam uxorem, quam apud Rhotoma-
gum idem Rex Chilpericus iusserat exulare. cuius rei gratia contra filium indignans pa-
ter insurgens, ipsum armis rem agentem superatum, captumque in custodia detineri
mandauit: Qui (inquit Gregorius) ibi tonsuratus est, & mutata veste, qua clericis uti mos
est, presbyter ordinatur, & in monasterium Canonicum, quod vocatur Anisula, diri-
gitur, ut ibi sacerdotali erudiretur regula.] Subdit autem Gregorius, eundem Morouem
patrem eludere conatum, inde aufugisse, confugisseque ad basilicam sancti Martini Tu-
ronos, ubi ipsum tunc Gregorium adesse contingeret, qui de re gesta eiusmodi historiam
texit: Operto capite, indutus veste sæculari, beati Martini templum expetit. Nobis
autem Missas celebrantibus, in sanctam basilicam, aperta reperiens ostia, ingressus est. Post
Missas autem petiit ut ei eulogias dare deberemus (erat autem tunc nobiscum Ragnemo-
dus Parisiæ sedis Episcopus, qui S. Germano successerat) Quod cum refutarem, ipse
cepit clamare, & dicere, quod non rectè cum à communionem sine fratrum conuientia
suspendere. Illo autem hæc dicente, cum consensu fratris qui præfens erat, contestata
causa canonica, eulogias à nobis accepit. Veritus autem sum, ne dum vnum à communio-
ne suspendebam, in multos existerem homicida: minabatur enim aliquos de populo no-
stro interficere, si communionem nostram non meruisset. Multas tamen pro hac causa Tu-
ronica regio sustinuit clades.] & quænam fuerint, hæc paulo inferius: Igitur Chilpericus
Rex nuncios ad nos direxit, dicens: Eicite apostatam illum de basilica: sin autem, totam
regionem illam igne succendam. Cumque nos rescripsissemus, impossibile esse ut quod
tempore hæreticorum non fuerat, Christianorum tunc temporibus fieri, nempe ut confu-
gentes ad ecclesiam vi expellerentur: ipse exercitum commouet & illuc dirigit.] Quæ autem
post hæc facta sint, dicemus postea.

D Verum haud perfunctorie factum huiusmodi Gregorij prætereundum putamus, ne imi-
tandum posteris factum perperam relinquatur. Laudandus mihi semper in reliquis Gre-
gorius fuit multis de causis, potissimum verò ob pietatem, quo nomine etiam ab eius tem-
poris scriptore Venantio Fortunato plurimum commendatur: in hoc autem minime mihi
probandus, cum communionem impertit apostatæ transfugæ, qui præsertim eam minis
expeteret. Esto, purgatum fuerit per poenitentiam utcumque prætersum delictum illud
incestus, tamen ut habitus clericalis desertori, ad hominumque cædes parato impertierit
communione, non (ut decebat) constantiam sacerdotalem exhibuit, sed eneruatum ani-
mum,

MYNET-
CENTIA
REGIS ER-
GA LVPE-
CINVM.

^aGreg. Tit.
ron. hist. li. 5.
c. 2. 14.
DE MORO-
UEO INCE-
STVOSO IN
CLERICVM
MVTATO.

^bGreg. hist.
Fran. lib. 5.
c. 14.

GREGO-
RIVS LEVI-
TERRIMIS
COMMUNIO
NEM IM-
PERTIT MO-
ROUEO.

num, tantoque muneri imparem demonstraui, cum non satis sibi inesse virium docuit, A vt minacem repelleret peccatorem, cum ipse maiori polleret auxilio, nempe patrocinio S. Martini, qui ad vlciscendas iniurias illatas personis vel loco, continuo soleret assurgere. Sed missa istac.

IESV CHRISTI PELAGII PAP. II. IUSTINI IVN. IMP. ANNVS ANNVS ANNVS 580. 3. 15.

O Crogosimus supra quingentesimum Christi annus adest, Indictionis decimateretia, idemque tertius Tiberij cum Iustino regnantis: quo Antiochia Syria iterum terrae B motu quassata, magna ex parte vastatur. Vnde autem tantorum malorum fluxerit causa, Euagrius in primis illorum temporum scriptorem audiamus, qui ait: Antiochia porro & Daphne, quae est illi finitima, ad tertium annum Imperij Tiberij Caesaris tam ingens terrae motus in ipso meridie extitit, vt Daphne tota eius vi impetu concideret, & Antiochia edificia tam publica, quam priuata ad terram vsque dirumperentur illa quidem, sed non ita tamen, vt ad solum ruerent. Acciderunt praeterea tum Antiochia, tum Constantinopolia alia nonnulla, quae longum sermonem requirunt: quae quidem certe vtramque urbem grauitur exagitarunt, & in inaximas turbas coniecerunt, atque vt ex diuino quodam zelo orta sunt, sic exitum habere plane admirabilem; de quibus deinceps verba facturus sum.

Anatolius quidam, vir primum quidem plebeius & mollis, postea vero ad magistratus & alia munera obeunda subdole (nescio quo modo) arripuit, & Antiochiae aetatem tradidit: C quo in loco res, quas habebat in manibus, sedulo executus est. Vnde cum Gregorius eius urbis Antistite maximam confluat familiaritatem, persaepeque illum adiit, partim gratia de negotiis suis colloquendi, partim vt maiorem auctoritatem ex crebra eius consuetudine sibi conciliaret. Iste Anatolius hostias simulacris immolasse, forte deprehensus est, qui cum vocaretur in quaestionem, homo impius, praestigiator, & infinitis inuolutus sceleribus repertus fuit. Et tamen parum aberat, quin & ipse & sui omnes (habuit namque alios sui similes, qui dolis itidem sacrificasse manifesto tenebantur) liberi dimissi fuissent, nisi populus, excitato tumultu, omnia turba ita miscuisset, vt consilium de illis impiis inutum eo pacto diremptum esset. Quinetiam contra Gregorium Episcopum clamores tolluntur, eum consilij Anatolij participem fuisse palam praedicatum. Porro autem execrabilis daemon, humanae vitae perturbator, nonnullos induxerat, vt victimis immolandis cum Anatolio se socios adiungerent. Hinc Gregorius in maximum venit discrimen, populo eum grauissime exagitante, insectanteque: hinc etiam in illum tam vehemens mouebatur suspicio, vt Imperator ipse Tiberius coram ex ore Anatolij veritatem expiscari laboraret.

Mandatum igitur dat, vt Anatolius & sui omnes quam celerrime aduentarent. Quibus rebus cognitis, Anatolius ad imaginem quamdam Mariae Deiparae fune in carcere sublimem appensam accurrens, manibus a tergo complicatis se ei supplicare, precesque adhibere ostendit. Illa autem eum veluti sacrilegum detestata, & vt Deo inuisum coarguens, penitus ab se auertit: spectaculum plane horribile & sempiternae memoriae prodendum: quod quidem a praesidiariis militibus, & ab his quibus illius custodia commissa fuit, visum est, & ab his omnibus aliis divulgatum. Apparuit item Deipara re ipsa nonnullis aliis Fidelibus, eosque contra scelestum illum incitauit, inquiens, Anatolium filium suum contumeliis afficere. E

Vbi vero Anatolius ad urbem Constantinopolitanam ductus fuit, & ibi verberibus supra modum caesus, nihil contra Episcopum potuit dicere, ipse cum suis maioris tumultus & seditionis plane popularis ciuitati auctor & causa extitit. Nam cum quidam illorum sententiam haberent de se pronunciatam, vt non morte, sed exilio dumtaxat mulctarentur: populus diuino quodam zelo succensus, omnia turbare, bile & iracundia exardescere, exilioque damnatos rapere cepit: qui in nauem piscatoriam impositi, totius populi suffragiis viui ignis tradebantur incendio. Contra Imperatorem porro & Eutychem Episcopum suum tamquam fidei proditores grauitur vociferari. Nec dubium, quin & Eutychem, & eos quibus potestas in Anatolium cum suis inquirendi permissa fuit (istos namque in singulis locis inquirere & vndique circumferre ceperunt) prorsus e medio sustulissent, nisi Dei prouidentia, quae omnium saluti prospicit, illos e quaerentium manibus eripuisset, &

Euag. lib. 5. e 1. c. 8. eph. lib. 1. c. 3. Euag. hist. lib. 5. c. 17. c. 18.

ANTIOCHIA TERRAE MOVS CONCUSSA.

DE ANATOLIO IMPIO.

DEIPARAE IMAGO ANATOLIUM IMPIUM AVERSATA.

DEUS POPULI CONSTANTINOPOLITANI ADVERSUS IMPIOS.

CALIA

A tam ingentis multitudinis furorem pederentim sedauisset. Siquidem ita factum est, vt neque vllum atrox facinus eorum manibus ederetur, & Anatolius primum in amphitheatro bestis expositus, ab iisdem dilaniaretur, deinde ageretur in crucem.

Neque tamen ita finem suppliciorum sibi inflictorum reperit. Nam lupi corpus eius in terram disturbantes (quod ante numquam visum fuisset) pastu crudeli membratim deuorauerunt. Erat autem quidam e nostris hominibus, qui, priusquam res istae confecta essent, dixerat, se secundum quietem vidisse sententiam contra Anatolium ac suos a populo latam. Quinetiam vir illustris, qui Imperatoris Palatio praefuit, qui que Anatolij causam acriter admodum tuebatur, dixerat, se quoque vidisse Deiparam Mariam, eamque sic ipsi locutam: Quousque defendis causam Anatolij, qui tum me, tum filium meum tantis onerat contumeliis? Sed de his hoc modo.] haecenus Euagrius de rebus in Oriente gestis.

B Quod ad res Occidentalis Ecclesiae spectat, de Ecclesia Gallicana nonnulla a Gregorio, cum prosequitur res Francorum, suppeditantur, ex quibus complura obseruatione digna de rebus Ecclesiasticis elici possunt. Dum igitur stylo prosequitur Morouei filij Chilperici Regis confugium in ecclesiam, quae potissimum hoc anno facta sint, quo Childeberti filij Sigeberti annus secundus regni incipit numerari, ita narrare pergit: Anno autem secundo Childeberti Regis, cum videret Moroueus patrem suum in hac deliberatione intentum, assumpto secum Guntheranno Duce, ad Brunichildem pergere cogitat, dicens: Abiit vt propter meam personam basilica domini Martini violentiam perferat, aut regio eius propter me captiuitati subdatur. Etingressus basilicam, dum vigilas ageret, res quas secum habebat ad sepulchrum B. Martini exhibuit, orans vt sibi sanctus succurreret, atque ei concederet gratiam suam, vt regnum accipere posset. Vides hominem quantumlibet improbum, haud tamen Sanctorum cultum despectisse, sed eo amplius propensiusque Martini auxilium expetiisse precibus atque muneribus, quo magis angustiis premeretur. Subdit autem Gregorius: Moroueus vero de patre atque nouerca multa crimina loquebatur, quae cum ex parte vera essent, credo acceptum non fuisse Deo vt haec per filium vulgarentur, sicut in sequentibus cognoui.

Quadam enim die ad conuiuium eius accitus cum pariter sederemus, suppliciter expetiit aliqua ad instructionem animae legi. Ego vero referato Salomonis libro, versiculum qui primus occurrit, arripui, qui haec continebat: Oculum qui aduersus respexerit patrem, effodiant enim corui de conuallibus. Illo quoque non intelligente, consideravi hunc versiculum a Domino preparatum. Animus enim semel imbutus ambitione regnandi aliud non admittit ad salutem oblatum remedium. In deteriora igitur infelix lapsus, Saulem imitatur, ad pyrrhonissam confugiens, cum se a Deo desertum esse cognouit. nam audi quae mox subdit Gregorius:

Tunc direxit Guntherannum puerum ad mulierem quamdam habentem spiritum pyrrhonis, vt ei quae erant euentura narraret. Asserebat praeterea, ipsam sibi ante hoc tempus non solum annum, sed & diem & horam in qua Rex Charibertus obiret, denunciasse. Quae haec ei per pueros mandata remisit: Futurum est enim, vt Rex Chilpericus hoc anno deficiat, & Moroueus, inclusis fratribus, omne capiat regnum. Tu vero ducatum totius regni eius annis quinque tenebis; sexto vero anno in vna ciuitate, quae super Ligeris alueum sita est in dextera eius parte, fauente populo, Episcopatus gratiam adipisceris, ac senex plenus dierum ab hoc mundo migrabis. Cumque haec pueri redeuntes omnino nunciaissent, statim ille vanitate elatus, tamquam si iam in cathedra Turonica Ecclesiae resideret, ad me haec E detulit verba. Cuius ego irridens stultitiam, dixi: A Deo haec poscenda sunt: nam credi non debent quae diabolus repromittit: ille autem ab initio mendax est, & in veritate numquam stetit. Illoque cum confusione discedente, valde irridebam hominem qui talia credi debere putabat. Ita plane hac punitione curiosi plectuntur, vt in hunc modum a daemone illudantur atque traducantur falsis promissionibus, quibus aliquid verum immiscet. ludus iste est sapientiae, vt illudat hominibus huiuscemodi vana sectantibus, sicut cum talia quaerentem decipi voluit Achab, dicens: Quid ibit nobis ad decipiendum Achab? Vix credi potest, quam amplum sit rete istud, quod super Orbem, vt decipiat curiosos, diabolus tendere consuevit. Pergit vero Gregorius de se ipso:

Denique quadam nocte, vigilis in basilica S. Martini celebratis, dum lectulo decumbens obdormissem, vidi Angelum per aera volantem: cumque super sanctam basilicam praeteriret, voce magna ait: Heu heu, percussit Deus Chilpericum & omnes filios eius, nec

Annal. Eccl. Tom. 7.

Fff 2

super-

ANATOLIUS EXPOSITVS BESTIIS.

Greg. Turon. lib. 5. c. 14. MOROUEVS AD BRUNICHILDEM EVGA.

PROV. 30.

MOROUEVS CONSULIT PYTHONISSAM.

3. Reg. 22.

supererit de his qui processerunt de lumbis eius, qui regat regnum illius in aeternum. Erant ei eodem tempore de diuersis vxoribus filij quatuor, exceptis filiabus. Cum autem haec in posterum impleta fuissent, tunc ad liquidum cognoui falsa esse quae promiserant harioli.] Cum vero admonitione Gregorij Moroueus Regis filius oraculum pythoniisae fuisse habere, quid praeterea ad praenoscenda ventura idem excogitavit, ab eodem Gregorio ita accipe:

MOROUVS QVAERIT VENTURA EX SACRIS CODICIBVS.

2. PAR. 7. Ilier. 2.

1. Sal. 7. 2.

Matth. 26.

Moroueus non credens pythoniisae, tres libros super Sancti sepulchrum posuit, id est, Psalterij, Regum, Euangeliorum: & vigilans tota nocte, petiit vt sibi beatus confessor, quid eueniret, ostenderet; & vtrum posset regnum capere, an non, vt Domino indicante, cognosceret. Post haec continuato triduo in ieiuniis, vigiliis, atque orationibus, ad beatum tumulum iterum accedens, reuoluit librum qui erat Regum. Versus autem primus paginae, quam referauit, hic erat: Pro eo quod reliquistis Dominum Deum vestrum, & ambulastis post deos alienos, nec fecistis rectum ante conspectum eius, ideo tradidit vos Dominus Deus vester in manibus inimicorum vestrorum. Psalterij autem versus hic est inuentus: Verumtamen propter dolos posuisti eis mala: deicisti eos, dum alleuarentur. Quomodo facti sunt in desolationem? subito defecerunt: perierunt propter iniquitates suas. In Euangelis autem hoc est repertum: Scitis quia post biduum Pascha fiet, & Filius hominis tradetur vt crucifigatur. In his responsionibus ille confusus, flets diutissime ad sepulchrum beati Antistitis, assumpto secum Guntheramno Duce, cum quingentis aut eo amplius viris discessit.] haec quidem Turonis, quod ad S. Martini basilicam ante confugerat. Sic homo toties admonitus, plurimorum peccatorum pondere pragrauatus, respiciendi haud obtinuit facultatem.

Sed & Chilpericus Dei beneficiorum oblitus, odio plus aequo indulgens, dum fuit in filium, religionem laedit: nam de eo haec paulo post Gregorius: Exercitus autem Chilperici Regis vsque Turonos accedens, regionem illam in praedas mittit, succendit, atque deuastat, nec rebus sancti Martini pepercit; sed quod manu tetigit, sine vilo Dei intuitu aut timore diripuit. Moroueus propè duos menses ad antedictam basilicam residens, fugam iniit, & ad Brunichildem Reginam vsque peruenit: sed ab Austrasiis non est collectus.] At de bel-lis turbisque haec tenus.

ERRATVM IN HISPANIA IN DIE PASCHAE.

Post haec autem recensita Gregorius de controuersia oborta diei Paschae causa inter Gallicanam & Hispanicam Ecclesiam ista habet: Eo anno dubietas Paschae fuit. In Gallis vero nos cum multis ciuitatibus XIII. Kal. Maias sanctum Pascha celebrauimus, alij vero cum Hispanis XI. Kal. Aprilis solemnitate hanc tenuerunt. Tamen (vt ferunt) fontes illi, qui in Hispaniis nutu Dei complentur, in nostro Pascha repleti sunt.] haec Gregorius: de quae his fontibus dictum est superius. Iam vero ad nobilem Episcoporum conuentum hoc eodem tempore Parisiis celebratum, a Gregorio vero descriptum stylum admoueamus. Interfuit ei ipse, & pars magna fuit.

CONCILIUM PARISIENSE.

Greg. Turon. histor. Franc. lib. 5. cap. 18.

Hoc ipso enim anno, agente Chilperico Rege Francorum, conuocatur Synodus Parisiensis in ecclesia S. Petri ob causam Praxetati Episcopi Rhotomagensis. Datum est enim illi crimini a Rege, quod manus eius fuerit cum ipso filio, qui rebellauerat, Moroueo, coniurassetque cum illo aduersus Regem. Agit de his pluribus Gregorius Turonensis, atque ait: Adductus est igitur in Synodum Praxetatus Episcopus. Rex aduersus eum causam agens, sic est locutus: Quid tibi visum est, o Episcope, vt inimicum meum Moroueam, qui filius esse debuerat, cum amica sua, id est, patri sui vxore coniungeres? An ignarus eras, quae pro hac causa canonum statuta sanxissent? Etiam non hic solum excessisse probaris: sed etiam cum illo egisti, datis muneribus, vt ego interficerer, hostem autem filium patri fecisti, seduxisti pecunia plebem, vt nullus mecum fidem habitam custodiret, voluisti que regnum meum in manus alterius tradere. Haec eo dicente, infremuit multitudo Francorum, voluitque ostia basilicae rumpere, quasi vt extractum sacerdotem lapidibus vrgeret: sed Rex prohibuit fieri.

PRAXETATVS AC CVSATVS A REGESVAM CAVSAM AGIT.

Cumque Praxetatus Episcopus ea quae Rex dixerat, facta negaret: aduenerunt falsi testes, qui ostendebant species aliquas, dicentes: Haec & haec nobis dedisti, vt Moroueo fidem promittere deberemus. Ad haec ille dicebat: Verum enim dicitis, vos a me saepius muneratos; sed non ex hac causa extitit, vt Rex eiiceretur a regno. Nam & cum vos mihi & equos optimos & res alias praereteris: numquid poteram aliud facere, nisi & ego vos simili forte remunerarem? Recedente vero Rege ad metatum suum, nos collecti in vnum sedebamus

A sedebamus in secretario basilicae beati Petri. Confabulantibusque nobis, subito aduenit Actius Archidiaconus Ecclesiae Parisiense, salutatisque nobis ait: Audite me, o sacerdotes Domini, qui in vnum collecti estis. Aut enim hoc tempore exaltabit nomen vestrum, & bonae fama gratia resurget: aut certe nullus vos amodo pro Dei sacerdotibus est habiturus, si personas vestras sagaciter non erigitis, aut fratrem perire permittitis. Haec eo dicente, nullus sacerdotum ei quicquam respondit: timebant enim Regina, Fredegundis scilicet, furorem, cuius instinctu haec agebantur. Quibus intentis, & ora digito comprimentibus, ego aio: Attenti estote, quae sermo meo, o sanctissimi sacerdotes Dei, & praefertim vos qui familiares Regi esse videmini. Adhibete ei consilium sanctum & sacerdotale, ne exardescens in ministerium Dei, pereat ab ira eius, & regnum perdat & gloriam.

ACTIUS ARCHIDIACONUS CONTINUATIO.

Illis vero silentibus, adici: Memento te, domini mei sacerdotes, verbi Prophetici, quod ait: Si viderit speculator iniquitatem hominis, & non dixerit, reus erit animae percuntis. Ergo nolite silere, sed praedicate, & ponite ante oculos Regis peccata eius, ne forte ei aliquid mali contingat, & vos rei sitis pro anima eius. An ignoratis quid nouo gestum fuerit tempore? quomodo apprehensum Sigismundum Clodomeri retrusit in carcerem, dixitque ei Aurtus Dei sacerdos: Ne eicias manum in eum, & cum Burgundiam petieris, victoriam obtinebis. Ille vero abnuens quae ei a sacerdote dicta fuerant, abiit, ipsumque cum vxore & filiis interemit: petiitque Burgundiam, ibique oppressus ab exercitu, interemptus est. Quid Maximus Imperator? nonne cum beatum Martinum compulisset communicare cuidam hominide Episcopo: & ille quo facilius addictos morti liberaret, Regi impie consensisset: prosequente Regis aeterni iudicio, ab Imperio depulsus Maximus, morte pessima condemnatus est? Haec me dicente, non respondit vllus quicquam, sed erant omnes intenti & stupentes.

GREGORII GRAVIS SENTENTIA.

1. Cor. 13.

Duo autem aduatores ex istis (quod de Episcopis dici, dolendum est) nunciauerunt Regi, dicentes, quia nullum maiorem inimicum, quam me haberet. Illico vnus ex aulicis cursu rapido ad me representandem dirigitur. Cumque venissem, stabat Rex iuxta tabernaculum ex ramis factum, & ad dexteram eius Bertheramnus Episcopus, ad laenam vero Ragneimodus stabat (hic erat Episcopus Parisiensis successor S. Germani) & erat ante nos scamnum pane desuper plenum cum diuersis ferculis. Visoque me, Rex ait: O Episcope iustitiam cunctis largiri cebes: & ecce ego iustitiam a te non accipio, sed (vt video) consentis iniquitati, & impletur in te proverbium illud, quod Coruus oculum corui non eruet. Ad haec ego: Si quis de nobis, o Rex, iustitia tramitem transcendere voluerit, a te corrigi potest: Si vero tu excesseris, quis te corrumpet? Loquimur enim tibi: sed si volueris, audis: si autem

QVAE RES ADVERSVS GREGORIUM FIT.

non volueris, quis te condemnabit? quis tibi se pronunciat esse iustitiam? Ad haec ille (vt erat ab adulatoribus contra me accusus) ait: Cum omnibus enim inueni iustitiam, & tecum inuenire non possum. Sed scio quid faciam, vt noteris in populis, & iniustum te esse omnibus pateat. Conuocabo enim populum Turonicum, & dicam eis: Vociferamini contra Gregorium, quod sit iniustus, & nulli hominum iustitiam praestet. Illis quoque haec clamantibus respondebo: Ego qui Rex sum, iustitiam cum eodem inuenire non possum: & vos qui minores estis, inuenieris? Ad haec ego: Quod sim iniustus, tu nescis: scit enim ille conscientiam meam, cui occulta cordis sunt manifesta. Quod vero falso clamore populus, te insultante, vociferatur, nihil est: quia sciunt omnes a te haec emissa; ideoque non ego, sed potius tu in acclamatione notaberis. Sed quid plura? habes leges & canones: haec te diligenter rimari oportet: & tunc quae praeceperint, si non obseraueris, noueris, tibi Dei iudicium imminere. At ille quasi me demulcens (quod dolose faciens putabat me non intelligere) conuersus ad iuscellum, quod coram me erat positum, ait: Propter te haec iuscella parauit, in quibus nihil aliud praeter volatilia & parumper ciceris continetur. Ad haec ego, cognoscens adulationem eius, dixi: Noster cibus esse debet, facere voluntatem Dei, & non his delicijs delectari, vt ea quae praecepit, nullo casu praetermittamus. Tu vero qui alios de iustitia culpas, pollicere prius quod leges & canones non omittas, & tunc credimus quod iustitiam prosequaris. Ille vero porrecta dextra, inrauit per omnipotentem Deum, quod ea quae lex & canones edoceant, nullo praetermitteret pacto: Post haec accepto pane, & hausto vino, discessi.] haec tenus Gregorius de prima Synodi Actione: quae autem post haec facta sint, antequam iterum Synodus cogeretur, sic narrat:

Ea vero nocte decantatis nocturnalibus hymnis, ostium mansionis nostrae grauibus audio cogi verberibus: missosque pueros nuncios Fredegundis Reginae ad stare cognosco, quibus

TENTATVS GREGORIVS A FREDEGUNDE REGINA.

CHRISTI PELAGII PAP. II. IVSTINI IVN. IMP. 580. 3. 15.

introducitis, salutationem Reginae suscipio. Deinde precantur pueri, ut in eius causis con-

ACTIO PA- RISTENSIS SYNODI SECUNDA.

Conuenientibus autem nobis ad basilicam S. Petri, mane Rex affuit, dixitque: Episcopus enim in furtis deprehensus ab Episcopali officio ut auellatur, canonum auctoritas sanxit. Nobis quoque respondentibus, quis ille sacerdos esset, cui furti crimen irrogaretur, respondit Rex: Vidistis enim species, quas nobis furto abstulit (ostenderat enim nobis ante diem tertiam Rex duo volucra speciebus & diuersis ornamentis referta, quae pretiabantur amplius quam tria millia solidorum, sed & sacculum cum numismatis auri pondere tenentem quasi millia duo) haec enim dicebat Rex sibi ab Episcopo Praetextato fuisse furata. Qui respondit: Recolere vos credo, discedente a Rhotomagensi vrbe Brunichilde Regina, quod venerim ad vos: dixique vobis, quia res eius, id est, quinque sarcinas, commendatas haberem; & frequentius aduenire pueros eius ad me, ut ea redderem, & nolui sine consensu vestro. Tu autem dixisti mihi, o Rex: Eijce haec a te, & reuertantur ad mulierem suae res; ne inimicitiae inter me & Childebertum nepotem meum pro his rebus debeant pullulare. Reuersus ergo ego ad urbem, vnum volucrum tradidi pueris: non enim volebant amplius ferre. Reuersi iterum requirebant alia: iterum consului magnificentiam vestram: tu autem praecipisti, dicens: Eijce, eijce haec a te, o sacerdos, ne faciat scandalum haec causa. Iterum tradidi eis duo ex his, duo autem alia remanserunt mecum. Tu autem quid nunc me calumniaris, & me furti arguis, cum haec causa non ad furtum, sed ad custodiam debeat deputari?

EVRTI ARGVITVR PRAETEXTATVS.

Adhaec Rex: Si hoc depositum penes te habebatur ad custodiendum, cur soluisti vnum ex his, & limbum aureis contextum filis in partes defecasti, & dedisti per viros, qui me a regno deijcerent: Praetextatus Episcopus respondit: Iam dixi tibi superius, quia munera eorum acceperam: ideoque cum non haberem quod de praesenti darem, hinc praesumpsi, & eis vicissitudinem mulierum tribui. proprium mihi esse videbatur, quod filio meo Moroueo erat, quem de lauacro regenerationis excepi. Videns autem Rex Chilpericus, quod cum his calumnijs superare nequiret, attonitus valde ac conscientia confusus discessit a nobis: vocauitque quosdam de adulatoribus suis, & ait: Videtis me verbis Episcopi fateor, & vera esse quae dicit, scio. quid nunc faciam, ut Reginae de eo voluntas adimpleatur? Et ait: Ite, & accedentes ad eum dicite, quasi consilium ex vobismetipsis dantes: Nosti quod sit Rex Chilpericus pius atque compunctus, & citò flectatur ad misericordiam. humiliare sub eo, & dicit ab eo obiecta a te perpetrata fuisse: tunc nos prostrati omnes coram pedibus eius, dari tibi veniam impetramus. His seductus Praetextatus Episcopus, pollicitus est se ita facturum.] haecenus secunda Actio Synodi. Sequitur rursus tertia & vltima:

ACTIO TERTIA SYNODI RIPARIENSIS.

Mane autem factò, conuenimus ad consuetum locum: adueniensque & Rex, ait ad Episcopum: Si munera pro muneribus his hominibus es largitus, cur sacramenta postulasti, ut fidem Moroueo seruarent? Respondit Episcopus: Petij, fateor, amicitias eorum haberi cum eo: & non solum hominem, sed si fas fuisset, Angelum de caelo euocassem, qui esset adiutor eius; filius enim mihi erat (ut saepe dixi) spiritualis ex lauacro. Cumque haec altercatio altius tolleretur, Praetextatus Episcopus prostratus solo, ait: Peccaui in caelum & coram te, o Rex misericordissime: ego sum homicida nefandus, ego te interficere volui, & filium tuum in folio tuo erigere. Haec eo dicente, prosternitur Rex coram pedibus sacerdotum, dicens: Audite, o piissimi sacerdotes reum crimen execrabile confitentem. Cumque nos flentes Regem eleuassimus a solo, iussit eum basilica egredi. Ipse vero ad metatum discessit, transmittens librum canonum, in quo erat quaternio nouus annexus, habens canones quasi Apostolicos, continens haec: Episcopus in homicidio, adulterio, & periurio deprehensus, a sacerdotio diuellatur.

His ita lectis, cum Praetextatus staret, stupens Bertheramnus Episcopus ait: Audi, o frater & coepiscope, quia Regis gratiam non habes, ideoque nec nostra charitate uti poteris, primumquam Regis indulgentiam merearis. His ita gestis, petiit Rex, ut aur ei tunica scinderetur,

CHRISTI PELAGII PAP. II. IVSTINI IVN. IMP. 580. 581. 3. 4. 15. 16.

deretur, aut centesimus octauus psalmus, qui maledictiones Ischarioticas continet, super caput eius recitaretur, aut certe iudicium contra eum scriberetur, ne in perpetuum communicaret. quibus conditionibus ego restiti, iuxta promissum Regis, ut nihil extra canones gereretur. Tunc Praetextatus a nostris raptus oculis, in custodiam positus est: de qua fugere tentans, nocte grauissime casus, in insulam maris, quae adiacet ciuitati Constantinae, in exilium est detrusus.] haecenus Gregorius de Synodo Parisiensi, & causa Praetextati, qui etiam turpiter nimisque animo fracto calumnias in se latas confessus est; tamen maioribus sumptis animi viribus aduersus Fredegundem, alteram Iezabelem, strenue agens, mortem subire non timuit, de qua agemus suo loco inferius. Porro hoc eodem anno artibus Fredegandis Moroueam Regis filium fuisse spontanea nece defunctum id ipso expositente a Gaileno familiari, ne in manus inimicorum veniret, idem auctor testatur. Quod item anno eiusdem Regis filium iuniorem Samsonem nomine ex humanis sublaturum esse, idem affirmat.

PRAETEXTATVS DETRVDITVR IN CARCEREM.

Gre. Turon. bist. Franc. l. 5. c. 18 in fin. Idem c. 12.

Quid autem hoc eodem anno Turonis apud sancti Martini sepulchrum fieri contigit, ex eodem ipsius ciuitatis Episcopo Gregorio haud erit inutile recitare: Tunc (inquit) Vinocus Brito in summa abstinentia a Britannis venit Turonos, Hierosolymam accedere cupiens, nullum aliud vestimentum nisi de pellibus lana priuatis habens: quem nos quo facilius teneremus (quia nobis religiosus valde videbatur) presbyterij gratia honorauimus. Ingerudis autem religiosa consuetudinem habebat aquam de sepulchro sancti Martini colligere. Qua aqua deficiente, rogat vas cum vino ad beati tumulum deportari: transacta autem nocte, id exinde, hoc presbytero praesente, assumi mandauit. Et ad se delato, ait presbytero: Aufer hinc vinum, & vnam tantum guttam de aqua benedicta, vnde parum superest funde. Quod cum fecisset (mirum dictu) vasculum quod semiplenum erat, ad vni guttae descensum impletum est: idem bis impletum. Quod non ambigitur, & in hoc beati Martini fuisse virtutem.] Ex huiusmodi miraculo longè lateque vulgato, aliisque eiusdem generis accidisse videtur, ut super vinum sancti Martini nomen inuocaretur, illudque pariter eo modo sancti viri nomine benedictum, vnaque simul mutuae symbolo charitatis inuicem propinarum in honorem eiusdem Sancti potarent. Sed quod tum pietas docuit, prauus usus labefactauit, ut eius inuocatione non ex vino miracula, ut olim, sed ebrietates ex luxu soleant prouenire.

Illem c. 21.

VINVM S. MARTINI.

IESV CHRISTI PELAGII PAP. II. IVSTINI IVN. IMP.

ANNVS ANNVS ANNVS 581. 4. 16.

Sequitur annus Christi quingentesimus octogesimus primus, decimae quartae Indictionis: quo consultus Pelagius Papa scripsit ad Benignum Archiepiscopum epistolam decretalem die decimatercia Augusti de translatione Episcoporum, an & quando Episcopum esse de in sedem transire deceat. quae incipit: Lectis fraternitatis tuae litteris, &c.] an autem & ipsa ex Isidori sit mercibus, tu videto.

Extat tom. 2. Concil.

Hoc eodem anno Laurentius Iunior post Frontonem creatur Episcopus Mediolanensis Ecclesiae; moxque ad Pelagium Papam, ut in communionem Catholicam reciperetur, scripsit libellum (quem cautionem Gregorius Papa appellat) quo se auersari schismaticos, & in causa Trium capitulorum Romanae inhaerere Ecclesiae profitebatur. cui quidem libello cum complures nobiles Senatores subscripserint, etiam Gregorius, qui postea fuit Romanus Pontifex, dum hoc tempore Urbanam gereret Praefecturam, suum apposuit chirographum, ut ipse testatur in epistola ad Laurentij successorem Constantium. Subscribere autem Senatores, ipseque Praefectus Urbis Gregorius tamquam fidei iussores Laurentij ipsius Mediolanensis Episcopi: ex quo intelligas, cur idem Gregorius ipsum Laurentij libellum fidei nominat cautionem. Cum igitur haec ipsius Gregorij Papae testificatione adeo manifesta sint, vides quam longè ab historica veritate aberret Ioannes diaconus, dum in Vita S. Gregorij Papae tradit ab eodem Benedicto Papa ipsum Gregorium ex monacho, inuitum licet & renitentem, creatum fuisse diaconum Cardinalem S. R. E. Ait insuper, quod antequam hoc Benedictus Papa aggrediretur, ipsum adhuc monachum Gregorium miserit in Britanniam insulam ad conuersionem gentis Anglorum; sed tumultuantibus ciuibus, ab eodem

LAURENTIUS IVN. EPISC. MEDIOL.

Greg. lib. 3. epist. 11.

DE TEMPORIBUS DIACONATVS GREGORII PAPAE.

^aIoannes dia.
in Vit. S. Gre.
lib. 1. cap. 22.
23. 24. 25.
rom. 2. Sur.

DE TEMPO-
RE IOAN-
NIS DIA-
CONI.
^bIoan. dia.
ibid. lib. 4. c.
86. 93. 94.
97.

^cSigibert. de
Scrip. Eccl. f.
cap. 1. 7.

^dGregor dia-
log. lib. 4. c.
16.
DE S. GRE-
GORII PA-
PAE VITAE
PRIMOR-
DIIS.

^eGregor. ho-
mil. 38.

^fGrego lib. 4.
epist. 44.

^gGregor. lib.
11. epist. 34.
^hGregor. Tu-
ron. hist. lib.
10. c. 1.

DE TEMPO-
RE PRAE-
LECTURAE
VRBANAE
GREGORII.
ⁱGreg. lib. 3.
epist. 1.

^kGrego lib. 2.
epist. 31. Ind.
11.
^lGregor. li. 2.
epist. 30. Ind.
21.

eodem reuocatum, & inter diaconos cooptatum. hæc quidem Ioannes^a diaconus tradit, A
sed quàm fabulosè, tu ex citatis ipsius Gregorij scriptis iudex eris.

Aggressuri itaque iam nos ordine temporum res mirificè gestas eiusdem S. Gregorij re-
censere: quoniam continget interdum à Ioannis diaconi, qui Vitam eius scripsit, senten-
tia discrepare: ne hoc nimium audax alicui videri possit, cum auctor absque reprehensio-
ne hæctenus lectus fuerit: hic primum de ipsius auctoris tempore, quo scripsit, paucis agen-
dum putamus. Cum ipse in eadem scriptione meminerit^b Leonis Quarti, Nicolai, atque
Hadriani Romanorum Pontificum, inscribatq; opus illud ad Ioannem Romanum Pon-
tificem eius nominis octauum ordine, qui sedere cœpit anno Domini octingentesimo sep-
tuagesimosecundo: iam liquet post hæc trecentis fermè annis eos libros elaborasse. Ex qui-
bus pariter erroris redarguas Sigibertum, qui non ad Ioannem Octauum, sed Septimum
illud affirmat^c ab ipso opus inscriptum: etenim cum dictorū Pontificum, qui vixerunt post
Ioannem Septimum, auctor ipse in eo meminerit, nulla de his dubitatio reliqua esse potest.
mortuus est autem Ioannes Papa Septimus anno domini septingentesimo septimo, post
quod tempus ijdem nominati Pontifices vixisse reperiuntur Hadrianus, Leo Quartus, &
Nicolaus. Sic igitur haud quifque prudens in verba auctoris dixerit esse iurandum, qui post
annos (vt dixi) fermè trecentos ea de S. Gregorio scriptorum monumentis posteris com-
mendauit: cum alioqui etiamsi eodem tempore cum S. Gregorio ipse vixisset, à perspicua
veritate refelli, siue ipse, siue alius minimè refugere iure possit, eoq; magis, si ex ipsius-
met Gregorij scriptis auctor redarguendus erit.

Acturi igitur de Gregorij Papæ primordijs, de genere prius aliqua veluti præludia præ-
mittenda putamus. Scimus ipsius Gregorij^d testificatione, fuisse ipsi atauum Felicem Ro-
manum Pontificem, non quidem quartum eius nominis (vt vult Ioannes diaconus) cum C
non Romanus ille, sed Samnita fuerit: Gregorij enim progenitores & antecessores liquet
fuisse Romanos. sed de his superius. Fuisse autem illi patrem nomine Gordianum, ma-
trem verò Siluiam appellatam, eosdemq; pietatis cultores, omnes æque consentiant:
sed excelluisse Siluiam sanctitate, meruisseq; inter sanctos adnumerari, Ecclesiasticæ ta-
bulæ fidem faciunt, sicut eadem claritudine illustratæ fuere eius amitræ Tarilla atque hu-
ius soror Æmiliana Deo dicatæ virgines, quas sui patris^e affirmat fuisse sorores, sicut &
Gordianam, sed à sanctis sororibus valde degenerem. Quòd si adhuc ipsius Gregorij
cunabula perscruteris, inuenies & nutricem eius, eandemq; adhuc supersitem tēpore ipsius
Pontificatus, cuius meminit in epistola ad Rusticianam Patriciam^f. Institutum verò
fuisse optimis moribus, & in domo sancta inter sanctos sanctitudinem æque imbutum coalu-
isse, par est credere, ex cultumq; bonis litteris (quantum illud ferebat sæculum ob diutur-
na bella eruginatum) certum est: iuris quoque fuisse consultissimum, suis postea litteris
deklarant^g. De ipsius eruditione Gregorius Turonensis æqualis ipsius Romani Gregorij
hæc habet^h: Litteris grammaticis, dialecticis, atque rhetoricis ita erat institutus, vt nulli
in Vrbe ipsa videretur esse secundus.] Porò inter Senatores militasse, in eaque forensi
militia primos ordines duxisse, Præfecturamq; Vrbanam administrasse, ex suis ipsius
scriptis postea litteris satis constat.

Sed quo tempore id acciderit, ex iisdem eius scriptis est perscrutandum. Sanè quidem
diuctis verbis ipse sanctus Gregorius testatur, se tunc in eo magistratu fuisse, cum Lauren-
tius adhuc esset Mediolanensis Episcopus: id enim ipse habet in epistola ad eius successo-
rem Constantium, vbi sunt hæc verbaⁱ: Quamuis decessor fraternitatis tuæ Laurentius
districte cautionem sedi Apostolicæ remisit, in qua viri nobilissimi ex legitimo E
numero subscripserunt, inter quos ego quoque tunc Vrbanam Præfecturam gerens pari-
ter subscripsi.] Cum igitur eius testificatione satis liqueat, supersite adhuc Laurentio Me-
diolanensi Episcopo, ipsum Gregorium in ea functione fuisse: quærendum modò de tem-
pore ipsius Laurentij Episcopatus. Fuit iste (vt diximus) Laurentius Iunior: Senior enim,
ad quem sæpè & de quo plura Ennodius Ticinensis, vixit Symmachi Papæ temporibus
(vt Conciliorum Acta declarant) ante annos sexaginta, Junior verò his Longobardorum
temporibus vixit, quem diem obiisse liquet, cum iam ipse Gregorius Romanus Pontifex
creatus esset, ageretq; in sede annum tertium: tunc enim de eius obitu & in eius locum
subrogatione Constantij extant ipsius Gregorij datæ litteræ ad Exarchum^k Italiæ Rom-
anum, nec non alia^l ad Ioannem subdiaconum de eiusdem Laurentij obitu, & electione
Constantij. est is annus Domini quingentesimus nonagesimustertius.

Cum

A Cum igitur constet de anno quo Laurentius defunctus est, appareatq; cum sedisse an-
nos duodecim, sedereq; cœpisse anno Domini quingentesimo octogesimo primo (vt om-
nes qui res Ecclesiæ Mediolanensis persecuti sunt, & ex eiusdem Ecclesiæ monumentis se-
riem Episcoporum texerunt, affirmant^a) nihil est vt dici possit à Benedicto Papa Grego-
rium creatum esse diaconum, siue monasticam vitam excoluisse, cum hoc ipso Laurentij
tempore adhuc laicum Præfecturam Vrbanam administrasse pateat. Porò quòd eodem
hoc anno initium Episcopatus Laurentij contigerit, cum Gregorius ipse Præfectus Vrbs
vnà cum aliis nobilissimis viris subscripsit Laurentij de communione cum Romana Eccle-
sia scriptæ cautioni, colligi satis potest ex veteri instituto, quòd esset in more, vt simul ac
quis creatus esset Episcopus, fidei professionem mitteret ad Apostolicam sedem, prout &
ab eius successore Constantio in sua electione factum apparet ex eadem epistola^b ad eum
B data, cum eundem tradit scripsisse similem cautionem de Trium capitulorum damnatio-
ne, cuius causâ tres Episcopi ab eius se communione diuiserant. At verò ante Laurentium
Fronto, & ante Frontonem Honorius rexit Mediolanensem Episcopum, qui & eo quidem
tempore fuisse Episcopum reperitur (teste Paulo diacono) cum Alboinus inuasit Italiam,
Indictione tertia, anno Domini quingentesimo septuagesimo, vt appareat ipsum cum suc-
cessore Frontone vsque ad Laurentium impleffe decennium.

Gregorius autem cum negotijs secularibus foris inferuieret, intus anhelasse ad solitu-
dinem, ipsemet testatur scribens postea ad sanctum Leandrum Episcopum Hispalensem
his verbis^c: Omne tuis auribus, quod mihi de me displicebat, exposui, quoniam diu lon-
gæque conuersionis gratiam distuli: & postquam cælesti sum desiderio afflatus, seculari
habitum contemnere melius putavi. Aperiatur mihi tunc de æternitatis amore
C quod quærerem, sed inolita me consuetudo deuinxerat, ne exteriorem cultum mutarem.
Cumq; adhuc me cogeret animus præsentis mundo quasi specie tenus deseruire: cœpe-
runt multa contra me ex eiusdem mundi cura succrescere, vt in eo iam non specie, sed
(quod est grauius) mente retinerer. Quæ tandem cuncta sollicitè fugiens, portam mona-
sterij petij, & relictis quæ mundi sunt (vt frustra tunc credidi) ex huiusmodi naufragio nu-
dus euasi.] hæc de se ipse vsque ad ingressum in monasterium. Quòd igitur ipse adhuc sæ-
cularis specie tenus (vt ait) sic Reipublicæ ministrabat, vt tamen animo Deo intrinsecus mi-
litarer: vtique ea illa putamus fuisse tempora, quibus ipse Gregorius in erigendis in Sici-
lia monasterijs totus erat, post quæ & aliud erexit Romæ in Clivo Scauri. De his autem,
vsque ad munus diaconatus susceptum, Gregorius Turonensis huius temporis inspector &
scriptor ista habet^d: Hic de Senatoribus primis, ab adolescentia deuotus Deo, ex rebus

D propriis sex in Sicilia monasteria congregauit, septimum verò intra Vrbs muros instituit:
quibus tantam delegans terrarum copiam, quanta ad victum quotidianum præbendum
sufficeret, reliqua venundedit cum omni præsidio domus, ac pauperibus erogauit. Et qui
antè serico contextu ac gemmis micantibus solitus erat per vrbe[m] procedere trabebatur,
nunc vili contextus vestitu ad altaris Dominici ministerium consecratur, septimusq; Le-
uita in adiutorium Papæ adsciscitur. Tantaq; ei abstinentia in cibis, vigilantia in oratio-
nibus, strenuitas in ieiunijs erat, vt infirmato stomacho vix consistere posset.] hæc Turo-
nensis Gregorius de Gregorij Romani primordijs.

Sed & in eo etiam redarguendus est Ioannes diaconus, dum ait ipsum Gregorium vi-
tam excoluisse monasticam primò sub Hilarione Abbate, inde verò sub Maximiano. Nam
ipse Gregorius his diuersa ponit, dum ait^e: Vitæ venerabilis Valentius, vel Valentio, siue
E Valentinus, qui post in hac Romana vrbe mihi (sicut nosti) meoq; monasterio præfuit,
prius in Valeria prouincia suum monasterium rexit, &c.] Qui igitur haud diu permixtus est
degere in monasterio, sed inde euulsus in diaconum ipse Gregorius est assumptus, haud
alium Abbatem post Valentium habuisse institutorem putamus. Nam quòd ad Maximia-
num spectat, licet ipse Gregorius^f testetur eum eidem suo monasterio præfuisse, non tamen
addit & sibi, sicut de Valentio dixerat. Post Maximianum verò præfuit eidem ipsius mona-
sterio Pretiosus, cuius idem Gregorius^g meminit: inde autem Probus, adhuc viuente Gre-
gorio, qui de eo in Constituto^h ad ipsum dato mentionem habet: monasteriumq; illud
titulo sanctorum Andrea Apostoli, atque Lucie, seu potius Lucæ, cuius reliquias, sicut &
Andrea, acceperat Constantinopoli, nominatum fuisse, publica intexta Constituto Acta
referant. Quo extructo, in ipsum cum est ingressus monasterium, contigisse sanctam Ro-
mulam virginem ex hac vita migrare, idem affirmatⁱ.

Porò

^aValentinus in
Fest. S. Gre-
gorij.

^bGreg. lib. 3.
epist. 1.

^cGregor. in
præf. Mo-
nal. ad Lean-
dram.

^dQuæ ad-
huc sæ-
cularis
Gregorius
egerit.

^eGreg. Tu-
ron. hist. lib.
10. c. 1.

^fGreg. dia-
log. li. 4. c. 21.

^gGreg. dia-
log. lib. 4. c.
32. & homil.
in Euang. 14.

^hGreg. dia-
log. li. 4. c. 55.
ⁱGreg. lib. 9.
epist. 22.

^kGregor. in
Euag. homil.
40. & dia-
log. lib. 4. c.
13.

DE INSTI-
TUTIONE
MONASTI-
CA S. GREG-
GORII.

* Idem dia-
log. lib. 1. c.
4. p. ope fin.

* Idem dia-
log. lib. 2. in
prin.

* Greg. Dia-
log. lib. 2. c. 3.

* Greg. lib. 2.
c. 4.
* Greg. lib. 2.
cap. 5.

* Greg. Dia-
log. lib. 2. c. 3.
in fin.

* Greg. Dia-
log. lib. 1. c. 4.

Porro instituto ab ipso in Vrbe eodem sancti Andreae monasterio, non ex proximè positis Cassinatibus monachis (vt multi putant) quibus Longobardos fugientibus apud Lateranensem basilicam datum fuerat monasterium, sed ex prouincia Valeria monasterio sancti Equitij, in quo vigeant monastica instituta, petiit primum Abbatem apparet, idque non ex ipsius Gregorij loco citato tantum, sed & alio eiusdem, dum sancti Equitij post obitum edita miracula recenset, dumque ex relatione eiusdem Valentij, siue Valentini sui Abbatis, quæ narrat se accepisse testatur, vbi ait^a: Silere non debeo, quod de hoc viro Abbate quondam meo reuerendissimo Valentio cognoui, &c.] suum enim illum Abbatem dum iterum appellat, haud alium ab eo de quo dictum est, fuisse cognosce. Porro nullum aliud celebre eo tempore in prouincia Valeria monasterium fuisse reperitur, nisi sancti Equitij, ex quo primum petendus esset Abbas monasterij ab ipso in Vrbe erecti, à quo & habitum ipse Gregorius monasticæ conuersionis accepit, & ab eo monachorum institutus est regulis.

Videant hinc ergo, quo iure nonnulli tradant, fuisse Gregorium institutionis sancti Benedicti professorem, cum sanctus Equitius ante sanctum Benedictum in dicta prouincia monasterium erexit, & monachis in eo positus præfuerit: congregauerat iam ille monachos, cum sanctus Benedictus petiit eremum, nec est enim, cui magis quam ipsi Gregorio credi possit de se testanti: sed neque est vt quis Valentium hunc, quem sibi præfuisse Abbatem fateretur iterum ipse Gregorius, illum existimet fuisse Valentianum, secundum numerum post S. Benedictum Abbatem, primum verò Lateranensis cœnobij. Nam constat diuersum fuisse monasterium sancti Andreae ab illo Lateranensi, vt ex diuersa etiam Abbatum serie intelligere potes. Lateranensi enim primum Valentianus Abbas, inde Simplicius, & post eum præfuit Honoratus, vt idem ipse Gregorius^b docet: In monasterio autem S. Andreae primò (vt eiusdem Gregorij testificatione diximus) Valentius, siue Valentinus, inde Maximianus, tertio loco Pretiosus, atque postea substitutus est Probus.

Qui indignè ferunt, S. Gregorium alterius instituti quam S. Benedicti monachum asseri, eodem S. Equitij monachos sub eodem Patriarcha S. Benedicto redigere laborant, quasi monasterium S. Equitij vnum ex eis fuerit duodecim monasterijs, quæ S. Benedictum erexisse, ipse S. Gregorius tradit^c. Verùm an his annuere, vel contradicere idem Gregorius inueniatur, ex eius verbis exactissimè disquiramus. Qui dum agit de duodecim à S. Benedicto erectis monasterijs, ait non in diuersa prouincia, sed, illic, inquit, duodecim monasteria construxit. & paulo post^d de iisdem agens, eadem in eodem loco circumquaque fuisse constructa ait. & sequenti capite^e: Ex his autem monasterijs, inquit, quæ in eodem loco construxerat, tria sursum in rupibus montis erant, &c. Sicque reperita tertio eiusdem Gregorij^d testificatione, vbinam eadem essent à S. Benedicto erecta monasteria, vnicuique exploratum absque dubitatione redditur: parua enim ea fuisse, ex numero monachorum duodecenario in singulis (vt idem ait Gregorius) collocato, possumus intelligere. Hæc autem ex dictis cum perspicua reddita sint: adhuc ista manifestiora redduntur, si de S. Equitij monastica præfectura quæ ab eodem S. Gregorio descripta sunt, videamus.

Ipse enim superius in secundo Dialogorum^f libro, non vnus tantum monasterij, sed multorum S. Equitij fuisse Abbatem affirmat. sunt enim hæc ipsius verba: Equitius præ suæ magnitudine sanctitatis multorum in ea prouincia, Valeria scilicet, monasteriorum, pater extitit.] hæc cum ita sint, quomodo sub S. Benedicto Abbate (si temporis ratio ferret) redigendus Equitius est, qui in diuersa prouincia iam Abbas multorum monasteriorum esset, nemini subiectus præterquam summo Pontifici, cum constet duodecim illis monasterijs à S. Benedicto ædificatis (vt idem testatur^g S. Gregorius) singulis singulos esse præfectos Abbates, nec alium quempiam nisi ipsum Benedictum vniuersalem curam omnium habuisse? Sic igitur tot eiusdem S. Gregorij assertionibus (quibus non acquiescere nefas) non est qui negare iure possit, S. Benedicti & S. Equitij diuersas inter se atque distinctas fuisse collectiones monachorum; ex S. Equitij verò classe propagatos fuisse S. Gregorij monasterij monachos, ex sancti verò Benedicti, quos diximus, Lateranenses. Vincat veritas, priuata faceat affectio. Sed de his modò satis ad explodendam Ioannis diaconi sententiam de sancti Gregorij diaconatu sub Benedicto Papa, quem contigisse potius sub eius successore Pelagio Iuniore, certis assertionibus suo loco dicturi sumus.

Eodem quoque anno, defuncto Ioanne Episcopo Alexandrino, cum sedisset annos vndecim,

A. decim, in locum eius suffectus est sanctus Eulogius, qui sedit annis vigintiseptem. hæc ex Nicephori Chronico: de eodem Euagrius^a, & alij. Hic ille Eulogius, de quo sæpè in epistolis suis meminit sanctus Gregorius Papa: sed de eo plura inferius pro temporis ratione dicturi sumus. Illuxit Deus tandem, vt Ægypti tenebras ab hæreticis eam inuadentibus sedem olim offusas, tanti electi Episcopi splendore fugaret, qui cum Orthodoxa fide polleret, sanctæ vitæ quoque meritis coruscaret.

Sed iam res Francorum, quæ ad Ecclesiasticam spectant historiam, prosequamur. Languescerent planè his temporibus Annales inopia, nisi ex rebus Francicis suppeditaretur annis fermè singulis argumentum. Hoc igitur anno, qui Childeberti filij Sigeberti Regis numeratur tertius, Guntheramni verò Regis ipsius patruj decimus septimus, inquit Gregorius Turonensis: Dacco nobilis Dux insidijs Dracoleni Ducis captus, cum occidendus esset, vocato presbytero, ab eodem poenitentiam petiit, quæ accepta interfectus est.] vigeat in Ecclesia pius vsus, vt absque peccatorum remissione à Deo per sacerdotem accepta, nemo ex hac vita migraret. At homicida ipse est passus quod fecit: superbus enim & arrogans à Guntheramno Bosone, inuocato nomine Domini & virtute S. Martini, occisus est. rem gestam narrat Gregorius^b, qui de eodem Guntheramno iterum ope S. Martini à naufragio liberato hæc ait^c: Quodam die dum Guntheramnus Bosonem contra viciniam Ambianensem Ligerim fluum transmearet, ac irruentibus tenebris, mundum nox horribilis retineret: subito aduersante vento nauæ turbantur in pelago, separatique nauibus quæ pontem illum sustinebant, & aqua vsque ad summum repletis, descendunt cuncti vsque ad cingulum cum ipsis nauibus in profundum, nequaquam tamen nauibus subductis à pedibus. Exterritisque omnibus Bosonem non raucè vociferans, B. Martini auxilium implorabat, & vt eis ad liberandum festinus occurreret, precabatur, dicens fidenter suis: Nolite timere: scio enim quòd dextera sancti viri ad auxilium porrigendum maximè in necessitatibus sit parata. Hæc eo dicente, directis ab eo nauibus, mutatoque vento contrario in secundum, nullo pereunte peruenit ad litus, vbi tam præsens occurrit beati confessoris suffragium, vt etiam argentum quod rapiente fluuio perdidit, denud fluuio in litus restitueret, reciperent.] hæc de Bosone Gregorius. Ad eundem Bosonem extat Venantij Fortunati carmen^d, quod incipit:

*Sic regat omnipotens radiantia culmina Regis,
Atque eius causas arma superna regant.]* & inferius illud, cum ipsi bene

precatur his versibus:

*Sic placido Regi summus pius auctor ab alto,
Qui dedit ante Petro, porrigat ipse manum.]* exauditum fuisse vidisti.

IESV CHRISTI PELAGII PAP. II. TIBERII IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
582. 5. 1.

Q. Vingentesimo octogesimo secundo Redemptoris anno, Indictionis decimæ quinte, Iustinus Imp. post annos in Imperio sexdecim, mensesque nouem cum dimidio exactos ex hac vita recedit mense Augusto, vt testatur Euagrius, Tiberiusque solus imperat, tenuitque annos quatuor. Quid autem proximè obiturus Iustinus Imp. ad Tiberium conuersus dixerit, astante Senatu & Eutychio Patriarcha, à Cedreno atque Miscella^e recitatur his verbis:

Ece Deus qui bene facit tibi, hunc habitum dedit tibi, non ego. Honora illum; vt tu quoque honoreris ab illo. Honora matrem tuam (Sophiam Augustam intelligens) quæ aliquando domina tua fuit. Nosti quòd primum seruus eius fueris, nunc autem filius. Non gratuleris in sanguinibus, nec communices homicidio, nec malum pro malo reddas, ne in malo inimicitæ similis mihi efficiaris. Ego enim vt homo culpau: etenim culpabilis factus sum, & recepi secundum peccata mea; sed causam habeo cum his qui hoc mihi fecerunt, ante tribunal Christi. Ne eleuet te habitus, quemadmodum me. Sic attende omnibus, sicut tibi. Scito quis fueris, & quis modò existas. Ne superbias, & non peccabis. Nosti quis fuerim & quis factus sim, extiterim & existam. Omnes isti filij tui sunt & serui. Scis quod pro visceribus meis honorauerim te. Hos tu cum videas omnes, quæ Reipublicæ sunt vides. Exercitus curam geras: molles & imprudentes ne præcias, neque

^a Enag. lib. 3. cap. 16.

^b Greg. Turon. hist. li. 5. c. 21.
^c Greg. Turon. mirac. S. Mart. li. 2. cap. 17.

^d Fortun. carm. lib. 7.

MORITVR
IUSTINVS,
TIBERIVS
IMPERAT.

^e Miscel. li. 6. QUAR IUSTINVS PROXTIME MORITVRVS AD TIBERIVM.

neque eo tibi persuadeant, quod priores te tales Imperatores fuisse dicent. Hæc tibi præci- A pio, meoque edoctus malo, hortor ut iis stes. Qui habent substantias, fruuntur eis: his verò qui non habent, dona. Et facta oratione à Patriarcha, cum dixissent omnes, Amen: cecidit Cæsar ad pedes Imperatoris, & dixit ei: Si vis, sum; si non vis, non vivam. Et Imperator: Deus, ait, qui fecit cælum & terram, ipse omnia, quæ dicere oblitus sum, in cor tuum mittat. Porro dum hæc prosequeretur Imperator, replebat lacrymis totum collegium.] hæc ibi: eadem ferè cuncta Cedrenus, ex quo & aliqua emendanda sunt, qui & hæc his addit: Ceterum morbo ingrauescente, haud multo post vitam conclussit. Corpus verò in Heroo Iustiniani depositum est in arca Proconnesia, iuxtaque Sophia vxor eius.] at hæc postea. Quod spectat ad Iustini mores, hæc item in Miscella: Hic Iustinus in initio Imperij sui bonus fuit, post in omnem avaritiam incidit, contemptor pauperum, Senatorum spoliator: cui tanta cupiditatis fuit rabies, ut arcas iuberet ferreas fieri, in quibus quæcumque B rapiebat, auri talenta congregaret.] Porro ipsum etiam in hæresim Pelagianam dilapsum tradit Gregorius, quod tamen minimè receptum esse videtur.

^a Greg. hist. Franc. lib. 5. cap. 50. DE CORONATIONE TIBERII IMP.

De coronatione Tiberij Augusti hæc idem Gregorius Turonensis^a: Cum eum secundum consuetudinem loci ad spectaculum Circi præstolaretur populus processurum, parare ei cogitans pro parte Iustiniani insidias, qui tunc nepos Iustini habebatur: ille per loca sancta processit: completaque oratione, vocato ad se vrbis Papa cum Consulibus ac Præfectis, Palatium est ingressus. Dehinc indutus purpura, diademate coronatus, throno Imperiali impositus, cum immensis laudibus Imperium confirmavit. Factionarij quoque opperientes ad Circum, cum cognovissent quæ facta fuerant, pudore confusi, sine effectu regressi sunt, nihil homini qui in Deo spem posuerat, aduersari valentes. Transactis autem paucis diebus, adueniens Iustinianus, pedibus se proiecit Imperatoris, quindecim ei centenaria C deferens ob meritum gratiæ: quem ille secundum patientiæ suæ ritum colligens, in Palatium iussit assistere.]

^b SOPHIA INSIPIATA TIBERIO.

At quid post hæc? subdit auctor: Sophia verò immemor promissionis, quam quondam in Tiberium habuerat, insidias ei tentavit intendere. Procedente autem eo ad villam, ut iuxta ritum Imperialem triginta diebus iocundaretur ad vindemiam: vocato clam Iustiniano Sophia, voluit eum erigere in Imperium. Quo comperto, Tiberius cursu veloci ad Constantinopolitanam regreditur urbem, apprehensamque Augustam omnibus thesauris spoliavit, solum ei victus quotidiani alimentum relinquens. Segregatisque pueris eius ab ea, alios posuit de fidelibus suis: mandans prorsus, ut nullus de anterioribus ad eam haberet accessum. Iustinianum verò obiurgatum tato in posterum amore dilexit, ut filio eius filiam suam promitteret, rursusque filio suo filiam eius expeteret, sed res non est sortita effectum. Exercitus eius Persas debellavit, victorque regressus, tantam molem prædæ detulit, ut crederetur cupiditati humanæ posse sufficere: viginti elephantum capti ad Imperatorem deducti sunt.] hæc Gregorius: eadem & Paulus diaconus^b; quæ & in Miscella^c leguntur. Sed eos puto errare in his quæ scribunt de victoria Iustiniani Ducis contra Persas obtenta, quæ (ut vidimus ex Euagrion) facta sunt, cum Tiberius, vivente adhuc Iustino, ante tres annos regnare cœpisset. Ceterum eo defuncto, Iustinianum Ducem honore fuisse spoliatum, scribit Euagrius^d, eo quod non tam feliciter atque antea contra barbaros depugnasset: inque eius locum subrogatum tradit Mauritium, qui & genus & nomen traxerat ab antiqua Roma, licet Arabis- so Cappadociæ civitate oriundus esset, de quo paulo inferius plura sumus dicturi.

^b Paul. diacon. de gest. Longobard. lib. 3. cap. 6. ^c Hist. Miscel. lib. 17. ^d Euagr. lib. 5. cap. 19.

Sed manifestemus causam, cur Sophia Augusta Tiberium post viri obitum auersata est: primumque audiamus quæ de ea Zonaras ita habet^e: Tiberius ab Eutychio Patriarcha coronatus, uxorem quoque suam Anastasiam Augustam salutavit, quæ duas ei filias peperit Charitonem & Constantinam, Sophia verò Iustini vidua, relicta aula, in regiam sibi cognominem migravit, regio comitatu ei à Tiberio tanquam matri attributo.] hæc Zonaras. Subdit his Cedrenus, indignatam nonnihil Sophiam fuisse nova manifestatione Anastasiæ coniugis: nam cum ignorasset illa fuisse Tiberio uxorem, quo post obitum ei nuberet, virum fuerat cohortata ut Tiberium Cæsarem diceret. Addit insuper de Tiberio hæc verba: Huic in somnis Angelus prædixit nomine sanctæ Trinitatis, tyrannos, ipso imperante, Imperium non inuasuros.] hæc ille. Missos autem à diuersis regionibus legatos ad Tiberium, & inter alios Chilpericum Francorum Regem id officij præstitisse, Gregorius narrat^f; & quæ ab eodem dona acceperint reddenda Chilperico, idem recenset.

^e Zonar. An. mal. par. 3. ^f CYR SOPHIA AVERSATA EST TIBERIO.

^g Gregor. hist. lib. 6. c. 2.

His addimus quæ idem Gregorius Turonensis de thesauro à Tiberio inuento sic scribit:

A bit^a: Cum Tiberius multa de thesauris, quos Iustinus aggregavit, pauperibus erogaret, & Augusta illa eum frequentius increparet, quod Rempublicam redeisset in paupertatem, diceretque: Quod ego multis annis congregavi, tu infra paruum tempus prodigè dispergis. Aiebat ille: Non decrit fisco nostro: tantum pauperes elemosynam accipiant, & capivi redimantur. hic est enim magnus thesaurus, dicente Domino: Theaurizate vobis thesauros in cælo, ubi neque ærugo, neque tinea corrumpit, & ubi fures non effodiunt, nec furantur. Ergo de quo Deus dedit, congregemus per pauperes in cælo, ut Dominus nobis augere dignetur in sæcula. Et qui (ut diximus) Tiberius magnus & verus Christianus erat, dum hilari distributione pauperibus opem præstat, magis ac magis Dominus ei subministrat. Nam deambulans per Palatium, vidit in pavimento domus tabulam marmoream, in qua crux Dominica erat sculpta, & ait: Cruce tua, Domine, frontem nostram munimus B & pectora, & ecce crucem sub pedibus conculcamos. Et dicto citius iussit eam auferri: de fossaque tabula atque crecta, inueniunt subitus & aliam hoc signum habentem; nunciantesque iussit auferri: qua amota, reperiunt & tertiam, iussuque eius & hæc auferunt. qua ablata, inueniunt magnum thesaurum habentem supra mille auri centenaria, sublaturumque auram pauperibus adhuc abundantius (ut consueverat) subministrat, nec Dominus aliquid deficere permittebat pro bona voluntate sua.

^a Greg. hist. lib. 5. cap. 19. TIBERII ERGA PAUPERES LIBERALITAS.

THESAURVS INVENTVS.

Quid ei Dominus in posterum transmiserit, non omittam. Narses ille Dux Italiæ, cum in quadam ciuitate domum magnam haberet, in Italiam cum multis thesauris egressus ad supramemoratam urbem aduenit: ibique in domo sua occultam cisternam magnam fodit, in qua multa millia centenariorum auri argenti que reposuit, ibique interfectis confcis, vni tantummodo seni per iuramentum condita commendauit. Defunctoque C Narsete, hæc sub terra latebat. Cumque supradictus senex huius elemosynas assidue carneret, pergat ad eum, dicens: Si (inquit) mihi aliquid prodest, magnam rem tibi Cæsar edicam. Cui ille: Dic, ait, quod volueris: proderit enim tibi, si quiddam nobis profuturum sciens narraueris. Thesaurum (inquit) Narsedis reconditum habeo: quod in extremo vitæ positus celare non possum. Tunc Tiberius Cæsar gauisus, mittit usque ad locum pueros suos. Præcedente verò senè, hi sequuntur attoniti: peruenientesque ad cisternam, deopertamque ingrediuntur: in qua tantum aurum argentumque reperiunt, ut per multos dies vix euacuaretur à portantibus. Ex hoc ille amplius hilari erogatione dispensauit egenis.] hæc Gregorius Turonensis: eademque de his duobus ingentibus thesauris inuentis historia Miscella^b, Paulus diaconus^c, & alij recentiores. Miramur tamen historiam ore Latinorum tantopere decantatam, nullum (quod inuenerim) ex Græcis D auctoribus habere astipulatorem. Sed de his consule quæ superius, cum de obitu Narsedis actum est, dicta sunt.

^b Italia DENARSIBVS THESAURO INVENTO.

^b Miscel. l. 17. ^c Paul. diacon. de gest. Longob. lib. 3. c. 5. c. 6.

Quod ad res Pontificias spectat, data reperitur à Pelagio Papa epistola ad omnes Episcopos, præcipue ad Campaniæ atque totius Italiæ sacerdotes. Quod enim bello vigente Longobardorum, quo vniuersa flagrabat Italia, cultus Episcopis deferri solitus nonnihil diminutus esse videretur, ex quo quamplurima mala manarent, nempe ut qui minimè suos reuererentur Anriscites, contemnentes personas, nequaquam parecerent bonis Ecclesiasticis, persuasi nimirum bellorum tempore silere iura: hinc Pelagius Papa hoc ipso anno Kalendis Decembris decretalem dedit epistolam de accusationibus ac iudiciis Episcoporum. Euenire enim frequenter solet, ut cum Episcopi bona Ecclesiarum à laicis usurpata repetere, atque ad usum pristinum vindicare student, in se illorum linguas prouocent, qui ne E quod abstulerunt reddant, criminosis primum omnium Episcopos accusationibus impetunt. quæ omnia Pelagius ea edita constitutione correxit. Incipit verò epistola: Sollicitudinem omnium Ecclesiarum iuxta Apostolum circumferentes, &c.]

Hoc item anno, qui quartus Childeberti Regis, decimus verò octauus Guntheramni habetur, celebrata est prima Synodus Cabilonensis in causa Sagittarij & Salonij Episcoporum, ut Gregorius Turonensis testatur his verbis^d: Anno quoque quarto Childeberti Regis, qui fuit decimus octauus Guntheramni & Chilperici Regum, apud Cabilonem ciuitatem Synodus facta est ex iussu Principis Guntheramni: discursusque diuersis causis, contra Salonium & Sagittarium Episcopos iteratur: vetus iudicium, obiciunturque eis crimina, & non solum de adulteriis, verum etiam de homicidiis accusantur. Sed hæc per poenitentiam purgari censentes Episcopi, illud est additum, ut constituerentur rei maiestatis, & patriæ proditores. qua de causa ab Episcopatu disiecti, in Basilicam B. Marcelli sub custodia

SYNODVS CABILONENSIS. ^d Gregor. Turon. histor. Franc. lib. 5. c. 27.

CHRISTI 582.

PELAGII PAP. II. 5.

TIBERII IMP. 1.

stodia detruduntur; ex qua per fugam lapsi, discesserunt per diuersa vagantes, donec in ciuitatibus eorum alij subrogati sunt.] hæc Gregorius.

CONCILIUM MATISCONE. Conc. Matiscon. tom 2. Concil.

Eodem anno Indictionis itidem decimaquintæ, Kalendis Nouembris, euocatione eiusdem Guntheramni Francorum Regis in Gallia celebrata est prima Synodus Matisconensis, vt eius Acta a testantur in fine eiusdem Concilij, licet illic numerus annorum ipsius Regis deprauatus habeatur, dum coacta dicitur Synodus anno duodecimo dicti Regis: nam si (vt illic legitur) decimaquinta Indictione eam Synodum celebratam habent ipsius Acta, non duodecimo, sed decimo octauo habitam esse, dicere oportet. Nec est quod quis eam reuocet ad præcedentis Indictionis periodi itidem decimaquintam Indictionem: nam illis temporibus Nicetius præerat Ecclesiæ Lugdunensi, hoc autem tempore & Indictione regebat eam Ecclesiam Priscus, qui eidem Synodo subscriptus reperitur. Ado Viennensis huius Synodi cum meminit, hæc ait b: Post Philippum Euantius vir sanctus Episcopus Viennæ leuatus est. hic cum sancto Prisco, & Artemio Senonico, & Remigio Bituricensi, & cum aliis sanctis Episcopis viginti capitula Ecclesiastica perfectè roborauit, quibus consensus quoque Syagrius Eduensis Episcopus, vir summæ sanctitatis.] hæc Ado. Syagrius autem iste, cuius meminit, haud pridem creatus fuit Episcopus Eduensis, cuius ordinationi interfuisse sanctum Germanum Episcopum Parisiensem, auctor est Fortunatus in ipsius Vita.

Ado in Chron. confedit

Quod verò ad eiusdem Synodi canones spectat: cum viginti in Concilio sancitos canones Ado testetur, non nisi decem & nouem reperiuntur, iidemque omnes ad morum emendationem, Ecclesiasticamque disciplinam spectantes, complures verò ad Iudæorum petulantiam coercendam. Inter alia & illud etiam cauerunt Patres, ne ad sæculare forum Episcoporum causæ traherentur. Sed & cum vetuerunt c ne clerici sæculari habitu incederent, vel armati: ad prauum illum usum, qui factione dictorum Episcoporum Salonij & Sagittarij irrepserat, respectum habuisse Patres videntur. Actum d ibidem de Quadragesima dicta S. Martini ante Natalem Domini trium dierum in hebdomada ieiunij obseruanda: quo tempore canones publicè recitari mandarunt. Sed accipe verba eiusmodi Ecclesiasticæ sanctionis:

Ead. Synod. can. 5. Ead. Synod. can. 9.

DE Ieiuniis quæ præcedunt Natalem Domini.

Gregor. Turon. histor. lib. 10. c. 31.

Vt à feria sancti Martini vsque ad Natalem Domini, secunda, quarta, & sexta sabbati ieiunetur, & sacrificia quadragesimali debeant ordine celebrari. In quibus diebus canones legendos esse, speciali definitione sancimus, vt nullus se fateatur per ignorantiam deliquisse.] hæc Patres. Fuisse autem in Galliis huiusmodi ieiunia primùm instituta à sancto Perpetuo Turonensi Episcopo, Gregorius eiusdem Ecclesiæ Antistes docet, vbi inter alia ieiunia e: A depositione (inquit) S. Martini vsque ad Natalem Domini terna in septimana ieiunia. Fluxit inde, vt nonnulli Fidelium ipsum integrum tempus Aduentus, quod Natalem Domini diem præcedit, ieiunio continuato transigerent. At de Synodo hætenus iam ad sequentis anni res gestas transeamus.

IESV CHRISTI ANNVS 583.

PELAGII PAP. II. ANNVS 6.

TIBERII IMP. ANNVS 2.

STATVS REIPVB. A TIBERIO PROBE DITPONITVR.

Sequitur annus Christi quingentesimus octogesimo tertius, Indictionis primæ, quo Tiberius Imperator in ordinem redacto Iustiniano exercitus Duce ob conspirationem E initanam cum Sophia, Mauritium in bello Persico satis spectatum virum Magistrum militum creat, quieti Reipublicæ consulturus: cognatione enim Iustiniani cum Iustino Augusto intercedente, eidem regnandi parta cupido fuit: quæ vbi semel cor humanum inuaserit, haud facillè quibuscumque remedijs ab animo penitus extrahi potest, radicitusque conuelli, cum sæpe recisa, vberiori germine, oborta occasione, solear pullulare. Sed cum tanta hæc non nisi consulto numine Tiberius sit aggressus, omnia quàm felicissimum sortita sunt exitum: etenim bellum ciuile ipso est eius ortu compressum, paxque vbique parta, atque cultus religionis viridem retinuit obseruantiam; ex quibus factum est, vt ex bello Persico quàm plures sint relatæ victoriae. Vtinam sicut florentissimum extitit Imperij Tiberij tempus, ita fuisset & diuturnum.

Cum igitur (vt ex Euagnio dictum est) Mauritio cum præfectura Orientis bellum aduersus Per-

CHRISTI 583.

PELAGII PAP. II. 6.

TIBERII IMP. 2.

A fus Persas à Tiberio Imp. creditum esset: fauente numine, aduersus eos sæpe bello decernens, diuina fultus ope, semper egregias de illis victorias retulit: quæ cum haud facillè breuitate perstringi possint (res enim gestas peculiari descriptione cum se scriptis profecturum Euagrius spem dederit, quòd ea careamus, nec si præstiterit scimus) ex multis pauca dicemus; quæ idem auctor in Ecclesiastica digessit historia, vbi primùm de Mauritij moribus eiusmodi orationem instituit a:

Euag. hist. li. 3. c. 19. 20. MAURITIUS DUX QVAELIS.

Vir erat Mauritius prudens, ingeniosus, in rebus quidem diligens, animo constans & stabilis, ipsa vitæ ratione & moribus compositus, beneque cultus: ventris etiam cupiditate sic coercuit, vt non modò rebus necessarijs & facillè parabilibus, verùm etiam alijs omnibus, quibus vita intemperans se insolenter efferre solet, abstineret: vulgus hominum non facillè admisit ad colloquium, neque aures cuiusque sermonibus patefecit; quippe qui sciret, alterum contemptum, alterum assentationem parere: rarò se adeundi concessit potestatem, eamque non nisi vehementer oratus largitus est: aures sermoni superuacaneo obturauit, non cera (vt est apud poetam) sed ratione, vt illa pro clauis existeret, quæ eas hominum sermonibus commode tum aperiret, tum clauderet. Inscitiam autem matrem audaciæ, quæ ei vicina & finitima est, sic ab se depulit, vt in temeritate periculum, in cunctatione securitatem esse censeret: quippe fortitudo & prudentia, quæ in eius animo infidebant, sic ferebantur ad res gerendas, sicut temporum momenta postulabant, habenaque appetitionis ita direxerunt, vt vsus rerum requirebat: adèd vt in ea tum remittenda, tum intendenda modus quidam & moderatio conseruaretur. Sed de hac re postea accuratius disputabimus. Nam quàm egregius quisque sit, & qualem naturam moreque habeat, ex eius Imperio considerandum est: quæ vna res hominem solet perspicuè, qualis sit, ostendere: quandoquidem cum libera ei sit viuendi potestas, ea quæ sunt in animi domicilio recondita, omnium oculis subiicit ad contemplandum.] hæc de Mauritij moribus. sed pergit reliqua enarrare, cum ait:

Iste Mauritius cum bellum in exteris regionibus gereret, ciuitates & arces Persis accommodatissimas cepit, tantamque prædam inde euexit, vt insulas, vrbes, agrosque diu ab hominibus desertos captiujs, quos abduxerat, compleret: terramque quæ antè cultura diu caruerat, iam sedulo coli efficeret, atque adèd ex illis hominibus ingentem cogeret exercitum, qui contra alias gentes validè, viriliter, & excelsò animo dimicarent: denique quamque familiam domesticis ministerijs impleret, quoniam captiujs quàm minimo comparari poterant. Porro autem idem Mauritius cum præstantissimis quibusque Persarum, vt pote cum Tamocosihoë, & Adaarmane, qui copias ingentes ad bellum faciendum ducebant, præliis decertauit. Verùm quo modo, quæso, quòve tempore, & qua fortuna res istæ ab eo gestæ sint, vel alij litteris persequantur, vel nos in alio opere separato (præsertim cum in opere quod in manibus est, aliarum rerum explicationem sumus polliciti) fortasse exponemus.

RES PRÆCLARE GESTÆ A MAURITIO DVCE.

Tantum tamen hoc loco dicam, Tamocosihoen in acie non exercitus Romani fortitudine, sed sola Ducis pigritate & in Deum fide cecidisse: Adaarmanem autem viribus in prælio profligatum, ac multis amissis copijs, versum in fugam; idque cum non solùm Alemandurus barbarorum Scenitarum Dux Mauritium propterea prodiderat, quòd fluuium Euphratem traicere, & contra Scenitas barbaros, qui ex aduersis partibus militabant, ei subsidio venire noluit (isti enim Scenitæ ab alijs propter equorum velocitatem vinci non possunt, neque scubi interclusi sint, capi: sed hostes, dum fuga sit ipsis facienda, longè præuertunt) verùm etiam Theodoricus Dux Scytharum, qui intra teli iactum consistere non E audebat, sese cum suis illico fugæ mandauit.] hæc summam complexus est Euagrius de prælijs Mauritij aduersus Persas, quæ hoc anno cœpta in sequentes sunt propagata: nequam enim esse potuit anni vnus opus inita aduersus Persas tot diuersis locis temporibusque certamina, licet in Miscella b omnia referantur anno sequenti, tertio videlicet Tiberij Imperatoris: nos autem quæ certis singulorum annorum limitibus distingui non possunt, sub ipsorum ortu, quo narrari sunt cœpta, collegimus. Sed & ijs quæ sunt de eius reditu scripta pariter coniungamus, ex quibus mirificus ipsius Mauritij religionis cultus, quo potissimum vicit hostes, cognoscatur.

VICTORIAE MAURITII DVCEIS.

Miscel. hist. anno 2. c. 3. Tiber. Imp. lib. 17.

Gregorius enim presbyter in Actis quæ scripsit S. Theodori Sacerdotæ, cuius fuit discipulus, hæc de reditu Mauritij ad Imperatorem scribit his verbis c: Eo tempore piæ memoria Tiberius Imperio poriebarur: qui cum Mauritium sibi à secretis Comitum fecisset, misit eum aduersus Persas: cumque vicisset illos, in urbem ab Imp. reuocatus est. Hic igitur cum

Apud Marcap. die 22. April. Surr. tom. 2.

CHRISTE
583.PELAGII PAP. II.
6.TIBERII IMP.
2.AD PEDES
SANCTI VI-
RI ACCI-
DIT MAURI-
TIVS VI-
CTOR.

cum per Galatiam iter faceret, auditis quæ de Christi seruo S. Theodoro cognomento Si-
caota Archimandrita dicebatur, ad eum, qui tunc in spelunca quiescebat, cum fratre Petro
& sociis accessit: & ad pedes eius prostratus, orabat, ut pro se Deum precaretur, ut iter suum
ad Imperatorem fortunaret. Beatus autem vir, cum, ut surgeret, præcepisset, & pro illo Deum
obsecrauit, & Deo sibi patefaciente, dixit ei: Fili, si sancti martyris Georgij memor extiteris,
haud ita multo post cognosces, qua in gloria Imperij collocaberis. Quod cum euenerit,
memento ut pauperes alas atque sustentas. Et cum Mauritius hæsitaret, qua in Imperij glo-
ria se collocandum fore diceret, seorsum duxit eum, & amotis sociis aperte significauit, ip-
sum futurum Imperatorem. Mauritius igitur cum sociis accepta benedictione, lætus disces-
sit, & Constantinopolim peruenit.] hæcenus de his Gregorius, quæ quando, quove modo
impleta sint, dicturi sumus postea suo loco. At de Mauritij Imperio longè antè his similia
prædicta fuerant ab Eutychio Constantinopolitano Episcopo, cum exul ageret in Ponto: B

*Eust. in Vita
S. Eutychie.
DE IMPE-
RIO MAURI-
TII EUTY-
CHII PRÆ-
DICTIO.

quæ ab Eustathio, qui præfens erat, ita describuntur:
Cum ageret vir sanctus in monasterio, in ea rerum perturbatione contigit, ut qui pro-
uinciam Ponti incolebant, venirent ad sanctum hunc virum, magnam ex illius sermone
utilitatem percepturi. Cumque (ut in colloquio fit) alij alias provincias laudarent: ma-
gnus Dei vir, cum de Arabissenorum ciuitate mentio fieret, venustè dicebat ad Principes,
qui inde venerant: Magna est ciuitas vestra, & de illa meritò dici potest: E Nazareth po-
test aliquid boni esse? Id autem ita prænucciabat, ut non diceret se id affirmare, ne se
sublime, sed humilem ostenderet.] hoc quidem verborum inuolucro clausit myste-
rium, nempe ex Arabisso futurum qui Orbi dominaretur. Sed de patientiori vaticinio,
quod hoc anno, biennio videlicet ante Tiberij obitum ab eo prænucciatum est, hæc sub-
dit idem Eustathius:

PATEFACIT
VATICI-
NIUM EV-
TYCHIVS.

Cum autem (inquit) Deo placuisset, ut in suam sedem restitueretur sanctus Eutychieus,
biennio ante obitum Tiberij Imperatoris contigit ut ipse Tiberius in morbum incideret:
& inuisit eum Dei seruus Eutychieus, atque conualuit. Per visum enim intellexerat,
tunc eum non esse moriturum. Cum igitur multa dicerentur de successore, si quid hu-
manitus ei contigisset: Non morietur, dicebat vir magnus. Et cum diuersi nominarentur,
beatus nihil respondebat. Sed cum piissimus hic Imperator Mauritius nominatus esset:
se colligens, ea quæ antea cognouerat atque prædixerat, aperuit: Verè non est alius, in-
quiens. idque iuramento asseruit. Tunc igitur ea quæ Amasæ dicta fuerant, memini-
mus.] hæc Eustathius, quæ hoc anno contigisse demonstrat. Sed & quod in huiusmodi
rebus versatur oratio, reliqua quæ eiusdem sunt argumenti his contexamus, ea videlicet,
quæ de prodigijs diuinitus ostensis eiusdem præsignantibus Imperium ab Euagrio sunt D
enarrata, qui ait:

*Euag. lib. 5.
c. 21.
DE FVTRVO
MAVRITII
IMPERIO
PRÆENUN-
CIA.

Signa quoque diuinitus ostentata antegressa sunt, quæ Mauritium Imperatorem fore
præsignificauerunt. Nam ad multam noctem ei intra sanctuarium templi sanctæ & castissi-
mæ Virginis & Deiparæ Mariæ dedicati (quod quidem ab Antiochenis templum Iustinia-
ni nuncupatur) thus incensum offerenti, aulam sacræ mensæ ignæ conflagrare visum est,
adeò ut ingens admiratio ac stupor illum inceserit, visionemque magnopere extimuerit.
Cui astans Gregorius illius vrbs Episcopus, dixit: Visionem cælitus dimissam esse, & sum-
mum ei splendorem atque eximium portendere. Apparuit præterea versus Orientem re-
ipsum Christus Deus vltionem de hostibus requirens: qua quidem visione Imperium Mau-
ritij perspicue demonstratum est. Nam à quo, quæso, nisi ab Imperatore, & ab illo homi-
ne qui ipsum piè colebat, rem huiusmodi postularer?

QVÆ PA-
RENTIBVS
DE MAURI-
TIO CEN-
SA.

E Quinciam mihi de his rebus percontanti, aliæ res sanè memorabiles & dignæ histo-
ria à parentibus suis narratæ sunt. Nam pater eius memorauit, se eo tempore quo Mau-
ritius conceptus fuit, in somnio vidisse vitem maximam ex suo cubili pullulascere, & bo-
tros fere innumerabiles & maturos ex ea pendere. Mater verò narrauit, terram tempore
partus sui suauem olentem odorem, peregrinum, & alternis vicibus variatum ex se effla-
se, ac sæpè laruam, quam Græci *εμψυδα* vocant, infantem de loco in locum mouisse,
tamquam illum voraturam, minimè autem ei nocere potuisse. Itemque Simeones, qui prope
Antiochiam in columna habitauit, vir ad res quascumque prudenter ac studiosè exqui-
rendas aptissimus, & omnibus diuinis virtutibus eximè ornatus, multa cum verbis tum
factis expressit, quæ Mauritium fore Imperatorem planè indicauerunt.] hucique Eua-
grius. Post hæc verò Tiberius Imperator, cum expertus esset Mauritium pium, pru-
dentem-

CHRISTE
583.PELAGII PAP. II.
6.TIBERII IMP.
2.

A dentemque, eundem sibi generum cooptauit, tradens illi filiam Constantinam in matri-
monium. Sed de his satis.

Hoc eodem anno, quo post primum Tiberij Imp. à mense Augusti secundus incipit nu-
merari: Pelagius Papa, vbi opportunum nauigandi tempus aduenit, ordinato Gregorio ex
monacho diacono, eundem mittit Constantinopolim Apocrisarium. Quoniam verò
quod asseritur id factum à Benedicto Papa Pelagij prædecessore testificatione Ioannis dia-
coni, ex ipsius S. Gregorij scriptis cõsultauimus suo loco superius: cur in hunc ipsi an-
num potius ordinationem Gregorij & legationem eius Constantinopolim referamus, ratio
lectorum reddenda est: qui primum meminisse debet, demonstratum esse, perseuerasse
Gregorium adhuc laicum, licet maximè pium, in functione Vrbanæ Præfecturæ vsque ad
annum quingentesimum octogesimum primum, cum creatus est Laurentius Mediolanen-
sis Episcopus, prout ex ipsis Gregorij litteris est plenissimè declaratum. Quomodo verò
nuncium remittens sæculo, factus est in monasterio monachus, & statim inde auulsus à Pe-
lagio Papa & diaconus ordinatus, missus est Constantinopolim Apocrisarius ad Tiberium
nouum Imperatorem, hæc apertius insinuanda sunt.

Cum igitur Gregorius monasterium ingressus esset, ne ibi diu permaneret, oborta oc-
casio fecit, qua Pelagius Papa benè vsus, eum è monasterio inuitum ac nolentem abstraxit:
ut ipsum videlicet ad recens creatum Tiberium Imperatorem mitteret Apocrisarium:
sciebat enim tanti viri in rebus gerendis prudentiam, diligentiam, atque dexteritatem,
quas omnes animi eius dotes satis perspectas habuerat in functione Vrbanæ Præfecturæ;
nec ignorabat quanti esset momenti apud Imperatorem ad negotia Ecclesiastica obeun-
da altare virum nobilitate insignem, virtutibusque conspicuum, qui & peritiam rerum
gerendarum calleret, tantæque esset præstantia, ut si opus foret, aduersus hæreticos atque
schismaticos non tantum staret intrepidus, sed & Catholicos coereret, atque in officio
contineret, ipsumque Imperatorem (si res exigeret) redargueret. Quoniam verò mor-
ris erat, non nisi sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconis Cardinalibus eiusmodi munus obeun-
dum fideliter credi: ob id Pelagius addidit, ut ipsum Gregorium, renitentem licet, crearet
diaconum Cardinalem.

Hæc autem omnia à nemine fidelius quam ab ipso Gregorio relata percipias, qui in præ-
fatione ad S. Leandrum Episcopum Hispanensem hæc de se habet, vbi primum de tarda à
se facta ad monasterium conuersione agit: Quia enim (inquit) plerumque nauem incautè
relegatam etiam de sinu tutissimo lititoris vnda excutit, cum tempestas excresecit: repente
me sub prætextu Ecclesiastici ordinis in caularum secularium pelago reperi; & quietem
D monasterij, quam habendo non fortiter tenui, quam strictè tenenda fuerit, perdendo co-
gnoui. Nam cum mihi ad percipiendum sacri altaris ministerium obedientiæ virtus oppo-
nit, hoc sub Ecclesiæ colore susceptum est, quod si inultè liceat, iterum fugiendo desecta-
tur.] & paulo post: Eo quoque tempore, quo ad ministerium altaris accessi, hoc de me,
ignorante me, actum est, ut sacri ordinis pondus acciperem; quatenus in terreno Palatio
licentius excubarem.] Sic itaque vides, tum auulsam à monasterio creatum esse diaconum,
cum Apocrisarium Constantinopolim mittendus esset, & non antè. Nam non nisi
diaconis eiusmodi munus credi consueuisse, idem Gregorius in epistola ad Fecam Augu-
stum docet his verbis: Quod permanere in Palatio iuxta antiquam consuetudinem Apo-
stolicæ sedis diaconem vestra serenitas non inuenit: non hoc meæ negligentia, sed graui-
simæ necessitatis fuit. Quia dum ministri omnes huius nostræ Ecclesiæ contra aspera que
E tempora cum formidine declinarent atque refugerent, nulli eorum poterat imponi, ut ad
urbem regiam in Palatio permanens accederet.] subdit verò, se tunc Ecclesiæ Defenso-
rem ordinasse diaconum, quem Apocrisarium mitteret Constantinopolim.

At quid Gregorius ordinatus iam diaconus, cum profecturus Constantinopolim esset?
Illud quidem admiratione dignum præstitit, ut qui non permissus esset in suo monasterio
permanere, miro quodam modo ipsum monasterium secum veheret, cum videlicet com-
plices ex eodem ipse inde duceret secum monachos, quo vbiicumque locorum esset, siue
in diuersorio, siue in naui, siue Constantinopoli, iidem nobile redderent monasterium flo-
rentissimum monasticis institutis. Id quidem ex eisdem ad Leandrum scriptis in præfatio-
ne ad libros Moralium facile possumus intelligere, vbi ait: Me scilicet multi ex monaste-
rio fratres mei germana charitate secuti sunt. Quod diuina factum dispensatione conspi-
cio, ut eorum exemplo ad orationis placidum litus quasi anchoræ fune restringerem, cum

GREGORIVS
EX MONA-
CHO DIA-
CONVS ET
LEGATVS.DELIGITVR
GREGORIVS
APOCRISA-
RIVS.QVOMODO
GREGORIVS
MONASTE-
RIO AVAL-
SVS.*Greg. lib. 11
epist. 43.SVOS SE-
CVM DVCEIT
MONACHOS
OR EG O-
RIVS.

causarum secularium incessabili impetu fluctuarem. Ad illorum quippe consortium, ve- A lut ad turissimum portus sinum, post terreni actus volumina fluctusque fugiebam. Et licet illud me ministerium ex monasterio abstractum à pristinae quietis vita mucrone suae occupationis extinxerat, inter eos tamen per studiosa lectionis alloquium, quotidianae me adspiratio compunctionis animabat.] haec Gregorius de se ipso. Inter alios autem monachos secutus est Gregorium Maximianum, qui numeratur ab ipso sui monasterij secundus Abbas, primus post Valentium. Porro res gestae ab eodem Gregorio Constantinopoli inferioris pro temporis ordine dicuntur.

SYNODVS BRENNACENSIS IN GALLIA. Greg. lib. 5. c. 47. 48. 49.

CALVMNIAE ADVERVS. GREGORIVM.

DE MODESTO FABRO MIRACVLVM.

GREGORIVS SE PVRGAT IVRAMEN- T O.

a credi

Hoc eodem anno, qui & quintus numeratur Childeberti Junioris Regis filij Sigeberti, habita est in Gallia Synodus Brennacensis, cuius aliquot apud Gregorium a Turonensem Episcopum, qui interfuit, monumenta extant: nam celebrata ipsa est in causa ipsius Gregorij, cum reus factus esset, quod in Reginam Fredegundem uxorem Chilperici & in Ber- B theramnum Burdegalensem Episcopum crimen nefarium composuisset & euulgasset. Res autem ita se habuit. Leudastes Praefectus siue Comes Turonensis, cum iniuste admodum se gessisset Ecclesiisque damna plurima dedisset, ob idque à praefectura opera Gregorij amotus esset, aduersus cum vnà cum Riculfo Turonensi presbytero coniurans, calumniam ambo simul struunt, accusantes ipsum tradere machinatum Turonensem ciuitatem Childeberto Regi. quod cum minimè crederetur, adiecerunt calumniam aliam, qua Rex commoueri facile potuisset, nempe dixisse Gregorium, Fredegundem Reginam commiseri solitam cum Bertheramno Episcopo Burdegalensi: eius rei testes esse Platonem Archidiaconum, & Gallienum eiusdem Ecclesiae aequè diaconum. Acceperat autem à Leudaste Riculfus de Episcopatu Turonensi promissionem, cum Gregorius damnaretur. Qui quasi iam eius possessor multas interea in Gregorium irrogabat iniurias, neque à spu- C tis temperans; qui & accusatorem ad Regem misit eiusdem nominis Riculfum clericum, promisso illi Archidiaconatu. Cum verò vincti catenis testes ducerentur ad Reginam, quid tunc Gregorius egerit, ab ipso accipe: Haec ego (inquit) audiens, dum in domo ecclesiae residerem, maestus turbatusque ingressus oratorium, Dauidici carminis sumo librum, vt scilicet apertus aliquem consolationis versiculum daret. In quo ita reperit: Eduxit eos in spe, & non timuerunt, & inimicos eorum operuit mare.] Interim verò iussus est ipse Gregorius custodiri vsque ad futurum conuentum Episcoporum in villa Brennaco colligendum.

Sed quid interea mirandum acciderit, audi. Modestus quidam faber lignarius cum zelo iustitiae redarguisset ista haec patrantem, falsoque obiectentem Riculfum clericum accusatorem: iste cum auxilio Eunomij Comitis retrudi fecit in carcerem, vbi iussu Reginae D mandatur subdi tormentis. Apprehenditur (inquit Gregorius) Modestus, torquetur, flagellatur, & in vincula compactus, custodiae deputatur. Cumque inter duos custodes carceris & cippo teneretur vinctus, media nocte dormientibus custodibus, orationem fudit ad Dominum, vt dignaretur eius potentia miserum visitare, & qui innocens illigatus fuerat, visitatione Martini Praefectus & Medardi absolueretur. Mox disruptis vinculis, diffracto cippo, sancti Medardi basilicam, nocte nobis vigilantibus, introuit.] haec Synodum praecesserunt: quae satis fuisse poterant ad Gregorij innocentiam contestandam, cuius causa vinctus Modestus diuinitus fuerat liberatus.

Vbi autem Brennaci Synodus Episcoporum eam ob causam collecta est: quid actum sit, Gregorius ita narrat: Congregati igitur apud Brennacum villam Episcopi, in vnâ domum residere iussi sunt. Deinde, adueniente Rege, data omnibus salutatione ac be- E nedictione, resedit. Tunc Bertheramnus Burdegalensis ciuitatis Episcopus, cui hoc cum Regina crimen imputatum fuit, causam proponit, meque interpellat, dicens à me sibi ac Reginae crimen obiectum. Negauit ego in veritate me haec locutum, & audisse quidem haec alios, me non excogitasse. Nam extra domum rumor in populo magnus erat dicentium: Cur haec super sacerdotem Dei obiectantur? Cur talia Rex prosequitur? Numquid potuit Episcopus talia dicere vel de seruo? Heu, heu, Domine Deus, largire auxilium seruo tuo. Rex autem dicebat: Crimen uxoris meae meum habetur opprobrium. Si ergo censetis vt super Episcopum testes adhibeantur: ecce adsunt. Certè si videtur vt haec non fiant, sed in fidem Episcopi committuntur, dicite: libenter audiam quae iubetis. Mirati sunt omnes Regis prudentiam, vel patientiam simul. Tunc cunctis dicentibus: Non potest persona inferior super sacerdotem caedi: restitit ad hoc causa, vt dictis Missis in tribus alta-

A altaribus, me de his verbis exuerem sacramento: & licet canonibus essent contraria, pro causa tamen Regis impleta sunt.

Sed nec hoc iilebo, quod Rigunthis Regina condolens doloribus meis, ieiunium cum omni domo sua celebravit, quousque puer nunciaret, me omnia sic implese, vt fuerant instituta. Igitur regressi sacerdotes ad Regem, aiunt: Impleta sunt omnia ab Episcopo quae imperata sunt, o Rex. Quid nunc ad te, nisi vt cum Bertheramno accusatore fratris communionem priueris. Et ille: Non ego nisi audita narraui. Quarentibus illis, quis haec dixerit? respondit se haec à Leudaste audisse. Ille autem secundum infirmitatem vel consilij vel propositionis suae fugam inierat. Tunc placuit omnibus sacerdotibus, vt sator scandali, infamator Reginae, accusator Episcopi ab omnibus arceretur Ecclesis, eo quod se ab audientia subtraxisset: vnde & epistolam subscriptam aliis Episcopis qui non adfuerant transmiserunt, & sic vnusquisque ad locum suum regressus est.] haec tenus Acta Synodi Brennacensis.

RIGUNTHIS REGINAE CHARITAS.

Quid autem factum fuerit aduersus Riculfum clericum accusatorem qui aderat, idem sic tradit: At Riculfus clericus ad interficiendum deputatur; pro cuius vita vix obtinuit: tamen de tormentis excusare non potuit: nam nulla res, nullum metallum tanta verbera potuerit sustinere, sicut hic miserimus. Ab hora tertia diei, reuinctis post tergum manibus, suspensus ad arborem dependebat: ad horam verò nonam depositus, extensus ad trochleas, cedebatur fustibus, virgis & loris duplicibus, & non ab vno vel duobus, sed quot accedere circa miseros potuissent artus, tot caesores erant. Cum autem in discrimine esset, tunc aperuit veritatem, & arcana doli publicè patefecit. Dicebat enim, ob hoc Reginae crimen obiectum, vt eiecta de regno, interfectis fratribus & patre, Clodoueus regnum acciperet, Leudastes ducatur.] haec de falso teste. Porro Leudastem instar Cain vndique pulsum, vndique profugum super terram vagasse tradit.

RICVLVS CLERICVS ACCVSATOR LVIT PORNAS, ET CUNCTA PATETIA CIX.

Non praetermittendum, de hac Synodo scripsisse carmen Venantium Fortunatum, quo & cecinit laudes Chilperici, necnon Fredegundis Reginae. Quod enim aduersus Fredegundem tanta calumnia sparsa est, & cum ignominia ad iudicium vsque causa deducta, placuit Fortunato (quem puto eidem Synodo cum Gregorio interfuisse) eam scripto carmine celebrare, atque eius canere laudes, cuius opprobria fuerant aded turpiter diuulgata. est verò eiusmodi praefixa inscripto carmini:

Ad Chilpericum Regem, quando Synodus in Brennaco habita est.] incipit autem:

Fortun. carm. lib. 9.

Ordo sacerdotum, venerandaq; culmina Christi,

Quos dedit alma fides religione patres:

Parrulus opto loqui Regis praecordia celsi:

Subleuet exigui carmina. vester amor.] & post multa habet ista de Frede-

D gunde Regina appositè quidem:

Coniuge cum propria, quae regnum moribus ornas

Principis, & culmen participata regit,

Prouida consiliis, sollers, cauta, vtilis aule,

Ingenio pollens, munere larga placens,

Omnibus excellens meritis Fredegundis opima,

Atque serena suo fulget ab ore dies,

Regia magnanimis curarum pondera portas,

Te bonitate colens, vtilitate iuuans.

E Qua pariter tecum moderante palatia crescunt,

Cuius & auxilio floret honore domus.

Quaerens vnde viro duplicentur vota salutis,

Et tibi mercedem de Fredegunde facit:

Qua meritis propriis effulget gloria Regis,

Et Regina suo facta corona viro.

Tempore sub longo haec te fructu prolis honoret,

Surgat & inde nepos, vt renoueris auus.

Ergo Creatori referatur gratia dignè,

Et cole Rex Regem qui tibi praebet opem.] ista & alia Fortunatus ad Chilpe-

ricum, & quidem puto intuitu charitatis, vt è domo regia manantem ex impudica Regina foetorem veluti plurimo effuso balsamo effugaret.

Vcrum

Verum qui Regibus dominatur, & solus verax est, nec secundum faciem iudicat, aduersus Chilpericum & Fredegundem sententiam & quidem durissimam protulit, nulla penitus interposita mora: acciditq; nutu Dei, ut idem qui cecinit gloriosa Fortunatus, paulo post lugubri carmine occinerit luctuosa: quæ S. Saluio, qui eidem Synodo interfuit, quomodo fuerint antea demonstrata, proximè dicturi sumus: modo verò accipe, quæ antea ibidem transacta sunt cum differente de fide Iudæo, & quæ idem habet de Chilperico Rege ipsi Gregorio conciliato, & ab ipso benedictionem petente, cum inde recedens esset Parisios rediturus. Cum enim moraretur adhuc apud Chilpericum Gregorius Turonensis (ut ipse restatur) data occasione Iudæi nomine Prisci, cum eo de veritate Christianæ fidei contulit: sed in obstinatione ille sua perseverans, nihil profecit: scripsit tamen eam ipse disputationem Gregorius^a, ad cuius finem, ubi agit de Rege inde Parisios profecturo, hæc habet: Ad me (inquit) conuersus, postulat ut accepta benedictione discederet. ait enim: Dicam (inquit) tibi, o sacerdos, quod dixit Iacob ad Angelum, qui ei loquebatur: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. Et hæc dicens, aquam manibus porrigi iubet, quibus ablutis, facta oratione, accepto pane, gratias Deo agentes, & ipsi accepimus, & regi porreximus, haustoque mero, Vale dicentes discessimus.] hæc de Rege accipiente eulogias ab ipso Gregorio, ut his pacis symbolis ipsi reconciliatum se ostenderet. Sic igitur qui ad Regem reus maiestatis aduenerat, à regia maiestate eo modo maximo affectus honore recessit. sed ad S. Saluij vaticinium redeamus.

^a Greg. Theon. hist. Franc. lib. 6. cap. 5.

Gregorius IMPERTIT BENEDICTIONEM REGI.

^b Greg. lib. 5. cap. 10. DE VINDICTA SUPER REGIS DOMUM PATRIATAI

DE PESTE QUAE GALIAS INVASIT. ^c Greg. lib. 5. cap. 31.

DE INVENTIA REGINAE FREDEGUNDIS ET REGIS.

Quid enim post hæc ibi contigerit memoratu dignum, idem Gregorius narrat his verbis^b: Igitur cum, Vale post Synodum memoratam Regi iam dicto, ad propria redire vellemus: non antè discedere placuit, nisi hunc virum, *Saluium Episcopum scilicet*, libatis osculis, linqueremus. Quem quæsitum in atrijs Brennacensis domus reperi. Cui dixi, quia iam eram ad propria rediturus. Tunc remoti paululum, dum hinc inde sermocinaremur, ait mihi: Vides ne super hoc testum quæ ego suspicio? Cui ego: Video enim super tegulum, quod nuper Rex poni præcepit. At ille: Aliud, inquit, non aspicias? Cui ego: Nihil aliud, inquam, video (suspiciabar enim quòd aliquid occultè loqueretur) & adieci: Si tu aliquid magis cernis, enarra. At ille vltra trahens suspiria, ait: Video ego euaginatam iræ diuinæ gladium super domum hanc dependentem. Verum tamen non sefellit dictio sacerdotem: nam post dies viginti, duo filij Regis (quos superius mortuos diximus) obierunt.] hæc Gregorius: quomodo verò mortui sint, inferius docet.

Nam idem Gregorius eodem hoc anno, qui numeratur (ut dictum est) quintus Childberti Iunioris, pestem ingentem depactam esse Gallias tradit, qua tacti idem duo filij Regis Chilperici & Fredegundis extincti sunt. Porro rem gestam ita idem auctor enarrat^c: Igitur in his diebus Chilpericus Rex grauiter agrotauit. Quo conualescente, filius eius iunior necdum ex aqua & Spiritu sancto renatus agrotare cœpit: quem in extremis videntes, baptismo abluerunt. Quo parumper melius agente, frater eius senior nomine Clodobertus ab hoc morbo corripitur. Ipsumque in periculo mortis Fredegundis mater cernens, ferò pœnitens ait ad Regem: Diu nos malè agentes pietas diuina sustentat: nam sepe nos febribus & aliis malis corripuit, & emendatio non successit: Ecce iam perdimus filios: Ecce iam nos lacrymæ pauperum, lamenta viduarum, suspiria orphanorum interimunt, nec spes remanet cui aliquid congregemus. Thesaurizamus, nescientes cui congregemus ea: Ecce thesauri remanent possessore vacui, rapinis ac maledictionibus pleni. Nunquid non exundabant promptuaria vino? Numquid non horrea abundabant frumento? Numquid non erant thesauri referri auro, argento, lapidibus pretiosis, monilibus, vel reliquis Imperialibus ornamentis? Ecce quod pulchrius habebamus, perdimus.

Nunc si placet, venite, incendamus omnes descriptiones iniquas. Sufficiat fisco nostro, quod suscepit patri Regique Clotario. Hæc effata Regina, pugnis verberans pectus, iussit libros exhiberi qui de ciuitatibus suis per Marcum venerant: proiecisti que in ignem, iterum ad Regem conuersa: Quid tu, inquit, moraris? Fac quod vides à me fieri: ut et si dulces natos perdimus, vel pœnam perpetuam euadamus. Tunc Rex compunctus corde tradidit omnes libros descriptionum igni, conflagratisque illis, misit qui futuras prohiberet descriptiones. Post hæc infantulus iunior, dum nimio labore tabescit, extinguitur, quem cum maximo dolore ducentes è villa Brennaco Parisios, ad basilicam S. Dionysij sepeliri mandauerunt. Clodobertum verò componentes in feretro, Suetionas ad basilicam S. Medardi duxerunt, proiecissentque eum ad sanctum sepulchrum vota uouerunt pro eo: sed me-

A sed media nocte anhelans iam & tenuis spiritum exhalauit: quem in basilica sanctorum Crispi & Crispiniani martyrum sepelierunt. Magnus vsque huc planctus omni populo fuit: nam viri lugentes, mulieresque lugubribus vestimentis induta (ut solet in coniugum exequiis fieri) ita hoc funus sunt profecuta. Multa postea Chilpericus Rex ecclesiis, siue basilicis, vel pauperibus est largitus.] hæc de funere duorum filiorum Regis, & de Rege ipso in meliorem frugem mutato Gregorius.

Scripsit iisdem Regis filijs epitaphia Venantius Fortunatus, atque primum maiori natu filio Clodoberto his versibus^a:

*Flere monet populum crudelia funera Regum,
Cum caput Orbis humo maesta sepulchra tegunt.
Hoc igitur tumulo recubans Clodobertus habetur,
Qui tria lustra gerens raptus ab Orbe fuit,
De proauo veniens Clodoueo celsa propago,
Clotarij nepos, Chilpericiq; genus:
Quem de Regina sumpsit Fredegunde venusta:
Auxerat & nascens Francica vota puer:
Quem patrie dum spes* adolesceret ampla,
Accelerante die, fors inimica tulit.
Sed cui nulla nocent queruli contagia mundi,
Non fleat ullus amor, quem modo cingit honor.
Nam puer innocuus viuens sine crimine lapsus
Perpetui regni se fauet arce frui.]*

B

C æquè epitaphium elaborauit, ex quo nomen eius à Gregorio prætermisum ediscas, vocatum nempe Dagobertum: sic enim se habet:

*Dulce caput populi, Dagoberte, perennis amore,
Auxilium patria spes puerilis obis*.
Germine regali nascens generosus, & infans,
Offensus terris mox quoque raptè polis.
Belligeri veniens Clodouci gente potenti
Egregio proauo germine, honore pari.
Regibus antiquis resplendens nobilis infans,
Chilpericiq; patris, vel Fredegunde genus.
Te veneranda tamen mox abluit vnda lauacri,
Hinc licet abreptum lux tenet alta throno.
Viuis honore ergo, & cum Iudex venerit Orbis,
Surrecturus eris fulgidus, ore nitens.]*

D

ista Venantius, qui (ut diximus) cum paulo antè lecta cecinisset, scribere mox coactus est Regum funeribus epitaphia. sed & tunc etiam ad ipsum Regem cōsolationem de filiorū obitu carmine scripsit, cuius est exordium:

*Astera conditio & fors irrenocabilis hora,
Quam generi humano tristis origo dedit.]* & inferius alludens ad luctum vniuersi populi, ista subdit:

*Talis erit populus, qualem te viderit omnis,
Deq; tua facie plebs tua vota meit.]* innatum est enim Francis, eisdemque

illud peculiare, ut cum præ ceteris gentibus suum diligant Regem, sese in Regis vultum, E mores animi, corporis habitum, atque alia denique omnia (quantum fas est) transformare, similesque reddere cupiant.

At nec finis hic filiorum Chilperici Regis funerū: etenim Fredegundis amatis carens filiis nouercali odio in priuignum Clodoueam commouetur, quem in suspicionem adductum, quòd aliquid in eam moliretur, eundem detrusum in carcerem ibi gladio feriri præcepit, de ipso illud euulgans, quòd se ipsum obnoxium culpæ necasset. Rem gestam narrat ipse Gregorius^b. Erat Clodoueus iste filius Chilperici ex Audouera vxore sua, ex qua pariter Theobertum & Moroueam susceperat. Ipsa autem Audouera velata, quanam arte se Fredegundis coniunxerit Chilperico, ab Adone Viennensi sic accipe: Absente Chilperico, Fredegundis Audoueram Reginam tali fraude decepit, ut filiam quam ex Chilperico habebat Audouera ex sacro fonte ipsa per se non per aliam susciperet: quod & ipsa seducta quidem fecit. Ac idcirco postmodum à marito suo Chilperico dimissa: sicque Fredegundis in connubium transiit:

^a Fortun. lib. 10. carm. EPITAPH. CLODOBERTI REGIS FILII.

EPITAPH. DAGOBERTI REGIS FILII. ^{*} abis

CLODOVEUS NECATVR.

^b Greg. lib. 5. cap. 37. FRAYS FREDEGUNDIS.

CHRISTI
583.PELAGII PAP. II.
6.TIBERII IMP.
2.

transiit: Audouera verò velata villas & prædia tantum ad sustentationem sui accepit. Episcopus, qui filium baptizauit, & matri eum tenere non prohibuit, exilio damnatus est.] hæc Ado, quibus plenius Fredegundis perfidia innotescat, quam in priuignum Clodouicum filium Audouera ad postremum Phædræ instar expleuit.

Sed funeribus Regum tristiora Regina funera coniungamus. Gregorius enim his de obitu filiorum Chilperici narratis, de alia Regina Francorum coniuge Guntheramni germani Chilperici hæc eadem peste defuncta mox ista funesta subiungit: His diebus Austregildis Guntheramni Principis Regina ab hoc morbo consumpra est. Sed priusquam nequam spiritum exhalaret, cernens quòd euadere non posset, alta trahens suspiria, voluit leti sui habere participes, agens vt in exequiis eius aliorum funera splangerentur. Fertur enim Herodiano more Regem petiisse, dicens: Adhuc spes viuendi fuerat, si non inter iniquorum medicorum manus incidissem: nam poriones ab illis acceptæ mihi vi abstulerunt vitam, & fecerunt me hanc lucem velociter perdere. Et ideo ne mors mea inulta prætereat: quæto, & cum iuramenti interpositione coniuro, vt cum ab hac luce discessero, statim ipsi gladio trucidentur, vt sicut ego amplius viuere non queo, ita nec illi post meum obitum glorientur, sed sit vnus dolor nostris pariter & eorum amicis. Hæc effata, infelicem animam tradidit. Rex verò peracto ex more iustitio, oppressus iniquæ coniugis iuramento, impleuit præceptum iniquitatis: nam duos medicos, qui ei studium adhibuerant, gladio ferri præcepit.] hæc Gregorius.

Eadem quoque lue tactum abreptumque ex hac vita. Nantinum Comitem Engolismensem, idem subdit: qui cum in sancta loca Dei que ministros mala multa patrasset, ultimo ipse elogio, quid pateretur ob scelera perpetrata, testatus est: ait enim Gregorius: Post paucos menses à supradicto morbo Nantinus Comes corripitur. Qui nimia exustus febre, clamauit, dicens: Heu, heu, ab Heraclio Anstite exuror: ab illo crucior: ab illo ad iudicium vocor. Cognosco facinus; reminiscor iniuste iniurias me intulisse Pontifici: mortem deprecor, ne diutius crucier hoc tormento. Hæc cum maxima in febre clamaret, deficiente robore corporis, infelicem animam fudit, indubia relinquens vestigia hoc ei ad vltionem beati viri venisse: nam exanimum corpus ita nigredinem duxit, vt putares eum prunis superpositum fuisse combustum. Ergo omnes hæc obstupescant, admirentur, & metuant, ne inferant iniurias sacerdotibus: quia vltor est Dominus seruorum suorum sperantium in se.] Quæ autem aduersus Heraclium Burdegalensem Episcopum Nantinus egisset, idem Gregorius paulo superius narrat, cum tradit ab eo ob immensa scelera perpetrata ipsum Nantinum fuisse excommunicatum. At de his hæcenus iam verò è Galliis in Galliciam transeamus, Gregoriumque sectemur, qui ait: b

Hoc eodem tempore (nempe anno quinto Childeberti Iunioris, qui hoc Christi anno incipit numerari) & beatus Martinus Gallicienfis Episcopus obiit, magnum populo illi faciente planctum. Nam hic Pannoniæ ortus fuit (sicui nomen & patriam, ita etiam sanctitatem Martini Turonensis adeptus) & exinde ad visitanda loca sancta in Orientem properans, intantum se litteris imbuit, vt nulli secundus suis temporibus haberetur: & exinde Galliciam venit, vbi cum beati Martini reliquiæ portarentur, Episcopus ordinatur: in quo sacerdotio impletus plus minus triginta annis, plenus virtutum migravit ad Dominum. Versiculos qui ad ostium sunt à parte meridiana in basilica S. Martini, ipse composuit.] hæc Gregorius.

Porrò quod pertinet ad annos eius Episcopatus: dum numerat triginta circiter annos eius sedis Gregorius, scias ipsum deducere numerum ab eo tempore quo illata sunt sancti Martini Turonensis reliquiæ in Galliciam, vt patet ex eiusdem testificatione, dum de eadem à nobis superius recitata translatione agit. qua ratione dicendum esset, inchoatum eiusdem Episcopatum circa annum Domini quingentesimum quinquagesimum tertium, cum alij (vt vidimus) referant ad annum quingentesimum sexagesimum: cui sententiæ magis in hæsimus, quòd ex Actis Concilij Bracharenfis secundi tum nota Æræ, tum numero annorum Ariamiri Regis sibi vendicet auctoritatem. Dies autem, quo tantus vir, cui multum debet Hispania, ex hac vita ad cælum migravit, celebri solemnitate anniuersario cultu refulget ad decimum tertium Kalendas Aprilis.

Ad postremum verò quod reperimus ipsius sepulchrum, nefas sit præterisse eum in salutatum: quam obrem ipsum ex prato Venantij collectis floribus aspergamus, versibus illis, inquam, quibus ipse mirifica eius facta tunc temporis cecinit, cum prouinciam illam, absterfo Ariano

INDIARAV-
S REGIL-
DIS REGI-
NÆ OBI-
TVS.

NANTINI
OBIITVS ET
SVPLI-
CIVM.
Greg. lib. 5.
c. 36. in fine.

Greg. Turon. Histor. Franc. lib. 5.
cap. 37.
DE OBITV
E MARTI-
NI GALLI-
CIENSIS.

DE TEMPO-
RE OBITVS
EIVS.

Greg. Turon. Histor. Franc. lib. 5.
cap. 11.

CHRISTI
583.PELAGII PAP. II.
6.TIBERII IMP.
2.

A Ariano putore, ad Catholicam fidem conuertens grande Deo obtulit sacrificium in odorem suauitatis. sint igitur eiusmodi vetera monumenta, epitaphij loco, sanctissimi viri incisa sepulchro. Editum enim ad ipsum adhuc viuentem carmen ita incipit: a

Lumen Apostolicum cum spargeret vna Triados,
Exciperetq; nouum mundus honore diem.]

pergit dicere de Apostolis ad diuersas gentes missis, ac demum ista de duobus Martinis, seniore ac iuniore, Turonensi videlicet atque Gallicensi Episcopis:

Martini Gallia præsci

Excellenti fide luminis arma capit.

Martino seruata nouo Gallicia plaude:

Sortis Apostolica vir tuus iste fuit.

Qui virtute Petrum, præbet tibi dogmate Paulum:

Hinc Iacobi tribuens, inde Ioannis opem.

Pannonia (vt perhibent) veniens è parte Quiritum,

Est magis effectus Gallica vera salus.

In sulcum sterilem vita plantaria seuit,

Quo matura seges fertilitate placet.

Elia meritis alcer redit imber aristas,

Munera rovis habens, ne premat arua sitis,

Neu iaceant stupidis arentia iugera sulcis,

Influit irriguo fonte perennis aqua.]

spectant hæc ad prædicationem Evangelij; & quod subdit, id ipsum insinuat:

Hæresis in ramis fidei plantaria fixit:

Quodq; oleaster erat, pinguis oliua viuet.

Quæ stetit exilis, viduatis frondibus, arbor

Iam paritura cibum floret honore nouo.

Imponenda focus sine quo scilicet a tristis

Preparat ad fructum stercore culta suum.

Palmitis vna tumens auium laceranda rapinis,

Hoc cu fode bono, non peritura latez.

Rebus Apostolicis ouantes vinere monstrat,

Arua ligone mouens, falce flagella premens.

Ex agro Domini lappas excidit inertes,

Atque racemus adest, qui fuit ante frutex.

De satione Dei Zizania vultit amara:

Surgit & aqualis latificata seges.]

vt planè dicendus fuerit Gallicie restitutor Ecclesiæ. hinc idem Fortunatus subiicit:

Martino seruata nouo Gallicia plaude:

Sortis Apostolica vir tuus iste fuit.

Pastoris studio circum sua septa recurrens,

Ne lupus intret, oues seruat amore gregis:

Et portante manu trahit ipse ad pabula Christi,

Montibus instabilem ne voret error ouem.

Cuius vox refluens plebi de fonte salubri,

Vt bibat ore fidem, porrigit ore salem.

Hosi damna quidem, Domino pia vota parauit,

Et commissæ sibi dupla talenta refert.]

& de æterno præmio, quod esset à Deo consecuturus, mox addit hæc ipsa:

Vocem Euangelicam spectans operarius almus,

Vt tibi dicatur, Seruule perge bone:

Quando fidelis enim mihi supra pauca fuisti,

Supra multa nimis constituendus eris.

Ecce tu Domine modò gaudia latior intra,

Proq; labore breui magna parata tibi.

Auditurus enim vocem, Martine, beatam:

Sed Fortunati sis memor ipse tui.

a Fortun.
carm. lib. 5.

o pates
& orantes

Quæso.

Quæso, precare Pater, videam tua gaudia tecum: Sic placeas Regi postulet ante Petrus.] &c. Commendat eidem sanctam Ra-

degendem adhuc viuentem in monasterio Pictauiensi Reginam, cum ea quæ præerat ei-

Hoc item anno, teste Gregorio, qui (vt numerat) annus quintus est Sigeberti Regis, dira persecutio in Hispania excitata est à Leuigildo Rege Ariano aduersus Catholicos: ait enim: Magna eo anno in Hispania Christianis persecutio fuit, multiq̃ue exiliis damnati, facultatibus priuati, facie decocti, carceri mancipati, verberibus affecti, ac diuersis suppliciis trucidati sunt.] hæc summam de persecutione Gregorius. His consentiens S. Iidorus, vbi narrat res ab eodem Rege in bello fortiter gestas, ista subiungit: Sed obfuscauit (inquit) error impietatis gloriam tantæ virtutis. Denique perfidiæ furore repletus, in Catholicos persecutione commota, plurimos Episcoporum exilio relegauit, & Ecclesiarum redditus & priuilegia tulit: multosq̃ue terroribus suis in Ariam hæresim & pestilentiam impulit: plerisque sine persecutione illectos auro, rebusq̃ue decepti. Ausus quinetiam inter cetera hæresis suæ contagia rebaptizare Catholicos, & non solum ex plebe, sed etiam ex sacerdotalis ordinis dignitate, sicut Vincentium Cæsaraugustum de Episcopo apostatam factum, & tamquam e cælo in inferna proiectum.] hucusque de persecutione Iidorus, breui quidem compendio quamplurima perstringens, ex quibus magnum planè fuisse impendendum volumen.

Sed quæ recentior causa persecutionis huius indicendæ præcesserit, Gregorius ita recenset: Caput autem, nempe origo, huius sceleris Goisuintha fuit, quam post Athanagildi Regis connubium Rex Leuigildus* acceperat. Sed quæ Dei seruis notam humilitatis inflaxerat, prosequente vltione diuina, ipsa quoque omnibus populis est facta notabilis: nam vnum oculum nube alba contegens, lumen quod mens non habebat pepulit à palpebris. Erant autem Leuigildo Regi ex alia vxore duo filij, nempe Hermenegildus & Reccardus, quorum senior Sigeberti, iunior Chilperici Regis filiam desponsauerat. Sed Ingundis Sigeberti Regis filia cum magno apparatu in Hispanias directa, ab auia Goisuintha cum magno gaudio suscipitur (erat enim Ingundis filia Brunichildis, qua filia fuit ipsius Goisuinthe, vt superius ex Fortunato & Gregorio diximus) quam nec passa est in religione Catholica diu commorari, sed vt rebaptizaretur in Ariana hæresi, blandis cœpit sermonibus illicere. Sed illa viriliter reluctans, cœpit dicere: Sufficit satis me ab originali peccato baptismo salutari semel ablutam esse, & sanctam Trinitatem in vna æqualitate confessam: Hæc me credere ex toto corde confiteor, neque vnquam ab hac fide ibo retrorsum.

Hæc illa audiens, iracundiæ furorè succensa apprehensam per comam capitis puellam in terram collidit, & diu calcibus verberatam ac sanguine cruentatam iussit spoliari, & piscinæ immergi, sed (vt asserunt multi) numquam animum suum à fide nostra reflexit. Leuigildus autem dedit eis, nempe ipsi Ingundi, & viro suo Hermenegildo, vnam de ciuitatibus, in qua residentes regnarent. Ad quam cum abiissent cœpit, Ingundis prædicare viro suo, vt relicta hæresis fallacia, Catholicæ fidei veritatem agnosceret. Quod ille diu refusans, tandem commotus ad eius prædicationem, conuersus est ad legem Catholicam, ac dum christianaretur, Ioannes est vocitatus.] sed tamen nomine, quo cognitus erat ab omnibus, perseuerauit dici Hermenegildus. Leandrum quoque Hispalensem Episcopum doctrina & pietate clarum plurimum contulisse, vt Hermenegildus fieret Catholicus Christianus, qui profecti sunt res Hispaniarum tradunt, in primis verò S. Gregorius Papa, vt suo loco dicemus.

Ceterum cum pater perfidiæ argueret filium, filius verò eum hæresis insimularet: factum est vt bellum ingens inter ipsos conflaretur, altera ex parte cum Leuigildo pugnantibus Arianis, quorum maior numerus, fortiorq̃ potentia, ex altera verò resistentibus cum Hermenegildo Catholicis. Hic sentiens se imparem viribus, etsi iustiore causam foueret, legat in Orientem ad Tiberium Orthodoxum Imperatorem S. Leandrum Hispalensem Episcopum, vt laborantibus sub gladio Ariano Catholicis suppetias ferret. De hac Leandri honorifica legatione meminit S. Gregorius, cum de amicitie vsu qui intercesserat cum eodem esset Constantinopoli agit; ait enim: Dudum te, frater beatissime, in Constantinopolitana vrbe cognoscens, cum me illic sedis Apostolicæ responsa constringerent, & te illuc iniuncta pro causis fidei Regis Vuisigothorum legatio perduxisset, omne tuis auribus, quod de me displicebat, exposui, &c.] repetens suæ conuersionis initia, & quomodo è monasterio abstractus ac diaconus ordinatus compulsus sit à Pontifice Romano Pelagio lega-

PERSECUTIO EXCI- DATA A SEUIGILDO. Greg. Turon. hystor. Franc. lib. 5. c. 31. Iidor. in Chron. Goth.

Greg. Turon. eo l. lib. 5. c. 38. Leuigildus

INGUNDIS Vxor HERMENEGILDI QUAE FIT PASSA REBAPTIZARI IN ARIANA

HERMENEGILDI RE- CONVERTITUR IN CATHOLICAM

LEGATIO LEANDRI EPISCOPI HISPALENSIS IN CONSTANTINOPOLIM

Gregor. in prefat. Mo- val.

A legationis pondus subire, seu potius Apocrisfarij munus obire Constantinopoli.

Quomodo autem tunc monachis suis petentibus, quos secum Roma duxerat, ipsoque admittente S. Leandro, aggressus sit expositionem sacri voluminis Iob, ita subdit: Tunc eidem fratribus, etiam te cogente, placuit (sicut ipse meministi) vt librum beati Iob exponere, importuna me petitione compellerent, &c.] cœptum verò hoc anno opus illud Gregorius absolutum primo sui Pontificatus anno ad Leandrum id expetentem misit, vt litteræ ipsius tunc ad eum scriptæ significant, necnon quæ in eundem in Iob commentarium ipse præfatus est.

Quod verò ad Leandri legationem spectat, quæ obtinuerit apud Tiberium Imp. haud fati liquet. Qui enim his temporibus rebus Perficiis occupatus erat, haud eo statu positus fuisse videtur, vt aduersus Gothos Arianos tam longè positos dirigeret vires Romani exercitus: tamen quod Gregorius Turonensis tradit Græcorum copias præstò fuisse Hermenegildo, putandum Tiberium quibus potuit auxiliariis copiis eidem adiumento fuisse. Quæ autem post hæc gesta sint, & quomodo prodicione perfidi parentis aduentum Hermenegildus, & in carcere occisus consecutus fuerit coronam martyrij, dicemus anno sequenti, quo tantum nefas contigit perpetrari.

Quæ verò memoratu digna acciderint, dum eiusmodi ciuile bellum in Hispaniis exardesceret, ex diuersis locis petita narremus, atque hæc in primis ex Gregorio Turonensi: In Hispanis (inquit) nuper factum cognoui, cum Leuigildus Rex contra filium suum ambularet, atque exercitus eius (vt assolet) grauius loca sancta concuteret: monasterium erat S. Martini inter Seguntum atq; Carthaginem Spartariam. Audiētes autem monachi, quod hic exercitus ad locum illum deberet accedere, fugam ineunt, & se, relicto Abbate sene, in insulam maris abscondunt. Aduentibus autem Gothis, ac diripientibus res monasterij, quæ sine custode remanserant, Abbatem senio incuruatum, sed sanctitate erectū offendunt: extractoque vnus gladio, quasi amputaturus ceruicem eius, resupinus tuit, ac spiritum exhalauit. reliqui verò hæc videntes, timore perterriti fugerunt. Quod cum Regi nunciatum fuisset, cum testificatione præcepit, omnia quæ ablata fuerant, monasterio restaurari.

Cernens autem præfatus Rex tanta miracula per seruos Dei, qui nostræ religionis erant, fieri, vocauit vnum Episcoporum suorum: dixitque secretius ad eum: Quamobrem vos, vt isti, qui se Christianos dicunt, non ostenditis signa in populos secundum fidem vestram? Dicit ei Episcopus: Sæpius ego cæcis lumen reddidi, & surdis auditum, nunc autem hæc possum facere quæ dicis. Et vocato ad se vno de hæreticis, clanculò ait ad eum: Accipe quadraginta aureos, & clausis oculis reside in loco, vnde nobis est transitus: & prætereunte mecum Rege, exclama in virtute, vt perditum lumen mea tibi credulitate restituam. Cumque hic accepta pecunia fecisset quod sibi fuerat imperatum, procedit nouus Cyrola ad dexteram constipatus hæreticorum caterua. Exclamat & iste cæcatus pecunia, vt fide Episcopi reciperet oculos suos. At iste cum non minima arrogancia imponens manus super oculos eius, ait: Secundum fidem meam fiat tibi. Hæc eo dicente, ita obserati sunt oculi hominis cum dolore, vt non solum visum perderet, verum etiam dolum, quem auaritia impellente finxerat, publicaret.] hæc tunc Gregorius, qui idcirco Episcopum hunc, cuius non refert nomen, nouum appellat Cyrolam, quod eiusdem nominis Episcopus istiusmodi facinus tempore Vuandalico in Africa perpetrasset, vt superius est dictum. Eiusmodi planè esse consueuere hæreticorum miracula, vt imposturis affectent agere, quod omnino denegat ipsis gratia Spiritus sancti in operatione virtutum, quæ tanquam certa atque legitima dos cum aliis charismatibus Ecclesiæ Catholicæ tantummodo impertita cognoscitur, veluti euidentis signum, quo Catholici ab Hæreticis interuosci possint, nempe in ostensione signorum, quæ verè proprièque miracula dici queant.

Sed audi ab eodem auctore egregiam confessionem hominis Orthodoxi, quem ipse nouit. describit rem gestam his verbis: Sed & nostro tempore, cum incredulitas atque iniqua hæreticorum secta in locis Hispaniæ per malorum pessimas assertiones disseminata fuisset: quidam clericus apprehensus, Christianum se esse confessus est, asserens æqualem Patri Filium & Spiritum sanctum. Cui Rex qui præerat, oblati muneribus, tamquam maiorem se suppliciter deprecabatur, vt scilicet compressa confessione de sanctæ Trinitatis æqualitate, minorem Patre Filium cum sancto Spiritu fateretur. Quod si faceret, facultatibus ditaretur, & magnus haberetur in populis. Quod illo consilium tanquam morsam vitæ fugiente, ac iniqui virus mortiferum respiciente anguis: adiecit Rex: Video, in-

Greg. lib. 1. epist. 41.

Greg. Turon. de Glor. conf. c. 12. 13.

ARIANVS DAT FORNASPERFIDIAS.

DE ARTANI EPISCOPO IMPOSTURA IN CASAROSANANDA.

Gregor. de Glor. mart. cap. 82. DE CLERICI BGRICIA CONFESSIO.

NON SENTIT VERBERA CATHOLICVS.

Gregor. Tur. de gl. con. fess. c. 14. IGNE PROBATA FIDES CATHOLICA.

Greg. Tur. von. histor. Franc. lib. 5. c. 43. DISPUTATIO GREGORII CVM AGILANEBE GATOARIA-NO.

ARGUMENTVM ARIANVS.

RVRVS ARIANVS INTERROGAT.

quit, duram intentionem mentis insanæ, sed noui temperamentum tuum, vt quem munera non deflectunt, facile tormenta subiciant. At ille: Vtinam dignus haberer, ait, in hac iugulari confessione: nam munera tua tamquam stercus exhorreo. Tunc iratus Rex iussit eum ad trochleas extendi, & fortiter cædi, interrogans: Quid credis? Respondit: Iam tibi dixi: Credo Deum Patrem omnipotentem, & Filium eius Iesum Christum. Post hæc cæsus est valde (sed semper durabat in confessione, neque vquam cum à fidei linea potuit hæc tortura deflectere. Nam in primordio cum caderetur, tres tantum verberis istus sensit, qui (vt postea referebat) ipsam animam penetrarunt: reliqua verò flagella nequaquam, tamquam si aliquod velamentum dorso superpositum fuisset. Ita non sentiens, magis fidem quam cœperat, inter tormenta positus predicabat. Itaque cum Regi satisfactum de eius cæde fuisset, dimissus est, obstante eo, ne in terminis Hispaniæ vquam inueniretur. At ille lætus discedens, in Gallias est regressus. Sed vt dictis fides adhibeatur: ego hominem vidi, qui hæc ab ipsius clerici ore audita narraui.] hætenus de ipso Gregorius. Quid verò de conflictu Orthodoxi tunc temporis inuito cum hæretico, alibi idem auctor scribat, his at-

textere, congruum existimamus: ait enim: Retulit alius vir fidelis, spectasse se Christianum cum hæretico pro fide nostra certantem. Altercantibusq; diu de diuinis Scripturis, cum flecti non posset hæreticus, vt agnosceret veritatem, ait: Si nostræ religionis, si Scripturarum testimonia te ad credendum minimè mouent: vel virtutem indiuiduæ Trinitatis experire. Est digito meo annulus aureus: ego eum in ignem iacio: tu candentem collige. Proiectumq; inter prunas annulum ita igni permisit, vt eis similis cerneretur. Conuersusq; ad hæreticum ait: Si vera est persecutio tua, fume eum ab igne. Illo autem resistente, ait: Immensa Trinitas Deus, si quid indignum te credo, ostende: certe si recta est fides mea, nihil mihi præualebunt hæc incendia sæua. Et ablatum ab igne annulum diutissimè palma sustinuit, & nihil est nocitus, sed magis confuso hæretico, Catholicos reliquos seruire suæ fidei roborauit.] hucusque Gregorius.

Sed non tacendum de Agilane Ariano homine misso legato ab eodem Leuigildo Rege hoc tempore ad Chilpericum, qui in via ad disputandum ipsum Gregorium prouocauit. Quæ autem inter vtrumque transacta fuerint, idem auctor enarrat, recensetq; disputationem tunc inter se habitam, perbreuem illam quidem, ac non vt exigebat ratio argumenti, sed humilem atque pedestrem, si conferas cum illis quæ ab aliis sanctis Patribus aduersus hæreticos copiosius atque neruosis allata sunt. sed audiamus ipsam ab ipso met Gregorio descriptam his verbis:

Leuigildus verò Rex Agilanem legatum ad Chilpericum mittit, virum nullius ingenij aut dispositionis ratione peritum, sed tantum voluntate in Catholica lege peruersum. Quem cum via Turonos detulisset, lassire nos de fide & impugnare Ecclesiastica dogmata cœpit: Iniqua enim (inquit) fuit antiquorum Episcoporum lata sententia, quæ æqualem asseruit Filium Patri. Nam qualiter (inquit) poterit esse Patri æqualis in potestate, qui ait: Pater maior me est? Non est ergo æquum, vt ei similis æstimetur, quo se minore dicit, qui tristitia mortis ingemuit, cui postremò moriens spiritum quasi nulla præditus potestate commendat. Vide Patre eum & ætate & potestate paterna minorem. Ad hæc ego interrogo: Si crederet Iesum Christum Filium Dei esse, si eundemq; esse Dei sapientiam, si lumen, si veritatem, si vitam, si iustitiam fateretur. Qui ait: Credo hæc omnia esse Filium Dei. Et ego: Dic ergo mihi: Quando Pater sine sapientia? Quando sine lumine? Quando sine vita? Quando sine veritate? Quando sine iustitia fuerit? Sicut enim Pater sine istis esse non potuit, ita & sine Filio esse non potuit, quæ maximè & Dominici nominis mysterio coaptantur, sed nec Pater esset vbique, si filium non haberet. Quod autem eum dixisse ais: Pater maior me est: Scias eum hoc ex assumptæ carnis humilitate dixisse, vt cognoscas, non potestate, sed humilitate te fuisse redemptum. Nam tu, qui dicis, Pater maior me est, oportet meminisse quòd alibi ait: Ego & Pater vnum sumus. Nam & mortis timor & commendatio spiritus ad infirmitatem corporis est referenda, vt sicut verus Deus, ita & verus homo credatur.

Et ille: Cuius quis implet voluntatem, eo & minor est: semper Filius minor est Patre, quia ille facit voluntatem Patris, nec Pater illius voluntatem facere comprobatur. Ad hæc ego: Intellige quia Pater in Filio, & Filius in Patre in vna semper Deitate subsistit. Nam vt cognoscas Patrem Filij facere voluntatem: si in te fides Euangelica manet: audi quid ipse Iesus Deus noster, cum ad resuscitatum venit Lazarum, ait: Pater, gratias ago tibi, quo-

A quoniam audisti me. & ego sciebam quia semper me audis: sed propter turbam quæ circumstat, dixi, vt credant, quia tu me misisti. Sed & cum ad passionem venit, ait: Pater, clarifica me claritate, quam habui apud temetipsum, priusquam mundus fieret. Cui Pater de cælo respondit: Et clarificauit, & iterum clarificabo. Æqualis est ergo Filius in Deitate, non minor, sed neque aliquid minus habens: nam si Deum confiteris, necesse est integrum fatearis, & nihil egentem: Si verò integrum esse negas, Deum esse non credis. Et ille: Ex assumpto homine cœpit Filius Dei vocitari: nam erat, quando non erat. Et ego: Audi Dauid dicentem: Ex vtero ante Luciferum genui te. Et Ioannes Euangelista ait: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum: Et hoc Verbum caro factum est, & habitauit in nobis: per quem facta sunt omnia. Nam vos cæcati veneno persuasionis nihil dignum de Deo sentitis.

B Et ille: Numquid & sanctum Spiritum Deum dicitis, aut æqualem Patri, Filioq; decernitis? Cui ego: Vna in tribus est voluntas, potestas, & operatio: Vnus Deus in Trinitate, & vnus in vnitate: tres personæ, sed vnum regnum, vna maiestas, vna potentia, omnipotentiaque. Et ille: Spiritus sanctus, inquit, quem æqualem Patri profertis ac Filio, vtrinque minor accipitur: quia & à Filio promissus, & à Patre legitur missus: nemo enim promittit, nisi quod suæ dominationi sub iussit: & nemo mittit nisi inferiorem se, sicut ipse ait in Euangelio: Nisi abiero, paracletus ille non veniet: si autem abiero, mittam illum ad vos. Ad hæc ego respondi: Bene Filius ante passionem ait: quia nisi ille ad Patrem victor remeauerit, ac proprio sanguine redempto mundo dignum Deo ex homine præpararet habitaculum, non potest sanctus Spiritus idem Deus in pectore fanatico & originalis criminis labe infecto descendere: Spiritus enim sanctus (ait Salomon) effugiet fictum. Tu autem si spem aliquam resurrectionis habes, noli loqui aduersus Spiritum sanctum: quia iuxta sententiam Domini, Spiritum sanctum blasphemanti non remittetur neque in hoc sæculo, neque in futuro. Et ille: Deus est qui mittit: non est Deus qui mittitur. Ad hæc interrogo, si crederet doctrinam Petri & Pauli Apostolorum? Respondente eo: Credo. Adieci: Cum argueret Petrus Apostolus Ananiam pro fraude fundi, vide quid dicat: Quid enim tibi visum est mentiri Spiritui sancto? non es mentitus hominibus, sed Deo. Et Paulus, cum gratiarum spiritualium distingueret gradus: Hæc omnia, inquit, operatur vnus atque idem Spiritus diuidens vnicique, sicut vult. Qui enim quod voluerit facit, in nullo redigitur potestatem. Nam & vos (vt superius dixi) nihil rectè de Trinitate sancta sentitis: & quàm iniqua sit huius sectæ perueritas, ipsius auctoris vestri, id est, Arii expressit interitus.

C Ad hæc ille: Legem quam non colis, blasphemare noli: Nos verò quæ creditis, etsi non credimus, non tamen blasphemamus: quia non deputatur crimini, si & illa & illa colantur: sic enim vulgato sermone dicimus: Non esse noxium si inter Gentilium aras & Dei Ecclesiam quis transiens, vtraque veneretur.] Vides in quam iam Ariani fuerint lapsi dementiam, vt qui semel à vero cultu religionis exciderint, omnem impietatem putarent esse colendam. Sed pergit Gregorius: Cuius ego stultitiam cernens, aio: Vt video, & Gentilium defensorem & hæreticorum assertorem te esse manifestas, cum & Ecclesiastica dogmata maculas, & Paganorum spurcitas prædicas adorari. Satius, iniquo, faceres, si ea te armaret fides, quam Abraham ad ilicè, Isaac in ariete, Iacob in lapide, Moyses vidit in sente: quam Aaron portauit in Logio, Dauid exultauit in tympano, Salomon prædicauit in intellectu: quam omnes Patriarchæ, Prophetæ, siue lex ipsa vel oraculis cecinit, vel sacrificiis figurauit: quam & nunc præfens suffragator Martinus noster vel possedit in pectore, vel ostendit in opere: vt & tu conuersus crederes inseparabilem Trinitatem, & accepta à nobis benedictione, purgatoq; à malæ credulitatis veneno pectore, deleterentur iniquitates tuæ. At ille furore commotus, nescio quid quasi insanus frendens, ait: Antè anima ab huius corporis vinculis emicet, quàm ab vilo religionis vestræ sacerdote benedictionem accipiam. Et ego: Nec nostram Dominus religionem siue fidem ita tepescere faciat, vt distribuamus sanctum eius canibus, ac pretiosarum margaritarum sacra porcis squalentibus exponamus. Ad hæc ille, relicta altercatione, surrexit & abiit. Sed post hæc cum in Hispanias reuersus fuisset, infirmitate debilitatus, ad nostram religionem, necessitate cogente, conuersus est.] hætenus Gregorius: qui diuersis in locis quæ hoc tempore intercesserunt inter Catholicos & Arianos facta recenset, & quidem scitu dignissima, vt memorabile illud de Leone Episcopo Agathensi aduersus Gomacharium Comitem, qui administrabat prouin-

ARIANORVM EXTREMA DEMENTIA.

Greg. hystor. lib. 6. c. 2. Gregor. de glor. mart. lib. 1. c. 79. LEO EPISC. AGATH. SANAT GOMACHARIUM ARIANVM.

ciam à Leuigildo Rege Ariano præfectus. sub Gothorum namque ditione eam fuisse ciuitatem, idem Gregorius alibi tradit. narrat autem rem gestam his verbis:

Ecclesia quoque Agathensis vrbs, quæ S. Andreæ reliquiis plauidt, plerumque gloriosis illustratur miraculis: peruasores rerum suarum sæpius arguit. Denique Gomacharius Comes agrum Ecclesiæ ipsius peruadit. Tunc Leo Episcopus huius Ecclesiæ valde mæstus concurret ad eum, dicens: Relinque, fili, res pauperum, quas ordinationi nostræ Dominus commendauit, ne sit tibi noxium, & à lacrymis egentium, qui de fructibus eius ali consueuerunt, eneccoris. Ille verò quia hæreticus erat, paruipendens quæ de his ab Episcopo dicebantur, rem in sua dominatione retinuit. Interim procedente die, arripitur à febre. Cumq; non modò ardore corporeo, verùm etiam animæ vexaretur incommodo: misit ad Episcopum nuncios, dicens: Dignetur pro me sacerdos orationem ad Dominum fundere, & ego dimittam agrum eius. Quo orante, hic à valetudine qua grauabatur conualuit: factusque sanus, ait suis: Quid putatis quòd isti nunc Romani dicant? Aiunt enim, me ob hoc fuisse febre grauatum, quòd tulerim agrum eorum: quod mihi iuxta consuetudinem humani corporis accidit. verumtamen non habebunt eum, me viuente. Sed antequam vltius progrediamur, attende nomenclaturam: appellat Romanos Catholicos, licet Gallos, quod idem apud Arianos esset dicere Romanos ac Catholicos, vt obseruauimus in Victore Vticensi & aliis, ob prærogatiuam videlicet Romanæ Ecclesiæ; quod & alio quoque exemplo ex eodem Gregorio paulo inferius patebit. Pergit verò ipse Gregorius:

QUIBUS PVGNAT AR. MIS CON. TRA ARIANVM S. EPISCOPVS.

Quod cum Episcopus comperisset, venit ad eum, dicens: Num pœnitit te fecisse bene, quòd hoc iterum conaris euertere? Ne facias, quæso, ne vltioni diuinæ subiacetas. Qui ait ad Episcopum: Sile, file, decrepite: iam infrenatum te loris circuire vrbs super asinam faciam, vt sis in ridiculo omnibus qui te aspexerint. At ille silens, ad nota recurrit præsidia. Prostrernitur in oratione, celebrat vigilias, & noctem totam in lacrymis & psallentio ducit. Manè autem factò accedit ad lychnos qui de camera Ecclesiæ dependebant, extendensque virgam, quam tenebat in manu, effregit cunctos, dicens: Non hic accendetur lumen, donec visitetur Deus de inimicis, & restituat res Ecclesiæ suæ.

Hæc eo dicente, protinus hæreticus ille in rediuiam febrem corrui. Cumque in extremis ageret, misit ad Episcopum, dicens: Oret pro me sacerdos ad Dominum, vt viuam; & restituat agrum, ac similem eius conferam dominationi. Quibus Pontifex respondit: Iam orauit Dominum, & exaudiuit me. Misit & alios & tertios ad eum nuncios: sed sacerdotes in vno responso persistens non mouebatur ad hæc, vt pro eo orationem daret ad Dominum. Hæc ille hæreticus cernens, iussit se in plastro componi, atque ad eum euehi, ac per se deprecari Episcopum, dicens: Quia dupla satisfactione restituo agrum, quem iniquè peruasi, tantum vt oret pro me sanctitas tua. Illo quoque recusante, compulit eum vi, vt abiret ad Ecclesiam. Quo discedente, vt Ecclesiam est ingressus, & hic spiritum exhalauit: recepitque confestim Ecclesia rem suam. Hæc Gregorius de Comite Ariano: moxque subiungit de presbytero itidem Ariano presbyterum Catholicum deludente præsentaneum pauendumque Dei iudicium, quod ipse auctor veritatis tantummodo cupidus, simpliciter vt res gesta fuit, enarrat his verbis:

ARIANVS ILLVSOR PERIT.

Greg. Turon. de glor. mart. lib. 3. cap. 80. LVDIBRIVM IN DEVSOREM RETORQVITVR.

Mulier quædam erat Catholica habens virum hæreticum: ad quam cum venisset presbyter nostræ religionis valde Catholicus, ait mulier ad virum suum: Peto charitati tuæ, vt pro aduentu huius sacerdotis, qui me visitare dignatus est, lætitia habeatur in domo nostra, ac præparatum dignis impendius prandium epulemur cum eo. Promittente autem viro eius, sic se, vt illa flagitabat, facturum: aduenit & alius hæreticorum presbyter. Dixitque vir mulieri: Duplicata est lætitia hodie, eo quòd sint sacerdotes vtriusque religionis in domo nostra. Discumbentibus autem ad conuiuium, vir ille cum presbytero dexteræ partis cornu occupat, Catholicum ad sinistram statuens, positaque ad læuam eius sellula, in qua coniunx eius resideret. Dixitque vir ad presbyterum hæreticum: Si consenteris dictionibus meis, exerceamus hodie cachinnum de hoc Romanorum presbytero, vt scilicet deposito ferculo, tu celerius signare festines: cumq; ille manum non posuerit, illo tristante, nos cum lætitia comedamus cibum (mos enim in ecclesia erat, vt de benedictionibus hæreticorum nemo Catholicus participaret) Cui ille: Faciam, inquit, quod præcipis.

Denique veniente disco cum oleribus, signauit hæreticus, posuitque primus manum suam. Quod cernens mulier, ait: Ne feceris, quia ingrati fero iniuriam sacerdotis. Et exhibitò alio cibo, sumpsit Catholicus. In secundo verò & tertio ferculo similiter fecit hæreticus.

DERISOR ARIANVS MALE PERIIT.

Areticus. quarto autem exhibitò, cuius in medium sartago feruens aduenit, in qua compositus erat cibus ille, qui ex collisis vis, parum permixta farina, dactylorum partibus, oliuarumque rotunditatibus asolet exornari: festinans hæreticus, priusquam ferculum illud vel mensam tangeret, eleuata in obuam manu signat: statimque positum colectarium sumit, non intelligens an caleret, feruentemque cibum velociter deglutiuit. Protinus accenso pectore æstare cœpit, emissoque cum suspirio immenso ventris strepitu, nequam spiritum exhalauit: ablatisque de conuiuio, locatus in tumulo, terrenæ molis congerie est coopertus. Tunc exultans presbyter nostræ religionis, ait: Verè vltus est Deus seruos suos. Et conuersus ad virum cuius erat conuiuium, dixit: Perit huius memoria cum sonitu, & Dominus in æternum permanet. Tu verò appone quod comedam. Tunc homo ille perterritus, expleto conuiuio, prouolutus est ad pedes presbyteri, conuersusque ad fidem Catholicam, credidit cum domo sua qui in hac perfidia tenebatur, & multiplicata est lætitia, sicut prius mulier flagitauerat. Hactenus de re gesta Gregorius, qua terribili iudicio Dominus derisorem derisit, secundum Scripturæ diuinæ elogium: Erit Moab in derisum & in exemplum omnibus in circuitu suo.

Hier. 48.

Subiicit his controuersiam de fide habitam inter Catholicum diaconum & Arianum presbyterum, quæ miraculo dirempta est. remque tunc gestam sic narrat: Arianorum presbyter cum diacono nostræ religionis altercationem habebat, proferens contra Dei Filium ac Spiritum sanctum (vt mos est genti) venenosas assertiones. At ille cum diu multumque nonnulla de fidei ratione discernisset, & hæreticus perfidiæ obcæcatus caligine, quæ erant vera respueret, iuxta illud, Quia in maleuolam animam non introibit sapientia, adiecit dicens: Quid longis sermocinationum intentionibus fatigamur? factis rei veritas approbetur: Succendatur igni æneus, & in feruenti aqua annulus alicuius proiciatur. Qui verò eum ex feruenti vnda sustulerit, ille iustitiam consequi comprobetur: quo factò pars diuersa ad cognitionem huius iustitiæ conuertatur. Intellige itaque & tu, hæretice, si hæc pars nostra, Spiritu sancto adiuuante, compleuerit: nihil in sancta Trinitate dissonum, nihil esse dissimile fatearis. Consensit hæreticus huic definitioni, & inito vsque manè placito discesserunt.

Gregor. de glor. mart. lib. 1. c. 81.

ADMIRACVLVM PVOCATVR HAERETICVS.

Sed fidei feruor, per quem hæc primùm diaconus protulerat, cœpit, inimico insidiante, repescere. Diluculo autem surgit, brachium infundit oleo, vnguento conspergit: sed tamen loca sancta circuit, & Dominum deprecatur. Quid plura? Circa horam tertiam in foro conueniunt: concurret populus ad spectaculum: accenditur ignis, æneus superponitur, feruet valde, annulus in vnda feruente proicitur. Inuitat primùm diaconus hæreticum, vt ipse eum à calore auferat: sed statim recusauit, dicens: Qui hanc sententiam protulisti, debes auferre. Diaconus verò licet trepidus, tamen denudat brachium. Cumque ipsum vidisset vnguentis hæreticus presbyter delibutum, exclamauit dicens: Magicis artibus te elitandum putasti, vt hæc vnguenta diffunderes: nec valent ista quæ agis.

REPESCIT IN CATHOLICO FIDRE FERVOR.

His itaque litigantibus, superuenit diaconus ab vrbe Rauenna, Hyacinthus nomine, sciensque quæ esset hæc altercatio, vt veritatem cognouit, nec moratus, extracto à vestimentis brachio, in æneum dexteram mergit. Annulus autem qui eiectus fuerat, erat valde leuis ac paruulus, nec minùs ferebatur ab vnda, quàm vento ferri posset vel palca. Quem diu multumque quæsitum infra vnus horæ spatium reperit. Accendebatur interea vehementer focus ille sub dolio, quo validius feruens non facilè assequi posset annulus à manu quærentis: extractusque tandem. Nihil diaconus sensit in carne sua, sed potius protestatur, in imo quidem frigidum esse æneum, in summitate verò calorem teporis modici continentem. Quod cernens hæreticus, valde confusus iniicit audax manum in æneo, dicens: Præstabit mihi hæc fides mea. Iniecta manu, protinus vsque ad ipsa ossium internodia omnis caro liquefacta defluxit, & sic altercatio finem accepit. Ista Gregorius: sed de miraculis iam satis ad pietatem.

IGNE PROBATA FIDES.

Ad postremum autem quid hoc item anno contigerit de Rege Francorum Chilperico Arianam hæresim insectante, videamus. Accidit enim, vt cum idem Rex aduersus ipsos pugnans victor regreditur, ab alia his contraria hæreticorum turma fuerit captiuus abductus, vixq; tandem à suis Catholicis liberatus, cum videlicet expugnans suis etiam scriptis Arianos à Sabellianis teneretur deprehensus erroribus. Nam audi Gregorium, qui rem gestam narrat: Per idem (inquit) tempus Chilpericus Rex scripsit indiculum, vt sancta Trinitas non in personarum distinctione, sed tantum Deus nominaretur, asserens indignum esse vt

CHILPERICVS REX DECLINAT IN SABELLIANISMVM. Greg. Turon. lib. 3. cap. 44.

CHRISTI
583.PELAGII PAP. II.
6.TIBERII IMP.
2.

Deus persona, sicut homo carnis nominetur, affirmans etiam ipsum esse Patrem qui est Filius, idemque ipsum esse Spiritum sanctum qui est Pater & Filius: Sic (inquit) Prophetis ac Patriarchis apparuit, sic cum ipsa lex nunciavit. Cumque hæc mihi recitari iussisset: Sic, inquit, volo ut tu & reliqui doctores Ecclesiarum credatis. Cui ego respondi: Hac credulitate relicta, pie Rex, hoc te oportet sequi, quod nobis post Apostolos alij doctores Ecclesie reliquerunt, quod Hilarius Eusebiusque docuerunt, quod & in baptismo es confessus. Tunc iratus Rex ait: Manifestum est mihi in hac causa Hilarium Eusebiumque validos inimicos haberi. Cui ego respondi: Observare te conuenit, neque Deum, neque Sanctos eius habere offensos. Nam scias, quia in persona alter Pater, alter Filius, alter Spiritus sanctus: Non Pater assumpsit carnem, neque Spiritus sanctus, sed Filius: ut qui erat Dei Filius, ipse ad redemptionem hominis filius haberetur & Virginis. Non Pater passus, neque Spiritus sanctus, sed Filius, ut qui carnem assumpsit in mundo, ipse offerretur pro mundo. De personis verò quod ais, non corporaliter, sed spiritualiter sentiendum est. In his ergo tribus personis una gloria, una æternitas, una potestas.

REX AC-
QUIESCIT
S. SALVIO
EPISCOPO.

At ille commotus ait: Sapientioribus te hoc pandam, qui mihi consentiant. Et ego: Numquam erit sapiens, sed stultus, qui hæc quæ proponis, sequi voluerit. Ad hæc ille frendens siluit. Non post multos verò dies adueniente Saluio Albigeni Episcopo, hæc ei præcepit recitari, deprecans ut sibi consentanens fieret. Quod ille audiens, ita respuit, ut si charitam, in qua hæc scripta tenebantur, potuisset attingere, in frustra discerperet. Et sic Rex ab hac intentione quieuit.] hæc de Regis Sabellianismo. addit Gregorius, fuisse Chilpericum poetis facultatibus leuiter excultum, addidisseque Græca elementa Latinis. Celebrat eum quidem Fortunatus ut omnium Francorum Regum antecessorum & æqualium doctissimum, linguæque in primis varias callentem: vnde ipse:

Fort. carm.
lib 9.

CHILPERI-
CVS DO-
CTRINA
POLLENES.

*Discernens varias, sed nullo interprete voces,
Et generum linguas unica lingua refert.] & inferius:
Inter utrumque sagax armis & iure probaris:
Belliger hinc radias, legis inde micæ.
De virtute pater reparatur, auunculus ore,
Doctrina studio vincis & omnè genus.] & de poetica facultate:
Regibus æqualis, de carmine maior haberi,
Dogmate vel qualis non fuit ante parens.
Te arma ferunt generis similem, sed littera præfert.
Sic Regum veterum pars simul, atque prior.
Admirande mihi nimium Rex, cuius opinè
Prælia robur agit, carmina lima polit.
Legibus arma regis, & leges dirigit armis.
Artis diuersæ sic simul iter.] &c. Humanum fuit deliquisse Regem, &*

excusatione dignum, quòd dum fertur præceptum in pugnam aduersus Arium, transgressus litem, in Sabellianismum impiegit: at Christianissimi Regis præclarum reliquit exemplum, cum contraria astruentibus sacerdotibus acquieuit. Sed ad felices Sanctorum ad Deum transitus veniamus.

Greg. hist.
Franc. lib. 5.
cap. 32.
Greg. eod.
lib. 5. c. 45.
Fort. carm.
lib. 6.

Hoc enim anno S. Maurilium Episcopum Cadurcensem miræ sanctitatis virum ex hac vita migrasse, idem tradit Gregorius^b, qui eius virtutes recenset ac celebrat: itemque S. Agricolam Cabilonensem Antistitem euocatum ad superos addit^c. Fuit hic filius senioris Agricolæ æque sancti, à quo una cum Iunioris Agricolæ Venantius Fortunatus sacris litteris instructus fuit, ut ipse epigrammate testatum reliquit^d ad Agricolam Episcopum Cabilonensem, quod alia occasione superius est recitatum.

Greg. hist.
lib. 5. c. 40.

Ingit eidem coronæ Sanctorum Gregorius Dalmatium Ruthenæ ciuitatis Episcopum æque hoc anno ad cælestia gaudia euocatum. Quam autem terribili Dei iudicio poenas dederit, qui aduersus eum probra iacere & blasphemare præsumpsit, à Gregorio ita accipere: Transobadus autem presbyter epulum in ipsa vrbe clericis præparat. Residentibus autem illis, vnus presbyterorum cepit Antistitem memoratum impudicis blasphemare sermonibus, & vsque ad hoc erupit, ut eum delirum & fatuum nominaret. Hæc eo dicente, pincerna poculum oblaturus aduenit. At ille acceptum dum ori proximat, tremere cepit; laxatoque de manu calice, super alium qui sibi erat proximus caput reclinans, reddidit spiritum: ablatumque ab epulo ad sepulchrum humo contactus est.] hæc Gregorius. Moritur &

CHRISTI
584.PELAGII PAP. II.
7.TIBERII IMP.
3.

atur & his Tiberij Imperatoris temporibus in Palestina Sisinnius ex Episcopo factus anachoreta, itemque eius discipulus magistro sanctitate non impar, ut exitus declarauit^a.

Apud Sa-
phro. prat.
spirit. c. 193.

IESV CHRISTI
ANNVS
584.PELAGII PAP. II.
ANNVS
7.TIBERII IMP.
ANNVS
3.

Quingentesimus octogesimusquartus Christi annus Indiſtionis secundæ nota signatur: quo, die decimatercia Aprilis nobile martyrium Hermenegildi Regis Catholici tum Hispanias, tum etiam vniuersum Christianum orbem mirifice illustrauit, Gothorumque gentem Ariana hæcenus infame hæresi tanta corona nobilitauit, ac reddidit gloriosam. De re hac acturi, primum omnium, nostro more, rei gestæ tempus certis rationibus confirmemus, quòd sciamus à diuersis eiusmodi insigne martyrium diuersis Domini annis collocatum: alij enim anno octogesimo tertio, alij sexto, alij octauo, alij nono id factum affirmant. Verum cui magis credamus, quam sancto Isidoro ob oculos hæc habenti, inuenimus neminem. Cum enim obitum Leuigildi Regis persecutoris, auctorisque filij necis, anno sequenti referat contigisse, nempe anno regni ipsius decimo octauo, nihil est penitus, ut post eius obitum martyrium filij ipsius Hermenegildi Regis quis valeat collocare.

DE TEMPO-
RE MARTY-
RII HER-
MENE-
GILDI
REGIS.

Et ne quis putet errorem illapsum in numerum apud Chronicon Isidori, accipe id magis exploratum ex Synodalibus Actis, ex quibus pariter anno sequenti habes Leuigildo defuncto fuisse subrogatum eius filium Reccaredum. Quòd verò his videatur repugnare nota Æra ex numero ab annis Iustini Imp. deducto: ne quis dicere possit potius in illum, quam in istum per notam Æræ numerum supputatum irrepsisse mendum, habet ad hæc arguenda Acta Synodalia Toletani Concilij, quòd cum habitum dicatur anno quarto Reccaredi Leuigildi successoris, & eidem numero iungatur Æra (ut ibi ponitur) sexcentesima vigesima septima (qui est annus Domini quingentesimus octogesimus nonus) planè habes vnde intelligas, ipsum auspiciatum esse regnum anno sequenti post patris obitum: ex quibus consentientia vides Isidoro Acta Synodalia de obitu Leuigildi, quòd contigerit anno sequenti. Cum verò ante annum filij ipsius martyrium consummatum constet, utique hoc anno & non alio id factum euidenter appareat.

Quòd autem deducatur hoc ipsum ex tabulis astronomicis ab Ambrosio, eo quòd hoc ipso anno & non sequentibus contigerit celebrari Pascha eo die quò & martyrium subiret friuolum videri potest ex eiusmodi tabulis hoc asserere, cum Ariani, de quorum Paschate agitur, nequaquam Catholicorum legibus subderentur. Firmior stet sententia ex Synodalibus (ut diximus) Actis asserita, hoc anno, nec postea, nec antea contingere potuisse martyrium Hermenegildi. Cum enim (ut dictum est) anni vnus interlapsus spatium à cæde martyris vsque ad obitum patris etiam Gregorius asseueret, & liqueat pariter sequenti anno ipsum Leuigildum esse defunctum: necesse est affirmare, hoc anno S. Hermenegildum gloriosum consummasse martyrium. Hæc satis de his quæ spectant ad tempus.

Quæ verò hæc præcesserint, ex Gregorio Turonensi petamus, nimirum prodicionem factam à Græcis, qui à Tiberio missi in auxilium venerant Hermenegildi, quæ nominat Hermenegildum, cuius rei gratia ipse Rex patri iusta spondenti se dedit: ait enim^b: At ille, nempe Leuigildus parens, datis Præfecto Imperatoris triginta millibus solidorum, ut se ab filij solatio reuocaret, commoto exercitu contra eum venit. Hermenegildus verò vocatis Græcis contra partem egreditur, relicta in vrbe coniuge sua. Cumque Leuigildus ex aduerso veniret, relicta à solatio, Græcorum scilicet, Hermenegildus cum videret nihil se præualere posse, Ecclesiam quæ erat propinqua expetit, dicens: Non veniat super me pater meus: nefas est enim aut patrem à filio, aut filium à patre interfici. Hæc audiens Leuigildus, misit ad eum fratrem eius, qui dato sacramento, ne humiliaretur, ait: Tu ipse accede, & prosternere pedibus patris nostri, & omnia indulgebis tibi. At ille poposcit vocari patrem suum. Quo ingrediente, prostravit se ad pedes illius: ille verò apprehensum osculatus est eum, & blandis sermonibus delinitum duxit ad castra: oblitusque sacramenti, inuit suis, & apprehensum spoliavit eum indumentis suis, induitque illum veste vili: regressusque ad vrbe Toletum, ablatis pueris eius, misit eum in exilium cum vno tantum puerulo.] hæc Gregorius. verum non in exilium, sed in carcerem fuisse detrusum, omnes affir-
mant.

GRÆCO-
RVM PRO-
DITIO.
Greg. Tu-
ron. hist.
Franc. lib. 5.
cap. 38.

Greg. Tr. vol. 1.6. c.43. & li. 8. c.18.

Greg. dialog. lib. 3. c. 11. CONSTANTIA HERMENEGILD.

MARTYRIUM HERMENEGILD.

SEGNA DIVINITVS OSTENSA POST MARTYRIUM.

LEVIGILDVS PERSEQVITVR ORTHODORVS.

Isidorus de Script. Eccl. cap. 28. in impietatis

Isid. ibidem cap. 31.

mant. Coniugem vero eius creptam a Græcis & ductam in Africam, ut perducerent eam ad Imperatorem, ibi defunctam tradit: sed in eo quam prudens, ipse viderit, dum appellat miserum Hermenegildum iudicio diuino in proelio derelictum, quod contra genitorem quantumlibet hereticum talia cogitarit: quasi non monuisset Dominus pietati erga Deum, patrem, matrem, & omnia posthabenda. Sed iam ea quæ de ipso Rege martyre omni fide testata S. Gregorius narrat, hic reddamus. ait enim:

Sicut multorum qui ab Hispaniarum partibus veniunt, relatione cognouimus, nuper Hermenegildus Rex Leuigildi Regis Vuisigothorum filius ab Ariana hæresi ad fidem Catholicam, viro reuerendissimo Leandro Hispalitano Episcopo dudum mihi in amicitia familiariter iuncto prædicante, conuersus est: quem pater Arianus, ut ad eandem hæresim rediret, & præmiis suadere, & minis terrere conatus est. Cumque ille constantissimè responderet, numquam se veram fidem posse relinquere, quam semel agnouisset: iratus pater eum priuauit regno, rebusque spoliavit omnibus. Cumque nec sic virtutem mentis illius emolliere valuisset, in arctam illum custodiam includens, collum mansuque eius ferro ligauit. Cæpit itaque idem Hermenegildus Rex iuuenis terrenum regnum despiciere, & forti desiderio cæleste querens, in ciliciis vinculatus iacens, omnipotenti Deo ad confortandum se preces effundere, tantoque sublimius gloriam transeuntis mundi despiciere, quanto & reliquatus agnouerat nihil fuisse quod potuerit auferri.

Superueniente autem Paschalis festiuitatis die, intempestæ noctis silentio, ad eum perfidus pater Arianium Episcopum misit, ut ex eius manu sacrilegæ consecrationis communionem perciperet, ac per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Ariano Episcopo venienti exprobrauit, ut debuit, eiusque à se perfidiam dignis increpationibus repulit: quia etsi exterius iacebat ligatus, apud se tamen in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reuerso Episcopo, Arianus pater infremuit: statimque suos apparitores misit, qui constantissimum confessorem Dei illic, ubi iacebat, occiderent. Quod & factum est. Nam mox ut ingressi sunt, securem cerebro eius insipientes, vitam corporis abstulerunt: hocque in eo valuerunt perimere, quod ipsum quoque qui peremptus est, in se constiterat despexisse. Sed pro ostendenda vera eius gloria, superna quoque non defuere miracula. Nam cœpit in nocturno silentio psalmodiæ cantus ad corpus eiusdem Regis & martyris audiri, atque ideo veraciter Regis, quia & martyris. Quidam etiam ferunt, quod illic nocturno tempore accensæ lampades apparebant: vnde & factum est, quatenus corpus illius ut videlicet martyris iure à cunctis Fidelibus venerari debuisset. Pater vero perfidus & parricida commotus pœnitentia, hoc fecisse se doluit: nec tamen vsque ad obrinendam salutem pœnituit. Nam quia vera esset Catholica fides cognouit, sed gentis suæ timore perterritus ad hanc peruenire non meruit.] hæc Gregorius: habet eadem Ado Viennensis.

Addit & illud amplius, ut quamuis visus sit pœnituisse necis illatæ filio, non tantum non deseruerit perfidiam, cuius impulsu execrandum facinus perpetravit, sed iracundia ex dolore concepta, exæstians eam acrius propagarit, utpote qui eius causa aduersus Catholicos acerbiorum persecutionem excitauit, relegans Orthodoxos Episcopos in diuersa loca, Ecclesiisque bonis spoliatis. Exulasse tunc quidem constat S. Leandrum atque Fulgentium fratres Episcopos, Mausonam Archiepiscopum Emeritensem, Licinianum Carthaginensem Antistitem, Ioannem quoque Gerundensem Episcopum, & alios. Sed ut quorum est ex confessione memoria gloriosa, trophæa erecta prosequamur, dicendum de his singulis, primumque de S. Leandro, de quo hæc habet Isidorus: Hic namque in exilij sui peregrinatione composuit duos aduersus hæreticorum dogmata libros eruditione sanctarum Scripturarum ditissimos, in quibus vehementi stylo Ariana hæresis confodit atque detegit impietatem, ostendens scilicet quid contra eosdem habeat Catholica Ecclesia, vel quantum distet ab eis religione, vel fidei sacramentis. Extat & aliud laudabile eius opusculum aduersus instituta Ariarum: in quo propositis eorum dictis, suas responsiones apponit.] hæc de armis, quibus etiam exulans Leander persequentes profligauit inimicos: quibus quoque missilibus perfidum apostatam Vincentium Casaraugustanum Episcopum vulnerauit, aduersus quem alij quoque Orthodoxi Episcopi decertarunt. ait enim idem Isidorus: Seuerus Malacitanæ sedis Antistes, collega & socius Liciniani Episcopi, edidit librum vnum aduersus Vincentium Casaraugustanæ vrbs Episcopum, qui ex Catholica fide in Arianam prauitatem fuerat deuolutus, &c.] recenset alia eiusdem celebris viri monumenta.

Porro

A Porro Licinianum eius collegam Carthaginensem Episcopum exulasse, pariterque peruenisse Constantinopolim, tradit Isidorus, ibique ab æmulis extinctum veneno.

Sed audi de exulante Ioanne Episcopo Gerundenſi: Fuit iste (inquit Isidorus) natione Gothus prouinciæ Lusitanæ Scallabalanus. Hic cum esset adolescens, Constantinopolim perrexit, ibique Græca & Latina eruditione nutritus, septimo demum anno in Hispanias reuersus est, eodem tempore, quo incitante Rege Leuigildo, Ariana feruebat infamia. Hunc superscriptus Rex cum ad nefandæ hæresis credulitatem compelleret, & hic omnino resisteret, exilio trusus, Barchinone relegatus per decem annos multas insidias & persecutiones ab Arianis perpeſsus est. Qui postea condidit monasterium, quod nunc Biclari dicitur, ubi congregata monachorum societate, scripsit regulam ipsi monasterio profuturam, sed & cunctis Deum timentibus satis necessariam. Addidit & in libro Chronicorum ab anno primo Iustini Iunioris principatus vsque ad annum octauum Mauricij Principis Romanorum, & quartum Reccardi Regis annum, historico compositoque sermone valde vtile historiam.] hæc de Ioanne Isidorus, quæ inferius addit de Maximo Episcopo Casaraugustano in eodem scribendi argumento versato: Scripsit (inquit) & breui stylo historiolum de his quæ à temporibus Gothorum in Hispaniis acta sunt, historico & composito sermone.] at perierunt ista. Sed & inter hos æquè adnumerandus Eutropius Episcopus Valentinus, cuius idem lucubrationes recenset.

Floruiffe namque vixit diebus istis Hispaniæ viris valde disertis, aduersus quos certamen Leuigildum suscepisse diximus: sed nec ipsi satis exagitasse Catholicos in Hispaniis commorantes, verum & Sueuos haud pridem vnâ cum Rege (ut dictum est) ad Catholicam fidem conuersos à recta fide abire coegit: quos ipsos (ut habet Acta Concilij tertij Tolletani) Reccardus eius in regno successit ad fidem Catholicam reuocauit, ut suo loco dicemus. Quomodo autem Leuigildus Sueuos subegerit, quæ occasione eorum regnum inuaserit, Isidorus in Chronico Sueuorum ita paucis ostendit: Mironi Eburicus filius in regnum succedit, quem adolescentem Audicas assumpta tyrannide regno priuat, & monachum factum in monasterio damnat: pro quo non est dilata sententia. Mox enim Leuigildus Gothorum Rex Sueuis bellum inferens, obtento eodem regno, Audicam deiecit, atque eodem tonso, post regni honorem presbyteri officio consecrauit. Sic enim oportuit, ut quod Regi suo fecerat, rursus idem ab alio congrua meriti necessitudine pateretur. Regnum autem Sueuorum deletum in Gothos transfertur, quod mansit annis centum vigintiseptem.] hucusque Isidorus. reliqua de Leuigildo dicemus anno sequenti.

Non Hermenegildi tantum sanguine illustrata est Hispaniarum Ecclesia, sed & Vincentij Abbatis. Cernens enim hic maximam esse irrogatam ignominiam Christiano Catholico nomini per Vincentium Casaraugustanum Episcopum (uti superius dictum est) nomenque Vincentij in Apostata Vincentio labefactatum, è solitudine profiliit iste Vincentius, aduersus Ariam blasphemiam vbique pugnavit non desinens: qui ab Arianis comprehensus, affectus verberibus, est detrusus in carcerem: dimissus vero tandem ab illis martyrij coronam eidem inuidentibus, ubi maiori spiritus ardore in Arianos inuectus eosdem vnâ cum Ariana hæresi exagitasset, ante fores monasterij ab eisdem irruentibus crudelissimè peremptus est Legionis, vndecima mensis Septembris, qua die in Ecclesia Occidentali anniuersaria memoria celebratur. Sed ex Hispaniis ad Gallias.

Eodem anno per Igidium Rhemensem Episcopum & alios collegas legatos compositæ sunt res Francorum, pace stabilita, ea conditione, ut post obitum Chilperici Childebertus ei hæres in vniuerso regno succederet. habet ista Gregorius. Tanti boni auctor qui extitit, ipse Igidius pacis conciliator clarus fuit his diebus Antistes: cuius laudes cecinit egregie Venantius Fortunatus his versibus, quos ut dignum gloriæ tanti viri monumentum hic tibi integrè reddimus:

Actibus egregiis venerande culmen Igidi,
Ex cuius meritis creuit honore gradus.
Substrahor ingenio, compellor amore parato,
Laudibus in vestris prodere pauca fauens.
Namque reus videor tantis existere causis,
Si solus taceam, quicquid vbique sonat.
Sed quamuis nequeam digno sermone fateri,
Da veniam voto me voluisse loqui.

Isidorus de Eccl. Script. cap. 31. DE IOANNE GERUNDENSI COM FESSORE.

Isid. de Eccl. Script. cap. 33.

Isidor. ibid. c. 32.

LEVIGILDVS SVEVOS A FIDE RECVOCAT.

VINCENTII ABBATIS MARTYRIUM.

Gregor. lib. 6. c. 31. & lib. 7. c. 34. Fort. curm. lib. 3.

IGIDI RHEMENSIS EPISC. LAUDVS.

Exiit

CHRISTI 584.

PELAGII PAP. II. 7.

TIBERII IMP. 3.

*Exiit in mundum gestorum fama tuorum,
Et meritis propriis sidus in Orbe micat.
Claviores effulget, quam Lucifer ore sereno:
Ille suis radiis, tu pietate nites.
Nil lupus insidiis canto subducit ouili,
Te pastore sacro peruigilante gregem.
Facundo eloquio caelestia dogmata fundis:
Ecclesia creuit te monitore domus.
Pontificis studio correctio plebis haberi:
Ne tenebrae noceant, semita lucis ades.
Cunctorum recreas animos dulcedine verbi:
Qui satias epulis, pascis & ore greges.
Præcepta implentur: non solo pane cibamur:
Delicias capimus, quas tua verba ferunt.
Ut gaudet corpus, cui mitior esca paratur:
Sic anima gaudent, si tua lingua sonet.
Hæresis ira cadit, forti te milite Christi:
Acquis Regi quæ dedit arma tibi.
Qui purgas spinis agros sermone colente,
Et mundata Deo surgit ubique seges.
Qui venit huc exul, tristis, defessus, egenus,
Hic recipit patriam, te resonante, suam.
Quæ doluit tollis, gemitus in gaudia vertens,
Exilium remouens, reddis amore lares.
Pauper habere cibum, meruit quoque nudus amictum:
Inuenit hic semper quæ bona quisque cupit.
Consultum tribuis generaliter omnibus unum,
Qui populi pater es, tot pia ritè geris*.
Hæc tibi vita diu, Domino tribuente, superstit,
Atque futura micet lucidore die.]*

* regis

PRO VVIRI-
BUS GREGO-
RIUS IN-
TERCEDIT.
Greg. Tu-
ron. histor.
lib. 6. c. 10.

QUI HOC
ANNUSAN-
CTI VIRI
EX HAC VI-
TA DISCES-
SERUNT.
Greg. Tu-
ron. histor.
lib. 6. c. 7.
Ibid. lib. 6.
c. 8.

bus profecto non laudes tantum Igidij Episcopi habes expressas, sed & eorum qui bene præfunt suis Ecclesiis Episcoporum partes, quas debent explere, enumeratas. Verum quod ad ipsum Igidium Rhemensem Episcopum spectat, nouissima ipsius haud adeo fuisse felicia, idem Gregorius Turonensis affirmat: sed de his dicendum inferius suo loco.

Quæ verò his diebus accidisse idem Gregorius tradit, iam dicamus: obortam enim sibi esse occasionem ad Chilpericum Regem scribendi hoc anno, ut fures liberaret à morte, qui ob sacrilegium ingens perpetratum multandi ab ipso Rege erant, ipse docet his verbis: His diebus basilica S. Martini à furibus effracta fuit, qui ponentes ad fenestram apsidæ cancellum, qui super tumulum cuiusdam defuncti erat, ascendentes per eum, effracta vitrea sunt ingressi, auferentesque multum auri argenti que, & palliorum holoseri corum, abierunt, non metuentes super sanctum sepulchrum pedem ponere, vbi vix os applicare præsumimus. Sed virtus Sancti voluit hanc temeritatem etiam cum iudicio manifestare terribili. Nam hi perpetrato scelere ad urbem Burdegalensem venientes, orto scandalo, vnus alterum interemit: sicque patefacto opere, furtum repertum est, ac de hospitali eorum argentum comminutum & pallia sunt extracta. Quod cum Regi Chilperico nunciatum fuisset, iussit eos alligari vinculis, & suo aspectui præsentari. Tunc ego metuens, ne ob illius causam homines morerentur, qui viuens in corpore pro perditorum vita sæpius deprecatus est, epistolam Regi precatationis transmisit, ne nobis non accusantibus, ad quos profectio pertinebat, hi interficerentur. Quod ille benignè suscipiens, vitæ restituit: species verò quæ dissipatæ fuerant, studioissimè componens, loco sancto reddi præcepit.] hæc Gregorius, specimen egregium edens mansuetissimi sacerdotis.

Post hæc autem idem auctor diuerit ad illustrium sanctitate virorum ad Deum transitum, quos hoc Childeberti anno sexto diem obiisse contigit, nimirum Ferreolum Episcopum Vceccensem magnæ (vt ait^b) sanctitatis virum, qui & scriptorum suorum reliquit monumenta, libros videlicet epistolarum Sidonium Apollinarem secutus. Sed & eodem tempore ex humanis decessit Eparchium Engolismensem, cuius cum sanctitate vitæ admirabili

A

B

C

D

E

CHRISTI 584.

PELAGII PAP. II. 7.

TIBERII IMP. 3.

A mirabili magna enitebat virtus in ostensione signorum: quæ idem auctor recenset, resque ab eo gestas libello conscripsit^a. His iungit^b Domnolum Canomanensem Episcopum æquè sanctitate ac miraculorum virtute conspicuum. Quos omnes facer sanctorum catalogus, quem appellant Martyrologium, habet certis diebus, quibus ex hoc mundo discesserunt, ascriptos, anniuersarij cultus memoria celebres. Reperitur præterea hoc eodem anno ad caeleste præmium vocatus sanctus Maurus Abbas, anno videlicet ab eius in Gallias aduentu quadagesimo primo: cuius res gestas profecurus est historico stylo Faustus monachus ipsius discipulus, eas scribens ad Bonifacium tertium eius nominis, qui post sanctum Gregorium Papam secundus Pontifex numeratur.

^a Greg. Tu-
ron. in vita
SS. Pat. apud
Suarium die
1 Inl.
^b Greg. Tu-
ron. histor.
lib. 6. c. 9.

Hoc item anno, iam impleta Indictione secunda, incipiente verò Indictione tertia, quarto Nonas Octobris Pelagius Papa fatigatus admodum Longobardorum assiduis bellis, post fœdus cum illis initum, iusiurando perfracto iterum rediuiuis, ab Imperatore Tiberio petiturus auxilium, legat Constantinopolim Honoratum Notarium, cui ad Gregorium diaconum Apocryfarium ibidem apud Imperatorem agentem, has litteras dedit:

^c Pelag. epi. 5.

Pelagius Episcopus dilecto filio Gregorio venerabili diacono.

B Omnia quidem quæ necessaria fuerunt, per Honoratum Notarium tibi curauimus indicare: quem cum fratre & coepiscopo Sebastiano ad dilectionem tuam direximus: Vt quia in illis partibus ad Raucennam vsque nunc cum viro glorioso domino Decio Parricio fuit, ipse sua relatione studeat te de omnibus informare: vel si necessaria iudicaueris, possis domino Imperatori suggerere, quia tanta calamitates ac tribulationes nobis à perfidia Longobardorum illatae sunt contra proprium iusiurandum, vt nullus possit ad referendum sufficere. Prædictum autem fratrem Sebastianum quomodo susceperimus, vel quali apud nos, te suggerente, fuerit charitate, ipsius poteris relatione cognoscere. Qui etiam iam promissit nobis, necessitates vel pericula totius Italiae piissimo domino Imperatori suggerere.

PELAGII
PAP. EPI-
STOLA AD
GREGO-
RIUM DE
LONGOBAR-
DIS.

C Loquimini ergo & tractate pariter, quomodo nostris celeriter possitis subuenire periculis: quia ita hic coangustata est Respublica, vt nisi Deus piissimi in corde Principis inspirauerit, vt insitam sibi misericordiam suis famulis largiatur, & super illam diacoposin, vel vnum Magistrum militum, & vnum Ducem dignetur concedere, in omni simus angustia destituri: quia maximè partes Romanæ omni præsidio vacuatæ videntur. Et Exarchus scribit, nullum posse nobis remedium facere: quippe qui nec ad illas partes custodiendas se restetur posse sufficere. Imperet ergo illi Deus, nostris velociter periculis subuenire, antequam nefandissimæ gentis exercitus loca quæ adhuc à Republica detinentur, Deo sibi contrario (quod absit) præualeant occupare. Presbyterum autem ad nos transmittere, Deo iuuante, festina: quia & in monasterio tuo, & in opere, cui eum præposuimus, necessarius esse omnino cognoscitur. Data quarta Nonarum Octobris, Indictione tertia. At quisnam iste fuerit presbyter monasterio ipsius S. Gregorij adeo necessarius, ex eiusdem Gregorij scriptis & rebus gestis factis postumus intelligere. Etenim quem secum duxerat Maximianum presbyterum, eundem his puto ex causis à Pelagio inculcatis Gregorius Romam redire præcepit: hunc ipsum namque Constantinopoli ab eo dimissum constat. Cui & quid acciderit Romam redeunti, cum mare Hadriaticum nauigaret, sic narrat idem ipse Gregorius:

ROMA IN
ANGUSTIA
POSITA.

D Neque hoc silentium puto, quod omnipotens Deus super Maximianum famulum suum, nunc Syracusanum Episcopum, tunc autem mei monasterij Patrem, dignatus est monstrare miraculum. Nam dum iussione Pontificis mei in Constantinopolitanæ urbis Palatio responsis Ecclesiasticis deseruirem, illuc ad me idem venerabilis Maximianus, charitate eximente, cum fratribus venit. Qui cum ad monasterium meum Romam rediret, in mari Hadriatico nimia tempestate deprehensus, inastimabili ordine atque inusitato miraculo erga se cunctosque qui aderant, omnipotentis Dei & iram cognouit, & gratiam. Nam cum in eorum morte, ventorum nimietatibus eleuati fluctus sæuirent, ex nauis clauis perditis, arbor abscissa est, vela in vndis proiecta, totumque vas nauis quassatum nimis fluctibus ab omni fuerat sua compage dissolutum. Rimis itaque patentibus, intrauit mare, arque vsque ad superiores tabulas impleuit nauem, ita vt non tam nauis intra vndas, quam vndæ iam intra nauem esse viderentur.

^d Gregor. dia-
log. lib. 3.
cap. 36.

E Tunc in eadem nauis residentes, non iam ex morte vicina, sed ex ipsa eius præsentia ac visione turbati omnes sibimet pacem dederunt; corpus & sanguinem Redemptoris acceperunt, Deo se singuli commendantes, vt eorum animas benignè susciperet, quorum corpora in tam pauenda morte tradiderat. Sed omnipotens Deus, qui eorum mentes mirabili

MAXIMIA-
NVS REDIT
AD MONA-
STERIUM.

NAVIS IN PORTU MERCITUR, VESALVI FACIUNT OMNES.

liter terruit, eorum quoque vitam mirabiliter servavit. Nam diebus octo navis eadem vique ad superiores tabulas aquis plena, iter proprium peragens, enatauit; nono autem die in Cothronensis castri portum deducta est: ex qua exierunt omnes incolumes, qui cum predicto venerabili viro Maximiano nauigabant: cumque post eos ipse quoque fuisset egressus, mox in eiusdem portus profundum navis demersa est; ac si, illis egredientibus, praeponderare subleuatione caruisset; & quae plena hominibus in pelago aquas portauerat atque natanerat, Maximiano cum suis fratribus recedente, aquas sine hominibus in portu non valuit portare. Ut hinc omnipotens Deus ostenderet, quia hanc onustam sua manu tenuerat, quae ab hominibus vacua & derelicta super aquas non potuit manere.] haecenus Gregorius: Ex quibus intelligis pariter, perseverasse usum, ut pii Christiani peregrinantes, nauiganresque secum ferrent sacratissimam Eucharistiam, ut vidimus olim à S. Satyro S. Ambrosio germano factum, utque ab aliis, ut suis locis habetur expressum. Porro quod ad Maximianum reditum spectat, planè errat Ioannes diaconus, cum & tunc S. Gregorium Constantinopoli Romam rediisse videtur asserere. Quod autem pertinet ad Longobardorum statum, dicemus anno sequenti. Qui igitur à Pelagio monasterio praefectus fuit Maximianus, hunc ipsum secundum ordine eius monasterij Abbatem fuisse, successisseque Valentio, siue Valentino, superius eiusdem Gregorij testificatione diximus: dictum verò Valentium his diebus defunctum esse, ex successoris suffeccionem possumus intelligere.

Ioandicon. Vit. Greg. lib. 1. c. 33.

IESV CHRISTI PELAGII PAP. II. TIBERII IMP. ANNVS ANNVS ANNVS 585. 8. 4.

CREATUR REX LONGOB. ANTHARIT. Paul. diacon. de gest. Longob. lib. 3. cap. 8.

Adest annus Domini quingentesimus octogesimusquintus, Indictionis tertiae: quo Longobardi cum per decennium sine Rege sub Ducibus extitissent, regiminis eiusmodi sine capite iam pertaxi, initis vna comitiis, Regem ut antea creant, delectusque ex omnibus Antharit: verum barbaricum nomen nimis asperum cognominis Flauij lenitate deliniunt. Sed audi Paulum diaconum de Longobardorum Republica hoc modo composita ista narrantem: At verò Longobardi cum per annos decem sub potestate Ducum fuissent, tandem communi consilio Antharit Clephonis supra memorati Principis filium Regem sibi statuerunt: quem etiam ob dignitatem Flauium appellarunt, quo praenomine omnes qui postea fuere Longobardorum Reges, feliciter vsi iunt.

In huius diebus ob restaurationem regni, Duces qui tunc erant, omnis substantiae suae medietatem regalibus vrbibus tribuunt, ut esse possent, vnde Rex ipse & qui ei aderant, eiusque obsequiis per diuersa officia dediti alerentur: populi tamen aggrauati per Longobardos hospites partiuntur. Erat sanè hoc mirabile in regno Longobardorum, quòd nulla erat violentia, nulla statuebantur insidiae, nec aliquem iniuste angariabant, neminem spoliabant, non erant furta, non latrocinia, vnusquisque quolibet securus sine timore pergebat.] haec Paulus: sed Longobardus & ipse suae genti nimium fauit: non ita ceteri qui hoc tempore vixere, praesertim verò Gregorius Papa, qui saepe ob ingentia ab eisdem scelera perpetrata ipsos Longobardos gentem nefandissimam nominat, compluraque de iisdem refert, quae contraria omnino iis quae à Paulo narrantur esse noscuntur.

ROMA DEFENSA DIVITIBUS.

Sed quo statu res Romanae hoc tempore fuerint, quas à Pelagio Papa aded vidimus deploratas, perquirendum est. Accidit sanè à Deo mirandum prodigium, ut & absque auxilio Constantinopoli ab Imperatore (ut expectabatur) accepto, tamen Roma subsisteret, non quidem humano sulsa praesidio, sed (quod Gregorius liberè profitetur) defensa Apostolico patrocinio. Inter alia admiratione digna quae acciderunt, virtute Petri humiliata est barbarica vis, atque flexa nouo miraculo noui Regis ferrea ceruix, aded ut & ad eius limina donum mittere diuinitus cogeretur. Sed audi rem gestam à S. Gregorio in epistola ad Theotistum ita narratam:

Cyrg lib. 6. ep. 13. DE CLAVE S. PETRI GRANDE MIRACVLYM.

Benedictionem (inquit) sancti Petri Apostoli, clauem à sacratissimo eius corpore transfusi, de qua videlicet clauem hoc est gestum, quod narro miraculum. Dum enim quidam Longobardorum, ciuitatem ingressus in Transpadanis partibus, inuenisset: quia sancti Petri clauis esset despiciens: sed pro eo quòd auream vidit, facere sibi ex illa aliquid aliud volens, eduxit cultellum ut eam incideret: qui mox cultellum, cum quo eam per partes

A partes mittere voluit, arreptus per spiritum, sibi in gutture defixit, eademque hora defunctus cecidit. Et dum illic Rex Longobardorum Antharit atque alij multi eius homines adessent, & is qui se percussisset, seorsum mortuus, clauis verò haec seorsum iaceret in terra: factus est omnibus vehementissimus timor, ut eandem clauem de terra leuare nullus praesumeret. Tunc quidam Longobardus Catholicus, qui sciebat orationibus & elemosynis deditus (Minulphus nomine) vocatus est, atque ipse hanc eleuauit de terra: Antharit verò pro eodem miraculo aliam auream clauem fecit, atque cum ea pariter ad sanctae memoriae praedecefforem inuicem transmisit, indicans qualem per eam miraculum contigisset.] hucusque Gregorius: Sed quòd per clauem possessio designatur, veluti hieroglyphicis quibusdam notis (quas tamen cum scriberet Rex barbarus non intellexit) illud significatum fuisse, posset ex euentis certò interpres asserere, non tantum à Longobardis Urbem capiendam, sed ipsos omnes cum sua ditione Romano Pontifici parituros. Vnde meritò his diebus Venantius Fortunatus laudes celebrans Apostolorum Petri & Pauli, inter alia de ipsis magnificè decantata, de ipsorum patrocinio, quo muniunt Urbem, hos habet versus: ^aForti. carn. lib. 3.

A facie hostili duo propugnacula praesunt, Quos fidei turres Urbis caput Orbis habet.]

testatur id ipsum S. Gregorius, de his quae ipse experiebatur certam fidem faciens. Sed haec modò satis: iam ad res in Hispania gestas enarrandas nobilitas nos prouocat argumenti.

Hoc anno qui sequitur primus à martyrio Hermenegildi, eius pater infelix Leuigildus, subactis Sueuis, eisdemque in Arianam haeresim reuocatis, post persecutionem Ecclesiae ex hac vita migravit, prout ex ijs quae anno superiori sunt dicta de martyrio Regis expressum patet in Actis Toletani Concilij, ex quibus constat hoc anno filium eius Reccaredum regnare coepisse. Era sexcentesima vigesimatertia: nam in iisdem Actis Era sexcentesima vigesima septima annus quartus eiusdem Regis numeratur. verum in Isidori Chronico Era sexcentesima trigesima quinta obitus Leuigildi & Reccaredi ingressus in regnum mendosè legitur: quod nullo penitus modo conuenire potest.

LEUVIGILDI REOBITVS.

Quòd verò ad finem eiusdem Regis pertinet, ambo Gregorij suorū temporum scriptores eundem facti poenitentem decessisse ex hac vita tradunt: etenim de Leuigildi obitu & Reccaredi successione habet ista S. Gregorius Papa: Leuigildus, oboita aegritudine, ad extrema perductus est, & Leandro Episcopo, quem prius vehementer afflixerat, Reccaredum Regem filium suum, quem in sua haeresi reliquerat, commendare curauit, ut in ipso quoque talia faceret, qualia in fratre eius exhortationibus fecisset. Qua commendatione expleta, defunctus est.] haec de poenitentia Regis, sed non satis visa ad salutem Gregorio, qui subdit:

LEUVIGILDI POENITENTIA. Greg. dial. lib. 3. cap. 32.

Post eius mortem Reccaredus Rex non patrem perfidum, sed fratrem martyrem secutus, ab Ariana prauitate conuersus, totam quoque Vuisigothorum gentem ita ad veram perduxit fidem, ut nullum in suo regno militare permitteret, qui regno Dei hostis existere per haereticam prauitatem non timeret. Nec mirum quòd veræ fidei praedicator factus est, qui frater est martyr, cuius hunc quoque merita adiuuant, ut ad omnipotentis Dei gremium tam multos reducat. Qua in re considerandum nobis est, quia totum hoc agnèquaquam posset, si Hermenegildus Rex pro veritate mortuus non fuisset. Nam sicut scriptum est: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet, si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Hoc fieri videmus in membris, quòd factum scimus in capite. In Vuisigothorum enim gente vnus mortuus est, ut multi viuerent, & dum vnum granum fideliter cecidit, ad obtinendam fidem seges multa surrexit.] hucusque Gregorius. Sed & alterum Gregorium, Turonensem videlicet, audi, qui aliquid amplius de poenitentia refert eiusdem Leuigildi: ait enim: Post haec Leuigildus Rex Hispaniarum aegrotare coepit: sed (ut quidam asserunt) poenitentiam pro errore haeretico agens, & obtestans ne huic haeresi quisquam reperiretur consentaneus, in legem Catholicam transiit, ac per septem dies in fletu perdurans pro his quae contra Deum inique molitus est, spiritum exhalauit.] haec ipse. Verum etiam facti poenitens, quòd tamen Catholicus omnino decesserit, haud satis certis probatur assertionibus. etenim execrabilis eius memoria remansit posteris.

IOAN. 12.

Quòd verò ad eius successorem Reccaredum pertinet, accipe quae de eo summam Isidorus habet in Chronico: Leuigildo defuncto, filius eius Reccaredus regno est coronatus, cultu praeditus religionis, & patris moribus longè dissimilis: namque ille irreligiosus & bello promptissimus, hic fide pius & pace praclarus: ille armorum artibus gentis Imperium dilatans,

Greg. Turb. hist. lib. 8. cap. vit.

RECCAREDVVS REX PIETATE ET FORTITVDINE IN SIGNIS.

dilatans; hic gloriosus eamdem gentem fidei trophæo, insoliti erroris labe deterfa, ad cultum rectæ fidei reuocauit. Synodum etiam ad condemnationem Arianae hæresis congregauit: cui Concilio idem gloriosissimus Princeps interfuit, suaque eum præsentia & subscriptione firmavit.] hæc de pietate Reccaredi Isidorus: de bellica autem virtute quæ subdit, suo loco dicemus.

Greg. Turon. lib. 9. c. 5. RECCARED. QUID IN ARIANOS EPISCOPOS DE VIRTUTE MIRAGVLO RYM.

His iungamus quæ de eorundem conuersione Gothorum, & de infelici exitu Episcopi Ariani, qui se obicem posuit, Gregorius Turonensis narrat his verbis: Igitur eo tempore in Hispania Reccaredus Rex compunctus miseratione diuina, conuocatis Episcopis religionis suæ, ait: Cur inter vos & sacerdotes illos, qui se Catholicos dicunt, iugiter scandalum propagatur: & cum illi per fidem suam signa multa ostendant, vos nihil tale agere potestis? Qua de re conuenite, quæso, simul, & discussis vtriusque partis credulitatibus, quæ vera sunt cognoscamus. Et tunc aut accepta illi à vobis ratione, ea credant quæ dicitis: aut certe ab illis veritatem cognoscentes, quæ prædicauerint, vos credatis.

Quod cum factum fuisset, congregatis vtriusque partis Episcopis, proposuerunt hæretici illa quæ sæpius ab ipsis dicta iam scripsimus: similiter responderunt Episcopi nostræ religionis ea de quibus hæreticorum partem plerumque victam libris superioribus demonstrauimus: & præsertim cum Rex diceret, quod nullum signum sanitatis super infirmos ab hæreticorum ostenderetur Episcopis, ac in memoria replicaret, qualiter tempore genitoris sui, Episcopus qui se iactabat per fidem rectam cæcis restituere lumen, tacto cæco & cæcitati perpetuæ damnato, discessisset compunctus (quod nos in libro Miraculorum plenius declarauimus) vocauit ad se seorsum sacerdotes Dei: quibus perscrutatis, cognouit verum Deum sub distinctione coli personarum trium, id est, Patris, Filij, & Spiritus sancti, nec minorem Filium Patre, Spirituque sancto, neque Spiritum sanctum minorem Patre, vel Filio, sed in vna æqualitate atque omnipotentia hanc Trinitatem verum Deum fateri.

ATHALOCVS ARIANVS EPISC. DE SPERATIONE PERIT.

Tunc intelligens veritatem Reccaredus, postposita altercatione, se Catholicæ legi subdidit, & accepto signaculo sanctæ Crucis cum chrisimatis vnctione, credidit Iesum Christum Filium Dei æqualem cum Patre & Spiritu sancto regnantem in sæcula sæculorum. Amen. Deinde nuncios mittit ad prouinciam Narbonensem, quibus narrantibus ea quæ ille gesserat, simili credulitate populus ille cõnecteretur. Erat enim tunc sectæ Arianae Episcopus Athalocus, qui ita per propositiones varias & interpretationes falsas Scripturarum Ecclesias Dei conturbabat, vt putaretur quod ipse esset Arius, quem proiecisse in secessum exta, historiographus narravit Eusebius: sed cum hæc populo sectæ suæ credere non sineret, & ad consentiendum ei paucorum faueret adulatio, commotus felle, ingressus in celulam suam, inclinato super lectulum capite, nequam spiritum exhalauit. Sicque hæreticorum populus in ipsa consistens prouincia, inseparabilem Trinitatem confessus, ab errore discessit.] hucusque Gregorius. Egisse quidem Reccaredum Regem cum Episcopis Arianis non terrore vel imperio vsu, sed placidis verbis atque blanditiis, summam in omnibus præferentem mansuetudinem, auctor est Ioannes Bicharenfis Abbas, qui his temporibus vixit & scripsit.

CONVERTIO ARIANORVM.

Sic igitur summo Dei beneficio, cum per Gothos, Vuandalos, Sueuos, Alanos, aliasque barbaras nationes Ariana hæresis exundans impleffet Italiam, Africam, Hispanias, atque Gallias, tamquam torrens in austro exiccata decreuit. Sed de his rursus inferius. Porro Regina Leuuigildi coniux Goisuintha, nouerca Reccaredi Regis, Arianae perfidiæ addictissima, siue rubore compulsa, siue timore conuicta, simul cum aliis fidem Catholicam professam, abdicare Arianam hæresim videri voluit, cum tamen intus Arium haberet inclusum: nam etsi cum aliis Orthodoxis vt Orthodoxa ad Synaxim cõueniret, atque sicut alij communicaret, secretò tamen sacratissimam Eucharistiam ex ore reiciebat: quæ & nihil sollicitius procurauit, quam vt prodicione aliqua Reccaredum è medio tolleret: inuenitque eiusdem suæ sententiæ Ariam itidem hominem, dignitate Episcopum, nomine Vdilam, siue Vldidam, qui in necem Regis pariter conspiraret; sed coniuratione detecta, Arianus Episcopus mulctatur exilio; Regina verò, Deo ultore, citius ex hac vita luitura pœnas æternas præripitur. Hæc Ioannes Abbas huius temporis scriptor narrans, tertio Regis eiusdem anno accidisse tradit. Sed iam ad res Francorum orationem conuertamus.

Hoc anno septimo Childeberri Regis Chilpericus Rex ad Iudæorum conuersionem addicens animum complures eorum ad fidem conuersos in baptismo suscepit: sed dum alios

A alios adigere velle, multarum cædium occasionem præbuit. habet ista Gregorius^a pluri- bus: qui & subdit post alia^b de obitu Chrodini viri maxime pij de quo paucis magna recenset. Fuit planè iste Chrodinus Dux ille, ad quem extat Venantij Fortunati epigramma, quo eius pariter laudes celebrat: sed primum audi Gregorium: Eo (inquit) anno Chrodinus obiit, vir magnæ bonitatis & pietatis, eleemosynarius valde, pauperumque resector, profluus ditator ecclesiarum, clericorumque nutritor: nam sæpè à nouo fundans villas, ponens vineas, adificans domos, culturas erigens, vocatis Episcopis quorum erat parua facultas, dato epulo, ipsas domos cum cultoribus & cultoris, cum argento, peristromaticibus, vtenfilibus, ministris & famulis, benigne distribuebat, dicens: Sint hæc Ecclesiæ data, vt dum de his pauperes reficiuntur, mihi veniam obtineant apud Deum. Multa autem & alia bona de viro audiui, quæ insequi longum est. Transit autem ætatem septuagenaria.] hæc ipse: ex quibus & vides pariter, quo sine bona largiri dignissimi laudes carminibus hisce prosequente^c:

Gregor. Turon. lib. 6. c. 17. Greg. Turon. lib. 6. cap. 20. DE CHRODINI DVCI OBIV.

Forti. eam. lib. 9. in fin.

Inclite Dux meritis totum vulgate per Orbem,
Quem nimis egregium splendida fama refert.
Non ego præteream præconia celsa, Chrodine,
Ne videar solus magna silere bonis.
Itala terra tibi, pariter Germania plaudunt:
Laus tua cunctorum semper in ore sonat.
Clarus ab antiquis digno generosior ortu,
Regibus & patrie qui placiturus eras.
Turoremq; alij, nutritoremq; fatentur,
Et sit certamen de pietate tua.
Vt habeant alij, nulli tua bona recusas:
Tu tibi plus auges, quas bene fundis opes.
Cui possis præstare, libens exquiris, & optas:
Vt sis apud cunctos, hos facis esse tuos.
Es generale bonum, nulli grauis, omnibus æquus:
Iustitiæ socium nulla rapina tenet.
Mitis, in alloquio placidus, gratusq; modestus:
Omnia cui data sunt, vt decus omne geras.
Gentibus astrictus, Romanis charus haberis:

LAUDES CHRODINI DVCI.

D Felix qui populus semper in ore manes.] hæc tenus Fortunatus. Sic igitur qui tot tantisque laudibus meruit à duobus dignis Episcopis celebrari Chrodinus Dux, hic his elogiis honoratum proponimus eius monumentum post obitum, cuius erga pauperes sanctæque loca munificentia semper enituit.

Sed his subiiciendum putamus alterius pietate insignis viri ab eodem Fortunato epitaphium scriptum, cuius pariter in erogandis diuitiis pauperibus largitas commendatur: qui ex mercatura (quod magis mirandum videtur) ad Deum conuersus, Iulianus dictus est nomine: de quo accipe ex scripto codice carminum Fortunati epitaphium, quod desideratur in codicibus iterum cufis:

Condita sunt tumulo Iuliani membra sub isto,
Cuius in æternum viuere nouit honor.
Mercator quondam conuersus, sine beato,
Raptus ab hoc mundo crimine liber homo.
Collegit nimium, sed sparsit egentibus aurum:
Præmisit cunctas quas sequeretur opes.
Solicitus quemcumque notum prospexit in vrbe,
Hunc meruit veniens exul habere patrem.
Pascere se credens Christum sub paupere forma:
Ante omnes apud hunc sumpsit egenus opes.
Non solum refouens, sed dona latendo ministrans,
Amplius inde placet, quod sine teste dedit.
Felicem censu qui fratris migrat in aluum,
Et viuos lapides adificare potest.

EPITAPH. IULIANI ELEEMOSYNIS CLARE.

*Extulit hunc tumulum genitoris honore Ioannes,
Qui modo diuinis fungitur officiis.
Qualiter hic viuo seruiret amore parenti,
Cum nati pietas ipsa sepulchra colit.*]

Id genus est & epitaphium Atoli discipuli S. Remigij, huius planè sæculi viri pietate conspicui, quod Rhemis habetur in ecclesia S. Iuliani martyris:

*Hic pater est Atolus nato natasq; sepultus,
Expectansq; diem nunc Domini properam,
Instruit bis sena suis xenodochia rebus,
Iure fouens plebes, diuitiis inopes.
Sic proprium censum calum transiexit in altum,
In quo suscepit quod miserando dedit.
Hoc totum sub amore sacri studioq; Remigi:
Ob hoc præutilum detinet ipse polum.*]

Florardus autem dum quorundam S. Remigij discipulorum meminit, inter eos & hunc Atolum recenset. Habes ex his, lector, (ne putes hæc otiosè narrata) quibus consueuerint titulis exornari Christianorum sepulchra non Episcoporum tantum, sed & laicorum hominum pietate præstantium.

Sed quòd in his versatur oratio, hic tibi reddendum putamus Andreæ ex presbytero Cardinali Episcopi epitaphium, quod in cathedrali ecclesia Caietæ legitur hoc vtiq; sæculo postu sub Consulatu Decij Iunioris, de quo superius anno Domini quingentesimo trigesimo quarto. Sed cum nondum illud accepissemus, ne prætereat omnino, hic ipsum describi debere, etsi non temporis, argumenti tamen ratio persuasit. sic enim se habet:

*Pande tuas paradise fores, sedemq; beatam;
Andreæ meritum suscipe Pontificis:
Cultor iustitiæ, doctrinæ & pacis amator:
Quem vocat ad summum vita beata bonum.
Plenus amore Dei nesciuit vivere mundo:
At famulo Christi gloria Christus erat.
Quæ meditata fides & credita semper inhesit,
Hæc te vsque ad celos & super astra tulit.
Numquam de manibus tibi lex diuina recessit:
Eloquium Domini vixit in ore tuo.
Romanamq; prius decorauit presbyter urbem:
Culminis auctus honor hic dedit esse patrem.
Districtus sub iure pio & moderamine certo,
Vtiq; bonus pastor texit ab hoste gregem.
Hospitiibus gratus, se ipsum donauit egenis:
Illos eloquio, hos satiabat ope.
Præsule sub tanto floreus Ecclesia mater,
Creuit muneribus, creuit & officiis.*

VIXIT ANN. PM. LXX. PRESB. ROMANVS VII.
ET IN EP. ANN. XXVII. M. X. D. XX.
REQUIEVIT IN PACE XIII. KAL. NOV.
CONS. DECI. IVN.

In tabula vbi eiusmodi inscriptio legitur, apposta visuntur insignia nobilis familiæ Colum-
nensium.

Cuiusnam verò ciuitatis hic Episcopus fuerit, cum non exprimitur: certum est Caietanum minimè esse potuisse, cum nondum Caietæ cathedra Episcopalis erecta esset, sed in vicinioribus locis erant hæ, Formiana ac Minturnensis Neapolim versus, altera verò ex parte Romam versus Fundana & Terracinenfis, vt constat ex Actis primæ Romanæ Synodi sub Symmacho Rom. Pontifice, & ex epistolis S. Gregorij. Porro hoc sæculo eiusdem nominis fuisse reperitur Andreas Fundanus Episcopus, cuius est celebris memoria apud S. Gregorium in Dialogis^a: vixit etiam iisdem ferme diebus Andreas Episcopus Aquinas, de quo idem S. Gregorius meminit^b, sed ignobilis, longeque ab isto de quo agitur diuersus: hic enim ante Episcopatum in Romana Ecclesia sanctus est honorificè presbyterio. At de his satis.

^a Gregor. dial. l. 3. c. 7.
^b Greg. dial. lib. 3. cap. 8.

Qvingentesimo octogesimo sexto Christi anno, quartæ Indictionis, mense Augusto montur Tiberius Imperator, atque in locum eius Mauritius subrogatur. Sed antequam de his agamus, quæ Tiberij obitum præcesserunt, sunt recensenda. Constat etiam hoc anno, ante quatuor menses quæ Tiberius moreretur, Eutyrium Constantinopolitanum Episcopum ex hac vita migrasse. testatur id quidem is qui præsens fuit Eustachius, qui res ab eo præclare gestas conscripsit, cum de ægritudine Eutyrii instituens exactam narrationem, hæc ait: Imperator magno desiderio & fide beatum virum inuisit: primum quidem, vt ab illo benedictionem acciperet: deinde vt intelligeret, quis post illum pastor esset populum gubernaturus. Benedixit ille quidem Imperatori, sed alterum reiecit, non quòd ignoraret, sed propter quasdam causas, quas, Deo sibi aperiente, ipse nouerat. Quare cum ea quæ res & tempus postulabant, cum Imperatore locutus esset, hilari lætoq; vultu ille discessit. Ego autem à quibusdam Imperatoris familiaribus accepi, ei fuisse à sancto viro prænunciatum, celerem ipsi mortem instare: idq; verum fuisse, euentus docuit: nam quatuor post mensibus à vita discessit Christi amantissimus Imperator. hæc de tempore. Cum igitur obitus Imperatoris hoc anno dicto mense contigerit (vt paulo post dicturi sumus) vtiq; necesse est affirmare hoc anno mense Aprili Eutyrium ex hac vita migrasse. ex quo corrigenda sunt, quæ superius in eodem auctore vel alijs habentur, sedisse Eutyrium, vbi est reuocatus ab exilio, annos quatuor & sex menses, nisi quis Ioannis intrusi sedem vsque ad annum vltimum Iustini perduxerit.

Sed & quæ paulo ante præcesserunt eiusdem Eutyrii obitum, hoc eodem anno hic sunt accuratè tractanda, addendaque ab Eustathio prætermissa disputatio illa de resurrectione carnis cum Gregorio diacono Romano Apocrifario habita. Contigit enim vt ipse Eutyrius eodem argumento commentarium à se scriptum ediderit, quo cum firmiter aduersus Gentiles & hæreticos carnis resurrectionem astrueret, ab Origenis tamen erroribus petitam opinionem iisdem suis scriptis infereret, nimirum fore eam absque carne palpabili. Cum autem id accepisset Gregorius, conuenit eum atque redarguit, vtq; ab erronea & prorsus hæretica sententia recederet verbis instans admonuit: atque perfecit tandem, vt damnatus liber incendio cremaretur, ipseq; Eutyrius sanioris mentis effectus suum fuerit detestatus errorem. Ita planè humana fors fert, vt sicut illustrans Orbem è celo Sol raro contingat ad Occasum absque nubium obice puris radijs deorsum ferri, ita sanctissimi quoque viri virtutum fulgore coruscantes absque aliqua labe raro vsque ad obitum perseuerent. quod de Eutyrio dici potest, qui gloria confessionis ob exilium passum illustri, miraculorumque operatione sublimis, prophetiæ quoque charismate pollens, animarum lucro præmies, victorijs aduersus hæreticos longè lateq; conspicuus, prope exitum tamen obscuro nimbo contextus penitus obscuratur; sed quàm citissimè flate diuino Spiritu, nubibus illis procul expulsis, enitescens prioribus fulgoris radijs ad occasum, ascensus in caelum, descendit.

Sed quomodo se hæc habuerint, è sancto Gregorio ista narrante petamus: in commentariis enim in Iob illud explicans: Et rursus circumdabor pelle mea] sic exorditur^b: Dum aperte pellis dicitur, omnis dubitatio veræ resurrectionis aufertur: neque sicut Eutyrius Constantianopolitanæ vrbs Episcopus scripsit, corpus nostrum in illa resurrectionis gloria erit impalpabile, ventis aereque subtilius: In illa enim resurrectionis gloria erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritualis potentiae, sed palpabile per veritatem naturæ. Vnde etiam Redemptor noster dubitantibus de sua resurrectione discipulis ostendit manus & latus, palpanda ossa, carnemque præbuit, dicens: Palpate & videre, quia spiritus carnis & ossa non habet, sicut me videtis habere. Qui cum eidem Eutyrio in Constantinopolitana vrbe positus hoc Euangelicæ veritatis testimonium protulisset, ait: Idcirco Dominus hoc fecit, vt dubitationem resurrectionis suæ de discipulorum cordibus amoueret. Cui inquam: mira est res valde quam astruis, vt inde nobis dubietas furgat, vnde discipulorum corda à dubietate sanata sunt. Quid enim deterius dici potest, quàm vt hoc nobis de eius vera carne dubium fiat, per quod discipuli eius ad fidem ab omni sunt dubietate separati? Si enim non hoc habuisse astrui-

^a Estat apud Sur. die 6. April. tom. 2. EUTYRII EPISC. CONSTANTIANOPOLITAN. OBITU. SYSTEM. VVS.

EUTYRIUS INCAVTE DELIBITVS IN ERROREM ORIGENIS.

^b Gregor. Moral. lib. 14. c. 29.

DISPUTATIO INTER GREGORIVM ET EUTYRIUM.

^c Luca 24.

cur quod ostendit ; vnde fides discipulis eius confirmata est , inde nostra destruitur. A

Qui adiungebat etiam , dicens : Corpus palpabile habuit quod ostendit , sed post confirmata corda palpantium , omne illud in Domino quod palpari potuit , in subtilitatem est aliquam redactum . Ad hæc ipse respondi , dicens : Scriptum est : Christus resurgens à mortuis iam non moritur , mors illi vltra non dominabitur . Si quid ergo in eius corpore post resurrectionem potuit immutari , contra veridicam Pauli sententiam post resurrectionem Dominus redijt ad mortem : quod quis dicere vel stultus præsumat , nisi qui veram carnis eius resurrectionem denegat ? Tunc mihi obiecit , dicens : Cum scriptum sit : Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt : qua ratione credendum est resurgere veraciter carnem ? Cui inquam : In sacro eloquio aliter caro dicitur iuxta naturam , atque aliter iuxta culpam vel corruptionem . Caro quippe iuxta naturam , sicut scriptum est : Hoc nunc os ex ossibus meis , & caro de carne mea . & Verbum caro factum est , & habitavit in nobis . Caro verò iuxta culpam , sicut scriptum est : Non permanebit in hominibus istis Spiritus meus , eo quòd sunt caro . & sicut psalmus ait : Memoratus est quia caro sunt , spiritus vadens & non rediens . Vnde & discipulus Paulus dicebat : Vos autem in carne non estis , sed in spiritu . Neque enim in carne non erant , quibus epistolas transmittēbar , sed quia passiones carnalium desideriorum vicerant , iam liberi per virtutem Spiritus in carne non erant . Quod ergo Paulus Apostolus dicit : Quia caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt : carnem vult secundum culpam intelligi , non carnem secundum naturam . Vnde & mox quia carnem secundum culpam diceret , ostendit subdens : Neque corruptio incorruptelam possidebit . In illa ergo celestis regni gloria caro secundum naturam erit , sed secundum passionum desideria non erit : quia deus & mortis aculeo , in æterna incorruptione regnabit .

Quibus dictis idem Eutyechius consentire se protinus respondit , sed tamen adhuc corpus palpabile resurgere posse denegabat . Qui etiã in libello quem de Resurrectione scripserat , Pauli quoque testimonium indiderat dicentis : Tu quod seminas , non vivificatur , nisi prius moriatur : & quod seminas , non corpus quod futurum est seminas , sed nudum granum . Hoc nimirum ostendere festinans , quia caro vel impalpabilis vel ipsa non erit , dum sanctus Apostolus de resurrectionis agens gloria , non corpus quod futurum est , seminari dixerit . Sed ad hæc citius respondetur . Nam Paulus Apostolus dicens : Non corpus quod futurum est seminas , sed nudum granum : hoc insinuat , quod videmus : quia granum cum culmo & folijs nascitur , quod sine culmo & folijs seminatur . Ille itaque in augmento gloriæ resurrectionis non dixit grano seminis deesse quod erat , sed adesse quod non erat . Ille autem dum verum corpus resurgere denegat , nequaquam dicit adesse quod deerat , sed deesse quod erat .

Tunc itaque de hac re in longa contentione perducti , gravissima corpibus à nobis simulari resiliere . Cum piæ memoriæ Tiberius Constantinus Imperator secretò me & illum suscipiens , quid inter nos discordiæ versaretur , agnovit , & utriusque partis allegationes pensans , eundem librum quem de Resurrectione scripserat , suis quoque allegationibus destruens , deliberavit ut flammis cremari debuisset . A quo ut egressi sumus , me ægritudo valida , eundem verò Eutyechium ægritudo & mors protinus est secuta . Quo mortuo , quia penè nullus erat qui eius dicta sequeretur , dissimulaui coepta persequi , ne in fauillas viderer verba iaculari . Dum tamen adhuc viveret , & ego validissimis febribus ægrotarem : quicumque noti mei ad eum salutationis gratia pergebant (vt eorum relatione cognovi) ante eorum oculos pellem manus suæ tenebat , dicens : Confiteor quia omnes in hac carne resurgemus . quod (sicut ipse fatebatur) omnino prius negare consueverat .] hucusque de his Gregorius , quæ inter ipsum & Eutyechium transacta sunt . Porro Eustathius , qui res Eutyechij est persecutus , hæc de controuersia cum S. Gregorio sciens volensque præterijt , leuiterque errorem attingens , culpam rejicit in aduersarium , quasi Eutyechij verborum sensum haud assecutus fuisset , cum ipse (vt ait) minimè carnis resurrectionem negarit : Sed non id crimini dat illi Gregorius , verum quòd eam non secundum Catholicam assertionem afferret , sed vt Origenistæ solerent .

Porro quod ad obitum Eutyechij pertinet , idem tradit Eustathius ipsum die Paschatis post officium vespertinum acri febre correptum , sicque depastis eo igne visceribus post dies septem , nempe sequenti Dominica migrasse ex hac vita . Ceterum haud valuit nauus iste , vel quantavis macula , quam citò absterfit , eius animæ labefactare pulchritudinem : vt potest etiam

Rom. 6.

1. Cor. 15.

Caro dicitur vero modo accepta.

Genes. 2. Ioan. 1. Genes. 6. Psal. 77. Galat. 4.

1. Cor. 15. Alia Eutyechij obiectio.

Simulatione libri Eutyechij damnatae flammis.

Eutyechius profertur Catholicam veritatem.

Eutyechius rasi piscens sanctus Galat. 4.

Atque etiam errauerit , haud tamen hæreticus videri potuit , quippe qui minimè superinduxerit cutem illam compactam squammis , scutis & fustibus duriorē , qua hæretici pertinaces obregi consueuerunt : nam vbi primùm , doctore & monitore Gregorio , didicit veritatem , eandem coram omnibus ad se ingredientibus certa confessione professus est : vt non immeritò eum Græci vt sanctum colant , anniuersariaque die eiusdem natalo celebrent .

Vbi verò sancto viro postrema dignè sunt perfoluta , actum de successoris electione : & quia talem requirebat religiosissimus Imperator , qui ceteros antecelleret sanctitate , Ioannes quidam monachus , qui cognomento Ieiunator est appellatus , reliquis præfertur , cui tamen (vt ex Eustathio vidimus) præcessor Eutyechius adhuc viuens haud voluit suo elogio suffragari , vt potest qui nihil boni præviderat de homine , qui ex iugi omnibus noto ieiunio popularem captans auram , eadem inflatus intumuisset . Ne verò quid deesse posset ad perfectam illam quam oculis hominum intuemendam exposuerat sanctitatem , illud iste addidit corollarium , vt fugam arripere tenraret , ne eligeretur Episcopus : sed secundum bucolicum illud ,

Et fugit ad salices , & se capit ante videri] ita fugere videri voluit , vt ne fugeret detineretur à suis . Quali namque esset tunc animo , mox ipsa sublimis dignitas declarauit . Vt enim in altioribus montibus acris purgator detegere & foras mittere è visceribus solet latentes morbos , reddereque cunctis perspicuos : ita eminens honor , altum fastigium , sublimis cathedra , celsa potestas mox patefacit , quæ in hominis penetralibus cordis latet hypocrisis , & occultatur ambitio .

Accidit id profectò in Ioanne : qui vbi electus est & ordinatus Constantinopolitanus Antistes , mox sanctam quam in Ecclesia inuenit pacem tot laboribus parta fugauit . Etenim mente sublimi , elatoque corde homini prædico visa est humilis tanta dignitas , qua se imparem ante fuerat fuga professus : quamobrem grande sibi comparans nomen , non Patriarcha tantum dici , sed & Oecumenicus , affectauit . Sunt de his iustæ querelæ Gregorij tunc diaconi , postea Romani Pontificis , vbi ad ipsum postea scripsit his verbis : Eo tempore quo fraternitas vestra in sacerdotalem honorem prouecta est , quantam Ecclesiarum pacem atque concordiam inuenit , recolit . Sed quo ausu , quove tumore ; nescio , nouum sibi conata est nomen arripere , vnde omnium fratrum corda potuissent ad scandalum prouenire . Qua in re vehementer admiror : quia ne ad Episcopatum venire potuisses , fugisse velle te memini : quem tamen adeptum ita exercere desideras , ac si ad eum ambitioso desiderio cucurrisse . Qui enim indignum te esse fatebaris vt Episcopus dici debuisses , ad hoc quandoque perductus es , vt despectis fratribus , Episcopus appetas solus vocari .] hæc ad eum , ad quem rursus superius de eius animo quo se abhorreere professus est præfatur : Quo enim ardore (inquit) quo studio Episcopatus pondera fugere volueritis , scio .] Planè loco monstri habitum est , vt qui agnus antea apparuit , mox vnà eum infulis Episcopalibus leonis iubas induerit . Quomodo autem Pelagius Papa homini gloriæ aura inani tumententi restiterit , suo loco dicemus . Iam ad Tiberium redeamus .

Vbi verò ab obitu Patriarchæ Eutyechij (vt ait Eustathius) quatuor fuissent menses elapsi , moritur Tiberius Imp. mense Augusto , cum imperasset solus annos quatuor , totidemque cum Iustino vno minus mense , prout testatur Euagrius , nec non Gregorius Turonensis : dum enim sub octauo Childeberti Regis anno Tiberij Augusti mortem contigisse tradidit , vtiq; eum ad hunc annum referre patet . Cum igitur ex Græco atque Latino suorum temporum scriptoribus id liquidò constet : coarguas erroris necesse est alios recentiores , qui in aliud tempus Tiberij obitum referunt . Sed audi de Tiberij obitus tempore eiusque virtutibus quæ Gregorius habet : Hoc anno , octauo scilicet Childeberti Regis Francorum , Tiberius Imperator migravit à sæculo , magnum ludum relinquens populis de obitu suo : erat enim summæ bonitatis , in elemosynis promptus , in iudicijs iustus , in iudicando cautiſſimus , nullum despiciens , sed omnes in bona voluntate complectens : omnes diligens , ipse quoque diligebatur ab omnibus , &c .] pergit narrare de substitutione Mauritiij , sed ea petemus à Græcis .

Quòd autè de mense quo obiit nulla sit inter scriptores controuersia , de die tamen haud verum esse reperitur , quod traditur ad quartum Idus Augusti eundem esse defunctum : siquidem tertio Idus Augusti reperitur data pragmatica sanctio eiusdè Tiberij de confirmatione eorum que statuta essent à Iustino de filijs colonorum & liberorum in Africa , instante Publano Episcopo Carthaginensi , ad cuius finem hæc leguntur : Data tertio Idus Augusti , Constantinopoli , Imperij D. N. Tiberij PP. Aug. anno octauo (ex quo videlicet cum Iustino

IOANNES IVYNA-TOR EPISCOPVS CONSTANTINOP.

IOANNES SVPERBIA DETEGI- TVR.

Grego. lib. 4. p. 18.

Greg. lib. 1. p. 4.

Eustath. in Eutyech. apud Hier. dia. 6. App. tom. 1. p. 23. Gregor. lib. 6. c. 30.

Gre. Turon. hist. Franc. lib. 6. cap. 30.

<sup>MAVRITI-
VIC-ESAR
CREAIVS.</sup> *stino imperare capit, & post Consulatum eius anno tertio, & R. S. Nob. Tiberij Mauritiij felicissimi Cæsaris anno primo.]* hæc ibi in editione Iuliani Antecessoris, ex qua corrigas vbi apud alios legitur, loco Mauritiij, Marcij. Habes præterea, non Imperatoré à Tiberio Mauritium esse creatú, sed Cæsarem, nomenq; Imperatoris non nisi post Tiberij mortem accepisse: Cæsar enim vocatus tantum dum Tiberius superuixit, licet diademate fuerit coronatus.

<sup>Niceph. lib.
1. c. 6.</sup> Interfuisse autem solemnibus istis Ioannem Constantinopolitanum Episcopum, Nicephorus ^a tradit, habitamq; affirmat breuem orationem à Ioanne rhetore Quæstoris munere insignito, nomine Tiberij ad Mauritium, his verbis: Tu verò, Mauriti, pulcherrimum mihi epitaphium Imperium tuum facere perge, & sepulchrum meum virtutibus tuis exorna, neque spem eorum qui tibi concrediti sunt per dedecus fallens, neque virtutes ipse tuas obliuioni tradens, & veluti pristinam animi tui generositatem fugiens. Proinde potestatis insolentiam ratione fac frenes, & philosophiæ artibus sapienter potentiæ scapham ^B gubernes. Imperium namque res est quædam sublimis & excelsa, in altum qui ei insidet sustollens, & rectè cogitata excutiens. Minimè verò opinionem eam, quod prudentia omnibus anteeas, concipe: quamuis fortuna, quæ tibi sublimis contigit, omnes superas. Porro ciuium & subiectorum beneuolentiam potius quàm metum fac confectis: & oburgationem magis, perinde atque magistratum quemdam, quàm assestationem complectere. Potestas namque res est quædam, quæ admoneri doceriq; nolit, & castigationem ægrè ferre. Ante oculos tuos assistens iustitia excubet, quæ vitæ nostræ actionum remunerationem pro summasua potestate constituit.

Purpuram perinde atque vilem pannum tibi iniectam esse per philosophiæ studium existima: coronam autem, qua caput tuum cinctum est, nihil à lapillis qui circa marinum litus fluctibus abluuntur, differre puta. Iste purpuræ flos, qui subtritur est, exhortari ^C mihi Principes videtur, vt moderationem animi in rebus secundis seruare assuecant, neque nimium lætentur, aut luctuosa ista monarchiæ stola superbiant: Imperij siquidem sceptrum non immoderatam potestatem, sed splendidam potius seruitutem exercere admonet. Iræ imperet humanitas & misericordia, arrogantia autem timor. Nam & apibus natura duces dedit, earumque regem aculeo quasi quadam spontanea & naturali potestate armavit, vt pungere etiam eum possit, qui legitime non pareat: sed apis minimè tyrannicum, verum communi vtilitati commodum & iustum aculeum habet. Itaque eius saltem erimus imitatores, si quidem ratio ipsa consilia meliora subicere non valeat. Ego quidem hæc ad te veluti productor tuus ac parens. Consilij autem nostri iudicem habebis potestatem ab affectione omni & muneribus incorruptam, simul & virtutes ipsas remunerantem, & vitia coercentem.

^D Cum igitur Imperator finem orationis fecisset, ciues & subditi propter dolorem quo afficiebantur, multam vim lacrymarum profuderunt. Deinde sublata Imperator coronam & purpuream chlamydem Cæsari circumdedit. Ibi tum subditorum acclamationes, gratulationesque exorditæ: partim tam commodi consilij auctorem, partim ipsum renunciatum Principem propter eas quibus se dignum Imperio præstiterat virtutes admirari. In primis verò laudibus earum rerum omnium conciliatorem, qui vniuersa commodissimè dispensat, extulerunt. Vbi verò in hunc modum Mauritius Imperatoris carimonij Princeps est declaratus, Imperator ipse in lecto suo repositus, in somnis viri speciem ea forma, quæ neque verbo neque scripto exprimi queat, & veste tam candida vt cubiculum eius illustraret, vidit. Vir is, manu protensa, talia verba ad eum præfatus: Hæc tibi, Tiberi, tersanctum numen ^E rent. nciat: Tyranni impij Imperij tui temporibus non extabunt. Postquam autem euigilaui, somnum illud amicis exposuit. Legibus deinde naturæ quamuis Imperator esset obsecutus, terrenam tunicam deposuit, anima autem velut vmbraculum quoddam relinquente ad sedes superas euolante. Imperio Tiberius cum Iustino tribus, solus autem quatuor annis præfuit: qui postquam Imperatorum sepulchro repositus est, homines omnes ad Mauritium perinde atque satellites conuersi, & lacrymæ quibus Tiberij funus profecti fuerant, eo ipso die restinctæ sunt. Non enim homines tantum præteritorum meminisse, quantum præsentia curare & colere solent.] hucusque Nicephorus.

Quod autem ad ostensum visum in somnis Tiberio pertinet: non ad Mauritium referri potest, cuius tempore Phocas insurgens in ipsum eiusq; filios tyrannidem diram exercuit: sed dictum existimari debet de Tiberio ipso, eum nimirum fore post obitum consecutum Imperium pacificum atque perenne, vbi nullus esset timendus, qui illud auferret ty-

<sup>DEVRISTO-
NE OSTEN-
SATIDEM-
XIO.</sup>

^{stui}

^A ret tyrannus, cæli videlicet principatum, in quo cum Christo regnant omnes Sancti eius.

Antequam verò ad eius successorem Mauritium veniamus, hic de aliquot sanctis martyribus intextenda narratio est, qui hoc Tiberij Augusti tempore cæsi à barbaris in extremis Ægypti partibus consecuti sunt coronam martyrij. Rem gestam autem apud Sophronium ita habes fideliter enarratam: Temporibus Imperij Tiberij fidelissimi Cæsaris ascendimus Oasim, vidimusque magnum illic in diuinis rebus monachum, genere quidem Cappadocem, nomine autem Leonem. De hoc multi multa digna admiratione narrabant nobis. Nos autem ad illius pertingentes familiare colloquium, magnumque experimentum capientes sancti huius viri, magnificè ædificati sumus, & maximè in humilitate eius & silentio & nuditate rerum omnium, & charitate quam ad omnes habuit. Dicebat ergo semper venerabilis senex: Credite mihi, filij, quia regnare habeo. Nos autem dicebamus ei: Crede nobis, Abba Leo, quia nullus ex Cappadocia vniquam regnauit: Imporumam ergo habes istam cogitationem. Ille verò rursus dicebat: Veraciter, filij, regnare habeo. Nemo autem poterat eum ab hac cogitatione remouere] vt qui iam diuinitus accepisset se in seruum vendendum, atque corona martyrij coronandum. Pergit auctor:

Cum autem venisset Mazices, & vniuersam prouinciam illam deuastasset, ac diripuisset: venerunt & in Oasim, & monachos quidem plures occiderunt, plurimosque captiuos duxerunt: inter quos acceperunt & Abbatem Ioannem (fuerat autem hic lector magnæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ) & Abbatem Eustathium Romanum, & Abbatem Theodorum Cilicem (erant autem tres infirmantes) Cum ergo vincti fuissent, ait Abbas Ioannes barbaris: Ducite me in ciuitatem, & faciam vt Episcopus det pro nobis numismata vigintiquatuor. Accepit ergo illum vnus ex barbaris, & duxit prope ciuitatem. Ingressusque est Abbas Ioannes ad Episcopum: inuentus est autem in vrbe & Abbas Leo & alij quidam Patrum, atque ideo tenti non fuerant. Ingressus igitur Abbas Ioannes cœpit orare Episcopum, vt barbaro numismata daret. Episcopus autem non plura quàm octo numismata habere inuentus est. Voluerunt ergo dare barbaro octo numismata, & noluit accipere, dicens: Aut vigintiquatuor numismata præbete mihi, aut monachum date.

Coacti sunt qui erant in ciuitate rursus Abbatem Ioannem dare barbaro flentem & ciulantem. Adduxit autem illum in sua tabernacula barbarus. Post tres autem dies sumptis octo numismatibus Abbas Leo in eremum exiit, vbi erant barbari, orauitque illos, dicens: Accipite me cum octo numismatibus, & tres illos dimittite, qui infirmi sunt, neque pergere per eremum possunt: nam interficietis eos, & detrimentum patiemini: ego verò sanus sum, & seruiam vobis. Tunc barbari acceperunt Abbatem Leonem & octo numismata, & dimiserunt illos tres. Abiit ergo Abbas Leo vsque ad quemdã locum: & cum præ debilitate pergere ultra non posset, barbari decollauerunt eum: impleuitq; Abbas Leo scripturam dicentem ^b: Vt ponat animam suam quis pro amicis suis, maiorem hac dilectionem nemo habet. Tunc nos quoque cognouimus quidnam esset quod dixerat: Quia regnare habeo. Veraciter enim regnauit, quia posuit animam suam pro amicis suis.] hucusque apud Sophronium de martyribus monachis sub Tiberio Imperatore.

Sed de his opportunè adicimus, quæ itidem paulo post, imperante Mauritio, rursus barbarorum incurfione contigisse idem auctor tradit his verbis: Dicebat & hoc nobis de Abbate Nicolao Abbas Iordanes: Narrauit (inquit) senex, quia imperante fidelissimo Imperatore Mauritio, quando Namanes Sarracenorum nationis Dux prædam egit: cum circuirem ego per Arnonem & Aidonem, aspicio Sarracenos tres habentes secum vnum adolescentem valde formosum annorum ferme viginti vinctum atque captiuum. Vt ergo vidit me adolescens, flere cœpit, & orare vt ab eis illum acciperem. Ego autem Sarracenos rogare cœpi, vt dimitterent eum. Vnus autem illorum sermone respondit Græco, & ait: Non dimittemus eum. Et ego rursus illis dixi: Accipite me, & hunc dimitte, quia fatigationem non sustinet. Ait mihi & ipse rursus: Non dimittemus eum. Dixit eis tertio: Vel pretium pro illo non accipitis? Date mihi illum, & quicquid petieritis, ego afferam vobis. Respondit: Non possumus tibi dare illum: sacerdoti enim nostro promissimus, quia si quid pulchrum ceperimus, offeremus illud ei, vt ipsum in sacrificium offerat. sed vade iam: nam si moram feceris, caput tuum in terram proniciam. Tunc prostratus ego humi dixi: Saluator noster Christus Deus, saluum fac seruum tuum. Et cōtinuò tres Sarraceni dæmonio repleti euaginati gladius se ipsos conciderunt. Assumentque ego adolescentem, in speluncam meam refoui illum: qui noluit discedere à me, sed renuncians sæculo, cum septem annos

<sup>MARTYRIBUS
SVB TIBERIO.
Prat. Spirit.
cap. 112.</sup>

<sup>BARBARORUM
GRAS-
SATIO IN
SS. MONACHOS.</sup>

<sup>LEONES
ABB. MAR-
TYRIUM.</sup>

^{Joan. 15.}

<sup>Prat. Spirit.
cap. 155.</sup>

<sup>SARRACENORUM
MILITIA
KISRE.</sup>

annos impleisset in habitu monastico, requieuit: erat enim genere Tyrius.] hæc ibi. sed ad Mauritiu redeamus.

Mortuo igitur Tiberio Imperatore, Mauritiu liberæ regiminis habenas moderatur: de cuius in Imperium progressu habet ista Gregorius^a, personam faciens: Respondebit (inquit) Christus dicens: Ego te de Notario Comitem excubitorum, de Comite excubitorum Cæsarem, de Cæsare Imperatorem, nec solum hoc, sed etiam patrem Imperatorum feci.] hæc ipse: sed miror quod nihil de castrensi militia, attingens tantum qui forensis militiæ eius fuerint magistratus, cum tamen constet ex castrensibus rebus bene gestis iudicatum esse dignum Imperio. Non omittendum de Mauritiu illud, ipsi Tiberium filiam suam nominatam Constantinam, siue (vt alij habent) Constantiam, in matrimonium collocasse eo tempore cum iam moriturus in lecto decumberet, de quo ista Euagrius^b: Cum autem Tiberius iam propè ad extremum spiritum edendum veniret, Mauritiu qui ad Imperium gubernandum iam elatus fuit, filiam Augustam collocauit in matrimonium, & Imperium pro dote tribuit.] ac paulo post:

Qui etiam ipsius nomina illis impertiuit: siquidem Mauritiu Tiberium, Augustam Constantinam appellauit:] & inferius, vbi nuptias solemnè pompa celebratas descripsit, hæc de Mauritiu moribus addit^c: His rebus confectis, Mauritiu deinceps non corpus modò, verum etiam animum eximia purpura & corona vestiuit. Nam solus fere ex Imperatorum numero sibi ipsi imperare nititur, & Imperator re vera factus, primò popularem perturbationum statum ex animò suo exigere: deinde statum optimatum in rationis domicilio constituens, viuum se virtutum exemplar præbete, quo subiectos ad se imitandum erudiret. Atque ista dicuntur à me quidem, non vt cum blanditijs & assentatione deliniam (cur enim, amabo, hæc à me ad eum suam dicerentur, cum ille quæ ipse literis prodo penitus ignoret?) sed quòd tum dona à Deo tam munificè tributa, tum res quæ tam varijs modis ad eò prospere & feliciter acciderunt, ea ita se habere, liquidò ostendunt: quæ sanè omnia ex animò & ingenuè Deo accepta referre debemus.] hæc Euagrius.

Cum autem omnium sententia constet Mauritiu egregium omnium virtutum fuisse cultorem, potissimum verò obseruantissimum ipsius Catholice religionis cultus: testis est de hoc sanctus Gregorius in epistola ad Anastasium Antiochenum, vbi ait^d: Omnipotentì Deo gratiæ sine cessatione exoluendæ sunt, & pro vita piissimi & Christianissimi domini nostri Imperatoris, & tranquillissima eius coniuge, & mansuetissima sobole semper orandum est, quorum temporibus hæreticorum ora conticescunt: quia etsi eorum corda in infania peruersi sensus ebulliunt, Catholici tamen Imperatoris tempore, praua quæ sentiunt, eloqui non præsumunt.] hæc Gregorius.

Quod etiam eiusdem Mauritiu magnam animi demissionem cum pietate commendat, illud ab eo specimen hoc anno editum legitur, quòd ad sanctum Theodorum Archimandritam, à quo de Imperio cum victor à Persis rediret oraculum haud dubium acceperat, confestim litteras dedit, ab eodem preces exposcens: Gregorius enim sanctissimi viri discipulus, qui res ab eo gestas omni fide conscriptas posteris tradidit, hæc de his habet: Vbi de functo Tiberio (vt vir sanctus prædixerat) Imperium obtinuit, & eius verborum memor, epistolam ad illum misit, rogans vt Deum pro se deprecaretur, vt Imperium in pace tueri posset & ab hostibus defendere, addiditque vt peteret si quid à se vellet. Sanctus autem Theodorus beatum Philumenum misit, & rescripsit Imperatori, vt in vsus pauperum aliquid frumenti monasterio tribueret. Addixit igitur Imperator monasterio singulis annis tritici modios sexcentos, & poculum illi pro munere misit.] hucusque Gregorius. reliquæ autem Mauritiu res gestæ annis singulis ordine temporum narrabuntur.

Cum verò innotuisset Pelagio Romano Pontifici Mauritiu Imperatorem post Tiberium coronatum, ex more nouum ad eum misit Apocrisarium diaconum Cardinalem, restatur id quidem sanctus Gregorius in epistola ad Eulogium. fuisse verò illum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Archidiaconum nomine Laurentium, idem Gregorius^e restatur in epistola ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum postea missa: qui, cum ipse Gregorius Pontifex creatus est, fuit ab eo ob delicta depositus, & in locu eius subrogatus Honoratus, vt ex ipsius Gregorij Registro^f colligi posse videtur.

Gregorius igitur tempore Tiberij eo bene functus munere, illo defuncto Romæ reuersus est, & quidem magnis donatus muneribus, nempe sacrosanctis reliquijs Andree Apostoli, & Lucæ Euangelistæ, quas nuper tempore Iustiniani resollas & honorificentiori loco reconditas

^a Greg. lib. 2. epist. 63. In dicit. 13.

MAVRITIO NYPTVI TRADITA FILIA TIBERII IMP. b Euag. lib. 5. c. 22.

^c Euag. lib. 6. cap. 1.

MAVRITIVS DEFENSOR CATHOLICAE FIDEI. d Greg. lib. 7. epist. 47.

MAVRITIVS LITTERAS SCRIBIT AD THEODO- RVM.

NOVS MIT- TITVR APO- CRISARIVS CONSTAN- TINOP. e Greg. lib. 4. epist. 38. In dicit. 13. f Greg. epist. lib. 1. in prim. GREGORIVS DIXIT ROMANVM SVS RE- LIQVITIS.

A ditavimus. Quòd enim (vt dictum est) erexisset in Vrbe in Calij montis regione ad cliuvm Scauri monasterium Gregorius sub titulo S. Andree, eiusdem Sancti reliquias sibi dari petiit ab Imperatore: quas & accepit insignes quidem, nempe brachium S. Andree cum capite S. Lucæ. est de his in Vaticanis monumentis vetus assertio in priori pagina codicis signati numero centesimo quinquagesimo tertio. Extat adhuc in eodem monasterio S. Andree ipsu eiusdem Apostoli brachium argentea theca ornatum, quod certis diebus super altare primarium populo visendum, & venerandum proponitur: caput verò sancti Lucæ in basilica Vaticana reconditum, ibi hætenus honorificè asseruatur.

Reuersus S. Gregorius Romam, hoc otio bene vsus est: nam quos inchoauerat Constantinopoli libros Moralium, perficere laborauit, vt ipse testatur scribens ad Leandrum^a. Inseruisse postea Gregorius Romæ ipsi Pelagio Papæ in scribendo aduersus schismaticos, B proxime dicturi sumus. Simulac enim Romam rediit, aduersus ingruentes ob capitula illa Tria schismaticos iussu Pelagij stylium exeruit. Eorum omnium (vt dictum est) caput fuit Aquileiensis Antistes Paulinus, posteaque eius successor Elias, inde verò Seuerus. Vixisse autem in hunc vsque annum tradunt^b Eliam, ad quem coarguendum ipse Gregorius diaconus iussu Pelagij epistolam scripsit. restatur id Paulus diaconus, vbi ait^c: Pelagius Papa Eliæ Aquileiensis Episcopo nolenti Tria capitula Chalcedonenis Synodi suscipere, epistolam satis vtilem misit, quam beatus Gregorius, cum adhuc esset diaconus, scripsit.] hæc Paulus. Qui dum ait, nolentem Eliam suscipere Tria capitula Chalcedonenis Synodi redargutum à Pelagio Papa, minime quidem de Trium capitulorum quæstione visus est fuisse consultus: etenim illi se inter schismaticos collocarunt, qui cum vniuersa Catholica

C Ecclesia (vt sæpè superius dictum est) recipiente Trium capitulorum damnationem ipsi eam ratam habere minimè voluerunt, quos acerrimè propugnauerunt cum ipso Eliæ alij eiusdem Ecclesiæ Episcopi Aquileienses, qui prærogatiua sedis se duces schismaticorum exhibuerunt. Non ergo Elias schismaticus erat, quòd nollet Tria capitula suscipere; sed quòd damnationi eorum minimè acquiesceret, ac pro illis pugnaret quæ tuenda susceperat. Sed & in eo corrigendus est Paulus^d, dum Eliæ obitum & successionem Seueri ad illa refert tempora quibus S. Gregorius Augustinum in Angliam misit: cum id non solum auctoribus omnibus hoc anno ponentibus Eliæ obitum aduersetur, sed & ipsi Gregorio id restanti, dum longè ante Augustini ad Anglos legationem susceptam, immo antequam ipse Gregorius esset Pontifex, Seuerum sedisse Aquileiæ significat litteris ad eum scriptis anno primo sui Pontificatus^e: vt ipse qui post litteras Pelagij Papæ nomine à Gregorio scriptas ad vnitatem se Catholice Ecclesiæ conuerterat; sed iterum se ab ea conscindens,

D ad schismaticos transfuga factus est: quo nomine ipso sui Pontificatus exordio idem Gregorius ipsum redarguit.

Quòd verò ad dictam epistolam à Pelagio Papa missam ad Eliam Episcopum spectat: eiusdem planè generis fuisse visa est, cuius erat epistola S. Leonis ad Flavianum, quæ cum epistolæ nomine scripta esset, eadem diceretur & tomus ob sui amplitudinem atque tractatum: nam & ipsa Pelagij epistola ab ipso S. Gregorio liber est nuncupata; de quo ad Hiberniæ Episcopos dum scribit, hæc habet^f: Vt igitur de Tribus capitulis, animis vestris abla- ta dubitate, possit satisfactio abundanter infundi: librum quem de hac re sanctæ memoriæ decessor meus Pelagius Papa scripserat, vobis vtile iudicavi transmittere: quem si posito voluntariæ defensionis studio, puro vigilantique corde volueritis relegere, cum vos per omnia seculuros, & ad vnitatem vestram reuersuros nihilominus esse confido.] hæc

E Gregorius, cuius modestia commendatur, cum totum Pelagio tribuat, quod tantum eius nomine scriptum esset, nihil sibi arrogans laboris à se in eo scribendo suscepti. Quantæ autem esset efficacitæ liber iste, ex his quæ mox idem Gregorius subdit, intelligere possumus, vbi ait: Porrò si post huius libri lectionem, in ea qua estis volueritis deliberatione persistere: sine dubio non rationi operam, sed obstinationi vos dare monstratis.] hæc Gregorius ad Hibernos.

Porrò dictam Pelagij epistolam, tomum, siue librum dictam ob sui prolixitatem, ad Episcopos Istriæ à S. Gregorio adhuc diacono scripta, diu optatam, frustra quæsitam; Dei magno beneficio, post editionem septimi huius & octauis etiam tomi, cum iam desperassemus omnino, accepimus eam Parisiis missam à viro disertissimo mei amantissimo Nicolao Fabro, vnà cum alijs egregijs antiquitatis monumentis, suis à nobis locis in Annalibus intextendis, simulque duas alias eiusdem Pelagij Papæ, siue dixerimus Gregorij ab auctore qui

^a Greg. in fin. presat. lib. Moral. GREGORIVS SCRIBIT ADVERSUS SCHISMATICOS, PENTENTE PELAGIO. b Panin. Epi. von. Rub. hist. Rauen. lib. 4. c Paul. diac. de gest. I. mag. lib. 3. c. 10. d Paul. diac. lib. 3. c. 12. e Greg. lib. 1. epist. 16. f Greg. lib. 2. epist. 36. In dicit. 10. * nostram

qui scripsit denominando, epistolas breuiores eodem argumēto ad eosdem Iſtriae ſchiſma-
ticos antea datas : quas omnes eodem quo ſcriptæ ſunt ordine , hic tibi reddendas merito
exiſtimauimus. Pelagius enim ægreferens tamdiu Iſtrios populos ab vnitae Catholice Ec-
cleſiæ ſchiſmate ſciſſos , adhuc remanere diſiunctos , Chriſti Redemptoris admonitione
ſolicitus , qua dixit Petro : Confirma fratres tuos : ad Eliam Aquileienſem Episcopum
illorum antefignatum , ſimulque alios eius collegas , factionis eiufdem complices hanc pri-
mam epistolam ſcripſit , quam miſſis ad hoc Legatis dedit.

PELAGII
PAP. AD
EPISCOPOS
ISTRIAE
EPIST. PRI-
MA.

Prima epistola Pelagij Papa inuictoris ad Episcopos Iſtriae.

Dilectiſſimis fratribus Eliæ aliisque Episcopis , vniuerſisque filiis in Eccleſiæ Iſtriae parti-
bus conſtitutis Pelagius Episcopus ſanctæ Eccleſiæ Catholice Vrbs Romæ.

Quod ad dilectionem veſtram , fratres , filiiq; cariſſimi , noſtra tardiùs ſcripta dirigimus ,
non maluolæ voluntatis , aut diſſimulationis vel negligentia fuiſſe credatur : ſed ſicut no-
ſtis , temporalis qualitas & hoſtilis neceſſitas hæcenus impediuit . Nam ſicut ait Dominus
per Prophetam : Numquid obliuiſcetur mulier filium vteri ſui ? Non ergo credatur , nos
viſcerum noſtrorum diuiſionem non cum graui fletu ac gemitu doluiſſe : ſed vtinam , cariſ-
ſimi , illuminet Dominus oculos cordis veſtri , vt noſtri cordis gemitus pro vobis videre
poſſitis . Quis enim , ſicut ait beatus^b Apoſtolus , infirmatur , & ego non infirmor ? quis
ſcandalizatur , & ego non vror ? & alibi :^c Quia ſi patitur vnum membrum , compatiuntur
omnia membra . Poſtea ergo quæ Deus omnipotens pro felicitate Chriſtianiſſimorum
Principum , per labores atque ſolicitudinem filij noſtri excellentiſſimi Smaragdi Exarchi
& Chartularij ſacri palatii pacem nobis interim vel quietem donare dignatus eſt : cum
omni ſolicitudine feſtinamus præſentia ad vos ſcripta dirigere , hortantes & obſecrante s ,
ne in diuiſione Eccleſiæ vlteriùs quiſquam ſtudeat permanere . Nos enim ſecundum Eu-
angelicam vocem ſtudemus fraternitati ac dilectioni veſtræ , in quantum fragilitas no-
ſtra ſufficit , quæ nobis iuſſa ſunt , cum ſinceritate cordis humiliter exhibere . Noſtis
enim in Euangelio Dominum proclamantem :^d Simon , Simon , ecce ſatanas expetiuit
vos , vt cribraret ſicut triticum , ego autem rogauit pro te Patrem , vt non deficiat fides tua ,
& tu conuerſus confirma fratres tuos .

Conſiderate , cariſſimi , quia Veritas mentiri nõ potuit , nec Fides Petri in æternum quaſ-
ſari poterit vel mutari : nam cum omnes Diſcipulos diabolus ad excubandum popoſcerit ,
pro ſolo Petro ſe Dominus rogaffe teſtatur , & ab eo voluit ceteros confirmari : Cui etiam
pro maiori dilectione quam præ ceteris Domino exhibeat , paſcendarum ouium^e ſolicitu-
do commiſſa eſt , cui & clauis^f Regni cælorum tradidit : & ſuper quem Eccleſiam ſuam
ædificaturum eſſe promiſit , nec portas inferni aduerſus eam præualere , teſtatur eſt . Sed
quia inimicus humani generis vſque in finem ſæculi non quieſcit in Domino Eccleſiam
bono ſemini ſuperſeminare zizania : ideoque ne fortè quiſquam maligno ſtudio aliqua de
fidei noſtræ integritate , diaboli inſtigatione fingere præſumpſerit & argumentari , & ex
hoc veſtri fortæ videantur animi perturbari : neceſſarium iudicauimus per præſentem
epistolam noſtram , & ad viſcera vos matris Eccleſiæ vt reuerti debeatis , cum lachrymis ex-
hortari , & de fidei noſtræ integritate vobis ſatisfactionem noſtram mittere : quatenus nulla
poſſit in cordibus veſtris de nobis remanere ſuſpicio ; vt in diuini tremendiſque Iudicij die
de taciturnitate mea reus inueniri non poſſim .

Nos enim illam fidem prædictam tenemus , & cum omni puritate conſcientiæ vſque ad
ſanguinis effuſionem defendimus , quæ ab Apoſtoliſ tradita , & per ſucceſſores eorum in-
uiolabiliter cuſtodita , reuerenda Nicæna Synodus trecentorum decem & oſto Patrum E-
cuſcepit atque^g reliquit in Symbolum , ſed & in Conſtantinopolitana centum & quinquaginta
Patrum ſub piæ memoriæ Theodoſio ſeniore Principe factum ; etiam Ephēſina prima ,
cui præſedit beatæ recordationis prædeceſſor noſter Cæleſtinius Romanæ Vrbs
Antiſtes , & Cynillus Alexandrinæ Episcopus ; ſed & Chalcedonenſis ſexcentorum triginta
Patrum , quæ ſub piæ memoriæ Martiano Imp. conuenit : cuique ſanctæ recordatio-
nis Papa Leo per Legatos vicarios ſuos præſedit ; & vt diuerſarum hæreſum damnanda
exigeat aduerſitas , eamdem fidem vno eodemque ſenſu^h clamanter latiùs ediderunt .
Sed & epistolam prædicti beatæ memoriæ Leonis ad Flavianum Conſtantinopolitanum
Episcopum datam , quæ & Tomus appellatur , per omnia veneramur , tenemus , defendi-
mus , atque ſecundum eius tenorem , adiuuante Domino , prædicamus . Et ſicut prædeceſ-
ſor noſter ſepediſtus beatæ memoriæ Papa Leo Synodum Chalcedonenſem ſuſcepit
atque

^a Iſaie 49.
^b 2. Cor. 11.
^c 1. Cor. 12.
^d Luca 22.
^e Ioh. 21.
^f Mat. 16.

^g rededit

^h clamantes

A atque firmavit , ita & nos per omnia , operante diuina gratia , veneramur , cuſtodimus , at-
que defendimus .

Si quis autem contra hanc fidem aut ſapit , aut credit , aut docere præſumat : ſecundum
eorundem Patrum ſententiam , damnatum atque anathematizatum eſſe cognoſcat . Non
ergo patiamini falſis ſuſpicionibus , aut rumoribus denuo agitari , & in diuiſione Eccleſiæ
malorum hominum perſuaſionibus (quod auertat Dominus) remanere . Quid enim vos à
ſanctæ Eccleſiæ vnitae diuiditis ? quando nihil noui , nihil (quod abſit) contrarium in dicta
Eccleſia prædicari cognoſcitis vel teneri ? Sed vnam eandemque fidem , quæ ab Apoſtoliſ
tradita , & à ſanctis Patribus & prædictis quatuor Synodis explanata atque confirmata di-
gnoſcitur , ſinceriffimè teneri atque defendi modis omnibus comprobatur . Vbi ergo de
Fidei firmitate nulla vobis poterit quaſtio vel ſuſpicio generari : in vnitae Fidei , atque in
ſinu ſanctæ matris Catholice & Apoſtolice Eccleſiæ permanete . Si quid fortè cauſa eſt ,
vnde veſtri ſcandalizati animi videantur : manentes in vnitatis caritate , eligit de fratribus
ac filiis noſtris , quos ad nos ,^a inquirendo de quibus mouemini , tranſmittere debeatis : &
parati ſumus ſecundum præceptionem^b Apoſtolicam , & cum caritate eos ſuſcipere , &
cum humilitate ad placita ſatisfactionis reddere rationem : Et ſine aliquo impedimento
cum omni dilectione , quando reuerti voluerint , voluntate ſinceriffima relegare .

Audiamus autem Doctorem^c Gentium clamantem : Sicut accepiftis Chriſtum Ieſum
Dominum , in ipſo ambulate , radicati & ſuperædificati in ipſo , & confirmati in fide , ſicut
didiciftis , abundanter in gratiarum actione . Videte ne quis vos decipiat per philoſophiam &
inanem fallaciam , nec ad contentionem aut ſuperſuas quaſtiones veſtra vlteriùs ſtudia
conuertantur . Vocem eiufdem Apoſtoli cum humilitate cordis attendite : ſic enim ſcribens
ad Timotheum ait :^d Stultas autem & ſine diſciplina quaſtiones deuota , ſciens quia gene-
rant lites : ſeruum autem Domini non oportet litigare . & iterum ad Corinthios :^e Si quis
autem videtur inter vos contentioſus eſſe : nos talem conſuetudinem non habemus , neque
Eccleſia Dei . & iterum poſt alia : Non eſt Deus diſſentionis , ſed pacis .

Conſiderate ergo , quia quicumque in pace & vnitae Eccleſiæ non fuerit : Dominum
habere non poterit . Item ad Galatas^f ſcribens ait : qui ex fide ſunt , hi ſunt filij Abrahæ .
Prouidens autem ſcriptura , quia ex fide iuſtificat Gentes Deus , prænuntiavit^g Abrahæ ,
quia benedicentur in te omnes Gentes . Igitur qui ex fide ſunt , benedicentur cum fideli
Abrahæ . Quam ergo executionem apud Dominum poſt præſentem ſatisfactionem no-
ſtram habere vlteriùs poteſtis , quando nulla vobis de fidei noſtræ ſinceritate & puritate
contraria ſuſpicio remanebit : Audite proteſtantem & commonentem eandem Apoſto-
lum :^h Nolite ſeduci , corrumpunt mores bonos colloquia mala . Non ergo circumuena-
mur à ſatana , non enim ignoramus cogitationem eius . Cum dilectione ergo fraternæ &
humilitate Deo placita , ſi cuius fortè animi ſcandalizari videntur in aliquo , manens in
vnitatis caritate , perquirat , atque cognoſcat . Nam ſicut beatus Iacobus Apoſtolusⁱ ait :
Vbi zelus & contentio , ibi & incontinentia & omne opus prauum . & iterum Doctor
Gentium :^j Quis vos impediuit , caritati non obedire : perſuaſio hæc non eſt ex eo qui vo-
cauit vos , modicum fermentum totam maſſam corrumpit . & alibi :^k Ego confido in Domi-
no , quod nihil aliud ſapiatis : qui autem conturbat vos , portabit iudicium quicumque eſt
ille . & in ſubſequenti ait : Vtinam abſcindantur qui vos conturbant . Et rurfum admonens
dicit :^l Quod ſi inuicem morderis & comedis , videte ne ab inuicem conſumamini . & ite-
rum :^m Si ſpiritu viuimus , ſpiritu & ambulemus : non efficiamur inanis gloriæ cupidi , inui-
cem prouocantes , inuicem inuidentes : Alter alterius onera portemus , & ſic adimplebi-
mus legem Chriſti . & alibi idem Apoſtolus ait :ⁿ Flecto genua mea ad Dominum Patrem
Domini noſtri Ieſu Chriſti , ex quo omnis paternitas in cælis & in terra nominatur , vt det
vobis ſecundum diuitias gloriæ ſuæ virtutem , corroborari per Spiritum eius in interiore
hominem , habitare Chriſtum per fidem in cordibus veſtris , in caritate radicati & fundati ,
vt poſſitis comprehendere cum omnibus Sanctis . Et poſt alia : Obſecro itaque vos ego vin-
ctus in Domino , vt dignè ambuletis in vocatione qua vocati eſtis , cum omni humilitate
& manſuetudine , cum patientia ſupportantes inuicem in caritate , ſoliciti ſeruare vnitatem
ſpiritus in vinculo pacis . Vnum corpus & vnus ſpiritus , ſicut vocati eſtis in vna ſpe voca-
tionis veſtræ . Vnus Dominus , vna fides , vnum baptiſma , vnus & Pater omnium , qui
ſuper omnia & per omnia , & in omnibus nobis . Et dum tales exhortationes Apoſtolicas
habeamus : quis nos ſeparabit à charitate , quæ eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro ?

^a in quaeren-
^b 1. Pet. 3.
^c Colloſ. 2.
^d 2. Tim. 2.
^e 1. Cor. 11.
^f Galat. 3.
^g Genef. 22.
^h 1. Cor. 15.
ⁱ Iac. 3.
^j Galat. 5.
^k Ibid.
^l Ibid.
^m Ephes. 3.
ⁿ Ephes. 4.

Si enim cum humilitate & fletu diligenter intendimus: consideramus & intelligimus quod ille sit infidiator noster, de quo dictum est, quia aduersarius vester diabolus, sicut leo rugiens circuit quarens quem deuoret; cui secundum eiusdem Apostoli exhortationem, cum omni nos concordia & unitate in fortitudine fidei resistere atque obuiare necesse est. Exemplo enim omnes didicimus, carissimi fratres ac filij, quanta mala quantaque flagella diuisionem Ecclesiae fuerint subsecuta. Vnde in ipsius misericordia, licet indigni, confidimus, quia si Ecclesiam suam adunare atque pacificare concesserit, omnia a nobis quae pro delictis nostris suscepimus flagella, celerius remouentur, & unitas ac firmitas pacis Ecclesiae pacem nobis & temporalem obrinet & aeternam.

Tantummodo rogamus, & obsecramus, & per diuinum vos tremendumque Dei iudicium obtestamur, ubi sibi nullus hominum poterit argumentis vel excusationibus subuenire, ne vterius per vos Dei diuidatur Ecclesia, sed hereditatem Domini communi possideamus & teneamus studio. Quae autem sit eius hereditas, ipsius verba quae ad discipulos dicta sunt, audiamus: ^b Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. & iterum: ^c In hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem. Id ipsum autem, sicut ait ^d Vas electionis, dicamus omnes, & non sint in vobis schismata: simus autem perfecti in eodem sensu & in eadem scientia, ut in sinum matris Ecclesiae congregati efficiamur vnus grex, ut vnus Christi pastoris custodia ab omnibus externis internisque hostis insidiis eius protectione atque defensione seruemur illaesi. Haec autem ad vos direximus per fratrem & Coepiscopum nostrum Redemptum & Quodvultdeum Abbatem monasterij maioris, basilicae beati Petri Apostoli, quos vestra dilectio & complacita Deo caritate suscipiat, & ad nos cum unitatis vestrae gaudio sine mora reuerti dimittat: quatenus cognoscentes dilectionem atque obedientiam caritatis vestrae cum sanctis Angelis communiter atque veraciter dicere mereamur: ^e Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis.] haecenus Pelagij Papae epistola per Legatos missa, qua instar amantissimi Patris perditos filios studuit in domum paternam reuocare, & oves errantes, ut vigilantissimus pastor, ad gregem sollicita cura reducere. Sed frustra, siquidem illi obdurato magis corde resilierunt, nihil pacificum, humanumve, ut par erat, ad Pelagium Pontificem rescribentes, sed aduersaria ac contradictoria potius scripta proteruo animo, pertinaci spiritu, superba intentione, atque arroganti fastu misere per suos nuntios ad hoc delectos.

Cum tamen nec sic quidem Pelagius Papa despexit furentes illos, & multa febre phreneticos delirantes, sed de adhibendis medicamentis aegrotantibus maiori cura sollicitus, quam ineptè, quam stultè deuiantes a veritate suas illi contradictiones opposuissent, ostensus, primum missos ab eis nuntios, voluit proditis ex Apostolicis scriptis rerum gestarum exemplaribus reddere certiores, inde per litteras rursus eodem schismaticos Episcopos admonere, arguere, rogareque demum, ut auersione contentiosa deposita, ad sinum paternam eosque expectantem sanctae matris Ecclesiae properarent: inuitans eos ad Concilium siue Romae, siue potius Rauennae ob maiorem ipsorum commoditatem habendum. Epistola autem sic se habet eodemo Gregorio diacono (ut idem communis alius praefert filius) conscripta.

Secunda epistola Pelagij Papae ad Episcopos Istriae.

PELAGII
PAP. AD
EPISCOP.
ISTRIAE
EPIST. II.

Dilectissimis fratribus Aelia vel aliis Episcopis Istriae Pelagius Episcopus, Dilectionis vestrae per eos quos direxistis scripta suscepimus. relectisque his, graui sumus marore & dolore perculsi, cum neque his, quae nos vobis scripsimus respondistis, neque ut fraternam decuerat caritatem, fidei nostrae satisfactione suscepta ad unitatem Ecclesiae reuertendi obedientiam commodastis, postremo nec eos aliter qui venerunt dirigere pertulistis, ut apertissimam, lucidissimamque satisfactionem se paterentur accipere: sed scripto nobis quasi capitulare, vel interdictum potius ostenderunt, nihil iniunctum sibi a vobis aliud afferentes, nisi ut vestrae tantummodo essent portatores epistolae. In qua tamen nullam rationis satisfactionem quae sit vos legitur, sed velut iudicatum quid nobis expressisset, quod quam prauum sit, quam iniustum, Patrumque regulis inimicum, si volueritis ad cognitionem veritatis accedere, splendidissime cum diuino auxilio potestis addiscere. Vnde nos cum Propheta lachrymabiliter conuenienter exclamare: ^f Obmutui, & humiliatus sum, & filii a bonis, & dolor cordis mei renouatus est. Renouatus est dolor cordis nostri, quando diuturnae diuisionis scandalum minimè tanto fidei fulgore superatur, maxime quia prauorum hominum persuasione decepti, scripta nobis diuersis infecta contagiis direxistis:

Agis direxistis: & quod in epistolis Patrum quaedam testimonia non incongrua solum, sed nec ad causam pertinentia tentatis inferere: ita ut nec ordinem testimoniorum, qui in ipsis epistolis Patrum legitur, seruares: quippe ut quod scriptum nomine alterius fuerat, alterius nominis titulo promeretur. In quo euidenter dictum vobis Apostolicum constat, ^g I. Tim. 1. aptari: Nescientes neque de quibus dicunt, neque de quibus affirmant.

Quod quidem non vestrae malitiae vel calliditati credimus adscribendum, sed veneno hostis malignissimi perspicimus exquisitum: qui zizania feminare per vasa irae usque in finem saeculi, in Dei Ecclesia non quiescit. Ex quo intelligimus, fraternitatem vestram epistolas, de quibus posuistis testimonia, non legisse. neque enim si vobis eorum scriptura constaret, illa quae apertissime pro fidei tantummodo causa sunt posita, aliis congruere fingeretis. propter quod ab errore diuisionis, in quem falsis opinionibus incidistis, horror & opto vos celerius reuocari. & non (sicut scriptum ^h est) iugum cum infidelibus ducere, sed illi ⁱ iugum enim meum ^{luc. 11.} iterum iugo mansueti colla submittere, de quo ipse Dominus dicit: ^k Iugum enim meum suauis est, & onus meum leue est. quod nullo modo poterit quis vel ferre vel discere, nisi eidem iugo caritatis vinculis fuerit subiugatus, ipsi oneri per dilectionem quippe ut spiritali sarcinae mentes, humeros, viresque subdidit. Sicut namque animositas abscissionis intellectum facit per superbiam colligare, ita recuperatae caritatis humilitas mentes in unitate fidei perueueranter ad cognitionem veritatis illuminat.

Propter quod praesentium portatoribus quos fraternitas vestra direxit, & ex codicibus, & ex antiquis polypticis sermij sanctae Sedis Apostolicae relecta sunt aliqua, quibus euidenter apparet, nihil eorum quae in vestra posuistis epistola causa trium Capitulorum, conuenire vllatenus, aut verisimiliter coaptari. Ideoque necesse est, vos omnes epistolas synodales sollicitè vigilanterque percurrere, ut euidentius agnoscat, quia sancti Patres nihil aliud de Chalcedonensi Synodo in suis epistolis firmauerunt, nisi ut inuiolabilis fidei definitio seruetur. nam ad eandem Synodum confirmandam beatae recordationis praedecessor noster Papa Leo scribens, inter alia sic ait: ne ergo per malignos interpretes dubitabile videatur, vtrum quae in Synodo Chalcedonensi per vnanimitatem vestram de fide statuta sunt, approbarim, haec ad omnes fratres & Coepiscopos nostros, qui praedicto Concilio interfuerunt, scripta direxi, quae gloriosissimus & clementissimus Princeps, sicut poposci, in notitiam vestram mittere, pro Catholicae Fidei amore dignabitur: ut & fraterna vniuersitas & omnium fidelium corda cognoscant, me non solum per fratres, qui vicem meam executi sunt, sed etiam per probationem gestorum Synodaliū, propriam vobiscum munisse sententiam: in sola videlicet fidei causa (quod saepe dicendum) propter quam generale Concilium & ex praecepto Christianissimorum Principum, & ex consensu Apostolicae Sedis placuit congregari.

Sed ne forte animis vestris aliqua adhuc videatur quaestio aut dubietas remanere, apertius quae ad maximum Antiochenae Ecclesiae Antistitem scripserit, pariter curauimus indicare. Post plurima itaque sic ait: Si quid sane ab his fratribus, quos ad sanctam Synodum vice mea misi, praeter id quod ad causam fidei pertinebat, gestum esse perhibetur, nullius erit firmitatis: quia ad hoc tantum ab Apostolica Sede directi sunt, ut excisis haeresibus, Catholicae essent Fidei defensores. quicquid enim praeter speciales causas synodaliū Conciliorum ad examen Episcopale deferretur, potest diiudicandi habere rationem, &c. Ecce, sicut superius dictum est, cognoscitis, fratres carissimi, nihil aliud saepesatum praedecessorem nostrum, quam ea quae de fidei firmitate definita sunt, confirmasse. quod penè in omnibus epistolis eius, si volueritis, plenius potestis cognoscere. Nam priuatas causas quae illic post definitionem fidei actae sunt, non solum minimè confirmant, sed & retractari atque diiudicari concessit. In Encycliis vero (quod est Episcopaliū collectio litterarum, ex quibus aliqua in scriptis vestris testimonia incongrue similiter posuistis) vnde mota sit causa, vel quid praerecordationis Leo Imp. per vniuersas prouincias sacerdotibus scripserit consulendo, aut qualiter ab ipsis responsa suscepit, nobis quoque tacentibus, eorum lectione valebitis plenius informari: ut nulla de cetero in vestris cordibus malignae excogitatio prauitatis locum subreptionis inueniat. Nos enim propter prolixitatem huius epistolae ordinem causae ipsius declinauimus indicare. Nam si cum studio caritatis, quae a nobis scribitur, cum timore Domini sollicitè vigilanterque relegitis: facile sentietis, quantum sit periculum pro superfluis quaestionibus, & haereticorum defensione capitulorum, tamdiu ab vniuersali Ecclesia segregari.

Nolite ergo amore iactantiae quae superbiae semper est proxima, in oblationis vicio A permanere: quando in die iudicii nullus vestrum excusare se valeat: & neque Theodorus Mopsuestiae neque Ibae epistola, quae ab aduersariis est prolata, ante tribunal tanti iudicis vobis valeat subuenire. Doctori itaque Gentium pareamus, qui in prima ad Corinthios ^a epistola dicit: ^a Emulamini charissimata meliora, & adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. Quae ergo maiora sint, & a se demonstranda promittat, ex ipsius voce audiamus ^b intentius. ^b Si linguis hominum loquar & Angelorum, caritatem autem non habeam: factus sum sicut aes sonans aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, & nouerim omnia mysteria, & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, & si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ut ardeat, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest. & iterum: Fides, spes, caritas, tria haec, maior autem his caritas. Quam igitur ante Dominum poteritis habere fiduciam, quando nullum ^B scandalum generari vobis de fidei nostrae integritate cernentes: tantis temporibus per superfluas quaestiones ab Ecclesia Dei, quae vna est, & a fraterna caritate vos diuidi duratis. Vbi namque sit Ecclesia constituta, licet ipsius Domini voce in sancto Euangelio sit apertum, quid tamen beatus Augustinus eiusdem Dominicae memor sententiae definierit, audiamus. In his namque ait, esse Dei Ecclesiam constitutam, qui Sedibus Apostolicis per successione Praesulum praesidere noscuntur. Et quicumque ab eorumdem Sedium se communionem vel auctoritate suspendit, esse in schismate demonstratur. & post pauca: ^C foris etiam si pro Christi nomine mortuus fueris, inter membra Christi. Patere pro Christo, haerens corpori, pugna pro capite. Sed & beatus Cyprianus egregius Martyr in libro quem de unitatis nomine titulauit, inter alia sic dicit: Exordium ab unitate proficiscitur: & primatus Petro datur, ut vna Christi Ecclesia & cathedra monstraretur: & pastores sunt omnes, sed grex vnus ostenditur, qui ab Apostolis vnanimi consensione pascitur. & post pauca: Hanc Ecclesiae unitatem qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui cathedram Petri, super quem Ecclesia fundata est, deserit, & resistit: in Ecclesia se esse confidit? Item post alia: Ad pacis praemium peruenire non possunt, quia pacem Domini discordiae furore ruperunt.

Item ex eodem libro sic ait: Ad sacrificium cum dissensione venientes reuocat ab altari, ^a & iubet prius concordare cum fratre, tunc cum pace redeuntes Domino munus offerre: quia nec ad ^d Cain munera respexit Deus: neque enim habere Dominum pacatum poterat, qui cum fratre pacem per zeli discordiam non habebat. Quam sibi igitur pacem promittunt inimici fratrum? Quae sacrificia celebrare se credunt aemuli sacerdotum? Secum esse Christum cum collecti fuerint opinantur, hi qui extra Ecclesiam colliguntur? Tales ^D etiam si occisi in confessione nominis fuerint, macula ista nec sanguine albluit. Inexpiables & grauis culpa discordiae nec passione purgatur. Esse martyr non potest, qui in Ecclesia non est. ad regnum peruenire non poterit, qui eam quae regnatura est derelinquit. & post alia: Cum Deo manere non possunt, qui esse in Ecclesia Dei vnanimiter noluerunt: ardeant licet flammis & ignibus traditi, vel obiecti bestiis animas suas ponant: non erit illa Fidei corona, sed poena perfidiae: nec religiosae virtutis exitus gloriosus, sed desperationis interitus: occidi talis potest, coronari non potest. Item eiusdem: An esse sibi cum Christo videtur, qui aduersus sacerdotes Christi facit? qui se a cleri eius & plebis societate secerit? Arma ille contra Deum portat, contra Dei dispositionem repugnat: hostis altaris aduersus sacrificium Christi rebellis, pro fide perfidus, pro religione sacrilegus, inobsequens seruus, filius impius, frater inimicus, contemptis Episcopis & Dei sacerdotibus ^E derelictis, constituere audeat aliud altare. Item cuius supra: Peius schismatis crimen est, quam quod hi qui sacrificauerunt: qui tamen in poenitentia criminis constituti Dominum plenis satisfactionibus deprecantur. Hic Ecclesia quaeritur & rogatur, illic Ecclesiae repugnatur. Hic potest necessitas fuisse, illic voluntas tenetur in scelere. Hic qui lapsus est, sibi tantum nocuit, illic qui haeresim vel schisma facere conatur, multos secum trahendo decepit: Hic animae vnus est damnum, illic periculum plurimorum. Certè se peccasse hic intelligit & lamentatur & plangit: ille tumens in peccato suo, & ipsis sibi delictis placens, a matre filios segregat, oues a pastore sollicitat, Dei sacramenta disturbat, & cum lapsus semel peccauerit, ille quotidie peccat. Postremò lapsus martyrium postmodum consecutus potest Regni promissa percipere: ille si extra Ecclesiam fuerit occisus, ad Ecclesiam non potest praemia peruenire. Item qui supra: Quod si in scripturis sanctis

A sanctis frequenter & vbique disciplina praecipitur, & fundamentum religionis a fidei obseruatione ac timore proficiscitur, quid cupidius appetere, quid magis velle ac tenere nos conuenit, quam ut radicibus fortius fixis, & domiciliis nostris super petrae robustae mole solidatis, inconcussi ad procellas ac turbines saeculi stemus, ut ad Dei munera per diuina praecpta venire possimus?

Et ideo hortamur dilectionem vestram, & obsecramus, ut tam terribilia Patrum testimonia cognoscentes, nullo modo patiamini ulterius in diuisione Ecclesiae persistere; sed in viscera sanctae matris Catholicae atque Apostolicae regredi tota mentis intentione ^a accelerate: ut radicati in caritate unitatis atque fundati dicere mereamur: ^a Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum: veraciter exclamantes: ^b Repletum est ^b gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione. Quibus breuiore quidem stilo, abundantiam tamen caritate responsis, & de fraternitatis vestrae mentibus: & de diuinae misericordiae virtute confidimus, vos sanctae citius reformari indubitanter Ecclesiae. Si tamen pro nostris adhuc delictis aliquid inimicus animarum vobis oblationis (quod absit) aut dubietatis intulerit, secundum quod interlocutio nostra Gestorum apud nos habitatorum suprema complectitur, & sicut excellentissimo domino filio nostro Smaragdo Exarcho Italiae supplicare curauimus: instructas huc ad nos personas, quibus facilius reddenda, recipiendaque sit ratio, mittere festinate, ut nulla deinceps consensus vestri dubietas supersit, aut tarditas, si eis satisfactio plena reddatur. Vel si hoc pro longinquitate locorum, vel temporum qualitate pauescitis: illic Rauennae fiat congregatio sacerdotum, quod nos etiam, qui loco nostro intersunt, diuinitate propitia, dirigemus, a quibus satisfactionem plenissimam capiat, ne amplius animae simplices diuisae a sancta Ecclesia pro superfluis quaestionibus tam longa oblatione remaneant, nec per vos, quos Dominici gregis decet esse pastores, oues a septis Ecclesiasticis euagantes rapacis lupi dentibus consumantur.] hucusque secunda Pelagij Papae epistola. Qua tantum absit, ut permouerentur perditissimi illi, quorum corda (ut de magna illa bestia est in ^c Iob) instar incudis fabri constructa ^c obduruissent: ut rursus aduersus Pelagium ipsum atque vniuersam Christi Ecclesiam pro defensione damnatorum in quinta Synodo trium Capitulorum, quorum causa ab Ecclesia se disciderant, scripserint prolixam satis apologiam. Ad quam confutandam Pelagius, eiusdem qui supra Gregorij opera vsus, inscriptionem illam refractariam penitus confutauit, scripta ab eo prolixiori epistola, quae & tomus dicta, qua cuncta pro tribus adducta Capitulis esse vana ostendit & falsa; solida verò ac firma illa, nullaque ex parte nutantia, sed certa veritate constantia, quae in condemnationem eorumdem trium Capitulorum assererentur. Opus quidem dignum Romano Pontifice, & Gregorio qui scripsit, auctore; ipso siquidem tribus capitibus latrantis Cerberi fauces occlusit, ut sic velut offa picea spiritu intercepto, latrare vetuerit, atque tandem exspirare coegerit. Ipsa autem sic se habet.

Tertia Pelagij Papae ad Episcopos Istriae epistola, eademque, tomus, seu liber dicta.

Dilectissimis fratribus Eliae vel vniuersis Episcopis in Istriae partibus constitutis, Pelagius Episcopus.

Virtutum mater caritas, quae Redemptoris sui lucris seruiens, quae numquam ea quae sua sunt quaerit, desiderio anhelanti me impulit dudum fraternitati vestrae plena dulcedinis scripta transmittere, quae disuncta diu possint suo corpori Christi membra sociare. In quibus plus precibus quam monitis loquens, affectu quo valui, exhortari curavi, ut quos aptos discutendae rationi praeriderit, huc dilectio vestra dirigeret, quatenus in trium Capitulorum negotio, vel quaeque aperta sunt cognoscerent, vel quaeque forsan obscura viderentur, haec eius collatio pacificae intentionis aperiret: tandem dilectionis vestrae scripta suscepi, quae non rationis causas quaererent, sed deliberata apud vos iudicii sententia imperarent. Hoc autem quod vos audere de vestra sapientia video, fateor, dolens mitior, & quidem per epistolas, exempla (ut puto) ostendi humilitatis, amoris specimen praebui. Sed dum nihil apud vos reperi admonitionis meae verba proficere, flens, gemensque cum propheta cogor exclamare: ^d Curauimus Babylonem, & non est sanata, ignem quantum valui caritatis accendi, & tantae scissionis exurere rubiginem volui, sed impletam ^d Prophetiae sententiam peccatis exigentibus inueni, qui ait: ^e Frustra conflauit conflator, ^e scoriae eius non sunt consumptae, nulla in rescriptis flamma caritatis aspicitur, nullam vel post exemplum dulcedinem redolent in cunctis suis sermonibus, nihil quod ad pacem ^e perue-

perueniat, sonat. Pensate, quaeso, hoc (quod dicere nisi singultu interrumpente non A
valeo) longo diuisionis usu quanto mentis frigore fraternitas vestra torpuerit, quæ nec
confrieta recalescit.

Quid igitur inter hæc faciam, nisi ut pro vobis ad lachrymas vertar? Quia enim leo ru-
giens circuit quærens quem deuoret, scio & vos stantes extra caulas ouium. Non dem-
ptis fructibus palmites attendo, sed abscissas à radice vites aspicio. Et sudantes vos opera-
rios cerno, sed tamen laborare extra vineam, non ignoro, Ecce urgente fine, cuncta vastan-
tur, ad solitudinem terra redigitur, atque (ut ita dixerim) procella diluuii mundum subruit,
& vestra fraternitas arcem fugit. Cum Ieremia dicam: ^a Quis dabit capiti meo aquam,
& oculis meis fontem lachrymarum? & rursum: Deducant oculi nostri lachrymas, &
palpebræ nostræ desuant aquis. dicam cum illo iterum: Plorabo & requiescam: Quia
enim quierem concordia in vestro corde non inuenio, fessæ menti lachrymas sterno: quæ
enim mei spiritus requies esse potest, si ab occulto hoste insiditum vulnus mederi non po-
test? Ecce in cunctis mundi partibus sancta & vniuersalis Ecclesia vnitatis suæ radiis ful-
get, sed tamen adhuc umbram vestræ diuisionis sustinet. Vbiq; in Fidei statu perdurat,
sed gaudere eam de sua salute prohibet vulnus, quod de vestra abscissione tolerat. neque
enim sanum caput brachiis marentibus gaudet: nec se quasi incolore esse pectus lara-
tur, cum subiectorum viscerum doloribus tangitur: tota namque corporis compago affi-
citur, si pars eius vel extrema laceratur. Quidquid ergo est quod aliam pati sentit, in
se harmonia caritatis attrahit, Paulo attestante, qui ait: ^b Et si quid patitur vnum mem-
brum, compatiuntur cetera membra. Nos itaq; sumus, qui vestro dolore transfigimur, nos
qui vestris scissionibus secamur. Tanto igitur damnis vestris festina debemus consolatio-
ne succurrere, quanto ea per caritatem cogimur ut nostra sentire. Nam etsi differre for-
sitam volumus, supernæ increpationis voce tremur, quæ ignauos pastores increpans, di-
cit: ^c Quod fractum erat, non alligastis, & quod abiectum non reduxistis, & quod per-
ditum non quaesistis. Si differre volumus, indiscretæ inuentionis increpamur, qua per
Prophetam Dominus dicit: ^d Numquid resina non est in Galaad, aut medicus non est
ibi? Quare ergo non est obducta cicatrix filia: populi mei? Quid enim per resinam, quæ
fomentum ignis est, quæ & in ornamentum domus marmora dissipata coniungit, nisi
caritas designatur? quæ & in amore corda succendit, & ut sanctam Ecclesiam vnitatis
ornamento componat, discordes hominum mentes per pacis in se studium ligat. Quid
per Galaad, quæ Aceruus testimonij interpretatur, nisi in scripturæ sacræ altitudinem
innumera sententiarum densitas dicit? Quid per medici vocabulum, nisi vnusquisque
prædicator? quid per non obductam filia: cicatricem, nisi culpa plebis ante Dei oculos
nuda monstratur? Resina ergo in Galaad defuisse conuincitur, si pro ostendenda veritate,
cum tanta ad sint scripturæ sacræ testimonia, ad sociando vos sanctæ Ecclesiæ, nequaquam
dignè ardoris caritas exhibetur, & velut absente medico cicatrix non obducitur, si exhor-
tatione cessante, tantæ scissionis culpa nullo velamine subsequenteris pacis operitur. Sed iam
tempus est, ipsa nos suspicionum vestrarum vulnera tangere; eisq; auctore Deo medica-
mina patefactæ veritatis adhibere, per ea quæ piæ memoriæ Iustini Principis temporibus
acta sunt.

Fraternitas vestra suspicatur, sanctam Chalcedonensem Synodum fuisse conuulsam.
Sed absit hoc à Christiano opere, à Christiana cogitatione. In ipsa quippe Nicæna,
Constantinopolitana, ac prima Synodus Ephesina firmata est; & quisquis illam parte
aliqua conuellere nititur, illas nimirum funditus, quæ per hanc firmatæ sunt, destrue
re conatur. Cui suspitioni in scriptis vestris ex sanctis prædecessoris nostri Leonis epi-
stolis, ac Encycliis testimonia adiungitis, ut præfatam sanctam Chalcedonensem Syn-
odum inlibatam debere obieruari monstratur: Quæ quidem, fratres carissimi, ex pau-
cis epistolis sumptis permixto ordine confusoque posuistis, ut dum interiecta alia epi-
stola, ad alia prioris epistolæ verba recurritur, quasi ex multis epistolis prolata viderentur.
Et valde miramur, cur fraternitas vestra de tam (sicut diximus) paucis epistolis non pau-
ca sumpserit: cum constet quod de sanctæ Chalcedonensis Synodi inlibata veneratione
& prædecessorum nostrorum assertio innumera, & multorum Patrum consensus in En-
cycliis, quasi quædam * se mundo, nobis infudit. Sed quia semper dictandi ordo tanta
sibi met connexionem subiungitur, ut & præcedentia subsequenteris seruiant, & subse-
quentia ex præcedentibus suspendantur: eorum sensum quæ prolata sunt melius pan-
dimus,

A dimus, si infra supraque legentes, vel quod tendunt, vel vnde pendeant, demonstremus.

A dilectione igitur vestra primum testimonium sancti prædecessoris nostri Leonis po-
nitur, quod in eius epistola vltimâ continetur, quo ait: De rebus apud Nicæam, & apud
Chalcedonam, sicut Deo placuit, definitis, nullum audeamus inire tractatum, tanquam
dubia vel infirma sint, quæ tanta per Spiritum sanctum fixit auctoritas: cui secundum tes-
timonium ex ea epistola à vobis adiungitur, quod illic paulo superius habetur, quo dicitur:
Quia sicut sanctè, veraciterque dixistis, perfectio incrementum & adiectionem ple-
nitude non recipit. Interiectis autem duobus testimoniis de Encycliis assumptis, præfati
prædecessoris nostri Leonis item ad Leonem Principem scripto, vestro verba replicantur,
quibus dicitur: Legitimas & diuinitus inspiratas constitutiones velle mouere, non est paci-
fici hominis, sed rebellis, dicente Apostolo: ^a verbis contendere, ad nihil est vtile, nisi ad
subuersionem audientium. Nam si humanis persuasionibus semper disceptare sit liberum,
numquam deesse poterunt, qui veritati audeant resistere. & eius rursum ad eum: Non si-
nas contra dexteræ omnipotentis Dei triumphos rediuis exurgere motibus extincta cer-
tamina. Cuius adhuc testimonium post pauca subdidistis: Nihil profus de bene compo-
sitis retractetur.

Vltimum verò à vobis ponitur testimoniū, quod in prioris eius epistola, de qua multa iam
testimonia prolata fuerant, continetur, primum quo dicitur: Quæ iam patefacta sunt quæ-
rere, quæ perfecta sunt retractare, & quæ sunt definita conuellere, quid aliud est, quam
de adeptis gratias non referre, & ad interdictæ arboris cibum improbos appetitus mortife-
ræ cupiditatis extendere? Hæc sunt, fratres dilectissimi, quæ beati Leonis ad Leonem Prin-
cipem verba posuistis, quæ videlicet ab eo pro custodia inlibatæ fidei, non autem pro cau-
sis Episcoporum specialibus, quæ apud Chalcedonam gestæ sunt, proferuntur. Nam quia
pro solius fidei interemerata obseruatione dixerit, pensandum est in eadem epistola quid
præmisit: ait enim ad eundem Principem loquens supra: Cura rerum temporalium re-
ligiosè providentiæ famulatum diuinis & æternis dispositionibus perseueranter impendi-
ris, ut scilicet Catholica Fides, quæ humanum genus sola viuificat, sola sanctificat, in vna
confessione permaneat; & dissentiones quæ de terrenarum opinionum varietate nascun-
tur, à soliditate illius petra, supra quam ciuitas Dei ædificatur, abigantur. Si igitur Fi-
dem, fratres carissimi, in cunctis mundi partibus vno ac solido statu vigere non cerneretis:
conuulsam quicquam de sancta Chalcedonensi Synodo rectè diceretis. At postquam
nihil nunc aliud nisi de personis agitur, nihil de sancta Chalcedonensis Synodi fide quæ-
ritis: auctoritatem Patrum quasi sequendo declinatis. Namque ut iisdem B. Leo osten-
deret retractari quæ perfecta sunt non debere: qua hæc intentione dixisset, illico subdidit:
Quia ad pacem vniuersalis Ecclesiæ, & ad custodiam Catholicæ Fidei cura dignamini
solicitudine viuere. Quid igitur cum prohiberet definita conuelli, admonitionem protin-
us de custodia Catholicæ Fidei subiunxit, & quia non hoc de retractandis causis specia-
libus, sed de sola Fidei professione dixisse indicauit? illa namque nunc in vestra quæstio-
ne vertuntur, quæ ipse quoque prædecessor noster beatus Leo diiudicat: dum non nisi ea
quæ apud Chalcedonam de Fide sunt statuta, confirmat. Ipse quippe ad Anatolium
Constantinopolitanæ vrbis Episcopum scribens, dum cum de quodam nouo ausu corri-
peret, dicit: Ut sanctam Synodum ad extinguendam solùm hæresim, & ad confirmatio-
nem Fidei Catholicæ studio Christianissimi Principis congregatam, in occasione ambitus
trahas. & rursum: Ita abuti voluit Concilio synodali, ut fratres in Fidei tantummodo ne-
gocio conuocatos, & definitionis eius causa, quæ erat curanda pertractos, ad consentien-
dum sibi, aut deprauando traduceret, aut terrendo compelleret. Qui ut nihil se omnimo-
do de Chalcedonensi Synodo suscipere, nisi quod de sola Fide gestum fuerat, demonstra-
ret, eidem Synodo scribens, ait: Et fraternæ vniuersitas, & fidelium corda cognoscant,
non solum per fratres, qui vicem meam exequuti sunt, sed etiam per approbationem ge-
storum synodalium propriam vobiscum inisse sententiam, in sola videlicet Fidei causa,
quod sæpe dicendum est.

Qui ergo vnit cum Chalcedonensi Synodo in sola Fidei causa conuocata, cuncta quæ
illic specialiter gesta sunt: se proculdubio extraneum demonstrat. Hinc est rursum quod
cum præfato Anatolio de recipiendo Attico presbytero scriberet, dicit, ita ut Chalcedo-
nensis Synodi definitionem de Fide, cui etiam dilectio tua scribendo consensit, & quam
Apostolicæ Sedis firmavit auctoritas, profiteatur se per omnia seruaturum. Qui Chalce-
donensis

Chalcedonenſis Synodi definitionem dicens, vigilanter etiam, de Fide, non adderet, niſi cauſas, A
quæ illic ſpecialiter motæ fuerant, reprobaret (ſolam nihilominus exciperet) quæ ei ſingula-
riter diſpicerent. At poſtquam nihil aliud Synodi niſi Fidei definitionem recepit: quid eſt
aliud, niſi quod cetera quæ illic ſpecialiter mota ſunt, refutaui: neque enim ſi vellet, vnam
tantummodo cauſam præfati Anatolij reprehendere vereretur, qui hanc ſuo iudicio non
approbatam & ſereniſſimis Principibus, & auctori eius idem Anatolio non eſt veritus ſcri-
ptis diſcurrentibus indicare. Cùm verò & de illa præfato Anatolio priuatè loquitur, & rur-
ſum ad Synodum ſcribens, quod de ſola fide geſtum fuerat, ſe recipere conſtituit: conſtat
quòd & Anatolium de ſpeciali criminis cauſa redarguit, & cuncta priuata negocia, quæ
mota in Synodo fuerant, retractari conſeſſit.

Rurſum in ſcripto veſtro teſtimonium ac exemplum de Encycliis ponitur, quod multi
Epiſcopi ſimul dicunt: Neque vnum iota vel apicem poſſum aut commouere, aut com-
mutare eorum quæ apud Chalcedonam decreta ſunt: cui aliud quoque teſtimonium, qua-
ſi ex eadem epiſtola ſubiunxiſtis, quòd videlicet Anatolij Conſtantinopolitanæ vrbs Epi-
ſcopi eſſe non dubium eſt, quo ait: De Chalcedonenſe verò ſancta Synodo dico, quo-
niam ipſum quærere omnino aut reuoluere aliquid eorum quæ ab ipſa finita ſunt, homi-
num eſt inſidiantium tantummodo Eccleſiis, & vniuerſali Chriſti paci. In quo reuolui &
conuelli prohibeat, ipſe ſubiungat. ait enim: Quando Apoſtolica quidem & paterna dog-
mata olim nobis tradita, in eo roborata ſunt atque firmata. Si igitur inſidiantium eſt ho-
minum Apoſtolica dogmata & paterna conuellere: qui eadem paterna & Apoſtolica dog-
mata inlibata recipiunt, conſtat proculdubio, quia inſidiantes non ſunt. Eiuſdem namque
Synodi fidem intemeratam Deo auctore retinemus, & ſic priuata negocia quæ illic geſta
ſunt, cum ſancto prædeceſſore noſtro Leone præterimus, vt definitionem fidei illic prola-
tam, propoſita etiam morte, referuemus. In præcedenti autem teſtimonio multorum ſimul
Epiſcoporum vtrum dictator, an ſcriptor errauerit, ignoramus. neque enim in Encycliis
continetur, vt ipſi in ſcriptis veſtris poſuiſtis: Neque enim Iota vnum aut apicem poſſumus
commouere aut violare eorum quæ ab ea rectè ſunt & inuolubiliter definita. At longè eſt
aliud, non poſſe commoueri ea quæ decreta ſunt, & non poſſe commoueri ea quæ rectè
& inculpabiliter ſunt decreta. Sciebant enim viri doctiſſimi ea quæ illic geſta fuerant de
cauſis ſpecialibus à prædeceſſore noſtro Leone recepta omnimodo non fuiſſe: & idcirco
cautiſſimè ſcribunt, commoueri aut violari quæ rectè ab ea & inculpabiliter definita ſunt,
non deberi; ne ſi cuncta confirmare ſe dicerent, ſententiæ ſæpeſati prædeceſſoris noſtri
Leonis obuiarent: Vnde & illic illico ſubiungunt: Ita ſapianus ſemper, ſicut ſapit Apoſto-
lica Romanorum Sedis Eccleſia.

† Deſideratur
epiſtola iſta
S. Leonis.

Post hæc quoque exempla eiſdem prædeceſſoris noſtri Leonis ad † Baſilium Epiſco-
pum teſtimonium poſuiſtis, quo ait: Obſecro dilectionem tuam, vt Chalcedonenſis Syno-
di definitionibus in nullo animum relaxetis. Et quæ ex diuina ſunt inſpiratione compoſi-
ta, nulla pariamini nouitate temerari. & rurſum: Vt autem poſſit hæc exhortatio ad om-
nium fratrum & Coepiſcoporum notitiam peruenire, diligenti veſtræ fraternitatis cura
perſpiciat, quia (quod ſæpe dicendum eſt) tota religio Chriſtiana turbatur, ſi quicquam
de his quæ apud Chalcedonam conſtituta ſunt, conuellantur. Sed vtrum hæc de cauſis qua-
rumdam perſonarum ſpecialibus, an de ſanctæ Fidei definitione aſſerat, inquiratur ipſe
quid ſuperius dicat. ait enim: Hæc ſcripta direxi quibus dilectionem veſtram credidi com-
monedam, vt ſceleratis auſibus ſancta conſtantia reſiſtatis, ne in quoquam noſtra commu-
nis Fides aut trepida inueniatur, aut tepida. Qui igitur admonitionem ſeruandæ fidei præ-
miſit, vbi cuſtodiri Synodum voluit, indicauit. Si autem in huius epiſtolæ ſermonibus am-
bigimus, cum ex aliis ſuis epiſtolis quo ſenſu hæc dixerat, requiramus. Martiano namque
Auguſto ſcripta ſua pro eadem Synodo dirigens, ait: Ad gloriam veſtram & ad Conſtanti-
nopolitanum Antiſtitem ſcripta direxi, quæ euidenter oſtenderent, me, quæ de Fide Ca-
tholica in prædicta Synodo definita fuerant, approbare. Qui ſi cunctas & ſpeciales cauſas
eiſdem Synodi recepit, cur ea ſe approbare quæ de Catholica Fide in prædicta Synodo
definita ſunt, ſpecialiter aſſerit: Rurſum quoque præfato Principi ſcribens: Quia omnibus
modis obediendum eſt poteſtati veſtræ & religioſiſſimæ voluntati, conſtitutionibus ſyn-
odalium, quæ mihi de confirmatione Fidei Catholicæ placuerunt, libens adieci ſententiã.
Si ergo confirmationem Fidei Catholicæ ſibi placuiſſe, ei que ſententiã adieciſſe ad-
ſtruit, in his in quibus confirmatio Fidei non fuit, conſtat quia ſententiã non adiecit.

Adhuc

A Adhuc autem ex eiſdem beati Leonis epiſtola teſtimonium ſcriptis veſtris inſeruitis,
quæ ad Baſilium dicit: Pie nobis & conſtanter vtendum eſt, ne dum talium diſputatio ad-
mittitur, eorum quæ diuinitus definita ſunt, auctoriſati derogetur. & infra: Nec in ali-
quam diſceptationem plenè definita reuocanda ſunt, ne ad arbitrium damnatorum ipſi
de his videamur ambigere, quæ manifeſtum eſt per omnia prophetiſtis & Euangelicis at-
que Apoſtolicis auctoriſatiſſimis conſonare. Quæ autem vel ſuperius definita diuinitus, vel
inferius plenè definita aſſerit: ex ipſa vel ex aliis eius epiſtolis veſtra fraternitas penſat: In
quibus numquam ſpecialia geſta commemorat, ſed ſola quæ de fide ſunt prolata confir-
mat. Vnde in his quoque verbis vigilanter * imprimitur, & quæ plenè definita dixerit *
attenditur, cum dicit: Ne de his ipſis videamur ambigere, quæ, manifeſtum eſt, per om-
nia prophetiſtis & Euangelicis atque Apoſtolicis auctoriſatiſſimis conſonare.

* exprimitur
* oſtenditur

B Penſate, quaſo, fratres cariſſimi, ſi ſcripta Theodoretæ prophetiſtis & Euangelicis atque
Apoſtolicis auctoriſatiſſimis conſonant, quæ Redemptorem noſtrum iniquis auſibus Domi-
num negant: Penſate ſi illa epiſtola prophetiſtis & Euangelicis atque Apoſtolicis auctoriſatiſſimis
conſonare videatur, in qua & hoſtis Eccleſiæ Neſtorius defenditur, & defenſor Ec-
cleſiæ Cyrillus accuſatur. Penſate ſi illa Theodoretæ ſcripta prophetiſtis, Euangelicis at-
que Apoſtolicis auctoriſatiſſimis conſonant, quæ prius contra rectam Fidem edita, ipſe poſt-
modum conuerſus damnat. Extremum quoque ſæpeſati Leonis ad † Actium preſbyterum
teſtimonium ponitis, quo ait: Ne pariatuſſe ſopitarum rerum certamen adferri, quarum re-
tractator non niſi ſacrilegus inuenitur: quod de quibus rebus adſtruat, ad eundem Actium
ſcribens ipſe manifeſtat, dicens: Nihil Apoſtolicis vquam potero ſentire diuerſum, nec
C à mea ipſe deuiare ſententiã: Et quod ſancto Spiritu reuelante confeſſus ſum: quod que
mecum totius Synodi profeſſione prædicantè patefecerim, aliqua variate commutem; cum
facilius mihi ſit quibuslibet & ſupplicis ab hoc mundo auferri, quam ab ea quam generali-
ter credidi profeſſione mutari. Si ergo cuncta res quæ retractari non debet, ſola eſt profeſſio
fidei: ille retractator rerum erit ſacrilegus, qui profeſſioni eius fuerit diuerſus. Nam quòd
idem beatus Leo ſolam in Synodo profeſſionem fidei ſummo ardore cuſtodiat, innumeris
epiſtolis demonſtrat; ex quibus pauca breuiter perſtringimus, vt in eis certior facta veſtra
fraternitas colligat quàm multa taceamus.

† Deſideratur
iſta ad Actium
S. Leonis
epiſt.

Hinc eſt enim quòd Martianum Auguſtum ſcripto ſuo alloquitur dicens: Fratri autem
meo Iuliano Epiſcopo nouerit veſtra clementia hoc me proprie delegaſſe: vt quicquid illic
ad cuſtodiam fidei pertinere probauerit: meo nomine veſtræ fiducialiter ſuggerat poteſta-
ti. Hinc eſt quòd Pulcheriæ Auguſtæ ſcribens ait: Quòd verò piſſimus Imperator ad
D omnes Epiſcopos qui Chalcedonenſi Synodo interfuerunt, voluit me ſcripta dirigere, qui-
bus ea quæ illic de fidei regula ſunt definita firmarem, libenter impleui. Hinc eſt quòd
Iuliano Epiſcopo ſcribens dicit: Quòd neceſſarium credidit clementiſſimus Imperator;
libenter impleui, vt ad omnes fratres qui Chalcedonenſi Synodo interfuerunt, ſcripta di-
riggerem, quibus placuiſſe mihi quæ ſanctis fratribus noſtris de regula fidei confirmata
ſunt, demonſtrarem. Hinc eſt quòd Pulcheriæ Auguſtæ iterum ſcribens ait: Circa fra-
trem autem meum veneratorem veſtrum Iulianum Epiſcopum quantum debeat credere
veſtra dignatio, Apoſtolicæ ſedis æſtimate iudicio: cum in cauſa fidei, cui glorioſa pietas ve-
ſtra famulatur, vicem ipſi meam eatenus delegarem, vt ab ea quæ vobis debetur obſer-
uantia non recedens, me pietati veſtræ præſentare non deſinat. Cauſam quippe fidei me-
morans nequaquam eatenus diceret, niſi quicquid extra fidem ageretur, ex Synodo ex-
cludi voluiſſet.

E Rurſum per epiſtolam veſtram dicitur, A Sede Apoſtolica vos doctos, atque ab ſcrinio
ſanctæ Eccleſiæ, cui Deo auctore præſumus, confirmatos, ne huic rei quæ ſub pia memo-
riæ Iuſtiniano Principe geſta eſt, conſentire debeatis. atque hanc opitulationem excuſa-
tioni veſtræ adiungitis dicentes, quòd in cauſæ principio & Sedes Apoſtolica per Vigi-
lium Papam & omnes Latinarum prouinciarum Principes damnationi trium Capitulo-
rum fortiter reſtiterunt. In quibus verbis attendimus, quòd res quæ prouocare vos ad con-
ſenſum debuit, à conſenſu vos ipſa diuellit. Latini quippe homines & Græcitatibus ignari,
dum linguam neſciunt, errorem tardè cognouerunt: & tanto eis celerius credi debuit,
quanto eorum conſtantia, quouſque verum cognoscerent, à certamine non quieuit. quo-
rum conſenſum certè fraternitas veſtra deſpiceret, ſi auſu præcipiti, priuſquam verum
cognoscerent, conſenſiſſent. at poſtquam diu ab eis laboratum eſt, & longo tempore ad
iniurias

iniurias vsque certatum : hinc vestra fraternitas penset, quia tot labores repente non relin- A
querent, nisi quæ vera sint agnouissent. Quid enim diuini consilij fuisse credimus, fratres,
quod diu Saulum omnipotens Deus repugnatorem suæ fidei esse permisit, & sic eum suæ
fidei prædicatorem fecit: nisi vt cunctis qui per illum fuerat prædicaturus, ostenderet, quia
valde verum est Dei Euangelium, quod & tanta duritia inclinata, prædicaret: vt dum ea
auditores eius quæ ab illo contra fideles gesta recolerent, repente eum ad fidem versum
non sine euidenti ratione sentirent. Vnde ipse quoque dum prædicationem suam debere
^{1. Act. 22.} facile ab infidelibus recipi, Domino diceret, ait: Domine ipsi sciunt quia ego eram con-
cludens in carcere, & cadens per synagogas eos qui credebant in te: & cum Galatas reli-
^{Galat. 1.} cta Euangelij regula, in Iudaismi conspiceret errorem declinasse, suam eis priorem contra
Euangelium duritiam retulit, & ab intentione perfidiæ eorum mentes retorsit dicens:
Audistis conuersationem meam aliquando in Iudaismo, quoniam supra modum perse-
quebar Ecclesiam Dei, & expugnabam illam: & proficiebam in Iudaismo supra multos
coætaneos meos in genere meo, abundantius æmulator existens paternarum mearum tra-
ditionum: cum autem placuit ei qui me segregauit de utero matris meæ, & vocauit per
gratiam suam, vt reuelaret Filium suum in me, vt euangelizare illum in Gentibus: continuo
non acquieui carni & sanguini. Ecce fratres carissimi, Paulus egregius Doctor quia diu veri-
tati restitit, inde ad confirmanda corda audientium in eiusdem prædicatione veritatis
adiutorium sumpsit: ostendens profectò, quia fidem, cui tanto prius labore resisterat, post-
modum sine magnæ rationis certitudine non tenebat.

Debet ergo perpendere vestra dilectio, quia prædecessorum nostrorum in hac causa
consensus tanto post inanis non fuit, quanto prius duris contradictionum laboribus insu-
dauit. Sed his insuper factum Petri, qui & Paulum superat, vestra fraternitas ad memo-
riam reducat. Diu quippe restitit; ne ad fidem Gentes sancta Ecclesia sine circumeisione
reciperet, diu se à conuersarum Gentium communione subtraxit, Paulo artestante, qui
^{Galat. 2.} ait: Cum venisset Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat; prius enim
quàm venirent quidam ab Iacobo cum Gentibus edebat; cum autem venissent, subtra-
hebat & segregabat se, timens eos, qui ex circuncisione erant. & paulo post: Et cum vidis-
sem quod non rectè ambularet ad veritatem Euangelij, dixi Petro coram omnibus: Si tu
cum Iudæis sis, Gentiliter & non Iudaicè viuus: quomodo Gentes cogis iudaizare? qui ta-
men ab eodem Paulo postmodum ratione suscepta, dum quosdam conspiceret, quod
^{Act. 15.} Gentiles ad Ecclesiam venientes pondere seruandæ circuncisionis onerarent, dicit: Cur
tentatis Deum imponentes iugum cervicibus discipulorum, quod neque patres nostri ne-
que nos portare potuimus? Numquid fratres dilectissimi Petro Apostolorum principi sibi
dissimilia docenti debuit ad hæc verba responderi: Hæc quæ dicis, audire non possumus,
quia aliud antè prædicasti? Si igitur in trium Capitulorum negotio, aliud cum veritas
quæreretur, aliud autem inuenta veritate, dictum est: Cur mutatio sententiæ huic Sedi
in crimine obiicitur, quæ à cuncta Ecclesia humiliter in eius auctore veneratur? Non enim
mutatio sententiæ, sed inconstantia sensus in culpa est: Quando ergo ad cognitionem
recti, intentio incommutabilis permaneat: quid obstat, si ignorantiam suam deserens
verba permutet? De ipso quoque auctore omnium Deo scriptura attestante cognoscim-
us, quia dum consilium non manet, sæpe sententiam mutat: neque enim inopinatus
^{1. Reg. 15.} ei prouentus accesserat, cum de eo quem ipse vngi præceperat, dicebat: Pœnitent me
Sulem vnxisse Regem in Israel. Hoc quippe se facturum etiam tunc præsciuit, cum eum
quasi approbando prætulit: nec ad pœnitentiam quasi inopinatus dolor accessit: sed ta-
men pœnitere se insinuat, quia non mutato consilio, ea quæ dudum dixerat de illo, ver-
ba permutat.

In his autem testimoniis quæ ex epistolis Leonis prædecessoris nostri posuistis, præmi-
sistis dicentes: Doctrina vestræ reuerendæ Sedis est, per beatum Leonem, successoresque
eius, vnde pauca commemorare præsumpsimus. mortuum ab hominibus damnari nulla-
tenus oportere, & tamen nulla eius testimonia subdidistis, quibus hanc sententiam firma-
retis. Etenim quæ à vobis subiuncta sunt, retractationem fidei fieri prohibent, non autem
damnari infideles mortuos contradicunt: Sed neque hoc beatum Leonem prædecessorem
nostrum quodam loco dixisse meminimus. Quis autem nesciat, quod in nullo sibi eius-
dem Leonis & beati Augustini prædicatio contradicat? Ipse namque ad Bonifacium
Comitem scribens ait: Si vera essent quæ ab eis obiecta sunt Cæciliano, & nobis possent ali-
quando

A quando monstrari: ipsum iam mortuum anathematizarem. Sed tamen Ecclesiam Chri-
sti, quæ non litigijs opinionibus fingitur, sed diuinis attestatiombus comprobatur, pro-
pter quemlibet hominem relinquere non debemus. Ecce mirabilis prædicator & scissio-
nem Ecclesiæ propter hominem vetat, & si qua peruersa deprehendat, eum quem publi-
cè defendebat Cæcilianum, se etiam post mortem anathematizare non abnegat, quia vide-
licet tunc viuentibus verè consulatur, cum culpa in fide perpetrata nec morte interuenien-
te laxetur. si verò hoc faciendum, dicere fortasse præsumimus, hoc proculdubio facimus,
quod fieri vetamus. Theodorum quippe mortuum sancta Synodus prima Ephesina dam-
nauit: Nam cum ab eius discipulis dictatum ab illo Symbolum in eadem Synodo fuisset
prolatum: illico illic à sanctis Patribus cum auctore damnatum est. Et quidem ipsi sancti
Patres in eadem Synodo residentes ad Dominum iam recepti sunt, postquam Theodo-
rum damnauerunt: & si damnari mortuum non debuisse dicimus, proculdubio mortuos ac-
cusamus, & incipimus committere, quod nitimur prohibere. Sed cur diu, & quæ nostis lo-
quitur? Eiusdem Theodori ex libris illius dicta replicemus.

Et si Iesum Dominum ac Deum nostrum, qui post mortem viuere, immo quia viuere
creditur, post mortem Theodorus postposita dubitatione damnauit: neque enim nostra
fides patitur, vt qui tot blasphemis Redemptori nostro hostis extitit, à vobis ulterius de-
fendatur. Ipse quippe contra Apollinarem in libro tertio loquens ait: Quomodo igitur, tu,
cui super omnes maxime decet dementium regimen, illum qui ex Virgine natus est, Do-
minum esse, & ex Deo consubstantialè Patri existimari dicis, nisi fortè sancto Spiritui illius
creationem imputare non iubes. Sed qui Deus est, & ex Deo, & consubstantialis Patri, &
quidem qui ex Virgine natus erat. Omirande, & qui per Spiritum sanctam secundum di-
uinas scripturas plasmatus est, & confectionem in muliebri accepit ventre, inerat forsitan
C quia mox quàm plasmatus est, & vt templum Dei esset accepit: non tamen existiman-
dum nobis Dominum de Virgine natum esse, & ex Deo consubstantia-
lem Patri. & post pauca: Si igitur cum carne eum natum esse dicunt, quod autem na-
tum est, Deus & ex Deo, & consubstantialis Patri est, necesse est & hoc carnem dicere:
quod si non hoc caro est, quoniam nec Deus, nec ex Deo, nec ex consubstantialis Patri,
sed ex semine Dauid, & consubstantialis ei cuius semen est, non id quod natum est ex
Virgine Deus, & ex Deo, & consubstantialis Patri. & post pauca. Non Deus Verbum ex
Maria natum est, natus autem est ex Maria, qui ex semine est Dauid: non Deus Verbum
ex muliere natus est. & iterum: Quod enim dictum est, ducebatur à Spiritu, aperte hoc signi-
ficat, quod ab eo regebatur, ab eo ad voluntatem propositorum confortabatur; ab eo ad
hæc quæ oportebat docebatur, ab eo cogitationibus roborabatur, vt ad tantum certamen
sufficeret, sicut & beatus Paulus docet: Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, hi sunt
filij Dei. Idem cuius supra.

Dicant igitur nobis omnium sapientissimi, si pro sensu Domino Iesu Christo qui est
secundum carnem diuinitas facta esset, sicut dicunt: quid sancti Spiritus cooperatione ad
hæc Christus indigebat: nec enim Vnigeniti diuinitas Spiritu indigebat ad iustificatio-
nem: Spiritu autem indigebat ad vincendum diabolum, Spiritu indigebat ad operanda mi-
racula, Spiritu indigebat vt doceretur ea quæ docebat peragere, Spiritu indigebat vt immac-
ulatus appareret. Et post pauca, ac si dicat Iesus: Ego quidem, quem videtis, nihil quidem
facere possum secundum meam naturam, cum homo sim, operor autem quia in me ma-
nens Pater omnia facit. Quoniam enim & ego in Patre, & Pater in me, Deus autem
Verbum vnigenitus Dei in me est, certum est quod & Pater cum ipso in me manet, &
opera facit. & non est mirandum de Christo hæc existimari, cum euidenter ipse de ce-
teris hominibus dicit: Qui diligit me, meum verbum obseruet, & Pater diliget eum, &
ad eum veniemus, & mansionem apud ipsum faciemus. & iterum: Sciebat subtiliter vt
notam quidem faceret Gentibus pietatem, pateretur autem laborantium infirmitates,
& sic ad effectum suam voluntatem educeret: & iustificabatur inde, & immaculatus
ostendebatur, siue reparatione, siue custodia meliorum, siue etiam paulatim ad meliora
profectibus. Et post pauca eiusdem Theodori ex commento secundum Iohannem. Dicit ad
Thomam: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & porrige manum tuam, &
mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis: Quoniam, dicit, non credis, &
tactum solum sufficere tibi ad credendum putas; hæc enim dicens non me latuisti: tange
manu,

BLASPHE-
MIÆ THEO-
DORI MO-
DVS EST,
NI.

Rom. 8.

1. Ioh. 14.

1. Ioh. 20.

manu, & cape experimentum, & discere credere, & non diffidere. Thomas quidem cum sic credidisset: Dominus meus, & Deus meus, dicit, non solum ipsum Dominum & Deum dicens, non enim resurrectionis scientia docebat, & Dominum esse eum qui resurrexit, sed quasi pro miraculo facto Dominum collaudat.

Eiusdem Theodori ex commento quod est in Actibus Apostolorum libro primo: Ille autem dixit, oportere poenitentiam agentes eos pro Crucis iniquitate, & agnoscentes Salvatorem & Dominum, & omnium auctorem bonorum Iesum Christum, quoniam per istam peruenit & assumptus est de diuina natura, in Spiritu quidem fidem suscipere & eius discipulos fieri, ante omnia ad baptismum accedentes, quod & ipse tradidit nobis, reformationem quidem habens inspirationis futurorum, nomen autem celebrandum Patris & Filij & sancti Spiritus: Hoc enim quod est: Vt baptizetur vnusquisque in nomine Iesu Christi, vt vocationem quae in nomine Patris & Filij & sancti Spiritus est, relinquentes,

^a Act. 8.
^b 1. Cor. 10.

Iesum Christum in baptismo^a vocent. Sed quale est hoc^b quod in Moysse baptizati sunt in nube & in mari, & dices quia sub nube & in mari Aegyptiorum separati sunt, liberati eorum seruitute, vt Moysis leges attenderent. tale est, Vt baptizetur vnusquisque in nomine Iesu Christi: vt cum ad ipsum accessissent tamquam Salvatorem, & omnium bonorum auctorem, & doctorem veritatis, ab ipso vt pote auctore bonorum & doctore veritatis vocarentur: Sicut omnibus hominibus quamcumque sectam sequentibus consuetudo est ab ipso dogmatis inuentore vocari, vt Platonici, & Epicuræi, & Manichæi, & Marcionistæ: & quidem tales dicuntur. Eodem enim modo & nos nominari Christianos, iudicauerunt Apostoli.

Eiusdem Theodori in libris de Incarnatione: Plus inquietabatur Dominus, & certamen maius habebat ad animæ passiones quam corporis, & meliori animo libidines vincebat, mediante Deitate ad perfectionem. Vnde & Dominus ad hæc maximè instituere videtur certamen. Item eiusdem in libro contra Synoristas vel Apollinaristas: Sed si cato erat, inquit, Crucifixi, quomodo sol radios auertit, & tenebræ occupauerunt terram omnem? & terræ motus, & petra scissæ sunt, & mortui surrexerunt? Quid igitur dicant & de tenebris in Aegypto factis temporibus Moysi non per tres horas, sed per tres dies? Quid autem propter alia per Moysen facta miracula? & quæ, per Iesum Naue, qui solem stare fecit, qui sol temporibus Ezechiae Regis & contra naturam retrouersus est. Et de Elisæi reliquiis quæ mortuum suscitauerunt?

Eiusdem ex libro octauo de Incarnatione: Manifestum autem est quod vnitas conuenit: per eam enim collectæ naturæ vnæ personam secundum vnitatem effecerunt. Sicut enim de viro & muliere dicitur, quod iam non sunt duo, sed vna caro, dicamus & nos rationabiliter secundum vnitatis rationem, quod non sunt duæ personæ, sed vna, scilicet naturis discretis. & post pauca: Quomodo igitur homo & Deus vnus per vnitatem esse potest: qui viuificat, & qui viuificatur, qui saluificat, & qui saluificatur, qui ante sæcula est, & qui ex Maria apparuit.

Eiusdem ex interpretatione Symboli trecentorum decem & octo Patrum: Sed Christum quidem secundum assumptam serui formam, cum autem qui eum assumpsit, super omnia nominans Dominum: intulit tamen hoc secundum coniunctionem, vt per significationem nominum, naturarum manifestam diuisionem faciant. Nemo igitur, neque eum qui secundum carnem ex Iudæis est, dicat Dominum: nec iterum Dominum qui est super omnia secundum carnem ex Iudæis: Iesum enim dicit à Nazareth, quem vnxit Deus Spiritu sancto & virtute: qui autem de Spiritu vnctus est, omni modo aliquid inde assumpsit: Quis autem furens dicat, de Spiritu aliquid assumpsisse diuinam naturam? & iterum. Certus quidem & ipse Filius Dei se non secundum diuinitatis dicens natiuitatem, sed secundum quod domesticus Dei erat, per quod Filius Dei per voluntatem domesticus Domino constituti homines interim vocabantur.

Hæc de innumeris pauca prætulimus, vt quasi per foramen angustum, quam nimium barathrum intus lateret, monstraremus. Ecce quales plusquam decem millia libros Theodorus scripsisse perhibetur. Pensate quæso, si non tanto acriora tormenta promeruit, quanto plura conscripsit: Sed hæc illius dicta quæ prolata sunt, vtrum eius sint, fortasse dubitatur. Patrum si placet scripta proferamus. ita apud vos libros eius, quos de perfidia illius testes deduximus, deductis insuper testibus affirmemus. Armeniæ quippe Episcopi Proclo Constantinopolitane vrbis Episcopo libellos contra Theodorum porrigentes, dicunt:

Fuit

A Fuit autem aliquis pestis homo, magis autè fera, hominis habens formam diabolicam, mentito nomine Theodorus, qui schisma & nomen Episcopi habuit, in angulo & ignobili loco orbis terrarum latitans, in Mopsuestano Siciliae secundæ vel oppido, verè quidem & principaliter à Paulo Samosatenò descendens, licet Phorino & ceteris hæresiarchis in libro de Incarnatione Domini nostri Iesu Christi in toto suo proposito ipsis verbis inueniatur vsus. Et si quid peius, iste per machinationem & audaciam & errorem diaboli volebat homines acute suæ sicut colubræ linguæ venenò, quod sub lingua aspidis est, deperire. Et interim quidem retinebatur suo latibulo; timens potestatem eorum, qui à magno Deo & Salvatore nostro^a acceperant Iesu Christo calcare super colubras, scorpiones & omnes virtutes inimici. Dico autem sanctos Apostolos, & qui consequenter ab his susceperunt Martyres & Confessores & Episcopos, & ceteros Sanctos. Inuento autem, nescio quomodo, tempore cepit repere, & extra fines suos fiduciam gerens, & in parochiam ad eum non pertinentem, tamquam eruditus sermocinator, & in Antiochia Syriae in Ecclesia alloquens, sic dixit: Homo Iesus, quid est enim homo quod memor es eius? Apostolus autem de Iesu dictum fuisse hoc, dixit: Dum enim qui paulo minus ab Angelis minoratus est vidimus, inquit Iesus. Quid ergo homo Iesus? similiter omnibus hominibus, nullam habens differentiam ab homine eiusdem generis præter ea quæ gratia ei dedit.

Quibus Proclus Constantinopolitanus vrbis Episcopus rescribens ait: Fugiamus turbulentos & canòsos fallaciæ riuos septa Dei impugnantes, dico Arii furorem diuidentem indiuiduam Trinitatem, Eanomy audaciam circumcludentem scientia incomprehensibilem naturam, Macedonij rabiem separantem à Deitate inseparabiliter procedentem Spiritum, & nouam istam blasphemiam quæ Iudaismi multo amplius superat blasphemiam introducentes: nam illi quidem cum Filium negant, fraudant ramo radicem: isti verò eum qui est negantes, alterum introducunt, detrahentes sinceram naturam.

Rursus de huius errore Ioannes quoque Antiochenæ Ecclesiæ Antistes ait: multo autem tempore perseuerans Theodorus, persuasit multis vt Nestorio, quod Christus Filius Dei vini qui de sancta Virgine Maria natus est, non est qui ex Parte natus est Deus Verbum consubstantialis Genitori, sed homo pro qualitate suæ voluntatis, ex Deo Verbo cooperationem suscipiens.

Rursus de eius errore Cyrillus ad Lamponem presbyterum scribens, ait: Cum apud Heliam commorarer, vir aliquis ex his qui nobiliter militant in palatio, epistolam multorum versuum & grandem obtulit mihi signatam, quam se dicebat accepisse ab Antiochenis Orthodoxis; subscriptiones autem erant in ea plurimorum clericorum & monachorum & laicorum. Accusabant autem Orientales Episcopos, quasi tacentes quidem Nestorij nomen, & dissimulantes ei aduersari: transeuntes autem ad Theodori codices de Incarnatione factos, in quibus multo peiores nefariæ blasphemiarum positæ sunt: pater enim fuit Nestorij perfidi, qui & illius mala locutus, impius & in his factus est.

Rursum de errore illius idem Cyrillus Alexandrinæ vrbis Episcopus ad Acatium Melitinae vrbis Episcopum scribens, ait: Non oportebat latere sanctitatem vestram, aut forsitan cognouit, quod omnes Orientales religiosissimi in Antiochiam conuenerunt, cum transmisisset eis Thomam dominus meus sanctissimus Proclus bonorum plenus intellectus & rectorum dogmatum: Erat enim ei ratio multa & longa de dispensatione Domini nostri Iesu Christi. Supposuit verò capitula quædam collecta è Theodori codicibus, quæ consonantem Theodori perfidias intellectum habent, & adhoratus eos etiam illa anathematizare.

Rursus de errore illius Edeffense Ecclesiæ Antistes ad beatum Cyrillum scribens, ait: Iam verò quidam vnitatem secundum substantiam omnibus modis abdicant. Morbus enim aliquis sublatens inueterauit Orienti immedicabilis modo vulneris depascens Ecclesiæ corpus apud aliquos quasi studiosos, & supercilia extollentes eruditione latentem.

Honoratus Episcopus enim quidam prouinciæ Ciliciæ Theodorus vir verisimilis dicens, & potens suadere, alia quidem supra tribunali de Ecclesiæ statu dicebat ad populi placetiam: alios autem laqueos in scriptis ponebat, qui in principiis quorundam eius codicum anathemate circumcludebant inspicientem non manifestare. Aliis scripta iste primè exposuit: non esse verè Dei Genitricem sanctam Virginem, tamquam Deo Verbo non suscipiente secundum nos natiuitatem. & post pauca: Nec enim dicunt secundum substantiam, vel secundum substantiam vnitatem esse Deo Verbo hominem, sed bona

voluntate: quadam tamquam diuina natura non suscipiente alterum modum vnitatis propter non circumscriptibilem. Iste dixit Dominum nostrum Iesum Christum non oportere adorari sicut Dominum, sed relatione Dei honorari sicut imaginem quamdam, magis autem manifestius secundum eos dicere, sicut, instar, aliquid relatione affidentis demonis. Iste & carnem Domini pronunciauit nihil omnino prodesse, dissipatis Domini vocem: Quæ est caro nihil prodest. Iste & Apostolos dicit non cognouisse Christum quod Deus erat, sed supra fidem quæ est in homine ædificatam esse Ecclesiam.

Joan. 6.

Rursum de errore illius Helychius Hierosolymorum presbyter Ecclesiasticæ historiæ scriptor, ait: ita Photinum, in multis & aliis eos esse secutos; Theodorus quidam præcipue imitatus est, malitiosus quidem loquendi, & in lingua paratissimus, & ipse tamen instabili voluntate, qui huc & illuc inclinans ferebatur: clericatui enim Antiocheno à prima ætate connumeratus, & bene conuersari pollicitus, ad sæculares libidines reuersus iterum delectabatur, in omnibus autem donis imitabilis. Et beatus vir Ioannes Constantinopolitanus Episcopus scripsit epistolam quæ vsque adhuc in codicibus legitur, & à peiore ad meliorem penitentiam eum transferre præualuit, & iterum bene conuersari, iterum in clericatu esse cœpit. Et Antiochia relicta, in Tharso transmigravit. In ea Episcopus, nundum Deo volente manifestam impietatis illius prædicationem fieri. Prima autem elementa suæ doctrinæ ex Iudaico vaniloquio incipens codicem in prophetiam Psalmorum conscripsit, omnes de Domino prædicationes abnegantem: culpatus verò & periclitatus, contraria sibi dixit, non ex voluntate, sed compulsus omnibus cæmonis: & codicem ipsum delere pollicitus, latenter conseruabat Iudaicæ impietatis viaticum, & post pauca: Christum enim Iesum generis nostri Saluatorem & Dominum (quem splendorem paternæ gloriæ & imaginem substantiæ Paulus vocat, ferre eum omnia dicens verbo suæ virtutis, qui purificationem nostrorum fecit peccatorum, & ad dexteram paternæ Maiestatis confedit, de quo ad Colossenses scripsit epistolam, quod in eo omnia creata sunt, quæ sunt in cælis, & in terris, visibilia & inuisibilia, quod per eum in eum creata sunt omnia) hunc non incarnatum Verbum, sicut Euangelicis vocibus docti sumus, sed hominem per vitæ proiectionem & passionum perfectionem coniunctum Deo Verbo scripsit stultus in omnibus. Et hæc in mysticis sermonibus ausus est.

mirabilis

periclitatus

Hebr. 1.

Coloss. 1.

Contra errores eiusdem Theodori, piæ recordationis Theodosius & Valentianus legem promulgantes, inquit: Debitam à nobis venerationem piissimæ doctrinæ redentes, eos qui ausi sunt contra Dominum impiè conscribere debita cõdemnationi subicere, & nominibus dignis vocari oportere existimauimus. Iustum igitur circumdari eos confusione suorum peccatorum, & in tali vocabulo permanere in æternum: quatenus nec viuì liberentur, & post mortem permaneant contempti. Igitur doctrina Theodori & Nestorij impiorum & pestiferorum visa nobis abominanda esse, similiter autem & omnes qui sequuntur eorum errorem, & consentiunt eorum impietati, iustum est ipsos eandem nominationem mereri, & confusionem indui, vt non Christiani, sed Nestoriani nominentur, ne dum nominantur Christiani, ex ipso inueniantur decorati vocabulo, longè constituti à Christianorum proposito, & alienati à recta & immaculata Fide. & post pauca: Si præterierit præsentem nostram sanctionem, & Theodoro & Nestorio assenserit, & illorum socios imitatur, post gladij ultionem omnis eius substantia Fisco addicatur. Rursum contra errores illius piæ recordationis Theodosius & Valentianus legem promulgantes, inquit: Nemo habeat, aut legat, aut scribat, aut proferat Nestorium, seu illius libros, vel codices omnino inutiles, vel ipsius Nestorij vel alterius, & maxime Nestorij aduersus solos Christianos conscriptos, aut Theodori, sed vnusquisque habens tales codices publicè illos proferat, & in conspectu omnium igni tradat.

Et si adhuc fortasse post tot prolatas Patrum contra illum sententias vestra fraternitas dubitat, Theodoretum libros legat, in quibus dum contra Cyrillum Alexandrinæ vrbs Antistitem eum defendere nititur, verius accusat, dicens: Interpretationem Cyrillus accusat octauo Psalmi, & arguit hæc verba diuini Theodori: Consideremus Igitur, quis est homo, de quo stupescit & miratur quod vnigenitus dignatus est eius memoriam & visitationem facere. Sed quod quidem non dictum est de omni homine, in superioribus demonstratum est; quod autem de vno quolibet, ex hoc certum est. Deductas itaque tot testibus blasphemias has eius esse quis dubitat? Et tantis blasphemis illius cognitis, eum damnatum iure, quis neget? Discussio ergo primo de Theodori damnatione capitulo,

A

B

C

D

E

nunc ad dicta epistolæ Theodoretum indaganda transeamus, cuius tota series si solet aspicitur, sanctæ Chalcedonenis Synodo quam sit aduersa pensatur. In Gestis namque eiusdem Synodi & scriptis Leonis Cyrillus prædicatur, in epistola verò illa Theodoretum Cyrillus in Apollinaris dogma corruens reprobatur: scriptum quippe in ea est: Cyrillus autem libros Nestorij volens destruere lapsus est, & inuentus est in Apollinaris dogma cadens, in Gestis Nestorius vt Redemptoris nostri aduersarius iure damnatus ostenditur, verbis verò epistolæ damnatus iniuste memoratur. Sic quippe in ea dicitur: Antequam in Synodo adueniret reucrendissimus ac sanctissimus Archiepiscopus Ioannes, Nestorium ex Episcopatu deposuerunt iudicio & inquisitione non facta. In Gestis Synodi in Dei & Domini nostri vna persona duas naturas Cyrillus confessus ostenditur; in verbis epistolæ vnam naturam tradere dicitur, atque ab hoc sensu correptus vix respicietur. In Gestis Synodi anathematizatus Nestorius etiam post mortem dicitur, in verbis verò epistolæ etiam post depositionem suam, pro solo ciuium suorum odio ad ciuitatem suam non redisse perhibetur, sic quippe illic scriptum est: Nestorius autem quia in suâ erat odio ciuitatis, & virosum qui in ea sunt maximorum, illuc reuerti non potuit. In Gestis ac definitionibus Synodi vnus Filius Iesus Christus dicitur, at iuxta doctrinam Theodori atque Nestorij Deus tacetur. Et in Gestis Synodi nusquam Theodorus veritatis doctor dicitur; in verbis verò epistolæ idem, cuius blasphemias supra protulimus, veritatis doctor clamar: qui nimirum si vera dixit, falsa erunt quæ de veritate Synodus protulit: Quisquis igitur qui epistolam quæ Ibx dicitur, ostendere quod sit de Synodo nititur: quid aliud quam gesta eiusdem Synodi destruere conatur? Si enim sibi metipsis diuersa sunt, nulla proculdubio auctoritate subsistent: quia quæ se impugnando destruiunt, alios ædificare non possunt: si sibi metipsis diuersa sunt, nulla firmitate conualescunt, Domino attestante, qui ait: Regnum in se diuisum non stabit. Sed absit hoc, absit ab illo venerando Concilio, vt sibi met contraria sapiat: & vel superiora subsequenter discordia præferat, vel inferiora præcedentibus impugnatura subiungat. Sancta enim fides, quæ vno illic spiritu accepta est, vno sensu credita, vna est & Fide prædicata. Idcirco in cunctis mundi partibus forma nostræ professionis facta est, quia in precantium vocibus sibi met ipsa dissimilis non est.

Sed cur tantummodo sanctam Chalcedonensem Synodum conuelli dicimus, si auctoritatem huic epistolæ reprobemus? Quæ nimirum si vera creditur, etiam tota sanctæ Ephesinæ Synodi fides ac reuerentia dissipatur. Hæc quippe ait, quod in ea Cyrillus præmiorum medicamine sapientum oculos exæcavit. Quid ergo illic de veritate certum dicitur, vbi ipsa veritas sacerdotibus vendita esse perhibetur? Sed quis hoc dicere, quis hoc consentiat patienter audire? Reprobetur ergo vna epistola mentiens, ne vtraque sancta Synodus tantæ fallitatis crimen sustineat. vestræ fidei fundamentum tenemus, ne postquam sancta prima Ephesina Synodus quasi venalis arguitur, Chalcedonenis etiam (quod absit) culpa varietatis notetur: quæ vt in verbis suis quantæ sit concordia clareat, necesse est, vt vestra fraternitas vbi sit completa cognoscat. Omnes namque nouimus, quod in Synodo numquam canones, nisi peractis definitionibus Fidei, nisi perfectis Synodalibus gestis habeantur, vt seruato ordine cum prius Synodus ad fidem corda ædificet, tunc per regulas canonum mores Ecclesiæ actusque componat. Vigilanti ergo cura respicite, quæ in sexta illius Actione sanctæ Fidei professio consummatur: moxque in septima ad institutionem iam fidelium regula canonum figitur. Vterioribus verò Actionibus nihil de causa Fidei, sed sola negocia priuata versantur. quod cum Responsales vestri ita esse ambigerent, curæ nobis fuit ex prolati multis hoc codicibus demonstrare. Nos tamen hac de re numquam dubitari posse credimus, quia & eadem series sic se insinuat, vt credi aliter contradicat.

Primum quidem quia (sicut dictum est) dum definita Fidei regula in Actione sexta ostenditur, ordo causæ indicat, vt in Actione subiuncta canonum forma sequeretur. Secundum verò est, quia & in Actionis sextæ terminum iam canonum norma prælibatur, dum illic à principe venerabilibus Episcopis dicitur: Aliqua sunt capitula quæ ad honorem vestræ reuerentiæ vobis reseruauimus, iustum existimantes, hæc à nobis regulariter per singula Synodum firmari, & cetera. Prælibatione itaque sextæ Actionis ostenditur, quia iure constitutiones canonum non nisi in Septima continentur. Quid enim supererat quod perfecta Fidei professione, fieret, nisi vt quorundam fidelium actiones inlicitas sancta Synodus positus regulis iudicaret? quamuis si solet aspicimus canonum regulas positas, non

* formati

sicut putatur, in septimæ, sed intextas sextæ Actioni inuenimus. Nam cum in eisdem A
Constitutionibus faciendis, non dies, non Imperium ponitur, non qui residerent, de-
scribuntur: proculdubio cum non consueto exordio cœptæ sunt, quia præcedenti Actio-
ni subnixæ sunt demonstrantur, quia verò in Actione sexta Fidei causa perficitur, ipsa
Episcoporum omnium generali subscriptione declaratur. Nam qui post subscripserunt
sententiam, cuncta quæ de Fide agenda fuerant, finita restati sunt. Vnde & in causis
pòst specialibus nudis tantummodo verbis loquuntur, atque ea quæ decernentes dixe-
rant, nulla supposita subscriptione, firmauerunt. Quæ reuerendissimi Episcopi ita in
Actione sexta omnia quæ de Fide agenda fuerant, cognoscebant: vt, sicut illic scriptum
est, clamarent: Supplicamus, dimitte nos, pie Imperator, dimitte nos: quodque non
pro Fide, sed pro specialibus causis detenti sunt, principali illic responsione monstratur,
cum dicitur: Sacratissimus & piissimus dominus noster Martianus Augustus ad sanctam B
Synodum dixit: Laborastis multo spacio fatigationem perpeffi: sustinete autem tres
aut quatuor dies adhuc, & præsentibus magnificentissimis iudicibus nostris, singula quæ-
cumque vultis mouete, competens adepturi solatium. Qui igitur ad singula quæque vel-
lent motura retenti sunt, licet quia nequaquam vltra Actionis sextæ terminum pro Fidei
causa restiterunt.

Sed cur de his extensa ratione agimus, qui tanta prædecessoris nostri beati Leonis au-
thoritate fulcimur? Ipse namque, sicut multa superius epistolarum eius attestazione docui-
mus, Gesta multiplicia causarum specialium reprobando, auctoritatem Synodi in sola Fi-
dei definitione constrinxit. Hinc est enim, quod peracta Synodo, cunctas nobis suspicio-
num nebulas tergens, apertè ad Maximum Antiochenæ sedis Antisitem scribit, dicens: C
Si quid sanè ab his fratribus quos ad sanctam Synodum vice mea misi, præter id quod ad
causam Fidei pertinebat, gestum esse perhibetur: nullius erit penitus firmitatis, quia ad hoc
tantum sunt ab Apostolica Sede directi, vt excisis hæresibus, Catholicæ essent Fidei de-
fensores: quicquid enim ad examen Episcopale defertur, potest aliquam diiudicandi habe-
re rationem. Sed solent nonnulli dicere, hæc eum pro Anatolij Constantinopolitanæ vrbis
Episcopi præsumptione dixisse: qui si & res gestas, & ea quæ nunc protulimus epistolæ ver-
ba considerant, suspicari protinus falsa cessant. namque cum prædictus Constantinopolita-
næ vrbis Episcopus nouum aliquid conatur arripere, constat illic ei Legatos Sedis Apostoli-
cæ cum summa auctoritatis libertate restitisse. Quod & factum in Synodo legitur, & eius-
dem Synodi ad præfatum prædecessorem nostrum epistolis approbatur. à sæpèfato autem
eodem prædecessore nostro ad Maximum, sicut prædiximus, nouimus scriptum: Si quid
sanè ab his fratribus, quos ad sanctam Synodum vice mea misi, præter id quod ad causam D
Fidei pertinebat, gestum esse perhibetur, nullius erit penitus firmitatis: quia ad hoc tan-
tum sunt ab Apostolica Sede directi, vt excisis hæresibus, Catholicæ essent Fidei defen-
sores. Si ergo de Anatolij causa loquens, hoc quod à vicariis suis actum in Synodo fuerat
redarguit: nimirum quia contradixerant, reprehendit.

Et quis hæc vel stultus sentiat? dum constat quòd hac de re beatus Leo Anatolio con-
querenti multa in vicariorum suorum, quia contradixerant, laude, rescribat: cuius epistolæ
nunc idcirco verba non ponimus, ne volumen hoc immoderatiùs extendamus: cum verò
& subiicitur: Quicquid enim præter speciales causas synodaliū Conciliorum ad examen
Episcopale defertur, potest aliquam diiudicandi habere rationem: apertè nobis licentia
tribuitur, vt quicquid illic extra Fidei causas de personis gestum est, retractetur. Spe-
cialis quippe synodaliū Conciliorum causa est Fides, quicquid ergo præter Fidem agi- E
tur, Leone docente, ostenditur, quia nihil obstat, si ad iudicium reuocetur. Quia verò &
apud eosdem Episcopos qui in Chalcedona residerunt, in veneratione Synodus non nisi
vique ad Fidei definitionem fuit: per hoc apertè ostenditur, quòd plerique Græci anti-
quiores continere Synodum non nisi in sex actionibus, subiunctis canonibus, demon-
strantur, vt omnino cetera quæ priuato studio fuerant mota, non habeant. Vnde & Ency-
clia hæc ita esse testantur. Nam Leoni Augusto Alipius Episcopus Cæsareæ Capadociæ
scribens ait: Sic se habentibus vestræ pietati significo, quia ea quidem quæ particulariter
examinata sunt, & quæ gesta à sanctis Episcopis in Chalcedonensi ciuitate collectis, non
legi: neque enim à sanctæ memoriæ tunc Episcopo Thalassio, qui interfuit sancto Con-
cilio, hæc delata inspexi. Attestante ergo Alipio Episcopo perdoce-mur, quod non aliquid
est allatum amplius ex his quæ gesta noscuntur, sed tantummodo definitionem expofitam
ab illo

ab illo sancto Concilio hanc delatam inspexit. Attestante ergo Alipio Episcopo perdoce-
mur, quia præter causam fidei nihil de Synodo in veneratione Thalassius tenuit: qui illic &
præter causam fidei Episcoporum negociis priuatis interfuit. Si igitur in Actione sexta pro-
fessio fidei consummatur, moxque canonum regula figitur, si beatus Leo negociis, quæ illic
priuatè mota sunt, contradicit, si hoc quod vltra fidem gestum est, nec is qui fecit Thalaf-
sius tenuit: cur nos hæreticum epistolam retractasse reprehendimur, qui hac in re cuncto-
rum nos præcedentium auctoritate roboramur? Et quamuis ab eadem epistola alienum se
Iba respondeat, quamuis quia approbata sit, aut difficulter, aut nullatenus demonstratur:
licenter tamen vnusquisque eam reprehenderet, etiam si Episcopi in eodem Concilio resi-
dentes suis illam subscriptionibus approbassent: quia postquam, beato Leone scribente,
ius retractandi & diiudicandi conceditur, etiam si qua esse poterat eorum qui interfuerant,
B in priuatis negociis auctoritas vacuatur.

Discussio itaque secundo capitulo, tertium superest: quod tanto debentius in breuitate
constringere, quanto & vos nobis hac in re non credimus resultare. neque enim Theodo-
reti omnia scripta damnamus, sed sola quæ contra duodecim Cyrilli capitula, sola quæ con-
tra rectam fidem aliquando scripsisse monstratur. quæ tamen & ipse damnasse cognosce-
tur, qui in sancta Chalcedonensi Synodo vera confessus inuenitur. Nam quomodo post
errorem rectè sapiat, & ea quæ prius scripserat, & ea quæ in Chalcedonensi Synodo ab illo
sunt gesta, manifestant. Ipse namque Nestorio scribens ait: In his quæ in tuam veneratio-
nem iniuste atque inique prolata sunt, nec si mihi quis vtramque manum absciderit, potero
præbere consensum. Aemero quoque Nicomediæ Episcopo scribens ait: Damnationi
venerandi sanctissimi Episcopi Nestorij quæ facta dicitur, non debemus præbere consen-
sum. Ad Alexandrum quoque Hieropolitanum Episcopum scribens ait: Et antè tuæ san-
ctitati prædixi, quasi domini mei venerabilis & sanctissimi Episcopi Nestorij fuerit dogma
damnatum, nec ego, cum his qui faciunt, communicabo. Ad Alexandrum verò Syriæ Pa-
læstinorum Præfulem scribens ait: Existimo præ omnibus maximè satisfactum esse domi-
no meo sanctissimo ac venerando Ioanni Episcopo, quòd nullatenus acquiescam in dam-
natione domini mei sanctissimi & venerandi Nestorij Episcopi præbere consensum, quæ
in Tharso & in Epheso facta est.

Qui postmodum tamen cum resistentium certamine sancto Chalcedonensi Concilio
admissus, apertè anathema in Nestorium protulit, seque Orthodoxum ipso hæretico re-
probato monstrauit. Dudum namque sanctæ Ecclesiæ diuersa sentiens, & contra beati
Cyrilli duodecim capitula scribens ait: Sanctam Virginem Theotocam vocamus, non
quòd Deum peperit per naturam, sed quòd hominem ediderit coniunctum Deo, quem
ipse formauit. & post pauca: Si naturalis coniunctio facta est formæ Dei & formæ
seruili, & inuenietur legislator necessitatibus legis seruiens. Et rursum, nomine commu-
nicationis vtentes, vt vnum quidem Filium adoramus, & eum qui assumpsit, & eum qui
assumptus est, differentiam tamen cognoscimus naturarum. Theophoron autem dicere
portans vel Dominum indutus hominem Christum, vt à multis sanctis Patribus dictum
est non recusamus. & post alia: Considerate, inquit Apostolus^a, Pontificem confessio-
nis vestræ Iesum fidelem ei, qui fecit illum, sicut & Moyses in omni domo sua. Factu-
ram autem eum quis esse dixerit recta sentiens: increatum & cum Patre coæternum, &
addam, verum: sed eum qui est ex semine Dauid, qui liber ab omni peccato Pontifex
noster fuit, & victimam ipse se pro nobis obtulit Deo habens in se certè Dei verbum
adunatum sibi inseparabiliterque coniunctum. Et rursum, vt eum quasi ostenderet ad
E Diuinitatem per incrementa creuisse, in eodem opere subiungit dicens: Ait Angelus^b Lucæ 1.
Virgini: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoque
quòd natus ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Considerate hic etiam, quia cuncta
humanitas dicuntur: Erit, inquit, magnus, non dixit, est. & Filius Altissimi vocabi-
tur, non dixit, vocatur: & dabit ei Dominus sedem Dauid patris sui, non dixit, ha-
bet, sed dabit ei Dominus. & regnabit, non dixit, regnat. & super quos? super domum
Iacob, non dixit, super Angelos & Archangelos. Rursum in eodem libro secundo ait^c:
Iesus autem Spiritu sancto regressus est à Iordane. & iterum: Regressus est Iesus in virtu-
te Spiritus in Galilæam, non Dei verbum cooperatione vel auxilio eguisse Spiritus sancti
arbitris, sed visibile templum variis sancti Spiritus donationibus fruebatur. Et post alia:
Iesus Christus, inquit, d^e heri & hodie ipse & in sæcula. Quomodo igitur, o sapientissimi,
debe-

debemus aduerrere, quomodo idem ipse heri & hodie & in secula, & temporaliter & æternus, & in tempore & super tempora; nam si æternus est, temporalis non est, & si in tempore est, super tempus non est. & rursum: In Domino Deo nostro Iesu Christo deitatis & humanitatis quasi unitatem adstruens ait: naturas discernimus Dei Verbi. naturam integram dicimus & personam sine dubitatione perfectam: nec enim sine persona fas est asserere substantiam, perfectam quoque humanam naturam cum sua persona similiter confitemur. Cum verò ad coniunctionem respicimus, tunc demum vnā personam merito nuncupamus.

Quis hæc, fratres carissimi, plena omni impietate non videat? A quibus tamen constat, quòd si postmodum ipse correxit qui in sancta Chalcedonenſi Synodo Nestorium anathematizare conſenſit. Quis non videat quanta temeritate plenum sit, Theodoretum scripta superbiendo defendere? quæ eundem ipsum constat, recta post proficendo, damnasse? B Dum verò eius & personam recipimus, & ea quæ dudum latuerant prauæ scripturæ probamus, in nullo à sanctæ Synodi actione deuiamus: quia sola eius hæretica scripta respuentes, & cum Synodo adhuc Nestorium inſequimur, & cum Synodo Theodoretum profitentem recta, veneramur. Alia verò scripta illius non solum recipimus, sed eis etiam contra aduersarios vtimur. Nam cum Theodorus Canticorum Canticum vellet exponere, & non ad commenta sed potius ad deliramenta laboraret: per hunc librum Æthiopiæ Regiæ blanditum fuisse, professus est. quod Theodoretus reprehendens, nomen quidem eiusdem Theodori supprimit, sed tamen vesaniam patefecit. Eiusdem namque libri commenta conscribens ait: Audio plures Canticum Canticorum detrahentes, & non credentes spiritalē esse librum; fabulas autem quasdam aniculares per vesaniam textētes componere, & præsumere dicentes: quia sapiens Salomon ad seipsum & filiam Pharaonis hunc librum conscripsit. C Quomodo ergo nulla scripta eiusdem Theodoretum recipimus, qui illum etiam contra Theodorum adsertorem veritatis inuenimus? hæc ad scripta vestra respondemus.

Sed opportunum valde iudicamus, vt ea quæ sine scripto à responsalibus vestris audiimus, breuiter verba replicemus. Dixerunt enim, Theodorum à Ioanne Antiochenæ vrbis Episcopo mira per epistolam attestatōne laudatum. quod verum nos nullo modo credimus. Si tamen & tale aliquid fortasse reperitur: plus fidei primæ Ephesinæ Synodo, plus Cyrilli libris, plus Hefychij, quàm aliis quæ innotescere nunc vsque nequuerunt, epistolis commodamus. Debemus tamen accedere, etiam concedentes aliquid dicere. ita ergo vt Responsales vestri asserunt, esse sentiamus. Vos scitis, fratres dilectissimi, quod res quæ dubietati subiacet, in partem semper est interpretanda meliorem. quid itaque obstat, si dum de eius errore occultum adhuc & dubium fuit, ab vno Patre laudatus est: & innotescente post perfidia, penè omnium magnorum Patrum sententiis velut immanis bestia quasi crebrescentibus iaculis est confossus? An non & malos à bonis aliquando laudatos nouimus? nec tamen eisdem laudibus defensos. Quid namque in Hæreticis Origene deterius, & quid in Historiographis inueniri Eusebio honorabilius potest? Et quis nostrum nesciat in libris suis quantis Originem Eusebius præconiis attollat? Sed quia sancta Ecclesia suorum fidelium corda benignius quàm verba districtius pensat: Et plus in hæreticis sensum proprium, quàm testatio Eusebij absoluere potuit: nec rursum Eusebium laudati Originis culpa damnauit.

An non & Gregorius Nyssæ vrbis Episcopus cum Canticorum Canticum exponit, magnis Originem laudibus præfert? An non & Hieronymus nostræ Ecclesiæ presbyter & singularis Hebræi sermonis interpret tanto erga Originem fauore intenditur, vt penè discipulus esse videatur? Sed quia plus causa quàm verba pensanda sunt, nec istis sua benignitas nocuit, nec illum à reatu proprio fauor alienæ attestatōnis excusauit.

Cogor post hæc, fratres carissimi, dolens cum Paulo dicere: Testimonium perhibeo vobis, quod æmulationem Dei habetis, sed non secundum scientiam: cuius erga unitatem sanctæ Ecclesiæ dum viscera caritatis aspicio, discordes vos intolerabilius ingemisco. Pensate, quæso, quo ardore sanctæ unitatis anhclabat cum Philippensibus diceret: Si qua consolatio in Christo, si quod solatium caritatis, si qua societatis spes, si qua viscera & miserationes, implete gaudium meum, vt idem sapientes, eamdem caritatem habentes, vnanimis, idipsum sentientes. Qui igitur vnanimem locuturus, tot & tales inquisitiones præmisit: quantum esset huius virtutis meritum, non explendo, sed inquirendo monstrauit.

At

Rom. 10.

Philipp. 2.

A At contrā quàm sit malum discordiæ, loquens Corinthiis ostendit. ait enim: Significatum est mihi de vobis, fratres mei, ab his qui sunt Chloes, quia contentiones sunt inter vos: hoc autem dico, quod vnusquisque vestrum dicit, Ego sum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cepha, ego autem Christi. Quod cum quanta animaduersione loquatur, agnoscimus, si subiunctæ increpationis verba pensamus. ait enim: Diuisus est Christus? numquid Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis?

Considerate igitur, fratres mei, & dum Deo adhuc expectante, omni incerto vitæ sine permissum, vigilanti cura perpendite, quia illam scissionem sanctæ Ecclesiæ pro Theodoro facere fraternitas vestra non metuat; quàm pro se vel profiteri Paulus expauit. Cur non ad memoriā pro unitate seruanda beati Augustini dictum reducitur? qui dum de vnico baptisate loqueretur, idcirco Cyprianum martyrem, qui de iterando baptisate scripserat, defunctum perhibuit: quia licet præuim quid senserit, numquam tamen se à totius Ecclesiæ communionem suspendit. Sic igitur permanere in sanctitate seruante constat fratres dilectissimi, quia dum vos ab Ecclesiæ unitate disungitis, omne virtutis meritum perdidistis, etiam si rectè teneatis: scriptum quippe est: Pacem sequimini cum omnibus & sanæimoniam, sine qua nemo videbit Dominum.

Multi loquuti sumus, quia & ad multa ratiocinando respondimus. Et cum testimonia ex Patrum dictis innumera suppeterent, per pauca posuimus: videlicet cupientes vt scripta nostra in causis singulis narratio breuiata succingeret, ne fortasse tædium legenti generarent. Vnum tamen quod iam superius diximus, non tædet si etiam crebro replicemus: Quia fidem sanctæ Chalcedonenſis Synodi illibatam per omnia Deo auctore seruamus, eiusque definitiones, sicut Ephesinæ, primæ Constantinopolitanæ, ac Nicænæ Synodi irtractabiles nunc vsque tenuimus, & vel morte proposita irtractabiles custodimus. Vestra igitur dilectio communionem fidelium Orthodoxorum fratrum non fugiat, ne præsentis vocis nostræ adiutorium si audire neglexerit, contra se in testimonium vertat. Nos autem ad Dominum post verba recurramus, cumque quantum possumus fletibus exoramus, vt hoc quod vobis ad sequendam concordiam à nobis dicitur, ipse in vestris mentibus manu intinxerit inspiratio operetur.] hætenus vltima aduersus schismaticos Gregorij epistola, Pelagij Papæ iussu nomineq; conscripta, nunc primum edita, quam & vnā cum aliis duabus superius recitatis in recentiori, quæ paratur, eiusdem Gregorij Papæ epistolarum editione, cudendam dedimus.

Cum autem adhibuit bene præparatum à Gregorio aduersus schismaticos pharmacum malè affectis animis schismaticorū Papa Pelagius minimè profuisse cognouisset; eodem per secularem potestatem cohibere conatus est, imitatus Pelagium Pontificem Seniorum, qui eisdem (vt vidimus) per Narserem Ducem compescere laborauit. Itaque aduersus ipsos Smaragdum Italiæ Exarchum Rauennæ degentem excitauit: qui haud impiger eisdem coercere aggressus est, nec cessauit quousque depascentem Ecclesiam morbum illum auferret penitus ex iis regionibus. Rem verò gestam sic narrat Paulus: Smaragdus Patricius veniens de Rauenna in Gradum, per semetipsum è basilica extrahens Seuerum, Ra-uennam cum iniuria duxit cum aliis tribus ex Istria Episcopis, Ioanne Parentio*, Seuero, atque Vindemio: quibus cōminans exilia, atque violentiam inferens, communicare compulit Ioanni Rauennati Episcopo Trium capitulorum damnatori: qui à tempore Papæ Vigilij & Pelagij à Romanæ Ecclesiæ deciderat societate. Exacto verò anno, è Rauenna ad Gradum reuersi sunt. Quibus nec plebs communicare voluit, nec ceteri Episcopi eos ceperunt.] hæc de conatu Exarchi Smaragdi Paulus. Quòd igitur exacto anno hi permiffi sunt ad suas redire Ecclesias, indicatur eos assensum præbuisse Catholicæ veritati, & cōiunxisse se, à qua diuisi schismate erant, Romanæ Ecclesiæ: nam de Seuero id affirmat S. Gregorius Papa in epistola ad ipsum scripta anno primo sui Pontificatus. Sed quomodo (quod idem testatur) ad vomitū sit reuersus, suo loco dicemus. Hæc autem sub Exarcho Smaragdo hoc anno cœpta, sequenti absoluta fuisse oportuit: siquidem Exarchatus Smaragdi exordium ponitur anno quingentesimo octogesimo quarto, ac triennio tantūmodo perdurasse.

Sed hic lector attendat, grauissimè in errorem lapsum (quod arguimus) Paulum diaconum, aliis errandi occasionem fuisse, dum putauit damnatores Trium capitulorum eisdem fuisse ab Ecclesiæ communionem extorres, vt dum de Ioanne Rauennate asserit, quòd Trium capitulorum damnator extiterit, à Romanæ Ecclesiæ communionem excidisse: adeò vt planè conuincatur ipse Paulus de Tribus capitulis historiam minimè assecutus fuisse,

PELAGIUS
PER EXARCHUM
SCHISMATICOS
EXAGITAT.Paul. diacon.
de gest. Lon.
gob. lib. 3.
c. 11.

Parentino

Greg. lib. 1.
epist. 16.ERROR PAULI
ET RECENTIORUM
HIST.

fuisse, quæ ex superioribus dictis, & iis quæ S. Gregorius Papa pluribus tradit epistolis, satis perspicua inspiciebatur redditur: nam penitus contrarium accidit. In quem errorem lapsos vidimus recentiores historicos * & quidem disertos viros Paulum errantem secutos: ex quo factum est, vt in deuium semel immisso pede, iudem implicati teneantur aliis multis erroribus, vt cum dicunt Ioannem Rauennatem Episcopum aduersus Romanam Ecclesiam rebellasse, atque Smaragdum Exarchum aduersus Catholicos Episcopos concitasse, & alia huiusmodi veritati contraria: nam ita in re tanta à vero exorbitantes, vix credi potest, in quot sint abducti mendacia, nec quidem leuis momenti, dum qui fuerunt Catholici collocant inter schismaticos, schismaticos verò inter Catholicos numerant, & persecutorem vocant Exarchum Smaragdum, qui schismaticos zelo pietatis exagitauit. Sed ad alia transeamus.

^a Sigon. de Reg. Ital. lib. 4. Hieron. Rub. lib. 4. hist.

In Gallis hoc anno ex hac vita decessit sancta Disciola virgo sancti Saluij Episcopi Albigenis neptis, monialis in monasterio sanctæ Radegundis Regina: Pictauis existentis: in cuius transitu quæ admiranda effulserunt sanctitudinis signa, narrat pluribus ^b Gregorius hoc ipso anno, qui est octauus Childeberti Regis.

^b Greg. Turv. hist. Franc. lib. 6. cap. 29.

IESV CHRISTI PELAGII PAP. II. MAVRITII IMP. ANNVS 587. ANNVS IO. ANNVS 2.

Ad sunt Ianuarij Kalendæ anni Redemptoris quingentesimi octogesimo septimi, Indictionis quintæ, cum secundum in Imperio annum Mauritius ageret, quo Consulatum absque collega suscepit, vt ita reliqui eius Imperij à primo Consulatu nomen multiplicato numero fortirentur: quod factum reperies apud volumen epistolarum S. Gregorij, in cuius libri secundi exordio septimus numeratur annus à Mauritiij Consulatu.

DE TEMPORE SYNODI CONSTANTINOPOLITANÆ.

Hoc ipso anno à Ioanne Episcopo Constantinopolitano celebrata est Synodus in causa Gregorij Episcopi Antiocheni. De hac nos acturi, primum omnium, vt ex more rationem temporis factam rectam in omnibus relinquamus, plura sunt quæ hoc anno eam habitam Synodum docent: atque in primis dum S. Gregorius decimatertia Indictione numerat à tempore huius Synodi annos octo: nam scribens ad Eulogium Episcopum Alexandrinum dicta Indictione decimatertia, hæc habet: Ante annos siquidem octo, sanctæ memoriæ Pelagij prædecessoris mei tempore, frater & coepiscopus noster Ioannes in Constantinopolitana vrbe ex causa alia occasionem querens, Synodum fecit, in qua se Vniuersalem appellare conatus est. Quod mox idem decessor meus vt agnouit, directis litteris, ex auctoritate S. Petri Apostoli eiusdem Synodi Acta cassauit: quarum videlicet epistolarum sanctitati vestræ exemplaria studui destinare. Diaconem verò qui iuxta morem pro responsis Ecclesiæ faciendis piissimorum dominorum vestigiis adhaerebat: cum præfato sacerdote nostro Missarum solemniam celebrare prohibuit.] hæc Gregorius de tempore Synodi, & rebus in ea gestis. Idem insuper redditur certum tempus ex sententia Euagrii ^d, dum numerat annos sexaginta & vnum à tempore memorabilis illius terræmotus, quo Antiochena ciuitas prostrata est anno Domini quingentesimo vigesimo sexto, vsque in hunc annum, quo postquam Gregorius Antiochenus Episcopus è Synodo reuersus est, iterum contigit eandem ciuitatem eadem funesta clade vexari. Hæc quo ad tempus satis.

^c Greg. lib. 4. Indict. 13. epist. 36.

^d Euagr. lib. 6. cap. 7.

DE CAUSA GREGORII EPISC. ANTIOCHENI.

Quod verò pertinet ad Gregorij Episcopi Antiochiæ causam, quam ad suos explendos affectus Ioannes Constantinopolitanus Antistes (vt ex Gregorio Papa vidimus) stultè prætexuit, hæc recitemus quæ Euagrius de ea habet in hæc verba: Cum Asterius Orientis gereret Præfecturam, & contentio inter eum & Gregorium orta esset: primum omnes primores ciuitatis Asterij partibus se addixerunt: deinde adiuncti sunt etiam ei qui populares erant & artes exercebant in ciuitate (singuli enim se aliquid damni à Gregorio accepisse affirmabant) postremò verò plebi, vt conuicia in Gregorium iaceret, permissum erat. Ambo igitur & optimates & populares in eandem cum plebe quasi pedibus iere sententiam, & cum in plateis, tum in theatro probra & contumelias in Episcopum Gregorium intorquere non cessauere. Quinetiam ne à scena quidem talis abfuit petulantia. Quapropter Asterius abdicatur Præfectura, ad quam administrandam Ioannes eligitur: cui Imperator dat mandatum, vt de seditione illa accuratè inquireret.

Hic

Hic Ioannes vir sanè erat nec ad minima quidem negotia procuranda, nedum ad tam grauem suscipiendam prouinciam idoneus. Itaque cum ciuitatem tumultu ac seditione referisset, edictumque publicasset; cuique liberum esse pro arbitrato suo Episcopum insimulare: libellum contra eum ab Argentario quodam accepit, quo accusabatur cum propria sorore alteri viro in matrimonium data rem habuisse. Recepit item ab aliis eius generis hominibus, quòd prosperum ciuitatis statum non semel, sed sapius labefactarat. At Gregorius cum de eo se purgavit crimine, tum de aliis ad Imperatorem & Concilium prouocauit. Me igitur cum eo assidue versante, præsentèque iter capit Constantinopolim de criminibus hisce se purgaturus. At cum Patriarchæ omnes partim per se; partim per vicinos quæstioni de Gregorio habitæ interessent; ac causa esset coram sacro Senatu & multis sanctissimis primarum urbium Episcopis cognita: post multas & graues contentiones secundum Gregorium sententia promulgata est; vt eius accusator acrius excruciatu & circum ciuitatem actus, exilio multaretur. Itaque Gregorius ad suam reuertitur sedem.] hæc tenus Euagrius de causa Gregorij Episcopi: sed (vt diximus) hi erant Ioannis Constantinopolitani prætextus cogendæ Synodi, re vera autem vt illud de nomine Oecumenici adimpleret, quod ex animi sententia omnino perfecit.

GREGORIUS ABSOLVTVS.

Cum hæc autem in Synodo Constantinopoli esse acta Pelagius Pontifex Romanus accepisset; cuncta delenda esse præter sententiam pro Gregorio latam, datis ad Ioannem Constantinopolim litteris scripsit; & Archidiacono suo illic agenti, vt irrita cuncta redderet, præcepit. Id quidem tum ad Eusebium Episcopum Thessalonicensem (vt dictum est) scribens S. Gregorius testatus est, tum etiam in epistola quam postea ad ipsum Ioannem dedit, affirmat. sunt in epistola ad Ioannem hæc verba, dum exprobrat ipsi quam prætulit hypocritin: Qui enim (inquit) indignum te esse fatebaris, vt Episcopus dici debuisses: ad hoc quandoque perductus es, vt despectis fratribus, Episcopus appetas solus vocari. Et quidem hac de re sanctæ memoriæ decessoris mei Pelagij grauius ad sanctitatem vestram scripta transmissa sunt: in quibus Synodi, quæ apud vos de fratris quondam & confacerdotis nostri Gregorij causa congregata est, propter nefandum elationis vocabulum Acta dissoluit; & Archidiaconum, quem iuxta morem ad vestigia dominorum transmiserat, Missarum vobiscum solemniam celebrare prohibuit.] hæc Gregorius de rebus tunc à Pelagio Papa gestis.

PELAGIUS IRRITAM REDDIT SYNOD. CONSTANTINOPOLITANAM.

^a Greg. lib. 4. epist. 38.

Affirmat hoc ipsum in dicta epistola ad Eusebium Episcopum Thessalonicæ, vbi de Actis eiusdem Synodi ex parte abolitis ab ipso Pelagio, integris remanentibus quæ in causa Gregorij Antiocheni acta fuissent, hæc ait: Cognoscat siquidem fraternitas vestra, Ioannem quondam Constantinopolitanæ Ecclesiæ Antistitem contra Deum, contra pacem Ecclesiæ, in omnium despectum & iniuriam sacerdotum, modestiæ & mansuetudinis terminos excessisse, & illicitè in Synodo superbum ac pestiferum Oecumenicon, hoc est, Vniuersalis sibi vocabulum vsurpasse. Quod beatæ recordationis Pelagius decessor noster agnoscebat, omnia Gesta eiusdem Synodi, præter illa quæ illic de causa venerandæ memoriæ Gregorij Episcopi Antiocheni sunt habita, valida omnino distinctione cassauit, distinctissima illum increpatione corripiens, vt se à nouo & temerario superstitionis nomine cohiberet: adeò vt suum illi diaconem (nisi tantum nefas emendaret) procedere prohiberet.] hæc ibi. Erat magnæ indicium inflicte pœnæ, prohibere ne diaconus Apocrifarius in sacris cum Ioanne communicaret: significabatur enim his symbolis, ipsum Constantinopolitanum Episcopum reiectum esse à communionem Apostolicæ sedis. Sed par est hæc ipsas Pelagij litteras recitare.

^b Greg. lib. 7. epist. 69.

RATA HABITA LATA SENTENTIA PRO GREGORIO ANTIQ. SCOP.

Cum igitur Pelagius Papa accepisset in Synodo Constantinopolitana (vt vidimus) hoc anno habita ipsum Ioannem Episcopum Constantinopolitanum Oecumenici nomè vsurpasse, continuò aduersus eum datis litteris, quæ in dicta Synodo facta sunt ad eam rem spectantia, irrita reddidit. Extant ipsæ litteræ omni memoria dignissimæ, quæ vt Christiano orbi innotescerent, exemplar ipsarum S. Gregorius Papa successor ipsius Pelagij misit ad Eulogium Episcopum Alexandrinum. Datæ illæ quidem habentur ad omnes Episcopos, qui eidem Synodo interfuerunt, vt ipsarum docet inscriptio, quæ est eiusmodi: Dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis, qui illicita vocatione Ioannis Constantinopolitani Episcopi ad Synodum Constantinopolim conuenerunt, Pelagius.] cur autem illicita vocatione conuenisse dicat, ipse in contextu epistolæ declarat, quæ sic se habet:

^c Greg. lib. 4. Indict. 13. epist. 36.

^d De leg. epist. 1. tom. 1. epist. Rom. Pont.

Manifesto (sicut optauimus) per gratiam Dei, lumine Euangelicæ veritatis, ab vniuersali Ecclesia

PELAGII PAP. II. AD EPISCOPOS AD SYNODVM VOCATOS.

Ecclesia perniciosissimi erroris nocte depulsa, ineffabiliter gaudemus in Domino: sed non modico contristamur mœrore, quia ea, quæ olim calcata fuerant & funditus damnata, nec unquam fieri debuerant, rediuuiis radicibus germinant atque pullulant.] calcata dicitur atque damnata, respectum habens ad ea quæ S. Leo Papa scripsisset ad Anatolium Constantinopolitanum Episcopum, & Gelasius in Acacium (vt suis locis abundè superius dictum est) cum se super omnes collegas Patriarchas Episcopus Constantinopolitanus erigeret. Sed pergit: Et quoniam multa quæ poenitudinem possunt generare, proueniunt: necesse est ea cassare, quæ contra ordinem & omnè auctoritatem facta esse noscuntur. Vnde fratres, reiecta penitus audacia, quæ contra Apostolicam sedem, & contra ipsam Domini Saluatoris nostri vocem, qua dictum est: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: sumpta est disputandi contra Domini præcepta, vana errantium corda conquiescant, nec liceat defendi, quod non liceat agere.

TANTVM ESSE ROMANI PONTIFICIS GENERALI SYNODVM CONGRUARI.

Relatum est ad Apostolicam sedem, Ioannem Constantinopolitanum Episcopum Vniuersalem se subscribere, vofq; ex hac (sua præsumptione ad Synodum conuocare generalem: cum generalium Synodorum conuocandi auctoritas Apostolicæ sedi beati Petri singulari priuilegio sit tradita: & nulla unquam Synodus rata legatur, quæ Apostolica auctoritate non fuerit fulta. Quapropter quicquid in prædicto vestro conuenticulo (quia Synodus taliter præsumpta esse nõ potuit) statuistis ex auctoritate S. Petri Apostolorum Principis, & Domini Saluatoris voce, qua beato Petro potestatem ligandi atque soluendi ipse Saluator dedit; quæ etiam potestas in successoribus eius indubitanter transiuit: præcipio omnia quæ ibi statuistis, & vana & cassata esse; ita vt deinceps numquam appareant, nec ventilentur. Etenim ipse Saluator beato Apostolo Petro, tamquam ipsa per se veritas loquitur, dicens: Quæcumque ligaueris super terram, erunt ligata & in cælo: quæcumque solueris super terram, erunt soluta & in cælo. Multis denuo Apostolicis & canonicis atque Ecclesiasticis instruimur regulis, non debere absque sententia Romani Pontificis Concilia celebrari. Quapropter (vt iam dictum est) rectè non Concilium, sed vestrum conuenticulum, vel conciliabulum cassatur, & quicquid in eo actum est, irritum habetur ac vacuum. Vos quoque deinceps, vt nullius hortatu talia præsumatis, si Apostolicæ sedis communiõne carere non vultis. Modò verò ideo suspenditur vltio, vt locum possit habere correctio.

Mat. 16.

Prædecessores verò Ioannis, & ipse Ioannes non semel, sed sæpissimè epistolas atque libellos propria manu subscriptos sanctis antecessoribus nostris miserunt, quibus coram Deo protestati sunt, nihil unquam proteruè contra Apostolicam sedem agere, nec de illius aut aliorum priuilegiis quicquam vsurpare: qui hætenus in archiuo sanctæ Romanæ Ecclesiæ sub sigillis ac chirographis eorum roborati habentur integri. In ipsis enim epistolis vel libellis anathematis vinculo se & successores eorum constrinxerunt, si unquam aliquid contra præsumissent, aut contra Apostolicam, vel vllius alterius Episcopi sedem quicquam aduerli quoquo modo essent moliti.

QUAE PROBESSI SINT EPISC. CONSTANTIN.

Idcirco eos non est necesse excommunicare aut anathematizare: quia ipsi anathematis vinculo, propriis manibus professiones suas, suaque scripta roborando, constrinxerunt. Sciat se tamen & ipse Ioannes, nisi errorem suum citò correxerit, à nobis excommunicandum fore, & Apostolicæ sedis, atque omnium sanctorum Episcoporum communiõne carere. Vniuersalitatatis quoque nomen, quod sibi illicite vsurpauit, nolite attendere, nec vocatione eius ad Synodum absque auctoritate sedis Apostolicæ unquam venire, si Apostolicæ sedis ac cæterorum Episcoporum communiõne vultis frui. Nullus enim Patriarcharum hoc tam profano vocabulo unquam vtatur: quia si summus Patriarcha Vniuersalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur. Sed absit hoc, absit à fidelis cuiusquam mente, hoc sibi vel velle quempiam arripere, vnde honorem fratrum suorum imminuere ex qualicumque parte videatur. Quapropter charitas vestra neminem unquam suis in epistolis Vniuersalem nominet; ne sibi debitum subtrahat, cum alteri honorem offert indebitum.]

COMMUNICATIO DE INFERENDO ANATHEMATE.

Sed hæc, amabo te, siste gradum, lector: spectaculum tuis oculis ingeram, vnde rideas. Ecce progreditur è cathedra Iuris professor, factus vno momento Theologus, atque veluti in scena mimus, mutatis vestibus, ac superinducta persona, licentia histrionica statim vociferari incipit aduersus Romanos Pontifices, quod super vniuersalem Ecclesiam sibi auctoritatem arroget ac nomen: ita raucè inclamans & obstrepens tuba Nouantium, vt dormientes in cunis absterere possent infantes. Ex recitatis enim modò Pelagij Papæ verbis, quibus ait neminem Patriarcharum vti debere nomine Vniuersalis, ipse mox infert, primatum esse in Ecclesia non debere, ac proinde contra Pelagij assertam sanctissimi Papæ sententiam Romanos Episcopos sibi super omnes Ecclesias vindicare primatum. O Cymmeriis tenebris offusam mentem!

Molinianum fugillat. Hor. aduersus quem etiam Respondimus Rufus

Sed ignoscendum misello nonnisi ex illatis in Gratiani arcam fragmentis super incedenti. Si enim ipsam hanc Pelagij integram epistolam perlegisset, in qua tot robustis sententiis elucet primatus Romani Pontificis, erubisset certè, sensissetque damnum suum, nimirum ex suo egesto stercore instar turdi sibi viscum parasse. Sed accipe quot valida Pelagij Papæ in hac epistola sint de primatu Romani Pontificis prodita argumenta, atque firmatæ sententiæ. Primò quidem, dum habet Romanum Pontificem verum legitimumque Petri Apostoli successorem; cumque addit à Christo in eum collatâ priuilegia, eadem in ipsius successorum redundare præstantiam. Secundò, dum firmiter asseuerat ius generalis Synodi conuocandæ, cuiusque firmandæ, vnius esse tantum Romani Pontificis. Tertio, dum quæ acta ab ipsis essent in eadem Synodo vniuersali, re ipsa Pelagius ipse nullius esse præcipit auctoritatis. Quarto, dum iudicium in Orientis omnes Patriarchas exercet, sententiamque excommunicationis comminatur, si quid eiusmodi in cœssum præsumant. Quintò, dum disertis verbis affirmat, prædecessores eiusdem Ioannis Constantinopolitanos Episcopos sæpissimè (vt ait) epistolis scriptis, datisque libellis propria manu consignatis esse professos Romanorum Pontificum primatum, quem & numquam in posterum sub obtestatione diuinæ sententiæ labefactare polliciti sunt. Sextò, dum in eundem ipsum Ioannem Constantinopolitanum Patriarcham fulmen excommunicationis interminatur, nisi citò emendaret quod deliquisset. Septimò, dum inferius (vt audies) totidem verbis Romanam Ecclesiam à Domino esse institutam caput omnium Ecclesiarum affirmat. Octauò; dum praxis ostenditur de Orientalibus Patriarchis consulere consuetis Apostolicam sedem, atque ab ipsa de ambiguis expectare sententiam. Nonò, dum veteri consuetudine seruatum & Synodali decreto firmatum tradit, vt ex vniuerso Orbe maiores & difficiliore causæ ad sedem Apostolicam deferrentur. Decimò, dum eminentiori folio constitutus, lata sententia infames esse decernit, quicumque aduersus Patres armantur, veluti eorumdem inuafores & occisores. Vndecimò, dum ad calcem ait ipsos Romanos Pontifices in Ecclesia Catholica vindices canonum præsidere, eosdemque instaurare ac renouare quæ prauorum hominum essent labefactata conatu.] hæc ex Pelagij Papæ epistola, ex cuius fragmento abrogationem primatus Romanæ Ecclesiæ se eliciisse stultè vaniloquus existimauit.

Sit modò satis tot virgis verberatum è scena fugasse miserum Leguleium in Theologum ex improviso conflatum, vanè existimantem ex animi libitu atque libidine maiore facilitate quempiam posse profiteri Theologum, quam euadere Iuris peritum, cum ad hoc perficiendum triduum sibi satis esse putarit Orator. Quòd verò eadem leuitate atque etiam procacitate, qua Pelagium, Gregorium quoque Papam conatus est hæresis constituere assertorem, nos, quæ ex Gregorio citat, cum res Gregorij prosequemur, in ipsum pariter retorquebimus. Cum igitur tot firmissimis assertionibus Pelagius Papa in hac epistola sit promulgator atque assertor primatus Romanorum Pontificum: quis ingenio ad eò obtusus non videat, ipsum, dum ait nullum Patriarcharum dici debere Vniuersalem, ad illos Orientales, ad quos scribit, habuisse respectum? Sed iam reliqua eius epistolæ professamur: ait enim:

Aduersarius namque noster diabolus, qui contra humiles sætiens, sicut leo rugiens circuit quærens quem deuoret, non iam (vt cernimus) caulas circuit, sed ita validè in quibusdam Ecclesiæ necessariis membris dentem figit, vt nulli sit dubium; quia nisi vnanimiter, fauente Domino, cunctorum prouida pastorum turba concurrat, omne (quod absit) citius ouile delaniet. Perpenditis, fratres charissimi, quid è vicino subsequatur, cum & in sacerdotibus erumpunt tam peruersa primordia, quia enim iuxta est ille, de quo scriptum est: Ipse est Rex super vniuersos filios superbiæ (quod non sine graui dolore dicere compellor, dum frater & coepiscopus noster Ioannes mandata Dominica & Apostolica præcepta, regulæque Patrum despiciens, eum præclatione præcurrere conatur è nomine) vestræ beatitudini indicet omnipotens Deus, quàm graui considerationis huius gemitu torquetor, quòd ille quondam mihi notissimus, ille omnibus dilectus, qui elemosynis, orationi-

ogregium cœmentarium scripsit. Et dicitur scripto eius defensorum cogitat.

Cap. Nullus Patriarcharum. dist. 99. CONFVLTOR FORTE NOVATOR IV. C.

Cic. pro Murena.

I. Pet. 5. RELIQUA EIVSDEM PELAGII EPISTOLAE.

Job 41.

tionibus, atque ieiuniis videbatur occupatus, & ex eo quo scerebat cinere, ex ea quam prae- tendebat humilitate iactantiam tantam sumpsit, ita ut vniuersa sibi tenet ascribere, & om- nia quae soli vni capiti cohaerent, videlicet Christo, per electionem pompatici sermonis, eiusdem Christi sibi studeat membra subiugare.

DIABOLVS PERSVPER- BIAM TEN- TAT. QUOS- QUE OPTE- NIOB.

Nec mirum, quod ille tentator, qui initium omnis peccati scit esse superbiam, & tunc ea in primo homine ante omnia usus est, & nunc eam in quibusdam hominibus ponit in fine virtutum: & qui aliquatenus bonis vitae studiis videbantur crudelissimas manus eius effugere, eis in ipsis metis boni operis, & in ipsa quodammodo apponat perfectionis con- clusione tendiculum. Vnde magnopere orandum est, & omnipotens Deus assiduis preci- bus implorandus, ut hunc à mente illius auertat errorem, hoc ab vnitae atque humilitate Ecclesiae malum superbiae & confusions amoueat: & fauente Deo, omnibus viribus con- currendum, atque prouidendum, ne in vnius veneno sermonis viuientia in Christi corpore membra moriantur. Si enim dici hoc licenter permittitur, honor Patriarcharum omnium negatur, & fortasse is in errore perit, qui Vniuersalis dicitur, & nullus iam Episcopus re- mansisse in statu veritatis inuenitur.

ADMONITIO AD EPISCO- POS.

Oportet ergo, ut constanter ac sine prauiudicio seruetis, sicut accepistis, Ecclesias, & ni- hil sibi in vobis haec tentatio diabolicae usurpationis ascribat. Stare fortes, stare securi. Scri- pta quae Vniuersalis nominis fallitate condemnata sunt, nec dare vniquam, nec accipere praesumat. Omnes Episcopos curae vestrae subiectos ab huius adulationis inquinacione prohibete: ut vniuersa vos Ecclesia Patriarchas non solum in bonis operibus, sed etiam in veritatis auctoritate cognoscat. Si qua autem forsitan aduersa subsequantur: vnanimiter persistentes, etiam moriendo debemus ostendere, quia in damno generalitatis nostrum specialiter aliquid non amamus. Dicamus cum Paulo: Mihi viuere Christus est, & mori lucrum. Audiamus quod primus omnium Apostolorum dicit: Si quid patimini propter iustitiam, beati critis. Mihi enim credite, quia honorem, quem pro praedicanda suscepimus veritate, si necessitatis causa exigat, securius pro eadem veritate relinquimus, quam tene- mus. Orate fratres, ut honor Ecclesiasticus nostris diebus non euacuetur, nec vniquam Ro- mana sedes, quae, instituite Domino, caput est omnium Ecclesiarum, priuilegiis suis vs- quam careat, aut expolietur.

vnitatis

Philipp. 1.

1. Pet. 3.

Hebr. 6.

DE PROVIN- CIIS RE- SPONSIO PELAGII.

Confidimus autem de vobis, charissimi, meliora atque viciniora salutis: quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque instantia, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia (Magistro Gentium docente) poterit nos separare à charitate Domini nostri Iesu Christi, & quae in ipso est, recta fi- de.] & post multa, quibus eos admonuit & cohortatus est sacerdotali constantia agere, haec ad finem habet de consultatione ipsorum: De cetero, fratres, super prouinciae causa, vnde sedem Apostolicam dudum consulere voluistis, videtur nobis sufficienter tracta- tum à sanctis praedecessoribus nostris. Sed quia denuo nostram mediocritatem de eadem re interrogare, dignum duxistis: scitote, certam prouinciam esse, quae habet decem vel vndecim ciuitates, & vnum Regem, & toridem minores potestates sub se, & vnum Epi- scopum, aliosque suffragatores decem vel vndecim Episcopos Iudices, ad quorum iudi- cium omnes causae Episcoporum & reliquorum sacerdotum ac ciuitatum causae referan- tur, ut ab his omnibus iuste consona voce discernantur, nisi ad maiorem auctoritatem fue- rit ab his, qui iudicandi sunt, appellatum. Vnde, non oportet, ut degradetur vel dehono- retur vnaquaeque prouincia, sed apud semetipsam habeat Iudices sacerdotes & Episcopos singulos, videlicet iuxta ordines suos. Et quicumque causam habuerit, à suis Iudicibus iudicetur, & non ab alienis, id est, à suae iustis Iudicibus prouinciae, & non ab externis, nisi (ut iam praelibatum est) à iudicatis fuerit appellatum. Si verò in qualibet prouincia ortae fuerint quaestiones, & inter ipsius prouinciae Episcopos discrepare coeperit ratio, at- que inter ipsos dissidentes non conueniat, ad maiorem tunc sedem referantur: & si illae fa- cile & iuste non discernuntur, vbi fuerit Synodus regulariter congregata, canonicè & ius- tè iudicentur. Maiores verò & difficiles quaestiones (ut sancta Synodus statuit, & beata consuetudo exigit) ad sedem Apostolicam semper referantur.] & post alia nonnulla, haec de die qua scripta est: Data Kalendis Martij, Indictione quinta.] Verum putamus, pro Martij, Maij, restituendum esse: si quidem non amplius quam quatuor menses numerat Euagrius à reditu Gregorij Antiochiam vsque ad terrae motum, qui incidit (ut ait) pridie Kalendas Octobris.

Hæc

A Hæc quidem omnia de iudicio vniuersalis Concilij Constantinopoli habiti videntur scripsisse Pelagius aduersus eundem Ioannem Constantinopolitanum Episcopum, sibi totius Orientis Episcoporum iudicia arrogantem, & causam Antiochenae Ecclesiae Epi- scopi iudicantem: aduersus quam praesumptionem aliàs saepe proclamatum à Romanis Pontificibus, superius vidimus. Ratam tamen habuisse Pelagium Papam absolutionem Gregorij Patriarchae Antiocheni, ex dicta epistola Gregorij Papae ad Eusebium Thessalo- nicensem satis apparet. Quod insuper Pelagius Papa eadem sua epistola tradat, nunquam antea aliquem Constantinopolitanorum Antistitem fuisse permissum eo uti nomine Oe- cumenici, sed omnes ipsorum conatus reuictos, penitusque repressos esse à Romana Eccle- sia Pontificibus: vel hinc saltem potes liquidò perspectam habere Graecorum imposturam (quod superius admonuisse meminimus) in Actis Quintae Synodi, in quibus passim legi- mus Constantinopolitanum Episcopum Oecumenicum appellari.

B Sed ad Gregorium redeamus. Hic accusatus à suis, & persecutionem passus à Praefecto, reus compulsus in Synodo Constantinopolitana causam dicere, penitus absolutus, liber- que cum honore in suam remeavit Antiochenam Ecclesiam. Quam autem seuerè vltus sit Deus Antiochenos, qui cum dire aded incessantiq; studio sunt persecuti, Euagrius te- stis est: relictumque planè fuit exemplum posteris post multa alia quae videri poterant ex- olenisse, magno periculo insurgere populos in suos Episcopos, & à luporum parte stare oues aduersus pastorem suum. Quod igitur Antiochia habitatores omnes tam nobiles, quam statu humiles, diuites atque pauperes, æquè conuenerint aduersus Dominum, & aduersus Christum eius: omnes pariter eadem insecuta est vltio diuinitus immissa, nempe terrae motus diruta ciuitate, atque oppressis hominibus: quo & ipse auctor ductorq; pra- uorum Asterius, quem diximus, miserè periit: euasit verò Episcopus, qui fuerat iam inno- cens absolutus: ut planè visus sit Dominus praedicta iterum iudicare, & damnans fon- tes, innocentem veluti digito demonstrare. Sed hæc quomodo se habuerint, Euagrius ex- actè describit, quem audi:

PER SEVS ANTOCHE- NYS LVIT POENAS DE PERSEC- TIONE IN SVVM EPI- SCOPVM MOTA.

Euagr. lib. 6. cap. 8. 9.

C Quatuor mensibus post reditum Gregorij dilapsis, anno sexcentesimo trigesimo septi- mo post nomen Antiochiae urbi impositum, & anno sexagesimo primo post terrae motum qui proximus arte in ea ciuitate extitisset: cum ipse Asterius Gregorij inimicus pridie Ka- lendas Octobris teneram virginem in vxorem duceret, & ciuitas propterea festum cele- braret, & publicos conuentus cum pompa circiter thalamum iugalem ageret, tertia hora post crepusculum turbatio & terrae motus simul cum impetu irruens totam ciuitatem con- currit, multa que loca conuassatis fundamentis, deturbat: aded ut omnia aedificia circa Ecclesiam sanctissimam ad terram prosternerentur, excepto solo hemisphaerio, quod Ephraemio ex lauro construendum curauerat, quodque terrae motu temporibus Iustini fa- cto non parum acceperat incommodi; quod denique terrae motibus, qui deinceps accide- runt, grauitè agitarum, ita inclinabatur versus Septentrionem, ut trabes ligneas eiiceret, quae cum ingenti fragore ceciderunt, hemisphaerio in proprium locum resiliente, & velut perpendiculari quodam directè locato. Multae verò partes Ostracinae & Pscphium, de quo supra diximus, & omnia illa loca quae Britia vocantur, quinetiam aedificia sanctissimi tem- pli Deiparae Mariae corruerunt, media quadam porticu mirum in modum conseruata] se- cundum illud lugentis Hieremiae: Demolitus est tabernaculum suum. & Repulit Domi- nus altare suum, inaledixit sanctificationi suae.] pergit insuper:

ASTERIUS POENAS DAT DE MALIS IN EPISCO- PVM IL- LATIS.

Thren. 2.

D Porro autem omnes turres, quae in plano constructae erant, disiectae sunt, reliquo aedifi- cio, pinnis muri exceptis, integro stante, manenteque: pinnarum autem lapides nonnulli retro pulsi, minimè tamen prolapsi sunt. alia praeterea templa, & vtrumque balneum pu- blicum, quod duobus distinctum temporibus inferuit, eadem oppressit calamitas. Multi- tudo quoque promiscuè est eadem inuoluta clade: & (ut quidam coniecturam ex pane, qui in tota ciuitate consumi solet, faciunt) hæc lues sexaginta hominum millia extinxit. Ve- rum Episcopus praeter omnium expectationem euasit incolumis, toto domicilio, in quo sedebat, ruinam passo, & solis illis, qui eum circumstabant, seruat, alio praeterea nemine: qui illum omni festinatione subleuantes, cum terrae motus locum secunda concussione pa- tesceret, per funem demissum è periculo eripuerunt.

MISERAN- DA CLADES ANTOCHE.

E Accidit autem in hoc infelici casu res quadam ciuitati per salutaris. Nam clementia Dei propitij furorem suum mitigantis, & virga miserationis & misericordiarum peccata populi corrigentis, nullum incendium factum est, cum ingens flamma, quae partim ex foco

Annal. Eccl. Tom. 7.

M m m

& lu-

CHRISTI
587.PELAGII PAP. II.
10.MAVRITII IMP.
2.

& lucernis tam publicè quàm priuatim accensis, partim ex culinis, balneis, & aliis locis prope infinitis erumpebat, totam urbem circuiret. Hoc terræmotu oppressi fuere tum nobiles & illustres viri quamplurimi, tum Asterius vnà extinctus. Quam cladem vrbi inflictam pecunia sarsit Imperator. Quod autem ad exercitum pertinet: eodem ferè loco fuit: adeò vt barbari persuasum haberent, neminem eos prohibituos, quo minus suo more grassarentur, & in fines Romanorum irruerent. Verumtamen Germanus cum suis copiis illis obuiam profectus, vi manuque sic profligauit, vt nec vnus fuerit reliquus, qui cladem cæteris Persis nunciaret.] hucusque Euagrius. quæ post hæc secuta sint perturbationes in exercitu, dicemus inferius suo loco. Cedrenus^a hoc item anno accidisse tradit, vt Mauritius Imperator sororem suam Gordiam Philippico in matrimonium dans, eundem Orienti præferret: sed quæ ex hoc secuta sint turbæ, dicemus anno sequenti.

^a Cedren. an-
no 2. MauritiAYARES
GRASSAN-
TVRIN RO-
MAN. IMP.

Subdit idem auctor de Cagano, qui cum esset Dux Auarum, pace violata in Longum murum apud Constantinopolim prædando excurrit: quando Commentiolus Dux Romani exercitus de improviso barbaros adortus, magna multitudine caesa, eos abegit: Inde (inquit) cum Hadrianopolim venisset, in Andagastum incidit Selatinorum Ducem, qui prædam agebat. In hunc factum impetu, prædam recepit, insigni potitus victoria.] addit hæc insuper:

BLASPHE-
MI PVNITI.

Et tempore Græci quidam in domo cuiusdam prandentes, eò prolapsi sunt, vt in Virginem Deiparam conuicia atque execrationes iacerent. Horum reliqui illico à malis correpti spiritibus, pœnas dederunt. Dominus autem domus illius per somnium vidit astare sibi Deiparam: quæ alloqui ipsum non dignata, pedes eius virgula veluti notis impressis circumscripsit. Ille autem præ dolore statim euigilans, pedes suos incisos inuenit: gestatus in publicum, ibique expositus, iustum Dei iudicium & inculpatæ Virginis Deiparæ contra se indignationem professus est.] hæc ipse hoc anno Imperatoris secundo.

SYNODVS
LVGDVNEN-
SIS SECVN-
DA.
^b Extat tom.
2. Concil.

Quod ad res pertinet Occidentalis Imperij, hoc anno, qui & ab obitu Clotarij Francorum Regis numeratur Guntheramni eius filij regni vigesimus secundus, celebrata est secunda Synodus Lugdunensis^b, cuius extant sex canones, quibus sanctitas antea à prædecessoribus Ecclesiasticas regulas innouantes, hoc de leprosis Patres addiderunt: Placuit etiam vniuerso Concilio, vt vniuscuiusque ciuitatis leprosi, qui intra territorium ciuitatis ipsius aut nascuntur, aut videntur consistere, ab Episcopo Ecclesiæ ipsius sufficientia alimenta & necessaria vestimenta accipiant, vt illis per alias ciuitates vagandi licentia donegetur.] hæc Synodus, cui subscripserunt Episcopi octo, Vicarij verò Episcoporum duodecim. Inter Episcopos eminebat Syagrius Episcopus Augustudunensis Sanctus adnumeratus, honestatusque ab Ecclesia anniuersaria ipsius natalis memoria. extat ad eum Fortunati epistola in præfatione egregij operis, quod perit.

RECCARE-
DI CONIV-
GIVM.

Hoc item anno, qui secundus numeratur Reccaredi Hispaniarum Regis, ipse Rex Catholicus nonnisi Catholicam iugalem sibi quærens, quam sciebat bene sanctis dogmatibus institutam, probeque educatam Chilperici Francorum Regis filiam sibi in matrimonium dari, missa legatione petiit: quod & est feliciter consecutus, accepta in coniugem Badda virginem maxime pia, quæ post annum sequentem vnà cum Rege subscripta reperitur Concilio

^c Gregor. hist.
Francor. lib.
6. cap. 45.

Toletano, vt suo loco dicemus. Hæc fuit illa legatio, cuius Gregorius Turonensis^c meminit, magnamque legationem appellat, qua de nuptiis actum est Regis Hispaniarum. At licet nomen virginis nuptæ non prodatur: tamen quod hoc factum anno certum sit ex ipsius assertione, dum res gestas Francorum prosequens, easdem per annos Regis Sigiberti disponit, collocatque sub anno eiusdem Regis nono, qui est præfens annus Domini quingentesimus octogesima septimus, & cum reperiatur in Actis Synodi Toletanæ post sequentem annum celebratæ, vxor eiusdem Regis Badda nominata: non aliam ab hac ipsa Regina ex Francis petita eam fuisse dicere possumus: etenim quam constat in matrimonium duxisse

^d Greg. histor.
lib. 9. cap. 26.

Clodofuindam filiam Brunichildis & sororem Childeberti Regis, longè post accidit, nempe (vt ex eodem Gregorio patet^d) anno Domini quingentesimo nonagesimo secundo, anno videlicet (vt ponit) decimoquarto eiusdem Sigeberti Regis.

RADEGVN-
DISSEVAT
VIRGINEM
DEO DICATA.

Verum non Baddam primùm desponsam à Chilperico Rege Reccaredo fuisse, sed aliam filiam collocatam apud sanctam Radegundem in celeberrimo illo Pictauiensi monasterio, quam susceperat ex Audouera, testatur^e ipse Gregorius, quam & Basinam appellatam inferius prodit^e. De hac igitur imprimis ista Gregorius: Voluit enim tunc aliam filiam illuc dirigere, quam de Audouera habebat, & eam in monasterio Pictauiensi posuerat: sed illa distulit, resistentem præcipue beata Radegunde, ac dicente: Non est enim dignum, vt puella

^e Idem lib. 6.
cap. 34.
^f Idem lib. 9.
cap. 39.CHRISTI
587.PELAGII PAP. II.
10.MAVRITII IMP.
2.

A puella Christo dicata iterum ad seculi voluptates reuertatur.] hæc ipse, qui & eam remansisse in eodem monasterio, ex iis quæ inferius tradit^a, ostendit.

^a Idem lib. 9.
cap. 39.

Sed quæ post hæc in Galliis secuta sint mala, ex eodem auctore narrentur. Tunc enim temporis cum filius paruulus Chilperici moreretur, Fredegundis Regina existimans à maleficis id factum esse, de iisdem dirisimam exercuit quæstionem, in crimenque vocatus est Dux exercitus Mummolus, de quo superius mentionem fecimus: qui post dira tormenta coactus est miserimè mori. pluribus prosequitur ista Gregorius^b: qui & quomodo vitus est Dominus quæ reges sibi videntur impunè deliquisse (siquidem hoc anno ipse Chilpericus Rex occiditur) rem gestam sic narrat^c:

^b Gregor. hist.
lib. 6. c. 15.^c Gregor. lib.
6. c. 46.

Chilpericus Nero nostri temporis & Herodes ad villam Calensem, quæ distat ab vrbe Parisiaca quasi ceterum stadiis, accedit, ibique venationes exercet. Quadam verò die regressus de venatione, iam subobscura nocte, dum de equo susciperetur, & vnâ manum super scapulam pueri retineret, adueniens quidam cum cultro percussit sub ascella, iteratèque ictu ventrem eius perforat: statimque profluente copia sanguinis tam per os quàm per aditum vulneris, iniquum fudit spiritum.] & post nonnulla, quibus recenset eius scelera Nerone digna, addit de odio quo flagrabat aduersus sacerdotes & Ecclesias, & inter alia de his quæ spectant ad bona Ecclesiastica, quorum expilator erat:

REX CHIL-
PERICVS
OCCIDITVR.

Aiebat enim (addit Gregorius) plerumque: Ecce pauper remansit fiscus noster: ecce diuitia nostra ad Ecclesias sunt translata. Nulli penitus, nisi soli Episcopi regnant: perit honor noster, & translatus est ad Episcopos ciuitatum. Hæc agens assidue, testamenta quæ in Ecclesiis conscripta erant, plerumque dirupit.] Vides quales esse soleant homines Neroni atque Herodi similes, qui talia dicerent ac perpetrarent. Sed ac si pauca de eo mala narrasset, hæc addit: Iam de libidine atque luxuria non potest reperiri in cogitatione, quod non perpetrasset in opere. Noua semper ad lædendum populum ingenia perquirebat. Nam si quos hoc tempore culpabiles reperisset, oculos eius iubebat erui, & in præceptionibus quas ad Iudices pro suis vtilitatibus dirigebat, hoc addebat: Si quis præcepta vestra contempserit, oculorum auulsione mulsetur, &c.]

NEFANDA
SCELERA
REG. CHIL-
PERICI.

Sed quid de eo per visum ostensum sit Guntheramno Regi, Gregorius ita narrat^d: Rex ait: Vidi & ego aliam visionem, quæ huius interitum nunciauit. Adducebatur enim in conspectu meo à tribus Episcopis vinctus catenis, quorum vnus Terricus, alius Agricola, tertius verò Nicetius Lugdunensis erat. è quibus dicebant duo: Soluite, quæto, eum, & castigatum abire permitte. Quibus è contrario cum amaritudine Terricus Episcopus respondebat: Non fiet ita, sed igne concremabitur pro sceleribus suis. Et cum diu multumque

^d Greg. histor.
Francor. lib.
8. cap. 5.
DE CHILPERI-
CI REGIS
DAMNATIONE VI-
SIO.

quasi altercantes, hæc inter se verba proferrent: conspicio eminus æneum super ignem positum feruere vehementer. Tunc me flente, apprehensum infelicem Chilpericum, contractis membris, proiciunt in æneum: nec mora inter vndarum vapores ita dissolutus ac liquefactus est, vt nullum ex eo penitus indicium remaneret.] hæc à Rege Gregorius & alij qui aderant accepere.

Reliquit Chilpericus filiolum infantem Clotarium nomine nondum baptizatum, de quo saepe Gregorius^e. Profecit nonnihil tali sibi ostenso viso Rex Guntheramnus, cuius hoc anno clementia resulsit in suscipiendo Ætherio Episcopo calumniis diu multumque circumuento, eumque muneribus exornando, & suis epistolis ad Episcopos comitando. rem gestam pluribus idem Gregorius^f scribit, eiusdem Regis commendans benignitatem & misericordiam; quem & ad ambientes Episcopatum Bituricensem hæc eodem tempo-

^e Gregor. lib.
6. c. 36.

re respondisse tradit^g: Non est principatus nostri consuetudo, sacerdotium venundare sub pretio, sed nec vestrum eum præmiis comparare; ne & nos turpis lucri infamiam notemur, & vos mago Simoni comparemini: sed iuxta Dei præscientiam Sulpitius vobis erit Episcopus. Et sic ad clericatum deductus, Episcopatum Ecclesiæ supradictæ suscepit. Est enim vir valde nobilis, & de primis Senatoribus Galliarum, in litteris bene eruditus rhetoricis, in metricis verò artibus nulli secundus. Hic Synodum illam, cuius supra meminimus, de parochiis Cadurcenis fieri commonuit.] Sed & quod præstat cæteris, idem electus Sulpitius egregia nituit sanctitate viuens, mortuusque pariter Sanctus est cultus, honestatus ab Ecclesia anniuersaria ipsius diei natalis memoria. Quod verò ad Synodum spectat, fuit ea celebrata Auerni pro sedandis turbis obortis inter Episcopos Rutenorum & Cadurcentium occasione diocesis vsurpatæ, vt idem Gregorius docet^h.

^g Gregor. lib.
6. c. 38.

Sed quæ miranda de eade martyris tunc acciderint, accipe ex eodem Gregorio, vbi

Annal. Eccl. Tom. 7.

M m m 2

ait:

^a Gregor. lib. 6. c. 17. LYPENTII ABR. MAR. TYRIUM. ait: Lupentius verò Abbas basilicæ S. Priuati martyris vrbs Gabalitanæ à Brunichilde Regina accersitus aduenit: inculatus enim (vt ferunt) fuerat ab Innocentio supradictæ vrbs Comite, quòd profanum aliquid effatus de Regina fuisset. Sed discussis causis, cum nihil de crimine maiestatis conscius esset inuentus, discedere iussus est. Verùm vbi viam carere cœpit, iterum ab antedicto Comite captus, & ad Ponticonem villam deductus, multis supplicis est affectus. Dimissusque iterum vt rediret, cum super Axonam fluumium tentorium tetendisset, iterum irruit super eum inimicus eius. Cuius vi oppressi amputatum caput in culleum oneratum lapidibus posuit, & flumini dedit: reliquum verò corpus vindictum cum saxo immerfit gurgiti. post verò paucis apparuit quibusdam pastoribus, & sic extractum de flumine sepulturæ mandatum est.

^{MIRMO-DO DETE CTVM FA-CTVS.} Sed dum necessitates funeris pararentur, & ignoraretur quis esset de populo, præsertim cum caput truncati non inueniretur: subito adueniens aquila leuauit culleum è fundo fluminis, & ripæ deposuit. Admirantesque qui aderant, apprehenso culleo, dum sollicitè quid contineret inquirunt, caput truncati reperiunt, & sic cum reliquis artubus est sepultum. Nam ferunt nunc & lumen ibi diuinitus apparere: & si infirmus ad hunc tumulum fideliter deprecatus fuerit, accepta sospitate recedit.] hucusque Gregorius.

^{SALVTI E-PISC. OBITVS.} Sed iungamus martyri confessorem. Hoc enim eodem anno, quo Chilpericus occisus est, idem auctor testatur migrasse ex hac vita sanctum Saluum Episcopum Albigensem miraculæ sanctitatis virum, de quo plura præclare gesta idem Gregorius narrat^b, quem tu consulere poteris.

^{Greg. hister. Francor. lib. 7. cap. 1.} In fine autem præsentis anni hic ea reddamus summa admiratione digna, quæ S. Gregorius Papa in fine Dialogorum suorum accidisse tradit ante septennium: est enim hic ipse annus, numerando à quarto anno eius Pontificatus, quo (vt dicemus) librum illum scribe-

^{Greg. lib. 4. Dialog. c. 57.} bar. Ait ergo ipse: Ex alia etiam re, quæ nobis ante annos septem gesta est, certissimè confirmatur. Agathus enim Panormitanus Episcopus (sicut fideles mihi ac religiosi viri multi testati sunt atque testantur) cum beatæ memoriæ antecessoris mei tempore iussus esset vt Romam veniret, vim nimiam tempestatis pertulit, ita vt se ex tanto vndarum periculo euadere posse diffideret. Nauta verò illius, Baraca nomine, qui nunc eiusdem Ecclesiæ clericatus munere fungitur, post nauem carabum regebat; ruptoque fune, cum eodem carabo quem regebat, inter vndarum cumulos repente disparuit. Nauis autem, cui Episcopus præerat, tandem post multa pericula ad Vsticam insulam fluctibus quassata peruenit. Cumque die tertio Episcopus nautam, qui ab eo abreptus in carabo fuerat, in nulla maris parte videret apparere, vehementer afflictus mortuum credidit; sed per obsequium charitatis viuo vnum, quod mortuo debebat, impendit, & omnipotenti Deo pro absolutione eius animæ offerri sacrificium victimæ salutaris iubet. Quo oblato, restaurata naue, perrexit ad Italiam. Cumque ad Romanum portum venisset, illic nautam reperit, quem mortuum putabat. Tunc inopinata exultatione gauisus est, & eum qualiter tot diebus in illo tanto maris periculo viuere potuisset, inquisiuit.

^{INGENS MI-RACTVM.} Qui videlicet indicauit, quoties in illius tempestatis fluctibus cum eodem quem regebat fuisset carabo versatus, qualiter cum illo vndis pleno natauerat; & quoties eo à superiori parte deorsum verso, ipse carinæ eius supersederet, adiungens: Cum diebus ac noctibus hoc incessanter faceret, iamque eius virtus funditus ex fame simul & labore cecidisset, quo eum ordine diuina misericordia seruauerit, indicauit. Etenim quod etiam nunc vsque testatur, dicens: Laborans in fluctibus atque deficiens, subito mentis pondere sum grauatus, ita vt neque vigilare me crederem, neque depressus somno essem: & ecce in eodem medio mari me posito, quidam apparuit, qui mihi panem ad refectionem detulit: quem mox vt comedi, vires recepi. Nec longè post nauis transiens affuit, quæ me ab illo vndarum periculo suscepit, atque ad terram deduxit. Quod scilicet Episcopus audiens, requisitum diem, atque illum fuisse diem reperit, quo pro eo presbyter in Vstica insula Deo omnipotenti hostiam sacræ oblationis immolauit. *Adhæc Petrus:* Ea quæ narras, ipse quoque in Sicilia positus agnouit.] hæc Gregorius. Reliqua verò sequenti anno.

Eiusdem quoque anni nota consignatum repertum est epitaphium Cæsariæ feminæ dignæ memoriæ, quam putauerit aliqui, illam esse clarissimam feminam S. Cæsariam Abbatissam sororem S. Cæsarij Archiepiscopi Arelatensis, sed temporis ratio id opinantes erroris arguit: nam ex iis quæ superius dicta sunt, certum habetur, ante annos fermè octoginta ipsam fuisse Abbatissam, ad eò vt impossibile sit in hunc vsque Christi annum fuisse superstitem;

A stitem; sed & ista coniugata fuisse videtur, illa virgo. Epitaphij autem tantum quatuor ultimi versus extant, fracta enim tabula, superiores periere. hi autem sic se habent:

*Mensibus & geminis, concludens tempora vite
Vixit in æternum nullum moritura per æuum.*

*Ista Valens fieri fletu manante rogauit,
Iura sacerdotij seruans, nomenq; iugalis.]*

Videtur autem Cæsaria ista coniunx fuisse Valentis, qui (vt sæpe fieri contingebat) ex coniugio transierit, consentiente vxore, in sacerdotium. post versus hæc sequebatur inscriptio:

Obijt bonæ memoriæ Cæsaria medium noctis
Die Dominico illucescente v. l. id. decembris
Quatragies & vi. p. c. Basilij Iunioris. v. c. c.
Anno * x i i. Regni Domini Cheldeberti Regis
Indictione quinta.]

Qui autem misit Romanam, ista de loco, vbi inuenta. Iuxta opidum sancti Andree quod in Gallia Oscitana situm est diocesis Auenionensis, in summitate montis, in capella in ipsa rupe excisa; in qua sancta Cæsaria agens pœnitentiam multos annos delituisse creditur. Videtur hoc epitaphium litteris Romanis maiusculis in marmore semifracto exaratum. Quod ego fideliter hic reddidi Franciscus Claret Archidiaconus Arelatensis.

IESV CHRISTI PELAGII PAP. II. MAVRITII IMP.

ANNVS
588.

ANNVS
11.

ANNVS
3.

C

Q Vingentesimo octogesimo octauo Christi anno, Indictionis sextæ, Orientalis orbis status militum dissensione vacillat. Cum enim Romanus Dux, qui irruentes in Romanum solum barbaros vicerat, in ordinem redactus esset, & in locum eius Philippicus, cui suam forem Mauritius in matrimonium collocauerat, Orientalibus rebus præfectus fuisset, atq; iurasset exercitus huic non obedire, discessionem fecit. Quomodo autem opera Gregorij Episcopi Antiocheni redditus est obediens Imperatori, Euagnus narrat his verbis:

Imperator Andream suorum satellitum facile principem mittit persuasurum exercitui, vt Duces manipulares, & alios Præfectos quos antea habuerant, admitterent. Ac cum milites Andree adhortationem ne audire quidem sustinerent, negotium ad Gregorium Episcopum Antiochenum transfertur, non solum quòd res maximas commodè conficere poterat, sed quòd multum honoris ei iure debebat exercitus: quippe nonnulli milites ab eo pecunia liberaliter donati erant, alij vestitu & cibo & alijs rebus adiuti tum cum in album militum relati & per eum admissi fuerunt. Itaq; nuncijs ad loca singula missis, totius exercitus facile principes Litarbis (qui locus Antiochia abest circiter trecenta stadia) in vnum cogendos curat. Ad quos cum accessit, genibus humi positus, talem habuit orationem: Iam pridem decreueram, ô Romani, &c.] & recitata oratione, Euagnus ista subdit:

Hæc cum dixisset Gregorius, magnamque vim lacrymarum profudisset, omnium illorum mentes veluti diuina quadam vi ac virtute momento temporis mutatae sunt: ad eò vt postulerent potestatem è confessu exeundi, quo separatim ipsi inter se quid agendum esset deliberarent. Itaque haud diu post veniunt, se Episcopi voluntati atque arbitrio dedituros. At cum Gregorius Philippicum illis nominaret, quem voluit vt sibi Ducem peterent: respondent, tum se, tum vniuersum exercitum sanctè iurasse, se numquam id facturos. Tum ille sine mora, aut vlla cunctatione: Episcopo, inquit, concessum est & potestas data soluendi atque ligandi in caelo & in terra. Sententiamque Euangelij illius citauit.

Cum verò illi etiam in hac re eius arbitrio cederent: Deum idcirco precibus & obsecrationibus placare cœpit, atque immaculato Christi corpore eis distributo (erat enim sacrosancta illa dies, quæ sanctæ Domini passioni proxima est) cum omnes qui circiter duo millia erant, toris in herba ad eam rem confectis accumbentes cœna excepisset, post die domum rediit, decreuitq; vt illo quo loco vellent, in vnum conuenirent. Itaque Philippicum interim Tarsi Ciliciæ ætatem degentem accersit, vt Constantinopolim maturè contendat, de quæ his rebus refert ad Imperatorem, eiq; postulata exercitus de Philippico per litteras significat. Milites autem Philippico postea Antiochiam profecto occurrunt, & hominibus

DISSEN-
SIO MILI-
TVM.

Euag. lib. 6.
c. 10. 11.

EXERCITVS
RECONCI-
LIATVS A
GREGORIO
EPISC.

Euag. lib. 6.
cap. 11.

CONCI-
LIATOS
COMMUNI-
CAT MILI-
TES.

qui lauacro regenerationis tincti erant, sibi ut pro eis deprecarentur ascitis, ad genua Philippici accidunt. Qui cum dexteram illis dedisset, se prateritæ culpæ memoriam obliuione penitus deleturum, cum eo denuo in militiam proficiscuntur.] hæc de reconciliatione exercitus per Gregorium facta Euagrius hoc anno, qui sequens fuit à terræ motu.

Idemque describit bellicos sub Philippico progressus in Persidem, cum exercitui adesset Imperatoris mandato idem Gregorius Antiochenus Episcopus, qui in tempore iracundiæ factus est reconciliatio: cum ad persuadendum vsus est illis potissimum locis ex rhetorica Christiana petitis, nempe humilitate simul & lacrymis. Quis non permouendus erat ac suadendus vel ipso tantum aspectu, cum videret genibus flexis perorantem cum lacrymis Patriarcham? Hi sunt, inquam, ad persuadendum Christianæ eloquentiæ loci efficacissimi ab animi demissione, corporisque humilitatione quæsi. Abiant qui tumido fastu cuncta quæ sunt humilitatis, indigna putant Episcopo, sacrilegiumque existimant vel inclinare B ceruicem laico, antequam ab eo sit salutatio præuentus. Cum enim salus quæritur animarum, cur (si expediat) non se inclinet Episcopus cuius homini, cuius causâ humiliavit se ipsum vsque ad mortem Deus factus homo?

COMMEN-
DATVR HV-
MILITAS
IN EPI-
SCOPIS.

*Cædren. An-
not. hoc anno

Eodem anno Mauritus Imp. auctus filio, eundem Theodosium appellauit. Misit idem Imperator hoc anno legatos ad Childebertum Francorum Regem cum pecunijs, sollicitans eum ad bellum aduersus Longobardos suscipiendum: sed accepta pecunia cum remoretur ille, & iste iterata legatione eum vrgeret, Rex legatos illiberaliter tractans inanes dimisit. verum per mortem tandem, cum ad Italiam inuadendam parasset exercitum, discordia Ducum re infecta reuertitur. narrat pluribus ista Gregorius^b.

^bGre. Turon.
lib. 8. c. 30. 38.

^cIsid. in chro-
nic. Gothor.
RECCARE-
DVS FRAN-
COS VICIX.

Infeliciter quoque cessit bellum, quod parauerat Guntheramnus aduersus Gothos illos qui hæctenus in Gallia Narbonensi sedes semel fixas tenebant. Hoc illud planè prælium, de quo Isidorus his meminit verbis, de Reccaredo cum agit: In belli quoque gloria satis clarus ac præcipuus extitit: De Francis enim cum sexaginta ferè armatorum copijs Gallias irruentibus, misso Claudio Duce aduersus eos, glorioso triumphauit euentu. Nam nulla vquam in Hispanijs Gothorum vel maior, vel similis extitit victoria: prostrati sunt enim & capti multa millia: residua pars exercitus in fugam versa, Gothisque post tergum insequentibus vsque ad regni sui fines caesa est.] hæc de victoria aduersus Francos in Gallia Narbonensi Gothorum ditione accepta Isidorus, quam Gregorius silentio magna ex parte obuolutam reliquit, querelas tantum Guntheramni Regis, qui expeditionem parauit, profectus, cum rem malè gestam ob militum scelera perpetrata deplorat.

^dGre. Turon.
lib. 8. c. 30.

Cæterum illa potius causâ, iniqua belli illati expendenda fuerat, cum aduersus Gothos potitos ad longum tæpus Gallia Narbonensi iam Catholicos redditis bellum mouit: quando abdicata iam Ariana impietate, in vnitatem Catholicam vnâ cum Rege ipsorum coissent, quo nomine ab omnibus Principibus Orthodoxis fuerant amplectendi, muneribusque & alijs pietatis officijs frequentandi. Sed audi ex Gregorio^d, quæ post reditum fugatorum militum egerit Guntheramnus: Quibus (inquit) reuersis, magna Guntheramnum Regem amaritudo cordis obsedit. Duces verò supradicti exercitus basilicâ S. Symphoriani martyris expetierunt. Veniente itaque Rege ad eius solemnitatem, repræsentati sunt sub conditione audientiæ in postmodum futuræ. Postea verò quatuor vocatis Episcopis, necnon & maioribus natu laicorum, Duces discutere cœpit, dicens: Qualiter nos hoc tempore victorias obtinere possumus, qui eâ quæ patres nostri consecuti sunt, non custodimus? Illi verò Ecclesias ædificantes, in Deum spem omnem ponentes, martyres honorâtes, sacerdotes venerantes, victorias obtinuerunt, gentesque aduersas, diuino opitulante adiutorio, in ense & parma sæpius subdiderunt. Nos verò non solum Deum non metuimus, verum etiam sacra eius vastamus. Non enim potest obtineri victoria, vbi talia perpetrantur. Ideo manus nostræ sunt inualidæ, ensis hebescit, nec clypeus nos (vt erat solitus) defendit ac protegit.

CVR RES
BELLICAR
INFAV-
STVM FI-
NEM SOR-
TIANTVR.

GVNTHE-
RAMNVS
CVLTVR
IYSTITVIAE.

Ergo si hoc meæ culpæ ascribitur, iam id Deus capiti meo restituat. Cæterum si vos regalia iussa contempnitis, & ea quæ præcipio implere differtis: iam debet securis capiti vestro submergi. Erit enim documentum omni exercitui, cum vnus de prioribus fuerit interfectus. Verum iam experiri debemus, quid agi oporteat. Si quis iustitiam sequi destinat, iam sequatur: si quis contemnit, iam vltio publica ceruici eius imminet: fatius est enim vt pauci contumaces pereant, quam ira Dei super omnem regionem dependat innoxiam. Hæc Rege dicente, responderunt Duces: Bonitatis tuæ magnanimitas, Rex optime, enarrari facile non potest, qui timor tibi in Deum sit, qui amor in Ecclesias, quæ reuerentia in sacerdo-

A sacerdotes, quæ pietas in pauperes, quæve dispensatio in egenos. Sed quia omnia quæ gloria vestra profert, recta veraque esse censentur, quid faciemus, quod populus omnis in vitium est dilapsus? omnemque hominem agere quæ sunt iniqua delectat: nullus Regem metuit, nullus Ducem, nullus Comitem reueretur. Et si fortassis alicui ista displicent, & ea pro longæuitate vestra emendare conatur; statim seditio in populo, statim tumultus exoritur, & in tantum vnusquisque contra seniores sæua intentione grassatur, vt vix se credat euadere, si tandem silere nequiverit. Ad hæc Rex ait: Si quis sequitur iustitiam, viuat: si quis legem mandatorumque nostrum respuit, iam pereat, ne diutius hoc blasphemum prosequatur.] hucusque Regis oratio, quæ nouis nuncijs de Reccaredo Galliam Arelatensem inuadente intercepta est.

Verum Rex ipse rem altius meditatus, vnde malorum omnium fons erumperet, sollicitius peruestigauit, detexitque negligentiæ Episcoporum esse in culpa, cum populum sibi subiectum non Euangelicis (vt par esset) instituerent disciplinis: ex quo fieret, vt corruptis moribus viucentes populi, nullam iusti rectique ratione habentes, nefandissima scelera perpetrarent. Quamobrem in eosdem Episcopos non nihil comotus, Synodum conuocat Matisconense habendâ in fine anni huius, quo incipit numerari eiusdem Regis vigesimus quartus. Exstat ipsa quidè Synodus Matisconensis secunda dicta, eademque generalis appellata, ad quam omnes Metropolitani Episcopi in prouincijs Guntheramni positi cõuenerunt, interque alios numeratos primum locum Priscus Lugdunensis obtinuit, idemque nominatus Patriarcha.

INDICE-
TVR MA-
TISCON-
ENSE SE-
CVNDVM
CONCIL.

Præter illa autem quæ in actis eiusdem Synodi habentur, nonnulla collegimus ex diuersis locis Gregorij Turonensis, quæ ad eandem Synodum spectare posse videntur. Atque in primis quod pertinet ad diem præscriptum Synodi celebrandæ, constat ex eodem Gregorio^a eandem indictam ad vndecimum Kalendas Nouembris. ita quidè Gregorius, dum agit de Palladio Episcopo Santonensi, & Bertheramno Episcopo Burdegalensi iussis ad dictam diem Synodo interesse. Quod insuper ad eum qui ipsam celebrandam curauit, Guntheramnum Regem spectat: constat quidem, etsi zelum Dei habuit, haud tamen in omnibus secundum scientiam. Etenim leuibus quibusdam suspicionibus ferebatur aduersus nonnullos Episcopos, quos tamen morum sanctitas commendabat, vt inter alios accidit de Theodoro Massiliensi Antistite, quem à seculari Iudice primum non nihil exagitatam huic voluit Synodo interesse, de quo recenset ista Gregorius^b:

DE TEMPO-
RE SYNO-
DI.
^cGre. Turon.
lib. 8. cap. 7.

Denique cum Rex maxima intentione Theodorum Episcopum iterum persequi conaretur, & Massilia iam in Childeberti Regis dominationem reuocata fuisset, ad discutendas causas Retharius illuc quasi Dux à parte Regis Childeberti dirigitur. Sed postposita actione quæ ei à Rege iniuncta fuerat, Episcopum vallat, fidei iussos requirit, & ad præsentiam Regis Guntheramni direxit, vt scilicet ad Synodum quæ Matiscone futura erat, quasi ab Episcopis damnandus adesset. Nec defuit vltio diuina, quæ seruos suos ab ore canum rabidorum feruare consuevit. Nam egrediente Episcopo à ciuitate, statim res Ecclesiæ diripit, & alia quidem sibi vendicat, alia sub sigillorum munitione concludit; cumque hoc fecisset, protinus famulos eius saeuissimus inuadit morbus, exhaustoque febre peremittitur: filius eius ab hoc incommodo defecit, quem in suburbano Massiliæ ipsius cum graui gemitu sepeliuit: fuitque talis domui eius plaga, vt cum ab vrbe illa esset digressus, vix ad patriam suam regredi putaretur. Theodorus verò Episcopus à Guntheramno Rege detentus est: sed nihil Rex ei nocuit. Est enim vir egregiæ sanctitatis & in oratione assiduus, de quo mihi Magnericus Treuerensis Episcopus hæc retulit: Ante hos annos cum ad præsentiam Childeberti Regis ita sub ardua custodia duceretur, vt quodcumque ad urbem aliquam venisset, neque Episcopum, neque quemquam de ciuibus videre permitteretur: adueniente Treueros, nuntiatum est Episcopo, hunc iam in nauis positum clam adduci. Surrexitque sacerdos tristis, ac velociter profectus, reperit eum ad littus, caustatusque custodibus, cur tanta esset impietas, vt non liceret fratri fratrem aspicere. Visoque tandem, osculatus est eum; indulgensque aliquid vestimenti, discessit.

^bGre. Turon.
lib. 1. c. 12.
THEODO-
RVS MAS-
SILIENSIS
EPISC. EXA-
GITATVS.

DIVINA
VLTIO IN
SACRILIB-
GOS.

Veniens itaque ad Basilicam S. Maximini, prosternitur sepulchro, illud Apostoli retinens: Orate pro iniucem, vt saluemini. Fusaque diu oratione cum lacrymis, vt fratrem dignaretur Dominus adiuuare, egressus est foras. Et ecce mulier quam spiritus erroris agitabat, clamare sacerdoti cœpit, & dicere: O scelestè & inueterate dierum, qui pro inimico nostro Theodoro orationem fundis ad Dominum. Ecce nos quotidie quarimus, qualiter ab his Gallijs extrudatur, qui nos quotidianis incendijs conflagrat; & tu pro eo orare non desinis?

THEODO-
RVS CVM
EVVLAT
DEMONES
TERRÆ.

desinis: Satius enim tibi erat res Ecclesie tuae diligenter inquirere, ne pauperibus aliquid deperiret, quam pro hoc tam intentè deposcere. Et aiebat: Vx nobis, quia eum non possumus expugnare. Et licet dæmonis credi non debeat: tamen qualis esset sacerdos, de quo hæc dæmon condolens declamabat, apparuit.] hæc Gregorius, qui subdit a, Childebertum Regem nepotem Guntheramni rogasse patrum per Felicem legatum, ne quid iniuriæ inferretur Theodoro Episcopo, quem colebat vt patrem. Cæterum ipse Childebertus noluit sui regni Episcopos proficisci, vt antè pollicitus erat. Hæc Synodum præcefferunt: iam ad ipsam Synodum veniamus.

Gregor. hist. Franc. lib. 8. c. 13.

Tom. 1. Concil.

Habent in primis eius Acta, hoc eodem anno XXI III. inchoante Regis Guntheramni, celebratam esse in Gallijs eandem Synodum Matisconensem secundam dictam b, in eaq; statutos canones viginti. Inter alios Episcopos sanctitate conspicuos, qui eidem subscripti reperiuntur, sunt Priscus Lugdunensis, Euanlius Viennensis, Prætextatus Rhotomagensis, B Theodorus Maffiliensis, Sulpicius Bituricensis, Veranus Cauallicensis, & alij, omnes numero sexagintaduo præter eos qui per legatos interfuerunt.

DE IMMUNITATE ECCLES. SERUAN. DA.

Cum autem illic multa ad œconomiam Ecclesiasticam vtilia sint cõstituta; notatu digna sunt, quæ de veneratione à secularibus præstanda clericis sancita fuere. Primum verò illud magnopere inculcatum, vt præcedentibus vigilijs, singulis diebus Dominicis sanctificarentur, & ab operibus seruilibus cessaretur, eodemq; die à populo oblationes panis & vini Deo in Ecclesia offerrentur, ac decimæ darentur in pauperum vsum. Sed & illud sancitum à Patribus fuit, vt confugientes ad Ecclesiam extrahere nemo auderet. Ad hæc iterum sancienda Patres inducti fuisse videntur ob diuersos casus, quos diuersis in locis accidisse diximus: quibus addita sunt, quæ hoc ipso anno, cum de nece Chilperici Regis quæstio haberetur, Turonis in Ecclesia sancti Martini fieri plura illicita contigerunt; quæ insuper in basilica S. Vincentij martyris facta sunt, quorum causa plura accidisse miracula Gregorius docet, qui ipforum omnium narrat historiam. In primis verò agit de his quæ contigerunt Turonis c de violato hoc ipso anno atrio Ecclesie sancti Martini, in quo occisus est Eberulfus reus maiestatis, quod necem intulisset Chilperico Regi Francorum, cuius erat cubicularius d, qui & aliorum quoque scelerum patrator inuentus est, quæ idem Gregorius narrat e pluribus; factaq; hæc testatur inuito Rege Guntheramno, qui ad hæc missis mandatum dederat, vt cuncta fierent: salua Ecclesie immunitate: quem & his auditis magnopere succensuisse tradit. Sic igitur sacrilegium tantum per legem Ecclesiasticam, ne vltius fieret, placuit emendari, sed interfectores vltio secuta est, cum & ipsi interfecti sunt.

Gregor. hist. lib. 7. c. 29. Greg. hist. Franc. lib. 6. c. 11. Greg. ibid. cap. 22.

VLTIO DIVINAIN SACRILEGOS. Gregor. hist. lib. 7. cap. 21.

Erat præterea recens memoria, quanta locis sacris habenda reuerentia esset, de militibus illis qui violassent basilicam S. Vincentij martyris apud Agenntensem ciuitatem, de quibus pauca ista Gregorius habet f: Multos ibi diuina vltio conterruit: Nam plerisque manus diuinitus vrebantur, emittentes fumum magnum, sicut ex incendio surgere solet: nonnulli arrepti à dæmone per energiam debacchantes, martyrem declamabant: plurimi verò semori à seditione proprijs se iaculis fauciant.] his igitur adeo pauendis visis sæpe portentis, permoti sunt cum Rege Episcopi, vt Ecclesiasticam immunitatem iterum nouis sancitis legibus communirent.

DE CAUSA EPISCOPO-RVM ET CLERICO-RVM. Con. Matis. con. c. 9. c. 10. IN EPISCOPOS VENATORIBS.

Sed & quod plerūque grauius in Gallijs à Principibus peccatum esset, cum Iudices sæpe in Episcopos manus violentas iniecissent, eosq; in carcerè detrusissent, & iussu Regum etiam exilij pœna damnassent: prohibuit sancta Synodus g Episcoporum iudicia agitari per seculi magistratus, sed per suos Metropolitanos, vel si causa esset grauior, apud prouinciale Concilium agi decreuit. Idipsū de clericis cuiusq; ordinis statuit, quod quidem non recens institutum, sed ab ipso ferinè Christianitatis nascentis exordio esse seruatum, Patres asseruerunt.

Con. Matis. con. c. 13.

Quod verò irrepsisset ille prauus vsus in Gallijs, vt Episcopi Reges adeuntes, ipsos etiam negotiorum causa in venationibus sequerentur, atq; iidem mox ex Episcopis in venatores transformarentur, alerentq; canes & accipitres, sicque fieret, vt in Episcoporum quorundam domibus audirentur eiusmodi aues stridere, canesq; latrare: vetuit Synodus ista fieri, statuto canone, ad cuius finem hæc leguntur h: Custodienda est igitur Episcopalis habitatio hymnis, non latratibus, operibus bonis, non morsibus venenosis. Vbi igitur Dei est assiduitas cantilenæ: monstrum est & dedecoris nota, canes ibi vel accipitres habitare.]

Eod. Concil. 8. 1. 9.

Sed & illud crimen inemendatum minimè reliquerunt, cum potentes fulti fauore Regum aliena sibi vendicarent fisci titulo, vel quouis modo vsurparent; quos anathemate Synodus i ipsa percussit.

Verum

A Verum & illud præterea memoria dignum Patres, Rege annuente, constituerunt, vt laici clericos omnino venerari deberent, ista sancientes memoria digna: Statuimus, vt si quis secularium quæmpiam clericorum in itinere obuium habuerit, vsque ad inferiore gradum honoris veneranter (sicut concedet Christianum) illi colla subdat, per cuius officia & obsequia fidelissima Christianitatis iura promeruit. Et si quidem ille secularis equo vehitur, clericusque similiter, secularis galearum de capite auferat, & clerico sinceræ salutationis munus adhibeat. Si verò clericus pedes graditur, & secularis vehitur equo sublimis: illico ad terram desuat, & debitum honorem prædicto clerico sinceræ charitatis exhibeat: vt Deus qui vera charitas est, in vtrisque lætetur, & dilectione sua vtrumque adsciscat. Qui verò hæc, quæ Spiritu sancto dictante sancita sunt, transgredi voluerit, suspendatur.] hæc Patres.

QVO CVLTV LAICI VENERARI DEBERENT CLERICOS.

*astingat

B Rursus verò Ecclesiasticos omnes procul volentes esse à sanguine a, vetuerunt clericos interesse examini reorum, & ad locum accedere vbi rei criminum morte multaretur. hæc & alia salubri concilio à Patribus sunt constituta, vt conditio illorum temporum exigere videbatur: ad postremumq; illud additum, vt quolibet triennio generale Concilium ageretur, indicereturque illud ab Archiepiscopo Lugdunensi. Præter hæc autè in eadem Synodo diuersorum Episcoporum ventilatæ sunt causæ, & peracta iudicia, de quibus ita Gregorius b:

Eod. Concil. c. 19

A SANGVINE NE PROCVL CLERICI.

Interim (inquit) dies placiti aduenit: & Episcopi ex iussu Regis Guntheramni apud Matisconensem urbem collecti sunt. Faulinianus autem, qui ex iussu Gundebaldi Aqueenis vrbs fuerat Episcopus ordinatus, ea conditione remouetur, vt eum Berthramnus Orciscusque siue Palladius, qui cum benedixerant, vicibus pascere, centenosque ei aureos annis singulis ministrarent. Nicetius autem ex laico, qui primus Chilperico Regi præceptum elicerat, in ipsa vrbe Episcopatum adeptus est. Vrsicinus Cadurcentis Episcopus excommunicatur, pro eo quod Gundebaldum excepisse, publicè est confessus, accepto eiusmodi placito, vt pœnitentiam tribus annis agens, neque capillum neque barbam tonderet, vino & carnibus abstineret; Missas celebrare, clericos ordinare, Ecclesias, christinaque benedicere non præsumeret, eulogias dare penitus non auderet: vtilitas tamen Ecclesie per eius ordinauonem, sicut solita erat, omnino exercebatur.] & paulo post: Prætextatus verò Rhotomagensis Episcopus, orationes quas in exilio positus scalpfit, coram Episcopis recitauit, quibusdam quidem placuerant: à quibusdam verò quia artem secutus minimè fuerat, reprehendebantur. Strylus autem per loca Ecclesiasticus & rationalis erat.] & infernis.

Gregor. hist. Francor. lib. 8. cap. 10.

COGNITAB IN SYNODO CAUSAE EPISCOPO-RVM.

C His etiam diebus Guntheramnus Rex grauius ægrotauit, ita vt putaretur à quibusdam non posse prorsus euadere: quod credo prouidentiam Dei fuisse. Cogitabat multos Episcoporum exilio detrudere. Theodorus itaque Episcopus ad urbem suam regressus, fauente omni populo, cum laude susceptus est.] hæcenus de Actis Synodicis Gregorius. Eorumdem sanctæ Synodi decretorum viginti meminit Ado Viennensis, dum ait de S. Euanatio Episcopo Viennensi: Hic cum S. Prisco, & Artemio Senonico, & Remigio Bituricensi, & cum alijs sanctis Episcopis, viginti capitula Ecclesiastica perfecte comprobauit, quibus confedit quoque Syagrius Eductensis Episcopus, vir summæ sanctitatis.] hæc de Synodo, & Sanctis qui interfuerunt, Ado, dum recenset suæ Ecclesie Viennensis Episcopos: de quibus non prætereat, quod ante huic de quo agit, Euanatium successisse ait Namatio, siue Manatio, quem generis nobilitate, vitæ egregia sanctitate, & eloquentia celebrem prædicat. fuerat ipse ex coniugio vocatus ad Ecclesiam: cuius vxor non minori quàm ipse sanctitate resplenduit, sicut & generis nobilitate: fuitque illi nomen Euphrasia, de qua ex scripto codice Fortunati hic tibi epitaphium legendum exhibeo:

EPITAPH. EUPHRASIAE.

E Si pietatis opus numquam morietur in auum: Vniis pro merito, femina sancta, tuo. Inchyta sidereo radians Euphrasia regno, Nec mihi flenda manes, cum tibi lata places. Terram terra edit, sed spiritus astra recepit: Pars iacet hæc tumulo, pars tenet illa potum. Corpore deposito leniori vecta volatu: Stans melior celo, quàm prius esset humo. Carnis iniqua domans, de te tibi facta triumphans, Ad patriæ sedes ciuis opima redit. Ardua nobilitas proauorum luce coruscans, Plus tamen es meritis glorificanda tuis.

Pfr

*Vir cui Namatius datus Vienna sacerdos,
 Coniuge defuncto, consociata Deo.
 Exulibus, viduis, captiuis omnia fundens,
 Paupertate pia diues ad astra subis.
 Aeternum mercata diem sub tempore paruo,
 Missisti ad celos quas sequereris opes.
 Sed rogo per Regem paradisi gaudia dantem,
 Pro Fortunato supplice funde precem.
 Obtineas votis, hec qui tibi carmina misi,
 Ut merear claudi quandoque claue Petri.]*

haecenus epitaphium. Iam ad Guntherannum Regem tantæ Synodi cogendæ auctorem redeamus.

Post Synodum peractam Guntherannus Rex edidit sanctionem ad Episcopos atque Iudices scriptam, qua (vt decet religiosissimum Principem) eosdem honoratur Episcopos, Verbi in primis prædicationi inuigilare; sed & ne munus Episcopale per vicarium, sed per se ipsos expleant, admonet. Datum est edictum hoc eodem anno, quarto Idus Nouembris, quod cum memoria dignum sit, hic apponimus: sic enim se habet:

Gunthratnus Rex Francorum omnibus Pontificibus, ac vniuersis sacerdotibus & cunctis Iudicibus in regione nostra constitutis.

Per hoc supernæ maiestatis auctorem, cuius vniuersa reguntur imperio, placari credimus, si in populo nostro iustitiæ iura seruamus: & ille pius Pater & Dominus, qui humanæ fragilitatis substantiam suo semper adiuuare consuevit auxilio, melius dignabitur cunctorum necessitatibus quæ sunt opportuna concedere, quos cognoscit præceptorum suorum monita custodire. Dum ergo pro regni nostri stabilitate & saluatione regionis, vel populi solitudine peruigili attentius pertractauimus: agnouimus infra regni nostri spatia vniuersa scelera, quæ canonibus & legibus pro diuino timore puniri consueuerunt, suadente aduersario boni operis, perpetrari. Et ex hoc proculdubio indignatione cælesti per diuersas sæculi tempestates homines aut pecora aut morbo consumi merentur, aut gladio, dum diuina iudicia non timentur: atque ita fit, vt admittendo illicita, per ignorantiam multi deperant, & non solum præsentem vitam celerius cogantur amittere, sed & inferni supplicia sustinere.

Ad vos ergo, sancti Pontifices, quibus diuina clementia potestatis paternæ concessit officium, in primis serenitatis nostræ sermo dirigitur, sperantes quod ita populum vobis prudentia diuina commissum frequenti prædicatione studeatis corrigere, & pastorali gladio gubernare, quatenus dum vniuersi diligendo iustitiam conuersatione præcipua cum omni honestate studuerint viuere melius, cuncta rerum aduersitate remota, cælesti beneficio concedatur tranquillitas temporum, & congrua saluatio populorum. Et licet absque nostra admonitione ad vos specialiter prædicandi causa pertineat: attamen reliquorum peccatis vos omnino credimus esse participes, si filiorum vestrorum culpas non assidua obiurgatione corrigitis, sed silentio præteritis. Nam nec nos, quibus facultatem regnandi superni Regis commisit auctoritas, iram eius euadere possumus, si de subiecto populo sollicitudinem non habemus.

Idecirco huius decreti ac definitionis generalis vigore decernimus, vt in omnibus diebus Dominicis, in quibus sanctæ Resurrectionis mysterium veneramus, vel in quibuscumque reliquis solemnitatibus, quando ex more ad veneranda templorum oracula vniuersa plebis coniunctio deuotionis congregatur studio, præter quod victum præparari conuenit, ab omni corporali opere suspendantur, nec vlla causarum præcipue iurgia moueantur.

Sed vos Apostolici Pontifices, iungentes vobiscum confacerdotes vestros & filios senioris Ecclesiæ, ac Iudices locorum, quoscumque agnoscitis quod vitæ qualitas honesta commendat, ita vniuersam populi multitudinem constanti vel Deo placita iugiter prædicatione corrigite, vt bene viuentes mysticus adhortationis sermo mulceat, & excedentes ad viam recti itineris correctio pastoralis adducat: quatenus omnes vnanimi deliberatione laudabiliter studeant viuere, vel æquitatem & iustitiam conseruare, qualiter ab omni peccatorum sæce liberos suos sancta suscipiat Ecclesia Christianos.

Enimverò quicumque sacerdotum aut secularium intentione mortifera perdurantes, crebrius admoniti emendare neglexerint: iuxta quod conditiones causarum aut excessus personarum exegerint, alios canonica seueritas corrigat, alios legalis pœna percellat: quoniam

Tom. I. Concil. post Asta. Cont. Matific. conu. Guntherannus GYNTHERRAMNI REGIS EDITIONE.

DE FESTIS DIERVA COLENDIS.

QVID AGERE DEBEANT SACERDOTES.

DE IUSTITIA SERVANDA.

A

B

C

D

E

A quoniam nec innocentes potest reddere collata securitas liberos, nisi culparum probatio punierit criminosos: nec minor est pietas proteruos conterere, quam releuare compressos. Conuenit ergo, vt iustitiæ & æquitatis in omnibus vigore seruato, distingat legalis vltio iudicum, quos non corrigit canonica prædicatione sacerdotum: quo fiat, vt dum præterita ressecantur scelera, nullus audeat perpetrare futura, & ita vniuersos excedentes pro disciplina tenore correctionis frenâ constringant, & in vniuersa regione nostra pacis & concordie iura proficiant. Cuncti itaque Iudices iusta (sicut Deo placet) studeant dare iudicia: nam non est dubium, quod acrius illos condemnabit sententia nostri iudicij, à quibus non tenetur æquitas iudicandi. Non Vicarios aut quoscumque à latere suo per regionem sibi commissam instituere aut destinare præsumant, qui (quod absit) malis operibus consentiendo, venalitatem exerceant, aut iniqua quibuscumque spolia inferre præsumant.

Clericorum transgressiones, cum aduersario instigante, contigerint, quantum illis pro diuino amore reuerentia maior impenditur, tantum conuenit vt acrius ressecantur: quoniam si sancti pastores, aut instituti Iudices (quod nefas est) subditorum suorum scelera potius occultare quam ressecare tentauerint: se ex hoc amplius reos esse vel noxios, non ignorent. Cuncta ergo quæ huius edicti tenore decreuimus, perpetualiter volumus custodiri: quia in sancta Synodo Matiscouensi hæc omnia (sicut nostis) studiuimus definire, quæ præsentis auctoritate vulgamus. *Subscriptio domini Guntheranni Regis.* Data sub die quarto Idus Nouembris, vigesimo quarto anno regni supradicti Regis. Iam hæc edictum Regis maximè pij à cunctis Christianis Principibus præ oculis habendum, vt cum siue peste, siue penuria, bellouè affligi suos populos vident, ad populi mores corrigendos atque Iudices emendandos se conuertant, prout fecisse vidimus Guntherannum.

Quod verò pertinet ad Reccaredum Regem, ipse (vt Christianum Principem decet) filius pacis, quantumlibet victor, pacem tamen missa legatione à Guntheranno Rege Francorum petiit hoc anno: sed cum non obtinuerit, sequenti rursus anno alia missa legatione id ipsum enixius postulasse constat, verum eam minimè consecutum esse, idem Gregorius tradit. Porro tantum Regem pacis cultorem maximè piū eo dono muneratus est Deus, vt eum à maximo liberaret discrimine, à coniuratione nimirum dolis fabricata Regeginæ noueræ conspirantis cum Vdila Episcopo Ariano hoc ipso anno tertio regni eius.

Sed redeamus ad Francos, quos præter bellorum infelices exitus hoc pariter anno afflixit non modicum regniæ ciuitatis incendio. hoc enim anno decimo Childeberti Regis Parisiensis ciuitas conflagrauit. Quæ verò admiranda memoria digna tum acciderint, Gregorius ita narrat: Exiit autem in his diebus apud vrbe[m] Parisiacam mulier, quæ diceret incolis: Fugite ab vrbe, & scitote eam incendio concremandam. Quæ cum à multis irridereretur, quod hæc aut sortium prælagio diceret, aut vana aliqua somnasset, aut certè dæmonij meridiani hæc instinctu proferret, respondit: Nequaquam est ita vt dicitis: nam in veritate loquor, quia vidi per somnium à basilica S. Vincentij venientem virum illuminatum tenentem manu cereum, & domos negotiatorum ex ordine succendentem. Denique post tertiam noctem quod hæc mulier est effata, inchoante crepusculo, quidam è ciuibus accenso lumine in promptuarium est ingressus, assumptoque eo ac cæteris quæ necessaria erant, abscessit, lumine secus cupellam olei derelicto. Erat autem domus hæc prima secus portam quæ ad mediam diem pandit egressum: ex quo lumine apprehensa domus incendio concrematur, de qua & alix apprehendi cœperunt.

Tunc diruente igne super vincos carceris, apparuit eis beatus Germanus, & cōminuens trabem atque catenas quibus vinciti tenebantur, reserato carceris ostio, vincos abire permisit incolumes. Illi verò egressi, se ad basilicam S. Vincentij, in qua sepulchrum habebatur beati Antistiti, contulerunt. Igitur cum per totam ciuitatem huc atque illuc, flante vento, flamma ferretur, totisque viribus regnaret incendium, appropinquare ad aliam portam cœpit, in qua B. Martini oratorium habebatur, quod ob hoc aliquando factum fuerat, eo quod ibi lepram maculosi hominis osculo depulisset. Vir autem qui eum intexis virgultis in sublime construxerat, confusus in Domino, nec de beati Martini virtute diffusus, se resque suas intra eius parietes ambiuit, dicens: Credo enim & fides mea est, quod repellat ab hoc loco incendium, qui sepe incendiis imperauit, & in hoc loco leprosi hominis eum, osculo medente, purgauit. Appropinquante enim illuc incendio, ferebantur varij globi flammarum, qui percutientes parietem oratorij, protinus tepescebant.

Clamabat

CLERICORUM PECCATA AC CRIVS CORRIGENDA.

RECCAREDVVS REE PACIS STVDIOSVS.

Greg. histor. Franc. lib. 8. c. 35. & 39.

Greg. histor. Franc. lib. 8. cap. 33.

INCENDIVM PARISIACVM.

S. GERMANVS LIBERAT VINCVOS IN CARCERE.

** abdidit*

Clamabat autem populus viro ac mulieri: Fugite, & miseri, vt euadere possitis. Ecce iam ignium pondus super vos diruit: ecce fauilla incendij cum carbonibus tamquam validus imber ad vos vsque distenditur: Egredimini ab oratorio, ne cum eodem incendio concremetini. At illi orationem fundentes, nequaquam ab his vocibus mouebantur. Sed nec mulier se vniquam a fenestra, per quam interdum flammæ ingrediebantur, amouit, quæ erat spe firmissima de virtute beati Antistitis præmunita. Tanta itaque fuit virtus beati Pontificis, vt non solum hoc oratorium cum alium proprii domo saluaret, verum etiam nec aliis domibus quæ in circuitu erant nocere flammis dominantibus permisisset: ibique cedit incendium, quod ab vna parte pontis cæperat desæuire. Ab alia verò parte tam validè cuncta conflagrauit, vt annis finem imponeret: verumtamen Ecclesiæ cum domibus suis non sunt adustæ.] hucusque Gregorius de incendio, in quo Propheta ille sermo locum habuit dicentis: Vox Domini intercedentis flammam ignis] cum videlicet ea potuit ignis comburere, quæ Dei voluntate incendio damnata fuere: in reliquis verò suam vim flamma amittit. Addit his Gregorius, hoc anno natum filium Childeberto Regi à Magnerico Treuerensi Episcopo baptizatum appellatum fuisse Theodobertum, de quo sæpe dicendum inferius. hic verò annus Childeberti Regis decimus numeratur.

S. MARTINI ORATORIVM A FLAMMIS ILLAESVM.

Psal. 28.

Gregor. hist. Francor. lib. 2. cap. 37.

Paul. diacon. de gest. Longobard. lib. 3. cap. 11.

Quo pariter anno Smaragdi Exarchus triennio euoluto, cum accepisset successorem Romanum Patricium; Seuerus Episcopus Aquileiensis cum tribus collegis Episcopis, qui metu vique coacti communicauerant cum Ecclesia Catholica per Ioannem Episcopum Rauennatem, ad propria reuersi, ab Episcopis Istriæ non recepti, nec à populo honore habiti, in pristinum schisma dilabuntur, Tria illa propugnantes iam ab Ecclesia Romana damnata capitula. De his verò tantum hæc breuiter Paulus diaconus: Exacto anno è Rauenta in Gradum reuersi sunt. Quibus nec plebs communicare voluit, nec ceteri Episcopi eos receperunt. Smaragdus autem Patricius successorem Romanum accipiens, Constantinopolim remcauit.] reliqua verò, nempe de Conciliabulo schismaticorum in Mariano habito, suo loco dicemus.

IESV CHRISTI ANNVS 589. PELAGII PAP. II. ANNVS 12. MAVRITII IMP. ANNVS 4.

QVingentesimus octogesimo nonus incipit annus sub septima Indictione: cum decimo Kalendas Iulij, anno Guntheramni vigesimo quarto nondum absoluto, celebrata est Synodus Valentina in Gallia decem & septem tantummodo Episcoporum: in qua pauperum causæ sunt cognitæ; sed & donationes factæ ab eodem Rege, siue Regina, atque filiabus eius diuersis Ecclesiis confirmatæ auctoritate Apostolica, subscriptionibus eorundem munitæ sunt. est de his eiusmodi decretum:

REGIS ET REGINARVM LIBERALITAS.

CONFIRMATIONUM PLAVM.

Cum in vrbe Valentina iuxta imperium gloriosissimi domini Guntheramni nostra mediocritas pro diuersis pauperum querimoniis conuenisset: id primò, auctore Deo, decreuimus sanciedum, quod pro salute & animæ suæ saluatione vel religionis statu censuimus opportunum: id est, vt quia prædictus Rex per virum illustrem Asclepiodotum Referendarium datus ad sanctam Synodum epistolis suis iniunxit, vt quodcumque tam ipse, quam beatæ memoriæ iugalis sua Austrechildis Regina, vel filiarum Deo sacratarum puellarum, id est, bonæ memoriæ Clodoberga, vel Codeildis locis sanctis contulissent, aut adhuc conferre decreuerint, auctoritate Apostolica deberet sancta Synodus præsentis titulo manuum suarum subscriptione firmare. Et tam laudabili deuotioni non solum sacerdotalem, sed etiam diuinam credimus posse coniuuentiam conspirare.

Idcirco præsentis constitutione, vnanimi consensu, Deo medio, Synodus sancta decreuit, vt si quid basilicæ sancti Marcelli, vel sancti Symphoriani, vel quibuscumque locis, vel seruientibus Deo per quascumque auctoritates, aut scripturarum epistolas præfatus dominus Rex, vel suprâ nuncupata iugalis sua, filiarumque eorum siue in ministerio altariorum, siue in quibuscumque speciebus, quæ ad diuinum cultum pertinere noscuntur, contulisse vel adhuc conferre voluerint, neque Episcopi locorum, neque potestas regia quæcumque tempora successura de eorum voluntate quicquam minorare aut auferre præsumat. Quod si quis hoc quoque tempore temerare aut auferre præsumperit, velut necator pauperum, anathemate perpetui iudicij diuini plectatur, & veluti sacrilegij perpetrator, criminis sui reus,

A reus, supplicij æterni teneatur obnoxius.] hucusque Patres, nec de eodem Valentino Concilio quicquam præterea inuenitur. Emendandum verò, dum in titulo inscriptum illud habetur Indictione secunda: multum enim inter se pugnat, vt hæc acta sint vigesimo quarto Guntheramni Regis anno, & facta dicantur Indictione secunda: manifestus enim arguitur error, cum hic annus (vt dictum est) septimæ sit Indictionis.

Quo pariter anno aucta est Gallia nouo martyre, nempe Prætextato Episcopo Rhotomagensi: qui diu multumque odio perfidæ Fredegundis exiliis fatigatus & afflictatus, nihil remittens sacerdotalis constantiæ in redarguendo perperam facta Principum, potissimum verò Fredegundem ipsam, quam alteram Iezabelem his temporibus Gallia passa est: ab eadem immisso tandem sicario, in Ecclesia ipsa ferro percutitur, ac paulo post spiritum Deo reddidit. Ita planè secundum S. Ambrosij sententiam, vtilius Principes Episcopos odio persequuntur, quam illecebris blandiuntur. Ad coronam enim suorum sacerdotum permittit Deus scelestos Principes insanire, surereque aduersus eos; quo quid in eis intus virtutis lateat, foris appareat, & qui in vasis scilicet thesaurus occultabatur, in multorum vtilitatem effundatur, & lumen quod reconditur in lagenis militum Gedeonis, iisdem perfractis, foris appareat, quo sancta Dei illustretur Ecclesia. Res autem gesta a Gregorio Turonensi ita describitur:

S. PRAE-TEXTATI MARTYRIVM.

Greg. lib. 2. cap. 31. R. P. D. R. G. VIT. REGI. NAM. PRAE. TEXTATUS. EPISCOP.

Dum hæc agerentur, & Fredegundis apud Rothomagensem urbem commoraretur, verba amaritudinis cum Prætextato Pontifice habuit, dicens, venturum esse tempus, quando exilia, in quibus detentus fuerat, reuideret. Et ille: Ego semper & in exilio & extra exilium Episcopus fui, sum, & ero. Nam tu non semper regali potentia perfrueris. Nos ab exilio prouehimur, tribuente Deo, in regnum: tu verò ab hoc regno demergeris in abyssum. Rectius enim erat tibi, vt stulticia relicta atque malitia, qua semper ferues, abstraheris: vt & tu vitam adipisceris æternam; & paruulum quem genuisti, adducere ad legitimam posses ætatem. Hæc effatus, cum verba illius mulier grauitate acciperet, se à conspectu eius felle feruens abstraxit.

Adueniente autem Dominicæ resurrectionis die, cum sacerdos ad implenda Ecclesiastica officia ad Ecclesiam maturius properasset, antiphonas iuxta consuetudinem incipere per ordinem cæpit. Cumque inter psallendum Formulæ decumberet: crudelis adfuit homicida, qui Episcopum super Formulam quiescentem, extracto è baltheo cultro, sub ascella percussit. Ille verò vocem emittens, vt clerici qui aderant adiuuarent, nullius auxilio de tantis astantibus est adiutus. At ille plenas sanguine manus super altarium extendens, orationem fundens, & Deo gratias agens, in cubiculum suum inter manus fidelium deportatus, in suum lectulum collocatus est. Statimque Fredegundis cum Beppoleno Duce & Ansoaldo adfuit, dicens: Non oportuerat nobis ac reliquæ plebi tuæ, ô sancte sacerdos, vt ista tuo cultui eueniret. Sed vtinam indicaretur qui talia ausus est perpetrare, vt digna pro hoc scelere supplicia sustineret. Sciens autem eam sacerdos hæc dolose proferre, ait: Et quis hæc fecit, nisi is quis Reges interemit, qui sæpius sanguinem innocentem effudit, qui diuersa in hoc regno mala commisit? Respondit mulier: Sunt apud nos peritissimi medici, qui huic vulneri mederi possunt: permittite vt accedant ad te. Et ille: Iam, inquit, me Deus præcepit de hoc mundo vocari: nam tu, quæ his sceleribus princeps inuenta es, eris maledicta in sæculo, & erit Deus ultor sanguinis mei de capite tuo. Cumque illa discederet, Pontifex ordinata domo sua, spiritum exhalauit. Ad quem sepeliendum Romacharius Constantinæ urbis Episcopus aduenit.] addit Gregorius de necato ab eadem Regina seniore quodam eiusdem Ecclesiæ Rhotomagensis, cum ipse eidem necem sanctissimi Antistitis exprobrasset: agitque demum de successore eidem subrogato Melantio. Porro quem perfida Fredegundis in Ecclesia occidi fecit, coluit semper Ecclesia Catholica martyrem, eundemque inter martyres scriptum anniuersaria memoria celebrat. Quomodo autem facinus ab interfectore palàm factum sit, idem Gregorius in rebus gestis Francorum anni huius, qui est decimus Childeberti Regis, refert.

A. STICARIO PERCVSUS EPISCOP.

Greg. hist. Franc. lib. 2. cap. 41. DE CONVERSIONE GOTHORVM.

Iam verò magna instans causa è Gallis in Hispanias nostram euocat oratione. Felix planè hic ille annus, Deo placabilis & acceptabilis ab omnibus prædicandus, quo Dei benignitas respexit tandem Gothorum gentem, cum è tenebris eam transtulit in regnum lucis. Quæ enim à temporibus Constantij Imperatoris, à prauis doctores in transtulitum acta gens Gothorum fuit, præcepit per deuia ferebatur, eoque sine metu securior, quo ex beneficiis à Deo acceptis se remunerationem consecutam de impietate putabat. Quod enim

enim ipsa gens Gothica in Italia, Gallia, Hispania, & Africa suum populum propagasset, A & regna subegisset externa, hæc cuncta rectæ quam putabant religioni ferebant accepta: nam & quod Orthodoxorum provincias suæ ipsorum Deus subiecerat potestati, totum id Dei iræ vlciscentis impios tribuebant. hæc illis signa fuere pro doctrina atque miraculis, quibus se Catholicis religione præstare iactabant, exultabantque veluti de Dei vero cultu secuti, insultabantque piis, veluti à Deo eos ob impietatem affligente reiectis.

2. Cor. 4. 1. Isaiæ 49.

Vt igitur tanta erroris offusi caligine, tamque profundis mersi tenebris ignorantie, veritatis lumen agnoscerent, illius tantum fuit opus, qui de tenebris facit splendescere (quod ait Apostolus) lumen suum, & illius qui vincit dicitur, Exite, & his qui in tenebris, Reuelamini. Domuit ille fera corda tandem, suoque subegit iugo ceruices ferreas, egitque magno miraculo, ut qui iugum imposuerant Romanis semper indomitis, idem Romanæ subicerentur Ecclesiæ vincit non ferro, sed fide, idque præcipue per sanctissimum Leandrum Hispanensem Episcopum, aliosque sacros Hispaniarum Antistites, vigiles, fortesque fidei Orthodoxæ cultores: quorum industria atque labore factum est secundum illud propheticum vaticinium, vt quæ erat arida esset in stagnum, & sitiens in fontes aquarum, & vbi erat cubile draconum, oriretur viror calami & iunci, & semita esset ibi, vocareturque via sancta, vt non transirent per eam pollutum] squalentisque vepribus Ecclesia Hispana conuersa fuerit in paradysum Domini, qui gratiarum irriguis fecundatus redderet fructum centuplum, factus ager plenus benedictionibus eius. Sed narrationem rerum gestarum aggrediamur.

SYNODVS TOLET. III.

Vbi coronato feliciter Hermenegildo martyrio, Reccaredus post patris obitum regnans Catholicam fidem (vt dictum est) profiteri cepit: ad hoc ipsum hortatus est Gothos Episcopos ac pariter magistratus & populum: factumque Dei gratia, vt per paucis exceptis, omnes eandem cum Rege, abdicata hæresi Ariana, Catholicam fidem profiterentur: cuius rei causa, vt cuncta solide stabiliret, vniuersale totius Hispaniæ voluit Concilium celebrari. Sic igitur hoc anno à Christo Domino quingentesimo octogesimo nono, qui est & quartus annus ipsius Reccaredi Regis Vuisigothorum in Hispania, conuersis ipsis ab Ariana perfidia ad Catholicam veritatem, celebrata est Synodus Toletana, quæ tertia ordine ponitur, cui interfuerunt Episcopi circiter septuaginta, ex quibus pauci per legatos suam præsentiam exhibuere, iidemque ex omnibus Hispaniarum provinciis, immo & Galliæ eius partis quæ apud Narbonensem provinciam subiecta erat Gothis, vt ex Episcoporum subscriptione apparet. Non sine scientia atque consensu simulque autoritate Pelagij Papæ generatim hoc celebratum esse Concilium, ex eo intelligi potest, dum Lucas Tudensis ait, sanctum Leandrum huic interfuisse & præfuisse legatione functum pro Romano Pontifice: quod absque controuersia credi debet, cum certum sit ex his quæ sæpe superius dicta sunt, Romanos Pontifices tum in aliis, tum in Hispaniarum provinciis vices suas delegare consueuisse eminentioribus earum Ecclesiarum Episcopis. Certè quidem præter S. Leandrum, qui magis spectatus esset hoc tempore inter Hispanos Episcopos, neminem scimus. Sed ad ipsa Concilij Acta pernosceda, ex quibus complura sunt quæ Annalibus his inseri debeant, veniamus. Est quidem ipsorum istiusmodi exordium:

AUCTORITATE ROM. PONT. CONCILIIVM HABITVM.

4 Tom. 2. Concil. edit. noue.

DE TEMPORE GENERALIS CONCILII TOLETANI. 1. Isidor. in Chron. Goth.

In nomine Domini nostri Iesu Christi, anno quarto regnante gloriosissimo atque piissimo & Deo fidelissimo domino Reccaredo Rege, die octauo Iduum Maiarum, Æra sexcentesima vigesima septima, hæc Synodus habita est in ciuitate regia Toletana ab Episcopis totius Hispaniæ & Galliciæ numero septuaginta duobus, &c.] De hac eadem Synodo hæc S. Isidorus: In ipsis regni sui exordiis Catholicam fidem adeptus, totius Gothicæ gentis populos, in oliti erroris labe deterfa, ad cultum rectæ fidei reuocauit. Synodum etiam ad condemnationem Arianae hæresis congregauit: cui Concilio idem gloriosissimus Princeps interfuit, suaque eum præsentia & subscriptione firmavit.] hæc Isidorus.

Extat ipsa Synodus, canonesque vigintitres in ea editi, necnon fidei professio sincerissima, itemque Regis Reccaredi edictum, de quibus omnibus agemus per singula. Primum verò omnium opportunum putamus hic intexere sermonem à S. Leandro horum omnium præcipuo architecto tunc temporis habitum de eorundem conuersione Gothorum: quem licet alij ponant in fine Synodi, nos (sicut reperimus in scripto codice bibliothecæ Sfortianæ, ex quo excerpimus) ante Synodum positum hic eodem ordine ponendum putamus, quo auctor licet stylo inculto, erudito tamen, veluti rudi rastro vertit aurifodinam: cuius rei gratia putamus ista carius accipienda, quo simplicius atque fidelius dicta leguntur, haud probantes cum qui cultiori sermone eandem orationem illustrandam putauit,

A putauit, minime hac ex parte de antiquitate (pace ipsius dixerim) bene meritus. Ipse autem sermo sic se habet:

Ioan. Max. vi. n. histor. Hist. lib. 5. c. p. 5. ORATIO LEANDRI DE CONVERSIONE GOTHORVM.

Festiuatatem hanc omnium esse solemniozem festiuatatum, nouitas ipsa significat. Quoniam sicut noua est conuersio tantarum plebium causa, ita & nobiliora sunt solito Ecclesiæ gaudia. Nam multas solemnitates per anni decursum celebrat Ecclesia; in quibus tamen si habet gaudia consueta, noua verò, sicut in hac, non habet. Aliter enim gaudet de rebus semper possessis, aliter de lucris magnis his nuper inuentis. Pro qua re & nos maioribus gaudiis eleuamur: quia repente nouos Ecclesiam parturisse populos intuemur, & quorum asperitate quondam gemebamus, de eorum nunc gaudemus credulitate. Ergo materia gaudij nostri, tribulationis præteritæ occasio fuit. Gemebamus, dum grauaremur, dum exprobraremur: sed gemitus illi id egerunt, vt hi, qui per infidelitatem nobis erant sarcina, fierent nostra per suam conuersionem corona. Hoc enim gratulatiue profert in psalmis sancta Ecclesia, dicens: In tribulatione dilatasti me. Et Sarra dum sæpe à Regibus concupiscitur, nec maculam pudicitie sentit, & Abraham causa pulchritudinis suæ diuitem facit, ab ipsis Regibus Abraham dicitur, à quibus Sarra concupiscitur.

Condigne ergo Ecclesia Catholica gentes quas simul senserit fidei suæ decore affici, ad sui cas sponsi, hoc est, Christi luera traducit, vt per ea regna virum suum diuitem reddat, per quæ se inquietari præferent. Sic enim, dum ex vitio lacescit, vel inuidentium dentibus mordetur, dum premitur, eruditor, dum insectatur, dilatatur: quoniam patientia sua amulatores suos aut superat, aut lucratur. Dicit enim ad eam diuinus sermo: Multæ filia congregauerunt sibi diuitias, tu verò supergressa es vniuersas. Sed non mirum, quod hæreses filia dicuntur: sed attendendum, quod loco spinarum ponuntur. Filia sunt, eo quod ex semine Christiano generantur: spinæ sunt, eo quod foris Eden è Dei paradiso, hoc est, extra Catholicam Ecclesiam nutriuntur. Et hoc non coniectura sensuum nostrorum, sed Scripturæ diuinæ auctoritate probatur, dicente Salomone: Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Ergo ne magnum vobis videretur, quod hæresim dixerim filias, continud eas nominat esse spinas: hæreses, inquam, quæ aut in aliquem angulum mundi, aut in vnam gentem inueniuntur versari: Ecclesia verò Catholica sicut per totum mundum tenditur, ita & omnium gentium societate constituitur. Certè ergo hæreses in cauernis quibus latent, congregant ex parte diuitias: Ecclesia autem Catholica in specula totius mundi locupletata supergreditur vniuersas.

CRESCIT ECCLESIA EX PERASCVTIONE.

1. Prot. 31.

1. Cant. 11.

Exulta ergo & latere Ecclesia Dei; gaude & consurge in vnum corpus Christi, inducere fortitudine tua, & iubila exultatione: quoniam tui mœrores in gaudium sunt mutati, & tristitiæ habitus in amictum lætitiæ versus est. Ecce repente oblita sterilitatis & paupertatis tuæ, vno partu populos innumeros genuisti Christo tuo: nam dispendis tuis proficis, tuoque damno subcrefcis: tantus denique est sponsus tuus, cuius imperio regeris, vt dum te patiatu deprædam ad modicum, rursus & prædam tuam ad te reducat, & hostes tuos tibi conquirat. Sic autem agricola, sic piscator dum lucra attendit futura, quæ seminat, & quem hamo ille dat cibum, non imputat damnum. Tu proinde iam ne fleas, ne lugeas, temporaliter quosdam recessisse à te, quos cernis cum magnis lacrymis rediisse ad te. Exulta ergo fidei confidentia, & tui capitis merito fide esto robusta, dum quæ recolis olim repromissa, nunc cernis fuisse completa. Ait enim in Euangelio ipsa veritas: Oportebat Christum mori pro gente, & non tantum pro gente, sed vt filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vnum. Tu profectò in psalmis clamas, odientibus pacem dicens: Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius in vnum. Et rursum: In conueniendo populos in vnum, & regna vt seruiant Domino.

DE CAVDIS ECCLESIAE OBHAERENTICORVM CONVERSIONEM.

1. Ioan. 11.

1. psal. 33. 1. psal. 101.

Quàm dulcis sit charitas, quàm delectabilis vnitas, non nesciens per Prophetica vaticinia, per Euagelica oracula, per Apostolica documenta, non nisi connexionem gentium prædicat, non nisi vnitate populorum suspiras, non nisi pacis & charitatis bona disseminas. Latere ergo in Domino, eo quod non sis fraudata à desiderio tuo: nam quos tanto tempore gemitu tristi & oratione continua concepisti, nunc post glacies hiemis, post duritiam frigoris, post austeritatem niuis velut iocunditatem agrorum frugem & lætos verni flores, vel adherentes vinearum stipitibus palmires, repente in gaudio peperisti.

DE LABORE FRUCTVS COLLIGIT.

* adridentes DE CONVERSIONE TOTIVS ORBIS SPES CONCEPTA.

1. Ioan. 10.

Ergo, fratres, tota hilaritate animi exultemus in Domino, & iubilemus Deo salutari nostro. hæc de extero pro eis quæ iam oblata sunt, ea quæ adhuc expectantur implenda, vera esse credamus. Quæ enim præfata sunt, Domino dicente, Alias oues habeo, quæ non sunt

ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & fiet vnus grex, & vnus pastor: ecce contuemur A
fuisse completa. Pro qua re non dubitemus totum mundum posse in Christum credere; at-
que ad vnam Ecclesiam conuenire: quoniam rursus ipso testificante didicimus Euangelio:
Et prædicabitur (inquit) hoc Euangelium regni in vniuerso. Orbe in testimonio omnibus
gentibus, & tunc (inquit) veniet consummatio. Si ergo remansit pars aliqua mundi, vel gens
barbara, quam fides non irradiavit Christi; profecto credituram, atque in vnam Ecclesiam
esse venturam, nullo modo dubitemus, si ea quæ Dominus dixit, vera esse putamus.

* Matt. 24.

Ergo, fratres, reposita est loco malignitatis bonitas, & errori occurrit veritas: vt quia stre-
perbia linguarum diuersitate ab vnione gentes separauerat, eas rursus gremio germanitatis
colligeret charitas: & quemadmodum vnus possessor est mundi Dominus; ita & possessio-
nis eiusdem vnum cor, & vnus animus. Pete à me (ait) & dabo tibi gentes hæreditatem
tuam & possessionem tuam terminos terræ. Propterea & ex vno homine propagatum est B
omne genus humanum, vt qui ex illo vno procederent, vnam sperarent vnitatem & qua-
rerent & diligerent. Ordo ergo naturalis exposcit, vt qui ex vno homino trahunt originem;
mutuam retineant charitatem, nec dissentiant à fidei veritate, qui non disiunguntur natu-
rali propagine. hæreses verò vt diuisiones è fonte emanant vitiorum: vnde quicumque ad
vnitatem venit, ex vitio ad naturam redit: quia sicut naturæ est fieri ex pluribus vnitatem;
sic est vitij fraternitatis vitare dulcedinem: Erigamur ergo tota mente in gaudio, vt quæ
gentes studio decertandi perierant, simul & in amicam Christi vnam Ecclesiam percurs-
rant, in quam eas rursus reducit & concordia charitatis.

* Psal. 2.

* Isaiæ 2.
DE ECCLIA
STA PRO-
PHETICA
VATICI-
NIA.

De hac profecto Ecclesia vaticinatur Propheta, dicēs: Domus mea domus orationis vo-
cabitur omnibus gentibus. Et iterum: Erit (inquit) in nouissimis diebus præparatus mons
domus Domini in vertice montiū, & eleuabitur super colles, & fluent ad eum omnes gen-
tes, & ibunt populi multi & dicent: Venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum
Dei Iacob. Mons enim Christus est: domus Iacob vna Ecclesia est eius, ad quam & gētium
concurfus & populorum pronunciat confluere conuentum; de qua rursus in alio loco dicit
prophetia: Surge illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini super
te orta est, & ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Leua in cir-
cuiu oculos tuos & vide. Omnes isti congregati sunt, & venerunt tibi, & ædificabunt. (in-
quit) filij peregrinorum muros tuos, & Reges eorum ministrabunt tibi. Qui vt notesceret
quæ ventura essent genti vel populo, quæ ab vnus Ecclesiæ communionem recidissent, fecer-
tus est: Gens enim & regnum, quod non seruiet tibi, peribit. Alio denique loco similiter
ait: Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis, & quos non cognoueras, ad te current.

* Isaiæ 60.

* Isaiæ 55.
DE VNITA-
TE ECCLIAE.

Vnus est enim Christus Dominus, cuius est vna per totum mundum Ecclesia sancta pos-
sessio: ille igitur caput, & ista corpus; de quibus in principio Genesis dicitur: Erunt duo in
carne vna. quod Apostolus in Christo intelligit & in Ecclesia. Dum ergo ex omnibus gen-
tibus Christus vnam vult habere Ecclesiam: quicumque extraneus est ab ea, licet Christi
nomine nuncupetur, Christi tamen corporis compage non continetur. Hæresis enim, quæ
respuit Catholicæ Ecclesiæ vnitatem, eo quod adulterino amore diligit Christum, non
vxoris, sed concubinæ obtinet locum: quoniam re vera duos dixit Scriptura esse in carne
vna, videlicet Christum & Ecclesiam, quo locum meretrix nullum inuenit tertium. Vna
est (ait Christus) amica mea, columba mea, vna est sponsa mea, vna est genitricis suæ filia.
De qua item eadem Ecclesia pronunciat, dicens: Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi.
Querant nunc hæreses à quo constuprentur, vel cuius sint prostibulum factæ: quoniam ab-
immaculato toro recesserunt Christi, à quo quanto pretiosam esse nouimus consuetam E
charitatis, tanto Dominum hac celebritate laudemus, quod gentes, pro quibus sanguis fu-
sus est vni geniti sui, non est passus extra vnum ouile diaboli dentibus deuorari.

* Isaiæ 49.
DE GAUDIO
ET PACE EC-
CLESTIAR
VBI ET DIA-
BOLVS.
E Luc. 2.

Lugeat igitur veterosus prædo, suam prædam amisisse: quia impletum videmus, quod
Propheta vaticinante audiimus: Equidem (inquit) & captiuitas à forti tollitur; & quod
ablatum fuerat à robusto, saluatur. Arietem enim discordiæ, quem fabricauerat diabolus,
pax Christi destruxit: & domus, quæ diuisione in mutuam certabat cædem, vno iam Chri-
sto lapide angulari coniungitur. Dicamus ergo omnes: Gloria in excelsis Deo, & in terra
pax hominibus bonæ voluntatis. Nullum enim præmium charitati compensatur, inde
omni gaudio præponitur: quia pax & charitas facta est, quæ omnium virtutum obtinet
principatum. Superest autem, vt vnanimiter vnum omnes regnum effecti, tam pro stabili-
tate regni æterni, quam pro felicitate cælestis Dominum precibus adcamus; vt regnum
& gens,

A & gens, quæ Christum glorificat in terris, glorificetur ab illo non solum in terris, sed etiam
in caelis. Amen.] ita perorauit ante Synodum sanctus Leander simplici & impolito stylo
(vt sæculi huius barbarie siluescētis conditio ferebat) sed diuina scientia valde referto & sa-
pientia mirificè exornato; instar arboris licet cortice durioris, tamen pomorum pendulo-
rum fecunditate pulcherrimæ.

Congegatis igitur in vnum sanctis Episcopis, Reccaredus Rex & ipse in eadem Synodo
coram Patribus habuit sermonem: nam eiusdem Synodi hæc habent Acta. Cum pro fidei
sinceritate idem gloriosissimus Princeps omnes regiminis sui Pontifices in vnum conueni-
re mandasset, vt tam de eius conuersione, quam de gentis Gothorum innouatione in Do-
mino exultarent, & diuinæ dignationi pro tanto munere gratias agerent: Sanctissimus idem
Princeps sic venerandum Concilium alloquitur, dicens:

* Synod. To-
let. 3. Tom. 2.
Concil.

B Non incognitum reor esse vobis, reuerendissimi sacerdotes, quod propter instaurandam
disciplinæ Ecclesiasticæ formam ad nostræ vos serenitatis præsentiam euocauerim. Et quia
decurfis retro temporibus hæresis imminens in tota Ecclesia Catholica agere Synodica ne-
goria denegauit: Deus, cui placuit per nos eiusdem hæresis óbicem depellere, admonuit
instituta de more Ecclesiastica reparare. Ergo sit vobis iucunditatis, sit gaudij, quod mos ca-
nonicus prospectu Dei per nostram gloriam ad paternos reducit terminos. Prius tamen
admonco pariter & exhortor, ieiunis vos & vigiliis atque orationibus operam dare, vt or-
do canonicus, quem à sacerdotibus sensibus deraxerat longa atque diuturna obliuio, quo
ætas nostra se nescire fatetur, diuino vobis dono rursus pateat.] hæc Rex Reccaredus est
prælocutus in Synodo. Sed postea Acta: Ad hæc autem gratias Deo agentes, & religiosissimo
Principi vniuerso Consilio laudibus acclamante, triduam est exinde prædicatum iei-
unium. Sed cum octaua Iduum Maiarum in vni coetum Dei sacerdotēs adessent, & ora-
tione præmissa vnusquisque sacerdotum competenti loco resedisset: ecce in medio eorum
adfuit serenissimus Princeps, seque cum Dei sacerdotibus orationi communicans, diuino
deinceps flamine plenus sic ad loquendum exorsus est, dicens:

REGIA ORA-
TIO IN SYN-
ODI HABE-
TA.

C Non credimus vestram latere sanctitatem, quanto tempore in errore Arianorum labo-
rasset Hispania, & non multos post decessum genitoris nostri dies, quibus nos vestra beati-
tudo fidei sanctæ Catholicæ cognouit esse sociatos, credimus generaliter magnum & æter-
num gaudium habuisse. Et ideo, venerandi Patres, ad hanc vos peragendam congregandos
decreuimus Synodum, vt de omnibus nuper aduenientibus ad Christum, ipsi æternas Do-
mino gratias deferatis. Quicquid verò verbis apud sacerdotium vestrum nobis agendum
erat de fide atque spe nostra, quam gerimus, in hoc tomo conscripta atque allegata notesci-
mus. Relegatur ergo in medio vestri tomus, vt in iudicio Synodali examinatus, per omne
succiduum tempus gloria nostra eiusdem fidei testimonio decorata clarescat.] hæc Prin-
ceps, pergunt Acta: Susceptus est autem ab omnibus Dei sacerdotibus, offerente Rege, sa-
cro sanctæ fidei tomus, & pronunciantem Notario clara voce, recensitus est ita:

REG AD SYN-
ODVM VER-
BA FACIT.

D Quamuis Dominus Deus omnipotens pro vtilitatibus populorum, regni nos culmen
subire tribuerit, & moderamen gentium non patiarum regis nostræ curæ commiserit:
meminimus tamen nos mortalium conditione perstringi, nec posse felicitatem futuræ bea-
titudinis aliter promereri, nisi nos cultui veræ fidei deputemus, & conditori postro saltem
confessione, qua dignus est ipse, placeamus. Pro qua re, quanto subditorum gloria regali
extollimur, tanto prouidi esse debemus in his quæ ad Deum sunt, vel nostram spem auge-
re, vel gentibus nobis à Deo creditis consulere.

E Cæterum quid pro tantis beneficiorum collationibus omnipotentis diuinæ valeamus
tribuere, quando omnia ipsius sunt, & honorum nostrorum nihil egeat, nisi vt eum sic to-
tâ deuotione credamus, quemadmodum per Scripturas sacras se ipse intelligi voluit & cre-
di præcepit: id est, vt consisteamus Patrem qui genuerit ex substantia sua Filium sibi coæ-
qualem & coæternum, non tamen vt idem sit natus & genitor, sed personā alius sit Pater
qui genuit, alius sit Filius qui fuerit generatus, vnus tamen vterque substantiæ in diuinitate
subsistat: Pater ex quo sit Filius, ipse verò ex nullo sit alio: Filius qui habeat Patrem, sed
sine initio & sine diminutione in ea qua Patri coequalis & coæternus est, diuinitate subsi-
stat. Spiritus sanctus à nobis confitendus est & prædicandus à Patre & Filio procedere, &
eum Patre & Filio vnus esse substantiæ, tertiam verò in Trinitate Spiritum sanctum esse
personam, qui tamen communem habeat cum Patre & Filio diuinitatis essentiam. Hæc
enim sancta Trinitas vnus est Deus, Pater & Filius & Spiritus sanctus, cuius bonitate (om-
nis

EXACTA S.
TRINITA-
TIS PRO-
FESSIO.

nis licet bona sit condita creatura) per assumptam tamen à filio humani habitus formam, à damnata progenie reformamur in beatitudinem pristinam. Sed sicut veræ salutis indicium est, Trinitatem in vnitatem, & vnitatem in Trinitate sentire: ita erit consummata iustitia, si eandem fidem intra vniuersalem Ecclesiam teneamus, & Apostolicam vnitatem in Apostolico positi fundamento seruemus.

STVDIVM
REGIS PRO
FIDE CA-
THOLICA.

Tamen vos, Dei sacerdotes, meminisse oportet, quantis hucusque Ecclesia Dei Catholica per Hispanias aduersæ gentis molestiis laborauerit, dum & Catholici constanter fidei suæ tenerent & defenderent veritatem, & hæretici pertinaciori animositate propria niterentur perfidia: me quoque (vt re ipsa conspiciatis) calore fidei accensum in hoc Dominus excitauit, vt depulsa obstinatione infidelitatis, & discordiæ summo furore, populum qui sub nomine religionis famulabatur errori, ad agnitionem fidei & Ecclesiæ Catholicæ confortium reuocarem.

*Ista 56.
STVDIVM
AD
FIDEM CA-
THOLICAM
REVOCATI.

Adest enim omnis gens Gothorum incluta, & ferè omnium gentium genuina virilitate illustrata, quæ licet suorum prauitate doctorum à fide hætenus vel vnitatem Ecclesiæ Catholicæ fuerit segregata, tota nunc tamen meo assensui concordans, eius Ecclesiæ communione participatur, quæ diuersarum gentium multitudinem materno sinu suscipit, & charitatis vberibus nutrit; de qua, Propheta canente, dicitur: Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus. Nec sola Gothorum conuersio ad cumulum nostræ mercedis accessit, quinimmo & Sueuorum gentis infinita multitudo, quam præsidio cælesti nostro regno subiecimus, alieno licet vitio in hæresim deductam, nostro tamen ad veritatis originem studio reuocauimus.

Proinde, sanctissimi Patres, has nobilissimas gentes, quæ Dominicis lucris per nos applicatæ sunt, quasi sanctum & placabile sacrificium per vestras manus æterno Deo offero. Erit enim mihi immarcescibilis corona vel gaudium in retributione iustorum, si hi populi, qui nostra ad vnitatem Ecclesiæ solertia transcurrerunt, fundati in eadem & stabiliti permantent. Sicut enim nostræ curæ fuit, hos populos ad vnitatem Christi Ecclesiæ pertrahere, ita sit vestræ docilitatis, Catholicis eos dogmatibus instituere, quo in toto cognitione veritatis adstricti, nouerint ex solido errores hæresis perniciosæ respuere, & veræ fidei tramitem ex charitate retinere, vel Catholicæ Ecclesiæ communionem desiderio audiuere amplecti. Cæterum sicut facile ad veniam peruenisse confido, quod nescia hucusque tam clarissima errauerit gens: ita grauius esse non dubito, si agnitam veritatem haud corde teneat, atque à patenti lumine (quod absit) oculos suos auertat.

*Mat. 18.

Vnde valde pernecessarium esse perspexi, vestram in vnum conuenire beatitudinem, habens sententiæ Dominicæ fidem, qua dicit: Vbi fuerint duo vel tres collecti in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Credo enim beatam sanctæ Trinitatis Diuinitatem huic sancto interesse Concilio: & ideo tamquam ante conspectum Dei, ita in medio vestri fidem meam protuli, conscius admodum sententiæ diuinæ dicentis: Non celauit misericordiam tuam & veritatem tuam à congregatione multa. Vel Apostolum Paulum Timotheo discipulo præcipientem audiui: Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam æternam, in qua vocatus es, confessus bonam confessionem coram multis testibus. Vera est enim Redemptoris nostri ex Euangelio sententiæ, qua confitentem se coram hominibus, confiteri dicit coram Patre, & negantem se, esse negaturum. Expedit enim nobis id ore profiteri, quod corde credimus, secundum cælestem mandatum, quo dicitur: Corde creditur ad iustitiam, ore fit confessio ad salutem.

*Psal. 39.

*1. Tim. 6.

*Mat. 10.

*Rom. 10.

Proinde sicut anathematizo Arium cum omnibus dogmatibus & complicitibus suis, qui vnigenitum Dei Filium à paterna degenerem assererat esse substantiam, nec à Patre genitum, sed ex nihilo dicebat esse creatum, vel omnia Concilia malignantium, quæ aduersus sanctam Synodum Nicænam extiterunt: ita in honorem & in laudem Dei, fidem sanctam Nicæni obseruo Concilij, & honoro ea quæ contra eundem rectæ fidei pestem Arium trecentorum decem & octo sancta Episcopalis scripsit Synodus. Amplector itaque & teneo fidem centum & quinquaginta Episcoporum Constantinopoli congregatorum, quæ Macedonium Spiritus sancti substantiam minorantem & à Patris & Filij vnitatem & essentia segregantem iugulo veritatis interemit. Primæ quoque Ephesinæ Synodi fidem, quæ aduersus Nestorium eiusque doctrinam lata est, credo pariter & honoro. Similiter & Chalcedonenis Concilij fidem, quam plenam sanctitatem & rectitudinem aduersus Eutychem & Dioscorum protulit, cum omni Ecclesia Catholica reuerenter suscipio. Omnium quoque Ortho-

E

doxorum

A doxorum venerabilium sacerdotum Concilia, quæ ab ipsis superscriptis quatuor fidei puritate non dissonant, pari veneratione obseruo.

Properet ergo reuerentia vestra fidem hanc nostram canonicis applicare monumentis, & ab Episcopis vel religiosi aut gentis nostræ primatibus solertem fidem, quam in Ecclesia Catholica crediderunt, audire: quam renouatam apicibus, vel eorum subscriptionibus roboratam futuris olim temporibus in testimonium Dei atque hominum reseruare: vt hæ gentes, quas in Dei nomine regia potestate præcellimus, atque deteriso antiquo errore, per vñtionem sacrosancti Christum, vel manus impositionem paracletum intra Dei Ecclesiam perceperunt Spiritum (quem vnum & æqualem cum Patre & Filio constitentes, eiusque dono in sinu Ecclesiæ sanctæ Catholicæ collatæ sunt) si eorum aliqui hanc rectam & sanctam confessionem nostram minimè credere voluerint, iram Dei cum anathemate æterno percipiant, & de interitu suo Fidelibus gaudium, infidelibus sint exemplum. Huic verò confessioni meæ sanctas superscriptorum constitutiones connexui, & testimonio diuino rota cordis simplicitate subscripsi.] hætenus Reccaredi Regis professio, cui subscripta fuerunt Symbola, Nicænum, Constantinopolitanum, & Chalcedonense, hisque appolita eiusdem Regis subscriptio verbis istis:

Ego Reccaredus Rex fidem hanc sanctam, & veram confessionem, quam vnam per totum Orbem Catholica confitetur Ecclesia, corde retinens, ore affirmans, mea dextera, Deo protegente, subscripsi.] moxque sequitur Regine subscriptio in hæc verba:

Ego Badda gloriosa Regina hanc fidem, quam credidi & suscepi, manu mea de toto corde subscripsi.] Sed audi quæ piæ religiosæque secuta sunt cum Dei laudibus acclamationes:

Tunc inquit Acta acclamatum est in laudibus Dei, & in fauore Principis ab vniuerso Concilio:

Gloria Deo Patri & Filio & Spiritui sancto, cui cura est pacem & vnitatem Ecclesiæ suæ sanctæ Catholicæ providere.

Gloria Domino nostro Iesu Christo, qui pretio sanguinis sui Ecclesiam Catholicam ex omnibus gentibus congregauit.

Gloria Domino nostro Iesu Christo, qui tam illustrem gentem vnitati fidei veræ copulauit, & vnum gregem & vnum pastorem instituit.

Cui à Deo æternum meritum, nisi vero Catholico Reccaredo Regi?

Cui à Deo æterna corona, nisi vero Orthodoxo Reccaredo Regi?

Cui præfens gloria & æterna, nisi vero amatori Dei Reccaredo Regi? Ipse nouarum plebium in Ecclesia conquisitor. Ipse sit Deo & hominibus amabilis, qui tam mirabiliter Deum glorificauit in terris, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Deo Patre viuat & regnat in vnitatem, Spiritus sancti in secula seculorum.]

His peractis, præcepit sancta Synodus vni ex Episcopis Orthodoxis explorare fidem Gothorum Episcoporum & clericorum, & aliorum qui inter Gothos primores essent, num re vera damnarent Arium, fidemque Orthodoxam profiterentur, atque si hoc assererent, id ipsum voce firmarent atque subscriptione munirent. Quo facto (subdunt Acta) Episcopi omnes vnà cum clericis suis, primoresque gentis Gothicæ, pari consensione dixerunt: Licet hoc quod paternitas atque fraternitas vestra à nobis cupit audire vel fieri, iam olim conuersionis nostræ tempore egerimus, quando secuti gloriosissimum dominum nostrum Reccaredum, ad Ecclesiam transiimus, & perfidiam Arianam cum omnibus superstitionibus suis anathematizauimus, pariterque abiicimus: nunc tamen propter charitatem & deuotionem, quam vel Deo vel sanctæ Ecclesiæ Catholicæ meminimus nos debere, non tantum hæc eadem quæ petitis, promptissime agere properamus: sed si quæ adhuc congrua fidei esse perspiciatis, nobis de charitate persuadere. Nos etenim semel rectæ fidei amor in eam deuotionem eiecit, vt omne quod nobis veriùs fraternitas vestra patefecerit, teneamus, & libera fateamur confessione.

Omnis ergo qui fidem & communionem ab Ario venientem, & hucusque à nobis retentam adhuc tenere desiderat, anathema sit.

Quicumque Filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum negauerit à paterna substantia sine initio genitum & æqualem esse Patri, & consubstantialem, anathema sit.

Quicumque Spiritum sanctum non credit, aut non crediderit à Patre & Filio procedere, eumque non dixerit coæternum esse Patri & Filio consubstantialem, anathema sit.

Quicumque non dixerit coæternum esse Patri & Filio consubstantialem, anathema sit.

Quicumque

*rem nota-

tam

* in fide perse-

seuerent

ACCLAMA-
TIONES CVM
DEI LAU-
DIBVS.

GOthorum
ASSErtio
CATHOLI-
CA.

Quicumque in Patre & Filio & Spiritu sancto & personas non distinguit, & vnus diuinitatis substantiam non agnoscit, anathema sit.

Quicumque Filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum, & Spiritum sanctum esse Patre minorem asseruerit, & gradibus separauerit, creaturamq; esse dixerit, anathema sit.

Quicumque Patrem & Filium & Spiritum sanctum vnus substantia, & omnipotentia, & aternitatis esse non crediderit, anathema sit.

Quicumque nescire Filium Dei, quod Deus Pater sciat, dixerit, anathema sit.

Quicumque initium Filio Dei & Spiritui sancto depauerit, anathema sit.

Quicumque Filium Dei secundum diuinitatem suam visibilem aut passibilem ausus fuerit proferre, anathema sit.

Quicumque Spiritum sanctum, sicut Patrem & Filium, verum Deum omnipotentem esse non crediderit, anathema sit.

Quicumque aliam fidem & communionem Catholicam, praeter quam in Ecclesia vniuersali, quae Niceni, & Constantinopolitani, & primi Ephesini, & Chalcedonenis Concilij decreta tenet pariter, & honorat, anathema sit.

Quicumque Patrem & Filium & Spiritum sanctum honore & gloria & diuinitate separat & disungit, anathema sit.

Quicumque Filium Dei & Spiritum sanctum cum Patre non crediderit esse glorificandum & honorandum, anathema sit.

Quicumque rebaptizandi sacrilegium opus esse bonum credit, aut crediderit, egit, aut egerit, anathema sit.

Quicumque libellum detestabilem duodecimo anno Leuigildi Regis a nobis editum, in quo continetur Comanorum ad Arianam Ecclesiam traductio, & Gloria Patri per Filium in Spiritu sancto, & male a nobis instituta continentur: hunc libellum si quis pro vero habuerit, anathema sit in aeternum.

Quicumque Arimense Concilium ex toto corde non respuerit & damnauerit, anathema sit.

Confitemur enim, nos ex haeresi Ariana toto corde, tota anima, & tota mente nostra ad Ecclesiam Catholicam fuisse conuersos. Nulli dubium sit, nos, nostrosque decessores errasse in haeresi Ariana, & fidem Euangelicam atque Apostolicam nunc intra Ecclesiam Catholicam didicisse. Proinde fidem sanctam, quam religiosissimus dominus noster patefecit in medio Concilij & manu sua subscripsit, hanc & nos tenemus, hanc confitemur pariter & suscipimus, hanc in populis praedicare & docere promittimus. Haec est vera fides, quam omnis Ecclesia dum per totum mundum tenet, Catholica esse credidit & probatur.

Cui haec fides non placet, aut non placuerit, sit anathema maranatha in aduentu Domini nostri Iesu Christi. Quicumque fidem spernit Niceni Concilij, anathema sit. Quicumque fidem Concilij Constantinopolitani centum quinquaginta Episcoporum veram esse non dixerit, anathema sit. Qui fidem Ephesinae Synodi primae & Chalcedonenis non tenet, & ea non delectatur, anathema sit. Proinde & damnationem hanc perfidiae communionis Arianae & omnium Conciliorum haeresim Arianam fouentium cum anathemate eorum manu propria subscripsimus. Constitutiones vero sanctorum Conciliorum Niceni, Constantinopolitani, Ephesini, vel Chalcedonenis, quas gratissima aure audiimus, & confessione nostra veras esse probauimus, de toto corde, & de tota anima, & de tota mente nostra subscripsimus, nihil ad cognitionem veritatis lucidius arbitantes, quam quae supra dictorum Conciliorum continent auctoritates.

De Trinitate autem & vnitate Patris & Filij & Spiritus sancti nihil his verius, nihil lucidius vnquam potest vel poterit demonstrari. De mysterio incarnationis vniuersi Filij Dei pro salute humani generis, quo & vera probatur humanae naturae sine peccati contagione susceptio, & permanentis incorruptae in eo diuinitatis plenitudo, dum & natura utraque non deperit, & vna sit ex utraq; Domini nostri Iesu Christi persona, satis plene in his Conciliis probatur perspicua veritate, & a nobis creditur, omni dubitatione remota.

Qui vnquam hanc fidem sanctam deprauare, corrumpere, mutare tentauerit, aut ab eadem fide, vel communionem Catholicam, quam nuper sumus Deo miserante adepti, egredi, separari, vel dissociari voluerit, sit Deo & vniuerso mundo crimini infidelitatis in aeternum obnoxius. Floreat autem Ecclesia sancta Catholica per omnem mundum pacatissime, & emineat doctrina, sanctitate, & potestate. Si qui intra eam fuerint, crediderint, communi-

DAMNATIO LIBELLI EDITI ET CONCILII ARIMINENSIS.

PLENIOR ET EXVERBANS GOTHORUM EPISCOPO RVM PROYESSIO.

DOBNA IMPIO, PRAE MIUM B. QUITVOR THODOXO.

A municauerint: hi audient ad dexteram Patris positi: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Si qui autem ab ea recesserint, eiusque detraxerint fidei, & communionem respuerint: hi audient ex ore diuino in die Iudicij: Decedite a me maledicti: nescio vos: ite in ignem aeternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Sint ergo: damnata & in caelo, & in terra, quaecumque per hanc fidem accipiuntur, regnante Domino nostro Iesu Christo, cui cum Patre & Spiritu sancto est gloria in saecula saeculorum.] At quid post Gothorum confessionem editam Rex maxime pius?

Rursum sanctam Synodum allocutus, illud inter alia petiit, vt in omnibus Hispaniarum prouinciis, quod in Synodo semel factum esset de Catholicae fidei assertione, id semper repeti deberet in Ecclesiis, eum quisque eorum sacram esset sumpturus Eucharistiam. Sed audi verba ipsius: Hoc (inquit) adhuc necessarium pro firmitate fidei Catholicae nostra Deo supplex institueret decreuit auctoritas, vt propter roborandam gentis nostrae nouellam conuersionem omnes Hispaniarum & Galliciae Ecclesiae hanc regulam seruent, vt omni sacrificij tempore ante communicationem corporis Christi & sanguinis iuxta Orientalium partium morem, vniuersim clare voce sacratissimum fidei recenseant Symbolum: vt primum, postuli, quam credulitate teneant, fateantur, & sic corda fide purificata ad Christi corpus & sanguinem percipiendum exhibeant.

Dum enim haec constitutio fuerit perenniter conseruata in Dei Ecclesia, & Fidelium ex solido corroboratur credulitas, & perfidia infidelium confutata, ad id quod repetitum saepius recognoscit, facillime inclinatur: nec se quisquam iam de ignorantia fidei excusabit a culpa, quando vniuersorum ore cognoscit, quid Catholica teneat & credat Ecclesia. Omnibus ergo capitulis, quae adhuc per vestram sanctitatem regulis Ecclesiasticis adicienda sunt, hoc pro fidei sanctae reuerentia & firmitate proponite, quod de proferendo Symbolo nostra Deo docente, decreuit serenitas. De caetero autem, prohibendis insolentium moribus, mea vobis consentiente clementia, sententia terminatae distinctionibus & firmitate disciplina, quae facienda non sunt, prohibete; & ea quae fieri debent, immobili constitutione firmate.]

hactenus Rex Catholicus ad Patres in Synodo consistentes, in omnibus exemplar religiosissimi Principis praeferebat, qui (vt patet) leges accipiat a sacerdotibus. Patuerunt ipsi quidem, leges Ecclesiasticas sancientes, quibus & regnum bene disponi posset. In primis vero ad integrum consequendum conseruandumque splendorem Hispaniarum Ecclesiarum diu dento nubilo haeresis vel superstitionis Gentilicae obscuratum, satis consultum visum est Patribus, si (quod primo canone statuunt) permaneant (vt aiunt) in suo vigore Conciliorum omnium constituta, simul & Synodicae sanctorum Praesulum Romanorum epistolae.

Inter alia vero saluberrima decreta, vt prauus ille vsus aboleretur efficiunt, quo ad saeculare forum clericum clericum traheret, ista sancientes: Diuturna indisciplina, & licentiae inolita praesumptio vsque ad illicitis ausibus aditum patefecit, vt clerici con clericos suos, relicto Pontifice, ad iudicia publica pertrahant. Proinde statuimus hoc de caetero non praesumi. Si quis hoc praesumpserit facere: & causam perdat, & a communionem efficiatur extraneus.] haec Patres, non recens quippiam in Ecclesia statuentes, sed quod semper factum esset, ad legitimam obseruantiam reuocantes, nempe vt nullum aliud tribunal nisi Ecclesiasticum clerici scirent, laicisque inconcessum esset ad saeculare forum clericum trahere, quod con clerico scirent esse vetitum. vnde magis erubescant, qui eam quam inolitam dicunt Patres praesumptionem, & indisciplinationem condemnant atque procul abiciunt, impudenter nimis scriptis dictisque satagunt restituere.

Quantum autem ista cauenda curarint sanctissimi Patres illi qui Synodo interfuerunt, atque religiosissimus ipse Rex in conuersione Gothorum & Sueuorum Apostoli vice fundus vitanda censuerit, qui in eodem Concilio decimus octauus sancitus est canon hic nobis recitandus ostendit, qui sic se habet:

Pracepit haec sancta & vniuersalis Synodus, vt stante priorum auctoritate canonum, quae bis in anno praecipit congregari Concilia, consulta itineris longitudine, & paupertate Ecclesiarum Hispaniae, semel in anno in loco, quem Metropolitanus elegerit, Episcopi congregentur: Iudices vero locorum, aut Actores fiscalium patrimoniorum, ex decreto domini nostri Reccaredi Regis simul cum sacerdotali Concilio, autumali tempore, die Kalendarum Nouembrium in vnum conueniant: vt discant quam pie & iuste cum populis agere debeant, nec in angariis aut in operationibus superfluis siue priuatum onerent, siue fiscalem grauent.

SYMBOLVM FIDEI ANTE EVCCHARISTIAM.

DEBETI-NENDA MORVM DISCIPLINA.

Conc. Tolosa. c. 13.

Conc. Tolosa. c. 38.

grauerent. Sint prospectores Episcopi, secundum regiam admonitionem, qualiter Iudices A cum populis agant, ut ipsos praeritos corrigant, aut in solentiam eorum Principum auribus innotescant. Quod si correptos emendare nequiverint, & ab Ecclesia, & a communione suspendant: A sacerdote, vero, & senioribus deliberetur, quid per provincias sine detrimento praesentate debeant Iudices, si ad Concilium non venerint. haec de his canonibus. Ex his quidem non tantum haec sancientes sunt commendandi Episcopi, sed ipse Rex summis laudibus celebrandus: ut pote quod non nisi ipso annuente, & volente, atque fortasse etiam precipiente, aduersus seculares magistratus quibus praeficeret ipse provincias, voluerit inuigilare sanctos Episcopos, ne quid ab illis praeter ius fasque decerneretur, probe sciens, potestatem esse, filios quoslibet errantes corrigere, esse pastorem, oves quascunque sine ardetes eadem disciplina potestaria coercere. Si vero id praetermittant Episcopi, & quod praedicantur & in Synodo a Patribus nominantur, prospectores desinant esse, & innotescant, dicitur illam per Ezechielem annuntiatam diu ante fontem in inferos accipient, qua fognis speculator corripendus erit, qui doctrina non insonauerit, ut ab irruente gladio diuina vindicta ipsos liberent, & periculum antevertant. Verus est de his sancto Ecclesiastica, qua iubetur Episcopi inuigilare super Praefides provinciarum, ne quid contra disciplinam committant: quod si praesumant, anathemate percussentur. Sed & antiqua est constitutio Imperatorum Christianorum (vtriusque loci diximus) qua Praefectorum tribunatibus praesens debere monentur Episcopi. At de Synodi canonibus satis: quod vero ad reliqua Concilii Acta pertinet, aliquid in eis desiderari posse videtur, cum alia ab eodem Rege statuta esse tractantur, quae in eisdem Actis minime reperiuntur: expressa; nam & regio dicitur sanctam edicto, vbi libri omnes haereticorum igni comburendi darentur, testatur id quidem Aimoinus. Secutus igitur a sancta Synodo vigintitribus canonibus, Rex Reccaredus edidit sanctionem de firmitate Concilii, cum ea quae in eo sunt statuta recensens, poenam ea non seruatis addens: est eius exordium: Amatores nos sui diuina faciens veritas, &c.] quam sequitur mox ipsius Regis subscriptio, atque omnium qui interfuerunt Episcoporum numero sexaginta septem; illis computatis qui per legatos subscripserunt. Caeterum in tomis Conciliorum errore omissus habetur S. Leander Hispalensis Episcopus, qui ex vicaria praefectura, siue (vt Tudenis ait) ex legatione Apostolica sedis, primo loco legi debuerat: equidem non omissum oportuit, qui Gothorum conuersione, Gothorum Apostolus dici meruit, de quo S. Isidorus haec ait in Chronico: Interfuit tunc dignitate Primas ille Catholicus & Orthodoxus Leander Hispalensis Episcopus & Romanae sedis legatus sanctitate & doctrina perspicuus. Desideratur in subscriptione & Euprepij nomen, quem collaborasse cum Leandro testatur Ioannes Abbas Biclarensis idemque Episcopus Gerundensis, qui in hunc usque annum quod scripsit temporis Chronicon perduxit. Qui autem primo loco subscriptus inuenitur Mausona Emeritae Archiepiscopus, egregia claruit sanctitate, cuius res praecclare gestae scriptae sunt a Paulo diacono Emeritensi, qui & Nunati Abbatis mirae sanctitatis viri, qui his item temporibus floruit, Acta conscripsit, & aliorum.

Pro tanto pietatis munere Deus Reccaredum Regem hoc anno eripuit a coniuratione Argimundi Ducis exercitus, qui vt Rex fieret, aduersus eum vna cum pluribus aliis conspirauit: quorum studiis Dei nutu detectis, capti omnes meritis dedere poenas. Haec quidem hoc anno post Concilium facta esse, idem qui supra Ioannes Biclarensis suo Chronico affirmat.

Insuper idem filius pacis Reccaredus Catholicus Princeps hoc item anno, qui a Gregorio numeratur Childeberti Regis vndecimus, legatos rursus misit in Gallias ad Guntheranum Francorum Regem: sed cum nihil huiusmodi officio effecisset, ipse Narbonam veniens, in Francorum ditionem irrupit, praedaeque agens regressus est, haec Gregorius. De eiusmodi incurSIONIBUS & aliis visus est locutus Isidorus in Chronico, dum eiusdem Regis praedicans virtutem bellicam haec addit: Saepo etiam & lacertos contra Romanas insolentias & irruptionem Vualconum mouit, vbi non magis bella tractasse, quam potius gentem quasi in palaestra ludis pro vsu vtilitatis videretur exercuisse. Prouincias autem pater praelio conquisiuit, iste pace seruauit, aequitate disposuit, moderamine rexit. Multi quoque aduersus eum tyrannidem assumere cupientes, detecti sunt, suumque machinationis consilium implere non potuerunt.

Fuit autem placidus, mitis, egregia bonitatis, tantamque in vulgus gratiam habuit, & tan-

Greg. lib. 1. epist. 41.
Greg. lib. 1. epist. 42.
DE SUBDIACONORUM CONTINENTIA.
Miscel. l. 17. Cedren. An. in Maur. rit. BE L L V M PERSICVM PROSPERE GESTVM. Miscel. ubi supra.
VENERANDA CHRISTI IMAGO COMITATA ROMANVM EXERCITVM VICTORIAM PARSIT.
Greg. Turon. histo. Franc. lib. 8. c. 18.
RECCAREDI REGIS FORTITUDO BELLICA.
VIRTUTES RECCAREDI REGIS.

A & tantam in animo benignitatem gessit, vt in omnium mentibus influens, etiam malos ad affectum sui amoris attraheret: adeo liberalis, vt opes priuatorum, Ecclesiarum praedia direpta a patre & fitco associata, iuri proprio restitueret: adeo quoque clemens fuit, vt populi tributa saepe indulgentiae largitione donaret: multos etiam ditauit rebus; plurimos sublimauit honoribus, opes suas in miseris, thesauros suos in egenis recondens, sciens ad hoc illi collatum regnum, vt eo salubriter vteretur, bonis initiis bonum finem adeptus: fidem enim rectae gloriae, quam primum percepit, nouissimae publica confessione cumulauit.] haec Isidorus de virtutibus Reccaredi, quas etiam cum Isidori germanus sanctus Leander postea suis litteris Gregorio Papae significasset, respondens Gregorius haec ad Leandrum inter alia habet: Huius dum mihi per scripta vestra mores exprimitis, amare etiam quem nescio fecistis.] haec ipse.

B De rebus Italiae nihil praeterea. In Sicilia autem hoc eodem anno, qui tertius numeratur ante illud tempus, quo S. Gregorius Papa epistolam scripsit ad Petrum subdiaconum in Sicilia de rebus Siculis, subdiaconi prohibiti sunt cum vxoribus ante subdiaconatum sibi coniunctis permanere, iussusque sunt vt Ecclesiae Romanae more continentiam seruarent, cum tamen iisdem antea permillum fuisset vxorem ducere: quod postea Gregorius aboleuit. ait enim: Ante triennium subdiaconi omnium Ecclesiarum Siciliae prohibiti fuerant, vt more Romanae Ecclesiae nullatenus suis vxoribus miscerentur. Quod mihi durum atque incompetentis videtur, vt qui vsum eiusdem continentiae non inuenit, neque castitatem ante promissit, compellatur a sua vxore separari, atque per hoc (quod absit) in deterius cadat. Vnde videtur mihi, vt in praesenti die omnibus Episcopis dicatur, vt nullum subdiaconum facere praesumant, nisi qui victurum castem promiserit.] haec Gregorius. Non in Sicilia tantum, sed & in Hispania continentiam subdiaconis minime adhuc imperatam fuisse videri potest ex canone quinto Toletani Concilij hoc anno habiti, vbi sacerdotes tantum atque diaconi absque vxoribus castem viuere admonentur. At de continentia clericorum late superius.

Quod vero pertinet ad res Orientis, hoc anno quarto Mauritij Imperatoris Philippicum Orientis Praefectum, Duce mque exercitus aduersus Persas admirabilem cosecutum victoriam tradunt tum Miscellae auctor, tum Cedrenus. Ad confutandum quidem magorum vaticinium, cum polliciti essent Regi Persarum omnino vincendos ab ipso esse Romanos, simulque ostendendam ipsorum vanam superstitionem, tanta haec Deus visus est praestitisse Christiano eidemque Catholico exercitui. Sed audiamus res gestas simplici stylo narratas: Quarto Imperij Mauritij anno Philippicus egressus e regia vrbe, hostili sumpto apparatu, ad ciuitatem Amidam properat. Et collectis armatis, percontabatur eos, si in promptu haberent properandi ad bellum. At Romanis iuramentis credulum eum reddentibus, se alacriter bellaturos: venit ad Anazarbu. At vero Cardarigas (Dux iste erat exercitus Persarum) hoc comperto, risu auditionem mandauit, somnium esse quod dicebatur, opinans. Accersitisque magis, interrogauit: Quis erit victoriae dominus? Ast daemorum placatores, Persas atruebant a diis victoriam laturos. Consultabant igitur Persae magos, lati promissionibus facti, & parabant continuu compedes ex ligno ferroque quibus Romanos vinciant compeditos. Praetor autem commonet Romanos, ne agrorum exterminent labores, ne iustitia Dei, quae malum odit, victoriam ad barbaros transferat.

Postera die Praetor duos dirigit Phylarchos Sarracenorum, & capiunt Persas viuos, per quos motus aduersariorum didicerunt. Qui asseruere, Ducem velle quotidie barbaros in Romanos irruere. Porro Philippicus diluculo vale dicens Romanis, tribus phalangibus occurrit in praelium: ipseque assumpta Dei hominis facti imagine, quam ἀχιροπομπή, id est, non manu factam Romani praedicant, eam videlicet quam ad Abagarum a Christo missam praedunt veteres, discurrunt per aciem, armatis diuinam impertiebatur virtutem: & stans post aciem haec retinens arma, lacrymis multis Deum placabat, sicque caelestium ordinum Principes auxiliatores assumpsit. Cum autem bellum ageretur, Vitalianus Princeps aciei praee omnibus audacius motus, phalangem dirupit Persarum, & sarcinam tulit. Romani autem circa spolia coepere vacare: quos aspiciens Philippicus, ne ad exuuias etiam reliqui reuerfi, praehij obluiscerentur, conuersusque barbari praedarent eos; Theodoro Tribuno galea sua imposta, misit gladio percutere eos, qui circa exuuias vacabant: quem videntes, & existimantes esse Philippicum, dimissis spoliis, properarunt ad bellum. Cum autem bellum per multas horas ageretur, vox fit a Praetore, Persarum equos lanceis percutere: quo facto, in fugam versus est Persarum exercitus, & triumpho ingenti potiti sunt Romani, & occiduntur Persae.

Greg. lib. 1. epist. 41.
Greg. lib. 1. epist. 42.
DE SUBDIACONORUM CONTINENTIA.
Miscel. l. 17. Cedren. An. in Maur. rit. BE L L V M PERSICVM PROSPERE GESTVM. Miscel. ubi supra.
VENERANDA CHRISTI IMAGO COMITATA ROMANVM EXERCITVM VICTORIAM PARSIT.

Perſæ multi, comprehenduntur etiam viui duo millia, & Byzantium mittuntur. Aufugit A quoque Cardarigas, quem Perſæ cum iniuriis reſpuunt.

Porrò Philippicus Heraclium Heraclij patrem, qui poſtea Imperio præfuit, Subpræto- rem, exploratoremq; barbarorum tranſmiſit, ſumptiſq; militibus Babyloniam adiit, & Clo- mannorum caſtellum obſidet. At verò Cardarigas elegit milites idiotas cum ſubiugalibus, & turba collecta, exercitum ſeſe mouere iactabat, & per munita loca obſcura nocte in dor- ſa Romanorum defugiunt, nequaquam ſidentes ſe manus in eos miſſuros. Timore autem importuno cadente in Philippicum, fuga mirabili vſus eſt. Quo comperto Romani in fu- gam verrebantur per loca ad meandum difficilia, incurrentes pericula multa. Cumq; Sol ortus eſſet, à calamitate liberantur, nemine perſequent: & peruenientes ad Prætozem, hunc iniuriis peſſimis blaſphemabant. Verùm Perſæ ſictam exiſtimantes fugam, perſequi auſi non ſunt. Porrò Heraclius tranſmeans Tygrim, quæ Claudiæ regionis erant inſignia B præſidia igni tradebat, & ſic ad Philippicum rediit cum ſpoliis multis.] hæc acta ſunt hoc anno quarto Mauritiij. Oſtenſum eſt omnia bene ceſſiſſe Romanis, quos in prælio Salua- toris imago veneranda comitabatur, cum hoſtes vinci fecerit, & Ducis incuriam, per quam vniuerſus exercitus in maximum diſcrimen coniectus eſt, ſuis non permiſit obeſſe.

Iam verò quæ ad huius anni finem contigerunt, ordine temporis deſcribamus. Cum enim cuncta felicia, ſiue in Occidente conuerſione Gothorum, ſiue in Oriente debellatio- ne Perſarum acciderint, extrema anni huius Romanæ vrbi funeſta admodum exitere, Ti- beris in primis portentosa alluione, & cuncta vaſtante inde ſecuta peſte. De his acturi, in primis quæ ſunt temporis rationis, quo veluti recta deducta linea, quæ dicenda ſunt, ver- itati æquè conſona diſponantur, accuratiùs diſquiramus: à qua aberrantes alij, ſequenti, poſt ſequentem verò alij annum, alij vterius nimis abſurdè collocant, ex quibus alios dete- riores ſuboriri errores neceſſe ſit.

Cum autem id de alluione accidit conſtet menſe Nouembri Indiſtionis octauæ, quæ hoc anno incipit menſe Septembri: nihil eſt vt de his dubitari poſſit. At ne de aſſerta Indiſtione octaua poſſit aliqua dubitatio ſuboriri, accipe firmitatem ex litteris ſcriptis à S. Gregorio Papa in fine anni ſequentis, cum Pontifex creatus eſt, & inuenies eas datas no- na Indiſtione, cum conſtet anno ante eius creationem, dicto menſe & Tiberim exundaf- ſe, & paulo poſt peſtilentiam exortam eſſe. Rurſum firmatum id habes etiam ipſius S. Gre- gorij aſſertione, cum ſcribens Dialogorum libros anno tertio euoluto ſui Pontificatus, dum de hac Tiberis excreſcentia meminit^a, ante fere quinquennium accidit teſtatur. Inſuper adde, quòd cum ipſe numeret annum ſecundum ſui Pontificatus cum Mauritijs iam ſeptimum ageret in Imperio, conſtetq; (vt dicemus) anno ſequenti creatum eſſe ipſum D Gregorium Papam, & ante annum ipſius creationis eiſmodi inundationem accidit: pla- ne ad huius anni finem (vt dictum eſt) eam eſſe referendam, nulla dubitatio reliqua eſſe poteſt. Hæc de temporis ratione fatiſ.

Res geſta autem etſi à pluribus tum antiquis, tum recentioribus ſcripta habeatur, à ne- mine puto fidelius eſſe narratam, quàm ab eo qui propè interfuit: is fuit diaconus Turonen- ſis Eccleſiæ tunc ab eius Epifcopo Gregorio in Vrhem miſſus, vt à Romano Pontifice reli- quas Sanctorum acciperet, quas, deſuncto Pelagio, à Gregorio adhuc diacono accepit: cuius relatione ipſe Turonenſis Epifcopus Gregorius iſta ſcripſit^b: Anno (inquit) quintodeci- mo Childeberti Regis, diaconus noſter ab vrbe Roma Sanctorum cum pignoribus ve- niens, ſic retulit: Quòd anno ſuperiori, menſe nono, tanta inundatione Tiberis fluius Vr- bem obruit, vt ædes antiquæ diruerentur, horrea etiam Eccleſiæ ſubuerſa ſint, in quibus E nonnulla tritici modiorum millia periire. Multitudo enim ſerpentum cum magno draco- ne in modum trabis validæ per huius fluij alueum in mare deſcendit: ſed ſuffocata beſtiæ inter falſos maris turbidi fluctus littori ciectæ ſunt. Subſecuta eſt euſtligio clades, quam in- guinariam vocant.] hæc de lue. Subdit de obitu Pelagij Papæ; ſed de eo inferiùs ſequenti anno. Cortigendum in auctore illud putamus, errore in numeri notam illapſo, dum ante annum decimumquintum Childeberti Tiberis excreſcentiam ponit, cum nonniſi ante an- num decimum id eſſe factum, ex ſua ipſius ſententia de numero annorum Childeberti Re- gis dici neceſſe ſit, hoc ipſo ſcilicet anno. Eadem Paulus^c atque Ioannes^d diaconi tradunt.

Quod ad draconem pertinet vndis merſum & fluento delatum in mare: certum eſt mi- nime eſſe potuiſſe id genus ſerpentium, quos dracones naturalium rerum ſcriptores ap- pellant, ſed vulgò ita appellatas monſtruofas illas reptantes beſtias quæ magnitudine ſua reliquos

PHILIPPI- CI INCV- RIA ROM. EXERCITVS IN DISCRI- MEN CON- IACTVS.

DE TEMPO- RE INVN- DATIONIS TIBERI- NAE.

^a Greg. dialo- g. lib. 3. cap. 19.

^b Greg. Tri- yon. lib. 10. c. 1.

TIBERIS INVNDA- TIONIS SER- PENTES IN MARE DE- BATI.

^c Paul. diae. de Geſt. Lon- do. lib. 3. c. 1. ^d Ioan. diae. in Vit. S. Gre- gor. lib. 1. c. 34. 36.

A reliquos ſerpentes excedunt: eas Plinius^a boas nominat, quas & aliquando viſas in regio- nibus his prope Tiberim poſitis tradit.

Porrò quod contingere ſolet, vt iſtiuſmodi inundationes fluminum non vno in loco, ſed in aliis circumcirca prouinciis ſint communes: quid mirandum acciderit, cum hoc eodem anno Atheſis fluius exundauit, alueumq; tranſgreſſus longè lateq; effluit, S. Gregorius Papa his narrat verbis^b: Nuper Ioannes Tribunus relatione ſua me docuit, quòd Pronul- phus Comes cum illic adeſſet, ſe cum Rege Antharich eo tempore in loco eodem, vbi mi- ra res contigit, aſſuiſſe, camq; rem cognouiſſe teſtatus eſt. Prædictus enim Tribunus nar- rauit, dicens: Quia ante hoc fere quinquennium, quando apud hanc Romanam vrhem al- ueum ſuum Tiberis egreſſus eſt, tantum creſcens, vt eius vnda ſuper muros vrbs influeret, atque inde iam maximas regiones occuparet: apud Veronenſem vrhem fluius Atheſis B excreſcens, ad beati Zenonis martyris atque Pontificis eccleſiam venit, cuius eccleſiæ dum eſſent ianuæ apertæ, aqua in eam minimè intrauit: quæ pauliſper creſcens, vſque ad fen- ſtras eccleſiæ, quæ erant tectis proximæ, peruenit. Sicq; ſtans aqua, eccleſiæ ianuam clau- ſit, ac ſi elementum liquidum in ſoliditatem parietis fuiſſet mutatum. Cumq; eſſent multi inuenti inferiùs, ſed aquarum multitudine omni eccleſia circumdata, qua poſſent egredi, non haberent, ibiq; ſe fame & ſiti^c deficere formidarent: ad eccleſiæ ianuam veniebant, ad bibendum hauriebant aquam, quæ (vt prædixi) vſque ad fenestras excreuerat, & tamen intra eccleſiam nullo modo diſfluebat. Hauriri itaque aqua poterat, ſed diſfluere (vt aqua) non poterat, ſtans ante ianuam, ad oftendendum cunctis meritum martyris; & aqua erat ad adiutorium, & quaſi aqua non erat ad inuadendum locum.] huiusq; Gregorius, atque haſtenus de alluione & peſtem autem cum ſubſecutam tradat menſe Ianuario^e, dicemus C de ea anno ſequenti.

^a Plin. lib. 8. c. 14.

^b Greg. dialo. lib. 3. cap. 19.

DE INSIGNI MIRACULO VERONAR ADITO.

^c non ſit

^e Greg. hiſt. Franc. lib. 10. c. 1.

IESV CHRISTI	PELAGII PAP. II.	MAVRITII IMP.
ANNVS 590.	ANNVS 13.	ANNVS 5.

Nonageſimus ſupra quingentimum voluitur Chriſti annus, Indiſtionis octauæ, ipſo ſui exordio vrbi Romanæ funeſtiſſimus, cum menſe Ianuario lues inguinaria (vt au- ctor eſt Gregorius Turonenſis^d) inuaſit populum, ex ira diuina (vt ſigna docuerunt) immiſ- ſa: ſiquidem teſtatur Gregorius papa, viſas eſſe ſagittas cælitus delapſas in homines, quos D mox peſtis improuiſa percuteret, ait enim^e: Ante triennium quoque hæc peſtilentia, quæ hanc vrhem clade vehementiſſima depopulauit, in qua etiam corporali viſu ſagittæ cælitus venire, & ſingulos quoſque ferire videbantur (ſicut noſti) Stephanus ite deſunctus eſt, &c.] de ipſo verò Stephano agemus inferiùs. Sed quomodo ipſo peſtis exordio Pelagius Papa ea- dem tactus deſunctus eſt, ita paucis Gregorius Turonenſis docet: Subſecuta eſt (inquit) deue- ſtigio clades, quam inguinariam vocant: nam medio menſe vndecimo (Ianuarius is eſt) ad- ueniens, primum omnium (iuxta quod in Ezechiele Propheta legitur, A ſanctuario meo in- cipite) Pelagium Papam perculit. Quo deſuncto, magna ſtrages populi facta eſt.]

Habet Anaſtaſius, deſunctum eſſe Pelagium ſexto Idus Februarias, cum ſediſſet annos duodecim, menſes duos, & dies vigintiſeptem. Sed manifeſtè labi in errorem certum eſt eos qui alium deprauatum textum Anaſtaſij ſecuti, tribuunt eidem Pontifici annos dum- E taxat decem, menſes duos, & dies decem: multoq; magis qui obitum Pelagij, & creatio- nem Gregorij reiciunt in annum ſequentem, vel qui diuerſo anno Pelagij obitum, & Gre- gorij ponunt creationem; cum eodem anno quo moritur Pelagius, poſt menſes ſex & dies vigintiſex vacantis ſedis, æquè certum ſit ſuffectum eſſe Gregorium, inchoante Indi- ſtione nona, vt ex ipſius epistolis colligi poteſt. Longiùs verò erraſſe in tempore ſedis Pela- gij, & creatione Gregorij Beda^f videtur, dum creationem Gregorij collocat ſub anno deci- mo Mauritiij Imperatoris, quam hoc anno quinto eiſdem Imperatoris contigiffe certum eſt teſtificatione ipſiusmet Gregorij^g, dum (vt dictum eſt ſuperiùs) ſui Pontificatus anno ſecundo ſeptimum numerat annum Imperij Mauritiij.

Hiſ igitur de tempore obituſ Pelagij ex ſedis Gregorij ratione ſtabilitis, reliquum eſt, vt eiſdem Pontificis res geſtas illas, quæ certo anno deſiniri nequeunt, hic ſimul ponamus, atque in primis quæ habet Anaſtaſius, qui hæc præmittit de aquarum inundatione: Eodem

^d Greg. Tu- ron. hiſt. Franc. lib. 10. c. 1. DE PESTI- LENTIA VRBIS. ^e Greg. dialo. lib. 4. c. 36.

DE TEMPO- RE OBITUſ PELAGII.

^f Bed. de Geſt. Ang. lib. 1. cap. 23. ^g Greg. lib. 2. in princ.

RELIGIOSE
REGENTAE
PELAGII.

tempore tantæ pluviæ fuerunt, vt omnes dicerent, quia aquæ diluuij superinundarent: & talis clades fuit, qualem à sæculo nullus meminit fuisse. Eodem tempore vestiuit corpus beati Petri Apostoli tabulis argenteis deauratis] Confessionem videlicet, vbi corpus erat sancti Petri, eo modo argento contexit. Hic (addit Anastasius) domum suam xenodochium fecit pauperum senum. Hic fecit cœmeterium beati Hermetis martyris. Hic fecit supra corpus beati Laurentij martyris basilicam à fundamentis constructam, & tabulis argenteis exornauit sepulchrum eius.] hæc Anastasius.

Greg. lib. 3. cap. 30.

Quid verò mirandum atque pauendum tunc acciderit, cum eiusdem sancti Laurentij corpus ab operarijs quaereretur, audi sanctum Gregorium ista narrantem: Sanctæ memoriæ decessor meus itidem ad corpus S. Laurentij martyris quædam meliorare desiderans, dum nescitur vbi venerabile corpus eius esset collocatum, & effoditur exquirendo, subitò sepulchrum eius ignoranter apertum est, & ij qui præsentés erant atque laborabant monachi & mansionarij, qui corpus eiusdem martyris viderunt, quod quidem minimè tangere præsumpserunt, omnes intra decem dies defuncti sunt, ita vt nullus superesse potuisset, qui sanctum & iustum corpus illius viderat.] hæc Gregorius.

DE NOVVM
PRÆFATIO
NIBVS EC-
CLES. ROM.

Inter alias res gestas ab ipso Pelagio Papa est mentio de Concilio Romano ab eodem habito: id quidem ipse testatur in epistola, quam postea scripsit ad Episcopos Germaniæ & Galliæ his verbis:

Cum in Dei nomine in Romana Ecclesia Synodum Episcoporum siue ceterorum confacerdotum Dei fidelium congregatam habuissemus, & de Ecclesiasticis statutis, vt sunt ab Apostolis & sanctis Patribus tradita, diligentius tractarem: superuenerunt literæ vestræ, & vt magnæ essent auctoritatis, etiam viuæ voces præcesserunt, nempe legatorum, rogantes, vt ordinem præfationum, quas sancta Romana Ecclesia hæctenus haberet, nostris litteris vobis remandarem. Tunc de vestra voluntate & studio tam bono multum gauisi sumus, & sacrum Ordinem Romanum, sacraque Constituta nostrorum antecessorum solerter relegendes, inuenimus has nouem præfationes sacro catalogo tantummodo recipiendas, quas longa retro veritas in Romana Ecclesia hæctenus seruauit: Vnâ in Albis Paschalibus, aliam de Ascensione Domini, tertiam de Pentecoste, quartam de Natali Domini, quintam de Apparitione Domini, sextam de Apostolis, septimam de Trinitate, octauam de Cruce, nonam in ieiunio & Quadragesima tantummodo dicendam. has præfationes tenet & custodit sancta Romana Ecclesia: has tenendas vobis mandamus.] hucusque literæ Pelagij Papæ de præfationibus in Missis dici solitis.

DE ORATO-
RIO IOAN-
NIS PRES-
BYTERI.

Sub eodem Romano Pontifice tunc temporis à Ioanne S. R. E. presbytero erectum est oratorium apud Therimas Agrippinas, quod vsui esset seruis Dei, monachis videlicet, illudque redditibus locupletauit, scripto de his omnibus testamento, quo tradito Pelagio Papæ, è vita decessit. Cumque & post eum æquè Pelagius ex hac vita migrasset, qui postea in locum eius successit Gregorius, mutata voluntate testatoris, in eodem sacras virgines collocauit sub cura religiosæ femine Bonæ Abbatissæ. Extant de his omnibus ipsius Gregorij Papæ litteræ: quibus intelligas, arbitrum esse Romanum Pontificem testamentorum ad pias causas conditorum, eaque si ratio persuadeat, in alium æquè pium vsum mutare. Ad postremum de rebus Pelagij hæc Anastasius: Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros octogintaduos, diaconos octo, Episcopos per diuersa loca numero quadraginta octo. Cessauit Episcopatus eius menses sex, dies viginti quinque.] hucusque Anastasius de Pelagio Papa.

Greg. lib. 7. epist. 45.

Ad postremum hic referendum putauimus epistolæ fragmentum eiusdem Pelagij Papæ ad Benignum Archiepiscopum, quod ex promptuarijs Vaticanis erutum, hic tibi describendum curauimus. sic se habet.

Epistola Pelagij 2. ad Benignum Archiepiscopum.

PELAGII
PAP. AD BE-
NIGNVM
ARCHIEPIS-
COPVM
EPIST.

Executio-
dum

repellere

Quod enim in canonibus legitur: Non debere Episcopum de ciuitate transire vel transferri: non de his dicitur, qui aut vi expulsi, aut necessitate coacti, aut auctoritate maiorum hoc agunt; sed de his qui auaritiæ ardore inflammati sponte sua profiliunt, & potius ambitioni, quam vtilitati Ecclesiæ seruire, & vt dominationem agant, insistere cupiunt. Vnde & in subiectis canonibus continetur: Si aliquis extiterit temerarius, qui forsitan accusationem afferat quoddam populi litteras acceperit, & ideo migrauerit, dum manifestum sit, præmio & mercede paucos qui sinceram fidem non habent potuisse corrumpi, vt clamarent in Ecclesia, & ipsum repetere viderentur Episcopum: omnino has fraudes remouen-

mouen-

A mouendas esse censemus. his verbis & alijs multis exemplis liquet non de his dicere, (vt paulo superius prælibatum est) qui pulsi, aut non recepti à ciuibus, vel à quibuscumque, aut necessitate cogente, vel auctoritate maiorum transiunt de ciuitate ad ciuitatem; sed de his qui sponte profiliunt, aut temeritatis, vel ambitionis causa hoc faciunt. Nam aliud est sponte transire, & aliud est coacte aut necessitate venire, vnde non isti mutant ciuitates, sed mutantur, quia non sponte, sed coacte hoc agunt. Quis enim vniquam audeat dicere sanctum Petrum Apostolorum principem non bene gessisse, quando mutauit Sedem de Antiochia Romam? aut quis eum negat ob id sanctum non esse, aut dignitatem & meritum Apostolatus tam in cælis quam in terris perdidisse? aut quis dicat sanctos non esse multos alios Episcopos, qui de ciuitatibus ad ciuitates translati sunt, aut mentum Pontificatus perdidisse, quorum nomina si inciperem enumerare, antè dies transiret, quam omnino transcribere possem, & prolixior fieret epistola, quam necesse foret. Aut quis vniquam approbare potest, sanctos non esse Alexandrum, qui Hierosolymam de altera ciuitate translatus est, aut sanctum Gregorium Nazianzenum, qui Nazianzo Constantinopoli constitutus est, aut sanctum Proclum qui de Cyzico translatus est, & Constantinopoli est inthronizatus?

Non ergo bene intelligunt Ecclesiasticas regulas qui hoc negant causa vtilitatis aut necessitatis fieri non posse, quotiens communis necessitas, aut vtilitas persuaserit. Nullum enim ex his, aut ex alijs qui meliori consilio mutauerunt ciuitates, necessitate quadam vel vtilitate, Ecclesiastica, aut laica communione carere reperimus, ne vllatenus vniquam fieri debeat. Sententia verò quæ in Antiocheno Concilio habetur: Vt Episcopus ab alia parochia nequaquam migret ad aliam terram, atque omnes sententiæ de eadem re (vt superius comprehensa retinent) nihil prætaxato modo translationibus Episcoporum actis vel agendis nocent. Sed magis robor eis à Domini Saluatorisque omnes canonicos superex, alterutro libris auctoritate præstant. Tales autem quæstiones magis ex inuidia, quam ex caritate, aut vtilitate nasci videntur, cum ipsa per se Veritas dicat: Si verò persecuti fuerint in vnam ciuitatem, fugite in aliam, & reliqua. Huic ergo sententiæ nullus Catholicorum vquam contradicere potest, quæ non alterius, sed ipsius proprio Domini ore prolata & confirmata esse dignoscitur, cui si aliquid contradixerit, non solum extorris, sed etiam anathematizatus ab Ecclesia pellatur.

De eius autem successore S. Gregorio agemus sequenti tomo Annalium, quem octauum ordine ab ipso eiusque auspicijs auspicari sumus. Modò autem quæ reliqua sunt anni huius vsque ad mensem Septembrem, quo eiusdem Gregorij ordinatio contigit, enarremus, atque in primis quæ in monasterio S. Andrea ad Cluuum Scauri de monachis quibusdam digna memoria contigerunt, cum adhuc ipse Gregorius hoc anno in eodem suo degeret monasterio: vbi enim ex Oriente rediit, haud in palatijs vixit, sed in monasterio habitauit cum suis monachis, quibus nec pergens Constantinopolim (vt vidimus) carere voluit. Ad hunc namque annum referenda sunt, quæ post triennium ea scribens ipse accidisse testatur, vt suo loco manifestum ostendetur. at igitur: Neque hoc silentium puto, quod actum in meo monasterio ante triennium reminiscor. Quidam namque monachus, Iustus nomine, medicinali arte fuerat imbutus: qui mihi in eodem monasterio constituto sedulo obsequi atque in assiduis agritudinibus meis excubare consueuerat. Hic itaque languore corporis præuentus, ad extremum deductus est. Cui in sua molesta frater germanus, nomine Copiosus, seruebat, qui ipse quoque nunc in hac Vrbe per eandem medicinæ artem temporalis vitæ stipendia sectatur. Sed prædictus Iustus, cum iam se ad extremum peruenisse cognouisset, eidem Copioso fratri suo, quia occultatos tres aureos haberet, innotuit. Quod nimirum fratribus non potuit celari, sed subtiliter indagantes, atque illius omnia medicamenta perferunt, eosdem tres aureos inuenerunt abscondos in medicamine.

GREGORIVS
DIACONVS
DEGIT IN
SVO MONA-
STERIO.

Greg. lib. 6. cap. 55.

QUAE HOC
ANNO AC-
CIDERUNT
IN MONAST.
S. GREGORII.

Quod mox vt mihi nunciatum est tantum malum de fratre qui nobiscum communiter vixerat, æquanimiter ferre non valui: quippe quia eiusdem mei monasterij semper regula fuerat, vt cuncti fratres ita communiter viderent, quatenus eis singulis nulla habere propria liceret. Tunc nimio dolore percussus, cogitare coepi, vel quid ad purgationem morientis facerem, vel quid ad exemplum viuentibus fratribus prouiderem. Pretioso igitur eiusdem monasterij Praeposito ad me accessito, dixi: Vide vt nullus ex fratribus se ad eum morientem iungat, nec sermonem consolationis ex cuiuslibet eorum ore percipiat: sed eum in morte constitutus fratres exquirit, ei suus frater carnalis dicat, quia propter aureos quos occultatos habuit,

Annal. Eccl. Tom. 7.

O o o 2

habuit,

CHRISTI
590.PELAGII PAP. II.
13.MAVRITII IMP.
5.

habuit, à cunctis fratribus abominatus sit: vt saltem in morte de culpa sua mentem ipsius amaritudo transferberet, atque à peccato quod perpetravit, purget. Cum verò mortuus fuerit, corpus illius cum fratrum corporibus non ponatur; sed quolibet in sterquilinio fossam facite, & in eam corpus eius prouicite; ibique super eum tres aureos, quos reliquit, iactate, omnes simul clamantes: Pecunia tua tecum sit in perditione. Et sic eum terra operite. In quibus vtrisque rebus vnam morienti, alteram verò volui prodesse fratribus uiuentibus: vt & illum amaritudo mortis à culpa solubilem faceret, & istos auaritiæ tanta damnatio tereretur, atque à culpa prohiberet. Nam cum idem monachus peruenisset ad mortem, atque anxie se quaereret commendari fratribus, & nullus è fratribus ei applicari & loqui dignaretur: ei carnalis frater, cur ab omnibus fratribus esset abominabilis, indicauit. Qui protinus de reatu suo vehementer ingemuit, atque in ipsa sua tristitia è corpore exiuit. Qui ita est sepultus, vt dixeram. Sed fratres omnes ex eadem eius sententia conturbati, cœperunt singuli extrema quæque & vilia, & quæ eis habere regulariter semper licuerat ad medium proferre, vehementerque formidare ne quid apud eos esset, vnde reprehendi potuissent.

Cum verò post mortem eius triginta iam essent dies euoluti, cœpit animus defuncto fratri compati, eiusque cum dolore graui supplicia pensare, & si quod esset ereptionis eius remedium quaerere. Tunc inuocato ad me eodem Pretioso monasterij mei Præposito, tristis dixi: Diu est quod frater ille qui defunctus est, in igne cruciatur: debemus ei aliquid charitatis impendere, & eum (inquantum possumus) vt eripatur, adiuuare. Vade itaque, ab hodierna die diebus triginta continuis offerre pro eo sacrificium stude, vt nullus omnino prætermittatur dies, quo pro absolutione illius hostia salutaris non offeratur. Qui protinus abcessit, & dictis paruit. Nobis autem alia curantibus, & dies euolutos non numerantibus, idem frater qui defunctus fuerat, nocte quadam fratri suo germano Copioso per visionem apparuit. Quem ille cum vidisset, inquisiuit, dicens: Quid est, frater? quomodo es? Cui respondit: Nunc vsque malè fui: sed iam modò bene sum; quia hodie communionem accepi. Quod idem Copiosus pergens, protinus indicauit fratribus in monasterio. Fratres verò sollicitè computauerunt dies, & ipse dies exstiterat, quo pro eo tricesima oblatio fuerat impleta. Cumque & Copiosus nesciret quid pro eo fratres agerent, & fratres ignorassent quid de illo Copiosus vidisset: vno eodemque tempore dum cognoscit ille quid isti egerant, & isti cognoscunt quod ille viderat, concordante simul visione & sacrificio, res apertè claruit, quia frater, qui defunctus fuerat, per salutarem hostiam euasit supplicium.] hæcenus Gregorius de his quæ hoc anno, dum in suo adhuc degeret monasterio, contigerunt ante triennium quàm libros Dialogorum factus iam Pontifex scriberet. De quo item tempore & loco hæc idem superius*:

HAEC ENI-
CIVM SALV-
BRE PRO-
DESVNGTIS.

* Greg. dialo.
lib. 4. c. 47.

DE IOANNE
MONACHO.

Ante hoc autem triennium, cum quidam frater fuisset mortuus, atque in eiusdem monasterij cœmeterio à nobis sepultus, cunctis nobis ab eodem monasterio exeuntibus, idem Ioannes (sicut nobis pallens & tremens indicauit) illic, nobis discedentibus, inuentus, ab eodem fratre qui mortuus fuerat, de sepulchro vocatus est; quod mox subsequens finis edocuit: nam post dies decem inuasus febribus, carne solutus est.] hæc de Ioanne, cuius virtutes paulò superius enarrauit.

* Greg. in En-
ang. homi. 18.
* Greg. dialo.
lib. 4. c. 37.
DE THEODO-
RO IN DISCE-
PLINATO
MONACHO.

Sed & quæ etiam hoc anno in eodem suo ipsius monasterio, cum pestis vrgeret, acciderint memoria digna, ipso narrante audiamus, quæque ipse postea pro concione ad populum in ecclesia dixit, & in Dialogis breuius recitauit his verbis: Is de quo in homiliis coram populo me narraffe iam memini, inquietus valde Theodorus nomine puer fuit, qui in monasterium meum, fratrem suum necessitate magis quàm voluntate secutus est. Cui nimium graue erat, si quis pro salute sua aliquid loqueretur. Bona enim non solum facere, sed audire non poterat. Numquam se ad sanctæ conuersionis habitum venire, iurando, irascendo, deridendo testabatur. In hac autem pestilentia, quæ nuper huius urbis populum magna ex parte cõsumpsit, percussus in inguine, est perductus ad mortem. Cumque extremum spiritum ageret, conuenerunt fratres, vt egressum illius orando protegerent. Iam corpus ipsius ab extrema parte fuerat præmortuum; in solo tantum pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Cuncti autem fratres tanto pro eo cœperunt enixius exorare, quanto eum iam videbant sub celeritate discedere. Tunc repente cœpit iisdem fratribus assistentibus clamare, atque cum magnis vocibus orationes eorum interrumpere, dicens: Recedite, recedite: ecce draconj ad deuorandum datus sum, qui propter vestram præsentiam deuorare me non potest: caput meum iam suo ore absorbit: date locum, vt non me amplius

CHRISTI
590.PELAGII PAP. II.
13.MAVRITII IMP.
5.

A amplius cruciet, sed faciat quod facturus est. Si ei ad deuorandum datus sum: quare per vos moras patior? Tunc fratres cœperunt ei dicere: Quid est quod loqueris, frater? signum tibi sanctæ Crucis imprime. Respondit ille, dicens: Volo me signare, sed non possum; quia squammis huius draconis præmor.

Cumque fratres audirent; prostrati in terram cum lacrymis cœperunt pro ereptione illius vehementer orare. Et ecce subito cœpit æger clamare, dicens: Gracias Deo: qui me ad deuorandum acceperat, fugit; orationibus vestris expulsus stare non potuit. Pro peccatis meis modò intercedite: quia conuerti paratus sum, & secularem vitam funditus relinquere. Homo ergo, qui (sicut iam dictum est) ab extrema corporis parte fuerat præmortuus, referuatis ad vitam, toto corde ad Deum conuersus est; & postquam mutata mente diu est flagellus adstrictus, tunc eius anima carne soluta est.] hæc Gregorius.

B Sed nec prætermittenda quæ diuinitus ostensa sunt eodem pestis tempore de diuerso post obitum animarum statu militi cuidam; quæ idem Gregorius ita scribit*: Illustris vir Stephanus, quem bene nosti, de semetipso narrare consueuerat, quia in Constantinopolitana vrbe pro quadam causâ demoratus, molestia corporis superueniente, defunctus est. Cumque medicus & pigmentarius ad aperiendo eum acque condiciendum esset quaesitus, & die eodem minime inuentus, subsequente nocte corpus iacuit inhumatum. Qui ductus ad inferni loca, vidit multa quæ prius audita non credidit. Sed cum præfidenti Iudici præsentatus fuisset, ab eo receptus non est: ita vt diceret: Non hunc adduci, sed Stephanum ferrarium iussi. Qui statim reductus in corpore est: & Stephanus ferrarius, qui iuxta eum habitabat, eadem hora defunctus. Sicque probatum est, vera fuisse verba, quæ audierat, dum hæc effectus mortis Stephani demonstrauit. Ante triennium quoque in hac pestilentia quæ hanc urbem clade vehementissima depopulauit, in qua etiam corporali visu sagittæ cælitus venire & singulos quosque ferire videbantur (sicut nosti) Stephanus idem defunctus est.] Quid autem acciderit de anima Stephani eiusdem, antequam dicamus, in hac eadem recensita historia paululum immoremur.

* Greg. dialo.
lib. 4. cap. 36.
DE STEPHA-
NO VIRO
ILLUSTRI.

Cum hæc quæ scribit Gregorius ab eodem se Stephano audisse testetur, idemque esset Stephanus vir illustris, atque tum Romæ tum etiam Constantinopoli satis notus: omnis procul abesse debet de narrata historia imposturæ suspicio. Hæc idcirco dixerimus, quod eadem prorsus, per paucis tantum mutatis, à scriptoribus Gentilibus recensentur, atque in primis à Luciano Samosateno^b, de Cleodemo & Demylo fabro, vel quæ de alio itidem fabro Curina nomine scribuntur: quibus iteratis exemplis magis magisque ostendatur, diuina factum voluntate, vt sæpe aliquibus per species quasdam quæ percipi possunt à cunctis, ostensæ sint pœnæ inferorum, quas ipsi ad vitam reduces uiuentibus testarentur: quod homines fierent iustitiæ cultores, & timore saltem abstinerent à malo, vel præmij spe excitarentur ad bonum, ne rerum futuræ vitæ cognitionis penitus expertes mortales dilaberentur in deteriora.

HAEC ENI-
SARPEDE
VINITYS
OSTENSA.

* Lucian. in
Philopseud.

Quæ verò per visum ostensa sint eodem anno militi itidem Romæ ex hac vita subducto, idem Gregorius mox subdit his verbis: Quidam verò miles in hac eadem vrbe nostra percussus, ad extrema peruenit. Qui eductus de corpore, exanimis iacuit; sed citius redijt, & quæ cum eo fuerant gesta narrauit. Aiebat enim (sicut tunc res eadem etiam multis innotuit) quia pons erat, sub quo niger atque caliginosus fœtoris intolerabilis nebula exhalans fluuius decurrebat. Transacto autem ponte, amœna erant prata atque virentia odoriferis herbarum floribus exornata, in quibus albarum hominum conuenticula esse videbantur: tantusque in eodem loco odor suauitatis inerat, vt ipsa suauitatis fragrantia illic deambulantes, habitantesque satiare. Ibi mansiones erant diuersorum, singulæ magnitudine lucis plenæ. Ibi quædam miræ potentia edificabatur domus, quæ aureis videbatur laterculis constructi, sed cuius esset, non potuit agnosci. Erant verò super ripam prædicti fluminis nonnulla habitacula: sed alia exurgens fœtoris nebula tegebat, alia autem exurgens fœtor è flumine minime tangebatur. Hæc verò erat in prædicto ponte probatio: Vt quisquis per eum vellet iniustorum transire, in tenebrosam fœtentemque fluuium laberetur; iusti verò, quibus culpa non obstitere, securo per eum gressu ac libero ad loca amœna peruenirent.

* Greg. dialo.
lib. 4. c. 36.
DE VISIO-
NE OSTEN-
SA MILITI.

Ibi se etiam Petrum Ecclesiasticæ familiæ Maiorem, qui ante quadriennium est defunctus, deorsum positum in locis terribissimis magno ferri pondere religatum ac depressum vidisse confessus est. Qui dum requireret, cur ita esset: ea se dixit audisse, quæ nos qui eum

DE PETRO
MAIORE
FAMILIAR
ECCLE.

Annal. Eccl. Tom. 7.

000 3

in hac

in hac Ecclesiastica domo nouimus, scientes eius acta, recolimus. Dictum namque est: A Hic idcirco patitur: quia si quid ei pro facienda ultione videbatur, ad inferendas plagas plus ex crudelitatis desiderio quam obedientiae seruiebat. Quod sic fuisse, nullus qui illum nouit ignorat.

Ibi se etiam quemdam peregrinum presbyterum uidisse fatebatur, qui ad praedictum pontem ueniens, tanta per eum auctoritate transijt, quanta & hic sinceritate uixit. In eodem quoque ponte hunc quem diximus Stephanum se cognouisse testatus est: qui dum transire uoluisset, eius pes lapsus est, & ex medio corpore iam extra pontem deiectus, a quibusdam terribis uiris ex flumine surgentibus per coxam deorsum, atque a quibusdam albatis & speciosissimis uiris coepit per brachia sursum trahi. Cumque hoc luctamen esset, ut hunc boni spiritus sursum, mali deorsum traherent; ipse qui haec uidebat, ad corpus reuersus est; & quid de eo plenius gestum sit, minimè cognouit. Quia in re de eiusdem Stephani uita datur intelligi, quia in eo mala carnis cum eleemosynarum operatione certabant. Qui enim per coxas deorsum, per brachia traheretur sursum, patet nimirum quia & eleemosynas amauerat, & carnis uitijis perfecte non restiterat, quae eum deorsum traherent. Sed in occulto Arbitri examine quid in eo uicerit, & nos & eum qui uidit & reuocatus est, latet. Constat tamen, quod Stephanus postquam (sicut prius narraui) & inferna loca uidit & ad corpus redijt, perfecte uitam minimè correxit: qui post multos annos de corpore adhuc in certamine uitae & mortis exijt. Qua de re colligitur, quia ipsa quoque inferni supplicia cum demonstrantur, alijs hoc ad adiutorium, alijs uero ad testimonium fiat, ut isti uideant mala quae caueant, illi uero eo ampliùs puniantur, quoniam inferni supplicia nec uisa & cognita uitare uoluerunt. Ad haec interlocutus Petrus diaconus, Gregorium compellans ait:

PRAVIS MITA BONA NON PROSYNT.

QUALIS AEDIFICATIO CAELESTIUM MANSIONUM.

Quid est hoc, quae te, quod in amoenis locis cuiusdam domus laterculis aureis aedificari uidebatur? Ridiculum est ualde, si credimus quod in illa uita adhuc metallis egeamus. Ad haec Gregorius: Quis (inquit) hoc si sanctum sapit, intelligat? sed pro hoc quod illic ostensum est, quisquis ille est, cuius mansio ista costruebatur, aperte datur intelligi, quid est quod hic operatur. Nam qui praemia aeternae lucis eleemosynarum largitate promererebitur, nimirum constat, quia auro aedificat mansionem suam. Quod enim superius memoriam fugit ut dicerem, idem miles qui haec uiderat, narrabat, quod eosdem laterculos aureos ad aedificationem domus senes ac iuuenes, puellae ac pueri ferebant. Quae ex re colligitur, quia si quibus haec pietas facta est, ipsi illic operatores esse uideantur.

DOMVS AUREA DEVS DEDIT.

psal. 88.

1. Cor. 3.

Hic etiam quidam iuxta nos, Deus dedit nomine, religiosus habitabat, qui calciamenta solebat operari: de quo alter per reuelationem uidit, quod eius domus aedificabatur, sed in ea constructores sui solo die sabbati uidebantur operari. Qui eiusdem uiri postmodum subtiliter uita inquirens, inuenit quia ex his quae diebus singulis laborabat, quicquid ex victu atque uestitu superesse potuisset, die sabbati ad beati Petri ecclesiam deferre consueuerat, atque indigentibus erogare. Quae ex re perpende quia non immerito domus ipsius fabrica cre-scerebat. Sanè quidem quae per uisum ostensa sunt symbola ueritatis, ex diuinis quoque Scripturis sibi uendicant testimonium. si enim de structura agitur, scriptum est: Misericordia aedificabitur in caelis. Et de lapidibus pretiosis siue laterculis aureis, habes praeter alia multa Apostolum istud ipsum uerius exprimentem, cum ait: Si quis autem superaedificat super fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretiosos, lignum, scenum, stipulam, uniuscuiusque opus manifestum erit: dies enim Domini declarabit, quia in igne reuelabitur, & cuiusque opus quale sit, ignis probabit: si cuius manserit opus quod aedificauit, mercedem accipiet. haec & alia plurima id genus in diuinis Scripturis facile est inuenire, non ad insinuandum quid sint, sed quid significare uelint.

VERITAS QUOMODO IN FABRILIS CONVERSA.

Qui igitur ea quae diuinitus per quietem ostensa sunt hominibus, abiectione nimis ac stultetè, prout dicta uel scripta sunt, intelligit, nec ex symbolis ueritatem quae in eis latet elicere sciuerit: sumit ansam ut serua in iocos uertat, ueritatem in commenta fabularum conuertat: ut factum uidimus apud Gentiles, dum quae historice in libris de Republica scribit Plato uisa ab homine qui mortuus reuixit, & visu mira horrendaque narrauit, transire, superadditis nonnullis, in poeticas fictiones, quae a nostris excusso superinducto puluere Gentilicio, altiori percepta sensu, ueritati consona retinentur, quae diuinae Scripturae minimè repugnare noscuntur, atque similibus exemplis saepe ostensis pariter fulciuntur. Sed de his satis.

Iam

A Iam uero reliqua uideamus, quae hoc eodem anno, eadem lue grassante, contigerunt apud Romanum Portum de Mellito monacho, quae idem S. Gregorius ita narrat: in ea quoque mortalitate quae ante triennium hanc urbem uehementissima clade vastauit, in Portuensis ciuitatis monasterio Mellitus dictus est monachus adhuc in annis iuuenilibus constitutus, sed mirae simplicitatis ac humilitatis uir, qui appropinquante uocationis die, eadem clade percussus ad extrema perductus est. Quod uir uitae uenerabilis Felix eiusdem ciuitatis Episcopus audiens (cuius & haec relatione cognoui) ad eum accedere studuit, & ne mortem timere debuisset, uerbis hunc persuasorijs confortare: cui etiam adhuc de diuina misericordia longiora uita spatia polliceri coepit. Sed ad haec ille respondit, cursus sui tempora esse completa, dicens, apparuisse sibi iuuenem, atque epistolas detulisse, dicentem: Aperi & lege. Quibus apertis, asseruit, quia se & omnes qui eodem tempore a praedicto Episcopo in Paschali festiuitate fuerant baptizati, scriptos in iisdem epistolis litteris aureis inuenisset. Primum quidem (ut dicebat) suum nome reperit, ac deinde omnium illo in tempore baptizatorum, qua de re certum tenuit, se & illos de hac uita esse sub celeritate migraturos.

Greg. dialo. lib. 4. cap. 26.

Factum est ut die eadem ipse moreretur, atque post eum cuncti illi qui baptizati fuerant ita secuti fuerunt, ut intra paucos dies nullus eorum in hac uita remaneret. De quibus nimirum constat, quod eos praedictus Dei famulus idcirco auro scriptos uiderat, quia eorum nomina apud se fixa aeterna claritas habebat. Sicut itaque hi reuelationibus potuerunt uentura cognoscere, ita nonnumquam egressurae animae possunt etiam mysteria caelestia non per somnium sed uigilando praelibare. subdit ad haec demonstranda de his exempla eorum qui migraturi ex hac uita imbuti sunt spiritu prophetiae. Ex his in mentem reuoco quae Cicero ait his uerbis: Diuinae autem morientes etiam, illo exemplo confirmat Possidonium, quo adest Rhodium quemdam morientem sex aequales nominasse, dixisse qui primus eorum, qui secundus, qui deinceps moriturus esset. quomodo autem id accidere possit, tres adest rationes, duas Gregorius, nimirum siue accidere per reuelationem, siue quod e materia emergere iam egressurae animae inchoantes, praelibare quaedam possunt de his quae uinculis soluta carnis intelligunt.

DE PRADITIONIBUS PROXIME MORITURORVM.

Cicer. de Divin. lib. 1.

Hic uero dum de hac agimus peste, non possumus non confutare errorem qui nulla ueterum testificatione uulgo iactatur: ex hoc tempore scilicet, cum peste ingrueret, & homines morbo tacti sternutando mortui caderent, pie introductum, ut sternutantem quemlibet salutemus. Inoleuisse enim eiusmodi usum apud Gentiles longe ante, Plinius testatur: accidisse tamen certum est, ut aliter illi quam nos eiusmodi salutationem impertirent deos inuocando, nos Deum. Sed de peste iam satis.

SALVTANDI MODVS ET NON VSUS INDUCTVS. Plin. Natur. hist. lib. 28.

Hoc eodem anno pridie Nonas Nouembris celebrata est Synodus Hispalensis, cui praesuit S. Leander eiusdem ciuitatis Episcopus: ex nota enim Aera sexcentesima uigesima octaua, annoque Regis Reccaredi quinto adestum tempus definitur. Fuit ista Synodus prouincialis, cui interfuerunt octo Episcopi, qui tria in Synodo decreta firmata ad Pelagium, quem uiuere putarent, direxerunt: inter quae illud memorabile, quo statuerunt, saeculares Iudices, permissione tamen Episcopi, separare debere ancillas, aliasque extraneas mulieres a clericis: ita quidem, ut quod frequentissime legibus Ecclesiasticis frustra uetum fuisse constaret atque neglectum penitus, obseruaretur, uoluit sancta Synodus laicos Iudices insurgere, Episcopis iubentibus, laeae sapientis legis Ecclesiasticae vindices. Praeter autem tres dictos canones, collegit ex diuersis locis Hispalensis Concilij canones undecim uir insignis Gaspar Loaisa in editione, quam summa elucubrauit industria, Hispanorum Conciliorum.

CONC. HISPALENSE.

Quod uero ad anni huius res Francorum pertinet: quoniam modo Rex Guntheramnus in ecclesia a sicario appetitus, Dei ope illaesus remansit, & ipsum sicarium uerberatum tantum dimisit incolumem, dignum Christianissimi Principis exemplum Gregorius narrat his uerbis: Interea (inquit) aduenit festiuitas S. Marcelli, quae apud urbem Cabilonensem mensis septimo celebratur, & Guntheramnus Rex affuit. Verum ubi peractis solemnibus, ad sacrosanctum altarium communicandi gratia accessisset: uenit quidam quasi aliquid suggesturus: qui dum properaret contra Regem, culter ei de manu delabatur. Apprehensoque repente, alium cultrum euaginatam in manu eius reperiit. Nec mora, eductus de basilica sancta, uinctus & tormentis addictus, confiteretur, se emissum ad interficiendum Regem, dicens: Sic enim tractauit qui misit me: Quia cognouit Rex multorum in se odia aggregata, & suspectus ne percudatur, omnino se a suis uallari praecipit, nec reperitur aditus qualiter ad eum

Greg. Thro. lib. 9. c. 3. GUNTHERAMNVS REX SICARIO ERVSTRATA INVA-DITVS.

CHRISTI
590.PELAGII PAP. II.
13.MAVRITII IMP.
5.

eum cum gladijs quis possit accedere, nisi in ecclesia, in qua securus & nihil metuens stare dignoscitur, transuerberetur. Sed & his de quibus locutus fuit, apprehensis, multis interemptis, hunc verberatum plagis dimisit viuum: quia nefas putauit, si is qui ab ecclesia ductus fuerat, truncaretur.] hæc Gregorius.

^{Greg. Thero.}
^{lib. 9. c. 2.}

Sed claudamus tomum præsentem Annalium narratione obitus sanctæ Radegundis Reginae, quæ hoc anno decimatertia Angusti diem clausit extremum, de cuius obitu idem Gregorius agit his verbis: Hoc (inquit) anno beatissima Radegundis ab hoc mundo migravit: quæ magnum planctum in monasterio, quod constituerat, dereliquit. Fui & ego præiens ad eam sepeliendam. Obijt autem mense sexto, tertiadecima die mensis, sepulta post triduum. Quæ autem ibi ipsa die virtutes apparuerunt, & qualiter funerata, in libro miraculorum plenius scribere studui.] hæc paucis Gregorius. Par est autem, ut antequam funus regium prosequamur, quæ ipsa in sui quod exeret monasterij ad Episcopos ante obitum scripserat, hæc recitemus, egregium monumentum hætenus industria Gregorij conseruatum, licet se habeat deprauatum, rudiq; stylo ita conscriptum^b:

^{Greg. Thero.}
^{lib. 9. c. 42.}

Dominis sanctis & Apostolica sede dignissimis in Christo Patribus, omnibus Episcopis Radegundis peccatrix.

LITTERAE
SANCTAE
RADEG. AD
EPISCOPOS.

Congruæ prouisionis tunc roborabiliter ad effectum tendit exordium, cum generalibus Patribus, medicis, ac pastoribus oculis sibi commissi causa auribus traditur, cuius sensibus commendatur, quorum participatio de charitate, consilium de potestate, suffragium de oratione ministrare poterit interuentum. Et quoniam olim vinculis laicalibus absoluta, diuina prouidente & inspirante clementia, ad religionis normam visa sum voluntarie, duce Christo, translata: hæc pronæ mentis studio cogitans etiam de aliarum profectibus, ut annunciant Domino, mea desideria efficerentur reliquis profutura, instituentem & remunerantem præcellentissimo domino Rege Clotario, monasterium puellarum Pistaua in vrbe constitui: conditumque (quantum mihi munificentia regalis est largita) facta donatione dotauit. Insuper congregationi per me, Christo præstante, collectæ, regulam sub qua sancta Casaria degit, quam sollicitudo beati Casarii Antistitis Arelatensis ex influuione sanctorum Patrum conuenienter collegit, adsciui.

Cui consentientibus beatissimis & huius ciuitatis & reliquis Pontificibus, electione etiam nostræ congregationis domnam & sororem meam Agnetem, quam ab ineunte ætate loco filia colui & educaui, Abbatissam institui, ac me post Deum eius ordinationi regulariter obedituram commisi. Cuique formam Apostolicam obseruantes, tam ego, quam sorores de substantia terrena quæ possidere videbamur, factis chartis tradidimus, metu Ananix & Saphiræ, in monasterio positæ, nihil proprium reseruantes.

Sed quoniam incerta sunt humanæ conditionis momenta vel tempora, quippe mundo in finem currente, cum aliqui magis propriæ quàm diuinæ cupiant voluntati seruire: zelo ducta Dei, hanc suggestionis meæ paginam Apostolatu vestro in Christi nomine superstes porrigo vel deuota. Et quia præsens non valui, quasi vestris prouoluta vestigijs epistolæ vicarietate prosternor, coniurans per Patrem & Filium & Spiritum sanctum, ac diem tremendi iudicij, sic repræsentatos vos non tyrannus oppugnet, sed legitimus Rex coronet: Ut si casu post meum obitum quæcumque persona, vel loci eiusdem Pontifex, seu potestas Principis, vel alius aliquis (quod nec fieri credimus) congregationem vel suam maleuolo, vel impulsu iudiciario perturbare tentauerit, aut regulam frangere, seu Abbatissam alteram, quàm sororem meam Agnetem, quam beatissimi Germani, præsentibus suis fratribus, benedictio consecrauit: aut ipsa congregatio (quod fieri non potest) habita murmuratione, mutare contenderit: vel quasdam dominationes in monasterio, vel rebus monasterij quæcumque persona, vel Pontifex loci, præter quas antecessores Episcopi, aut alij me superstitè habuerunt nouo privilegio, quicumque affectare voluerit: aut extra regulam exinde egredi quis tentauerit: seu de rebus, quas in me præcellentissimus dominus Clotarius, vel præcellentissimi domni Regis filij sui contulerunt, & ego ex eius perceptionis permisso monasterio tradidi possidendum, & per auctoritates præcellentissimorum domnorum Regum Chariberti, Guntheramm, Chilperici, & Sigeberti cum sacramenti interpositione, & suarum manuum subscriptionibus obtinui confirmari: aut ex his quæ alij pro animarum suarum remedio, vel sorores ibidem de rebus proprijs contulerunt, aliquis Princeps, aut Pontifex, aut potens, aut de sororibus cuiuslibet personæ ausus minuere, aut sibi met ad proprietatem reuocare sacrilego voto contenderit, iram vestræ sanctitatis, successorumque vestrorum

CHRISTI
590.PELAGII PAP. II.
13.MAVRITII IMP.
5.

A strorum post Deum pro mea supplicatione & Christi voluntate incurrat, ut sicut prædones & spoliatores pauperum extra gratiam vestram habeantur. Numquam de nostra regula vel de rebus monasterij, obstitentibus vobis, imminuere valeat aliquid, aut mutare. Hoc etiam deprecans, ut cum Deus prædictam domnam sororem nostram Agnetem de sæculo migrare voluerit, illa in loco eius Abbatissa de nostra congregatione debeat ordinari, quæ Deo & ipsi placuerit, custodiens regulam, & nihil de proposito sanctitatis imminuet: quam nunquam propria aut cuiusquam voluntas præcipiter.

Quod si (quod absit) contra Dei mandatum & auctoritatem Regum aliquis de superscriptis conditionibus coram Domino & Sanctis eius precabiliter commendatis agere, aut de persona aut substantia minuenda voluerit, aut memoratæ sorori meæ Agneti Abbatissæ molestias aliquas inferre tentauerit: Dei & sanctæ Crucis & beatæ Mariæ incurrat iudicium, & beatos confessores Hilarium & Martinum, quibus post Deum sorores meas tradidi defendendas, ipsos habeat contradictores & persecutores. Te quoque, beate Pontifex, successoresque vestros, quos Patronos in causa Dei libenter adscisco, si (quod absit) extiterit, qui contra hæc aliquid moliri tentauerit, pro repellendo & confutando Dei hoste, non pigeat ad Regem, quem eo tempore locus iste respexerit, vel ad Pistauam ciuitatem pro re vobis ante Dominum commendata percurrere, & contra aliorum iniustitiam executores & defensores iustitiæ laborare, ut tale nefas nullo modo suis admitti temporibus Rex patiatur Catholicus, nec conuelli permittat, quod Dei & mea & Regum ipsorum voluntate firmatum est.

Simul etiam Principes, quos Deus pro gubernatione populi post decessum meum superesse præceperit, coniuuro per Regem cuius regni non erit finis, & ad cuius nutum regna consistunt, qui eis donauit ipsum viuere & regnare, ut monasterium, quod ex permisso & solatio domnorum Regum patris vel aui eorum construxisse visa sum, & ordinasse regulariter & dotasse sub sua tuitione & sermone, vnà cum Agnete Abbatissa studeant gubernare; & à nullo neque sæpe dictam Abbatissam nostram, neque aliquid ad nostrum monasterium pertinens molestari, aut inquietari, vel exinde imminui, aut aliquid mutari permittant: sed magis pro Dei nutu vnà cum dominis Episcopis ipsi, me supplicante coram Redemptore Gentium, sicut eis commendo, defensari iubeant & muniri: ut in cuius honore Dei famulas protegent, cum defensore pauperum & sponso virginum perpetualiter æterno socientur in regno.

Illud quoque vos sanctos Pontifices, & præcellentissimos domnos Reges, & vniuersum populum Christianum coniuuro per fidem Catholicam in qua baptizati estis, & Ecclesiam quas conseruatis, ut in basilica, quam in sanctæ Mariæ Dominicæ genitricis honorem cepimus ædificare, vbi etiam multæ sorores nostræ conditæ sunt in requie, siue perfecta, siue imperfecta, cum me Deus de hac luce migrare præceperit, corpusculum meum ibi debeat sepeliri. Quod si quis aliud inde voluerit, aut fieri tentauerit, obtinente Cruce Christi, & beata Maria, diuinam ultionem incurrat: & vobis intercurrentibus, in loco ipsius basilicæ mereat cum sororū congregatione obtinere locum sepulturæ. Et ut hæc supplicatio mea, quam manu propria subscipsi, in vniuersalis Ecclesiæ archiuo seruetur, effulis cum lacrymis deprecor: quatenus si contra improbos aliquos necessitas exegerit, ut vestra defensione soror mea Agnes Abbatissa, vel congregatio eius, quo succurri sibi poposcerint, vestræ misericordiæ pia consolatio opem pastorali sollicitudine subministrat: nec de me destitutas se proclamant, quibus Deus præsidium vestræ gratiæ præparauit.

E Illud vobis in omnibus ante oculos reuocantes, per ipsum qui de Cruce gloriosam Virginem suam genitricem beato Iohanni Apostolo comendauit, ut qualiter ab illo completum est Domini mandatum, sic sit apud vos indigna & humilis dominis meis Ecclesiæ Patribus & viris Apostolicis quod commendo. Quod cum dignanter seruaueritis depositum, meritis participes, cuius impletis mandatum Apostolicum, dignè reparetis exemplum.] hætenus epistola sanctæ Radegundis, prophetico (ut puto) impulsæ spiritu, quæ ventura essent prædicentis. biennium enim ab obitu eius regia stirpe exortæ moniales aduersus Abbatissam concitatæ, ab eius obedientia euellentes quamplurimas sorores, extra monasterium egressæ, innumerabilium turbarum causa fuerunt. sed hæc suo loco dicenda. De huiusmodi contestatione ista leguntur in libro secundo vitæ ipsius: Porro clarissimis Regibus & serenissimæ Reginae, quos haud vulgariter dilexit, atque sanctissimis Ecclesiis & earum Episcopis cum diuina obestatione suam commendauit monasterium.] hæc ibi.

^{Apud Sur.}
^{tom. 4. die 13.}
^{Aug.}

Sed

Sed iam præuisum ante annum ab ea ipsius transitum, funusque pariter prosequamur. A Res ab ea gesta duobus habentur conscriptæ libris, priori Fortunati Episcopi, posteriori Bandoninæ monialis eiusdem sanctæ Radegundis alumna: quæ ipsius postrema huiusmodi profecuta est oratione: Sed veniamus nunc ad eius felicissimam è corpore migrationem, quam sine lacrymis proferre non possumus. Fluunt lacrymæ ab ipsis intimis medullis, gemitusque prorumpunt, nec tamen percipitur inde consolatio. Sed si sic lacrymis indulgeamus, vt interim de eius deuotione minus dicamus, maiori sanè culpæ nos obnoxios reddimus. Vsq; ad diem illum quo hinc excessit, numquam quicquam de cursu quem susceperat, imminuere voluit, memoria retinens, Non^b qui cœperit, sed qui perseverauerit vsque in finem, eum saluum fore. Vbi iam ad vitæ finem peruenit, sanctum eius corpusculum longa pro Christi amore ducens martyria, & multiplices perpeffum cruciatus: omnes sanctimoniales lugentes & flentes eius lectulo assistebant; euilantesque ac duris pugnis ac lapidibus pectora verberantes, voces ad cælum dabant, clamantes & dicentes: Domine, ne permittas nos tam graui damno affici: lumen nostrum tollis à nobis: cur nos in tenebris relinquis?] eadem de immenso luctu sanctimonialium habet Gregorius Turonensis, qui interfuit. Pèrgit verò Bandoninia:

Sed quia illa quicquid facere constituisset, id die natalitio Saluatoris facere solebat, eius quoque beatus decessus ita euenit.] Hic attende, sic dici ab ea, die natalitio Saluatoris esse defunctam, quòd eo migrauerit die, quo natalis Domini dies inciderat: constat enim die decimatertia Augusti diem clausisse extremum: nam subdit: Quarta feria, mane Idibus Augusti clausi sunt eius oculi & nostri obscurati. Væ nobis, quia peccauimus: afflictum est in dolore cor nostrum. FLEMUS & PLANGIMUS, quòd te diutius, vita nostra, habere non meruimus. Eo ipso mane, quo nobis tantum mali accidit, vna voce, vno planctu, vno clamore cælos penetrante, lapididæ, qui in monte operabantur, in aère audierunt loquentes, & vnum quidem dicentem ceteris: Quid facitis? dimittite eam adhuc: hæ enim voces ad nostras vsque aures pertingunt. Angeli verò eam ducentes responderunt: Quid iterum faciemus? eam iam paradus recipit, vt gloriatur cum Domino. Credimus non deserturam eam illas, quas ei placere volumus.] cognitum est autem, has fuisse voces Angelorum pacificè altercantium (vt apud Daniele^d exemplum legitur) illorum videlicet qui monialium præerant custodiæ, ac monasterium in tutelam acceperant, ad Angelos illos qui ad cælum euntem Christi sponsam comitabantur. Subdit verò Bandoninia:

Flenda ergo nobis iam non est, sed reuerenda: amissimus quidem in præfenti sæculo dominam & matrem, sed ad regnum Christi præmissimus intercessorem. Magnum illa gaudium excitauit in cælis, intolerabilem nobis dolorem in terris reliquit. Migrante sancta eius anima à sæculo ad Christum, Episcopus Pictauiensis non erat domi. Abiit ergo nunciatus ad virum Apostolicum dominum Gregorium Turonensem Episcopum. Ille mox aduenit, & quantum suis ipse conspexit oculis, antequam eam sepeliret, eius virtutes in libro miraculorum inseruit. Veniens autem ille ad locum, vbi sanctum iacebat corpus, sicut ipse post sacramentum lacrymans dicebat, in forma humana vultum vidit Angelicum: facies enim inftar rosæ & lilij, nitēbat. Vnde haud secus ille contremuit & timuit, atque si ipsam Domini Iesu sanctissimam matrem sibi astantem videret. Expectabatur interim vir deuotus Deo plenus Pictauiorum Antistes, vt eam quo par erat honore sepulturæ mandaret.

Sanctimoniales omnes apud eius torum stabant psallentes: si verò psallentium voces vel paululum reticerent, mox planctus audiebatur intolerabilis. Triduo expectatus Præsul, qui tum suam diocèsim visitabat, cum non veniret, is quem diximus vir Apostolicus Gregorius de eius humanitate præfidens (perfecta enim charitas foras mittit timorem) in basillica sanctæ Mariæ, vbi sacra eius monasterij virginum corpora conduntur, eam in primis honorificè tumulauit. Cumque corpus eius sub muro cum psalmodiis deportaretur (quandoquidem instituerat illa, vt nulla viuens extra monasterij fores egrederetur) tota congregatio in muro lamentans, ita vt planctus eius superaret psallentium voces, pro psalmo lacrymas, pro cantico mugitum, pro Alleluia gemitum reddebant.] Hic, lector, meminisse debes, veterem vsum fuisse, vt in funere fidelium defunctorum vnà cum aliis laticæ canticis caneretur Alleluia, vt sanctus Hieronymus admonet in epistola ad Aletium de funere Rufina coniugis, sed pèrgit Bandoninia:

Orabant moniales supernè, vt sub terra nonnihil quiesceret feretrum, in quo beatæ corpus portabatur, grauiter ferentes eius absentiam. Ibi tum vt Dominus fidelem famulam suam

* Apud Sur. ibid. DETRANSITVS S. RADEGUNDIS.

^b Martij. 10.

* Gregor. de glor. confess. 2. 106.

EVCTVS MONIALIVM.

^d Dan. 10.

GREGORIVS SVPRMA PERSOLVIT.

CANTICA LÆTITIAR IN FUNERE CHRISTIANORVM.

A suam declararet, corpore eius in medio populi deposito, cæcus quidam lumen recepit: qui multorum annorum passus cæcitatem, vbi ad corpus accessit, ita sanatus est, vt numquam luminibus orbatus videretur: viuit, hodieque clarè videns. Cum iam humata esset à Gregorio Episcopo, operculum tumulo eius non est ab illo impositum, donec rediret Pictauiensis Antistes. Itaque liberè cereos ad eam afferebant omnes sepulchrum circumstantes, & singula suis cereis nomina sua inscripserant, dabantque cereos omnes per ordinem vni è famulis: & ecce extitit contentio in populo, aliis dicentibus cereos illos in sanctum eius sepulchrum mittendos, aliis id negantibus. Interim è pueri cereos tenentis brachio vnus exiliens, & populum omnem transcendens, in sepulchrum ad pedes beatæ se dimisit, litem omnem eo ipso dirimens. Inspecto cereo, inuentum est nomen Caluæ inscriptum. Ea respecta, Episcopus & plebs omnis beatæ Radegundis virtutes admirantes, Dominum benedixerunt. Quæ verò post eius decessum eo in loco declaratæ sunt virtutes & edita miracula, quot dæmoniaci liberati, quot pulsus febribus curati, quis numerare sufficiat:] refert aliqua itidem Fortunatus, atque Gregorius.

Ad hæc tempora referri posse videtur Baioariorum ad fidem Christi conuersio, annunciante illis Euangelium viro sanctissimo Ruperto Episcopo Vangionensi in Gallia: qui à Berchario loci Comite dita passus, solumque vertere coactus, Dei nutu ad Borealium conuersionem populorum accinctus, Boreales siluas penetrans, rigescientia adhuc impietatis glacie corda Gentilium Christianæ fidei prædicatione calefecit, atque igne diuini Spiritus inflammavit. Ita quidem tam grandia cœpra Childeberti Regis Francorum anno secundo (vt eiusdè Sancti Acta testantur^a) in hunc annum & ulterius propagata noscuntur. Porro quod de Childeberto dicitur, non ad primum Childebertum, sed ad secundum potius, quem post patrem suum Sigebertum regnare cœpisse diximus anno Domini quingentesimo septuagesimonono, esse referenda, in Notis ad Romanum Martyrologium testati sumus. Quamobrem falli cum certum est, qui^b ad primum Childebertum filium Clodouici, qui regnare cepit in Galliis anno salutis quingentesimo decimoquarto, ista retulit haud leui præiudicio historice veritatis.

At non ipse tantam sibi soli putauit aggrediendam esse prouinciam: sed Christi exemplo, duodecim delegit sacerdotes, quos ad prædicandum Borealibus Euangelium secum duxit: apertum verò est latè ad fidem capeffendam Gentilibus illis ostium, cum ipse Baioariæ Princeps Theodo huius nominis tertius Christo credidit: etenim reliqui ipsi subiecti, Duces secuti, pariter effecti sunt Christiani: cuius rei gratia factum est, vt ipse Rupertus Baioariorum Apostolus sit meritò nuncupatus, qui sicut fidei Christianæ fuit plantator in D Baioaria, ita in Norico rigator extitit: siquidem per sanctum Seuerinum, de quo plura superiori tomo diximus, illi iam acceperant Euangelium; quod prædicatione Raperti magis magisque excolere didicerunt. Sic igitur infidelitatis excisis siluis, redditoque iam ad culturam agro Dominico, extitit cum suis auctor, vt illic complures nobiles sedes Episcopales erigerentur, in quibus suos socios Episcopos ordinandos curauit: ipse verò remisso iam antea nuncio Ecclesiæ Vangionensi, à qua expulsus fuerat, electa cælestibus præuiis signis, sede Saleburgensi, extructaque ibi basilica sancti Petri, quo Apostolicæ sedi obsequentem esse eundem populum commoneret, eiusdem est nominatus primus Episcopus, vbi & sanctæ forori Erentrudæ monasterium Ducis munificentia ædificauit sub nomine sanctissimæ Virginis Mariæ Deiparæ. Demum verò postquam cuncta quæ fuisset aggressus Dei ope exsententia confecisset, sexto Kalendas Aprilis ex hac vita migrans, ab Ecclesia inter Sanctos relatus, eadem colitur die.

Atque de his satis, finemque accipiat septimus tomos: eiusdem verò præfentis anni res gesta, quæ reliquæ sunt spectantes ad Gregorij Papæ electionem, in sequentem sunt referendæ tomum, qui opportunè ab ipsius Gregorij Papæ electione exordium sumet. Ita enim Annalium tomi huius sectio hic facienda est, quòd nimis cresceret in immensum, si Gregorij Papæ res in Pontificatu gestas comprehendere voluiffemus, quas nec in diuersos partiri tomos ratio persuasit.

* Berthario BAIOARTORVM CONVERSIO.

* Apud Sur. tom. 2. die 27. Martij.

^b Valent. li. 3. Annal. Boiarrum.

RVPERTVS APOSTOLVS BAIOARTORVM.

AUCTORIS PERORATIO CVM GRATIARVM ACTIONE.

A Ge iam, ex more, de absoluto septimo hoc Annalium tomo agamus gratias Deo optimo maximo, offeramusque ipsum pariter Dei genitrici **M A R I Æ**, vt cuius est ope conceptus atque perfectus, eiusdem quoque meritis omni labe mundatus reddatur dignus diuino conspectu, qui offerentis auctoris iure posset defectu repelli. Etenim cum hilarem datorem (vt monet Apostolus ^a) diligat Deus, hac saltem ex parte propè respuendus hic esset, qui non eadem alacritate qua ceteri, sed marenti animo scriptus, vti luctus partus offertur, qui & genitus summo dolore atque morte parentis ^b, Benoni, filius doloris mei, sit merito appellandus, quantumlibet pater eundem Benjamin filium dexteræ scilicet, nuncuparit: editus enim in lucem sine luce, vsum vitæ pristinæ abstulit parienti; & dum sub honoris specie purpureis fasciis inuoluitur, ferreis nesciens miser vinculis obligatur: vnde sit merito lamentandum, illudque lugubre dicendum: *Quare egressus ex utero? quare exceptus genibus? cur lactatus vberibus? Nunc enim dormiens silerem, & fomno meo requiescerem cum Regibus illis & Consulibus terræ, qui ædificant sibi solitudines.*]

^c Hæc dum mecum verso, laudare non desino senem sapientissimum illum Berzellaium, qui à Rege licet sanctissimo inuitatus in Regiam, ad quietem, ad securitatem, ad gloriam: Non indigeo (inquit) hac vicissitudine, sed obsecro vt reuertar seruus tuus, & moriar in ciuitate mea, & sepeliar iuxta sepulchrum patris mei & matris meæ] iure præferens aulae regiae patriam sepulturam, atque regium apparatus posthabens vitæ rusticæ hæcenus feliciter ductæ. Sed & quem sapientem prædico, non desino beatum terque felicem dicere, & inuidere, dum quod rogauit, est consecutus, nec fuit iussu Regis retentus inuitus, sed permissus lætus ad propria remeare, atque in pace vitæ cursum absoluere.

Ast cum à quiete & tranquillitate aliisque bonis abstrahar violenter, atque inuitus abripiar: vnum dumtaxat reliquum est quod petam: vt cum hæc aded inquieta, tristia, ærumnosa, metu plena atque periculis, non nisi te curante, Dei genitrix, mihi contigerint: tu ipsa per lubrica gradienti, in summo versanti discrimine, deq; æterna salute ad singula momenta periclitanti feras opem assidue, & fluctuanti præsidium afferas: alioquin perplexos resoluas laqueos, atque molestæ & inuitæ vitæ fila distumpas, ne ob inanem gloriam istâ miser incaute veræ perennis gloriæ dispendium patiar: sicque benedicens tu ipsa nouissimis meis magis quàm principio, te iuuante, æternam beatitudinem consequar, gratia Domini nostri Iesu Christi, qui cum Patre & Spiritu sancto viuut in sæcula sæculorum. Amen.

ANNALIUM TOMI SEPTIMI

FINIS.

A D E R V T H E N I S

AD COMMVNIONEM SEDIS APOSTOLICÆ

RECEPTIS MONUMENTVM.

B SANCTISSIMO D.N. CLEMENTI VIII.

PONTIFICI MAXIMO

CÆSAR, BARONIVS S. R. E. PROTONOTARIVS
sempiternam felicitatem.

CVm omnes prædecessores tuos Pontifices Maximos omni studio, Beatissime Pater, imitandos susceperis, eorundemque insistere semper vestigiis propensiori sollicitudine laboraueris: Clementis tamen Petri discipuli & successoris, tu ipse Clementis nomen referens, Petrique doctrinam cum cathedra consecutus, exempla sectari, vigilantius sollicitiusque curasti. Nam vt omittentes alia, illud dumtaxat, cuius causa huiusmodi est instituta oratio, pertingamus: sicuti ille Ecclesiæ Catholicæ utilitati consulens, ad conscribendas res gestas sanctorum martyrum, & alia Ecclesiæ monumenta scriptis consignanda tradendaque posteris, Notarios septem prius instituit: ita ad hoc ipsum præstandum tu ipse inuigilans, inter ceteros eiusdem primi ordinis præclarissimos viros eidem operi mancipatos, me licet indignum penitus atque immeritum coopraisti. At quanto id animi ardore perfeceris, neminem latet: etenim Domini ^a sententia, quod factum est in cubiculo, prædicatum est in rebus: sciunt omnes vim tunc illatam, cum iuxta Propheticum illud ^b, Velociter spolia detrahe, aduersum me magno impetu actum est: cum verò tunc duos vidisses vni succumbere renitenti, diuina putasti ad perficiendum quod volebas opus esse potentia, nempe Apostolica auctoritate, qua tibi datum est non terram tantum, sed & cælum posse subigere. Vicisti tandem animum refractarium, atque flexisti ceruicem ferream, sed fateor, non domuisti, vt impositum honoris iugum æquo animo ferrem, quod ad singula ferme momenta (scit Deus) à me excussissem, si licuisset.

Vna tamen fuit in his asperis consolatio illa, quod esset omnium vna sententia, Sanctitatem tuam hac actione iam graui antè expensa iudicio demonstrasse, non tam probare qui res Ecclesiasticas scriberet voluisse, quàm ea quæ à me scripta essent, insigni hac collata dignitate veluti amplissimis exarata notis subscriptione & probasse, & veluti sigillo munisse. Quis enim operam ab aliquo præstandam requireret sollicitudine tanta, si eandem iam diu antè ab eodem exhibitam non grato animo recepisset? Quo nomine sicuti plurimas à me tibi gratiarum actiones semper reddendas fore profiteor; ita mihi in susceptum opus sollicitius incumbendum, neruosque omnes ad illud perficiendum tendendos, intelligo.

Dum autem totus in his essem, vt collatæ dignitatis omni studio munus obirem, eiusque partes omnes quàm diligentissimè explere satagerem: peropportune accidit, vt vix elapso à suscepta eadem dignitate mense, digna oblata occasio fuerit, qua eius primitias nobili descriptione Domino consecrarem, legationis videlicet honorificæ Ruthenorum Ecclesiæ ad Apostolicam Sedem, qua abolito diro schismate, sanctæ Romanæ Ecclesiæ communionem Catholicam est feliciter consecuta. Ad hoc verò præstandum, non laciniosa oratione per ambitum ad pompam (vt assolet) circumducta mihi vtendum existimaui, sed more maiorum simplici stylo & veritatis candore nitente cuncta quæ gesta sunt referenda, ipsaque edita atque publicè recitata scripta, suis locis (vt hæcenus factum est) in Annalibus Ecclesiasticis intexenda. Tu verò, Sanctissime Pater, iucundo lætoque animo satis am-

plum ex semente lacrymarum tuarum collectum manipulū accipe, ac Deo consecra cum A
multiplici gratiarum actione, qua veluti noua ratione conuersionem reliquorū Borealium
populorum suo tempore metas: quod Deus bonorum omnium largitor concedat. Vale.

*Quæ de Ruthenis à diuersis auctoribus, præsertim verò ab iis qui res Polonicas
prosecuti sunt, scripta reperiantur.*

Ruthenos eodem antiquo vocabulo dictos esse Russos, in confesso est apud scriptores
omnes: sed & quòd Rutheni pariter sint in Gallia Aquitanica populi, visum est recentioribus
scriptoribus eos Russos vocare potius, quàm Ruthenos. Sed vnde Russi? non aliunde,
quàm à veteris vocis vsu, quæ iisdem populi vocati sunt Roxolani. Verum ex quo asperitas
litteræ X; duplici in SS, leniri cœpta est; hinc accidit, vt Roxolani dicti sint Rossolani, B
sive Rossi (veluti à Græcis sæpe vsurpatum inuenies) vel vnica syllaba Rhos, à Latinis Rus-
si, & prouincia Russia, quæ Roxolania dicebatur, cœpta sit nominari. Meminit & Plinius
de Roxolanis in Sarmatia populis, & eos ad latus Mæotidis paludis collocat, qui fines postea
dilatant. Patentem quidem latamque fuisse Roxolanorum sive Russorum regionem,
rerum Polonicarum scriptores produunt, nempe quæ contineret ambitu suo vniuersam il-
lam Sarmatici orbis partem, quæ ab Oriente Mæotide, Taurica Chersoneso & Tanai, à
Meridie Carpathis montibus, ab Occidente Polonia, Lituaniæque finibus clauderetur, sic
Sarmatiæ Europæ maximam continens partem: quæ & à Chromerio ita ponitur: Complectitur
(inquit) fere quicquid terrarum est inter sinum Venedicum, Liouoniam, Suetiam,
Oceanum glaciale, Rha, sive Volgam, Mæotim, mare Ponticum, Sarmaticos montes,
Poloniam, Lituaniam, & Samagitiam. Moschouiam quoque ad Russiam pertinere, eos-
demque primùm Russos dictos, Moschos à flumine, sive oppido Mosqua denominatos, C
æquè fatentur omnes, conueniuntque simul pariter in eam sententiam, vt hi populi Eu-
angelium acceperint ab Episcopo Constantinopolitano tempore Basilij & eius filij Con-
stantini, vno omnibus dato Metropolitanano Kiouiensis. Quæ autem postea contigerunt de
diuisione Moschouitarum Ecclesiæ à Russis, hæc nos ab ipsis legatis Ruthenis Episcopis ac-
cepimus verbis istis:

Aliquanto post autem Moschouiarum Principes sive ob aditum Kiouiensium difficilem,
longinquitatemque itineris, sive quòd timerent, ne consuetudine exterorum, qua maxi-
mè suos etiam nunc prohibent, Respublica illorum detrimenti aliquid pareretur, alium sibi
Metropolitanum institui à Constantinopolitanis Patriarchis petierunt: quin & Patriar-
cham ante paucos annos, qui in Moschouia assiduus esset, impetrarunt. Solique nunc se-
ptem in Russia Polonis subiecta ex numero viginti & aliquot amplius Episcoporum re-
stant, qui Metropolitanano Kiouensi sub sunt: reliqui etsi sæpe mittendis ad eum donariis
ius & auctoritatem eius recognoscunt, Moschouitico tamen parent Episcopo Patriarche.]
hæc de his illi, quibus ista subiiciunt.

Isti ergo septem vnà cum Metropolitanano suo cupientes iterum vniuersi Ecclesiæ, à qua
multo tempore alieni erant, ablegarunt huc duos ex medio sui reuerendos dominos Hy-
patium Pocici Protothronium Vulodimirensem, Brestensemque, & Cyrillum Terleccki
Exarcham, Luceorensem, Ostrosiensemque Episcopos, primos consilij istius auctores, qui
id contenderent à sancta hac Sede, obedientiamque illi suo & ipsorum nomine deferrent.
Quo non exigua facta est profectò, & futura adhuc maior ad Ecclesiam Dei speratur acces-
sio. Etsi enim pauca, latissimè tamen patent dioceses illorum, extendunturque permixtæ E
Latinis per aliquas integras prouincias, Podoliam scilicet, Russiam, Voliniam, Podla-
chiam, & magnum Ducatum Lituaniæ, insignes monasteriorum frequentia & ecclesia-
rum propè duodecim millium numero. Quin & Moschouitas eiusdem & linguæ & reli-
gionis homines, non modica spes est, cogituros idem aliquando exemplo ipsorum; præ-
sertim cum ritus & caerimonias omnes Orientalis Ecclesiæ, quarum sunt tenacissimi, per-
missas illis esse seruari inuiolatè, à sancta Sede cognouerint.] hæcenus ipsorum legatorum
scriptio de Russorum Ecclesiæ.

Quoniam verò de eadem Russorum Ecclesiæ aliqua à scriptoribus vidimus prætermissa,
vel perperam asserta: hinc de his paulo fusiùs agere, haud putamus lectori fore fastidiosum: atque
in primis quæ rerum Polonicarum scriptor de antiquitate religionis Russorum his verbis
habet: Inter Sanctos (inquit) Russi colunt plus Thaddæum Apostolum, asserentes quòd

^aMatth. Mic.
ver. Polon.
lib. 1. c. 1.
Chron. lib. 1.
c. 10.

^bPlin. hist.
lib. 3. c. 5.

^cChron. Pol.
ver. lib. 1. c.
10. 11. 14.

^dChron. &
Mat. lib. 1.
c. 3. & alij.

^eMat. Mic.
lib. 1. c. 1.

A eos conuerterit, & fidem Christi docuerit: deinde & Bartholomæum sanctum Dei Aposto-
lum venerantur, per quem multos articulos (vt asserunt) de fide acceperunt.] hæc ipse ex
traditione populi accepta. Cui, fateor, magis assentior, quàm iis qui Ruthenorum Christiani-
tatem cœpisse tradunt circa annum Domini nongentesimum nanagesimum, quos errare
omnino, proximè dicturi sumus: etenim reperitur interfuisse generali Concilio Antio-
cheno sub Iouiano Imperatore Antipater Episcopus Rhossos, seu Rhos, vel Rhossi, transla-
tione Latina (quo sanè nomine à Græcis dictos esse Ruthenos, nuper demonstratum est)
idemque Episcopus cum reliquis subscriptus legitur in Synodali epistola data ad eundem Io-
uanum Imperatorem, quæ extat apud Socrate m.².

Verum etsi aliquando ea gens Christianam religionem suscepit, sicut ex culturæ defectu
siluescit ager, ac si nūquam antè cultus fuisset, ita apud ipsos eadem religio penitus esse
desiit: repastinatam verò ipsam, culturamque fuisse tradunt anno Domini nongentesimo
nonagesimo, vel nongentesimo octogesimo, sub Basilio atque Constantino Imperatoribus.
Sed & in his iisdem auctores hæc asserentes errasse noscuntur: etenim non sub Basilio Iu-
niore, qui imperauit cum Constantino, sed sub Seniore Basilio Macedone dicto, qui post
Michaëlem Iolus regnare cœpit anno Domini octingentesimo sexagesimo septimo, id con-
tingisse, testificatione Græcorum certum est. Id quidem Ioannes Curopalates, id Zonaras,
Nicephorusque testantur; licet Nicephori prolixior de his Narratio desideretur, quam li-
bro vigesimo tertio historiarum tractasse, eiusdem libri quòd extat compendium docet. Sed
audi ex Curopalate nobilissimo historico Russorum conuersionem opera eiusdem Basilij
Macedonis Imperatoris factam:

Rhos: (iis Russos vocat) percusso cum illis, Græci videlicet, fœdere, vt salutaris baptismi
participes essent, auctor fuit Basilius Imperator, misso ad eos Archiepiscopo. Verum mira-
culum illud quòd accidit, operæpretium est enarrare. Nam cum adhuc superstitione deti-
heretur & ipse Princeps & proceres illius, atque adedò omnis natio, suumque pristinum cul-
tum examinant, & Christianorum fidem: Archiepiscopum illum, qui ad eos nuper ve-
nerat, accersitum Princeps interrogauit, quænam essent ea quæ ille annunciaret; quæque
ipsum docere possent. Qui cum sacrum diuini Euangelij librum protulisset, & quædam mi-
racula recenseret à Deo, quando humana forma assumpta, apud homines erat, facta: Nisi
aliquid, Rhos multitudo respondit, simile nos conspiciamus, & maximè quale asseris trium
puerorum in fornace, nequaquam tibi credituri sumus.

Ille verò numquam mentienti fide habita verbo illius, qui dixit: Quodcumque petieris
in nomine meo, accipietis: & Qui credit in me, opera quæ ego facio & ipse faciet, &
D maiora his faciet. Etsi, inquit, haud licet tentare Dominum Deum: attamen si ex animo
decreuistis ad eum accedere, petite quodcumque vultis, & hoc faciet omnino propter fidem
vestram Deus, quamuis nos minimi sumus & indigni. Ipsi autem petierunt, diuini Euange-
lij volumen in ignem à se incensum proici: quod si illæsum seruaretur, ad eum se accellu-
ros Deum, qui ab ipso prædicaretur. Visum est id faciendum. Et cum sacerdos sublatis ad
Deum oculis ac manibus, dixisset: ostende gloriosum sanctum nomen tuum, Iesu Christe
Deus noster, in oculis nationis huius: in fornacem proiectus est Euangelij liber: incensaque
fornace ad horas aliquot, deinde penitus extincto & consumpto igne, sacrum illud volu-
men inuentum est permansisse inuiolatum atque illæsum, nullo ab igne accepto detrimento.
Quod conspicati barbari, & miraculi magnitudine percussi, sine vlla controuersia ad ba-
ptisimum confugere.] hæcenus Curopalates. Recenset eandem absque aliqua dubitatio-
E ne historiam Zonaras, quosque Curopalates Rhos, ipse Rhossicos nominat, Russos verò
Cedrenus, ac Nicephorus Ruthenos, ne quis putet de aliis quàm de Ruthenis eandem hi-
storiam enarratam. At tanta hæc prætermissa ab iis qui in rebus Polonicis sunt profecti
Russorum historiam, quis non miretur? sicut & illud de iisdem nobile monumentum, cum
Russorum regnum Romanæ est donatum Ecclesiæ, à qua illud Russorum Rex Demetrius
voluit accepisse. Extat de his epistola Gregorij Papæ Septimi, quam integram tibi ad tantæ
rei fidem declarandam, hic describendam putavi: sic enim se habet:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Demetrio Regi Russorum, & Reginae vxori
eius salutem & Apostolicam benedictionem.

Filius vester limina Apostolorum visitans ad nos venit: & quod regnum illud dono
S. Petri per manus nostras velle obtinere, eidem beato Petro Apostolorum Principi de-
bita debilitate exhibita, deuotis precibus postulauit, indubitanter affluens illam suam

^aSocrat. lib. 3.
c. 11.

^bMat. Mich.
lib. 2. cap. 13.
& Chron. lib.
3. in princ.

^cIoan. Curop.
in Basil.

^dZonar. An-
nal. tom. 3. in
Basil. Maced.

^eGreg. lib. 2.
c. 11. 74.

petitionem vestro consensu ratam fore ac stabilem, si Apostolicæ auctoritatis gratia ac munimine donaretur. Cuius votis & petitionibus, quia iusta videbantur tum ex consensu vestro, tum ex deuotione posceritis, tandem assensum præbuimus, & regni vestri gubernacula tibi ex parte beati Petri tradidimus; ea videlicet intentione atque desiderio charitatis, vt beatus Petrus vos & regnum vestrum, omniaque vestra bona, sua apud Deum intercessione custodiat, & cum omni pace, honore quoque & gloria idem regnum vsque ad finem vitæ vestræ tenere vos faciat, & huius militiæ finito cursu impetret vobis apud supernum Regem gloriam sempiternam.

Quinetiam nos paratissimos esse, nouerit vestræ nobilitatis serenitas, vt ad quæcumque iusta negotia huius sedis auctoritatem pro sua necessitate petierit, proculdubio continuò petitionum suarum consequatur effectum. Præterea vt hæc & alia multa, quæ litteris non continentur, cordibus vestris arctius infigantur: misimus hos nuncios nostros, quorum vnus vester notus est & fidus amicus; qui & ea quæ in litteris sunt, diligenter vobis exponant; & quæ minus sunt, viva voce explebunt. Quibus pro reuerentia beati Petri, cuius legati sunt, vos mites & affabiles præbeatis: & quicquid vobis dixerint ex parte nostra, patienter audiat, atque indubitanter credatis. Et quæ ibi ex auctoritate Apostolicæ sedis negotia tractare voluerint & statuere, nullorum malo ingenio turbare permittatis, sed potius eos sincera charitate fauendo iuuetis. Omnipotens Deus mentes vestras illuminet, atque per temporalia bona faciat vos transire ad gloriam sempiternam. Data Romæ decimo quinto Kal. Maij, Indictione decimatertia.] hæc tenus Gregorij Papæ litteræ, datæ (vt apparet) anno eius Pontificatus secundo, eodemque Domini millesimo septuagesimo quarto. Porro inter hæc qui regno potiebatur Demetrius, expulsus statim fuit à fratre tyranno: quamobrem idem ipse Rex, vt illud recuperaret, adiit Henricum Imperatorem anno sequenti, prout his verbis Lambertus sui temporis res gestas singulis annis reddens testatur anno Domini millesimo septuagesimo quinto:

Paucis post diebus Imperator Moguntiam venit, ibique occurrit ei Ruthenorum Rex, Demetrius nomine, deferens ei inestimabiles diuitias in vas aureis & argenteis & vestibus valde pretiosis, petiitque vt auxilio sibi foret contra fratrem suum, qui se per vim regno expulisset, & regnum tyrannica immanitate occupasset. Missus est protinus à Rege Burcharthus Treuerensis Ecclesiæ Præpositus agere cum illo de iniuriis quas fratri intulerat, & commonere, vt regno quod iniuste inuassisset, vltro decederet: alioquin auctoritatem & arma Theutonici regni propediem experturum fore. Is legationi huic propterea opportunus videbatur, quod ille ad quem mittebatur, sororem eius in coniugium habebat, & ipse hac de causa apud Regem, ne quid in illum interim grauius decerneretur, summis precibus obtinuerat. Ruthenorum Rex Dedi Marchioni Saxonico, cuius ductu eò aduenerat, à Rege commissus est seruandus, donec legati reuenterentur.] hucusque Lambertus. Quid post hæc actum sit, idem auctor inferius tradit, nempe missum legatum ab inuafore pretiosissima munera detulisse ad Imperatorem, quibus animum eius flecteret ne præberet fratri ex regno pulso auxilium: quod & absque muneribus Imperator concessurus erat, cum obortis domesticis bellis, vix satis ipsi esset vt propria tueri posset. Eadem habet Sigebertus & ipse suæ ætatis res gestas scriptis profecutus. de quibus omnibus altum est silentium apud eos qui res Ruthenorum cum Polonicis conscribere: quæ vel hic saltem volumus in lucem prodidisse, vt ex his appareat Russiam aliquando à legitimo Rege oblatam fuisse sancto Petro Apostolorum Principi, & eius nomine traditam Regi Demetrio à Gregorio Septimo Pontifice Maximo.

Porro etsi donatum Romanæ Ecclesiæ & ab ea acceptum regnum inuassum & occupatum à tyranno fuit: perseverauit tamen eiusdem populi erga eandem Romanam Ecclesiam propensio haud mediocri, quæ Græcis æmulationem mouit: adeo vt omni semper studio laborarint eosdem Ruthenos ab ipsa renocare, cum facti sunt ipsi schismatici. Ceterum etsi ad tempus aliquod obtorto collo ab eisdem in errorem abducti sunt: in matrem semper respicere non desierunt, vt iterum in sinum maternum accederent, eodemque foueri semper optarent. Quam autem fuerint Rutheni semper Romanæ Ecclesiæ cupidissimi & Catholicæ communionis amantissimi, ipsorum Archiepiscopus Isidorus in totius Christianæ religionis teatro, in ipso œcumenico Concilio Florentino haud vulgare sed planè egregium specimen dedit, dum vnà cum Bessarione Trapezunthio Nicæno Archiepiscopo Græcorum omnium cum Latinis concordia auctor extitit, cuius rei gratia meruit vnà cum

A cum eodem memorato collega in S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalium ordinem coopari. Relabens autem miserè rursus Ecclesia Græcorum in schisma, in eandem secum præcipitem traxit ruinam Ruthenorum Ecclesiam: sed dormientibus illis adhuc, post centum & quinquaginta annos ex obliuionis sopore hæc tandem expergefacta, vigilans suam erubescens ignominiam, non ad confuenda ficus folia, excusando excusationes in peccatis conuersa est, sed peccati confessione & detestatione ad reintegrandam scissam schismate tunicam inconfutibilem, quam citissime missa Romam ad Apostolicam sedem legatione cucurrit, quam sacris comitiis habitis ante biennium, anno videlicet Domini millesimo quingentesimo nonagesimo quarto, communibus suffragiis, votis paribus eius prouinciæ Episcopi decreuerunt, hisque scriptis significarunt:

B *Decretum deliberationis & conclusionis reuerendissimorum dominorum Archiepiscopi & Episcoporum Ruthenorum de recipiendis & suscipienda communionem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, factum die secunda mensis Decembris anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo quarto.*

In nomine sanctæ viuificantis & indiuiduæ Trinitatis Patris & Filij & Spiritus sancti.

Nos infra nominatæ personæ, qui huic scripto nostro subscripsimus, notū facimus, quod introspectantes diligenter vocationem & officium nostrum, quod est huiusmodi, vt nosmetipsos, & hominum Christianorum gregem quium Christi nobis à Christo commissum, ad concordiam & vnionem promoueremus, prout nos Saluator noster Christus Iesus edocuit, eamque doctrinam sanguine suo obligauit: Ac potissimum his infelicissimis temporibus nostris, quibus multæ ac variæ hæreses inter homines grassantur, ob quas plurimi recedentes à vera & Orthodoxa fide Christiana, legem nostram deserunt, & ab Ecclesia Dei, veroque in Trinitate illius cultu se ipsos separant. Quod non alia de causa accidit, quam ob dissensionem nostram cum dominis Romanis, cum quibus cum sumus vnus Dei homines & tamquam vnus matris sanctæ Ecclesiæ Catholicæ filij, ab iis diuisi sumus: vnde mutuo auxilio præsidioque, inuicem nobis prodesse nequimus. Et quamuis assidue Deum pro vnione in fide orationibus nostris precemur: nihilominus quoniam pacto hæc vnio inter nos stabiliatur, aliquando numquam nobis serid curæ fuit, spectando semper Superiores nostros, & expectando si de hac ipsa vnione inciperent esse solliciti.

Verum cum nostra spes hac in re, vt hoc eorum cura & studio perfici possit, in dies minuatur, non ob aliam rem, quam quod isti seruitute Paganorum * oppressi, etiam si fortasse vellent, non possunt: Igitur ex inspiratione Spiritus sancti, cuius hæc sunt opera, & non hominum, considerantes cum ingenti dolore nostro quanta impedimenta homines habeant ad salutem absque hac vnione Ecclesiarum Dei, in qua incipiendo à Christo Salvatore nostro & sanctis illius Apostolis prædecessores nostri persisterunt, ac vnum summum Pastorem, primumque Antistitem in Ecclesia Dei hic in terris (prout ea de re Concilia & canones manifestos habemus) & non quæpiam alium præter sanctissimum Papam Romanum profitebantur, illique parebant in omnibus: ac quamdiu id vniformiter in suo robore permanisset, semper in Ecclesia Dei ordo, cultusque diuini incrementum fuit: inde consecutum est, vt difficillimum foret hæreticis sua disseminare praua dogmata. Postquam autem multi Superiores esse coeperunt, eam sibi auctoritatem potestatemque arrogantes: nunc clarè cernimus, ad quantas discordias & schismata ob pluralitatem Superiorum Ecclesia Dei deuenerit: ex quo fit, vt hæretici tantas fumant vires.

Itaque nolentes vt conscientia nostræ tanto pondere aggrauarentur, si animarum salus multarum ob eas in religione discordias diutius periclitaretur (licet hac ipsa de re nos prædecessoresque nostri meditati fuerint, idque tentauerint) videntes institutum consilium intermissum esse, proposuimus, auxiliante Deo, mutuo isto vinculo nos ipsos ad profecquendum hoc negotium excitare & confirmare, vt quemadmodum antea, eodem labio & eodè corde possemus laudare & glorificare venerandum & magnificū nomen Patris & Filij & Spiritus sancti cum fratribus nostris charissimis dominis Romanis, permanentes sub eodem Pastore visibilis Ecclesiæ Dei, cui hæc præminencia semper debebatur.

Quocirca id nobis mutuo promittentes coram Deo, quantum in nobis fuerit, corde sincero & candido ac diligentia in huiusmodi negotio necessaria ac debita nos omnem daturos operam, spondemus in communi & quilibet per se, adhibitis mediis conuenientibus, vt fratribus nostris Ecclesiasticis, communi que plebi ad incundam vnionem & concordiam sumus auctores, idque diuina adiuuante gratia perficiamus.

Vt autem maius incitamentum ad finiendum habeamus; quoque maior à nobis cura A & sollicitudo impendatur: scriptum præfens conficimus, quo sinceram promptamque voluntatem nostram ad amplectendam cum Ecclesia Romana vnionem & consensum testamur. Et Deus omnipotens largitor omnium bonorum, auctorque, ad concordiam sit dux, & protector tam sancti negotij huius, cui vti corda nostra, ita & eam voluntatem præfenti scripto testantes manu propria subscribimus: saluis tamen & in integrum obseruatis ceremoniis & ritibus cultus diuini peragendi & sanctorum sacramentorum iuxta consuetudinem Ecclesiæ Orientalis, correctis tamen modo iis articulis, qui ipsam vnionem impediret, vt more antiquo fierent omnia, sicut olim, vnione durante, fuerunt. Datum anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimoquarto, die secunda Decembris.

locus sigillorum,

Deinde sequuntur subscriptiones, videlicet:

Michael Metropolita Kiouientis, Haliciensis, & totius Russiæ, manu propria. B
Ipation Dei gratia Protothronius Episcopus Vulodimiriensis, Brestensisque, manu propria.
Cyrillus Terleccki Exarcha Metropolitiæ Kiouien. Episcopus Luceorientis, Ostrosiensisque manu propria.
Gregorius nominatus Archiepiscopus, Vladica Polocensis, Vitebscensisque manu propria.
Dionysius Zbiruiski Episcopus Chelmenis, Belsensisque manu propria.
Leontius Pelcziczki Episcopus Pinscensis Turouienisique manu propria.
Ionas Hohol Archimandrita Kobrinensis ecclesiæ S. Saluatoris, manu propria.
Idem Ionas nominatus Episcopus Pinscensis, Turouienisique manu propria hanc concordiam fratrum meorum subscripsi.]

Cum hæc statissent, in sequentem annum, vbi primum per temporis opportunitatem licuit, honorificam ad Romanum Pontificem decernunt legationem, duobus ad id muneris obeundum delectis legatis Episcopis, quibus ad eundem eiusmodi litteras dederunt:

Litteræ dominorum Archiepiscopi Kiouientis & aliorum Episcoporum Ruthenorum ad Sanctiss. D. N. Clementem Papam VIII. super eorum vnione cum sancta Ecclesia Romana, datæ die xij. Iunij, anno Domini M. D. XCV. Latine versa.

Sanctissime Pater, Domine, & Pastor supreme Ecclesiæ Christi, Domine clementissime.

Repetentes memoria consensum in omnibus atque vnionem Orientalis, & Occidentalis Ecclesiæ, quam maiores nostri sub obedientia & regimine sanctæ Sedis Apostolicæ Romanæ coluerunt: ex altera verò parte perpendentes animis dissensiones & schismata, quæ hodie inualuerunt: non potuimus propterea non maximo dolore affici: deprecabamurque assidue Dominum, vt nos aliquando in vnitatem fidei aggregaret, expectantes si forte Superiores & pastores nostri Orientalis Ecclesiæ, sub quorum obedientia hucusque fuimus, de inuenda vnitatem & concordia, quam in liturgiis quotidie à Deo efflagitant, cogitare ferid, atque diligenter in eam rem & curam incumbere vellent. Sed cum videremus frustra tale quippiam sperari ab illis, non tam malevolentia & temeritate fortasse eorum, quam quod sub grauissimo seruitutis iugo crudelissimi tyranni & à religione Christiana alieni gemant, tentare id quod maxime vellent, nullo modo possunt: nos nihilominus, qui in his partibus sub dominio Serenissimi Poloniæ & Sueriæ Regis & Magni Ducis Lituaniæ constituti sumus, liberisque nobis propterea esse licet, attendentes officium nostrum, neque nobis ipsis & ouibus gregis Christi, quarum cura ad nos spectat obesse, conscientiasque hac in parte nostras tot animarum interitu, qui ex dissensionibus his prouenit, grauare volentes, adiuuante Domino, ad vnionem quæ antea inter Orientalem & Occidentalem Ecclesiam viguit, inque Florentina Synodo ab antecessoribus nostris constituta est, accedere decreuimus: vt vinculo huius vnionis adstricti, sub obedientia atque regimine Sanctitatis vestræ, vno ore & corde glorificemus & laudemus omnes diuinissimum & sanctissimum nomen Patris & Filij & Spiritus sancti.

Ac proinde sciente volenteque domino nostro Sigismundo Tertio Dei gratia Poloniæ & Sueriæ Rege, Magnoque Duce Lituaniæ, cuius etiam singulare ac sapientissimum studium in hac re conuit: mittimus ad Sanctitatem vestram charissimos fratres nostros reuerendos in Christo Hypatium Pocici Protothronium atque Episcopum Vulodimirensem, Brestensemque, & Cyrillum Terleccki Exarcham atque Episcopum Luceorientem, Ostrosiensensemque.

A semque: quibus mandauimus, vt Sanctitatem vestram adeant, ac (si quidem Sanctitas vestra administrationem sacramentorum, ritusque & ceremonias Orientalis Ecclesiæ integrè, inuolabiliter, atque eo modo quo tempore vnionis illis vrebamur, nobis conseruare, confirmareque pro se & successoribus suis, nihil in hac parte inuouatoris vnquam, dignetur) suo & omnium nostrum Archiepiscopi & Episcoporum, totiusque Ecclesiastici nostri status, & ouium commissarum nobis diuinitus nomine Sedi S. Petri & Sanctitati vestræ vti summo Pastori Ecclesiæ Christi debitam obedientiam deferant.

Quæ omnia petita à nobis si obtinuerimus, Sanctitati vestræ cum omnibus successoribus suis nos & successores nostri dicto audientes, subque regimine Sanctitatis vestræ semper esse volumus. In quorum maiorem fidem litteras præfentes manibus nostris subscripsimus atque munimus sigillis. Data ex Regno Poloniæ & magno Ducatu Lituaniæ die xij. Iunij, anno Domini M. D. XCV. iuxta Kalendarium vetus.

Sanctitatis vestræ]

humillimi apud Deum oratores & serui.

subscriptiones cum sigillis

Michael Dei gratia Archiepiscopus Metropolita Kiouientis, Haliciensisque ac totius Russiæ, manu propria.

Ipation Dei gratia Protothronius Episcopus Vulodimiriensis, Brestensisque manu propria.
Cyrillus Terleccki Dei gratia Exarcha Episcopus Luceorientis, Ostrosiensisque manu propria.

Gregorius nominatus Archiepiscopus Vladica Polocensis, Vitebscensisque manu propria.
Michael Kopistenski Episcopus Præmissiensis, Samborensisque manu propria.

C Gedeon Boloban Episcopus Leopoliensis manu propria.
Dionysius Zbiruiski Episcopus Chelmenis manu propria.
Leontius Pelcziczki Episcopus Pinscensis, Turouienisique manu propria.
Ionas Hohol Archimandrita Cobrinensis ecclesiæ S. Saluatoris manu propria. subscripsit.
Idem Ionas Hohol nominatus Episcopus Pinscensis, Turouienisique manu propria.]

Qui igitur missi sunt Episcopi legati, perueniunt Romam eodem anno, mense Nouembri, honorificè excepti à Summo Pontifice, à quo domus ad habitandum, & quæ ad victum & alia quæ opus essent, ipsis munificentissimè, quamdiu morari contigit in Vrbe, sunt exhibita. Statuta autem die, videlicet vigesimatercia mensis Decembris eiusdem anni M. D. XCV. Sabbato ieiunij quatuor temporum, in aula Constantiniana Palatij Vaticani coram ipso Summo Pontifice & S. R. E. Cardinalibus, aliisque diuersi ordinis diuersarumque dignitatum insignibus proceribus in publicum auditorium sunt admissi, legationis munus quod obiret publicè exposcitur. Tum igitur ingressi, vt à longè conspicati sunt ipsum Romanum Pontificem, venerationis ergo, prostrauerunt se in terram, surgereque iussi atque accedere ad thronum Pontificis, ad eundem pedes rursus eodem humillimo cultu & reuerentia strati eos sunt deosculari: hisque peractis, cum quod peterent significassent, litteras quas ferrent ipsi Summo Pontifici legendas obtulerunt, quæ Ruthenicè primùm (vti scriptæ erant) perlectæ, eadem rursus Latinitate donatæ ex scripto sunt repetitæ.

His auditis, Siluius Antonianus Præfectus cubiculi Pontificij, atque inhærens ipsi Summo Pontifici à secretis, ad eos conuersus, eiusmodi eiusdem Pontificis iussu habuit orationem:

Ad petram fidei supra quam Christus Dominus Ecclesiam suam ædificauit, ad montem sanctum in quo habitare beneplacitum est Deo, ad matrem & magistram omnium Ecclesiarum sanctam Romanam Ecclesiam reditis, Rutheni Episcopi, post annos centum & quinquaginta, magno quidem & singulari Dei beneficio erga vos & gentem vestram, tanto verò cum gaudio Sanctissimi Domini nostri, quantum nulla orationis copia, nulla dicendi vis exprimere satis potest. Exultat spiritus Sanctitatis suæ in Deo, & Sapientiam illam agnoscit, quæ attingit à fine vsque ad finem fortiter & disponit omnia suauiter. Et vos quoque iure optimo diuicias bonitatis Dei agnoscitis, & prædicatis, qui corda vestra diuino suo lumine collustrauit, vt intelligeretis non esse in corpore membra illa, quæ capiti non coherent, diuulsam à vite palmitem fructum nullum afferre posse, riuos arefcere qui fonti non sunt coniuncti, denique Deum patrem non habere, qui Ecclesiam matrem non habet, quæ vna est Catholica & Apostolica sub vno visibili capite Romano Pontifice, qui est Pater Patrum, & Pastor Pastorum: cui in beato Petro Apostolorum principe & agni & oues

& oues Christi sunt creditæ: & cui à Domino mandatum est, vt fratres suos Episcopos A confirmet.

Rectè igitur & prudenter & piè venerabilis Metropolita vester & vos & collegæ vestri fecistis, qui vnitatem Ecclesiæ Catholicæ, extra quam non est salus, tanto studio appetistis, & ex tam longinquis regionibus huc ad sacra Apostolorum limina venistis, vt beati Petri legitimo successori, vero in terris Christi Vicario debitam obedientiam, præstaretis, & veteribus in fide erroribus reiectis, incorruptæ fidei integritatem ab eo reciperetis. Ergo quia corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem: agite venerabiles Episcopi, implete gaudium Sanctitatis suæ & huius sacri atque amplissimi collegij, & fidei Catholicæ professionem iam facite. Paratus est Sanctissimus Dominus noster paterna benignitate vos & Metropolitam vestrum & Coepiscopos vestros & nationem vestram Ruthenam aperto charitatis sinu ad communionem admittere, & obedientiam vestram B vnâ cum his venerabilibus fratribus suis S. R. E. Cardinalibus recipere; speratque Sanctitas sua in eo qui potens est, & qui facit mirabilia magna solus à sæculo, quod exemplum fidei vestræ alios etiam ad salutarem æmulationem prouocabit, vt & ipsi depulsis tenebris, lumen quærant, sedentur vnitatem & pacem, & fiat vnum ouile & vnus pastor.] hæcenus Antonianus.

Cui istæc Pontificis nomine peroranti legati parentes, singuli mox fidei Catholicæ professionem scriptis editam, suæque manu subscripam coram ipso Summo Pontifice recitarunt: quam quidem Hypatius primùm Latinis verbis conceptam, quod eam linguam caleret, edidit atque emisit in hunc modum:

Sanctissime ac Beatissime Pater.

Ego humilis Hypatius Pociei Dei gratia Protothronius Vulodimiriensis & Brestensis C Episcopus in Russia, nationis Russorum seu Ruthenorum, vnus ex procuratoribus reuerendorum in Christo Patrum dominorum Prælatorum eiusdem nationis, videlicet Michaelis Rahosa Archiepiscopi Metropolitæ Kiouiensis & Halciensis ac totius Russiæ, & Gregorij Archiepiscopi denominati, electi in Episcopum Polocensem & Vitebscensem, & Ionæ Hohol electi in Episcopum Pinscensem & Turouiensis, & Michaelis Kopistenski Episcopi Præmissiensis & Samborensis, & Gedeonis Boloban Episcopi Leopoliensis, & Dionysij Zbituiski Episcopi Chelmenis, ab eis specialiter constitutus & missus vnâ cum reuerendo in Christo Patre domino Cyrillo Terleccki Exarcha Episcopo Luceorisiensi & Ostrosiensi eiusdem nationis, altero ex procuratoribus dictorum dominorum Prælatorum, & collega meo ad inuendam & suscipiendam vniionem Sanctitatis vestræ & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, atque ad deferendam debitam obedientiam ipsorum omnium & totius Ecclesiastici eorum status & ouium eis commissarum nomine huic sanctæ D Sedi beati Petri, & Sanctitati vestræ vti summo Pastori vniuersalis Ecclesiæ, ad pedes eiusdem Sanctitatis vestræ positus, ac infra scriptam sanctæ Orthodoxæ fidei professionem iuxta formam Græcis ad vnitatem dictæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ redeuntibus præscriptam facturus & emissurus, tam procuratorio nomine prædictorum dominorum Archiepiscopi & Episcoporum Ruthenorum meorum principalium, quàm etiam meo proprio, simul cum prædicto domino Cyrillo Exarcha Episcopo Luceorisiensi & Ostrosiensi procuratore & collega meo, polliceor & promitto, quod ipsi domini Archiepiscopus & Episcopi illam ratam & gratam habebunt, ac suscipient & acceptabunt, & intra tempus competens ratificabunt & confirmabunt, atque de nouo iuxta prædictam formam de verbo ad verbum facient & emittent, & eorum manu subscriptam & sigillo ob- E signatam ad Sanctitatem vestram & hanc sanctam Apostolicam Sedem transmittent, prout sequitur:

Firma fide credo & profiteor omnia & singula quæ continentur in Symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia vtitur, videlicet:

Credo in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium. Et in vnum Dominum Iesum Christum, Filium Dei vnigenitum: Et ex Patre natum ante omnia sæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem Patri; per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine; & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus, & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum Scriptu- ras.

A ras. Et ascendit in cælum: sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria iudicare viuos, & mortuos: cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum, & viuificantem: qui ex Patre, Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur: qui locutus est per Prophetas. Et vnâ sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor vnum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi. Amen.

Credo etiam, suscipio, atque profiteor ea omnia, quæ sacra Oecumenica Synodus Florentina super vniione Occidentalis & Orientalis Ecclesiæ definiuit & declarauit, videlicet, quod Spiritus sanctus à Patre & Filio æternaliter est; & essentiam suam, suamque esse subsistens habet ex Patre simul & Filio; & ex vtroque æternaliter, tamquam ab vno principio, & vnicâ spiratione procedit. Cùm id quod sancti Doctores & Patres dicunt, ex Patre per Filium procedere Spiritum sanctum, ad hanc intelligentiam tendat, vt per hoc significetur Filium quoque esse, secundum Græcos quidem causam, secundum Latinos vnâ principium subsistentiæ Spiritus sancti, sicut & Patrem. Cùmque omnia quæ Patris sunt, ipse Pater vnigenito Filio suo gignendo dederit, præter esse Patrem; hoc ipsum quod Spiritus sanctus procedit ex Filio, ipse Filius à Patre æternaliter habet, à quo æternaliter etiam genitus est. Illamque verborum illorum, Filioque, explicationem veritatis declarandæ gratia, & imminente tunc necessitate, licitè ac rationabiliter Symbolo fuisse appositam.

Item in azymo siue fermentato pabæ triticeo corpus Christi veraciter confici, sacerdotisque in altero ipsum Domini corpus conficere debere, vnumquemque scilicet iuxta suæ Ecclesiæ, siue Occidentalis, siue Orientalis consuetudinem.

C Item si verè penitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis penitentia fructibus de commissis satisfecerint & omissis, eorum animas penis purgatorij post mortem purgari: & vt à penis huiusmodi releuentur, prodesse eis Fidelium viuorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes, & elemosynas, & alia pietatis officia, quæ à Fidelibus pro aliis Fidelibus fieri consueverunt secundum Ecclesiæ instituta. Illorumque animas qui post baptismum susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam quæ post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus, vel eisdem exuta corporibus (prout superius dictum est) sunt purgatæ, in cælum mox recipi, & intueri clarè ipsum Deum trinum & vnum sicuti est, meritorum tamen diuersitate alium alio perfectiùs. Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, penis tamen disparibus puniendas.

D Item sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in vniuersum Orbem tenere primatum; & ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum patrem ac doctorem existere; & ipsi in beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse; quemadmodum etiam in Actis Oecumenicorum Conciliorum, & in sacris canonibus continetur.

Insuper profiteor ac recipio alia omnia, quæ ex decretis sacre Oecumenicæ Generalis Synodi Tridentinæ sacrosancta Romana & Apostolica Ecclesia, etiam vltra contenta in supradicto fidei Symbolo, profitenda ac recipienda proposuit atque præscripsit, vt sequitur.

E Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquasque eiusdem Ecclesiæ obseruationes & constitutiones firmissimè admitto & amplector.

Item sacram Scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit & tenet sancta mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu & interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto; nec eam vnquam nisi iuxta vnanimem consensum Patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque septem esse verè & propriè sacramenta nouæ legis à Iesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Penitentiam, Extremam vntionem, Ordinem, & Matrimonium, illaque gratiam conferre: & ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoque & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in supradictorum omnium sacramentorum solemnè administratione recipio & admitto.

Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de iustificatione in sacrosancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro viuis & defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiæ sacramento esse verè, realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem, vna cum anima & diuinitate Domini nostri Iesu Christi, fierique conuersionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conuersionem Catholica Ecclesia transubstantiationem appellat.

Fateor etiam sub altera tantùm specie totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi.

Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas Fidelium suffragiis iuari. Similiter & Sanctos vna cum Christo regnantes venerandos atque inuocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas.

Firmissimè assero, imagines Christi, ac Deiparæ semper Virginis, necnon aliorum Sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impartendam.

Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maximè salutarem esse affirmo.

Sanctam Catholicam & Apostolicam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum matrem & magistram agnosco, Romanoque Pontifici beati Petri Apostolorum Principis successori, ac Iesu Christi Vicario veram obedientiam spondeo ac iuro.

Cetera item omnia à sacris Canonibus & Oecumenicis Conciliis, ac præcipuè à sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: simulque contraria omnia, & schismata, atque hæreses quascumque ab Ecclesia damnatas & reiectas & anathematizatas, ego pariter damno, reicio, & anathematizo.

Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo saluus esse potest, quam in præfenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram & inuiolatam vsque ad extremum vitæ spiritum constantissimè, Deo adiuuante, retinere & confiteri, atque à meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum, Ego idem Hypatius Pociei Protothronius Episcopus Vladimiriensis & Brestensis, procurator supradictorum dominorum Archiepiscopi & Episcoporum Ruthenorum, procuratorio eorum nomine, & meo proprio, vt supra, spondeo, voueo, ac iuro: Sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia.]

Hanc à se editam fidei Catholicæ professionem Hypatius Ruthenorum legatus, ritè sacris Euangelis tactis, iuramento ac subscriptione firmavit, eandemque in Ruthenicam linguam fideliter translata, suoque chirographo consignatam ac publicè recitari factam simili iureiurando comprobauit. Moxque ab altero legato Cyrillo eadem professione tum Ruthenica lingua per se, tum Latina per interpretem publicè ex more facta ac recitata, repetitisque iuramentis ac subscriptionibus confirmata, atque omnibus denique solemnibus ritibus ex sacrorum Canonum præscripto peractis & absolutis (prout publica monumenta, quæ à sanctæ Inquisitionis Officij publicis ministris publicè sunt confecta, significant) iterum ad pedes Sanctissimi accesserunt, eosque deosculati sunt. Tum ipsos Summus Pontifex Clemens, voce submissiore, quæ à propinquis exaudiretur, in hanc ferè sententiam est allocutus:

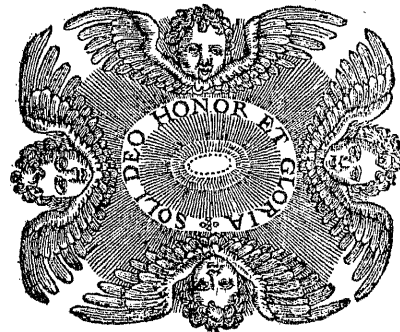
Gaudium cordis nostri, quod hodierna die capimus ex vestro ad Romanam Catholicam Ecclesiam reditu, nullis verbis exprimere satis possumus. Gratias immortalis Deo singulares agimus, qui per Spiritum sanctum suum hanc vobis mentem dedit, vt ad vestram & omnium Fidelium matrem, sanctam Ecclesiam Romanam confugeretis, quæ aperto charitatis gremio vos recipit, & nos sincero cordis affectu vos, Metropolitanum vestrum, & Coepiscopos vestros, totamque Ruthenam nationem excipimus, ita planè de vobis persuasi, quòd verè & ex animo coram Deo, qui scrutatur cor, ad nos venistis, & fidem Catholicam professi estis. Agnoscite, fratres, gratiam Dei, & donum diuinæ misericordiæ conseruate. Estote obedientes huic matri vestræ charissimæ, quæ animarum vestrarum salutem ardentè expetit, & nihil terrenum à vobis quærir. estote humiles, & nolite abundare in sensu vestro. Deus enim (vt scitis) humilibus dat gratiam, superbis autem resistit: & misera Græcia, cuius calamitatem assiduè lugemus, propter superbiam suam, lucem

A lucem veritatis amisit, & durissimo seruitutis iugo opprimitur. Humilitatem igitur colite, & Ecclesiæ Catholicæ firmiter adharete. Nos vestris commodis, quantum cum Domino poterimus, nullo loco deerimus, & vos præfentes, ceterosque absentes ex vestris paternè benedicimus.] Impertita igitur à Sanctissimo Pontifice eiusmodi benedictione, facta est dimissio sacri conuentus.

Libuit autem hic ad postremum formam eorum quæ rei præclarè gestæ insignibus aurea & argentea sunt cusa numismata, & in Apostolorum natali die hoc anno, more maiorum, ab ipso Summo Pontifice distributa, hic tibi expressam reddere, dignum posteris monumentum, quod huic nostræ scriptioni veluti sigillum accedat.

I N D E X
I N T O M V M S E P T I M V M
A N N A L I V M E C C L E S I A S T I C O R V M .

A.	
<i>BARI</i> prohibentur à Iustino, ne irrumpant in fines Romanorum. 553.a	<i>Acta publica in historias infervi solita.</i> 2.c
<i>Abari ad Danubium veniunt, & vincunt Romanos.</i> 588.e.	<i>in Acta Apostolorum carmen Aratoris ad Vigilium Papam.</i> 347.e.348.a
589.a	<i>Acta Collationis Constantinopolitanae sub Iustiano Imp.</i> 184.a
<i>Abbas non poterat ordinari, qui hereticos & eorum scripta non damnaret.</i> 312.b.c	<i>Acta Quinta Synodi Constantinopolitanae corrupta.</i> 422.c.464.e
<i>Abbatu male ab Ariano tractato Deus praesto est.</i> 637.b.c	<i>Acta post Quintam Synodum.</i> 465.a
<i>Abdala Agarenorum Rex non regnavit in Hispania his temporibus.</i> 337.a	<i>Acta Toletanae Synodi.</i> 701.c.d.702.d.e.703.a
<i>Ablanius secutus est Iustinianum errantem, & luit penas.</i> 522.c	<i>Acta Sexta Synodi damnant scripta supposita ab hereticis.</i> 296.d
<i>Abrahamus presbyter legatus Iustini ad Saracenos.</i> 94.c	<i>Actiones Quinta Synodi octo.</i> 422.c
<i>Abrahamus vir pius factus est Rex Homeritarum.</i> 101.c	<i>Actio prima Synodi Parisiensis in causa Praxeptati Episcopi.</i> 616.e.617.a.b.c.d.e
<i>Abfagi ad fidem conversi.</i> 155.b	<i>Actio Parisiensis Synodi secunda.</i> 618.a.b
<i>Abfagi templum Deipara Iustianus Imperator erexit.</i> 155.b.c	<i>Actio tertia Synodi Parisiensis.</i> ibid.a.e
<i>Abfagi interdictum, ne quis eunuchus fieret.</i> 155.b	<i>de Actione prima, secunda, tertia, & quarta Synodi Constantinopolitanae.</i> 274.e.275.a.b
<i>Abfolutionis sacerdotum quantitas sit vis.</i> 142.d	<i>de Actione vltima Synodi Constantinopolitanae.</i> 277.b.c
<i>Abfumentiam praeseferunt Priscillanista heretici.</i> 297.e	<i>Actionum Synodalium quae ratio habenda.</i> 363.c
<i>Acacij nomen è catalogo Orthodoxorum delendum.</i> 20.c.23.d	<i>Adaarmanes Dux exercitus Cosrois Regis.</i> 589.b
<i>Acacius, quos prius damnauerat, hereticorum deinde socius factus.</i> 22.a.b	<i>Adaarmanes res Romanorum depopulatus est.</i> 590.a
<i>Acacius cum suis sequacibus condemnandus.</i> 26.e.27.a	<i>Adaarmanes male tractauerat populos.</i> 603.b
<i>Acacij nomen è Dypychis deletum.</i> 33.b.34.d	<i>Adaarmanis gesta retraxerunt Tiberius Imperator.</i> ibid.
<i>Acacius vir superbus mittitur à Iustino Imperatore ad Marcianum Ducem exercitus.</i> 589.e	<i>Adaarmanes praestantissimus Persarum.</i> 627.c
<i>Acacius spoliat dignitate Marcianum Ducem exercitus.</i> ibid.	<i>Adaarmanes in proelio profligatus.</i> ibid.d
<i>Acacium reprehendit Gelasius Papa de audacia.</i> 682.a	<i>Adadus Auximitarum Rex bellum infert Damiano Hebraeorum Regi.</i> 336.d
<i>Acclamations populi in Ecclesia in auspicatione Iustini Imp.</i> 3.a	<i>Adadus Damianum vincit, & ad fidem conuertitur.</i> ibid.
<i>Acclamations erant voces sonora ad rhythmum & modos musicos.</i> ibid.e	<i>Adadus Senator clarissimus, sed scelestus, securi percussus.</i> 553.d
<i>Acclamations in Circo quomodo fiebant.</i> ibid.e	<i>Addeus vrbs Praefectus moritur iusto Dei iudicio.</i> 604.e
<i>Acclamations populorum in reditu Eutychij Episcopi Constantinopolitani.</i> 603.e	<i>in Adolefcentia indicantur merita senectutis.</i> 142.e
<i>Acclamations cum Dei laudibus in Toletana Synodo tertia.</i> 703.c	<i>Adoratio conuenit Papa.</i> 105.d
<i>Accusatoribus aperta via contra simoniacos.</i> 203.d	<i>Adrumetum meris cinclum à Iustiano Iustiana appellatum.</i> 226.c
<i>Acephalorum multa capita.</i> 247.a.b	<i>Aduentus Natalis Domini vnde fluxerit.</i> 626.d
<i>Acephali excommunicantur à Vigilio Papa.</i> 386.b	<i>de Aduentu Agapeti Papae Constantinopolim.</i> 260.d.e
<i>Acephali miraculo conuicti.</i> 391.c	<i>Aduersa Romanam Ecclesiam non ledunt.</i> 471.b
<i>Achilles monachus vagus Romam venit.</i> 43.b	<i>Adulatio interdum regnat apud Episcopos cum Principibus.</i> 617.c
<i>Achilles pseudomonachus latet propter conscientiam suam à Catholicis damnatum.</i> 49.d	<i>Adulatio abfit à sanctis, quantum fieri potest.</i> 164.a.b
<i>Achilles Arianus ordinatus ab Epiphano contra iura.</i> 242.b	<i>Adulatio dementat Principes.</i> 366.b
<i>Acemet & Nestoriani damnati vitandi.</i> 217.a.b	<i>ad Aduloualdum, & ad eius matrem Theodolindam Longobardorum Reginae misit exemplaria Quinta Synodi S. Gregorius Papa.</i> 468.c
<i>Acemet & monachi heretici.</i> 195.b.c.d	<i>Aedificia à Theodorico Rege Roma instaurantur.</i> 118.a
<i>Acemet a legatos mittunt ad Ioannem Papam.</i> 196.a	<i>Aedificia in celo quomodo crescant.</i> 714.c
<i>Acemet & monachi Nestoriani.</i> 195.c	<i>in Aegypto orta nouae hereses.</i> 54.c
	<i>in Aegypto templum exererunt Iudaei.</i> 161.b
	<i>in Aegypto potissimum orti sunt plures heretici.</i> 249.e
	<i>Aegyptij crudeles, & moribus immanes.</i> 157.e
	<i>de Aegyptijs hereticis, qui etiam dicti sunt Iacobitae.</i> 246.d
	Aegyptio-

I N D E X.

Aegyptiorum Episcoporum epistola Synodali aduersus Origenem. 307.e
 in Aemilia Totilas Rex superat exercitum Romanorum. 341.a.b
 Aemiliana virgo dicata Deo auita S. Gregorij. 620.e
 Aequalitas Filij cum Patre probatur multis argumentis. 638.d.e.639.a.b.c.d.e
 Aes alium Iustiniani dissoluitur à Iustino. 534.d.e
 Aetherius Antiochia Curator moritur iusto Dei iudicio. 604.e
 Aetherius Senator constituitur se instituisse venenum pro Iustiniano. 553.d
 Aetherio caput absconditur. ibid.
 Aetherius vitius plenus. ibid.e
 Aetherius in omnibus ita male tractatus, sicut ipse male tractauerat S. Eutychium. ibid.
 Aetherius Episcopus calumniis oppressus suscipitur à Guntheranno Rege. 687.d
 Athefis fluius exundauit, & in Ecclesiam S. Zenonis ingredi non potuit. 709.a.b
 ad Aethiopum Regem scribit Iustinus Imp. aduersus Homeritas. 94.e
 Aethiopum Regis expeditio in Homeritas. 99.a
 Aethiopum Regis pietas in expeditione paranda. ibid.b
 Aethiopum Rex consiliat sanctum monachum. 99.c
 Aethiopum Rex multum orat pro Christianis. ibid.
 Aethiopes pugnaverunt contra Homeritas, & eos vicerunt. 100.e.101.a
 Aethiopes aliquando fuerunt albi gratia Dei. 102.a
 Aethiopum Rex factus Christianus. 161.b
 Aethiopum Rex cum Romanis foedera iunxit. ibid.
 Aetius Archidiaconus Parisiensis loquitur pro veritate. 617.a
 Afflictio reddit interdum homines insanos. 598.d
 Afflictio etiam interdum homines occidit. 607.a.b
 Afflictio compensanda est gaudio. 27.d
 Afflictus succurrit Deus in tribulationibus. 551.b.c
 ab Afflictionibus liberat Deus sanctos suos. 603.604.605
 in afflictionibus interdum homines prosperi redduntur. 612.c.d
 Africa repleta Ariana heresi à barbaris. 650.d
 in Africa Contharis tyrannus. 356.b.c
 Africa, recuperato Romano Imperio, est à Vuandalis liberata. 204.b.c
 Africam liberandam à Vuandalis predicat S. Cyprianus. 178.a
 in Africa plura Concilia sunt celebrata ad collapsam disciplinam restituendum. 102.c
 in Africa milites rebellant. 284.d
 in Africa milites conuenerunt aduersus Salomonem Ducem exercitus. 284.d. Prouinciam diu affluerunt clade, & Carthaginem diriperunt. ibid.
 in Africa pacifacit conuatio militum. ibid.e
 Africa priuatur Vuandalis à Belisario. 208.b
 Africa possessa à Vuandalis nonaginta quinque annis. 224.b
 Africa per Iustinianum libertatem recepit. ibid.e
 Africe moderanda creatur Archelaus Praefectus Praetorij. ibid.a
 Africa multa mala passa à Vuandalis. ibid.
 Africam decorauit Iustinianus Praetoriana potestate. 224.e
 in Africa plura crexit adificia Iustinianus. 226.a.b
 in Africa Concilium ducentorum decem & septem Episcoporum. 234.d
 Africanorum Episcoporum reuerentia erga sedem Apostolicam. 235.a
 Africana Ecclesia que concesserit Iustinianus Imp. 239.b.c.
 240.b.c
 Africana Ecclesia plurimum debuit S. Fulgentio. 83.c
 Africana Ecclesia fides fulgens S. Fulgentius. 151.d
 Africani subditi legibus Romanis. 225.e
 Africani Catholicis sibi vendicant templum S. Cypriani. 207.a.b

Africani non hostes, sed amici Romanorum. 206.e
 Africanos liberat Belisarius captiuos. 207.c
 in Africanos Episcopos sanit Iustinianus. 458.e.459.a
 Africanos Episcopos armat Pelagius contra decretum Iustiniani. 367.d
 Africani Episcopi Iustiniano Imp. ressuunt. ibid.e
 ad Africanos Episcopos legatio monachorum Scythia. 46.a.b
 ad Africanos Episcopos epistola monachorum Scythia. ibid.b
 pro Africanis Episcopis omnibus respondet Fulgentius. 47.e
 Agapeti Diaconi ad Iustinianum Imp. paranetica Epistola. 125.c
 Agapetus Diaconus quis fuerit. 131.a.b
 Agapetus Romanus filius Gordiani creatur Papa. 235.d.e.
 236.b
 Agapetus Papa comburit decretum Bonifacij de successore. 171.a
 ad Agapetum Papam mittit fidei professionem Iustinianus Imp. 221.b.c
 Agapetus irritat aelia Bonifacij contra Dioscorum. 171.a
 ad Agapetum mittit fidei confessionem Iustinianus Imperator. 236.c.d
 Agapeti Papa epistola ad Iustinianum Imp. ad ardorem fidei ipsum incitando. 236.e.237.a
 Agapetus approbat professionem fidei Iustiniani, quia conuenit cum regulis Patrum. 237.a.c
 ad Agapetum Iustinianus mittit professionem fidei Hormisdæ. ibid.d
 Agapeti epistola ad Africanum Concilium. 237.e.238.a
 Agapetus Concilij Africani pietatem commendat. 238.c
 Agapeti epistola ad Reparatum Episcopum Carthag. ibid.e
 Agapeti epistola ad Iustinianum, quod non recipiantur lapsi cum honore. 240.c
 Agapetus asserit, verè penitentes honores non querere. 241.d
 Agapetus negotia committit Legatis. 242.a.b
 Agapetus reprehendit Epiphanium Episcopum Constantinop. ibid.b
 Agapeti nomine spuria epistola. 250.d
 Agapetus Papa legationem Constantinopolim suscipit. 256.e
 Agapeti Papa epistola ad Cesarium Episc. Arelatensem. 255.b.256.a
 Agapetus Rusticus dicitur. 257.e.258.a
 de Agapeti Papa legatione, & quomodo coactis vasa sacra oppignorauit. 259.b
 Agapetus veluti alter Petrus donis caelestibus abundas. 260.a.b
 ab Agapeto Papa consecratus est Menas. 264.c
 Agapeti praclarum factum, & summa auctoritas ostensa. ibid.d.e.265.a
 ad Agapetum Papam scribunt Orientales. 265.b
 Agapetus exoratur contra hereticos. 265.c.d
 Agapetus iterum damnat Anthimum. 270.b
 Agapetus mittit libellos monachorum ad Iustinianum, vt expellerentur heretici. ibid.
 Agapeti ex hac vita transitus. ibid.b.c
 Agapetus priuatur omni dignitate Anthimum. ibid.c
 de Agapeti obitu tempore. 271.a
 Agapeti ordinationes. 271.b
 Agapetus muum & claudum sanat. 260.c
 Agapetus quando Constantinopolim peruenit. ibid.d
 Agapetus honorifice Constantinopoli suscipitur. 260.e
 Agapetus Anthimum deponit. 261.a.e
 Agapetus pertrahat de pace cum Iustiniano Imperat. 260.e
 Agapetus cur pacem à Iustiniano non obtinuerit. ibid.
 Agapetus altercatur cum Iustiniano de fide. 261.b
 Agapeto obtulit Iustinianus libellum de fide. 261.d.e
 Agapetus quantum restiterit Iustiniano Imperat. ibid.d.e
 Agapeto se humiliat, & ipsum summa obseruantia colit Iustinianus Imperator. ibid.e
 Agapetus damnat Seuerum, Petrum, & Zoaram hereticos. 262.b
 Agape-

I N D E X.

Agapetus quam magis egerit cum Anthimo Episcopo Constantinop. 262.c.d
 Agapetus mitius egit cum Anthimo. 262.e
 Agapetus subrogat pro Anthimo Memmianum Xenodochum. 263.e
 Agapeti circulares littere ad Orientales de depositione Anthimi, & electione Menae. ibid.d.e
 Agapeti epistola ad Petrum Episcopum Hierosolymorum. ibid.e
 Agapeti sententia in Anthimum. 264.a
 Agapetus Memmianum laudat. ibid.b
 Agapetus Praefectus Laura reuicit Origenistas. 179.d
 Agapetus Exconsul pergit Constantinop. cum Ioanne Papa. 104.e
 Agapetus Patricius pergit Constantinopolim cum Ioanne Papa. ibid.
 ad Agapetum scribit Theodoricus de forensi basilica. 118.d
 in Agathensi vrbe sunt reliquie S. Andreae. 640.a
 in Agathensi vrbe erat Praefectus Gomacharius Comes Arianus. ibid.
 Agathus emendandus de annis Cosrois Regis. 606.a
 Agathus sententia de obitu Cosrois Regis ex animi dolore. 607.b.c
 Agathon Papa ad Heraclium & Tiberium Imperatores Iustinianum laudat. 530.b
 Agathus Panormitanus Episcopus multam maris tempestatem passus. 688.c
 Agathense monasterium à Sigisfrundo Rege edificatur. 121.a
 in Agathensi monasterio Sigisfrundus penitentiam egit. 121.b.c
 in Agericum Firdunensem Episcopum clementia Theodoberti Regis. 170.b
 Agilanes Arianus pronocat ad disputandum Gregorium Turonensem. 638.c
 Agilanes legatus Leunigildi Regis ad Chilpericum. ibid.
 Agilanes Arianus argumentatur aduersus aequalitatem Trinitatis. ibid.c.d
 Agilanes confunditur à Gregorio Turonensi. ibid.
 Agilanes rursus interrogat Gregorium. ibid.e
 Agilanes infirmitate debilitatus conuertitur. 639.e
 in S. Agili basilica frequens populus. 83.a
 Agnetem Abbatissam commendat Fortunatus S. Martini. 636.a
 Agnes soror Radegundis constituitur Abbatissa. 716.c
 de Agnoitis hereticis. 246.b
 Agnoita heretici dicit etiam Themistiani. 246.e
 S. Agricola Episcopus Cabilonensis laudatur à Venantio. 414.b.c
 Agricola Episcopus indicat Chilpericum Regem. 687.c.d
 S. Agricola Episcopus Cabilonensis moritur. 642.d
 S. Agricola fuit filius Agricola senioris aequè sancti. ibid.
 Agricolas libere sicut agros colere Totilas Rex Gothorum. 358.a
 ad Alamundarum Ducem Sarracenorum scribit Dunaan contra Christianos. 94.b.c
 Alamundari duo, alter conuersus, alter verò peruersus. 94.c
 ad Alamundarum Iustini legatio pro pace. ibid.
 Alani impleuerunt Ariana heresi Italiam. 650.d
 Alaricus in Gallia possidet ea loca, que sunt trans Rodanum. 120.c
 Alaricus prouincias habuit in Hispania. ibid.
 Alaricus Crotildem coniugem accipit. 120.e
 Alaxa apostata magnum d.ammum intulit Ecclesie Catholice. 505.b
 Alaxa tenuit regnum Gallicie in Hispania annis decem. ibid.c
 Alaxanus Episcopus Africanus. 47.b
 Alamo viro Consulari auxiliatur Boetius. 113.a.c
 S. Albini Episcopus Andegauensis interfuit Synodo Aurelianensi. 326.c

S. Albini sanctitas & seueritas. ibid.
 Alobinus Rex Longobardorum à Pannonia ingreditur in Italiam. 560.b.c
 Alboinus Chlotofindam filiam Chlotarij ducit in uxorem. ibid.d.e
 Alboinus iunctus fratre Mummio. ibid.e
 Alboinus plures barbaros auxiliarios nactus est. ibid.
 Alboinus mitis videri cupit. 561.b.c
 Alboinus Liguriam ingreditur. 568.a
 Alboinus omnia inuastit vsque ad Tuscanam praeter Romanam, & Raucennam. 568.c
 Alboinus cepit Ticinensem ciuitatem multo tempore obsessam. 572.e
 Alboino paratur mors à Rosimunda coniuge. 573.b
 Alboinus Rex occiditur. 573.c
 Alchimae clarissima femina. 544.e
 Alchimae indulgit Apollinari viro suo, vt crearetur Episcopus. ibid.
 Alchimae se confert ad construenda templa sanctis martyribus. ibid.
 Alciatus probat epistolam Ioannis Pape, & Iustiniani Imperatoris. 217.b.c.d
 Alemandurus barbarorum Scenitarum Dux Maurium prodidit. 627.d
 Alemanni cum Francis inuadunt Italiam. 473.a
 Alemanni diripiunt templa & deformant. 473.c
 Alemanni dant penas patrum scelorum. ibid.
 Alexandria miserandus status. 54.a.b
 Alexandria non facillè poterat crederi Iustinus Imperator. ibid.
 Alexandriae factus est Episcopus Asterius. 80.a
 Alexandria terramatu contremuit. 465.c
 Alexandriam transportatur Iustinus Dux. 553.c
 Alexandria & Aegypti Episcoporum epistola Synodali aduersus doctrinam Origenis. 307.d.e
 Alexander Archimandrita monasterij S. Maronis. 14.a
 Alexander Episcopus Melitensis subscripsit Constituto Vigily Papa. 455.d
 Alexander Diospolis Thracia masculorum corruptor à Iustiniano punitur. 490.d
 in Alexandria Ecclesia dirum chisma. 244.e
 ab Alexandrino Patriarcha substracti Rubenis & Berythenis Metropolitanant. 464.c
 Alleluia cantabatur in funere fidelium defunctorum. 718.e
 Altaria sanguine resperfa ab hereticis. 13.d
 in Altari praecipitur vt asseruetur Eucharistia, sed non inter imagines. 569.b
 Amalaberga coniux Hermensfredi Thuringiorum Regis. 120.d
 Amalafida mori cogitur. 143.c
 Amalaricus Rex Gothorum moritur. 172.b
 Amalaricus male habet Crotildem. ibid.
 Amalaricus occiditur à Childeberto. ibid.c.d
 Amalaricus hereticus non potest conuenire cū coniuge Christiana. ibid.b
 Amalaricus habebat multitudinem pretiosorum Lapidum. ibid.c
 ex Amalarici ditione preda capta à Childeberto. ibid.d
 Amalaricus ubi fuit occisus. ibid.d.e
 Amalafuntha filia Theodorici Regis, & coniux Eutharici Ciliace. 22.d
 Amalafuntha curat vt bene educetur Athalaricus filius. 118.e.119.a
 in Amalafunthan transmittuntur Gothi. 119.a.b
 Amalafuntha Gothis prudenter acquiescit. 119.c
 cum Amalafuntha magnus vsus amicitiae intercessit Iustiniano. 132.b
 Amalafuntha odium in Theodatam. 202.e
 Amalafun-

I N D E X.

Amalasantha regnum suscepit administrandum pro Arbalasico suo filio. 118.e
 Amalasantha consilio regnum suscepit Theodatus. 226.d
 Amalasantha carceri traditur ad lacum Valsinum. ibid.e
 Amalasantha cogitur scribere ad Iustinianum Imperatorem. ibid.e
 Amalasantha necatur iussu Theodati Regis. 227.d
 Amalobus vir fortis Romae enatus. 227.e
 Amantius nesciens Iustino procurat Imperium. 2.c
 Amantius Theocrito imperium cupiebat. ibid.c
 Amantius vir potens, & qui praefuit cubiculo Anastasij Imperatoris. ibid.c
 Amantius patrocinatus est heresi Eutychiama. ibid.c
 Amantius emedio a Iustino tollitur. ibid.c
 Amantius non curandus est, & ita suadet populus Iustino. 6.b
 Amantius Episcopus Nicopolitanus. 4.e
 Amasiam deportatur Eutychi Episcopus. 524.b
 Amasiae multa miracula edita a sancto Eutychio. 525.a.b.c.d.e. 526
 Amasiam confugiunt Christiani ad sanctum Eutychium. 526.d.e
 Amator Episcopus Augustadunensis scribit ad Siluerium Papam. 314.e
 Amatoris Episcopi munera missi ad Siluerium Papam. ibid.
 Amaxobij dicitur Abari. 553.a
 Ambitio infelices homines in barathrum conicit. 296.a
 Ammatas germanus Gilmeris tyranni. 207.a
 Ammatas pugna contra sacerdotes Christianos. ibid.
 Ambrosius Episcopus Theodosium castigauit. 382.b
 Ambrosio Romae vices suas delegat Casiodorus. 211.d
 Ameres cum Hilderico custodia traditur. 159.d
 Ameres a Gilmere excacatur. ibid.e
 Amicitia fracta est inter Romanos & Persas, & quare. 84.c.d
 Amidensis scripsit Iustinianus contra hereticos. 197.a
 Ammonius Episcopus Abydanus. 4.e
 Ampelioni Senatori scribit Ioannes Papa de fide. 216.a
 in Amphitheatro exponebantur bestiae praestigiatore. 615.a
 Amphiatrus ordinatus Cataniae presbyter a Vigilio Papa Romanum mittitur. 370.b.c
 Anachoretis locum aptum aduenit Casiodorus. 513.d
 Anastasia senatoria clarissima femina. 29.c
 ad Anastasium scribit Hormisdas Papa. ibid.
 Anastasia scribit ad Hormisdam Papam. 36.e
 ad Anastasiam scribit Hormisdas Papa. 38.e
 Anastasia vxor Pompeij monasticam vitam excoluit. 138.e
 Anastasia vxor Tiberij Imperat. ab ipso vocatur Augusta. 624.e
 Anastasia peperit Tiberio duas filias. ibid.
 Anastasij errores de Vigilio Papa reselluntur. 412.a
 Anastasius unus ex Synodo Constantinopolitana. 63.e
 Anastasius Papa quid de summi de delectis nominibus Episcoporum. 66.e
 Anastasius Papa anathematizat Origenem, & ceteros hereticos. 307.a
 Anastasius Imp. Eutychiatorum patronus perfidus. 45.d
 Anastasij Ang. uxor e Diptychis deletam. 33.b
 sub Anastasio Imp. crudelis facta Samaritanorum. 162.a.b
 Anastasius cognomento Simona sit Episcopus Antiochenus. 507.b
 Anastasij Episcopi Antiocheni sententiam expectabant Orthodoxi de edicto Iustiniani. 518.e
 Anastasius vir sanctus, doctus ac prudens. 519.a
 Anastasiam uelut turrim oppugnare conatur Iustinianus. ibid.
 Anastasius repugnat Iustiniano. ibid.b
 Anastasius Antiochenus in fide confirmat. ibid.d

in Anastasium Antiochenum Episcopum calumniam delata ad Iustinianum Imperatorem. 578.e
 Anastasius mittitur in exilium a Iustino Imperatore. ibid.
 Anastasius restitutus a Mauritio Imperatore. 579.a
 in Anastasij locum substituitur Gregorius Episcopus Antiochenus. ibid.a.b
 Anastasio dat litteras Aurelianus Episcopus ad Vigilium Papam. 396.e
 Anastasio subdiacono data est chartula aduersus Vigilium. 314.c
 Anathema in eos qui hereticos non expellant. 268.e
 Anathema in eos qui non recte sentiunt de sanctissima Trinitate. 361.b
 Anathema in eos qui non credunt recte de Iesu Christo. ibid.d
 Anathema in eos qui non consentunt Mariam Virginem esse Dei genitricem. ibid.b
 Anathema in eos qui non recte sentiunt de duabus naturis in Christo. 361.d
 Anathema in Theodorum, Nestorium, Arium, Emonium, Macedonium, Apollinarium, & ceteros hereticos. 361.d.e
 Anathema infligitur in hereticos etiam post mortem. 363.e
 Anathematismi aduersus Origenem. 311.d
 Anathematismi quatuordecim Iustiniani Imperatoris aduersus dissentientes. 361.b.c.d
 Anathematismi sexdecim Gothorum Catholicorum in Arrianam impietatem. 703.e. 704.a.b
 Anathematismi quinque Hilij Papa. 448.d.e
 ad Anatolium Romanae Ecclesiae diaconum scribit Ferrandus. 152.c
 Anatolius S.R.E. diaconus consuluit in re graui Ferrandum. 201.b
 Anatolij diaconi S.R.E. studia contra decretum Iustiniani de fide. 367.d
 in Anatolium Sebastenum scripsit Ephraem. 248.e
 Anatolius Archiepiscopus Constantinopolitanus quid senserit de Iba Episcopo. 449.d
 Anatolius vir Consularis in terramotu moritur. 487.e
 Anatolius inuisibilis fuit. ibid.
 Anatolius impius, vir plebeus, & mollis. 614.c
 Anatolius ad Magistratus & ad alia munera hrepsit subdole. ibid.
 Anatolius Antiochie etatem traduxit. ibid.
 Anatolius hostis simulachris immolabat. ibid.
 Anatolius cum Gregorio Episcopo familiaritatem conlauit. ibid.
 Anatolius deprehenditur praestigator, & in finitibus inuolutus sceleribus. ibid.
 Anatolium impium auersata est imago Deiparae. 614.d
 Anatolius ducitur Constantinopolim. ibid.e
 in Anatolium exclamat populus Constantinopolitanus. ibid.e
 Anatolius exponitur bestis. 615.a
 Anatolij corpus lupi membratim deuorant. ibid.
 Anatolij causam defendens reprehenditur a Deipara. 615.a
 Anazarbum urbs primariae Minoris Ciliciae quater concussa terramotu. 108.e
 Anazarbum a Iustino refectum, & Iustinopolis appellatum. ibid.d
 Ancilla, & omnes extranea femine separande sunt a clericis. 715.d
 Ancharis scripsit Iustinianus contra hereticos. 197.b
 Andegauensis homo curatur oleo benedicto a S. Hospicio. 596.e. 597.a
 Andouera Regina decipitur a Fredegunde. 633.e
 S. Andronico edificata Ecclesia a Narsere Praefecto. 563.d
 S. Andree ope curatus est Muzabolus vir illiusis. 170.b
 S. Andree corpus inuentum Constantinopoli. 413.c
 S. An-

I N D E X.

S. Andree monasterium extraxit Roma S. Gregorius Papa. 621.e
 S. Andree reliquias transtulit Constantinopoli Romae S. Gregorius. ibid.
 S. Andree reliquiae sunt in Agathensi urbe. 640.a
 S. Andree brachium portatur Romam a S. Gregorio Papa. 659.a
 S. Andree brachium ornatum ostenditur in monasterio S. Gregorii. ibid.
 Andreas Ferentinus Episcopus a Gregorio Papa corrigitur. 96.d
 Andreas Episcopus Cardinalis sepultus Caesae. 652.b.c.d
 Andreas Episcopi epi. aphium. ibid.b.c.d
 Andreas iustitia & doctrina commendatur. ibid.c
 Andreas prius presbyter Cardinalis, postea fuit factus Episcopus. ibid.
 Andreas exercuit munera veri Antistiti. ibid.d
 Andreas Episcopus Fundanis vixit S. Gregorij tempore. 652.e
 Andreas Episcopus Aquinas. ibid.
 Andreas presbyter Ostiensis ordinauit Pelagium Papam. 472.d
 Andreas diaconus sit Episcopus Aquinas. 574.d
 Andreas mittitur a Mauritio Imperatore ad milites in Orientem. 689.c
 Andreas nec audire sustinent milites. ibid.
 Andreas Episcopus Praenolanus ad Hormisdam Papam scribit. 35.d.e
 Andreae Ephesini Episcopi fidei professio. 428.b
 Androginus & eius vxor filios confugit non poterant. 525.a
 Androginus & eius vxor ad Eutychium confugiunt, & filios consequuntur. 525.a.b.c
 Androgini filij alter Petrus, alter uero Ioannes. ibid.d.e
 Andronicus presbyter Nestorianus. 69.c
 Angelus praedicat ruinam Chilperici Regis, & filiorum. 615.e
 Angelus praedicat Tiberio Imperatori pacem. 624.e
 Angelus apparuit S. Gallo, & eum consolatur. 537.d
 Angeli portant animas Sanctorum in caelum. 70.e
 Angeli a Deo mittuntur de caelo in necessitatibus hominum. 291.a.b
 Angeli sunt patrum baptizatae feminae. ibid.
 Angeli auditi sunt interuari in transitu S. Radegundis Reginae. 718.b.c
 per Angelos malos immissa pestis in Oriente. 349.c.d
 Angeli heretici. 249.d
 in Angliam cultus Sixti martyris. 351.b
 in Angliam misit reliquias sancti Sixti Gregorius Papa. ibid.
 in Augustis que sit consolatio. 487.e
 ab Augustis liberat Deus Sanctos suos. 603.604.605
 in Augustis homines boni prosperi efficiuntur. 612.c.d
 de Anima infantia Origenis. 301.b
 Anima quomodo non possit praexistere. 301.e. 302.a.
 b.c.d.e. 303.a.b
 de Anima fabulae Platonis, & philosophorum. 463.b.c
 de Anima Christi delirium Origenis: nam non fuit ante eius aduentum in carne. 305.e
 Anime praexistencia similis est fabulae Gentilium. 306.b.c
 Anime praexistencia quod non detur, probatur ex Basilio Athanasio, & Gregorio Nysseno. 305.e. 306.a.b
 Anima Sanctorum in caelum ab Angelis portantur. 70.e
 de anima liber compositus a Casiodoro. 515.b
 Animalia ea loca cauent, in quibus alias fuerint periculata. 177.a
 Animi meorum interdum homines interficit. 607.a
 in Anenis fluminis ponte monumentum Narsere. 532.b
 Annona suppeditata a diuinitus S. Benedicto. 318.a.b
 Anni a quo tempore numerentur in Ecclesia Romana. 271.d

Anni a Christo cepti numerari a Dionysio Abbate Romanae urbis. 140.e. 141.a
 Annus cruentus nece nobilium. 552.e
 Anulum ignitum sustinet palmae Catholicus, & ei non nocet. 638.b
 Anuarit creatur Rex a Longobardis. 648.c
 Anuarit cognominatur Flauus. ibid.
 Anuarit Rex stupet miraculo clauis S. Petri. 649.a
 Anuarit aliam cladem auream fecit S. Petri. ibid.
 Anthimus Trapezuntius Episcopus subrogatur in locum Euphrasij Episcopi Constantinopoli. 243.c
 Anthimus Eutychiamae heresim sequebatur. 243.d.
 244.a
 Anthimus studet uideri Catholicus. 250.a
 Anthimus subdoli conatus. ibid.b
 Anthimus presentiam spernit Agapetus Papa. 261.e
 Anthimus deponit Agapetus. 261.a. 262.c.d
 Anthimus deponitur sine Concilio. 262.c.d
 cum Anthimo mitius egit Agapetus. ibid.e
 Anthimo prescriptus certus terminus. 263.a
 Anthimum fouet Seuerus hereticus. 263.b.c
 Anthimus quanto tempore se derit. ibid.c
 in Anthimum sententia Agapeti Papae. 264.a
 Anthimus iterum damnatur ab Agapeto. 270.b
 Anthimus priuatur omni dignitate ab Agapeto. ibid.
 Anthimo tributi plures termini ad respiciendum a Synodo Constantinopolitana. 275.a.b.c.d
 ad Anthimum proclamatio Menne, & Synodi Constantinopolitanae. ibid.c
 in Anthimum sententia lata. ibid.e
 in Anthimum quanta locutus sit Menne. 276.e
 Anthimi errores. 275.c.d.e. 276.a.b.c.d
 in Anthimum quid decreuerit Iustinianus Imp. 282.a
 in Anthimum Trapezuntium dicit anathema, qui ordinandus est Episcopus. 311.a
 Anthimus & socij anathematizantur a Vigilio Papa. 323.d
 Antiochena Ecclesia inuasa a Seuero. 14.a
 Antiochena Ecclesiae clades. ibid.b
 Antiocheni probant se uere Catholicos esse. 15.a
 Antiochenus Antistes Antiochie est ordinandus. 39.a.b
 Antiochena Ecclesiae causa. 40.e
 Antiochena Ecclesia Episcopus eligitur Paulus Constantinopolitanus. 41.a
 pro Antiochena Ecclesia laborant Legati sedis Apostolicae. 40.d
 Antiochena Ecclesia fluctuat per Paulum eius Episcopum. 79.b
 Antiochena clades Zosimo reuelata. 109.d
 Antiochena Ecclesiae causa tractatur a Legatis. 34.a
 Antiochenos confirmat in fide Anastasius. 519.d
 Antiochenus populus luit penas de persecutione moysi in summi Episcopum. 685.b
 Antiochia expulsus est Seuerus. 53.c
 Antiochia creatur Episcopus Ephraem. 122.d
 Antiochia excidium per terramotu. 108.a
 Antiochia curam suscipit Ephraimus. 108.b
 Antiochia profutura hereticis. 107.a
 Antiochia ingens terramotu. 107.a
 Antiochia posterior terramotu. 149.c.d
 Antiochia dicta est Theopolis. ibid.d
 Antiochia mutauit nomen, sed non subsecuta est morum correctione. 150.a
 ab Antiochia egressus est omnis decor. 149.e
 Antiochia auditum exprimit nomen Christianum. 150.b
 in Antiochia foribus inscribatur: Christus nobiscum: flete. 149.d
 Antiochia capta, & incensa a Cosrobice Rege Persarum. 150.a. 328.d

I N D E X.

Antiochia incensa instauratur à Iustiano Imp. & redditur illustrior. 341.b.c
 Antiochia adducta in magnum discrimen Persarum incur- sione. 589.c
 Antiochia inuaditur à Cosroho Rege. 590.a
 Antiochia terramotu concutitur. 614.b
 Antiochia cratem traduxit impius Anatholus. 614.c
 Antiochia in templo facta visio de futuro Mauritio Impera- tore. 628.d
 Antiochiam cum honore reuersus est Gregorius Episc. 685.b
 Antiochia concutitur magno terramotu, & multa edificia corruunt. 685.c
 Antiochia misera clades. 685.e
 Antiochia terramotu extincta sexaginta millia hominū. ibid.
 Antiochia in tantis malis nullum incendium. ibid.
 ad Antiochum Italiae Praefectum misit edictum Iustinianus Imp. de rebus Italiae. 468.e
 Antipater Episcopus Rhossos interfuit Concilio Antiocheno ge- nerali. 723.a
 Antipatris Episcopus sub Hierosolymitano Patriarcha. 464.c
 ab Antiquis petenda est doctrina. 514.b.c
 Antiquitati non plene consulum non custoditis antiquis codi- cibus. 209.d
 Antonina vxor Belisarij Ducis Romani exercitus. 205.c
 Antonina Patricia vxor Belisarij quid in Siluerium Papam. 205.c
 per Antoninam implet suam promissionem Vigilum intrusus. 295.b
 Antonius Versentanus anathematizatur à Vigilio Papa. 323.d
 Antonio Episcopo Acalonitano praecipit Iustinianus, vt Pala- stinam visat, & eorum tributa alluet. 165.a
 S. Antonij corporis inuentio. 176.d.e
 Apamea clerici laborant pro fide. 12.c.d
 Apamea scriptis edictum Iustinianus contra haereticos. 197.a
 ab Apamea Syria Secunda translatae sunt reliquia Constanti- nopolim. 589.b
 Apamea Syria Secunda capta à Persis. ibid.
 Apamea igne absumpta ab hostibus. 590.b
 Apamea Archiepiscopus comitatur S. Eusebium. 603.d
 Aphthartodocite haeretica. 249.c
 Aphthartodocitarum sententia praualuit aduersus Corrupti- colas. 517.b
 Apocryphus mittitur S. Gregorius Constantinop. 629.a
 Apocryphij eligeantur diaconi. ibid.d
 Apologia Iustiniani Imp. pro sua fide. 200.e
 Apollinarem haereticum damnat Iustinianus Imperator. 133.b
 in Apollinarem anathema Iustiniani Imp. 361.e
 Apollinaris & alij haereticarum incendio apud inferos cruciati apparent. 181.d
 Apollinaris subrogatur in locum Zoili Episcopi Alexandrini. 405.b.407.d
 Apollinaris intrusus recipitur à Vigilio Papa. 419.a.b
 Apollinaris Patriarcha Alexandrinus fuit in Quinta Synodo. 422.e
 Apollinaris Episcopi fidei professio. 429.b
 Apollinaris Alexandrinus subscribit sententia lata à Quinta Synodo Constantinop. 457.c
 Apollinaris Episcopus Alexandrinus quanto tempore sederit. 566.b
 Apollinaris tres Episcopos ordinauit. ibid.
 Apollinaris Alexandrinus Patriarcha quam fuerit misericors. 567.568.a
 Apollinaris relinquit Alchimam vxorem, & fit Episcopus. 544.e
 Apollinis oraculum adorabatur in monte Casino. 153.c
 Apollinis oraculum destructum à S. Benedicto. ibid.
 de Apostasia Origenis. 309.a

Apostata à demone arreptus & cruciatus liberatur à S. Emy- chio. 526.d
 Apostata ad communionem non sunt recipiendi. 613.d.e
 Apostolica sedes dicta Ecclesia Romana. 221.a.b
 Apostolica sedis cultor Iustinianus quamdiu Catholicus. 220.d
 Apostolici legati Synodum congregant Constantinopoli. 274.a
 Apostolica sedis legati primum locum obtinent in Conciliis. 449.c
 Apostolica sedis summa auctoritas. 471.c.472.c
 ab Apostolica qui diuisus est sede, in schismate est. 476.e
 ad Apostolicam sedem spectat congregare Concilia. 477.e
 Apostolica sedes tantum usurparunt nomen Patriarchae. 568.c
 Apostolica sedis indulgentia Aquileiensis Ecclesia habet Pa- triarcham. ibid.e
 Apostolicum officium qui impleuerit, meretur Apostolicum premium. 703.d
 Apostolico patrocinio defenditur Roma. 648.e.649.b
 Apostoli saepe defenderunt Romam ab hostibus. 227.c
 Apostolorum reliquias exoptat Iustinianus ab Hormisda Pa- pa. 42.c
 Apostolorum sanctuaris desiderantur à Iustiniano. 42.d
 Apostolorum dubitatio fuit confirmatio nostra fidei. 75.e.76.a
 Apostolorum canones translati sunt de Graeco à Dionysio Ab- bate. 141.b
 ex Apostolorum traditionibus doctrina Ecclesiastica Roma. 251.c.d
 ex Apostolorum traditione ritus Romanae Ecclesiae. 298.d
 in Apostolorum Acta carmen Aratoris ad Vigilum Papam. 347.e
 Apostolorum basilica dedicatur à Menna Episcopo Constanti- nop. 413.b.c
 Apostolis templa vbique erecta, praesertim in Gallis. 594.b.c
 ad Apostolorum limina peregrinatio antiqua. 596.e
 Apostolorum reliquiae curabant omnes infirmos. ibid.
 Apulia potitur Totilas Rex Gothorum. 346.e
 Aqua stat circa Ecclesiam S. Zenonis, & non potest in eam in- gredi. 709.b
 Aqua sepulchro S. Martini collecta auget vinum. 619.b.c
 Aque benedictae magna virtus. 289.e
 Aque inuenta miraculose Byzacij. 206.c
 Aquila demonstrauit corpus Lupentij martyris. 688.b
 Aquileia Concilium coegerunt Episcopi contra Quintam Syn- odum. 459.a
 Aquileiensis Patriarchatus vnde originem traxerit. 568.d.e
 Aquileiensis Episcopus schismaticus. 477.e
 Arabia Felix, olim dicta Saba, nunc autem Homeritis. 85.e
 Arabissenorum ciuitas magna, vnde ortus est Mauritius Impe- rator. 628.b
 Arator magnus orator legatus Athalarici Regis ad Iustinia- num. 131.e
 Arator subdiaconus Ecclesia Romana. 348.b
 Aratoris carmen in Acta Apostolorum ad Vigilum Papam. 347.e.348.a
 ad Aratorem plures scripsit epistolas Emodius Ticinensis. 132.a
 Arator, relicta aula regia, ministerio Ecclesiae se dicat. ibid.
 in Araxanum agrum incursum fecit Mauritius Dux Tibe- rij Imperatoris. 607.c
 Arbor ingens translata oratione S. Lannomari. 559.c
 Archelaus creatur Praefectus Praetorij. 224.a
 Archelaus Patricius venit ad Zosimum virum sanctum. 107.e
 Archelau vxori oculus restituitur orationibus Ioannis Chu- zubita. 108.e.109.a
 Archiepiscopi dicti sunt Patriarchae. 203.b.c
 Archiman-

I N D E X.

Archimandrita libellos offerunt Legatis. 33.e
 Archimandrita monasterium sequuntur Papam. 197.e
 Archimandrite libellum offerunt Agapeto, vt Anthimo af- signetur terminus ad respiciendum. 263.a
 Archimandrita contra haereticos libellum offerunt Agapeto Pa- pe. 267.a.b
 Archimandritarum libellus lectus in prima Actione Synodi Constantinopolitana. 274.e
 Arelatensi monasterio privilegia concessit Vigilus Papa. 472.b. atque etiam S. Gregorius. 511.d
 Arelatense monasterium constructum à Childeberto Rege. 511.d
 Arelatensis Ecclesiae Episcopi, Sedis Apostolicae vicarij dicti. 479.c.d
 Arcobindus in Africam mittitur. 356.b
 Arcobindus à Gontharide occiditur. ibid.c.d
 Arethas primarius ciuitatis Nagran. 87.c
 Arethas martyris confessio, & sociorum. 88.a
 Arethas cum trecentis & quadraginta sociis vocatur à Dunaan Rege. 90.e.91.a
 Arethas cum sociis iubetur sistere. 91.a
 Arethas perorat in Dunaan Regem. ibid.b
 Arethas valde reprehendit Dunaan. ibid.c.d
 Arethas detegit inuulsiatam, superbiam, & reliqua vitia Du- naan. ibid.
 Arethas martyris vaticinium. ibid.d
 Arethas vixit nonagintaquinque annos, & vidit filios filio- rum, & filias filiarum. ibid.
 Arethas se beatum dicit propter martyrium. ibid.
 Arethas commartyres hortatur, vt fortiter agant. ibid.
 Arethas asserit nihil gloriosius martyrio. 92.a
 Arethas contestatur suos. ibid.b
 Arethas heredem constituit, qui permanserit in puro cultu Christianorum. 92.c
 Arethas tres possessiones relinquit Ecclesiae edificanda. ibid.
 Arethas diuino afflatus Spiritu prae loquitur instar Patriarcha- rum. ibid.
 in Aretham & socios sententia impij Dunaan. ibid.d
 Arethas primus ex sociis consecutus est coronam martyrij. 92.e
 Arethas filius fuit Dux gentis Nagran. 101.c
 Argentiarius mittit libellum contra Gregorium Episcopum Antiochenum. 681.a
 Argimundus Dux coniuuauit in Reccaredum Regem. 706.d
 Argimundi insidia deteguntur, & luit poenas. ibid.
 ad Argolicum Vrbis Praefectum scribit Theodoricus de publi- cis cloacis. 118.c
 Aria filius Theodo, cognomine Mirus. 505.b
 Ariamirus pius suscipit regnum Suenorum. 572.b
 Ariamiri Regis Suenorum tempore celebratum est Concilium Bracharacense, & Lucense. 577.b.c
 Ariani à Iustiniano exagitati. 132.e
 Arianos exagitat Iustinus Imperator. 103.d
 pro Ariani laborat Theodoricus Italia Rex Ariarum patro- nus. 103.e.104.a
 Ariani in Oriente magna libertate viuunt. 103.d
 Ariani Ecclesiam suis spoliat. 103.d.104.c
 pro Ariani cogit Theodoricus Ioannem Papam ire Constanti- nopolim. 104.c
 pro Ariano Rege Deum exorant Patres in Concilio. 174.b
 Ariani expulsi sunt à sacerdotibus Carthaginensibus. 207.a
 Ariani sacerdotes penitentes an suscipiendi ad honores. 234.e
 in Arianos que statuerit Iustinianus Imperator. 239.c.d.e
 Ariarum magnum odium in Salomonem Praefectum Prae- torio in Africa. 240.d
 in Arianos odium Francorum. 252.c
 Ariani milites rebellant in Africa. 284.d

ab Ariani rebaptizati, sunt in profunda voragine demersi. 298.b
 Ariani spiritum sumunt ex Origene. 307.a
 Ariani haeresis suspecti Roma expelluntur Vigilij Papae opera. 347.d
 Ariani suos Episcopos Patriarchas appellabant. 568.c
 Arianus Episcopus inuadere vult Ecclesias Christianorum Spoleti. 583.c
 Arianus Episcopus dat poenas impietatis. ibid.
 Arianus male tractare intendens sanctum quendam Abba- tem, spiritum exhalauit. 637.b.c
 Ariani Episcopi in postura in caeco sanando. ibid.c.d
 Ariani confunduntur miraculis. 638.b.c
 Arianus disputat de aequalitate personarum. ibid.c
 eius argumenta. ibid.d.e
 Arianus Comes illator perit. 640.c
 in Ariannum delatorem retorquetur ludibrium. ibid.d.e
 Arianus derisor male perijt. 641.a
 Arianus ad miraculum prouocatur. 641.b.c
 Arianus proicit manum in feruentem aquam, & eius caro li- quescit. ibid.d
 Ariani Episcopi miraculo carent. 650.a.b
 Ariani Narbonenses ad fidem conuertuntur. 650.c.d
 Ariarum coniuuatio in Reccaredum Regem Catholicum. 650.e
 Ariarum coniuuatio detegitur, & impij puniuntur. ibid.
 Ariana haeresis impleuerunt barbari Italiam. 650.d
 Ariana haeresis excitata decreuit. ibid.
 Ariana impietas condennatur in Toletana Synodo tertia. 698.e
 Ariannam superstitionem anathematizant Gotthi Catholici. 703.d
 Ariannam cum suis dogmatibus anathematizat Reccaredus Rex. 702.e
 in Ariannam anathema Iustiniani. 362.a
 in Arii dogmata insurgit S. Sabas cum Iustiniano. 164.a.c
 Arii haeresis orta est à Origene. 300.e
 Ariminense Concilium damnant Gotthi. 704.e
 Aristides presbyter narrat exordium proditionis haereticorum. 50.a
 Aristides presbyter Romanus vocatur ab Hormisda Papa. 50.c
 Aristides inimicus Legatorum Papae. 51.a
 Aristomachus Dux & Iudex. 244.e
 in Aristotelis opera commentaria Boetij. 114.a
 Arma fidelium non sunt carnalia, sed spiritalia. 583.c.d
 Arma ubi regnant, cessant leges Ecclesiasticae. 599.d
 Armarum vfus quibus interdictus à Iustiniano. 175.a
 Armenia Maior male tractata à Cosroho Rege Persarum. 580.b
 Armenia Maior dicta Persarmenia. 580.b
 Armenia suos Principes occidit, & se tradit Romano Imp. ibid.c
 Armenia conceduntur induciae à Cosroho Rege. 598.e
 Armeniam a stino tempore inuasisit Cosroho Rex. 606.b
 Armentaria pia femina mater Gregorij Turonensis Episcopi. 594.d
 Armentarius clericus Gregorij Turonensis infirmus sanatur virtute S. Martini. 546.d.e
 Arrogantia consueta haereticorum. 47.d
 Arrogantes humiliat Deus. 607.d
 Arifaces coniuuauit cum Artabane in Iustinianum Imperatorem. 394.d
 Arifenus Comes venit ad Iustinianum contra Christianos Pa- lestinae. 162.d
 Arifenus obtinet à Iustiniano ea que vult. ibid.
 Arifenus conuersus se commendat S. Sabae, & ab eo baptiza- tur. 163.c.d
 Arifenus homicidij auctor morte multatus. 290.c
 Artabanes Dux dolo necat Gontharidem. 356.d
 Artabanes cum Ariface suo cognato coniuuauit in Iustinianum Impera-

I N D E X.

Imperatorem. 394.d
 Arabanes Persa multos captivos abduxit ex ditone Romanorum. 589.a
 Artemius Episcopus Senoicus interfuit Concilio Matifconensi. 626.b
 Artemius Episcopus comprobavit Acta Synodi Matifconensis. 693.d
 Artes hominum regnandi causa. 41.e
 Ars arte delatitur. 42.a.b
 Artes multa in bello. 99.d.e. 100.a
 Artifices stent intra limites sua officina. 365.d
 Aruernenses liberantur ab inguinaria per S. Gallum. 537.d.e
 Aruernense Conitium in Gallia. 337.e
 Aruernensis civitas ab incendio liberata per S. Gallum Episcopum. 338.a
 Aruernensis civitas afflicta inguine, mortuo S. Gallo Episcopo. 588.a
 Aruernensis Ecclesia schismate laboravit, mortuo S. Gallo. 588.d
 in Aruernensi civitate Iudaei convertuntur. 611.b
 Aruerni celebratur Synodus ad sedandas turbas. 687.e
 Asclepiodorus Referendarius Guntheranni missus ad Synodum Valentiniam. 696.d
 Asiam Iberi incolunt. 85.a
 Asiani nolunt expungi nomina propriorum Antifitum. 65.b. 66.d
 pro Asino à Leone vorato, inseruit ipsemet leo Zosimo. 109.a.b
 Asporatus templam construxit S. Theodoro. 229.d
 Asterius factus est Episcopus Alexandrinus. 80.a
 ad Asterium Episcopum Alexandria scribit Iustinus contra Homeritas. 94.e
 Asterius Episcopus Salernitanus. 242.c. 274.c
 Asterius Praefectus Orientis. 680.e
 Asterius altercatur cum Gregorio Episcopo Antiocheno. ibid.
 Asterius abdicatur Praefectura Orientis. ibid.
 Asterius dicitur penas de malis in Gregorium Episcopum illatis. 685.c.d
 de Astronomia & de Arithmetica libros edidit Cassiodorus. 516.b
 Astronomia iudiciaria damnatur. ibid.
 Athalaricus Rex ad Senatam scribit de electione Felicitis Papae. 115.e. 116.d
 Athalaricus annum octauum agebat, quando mortuus est Theodoricus. 118.e
 Athalaricus Rex Italiae. ibid.
 Athalaricum bene instituentium curat Amalasantha mater. 118.e. 119.a
 Athalaricus Rex admonet Gothos in Italia. 119.d
 Athalarici epistola ad Victorinum Episcopum eius orationibus se commendantis. 120.a.b
 Athalaricus à Senatu iuramentum exegit. 119.c.d
 Athalaricus scribit ad Senatam, ad populum, & ad Romanos dispersos. ibid.
 Athalaricus studuit firmare sibi regnum. 120.b
 Athalaricus querit reddi sibi iura, qua possidebat in Gallia. ibid.
 Athalaricus exigit iuramentum à Gallis, vt sint fideles. ibid.
 Athalaricus possidet in Gallia ea loca, qua sunt cis Rodanum. 120.c
 Athalaricus habuit fuderatos Burgundiones, & Thuringios. 120.d
 Athalarici Regis legatio ad Iustinianum Imperatorem. 131.b
 Athalaricus pacem & concordiam à Iustiniano exposcit. ibid.c.d.e
 Athalaricus pacem firmavit cum Iustiniano Imperatore. 132.a.b
 Athalarici nuntia. ibid.c

Athalarici Regis patrocinium suscipit Iustinianus Imperator. ibid.c
 Athalarici Regis constitutio, ne clerici trahantur ad laicalia tribumalia. 139.c.d.e
 Athalarici Regis honor erga Romanam Ecclesiam. ibid.
 Athalaricus panam constituit in eam, qui ad laicalia tribumalia clericum traxerit. 139.e
 Athalarici epistola ad Hildericum Regem de morte Amalafride. 143.c.d
 Athalaricus qua molitus sit in Hildericum Regem. 144.a
 Athalarici epistola ad Iohannem Papam adversus Simoniacos. 202.c
 Athalarici Regis edictum in Simoniacos affixum ante atrium S. Petri. 204.a
 Athalarici Regis epistola ad Saluantium Praefectum Urbis. 203.e
 Athalaricus Rex de nobilibus Romanis bene meretur. 210.a
 Athalaricus auget Aurelium Cassiodorum dignitate Praefecturae Praetorij. 210.b
 Athalarici Regis obitus. 226.d
 Athalocus Episcopus Narbonensis Arianus alter Arius videbatur. 650.c
 Athalocus Arianus desperatione perit. ibid.
 Athanagildus Rex Gothorum in Hispania moritur. 556.d
 Athanagildo fuerunt dua filiae, quae traditae sunt nupti Regibus Francorum. ibid.
 Athanagildus Rex habuit coniugem Goufintham. 636.b
 Athanasij testimonium in vita S. Athanasij adversus Origenem. 305.c
 ad Atharibum Praef. Praetorij scribit Iustinianus Imp. de electione Episcoporum. 147.a
 Athei vltimus supplicis afficiuntur constitutione Iustiniani. 409.e
 Athenogenes Abbas Episcopus Petrensis. 372.d
 Atolus discipulus S. Remigij moritur. 652.a
 Atoli epitaphium. 652.a.b
 Atoli pietas commendatur. ibid.a
 in Auares legatio Turcarum ad Iustinum Imperatorem. 541.c
 Auares vlti à Tiberio Comite Excubitorum pacem petunt. 565.e
 Auares rursus innadunt Romanum Imperium. 588.e
 Auares grassantur in Romanum Imperium. 686.b
 Auares ita reddidit Principes turpis. 531.c
 Auares in fugiam Principes. 602.d
 Auares infirmus pecuniam pauperibus distribuit, & ipsam repetendo cadit mortuus. 466.b.c
 Auctoritas peroratio cum gratiarum actione. 720.a
 Auctor offert hunc librum S. Dei genitrici Mariae. ibid.
 Auctor non ita bilaris librum hunc edidit. ibid.
 Auctoritas Romana Ecclesiae super omnes Ecclesias. 218.c.d
 Auctoritas Romana Ecclesiae non ex diuitiis, sed ex Apostolica potestate. 259.d.e
 Auctoritas Romana Ecclesiae quando magis vigerit. ibid.
 Auctoritas Papae tunc magis viget, quando est oppressa. 264.d.e
 Auctoritas Papae quantae sit super omnes. 77.a. 366.d. 471.c. 472.c. 681.e. 682.a.b
 Auctoritas praedicandi non est concessa laicis. 237.a.c
 Audicas tyrannus regno Suedorum pinat Eburicum adolescentem. 645.c
 Audicas in monasterium tradit Eburicum. ibid.
 Audicas regno pinatur à Leunigildo Rege. ibid.
 Audicas in monasterium traditur. ibid.
 Augustinus scripsit Iustinianus contra haereticos. 197.a.b
 Auieno Senatori scribit Iohannes Papa de fide. 216.a
 S. Anitus Abbas Nutiscensis intercessit pro Sigismundo Rege. 121.c.d

S. Anitus

I N D E X.

S. Anitus praedicit Clodimero mortem. ibid.
 Anitus miraculis clarus inter confessores numeratur. 122.d
 ad Anitum Senatorem scribit Iohannes Papa de fide. 216.a
 S. Aniti intercessione liberatus Childebertus Rex ab imminentibus periculis. 342.d
 S. Anito insignem Ecclesiam erigit Childebertus. ibid.
 S. Anitus Episcopus Aruernensis Iudeos conuertit. 611.a.b
 ab Anito Iudaei baptizantur. 611.d
 Anitici maxime possunt apud Principes. 28.d
 Aniticos Iustini Imp. praenunt Hormisda Papa. ibid.
 Aurelianensis Concilium secundum. 286.d
 in Aurelianensi Concilio secundo quot canones sanciti, & in primis de saecr. agis Fidelium. 286.e
 Aurelianensis Synodus tertia in Gallia. 325.e
 Aurelianensis Synodo tertia quot Episcopi interfuerint. 328.a
 Aurelianensis Concilium quartum de Paschata die quando celebratum. 355.c
 Aurelianensis Concilij quarti duo canones. 355.e
 Aurelianensis Synodus quinta. 414.a
 Aurelianensis Synodo quinta qui Episcopi interfuerint. ibid.a. 415.a.b
 in Aurelianensi Synodo quinta quot canones sanciti. 415.c
 Aurelianus tenuit sedem sui regni Guntherannus. 535.e
 Aureliani Arclatensis Episcopi legatio ad Vigilium Papam. 396.e
 ad Aurelianum Arclatensem Episcopum epistola Vigilij Papae. 370.c. 396.e
 Aurelianus Episcopus Vicarius Vigilij Papae. 370.c. 397.b
 Aurelianus Arclatensis Episcopus Synodo quinta Aurelianensi interfuit. 396.e
 Aurelius Cassiodorus auctus dignitate Praefecturae Praetoriae ab Athalarico. 210.b
 Aurelij Cassiodori epistola ad Iohannem Papam se commendantis eius orationibus. 210.c
 Austrapius Dux in basilicam sancti Martini confugit. 485.d.e
 in Austrapium crudelis est Index, sed à Deo punitur. ibid.e
 Austrahildis Regina pia legata soluenda esse decernit Guntherannus Rex. 696.d.e
 Austrahildis Regina moritur. 634.a
 Austrahildis Regina curat vt sui medici occidantur. ibid.a.b
 Auum Iudices interdum corrumpit. 52.e
 Auum adulterinum existimandum, quod colligitur lacrymis populorum. 603.b
 Auum remittit ad propria Humos grassantes Iustinianus Imperator. 492.c
 Auxanius Episc. Arclatensis electus Romam legatos mittit ad petendum pallium. 350.c
 ad Auxanum littera à Vigilij Pontificis. 350.c. 352.b. 353.a
 Auxilium diuinum implorandum est in laboribus perseverandis. 1.c.d
 Auximitae populi ad fidem Christi conuertuntur. 336.d

B.

Badda virgo filia Chilperici Regis nupsit Reccaredo Regi in Hispania. 686.d
 Badda Regina subscripsit Catholicis fidei. 703.b
 Bagienensis vrbis cingitur muris à Iustiniano. 226.c
 Banoariorum comersio per Raperium Episcopum Vangionensem. 719.b
 Banoariorum Apostolus Rupertus Episcopus. ibid.c
 Banoarij acceperunt Euangelium à S. Severino. ibid.
 Bandonnita monialis alumna S. Radegundis. 718.a
 Bandonnita de se ibi felitem transfuit S. Radegundis. 718.a.b.c.d.e. 719.a
 de Baptismi forma, & glorificationis hymno. 297.c. 298.a
 Baptismus multis censerebatur in die Paschatis. 52.c

in Baptismatis fonte quotannis solita renouari miracula in Hispania. 389.a
 de Baptismatis fonte periculum facit Theodegislus Rex. 389.c.d
 Baptismate abstergitur factor Iudaeus. 611.e
 in Baradanum scripsit Ephraem Episcopus Antiochenus. 248.d
 Barbari imitantur pietatem Christianorum. 81.c.d
 Barbari resarciunt illas Ecclesias, quas Vandalis profuerant. ibid.e
 Barbari bello Vandalos exigunt. 81.e. 82.a
 Barbari Romanis ingentia mala iulerunt. 491.c
 Barbari conueniunt à Iustino. 540.e
 Barbari plures inuelli fuerunt cum Longobardis. 560.e
 Barbarorum grassatio in sanctos monachos. 657.b
 Barsanaphus anachoreta admirandus. 390.a
 S. Bartholomaeum Apostolum colunt Rusi, à quo Euangelium acceperunt. 723.a
 Basilica adificata reliquis. 122.c
 Basilica XII. Apostolorum à Pelagio capta, à Iohanne Papa perfecta est. 494.a.d.e
 Basilicae saepe erectae SS. Apostolis Petro & Paulo, & praesertim in Gallia. 594.b.c
 Basilicas Orthodoxorum venerari sunt Gothi. 292.c
 Basilides Patricius vnus ex Decemviris. 156.d
 Basiliscus vnus ex Synodo Constantinopolitana. 63.e
 S. Basiliscus probat animam hominis non praecisere. 306.a
 S. Basiliscus reprehendit Origenem, quod cali uera sint amata. 308.b.c
 S. Basiliscus asserit Origenem expulsum à gratia Dei, & ab Ecclesia. 308.d
 S. Basiliscus reprehendit Origenem, quod damnati saluabuntur. 310.b
 Basiliscus Patricius Romanus Roma fugit. 376.e
 Basiliscus in seipsum adducitur propriae innocentiae à Vigilio Papa. 395.e
 Bedae nomine aliqua scripta edita, quae uere Petri Abbatis Tripolitani sunt. 514.e
 Belisarius Dux mittitur ad bellum Persicum à Iustiniano Imperatore. 134.e
 Belisarij epistola ad Mirrhanem, ei pacem offerendo. 135.a
 ad Belisarium Mirrhanem, ad bellum eum excitando. ibid.b
 Belisarius rursus ad Mirrhanem, ad concordiam eum hortando. ibid.b
 ad Belisarium iterum Mirrhanem, ipsum contemnendo. ibid.e
 Belisarius Persas uicit. ibid.a
 Belisarius Dux exercitus Iustiniani prauidet victoriam per somnium. 205.c
 Belisarius Dux feliciter confecit bellum Persicum. 160.b
 Belisarius senex punit ebrios homicidas. 205.d
 Belisarij concio de iusticia seruanda in exercitu. 205.e. 206.a
 Belisarij probatur seueritas. 206.a
 Belisarij summa iustitiae exemplum. 206.d
 Belisarij summa prudentia in continendo exercitu. 207.d
 Belisarius potitur Carthagine. ibid.e
 Belisarius superat inuidiorum calumniam. 223.b
 Belisarij triumphus. 223.b
 Belisarius quae & quanta spolia ab hostibus cepit. ibid.
 Belisarij Consulatus honorificus. 228.e
 Belisarius Salonum urbem expugnat. 252.a
 Belisarius Siciliam Romanis recuperauit. ibid.b
 Belisarij felicitas. ibid.
 Belisarius dura obsidione Neapolim cepit. 287.a
 Belisarius an bene, vel male Neapolim tractauerit, dubium est. ibid.
 Belisarius cum exercitu Romam ingreditur. 288.b
 Belisarius male tractat Siluerium Papam. 293.b
 Belisarius mittit in exilium Siluerium Papam, & ipsam deponit. 293.b.c.d.e
 Belisarij penitentia. 294.b
 Belisarius

I N D E X.

Belisarius Ecclesiam construit pro penitentia. 294.b
 à Belisario implorat auxilium contra Gothos Dacius Episcopus Mediolanensis. 313.d
 in Belisarij potentia confidebat Vigilus. 319.e
 Belisarij studia, vt eligeretur Vigilus Romanus Pontifex. 320.d
 Belisarius Constantinopolim reuocatur. 330.e
 Belisarius cum Vitige & regia suppellectile Byzantium venit. ibid.
 Belisarij pictura de duobus Regibus victis. 331.a
 Belisarij multa laudes. ibid.c.d.e
 Belisarij indulgentia erga agricultores & segetes. 331.a
 Belisarij continentia laudatur. ibid.
 Belisarij vinidum ingenium. ibid.
 Belisarius felicissimus Dux, nisi paruisset impie Theodora. 331.e
 Belisarius missus in Persidem, nihil profecit. 347.c
 Belisarius in Italiam mittitur Vigilij operi. 347.d.e
 Belisarius in Aemilia constituitur aduersus Totilam. 351.e
 Belisarius munera protiosa offert S. Petro. 351.e. 352.a. & in primis crucem auream pulcherrimam. 352.a
 Belisarius Roma expectabatur in necessitate. 375.d
 Belisarij epistola ad Totilam Regem pro Vrbe seruanda. 379.c
 Belisarius dilemmate perstringit Totilam. ibid.d
 Belisarius Vrbeni ingreditur, & manit. 380.a
 Belisarius reuertitur Constantinopolim in gloriosis precibus conuictus. 393.e
 Belisarij robur decidit, ex quo iniecit violentas manus in Siluerium Pontificem. 394.a
 Belisarius Exconsul mittitur à Iustiano ad reuocandum Vigilum Papam. 411.c. 423.e
 Belisarius licet senex, armatur tamen contra Hunnos. 492.b
 Belisarij Ducis calamitas. 507.b
 Belisarius an fuerit excacatus. ibid.b.c
 Belisarius dicitur Romanorum decus. 507.e
 pro Belisario magna declamatio. 508.a
 Belisarius luit poenas in isto Dei iudicio. ibid.b
 Belisarius delectus inter eos qui conuersionem in Iustinianum constarunt. 522.c
 Bellator presbyter multos libros edidit. 140.e
 Bellatoris scripta in bibliotheca Casiodori. 514.c
 Bellica res quare interdum insaufum finem sortiuntur. 690.d.e
 in Bello pietas quantum possit. 82.a
 in Bello multae artes. 99.d.e. 100.a
 Bellum paratur à Iustiano Imperatore in Gilerem. 160.a.b
 Bellum Vuandalicum meditatatur Iustinianus, antequam ipsum aggrediatur. 176.e. 177.a
 de Bello Vuandalico praeclarae felices. 177.d
 in Bello non militent nisi Christiani. 205.b.c
 in Bello absit ebrietas. 205.d.e. 206.a
 in Bello commendatur iustitia. ibid.
 in Bello seueritas contra vitia probatur. 206.a
 Bellum civile Francorum diuinitus sedatum. 326.e. 327.a
 Bellum Ecclesiasticum vbique viget. 412.c
 Bellum à Tiberio Imperatore gestum contra Cosroem Regem. 606.b
 Bellum Ecclesiasticum in Occidente. 475.d.e
 Bellum civile & domesticum affligit Gallias. 484.e
 in Bello Chyrami que fuerint praeiudicata. 485.d
 Bellum Constantinopolim vrget. 48.e
 de Benedictionibus hereticorum non participabant Catholici. 640.e
 S. Benedicto traditur Placidus puer monasticis institutionibus imbuendus. 97.d
 S. Benedicto offertur Maurus ab Eutychio Senatore. ibid.
 S. Benedictus debebat apud montes Simbrunios. ibid.e
 S. Benedictus duodecim erexit monasteria. ibid.
 S. Benedictus ex angustiis Sablacenibus Casinum petit. 152.d
 à S. Benedicto tamquam à fonticulo sunt derivata immensa flumina, tot agmina monachorum. 153.b
 in S. Benedicto tamquam in patris globo apparet immensum calum. ibid.
 S. Benedictus auferit reliquias idololatriae. ibid.b.c
 de S. Benedicto conqueritur diabolus. ibid.d
 S. Benedictus, Maledictus à diabolo vocatur. ibid.
 S. Benedicto diuinitus suppeditata annona. 318.a
 à S. Benedicto descendit sancta & generosa posteritas. 337.e
 S. Benedictus quo anno mortuus. 343.a.b
 ad S. Benedictum sp. n. barium suum misit Totilas Rex. 345.a
 S. Benedictus spatium detegit. ibid.
 ad S. Benedictum venit Totilas Rex humillimus, & ab eo re-prebenditur. ibid.b.c
 ad S. Benedictum sepe veniebat Antistes Ecclesiae Canusinae. 345.c
 S. Benedictus quid vaticinatus sit de clade Vrbs. 345.c.d
 ad S. Benedictum ducit rusticum ligatum Galla Dux Gothorum. 345.e
 S. Benedicti virtute soluitur rusticus, & Galla nouit diuinam virtutem. 346.a
 S. Benedictus luget monasterium Casini destruentum. 586.b
 S. Benedictum Iamorem incendere conatur Gothi. 344.e
 S. Benedictus diuinitus ab igne liberatur. ibid.
 Benedictus Bonosus Romanus fuit Papa. 580.e
 Benedictus Papa quanto tempore sederit. 600.e
 Benedictus fecit vnam ordinationem. 601.a
 Benedicti epistola ad David Episcopum de mysterio sanctissimi Trinitatis. ibid.
 Benedicti tempore S. Gregorius non fuit creatus diaconus Cardinalis. 619.e. 621.a
 Benedicti tempore S. Gregorius adhuc non exercuit monasticam vitam. 621.a
 S. Benedictus duodecim monasteria erexit. 622.c
 Beneficia à Deo accepta sunt recolenda, & Deo gratia agenda. 224.a.b. 225.e
 Beneficiorum diuinitus acceptorum exaggeratio Iustiniani. 224.c
 Beneuentum occupat Totilas, & eius muros diruit. 346.c.d
 Benignitas Totila Regis erga Romanos. 377.b
 Benignus Episcopus Heracleae Paphlagoniae. 422.b
 ad Benignum Archiepiscopum scripsit Pelagius Papa de translatione Episcoporum. 619.d
 Beppolenus Dux cum Fredegunde visitat S. Praxetatum Episcopum. 697.d
 Berbera expugnata à Cosroem Rege Persarum. 328.d
 Bertharannus Episcopus Burdegalenis fuit in Synodo Matisconensi. 691.c
 Bertharannus cogitur pascere Faustianum, quia eum benedixerat. 693.b
 Berzellaius à Rege imitatus permittitur est latus remeare ad propria. 720.c
 Berythensis Metropolitanus subtractus ab Alexandrino, & concessus Hierosolymitano. 464.c
 Berythum in Phoenicia terrae motu solo equatum est. 465.c
 Bessarion Trapezuntius Archiepiscopus Nicenus extitit auctor concordiae Latinorum cum Graecis. 724.e
 Bessarion factus Cardinalis S. R. E. 725.a
 Bessam exercitus Praefectum aduentum Romani, cum quo conferrunt quid agendum sit in praetio. 375.b
 Bessus triticum occultè Roma vendebat contra ius. 375.d
 Bessus captus Roma au fugit. 376.e
 Bessus exponitur praestigiator. 615.a
 S. Bibiani basilica perficitur à Leontio Episcopo Burdegalensi. 543.e
 de Bibliotheca Casiodori. 514.a.b.c
 Biduarius male tractatur à Iustino Imperatore ipsius fratre. 599.b
 Biduarius

I N D E X.

Biduarius & Iustinus conciliati sunt. ibid.
 Birgentius fugit in Venetos, venit in Dalmatiam, & se conuulit Byzantium. 318.c
 Bituriensis vrbs eligitur Episcopus Sulpirius. 687.e
 Bizacena provincia gaudebat de reditu S. Fulgentij. 83.c
 Bizacena Ecclesia salua vult privilegia Iustinus Imperator. 564.e
 Bizacenum Concilium celebratum in Africa. 102.c
 Bizacij aqua inuenta sunt miraculo. 206.c
 Bizacij constituitur à Iustiano Receptor Consularis. 224.e
 Blandus presbyter missus legatus Constantinopolim ab Hormisdada Papa. 23.a
 Blandus presbyter nouissimus post diaconus positus errore librariorum. 25.d.e
 Blandi presbyteri suggestio de Ioanne legato ad Hormisdadam Papam. 50.d
 Blasphemia Origenis horrenda de Trinitate, de Dei potestate, & alia. 311.b.c.d.e
 Blasphemia Vigilij nomine scripta. 295.e
 Blasphemus in Sanctos à Deo punitur. 485.a
 Blasphemi à Deo puniuntur. 642.e
 Blasphemi in beatam Virginem à Deo puniuntur. 686.b
 Blenys sibi conciliant Iustinianus Imperator. 160.c
 Blenys humanas hostias soli sacrificare consueuerunt. ibid.d
 Blenys ad fidem conuersi. ibid.c.d
 Blindus Comes venit ad S. Benedictum. 345.a
 Boazanes Episcopus Christianorum Persarum. 98.d
 Boetius factus est Consul in Occidente. 80.c
 Boetius commentarium scripsit de Trinitate ad Symmachum. ibid.
 Boetij tertius Consulatus. ibid.d
 Boetius commentarium scripsit contra Nestorium & Eutychem. 80.e
 Boetius Theologus disertissimus. ibid.
 Boetius modestissimus & humillimus. ibid.
 Boetius alia scripsit opuscula. 81.a
 in Boetium commouetur Theodoricus tyrannus. 106.d
 Boetius missus exul Trinum. 106.e
 Boetio que obiecta fuerint. ibid.
 in Boetium qua crudeliter egerit Theodoricus tyrannus. 112.b
 Boetij excellens doctrina omnium scientiarum. 112.c
 Boetij integritas in administranda Republica. 112.e
 Boetij accusatores quam viles fuerint. 113.a
 in Boetium qua accusatio. ibid.
 Boetius oppressorum defensor. 112.e
 Boetius Senatorem defendit. 113.c.d
 de Boetij socero, vxore, & filiis, & quomodo omnes laudandi. 113.e
 Boetij filij Consulares dicti, quia filij Consulis. 113.e. 114.e
 Boetij commentaria in opera Aristotelis. 114.a
 Boetius scripsit de Trinitate, & haec fuerunt extrema eius lucubrationes. ibid.
 Boetij carcer clarissimus effectus. 114.b
 in Boetij nece ingens miraculum auulsi capitis. 114.c
 ad Boetij sepulchrum epistaphia. 114.d.e
 Boetius plures habuit & habet laudatores. ibid.
 Boetius Dionysio Areopagita comparatur. 114.b.c
 Boetius Episcopus Africanus. 47.b
 Bona Ecclesiastica distribuenda sunt pauperibus. 147.c.d.e. 148.a.b
 Bona Ecclesia non sunt diripienda. 485.a.b
 Bona Ecclesia ne accipiantur à quibuslibet, alioquin excommunicentur. 570.b.c
 Bona Ecclesia diaconus accipiens à Deo punitur. 571.a.b
 Bona Ecclesia nemo accipiat, ne à Deo puniatur. 571.a.b
 572.b.c. 575.c. 583.a. 609.b.c.d.e. 640.a.b.c.d.
 Bona mixta prauis non profunt. 714.b
 Bona Abbatis religiosa femina. 710.d
 Boni quique tentantur superbia. 684.a
 Bonifacius creatur Episcopus Carthaginensis. 82.c
 Bonifacius saluatur Primas in cathedra totius Africae. 82.c
 Bonifacius presbyter legatus Papa in Concilio Chalcedonensi. 449.c
 Bonifacius II, creatur Romanus Pontifex. 158.c.d
 Bonifacius cum ex patre Sigisualibo sit natus, fuisse genere Gothus videtur. ibid.d
 in Bonifacij Papa creatione fuit etiam electus Dioscorus schismaticus. ibid.
 Bonifacius Synodum congregauit. ibid.e
 Bonifacij nomine scripta edita. 159.b
 Bonifacius Synodum Romanam congregauit. 170.c
 Bonifacius Vigilium sibi successorem delegit. ibid.c
 Bonifacius chirographum successione Vigilij incendio consumpsit. ibid.d.e
 in Bonifacij decretum quid Agapetus. 171.a
 Bonifacij Papa obitus. ibid.
 Bonifacius Ecclesiam S. Michaelis Archangeli dicauit in summitate Circi. 171.d
 post Bonifacium quanto tempore Pontificia sedes vacauerit. ibid.e
 Bonifacij Acta contra Dioscorum irritantur ab Agapeto Papa. 236.b
 S. Bonifacij Episcopi Ferentini magna charitas in Gothos. 289.b
 Bonus de Ferentino Episcopus ordinauit Pelagium Papam. 472.d
 Boreales conuertit Rupertus Episcopus Vangianensis. 719.b
 Boreales conuersi tempore Childeberti Secundi Regis, & non Primi. ibid.
 Boreum vrbs Maurusis vicina ab exoluendo tributo libera fuit. 160.e. 161.a
 Bosphorus ciuitas maritima. 85.b
 Bracharense Concilium primum celebratum opera Theodoricus Regis. 519.e
 Bracharense Concilium secundum sub Ariamiro Rege Sueuorum. 577.b.c
 in Bracharensi Concilio quot canones sancti, & qui interfuerunt. ibid.
 Brachium S. Andreae portatum Romam à S. Gregorio Papa. 659.a
 Brachium S. Andreae asseruatum Roma in monasterio S. Gregorij. ibid.
 Bremacensis Synodus in Gallia. 630.a.b
 Bridius filius Meilochon Rex Piclorum in Britannia. 538.b
 Brigida virgo Scota in Hibernia moritur. 80.b
 Brigida extant exempla haud vulgaria. ibid.
 in Britanniam dirigit exercitum Clotarius Rex. 527.c
 in Britanniam venit S. Columbanus predicaturus verbum Dei. 538.a
 in Britannia plura facta sunt monasteria. 538.c
 à Britannis venit Vinnocus vir summa abstinentia. 619.b
 de Brunichilde & Gelesimtha sororibus quid sentiat Fortunatus. 557.e
 Brunichildis copulata in matrimonium Moroueo. 613.c
 Brunichildis nupsit Sigeberto Regi Francorum. 556.e
 Brunichildis nuptiis pax conciliata est inter Francos & Gothos. 557.a
 Brunichildis Regina facta Catholica. ibid.c.d
 ad Brunichildem fugit Moroueus. 615.b
 Brunichildis Regina accersit Lupentium Abbatem. 688.a
 Brutius subegit Totilas Rex. 346.c
 Buccellinus Dux Francorum. 473.b
 Buccellinus cum Francis victus à Romanis. 474.b
 Bulgari iuncti federe cum Longobardis. 560.e
 Bulinus confirmant inueniendo se bella gesturum pro Gothis. 474.d
 Burgun-

I N D E X.

Burgundiones foederati cum Athalrico Rege Italorum. 120.d
 Burgundiones subacti à Francis. 120.e
 Burgundionum Reges Sigismundus & Godomarus fratres. ibid.
 Burgundiones à Francis opprimuntur. 122.a
 Burgundionum magnam stragem fecerunt Longobardi. 597.c
 Burgundia praerat Chilpericus Rex. 612.e
 Byzantij suburbia populati sunt Hunni. 315.e
 Byzantium se contulit Birgentius. 318.c
 Byzantium venit Belisarius à Iustiniano vocatus. 330.e
 Byzantium concussum terramotu. 465.b

C.

Cabades Rex Persarum scribit ad Iustinum de Lazorum Rege. 84.c.d
 ad Cabadem Regem Persarum mittit legatos Iustinianus Imp. 134.e
 Cabades exoptat excurrere fines Christianorum. 85.a
 Cabades Rex Persarum multa millia Manichaeorum vna die peremit. 98.c
 Cabanis scita consilia. 81.c.d
 Cabilonensis Synodus iussu Guntherammi. 625.e
 Cadavera bestiarum & volucrum exponantur Persae. 470.a
 Cadurcensis Episcopus alteratur cum Rutheno de diocesi. 687.e
 Cacus illuminatur à S. Medardo. 529.a
 Cacus lumen recipit virtute S. Martini. 610.a
 Cacus illuminatur à Ioanne Papa. 105.c
 Cacus illuminatur in morte S. Radegundis. 719.a
 de Caco impostura Episcopi Ariani, qui re vera deinde sit cecus. 637.c.d
 Caci tres lumen recipiunt intercessione S. Martini. 506.e
 Caesares mansiones quomodo adificentur. 714.c
 Caesaria corpora non possunt esse animata, vt male sentit Origenes. 308.b
 Calibatus prescriptus Episcopis & clericis in Ecclesia Graecorum. 231.a
 Caesar Augusta obfessa à Childeberto & Clotario Regibus Francorum. 341.d
 Caesar Augusti cines ad Deum confugiunt, & liberantur. 341.e
 Caesaria femina in diocesi Auemonensi epitaphium. 689.a.b
 Caesariensis Episcopus interpellat Iustinianum pro Samaritanis. 167.a.b
 Caesariensis Metropolitanus subtrahitur ab Antiocheno Patriarcha. 464.c
 Caesariensis ciuitas nobilitata Proconsularibus fascibus. ibid.d
 Caesariensis scripsit Iustinianus contra haereticos. 197.a
 Caesarij Episc. Arelatensis obitus. 350.c
 Caesena praesidia cepit Totilas Rex. 344.a
 Carthaginiensis Concilij Actis colligitur causa Iba. 449.c.d.
 e. 450.a.b
 pro Chalcedonensi Concilio quid sentiat, & quantum labore Vigilius Papa. 453.c.d. 454.b.c.d.e
 pro Chalcedonensi Concilio sententia S. Leonis, & Simplicij Papae. 454.a
 Chalcedonensi Concilio quid additum sit à Graecis. 456.e
 Chalcedonensi Concilio saluo, disceptatum est in Quinta Synodo. 461.b
 Chalcedonense Concilium in sola Fidei causa à S. Leone approbatum. 667.d.e. 668.a
 Chalcedonense Concilium amplectitur Reccaredus Rex. 703.b
 Chalcedonense Concilium amplexi Episcopi Gothi. 704.d
 Chalcedonius à Casiodoro factus Abbas Viuariensium canonicorum. 516.d
 Chariber-

Calumnias patiuntur Sancti, sed Deum eos liberat. 273.a
 b.c.d. 578.e. 579.a
 Caluppa reclusus moritur. 611.a
 Campania potitur Totilas Rex. 344.a
 ad Campaniam Episcopus epistola Pelagij Pape de accusationibus ac iudicij Episcoporum. 625.d
 Camulianis illata est imago nulla manu facta. 589.b
 Candidus Episcopus Sarenorum. 328.c
 Candidus Praesul Sergiopolis Cosrhoi occurrit, vt auxiliaretur ciuitati. 348.c.d
 de Cancelli ligno S. Martini verè miranda. 547.b
 Canes non nutriant clerici. 692.e
 Canon ab haereticorum insidijs nos tueritur. 77.d
 Canon Apostolorum translatus est de Graeco à Dionysio Abbate. 141.d
 Canonum concordiam composuit Cresconius Episcopus Africanus. 142.a
 in Canonibus concordandis qui elaborauerunt. ibid.
 Canonum sunt custodiendi & seruandi. 269.b.c
 Canon Aurelianensis Synodi in Iudaeos. 326.a.b
 Canonum vindicta Iustinianus Imperator. 332.e. 333.a
 Canon ab omnibus seruatur, sed praesertim ab Episcopis. 332.e. 333.a.b
 Canon aliquando conculcatus à Iustiniano Imp. 333.d
 Canon in Oriente collegit Martinus Bracharensis Episcopus. 578.b
 Canticum à Iustiniano Ecclesiae traditur, reuersus Roma legatus. 215.d
 Cantica laetitia in Christianorum funere. 718.e
 Cantici Camiorum nefaria expositio per Theodorum Moephestenum. 678.b
 Capitula tria apposta à Iustiniano Imp. 358.e
 Capitulum primum Iustiniani Imp. contra Theodorum Moephestenum. 362.b.c
 Capitulum secundum aduersus scripta Theodoretii. 362.d
 Capitulum tertium aduersus Iba haereticum epistolam ad Marinum Persam. ibid.e
 Capitulis duodecim Cyrilli minime est derogandum. 542.e
 Cappadoces Praesuli insamati. 157.d.e
 Cappadoces improbi iudicantur. ibid.
 Capra caput immolabant diabolo Longobardi. 607.e
 Caprius liberat Sanctulus vir Dei à Longobardis. 585.b
 in Carcere vincit liberatur à S. Germano. 695.e
 Cardarigas Dux exercitus Persarum. 707.d
 Cardarigas simulat mouere exercitum in Romanos. 708.a
 Carilephus monasticam vitam in monasterio Modicoensi excoluit. 511.d
 Caro accipitur & secundum naturam, & secundum culpam. 654.a.b
 Caro secundum naturam resurget, non autem secundum culpam. ibid.
 Carnis vitium maxime viget inter haereticos. 12.e. 13.a.b
 Carnium humanarum comestio, fame cogente. 317.d.e
 Carthaginem reuertitur S. Fulgentius cum omnibus sacerdotibus. 82.d.e
 Carthagine potitur Belisarius. 207.c
 Carthagini datur Receptor Consularis. 224.e
 Carthagine erigit Ecclesiam Iustinianus. 226.a.b
 Carthago dicta Iustiniana. 226.c
 Carthago à militibus Ariani direpta. 284.d. 285.e
 Carthaginenses Bonifacium Episcopum & Primatem totius Africae creant. 82.c
 Carthaginenses sacerdotes Arianos expellunt. 207.a
 Carthaginenses omnes latantur propter reditum Episcoporum exilium. 82.d
 in Carthaginensi Concilio ducenti decem & septem Episcopi. 234.d
 Carthaginensis Concilij epistola ad Ioannem Papam. ibid.
 Carthagi-

I N D E X.

Carthaginense Concilium quantum deserat Pape. 234.e.
 235.a
 Carthaginense Concilium legationem mittit ad Iustinianum Imperatorem. 239.b
 Casandream ciuitatem euertunt Hunni. 315.e
 sub Casilij fluminis ripas vna insculpta de victoria Romanorum. 474.c
 Casianus Scythopolitanus praefectus monachorum conuenit. 181.a
 Casianus ab infantia fuit educatus apud diuinum Sabam. 183.a.b
 Castinum petit S. Benedictus ex augustis Sublacensium montium. 152.d
 Casimensi monasterio aliqua donat Tertullus parens S. Platidi. 337.c
 Casimensibus monachis datum est monasterium apud Lateranensem basilicam. 622.a
 Casinense monasterium destruedum iugit S. Benedictus. 586.b.c
 Casinense monasterium à Longobardis destruitur. 586.c
 Casiodorus sit Praefectus Praetorij. 210.b
 Casiodori epistola ad Ioannem Papam. 210.c
 Casiodori epistola ad Episcopos, vbi se commendat eorum orationibus. 211.b.c
 Casiodori epistola ad Dacium Episcopum Mediolanensem. 212.a
 Casiodori commendatur diligentia circa amonam. ibid.c
 Casiodorus vices suas delegat Roma Ambrosio. 211.e
 Casiodorus iubet, vt reddatur Ecclesiae vasa sacra oppignorata. 259.b
 Casiodorus quatuor tantum Synodorum assertor. 476.b
 Casiodorus ad quam etatem peruenerit, & de eius scriptis. ibid.c
 Casiodorus in monasterio litteris vacabat. 512.b.c
 Casiodorus Paschalem computum scripsit, & de Indictione, ac de Epacta. ibid.c.d
 de Casiodori monasterio Viuariense, sive Castellense. 513.b
 Casiodorus locum aptum adiuuent canobis & anachoretis. 513.d
 Casiodorus parauit monasterio lucernas & horologia. 513.e
 de Casiodori bibliotheca. 514.a
 Casiodorus scripsit perbreue Chronicon, de rebus Gothicis, de animis, super Psalmos, & alia. 515.a.b.c.d.e. 516.a.b
 Casiodori labores in senectute. 516.c
 Casiodorus quae etiam suos docuit. 516.b
 Casiodori reliquiae lucubrations. ibid.
 Casiodorus Abbatem Viuariensibus canobis Chalcedonium constituit. 516.d
 Casiodorus praefecit Gerontium Abbatem Castellensibus anachoretis. ibid.
 S. Casius Episc. Narniensis despicitur à Totila Rege. 344.b
 S. Casius liberat Spatharium Tottle Regis. ibid.
 S. Casius quo anno mortuus sit. 493.a.b
 S. Casij sepulchri epitaphium. ibid.
 de Castellensi monasterio Casiodori. 513.b.c
 Castellensibus anachoretis praefecit Abbas Gerontius. 516.d
 Casitas & ieiunium hostes vincit. 81.c
 Catania ordinationem habuit Vigilius Papa. 370.b
 Catholica Ecclesia dicta Ecclesia Romana. 221.c
 Catholicos exules restitui petuntur. 7.e
 Catholicos exules restituntur à Iustino Imp. 15.c
 Catholicum nomen nemo consequitur, nisi qui communicat cum sede Apostolica. 56.d
 Catholicum Catholicum Episcopum volunt. 245.c
 Catholicos petunt vt expellantur haereticis. 270.d
 Catholicos totius Orbis venerati sunt S. S. reliquias. 588.d
 Catholicos olim appellabantur Romani. 591.c
 Catholicum illud est, quod à Romano Pontifice proderit desinitum. 43.e

in Catholicos excitatur persecutio à Leuigildo Rege Ariano. 636.a.b
 Catholici non participabant de benedictionibus haereticorum. 640.e
 in Catholicis interdum tepescit fidei feruor. 641.c
 Catholicos persequitur Leuigildus Rex. 644.d
 Catholicos sequitur premium, si bene egerint, & poena impios. 704.e
 Catoni presbytero studebant aliqui Aruernenses, vt fieret Episcopus. 588.d
 Caucobadite haeretici. 249.d
 Cause Episcoporum non trahantur ad seculare forum. 626.e
 Cause clericorum non ad Iudices saeculares, sed ad Episcopos & Concilium prouinciale referantur. 692.c
 Cautino Archidiacono studebant multi Aruernenses, vt fieret Episcopus. 588.e
 Cautinus factus est Episcopus Aruernensis. 538.a
 ad Celerem anticum Iustinum scribit Hormisdas Papa. 28.d
 Celerianus satelles Vitalem inuempus est. 54.e
 Ceneda dat penas patratorem scelerum Leuthares. 473.e
 S. Cerbonius Episcopus Populonij. 357.d
 S. Cerbonius hospitalitatem colebat. ibid.
 S. Cerbonius male à Totila tractatur. ibid.e
 S. Cerbonium non attingit visus. ibid.
 S. Cerbonium veneratur Totilas Rex. ibid.
 S. Cerbonius Populonij Episcopus in Helbam insulam Longobardorum tempore fugit. 582.b.c
 S. Cerbonius clarus spiritu prophetia. ibid.c.d
 S. Cerbonij obitus & funus. ibid.
 S. Cerbonij corpus non attingit pluuia. ibid.d
 S. Cerbonij triumphus. ibid.e
 Cerei portati ad sepulchrum S. Martini multa ediderunt miracula. 546.e. 547.a
 Ceitheus Exconsul mittitur à Iustiniano ad reuocandum Vigilium Papam. 411.c
 Chalactericus Episcopus Carnotensis sanctitate clarus inter fuit Concilio Parisiensi primo. 501.d
 Chalactericus laudatur à Fortunato. ibid.d.e
 Chalacterici bona opera, & etas. ibid.d. 502.a
 Chalcedonem confugit Vigilius Papa è basilica S. Petri. 380.c.
 410.c. 411.b
 Chalcedonense Concilium ponendum est in Diptychis sacris. 7.e
 Chalcedonense Concilium recipitur à Iustino Imperatore. 15.c.d
 Chalcedonense Concilium plene satisfecit contra haereses Nestorij, & Eutychem. 40.d
 Chalcedonense Concilium Episcopus qui non recipiebat, & se de expellebatur. 54.a
 à Chalcedonensi Concilio receptus Theodoretus Episcopus Cyreni. 312.e
 Chalcedonense Conc. damnat symbolum Theodori. 363.d
 Chalcedonensi Concilio oppositum nihil statuit Vigilius Papa. 396.a.b.c.d
 ex Chalcedonensi Concilij Actis colligitur causa Iba. 449.c.d.
 e. 450.a.b
 pro Chalcedonensi Concilio quid sentiat, & quantum labore Vigilius Papa. 453.c.d. 454.b.c.d.e
 pro Chalcedonensi Concilio sententia S. Leonis, & Simplicij Papae. 454.a
 Chalcedonensi Concilio quid additum sit à Graecis. 456.e
 Chalcedonensi Concilio saluo, disceptatum est in Quinta Synodo. 461.b
 Chalcedonense Concilium in sola Fidei causa à S. Leone approbatum. 667.d.e. 668.a
 Chalcedonense Concilium amplectitur Reccaredus Rex. 703.b
 Chalcedonense Concilium amplexi Episcopi Gothi. 704.d
 Chalcedonius à Casiodoro factus Abbas Viuariensium canonicorum. 516.d
 Chariber-

I N D E X.

Charibertus filius Clotarij tenuit sedē regni sui Parisiis. 535.e
 Charibertus Rex tyrannicē agit in Episcopis. 543.b.c
 Charibertus restituit Emerium in Episcopatum Santonensem. ibid.c
 Charibertus Rex excommunicatur à S. Germano Episcopo Parisiensi. 570.a
 Charibertus sibi copulauit Marconesam sororem suā uxoris Meroslendis. ibid.
 Chariberti Regis sacrilegi. 575.c
 Charibertus impius suo damno inuadit res Ecclesie. ibid.
 Charibertus Rex moritur. 575.e
 Charibertus Rex laudatus à Fortunato, cum regnare cepit. 577.b
 Charibertus infami exitu diem extremum elapsit. 575.e
 Charibertus Rex confirmat donationem factam monasterio Radegundis. 716.e
 Charitas Rigunthis Regina in Gregorium Episcopum Turonensem commendatur. 631.a
 Charitas quam sit dulcis & delectabilis. 699.e
 Charitas magna monachi se vendentis, ut fratres redimeret. 657.c
 Chariton filia Tiberij Imperatoris & Anastasie. 624.e
 Cheronefium expugnarunt Hunni. 315.e
 Childebertus iungit sororem suam matrimonio Amalarico Regi. 120.e
 Childebertus insurgit in Amalaricum Regem, & ipsum occidit. 172.c
 Childebertus thesauros Amalarici, & sororem Crotildem accipit. 172.c.d
 Childeberti Regis in Gallia edictum contra Iudaeos. 326.a
 Childebertus Rex Francorum vocatur in auxilium à Vigilio Papa. 397.d
 Childebertus Rex mouet bellum aduersus Theudem Regem Gothorum in Hispania. 341.d
 Childebertus maximē pius & religiosus. ibid.
 Childebertus accepit tunicam S. Vincentij in Hispania. 341.e.
 342.a
 Childebertus Ecclesiam in honorem S. Vincentij adificat. 342.b
 Childebertus erigit templum S. Auiti. ibid.c
 Childebertus liberatus intercessione S. Auiti. ibid.d
 Childebertus erigit templum S. Eutychio. ibid.e
 Childebertus sūdere coniungitur cum Chrammo ipsius nepote. 485.c
 ad Childebertum & Clotarium Reges deuoluta est hereditas Theodibaldi. 475.a
 ad Childebertum Regem Pelagij Papae epistola. 480.a.
 481.d. 482.b
 Childeberti Regis ad Pelagium Papam legatio pro accipiendis Sanctorum reliquiis. 480.d.e
 Childeberti Regis legatio ad Pelagium Papam. 495.e
 Childebertus Rex valde profecit sub S. Germano. 500.d
 Childeberti elemosinae commendantur. ibid.
 Childeberti donatio Ecclesie S. Vincentij. 509.a.b.c.d
 Childebertus appellatur alter Melchisedech Rex & sacerdos. 510.b
 Childeberti Regis obitus. 511.b.c
 Childeberti epitaphium. ibid.c.d
 Childebertus extruxit hospitale Lugduni. ibid.d
 Childebertus erexit monasterium Arelatense, & Madoalense. ibid.
 Childebertus nepos Chilperici Regis. 618.b
 Childebertus successor in regno Chilperici. 645.d
 ad Childebertum mittit legatos Mauritius Imp. 690.b
 Childebertus male tractat legatos Mauritij. ibid.
 Childebertus mittit Felicem legatum ad Guntherannum Regem. 692.a
 Childebertus rogat Guntherannum pro Theodoro Episcopo. ibid.b

Childeberti secundi Regis & non primi tempore conuersi sunt Baioary. 719.b
 Childericus bona Ecclesie Aquensis aufert. 609.a
 Childericus dat penas patriati sceleris. ibid.b
 Childericus ponens restituit bona Ecclesie, & tamen moritur. ibid.c
 Childericus Antiocho comparatur. ibid.
 Chilpericus Rex tenuit sedem regni Suefionis. 535.e
 Chilpericus accipit coniugem Gelesuintham. 556.e
 Chilpericus plures habuit concubinas. 557.e
 Chilpericus male tractat Gelesuintham. ibid.d
 Chilpericus recipit in matrimonium Fredegundem concubinam. 558.e
 Chilpericus eicitur à regno à fratribus. ibid.
 Chilpericus vocatus in bellum inter Reges. 599.d
 Chilpericus magnam inuadit cladem Turonensibus, & Pictauiensibus. 599.d
 Chilpericus conspirat in Siebertum. 608.b
 Chilpericus regnum suscipit, mortuo Sieberto Rege. 609.d
 Chilpericus Rex epitaphium conscripsit S. Germani Episcopi. 610.c.d
 Chilpericus erat excultus poetis litteris. 610.e. 642.b
 Chilpericus solemnem oblationem fecit S. Germano. 610.e
 Chilpericus è morte liberatur, & in regnum euehitur. 612.c
 Chilperici pietas commendata à Fortunato. ibid.c.d.e
 Chilperici vltima dies fit prima. 612.d
 Chilperico redditur tremendus S. Lupicinus. 613.a
 Chilpericus offert agros & vineas S. Lupicino, quae ille noluit. ibid.b
 Chilperici filius Moroueus. ibid.c
 Chilpericus insequitur Moroueuum filium incestuosum. ibid.
 Chilperici Regis ruina praedicitur ab Angelo. 615.e
 Chilpericus furit in filium, sed ledit religionem. 616.c
 Chilpericus agit ut congregetur Concilium Parisiense. 616.d
 Chilpericus accusat Praxetatum Episcopum. ibid.d.e
 à Chilperico se defendit Praxetatus. ibid.e
 Chilpericus insurgit in Gregorium Episcopum Turonensem. 617.c
 Chilpericus tentat Gregorium. ibid.d.e
 Chilpericus accusat Praxetatum Episcopum furti. 618.c
 Chilperici filij duo Moroueus & Samson moriuntur. 619.a.b
 Chilpericus legatos mittit ad Tiberium Imp. 624.e
 Chilpericus congregat Synodum Bremacensem. 630.a.b
 Chilpericus querit se purgare ab infamia propria uxoris. 630.e
 Chilperici laudes cecinit Fortunatus. 631.c.d.e
 in Chilpericum sententia diuina. 632.a
 Chilpericus à Gregorio Turonensi accipit benedictionem. ibid.b
 in Chilperici denum apparet vindicta. ibid.c
 Chilpericus Rex grauitur agrotat. ibid.d
 Chilperici penitentia. ibid.e
 ad Chilpericum mittit legatum Agilanem Lemvigildus Rex. 638.c.d
 Chilpericus declinat in Sabellianismum. 641.e. 642.a.b
 Chilpericus tentat in suam sententiam adducere Gregorium Turonensem, & Saluim Albigensem Episcopos. 642.a.b
 Chilpericus acquiescit S. Saluo Episcopo. ibid.b
 Chilpericus erat pollens doctrina & linguarum peritia. ibid.b.c
 Chilperici successor in regno futurus decernitur Childebertus. 645.d
 ad Chilpericum scribit Gregorius Turonensis pro fratribus. 646.d.e
 Chilpericus praebet occasionem multarum caedum. 646.e
 Chilperici filiam Baddam accipit coniugem Reccaredus Rex. 686.d
 Chilperici filius paruulus moritur. 687.a
 Chilpericus quasi alter Nero. ibid.b
 Chilperici-

I N D E X.

Chilpericus Rex occiditur. 687.b
 Chilperici Regis nefanda scelera. ibid.
 de Chilperici Regis damnatione visio. ibid.c
 Chilpericus reliquit Clotarium infantem nondum baptizatum. ibid.d
 Chilpericus confirmat donationem factam monasterio Radegundis. 716.e
 Cholci appellati sunt antiquitus Lazi. 84.d
 Cholcorum Regi Christiano necem intulerunt Rasticus & Ioannes Duces. 486.e
 Chrammus arma mouet in Clotarium patrem. 484.e
 Chrammus filius sūdere coniunxit Childebertum Regem patrui. 485.c
 in Chrammi bello praenunciari mali euentus. 485.d
 Chrammus constringi iubet Austrapium in templo S. Martini, & ne ei aliquid daretur. ibid.e
 Chrammi Iudex crudelis à Deo punitur. ibid.
 Chrammi milites sacrilegi à Deo puniti. 486.a
 Chrammus liberatur à vinculis virtute S. Martini. 501.b
 in Chrammum dirigit exercitum Clotarius Rex. 527.c
 Chrammus captus atque ligatus ab exercitu Clotarij eius patrui. 527.d
 Chrammus incensa castula, ubi erat cum uxore & filiabus, interijt. ibid.
 Christus Dominus noster est verus Deus, & verus homo. 74.d.e
 à Christo anni cepti numerari per Dionysium Abbatem Romanensibus. 141.a
 Christi nomen in foribus Antiochia inscriptum. 149.d
 Christus epistolam scripsit ad Abagarum. 354.b
 Christi corpus non erat orbiculatum, ut insanus Origenes. 308.e
 Christiani nequaquam crucifigendus pro demonibus in futuro saeculo, ut insanus Origenes. 311.e
 de Christi humanitate digladiantur inter se haeretici. 517.b
 de Christi humanitate standum est sententia Ecclesie. ibid.c
 Christi corpus ante mortem an fuerit incorruptum. 521.c
 Christi imago veneranda comitata Romanum exercitum viciniam parit. 707.d.e
 Christiana eloquentia ad persuadendum quae sit. 690.a.b
 Christianorum inimicissimi sunt Hebraei. 85.e
 Christianorum spes est in Iesu Christo. 86.c.d. 87.b
 Christiani Iesu Christi fidem praedicant. ibid.d
 Christiani ponebant cruces in sublimi loco colendas. 86.d
 Christiana femina quam constantes in fide. 88.c.d.e. 89
 in Christianos crudelia facta Samaritanorum. 162.b.e
 Christiani nobiliores diti sunt famuli Dei. 351.d
 Christianorum corpora non omnia sepeliebantur in Ecclesia. 520.c
 Christiani confugiant Amasiam propter exercitum Cosrois. 526.e
 de Christianorum fuga ex Italia tempore Longobardorum. 582.b
 in Christianorum funere cantabantur cantica Latitiae. 718.e
 Chrodini Ducis obitus. 651.a
 Chrodini Ducis ingentes laudes. 651.a.b.c
 Chronicon breue compositum à Cassiodoro. 515.a.b
 in Chronicon S. Isidori error illapsus emendatur. 173.a.b.c
 Chronicon Victoris Episcopi Africani ad quem annum sit perductum. 552.c
 Chronographia ab Ecclesia Romana condita. 271.d
 Chrysaphius pro pictura Veneris voluit imaginem beatae Mariae Virginis. 526.b.c
 Chunnimundis Regis caput male tractatur ab Alboino Rege. 573.b
 Cilio utebatur Kericus Dux exercitus Romani pro thorace. 137.c
 in Circina insula penitentiam egit S. Fulgentius. 150.d
 ex Cisalpinis exercitum colligit Tiberius Imp. 606.b
 Civile bellum affligit Gallias. 484.e

Ciuitas vnaquaque suos pascat pauperes. 569.e
 Ciuitates pacifice gubernantur, ubi boni sunt Principes. 65.a
 Clades diuersarum ciuitatum. 108.c
 Clades illatae Orientalibus ab Hunnis. 315.e
 Clades aliae Imperij tempore Iulianiani Imp. 316.b
 Cladius Iulianiani benedicitur ab Epiphano Episcopo. 205.b
 Cladius Dux mittitur à Reccaredo Rege, & Francos vincit. 690.c
 Cladius ab Agapeto Papa curatur. 260.c
 Claudi ambulant virtute ligni S. Crucis. 550.c
 de Clauo S. Petri grande miraculum. 648.e
 Clauem S. Petri non audent attingere Longobardi. 649.a
 Clauem aliam auream fecit Ambarith Rex propter miraculum. ibid.
 Clauem S. Petri de terra eleuauit Mamulphus Catholicus. ibid.
 Clauus Christi Ecclesia adoratur. 388.a
 Clementia commendatur in Principe. 602.d
 Clementis VIII. P. M. & Catholicorum orationibus victoria de Turcis obtenta. 208.e
 à Clemente VIII. custodita caemeteria religio cultu. 581.e
 ad Clementem VIII. epistola auctoris de Ruthenis à sede Apost. receptis. 721.a
 ad Clementem VIII. epistola & legatio Episcoporum Ruthenorum. 726.c
 Clementis VIII. oratio, & hortatio ad Ruthenos. 730.e
 Clementis VIII. numisma de Ruthenis. 731.a
 ad Clementianum Senatorem scribit Ioannes Papa de fide. 216.a
 Cephis fit Rex Longobardorum. 573.e
 Clephus Rex occiditur à seruo. 580.c
 Clericalis tonsura corona est antiqua. 154.a
 Clerici pro arbitrio vniuersum mouent populum. 27.c
 Clerici quae scripserint contra Seuerum inuasorem Ecclesiae Antiochena. 14.a.b
 Clerici per se diuina munia implent. 148.e
 Clericorum numerus maioris Ecclesiae Constantinopolitanae. 230.a
 Clericorum reformatio procuranda. 230.a
 Clericus praefertur calibatus in Ecclesia Gracorum à Iulianiano Imp. 231.a
 in Clericos vagantes constitutio. 235.c
 de Clericis plures constitutiones Iulianiani Imp. 334.a.b.c.d.e
 Clerici traherentur ad laicalia tribunalia per arrogantiam Gothorum. 139.b.c
 Clerici ne sint oppressi aere alieno. 229.b
 Clericorum numerus sit in ecclesia. 230.a
 Clericus nullum ad saeculare iudicium trahat, neque trahatur. 326.b.c
 Clerici non incedant in saeculari habitu. 626.c
 Clericus Catholicus perstans in confessione aequalitatis personarum. 637.e
 Clericus Catholicus verberatus non sentit verbera. 638.a
 Clericorum cause non ad Indices saeculares, sed ad Episcopos & Concilium prouinciale referantur. 692.d
 Clericos quo cultu venerari debeant laici. 693.a
 Clerici à sanguine sint alieni. ibid.b
 Clerici conderuntur ad saeculare forum non trahant. 705.d
 à Clericis separanda sunt ancilla, & omnes extraneae mulieres. 715.d
 ad Clerum Romanum scribit Athalaricus Rex ipsum defendendo ab arrogantia Gothorum. 139.c
 Clerus Romanus diuinitus inspiratus. 285.e
 Cleri Romani consilium de eligendo Pontifice. 320.d
 Clerus Romanus eligit Vigilium in Summum Pontificem. 321.a
 Clerus Romanus nimis abiecit se gestit cum Iulianiano Imperatore. 467.b
 Cloaca publica Romae à Theodoro laudata. 118.c
 in Clivo

I N D E X.

in Clivo Scauri Roma erexit monasterium S. Gregorius. 621.c
 Clodulfus filius Guntheramni Regis reliquit dona locis sanctis. 696.d
 Clodobertus filius Chilperici Regis peste moritur. 632.d
 Clodobertus sepelitur in basilica S. Dionysij. 423.d.e
 Clodoberti epitaphium. 633.a.b
 Clodomerus vincit atque fugat Godomerum & Sigismundum Reges Burgundie. 121.c
 in Clodomerum praedicat religionem Dei Anitus Abbas. 423.d
 a Clodomero interficitur Sigismundus cum filiis. 122.a
 Clodomerus occiditur. 122.a
 Clodoneus filius Chilperici necatur. 633.e
 Clotarius quintus filius Clodonei expugnat Thuringios. 142.b
 Clotarius Rex iungit sibi matrimonio Radegundem inuitam. 143.a.b
 Clotarius Rex tertiam partem volebat fructuum Ecclesiae. 326.d
 Clotario non vult obedire Iniuriosus Episcopus, nec ei Vale dixit. 326.e
 Clotarius timuit Iniuriosum Episcopum. 326.e
 in Clotarium Regem insurgit Childebertus Rex cum Theodoberto. 327.a.b
 Clotarius vi tempestatis liber euadit, & pacem componit cum Childeberto & Theodoberto. 327.b
 Clotarius & Childebertus Francorum Reges bellum mouent aduersus Theudem. 341.d
 ad Clotarium & Childebertum deuoluta est hereditas Theodibaldi. 475.a
 Clotarius incestas nuptias contraxit cum Valdothrada vxore Theodibaldi. 475.b
 Clotarius Valdothradam dimisit, & tradidit Garinaldo Duci. 475.b
 Clotarius duas sorores in matrimonium sibi coniunxit. 475.b
 Clotarius monarchiam adeptus est regi Francorum. 511.e
 Clotarius cecit filias Childeberti Regis. 511.e
 Clotarius affligitur ob contemptum S. Germani. 511.e
 Clotarius S. Germanum veneratur, & ita sanitatem consequitur. 511.e, 512.a
 Clotarius Rex S. Maurum colit. 512.a
 Clotarius dirigit exercitum aduersus Chrammum filium. 527.c
 Clotarius incendere facit casulam, vbi erat Chrammus, eius vxor, & filius. 527.c
 Clotarii Francorum Regis obitus. 535.d
 Clotarius potentiam Regis caelestis conficitur. 535.d
 Clotarius saepe fuit excommunicatus a S. Nicetio Episcopo. 535.d
 Clotarius compluribus delictis obnoxius. 535.d
 Clotarius infans nondum baptizatus relinquitur a Chilperico Rege. 687.d
 Cochleus edidit libellum Maxentij atque laudauit. 44.c
 Cochleus iuste excusatur. 61.a
 Codex a Iustiano absolutus & vulgatus. 156.c
 ex Codicibus sacris querit ventura Moroueus. 616.a.b
 Coemeteria multa renouata sunt a Ioanne Papa. 112.a
 Coemeteria sanctorum martyrum restaurauit Ioannes Papa 111. 574.b
 Coemeteria a Longobardis diruta. 581.d
 Coemeteria clausa sunt, ne pateant animalibus. 581.d
 Coemeteria religioso cultu a Sanctissimo D. N. Clemente VIII. custodita. 581.d
 Coemeterium beati Hermetis construxit Pelagius Papa. 710.a
 Coemeterium SS. Nerei & Achillei via Ardeatina refecit Ioannes Papa. 112.a
 Canobius & anachoretis locum aptum adiuuenit Casiodorus. 513.d

Collatio facta Constantinopoli sub Iustiano Imp. 184.a
 Collationes octo quinta Synodi. 422.c
 Collatio prima Quinta Synodi, in qua oblati libelli Iustiniani. 423.a
 Collatio secunda, in qua vocatur Vigilus Papa, & alij Episcopi. 423.d.e
 Collatio tertia, in qua fit professio fidei, & probatur doctrina Patrum. 424.b
 Collatio quarta, in qua narrantur blasphemiae Theodori Mopsuesteni. 424.c
 Collatio quinta, in qua tractatur quomodo heretici etiam mortui sunt damnandi. 424.d.e
 Collatio sexta admodum deprauata. 456.a
 in Collatione sexta tractatur causa Iba, in qua conuincere volebant Ibam perseuerasse Nestorianum. 456.b
 Collatio septima, in qua Constantinus Quaestor aliqua proponit contra Vigilium. 457.b
 Collatio octaua & vltima, in qua recitatur sententia contra Theodorum & alios. 457.c
 S. Columbanus Abbas Apostolus Pictorum. 538.b
 S. Columbanus Hibernus vir egregie sanctitatis. 608.e
 S. Columbanus opera propagatus monachismus in Gallia, & in Italia. 608.e
 Columnae in Ecclesia sunt sacerdotes Domini. 589.d
 Columnensium familia nobilitate insignita in tabula Andreae Episcopi Cardinalis. 652.e
 Commentarium in epistolas S. Pauli mittitur Romam probandum a Romano Pontifice. 57.e
 Commentarius Dux exercitus Romani abegit barbaros. 686.b
 Communio Ecclesiae Catholica est amplectenda. 702.c
 Communionem deus Episcopi populo suis sepe. 605.a.b
 ad Communionem non ita facile peccatores sunt recipiendi. 613.d
 ad Communionem accedant Christiani, antequam bellum gerant. 100.e
 Conciliabulum colligitur Constantinop. aduersus Eutychium. 523.e
 Concilia plura celebrata in Africa ad collapsam disciplinam restituendam. 102.c
 Concilium Ariminense anathematizant Gothi. 704.c
 Concilium Aruernense in Gallia. 337.e
 in Concilio Aruernensi fuerunt quindecim Episcopi. 337.e
 Concilium Aurelianense secundum. 286.d
 in Concilio Aurelianensi qui Episcopi interfuerint, & qui canones sancti. 286.d
 Concilium Aurelianense tertium. 325.e
 Concilio Aurelianensi viginti quinque Episcopi interfuerunt. 326.a
 Concilium Aurelianense quartum, in quo statutum de Paschatis die. 355.c, d, e
 Concilium quintum Aurelianense. 414.a
 Concilium Bizacenense celebratum in Africa. 102.c
 Concilium Bizacenense in Africa sub Daciano Metropolitanano. 332.a
 ad Concilium Bizacenense rescriptum Iustiniani Imp. firmans eorum privilegia. 332.a, b
 Concilium Bracharense celebratum in Gallia opera Theodomi Regis. 519.e
 Concilium Bracharense secundum. 577.c
 in Concilio Bracharensi quot canones sancti, & qui interfuerunt. 577.c
 Concilium Brennacense in Gallia. 630.a, b
 Concilium Cabilonense iussu Guntheramni. 625.e
 Concilium Carthaginense sub Reparato Episcopo. 234.d
 in Concilio Carthaginensi decem & septem Episcopi. 234.d
 Concilium Carthaginense veneratur Ioannem Papam. 239.b
 Concilium Carthaginense legationem mittit ad Iustinianum Imperatorem. 239.b
 Concilium

I N D E X.

Concilium Chalcedonense recipitur a Iustino Imperatore. 156.d
 Concilium Chalcedonense plene satisfecit contra haereses Nestorij & Eutychetis. 40.d
 Concilium Chalcedonense anathematizat Eutychetem. 200.b
 Concilium Chalcedonense recepit Theodoretum Episcopum Cyri. 312.e
 Concilio Chalcedonensi nihil contrarium statuit Vigilus Papa. 396.a, b
 Concilio Chalcedonensi quid additum sit a Graecis. 456.e
 ex Concilio Chalcedonensi Actis colligitur causa Iba. 449.c, d, e
 ad Concilium Constantinopolitanum epistola monachorum. 14.a, b
 Concilium Constantinopolitanum sub Epiphano Episcopo. 63.b
 Concilio Constantinopolitani epistola ad Hormisdam Papam. 63.e
 Concilium Constantinopolitanum sub Menna Episcopo. 274.a, b
 Concilio Constantinopolitano qui interfuerunt. 274.c
 Concilio Constantinopolitano quot Actiones. 274.c, 275.a, b, c, 277.c
 Concilio Constantinopolitano sententia in hereticos. 278.a, b, c, d, e
 Concilium Constantinopoli congregandum contra Origenem. 310.e
 Concilium Constantinopolitanum sub Ioanne Episcopo quo tempore fuerit celebratum. 680.c
 Concilium Constantinopolitanum irritum redditur a Pelagio Papa. 681.c
 Concilium Ephesinum anathematizat Nestorium. 200.b
 Concilium Ephesinum & Chalcedonense damnant symbolum Theodori. 363.d
 Concilium Ephesinum receptum est ab Iba Episcopo. 451.c
 in Concilio Florentino facta est unio Ecclesiae Orientalis cum Occidentali. 726.e
 Concilium congregatum Hierosolymis. 10.c
 Concilio Hierosolymitano epistola. 10.c
 Concilium Hierosolymitanum sub Petro Patriarcha. 283.e
 Concilio Hierosol. quot Episcopi interfuerunt. 283.e
 Concilium Hispanense sub S. Leandro Episcopo. 715.d
 Concilium Lucense in Gallia. 565.d
 Concilium Lucense secundum sub Ariarimo Rege Suenorum. 577.b, c
 Concilium Lugdunense primum. 571.c
 Concilium Lugdunense secundum. 686.c
 in Concilio Lugdunensi quot canones sancti. 686.c
 Concilium Matisconense in Gallia. 326.b, 626.a
 Concilium Matisconense secundum. 691.b, c
 Concilium Mopsuestenense. 403.c
 Concilio Mopsuesteni epistola ad Vigilium Papam. 403.d
 Concilium Parisiense primum. 498.d
 de Concilio secundo Parisiensi. 500.b
 Concilium Parisiense congregatum ad sedandas inimicitias inter Reges. 599.d
 Concilium Parisiense nihil profecit. 599.d
 Concilium Parisiense in causa Praxetati Episcopi. 616.d
 Concilio Quinti Acta corrupta. 422.c
 in Concilio Quinto quot conuenerunt Actiones. 422.c
 Concilio Quinto resistentes Iustianus punit exilio. 458.d
 Concilio Quinto Vigilus non consentit. 459.a, b
 Concilium Quintum factum Oecumenicum, & qua auctoritate. 459.c, d
 Concilium Quintum non ita laudatum, vt alia Concilia. 459.c, d
 de Concilio Quinto quid sentiat S. Gregorius Papa. 459.e
 pro Concilio Quinto mittit librum Pelagij ad Hybernos sancti

ctus Gregorius Papa. 460.e
 in Concilio Quinto nihil actum de fide, sed de personis. 461.a, b
 in Concilio Quinto desideratur damnatio Origenis. 462.d, e
 ad Concilium Quintum epistola Iustiniani de erroribus Origenis. 462.e
 in Concilio Quintum collegerunt Synodum Episcopi Aquilae. 459.a
 Concilium Quintum ab Origenistis mutilatum. 463.d, e
 Concilium Quintum corruptum a Manichaeis. 464.e
 post Concilium Quintum qua fiat acta. 465.a
 Concilium Quintum a Vigilio comprobatum. 465.d
 Concilio Quinti germana exemplaria. 468.c, d
 Concilium Quintum receptum a Pelagio Papa. 473.a
 Concilium Quintum non receptum ab Occidentalibus. 475.e
 pro Concilio Quinto laborat Pelagius Papa. 476.d
 Concilio Quinti professio cur omitti. 578.b
 Concilium Romanum in causa Orientalium congregatum. 21.a
 Concilium Romanum ob emergentem quaestionem. 212.d
 Concilium Romanum sub Bonifacio Papa. 170.c
 Concilium secundum Romanum sub eodem Bonifacio Papa. 170.d
 Concilium Romanum habitum Romae a Pelagio Papa. 710.b
 Concilium Santonense. 543.a
 Concilium Suphetanum celebratum in Africa. 102.c
 Concilium Toleranum secundum sub Montano Episcopo. 172.e
 Concilium Toleranum tertium. 698.b
 Concilio Toleranensi Acta. 701.a, b, c, d
 Concilium Toleranum celebratum auctoritate Romani Pontificis. 698.d
 Concilium Turonense secundum. 569.a
 Concilium congregatum Tyri. 11.b
 Concilium Valentinum in Gallia. 696.c, d
 Concilium Vlicense celebratum in Africa. 102.c
 Concilia quatuor conclamata approbantur. 4.c, 61.d, e
 Concilia quatuor prima ponenda esse in Diptychis sacris. 7.e, 32.d
 Concilia frequentia in Oriente pro fide Catholica. 10.a
 Concilia quatuor amplectitur Iustianus Imp. 200.d
 ad Concilia quatuor custodienda hortatur Vigilus Papa Iustinianum Imp. 322.d
 a Concilio quatuor qui se sciungit, non iudicandus, sed est iudicatus. 322.e
 Concilia quatuor generalia amplectitur Reccaredus Rex. 702.c, & Episcopi Gothi. 704.c, d
 Concilium congregandum curat Ioannes Patriarcha Constantinopolitanus. 6.c
 Concilium congregatum Constantinopoli a Ioanne Patriarcha. 7.b, c
 Conciliorum decreta omnia sunt sub auctoritate Papae. 23.c, d
 ad Concilium provinciale referantur cause Episcoporum. 692.d
 Concilium generale quolibet triennio fiat in Gallia. 693.b
 Concilium triginta Episcoporum congregat Vigilus Papa. 381.c
 a Concilio appellabatur ad Apostolicam sedem. 571.e
 Concilium Oecumenicum indicitur a Vigilio Papa. 419.b, 421.b
 in Concilio primo fiebat professio fidei. 424.b
 Concilium quantum sit deferendum. 454.c
 Conciliorum canonibus maxime de secebat Iustianus Imp. 332.d, e
 Concilia que praecedere debeant. 701.b, c
 Concilio adest Diuinitas sancte Trinitatis. 702.d
 Concilia congregare, ad Apostolicam spectat sedem. 477.e
 Concilia

I N D E X.

Concilia semel in anno celebrari debebant in Hispania. 705.e
 Confessio egregia clericum. 637.e
 Confessio sancti Pauli ornata gemmis pretiosis. 112.a
 Confessio S. Petri exornata tabulis argenteis à Pelagio Papa. 710.a
 Confessiones Apostolorum vniuersitas appetit videre. 211.a
 Confessores sancti & martyres tantum sepeliebantur in Ecclesia. 520.c
 Confirmationem Romani Pontificis sibi arrogarunt Orientales Imperatores. 116.b
 Confirmatio donationum piarum à Synodo Valentiniana. 696.e
 Coniuges male multum nocent viris. 244.c.d
 ex Coniugio aliqui vocati ad Episcopatum. 493.e
 Coniuratio contra Iustinianum Imp. 174.e
 Coniuratio in Iustinianum Imp. 394.d
 Coniuratio militum in Africa aduersus Salomonem. 284.c.d.
 & quomodo patefacta. 285.a
 Coniuratio Arianorum in Reccaredum Regem Catholicum. 650.e
 Coniuratio Arianorum detegitur. *ibid.*
 Conon virtutibus resplendens praescitur Lauro. 183.b
 Cononem Praefectum adeunt Romani, cum quo tractant quid agendum in praesidio. 375.b
 Conon scripsit in Ioannem Grammaticum. 248.a
 Conon Neapolim custodiebat cum Isauris. 346.d
 in Consecratione qua pecunia soluenda. 203.a
 Consilium pueri Christiani supra atatem. 93.a
 Consilium Cleri Romani diuinitus inspiratum. 285.e
 Consilium Cleri Romani de eligendo Pontifice. 320.d
 Consilia scita Cabonius. 81.c.d
 Consilia petenda sunt à sanctis in angustiis. 99.c
 Constantia magna feminarum Christianarum. 88.d.e
 Constantia magna matris, & duarum filiarum virginum. 90.c.d
 Constantia sanctorum in tribulationibus commendatur. 523.a.b
 Constantia Hermenegildi Regis. 644.a
 Constantina filia Tiberij Imp. & Anastasia. 624.e
 Constantina filia Tiberij datur in matrimonium Mauritio. 629.a
 Constantinopoli habenda Synodus aduersus Origenem. 310.e
 Constantinopoli terramotu concussa. 465.b
 Constantinopoli peste, belloq; virgetur. 489.e
 Constantinopoli terramotu concutitur. 486.e
 Constantinopoli grauiter exagitata. 614.b
 Constantinopoli recipit S. Eutychie Episcopum latitia publica. 604.b
 Constantinopoli liberatur à peste precibus S. Eutychie Episcopi. 605.c
 Constantinopolim profectus Ioannes Papa ad Iustinum Imp. 104.c
 Constantinopoli institutum est monasterium penitentibus feminis. 109.e
 Constantinopolim vsque peruenierunt Hunni Iustiniani tempore. 316.a.b
 Constantinopolim venit S. Dacius fugalapsus. 318.d
 Constantinopolim translatae sunt reliquiae ab Apamea Syriae Secunde. 589.b
 Constantinopolim accersitur Vigilus Papa à Iustiniano Imp. 368.d
 Constantinopolim qua scripsit Vigilus Papa. 369.c
 Constantinopolim reuertitur Mauritius victor. 628.a
 Constantinopolim se confert Vigilus Papa. 380.a
 Constantinopolim conueniunt Orientales Episcopi ad Synodum. 422.d
 Constantinopolim venit Belisarius vocatus à Iustiniano. 350.e
 Constantinopolim peruenit Agapetus Papa. 260.d.e
 Constantinopoli plures oprumatum inquinati heresi. 268.b.c

Constantinopoli expellere hereticos conantur Archimandrita. 268.c
 Constantinopolim mittitur Apocrisarius S. Gregorius. 629.a.b
 Constantinopolim missa legatio ab Hormisdas Papa. 22.e
 Constantinopolim mittitur Paulinus Defensor. 37.b
 Constantinopolis dicta Roma noua. 37.d
 Constantinopolitana Ecclesia multis laborat insidiis. 57.c
 Constantinopoli debebant pseudoeppiscopi. 269.b.c
 Constantinopoli mortuus est Agapetus Papa. 285.c
 Constantinopolis incendium iusto Dei iudicio. 519.d
 Constantinopoli Romam detulit reliquias S. Andrae & Lucae S. Gregorius Papa. 621.e
 Constantinopoli inuenti sunt duo magni thesauri à Tiborio Imp. 625.b
 Constantinop. colligitur Conciliabulum aduersus Eutychieum. 523.e
 Constantinopolitana ciuitas pacifice gubernata à fidei Principe. 65.a
 Constantinopolitani quanto honore occurrunt Ioanni Papa. 105.d.e
 Constantinopolitana Ecclesia dicta caput Ecclesiarum, scilicet Orientalium. 219.b
 Constantinopolitana basilica maior Sophia dicta. 229.e
 Constantinopolitanorum Episcoporum series antiqua. 271.e
 Constantinopolitani acclamant Iustinum Imp. 3.a
 Constantinopolitani quid petant in acclamationibus. 5.c.d.e
 Constantinopolitanorum zelus pro fide Catholica laudatur. 10.e
 Constantinopolitana Synodus sub Epiphano Episcopo collecta. 63.b
 Constantinopolitana Synodus ad Hormisdas scribit. *ibid.*
 Constantinopolitana Synodus Romam mittit legatos. 64.d
 Constantinopolitana Synodus sub Memna Episcopo. 274.a
 Constantinopolitana Synodi proclamatio ad Antimum. 275.c
 Constantinopolitana Synodo qui interfuerunt. 274.c
 Constantinopolitana Synodi prima Actio, secunda, tertia, quarta. 274.e.275.a.b.c
 Constantinopolitana Synodi vltima Actio. 277.c
 Constantinopolitana Synodi sententia in hereticos. 277.c.
 278.a
 Constantinopolitana Synodus Quinta à principio non fuit Oecumenica. 458.a
 Constantinopolitana Synodus Quinta qua auctoritate facta sit Oecumenica. 459.c.d.e
 Constantinopolitana Synodus sub Ioanne Episcopo quo tempore celebrata. 680.c.d
 Constantinopolitana Synodus irrita redditur à Pelagio Papa. 681.b.c
 Constantinopolitana Synodum amplectitur Reccaredus Rex. 702.e
 Constantinopolitani à peste liberantur intercessione beatae Mariae. 350.a.b
 Constantinopolitanus populus ad meliorem frugem conuersus. 488.c
 à Constantinopolitano Episcopo Euangelium acceperunt Moschouita. 722.c
 Constantinopolitani populi zelus aduersus impios. 614.e
 Constantinopolitano Episcopo secundam sedem tribuit Iustinianus Imp. 335.b
 Constantinopolitani Episcopi reprehensum de audacia. 681.e.682.a
 Constantinopolitani Episcopi professi sunt reuerentiam in Apostolicam sedem. 682.d
 Constantinopolim reuertitur Smaragdus Exarchus Italiae. 696.b.c
 Constantinus diaconus Romam mittitur legatus à Synodo Constantinopolitana. 64.d
 in Con-

I N D E X.

in Constantinum Laodicensem anathema Vigilij Papa. 323.c
 Constantinus Quaeſtor mittitur à Iustiniano ad renouandum Vigilum Papam. 411.d
 Constantinus Quaeſtor iterum mittitur à Iustiniano ad Vigilum Papam. 423.e
 Constantinus Quaeſtor aliqua proponit contra Vigilum. 457.b
 Constantinus Comes vnus ex Decemviris. 156.d
 Constantius Episcopus Aquinas moritur. 574.c
 Constantius habuit spiritum prophetiae. *ibid.*
 Constantius Episcopus Aquinas alter clauit sub Hilario Papa. 574.c
 de Constantij Episcopi Mediolanensis electione epistola S. Gregorij Papa. 620.e
 Constitutio Athalarici Regis, ne clerici trabantur ad laicalia tribumalia. 139.c.d.e
 Constitutio Iustiniani Imp. de eunuchis. 155.c
 Constitutio Iustiniani de alienandis domibus Ecclesiae Hierosolymitanae. 280.a
 Constitutio Iustiniani de Iudaeis. 409.a
 Constitutio Iustiniani de praescriptione centum annorum. 233.c
 Constitutiones plures Iustiniani Imp. de Episcopis, clericis, & monachis. 334.a.b.c
 Constitutum Vigilij Papa prudens missum ad Iustinianum Imp. 426.c.427.c
 Constitutum Vigilij Papa de Tribus capitulis missum ad Iustinianum Imp. à pag. 427.c. vsque ad 455.
 Constitutum sub scribit Vigilus Papa, & plurimi alij Episcopi, & diaconi. 455.b.c.d.e
 Constitutum abrogatum ab ipso Vigilio Papa. 468.b
 Consulares interdum dicuntur filij & vxores Consulibus. 113.e.
 114.a
 Consulatus Belisarij honorificus. 228.e
 Consulatus captus negligi Iustiniani tempore. 330.b

CONSVLES.

Iustinus Imperator, & Eutharicus Cillicae. 22.d
 Ruficus, & Vitalianus. 54.e
 Valerius, & Iustinianus. 71.b
 Symmachus, & Boetius. 80.e
 Maximus sine collega. 95.b
 Iustinus Imp. & Opilio. 103.c
 Probinus, & Philoxenus. 104.c
 Olybrius sine collega. 110.a
 Manortius sine collega. 124.c
 Iustinianus 11. sine collega. 144.b
 Basilus Iunior sine collega. 150.b
 Lampadius, & Orestes. 158.b
 Iustinianus 111. 194.e
 Iustinianus 1111. & Paulinus Iunior. 209.e
 Belisarius sine collega. 228.e
 Ioannes, & Volusianus. 291.e
 Apio sine collega. 313.e
 Iustinus Iunior, & Paulinus. 319.a
 Basilus Iunior. 330.b
 Iustinus Imperator. 338.e
 Iustinus. 552.e.560.b

Contentio laudabilis de martyrio inter feminas Christianas. 88.e.89.a
 Continentiam Romani subdiaconi seruabant. 707.b
 Continentiam praecipit requirendam ab ordinandis subdiaconis Gregorius Papa. *ibid.*
 Controuersie à Iustiniano propositae duo continent capitae. 63.a
 Contumeliosus in Gallia Episcopus à Ioanne Papa Episcopatu priuatus, & in monasterium redactus. 222.a
 Contumeliosus Episc. ad Agapetum Papam Ioannis successorem appellat. 256.a.b
 ad Conuenientem urbem dirigitur exercitus Chilperici Regis. 600.c

Conuersio Hebraeorum. 391.c.392.a
 Conuersio Picthorum Septentrionalium. 538.a.b
 Conuersio Indaeorum. 611.b
 Conuersio Iudaeae femine, à qua fumus egredi visus est. 612.d
 Conuersio Gothorum, & in primis in Hispania. 697.e.
 698.a.b
 de Conuersione Gothorum oratio S. Leandri Episcopi. 699.a
 in Conuersione peccatorum magnum gaudium in Ecclesia. *ibid.*
 de Conuersione totius Orbis spem conceperunt in Toletana Synodo. *ibid.*
 Conuersio Baioariorum. 719.b
 Coonober Comes Britannorum. 527.d
 Copiosus frater Iustini monachi. 711.d
 Copioso apparet Iustinus liber à penis purgatorij. 712.b
 Corinthus terrae motu concutitur. 108.c
 Corona Imperatoribus Orientalibus ab Episcopo Constantinopolitano dabatur. 35.a
 Corona apparuit splendida in capite S. Sabae. 163.a
 Corona clericalis est antiqua. 154.a
 Corona spiniae partem dat Iustinianus S. Germano Episcopo. 510.c
 de Coronatione Tiberij Imp. 624.b
 Corpus effinxit Deus vna, & animam immisit in creatione hominum. 302.c.d.e.303.a.b
 Corpus Iesu Christi an fuerit incorruptum ante mortem. 521.c.d
 Corpus nostrum in resurrectione erit palpabile. 653.e
 Corpora Sanctorum sepulta non sunt curiose quarendae. 710.a.b
 Corporum resurrectio credenda est contra Origenem. 307.b
 Corpora caelestia non possunt esse animata, vt asserit Origenes. 308.b
 Corruptioli dicti sunt aliqui heretici. 54.c
 Corrupticola victi ab Aphthartodocis hereticis. 517.b.c
 Corsica capitur à Gothis. 412.c
 Coruus oculum corui non eruet. 617.c
 Cosmas Episcopus Mopsuestenus. 403.c
 S.S. Cosma & Damiani templum inſtauratum à Iustiniano. 504.d
 S.S. Cosmas & Damianus per visum apparuerunt Iustiniano, & ipsum infirmum curauerunt. *ibid.*
 Cosmas Abbas à Hierosolymis venit Pharan Lauro. 579.e
 Cosmas ibi moritur, & paralyticum curat. 579.e.580.a
 Cosmae alia miracula. 580.a.b
 Cosroes Persarum Rex Antiochiam capit, & incendio tradit. 150.a
 cum Cosroes pacem componit Iustinianus Imp. 161.c
 Cosroes Rex Persarum statuit rumpere foedus cum Iustiniano Imp. 316.b
 Cosroes sollicitabat Vitiges Gothorum Rex ad inferendum bellum in Iustinianum. *ibid.*
 Cosroes Rex Persarum rupto foedere mouit exercitum in Imperium Romanum. 328.c
 Cosroes Berœam expugnauit, & Antiochiam cepit. 328.d
 Cosroes Apameam venit. 328.e
 Cosroes Regis expeditio tertia in Romanos. 348.c
 Cosrois occurrit Candidus Praesul, vt auxiliaretur Sergiopolis. 348.c
 Cosroes in custodia ducit Caidum, & probris afficit. *ibid.*
 Cosroes omnem suppellectilem templi aufert. *ibid.*
 Cosroes Sergiopolim euertere statuit. *ibid.*
 Cosroes diuinitus ab vrbe repulsus. *ibid.*
 Cosrois delati sunt Ecclesiae thesauri, quos maxime appetebat. 349.a
 Cosroes Edessam inuadit. 354.a
 Cosroes in Mesopotamiam exercitum ducit. *ibid.*
 Cosroes non in Romanum Imperium, sed in Christum insurgit. *ibid.*
 Cosrois conatus in oppugnanda Edessis. *ibid.*
 in Cosroes & eius exercitus diuina virtus. 354.e.355.a
 Cosroes

I N D E X.

Cosroes alter Nabuchodonosor Rex venit Sebasten & Melitenem. 526.e
Cosroes milites inuadunt Antiochiam. 590.a
ad Cosroes mittit Traianum Sophia Augusta pro pace, quam obtinet. 598.d.e
de Cosrois annis emendandus Agathias. 606.a
in Cosroes bellum gerit Tiberius Imp. ibid.
Cosroes contemnit legatos Iustini Imp. ibid.
Cosroes adoratur exercitum Romanorum. 606.d
Cosroes fugiens relinquit exercitum. ibid.
Cosroes merore consumptus moritur. 607.a.b.c
Creatio Siluerij Pape. 285.e
Creatio vniuersi quomodo sit facta. 302.e
Creatio sex dierum. 305.c.d
Cresconius Episcopus Africanus composuit Concordiam canonum. 142.a
Crotildis coniux Amalarici Regis. 120.e
Crotildis male tractatur ab Amalarico coniuge. 172.b
Crotildis non conueniebat cum heretico coniuge. ibid.
Crotildis in itinere moritur. ibid.
Crotildis Regina orationibus sedat civile bellum filiorum. 327.a.b
S. Crotildis Regine obitus. 466.e
Crotildis Parisios magno cum psallentium praecio deportata. ibid.
Crotildis autrix, vt Franci Christianam religionem susceperint. ibid.
Crotildis inter Sanctas relata. ibid.
in Crucem insaniebant heretici sacrilegi. 12.b
in Crucem insaniant Nouatores nostri temporis. ibid.
Crux ab hereticis apponebatur Trifugio. 45.d.e
Crux Christi inimicissimi sunt Hebraei. 86.c.d
Crux a Fidelibus ponebatur in sublimi loco adoranda. 86.d
Crux ligni magnam miraculum. 328.e
S. Crucis signo demonem expulit S. Casius Narniensis Episcopus. 344.b
Crucem pulcherrimam offert S. Petro Belisarius. 352.a
Crux lignum Ecclesia per totum mundum adorat. 388.a
Crux maxima virtus. 392.a.b
e Cruce nascitur oleum ad curandos infirmos. 525.b
Crux signo se signare soliti Fideles concionem habituri ad pulum. 534.c.d
Crux lignum portabant Imperatores in fronte. ibid.
S. Crucis lignum exoptat Radegundis Regina, & legationem pro eo mittit in Orientem. 548.b
S. Crucis ligno aduersatur Moroneus Episcopus. ibid.
S. Crucis lignum contumeliam patitur. 548.e
S. Crucis ligno erectum oratorium apud Turonos. ibid.
S. Crucis ligni praeconia. 549.a.b
S. Crucis lignum quibus domus esset illustratum. ibid.
S. Crucis lignum reconditur suo loco per S. Euphronium Episcopus. ibid.
S. Crucis lignum honestatur hymnis, Vexilla Regis procedunt, & Pange lingua gloriosi. ibid.
a S. Cruce multa miracula edita. 550.c.d
de Cruce lux splendida apparuit. 550.d
e S. Cruce oleum exundans. ibid.
in Crucis honorem elegans epigramma. 549.e
in Crucis honorem insigne miraculum, de exescente oleo lampadis. 550.e
Cruce facta Samaritanorum in Christianos. 162.b.c
Cuius probat Ioannis Pape & Iustini epistolam. 217.c.d
Culpa peccati saepe a Deo dimititur, sed non poena. 508.c
Cultus Fidelium erga Ecclesias. 168.a
Curs Scythia impetum facit in Persas, & eos vincit. 606.c.d
Curs accipit thesaurum Regis Cosrois, ipso spectante. ibid.
Cyclus Paschalis Dionysij monachi. 140.a
S. Cyprianus praedixit Africa liberationem. 177.e

S. Cypriani templum sibi vendicant Africani. 207.d.b
Cyr quid egerint Nestoriani. 69.e
Cyrillus Episcopus Alexandrinus ponendus erat in Diptychis sacris. 8.a
Cyrillus Alexandrinus affirmat corporum resurrectionem, contra Origenem. 307.b
Cyrillus Episcopus Alexandrinus positus loco Theodori Mopsuesteni. 403.e
de Cyrilli obitu epistola supposita Theodori nomine. 425.e
Cyrillus legatus & Vicarius Pape in Ephesina Synodo. 427.d
S. Cyrillo quando aduersatur sit Ibas Episcopus. 451.d
S. Cyrilli capitulis minime est derogandum. 452.e
Cyrilli clerici filius curatur a S. Eulychio. 525.e, 526.a
Cyrillus Terlezki Exarchus, Luceoniensis & Ostroensis Episcopus, Ruthenorum legatus ad Clementem Octauum Pont. Max. 722.d
Cyrillus Terlezki subscriptus in decreto deliberationis & litteris Ruthenorum Episcoporum. 726.b, 727.b
Istei professionem edidit. 730.d
Cyrilla videtur ab Episcopo Ariano cecatus. 637.c
Cyrus legatus Aemeterum ad Ioannem Papam. 195.a
Cyrus Aemeterensem Nestorianum conatur renouare Ioannes Pape. 214.a.b
Cyzicenus scripsit Iustinianum contra hereticos. 197.a

D.

Acco insidiis Draccoleni Ducis captus interfectus est, accepta poenitentia. 623.a
Dacia Mediterranea sub Iustiniana Prima. 243.a
Dacia Ripensis & Prualis sub Iustiniana Prima. ibid.
Dacianus Episcopus in Concilio Carthaginensi. 234.d
ad Dacianum epistola Agapeti Pape. 238.a
Dacianus Metropolitanus Bizacenus. 332.a
ad Dacianum Metropolitanum rescriptum Iustiniani de seruanda Ecclesiastica disciplina. ibid.
ad Dacium Episcopum Mediolanensem epistola Casiodori pro abundantia. 212.a
S. Dacius Episcopus Mediolanensis sanctitate insignis. 313.c.d
S. Dacius Episcopus implorat a Belisario auxilium contra Gothos. ibid.
S. Dacius fungitur legatione ad Belisarium. ibid.
S. Dacius fuga lapsus venit Constantinopolim. 318.d
S. Dacius domum liberat a Diabolo ibi habitante. 318.d.e
Dacius Episcopus noluit subscribere edicto Iustiniani Imp. 366.c
Dacius Episcopus obuiam venit Vigilio Pape, qui cum secum ducit Constantinopolim. 380.a
Daemon in officinam heretici hominis debacchatur. 391.c
Daemon inuenem arripit, & vitia Theodoberi Regis deregit, & virtutes S. Nicerij extollit. 169.d.e
Demonum poena aeterna, contra Origenem. 309.b
Demones proflagantur per lignum S. Crucis. 550.c
Daemon ingressus in Sarracenos, qui se ipsos interfecerunt. 657.e
Daemon tentat superbi, quosque optimos. 684.a
Demones terrentur a Sanctis. 691.e
Demon laquet de gaudio & pace Ecclesie. 700.e
Demon semper discordiam quaerit. ibid.
Dagobertus filius Chilperici moritur. 632.e
Dagoberti epitaphium. 633.c
Dagoberti laudes. ibid.
Dalmatius Ruthena ciuitatis Episcopus moritur. 642.e
Dalmatium in conuicio blasphemans presbyter, statim moritur. ibid.
Damascius Syrus cum aliis philosophis ad Persas se confert. 469.d. sed eorum mores persasi reuertuntur. ibid.
470.a

Damianus

I N D E X.

Damiana Abbatisa solitaria quid narravit de Abbate Georgio. 372.d.e
Dammatorum poena, & gloria beatorum eterna. 309.b.c.d
S. Danielis exemplo permotus est Lazarus Rex. 84.e
Daphne terrae motu concidit. 614.b
Daras castrum captum ab Artabano Persa. 589.a
Dardania sub Iustiniana Prima. 243.a
Darida Gothorum Dux male tractat S. Libertinum. 346.b
Darida restituit equum ablatum S. Libertino. ibid.
ad David Episcopum epistola Benedicti Pape de mysterio sanctissime Trinitatis. 601.a
Debita omnia sunt soluenda. 563.e, 564.a
Decernitur constituitur a Iustiniano pro Codice compilando. 156.c.d
Decima danda in vstus pauperum. 692.b
Decius Patricius vir gloriosus. 647.b
Deciorum antiqua familia nobilis. 210.a
Decreta pacis inter Orientales & Occidentales promulganda. 34.d.e
Decretum Ruthenorum de vnione cum Romana Ecclesia. 725.a.b
Defensor Nestorianus quid egerit Cyri. 69.c
Defensores Constituti Vigily construnt schisma. 460.e
Defensores Trium capitulorum quid pretenderent. 461.d.e
Defensorum Trium capitulorum duplex conditio. 462.a.b
Defensores Vigily Pape ab ipso defecerunt. 387.a
Defensores Trium capitulorum sunt in triplici statu. 365.b
pro Defunctis, qui sibi propriis manibus mortem intulerint, non est orandum. 268.e
pro Defunctis sacrificium est salubre. 712.b
Demetrius Episcopus magnas tentationes sustinuit ab Origenem. 305.b
Demetrius Philippensis Episcopus in Collatione Constantinopolitana primum obtinet locum. 183.e. mittitur legatus ad Iustinianum Imp. ad Ioannem Papam. 195.a
Demetrius Episcopus laudatur a Ioanne Pape. 214.c
ad Demetrium Regem Rastorum epistola Gregorij Pape Serptimi. 723.e
Demetrius Rex Rastorum expulsus a fratre tyranno. 724.b.c
Demetrius Rex confugit ad Henricum Imp. ibid.
Desideratus Episcopus Vindanensis fuit in Concilio Aruernensi. 339.e
Desiderato multas irrogauit iniurias Theodoricus Rex. ibid.
Desiderati charitas erga suum populum. 340.a
Deseratio oppresso iustitia. 52.e
a Deo implorandum est auxilium in laboribus perferendis. 1.c.d
Deus vigil inspector & auxiliator in laboribus. ibid.
Deus infirma eligit, vt confundat fortia. 24.e
Deus, & non Diuinitas est nata, atque passus. 46.e
ad Deum vniuersa quae facimus sunt referenda. 72.e
Deo sunt reddenda gratiarum actiones pro beneficiis acceptis. 72.e
Deo reddenda est ratio dispensationis. 77.e
Deo accepta tamquam auctori sunt referenda. 81.a
Deus miracula facit, quando opus est. 99.e
Deus habet occultos famulos, & sibi soli cognitos. 123.b
Deus largè rependit in iis quae facta sunt eius amore. 164.e
Deo gratia sunt agenda pro beneficiis acceptis. 224.b
a Deo omne principium bonum. 230.e
Deo sacrificium gratissimum, Orbem purgare a vitis. 253.b
Deus in necessitatibus Angelos etiam mittit ad succurrendum hominibus. 291.a.b
Deus animam & corpus simul fecit. 302.c.d.e, 303.a.b.c.d
de Dei potestate blasphemem Origenem. 311.c
Deus suppeditat annonam sanctis suis. 318.a.b
Dei providentia in gubernanda Romana Ecclesia. 320.b.c

Deus non desinit successe Petri, licet interdum sit malus. 321.d
Dei consilium in hostes suos. 328.a.b
Dei vindicta ob violatam fidem. 329.c
Deus in necessitatibus succurrit. 354.d.e
Deus reddunt placatum sibi immaculata. 359.a
Dei vltio in hereticum contemnentem diuina. 389.c
Deus per angelos malos interdum flagellat. 349.c.d
Deus non irascitur. 466.b.c
Deus sacrilegos punit. 485.e, 600.b, 691.d, 692.d
Deus magis timendus, quam Principes. 499.a
Deo infideles, nesciunt praestare fidem hominibus. 522.c
Deus magno honore afficit sanctos. 603.e, 604.a.b
Deus superbos humiliat. 607.d
Deus blasphemos punit. 642.c, 686.b
Deus defendit Romanam. 648.e
Deum laudant in acclamationibus in Concilio Toletano. 703.c
Deus dedit minister Vigily Pape ab ipso defecit. 387.a
Deus dedit minister Vigily Pape ab ipso deponitur. 402.e
Deus dedit elemosinis edificauit sibi domum auream in calo. 714.c.d
Diabolus conqueritur de sanctis monachis. 153.d
Diabolus apparuit terretimus & succensus S. Benedicto. ibid.
a Diabolo liberat domum S. Dacius Episcopus. 318.d.e
Diabolus, vide Daemon.
Diaconos a se recedentes excommunicat Vigily Pape. 408.b.c
Diaconus ex Gallia peregrinatur ad limina Apostolorum. 596.e, 597.a
Diaconus miratur virtutem S. Hosphij. 597.b
Diaconus quando fuerit creatus S. Gregorius. 619.e
Diaconi Episcopo non obedientes a communione Ecclesia se suspendunt. 402.c.d
Diaconus Catholicus prouocat ad miraculum presbyterum hereticum. 641.b.c
in Diacono Catholico tepescit fides feruor. ibid.
in Diacono alio apparet fides ardens. ibid.
Diaconus Episcopus Africanus. 47.b
Diaconus, relicta Ecclesia, Fisco se publice inuicit, & bona S. martyris Iuliani diripuit. 570.e. a Deo flagellatur vsq; ad mortem. 571.a.b
Diaconus liberatur a Longobardis per Sanctulum. 584.c.d
Diaconus occiditur a Longobardis, & vltio sequitur occisorem. 585.e
Diaconi S. R. E. eligebantur Apocrisarij. 629.d
Didymus Origenista expellitur ab Agapeto Praefecto Lauro. 179.c.d
Dies Dominici sanctificandi sunt. 692.b.c, 694.d
Digestorum libri quo anno a Iustiniano editi. 209.a.b
in Digestorum libris conscribendis quatuor anni consumpti sunt. ibid.
de Diuico loco Synodi Constantinopolitane. 274.d.e
Dijicium vnde dictum. ibid.
Diogenes philosophus ex Phoenicia, relicta Christianis, ad Persas se confert. 469.d
Diogenes ad religionem reuertitur. 469.e, 470.a
Diodori Tarfensis memoria celebratur a Nestorianis. 69.c
Dionysius cognomento Exiguus monachus, natione Scythia. 140.a.b
Dionysij Paschalis cyclus. ibid.
Dionysij peritia atque virtutes. ibid.
Dionysius linguam Latinam & Graecam optime callebat. ibid.
Dionysij lacryma & ieiunia. ibid.
Dionysij obitus. ibid.
Dionysius cepit numerare annos a Christo, & non per Olympiades, vel Consules. 141.a
Dionysius

Dionysius Græcos canones collegit, & transtulit. 141.b
 Dionysij litteræ ad Stephanum Episcopum. ibid.c
 Dionysius transtulit Canones Apostolorum de Græco, item regulas Nicænae Synodi, & alia. ibid.d
 Dionysius Exiguus confirmat sententiam Iustiniani de Christo passio. 201.e
 Dionysij Exigui scripta in bibliotheca Casiodori. 514.c
 Dionysius fortiter se gessit, cum eum affligeret Sabellinus. 305.b
 Dionysius Zbirniskij Episcopus Chelmenfis, Belsensiq; subscriptus litteris Ruthenorum Episcoporum. 726.b.727.c
 Dioscorus diaconus missus legatus Constantinopolim ab Hormisdâ Papa. 23.a
 Dioscori relatio ad Hormisdam Papam. 38.e
 Dioscorus accusatur à monachis Scythia. 48.b
 ad Dioscorum scribit Hormisdâ Papa. 49.a
 Dioscori ad Hormisdam epistola. ibid.b.c
 Dioscori relatio de obitu Ioannis, & creatione Epiphaniij Constantinopolitani Episcopi. 56.b.c
 Dioscori Iunioris Alexandrini Episcopi mors. 54.a
 Dioscorus Alexandrinus hereticus in Concilio Chalcedonensi damnatus. 21.e
 Dioscorus hereticus anathematizatur Constantinopoli. 32.d
 Dioscorus hereticus in igne inferni positus apparet. 181.d
 Dioscorus Iudex rogatus vnus ex Decemviris. 156.d
 Dioscorus Augustalis Iudex Alexandria. 244.e
 Dioscorus diaconus schismaticus creatus est contra Bonifacium Papam. 158.d
 Dioscorus citò mortuus est. ibid.e
 Dioscorus conspersus labe simonia. ibid.
 Dioscorus anathematizatus post mortem causa pecuniarum. 159.a
 in Dioscorum Acta Bonifacij irritantur ab Agapeto Papa. 236.b
 in Diprychis restituta sunt nomina Episcoporum expulsi. 6.c
 in Diprychis sacris quatuor prima Concilia relata. 7.e
 è Diprychis etiam nomina Imperatorum & Patriarcharum hereticorum delebantur. 33.b.c
 S. Disciola virgo neptis S. Saluij Episcopi moritur. 680.b
 disciplina motum retinenda. 705.c
 Discipulorum dabitatio fuit confirmatio nostræ fidei. 75.e. 76.a
 Discretio maximè spectat ad superiores. 386.c
 Disputatio inter S. Gregorium diaconum, & Eurychium Episcopum. 653.e
 Disputatio Gregorij Turonensis de S. Trinitate cum Agulone legato Ariano. 638.c.d
 Diuinitas non, sed Deus est natus, & passus. 46.e
 Diuinitas Iesu Christi probatur ex responsione sancti Petri. 75.e
 Diuites opprimunt pauperes. 564.a.b.c.d
 Diuites paucendi sunt, ne opprimant pauperes. ibid.d
 de Diuorrio impium edictum Iustini Imp. 542.a
 Doctrinam accipiant Episcopi ab Apostolica sede. 50.b
 Doctrina fides est satis à maioribus elucidata. 74.d
 Doctrina de Verbi incarnatione. 303.e
 Doctrina Catholica de incarnatione Verbi. 216.e
 à Doctrina recta non est recedendum. 395.e
 Doctrinam Patrum sequitur Quinta Synodus, & eam approbat. 424.b
 Doctrina petenda ab antiquis. 514.b
 per Doctrinam patrum ascenditur tamquam per scalam Iacob. ibid.c
 Dogmata Christianorum componere vult inuisitè Iustinianus. 394.e
 Domini Natalem precedebat ieiunium. 626.c
 Dominicus Exconsul legatus Iustiniani ad Vigilium Papam. 322.a.c

Dominico legato Iustiniani Imp. committit secreta Vigilij Papa. 324.d
 Dominicus Calliopolis Episcopus. 407.b
 Dominica dies sunt sanctificandi. 692.b.c.694.d
 Domitianus Origenista fuit Episcopus Galatarum. 182.a.b
 Domitianus Episcopus Aucyrensis confitetur peccatum Vigilio Papa. 367.c
 Domitianus Episcopus Catalaunensis interfuit secundæ Synodo Turonensi. 569.a
 Donatulus Episcopus Canonianensis scripsit ad Radegundem de institutione monasticâ. 502.e
 Donatulus Episcopus Canonianensis subscriptus in secundâ Synodo Turonensi. 569.a
 Donatulus Episcopus Canonianensis conspicuus miraculis moritur. 647.a
 Donnus creatur Episcopus Antiochenus. 372.b
 Donnus Episcopus antiochenus interfuit Quinta Synodo. 422.e
 Domni iudicij profectio missa ad Iustinianum à Vigilio Papa. 429.b
 Donnus Antiochenus subscribit sententiæ lata à Quinta Synodo. 457.c
 Donnus Episcopus Antiochenus moritur. 507.a
 Donnum auram adificat sibi in celo misericordes. 714.d
 Donus liberatur à diabolo ibi habitante per S. Dacium Episcopum. 318.d.e
 Donatio Childeberti Regis Francorum Ecclesia S. Vincentij. 509.a.b.c.d
 Donationes factas Ecclesiis soluendas esse decernit Synodus Valentina. 696.d.e
 in Donatistas que statuerit Iustinianus Imp. 239.e
 Doronensis Episcopus sub Hierosolymitano Patriarcha. 464.c
 in S. Dorothei monasterium introducta meretrices ab hereticis. 13.d
 Dorothæus Episcopus Thessalonicensis. 28.e
 Dorothæus à communionem sedis Apostolicæ se subduxit. 28.e. 31.c.d
 Dorothæus cum legato Papa contendit. 31.c
 Dorothæus libellum Papa subscripsit. ibid.d
 Dorothæus Episcopus ab Hormisdâ Romam vocatur. 50.b
 Dorothæi malitia occisus est Ioannes Catholicus hospes legatorum. 51.d
 Dorothæus populum Thessalonicensem concitat. 51.c
 Dorothæus Constantinopolim à Iustino Imp. vocatur. 51.d
 Dorothæus malorum omnium instigator & auctor. ibid.
 de Dorothæo quid referant legati ad Hormisdam Papam. 53.b.c
 Dorothæus scribit ad Hormisdam, se excusans de scelere perpetrato. 67.e.68.a
 ad Dorothæum Episcopum Thessalonicensem scribit Hormisdâ Papa. 68.b
 Dorothæus à sede Apostolica dissidebat. ibid.b
 Dorothæus à Christianitate tramite deiciatur. ibid.c
 Dorothæum horretur Hormisdâ, vt conuertatur. 68.c
 à Draccoleno Duce Dacæ nobilis Dux infidiis captus, & interfectus. 623.a
 Draccolenus superbus à Guntheranno Bosone interfectus. ibid.b
 Draco cum plurimis serpentibus in Tiberis inundatione. 708.d.e
 Dulcitus Abbas Romanus. 372.e
 Dunaan Hebraus Homeritarum Rex inimicissimus Christianorum. 85.e
 Dunaan partim Hebraus, partim Gentilis. ibid.
 Dunaan Rex insurgit contra Elebaan Regem, & ab eo vincitur & expugnatur. ibid.
 Dunaan Rex impio edicto sentit in Christianos. 86.a
 Dunaan obsidet Nagran ciuitatem. ibid.c
 Dunaan execratur Crucem Christi, & Crucifixum. ibid.
 Dunaan

Dunaan superbus in Iesum Christum profert execranda verba. 86.d
 Dunaan dolo tentat deditionem ciuitatis Nagran. 87.a
 Dunaan ingreditur ciuitatem Nagran, & insurandum non seruat. ibid.b.c
 Dunaan vinculis arctat nobiles ciuitates Nagran. ibid.c
 Dunaan effodit & comburit corpus Pauli Episcopi olim defuncti. 87.d
 Dunaan comburere fecit sacerdotes, monachos, & virgines. ibid.
 Dunaan ciues, & Aretham tentat. ibid.e
 Dunaan apostata fuit, & in Christum blasphematur. ibid.
 Dunaan dolo subvertere conatur Christianos. 88.c
 Dunaan Rex iubet occidi Christianas feminas. 88.e
 Dunaan Rex tentat nobilem viduam auertere à fide. 89.b.c
 Dunaan crudelitas in virgines, & exurit matrem. 90.c.d
 Dunaan vocat Aretham cum sociis. 91.a
 Dunaan reprehenditur ab Aretha. 91.b
 Dunaan impius Rex iure arguitur. ibid.c
 Dunaan superbus, iniustus appellatur ab Aretha martyre. 91.c.d.e
 Dunaan fert sententiam capitis in Aretham & socios. 92.d
 Dunaan frustra blanditur puero Christiano. 93.b
 Dunaan prouocatur à puero Christiano. 93.d
 Dunaan vincitur à feminis, à decrepita etate, & à puero. 93.e
 Dunaan alter Pharaos. 93.a
 Dunaan parit reliquos ciuibus. ibid.e
 Dunaan redigit in seruitutem masculos & feminas. 94.a
 Dunaan perirent prodigia. ibid.b
 Dunaan rogat Regem Persarum, vt Christianos funditus perdat. ibid.
 Dunaan scribit ad Alamundarum Ducem Sarracenorum contra Christianos. ibid.
 Dunaan presidium tenebat in mari & in terra contra Christianos. 99.d.e
 Dunaan artes dolose irrita redditæ. ibid.e
 Dunaan impedit appulsum nauium Christianorum. ibid.
 Dunaan se & cognatos catena aurea alligauit. 100.c
 Dunaan à Deo mens est ablata. ibid.
 Dunaan vna cum sociis interfectus à Christianis. 101.a
 Duodecim capitulis Cyrilli minime est derogandum. 452.e
 sub Ducibus Longobardi truculentiores. 582.a.b
 sub Ducibus per decemium steterunt Longobardi. 648.c
 Duces Longobardi dimidium substantia dederunt suo Regi. ibid.d
 Dulcissimus pater Iustini Iun. Imperatoris. 532.d
 Dyrrachium terramotui grauerit concutitur. 108.c

E.

Eberulfus cubicularius Chilperici Regis occidit ipsum Regem. 692.e
 Eberulfus occisus est in atrio Ecclesiæ sancti Martini. ibid.d
 Ebrietas in bello damnatur. 205.d
 Ebrietas Germanorum deploratur. 206.b
 Eburicus successit Mironi in regnum Sueuorum. 645.c
 Ecclesia ab hereticis dissipatur. 14.b.c
 Ecclesia pax & fides restituenda per Iustinum Imp. 24.e
 Ecclesia mareret, cum est dissipata. 25.a
 Ecclesia vniuersalis caput est Papa. 35.c.d
 in Ecclesia prohibentur nouæ locutiones. 39.c.d
 Ecclesia lex, vt omnes Romano Pontifici deserant. 64.b.c
 Ecclesia esse debet sine macula & ruga. 73.d
 Ecclesia non est pollucenda quavis macula hereticorum. 74.b
 Ecclesia Romana luget sub Rege Gotho. 77.a
 Ecclesia à Vuandalis omni contumeliarum genere afflicta. 81.d

Ecclesia à Vuandalis profanata, à Mauris purgantur. 81.c.d
 Ecclesia viuificatur vbique vno eodemq; Spiritu. 85.d
 Ecclesia per flagella hereticos punit. 96.c
 ad Ecclesiam numeræ afferbant Imperatores & Reges. 96.e. 97.a
 Ecclesia ornate ab Hormisdâ Papa. 97.b
 Ecclesiæ Ariatorum consecratae sunt Deo Catholico citu à Ioanne Papa. 106.b.110.c
 Ecclesiæ Ariatorum precipit Ioannes Papa vt Catholica redantur. 110.e
 Ecclesiis sua bona largitur Iustinianus electus Imperator. 125.b
 Ecclesiæ auro purissimo interdum rectæ. 138.a
 Ecclesiæ res ne furentur milites, alioquin à Deo puniuntur. 142.e
 Ecclesiæ non respuit leges rectas ab impijs latas. 146.b
 Ecclesijs proprias non ita facile relinquunt Episcopi. 146.c.d
 Ecclesia est heres bonorum Episcopi. 147.d
 in Ecclesia calus Fidelium. 168.a
 Ecclesijs hereditas relicta, pauperibus est distribuenda. 168.a
 in Ecclesiam fugientes non sunt molestandi: alioquin molestantes à Deo puniuntur. 169.a.b
 Ecclesiæ interdum aliqua concedit, quæ alijs negauit. 201.a.b
 ab Ecclesijs habeantur extorres, qui noluerint Apostolicis obedire mandatis. 214.b
 Ecclesiæ gremium suum redeuntibus numquam claudit. ibid.
 Ecclesiæ Romanae primatus pluries probatus. 218.c.d
 Ecclesiæ Romanae primatus vbique elucet. 219.a.b
 Ecclesiæ Constantinopolitana dicta caput à Græcis, scilicet Ecclesiarum Orientalium. 219.b
 Ecclesiæ Romanae auctoritas super omnes Ecclesias. 218.b
 Ecclesiæ Romana dicta Apostolica Sedes, quod probatur pluribus testimonijs. 221.a.b.c
 Ecclesiæ Romana dicta Ecclesiæ Catholica. ibid.c
 de Ecclesijs Cathagine à Iustiniano erectis. 226.a.b
 Ecclesiæ ne sint oppressæ aere alieno. 229.b
 Ecclesiæ facultates pauperibus erogentur. 230.b
 in Ecclesijs sit numerus clericorum. 230.a
 in Ecclesijs Græcorum prescriptus olim celibatus Episcopis & sacerdotibus. 231.a.b
 Ecclesiæ Emeſena heres instituta ab homine locupletissimo. 234.a
 Ecclesiæ probat Principum constitutiones, si imitantur sacris canonibus. 237.c.d
 Ecclesijs Africanis quæ concesserit Iustinianus. 239.b.240.b
 Ecclesiæ magnam cladem infert Theodora Augusta. 267.d
 ab Ecclesijs emptores eidem Ecclesiæ bona relinquere soliti. 280.e
 Ecclesiæ edificatur pro penitentia à Belisario Duce exercitus Iustiniani. 294.b.c
 ab Ecclesijs Romana condita Chronographia. 297.d
 Ecclesiæ Romana ritus ex traditione Apostolorum. 298.d
 Ecclesiæ Romana excellentia, & à qua principum sumpserunt omnes Ecclesiæ. 298.e.299.a
 Ecclesiæ Romana gubernatur Dei prouidentia. 320.b.c
 Ecclesiæ Romanae privilegia non sunt minuenda. 324.a.b
 Ecclesiæ disciplinam sarram tectam seruat Iustinianus. 332.a.b.c
 de Ecclesijs titulis & privilegijs constitutio Iustiniani Imperatoris. 335.b.c
 Ecclesiæ leges non sunt condende à Principibus secularibus. 365.e
 in Ecclesijs Catholica dirum schisma obortum. 388.a.403.a
 Ecclesiæ emeritur à Iustiniano, & Theodoro Episcopo. 404.e
 Ecclesiæ consilijs qui vigerent Iustiniani tempore. 420.d
 in Ecclesijs schisma. 458.d
 Ecclesiæ secuta est vltimam sententiam Vigiliij. 468.c
 Ecclesiasticum bellum vbique viget. 471.b
 Ecclesiæ Romana non laeditur aduersis. Ecclesiæ

I N D E X.

Ecclesia bona non sunt diripienda. 485.a.b
Ecclesia sint innumera & libera. 485.c
Ecclesia libertas vindicatur in Concilio primo Parisiensi. 498.d.e.499.a
Ecclesias qui fabricabant, sanctuaria acquirere solebant. 505.d
in Ecclesia sanctorum corpora tantum sepeliebantur. 520.c
Ecclesia erecta a Iustiniano aliena pecunia. 531.c
Ecclesiam petiit primum Iustinus more Christiano. 539.b
Ecclesia construitur Turoris in honorem signi S. Crucis. 548.e
Ecclesia bona ne auferantur a quibuslibet, aliter excommunicantur. 570.b.c
Ecclesie bona diripientes a Deo puniuntur. 571.a.b. 572.b.c.575.c.583.a.b
Ecclesia plures desolata Longobardorum tempore. 574.d.e
in Ecclesia miraculum aduersus Arianos iuniores. 583.c
Ecclesias non presumunt temerare Longobardi. ibid.
in Ecclesia sacerdotis sunt velut columna. 589.d
Ecclesia frequenter dicitur SS. Apostolis Petro & Paulo, & praesertim in Gallia. 594.a.b
Ecclesia incensa & desolata in Gallia a Chilperico Rege. 599.d.e
Ecclesiarum iuniores miserè pereunt. 600.c.d.609.a.b
Ecclesia iura tuncantur Episcopi. 608.e
in Ecclesia Catholica tantum sunt verè & proprie miracula. 637.d.e
Ecclesia immunitas seruanda. 692.b.c
Ecclesie donationes soluendas esse decernit Synodus Valentina. 696.d.e
Ecclesia crescit in persecutionibus. 699.b.c
Ecclesia gaudium ob hereticorum conversionem. 699.d
Ecclesia de labore fructus colligit. ibid.e
de Ecclesia multa uaticinia prophetica. 700.c
in Ecclesia uitas esse debet. 700.d
Ecclesia ueritatem respiciunt heretici. ibid.
de Ecclesia gaudium & pace iugiter diabolus. ibid.e
Ecclesia communito est amplectenda. 702.c
Ecclesiam illibatam seruat Guntherannus Rex. 715.e.716.a
Ecclesiastica bona minime alienari oportet. 255.c.d.e. 256.a
Ecclesiasticae leges cur sancierit Iustinianus Imperator. 144.b.c
Ecclesiasticae leges cessant, ubi regnant arma. 599.d
Edeffa urbs Osiroenorum amplissima uadis obruitur. 108.c
Edeffa a Iustino reficitur, & Iustinopolis appellatur. 108.d
Edeffam inuadit Cosrohes Rex. 354.a.b
Edeffam nunquam subingendam fore sentiebant Fideles. ibid.b
in Edeffa oppugnanda conatus Cosrohis Regis. ibid.c.d
Edeffa diuina uirtute defenditur. 354.e
Edictum Athalarici Regis contra simoniacos ante atrium S. Petri affixum. 204.a.b
Edictum Childeberti Regis Francorum in Iudeos. 326.a.b
Edictum Guntheranni Regis ad Episcopos & Iudices de pietate Christiana. 694.b.c.d
Edictum Iustini Imperatoris de restituendis exilibus fidei causa. 15.c
Edictum Iustini praedicatur a S. Sabo. 15.d
Edictum secundum Iustini Imperatoris pro fide Catholica. 17.a
Edictum Iustini Iunioris Imp. de fide Catholica. 539.c.d
Edictum Iustini Iunioris Imp. de diuortio. 542.a.b
Edictum Iustiniani Imperatoris pro fide Catholica. 132.e. 196.b
Edictum Iustiniani posterius ad Ioannem Papam fidei inscriptionem. 215.a.b
Edictum Iustiniani contra Acephalos. 291.c
Edictum Iustiniani Imp. de rebus Italiae. 468.e
Edictum a Iustiniano conscriptum contra humilitatem Iesu Christi. 518.d

Egbertus Anglus doctissimus correxit Pictos ab errore de die Paschalis celebrando. 538.d
in Electione aut confirmatione Romani Pontificis ne se immisceant Principes: alioquin a Deo puniuntur. 116.b.c
Electio Romani Pontificis ad clerum Romanum spectat. 116.b
Electio Romani Pont. a Theodorico Rege usurpata. ibid.
de Electione Episcoporum sanctio Iustiniani Imp. 147.b
Eleemosyna commendatur, & praesertim in Episcopo. 123.b.c
Eleemosyna magna uirtus & excellencia. 290.e.291.a.b
Eleemosyna commendatur. 500.d.e.526.e.527.a
Eleemosyna magnum exemplum. 714.c.d
Eleemosyna pulcherrimum exemplum. 567.568.a
Eleemosyna commendatur, & praesertim in Principibus. 613.a.b
Elesbaan Christianus Rex Aethiopiae uir pius & iustus. 85.d.e
in Elesbaan Regem insurrexit Rex Dunaan Hebraeus. ibid.e
Elesbaan expugnatus & in fugam conuersus Dunaan Regem. ibid.
Elesbaan orat pro Christianis. 99.b.c
Elesbaan consulit sanctum monachum. 99.c
Elesbaan obtinet uictoriam in ueritatam contra Dunaan Regem. 100.b.c
Elesbaan capit Phare ciuitatem, in qua erat Regia Dunaan. ibid.
Elesbaan quae fecerit post uictoriam. 100.e.101.a
Elesbaan componit res Homeritarum. 101.c
Elesbaan seculo renunciat, & tranquilliorum uitam sectatur. 101.c
Elesbaan cilium induitur, & monasticam uitam suscipit. ibid.
Eleutherius Episcopus Antifidorensis interfuit secundae Synodo Aurelianensi. 286.d
S. Eleutherius Episcopus Antifidori fuit in quinta Synodo Aurelianensi. 415.a
Elias Casarea Cappadociae Episcopus commendatur ab Hormisdâ Papa multis. 51.e
pro Elia Casarea Cappadociae Episcopo laborat Hormisdâ, ut restituatur in propriam Ecclesiam. 68.e.69.a
Elia fidei professio missa a Vigilio Papa ad Iustinianum. 429.b
Elias Episcopus Aquileiensis schismaticus. 659.b
in Eliam schismaticum scribit S. Gregorius Papa. ibid.b.c
Elias qua de causa fuerit schismaticus. ibid.
ad Eliam scribit epistolam circularem Pelagius Papa. 659.c.d
Eloquentia Christiana ad persuadendum qua sit. 690.a.b
Emerius intrusus in Episcopatum Santonensem priuatur a Leontio Burdegalensi Episcopo. 543.a
Emerius a Chariberto Rege restituuntur. ibid.d
Emesa fuit Simeon Salus uir magne sanctitatis. 390.b
Emesena Ecclesia heres instituta ab homine locupletissimo. 234.a
Encenia celebrata a Felice Turonensi Episcopo. 593.e
de Epacta scribitur a Castiodoro. 512.c
Eparchius Engolismensis moritur. 646.e
Eparchius enititur in ostensione signorum. 647.a
Ephesinum Concilium anathematizauit Nestorium. 200.b
Ephesina Synodus damnauit symbolum Theodori Mopsuesteni. 363.d
Ephesinum Concilium receptum ab Iba Episcopo. 451.c
Ephesinam Synodum amplectitur Recaredus Rex. 702.e
Ephraem Comes Orientis eligitur Episcopus Antiochia. 122.e
Ephraem ostensa uiso de Episcopo operario. ibid.
Ephraem Episcopus Antiochenus scripsit in hereticos Seuerianos. 248.e
Ephraem fidei defensor, & puerperibus succurrens. 123.b
Ephraem ad Seuerianum Stylicum uenit, ut cum conueneret. 123.c.d

per

I N D E X.

per Ephraem ingens miraculum, quod ignis eius stolam non combussit. ibid.d.e
Ephraem humilitate & oratione vincit Stylicum hereticum. ibid.
Ephraem Stylicum hereticum conuertit, & ipsum communicat. 124.a
Ephraem Patriarcha Antiocheni legati in Concilio Constantinopolitano. 274.d
Ephraem Episcopus Antiochenus subscribit edicto Iustiniani inuitus. 366.e
Ephraem Episcopus Antiochenus moritur. 372.b
Ephraemius Orientis praefecturam gerit, & curam suscipit Antiochia. 108.b
Epidaurus Dyrachium est dictum. 108.c
Epigramma Venantij in honorem S. Crucis. 549.e
in Epiphania denunciant Episcopi festum Paschalis. 355.c
Epiphanius Episcopus Tyr. 11.b
Epiphanius epistola cum Synodo ad Ioannem Episcopum Constantinopol. 11.b
Epiphanius presbyter Thessalonicam mittitur cum Ioanne legato. 50.e
Epiphanius relatio de scelere Thessalonicensium. 52.a.b
Epiphanius Syncellus creatur Episcopus Constantinopolitanus. 56.c
Epiphanius bona inuita. ibid.
Epiphanius moram facit in mittendis legatis ad Apostolicam sedem. 56.c.d
ad Epiphanius tamquam amicum scribit Hormisdâ Papa. ibid.d
Epiphanius ad Hormisdam scribit, & mittit munera, & fidei professionem. 57.a
Epiphanius epistola cum legatione ad Hormisdam Papam. 61.b
Epiphanius Episcopi fidei professio. ibid.d.e
Epiphanius exoptat uinculum charitatis cum Hormisdâ. 62.a
Epiphanius amplectitur quatuor Concilia generalia prima. 61.d.e
Epiphanius se commendat orationibus Hormisdâ Papa. 62.a
Epiphanius Episcopi Constantinopolitani laudes. 64.a
Epiphanius laudes fontem omnem praecursorum transcendunt. ibid.b
Epiphanius epistola ad Hormisdam Papam cum muneribus. ibid.e
Epiphanius Letitia de uisione Ecclesiarum. 64.c
Epiphanius munera ad Hormisdam missa quae sint. 63.e
ad Epiphanius Hormisdâ epistola pro Episcopis exilibus. 68.c
ad Epiphanius scribit Hormisdâ circa Ecclesie pacem. 77.b
Epiphanius Episcopo legat suas uices Hormisdâ Papa. 76.e. 77.e
Epiphanius Episcopus restitit hereticis. 77.e
Epiphanius scribit Hormisdâ quid faciendum sit de Ecclesia Hierosolymitana. 78.a
Epiphanius Episcopus Constantinopolitanus scribit ad Hormisdam de Paulo Episcopo Antiocheno. 79.d
ad Epiphanius Episcopum Constantinopol. scribit Iustinianus Imperator, ne Episcopi ad Curiam ueniant. 146.b
Epiphanius magno honore excipit S. Sabam. 163.a
Epiphanius Episcopus pugnat, atque resistit hereticis. 195.e
ad Epiphanius Episcopum Constantinopolitanum epistola Iustiniani Imp. de rebus fidei. 199.a.b
Epiphanius Episcopus benedicit classem Iustiniani Imperatoris. 205.b
ad Epiphanius scribit Iustinianus pro Ecclesis aere alieno oppressis. 229.b
Epiphanius illicita praesumens reprehenditur ab Agapeto Papa. 242.b.d
Epiphanius obitus, & quanto tempore sederit. 243.c

Epiphanius Episcopus Asculanus. 242.c.274.c
Epiphanius scripta in bibliotheca Castiodori. 516.c
Episcopatus meritis, & non uotis quaeratur. 340.b
ad Episcopatum aliqui uocati ex conugio. 493.b
in Episcopatu aliqui apparent leones, qui prius uidebantur agni. 655.d
Episcoporum nomina quomodo restituta sint Diptychis. 6.c.d
Episcoporum Orthodoxorum nomina expuncta restituenda in Diptychis. 7.c.d
Episcopi Orientales Orthodoxi omnes pro fide Catholica laborant. 9.e.10.a
Episcopi non possunt soluere & ligare nisi subditum. 11.c.d
Episcopi ne mittant fulcem in alienam messem. ibid.
Episcopi Orientales agunt de pace Ecclesie cum Hormisdâ Papa. 17.e
Episcopi Dauidae & Illyrici ad Catholica Ecclesia communionem redeunt. 21.b.c
Episcopi quantum uenerantur Romanum Pont. 30.e
Episcopi uenerantur uestigia Papa. 31.a
Episcopi Orthodoxi congratulati sunt Hormisdâ Rom. Pontifici de uita pace. 35.d
ad Episcopo Constantinopol. Imperator coronabatur. 35.a
Episcopi a Papa accipiunt doctrinam. 50.b
Episcopi a Papa Romani uocantur. ibid.
Episcopi munera afferbant Romano Pontifici. 65.e
Episcopi Euphratenses repellunt Nestorij nomen. 69.e
Episcopi labefacti malis moribus causa sunt ruinarum. 79.b
Episcopi exules Caribaginem reuertuntur. 82.d
Episcopi errantes a Summo Pontifice puniuntur. 96.d
ad Episcopos Italiae epistola circularis Ioannis Papa. 110.c
Episcopi humiles sint, & laborent pro Christo. 122.123.a
Episcopus propter Deum reliquit Episcopatum, & saluus est sponte cementarius. ibid.
Episcopi praesentur Iudicibus custodes iustitiae a Iustiniano. 133.c
Episcopi Constantinopolitani leges Ecclesiasticas edebant per Iustinianum Imperatorem. 144.d
Episcopi Constantinopolitani reprehendendi, quod permiserint Iustinianum sancire leges Episcopis. 145.d.e
Episcopi in causa fidei Principes iudicent. 145.e
ad Episcopos spectat laicos docere etiam Principes. ibid.
Episcopi non ita facile Ecclesias proprias relinquentes ad Curiam eant. 146.b.c
de Episcoporum electione sanctio Iustiniani Imperatoris. 147.b
Episcopi qui erant olim assumendi, carere debebant filiis & nepotibus. 147.c.d
Episcopi ne sint impediti affectione carnali. ibid.
Episcoporum bona cedant Ecclesie. 147.d.e
Episcoporum facultates consumantur in pauperes, & pios usus. 147.c
Episcopi non habent facultatem testandi. ibid. b. c. exceptis bonis a cognatis acceptis. ibid.d
Episcopi ne ordinentur per largitionem. 148.c.d
Episcopi sancti senserunt onus Episcopale. 154.c
Episcopi a Deo uocentur, & oues curent. 153.e.154.a. b.c.d
Episcopi omnia faciant cum consilio sedis Apostolicae. 171.e
Episcopi insignes qui inter fuerunt Concilio Toletano. 174.a
Episcopi ne eligantur per simoniam. 202.c.d
Episcopi benedicunt classem Principum, antequam soluat portum. 205.b
ad Episcopos scribit Castiodorus, se commendans eorum orationibus. 211.b
Episcoporum officium pro miseris. ibid.d
Episcoporum munera erga subditos. 211.d
Episcopus si doceat, Iudex non inuenit quod puniat. ibid.
Episcopo dicitur esse administratio innocencia. 211.d

ex Epi-

I N D E X.

de Episcoporum sententia cuncta decernit Iustinianus Imp.	214.d	Episcopi relegati à Leonigildo Rege Ariano.	636.a
de Episcoporum ordinatione.	231.a	Episcopi Ariani impostura in caco sanando.	637.e
in Episcoporum damnatione Sedem Apostolicam consulendi mos vetus.	222.d	Episcopi Ariani miracula non faciunt, oppositum autem Episcopi Catholici.	650.a.b
Episcopi esse non poterant, qui haberent uxores, aut nepotes, aut filios.	231.a.147.c	Episcopi Istriae schismatici. 660.a. ad eos Pelagij Papae epistola.	660. & seqq.
Episcopi inspectores Praefectorum.	232.b	ad Episcopos vocatos ad Constantinopolitanam Synodum scribit Pelagius Papa.	681.e
Episcopo praestandum iuramentum à Praefectis.	232.c.d	Episcopi quot esse debeant in vna prouincia.	684.d
Episcoporum Constantinopolitanorum series antiqua.	271.e.272.a	in Episcopo commendatur humilitas.	690.a.b
Episcopi libellum fidei summo Pontifici offerrebant.	263.d	Episcoporum vera rhetorica ad persuadendum.	ibid.
Episcopus calumniam passus apud Agaperum, in carcerem mittitur.	273.a	Episcopi non sint venatores.	692.e
eius sanctitas detegitur.	ibid.c.d	Episcopi à sanguine sint alieni.	693.b
Episcopi obedientes sint sedi Apostolicae.	277.b	Episcoporum cause cognita in Synodo.	ibid.
Episcopi non sunt ordinandi, qui haereticos omnes non anathematizent.	310.e.311.a	Episcopatum reliquit Sisinus in Palaestina.	643.a
Episcopi omnem moueant lapidem, ne sint sub haeretico Principe.	313.d	ad Episcopos edictum Gautheram Regis, vt innigilent praedicationi Verbi Dei.	694.b.c.d
Episcopi canones inquirant, & conseruent.	333.a	Episcopi exerceant manus suam per se ipsos, & non per Vicarium.	ibid.e
de Episcoporum ordinatione constitutio Iustiniani Imper.	ibid.b	Episcopi habent à Deo officium paternae potestatis.	ibid.e
Episcoporum causas non iudicent Iudices saeculares.	ibid.d	Episcopi studeant corrigere peccata populorum.	ibid.
de Episcopis plures constitutiones Iustiniani Imperatoris.	334.a.b	Episcopi sunt participes in peccatis populorum, nisi eos corrigant.	ibid.d
Episcopi releuent populos sibi subiectos.	340.a	Episcopi curent vt colantur dies festi.	ibid.
Episcopi denuncient festum Paschatis in Epiphania.	355.c	Episcopi quid agere debeant.	ibid.e
Episcopi Gallicani sternerunt de festo Paschatis contra edictum Iustiniani.	ibid.d	Episcopi in primis iustitiam velint.	ibid.
Episcopi Orientales obediunt Iustiniano inuiti.	366.c.d.e	Episcopi sciant clericorum peccata esse acriter corrigenda.	695.b
ad Episcopos quae pertinent, ea sibi Principes vsurpant tyrannice.	385.b.462.d	Episcopi vitiosi, si eos odio prosequantur Principes, quam si illecebris blandiantur.	697.a.b
Episcopus contemnens presbyter, aut diaconus, à communione Ecclesiae se suspendit.	402.c	Episcopi Gothi factum pleniorum & exuberantem fidei professionem.	704.c.d
Episcopi à se recedentes excommunicat Vigilus Papa.	408.b.c	Episcopi Gothi pollicentur se praedicaturos Catholicam fidem.	ibid.c
Episcopi Synodo Quinta resistentes in exilium transportantur.	458.c.d	Episcopi Gothi consentunt verum mysterium incarnationis Iesu Christi.	ibid.e
Episcopi à Regibus non eligantur.	499.e.500.a.	Episcopi Gothi afferunt, quod pena impios, & premium sequatur Orthodoxos.	ibid.
Episcopi quomodo eligebantur.	543.b	Episcopi inuigilare debent super Praefides prouinciarum.	705.e.706.a.b
Episcopi sancti causa sunt vt Principes ac ceteri proficiant.	500.c.d.e	Episcopi quando sedem mutare possint.	710.e.711.a.b.c
in Episcopos tyrannice agit Charibertus Rex Francorum.	543.c	ad Episcopos epistola Radegundis Reginae.	716.b
Episcopus Arianus dat penas impietatis.	583.c	Epistola Agaperi ad Iustinianum, quomodo probentur eius constitutiones ab Ecclesia.	237.a
Episcopi Catholici totius Orbis semper fuerunt praedicti cultu sanctarum reliquiarum.	588.d	Epistola Agaperi ad Concilium Carthaginense.	238.a
in Episcopos auctoritatem non habent Principes, sed Papa, & Concilium.	598.a.b	Epistola Agaperi ad Reparatum Episcopum Carthaginensem.	ibid.e
Episcoporum cause ad Iudices saeculares non deferenda.	692.d	Epistola Agaperi Papae ad Iustinianum, quomodo recipiendi lapsi.	241.c
Episcoporum causa ad Metropolitanos, vel ad Concilium prouinciale referantur.	ibid.	Epistola nomine Agaperi spuria.	250.d
Episcopi communiunt populum.	605.a.b.689.a	Epistola Agaperi Papae ad Caesarium Episc. Arelat. de non alienandis bonis Ecclesiasticis.	255.b
Episcopos sanctos libenter sequitur populus.	603.c.d.e.604.a.b.c	Epistola Agaperi Papae ad eundem de Contumelioso Episc. ad Apostolicam Sedem appellatione.	256.a
Episcopi tueantur iura Ecclesiae.	608.e	Epistola Agaperi Papae circularis de depositione Anthimi.	263.d.e
Episcopi non timeant Principes pro veritate.	616.d.e.617.a.b	Epistola Agaperi diaconi ad Iustinianum Imperatorem.	125.d
de Episcoporum translatione epistola Pelagij Papae ad Benignum.	619.d	Epistola Andreae Episcopi ad Hormisdam Papam.	35.d
Episcopi venerentur populi.	625.d.693.a.b	Epistola Anastasiae ad Hormisdam Papam.	36.e
ad Episcopos epistola Pelagij Papae de iudiciis Episcoporum.	625.d	Epistola Athalarici Regis ad Senatam Rom. de electione Papae.	115.e
Episcoporum cause non trahantur ad saeculare forum.	626.b	Epistola Athalarici Regis ad vniuersos Gothos existentes in Italia.	119.d

Epistola

I N D E X.

Epistola Athalarici Regis ad Hilderichum Regem Vuandolorum de Amalafida.	143.d	Epistola Hormisdæ ad Iustinum Imp.	24.b
Epistola Athalarici Regis ad Ioannem Papam contra Simoniacos.	202.c	Epistola Hormisdæ ad Euphremian Augustam.	26.a
Epistola Athalarici Regis ad Saluatum Praefectum Vrbe contra Simoniacos.	203.e	Epistola Hormisdæ ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum.	ibid.d
Epistola auctoris adhuc Protonotarij ad Sanctissimum D. N. Clemenem VIII. de Ruthenis.	721.b	Epistola Hormisdæ ad Ioannem Constantinopol. Episcopum.	27.b
Epistola Aurelij Castiodori ad Ioannem Papam.	210.c	Epistola Hormisdæ ad Archidiaconum Constantinopol. & alios Orthodoxos.	ibid.d
Epistola Aurelij Castiodori ad Episcopos Italiae.	211.b	Epistola Hormisdæ ad Iustinianum V. C.	28.a
Epistola Aurelij Castiodori ad Darium Episcopum Mediolanensem.	212.a	Epistola Hormisdæ ad ciuitatum Praefectos.	28.e
Epistola Aurelij Castiodori ad Tomacem & Petrum Arcarios.	259.b	Epistola Hormisdæ ad Praefectum Praetorijs Thessalonicensem, & ceteras.	29.a
Epistola Belsarij ad Totilam Regem pro Vrbe seruanda.	379.c	Epistola Hormisdæ ad Anastasiam & Palmarium.	ibid.c
Epistola Benedicti Papae ad David Episcopum de mysterio sanctissima Trinitatis.	601.a	Epistola Hormisdæ ad suos Legatos Constantinopolim.	37.b
Epistola clericorum Ecclesiae Antiochena ad Ioannem Episcopum Constantinop.	14.a.b	Epistola Hormisdæ ad Iustinum Augustum.	37.c
Epistola Concilij Carthaginensis ad Ioannem Papam.	234.d	Epistola Hormisdæ ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum.	38.d
Epistolam scripsit Christus ad Abagarum.	354.b	Epistola Hormisdæ ad Pompeium.	ibid.e
Epistola Dioscori legati ad Hormisdam Papam.	46.e	Epistola Hormisdæ ad Iustinianum & ad Anastasiam.	ibid.
Epistola Dioscori ad Hormisdam Papam.	56.b	Epistola Hormisdæ ad Iustinianum.	48.b.c
Epistola Dioscori ad Hormisdam Papam.	49.b	Epistola Hormisdæ ad Dioscorum.	49.e
Epistola Dorothae Episcopi se excusantis ad Hormisdam Papam.	67.e	Epistola Hormisdæ ad suos Legatos Constantinopolim.	49.c
Epistola Encyclica Vigilij Papae ad Christi fideles.	411.c	Epistola Hormisdæ ad plures pro Elia Episcopo Caesarea Cappadociae.	51.e
Epistola Epiphanijs Episcopi Constantinopol. ad Hormisdam Papam.	61.c	Epistola Hormisdæ ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum.	56.d
Epistola Epiphanijs Episcopi ad Hormisdam cum muneribus.	64.e	Epistola Hormisdæ ad Possessorem.	58.a.b
Epistola Episcoporum Secunda Syria contra hereticos.	12.c	Epistola Hormisdæ facta est Encyclica.	59.d
Epistola Episcoporum Secunda Syria ad Ioannem Episcopum Constantinopolitanum.	ibid.	Epistola Hormisdæ ad Epiphanium Episcopum Constantinopolitanum.	67.d
Epistola plurimum Episcoporum ad Radegundem de seruanda institutione monastica.	502.d	Epistola Hormisdæ ad Iustinum Imp. de monachis Scythis.	60.d
Epistola Ferrandi ad Anatolium S. R. E. diaconum de Christo passo.	201.c	Epistola Hormisdæ ad Iustinianum de Scythis.	ibid.
Epistola Ferrandi ad Senerum Scholasticum de eadem re.	ibid.d	Epistola Hormisdæ ad Legatos de monachis Scythis.	ibid.
Epistolas de fide quare scripsit Iustinianus.	312.b	Epistola Hormisdæ ad Dorothaeum.	68.b
Epistola Fortunati ad Euphronium Episcopum Turonensem.	592.a	Epistola Hormisdæ ad Iustinum Augustum.	68.d
Epistola alia Fortunati ad Euphronium Episcopum Turonensem.	ibid.c	Epistola Hormisdæ ad Epiphanium Episcopum, vt restituantur aliqui Episcopi.	68.e
Epistola Glimeris Regis ad Iustinianum se excusando.	160.a	Epistola Hormisdæ ad Iustinum commendando eius pietatem.	72.d
Epistola S. Gregorij de obitu Laurentij Mediolanensis Episcopi, & electione Constantij.	620.e	Epistola Hormisdæ ad Iustinum Augustum contra Nouatores.	74.c.d
Epistola S. Gregorij ad S. Leandrum Episcopum Hispanensem.	621.b	Epistola Hormisdæ ad Epiphanium Episcopum Constantinopolitanum.	77.b
Epistola S. Gregorij ad S. Leandrum Episcopum de libro Iob.	637.a	Epistola Iba ad Marin Persam haereticum non est deservenda.	362.d
Epistola S. Gregorij ad Istria Episcopos nomine Pelagij.	660. & seqq.	ex Epistola haeretica quomodo ostensus sit Catholicus Ibas.	456.d
Epistola S. Gregorij Papae ad Ioannem Episcopum Constantinopolitanum.	681.b	Epistola Iba erroribus referta recipienda non est.	450.b
Epistola S. Gregorij Papae ad S. Leandrum de Reccaredo Rege.	706.e.707.a.b	de Epistola Iba duplex iudicium.	452.b
Epistola S. Gregorij ad Petrum de continentia subdiaconorum.	707.b	Epistola Ioannis Episcopi Constantinopolitani ad Ioannem Episcopum Hierosolymitanum.	9.c.d
Epistola Gregorij Papae Septimi ad Regem Demetrium.	723.e	Epistola Ioannis Episcopi Constantinopol. ad omnes Orientales.	ibid.
Epistola Hormisdæ ad Iustinianum Comitem.	55.d	Epistola Ioannis Episcopi Constantinopolitani ad Hormisdam Papam.	18.d
Epistola Hormisdæ Papae ad Iustinum Aug.	17.d	Epistola Ioannis Episcopi Constantinopolitani ad Hormisdam Papam.	34.e
Epistola Hormisdæ Papae ad Iustinum Imp.	19.e	Epistola Ioannis Hierosolymitani Episcopi, & Synodi ad Ioannem Episcopum Constantinopolitanum.	10.c
Epistola Hormisdæ Papae ad Ioannem Constantinop.	20.b	Epistola Ioannis Papae ad Iustinianum.	213.a
Epistola Hormisdæ Papae ad Caesarium Episcop. Arelatensem.	21.c	Epistola Ioannis Papae ad Senatores de fide.	216.a
		Epistola circularis Ioannis Papae ad omnes Italia Episcopos.	110.c
		Epistola Ioannis Papae ad Gallia Episcopos de Consumelioso Episcopo.	222.a

Epistola Iohannis, & Iustitiani probantur à Cuiacio, & Alciato. 217.d
 Epistola Iohannis Papa ad Germaniam & Gallia Episcopos spuria. 575.a
 Epistola Iuliana Anicia ad Hormisdam Papam. 36.d
 Epistola Iustini Imp. ad Hormisdam Papam. 17.b
 Epistola Iustini Augusti ad Hormisdam Papam. 18.a
 Epistola Iustini Imp. ad Hormisdam Papam. 34.c
 Epistola Iustini Augusti ad Hormisdam. 55.b
 Epistola Iustini Imp. ad Hormisdam de Legatis. 61.a.b
 Epistola Iustini Augusti ad Hormisdam pro Ponticis & Asia. 66.e.d
 Epistola Iustini Augusti ad Hormisdam Papam de Paulo Antiocheno Episcopo. 79.c
 Epistola Iustitiani Comitris ad Hormisdam Papam. ibid.b
 Epistola Iustitiani Comitris ad Hormisdam Papam. 36.a
 Epistola Iustitiani ad Hormisdam Papam. 43.a
 Epistola Iustitiani ad Hormisdam pro monachis Scythis. 67.c
 Epistola Iustitiani Consulis ad Hormisdam, vt remitterentur Legati. 71.e
 Epistola Iustitiani dua ad Gilimerem pro Hilderico. 159.d.e.160.a
 Epistola Iustitiani nomine supposita. 337.b
 Epistola Iustitiani Imperatoris ad Ioannem Papam de Nestorianorum conatu. 197.d
 Epistola Iustitiani Imp. ad Epiphanium Episcopum Constantinopolitanum de rebus fide. 199.a
 Epistola Iustitiani cum fidei confessione ad Agapetum Papam. 236.d
 Epistola Iustitiani ad Quintam Synodum de erroribus Origenis. 462.e.463.a
 Epistola Legatorum ad Hormisdam Papam. 40.d.e
 Epistola Legatorum ad Hormisdam Papam. 42.c
 Epistola Legatorum ad Hormisdam Papam. 50.d
 Epistola Legatorum ad Hormisdam Papam. 53.a.b
 Epistola Mauriti Imperatoris ad S. Theodorum. 658.d
 Epistola Memna Episcopi Constantinopolitani ad Petrum Hierosolymitanum Episcopum. 279.b
 Epistola monachorum ad Synodum Constantinopolitanam. 13.e.14.a
 Epistola Orientalium ad Agapetum Papam. 265.b
 Epistola Papa publicè in Ecclesia legebantur. 215.e
 Epistola Pelagij Papa ad Narsetem contra Episcopos inobedientes. 476.d.e
 Epistola Pelagij Papa ad Narsetem contra schismaticos. 476.e
 Epistola alia Pelagij ad Narsetem aduersus schismaticos. 478.b.c
 Epistola Pelagij ad Narsetem de eadem re. ibid.d
 Epistola Pelagij Papa ad Sapaudum Episc. Arelat. 479.c
 480.c.481.a.b.496.b
 Epistola Pelagij Papa ad Childebertum Regem. 480.a
 481.d.482.b
 Epistola Pelagij Papa ad Episcopos Tuscia. 483.a
 Epistola Pelagij Papa ad vniuersos Christianos de Catholica fide. 483.e
 Epistola Pelagij Papa ad Childebertum Regem de Catholica fide. 496.c
 Epistola Pelagij Papa ad Benignum de Translatione Episcoporum. 619.d.710.e
 Epistola Pelagij Papa ad Italia Episcopos de iudicis Episcoporum. 625.d
 Epistola Pelagij Papa ad Gregorium diaconum de Longobardis. 647.b
 Epistola, sive liber Pelagij Papa ad Eltam Episcopum Aquileiensem. 659.d.e.660. & seqq.
 Epistola Pelagij Papa ad Episcopos vocatos ad Synodum Constantinop.
 682.a

Epistola Pelagij Papa redarguuntur heretici de auctoritate Papa multis argumentis. 682.e.683.a.b.c
 ex Epistola Pelagij Papa ad Episcopos Germaniam & Gallia. 710.b
 Epistola Pompeij V. C. ad Hormisdam Papam. 36.b
 Epistola Pontiani Episcopi ad Iustinianum. 368.b
 Epistola Possessoris ad Hormisdam. 57.b.c
 Epistola S. Radegundis virginis ad Episcopos. 716.b
 Epistola Ruthenorum Episcoporum ad Clementem VII. pro vnione cum Rom. Ecclesia. 726.c
 Epistola Senatus Romani ad Iustinianum pro Theodoro Rege. 227.a
 Epistola Siluerij ad Vigilum. 170.e
 Epistola Simeonis Stylita ad Iustinum Imperatorem contra Samaritanos. 590.c
 Epistola Synodalis Concilij Tyri ad Ioannem Episcopum Constantinopolitanum. 11.b
 Epistola Synodi Constantinopolitana ad Hormisdam Papam. 63.e
 Epistola Synodalis Episcoporum Aegypti & Alexandria aduersus Origenem. 307.e
 Epistola Synodalis Concilij Mopsuesteni ad Vigilum Papam. 403.d.e
 Epistola Theodati Regis ad Iustinianum Imperatorem pro pace. 258.b
 Epistola Theodati ad Iustinianum alia secreta, alia publica. 258.c
 Epistola Theodoretis nomine supposita, & impostura detegitur. 425.a.b.d.e
 Epistola Theodoriti Episcopi ad Hormisdam Papam. 30.e
 Epistola Totila Regis ad Iustinianum Imperatorem pro pace. 379.b
 Epistola impia Vigilij nomine. 295.b
 non esse Vigilij probatur multis argumentis. 295.c.d.
 296.d
 Epistola Vigilij ad Eutherium Episcopum. 297.c
 Epistola Vigilij Papa ad Casarium Episcopum. 299.b
 Epistola Vigilij Papa ad Iustinianum Imperatorem. 322.c
 Epistola Vigilij Papa ad Memnam Episcopum Constantinopolitanum. 324.e
 Epistola Vigilij Papa ad Auxanium Episcop. Arelat. 350.c.
 352.b.353.a
 Epistola Vigilij Papa ad Gallia Episcopos. 353.b
 Epistola Vigilij Papa ad Valentinianum Episcopum de Tomis. 395.d
 Epistola Vigilij Papa ad Aurelianum Arelatensem Episcopum. 370.c.396.e
 Epistola Vigilij Papa ad Eutyrium Episcopum Constantinopolitanum. 418.c.d
 Epistola Vitigis Regis ad Gorthos de sua electione. 287.d
 Epistola Vitigis Regis ad Iustinianum Imp. pro pace. 288.d
 Epitaphium Andreæ Cardinalis presbyteri. 652.c.d
 Epitaphium Aroli discipuli S. Remigij. 652.a
 Epitaphia ad sepulchrum Boërij. 114.d
 Epitaphium Cesarie femine. 688.e.689.a.b
 Epitaphium Chalacterici Episcopi Carnotensis. 501.d.e
 Epitaphium Childeberti Regis Francorum. 511.c.d
 Epitaphium Clodoberti filij Chilperici Regis. 633.a.b
 Epitaphium Dagoberti filij Chilperici Regis. 633.c
 Epitaphium Ecclesia à Belisario erecta. 294.b.c
 Epitaphium Euphrasie vxoris Namati Viennensis Episcopi. 693.e
 Epitaphium S. Euphronij Episcopi. 592.e.593
 Epitaphium S. Galli Episcopi Aruernensis. 587.a.b
 Epitaphium S. Germani Episcopi. 610.d
 Epitaphium Gregorij famuli Dei. 351.a
 Epitaphium Iohannis Pape. 236.a
 Epitaphium Iuliani elemosynis clari. 651.d.e
 Epitaphium Leontij Episcopi Burdegalensis. 545.a.b.c
 Epitaphium

Epitaphium Paulæ clarissima femina. 351.c
 Epitaphium S. Tetrici. 414.e.415.a
 Epitaphium Theodigildis Reginae. 577.a.b
 S. Equitius liberat suos monachos. 586.a
 S. Equitij monasterio primum Abbatem petiit S. Gregorius Papa. 622.a
 S. Equitius plurium monasteriorum Abbas; sub S. Benedicto redigi haud potest. 622.c.d.e
 Erentruda soror Ruperti Episcopi Vangionensis. 719.d
 Erentruda monasterium edificauit Rupertus. ibid.
 de Equo commutato Ioanni Papa res mira. 105.b
 Ermoaldus vir nobilis mortis angoribus pressus elemosynam mittit ad Lanuomatum Abbatem; quam respuit vt iniquam. 559.e.560.a
 Ermoaldus moritur. 560.a
 Errores non sunt partim corrigendi; sed radicibus amputandi. 28.b
 Error nouus monachorum Scythia. 39.b.c
 Errores diuturni lenitate clementia sunt emendandi. 62.e
 Errores Anastasij de Vigilio Papa refelluntur. 412.a
 Errores Neophori arguuntur. ibid.
 Errores Theodori Mopsuesteni continentur sexaginta capitibus, & incipiunt à pag. 430.b. vsque ad 445.c
 in Errores Labuntur sancti viri interdum; licet pleni virtutibus. 653.c.d
 Erulorum Rex ad fidem conuersus tempore Iustitiani Imperatoris. 136.e
 Erulorum Rex auxiliatus est Iustitiano Imp. in bello Persico. ibid.
 Esmiphauus Homeritarum Rex Christianus. 161.c
 Euagenes cum Hilderico custodia traditur. 159.d
 Euagrius Origenista expellitur ab Agapeto Laura Praefecto. 179.c.d
 Euagrius scripsit in Ioannem Grammaticum. 247.e
 Euagrius amicus Simeonis Stylite Lunoris. 590.e
 Euangelia praponebantur in Concilio. 418.b.e
 Euangelium in ignem proiectum, illatum seruatum. 723.d
 Euantius Episcopus Viennensis ex conugio vocatus ad Ecclesiam. 693.d
 Euantius Viennensis Episcopus interfuit Matisconensi Concilio. 692.b
 Eucharistia miraculum de puero Iudæo ab incendio seruato. 413.e
 Eucharistia praecipitur afferuari in altari, sed non inter imagines. 569.b
 Eucharistiam ferebant secum nauigantes. 648.a
 Eucharistiam qui sumere volebat, prius debebat recitare Symbolum in Hispania. 705.a
 Eucharistia custodiui solita in pretiosissimo tabernaculo. 569.c.d
 Eugippi scripta in bibliotheca Casiodori. 514.c
 Eulanius Phryx philosophus, relictis Christianis, ad Persas se confert. 469.d. deinde ad Christianos reuertitur. 470.a
 Eulogius legatus Acemetarum ad Ioannem Papam. 195.a
 Eulogius Tribunus & Notarius Romam mittitur à Iustitiano. 63.b
 Eulogius Magistrarianus missus à Iustitiano ad Hormisdam Papam. 42.d
 Eulogius sit Episcopus Alexandrinus. 623.a
 Eulogij saepe meminit sanctus Gregorius Papa in epistola. 623.a
 Eulogius ab Aegypto fugauit tenebras hereticorum. 623.a
 ad Eulogium Episcopum mittit exemplar epistola Pelagij Pape S. Gregorius. 681.e
 Eunomius Comes retrudi fecit in carcerem Modestum filium lignarium. 630.c.d

Eunuchus Candacis Reginae Aethiopiae ex Homeritide venit. 85.b.c
 Eunuchi Iuliana nobilis matrona vitam monasticam captare querunt. 138.e.139.a
 Eunuchi & imberbes non facillè ad monasticam vitam admittuntur. ibid.
 Eunuchorum monasterium. 139.b
 de Eunuchis constitutio Iustitiani Imp. 155.c
 Eunuchi multi inferiebant cubiculis Imperatorum. 155.b
 Eunuchi vt fierent, multum moriebantur. 155.d
 Euphemiam pietatis ergo appellari voluit Lupicinam vxorem Iustini Imp. 2.d
 Euphemia femina insignis pietatis. 25.e
 Euphemia conciliatrix omnium bonorum. ibid.
 ad Euphemiam Augustam scribit Hormisdas Papa. 26.a
 Euphemia cum Helena comparatur. 26.b
 Euphemia hortatur Hormisdam ad perspicuam pacem. ibid.
 Euphemia Augusta moritur. 102.b.c
 in S. Euphemia basilicam confugit Vigilus Papa. 410.c
 Euphemi Episcopi nomen restitutum Diptychis. 6.d
 Euphemius non fuit receptus in communionem ab Apostolica sede. 9.a
 Euphemius Antiochie Episcopus cum aliis deposuit Paulum Episcopum Alexandrinum. 290.d
 Euphrasia vxor Namati. 693.d
 Euphrasiam relinquit Namatius; & factus est Episcopus. ibid.d.e
 Euphrasia epitaphium. ibid.
 Euphrasia resplendit sanctitate, & generis nobilitate. ibid.
 Euphrasie pietas in pauperes. 694.a
 Euphrasia laudes. 693.e.694.a
 Euphrasius Hierosolymis factus est Episcopus Antiochie. 79.e
 Euphrasius Episcopus Antiochenus moritur. 107.a.108.b
 Euphrata missus à Iustitiano ad Abtagos. 155.b
 Euphratenes Episcopi repellunt Nestorij nomen. 69.c
 S. Euphronius creatur Episcopus Tuonensis. 498.c
 S. Euphronius vniuersas illustrat Gallias. ibid.c
 S. Euphronius fuit in Concilio Parisiensi. ibid.d
 S. Euphronij tempore grandia à S. Martino miracula edita. 501.a
 S. Euphronius Episcopus Tuonensis praedicat mortem Chariberti Regis. 575.e
 S. Euphronius Episcopus Tuonensis moritur. 591.c.d
 Euphronius relatus inter Sanctos. ibid.d
 Euphronius quo anno mortuus sit. ibid.
 Euphronius praefuit Ecclesia Tuonensi annis quatuordecim. ibid.e
 ad Euphronium Fortunati epistola. 592.a
 Euphronius Martino comparatur. ibid.b
 Euphronij orationibus se commendat Fortunatus. ibid.
 Euphronij charitas, dulcedo, & humilitas commendantur. ibid.c.d
 ad Euphronium epistola Fortunati. 592.c
 Euphronij laudes. 592.d.e
 Euphronij epitaphium à Fortunato editum. 592.e.593.a
 Euphronij debitorem se cognoscit Fortunatus. 593.a
 Euphronius velut lampas ardens. ibid.
 Euphronius dulcis in colloquio. ibid.b
 Euphronij sinceritas. ibid.
 Euphronius opera misericordiae exercuit. ibid.
 Euphronius interfuit dedicationi basilicæ SS. Apostolorum Petri & Pauli. 593.e
 ad Euphronium mittit Iustinum Sigibertus Rex, vt recondat lignum sanctæ Crucis in monasterio Radegundis. 549.c.d
 per Euphronium reconditur lignum S. Crucis suo loco. ibid.
 Eupre-

I N D E X.

Euprepis Episcopus Gerundensis fuit in Toletana Synodo. 706.d
Euprepis collaboravit cum S.Leandro in conversione Gothorum. ibid.
Eusebius presbyter Hierosolymitanus laudatur à Menna Episcopo. 279.b.c
Eusebij Novatiani heretici scripta apud Casiodorum. 514.e
Eusebius fundator basilicae S.Bibiani Santonensis. 543.d.e
ad Eusebium Episcopum Thessalonicensem scribit Pelagius Papa contra Synodum Constantinopolitanam. 681.b
S. Eusebius eremita miraculis clarus. 342.e
S. Eusebius respuit pecuniam oblatam à Childeberto. ibid.
S. Eusebius erexit templum Childeberti Rex. ibid.
Eustachius Episcopus Tholonia in Lycia causam habebat cum Pisto diacono. 333.c
Eustathius Abbas capitur à barbaris. 657.b
pro Eustathio Abbate se vendidit Leo Abbas. ibid.
Eustathius Abbas dimittitur. ibid.c
Eustochius creatur Episcopus Hierosolymorum. 389.e
Eustochius Episcopus Hierosolymitanus per legatum inter fuit Quinta Synodo. 422.e
Eustochius Hierosolymorum Episcopus moritur. 507.b
Eutharicus Cillicae gener Theodorici Regis. 22.d
ad Eutharj Episcopi consultationes respondet Vigilus, expulsio Siluerio. 297.b
Euthericus cuius civitatis fuerit Episcopus. ibid.b.c
ad Euthericum Episcopa Vigilij. ibid.c
S. Eutropij Ecclesia collapsa restituitur à Leontio Episcopo Bardegalensi. 543.e
Eutropius Episcopus Valentinus libros edidit. 645.b
Eutycheus hereticus ab Episc. Dardaniae & Illyrici damnatur. 21.d.f
Eutycheus hereticus anathematizatur ab Hormisdà Papa. 32.d
in Eutychetem commentarium Seuerini Boetij. 80.e
in Eutychetem scripsit Ephraem Episcopus Antiochenus. 248.e
Eutycheus vanas opiniones damnat Iustinianus Imp. 133.b
Eutycheus in igne infirmi crematur. 181.d
Eutycheus anathematizatur in Concilio Ephesino. 200.b
in Eutycheanos conclamat populus Constantinop. 3.d
Eutycheanos falsi prae-textus. 47.d
Eutycheanos patronus perfidus Anastasius Imp. 45.d
Eutycheiani heretici abhorrent humanitatem, & vincunt immunitatem. 49.e
Eutycheiani ad Catholicam Ecclesiam revocantur. 69.b
in Eutycheianos exere trophaea Nestoriani. ibid.
Eutycheianus suppositus epistolam nomine Vigilij, qua damnatur. 296.d
Eutycheiani excommunicantur à Vigilio Papa. 386.b
ab Eutycheiana heresi Corruptibiles & Incorruptibiles heretici manarunt. 517.d
Eutycheius Senator illustris Maurum filium obtulit S.Benedicto. 97.d
Eutycheius monachus fit Episcopus Constantinopolitanus. 416.a
Eutycheio ostensa visio de futuro Episcopatu. ibid.b
Eutycheius mansit cum Menna. ibid.c
Eutycheio aperitur via ad Episcopatum. ibid.d
Eutycheius iubetur asseruari. ibid.e
Eutycheio ostenditur alia visio de Episcopatu. ibid.e.417.a
Eutycheij electioni sudet Iustinianus Imp. 417.a.b
Eutycheius sumit pallium, id est, ovem perditam super humeros. ibid.b
Eutycheius mittit fidei professionem ad Vigilium Papam. ibid.d
Eutycheius anathematizat omnes hereses. 417.e.418.a.b
ad Eutycheium Episcopum epistola Vigilij Papa. 418.c.d
Eutycheij Episcopi Constantinop. fidei professio. 429.a

Eutycheus subscribit sententia lata à Quinta Synodo. 457.c
Eutycheus Patriarcha qua tractauerit cum Iustiniano Imp. 521.b.c
Eutycheum tentat Iustinianus, ut subscribat. 523.a
Eutycheij admiranda constantia. ibid.c.d
Eutycheum sacra peragentem inuadunt milites Iustiniani. ibid.b
Eutycheus vi detruditur in monasterium. ibid.d
Eutycheus è sede eiicitur, velut Ioannes Chrysostomus. 523.e
in Eutycheum quid egerit Conciliabulum. ibid.
pro Eutycheo deligitur Ioannes Scholasticus. ibid.
Eutycheus deportatur in insulam. 523.a.b
Eutycheus velut Paulus deportatur Amaseam. ibid.b.c
Eutycheus detruditur iterum in monasterium. 524.e
Eutycheus operatur ut coniugos filios consequatur. 525.a.b
Eutycheij miracula, & propheta. ibid.
Eutycheus multos curat infirmos oleo sancto. 525.d.e.526.a
ad Eutycheum confugiunt multi Christiani. 526.e
Eutycheus oratione farinam auget. 527.a.b
Eutycheus praedicit Iustino ipsam futurum Imperatorem. 533.a.b
Eutycheus praedicit Tiberio Imperium. 602.c.d
Eutycheus reuocatur ab exilio à Tiberio Imp. 603.e
ad Eutycheum mittunt Scribas Imperatores. ibid.
Eutycheus gratias agit Deo. ibid.d
Eutycheij reditus cum magno honore. ibid.d.e
Eutycheij miracula in via. ibid.e
Eutycheus receptus Constantinop. laetitia publica. 604.b
Eutycheus comparatur Magno Athanasio. ibid.
Eutycheus incipit super pallium asina cum ramis & thure. ibid.
Eutycheij laudes. 604.c.d
Eutycheus recipitur ab Imperatoribus cum ingenti gaudio. 604.e
Eutycheus ingressus in Ecclesiam communicat populum, & benedicat. 605.a.b
Eutycheo celebrante, operitur altare diuina caligine. ibid.b
Eutycheus precibus pestem auerit à Constantinopolitanis. 605.c
Eutycheus Tiberium Imperatorem coronat. 624.e
Eutycheus praedicit Imperium Maurilio. 628.b
Eutycheum inuisit Tiberius Imperator, & ab eo benedictionem postulat. 633.a.b
Eutycheus benedicit Tiberio Imp. ibid.
Eutycheus incaute lapsus in errorem Origenis. ibid.e
Eutycheus plenus multis virtutibus, passus tamen est quid humanum. ibid.c.d
cum Eutycheo disputat S.Gregorius de corpore post resurrectionem palpabili. ibid.d.e
Eutycheus obiicit S.Gregorio, quod corpus non resurget palpabile. 654.c
Eutycheij liber de Resurrectione flammis damnatur à Tiberio Augusto. ibid.d
Eutycheus proficitur Catholicam fidem in resurrectione corporum. ibid.d.e
Eutycheus respiciens sanctus colitur. ibid.e
Eutycheus moritur. 654.e
S. Eutycheus martyr apparuit S.Redempto, & praedixit incursionem Longobardorum. 555.e
Exarchus Rauenna exagit Episcopos schismaticos. 679.c.d
Excellentia Romanae Ecclesiae. 298.e
Excidium Antiochie per terremotus. 108.a
Exclamationes populi Constantinopolitani in hereticos. 3.b
Exclamationes in Eutycheanos. ibid.e
Excommunicati ab vno Episcopo, ab alio solui non possunt. 11.c

Excom-

I N D E X.

Excommunicationis sententia non infertur in delinquentes ab Imperatore. 146.e
Exemplum Hormisdæ dignum imitatione. 76.d
Exempla mala Episcoporum causa sunt rutinarum. 79.b.c
Exemplum pulcherrimum nobilis viduae in constantia fidei. 89.b.c.d.e.90
Exempla Sanctorum conuertunt infideles ad fidem. 84.e
Exemplaria germana Quinta Synodi missi sunt à S.Gregorio Papa ad Theodolindam Reginam. 468.c
in Exercitu abstinentia, ebrietas, & homicidium. 205.d.e.206.a.b
Exercitus in Oriente nolebat obedire Philippico. 689.c
Exercitus reconciliatur à Gregorio Episcopo Antiocheno. ibid.d
Exercitus Litarbis congregatur. ibid.
Exercitio Regis Aethiopiae in Homeritas. 99.d
in Expeditione contra Homeritas pietas Regis Aethiopiae. ibid.b

F.

Fabianus Episcopus Zappareus subscripsit Constitutio Vigilij Papa. 455.d
in Fabulis interdum aliqui verunt veritatem. 714.e
ex Facie iudicium per sepe decipit. 391.a
Factiosus sanet Iustinianus. 492.d
Facultates Ecclesiae liberae sint. 498.d.e.499.a.b
Facundus Episcopus Hermianensis quid senserit de vno ex Trinitate passio. 201.e
Facundus Hermianensis Episcopus in Africa scriptum edidit volumen pro Trium capitulorum de fensione. 365.b
Facundus intendens iacula in Zenonem, Iustinianum ferit. 365.e
Facundus imprudentem Iustinianum sugillat. 366.a
Facundus qua occasione commentarium scripsit de Tribus capitulis. 381.e
Facundus factus est hostis Vigilij Papa. 383.b
Facundus in Synodo quid ad Vigilium. ibid.
Fames vexat Italianam. 211.e.317.b
Famis tempore quae tristitia acciderint. 317.c.d
Fame cogente, duae semine septemdecim viros absumpserunt. ibid.d.e
Fames dira vrget Romanos. 375.d
Fames quousque adegit miseros. ibid.d.e
Fames sepe propter peccata. 490.b
Familus Dei, nobilissimus penes antiquos Christianos titulus. 351.d
Fama diuinitus aucta monachis. 527.a.b
Fantasia exercitum Romanorum superavit Totilas Rex. 341.a
Fantianus Episcopus ordmatus Episcopus Aquensis iussu Gundebaldi. 693.b
Fantianus Episcopus remouetur pasendus ab Episcopis, qui eum benedixerunt. ibid.
de Fausti Regiensis Episcopi libri consultatio. 57.c.d
Faustus plures composuit libros. ibid.c.d
Felicianus successor S.Fulgentij. 150.c
Felicitas Belisary Consul. 252.b
Felix Papa eligitur natione Samnita, ex patre Castorio. 115.d
Felix Papa electionem tyrannicè sibi arrogauit Theodoricus Rex. ibid.d.e.116.a.b
Felix vir summae probitatis. 116.b
Felices Papa obitus. 158.b
Felix quanto tempore sederit. ibid.
Felices reseruitio sunt relicta. ibid.
Felix fecit basilicam SS. Cosmae & Damiani. ibid.b
Felix basilicam sancti Saturnini à fundamentis restituit. ibid.c

Felix Papa fuit datus S. Gregorij Papa. 628.B
ad Felicem Notarium scripsit librum de Trinitate S.Fulgentius. 151.e
Felix monachus Inducatum Vigilij Papa recipere noluit. 401.b
Felix Abbas in Africa. 83.d
sub Felice Abbate voluit esse sanctus Fulgentius Episcopus. ibid.
Felix diaconus legatus Hormisdæ Papa missus Constantinopolim. 23.a
Felix Episcopus Namnetensis erexit basilicam Apostolorum Petri & Pauli. 593.e
Felix vocauit ad encania S.Euphronium Turonensem Episcopum. ibid.
Felix Episcopus Bituricensis vas aureum instar turris ad sacratissimam Eucharistiam conseruandam fabricari curauit. 569.c
Felix Episcopus Tarnisannus occurrit Alboino Regi Longobardorum. 561.b
Felix Tarnisannus Episcopus curatus oculis virtute S.Martini. ibid.d
Felix mittitur legatus ad Guntherannum Regem à Childeberto pro Theodoro Episcopo. 692.a
Felix Episcopus Portuensis inuisit Mellinum monachum infirmum. 715.a
Felix diaconi suggestio de Ioanne ad Hormisdam Papam. 50.d
Felices duo Summi Pontifices ab Ariano electi. 115.e
Felix Episcopus Namnetensis. 592.e
Felici Episcopo se commendat Fortunatus. ibid.
Felix Episcopus antiquae nobilitatis Romanae decus. 593.c.d
Felix clarus doctrina auctus cum seculari potentia animi doctus. ibid.d
de Felice epigrammata Fortunati. ibid.d.e
Felix Gillitanus Abbas in Africa desit à Vigilio. 386.e
397.a
Femina impudica introducebantur ab hereticis in monasteria. 13.d
Feminarum studium pro fide Catholica. 29.b. qua valde laudatur. ibid.
Feminarum Christianarum gloriosa confessio. 88.d
Femina Christiana inuentur occidi. ibid.e
Femina stiunt mortem propter Christum. ibid.
Feminarum laudabilis contentio ob martyrium. ibid.
Femina magna constantia. 89.b.c.d.e.90
Femina Christiana mira libertas contra Duman Regem. 92.e
Femina prudens elisit Iustinianum Imperatorem. 158.b
Femina filios interdum petunt, & nesciunt quid petant. 163.b.c
Femina male quibus comparentur. 244.b.267.a
Femina duae prae fame septemdecim viros interfectos absumpserunt. 317.d.e
Femina multa, fame cogente, comederunt filios. 317.e
Femina duae in Iunium Orontem se demerserunt, ne quid indecens parerentur à Persis. 328.d
Femina sunt fugiende etiam ab ipsis militibus. 331.d
Femina heretica priuantur priuilegijs dotis. 336.c
Femina quantum possint epud viros. 393.e
Femina Iudaea ad fidem conuertitur. 612.b
Femina Catholica presbyterum ad prandium inuitat. 640.d.e
Feminam Catholicam irridere volunt heretici, sed ipsi irridentur. 640.d.e.641.e
Femina omnes extraneae separanda sunt à clericis. 715.d
Ferrarum venatio in Theatro detestabilis. 95.c
Ferrandus Carthaginensis Ecclesiae diaconus Canones in ordinem redegit. 141.e.142.a
Ferrandi collectio Canonum Breuiarium appellatur. 142.a
Ferrandus

I N D E X.

Ferrandus diaconus secundo loco laboravit in Canonibus. *ibid.*
 Ferrandus discipulus S. Fulgentij. 152.c
 Ferrandus absoluit tractatum à S. Fulgentio inceptum. *ibid.*
 Ferrandus ad Anatolium Romana Ecclesia diaconum scripsit. 152.d
 Ferrandi plures litteræ ad Severum Scholasticum Constantinopolitanum. *ibid.*
 Ferrandus scribit ad Pelagium, an liceat aliquem condemnare post mortem. *ibid.*
 Ferrandus diaconus insignis doctor. *ibid.*
 Ferrandus diaconus Carthaginensis consultus ab Anatholio Romano diacono. 201.b
 Ferrandi proluxa epistola ad Anatolium S. R. E. diaconum. *ibid.*
 Ferrandus sentit unum de Trinitate passum secundum carnem. 201.c.d
 Ferrandi epistola ad Severum Scholasticum de eadem re. *ibid.*
 Ferrandus curat ne Africani Episcopi obediant Iustiniano. 368.a
 Ferreolus Episcopus Vicensis moritur. 646.e
 Ferreolus reliquit monumenta suorum scriptorum. *ibid.*
 Festi dies sunt colendi. 694.d
 Fideles laborant in bello contra Danaan, & Hebraeos. 100.d.e
 Fideles communicant in mari. 100.e
 ad Fideles Christi epistola encyclica Vigilij Papa. 411.c.d
 Fidelium cultus erga Ecclesias. 168.a
 Fideles ab infidelibus quare interdum vincantur. 378.b
 ad Fidelem Senatorem scribit Ioannes Papa de fide. 216.a
 Fides Catholica fuit causa, ut Iustinus humili loco natus eligeretur Imperator. 2.a
 Fides Catholica Orientalis Imperij. 4.c
 Fidei fundamentum firmum traditione Patrum permaneat. 6.a
 pro Fide Catholica frequenter Synodi in Oriente. 10.a
 Fides Catholica prostrata erigitur. *ibid.*
 Fides in pristino matris suæ throno collocatur. *ibid.*
 Fides Catholica ab innumeris in Oriente probatur. 10.b.c
 Fides Syrorum exploratur à Iustino Imp. 15.a.b
 Fides servanda est usque ad ultimum anhelitum. 18.d
 Fidei professio Catholica promulganda per legatos Romani Pontificis. 23.e.24.a
 Fidei professio requiritur à Ioanne Constantinopol. Episcopo. *ibid.*
 de Fidei firmitate differunt simplicibus verbis. 26.d
 pro Fide laborat Hormisdas Papa. 28.d.e.29.a
 pro Fide Catholica studium nobilium feminarum. 29.b
 Fidei libellus oblati schismaticis ab Hormisdas Papa. 32.d
 Fides est tributum Deo reddendum ab orbe terrarum. 37.d
 Fides Catholica in discrimine constituitur à monachis Scythie. 41.b.c
 de Fide questiones ad Summum Pontificem sunt referenda. 55.a.57.b
 Fidei stabilitas à Papa est expetenda. 57.b
 Fidei professio Epiphaniij Episcopi Constantinopolitani. 61.d
 Fidei doctrina satis à maioribus est elucidata. 74.d
 in Fidei fundamenta insonat hæreticorum exercitus. 73.e
 in Fide convenientes, debent etiam convenire in dogmate. 74.e
 Fides nostra magis est confirmata per dubitationem Apostolorum. 75.e
 Fides amat regiam viam, & vitat obliquam. 76.d
 Fides à maioribus accepta nec ledatur, nec in suspicionem adducatur. 79.a
 Fides propagatur apud Gentes. 84.a.b

ad Fidem convertitur Rex Lazorum. 84.e
 ad Fidem convertitur civitas Naxos. 86.a
 in Fide quam stabiles fuerunt femine Christiane. 88.d.e
 89.a.b.c.d.e.90
 ad Fidem hortatio nobilis vidua. 89.c.d.e
 Fides Catholica per ignem interdum probatur. 123.e
 pro Fide edictum Iustiniani Imp. 132.e
 Fides significatur per Crucem. 136.a.b
 ad Fidem conversi Absagi. 155.b
 ad Fidem conversi Tzani. *ibid.*
 Fides sincera nunquam casura, nam structa est supra firmam petram. 159.c
 ad Fidem convertuntur idololatra. 160.e
 ad Fidem convertitur Aethiopia Rex. 161.b.c
 Fides Catholica liberat ab inferno, & quomodo. 181.d.e
 Fidei professio Flavianij Archiepiscopi Constantinopolitani. 187.e
 de Fide Catholica edictum Iustiniani. 196.b
 Fidei professio Iustiniani Imperatoris. *ibid.*
 Fides illibata victoriam parat in bello. 204.e
 Fides recta in Principe maxime fulget. 213.a
 Fides Iustiniani commendatur à Ioanne Papa. 213.e
 de Fide epistola Ioannis Papa ad Senatores. 215.e
 Fidei confessionem mittit Iustinianus Imp. ad Agapetum Papam. 226.d
 à Fide miracula oriuntur. 260.c.d
 Fidei libellum offert Iustinianus Imperator Agapeto Papa. 261.c.d
 de Fide quare Iustinianus decreta sanxerit. 312.b.c
 Fidei recta confessio Iustiniani Imperatoris. 322.d
 ad Fidem Catholicam adunandam hortatur Vigilij Iustinianum Imp. *ibid.*
 Fidem Catholicam illibatam servat Vigilij Papa. 324.c.
 325.a
 ad Fidem Catholicam revocati Sueti. 702.b
 ob Fidem Catholicam violatam vindicta Dei. 329.e
 ad Fidem convertuntur Auximii a populi. 336.d
 Fidei confessio edita à Iustiniano Imperatore. 359.a.b
 Fides immaculata reddit Deum placatum. 359.a
 Fidem Catholicam in omnibus sequitur Vigilij Papa. 397.b.c
 Fides Grecorum. 411.b
 Fidei professionem mittit Eutychius Episcopus ad Vigilij Papam. 417.d
 Fidei professio primo fiebat in Concilio. 424.b
 Fidei professiones multorum Episcoporum mittit Vigilij Papa ad Iustinianum Imp. 427.d
 Fidei confessio Pelagij Papa. 497.a
 per Fidem tollitur lepra cum perfidia. 506.b.c
 Fides miraculis confirmatur. 525.c.d
 de Fide Catholica edictum Iustini Imp. 539.c.d
 Fidei Catholica studiosus Iustinus. 541.d
 Fidei in testimonium miracula crebra. 566.d
 ad Fidem convertuntur Iudæi. 611.b.c.d
 in Fidei confessione non sentiantur interdum verbera. 638.a
 Fides Catholica probatur igne. 638.b.641.d
 Fidei fervor tepescit interdum in Catholicis. 641.c
 Fidei magnus defensor Mauritius Imp. 658.c
 ad Fidem convertuntur Gothi Ariani. 697.e.698.a
 Fidei Catholica fundamentum exacta professio sanctissima Trinitatis. 701.e
 pro Fide Catholica studium Reccaredi Regis. 702.a
 Fidei symbolum recitandum erat ante summptionem Eucharistie. 705.a
 Filij adimpleant legata patrum, alioquin à Deo puniuntur. 122.c
 Filij interdum petuntur & exoptantur, & nesciunt parentes quid petant. 163.b.c
 Filios

I N D E X.

Filios comederunt matres pro fame. 317.e
 Filij non sequantur, sed emendent patris errata. 340.d
 Filij in parentibus non insurgant, alioquin à Deo puniuntur. 527.c.d
 Filij venerentur parentes, alioquin à Deo puniuntur. 615.c
 Filij aequalitas cum Patre probatur multis argumentis. 638.c.d.e.639.a.b.c
 Firmamentum non potest esse animal præditum sensu, ut asserit Origenes. 308.b
 Firmianus Episcopus subscribit contra Vigilium intrusum. 314.c
 Firmianus Episcopus Venciensis fuit in quinta Synodo Aurelianensi. 415.d
 Fisco qui inferunt, sepe aliena bona diripiunt. 570.e.
 571.a
 Fisco necessaria sufficere debent. 632.e
 à Flammis illasum oratorium S. Martini. 696.a
 S. Flavianus Diptychis est reddendus. 12.c
 S. Flavianum exagitant Severus. 14.c
 Flavianus Remensis Episcopus interfuit Aruernensij Concilio. 359.c
 Flavianus cognominatur Antharit Rex Longobardorum. 648.c
 Flavi appellati sunt omnes Reges Longobardorum. *ibid.*
 Florentia exercituum Romanorum superavit Totilas Rex. 341.a
 in Florentina Synodo facta est unio Orientalis Ecclesia cum Occidentali. 726.e
 Florentianus Episcopus in Concilio Carthaginensi. 234.d
 ad Florentianum scribit Agapetus Papa. 238.a
 Florentius Matellicensis Episcopus. 407.b
 Flori Abbas nomine aliqua scripta edita, qua verè Petri Abbatris Tripolitani sunt. 514.e
 Floridus Episcopus Tifernas. 357.a
 Flumen crescit, ne hostes pertransire possent, virtute S. Martini. 609.e
 Factor Iudæus abstersus baptismate. 611.e
 in Fonte baptismatis quotannis in festo Paschatis solita renovari miracula in Hispania. 389.a.b
 de Fonte baptismatis periculum facit suo damno Theodegildus Rex. 389.d
 Fontes in Hispania repleti non in Hispanorum, sed in Francorum Paschate, cum errarent Hispani. 586.c.d
 iterum idem contigit. 616.c.d
 de Forma baptismi, & glorificationis hymno. 297.e.298.a
 Fortitudo magna fummarum Christianarum. 88.e.89.a
 Fortitudo magna vidua occisa cum filiabus. 90.c.d
 Fortunatus Episcopus Africanus. 47.b
 S. Fortunatus Episcopus Tuderinus tractat cum Gothis de restitutione puerorum. 289.c.d
 S. Fortunatus curat Gothum infirmum aqua benedicta. 289.c
 Fortunati preces ad S. Medardum pro Sigeberto Rege. 529.b
 Fortunatus mirifice coluit Radegundem Reginam. 551.e
 Fortunatus iuste amat ac coluit Radegundem. 552.b
 Fortunatus curatur oculis oleo lampadis accensa ad imaginem S. Martini. 561.d
 Fortunati patria & educatio. *ibid.*
 Fortunati peregrinatio, & Pictavorum fit Episcopus, ubi mortuus est. 562.a
 Fortunatus Charibertum Regem laudavit in principio sui regni. 577.b
 Fortunati epitaphium de S. Gallo. 587.a
 Fortunati epistola ad Euphronium Episcopum Turonensem. 592.a
 Fortunati epistola altera ad Euphronium Episcopum. *ibid.*
 e *ibid.*

Fortunatus mirum in modum laudat Euphronium Episcopum. *ibid.*
 Fortunati epitaphium de laude Euphronij Episcopi. 592.e.
 593.a
 Fortunatus se commendat Felici Episcopo, & Euentio. 592.e
 Fortunatus laudat nobilitatem & animi dotes Felici Episcopi. 593.c.d.e
 Fortunatus celebravit Encenia, cum erecta fuit basilica SS. Apostolorum Petri & Pauli. 593.e
 Fortunatus cecinit laudes Chilperici Regis, & Fredegundis Reginae. 631.c.d.e
 Fortunati epitaphium in morte Clodoberti filij Chilperici Regis. 633.a.b
 Fortunati aliud epitaphium de Dagoberto filio Chilperici. *ibid.*
 Fortunatus scripsit ad Chilpericum de morte filiarum. *ibid.*
 Fortunatus laudat doctrinam Chilperici Regis. 642.c
 Fortunatus sacris litteris instructus cum Agricola Cabilonensis Antistite. 642.e
 Fortunatus laudat Igidium Rhemensem Episcopum. 645.e.
 646.a.b.c
 Fortunatus mirifice laudat Chrodinum Ducem. 651.b.c
 Fortunati epitaphium de Iuliano elemosynus clero. *ibid.*
 Fortunati epitaphium de Atalo discipulo S. Remigij. 652.d
 Fortunati epitaphium de Euphrasia sanctissima femina. 693.e
 ad Forum seculare ne trahantur cause Episcoporum. 626.b.c
 ad Forum seculare clericis concederetur, & laici clericum non trahant. 705.d
 Franci fugant Godomarum, & opprimunt Burgundiones. 122.a
 Franci Thuringios expugnant. 142.b
 Franci laborant, ut expellant Gothos à Gallia. 168.b.c.
 d.e
 Franci vocantur adversus Gothos. 252.c
 Francorum odium adversus Arianos. *ibid.*
 Francorum bellum civile duumvis sedatum. 327.a
 Franci invadunt Italiam. 327.c
 Franci vindicantur à calumnia Procopij. 327.d
 Francorum bellum in Hispania. 341.d
 Franci traditur tunica S. Vincentij. 342.a
 Franci à Iustiniano Imperatore accipiunt iura Galliarum. 394.b
 Franci primi eudunt aureos nummos cum imagine Regis. *ibid.*
 Franci multum debent Crotilidis religionem. 466.e
 Franci cum Alemannis invadunt Italiam. 473.a
 Francorum Dux Buccelinus. *ibid.*
 Franci sciunt in S. Libertinum. *ibid.*
 Franci à Romanis victi. 474.b
 Franci victi sunt propter iniustitiam. *ibid.*
 Francorum monarchiam consequitur Clotarius Rex. 511.e
 Franci inierunt pacem cum Gothis. 556.e.557.a
 Franci ab Hispanis dissenjerunt in celebratione Paschatis. 586.d
 Francos restituit Hispanis celebrasse Pascha, miraculo comprobatum est. *ibid.*
 Francorum res composita per Igidium Rhemensem Episcopum. 645.d.e
 Francos vicit Reccaredus Rex. 690.c
 in Francos exastuabat Longobardorum furor. 596.a
 Francorum Reges pacificantur virtute sancti Martini. 601.c
 Francicus à Francis dici voluit inani titulo Iustinianus Imp. 394.c
 Franco Aquensis Episcopus tuetur iura Ecclesia. 608.e
 Franco

I N D E X.

Franco orat ad sepulchrum S. Metria, vt restituantur Ecclesia bona, & obtinet. 609.b
 Fredegundis concubina Chilperici causa fuit magni scandali. 557.d
 Fredegundis recipitur in matrimonio à Chilperico Rege. 558.e
 Fredegundis Regina dolo interfecit Sigebertus Rex. 608.c.d
 Fredegundis tentat Gregorium Turonensem. 617.e
 Fredegundis artibus moritur Moroneus Regis filius. 619.b
 in Fredegundem Reginam crimen dixisse ferunt Gregorium Episcopum. 630.b
 Fredegundis Regina ad iudicium deducta liberatur, & à Fortunato laudatur. 631.c
 Fredegundis erat provida consilii, pollebat ingenio, & in multis commendatur. ibid.d.e
 Fredegundis torquetur morte filiorum. 632.d
 Fredegundis poenitentia. ibid.e
 Fredegundis multos libros fisci proicit in ignem. ibid.e
 Fredegundis in carcere denuit Clodoveum priuigium, & eum occidi precipit. 633.a
 Fredegundis fraus in Audoueram Reginam. ibid.e
 Fredegundis diuissimam exercet questionem in Mummolam. 687.a
 Fredegundis exiliis fatigauit S. Praxetatum Episcopum. 697.a
 Fredegundem reprehendit Praxetatus vt alteram Iezabelem. ibid.a.b
 à Fredegundis sicario percussit Praxetatus. ibid.c
 Fredegundis impia vixit S. Praxetatum vulneratum. 697.d
 Fredegundis redarguitur à sancto Praxetato in morte. ibid.
 Frenum Constantini profuit Iuliano Imperatori infirmo. 599.a
 Fregoretici sanantur virtute S. Martini. 546.e
 Fronto Episcopus Mediolanensis. 621.b
 Fructus ex labore colliguntur. 699.e
 Frusinate populi gloriantur Hormisdæ Papa concine. 95.e
 Fuga Christianorum sub Ducibus Longobardis. 582.b
 Fulgentius Episcopus Africanus insignis. 47.b
 Fulgentius respondet pro Africanis omnibus Episcopis ad Scythas monachos. 48.a
 Fulgentius vitauit verborum ambiguitatem. 47.e
 Fulgentius scripsit de Incarnatione Verbi, de Gratia & libero arbitrio, & de primatu Ecclesie Romana. 48.a
 Fulgentius sapienter expugnauit Pelagianos. 82.d
 Fulgentius reuertitur Carthaginem cum omnibus sacerdotibus, vnde solus exierat. ibid.d.e
 Fulgentius excipitur à Carthaginensibus ingenti gaudio. 82.d.e
 in Fulgentium obsequia Carthaginensium. 83.a
 Fulgentius stetit intrepidus contra Vandalorum Regem. ibid.b
 Fulgentio plurimum debet Ecclesia Africana. 83.e
 Fulgentius fuit velut alter rediuuus Augustinus. ibid.
 Fulgentii humilitatis dignum exemplum. 83.d
 Fulgentius Episcopus Abbatibus subesse voluit. ibid.
 Fulgentius quid in Concilio V. c. c. ensi. 102.c
 Fulgentius ordit minori locum. ibid.
 Fulgentii plures homilia, & alia scripta. 102.e
 Fulgentius multos libros composuit contra hereticos. ibid.
 103.a.b
 Fulgentii obitus. 150.b.c. 151.b
 Fulgentius innumera certamina, exilia, & arumnas passus est. 150.c
 Fulgentius ad presertim transfretum se parat. 150.d
 Fulgentius ad insulam Circinam nauigauit. ibid.

Fulgentii oratio, ieiunia, & poenitentia. 150.d
 Fulgentii egrotantis verba. ibid.e
 Fulgentius moriturus humiliter penam deprecatur. 151.a
 Fulgentii pietas in pauperes. 151.a.b
 Fulgentius viuens fuit Africa conseruator. 151.b.c
 per Fulgentium Russa semper fuit incolumis. ibid.c
 post Fulgentii obitum Africana Ecclesia vexata. ibid.d
 Fulgentius tamquam fulgens fidus. ibid.d
 Fulgentii sanctitas incomparabilis. ibid.
 Fulgentii scripta cognita Isidoro. ibid.e
 Fulgentius scripsit de Trinitate ad Felicem Notarium. 151.e
 Fulgentius de fide disputat cum Trasamundo Rege. 152.a
 Fulgentius scripsit libellum ad Ferrandum de interrogatiua quaestionibus. 152.a
 Fulgentii tractatus ad Reginum, an Christi caro sit corruptibilis, vel incorruptibilis. ibid.
 Fulgentius Episcopus Vtricularius. 344.c
 Fulgentius xenia mittit ad Totilam, vt eum placatum redderet. 344.c
 Fulgentius à Gothis designatione circuli inclusus, intactus manet à pluuia. 344.c.d
 Fulgentius Episcopus in Hispania mittitur in exilium à Leuigildo Rege. 644.d
 Fundamenta veri Imperij qua sunt. 540.e
 Fundanus Episcopus subscribit contra Vigilium intrusum. 314.c
 Funus honorificum S. Sabæ. 176.b
 de Funere sumptuoso Agapeti Pape. 172.e
 in Funere Christianorum cantabantur cantica letitie. 718.e
 Fures effugerunt basilicam S. Martini, & multa abstulerunt. 646.c.d
 pro Furibus intercedit Gregorius Turonensis apud Chilpericum Regem. ibid.
 Fures sepe se occidunt. ibid.d
 Fusarius hereticus & eius vxor saluantur per Simeonem Salum. 391.d.e
 Futura non sunt quærenda ab hereticis. 615.d

G.

Gabriel ter de celo vocatur in auxilium Christianorum. 100.e
 Gaianus sit Archiepiscopus Alexandrinus. 244.e
 Gaianus alteratur cum Theodosio. 244.d.e
 Gaianus quanto tempore sederit. 244.e
 de Gaianus hereticis. 246.c
 Gailardus presuit monasterio S. Medardi. 528.e
 Gailenus est causa mortis Moronei filij Regis. 619.a
 Galla Dux exercitus Gothorum auaritia astu erat successus. 345.e
 Galla rusticum ligat, & ad S. Benedictum ducit. ibid.b
 Galla nouit diuinam virtutem in S. Benedicto. 346.a
 in Gallia bona possidebat Theodoricus Rex. 120.c
 in Gallis templa erigebantur SS. Apostolis Petro & Paulo. 594.c
 Gallas inuadunt Longobardi. 595.e. 597.e
 à Gallia primò repulsi Longobardi virtute vnius sancti. 596.a
 in Gallis bellum recrudescit inter Reges. 599.d
 in Gallis Ecclesia incenduntur & vastantur à Chilperico Rege. 599.e
 in Gallis monachismus propagatus virtute S. Columbani. 608.e
 in Gallia Iudæi ad fidem conuertuntur S. Germani opera. 612.a.b
 Gallia affligitur ciuili & domestico bello. 484.e
 Gallia illustrata à S. Euphrasio Episcopo. 498.c
 in Gallis

I N D E X.

in Gallis viget cultus sacrarum reliquiarum. 547.d
 in Gallia celebratur Synodus Matisconensis. 626.a
 in Gallia extructum monasterium S. Medardi. 528.d
 in Gallia grassatur pestis. 537.a.b. 632.e
 à Gallis discesserunt Hispani in celebratione Paschatis. 586.d
 in Gallia primum fuit institutum ieiunium ante Natalem Domini. 626.c
 in Gallia celebratur Synodus Bremacensis. 630.a.b
 in Gallia exorauit Ariana heresis. 650.d.e
 à Gallia sublata heresis Ariana. ibid.
 ad Gallie & Germanie Episcopos epistola Pelagij Pape de Praefationibus Ecclesie Romanae. 710.b.c
 in Galliam reliquias apportat ex Hispania Childebertus Francorum Rex. 342.b.c
 in Gallia Synodus Valentina. 696.d
 à Gallis expellere Gothos nituntur Franci. 168.b.c.d.e
 in Gallia Narbonensi Reccaredus Francos vicit. 690.c
 Galliarum iura Franci accipiunt à Iustiniano Imperatore. 394.b
 Galli venerati sunt Sanctorum reliquias. 588.d
 in Gallia celebratur Lucense Concilium. 665.d
 in Gallia floruit S. Martinus Iunior. 635.a
 Gallienus diaconus Turonensis testis in Gregorium Episcopum. 630.b
 S. Gallus Aruernensis Episcopus interfuit Concilio Aurelianensi secundo. 286.d
 S. Gallus Episcopus Aruernensis fuit in Concilio Aruernensi. 338.a
 S. Gallus patrum Gregorij Turonensis. ibid.
 S. Gallus ignem compressit. ibid.
 S. Gallus Episcopus Aruernensis fuit in Concilio quarto Aurelianensi. 355.e
 S. Gallus prophetauit de suo diacono. 356.a
 S. Gallus Episcopus Aruernensis fuit in quinta Synodo Aurelianensi. 415.b
 S. Gallo apparet Angelus Domini, & eum consolatur. 537.d.e
 S. Gallus liberat Aruernenses ab inguinaria. ibid.
 S. Gallus à Quintiano Episcopo Aruernensi ex monacho fit clericus. 587.c
 S. Gallus cognitus à Theodorico Francorum Rege. ibid.
 S. Gallus à Fortunato laudatur. ibid.
 S. Gallus tolerauit contumelias & verbera à suis presbyteris. ibid.d
 S. Gallus quanto tempore sederit. 587.e
 S. Galli obitus. 586.d.e
 de S. Gallo epitaphium Venantij Fortunati. 587.a
 S. Gallus genus duxit à martyre Vetio Epagatho. ibid.a.b
 S. Gallus natus ex Georgio Senatoria stirpis, & ex matre Leocadia. ibid.
 in Garunne summe necantur milites sacrilegi. 600.d
 Gaudium magnam de inita pace inter Orientales & Occidentales. 35.a.b
 Gaudium publicum Vrbis. 37.c.d
 Gaudium magnam in Ecclesia ex hereticorum conuersione. 699.d
 Gedeon Boloban Episcopus Leopoliensis subscriptus in litteris Ruthenorum ad Sanctiss. D. N. Clementem. 727.c
 Gelasius Laura presectus Constantinopolim mittitur contra Origenistas. 182.e
 Gelasio pracluditur aditus ad Imperatorem, & Patriarcham. ibid.
 Gelasius Amorij obijt. ibid.
 Gelesimtha traditur nuptiis Chilperico Regi Francorum. 556.e
 Gelesimtha malè tractatur à viro, & tandem reperitur mortua. 557.d
 de Gelesimtha & Brunichilde fororibus quid sentiat Fortunatus. ibid.e

Gelesimtha pauperes amittit. ibid.e
 Gelesimtha ex Ariana redditur Catholicæ. 558.e
 ad Gelesimtha sepulchrum miraculum. ibid.b
 Geferius multa abstulit spolia à Palatio Romæ. 223.c
 Gentes conuertuntur ad fidem. 84.a.b
 Gentiles omni magistratu & dignitate priuantur à Iustino Imp. 98.a.b
 Gentilium aras ita colunt Ariani, ac Dei Ecclesiam. 639.d
 Gentilium superstitionem expulerunt Romani, ex quo Vrbis fortior reddita. 316.d.e
 S. Georgij templum renouatum à Iustiniano Imp. 166.e
 S. Georgij brachium dat Iustinianus S. Germano. 510.c
 S. Georgij deuotio à S. Theodoro commendatur Mauritio, & Imperium promittitur. 628.a
 Georgius diaconus Nestorianus quid egerit Cyri. 69.c
 Georgius Abbas in monte Sina miræ sanctitatis & abstinentiæ vir. 372.c.d
 Georgius translatus diuinitus Hierosolymam. ibid.
 Georgius se excusat cum Petro Episcopo Hierosolymitano, & prædicat suam & illius mortem. 372.e. 373.a
 Georgius Origenista collocatur in throno sancti Sabæ. 183.a
 Georgius Origenista accusatus infamis libidinis turpiter excitur à Laura. ibid.
 Georgius Pisides scripsit in Ioannem Grammaticum. 248.b
 Georgius Senator pater S. Galli. 587.b
 in Germaniam peruenit pestis. 537.b
 ad Germanicæ & Gallie Episcopos epistola Pelagij Pape de Praefationibus Ecclesie. 710.b.c
 Germanorum Principes tenent Massiliam Phoenisum. 394.c
 Germanorum res deplorantur. 206.b
 S. Germanus Episcopus Capuanus. 22.e
 Germanus missus legatus ab Hormisdæ Papa Constantinopolim. ibid.
 Germani relationes in itinere ad Hormisdam Papam. 29.e
 Germani legati suggestio ad Hormisdam Papam de Ioanne interfecto ab hereticis. 50.d
 Germanus Episcopus Thessalonicam venit cum legato. 50.e
 Germanus Episcopus Capuanus moritur. 70.c.d
 Germani animam vidit S. Benedictus efferrè in calum. 70.e
 Germani anima in sphaera ignea ab Angelis portabatur. 70.e
 S. Germanus Episcopus Parisiensis. 498.e
 S. Germanus fuit in primo Concilio Parisiensi. ibid.
 S. Germanus ex Abbate S. Symphoriani fit Episcopus. 500.c
 sub S. Germano valde profecit Childebertus Rex. ibid.c.d
 S. Germani eleemosyna. 500.d.e
 S. Germanus peregrinatur Hierosolymam. 510.c
 S. Germanus honorifice suscipitur à Iustiniano Imp. à quo reliquias Sanctorum accipit. 510.c.d
 S. Germanum contemnit Clotarius Rex, propter quod à Deo affligitur. 511.e
 per S. Germanum Clotarius recipit sanitatem. 511.e. 512.a
 S. Germanus fuit in secunda Synodo Turonensi. 569.a
 S. Germanus excommunicauit Charibertum Regem. 570.a
 S. Germanum audire noluit Sigebertus Rex, & ideo interijt. 608.c
 S. Germani transitus. 610.c
 S. Germani plura miracula & virtutes. ibid.
 S. Germani epitaphium conscriptum à Chilperico Rege. 610.d
 S. Germani laudes. 610.d.e
 S. Germano oblationem solemnem fecit Chilpericus Rex. 610.e
 S. Germanus elegit sepulturam ad Ecclesiam S. Vincentij. ibid.
 S. Germanus successit Ragnemodus. 611.a
 S. Germani opera ad fidem conuertuntur Iudæi in Gallia. 612.a.b
 S. Germanus liberat vincetos in carcere. 610.b.c. 695.e
 Germanus

I N D E X.

Ge. manus ductor exercitus Romanorum improvisa morte subtrahitur.	404.d	Gothorum Regis Athalarici constitutio pro Romana Ecclesia.	139.c.d.e
Gerontius minister Vigilij Pape ab ipso deficit.	387.a	Gothorum Rex creatur Theodatus.	226.e
Gerontius à Vigilio Papa deponitur.	402.e	in Gothos bellum parat Iustinianus.	227.e
Gerontius Abbas Castellensium anachoretarum.	516.d	in Gothos Franci vocantur.	252.e
Gilhardus Rothomagensis Episcopus germanus S. Medardi.	529.b	Gothici belli tempus.	252.a
Gildardus eadem die natus, factus Episcopus, & mortuus cum S. Medardo eius germano.	ibid.	Gothi prosternuntur de sua salute propter Regem ignominiosam.	287.b
Gilimer Hildericum Regem Vandalorum in Africa captivum tenet, & regnum intradit.	159.c.d	Gothi Virigem Regem eligunt.	287.b
ad Gilimerem scribit Iustinianus Imperator pro Hilderico.	ibid.d	Gothi vniuersis Viriges Rex scribit.	ibid.d
ad Gilimerem iterum scribit Iustinianus pro Hilderico.	ibid.e	Gothi selectissimi remanent Rome in presidio.	288.b
Gilimeris littera ad Iustinianum Imp.	160.a	Gothi Rauennam festinant.	289.b
in Gilimerem paratur bellum à Iustiniano.	160.a.b	in Gothos magna charitas S. Bonifacij Episcopi Ferentinensis ciuitatis.	ibid.
Gilimer Hildericum occidit.	206.e	Gothi duos paruulos auferunt in possessione ciuitatis Tuderinae.	289.c
Gilimer accepta strage sui exercitus, fugit Carthagine.	207.e	Gothus non vult parere S. Fortunato Episcopo Tuderino.	ibid.
Gilimer Rex fugatur & vincitur à Belisario.	208.a.b	Gothus diuinam sentit vindictam.	ibid.d
Gilimer ad Matros profugus se dat Romanis.	222.e	Gothus aqua benedicta à sancto Fortunato missa conualuit.	289.e
Gilimer Rex captiuus ducitur à Belisario ad Iustinianum.	223.e	Gothi obsident Romanam.	291.e
Gilimeri data sunt loca ad habitandum in Galatia.	223.e	Gothi venerati basilicas Orthodoxorum.	292.e
Gipedas cum duxit in Italiam Alboinus Rex Longobardorum.	560.e	Gothi nec clericum iniuria aut damno affecerunt.	ibid.d
Gladiarum cruenta spectacula ablitata.	71.e	in Gothos implorat auxilium Dacius Episcopus Mediolanensis à Belisario.	313.d
Glaxaz princeps Ligorum in Perside.	98.d	à Gothis Mediolanum captum, & solo penitus aequatum est.	318.b.c
in Gloria non erunt passionis nostrae.	654.b	Gothi eligunt Regem Theodibaldum.	328.a
Glorie vane cupido quanta mala pariat.	256.a	Gothi Reges occisi.	341.a
de Gloria Patri, & Filio, &c. ne subducatur vna syllaba.	298.a	Gothi eligunt Regem Totilam nepotem Theodibaldi Regis.	ibid.a.b
Gloria Sanctorum, & pena damnatorum aeterna.	309.c.d	Gothorum asperitas erga sanctos Episcopos.	344.b.c
Godomarus regebat Burgundiones.	120.e	Gothorum crudelitates erga sanctos Dei.	344.345.
Godomarus à Clodomero vincitur atque fugatur.	121.c	Gothi se dederunt Siculi sponte.	374.c
Godomarus Clodomerum interfecit.	122.a	Gothorum odium in Siculos.	375.a
Godomarum fugant Franci.	122.a	ad Gothos orationem habet Totilas Rex, vt iustitiam seruent.	377.e.378.a
Goswintha coniux prius Athanagildis, & postea Leuigildis Regis.	636.b	Gothorum qua causa ruina.	378.a
Goswintha suscipit Ingundem neptem cum magno apparatu.	ibid.c	Gothi officium nouis cladibus Romanum exercitum.	386.e
ibid.	ibid.c	Gothi iterum capiunt Urbem.	398.a
Goswintha suadet Ingundi, vt fiat Ariana.	ibid.c	Gothi ceperunt Corsicam, & Sardiniam.	412.c
Goswintha male tractat Ingundem.	ibid.d	Gothi expelluntur à Sicilia.	413.b
Goswintha Ariana simulat se esse Catholicam.	650.d.e	in Gothos missus Narfes à Iustiniano Imp.	ibid.
Goswinthe coniuratio in Reccaredum Regem Catholicum.	ibid.	Gothi reddunt Tarentum antea captum Romanis.	419.b
Goswinthe coniuratio detegitur, & ipsa moritur.	ibid.	Gothi Theiam Regem eligunt.	ibid.d
Gomacharius Arianus Comes in Agathensi vrbe.	640.a	à Gothis vindicata Italia Narsetis opera.	467.e
Gomacharius peruadit res Ecclesiae.	ibid.	Gothi pacem faciunt cum Francis.	557.a
Gomacharius incidit in febrim, ex qua conualuit oratione Leonis Episcopi.	ibid.a.b	cum Gothus fadus incunt Franci.	558.e
Gomacharius irridet Leonem Episcopum, & iterum incidit in febrim.	ibid.b.c	in Gothos transfertur regnum Suenorum.	645.c
Gomacharius male moritur.	ibid.c	Gothi & alij barbari impleuerunt Italiam Ariana heresi.	650.d
Gonthis in Africa tyrannus.	356.b	in Gothos parat bellum Guntherannus Rex.	690.b.c
Gonthis occidi iubet Arcobindum.	ibid.c.d	de Gothorum conuersione in Hispania.	697.e.698.a
Gonthis ab Artabane necatur.	ibid.d	de Gothorum conuersione oratio sancti Leandri Episcopi.	699.a
Gordius datur in matrimonium Philippico à fratre Mauritio Imperatore.	686.a	Gothorum conuersio magnum gaudium parit in Ecclesia.	ibid.d
Gordianus pater S. Gregorij.	620.c	Gothorum asserio Catholica.	703.d.e
sub Gotbo Rege luger Ecclesia Romana.	77.a	Gothorum anathematismi in Ariam impietatem.	703.e
Gothi tumultuantur in Amalasintham.	119.a.b	Gothi d.annant libellum à se editum.	704.b.c
Gothi crudeles in Romanos.	118.e	Gothi respuunt Arianense Concilium.	ibid.
Gothis prudenter acquiescit Amalasintha.	119.c	Gothi amplectuntur prima quatuor Concilia.	704.b.c.d
ad Gothos scribit Athalaricus, eos admonens.	119.d	Gothorum Episcoporum plenior & exuberans professio.	ibid.
Gothorum arrogantie aduersus Romanam Ecclesiam, & clericos.	139.b	Gothi Episcopi pollicentur se predicatos Catholicam fidem.	704.c

I N D E X.

Gothi Episcopi constituentur verum mysterium incarnationis Iesu Christi.	704.e	S. Gregorius mittitur Constantinopolim Apocrisarius. ibid.	a. b
Gothi Episcopi asserunt, quod pena impios, & premium sequatur Orthodoxos, si iuste vixerint.	404.e	S. Gregorius conspicuus virtutibus mittitur ad Tiberiam Imp.	ibid.b
Gothorum Apostolus fuit S. Leander Hispanensis Episcopus.	706.c	S. Gregorius quomodo à monasterio sit euulsus.	ibid.c
Gothos à Gallis expellere nituntur Franci.	168.b.c.d.e	S. Gregorius scribit ad S. Leandum Episcopum de sua à monasterio euulsione.	ibid.c
de Gothicis rebus libros composuit Cassiodorus.	515.a	S. Gregorius suos secum ducit monachos.	ibid.e.647.d
in Gracie ciuitates grassati sunt Hunni.	491.d.e.492	S. Gregorius quando inceperit librum in Job, & quando compleuerit.	637.a
Graci mittuntur à Tiberio Imp. in auxilium Hermenegildi Regis.	643.d	S. Gregorij epistola ad S. Leandrum de commentario in Job.	ibid.
Graci quid addiderint ad Concilium Chalcedonense.	456.e	ad S. Gregorium epistola Pelagij Pape de Longobardis.	647.b
Graci leues esse cognoscuntur.	36.e	S. Gregorius disputat cum Eutychio Episcopo.	653.e
in Graecorum Ecclesia praescribitur calibatus Episcopis, & sacerdotibus.	231.a	S. Gregorius d. monstrat quod corpora sint palpabilia post resurrectionem.	ibid.e.654.a.b
Graecorum recentium impostura de nomine Oecumenci.	5.a	S. Gregorius infirmatur Constantinopoli.	654.d
Graecorum dominantium in Occidente flagellum fuit Totilas Rex.	341.a	S. Gregorius priuauit munere Apocrisarij Laurentium Archidiaconum.	658.e
Graecorum proditio.	643.d	S. Gregorius subrogauit Apocrisarium Honoratum.	ibid.
Graecorum impostura, quod Episcopus Constantinopolitanus dicitur Oecumenicus.	685.a	S. Gregorius reuertitur Romam cum brachio S. Andreae, & capite S. Luce.	ibid.c
Graecorum Ecclesia concordia cum Latina.	724.e	S. Gregorius persicit libros Moralium, quos inchoauerat Constantinopoli.	659.a
Graecorum Ecclesia relapsa est iterum in schisma.	725.a	S. Gregorius scribit aduersus schismaticos, petente Pelagij Pape.	659.b
Gratie Deo agenda sunt pro beneficiis acceptis.	224.b	de S. Gregorij epistola ad Eliam nomine Pelagij.	ibid.d
Gratiarum actiones publice reddenda sunt pro publicis votis.	37.d	S. Gregorij epistola tres ad Istriae Episcopos nomine Pelagij.	660. & seqq.
Gratus Comes sacri Consistorij ad Hormisdam Papam mittitur à Iustino Imp.	18.c	S. Gregorij epistola ad Ioannem Episcopum Constantinopolitanum.	681.b
Gratus secundo mittitur legatus à Iustino Imperatore ad Hormisdam Papam.	66.b	S. Gregorius reprehendit Ioannem Episcopum.	ibid.
S. Gregorius Agrigentinus diaconus à S. Macario ordinatus.	373.c	S. Gregorius mittit exemplar epistolae Pelagij Pape ad Eulogium Episcopum Alexandrinum.	681.e
S. Gregorij Pape tempore vivebat Samaritani.	167.e	S. Gregorius scribit ad S. Leandrum, quomodo Reccaredum diligeret.	697.a
S. Gregorij auctoritate male defensio error Origenis.	180.b	S. Gregorius scripsit ad Petrum de continentia subdiaconorum.	ibid.b
S. Gregorius Pape plures scripsit epistolas ad Rusticianam.	377.d	S. Gregorius mutat voluntatem testatoris de oratorio à Ioanne erecto.	710.c.d
S. Gregorius Quintam Synodum laudat, sed non vt quatuor Concilia.	460.a.b	S. Gregorius diaconus degit in suo monasterio.	711.c
S. Gregorius ad Hibernos Episcopos mittit librum Pelagij pro Quinta Synodo.	460.e	in S. Gregorij monasterio que acciderint.	ibid.e.712.a
S. Gregorius mittit exemplaria Quinta Synodi ad Theodolindam Reginam Longobardorum, & ad Aduloualdum eius filium.	468.c	S. Gregorius Pape misit reliquias S. Sixti in Angliam.	351.b
S. Gregorius nominat Iustinianum pia memoria.	530.b	Gregorius Episcopus Lingoniensis fuit in Concilio Aruernensi.	338.b
S. Gregorius tractat de prodigijs praecedentibus Italia cladem per Longobardos illatam.	555.e	Gregorius Lingoniensis quanto tempore sederit.	ibid.
S. Gregorius hortatur Reccaredum ad pacem.	559.a.b	in eius laudem epitaphium Venantij.	ibid.b.c
S. Gregorij auxilio & consilio vitur Pelagius Pape.	601.b	Gregorius ob poeticam facultatem fit Episcopus Antiochenus.	579.a.b
S. Gregorius Praefectus Vrbs Rome.	619.c	Gregorij Antiocheni laudes.	579.c
S. Gregorius fideiussor Laurentij Episcopi Mediolanensis.	ibid.	Gregorius Antiochenus traduxit admirationem in Imperatores Romanos, & Reges Persarum.	ibid.d
S. Gregorius à Benedicto Papa non potuit creati diaconus Cardinalis.	ibid.	Gregorius Episcopus Antiochiae amicissimus Episcopi Nisibis.	589.c
S. Gregorius cognatos plurimos habuit sanctos.	620.b.c	Gregorius significat Iustino Imperatori periculum Persarum.	ibid.
S. Gregorius administrauit Praefecturam Romanam, & quo tempore.	620.d.e	Gregorij admonitiones respuit Iustinus Imp.	ibid.a
S. Gregorius secularis anhelauit ad vitam solitariam.	621.b	Gregorius Episcopus Antiochie familiaris impij Anatolij.	614.c
S. Gregorius, relicto saeculo, vitam monasticam suscepit.	ibid.c	in Gregorium exclamat populus Antiochenus.	ibid.
S. Gregorius sex monasteria erexit in Sicilia, & vnum Rome.	ibid.c.d	Gregorius in maximum venit discrimen.	614.d
S. Gregorij nobilitas.	ibid.	Gregorio Episcopo Antiocheno ostenditur visio de futuro Mauritio Imperatore.	628.d
S. Gregorius Valerium tantum Abbatem habuit.	621.e	in Gregorij Episcopi Antiocheni causa celebrat Synodum Constantinopolitanam Ioannes Episcopus.	680.c
de S. Gregorij monastica institutione.	622.a	Gregorius alteratur cum Asterio Praefecto Orientis.	ibid.e
S. Gregorius primum Abbatem sui monasterij petiit ex monasterio S. Equitij.	ibid.		
S. Gregorius non fuit institutionis S. Benedicti.	ibid.b		
S. Gregorium ordinauit Pelagius Pape ex monacho diaconum.	629.a		

I N D E X.

in Gregorium populus iacit contumacia, probrā, & contumelias. *ibid.*
 Gregorius de multis accusatur criminibus, de quibus se purgat. 681.a.b
 Gregorius absoluitur à Patriarchis & ab Episcopis. *ibid.*
 Gregorius absolutio confirmatur à Pelagio Papa. *ibid.*
 Gregorius reuertitur cum honore Antiochiam. 685.b
 Gregorius innocens liberatur ab ingenti terræmotu. *ibid.*
 685.c.d.e
 Gregorius reconciliat exercitum dissentientem in Oriente. 689.d
 Gregorius oratio cum lacrymis maxime potens. 689.d
 Gregorius communicat conciliatos milites. 689.e
 Gregorius commendatur humilitas. 690.a
 Gregorius Theologus contra Origenem probat aternitatem gloriae, & penae. 309.d.e
 Gregorius Papae Septimi epistola ad Demetrium Regem Rufforum. 723.e
 Gregorius Turonensis infirmus se confert ad basilicam S. Martini, à quo recipit sanitatem. 546.d.e
 Gregorius Turonensis mirifice laudat in multis S. Gregorium Papam. 620.c
 in Gregorium congregatur Synodus Brennacensis. 630.a.b
 in Gregorium quas parauerunt insidias inimici. *ibid.*
 Gregorium Turonensem defendere conatur Modestus faber lignarius. *ibid.*
 Gregorius iuramento se purgat à calumniis. *ibid.*
 Gregorius impertit benedictionem Chilperico Regi. 632.b
 Gregorius disputatio cum Agilane legato Ariano. 638.d.e.
 639.a.b.c.d.e
 Gregorius disputat aduersus Chilpericum Regem pro fide Catholica. 642.a
 Gregorius intercedit pro furibus apud Chilpericum Regem. 646.d
 Gregorius ingressus in Episcopatum laudatur à Fortunato. 594.d.e
 Gregorius nobilitas cum sanctitate. *ibid.*
 Gregorius infirmitas desperata. 595.a
 Gregorius statim conualuit haustu pulueris sepulchri S. Martini. *ibid.*
 Gregorius sanat à dolore ventris velo S. Martini. *ibid.*
 595.b.c
 Gregorius conualuit ab impedimento linguae, virtute S. Martini. 595.e
 Gregorius Turonensis ad communionem recipit Moroueni apostatam. 613.d
 Gregorius Turonensis in receptione Morouei minime Laudandus. 613.d.e. 614.a
 cum Gregorio erat Ragnemodus Episcopus Parisiensis. 613.d
 Gregorius in Concilio Parisiensi defendit innocentem. 617.a.b
 Gregorius grauis sententia. *ibid.*
 in Gregorium quae Chilpericus ingerat. 617.c
 Gregorius tentatur à Chilperico, & à Fredegunde Regina. 617.d.e
 Gregorius Turonensis suprema persoluit in morte S. Radegundis. 718.c.d
 Gregorius famuli Dei epitaphium in Ecclesia S. Gregorii in Hispania. 351.a
 Gregorius nominatus Archiepiscopus Vladika Polocensis Vitebskensisq; subscriptus in litteris Ruthenorum. 726.b.
 727.b
 Gundelina coniux Theodati Regis. 228.a
 Gunmar Dux crudelissimus Longobardorum. 582.e
 Gundebaldus Rex Burgundionum. 121.a
 Gundebaldus Dux speratur à Theodoberto. 599.d
 Gundebaldi insu fit Episcopus Faustinianus. 693.b
 Gundebaldum excepit Vrsicinus Episcopus, & ideo excommunicatur. *ibid.*

Guntherannus habuit sedem sui regni Aurelianis. 535.e
 Guntherannus Rex celebrari iussit Concilium Lugdunense primum. 571.c.d
 Guntherannus Rex includi iubet in monasterium Salonum & Sagitarium Episcopos. 597.d.e
 Guntherannus educit Episcopos à monasterio. 598.b
 Guntherannus bellum gerit cum Sigeberto & Chilperico. 599.d
 Guntherannus Concilium Parisiense procurat, ut fiat pax inter Reges. *ibid.*
 Guntherannus laudatur à Gregorio Turonensi. *ibid.*
 Guntherannus conspirat in Sigebertum. 608.b.c
 Guntherannus pergit cum Moroueo. 615.b
 Guntherannus Boso interfecit Draccolenum Ducem. 623.a.b
 Guntherannus liberatur à magno naufragio ope S. Martini. *ibid.*
 Guntherannus Synodum Cabilonensem congregat. 625.e
 Guntheranno ostenditur visio de damnatione Chilperici Regis. 687.d
 Guntherannus proficit ex visione. *ibid.*
 Guntherannus suscipit Aetherium Episcopum calumniis oppressum. *ibid.*
 Guntherannus benignitas & misericordia commendatur. 687.e
 Guntherannus eligit Sulpitium Episcopum Bituricensem. *ibid.*
 Guntherannus parat bellum aduersus Gothos, & vincitur. 690.b.c
 Guntherannus affigitur propter bellum Catholicis Gothi illatum. *ibid.*
 Guntherannus demonstrat cur bellica res infaustum finem fortiantur. *ibid.*
 Guntherannus cultor iustitiae. 690.e
 Guntherannus Deum timebat, Ecclesiam amabat, & reuerabatur sacerdotes. *ibid.*
 Guntherannus curat ut conuocetur Concilium Matisconense secundum. 691.b
 Guntherannus habuit zelum Dei, sed non secundum scientiam. *ibid.*
 Guntherannus conatur persequi Theodorum Episcopum. 691.c
 Guntherannus detinet Theodorum Episcopum. 691.d
 Guntherannum rogat Childebertus Rex pro Theodoro Episcopo. 692.a.b
 Guntheranni editum ad Episcopos & Indices. 694.b.c
 Guntherannus hortatur Episcopos, ut inuigilent praedicationi. *ibid.*
 Guntherannus praecipit, ut colantur dies festi. 694.d.e
 Guntherannus demonstrat quid agere debeant sacerdotes. *ibid.*
 Guntherannus vult iustitiam seruari. *ibid.*
 Guntherannus emendabat peccata populorum. 695.b
 Guntherannus decernit ut omnia pia legata soluantur. 696.d
 à Guntheranno pacem petit Reccaredus Rex. 695.c
 ad Guntherannum duplicem legationem mittit Reccaredus, & nihil obtinet. *ibid.*
 ad Guntherannum aliam legationem mittit Reccaredus, & nihil proficit. 706.e
 in Guntherannum irruit Reccaredus, & pradas agens reuertitur. 706.e
 Guntherannus à scario frustra inuaditur. 715.e
 Guntherannus verberatum scarium dimittit. 716.a
 Guntherannus confirmat donationem factam monasterio Radegundis. 716.e
 Gurgenes Rex Iberorum. 85.a
 Gurgenes ad Iustinum Imp. confugit. *ibid.*

in Adriatico mari magna tempestas; in qua saluatur Maximianus Abbas cum sociis. 647.d.e
 Hereses nouae orta in Aegypto. 54.c
 Hereses profligandae sunt à Principibus. 164.a.d
 Hereses & schismata sunt penitus extirpanda. 38.c
 Hereses Theodori Mopsuesteni contentae sexaginta capitibus, & incipiunt à pag. 430.b. vsque ad 445.c
 Hereses adulterino amore diligunt Christum. 700.d
 Hereses concubina obtinent locum. *ibid.*
 Hereses in Ecclesia spinae sunt. 699.c
 Heresis Ariana excicata decreuit. 650.d
 Heresiarcha nomen appetunt haeretici. 54.d
 Heresiarcha sunt lutosi fontes, ex quibus turbidi riuus emanant. 517.d
 Haeretica femina non possunt sui priuilegijs dotari. 336.c
 Haeretici Acephali Seueriani. 247.a
 Haeretici Agnoiti. 246.d
 Haeretici Angelici. 249.d.e
 Haeretici Aphtharodocitae. 24.c
 Haeretici Canobabditae. 249.d
 Haeretici alij dicti Corrupticola. 54.c
 Haeretici Damianitae. 249.d
 Haeretici Eutychemi abhorrent ab humanitate, & vincunt immunitatem. 49.e
 Haeretici hastantes. 420.d
 Haeretici Iacobitae. 246.d
 Haeretici Iconoclastae recentiores insanunt in sacras imagines, ut haeretici antiqui. 590.e
 Haeretici Monophysitae. 248.c
 Haeretici Monothelitae. 249.c
 Haeretici Nonatores sequuntur vestigia antiquorum haereticorum. 12.b
 Haeretici Origenista iterum insurgunt in Palestina. 178.d
 Haeretici Petritae, & Paulitae. 249.e
 Haeretici alij dicti Phantasiastae. 54.c
 Haeretici Priscillianista simulant abstinentiam. 297.e
 Haeretici Themisiani à Themisio dicti. 54.c.
 246.e
 Haeretici Theopaschitae blasphemant. 57.e
 Haeretici Tetraditae qui. 249.e
 Haeretici Tritheitae. 247.b
 Haeretici in Crucem insaniebant sacrilegis factis. 12.a.b
 Haeretici viria carnis sequuntur. *ibid.*
 Haeretici blasphemant. *ibid.*
 Haeretici quanta mala moliantur contra monasteria & monachos. 13.c.d.e
 Haeretici homicidae saepe sunt, & sanguine sacra altaria respargunt. *ibid.*
 Haeretici Ecclesiam dissipant. 14.e
 cum Haeretici communicantes sunt ab Ecclesia eijcendi. 20.d.e
 cum Haeretici conuersatio est prohibita. 23.b
 ab Haereticorum contagione Catholicis disingere se debet. 27.a
 Haereticorum memoria Imperatorum & Patriarcharum damnatur. 33.b.c
 Haeretici debellantur, extinguuntur, & ignominiose sepeliuntur. 37.d
 Haeretici conantur introducere nouas locutiones. 39.c.d
 Haeretici semper habent falsos pretextus. 41.a
 ad Haeticos desicit Vitalianus. 41.e
 Haeretici quam dolose & fraudulentis. 44.b.c
 Haeretici aliquando Catholici videntur. 44.c.47.a
 Haeretici habent errorem occultum sub piorum verborum inuolucro. 44.d.e
 Haeretici fouent oua aspidum assertionem Catholicae fidei. *ibid.*

I N D E X.

Haereticorum scripta sunt dolosa arte fucata. 44.c
 Haeretici panem porrigunt veneno corruptum. 45.d
 Haeretici abutuntur persone nomine. 46.c
 Haeretici aureo calice Babylonis blasphemias propinant. 47.a
 Haeretici simulant impugnare vnam haeresim, & incidunt in aliam. 47.a
 Haeretici blasphemii in Trinitatem. 46.d.e
 Haeretici sunt versipelles. 47.a.b
 Haereticorum consuetudo arrogantia. 47.d
 Haeretici sibi dilatant. *ibid.*
 Haereticorum perfidia bonum nobis parit. 48.a
 Haeretici vi & fraude agunt. 49.e
 Haeretici quae nefaria in Ioannem & alios admiserint. 50.a
 Haeretici latent sub velamine sanctitatis. 49.e
 Haereticorum tumultus Thessalonicae. 51.a.b
 Haeretici Ioannem occidunt. 51.d
 Haeretici se excusant. 52.c
 Haeretici inter se sunt contrarietate discissi. 54.d
 Haeretici liberum est astruere quicquid velint. *ibid.*
 Haeretici exagitantur prurigne gloriae. *ibid.*
 Haeretici appetunt nomen haesiarchae. *ibid.*
 Haeretici procaces sunt nouitate verborum. 56.a
 Haereticorum libri prohibentur. 59.a
 Haeretici non audebunt palam insurgere in Romanum Pontificem. 59.e
 Haeretici proferunt monstruosa mendacia. 60.a.b
 Haereticorum impostura deteguntur. 60.d
 in Haeticos rescribit Iustinus Imperator. 69.e
 de Haeticis subtiliter est inquirendum. 69.e.70.a
 Haeretici contra haeticos insurgunt. 69.b.c. & inter eos semper est discordia. *ibid.*
 Haereticorum exercitus insonat contra fidei fundamenta. 73.e
 Haereticorum quatuor maculae nota est polluenda Ecclesia. 74.b
 Haeretici malunt dubitare, quam credere; certare, quam nosse; sequi dubia, quam seruare decreta. 75.a
 ab Haereticorum insidijs tuemur auctoritate canonum. 77.d
 Haereticis restitit Epiphanius Episcopus Constantinopolitanus. 77.e
 Haereticorum venena per omnia sunt comprimenda. 78.a
 in Haeticos scribit Seuerinus Boetius. 80.e
 Haereticos inquirere ad Romanum spectat Pontificem. 96.c
 Haeretici per flagella puniuntur. *ibid.*
 Haeretici etiam munera obtulerunt Ecclesiae Vaticanae. 96.e.97.a
 Haeretici omni magistratu & dignitate priuantur. 98.a.b
 in Haeticos scribit S. Fulgentius. 103.a.b
 Haeticos omnes exagitauit Iustinus Imp. 103.c
 in Haeticos constituit Iustinianus Imp. 163.c
 in Haeticos insurgit S. Sabas. 164.a.b
 in Haeticos quae decreuerit Iustinianus Imp. 175.b
 Haeretici non possunt testimonium ferre in Catholicos. 175.b
 Haeretici instar vesperilionum declinant radios Solis, & tenebras appetunt. 178.d
 Haeretici abutuntur simplicitate sanctorum virorum. 179.b
 Haereticorum Origenistarum errores. 180.c.d
 Haeretici in inferno cremantur. 181.d
 Haeretici incidunt in tenebras exteriores, ut Aegyptij. 182.b
 Haereticorum favor in sanctos monachos. 182.d
 Haeretici inter se dissidentes. 195.c.d
 in Haeticos insurgunt Iustinianus Imp. & Epiphanius Episcopus. 195.e
 in Haeticos editum Iustiniani Imp. 196.b
 Haeticos anathematizat Iustinianus Imp. 196.e
 d 2 Haeretici

I N D E X.

Heretici semper correcti sunt sententia & iudicio Papae.
 199.a.b
Hereticorum turba fremit in praeuogatione Romana Ecclesiae.
 213.b.c
Heretici patrefaciunt imperitiam suam. 218.e. 219.a
Hereticorum mendacia confutantur. 219.d
Hereticorum deliria, imperitia, & mendacia. 220.c.e
Heretici aegre ferunt laudes effusas Romanae Ecclesiae.
 221.a
Heretici iureconfulti quam hallucinantur, & volunt videri Theologi. 221.e
Heretici recipiendi non sunt cum honoribus. 241.c
Heretici ordiuntur funestissima. 246.a
Heretici inter se maxime pugnant. 247.a. 517.b
Hereticorum conditio. 249.d
Hereticorum templa & vtriusque solita exiari a Catholicis.
 272.b
Hereticis est resistendum. 261.d.e
Heretici damnantur ab Agapeto Papa. 262.b
Hereticis praescribendus est terminus ad respiciendum.
 263.a
Heretici detrimentum asserunt simplicioribus. 283.c
Heretici ubique damnati. 284.a
Heretici saepe supponunt scripta. 295.c. 296.d.
 425.a.b.c
Hereticos anathematizent qui ordinandi sunt Episcopi.
 310.e. 311.a
Heretici sunt organa diaboli. 265.e
in Hereticis exclamandum est. 266.a
ab Hereticis cupimus liberari Orientales. 266.d.e
Heretici fugandi e ciuitatibus. 268.c.d
Heretici saepe sunt subditi, quando Principes sunt heresi inquitati. 268.b.c
Hereticos qui non expellunt, in anathema incidunt. 268.e
Heretici pietatem simulant. 269.a
Hereticorum libri sunt igni tradendi. 269.d.e
Hereticis magno periculo sinuntur degere in ciuitatibus.
 270.e
in Hereticis plures obliti sunt libelli Synodo Constantinopolitana. 277.c
in Hereticis sententia Menna, & Synodi Constantinopolitanae. 278.a.b
in Hereticos constitutio Iustiniani Imperatoris. 281.c
Hereticorum libri omnino prohibentur a Iustiniano Imper.
 282.d
Heretici in solitudinem sunt mittendi. 282.e
Heretici semper aliquid inueniunt contra vera dogmata.
 ibid.
Heretici videntur insurgere in hereticos, vt appareant Catholicis. 420.d.e
Hereticos anathematizat Vigilus Papa. 323.b.d.e
Heretici respicientes quid agere debeant. 325.c
Heretici non possunt adificare oratoria. 335.c
in Hereticos constitutio Iustiniani Imperatoris. 336.b
Heretici uocibus, quae pie ab Orthodoxis dicuntur, peruersae vti solent. 363.b
Heretici anathematizantur etiam post mortem. 363.f.
 364.a. 424.e
in Hereticum diuinorum contemptorem ultio Dei. 389.b.c
in Heretici hominis officinam demon debacchatur. 391.c
Heretici est gratum, quando dissentiant inter se Catholici.
 403.b
Hereticorum impostura deteguntur. 425.d
Heretici penitentes ab Ecclesia sunt recipiendi. 451.a.b
Heretici frustra condescenduntur. 458.b
Heretici reprehenduntur, quia damnant sepulturas Ecclesiasticas. 470.c.d
Heretici decipiuntur, quia non accipiunt doctrinam a Patriarchis. 514.b.c

cum Hereticis conuersari periculosum est omnibus. 517.a.b
Hereticus presbyter Ariuanus pronocatur ad miraculum a diacono Catholico. 641.b.c
Hereticus presbyter confunditur, & a Deo flagellatur.
 ibid.e
Heretici sacramentum datum non seruant. 643.e
Heretici reprehenduntur multis argumentis de auctoritate Papae. 682.e. 683.a
Heretici statim volunt videri Theologi, licet ignorantes.
 ibid.
Hereticorum conuersio magnum gaudium parit in Ecclesia.
 699.d
Heretici respuunt Ecclesiae vnitatem. 700.d
Hereticorum libri comburendi. 706.b
cum Hereticis nec communicandum in vita, nec in morte.
 580.a.b
Hereticos persequitur Deipara. 614.d.e. 615.a
Heretici volunt simulare miracula, sed Deus detegit eorum imposturas. 637.c.d
Heretici miraculis Christianorum confunduntur. 638.a.
 b.c
Hereticorum extrema dementia. 639
in Hereticos delusores Deus retorquet ludibrium. 640.d.e
de Hereticorum benedictionibus non participabant Catholici.
 640.e
Heretici sunt arrogantes. 640.e. 641.b.c.d.e
Hesitantes heretici. 420.d
Hesitantibus licet aliquid concessum sit, non tamen sunt conuersi. 458.b.e
Hariolos consulit Moronem, qui falsa praedicunt. 615.d.e
Hebraei inimicissimi sunt Christianorum. 85.e
Hebraei omni magistratu & dignitate priuantur. 98.a.b
Hebraei fuerunt ingrati in benefactorem. 99.b
Hebraei uicti ab Elebaan Rege Aethiopum & occisi.
 100.b.c
Hebraei uiguerunt magna potentia, & Reges constituerunt.
 336.e
Hebraei conceditur doceri omni lingua. 409.a
de Hebraeis constitutio Iustiniani Imp. ibid.
Hebraeorum conuersio per Simeonem Salum. 391.e.
 392.a.b
Hebraeorum conuersio Aruerni. 611.a.b.c.d
Hebraeorum synagoga destruitur. 611.e
Hebraea femina conuersio per S. Germanum Parisiensem Episcopum. 612.b.c
Hebraei. Vide, Iudaei.
Hebraica perfidia prostrata, & eius cornua iterum confinguntur. 101.e
in Helbam insulam recessit S. Cerbonius Episcopus Populony.
 582.c
Helena comparatur Euphemia Augusta. 26.b
S. Helena constructum templum Constantinopoli. 229.e
Hellas prouincia contestatur Vigilum Papam contra edictum Iustiniani. 369.d
Hellistaus Aethiopum Rex Christianus vincit Homeritas insidulos. 161.b.c
Helmiges armiger Alboini Regis Longobardorum. 573.b
Helmiges Alboinum interficit. ibid.c.d
Helmigis & Rosmunde fuga ad Romanos. ibid.
Helmigem querit interficere Rosmunda Regina, & uterque ueneno perijt. 573.e
Helpidius germanus Montani Episcopi Toletani. 174.a
Helpidius Episcopus frater Iustiniani Episcopi Valentiae.
 388.c
ad Henricum Imperatorem confugit Demetrius Rex Ruthenorum. 724.b.c
Heracles Episcopus magnas tentationes sustinuit ab Origene.
 305.b

Heracles

I N D E X.

Heracles Episcopus Origenem e medio pulchrae segetis euulsit.
 307.e
Heracles legatus Concilij Bizaceni ad Iustinianum Imperatorem. 332.a
Heractianus presbyter Romam mittitur legatus a Synodo Constantinopolitana. 64.d
ad Heractium Imperatorem scribens Agathon Papa laudat Iustinianum. 530.b
Heractius Episcopus Burdegalensis Nantimum Comitem excommunicauit. 634.c
ab Heractio se exuri Nantimus Comes exclamat, & in iudicium uocari. ibid.c
Heractius mittitur explorator a Philippico. 708.a
S. Herculani Episcopus Perusinus martyrio coronatur. 375.a.b
S. Herculani corpus inuentum immaculatum. ibid.c
Heredes legati adimpleant, alioquin a Deo puniuntur. 122.c
Hermenefridus Thuringiorum Rex Amalabergam coniugem accepit. 120.d
Hermenefridus Rex Thuringiorum expugnatur a Francis.
 142.b
S. Hermetis cimiterium fecit Pelagius Papa. 710.a
Hermias philosophus ad Persas, relicto Christianis, se confert.
 469.d. ad quos deinde, uisa ueritate, reuertitur. ibid.e.
 470.a
ad Hermogenem Magistrum Officiorum scribit Iustinianus contra raptos. 149.a.b
Hermenegildus filius Leuigildi Regis in Hispania.
 636.c
Hermenegildus accipit in matrimonium Ingundem filiam Sigeberti. ibid.
Hermenegildus Rex conuertitur ab Ingunde coniuge.
 ibid.
Hermenegildus pugnat cum Leuigildo patre Ariano. ibidem e
Hermenegildus legat in Orientem S. Leandrum Episcopum Hispanensem. ibid.e
Hermenegildus pugnat contra Leuigildum. 643.d.e
Hermenegildus confugit in Ecclesiam. ibid.e
Hermenegildus se prostrauit ad pedes Leuigildi parentis, ibidem e
Hermenegildus in carcerem detruditur. 644.b
Hermenegildi constantia. ibid.a.b
Hermenegildus terrenum regnum despicit. ibid.b
Hermenegildus exprobrauit Ariano Episcopo. ibid.b
Hermenegildi martyrium. ibid.b.c
Hermenegildi corpus honorificatur signis diuinitus ostensis.
 ibid.c
Herodianus Praefectus Constantinopolim uenit cum Belisario.
 330.e
Herulorum nobilis miles capitis poenam subiit, quia seruum interfecerat. 474.b
in Hibernia fecit sibi monasterium S. Columbanus. 538.c
in Hibernia plura constructa sunt monasteria. ibid.
Hiberni Episcopi sunt schismatici. 545.d
Hiberni steterunt in schismate usque ad tempora S. Gregorij.
 ibid.e
Hibernos Episcopos uocat ad unitatem Ecclesiae Pelagius Papa. 659.d.e
S. Hieronymus collegit errores Origenis. 312.a
Hierosolymam translata sunt uasa templi. 223.d
Hierosolymam legationem mittit Radegundis Regina pro reliquijs. 547.e
Hierosolymis plura adificata templa a Iustiniano Imp. 165.d.e. 166.d
Hierosolymam peregrinatur S. Germanus. 4.a
Hierosolymitana Ecclesia erecta in Patriarchatum. 464.b
Hierosolymitana Ecclesia qui Metropolitanus & Episcopi subiecti. 464.b.c

Hierosolymitana Ecclesia conceditur facultas alienandi domos. 280.a.b
Hierosolymitanum Concilium sub Petro Patriarcha. 283.die
Hierosolymitano Concilio quot Episcopi interfuerint. 283.e
Hierosolymitani probant se uere Catholicos esse. 155.b
Hierosolymitanis scripsit Iustinianus contra hereticos.
 197.a
Hilarius calumniator subdiaconatus officio priuatur, & flagellatus in exilium deportatur. 96.d
S. Hilarius Episcopus Gabalitanus fuit in Concilio Atruernensi. 338.d
S. Hilarium saluat Fortunatus. ibid.
Hildericus filius Hunerici creatur Rex Vuandalorum. 82.b
Hildericus omnes Episcopos exules in Sardinia existentes reuocat. 82.b
Hildericus Rex legationem mittit ad Iustinianum Imperatorem. 132.d
ad Hildericum Regem scribit Athalaricus Rex de morte Amalfrida. 143.d
in Hildericum quae molitus sit Athalaricus. 144.a
Hildericus Rex Vuandalorum captiuus detentus a Gilimere.
 159.c
Hildericus septem annis regnauit. ibid.
pro Hilderico scribit Iustinianus Imperator ad Gilimerem.
 159.d
Hildericus arctiori traditur custodia. ibid.d.e
Hipparius Ephesinus mittitur, ut auferat pallium Paulo Episcopo. 290.d
Hispalensis Synodus celebrata sub S. Leandro Episcopo.
 715.d
in Hispalensi Synodo quot canones sanciti. ibid.e
in Hispania bellum mouent Francorum Reges. 341.d
ex Hispania reliquias asportat in Galliam Childebertus Francorum Rex. 342.b.c
in Hispania epitaphia Gregorij & Paula sanctorum Dei.
 351.a.b.c
Hispania multum debet S. Martino Episcopo Gallicensi.
 634.e
in Hispania excitatur persecutio a Leuigildo Rege Ariano.
 636.a.b
in Hispanias reuersus Agilanes legatus Ariannus conuertitur.
 639.e
Hispania plena Ariana heresi, & Dei gratia exiccata. 650.d.e
Hispania diu laborauit Ariannorum errore. 701.c
Hispania sociatur cum Ecclesia Catholica. 700.d
in Hispania celebratur Concilium. 698.b.c
in Hispania semel in anno Concilia celebrari debent.
 705.e
Hispaniae Ecclesiae laua. 520.b.c
Hispani sedes iungunt cum Francis. 558.e
Hispani pugnant aduersus Graecos. ibid.
in Hispania fons baptismatis miraculosus. 389.a.b.c.d
Hispani errauerunt in celebratione Paschatis. 586.d.
 616.c.d
in Hispaniarum prouincijs recitandum erat Symbolum fidei ante sumptionem Eucharistiae. 705.a
Historia Pauli diaconi de Naxos corrumpit. 555.a
in Historia publica Acta inferri solita. 2.d.e
ex Historijs cognoscuntur praesentates & erumne huius mundi.
 404.b
Historici ueritatem scribant, inuidiam non timentes. 522.b.c
Historici recentiores errant in tractatione Trium capitulorum. 679.e. 680.a
Homicida se uere puniendi in bello. 205.d
Homilia plures & scripta S. Fulgentij. 102.e
Homini uera origo, & quomodo anima praecessere non possit.
 301.e. 302.c.d.e

I N D E X.

Homines interdum occidit maror animi. 607.a
Homo creatus, ut precepta Dei seruet, & in calum ascendat. 304.a.b.c
Homerita ad fidem conuersi Constantij Augusti tempore. 85.b
ex Homeritis orta est Regina Saba, qua ad Salomonem venit. *ibid.*
ex Homeritis venit eunuchus Candacis Regina Aethiopum. *ibid.c*
Homerita plures facti sunt martyres. 85.c
Homeritis, olim dicta Saba, & Arabia Felix. 85.e
in Homeritas expeditio Regis Aethiopum. 99.a
Homeritarum Regis dolosus apparatus. 99.d
Homeritarum Regis artes dolosa irrita reddita. 99.e.
 100.a
Homerita uicti & occisi cum ipsorum Rege. 100.b.c.d
Homeritarum res ab Elesbaan Aethiopum Rege componuntur. 101.c
Homeritarum Rex constituitur Abrahamus vir pius. *ibid.*
Honestas in sacerdote maxime commendanda. 230.d
Honor ministri cultus est domini. 55.e
Honores quomodo sint contemendi. 101.c.d
Honores non sunt conferendi lapsis, licet conuersis. 241.c
Honores non querunt uere penitentes. *ibid.d.e*
Honoratus Archiepiscopus Mediolanensis ad Genuesem urbem confugit propter Longobardos. 568.b
Honoratus Notarius missus Constantinopolim à Pelagio Papa. 647.b
Honoratus subrogatur Apocryphus apud Mauritium Imperatorem. 658.e
Honorius Episcopus Mediolanensis. 621.b
Honorius Episcopus Salonitanus. 400.c
ad Hormisdam Papam Iustini epistola. 17.b.c
Hormisda Papa epistola ad Iustinum Imp. *ibid.c.d*
cum Hormisda Orientales Episcopi agunt de pace Ecclesie. 17.e
ad Hormisdam Iustini epistola. 18.b
ad Hormisdam Ioannis Episcopi epistola. 18.d
ad Hormisdam Iustini Imp. epistola. 19.a
Hormisda quid agendum esset Ioanni Episcopo prescribit. 20.d.e
Hormisda littera ad Casarium Episc. Arelatensem. 21.c
Hormisda legationem mittit Constantinopolim. 22.e
Hormisda quos legatos constituat. *ibid.*
Hormisda ammonet legatos, quomodo se gerere debeant. 23.b.c
Hormisda fidei professionem à Ioanne Episcopo Constantinopolitano extigit. 23.e.24.a
Hormisda epistola ad Iustinum Imp. 24.b
Hormisda Iustinum valde laudat. 24.c.d
Hormisda hortatur Iustinum Imp. ad pacem, & ad restituendam fidem. 24.e.25.a.b
Hormisda nihil pretermisit officij, quod legatio felicem consequeretur effectum. 25.e
Hormisda epistola ad Euphemiam Augustam. 26.a
Hormisda comparat Euphemiam cum Helena. *ibid.b*
Hormisda epistola ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum. 26.d
Hormisda Ioannem ad pacem & concordiam hortatur. 26.d.e
ut sequatur Chalcedonense Concilium. *ibid.*
ut ab hereticorum contagione se seungat. *ibid.*
Hormisda littera ad Ioannem Constantinopol. Episcopum. 27.b
Hormisda ad Theodosium Archidiaconum Constantinopol. & uniuersos Catholicos epistola. 27.d
Hormisda solerti in rebus agendis. 28.c.d
Hormisda ad Celerem & Patricium scribit. 28.d

Hormisda littera ad Praefectum Pratorij Thessalonicensis. 29.a
Hormisda epistola ad Anastasiam & Palmariam Senatorias feminas. 29.c
ad Hormisdam legatio Legatorum. 29.e.30.d.31.c.d
ad Hormisdam Theodoriti Episcopi epistola. 30.e
Hormisda libello proemium affixit Ioannes Episcopus Constantinopolitanus. 32.b.c
Hormisda fidei libellum offert schismaticis. *ibid.d*
ad Hormisdam fidei professio mittitur à Constantinopol. Episcopo. 33.a.b
ad Hormisdam Iustini epistola. 34.c
ad Hormisdam scribunt Legati de Antiochena Ecclesia. 34.a.b
ad Hormisdam littera Ioannis Constantinopolitani Episcopi. 34.c
Hormisda congratulantur Episcopi de inita pace. 35.d
ad Hormisdam scribit Andreas Episcopus Pranaulanus. 35.d.e
ad Hormisdam Iustini epistola. 36.a
ad Hormisdam Pompeij V. C. littera. 36.b
ad Hormisdam scribit Iuliana Anicia. 36.c
ad Hormisdam Anastasia epistola. 36.e
Hormisda sollicitus de pace inter Orientem & Occidentem. 37.a
Hormisda Paulinum mittit Constantinopolim. 37.b
Hormisda Letatur de pace inita. 37.c
Hormisda epistola ad Iustinum Imp. 37.e
Hormisda demonstrat quae sint firma Imper. munimenta. 38.a
Hormisda hereses & schismata extinguere nititur. *ibid.*
Hormisda hortatur Iustinum pro Alexandrina & Antiochena Ecclesia. 38.d
Hormisda legatos Iustino commendat. *ibid.*
Hormisda ad plures aulicos pro Ecclesia scribit. *ibid.d.e*
ad Hormisdam scribit Dioscorus legatus. 38.e
Hormisda prohibet ne Antiochena Ecclesia sit sub Constantinopolitana. 39.a
Hormisda scribit ad Iustinum. 37.e
Hormisda littera ad Ioannem Constantinopolitanum. 38.d
Hormisda epistola ad Pompeium. *ibid.e*
Hormisda scribit ad Anastasiam. *ibid.*
Hormisda epistola ad Iulianam. *ibid.*
ad Hormisdam littera Iustini. 42.c
ab Hormisda petit reliquias Iustini. *ibid.*
ad Hormisdam epistola Iustini. 43.a
Hormisda scribit ad Iustinum. 48.b
cum Hormisda tractatur causa Victorij diaconi. 48.c
Hormisda iterum scribit ad Iustinum. *ibid.*
Hormisda reliquias mittit ad Iustinum. *ibid.e*
Hormisda Scythus monachos retineri iubet Roma. 48.c
Hormisda scribit ad Dioscorum de monachis. 49.a
ad Hormisdam scribit Dioscorus. 49.b.c
Hormisda epistola ad legatos Constantinop. 49.e.50.a
Hormisda Dorotheum ad se vocat. 50.b
Hormisda iubet curari, ut Aristides Romam ueniat. 50.c
Hormisda quid referant legati de rebus Thessalonicis. 50.d.e
Hormisda littera ad legatos. 51.d
Hormisda scribit pro Thoma & Nicestrato Episcopis. 51.e
Hormisda epistola ad Ioannem Constantinop. *ibid.*
Hormisda littera ad plures pro Elia. *ibid.*
ad Hormisdam referuntur quaestiones de fide à Iustino Imp. 55.a.b
ad Hormisdam scribit Iustinus Imp. 55.b
ad Hormisdam Iustini littera. 55.d.e
Hormisda dicit non esse audiendos hereticos. 56.a
Hormisda sententia, quid de S. Trinitate sit credendum. 56.a.b
 ad Hormis-

I N D E X.

ad Hormisdam Dioscori littera. 56.b
Hormisda legationem extigit ab Epiphano Episcopo Constantinopolitano. 56.d
in Hormisdam qua praestiterit Epiphanius. 57.a
Hormisda Papa epistola ad Possessorem Episcopum. 58.e
Hormisda Possessoris fidem & charitatem commendat. *ibid.*
Hormisda admonet quales sint Scythae monachi, ut uidentur. 58.c
Hormisda sententia contra Ithros Fausti. 59.a
Hormisda admones quomodo sint legendi libri improbiti. *ibid.*
Hormisda epistola ad Possessorem sit Encyclica. 59.d
Hormisda esse epistolam ad Possessorem negant heretici. *ibid.*
in Hormisda epistolam scribit Ioannes Maxentius. *ibid.*
ad Hormisdam scribit Iustinus Imperator in reditu legatorum. 61.a
ad Hormisdam scribit Iustinianus, ne deleantur nomina aliquorum Episcoporum. 62.c.d.e
ad Hormisdam scribit Epiphanius Episcopus Constantinopolitanus in principio sui Episcopatus. 61.c
ad Hormisdam scribit Constantinopolitana Synodus de nouo Episcopo. 63.e
ad Hormisdam legatos mittit Synodus Constantinopolitana. 64.d
ad Hormisdam scribit Epiphanius, & munera mittit. 64.e.
 65.e
ab Hormisda petitur ne deleantur nomina defunctorum Episcoporum. 65.b.66.d
ad Hormisdam legatio Iustini Imp. 66.b
ad Hormisdam epistola Iustini Imperatoris pro concordia Ecclesiarum. 66.c
ab Hormisda petit Iustinus, ut sequatur definita ab Anastasio Papa. *ibid.e*
Hormisda commendatur causa Hierosolymitani Episcopi. 67.b
ad Hormisdam alias de istem dat litteras Iustinianus. 67.c
ad Hormisdam Dorothei Episcopi Thessalonicensis epistola. 67.e
cum Hormisda se excusat Dorotheus de scelere contra legatos. 67.e.68.a
Hormisda epistola ad Dorotheum Episcopum Thessalonicensem. 68.b
Hormisda Dorotheum plurimum accusat. *ibid.*
Hormisda epistola ad Iustinum de legationis tarditate. 68.d
Hormisda littera ad Epiphanius pro Episcopis exulibus. 68.e
Hormisda laborat pro restituendis Episcopis. *ibid.*
Hormisda Romae retinet legatos integra heme. 71.d
ad Hormisdam scribit Iustinianus Consul legatorum morae impatiens. 71.e
Hormisda epistola ad Iustinum Imperat. de communicatione Episcoporum. 72.d
Hormisda mirum in modum laudat Iustinum Imperatorem. 72.e.73.a.b.c
Hormisda appellat Iustinum alterum Ezechiam. 73.a
Hormisda hortatur Iustinum, ut subditos errantes cogat, & non sequatur. *ibid.c*
Hormisda iuste negat iniuste petita. *ibid.d*
Hormisda factus est diligentior propter scandala secuta. 73.e
Hormisda curat ne Ecclesia polluatur quatuor macula hereticorum. 74.b
Hormisda non Imperatorem tantum erudit, sed omnes fideles. 74.c
Hormisda scribit ad Iustinum de fide. *ibid.*
Hormisda admonet, ut sequamur doctrinam Patrum. 74.d
Hormisda exemplum imitatione dignum. 76.d
Hormisda edidit dignum specimen inconcussi roboris Pontificij. *ibid.*

Hormisda à praedecessorum vestigijs moueri minime passus est. *ibid.d.e*
Hormisda epistola ad Epiphanius. 77.b
Hormisda Epiphano Episcopo Constantinopolitano legauit suas vices. 77.e
Hormisda uoluit lapsos cum libellis recipi, & ad se libellos hos mitti. 77.a
Hormisda pertractat quid faciendum sit de Ecclesia Hierosolymitana. 78.a
Hormisda nec minimum quid permisit desecti à ueritate. 79.a
ad Hormisdam Iustini epistola de Paulo Antiocheno Episcopo. 79.c
Hormisda Papa felicitates. 83.e
Hormisda fuit alter Simeon. 84.a
Hormisda uisit Orientalem Ecclesiam uisitam, & Occidentalem in Africa. 84.a
Hormisda tempore propagata est fides apud Gentes. *ibid.*
Hormisda Papa obitus. 95.d
Hormisda quanto tempore sederit, & soluitur controuersia. 95.e.96.a
Hormisda concine gloriantur Frustrates populi. 95.e
Hormisda digna memoria. 96.b
Hormisda composuit clerum, & psalmis erudit. *ibid.*
Hormisda inter Sanctos relatus. 95.e
Hormisda alia egressa facta. 96.b
Hormisda Manichaeos discussos cum examinatione plagarum in exilium deportari iussit. 96.c
sub Hormisda numerat Iustini Imperatoris ad Romanam Ecclesiam. *ibid.e*
sub Hormisda numerat Theodoriti Regis Italiae ad Vaticanam basilicam. 96.e.97.a
Hormisda quae ornamenta Ecclesiae contulerit. 97.b
Hormisda quasi alter Onias summus Sacerdos laudatur. 97.a
Hormisda quot ordinationes fecerit, & ubi sepultus. 97.c
ab Hormisda usque ad Vigilium ordinationes Romanorum Pontificum fuerunt expositae. 321.c
ab Hormisda pacem petit Iustinus Imp. 589.a
Hormisdes regnum suscipit Persarum, mortuo Cosiohoe. 607.a
Horologia utilissima sunt hominibus. 513.e
Horologia suo monasterio preparauit Cassiodorus. *ibid.*
Hospitalia commendantur à Iustiniano Imperatore, & quid teneantur eorum Praepositi. 148.a.b
Hospitalia edificata à Narsete. 563.d
de Hospitalibus tractat Iustinianus Imp. 335.d
Hospitalia S. Samsonis instaurata, & non constructa à Iustiniano Imp. *ibid.*
Hospitalia duo edificata à Iustiniano Imp. & pro peregrinis, & pro pauperibus agroribus. 166.d
Hospitaliola pauperum opprimebantur à Ruculeno. 609.d
S. Hospitalis uoluntarie reclusus ad penitentiam uinctus carernis, & indutus cilicio. 595.e.596.c
S. Hospitalis praedixit Longobardorum cladem in Gallia. 596.b
S. Hospitalis asseruit afflictiones uenire propter peccata. *ibid.*
S. Hospitalis occidere uoluit Longobardi. *ibid.d*
S. Hospitalis curat persecutorem, & ipsum recipit in monachum. *ibid.*
S. Hospitalis oleo benedicto curat infirmos. 597.a
Hofles ieiunio & castitate vincuntur. 81.c
Hofles uicit Iustinianus optimis legibus. 252.d
Hofibus interdum datur robur propter peccata. 589.c.d
Humana consilia euanescent per sepe. 99.e
Humanarum carum comestio, fame cogente. 317.d.e
de Humanitate Christi exalta discussio. 359.c
 de Humis-

I N D E X.

de Humanitate Christi standum est sententia Ecclesie. 517.
c. d.
de Humanitate Christi pertractat Iustinus Imp. 539.e.
540.a.b. & quid sit credendum. ibid.
Humiles à Deo exultantur interdum etiam vsque ad Impe-
rium. 2.a
Humiles sunt in pace Sancti, & in bello fortes. 83.e
Humilis maxime commendatur in Episcopis. 690.a.b
Humilitas & labores commendantur, & praesertim in Episco-
pis. 122.e. 123.a.b
Humilitas apparet in multis in statu infimo, in sublimi autem
detegitur superbia. 655.b.c
Humilitatis dignum exemplum S. Fulgentij. 83.d. 102.
c. d. 151.a
Humorum exercitum parat Iustinus, vt Iberis opem ferat.
85.a.b
Humorum Rex factus est Christianus. 137.d
Humorum exercitus ingentes Istrum transgressus. 315.e
Hunni omnem Europam inuasunt. ibid.
Hunni populati sunt omnia suburbia Byzantij. ibid.
Humorum incursiones. ibid. 316.a
Hunni pollicentur est Iustinianus Imp. annuam pecuniam.
316.a
Humorum noua incursio. 490.e
per Hunnos ingens & miseranda strages. 491.a.b
Hunni grassati sunt in Thracia ac Graecia ciuitates. 491.
c. d. e. 492.a
in Hunnos armatur Belisarius, licet senex. 492.b
Hunni remittuntur ad propria auro pensio à Iustiniano.
ibid. c
Hyacinthus diaconus mittit dexteram in aneum succensum fi-
dei causa, & incolumis remanet. 641.d
de Hymno Gloria Patri & Filio, &c. ne subducatur vna syl-
laba. 298.a
Hypatius Episcopus Claudiopolitanus. 4.e
Hypatius Episcopus laudatur à Ioanne Papa. 214.c
Hypatius nepos Iustiniani in ipsum conuulauit propter Impe-
rium. 174.e
Hypatius catenatus & trucidatus poenas luit. 174.e. 175.a
Hypatius Ephesorum Episcopus in Collatione Constantinopo-
litana primum obtinet locum. 183.c. mittitur legatus à
Iustiniano Imp. ad Ioannem Papam. 195.a
Hypatius Pocii Protobronius Valodimiriensis, Breſtensisq;
Episcopus Ruthenus. 722.d
Hypatius missus Romam ad Sanctissimum Clementem Octa-
uum legatus à Ruthenis. ibid. d
subscriptus cum alijs Ruthenis Episcopis. 726.b. 727.b
eius fidei professio. 728.e
Hypocritis scilicet monachorum qualis interdum esse solcat.
58.c. d
Hypocritis tandem detegitur. 655.b.c

I.

Iacobus, à quo Iacobitis, dictus etiam Zanzalus.
248.e
Iacobus genere Syrus obscurus prorsus, & nullius gloria vir.
ibid.
Iacobus auctor heresum Armeniorum. 249.a
de Iacobitis hereticis, qui etiam dicti sunt Aegyptij.
246.d
Iacobita multa habuerunt nomina. 249.a
Iacobitarum alij errores. ibid. d
Ianuarius Episcopus Africanus. 47.b
Ianus antiquissimus deorum. 316.e
Iani statua aenea, & sacellum ex aere constructum Rome.
ibid.
Iani sanium aperire tentarunt Romani, & hoc facinus iudi-
catum. 317.a.b

Iba epistola conscripta ad Marin Persam hereticum defendi
non potest. 362.d.e
Iba blasphemica & impietates. ibid.
Iba errores penitus execrati. 385.d.e
Iba Episcopi causa tractatur in tertio capite. 449.b.c
Iba causa colligitur ex Actis Concilij Chalcedonensis. ibid. c. d
Iba epistola erroribus referta. 450.b
Ibas plane cognitus Orthodoxus. 450.b.c
Ibas Nestorium & Eutychem anathematizauit. ibid. c
Ibas recepit Ephesinum Concilium. 451.c
Ibas quomodo & quando aduersatus sit S. Cyrillo. 451.d
de Iba epistola duplex iudicium. 452.d
Iba causa tractata in Quinta Synodo. 456.b.c
in Ibam affertur epistola Procli. ibid.
Ibas quomodo ostensus sit Catholicus ex epistola heretica.
456.d
in Iba Epistolam sententia Synodi Constantinopolitanae.
457.c
Iba cause plene consultum à Patribus. 461.e
in Iberos mouent bellum Persae. 85.a
Iberi incolunt Asiam. ibid.
Iconoclasta recentiores insanunt in sacras imagines. 590.e
Idololatria vigeat in monte Casino. 153.b.c
Idololatra ad fidem conuertitur. 160.e
Ieiunium & castitas inimicos vincit. 81.c
Ieiunium precedebat Natalem Domini. 626.c
Ieiunium triduanum predicatum in Toletana Synodo.
ibid. e
Ieiunia austeri & labores Iustiniani. 134.a.b
ad Ieiunia hortatur Patres Reccaredus Rex in Toletana Syn-
odo. 701.b
Ieremias Propheta explicatur. 666.c. d
Iesus Christus Dominus noster est verus Deus & homo. 74.
d. e. 78.b. c
Iesu Christi quae sint proprietates. 78.b
Iesus Christus ex Virgine natus sine confusione naturarum.
ibid.
in Iesu Christo vera natura humana, & diuina. ibid. b. c
Iesu Christi humanitatem probat dubitatio S. Thomae Apo-
stoli. 75.d. e
Iesu Christi diuinitatem probat responsio sancti Petri.
75.e
de Iesu Christo quid sentiendum. 132.e. 133.a. 197.a
Iesus Christus consubstantialis Patri secundum diuinitatem,
consubstantialis nobis secundum humanitatem. 199.e
Iesus Christus vnus de Trinitate passus est secundum carnem.
201.c. d
Iesus Christus pertulit carne, impassibili Deitate. 216.b
de Iesu Christi incarnatione Catholica doctrina. 75.c.
197.e. 216.e. 303.e
de Iesu Christi humanitate exacta discussio. 359.e
Iesus Christus passus est & mortuus vt homo, & vicit & saluos
nos fecit vt Deus. 359.d. e
de Iesu Christi duabus naturis, & vna persona. ibid. e
de Iesu Christi vniuerſitate. ibid.
Iesus Christus ex Patre natus est ineffabiliter, & ex Maria in
tempore. 360.c. d
de Iesu Christo blasphemica Theodori Mopsuesteni. 362.b
Iesu Christi corpus nõ potuit esse incorruptum ante passionem,
aut in passione. 521.c. d
Igidius Rhemensis Episcopus componit res Francorum. 645.e
Igidius laudatur à Fortunato. ibid.
Ignis infirmi diuina potentia perpetuus. 117.d
Ignis non comburit vestem innocentis Episcopi. 173.e
per Ignem probatur interdum fides Catholica. 123.d. e.
638.b. 641.d
in Ignem ingreditur vir Turonensis, vt reliquias seruet.
122. b
Ignis de caelo consumpsit inuasorem rerum Ecclesie. 169.a. b
ab Igne

I N D E X.

ab Igne liberatur Aruernenses orationibus S. Galli. 338.a. b
ab Igne liberatur S. Benedictus Iunior. 344.d. e
in Ignem projicitur liber Eutychie Episcopi de Resurrectione.
654.d
Ignorantia magna hereticorum. 218.e
Ildigeres Praefectus Constantinopolim venit cum Belisario.
330.e
ex Illyrio exercitum colligit Tiberius Imp. 606.b
Illyricus prouincia contestatur Vigilum Papam contra edi-
ctum Iustiniani. 369.d
Illyricus occupatur à Sclauinis. 386.e
in Illyrico duas arcas munitissimas euerterunt Hunni. 315.e
in Illyricos & Africanos Episcopos sauit Iustinianus. 458.d.
459.a
Imago Christi veneranda comitatur Romanum exercitum vi-
ctoriam parit. 707.d. e
Imago nulla manu facta illata est Camulanti. 589.b
Imago Deipara auersatur impium Anatum. 614.d
ab Imagine telo transfixa à Iudaeo sanguis emanat. 504.e
Imaginum sacrarum vsus. 472.a
Imagines turpes demoni multum placent. 526.c
in Imagines sacras insanunt Samaritae heretici. 590.e
Imagines Regum venerantur homines: multo magis venerari
debent imagines Sanctorum. ibid. d
in Imagines insanunt Iconoclasta recentiores. ibid. e
Immortalitas persuasa Iustiniano Imperatori à Triboniano.
157.a
Immunitas Ecclesie seruanda. 692.b
Imperator. Vide Princeps.
Imperatorum hereticorum memoria damnatur. 33.b. e
Imperatores Orientales ab Episcopo Constantinopol. corona-
bantur. 35.a
Imperatores dicti sunt filij Papa. 62.c. 73.d. e.
214.d
Imperatores Orientales sibi vsurparunt confirmationem Ro-
mani Pontificis. 116.b
Imperatoribus nulla est facultas decernendi de rebus Ecclesia-
sticis. 145.d. e
Imperatores magis sacerdotum optauerunt, quam sacerdotes
Imperium. ibid.
Imperatores appellantur filij Papa. 214.d
ad Imperatores non spectat condere leges Ecclesie. 365.e
ad Imperatorem legatio Radegundis Reginae pro ligno Crucis.
548.b
ad Imperatorem alia legatio Radegundis Reginae pro gratia-
rum actione. 551.a. b
Imperium datur interdum à Deo humilibus propter fidem Ca-
tholicam. 2.a
Imperij quae sint firma munimenta. 38.a
Imperij Romani leges à quibus sint conditae. 156.c. d.
157.b. c. d
Imperium est post sacerdotium. 230.d
Imperij prouectus est religionis augmentum. 237.a
in Imperium Romanum mouit exercitum Cofthoes Rex Per-
satum. 328.c
Imperium Occidentale collapsum, ex quo Belisarius violentas
manus iniecit in Pontificem Romanum. 394.a
Imperium Romanum affligitur nouis cladibus. 404.d
Imperium propagatur, cum religioni consulitur. 419.c. d
Imperij vera fundamenta quae sint. 540.e
Imperij Romani finis quodammodo aduenit. 556.c
Imperij habenas optime moderatus est Nero primo triennio.
577.b
Imperium Romanum depopulantur Persae. 588. e
in Imperium Romanum grassantur Auares. 588.e. 686.b
Impij se ipsos poenis afficiunt. 470.c
in Impios zelus populi Constantinopolitani. 614.e
Impios sequitur poena, & praemium Orthodoxos. 704.e
Importunus minister Vigilij Papa ab ipso defecit. 387.a

Importunus à Vigilio deponitur. 402.e
Importunus Senator pergit Constantinopolim cum Ioanne Pa-
pa. 104.e
Importunus legatus missus in carcerem à Theodorico Rege.
110.b
Impositio manus duplex, & poenitentiae, & inuocationis Spi-
ritus sancti. 298.c
Impositores occasum mundi praedixerunt. 488.a
Impositura recentium Graecorum de nomine Oecumenico.
5.a
Impositura de libro recondito apud Hebraeos. 505.a
Impositura hereticorum deteguntur. 425.d
Incantationes magica non sanant infirmos. 599.a
de Incarnatione Verbi Catholica doctrina. 75.c. 197.e.
216.e. 303.e
ab Incendio liberantur Aruernenses orationibus S. Galli. 338.
a. b
ab Incendio liber euadit S. Benedictus Iunior. 344.d. e
Incendium Constantinopoli iusto Dei iudicio. 519.d
Incendium magnum Parisijs. 695.c. d. e
Incendium praemonstratum cuidam mulieri, & praenuncia-
tum. 695.c. d
Incendium non combusit oratorium S. Martini. 695.e. 696.a
ab Incendio liberat vindicta in carcere S. Germanus. 695.e
ab Incendio liberantur vir & mulier in oratorio S. Martini.
696.a
in Incestuosa sanctio secunda Synodi Turonensis. 569.e. 570.a
Indagarus Episcopus Manichaeus peremptus à Rege Persarum.
98.c
Indictio quomodo sit numeranda. 512.c. d
Indictionum annos numerat auctor, deficientibus Consulibus.
ibid. d
Indictiones à duplici tempore numerantur. 512.e
Indictio datur legatus eunibus Constantinopolim ab Hormis-
da Papa. 23.a
Infideles cur aduersus Fideles aliquando praueant. 378.b
Inferni ignis perpetuus diuina potentia. 117.d
Inferni poena aliquibus offensa, vt corrigantur. 713.e
Infirmi sanantur virtute S. Martini. 546.
b. c. d. e
Infirmi curati puluere sepulchri S. Martyris. 588.c
Infirmi curabantur à S. Hospitio oleo benedicto. 597.a
Ingerudis femina religiosa colligebat aquam de sepulchro
S. Martini. 619.b. c
ab Iniquitaria plures liberati sunt per proprios Episcopos. 537.a
b. c. d. e
Ingundis Sigeberti Regis filia nuber Hermenegildo Regi.
636.c
Ingundis suscipitur magno apparatu à Gouſuintha aua.
ibid.
Ingundis tentatur vt fiat Ariana, sed resistit. ibid. c. d
Ingundis conuertit Hermenegildum coniugem. ibid. d
Ingundis in Africam ducta moritur. 644.e
Inimici ieiunio & castitate vincuntur. 81.c
Iniuriosus Episcopus Turonensis magni nominis interfuit Con-
cilio Aurelianensi. 286.e
Iniuriosus Episcopus noluit obedire Clotario Regi. 326.
d. e
Iniuriosum Episcopum immit Clotarius Rex. ibid. e
Iniuriosus templum S. Mariae construxit. ibid.
Innocentia Sanctorum saepe miraculis comprobatur. 173.e
SS. Innocentium reliquiae dantur à Iustiniano S. Germano.
510.c
Innocentius Comes vrbs Gabalitana male tractat Lupentium
Abbatem. 688.a
Innocentius Comes interficit Lupentium Abbatem. ibid.
de Institutione monastica epistola Episcoporum ad Radegun-
dem. 502.e
Institutiones diuinarum lectionum Cassiodori. 515.d
de Insti-

I N D E X.

de Institutione monastica vita S. Gregorij Pape. 622.a
 Infirmorum libri quo anno à Iustiniano Imperatore editi. 209.a.b
 Inuafores Ecclesiarum miserè perierunt. 600.c.d
 Inuafores rerum Ecclesia male perierunt. 169.a.b
 & à demone correpti vitam finiunt. ibid.b
 Inuentio corporis S. Antonij. 176.d
 Inuentio reliquiarum sanctorum martyrum. 504.c
 Inventiones humane pauca sunt potentia. 99.e
 Inuidia quanta mala pariat. 507.e. 508.a.b
 de Inundationis Tiberinae tempore. 708.c
 Inundatione Tiberis serpentes in mare delati. ibid.e
 Inundatione Tiberis Roma obruitur, & ades antiquae diruntur. ibid.
 Iob liber quando inceptus explicari à S. Gregorio, & quando completus. 637.a
 Ionas Hohen Archimandrita Kobrimensis Ecclesiae S. Saluatoris subscriptus in litteris Ruthenorum Episcoporum ad Clementem Octauum. 726.b. 727.b
 idem Episcopus Pincensis Turouensisq; subscriptus in istidem litteris. ibid.b
 ab Ionico sinu vsque Byzantij suburbia populati sunt Hunni. 315.e
 Iordani historici digna admonitio. 404.b
 Iouinus Curialis homicida in insulam Vulcani relegatur. 117.c
 Iouinus Episcopus Aquinas. 574.d
 Ioannes primus Etruscus Constantij filius creatur Papa. 97.c
 Ioannis Papa legatio Constantinopolim. 104.c
 Ioannis comites in itinere qui fuerint. ibid.e
 Ioannes egressus Roma cum fletu. ibid.
 Ioannes sacerdotale robur non deseruit. 105.a
 Ioanni Papa apud Corinthum quid acciderit. 105.b
 Ioannes cecum illuminat. ibid.c
 Ioanni Papa occurrerunt Constantinopolitani cum cereis & crucibus. 105.d
 Ioannes Papa quomodo sit exceptus Constantinopoli. ibid.
 in Ioannem calumnia potentissime dilatur. 105.e
 Ioannes Papa in carcerem missus à Theodorico tyranno. 105.e. 106.a
 Ioannis circularis epistola de consecrandis Arianorum Ecclesiis. 106.b
 Ioannis integritas cerè probatur. ibid.
 Ioannis Papa epistola circularis ad Italiae Episcopos. 110.c
 in Ioannis Papa epistolam errores illapfi. 110.d.e
 Ioannes in carcere omnes hortatur contra Arianam perfidiam. ibid.c.d
 Ioannis Papa res gesta ex Gregorio. 110.e. 111.a
 Ioannis Papa epistola ad Gallia Episcopos de Contumelioso Episcopo. 222.a
 Ioannes Papa martyrio coronatur. 111.d
 Ioannes Papa inter Sanctos relatus. ibid.e
 Ioannes Papa quanto tempore sederit. 112.a
 Ioannes refecit cœmeterium SS. martyrum Nerei & Achillei. ibid.
 Ioannes renouauit cœmeterium Priscilla. ibid.
 Ioannes renouauit cœmeterium SS. Felicis & Adaucti. ibid.
 Ioannis tempore positum est ornamentum super Confessionem beati Pauli. 112.a
 Ioannes 11. cognomento Mercurius natione Romanus creatus est Papa. 171.e. 172.a
 ad Ioannem Papam legatio Iustiniani Imp. 195.a
 ad Ioannem Papam Acemetarum legatio. 195.b
 ad Ioannem epistola Iustiniani de Nestorianis. 197.c
 Ioanni Papa scribit Athalaricus Rex contra Simoniacos. 202.c

ad Ioannem Papam epistola Castidori se commendantis eius orationibus. 210.c
 Ioannes Papa scribit ad Iustinianum Imp. 212.e
 Ioannes laudat Iustiniani fidem. 213.e
 Ioannes asserit Ecclesiam nunquam claudere gremium redeuntibus. 214.b.c
 Ioannes laudat Hypatium & Demetrium Episcopos. 214.c
 ad Ioannem Papam editum posterius Iustiniani falsè inscriptum. 215.a
 Ioannis Papa epistola ad Senatores de fide. 216.a
 Ioannis & Iustiniani epistola probantur à Cuiacio & Alciato. 216.a.b
 ad Ioannem Papam constitutio Iustiniani de prescriptione centum annorum. 233.c
 de Ioannis Papa sedis tempore. 234.c
 Ioannis Papa laudes. 235.a.b
 Ioannis Papa obitus. ibid.c
 Ioannis Papa Epitaphium. 236.a
 Ioannis ordinationes. 235.e
 Ioannes 111. cognomento Catellinus, ex patre Anastasio, creatur Papa. 498.c
 Ioannis Papa Bulla de Basilica XII. Apostolorum à Pelagio cepta, ab ipso perfecta. 494.d.e
 Ioannes Papa Basilicam XII. Apostolorum varijs numeribus sacris dotatur. 495.b.c
 Ioannes Papa munit priuilegijs monasterium S. Medardi. 528.d
 ad Ioannem Papam appellant Salonius & Sagittarius Episcopi, & ab eo restituantur Episcopatu. 571.d.e
 Ioannes Papa moritur. 574.b
 Ioannes quanto tempore sederit, & quoties ordinationes habuerit. ibid.b.c
 Ioannes cœmeteria sanctorum martyrum restaurauit. ibid.
 Ioannis Papa epistola ad Germania & Gallia Episcopos spuria. 575.a
 Ioannes Papa legationem misit ad Ariarium Regem Sueonorum. 577.e
 à S. Ioanne liberatur Sanctulus de manibus Longobardorum. 585.a.b
 Ioannes Episcopus Claudopolitani mittitur legatus Romam à Synodo Constantinopolitana. 64.c.d
 Ioanni Episcopo Constantinopol. Hormisdas praescribit quid agendum. 20.d.e
 Ioannes Episcopus missus legatus Constantinopolim ab Hormisdas Papa. 22.e
 Ioannis relatio in itinere ad Hormisdas Papam. 29.e
 in Ioannem legatum qua nefaria admitterint haeretici. 49.c
 Ioannes legatus Apostolicus vulneribus appetitur ab haereticis Thessalonica. 50.a.b.c
 Ioannis relatio de scelere Thessalonicensium. 52.a.b
 Ioannes legatus detinetur infirmus Thessalonica. 53.a
 Ioannes legatus conualuit, & Romam venit. 63.d
 Ioannes Episcopus legatus Hormisdas inter martyres numeratur. 70.c
 Ioannes Episcopus intrusus in Ecclesiam Hierosolymitanam, & postea est conuersus. 67.b
 pro Ioanne Episcopo Hierosolymitano veniam exposcit Iustinus Imp. ibid.
 ad Ioannem Episcopum Hierosolymitanum Ioannis Patriarchae Constantinopolitani epistola. 9.d
 Ioannis Hierosolymitani Episcopi epistola ad Ioannem Patriarcham Constantinopolitanum. 10.c
 Ioannes Hierosolymitanus Episcopus excipit mensa SS. Sabam & Theodosium. 16.b
 Ioannes Hierosolymorum Episcopus moritur, & quanto tempore sederit. 109.e
 Ioannes alius Hierosolymorum Episcopus. 507.b
 ad Ioannem Ecclesiae Romanae diaconum opusculum scripsit Boetius. 81.a
 Ioannes

I N D E X.

Ioannes Chuzubita orationibus oculum mulieri restituit. 108.e. 109.a
 Ioannes Chuzubita Episcopus Casariensis miraculis clarus. 108.d.e. 109.a
 Ioannes Archimandrita praedicat de futuris Origenistis. 179.a.b
 ad Ioannem Abbatem venerunt monachi, vt scirent quid sentiendum de Origene. 390.c.d
 Ioannes Patriarcha Constantinopolitanus. 4. a. eius fides succera. ibid.c
 Ioannes Patriarcha condemnat Seuerum publicè. 4.d.
 Laudat populi fidem. 5.d.e
 Ioannes Patriarcha agit de cogendo Concilio. 6.d
 Ioannis Patriarchae epistola ad Ioannem Episcopum Hierosolymitanum. 9.c
 ad Ioannem Patriarcham epistola Episcoporum Secunda Syriae. 12.c
 ad Ioannem Patriarcham epistola clericorum Ecclesiae Antiochene. 14.b.c
 Ioannes Episcopus Constantinopolitanus ad Hormisdas Papam scribit. 18.d
 ad Ioannem Episcopum Constantinopol. Hormisdas Papa scribit. 20.b
 ad Ioannem Constantinopol. Episcopum Hormisdas Papa. 26.d
 Ioannes Constantinopol. Episcopus proœmium affixit libello Hormisdas Papa. 32.b.c
 Ioannes Constantinopolitanus Episcopus ad Hormisdas Papam scribit. 34.e
 ad Ioannem scribit Hormisdas Papa. 38.d
 Ioannes Episcopus Constantinopol. moritur. 56.b
 Ioannes quanto tempore in Episcopatu sederit. ibid.c
 Ioannes semper Orthodoxus. ibid.
 Ioannes Commemoratorum Episcopus. 4.c
 Ioannes clericus Tyria Ecclesiae. 12.a
 Ioannes Seuero additus ne fanda patrauit. ibid.
 Ioannes scholasticus virtutibus exornatus. 15.e
 Ioannes monachus uagus Romam uenit. 43.b
 Ioannes Maxentius haereticus scribit contra epistolam Hormisdas. 59.d
 Ioannes Mariscanus Episcopus. 402.a. 407.b
 Ioannes Alexandrinus Episcopus moritur. 622.c
 Ioannes Cortonesis Episcopus. 407.b
 ad Ioannem Antiochie Episcopum epistola supposita Theodoretici nomine. 425.b
 Ioannes Mariformis Episcopus subscripsit Constituto Vigilij Papae. 455.b
 Ioannes Perusinus Episcopus ordinauit Pelagium Papam. 472.d
 Ioannes Dux capite damnatur. 486.e
 Ioannes Chalcedonij filius Episcopus Constantinopol. quotannis celebrabat memoriam Iustiniani. 530.d
 Ioannes seruus gloria, & qui adulatione mercatus est dignitatem. ibid.e
 Ioannes Scholasticus deligitur pro Eutychio Patriarcha Constantinopolitano. 523.e
 Ioannes Scholasticus quanto tempore sederit. 527.c
 à Ioanne coronatur Iustin. Imperator. 534.b
 Ioannes intrusus moritur. 603.b
 Ioannes filius Androgini nascitur precibus Eutychij. 525.b.c
 Ioannes Grammaticus dictus Philoponus Alexandrinus. 247.c
 Ioannes pugnavit cum Eutychianis & Seuerianis, & in haeresi se labuit. 247.b
 Ioannes princeps Tritheitarum. ibid.
 Ioannes plura scripsit de multis scientijs. ibid.
 Ioannis Philoponi errores. ibid.e
 Ioannes scripsit aduersus Theodorum Mopsuestenum. 247.e
 Ioannes scripsit aduersus quartam Synodum. ibid.

Ioannes negauit resurrectionem mortuorum. 248.a
 Ioanni contrarius fuit Conon. ibid.
 Ioannis Philoponi haeresis propagata. ibid.b
 Ioannis confutatores qui fuerint. ibid.
 in Ioannem scripsit Georgius Pisides. 248.c
 Ioannes Chrysolomus redarguit Origenem, qui dicebat apud inferos panem non esse aeternum. 310.c.d
 Ioannes Praefectus Constantinopolis impedit ne Senatus scriberet Torile. 347.d.e
 Ioannes Patricius vir Consularis vnus ex Decemuiris. 156.c
 Ioannes Patricius Cappadox artium liberalium expers. 157.c
 Ioannes Patricius uicia habuit ingentia. ibid.
 Ioannes magistratu deponitur, & restituitur. 175.a
 Ioannes magistratu deiectus sacerdotium sumere compellitur. 392.e
 Ioannes quomodo compulsi ad sacerdotium. 393.a
 Ioannes in exilium mittitur in Cyzici suburbanum. 393.b
 Ioannis bona Constantinopoli publicantur. ibid.
 Ioannes in se odium Romanorum accumulauit. ibid.
 Ioannes in carcerem coniecit. ibid.c
 Ioannis maxima miseria & poena. ibid.
 ad Ioannem Senatorem scribit Ioannes Papa de fide. 216.a
 Ioannes duo ministri Vigilij Papae ab ipso defecerunt. 387.a.
 & ab ipso deponuntur. 402.e
 Ioannes monachus à serpente percutitur, & moritur. 566.b.c
 Ioannes à mortuis reuocatus. ibid.c
 Ioannes fit Episcopus Alexandrinus. 566.d
 Ioannes Praefectus Orientis vir nullius negotij. 681.a
 Ioannes diaconus aberat, quando fuit creatus diaconus Cardinalis Gregorius. 619.e
 de Ioannis diaconi tempore. 620.a
 Ioannes uocatus est Hermenegildus factus Catholicus. 636.d
 Ioannes Abbas captus à barbaris. 657.b
 Ioannes Abbas rogat Episcopum, vt soluat pro captiuis. ibid.c
 Ioannes Abbas fuit lector Constantinopolitanae Ecclesiae. ibid.b
 pro Ioanne Abbate & alijs captiuis se uendidit Leo Abbas. ibid.c
 Ioannes rhetor factus Quaestor habuit orationem in electione Mauriti. 656.a
 Ioannes Episcopus Gerundensis mittitur in exilium à Leuigildo Rege. 644.d
 Ioannes Gerundensis Episcopus fuit natione Gothus Scallabitanus. 645.a
 Ioannes relegatus Barchinone ad decennium multa passus ab Arianis. ibid.a
 Ioannes monasterium Biclero condidit. ibid.a
 Ioannes libros composuit. ibid.a.b
 Ioannes Pavenius schismaticus exagitatur à Smaragdo Exarcho Italiae. 679.d
 Ioannes Pavenius rediit ad unitatem Ecclesiae. ibid.e
 cum Ioanne Rauennate Episcopo cogit communicare schismatico Exarcho Italiae. ibid.d
 per Ioannem Episcopum Seuerus & ceteri Episcopi reuertuntur ad propria. 696.b
 Ioannes S. R. E. presbyter oratorium erigit. 710.d
 Ioannes à mortuo uocatus paulo post moritur. 712.b.c.d
 Ioannes ieiunator monachus fit Episcopus Constantinopolitanus. 655.a.b
 Ioannes inflatus intumuit aura populari. ibid.b
 Ioannes simulauit fugere Episcopatum. ibid.
 Ioannis superbia detegitur. ibid.
 Ioannes non tantum uoluit dici Patriarcha, sed etiam Occumenicus. ibid.c
 in Ioannem querela S. Gregorij Pape. ibid.
 Ioannes perturbauit pacem & concordiam. ibid.
 Ioannes

I N D E X.

Ioannes monachus apparuit agnus, Episcopus autem leo. ibid. d.
Ioannes interfuit electioni Mauritij Imp. 656. a
Ioannes celebravit Synodum Constantinopolitanam in causa Gregorij Episcopi Antiocheni. 680. a. d.
Ioannes voluit appellari Episcopus Vniuersalis. 680. a. d. 682. b
ad Ioannem scribit S. Gregorius eum reprehendendo. ibid. c
Ioannes illicitè conuocauit Constantinopolitanam Synodum. 681. e. 682. b
in Ioannem comminatur excommunicationem Pelagius Papa. 682. d
Ioannes professus est reuerentiam in Apostolicam sedem. ibid. c. d.
Ioannes olim dedit elemosynas, orationibus, & ieiuniis. 683. e
Ioannes ex humilitate pretebat iactantiam. 684. a
Ioannes Silentarius moritur annos natus centum quatuor. 493. c
Ioannes Silentarius inter Sanctos relatus. 493. c
Isacius Episcopus Quinquopolitanus. 4. e
Isacius presbyter praefectus Christianis Orthodoxis. 94. d
Isacius Persa pessimus hereticus. 266. c
Isaias Rhodus deprehensus masculorum corruptor à Iustiano punitur. 490. d
Isauri tractant prodere Romam Torile. 376. b
Isauri ter vocant Totilam in Urbem. ibid. c
Isauri iterum produnt Urbem Gothis. 398. a
ex Isauria exercitum colligit Tiberius Imp. 606. b
Isidorus Episcopus Viennensis fuit in quinta Synodo Aurelianensi. 415. b.
in Isidori Chronicon error illapsus emendatur. 173. a
Isidoro cognita scripta S. Fulgentij. 151. e
Isidorus Archiepiscopus Ruthenus auctor concordia Graecorum cum Latinis. 724. e
Isidorus Gazaeus philosophus, relictis Christianis, ad Persas se confert. 469. d. ad Christianos deinde reuertitur. ibid. e. 470. a
ad Istria Episcopus schismaticus Pelagij Papa epistola. 660. 661. & seqq.
Italia vexata dira fume & peste. 211. e. 317. b
in Italiam mittitur Narfes à Iustiano Imperatore contra Gothos. 413. b
Italia liberata à Gothis Narsetis opera. 467. e
de Italia rebus editum Iustiani Imp. 468. e
Italiam inuadunt Franci. 327. e
Italia inuaditur à Francis cum Alemannis. 473. a
Italia plerique Episcopi Pelagio inobedientes. 476. d
Italia vastatur peste inguinaris. 536. b. c
ad Italia Episcopus scribit Cassiodorus. 211. b
ad Italia Episcopus epistola circularis Ioannis Papae. 110. e
in Italiam mittitur Longinus Praefectus à Iustino Imp. loco Narsetis. 554. c
Italia dira passa est à Longobardis. 555. e. 556. a. b. c
in Italiam inuadunt Longobardi. 556. c. d
in Italia progressus Longobardorum. 568. a. b
per Italia regiones saepebat crudelitas Longobardorum. 582. a. b
in Italia iterum ascendunt Longobardi. 597. c
Italia tota vastatur gladio Longobardorum. 601. b
in Italia propagatus monachismus opera S. Columbani Hiberni. 608. e
ad Italia Episcopus epistola Pelagij Papae de iudiciis Episcoporum. 625. d
Italia plena Ariana heresi, & Dei auxilio liberata. 650. d
Iudei omni magistratu & dignitate priuantur. 98. a. b
Iudei templum in Aegypto erexerunt. 161. a. b
in Iudeos constituit Iustianus, ne possint testimonium ferre contra Christianos. 175. b

in Iudeos statuit Iustianus, ne accedant ad Ecclesiasticos ritus, ne habeant seruos Christianos, & alia. 239. c. 240. a
in Iudeos canon Concilij Arelanenensis, & edictum Regis ne se misceant inter Christianos. 326. a. b
Iudei per Simeonem Salum conuertuntur. 392. e. 393. a
de Iudeo puero liberato ab incendio virtute Embarista. 413. e
Iudei in Christianos irruunt, qui coercentur à Iustiano Imperatore. 475. c
Iudeus imaginem Saluatoris telo transfixit, ex qua sanguis effluxit. 504. e. 505. a
Iudeus in stelere inuenit lapidatur. 505. a
Iudei habent velamen in pectoribus magis quam Moyses in facie. 611. b
Iudei ad fidem conuertuntur in Gallia. 611. a. b. c. d. e. 612
Iudeus effundit oleum fetidum super caput Iudei conuersi. 611. b
Iudeorum synagoga destruitur. ibid. c
Iudei baptizantur à S. Auito in nocte Pentecostes. 611. d
Iudeorum synagoga non comburende. ibid. e
Iudeos non conuersos S. Auitus expulit. 611. c
Iudei non conuersi Masilian venerunt. ibid. d
Iudei an compellendi ad conuersionem. ibid. e
Iudeorum factor absterfus baptizate. ibid.
Iudei plures conuersi in Gallia. opera S. Germani Episcopi Parisiensis. 612. a
Iudei. Vide etiam, Hebraei.
Iudex vix inuenit quod punit, si Episcopus doceat. 211. d
Iudex crudelis à Deo punitur. 485. e
Iudices interdum auro corumpuntur. 52. a
Iudices sint in vnaquaque prouincia. 684. d. e
Iudices ne sint fures. 232. b
Iudices caui sint & prudentes in iudicando. 273. a. b
Iudicibus praeficit Episcopus custodes iustitiae Iustianus Imperator. 133. c. d
Iudices saeculares non iudicent causas Episcoporum. 333. d
ad Iudices saeculares non deferantur causa clericorum. 692. d. e
Iudices saeculares ab Episcopis corrigantur. 705. e. 706. a
Iudices separent ancillas & omnes extraneas mulieres à clericis. 715. d
ad Iudices edictum Guntheranni Regis. 694. b
Iudices corrigant peccata popolorum. ibid. d
Iudicatum Vigilij ab omnibus laudabatur. 399. c. d. e
Iudicium mortalium in personis deligendis infirmum. 79. b
Iudicium ex facie minime tutum. 399. b. c
in Iudicij diem multa reseruantur examinanda. 530. e. 531. a
Iudicium hominum saepe fallit, iudicium verò Dei infallibile. 530. e
Iudicium ex facie per sepe decipit. 391. a
Iuliana Anicia ex nobilissimo stemmate Amiciorum orta. 36. c
Iuliana Anicia scribit ad Hormisdam Papam. 36. d
ad Iulianam scribit Hormisdas. 38. e
Iuliana Anicia moritur. 137. e
Iuliana alia cameram sancti Polyenii auro ornauit. 138. a
Iuliana qua Deo vouerat, opere complere studuit. ibid. b
Iuliana Iustianum Imp. elisit. ibid. b
Iuliana Iustianum Imperatorem in eadem S. Polyenii adducit. ibid. c
Iuliana annulum magna pulchritudinis & pretij Iustiano largitur. 138. d
Iuliana affinis Iustiani Imperatoris. ibid. e
Iuliana nobilis matrona obitur. ibid. e
Iuliana eunuchi vitam monasticam captant. 138. e. 139. a
Iulianus in Palaestina creatur Rex à Samaritanis. 162. b
Iulianus

I N D E X.

Iulianus à copis Iustiani Imperatoris occiditur. ibid. c
Iulianus legatus Iustiani ad Regem Aethiopiae & Homeritarum. 161. c
S. Iulianus basilice villam relinquit Terradius Episcopus Bituricensis. 169. c
S. Iuliani res quae est furatus, à Deo punitur. 579. e. 571. a
Iulianus Cingulanus Episcopus. 402. a
Iulianus Cingulanus Episcopus subscripsit Constituto Vigilij Papae. 455. e
Iulianus Hilarianus Episcopus à sede iustitiae expellitur. 54. e
à Iuliano pseudoeppiscopo Hilarianus orti sunt haeretici. 517. b
Iulianus Pratorianus falsus testis aduersus Siluerium Patrum. 293. e
Iulianus Antecessor transtulit in Latinum collectionem Nouellarum Iustiani Imp. 358. e
Iulianus Signinus Episcopus. 407. b
Iulianus Arabs cecus volebat communicare Macario Episcopo. 373. b
Iulianus obedit Simeoni Abbati, & communicat Macario. ibid. b. c
Iulianus Episcopus Melitensis subscripsit Constituto Vigilij Papae. 455. d
Iulianus mercator conuertitur ad Deum. 651. d. e
Iulianus clarus elemosynis. ibid.
Iulianus pater peregrinorum unicus. ibid. e
Iulianus exercuit multa pietatis opera. ibid. d. e
Iulianus habuit filium Ioannem Deo seruientem. 652. a
Iuliani epistaphum à Fortunato editum. 651. d
Iura Ecclesiae tueantur Episcopi. 608. e
Iuramento se purgabam interdem Episcopi. 630. d. e
Imconculsi haeretici quam hallucinantur, & volum videri Theologi. 221. e
Ius seruandum etiam à Regibus. 500. a
Insurandum praestandum à Praefectis prouinciarum, & quales. 232. c. d
Iusti iusta vindicta letantur. 101. a
Iustinopolis duae vrbes dicte, quae prius Edissa, & Anazarbum appellabantur. 108. d
Iustiniana Prima qua. 242. d
Iustiniana Prima qua priuilegia. 243. a. 471. d
sub Iustiniana Prima qui Episcopi. 243. a
Iustiniana quatuor, duae apud Europa Dardanos, totidem in Africa. ibid. b
Iustiniani epistola ad Hormisdam Papam. 19. b
Iustinianus meminit edicti à Iustino edni contra haeticos. 17. a
ad Iustinianum epistola Hormisdas Papa. 27. e. 28. a
Iustinianus Laudatur ab Hormisdas. ibid.
Iustinianus oblationes mittit ad S. Petrum. 28. c
Iustinianus Senator occurrit legatis Papae. 31. d
Iustinianus scribit ad Hormisdam. 36. a
Iustinianus congratulatur Hormisdas propter pacem inuicem. ibid.
Iustiniani epistola ad Hormisdam. 42. c
Iustinianus reliquias petit ab Hormisdas. ibid.
ad Iustinianum scribit Hormisdas Papa. 38. e
Iustiniani petitionem commendat legati. 42. c
à Iustiniano sanctuaria petuntur, & sunt concedenda. 42. d
Iustinianus scribit ad Hormisdam Papam. 43. a
Iustinianus admonet Hormisdam de monachis vagis Romanis venientibus. ibid.
Iustinianus postulat reliquias sanctorum Apostolorum. ibid. c
Iustinianus SS. Apostolis Petro & Paulo Ecclesiam construxit. 43. d
ad Iustinianum scribit Hormisdas Papa. 48. b
ad Iustinianum mittit reliquias Hormisdas Papa. 48. e
ad Iustinianum scribit Hormisdas Papa. 55. e

Iustinianus scribit ad Hormisdam Papam. 62. c
Iustinianus petit ab Hormisdas, ne deleantur nomina aliquorum Episcoporum. ibid. d
Iustinianus petit, an possit dici vnum de Trinitate crucifixum. ibid. c
Iustinianus proponit controuersias duo continentes capita. 63. a
Iustinianus iterum scribit ad Hormisdam de iisdem. 67. c
Iustinianus factus Consul in Oriente. 71. b
Iustinianus munera distribuit magna liberalitate. ibid. b. c
Iustinianus Consul scribit ad Hormisdam Papam, vt legati reuertantur. 71. e
Iustinianus ex fidei Catholica ardore est laudandus. 72. a
Iustinianus infans sibi parat foueam ad lapsam. ibid. a
Iustinianus nouum quippiam cupit. 72. a
Iustinianus creatur Imperator. 124. d
Iustinianus Iustini nepos ex sorore. ibid. c
Iustinianus à Iustino coronatur. 124. d
Iustinianus sua bona Ecclesis donat. 125. b
Iustinianus & Iustini numisma. ibid.
ad Iustinianum Imp. Agapetti Diaconi epistola. 125. c
Iustiniani & Athalarici Regis numisma. 132. c
ad Iustinianum Imp. Athalarici Regis legatio. 131. b
à Iustiano petit pacem & concordiam Athalaricus Rex. ibid. b. c. d. e
Iustinianus pacem firmat cum Athalarico Rege sine prauidicio Catholicae fidei. 132. d
Iustinianus Arianos exagitat. ibid. c. d. e
Iustiniani edictum de fide Catholica. ibid. e
Iustinianus patrociniuum suscipit Athalarici Regis. ibid. c
ad Iustinianum Hilderici Regis Vuandalorum legatio. 132. d
Iustinianus damnat Nestorianos. 133. a
Iustinianus Eutychetis vanas opiniones improbat. ibid. b
Iustinianus Apollinarium damnat. ibid. b
Iustinianus Episcopos praeficit Iudicibus custodes iustitiae. ibid. c
Iustinianus magna concipit animo. ibid. e
Iustiniani magna austeritas, & assidue ad Deum preces. 134. a
Iustiniani ieiunia & labores. ibid. b
Iustinianus plurimum Republice inuigilauit. ibid. b
Iustinianus ieiunans basilicas & agrestes herbas solum comedebat. ibid. b
Iustinianus quibus copiis adeptus est victorias. ibid. c
Iustinianus vere laudandus ex bonis operibus inceptis. ibid. d
Iustinianus bellum Persicum inchoat. ibid. e
Iustinianus verum exemplar Principum, quid fugiant, vel imitentur. ibid. d
à Iustiniano donatus est Narfes Persa Quaestura munere. 135. e
Iustiniani sollicitudo de rebus Persicis quibus ostensu signis. 136. a
Iustiniani duo numisma. 136. c. d
Iustinianus cuncta subegit per Crucem. 136. a
Iustiniano auxiliatus est in bello Persico Erulorum Rex. 136. e
Iustinianus aurum à Iuliana nobili matrona ipsius affine postulat. 138. a. b
Iustinianus eluditur à Iuliana. ibid. b
Iustinianus ducitur in eadem martyris à Iuliana. ibid. c
Iustiniano largitur annulum magni pretij Iuliana. ibid. d
Iustinianus cur sancit leges de rebus Ecclesiasticis. 144. b. c
Iustinianus à pluribus reprehenditur, quod diuinit se immiscuerit. ibid. b. c
Iustinianus excusandus pluribus de causis, quod Ecclesiasticas leges ediderit. 144. c
per Iustinianum sancit leges Ecclesiasticas Episcopi Constantinopolitani. ibid. d
Iustini.

I N D E X.

Iustinianus apud se habuit Tribonianum Iurisconsultissimum. *ibid.*
 Iustinianus an litteras ignoravit. 144.e. cur penitus illiteratus a maioribus dicitur. 145.a
 Iustinianus agit custodem & executorem canonum. 145.b
 Iustiniani lex, ne Episcopi ad curiam veniant. 146.c
 Iustiniani sanctio de Episcoporum electione. 147.b
 Iustiniani constitutio de Hospitalibus, & eorum Praepositis. 148.a
 Iustinianus simoniam omnino prohibet. *ibid.*
 Iustiniani lex adversus raptores virginum & viduarum. 149.b
 Iustiniani constitutio contra eos, qui homines emuchos reddunt. 155.c
 Iustiniano obedunt Absagti. *ibid.*
 Iustinianus subjugati Tzani populi. *ibid.*
 Iustinianus Codicem absolutum confirmat, & Iustinianum vocat. 156.c.d
 Iustinianus Decemviratum constituit pro Codice compilando. 156.c.d
 Iustiniano persuadetur immortalitas à Triboniano. 157.a
 Iustiniani littera ad Gilimerem pro Hildericò. 159.d
 Iustiniani alia littera ad Gilimerem. *ibid.*
 ad Iustinianum Gilimeris littera se excusando. 160.a
 Iustinianus parat bellum in Gilimerem. 160.a.b
 Iustinianus erat in persecutando ingeniosus, & in persciendo non piger. 160.a
 Iustinianus ad fidem idololatras convertit. 160.e
 Iustinianus cum Cosrohe Rege pacem componit. 161.c
 Iustinianus magnas copias mittit contra Samaritanos, & multos interimit. 162.c
 ad Iustinianum venit Arsenius Comes adversus Palaestinos. 162.d
 ad Iustinianum venit sanctus Sabas legatus Palaestinarum. 162.d.e
 Iustinianus S. Sabam honorat. *ibid.*
 Iustinianus nobile templum Despata construit. 165.a.b.c.d.e
 Iustinianus aedificat templum Iberorum Hierosolymis. 166.d
 Iustinianus construit templum Lazorum apud Hierosolymam. *ibid.*
 Iustinianus aedificat Ecclesiam S. Mariae in monte Olivarum. *ibid.*
 Iustiniani alia aedificia Hierosolymis & in aliis locis erecta. *ibid.*
 Iustinianus multa constituit contra Samaritanos. 167.a
 Iustinianus exoratur pro Samaritanis ab Episcopo Caesariensi. 167.b
 Iustinianus benigne agit cum Samaritanis. *ibid.*
 Iustiniani sanctio, quid agendum quando relinquuntur haeres Ecclesiae, Archangeli, vel Martyres. 168.a
 ad Iustinianum Imperatorem legatio Theodoberi Regis. 170.b
 in Iustinianum coniuratio Constantinopoli. 174.e
 Iustinianus coniuratos punit. 174.e. 175.a
 Iustinianus deponit Tribonianum & Ioannem propter tumultum populi. 175.a
 Iustinianus quibus interdicit armorum usum. 175.a.b
 Iustinianum multum meditatur Vuandalicum bellum. 176.e
 Iustinianus pacem firmat cum Persis. 177.b
 Iustinianus de bello in Vuandalos aggrediendo consultat Senatorem. *ibid.*
 Iustinianus ad bellum incitatur praedictionibus Sanctorum. *ibid.*
 Iustinianus laborat pro reformandis laicis. 231.d
 Iustinianus bene consultat Reipublicae per emendationem Praefectorum. *ibid.*
 Iustinianus constituit, quod gratia agantur Deo pro lege sancita. 231.e. 232.a
 Iustinianus vult Episcopos inspectores esse Praefectorum. 232.b

Iustinianus sibi conciliare diuinum numen contendit. 195.a
 Iustiniani legatio ad Ioannem Papam. *ibid.*
 Iustinianus pugnat & resistit haereticis. 195.d.e
 Iustiniani edictum de fide Catholica. 196.b
 Iustiniani fidei professio. *ibid.*
 Iustinianus anathematizat haereticos. 196.e
 Iustiniani epistola ad Ioannem Romanum Pontificem. 197.c
 Iustinianus quaerit subicere sacerdotes Orientis Ioanni Papae. *ibid.*
 Iustinianus asserit sanctam Mariam verè Dei matrem. 198.a
 Iustiniani munera oblata S. Petro. *ibid.*
 Iustiniani epistola ad Epiphanium Episcopum Constantinopolitanum de recta fide. 199.a.b
 Iustinianus quo tempore Vuandalos expugnavit, & Africanos receperit. 204.b.c
 Iustiniano magna à Deo concessa sub tertio Consulatu. 204.d. 209.b
 Iustinianus quibus operibus sibi victoriam parauerit. 204.e
 Iustinianus quo anno Digestorum libros & Institutionum edidit. 209.a.b
 Iustinianus tertiam partem mandati adquisiuit. 209.b
 Iustinianus edidit sanctionem in raptores virginum & viduarum. 209.d
 ad Iustinianum scribit Ioannes Papa. 212.e
 Iustiniani fides commendatur à Ioanne Papa. 213.e
 Iustinianus cuncta decernit ex Episcoporum sententia. 214.d
 Iustinianus ad confutandos haereticorum errores sententiam expetit Apostolica sedis. 215.a
 Iustiniani edictum posterius ad Ioannem ipsi falso inscriptum. *ibid.*
 Iustiniani legati Roma reuertuntur. 215.d
 à Iustiniano traditur canticum Ecclesiae, reuersis Romam legationibus. *ibid.*
 Iustiniani epistola probatur à Cuiacio & Alciato. 217.d
 Iustiniani ordo in edendis legibus. *ibid.*
 Iustinianus cultor Apostolicae sedis. 220.d
 Iustinianus Romanam Ecclesiam appellat Apostolicam sedem. 221.a.b
 Iustinianus mittit fidei professionem ad Agapetum Papam. 221.c
 ad Iustinianum ducitur captiuus Gilimer Rex. 223.d
 Iustinianus vasa templi Hierosolymam remittit. *ibid.*
 Iustinianus gratias agit Deo pro beneficiis acceptis. 224.b.c
 Iustiniani exaggeratio accepti diuini beneficii. *ibid.*
 Iustinianus confitetur se beneficia accepisse à Maria Virgine. *ibid.*
 Iustinianus Praefecturam Praetoriam constituit in Africa. *ibid.*
 Iustinianus constituit Iudices & Rectores pluribus urbibus. *ibid.*
 Iustinianus recolat grato animo accepta à Deo beneficia. 225.c
 Iustinianus bona restituit Africanis. *ibid.*
 Iustinianus plures Ecclesias Carthagine erexit. 226.a
 Iustiniana nuncupatur Adrumetum, & Carthago. 226.c
 ad Iustinianum legatio Theodati Regis. 226.e
 ad Iustinianum scribit Senatus Romanus, & Amalasantha pro Theodato. 226.e. 227.a
 Iustinianus bellum parat in Gothos. 227.e
 Iustinianus laborat pro religione. 229.a
 Iustiniani lex ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum pro Ecclesia. *ibid.*
 Iustinianus consultat Ecclesiam aë alieno oppressam. *ibid.*
 Iustinianus laborat pro reformandis laicis. 231.d
 Iustinianus bene consultat Reipublicae per emendationem Praefectorum. *ibid.*
 Iustinianus constituit, quod gratia agantur Deo pro lege sancita. 231.e. 232.a
 Iustinianus vult Episcopos inspectores esse Praefectorum. 232.b

Iustina-

I N D E X.

Iustinianus statuit Praefectos provinciarum prestare iuramentum Episcopis. 232.c.d
 Iustinianus privilegio munit Romanam Ecclesiam. 233.b
 Iustiniani constitutio de praescriptione centum annorum. *ibid.*
 Iustinianus Imp. mittit fidei confessionem ad Agapetum Papam. 236.c.d
 Iustinianus plures titulos sibi apponebat propter deuictos populos. *ibid.*
 ad Iustinianum Imperatorem scribit Agapetus Papa, ipsum incendens ad fidei feruorem. 236.e
 Iustiniani studium probatur ab Agapeto, quia Patrum regulis conueniat. 237.a.c
 Iustinianus non priuatam fidei professionem, sed illam Hormisdæ ad Agapetum mittit. *ibid.*
 ad Iustinianum legatio Concilij Carthaginensis per Theodorum diaconum. 239.b
 Iustinianus qua concesserit Africanis Ecclesiis. *ibid.*
 Iustinianus scribit ad Salomonem Praefectum pro Ecclesia Africana. 239.b
 Iustinianus qua statuat contra Paganos, Arianos, & Donatistas. *ibid.*
 Iustinianus vetat Iudaeis habere seruos Christianos. 240.a
 Iustinianus qua concedat Carthaginensi Ecclesiae. *ibid.*
 ad Iustinianum scribit Agapetus Papa. 240.c
 Iustinianus laudatur ab Agapeto. *ibid.*
 Iustinianus laesus à coniuge haereticæ. 244.c.d
 Iustinianus vicit hostes optimis legibus. 252.d
 Iustinianus nixit diuino auxilio. 253.a.b
 Iustinianus purgat Orbem ab immunditiis. *ibid.*
 Iustinianus monasterium edificat penitentibus. 253.b.c. 255.a
 Iustiniani sanctio adversus lenones. 253.c.d.e. 254.a.b.c.d
 ad Iustinianum cogitur subire legationem Agapetus Papa. 256.e. 257.a
 Iustinianus Perrum mittit ad Theodatum Regem. 257.b
 ad Iustinianum Imp. littera Theodati Regis. 258.b
 ad Iustinianum alia littera secreta, alia publica Theodati Regis. 258.c
 Iustiniani & Theodati numisma. *ibid.*
 cum Iustiniano pertractat de pace Agapetus Papa. 260.e
 cum Iustiniano alteratur de religione Agapetus Papa. 261.b
 Iustinianus obtulit libellum fidei Agapeto Papa. 261.c.d
 Iustinianus cum Agapeto quid egerit. *ibid.*
 Iustiniani imaginem percutiebatur Isacius haereticus. 266.c. 268.a
 Iustiniano libellum mittit Agapetus, ut expellantur haeretici. 270.b
 à Iustiniano petunt Catholici, ut haeretici expellantur. *ibid.*
 Iustiniani constitutio de alienandis domibus Ecclesiae Hierosolymitanae. 280.a
 Iustiniani constitutio adversus haereticos. 281.a.b
 Iustinianus quid decernat contra Antimum. 282.a
 Iustinianus qua statuat in Seuerum. *ibid.*
 Iustinianus qua statuat in Petrum Apamea Episcopum. 282.e
 Iustinianus quid in Zoaram. 283.a
 Iustinianus coarctat legibus pertinaces. *ibid.*
 Iustiniano non poterat resistere Vitiges. 288.a.b
 ad Iustinianum littera Vitigis Regis pro pace. *ibid.*
 Iustiniani Imp. edictum pro fide Catholica adversus Acephalos. 291.c
 Iustiniani plures constitutiones. 291.d
 Iustinianum adiit Patres Episcopos pro Siluerio Papa. 294.e
 Iustinianus restituit Siluerium Papam. *ibid.*
 Iustiniani constitutio adversus Originem. 300.d
 Iustinianus quare decreta de fide sanciuerit. 312.b.c
 Iustinianus ubique deceptus. *ibid.*
 Iustiniani plures constitutiones ad economiam Ecclesiasticam pertinentes. 313.b.c
 Iustiniani tempore multa clades illata orientibus. 315.e

Iustinianus pollicitus est annuam pecuniam Iunonis, sicut & Sarracenis. 316.e
 Iustiniani tempore grassata est fames, bellum, & pestis. 316.c.d
 Iustiniani legatio ad Vigilium Papam. 321.e
 Iustinianus alienus à Theodoro impietate. 322.a.b
 ad Iustinianum Imp. epistola Vigilij Papae. 322.c
 Iustiniani Imperatoris fidei recta confessio. *ibid.*
 Iustinianus Imp. à Vigilio Papa laudatur. *ibid.*
 Iustiniani tempore caput Consulatus negligi. 330.b.c
 Iustinianus inuidiam subiit propter Consulatum neglectam. *ibid.*
 Iustinianus praecipit, ut musuo opere pingerentur victoriae de duobus Regibus. 331.a
 ad Iustinianum legatio Concilij Bizaceni. 332.a
 Iustiniani rescriptum ad Concilium Bizacenum firmans eorum privilegia. *ibid.*
 Iustiniani rescripta ad Dacianum Metropolitanum Bizacij. 332.b.c
 Iustinianus custos legum Ecclesiasticarum. *ibid.*
 Iustinianus vindex ac tutor verustatis. *ibid.*
 Iustiniani constitutio de Episcoporum ordinatione. 333.b
 Iustinianus aliquando canones conculcavit. *ibid.*
 Iustiniani constitutiones de Episcopis. 334.a.b
 Iustiniani constitutio de Ecclesiasticis titulis & privilegiis. *ibid.*
 Iustiniani decretum de quatuor Conciliis. 335.a
 Iustinianus secundam sedem tribuit Constantinopolitano Episcopo. *ibid.*
 Iustinianus instaurat hospitale Samsonis. *ibid.*
 Iustiniani constitutio de praescriptione. 336.a
 Iustinianus rescribit pro Samaritanis. *ibid.*
 Iustiniani sanctio adversus haereticos. *ibid.*
 à Iustiniano petunt Episcopos & clericos Auximite populi conuersi. *ibid.*
 Iustiniani nomine epistola supposita. 337.b
 de Iustiniani falso privilegio concessio Casimensi monasterio. *ibid.*
 Iustinianus instauravit Antiochiam, & illustriorem reddidit. 341.c.d
 Iustinianus erravit in edicto de Paschatis tempore in Oriente. 355.a
 Iustinianus patrocinator Theodoro Episcopo Casarea Cappadociae. 358.d
 à Iustiniano edita confessio fidei. 359.a
 Iustinianus nimis prolixus in edendis nonnullis constitutionibus. 361.a
 Iustiniani anathematismi quatuordecim adversus dissentientes à veritate. *ibid.*
 Iustiniani contestatio adversus haereticos. 364.c
 in Iustiniani Tria capitula multi insurrexerunt, & in primis Vigilij Papa. 364.d.e
 Iustiniani capitula nihil continent contra Concilia. *ibid.*
 Iustinianus perstringitur à Facundo Episcopo. 366.a
 Iustinianum dementavit adulatio. *ibid.*
 Iustiniano restitit Scephanus Apocrisarius. 366.c
 Iustiniano obedunt Episcopi Orientales inuicem. 366.c.d.e. 367.a
 Iustiniano resistunt Africani Episcopi. 367.e
 ad Iustinianum epistola Pontiani Episcopi Africani. 368.b
 Iustinianus accersit Constantinopolim Vigilium Papam. 368.d
 ad Iustinianum epistola Totila, & legatio Pelagij, & Theodori. 378.e. 379.a.b
 Iustinianus admonetur à Facundo Theodosij Imperatoris exemplo. 382.b
 à Iustiniano accipiunt iura Galliarum Franci. 394.b
 Iustinianus à Francis Francicus dici voluit inani titulo. 394.c
 in Iustinianum coniuratio. *ibid.*
 Iustiniani studia circa dogmata. *ibid.*

I N D E X.

Iustinianus curat agi Synodum Mopsuestenam. 403.c
Iustinianus ceteris assurgit notis cladibus. 404.d
Iustinianus cum Theodoro rotam euerit Ecclesiam. ibid.e
Iustinianus mandat satellitibus suis, vt manus iniiciant in Vi-
gilium. 405.a
Iustinianus Zoilum Alexandrinum Episcopum deposuit, &
Apollinarem ordinauit. 407.d
Iustiniani constitutio de Iudeis. 409.410
Iustinianus concedit Iudeis facultatem docendi legem quacum-
que lingua. 408.c.409.a
Iustinianus penitus constituit in Iudeos errantes. 409.d.e.
410.c
Iustinianus vult affici vltimis suppliciis atheos. 409.e
Iustinianus legationem mittit ad reuocandum Vigilium Pa-
pam. 411.b
Iustiniani edictum aboleri iubet Vigilius Papa. ibid.
a Iustiniano pacem petit Vigilius. 411.d
Iustinianus Vigilio cedit. ibid.e
Iustinianus instruat basilicam Apostolorum. 413.c
Iustinianus mittit Nestetem in Italiam contra Gothos. ibid.b
Iustinianus studet, vt Eutyclus eligatur Episcopus Constanti-
nopol. 417.a
Iustiniano apparet Princeps Apostolorum. ibid.a
Iustinianus laborat de cogenda Quinta Synodo. 420.b.c
Iustiniani tempore qui vigerent consuetus Ecclesie. ibid.d.e
Iustinianus interpellat Vigilium, vt prodar quid sentiat de Tri-
bus capitibus. 422.a
ad Iustinianum mittit professiones fidei multorum Episcopo-
rum Vigilius Papa. 427.c.d.e.428.a.b
cum Iustiniano tractat Vigilius de Tribus capitulis. 429.b
a Iustiniano petit iudicia Vigilius Papa. ibid.d
ad Iustinianum mittit Constitutum Vigilius Papa. a pag.427.c.
vsque ad 455.e
Iustinianus resistentes Quinta Synodo punit exilio. 458.d
Iustinianus facit in Episcopos Africanos & Ilyrios. ibid.e
Iustiniani epistola de erroribus Origenis. 462.e
Iustinianus arrogauit sibi confirmationem Rom. Pont. 467.a.b
Iustiniano redditis amicis Vigilius. 468.a
Iustiniani Imp. edictum de tribus Italia. ibid.e
Iustinianus coarctet Iudeos & Samaritanos. 475.c
Iustinianus instruat templum S. Sophiae. 488.c.489.a
Iustinianus sacram mensam fecit pulcherrimam. 489.b.c
Iustiniani inscriptio in sacra mensa. 489.c
Iustinianus masculorum corruptores seuerè punit. 490.d
Iustiniani prodigiosa mutatio. 491.d.e
Iustiniani tempore deploratur rerum status. 491.c.d.e.492.a
Iustiniani stultitia, dum factiosos facit. 492.d
Iustinianus impendit thesauros Romani Imperij in homines
vagos. ibid.c.d
Iustinianus egrotans vulgò iactatur mortuus. 504.b
Iustinianus curatus ab egritudine Sanctorum beneficio & re-
liquiis. 504.c.d
in Iustiniani vitam struere insidia deteguntur. 506.b
Iustinianus honorificè suscipit S. Germanum Episcopum. 510.c
Iustinianus sanctas reliquias dat S. Germano. ibid.
Iustinianus in heresim lapsus. 516.e
Iustinianus Pontificis partes sibi vsurpauit, vnde eius ruina.
516.c.517.a
Iustinianus cum hereticis habuit consuetudinem. 517.e
Iustinianus non consuluit Apostolicam sedem, sed sibi arrogauit
auctoritatem sciendi leges sacrilegas. 517.e.518.a
Iustinianus velut Antichristus exiit sibi cathedram in templo
Dei. 517.e
Iustinianus in se tria detestanda conuulit. 518.a
Iustinianus a Nicephoro excusatur, sed fuit. ibid.c.d
Iustiniani edictum contra humanitatem Christi. 518.d
Iustinianus expugnare aggreditur Anastasium tamquam tur-
rim. 519.a
Iustiniano repugnat Anastasius. ibid.b

Iustinianus persecutionem instituit contra Episcopos sibi non
consentientes. ibid.c
Iustinianus insequitur Catholicos. 520.e
Iustiniani ignorantia praua dispositionis. ibid.
Iustinianus heresim comprobat sine assensu Episcoporum. 521.b
cum Iustiniano que tractauerit Eutyclus Patriarcha. ibid.c
Iustinianus errauit auctore Theodoro Casariensi. ibid.e
Iustinianus, Dei vindicta, ex hac vita repente abreptus. 529.e
Iustinianus omnia turba ac tumultu compleuit. 530.a
Iustinianus a S. Gregorio, & ab Agathone Papa commenda-
tur. ibid.b
Iustinianum facti ponuisse extremo spiritu aliqui sentiunt.
530.a
Iustinianus edictum retinuit, & non promulgauit: vnde eius
honorifica memoria. ibid.d
Iustiniani causa relinquuntur examinanda in extremo iudicio.
ibid.e
a Iustiniano erecta Ecclesia aliena pecunia. 531.c
Iustiniani turpis auaritia. ibid.
Iustiniani leges erant reuera tena ad extorquendam pecuniam.
531.d
Iustiniani nomine scripta vulgata. 532.a
Iustinianus contegitur preuosa veste a Sophia. 533.
c.d.e
Iustinianus alienum dissoluit Iustinus. 534.d
Iustiniani funus exornant luminaria. 535.a.b
Iustiniani corpus conditur vnguentis. ibid.b
Iustinianus Episcopus Valentinus interfuit Concilio Tolotano.
174.a
Iustinianus Valentia Episcopus multos edidit libros de Respon-
sionibus. 388.b
Iustinianus Exconsul mittitur a Iustiniano Imp. ad reuocan-
dum Vigilium Papam. 411.c
Iustinianus frater Iustini ductor exercitus Romanorum. 606.c
Iustinianus frater Iustini incursionem fecit in fines Persarum.
ibid.e
Iustinianum vult erigere in Imperatorem Sophia Augusta.
624.c
Iustinianus Dux honore spoliatus. ibid.d
Iustinus Senior quomodo electus Imperator. 1.e.2.a.b.c
Iustinus ex stabulo surgit in Imperatorem. 2.a
Iustinus genere Thrac ex Praefecto Aulicorum declaratur Im-
perator. ibid.
Iustino procurat Imperium Amanius nesciens. ibid.c
Iustinus e medio Amanium & Theocritum tollit. ibid.
Iustinus Lupicinam coningem suam Euphemiam appellari vo-
luit. 2.d
Iustinus nonus Augustus Catholicus. 9.e
sub Iustino Episcopi omnes Orientales pro fide Catholica ressi-
runt. 9.e
Iustinus explorat fidem Syrorum. 15.a.b
Iustinus promulgat edictum de restituendis exilibus Orthodo-
xis. 15.e
a Iustino qua postulat a pro Fidelibus. 15.a
Iustini edictum pro fide Catholica. 17.a
Iustini epistola ad Hormisdam Papam. ibid.b.c
ad Iustinum Aug. epistola Hormisdæ Papæ. 17.c.d
Iustinus quarit Ecclesie pacem. 18.a
Iustini epistola ad Hormisdam Papam. 18.b
cum Iustino Imperatore quomodo se gerere debeant legati sedis
Apostolicae. 23.b.c
ad Iustinum epistola Hormisdæ Papæ. 24.b
Iustinus valde laudatur ab Hormisdæ. ibid.
Iustini primordia valde laudabilia. 24.d
a Iustino requiritur, vt restituat fidem & pacem in Ecclesia.
24.c.25.a.b
Iustinus clarissimos viros mittit in occursum legatorum. 30.b
Iustini obsequia erga Hormisdam Papam. ibid.
cum Iustino quid egerint legati Papæ pro pace. 31.d.e
Iustini

I N D E X.

Iustini epistola ad Hormisdam Papam. 34.c
ad Iustinum Imp. Hormisdæ epistola. 37.e
Iustino demonstratur ab Hormisdæ que sint firma imperij mu-
nimenta. 38.a
Iustinum hortatur Hormisdæ, vt hereses & schismata penitus
dissiperet. 38.c
Iustinus dolo agit contra dolum Vitalianum. 42.b
Iustinus iubet duci Dorotheum Constantinopolim. 51.d
Iustinus dicitur a Iustina. 52.e
Iustini mandatum pro Concilio Chalcedonensi. 53.e.54.a
Iustinus non facile poterat mederi Alexandria. 54.a.b
Iustinus refert quaestiones de fide ad Hormisdam Papam. 55.a
Iustinus iterum laborat pro pace & concordia restituenda.
ibid.
Iustinus ad Hormisdam de Episcoporum quaestionibus. 55.b.c
Iustinus legatos destinat ad Hormisdam. 55.d
Iustini epistola ad Hormisdam commendando legatos. 61.b
Iustinus petit, ne deleantur nomina de sanctorum Episcoporum.
65.b
Iustini legatio ad Hormisdam missa. 66.b
Iustini epistola ad Hormisdam pro concordia Ecclesiarum.
66.c
Iustinus Gratium legatum mittit ad Hormisdam Papam.
66.b
Iustinus petit ne aliquorum Antifistum nomina tollantur.
66.d
Iustinus petit ab Hormisdæ, vt sequatur desinita ab Anastasio.
ibid.e
Iustinus rescribit contra Nestorianos. 69.e
Iustinus subtiliter contra hereticos inquirat. 69.e.70.a.b
ad Iustinum scribit Hormisdæ Papa respondens ad ea que pe-
terat. 72.d
Iustinum laudat Hormisdæ Papa. 72.d.e.73.a.b.c
Iustinum appellat Hormisdæ alterum Ezechiam. 73.a
Iustinum hortatur Hormisdæ, vt subditos errantes cogat &
non sequatur. ibid.c.d
Iustino negauit iustitiam Hormisdæ ea, que iniuste petiit. ibid.d
ad Iustinum Hormisdæ epistola de fide. 74.c
Iustinum admonet Hormisdæ, vt omnes sequantur doctrinam
Patrum. ibid.d
Iustini ad Hormisdam epistola de Paulo Antiocheno Episcopo.
79.c
Iustinus Lazorum Regem ad fidem conuertit, & filium appel-
lauit. 84.c
ad Iustinum confugiunt Lazii. 85.a
Iustinus Lazos auxiliatur. ibid.a.b
Iustinus exercitum Hunnorum parat, vt Iberis opem ferat.
ibid.a.b
Iustinus legationem mittit ad Sarracenos pro Christianis.
94.c.d
Iustinus scribit ad Regem Aethiopum Christianum contra Ho-
meritas. ibid.e
Iustinus scribit ad Asterium Episcopum Alexandria contra
Homeritas. ibid.
Iustini numerus sub Hormisdæ ad Romanam Ecclesiam. 96.e
Iustini constitutio aduersus Manichæos, & omnes hereticos.
98.b
Iustinus iubet vt Manichei occidantur. 98.c
Iustino Imperatori significatur victoria contra Homeritas ob-
tentâ. 101.b
Iustini lachryma Deo accepta. 99.c
Iustini legatio ad Alenundarum Principem Sarracenorum.
102.b
Iustinus Euphemiam Augustæ mortuae honorifica persoluit ex-
trema. 102.c
Iustinus aliam coningem accipit nomine Theodoram, & eam
Augustam appellat. ibid.
Iustinus Consul scendit. 103.c
Iustinus edictis omnes exagitat hereticos. 103.d

Iustinus insurgit in Arianos. ibid.
Iustinus dignus summa Laude, qui tantum detulit religio.
104.a
Iustinus barbarum Regem contempsit propter fidem Catholi-
cam. ibid.
ad Iustinum legatio Ioannis Papæ. 104.c
Iustinus se humiliat Ioanni Papæ, & pronus in terram ipsum
veneratur. 105.d
Iustinus repletus est ingenti gaudio. ibid.e
Iustinus a Ioanne Papa voluit coronari. ibid.
Iustinus propter cladem Antiochie induitur succo, & aspergi-
tur cinere. 108.c
Iustinus elemosynis praesto fuit miseris. ibid.
Iustinus restaurauit Edeffam, & Anazarbum, & Iustinopolis
vtraque vrbis est appellata. 108.d
Iustinus multa munera misit ad Ecclesias Romanas. 112.a
Iustinus Iustinianum Imperatorem decernit, cuius capiti dia-
dema imponit. 125.a
Iustini obitus. 124.d
Iustini & Iustiniani numisma. 125.c
Iustinus pietati intentus Persas vincit. 486.b.c
Iustinus Iunior, Iustiniani nepos, Dulcissimi filius, sit Impera-
tor. 532.d
Iustino praedictum fuit ab Eutychio ipsum futurum Imperato-
rem. 533.a
Iustinus a Iustiniano factus fuit Curpalates. 532.e
Iustinus coronatur a Ioanne Episcopo Constantinopolitano.
534.b
Iustinus dissoluit es alienum Iustiniani. 534.d
Iustinus voluit creari Consul, vnde exilaratus est populus.
538.e
Iustinus Consul templum adiit more Christiano. 539.b
Iustini edictum de fide Catholica. ibid.c
Iustinus probe iecit Imperij fundamenta. 540.e
Iustinus barbaros contemnit. 541.c
Iustinus fidei Catholicae studiosus. ibid.d
ad Iustinum Imp. legatio Turcarum. 541.c
Iustini prauis mores. ibid.e.542.a
Iustini edictum de diuortio. 542.a
Iustinus impiale lege turpiter sedauit primordia sui Imperij.
ibid.e
Iustinus Imperator iniuste necari praecipit Iustinum Ducem.
552.e.553.b.c
Iustinus priuat Nestetem, & constituit Praefectum Italia Lon-
ginum. 554.c
Iustini oratio ad magistratus, ne opprimantur pauperes. 564.
a. b
Iustinus salua vult privilegia Ecclesie Bizacena. 564.e
Iustinus mittit in exilium S. Anastasium Episcopum Antioche-
num. 578.e.579.a
Iustini temeritate in discrimen adductum Romanum Imperium.
569.d.e
Iustinus cum Persis pacem petit. 589.a
Iustinus Imperator commouetur in Maxcianum Ducem exer-
citus Romani. ibid.b
Iustino significat periculum Persarum Gregorius Episcopus
Antiochia. 589.c
Iustinus respuit Gregorij admonitiones. ibid.
Iustinus erat in sordibus voluptatum voluptatus. ibid.
Iustini Imp. constitutio aduersus Samaritanos hereticos. 590.b
ad Iustinum epistola Simeonis Stylita contra Samaritanos. 590.c
Iustinus ob mororem deliquit mentis patitur. 598.d
Iustinus patitur magicas incantationes, a quibus non curatur.
599.a
Iustinus liberatur virtute freni facti ex clauo Christi. ibid.
Iustinus iniuriis lacerauit Biduarium fratrem suum. ibid.b.c
Iustinus pacificatus est cum Biduario fratre instante Sophia
conuige. ibid.
Iustinus Imp. templum Dei genetricis erigendum curat. 601.c

I N D E X.

Iustinus multa bona consequitur à Dei matre. 601.e
 Iustinus asistit sibi collegam Tiberium. 602.a.b
 Iustinus admonet Tiberium collegam. 602.e
 Iustinus renocat ab exilio S. Eutychium Episcopum. 603.c
 Iustinus cum ingenti gaudio excipit S. Eutychium Episcopum. 604.e
 Iustinus moritur. 623.d
 Iustinus moriturus hortatur Tiberium ad multa bona. ibid.
 Iustini corpus positum in Heroo. 624.a
 Iustinus bonus fuit in initio sui Imperij. ibid.
 Iustinus incidit in maximam auaritiam. ibid.
 Iustini thesauros pauperibus erogat Tiberius Imp. 625.a
 Iustinus Dux iniuste necatur à Iustino Imperatore. 553.b
 Iustinus vir illustris mittitur à Sigeberto Rege ad S. Euphro-
 nium propter bonum S. Crucis. 549.d
 Iustinus diaconus à Possessore mittitur ad Hormisdam Papam. 57.b
 Iustitia saepe auro opprimitur. 52.e. 53.a
 Iustitiam exoptat Iustinianus. 123.c.d
 Iustitia defendenda praesertim ab Episcopis. 154.b
 Iustitia militum commendatur, iniustitia verò condemnatur. 474.b.c.d
 de Iustitia custodienda concio Belisarij Ducis exercitus. 205.e. 206.a
 Iustitia summum exemplum Belisarij. 206.d.e
 Iustinianum seruandam esse praecipit Gutheramus Rex. 694.e
 Iustus Vigilantius Episcopus interfuit Concilio Toletano. 174.a
 Iustus monachus egrotans detegit tres aureos à se occultatos. 712.a
 Iustus monachus vitatur ab aliis monachis, & Ecclesiastica pri-
 uatur sepultura. ibid.
 pro Iusto monacho celebratur Missa triginta diebus. 712.b
 Iustus monachus liberatur à penis purgatorij. ibid.
 Iustus apparet Copiosofrari. ibid.b.c
 Iustus Orgelitanus Episcopus. 388.c
 Iuuenalis Episcopus sensu Ibam poenitentem recipiendum. 450.e

K.

Kericus Dux exercitus Romani Comes Orientis. 137.a
 de Kerico error est corrigendus. ibid.
 Kericus ad Theodosium magnunm caenobiarum venit. ibid.e
 Kericus cilio Theodosij induebatur in proelio pro thorace. ibid.b.e
 Kericus Theodosio duce fugauit hostes. ibid.c.d
 Kioniensis Metropolitani datus ab Episcopo Constantinopoli-
 tano Rufis. 722.c
 à Kionensi Metropolitano diuisi sunt Moschouitae. ibid.

L.

Labor fructus parit. 699.e
 Labores & ieiunia Iustiniani Imp. 134.b
 Lacryma ex duplici causa oriuntur. 100.c
 Lacryma Deo gratissima. 100.e
 Lacryma vera maxime possunt ad persuadendum. 690.a
 Laetitia cantica cantantur in Christianorum funere. 718.e
 Laici intelligant se subditos esse Dei sacerdotibus. 72.a
 Laici à sacerdotibus discant, & non è contrà. 145.d
 Laici non habent auctoritatem predicandi. 237.a.c
 Laici quo cultu venerari debeant clericos. 693.a
 Laici clericum ad seculare forum non trahant. 705.d
 Lampadius deficiit à Vigilio Papa. 387.a
 Lanpridius monachus iudicatum Vigiliij Papae recipere noluit. 401.b
 Lapidina noua adiuuata in constructione templi B. Mariae Hierosolymus. 166.b

Lapsi non recipiendi sunt cum honoribus. 241.c
 de Lapsis decernere spectat ad sedem Apostolicam. 242.d
 Lateranense caenobium datum monachis S. Benedicij. 586.c
 Latrones à Deo puniuntur. 473.c.d.e
 Latta monasterium S. Martini male tractatum à militibus, qui lunt penas. 599.e. 600.a
 Laudes humane caeleste praemium auferunt. 72.d
 S. Launomarus Abbas resfulget sanctitate & miraculis. 559.c
 S. Launomarus ad orationem semper confugebat. ibid.d
 S. Launomarus iactantiam & vanitatem fugiebat. ibid.
 S. Launomarus respuu pecuniam Ermoaldi tamquam inimi-
 cam. 559.e. 560.a
 in Lauram S. Saba ingrediuntur Origenista, & male tractant
 Monachos. 282.d
 in Lauram Cepatha venit miles liberatus Dei virtute. 329.e. 330.a
 S. Laurianus genere Pannonius, & presbyter Mediolanensis. 388.c
 S. Laurianus in Hispaniam fugit propter persecutionem Tori-
 lae. ibid.
 S. Laurianus eligitur Episcopus Hispanensis. ibid.
 S. Laurianus sit martyr. Ariano gladio. ibid.d
 S. Laurianus cecum in itinere illuminat. ibid.e
 S. Laurentij reliquias exoptat Iustinianus ab Hormisdà Papa. 42.c
 S. Laurentij Ecclesia incensa à Longobardis instauratur à San-
 ctulo viro Dei. 583.e
 S. Laurentij basilicam adificauit Pelagius Papa. 710.a
 S. Laurentij corpus inuentum. ibid. qui illud viderim, omnes
 infra decem dies mortui sunt. ibid.b
 Laurentius Iunior creatur Mediolanensis Episcopus. 619.d
 Laurentius mittit libellum ad Pelagium Papam pro communi-
 catione Catholica. ibid.
 Laurentij fidei iussor S. Gregorius. ibid.e
 Laurentij tempore S. Gregorius non fuit diaconus S. R. E. ne-
 que exercuit monasticam vitam. 620.d.e
 de Laurentij obitu epistola S. Gregorij Papa ad Exarchum
 Italiae Romanum. ibid.e
 Laurentius quanto tempore sederit. 621.a
 Laurentius Archidiaconus mittitur Apocryfarius ad Mauri-
 tium Imperatorem. 658.e
 Laurentius priuatur munere Apocryfarij à S. Gregorio Papa. ibid.
 S. Lauro Episcopus Constantiniensis fuit in Concilio Aurelianen-
 si secundo. 286.d
 S. Lauro Episcopus Constantiniensis interfuit quinta Synodo Au-
 relianensi. 415.b
 Lazorum Rex ad fidem conuertitur. 84.c
 Lazorum Rex fit Imperator à Iustino. ibid.
 Lazi appellati sunt antiquitus Cholci. 84.d
 Lazorum Rex S. Danielis exemplo permotus. 84.e
 Lazorum templi adificatum in Hierosolymoru' eremo. 166.d
 ad Leandrum Episcopum Hispanensem epistola S. Gregorij Pa-
 pe. 621.b
 ad S. Leandrum scribit S. Gregorius de sua enulsiōe à mona-
 sterio. 629.c
 S. Leandri Episcopi legatio ad Tiberium Imp. 636.c
 S. Leander cognitus à S. Gregorio Constantinopoli. ibid.
 ad S. Leandrum epistola S. Gregorij de libro Iob. 637.a
 S. Leander aliquid profecit cum Tiberio Imp. ibid.a.b
 S. Leander in exilium mittitur à Leuzigildo Rege. 644.d
 S. Leander libros composuit aduersus dogmata haereticorum. ibid.e
 S. Leander suis scriptis vulnerat Vincenium apostatam Epi-
 scopum Caesarangustanum. ibid.e
 S. Leandro commendat filium suum Reccaredum Leuzigildus
 parens. 649.c
 per S. Leandrum Episcopum conuertuntur Gothi in Hispania. 698.a. b
 S. Lean-

I N D E X.

S. Leander praesit tertio Concilio Toletano, & legatione fun-
 ctus est pro Romano Pontifice. ibid.c.d
 S. Leander oratio de Gothorum conuersione. 699.a
 S. Leander demonstrat Ecclesiam crescere ex persecutionibus
 ibid.b
 S. Leander ostendit gaudium ex haereticorum conuersione. 699.d
 S. Leander Toletana Synodo interfuit. 706.c
 S. Leander Gothorum Apostolus. ibid.a
 ad S. Leandrum scribit S. Gregorius Papa de eius amore in
 Reccaredum Regem. 707.a
 Legati ad pias causas soluuntur. 696.d
 Legati ab haereticis admittuntur, alioquin à Deo puniuntur. 122.c
 Legatio Accmetarum ad Ioannem Papam. 195.e. 196.a
 Legationem Agapetus Papa suscipit ad Iustinianum Impera-
 torum. 256.e
 Legatio Athalarici Regis ad Iustinianum Imp. 131.b
 Legatio Aureliani Arelatenfis Episcopi ad Vigilium Papam. 396.e
 Legatio Childeberti Regis ad Pelagium. 495.e
 Legatio Concilio Carthaginensis ad Iustinianum Imp. 219.b
 Legatio Ecclesie Carthaginensis ad Ioannem Papam. 234.d
 Legatio Ecclesie Thessalonicensis ad Rom. Pontificem. 67.d
 Legatio Hilderici Regis Vuandalorum ad Iustinianum Imp. 132.d
 Legatio ab Hormisdà Papa Constantinopolim. 22.e
 Legatio Ioannis Papa Constantinopolim. 104.c
 Legatio Iustini Senoris ad Alemundarum Principem Sarace-
 norum. 102.b
 Legatio Iustiniani ad Vigilium Papam. 321.e
 Legatio Iustiniani ad Vigilium in basilica sancta Euphemia
 degentem. 411.b.c
 Legatio Iustiniani Imp. ad Ioannem Papam. 195.a
 Legatio Iustini Imp. ad Hormisdam Papam. 66.b
 Legatio S. Leandri Episcopi Hispanensis ad Tiberium Imp. 636.e
 Legatio Narsetis ad Longobardos. 554.d
 Legatio Nonnosij ad Aethiopes, Homeritas & Sarracenos. 102.b
 Legatione Pelagij fungitur S. Leander Episcopus in Concilio
 Toletano. 698.c.d
 Legatio Scytharum monachorum ad Africanos Episcopos. 47.a
 Legatio S. Saba ad Iustinianum Imp. 162.d.e
 Legatio Theodati Regis ad Iustinianum pro pace. 226.e
 Legatio S. Radegundis Reginae Hierosolymani ad accipiendas
 reliquias S. Mamertis. 547.e
 Legatio Radegundis Reginae in Orientem pro ligno Crucis. 548.b
 Legatio alia Radegundis Reginae in Orientem pro gratiarum
 actione. 551.a.b
 Legatio Ruthenorum Episcoporum ad Clementem v i i i . 721. & seq.
 Legatio Turcarum ad Iustinum Imp. Iuniorum. 541.c
 Legati Apostolici primum locum obtinent in Concilio. 449.c
 Legati Romani Imperij male tractantur à Cosroeo Rege. 606.b
 Legati ab Hormisdà Papa missi Constantinopolim. 22.e
 Legatis Hormisdà Papa scripta communitio. 22.e
 Legati quomodo se gerere deberent Constantinopoli. 23.b.c
 Legati quid in itinere fecerint. 29.d
 Legatorum relatio ad Hormisdam Papam. 29.e
 Legatis occurrunt Scampinus Episcopus. 30.a
 Legatis occurrunt viri ab Imperatore missi. ibid.
 Legatorum relatio ad Hormisdam Papam de rebus gestis
 Thessalonicæ. 31.b.c
 Legati quid egerint Constantinopoli. 31.d

Legati commendantur Imperatori ab Hormisdà. 38.d
 Legati laborant pro Antiochena Ecclesia. 40.e
 Legati multas tribulationes & afflictiones passi sunt. ibid.
 Legatis oblati libelli à monachis Scythia. 44.b
 ad Legatos scribit Hormisdà Papa. 49.e
 in Legatum Apostolicum quid fecerint haeretici. 51.a.b
 Legatorum relatio de Ioanne interfecto. 50.c.d
 ad Legatos scribit Hormisdà Papa. 51.d
 Legati mittebantur ab Episcopo electo ad summum Pontifi-
 cem. 56.e
 Legati Apostolici Constantinopoli Romam reuertuntur. 61.a
 Legati à Synodo Constantinopolitana Romam missi. 64.d
 Legati Iustini retenti sunt Roma ab Hormisdà Papa. 71.d
 Legati Iustini saepe auditi sunt, & conuicti, atque persuasi. ibid.d
 Legati Orientales dimissi sunt ab Hormisdà Papa. 78.e
 de Legatis missis, & litteris datis à Iustiniano ad Ioannem Pa-
 pam. 198.e
 Legatis negotia committit Agapetus Papa. 242.a.b
 Legati Apostolici Synodum congregant Constantinopoli. 274.a. b
 Legati Euphramij Patriarcha Antiocheni in Concilio Con-
 stantinopolitano. ibid.d
 Legati Casares Cappadocia & Ancyra in Concilio Const-
 antinopolitano. ibid.
 Legati mittuntur à Mauritio Imperatore ad Childebertum
 Regem Francorum. 690.b
 Legati Maurij non bene tractantur à Childeberto. ibid.
 in Lenones sanctio Iustiniani Imperatoris. 253.c. d. e. 254.a. b. c. d
 Leocadia mater S. Galli Episcopi Aruernensis. 587.b
 S. Leonis Papa nomen restitutum Diptychis. 6.d. 8.a
 S. Leonis Papa nomen preponendum caeteris Episcopis. 6.e
 S. Leonis epistolae amplectuntur Orientales. 32.e
 S. Leonis Epistola est sequenda. 39.d. 40. a. 41. d
 S. Leonis epistolae suscipit Epiphanius Episcopus Constantino-
 politanus. 61.e
 S. Leo illuminator & columna Ecclesie. 265.e
 S. Leo quid sentiat pro Concilio Chalcedonensi. 453.c.d
 S. Leo Papa reprehendit Anatolium Episcopum Constantino-
 politanum de audacia. 682.a
 Leo Episcopus Nolanus. 242.d. 274.c
 Leo Pictauensis blasphemus in Sanctos à Deo punitur. 485.a
 Leo Cappadox Abbas magnus in diuinis rebus. 657.a. b
 Leonis humilitas, silentium, & charitas. ibid.
 Leo semper asserbat se regnaturum. ibid.
 Leo se vendidit pro fratribus. ibid.c
 Leonis Abbatis martyrium. ibid.b. c
 Leo Episcopus Agathensis res sua Ecclesie recuperare studet à
 Gomachario. 640.a
 Leo oratione sanat Gomacharium Arianum. ibid.
 Leo reprehendit Gomacharium sanatum. ibid.b
 Leo irridetur à Gomachario. ibid.b. c
 Leo orat contra irrisorem, qui iniustissime luit penas. ibid.
 Leo recipit bona Ecclesie. ibid.d
 Leo exhibet ministerium Zosimo pro asino vorato. 109.a. b
 Leontius missus à Iustino Imp. in occursum legatorum Romani
 Pontificis. 30.b
 Leontius monachus nouas locutiones introducere conatur. 39.b
 Leontius monachus Romanus venit. 43.b
 Leontius Magister militum vnus ex Decemviratu. 156.d
 Leontius Byzantinus Origenista. 180.b. e
 S. Leontius Burdegalensis Episcopus cooperuit stamno basilicam
 S. Vincentij. 510.d
 Leontius Episcopus Burdegalensis fuit in primo Concilio Pari-
 sienti. 502. 503
 Leontius Burdegalensis episcopus Emerium Episcopum Santo-
 nensem priuauit. 543. a
 Leontius

I N D E X.

Leontius multatur à Chariberto Rege.	543.c.d	Lex Theodosij contra Theodorum hereticum.	674.c	
Leontius perficit basilicam S. Bibiani.	ibid.e	Leges qui homines Imperio Romano sanctuerunt.	158.a	
Leontius refrenat Ecclesiam S. Eutropij.	ibid.e	Leges Ecclesiasticae cessant, ubi regnant arma.	599.d	
Leontius suis ex improposito redditus.	ibid.	Leges Ecclesiasticae ut sanciretur Iustinianus Imperator.	144.b.c	
Leontius nobilissimo ortus genere coniugatus ad Episcopatum assumptus fuit.	544.b	Leges Ecclesiae ab Imperatore & à Principibus non sunt condendae.	365.e.366.a.b	
Leontij ludes.	545.a.b.c	Leges Ecclesiasticas à sacerdotibus Principes accipiunt.	705.c	
Leontius Peleczekij Episcopus Pinstensis, Turonensisq; subscriptus in literis Ruthenorum ad Clementem VIII.	726.b.727.c	Leges rectas ab impijs latas non reseruit Ecclesia.	146.b	
Lepra cum perfidia tollitur per fidem.	506.b.c	Leges quo ordine editae sint à Iustiniano.	217.d.e	
Leubovius clericus curatur virtute S. Martini.	601.d	Lex Iustiniani de praescriptione centum annorum.	233.c.d	
Leudastes Praefectus Turonensis amouetur Gregorij Episcopi opera.	630.b	Leges Principum probantur ab Ecclesia, si mittantur sacra canonibus.	233.c.d	
Leudastes parat insidias in Gregorium.	ibid.b.c	Legibus secuti sunt coercendi peritiam.	283.b	
Leudastes fugit, & ab omnibus Ecclesijs arceatur.	631.a	Leges Iustiniani erant retia tensa ad extorquendam pecuniam.	531.d	
Leudastes instar Cain vndique pulsus, vixit profugus super terram.	ibid.c	Legulorij heretici statim volunt videri Theologi.	682.e.	
Leuderus Dux exercitus Gothorum Roma.	288.b	683.a	Libellus fidei Hormisdæ Papa.	31.e
Leuderus Dux magis capi voluit, quam fugam capere.	288.c	Libello Hormisdæ proemium affixit Ioannes Constantinopol. Episcopus.	32.c	
Leuthares Dux Alemannorum.	473.b	Libellum offerre debebant Episcopi, vt communicarent cum sede Apostolica.	23.a	
Leuthares dat penas paratorum scelerum.	ibid.e	Libellum obtulit legatus Troius Episcopus Scampinus.	30.d	
Leuigildo fuit coniux Theodosia Catholica femina, à qua nihil melior effectus est.	565.c	Libellus qui excipiendus esset à legatis recitatur coram Imperatore.	32.a	
Leuigildus frater Liuba sit eius collega in regno Hispaniarum.	556.e.565.c	Libellus Ioannis Episcopi Constantinopolitani legatus oblatus.	32.b	
Leuigildus Rex in Hispania excitat persecutionem in Catholicos.	636.a	Libellus fidei oblati ab Hormisdæ Papa schismaticis.	32.d	
Leuigildus multos relegauit, multos rebaptizauit, & interfecit.	ibid.a.b	Libelli offerbantur ab Episcopis ipsi legatis.	39.a	
Leuigildus commotus ad persecutionem à Gotsuinda vxore.	ibid.b	Libellus monachorum Scytharum legatus oblati.	44.b	
Leuigildo fuerunt ex prima vxore duo filij, Hermenegildus, & Reccaredus.	ibid.c	Libellus Maxentij à Cochleo perperam laudatur.	44.c.d	
Leuigildus quarit miracula ab Episcopo Ariano, sed ea hereticus Deus non concedit.	637.c.d	Libellos noluit offerre Dorobasus Thessalonicensis Episcopus.	50.e	
Leuigildus male tractat clericum consistentem aequalitatem personarum in sanctis Trinitate.	637.e.638.a	Libellos Episcoporum recipere debebat Epiphanius pro Hormisdæ.	77.c	
Leuigildus mittit legatum Agilanem ad Chilpericum Regem.	638.c.d	Libellos lapsorum poterat recipere Epiphanius Episcopus Constantinop. vt ad Hormisdæ eos mitteret.	77.a	
Leuigildus pugnat cum Hermenegildo filio.	642.d.e	Libellus fidei offertur à Iustiniano Imp. Agapeto Papa.	261.d	
Leuigildus sacramento se obligat Hermenegildo, quod cum non laedit.	ibid.	Libellus monachorum Catholicorum oblati Agapeto Papa aduersus hereticos.	267.a.b	
Leuigildus sacramenti obliuiscitur, & in carcerem silium detrahit.	643.e.644.a	Libellum offert Menas Agapeto.	272.c	
Leuigildus quarit perducere Hermenegildum in Arianismum.	644.b	Libellus monachorum oblati Synodo Constantinopolitana.	277.a	
Leuigildus occidi precipit filium.	ibid.c	Libelli oblati Synodo Constantinopolitanae contra hereticos.	277.c	
Leuigildus cognouit errorem suum, sed non meruit peruenire ad Catholicam fidem.	ibid.c.d	Libellus scriptus de Tribus capitibus sub Vigilio Papa.	358.d.e	
Leuigildus relegat Episcopos in diuersa loca.	ibid.d	Libellos tradunt Stephano Apocrisario Orientales Episcopi.	367.a	
Leuigildus spoliat Ecclesias bonis.	ibid.d	Libellum misit contra Tria capitula ad Menam Vigilus Pat.	383.e	
Leuigildus subegit Suenos, & eos à rella fide reuocat.	645.b.c	Libellus Iustiniani Imperatoris missus ad Quintam Synodum.	422.e	
Leuigildus Andicam Regem deiecit, & in monasterium detrahit.	645.c	Libellus Gothorum ab ipsis damnatur.	704.b.c	
Leuigildi Regis obitus.	649.b	Liber Iob quando à S. Gregorio fuerit ceptus explicari, & quando completus.	637.a	
Leuigildus commendat filium suum Reccaredum S. Leandro Episcopo.	ibid.c	Liber Eutychie de Resurrectione flammis damnatus.	654.d	
Leuigildi penitentiae anceps.	ibid.	Libri interpretationum sacrae Scripturae ad Papam mittuntur comprobandi.	57.e	
Leuigildus per septem dies fleuit suum errorem.	ibid.e	Libri hereticorum prohibentur.	59.a	
Leuigildi execrabilis memoria remouit.	ibid.	Libri improbi quomodo sint legendi.	ibid.	
Lex Ecclesiastica, vt Romano Pontifici omnes deferant.	64.c	Libri antiqui sunt conferuandi.	209.d	
Lex Iustiniani Imperat. ne Episcopi ad curiam veniant.	146.c	Libri hereticorum sunt igni tradendi.	169.d.e.706.b	
Lex Iustiniani de Episcoporum electione.	147.b	Libri hereticorum omnino prohibentur à Iustiniano Imp.	282.d	
Lex Iustiniani Imp. aduersus raptores.	149.b	Libri multi fisci à Fredegunde Regina proiciuntur in ignem.	632.e	

Liberali-

I N D E X.

Liberalitas Tiberij Imperatoris in pauperes commendatur.	625.a.b.c	à Longobardis mala illata in Italiam.	556.a.b
Liberalitas commendatur in Principe.	613.a.b	Longobardorum inuasio quina diru.	ibid.d
Liberatus diaconus Ecclesiae Carthaginensis legatus ad Ioannem Papam.	234.d	Longobardi inuadunt in Italiam.	560.b.c
Liberus Patricius mittitur à Iustiniano ad Vigilum Papam.	423.e	Longobardi quo tempore aduenierunt in Italiam, cum Longobardis iuncti alij barbari.	ibid.c
Liberus Patricius Praefectus Pratorio rerum Gothorum in Gallijs.	168.c	Longobardorum pessimi mores.	ibid.
Liberus Patricius res Gothorum defendit.	168.c	Longobardorum progressus in Italia.	568.a.b
Liberus Patricius procurator in Gallijs.	120.b	Longobardi iterum ascendunt in Italiam.	597.c
Liberus Patricius monasterium erexit in Campania.	ibid.c	Longobardorum incurfione plures Ecclesie desolatæ.	574.d.e
ad Liberium Senatoris scribit Ioannes Papa de fide.	216.a	Longobardi inter Duces diuidunt ciuitates Italiae.	581.a
Liberus Senator legatus Theodati Regis ad Iustinianum.	226.e	de Longobardorum superstitione.	ibid.a.b
Liberus sit Augustalis, & mittitur Alexandriam.	290.c	Longobardorum magna persecutio.	ibid.b
Libertas mira femina Christiana contra Dunaan Regem.	92.e	à Longobardis multa mala p. ssa sunt subacta, sed in urbem non sunt ingressi.	581.c.d
Libertas Ecclesiarum non violanda; alioquin Deus vlciscitur.	609.d.e	à Longobardis cometeria diruta.	ibid.d
Libertas Ecclesie vindicatur in primo Concilio Parisiensi.	498.d.e.499.a	Longobardorum res haud exacte conscriptæ ab antiquis.	ibid.e
S. Libertinus male tractatur à Darida Duce Gothorum.	346.b	Longobardi sub Ducibus fuerunt truculentiores.	582.a.b
S. Libertino ablatus equus à Gothijs restituitur.	ibid.c	Longobardus à maligno spiritu correptus ob intentatam rapinam Memna solitario.	583.a.b
S. Libertini monasterium inuadunt Franci.	473.b	Longobardi deinceps reueriti Memnam solitarium.	ibid.
S. Libertinus orationibus liberatur à Francis ipsam requirentibus.	ibid.	Longobardi non praesumunt temerare Ecclesias.	583.c
Lybia quo anno acquisita sit à Iustiniano.	209.c	Longobardi irasuntur in Sanctulum.	ibid.e
Licinianus Episcopus Carthaginensis mittitur in exilium à Leuigildo Rege.	644.d	Longobardi gratias agunt Sanctulo pro obtento oleo.	ibid.
Licinianus Episcopus collega Seneri Episcopi Malacitanus.	ibid.e	Longobardi diaconum capiunt & ligant vt interficiant.	584.c.d
Licinianus exul peruenit Constantinopolim, & veneno extinguitur.	645.a	Longobardi Sanctulum pro diacono interficere volunt.	ibid.d.e
Licinianus Comes Thessalonicam venit.	50.e	Longobardi Sanctulum venerantur.	585.a
de Ligno S. Crucis magnam miraculum.	328.e	Longobardi Sanctulo captiuos largiuntur.	ibid.b
Lignum Crucis portabant Imperatores in fronte.	534.c	Longobardi monachos occidunt.	585.c
Lignum S. Crucis exoptat Radegundis Regina, & legationem pro eo mittit in Orientem.	548.b	Longobardi Saxonum Abbatem necant.	ibid.d
Lignum S. Crucis contumeliam patitur.	548.e	Longobardi diaconum interimunt, quos sequitur vltio diuina.	585.e
Ligno S. Crucis erectum oratorium apud Turonos.	ibid.	Longobardi destruant monasterium Cassinense.	586.c
de Ligno S. Crucis praeconia.	549.a.b	Longobardi Duces mittunt ad infestandos Gallos.	595.e
Lignum S. Crucis quibus donis esset illustratum.	ibid.c	Longobardorum clades praedicta à S. Hospitio.	596.b
Lignum S. Crucis reconditur suo loco per S. Euphronium Episcopum.	ibid.c.d	Longobardi Nicæam deuastant.	595.e
Lignum S. Crucis benedictur hymnis, Vexilla Regis prodeunt, & Pange lingua gloriosi, &c.	ibid.d.e	Longobardi exesiebant in damna Francorum.	596.a
Lignum S. Crucis multa editi acule.	550.c	Longobardi vlti virtute vnius Sancti.	ibid.
de Ligno S. Crucis lux splendet.	ibid.d	Longobardi in Gallias venerunt propter peccata.	ibid.b
à Ligno S. Crucis item oleum exundans.	ibid.e	Longobardi iterum prorumpunt in Gallias.	597.c
de Ligno cancelli S. Martini verè miranda.	547.b	Longobardi vstant monasterium in Gallia.	596.c
Lignum cancelli S. Martini sanat Gregorium Turonensem infirmum.	595.c	Longobardus occidere volens S. Hospitium à Deo flagellatur, & à S. Hospitio curatur.	596.d
in Liguria tanta fames, vt matres filios comederent.	317.e	Longobardus relicta impietate fit monachus.	ibid.
Liguriam inuouit Alboinus Rex.	547.b	Longobardi plerique à Mummolo interfecti.	597.c
ad Limina Apostolorum veniebant multi ad curandos infirmos.	596.e	Longobardorum gladio vastatur Italia tota.	601.b
ad Limina Apostolorum mittit donum Antharii Rex.	648.e	à Longobardis necati quadraginta martyres.	607.d
Litania cantabatur in Ecclesia.	465.b	Longobardi cogebant comedere immolata.	ibid.e
Littera. Vide, Epistola.	472.e.	Longobardi immolabant caput caprae diabolo.	ibid.
Liuba sit Rex Gothorum in Hispania.	556.e	sub Longobardis alij martyres.	607.c
Liuba tertio anno regni moritur.	572.a	Longobardi non amplius negotium facefferunt fidei causa.	608.a
Longinus Praefectus mittitur in Italiam à Iustino Imp. loco Narsetis.	554.c	Longobardorum superfluo.	ibid.b
Longinus quarit mortem Helmigis.	573.d.e	de Longobardis epistola Pelagij Papa ad Gregorium diaconum.	647.b
Longobardi à Narsete dimittuntur.	420.a.b	Longobardos maxime timet Pelagius Papa.	647.c.d
Longobardorum scelera & facinora.	ibid.	Longobardi per decennium fuerunt sine Rege sub Ducibus.	648.c
de Longobardorum incurfione qua praestensa fuerint S. Recepto.	555.e	Longobardi Regem eligunt Antharit cognomento Flantium.	ibid.
		in Longobardos sollicitat bellum Mauritus Imp.	690.b
		Lucanos subegit Totilas Rex Gothorum.	346.c
		in Lucania cladem accipit Totilas Rex.	379.b
		S. Luca corpus inuentum Constantinopoli.	413.c
		S. Luca reliquias transfudit Constantinopoli Romam sanctus Gregorius Papa.	621.e
		S. Luca caput portatur Romam à S. Gregorio Papa.	659.a
		Lucense Concilium in Gallia.	565.d
		Lucentius Episcopus legatus Papa in Concilio Chalcedonensi.	449.c
		Lucretius	

I N D E X.

Lucretius Episcopus Bracharensis presuit Concilio ibi celebrato. 519.e
 Ludibrium interdum retorquetur in delictorem. 640.d.e
 Lugdunensis Synodus prima. 571.c
 Lugdunensis Synodus secunda. 686.c
 in Lugdunensi Synodo plures canones sancti. ibid.
 Luminaria portabantur in sepeliendis Christianis. 535.a.b
 Lupentius Abbas apud Brumchildem Reginam accusatus. 688.a
 Lupentius innocens occiditur. ibid.
 Lupentij caput miro modo inuenitur. ibid.b
 Lupicina uxor Iustini dicta Euphemia. 2.d
 S. Lupicinus redditur tremendus Chilperico Regi. 612.e
 S. Lupicino offert agros & vineas Chilpericus Rex, quæ ille respuit. 613.a.b
 in S. Lupicinum munificentia Chilperici. ibid.
 in Lusitania solita renouari miracula in fonte baptismatis. 389.a
 Luxuria est depopulatrix humani generis. 211.d
 in Lyciam exul mittitur Siluerius Papa. 294.a

M.

Macarius eligitur Episcopus Hierosolymitanus. 373.b
 Macarius suspectus de heresi iniuste. ibid.
 Macarius habuit spiritum prophetiae. 373.c
 Macarius ordinatur diaconum S. Gregorium Agrigentinum. 373.c
 Macarius Episc. Hierosolymitanus sede pulsus. 389.e
 Macarius quanto tempore sederit. ibid.
 Macedonius Constantinop. Episcopus non fuit receptus in communionem ab Apostolica sede. 9.a
 S. Macclonius Episcopus in Britannia illustratus miraculis. 544.e
 Magica incantationes non prosunt infirmis, sed virtus diuina. 599.a
 à Magia vsu curatur malefica per Simeonem Salam. 392.b
 Magorum uicinia quam sint vana. 707.d.e
 Magister quidam viduus oppressor omnibus bonis spoliatus male multatur. 564.c.d
 Malefica curatur ab vsu magia à Simeone Salo. 392.b
 Mamans Prefectus Lauræ. 179.e
 Mamianus Patricius illustris & diues. 234.b
 S. Mammetis martyris corpus Hierosolymis quiescit. 547.e
 S. Mammetis reliquias exposcit Radegundis Regina. 548.a
 S. Mammetis reliquias magna ueneratione suscipit Radegundis Regina. ibid.b
 Mammona mulier Iudæa ad fidem conuersa à S. Germano. 612.b
 Manatius, siue Namatius, vir egregie sanctitatis, nobilitatis, & eloquentie. 693.d
 Manatius habuit uxorem Euphrasiam. ibid.
 Manatius, relicta uxore, fit Episcopus Viennensis. ibid.d.e
 Manichei quare dicti sint Eurychiani. 3.d
 Manichei ab Hormisdâ exagitantur & flagellantur. 96.c
 in Manicheos constituto Iustini Imp. 98.b
 Manichei à Iustino occidi iubentur. 98.c
 Manichei in Perside omnes occisi. ibid.
 Manichei similes sunt Priscillianiste heretici. 297.e
 cum Manicheis concordat Arius. 300.e. 301.d
 Manulphus claudus curatur virtute S. Martini. 601.c
 Mansiones caelestes quomodo edificentur. 714.c
 Manus impositio duplex, & per penitentiam, & per inuocationem spiritus sancti. 298.c
 Marcellus secutus est primò Iustinianum errantem, sed luit penas ex conuersione. 522.c.d
 S. Marcelli Ecclesie legatæ relicta soluuntur. 696.c
 Marcellini Comitibus scripta. 228.c
 Marcianus Dux Romanus exercitus commouet in indignatio-

nem Iustinum Imperatorem. 589.b
 ad Marcianum mittit Acacium Iustinus Imp. 589.e
 Marcianus spoliatur dignitate ab Acacio. ibid.
 Marcoufa nefarie copulatur cum Chariberto Rege. 570.a
 excommunicatur uterque à S. Germano, & paulo post moriuntur. ibid.
 Marcus exhibet libros fisci, quos Fredegundis proiecit in ignem. 632.e
 Marcus Scholasticus falsus testis aduersus Siluerium Papam. 273.e
 Mare contabulasse ferunt Xerxem, & ipsum reddidisse equitabile. 607.b
 in Mare feruntur serpentes Tiberis inundatione. 708.e
 in Mari magna tempestas, unde liberantur diuinitus. 647.e. 648.a
 S. Maria Virgo Dei genitrix dicenda. 3.b. 133.a.b. 195.d. 360.b
 S. Maria mediatrix pro pace Ecclesiarum. 11.a
 S. Maria templum erexit Iustinianus Imperator apud Absagos. 155.b
 S. Maria Virgo verè mater Dei. 198.a. 216.e
 S. Maria nobile templum Hierosolymis conseruitur à Iustiniano. 165.a.d.e
 S. Maria Ecclesia qualis structura. ibid.d.e. 166.a
 in S. Maria Ecclesia construenda Hierosolymis noua lapideina adimenta. 166.b
 S. Maria templum conseruitur in monte Oliuarum à Iustiniano. 166.d
 S. Maria precibus victorias consecutus est Iustinianus. 224.d
 S. Mariae Carthagine nobiles edificat Ecclesias Iustinianus. 226.a
 S. Mariae mutuis officiis certauit cum Iustiniano. ibid.
 S. Mariae Ecclesia venerabilis Constantinopoli. 229.d
 S. Mariae edificauit templum Inuirosus Episcopus. 326.e
 S. Mariae intercessione liberantur Constantinopolitani à peste. 350.b
 S. Mariae puerum Iudæum ab incendio liberauit. 413.e
 S. Mariae Virginis auxilio Narses vicit Gothos. 419.e
 ex S. Mariae Virginis imagine nascitur oleum ad curandos infirmos. 525.b
 S. Mariae templum erigit Iustinus Imperator. 601.e
 S. Mariae precibus multa consequitur Iustinus Imp. ibid.
 S. Mariae monasterium edificat Rupertus Episcopus Saleburgensis. 719.d
 S. Mariae offert librum hunc auctor. 720.
 & ab ea auxilium obnixè exposcit. 1.e. 720
 Marie Virginis imago auersatur impium Anatolium. 614.d
 Maria Virgo apparet in cœta Fideles cœtra Anatolij. ibid.d.e
 Maria Virgo reprehendit defensorum Anatolij. 615.a
 Mariae Virgini displicent prestigiatores. 614.d.e. 615.a
 in S. Mariae templo facta visio de futuro Mauritio Imp. 628.d
 in Mariam Virginem blasphemam à Deo puniuntur. 686.b
 Maria Aegyptiaca post multa carnis scandala conuertitur. 109.c.d.e
 Maria Aegyptiaca Zosimum conuenit. 109.d
 Maria Aegyptiaca inter sanctos relata. ibid.e
 Mariae Aegyptiaca sepulchrum effossum parat leo. 109.d
 Mariae Aegyptiaca penitentibus exemplar. ibid.
 Mariae Aegyptiaca exemplo multa meretrices ad meliorem frugem conuersæ. 109.e
 Maria altera Tarsensis eodem tempore ex meretrice monasticam vitam suscepit. 109.e
 Marianus presbyter & Archimandrita libellum offert Agapeto contra hereticos. 267.a.b
 ad Marin Persem hereticum epistola Ibe non est defendenda. 362.d.e
 à S. Marone dicti sunt monachi Maronitæ. 14.a
 Martianus Comes Domesticorum mittitur ad Synodum Mospuftenam. 403.c
 Martianus

I N D E X.

Martianus vnus ex Synodo Constantinopolitana. 63.e
 S. Martini virtute sedatur bellum inter fratres. 326.e. 327.a
 S. Martinus miraculis coruscet tempore Euphronij Episcopi. 500.e
 S. Martini virtute liberatur Chramnus à vinculis. 501.b
 ad S. Martini sepulchrum mittit aurum & argentum Theodorus pro sanitate filij. 505.c.d
 S. Martino fabricat Ecclesiam Theodorus Rex, & sanctuarium exposcit. 505.d
 ad S. Martinum alia munera mittit Theodorus Rex, & obtinet reliquias, & multa bona. 505.d.e
 S. Martini reliquia cum psalmodia transferuntur. 505.e. 506.a
 S. Martinus precibus inuocatus liberat in carcere detentos. 506.a
 ad S. Martini sepulchrum accedit Vltrogatha Regina. ibid.d
 S. Martini virtute tres caeci illuminantur. 506.e
 S. Martini basilica incensa. 512.b
 ad S. Martinum ire properat Gregorius Turonensis infirmus. 546.a.b.c
 à S. Martino sanatur Gregorius Turonensis, & eius clericus. ibid.b.c.d.e
 ex S. Martini cereis & ligno cancelli multa miracula. 546.c. 547.a
 S. Martini virtute toto orbe perspicua. 547.b.c
 S. Martini virtute curatur oculis Fortunatus. 561.c.d
 S. Martini bona eripiens à Deo punitur. 572.b.c. 575.c
 S. Martino comparatur Euphronius Episcopus Turonensis. 592.b
 S. Martini sepulchri puluis sanauit Gregorium Turonensem. 595.a
 S. Martini velum sanat Gregorium Episcopum. ibid.b.c
 S. Martini lignum de cancellis quid contulerit Gregorio. ibid.e
 S. Martini monasterium male tractatum à militibus, qui luunt penas. 599.e. 600.a
 S. Martini virtute pacificati sunt Reges Francorum. 601.c
 à S. Martino curatur Manulphus claudus. 601.e
 per S. Martinum paralyticus recipit sanitatem. ibid.
 S. Martini ope conuuluit Leobauus clericus. ibid.d
 S. Martini virtute curatur mulier paralytica. 609.d
 S. Martinus tueretur iura Ecclesie. ibid.d.e
 ad S. Martini sepulchrum plura miracula. ibid.e
 S. Martini ope crescit flumen, ne hostes pertransire possent, & damnum inferre. 609.e
 S. Martini puluis liberat à morbo Ragnemodum. 611.a
 ad S. Martini sepulchrum orat Moroueus. 615.b
 à S. Martino querit ventura Moroueus. 616.a.b
 S. Martini virtute vinum augetur. 619.b.c
 S. Martini nomine inuocato, vinum benedictum propinari solentur. ibid.
 S. Martini ope liberatur Guntherannus à magno naufragio. 623.b
 à S. Martini festo vsque ad Natalem Domini quantum Gallie ieiunabant. 626.c
 S. Martino se commendat Modestus in carcere, à quo liberatur. 630.c.d
 ad S. Martini monasterium venit Arianus, qui dedit penas persidie. 637.b.c
 S. Martini basilica effracta à furibus, qui se interfecerunt. 646.d
 in S. Martini atrio occisus est Eberulfus reus maiestatis. 692.c
 S. Martini oratorium illasum à flammis. 696.a.b
 Martinus peregrinus à Deo communitus ad reliquias S. Martini peruenit. 506.b
 Martinus fit Episcopus in Gallia. 506.b.c. 634.d
 S. Martinus Martinum asciuit ad conuersionem Sueuorum. 506.b
 S. Martinus Gallicienfis Episcopus moritur. 643.d

S. Martinus Gallicienfis doctrina præditus. ibid.
 S. Martinus Gallicienfis quanto tempore sederit. ibid.
 S. Martinus Gallicienfis ad loca sancta peregrinationem suscepit. ibid.
 S. Martino plurimum debet Hispania. 578.d. 624.e
 S. Martini Gallicienfis laudes ex Fortunato. 635.a.b.c.d.e
 S. Martinus Apostoli comparatur. 635.a
 S. Martinus fuit quasi alter Elias. ibid.b
 S. Martino Fortunatus commendat Radegundem Reginam, & Agnetem Abbatissam. 636.a
 S. Martinus Bracharensi secundo Concilio presuit. 577.c
 Martini Bracharenfis Episcopi collectio canonum Orientalium. 578.c
 Martinus Dumenfis monasterij Episcopus claruit fide & scientia. 506.d
 Martinus Sucus populis ab Arianismo conuersis dedit regulam fidei. 578.d
 Martini egregia opera in Gallia, & eius scripta. ibid.
 Martinus Prefectus Constantinopolim venit cum Belisario. 330.e
 Martyres monachi à Senero necati. 14.c
 Martyres plures facti sunt Homeritæ. 85.c
 Martyrum ingens multitudo. 88.c
 Martyres vincunt tyrannos. 90.d
 Martyrum corpora in Ecclesia sepeliebantur, non autem omnium Christianorum. 520.c.d
 Martyres quadraginta à Longobardis necati. 607.d.e
 Martyres alij sub Longobardis. ibid.e
 Martyres sub Tiberio Augusto. 657.a
 de Martyrio pulchra oratio Arethe martyris. 91.c.d.e
 Martyrum gloriosum seminarum. 88.d.e. 89.a
 ad Martyrum infantes balbutientes curabant. 89.a
 Martyrum duarum virginum, præsentem matrem. 90.c
 ex Massagetis exercitum colligit Tiberius Imperator. 606.b
 Masiliam veniunt Iudæi non conuersi ex Aruernensibus vrbe. 611.d
 Masiliam tenent Principes Germanorum. 394.b
 Matisonense Concilium. 626.a. quot canones in eo sancti. ibid. a. b
 Matisonense Concilium secundum indicitur à Guntheranno Rege. 691.b
 Matisonensi Concilio Episcopi sancti interfuerunt. ibid.b.c
 Matres præ fame filios comederunt. 317.e
 Matris Christiane insignis exemplum constantia. 90.c
 Matris gustandus datur sanguis filiarum martyrum. ibid.
 S. Maurilius Episcopus Cadurcensis moritur. 642.d
 S. Maurilij virtutes celebrantur à S. Gregorio. ibid.
 Mauritanæ ducis, & gubernandæ à Præsidibus. 224.e
 Mauritius Mundi filius occisus. 260.e
 sub Mauritio Imperatore Narses vir insignis habuit Præfectorum exercitus Romani. 563.c
 Mauritius presuit Orientalibus copiis Tiberij Imperatoris. 607.c
 Mauritius incursionem fecit in Araxanum agrum. ibid.
 Mauritius creatur Magister militum in bello Persico. 626.e
 Mauritius Dux laudatur in multis. 627.a.b. eius res præclarè gesta. ibid.c
 Mauritius decertauit cum præstantissimis Persarum. ibid.c
 Mauritij Ducis victorie. ibid.d
 Mauritius victor euadit mirifico cultu religionis. ibid.e
 Mauritius factus Comes à secretis Tiberij Imperatoris. 627.e
 Mauritius victor venit ad S. Theodorum Sicaotam, & ad eius pedes se prosternit. 628.a
 Mauritio prædicat Imperium S. Theodorus. 628.a
 Mauritij Imperium etiam prædicatum à S. Eutychio Episcopo. ibid.b
 Mauritij Imperium diuinitus ostensum. ibid.d
 de Mauritio multa præstensa parentibus. ibid.e
 Mauritius

I N D E X.

Mauritius post Tiberium fit Imperator. 653.a
 Mauritius Caesar & non Imperator actus, vivente Tiberio. 656.a
 ad Manitium habet orationem Ioannes Quaestor Tiberij nomine. ibid.
 Mauritius circumdatur corona & chlamyde purpurea. 656.d
 Mauritius per quos gradus ascendit ad Imperium. 658.a
 Mauritius etiam factus est pater Imperatorum. ibid.
 Mauritio nuptia tradita Julia Tiberij Imperatoris. 629.a.
 658.a.b
 Mauritius dictus est Tiberius. 658.b
 Mauritius non solum corpus, sed animum vestivit purpurea & corona. ibid.
 Mauritius Imperator sibi imperare nititur. ibid.
 Mauritius defensor Catholicae fidei. ibid.
 Mauritius litteras scribit ad S. Theodorum Archiepiscopum Antiochenum. 658.d
 ad Mauritium mittit Philumenum S. Theodori cum litteris. ibid.
 Mauritij liberalitas in monachos. ibid.
 ad Mauritium mittitur Apocryphus Laurentius Archiepiscopus. 658.e
 Mauritius suscipit Consularum sine collega. 680.c
 Mauritius dat sororem suam Gordiam in matrimonium Philippico. 685.a
 Mauritius mittit Philippicum Praefectum in Orientem. 689.c
 Mauritius mittit Andream ad exercitum in Orientem. ibid.
 Mauritius auctus filio, quem appellat Theodosium. 690.b
 Mauritius mittit legatos ad Childebertum Regem Francorum. ibid.
 Mauritij legati non audiuntur à Childeberto. ibid.
 Maurus offertur ab Eutychio Senatore S. Benedicto. 97.d.e
 S. Maurus colitur à Clotario Rege. 512.a
 S. Maurus Abbas moritur. 647.a
 in S. Mauri vitam error illapsus redarguitur. 343.d.e
 Mauri populi infestaverunt & vicerunt Trajanum Regem Vuandalorum. 81.b
 Mauri pietate Vuandalos vincunt. 81.e
 Mauri resarciunt illas Ecclesias, quas Vuandali profanaverunt. ibid.
 Mauri Vuandalos bello exagitant. ibid.
 Mauri Vuandalos vincunt & superant. ibid.
 sub Mauri hominis specie demon multa contriuit in officina heretici. 391.c
 ad Mauros fugit Giltimer, & se dat Romanis. 221.e
 in Mauros Dux exercitus Salomon. 223.b
 Mauri ad fidem conversi Pacati vocantur. 216.t
 Mausona Archiepiscopus Emeruensis mittitur in exilium à Leungildo Rege. 644.d
 Mausona Archiepiscopus Emerita fuit in Toletana Synodo. 706.d
 Mausona egregie claruit sanctitate. ibid.
 Maxentius monachus vagus Romam venit. 43.b
 Maxentius Catholicus videbatur omnino. 44.c
 Maxentij libellum Cochlens edidit atque laudavit, sed perperam. ibid.
 Maxentius tribuit Catholicis quae sunt propria Nestorianorum. 46.c.d
 Maxentij monstrofa calumnie. 60.b
 Maxentij impostura deteguntur. 60.d.61.a
 Maxentius suffragat Hormisdam Pontificem. 60.b
 Maximianus Abbas praefuit monasterio S. Greg. 621.e
 Maximianus secutus est S. Gregorium Constantinopolim. 630.a
 Maximianus redit ad monasterium Romam. 647.e
 Maximianus factus Syracusanus Episcopus. ibid.d.e

Maximianus cum sociis eripitur è maximo periculo temperat. ibid.e.648.a
 Maximilianus Episcopus schismaticus. 478.b
 Maximus Imperator quare fuerit ab Imperio depulsus. 617.b
 Maximus Consul in Occidente sine collega. 95.b
 Maximus exhibuit sumptuosa munera in suo Consulari. ibid.
 Maximus Episcopus Casaravugustanus libros composuit. 645.b
 Maximus Olybrius in S. Petri adem fuga se recipit. 376.e
 ad S. Medardum confugiunt milites, & ab eo absoluti late revertuntur. 142.d
 ad S. Medardum Episcopum Noviomensem infirmum venit Clotarius Rex. 527.e
 S. Medardus moritur, sente omni populo. 528.a.b
 S. Medardi sereno subicit terga Rex Clotarius. ibid.c
 S. Medardi corpus fertur Suefionem. ibid.a.b.c
 S. Medardo constructus Ecclesia & monasterium. 528.d
 S. Medardi monasterium munus privilegii Apostolice sedis. ibid.
 S. Medardi monasterium caput monasteriorum Gallie. ibid.e
 de S. Medardo carmen elegiacum Venantij Fortunati. 529.a.b
 à S. Medardo cecus illuminatur. ibid.a
 S. Medardo se commendat Modestus in carcere detentus, à quo liberatur. 630.d
 Medici intersciantur opera impie Anstregildis Regina. 634.a.b
 Mediolanum à Gothis captum, & solo equatum est. 318.b.c
 Mediolani trecenta millia virorum Gothi trucidant. ibid.
 Mediolanensis Episcopus schismaticus. 477.e
 ad Melanidem vicum castra posuerunt barbari. 491.e
 Melanius fit Episcopus Rothomagenis vrbis. 697.e
 Meledius transfuga praefectus custodia Perisij capti à Torila Gothorum Rege. 356.e
 Melita committitur praefectura monachorum à S. Saba. 176.a
 Melitiam vrbem inuadit Celsiohes Rex. 606.d.e
 Mellitus monachus cognouit se moriturum cum multis aliis. 715.a
 Memoria hereticorum etiam Imperatorum & Patriarcharum damnatur. 33.e
 Mendacia hereticorum consulantur. 219.d
 Mennas solitarius resistit audacie Longobardorum. 583.a
 Mennas etiam apud barbaros celebris. ibid.
 Mennas praepositus xenodochij, Alexandrinus genere, fit Episcopus Constantinopolitanus. 261.b.e
 Menna edidit fidei professionem. 263.c
 Mennas fidei libellum mittit Romano Pontifici. ibid.d
 Menna laudes. 264.b
 Mennas Agapeto libellum offert. 272.c
 sub Menna Synodus Constantinopolitana. 274.a.b.c
 Menna proclamatio ad Anthimum. 275.c.d
 Menna sententia in Anthimum. 276.e
 Mennas offert causam dilationis. 277.a
 Menna prudens. ibid.a.b
 Mennas sequitur Apostolicam sedem, & ei obedit. ibid.b
 Menna & Synodi Constantinopolitana sententia in hereticos. 278.b
 Menna epistola ad Petrum Hierosolymorum Episcopum. 279.b
 Menna liber ad Vigilium damnatur à Sexta Synodo. 296.d
 Mennas cum Pelagio S. R. E. diacono sententiam fert in Orientem. 299.e.300.b
 ad Mennam constitutio Iustiniani aduersus Origenem. 300.d
 ad Mennam epistola Vigilij Papa de recta fide. 324.e
 Mennas Episcopus subscripsit manus edicto Iustiniani. 366.d
 Mennas consensit, si approbaret Pontifex Rom. ibid.a
 ad Mennam

I N D E X.

ad Mennam Episcopum Constantinopolitanum libellum misit. Vigilius Papa contra Tria capitula. 383.e
 in Mennam Episcopum sententia Vigilij Papa. 407.b.c
 Menna Episcopi panitentia. 413.a
 a Menna dedicatur basilica Apostolorum. 413.b.c
 Mennas moritur. ibid.d
 cum Menna mansit Eutychius. 416.c
 Menna professio fidei mittitur à Vigilio ad Iustinianum Imp. 427.d
 Mercatores plures è carcere liberantur diuina ope. 207.d
 S. Metrias miracula clarus. 608.e
 S. Metrias irrogat vltionem in peruersos sacrilegos. 609.a
 ad S. Metria sepulchrum orat Franco Aquensis Episcopus propter intra Ecclesiam. ibid.b
 S. Metrias vlticitur de Childerico peruafore, & restituuntur bona Ecclesia. ibid.b.c
 ad Metropolitanos referantur causa Episcoporum. 692.d.e
 Metropolitanus ad Papam recurrant. 355.c
 S. Michaelis Archangeli Ecclesia constructa à Bonifacio Papa. 171.d
 S. Michaeli plures erigit Ecclesias Iustinianus Imperator. 178.b
 S. Michael Dux belli. ibid.
 Michael Metropolitanus Kioniensis, Haliciensisq; & totius Asiae subscripsit in litteris Rationem Episcoporum ad Clementem v. 111. 726.b.727.b
 Miles liberatur Dei virtute, & in Lauram Cepatham ad feruendum Deo venit. 329.e.330.a
 Milites ne dissipent fructus aut fruges, sed sint modesti. 331.d
 Milites in bello ne furentur, & praesertim res Ecclesiasticas alioquin à Deo puniuntur. 142.d
 Milites in bello ne furentur in Ecclesia alioquin à Deo puniuntur. 169.a
 Milites Ariani in Africa conuerant aduersus Salomonem. 284.c.d
 Milites Ariani tumultuantur ac rebellant in Africa. ibid.
 Militem Arianorum patefacta conueratio. 285.a
 Mensa pulcherrima à Iustiniano Iesu Christo dicata. 489.b.c
 in ea pulchra inscriptio. ibid.c
 Milites templa diripientes dant panas patratum scelerum. 473.c.d.e
 Miles nobilis capite mulctatus à Narsete, quia seruum interfecerat. 474.b
 Milites malè tractauerunt monasterium S. Martini, sed luunt panas. 599.e.600.c
 Milites inuafores Ecclesiarum miserè pereunt. 600.c.d
 Milites sacrilegi à Deo puniuntur, panitentia liberantur. 486.a
 Milites dissentunt in Oriente, & nolunt obedire Philippico. 689.c
 Milites reconciliantur à Gregorio Episcopo Antiocheno. ibid.c.d
 Militi ostensa visio de ponte, qui ab iniquis non poterat transiri. 713.d
 Minturnensis Episcopus subscribit contra Vigilium intrusum. 314.c
 Minulphus Longobardus Catholicus eleuauit de terra clauem S. Petri. 649.a
 Miracula facit Deus, quando opus est. 99.e
 Miracula sunt à Sanctis tempore necessitatis. 123.e.
 124.a
 Miracula ex Sanctorum reliquiis. 504.e
 Miraculis interdum confirmatur fides. 525.c.d
 Miracula grandia edita à S. Martino. 501.a
 Miraculum ad sepulchrum Gelesinthae. 558.b.c
 Miraculi editi à ex ligno S. Crucis. 550.c.d
 Miracula crebra in testimonium fidei. 566.d
 Miracula ad sepulchrum S. Martini. 601.d
 Miraculum de Berocanauta in medijs maris fluctibus diu-

nitus seruato. 688.d
 Miracula multa in monte S. Radegundis. 718.e.
 719.a.b
 Mirroenes Abbas vir mira sanctitatis. 390.a
 Mirroenes Praefectus copiarum Persarum. 134.e
 ad Mirroenam scribit Belisarius pro pace. 135.a
 Mirroenes ad Belisarium, ad bellum ipsum excitando. ibid.b
 ad Mirroenam iterum scribit Belisarius, ad concordiam eum hortando. ibid.b
 Mirroenes rursum ad Belisarium, ipsum contemnendo. ibid.c
 Mirroenes Dei virtute à Belisario victus. 135.d
 Mirroenes maximas sustinuit panas à Cabade Rege Persarum. ibid.e
 Misericordia maxime commendatur. 714.
 d. e
 Misericordiae magna virtus & excellentia. 290.e.
 291.a.b.c
 Misericors misericordiam consequitur. 291.a
 Misericordes edificant sibi in celo domum auream. 714.c.d
 Misericors succurrant Episcopi. 211.d
 Missa quotidiana semper fuit laudabilis. 493.b
 Missa celebrata in honorem S. Sigismundi Regis liberat saepe febricitantes, siue quartanarios. 121.e
 Missarum celebritas ex Apostolica traditione. 298.d
 in missa sacrificio nouem Praefationibus recitatur Romana Ecclesia. 710.b.c
 Missa quantum proficit defunctis. 712.b
 Modestia maxime commendatur. 81.a
 Modestus in carcere retruditur, verberatur, & è carcere miraculo educitur. ibid.d
 Modestus se commendat SS. Medardo & Martino, à quibus liberatur. ibid.
 Modolense monasterium extructum à Childeberto Rege Francorum. 511.d
 Molinans impius, qui auctoritatem Papa audet oppugnare, redarguitur multis argumentis. 682.e.
 683.a.b.c
 Monache virgines appetunt martyrium. 88.e
 Monachi Constantinopolitani quatuor libellos mittunt ad Concilium. 7.b.c.d.e
 Monachi Orthodoxi quanta mala passi sunt ab hereticis. 13.c
 Monachi Orthodoxi plurimi sunt ab hereticis interfeciti. 13.e.
 14.a
 Monachi Maronita dicti à S. Marone. ibid.
 Monachi Studita dicti à Studi monasterio Constantinopolitano. ibid.
 Monachi martyres necati à Severo. 14.c
 Monachi Seueriani à Sarracenis deleti sunt. 16.e
 Monachorum Scytharum nouus error pullulat. 39.b.c
 Monachi Scythae Romam veniunt. 39.c
 Monachi à legatis passi sunt repulsam. 40.b
 Monachi appellant ad Romanum Pontificem. ibid.
 Monachi Scythae tumultuantur. 41.b
 Monachi perfidi fugae se dedunt. 41.c
 Monachi tumultuantes in discrimine constituunt fidem Catholicam. ibid.
 Monachi Scythae Episcopos accusant, & in primis Paternum. ibid.b
 Monachi Scythae quid egerint Constantinopoli. 44.a
 Monachi Scythae libellum legatis offerunt. ibid.b
 Monachi Scythae re vera Eutychiani sunt. ibid.a
 Monachi Scythae legatos mittunt ad Africanos Episcopos. 47.a
 Monachorum hereticorum arrogantia. 47.d
 Monachi Scythae praeseferunt legatos esse totius Orientis. ibid.
 Monachis Scythis respondet S. Fulgentius. ibid.e
 Monachi

I N D E X.

Monachi Scythae accusant Dioscorum legatum: 48. b
Monachi Scythae Romae retinentur ab Hormisdas Papa. ibid.
Monachi Scythae vere sunt pseudomonachi. 49. d
Monachi Scythae quales, & eorum errores narrantur. 58. c
ibid. e
Monachi Scythae turbas concitant Romae. 60. e
Monachi Scythae Roma auferunt. ibid.
Monachi fugientes contestationes publice affigunt. ibid.
Monachi sancti comburuntur ab impio Dunaan. 87. d
Monachum sanctum consulit Elebaan Rex Aethiopum. 99. c
Monachus praedicit victoriam futuram Christianorum. ibid.
de Monachis conqueritur diabolus. 153. d
in Monachos insurgunt heretici. 182. a. b
Monachi male tractati a favore hereticorum. 182. d
Monachi antequam habitum alioquin conferant, per triennium illos probent. 231. c
Monachorum Orientalium libellus oblatum Agapeto Papa. 267. a. b
Monachi Palaestini agunt ut damnentur Origenes. 299. e
de Monachis constitutio Iustiniani Imp. 334. c. d
Monachi suspensi a Longobardis de sancti psallunt. 585. e
Monachi a Longobardis male tractati liberantur virtute S. Equitij. 586. a. b
Monachi passivitate seruent. 711. d. e
Monachi proprietarij asperere sicut corrigendi. ibid.
in Monachos sanctos grassatio barbarorum. 657. b
Monachorum magna charitas. ibid. a. b. c. d. e
Monachismus collapsus magna ex parte in Oriente, & instauratus in Occidente. 152. e.
153. a
Monachismus propagatus in Gallis & in Italia S. Columbani opera. 608. e
Monarchiam regni Francorum consequitur Clotarius Rex. 511. e
in Monasteria introducebantur mulieres ab hereticis. 13. d
in Monasteria quanta mala perpetravit Petrus hereticus. ibid. e
de Monasterijs & de ingredientibus in ipsa Iustiniani constitutio. 334. d
Monasteria erexit in Sicilia & Roma S. Gregorius. 621. c
Monasterium S. Martini male tractatum a militibus, qui divinitus luunt poenas. 599. e.
600. a
de Monasterio Viniariense & Castellense Casiodori. 513. b. c
Monasterium Casiodori vbi situm. ibid. b
Monasterium extructum a Sigeberto filio Clotarij S. Medardo. 528. d
in Monasterium S. Radegundis illatum est lignum S. Crucis, & reliquiae. 549. d
Monasterium poenitentibus feminis edificat Iustinianus Imp. 253. b. dictum Poenitentia. 255. a
Monasteria duo extructa a Childoberto Rege Francorum. 511. d
de Monastica institutione epistola plurimorum Episcoporum ad Radegundem. 502. e
ad Monasticam vitam non facile admittebantur eunuchi & imberbes. 139. a
de Monastica vita disciplina. 231. c
Monasticam vitam quando exercuerit S. Gregorius. 621. a
de Monastica vita institutione S. Gregorij Papa. 622. a
Montalium magnus luctus in morte sanctae Radegundis. 718. b. c. d
Monophysita heretici qui. 248. c
Monothelita heretici qui. 249. c
a Monothelitis corrupta Quinta Synodus. 464. d. e
Montanus Episcopus Tolercanus vir doctus & sanctus praefuit Concilio Tolercano. 173. e
Montanus igne se ab infamia purgat. 174. a

Montani Tolercani Episcopi epistola ad Tribium nobilem, qua ipsum laudat. 174. c
Montes concutiuntur in occisione sanctorum. 585. e
Montes nauigabiles ferunt reddidisse Xersem. 607. b
Monumentum Narsis in ponte Armenis. 532. b. c
Mopsuestia celebratur Synodus novem Episcoporum. 403. b. c. d
Moralium libros per fecit S. Gregorius Roma, quos inchoauerat Constantiнопoli. 659. a
Morientes interdum multa praedicunt. 715. b
Morientes quare futura praenunciant. ibid.
Moroneus filius Chilperici Regis copulat sibi in matrimonium Brunichildem. 613. c
Moroneum insequitur Chilpericus pater. ibid.
Moroneus incestuosus natus in clericum. ibid.
Moroneus minus expetit communionem a Gregorio Turonensi. 613. d. e
Moroneo nimis leniter impertit communionem Gregorius Turonensis. ibid.
Moroneum vult eijci de templo Chilperici Rex. ibid. d
Moronei fuga ad Brunichildem. 615. b
Moroneus orat ad sepulchrum S. Martini. ibid.
Moroneus multa crimina loquebatur de patre. ibid. c
Moroneus consulit pythionissam, qua mendax multa bona promittit. 615. d
Moroneum reprehendit Gregorius Episcopus, ne credat pythionisse. ibid. d. e. 616. a
Moroneus querit ventura ex sacris codicibus. 616. b
Moroneus intelligit mala sibi imminitura. ibid.
Moroneus spontanea nece de sanctus Fredegundis artibus. 619. a
Mors Alboini Regis Longobardorum. 573. b
Mors Agapeti Papa. 272. c. d
Mors S. Agricole Episcopi Cabilonensis. 642. d
Mors Amalafrae Reginae. 143. c
Mors Amalafunthe Reginae. 227. e
Mors Amalarici Regis Gothorum. 172. b
Mors Apollinaris Episcopi Alexandrini. 566. b
Mors Ariani illufois. 641. a
Mors Asterij Praefecti Orientis. 686. a
Mors Athalarici Regis Gothorum. 226. d
Mors Austregildis Reginae. 634. a
Mors S. Brigidae Scotae virginis. 80. b
Mors Casiodori. 516. d
Mors S. Cerbonij Episcopi Populonij. 582. c
Mors Chariberti Regis Francorum. 575. b
Mors Childoberti Regis Francorum. 511. b
Mors Childerici rerum Ecclesiae peruasoris. 609. c. d
Mors Chilperici Regis Francorum. 687. a. b
Mors Chrammi miseranda. 527. c
Mors Clephis Regis Longobardorum. 580. e
Mors Clodoberti filij Chilperici Regis. 632. d
Mors Clodouei filij Chilperici Regis. 633. e
Mors Clodomeri Regis. 122. a
Mors Clotarij Francorum Regis. 535. d
Mors Constantij Episcopi Aquinatis. 574. c
Mors Cosrois Regis Persarum. 607. a. b. c
Mors Crotildis Reginae uxoris Amalarici. 172. d
Mors S. Crotildis Reginae. 466. c
Mors Dagoberti filij Chilperici Regis. 632. e
Mors S. Dalmarij Episcopi Rutheni. 642. e
Mors diaconi sacrilegi miserrima. 571. a. b
Mors Dionysij monachi. 140. d
Mors Domni Episcopi Antiocheni. 507. a
Mors Domnoli Episcopi Cenomanensis. 647. a
Mors S. Disciola virginis. 180. b
Mors Elebaan Regis Aethiopum. 101. d
Mors Eparchij Engolismensis. 646. e
Mors Ephraem Episcopi Antiocheni. 372. b
Mors

I N D E X.

Mors Epiphani Episcopi Constantinopolitani. 253. c
Mors Euphrasij Episcopi Antiocheni. 107. a
Mors S. Euphrasij Episcopi Turonensis. 591. c. d
Mors Eustochij Episcopi Hierosolymitani. 507. b
Mors S. Eurychij Episcopi Constantinopolitani. 654. e
Mors Felicii Papa. 158. b
Mors Ferreoli Episcopi Vercensis. 646. e
Mors S. Fulgentij Episcopi Ruffensis. 150. b
Mors Gelasij Praefecti Laura. 182. e
Mors Georgij Abbatis. 373. a
Mors S. Germani Episcopi Parisiensis. 610. b. c
Mors S. Hermegildi Regis. 644. c
Mors Hormisdas Papa. 95. d. e
Mors Ioannis Silentarij. 493. c
Mors Ioannis hospitis legatorum Romani Pontificis ab hereticis necati. 51. d
Mors Ioannis Episcopi Constantinopolitani. 56. b
Mors Ioannis Hierosolymitani Episcopi. 109. e
Mors S. Ioannis Papa 1. martyris. 111. d
Mors Ioannis Papa 11. 155. c
Mors Ioannis Papa 111. 574. b
Mors Ioannis Episcopi Constantinopolitani intrusi. 603. b
Mors Iuliane Anciae. 137. e
Mors Iustiniani Imp. 529. e.
530. a
Mors Iustini Senioris Imp. 124. d
Mors Iustini Junioris Imp. 623. d. e
Mors Lupentij Abbatis. 688. a
Mors Leungildi Regis. 649. b
Mors Luba Regis Gothorum in Hispania. 572. a
Mors S. Martini Episcopi Gallicienfis. 634. d
Mors S. Mauri Abbatis. 647. a
Mors S. Maurilij Episcopi Cadurcensis. 642. d
Mors S. Medardi Episcopi Nouiomenfis. 527. e
Mors Memma Episcopi Constantinopolitani. 413. d
Mors Moronei filij Chilperici Regis. 619. a
Mors Naurini Comitis. 634. b. c
Mors Nonni pessimi Origenis. 183. a
Mors S. Praxetati Episcopi. 697. c. d
Mors Pauli Episcopi Antiocheni. 79. e
Mors Pelagij Papa. 709. d. e
Mors Petri Episcopi Hierosolymitani. 372. c
Mors S. Quiriaci. 181. e
Mors S. Radegundis Reginae. 718. a
Mors Rosimunda Reginae, & Helmigis. 573. d. e
Mors Ruccoleni sacrilegi. 609. d
Mors S. Sabae. 175. c
Mors Saluij Episcopi. 688. b
Mors Samsonis filij Chilperici Regis. 619. b
Mors Senoch praebiteri. 610. h
Mors Seueri Episcopi Antiocheni. 53. e
Mors Seuerini Boetij. 114. e
Mors Sigeberti Regis. 608. b. c
Mors Sigismundi Regis. 121. e
Mors Siluerij Papa. 295. b
Mors Symmachus Praefecti. 114. e
Mors Theodati Regis. 287. c
Mors Theodora Imperatricis. 392. d
Mors Theodorici Regis Francorum. 168. d
Mors Theodoberti Regis. 415. e
Mors Theodoberti filij Chilperici. 608. b. c
Mors Theodegisti Regis Gothorum. 388. e
Mors Theodorici Regis. 116. e
Mors Tiberij Imperatoris. 653. a
Mors Traiamundi Regis Vuandalorum. 81. b
Mors Vigiliij Abbatis. 648. b
Mors Vigiliij Papa. 470. d
Mors Vitaliani Consul. 54. e
Mortuus praesto sunt serui Dei. 712. e. 713. a

in Morte sanctorum iure homines & tristiter, & letantur. 718. a. b. c. d. e
post Mortem etiam anathematizati plures heretici. 364. a. b
in Morte qua sint faciendae exemplo Sanctorum. 150. d. e.
151. a
in Mortis tempus poenitentiam reseruare non est tutum. 640. a. b. c. d. 649. c. d. e
Mortuorum corpora Persae exponebant feris & volucris. 85. a. 470. a
Mortuorum corpora in Ecclesia non sepeliebantur, nisi sanctorum. 520. d
Mortuorum corpora sepeliebantur cum luminaribus & psalmodia. 535. a. b
Mortuorum ossa effodiuntur & comburuntur ab impio Dunaan. 87. d
Mortuos non putat damnandos esse Pontianus Episcopus. 368. c. d
Mortui non facile damnandi. 446. e. 447. a. b
Mortuus quales indices damnandos Vigilij Papa. 449. a
Mortuus quomodo sint damnandi. 574. b
Mortui sancti psallunt. 585. c
Mortui disciplina retineatur. 705. b
Moschouia pertinebat ad Rusiam. 722. c
Moschouia dicti sunt a Moscho flumine, vel a Mosqua oppido. ibid.
Moschouia diuisi sunt a Rusis. ibid.
Mulier cum filio egrotans sanatur virtute S. Eutychie. 604. a
Mulier liberatur ab incendio in oratorio S. Martini. 696. a
Mulierum poenitentium vera exempla. 109. c. d. e
Mummolus Patriatus culmen accepit a Guniberto Rege. 597. c
Mummolus exercitum mouet in Longobardos, & multos interficit. ibid.
Mummolus Dux exercitus vocatur in crimen a Fredegunde Regina. 687. a
Mummolus miserrime moritur. ibid.
Mundila Gothorum Dux fedistragus Mediolanum capit. 318. c
de Mundi totius conuersione spes concepta in Tolercana Synodo. 699. e
Mundi miseria. 393. b. c. d. 404. c
Mundus contemnendus. 621. b. c
Munera Iustiniani oblata S. Petro. 198. d
Munera offerenda ab Episcopis Romana Pontifici. 65. e
Munera offerbant Principes Ecclesiae. 96. d. e
Munia diuina per se implere debent clerici. 148. e
Munzulus vir illustris legatus Theodoberti Regis ad Iustinianum Imp. 170. b
Munzulus curatus est ope S. Andreae. ibid.
Murmuratio fugienda. 551. e. 552. a
Murum Roma protegit S. Petrus, ibid, miraculum apparuit. 292. a. b
Mutatio Iustiniani prodigiosa. 491. d. e
Mutianus vir discretissimus. 514. e
Muranus aliquas homilias Ioannis Chrysostomi Latinitate donauit. ibid.
Muri loquuntur per lignum S. Crucis. 550. c
Murus & claudus ab Agapeto Papa curatur. 260. c. d
Murus curatur oleo sancto ab Eutychio Episcopo. 525. e
ex Mysia exercitum collegit Tiberius Imp. 606. b

N.

Nabathae idolorum cultores. 160. d
Nabathae ad fidem conuersi. ibid. c
Nagran ciuitas Christianam suscepit fidem. 86. a. b
Nagran ciuitatem obsidet Dunaan Rex. ibid. c

I N D E X

Nagran nobiles vinculis arctantur.	87.d	ad Narsetem Patricium tres epistola sancti Gregorij Papa.	563.d
Nagran populo frequentissima facta inhabitabilis.	95.a	Natalem Domini precedebat ieiunium.	626.c.d
Namanes Sarracenorum Dux prædam egit.	657.d	de Naturâ duabus & vna persona Iesu Christi.	359.e
Namatius sine Amantius, vir egregie sanctitatis, nobilitatis, & eloquentie.	693.d	Natalis victoria de Turcis obtenta sub Pio Papa Quinto.	208.c.d
Namatius habuit uxorem Euphrasianam.	ibid.	Nauigantes olim Eucharistiam ferebant.	648.a.b
Namatius relicta uxore, fit Episcopus Viennensis.	ibid.	Nautis in portu mergitur, ubi saluatur Maximianus cum sociis.	647.d.e. 648.a
Nantinus Comes Engolismensis moritur.	634.b.c	Nauta à summo maris periculo diuinitus liberatus.	688.
Nantinus exclamat se ab Heraclio Episcopo exuri, & in iudicium vocari.	ibid.	Neapolis à Totila obsidetur & capitur.	346.e.
Nautini corpus nigredinem duxit.	ibid.	Neapolis à Belisario dura obsidione capta.	287.a
Nautinus sine ab Heraclio excommunicatus.	ibid.	Nebridius germanus Montani Episcopi Toletani.	174.a
in Narbonam irruit Reccaredus, & prædas agit.	706.e	Nebridius Episcopus frater Iustini Episcopi Valentie.	388.c
ad Narbonensem provinciam mittit nuncios Reccaredus, vt deserat Arianam impietatem.	650.c	Nepotes qui habebant, fieri non poterant Episcopi.	147.c
Narbonensis Episcopus Arianus desperatione perit.	ibid.d	Neronianus lapis miræ viriditatis & splendoris.	138.d
Narbonensis populus ad fidem Catholicam conuertitur.	ibid.	in Nestorianos exclamat populus Constantinopolitanus.	3.b.c
Narves Persa donatus est à Iustiniano Questura munera.	135.e	Nestoriani quatuor personas ponunt in Trinitate.	40.c
Narves Persamemius destruit templa deorum.	160.d	Nestoriani exultant de damnatione Eutychie haresis.	69.b.c
Narves mittitur in Italiam à Iustiniano Imp. contra Gothos.	413.b	Nestoriani quid Cyri egerint.	ibid.c.d
Narves Totilam vincit, & occidit.	419.b.c	Nestorianorum scelera.	ibid.c.d.e
Narves sit potens auxilio Dei genitricis Mariae.	ibid.e	in Nestorianos quid rescripserit Iustinus Imp.	ibid.e
Narves dimittit Longobardos.	420.a.b	Nestoriani sunt affines Iudæis.	94.d
Narves cum militibus sceleris militare non vult.	ibid.a	Nestoriani asserunt Christum solum hominem.	ibid.
Narves opera Vigilii ab exilio liberatur.	467.a	Nestoriani heretici Nestoriani seminant.	94.e
Narves opera vendit, atque Italia à Gothis.	ibid.e	Nestoriani arma captant ex victoria contra Eutychianum.	195.d
ad Narsetem misit edictum Iustinianus Imp. de rebus Italiae.	468.e	Nestoriani erant monachi Acemetæ.	195.e
Narves & Pelagius veniunt ad S. Petrum.	472.e	Nestorianorum conatus.	197.d
Narves Buccellinum cum Franciis vicit.	474.b	Nestorius hereticus incarnationem Christi diuidit, & duos Filios conatur asserere.	21.e
Narves ante pugnam exercitum purgavit.	ibid.b.c	Nestorius hereticus anathematizatur.	32.d
Narves excitatur à Pelagio Papa aduersus Episcopus inobedientes.	476.d.e. 478.b.c	in Nestorium commentarium scripsit Severinus Boetius.	80.e
ad Narsetem scribit Pelagius contra schismaticos.	477.e.	Nestorium damnat Iustinianus Imp.	133.a
ad Narsetem iterum scribit Pelagius de eadem re.	478.d	Nestorius in igne inferni crematur.	181.d
për Narsetem Pelagius multum profecit.	479.b	Nestorius anathematizatus in Concilio Ephesino.	200.b
Narves non fuit Consul.	495.d	Nicaea denegata à Longobardis.	595.e
Narves in monasterio in ponte Anienis.	532.b.c	Nicanam Synodum amplectitur Reccaredus Rex.	702.e
Narves acquisiuit multas diuitias, & traxit magnam inuidiam à Romanis.	554.c	Nicanum Concilium ponendum est in Diptychis sacris.	7.e
Narves à Iustino priuatur, & Longinus Praefectus substituitur.	ibid.	Nicephori errores arguuntur.	412.a
Narves male tractatur à Sophia Augusta.	ibid.	S. Nicetius promouetur in Episcopum Treuerensem.	153.e
Narves legatio ad Longobardos.	554.d	S. Nicetius non timebat vultum potentis. 154.a. reprehendit saepe Theodoricum Regem.	153.e
de Narsete historiæ Pauli diaconi reijcitur.	555.a	S. Nicetium venerabatur magno honore Theodoricus Rex.	154.a
Narves an Neapolim sit profectus.	554.e	S. Nicetius defensor iustitiae.	ibid.
Narves Constantinopolim renouatus à Iustino Imp. & magnum honorem consecutus est.	555.b	S. Nicetius delinquentes liberè reprehendit.	ibid. 535.
Narves laudes.	555.b.c. 563.a	S. Nicetius sensit onus Episcopale.	234.c
de Narsetis Ducis obitu diuersæ sententiae.	562.b	S. Nicetius valde laudatur à Venantio Fortunato.	154.d.e.
de Narsetis prodicione resellitur assertio.	ibid.c.d	S. Nicetius excommunicat homicidas & adulteros.	169.e
Narves si proditor fuisset, Constantinopolim viuens cum gloria redire non potuisset, neque eius cadaver illuc translatum esset.	ibid.	S. Nicetij virtutes predicantur ab enegumeno.	ibid.
Narves multam congregauit pecuniam.	563.a	S. Nicetio paret tandem Theodobertus Rex.	ibid.
Narves Vitalem Episcopum in exilium deportari iussit.	563.e	S. Nicetius enegumenum signo Crucis liberat.	ibid.
Narves thesaurus ingens inuentus Constantinopoli.	625.b.c	S. Nicetij censura Theodobertus correctus & emendatus.	170.a
Narves Patricius & Dux sub Manricio.	563.c	S. Nicetius interfuit Aruernensi Concilio.	339.c
Narves vicit Vananem inuaforem Regni Persarum.	563.c	S. Nicetius Gallias illustrauit.	ibid.
Narves resiliuit in regnum Cosroem Immoreni.	ibid.	S. Nicetius conuertit ad meliorem frugem Theodobertum Regem.	170.a
Narves adificauit Ecclesias SS. Patalemoni, Probo, Taracho, & Andronico.	ibid.	S. Nicetius Treuerensis Episcopus interfuit Concilio quinto Arelanensi.	415.b
Narves hospitalem domum edificauit.	ibid.	S. Nicetius	

I N D E X

S. Nicetius saepe excommunicauit Clotarium Regem.	535.d	S. Nicetij sacerdotale robur infractum.	536.a
S. Nicetius in exilium missus à Clotario.	ibid.	S. Nicetij predictio de sua liberatione.	ibid.
S. Nicetius liberatur ab exilio à Sigeberto Rege.	536.b	S. Nicetius liberatur ab exilio à Sigeberto Rege.	536.b
Nicetius ex lupo factus Episcopus Auenensis.	693.b	Nicetius Episcopus Lugdunensis pro Chilperico Rege altercari cum Tertrico visus Guntheranno.	687.c
Nicetius Episcopus Lugdunensis pro Chilperico Rege altercari cum Tertrico visus Guntheranno.	687.c	Nicolai Abbas querit liberare adolescentem à Sarracenis captum.	657.d.e
Nicolai Abbas querit liberare adolescentem à Sarracenis captum.	657.d.e	Nicolai Abbatis oratio quantum potuerit.	ibid.
Nicolai Abbatis oratio quantum potuerit.	ibid.	pro Nicotro Episcopo in propriam sedem restituendo scripsit Hormisdas Papa in Orientem.	51.e. 68.e
pro Nicotro Episcopo in propriam sedem restituendo scripsit Hormisdas Papa in Orientem.	51.e. 68.e	de Nisibis scholis.	251.e
de Nisibis scholis.	251.e	Nobiles à Iustino necantur.	552.e. 553.a.b.c
Nobiles à Iustino necantur.	552.e. 553.a.b.c	Nomen non sat est mutare, nisi sequatur morum correctio.	150.a
Nomen non sat est mutare, nisi sequatur morum correctio.	150.a	Nomen Christi in foribus Antiochia inscribatur.	149.d
Nomen Christi in foribus Antiochia inscribatur.	149.d	Nomus signifer Origenistarum.	179.c.d
Nomus signifer Origenistarum.	179.c.d	Nomus zizania Origenistarum seminat.	180.e. 181.a.b.c.d.e. 182.a.b
Nomus zizania Origenistarum seminat.	180.e. 181.a.b.c.d.e. 182.a.b	Nonnus miserimè moritur.	183.a
Nonnus miserimè moritur.	183.a	Notarij Vigilij Papa ab ipso defecerunt.	387.a
Notarij Vigilij Papa ab ipso defecerunt.	387.a	Notatores heretici sequuntur vestigia antiquorum hereticorum.	12.b
Notatores heretici sequuntur vestigia antiquorum hereticorum.	12.b	Notatores quantum aberrant in Sanctorum reliquiarum cultu.	42.e
Notatores quantum aberrant in Sanctorum reliquiarum cultu.	42.e	Notatorum insania, quod Petrus & Paulus Apostoli non sine sepulti Romæ.	ibid.
Notatorum insania, quod Petrus & Paulus Apostoli non sine sepulti Romæ.	ibid.	Notatores audacijs insurgunt in Pontificem Rom. quam antiqui heretici.	59.d
Notatores audacijs insurgunt in Pontificem Rom. quam antiqui heretici.	59.d	Notatores in profanandis & demolendis Ecclesijs deteriores sunt barbaris.	81.d
Notatores in profanandis & demolendis Ecclesijs deteriores sunt barbaris.	81.d	Notatores Principes deteriores sunt Principibus Arianis.	140.a
Notatores Principes deteriores sunt Principibus Arianis.	140.a	Notatores loquuntur, prout saepe demon locutus est.	153.d
Notatores loquuntur, prout saepe demon locutus est.	153.d	Notatores temerè negant virtutem aqua benedictæ.	290.a
Notatores temerè negant virtutem aqua benedictæ.	290.a	Notatores Principes sacrilegi, quia res Ecclesiasticas sibi vsurpant.	340.c
Notatores Principes sacrilegi, quia res Ecclesiasticas sibi vsurpant.	340.c	Notatores damnantes sepulturam Ecclesiasticam, se ipsos penitus afficiunt.	470.c
Notatores damnantes sepulturam Ecclesiasticam, se ipsos penitus afficiunt.	470.c	Notator Inreconsultus perfringitur, de primatu Romanae Ecclesie.	218.a.b
Notator Inreconsultus perfringitur, de primatu Romanae Ecclesie.	218.a.b	Notator patet imperitiam suam.	ibid.
Notator patet imperitiam suam.	ibid.	Notator qua obiecit in primatum Romanae Ecclesie.	219.c
Notator qua obiecit in primatum Romanae Ecclesie.	219.c	Notator confutatur.	ibid.d
Notator confutatur.	ibid.d	Notator perfringitur ab auctore.	220.c
Notator perfringitur ab auctore.	220.c	Notator quam insulter arguat ex styli diuersitate.	120.e
Notator quam insulter arguat ex styli diuersitate.	120.e	Notatores agrè ferunt laudes effusas Romanae Ecclesie.	221.a.b
Notatores agrè ferunt laudes effusas Romanae Ecclesie.	221.a.b	in Notatores comminatur Vigilij Papa.	369.b
in Notatores comminatur Vigilij Papa.	369.b	Notatores Politici ea sibi arroganti, quæ ad Papam spectant.	395.a
Notatores Politici ea sibi arroganti, quæ ad Papam spectant.	395.a	in Notatores, quod virgines Deo dicat a nubere non possunt.	503.d.e
in Notatores, quod virgines Deo dicat a nubere non possunt.	503.d.e	Notatores exagitantur canonibus primi Concilij Parisiensis.	502.d
Notatores exagitantur canonibus primi Concilij Parisiensis.	502.d	Notatores decipiuntur, qui non accipiunt doctrinam à Patribus.	514.b.c
Notatores decipiuntur, qui non accipiunt doctrinam à Patribus.	514.b.c	Notatores Iconoclastæ insaniunt in sacras imagines, vt heretici antiqui.	590.e
Notatores Iconoclastæ insaniunt in sacras imagines, vt heretici antiqui.	590.e	Notatores contemntes auctoritatem Papæ multis argumentis redarguntur.	682.c. 683.a.b.c
Notatores contemntes auctoritatem Papæ multis argumentis redarguntur.	682.c. 683.a.b.c	Notatores statim volunt videri Theologi, licet sint ignari.	682.e. 683.a
Notatores statim volunt videri Theologi, licet sint ignari.	682.e. 683.a	Notatores fortiter confutantur.	683.a.b
Notatores fortiter confutantur.	683.a.b		

Nouella plures Iustini Imperatoris ex sacrorum canonum prescripto.	144.b.c
Nouella Iustini Imp. in Samaritanos hereticos.	590.b
Nouerca in altum filium maligna.	121.a.b. 633.e
Nouitas est exploranda.	41.d. 76.c
Nouitate in Ecclesia introducere voluit Leontius monachus.	39.b.c
Nouitates in Ecclesia causa sunt heresum.	39.d
Nouitates nisi ex Patrum consensu non sunt introducenda.	ibid.
in Nouitatis Ecclesia edificatur basilica, & ibi reliquæ collocantur.	122.c
Numidia à Præfibus gubernanda.	224.e
Numisma Iustini, Iustini, & Theodori.	125.e
Numisma Iustini, & Athalarici Regis.	132.c
Numismata duo Iustini.	136.b.c.d
Numisma Theodati Regis.	228.b
Numisma Iustini, & Theodahathi Regis.	258.e
Numisma Clementis Papæ v. 111.	731.d
Nunehes sardus & mutus curatur oleo sancto à S. Eutychio.	525.e
Nunehes Abbas vir miræ sanctitatis.	706.d
	O:
Obedientia erga superiores commendatur.	107.c
Oblationes Iustini ad S. Petrum.	28.e
Oblationes Christianorum tantum recipi debent, & non hereticorum.	96.e
de Observantia monastica disciplina.	231.c
Occasio diuersa diuersam asserit certandi rationem.	195.c.d
Occidens illustratur sanctissimis viris.	591.c
in Occidentem Vigilij caput trahere Synodum.	421.c.d
in Occidente dominantium Græcorum flagellum fuit Totilas Rex.	341.a
Occidentis cum Oriente lacrymabile spectaculum.	465.c.d.e
in Occidente bellum Ecclesiasticum.	475.d
Occidentibus Ecclesijs privilegium concessum à Iustiniano.	232.c.d.e. 233.a.b
Occidentales Episcopus vult adesse Synodo Vigilij Papa.	421.e
Occidentales Episcopi nolunt recipere Quintam Synodum.	475.e
Occidentales Tria capitula defendebant.	383.e
Occidentale Imperium collapsum, ex quo violentas manus iniecerunt in Pontificem Romanum.	394.d
Occidentale Imperium collapsum.	556.c
Oliginta martyres necati à Longobardis.	607.d
Odia claudenda sunt cum sepultis.	131.c
Oeconomus rationem reddant de rebus Ecclesiasticis à se administratis.	147.e
Oecumenicum nomen non conuenit Episcopo Constantinopolitano.	5.a
Oecumenica, & non Oecumenica qua ratione sunt Concilia.	459.c
Oecumenici nomina sibi vsurpare voluit Ioannes Episcopus Constantinopolitanus.	681.c.d
Officia diuina per se fallere debent clerici.	148.e
Oleum nascitur ex Cruce, & ex imagine S. Mariae Virginis ad curandos infirmos.	525.b.c
Oleo sancto multi curantur infirmi à S. Eutychio.	525.a.b.c.d.e. 526.a.b.c
Oleum exundans à S. Cruce.	550.e
Oleo lampadis S. Martini curatur oculis Fortunatus.	561.d
Oleum abundat virtute sancti viri Dei.	583.d.e
Oleo benedictio curabat infirmos S. Hospitalis.	597.a.b
	f 3
	de Olla

I N D E X.

de Olla Vulcani quid senserit prius Theodoricus Rex. 117.
 c. d
 in Ollam Vulcani proiectus est ipse Theodoricus. 117. b
 Onon templum Iudeorum à Vespasiano demoliri iussu est.
 161. a
 Onus Episcopale senserunt sancti Episcopi. 154. c
 Opera bona ad Deum sunt referenda. 72. e
 Operariis suppeditatur panis indeficiens virtute Sancti viri
 Dei. 584. a. b
 Opilio Senator legatus Theodati Regis ad Iustinianum Imp.
 226. e
 ad Opilionem Senatorem scribit Ioannes Papa de fide. 216. a
 Oppressores Romana Ecclesia quales esse soleant. 116. e
 Oppressores pauperum puniendi sunt seuerè à magistratibus.
 564. c. d
 Oratio multa obtrinet. 36. e. 37. a. b. 109. a
 Oraciones cum lacrymis sepe exaudiuntur. 100. e
 Oratio Eleban à Deo exauditur. 99. c
 Oratio precedat quodlibet opus. ibid.
 Oratio Theodosij cœnobiarca. 107. c
 ad Orationem hortatio Theodosij. ibid.
 Oratio Zosimi vni sancti in clade Antiochena. 107. d
 Orationibus Clementis Pont. Max. & Catholicorum multa
 videtur Ecclesia obtinuisse. 208. e
 Orations tempore relinquendi sunt etiam Imperatores.
 164. b
 Oratione sedatur bellum inter fratres. 326. e.
 327. a
 Oratione liberatur miles ab hoste. 329. e. 330. a
 Oratione & fide liberantur Aruernenses à S. Gallo Episcopo.
 338. a
 Oratione liberatur S. Libertinus à Francis. 473. b. c
 Oratione aucta fama in necessitatibus Christianorum.
 527. a
 Oratione quantum possint Sancti. 559. d
 Oratione liberat Constantinopolim à peste S. Eutychius Epi-
 scopus. 605. c
 Oratione sancti sepe restitunt & auferunt sanitatem. 640.
 a. b. c. d
 Oratio prodest errantibus. 684. a. b
 ad Orationem hortatur Patres in Toletana Synodo Reccare-
 dus Rex. 701. b
 Oratione liberatur monachus in morte à diaboli faucibus.
 712. d. e. 713. a
 Oratio illustris femina ad martyrium ducta. 89. d. e. 90. a. b
 Oratio Aethiæ martyris ad martyrium hortatur. 91.
 c. d. e
 Oratio Totila Regis ad Pelagium diaconum. 374. a. b
 Oratio Paraverica Totila ad suos. 377. a
 Oratio Iustini ad magistratus, vt dissoluatur as alienum. 564.
 a. b
 Oratio S. Leandri Episcopi de conuersione Gothorum.
 699. a
 Oratio Reccaredi Regis habita in Synodo Toletana tertia.
 701. a. b
 Oratores antequam orationem haberent ad populum, se mu-
 niebant signo crucis. 534. c
 Oratorium S. Martini illesum à flammis. 696. a. b
 Oratorium erectum à Ioanne S. R. E. presbytero. 710. c. d
 Oratorium erectum apud Turonos ligno S. Crucis. 548. e
 Oratoria adificare prohibita hæreticis. 335. c
 de Orbis totius conuersione spem conceperunt Patres in Toleta-
 na Synodo. 699. e
 de Ordinatione Episcoporum, & quomodo sit faciendâ.
 231. a
 Orestes Patricius in S. Petri adem se recipit, Totilam vitans.
 376. e
 Orestes Episcopus tenetur alere Faustinianum Episcopatum ab-
 dicatum. 693. b

Orientalis iusta sancientes in quibus defecerint. 8. e
 in Orientalium causa Concilium Roma congregatum ab Hor-
 misda. 21. a
 Orientalis Ecclesia ab Occidentali defecerat. 19. a
 Orientalium Ecclesiarum caput Constantinopolitana Ecclesia
 dicta à Græcis. 219. b
 Orientalis Ecclesia communionem celebrauit cum Occidenta-
 li in die Paschatis. 34. a
 Orientalis & Occidentalis Ecclesia concordia in Concilio Flo-
 rentino. 714. e
 Orientales Episcopi Ecclesia pacem querunt. 17. e. 18. a
 Orientales Episcopi obediunt Iustiniano inuiti. 366. d. e
 Orientales Imperatores ab Episcopo Constantinopolitano coro-
 nabantur. 35. a
 Orientales petunt ab Hormisda, ne deleantur nomina aliquo-
 rum Episcoporum. 62. d. e
 Orientales legati Roma recedunt. 72. b. 79. e
 Orientalium rerum status. 160. b
 Orientalium epistola ad Agapetum Papam. 265. b
 Orientales rogant Agapetum, vt eos ab hæreticis liberet.
 266. d
 in Oriente fides in pristino maiest. tis sua throno collocatur.
 9. e. 10. a
 in Oriente quot Synodi fuerint ignoratur. 10. a
 in Oriente collapsus est monachismus, & instauratus in Occi-
 dente. 152. e. 153. a
 in Oriente quanta mala propter scelera & peccata. 315. e
 in Orientem immissa pestis per angelos malos. 349. c. d
 in Oriente erratum à Iustiniano de die Paschatis. 355. b
 Orientis cum Occidente lacrymabile spectaculum. 465.
 d. e
 in Orientem legatio Radegundis Regina pro ligno Crucis.
 548. b
 in Orientem alia legatio Radegundis ad Imperatorem pro gra-
 tiarum actione. 551. a. b
 Oriens illustratus viris sanctissimis. 591. c
 in Orientem reuertitur Cosiboes Rex. 606. e
 in Oriente sit Praefectus Philippicus. 686. a
 in Oriente oritur dissensio militum. 689. c
 Origenis error male defensus auctoritate Gregorij. 180. b
 Origenes in inferno comburitur. 181. d
 Origenem detestatur S. Theodosius. ibid. e
 Origenis scripta primò damnata, & post trecentos annos eius
 nomen redditum execrabile. 183. d
 Origenis damnationem procurant monachi Palaestini. 299. d. e
 in Origenis causa iudicium. 300. a. b
 in Origenem sententia lata à Memna Episc. Constantin. cum
 Pelagio S. R. E. diacono. 299. e. 300. b
 Origenem defendentes Aethiopes de allant. 300. c
 in Origenem constitutio Iustiniani Imp. ibid. d
 Origenes damnatus est mortuus, qui fuerat damnatus viuens.
 299. e
 Origenis damnatio scripta Constantinopoli, à multis subscri-
 pta. ibid.
 Origenes tradidit ea, quæ sentiant Pagani, Manichei, Ariani.
 300. e. 301. b. c. d
 Origenis blasphemia & insania in sanctissimam Trinitatem,
 & de anima. 300. e. 301. a. b. c
 Origenes plura à Platone schola desumpsit, & à Manichæis.
 301. d
 Origenis blasphemia de præexistencia animarum. ibid. e
 Origenis dementia redarguitur. 302. b
 Origenis error de anima præexistente reprobatur ex sententiis
 Patrum, & ex diuina Scriptura. 303. a. b. c. d. e.
 304. a. b. c. d
 Origenes arguitur ex parabola de Lazaro & epulone. 304. d
 in Origenem insurgunt Petrus Martyr, Athanasius, Basilium,
 Gregorius Nyssenus. 305. a. b. c. d. e.
 306. a. b

Origenes

I N D E X.

Origenes ex absurdis ab absurda se confert. 306. d
 Origenes anathematizatur Anastasius Papa. 307. a
 in Origenem Theophilus Episcopus Alexandriae. ibid. a. & Cy-
 rillus Alexandrinus. ibid. b
 Origenes minime doctor Ecclesia. ibid.
 in Origenem testimonium ex Synodali epistola Episcoporum
 Aegypti & Alexandriae. 307. d
 Origenes habuit nudam dignitatem presbyteri. 307. e
 Origenem enulsit à medio pulchre segetis Heraclæ Episcopus.
 ibid.
 Origenes Iuda comparatur. ibid.
 Origenes in Palaestinam nauigauit, & moratus est in metro-
 poli Casariensium. ibid.
 Origenis insania, quod anima è calo deciderit, & de eius præ-
 existentia. 308. a. b
 Origenis amenitas, quod caelestia corpora sint animata. 308. b
 Origenes redarguitur à S. Basilio. ibid. c
 Origenes expulsi à Dei gratia, & à sancta Dei Ecclesia.
 ibid. d
 Origenes in ipso martyrij articulo Christum abnegauit.
 309. a
 Origenes adorauit multitudinem deorum à Pagani cultum.
 ibid.
 de Origenis apostasia. ibid.
 Origenes sensu, quod damnati aliquando sint saluandi.
 ibid. b
 Origenes redarguitur ex S. Gregorij Theologi sententia. 309.
 d. e. 310. a
 Origenes reprehenditur à sancto Ioanne Chrysostomo. 310.
 c. d
 Origenem debent anathematizare, qui ordinandi sunt Epi-
 scopi. 311. a
 Origenis blasphemia de potestate Dei. 311. c
 in Origenem anathematizati. 311. d
 in Origenem & alios anathema, qui asserunt animam Chri-
 sti præexistere ante incarnationem. 311. d. e
 in Origenem quoties sit anathema repetitum. 311. d. e.
 312. a
 Origenis blasphemia, Christum crucifixum iri in futuro seculo
 pro demonibus. 311. e
 in Origenem anathema, & qui eius doctrinam tueri præsu-
 munt. 312. a
 Origenis errores collecti sunt à S. Hieronymo. 312. a
 Origenes fuit declaratus hæreticus. 312. a
 Origenes sibi sapiens, stultus. 312. b
 Origenis damnatio desideratur in Quinta Synodo. 462. d. e
 Origenis errores ex epistola Iustiniani. ibid. e. 463. d
 in Origenis errores incaute delabatur Eutychium. 653. c
 in Origenistas insurgit S. Sabas. 164. a
 Origenista expulsi à S. Sabæ. ibid. d
 Origenista heretici rursus insurgunt, mortuo S. Sabæ. 178. d
 Origenista sepe damnati, atque praefici, sepe tamen germina-
 rum. 178. e
 in Origenistas certauerunt Dionysius, Epiphanius, Hieronymus,
 & alij. ibid.
 de Origenistis predictio Ioannis. 179. a
 Origenistarum signifer Nomus Palaestinus. 179. c
 Origenista expelluntur ab Agapeto Praefecto Lawæ. 179. d
 in Origenistas labores S. Quiriaci. 179. e. 180. a
 Origenistarum errores. 180. c. d
 Origenistarum turba in monachos S. Sabæ. 182. a. b
 Origenista densis tenebris teguntur. ibid. b
 Origenista decipiunt Petrum Episcopum Hierosolymitanum.
 ibid. c
 Origenistarum furor in monachos S. Sabæ. ibid. d
 Origenistarum conatus quanto tempore durauerit. 183. c
 Origenistarum hostes SS. Theodosius & Sabas. 300. a
 ab Origenistis multa mala processerunt. 367. c
 ab Origenistis Quinta Synodus mutilata. 464. a

Ornamenta Ecclesie ab Hormisda Papa collata. 97. b
 in Orontem suum se demerferunt due femine, ne pateren-
 tur quid indecens à Persis. 328. d
 Orontius Episcopus Africanus. 47. b
 Othomanus inreconsultus hæreticus perstringitur de primatu
 Romana Ecclesia. 218. a
 Othomanus que obiecit in primatum Romana Ecclesia.
 219. c
 Othomani mendacia confutantur. 219. d
 P.
 Pagani omni magistratu & dignitate priuantur à Iustino
 Imperatore. 98. a. b
 Paganorum insanas secutus est Origenes. 301. d
 in Palaestina Sisinius Episcopus reliquit. 643. a
 in Palaestina crudelia facta Samaritanorum. 162. b. e
 in Palaestinos calumnia ad Iustinianum delata. ibid. d
 Palaestini legatos mittunt ad Iustinianum. ibid.
 pro Palaestinis exorat S. Sabas. 163. d. e. 164. a
 Palaestinam tribuit exonerat Iustinianus. 165. a
 Palaestini monachi agunt, vt damnetur Origenes. 299. e
 Palentinum Concilium celebratum sub Montano Episcopo.
 174. b
 Palladius Episcopus Santonenfis fuit in Synodo Matisconensi.
 691. c
 Palladius tenebatur alere Faustinianum Episcopum deposti-
 tum. 693. b
 Pallium Archiepiscopale significat ouem perditam, quam pa-
 stor tollit super humeros. 417. b. c
 Palmatis Senatoria clarissima femina. 29. c
 ad Palmatiam scribit Hormisda Papa. ibid.
 in Palmariam insulam deportatus Siluerius Papa. 293. c
 Pange lingua gloriosi proelium certaminis, hymnus qua occa-
 sione & à quo sit compositus. 549. e
 Panis suppeditatur operariis indeficiens virtute Sancti viri
 Dei. 584. a. b
 à Pannonia Alboinus Rex Longobardorum venit in Italiam.
 560. b. c
 Pannonia sub Prima Iustiniana. 243. a
 S. Pantaleonis martyris templum renouatum à Iustinia-
 no Imperatore. 166. c
 S. Pantaleonis edificata Ecclesia à Narsete Praefecto.
 563. d
 Papa nomen preponendum est ceteris Episcopis. 6. e. 7. a
 Papa solus irritus & confirmat omnia ab aliis facta. 9. a. b
 Papa & soluit & ligat. 10. e
 Papam venerantur Imperatores vt parentem. 17. e
 Papa sequitur vestigia prædecessorum. 21. a
 Papa auctoritas supra decreta Synodalia, & omnibus Catho-
 licis prescribit certam formam. 23. d. e
 Papa solentia in rebus agendis. 28. c
 Papam venerantur Principes. 30. b
 Papam quantum venerantur Episcopi. 30. d. e
 Papa vestigia venerantur Episcopi. 31. a
 Papa magna potestas. 33. c. 366. d. 422. d. e.
 423. c. d. 471. c. 472. c. 682. 683
 Papa congratulati sunt Episcopi de iusta pace. 35. d
 Papa est pater patrum. 35. d
 Papa vniuersalis Ecclesia Episcopus dicitur. 36. b. 682.
 683
 Papa Angelus appellatur. 43. a
 Papa quod desinit, illud Catholicum esse credendum est. 43. e
 Papa est caput Ecclesia. 35. c. d. 48. a. 682. 683
 à Papa Episcopi accipiant doctrinam. 50. b
 ad Papam sunt referenda quæstiones de fide. 55. a
 ad Papam legatos mittunt Episcopi electi. 56. d. e
 cum Papa qui non communicat, non potest dici Catholicus.
 56. d
 ad Papam

I N D E X

ad Papam mittuntur comprobandi libri interpretationum diuinae Scripturae. 57.e
Papa filij dicuntur Imperatores. 62.c.214.d
ad Papam munera mittebant Episcopi. 65.e
Papa non potest contra veritatem, sed pro veritate. 71.d
Papa curat, ne Ecclesia polluat quauis macula hereticorum. 74.b
Papa Principes erudit, vbi opus est. 74.c
Papa asidet Petro tenenti clauum Ecclesie. 76.c
Papa robur inconcussum. 76.e
Papa quanta polleat auctoritate super omnes. 77.a. 682.683
Papa nec minimum quid desleat a veritate ob gratiam Imperatorum vel Regum. 79.a
ad Papam spectat hereticos inquirere. 96.c
ad Papam perinet errantes Episcopos corrigere. 96.d. 682.683
Papa summa reuerentia est exhibenda. 105.a.b
Papam Imperator in terram promissam veneratur. 105.d
Papa electio ad Clerum spectat. 116.b
Papa electionem Ariam duo Principes sibi usurparunt. 115.e. 116.b
Papa electionem Orientales Imperatores sibi arrogarunt. 116.b
in Papa electione aut confirmatione ne se immisceant Principes: alioquin a Deo puniuntur. 116.b.c
Papa non debet sibi eligere successorem. 170.c.d.e. 171.a
cum Papa consilio omnia faciant Episcopi. 171.e
Papa subiiciendi sunt omnes sacerdotes orbis terrae. 197.c
Papam sequuntur omnes sacerdotes, & Archiepiscopi. 197.e
Papa caput est omnium sacerdotum. 199.b
Papa iudicio & sententia correcti sunt sepe heretici. 199.b
Papa interdum ex causa ea concedit, quae alias negauit. 200.e.201.a.b
Papa vt bonus pastor cum anima pascat & corpus. 210.e
Papa & discipuli sunt Praefecti prouinciarum. ibid.
Papa litera publice in Ecclesia legebantur. 215.e
Papa quantum deserat Concilium Carthaginense. 234.d.e. 235.a
ad Papam nouum mittebant Principes fidei confessionem. 236.d
Papa non destruit canones. 241.d
ad Papam spectat de lapsis decernere. 242.d
Papa pauperes curare in primis debet. 256.a
Papa modestas non ex diuitijs, sed ex Apostolica auctoritate. 259.d.e
Papa desinit sine Concilio. 262.c
Papa libellum fidei statim offerebant Episcopi electi. 263.d
Papa auctoritas tunc magis nitet, quando est oppressa. 264.e
Papa potest praesentiri falsa surreptione, sed Deus succurrit ne labatur. 273.e
Papa obediant Episcopi. 277.b
Papa est caput omnium Ecclesiarum, & illi sunt referuata omnia maiora negotia. 298.e.299.a
Papa potestas nitet etiam in vinculis, & in tribulationibus. 314.c.d
Papa appellatur Pater summus. 315.a
Papam non destruit Deus, licet sit malus. 321.d
ad Papam electum legationem mittebant Principes. 321.e. 322.a
ad Papam recurrant Metropolitani. 355.c
ad Papam quae spectant, ne sibi arrogant Principes. 395.a. 517.a
Papa tenet locum Petri. 402.d.408.d

Papa maiorem habuit potestatem a Deo, quam Propheta. 410.e
Papa auctoritatem reuerentur aduersarij. 457.e
Papa privilegia concedit Principibus. 472.c
ad Papam spectat congregare Concilia. 477.e.681.e. 682.683
cum Papa qui non habet communionem, legitimus non potest esse sacerdos. 478.a
Papa in vitio cuncta desinebantur. 520.a
ad Papam appellabant a Concilio. 571.e
a Papa accipiebant Reges auctoritatem congregandi Concilia. 577.e
Papa ad Principes legationem mittebat, cum regnare inciperent. ibid.
ad Papam mittebant professionem fidei Episcopi statim creati. 621.a.b
ad Papam referenda sunt quaestiones maiores & difficiles. 684.e
Papa auctoritate celebratum est Concilium Toletanum tertium. 698.d
Papa potest mutare voluntatem testatoris. 710.d
Papa summus pastor, & princeps Anisthes. 725.d
Parabolas Salomonis interpretatur Casiodorus. 515.c
ex Parabola de Lazaro & epulone arguitur Origenes. 304.d
Paralyticus curatur virtute S. Martini. 601.c
Paralytica virtute S. Martini conualuit. 609.d
Parisiense Concilium primum. 498.d
in Parisiensi Concilio optimi canones sanciti. ibid. d. e. nouem numero. 502.d
in Parisiensi Concilio primo fuerunt quindecim Episcopi. 502.d
de Parisiensi Concilio secundo. 500.b
Parisiense Concilium celebratum ad sedandas inimicitias Regum. 599.d
Parisiense Concilium nihil profuit. ibid.d.e
Parisiense Concilium in causa Praxeatati. 616.d
Parisiensis Synodi Actio secunda. 618.a.b
Parisiensis Synodi Actio tertia. ibid.d
Parthenius odio habuerunt Franci propter tributa a Rege missa. 415.d
Parthenius crudeliter occisus. ibid.e
de Paschali die idem omnium consensus. 53.c
Paschalis cyclus Dionysij monachi. 140.a
Paschalis computus scribitur a Casiodoro. 512.c
Pascha ab omnibus seruandum eodem tempore statuit Concilium Aurelianense. 355.c.d
in Paschalis die celebrata vinitas inter Orientales & Occidentales. 34.a
in Paschate multi baptizabantur. 52.c
de Paschatis tempore edictum Iustiniani, quo exrauit. 355.b
de Paschatis die celebrando error Pictorum Christianorum. 538.d
de Paschate altercatum est inter Hispanos & Gallos. 586.d
Pascha relictus celebrasse Gallos, fontium miraculo comprobatum est. ibid.
Paschasius Episcopus legatus Papa in Concilio Chalcedonensi. 449.c
Paschasius Alatinus Episcopus. 407.b
Passiones non fuerunt in Christo, sed pro passionibus. 517.c
Passiones hominum apparent in statu sublimi. 655.b.c
Pastor bonus cum anima pascat & corpus. 210.c
Pastor Episcopus Iconiensis subscripsit. Constituto Vigilij Papae. 455.b
a Pastore discitur tranquillitas viuendi. 592.d
Pataram venit Siluerius Papa. 294.e
Patara Episcopus loquitur cum Iustiniano Imp. pro Siluerio Papa. ibid.
Paternus Tomitana ciuitatis Antistes. 41.b
Paternus

I N D E X

Paternus accusatur a monachis Scythiae. ibid.
S. Paternus Episcopus Abrigenus fuit in primo Concilio Parisiensi. 502.b
S. Paternus laudatur a Fortunato. ibid.
Paternus vnus ex Synodo Constantinopolitana. 63.e
Patri equalis Filius probatur multis argumentis. 638.d.e. 639.a.b.c.d.e
Patres satis elucidarunt fidei doctrinam. 74.d
Patres demonstrant errorem Origenis de anima praesistente. 303.a
Patres videntur interdum contraria sentire, & tamen conueniunt. 461.c.d.e
a Patribus accipienda est doctrina. 514.b.c
Patrum doctrinam sequitur Synodus, & eam probat. 424.b
Patres offerant filios sanctis educandos. 97.d
in Patres non insurgant filij: alioquin a Deo puniuntur. 527.c.d.e
Patientia postulanda est in hac vita. 150.e
Patriarcharum hereticorum memoria damnatur. 33.b.c
Patriarcha tres Orientales subscribit edicto Iustiniani inuiti. 366.e
Patriarcha dicti sunt aliquando Archiepiscopi. 203.b
in Patriarchatum erecta Hierosolymitana Ecclesia. 464.b
ad Patriarcham Hierosolymitanum mittitur Regulus a Rege dequinde Regina pro reliquijs. 547.e
Patriarcha dictus est in schismate Episcopus Aquileiensis. 568.b.c
Patriarcha dicti sunt interdum Episcopi. ibid.b.c
Patriarchas appellabant suos Episcopos Ariani. 568.c
Patriarcha nomen tantum habebant olim Apostolica sedes. ibid.
ad Patriarium aulicum Iustini Imp. scribit Hormisdas Papa. 28.d
Patriarium mittitur a Iustino Imp. ad Vigilium Papam. 423.e
Petrus electus ad magnam sanctitatis culmen. 611.a
Paula clarissima femina epitaphium in Hispania. 351.c
Paulinus defensor Romanae Ecclesiae mittitur Constantinopolim. 37.b
Paulinus vir Consularis a Boetio liberatur. 113.a
Paulinus ex nobili Decessorum familia factus Consul. 209.e
Paulini Iugurum Consularis. 319.a
Paulinus Patriarcha Aquileiensis quanto tempore federit. 479.b.568.b
Paulinus Episc. Aquileiensis caput schismaticorum. 659.b
in Paulinum schismaticum scribit S. Gregorius Papa. ibid.
Pauli. Confessio ornata gemmis pretiosis. 112.a
S. Pauli Ecclesiam Spoletinam inuadere voluit Ariani, sed dantur panas. 583.b.c
S. Paulus sententiam mutauit, nouis emergentibus causis. 462.b
in Pauli Apostoli epistolae commentarium mittitur ad Papam comprobandum. 57.e
Paulus presbyter electus Episcopus Antiochenus. 39.a.41.a. 59.e
Paulus Antiochenus ab Imperatore laudatur. 41.a.b
Paulus Antiochenus restituit Senero. ibid.b
Paulus Episcopus Antiochenus moribus labefactatus apparuit. 79.b
in Paulum multa querela & libelli dati sunt Apostolicae sedis legatis. ibid.
Paulus sponte se abdicat. ibid.
Pauli crimina fuerunt enormia. 79.d
in Paulum Episcopum Antiochenum Dei vincta. 79.d.e
Paulus hominum sententiam euitauit, sed Dei iudicium non effugit. ibid.
Paulus quanto tempore federit. 79.e
Paulus satellites Vitaliani occiditur. 54.e

Pauli Praefecti Laura simplicitate abstantur heretici: 179.b
Paulus Abbas Tabemensium creatur Episcopus Alexandrinus. 284.b
Paulus a monachis spretus venit Constantinopolim, vt pro se ageret apud Iustinianum. ibid.c
Paulus Episcopus Alexandrinus exulare cogitur. 290.a.b
Paulus Episcopus Alexandrinus damnatur. 290.c.d
Paulus diaconus Vigilij Papa. 399.b
Pauli Episcopi Nagran corpus effoditur & comburitur ab impio Dunaan. 87.d
Paulus Episcopus Vlpianensis subscribit Constituto Vigilij Papae. 455.c
Pauli diaconi historia de Narsete improbat. 555.a
Paulus diaconus errat in tractatione trium capitulorum. 679.e
pro Pauperibus agrotis hospitium constructum a Iustiniano Imp. 166.d
in Pauperes elemosyna distribuatur a Principibus, & ab Episcopis. 500.d.e
Pauperes oppressi a potentioribus. 564.a.b.c.d
Pauperes superbos odit Deus. 518.a
Pauperum hospitium opprimebantur a Rufoleuo. 609.d
Pauperes pascantur ab vnaquaque ciuitate. 569.e
Pauperibus Theauri sunt erogandi. 625.a
Pauperibus qui succurrunt, opulentes sunt. 625.a.b.c.d
in Pauperes liberalitas Tiberij Imp. commendatur. ibid.
Pauperibus succurrere debent Principes. 108.c
Pauperibus succurrant Episcopi. 211.d
Pauperibus erogentur Ecclesiae facultates. 230.b
Pauperum cura Pontifici Romano incumbit. 256.a
Pauperum causa cognita in Valentiniana Synodo. 696.d
Pax Ecclesiae quaritur a Iustino Imperatore, & ab Orientalibus Episcopis. 17.e.18.a
de Pace plura inter Orientalem & Occidentalem Ecclesiam. 19.d.e
ad Pacem omnes hortatur Hormisdas Papa. 25.26. 27.28
Pacem qui exoptat, professionem Catholicam non recusat. 28.b
Pax inter Orientales & Occidentales facta est in die Paschatis. 34.a
de Pace inita gaudium. 35.a.b
Pax magnum gaudium affert. ibid.a.b.c.d
pro pace Deo gratiae reddita. 37.d
Pax ibi esse solet frequenter, vbi boni sunt Principes. 65.a
Pax incassum ab eo recipitur, qui contemnit pacis praescripta complere. 69.a.b
Pax firmatur a Iustiniano Imp. cum Persis. 177.b
Pax inter Iustinianum Imp. & Arbaricum Regem, sine praedictio Catholicae fidei. 132.b.c.d
Pax Ecclesiae est salus Imperij. 413.b
Pacem exoptat Totilas Rex a Iustiniano. 379.a.b
Pax conciliata inter Francos & Gothos nuptijs Brunichildis. 556.e.557.a
Pacem redimit Sophia Augusta a Cosroe Rege Persarum. 598.d.e
Pax oritur inter Reges Francorum virtute S. Martini. 601.c
Pax stabilitur inter Chilpericum & Childbertum Reges. 645.d.e
Pacem maxime diligebat Reccaredus Rex. 695.c
a Peccatis multa mala oriuntur. 315.d.e.316.a.b
Peccata causa fuerunt, vt daretur robur hostibus. 589.c.d
Peccata causa sunt sepe ruinarum. 596.b
Peccata interdum causa sunt terramotus, famis, & pestilentiae. 490.b
Peccata punit Deus, licet interdum non statim. 600.b
Peccata

I N D E X.

Peccata clericorum sunt acrius puniend. 695.b
Peccati culpa cum dimittitur, non semper dimittitur pena. 508.c
à Peccatis purgat Orbem Iustinianus. 253.b
Peccata Dei iudicio saepe deteguntur. 688.a.b
Peccatores à Deo puniuntur. 485.a.486.a.b
Peccatores canent ne incipiant Labi. 72.a.b
Peccatores nunquam sunt spernendi. 291.a.b
Peccatores flagellis nonnumquam conuertuntur. 597.d.e. 598.a.b
de Pecunia in consecratione soluenda. 203.a
Pecuniam appetunt Reges. 348.d.e.349.a
Pecunia contemnitur à seruis Dei. 163.d.342.e
Pecunia iniqua respicitur à Sanctis. 599.e.600.a
Pelagius Episcopus Azanianus. 4.e
ad Pelagium scribit Ferrandus, an liceat aliquem condemnare post mortem. 152.d
Pelagius diaconus S.R.E. legatus Agaperi Papae. 242.d
Pelagius S.R.E. diaconus legatus Apostolicus in Concilio Constantinop. sub Menna. 274.c
Pelagius diaconus Apocrypharum trium Romanorum Pontificum. 284.e
Pelagius Gazam profectus ad deponendum Paulum Alexandrinum. 290.e.d
Pelagius diaconus legatus Apostolica sedis interpellatur à monachis Palaestinis aduersus Origenistas. 299.d.e
Pelagius cum Menna sententiam fert in Origenem. 300.b
Pelagius S.R.E. diaconus Romam redijt. 358.b
Pelagij studia aduersus decretum Iustiniani de fide. 367.d
Pelagius studet armare contra edictum Iustiniani Africanos Episcopos. 367.d
Pelagij diaconi legatio ad Totilam Regem. 373.e
ad Pelagium oratio Totila Regis. 374.a.b
Pelagius à Totila laudatur. ibid.
Pelagij diaconi responsio ad Totilam. 374.e.375.a
Pelagius pro Romano exorat Totilam, & ipsam miorem reddit. 377.a.b
Pelagius mittitur legatus ad Iustinianum à Totila Rege. 378.e
Pelagius rogat pro captiuis, & à Totila obtinet quod vult. ibid.
Pelagius subscripsit Constituto Vigilij Papae. 455.e
Pelagius diaconus in suspensionem adductus, ne Vigilio mortem intulerit. 470.c
Pelagius Papa creatur. 472.d
Pelagius à quibus Episcopis sit ordinatus. ibid.
Pelagius se purgat à calumnia sibi illata de morte Vigilij. ibid.d.e
Pelagius recipit Quintam Synodum. 473.a
Pelagius laborat pro Quinta Synodo. 476.d
Pelagius Narsetem excitat aduersus Episcopos schismaticos. 476.d.e.478.b.c.d
ad Pelagium recurrunt populi. 478.a
Pelagius per Narsetem multum profecit. 479.b
Pelagij Papae epistola ad Sapandum Episc. Arelat. 479.c. 480.c.481.a.b.496.b
Pelagij Papae epistola ad Childebertum Regem. 480.a. 481.d.482.b
Pelagij Papae epistola ad Tuscia Episcopos. 483.a
Pelagij Papae ad vniuersum populum Christianum de Catholica fide epistola. 483.e
Pelagius Papa ob recepitam Quintam Synodum à schismaticis culpatur. 482.a.b.c.d
Pelagius Papa à calumniis schismaticorum se purgat. 482. 483.484.
Pelagij Papae ad Childebertum Regem de Catholica fide epistola. 496.e
Pelagij Papae fidei Catholica confessio. 497.a
Pelagij Papae obitus. 493.e

Epitaphium. 494.b
Pelagus quanto tempore sederit. 493.e
Pelagus basilicam S.S. Apostolorum cepit. 494.a.d
Pelagij epistola ad Vigilium scripta est aubia. 495.a
ad Pelagium legatio Childeberti Regis. ibid.e
Pelagus duas ordinationes habuit. 498.d
Pelagij Papa librum mittit S. Gregorius ad Hibernos pro Quinta Synodo. 460.c
Pelagus Secundus Papa creatur. 601.a.b
Pelagus vitur consilio & auxilio S. Gregorij. ibid.b
Pelagus librum edidit pro Quinta Synodo. ibid.
Pelagus Papa scripsit epistolam ad Benignum Archiepiscopum de translatione Episcoporum. 619.d.710.e
Pelagij epistola ad Italia Episcopos. 625.d
Pelagus mittit Apocrypharum Constantinopolim S. Gregorium diaconum. 629.a.b
Pelagij Papa epistola ad Gregorium diaconum de Longobardis. 647.b
ad Pelagium mittit clauem auream Antharit Rex Longobardorum. 649.a
Pelagij iussu scribit Gregorius aduersus schismaticos. 659.b
de Pelagij Papae epistola ad Eliam. ibid.d
Pelagij Papae epistola ad Ithria Episcopos. 660. & seq.
Pelagij Papa summa conuertendi schismaticos cura. 662.c.d
Pelagus per Exarchum exagitat schismaticos. 679.a
Pelagus Papa vocat ad vnitatem Ecclesiae Hibernos Episcopos. 659.c.d
Pelagus irritam reddit Synodum Constantinopolitanam à Ioanne congregatam. 681.b.c.d
Pelagus ratam habet sententiam pro Gregorio Episcopo Antiocheno. ibid.
Pelagij epistola ad Episcopos ad Synodum Constantinopolitanam vocatos. 681.e.682.a
Pelagus exoptat Ecclesiae pacem. 682.a
Pelagus demonstrat tantum esse Romani Pontificis generalem Synodum congregare. ibid.b
Pelagus irritat Constantinopolitanam Synodum. ibid.
Pelagus comminatur excommunicationem in Ioannem Episcopum. ibid.
ex Pelagij Papae epistola multis argumentis redarguuntur haeretici, qui oppugnant auctoritatem Papae. 682.e.683.a.b.c
Pelagus Papa insurgit in Ioannem Constantinopolitanum, qui sibi arrogauit nomen Oecumenici. 5.a.682.a.b
Pelagus aperit insidias diaboli in Ecclesia. 683.e
Pelagus detegit fictam humilitatem Ioannis Episcopi Constantinopolitani. 683.e.684.a
Pelagus demonstrat quomodo diabolus per superbiam tendit sepe viros optimos. 684.a
Pelagus admonet Episcopos ne obediant Ioanni Constantinopolitano Patriarchae. 684.b
Pelagij responsio ad consultationem de prouinciis. 684.c.d
Pelagus lue inguinaria moritur. 709.d
Pelagus quo tempore mortuus sit. ibid.
Pelagij tempore maxima pluuia. 710.a
Pelagus argenti tabulis ornavit Confessionem S. Petri. ibid.
Pelagus domum suam fecit xenodochium pauperum senum. ibid.
Pelagus fecit cimiterium beati Hermetis. ibid.
Pelagus adificauit basilicam S. Laurentij, & eius sepulchrum tabulis argenteis exornauit. ibid.
Pelagus congregauit Concilium Romanum. ibid.
Pelagij litterae ad Germaniam & Gallia Episcopos de Praefationibus Ecclesiae. 710.b
Pelagus duas ordinationes fecit. ibid.d
Pelagij Papae ad Archiepiscopum Benignum epistola. 710.e

Pelagia-

I N D E X.

Pelagianos sapienter expugnat Fulgentius. 82.d
in Pentecoste baptizantur Iudaei à S. Auto. 611.d
Peredus vir fortissimus adulterium imprudens commisit cum Rosmunda Regina. 573.c
Peredus Alboinum Longobardorum Regem interfecit. ibid.
Peregrinatio ad limina Apostolorum ad sanandos infirmos. 596.e
Peruinus Celsi successor armatur in Gallia aduersus Longobardos. 597.c
Peruinus redditur cecus, & à S. Eutychio liberatur. 526.d
in Peruino vindicta S. Polientii martyris. 138.a
Peroratio Auditoris cum gratiarum actione. 720
Perpetuus Turonensis Episcopus statuit ieiunium ante Natalem Domini. 626.c.d
Persamena dicta est Armenia Maior. 580.b
Persarum Rex scribit ad Iustinum Imperatorem de Lazorum Rege. 84.c
Persarum Rex rogatur à Dunaan, vt Christianos perdat. 94.b.c
Perse & Romani, facti sunt inimici. 84.d
Perse bellum excitarunt contra Lazos ad fidem conuersos. ibid.
Perse caduera mortuorum proiciunt canibus & auiibus. 85.a.470.a
cum Persis pacem firmat Iustinianus. 177.b
Persarum Rex mittit exercitum in Imperium Rom. 347.b.c
Persarum Regis tertia expeditio in Romanos. 348.c
ad Persas se conferunt philosophi, reliquii Christianis; sed eorum mores per se reuertuntur. 469.d.e.470.a
Perse vincuntur à Iustino. 486.b.c
Perse deuastrant Romanum Imperium. 588.e
Perse vniuersam depopulati sunt Syriam. 589.e
Perse admirantur virtutes Gregorij Episcopi Antiocheni. 579.c.d
à Persis afflicti Armeni. 580.c
Persarum Principes trucidati ab Armenis. ibid.
Perse superantur à Romanis. 606.d
in Persarum fines incursionem facit Iustinianus Dux Romanorum. 606.e
cum Persis pugnat Mauritius Dux, & eos vincit. 627.c.d
Perse consulebant magos, à quibus sunt decepti. 707.o
Perficum bellum inchoatum à Iustiniano Imp. 134.e
de Perficis rebus sollicitudo Iustiniani quibus ostensa signis. 136.a.b.c
in Persico bello auxiliatus est Iustiniano Imperatori Erulorum Rex. 136.e
Perficum bellum prosperè gestum. 707.c.d
in Persico bello creatus Magister militum Mauritius. 626.e
in Perside Manichaei omnes occiduntur. 98.d
in Persidem progressus Philippici Praefecti Orientis. 691.a
Persecutio Dunaan Regis in Christianos. 87.88. & seq.
Persecutio excitata per Theodorum Episcopum Casariensem in Vigilium Papam. 380.b.c
Persecutio Iustiniani in Episcopos Orthodoxos. 519.c.d
Persecutio excitatur in Hispania à Leuigilo Rege Ariano. 636.a.b
de Persecutione magna Longobardorum. 581.b
de Persecutione mota in suum Episcopum luit panas populus Antiochenus. 685.b.c
ex Persecutione crescit Ecclesia. 699.b.c
Persecutor quidam Longobardus voluit interficere S. Hospitium. 596.e
Persecutoris dextera dirigitur suspensa, que sanatur à S. Hospitio. ibid.
Persecutor abiecta impietate fit monachus. ibid.c.d
Perseone nomine abutuntur haeretici. 46.c

Pertinaces sunt coercendi legibus saeculi. 283.b
Persium obicit Totilas Rex Gothorum, ac cepit. 356.e. 357.a
Persium Episcopum occidit Totilas. 357.b
Pestilentia Alemannos milites templi diripientes inuasit. 473.c.d.e.474.a
Pestilentia inuasit Romam, & eam depopulatur. 709.c.d
Pestilentia tempore sagitta caelitus missa in homines. 713.c
Pestis dira Italiam vexat. 317.b.c
Pestis missa in Orientem per angelos malos. 349.c.d
Pestis effectus mirandi. 349.d
Pestis ad annos plurimos propagata, & totum ferme terrarum orbem occupauit. 350.a
à Peste liberantur Constantinopolitani intercessionem beatae Mariae. ibid.b
Pestis & bellum Constantinopolim urget. 489.d.e
Pestis persae propter peccata. 490.b
Peste moriuntur Clodobertus & Dogobertus filij Chlperici Regis. 632.c.d
Peste interijt impia Austregildis Regina. 634.a
Pestis inguinaria vexat Italiam. 536.b.c
Peste percussus puer, & de eo prodigium. 536.e.537.a
Pestis peruasit Gallias & Germaniam. 537.a.b. 632.c.d
Pestem effugiunt Rhemenenses ope S. Remigij. 537.b
à Peste liberat Treuerenses S. Nicetius. ibid.c
à Peste liberantur Constantinopolitani precibus S. Eutychij. 605.c
Petra Ecclesia si concutitur, exagitur totus Orbis. 412.c
in Petram insaniens Theodoricus pessumuit. 95.d
Petrita, & Paulita haeretici qui. 249.e
S. Petrus & soluit, & ligat. 10.e
ad S. Petrum oblationes mittit Iustinianus Comes. 288.b.c
S.S. Petro & Paulo Iustinianus Ecclesiam construxit. 43.d
S. Petro tenenti clauem asidet Papa. 76.e
S. Petri basilica obtulit pulcherrima munera Iustinus Imp. 96.e
S. Petro consecrabantur primitiae Imperij. 17.c
S. Petro obtulit munera Theodoricus Rex Italiae. 96.e.97.a
S. Petro munera offert Iustinianus. 198.d
ante S. Petri atrium affixum edictum Athalarici Regis contra simoniacos. 204.a
S. Petri confessiones vniuersitas appetit videre. 211.a
S. Petrus & Paulus patroni Urbis. 227.d
sub S. Petri protectione murus Roma. 292.a
S. Petrus ceteris Apostolis praeminet, & est caput omnium Apostolorum. 298.e
S. Petri successore non destituit Deus, licet sit malus. 321.d
S. Petro pulchra dona offert Belisarius. 352.a.b
S. Petri locum tenet Papa. 401.d.408.d
S.S. Petri & Pauli Ecclesia erecta à Felice Nannetensi Episcopo. 593.e
S.S. Petri & Pauli Ecclesia frequentes, & praesertim in Gallia. 594.a.b.c
in S. Petri Ecclesia Parisi celebratur Concilium. 616.d
de S. Petri clauo grande miraculum. 648.e.649.a
S. Petri aliam clauem fecit Antharit Rex, & misit Pelagio Papa. 649.a
S.S. Petri & Pauli patrocinio defenditur Roma. ibid.b
S. Petri confessionem ornavit tabulis argenteis Pelagus Papa. 710.a
S. Petri erat Ruthenorum regnum. 723.e
Petrus intrusus in Ecclesiam Apamae. 12.c
Petri Apamei scelera & turpitudines innumera. 12.e. 13.a
Petrus in monasteria qua scelera perpetravit. 13.e
Petrus interfici iubebat monachus Orthodoxos. 13.e.14.a
Petrus Alexandrinus Origenista detegitur, & à conventu monachorum expellitur. 181.a

Petrus

I N D E X.

Petrus alius Origenista expulsus.	ibid.	Philippicus mittit exploratorem Heraclium.	ibid.a
Petrus Antiochenus hereticus.	22.a	Philippus Episcopus Viennae.	626.b
Petrus Notarius S. Romanae Ecclesiae.	30.a	Philippus Rex Hispaniarum iure laudatur.	520.c
Petrus sacerdos insignis legatus ad Iustinianum missus à Theodato, & à Gualina.	228.a	Philosophi, relicti Christianis, ad Persas se conferunt.	469.d.e
Petrus Episcopus legatus ad Ioannem Papam.	234.d	Philosophi, relicti Persis, ad Christianos reuertuntur.	470.a
Petrus legatus Iustiniani ad Theodatum Regem.	257.b	Philumenus mittitur à S. Theodoro ad Mauritium Imperatorem.	658.d
Petrus tractat conditiones pacis Theodatus Rex.	ibid.	Phocas Magister militum vnus ex Decemviris.	156.d
Petrus rex legatus ad Iustinianum ad Theodatum.	258.a	in Picentibus quinquaginta milia hominum pra inedia interierunt.	317.c
Petro & Tomaci praecipit Casiodorus, vt vasa sacra Ecclesia restituant.	259.b	Pictaniensibus inferitur magna clades à Chilperico Rege.	599.d
Petrus hereticus damnatur ab Apapeto Papa.	262.b	Pictor delens Veneris imaginem malè à demone tractatur.	526.b.c
Petrus Episcopus Hierosolymitanus decipitur ab Origenista.	182.c.d	Pictoris manus sanata à S. Eutychio.	ibid.
ad Petrum Episcopum Hierosolymitanum scribit Agapetus Papa.	263.e	Pictorum gens in Britannia conuersa est à S. Columbano.	538.b.c
Petrus Episcopus Hierosolymitanus praesuit Concilio.	283.e	Pictorum Christianorum error de die Paschatis celebrando.	538.d
ad Petrum Hierosolymorum Episcopum epistola Menna Constantinopolitani Episcopi.	279.b	Pictorum gens correcta, & ad canonicum Pasche diem translata.	ibid.
Petrus Hierosolymitanus Episcopus mittitur, vt auferat pallium Paulo Alexandrino.	290.d	Pictura insignis de duobus victoriis Iustiniani per Belisarium obtenta.	331.a.b
Petrus Episcopus Hierosolymitanus subscribere noluit edicto Iustiniani.	367.a	Pietas in bello quantum possit.	82.a
Petrus Episcopus Hierosolymitanus moritur.	372.c.373.a	Pietas ab hereticis simulatur.	269.a.b
Petrus Apostolica sedis Notarius.	274.d	Pietas plerumque victoriam parit.	486.b.c
in Petrum & ceteros hereticos exclamat Synodus Constantinopolitana.	277.a	Pietas Regis Aethiopum in expeditione paranda contra Homeritas.	99.b
in Petrum & socios sententia Menna & Synodi Constantinopolitana.	278.b	Pietas in pauperes maximè commendatur.	566.e.567
Petri martyris testimonium aduersus Origenem de anima praesentia.	305.a	sub Pio Papa Quinto Christianorum victoria naualis.	208.c.d
in Petrum Apamenum anathema Vigilij Papa.	323.d	Pistus diaconus Ecclesiae Thelmissensis.	333.c
ad Petrum Praefectum Praetorij multas constitutiones mittit Iustinianus Imp.	334.a.b.c.d.e	Placidina vxor Leonij femina clarissima.	544.b.c
Petrus misit ad Episcopum Phari, vt ad se mitteret Abbatem Georgium.	372.e	Placidina fuit comes inuidua in bonis operibus Leonij.	ibid.c.d
Petrus Exconsul mittitur ad Iustinianum ad reuocandum Vigilium Papam.	411.c	Placidus offertur S. Benedicto à Tertullo patre viro clarissimo.	97.d
Petrus Patricius mittitur ad Iustinianum Imp. ad Vigilium Papam.	423.e	S. Placidus factus martyr in Sicilia à pyratibus.	336.e
Petrus S.R.E. diaconus subscripsit Constituto Vigilij Papa.	455.e	in S. Placidi Actis inueniuntur aliqua commentitia.	337.a
Petrus presbyter S.R.E. mittitur ad Pelagio contra pseudoepiscopos.	478.c	Plato Episcopus Gratianopolitanus.	4.e
Petrus Abbas Tripolitani in Africa.	514.d	Plato philosophus affirmavit animas priores corporibus.	463.c
Petrus filius Androgini precibus S. Eutychni nascitur.	525.a.b	Plato dilatatit insaniam Paganorum.	301.d
ad Petrum subdiaconum scribit S. Gregorius de continentia subdiaconorum.	707.b	à Platonis schola Origenes plura.	ibid.
Petrus familiae Ecclesiasticae Maior cur in inferno puniatur.	713.e.714.a	Plato Archidiaconus Turonensis testis in Gregorium Episcopum.	630.b
Phantasiae dicti sunt aliqui heretici.	54.c	Plotinus affirmat animas priores corporibus.	463.d
Phare ciuitas regia Dunaan capta ab Elesbaan Rege Aethiopyum.	100.c	Pluuia magna Pelagij tempore.	710.a
Phatuarsa filius Regis Persarum à Manichaeis seductus.	98.c	Poenam damnatorum, & gloria beatorum aeterna.	309.c.d
Philippicus dicit in matrimonium Gordiam sororem Mauritium Imperator.	686.a	Poenis se ipsos afficiunt impij.	470.c
Philippicus fit Praefectus Orientis.	ibid.	Poenam peccati non semper dimittitur, licet culpa dimittatur.	508.c
Philippico nolunt obedire milites in Oriente.	689.c	Poenam sequitur impius, & praemium Orthodoxos, si boni sunt.	704.e
Philippico conciliantur milites per Gregorium Antiochenum Episcopum.	ibid.c.d	Poenam inferni aliquibus ostensa, vt corrigantur.	713.b.c.d.e
Philippici progressus in Persidem.	690.a	Poenam inferni ostensa, vt corrigantur.	714.a
Philippicus aduersus Persas armatur.	707.c	Penitentia cuiusdam sancti monachi per quadragintaquinque annos in turricula clausi.	99.c
Philippicus duci venerandam Christi imaginem per exercitum.	707.d.e	Penitentiam in morte differre valde periculosum.	116.e
Philippicus victoriam obtinet.	ibid.	117.a.640.a.b.c.d.649.b.c.d	
Philippici metua Romanus exercitus in discrimen coniectus.	708.a.b	de Penitentia Belisarij.	294.b
		Penitentiam agant peccatores, alioquin à Deo punientur.	600.a
		Penitentiae spatium referuandum est se emendantibus.	408.c.d
		Penitentia Theodori Caesariensis Episcopi.	412.d
		Penitentia Menna Episcopi Constantinopolitani.	413.a
		Penitentia Mariae Aegyptiaca, & Mariae Tarfensis.	109.c.d.e
		Peni-	

I N D E X.

Penitentia Chilperici Regis, & Fredegundis Reginae.	632.e	ad Praefectos ciuitatum scribit Hormisdas Papa pro legatis Apostolicis.	28.e.29.e
Penitentia reddit ex paricida sanctum.	121.b.1.d.e	Praefecti prouinciarum discipuli sunt Pontificum.	210.e
Penitentium vera exempla.	109.c.d.e	Praefecti quid agere debeant.	211.b
Penitentibus femina monasterium aedificat Iustinianus.	253.b	Praefecti Cappaloces infamati.	157.d.e
Penitentes à tribulationibus liberantur.	486.a	Praefecti prouinciarum corrigendi ab Episcopis, & nisi resipuerint, excommunicandi.	705.e.706.a
Penitentes ab Ecclesia sunt recipiendi.	451.a.b	Praefectorum emendatione Reipublice bene consultum.	231.d
Politici Nouatores ea sibi arrogant quae ad Papam spectant.	395.a	Praefectorum inspectores Episcopi constituuntur.	231.b
Pollio subdiaconus missus ad Hormisdam Papam à legatis.	34.b	Praefecti prouinciarum praesentem iuramentum Metropolitano.	232.c
S. Polyeuctus martyr colitur Constantinopoli magna ueneratione.	137.e	Praefecti prouinciarum quale iuramentum prestare debeant.	ibid.
S. Polyeuctus in periuros est vltor, & quid ipsis venientibus ad eius templum accidat.	138.a	Praefectura Praetoriana constituitur in Africa.	224.e
S. Polyeucti camera à Iuliana auro refta.	ibid.a	pro Praefectura nihil soluendum st. aruit Iustinianus.	231.e
Pompeius V.C. scribit ad Hormisdam Papam.	36.b	Praefectura Vrbi concessa à Iustino pro defensione oppressorum.	564.d
Pompeius congratulatur Hormisdas de pace.	ibid.	Praefecturam Vrbanam administrant sanctus Gregorius Papa, & quo tempore.	620.d.e
ad Pompeium scribit Hormisdas Papa.	38.e	Praefecti labefacti malis moribus causa sunt ruinarum.	79.a.b
Pompeius Senator occurrit legatis Papa.	31.d	Praemium sequitur Orthodoxos, si boni sunt, & pana impiis.	704.e
Pompeij theatrum reparatur à Theodorico Rege.	118.b	Praparatio sancti Fulgentij ad futurum transitum erit.	150.d.e
Pompeius nepos Iustiniani conuatur in ipsum propter regnum.	174.e	in Prarogatiuas Romanae Ecclesiae frenit hereticorum turba.	213.b
Pompeius conuurationis penas luit.	ibid.175.a	Prasentinus Iudex rogatus sacri Praetorij.	156.d
in Ponte Aeniens monumentum Narsetis.	532.b.c	Praesides prouinciarum corrigantur ab Episcopis, ac si opus sit, excommunicentur.	705.e.706.a
de Ponte, qui ab iniquis non poterat pertransiri, ostensa visio militi.	713.d.e	de Praescriptione constitutio Iustiniani Imp.	336.a
Ponti Ecclesia non vult expungi nomina suorum Episcoporum.	65.b.66.d	de Praescriptione centum annorum constitutio Iustiniani. ibid.	
in Ponto praedixit Eutychnus Episcopus Mauritio, ipsum futurum Imperatorem.	628.b	Praetextatus Rothomagensis Episcopus fuit in quinta Synodo Aurelianensi.	415.b
in Pontium insulam missus est in exilium Siluerius Papa.	293.c	Praetextatus Episcopus Rothomagensis fuit in primo Concilio Parisiensi.	501.d
Pontiani Episcopi Africani epistola ad Iustinianum Imperatorem.	368.a.b	Praetextatus Episcopus Rothomagensis fuit in secunda Synodo Turonensi.	569.a
Pontianus non putat mortuos dammandos.	ibid.c	Praetextatus Episcopus Rothomagensis accusatur à Chilperico Rege in Concilio Parisiensi.	616.d.e
Pontificum partes non sibi arrogent Principes: alioquin labuntur.	516.e	Praetextatus suam causam agit.	ibid.e
Pontifex Romanus. Vide, Papa.		Praetextatus accusatur furti à Chilperico Rege.	618.c.d
Populus vniuersus pro arbitrio mouetur à clericis.	27.e	Praetextatus seductus confitetur peccata quae non commisit.	618.d.e
Populi recurrit ad Pelagium Papam aduersus schismaticos Episcopos.	478.a	Praetextatus detruditur in carcerem, & deinde in exilium.	619.a
Populus Constantinopolitanus ad meliorem frugem conuersus.	487.b.c	Praetextatus Episcopus fuit in Matiscouensi Synodo.	692.b
Populus liberet sequitur sanctos Episcopos.	603.d.e	Praetextatus in Synodo Matiscouensi recitat orationes.	693.c
Populus Antiochenus luit penas de persecutione mota in suum Episcopum.	685.b.c	Praetextatus Episcopus duu fatigatus odio per fida Fredegundis.	697.a
Populi Constantinopolitani zelus aduersus impios.	614.e	Praetextatus reprehendit Fredegundem quasi alteram Iezabebem.	ibid.a.b.c
Possessor Episcopus Africanus.	57.b	Praetextati constantia.	ibid.b.c
Possessor ad Hormisdam Papam scribit.	ibid.	Praetextatus percutitur ab impio sicario.	ibid.c
Potentes ne se erigant contra clericos.	340.b	Praetextatum vulneratum visitat impia Fredegundis.	ibid.d
Potentes sulci fauore Regum vsurpant aliena bona.	692.e	Praetextatus etiam in morte redarguit Fredegundem.	ibid.
Potentiores opprimunt pauperes.	564.d. qui interdum lauant penas.	Praetextatum sepultura mandata Romanbarius Episcopus Constantinensis.	697.d
Potestas Papa magna est.	33.c.d	Praetextatus inter martyres colitur.	ibid.e
de Potestate Dei blasphemia Origenis.	311.c	Presbyter Episcopus suum contemnens à communione Ecclesiae se suspendit.	402.c.d
Potestatis insolentia frenanda est ratione.	656.a.b	Presbyteros à se recedentes excommunicat Vigilus Papa.	408.b.c
Potestas aribus philosophiae est gubernanda.	ibid.	Presbyter hereticus irridere vult presbyterum Catholicum.	640.d.e
Potestas à Deo data est maior Papa, quam Prophetis.	410.e	in Presbyterum hereticum retorquetur ludibrium.	ibid.d
Predicatio fit eadem, vbi vna est forma veritatis.	74.e	Presbyter hereticus prouocatur ad miraculum à diacono Catholico.	641.b.c
Predicatio in Ecclesia quam vilis.	211.d.e		
de Praditionibus eorum qui sunt proxime morituri.	715.b		
Pradictio sancti Cypriani de liberatione Africa.	178.a		
de Praesistentia anima error Origenis.	301.e.302.		
	303.304		
Praetoribus nouem utebatur in Missa Ecclesia Romana.	710.b.c		

I N D E X.

Presbyter hereticus mittit manum in aquam ferventem, & eius caro liquefit. ibid.e
de Presbyterorum aetate constitutio Iustiniani Imp. 334.b
Preciosus Abbas monasterij sancti Gregorij. 622.c
Primasius Aduemetinus Episcopus. 407.b
Primasius clarus inter scriptores Ecclesiasticos. ibid.e
Primasius Episcopus Aduemetinus subscripsit Constituto Vigilij Papae. 455.d
Primasij scripta in bibliotheca Casiodori. 514.c
de Primatu Ecclesiae Romanae scripsit S. Fulgentius. 48.a
Primatus Romanae Ecclesiae pluries testatur. 218.c.d
Primatus Ecclesiae Romano ubique elucet. 219.a.b
Primitiae Imperij sancto Petro consecrabantur. 17.c
Primofus Episcopus Carthag. legatum misit ad Quintam Synodum Sextilianam Episcoporum Tunecensem. 422.e
Principatus quae sint firma munimenta. 38.a
Principatus prouectus est religionis augmentum. 237.a
cum Principibus maximè possunt alicui. 28.d
Principum obsequia erga Romanum Pontificem. 30.b
Principum hereticorum nomen è Diptychis debebatur. 33.b.e
Principes maximi petebant à Papa vela apposita sepulchris Apostolorum. 42.e
Principes iustus ministros interdum habet iniustos. 52.e
53.a
Principes boni causa sunt ut ciuitates pacificè gubernentur. 65.a
Principes prudentes sint in petendo aliqua à Summo Pontifice. 72.a.b
Principes cogant subditos errantes, & non sequantur. 73.c.d
Principes à Papa erudiuntur. 74.c
Principibus resistit Papa, dum à veritate descedunt. 79.a
Principes infideles interdum insurandum & fidem non seruant. 87.c
Principes aquirari studentes vtilitatem Reipublicae afferunt. 95.d
Principes munera honorifica offerebant Ecclesiis. 96.e.97.a
Principes exagitant hereticos & expellant omnes. 103.c.d. 164.a.c
Principes Papam summa obseruantia colant. 105.d
Principes miseris praesto sint elemosinis. 108.c
Principes Romanam Ecclesiam inuadentes qualiter à Deo puniuntur. 116.c
Principum verum exemplar Iustinianus Imp. in sui Imperij initio. 133.d.e
Principes interdum opes subditorum volunt. 138.b
Principes Nouatores deteriores sunt Principibus Arianijs. 140.a
Principibus nulla facultas decernendi de rebus Ecclesiasticis. 145.d.e. alioqui errant. 355.b
Principes sacerdotum magis optauerunt, quam sacerdotes principatum. 145.d
Principes in causa fidei ab Episcopis iudicantur. 145.e
Principes interdum quibus hominibus vtantur. 157.b.c.d
Principes venerentur sanctos. 162.e
pro Principibus etiam Arianijs rogauerunt Deum Patres in Synodo. 174.b
Principes diu meditentur seria. 176.e.177.a
Principes consulant Senatam. 177.c
Principes audiant sanctos, & eorum orationibus nitantur. 177.d.e.178.b
Principes non iudicent nisi laicos. 203.b
Principes antequam bella tractent, sibi concilient nomen diuinum. 204.e.205.a.b
in Principe nihil magis praefulget, quam recta fides. 213.a
Principes quas gratias Deo agere debeant. 225.a.b
Principes mittebant fidei confessionem ad nouum Papam. 236.d.e
Principum leges probantur ab Ecclesia, si imitantur sacris canonibus. 237.c.d

cum Principibus liberè agendum in rebus fidei. 261.d.e
Principes concordés sint cum sacerdotibus. 281.d
Principes legationem mittebant ad Papam electam. 321.e
Principes Nouatores sacrilegi, quia res Ecclesiasticas sibi vsurpant. 340.c
ad Principes non spectat condere leges Ecclesiae. 365.e
Principes demerent adulatione. 366.b
Principes interdum tyrannicè ea sibi vsurpant quae sunt Episcoporum. 385.b.462.d
in Principe commendatur discretio. 386.c
Principes ne sibi arrogant quae ad Papam spectant. 395.a. 516.e
Principes priuilegia habent à Papa. 472.c
Principes minus timendi quam Deus. 499.a
Principes subditi sunt sacerdotibus. 499.a
in Principes presumentes dare, Episcopus Ecclesiam quid statuat Concilium Basiense. 499.e
Principibus nihil licere praeter ius. 500.a
Principes cum hereticis non conuersentur, sed eos puniant. 517.a
in Principibus damnatur auaritia. 531.e
Principes interdum magistratus vendunt, & conficta causa multos fortunis mulctant. ibid.
Principes dent operam vt dissoluatur es alienum. 563.e. 564.a.b.c.d
Principes cum regnare incipiunt, interdum optimi videntur, sed in fine alij apparent. 577.b
Principes à Papa auctoritatem aliquando habebant congregandi Concilia. 577.e
ad Principes legationem mittebat Papa, cum regnare incipiebant. ibid.
Principes auctoritatem non habent in Episcopos, sed Papa & Concilium. 598.a.b
Principes sint clementes, & ab auaritia alieni. 602.d.e
Principes formidant sanctos Dei. 613.a
in Principibus commendatur misericordia. 613.a.b
Principes non timeant Episcopi pro veritate. 616.d.e.617.a.b
Principibus ne sint adulatores Episcopi. 617.b.c
Principum liberalitas in pauperes commendatur. 625.a.b.c
Principes timeant Dei iudicium, & agant penitentiam. 632.a.b.c.d.e
Principes acquiescant sacerdotibus veritatem asserentibus. 642.d
Principes alios superant fortuna, non semper tamen prudentia. 656.b
Principes saepe nolunt doceri, neque admoneri. ibid.
Principes insolentiam potestatis frenent ratione. ibid.
Principum ornamenta quid significent. 656.b.c
Principes dominantur passionibus. ibid.
Principes comparantur ducibus apum. ibid.
Principes non sint tyranni. ibid.
Principes quid agere debeant, vt victorias obtineant. 690.e. 691.a
Principum fauore plerumque vsurpant aliena bona potentes. 692.e
Principes maiorem vtilitatem asserunt Episcopis, cum eos persequuntur, quam cum illecebris blandiuntur. 697.a.b
Principes sceleratos permittit Deus ad coronam sanctorum. ibid.b
Principum exemplar Reccaredus Rex. 701.702
Principes accipiant leges Ecclesiasticas à sacerdotibus. 705.c
Principes Ecclesia libertatem seruent. 715.e.716.a
ad Principes verè quid spectet. 125.c.126.127. 128.129.130.656.a.b.c
Principum omnium veritas est à Deo. 230.e
Prisianus Lydus philosophus ad Perfas se confert, relicto Christiano. 469.d
Prisianus Lydus ad Christianos reuertitur. ibid.d.e
Priscianus Grammaticus quo tempore viserit. 115.b
Priscianus

I N D E X.

Priscianus Symmachum laudat. ibid.
Priscillianistae heretici abstinent ab esu carnum sub abstinentia simulata. 297.e
Priscillianistae similes nefandissimi Manichaei. ibid.
Priscillianistarum haeresis damnata in Concilio Bracharensi. 519.e.520.a
Priscus Emeſenus alienas litteras mirabiliter imitabatur. 234.a
Prisci fraus in scitu libelli. ibid.b
Priscus Episcopus Lugdunensis interfuit prima Synodo Matisconensi. 626.a
Priscus Lugdunensis Episcopus primum locum obtinuit in Matisconensi secunda Synodo. 691.b
Priscus Lugdunensis Episcopus Patriarcha nominatus in secundo Matisconensi Concilio. ibid.
Priuilegium Iustiniani concessum Romanae Ecclesiae. 233. b.c.d.e.234.a
Priuilegium Iustiniani concessum Africanis Ecclesijs. 239.b.c
Priuilegium Iustiniani Prima Iustiniana. 243.a
Priuilegium concessum Prima Iustiniana à Vigilio Papae. 471.d.e
Priuilegium concessum Arclatenſi monasterio à Vigilio Papae. 472.b
Priuilegia Romanae Ecclesiae non sunt minuenda. 324.a.b
Priuilegia Byzacena Ecclesiae salua vult Iustinus Imperator. 564.e
de Priuilegio falso Iustiniani Imp. concessio Casinenſi monasterio. 327.c
de Priuilegio & ritibus Ecclesiasticis Constitutio Iustiniani Imperatoris. 335.b
Probus Anastasij Imp. fororis filius. 85.a
Probus exercitum Hunnorum congregat, vt Iberis succurrat. ibid.b
Probus nepos Iustiniani coniurat in ipsum propter regnum. 174.e
Probus Abbas monasterij S. Andreae. 622.c
S. Probo adificata Ecclesia à Narsete Duca. 563.d
Procesiones quomodo antiquitus fiebant. 30.a
Procli epistola in medium asfertur contra Iban in Quinta Synodo. 456.b
Procopius missus ad Persicum bellum à Iustiniano Imperatore. 134.e
Procopij admiratio de euentu rerum. 208.b.c
à Procopij calumnia vindicantur Franci. 327.d
Prodigia perterrent Hebraeorum Ducem. 94.b
Prodigium de puero peste percusso. 536.e.537.a
Prodigia quae aduenerunt antequam Italia feriretur gladio Longobardorum. 555.e
de Proditione Gracorum in Hermenegildum Regem. 643.d
Proemium à Constantinopolitano Episcopo affixum libello Hormisdæ Papae. 32.b
Professio fidei Catholica promulganda à legatis Hormisdæ Romani Pontificis. 23.e
Professio fidei à Ioanne Constantinopolitano Episcopo exigitur. 23.e.24.a
Professio fidei Epiphany Episcopi Constantinopolitani. 61.d.e
Professio fidei Iustiniani Imperatoris. 196.c.d
Professionem fidei mittit Eutychius Constantinop. Episcopus ad Vigiliam Papam. 417.d.e
Professio fidei primo fiebat in Concilio. 424.b
Professiones fidei multorum Episcoporum mittit Vigilius Papa ad Iustinianum Imp. 427.c.d.e.428.a.b.c
Professio Quinta Synodi omiſsa, quia tractabatur de personis, & non de fide. 578.b
Professionem fidei mittebant Episcopi statim creati ad Papam. 621.a.b
Professio plenior & exuberans Episcoporum Gothorum. 704.c.d
Professio exacta sanctissima Trinitatis. 701.e

Professio fidei Episcoporum Rationum. 728.b.c.d
Profuturus Episcopus Bracharenſis. 519.e.520.a
Proiectus Episcopus Nasitanus subscripsit Constituto Vigilij Papae. 455.c
Proiectus Notarius mittitur à Pelagio contra pseudoepiscopos. 478.c
Proles interdum non conceditur à Deo, propter eius occulta iudicia. 163.a.b
Promissa sunt seruanda Deo. 466.b.c
Propassiones fuerunt in Christo, non autem passiones. 517.c
Propheeta à Deo non tantam habuerunt potestatem, quantum habet Papa. 410.e
Providentia Dei in gubernanda Ecclesia Romana. 320.b.c
de Prouincijs responsio Pelagij Papae. 684.d
Prouincia quot Episcopos habere debeat. ibid.
Prouincia vnaquaeque habeat Indices. ibid.d.e
Prouinciarum Praefecti quale iusurandum prestare debeant. 232.d
ad Prouinciale Concilium referantur causae Episcoporum. 684.d.692.d.e
Proximo erranti succurrendum est oratione. 684.a.b
Psalmodia & luminaribus vtiebantur Christiani in sepeliendis mortuis. 535.a.b
Psalmos interpretatur Casiodorus. 515.c
Pseudoepiscopi multa mala patiunt. 269.b.c
Pudor sit mistus cum securitate. 579.d
Puella arreptita à demone cruciata curatur à sancto Eutychio. 526.b
Puer Christianus martyrium affectabat. 93.a
Pueri Christiani supra aetatem consilium. ibid.
Pueri Christiano frustra blanditur Dunaan Rex. ibid.b
Puer matrem martyrem exoptat, & ad matrem ire properat. 93.a.b.c.d
Puer contemnit Regem & Reginam. 93.b.c.d
Puer prouocat iram Regis, & currit in ignem ad matrem. 93.d
Pueri pronunciant Africanam à Vandalis liberandam. 177.e
Pueri tres à S. Eutychio curati sunt oleo sancto. 525.e. 526.a.b
de Pueri peste percusso prodigium. 536.e.537.a
Puer in calum sublatas omnes linguas dilicit. 537.a
Pueri duo Regem Sigebertum interfecerunt. 608.d
de Pueri Iudaeo ab incendio liberato. 413.e.414.a
ad Pueram infirmam accersitur huiusmodi & moritur. 588.b
Puer alius infirmus curatur puluere sepulchri sancti Iuliani martyris. ibid.c
Pugna Francorum aduersus Thuringios. 142.b
Pugna cum bestiis altera est à Christiana religione. 71.e
Pulus sepulchri sancti Martini renocat ad vitam Gregorium Episcopum Turonensem. 595.a
Pulus sepulchri sancti Martini haustus liberat à morbo Iulianum Gregorium Turonensem. 611.a
Puluere Sepulchri sancti martyris curantur infirmi. 588.e
Pyrrata in Sicilia occiderunt S. Placidum & socios. 386.c
Pythagoras asseruit animas priores corporibus. 463.d
Pythagoras Episcopus Synopenus. 4.e
Pythionissam consulit Moroneus. 615.d

Q.

Q. Vadragesimam quantam abstinentia ieiunauerit Iustinianus Imperator. 134.b
de Quadragesima ante Natalem Domini quid statuerit Concilium Matisconense. 626.c.d
Quadragesima martyres necati à Longobardis. 607.e
Quaestiones de fide ad Summum Pontificem sunt reserendae. 55.a.299.a
Quaestiones inter Episcopos orta Iustinus ad Hormisdam desert.

Quaestiones minores ad Iudices & ad Synodum referantur. 684.d.e
 Quaestiones maiores & difficiles ad Apostolicam sedem referenda. 684.c
 in Quaestionibus aliquibus interdum imponendum silentium. 384.b
 Querela Totile regis ad Senatores Romanos. 378.d
 Quercus translata orationibus S. Lannomari. 559.c.d
 Quintianus Episcopus Rutenensis fuit in Synodo quinta Aurelianensi. 415.b
 de Quinta Synodo cogenda tractat Iustinianus Imperator. 420.b.c
 Quinta Synodus convocatur ad sedandos tumultus. ibid.c
 Quinta Synodus indicitur ex Vigily Papa sententia. 421.b
 Quintam Synodum trahere cupit in Occidentem Vigily Papa. 421.c.d
 Quinta Synodi Acta corrupta. 422.c
 Quinta Synodi Actiones quot fuerint. ibid.
 Quinta Synodo qui praecipui inter fuerint Episcopi. ibid.e
 Quinta Synodi Collatio prima. ibid.
 Quinta Synodi Collatio secunda. 423.d
 Quinta Synodi Collatio tertia. 424.b
 Quinta Synodi Collatio quarta. ibid.c
 Quinta Synodi Collatio quinta. ibid.d
 in Quinta Synodo tractatur de epistola Theodoretii nomine supposita. 425.b
 Quinta Synodus in principio minime legitima. ibid.
 Quinta Synodus ex parte supposita, & in aliquibus mutilata fortasse ab haereticis. ibid.
 in Quinta Synodo recitatur epistola confecta nomine Theodoretii. ibid.e
 Quinta Synodi Collatio sexta admodum depravata. 456.a
 Quinta Synodi Collatio septima. 457.b
 Quinta Synodi Collatio octava & vltima. 457.c
 Quinta Synodus in initio non fuit Oecumenica. 458.a
 Quinta Synodus qua auctoritate facta sit Oecumenica. 459.c
 Quinta Synodo resistentes Iustinianus Imperator punit exilio. 458.d
 Quinta Synodo an consenserit Vigily Papa. 459.a
 Quinta Synodus cur non laudata, vt alia quatuor. 459.d.e
 Quinta Synodus quod sit Oecumenica probatur. ibid.
 pro Quinta Synodo liber Pelagij Papa. 460.c
 Quintam Synodum confirmatum Leo Secundus, & Hadrianus Papa. 460.d.e
 in Quinta Synodo desideratur damnatio Origenis. 462.d.e
 ad Quintam Synodum epistola Iustiniani de erroribus Origenis. ibid.
 Quinta Synodus ab Origenistis mutilata. 464.a
 Quinta Synodus corrupta à Monothelitis. 464.e
 Quinta Synodus completa, qua gesta sunt. 465.a
 à Quinta Synodo cur omissa professio fidei. 578.b
 Quintam Synodum Vigily Papa comprobatur. 468.b
 Quinta Synodi germana exemplaria. 468.c
 Quinta Synodus recipitur à Pelagio Papa. 473.a
 Quinta Synodus à Casiodoro omissa. 476.a.b
 pro Quinta Synodo laborat Pelagius Papa. 476.d
 pro Quinta Synodo librum edidit Pelagius Papa. 601.b
 S. Quintianus Episcopus Aruernensis. 587.c
 S. Quintianus ex monacho reddit clericum S. Gallum. ibid.a
 S. Quiriacus laborat aduersus Origenistas. 177.e. 178.a
 S. Quiriacus detegit Petrum Alexandrinum Origenistam, & ipsum expellit. 180.e. 181.a
 S. Quiriacus praeficit conuentui monachorum Casianum generum Scythopolitanum. 181.a
 S. Quiriacus ostensa visio contra Origenistas. 181.d
 S. Quiriacus laborat Nestorianum ab haeresi. ibid.b.c.d
 Quod uult deus Episcopus uult proponi S. Fulgentio in Concilio V. recessi. 102.c.d

Quod uult deo libentissime cessit S. Fulgentius. ibid.a.b
 Quod uult deus Episcopus Namana Ecclesie subscripsit Constituto Vigily Pape. 455.e

R.

Radegundis filia Bertharj Regis Thuringiorum ducta captiua à Clotario Rege Francorum. 142.b
 Radegundis captiua uita institutio. ibid.e
 Radegundis cupit fieri martyr. ibid.e
 Radegundis deuotio. 143.a
 Radegundis inuita nubit Clotario. ibid.a.b
 Radegundis Regina humilitas & eleemosyna. ibid.b.c
 ad Radegundem Reginam epistola plurimorum Episcoporum de seruanda institutione monastica. 502.e
 Radegundis Regina studium in colligendis reliquijs Sanctorum ex toto orbe. 547.d.e
 Radegundis mittit Regulam presbyterum ad accipiendas reliquias sancti Mammetis. 547.e
 Radegundis nihil sine consilio facere uoluit. 548.b
 Radegundis legationem mittit in Orientem pro ligno Crucis. ibid.
 Radegundis Regina quanta ueneratione reliquias suscepit, & lignum sancta Crucis. 548.b. 549.c
 Radegundis altam legationem mittit in Orientem ad Imperatorem. 551.a.b
 Radegundis praesto est suo periclitantibus in mari. ibid.b.c
 Radegundis Regina gloria. ibid.c.d
 Radegundis Regina mirifice culta à Fortunato, & meritis. 551.e. 552.a
 de Radegunde obtredatores in deteriorem partem acceperunt, quod à Fortunato amaretur. ibid.
 Radegundem Reginam commendat Fortunatus sancto Martino. 636.a
 S. Radegundis seruat uirginem Deo dicatam. 686.e
 S. Radegundis littera ad Episcopos in commendationem sui monasterij. 716.b.c
 S. Radegundis commendat suum monasterium Episcopi. 716.d
 S. Radegundis constituit Abbatissam Agnetem suam sororem. ibid.
 de S. Radegundis felici transitu. 716.a. 718.a
 in S. Radegundis transitu magnus ludus monachalium. 718.b.c
 de S. Radegunde pacifice altercantur Angeli. 718.e
 S. Radegundis suprema persoluit Gregorius Turonensis. 718.c.d
 S. Radegundis corpus cum psalmodijs sepultum. ibid.d.e
 S. Radegundis restituit lumen caeco. 719.a
 ad S. Radegundis sepulchrum plurima miracula. ibid.a.b
 Ragnemodus, uel Regnamodus successit sancto Germano in Episcopatu Parisiensi. 611.a
 Ragnemodus liberatus à morbo, hausto puluere sepulchri sancti Martini. 611.a
 Ragnemodus uenit ad Gregorium Turonensem. 613.d
 Raptores à Deo puniuntur. 485.a.b.c
 in Raptores Lex Iustiniani Imperatoris. 149.b
 Raptores mortis supplicio condemnati. ibid.
 Raptores quarumlibet seminarum incendio concremari flammis Iustinianus. 149.c
 Rauenna illustrata aedificio à Theodorico Rege. 118.c.d
 Rauennam proferat Vitiges Rex Gothorum. 288.b
 Rauennam festinant Gothi. 289.b
 Rauenna cum Vitige Rege dedita Belisario. 327.e
 Rebaptizati ab Ariano sunt in profunda voragine demersi. 298.b
 Reccaredum Regem hortatur S. Gregorius ad pacem. 559.a.b
 Reccaredus filius I. euigildi Regis in Hispania. 636.c
 Reccaredum filium commendat Lemigildus parens S. Leandro Episcopo. 649.c
 Reccare-

Reccaredus Rex pietate & fortitudine insignis. 649.c. 650.a
 Reccaredus quid in Ariano Episcopo de uirtute miraculorum. 650.a.b
 Reccaredus ad fidem Catholicam conuertitur. ibid.
 Reccaredus mittit nuncios ad Narbonensem prouinciam, vt conuertantur. ibid.c
 Reccaredus cum Episcopis Ariano egit blanditijs, & non terrore. ibid.d
 in Reccaredum parant insidias Gotsuimtha, & Vdila Episcopus Ariano. 650.a.e
 Reccaredus mulctat exilio Vdila Episcopus Ariano. ibid.e
 Reccaredus legationem mittit ad Chilpericum Regem Francorum pro nuptijs. 686.d
 Reccaredus accipit in coniugem Baddam uirginem filiam Chilperici Regis. ibid.
 Reccaredo primus deponsa à Chilperico alia filia Basina nomine, qua uirgo remansit. 686.e
 Reccaredus Francos uicit. 690.c
 Reccaredus petit pacem à Guntheranno Rege Francorum. 695.c
 Reccaredus duplicem legationem mittit ad Guntherannum. ibid.
 Reccaredus pacem non obtinet. ibid.
 Reccaredus liberatur à conuersione Ariano. ibid.
 Reccaredus hortatur Gothos Episcopos ad Catholicam fidem. 698.b.c
 Reccaredus uult celebrari nationale Concilium in Hispania. ibid.c
 Reccaredi Regis oratio habita in Toletano Concilio tertio. 701.b.c
 Reccaredus hortatur Patres ad ieiunia & uigilias. ibid.
 Reccaredus uerba facit ad Synodum. 701.c
 Reccaredi studium pro fide Catholica. 702.a
 Reccaredus asserit, quod in Concilio adest Diuinitas sancta Trinitatis. 702.d
 Reccaredus anathematizat Arium cum omnibus dogmatibus. 702.e
 Reccaredus recipit Nicanam Synodum, Constantinopolitanam, Ephesinam, & Chalcedonensem. ibid.
 Reccaredus subscribit confessionem Catholice fidei. 703.b
 in Reccaredum magna acclamatione Concilij Toletani. ibid.b.c
 Reccaredus meretur Apostolicum meritum. 703.c
 Reccaredus uult recitari Symbolum ante sumptionem Eucharistiae. 705.a.b
 Reccaredus accipit leges Ecclesiasticas à sacerdotibus. 705.c
 Reccaredus uult Indices corrigi ab Episcopis. ibid.e
 Reccaredus eripitur à conuersione Argimundi Ducis. 706.d
 Reccaredus filius pacis mittit legatos pro pace ad Guntherannum Regem Francorum. ibid.e
 Reccaredi Regis fortitudo bellica. ibid.
 Reccaredi Regis egregia uirtutes enumerantur. 706.e. 707.a
 Recreationes honeste permittit etiam sanctis uiris. 16.c
 Redemptus Episcopus Nomentanus subscripsit Constituto Vigily Pape. 455.d
 S. Redempto Episcopo qua praestensa de incurfione Longobardorum. 555.e
 Reformatio sacerdotum procuranda. 230.d
 ad Reginum Comitem tractatum absoluit S. Fulgentius de Christi carne. 152.a
 Regna optime gubernantur, cum sunt superposita fundamentis religionis. 600.c
 Regulus mittitur à Radegunde Regina ad Patriarcham Hierosolymitanum pro reliquijs S. Mammetis. 547.e
 Regulus iterum mittitur à Radegunde ad Imperatorem. 551.a
 Regulus in mari cum socijs agitur stultibus. ibid.b.c
 Regulus & socij liberantur auxilio Radegundis Regina. ibid.

Relatio legatorum Apostolica sedis de occisione Ioannis hoespijs. 50.d.e
 Relatio legatorum de rebus Dorothei Theffalonicensis Episcopi. 53.b
 Relatio Dioscorigi legati de obitu Ioannis Constantinopolitani Episcopi, & creatione Epiphanijs. 56.b
 Religionis uicè uideant quomodo tyrones excipiant. 179.b.c. 231.b
 Religioni cum consulitur, Imperium propagatur. 237.a. 419.c
 de Religione Longobardorum. 531.a.b
 Religio uerum fundamentum Regnorum. 600.c
 Reliquias desiderat Iustinianus ab Hormisda Papa. 42.c
 Reliquiarum sacrarum cultus. 42.e. 392.a. 505.d
 Reliquie mittuntur ab Hormisda ad Iustinianum. 48.e
 Reliquie ab incendio subtrahe. 122.b
 Reliquis aedificata basilica. 122.c
 Reliquie Sanctorum quam male tractata à Samaritanis. 162.c
 Reliquie ex Hispania in Galliam asportantur. 342.b.c
 Reliquiarum usus pristinus perseverant in Ecclesia. 387.e
 Reliquie aureo curru circumuecta à Memna Episcopo Constantinopolitano. 413.c
 Reliquias desiderat Childebertus Rex à Pelagio Papa. 480.d.e
 Reliquis Sanctorum summa reuerentia exhibita à Romano Pontifice. ibid.
 Reliquis Sanctorum sanitatem restituit Iustiniano Imperatori. 504.c.d
 ex reliquijs Sanctorum oriuntur miracula. 504.e. 505.e. 506.a
 Reliquia cum Psalmodia transferri solita. 505.e
 de Reliquijs aliqua notatu digna. 505.c. 506.a. 547.e. 548.a.b.c.d.e
 Reliquias dat Iustinianus S. Germano, quas honorifice condidit in Ecclesia S. Crucis. 510.e
 Reliquiarum sacrarum cultus uiget in Gallis. 547.d
 Reliquie summo studio conquisita à Radegunde Regina. ibid.d.e
 Reliquia sacra quanta ueneratione suscepta sunt à Radegunde Regina. 548.b
 Reliquias semper uenerati sunt omnes Catholici. 588.d
 Reliquie non sunt curiositate, sed deuotione inquirenda. 700.a.b
 Reliquia in honore sunt habenda. 599.e. 600.a
 Reliquias SS. Andreae, & Lucae, aut Lucia transfuit Constantinopolis S. Gregorius. 621.e
 Reliquie portantur Romam à S. Gregorio Papa. 658.e
 S. Remigius Episcopus Aruernensis ad quem annum peruenit. 339.c.d
 Remigius Episcopus Bituricensis fuit in Concilio Matisconensi. 626.b. 693.d
 Reparatus Episcopus Carthaginiensis scribit cum Concilio ad Ioannem Papam. 234.d
 ad Reparatum epistola Agapeti Papa. 238.a
 Res Ecclesiae ne auferantur à quibuslibet: alioquin excommunicentur. 570.b.c. & à Deo puniuntur huiusmodi sacrolegi. 570.e. 571.a. 572.b.c. 575.c. 583.b.c. 609.b.c.d. e. 640.a.b.c.d
 Restitutus Legatus Concilij Bizaceni ad Iustinianum Imperatorem. 332.a
 Resurrectio corporum credenda est, contra Origenem. 307.b. 308.e
 in Resurrectione corpus nostrum erit palpabile. 653.e. 654.a
 de Resurrectione liber Eutychie flammis damnatur à Tiberio Imperatore. 654.d
 Resurrectionis mysterium celebratur in die Dominico. 694.d
 Rebarius Dux dirigitur ad Concilium Matisconense. 691.c
 S. Remi-

I N D E X.

S. Remigius liberat à peste Rhenenses.	537.b	Roma qua passat à Longobardis.	581.c.d
Rhenis tenet sedem Regni Sigebertus Rex.	535.e	Roman ad sanandos infimos ad limina Apostolorum veniebant multi.	596.e.597.a
Rhenenses liberantur à peste ope S. Remigij.	537.b	Rome erectis monasterium sanctus Gregorius.	621.c
Rherora Christiana ad persuadendum qua sit.	690.a.b	Roman reueritur sanctus Gregorius cum reliquiis.	658.d
Rhodius moriens praedicat sex iuvenes morituros.	715.c	Roma obruitur Tiberis inundatione.	708.d
Riculfus coniuravit cum Landaste Praefecto in Gregorium Episcopum Turonensem.	630.b	Roma posita in angustia propter Longobardos.	647.c
Riculfus accepit promissionem de Episcopatu Turonensi.	ibid.	Roma diuinitus defensa.	648.d.e
Riculfus accusator Gregorij Episcopi patefecit insidias.	631.b	Romanum Concilium in causa Orientalium congregatum ab Hormisdā.	21.a
Riculfus patri sceleris luit poenas.	ibid.	Romanum Concilium ob emergentem quaestionem.	212.d
Riculfus duo, alter presbyter, alter verò clericus Turonensis.	630.b.c	Romanum Concilium habitum à Pelagio Papa.	710.b
Riggo Spatarius Totila Regis ad sanctum Benedictum venit, & ab eo degititur.	345.a.b	Romanus clerus eligit Vigilium in Summum Pontificem.	320.d
Rigumbis Regina magna charitas in Gregorium Turonensem Episcopum.	631.a	Romani cleri consilium de eligendo Summo Pontifice.	ibid.
Ritus Romanae Ecclesiae ex traditione Apostolorum.	298.d	Romanus clerus nimis abiectè se gessit cum Iustiniano Imperatore.	467.b.c
Rogationes in media Quadragesima instituit sanctus Gallus.	537.e	Romanis recuperatis Siciliam Belisarius Consul.	252.b
Roma publica latitia propter unionem Ecclesiae Orientalis cum Occidentali.	37.c.d	Romana Ecclesia luget sub Rege Gotho.	77.a
Roma triumphauit de superata Orientalium perfidia.	37.d	de Romana Ecclesia primatu scripsit S. Fulgentius.	48.a
Roma noua dicitur Constantinopolis.	ibid.	Romana Ecclesia oppressores quales esse soleant.	116.c
Roma veniunt monachi vagi.	43.a.b	Romana Ecclesia laborat sub Rege barbaro.	139.b
Roma sunt sepulti Petrus & Paulus Apostoli.	42.e	Romana Ecclesia prerogatiua.	213.b
Roman vocatur ab Hormisdā Papa Dorotheus Episcopus Thessal. 50.b. iudem Aristides presbyter.	50.c	Romana Ecclesia primatus pluries probatus.	218.d
Rome concitantur turba à Monachis Scythis.	58.e	Romana Ecclesia primatus ubique elucet.	219.b
Romanam reuertuntur sub Hormisdā legati Apostolici.	61.a	Romana Ecclesia auctoritas.	218.b
Romā recedunt legati Orientales.	72.b	Romana Ecclesia dicta Apostolica sedes, & Catholica Ecclesia.	221.a.b.c
Roma menia instaurantur à Theodorico Rege.	118.a	Romana Ecclesia laudes effusas agrè ferunt Nouatores.	ibid.b
Roma vexata ingenij fame.	211.e.375.d.e.376.a	de Romana Ecclesia privilegio cōcesso à Iustiniano Imp.	233.b
Roma à Theodorico Laudatur.	118.c	ad Romanam Ecclesiam unionem reuersi Rutheni.	722.723
Roma ipsa rogat Iustinianum pro pace.	227.a.b	à Romana Ecclesia accepit regnum Ruthenorum Demetrius.	723.e.724.a
Roma aperire publicas scholas studuit Agapetus Papa.	251.a	à Romana Ecclesia condita chronographia.	271.d
Roma Ecclesiastica doctrina ex Apostolorum traditionibus.	ibid.b	Romana Ecclesia maiestas non ex diuinit, sed ex Apostolica auctoritate.	259.d.e
Roma qua occasione introducta schola Theologiae.	251.e	Romana Ecclesia ritus ex traditione Apostolorum.	298.d
Roman ingressus est Belisarius Dux exercitus Iustiniani.	288.b.c	à Romana Ecclesia principium sumpservnt omnes aliae Ecclesiae.	ibid.e
Roma mœnia à Belisario reparantur.	ibid.	Romana Ecclesia excellentia.	ibid.
Roma quo tempore à Belisario fuerit captæ.	288.c	Romana Ecclesia gubernatur providentia Dei.	320.b.c
Roma Romanis subicitur post annos sexaginta.	ibid.	Romana Ecclesia privilegia non sunt minuenda.	324.a.b
Roma obsessa à Vitige Rege Gothorum.	291.e	Romana Ecclesia non leditur adversis.	471.b
Roma murus sub protectione sancti Petri.	292.a	Romana Ecclesia utebatur in Missis nouem praefationibus.	710.b
Roma reddita fortior, explosa superstitione Gentilitia.	316.d	Romanus exercitus afficitur nouis cladibus à Gothis.	386.c
Roma quanto tempore obsessa.	317.b	Romanum exercitum comitata veneranda Christi imago victoriam parit.	707.d.e
Roma liberata ab Arianis Vigilij opera.	347.d	Romanorum exercitum bis superavit Totilas Rex Gothorum.	341.a
item ab hostibus.	ibid.e	Romanorum exercitus optimè gubernatus à Iustiniano fratre Iustini.	606.c
Romā discescit Vigilij Papa, & in Siciliam se contulit.	368.e	Romanorum exercitus prostratus in Colchis.	474.c
Romā quando non discedat summus Pontifex.	368.e.369.a	Romano Imperatori alij Sarraceni obtemperabant, alij veid erant hostes.	94.c
Roman mittit frumentum è Sicilia Vigilij Papa.	369.e	Romano Imperio qui homines leges sancierunt.	158.a
Roman mittit Vicarium Valentinum Episcopum Siluæ Candidæ Vigilij Papa.	370.b	in Romanum Imperium mouit exercitum Cosroes Rex Persarum.	328.c
Roman produnt Isauri.	376.b	in Romanum Imperium exercitum immitit Persarum Rex.	347.b
Roman ingreditur Totilas.	376.c	Romani Imperij thesaurus impensus in vanos homines.	492.c.d
Roma murus spolatur aliqua ex parte à Totila Rege.	379.b	Romani Imperij finis quodammodo aduenit.	556.b.c
pro Roma seruanda littera Belisarij ad Totilam Regem.	ibid.c	Romano Imperio se adiungunt Armeni.	580.c
Roma munitur & illustratur nouis edificijs à Totila.	398.b	Romanum Imperium inuaditur ab Avaribus.	588.e.589.a
Roma ciuitatum omnium maxima & munificentissima.	379.c	Romanum Imperium depopulantur Persæ.	588.e
Roman ingreditur & munit Belisarius.	379.e.380.a	in Romanos datum est robur hostibus, peccatis virginibus.	589.c
Roma iterum capitur à Gothis.	398.a		
Roman reuocat ciues Totilas.	ibid.b		
Roma publica egestas.	496.d		

in Roma-

I N D E X.

in Romanum Imperium grassantur Auares.	686.b	Rustici & Sebastiani litteris vniversus concessus est Orbis.	387.c
Romanos vrget dira fames.	211.e.375.d	Rusticus diaconus scribit contra Vigilium.	ibid.
Romani in quanta miseria.	375.e	ad Rusticum scripsit librum responsionum Iustinianus Episcopus.	388.b
Romanus vir in Tiberim se projecit praefame, spectantibus filiis.	376.a	in Rusticum auctorem schismatis sententia Vigilij Papa.	398.d
in Romanos benignitas Totila Regis.	377.b	Rusticus affinis Vigilij Papa, & ab eo factus diaconus.	ibid.e
Romanorum res in miserabilem statum redactæ à barbaris.	491.c.d.e.492.a	Rusticus diaconi officio priuatur a Vigilio Papa.	402.c
in Romanos benigna est Amalasantha.	118.e	Rusticus dicitur esse Agapeus Papa.	257.e
in Romanos iniqui Gothi.	ibid.	Rusticus Episcopus Fesulanus.	242.d
ad Romanos scribit Athalaricus Rex.	119.d	Rusticus Exconsul mittitur à Iustiniano ad Vigilium Papam.	423.e
Romanis sedat Gilimer Rex.	222.e	Rusticus Dux capite damnatur.	486.e
à Romanis Franci viuit.	474.b	Rustici quadraginta à Longobardis necati.	607.d.e
Romani olim dicebantur Catholici.	591.c.640.b.e	Rutenus Episcopus altercatur cum Cadurcensi de diocesi.	687.e
Romani Persas superant.	606.c.d	de Ruthenis ad communionem Sedis Apostolicae receptis à Clemente VI Pont. Max.	721.a.c. & seq.
Romanam praefecturam administravit S. Gregorius Papa, & quo tempore.	620.d.e	Rutheni dicti sunt Rusi, Roxolani, & Rosi.	722.a
Roman tractant cum Ducibus quid agendum in praesidio.	375.a.b	Rutheni ubi sunt positi.	ibid.b
Romani & Persæ facti sunt hostes.	84.d	Rutheni multas habent provincias.	ibid.c.d
ad Romanos Senatores querere Totila Regis.	378.d	Rutheni à quibus Euangelium acceperint.	723.a
Romani Senatus epistola ad Iustinianum pro Theodato Rege.	227.e	Rutheni siluesterum, & aeterni culti, & quando.	ibid.a.b.c.d
Romana Synodus sub Bonifacio.	170.c	Ruthenorum regnum donatum Ecclesiae Romanae.	723.e
Romana Synodus iterum sub Bonifacio.	ibid.d	Ruthenorum regnum datum à Gregorio Papa VI. Demetrio Regi.	723.e.724
Romacharius Episcopus Constantiensis sepultura mandauit S. Praxetatum.	697.d	Rutheni semper cupidissimi unionis Romanae Ecclesiae.	724.e
S. Romula virgo moritur.	621.c	Ruthenorum Ecclesia post centum quinquaginta annos est reuerfa ad unionem cum Ecclesia Romana.	725.a
Romulus Numentanenſis Episcopus.	407.b	Ruthenorum decretum de vnione cum Romana Ecclesia.	ibid.a.b
Rosimunda Regina indignatur contra Alboinum coniugem.	573.b	Rutheni Episcopi legati Roma honorifice & liberalissime excepti à Clemente VI Pont. Max.	727.c
Rosimunda astutè cum Peredeo adulterium committit.	573.c	Ruthenorum Episcoporum professio fidei.	728.b.c.d
Rosimunda curat vt interficiatur Alboinus coniux.	ibid.e.d		
Rosimunda Regina obiit.	ibid.e		
Roxolani & Rosi dicti sunt Rutheni.	722.a.b		
Rubensis Metropolitanus subtractus ab Alexandrino Patriarcha, & datus Hierosolymitano.	464.c		
Rucolenus grauius oppressit Turonensem ciuitatem.	609.d		
Rucolenus sacrilegia committit, sed dat poenas patrorum scelerum.	ibid.d.e		
Rucolenus sancitur Herodanis insimulatio.	ibid.e		
Rudericus Comes venit ad S. Benedictum.	345.a		
Rupertus Episcopus Vangionensis delegit duodecim sacerdotes ad praedicandum Borealibus.	719.c		
Rupertus dira passus à Berchario Comite.	ibid.b		
Rupertus Apostolus Baioariorum.	ibid.c		
Rupertus factus Episcopus Salebergensis.	ibid.d		
Ruricius Episcopus Lemouicensis cognatione iunctus Aniciana familia.	338.c		
Ruricij duo insignes.	339.a		
de Ruricio Epitaphium Fortunati.	338.c		
Ruriciozum praecleara facta.	339.a.b		
Rusi, sive Rosi dicti sunt Rutheni.	722.a.b		
Rusi dicti sunt etiam Roxolani.	ibid.a.c		
ad Rusiam pertinebat Moschonia.	722.c		
à Rusi diuisi sunt Moschouitæ.	ibid.		
Rusi praecipue colunt S. Thaddaeum Apostolum, & S. Bartholomaeum.	722.e.723.a		
Rufforum regnum donatum fuit Ecclesiae Romanae.	723.e		
Rusticana vxor Boetij, & filia Symmachij facta miserima.	377.b.c		
Rusticane plures.	ibid.c.d		
ad Rusticanam plures scripsit epistolas S. Gregorius Papa.	377.d		
Rusticus Romana Ecclesia diaconus Cardinalis scriptor luculentissimus.	10.a		
in Rusticum diaconum sententia Vigilij Papa.	383.e		
Rusticus diaconus defecit à Vigilio Papa.	387.a		

S.

Saba Regina ex Homeritis progressa est.	85.b.c
Saba regio dicta est Arabi. Felix, & Homeritis.	ibid.
S. Sabas ex abdiis progressus praedicat edictum Iustini Imp. de restitutione exulium Orthodoxorum.	151.d
S. Sabas excipitur mensa ab Episcopo Hierosolymitano.	16.b
S. Sabas bis vescebat in hebdomada, sed vocatus bis saepe in die.	ibid.
S. Sabas summa modestia praeditus.	16.c
S. Sabas praefectus praefectorum.	ibid.d
S. Sabas legatus Palaestinae apud Iustinianum Imperatorem.	162.d
S. Sabas magno honore excipitur à Iustiniano, & ab Epiphonio Episcopo.	ibid.e
S. Sabas annorum nonaginta annis alacri animo longum iter confecit, & tamquam Angelus videtur.	163.a
S. Sabas apparere Iustiniano cum corona.	ibid.
S. Sabam interpellat Theodora Augusta pro sobole.	ibid.b
S. Sabas non vult orare pro Theodora.	ibid.
in S. Sabam magna pietas & reuerentia Iustiniani Imperatoris.	163.c
S. Sabas recusat oblatam pecuniam à Iustiniano.	ibid.d
S. Sabas perit à Iustiniano aliquam immunitatem pro Palaestina.	ibid.e
S. Sabas perit à Iustiniano, vt de medio tollantur haereses.	164.a
S. Sabas non est vsus adulatione.	ibid.a.b
S. Sabas, quando erat orandum, non curauit Iustinianum.	ibid.b
S. Sabas Origenistas expulit.	164.d
S. Sabas	164.e

I N D E X.

S. Saba fratrebat gratificari Iustinianum, & statim omnia concessit. 164.d.e
 S. Sabas promulgat decretum Iustiniani Imp. 165.c
 S. Sabas fuit auctor ut Iustinianus edificaret multas Ecclesias & adificia. 166.d.e
 S. Saba obiit. 175.c
 S. Sabas quanto tempore vixerit. ibid.c.d.e
 S. Sabas rebus omnibus necessariis indigebat. 175.e
 S. Sabas commisit Praefecturam cuidam Melita. 176.d
 S. Saba funus honorificum. ibid.b
 S. Saba iugis memoria in Ecclesia. ibid.c
 S. Saba mortuo iterum Origenista germinant. 178.c.d
 S. Sabinius Episcopus Canusinus legatus Romani Pontificis. 242.c. 274.c
 S. Sabinius Episcopus Canusinus cognoscitur propheta à Totila Rege. 347.a
 in Sabellianismum incidit Chilpericus Rex pugnans contra Arianos. 641.e
 Sabellianismum deserit Chilpericus, & acquiescit S. Saluio Episcopo. 642.b
 S. Sacerdos Episcopus Lugdunensis. 414.b
 Sacerdotes plurimam fidem Catholicam probantes in Oriente. 10.b
 Sacerdotes Apamea laborant pro fide. 12.c
 Sacerdotes pro arbitrio vniuersum quandoque mouent populum. 27.c
 Sacerdotes à barbaris adorabantur. 81.e
 Sacerdotes ab exilio reducuntur ab Hilderico Rege. 82.b
 Sacerdotes Carthagenenses omnes reuertuntur Carthaginem cum S. Fulgentio. 82.d
 Sacerdotes comburuntur ab impio Dunaan. 87.d
 Sacerdotum profusio est vita caelestis. 140.a
 Sacerdotum auctoritas in soluendo & ligando. 142.c
 Sacerdotes omnes subijciendi sunt Papa. 197.c
 Sacerdotum omnium caput est Papa. 199.b
 Sacerdotes Carthagenenses Arianos expellunt. 207.a
 Sacerdotes mali sacrificij effectum non impediunt. 273.d
 Sacerdotes concordēs sunt cum Principibus. 281.d
 Sacerdotes debent distinguere inter sanctum & pollutum. 452.b
 Sacerdotes male tractati à Regibus Francorum. 599.e
 Sacerdos legitimus ille esse non potest, qui cum Papa non habet communionem. 478.a
 Sacerdotes superiores sunt Principibus. 499.a
 Sacerdotes current, vt canones seruentur. 499.c
 Sacerdotis nomine indigni sunt improbi. 522.e
 Sacerdotes plures ne ordinet Episcopus, si Ecclesia inde granatur are alieno. 229.a.b
 Sacerdotes columna sunt in Ecclesia Dei. 589.b
 Sacerdotes audiuntur alioquin inobedientes à Deo puniuntur. 608.c.d
 Sacerdotibus inferentis iniuriam à Deo puniuntur. 634.b.c
 Sacerdotes laicos etiam Principes doceant. ibid.
 Sacerdotes per se diuina munia implent. 148.e
 Sacerdotibus veritatem asserentibus acquiescant Principes. 642.d
 Sacerdotes venerantur veri Duces. 690.d.e
 Sacerdotes quo cultu venerari debeant laici. 693.a
 Sacerdotes quid agere debeant. 694.e
 Sacerdotum peccata acrius corrigenda. 695.b
 Sacerdotes duodecim eliguntur à Ruperto ad predicandum Euangelium Borialibus. 719.c
 Sacerdotum praecedit Imperium. 230.d
 Sacerdotij reformatio procuranda. ibid.
 Sacrificium Deo gratissimum orbem purgare à vitiiis. 253.b
 Sacrificium peccatis offerentium non maculatur. 273.d
 Sacrificium salubre pro defunctis. 712.b.c
 Sacrilegi à Deo puniuntur. 486.a.b. 600.a.b. 691.d. 692.d

Sacrilegi miserè plerumque pereunt. 600.c.d.
 609.b.c. d.e
 Seculares cura sunt noxio sapore condita. 515.c
 Secularia contemnenda. 621.b.c
 in Seculari habitu non incedant clerici. 626.c
 ad Seculare forum non trahantur causa Episcoporum. ibid.b.c
 Seculares quo cultu venerari debeant clerico. 693.a
 ad Seculare forum clerici conlericum, & laici clericum non trahant. 705.d
 Sagittarius educatus à sancto Nicetio fit Episcopus Vapingensis. 571.a.d
 Sagittarius in homicidiis, adulteriis, & sceleribus versatur. ibid.
 Sagittarius priuatur Episcopatu à Concilio Lugdunensi. ibid.
 Sagittarius à Ioanne Papa restituitur Episcopatu. ibid.e
 Sagittarius Episcopus multos interfecit propriis manibus. 597.d
 Sagittarius leuis exclamat in Guntherannum Regem. ibid.e
 Sagittarius in pristinos relabitur mores. ibid.d
 Sagittarius in monasterio includitur praecepto Guntheranni Regis. ibid.
 Sagittarius à monasterio educitur, & compunctus videtur, sed in deterius iterum labitur. 598.b.c
 in Sagittarium congregatur Synodus Cabilonensis. 625.e
 Sagittarius detruditur sub custodia propter homicidium & adulteria. ibid.
 Sagittarius à custodia fugit. 626.a
 Sagittarius à custodia delapsus in homines tempore pestilentiae. 709.c
 Salomon Dux exercitus Iustiniani aduersus Mauros. 223.b
 ad Salomonem Praefectum scribit Iustinianus Imp. pro Ecclesiis Africanis. 239.b
 in Salomonem magnum odium Arianorum. 240.d
 in Salomonem conuertuntur milites Ariani. 284.c.d
 Salomonem verebantur milites conuertari. 284.e
 Salomon detegit coniurationem militum. 285.a
 Salomon Dux fugiens milites in templo latuit. 285.b
 Salomonis templo comparatur Ecclesia sancti Vincentij. 509.e. 510.a.b
 Salomus educatus à sancto Nicetio fit Episcopus Ebreduensis. 571.c.d
 Salomus in homicidiis, adulteriis, & sceleribus versatur. ibid.
 Salomus priuatur Episcopatu à concilio Lugdunensi. ibid.
 Salomus ad Apostolicam sedem appellatur, & Episcopatu restituitur. 536.e
 Salomus Episc. propriis manibus multos interfecit. 597.d
 Salomus in pristinos relapsus mores. ibid.d
 Salomus in monasterium includitur praecepto Regis. ibid.
 Salomus soluitur à Guntheranno Rege. 598.b.c
 Salomus in deterius iterum prolabitur. ibid.
 Salomus multa vitia. 598.c
 in Salomum congregatur Synodus Cabilonensis. 625.e
 Salomus accusatur de adulteriis, & de homicidiis, & sub custodia detinetur. ibid.
 Salomus à custodia fugit, & per diuersa vagatur. 626.a
 ad Saluantium Praefectum Urbis epistola Athalarici Regis contra simoniacos. 203.e
 S. Saluio Episcopus Albigenis prauidit vindictam super domum Chilperici Regis, eamq; Gregorio Turonensi ostendit. 632.b.c
 Saluio Episcopo acquiescit Chilpericus Rex. 642.b
 Saluio Episcopus moritur. 688.b
 Salutandi modus, cum aliquis sternutat, ex antiquo vsu. 715.c
 Samaritana priuantur omni magistratu & dignitate. 98.a
 in Samaritanos hereticos constitutio Iustiniani Imp. 161.d
 Samaritana non poterant esse heredes. ibid.d
 Samari-

I N D E X.

Samaritanorum scelera sub Zenone. 161.e
 Samaritana templum ingrediuntur, & custodes strucidant. 162.a. b
 Samaritanorum crudelia facta in Christianos, & praesertim in Sanctorum reliquias. ibid.b
 in Samaritanos rescriptum Iustiniani. 163.c
 Samaritani improbi perurguntur nouis legibus à Iustiniano Imperatore. 167.a
 Samaritani cogebantur subire onera curialia, sed potiri curialibus privilegijs non poterant. ibid.a
 Samaritani simulant se esse Christianos, & Caesariensem Episcopum aduertunt. ibid.
 pro Samaritanis interpellat Caesariensis Episcopus. ibid.b
 cum Samaritanis benignè agit Iustinianus Imp. ibid.b
 Samaritanis conceditur licentia condendi testamenta. ibid.d
 Samaritanorum heredes filij Christiani. ibid.d
 Samaritani vice ad tempora S. Gregorij Papae. ibid.e
 pro Samaritanis rescribit Iustinianus Imp. 336.a.b
 Samaritani heretici in Christianos irruunt, qui coercentur à Iustiniano Imp. 475.c
 in Samaritanos hereticos Nouella constitutio Iustiniani Imperatoris. 590.b
 Samaritana heretici insaniunt in sacras imagines. ibid.c.d
 S. Samson vir religiosus hospitale construxit Constantinopoli. 335.d
 S. Samsonis hospitale à Iustiniano splendide instauratum. ibid.d.e
 Samson Episcopus claruit in minori Britannia. 502.d
 Samson Episcopus fuit in primo Concilio Parisiensi. ibid.
 Samson filius Chilperici moritur. 619.b
 Samuel diaconus Patriarcha Constantinopolitani. 4.d
 Sanguis martyrum martyres efficit. 92.e
 à sanguine procul absint clerici. 693.a.b
 Sancti viri pecunias non curant, sed Dei prouidentia gubernantur. 183.d
 Sancti excipiendi sunt magno honore. 162.e
 Sancti viri ne vtantur adulatione. 164.a.b
 Sancti viri calumnias patiuntur. 273.a. 579.e
 Sancti Dei succurrunt in tribulationibus. 551.b.c
 Sancti Dei respiciunt oblationes iniquas. 559.e
 Sancti viri respiciunt sepe peccatam oblatam. 342.e
 Sancti viri emergentibus nouis causis sententiam mutantur. 462.b
 in Sanctos blasphemus quidam à Deo punitur. 485.a
 Sanctos magno honore afficit Deus. 603.d.e. 604.a.b
 Sancti sunt tremendi Principibus. 613.a
 Sancti quidam iam defuncti psallebant. 585.c
 Sancti Dei ne blasphementur, nam Deus punit. 642.e
 Sancti viri constantes sunt in persecutionibus. 523.a.b
 Sancti terrent demones. 691.e
 Sancti viri ab infamia se purgant. 173.e
 Sancti interdum stulti videri volunt. 390.b
 Sancti viri sunt humiles in pace, & fortes in bello. 83.e
 Sanctorum virorum studia interdum diuersa. 16.d
 Sancti viri licet pleni virtutibus, incauti tamen interdum cadunt in aliquem errorem. 633.c
 Sancti viri sunt contenti conscientia boni operis. 72.d
 Sancti multi sunt, sed occulti, & soli Deo cogniti. 123.b
 Sancti praesidia valida sunt vrbium. 151.c
 Sancti viri nitent in tribulationibus. 314.c.d
 Sancti Deus suppeditat aliquando annonam. 318.a
 Sancti iusta vindicta latantur. 101.a
 Sanctorum memoria in benedictione est. 114.d.e
 Sanctorum gloria, & damnatorum poena aeterna. 309.c.d
 Sanctorum reliquia exposcebantur à Regibus. 505.d
 Sanctorum exempla conuertunt infideles ad fidem. 84.e
 Sanctorum anime ab Angelis in caelum portantur. 70.e
 Sanctorum ope nitantur Principes. 178.b
 Sanctorum reliquia auxiliantur infirmis. 504.c.d.e

in Sanctorum morte iure homines tristantur, & latantur. 718.a.b.c
 ad Sanctorum consilium confugiendum est in aduersitatibus. 99.c
 Sanctio Iustiniani Imp. de electione Episcoporum. 147.a.b
 Sanctiones Iustiniani pertinentes ad Ecclesiasticam economiam. 313.b
 Sanctuaria accipere solebant, qui Ecclesias fabricabant. 505.d
 Sanctuaria petit à Romano Pontifice Iustinianus. 42.d
 Sanctuaria sunt vela apposta sepulchris SS. Apostolorum. ibid.e
 Sanctuaria virtutem hauriunt in edendis miraculis. ibid.
 Sanctulus presbyter operatur sua benedictione, vt oleum diffusueret magnà copiam. 583.d.e
 Sanctulus instaurat Ecclesiam sancti Laurentij incesam à Longobardis. ibid.e
 Sanctulus panem multiplicauit. 584.a.b
 Sanctulus diaconum à Longobardis liberat. ibid.c.d
 Sanctulus interficere voluit Longobardis. ibid.e
 Sanctulus diuinitus liberatur. ibid.
 Sanctulum venerati sunt Longobardi. 585.a
 Sanctulus captiuos liberat. ibid.b
 Santonense Concilium. 543.a
 Sapaus diaconus Vigilij Papae. 399.b
 Sapaud Episc. Arelatensis ad Pelagium Papam legatus. 479.c
 ad Sapaudum Episc. Pelagij Papae epistola. 479.c. 480.c. 481.a.b
 Sapientes sibi ipsi, stulti sunt. 391.b
 Sardiniam à Praesidijs gubernandam statuit Iustinianus. 224.e
 Sardinia capitur à Gothis. 412.b
 Sarmata ducuntur in Italiam ab Alboino Rege Longobardorum. 560.e
 Sarraceni delent Seuerianos monachos. 16.e
 ad Sarracenorum Ducem scribit Dunaan contra Christianos. 94.b.c
 Sarraceni alij obtemperabant Romano Imperatori, alij verò erant hostes. 16.e
 ad Sarracenos legatio Iustiniani, & aliorum. 94.c
 Sarracenorum grassatio in sanctis monachos. 657.b.c
 de Sarracenorum alia incursione. ibid.d
 Sarraceni inobedientes Nicolao Abbati male perierunt. ibid.e
 Saxones iuncti sedere cum Longobardis. 560.e
 Scampinus Episcopus occurrit legatis Hormisdæ Papae. 30.a
 Scelera Samaritanorum sub Zenone Imp. 161.e
 Scelera Dei iudicio deteguntur. 688.b
 Scelera clericorum acriter corrigenda. 695.b
 cum Scenitio barbaris pugnat Maurinus Dux. 627.d
 Scenita vincit non possunt propter velocitatem equorum. ibid.
 Schismata & hereses sunt penitus extirpanda. 38.e
 Schisma in Bonifacium 11. Papam, creato Dioscoro contra ipsum. 158.d
 Schisma dirum in Ecclesia Alexandrina. 244.e
 Schisma exiit Siluerij Papae tempore, quo nullum hactenus turpius. 297.a
 ad Schisma euitandum Siluerium intrusum elegerunt Romani in verum Pontificem. 285.c.d.e
 Schisma ortum in Oriente. 386.c. 387.a
 Schisma dirum in Ecclesia Catholica. 388.a
 Schisma in Ecclesia Iustiniani tempore. 458.c.d
 Schisma constarunt defensores Constituti Vigilij Papae. 460.c. 461.a
 Schisma ablatum Vigilij tempore. 468.b.c
 in Schismate est, qui ab Apostolica diuisus est sede. 476.e
 Schisma permansit ad spatium ferme centum annorum. 479.b
 Schismatici aliud erigunt altare. 477.c
 Schismatici sunt coercenti. ibid.
 in Schismaticos scribit Pelagius ad Narsetem. 478.b.c
 Schismate

Schismate laborat Ecclesia Argyrensis. 588.d
 Schismatici non sunt recipiendi. 9.a
 in Schismaticos scribit S. Gregorius, potente Pelagio Papa. 659.a.b
 Schismaticos exagitat Sinaragus Exarchus. 679.d
 Schismatis ab Hormisda offertur fidei libellus. 32.d
 Schismatici ad communionem re-epi sunt. 33.c
 Schismatici omnia aduent contra Ecclesias. 267.c
 Scholam aperire studuit Roma Agapetus Papa. 251.d
 Schola Theologia qua occasione introducta Rome. 251.c
 de Schola Nisibitum. 251.e
 Selacini occupant Illyricum. 386.e
 Scripta hereticorum sunt dolose arte fucata. 44.c
 Scripta edita Bonifacii Papa nomine. 159.b
 Scripta S. Fulgentij Isidoro cognita. 151.e
 Scripta per sepe supponunt heretici. 296.d
 Scripta Theodoret pro Nestorio heretico defendi non possunt. 362.c
 Scriptura divina demonstrat errorem Origenis de anima pre-existente. 303.a
 Scyllitana civitas in Calabria dicta est a Scylla. 513.b
 Scythia monachi novam locutionem introducere conantur. 39.c
 Scythia monachi Vistorem vt Nestorianum accusant. 40.d
 Scythia monachi a legatis passim repulsi, Pontificem Romanum appellant. 41.b
 Scythia monachi tumultuantur. 41.b
 Scythia perfide monachi fugae se dedunt. 41.d
 Scythia monachi Romam veniunt. 43.a
 Scythiarum monachorum liber legatis Hormisda Papa oblatus. 44.b
 Scythiarum monachorum legatio ad Africanos Episcopos. 47.a
 Scythiarum monachorum epistola ad Africanos Episcopos. 47.b.c
 Scythiarum monachorum arrogantia. 48.d
 Scythia monachi preferunt legatos totius Orientis. 48.d
 Scythia responder sanctus Fulgentius. 48.d
 Scythia monachi accusant Diaconum & Vistorem legatos Hormisda Papa. 48.b
 Scythia Romae retinentur ab Hormisda. 48.e
 Scythia monachi fugam tentant, & custodiri iubentur. 48.b
 Scythia monachi Vistorem tamquam hereticum accusant. 49.c
 Scythia monachi evant verè pseudomonachi. 49.c
 Scythiarum monachorum arrogantia exploditur ab Hormisda Papa. 56.a
 Scythia monachi quales sint. 58.c
 Scythia monachi turbas concitant Rome. 60.d.e
 Scythia monachi Roma aufugiunt. 60.d.e
 Scythia monachi aufugiendo contestationes publice assignant. 60.d.e
 ex Scythia exercitum colligit Tiberius Imp. 606.b
 Sebastien venit Cosihoes Rex Persarum. 526.c
 Sebastianus diaconus de fecit a Vigilio Papa. 387.a
 in Sebastianum sententia Vigilij Papa. 383.e
 Sebastianus missus in patrimonium Dalmatarum immiscuit se illucis. 400.d
 Sebastianus diaconi officio priuatur a Vigilio Papa. 402.c
 Sebastiani & Rustici litteris vniuersus concussus est Orbis. 387.c
 Sebastianus Episcopus missus Constantinopolim a Pelagio Papa. 647.b
 Senator vir insignis. 402.a
 in Senatores Romanos commouetur Theodoricus Tyrannus, & quare. 106.d.e
 ad Senatores illustres scribit Ioannes Papa de fide. 216.a
 ad Senatores Romanos querela Totila Regis. 378.d

Senatus consultum aduersus Simoniacos. 202.d.r
 Senatus consultum confirmat leges in Simoniacos. 215.e
 ad Senatum scribit Athalaricus Rex de electione Felicis Papa. 215.e
 Senatus confirmat Athalaricus Rex, & ab eo iuramentum exigit. 119.r.d
 ad Senatum scribit Athalaricus Rex. 227.a
 Senatus Romanus scribit ad Iustinianum Imperatorem pro Theodora. 347.d
 Senatus Romanus litteris tentatur a Totila Rege. 347.d
 Senatus Romanus Totila non responderet, prohibente Ioanne Praefecto. 347.d
 in Senatu eorum est laborandum. 315.a
 pro Sanibus pauperibus xenodochium fecit Pelagus Papa. 710.f
 Senoch presbyter virtutibus clarus moribus. 618.b
 Senoch super infirmos multas virtutes operatus est. 618.b
 Sententia est mutanda emergentibus nouis causis. 462.b
 Sententia contraria Patrum sepe in rem consentiunt. 461.
 710.d
 Sepulchra Christianorum etiam laicorum quibus titulis solita & exornari. 652.b
 ad Sepulchrum Christi adorandum peregrinatio. 163.e
 ad Sepulchrum Gelusime miraculum. 558.b.c.d
 Sepulchri S. martyris puluere curantur infirmi. 588.c
 Sepulchra in Ecclesia martyris tantum habebant & confessorum. 526.r.d
 Sepulchra Ecclesiastica contra hereticos commendatur. 470.
 62.d
 Sergiopolim obsidet Cosihoes Rex Persarum. 348.c.d
 Sergiopolis diuinitus defensa. 348.e
 Sergiopolis diuinitus repellitur Cosihoes. 348.e
 S. Sergij munita praesidio Sergiopolis. 348.e
 a Sergio Episcopo Casarleni monitus Iustinianus Imp. rescribit pro Samaritanis. 356.a
 Sergius Patricius impulsor Iustiniani in errores merito laudatur ex conuersione. 522.c
 Sergius Cyriquid egerit. 69.c.e
 Serpentes in mare illati Tiberis inundatione. 708.d.e
 Seruus Dei subdiaconus prima regionis Vigilij Papa. 403.a
 Seruanus hereticus colammam ascendit, vt Simeon Stylita. 123.c.d
 Seruanus Stylita ab Ephraem conuertitur. 16.e
 Seruanus monachi a Sarracenis delati sunt. 16.e
 Seruanorum cum Catholicis Collatio a Iustiniano Imp. instituta. 183.e
 Seruanus heretici excommunicantur a Vigilio Papa. 386.b
 Seruanus minister Vigilij Papa ab ipso defecit. 387.a
 Seruanus priuatur officio a Vigilio Papa. 402.e
 Seruanus Boëtius factus est Consul in Occidente. 80.c
 Seruanus Boëtius ad Symmachum scripsit de Trinitate. 80.c
 Seruanus Boëtius tertio factus est Consul. 80.c
 Seruanus Boëtius. Vide, Boëtius.
 ad Seruanum Senatorem scribit Ioannes Papa de fide. 216.a
 a S. Seruino Euangelium acceperunt Baiuarj. 719.d
 Seruanus in bello probatur. 206.a
 Seruanus sit temperata cum pudore. 579.d
 in Seruanum pseudoepiscopum Antiochenum exclamat populus Constantinopolitanus. 3.c.d
 Seruanus publice condemnatus. 4.e
 Seruanus anathemati subicitur. 8.d
 Seruanus omni honore destitutum esse statuitur. 10.d
 de Serui impietate. 10.d
 Seruanus monstrum pestiferum. 11.b
 Seruanus contra canones qua presumpsit. 11.b
 Serui alia impia facta. 12.e
 Serui blasphemia & arrogantia. 12.e
 Seruanus inuisor Ecclesie Antiochena. 14.f
 in Seru-

in Seruanum que scripserint clerici Antiocheni. 14.d
 a Seuro multa mala attentata. 53.c.d
 Seuerus exagitauit sanctum pastorem Flavianum. 53.c.d
 a Seuro necati sunt monachi martyres. 53.c.d
 Seueri immensa sacrilegia. 41.b
 Seuro heretico restitit Paulus electus Episcopus Antiochenus. 41.b
 Seuerus Antiochia est expulsus. 53.c.d
 Seuro lingua erat amputanda. 53.c.d
 Seuerus Antiochia fugit Alexandriam. 54.a
 Seueri mors. 53.e
 Seueri heresiarche conatus cum Anthimo & Theodosio Episcopis. 245.e
 Seuerus heresiarcha damnatur ab Agapeto Papa. 262.b
 Seuerus Anthimum fouet. 263.c
 de Seuro nefandissimo heretico quid sentiant Orientales. 265.d.e
 in Seuerum exclamant Patres. 266.a. 277.a
 in Seuerum sententia Menne, & Synodi Constantinopolitana. 278.b
 Seuerus praesenti & eterna vita priuatur. 284.a
 Seuerus Episcopus Malacitanus librum edidit in Vincentium Ariantum. 644.e
 Seuerus Episcopus Aquileia schismaticus. 659.b
 Seuerus se conuertit ad unitatem Ecclesie Catholicae, & iterum reuertitur ad schismaticos. 679.d
 Seuerum exagitat Sinaragus Exarchus Italia. 679.d
 Seuerus reuertitur ad propriam Ecclesiam, sed non recipitur. 696.b
 ad Seuerum Scholasticum epistola Ferrandi diaconi Carthaginensis. 201.d
 ad Seuerum Scholasticum plures epistola Ferrandi. 152.a
 Sexta Synodus continet Vigilij Papa monumeta aduersus Triacapula. 384.a
 Sexilianus Episcopus Tunetis legatus Primosi Episcopi Carthaginensis in Quinta Synodo. 422.e
 Sicilia recuperata est a Romanis. 368.e
 in Siciliam mittit obuiam Romano Pontifici Zoilus Episcopus Alexandrinus. 366.e
 in Sicilia se conuult Vigilius Papa, vbi hinc autem. 368.e
 a Sicilia triticum mittit Vigilius Papa Romam. 369.e
 in Sicilia ordinationem habet Vigilius Papa. 370.b
 Sicilia a Totila laudatur. 374.b
 a Sicilia Vigilius Papa soluit Constantinopolim. 380.a
 a Sicilia expelluntur Gothi. 413.b
 in Sicilia monasteria exiit S. Gregorius. 621.c
 de Siculorum subdiaconorum continentia. 707.b
 Sigebertus filius Clotarij Regis extraxit monasterium sancto Medardo. 528.d
 pro Sigeberto Rege preces Fortunati. 529.b
 Sigebertus habuit sedem regni sui Rhemis. 535.e
 Sigebertus habitus religiosissimus. 535.e
 Sigebertus liberat ab exilio S. Nicetium. 536.b
 Sigebertus Rex accepit in coniugem Brunichildem Gothan. 556.e
 Sigebertus bellum gerit cum Guntheranno. 599.d
 Sigebertus Rex Francorum necatur dolo impiae Fredegundis. 608.c
 Sigebertus noluit audire S. Germanum Episcopum. 716.e
 Sigebertus Rex confirmat donationem factam monasterio S. Radegundis. 121.a
 Sigericus filius Sigismundi Regis. 121.a
 Sigericus alteratur cum nouerca. 121.a
 Sigericus necatur a Sigismundo Patre. 121.b
 Sigericus Indus ad fidem conuertitur. 612.b
 Sigismundus cum omni familia sua in Aruernam regionem migravit. 169.c
 Sigismundus occupat villam Ecclesie, & in discrimen adducitur. 169.c
 ibid.

Signalus de villa Ecclesia egressus conualuit. 120.e
 Sigismundus Burgundionum Rex. 121.b
 Sigismundus occidit filium, suadente nouerca. 121.b.c
 Sigismundi puenientia in Agamenensi monasterio. 121.b.c
 Sigismundus a Clodomero vincitur, atque fugatur. 121.b.c
 pro Sigismundo intercedit Auius Abbas. 121.b.c
 Sigismundus Rex occiditur cum suo. 121.b.c
 ad Sigismundi sepulchrum edita miracula. 121.b.c
 Sigismundus Tertius Rex Poloniae procurauit vniorem Ruthenorum cum Ecclesia Romana. 726.e
 Signum visibile Spiritus sancti, dum Episcopus sacrum faceret. 273.c
 Signo Crucis se signabant Fideles, antequam orationem haberent ad populum. 534.c
 Silas Episcopus Nestorianus legatus ad Sarracenos. 94.d
 Siluanus Samaritanus Christianos insecratur. 15.e
 Siluanus igne combustus ex praedicatione S. Sabae. 16.a
 Siluanus Cythopolis comprehensus in ignem iniicitur. 162.c
 Silua concussa in occasione quorundam Sanctorum. 585.c
 de Siluerij Papa creatione. 285.c
 Siluerius natione Campanus, ex patre Hormisda, creatur Papa vi Theodati Regis. 286.c. 292.e
 de Siluerij electionis tempore. 286.c. 292.e
 in Siluerium qua machinata sit Theodora Augusta pro Vigilio. 286.c. 292.e
 in Siluerium qua calumniae sunt excogitatae. 293.a
 Siluerius ad Pontianam, vel Palmariam insulam est relegatus. 293.a
 ibid.
 Siluerij exilium quando contigit. 293.a
 Siluerij calumniatores qua excogitauerint. 293.a
 Siluerius exul mittitur in Lyciam. 294.a
 Siluerius exul nihil remisit Pontificia maiestatis. 294.a
 Siluerium restitit inter Infinitum Imp. 294.a
 Siluerius commentum habet quatuor Episcoporum aduersus Vigilium. 313.e
 Siluerius relegatus damnat Vigilium intrusum. 314.a
 Siluerius in vinculo nit et. 314.c
 ad Siluerium epistola Amatoris Episcopi Augustudenensis. 314.e
 ad Siluerium munera misit Amator Episcopus. 315.a
 Siluerius relinquitur indefensus. 315.a
 Siluerij Pontificis infelicissima tempora. 315.a
 Siluerius que sit coactus pati a Vigilio intruso. 315.a
 Siluerius in Palmaria insula relegatus erumnis & inedia consumptus moritur. 315.c. 319.b
 Siluerius post mortem miraculis claret. 319.c
 Siluerius Papa inter sanctos martyres connumeratus. 319.c
 Siluerius ordinationem vnam fecit. 319.c
 Siluerij tempus numerandum est vsque ad martyrium, & non ab expulsiōe. 319.c
 Silua fuit mater S. Gregorij Papa. 620.c
 Siluanus Antonianus Praefectus cubiculi Clementis vti Pont. Max. habet orationem ad Ruthenos Episcopos. 727.d
 Simeon Abbas suadet Iuliano, vt communicet Macario Episcopo. 373.b.c
 Simeon Salus inanem gloriam fugiebat, & stultus videbatur. 390.b
 Simeon Salus a Ioanne detegitur sanctus. 391.a
 Simeon Salus occulta manifestauit. 391.a
 Simeon fuit adeptus virtutem miraculorum. 391.a
 Simeon dat signum stulticiae, & cantu eiecit demonem. 391.a
 a Simeone conuertuntur Fuscarius & eius vxor. 391.a
 cum Simeone conuersari visi duo Angeli. 391.a
 Simeon sanctitatem abscondit. 392.a
 per Simeonem Iudaei conuertuntur. 392.a
 a Simeone curatur malefica ab vsu magis. 392.b
 Simeonis Stylita Iunioris epistola ad Iustinum Imp. contra Samaritanos. 590.c
 Simeon

<i>Simeon Stylita</i> Euagrij amicus.	590.e	<i>Stephanus missus à Iustino Imp. in occursum legatorum sedis Apostolica.</i>	30.b
<i>Simeon à teneris rugaculis Deo inferuuit.</i>	ibid.	<i>Stephanus diaconus sedis Apostolicae Apocrisarius apud Iustinianum Imp.</i>	358.b
<i>Simeon in columnam ascendit, & quantum vixerit.</i>	ibid.	<i>Stephanus Apocrisarius restitit Iustino Imp.</i>	366.c
591.a		<i>Stephano Apocrisario traduntur libellos Episcopi Orientales.</i>	367.a
<i>Simeonis multa atque ingentia miracula.</i>	591.a.b	<i>Stephanus Ariminensis Episcopus.</i>	407.b
<i>ad Simeonem confugiunt non solum Romani, sed etiam barbari.</i>	591.c	<i>Stephanus Abba Cappadox mittitur ad Petrum Episcopum Hierosolymitanum.</i>	372.e
<i>Simeon iunior dissent à Simeone Seniore in multis.</i>	ibid.	<i>Stephanus vir illustis ductus ad inferni loca, & deinde reuixit.</i>	713.b
<i>Simonia in omnibus vitanda.</i>	148.c.d	<i>de Stephani salute dubium.</i>	714.a.b
<i>Simonia homines infames reddidit.</i>	158.e.159.a	<i>Stozæ Dux Arianorum militum in Africa tyrannus.</i>	284.d
<i>Simoniaca labe inualuit Roma.</i>	202.b	<i>Strages ingens & miseranda per Hunnos in Thracia.</i>	491.a.b
<i>in Simoniacos constitutio Athalarici Regis.</i>	ibid.c.d	<i>Studia monachi dicti à Studi monasterio Constantinopolitano.</i>	14.d
<i>in Simoniacos Senatusconsultum.</i>	202.d.e	<i>Stulti nonnumquam volunt videri sancti Dei.</i>	390.b.391.a.b.c
<i>in Simoniacos aperta via accusatoribus.</i>	203.d	<i>Subdiaconi Vigilij Papa ab ipso defecerunt.</i>	387.a
<i>in Simoniacos edictum Athalarici Regis affixum ante arrium sancti Petri.</i>	204.a	<i>de Subdiaconorum continentia.</i>	707.b.c
<i>Simplicius incant à declinat à rigore discretionis.</i>	77.d	<i>Subdiaconi in Romana Ecclesia continentiam seruabant.</i>	707.b
<i>Simplicius Episcopus Parisiensis.</i>	342.b	<i>in Subditos munera Episcoporum.</i>	211.d.e
<i>Simplicius Papa quid statuerit pro Concilio Chalcedonensi.</i>	454.a	<i>Subditi errantes sunt cogendi, & non sequendi.</i>	73.c.d
<i>Simplicius philosophus è Cilicia ad Persas se confert.</i>	469.d	<i>Succæ monachorum conuentus restitit Origenisti.</i>	180.e
<i>Iustini in Palaestina ex Episcopo factus est anachoretus.</i>	643.a	<i>Succesorem sibi non debet deligere Papa.</i>	171.b
<i>S. Sixti martyris reliquias misit S. Gregorius in Angliam.</i>	351.b	<i>Suesionas defertur corpus Clauarj Regis.</i>	535.e
<i>Smaragdus Exarchus Italia exagitat schismaticos Episcopos.</i>	679.d.e	<i>Suesionis fuit sedes regni Chilperici.</i>	ibid.
<i>Smaragdus Exarchus Italia degit Roma.</i>	ibid.d	<i>Sursionem fertur corpus S. Medardi Episcopi Nouionensis.</i>	528.b.c
<i>Smaragdus excitatur à Pelagio Papa in schismaticos.</i>	679.d	<i>Sueui conuertuntur.</i>	506.a.b.c.d
<i>Smaragdus complet tempus sui Exarchatus.</i>	696.b	<i>Sueui ducuntur in Italiam ab Alboino Rege Longobardorum.</i>	560.e
<i>Smaragdus accepit successorem Romanum Patricium.</i>	ibid.c	<i>de Suenorum Regum nomine & cognomine.</i>	578.a
<i>Smaragdus Constantinopolim reuertitur.</i>	ibid.	<i>Sueui populi ab Ariana impietate conuersi sunt à Martino Episcopo Bracharensi.</i>	578.d
<i>Sodomice à Iustiano seuerè puniti.</i>	490.d.e	<i>Suenos subegit Lemuigildus Rex, & eos à fide renocat.</i>	645.b.c
<i>Sophia vxor Iustini Iunioris Imp. neptis Theodora Augusta.</i>	532.d	<i>Sueuorum regnum deletum in Gothos transfertur.</i>	ibid.c
<i>Sophia pretiosa veste contexit Iustinianum.</i>	533.c	<i>Sueui & alij barbari impleuerunt Italiam Ariana heresi.</i>	650.d
<i>Sophia male tractauit Narsetem Praefectum Italiae.</i>	554.c	<i>Sueui ad fidem Catholicam reuocati.</i>	702.b
<i>Sophia Augusta dissolut debita aere alieno obstrictorum.</i>	563.e.564.a	<i>Suffragi. Fidelium non imparitur Ecclesia iis qui sibi mortem intulerunt.</i>	286.e
<i>Sophia a Augusta Traianum mittit ad Cosroem pro pace, à quo eam obtinet.</i>	598.d.e	<i>Sulpitius eligitur Episcopus Bituricensis à Guntheranno Rege.</i>	687.e
<i>Sophia reprehendit Iustinum Imperatorem.</i>	599.b	<i>Sulpitius vir nobilis & de primis Senatoribus Galliarum.</i>	ibid.
<i>Sophiam commendat Tiberio Iustinus Imperator.</i>	623.e	<i>Sulpitius inter sanctos relatus.</i>	ibid.
<i>Sophia infidiatur Tiberio, & voluit constituere Imperatorem Iustinianum.</i>	624.c	<i>Sulpitius Episcopus fuit in Matiscenensi Synodo.</i>	692.b
<i>Sophia cur auersata sit Tiberium.</i>	ibid.d	<i>Superbia sepe diabolus tentat optimos quosque.</i>	684.a
<i>S. Sophia basilica maior Constantinopoli.</i>	229.c	<i>Superbis sursum ascendere mediantur, & deorsum demerguntur.</i>	296.b
<i>S. Sophia annexa tres basilicae.</i>	229.d	<i>Superbi comparantur Luciferi & ceteris malis Angelis.</i>	ibid.
<i>S. Sophia templum instauratur à Iustiano Imp.</i>	488.e	<i>Superbi in furore Dei disperguntur.</i>	607.d
<i>S. Sophia templi pulchra descriptio.</i>	488.e.489.a	<i>de Superstitione Longobardorum.</i>	608.b
<i>S. Sophiae templi dimensiones singulae.</i>	489.b	<i>Suphetanum Concilium celebratum in Africa.</i>	102.c
<i>Soranus à Longobardis occiditur, & concutitur mons, & filia.</i>	585.d	<i>Suras curatur oleo sancto à S. Erychio.</i>	525.e
<i>Sozopoli nascitur oleum ex Cruce, & ex imagine Virginis Mariae.</i>	525.b	<i>Surdi audiunt per lignum S. Crucis.</i>	550.c
<i>Spatharius Torile Regis à demone obsessus liberatur à sancto Casio Episcopo.</i>	344.b	<i>Surenorum ciuitas excisa funditur à Cosroes Rege Persarum.</i>	328.c
<i>Speacula cruent a gladiatorum dempta sunt.</i>	71.c	<i>Surgentius Notariorum Primicerius Vigilij Papa.</i>	399.b
<i>Speacula ferarum in theatro detestabilia.</i>	95.c.d	<i>per Surgentium transmisit sententiam latam in schismaticos Vigilij Papa.</i>	403.a
<i>Spiritus sanctus in forma columbe aurea vel argenteae formabatur.</i>	14.d		
<i>Spiritus sanctus signo visibili descendit, sacrificante Episcopo.</i>	273.c		
<i>Spiritus plerumque dilatur in persecutione.</i>	699.b.c		
<i>in Spoletana vrbe Ariarius Episcopus voluit Ecclesiam intrudere, sed dedit penas.</i>	583.b.c		
<i>Spoletum in deditorem accepit Torilas Rex.</i>	356.e		
<i>ad Stephanum Episcopum Salonitanum praefatio Dionysij Exigui in collectionem canonum.</i>	141.c		

<i>Syagrius Episcopus Eduensis vir summe sanctitatis.</i>	626.b	<i>Terramotus alius Antiochie.</i>	149.f
<i>Syagrius Episcopus Augustudunensis fuit in Synodo Lugdunensi.</i>	686.c	<i>Terramotu concutitur Antiochia, & Daphne.</i>	614.b
<i>Syagrius inter Sanctos relatus.</i>	ibid.	<i>Terramotus plurimos oppressit Antiochia.</i>	685.b.e
<i>Symbolum fidei recitandum erat ante sumptionem Eucharistiae.</i>	705.a	<i>ex Terramotu miserranda clades Antiochie.</i>	685.c.686.a
<i>Symbolum impium Theodori Mopsuesteni.</i>	363.c.d	<i>Terramotu concessa Constantinopolis.</i>	465.b
<i>Symbolum Theodori damnatum à Synodo Ephesina, & Chalcedonensi.</i>	ibid.d	<i>Terramotus tempore ciues litantias agebant, & ad Ecclesias commebant.</i>	ibid.
<i>in Symmachum Senatorem commouetur Theodoricus tyrannus, & occidi ipsum iubet.</i>	106.d.112.b.116.d	<i>Terramotu solo equata ciuitates.</i>	ibid.c
<i>Symmachus sacer Boetij.</i>	113.e	<i>Terramotus ingens Constantinopoli.</i>	486.e
<i>Symmachus totus ex sapientia & virtutibus factus.</i>	ibid.	<i>Terramotus nobilis descriptio.</i>	ibid.e.487.a.b.c.d.e
<i>Symmachus maxime pius & doctus.</i>	114.e	<i>in Terramotu varij ac miserabiles casus.</i>	487.c
<i>Symmachus sacri literæ institutus.</i>	115.a	<i>Terramotus sepe propter peccata.</i>	490.b
<i>Symmachus à Prisciano laudatur.</i>	115.b	<i>Tertullus clarissimus ciuis Romanus offert Placidum filium S. Benedicto.</i>	97.c.d
<i>Symmachus à Theodorico Rege eius occidit laudatur.</i>	ibid.c	<i>Tertullus pater S. Placidi aliqua donat Casinensi monasterio.</i>	337.c
<i>Symmachus caput suribundè minans Theodorico apparet, terroremq; mortiferum infert.</i>	ibid.c.d.116.d.e	<i>Testari non possunt Episcopi de bonis Ecclesiae.</i>	147.d
<i>Synagogæ Iudeorum destruitur à Christianis.</i>	611.c	<i>Testatoris voluntas potest mutari à Papa.</i>	710.d
<i>Synagogæ Iudeorum sine causa non comburendas sentit sanctus Gregorius.</i>	611.c	<i>Tetradius hereticus qui.</i>	249.c
<i>ex Synodali epistola testimonium aduersus doctrinam Origenis.</i>	307.d.e	<i>Tetradius Episcopus Bituricensis villam basilicæ S. Inianus reliquit.</i>	169.c
<i>Synodus Constantinopolitana sub Memna.</i>	274.b	<i>S. Tetricus Episcopus Lingoniensis.</i>	414.d
<i>Synodus nouem Episcoporum congregatur Mopsuestia.</i>	463.c	<i>S. Tetrici vltio in successorem.</i>	ibid.
<i>Synodi Quinta Acta corrupta. 422.c.d. in qua fuerunt octo Actiones.</i>	ibid.	<i>S. Tetrici eptaphium.</i>	ibid.e
<i>Synodus. Vide, Concilium.</i>		<i>Tetricus Episcopus condemnat Chilpericum Regem.</i>	687.c.d
<i>Syracus victor ingressus Belisarius postrema Consulatus die.</i>	252.b	<i>S. Thaddæus Apostolus præcipue colitur a Russis.</i>	722.e
<i>Syriam deuastant Cosroes Rex Persarum.</i>	328.c	<i>S. Thaddæus Russos conuertit.</i>	723.c
<i>Syriam vniuersam depopulati sunt Persæ.</i>	589.e	<i>S. Thales templum renouatum à Iustiano Imperatore.</i>	166.e
<i>Syria afflicta à Samaritis hereticis.</i>	590.b	<i>Thalassius Episcopus Berythorum.</i>	266.e
<i>Syrorum fides exploratur à Iustino Imperatore.</i>	15.a.b	<i>in Theatro venato ferarum detestabilis.</i>	95.c
		<i>Theatrum Pompeij reparatur à Theodorico Rege.</i>	118.b
		<i>Theias eligitur Rex à Gothis, & paulo post occiditur.</i>	419.d
		<i>Themistiani heretici à Themistio dicti.</i>	54.d
		<i>Themistiani heretici dicti sunt Agnoite.</i>	246.e
		<i>Themistiani heretici orti sunt à Scuro.</i>	247.a
		<i>Themistius scripsit aduersus Ioannem Grammaticum.</i>	247.e
		<i>Theocrito cupiebat Imperium Amantius.</i>	2.c
		<i>Theocritus è medio à Iustino tollitur.</i>	2.c
		<i>Theodatus præest Tuscia, regnante Athalarico.</i>	201.c
		<i>Theodatus vult prodere Tusciam, & eam tradere Iustiano.</i>	201.c.202.a
		<i>Theodatus quid agat cum legatis Iustiniani.</i>	202.d
		<i>in Theodatum odium Amalasanthe.</i>	ibid.
		<i>Theodatus nepos Theodorici ex sorore Amalafri di fit Rex Gothorum.</i>	226.d
		<i>Theodatus iubet afferuari in carcere ad Lucium Valsinum Amalasantham.</i>	226.e
		<i>Theodatus mittit pro pace legatos ad Iustinianum Imperatorem.</i>	ibid.
		<i>pro Theodato scribunt Amalasantha & Senatus Romanus.</i>	227.a
		<i>Theodatus necari iussit Amalasantham.</i>	227.e
		<i>Theodatus Petrum legatum mittit ad Iustinianum pro pace.</i>	228.a
		<i>Theodati numisma.</i>	ibid.b
		<i>Theodatus cogit Agapetum Papam subire legationem ad Iustinianum.</i>	256.e.257.a
		<i>Theodatus minatur Romano Senatui.</i>	257.a
		<i>ad Theodatum mittitur Petrus à Iustiano Imperatore.</i>	ibid.b
		<i>Theodatus tractat conditiones pacis cum Petro.</i>	257.b.c
		<i>Theodatus nimio timore agitur.</i>	257.d
		<i>Theodati litteræ ad Iustinianum Imp. pro pace.</i>	258.b
		<i>Theodati alia litteræ secreta, alia publicæ ad Iustinianum Imp.</i>	258.c
		<i>Theodati & Iustiniani numisma.</i>	ibid.e
		<i>in Theodatum conspirant Gothi.</i>	287.b.c
			Theodati

I N D E X.

Theodati ignavia maxima.	287.b.c	Theodemirus redditur Catholicus.	ibid.c.d
Theodatus Roma fugiens à militibus occiditur.	287.c	Theodemirus S.Martino Ecclesiam construit, & eius reliquias exposcit.	ibid.d
Theodegiscus filius Theodati conicitur in carcerem à Vitige.	287.c	Theodemirus alia maniera dirigit ad sepulchrum S.Martini.	ibid.
Theodegiscus Rex Gothorum in Hispania.	388.d.e	Theodemirus constitetur aequalitatem personarum in Trinitate.	ibid.
Theodegiscus Rex occiditur.	ibid.	Theodemiri Regis conuersio.	ibid.
Theodegiscus exingitur ob panam offensi nuntius.	ibid.	Theodemiri opera celebratum Concilium Bracharense.	519.e
Theodegiscus Rex suo damno periculum facit de fonte miraculofo.	389.c.d	Theodemirus Rex Catholicus moritur.	572.a
Theodibaldus eligitur Rex à Gothis.	328.a	Theodora coniux Iustini Imp. titulo Augusta insignitur.	102.c
Theodibaldus Rex Gothorum occiditur.	341.a	Theodora Iustini vxor Augusta est appellata.	125.a
Theodibaldus heres & filius Theodoberi Regis Francorum.	415.c	Theodora in numismate cum Iustino & Iustiniano.	125.b
Theodibaldus Francorum Rex adolescentulus moritur.	475.d	Theodora Augusta interpellat S.Sabas pro subole.	163.b
Theodigildis post obitum Chariberti se offert in matrimonium Guntheranno Regi.	576.a	pro Theodora non orat S.Sabas, ne cum filij tumultus exierint in Ecclesia.	ibid.b
Theodigildis ad Guntherannum profecta cum suis thesauris.	ibid.	Theodora gustauit dogmata Seueri.	ibid.b
Theodigildis Arelatensi monasterio destinatur.	ibid.	Theodora Augusta studis fit Episcopus Constantinopol. Ambimus hereticus.	243.e
Theodigildis cum è monasterio egredi vellet, ab Abbatisse cubodia mandatur.	ibid.	Theodora Augusta maxime impia.	244.b
Theodigildem Reginam aliam planè diuersam laudat Fortunatus.	576.b.c.d	à Theodora coniuge heretica laditur Iustinianus Imperator.	244.c
de Theodigilde epitaphium Fortunati.	ibid.c.d	Theodora negabat Concilium Chalcedonense.	243.e
Theodo Princeps Bataria conuersus ad fidem.	719.c	Theodora in prapuis sedibus Orientis collocat impios hereticos.	246.a
Theodoberus filius Theodorici Regis Francorum succedit patri.	169.d	Theodora fouet oua aspidum in Oriente.	248.a
Theodoberus multa iniquè gessit.	ibid.	Theodora conatus in Agapetum Papam.	262.a
Theodoberi crimina detegit energumenus.	169.d.e	Theodora Augusta cladem magnam infert Ecclesia.	267.d
Theodoberus parat tandem S.Nicetio Episcopo.	ibid.e	Theodora erat causa, vt optimates essent heretici.	268.c
Theodoberus censura S.Nicetij correctus est & emendatus.	170.a	Theodora qua machinata sit contra Siluerium pro Vigilio.	286.c
Theodoberus se magnum reddidit & prapuum in omni bonitate.	ibid.	Theodora que aduersus Siluerium sit molita.	292.e
Theodoberus sacerdotes veneratus est, & pauperes eleuauit.	ibid.a	Theodora dedit operam, vt Vigilus Papa crearetur.	293.d
Theodoberus omne tributum ab Ecclesijs suis in Atrieno sustulit.	ibid.a	Theodora aurum promissum mittitur à Vigilio intruso.	295.b
Theodoberus inuistit loca Sanctorum.	ibid.a	Theodora studium restituendi in sedem Constantinopolitanam Anhimum, inscio Iustiniano.	312.c
Theodoberi clementia in S.Agericum Viridunensem Episcopum.	170.b	à Theodora impietate alienus Iustinianus Imperator.	322.a.b
Theodoberus legationem misit ad Iustinianum Imperatorem.	ibid.	Theodora Augusta insidias nihil veritus Vigilus Papa.	325.e
Theodoberus Rex cum fratris sui vxore coniugium inuit.	299.b.c	Theodora epistola ad S.Placidum est corrigenda.	337.e
Theodoberi Regis de incestuosis nuptiis penitentia.	ibid.	cum Theodora contentio Vigilij Papa de restitutione Anthimi.	380.b
Theodoberus cum Childeberto mouet bellum aduersus Clotauium.	327.a	Theodora excommunicatur à Vigilio Papa.	386.a.b
Theodoberus cum exercitu venit in Italiam.	327.c	Theodora impie Augusta obitur.	392.d
Theodoberi Regis charitas in Viridunenses.	339.e.340.a	Theodora sauciatur primum anathemate, deinde vlciscente numine interit.	ibid.
Theodoberi pietas commendata.	340.c	Theodoretus Cyri Episcopus à Nestorianis effertur.	69.b.c
Theodoberus emendat patris errata aduersus Ecclesiam.	340.d	Theodoretus Episcopus Cyri receptus in Concilio Chalcedonensi.	312.e
Theodoberum ad meliorem frugem conuertit S.Nicetius Episcopus.	340.d	Theodoretij scripta pro Nestorio defendi non possunt.	362.c.d
Theodoberus Rex inuadens Italiam moritur.	415.c	Theodoretij errores penitus execrantur.	385.d.e
Theodoberi pietas.	ibid.	Theodoretij nomine epistola supposita.	425.a.e. detegitur impostura.
Theodoberus Chilperici filius superat Gundebaldum Duce.	599.d	Theodoretus penitens à Vigilio Papa laudatur.	447.e
Theodoberus magnam intulit cladem Ecclesijs Galliarum.	ibid.	Theodoretus à Chalcedonensi Concilio non damnatus, nec Vigilus sentit eum esse damnandum.	447.e.448.a.b.c
Theodoberus filius Chilperici victus occiditur.	608.b	de Theodoretij scriptis sententia Synodi Constantinopolitane.	457.c
ad Theodolindam Longobardorum Reginam S.Gregorius mittit exemplaria Quinte Synodi.	468.c	Theodoriana appellata est Bagaiensis vrbs.	226.c
Theodomirus Rex Suenorum.	505.b	Theodorico Gothorum Regi libelli offeruntur contra Maximum Consulem.	95.b
Theodomirus dicitur etiam Charrarius.	ibid.	Theodorico scribit ad maximum Consulem, ipsam reprehendendo.	95.c
Theodomirus misit aurum & argentum ad sepulchrum sancti Martini pro sanitate filij.	505.c.d		Theodo-

I N D E X.

Theodoricus abhorret venationem ferarum in Theatro.	ibid.	Theodorus mittitur ad Petrum Episcopum Hierosolymitanum ab Origenista.	182.c
Theodorico omnia bene cessere, quam diu in Petram non insanit.	95.d	Theodorus creatur Episcopus Casarea Cappadocia.	182.b
Theodoricus triginta annos regnauit.	ibid.	Theodorus Casarea Cappadocia Episcopus defensor acerrimus Origenis.	312.d
Theodoricus munera ad basilicam Vaticanam offert.	96.e.97.a	Theodorus Casarea Cappadocia damnationem molitur in Theodorum Mopsuestenum.	ibid.
Theodoricus Arianorum patronus pro Arianis exestuat.	103.d.e.104.c.d	Theodorus Episcopus Casarea Cappadocia aduersatur Concilio Chalcedonensi.	358.b.c
Theodoricus cogit ire Constantinopolim Ioannem Papam.	104.e	Theodoro patrocinatur Iustinianus Imp.	ibid.c.d
Theodoricus Symmachum & Boetium in carcerem coniecit, & occidit.	106.d.e.112.b.c.d.e	Theodori Casariensis emulatio.	361.a
Theodoricus in Senatores quare sit commotus.	106.d.e	Theodorus Episcopus Casariensis persecutionem excitat in Vigiliam.	380.c
Theodoricus detruat in carcerem Ioannem Papam, & legatos.	110.b	Theodori temeritas condemnatur à Vigilio Papa.	384.d.e
Theodoricus Herodi & Agrippa comparatur.	111.c	Theodorus Episc. Casarea cum Iustiniano toram euerit Ecclesiam.	404.e
Theodoricus Ioannem Papam inedia & padore mori cogit in carcere.	110.b.111.c.d	Theodorus Casariensis impudenter priuat Zoilum Patriarcham Alexandrinum.	405.b
Theodoricus magnis plagis percussus interijt.	111.a	Theodorus subrogat successorem Zoili Apollinarem.	ibid.
Theodorici res quando collapse.	111.c	Theodorus constitutiones Vigilij Papa de sepe.	ibid.
Theodoricus aduersus Senatores crudeliter egit.	112.b	in Theodorum insurgit Vigilus, & sententiam excommunicationis intorquet.	ibid.e
Theodoricus occidit Symmachum ipsummet laudat.	115.c	Theodori vitia enumerantur.	406.a.b.c
Theodoricus Felicem Papam eligit.	ibid.d	in Theodorum sententia Vigilij cum alijs Episcopis.	407.a.b
Theodoricus sibi usurpat electionem Romani Pontificis.	116.b	Theodori Episcopi penitentia.	412.d
Theodoricus videt Symmachum caput sibi feribundè comminari.	116.d.e	Theodori professio fidei mittitur à Vigilio ad Iustinianum Imp.	422.c
Theodorici desleuit scelus patrum in Symmachum & Boetium.	ibid.c	Theodorus Episcopus Casariensis auditor fuit erroris Iustiniani.	521.e
Theodorici Rex moritur.	ibid.	Theodorus propugnator Eurychiana blasphemie.	522.a
Theodorici anima in infernum electa.	117.a	Theodorus legatus cum Ioanne Papa detrusus in carcerem à Theodorico.	110.b
Theodorici à Ioanne Papa & Symmacho Patricio indicatur.	ibid.b	Theodorus diaconus legatus Concilij Carthaginensis ad Iustinianum Imp.	239.b
Theodorici qua die mortuus, & quamo tempore regnauerit.	117.d.e	Theodorus Silentarius missus cum libello ad Quintam Synodum à Iustiniano Imp.	422.e
Theodorici adificia construxit Romæ.	118.a	Theodori Antiochia Pisdia Episcopi professio fidei.	428.b
Theodori us Vrbs moenia instaurauit, & antiqua reparauit.	ibid.	Theodorus Cilix Abbas captus à barbaris.	657.b
Theodorici cura impensa in publicis adificijs.	ibid.	pro Theodoro Abbate se vendidit Abbas Leo.	ibid.c
Theodorici reparauit Pompeij theatrum.	118.b	Theodorus Abbas dimittitur.	ibid.
Theodorici tertius filius Clodouei pugnat aduersus Thuringos, eosq; expugnat.	142.b	Theodorus Episcopus Masiliensis venit ad Synodum Mafliconensem.	691.c
Theodorici Rex Francorum curat creati Treuerensem Episcopum S.Nicetium.	153.e	Theodorus commendatur motum sanitate.	ibid.c.d
Theodorici saepe reprehensus à S.Nicetio.	ibid.	Theodorus exagitur à Rethario Duce Guntheranni Regis.	ibid.c
Theodorici venerabatur magno honore S.Nicetium.	154.a	Theodorus sub arcta custodia abductus.	691.e
Theodorici Francorum Rex inuadit res Gothorum.	168.d	Theodorus Episcopus Masilia erat in oratione asidus.	ibid.d
Theodorici Rex Francorum moritur.	ibid.	Theodorus cum exulat, terret demones.	ibid.e
Theodorici quanto tempore regnauerit.	ibid.d.e	pro Theodoro rogar Childebertus Rex, quem colebat vt patrem.	692.a
Theodorici condemnat diuersis moribus milites in Ecclesia furantes.	168.d.e	Theodorus Masiliensis reuertitur ad suam Ecclesiam.	693.c
Theodorici tyrannicè Ecclesias bonis expoliavit.	340.a.b	Theodorus Tribunus ingressus in Synodum Constantinopolitanam.	277.c
Theodorici Francorum Rex accersit ac reinet S.Gallum.	587.c	Theodorus Cappadox missus à Salomone Duce ad sedandos milites tumultuantes in Africa.	285.b
Theodorici Dux Scytharum fugit cum suis à Mauritio Duce.	627.e	Theodorus praefectus custodijs trucidatur à militibus.	ibid.
Theodoritus Episcopus Lignidi.	30.d	Theodorus Tribunus mittitur ad milites à Philippico.	707.e
Theodoritus libellum dedit legatis Hormisdæ secundum constitutionem Apostolicam.	ibid.	Theodorus Melitinus monachus.	566.b
Theodoritus ad Hormisdam Papam scribit.	ibid.e	Theodorus monachus indisciplinatus iam moriturus desperans datur draconi ad deuorandum.	712.d.e.713.a
Theodoritus maxime veneratur Hormisdam Papam.	ibid.	Theodorus liberatur à dracone orationibus monachorum, atque conuertitur.	713.a
S.Theodoro adificatum templum ab Asporatio Consule.	229.d.e	Theodorus Decurio Palatij mittitur à Iustiniano ad Vigilium Papam.	429.d
ad S.Theodorum Sicotam venit Mauritius.	628.a.b	Theodorus Thessalonicensis Episcopus Heracleam relegatur.	53.a
S.Theodorus praedicat Imperium Mauritio.	628.a		
ad S.Theodorum scribit Mauritius Imp.	658.d		
S.Theodorus multa accipit à Mauritio.	ibid.		

I N D E X

Theodorus Senator pergit Constantinopolim cum Ioanne Pa-
pa. 104.e
Theodori Symbolum damnatum à Synodo Ephesina, & à
Chalcedonensi. 362.d
Theodori Mopsuesteni memoria celebrata à Nestorianis.
69.c
in Theodorum Mopsuestenum molitur damnationem Theodo-
rus Casarea Cappadocia Episcopus. 312.d
Theodorus Mopsuestenus opuscula edidit in Origenem.
ibid.
Theodori Mopsuesteni impietates & blasphemie. 362.b.
671.c
Theodorus Mopsuestenus excommunicatus. 363.e
Theodorus Mopsuestenus à sua Ecclesia damnatus. 364.b
Theodori Mopsuesteni errores contenti sexaginta capitulis à
Fulgio Papa damnantur. à pag. 430.b. vsque ad 445.c
in Theodorum Mopsuestenum sententia Synodi Constantino-
politane. 457.c
in Theodorum Mopsuestenum lex Theodosij Imp. 674.c
in eandem S.S. Patrum sententia. 673.b.c.d.e.674.a
Theodori Mopsuesteni uersaria Cantici Cantuorum expositio.
678.b
Theodora femina Catholica uxor Leuigildi Regis. 565.c
Theodora soror sanctorum Leandi, Fulgentij, Isidori, ac Flo-
rentie. ibid.
ad Theodosium Archidiaconum Constantinop. scribit Hormis-
da Papa pro pace. 27.d
Theodosius Archimandrita rediit ab exilio. 16.a
Theodosius S. Saba familiaris. ibid.
Theodosius excipitur mensa à Hierosolymitano Episcopo.
ibid.b
Theodosius pradicat ruinam monachorum. 16.e
Theodosius Archimandrita in Palestina hostis Origenistarum.
299.e.300.a
Theodosius canobiarcha praecognouit terramotum venturum
Antiochia. 107.b.c
ad Theodosium sanctum canobiarcham venit Kericus Dux
exercitus Romanus. 137.b
Theodosius ostendit Kerico quomodo sit pugnandum. 137.b
Theodosij ciliium pro thorace induit Kericus in praelio.
ibid.b.c
per Theodosium potitur victoria Kericus Dux. ibid.c
Theodosius deestatus est Origenem. 181.e
S. Theodosius ad qua tempora peruenerit. 182.a
S. Theodosius canobiarum eba latur. 270.a
Theodosius creatur Episcopus Alexandrinus. 244.d.e
Theodosius & Gaius altercantur. 244.e.245.a
Theodosius quanto tempore sederit. 245.a
Theodosius inducitur Constantinopolim. 245.b.c
ad Theodosium scribit Seuerus Haereticus. 245.e
Theodosius Episcopus Alexandrinus noluit subscribere Concilio
Chalcedonensi. 284.b
Theodosius in exilium missus. ibid.
in Theodosium Alexandrinum anathema Vigiliij Papae.
323.d
Theodosius monachus scripsit aduersus Ioannem Grammati-
cum. 247.e
Theodosij Imp. exemplo admonet Facundus Iustinianum Im-
peratorem. 382.b
Theodosius filius Mauritij Imperatoris. 690.b
de Theodosiani haereticis. 246.c.d
Theodosiani haereticis ponunt ignorantiam in Christo. ibid.d
Theodosiani haereticis dicti etiam sunt Aegyptij. ibid.
Theodorus Episcopus Gangrenorum. 4.e
Theologiae scholas Roma erigere uoluit Agapetus Papa.
250.e
Theologiae schole qua occasione introducta Roma. 251.c
Theologi uolunt uideri haeretici luteoconsulti, cum leges ipsas
ignorant. 221.e

Theonas Episcopus pericula subit ab iis qui in Idola insa-
nuunt. 305.b
Theopaschita haeretici qui. 249.c
Theopaschitarum blasphemia. 57.c
Theophanes diaconus S.R.E. legatus Agapeti. 242.d
Theophanes Nestorianus liberatur à S. Quiraco. 181.b.c.d
Theophani ostenditur visio de haereticis damnatis. ibid.d
Theophanis obitus. 181.e
Theophanus Archidiaconus S.R.E. subscripsit Constituto Vi-
giliij Papae. 455.e
Theophanorum Episcoporum professio fidei missi ad Vigilum
Papam. 428.c
Theophilus Episcopus Heraclensis. 4.d.64.e
Theophilus cum Synodo Constantinopolitana scribit ad Hor-
misdam. 63.e
Theophilus Comes sacri Consistorij. 156.d
Theophilus Episcopus Alexandrinus anathematizatur Ori-
genem, & ceteros haereticos. 307.a
Theopolis dicta Antiochia. 149.d
Theoprobis uir nobilis audivit. à S. Benedicto de ruina mona-
sterij Casinensis. 586.b
Thefaurus Romani Imperij expenditur in homines uanos.
492.c
Thefaurus inuentus à Tiberio in Palatio. 625.b
Thefaurus alius Narsetis à Tiberio inuentus. ibid.
Thefauri partem erogauit Tiberius in elemosinas. ibid.
a. b. c
Thessalonica quid egerint legati Romani Pontificis. 31.c
ad Thessalonica Praefectum scribit Hormisda Papa pro suis le-
gatis. 28.e
Thessalonica occisus est Ioannes hospes legatorum. 51.b
Thessalonica multi haeretici. 51.a.b
Thessalonicae episcopi Ecclesiae legatio ad Hormisdam Papam.
67.d.e
Theudis Gothus & Arianus regnat in Hispania post Amalari-
cum Regem. 172.b
Theudis pacem concessit Ecclesiis, & licentiam congregandi
Concilium. 173.c
in Theudem Regem Gothorum in Hispania bellum mouent
Franci. 341.d
Theudis Rex Gothorum in Hispania occiditur. 388.b
Theudis quanto tempore regnauerit. ibid.
Thracia derelicta sine uillis custodis. 491.d
Thracius Episcopus schismaticus. 478.b
pro Thoma Episcopo in propriam sedem restituendo laborat
Hormisda Papa. 51.e.68.e
Thomas mittitur ad inquirendum contra haereticos à Iustino
Imp. 70.b
Thomas Episcopus Apameae ostendit lignum S. Crucis.
328.e.329.a
Thomas Exaquator sacri Palatii unus ex Decemuiratu.
156.d
Thuringij sunt federati cum Athalarico Italorum Rege.
120.d
Thuringij expugnantur à Francis. 142.b
in Tiberium se protulit Romanus uir praefame, spectantibus fi-
lijs. 376.a
de Tiberina inundationis tempore. 708.c
Tiberis inundatione serpentes in mare delati. ibid.d
Tiberis inundatione Roma obruitur, & aedificia diruntur.
ibid.e
ad Tiberium scribens Agathon Papa laudat Iustinianum.
530.b
Tiberius Comes Excubitorum uicit Auares, quibus pacem con-
cessit. 565.e
Tiberius genere Thrax asciscitur in collegam à Iustino Imp.
602.a.b
Tiberio praeannuntium fuit Imperium à S. Eutychio Episcopo.
ibid.c.d

Tiberius

I N D E X

Tiberius uir clementissimus, & ab auaritia alienus. 602.a.b
Tiberius admonetur à Iustino Imp. quid sibi sit agendum.
ibid.d
Tiberij forma, uirtutes, & laudati mores. ibid.d.e.603.a
Tiberius ab exilio reuocatur Eutychem Episcopum Constantino-
politianum. 603.c
Tiberius cum ingenti gaudio excipit Eutychem Episcopum.
604.d
Tiberius praestantissimum exercitum colligit ex diuersis regio-
nibus. 606.b
Tiberius bellum gerit aduersus Cosroen Regem Persarum.
ibid.
Tiberij exercitus Persas superat. 606.c.d
Tiberius Constantinopolim Anatolium conduxit. 614.d
Tiberius solus imperat, mortuo Iustino. 623.d
Tiberium hortatur Iustinus ad multa bona. ibid.e
Tiberius coronatur cum ingenti gaudio. 624.b
Tiberio insidiantur factionarij pro parte Iustiniani. ibid.
in Tiberium tentat insidias Sophia Augusta. ibid.c
Tiberius Constantinopolim reuertitur, & Sophiam spoliat
bonis. ibid.
Tiberium cur auersata sit Sophia. 624.d.e
ad Tiberium multa legationes, & praefertim Chilpericij Regis.
ibid.e
Tiberius ab Eutychio Patriarcha coronatur. ibid.
Tiberius de Thefauris à Iustino relictis multa pauperibus ero-
gauit. 625.a
Tiberij erga pauperes liberalitas. ibid.
Tiberius thefaurum in Palatio adinuenit. ibid.a.b
Tiberius alium thefaurum Narsetis reconditum inuenit.
ibid.b.c
Tiberius partem thefauri adinueni pauperibus distribuit.
625.c
Tiberius praedispone statum Reipublicae. 626.e
Tiberius creat Magistrum militum in bello Persico Mauri-
tium. ibid.
Tiberius dat filiam Constantinam in matrimonium Mauritio.
628.e.629.a
ad Tiberium mittit S. Gregorium diaconum Apocrisarium Pe-
lagius Papa. 629.a.b
ad Tiberium Imp. legatio S. Leandi Episcopi Hispanensis pro
Hermenegildo. 636.e
cum Tiberio aliquid profecit S. Leander in sua legatione.
637.a.b
Tiberius misit Gracos in auxilium Hermenegildi Regis.
643.d
Tiberius Imperator inuisit Eutychem Episcopum infirmum.
653.a.b
Tiberius accipit benedictionem ab Eutychio. ibid.b
Tiberius delibauerit ut flammis traderetur liber Eutychie de
Resurrectione. 654.d
Tiberius quanto tempore imperauerit. 655.d
Tiberij mors. ibid.d.e
Tiberij uirtutes commendantur. ibid.e
Tiberij nomine habuit orationem Ioannes rhetor ad Mauri-
tium. 656.a
Tiberio ostenditur visio de futura eius gloria. ibid.d.e
sub Tiberio martyres. 657.a
Tiberium obsidet Totilas Rex, & eo per prodicionem potitur.
351.e
Tiberium se confert Totilas sepe reiectus. 380.a
Ticinensem ciuitatem diu obsessam cepit Albainus Rex Longo-
bardorum. 572.c
S. Timothei corpus inuentum Constantinopoli. 413.c
Timotheus Aelurus anathematizatur. 32.e
Timotheus haereticus factus Episcopus Alexandrinus. 54.a
Timotheus haereticos excipiebat. ibid.
Toletanum Concilium celebratum sub Theude Rege, & error
emendatur. 173.c

Toletanum Concilium secundum sub Montano Episcopo.
172.e
Toletano Concilio Episcopi insigniores qui inter fuerunt.
174.a
in Toletano Concilio qui canones fuerint sanciti. ibid.
Toletana Synodus tertia. 698.b.e
Toletana Synodus celebrata auctoritate Romani Pontificis.
698.c.d
Toletana Synodus quo tempore fuerit celebrata. ibid.d.e
in Toletana Synodo fuerunt septuaginta duo Episcopi.
698.d
in Toletana Synodo orationem habuit S. Leander Episcopus.
699.a
in Toletana Synodo gaudium magnum de haereticorum con-
uersione. ibid.d
in Toletana Synodo spem conceperunt Patres de conuersione
totius Orbis. ibid.e
in Toletana Synodo orationem habuit Reccaredus Rex. 701.
b. c
Toletani Synodi Acta. 701.d.e
in Toletana Synodo statuti uiginti tres canones. 706.c
Toletana Synodo uere inter fuit S. Leander, & Apostolica le-
gatione functus est. ibid.
in Toletana Synodo quot Episcopi subscripserunt. ibid.
Tomaci & Petro scribit Casiodorus, ut restituatur uasa sa-
cra Ecclesiae S. Petri. 259.b
Tormenta interdam à Fidelibus non sentuntur. 638.a
Totilas Theodibaldi nepos eligitur Rex Gothorum in Italia.
341.a
Totilas erat praefans ingenio & uiribus, & fuit flagellum Grae-
corum in Occidente. ibid.
Totilas superauit exercitum Romanorum apud Fauentiam,
& apud Florentiam. ibid.
Totilas cepit praedia Casena, ac Petra. 344.a
Totilas in Tusciam uenit, & Campania potitur. ibid.
Totilas S. Cassium Episcopum despezit. ibid.b
Totila spatharius à S. Cassio curatur. ibid.
Totilas sprecit S. Fulgentium Episcopum Vriculanum & eius
manera, eumque comprehendi iussit. ibid.c
Totila mens essera uersa in reuerentiam S. Fulgentij ob mira-
culum. 344.d
Totilas inuisere uult S. Benedictum, sed de eo experimentum
facit. 344.e.345.a
Totilas ad S. Benedictum accepit, & ipsum ueneratus est. 345.
b. c
Totilas minus crudelis, postquam à S. Benedicto est reprehen-
sus. ibid.c
Totilas Beneuentum uenit, & eius muros diruit. 346.c.d
Totilas Neapolitanos obsidet. 346.d.347.a
Totilas nulla afficit iniuria feminas Patricias. 346.d
Totilas monitis S. Benedicti profecit. ibid.d.e
Totilas subegit Brutios & Lucanos, atque Apulia & Calabria
potitur. 346.e
Totilas experitur sanctitatem Sabini Episcopi Canisini.
347.a
Totilas litteris tentat Senatam Romanam. ibid.d
Totilas Tiberim obsidet, & per prodicionem eo potitur. 351.e
Totilas internecioni subiecti Tiburtinus ciues summa crudeli-
tate. 351.e
Totilas Spoletum in deditonem accepit. 356.e
Totilas dolo necat Cyprianum Perusij custodi. Praefectum.
ibid.
Totilas potitur Perusio. 356.e
Totilas crudelitas in Perusinos. 357.b
Totilas praecipit, ut Herculanus Episcopus Perusinus diuisimè
necaretur. ibid.
Totilas ad Vrbem obsidendam pergit. 357.d
Totilas indies magis crudelis. ibid.
Totilas crudelitatem exercuit in sanctam Cerboniam Epi-
scopum
h 3

scopum Populoni. 357.d
 Totilas visum ex caeca dimittit vt S. Cerybonium deuoret, qui illum non lesit. ibid.e
 Totilas veneratur S. Cerybonium. 357.e. 358.a
 Totilas libere finit agricolae colere agros. 358.a
 Totilas obsecris commiserationem negant. ibid.b
 Totilas male tractat Valentinum Episcopum. 370.a
 ad Totilam legatio Pelagij diaconi Romani. 373.e
 Totila ad Pelagium oratio. 374.a
 Totilas Pelagium commendat. ibid.
 Totilas pro Sicilia non vult exorari. ibid.b
 ad Totilam responsio Pelagij diaconi. 374.e. 375.a
 cum Totila tractant Isauri, vt Romam prodant. 376.b
 Totilas non multum confidit Isauris. ibid.c
 Totilas potitur Roma. ibid.d
 Totilas templum S. Petri ingreditur orandi causa. 377.a
 Totile erga Romanos benignitas. ibid.b
 Totile oratio panegyrica ad suos. 377.e
 Totilas hortatur Gothos ad iustitiam seruandam. 377.e.
 378.a
 Totile querela ad Romanos Senatores. 378.d
 Totilam rogat Pelagius pro captiuis, & obtrinet quod vult. ibid.e
 Totile epistola ad Iustinianum pro impetranda pace. 379.a
 Totilas Theodorum & Pelagium legat ad Iustinum pro pace. 378.e
 Totilas in Lucania cladem accipit. 379.b
 Totilas aliqua ex parte spoliat Romam muris. ibid.
 ad Totilam litterae Belisarij pro Vibe seruanda. 379.c
 Totilas saepe relictus Tiburim se confert. 380.a
 Totilas persequitur S. Laurianum vsque ad mortem. 388.
 c. d
 Totilas ciues reuocat Romam. 398.b
 Totilas urbem renouat, & illustrat aedificiis. 398.b
 Totilas a Narsete vincitur, & occiditur. 419.b.c
 a Traditionibus Patrum non est recedendum. 76.b
 ex Traditione Apostolica doctrina Ecclesiastica Roma. 251.b
 ex Traditione Apostolorum ritus Romanae Ecclesiae. 298.d.
 & celebritas Missarum. ibid.
 Traianus vir eximius mittitur ad Cosroen Regem Persarum a Sophia Augusta. 598.d
 Traianus inducias obtrinet a Cosroeo. ibid.e
 ex Transalpinis exercitum colligit Tiberius Imperator. 606.b
 Transiluanie Princeps exiguo numero militum victorias plures de Turcis reportat. 208.e
 de Translatione Episcoporum scripsit epistolam Pelagius Papa ad Benignum. 619.d
 Transmutatio mirabilis diuinitis facta in Vigilio. 321.b
 Transobadus presbyter blasphematur Dalmatum Episcopum, & statim moritur. 642.e
 Trapezuntis scripsit Iustinianus contra haereticos. 197.a
 Trajanus Rex Vuandalorum moritur in Africa. 81.b
 Trajanus quanto tempore regnauerit. ibid.
 cum Trajanando Rege disputat de fide S. Fulgentius. 152.a
 Treuerenses liberantur ab inguinaria per S. Nicetium. 537.e
 Tria capitula Iustiniani a quibus defensa. 365.b
 Tria capitula damnata a Quinta Synodo, probate Vigilio Summo Pontifice. ibid.
 de Tribus capitulis contentio Vigiliij cum Iustiniano. 380.c
 de Tribus capitulis confutatur falsa opinio aliquorum. ibid.
 Tria capitula quae. 381.a
 de Tribus capitulis studia diuersa Episcoporum. 381.c
 de Tribus capitulis scriptae partium responsiones exigit Vigilius Papa. 382.d.e
 pro Tribus capitulis visus est laborasse Vigilius Papa. 383.d

Tria capitula non videntur repugnare Chalcedonensi Concilio. ibid.
 in Tria capitula libellum conscripsit Vigilius Papa. 383.e
 Trium capitulorum occasione dirum schisma obortum in Ecclesia. 386.e. 388.a
 de Tribus capitulis tractandum in Synodo. 418.b.c
 de Tribus capitulis edictum reuocatum a Iustiniano. 419.a
 de Tribus capitulis quid sentiat Vigilius Papa, & quomodo Theodori error es sint damnandi. 445.e. 446.a.b.c
 Tria capitula Episcopi qui non damnant, in exilium deportantur. 458.d
 Trium capitulorum defensores quid pratenderent. 461.d.e
 Trium capitulorum defensorum duplex conditio. 462.a
 de Tribus capitulis contrariae sententiae quomodo consentiant. 461.c
 de Tribus capitulis damnosa disputatio. 462.c.d
 ob Tria capitula multi Episcopi facti schismatici. 659.b
 Tribonianus Iuriconsulitissimo vtebatur Iustinianus Imp. in sciendis legibus. 144.d
 Tribonianus Magister Officiorum vnus ex Decemviris. 156.d
 Tribonianus auaritia laborabat, sed doctrina eam occultabat. 156.e. 157.a
 Tribonianus Ethnicus Ethnicis sauet. 157.b
 Tribonianus exscripsit leges eorum Augustorum, qui Christianam religionem sunt persecuti. ibid.
 Tribonianus a Iustiniano magistratu deponitur propter tumultum populi, & restituitur. 175.a
 Tribulatio dat intellectum. 488.b
 Tribulationes & labores quos passi sunt legati Constantinopol. 40.e. 41.a
 in Tribulationibus sancti magis elucet. 264.e
 a Tribulatione magna liberat S. Martinus Gumberannum. 623.b
 a Tribulationibus in sine liberat Deus sanctos suos cum honore. 603. 604. 605.
 in Tribulationibus nitent sancti. 314.e
 in Tribulatione dilatatur saepe spiritus. 699.b
 in Tribulatione crescit plerumque Ecclesia. ibid.
 Tribulatio succurrit Deus. 551.b.c. 648.a
 Tributum vnus anni condonat Tiberius Imperator. 603.b
 Tringita Missae quantum profunt defunctis. 712.b
 S. Trinitatis indiuidua vnitas semper est colenda. 34.d
 in S. Trinitatem blasphemant haereticus. 46.c.d.e
 de S. Trinitate quid credendum sit scribit Hormisdas Papa. 56.a
 de Trinitate vnum crucifixum an dicendum quaeritur a Papa. 62.e. 63.a
 de Trinitate vnum crucifixum secundum carnem, concedendum est. 201.c.d. 216.b.c
 Trinitas vnus Deus & tres persona. 75.a
 Trinitatis essentia vna, & non multiplicatur ipsa essentia numero. ibid.a.b
 Trinitatis mysterium est incomprehensibile, & tamen notum est. ibid.b.c
 Trinitatis persona habent proprietates distinctas. ibid.
 Trinitatis essentia vna est. 78.b
 de Trinitate scripsit librum Boetius. 80.c.d. 114.a
 de Trinitate librum scripsit S. Fulgentius. 151.e
 in Trinitatem sanctissimam blasphemiae Arii & Origenis. 292.c.d. 300.e. 301.d
 de Trinitate sanctissima mysterio. 359.a.b
 de Trinitate sanctissima epistola Benedicti Pape ad David Episcopum. 601.a
 Trinitatis sanctissima aequalitatem consistet clericum inter verbera. 637.e. 638.a
 Trinitatis exacta professio. 701.e.
 702.a
 Trinitatis

Trinitatis Diuinitatem adesse in Concilio fatetur Reccaredus Rex. 702.d
 Tripulum a Praesidibus Consularibus gubernandum statuit Iustinianus. 224.e
 in Trisagias scribit Ephraem Episcopus Antiochenus. 248.d
 Trisagium cantatum Constantinopoli. 6.d
 Trisagio Crucem haereticis apponcb. mt. 45.d.e
 Trisagium ad totam Trinitatem est referendum. 46.a
 Trisagicus edificauit Ecclesiam in honorem Apostolorum Petri & Pauli. 594.c
 Tritheite haeretici qui. 247.b
 Tritheitarum princeps Ioannes Philoponus. ibid.
 Triumphus Episcoporum exulum reuertentium Carthaginem. 82.d
 Triumphus magnus Belisarij Ducis. 223.b
 de Triumpho S. Cerybonij Episcopi Populoni. 582.e
 Troius Episcopus Scampinus occurrit legatus Apostolicus. 29.e
 Tumultus monachorum Scythia. 41.b
 Tumultus Theflalonice per Dorotheum Episcopum excitati aduersus legatos Hormisdas. 51.c
 Tumultus exortus aduersus Vigilium Papam. 387.b
 Tunica S. Vincentij martyris tradita Francis. 342.a
 Turba concitantur Roma a monachis Scythia. 58.e
 Turcarum copiosi exercitus a Transiluanie Principe sepius victi. 208.e
 Turcarum clausa victa sub Pio v. ibid.c.d
 Turcas fugerunt Abari. 553.a
 Turcarum legatio ad Iustinum Imp. contra Auares. 541.c
 Turca vbi olim habitauerunt. ibid.d
 Turca olim dicti Massagetes, & Chermichicone. ibid.d
 ad Turibium nobilem epistola Montani Toletani Episcopi. 174.c
 Turonense Concilium secundum celebratum. 569.a
 in Turonensi Concilio pauci Episcopi. ibid.
 in Turonensi Concilio optimi canones sanciti. ibid.b.c
 Turonensis Ecclesia plures habuit Episcopos sanctos. 594.c.d
 Turonensis ciuitas opprimitur a Ruccoleno. 609.d
 Turonensibus inferitur magna clades a Chilperico Rege. 599.d
 Turonica ciuitas igne consumpta. 512.b
 Turonicus vir Dei nutu reliquias ab incendio liberat. 122.b
 Turonus a Britannis venit Vimocus vir summe abstinentiae. 619.b
 Turonus occisus est Eberulfus rex maestarb. 692.c
 in Tuscia Romanorum exercitum superauit Totilas Rex. 341.a
 Tuscia fames vexauit. 317.c
 Tuscia Episcoporum schisma. 483.b
 ad eos Pelagij Pape epistola. ibid.a.b
 Tyranni vincuntur nonnumquam a puellis. 90.c.d
 Tyrannus Magister militum vir gloriosus. 399.c
 Tyri congregatum Concilium. 111.a.b
 Tzani facti sunt Christiani. 155.d
 Tzani sine Rege debebant, belluam vitam agentes. ibid.e
 Tzanorum mores. ibid.
 Tzani populi a Iustiniano subiugati. 156.d
 Tzani commercium habere incipiunt cum ceteris hominibus. ibid.b
 r.
 Valentina Synodus in Gallia. 696.d
 in Valentina Synodo quot Episcopi. ibid.
 in Valentina Synodo cognita causa pauperum. ibid.
 ad Valentinianum Episcopum Tomitanum epistola Vigiliij Pape. 595.d
 Valentinianus laudatur a Vigilio Papa. ibid.
 Valentinus diaconus S. Galli inobediens ab omnibus irridetur. 356.a.b

Valentinus Episcopus Siluae Candide male tractatur a Totila Rege. 370.a.b
 Valentinus mittitur Vicarius Romae a Vigilio Papa. ibid.b
 pro Valentino Episcopo Siluae Candide subscripsit Constituto Vigiliij Pape Zacharius Episcopus. 455.c
 Valentinus, vel Valentio, siue Valentinus primus Abbas monasterij S. Gregorij. 621.d.e
 Valentij mors. 648.b
 ex Valeria prouincia primum Abbatem sui monasterij perit S. Gregorius. 622.a
 Valerianus Praefectus Constantinopolim venit cum Belisario. 330.e
 Vana gloria cupido redigit homines saepe insanos & infames. 296.a.b
 Varanus inuasor regni Persarum victus ab exercitu Narsetis. 563.c
 Vardanes Primas Armenorum ad Romanos accedit. 580.c
 Vasa sacra oppignorata Ecclesiae reddi iubentur a Casiodoro. 259.b
 Vasa templi relata sunt Hierosolymam. 223.d
 Vaticanum Arthe martyris. 91.d
 Vaticinia multa prophetica de Ecclesia. 700.c
 Vaticinia sagorum quam sint vana. 707.d
 Vdila Episcopus Arianus conuertitur in Reccaredum Regem Caetholicum. 650.e
 Vdila multatur exilio a Reccaredo. ibid.
 Velum S. Martini sanat Gregorium Turonensem infirmum. 595.b.c
 Venantiij Fortunati patria, educatio, & peregrinatio. 561.e.
 562.a
 Venantius Fortunatus. Vide, Fortunatus.
 Venantius Fortunatus S. Nicetium laudat. 154.d.e.
 155.a
 Venantius Fortunatus laudat S. Agricolam Episcopum. 414.b.c
 Venantius epitaphium edidit S. Tetrici. 414.e.
 415.a
 Venatio ferarum in Theatro detestabilis. 95.e
 Venatio prohibita Episcopis. 692.e
 Venenum saepe later sub melle. 44.d.e
 pro Veneris pictura voluit imaginem beatae Mariae Virginis Chrysofani viri pius. 526.b.c
 Veneris & alij Episcopi Concilium coegerunt contra Quintam Synodum Aquileie. 438.e. 459.a
 ad Venetos abiit Birgentius. 318.c
 Veneta prouincia a Longobardis deuastata. 568.a
 Verbera interdum non sentiuntur a Fidelibus. 638.a
 Verecundus Lunensis Episcopus. 407.b
 Verina Augusta edificauit templum S. Mariae. 229.d
 Veritas detruditur in barathrum vincula compeditibus aureis. 52.e. 53.a
 Veritas magis gaudet spectari nuda & simplex, quam fucata & coloribus exornata. 105.c
 Veritas nec est occultanda, nec mendacium concedendum. 113.c
 Veritas interdum a multis conuertitur in fabulas. 714.e
 Verona magnum miraculum, cum Arthesis fluius in Ecclesium ingredi non potuit. 709.a
 Vestigia Pape venerabantur Episcopi. 31.a
 Vexilla Regis prodeunt, hymnus qua occasione, & a quo sit compositus. 549.d
 Victor diaconus professor Synodi Chalcedonensis. 40.a
 Victor accusatus a monachis Scythia tanquam Nestorianus. 40.a. 48.b
 Victoris causa tractatur apud Romanum Pontificem. 48.c
 Victor haereticus est dictus a monachis. 49.e
 Victor Episcopus Capuanus fuit doctrina & sanctitate celebris. 355.d
 h a
 Victor

I N D E X

Victor scripsit suum Cylum ad confutandum Cylum Victorini Aquitani. *ibid.*
 Victor Episcopus in exilium mittitur. 458.d
 Victor Episcopus Africanus ad quem annum perduxerit suum Chronicon. 552.c
 Victor Tricasinorum Episcopus pessime tractatur ab Episcopis quibusdam sceleratis. 571.d
 Victor parit inimicis. 571.e. 572.a
 Victoriam venit Sigebertus Rex, ibiq; occiditur. 608.d
 Victoria praestantior qua sit. 38.b
 Victoria Christianorum insperata diuinitus obtenta contra Dunaan & Hebraeos. 100.b.c
 Victoria contra Homeritas significatur Iustino Imperatori. 101.b
 Victoria Mauritij Ducis. 627.d
 Victoria Reccaredi Regis aduersus Francos. 690.c
 Victoriam quare non semper consequantur Christiani in bello. 690.e
 Victoria ex veneranda Christi imagine comitata Romanum exercitum. 707.d.e
 Victoriam quibus operibus sibi parauerit Iustinianus Augustus. 204.e
 Victoria per somnium ostensa Belisario. 205.c
 Victoria Belisarij contra Gimerem. 207.e. 208.a
 de Victoria naualis, sub Pio Papa Quinto. 208.c.d
 Victoria ingentes quibus copias adeptus est Iustinianus Imp. 134.c
 Victoria Kerici Ducis exercitus Romani per sanctum Theodosium. 137.c
 Victorinus Aquitanus confutatus à Victore Episcopo Capuano. 355.d
 ad Victorinum Episcopum scribit Athalaricus Rex. 120.a
 Victorinus Episcopus Redonensis cum alijs scripsit ad Radegundem. 502.e
 Vidua nobilis tentatur à Dunaan tyranno. 89.b
 Vidua nobilis constantia. *ibid.*
 Vidua nobilis qua in tyrannum. *ibid.*
 Vidua nobilis quid ad suas conciuces. *ibid.*
 Vidua nobilis tractatur ad fidem Gentilis, & Hebraeos. 90.b
 Viduarum clarum exemplum. 89.90.91
 Viduae non ita facile ad secundas nuptias transcant. 89.e
 Viduae studeant deponere filias Iesu Christo. 90.a
 in Viduarum & virginum raptos sanctio Iustiniani Imp. 209.d
 Vidua oppressor Magister nobilis seuerè punitur à Praefecto Urbis. 564.c.d
 Vigilantia mater Iustini Imp. 532.d
 ad Vigilias hortatur Patres in Tolerana Synodo Reccaredus Rex. 701.b
 Vigilus designatus successor à Bonifacio Papa in Synodo. 170.c
 Vigilus reprobat ab ipso Bonifacio. *ibid.*
 in Vigilium anathema Siluerij Pape. 170.e. 313.e
 Vigilus Pontificatum quaesuit. 170.e
 pro Vigilio qua machinata sit Theodora Augusta contra Siluerium. 286.c
 Vigilus excusatur de crimine sibi illato. *ibid.*
 Vigilus Archidiaconus intruditur in sedem Petri. 293.b.c.d
 Vigilij turpido de auro pollicito Theodora Augusta. 294.d.e
 Vigilus Siluerium timet. 295.a
 Vigilij de fenoribus & seruis traditur Siluerius Pape. 295.b
 Vigilij nomine epistola impia. 295.b.e.
 296.c.d.e
 Vigilij epistolam non esse probatur multis argumentis. 295.c.d
 Vigilij nomine blasphemias scriptae. *ibid.*
 Vigilij lapsus ob ambitionem. 296.a

Vigilius dum sursum ascendere meditatur, deorsum demergitur. 296.b
 ad Vigilium liber Menna damnatur à Sexta Synodo. *ibid.*
 Vigilij schismate nullum habens turpis. 297.a
 Vigilus agit Romanum Pontificem, expulso Siluerio. *ibid.*
 Vigilus respondet ad consultationem Eutherij Episcopi. *ibid.*
 Vigilij epistola ad Casarium Episc. de penitentia Theodoberij Regis. 299.b
 in Vigilium contentum habet cum quatuor Episcopis Siluerius Pape. 313.e
 Vigilus damnatur à Siluerio Pape. *ibid.*
 Vigilus priuatur abrepto Pontificatu. 314.b.c
 à Vigilio que Siluerius Pape sit coactus pati. 315.c.d
 Vigilum deturbantur multa crimina. 319.e
 Vigilij prudens consilium abdicandi se Pontificatu. 319.d.e
 Vigilus erat fretus potentia Belisarij. *ibid.*
 Vigilus agit rem aditè. 320.a
 Vigilus vigilanti primò ad malum, deinde cepit vigilare pro Christi grege. 320.d
 Vigilus an esset eligendus Pape, dubitat Clerus Romanus. *ibid.*
 Vigilus eligitur Pontifex Romanus. 321.a
 in Vigilio mirabilis & repentina facta est diuinitus transmutatio. *ibid.*
 ad Vigilium legatio Iustiniani Imperatoris. 321.e. 322.a
 Vigilij epistola ad Iustinianum Imp. 322.a
 Vigilus laudat Iustinianum Imp. *ibid.*
 Vigilus hortatur Iustinianum Imp. ad aduandam Catholicam fidem. *ibid.*
 Vigilus inheret praedecessoribus. 323.a
 Vigilus anathematizat hereticos. *ibid.*
 Vigilij anathema in Ambimum, & omnes hereticos. 323.d.e
 Vigilus fidem Catholicam illibatam seruat. 324.b.c
 Vigilus secreta committit Dominico legato Iustiniani Imp. 324.d
 Vigilij epistola ad Mennam Episcopum Constantinopolitanum. *ibid.*
 Vigilus asserit hereticos verè conuersos recipiendos. 325.c
 Vigilus nihil veritus insidias Theodora Augustae. *ibid.*
 Vigilij opera expulsi sunt Romà omnes Ariani. 347.d
 Vigilus curauit, vt Belisarius Romam mitteretur. *ibid.*
 Vigilij opera Roma liberata. *ibid.*
 Vigilio offert carmen in Acta Apostolorum Arator subdiaconus. 348.b
 Vigilij Pape epistola ad Auxanum Episc. Arelatensem. 350.c. 352.b. 353.a
 Vigilus Pape Auxanio Episc. Arelat. pallium circa Christianissimi Regis consensum haud concessit. 350.e
 Vigilij Pape epistola ad Gallia Episcopos. 353.b. 371.c
 sub Vigilio scriptus libellus de Tribus capitulis. 358.d.e
 Vigilus Constantinopolim accersitus à Iustiniano Imper. 368.d.e
 de Vigilij professione mendacij redarguitur Anastasius. 368.e
 Vigilus in Sicilia se conultat, vbi hiemant. *ibid.*
 Vigilio mittit obuiam in Sicilia Zoilus Episcopus Alexandrinus. 366.e
 Vigilus in Sicilia legatum suscepit ab Ephraemio Episcop. Antiocheno missum. 369.a
 Vigilij discessus obfuit Catholica Ecclesia. 368.e. 369.a
 Vigilus Pape quid comminetur in Nouatores. 369.b
 Vigilus qua Constantinopolim scripserit. 369.c
 Vigilium multa prouincia sunt contestata contra editum Iustiniani Imp. 369.d
 Vigilus è Sicilia triticum mittit Romam. *ibid.*
 Vigilus naues oneravit ex frumento Ecclesiae. 370.b
 Vigilus ordinationem habuit in Sicilia. *ibid.*
 Vigilus è Sicilia Constantinopolim venit. 380.e
 Vigilio

I N D E X

Vigilio in Sicilia sit obuiam Dacius Episcopus Mediolanensis. 369.a
 Vigilus iecum Dacium Episcopum Mediolanensem ducit. 380.a
 Vigilij contentio magna cum Iustiniano & Theodora. *ibid.*
 in Vigilium persecutio excitata per Theodorum Episcopum Casariensem. *ibid.*
 Vigilus fugit Chalcedonem. *ibid.*
 Vigilij contentio de Tribus capitulis. *ibid.*
 Vigilus reprehendit Zoilum sibi occurrentem de subscriptione facta. 381.c
 Vigilus sedet vt arbiter inter Episcopos dissentientes. *ibid.*
 Vigilus Synodum congregat triginta Episcoporum. 381.c
 Vigilij sententia expectatur etiam ab aduersariis. 382.a
 à Vigilij commuone recessit Facundus Episcopus. 383.b
 ad Vigilium quid Facundus in Synodo. *ibid.*
 Vigilus laborat contra Tria capitula. 383.e
 Vigilus contra Tria capitula libellum scripsit ad Mennam Constantinop. Episcopum. 383.e
 Vigilij sententia in Rufinum, & Sebastianum, & alios de feniores Trium capitulorum. *ibid.*
 Vigilus decernit de questione Trium capitulorum tacendum. 384.b
 Vigilus patientia agendum putauit. *ibid.*
 Vigilus creditur consensisse damnationi Trium capitulorum. 385.a
 Vigilus condemnat temeritatem Theodori Casariensis. 384.d
 Vigilus communicat damnantibus Tria capitula. 385.b
 Vigilus excusatur de communicatione cum omnibus. *ibid.*
 Vigilus prudenter egit. *ibid.*
 Vigilus excommunicauit Theodoram Augustam cum Acephalus. 386.a. eadem pena affecti Senerianos, & Eutychianos. *ibid.*
 à Vigilio defecerunt Felix Gillitanus, Lampridius, & multi alij clerici Romanae Ecclesiae. 386.e. 387.a
 in Vigilium Pape tumultus exortus. 387.b
 in Vigilium scribunt Rufinus & Sebastianus S.R.E. diaconi. *ibid.*
 Vigilij epistola ad Valentinianum Episcopum Tomitanum. 395.d
 Vigilus à falsa calumnia se purgat. 395.d.e. 396.a
 ad Vigilium legatio Aurelium Arelatensem Episcopi. 396.e
 Vigilij epistola ad Aurelium Arelatensem Episcopum. 370.c. 396.e
 Vigilus à calumnia se purgat, ostenditq; se Chalcedonensi Concilio nihil statuisse contrarium. 397.b.c.d.e
 Vigilus nihil contra suam Catholicam aut Concilia statuit. 397.b.c.d
 Vigilus confirmat Aurelium Episcopum. 397.a.b.c
 Vigilus vocat in auxilium Childebertum Regem Francorum. 397.d
 Vigilus constituit Vicarium Aurelianum Episcopum. 397.b
 Vigilus agit aduersus schismaticos clericos. 398.d
 Vigilij sententia in auctores schismatis, nempe Rufinum & Sebastianum. *ibid.*
 Vigilij indicatum ab omnibus laudatur. 399.b.c.d
 Vigilus priuatur officio diaconi, Rufinum, & Sebastianum. 402.c
 Vigilus multos ministros officio priuatur. 402.d
 ad Vigilium Pape epistola Synodalis Mopsuesteni Concilij. 403.d
 in Vigilium iniici manus praecipit satellitibus Iustinianus. 405.a
 Vigilus ex domo Placidiana confugit ad Ecclesiam S. Petri, & ibi Ecclesiastica tractatur. *ibid.*
 Vigilus insurgit aduersus Theodorum Episcopum. 408.d

Vigilius aliquos Episcopos congregat, & Theodorum excommunicat. 405.e. 406.a. 407.a.b
 Vigilij sententia in Mennam Episcopum Constantinopolitanum. 407.b.c
 Vigilus exoptat, vt reuocetur editum Iustiniani. 408.b
 Vigilus aduersarios excommunicat. *ibid.*
 Vigilio data est alapa cum iurgis. 410.c
 Vigilus fugit ad basilicam sanctae Euphemiae apud Chalcedonem. 410.c
 Vigilus factus fortior in infirmitate. 410.e
 Vigilus dum fugit, vincit. 411.a
 ad Vigilium legatio honorifica Iustiniani Imp. *ibid.*
 Vigilus aboleri iubet editum Iustiniani. 411.b
 Vigilij epistola encyclica ad Christi fideles. *ibid.*
 Vigilus ad Ecclesiam confugit propter scandalum natum. *ibid.*
 Vigilio cedit tandem Iustinianus. 411.e. 412.d
 de Vigilio reselluntur errores Anastasij, & Nicephori. 412.a
 Vigilio libellum supplicem offert Theodorus Casariensis Episcopus. *ibid.*
 ad Vigilium Pape mittit fidei professionem Eutychus Episcopus Constantinop. 417.d
 Vigilij responsio ad Eutychium Episcopum. 418.d
 Vigilus Apollinarem olim intrusum recipit. 419.a.b
 Vigilus Synodum Oecumenicam inducit. 419.b. 421.b
 Vigilus in Occidentem cupit trahere Synodum. 421.a
 Vigilus curat, vt Occidentales Episcopi conueniant in Synodo. 421.e
 Vigilium interpellat Iustinianus, vt prodar quid sentiat de Tribus capitulis. 422.a
 ad Vigilium vocandum ad Synodum mittuntur viginti Episcopi. 422.e. 423.c
 Vigilus ad Synodum non venit propter infirmitatem. 423.c
 Vigilus quam prudenter se gesserit cum Iustiniano Imperatore. 427.b
 Vigilij constitutum missum ad Iustinianum. *ibid.*
 Vigilus mittit fidei professiones multorum Episcoporum ad Iustinianum. *ibid.*
 Vigilus tractat cum Iustiniano de Tribus capitulis. 429.b
 Vigilus à Iustiniano inductus petit. *ibid.*
 Vigilij responsiones ad blasphemias Theodori Mopsuesteni. à pag. 430. vsque ad 445.d
 Vigilus quid sentiat de Tribus capitulis. 445.e
 Vigilus probat Concilium Chalcedonense, & epistolas S. Leonis, & Gelasij. 446.d.e. 447.a
 Vigilus de Theodoro conuerso bene sentit. 447.e. 448.a
 Vigilus statuit Theodoretum non damnandum. 448.c
 Vigilij quinque anathematismi. 448.d.e
 Vigilus quos non tuos nolit damnari. 449.a
 Vigilus voluit discernere bonum à malo. 452.a.b.c.d
 Vigilus consultum voluit Concilio Chalcedonensi. 454.b.d.e
 Vigilij assertiones pro Concilio Chalcedonensi. *ibid.*
 Vigilus prohibet moueri quaestione de Tribus capitulis. 455.a
 Vigilus subscribit Constituto. *ibid.*
 in Vigilium tractatur in Quinta Synodo. 456.b.c.d
 Vigilij auctoritatem etiam aduersarij reuerentur. 457.e.
 458.a
 Vigilij iussu non fuit congregata Quinta Synodus. 459.a
 Vigilus in exilium deportatus. *ibid.*
 Vigilij Constituti defensores schisma constarunt. 460.e
 Vigilus ab exilio liberatus. 467.a
 Vigilus Quintam Synodum comprobauit. 467.d
 Vigilus Iustiniano amicus redditus. 468.b
 Vigilus abrogat Constitutum. 468.b
 Vigilij vltimam sententiam secuta est Ecclesia. *ibid.*
 Vigilus petit promulgari à Iustiniano sanctionem profuturam vniuersae Italiae. *ibid.*
 Vigilus

I N D E X.

<i>Vigilius in Sicilia moritur.</i>	470.d.e	<i>Virgines si è monasteriis fuerint egressæ, ad ipsa restituantur.</i>	469.b
<i>Vigilius quare in insula mortuus sit.</i>	ibid.e.471.a	<i>Virgines Deo dicata nubere non possunt, contra Nouatores.</i>	503.e.504.a
<i>Vigilio quod mortem intulerit Pelagius, suspicio fuit.</i>	470.e.e.	<i>Virginem Deo dicatam seruat Radegundis.</i>	686.e.687.a
472.d.e		<i>Visio de Theodorici anima.</i>	117.a.b
<i>Vigilius magnum privilegium concessit Prime Iustiniana.</i>	471.d.e	<i>Visio ostensa Ephraem Episcopo Antiocheno.</i>	122.e.123.a
471.d.e		<i>Visio ostensa Iustiniano de S. Saba.</i>	163.a
<i>Vigilius basilicam in Lateranensi Patriarchio fecit.</i>	472.a	<i>Visio ostensa S. Quiraco contra Origenistas.</i>	180.e
<i>Vigilius basilicam pps imaginibus exornauit.</i>	ibid.	<i>Visio ostensa Theophani de hæreticis damnatis.</i>	181.c.d
<i>Vigilius privilegia concessit Arelateni monasterio.</i>	ibid.b	<i>Visio de Iustino Imp.</i>	533.a.b
<i>ad Vigilianum Episcop. epistola Pelagij Papa est dubia.</i>	495.d	<i>Visio ostensa S. Redempto de incurfione Longobardorum.</i>	555.e
<i>Vilatharus presbyter narrat miracula S. Martini.</i>	501.e	<i>Visio calitus missa de Maurilio futuro Imperatore.</i>	628.d
<i>S. Vincentij martyris sacris exuviis defensa Casaraugusta.</i>	501.e	<i>Visiones ostensa parentibus Mauritij.</i>	628.e
341.d		<i>Visio ostensa Tiberio de futura eius gloria.</i>	656.d.e
<i>S. Vincentij tunica tradita Francis.</i>	342.a	<i>Visio de damnatione Chilperici Regis.</i>	687.c.d
<i>S. Vincentij reliquæ ex Hispania in Galliam asportatæ.</i>	342.b.c	<i>Visio ostensa Stephano viro illustri de penis inferni.</i>	713.b.c
<i>S. Vincentij Ecclesia à se constructa que donauerit Chilbertus Rex Francorum.</i>	ibid.509.a	<i>Visiones plures de alia vita.</i>	712.713
<i>de S. Vincentij Ecclesia egegrum carmen Venantij Fortunati.</i>	509.e	<i>Visiones ostensa Eutychio de Episcopatu accipiscendo.</i>	416.b
510.a.b		417.a	
<i>S. Vincentij Ecclesia comparatur templo Salomonis.</i>	509.e.	<i>Vitalianus Magister militum occurrit legatis Papa.</i>	31.d
510.a.b		<i>pro Votis publicis publica sunt reddenda Deo gratiarum actiones.</i>	37.d
<i>S. Vincentij templum coopertum stanno à S. Leunio Episcopo.</i>	510.d	<i>Vitalianus desicit ad hereticos.</i>	41.e
<i>S. Vincentij memoria celebris vbique.</i>	510.d.e.511.a	<i>Vitalianus impedimenta asfert contra legatos Hormisdæ Papa.</i>	ibid.
<i>S. Vincentij Ecclesiam inuadunt milites.</i>	600.e	<i>Vitaliani artes pro inuadendo Imperio.</i>	42.a
<i>S. Vincentij Ecclesia inuafores miserè perierunt.</i>	ibid.c.d	<i>Vitalianus cum hereticis Eutychanis se iunxit.</i>	ibid.
<i>S. Vincentij Ecclesiam elegit ad sepulturam S. Germanus Episcopus.</i>	610.e	<i>in Vitalianum dolosum dolo agit Iustinus Imp.</i>	42.b
<i>S. Vincentij basilica violata à militibus.</i>	692.c.d	<i>Vitalianus creatus Consul in Oriente.</i>	54.e
<i>in S. Vincentij Ecclesia apparet vltio diuina in sacrilegos.</i>	ibid.	<i>Vitalianus mense septimo Consulatus occiditur.</i>	42.b.54.e
<i>ad S. Vincentij basilicam confugiunt vinditi liberati à sancto Germano.</i>	695.e	<i>Vitalianus Scythia Leontio monacho heretico affini fauit.</i>	54.d.e
<i>Vincencius Episcopus Claudiopolitanus Constituto Vigilij Papa subscript.</i>	455.c	<i>Vitalianus Princeps aciei disruptit phalangem Persarum.</i>	707.e
<i>Vincencius subdiaconus Vigilij Papa regionis secunda.</i>	403.a	<i>Vitalis Episcopus Alimensis in exilium deportatur.</i>	563.e
<i>S. Vincencius Abbas martyrio coronatur in Hispania ab Ariano.</i>	645.e.d	<i>Vitia non sunt partim corrigenda, sed radicitus amputanda.</i>	28.b
<i>Vincencius Episcopus Casaraugustanus fit Arianus.</i>	644.e	<i>Vitia sepe præcisæ & damnata, sepe tamen germinant, & palmites extendunt.</i>	178.e
<i>in Vincencium libros ediderunt Leander & Seuerus Episcopi.</i>	ibid.	<i>Vitia excludant Episcopi à populis.</i>	211.e
<i>Vincula soluuntur intercessione S. Martini.</i>	501.c	<i>à Vitio purgat Orbem Iustinianus, quod sacrificium Deo est gratissimum.</i>	253.b.c
<i>Vindannum Episcopum schismaticum exagiat Smaragdus Exarchus Italia, vt obediat Pont. Rom.</i>	679.d	<i>Vitiges Dux exercitus acclamatur Rex à Gothis.</i>	287.b
<i>Vindemius reuerfus est ad vnitatem Ecclesie, & ad propriam sedem.</i>	679.e	<i>Virigis milites Theodatum Regem occidunt.</i>	ibid.
<i>Vindicta Dei in militibus res Ecclesiasticas furantes.</i>	142.c.d	<i>Virigis Regis epistola ad vniuersos Gothos de sua electione.</i>	ibid.c.d
<i>Vindicta Dei ob violatam fidem.</i>	329.e	<i>Vitiges coactus recedit Roma, cum non posset resistere Belisario.</i>	288.a
<i>Vindicta diuina in sacrilegos.</i>	691.d.692.c	<i>Vitiges exercitum comparat.</i>	288.b
<i>Vindicta Dei in Chilperianum Regem, & eius domum.</i>	632.b.c.d	<i>Vitigis litteræ ad Iustinianum pro pace.</i>	288.d
<i>Vindicta Dei in auarum hominem.</i>	466.b	<i>Vitiges obsidet Romam.</i>	291.e
<i>Vindicta Dei in Paulum Episcopum Antiochenum.</i>	79.d.e	<i>Vitiges sollicitabat Cosroem ad inferendum bellum Iustiniano.</i>	316.c
<i>Vindicta Dei in Principes se immiscentes in electione Romani Pontificis.</i>	116.b.c	<i>Vitiges Rex Gothorum cum Rauennatraditur Belisario.</i>	327.e
<i>Vindicta Dei in impios.</i>	529.d.e.530.a	<i>Vitiges Rex Constantinopolim ducitur à Belisario.</i>	330.e
<i>Vinnocus Brito summe abstinentie venit Turonos.</i>	619.b	<i>de Viuariensi monasterio Castiodori.</i>	513.d
<i>Vinnocus f.ætas presbyter à Gregorio Turonensi.</i>	ibid.a	<i>Viuariense monasterium dictum à viuariis.</i>	ibid.
<i>Vinnocus pont. aquam in vinum, & vas miraculo impletur.</i>	ibid.b.c	<i>Vizacenum Concilium sub Daciano Metropolitanò.</i>	332.a.b
<i>Vinum ad sepulchrum S. Martini crescit.</i>	ibid.	<i>Vizacena Ecclesia salua vult privilegia Iustinus Imper.</i>	564.e
<i>Vinum benedictum, nomine S. Martini inuocato, propinari solitum.</i>	619.c	<i>Vlthius transfuga Presectus custodia Perusij à Totila.</i>	356.e
<i>Virginitas præcedit matrimonium.</i>	88.e	<i>Vlthius Areobindum occidit.</i>	356.f
<i>Virgines sacre comburuntur ab impio Dunaan.</i>	87.d	<i>Vltrogotha coninx Childeberti Regis.</i>	415.e
<i>Virgines sacre sepe martyrium exoptant.</i>	88.e	<i>Vltrogotha Regina venit ad sepulchrum S. Martini.</i>	506.d
<i>Virginum raptores capite sunt plectendi.</i>	149.b	<i>Vltrogotha Regina ingreditur basilicam timens ac tremens.</i>	ibid.
<i>in Virginum & viduarum raptores sanctio Iustiniani Imp.</i>	209.d		

de Vltro-

I N D E X.

<i>de Vltrogotha Regina horto epigamma Fortunati.</i>	506.e.	<i>per Zabergam facta ingens & miseranda strages.</i>	ibid.
507.a		<i>Zacchæus Episcopus Scyllacenus.</i>	405.a
<i>Vno facta inter Orientales & Occidentales.</i>	33.e.34.a.d.e	407.b	
<i>Vnitatis debet esse in Ecclesia.</i>	700.d	<i>Zacchæus Episcopus subscripsit Constituto Vigilij Papa.</i>	455.b
<i>Vnitatem respuunt heretici.</i>	ibid.d.e	<i>Zacchæus Episcopus Scyllacenus subscripsit Constituto Vigilij Papa pro Valentinio Episcopo Siluæ Candida.</i>	455.c
<i>Vniuersalis vultu missæ dicit Ioannes Episcopus Constantinopolitanus.</i>	681.682.683.a	<i>Zacharia Episcopo Pelle præcipit Iustinianus, vt visat Palestinam, & eius tributa relaxet.</i>	165.a
<i>Voluntas testatoris potest mutari à Papa.</i>	710.d	<i>Zanzon frater Gilmeris pugnat cum Belisario, & ab eo occiditur.</i>	208.e
<i>Vrsicinus Cadurcensis Episcopus excommunicatur, quia excepit Gundebaldum.</i>	693.b.c	<i>Zelus sit secundum scientiam.</i>	518.d
<i>Vrsilia & templa hereticorum solita expiari ab Ecclesia.</i>	272.b	<i>Zelus populi Constantinopolitani aduersus impios.</i>	614.e
<i>Vuadonis solertia vsus est Childebertus in erectione templi.</i>	342.d	<i>Zenonis Augusti nomen è Diptychis delctum.</i>	33.c
<i>Vuandalorum Rex Trasamundus moritur.</i>	81.b	<i>sub Zenone scelera Samaritanorum.</i>	161.e
<i>Vuandali Ariani Ecclesias profanabant.</i>	81.d	<i>in S. Zenonis Ecclesiam Athesius stultus ingredi miratulo non potuit.</i>	709.a.b
<i>Vuandali pietate à Mauris vincuntur.</i>	ibid.d.e	<i>Zeta Magister militum Iustiniani.</i>	155.d
<i>Vuandali in bello à Mauris exagitantur.</i>	81.e.82.a	<i>Zizania supereminatur ab hereticis.</i>	39.b
<i>Vuandali à Mauris vincuntur, & fugantur.</i>	ibid.	<i>Zoaras hereticus damnatur ab Agapeto Papa.</i>	262.b
<i>Vuandalorum Rex creatur Hildericus.</i>	82.b	272.b	
<i>Vuandalicum bellum meditatur Iustinianus Imp.</i>	176.e	<i>in Zoaram exclamant Orientales.</i>	266.b
<i>in Vuandalos insurgere statuit Iustinianus.</i>	177.d	<i>Zoaras præcepta Imperatoris despiciebat.</i>	269.a
<i>Vuandali quo tempore expugnati à Iustiniano Imp.</i>	204.b.c	<i>in Zoaram seueritas Memne, & Synodi Constantinopolitane.</i>	278.b
<i>Vuandali sibi ipsi malum intulere.</i>	208.a.b	<i>in Zoaram que statuit Iustinianus Imp.</i>	283.e
<i>Vuandali vincuntur & fugantur à Belisario.</i>	208.a	<i>Zoilus creatur Episcopus Alexandinus.</i>	290.a
<i>Vuandali Africa priuantur.</i>	208.a	<i>Zoilus Episcopus mittit obuiam Romano Pontifici in Sicilia.</i>	366.e
<i>Vuandali corrupti deliciis.</i>	223.a	<i>Zoilus subscribit edicto Iustiniani inuitus.</i>	ibid.
<i>Vuandali captiuis ducti ad Iustinianum.</i>	223.d	<i>Zoilum Alexandrinum sibi occurrentem reprehendit Vigilij Papa de subscriptione facta.</i>	381.c
<i>à Vuandalis multa mala passa est Africa.</i>	224.a	<i>Zoilus in communionem recipitur à Vigilio Papa.</i>	385.c
<i>Vuandali militant aduersus Mauros.</i>	356.b	<i>Zoilus impudenter à Theodoro priuatur, & è Diptychis eius nomen expungitur.</i>	405.b
<i>Vuandali & alij barbari impleuerunt Italian Ariana hæresi.</i>	650.d	<i>Zoilus à Iustiniano Imp. deponitur.</i>	407.d
<i>Vullicharius sacer Chramni confugit ad basilicam S. Martini.</i>	512.a	<i>Zosimus vir sanctus genere Phœnix.</i>	107.d
<i>per Vullicharium succensa Ecclesia S. Martini.</i>	ibid.	<i>Zosimo reuelata clades Antiochena.</i>	ibid.
<i>Vuinigildus pater Pelagij Papa ex genere Gothorum.</i>	601.a	<i>Zosimus res futuras præuidebat.</i>	ibid.
<i>de Vulcani olla quid senserit Theodoricus.</i>	117.c.d	<i>Zosimus tantam vim profudit lacrymarum, vt terram maderfecerit.</i>	ibid.e
<i>ad Vulfinum lacum in carcere asseruatur Amalasintha.</i>	226.e	<i>Zosimi orationes & preces.</i>	ibid.
<i>Vzecenfe Concilium celebratum in Africa.</i>	102.c	<i>Zosimo exhibet ministerium leo pro asino.</i>	109.a.b

X.

Xenodochium fecit pro pauperibus senibus Pelagius Papa. 710. a
 Xersem ferunt contabulasse mare, & equitabile reddidisse, & nauigabiles montes. 607.b

Z.

Zaberga Corrigrorum Humorum Praefectus. 491.a
 Zaberga pertransit loca ditiosiora Romana. ibid.
 Zaberga ire Constantinopolim pergit. ibid.

F I N I S.

CHRISTOPHORO PLANTINO,

ARCHITYPOGRAPHO REGIO, S.

VM nostrorum Annalium Tomi primi secundam editionem per- necessariam meditaremur, in te ipsum, mi Plantine, solum, inter tot celebres sæculi nostri typographos, coniecimus oculos; quippe qui inter omnes eniteas facile princeps; utique id præstares, decreuimus omnino. Quamobrem quod nostrarum partium fuit; & in prima editione sumus polliciti, nostrum studium impigrè laborauit, ut primum Annalium Tomum à nobis recognitum, emendatum, quamplurimis auctum ac locupletatum acciperes. Quod igitur literis Apostolicis, absque assensu nostro, facere vetitum est alijs, ut tibi vni liceat licentiam libenter ac liberaliter impartimur. Accipiant itaque abs te nostrorum Annalium primi Tomi secundam editionem omnes trans montes sitæ prouinciæ, in quas aut nulla aut pauca primæ editionis volumina penetrarunt, ac denique vniuersus Christianus Orbis ubique diffusus. Habeant & te ducem quem sequantur ceteri qui in posterum, nostro tamen consensu, eundem sunt edituri Typographi. Sciat & Lector, omne esse adulterinū & spurium, quod huic secundæ abs te curandæ editioni non fuerit consentaneum. In opus, te rogamus, inuigila, te ipsum in hoc Plantinum exhibe, te imitare, atque te ipsum, Plantine, supera, si licet. Vale. Datum Romæ, x. Kal. Febr. M. D. LXXXIX.

Tui studiosissimus Cæsar Baronius, Presbyter Congregationis Oratorij.

CÆS. BARONIVS IOANNI

MORETO, TYPOGRAPHO

ANTVERP. S. P.

MAGNA quidem iacturâ bonarum litterarum ex hac vita sublatum esse D. CHRISTOPHORVM PLANTINVM, digna memoria virum, eruditorum eadem est sententia, & par omnium lamentatio: sed id accidisse non leui nostrarum lucubrationum detrimento, nobis amplius dolendum fuit. siquidem Annales nostros, quos cudendos acceperat, ardentiori complexus studio (quod commune sit senibus, partus senectutis vehementi amore prosequi) propensiori fouere cura, & sollicitiori curare cæperat industria; cum inopinatò, licet matura senectute, ex hac vita ad præmia æterna à Deo vocatus excessit. Sed leniuit ex parte dolorem, audisse inter omnes ipsius alumnos te delectum, probatumque eius calculo dignum Typographi Regiæ successorcm; nec id pridem, vel ultimo tantum elogio, sed diu ingenij tui vires, & solertiam in rebus agendis expertum, ad hoc te aluisse, instituisseque, atque etiam sœdere nuptiarum sibi arcto vinculo deuinxisse: vnde ob eam quoque causam contigerit ipsi latior ex hac vita discessus, cum videret in te, alterum se relinqui. Sequimur, mi Morete, per libenter sociari tui de te iudicium, tibi que perinde ac ipsi viuenti editionem Annalium nostrorum concedimus. tuarum modò partium est, id præstare, ne quid desiderari possit in te, quod omnes exspectabamus ab illo: cui sicut magnæ fuit laudi, ea in re à nemine superari, ita maiori ipsi cædet gloria, à te vno vincti, quem à se eruditum atque probatum honestissime functionis reliquit hæredem. Vale.

PRI-

PRIVILEGII CÆSAREI SVMMÆ.

MAXIMILIANI II. Romanorum Imperatoris semper Augusti, publico Edicto cautum & sancitum est, ne quis, cuiuscunque status, gradus, ordinis, aut conditionis fuerit, quacunque sacri Romani Imperij & ditionis eius fines patent, quæcunque probatorum auctorum opera, quotquot vel hætenus nondum impressa, vel ab alijs quidem impressa, nouis autem deinceps scholijs, annotationibus, aut commentarijs aucta & illustrata, Christophorus Plantinus, cuius & typographus Antuerpiensis, primus typis procederit, intra proximum sexennium à prima cuiusque operis aut voluminis editione, vilo pacto eiusdem vel diuersi characteris forma excudat, aut excusa ab alijs, intra eiusdem Maximiliani & Imperij fines vendenda importet, seu quouis modo distrahat manifestè vel occultè, sub pœna decem Marcharum auri puri, quarum dimidia fisco Imperiali fraudis vindici, residua verò pars prænominato Plantino cedat, præter librorum ad imitationem impressorum amissionem, quos idem Plantinus vbicunque locorum nactus fuerit, per se vel suos, adiumento Magistratus loci, vel citra, propria auctoritate sibi vindicare, inque suam potestatem redigere poterit. In cuius rei fidem ipsi Edicto manu subscripsit, & sigillum apponi iussit Cæsarea Maiestas. Datum in ciuitate Viennæ Austriæ, die vigesima prima mensis Februarij, anno Domini M. D. LXY.

Subsign.

Maximilianus.

Mandatum sacrum Cæs. M. proprium.

Haller.

SVMMÆ PRIVILEGII REGIS HISPANIARVM.

PHILIPPI II. Hispaniarum Regis, Brabantia Ducis, &c. Privilegio cautum est, ne quis citra Ioannem Moretum, Typographi Antuerpiensis, consensum, Tomos Annalium Ecclesiasticorum, auctore Cæsare Baronio Sorano, Congregationis Oratorij presbytero, hætenus confectos, aut adhuc conficiendos, impressos aut imprimendos, integros vel in epitomen redactos, vilo modo imprimat, aut alibi impressos in suas ditiones venales importet: ut latius patet in litteris, Datis Bruxelle, xx. Augusti, Anno M. D. XCII.

Signat.

S. de Grimaldi.

Et in Concilio Brabantia, Signat.

I. de Buschere.

Series Chartarum.

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz.

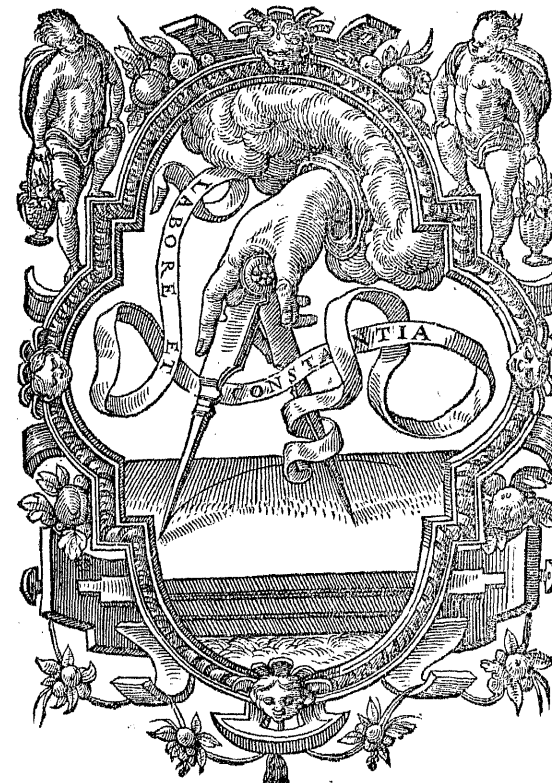
Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp.

a b c d e f g h.

Omnes sunt Terniones, præter*, & h, quaterniones.

A N T V E R P I A E,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
APVD IOANNEM MORETVM.

ANNO M. DC. III.

ANNALIVM
ECCLESIASTICORVM
CAES. BARONII SORANI
S. R. E. PRESB. CARDINALIS
TOMI SEPTIMI
NOVISSIMÆ EDITIONIS PLANTINIANÆ

ANNI M. DC. III.

APPENDIX,

Collecta ex Additionibus & Correctionibus, quas sub finem posteriorum Tomorum, X. XI. XII. Auctor Ill^{mus} adiecit, suis locis, quando Septimum Tomum recudi contingeret, inserendas. At verò hic singula cum in ordinem sunt digesta, ut velut Tomo suo inserta censeantur. Imò maiori forsitan suo bono Lector separatim eas leget: siquidem priores Auctoris curas posterioribus conferendo, ingenium acuet, iudiciumq^{ue} firmabit.

ANNALIVM ECCLESIASTICORVM TOMI SEPTIMI APPENDIX.

B **NNO CHRISTI 523. pag. 97. B 5.** templorum ornatum spectant. *hæc adde:* Sed quod nuper emerfit in lucem è tenebris obliuionis egregium monumentum scriptorum Hormisdæ, cum acerrimus vindex contentiæ clericalis, aduersus eos, qui lapsis laxare viderentur habenas, has patentes litteras dedit, hic describere operæpretium existimauimus: ^{* Extat 10. 5. Antiq. lect. pag. 287.}

Ecce manifestissimè constat, quia secundùm titulos antiquorum Patrum à sancto Ioanne Papa transmissos, & trecentorum decem & octo Episcoporum sententias, sed & canones Gallicani Concilij contineri * videntur, clerici in adulterio deprehensi, & aut ipsi confessi, aut ab aliis conuicti, ad honorem redire non possunt. Et quia fortè non desunt, quibus vel pro nimia pietate suprascripta sanctorum Patrum seueritas minimè placet: sciant se trecentorum decem & octo Episcoporum, & qui reliquos canones statuerunt, sententias reprehendere vel damnare. Sed fortè maior est in illis pietas, quàm in supradictis trecentis decem & octo Episcopis, maior in illis misericordia, quàm in sancto Ioanne Apostolico Papa; maior charitas, quàm in reliquis sacerdotibus, qui hoc per exempla, vel remedia ecclesiarum, suis definitionibus deliberauerunt. Et ideo aut per promptam voluntatem præceptis illorum consentiant: aut si non fecerint, omnibus contrarios se & inimicos esse cognoscant. Quæ est ista inimica benignitas: palpare crimosos, & vulnera eorum vsque ad diem Iudicij incurata seruare? Quod si etiam eos * durissimam rissima pœnitentia per plures annos agere viderint, * sic id ipsum & saluti eorû consulere, pœnitentiam & canonû debemus statuta seruare. Cum verò in aliquibus nec compunctio humilitatis, nec instantia orandi, vel plangendi appareat, nec beatum Dauid imitentur, qui dixit: ^{b. Lament. 1. 10. c. Psal. 6. c. Psal. 101.} *La uabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis stratum meum rigabo. & illud: Cinerem tamquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam: nec eos ieiuniis vel lectioni vacare videamus: possumus agnoscere, si ad honorem pristinum redirent, cum quanta negligentia, & cum quanto tepore, & inimica animi securitate permaneant, credentes, quod sic eis non acta pœnitentia digna dimiserit Deus, quomodo sacerdotes indulgisse videntur? Verè dico, quia illi ipsi, quibus cum periculosa & falsa misericordia indulgere videmur, cum ante tribunal Christi pro tantis peccatis damnandi aduenerint contra nos ipsos causas dicturi sunt, dicentes: quod dum aut asperitatem linguæ eorum expauimus, aut falsa blandimenta, & periculosas adulationes ipsorum libenter accepimus, nos eos, dum illis * inutilitatem indulgemus, in peccatis permanere, aut ipsa peccata etiam augere permisimus: nec recordantes illud, quod in veteri Testamento scriptum est; quia per vnum peccantem contra omnes ira Dei defauit. O pietas! ô misericordia!*

E Vni parcere, & omnes per exemplum malum in discrimen adducere! Non ita suadet sanctus & beatissimus Cyprianus martyr, dicens: Qui peccantem verbis adulantibus palpat, peccandi fomitem subministrat. Nec perimit delicta illi, sed fouet iterum imperitus medicus, qui tumentes vulnerum sinus manu parcente contrectat, & absconditum in profundis secessibus virus dum seruat, exaggerat. Vnde & sanctus Ioannes Constantinopolitanus Episcopus arguit, dicens: Imperitus medicus est, qui indigesta putredine superducit vulneri cicatricem.

Et ideo diligenter perpendite, si aut potest, aut debet fieri, vt tantorum, aut talium, quos supra memorauimus, sacerdotum canones contemnerent, aliter, quàm isti statuerunt, obseruare vel agere præsumamus: præcipuè cum si illorum trecentorum decem & octo Episcoporum, qui per omnes ecclesias Concilia fieri præceperunt, tam sancta decreta negligimus,

ximus, non illos solos despiciamus, sed & sicut supra dictum est, & Africanos, & omnes reliquos, qui ipsis ordinantibus per totum mundum, per Ecclesiasticam disciplinam aliquid statuerunt, cum peccato animæ nostræ contemnimus. Ego me in hoc periculo immittere non audeo: quia nec talia sunt merita mea, ut aliquid peccata in me excipere præsumam. Nec tantam eloquentiam habeo, ut ante tribunal Christi contra tantos & tales sanctos sacerdotes, qui canones statuerunt, causas dicere possim. Videat vnusquisque, qualiter sentire vel obseruare disponit, qualiter possit in die Iudicij reddere rationem. Ego, in quantum vires Deus dignatur dare, studere volo eorum præceptionibus, & obaudire, quia cum talibus non rixam, sed pacem ex quacumque parte habere desidero. Et hoc diligenter attendendum est. Quod si, secundum quod scriptum est, illi clerici, qui ad uxores proprias redeunt, ab integro ab officio suspendantur. Quod si etiam dicam & internuptiarum mariti, qui utique rem licitam faciunt, clerici tamen ordinari non possunt, aut si ordinati fuerint, deiciantur. De quibus sanctus Faustus Episcopus in epistola sua dixit: Perdit gratiam consecrati, qui ad officium vult exercitari mariti.

Cum hæc ita sint, qua conscientia quisque dicere poterit, quod ille, qui adulterium commiserit, iterum ad honorem venire poterit? Hoc loco, si aliquis fuerit, qui dicat: Ergo negas misericordiam Dei, qui dixit: Nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur & viuatur? & illud: Numquid qui cadit non adiiciet ut resurgat? & illud: Peccator in quacumque die conuersus fuerit, omnes iniquitates eius obliuioni tradentur? Sed ad hæc voce libera respondere & possumus & debemus. Absit à nobis, ut de istis sententiis videamur vel leuiter dubitare. Definitissimè enim credimus, quod quisque ad finem vitæ suæ pœnitentiam egerit, non solum indulgentiam accipiet, sed etiam ad præmia æterna perueniet.

Propter regulam tamen Ecclesiasticam, propter antiquorum Patrum instituta, absit à nobis, ut reprehendere aut discutere audeamus. Cumque credimus ad vitam æternam post beatam pœnitentiam venire, ad honorem clericatus, secundum tantorum Patrum præcepta nouimus non debere reuerti in tantum, ut in canonibus scriptum est; ne vllus vnquam pœnitens clericus ordinetur. Et si ille, qui vltro petit pœnitentiam, quamuis eam perfectè egit, non potest Episcopus, aut presbyter ordinari: ita ut etiam, si per ignorantiam ordinatus fuerit, & postea conuincitur pœnitentiam accepisse, deiciatur ille, qui inuitus ad pœnitentiam agendam in monasterium mittitur, & utique quid aliud quam pœnitens dicendus est: qua conscientia ad sacerdotium peruenire permittitur? Nemo mihi aliam quamlibet contra auctoritatem Sedis Apostolicæ, vel contra trecentorum decem & octo Episcoporum præcepta, vel reliquorum canonum statuta obiciat, quia quidquid contra illorum definitionem, in quibus Spiritum sanctum locutum esse credimus, dictum fuerit, recipere non solum temerarium, sed etiam periculosum esse non dubito. Valde enim metuo & contremisco illam damnationem, quam ille sacerdos propter stultam indulgentiam accipere meruit, qui pro eo, quod filios suos negligenter castigauit, & eos nec cedere, nec excommunicare voluerit, ipsi filij vna die occisi sunt, & triginta millia de populo interfecti sunt, & Arca testamenti capta est, & ipse retrò cadens fractis ceruicibus mortuus est, & nomen ipsius de libro vitæ deletum est, &c. Contra Phinees, qui pro eo, quod zelo Dei commotus duos adulteros pariter interfecit, totum populum de Deiracundia liberauit. Nec hoc idè dico, ut sicut ille fecit, etiam nunc per mortem corporum sacerdotes Domini debeant vindicare: sed quia melius est, vnusquisque paruo tempore, donec viuat in hoc mundo, verecundiam vel confusionem sustineat, quam postea ad supplicia æterna præueniat. Et multum ei vtilius est, propter aliorum exemplum, quam diu viuat, remotus ab honore pœnitentiam agat, & remedium sibi in diem necessitatis acquirat. Quicumque paruitati meæ in hac causa voluerit onerosus existere, aliud responsum dare non delibero, nisi quod supradicti canones continere videntur.] hætenus epistola Papæ Hormisdæ, hic in fine rerum ab eo gestarum collocata, quod datæ tempus nusquam apparet. Ad postremum

Anno 526. pag. 114. E 5. exiit è medio, adde: His adiicimus aliud Epigramma Gerberti Episcopi Rauen. post Pontificis Romani, sub Otrone III. Imp. quod sic se habet inscriptum ad imaginem eiusdem Boëthij.

DE BOETHIO.

Roma posens dum iura suo declarat in orbe,
Tu pater & patrie lumen Seuerine Boëthi,
Consulis officio rerum disponis habenas,

Insun-

Ex lib. 2.
Epig. vet. pag.
63.

A

Infundis lumen studiis, & cedere nescis
Græcorum ingenijs: sed mens diuina coërceat
Imperium mundi. gladio bacchante Gothorum
Libertas Romana perit: tu Consul & exul
Insignes titulos præclara morte relinquis.
Nunc decus Imperij summas qui prægrauat artes,
Terminus Otto sua dignum te iudicat aula,
Æternumq; tui statuit monumenta laboris,
Et bene promeritum meritis exornat honestis.]

Habuit Boëthius

Anno 526. pag. 115. D 4. agamus modò, adde: de repertis Inscriptionibus antiquis, quarum prima eius pro Martyribus probatur impensum officium his verbis:

MARTYRIBVS CHRISTI DOMINI PIA VOTA IOANNES
REDDIDIT ANTISTES SANCTIFICANTE DEO
AC SACRI FONTES SIMILI FVLGENTE METALLO
PROVIDVS ANTISTES NVNC COPVLAVIT OPVS
QVO QVISQVE GRADIENS ET CHRISTVM PRONVS ADORANS
EFFVSASQVE PRECES MITTAT AD ÆTHRA SVA.] hæc ibi.

Sed agendum de creatione Felicis

Anno 526. pag. 120. C 8. Alaricum, corrige, Amalaricum, hoc ipsum nomen sic restituas, eadem pag. C 10. & D 1.

Anno 526. pag. 121. A 2. basilicisque ædificauit. adde: Sed antequam vltius progrediamur, cum hic actum sit de morte Gundebaldi Burgundiar Regis, & successione Sigismundi eius filij: primum quod ad ipsum nomen pertinet, non Gundebaldum, sed Gundebadum reperitur nominasse eum Agobardus Archiepiscopus Lugdunensis, qui & in eum sæpè inuehitur, quod de monomachia, probans eam, legem sanxisset, qua de causa eum plurimum est detestatus. Atque primum in epistola ad Ludouicum Imperatorem, aduersus eiusmodi prauum vsum lege Gundebadi receptum: vbi & restatur, aduersus profanam legem ipsius sanctum Auitum Viennensem Episcopum intercessisse tum verbis, tum scriptis, cuius recitatum ab eodem Agobardo Fragmentum hic accipie: Temporibus prædicti Gundebadi Regis Burgundicarum fuit in vrbe Vienna sanctus Episcopus, Auitus nomine, fide Catholicus, eloquentia facundissimus, ingenio acerrimus, sacrarum Scripturarum expositor suauissimus, litterarum etiam sæcularium doctissimus, & in metris facillimus, sicut & eius opera testantur: qui cum eodem Gundebado frequenter de Fide altercans, & dialogos in præsentem conficiens, & epistolis absenti respondens, plura & clara ingenij sui & virtutis opera reliquit, qui, ipso Gundebado in sua perfidia perditio, successorem eius Sigismundum Regem ad Fidem Catholicam conuertit. In cuius conuersione recitauit Homiliam in populo, sensuum suauitate plenissimam, & verborum compositione dulcissimam. Quid est venerandus & sanctus vir sæpè dicto Gundebado de supradictis certaminibus responderit, audiatur, si placet, benignitas vestra. Cum de his inter vtrumque sermo esset, & beatus Auitus talia certamina reprehenderet, respondit ei Gundebadus: Quid est, quod inter regna & gentes, & etiam inter personas sæpè singulas dirimendæ præliis causæ diuino iudicio committuntur, & ei maxime parti, cui iustitia competit, victoria succedit? Ad quod beatus Auitus intulit dicens: Si diuinum, inquam, iudicium regna & gentes expeterent, illud prius quod scribitur formidarent, dicente Psalmista: Dissipa gentes quæ bella volunt: & illud diligenter, quod perinde dicitur: Mihi vindictam, ego retribuam, dicit Dominus.] & quæ sequuntur, citat & in libro De imaginibus eundem dialogum Alchimi Auiti cum Gundebado. His de Gundebado & Sigismundo ex Agobardo enarratis, excerptum sermonem Gregorij Turonensis profequamur. Pergit de Sigismundo dicere: qui perditâ priori coniuge

Anno 529. pag. 150. B 6. Batilij Iunioris absque collega præfens annus Domini quingentesimus vndetrigesimus annotatur. adde: in Fastis Panuini pro arbitrio mutantis vel addentis nomina Consulium. Ceterum Cassiodorus Decium tantum habet, Occidentalem Consulem ponens, & Marcellinum Orientalem, Iustinianum solum habet. Sanè quidem hunc illum esse Consulatum Decij Iunioris, quem habent Acta Conciliorum Arausicani, Epauensis, & Carpentoratenis, plura sunt quæ demonstrent, quorum ignorantia factum est, ut Conciliorum Collector malè retulerit ea Concilia ad tempora Leonis Romani Pontificis, sicut & Panuinus & alij, qui ante annos fer-

Annal. Eccl. Tom. 7. Appendix. A A A 3 mo

Antiq. In-
ser. in Append.
pag. 1164.
num. 4.

* FONTIS

* SVAS.

GUNDEBAL-
DVS BUR-
GUNDIAR
REX LEGEM
DE MONO-
MACHIA
VSQ; SANXIT.
Pag. 107.
C 115.
REPREHEN-
DITVR OB
HVIVS LE-
GIS SAN-
CTIONEM
AB AGO-
BARDO ET
AVITO EPI-
SCOPIS.

* etiam

118de an. for
pag. 223.

DE TEMPO-
RE CONCI-
LII ARAUSI-
CANI.

me centum, nempe quadringentesimo quadragésimotertio Christi anno eadem Con- A
 cilia posuere. Nec nos errorem vitare potuimus, licet longè postea, nimirum ad qua-
 dringentesimum sexagesimumtertium annum, eadem Concilia retulerimus, quod hic,
 licet serò, corrigimus. Vt igitur hinc in primis collocandum esse dicamus Concilium
 Arausicanum posteriùs (vt antè meminimus) admonent tempora Cæsarij Episcopi Are-
 latensis, qui eidem Concilio præfuisse legitur. Porro eum hoc, & non alio vixisse tem-
 pore, atque ei Ecclesiæ præfuisse, docent complures ad eum à diuersis scriptæ epistola,
 & suis in locis in Annalibus recitatæ, quem & peruenisse vsque ad annum Christi quin-
 gentesimum quinquagesimumquartum, dicitur inferius. Insuper tempus ipsum Libe-
 rij Patricij Præfecti Galliarum, qui huic Concilio subscripsisse reperitur, vt error cognos-
 scatur & corrigatur, admonet. In quo etiam illud in primis aduertendum, falsò referri
 huic interfuisse Concilio quatuor Præfectos Prætorio (vt textus deprauatus habet) sed
 vt Codex Vaticanus habet, quatuor sunt illa nomina personæ vnus, nempe, Petrus Mar-
 cellinus Felix Liberius, sicut Lucius Aurelius Auianus Symmachus, & alia plura id ge-
 nus; nam & ex ipsius Synodi exordio non quatuor qui interfuerint ibi Præfecti, sed vnus
 dumtaxat Liberius Patricius nominatur. quod & illud euidentius reddit, quòd hoc ipso
 tempore Athalarici Regis non quatuor Præfectos Prætorio Præfecturam Gallia admini-
 strasse, sed vnum hunc Liberium, patet ex eiusdem Regis epistola ad eundem Libe-
 rium data*. Porro hic idem esse Liberius inuenitur, cui Theodorici Rex Athalarici
 prædecessor eiusdem Galliarum Præfecturæ fasces antea crediderat, qui omnium lauda-
 tissimus haberetur, commendatus & ex eo potissimum quòd Italos Gothis confociarit,
 tertia agrorum parte illis concessa, de quibus extat eiusdem Theodorici Regis epistola
 ad Senatam de Venantio eiusdem Liberij filio. Vnum igitur eundemque fuisse Libe-
 rium, de quo Theodoricus scribit, & ad quem Athalaricus epistolam dedit, docet eiusdem
 Liberij sepulchralis inscriptio, quæ Arimini posita, cunctis olim perspicua recitata
 habetur à Petro Pithæo in sua collectione antiquorum Poëtarum his versibus, quibus
 significatur, ipsum longam vixisse ætatem, iterumque Gallicanam Præfecturam admini-
 strasse.

CAESARIUS
 EPISC. ARE-
 LAT. QVAN-
 DO VIXE-
 RIT.

DE LIBERIO
 PRÆFECTO
 GALLIA
 R V M.

*Caesiod. lib.
 3. epist. 6.

* Idem lib. 2.
 epist. 15.

*Humano generi legem natura creatrix
 Hanc dedit, vt tumuli membra sepulta tegant.
 LIBERII soboles, matri, patriq; superstes,
 Triste ministerium mente dedere pia.
 Hic sunt membra quidem, sed famam non tenet urna:
 Nam durat titulis nescia fama mori.
 Rexit Romuleos fasces currentibus annis,
 Successu parili Gallica iura tenens.
 Hos non imbelli pretio mercatus honores,
 Sed pretio maius detulit alma fides.
 Ausonijs populis Gentiles ritè cohortes
 Disposuit, sanxit fœdera, iura dedit.
 Cunctis mente pater toto venerabilis euo
 * Ter denis lustris proximus occubuit.*

* Ter denis,
 qua lectio ve-
 rior habetur.

*O quantum bene gesta valent! Cum membra recedunt,
 Nescit fama mori: lucida vita manet.* Extant ad eundem quo-
 que Liberium Ennodij epistolæ, ex quibus hoc tempore vixisse, non ambigas.

* Ennod. epist.
 174. & 284.
 CONCILII
 ARAVSIC.
 CELEBRAN-
 DI AVCTOR
 FELIX PAP.
 a Gennad.
 c. 37. 86.

At quod ad ipsum Arausicanum Concilium spectat, eius celebrandi auctor fuisse vide-
 tur Felix Romanus Pontifex, qui his temporibus Romanæ præsidebat Ecclesiæ, per-
 motus ipse ex scriptis eiusdem sancti Cæsarij Episcopi Arelatensis, quæ his diebus mise-
 rat ad eundem Felicem Papam, de quibus Gennadius verbis istis: ^a De gratia quoque
 & libero arbitrio edidit testimonia diuinarum Scripturarum & sanctorum Patrum iudi-
 ciiis munita, vbi docet, nihil hominem de proprio aliquid agere boni posse, nisi cum di-
 uina gratia præuenerit. Quod opus etiam Papa Felix per suam epistolam roborauit, &
 in latius promulgauit.] hæc Gennadius. Scholiastes autem alucinatus secutus Trithe-
 mium errat vehementer, putans Cæsarium vixisse circa annum Domini sexcentiesimum
 septuagesimum. Cùm autem Gennadius ait: Quod opus etiam Papa Felix per suam epi-
 stolam roborauit, & in latius promulgauit:] alludere planè videtur ad capita illa, quæ à
 Romano Pontifice esse in Gallias missa ad Episcopos, testantur Patres ipso exordio Acto-
 rum eiusdem Concilij Arausicani his verbis: Secundum auctoritatem & admonitionem
 Sedis

A Sedis Apostolicæ, iustum & rationale visum est, vt pauca capitula ab Apostolica no-
 bis Sede transmissa, &c.] Hæc autem cùm ad eò euidentia pateant: vnde manauit occa-
 sio, vt ad Leonis Papæ tempora idem Arausicanum Concilium à Collectore relatum
 fuerit, & ab alijs creditum? In primis (quod dictum est) id inde prouenit, quòd iisdem
 Cæsarij tempora haud ad eò explorata fuisse, quem ex Ennodij ad eum datis epistolis, ex
 Cypriano huius temporis auctore, qui res ab eo gestas ad Cæsariam Cæsarij sororem
 scripsit, & ex alijs quæ, cùm de Cæsario actum est, dicta sunt, his vixisse temporibus
 exploratissimum redditur, atque ex ipso denique Gennadio, qui ad hæc Felicis Papæ tem-
 pora Cæsarium vixisse docet, quod & asserta superius certitudo de tempore Liberij Præ-
 fecturæ confirmat. Quod insuper eidem Concilio Arausicano sicut & ceteris superius
 nominatis subscriptus reperitur Prosper (licet cuius Ecclesiæ Episcopus fuerit non
 scribatur) cùm creditus sit hic idem Prosper cum illo, qui sancti Leonis Papæ scitur
 vixisse temporibus: error exortus est, vt pariter existimatum fuerit, idem Concilium
 Arausicanum celebratum esse tempore sancti Leonis Papæ: sed longè hic ab illo
 diuersus. Sed & quòd Eucherius Lugdunensis Episcopus eidem Concilio subscriptus
 habetur, sicut & priori Arausicano: ad superiora tempora idem reuocandum puta-
 runt; sed consulendus fuerat Cyprianus, qui alium ponit Eucherium iuniorem Lug-
 dunensem Episcopum, qui eundem Cæsarium plurimum coluit. vt planè ex his ad eò
 notis duo sint Eucherij, senior de quo superius, atque iunior, de quo modò agitur, sta-
 tuendi: nec noua ista est assertio, siquidem & Honorius^a Augustodunensis inter scripto-
 res Ecclesiasticos duos pariter Eucherios numerat Lugdunenses, alterum scilicet presby-
 terum, de quo^b Gennadius, qui ponit eum vixisse sub Valentiniano & Marciano; Episco-
 pum alterum: ex quibus omnibus corrigi debeant quæ à nobis his contraria dicta sunt an-
 no Christi quadringentesimo quadragésimoprime in proxi editione, vbi nonnisi vnum
 Eucherium nouimus. Verùm ambos fuisse Episcopos cùm plura alia, tum Conciliorum
 Acta significant, præsertim verò Arausicanorum: in quorum priore celebrato anno Re-
 demptoris quadringentesimo quadragésimoprime, legitur subscriptus Eucherius Episco-
 pus, nempe senior; & in posteriori Arausicano, hoc, vt vidimus, anno celebrato, post no-
 nagintaduos minùs annos à priore iunior Eucherius reperitur eidem esse subscriptus, licet
 nec hic nec ibi cuius Ecclesiæ Episcopus fuerit, asseratur. Ceterùm priorem Eucherium
 fuisse Episcopum, ex Claudiani testificatione satis superius est demonstratum, & poste-
 riorem reuera Lugdunensem Antistitem nominat Cyprianus, cùm elegantem de ipso
 atque Cæsario hanc historiam narrat: Cùm aliquando circa Alpes iter ageret, vir vene-
 rabilis sanctus Eucherius cum illo erat. Accidit tum, vt in media via infelix & morbida
 mulier eis occurreret, manibus & pedibus contractis per terram reptans. Quam cùm esset
 intuitus beatus Cæsarius, interrogauit sanctum Eucherium: quid hoc esset quòd illa per
 terram ita se traheret, Eucherius interrogat feminam. Illa respondet, se multis annis mem-
 bris omnibus fuisse contractam. Beatus Cæsarius dicit sancto Eucherio: Descende & con-
 signa eam. Illo quasi trepidante & excusante sese, Cæsarius instat, & vrget. Tandem
 Eucherius descendit, & consignat eam, aitque: Feci quod iussisti. Dicit ei Cæsarius:
 Extensa manu, apprehende manum illius, & erige eam. Ille respondit: Quidquid aliud
 iusseris, non recusabit Eucherius tuus: istud vt faciam, adduci non potero. Tuum est hoc
 facere, cui præstitit Deus gratiam & animas & corpora languentium curandi. Cæsarius
 ait: Tu interim facito quod dico. Illo planè renitente, & cum multa modestia & la-
 crymis sese excusante, diuque facere detrectante, Cæsarius dicit: Tunc obedientiæ causa
 in ignem ingressurus es, qui nec misericordia adduci potes, vt facias quod charitas iubet?
 Mitte in nomine Domini manum tuam & erige eam. Tunc ille obediens, porrigit femine
 manum & subleuat eam. Illa verò mox integre sanata abiit ad hospitium suum.] hæc
 nus de S. Eucherio atque Cæsario Cyprianus.

C
 D
 E

Sed ad ipsam Synodum Arausicanam, cui Cæsarius præfuit & Eucherius subscripsit,
 redeamus. De qua illud in primis considerandum, quomodo dimicaturi sanctissimi atque
 doctissimi Patres aduersus hostes gratiæ Dei, plus satis quàm par esset libero arbitrio tri-
 buentes, nullo potentiori modo id facere sibi visum, quàm auctoritati sacrosanctæ Apo-
 stolicæ Sedis inniti, cui obniti vel minimum, illicitum esse scirent. Recitant igitur capita
 in Gallias ab ipso Romano Pontifice missa, numero viginti quatuor. Quibus recitatis ita
 inter alia Patres ad calcem: Hoc etiam salubriter profitemur & credimus, quòd in omni
 opere bono non nos incipimus, & postea per Dei misericordiam adiuuamur; sed ipse no-
 bis, nullis præcedentibus bonis meritis, & fidem & amorem sui prius inspirat, &c.] profi-

DVO EVCHE-
 RII.

^a Honor. de
 illust. script.
 Eccl. cap. 63.
^b Gennad.
 c. 63.

^c Cyp. in
 vit. Cæs. c. 22.
 apud sur.
 die 27. Aug.
 INFIRMA
 MULIER
 A CAESARIO
 ET EVCHE-
 RIO CYRA-
 TA.

tentes ea cuncta haud recentem esse Ecclesiae doctrinam, sed antiquorum Patrum definitionem, eandemque (vt audisti) Apostolicae Sedis auctoritate firmatam, quae (vt suis locis superius est declaratum) S. Augustini se professam est de gratia & libero arbitrio probare sententiam. Nihil igitur praeterea nouitas sibi vendicet, & praesumptio humana praesumat. Quot igitur Arausiaci Canones, tot sunt Catholicae Ecclesiae stabilitae sententiae, a quibus absque praeruaricationis piaculo haud liceat fideli recedere. Quod autem iidem ferme qui huic Arausiano subscripti reperiuntur Episcopi, Carpentoratenfis & Vasensis interfuisse reperiuntur: eodem tempore eadem celebrata Concilia intelliguntur. At de Arausiano Concilio haec tenent, quod in suum locum restitutum habes. Hoc eodem anno, ipsis Kalendis Ianuarij, summum illud Africanae ecclesiae decus sanctus Fulgentius —

Anno 530. pag. 158. C. 1. apud templum Pacis. adde: Extat adhuc vetus Inscriptio, quae erat incisa in throno sanctorum martyrum Cosmae & Damiani his versibus^a:

^a Antiq. in-
scr. in Apped.
pag. 1164.
num. 16.

AVLA DEI CLARIS RADIAT SPECIOSA METALLIS
IN QVA PLVS FIDEI LVX PRETIOSA MICAT
MARTYRIBVS MEDICIS POPVLO SPES CERTA SALVTIS
VENIT ET EX SACRO CREVIT HONORE LOCVS
OBTVLIT HOC DOMINO FELIX ANTISTITE DIGNVM
MVNVS VT ÆTHERIA VIVAT IN ARCE POLI.]

Ad eundem quoque Felicem Papam, qui successit Ioanni, pertinent Inscriptiones, quae ibidem recitatae, subiiciuntur in hunc modum^b:

^b Antiq. in-
scr. in Ap-
pend. pag.
1164. num. 17.
19. 20.

OPVS QVOD BASILICAE BEATI MARTYRIS STEPHANI
DEFVIT A IOANNE EPISCOPO MARMORIBVS INCHOATVM
IUVANTE DOMINO FELIX PAPA ADDITO MVSIVO
SPLENDORE SANCTAE PLEBI DEI PERRECIT.] Insuper:

* f. ASTRI-
FEROQVE

ASPICIS AVRATVM CAELESTI CVLMINE TECTVM
ASTRIFERVMQVE MICANS PRÆCLARE LVMINE FVLTVM.
DOMINO IUVANTE FELIX EPISCOPVS DEI FAMVLVS
FORVM BASILICAE BEATI MARTYRIS
STEPHANI MVSIVO ET MARMORIBVS
DECORAVIT.]

Epitaphium verò ipsius sepulchrae sic se habet^c:

^c Pag. 1165.
num. 6.
FELICIS
PAPAE EPI-
TAPHIVM.

CERTA FIDES IVSTIS CAELESTIA REGNA PATERE
ANTISTES FELIX QVAE MODO LAETVS HABET
PRÆLATVS MVLTIS HVMI LI PIETATE SVPERBIS
PROMERVIT CELSVS SIMPLICITATE LOCVM
P AVPERIBVS LARGVS MISERIS SOLATIA PRÆSTANS
SEDIS APOSTOLICAE CRESCERE FECIT OPES.] ita ibi de Fe-
lice. Huius temporibus —

Anno 530. pag. 167. A 8. anno vigesimo quinto, *corrigere*, anno decimo quinto.
Anno 534. pag. 209. E 9. Iuniorum *dele*.
Anno 535. pag. 236. B 2. vt vides, deprauata. adde: Porro eius sepulchro successorem Agapetum hoc indidisse epitaphium ex sequenti possumus intelligere^d:

^d Antiq. in-
scr. in Ap-
pend. pag.
1165. num. 8.
IOANNIS
PAPAE EPI-
TAPHIVM.

MENTE PIA VIVENS CHRISTI NVTRITVS IN AVLA
ET SOLA GAVDENS SIMPLICITATE BONI
BLANDVS IN OBSEQVIIS ET PVRO PLENVS AMORE
PACIFICAM VITAM IVRE QVIETIS AGENS
QVI GRATVS POPVLIS ET CELSO DIGNVS HONORE
SVMPSTI MERITIS* PVRIFICALE DECVS
COMMISSVMQVE TIBI PASCENS BONITATE MAGISTRA
SERVASTI CUNCTVM SVB PIETATE GREGEM
PRO QVO RITE TVVM VENERANS AGAPETVS HONOREM
PRÆSTITIT HÆC TVMVLO MVNERA GRATA TVO
QVI NVNC ANTISTES ROMANA CELSVS IN VRBE
SEDIS APOSTOLICAE CVLMINA SACRA TENET.] haec tenent epi-
taphium. Qui autem in locum Ioan. —

* f. PONTI-
FICALE

Anno

A Anno 535. pag. 256. E 2. haec tenent Agapeti epistola ad Caesarium. adde: Quomodo autem occasione litterarum Agapeti ad Clotharium Francorum Regem, immane ab eo paratum est sacrilegium, sic accipe^a:

^a Ex historiâ
Galliae Ber-
nardi de Co-
mond Desroni
De Gallia
in vita Clo-
tharij Primi,
Regis VII.
Franciae.
GVALTERVS
DOMINVS
DE YVETOT
A CLOTHA-
RIO REGE
INTERFICE-
TVR.

Clotharius die Veneris sancta, anno quingentesimo trigesimo quinto interfecit Gualterum dominum de Yuetot in Northmannia. cuius rei varie narratur occasio. Quidam dicunt hunc Gualterum praefati Regis cubicularium, nobilem, fortem, ac strenuum virum, praesertim aduersus Fidei hostes extitisse: quod illi summopere Regis amicitiam conciliauit; odium verò ac inuidiam quorundam aulicorum vice versa conflauit; qui quidem tot in illum calumnias (domestica aulae vitia) iniecerunt, vt Regi insensum reddiderint, qui amore in odium mutato, Gualterum deinceps parui fecit, atque adeo se illum interfectorum minabatur. Quae de re monito Gualtero, furoremque sui Principis (subdito semper formidabilem) vitare cupiente, ex aula prudenter ac clanculum se subduxit, absuitque à Gallia per decennium. Intra quod tempus terra marique bellum atrox intulit Sarracenis, variasque de illis victorias reportauit. Quibus tandem confectis Romam se contulit, Pontificemque Agapetum adiuit, à quo honorifice exceptus est. Cum autem Gualterus in patriam redire valde expeteret (cuius quidem desiderium praeter omnia hominum animos extimulat) Pontifex illius precibus annuens, litteras ad Clotharium scripsit, quibus eum rogabat, vt Gualterus falsis delationibus exulare coactus, atque adeo vir probus & magnanimus eques, de orbe Christiano bene meritus, secum in gratiam rediret, atque in integrum restitueretur. Gualterus his cum litteris Sueffonum, vbi Rex degebat, die Veneris sancta aduenit, & cum Rex in sacello suo sacris adesset, crucemque adorare veller, Gualterus praedictum sacellum intrauit, Pontificisque litteras Regi obtulit. Rex autem prima fronte Gualterum non agnouit propter diuurnam illius à regno absentiam: sed acceptis & perlectis litteris, ipsoque agnito, gladium suum exeruit, vel vt aliis placet, militis cuiusdam astantis ensẽ corripuit, & Gualterum interfecit. Pontifex crudeli hoc facinore accensus, Regi mandauit, vt culpam illam emendaret, alioquin regnum ipsius interdictum fore. Tunc Clotharius poenitentia ductus, in satisfactionem criminis statuit, dominos de Yuetot, eorumque heredes in posterum ab omni feudo omnibusque debitis Regi iuribus propter terram de Yuetot, immunes fore: cum nimirum ius ciuile ac commune huic sententiae suffragentur, vt quotiescumque dominus iniuriam infert subdito suo, feudum ipsiusque iura amittat. Quae de re diplomata ab ipso Clothario concessa fuere, quibus dominos de Yuetot, eorumque successores ab omnibus in perpetuum feudi iuribus exoluit. Sed postea titulus ille regni in principatum mutatus fuit, qui ad hunc usque diem remansit in familia Bellaiorum.] haec ibi.

CLOTHA-
RIVS POE-
NITENTIA
CAEDIS DV-
CVS, DO-
MINOS DE
YVETOT AB
OMNI IVRE
REGI DERI-
TO IMMV-
NES FACIT.

Iam ad res gestas —

Anno 536. pag. 263. B 11. Seuerum illum, *corrigere*, Seuerus ille.
Anno 537. pag. 288. D 2. anno trigesimo quarto, *corrigere*, quadragesimo quarto.
Eodem anno 537. pag. 290. D 9. post annos sex, *corrigere*, post annos tredecim.

D Anno 539. pag. 315. D 4. quod qui mensẽ Iunio — *sic restituas*: quod qui octauo Kalend. Iulij (vt dictum est) in Vigilium litteras anathematis dedit, & tam ex Anastasio quam ex Romano Martyrologio, duodecimo Kalend. Iulij obiisse legitur: non hoc utique anno, sed sequenti —

Anno 541. pag. 337. E 6. Theodoberti, *corrigere*, Childeberti. *Et eadem pag. E 8. patet adde*: Theodoberti verò post obitum patris regnantis, anno vndecimo, Arucinis in Gallia —

Anno 542. pag. 342. A 11. quarto Concilio, *corrigere*, quinto Concilio. Eadem pag. B 1. Simplicius, *corrigere*, Saphoracus. *Ibidem* B 2. quem sanctus Germanus, adde: quem post depositum & substitutum Eusebium sanctus Germ. —

E Anno 545. pag. 353. B 6. Turonensis. adde: Verum alium à Prætextato Rothomagensi hunc existimo: nam ille non spectat ad tempora Vigilij Papae: quamobrem intelligendum existimo de Prætextato Episcopo Aptensis ciuitatis, quae est in Gallia Narbonensi, qui subscriptus reperitur Concilij Epauensis & Aurelianensis quarto.
Sed quas —

Anno 545. pag. 355. E 3. Beda affirmat. adde: Confectus tunc temporis Paschalis cyclus ad euitandos errores, anno post sequentem, Christi quingentesimo quadragesimo septimo, extat, sed mutilatus ex parte, inter antiquas Inscriptiones in^b Appendice.

^b Antiq. in-
scr. in Apped.
pag. 1161.
Anno num. 5.

Quod autem ad quartum —

AAA 5

S. FLORENTINI ABBATIS OBITIUS.

Anno 553. pag. 466. E 12. At de his fati. adde: Hoc eodem anno in caelum migravit sanctus Florentinus primus Abbas monasterij sanctae Crucis Arelate, a sancto Hilario Archiepiscopo Arelateni instituti. cuius adhuc extat egregium epitaphium versibus Acrostichis, quibus primis elementis (vt videbis) nomen, munus, obitusque signatur. sic enim se habet:

EPITAPHION S. FLORENTINI ABBATIS SANCTAE CRUCIS AREL.

EIVSDEM EPITAPHII.

Fulgida regna petens caelesti sorte vocatus, Intra beata Crucis condens fastigia sacra,
Lucis & aeterna penetrans fastigia laetus, Necnon & tumuli pretiosa tegmina firmans,
Optimus atque pius nunc Florentinus in isto Praestruxit solida crustato marmore fulcra.
Resplendet tumulo meritis sanctissimus Abbas, Attamen exactis iam septem denique lustris,
Effera qui quoddam lingue discrimina calcans, Codita quo fuerat praefati membra sepulchro,
Nec optare malum studuit, nec ledere quaquam. Effulsere Petri tandem de Sede beati tuis,
Terruit ipse tam faciles sed publice verbis, Quae proprijs meritis padunt hic signa salutis,
Instituta tramitem servans cum pace paterna, Virtutumq; simul praestant & comoda larga,
Nescia iurandi pendens colloquia cunctis, Infirmis validum dantes per cuncta vigorem.
Verba Dei solers toto de pectore proppit, Ergo potens pastor compensa premia voti
Sancta quibus Domini resonat praeconia sonant, Splendida: sed Christo comenda sapere Poetam,
Atq; perassiduis concetibus athera plaudunt, Cuius parva tibi proppserunt carmina laude,
Bella gerens carnis pestifera vitia contra * Ianuarium ex hoc quae candida merte nutristi,
Belligeransq; palam seuissima praelia vicit. Tantiillumq; simul sculptore marmoris huius
A se hinc celsa poli capiens iam premia felix Annis precibus Domino per secula cuncta
Sanctorum socius fruitur cum laude coronam. More tuo placidus commenda ingiter, hinc iam
Huius namque viri corpus per cuncta sa- Esse quoq; & monachum nostri, quem sancte
cratum (amplis benignum

Iamdudum aduectum Domini cum laudibus Nunc & in aeterno Hilarianum semper adorna.]
Constantinus ouans posuit feliciter Abbas, Post haec ista sequuntur:

Primus itaque praefuit sanctus Florentinus Abbas monasterio nostro per annos V. qui vixit annis PL. M. L. Obiit prid. Id. April. duodecies P. C. Basilij V. C. Iunioris Indict. prima. post hunc secundus fuit dominus Redemptus Abbas.] Capitales litterae veruum huius epitaphij hoc habent:

Florentinus Abbas hic in pace quiescit. Amen.

Porro monasterij sanctae Crucis Arelatenis, cuius hic Abbas fertur sanctus Florentinus, ne vlla quidem vestigia, immo nec vlla extant Arelate litterarum monumenta. Est solum ecclesia vetustissima, sanctae Crucis nomine insignita, hodie Prioratus parochialis annexus mense Capitulari sancti Trophimi. In qua videtur superius monumentum marmoreum cum dicto epitaphio, sed marmor, siue antiquitate, siue humiditate, seu negligentia sacerdotum, nunc plurimum sordet. Corpus vero sancti Florentini ibidem est in capsula argentea.

Anno 546. pag. 358. E 11. Paschali diac. corrige: Pelagio diac.
Eodem anno, pag. 362. B 10. decem & octo, corrige, ferme viginti.
Anno 548. pag. 388. B 4. annos septemdecim, corrige, annos sexdecim & menses quinque, licet deprauate legatur apud eum, anno Iustiniani Imp. —

Anno 553. pag. 422. D 7. centum sexaginta, corrige, centum sexaginta quinque.
Anno 555. pag. 474. E 9. virga furoris sui. adde: Porro Pelagium Papam nuncupasse vota pro Romano exercitu, ac pariter persoluisse, docet sequens vetus Inscriptio:

VOX ARCANAE PATRIS CAELI QUIBUS AEQVA POTESTAS
DESCENDIT TERRAS LVCE REPLERE SVA
HANC DEVS HYMANAM SVMENS DE VIRGINE FORMAM
DISCIPVLOS MVNDO PRAECIPIENDA DOCET
QVAE MODO PELAGIVS PRAESVL CVM PLEBE FIDELIS
EXERCENS OFFERT MVNERA SACRA DEO
VT ROMANA MANV CAELESTI SCEPTRA REGANTVR
SIT QVORVM IMPERIO LIBERA VERA FIDES
PRO QUIBUS ANTISTES REDDENS HAEC VOTA PRCATVR
SAECVLA PRINCIPIBVS PACIFICATA DARI
HOSTIBVS VT DOMITIS PETRI VIRTUTE PER ORBEM
GENTIBVS AC POPVLIS PAX SIT ET ISTA FIDES.]

Sed quod res humanae —

* Aniq. inser. in Apped. pag. 1163. num. 7.

Anno

A Anno 559. pag. 498. C 6. mensis Iulij, corrige, mensis Iunij.
Eodem anno & pag. D 2. sexagesimoquarto, corrige, sexagesimoquinto.
Anno 561. pag. 507. B 4. restitutum, corrige, restituti.
Anno 563. pag. 517. B 1. siue Gaianitarum, altera vero Aphthard — sic corrige: altera vero Gaianitarum, siue Aphthard —

Anno 564. pag. 529. C 6. missos ad superos colit. adde: Porro qui vna eadem die nati gemini dicuntur Medardus & Gildardus in reliquis, vt qui vna item die fuerint Episcopi consecrati, & vna pariter die mortui dicuntur, vtique ab eundem quoque annum referri cum minimè possint, necesse est, ea esse facta diuersis annis, sed vna eademque die. Nam ecce in Concilio primo Aurelianensi legitur interfuisse Gildardus Episcopus Rothomagensis, Nouiomensis vero Ecclesiae non Medardus, sed Sophronius, quibus appareat eos non eodem quoque anno sicut vna die esse creatos Episcopos; sic etiam neque eodem anno esse defunctos. Nam quomodo ad hunc annum, quo Medardus defunctus assertitur, Gildardus poruit peruenisse; si ante praesentem annum legimus ecclesiae Rothomagensis praefuisse post Gildardum Flauium, & post Flauium, Pretextatum, quorum prior subscriptus reperitur Concilij Aurelianensibus secundo, tertio, & quarto; posterior autem adhuc superstes plures annos post praesentem annum, quo Medardus assertitur obiisse? Quae igitur facta vna die dicuntur de consecratione, & obitu: ea quidem etsi eadem die, diuersis tamen intercurrentibus annis contigisse, necesse est affirmare. At rerum —

Anno 572. pag. 574. C 5. suo loco anno sequenti. adde: Extat eiusdem Ioannis epistola, respondentis ad consultationem Archiepiscopi Viennensis, cuius datae cum non sit certus annus, vt suo loco collocari potuisset, hic illam ponemus. sic enim se habet:

Ioannes Episcopus Eoaldo Viennensi Archiepiscopo.
De officiis Missarum, de quibus in litteris vestris requisistis, sciat charitas vestra, quia variè apud diuersas ecclesias fiant: aliter enim Alexandrina ecclesia, aliter Ierosolymitana, aliter Ephesina, aliter Romana facit. Cuius morem & instituta debet seruari ecclesia tua, quae fundamentum sancti habitus ab illa sumpsit. Venerabilis pallij vsum per sanctum presbyterum vestrum Felicem tibi destinauimus, nolentes te priuari antiquo beati Petri munere: simul mittentes de capillis sancti Pauli, vt esset ecclesiae vestrae illius intercessione solarium, per cuius discipulum suscepit primam religionis honorem. Et aliam manu. Benedictio Apostolorum vos ab imbre malignorum custodiat.] Ad haec tempora —

Anno 573. pag. 588. D 8. Gregorius suo persecutus est stylo. adde: At verò ista de S. Galili obitu tempore in priori editione ex chronologia ab inguinaria peste vt certa depropta iam denuò ad incudem reuocata, non posse subsistere, sunt inuenta, quae magis ad anteriora tempora sint reducenda, cum aliàs idem morbus peruasit Gallias. Quod autem ad haec tempora Gallus non potuerit peruenisse, in euidentibus deducitur argumentum. Cum enim ipsum annos tantum vigintiseptem dicat sedisse Episcopum Aruernensem, idemque reperiat interfuisse Concilio Aurelianensi secundo anno Christi 536. & Aruernensi anno 541. quomodo potuit ad haec tempora peruenisse? Accedit ad haec, quod cum Galli Episcopi successorem Cautinum idem Gregorius eius nepos rerum ab ipso gestarum testis fidelis referat ad tempus Theodebaldi Regis, quem constat regnare coepisse anno Christi 552. licet positum sit anno 555. tenuisseque tantum annos septem: vtique prohibetur omnino ad hunc annum peruenire potuisse. haec de tempore eius obitus dicta sunt. Reliquos tres versus vsque ad finem anni deleas.

Anno 577. pag. 600. E 10. mensis vnum, dies vigintiocto, corrige, menses duos, dies quindecim.

Anno 583. pag. 636. A 5. & C 4. Sigeberti, corrige, Childeberti.
Anno 584. pag. 648. B 7. postumus intelligere. adde: Extat hoc anno Tiberij Imperatoris sexto, ex quo cum Iustino regnare coepit, data epistola Pelagij Papae ad Auxaniam Episcopum in Gallia, qua rogat eum, vt suadeat Francorum Regibus opem ferre Romanæ Ecclesiae laboranti incurfionibus Longobardorum, atq; à confederatione eorundem Longobardorum recedere. accepimus eam cum aliis monumentis ad Ecclesiasticos Annales spectantibus à Nicolao Fabro Parisiensi viro insigni. sic enim se habet:

Dilectissimo fratri * Auxanio Pelagius Vrbis Romae.
Laudanda tuae charitatis vota relegimus, quibus te, nisi Gentilis motus obfisteret, ad nos venire voluisse significas. Licet enim spiritaliter & simul & vnum simus semper in Domino, verum tamen praesentias corporales & antiquiores Patres & ipsos quatuor inueni-

* Biblioth. Triacca. extat à Ioan. à Bosto Caest. par. ult. pag. 40.

DE TEMPORE OBITU S. GALLI.

* Auxanio Episcopo Arelateni, de quo superius.

PELAGI
PAPAE AD
AVXANIVM
EPISC. EPI-
STOLA.

* & sicut
proximè à
vobis scri-
bitur,

* debetis

MAVRITIVS
IMPERARE
QVANDO
COEPERIT.

* Greg. lib. 6.
cap. 30.
* Idem lib. 6.
cap. 25.

uenimus Apostolos. Sed dum tua desideria, causasque quibus obstareris exponeres, mirati sumus minus te illud, quod ipsis obuiaret excusationibus attendisse. Si enim mundo venerabilem iudicatis hanc urbem, si ad pacem Sedis Apostolicæ cunctarum regere Ecclesiarum moderamina prædicatis: cur non & tribulationes nostras, & temporales angustias charitatis compassione gemitis, scientes diuino per Apostolum nobis ore mandari, ut nos inuicem diligamus, ut onera inuicem nostra portemus, ut quotiens fratrum quicumque vritur, nos vramur, dum pænè in conspectu vestro tantus sanguis innocentium sit effusus, ita sacra violentur altaria, ita Catholicæ Fidei ab idololatriis insultetur. Nouimus & nos quod temporalia ista flagella sint, ut ad probationem, sicut de caelesti confidimus miseratione, proficiant, * & proximum vobis sicut scribitur, Dominus noster de tribulatione dat gaudium, quia qui nequiter agunt exterminabuntur, & inimici Dei mox ut exaltabuntur, sicut fumus deficient, & generaliter petibunt gentes de terra eius. Propter quod vos decuerat, qui illic Catholicæ membra estis Ecclesiæ, vni corpori vnius capitis gubernatione coniuncta, omnibus quibus viribus valeritis, paci quietique nostræ pro ipsa Spiritus sancti vnitatem concurrere. Nec enim credimus otiosum, nec sine magna diuinæ prouidentie admiratione dispositum, quod vestri Reges Romano Imperio in Orthodoxæ Fidei confessione sunt similes: ut huic Vrbi, charissime frater, ne dum Regibus vestris iuuandi nos virtus sit data diuinitus, charitatis vestræ circa nos leuitas arguatur, qui illis & in fide & in consiliis vestro sacerdotio sic * deuotis suadere talia aut negligitis, aut differtis. Sacras autem reliquias quas & tua charitas, & gloriosissimus filius noster petiit dirigendas, cum coherenti sibi sanctificatione transmisisimus. Propter quod nihilominus admonemus, ut quod ad virtutem quaeritis, eorum templa à pollutione gentium liberari, in quantum vobis est possibile festinetis: & vestris Regibus instantissime suadeatis, quatenus ab amicitias, & coniunctione nefandissimi hostis Longobardorum salubri se prouisione segregare festinent, ne dum illorum vindictæ tempus aduenerit, sicut & celerè fieri diuina miseratione confidimus, & eorum etiam illi inueniantur esse participes, quia scriptum est: Non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus puniendos. Deus te incolumem custodiat charissime frater. Datum iij. Non. Octob. imperante domno Tiberio Constantinopoli Aug. anno vi. Conf. eiusdem ann. Regum] Sic V. C.

Anno 589. pag. 655. D 11. Tiberij obitum referunt. adde: Ita quidem posuimus hoc anno vna cum Tiberij obitu ingressum Mauritij, non solum Eustathij tunc scribentis auctoritate suasi, sed etiam Euagrij, rebus his omnibus præsentis, & quam exactissimè annos Iustini, Tiberij, & Mauritij numerantis assertione coacti, cuius verba posuimus inferius in obitu eiusdem Mauritij Imperatoris anno Christi sexcentesimo secundo, prope finem. Vbi rursus cum subduximus numerum annorum trium Imperatorum, eorumdem testificatione in idipsum conspirantium, hic oportuit annum primum Mauritij collocasse. His adde & Ioannem Biclaresensem ex Latinis eiusdem quoque temporis auctorem, haud pridem in lucem emissum idipsum profitentem: quos tantos viros secuti, serò licet ab eisdem in errorem nos ductos de exordio eiusdem Mauritij sensimus, dum si quæ alia iis aduersantibus inuenerimus, illapsos in codices errores ignauia librorum, (ut accidere solet) existimauimus, magis quam ipsos ad eum enormi errore lapsos, ut crederemus, induci potuisse. Quamobrem? (quod rarè accidit) Græcos auctores de rebus Græcorum scribentes, per Latinos corrigere opus fuit, recentioribus Græcis in eandem sententiam cum Latinis abeuntibus, vbi rursus ad calculos reuocanda fuit de annis Mauritij disputatio. In qua vbi Gregorius Turonensis, & ipse huius temporis scriptor * affirmat, Mauritium iniisse Imperium anno octauo Childeberti Regis, idemque * superius tradit, eo anno vltimum Ianuarij fuisse Dominicum diem, quo Dominicalis littera fuit C, quam manifestum est cadere in annum quingentesimum octogesimo tertium, non autem in præsentem annum quingentesimum octogesimo sextum, quo fuit littera Dominicalis non C, sed F: euidentissima ratione ostensum est, non hoc anno octogesimo sexto, sed octogesimo tertio post quingentesimum, Mauritium imperare coepisse. Qua pariter ratione, nullum in textum irrepsisse errorem, inuenies, de quo erat suspicio, apud sanctum Gregorium, dum in Regesto, initio libri secundi, annotatum est, Indictione decima, & secundo anno Pontificatus sancti Gregorij, siue Christi anno quingentesimo nonagesimo primo fuisse septimum annum Consulatus, seu post Consulatum Mauritij: vbi si recurrimus ad eundem annum Consulatus, quem certum est omnium sententia incidisse anno secundo eius Imperij: dicere necessariò opus est, eundem Mauritium regnare coepisse anno quingentesimo octogesimo tertio, qui Consulatum gessit anno sequenti, nempe octo-

A octogesimo quarto. Quamobrem errore correcto, numeretur iste Mauritij tertius, cuius primus numerandus fuerat anno Christi quingentesimo octogesimo tertio. Ad hæc confirmanda accedit, quod cum constet ex Mauritianâ histotia, auctore Theophylacto antiquitus scripta, Mauritium annos imperasse decem & nouem, vigesimo inchoato, & certum sit tempus obitus eius, & ingressum Phocæ accidisse nimirum anno Christi sexcentesimo secundo: vtique affirmandum est imperare coepisse anno Christi quingentesimo octogesimo tertio, & Consulatum iniisse octogesimo quarto. Sed audi —

Anno 587. pag. 680. D 9. vigesimo sexto, corrige: vigesimo quinto: & post verba, vsque in hunc annum, adde: vel potius superiorem (si anni exacti non numerentur, quod magis concordat epistolæ Pelagij Papæ, ut ante Synodum scripta dici possit) quo postquam — Eodem anno, pag. 681. B 9. (ut dictum est) dele —

B Eodem anno, 587. pag. 686. E 6. Sigeberti Regis. adde: Ceterum in chronographia regni Reccaredi nos secuti Acta Toletani tertij Concilij, impingimus in mendosam Eram, ex qua posuimus hoc anno eiusdem regni annum secundum, & quidem malè: quem errorem à nobis examinatum & emendatum inuenies inferius anno Redemptoris quingentesimo nonagesimo primo. §. Sed hic rogo siste gradum. Quod verò attinet ad Baddam & Clodosuindam, de quibus hic habetur mentio, cum ex eodem Gregorio constet, anno post hunc quinto, nimirum Childeberti Francorum Regis decimo quarto, Reccaredum duxisse Clodosuindam eiusdem Childeberti Regis sororem: dicendum omnino videtur, Baddam illam, quæ subscripta reperitur Concilio Toletano, biennio post has nuptias celebrato, ex vera supputatione inferius declarata eandem esse cum ista Clodosuinda, eo modo, Baddam; mutato nomine, dictam; vel eiusmodi additum ipsi cognomen. Quod verò attinet ad filiam Chilperici, quam primò Leouigildus Reccaredo filio obtinuerat, cum ex Gregorio constet, ipsam inuitissimam in Hispaniam deductam esse: verisimile est, eam breui mœrore consumptam, viuere desisse. Demum (ut ad Baddam redeamus) si negetur, Clodosuindam eandem esse cum ipsa, tunc omnino dicendum erit, Baddam tertiam fuisse vxorem Reccaredi quam duxerit post obitum Clodosuindæ.

Verum non Baddam —

Anno 590. pag. 710. A 7. hæc Anastasius. adde: De eadem basilica est vetus epigramma, nuper repertum, iamque prælo cufum redditum immortalitati his versibus:

PRÆSVLE PYLAGIO MARTYR LAVRENTIYS OLIM
TEMPLA SIBI STATVIT TAM PRETIOSA DARI
MIRA FIDES CLAVDIVS HOSTILES INFERET IRAS
PONTIFICEM MERITIS NEC CELEBRASSE SVIS
TV MODO SANCTORVM CVI CRESCERE CONSTAT HONORES
FAC SVB FACE COLI TECTA DICATA TIBI
MARTYRIVM FLAMMIS OLIM LEVITA SVBISTI
IVRE TVIS TEMPLIS LEX VENERANDA REDIT.]

Quid verò mirandum —

Anno 590. pag. 715. D 4. ad Pelagium, corrige, ad Pegasium Episcopum Astigitanum, & non Pelagium (ut scriptus codex habet, ex quo Pelagius pro Pegasio irrepsit in textum) direxerunt: inter quæ illud memorabile —

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
APVD VIDVAM ET FILIOS
IOANNIS MORETI.
M. D. C. XI.

